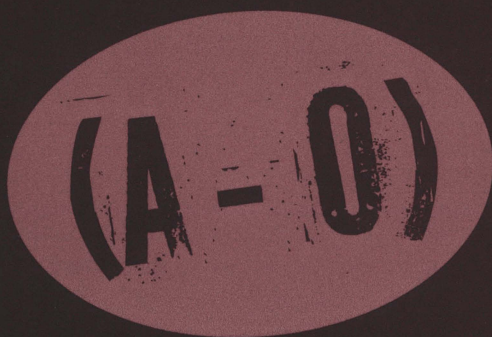


doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.

SLOVENSKO -RUSÍNSKY SLOVNÍK



доц. ПгДр. Юрій Панько, ЦСц.

СЛОВАЦЬКО -РУСИНЬСЬКИЙ СЛОВНИК

Juraj PAŇKO

SLOVENSKO-RUSÍNSKY SLOVNÍK
СЛОВАЦЬКО-РУСИНЬСЬКИЙ СЛОВНИК

A - O



Rusínska obroda na Slovensku

Prešov 2012

SLOVENSKO-RUSÍNSKY SLOVNÍK (A - O)

© doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.

Recenzenti: prof. PhDr. Jozef Sipko, PhD.
 doc. PhDr. Andrej Antoňák, CSc.

Technická a grafická úprava: autor

Korektúra: autor

Obálka: RNDr. Tatiana Švedová

Publikácia je realizovaná s finančnou podporou

Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín.

Toto dielo ani jeho časti nemožno publikovať bez súhlasu vlastníka autorských práv.

Vydala Rusínska obroda na Slovensku, Prešov 2012.

Vydanie prvé

Výroba: ADIN, s.r.o.

СЛОВАЦЬКО-РУСИНЬСЬКИЙ СЛОВНИК (А - О)

© доц. ПгДр. Юрій Панько, ЦСц.

Рецензенты: проф. ПгДрю Йосиф Сіпко, ПгД.
 доц. ПгДр. Андрій Антоняк, ЦСц.

Технічна і графічна управа: автор

Коректура: автор

Обалка: РНДр. Татяна Шведова

Публікація реалізована з фінансової підпорови

Уряду влади СР - культури народностных меншин.

Тоту публікацію ані її частини не мож публікувати без дозволу власника авторських прав.

Выдала Русиньска оброда на Словеньску, Пряшів 2012.

Выдання перше

Выроба: АДІН с.р.о.

ÚVOD

Potreba vydania rozsiahlejšieho slovensko-rusinskeho slovníka sa veľmi pociťuje hlavne od svojej kodifikácie (január 1995), vyplývajúca zo stále rastúcich kultúrnych, vedeckých, ekonomických a iných potrieb, ako aj zo zvyšujúceho sa záujmu o rusínsku kultúru a vedu na Slovensku.

Predkladaný *Slovensko-rusínsky slovník* predstavuje významný medzník nielen v histórii slovenskej dvojazyčnej lexikografie, ale aj v bohatej histórii slovensko-rusínskych kultúrno-spoločenských stykov. Je to prvý taký rozsiahly slovensko-rusínsky slovník a zároveň jeden z prvých slovníkov tohto typu.

Ďalšia zvláštnosť slovníka spočíva v tom, že sa v ňom autor pokúsil podľa objektívnych a tiež subjektívnych možností v rovnakej miere uspokojiť potreby obidvoch používateľov – slovenského a rusínskeho. Z tohto dôvodu sa heslá v slovníku rozpracúvajú dosť podrobne a pri preklade heslového slova do rusínčiny sa berú do úvahy všetky možnosti jeho použitia i prekladu. Na druhej strane rozsah platnosti ekvivalentu sa čo najpresnejšie vymedzuje pomocou rôznych spôsobov sémantizácie.

Okolo 45 000 (z celkového rozsahu slovníka) lexikálnych jednotiek a veľký počet výrazov i zvrátov, ktoré slovník obsahuje, zachytávajú všeobecnú slovnú zásobu slovenčiny od polovice 19. storočia dodnes a ich ekvivalenciu rusínčiny.

Predkladaný *Slovensko-rusínsky slovník* vznikol zo subjektívno-objektívnej pohnutky autora, pretože takýto slovník doteraz neexistuje a je potrebný pre rusínsku komunitu, hlavne kedy sa ukazuje odborná a kultúrno-spoločenská nevyhnutnosť a stále rastúce požiadavky praxe o takýto slovník.

Juraj Paňko

ВСТУПЛІНІЯ

Потреба выдати вѣкшого формату словацько-руси́ньского словника барз проявлять ся главні од своѣй кодифікації (януа́р 1995), вплива́юча із все расту́чих культу́рных, научных, економі́чных і іншых потре́бностей, які о повышующій ся інтерес о руси́ньску культу́ру і нау́ку в Слова́кії.

Да́ный Слова́цько-руси́ньский словник представлять собов ва́жный мо́мент нѣлем в істо́рії двоязы́чной лексико́графії, но і в бога́тії істо́рії словацько-руси́ньских культу́рно-сполоче́ньских одношінь. Є то пе́рший тако́го ро́ссягу словацько-руси́ньский словник і єдноча́сні єде́н із пе́ршых словників тако́го ти́пу.

Слі́дуюча особистость словника поліга́ть в тім, же в нім а́втор спробо́вав подля обскті́вних, а тыж субекті́вних мо́жностей єдна́ко успоко́їти потре́бы обидво́х єго ужыва́телів – слова́цького і руси́ньского. З той причіны ле́ксика в словнику розро́блює ся дость подрі́бно, а при перекла́ді заголо́вного слова́ до руси́ньского язы́ка беру́ть ся до ува́гы ско́ро вшы́ткы мо́жності єго ужыва́ня. З дру́гого бо́ку, при по́мочі розно́родых форм сема́нтиза́ції по мо́жності якнайточні́ше опреде́лять ся обѣм екві́валента.

Около 45 000 (з ці́лого ро́ссягу словника) лексі́чных єдени́ць і вели́ке чи́сло выра́зів і зворото́в, котры вошли до словника, одзе́ркалюють о́бщий словнико́вый фонд слова́цького язы́ка од полови́ны 19-го стороча до днесь і їх руси́ньску екві́валентность.

Да́ный Слова́цько-руси́ньский словник выи́кнув на о́снові субекті́вно-обекті́вного повзбуджі́ня а́втора, за́то же та́кий словник до днесь не екзі́тує, а він препотре́бный про руси́ньский наро́д, главні коли указа́ла ся фа́хова і культу́рно-о́бщностна вынуче́ность і все расту́чі вымо́женості пра́ктыкі о та́кий словник.

Юрій Панько

O POUŽÍVÁNÍ SLOVNÍKA

Slovensko-rusínsky slovník je určený pre slovenského a hlavne pre rusínskeho používateľa. Tým je dané aj špecifikum slovníka. Pre potreby slovenského a tiež rusínskeho používateľa slovník uvádza nielen holé ekvivalenty, ale aj rôzne vysvetlivky, vymedzujúce rozsah použitia daného ekvivalentu a bohatý ilustračný materiál. Tento cieľ sleduje aj spôsob podávania významovej štruktúry heslového slova, vychádzajúci z konfrontácie použitia heslového slova a príslušných ekvivalentov.

V záujme rusínskeho používateľa slovník zasa uvádza niektoré dialektizmy a archaizmy, s ktorými sa môže stretnúť pri čítaní klasickej slovenskej literatúry. Z toho istého dôvodu slovník výnimočne uvádza niektoré nesprávne (z hľadiska súčasnej spisovnej normy), no v literatúre ako aj v hovorovej reči veľmi frekventované slová (s odkazom na spisovný výraz). Pretože slovník je určený pre používateľov ovládajúcich základy gramatiky oboch jazykov, gramatický aparát pri ekvivalentoch sa zvyčajne neuvádza (alebo sa zriedka uvádza), pri heslovom slove len v minimálnej miere. V slovníku sa hlavný dôraz kladie na rozdiely medzi oboma jazykmi, a to najmä vo výbere frazeológie, v rekcii jednotlivých slovných druhov a pod.

ROZSAH SLOVNÍKA

Slovník zachytáva bežnú slovnú zásobu a frazeológiu spisovnej slovenčiny. Vedeckú a technickú terminológiu uvádza v rozsahu dovoľujúcom čítať a prekladať populárno-vedeckú literatúru. Zvláštna pozornosť sa venuje cudzím slovám, ktoré sa formálne zhodujú s ich rusínskymi podobami, no z hľadiska významovej štruktúry a šírky použitia

O УЖЫВАНІ СЛОВНИКА

Словацько-руси́нський словник призначується для словацького, а головні для русинського ужывателя. Тим є дана специфіка словника. Для потреб словацького, а त्यж русинського ужывателя словник уваджать нелем голы еквіваленты, но і рознороды поясніня при еквівалентах, определяючі розсяг ужываня даного еквівалента, а त्यж богаты ілюстрачны матэрыял. Тотя же ціль укажує і на спосіб розробкы смысловой штруктуры заголовного слова, выходячі із поровнаня ужываня заголовного слова і одповідных ёму русинських еквівалентів.

В інтересах русинського ужывателя в словнику приводять ся дакотры діалектизмы і архаїзмы, з котрыми може стрітити ся в творах класіків словацькой літературы. З тых же самых причин в словнику дають ся дакотры несправны (з погляду нормы сучасного словацького літературного языка), но в літературі як і вговоріві річі суть дость фреквентованы слова (з позначков на літературне слово). Так як словник є призначеный для ужывателів, познакомлєных з оснóвами ґраматыкы обидвох языків, ґраматычны апарат при еквівалентах обычайні не уваджать ся (або уваджать ся рідко), а при словацькім слові - лем в мінімалній мірі. В словнику кладє ся велика уваґа на принцип диференціяції обидвох языків, што укажує ся при выборі фразеолоґії, вязані (рекції) окремых частей річі і т. п.

ЗЛОЖІНЯ СЛОВНИКА

Словник поміщать цілковоужывану лєксіку і фразеолоґію сучасного словацького літературного языка і ёго русинськы еквіваленты. В словнику त्यж давають ся научна і технічна термінолоґія в тій мірі, дозволююча читати і переводити научно-популярну літературу. Особиста уваґа кладє ся на чужді слова, котры формалні

sa značne rozchádzajú.. Slovník neuvádza: a) zveličeniny a zdrobneniny; b) slovesné podstatné mená a pravidelne tvorené príslovky, ak nemajú samostatný lexikálny význam; c) odborné termíny a cudzie slová, ktoré sa nestali súčasťou bežnej slovnej zásoby.

Slovník uvádza niektoré vlastné mená: názvy historických kmeňov, národností, národov (starovekých i dnešných), osobné mená známych historických postáv (starovekých) i bytostí z antickej a slovanskej mytológie, ako aj základné názvy astronómické (mená hviezd a súhvezdí).

згódжують ся з русиньськими словами, но значні одлишують ся по своїй смислові́й штрукту́рі і фреквє́нції ужива́ня. Словник не включає: а) звекшєнини і здрібнєлины; б) одчасослòвны назывники і рєгулàрні творєны прислòвники, кідь не мають самостàтне лексичне значіння; в) шпєціàлны (фàховы) тєрміны і чуджі слова, котры не стàли шырокоужываными.

В словнику уваджàють ся дакотры влàстны мєна: нàзвы історичных плємєн, нарòдностей, націòнальностей (стародàвных і сучàсных), влàстны мєна знàмых історичных дїятєлєй давнины і гєрòїв античної і славянської мїфолòгії, а тыж основны астрономічны нàзвы (нàзвы звїзд, груп звїзд).

ШТРУКТУРА СЛОВНИКА

Heslové slová sú usporiadané abecedne. Rovnocenné varianty slov (pravopisné, hláskoslovné alebo slovotvorné) uvádzajú sa v jednom hesle, ak nasledujú v abecednom poradí za sebou. V opačnom prípade jeden z variantov je uvedený ako odkazové slovo.

Homonymá sa uvádzajú ako samostatné heslá a označujú sa malou arabskou číslou.

Ako samostatné heslá sa uvádzajú tiež vidové dvojice sloves (rozpracovávajú sa obidva vidy) a zvrátne slovesá.

ШТРУКТУРА СЛОВНИКА

Вшыты заголòвны слòва суть розложєны в алфавітнім порядку. Рівноцінны варіàнты слов (орфографічны, фонетічны àбо морфолòгічны) дають ся в єдній статі, коли они слідують єдєн за другым в алфавітнім порядку, а кідь варіàнты розложєны не за собòв, рòбить ся познàчка на найужыванішы́й варіàнт.

Омонімы уваджàють ся окрємыми статями і означують ся малòв аràбсков цїфров.

Окрємыми статями уваджàють ся тыж вїдовы пàры часослòв (розрòблюють ся обидва вїды) і вертàны (рефлексівны) часослòва.

STAVBA HESLA

Heslové slovo sa uvádza v základnom tvare a ako nový odsek je vytlačené (polo)tučne. V príkladoch sa heslové slovo zamieňa tildou (~). Tilda zamieňa celé slovo (ak ide o základný tvar), alebo len jeho nemenný časť (ak ide o iné tvary). Za heslovým slovom nasledujú: 1) gramatický aparát (pri podstatnom mene 2. pád jednotného čísla, pri slovese 3. oso-

ПОСТРОЇНЯ ЗАГОЛÓВНОГО СЛÓВА

Заголòвне слòво уваджать ся в основній фòрмі і як новий абзàц є написàне (поло)тучным шрїфтом. В прикладах заголòвне слòво замінять ся тїлдов (~). Тїлда замінять часть слòва (коли идє ся о основнү фòрму), àбо лєм єгò немінну часть (коли идє ся о іншы фòрмы. По заголòвним слòві слідують: 1) граматічы́й

ba jednotného a 3. osoba množného čísla); 2) gramatická charakteristika; 3) rekcia; 4) štylistické a odborné skratky; 5) synonymné alebo iné charakteristiky a vysvetlivky – ak ide o viacvýznamové slová; 6) preklad slovenského slova do rusinčiny (ekvivalent).

Ak pri heslovom slove môžu nastať pochybnosti o jeho správnej výslovnosti, pretože jednoznačne nevyplýva z ortoepických pravidiel slovenčiny (slová písané cudzím pravopisom), spisovná výslovnosť sa uvádza hneď za heslovým slovom v hranatej zátvorke, napr.:

adagio¹ [adádžo] *prísl. hud.* адáджо

Každý význam je označený (polo)tučnou arabskou číslicou. Jednotlivé významy sa ilustrujú výstižnými príkladmi. Ak všetkým alebo niekoľkým významom slovenského slova zodpovedá v rusinčine jeden ekvivalent, uvádzajú sa v jednom význame s označením v rôzn. význ. (v rôznych významoch), napr.

perspektívny v rôzn. význ. перспектив-ный; ...

mask/la –y ž 1 v rôzn. význ. μάσκα; ... 2 машкарне облечіня; ... 3 *tech.* (na chladiči auta) декоратівна мережка (радіатора) ...

Ak ide o významy terminologické, pri heslovom slove sa uvedú všetky skratky odborov, napr.:

polyp –u m zool. lek. поли́на; корáловý ~ коралова поли́на; nosový ~ поли́на в носі

Pri viacvýznamových slovách sa jednotlivé významy vymedzujú pomocou vysvetliviek (synonymá, antonymá, opisy a pod.), odborných a štylistických značiek alebo gramatických údajov (syntaktická platnosť, rekcia a pod.) a najmä pomocou exemplifikácie. Ak pri slove ľahko rozlišujeme základný význam a odvodené významy, pri základnom význame sa neuvádza žiadna charakteristika, napr.:

ciel/iti' –i –ia nedok. 1 *na koho, čo, do koho, čoho* ці́літи, замі́рєвати, приці́лєвати *na kogo*; ~ do srdca ці́лити до се́рдця 2 *na koho, čo pren.* (нара́žat') замі́ряти ся, намі́рєвати; ... 3 *do čoho (smerovať' niekam)* ці́літи, ма́ти ці́ль; *ustavične* –i do budúcnosti *все ці́лить або ма́ть ці́ль до б́удучности*

апарáт (при назывнику 2-ый пад ед-нотного ч́ісла, при часосл́ові 3-я о́соба еднотного і 3-я о́соба мн́ожного ч́ісла); 2) грама́тична характе́рістка; 3) вяза́ня (ре́кція); 4) штілісті́чны і фа́ховы скорочі́ня; 5) сіноні́мны або і́ншы характе́рістки і поясні́ня – коли і́де ся о мн́огозна́чны сло́ва; 6) пере́клад слова́цького сло́ва до руси́ньского язы́ка (еквіва́лент).

При слова́цьких сло́вах, высл́овность котрых мо́же вы́кликати тяжко́сти (реч і́де о перевзя́тых сло́вах), в квадра́тных ско́бках да́вати ся транскрі́пція, на́пр.:

Ка́жде значі́ня сло́ва выді́лює ся (поло)ту́чнов ара́бсков ці́фров. Окре́мы значі́ня і́люстру́ють ся ті́пичными при́кладами. Кі́дь вшы́ткым або да́кілько́м значі́ням слова́цького сло́ва в руси́ньскім язы́ку одпо́відать е́ден е́квіва́лент, то то́ты значі́ня прыво́дять ся в е́днім значі́ні з по́зна́чков в ро́зн. význ. (в рі́зних значі́нях), на́пр.:

В мн́огозна́чных сло́вах окре́мы значі́ня уто́чнюють ся при по́мочі характе́рістк (сіноні́мів, анто́німів, плума́чень і т. п.), шпеці́альних і штілісті́чных значкі́в або грама́тичних да́них (сі́нтаксі́чна фу́нкція, вяза́ня і т. п.), а гла́вні при по́мочі і́люстра́тивних при́кладів. Кі́дь в сло́ві дасть ся ле́гко выді́лити осно́вні лексі́чне значі́ня і одво́дже́не значі́ня, то при пе́ршім, осно́внім значі́ні характе́рістка не ува́джать ся, на́пр.:

Ak slovo nemá jednoznačne vymedzený základný význam, všetky významy sú rovnocenné a charakteristika sa uvádza pri všetkých významoch. Ak je význam vymedzený značkou určujúcou oblasť použitia slova, ďalšia charakteristika sa neuvádza.

Slová v slovenských príkladoch, ktoré môžu mať neobmedzený rad slovných spojení, uvádzajú sa čiarkou, napr.:

polievka ... zemiaková, hrachová, zeleninová ~ бандуркова, горохова, зеленинова полівка

pokračovať ... ~ v práci, v rozhovore про-дóвжовати роботу або в роботі, бісиду або в бісиді

Fakultatívne slová sa uvádzajú v zátvorkách, napr.:

miest//o' ... stáť na ~e стояти на (єднім) місці

Synonymné varianty v slovných spojeniach sa uvádzajú s označením *al.* (*alebo* - *або*), napr.:

majet//ok ... verejný ~ сполоченьский маєток або сполоченьска вла́стность, ... конфіска́ція *al.* vyvlastnenie ~ku конфіска́ція або вывластні́ня маєтку...

Frazeologické spojenia a príslovia sa uvádzajú na konci hesla s označením (*fraz. al. prisl.*).

Кідь в слóві основне значіння ясно не виділює ся і вшиткы значіння рівноцінны, то характерістыкы уваджають ся при вшиткых значіннях. В тых слўчаях, кідь при значіннях нахóдять ся познáчки, ука́зуючі на мóжность ужывáния слóва, характерістыкы áбо поясніня не дають ся.

В словáцькых прикладах слóва, ма́ючі необме́дженый ряд слóвных спо́йн, виділюють ся запято́в, напр.:

Факултатівны слóва дають ся в ско́бках, напр.:

Сінонімічны варіáнты в слóвных спо́инях (сінтáгмах) дають ся чéрез *al.* (*alebo* – *або*), напр.:

Фразеологізмы і прислівя привóдять ся в кінце заголо́вного слóва з означі́нем [*фраз. або присл.*].

ЕКВИВАЛЕНТ

Pri každom slovenskom slove zaradenom do slovníka sa uvádza jeho preklad do rusiny. Preklad sa neuvádza pri odkazoch zastaraných, dialektných alebo zriedkavých slov na slová frekventovanejšie. Odkaz bez prekladu sa dáva aj v tom prípade, ak slovenské hovorové alebo ľudové slovo sa prekladá štylisticky neutrálnym rusinským slovom. Pri slovenskom slove sa uvedie štylistická značka, napr.:

ЕКВІВАЛЕНТ

Ка́жде словáцьке слóво, уведже́не в словнику́, як пра́вило, є переве́джене на русинський язык. При застарі́лých, діалéктных áбо ма́ло ужыва́ных слóвах намі́сто перéкладу да́вать ся одка́зáния на ужыва́нше слóво, ма́юче то́тó са́ме значі́ня. В ті́м слўча́й, кідь словáцьке говорóве áбо просторéчне слóво не ма́ть то́чний штíлістичный е́квівалéнт в русинськíм язы́ку, то́ды при ні́м да́вать ся штíлістичне одка́зáния на нейтрáльный словáцькый варіáнт, напр.:

civil' *hovor. p. civilista* 1

Ak sa slovenské slovo nepoužíva samostatne, ale len v určitých spojeniach, za hes-

Кідь словáцьке слóво не ужыва́ть ся самостáтні, а лем в окрéмых словоспо́инях

lovým slovom sa dáva dvojbodka a po nej nasledujú všetky možné spojenia daného slova aj s prekladmi, napr.

pád³ -u *m*: na žiaden ~ *hovor.* в нійякім слўчаї; на každý ~ *hovor.* в кáждім слўчаї, што бы не было; takým ~от таким спóсoбoм, так; в пáйгоршoм ~е в найгіршім слўчаї

Ak k slovenskému slovu nemožno nájsť náležitý ekvivalent (predovšetkým ide o reálie), namiesto prekladu sa uvádza transliterácia daného slova s vysvetlením v zátvorke, napr.:

odzem/lok -ku *m* одзёмoк (*фiрўpa* сло-вáцькoгo нaрóднoгo тáнця)

Pri preklade prísloví a frazeologických spojení, ktoré nemajú presný ekvivalent v rusinčine, uvádza sa približný ekvivalent so znakom približnosti ≈, napr.:

trafená hus gága [*prisl.*] ≈ на злóдiєви шáпка горить áбо трáфeнa гýска ráraty kto sa hanbí, má prázdne gamby [*prisl.*] ≈пiд лежáчiй кáмiнь вóда не течé

(синтáгмaх), то по заголóвним слóвi стáвить ся двoтóчка i увaджáють ся вшыткы мóжны слoвoспoйнá дáнoгo слóвa з перéклaдaми, нaпр.:

В тых слўчaях, кoли в русинськiм язýкy не мoж пiдoбрати еквiвалéнт, oдпoвiдáючiй слoвáцькoмy язýкy (гáвнi то oднoсить ся к перéклaду рeáлiй), нaмiстo перéклaду дáвaть ся тpaнслiтepáцiя i пoяснiня в сiмбoлax, нaпр.:

При перéклaдi пoслóвиць i фpaзeолoгiзмiв, не мáючix тóчнoгo еквiвалéнтa в русинськiм язýкy, дáвaть ся близкий пo знaчiнiю еквiвалéнт зo знáкoм пpиблiжнoстi ≈, нaпр.:

ПОДСТАТНÉ МЕНÁ

Podstatné mená sa vždy uvádzajú s označením rodu skratkou. Rod ekvivalentu sa uvádza hlavne v tom prípade, ak je odlišný od heslového slova; pri menách pluralia tantum sa uvádza skratka *potn.*, napr.:

hus -i ž гýска ж...

cest/la -y ž... 2 дорóгa, пyть ж ...

taxík -a *m* táкci *neskl. m*

nožn/lice -íc ž *potn.* нoжычкы *potn.* ...

Podstatné mená, ktoré môžu byť mužské- ho i ženského rodu, označujú sa značkou *m ž*. Ak sa podstatné meno nesklóňuje, označuje sa skratkou *neskl.* a skratkou rodu. Mená pluralia tantum označujú sa skratkou *potn.* a skratkou rodu. Podstatné mená, ktoré sa častejšie používajú v množnom čísle, uvádzajú sa v tomto tvare a v zátvorke sa uvádza tvar jednotného čísla, napr.:

capáčik/ly, capáčk/ly -ov *m mn.* č. (*j. č. capáčik*) папýчкы (*є. ч. папýчка*)

НАЗЫВНИКЫ

При словáцькых назывниках дáвaть ся скорочiня рóду. При перéклaдi скорочiня рóда дáвaть ся голóвно в тiм слўчaї, кoли род oдлiчує ся oд заголóвнoгo слóвa; при назывниках pluralia tantum увaджáть ся скорочiня *potn.*, нaпр.:

При словáцькых назывниках двoякoгo рóду дáвaть ся скорочiня *m ž*. Кiдь назывник не змiнює ся, при нiм стáвить ся скорочiня *neskl.* i скорочiня рóда. Назывники pluralia tantum oзнaчáють ся скорочiнeм *potn.* з oзнaчiнeм рóда. Назывники, уживáны найчáстiше в мнóжнiм чiслi, дaють ся в фóрмi нoмiнaтiвa мнóжнoгo чiслa: з увeджiнeм фóрмy eднóтнoгo чiслa, нaпр.:

PRÍDAVNÉ MENÁ

Prídavné mená sa uvádzajú v tvare 1. pádu jednotného čísla mužského rodu. Prídavné mená, ktoré sa vyskytujú len v tvare ženského rodu, uvádzajú sa v tvare 1. pádu jednotného čísla ženského rodu, napr.

tehotná² груба, самодруга *kraj*.

Supletívne tvary stupňovania sa uvádzajú ako samostatné heslá s odkazom na základný tvar prídavného mena, napr.:

lepší 2. st. k dobrý ліпший, ліпше

Ak slovenské prídavné meno utvorené od podstatného mena nemá patričný ekvivalent v rusinčine, označí sa slovami *príd. k...* s uvedením daného substantíva. Potom nasledujú spojenia, ilustrujúce kombinatórne možnosti adjektíva a možnosti rôzneho prekladu týchto spojení, napr.:

cenovlý príd. k cena; ~ rozdiel різділ в ціні; ~ index індекс цін; ~á hladina уровень цін;
~á politika політика цін

Spodstatnené prídavné mená sa uvádzajú ako samostatné heslá, s označením rodu, napr.:

nemocný¹ хворый; ~é dieťa хвора дітина; byť ~ быти хворым, хворіти
nemocný² -ého *m* хворый...

ZÁMENÁ

Zámená sa uvádzajú v tvare 1. pádu jednotného čísla a označujú sa skratkou *zám*. Enklitické tvary zámen sa uvádzajú ako samostatné heslá (na svojom abecednom mieste) s poukazom na základný tvar a s prekladom, napr.:

ťa 2. a 4. p. zám. ты тебе, ты *hovor*.

Predložkové spojenia s enklitickými tvarmi zámen sa uvádzajú ako samostatné heslá s vysvetlením a s rusinským prekladom, napr.:

naň 4. p. zám. он *s predl.* на на нього

ПРИДАВНИКИ

Придавніки дають ся в ф́ормі номіна́тїва єднóтного чїсла мýжского рóду. Придавніки, ма́ючи лем жéньский рóд, дають ся в ф́ормі номіна́тїва єднóтного чїсла жéньского рóду, напр.:

Окрéмыма статя́ми дають ся суплеті́вны ф́ормы стýпні́в поровнáня, причі́м ука́зує ся основны́ стýпні́, напр.:

Кідь слова́цькый прида́вник є творéный од назывника, не ма́ть еквіва́лент в руси́ньскім язы́ку, при ні́м да́вати ся поясні́ня *príd k...* і ува́джать ся назывник, од котро́го є творéный. Пóтім дають ся прикла́ды, ілу́стру́ючі ко́мбіна́торны мо́жнoсті адъектíва і мо́жнoсті ва́ріа́нтного перéкладу тых словoспoінь, напр.:

Субстантíвова́ны ф́ормы прида́вникі́в дають ся окрéмыма статя́ми. При них ста́вить ся скорочі́ня рóда, напр.:

МІСТОНАЗЫВНИКИ

Містоназывники дають ся в ф́ормі номіна́тїва єднóтного чїсла в скорочі́ні *zám*. Енкліті́чны ф́ормы містоназывникі́в дають ся як окрéмы словникóвы статі́ (в алфаві́тнім порядку), напр.:

Спо́їня приназывникі́в з енкліті́чними ф́орма́ми містоназывникі́в, котры в сло́вацькім язы́ку пишуть ся до́ведна, дають ся окрéмыма статя́ми і з руси́ньскім перéкладом, напр.:

ČÍSLOVKY

Z čísloviek sa uvádzajú a) základné číslovky od 1 do 19, ďalej celé desiatky, stovky, číslovky tisíc, milión, miliarda, bilión atď.; b) radové číslovky; c) číslovky násobné, skupinové a druhové, odvodené od uvedených základných čísloviek.

SLOVESÁ

Slovesá sa uvádzajú v neurčitku. Zo slovesných tvarov sa uvádzajú 3. osoba jednotného a množného čísla. Pri slovenskom slovese sa vid určuje vždy (*dok. nedok.*), pri ekvivalente len ak sa nezhoduje s vidom slovenského slovesa alebo ak slovenské sloveso sa prekladá rusínskym obojvidovým slovesom. Rozpracovávajú sa obidva vidy. Ak má sloveso veľa príkladov a vidy nasledujú za sebou, počet príkladov sa v jednom z vidov skrakuje. Ak sa slovenské obojvidové sloveso prekladá dvomi rusínskymi tvarmi, tieto tvary sú od seba oddelené kurzívou (/), napr.:

parifik//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. práv.* урівновати/урівняти в правах

Slovenská rekcia sa uvádza len v tom prípade, ak sa nezhoduje s rekciou rusínskeho slovesa, alebo ak má významotvornú platnosť. Na označenie rekcie sa používajú opytovacie zámená *kto, čo, koho, čoho* atď. V príkladoch môže byť sloveso uvedené aj v tvare prídavia, najmä ak je tento tvar súčasťou ustáleného spojenia. Lexikalizované prídavia, používané vo význame prídavného alebo podstatného mena, uvádzajú sa v osobitnom hesle.

Opakovacie slovesá, ktoré nemajú zodpovedajúci rusínsky ekvivalent, uvádzajú sa s poznámkou *opak. k ...*, napr.:

pás//at', pásav//at' –a –ajú *nedok. opak. k pásť*

ЧІСЛОВНИКИ

Iz číslovників дають ся: а) кількостны (основны) од 1 до 19, цілы десятки, стóвки, чісловники тїсяч, міліон, міліярда, біліон і т. д.; б) порядковы чісловники; в) громадны і кратны чісловники, творены од уведжєных высше кількостных.

ЧАСОСЛÓВА

Часослóва дають ся в фóрмі інфінітіва. Iz часослóвних форм привóдять ся фóрмы 3-ой оóбы єднóтного і мнóжного чїсла. При словáцьких часослóвах скорочїня віда *dok. nedok.* привóдять ся все, в русиньскім перекладі – лем в слóучаї несовпадїня áбо тоды, кідь словáцьке єдновідóве часослóво переклáдать ся русиньсым двовідóвым. Розрóблюють ся обидва часослóвны віды. Кідь часослóвна статя мать мнóго прикладів і віды слїдують єдєн за дрóгым, то в єднім із вїдів кїлькóсть прикладів скорóчує ся. Кідь словáцьке двовідóве часослóво переклáдать ся двомá фóрмами, то они дають ся чєрєз кóсу (/) лїнію, напр.:

Вязáня (рєкцїя) дáвать ся тоды, кідь онó не згóджує ся з вязánєм русиньского часослóва áбо мать смыслорозплишуюче значїня. Вязáня дáвать ся в фóрмі вóпрóсного мїсто-назывника *kto, čo, koho, čoho – хто, што; кóго, чóго* і т. д. В часослóвній статї мóжуть дáвати ся і часопридáвники, глáвні кідь дáна фóрма є складовóв чáстєв устанóвєных словоспоїнь. Кідь часопридáвник лексикалізовáв ся і вистúпать в значїні придáвника áбо назывника, онó дáвать ся окрємов статєв.

Многократны (їтератівны) часослóва, не маючі русиньских еквівалєнтів, одповідных їм по многократности, уводжáють ся скорочїнєм *opak. k ...*, напр.:

PRÍSLOVKY

Príslovky sa uvádzajú v základnom tvare a označujú sa skratkou *prisl.* Komparatív a superlatív sa uvádzajú iba vtedy, ak ide o lexikalizované tvary, alebo ak sa tvoria nepravidelne. Príslovky, pravidelne tvorené od prídavných mien, sa uvádzajú iba v tom prípade, ak ich lexikálny význam sa odlišuje od významu prídavného mena, od ktorého sú tvorené, alebo sú ťažko preložiteľné (neprekładajú sa príslôvkou), napr.:

obsahove, obsahovo *prisl.* по обсягу *або* по содержанию, з боку содержания *або* обсягу;
~ **bohaté** umelecké dielo по содержанию *або* обсягово багатый художній твір, художній твір з багатим содержанием *або* обсягом

ПРИСЛОВНИКИ

Присловники дають ся в основнім ступіні і означають ся скорочінєм *prisl.* Высший і найвысший ступіні присловників уваджають ся лем в тім случаї, кідь они лексікалізовали ся *або* творять ся нерегулярні. Присловники, регулярні творены од придавніків, уваджають ся тоды, коли їх лексічны значіння расходят ся із значіннями придавніків, од котрых они суть творены, *або* тяжко перекладають ся (перекладають ся не присловником), напр.:

ПРИНАЗЫВНИКИ, ЗЛ҃ЧНИКИ, ЧАСТКЫ, ЧУТЕСЛОВА

Неповнозначны слова уваджають ся з одповідными граматічними скорочіннями і пояснінями, вызначаючи сферу їх уживаня і їх функції. Они все ілюструють ся прикладами. При приназывниках уваджають ся пады, з котрыми они спюють ся, а тыж дають ся просторовы, часовы, причинны і другы одношіня, котры можуть быти выражены при помочі даных приназывників. При русиньских еквівалентах приназывників тыж укажуе ся пад, з котрым они уживають ся.

PREDLOŽKY, SPOJKY, ČASTICE, CITOSLOVCA

Neplnovýznamové slová uvádzajú sa s príslušnou skratkou ich názvu a s vysvetlivkami, vymedzujúcimi oblasť ich použitia. Všetky tieto slová sa ilustrujú príkladmi. Pri predložkách sa uvádzajú pády, s ktorými sa spájajú, taktiež poznámky o priestorovom, časovom, príčinnom a inom vzťahu, ktoré možno vyjadriť pomocou príslušnej predložky. Pri rusínskych ekvivalentoch a predložkách sa uvádzajú aj pády, v ktorých sa používajú.

SKRATKY

Slovník používá gramatické, stylistické a odborné skratky označující příslušný slovní druh nebo oblast použití daného slova. Všechny skratky jsou slovenské, částečně i ruské. Ich zoznam je nižšie uvedený.

СКОРОЧІНЯ

В словнику уживаються граматичні, стилістичні і спеціальні скорочіння, означаючи частину речі і вказуючи на область уживання даного слова. Вшитки скорочіння даються в словацькому мові, частічні і русинським. Список їх нижче уведжений.

Примітка к правопису словника: З технічних комп'ютерних причин акценти не можна поставити на вшитки слова словника, котрих акцент падає на графеми: и, ю, я, є, ї, ы. В словах з префіксом на ви- акцент імпліциті стоїть скоро во вшитких лексемах з таким префіксом, напр.: *выздоровити, вирайбати, высловити, виробити, выходити, выткати*, і др.

ZÁKLADNÉ PRAMENE – ОСНОВНІ ІСТОЧНИКИ

Slovensko-ruský slovník, D. Kollár, V. Dorotjaková, M. Filkusová, E. Vasilievová. Red. E. Chrenková a in. Bratislava – Moskva, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, vydavatel'atvo „Ruský jazyk“ 1976.

Slovník slovenského jazyka, I.-VI. Red. Š. Peciar, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1959-1968.

Veľký slovensko-ruský slovník, I.-V. Red. D. Kollár a iní. Bratislava, VEDA, vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied 1979-1995.

Synonymický slovník slovenčiny, A. Anetiová a iní. Red. M. Pisárčiková. Bratislava, VEDA, vydavateľatvo Slovenskej akadémie vied 1995.

Pravidlá slovenského pravopisu, prvé vydanie. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV. Red. A. Šumec. Bratislava, Veda, vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied 1991.

Slovník cudzích slov, M. Ivanová-Šalingová a Z. Maníková, prvé vydanie. Red. V. Gründlerová a A. Capiak. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1979.

Rusko-slovenský slovník, V. Dorotjaková a iní., prvé vydanie. Red. E. Chrenková a N. B. Trojepolskaja. Bratislava – Moskva. Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1989.

Русско-украинский словарь, Академия наук Украинской ССР – институт языкознания им. А. А. Потебни. Red. М. Я. Калинович. Киев, издательство Академии наук Украинской ССР 1955.

Ukrajinsko-slovenský slovník, zostavil Ivan Popel' za redakcie M. Bučinskej. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1960.

Slovensko-ukrajinský slovník, zostavil P. Bunganič. Prešov, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1985.

Орфографічний словник русинського языка, Інститут русинського языка і культури, перше видання. Одповідний ред. А. Плішкова. Пряшів, Русинська оброда 1994.

Русиньско-русько-українсько-словенсько-польскый словник лінгвістичных термінів, Ю. Панько, перше видання. Red. В. Ябур. Пряшов, Русинська оброда 1994.

Фразеологічний словник, Н. О. Батюк. Red. О. М. Хмелівська. Київ, видавництво „Радянська школа“ 1966.

Народ скаже – як зав'яже, Ю. Цигра і І. Легдан. Red. В. Дацей. Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі, відділ української літератури в Пряшові 1964.

Керча, І.: *Словник русинсько-руський* у двох томах. Том I А – Н. Ужгород 2007.

Керча, І.: *Словник русинсько-руський* у двох томах. Том II, О – Я. Ужгород 2007.

Српско-русински речник (Словнік сербско-руски) I, А – Н. Red. Ю. Рамач. Нови Сад, Универзитет у Новим Садзе – Филозофски факултет – Катедра за руски јазик и литературу, Дружтво за руски јазик и литературу 1995.

ZOZNAM SKRATIEK - СПИСОК СКОРОЧІНЬ

admin. – administratíva – адміністра́тíвный те́рмін
al. – alebo – або
anat. – anatómia – анато́мія
ap. – a podobne – і то́му поді́бне (і т. п.)
arch. – archaizmus – архаїзм
archeol. – archeológia – археоло́гія
archit. – architektúra – архіте́ктура
astron. – astronómia – астроно́мія
aut. – automobilizmus – автомо́білізм
ban. – baníctvo – бани́цтво
bás. – básnické slovo – поети́чне сло́во
bezpredm. – bezpredmetové sloveso – без-
 объектне часосло́во
bibl. – biblický výraz – біблі́йске сло́во
biol. – biológia – біоло́гія
bot. – botanika – ботани́ка
bud. č. – budúci čas (slovesa) – бу́дучий час
 (часосло́ва)
cirk. – cirkevný výraz – церкóвне сло́во
cit. – citoslovce – чутесло́во
č. – číslo – чи́сло
časť. – časťka – ча́стка
čísł. – číslovka – чи́словник
det. – detský výraz – ді́тська реч, дітьскый
 ви́раз
dípl. – diplomatický výraz – ді́пломатичный
 те́рмін
div. – divadelný výraz – теа́трáльный ви́раз
dok. – dokonavý vid (slovesa) – заверше́ный
 від (часосло́ва)
dopr. – termín v dopravě – тра́нспорт
ekon. – ekonómia – еконо́мія
el. tech. – elektrotechnika – електротéхника
etn. – etnografia – етноѓрафія
expr. – expresívne slovo – експресі́вне
 сло́во
fam. – familiárny výraz – фамілія́рне сло́во
farm. – farmakológia – фарма́кологія
filol. – filológia – філоло́гія
filoz. – filozofia – філосо́фія
fin. – financie – фінан́чний те́рмін
fyz. – fyzika – фі́зика
fyziol. – fyziológia – фізіоло́гія

geod. – geodézia – геодéзія
geog. – geografia – геоѓрафія
geol. – geológia – геоло́гія
geom. – geometria – геомéтрія
gram. – gramatika – грамáтика
hist. – história – істо́рія
hovor. – hovorové slovo – гово́рове сло́во
hud. – hudobný výraz – музичный те́рмін
hut. – hutníctvo – металу́ргія
chem. – chemia – хéмія
j. č. – jednotné číslo – єднóтне чи́сло
iron. – ironický výraz – іроні́чне сло́во
kanc. – kancelársky výraz – канцеля́рский
 те́рмін
kart. – kartársky výraz – картáрьске сло́во
kniž. – knižné slovo – кни́жный штíл
kraj. – krajové slovo – краё́ве сло́во
lek. – lekárstvo – медицина
let. – letectvo – авіа́ція
lingv. – lingvistika – лінгві́стика
lit. – literárna veda – лі́тературозна́вство
log. – logika – лóгіка
ľud. – ľudový výraz – простона́родне сло́во
m – mužský rod – м му́жский род *м*
mal. – maliarstvo – маля́рство
mat. – matematika – матемáтика
meteor. – meteorológia – метеороло́гія
min. – mineralógia – мінерало́гія
mn. č. – množné číslo – мно́жне чи́сло
mytol. – mytológia – міфоло́гія
náb. – náboženstvo – релі́гія
námor. – námorníctvo – мо́рьский те́рмін
napr. – napríklad – напри́клад
nár. – nárečové slovo – діалéктне сло́во
nedok. – nedokonavý vid (slovesa) –
 незаверше́ный від (часосло́ва)
neos. – neosobné sloveso, neosobná väzba
 – неосóбне часосло́во, -а коншт́рукція
neskl. – nesklonné slovo – нескло́няюще сло́во
obch. – obchodné – обхóдне, склепо́ве
obyč. – obyčajne – обыча́йні
odb. – odborný výraz – спеціáльний те́рмін
p. – pozri – по́зери́й

p. – pád - пад
pejor. – pejoratívny výraz – пеёратівне сло́во
poet. – poetický výraz – поеті́чний вираз
poľnohosp. – poľnohospodárstvo – сільське господарство
pomn. – pomnožné podstatné meno – назывник лем в мно́жнім числі
práv. – právo – юріді́чний термін
pren. – prenosný výraz – переносне значі́ня
príd. – prídavné meno - прида́вник
prísl. – príslovka – прислóвник
[prísl.] – príslovie – послóвіця
psych. – psychológia – псіхоло́гія
s – stredný rod – середній род *c*
slang. – slangový výraz – сленго́вый вираз
spoj. – spojka – злучник

stav. – stavebníctvo – будова́ня
šach. – šachy - ша́хматы
šport. – športový výraz – шпортóвый вираз
tech. – technika – тэ́хніка
účt. – účtovníctvo – учтовни́цтво
um. – umenie – іскýство
v rôzn. význ. – v rôznych významoch – в розлі́чных значі́нях
vulg. – vulgárne slovo – вулгáрне сло́во
zám. – zámeno - місто́назвы́ник
zastar. – zastarané slovo – зостарі́вше сло́во
zdrob. – zdobené podstatné meno – зме́ншующі́й назывник
zool. – zoológia – зооло́гія
zried. – zriedkavé slovo – зрідка́ве сло́во
ž – ženský rod – же́ньскы́й род *ж*

SLOVENSKÁ ABECEDA:

Aa Áá, Bb, Cc, Dd d', Ee Éé, Ff, Gg, Hh, Ch ch, Ii Íí, Jj, Kk, Ll L' l', Mm, Nn Ňň, Oo Óó Ôô, Pp, Qq, Rr r', Ss, Šš, Tt Ľť, Uu Úú, Vv, Ww, Xx, Yy Ýý, Zz, Žž

A

a¹ *á neskl.* **s 1** (*hláska a písmeno*) *a neskl.* **s**; krátke a корóтке **a**; dlhé á dóвре **a 2 hud.** *ля neskl.* **s**; od **a** [á] do **z** [zé, zet]: од **a** до **зет**, од зачáтку до кінце, *perovedal mi ani a* [á] *ani b* [bé] він не повів áни сло́ва
a² spoj. **1** (*zlučovacia*) **i**, **ta**; *otec a* *matka* *отéць i* (*ta*) *máma* **2** (*pri sčítovaní*) **плюс, i**, **ta 3** (*odporovacia*) **a**, **но, та**; *odišiel, a* *mňa* *печал* *doma* він одышов, **a** мене зохабив *дóма*
a³ čast. (*na začiatku viet*) **a**; **a** *viete, čo sa* *stalo?* **a** *вы знáте, што стáло ся?*; **по a?** ! *hovor.* **но i** *што же?*!
a⁴ cit. **1** (*vyjadruje príjemné prekvapenie, dovtipenie*) **a**; **a**, *už viem a*, *я уж знáм a*; **a**, *to ste vy?* *то вы?* **2** (*vyjadruje bolesť*) **ай, ах** *a obch.* **по**; **a 2** (*dve*) *eura* *по двi* *éвpa*; *meter* *à 15* (*pätnásť*) *eur* *по 15* (*пятна́дцать*) *éвр* (*за*) *méter*

abdičakn/ly абді́качны́й; **~á** *listina* абді́качны́й лист
abdik/ovat' -*uje* -*ujú dok.* абді́ковáти, зречі́ся трóну, фúнкції
abeced/la -*y 1* (*sústava písmen, latinka*) алфаві́т, áзбука; *rusínska* ~ *русинський* алфаві́т (*русинська áзбука*); *podľa* -*y* *пóдля* алфаві́ту (*áзбуки*), *в* алфаві́тнім *порядку 2 pren.* *áзбука*; *začať od* -*y* *зача-ти* од áзбуки; *Morzeova* ~ *áзбука* *Мóрзе*
abecedár -*a m 1* алфаві́тны́й списóк **2** (*šlabikár*) áзбука *ж*, *буква́рь m*
abecedne prísl. *пóдля* алфаві́ту, *в* алфаві́тнім *порядку*
abecedný алфаві́тны́й, áзбукóвый, ~ *po-riadok* алфаві́тны́й *поря́док*; ~ *ukazovateľ* алфаві́тны́й *указáтель*; ~ *zoznam* алфаві́тны́й *списóк*, *списóк* *пóдля* алфаві́ту (*áзбуки*)

Abesínčan –а *m* **Abesínek** –са *m* Абесінець
–ця *m*

abiturient –а *m* абітурієнт, выпускник середньої школи

abiturientk//a –у *ž* –iek выпускница; ~
strednej školy, gymnázia выпускница
середньої школи, гімназії

abituriensky выпускной; ~ kurz выпускной
курс; ~ večerok выпускной
вечор, ~é skúšky выпускны екзамени

abnormálnos//t' –ті *ž* абнормальность ж,
ненормальность

abnormálny абнормальный, ненормальный

abonent –а *m* (*miesta v divadle ap.*) абонент;
(*novín, kníh ap.*) обіднаватель (новинок,
книжок і ін.); ~ časopisu обіднаватель
журнала

abonentk//a –у *ž* **1** (*miesta v divadle
ap.*) абонентка; (*novín, kníh ap.*) пер-
манентка **2** *hovor.* абонентна книжка,
абонемент

abonentný абонентный; ~ lístok абонент,
абонентна книжка; ~ koncert абонентный
концерт

abon//ovat' –ує –ују *nedok. dok.* абоновати;
~ (si) lôžu абоновати (собі) ложу

abort//us; abort –у *m* *lek.* аборт, по́трат
abort//ovat' –ує –ују *dok. lek. biol.* абор-
товати

abortovan//ie –іа *s* *lek.* абортівання с,
аборт –у *m*

Abrahám –а *m* **1** *bibl.* Абра́хам **2** (*krstné
meno*) Абра́хам; už je v lone ~ovom *bibl.*
žart. він уж спочивать у бога на поро́зі

abrahámoviny –він *romn.* абрагамовины,
пятьдесятини, пятьдесятрочный юбіле́й;
dožiť sa ~vín дожити ся пятьдесят ро́ків
(пятьдесятин)

abreviác//ia –іє –ії *ž odb.* абревіація,
скорочіня; ~ textu скорочіня те́ксту

abreviatúr//a –у *ž* *lingv.* абревіа́тура, ско-
рочіня

absces –у *m* *lek.* абсцес

absenc//ia –іє *ž* абсє́нція, хыбованя,
пропу́щія; znižti' ~іu знизити абсє́нцію

(пропу́щія); mám už tri ~ie мам уж три
абсє́нції (пропу́щія); ospravedlnená ~іа
опра́вдана абсє́нція (опра́ване пропу́щія
годин)

absentér –а *m* абсє́нте́р, повале́вач

absolutistick//ý абсолюти́стичный

absolutizm//us –у *m* абсолюти́зм *m*

absolutiz//ovat' *nedok. dok.* –ує –ују
абсолюти́зовати

absolútn//y **1** *v rôzn. význ.* абсолю́тный;

~а väčšina абсолю́тна векшына; ~а
hodnota *mat.* абсолю́тна величіна;

~а pravda *filoz.* абсолю́тна пра́вда
(істина); ~ sluch *hud.* абсолю́тный

слух **2** *lingv.* абсолю́тівный; ~е použitie
slova абсолю́тівне поужытя сло́ва; ~е

stupňovanie *gram.* елатів

absolutórl//ium –іа *s* **1** *škol.* сві́дїтельство
о закінчіні (шко́лы і т. д.); атеста́т **2**
одобріня закінчености

absolvent –а *m* абсолве́нт, выпускник
(шко́лы і т. д.); ~ univerzity абсолве́нт
(выпускник) універсі́ты, закінчивший
універсі́ту

asolventský выпускной; ~ koncert вы-
пускной концер́т; ~ večerok выпускной
вечор

absolv//ovat' –ує –ују *dok. 1* абсолвовати,
закінчіти (шко́лу і т. д.); ~ fakultu закінчіти
(абсолвовати) факульту; **2** (*uskutočniť*)
перейти, виконати, здійснити, зроби-
ти; celú cestu sme absolvovali peši ці́лу
доро́гу мы перешли пі́шки (напішы)

absorpc//ia –іє *ž chem.* абсо́рбція, по-
гло́щія с

absorpcn//ý *chem.* абсо́рбчний; ~é látky
абсо́рбчны речовины

abstinent –а *m* абстінє́нт, тєрезбий

abstinentský *príd. k* abstinent; ~ spolok
абстінє́ньський спо́лок

abstrah//ovat' –ує –ују *nedok. dok.* аб-
страговати

abstrakc//ia –іє *ž* абстра́кція

abstrakcionist//a –у *m* абстракціо́ніста

abstrakcionizm//us –у *m* абстракціо́нізм

abstraktnosť /t' -ti ž абстрактность
abstraktný абстрактный; ~ pojem абстрактне понятя; ~é podst. meno *gram.* абстрактный назывник (субстантив); ~é uenie абстрактне іскуство; ~é myslenie абстрактне мышліня

absurdný абсурдный

absurdum -a s абсүрд

aby spoj. áбы, жéбы

acetón -u *m chem.* ацетон

acetylén -u *m chem.* ацетілен

acidofilný ацидофільный

acylpyrín -u *m chem.* ацилпірін

ad acta (akta); dať, uložiť; ad acta здати до архіву

adagio¹ (adádžo) *prisl., hud.* адáджо

adaglio² (adádžo) -ia s *hud.* (časť skladby) адáджо s neskl.

Adam -a *m* Адам; v ~ovom rúchu в обличчі Адама; začínať od ~a зачіна́ти од Адама

adaptácia -ie ž **1** v rôzn. význ. адапта́ція, приспособлі́ня; ~ oka адапта́ція о́ка; ~ textu адапта́ція те́ксту; **2** (prestavba) переробка, переробі́ня

adaptačný **1** адапта́чний **2** *príd.* k адапта́cia **2**; ~é práce адапта́чны работы *al.* переробка (чогось)

adaptér -a *m tech.* ада́птер -а

adaptovať -uje -ujú *nedok. dok. 1* адаптовáти, приспособлѐвати, приспособи́ти **2** (*budovu, miestnosť ap.*) пере-строїти, перестро́бвати, перероблѐвати, переробити

adaptovať sa -uje sa -ujú sa *dok. nedok. (o oku a pod.)* адаптовáти ся, приспособи́ти ся, приспособлѐвати ся

adekvátnosť /t' -i ž адекватность

adekvátny -е адекватный, одповідный (чомусь, но не комусь!)

adept -a *m* адѐпт -а, зачіна́ючий (учітель, артиста, науко́вець і т. п.)

adjektívny *gram.* адъєктивный, прида́вниковый

adjektívum -a s *gram.* адъєктив, прида́вник -а

adjutant -a *m voj. zastar.* адюта́нт -а, по-бóчник

adjutantský адюта́нтський, побочни́цький

administrácia -ie ž адміні́страція

administratív -a -у адміні́стратіва, адміні́стратівны о́рганы

administratívny адміні́стративный; ~ou cestou в адміні́стративнім порядку; ~ aparát адміні́стративный апарáт; ~ zamestnanec адміні́стративный працóвник (робóтник)

administrátor -a *m* адміні́стратор

administrátor/ský адміні́страторський

administrovať -uje -ujú *nedok.* адміні́стровáти

admirál -a *m* адміра́л

admiralita -y ž адміра́лті́йство

admirálsky адміра́льський

adnominálny *gram.* адноміна́льный, приме́нный; ~ infinitív адноміна́льный (приме́нный) інфіні́тив; ~ predmet адноміна́льный (приме́нный) предме́т

adopcia -ie ž *práv.* осво́єние адо́пція, осво́єня с

adoptant -a *m práv.* адо́пта́нт, осво́итель

adoptívny *práv.* адо́птивный, осво́енный; ~ otec адо́птивный оте́ць; ~a matka адо́птивна ма́ма; ~ syn адо́птивный (осво́енный) сын; ~a dcéra адо́птивна (осво́єна) донька́; ~e dieťa адо́птивна (осво́єна) діти́на

adoptovanka -y -niek *ž práv.* адо́птованка, осво́єна донька́

adoptovať -uje -ujú *nedok. dok. práv.* осво́їти сына, осво́їти до́ньку

adoptovateľ -a *m* адо́птовáтель, осво́итель

adrenalín -u *m chem. farm. zdrav.* адре́налін

adrenalínový *chem. farm.* адре́наліно́вый; ~ roztok адре́наліно́вый ро́сток

adres -a -y -ies ž v rôzn. význ. адре́са; vysloviť sa na nieču ~u вы́слови́ти ся на да́чу адре́су

adresant -a *m* адре́са́нт, одосыла́тель

adresár -a *m* адре́са́рь, адре́сна книжка

adresát –а *m* адресат, доставатель (письма)

adresn/ý адресный; ~á kritika адресна (конкретна) критика, критика на дацію адресу

adres/ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* адресовати; ~ list niekomu адресовати письмо комусь; ~ otázku niekomu адресовати вопрос комусь

advent –u *m cirk.* рождественський піст

adverbializ/ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. gram.* адвербіалізовати ся

adverbiálny *gram.* адвербіальний, прислівниковий

adverblium –ia *s gram.* прислівник

adverzatívny *gram.* адверзатівний, протиставний; ~e spojky адверзатівны або протиставны злучники

advokát –а *m* адвокат; robiť niekomu ~а робити комусь адвоката, заступитися за когось, обгравати когось

advokátsky адвокатський, юридичний; ~а poradňa адвокатська порадня (консультація)

aero – prvá časť zloženin аеро-

aerodynamický аеродинамічний

aerodynamik//a –у ž аеродінаміка

aeroklub –u *m* аероклуб

aerolín//ia –ie ž 1 воздушна лінія 2 Aerolinie –ii *potn.* Аеролінії (організація)

aerostat –u *m* аеростат

afekt –u *m* афект

afektovaný афектований

afekt/ovat' –uje –ujú *nedok.* афектовати, робити з афектом

afér//a –у afér ž афера; politická ~ політична афера; robiť ~u z niečoho робити аферу з чогось

Afganistan –u *m* Афганістан

Afganec –nca *m* Афганістанець

Afgank//a –у ž Афганістанка

afganský афганістанський

afinit//a –у ž родство; ~ dvoch jazykov родство двох мов

afix –u *m lingv.* афікс

aforizm//us –u *m* афоризм

africký африцький

Afričan –а *m* Африкан

Afričan//ka –у ž Афричанка

afrikančin//a –у ž африцький або африканський мови

afrikanistik//a –у ž африканістика

afrikát//a –у ž *lingv.* африката

Afrodít//a –у ž Афродіта

agát –а *m* атак

agend//a –у ž аґенда; viesť ~u вести аґенду

agens –а *m gram.* аґенс, суб'єкт діяння

agent –а *m v rôzn. význ.* аґент; ~ provokátor провокатор; špiónážny ~ шпін

agentúr//a –у ž 1 аґентура; obchodná ~ торгівля аґентура; tlačová ~ новинова аґентура; 2 (výzvedná služba) аґентура

agilnos//t –ti ž аґільність, активність

agilný аґільний, активний, діючий

agitác//ia –ie ž аґітація

agitačn/ý аґітаційний; ~á práca аґітаційна робота; ~é stredisko аґітаційний центр

agitátor –а *m* аґітатор

agitátork//a –у ž аґітаторка

agitátorský аґітаторський

agit/ovat' –uje –ujú *nedok.* аґітовати; робити аґітацію, наговорювати когось

aglomerác//ia –ie ž *tech.* аґломерація; концентрація ж, скоплення, нагромадження с

aglomeračn/ý аґломерачний; ~á pec ž аґломерачний печ

aglomerát –u *m tech. geol.* аґломерат, нагромадження

aglomer/ovat' –uje –ujú *nedok.* аґломерувати; нагромаджувати

aglutinác//ia –ie ž *lingv. biol.* аґлутінація

aglutinačn/ý *lingv.* аґлутінаційний; ~é jazyky аґлутінаційні мови

agnosticizm//us –u *m filoz.* аґностіцизм

agnostik –а *m filoz.* аґностик

agón//ia –ie ž аґонія, *aj pren.* byť v ~ii бути в (ставі) аґонії

agoniz/ovat' –uje –ujú *nedok.* аґонізовати

agrárnik –а *m mn. č.* –ci 1 (príslušník *agrárnej strany*) аґрарник, член аґрарної

партіі **2** (*statkár*) богатый сёльскы господарь

агра́рны агра́рный, сільськогосподарський, земельный; ~а *reforma* агра́рна (земельна) рефо́рма; ~а *strana* агра́рна партія; ~а *kríza* агра́рна крі́за

агрега́т –а *m tech.* агре́гат; *vodný* ~ водный агре́гат

агрега́товý агре́гатový

агрес//іа –іє *ž* агрє́сія

агресі́вност' –ті *ž* агрєсі́вност'

агресі́вн//у агрєсі́вный; ~а *povaha* агрєсі́вный характер; ~а *politika* агрєсі́вна полі́тика

агресор –а *m* агрє́сор

агресорск//іу агрє́сорський; ~é *snahy* агрє́сорськы сна́жіня (стремлі́ня)

агрикульту́р//іа –у *ž* агрокульту́ра

агро- *prvá časť zloženín* агро- *agrotechnika* агро́техніка; *agrobiológia* –іє *ž* агробіоло́гія

агробіоло́г//іа –іє *ž* агробіоло́гія

агробіологі́к//іу агробіологі́чний; ~é *rokusy* агробіологі́чны о́пыты

агрофі́зик//іа –у *ž* агрофі́зика

агроно́м –а *m mn. č.* -овіа і –і агроно́м

агроно́м//іа –іє *ž* агроно́мія

агрономі́к//у агрономі́чний

агротехні́к//іу агротехні́чний; ~é *termíny* агротехні́чны те́рміны (в значі́ні часы)

агротехні́к –а *m* агро́технік

агротехні́к//іа –у *ž* агро́техніка

аh *cit.* ах

аha *cit.* **1** *ará 2* (*na znak súhlasu*) а́ра, ге́й

аch *cit.* ах, ох, ой; *ach ako dobre!* ах *al.* ох як до́бри

аj' *spoj.* і, але аj но і; аj ке́д... і кідь... *hoci* аj... хо́ць і...

аj² *cit.* я́й, ах, ох

ак (*vo význame ked'*) *spoj.* як; ак *nechceš*, *perob* то кідь не хо́чеш не роб то́то; ак *nevieš*, *nehovor* кідь не знаш, не го́во́рь; ак... *tak* (*hovor. s opakovaným slovom*): ак са *díva*, *tak sa díva* як по́зе́рать, так по́зе́рать

акáц//іа –іє *ž* ака́ція

акáціовý ака́цієвий

акаде́м//іа –іє *ž* **1** акаде́мія; ~ *vied* акаде́мія на́ук; *Slovenská akadémia vied* Слова́цька акаде́мія на́ук; *vojenská* ~ воє́ньска акаде́мія; *učiteľská* ~ учі́тельска акаде́мія; **2** (*slávnosť, predstavenie*) літе́ра́турный ве́чор; *usporiadať* ~іu зорга́нізова́ти (зро́бити) акаде́мію (конце́рт)

академі́кос//і' –ті *ž* акаде́мічност'; акаде́мізм

академі́к//іу акаде́мічний; ~é *vydanie* акаде́мічне ви́да́ня; ~ *titul* акаде́мічний тіту́л; ~ *čas* (*štvrt'hodinka*) акаде́мічний час; ~ *maliar* акаде́мічний маля́рь

академі́чк//іа –у –чієк *ž*; *členka* Акаде́міе *vied* акаде́мічка ж, чле́нка Акаде́мії на́ук

академі́к –а *mn. č.* –сі *m* акаде́мік

академі́зм//іу –і *m* акаде́мізм; акаде́мічност'

ака́жу́ці –а, –е *lingv.* а́каючий –а, –е; ~е *párečia* а́каючі го́во́ры (діале́кты)

акан//іе –іа *s lingv.* а́каня

ака́т' –ака –а́ју *nedok. lingv.* а́кати, а́кать, а́кають

акцелера́ц//іа –іє *ž odb.* акцелера́ція, уско́ріння с; ~ *motora* акцелера́ція, уско́ріння мо́тора

акце́нт –і *m* **1** *gram.* акце́нт, прити́ск; *slovný* ~ сло́вний акце́нт, прити́ск; *vetný* ~ рече́нве́вий акце́нт, прити́ск *ábo* фразо́вий акце́нт (прити́ск) **2** (*znamienko*) знак акце́нта, прити́ска; *fraz. klásť* акце́нт на піе́що дава́ти акце́нт, підкрє́слєвати да́што

акцентоло́гія –іє *ž lingv.* акцентоло́гія

акцентологі́к//іу *lingv.* акцентологі́чний; ~é *typy* акцентологі́чны ті́пы

акцентова́н//іе –іа *s* **1** *lingv.* акцентова́ня, акцента́ція; **2** *pren.* акцентова́ня, підкрє́сліня, ви́діліня

акце́нт//ова́т' –іє –і́ју *nedok. 1 lingv.* акцентова́ти; ~ *slovo* акцентова́ти сло́во **2** *pren.* (*zdôrazňovať*) акцентова́ти, підкрє́слєвати; ~ *základnú myšlienku* акцентова́ти, підкрє́слєвати осно́вну мы́сль (ду́мку)

акцептован//іє -іа s 1 акцептованя, прията; ~ návrhu акцептованя, прията пропозиції 2 *práv. ekon.* ~ ponuky акцептованя понукнута *або* понуки; ~ faktúry акцептованя фактуры *або* рахунок

акцепт//оват' -ує -ују *nedok. dok. práv. ekon.* акцептовати; прияти; ~ faktúru акцептовати, прияти фактуру *або* рахунок; ~ návrh акцептовати пропозицію **акц//іа'** -іє ž 1 (*činnosť*) акція *або* діяня; bojové -іє боєвы акції *або* діяня 2 (*podujatie*) športové -іє шпортóвы акції *або* стрітнута

акц//іа' -іє ž *fin.* акція; -іє stúpajú акції підвишують ся, піднімають ся; -іє klesajú акції падають, знижують ся

акціовý акціóвый; -á spoločnosť акціóва общность

акчný *príd. k akcia'*; ~ rádius радіус дняня; -é sloveso, gram. часослóво діяня

акцїєschopnosť -ті ž акціїспóсòбность; спóсòбность к активному діяню

акцїєschopný акціїспóсòбный, спóсòбный к активным діяням

акціонár -а *m ekon.* акціонáрь; тот, хто мать (володіє акціями) акції

акціонáрк//а -у, -гок ž *ekon.* акціонáрька -ы, -рєк

aker *akra m* (cc 0,4 ha) áкер áкра *m*

akiste [agi-] *čast. modálne slovo* наїсто, бізóвні, очевидно, мóже быти; ~, sa на тїа hnevá він, наїсто *або* бізóвні, на мєне гнівaть ся

акламáц//іа -іє ž акламáція; открыте голосованя; hlasovanie -іюу воли-ти, виберáти акламáцієв (открытым голосованєм)

акламачн//ý акламáчный; -é vol'bu от-крыте голосованя, воли-ти открытым голосованєм

аклам//оват' -ує: -ују *nedok. dok.* акламовати; єдноголóсно одобряти (соглашáти ся), открыто соглашáти ся

акліматизáц//іа -іє ž акліматизáція, акліматизованя, приспособлїня *c*

акліматизован//іє -іа s акліматизованя, приспособлїня; ~ organizmu k novému podnebiu акліматизованя організму к новóму клімату

акліматиз//оват' -ує -ују *nedok. dok.* акліматизовати, приспособлїввати; ~ organizmus акліматизовати організм

акліматиз//оват' sa -ує sa -ују sa *nedok. dok.* акліматизовати ся; organizmus sa ~oval na výšku організм акліматизовáv ся к вышкї; zvieratá sa dobre ~ali звїрята (звїрина) дóбрі акліматизовáли ся

ako' *zám. prisl. 1.* як: ~ sa voláte? як вас з(о)вуть? (кличуть?), як ся звєте?; ~ sa citíte? як ся чўте *або* як вы сєбе чўте? ~ sa máte? як (вы) жьєте? *або* як ся máte (мáете)? ~ je to možné? як так мóже (быти)? *або* як (же) так? ~ vyzerá? як (він) визерать? ~ je kde zvykom? як є де звыком? ~ je komu súdené? як кóму суджєне(о); ~ sa hovorí як говорить ся, бїсїдї(ї)ють; ~ vždy як все; ako-tak як-так; to si ešte ako-tak zapamätal то собї іщї як-так запамятáв; ~ sa ti páči як ся тобї любить; ~ chceš як хочеш!; čo a ~ што і як; poradíme sa, čo a ~ порáдими ся, што і як; tak ~? но як?; ~ by inak? як же інáкше? 2 (*nakoľko, do akej miery vo zvolaciach vetách*) як; ako len dobre vyzerá! як лем (він, онá) дóбрі визерать!; ~ to mám роcўvat! як мам тотó слухати!; ~ ma to hnevá! як мєне тотó злóстити (гнівaть)!; ~ sa mi to len páči! як ся мї тотó лем любити! 3 (*vo výrazoch*: čo ako, hoci ako s významom pripustky) кїлька бы не, як не, як бы не; ako kedy як коли; ako komu як кóму; čo ako sa usiloval, nič nevedel vymyslieť як він не старáв ся (усиловaв ся), він ніч не мїг выдумати

ako' *spoj. 1 v rôzn. význ.* як; biely ako sneh бїлый, як снїг; poznám ho ako dobrého človeka (я) знам єго, як дóброго чоловіка; videl som ako prišla я відів, як онá пришлá; ako vidieť, neprišiel як видно, він не прийшóв; nik iný, ako... нихто іншый, як.. 2 (*v prirovnaniach*) як, як бы, як кїдь бы; kričí,

ako malé decko кричить, як малá дитина;
 ako keby як кідь бы **3** (*do tej miery, nakoľko*)
 накілько, по́кы; ako ho poznám, nepríde
 накілько (по́кы) ё́го по́знам, він не прийде
4 (*uvádza príslovkovú vetu časovú*) як, коли;
 ako prechádzali popri nás... коли (они) пе-
 реходили ко́ло (по́при) нас...; hneď, ako
 odišli одра́зу (та́кой), як они одышли;
 odvtedy, ako prišiel од тоды (з то́го часу),
 як прийшо́в **5** (*pripája doplnok*) як хто *al. sa*
prekladá nom. al. inf.; pracovať ako učiteľ
 робити, як учи́тель *al.* учи́телєва́ти, ро-
 бити учи́телем; podpíšte sa ako svedkovia
 підпиште ся, як сви́дкові; slúžiť ako príklad
 служи́ти (бути) прикладом а́бо як при-
 клад **6** (*pripája prístavok*) як хто; ja, ako
 riaditeľ, som vedel, že... я, як ди́ре́ктор,
 знав, же... а́бо бу́дучи ди́ре́ктором, я знав,
 же...; **7** (*v spojení s 2. st.*) чим, ніж *al. prekladá*
sa 2. p. podst. mena; vie to lepšie ako ja він
 зна́ть ли́пше ме́не а́бо ніж я, чим я, як я
akoby spoj. як бы; robí sa ~ spal (він)
 притво́рює ся, як бы спав а́бо спячи́м
akokoľvek¹ zám. prisl. як за́вго́дно, як
 хо́чете; urobte to ~, len nech to bude
 в ро́рядку зро́бте як за́вго́дно (як хо́чете),
 лем най то бу́де в ро́рядку (до́брі)
akokoľvek² spoj. хо́ць, хо́ть; як (бы) не,
 хо́ць бы, кі́лько бы не; ~ chcel, nestačil to
 urobiť як бы не хоті́в, він не ста́чив то зро-
 бити; nech je ~, predsa je to len tvoj brat
 як бы то́то не було, він все же (пре́цік)
 є твій брат
akomodác//ia -іє ž а́комодация, при-
 спо́соблі́ня; ~ oka а́комодация о́ка
akonáhle spoj. zastar. як тільки, лем бы
 тільки
akord¹ -u m hud. а́ко́рд
akord² -u m а́ко́рд; pracovať na a- *al.* v ~e
 робити на а́ко́рд а́бо в а́ко́рді
akordeón -u m а́кордео́н
akordeonist//a -u m а́кордеоні́ста
akordeónový а́кордеоно́вий
akordn//ý, akordov//ý а́ко́рдний; ~á práca
 а́ко́рдна ро́бота; ~á mzda а́ко́рдний за́робок

akosi prisl. як-то
akosl//t -ti ž я́кість
akostn//ý я́кістний; **1** *príd. k akost'*; ~ rozdiel
 я́кістий ро́зділ; ~é prídavné meno я́кістний
 прида́вник (а́дъєктив) **2** (*kvalitný*) я́кістний,
 ви́со́кой я́кості; ~ tovar я́кістний то́вар;
 ~é vína я́костны ви́на
ako-tak zám. як-так
akože¹ zám. prisl. як же; ~ sa mávate? як же
 ся вам жыє а́бо як же ся ма́те (маєте)?;
 ~ môžeš tak vraviť? як же ты мо́жеш так
 говори́ти?
akože² cit. hovor. (kladná odpoveď na
predchádzajúcu otázku s odtienkom
začudovania) а як же, і́щі бы, са́мо собо́в;
 Odovzdal si už prácu? – Akože! Ты уж
 одда́в ро́боту? А як же! а́бо і́щі бы! а́бо
 Са́мо собо́в!; akože by nie а як же бы не!
 а́бо і́щі бы!
akreditív -a m **1** fin. а́кре́дітív **2** *dípl.*;
 а́кре́дітív, пові́руюча гра́мота
akreditovaný dípl. а́кре́діто́ваний
akredit//ovať -uje -ujú *dok. fin. dípl.*
 а́кре́діто́вати *nedok. dok.*
akrobac//ia -іє ž а́кроба́ция, а́кроба́тизм;
 robiť ~іє робити а́кроба́ції
akrobat -a m а́кроба́т
akrobatický а́кроба́тичний
akrobatik//a -y ž а́кроба́тика
akrobatizm//us -u m а́кроба́тизм
akrobatk//a -y -tiek ž а́кроба́тка
akrostich -u m i **akrostich//on** -a s *poet.*
 а́крости́х
akrylový chem. а́крило́вий; kyselina ~á
 а́крило́ва кі́слота
aksamiet -u m zastar. ба́рпахат, а́ксамі́т
aksamietový ба́рпахато́вий, а́ксамі́то́вий
akt -u m **1** (*čin*) а́кт; slavnostný ~
 сла́вно́стний, то́рже́ственний, пи́шний,
 помпе́зний а́кт **2** (*spis*) ді́ло, до́куме́нт **3**
div. а́кт, ді́йство **4** (*umenie*) а́кт, обна́жений
 мо́дел
aktív -u m а́ктив
aktivist//a -u m а́ктиві́ста
aktivita -y ž а́ктивно́сть

aktiviz/lovať –uje –ujú *nedok. dok.* активізувати

aktívny gram. 1 (*opak: pasívny*) активный; ~ člen активный член; ~а оборона активна оборона **2 gram.** активный; ~а vojenská služba активна воєнська служба

aktív/um –а s *gram.* активный залог (род)

aktovk//a¹ –у ž актówka, ташка

aktovk//a² –у ž (*divadelná hra*) едноактна пєса

aktualit//a –у ž **1** (*vlastnosť*) актуальность **2** новость, денны новости; *kultúrne* ~у културны актуальности, новости

aktualizác//ia –іє ž актуалізація, зосучащёня

aktualiz/lovať –uje –ujú *nedok. dok.* актуалізувати; робити актуальным; ~ *divadelnú hru* актуалізувати пєсу

aktuálnos//ť –ті актуальность; ~ *tematiku* актуальность тематіки

aktuálny актуальный; ~а otázka актуальный вопрос

akumulác//ia –іє ž *ekon. geolog.* акумулация, акумулованя, накопліня; ~ *kapitálu* акумулация капіталу; рієсна ~ рієсна акумулация; *vulkanická* ~ вулканічна акумулация

akumulačný odb. акумулачный; ~ *fond* акумулачный фонд або фонд нагромадженя; ~é *kachle* акумулачна пєчка

akumulátor –а m *tech.* акумулатор

akumulátorový акумулаторовый

akumul/ovať –uje –ujú *nedok. dok.* акумуловати, нагромаджувати

akupunktúr//a –у ž *lek.* акупунктура; *liečenie* ~rou лієня акупунктуров

akurát prísł. i časť. hovor. акурат, як раз; ~ *dnes* акурат, як раз днесь; *oblek* je mi ~ *ánecyť* (костюм) є mi акурат, як раз

akurátny hovor. акуратный

akustick//ý акустичный; ~é *prístroje* акустичны апараты

akustik//a –у ž *fyz. hud.* акустика

akút –u m *lingv.* **1** акут **2** (*znamienko*) знак акута

akútny v rôzn. význ. острый; ~ *zápal* острє запаліня; ~а otázka острый вопрос

akútový lingv. акутовый; ~á *intonácia* акутова інтонація

akuzatív –u m *gram.* акузатів, відячий пад

akuzatívny/ly gram. príd. k akuzatív акузативный; ~а *koncovka* акузативне закончіня, акузативна флєксія; флєксія, закончіня відячого паду; ~а *väzba* вязаня акузатіва або відячого паду

akvarel –u m **1** (*farba*) акварел, акварєлова фярба; *maľovať* ~om малєвати акварєлом **2** (*obraz*) акварел; акварєловый образ

akvarelový акварєловый

akváriový акваріовый; ~é *rybu* акваріовы рыбы; ~é *rastliny* акваріовы ростлины

akvár//ium –іа s *akvárii* м

akvizíc//ia –іє ž **1** (*vec*) аквізіція, надобытя; ~ *majetku* надобытя маєтку; ~ *knih* аквізіція, надобытя книг, книжок; *knih.* комплектованя або поповніня книжного фонду **2** (*dej*) приобретіня, задоважіня

akvizitér –а m аквізітор; аєнт на підписованя (на росшырєваня заказок)

aký, aká, aké zám. який, яка, яке; *aké bude zajtra počasie?* яка завітра буде погода?; *aký je váš názor?* який ваш погляд?; *aké sú podmienky?* які услівія?; *aký bol, taký bol* який був, такий був; *má ešte akú-takú nádej* матє або має іщі яку-такую надію

akýkoľvek zám. 1 (*hocijaký*) хоцьякий **2** (*každý*) каждый, любый; ~ *rohyb* хоцьяке або кажде, любє погнүтя **3** (*s predložkou bez zdôrazňuje zápor*) який бы не; *bez akejkoľvek príčiny* без якої бы то не было причіны

akýsi zám. якийсь(-то), даякий; *prišiel akýsi človek* пришов якийсь (-то) чоловік

akýže zám. який же, што то за; *ale akéže je to bývanie?* лєм яке же (є) тотό бываня? або лєм што то (є) за бываня?

alarm –u m *zastar.* аларм, поплах

alarm/ovať –uje –ujú *nedok.* підняти, робити поплах; алармовати

alarmujúci –а, –е алармующий –а, –е; поплаховый –а, –е

albánčin//a –у ž алба́ньский язык

Albán//ec –са *m* Алба́нець

Albánk//a –у ž Алба́нка

albánsky алба́ньский

albatros –а *m* зоол. алба́тро́с

album –и *m* альбу́м

ale 1 spoj. але, но; nie dnes, ale zajtra не днесъ, але́ або́ но за́втра; chce, ale nemôže хоче, але́ або́ но не мо́же; úlohu sme nielen splnili, ale aj prekročili зада́чу мы не́лем вы́полнили, но і пере́выполни́ли **2 časťka** (*zosilňuje význam slova*) *prekladá sa individuálne*; nič, ale celkom nič ні́ч, ца́лком або́ абсо́лютно ні́ч **3 cit.** (*vyjadruje začudovanie*) *prekladá sa individuálne* ale, ale! но, но! но і!

alebo spoj. або́

alegór//ia –іє ž але́горія

alegorický але́горі́чний

alej//a –е ž але́я

aleluja *neskl. s cirk.* али́у́я ; do ~ до оме́рзі́ня або́ до али́у́ї *sklon.*

alerg//ia –іє ž *lek.* але́ргія

alergický але́ргі́чний

alf//a –у ž а́лфа; a- i omega а́лфа і оме́ра; ľúče ~ а́лфа лу́чі; častice ~ а́лфа ча́стки

algebr//a –у ž а́лгебра

algebraický а́лгебраі́чний; ~á rovnica а́лгебраі́чне ура́вня́ня

alchým//ia –іє ž алхі́мія

alchymist//a –и *m* алхі́міста

alchymistický алхі́мі́чний

alianc//ia –іє ž а́ліа́нція, спо́лок *m*, сою́з *m*; Svätá ~ Свяще́ный сою́з

alibi *neskl. s práv.* али́бі *neskl. c ; dokázat* svoje ~ до́казати сво́є али́бі

aliquotný одпо́відний, аде́кватный; ~á časť одпо́відна ча́стка

alimentist//a –и *m* али́ментіста

aliment//y –ов *m* *romn.* али́менты -ів; platiť ~ плати́ти али́менты

aliterác//ia –іє ž *lit.* али́тера́ція, созву́чність, сходно́сть зву́ків

alkál//ia –іє ž *chem.* алка́лія, луговина

alkalický *chem.* алкалі́чний, лугова́ный; ~á reakcia алкалі́чна, лугова́на ре́акція; ~é zlučiny alkálii

alkohol –и *m* алко́го́л, па́лінка ж; otrava ~ом отравле́ня алко́го́лом або́ па́лінков

alkoholick//ý алко́го́льный; ~é nápoje алко́го́льны на́питки

alkoholičk//a –у –іє ž алко́голі́чка

alkoholik –а *m* алко́го́лік

akoholov//ý *príd. k alkohol*, алко́го́ловый; ~é pary алко́го́ловы па́ры

allegretto¹ *prisl. hud.* алле́гретто

allegretto² –а *s hud.* (*časť skladby*) алле́гретто *neskl. c*

allegro¹ *prisl., hud.* алле́гро

allegro² –а *s neskl. s hud.* (*časť skladby*) алле́гро

almanach –и *m* алма́на́х

almužn//a –у ž алму́жна, мі́лостыня; prosiť (o) ~и проси́ти алму́жну

alolla –у *mn č.* –у ž ало́е *s neskl.*

alogický ало́гі́чний, нело́гі́чний

alogizm//us –и *m* ало́гізм

alpinist//a –и *m* алпі́ніста

alpinistika//a –у ž алпі́ністі́ка ж, алпі́нізм *m*

alpinizm//us –и *m* алпі́нізм

alpsk//ý а́лпський; ~á kombinácia а́лпска ко́мбіна́ція

alt –и *m* (*hlas*) алт; spievať alt співа́ти а́лтом

altajský алта́йський; ~é jazyky алта́йськы

altan//ok –ка *m* алта́нок

alternác//ia –іє ž алте́рна́ція, чере́дованя́ *c*; *vokalická ~ lingv.* чере́дованя́ або́ алте́рна́ція го́лосных

altern//ovat –и́є –и́у *nedok. 1* алте́рновати́ ся, чере́довати́ ся **2** (*v divadle*) дубло́вати, здво́ювати

altist//a –и *m* (*spevák*) алті́ста

altistka//a –у –іє ž (*speváčka*) алті́стка

altruizm//us –и *m* алтру́їзм

aluminiový алу́мініє́вый

alumin//ium –іа *s* алу́міній *m*

alveol//a –у ž *anat.* алвео́ла

alveolár//a –у ž *lingv.* алвеола́рный звук

alveolárny *anat., lingv.* алвеолáрный
Alžír/lec –са *m* Алжірець
alžirsky алжірський
amalgám –*u m chem.* амалгáм
amalgám/lovať –*uje –ujú nedok. dok. tech.*
chem. амалгáмовáти
amalgámový амалгáмовый
amatér –*a m* аматёр
amatérsk//y аматёрський; ~*a* fotografia
 аматёрська фотогрáфия; ~ *krúžok*
 аматёрський кружók áбо кружók лю-
 бителів (*фотограічний, співацький,*
літературный i m. n.)
ambíc//ia –*ie ž obyč. v mn. č.* –*ie* амбіція,
 стремліня, претэнзії; *má veľké ~ie* мать
 великы амбіції, стремліня, претэнзії
ambiciózny амбіціозный
ambivalentnos//ť –*ti ž* амбівалéнтность
ambivalentný амбівалéнтный
ambulanc//ia –*ie ž 1 (v nemocnici)*
 амбулáнція; **2** санітка
ambulančn//ý амбулáнчний; ~*é* liečenie
 амбулáнчне лічіня
ambulantný амбулáнтный; ~ *pacient*
 амбулáнтный пацієнт áбо хворый
ambulatór//ium –*ia s* амбулаторія
ambulatórny амбулатórный; ~*e* liečenie
 амбулатórне лічіня; ~*e* ošetrovanie
 амбулаторна пómіч
améb//a –*y ž zool.* амéба
amen *neskl. s cirk.* амінь, кóнець; *už tu je ~*
 уж ёму ё амінь áбо кóнець
americký америцький; ~ *spôsob života*
 америцький спóсіб живóта
Američan –*a m* Америкáн
Američank//a –*y ž* Америкáнка
Amerikán –*a m (občan, ktorý žije alebo žil*
v Amerike) Америкáн
amerikanizác//ia –*ie ž* америкáнізація
amerikanizm//us –*u m* америкáнізм
amerikaniz/lovať –*uje –ujú nedok. dok.*
 америкáнізовáти
amerikaniz/lovať sa –*uje sa –ujú sa nedok.*
dok. америкáнізовáти ся
ametyst –*u m* аметіст

ametystový аметістовый
amfib//ia –*ie ž zool. aj pren.* амфібія
amfibrach –*a i amfibrach//ius* –*ia m metr.*
 амфібрáхий
amfiteát//er –*ra m* амфітеáтер
aminokyselin//a –*y ž chem.* амінокіспотá
aminokyselinový *chém.* амінокіспóтный
amnest//ia –*ie ž* амнэстія; *dať, udeliť ~iu*
 дати амнэстію, амнестовáти когóсь
amnest/lovať –*uje –ujú nedok. dok.*
 амнестовáти
amoniak –*a m chem.* амоніáк
amonizác//ia –*ie ž chem.* амонізація; ~ *vody*
 амонізація вóды
amoralit//a –*y ž i amorálnosť* –*ti*
 ж аморáльность, неморáльность
amorálny аморáльный, неморáльный
amorfný амóрфный, бесфóрмный
amortizác//ia –*ie ž ekon.* амортизація
amortizačný амортизáчный; ~ *fond*
 амортизáчный фонд
amortiz/lovať –*uje –ujú nedok. dok. ekon.*
 амортизовáти
amper –*a m el. tech.* áмпер
ampermet//er –*ra m el. tech.* ампермéтер
 –тра
amplión –*u/-a m* ампліон, репродуктор
amplitúda//a –*y ž fyz.* амплітúда
ampul//a –*y ž* ампула –ы
ampulk//a –*y ž zdrob.* ампулка –ы
amputác//ia –*ie ž lek.* ампутáция
amputačný ампутáчный
amput/lovať –*uje –ujú nedok. dok.* ампутовáти
amulet –*u m* амулét
anabáz//a –*y ž 1 hist.* анабáза **2 pren.**
 отступліня, одыйдіня; вернóуть
anafor//a –*y ž poet.* анафóра
anaforický *lingv. poet.* анафóричный
anachronický анахронічний
anachronizm//us –*u m* анахронізм
anakreontik//a –*y ž lit.* анакреóнтика,
 анакреóнтічна поéзія
analfabet –*a m* аналфабét, негрáмотный,
 безгрáмотный *aj pren.* політícký ~ політíчно
 негрáмотный

analfabetizm//us – у *m* аналфабетізм, неграмотность -ости ж, безграмотность -ости *aj v pren.*

analog//ia –ie ž *analogía*, подобность –ости ж

analogicky *prisl.* аналогічні

analogický аналогічний, подобный

analogon *neskl.* s *analog*, аналогічне явління, аналогічний слўчай

análly –ov *m pomn.*, аналы –iv *pomn.*, літопис

analytický (v *rôzn. významoch*) аналітичний; ~á *metóda* аналітичний метод; ~á *geometria* аналітична геометрія; ~é *váhy tech.* аналітичні ваги; ~é *jazyky lingv.* аналітичні мови; ~á *tvár* аналітична форма

analytik//a –y ž *analitika*

analýz//a –y ž *analýza*; *kvalitativna ~ chem.* якостна аналіза; *podrobit' ~e* зробити або підвергнути аналізу; *spektrálna ~* спектральна аналіза або спектральный розбір

analyzátor –a *m tech. fyziol.* аналізатор; *zrakový ~* зраковий аналізатор

analyz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* аналізувати, зробити аналізу, розбір

anamnéz//a –y ž *anamnéza*

ananás –u *m (rastlina i plod)* ананас –y

anapest –u *m metr.* анапест -y

anarch//ia –ie ž *anárchia*

anarchist//a –u *m* анархіста

anarchistický анархічний

anarchizm//us –u *m* анархізм

anatóm –a *m* анатом

anatóm//ia –ie ž *anatómia*

anatomický анатомічний

anciáš –a *m* анціяш, дябел, анцікріст

ancikrist –a *m hovor.* анцікріст

andante¹ *prisl. hud.* анданте

andante² *neskl. s (časť skladby)* анданте *neskl. s*

anekdot//a –y ž *anekdóta*

anekdotický анекдотічний; ~ *příbeh* анекдотічний слўчай

anekt//ovat' –uje –ujú *dok. polit.* анексовати *nedok. dok.*

aném//ia –ie ž *lek.* анемія

anestetický анестезіручий, обезбóлючий; ~ *prostředek* анестезірующе средство

anestéz//a –y ž *lek.* анестезія

anex//ia –ie ž *polit.* анексія, заняття чогось

angažmán –u *m i nesk.* s *angažmán*; *dostat'* ~ дістати *angažmán*

angaž//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* *angažováti nedok. dok.*

angaž//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.*

angažováti sa **1** v čom *príjati* участь **2** *za koho* выступити на охорону *kógo*

anglický *prisl.:* *hovorit' (po)* ~ говорити або *bíčováti po-anglicky*

anglický англійський; ~ *valčík* англійський вальс

Angličan –a *m* Англічан

Angličank//a –y ž *Angličanka*

angličtin//a –y ž *anglický jazyk*

angličtinár –a *m* **1** (*učitel*) учитель англійського мови **2** (*posluchač anglistiky*)

штудент, штудуючий англійську філологію

anglikánský англіканський

anglist//a –u *m* *anglista m*; спеціаліста на англійську філологію; штудент, котрий учить ся англійській філології

anglistik//a –y ž *anglistika* –ы; англійська філологія

angloamerický англо-американський

Anglosas –a *m* Англосас

anglosaský англо-сасський

angor//a –y *m* ангорська вовна

angorský ангорський; ~ *zajac* ангорський заць/заяць

anhydrid –u *m chem.* ангідрид -y

anhydrit –u *m min.* ангідрит -y

ani **1** *spoj. (v záporných větech před slovesom)* *áni*; *nevidel ani nepočul* не відив, *áni* не чув; *vin* не відив і не чув; *ani dozadu, ani dopředu* *áni* до заду, *áni* до педеду **2** *spoj. (při porovnávání)* *як, áни*; *hladký ani sklo* гладкий *як, áни* скло

anilín –u *m chem.* *анілін -y*

anilínov//ý *аніліновий*; ~é *farby* *аніліновы* фарбы

animáln//y (živočišny) звірячий; орґанічного походжіня; ~e hnojivo орґанічний гній

aníz – u m аніз

anízový анізовый

anjel [aɲiel] – a m а́нгел *aj pren.* ~ strážca *cirk. aj pren.* а́нгел-хранитель

anjelik [aɲie-] – a m (*aj o dieľati*) а́нгелик

anjelsk//ý [aɲie-] а́нгельский *aj pren.* ~á trpezlivosť а́нгельска терпеливість; ~ý hlas а́нгельский го́лос

anket//a –y, -kiet ž а́нкета, опрошіня; urobiť ~u зроби́ти а́нкету, опрошіня

anketový а́нкетовый

áno 1 čast. (*vyjadruje súhlas*) так, ге́й; urobiť to? – Áno! ты то́то зроби́ш? – Так! (Ге́й!) 2 cit. *prekladá sa individuálne*; áno, ja budem robiť a ty budeš odpočívať но ге́й а́бо та як же, я бу́ду роби́ти, а ты бу́деш одпочіва́ти

anód//a –y ž фыз. ано́да

anomál//ia –ie ž а́номалія; одклоніня

anonym – a m ано́ним

anonymit//a –y ž ано́нимность –ости

anonymný ано́нимный

anorganick//ý неорґанічний; ~é látky неорґанічны речовины; ~á chémia неорґанічна хе́мія

anotác//ia –ie ž а́нотація

antagonistick//ý а́нтаго́ністічний; ~é protirečenia а́нтаго́ністічны протіворечіня

antagonizm//us –u m а́нтаго́нізм

antarktick//y а́нтарќтічний; ~é územie А́нтарќтіка; ~á výprava а́нтарќтічна експеди́ція

antedat//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* датова́ти за́днім чи́слом, ско́ршым да́тумом

antén//a –y ž а́нтена

anténový а́нтенóвый

anti- (*prvá časť zloženín*) а́нті-; проті-

antialkoholický протіа́лкого́лный

antibiotik//um –a s *biol.* а́нтибіо́тика

anticip//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* пред-ві́дити, предбі́гати, предбі́гнути, уга́днути

antick//ý а́нтічний, старода́вний

antidemokratický а́нтідемократі́чний

antifašistický а́нтіфаши́ський

antik//a –y ž а́нтіка

antikoncepčn//ý а́нтіконце́пный; ~é prostriedky а́нтіконце́пны срéдства

antikvár –a m а́нтіква́р -a

antikvariát –u m а́нтіквари́ат, о́бход а́бо склеп зо ста́рыми кни́жками

antikvárn//y а́нтіква́рный; старожи́тный; ~ obchod а́нтіква́рный склеп, склеп зо старожи́тностями

antilop//a –y ž а́нтіло́па

antimilitaristický а́нтіміліта́рський

antipat//ia –ie ž а́нтіпа́тія

antisemitizm//us –u m а́нтісе́міти́зм

antisemitský а́нтісе́мітський

antisept//a –y ž *lek.* а́нтісе́птика, протіотра́ва

antiseptický а́нтісе́птічний; ~ prostriedok а́нтісе́птічне срéдство

antiseptik//um –a s *lek.* а́нтісе́птічне срéдство; ~á а́нтісе́птика

antitéz//a –y ž *filozof.* а́нтіте́за

antitoxín –u m *lek.* а́нтіто́ксін

antológ//ia –ie ž а́нтоло́гія

antonym//um –a s *lingv.* а́нто́нім

antracit –u m а́нтраці́т

antropológ –a m а́нтрополо́г

antropológ//ia –ie ž а́нтрополо́гія

antropologický а́нтрополо́гічний

anuit//a –y ž *fin.* а́нуїта

anul//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* а́нупова́ти, зру́штити/зру́шувати

aorist –a m *lingv.* ао́ріст –a

aort//a –y ž *anat.* ао́рта –ы

aortový, aortálny ао́ртóвый, ао́ртáльный

aparát –u m *v rôzn. význ.* а́парат; *fotografický* ~ фотоа́парат; *štátny* ~ держа́вный а́парат; *zrakový* ~ зра́ковий а́парат

aparátник –a m *hovor. obyč. pejor.* а́паратник, працо́вник а́парату

apartmán –u m а́партма́н

apartný еле́га́нтный, пара́дний

apaték//a –y ž *ľud.* а́паты́ка

apatekár –a m *ľud.* а́патыка́рь

apat//ia –ie ž а́па́тія

apatický апатичный, нечувливый, невнимавый, отупёный

apel — *u m* на що обёрнення, апелация к чому; ~ на rozvaHu апелация к розуму; bojovú ~ зэклик до боу

apeláč/ia — *ie ž prav.* апелация, апелачна жалоба; *podat' ~iu* апеловати, подати апелацию;

apelačný апелачный; ~ súd апелачный суд

apel/ovať — *uje — ujú nedok. dok. 1 práv.* апеловати, подати/подавати апелацию **2 na koho**, що апеловати, обернути ся/обертати ся *ku kómu, чóму*

apelov/ý; — *á funkcia jazyka lingv.* апелова функция языка

apendix — *u m anat.* апендикс, сліпе чéрево *hovor.*

aperitív — *u m* аперитив

apetít — *u m hovor.* апетит, смак

aplaud/ovať — *uje — ujú nedok. dok.* аплавзовати, тлэскати *nedok.*

aplauz — *u m* аплавз, тлэскання с

aplikác/ia — *ie ž 1* аппликация ж поужыта с; ~ *v* прахi поужыта на практiкi **2 krajč.** аппликация

aplikačný krajč. аппликачный

aplikovan/ý аппликованный; ~ *á matematika* аппликована математика; ~ *á veda* аппликована наука

aplik/ovať — *uje — ujú nedok. dok. 1* поужывати/поужыти **2 krajč.** аппликовати, робити аппликацию

apokryf — *u m lit.* апокриф

apokryfický, apokryfný апокрифичный, апокрифный

apolitickos/lt' — *ti ž* аполитичность — *ти ж,* аполитизм *m*

apolitický аполитичный

apologetik/la — *y ž* апологетика

apológ/ia — *ie ž* апологія ж, обраїня с

apostat/la — *u m 1 cirk.* віроодступник **2 pren.** одступник

apostrof — *u m gram.* апостроф

apostrof/la — *y ž lit.* апострофа — *ы ж,* звёрнення, ослівія с

apoštol — *u m* апостол

apoštolsk/ly апостольский; Skutky ~ *é bibl.*

Апостольскы діяня

apoteóz/la — *y ž* апофеоза, збóжнёвання с

apozíc/ia — *ie ž gram.* апозиция, приложка

apretác/ia — *ie ž 1 tech.* апретовання, апретура **2 (jazyková a štylistická úprava)** языкове і штiлiстiчне оформлiня (рýкопису)

apretátor — *a m apretor* — *a* апретатор, апретор, літературный оправляч рукописів

apret/ovať — *uje — ujú nedok. dok. 1 tech.* апретовати **2 len nedok. (text)** оправляти, опрாவовати

apretúr/la — *y ž 1 tech.* апретура **2 (jazyková úprava)** літературне оправліня (оформліня)

april — *a m* апріль — *ля;* urobiť aprílom niekoho над даким (з дакого) посміяти ся першого апріля, зробити з нього (з нёй) першый апріль

aprilov/ý апрілевый; ~ *é počasie* апрілёва або перемінлива погода

a priori [aprióri] *prisl.* апіорі

apriorit/la — *y ž* апіорность

apriórny апіорный

aprobác/ia — *ie ž 1 (schválenie)* апробация, одобряня, утверждия; ~ *plánu* одобряня плану **2 (právo vyučovať)** право учітелёвати, учіти (*v škole*); ~ *pre rusinčinu* право учіти русинський язык

apobačn/ý апробачный ~ *á skupina škol.* апробачна група; *mať ~ú skupinu rusinčina - slovenčina* учіти русинський і словацький языки

aprob/ovať — *uje — ujú nedok. dok. 1 (schvaľovať)* апробовати, одобряти/одобрити, утверждати/утвердити **2 koho škol.** давати/дати кому свідітельство або дiплóм о прáвi учіти

á propos [apropo] *prisl.* якраз, в прáвий час

apsid/la — *y ž archit.* апсида

ár — *u m* ар — *a*

Arab — *a m* Араб

arabčín/la — *y ž* арабський язык

arabesk/la –у ž 1 (*ornamentálna výzdoba*) арабэска 2 *lit. hud.* арабэска
arabeskový арабэскавы
arabistika –у ž арабістка
Aráb/la –ie ž Арабія
Arabk/la –у –biek ž Арабка
arabsk/lý 1 арабський; –é číslice арабскы ціфры; ~ kôň арабський кінь 2 (*zemepisných názvoch*) арабський; Arabská púšť Арабска пустыня
arach/lidy [-ši-] –id *pomn.* арашіды –iv
aranžér –a *m* аранжёр –a (вітрін і організатор вистав)
aranžovaný аранжований, (скорше) підготовлений
aranž/lovať –uje –ujú *nedok. dok.* аранжувати 1 підготовляти/підготувати, організовувати 2 (*výkladnú skriňu*) оформити вітрину
arašidy *hovor. p.* arachidy
arbit/ler –ra *m* арбітер –тра
arbitrárny, arbitrény *obch.* арбітрарный, розгідуючий, суджуючий
arbitráž –e ž арбітраж –а
arbitrážny арбітражний; –á komisia арбітражна комісія
arborét/um –a *s* арборэта ж
arcibiskup –a *m* архієпископ –а
arquivojvod/la –u *m* архівовода –ы
areál –u *m* ареал –у 1 športový ~ шпортівый ареал 2 *bot. zool.* ареал
arén/la –у ž арена –ы *aj pren.;* politická ~ політична арена
árend/la –у ž *v rôzn. význ.* арэнда; dať do ~y дати до арэнды; platiť ~u платити арэнду
árend/lovať –uje –ujú *nedok.* арендовати *nedok. dok.*
árešt –u *m* *hovor.* баца –ы ж, арэшт –у *m;* sedieť v ~e сидіти в баци, арэшти
áreštant –a *m* *hovor.* арештант, басіста *m*
árešt/lovať –uje –ujú *nedok. dok. hovor.* арештовати
aret/lovať –uje –ujú *dok. tech.* аретувати, перевірити, овірити, фіксувати; ~ váhy овірити, оцайховати ваги, ~ buzolu аретувати, выпнути бузолу, компас

Argentín/lec –ca *m, Argentínčan* –a Арентінчан –а
Argentínk/la –у ž **Argentínčank/la** –у –nok Арентінчанка –ы –нок
argentínsky арентінський
argot –u *m* *lingv.* árho *neskl. s*
argument –u *m* аргумент, довод –у; uviesť ~у увести аргументы, аргументувати
argument/lovať –uje –ujú *nedok.* аргументувати *nedok. dok.* приводити аргументы або доводи; ~ faktami аргументувати фактами
archaický архаічний
archaizm/lus –u *m* *lingv.* архаїзм
archaniel [-ańiel] –a *m* *náb.* архангел
archeológ/la –ie ž археологія
archeologický археологічний
archidiakón –a *m* *cirk.* архідіакон
archifoném/la –у ž *lingv.* архіфонема –ы
archijerej –a *m* *cirk.* архієрэй –ея, єпископ –а
archimandrit –a *i* **archimandrita** –u *m* *cirk.* архимандрит –а
architekt –a *m* архітектор
architektonick/lý 1 архітектонічний 2 архітектурный; –é pamiatky архітектурны пам'ятки
architektúra –у ž 1 архітектура 2 *čoho* архітектоніка, композиція
archív –u *m* архів –у
archivár –a *m* архіварь –я
archívnictv/o –a *s* (*veda*) архівництво –а
archívny архівный; ~ materiál архівный матеріал
ária *arie* ž *hud.* арія
Árij/lec –ca *m* Арієць –йця
árijsk/lý арійський; –é jazyky *lingv.* арійскы, індоєвропейскы языки; ~ pôvod арійске походжіння
aristokracc/la –ie ž арістократія; *aj pren.;* finančná ~ фінанчна арістократія
aristokrat –a *m* арістократ
aristokratický арістократічний
aristokratizm/lus –u *m* арістократизм
aritmetický арифметічний; ~ priemer середнє арифметічне

arimetik//a –у ž арифметіка

arizác//ia –іє ž арізація (експропріація жидівського маєтку за фашизму і одовздання ёго особам арійского походжіня)

arizátor –а m арізатор (той, хто проводить арізацію)

ariz//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* арізовати, проводити арізацію; p. **arizácia**

arkád//a –у ž аркада –ы

armád//a –у ž арма́да –ы, войско –а

armádny арма́дний, войсковый; ~ rozkaz арма́дний ро́каз; ~ zbor арма́дний ко́рпус

armatúr//a –у ž армату́ра –ы

Armén –а m Армянець –нця

arménčin//a –у ž армянський язык

Arménka –у ž Армянка –ы

arménsky армянський

armovac//i stav. армату́рний; ~іє práce армату́рны робóты; ~ plán план армату́рных робóт

armovaný stav. армовáний; ~ betón армовáний бе́тон

arm//ovat' –ује –ују *nedok. stav.* армовати

arogánc//ia –іє ž арога́нція, безочівость –ости ж, гру́бость –ости

arogantný арога́нтний, безочівый, грубый

aróm//a –у ž аро́ма, вoня

aromatický аромати́чний, вонявий; ~é zlučeniны аромати́чны спо́їня

artel –u m (výrobné družstvo) арті́ль –и ж

artér//ia –іє ž anat. арте́рія –ії

artérioskleróz//a –у ž артеріосклерoза

artézsk//y: –а studňa артезіа́нська стúдня

artik//el –la m obch. арті́кел –кла

artikul –u m zastar. арті́кул –у (зако́на, до́говору i m. n.)

artikula p. **artikul**

artikulác//ia –іє ž lingv. артікула́ція

artikulačn//ý lingv. артікула́чний; ~é orgánu артікула́чны о́рганы áбо о́рганы артікула́ції

artikul//ovat' –ује –ују *nedok. lingv.* артікуло́вати

artilér//ia –іє ž zastar. артіле́рія

artist//a –u m арті́ста –ы (ціркусу)

artistický артісти́чний

arytm//ia –іє ž lek. арі́тмія

arzén –u m chem. арзе́н

arzenál –u m voj. aj pren. арзе́на́л

arzenov//ý арзе́но́вый; ~á vložka (do zuba) lek. арзе́н

asanác//ia –іє ž асана́ція aj pren.; ~ mesta асана́ція мі́ста; ~ pomerov pren. поліпші́ня одноші́нь

asanačný асана́чний

asan//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* асанова́ти

asentírk//a –у ž ľud. асе́нтірка –ы, о́двод; íst' na ~u іти на асе́нтірку

asfalt –u m асфалт

asfaltk//a –у ž hovor. асфа́лтка, асфалто́вана доро́га

asfalt//ovat' –ује –ују *nedok.* асфалтова́ти

asfaltový асфалто́вый

asi čast.1 (pred číslovkami) прибли́жні, дас, о́коло al. je vyjadrená inverziou; asi desať прибли́жні де́сять, о́коло десято́й; asi dvadsaťročné dievča прибли́жні, дас два́дцятьро́чне дівча **2** (hádam, možno) наі́сто, мо́же бы́ти; je asi chorý він, наі́сто, хво́рий

asignác//ia –іє ž acířnáція

asign//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* асі́řнова́ти

asimilác//ia –іє ž v rôzn. význ. асіміла́ція, уподо́бліня; jazyková ~ языко́ва асіміла́ція; ~ hlások lingv. асіміла́ція звы́ків

asimilačn//ý асіміла́чний; ~á schopnosť асіміла́чна спосо́бность áбо спосо́бность к асіміла́ції áбо асіміло́вати; ~á politika асіміла́чна полі́тика

asimill//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* **1** асіміло́вати; ~ pôvodné obyvateľstvo асіміло́вати корі́нних жыте́лів **2** biol. асіміло́вати, осво́євати/осво́їти; rastliny ~ују kyslík рослины асімілу́ють кі́слоро́д

asimill//ovat' sa –ује sa –ују sa *nedok. dok.* асіміло́вати ся, сподо́бити ся/сподо́бляти ся **asistenc//ia** –іє ž **1** (pri operácii) асісте́нція **2** по́міч ж urobím to všetko sama,

nepotrebujem tvoju ~iu я зроблю то́то сама́, без тво́єї по́мочі, асисти́нції

asistent –а *m* асисти́нт; (*na vysokej škole*) мо́лодший, за́чинаючий учи́тель, асисти́нт

asistentk//a – у *ž* асисти́нтка, за́чинаюча учи́телька; pôrodná ~ , *zastar.* поро́дна ба́ба, ба́бка

asist//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 асисто́вати; ~ pri operácii асисто́вати при опера́ції 2 помага́ти

askét//a –у *m* аске́т –а *m*

asketický аскетичный; ~ život аскетичный живо́т

asketik p. askéta m аскетік

asketizm//us –у *m* аскетізм

askéza p. asketizmus

asociác//ia –іє *ž* (*dej i organizácia*) асоціа́ція

asociačný асоціа́чный; ~ proces асоціа́чный проце́с

asociálny асоціа́льный, антио́бщностный

asoci//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. psych.* асоціо́вати; ~ predstavy асоціо́вати предста́вы

asoci//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.* s čím асоціо́вати ся

asonanc//ia –іє *ž poet.* асонан́ція

asparág//us –у *m bot.* аспара́гус

aspekt –у *m* аспе́кт –у, то́чка зору́ або зрі́ня; dívať sa na niečo z rôznych ~ov позе́рати ся на да́што з шели́яких то́чок зрі́ня

aspiк –у *m kuch.* а́спік –у, же́ле *neskl.* s

aspirác//ia –іє *ž lingv.* аспіра́ція, придых/придыха́ня s

aspirát//a –у *ž lingv.* аспіра́та, аспіро́ваний або придыхо́вый звук

aspirín –у *m* аспі́рін

aspirovan//ý lingv. аспіро́ваний, придыхо́вый; ~á hláska аспіро́ваний звук, аспіра́та

aspoň čast. 1 по кра́йній мі́рі, хо́ч бы, хо́ч лем (хо́лем *lud.*); choď, ~ sa niečo dozvieš і́дь, хо́ч лем (хо́ть лем) ся да́што до́знаш; daj mi ~ vody дай мі хо́ч бы во́ды; keby ~ slovkó povedal кі́дь бы, по кра́йній мі́рі, слові́чко пові́в 2 (*najmenej*) найме́нше, не ме́нше, по кра́йній мі́рі; mal už ~ šesťdesiat

rokov мав уж найме́нше ші́стьдесят ро́ків або ё́му было́ уж, по кра́йній мі́рі, ші́сть-десят ро́ків; bolo nás ~ dvadsať нас было́ два́дцять не ме́нше/не ме́нше два́дцять; нас было́, по кра́йній мі́рі, два́дцять

astm//a –у *ž lek.* а́стма –ы

astmatický астматичный

astmatik –а *m* астма́тик

astronom//ia –іє *ž* астроно́мія

astronomick//ý астроно́мичный *aj prenos.;* ~é čísla астроно́мичны ці́фры

asymetr//ia –іє *ž* асиме́трія

asymetrický асиме́тричный

asymptot//a –у *ž geom.* асипто́та

asymptotický geom. асипто́тичный

asyndetick//ý lingv. асіндетичный, без-злу́чниковый; ~é spojenie беззлу́чникове спо́їня

asyndet//on –а *s lingv. poet.* асіндетон *m*, беззлу́чникове спо́їня

Asýrčan –а *m* Асі́рійча́н

Asýrčank//a –у *ž* Асі́рійча́нка

asýrčin//a –у *ž* асі́рійский язы́к

Asýr//ia –іє *ž* Асі́рія –і

ašpirác//ia –іє *ž na* чо ашпіра́ція, стре́мліня к чо́му; mať vysoké ~іє ма́ти висо́ке стре́мліня або висо́ко мі́ряти, ашпі́ровати

ašpirant –а *m* 1 на чо ашпіра́нт; претенде́нт; канди́дат 2 ашпіра́нт

ašpirantsk//ý škol. ашпіра́нтський; ~é minimum канди́да́тське міні́мум

ašpirantúrl//a –у *ž škol.* ашпіранту́ра; robiť ~и бы́ти в ашпіранту́рі, учи́ти ся в ашпіранту́рі, бы́ти ашпіра́нтом

ašpir//ovat' –uje –ujú *nedok. na* чо ашпі́ровати, претендо́вати на што́; ~ на funkciu predsedu ашпі́ровати на фу́нкцію предсі́дателя

atak//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* 1 (útočiť) ата́ковати 2 *šport.* ата́ковати, напа́дати/напа́сти; ~ brankára ата́ковати (на) бранка́ря

atašé *neskl. m* аташе́ *neskl. m*; vojenský ~ воє́ньський аташе́

ateist//a – *u m* атеїста

ateistick//ý атеїстичний; ~á výchova атеїстичне виховання

ateizm//us – *u m* атеїзм

ateliér – *u m* ательєр –а, майстрівська; maliarsky ~ ательєр художника, маляря; fotografický ~ фотографічний ательєр áбо ательєр фотографів; módný ~ модний ательєр áбо ательєр мод

atematick//ý *lingv.* атематичний; ~é sloveso атематичне часослowo

Aténčan –а *m* Атенчaн

aténsky атеньський

atentát – *u m* атентат, покушiня на живот

atentátník –а *m* атентатник, терорiста –ы *m*

Atény Atén *ž pomn.* Атeны, Атeн

atestác//ia –ie *ž* атестация

atlantický атлантiчний; Atlantík *al.* Atlantický oceán Атлантiчний океан

atlas¹ – *u m* (*súbor máp*) атлас; zemepisný ~ геогрaфiчний атлас; historický ~ iсторiчний атлас; anatomický ~ анатомiчний атлас; dialektologický ~ диалектологiчний атлас; ~ sveta атлас свiта

atlas² – *u m* (*hodvábná látka*) атлас; podšívkový ~ підшывковий атлас áбо атлас на підкладку, підшывку

atlas³ – *u m anat.* ставець

atlasov//ý атласовий; ~é šaty атласове облечiня, шмáтя áбо атласовы шмáты, лáхы

atlét –а *m* атлeт

atletick//ý атлетiчний; ~á postava атлетiчна конштрúкция тiла

atletik//a – *y ž* атлетика; ľahká, ľažká ~ легка, тяжká атлетика

atmosfér//a – *y ž v rôzn. význ.* атмосфeра; zemská ~ атмосфeра Зeмлі áбо земляна атмосфeра; politická ~ політична атмосфeра; pod tlakom dvoch atmosfér під тиском двох атмосфeр

atmosférick//ý атмосферний, атмосфeричний; ~ tlak атмосферiчний тиск; ~é zražky атмосферiчны молговини

atol – *u m* (*korálový ostrov*) атол – *y*

atóm – *u m* атом – *y*

atómov//ý атомовий; ~á váha атомова вáга; ~á energia атомова ене́ргiя; ~ fyzik атомовий фізiк

atrakc//ia –ie *ž* атрaкция

atraktív//y атрaктивний, привáбливий; ~á téma привáблива téma

atrament – *u m* тинта –ы *ж*; červený ~ червeна тинта

atramentov//ý тинтовий; ~á škvrna тинтова пляма; ~á ceruza тинтовий блáйвас áбо тинтова церúза, церúзка

atrapa – *y ž* атрaпа –ы

atribút – *u m* 1 атрiбúт 2 *gram.* атрiбúт, придáток

atributívny *gram.* атрiбúтiвный, придáтковий

atypický атипiчний, нетипiчний

au cit. (*vyjadruje bolesť*) ой, ах, ав

audienc//ia – ie *ž* авдiенция, прiятя; íst' na ~iu íти на прiятя, авдiенцию

audienčn//ý авдiенчний, прiймóвий; ~ deň авдiенчний, прiймóвий день; ~á sieň авдiенчна, прiймóва сáла

auditór//ium –ia *s* авдiтóрия *ж*

augmentatív//um –а *s gram.* звéкшуюча фóрма (*назывника, придавника*)

august –а *m* (8. mesiac) áвгуст

augustov//ý áвгустóвий; ~ deň áвгустóвий день; ~é číslo časopisu áвгустóве чiсло часопису áбо áвгустóвий нóмер журнáла

aull//a – *y ž* áвла –ы

Austrálčan –а *m* Австрaлчaн

Austrálčank//a – *y ž* Австрaлчaнка

Austrál//ia –ie *ž* Австрaлiя

austrálsky австрaльський

aut – *u m* авт – *y*

autár –а *m šport., slang.* автáрь –я, бoкóвий сýдця за лiнiiев грiска

autentický автeнтiчний; ~ text автeнтiчний текст

aut//o –а *s* авто; nákladné ~ накладне áвто, ľud. накладяк *m*

autobiograf//ia –ie *ž* автобио́графия *ж*, жы-вoтoпис *m*

autobiografický автобіографічний, живо-
тописный

autobus –u m автобус

autobusovľý автобусовый; ~á doprava
автобуса переправа

autodafé neskl. s автодафэ нескл.

autodielľňa –ne ž автомайстрівска -ой

autodopravľa –y ž автотранспорт,
автопереправа

autogaráž –e ž гараж m

autogén –u m автогэн

autogénnyľy автогэнный; ~é zvránie
автогэнне звэрвання

autograf –u m автограф –a (текст)

autogram –u m автограм (нідрус)

autokar –u m автокар, туристичный автобус

autoklub –u m автоклуб, клуб втомобілістів

automapľa –y ž автомáпа

automat –u m 1 tech., voj. автомат; telefonny
~ телефонный автомат 2 (druh jedálne)
кафе neskl. s (з самообслугованём)

automatický 1 (samočinný) автоматічний 2
(neuvedomený, mimovoľný) автоматічний;
~ pohyb автоматічне погнүтя

automatikľa –y ž автомáтика

automatizácľia –ie ž автоматизáция; ~
výrobu автоматизáция výroby

automatizľovat' –uje –ujú nedok. dok.
автоматизовáти

automatizľovat' sa –uje sa –ujú sa nedok.
dok. автоматизовáти ся

automechanickľý автомеханічний; ~á
dielňa автомеханічна майстерська

automechanik –a mn. č. –ci m автомехáник

automechanikľa –y ž автомехáника

automobil –u m автомобі́л

automobilistikľa –y ž автомобілі́стика,
автошпóрт

automobilizmlus –u m автомобілі́зм

automobilkľa –y ž hovor. автомобі́лка,
автомобі́ловый заво́д

automobilovľý автомобі́ловый; ~á doprava
автомобі́ловый тра́нспорт, автомобі́лова
переправа

autonómľia –ie ž автоно́мія

autonómnyľy автоно́мный; ~a republika
автоно́мна репу́бліка

autoportrét –u m автопортрét, вла́стный
портрét

autopošťla –y ž автопошта

autor –a m áвтор

autoreferát –u m автореферáт

autoritľa –y ž авторі́та

autoritativny kniž. авторі́татівный

autorizovanľý авторі́зовáный; ~ preklad
авторі́зовáный перéклад

autorizľovat' –uje –ujú dok. авторі́зовáти

autorkľa –y ž áвторка

autorskľý áвторський; ~é právo áвторське
пáво; ~ honorár áвторський гонорáр

autorstvľo –a s áвторство –a ; zísťit' ~ ста-
новити áвторство

autosalón –a m 1 автосалóн 2 выставка
авт

autoservis –u m автосéрвіс

autostrádľa –y ž автостра́да, автома-
рі́стрáла

autosugescľia –ie ž автосугéсция, само-
сугéсция

autoškolľa –y ž автошко́ла

autoturistikľa –y автотури́стика, автотури́зм

autovľý¹ –é áвовый; vhadzovanie šport.
вышмáрэвання лóпты з áвту

autovľý² áвтовый, автомобі́льный

autožerjav –u m tech. автоже́ржав m

avantgardľa –y ž аванга́рда; umelecká ~
авантга́рда іску́ства, гру́па прогресі́вных
діяте́лей іску́ства

avantgardistľa –u m аванга́рдіста

avanturistľa –u m авнту́ріста m, добро-
дру́жник

avanturistickľý аванту́рістічний, добро-
дру́жный; ~á politika аванту́рістічна полі́тика

avanturistkľa –y ž аванту́рістка

avanturizmlus –u m аванту́різм, добро-
дру́жність ж

Avar –a m hist. Ава́р

averz –u m odb. аве́рз –y m

averzľia –ie ž аве́рзія, одпо́рность, о́дпор,
зау́ятость; маť ~иу ма́ти о́дпор ку ко́мусь,

чóмусь, бути зауятым прóтiв кóгось, чóгось

avitaminóz//a –y ž lek. авітаміні́за

avíz//o –a s авізо –а, озна́мня, інформа́ція

aviz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* чо́ ознами-ти, інформова́ти

avšak spoj. е́днaк; нo, да́рьмo, нада́рьмo; *bol som tam, ~ zbytočne я був там, нo нада́рьмo; chce, ~ nemôže хо́че, нo не мо́же*

axióm//a –y ž аксіо́ма

azalk//a –y ž азалька

azbest –u *m* а́збест

azbestový азбестовый

azbuk//a –y ž а́збука

azda čast. про́шу, мо́же бу́ти, а мо́же; *už to ~ bude уж то, мо́же бу́ти, бу́де; on je, ~ najlepši він, про́шу, найліпший; čakal som dve, ~ i tri hodiny я че́кав дві, а, мо́же, i три го́дини*

Azerbajdžan –u *m* А́зербайда́н

Azerbajdžanec –a *m* А́зербайда́нець –нця

Azerbajdžank//a –y ž А́зербайда́нка –ы

aziat –a *m obyč., pejor.* азіа́т

aziatsk//y азіа́тський; ~é *mnavy* азіа́тськы звыкы

Ázijčan –a *m* А́зія́чaн

Ázijčank//a –y ž А́зія́ча́нка

ázijský азі́йський

azimut –u *m* а́зімут

azúr –u *m bás.* азу́р –а; ~ *neba* азу́р не́ба а́бо синя фа́рба не́ба, бля́нкіт

azurit –u *m min.* азу́ріт

azúrovň//ý азу́ровый; ~é *more, nebo* азу́рове мо́ре, не́бо

azyl –u *m* а́зіл, уті́кну́тя с; *právo ~u práv.* пра́во а́зіла, уті́кну́тя; *požiadat' o ~* попро-сити о а́зіл

až' spoj. 1 (*uvádza vety účinkové*) так ..., аж...; *tak ju chválili, až sa červenala ей так хвалили, аж червеніла ся 2 (uvádza vety časové)* коли; *až pôjdem domov коли піду домів 3 (uvádza vety podmienkové)* кідь; *až neodcestujem, prídem кідь я не одыду, прийду*

až' čast. 1 v spojení s predložkami (zdôrazňuje význam miestnej al. časovej hranice) до, аж до, аж по *al. konštrukcia s prid. menom* са́мый; *odprevadil ma až pred dom він одпровадив ме́не аж до са́мого до́му; červenal sa až po uši червенів аж по ў́ха; až do rána аж до са́мого ра́на 2 (v spojení s číslovkami)* од... до...; *číslo 30 (tridsať) až 60 (šesťdesiat) ці́фры од 30 (тридцять) до 60 (ші́стьдесят) 3 (len, iba) тільки, лем; až na budúci týždeň лем на слі́дуючий (настúпний, дру́гий) ты́ждень 4 (zosilňuje význam slova)* на́віть, аж; *bolo veľmi teplo, až horúco* было ба́рз те́пло, аж (на́віть) го́рячо **5** (*vyjadruje približnosť*) а́бо; *hodinu až dve го́дину а́бо дві; dvaja až traja дво́ми а́бо трё́ми*

až-až, ažaž prisl., hovor. аж-аж

ažúr' prisl. účt. ажýр; *všetko je v ažúre hovor.* вшы́тко є в ажýрі

ažúr' -u m (*druh vyšívania*) ажýр, ме́ре́жка;

ažúr//ovat' –uje –ujú *nedok.* ажуро́ва́ти, ви́шива́ти ажуро́м

ažúrový ажуро́вый

B

b [b i bé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (па-тиньске) б *neskl. s;* *malé b* ма́лэ б; *veľké B* вели́ке **B 2** *hud.* сі́ бемоль *neskl. s*

ba 1 *čast.* ге́й, та́к; *ba pravdu máte ге́й, máte пра́вду; ba áno, ba hej ге́й-ге́й; ba nie так нет 2 spoj. i; prišli všetci, ba aj starci* при-шли вшы́ткы, і ста́ры; *ba i, ba aj i*

bab//a –y ž **1** *hovor.* ба́ба, ста́рка **2** *ľud.* поро́дна ба́ба **3** *pejor. (o mužovi)* ба́ба; *hrať sa na slepú babu гра́ти ся на жму́рячки, жму́рькы*

báb//a –y ž *def.* по́пка, ба́бі́ка, ма́нюшка

bábä –ľa *s neskl.* ді́тя, ді́тина –ы, ді́тятко –а, ді́тиночка –ы

bábel –a *m* (вавіло́нське) стовпо́творі́ня

bab//i; –іе *leto a*) ба́біне лі́то; б) ба́біне лі́то (*наву́чіна*)

babic//a –е ž *lud.* порóдна ба́ба, ба́бка, бабі́чка

babičk//a –y ž *zdrob.* 1 (*stará žena*) ба́бка –ы 2 (*stará mat'*) ба́бка, бабу́ся

bábik//a –y ž по́пка, бабі́ка, маню́шка

babiz//ňa –ne ž *pejor.* зла, недóбра, протівна ба́ба, стрі́па, стріпа́ня

babk//a' –y ž *hovor.* 1 ба́бка –ы 2 (*na kľepanie kosa*) ба́бка

babk//a' predat', kúpiť za ~u *hovor.* продати, купити за ба́бку, за ту́нє

bábk//a –y ž 1 по́пка, ба́бка –ы 2 *div.* кў́кла, маню́шка *aj pren.* byť ~ou v rukách niekoho быти гра́чков в дачі́йх рука́х

bábkar –a *m* попка́рь, бабка́рь –я, маню́шкарь (*ма́йстер нарабляти з ма́нюшками*)

bábkarský попка́рьський, бабка́рьський

bábkov//ý попко́вий, бабко́вий; ~é divadlo бабко́вий, бабко́вий теа́тер; ~á vláda бабко́ва вла́да а́бо управлі́ня

bábov//a –y ž 1 (*forma*) фо́рма на печі́ня ко́пача 2 (*koláč*) бабо́вка

babráck//y *hovor. pejor.:* ~á robota бабра́цька, нани́ч робо́та, на фи́гу робо́та

babračk//a –y ž *hovor.* бабра́чка

babrák –a *m hovor.* ба́брак, невалу́шний чолові́к

babra//ňa –ne ž *hovor. pejor.* бабро́шка, невалу́шна же́на

babr//ať –e, –ú *nedok. hovor.* 1 ба́брати, марнити, шпі́нити; ~ si ruku ба́брати, шпі́нити собі́ ру́ку 2 (*robiť zle*) казати

babr//ať sa –e sa –ú sa *nedok. hovor.* 1 (*dľho niečo robiť*) возити ся, ба́брати ся; už tri týždne sa ~em s týmto prekladom я уж три тиждні ба́брам ся а́бо во́жу ся з тым перекладом 2 *s čím, v čom* возити ся з чі́м, рыти ся в чі́м

babsk//ý *expr.* ба́бський; ~é řeči ба́бські рече́, приповідкы

babu//ľa –le ž гусятко с

babuš//iť –í –ia *nedok. koho do čoho* бабу́шити ко́го до чо́го

babylon –u *m* (вавіло́ньске) стовпотворі́ня

babylonský вавіло́ньський; ~á veža вавіло́ньска ве́жа; ~ zmäťok žart. вавіло́ньске стовпотворі́ня

bác cit. бац

bac//ať –á –ajú *nedok. det.* чляпкати, бити

bacil –a *m* ба́ціл

bacilárn//y lek. баціло́вий; ~a červienka баціло́ва черві́нка, дізенте́рія

bacilonosič –a *m lek.* бацілоносите́ль

bac//núť –ne –nú *det. hovor. expr.* 1 *koho, komu* ба́цнути, тяпнути, шляпнути 2 *čo* шмы́гнути, швырнути 3 (*spadnúť*) шлю́пнути, тра́хнути

bacu//atý *expr.* бацуля́тий, округле́нький

bač//a –u *m* ба́ча (*stáršyй ві́вчарь*)

báčik –a *m* ба́чі, ў́йко (*при зверта́ні ся*)

bačk//lory –ór ž *mn. č. (j. č. –ora)* бочко́ры (-о́ра)

bač//ovat' –uje –ujú *nedok.* бачова́ти; 1 быти пастухо́м (ове́ць) 2 *pejor.* газдова́ти (на ті́м са́мім місці́)

bádací дослі́джуючий, штуду́ючий

bádan//ie –ia *s* дослі́джованя, штудова́ня

bad//ať –á –ajú *nedok.* ві́дити, зачі́нати ві́дити; ~ám, že sa jeho zdravotný stav zhoršuje я ві́джу, же є́го здо́ровя згі́ршує ся а́бо зачі́нать быти видно, же є́го здо́ровя згі́ршує ся; ~ zlepšenie neos. уж видно злі́пші́ня

bád//ať –a –ajú *nedok.* дослі́джовати, штудова́ти *nedok. dok.*

bádateľ –a *m* дослі́дник, штуду́ючий

badateľ//ný замі́тний, ві́димый

bádateľsk//ý дослі́дницький, штуду́ючий; ~á práca дослі́дни́цька робо́та

bádavý допро́шуючий, любозна́ючий; ~ um допро́шуючий ум

badián –a *m bot.* баді́ян

baf//ať –á –ajú, **bafk//ať** (si) –á (si) –ajú (si) *nedok. expr.* ба́фкати, ку́рити а́бо поку́рєвати пипку, выпу́щаючи́ дым

baganč//le –í ž *mn. č. (j. č. baganča)* бокан́чі (*j. č. бокан́ча*); vojenské ~ воє́ньські бокан́чі (*із грубо́й ско́ры*)

bagateľ –a *m hovor.* бага́тель, пустя́к, дрі́б-

ниця ж; kúpiť, predat' za ~ купити, продати за б́а́ров *pren.*

bagateliz/ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* ба́гате́лізова́ти, недоці́нюва́ти, зме́ншова́ти; ~ vúznam niečoho зме́ншова́ти, недоці́нюва́ти значі́ня чо́гось

bagatel'ný *hovor.* незначный, пустый

bagáž —e ž *hovor. pejor.* 1 ба́нда, чва́рга, збе́рба; ~ mizerná, prekliata ба́нда мізе́рна, прокля́та 2 batožina ба́раж

bag/ler —ra *m* ба́тер —́гра, екскава́тор; кра́ча́юці — кро́ча́ючий екскава́тор

bagrist/la —u *m* ба́ріста

bagrovac/li ба́рвучий; ~cie práce ба́рвучі ро́боты, ба́рвова́ня

bagrovan//ie —ia *s* ба́рвова́ня

bagr/ovat' —uje —ujú *nedok.* ба́ргова́ти; про-води́ти земля́ны ро́боты

bagún —a *m* ко́рназ (*мадя́рської поро́ды*)

bahenn/ly ба́гняний; ~а hoгу́шка ба́гня-на горя́чка; ~é kúpele ба́гняны кúпелі; ~ obklad ба́гняний о́бклад а́бо боло́тве забалі́ня

bahnáč —a *m* боло́тový птах

bahnatý *p.* bahnitý

bahniat//ka —ok *s romn.* ба́гнітки (*з роскві́тнутої верьби́ны*)

bahnic/la —e ž я́гнічка, пле́мenna вівця

bahnisk//lo —a *s* ба́гніско

bahnistý *p.* bahnitý

bahn/liť sa —í sa —ia sa *nedok.* я́гнить ся, ко́тить ся

bahnit/ly і́листий, ба́гняний, моча́ристый; ~é dno і́листе дно; ~а rōda і́листа зе́мля; ~ kraj моча́ристый край

bahn//lo —a *s* 1 і́л —y 2 ба́гно 3 *pren.* боло́то

bah//lor —ra *m* ба́гра (ко́песа) —ы

bahurin//la —y ž *expr.* моча́риско, пере́мо́кнута зе́мля

bach *cit.* бах

bachant —a/-u *m hovor.* кни́жиско —ы (вели́ка кни́жка)

bách//at' —a —ajú *nedok. expr.* 1 б́ухати, молотити, бити, колотити, у́дарити 2 стрі́ляти (*обыча́йні без замі́рєва́ня*)

bach//núť —e —nú *dok. expr.* 1 у́дарити, б́ухнути 2 (*spadnúť*) звалити ся, упáсти

bachor —a *m hovor. pejor.* ба́хор -а, б́рих -а; парча́ť si ~ напха́ти собі́ ба́хор, б́рих

bachráč —a *m hovor. pejor.* б́риха́ч -а

bachrat//iet' —ie —ejú *nedok. hovor. pejor.*

ба́храті́ти, б́рихаті́ти, ді́става́ти б́рих

bachratý *hovor. pejor.* ба́храты́й, б́рихаты́й

bachtár, bachter —a *m ľud. zastar.* ва́рта, ва́ртош *m*; dedinský hlásnik но́чна ва́рта

báj —e ž *miř.* сказа́ня, розпо́віданя

badadér//la —y ž ба́яде́ра —ы, екзоті́чна тане́чниця

bajazzo [cco] —a *m lit.* кла́вн, ша́шо, коме́діант

báječne *prisl.* чуде́сні, припо́відково

báječn/ly чуде́сний, припо́відко́вий; naskyťol sa nám ~ roh'lad пе́ред на́ми открыв ся чуде́сний вы́гляд; ~a pam'ť чуде́сна па́мять; to je ~é totó є припо́відко́ве, чуде́сне

bájk//la —y ž 1 ба́йка -ы, ба́сня -і 2 *pren.* вы́думка, вы́мысел, фанта́зія, непра́вда, несмы́сел; gosprávaš ~y вы́мышляш, гово́риш непра́вду, фанта́зіруєш

bájkar —a *m* ба́йкарь -я, баснопи́сець -сця

bájn/ly чуде́сний, фанта́стічний, припо́відко́вий; ~a krása припо́відко́ва красота́

bajonet —a/-u *m* ба́гнет

bajonetový ба́гнето́вий

bak —u *m ľud.* ко́злы *romn.* сіда́дло на ко́чі, во́зі

bakalár —a *m* бака́ла́р

bakalárk//la —y ž бака́ла́рка

bakalársk//ly бака́ла́рський; ~a hodnost' бака́ла́рський ступі́нь, тіту́л; ~a skúška бака́ла́рський екза́мен

bakaný *det.* бака́ний, зама́заний, шпі́на́вий

bakelit —u *m* бакелі́т

bakchanál//ie —ii ž *romn.* ба́кханалія́, торже́ство *s romn.* о́пріі

baklažán —a *m* баклажа́н

bakšiš —a *m slang.* ба́кшіш

baktér//lia —ie ž *biol.* бакте́рія -ії

бактеріальн//у *lek.* бактеріальний; ~а інфекція
 бактеріальна інфекція
baktericidný *biol.* бактеріцидний; ~ účinok
 бактеріцидне діяння
bakteriológ –а *m* бактеріолог
bakteriologick//ý бактеріологічний; ~á
 vojna бактеріологічна війна
bakteriologičk//а –у *ž* бактеріологічка
bakteriový бактеріовий
baku//la –le *ž expr.* карадуля, палиця,
 бакуля
bal –у *m* вал –а, (великий) скруток або
 валполотна
bál –у *m* бал –у; maškarný ~ машкарный
 бал, плес
balad//а –у *ž lit. hud.* балада
baladický баладичний, елегічний; ~ motív
 баладичний, смутний або жалостный
 мотив
balách//at' –а –ajú *nedok. expr.* 1 ко́му
 сплітати, кецати 2 ко́го морочіти,
 дурачіти, баламутити; кламати
balalajk//а –у *ž* балалайка
balalajkár –а *m* балалайкарь –я
balamut//it' –і –іа *nedok.* морочіти, обдү-
 рёвати, баламутити; ~ hlavu морочіти го́лову
balans//ovat' –ује –ују *nedok. kníž.*
 балансовати *aj pren.*
balast –у *m* бала́ст –у
baldachýn –у *m* балдахін –у
balen//ie –іа *s (dej a obal)* пакованя;
 pôvodné ~ фабричне пакованя
balerín//а –у *ž* балеріна
balet –у *m* балёт
baletk//а –у *ž* балётка, балеріна
baletník –а *m* балетяк *fud.*
baletn//ý балетный; ~á hudba балётна
 му́зыка; ~ majster балетма́йстер
baliaci пакуючий; ~ rapier пакуючий папірь
baliar//eň –не *ž* пакірня –і
balič –а *m* паковач
balička –у *ž* паковачка
balík –а *m* паклик, балик
balistick//ý балістичный; ~á krivka балістична
 кривка; ~á raketa балістична раке́та

balistik//а –у *ž* балістика
bal//it' –і –іа *nedok.* балити, паковати,
 закрутити; 1 ~ dieťa do prikrývky закру-
 тити дітину до де́кы; ~ knihu оберну́ти
 книжку; ~ tovar балити, паковати товар
 2 укладати, складовати; ~ veci do kufru
 укладати, паковати ве́щі, річі до кúфра
balkánsky балка́нский
balkón –а *m (v divadle a dome)* балко́н; prvý
 ~ пе́рший балко́н
balkónov//ý балконový; ~é dvere бал-
 ко́новы двéрі
balneológ –а *m* балнеолог
balón –а *m* бало́н; pripútaný ~ привяз(á)
 ный бало́н
balónovity балановитый; ~ rukáv бало-
 новитый рука́в
balónový балонový; ~ plášť балонový
 пла́щ
balový баловый; ~é šaty баловы ла́хы,
 шма́ты
baltický балти́йский
balustrád//а –у балустрáда –ы, огоро́да *ж*,
 оплочи́ня *s*; плоти́к *m*
baluší//it' –і –іа *nedok. expr.* 1 блузнить (*го-
 ворити в горячці в сні*) 2 ко́го полоша́ти,
 знепоко́ювати
balušivý *príd. expr. zried.* блузни́вый
balvan –а *m* ба́лван, камениско (*áбо
 інший предмет*); ťažký ako ~ тяжкий, як
 ба́лван; ťlači ma na prsiach ako ~у у мене,
 мам ка́мінь на се́рдці
balvanovitý *príd.* балвановитый; 1
 подóбный ба́лвану; ~é kusy snehu
 балвановиты ку́сы снігу 2 по́вный
 ба́лванів; ~ sneh балвановитый сніг
balzam –у *m* ба́лзам –у *aj pren.*
balzamovač –а *m* балзамова́ч
balzam//ovat' –ује –ују *nedok.* балзамовати
balzamový балзамо́вый
bambitk//а –у *ž* піштоль –я (*стáршого
 míny*)
bambus –а *m* ба́мбус
bambusový бамбусо́вый
bán *p. báň*

báň¹ -а *m nár.* (молодѣ) рубаниско
báň² báne ž *bás.* кúпола; nebeská ~, ~
 nebies небѣска кúпола, кúпола небѣс
baňa¹ bane ž *báňa* -i, шáхта -ы; uhoľné ~е
 угóльны бáни; rudné bane желізорудны
 бáни; zlatá ~ золотѣ дно
baňa² bane ž *hovor.* (фляшка) бáнька -ы,
 (выпуклый) дзбанóк -нка
banalit//a -у ž банáльность
banálny банáльный, повсякдѣнный,
 незначный, без значíня, отрепáный
banán -у *m (rastlina i plod)* банáн
banánik -á *m zdrob.* банáник
banánovit//é -ých *príd., mn. č. bot.* бана-
 новиты
banánovník -а *m* бананóвник
banánový бананóвый
baňat//ý *hovor.* банятый, выпуклый,
 дзбанковитый; ~á ľľaša банята фляшка
band//a -у ž **1** бáнда; zlodejská ~ злодѣйска
 бáнда; **2** *ľud. pren.* hudobná (najmä cigánska,
 rómska) kapela музикальна (обычáйні
 цигáнска, рóмска) капéла **3** *prep. rejor.*
mn. č. свиняри, брáнджа, збѣрба; ~
 podvodníkov бáнда кламарів, подвóдників
bandit//a -у *m* бандіта -ы *m*
banický//y бáньский, шахтáрский; ~а
 škola бáньска шкóла; ~ каһап бáньский
 лáмпаш, лáмпа
baníctv//o -а *s hromad.* **1** баництво -а,
 шахтарьство -а **2** *hromad.* бáники,
 шахтáри
baník -а *m* бáник, шахтáрь
bank -а *m kart.* банк -у; rozbiť ~ розбити
 банк
bank//a¹ бáнка -ы; úverová ~ кредітна,
 уверóва бáнка
bank//a² -у ž бáнька -ы (скленяна)
bankár -а *m fin. i kart.* банкáрь
banket -у *m* банкѣт -у; dávať ~ давáти
 банкѣт; ísť на ~ ити на банкѣт
bankovk//a -у ž банкóвка, кредітна кáртка
bankovníctv//o -а *s* банковництво -а
bankový банкóвый; ~ kapitál банкóвый
 капітáл; ~ úradník банкóвый урядник,

служачій
bankrot -у *m* банкрот -у (-ство -а); vyhlásiť
 ~ выголосити банкрот(ство)
bankrotár -а *m* банкротáрь
bankrot//ovat' -uje -ujú *nedok.*
 банкротовáти
ban//ovat' -uje -ujú *nedok.* за кým, за čím
 бáновати за кым, за чим смутити, жаліти
banský бáньский, шахтáрский; ~
 priemysel бáньский прóмысел; ~ inžinier
 бáньский інжінір; ~é právo бáньске
 právo; ~é mesto бáньске, шахтáрске
 місто; ~á akadémia бáньска акадémія áбо
 бáньский інштíтút
bantamovllý *príd. šport.* бантамóвый; ~á
 váha легká, когýта вáга
bar¹ -у *m* бар
bar² -у *m fyz* бар
bár i bárs 1 *čast. obyč. v spojení bar by* (барз,
 кідь, коли) бы; bár by som sa ho dočkal
 дочѣкати ся бы мi ёгó áбо кідь бы я ёгó
 дочѣкав ся; bár by sa toho dožil барз бы ся
 тóго дожив áбо дожити бы ёмý до тóго **2**
spoj. (hoci) хоць (хоть); hral na piano, bár
 menej žartoval грав на піáно, хоць мѣнше
 жартовáв
barak -а/-у *m* барáк -а; drevený ~
 деревяный барáк
baran -а *m* барáн **1** *tech.* drevený *al.*
 železný ~ *al.* klát деревяный áбо желізный
 барáн áбо клат; **2** *prep.* stáť ako ~ быти
 покóрным, послúшным, як барáн; brať ako
 ~ на rohu *hovor.* брáти на сѣбе кус мнóго
 робóты; aby sa i vlk nasýtil, i ~ zostal celý
 жѣбы i вовк быв сытый i вівці цілы
baran//ce -сов *m mn. č. (j. č. -ec) ľud.*
 барáнки (невеликы синi хмáр(к)ы)
baranča -ťa *s* ягня -ята, ягнятко -а,
 барáнок -нка, барáнча -тя//ти
barančllí баранкóвый, ягнячий; ~ia vlna яг-
 няча вóвна
barančin//a -у ž **1** ягняча кожушина **2**
 (мясо) молодá баранина, ягнятина
barančinový з ягнячої кожушины; ~
 kožuch ягнячий кожух

baran/lí бараній, óвчий; ~ kožuch бараній, óвчий кожух; ~ie mäso баранина
baranic//a –e ž (чанка) бараніця
baranidl//o –a s tech. баран, клат м
baranin//a –y ž 1 баранина 2 óвчий запах
barán//ok –ka m 1 (mn. č. –ky) барáнок -а, ягня –ятя 2 pren. (mn. č. –ková) ягня(тко), вівча; obetný ~ обетáвый барáнок
barbar –a m вáрвар
barbarský вáрварський
barbarstv//o –a s вáрварство
barbier –a m zastar. гóлич
barbitur//át –u m lek. барбітурáт -у
barbor//a –y ž ľud. контрабáс
barel –u m бáрел
baret –u m, **baretk**//a –y ž барéтка
barchan¹ –u m krajč. бархét -у
barchan² –u m geogr. бархán, дýна
barchet –u m бархét
barchetový бархетóвый
barier//a –y ž барера -ы
barikád//a –y ž 1 барикáда; stavať ~у стáвити барикáды 2 pren. ко́па; ~ kniž ко́па книг
barikádnik –a m барикáдник (учáстник барикáдных бóїв), за́щитник барикáды
barikád//ovat' –ије -ију педок. барика́довáти
barikádový барика́дний; ~ boj барика́дний бой, бой на барика́дах áбо бой на барика́ді
barin//a –y ž 1 млáка –ы 2 мóчарь, моча-рisko
barinat//ý, **barinast**//ý мочаристый; ~á lúka мочариста лúка
barinný мочаристый
bárk//a –y ž (плахтóва áбо веслóва) лóдка, бáрка
bárkár –a m барка́рь
barkarol//a –y ž hud. баркарóла -ы
bárkde i **bárskde** prísl. kraj. хóцде
bárkedy i **bárskedy** prísl. kraj. хóцьколи
bar//a –y ž бáрпа -ы; chodiť o ~ách ходити в бáрпах
barnav//ý ľud. темногáштанóвый; ~é vlasý гáштанóвы вóлосы; ~á tvár тмáва тварь
barok –a/-u m барóко

barokový барокóвый; ~ štýl барокóвый штíl
baromet//er –ra m баромéтер; ~ klesá, stúpa баромéтер пáдaть, пiднимaть ся
barometrický барометрiчний; ~ tlak барометрiчний тиск
barón –a m бáрон; žiť ako ~ жыти як бáрон
barones//a –y ž баронéса -ы, дóчка бáрона
baronet –a m баронéт
baronetk//a –y ž баронéтка -ы
barónk//a –y ž барóнка -ы, женá бáрона
barónsky бароньский; ~ titul бароньский тiтул áбо тiтул бáрона
barový прид. k bár'
bárs p. bár
bartolomejsk//ý варфоломéйский; ~á пос варфоломéйска ніч
barvien//ok –nka m bot. барвіно́к
báryový бáріовый
barytón¹ -u m баритóн (мúжский гóлос)
barytón² -a m div. slang. p. **barytonista**
barytonist//a –u m баритонiста –ы (cниvák)
barytónový hud. баритонóвый; ~ hlas баритóн, баритонóвый гóлос; ~á ária баритонóва áрия, áрия про баритóн
báry//um –a s chem. бáрий -я
bas¹ -u m бас (гóлос)
bas² -a m div., slang. p. **basista**
bas//a –y ž 1 hovor. контрабáс –ы 2 slang. глúпый, тучный; hlúpy ako ~ expr. глúпый як пень; tučný ako ~ expr. тучный як бóчка
basbarytón –u m hud. басбаритóн -у
bás//eň –e ž 1 стих -á, стишóк -á, поéма -ы; písať ~не писáти стихи; symfonická ~ сiмфонiчна поéма 2 hovor. бáйка, скáзка, припóвідка, выдумка; nerozprávaj mi tu ~не не гóворь ми ту бáйки áбо припóвідки
basist//a –u m 1 (spevák) бас 2 (hudobník) контрабасiста -ы
basketbal –u m šport. баскетбáл
basketbalist//a –u m šport. баскетбалiста
basketbalistk//a –y ž šport. баскетбалiстка
basketbalov//ý šport. баскетбалóвый; ~é družstvo баскетбалóве дру́жство; ~ zápas баскетбалóве стрiтнýтя

básnick/ý поетичный, стиховый; ~é па-
даніе поетичный талант, ~é dielo поетична
творчість

básnictv/o –a s поэзия

básničk/la –y ž zdroj. стишок

básničkár –a m hovor. стихоплёт, стихомáz

básnik –a m поёт

bás//niť –í –ia nedok. 1 писати стихи,
поэзию 2 hovor. expr. сочиняти, складати,
выдумовати, фантазировать 3 o kom,
o čom воодушевляти ся, надхынати ся;
з воодушевлієм розповідати

bas//lovať –uje –ujú nedok. hovor. 1 співати

басом, басовати 2 грати на контрабасі

basový¹ басовый; ~ klúč hud. басовый
ключ

basový² контрабасовый, контрабасный;
~á struna контрабасна струна

basta cit. hovor. obyč. v spojení a ~! баста!,
стачить!, выстачить!

bastard –a m 1 бастард -а, гібрид 2 pejor.

бастард, копылец, немужова дітина

bastardizác/la –ie ž biol. гібридизация -ї

bastardný гибридный

bastv//liť –í –ia nedok. ľud. заманити,
зблázневати

baš//la –u m (турецкий) паша -ы

baš//lovať –uje –ujú nedok. pejor. пашовати,
необмеджено пановати (як паша)

bašt//la –y ž 1 башта; pren. опора; ~ mieru
опора міра 3 šach. zastar. вежа (в шаховії
гри)

bát' sa boji sa boja sa nedok. бояти ся; ~
o niekoho бояти ся о когось

bát//la –u m nár. батя -і, ба́чик -а (ста́рший
чолові́к)

batér//la –ie ž v rôzn. význ. батерія -ії;
protiiletadlová ~ протіверопланова ба-
терія; akumulátorová ~ аккумуляторова
батерія

batériový батеріовый

baterk//la –y ž hovor. батёрка

baterkov//ý; ~é rádio радио на батерії

batist –u m батист

batistový батистовый

bat'k//o –a m fam. батько -а

batoh –a m за́йда -ы, секівка -ы; ~ trávy
за́йда, секівка травы; z ~hom na chrbte зо
за́йдов на хырбѣті

batol//la –ťa s батоля –ята (ма́ленька ді-
тина)

batol//liť sa –í sa –ia sa nedok. недовірі́чо
стояти а́бо ходити, кывати ся (о ді́тині,
зачіна́ющей ходити)

batožin//la –y ž ба́раж -а; osobná al. príručná
~ приру́чна ба́раж; úschovňa batožín
уsxо́вня ба́ража; podať ako ~u подати як
ба́раж

batožinár –a m odb. ба́ражник

batožinový ба́ражный; ~ vozeň ба́ражный
ва́рoн; ~ listok ба́ражный листок

batôžik –a m batôžok –а за́йка ж, ўзличок м

bauxit –u m min. бавксит -у

bav//liť –í –ia nedok. koho 1 забавляти, ве-
селити, розвеселёвати; ~ deti забавляти
дітєй 2 интересовати, любити, наді́дати;
hudba ho ~í він любить му́зика а́бо
інтересує є́го му́зика; už ma to prestáva
~ hovor. уж мене́ то́то не інтєресує, то́то
уж мі́ надо́ило 3 затримовати ко́го, бра́ти
час; ~ v práci бра́ти час; nebav ma не за-
триму́й мене́

bav//liť sa –í sa –ia sa nedok. 1 веселити ся,
забавляти ся; dobre sme sa ~ili мы до́бри
(по)веселили ся 2 грати; deti sa pekne ~ia
ді́ти шу́мні, шу́вні гра́ють ся 3 (zdržiať
sa niekde) затримовати ся, засиджовати
ся

bavk//ať sa –á sa –ajú sa nedok. fam.
ба́вкати ся, грати, заоберати ся (з ді́тми)

bavln//la –y ž бавовна

bavlnár//leň –ne ž фабрика на бавовну

bavlnársky бавовняный; ~ priemysel ба-
вовняный про́мысел

bavlnen//ý бавовняный; ~á látka бавовня-
не поло́тно

bavlník –a m бавовник

bavlnk//la –y ž 1 (na vyšívanie) нитка на
вышива́ня, што́пканя 2 držať, chovať ako
v ~e тримати, вихо́вовати як в перє́нці

bavlnový бавовняный; ~é vlákno бавовняне воло́кно

bavorský баво́рский

bazlla –y ž *bot.* ха́бза

bázlla' –y ž *v rôzn. význ.* ба́за –ы; hospodárska ~ еконо́мічна ба́за; surovinová ~ суро́винова ба́за; artikuláčna ~ артикула́чна ба́за

bázlla' –y ž *chem.* осно́ва –ы, алка́лія

bazaličklla –y ž *bazalklla* –y ž *bot.* базал́ка –ы

bazálny; ~ metabolismus *lek.* метабо́лизм

bazalt –u *m geol.* базал́т

bazár –a *m* 1 (*orientálne trhovisko*) пасаж –а 2 (*склеп, обход*) базар

bazedov –u *m hovor.* базе́дова хворо́та

bazén –u *m* базе́н; kryty ~ кры́тый базе́н а́бо за́крытый базе́н

bázlleň –ne ž *bás.* боя́знь, боя́зливость, страх *m*

bázický *chem.* алкалі́чный, осно́вный

bazičklla –y ž *bot., ľud.* ха́бзичка

bazičkový *ľud.* ха́бзичко́вый

baziliklla –y ž *archit.* бази́ліка

bazinlla –y ž 1 ха́бзина –ы, поро́сты ха́бины 2 ко́нарики ха́бины

bazir/ovat' –uje –ujú *nedok. na čom hovor.* бази́ровати, закла́дати на́ чім ; опе́рати́ ся на́ что

bazový ха́бзо́вый; ~ ker ха́бзо́вый кря́к, кря́к ха́бзы

bažant –a *m* ба́жант –а, ди́кий ко́гút

bažantí бажа́нто́вый

bažanticlla –e ž бажа́нтіця –і (*самі́чка бажа́нта*), куропа́тка, ди́ка курка

bažantniclla –e ž бажа́нті́ця (*мі́сце, де песту́ють, розво́дять бажа́нтів і бажа́нтіці, куропа́тки*)

bažllit' –i –ia *nedok. za čím, po čom* ба́жыти, ба́рз хоті́ти, желáти *што*, сна́жыти́ ся *к чо́му*; ~ *po sláve al. za slávou* ба́жыти по сла́ві, сна́жыти́ ся *к сла́ві*

bdelosll' –ti ž осто́ро́жність, внима́вість

bdelý осто́ро́жный, внима́вый

bdenllie –ia *s* бді́ня, неспáня

bdiet' bdie, bdejú *nedok.* 1 бді́ти, не спáти 2 *nad kým, čím* ста́рати́ ся *о кі́м, чі́м* спі́дити *за кі́м, чі́м*; ~ *nad svojím zdravím* ста́рати́ ся *о сво́є здо́ров'я*, слі́дити *за сво́їм здо́ров'єм*

bé cit. бе-е

bečel'//ovat' –uje –ujú *nedok. ľud. zried.* бечелё́вати, пова́жовати, ва́жыти *собі́ ко́го*;

beda 1 *vetná prísl.* бі́да –ы, го́ре –я, недоб́ри; ~ *ti*, *ak neposlúchneš!* бі́да то́бі, кі́дь не послухне́ш! *~ tomu, kto sa tam odváži ísť* бі́да а́бо го́ре то́му, хто там одва́жить́ ся і́ти

bedač –e ž *hrom.* бі́днотá –ы; *dedinská* ~ сел́ська бі́днотá

bedačllit' –i –ia *nedok. hovor.* 1 бі́дачі́ти, жы́ти в бі́ді, бі́довати́ 2 *koho, čo* збі́дачі́ти, зру́йновати́

bedáklla' –a –ajú *nedok. nad čím* бі́дака́ти, бі́дка́ти, жа́ловати́ ся *на што*, горе́ковати́, ла́ментовати́, на́ріка́ти; ~a *nad svojím pešľastím* бі́дака́ть *над сво́їм неща́ст'єм* (неше́ст'єм)

bedár –a *m* 1 бі́дняк; жо́брак 2 (*mrzák*) ка́ліка, хво́рий

bedárllit' –i –ia *nedok.* бі́довати́, жы́ти в бі́ді, терпі́ти бі́д'у, те́рти бі́д'у, жы́ворити

bedllit' –i –ia *nedok. nad kým, čím, na ko, čo, o koho, čo s bez predm.* дба́ти *о ко́го*, ста́рати́ ся *о ко́го, о што*

bedlivlý старо́стливый, дба́йливый, внима́вый; ~é *ruky* старо́стливы́ ру́кы

bedl/ovat' –uje –ujú *nedok. za kým, čím i bezpredm.* бі́дака́ти *за кі́м, чі́м*, горе́ковати́, ла́ментовати́

bedrlllo –a *s obyč. v mn. č.* –á бе́дро, бі́к; široké ~а шы́ро́кы бе́дра; *ležať na ~ách* *niekoho* лежа́ти на пле́ча́х *дако́го*

bedrovník –a *m bot.* бедро́вник

bedrovllý бедро́вый; ~á *kosť* бедро́ва ко́сть

Beduin – a *m* Беду́ін (*ара́бське кочо́ве племе́я*)

begónllia –ie ž *bot.* бе́го́нія

beh' –u *m* 1 бі́р; *prekážkový* ~ ба́ре́рный бі́р;

sezpoľný ~ крос; štafetový ~ štaфетовый бїг; ~ na tisíc metrov бїг на тїсяч мїтрїв; ~ na lyžiach бїг на лїжах; pustiť sa *al.* dať sa do ~u пустити ся *ábo* дати ся до бїгу **2** (*priebeh*) ход, рóзвиток; ~ dejín ход історїчного рóзвитку, ход історїї; byť v ~u бути в хóді **3** (*pohyb*) погынáня; ~ hviezd погынáня звїзд **4** (*činnosť*) ход; ~ stroja ход машыны

beh² -u *m* курз, цїкел; učebný ~ курз *ábo* цїкел лїкцїй; учебный цїкел

behačk//a -y *ž* *hovor. expr.* бїганина -ы, бїгана

behák//y -ov *m* *mn.* č. бїгакы (*нижня часть нóгы у бїгáвых птáхїв*)

behl/at' -á -ajú *nedok. v rôzn. význ.* бїгати; ~ po dvore бїгати по двóрі; prsty ~ajú po klavesoch пáлці бїгають по клáвесах; oči jej ~ajú oči у нїй бїгають *ábo* oči їй бїгають; dieťa už ~á *hovor.* дїтина, дїтвák уж хóдить; mráz mu ~al *al.* zimomriavku mu ~alі po chrbte муранкы бїгали їмý по хырбїті *ábo* мóроз їмý перешóв по хырбїті; ~ za dievčatami, za chlapcami бїгати, ходити за дївчáтами, за хлóпцями **behl/at' sa** -á sa -ujú sa *nedok. (o kravách)* бїгать ся

beháv//at' -a -ajú *nedok. opak. k behat'*

behom¹ *prisl.* бїром; bežať ~ бїжáти бїром, бїжкы

behom² *predl. s 2. p* за, сез, роčas, в за, чéрез, прóтягом

behún¹ -a *m 1* бїгýн **2** (*kôň*) рысáк

behún² -a *m 1 tech.* бїгýнь **2** (*mlynský*) бїгýнь **3** (*koberec*) бїгýнь

beh//y -ov *m* *potm., poľov.* нóгы, лáбы

bel' beli *ž 1 bás.* бїпóсть **2 odb. бїлóба**

beladon//a -y *ž farm., bot.* беладо́на, люлëк чóрный

belák -a *m* бїляк (*зáяць*), ангóрьский, бїлый зáяць

beláň -a *m 1* (*mn. č. -ne*) бїляк, хлóпeць зо свїтлыми(а) вóлосами, бїлогóловый хлóпeць **2** (*mn. č. -ne*) звїря бїлой сёрсти (о корóві, кони і т. д.)

belañ//a -ne *ž* бїлáня, звїря бїлой сёрсти (о корóві, кóзі, вівцї і др.)

belas//iet' -ie -eju *nedok.* синїти; pery ~eju од зimy тáмбы синїють од зimy

belas//iet sa -ie sa -eju sa *nedok.* синїти ся; v trávě sa ~eju nezábudky в травї синїють незабúдки

belas//it' -í -ia *nedok.* окрáшовати *ábo* фарбити до синя

beláskavý, belaskavý свїтлосинїй

belás//ok -ka *m* бїлáсок (мотыль)

belasooký синёо́кий

belastý синёвáтый, з синїм одтїнком

belas//ý синїй; -é nebo синє нéбо; ~é oči синї oči

belav//ý до бїла, свїтлосивый; ~é vlasy свїтлосивы вóлосы

belčov -a *m ľud.* кóлыска (деревяна)

beletr//ia -ie *ž* белётрїя

beletrist//a -u *m* белетрїста

beletristický белетрїстїчний

beletristik//a -y *ž* белетрїстїка

beletristk//a -y *ž* белетрїстка

beletriz//ovat' -uje -ujú *nedok.* белетрїзовáти

Belgick//o -a s Бeлгїя

belgický белгїйский

Belgičan -a *m* Бeлгїчáн

Belgičank//a -y *ž* Бeлгїчáнка

beli *cit.* люляй (же мї люляй)

belic//a -e belíc *ž* белїця; сорта бїлых сли-вок, бїлых овець, бїлых соподковóдных рыбок

bell//iet' -ie -eju *nedok.* бїлїти, стáти бїлым

bell//iet' sa -ie sa -eju sa *nedok.* бїлїти ся; v diaľke sa čosi ~ie в дaлявї *ábo* далéко штoсь бїлїє (ся)

beliže *p.* beli

bel'm//o -a s бїльмó; má ~ на očiach мать бїльмó на oчáх; strhnúť *al.* sňať niekomu ~ z oka отворити дакóму oči *ábo* указáти прáвду

beloba *p.* bieloba

beloch -a *m* бїлох, бїлый (чоловїк бїлой рáсы)

belos//t' -ti *ž* бїлóсть, бїлóба

belostný *bás.* осліпуючо білий, біло-сніжний

belošk//a –у *ž* біла (*žená білої рasy*)

beluš', beluš –а *m* кінь білої або сивой сёрсти

beluš² –а *m*, *lud.* колáč, білий хліб

beluš//a –е *ž* білуша, корова білої сёрсти

belvedér –и *m* белведёр, загорóдный дом(ик)

Belzebub –а *m bibl.* Белзебуб

belzebub –а *m* сáтан, дябол, чорт

benátsky венéцький; ~е sklo венéцьке скло

benediktín –а *m* бенедиктін (*монáх*)

benediktink//a¹ –у бенедиктінка (*монáшка*)

benediktink//a² –у *ž* бенедиктінка (*líker*)

benevolenc//ia –іе *ž* беневоленція, ласкавість, доброжычливість, дóбра воля

benevolentný беневолентный, ласкавый, доброжычливый

bengál –и *m* 1 бенгáльський огень 2 *hovor.* переполошіня, гýргай, пóплах; *robiť* bengál робити пóплах, гýргай; стваряти переполóх

bengálsky бенгáльський; ~ оheň бенгáльський огень

benígný *lek.* доброякостный, нешкóдный, незгýбный; ~ pádor доброякостна опухлина

benjamin –а *m* *hovor.* бенямін, най-молóдший член (*родины, общества*)

benzín –и *m* бэнзін

benzínov//ý бензінóвый; ~á pumpra бен. зінóва пóмпа; ~á nádrž бензінóва бáнька

benzoe *neskl.* с бензóйна смолá

benzol –и *m* *chem.* бензól

benzoov//ý бензоóвый; ~á kyselina бен. зоóва кіслотá

bergamot//a –у *ž*, **bergamotk//a** –у *ž* *bot.* (*druh hrušky*) бергамотá

ber//a –у *ž* жéзло -а; *kráľovská* ~ кралёвске жéзло; *bikupská* ~ епіскопске жéзло

berlínsky берлїньський

bernardín –а *m* (*mn. č. –i*) бернардїнець –я (*монáх*)

bern//ý бёрный, плáтный; *pokladať* за ~ú *mínscu* повáжовати за плáтний грош

beryl –и *m* *min.* беріл

berýl//ium –іа *s chem.* берілії

berylový беріло́вый, жовткáстый, зеленка́вый

bes¹ –а *m* чорт -а, дябол -а, злий дух; *ako* ~om *posadnutý*, *akoby* bol ~ доňho *vstúpil* як кідь бы до нёго чорт вступив

bes² –и *m* стекліня -я, зуривость, гнів, блазнїня

besed//a –у *ž* 1 бісіда, говоріня; *čitateľská* ~ чітáтельська бісіда; *usporiadať* ~и провéсти бісіду 2 бісіда (*чеський народный táнець*); *osvetová* ~ дом култы́ры

besednic//a –е *ž* фельетон

besed//ovat' –ује –ују *nedok.* бісідовáти, говорити

besemer//ovat' –ује –ују *nedok. tech.* бесемеровáти; ~ovaná *oseľ* бесемеровáна о́ціль

besiedk//a –у *ž* бесідка

besn//iet' –іе –еју *nedok.* зурити, вычіняти, стекліти; *vieter* ~el вітор вычіняв; *pos* sa ~ela ніч вычіняла

besn//it' sa –і sa – іа sa *nedok.* стекліти ся, вычіняти; *nepriatel'ia* ~іа неприятелі вычіняють

besnot//a –у *ž* стéклость -и, неісто́та -ы, зуривость -и

besn//ý 1 стéклый; ~ *pes* стéклый *pes* 2 стéклый; ~ *hnev* стéклый, дикий гнів, злость; ~á *búrka* стéкла, зурива б́уря

bešamel –а *m* *kuch.* бешамéл, за́прашка ж **bešt//ia** –іе *ž* 1 дикий звірь 2 *prep. rejor.* звірь *m* (*о звірьскім чоловікові – хлóпови або жení*)

beštiálit//a –у *ž* звірство -а, сурóвость, бештіáльність

beštiáln//y звірьський, сурóвый, бештіáльний, нелюдський; ~а *vražda* звірьске убивство

beštiálnos//t' –ті *ž* бештіáльність, сурóвость, звірьскость

beťár –а *m* 1 *hovor.* бéтяр, гýнцут 2 *prep. zastar.* збїйник, розбїйник

bet'ársky¹ бетарьский, гунцүцкий, розбийницький; ~ chlapес гунцүцкий хлопец; vyviesť ~ kúsok вывести бетарьске число

bet'ársky² *prisl.* (по-)бетарьскы, гунцүцкы, розбийницькы

betel — *u m bot.* бétel -y

betlehem — *u m* бетлегэм; chodiť s ~om ходити з бетлегэмом

beton — *u m* бéтон; to je na ~ тотó є на бéтон, právi так, наісто

betonár — *a m* бетонáрь -я

betonár/leň — *ne ž* бетонáря -i, завод на výroбу бéтону

betonársk/ly бетонáрьский; ~e práce бетонáрьскы роботы

betonáž — *e ž* бетоновáня с

betón/ovat' — *u je — ujú nedok.* бетоновáти; ~ vozovku бетоновáти дорóгу; ~ základy бетоновáти філяры

betónov/ly бетонóвый; ~é základy бетонóвы філяры; ~á cesta бетонóва дорóга; ~á miešačka бетонóва мішáчка, мішáчка на бетон; ~ múr бетонóвый мур; ~ stena бетонóва стінá

betún/ia — *ie ž bot.* бетунія

bez predl. s 2. p. 1 без чóго; ostať bez práce остáти без роботы; zmyznúť bez stopy счэзнути без сліду; pracovať bez oddychu робити без одпочінку; bez vykrúcania без выкрúчованя; bez rozmýšľania без роздúмованя, без дóвгого роздúмованя; **2** (*pri odčítaní*) мінус што; desať bez dvoch дéсять мінус два áбо дéсять без двох; povedať bez obalu повéсти прямо; byť celý bez seba быти мíмо сéбе; chodiť ako bez duše він не в собі áбо хóдить як без душы, хóдить як страчéный; je ako bez hlavy (він) цáлком стратив гóлову

bezalkoholick/ly неалкогóлный; ~é nároje неалкогóлны, безалкогóлны напитки

bezbolestn/ly безбóлістный; ~á operácia безбóлістна оперáція

bezbožník — *a m* безбóжник, невіруючий, атеіста

bezbožný 1 невіруючий в Бóга **2 prep.** безбóжный, грішний

bezbrann/ly безбрáнный, неохранéный; ~é dieťa безбрáнна, неохранéна дítина

bezcecn/ly бесцінный, за ніч не стоячий, незначный, малоцінный; ~á vec бесцінна вещ, річ; teraz už je to ~ papier тепérь уж є то бесцінный áбо непотрбный пáпирь

bezcest/lie — *ia s 1* беспúтя; распúтя **2 prep.** безвыходность, сліпа úлчка

bezcestný бездорóжный, непроходячий

bezciel'ny бесцільный (*не маючий ниякой ціли*); ~e rieči бесцільны áбо пусты річі

bezcitný нечутливый, бессердéчный, безжáлостный; ~ človek нечутливый áбо бессердéчный чоловік

bezcolný бесцóлный, не підлігáть цлу

bezdažd/iv/ly бездоджóвый, без доджів; ~é počasie бездоджóва погóда, сухóта

bezdetný бездítный, не маючий дítей

bezdný i bezodný 1 бездóнный, без дна **2 prep.** бездóнный, безмірный; ~á priepasť бездóнна прóпáсть; ~é lakomstvo безмірна лакóмость

bezdomov/lec — *са m* бездомóвець

bezdomovn/ly беспрічінный, не оснóванный на правді; ~é podozrenie беспрічінне подозрénня

bezdrótov/ly бездротóвый; ~á telefrafia бездротóва телегрáфія

bezduch/ly 1 недыхаючий, без живóта, мертвый; ~é telo недыхаюче тіло **2** несмысéлный, нерозúмный, пустый; ~á práca несмысéлна, пустá робóта; ~é orakovanie нерозúмне повтрóрєваня

bezdušikatý chem. безазóтный, не обсягуючий азóт

bezdynný бездымный; ~ strelný prach бездымный стрілный пóрох

bezfarb/ly 1 odb. бесфáрбный, не-фарбéный, без фáрбы; ~á tekutina бесфáрбна текúчьость **2 kniž.** нефáрбный, блідый, неясный; ~á tvár бліда тварь

bezfarebn/ly 1 блідый, бесфáрбный, без фáрбы; ~é pery бліды áбо бескрóвны

ѓамбы **2 pren.** бесфáрбный, невыразный;
~ hlas невыразный гóлос

bezhlasný безголóсый, тихый, слабый; ~
smiech незвúчный смíх; ~á геѝ безголóса,
тиха реч

bezhlav//ý 1 безголóвый, без гóловы **2 pren.**
безголóвый, нерозвáжный, безрáдный,
пометéный; ~é rozhodnutie нерозвáжне
рíшiня; ~é ро́чiнанie нероссúдливе дiяня

bezhorúčkový lek. без (звышéной) теплоты

bezhраниčn//ý неопредéленный, необмé-
дженный, неограничéный, не máючий
гра-ни́ць; ~á oddnosť неограничéна
óдданость; ~á láska необмеджена любóв

bezhrotný безгырмóтный, тихый; ~ mlyn
тихий млин

bezhviezdny беззвiздный; ~а пос
беззвiздна нiч; ~е nebo беззвiздне нéбо

bezcharakterný бесхарактérный, неха-
рактérный, беспринципный, непорядный,
нечéстный; ~človek бесхарактérный чоловiк

bezchvostový i bezchvostý бесхвóстый

bezchybn//ý бесхыбный; ~á výslovnosť
бесхыбна высловность

bezideový безидéйный

bezkoncovkov//ý gram. бесфлексiйный,
без флéксii, без закончiня; ~é tvaru
фóрмы з нулóвов флéксiев áбо фóрмы
без закончiня

bezkonkurenčný бесконкурéнный, стоячий
мiмо конкурéнции, не máючий собi рiвных

bezkrídly zool. бескрылый; ~е mравce
бескрылы мурванi

bezkrízový ekon. бескризóвый, без кри́зы; ~
vývoj бескризóвый рóзвиток

bezkrvn//ý 1 бескрóвный, барз блiдый;
~é pery бескрóвны ѓамбы **2 pren.** пустый,
незмысéльный, незна́чный; ~ život пустый,
незмысéльный живот

bezkvety бесквiтый, не máючий квiты áбо
квiтя; ~é rastliny бесквiты ростлины

bezkslíkatý chem. бескислорóдный, не
обсягúючий кiслорóд

bezlady нелáдный, незвúчный, дисгар-
монiчный

bezlesie –ia s безлiся, безлiсный рóстiр
bezlesný безлiсный, незалiснёный; ~ kraj
незалiснёный край

bezlistý безлистый, без листiв áбо листя

bezľudný безлюдный, незалюднёный; ~
kraj безлюдный край

bezmajetný немаётный, худóбный, бiд-
ный, не máючий маётка, без маётку

bezmála prisl. без малóго, скóро, скóро
нiч; ~ sedem rokov скóро сiм рóкiв; ~ všetci
скóро вшыткы

bezmäsit//ý i bezmäš//ý безмясный, без
мяса, пiстный; ~é dni безмясны áбо
пiстны днi; ~á strava вегетарiяньска
стрáва

bezmedzn//ý неконéчный, неограничéный,
безмiрный, без мiры; ~á dôvera
неограничéна довiра

bezmenn//ý безмённый, без мéна, не-
знáмый, анонимный; ~ hrdiа безмённый
áбо незна́мый герóй

bezmesačn//ý безмiсячный; ~á пос без-
мiсячна нiч

bezmocn//ý безмiцный, бессилный, сла-
бый, невлáдный; ~ starec слабый дiдо;
~ hnev бессилна злóба áбо бес-силный
гнiв

bezmotorov//ý tech. безмоторóвый; ~é lie-
tadlo безмоторóвый ероплáн, вiтронь

bezmračn//ý бесхмáрный, ясный; ~á oblo-
ha бесхмáрне нéбо

bezmrazný i bezmrazý безморóзный,
без мóрозу, неморóзный; ~é ро́časie
безморóзна погóда

bezmyšlienkovit//ý бездúмный, без дú-
маня; ~é konanie бездúмне дiяня

beznádej -e ž i beznádejnosť –ti
ž безнадiйность, безвыходность

beznádejn//ý безнадiйный, безвыходный;
~á situácia безвыходна сiтуация

beznáročný простый, нежадúчий, скрóm-
ный; ~ život скрómный живот

beznohý безно́гий, без нóгы, без нiг

bezo p. bez

bezoblačný бесхмáрный, без хмар, ясный

bezobsažný бессодержательный, без содержания, безобсяжный, без объёма, пустой, порожний

bezočivlec –са *m* безочівець –я, неганьбник –а

bezodkladný неодкладный, налігавый

bezodný p. bezdný

bezodplatný práv. безодплатный

bezohľadný 1 бестактный, неганьбливый, твердый, суровый, крутой; ~ človek суровый чоловік **2** немілосердный, безжалостный; ~á povaha немілосердный характер; ~é pustošenie безжалостное пустошенье

bezoký безокый

bezostenlý polnohosp. безостный; ~á pšenica безостна пшеница

bezpartajník –а *m* беспартийный

bezpartajný беспартийный

bezpečlie –ia *s* беспечность ж, охрана; ~é miesto беспечно место; byť v ~í быть в охране

bezpečne prísl. 1 беспечно, наисто, надійно; ~ sa skryť скрыты ся на исто **2** (bezstarostne) беспечно, без старости, без страха; cítiť sa ~ чути ся без страха **3** (naisto) напевно, исто; ~ vedieť niečo наисто знати дашто

bezpečnosť –ti *ž* беспечность, исто́та; osobná ~ особна беспечность

bezpečnosť prísl. k bezpečnosť охранный, резервный; ~ opatrenia охранны кро́ки; ~é predpisy беспечностны правила

bezpečný 1 беспечный, надійный; skryť sa na ~om mieste сховати ся або скрыты ся на надійнім місці **2** (bezstarostný) беспечный, бесстаростный **3** (istý) истый, сполягливый, пересвідчивый; ~ dôkaz сполягливый доказ

bezperspektívny бесперспективный

bezplánovitý бесплановый, без плану, непланованный; ~á práca непланована робота, робота без плану

bezplatný бесплатный, неплаченный, негонорованный; ~é vyučovanie, liečenie

неплачене выучованья, лічінья; vyučovanie задарьмо; ~é užívanie majetku бесплатне ужыванья, хоснованья мастку

bezpočetný бесчисленный, нечисленный, незрахованный; ~é množstvo нечисленна мно́гость

bezpodmetový gram. бесподметовый, бессубъектный; ~é vety gram. бесподметовы або бессубъектны, імперсона́льны речі́ня

bezpodmienečný категоричный; ~á poslušnosť категоричне подчині́ня або повна послу́шность; ~á kapitulácia повна капітула́ція

bezpodstatný необоснованный, необгрунтованный, беспідставный; ~é tvrdenia беспідставны тверджі́ня

bezpohlavný 1 biol. бесполоый; ~é množenie бесполо́ве размно́жованья **2 pejor.** невыразный, неопределённый, невызначеный

bezpochyby prísl. бесспорно́вья, само́сов

bezpracny без работы; ~ zisk безработный при́быток

bezprašný беспороховый, без поро́ху; беспороховый, чі́стый во́здух

bezpravlie –ia *s* бесправность, беззако́нность, незако́нность, несправдливость, кривда ж; ráchať ~ творити, чі́нити беззако́нность; neslýchané ~ неслухана несправдливость

bezprávny 1 незаконный, несправодливый; беззако́нный, ~ čin беззако́нный, несправодливый посту́пок **2** бесправный; ~e postavenie бесправне положі́ня

bezpredložkový gram. бесприназывниковый; ~ rád бесприназывниковый пад

bezpredmetný беспредметный, необоснованный, не зало́женный на пра́вді; ~é tvrdenie необосноване тверджі́ня

bezpredmetový: ~é slovesá gram. беспредметовы, безобъектны часосло́ва

bezpríčinny беспричинный, необоснованный; ~ smiech беспричинный смех, смех без причины

bezpríkladn//ý бесприкладный, незвычайный; ~é hrdinstvo бесприкладное героизм, бесприкладная мужность; ~á láska незвычайна любова

bezprístrešn//ý беспристрешный, бездомный; ~í pohorelci беспристрешные погорелцы; ~é deti бездомные діти

bezpríznakov//ý; ~é slovesá *gram.* беспризнаковые, атематичны часослова

bezprizorný бездомный, беспристрешный

bezprízvučný *lingv.* беспритисковый, неакцентный

bezprstý беспалцевый

bezradný безрадный, беспомичный; je úplne ~ він цілком або абсолютні безрадний

bezrodový *gram.* безродовый, не маючий граматичного роду

bezrohý безрогий

bezruký безрукый

bezsemenn//ý бессеменный, без семян; ~é plody *bot.* бессеменные плоды

bezsen//ý бессонный, без сна; ~á pos бессонна ніч; ~ srápok бессонне спаня, мічне спаня

bezslonný *kniž.* бессловный, без слов; ~á hudba бессловна музыка

bezstarostný бесстаростный, без старости

bezsubjektový бессубъектный, бесподметовый, не маючий субекта

beztak *prísl.* вшытко едно, і так, так або інакше; ošat' tu ~ nemôžete вы вшытко едно ту не можете зостати

beztoho *p.* **beztak**

beztrestný бестрестный; *práv.* нетрестный, некараючий

beztiedn//y неклассовый; ~á spoločnosť неклассовая общность, неклассовое общес-тво

beztvárný *p.* **beztvarý** 1

beztvar//ý 1 бесформный, неопределёной або невызначеной формы; ~á škvrna бесформне пятно 2 *chem. min.* аморфный; ~é nerasty аморфны минералы

bezüčeln//ý бесцільный, непотребный, марный, бездумный; ~ život бесцільный живот, бесцільна екзистенція; ~á námaha марна намага

bezúhonný честный, моральный, характерный, слухный

bezuchý безухый

bezúročn//ý беспроцентный; ~á pôžička беспроцентне пожычана

bezúspešn//ý безуспешный, неуспешный; ~é pokusy неуспешны покушїна

bezütešný безутешный, неутешный; ~ žiaľ безутешный жаль

bezuzdný неутриманный; ~á veselost' неутримана веселость

bezvadný *p.* **bezchybný**

bezvedom//ie ~ia s беспамятство, обморок; v ~í в обмороку; padnúť do ~ia упасти до беспамятства

bezvedomý обмороченный, без памяти

bezver//ec ~sa *m* невірующий, безбожник

bezvetern//ý безветровый, без ветра; ~ deň безветровый день; ~é počasie безветрова або тиха погода

bezvetr//ie ~ia s безветра

bezvlad//ie ~ia s безвладя, анархия

bezvládný невластный, слабый; ~ starec слабый дідо

bezasly безволосый, без волосів або волоса

bezvodný безводный, без воды; ~ kraj безводный край

bezvody *chem.* безводный, необсягуючий воду; ~ lieh, čpravok безводный шпїритус, амїяк

bezvýh//adn//ý безвыходный, безнадежный, бесперспективный, неперспективный; ~á budúcnosť бесперспективна будучность

bezvýhradn//ý безусловный, повный, без речі; ~á poslušnosť безусловна або повна послушность; ~á oddanosť повная одданость або вірность

bezvýchodný безвыходный

bezvýnimočný безвыимковый, повністю, абсолютный; ~é zákony повністю або абсолютні дієвующі заканы

bezvýrazn/ý невыразный, неясный, неопределённый; ~é oči невыразны́ о́чи; ~á tvár неясна тварь

bezvýsledn/ý безрезультатный, без-
утишный, марный; ~é úsilie безрезультатне
сна́жіня; hľadanie bolo ~é гляда́ня было
ма́рне

bezvýznamn/ý незначный, без значі́ня,
нева́жний, малова́жний; ~človek не-значный
чолові́к; ~é veci малова́жны ве́щи, рі́чі

bezzákonný р. **nezákonný**

bezzásadný беспрі́нципный

bezzem/lok ~ka s безземельный селянин,
не ма́ючий вла́стной зе́млі

bezzubý беззубый

bezzvučný і **bezzvuký** *zried.* беззвучный,
незвучный, тихый; ~ smiech незвучный смі́х

bežženstv/o ~a s безже́нство

bežživotný без живо́та, невыразный
в живо́ті

bež/lať ~í ~ia *nedok.* 1 біжа́ти; ~ dolu schodmi
біжа́ти до́лов схода́ми (до́лосхода́ми) ~
svalom біжа́ти цва́лом; auto ~í po ceste
а́вто іде́ по до́розі; 2 збі́гнути, побі́гнути
dok. bež po lekára збі́гний, побі́гний
по до́ктору 3 (o vode) біжа́ти, течі́ 4 (o
čase) біжа́ти, іти, уті́кати; roky ~ia ро́кы
уті́кають, біжа́ть, іду́ть; čas rýchlo ~í час
ско́ро бі́жить, уті́кати 5 (o stroji a pod.)
іти; motor ~í мо́тор іде́; mráz mu (jej) ~í po
chrbte мо́роз ё́му (е́й) по хырбе́ті іде́; tak
tento svet ~í та́кий живо́т, так уж в живо́ті
быва́ть; nechám vec ~ бу́де што бу́де а́бо
як бу́де, так бу́де

bež/lec¹ -a *m* 1 бі́жець -я *aj šport* 2 *hovor.* (v
šachu) бі́жець

bež/lec² -a *m tech.* бі́жець -я; ~ na loga-
ritmickom pravítku бі́жець на лога́ритмі́чній
ліне́йці

bežeck/ý *šport.* бі́жецький; бі́жецька
до́рога; ~é lyže бі́жецькы лі́жы; ~é preteky
перемага́ня в бі́гу

bežiac/li *tech.* бі́жучий; ~ pás бі́жучій пас;
robiť ako na ~om páse робити, як на
бі́жучім па́сі

bežiačky *prísl. hovor.* бі́гом, на бі́гу
bežk/lať ~a ~ajú *nedok. expr.* бі́гати, бі́жати,
бі́жкати (o ді́тях)

bežkom *prísl.* бі́гом

bež/ky ~iek *ž pomn. šport.* бі́жкы, бі́жецькы
лі́жы

bežky//ňa ~ne *ž šport.* бі́жкі́ня

bežne *prísl.* звыча́йні, як пра́вило,
обыча́йні; to sa ~ používa то́то обыча́йні
ужыва́ть ся, хосну́є ся

bežn/ý 1 (*obyčajný, častý*) звыча́йный,
обыча́йный, ка́ждый де́нь, ча́стый;
~é výdavky ка́ждоденны́ выда́кы; ~é
potreby ка́ждоденны́ потре́бности; ~ výraz
обыча́йне сло́во; ~á cena звыча́йна ці́на 2
(*práve prebiehajúci*): ~ rok того́ року

béžový бе́жовый

bianko *neskl. príd. admin.* чи́стый
(незаповне́ный)

bibas ~a *m expr.* дура́к, дура́чіско *m*

bibl//ia ~ie *ž* бі́блія -ї

byblický бі́бли́чный

bibličtin//a ~y *ž* язы́к Кра́лицько́й бі́блії

bibliofil ~a *m* бі́бліофі́л

bibliofil//ia ~ie *ž* 1 бі́бліофі́лство 2
бі́бліофі́льске вида́ня

bibliograf//ia ~ie *ž* бі́бліогра́фія

bibliografický бі́бліогра́фі́чный; ~ súpis
бі́бліогра́фія

biblioték//a ~y *ž* 1 бі́бліоте́ка 2 (*мі́стность*
а́бо до́м) бі́бліоте́ка

bibliotekár ~a *m* бі́бліотека́рь

bic/í уда́рный; ~ie nástroje уда́рные
інструме́нты; ~ie hodiny одбива́ючі
го́дини а́бо го́дини з одбива́нєм

bicyk//el ~a *m* бі́ці́тель

bicyklist//a ~u *m* бі́ці́лі́ста

bicykl//ovat' sa ~uje sa ~ujú sa *nedok.*
бі́ці́тлєва́ти ся

bicyklov//ý бі́ці́тлє́вый; ~á duša бі́ці́тлє́ва
душа́

bič ~a *m* баті́г -то́га; plieskať ~om пра́скати
бато́гом; ~ boží *lud.* бі́ч бо́жий; бо́жска
ка́ра; ako by bol ~om pleskol як кі́дь бы
бато́гом пра́скнув, мо́ментал́ні, в е́ден

miť; uplietol ~ na seba уплів на себе (сам на себе) корбач або выкопав собі яму; на konci ~ plieska (prisl.) батіг на кінце праскаты

bičik –a *m zool.* бічік, жг'утик (у едно-кліточных)

bičikovc/le –ov *m mn. č. zool.* бічіковці, жг'утики

bičisk//o –a *s* корбачіско

bič//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 бичовати, сечі, бити 2 *prez.* трепати, молотити, колотити, шлягати 3 (*trápiť, súžiť*) мучити, трізнити 4 знерв'ознєвати, нервозити, задерати, сужувати

bič//ový *príd k bič;* бичовый; ~é údery бичовы удары

bidl//o –a *s* набія (в чім є бєрдо на кр'оснах)

bied//a –y ž 1 бідá, біднотá; žit' v ~е жыти в біді; triet' ~u téрти бідý, бидовати 2 (*starosti, ťažkosti*) бідá, наріканя, неприємности; je s ním ~ з ним пр'осто бідá або нещáстя, нешистя; s ním budete mať ~у з ним б'удете мáти бідý або б'удете мучити ся

bied//it' –i –ia *nedok.* бидовати, жыти в біді або в нужді

biednic//a –e ž *zastar.* 1 бідняжка, бідниця, бідняга, уб'ога, худ'єра, худятко 2 (*paničhodnica*) мерзáчка, нічомниця

biednik –a *m zastar.* 1 бідняк, біднячіско, худáк, худачіско 2 (*paničhodník*) мерзáвець

biedny 1 (*chudobný*) бідный, худ'обный; ~ národ бідный нар'од 2 (*mizerný, slabý*) бідный, нещáстный, уб'огый

bieliar//eň –ne ž *odb.* біпільня (пол'отна)

bielidl//o –a *s* білило

bielisk//o –a *s* біпільня (пол'отна i *m. n.*)

biel//it' –i –ia *nedok.* 1 білити; ~ platno білити або одбілєвати пол'отно; ~ izbu білити хыжу, ізбу 2 *nár.* чістити; ~ jablká, zemiaky чістити ябка, бандурки

bieliz//eň –ne ž спідне облечіня, білізнá

bielizník –a *m* скриня на спідне облечіня, білізник

bielk//o –a *s* біл'ок (о́ка, яйця)

bielkovin//a –y ž *chem.* білковина; протеїны

bielkovinov//ý білковин'овый; ~é krmivo білковин'ова пáша, кормиво; ~á strava білковин'ове їдл'о, страва богáта білковинами, протеїнами

bielkový *príd. k bielok;* ~ krem крем із шлягáных білків

bielo *prisl.* біло; ~ oblečený облеч'єный до білого, в білім

bielob//a –y ž білила; zinková ~ цінк'овы білила 2 біл'оба; ~ snehu біл'оба снігý

bielohlav//ok –ka *m* білог'оловок -а, хл'опець з білов г'оловов

bielohlavý сивовол'осый, сивый, білог'оловый

biel//ok -ka *m* біл'ок

bielokrvnos//t' –ti ž *lek.* білокр'овность, левк'ємія

bielolici біполиций

Bielorus –a *m* Білор'ус

Bielorusk//a –y ž Білор'уска

bieloruský білор'уський

bieloruština білор'уський язык, білорусістка

bieloskvúci bás. білосніжный, осліпуючо білый

bielosť *p. belost'*

bielotok –u *m lek.* білот'ок

bielovisko *p. bielisko*

bielovlášk//a –y ž біловол'оска, біловол'осе дівча або женá, блондінка

bielovlasý біловол'осый, сивый, сиво-вол'осый

bielozubý білозубый

biel//y 1 білий; білы лáхы, шматы; ~ chlieb білий хлїб; 2 сивый, сірий; ~е vlasу сивы вол'осы; ~ ako holub білий як г'олуб; ~а vřana біла вор'она; ~а káva білий кáвей або біла кáва, кáвей з мол'оком; ~е mäso біле мясо (*курятина*); ~е uhlie біле угля; ~е zlato a) (*o elektrickej energii*) біле угля; b) (*o cukre*) біле з'олото; ~ šport a) лїжар'ський шпорт; b) т'єніс; ~а sobota *cirk.* велика суб'ота; ~е pohlavie *žart.* пр'екрасный, ш'умный пол; ~е krvinky *anat.* лейкоц'иты; білы кровяны тілця; je

to čierne na ~om totó napisáne čórne na bílím; za ~eho dňa za bíлого дня; do ~eho rána do bíлого rána, do розвидніня

bifl'ovat' (sa) –uje (sa) –ujú (sa) *nedok. hovor. pejor.* зубрити, біфлєвати (ся)

biftek –u *m* біфтек (*природный*)

bigam//ia –ie *ž* двоженство, бігамія

bigotný богомолный, побожный, (*глубоко*) релігійный

bijat' opak. k bit'

bikarbonát –u *m chem.* бикарбонат, двоуглєкісла со́вда

bikonkávny fyz. двояковыгнутый

bikonvexný fyz. двояковыпуклый

bilabiál//a –y *ž. lingv.* білабіальний звук

bilabiálny lingv. білабіальний, губно-губный *або* воргово-ворговый

biľag –u *m aj prep.* знак, прізнак, знамінко; ганія, очорнєваня з дачо́го; ~ hanby, zrady знак ганьбы, зрады

biľag//ovat' –uje –ujú *nedok. koho čím, za* čo обвинєвати, очорнєвати *кого* з чо́го, одсўджовати *кого*; ~ *niekoho* zradcovstvom обвинєвати, очорнєвати *дакого* зо зрады

bilanc//ia –ie *ž 1 účt.* біланція, учтованя; го́сна ~ рочна біланція; *robiť ~iu* роби-ти біланцію, біланцовати; **2** резултат; ~ *doterajšej práce* резултаты дотеперішньої роботи

bilanc//ovat' –uje –ujú *nedok.* біланцовати **1 účt.** приправлєвати выучтованя **2 čo** (*zhodnocovať*) выго́дночовати *что*; ~ *výsledky práce* выго́дночовати резу́льтаты роботи

bilančný účt. біланчний, выго́дночующій

bilateráln//y двобочный *або* двосторонний; ~a *zmluva* двосторонний договір

biletár –a *m* білетарь

biletárk//a –y *ž* білетарька

biliard –u *m* біліард

biliard//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* гра́ти біліард

biliardový біліардо́вый

bilíngvizm//us –u *m* білінгвізм, двоя-зичность

bilión –a *m* біліон (*milión miliónie*)

bim, bim-bam cit. бім, бім-бом

binárn//y odb. бінарный, двоякый, двойный; ~é *vzťahy* бінарны одношіня

binok//el –la *m* бінокель –кля, далекогляд

binokulár –a *m* біокула́рный мікроско́п

binóm –u *m* біно́м, дво́член

binomický mat. біноміна́льный, дво́чле́нный

biograf ¹ –u *m hovor.* біо́граф, кіно

biograf ² –u *m* (*životopisec*) біо́граф

biograf//ia –ie *ž* біографія

biochém//ia –ie *ž* біохе́мія

biochemický біохе́мічний

biológ –a *m* біоло́г

biologický біологі́чний

biologička//a –y *ž* біологі́чка

biplán –u *m* біплан

bireš –a *m zastar.* сныра́

biret –u *m* (*stredoveká čiapka*) бі́рет

birm//ovat' –uje –ujú *nedok. náb. (u katolíkov)* бі́рмовати, конфі́рмовати

birmovk//a –y *ž hovor.* бі́рмовка, кон-фі́рмація

biskup –a *m* епі́скоп

biskupsk//ý епі́скопський; ~á *hodnosť* епі́скопський сан; ~ *chlieb* бі́сквіт (з *цукéтами, óрixаму i ін.*)

biskupstv//o –a *s 1* (*hodnosť*) епі́скопство **2** (*diecéza*) епа́рхія

biskvit –u *m* бі́сквіт

biskvitov//ý бі́сквітový; ~é *cesto* бі́сквітове ті́сто

biť *bije bijú nedok.* **1** бити, удáрити; ~ *päťou do stola al. na stôl* бити *або* удáрити п'ястє́в *або* кулако́м по сто́лі; *hrom* *bije* гром гримить; *blesky* *bili* блє́скы били **2** (*o hodinách*) бити; *hodiny* *bijú* го́дины бють; *hodiny* *bili* дванášť го́дины одбили дванáдцять **3** *koho čím* бити, порóти, сечі; ~ *palicou* бити пáлицє́в **4** *do čoho pren.* бити, удáрєвати, бұхати; *zapách* *zhnitého listia* *bil* *do nosa* зáпах згнитого листя бив *до нóса*; *svetlo* *bije* *do očí* світло бє в óчі **5** (*kart.*) крыти, бити; ~ *tuzom* бити тўзо́м *або* ё́сом; ~ *hlavou* о мұр бити го́ловов

о мър, о стінѹ; srdce бїє сѣрдце бє; krv бїє до tváre кров бє до твáри, до лиця; ~ на poplach бити на пóплах; vie, koľko бїє він знáть, óдкы вітор дус; бїє jeho (jej) posledná hodina бє áбо настáвaть ёгó (ей) послiдня гóдина áбо смeрть

bitang –a *m lus.* битáнг, битáнгa *m*

bit' sa бїє sa бїѹ sa *nedok.* **1** бити ся, воєвáти, дѣрти ся; ~ sa z nepriateľom бити ся з неприяте́льм; ~ do poslednej kvapky krvi бити ся до послiднѣй квáпки крóви **2** бити ся, дѣрти ся, надерáти ся; chlapci sa бїѹ хлóпцї надерáють ся **3** *za koho, čo* воєвáти, бити ся; ~ za slobodu воєвáти за слобóду

bitk//a –y ž **1** битка –ы; chytiť sa do ~y ухóпити ся до биткы, зачати битку **2** бой, битка; letecká ~ воздѹшна битка; námorná ~ мóрьска битка **3** (*trest údermi*) побитя, побóї

bitkár –a *m* битка́рь

bitkársky битка́рский

bitúmen –u *m* бітумен, смола́, живи́ця

bitúmenový бітуменóвый, смоля́ный, живи́це́вый

bitúnok –a *m* биту́нок

bitv//a –y ž *kniž. zastar.* битва, бой

bitý битый, побитый

bivalentný *chem.* бивале́нтный, дво-валéнтный

bivuak –a *m* ла́герь, спáня під гóлым нéбом

bivuak//ovat' –uje –uјú *nedok.* спáти під гóлым нéбом, ла́геревáти

bizam –u *m* **1** кожушина з ондáтры **2** кожѹх з ондáтры

bizarný чóдный, особистый

bizmut –u *m chem.* вiзмут

bizón –a *m zool.* бизон

bižutér//ia –ie ž **1** (*лацны*) бiжyтерiйны вырoбы **2** (*склеп*) бiжyтерiя

blábol//it' –í –ia *nedok.* бляболити, бормотáти; nezrozumiteľne ~ незрозуміло бляболити, бормотáти

bl'abot –u *m expr.* бляботáня

bl'abol//tat' –ce –cú *nedok. expr.* бляботáти, бормотáти, кéцати

bl'ač//lat' –í –ia *nedok.* **1** (*o ovci, koze*) бéкати; (*o tefati*) мучáти, ревіти **2** *pren. expr.* ревіти, крічáти, плáкати

bl'afk//lat' –á –ajú *nedok. lud.* гáвкати, брехáти

bláh//at' si –a si –ajú si *nedok.* быти спокійным, рáдовати ся (*чóму*)

blah//o –a *s* (*šťastie*) щáстя, блажéнство, (*prospech*) блáго; verejné ~ óбще блáго

blahobyť –u *m* богáтство с, достáток *m*

blahodarný благодарный; ~ vplyv благодáрный вплив

blahoprajný благожелáющий, поздоровля́ющий; ~ telegram поздоровля́ющий телегрáм

blahoprian//ie –ia *s* благожелáня, поздо-ровлiня

blahopr//iat' –aje –ajú *nedok. komu k čomu* поздоровляти кóго з чiм

blahoreč//it' –í –ia *nedok. kniž.* **1** *komu, čomu* благодарити кóго, што, быти благодарным кóму, чóму; благословити кóго, што (*zastar.*); ~ náhode благодарити слўчай **2** *koho, cirk.* канонiзовáти *nedok. dok.* односити к святым

blahorod//ie –ia *s zastar. (v osloveni)* благорóдіє, превосчóдство, сiятельство; Vaše ~! Báше благорóдіє!; Báше сiятельство!

blahosklonný благосклóнный, мiлый, людський; ~ úsmev благосклóнный ўсмiв **blahoslav//it'** –í –ia *nedok. koho, čo, komu, čomu kniž.* благославити, величáти, восхваляти, велебити, хвалити кóго, што

blahovičník –a *m biol.* евкали́пт

blahovoľný благосклóнный, доброжычливый, благожычливый

blahovonný bás. благовóнный, приємно-вóняющий

blahovô//ľa –le ž благосклóнность, доброжычливость, благожычливость

blahoželan//ie –ia *s* поздоровлiня, благо-желáня

blahoželat' –á –ajú *nedok. komu k čomu* поздоровляти *кбго з чім*, благожелати *кóму к чóму*; ~ k narodeninám поздоровляти з днём народжіння

blahý щастливий, блажєный, приемный; ~ cit чўство блажєнства; ~ej pamäti *arch. často iron.* блажєной пámяти

bl'ach –u *m* **bl'ach//a** –y ž бляха

bl'akot –u *m* **1** (*ovce, kozy*) бєканя, (*teľaťa*) мычáня **2** *prep. expr.* рев, крик, плач; гáмканя

blamáž –e ž гáньба, шкaндáл

blam//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. hovor.* бламoвáти, гaньбити/зaгaньбити, шкaндалити/oшкaндалити

blam//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. hovor.* бламoвáти ся, гaньбити ся/зaгaньбити ся, шкaндалити ся

blan//a –y ž блáна, перегорóдка; *mozgové ~y anat.* мозгіoвы блáны; *rapenská ~ anat.* дівóча блáна áбо блáна пaнны; *brušná ~ anat.* бpюшнa блáна; *plávacia ~ zool.* плáвaючa перегорóдка; *bunková ~ biol.* бунькóвa блáна **2** *tech.* мембpáна **3** *tech.* *rozmnôžovacia ~* розмнóжyючa блáна; *písať na ~u* пiсáти нa блáну

blanár –a *m* кожyшник

blanárstv//o –a *s zastar.* кожyшництво

blanitý тонкий як блáнка, блaнкóвый

blanket//a –y ž блaнкéтa; *vyplniť ~u* вьпoвнити блaнкéту

blanko *p. bianco*

blankvers –u *m poet.* бiлый стих

blankyt –u *m bás.* яcнocиний; ~ neba, мoгa яcнocинe нéбo, мóре áбо яcнocиня фáрбa нéбa, мóря

blankytný *bás.* яcнocиний; ~é nebo, more яcнocинe нéбo, мóре

blanokridly *zool.* блaнoкpылый; ~ hmyz блaнoкpылa мyхoвинa

blanovitý блaнoвитый, блaнoкpылый

blanov//ý *príd. k blana;* ~é mäso блaнóвe мyco

blatist//ý, blativ//ý бoлoтиcтый; ~á cesta бoлoтиcтa дopóгa; ~á pôda бoлoтиcтa зéмля

blatnatý *p. blatistý*

blatník –a *m* блáтник (*áвтa i m. n.*)

blat//o –a *s* бóлoтo, бpyд; *nechať niekoho v ~e* зoxaбити дaкóгo в бiдi; *vytiahnúť niekoho z ~a* вьтягнyти дaкóгo з бiдy, пoмoчi в бiдi дaкóмy; *hádzat' ~om* po niekom шмapяти бpyд нa кóгocь, пoливáти бóлoтoм дaкóгo; *z ~a do kaluže* з бóлoтa дo кaлyгy, з oгня i в пoлyмья

blatov//ý бoлoтиcтый; ~á kefa кéфa нa oбyв

blazeovaný пepecычєный, вьжытый, pівнoдyшний, poшчapовáный

blázin//ec –ca *m hovor.* дoм пpo дyшєвнo xвóрых, з poзyмyзышлых

blazn//iet' –ie –ejú *nedok.* блaзнiти (*o дyшєвнo xвóрых*), зьийти з poзyмy

blazn//iet' sa –ie sa –ejú sa *nedok.* **1** блaзнити cя, poбити зo cєбe глyпoгo, дyрaчiти cя, блaзнити cя **2** *za kým, čím expr.* бьти бeз poзyмy oд кóгo, чóгo, cxoдити з poзyмy *по kим, чим*

blázn//it' –i –ia *nedok.* *koho* звoдити з poзyмy, зблáзнєвaти, (з)блaзнити кóгo

blázn//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* **1** cxoдити з poзyмy **2** дyрaчiти cя, шaлити cя, poбити глyпocти; *chlapci sa ~ili* хлопцi дyрaчили áбо шaлили cя, глyпocти вьтвapяли; *neblázni (sa)* не poб глyпocти, не poб зo cєбe дyрaкá áбо глyпáкa, cпaм'ятáй cя! **3** *za kým, čím, hovor. expr.* бьти бeз poзyмy oд кóгo, чóгo; лyбoити кóгo бeз poзyмy

blázniv//ý *hovor.* **1** нeнoрмáльный, блaзнивый **2** нeнoрмáльный, шáлєный, нepoзyмный, глyпый; ~ nápad глyпый нáпaд, глyпa iдєя; ~é dievča зiгчкaнe, пoблaзнєнe дiвчa; ~é kúsky дyрaцтвa, глyпocти, шaлєнóты; ~é počasie нeнoрмáлнa, блaзнивa пoгóдa; ~ chlapec нepoзyмный xлoпeць

bláznovstv//o –a *s* **1** нepoзyмнocть, шaлєнcтвo, пoмiшáный poзyм **2** (*samo-pašnosť*) дyрaцтвo, глyпocть; *robiť ~* poбити дyрaцтвo, глyпocти, вaляти зo cєбe дyрaкá

bláz//on –na *m hovor.* **1** (*duševne chorý*) нeнoрмáльный, зьийшóвший з poзyмy **2**

(*nerozvážny človek*) дурák, бóльван; dvorný ~ шáшо; mať niekoho za ~а поважовати кóгось за ненормáльного, за дуракá; robiť si ~а z niekoho бóльвана робити з кóгось, висмієвати ся з дакóго; sľuby sa sľubujú, ~ni sa radujú (*prísl.*) обіцянка-гáнка – шáленому рáдость

blaženosť /t/ –ti ž блажéность, насолóда; topiť sa v ~ti бути на вёрху блажéности, блажéнствовати

blažen /ý/ блажéный, щастливый; ~á mladucha щастлива молодіця, невіста; ~ úsmev блажéный áбо щастливый úсмів

blaž /it/ –í –ia *nedok.* робити щастливим, рáдовати ся

blaživý приемный, рáдуючий, рáдістный; ~ cit рáдістне чұвство, чұвство рáдости

blb /lec –са *m pejor.* дурák, бóльван, ідіот, глупачіско

blbot –а *m expr.* журчáня, чурчáня

blbo /tat/ –се –сú *nedok. expr.* журчáти, чурчáти; *potok* ~се пóтік, рíка журчíть, чурчíть

blbotavý журчáчий, чурчáчий

blbý 1 (*o človeku*) ненормáльный, тупый, дұрный, слабомысéльный 2 *expr.* (*o veciach*) дура́цкий, ідіо́тський

blč /at/ –í –ia *nedok.* горіти полóмінём, прáскати *aj pren.*; oheň, plameň ~í ogéнь, полóмінь прáскать; srdce mu ~í láskou сёрдце ёго горить любóвёв; ~í hnemom горить гнівом; ~í zrak прáскаючі, вижáруючі, горящі о́чі; ~са *fakla* прáскаюча фáкля

bledničk /la –у ž *ler.* блідá слáбость, хлорóза

bled /núť –не –nú *nedok.* 1 блідніти; *tvár* ~не тварь блідніє, блідне 2 *pren.* блідніти, гáснути, счезáти; nádej ~не надія блідне, гáсне, счезать

bledo *prísl.* блідо, невыразні; ~ osvietený невыразні освічений; *vyzerá to* ~ вызерать тотó блідо áбо вызерать тотó нáніч

bledobelavý блідобелáвый, світлобелáвый, світлосиній

bledočervený світлочервёный

bledofialový світлофіялóвый

bledolící блідолиций, з блідóв твáрєв áбо лицём, блідый

bledomodrý світлосиній

bledoružový світлоружóвый

bledosiv /lý/ світлосивый; ~é oči світлы о́чі

bledozelený світлозелёный

bledožltý світложóвтый

bledučký *expr.* блідёнький, барз блідый

bledu /la –le ž 1 *bot.* блідúпя (*ярна рос- тлина з білым квітём*) 2 *expr.* блідé дівча, блідá женá

bled /ý/ блідый, білый; ~ ako stena блідый як стінá áбо як полóтно; ~ ako krieda блідый як крийда; ~ mesiac блідый місяць; ~á tvár блідá тварь, блідé лице 2 (*slabý*) блідый, смутный, слабый; невыразный, гмлистый, неясный; ~é nádeje смутны áбо слабы надії; ~é postavy бліды герóї áбо образы, персонáжы (*в літературнім твóрі*)

blen –у *m bot.* блен

blesk –у *m* 1 блеск; *zabil ho* ~ забив ёго блеск; *guľový* ~ купёвый блеск 2 (*žiara, svit, lesk*) сіяня, блеск, врíти, шыршáня; ~ mesiaca сіяня місяця; *ako* ~, *s rýchlosťou* ~у як блеск, зо скóростєв блéску; *ako* ~ *z jasného neba* як гром з ясного нéба; *vrhať al. syrať al. metať* на niekoho ~у шмаряти на дакóго грóмы і блéскы; *sŕšia tu (jej)* ~у з о́чі в ёго (ей) очáх шыршáть грóмы

bleskál /ne –ňov *m pomn. hovor. expr.* блискáчі óчка

blesk /núť –не –nú *dok.* блиснути; ~ okom блиснути óком; ~lo tu *hlavou al. mysľou* блисно ёмú гóловов, пришлá до гóловы мысель

bleskoistk /la –у ž *tech.* блескóва поістка

bleskom *prísl.* блескóво, скóростєв блéску

bleskorýchly блескоскóрый, снажливый; ~ рохyb снажливє погынáня

bleskove /o *prísl.* блескóво, з блескóвов скóростєв, одрáзу

bleskovic/la –e *ž tech.* запáлна шnúра
bleskovk/la –y *ž* настíнны новинкы
bleskovl/ý 1 *príd. k blesk* блескóва
 выбо́йка 2 (*rýchly*) блескóвый, скóрый,
 на́глый; ~á vojна блескóва во́йна; ~
 telegram блескóвый телегра́м; ~ hovor
 блескóва бiсiда (*po telefóni*)
bleskovod –a *m* громозвóд, блескозвóд
bleskurýchly p. bleskorýchly
blesnúť p. blesknúť
blch/la –y *ž* блы́ха; *pustiť* niekomu ~u do
 kožucha *hovor.* зроби́ти дако́му неприе́м-
 ность
bliak//at' –a –ajú *nedok.* 1 (*o koze, ovci*)
 бе́кати, (*o tel'ati*) мýкати, реві́ти 2 *prej.*
pejor. реві́ти, крича́ти
blik//at' –á –ajú *nedok.* блікати, блинькати,
 мігати; *lampa* –á ла́мпа бліка́ть
blikav/ý *expr.* бліка́вый, мігаю́чий; ~é svetlo
 бліка́ве, мігаю́че сві́тло
blik//núť –ne –nú *dok.* блі́кнути, мі́гнути,
 бли́нкнути
blikot –u *m expr.* блі́каня, бли́нканя, мі́ганя
blikotat' –se –cú *nedok. expr.* блі́кати, мі́гати
blikotavý p. blikavý
bliktr//a –y *ž* блища́дло, блища́чий ве́рх
 чо́гось
blink *сiť.* ці́нк, блі́нк
blinkat' p. blikať
blinkavý p. blikavý
blinknúť p. bliknúť
blinkot p. blikot
blinkotat' p. blikotat'
blizko 1 *prísl.* бли́зко, не́дале́ко, по́близку,
 по́близко́сти, ря́дом, ко́ло; *prísť* ~ при́йти
 бли́зко; *byť* ~ бы́ти по́близко́сти а́бо ко́ло
 ко́го, чо́го 2 *predl. s 2. p.* в бли́зко́сти, ко́ло
 чо́го, ря́дом з кým а́бо чiм; ~ *cesty* по́блис-
 ко́сти а́бо ко́ло до́ро́гы, ря́дом з до́ро́гов;
sedeli sme ~ seba мы си́дiли бли́зко а́бо
 ко́ло се́бе; *mať al. byť k* niekomu *veľmi* ~
 бы́ти з да́ким в бли́зких одно́шiнх
blízk//y 1 *v rôzn. význ.* бли́зкий; ~a
dedina бли́зке се́ло а́бо бли́зкий ва́ла́л,
 сусíдне се́ло; *v ~ej budúcnosti* в бли́зкій

бу́дучно́сти; *v ~om čase* в бли́зкі́м ча́сі;
 ~ *příbuzný* бли́зкі́а ро́дина; *byť* ~ niekomu
 бы́ти бли́зким з да́ким а́бо да́кому, бы́ти
 з да́ким в бли́зких одно́шiнх 2 (*podobný*)
 бли́зкий, по́дiбный; ~ *farbou* по́дiбный
 по фа́рбі; ~ *obsahom* бли́зкий о́бся́гом,
 по со́держáнію; *blížšia košľa ako kabát*
[prísł.] сво́я со́рочка бли́же ку ті́лу
blizn//a' –y *ž bot.* ры́льце
blizn//a' –y *ľud.* бли́зна (*vі́вця, котра́ ма́ла*
на́раз дві я́гнята)
blizňa –ťa *s ľud.* бли́зня, двóйча, дво́йчка
bliz//ny –ien *s pomn. ľud.* бли́зня́та,
 дво́йча́та, дво́йчки
blízo 1 *prísl.* бли́зко, не́дале́ко, по́близко́-
 сти, ря́дом, ко́ло 2 *predl. s 2. p.* бли́зко,
 ко́ло чо́го; ~ *potoka* ко́ло по́тока; 3 *predl.*
s 2. p. ко́ло чо́го при́ближні́; *mal už ~*
sedemdesiat rokov ё́му́ бы́ло а́бо він ма́в
 уж ко́ло а́бо при́ближні́ сі́мдеся́т ро́ків
blízučko *prísl. expr.* бли́зе́нько, ца́лком
 бли́зко, ца́лком не́дале́ко
blízučký *expr.* бли́зе́нький, на́ходя́чий
 ца́лком бли́зко, не́дале́кий
blízunko p. blízučko
blízunký p. blízučký
Blížen//ce –іec *s mn. č. astron.* Бли́зня́та -ят
blížen//ci –cov *m mn. č. (j. č. –ec)* 1 бли́зня-
 та, дво́йча́та 2 *prej.* духо́вні бли́зкы а́бо
 бли́зкы по ду́ху лю́ди
blíž//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* 1 *ku komu,*
k čomu при́ближова́ти ся; ~ *k dedine* при-
 бли́жова́ти ся к се́лу, ва́ла́лу 2 (*v časovom*
význame) при́ближа́ти ся, бли́жы́ти ся,
 на́дходи́ти; ~i sa *zima* при́ближу́е ся а́бо
 при́ходи́ть зи́ма 3 *k čomu* при́ближа́ти ся,
 бы́ти бли́зким; ~ sa *k cieľu* при́ближова́-
 ти ся к ці́лі; ~i sa *k pravde* він бли́зкий
 к пра́вді а́бо при́ближу́е ся к пра́вді
blízn//y –eho *m náb.* бли́жній
blížš//í 2. *st k blízky* 1 бли́зшы́й, бли́же; ~
příbuzní бли́зша ро́дина 2 по́дри́бні́ший,
 то́чні́ший; ~ie *údaje* бли́зшы да́ны;
neviem nič ~ieho я не зна́м бли́зших
 по́дрóбностей

bližšie *prisl.* 2. *st k* **blízko** ближе, близше
blk//ať –á –ajú, **bík//ať** –a –ajú *nedok. expr.*
 пúкати, горіти пла́мінём, поломя́ніти;
 ohník bíka, ruká ógnik горить пла́мінём,
 пúкать

blok//tať –ce –cú *nedok.* горі́ти пла́мінём
aj pren.

blkotavý горя́щий, пла́мінный, осліпу́ючий;
 ~á vatra пла́мініюча ва́тра; ~é hviezdy
 осліпу́ючо сві́тлы зві́зды

blok –u *m* 1 *polit.* блок –y; ~ štátov блок
 держа́в 2 *stav.* блок; betonový ~ бетоно́вый
 блок 3 блок; ~ domov блок до́мів, кварта́л;
 pokladničný ~ касовый листок, блок

blokad//a –y ž 1 блока́да; hospodárska
 ~ еконо́мічна блока́да 2 *šport. šach.*
 блоко́ваня

blokovací блоку́ючий

blok//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* 1 *v rôzn.*
význ. блоко́вати; ~ prístav блоко́вати порт,
 пристань; ~ hráča *šport.* блоко́вати гра́ча;
 ~ trať *žel.* блоко́вати желе́зничну доро́гу 2
tech. застáвлєвати/застáвити, гамова́ти/
 загамова́ти; ~ stroj застáвити машину 3
obch. выпи́совати, выпи́сати шек, блок,
 блóчок, листок

blokový 1 *žel.* блоку́ючий 2 блоко́вый; ~
 záznam блоко́вый за́пис áбо блоко́ве
 приміча́ня 3 *obch.* ка́совый листок, блок,
 блóчок

blond *príd. neskl. hovor.* блонд, сві́тло-
 волосýй

blondiak –a *m hovor.* блóндяк, блонді́н

blondín –a *m* блонді́н

blondín//a –y ž **blondínk//a** –y ž блонді́на,
 блонді́нка

blší блы́шай (од блы́ха)

blud –u *m* 1 заблуджі́ня, хыба; upadať do
 ~u робити хыбу áбо хыбы, заблуджовати,
 упада́ти до блу́ду; roznať svoj ~ ві́дити
 сво́ю хыбу 2 *psych. lek.* блуджі́ня, блузні́ня
 3 hlásat al. šíriť ~у проголо́шовати áбо
 шы́рити блу́ды

bludár –a *m* 1 блу́дник, поту́люючий, побіга́й
 2 *cirk.* іншове́рец, ере́тік, поневіру́ючий

bludár//it' –i –ia *nedok. hovor.* блудити,
 поту́лєвати ся, шата́ти ся, ту́ляти ся 2
cirk. учі́ти, ві́рити блу́дам

bludárstv//o –a s 1 блудни́цтво, блуд 2 *náb.*
 абсу́рд *m*, абсу́рдность, ере́тічность ж

bludičk//a –y ž 1 блудни́чка, поту́лююча
 женá, бездо́мна 2 блудя́чі о́гні, сві́тла

bludisk//o –a s **bludiš//te** –ťa s *v rôzn. význ.*
 блудиско *s*, лабі́рнт *m*

blúd//it' –i –ia *nedok.* 1 блудити, ту́ляти ся; ~
v lese блудити *v лі́сі* 2 (**túlat'** *sa*, *ponevierať*
sa) поневі́рєвати ся, бродити, ходити; ~
 po meste ходити, бродити, поневі́рєвати
 ся по мі́сті 3 (**mýliť** *sa*) поблуджовати,
 мы́лити ся 4 *cirk.* упада́ти до абсу́рду

blúdivý 1 блудивый, поту́люючий 2
 блудивый; ~ pohľad блудивый по́гляд; ~
 nerv *lek.* блудивый нерв

bludní//ý 1 (*nesprávný*) кламливый, хыб-
 ный, неспра́вный; ~é učenie кламливе
 учі́ня; ~é predstavy *psych.* блу́дна, клам-
 лива фанта́зія 2 (**blúdiaci**) блу́дний,
 зачарова́ный; ~ kruh зачарова́ный круг;
 ~é prúdy *el. tech.* блудя́чі то́ки

bluf –u *m hovor.* бляф –y

bl'usk//ať –á –ajú *nedok. expr.* позера́ти,
 зазера́ти, зі́ркати, ме́рькнути, мі́гати,
 жму́рькати, посмо́трєвати, ме́рькати; ~
 po dievčatách посмо́трєвати по дівча́тах

bl'usk//núť –ne –nú *dok. expr.* взгля́нути,
 зі́ркнути; ~ očami взгля́нути, зі́ркнути о́чами

blúz//a –y ž 1 (*ženská*) блю́зка 2 (*mužská*)
 блю́за; námornická ~ матро́ська блю́за

blúzk//a –y ž блю́зка; biela ženská ~ бі́ла
 же́ньська блю́зка

blúznen//ie –ia s 1 (*v horúčke*) блузні́ня;
 ~ chorej mysle блузні́ня хво́рой мы́слі,
 блузні́ня душевнохво́рого 2 (*rojčenie*)
 ду́мки, приви́джія; romantické ~
 романти́чны ду́мки

blúzn//it' –i –ia *nedok.* 1 (*v horúčke*) блуз-
 нити 2 (*rojčiť*) ду́мати, приви́джовати; ~
 o šťastí ду́мати о ща́сті

blúzniv//ec –sa *m* блузниве́ць –вця *m*,
 фанта́ста, заду́манець *m*

blůznivý 1 блузнивый **2** фантазіруючий

blysk – *u m bás. 1 (blesk)* блеск, записнута **2 (lesk)** блеск, аблеск; ~ hviezd аблеск звїзд

blyskáč – *a m 1 bot.* лютик **2 ryb.** блискачка (бляшана рыбка, як навнада на рыбы)

blyskáčka – *y ž hovor.* блискачка

blysk//at' – *a –aju nedok.* блискати, світити, блищати, блистити; ~ očami блискати очами; šabľa ~ala tu popred oči шабля блищала ёму поперед очі

blysk//at' sa – *a sa –aju sa nedok. 1 neos.* блискать ся **2 !ligota' sa)** блищати, блистити, блискати **3 čim, hovor. (vystatova' sa)** выставляти на указаня што, хвалити ся чім

blyskavic//a – *e ž* блискавиця, бўря

blyskavilý 1 (lesklý) блищачий, лиготавый, лёсклый; ~é oči блищачі очі **2 (skvelý)** прекрасный, чудесный, парадный; ~ řečník чудесный оратор

blysnút' (sa) p. blysnút' (sa)

blysnút' – *ne –nú dok. 1 (zalignota' sa)* блиснути, заблищати **2 (náhle zažiarit') aj pren.** засвітити; oči jej ~li veselostou в очах ей засвітили весёлы іскоркы; ~ očami блиснути очами **3 (preblesnúť)** блиснути *aj pren.*; úsmev tu ~ol tvárou усмів ёму блиснув на лиці, на тварі; ~lo tu hlavou в голові ёго блиснула дўмка або перебігла мысль

blysnút' sa – *ne sa –nú sa dok. 1 (zalignota' sa)* блиснути, заблиснути, заблистити **2 neos.** заблиснути (о блеску); ~lo sa блисло **3 (preblesnúť)** блиснути **4 čim, hovor. pren.** блиснути; ~ sa vedomosťami блиснути зналостями

blyš//it'a' sa – *ti sa –tia sa nedok.* блистити, блищати ся

bo spoj. bás. p. lebo

bó cit. det. бобо

bobkový hovor. бобковый; ~ list бобковый лист

bobk//y – *ov m mn. č.* бобкы, бырькы (кóзы, вівці, зácя i т. д.)

bob//or – *a m 1 zool.* бóбор **2 hovor. (kožušina)** бобровый (кожух), кожушина бóбра

bobov//ý prid k boby; ~á dráha бобóва дорóга, трáца

bobrí, bobr//ový бобровый; ~ golier бобровый гáлir; ~ie mäso мясо з бóбра; ~ová čiapka бобрóва шáпка

bobu//la – *le, ž* бобуля; hroznové ~le бобули грознá

bobu//ovin//a – *y ž bot.* бобулёвина, бобулёва ростлина (на котрiй росте плод без кісткы)

bobu//ovitý бобулёвитый (мáючий подóбу бобули)

bobu//ový бобулёвый

bob//y – *ov m romn.* бобы, сáнки

bocian – *a m* боцáн; má krk ako ~ мать шыю як боцáн або жiráфа

bocianča – *ľa s* боцáнча

bocian//í боцáновый; ~ie mláďa боцáнча, боцáново малёньке; ~ie hniezdo боцáнове гніздó

bocianic//a – *e ž* самiця боцáна

bociannik – *a m bot.* боцáник

boč//it' – *í –ia nedok. 1 od koho, čoho i bezpredm. (vyhýbať sa)* бóчити, сторонити ся, одчўджовати ся од кóго, чóго, одклоняти ся од чóго; ~ od ľudí бóчити од людéй або сторонити ся людям/людéй; бóчити або одклоняти ся, утiкати од робóты **2 (odbočovať)** одбóчовати, одклоняти ся

bočk//a – *y ž* бóчка

bočnic//a – *e ž* бочница (на vóзі, ávті, нóстелу i т. н.)

bočn//ý бóчный; ~á ulica бóчна ўлиця; ~á izba бóчна iзба, хыжа; ~é vresko бóчна кишёня; ~é korenie *bot.* бóчны кóрині **2 (vedľajši)** другорядный, побóчный; ~ zárobok побóчный зáробок; ~á vec другорядне дiло; ~ úmysel тáйне замышлiня; dostať sa na ~ú koľaj збити ся з дорóгы; odsunúť na ~ú koľaj одсўнути на кóнець або на зádний план

bod — *u m 1 v rôzn. význ.* точка; *dotykový* ~ точка дотуліня; ~ *varu, mrazu* точка кыпіня, морозу; *mŕtvy ~ tech. aj pren.* мертва́ точка; **2 voj.** пункт, точка; *oporný ~* опóрный пункт, опóрна точка **3 (v zmluve, listine ap.)** пункт; *rozchádzal sa v istých ~och* розсходить ся в дакотрых пýнктах; ~ *za ~om* пункт за пýнктором, по пýнктам **4 šport.** бод; *získať desať ~ov* діста́ти, набра́ти де́сять бо́дів

bodaj *časť.* бода́й, най, жебы; ~ *ho čert vzal!* бода́й, жебы є́го чорт взяв, най є́го чорб вóзьме, берé

bodajže *časť.* най же бы

bodák — *a m* ба́гнет, бо́дак; *útok na ~y* ата́ка на ба́гнеты, бо́дакы

bodákový бодако́вый, ба́гнето́вый

bodlať — *á —ajú nedok.* **1** коло́ти; ~ *koňa ostrohou* коло́ти ко́ня остро́гов **2 (o včelách a pod.)** ужа́лити, укúсити **3 koho, pren.** *expr.* підпíховати ко́го, дава́ти шпі́льки ко́му

bodavilý колю́чий, піхля́вий *aj pren.*; ~é *ostne* колю́чі о́стні, бо́дякы; ~á *bolesť* колю́ча бо́лість; ~ *pohľad* піхля́вий по́гляд

bodl'ec — *a m* грот, бо́дець

bodegla — *y ž hovor.* буфе́т, цукра́рня

bodkila — *y ž 1* то́чка, кро́пка; *šaty s bielimi ~ami* шма́ты з білы́ми кро́пками **2 (grafické al. interpunkčné znamienko)** то́чка; *do poslednej ~y* до послі́дньої то́чки, б́уквы; *povedal som a ~* я пові́да́в і то́чка, і ко́нець

bodkastý, bodkavý p. bodkovaný 1

bodkočiarka — *y ž gram.* то́чка з запя́то́в (:)

bodkovaný 1 кро́пкований, з кро́пками; ~á *látko* поло́тньо з кро́пками **2** пунктова́ний; ~á *čiara* пунктова́на лі́нія

bodk'ovať — *uje —ujú nedok.* пунктова́ти, робити пункту́ючу лі́нію а́бо робити лі́нію пýнктором

bodlač — *e ž bodlačlie* — *ia s hromad.* піхля́ч, *mn.* піхля́чі

bodlavý колю́чий, піхля́вий

bodliak — *a m bot.* піхля́ч

bodl'lo — *a s* ба́гнет, бо́дак

bodl'nút' — *ne —nú dok.* **1** пі́хнути, проколо́ти, пропі́хнути; ~ *bodákom* пі́хнути ба́гнетом, бо́даком; ~ *koňa ostrohami* пі́хнути ко́ня остро́гами **2 (o včelách a pod.)** укúсити, ужа́лити **3 pren.** підпíхнути, уколо́ти; *tá poznámka ma ~la* то́та позна́чка ме́не підпíхла, уколо́ла; ~ *lo ju pri srdci neos.* се́рдце є́й стисло а́бо заколо́ло, пі́хло є́й при се́рдці

bodn'ly колю́чий; ~á *zbraň* колю́ча збра́нь **2** пі́хну́тий, коло́тий; ~á *rana* пі́хну́та, коло́та ра́на

bodovac'li боду́ючий; ~í *systém šport.* боду́юча сісте́ма

bod'ovať — *uje —ujú nedok.* бодова́ти, рахова́ти бо́ды; ~ *výkop* зрахо́вувати бо́ды перемага́нь

bodový 1 prid. k bod 4 šport. бодо́вый; ~ *systém* бодо́ва сісте́ма; сісте́ма бо́дів; ~ *rozhodca* бодо́вый су́дця **2 ~ systém** сісте́ма бо́дів, ка́рткова сісте́ма

bodry весе́лий, бо́дрий, живе́лий, ене́ргі́чний, бы́стрый

boh — *a m* бог; *nech ťa ~ chráni hovor.* най те́бе бог хра́нить, же́гнать; *nech boh chráni* най бог хра́нить, не дай бог; *poručeno ~u* як бог дасть, так і бу́де а́бо што бу́де, то бу́де; *ďakovať ~u* дяковати бо́гу, сла́ва бо́гу; *zdar b~!* (*pozdrav baníkov*) помага́й бо́же! дай бо́же!

bohobojný богабо́йний, побо́жний, ре́лігі́йний, богобоязли́вий

boháč — *a m* бога́ч

bohaprázdný p. bohapustý

bohapust'ly *expr.* бога́пустый, безбо́жний

bohater — *a m kniž.* богаты́рь, ге́ро́й -я

bohatersk'ly богаты́рьський, ге́ро́йський; ~á *postava* богаты́рьський персо́наж, о́браз

bohát/nút' — *ne —nú nedok.* бога́тити

bohátstvo — *a s* бога́тство -а; *prirodne ~* приро́дне бога́тство

bohát'ly 1 (majetný) бога́тый, ма́етный; ~ *človek* бога́тый чоло́вік **2 (hojny)** бога́тый, уро́дний; ~á *úroda* бога́та уро́да; ~á *fantázia* бога́та фанта́зія

bohđaj *zastar. p. bodaj*

bohém –а *m* богэм

bohém//a –у *ž* богэма –ы

bohémist//a –у *m* богеміста, чехіста, спеціаліста в чеськім языку

bohémizm//us –у *m lingv.* богемізм, чехізм

bohémstv//o –а *s* богемство (*способ жыво́та*)

Bohorodič//a –у *ž náb.* Богороди́ця –і

bohorovnl//ý **1** богоподобный, богорівний **2** *prep. expr.* надуманный, пышний, повышений; ~а *namyslenost'* надуманость, надутость, нафуканость

bohorúhač –а *m* грішник, безбожник

bohorúhačstv//o –а *s* **bohorúhan//ie** –іа *s* безбожництво

bohoslov//ec –са *m* богослów, теолог

bohosloveck//ý богослówський, теологічний; ~а *fakulta* богослówска факультета

bohoslov//ie –іа *s* богослówіе *s*, теологія *ж*

bohoslužb//a –у *ž mn. č.* –у богослужіня –я, богослужба –ы

boh//lovat' –ује –ују *nedok. na koho, čo, komu, čomu* *hovor.* богова́ти ко́му, ругати ко́го, што

bohumilý *zastar.* богумілий

bohuprisám *čast. i cit.* богуприсям (бо́гу присягам), єй-бо́гу, присягам

bohužiaľ *čast. i cit.* жаль, нажаль

bohvie *vetná prisl. i čast.* бог знять (зна́є), хто знять (зна́є); ~, kto бог знять (зна́є) хто; ~, kam šli бог знять (зна́є) де (они) пішли

bohvieako *zám. prisl.* бог знять (зна́є) як, хто знять (зна́є) як

bohvieak//ý *zám.* бог знять (зна́є) який, хто знять (зна́є) який; *vzdelanie nemá* ~é шкóлы не мать бог знять (зна́є) які

bohviečo *zám.* бог знять (зна́є) что, хто знять (зна́є) што

bohviedokedy, bohviedokia' *zám. prisl.* бог знять (зна́є) до коли, до яко́го часу́; хто знять (зна́є) до яко́го часу́

bohviekde *zám. prisl.* бог знять (зна́є) де, хто знять (зна́є) де

bohviekedy *zám. prisl.* бог знять (зна́є) коли, хто знять (зна́є) коли

bohviekto *zám.* бог знять (зна́є) хто, хто знять (зна́є) хто

bohvieodkia' *zám. prisl.* бог знять (зна́є) óдки, хто знять (зна́є) óдки

bohyl//ňa –не *ž 1* богыня **2** *lud.* ворóжка, чародійниця

bohzná nár. p. bohvie

bochnik –а *m* бо́хник; ~ *chleba* бо́хник хліба

boj –а **1** бой, битка; *pouličné* ~е у́личны бої; ~ *zblizka* рукопáшный бой, бой зблизка **2** ~ *za mier* бой за мир; *revolučný* ~ револю́чний бой; ~ *na život a na smrť* бой не на живот, а на смерть *ábo* бой на живот і на смерть

bój//a –е *ž námor.* боя –ї

bojácný kniž. боязливый, застрашєный

bojachtivý бояхтівый

bojaschopný бояспосóбный

bojazliv//ec –са *m* боязливецъ, боязливый *ábo* выстрашенный чоловік

bojazlivý боязливый, несмілий

bojisk//o –а *s* **bojiš//te** по́ле боя *ábo* биткы

bojk//o –а *m* бо́йко, боягýз, заяча душа́

bojkot –у *m* бо́йкот; *vyhlásiť* ~ выголосити бо́йкот

bojkot//ovat' –ује –ују *nedok.* бойкотовáти; ~ *cudzie výrobky* бойкотовáти чужді виробкы

bojnic//a –е *ž zastar. voj.* бо́йниця

boj//lovat' –ује –ују *nedok. za koho, čo, proti komu, čomu, s kým, čím, o koho, čo 1* воє́вати, боє́вати, бити ся; ~ *s nepriateľmi* воє́вати з неприятелями; ~ *v prvej línii* бити ся в перéдній лінії **2** (*usiľovat' sa o niečo*) боє́вати; ~ *za mier* боє́вати за мир

bojovník –а *m 1* боє́вник; боець, бійця, во́як –а; *frontový* ~ фронтóвый во́як **2** борéць, боє́вник; ~ *za mier* боє́вник за мир

bojovnl//ý боє́вый, выбо́йный; ~ *duch* боє́вый дух; ~ *národ* выбо́йный на́рód; ~é *srdce* одва́жне сер́дце

bojov//ý боє́вый; ~é *pásmo* боє́ва зо́на, зо́на бо́їв; ~é *lietadlá* боє́вы ероплáны; ~а

taktika táktika bóя; ~é plynu boěvy plíny
ábo otrávný věšćevá

bok –a/-u m 1 (*časť tela*) бок –y/-a; preval'ovať sa z ~a na bok перевертати ся з бóка на бiк; pichá ma v ~u kóle méne v bóci 2 сторóна, бок; na pravom ~u на прáвiм бóку/бóci, на прáвiй сторóни; pozeral od ~u позерáв з бóку 3 voj. бок; napadnúť z ~u напáсти з бóку 4 бок; бóкóва стiнка; ~ lode бок корабля; ruku v ~ rýky до бóку; vyspať sa na obidva ~y *hovor.* выспати ся на обидва бóкы; bojovať ~ po ~u воєвáти, бити ся бiк по бóку

bokom *prisl.* 1 (*povedľa*) бóком, подáльше, збóку 2 збóку; pozrieť ~ позерáти бóком; stáť ~ стояти збóку; pechať niečo ~ зохабити даштó бóком, не вiдiти даштó **bokom//brady** –brád *ž mn. č. (j. č. –brada)* бакенбáрды, пáйхы *нар.*

bokorys –u m *geom.* бóкóва прое́кція

boľačk//a –y *ž hovor.* болячка

boľav//ý болявий, хвóрый; ~é oči хвóры óči; ~é miesto боляве мiсце; ~á otázka болявий, набóливший вопрóс; s ~ým srdcom з болявым сeрдцeм

bolehlav –u m *bot.* бóлигóлóв

bolen//ie –ia s бóлиня, бóлисть, боль/бiль; ~ hlavy, zubov бóлиня гóловы, зóбiв

boleráz –u m *hovor. bot.* барвiнóк (*ростли-на*)

bolerko p. bolero¹

boler//lo¹ –a s (*dámsky kabátik*) бóлерó *neskl.* s, фiрарó *neskl. s*

boler//lo² –a s (*tanec*) бóлерó

boles//ť –ti *ž* 1 бóлисть бóлести, боль ж; ~ hlavy, zubov бóлисть гóловы, зóбiв; cítiť ~ чýти бóлисть; spósobitiť ~ запрiчинити бóлисть, боль 2 смýток, жаль, трапiня, сýжованя; aká ~, taká masť [*prisl.*] кáжда бóлисть мaть свiй лiк, на кáжду бóлисть є свiй лiк

bolestiv//ý бóлистливый, хвóрый, причiня-ючий бóлисть; ~é miesto бóлистливе мiсце

bolestn//é –ého s бóлистне, пiняжна компензáция зa бóлисть; dostať ~ достáти бóлистне

bolestn//ý 1 бóлистный, терплячий; ~ ston бóлистне стонáня; ~ úsmev бóлистный ýсмiв; ~ výraz tváre бoлестлива áбо тер-пляча грiмáса, терплячий выраз лица, твáри 2 (*bolestivý, boliaci*) бóлистный, причiняющий бóлисть áбо мýку; ~á operácia бóлистна оперáция 3 (*spósobujúci duševnú bolesť*) бóлистный, мученицький; ~é myšlienky бóлистне мышлiня

bol//iet' –i –ia *nedok.* 1 болiти; hlava ma ~i гóлова мéне болить; ~ia ho pohy y нéго болять нóгы 2 *pren.* смутити, причiняти бóлисть; ~i ma jeho správanie болить мéне ёгó справовáня áбо поводжiня; za to *al.* preto ho hlava nebolí y нéго од тóго гóлова не болить; ~i ma z toho hlava мéне з тóго гóлова болить; už ho nič nebolí уж ёгó нiч не болить, вiн уж одмýчив ся (= умёр); čo oči nevidia, to srdce nebolí [*prisl.*] што óчи не видяť, о тiм сeрдце не болить; кáждый найлiпше знaть, де ёгó болить áбо свóе хвóре мiсце

boľševický бóльшeвiцький

boľševik –a m бóльшeвiк

bomb//a –y *ž* 1 бóмба; atómová, vodíková ~ атомóва, водорóдна бóмба 2 *nádoba na plyn* бóмба; kyslíková ~ кiслорóдна бóмба; správa zapósobila ako ~ вiстку прияли як бóмбу

bombajk//a –y *ž hovor.* вéста –y

bombardák –a m *hovor.* бомбардяк

bombardér –a m бомбардeр

bombardón –a/-u m *hud.* трóмбóн

bombardovací бомбардýющий; ~ie lietadlo бомбардýющий ероплáн, бомбардяк

bombardovan//ie –ia s бомбардовáня

bombard//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 бомбардовáти, бомбити; ~ mesto бомбардовáти мiсто 2 *koho, čo, čím pren. expr.* бомбардовáти; ~ niekoho listami бомбардовáти когóсь письмaми; ~ niekoho otázkami бомбардовáти дaкóго вопрóсами

bombast –u m бoмбáст –y; порóжни, пyсты фразовиты рeчи

bombastick//ý бомбастічний, порожній, пустий; ~é геці пусты фразы

bombáž –е ž бомбáž, вздутый обал сказэной конзэрвы

bombolec p. brmbolec

bombový бомбóвый; ~ útok бомбардованя

bon –и *m fin.* бон

bon//a –у ž *zastar.* бона -ы, вихователька (*ďitéľ v rodině*)

bonbón –и *m* бонбón, чоколадóвый цукрик; *likérový* ~ чоколадóвый цукрик з лікером

bonboniér//a –у ž бонбонера

bonifikác//ia –ie ž боніфікація, злява з ціны

bonit//a –у ž *odb.* (высоко) якостность, цінность; ~ *rôdu* якостность, цінность зéмлі

bonitác//ia –ie ž *odb.* якостна оцінка; ~ *rôdu* якостна оцінка зéмлі

bonit//ovat' –ује –ују *nedok. odb.* бонітовати, оцінєвати якість; ~ *rôdu* оцінєвати якість зéмлі

bontón –и *m* бóнтон

bor –и *m* 1 сóсна 2 соснóвый ліс

bór –и *m chem.* бор

bór//a –у ž (*viator*) бóра -ы

bórax –и *m chem.* борáкс -у, сіль тетрабóрной кіслоты

bordó *príd. neskl. hovor.* бордó, бордóвый, тмавочервєный; ~ *šaty* бордóвы шмáты

bordúr//a –у ž рубєць -бця

bor//lec –са *m šport.* борєць -рця

borg –и *m lud.* борг, кредіт, довг; *predávať* на ~ продавати на довг

borievča –ťa s борóвча -атя, ядловєць -вця

borievč//ie –ia s ядловцєвый пóраст, ядловчіна

borievkový ядловцєвый

borin//a –у ž сосняк -а, соснóвый ліс

bor//it' –і –ia *nedok.* бóряти, ламáти, розвáлєвати, валяти, нічіти

bor//it' sa –і sa –ia sa *nedok.* 1 (*rúcat' sa*) розвáлєвати ся, валяти ся; *stena sa* ~і стіна розвáлєє ся 2 *do čoho (vnárat' sa)* вязну́ти, увязну́ти в чім; *colesá sa* ~ia *do blata* кóпєса вязнуть в бóлоті 3 *čím*

(*predierať sa, prenikať*) продерáти ся, пробивáти ся чєрез што; ~ *snehom* пробивáти ся по снігу 4 *za čo, o čo, s čím* борóти ся, воєвáти за што, з чім; ~ *za slobodu* борóти ся за слобóду

bornit –и *m min.* борніт -у

borovic//a –е ž сóсна

borovicový соснóвый

borovič//ie –ia s сосновина -ы, соснóвый ліс

borovičk//a –у ž боровічка -ы (*pálinka*)

borový соснóвый; ~ *les* соснóвый ліс; *figu* ~ú фігу борóву, ніч не достáнеш

bórov//ý *chem.* борóвый; ~á *vazelína* борóва вазелина; ~á *kyselina* борóва кіслотá

bort –и *m odb.* борт, алмáзный пóрошок (*на брусіна*)

bosák –а *m* босяк -а, худóбный, поту́лю-ючий чоловiк

bosky *prisl.* набóсо; *chodiť* ~ ходити бóсым

Bosniačk//a –у ž Боснячка, жытелька Бóсны

Bosniak –а *m* Босняк, жытель Бóсны

bosniak¹ –а *m hovor.* (сóрта печіва як) булка, жємля, бóхник (*із солєного мiста*)

bosniak² –а *m lud. zastar.* подомóвый продавач, склепáрь

boso *prisl.* бóсо, набóсо

bosonohý босонóгий, бóсый

bosorácky босорáцький

bosoráctv//o –а s босорáцтво

bosorák –а *m* босоряк

bosork//a –у ž босóрка

bosor//ovat' –ује –ују *nedok.* босорити

bosý бóсый, босонóгий; *chodiť* ~ ходити бóсый/-ым; ~ *kôň* непоковáный кiнь

botanick//ý ботанічний; ~á *záhrada* ботанічний сад; ~ *klúč* ботанічний ключ, визначовáтель ростлин

botanik –а *m* ботáник

botanik//a –у ž ботáника

botaniz//ovat' –ује –ују *nedok. hovor.* ботанізовáти, зберáти áбо штудовáти рослины

boucle [buklé] *neskl.* (грубосерстяний) коберець -рця, покровець -вця
box¹ -u m šport. бокс, боксерство с
box² -u m 1 бокс, окремішне oddіліня (в *reshmavraciji i m. n.*) **2 tech.** бокс; *parkovací* ~ паркуючий бокс; *umývaci* ~ умываючий бокс
box³ -u m (druh kože) бокс
box⁴ -u m lud. бок (на обув); *natriet' topánky* ~ом натерти топánки боксом, боксовати
boxer¹ -a m šport. hist. боксер
boxer² -a m (zbraň) боксер (ковова збрàнь, *komrá nadíne sa na rúku*), оловянка нар.
boxerskíl'ý šport. боксерський; ~é *rukavice* боксерські рукавиці
boxl/ovat¹ -u je -ujú nedok. šport. боксовати, заоберати ся боксом, боксованём
boxl/ovat² -u je -ujú nedok. lud. боксовати, чистити (обув) боксом
boxový боксовий; ~á *koža* боксова кожа
boyler [bojler] -a m бойлер -а (*nádobà на нагрівàня вóды*)
bozk -u m поцілунк -у; *materinský* ~ материнський поцілунк; *prvý* ~ перший поцілунк
bozk//at' -á -ajú dok. ціловати; ~ на čelo (по)ціловати на чело
bozk//at' sa -á sa -ajú sa dok. ціловати ся
bozkáv//at' -a sa -ajú sa nedok. ціловати; (*ruky*) ~ам цілю ручки (*fóрма вічливого витàня, оберненого к жені*)
bozkáv//at' sa -a sa -ajú sa nedok. ціловати ся
božcovník -a m bot. (liečivá rastlina) божцовник, ясмénник; ~ *voňavý* ясмénник пахнучий (*Asperula odorata*)
bože cit. бóже, бóже мій, бог мій, гóсподи, гóсподи бóже
božedaj čast. i cit. дай бог, дай бóже
božechráň cit. i prísl. хрàнь бог, хрàнь бóже, бóже хрàнь, не дай бог(же)
božek//at' -á -ajú nedok. expr. божéкати (нар. і божéйкати), жàловати ся, плàкати, фнюкати, горековати
boženík -a m zastar. 1 член сёлської гromàды **2** сёлський писàрь

božeučovaj p. božechráň

bož//í бóжий; *z milosti* ~ej з мiлости бóжой, з бóжой мiлости; *Matka Božia náb.* богомàтирь, богорóдиця; *služby* ~ie богослужіня, служба; *slovo* ~ie прóповідь; *sluha* ~ служитель бóжий, священик; ~ie *požehnanie* бóже благословіня; *Božie narodenie* рождество Христóво; ~ *telo (hostia)* облáтка при причасті, евхаристія, просфóра; *Božie telo (sviatok)* свято тіла Христóвого áбо гóсподня; *nech sa stane vôľa* ~ia да бóдет вóля бóжья; *oddať sa vôle* ~ej оддати ся вóлі бóжій; *vysť na svetlo* ~ie вийти на свiтло бóже; *už je na* ~om súde *al. na pravde* ~ej він уж предстáв пéред бóжим сóдом; *už je* ~ а) він уж спить; б) ёго уж взяв гóсподь; він спить вічним сном; *celý* ~ деñ цілий бóжий день; *od ~ieho rána* од скóрого áбо сáмого рáна; ~ie *muky* бóжы мýкы а) роспятя; б) часóвня; *ani za* ~ *svet* áни за што на свiті; ~ *dopustenie* допущіня бóже; *mlyny* ~ *melú pomaly, ale iste [prísl.]* бóжы млины помáлы мéлють, áле íсто
bož//it' sa -í sa -ia sa nedok. бóжати ся, кляти ся, присягáти ся, давáти присягу, дýшати ся
božskíl'ý 1 бóжський, бóжий; ~é *požehnanie* благословіня бóже; ~ie *zákonu* закóны бóжы **2** *hovor. expr. (výborný)* бóжський, барз дóбрий, визначний; ~ *hlas* бóжський, крáсний гóлос; ~ *vzduch* бóжський, барз дóбрий, предóбрий вóздух
božstv//o -a s 1 (božská bytosť) бóжство -а **2** *len j. č. (božskosť)* бóжскость -ости ж
bôb -u m bot. бiб -у
bôbik -a m zdrob. expr. бóбок бóбка
bôbovit//é -ých mn. č. бобовиты
bôbový бобóвий; ~á *polievka* бобóва пóливка; ~é *pole* бобóве пóле, бобовина
bôč//ik -íka/-ka 1 zdrob. expr. бóчик; *položiť dieťa spať na* ~ положити спáти дiтину на бóчик **2** *kuch.* бóчик (*свинське м'ясо*)
bôľ -u m 1 бiль -ю ж; *vykriknuť od* ~u выкрикнути од бóлю **2** (*žiaľ, súženie* боль,

бóлість, жаль, смýток; s ~om v srdci з бóлём в сёрдці; ťažký ~ великий жаль, біль

bôľ'hoj –a *m bot.* більгóй

bôľ'ny болестивый, бóлістний, мýковий (од мýка)

bór, bórový p. bor, borový

bôžik –a *m 1* бóжок, ідол; ~ lásky бóжок любви, амýр **2 (soška)** ідол

br, brr, bř, bří cit. бр; ~, ako je zima! бр, як зимно!

braček –a *m 1* *hovor.* брátчек -а, братішка -ы **2 fat.** брátку, братішка (*при ослóвіні*); ~ovci moji! брátішкóві мої!

braček//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* брátати ся

brad//a –y ž **1** підборóдок **2** бóрода; nosiť ~у носити бóроду; ešte mu tečie mlieko po ~e у нёго іщі молóко по rámbах течé áбо іщі на rámbах молóко не обсóхло; nechať si rást' ~у зохабити собі рости бóроду, (за) пустити бóроду; už je hore ~ou *hovor.* він уж оддáv сво́ю душý

bradáč –a *m* борода́ч

bradatý борода́тый

bradavic//a –e ž борода́вка

bradavičnatý бородавкáтый

bradvk//a –y ž *anat.* борода́вка -ы ціцёк; prsná ~ гру́дний ціцёк; chuťová ~ смако́ва борода́вка (*на языку*)

brad//dlá –iel *s pomn. tel.* бра́дла -ел

brad//lo –a *s zastar.* бра́дло -а, бра́ла, (одв́сна) скáла ж,

brahman –a *m* бра́хман

brahmanizm//us –u *m* брахмані́зм

brachiálny грубый, насилный; roužit' ~ú тос поужыти насилность

brachycefal//us –a *m odb.* брахіцефа́л

brajg//el –lu *m hovor.* крик -у, непорядок -у, глук, гýргай, бóрдель, шкáндаль; robiť ~ робити гýргай, бóрдель

brak –u *m* брак -у, бесцінность, хыба (*товáру*); literárny ~ макулатýра, літератýрний брак

brak//ovať –uje –ujú *nedok. hovor. pren.* дранцóвати, рабовáти, улупити

brakov//ý з бра́ком, бра́ковий, неякостный, бесцінный; ~ tovar бесцінный тоváр áбо тоváр з бра́ком, бра́ковий тоváр; ~á literatúra макулатýра (*о літератýрі*), бра́кова літератýра

bral//o –a *s* бра́ло -а, бра́дло -а, (одв́сна) скáла; skalné ~ скáла

brán//a' –y ž *v rôzn. význ.* бра́на -ы; strieľať na ~у *šport.* бити, стріляти на бра́ну

brán//a' –y ž *p.* бра́ны

brandža p. branža

bran//lec –са *m* ре́рýт -а, бра́нець -нця, новобра́нець -нця

bránic//a –e ž *anat.* диафра́гма, бра́ниця -і
brán//it' –i –ia *nedok. 1* *koho, čo proti komu, čomu, pred kým, čím (chrániť)* храни́ти, борони́ти, охороня́ти ко́го, што од ко́го, чо́го; охрaня́ти, защі́пати; ~ vlast' борони́ти країну; ~ svoje práva охрaня́ти свої́ права; **2 komu v čom, čo (prekážať, nedovoľovať)** за́казовати, не дозвóлєвати ко́му што стоя́ти в до́розі, міша́ти ко́му в чім; rob si, čo chceš, ja ti nebráním роб што хочеш, я ся до то́го не мішам áбо я не стою то́бі в до́розі

brán//it' –i –ia *nedok.* борони́ти, бороно́вати

brán//it' sa –i sa –ia sa *nedok. 1 proti komu, čomu, pred kým, čím (chrániť sa)* боро́нити ся, храни́ти ся, охрaнё́вати ся, оборо́нёвати ся од ко́го, чо́го; ~ proti nepriateľom оборо́нёвати ся од неприяте́лів; zúfalo sa ~ великодúшно боро́нити ся; ~ zubami-nechtami храни́ти ся áбо охрaня́ти ся зубáми-ніхтями; ~ do poslednej kvapky krvi защі́пати ся до послі́днёй ква́пки крóви **2 čomu i bezpredm.** протівити ся, одпоровáти; ~ driemotám одпоровáти дримóтам **3 šport.** бранити ся, оборо́нёвати ся

bránk//a –y ž **1** бра́нка, воро́та -от, капýра -ы **2 šport.** бра́на; strelit' loptu do ~y ко́пнути, стрі́лити по́пту до бра́ны

brankár –a *m šport.* бранка́р

bránkov//ý *príd. k bránka;* –á čiara *šport.* лі́нія бра́ны

branný воєнський; ~á povinnosť воєнська повинність; ~á moc озброєні сили

brány brán *ž romn.* боронá -и, *мн* бороны
branzol –а *т*, **branzollla** –уž *lud.* влójка (до топáнки)

branžlla –е ž *і* **branžlla** –е ž *hovor.* pejor. бранджа -і

brašnár –а *т* брашнярь –я (*ма́йстер на скоряны вырoбы*)

brašnárstvllо –а *с* брашнярьство –а (*о́бход зо скорянов галантeрiїeв, майстeрьска на опрáву скоряной галантeрiї*), ремінярьство –а

brat –а *т* брат; *vlastný* ~ влáстный брат; *nevlastný* ~ невлáстный брат; ~ia *з* *мокрей štvrti hovor.* *žart.* брата з мокрої осады, пияци

brať berie berú *nedok.* **1** *v rôzn. význ.* брати; ~ do rúk брати до рук; ~ dieťa на руки брати дитину на руки; ~ si jedlo vidličkou брати собі їдло вилков, їсти вилков; ~ hodiny rusínskeho jazyka брати уроки русинського язика; ~ si príklad z niekoho брати собі приклад з ко́го; ~ на zodpovednosť брати на одповідність; ~ за základ брати за о́снову **2** *komu čo (odobrať)* взяти, одобрáти *кому шмо*; ~ niekomu krv брати кров ко́мусь; ~ matke dieťa одобрáти *ма́мі дитину* **3** (*prijímať. dostávať*) брати, при́нимáти, доставáти; ~ lieky брати лі́ки; ~ veľký plat доставáти велику плáцу áбо вели́ки пінязі **4** *hovor. (o rybách)* брати, імáти; *ryby berú* рыбы беруть áбо імáють ся **5** (*ponímať. chápať*) розумити; ~ doslova брати дослoвні, буквáльні; ~ niečo naľahko брати даштo налéгко; ~ všetko на *žart* брати вшитко жáртом **6** *hovor. (kupovať)* брати, куповáти; ~ tovar на knižku куповáти товáр на довг, на на́бір, на кредіт **7** *na koho hovor. (prejavovať záujem)* ви́шáти ся на ко́го, липнути ку ко́му; *dievčatá naňho berú* дівчáта ку нeму липнуть; ~ *dievčatá do tanca* звáти, кликати, просити дівчa на тáнець, танцeвáти; ~ niekomu mieru брати мiру ко́мусь; ~ každé

slovo на vážku звáжyти кáжде слóво; ~ si k srdcu bráti sobí к сeрдцю; ~ pohy na plecía bráti nóгы на плeчi; *čert ho berie* чорт éro берe; ~ si niekoho за ženu bráti sobí даяку за жену́, женити ся; ~ si niekoho за muža bráti sobí да́кого за мýжа, выдати ся; *keď dávajú, ber, keď bijú, utekaj [prisl.]* кидь дають, берь, кидь бють, утикáй; *kde nič nie je, tam ani smrť neberie [prisl.]* чо́го нeт, тóго і бог не вóзьме

brať sa berie sa berú sa *nedok.* **1** (*odchádzať*) одыйти, одходити; *ber sa preč!* ходь гeт!, ходь вон!, берь ся!; *choď domov!* берь ся до́мів! áбо идь до́мів! **2** (*s neurčitkom*) брати ся за шмо; ~ čítať брати ся чiтати, за чiтання, зачiнáти чiтати **3** *hovor.* брати ся; *kde sa berie toľko ľudí?* о́дки ся берe тiлькo на́рoда? *kde sa tu berieš?* де, о́дки ты ся ту взяв? **4** (*uzatvárať sobáš*) брати ся

bratanec *p.* **bratranec**

brat/lať sa –á са –ájú са *nedok. s kým i bezpredm.* братати ся, дружyти з кым, быти з кым в приятельських áбо дружных одношiнях

bratku *hovor. (v oslovení)* брат, брáтку, брáтишка

bratovrah –а *т* братоубийця –і (*zastar.*)

bratovražďlla –у ž братоубивство –а *с (zastar.)*

bratovražedný братоубивчий

bratran/lec –са *т* двоюрóдный брат, брáтрáнець -нца

bratříčkovat' sa *hovor. p.* **bratať sa**

bratskllý брáтьський; ~á láska брáтьська любóв

bratstvllо –а *с* брáтство

brav –а *т* свиня –і, бóров -а

brávať opak k brať

bravčovínlla –у ž **1** (*mäso*) свинина **2** свиньска скóра

bravčovllý свиньський; ~á masť свиньска масть (*перетопeна*) ~é mäso свиньске мясо; ~ rezeň свиньска рiзка

bravo, bravó *cit.* брáво, прeкрáсні, ужасні, сензáчні

bravúrl/a –у ž одва́га, смі́лость, зру́чність, спосо́бність, бра́вурність

bravúrný бра́вурний, одва́жний, смі́лий, зру́чний, спосо́бний

brázd//a –у ž 1 борозда́; vyorať ~и выорати борозду́ **2** *prep.* борозда́, морщина́; ~у на čele морщина́ на чело́; vyorať prvý ~и выорати а́бо положи́ти пе́ршу борозду́

brázdíč –а *m ban.* зару́бова машына

brázd//it' –і –іа *nedok. v rôzn. význ.* бороздити; ~ oceánu бороздити океа́ны; ~ oblohu (*v lietadle ap.*) бороздити не́бо; vrásky mu ~іа čelo морщина́ бороздять ё́го чело́

brázdny; ~ ко́нь бороздо́вый кынь

brázdovitý бороздовитый, покpытый а́бо розры́тый бороздка́ми а́бо борозда́ми

brázdový бороздо́вый

Brazičan –а *m* Бразі́лчан

Brazilčank//a –у ž Бразі́лчанка

brazolet//a –у ž брасле́т –у *m*

brbl//ať –е –у́ *nedok.* 1 бормотати, хыбні а́бо незрозумі́ло говори́ти **2** *expr.* надава́ти, шо́мрати, фырфля́ти, вырча́ти **brblavý** 1 заі́куючий ся; ~ človek заі́куючий ся чолові́к, заі́кач **2** незрозумі́ло, неясні высло́влюючий ся

brbloš –а *m hovor. expr.* заі́кач

brbtať *p.* **brblat'** 1

brbtavý *p.* **brblavý**

brčkavý *expr.* кучеря́вый, бырчка́вый

brdárk//a –у ž *obuč. rejor.* худо́бне, забы́те, затраче́не, бо́гови за хырбе́том село́

břd//nuť –не –nú *nedok.* 1 *čím (brodit' sa)* проде́рати ся, пробива́ти ся че́рез што ~ snehom проде́рати ся че́рез сні́г; **2** *do čoho* *prep.* (*zapadat'*) заліза́ти до чо́го ~ до dlhov залі́зти до до́гвів

brd//o –у *s odb.* бе́рдо; sú na jednom ~e tkaní суть на є́днім бе́рді тка́ны а́бо є́дно́го по́ля ягоди́

brečk//a –у ž 1 ка́ша, каші́поді́бна ма́са **2** *hovor.* жбрі́нда, блю́нда (*несмачна́ стра́ва, -ий напито́к*)

brečtan –а *m bot.* бречта́н –а, плющ (*рос- тлина*)

breh –у *m* 1 бе́рег; morský ~ мо́рьский бе́рег; vystúpiť z ~ov вы́йти з бе́регів **2** (*úboč*) у́бо́ч, скло́н го́ры а́бо бе́рега; ísť dolu ~om і́ти до́лов бе́регом; ísť hore ~om і́ти ро́підбе́регом; tichá voda ~у podmýva *al.* myje [*prisl.*] тиха во́да бе́регы підмыва́ть а́бо мы́е

brehový бере́го́вый

brehu//a –le ž *zool.* бере́гова ла́стівка

bre//chat' –še –šú *nedok. na koho,* čo брехати́; pes, čo ~še, nehryzie [*prisl.*] пес, котрый бре́ше, не ку́сать, не тот пес стра́шный, што бре́ше, а тот, што ку́сать

brechavý брехли́вый

brechot –у *m* бреха́ня, брехо́т

bremen//o –а *s* 1 бе́ремено –а, за́тяж, тяжо́ба ж, на́клад; ťažké ~ тяжка́ за́тяж **2** *prep.* бе́ремено; daňové ~ дане́ве бе́ремено; niesť ťažké ~ не́сти тяжка́ бе́ремено чо́гось; ~ mu spadlo z krku бе́ремено є́мý упало́ з плеч

brešt –у *m bot.* бе́рест –у

breviár –а *m* моли́тве́нник

brez//a –у ž *bot.* бе́ре́за

brezie *p.* **brezina**

brezin//a –у ž бе́резина, бе́резо́вый гай

brezivá (*krava*) ті́лна –ой, (*kobyľa*) жере́бна –ой, (*sviňa*) поро́сна –ой, (*koza, ovsa, mačka*) кі́тна –ой

brezov//ec –са *m* бе́резо́вый прут

brezovit//é –ých *mn. č. bot.* бе́резови́ты

brezov//ý бе́резо́вый; ~ háj бе́резо́вый гай; ~á voda бе́резо́ва во́да; ~á kôra бе́резо́ва ско́ра

brhl//it' –і –іа *nedok. expr.* те́рти, де́рти, мы́ти; ~ si tvár те́рти тва́рь

brhlovisk//o –а *s nár.* смі́тиско (*мі́сце подо́бне смі́тиску*)

biadk//a –у ž *zdrob.* бо́родка, бо́рода; kozia ~ ко́зя бо́родка

bričes//ky –ієк ž *pomn. zastar.* прі́чі, яз- де́цькы нога́виці, га́ліфе́

bričk//a –у ž брі́чка

brid//it' –і –іа *nedok.* чо́ кому́, бры́дити, одбе́рати сма́к, вку́с

brid//iť sa –і sa –іа sa *nedok.* брыдिति ся, ставати ся *або* быти протівным; ~і sa мі брыдिति ся мі, ставати ся мі протівным; ~і sa мі piť z tohto pohára (я) брыджу ся пити з того погара

bridký брыдкий, протівный, шкаредый

bridlic//a –е ž сланець -нця

bridlicový сланцевый

biežď//iť sa–і sa *neosob. nedok.* розвиднює ся, світати; ~і sa tu v hlave до нього доходити, ровиднює ся йому в голові, зачинати ромумити

brig//a –у ž *námor.* бріра -ы

brigád//a –у ž бріада -ы; *tanková* ~ танкова бріада; *komplexná* ~ комплексна бріада; *ísť na* ~іти на бріаду *або* іти бріадовати

brigádíř//ka –у ž *hovor.* бріадірка (*чánka* -обычайні воєньска)

brigádničk//a –у ž бріадничка (*účastníčka* якоїсь роботи - в селі, фабриці, дружстві і т. п.)

brigádník –а *m* 1 бріадник (*účastník* якоїсь роботи – в селі, фабриці і т. п.) 2 *zastar. voj.* бріадник

brigádny *voj.* бріадный

briket//a –у ž брикета

briketár//eň –не ž брикетарня, брикетова фабрика, фабрика на výrobu брикет

briket//ovať –ује –ују *nedok. tech.* брикетувати

briketový брикетовый

brilantín//a –у ž бриліантина -ы

brilantný бриліантный, визначный, блискучий

briliant –у *m* бриліант

brilantový бриліантовый

brinčať *p.* brinkať

brink *cit.* бриньк, дзінь

brink//ať –а –ају *nedok.* бринькати, дзвеніти

brink//núť –не –ну *dok.* бринькнути, за-дзвеніти

brinkot –у *m* бринчання, дзвін; ~ *pohárov* дзвін погарів

Brit –а *m* Брітанець -нця

Britk//a –у ž Брітанка -ы

britk//ý брыткий, шкаредый, острый *aj pren.* ~а šabl'a остра шабля; ~ *jazyk* острый язык; ~а *rozprávka* брыдка позначка; *bridká* *або* їдка сатіра

britský брітанський

brítv//a –у ž брытва; *brúsiť* ~у острити брытву; *ostrý* *ako* ~ острый як брытва; *rozum* *ako* ~ розум як брытва *або* острый розум; *má jazyk* *ako* ~ мати острый язык *або* мати язык як брытва; *kto sa topí, aj* ~у *sa chytá [prís.]* хто топить ся, і соломки *або* і брытвы імати ся

bríz//a –у ž бріза -ы (*víťor* на *móři*)

brizanc//ia –іе ž *odb.* брізантность, торгавость

brizantný *odb.* брізантный, прудко торгавый, выбушный

brk//ať –а –ају *nedok. expr.* фыркнути, поплашені літати

brloh –у *m* барліг *aj pren. pejor.*; *medvedi* ~ медвідій барліг 2 *pejor. (vykričaný dom)* барліг; непопрятана хыжа

brož//iť –і –іа *nedok. pejor.* барложити, валяти ся (*po násteli*)

brmbol//ec –са *m* *hovor. expr.* бомбулька

brňat' *brní nedok. neos.* трищати, дудніти, гучати; *v hlave tu brní* трищить мі голова; *brní v ušach* гучить в ухах

brnavý *hovor.* тмаворудый; (*o očiach*) рудый

brnč//ať –і –іа *nedok. expr.* бринькати, дзвеніти; *ostrohy* ~іа острого бринчати

brnen//ie –іа s бырніня, пінцер *m*

brniet' *p.* brňat'

brn//iet' sa –ніе sa –еју sa *nedok.* чорніти (ся)

brnk *cit.* бринк

brnk//ať –а –ају *nedok. expr.* 1 *na čom* бринькати на чім, ударяти, бухнути по чім; ~ *po balalajke* бринькати на балалайці; ~ *na strunách* бриньчати по струнах 2 *o čo, po čom* покліпковати, побуховати по чім; ~ *prstami po stole* покліпковати палцями по столі 3 (*o vtákoč, hmyze*) *aj*

pren.) бриньчати, звякати, дзеленчати; ~
rohárikmi дзеленчати погариками
brod –u *m* брод –y *m*; *prejst' cez* ~ перейти
ріку через брод; *prechádzať* ~от переходити бродом
brod//it' –í –ia *nedok.* купати (худобу); ~
kone купати коні
brod//it' (sa) –í (sa) –ia (sa) *v čom, po čom, čím* бродити; переходити, з тяжкостями
іти, продерати ся *po čim, через што*; ~
(sa) *po kolená vo vode* з тяжкостями іти по
кільна во воді; ~ (sa) *v blate* продерати ся
в болоті; ~ sa *v krvi* купати ся к крові
broj//it' –í –a *nedok. proti komu, čomu*
броїти, выступати *prótiw kógo, čógo*,
бороти ся з *кым, čím, prótiw kógo, čógo*,
поставити ся *prótiw kógo, čógo*
brok –u *m* брок
brokát –u *m* брокат
brokátový брокатовый
brokovnic//a –e *ž* броковниця
brokový броківый
bróm –u *m chem.* бром
brómový бромівый
bronchiálny *lek.* бронхіальний; ~ *katar*
бронхіальний катар; ~a *astma* бронхіальна
астма
bronchitíd//a –y *ž lek.* запаління бронхів,
бронхітіда
bron//it' –ie –eju *nedok.* 1 стати темним
або рудим, темніти 2 *bás.* червеніти ся
brontosaur//us –a *m zool.* бронтосаур –a
bronz –u *m* бронз
bronz//ovat' –uje –uju *nedok.* бронзовати
bronzov//ý бронзовий; ~svietnik бронзовий
свічник; ~á *farba tváre* бронзова фарба
лица; ~á *doba* бронзовий вік
brosky//ňa –ne *ž* броскіня –i (*strom i plod*);
líca ako ~не лица як броскіні
broskyňový броскіневый
broš//ňa –ne *ž hovor.* брошка
brovning –u *m* бровнінг
brožovan//ý брожурований; ~á *kniha*
брожурована книжка, книжка не вязана
або без переплітання

brož//ovat' –uje –uju *nedok.* брожуровати,
не вязати *або не переплітати*
brožúr//a –y *ž* брожюра
brr, brf p. br
bršlen –u *m bot.* бérшлен –y
bruč//lat' –í –ia *nedok. expr.* 1 вирчати,
бручати 2 (*o medveďovi*) рычати, вирчати
bručivý бзучивий, вирчливий
brud –u *m* бруд, нечистота
brudný *príd. kniž.* брудний, нечистый,
шпінавый
brucháč –a *m* бріхач
bruchaj, brucháň p. brucháč
bruchat//iet' –ie –eju *nedok. hovor.*
бріхатіти, стати ся бріхатым
bruchatý *expr.* бріхатый
bruch//o –a *s* бріх; *v ~u* *mu škvrčí* в бріху
ёму шквирчить *або* гудаци грають; *plazíť*
sa po ~u *pred niekým* тягати ся по бріху
пéред даким; *smial sa, až sa za ~ chýtal*
сміяв ся, аж ся за бріх імáв; *ležať hore*
~от лежати горібріхом, лінівити; *má v ~u*
kosti мати в бріху кістя *або* тяжко ся ёму
наклонити, лінѐх; *chodí s ~om hovor. expr.*
она бріхата
bruchopasník –a *m pejor.* бріхопасник,
добрі кормячий ся
bruchovrav//ec –ca *m* бріхоговорячий
brunátny *riiž.* тмавочервений, бордовий
brunet *a m* брунёт
brunet//a –y *ž, brunetk//a* –y *ž* брунётка
brús –a *m* брус –y, шліф *zastar.* бру́ска, ост-
ричка
brusiác//i шліфуючий, брусячий, острячий;
~e *stroje* острячі, шліфуючі машины
brusiar//eň –ne *ž* шліфовальня, остричка
brusič –a *m* шліфовач, острич; ~ *požov*
шліфовач, острич но́жжів,
brusičsk//ý шліфовальний; ~á *díelňa*
шліфовальня *або* шліфовальна май-
стрівня
brúsik –a *m* ка́мінь на острі́ня, бру́сок
brús//it' –í –ia *nedok.* 1 брусити, острити,
шліфовати; ~ *pôž* острити но́жик 2 брусити,
шліфовати; брусити алма́зы (діама́нты);

~ené sklo брусёне скло **3** *prep.* шліфова́ти, ошліфова́ти; ~ štýl (o)шліфова́ти штiл **4** *hovor. expr.* шáтати ся, ходити; ~ po uliciach шáтати ся по улицах; ~ si zuby на niečo острити áбо брусити собі зúбы на даштó; ~ si jazyku острити собі язýки

brúsk//a –y ž бруска, шліфовáчка

brusle *p. korčule*

brusliak –a *m l'ud.* брушляк, брушлячок –чка (*часть жéньского нарóдного крóю*)

brusliť *p. korčuľovať* **sa**

brusnic//a –e ž **1** (*ker*) брусни́ця, брусни́цевый кряк **2** *obyč. v mn. č.* ~e (*plody*) zbierať ~e збeрати брусни́ці

brusnicový брусни́цевый

brusnič//ie –ia *s* брусни́ча

brúsn//y бру́сный, шліфу́ючий; ~ kotúč бру́сный кóтуч

brušk//o –a *s* **1** *zdrob.* брі́шко **2** брі́шко (*náľця*)

brušn//ý брі́шний; ~á dutina брі́шна пóлость; ~ tyfus брі́шний тiфус

brutalit//a –y ž сурóвость, гру́бость, насилность, брутáльность, звiрство

brutáln//y сурóвый, гру́бый, насилный, звiрський, брутáльный; ~ človek сурóвый чоловік; ~a vražda звiрське убивство

brutto *neskl. s prid. neskl. prisl.* брутто *neskl.*

brv//a –y ž **1** мігáлниця, кліпочáйка **2** (*obrva*) обeрва; stiahnuť ~y захмýрити обeрвы; ani ~ou пероhol він áни обeрвов не погнýв

brvn//o –a *s* трам, брeвно (*дóвгий фáлат грубóго окресáного дeрева*); *v cudzom oku vidí smet', a vo svojom ~ nevidí [prisl.]* в чужiм óку смiтко видить, а в свóiм áни брeвно не замiчать

bryndz//a –e ž брiндза –ы; májová ~ маeва брiндза; ťahať niekoho z ~e тягáти дакóго з брiндзы, бiды

bryndziar –a *m* **1** брiндзярь **2** любитель брiндзы

bryndziar//eň –ne ž брiндзярьня

bryndziarstv//o –a *s* брiндзярьство, выробня брiндзы

bryndzovník –a *m* брiндзяник, пирiг з брiндзов

bryndzový брiндзóвый, з брiндзов, iз брiндзы

brýzgl//ať –a –ajú *nedok. expr. na koho, čo, komu* **1** брызгáти, надавáти, ганобити; ~a pič po pič брызгáти нiч за нiч **2** брыскати, фыркати, стрiкати, выстрiковати; ~ala na mňa plameňom брыскала на мeне плáмiнeм

brzd//a –y ž **1** гам; automatická ~ авто-матiчний гам; záchranná ~ захорóнючий гам **2** *prep.* гам, затримованя; to je ~ou pokroku totó e затримованя, гамовáня прогрécy

brzdár –a *m* затримовач, гамовáч

brzden//ie –ia *s* гамовáня, затримованя

brzd//iť –i –ia *nedok.* **1** гамовáти **2** *čo, koho* гамовáти, затримовати кóго; ~ vývin за-тримовати рóзвиток

brzdov//ý гамýючий, затримуючий; ~á páka гамýюча рúчка

brz//núť –ne –nú *nedok (o mlieku)* кыснути, скыснути *dok.*

bubák –a *m det.* бу-бу (*ужывáть ся на страшіня дітeй*)

bubeník –a *m* **1** бубник –a (*селá*) **2** бубeник –a (*муз. капeлы*) **3** бубeник (*при гри в кáрты*)

bubienkov//ý *prid. k bubienok*; ~á blana *anat.* бубенкóва блáна, перегорóдка

bubien//lok –ka *m* **1** *zdrob.* бубeнок –нка **2** *anat.* бубенкóва блáна, перегорóдка **3** *tech.* бубeнок; ~ revolvera бубeнок револьвера

bublanin//a –y ž *kuch.* мýчник з овоцинов

bubl//ať –e –ú *l-ajú nedok.* бубляти, журчáти, бұлькати; *potok* ~e пóтик журчiть

bublavý бублявый, журчáчий, бұлькаючий

bublin//a –y ž **1** бублина, бублинка, бублинча; *mydlová* ~ мыдлóва бублина, бублинка **2** *prep.* ~y мушlienok бублины дýмок; *prázdné* ~y slubov порóжні бублины слюбiв

bublinat//a –y ž *bot.* пузырьчáтка –ток

bublinatý пузырьчáтый

bublinovity пазырэвітый (*маючій форму бульони, подібний по формі на бульону*)

bubnovan//ie –ia s бубнованя, бубновий бой

bubn//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 бити на бубен 2 бубновати; ~ prstami po stole бубновати, бити палцями по столі

bubnov//ý бубновий; ~á pal'ba сцен-тралізований артилерійський огінь

bubl//on –a *m hud. tech.* бубен; biť na ~ бити на бубен; ~ mláťačky бубен молотячки; sterilizačný ~ стерілізаційний бубен або бубен стерілізатора; ísť niečím na ~ iti з дачім на бубен або рострубіти о дачім; ísť s ~om na zajase піднімати шум або крик (*наоколо дачого*); prist' al. vyjsť na ~ hovor. прийти або вийти на бубен

buclatý *expr.* буцлятий, спухнутий

buč//at' –í –ia *nedok.* бучати, мучати

bučiak –a *m zool.* бучак -a

bučin//a –y ž 1 бучина -ы, буювий гай 2 конари буча або галюза буча

buč//ok, buč//ok –ka *m zdrob.* бучок -чка, молодой бук; poza ~ky, spoza ~kov поза бучки, поза крякы; ísť al. chodiť poza ~ky розбіювати

bud' spoj. bud'. bud'., bud'... alebo... або... або.; bud' ty, alebo ja або ты, або я

bud//a –y ž буда, хата, ізба; drevená ~ де-ревяна буда; psia ~ пся будка; Japo z ~y *hovor. pejor.* хлопонец з валалу

budhist//a –u *m* будіста

budhistický будістичний

budhizm//us –u *m* будізм

budič –a *m tech.* індуктор; ~ průdu індуктор тока

budíček//ek –ka *m (signál na vstávanie)* вста-ва́ме, будичок; trúbiť ~ трубіти будичок, на вставаня

budík –a *m* будик

budilár –a *m lud.* буделяр, буделярик *zastar.* піняжєнка

bud//it' –í –ia *nedok.* 1 будити 2 *prep.* по-буджовати, пробуджовати, выкликовати,

вызывати, будити; ~ začujem пробуджовати інтерес; ~ nepávisť вызивати ненависть; ~ zlú krv будити злу кров, злобу, злость

bud//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 будити ся, пробудити ся, збудити ся 2 *prep.* пробу-дити ся, збудити ся *dok.* пробуджовати ся *nedok.*

buditel' –a *m* будитель

búdka –y ž будка; strážna ~ вартова будка; telefónna ~ телефонна будка šepkárska ~ *div.* шепкарська або суфлерська будка, будка шепкаря, суфлера

budoár –a/-u *m* будуар

budov//a –y ž будова; staničná ~ будова станції

budovan//ie –ia s будованя; ~ závodov будованя заводів

bud//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 будувати; ~ nové štvrte будувати новы кварта́лы; ~ cesty будувати дороги 2 *prep.* будувати, вытворити; ~ štát будувати державу або країну, вытворити державу

budovateľ –a *m* будівник

budovateľský будівницький

bud'to p. bud'

budúci будучий; na ~ rok на будучий рік; ~ čas *gram.* будучий час

budúcnosť ~ti ž будучность; v blízkaj ~ti в близкій, недалекій будучности

budzogán, buzogán –a *m* кыяк, палиця

budžet [bũ-] –u *m kniž.* бюджет, розрахованя; štátny rozpočet державный бюджет

bufet –u *m* буфет

bufetár –a *m* буфетарь -я

bufetárk//a –y ž буфетарька -ы

buff//a –y ž ópera-buffa комічна опера, опера-буфф

buffo *prisl. neskl.* комічний

bugriš –a *m lud. expr.* тучняк, тучный хлопонец, набивак

buch¹ *cit.* бух, бах

buch² bás. *p.* buchot

búchačk//a –y ž *hovor. žart.* (ста́ра) пúшка або інша збрань

búchank//a –у ž *zool.* буханка

buchar –а *m tech.* буха́рь -я, мо́лот(ок);
partný ~ па́рный буха́рь, мо́лоток

búchať –а –ajú *nedok.* 1 б́хати, кло́пати, кло́пати; ~ dvermi б́хати дверями; ~ čížmami кло́пати чіжмами 2 *na čo, ро́бот, do čoho* кло́пати, ударяти, бити *по чім, до чо́го або шмо*; ~ на dvere кло́пати на двє́рі; ~ päšťou na stôl бити, уда́рити п'ястє́в по сто́лі; srdce mu prudko ~lo є́го се́рдце мі́цно б́хало 3 *pejor.* ~, rozprávať hlúposti говорить глупо́сти, ~ do sveta та́рати до сві́та, ~ dve na tri плє́сти дві по́за три

búchať sa –а sa –ajú sa *nedok.* о чо́, до чо́го ударяти ся, бити ся о шмо; ~ do prs бити собі кулако́м до груде́й, кляти ся

buchnát –а *m hovor.* у́дер (п'ястє́в) до хырбе́та

buchnát//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* уда-
ряти або бити п'ястє́в до хырбе́та

buch//núť –ne –nú *dok.* 1 б́хнути, при́бхнути; dvere ~li дви́рі б́хли; ~ol výstrel б́хнув ви́стріл 2 *na čo, do čoho* уда́рити, б́хнути *по чім, до чо́го або шмо*; ~ päšťou na stôl б́хнути п'ястє́в по сто́лі 3 *škol. slang.* прова́лити ся, зрі́зати ся; vresom po hlave ~nutý *hovor. expr.* б́хну́тий мі́хом по го́лові

buch//núť sa –ne sa –nú sa 1 *do koho, čoho,* о чо́ уда́рити ся, б́хнути ся, ви́тяти ся о шмо, збити ся, стрі́тити ся з кым, чім; ~ol sa čelom do dverí б́хнув ся че́лом о дви́рі; ~ol sa hlavou o strechu уда́рив ся, ви́тяв ся го́ловов о стрі́ху 2 *do koho, čoho slang.* трі́скнути ся (*lud.*)

buchot –и *m* б́хот -у, дудні́ня с, кло́пканя с

bucht//a –у ž 1 б́хта; makové –у мако́вы б́хты; papeňé –у б́хты на па́рі 2 *prejor.* (о чловеку) б́хтош м, б́хта, бомбу́ля ж 3 *hovor.* уда́рити по хырбе́ті або да́ти б́хту до хырбе́та (*lud.*)

buchtovať *p.* buchnáťovat'

bujačí бы́чий, буя́чий

bujak –а *m* буя́к; plemenný ~ племя́ный бык

bujar//ý буйный, нескро́тный, незбе́дник, різкий; ~á sila буйна́ сила; ~á mladost' буйна́, нескро́тна мо́лодость

bujn//iet' –ie –eju *nedok.* буйні́ти, буйно́ або пышно́ рости

bujn//ý 1 буйный, пы́шный, бога́тый; ~é vlasu густы́ або бога́ты во́лосы; ~á tráva буйна́ або густа́ трава́ 2 буйный, горя́чий, по́вный, жы́вий, порхка́вый, бога́тый; ~ kôň буйный кінь; ~á krv горя́ча, порхка́ва кров; ~á veselost' буйна́ весе́лость; ~ život буйный, по́вный жы́вот; ~á fantázia бога́та, порхка́ва фанта́зія

bujón –а *m kuch.* бує́н

buk –а *m* бук; zdravý ako ~ здоро́вый як бук; chlap ako ~ хлоп як бук або дуб, здоро́вый; robiť niečo od ~a do ~a роби́ти што́сь од бу́ка до бу́ка або хо́цьяк, ледабо́ло (*lud.*; hľadieť ako hrom do ~a позе́рати як вовк

bukas –и *m* пре́глийка, до́ска із дре́веси́ны

bukasový пре́глийко́вый; ~á skriňa пре-
глі́йко́вий шыфо́не́р, пре́глийко́ва скриня́

buket –и *m odb.* буке́т, ~ vína пахо́та, во́ня ви́на

bukolický буколі́чний; пасти́рский, ва-
ла́льський жы́вот; ~é piesne буколі́чны співа́нки; ~á poézia пасти́рська пое́зія

bukov//lec –са *m nár.* бі́лий гри́б, буко́вый гри́б

bukový буко́вый

buks//a –у ž *hovor.* 1 пі́няже́нка 2 ба́кса, ка́са, скринька́ (*на збе́раня́ пі́нязей*)

bukvic//a –е ž бу́ков -и ж, пло́д бу́ка

bula –у ž бу́лла

bulb//us –и *m lek.* бу́лбус -у, о́чне я́бло

buldog –а *m zool.* бу́лдо́г

buldožér –а *m* бу́лдозе́р

buldozerist//a –и *m* бу́лдозе́риста -и

Bulhar –а *m* Булга́р

bulharčín//a –у ž булга́рський язы́к

Bulhark//a –у ž Булга́рка

bulharský булга́рський

bulletin [bültén] –и *m* бю́летен; ~ vedeckej spoločnosti бю́летен нау́чного спо́лку

bulvár –a/-u *m* булв́ар -у
bulvárn/ly *pejor.* булва́рный; ~a *literatúra*
 булва́рна літерату́ра
bum *cit.* бум, бах, бух
bumbaj –a *m expr.* бо́льван -а, глупа́к -а,
 трю́лє -я
bumerang –a *m* бумера́нг
bums *cit.* бах, бух, бац
buln/la –у *ž* синтетичный кавчук
bund/la –у *ž* *hovor.* бу́нда
bundáš –a *m zool. hovor.* бу́ндаш (пес
 з до́вгов се́рстєв)
bunečn/ly *biol.* бунько́вый, кліточний; ~á
 blana бунько́ва, кліточна блána
buničín/la –у *ž* целуло́за
buničinový целуло́зный
buničit/ly ма́ючий клітки, целуло́зный; ~á
 vata целуло́зна ва́та
bunk/la –у *ž* **1** *biol.* бу́нька, клітка; *rastlinné*
 ~у росли́нны бу́ньки або клітки **2** (*vo*
včelom pláste) воско́ва комо́рка **3** бу́нька,
 грю́па; má ~у *na matematiku hovor.* ма́ть
 бу́ньки на матема́тику; *na to nemá ~у* він
 о тім не ду́мать, він не ма́ть на то́то
bunk/ler –ra/-era *m* бунке́р м, земля́нка ж
bunkový *p.* буне́čný
bunt –u *m zastar.* бунт
buntoš –a *m hovor. expr.* бу́нтош
buntoš/it' –і –іа *nedok. proti komu, čomu*
hovor. expr. бунто́штити, бунтова́ти,
 настро́євати *protiv kógo, čógo*
buntovat' –uje –ujú *nedok.* бунтова́ти *p.*
buntošit'
búr/la –у *ž* bás. бу́ря
burác/la' –a –ajú *nedok. expr. 1* гуча́ти,
 гирмі́ти, дудні́ти, вычі́няти; *víchor* –a ві́тор
 вычі́нять **2** *pren. (o citoch)* бушы́ти; *v prsiach*
 jej ~a bolesť в є́й гру́дях бушы́ть бо́лість
burácavý оглу́шуючий, гукота́ючий
buranisk/o –a *s* звали́ниско і зваля́ниско
búrať –a –ajú *nedok. expr. 1* бу́ряти, валя́-
 ти; ~ dom валя́ти дім **2** *pren.* розбива́ти,
 валя́ти
burc/lovať –uje –ujú *nedok. expr. 1* *koho*
i bezpredm. наговоро́вувати, будити,

пробуджо́вати **2** *koho, čo i bezpredm.*
 повзбуджо́вати, пробуджо́вати, будити
kógo, što; ~uje *svedomie ľudu* буди́ть
 свідо́мость люде́й
burčiak –a *m* бурча́к –á (*mlodé ne-*
doxýsnute vinó)
burel –u *m* ма́р'я́нцєва руда
burgyl/ňa –ne *ž nár.* ко́рмна або цукро́ва
 рі́па
burič –a *m* бу́нтош, підпа́лєвач, ребелáнт
buríčský бунта́рский, ребелáнтський,
 підпа́лєвачський; ~é *reči štvávy reči*
burín/la –у *ž* бурина, бу́рян
burinat/ly, burinovitý бурино́витый, бу́ря-
 ный; ~é *rastliny* бу́рян, бу́рянина
búr/it' –і –іа *nedok. 1* *koho, čo, proti komu*
 знепоко́євати, побу́рєвати, підпі́ховати
 к бу́нту **2** *koho, čo* будити, гуцо́вати,
 пробуджо́вати **3** *expr. (robiť hrmot)* бу́хати,
 гырмота́ти **4** (*o živloch*) зурити; *vieter* ~il
 ві́тор зурив, ви́страяв **5** *pren.* зурити,
 врі́ти, кыпі́ти; *hnev v ňom* ~il гні́в в ні́м
 кыпі́в, врі́в
búr/it' sa –і sa –іа sa *nedok. 1 bezpredm.*
i proti komu, čomu бунтова́ти, бурити
 ся, поста́вити ся *protiv kógo, čógo* **2**
pren. впера́ти ся, прудко́ ся прояво-
 вати, кыпі́ти; *krv sa v ňom* ~і кров в ні́м
 кыпить (*od gńívu, zlóbstu*) **3** (*vzdúvať sa*)
 нафу́ковати ся, вздува́ти ся, кыпі́ти; *more*
 ~і sa мо́ре взду́вать ся
búrivý бу́ри́вый
búrk/la –у *ž* **1** бу́ря; *letná* ~ лі́тня бу́ря;
prachová ~ порохо́ва бу́ря; *ide* ~ іде́ або
 прихо́дить бу́ря **2** *expr.* бу́ря, блискави́ця;
 ~ *rotlesku* бу́ря аплодісме́нтів **3** *expr.*
 бу́ря, крик, надáвка, глук; *bola z toho doma*
 ~ до́ма з то́го была́ бу́ря **4** *obyč. v mn. č.*
 ~у непоко́ї; *šudentské* ~у штуде́нтський
 непоко́ї; *prišlo to ako* ~ пришло́ то́то як
 гром з ясно́го не́ба; ~ *v pohári vody iron.*
 бу́ря в по́гарі во́ды
búrkov/ly бу́рько́вый; ~é *oblaky* бу́рько́вы
 хма́ры або хма́ры на додж; ~ *dážď*
 бу́рько́вый додж

burlesk//a –у *ž lit.* бурлеска

burleskný бурлескный, комічний

búrlivák –а *m* неспокійний (чоловік), неспокійник, бунтарь

búrliv//ý 1 бурливый, неспокійный, взрүшующий; ~é *more* бурливе море; ~é *ročasie* бурлива погода або погода з частыми(-ма) бұрями 2 *v rôzn. význ.* бурливый; ~á *schôdza* бурлива громада; ~é *časy* бурливы або неспокійны часы; ~ *život* бурливый або неспокійный живот; ~ *rast priemyslu* бурливый нараст промыслу; ~ *potlesk* бурливы аплодисменты або бурливе плёсканя; ~á *minulosť* бурлива минүлость

búrsk//y бұрьский; ~а *vojna* бұрьска война; ~é *oriešky* бұрьскы орішки

burz//a¹ –у *ž* бұрза; *peňažná* ~ пиняжна бұрза; *hrať na* ~е *gráti* на бұрзі

burz//a² –у *ž zastar.* бұрса –ы (дім, в котрім жили штуденты - интернат)

burzián –а *m obyč.* *pejor.* бұрсак

burzovný *zastar. p.* **burzový**

burzov//ý бурзový; ~á *špekulácia* бурзова спекулація

buržo//a –у *m* буржуа *neskl. m*

buržoáz//ia –іе *ž* буржуазія -і

buržoáznodemokratický *polit.* буржуазно-демократічний

buržoáznonacionalistický *polit.* буржуазно-націоналістічний

buržoázny буржуазный

buržuj –а *m hovor. pejor.* буржуй -я

bust//a –у *ž* бюста -ы

búš//it¹ –і –іа *dok. koho, čo, do koho, čoho, čím expr.* бушыти, ударити, бұхнути *кого, што, чім; krv mu ~ila do tväre* кров ударила ёмү до твәри; *súdca ~i na stôl* сүдця бұхнув або ударив по стóпi

búš//it² –і –іа *nedok. expr. 1 do koho, na čo čím бити, ударяти кого, што чім; ~ на klavesy* ударяти по клáвесах 2 (o *srdci*) бити, бұхати; s ~iacim *srdcom* з бұчим ся сёрдцём

bután –у *m chem.* бутан -у

bute//la –іе *ž hovor.* фляшка

bút//av//iet –іе –ејү *nedok. (o dreve)* дуплавіти, загнива́ти, порохнавіти

bút//avin//a –у *ž* дуплавина, дуплаве дёрево, порохна́ве дёрево

bút//avý, bútlý дупла́вый, загнива́ючий, порохна́віючий

butón –у *m* бриліантова ромбичка; бриліантова наушніця

búv//at¹ –а –ајү *nedok. det.* спáти, спинька-ти, га́яти, люляти

buvi-buvi *cit. det.* люляй же мi люляй, спинькай же мi спинькай

buvičkať, buvinkať *p.* **búvať**

buxus –у *m bot.* букс -у

buzogán *p.* **budzogán**

buzol//a –у *ž* бузóла

by¹ *čast. 1 (súčiastka slovesných tvarov podmieňovacieho spôsobu)* бы; *bol by som prišiel* я бы пришёв 2 (*v spojení s příslovkami, spojkami a částicami*) бы, б; *kam by som mal ísť?* де бы мi іти? або де бы я мав іти?; *hoci by* хоць бы; *ani čo by* ани што бы

by² *spoj. bás.* жебы, штóбы; *čo by sa* ај *udialo* штóбы і стáло ся

byč//lek –ка *m* бычóк

byč//lí бычий, быча́чий; ~іе *zápasy* быча́чі запасіня; ~іа *krv* быча кров (*sóрта червёного вина*)

bydlisk//o –а *s 1* місце быва́ня або жытельства; быва́ня; *stále* ~ тырва́ле місце быва́ня; *prechodné* ~ перехóдне місце быва́ня; *zmeniť* ~ змiнити місце быва́ня, жытельства 2 быва́ня

bydl//o –а *s* быва́ня

bych *bás. arch. 1. os. podmieňovacieho spôsobu slovesa byť* я бы; *rád ~, ale nemôžem* я рад бы або я бы з радостёв, но не мóжу

býk –а *m* бык –а; *plemenný* ~ племянный бык

byl¹ *byle ž 1* стёбло *s 2 pren. hovor.* квáпка, ма́ло, лем кус; *ani ~, ani byle* ани квáпки, ани кус, кущі́чко; *do poslednej al. ostatnej* *byle* до послiднёй квáпки

býl//ie –іа *s hromad.* трава́, была

bylin/la' –у ž былина, травяна рослина, трава; liečivé ~у лічівы рослины; zlá ~ nevyuhynie [prisl.] зла былина не выгыне
ábo дўрна былина не заглўхне

bylin/la' –у ž lit. былина

bylinár –а m былинкаръ -я, збиратель лічівых рослин

bylinárk/la –у ž былинкаръка -ы, збирателька лічівых рослин

bylinkár p. bilinár

bylinkárka p. bylinárka

bylinn/ý былинный, ростлинный; ~ čaj былинный чай

bylinožrav/lec –са m травоїдла звірина, травоїдле быдло

bylinožravý травоїдлый

byl'k/la –у ž 1 стеблинка, былинка 2 *pren. hovor.* квáпка; aní ~у áни квáпку, áни трошэчки; aní ~у náдеje áни квáпки надії áбо áни наймénшой надії

byret/la –у ž chem. бирётка

byr/lo –а s v *różn. význ.* 1 бюро -а; politické ~ політичне бюро 2 *zastar.* канцелáрня, урядна містность

byrokrac/la –іe ž 1 бюрокрація 2 *pejor.* бюрократізм, бюрокрація

byrokrat –а m *pejor.* бюрократ

byrokratický бюрократичый

byrokratizm/ús –у m бюрократізм

byronizm/ús [bajrn-] –у m байронізм

byronovsk/ý [bajrn-] lit. байро́ньський; ~á poézia байро́ньска поэзія

bys bás. 2. os. *podmieňovacieho spôsobu slovesa byť* ты бы

bystrick/ý; ~é slivku быстри́чки -чок

bystrin/la –у ž быстрина, прудкий го́рьський по́тік

bystr/lit' –і -іa *nedok.* розвивáти, робити ско́рым, напинáти, здоконáлевáти, цібри́ти, острити; ~ (si) pamáť розвивáти (собі) па́м'ять; ~ (si) zrak, sluch напинáти собі зрак, слух

bystro prisl. ско́ро

bystros/lit' –ті ž 1 (*rýchlost'*) ско́рость -и, сна́га 2 ско́рость, живость ж; ~ ити ско́рость ро́зуму

bystrozraký kniž. 1 остроо́кий 2 *pren.* далекозра́кий, проника́вый

bystr/ý 1 (*rýchly*) быстрый, живый, прудкий, різкий; ~é pohy быстры но́гы, різки кро́ки 2 ско́ро реа́гуючий, мудрый, вті́пный, розу́мный, живый; ~é očí живы áбо быстры о́чі

byt –у m квáртель, бивáня; súkromný ~ вла́стный квáртель; dvojizbový ~ двоізбо́вый квáртель, бивáня з дво́ма ізба́ми áбо хыжа́ми; letný ~ хáта, літне бивáня; mať niekoho na ~e máti дако́го на квáртили

byť *nedok. zriedka i dok. I v plnom význame (existovať)* 1 быти, екзистова́ти, ма́ти ся; sú takí ľudia су́ть áбо укзисту́ють і та́кы люди; v práci sú nedostatky в робо́ті су́ть недоста́тки 2 (*konať sa, diať sa*) быти, ста́ти ся, одбивáти ся, проходить; porada bude zajtra poráda бу́де за́втра; bolo to v zime totó ста́ло ся в зи́мі 3 *kde, na čom, po čom s neurč. (zdržovať sa niekde, zájsť niekam)* быти де, ходити де, за чім; на-ходити ся де, быти де, на чім; byť doma быти до́ма; otec nie je doma ві́ття не́т до́ма; boli sme na čerešniach мы хо́дили зберáти чере́шні, мы зберáли чере́шні; boli po lekára были по до́ктора áбо за до́ктором; bol som kosiť я хо́див косити, я косив 4 (*byť umiestnený*) быти, нахо́дити ся; kino je za rohom кі́но є за ро́гом; kniha je na stole кни́жка є, нахо́дить ся на сто́лі; kabát je v skriní зимник, ко́вт *zastar.* є в скрині, в шыфо́не́рі *zastar.* 5 (*pochádzať*) по́ходити о́дки, быти ро́дом о́дки; je z dediny є з валáлу, зо сéла; je z Prešova він (ро́дом) з Пряшо́ва 6 (*znamenat'*) зна́чити, озна́чати; sto eur je pre mňa veľa сто є́вр про ме́не зна́чить вéлє, мно́го áбо про ме́не вели́кы пі́нязі 7 *len bud. čas čo, čoho hovor. (chcieť)* хо́тіти; budeš čaj? хо́чеш чай? хо́чеш чаю?; бу́деш (пити) чай? II *vo funkcii modálneho pomocného slovesa s neurč. (musieť)* neos. трéба, потрiбно; nebolo nám ísť daleko нам не трéба было іти далéко III *vo funkcii*

sponu бути, представляти собо́в, являти ся (*rídko*); *príamka* je najkratšia spojníca dvoch bodov прями́а є найку́ртший ро́змір ме́джі двома́ то́чками; to je pravda то́то є пра́вда; môj otec bol lesníkom мій оте́ць був лі́сником, го́рапом *zastar.* je učiteľom він у́чітель; to ste vy? то ви?; táto kniha je moja то́та кни́жка (є) моя: bol chorý він був хво́рий; už som hotový я уж гото́вый, припра́вений; to je veľmi zaujímavé то́то (є) барз інтере́сне; bolo jej štrnásť rokov ей было штирна́дцять ро́ків; je mi teplo є мі те́пло, те́пло ми; je mi zle єму́ зле, недоб́ри; je prirodzené, že... приро́дні, же...; je možné, že... мо́же, же...*bolo vidieť a/.* видно видно было, было ві́дiti; bolo počuť kroky было чу́ти кро́кы; bolo dostať мож было купити а́бо доста́ти; už je po ňom уж по нім а́бо єго́ уж нет; nebude od vecí не заваджа́ло бы, не было бы зле; nebuť teba, vás не быти те́бе, вас...; кі́дь бы не ты, вы...; buť čo buď бу́де што бу́де; čo by čo bolo што бы што не было, не ста́ло ся; ~ v úzkych *a/.* в ка́ші быти в узких а́бо в ка́ші; ~ na koni быти на кони, чу́ти ся пере́можце́м; ~ v niečom дома быти в да́чім до́ма а́бо до́брі в да́чім розбе́рати ся, о́рієнтова́ти ся в да́чім; зна́ти да́што, розу́мити ся да́чому; to jest то е́сть (то є)

byť//ie –ia s бы́тя; spoločenské ~ сполоче́нське, общи́стное бы́тя; ide o ~ а nebytie niekoho, niečoho іде́ о до́лю, судьбу́ да́кого, да́чого; быти а́бо не быти да́кому, да́чому

bytn//á –ej ž кварта́льна га́здыня, пре-найма́тельница ква́ртиля

bytn//é –ého s кварта́льне, пла́чіня за ква́ртиль

bytos//t' –ti ž 1 (*osobnosť*) осо́бность, осо-ба 2 (*živý tvor*) створи́ня, живе́ створи́ня; ľudská ~ лю́дське створи́ня

bytov//ý кварта́льний; ~á jednotka окре́мый ква́ртиль; ~á núdza кварта́льна крі́за; ~á výstavba будова́ння ква́ртилів а́бо будова́ння быва́ня; ~á kultúra култу́ра быва́ня

bývalý бывше́ый; ~ predseda бывше́ый пред-сідате́ль

bývan//ie –ia s быва́ня, ква́ртиль

bývať//at' –a –ajú *nedok.* быва́ти, жы́ти, прожыва́ти: ~ v novom dome жы́ти в но́вiм до́мі; ~ v meste жы́ти в мі́сті

bývať//at' –a –ajú **bývav//at'** –a –ajú *nedok. opak. k byť* 1 (*nachádzať sa*) бывать; ве́чер ~am vždy doma ве́чор а́бо ве́чора́ми я (быва́м) все до́ма 2 (*stávať sa*) бывать, (ча́сто) ста́вать ся; tak to už ~a так уж ста́вать ся, бывать

byvol –a m бу́вол –a

byvol//í буволо́вый; ~ia koža буволо́ва ко́жа, ско́ра

byvolíc//a –e ž буволі́ця

byzantínsky, byzantský византи́йський

bzdoch//a –y ž *zool.* бздоху́ м; smrdí ako ~ *hovor. expr.* смерди́ть як бздоху́

bzik//at' –a –ajú *nedok. expr.* 1 (o *hmyze*) ско́ро лі́тати, бзика́ти 2 (o *dobytku*) бзика́ти ся, выстраше́ні ути́кати, бі́гати

bzik//núť –ne –nú *dok.* пролеті́ти, пробі́жати, мі́гнути

bzuč//at' –í –ia *nedok. expr.* 1 бзуча́ти, гуді́ти; včely ~ia пчо́лы бзуча́ть; stroj ~í ма́шина гуді́ть 2 співа́ти про се́бе, мурлы́кати, бзуча́ти

bzučiak –a m *tech.* бзуча́к

bzučivý бзучи́вий, гудя́чий

bzuk//núť –ne –nú *dok. bás.* бзукну́ти, забзуча́ти

bzukot –a m *expr.* бзукоті́ня, гуді́ня; ~ motora гуді́ня мото́ра

bzukol//tať –ce –cú *nedok. expr.* бзукота́ти, гуді́ти

bzz, bzzz *cit.* бз, бззз

С

с [c i cé] *neskl. s* 1 (*hláska a písmeno*) (па-тинське) ц *neskl. s*; malé с ма́нє ц; veľké С вели́ке Ц 2 *hud. do neskl. s*

cap' –a m 1 ца́п 2 *nár. (na pílenie dreva)* кро́сєнка, ко́злы *potmn.;* skáče ako ~ ска́че

як цап; *smrdí ako ~* смердить як цап; *urobiť ~a zahradníkom* пустити цана до загородки; *streliť, zabiť ~a* стрілити глупость

cap² cit. бух, бац, шлюп

capáčik//y, capáčk//y –ov *m mn.* *č. (j. č. capáčik)* папучки

capart –u *m expr.* фалаток, кусок, цімпер-цямперс; *roztrhať na ~y* росторгати, роздробити на куски, на цімпер-цямперс

capin//a –y *ž 1 (mäso)* цапина; **2** *capia koža* кожа з цана **3** *capí zápach* цаній запах або запах за цапинов

cap/nút' –ne –nú *dok. expr. 1* *koho, čo* шляпнути, цапнути, бхнути; ~ *niekoho po hlave* бхнути дакого по голові; ~ *nem ti* шляпну тобі **2 (koho, čo)** звалити, шмарити, трепнути; ~ *niekoho o zem* шмарити, звалити дакого на землю **3 (nemotorne padnúť)** шлюпнути; ~ *nem na zem* шлюпну на землю

cár –a *m* царь –я *m*

cárachy *obyč. v mn. č. expr.* царахы, гарабурдя, стары бесцінны річі

cáric//a –e *ž* царіця –і

cárizm//us –u *m* царізм

cár//ok –ka/-ku *m nár.* огорождённый кутік в стаїні, перегорódка (в стаїні)

cárovič –a *m* царевич

cárovn//á –ej *ž (žena cára i vládkyňa)* царіця **2 (cárova dcéra)** царевна

cársky царський

cárstv//o –a *s* царство

cec//lok –ka *m (u zvierat)* ціцька, молочна бородавка

cedák –a *m nár. 1 (sitko)* цедитко, ситко **2 (hrniec)** гóрнець на мо́локо або до котро́го це́дить ся мо́локо

céd//ler –ra *m* кедер –дра

cedidl//o –a *s 1 (sitko)* цедитко, ситко **2 nár.** мішóк на сыр

ced//it' –í –ia *nedok.* цедити, процеджовати; ~ *mlieko* процеджовати мо́локо; ~ *zemiaky* цедити банду́рки або зливáти во́ду з банду́рок; ~ *slzy* ляти або проливáти слызы; ~ *krv* проливáти кров; ~ *slová cez zuby* цедити сло́ва че́рез зýбы

ced//it' sa –í sa –ia sa *nedok. hovor.* лляти, лляти ся, цедити ся; *celý deň sa ~lo al. pršalo neos.* ці́лий день лляло або цедило ся *lud.* або ці́лий день па́дав додж

cédrov//ý кедрóвый; ~é *drevo* кедер; ~ *olej* кедрóвый олі́й **cedul//a** –le *ž 1 hovor.* записка, па́пірь **2 (oznam, vyhláška)** о́знамі́ня, пла́ра́т **3 zastar.** папіре́вы пі́ня-зі, ба́нко́вка

cedul'k//a –y *ž* о́знамі́ня, записочка, папі́рча

cech –u *m 1* *cech aj hist.;* *obuvnícky, krajčírsky* ~ цех о́бувникі́в, шу́стрів *zastar.* кра́йчірі́в **2 hovor. (útrata v hostinci)** за́платити; *zaplatiť celý* ~ за́платити ці́лий цех або за вшы́тко; *prijat' do ~u hovor.* при́яти до це́ху, при́знáти за сво́єго

cechmajst//er –ra *m hist.* ма́йстер це́ху, цехма́йстер

cechovník –a *m hist.* член це́ху

cehov//ý цехóвый *aj hist.;* ~ *plánovač* цехóвый пла́новáч; ~é *predpisy hist.* цехóвы за́коны, за́коны це́ха

cek//nút' –ne –nú *dok. expr.* пі́кнути; *nesmel ani ~ (vin)* не смів ани пі́кнути; *ani nesecol (vin)* ани не пі́кнув, áни не му́кнув

cell//a –y *ž 1 (kláštorňá)* келі́я **2 (väzenská)** це́ла

celebr//ovat' –uje –ujú *nedok. cirk.* це́лебровáти, служы́ти богослужбы́

celibat –u *m* це́ліба́т, безбра́чність

cell//iet' –ie –eju *nedok. (o rane)* го́їти, сці́лєвати

celin//a –y *ž* це́ли́на; *orať ~u* о́рати це́лину; *kultivácia ~y* оброблі́ня це́лины

celistv//ý 1 (kompaktný) ці́лостный, ці́лий, ко́мпáктный, є́диный; ~ *dojem* ці́лостне доі́ма́ня; ~á *hmota* ко́мпáктна ма́са **2 (úplný, kompletný);** по́вный, ці́лий, ці́льний; ~ *obraz* по́вный о́браз

celkom *prisl.* ца́лком, ца́лково, по́вністю; ~ *malý chlapec* ца́лком ма́ленький хло́пець; ~ *iste pridem* ца́лком наі́сто при́йду

celkove *prisl. 1 (vcelku: úhrnom)* вці́лку, вшы́тко, ца́лком; *vcelku treba zaplatiť...*

цалково треба заплатити... **2** (*približne, zhruba*) приближні, цалково; ~ možno povedať цалково можемо повісти **3** (*úplne, po každej stránke*) цілком, повністю, зо штыткых бókів; ~ vyšetrit' pacienta повністю вышетрити пацієнта

celkovlý 1 цалковый; ~á nálada цалкова налада; ~ dojem цалкове дoятя **2** (*úplný*) цалковий, повный; ~é vyšetrenie pacienta цалкове вышетріня хвóрого, пацієнта

celodenný 1 цілодénный; ~á práca цілодénна робóта, робóта продóвжуюча ся цілий день **2** дénный, за цілий день, на цілий день; ~ zárobok дénный зáробок; ~á strava стáра на цілий день

celoeurópsky цілоеврóпський

celofán –u m целофан

celofánový целофанóвый; c- obal целофанóве паковáня

cellok –ku m 1 цілок, єднó цілé; územný ~ теріторіáлне цілé; tvoriť ~ творити єднó цілé; šaty v ~u шмaты в цілку **2** колектів; pracovný ~ працóвный колектів, цілок

celokovový цілоковóвый; ~á konštrukcia цілоковóва конштрукція

celokožený кожáный; ~á väzba (*knihy*) кожáне вязáня, переплітáня

celomesačný 1 ціломісячний áбо продóвжуючий ся цілий місяць **2** місячний, за цілий місяць, на цілий місяць; ~á práca а) робóта за цілий місяць, б) робóта на цілий місяць

celonárodný цілонарóдный, общенарóдный; ~á organizácia цілонарóдна оргáнізація **2** общенарóднóстный, націонáльний; ~ záujem націонáльний, на-роднóстный інтерес

celonočný 1 цілонóчний, продóвжуючий ся цілу ніч; ~á služba (ціло)нóчна слóужба **2** на цілу ніч, за цілу ніч

celoobecný ціловалáльський, цілосéль-ський

celoplátenný полотняный; ~á väzba (*knihy*) полотняне вязáня, переплітáня (*книжки*)

celoročný 1 цілорóчний, рóчний; ~á dovolenka цілорóчна доволénка **2** рóчний, на рік, за рік; ~é predplatné рóчний абонéнт, абонéнт на рік; ~ príjem рóчний вытяжок

celoslovenský цілославяньський, общеславяньський

celoslovenský цілословáцький, цілословéньський, общесловáцький, общесловéньський; ~á vedecká konferencia цілословáцька наўчна конферéнція

celosť –ti ž 1 (*úplnosť, ucelenosť*) цілость, повність, цільність; chápať v ~ti розумити повністю; ponechať v ~ti охабити в цілости, непорушéне **2** (*kompaktnosť, celok*) (єднó) цілé, цілостность, внúтрішнє єдинство

celostranícky общепартійный

celostránkový, celostranový цілосторінковий, цілосторонóвый, заберáючий цілу сторóну; на цілу сторóну, на цілий бík

celosvetový цілосвітóвый, світóвый; ~ význam цілосвітóве, світóве значіня, v ~om meradle в світóвім маштáбі

celoštatny цілодержáвний; ~ plán цілодержáвний план; ~á konferencia цілодержáвна конферéнція

celotýždenný цілотыждénный, тыждénный áбо тырвaючий цілий тыждень

celovečerný ціловечірний, тырвaючий цілий вéчор; ~ program прóграм на цілий вéчор; ~ film ціловечірний фíлм

celozávodný цілозавóдный; ~ plán план (цілого) завóду; ~á dovolenka (*v továrňach*) цілозавóдна доволéна; (*v iných podnikoch*) єднóчасна доволéна (про) вшыткых заместnáных, слóужачих

celozväzový цілосоюзный, общесоюзный; ~á konferencia цілосоюзна конферéнція

celoživotný ціложывóтний, продóвжуючий ся прóтягом цілого живóта áбо на цілий живóт; ~é dielo діло áбо річ цілого живóта

celť/la –y ž voj. šport. цéлта

celtovin//a –у ж *hovor.* целтовина

celtový целтoвый

celul//a –у ж *odb.* бунька, клітка

celulárny *odb.* целулáрный, бунько́вый, кліточний

celuloid –u *m* целулоїд –у

celuloidový целулоїдо́вый, целулоїдний

celulóž//a –у ж *chem.* целуло́за; viskózová ~ віско́зна целуло́за

celulóžk//a –у ж *hovor.* целуло́зка, целуло́зна фабрика

celulóžový целуло́зный

cel//ý 1 (*všetok, úplný*) цілий; ~ národ цілий

наро́д; ~ deň цілий де́нь; ~ rok цілий ро́к

2 (*neporušený, ako celok*) непоруше́ний, цілий, нена́чатый; ~ chlieb цілий,

нена́чатый хлі́б; ~é číslo *mat.* ці́ле чи́сло

3 (*dokonalý, pravý*) дійсний; to je ~ muž

ві́н дійсний мужчи́на, хлоп 4 (*zdôrazňuje*

význam slova): vyčkávať ~é hodiny

вычи́ковати, че́кати ці́лыми(-ыма) годи-

нами; je ~ dolámaný є ці́лий а́бо ца́лком

допама́ний; z ~ej duše з ці́лой ду́шы, од

ду́шы; z ~ého srdca з ці́лого се́рдця, од

се́рдця; kričať на ~é hrdlo крича́ти на ці́ле

го́рло; byť ~ bez seba бы́ти ці́лым без

себе́, не памя́тати ся; je ~ otec ві́н ці́лий

оте́ць, ві́н выля́тый оте́ць

cement –u *m* ціме́нт –у

cementár –a *m* ціме́нта́рь –я

cementár//eň –ne ž ціме́нта́рня –і,

ціме́нтний заво́д

cementársk//y ціме́нтний; ~e práce

ціме́нтны робо́ты; ~ závod ціме́нтний

заво́д

cementárstv//o –a *s* ціме́нтний про́мысел

cement//ovať –uje –ujú *nedok.* ціментова́ти

cen//a –у ж 1 (*hodnota v peniazoch*) ціна́;

pákupná ~ на́купна ціна́; úradná ~ уряд-

на, держáвна ціна́; jednotné ~у е́дна́кы

ціны; znížiť ~у зни́жyти ціны; v ~e desať

eur в ці́ні де́сять евр; predávať pod

~ou продава́ти під ціно́в, ни́же ціны 2

(*hodnota, význam*) ціна́, значі́ня; mať

veľkú ~u ма́ти вели́ке значі́ня; stratiť na

~e страти́ти сво́є значі́ня; to už nemá
pre mňa žiadnu ~u то́то уж не ма́ть
про (для) ме́не ния́ку ціну́ а́бо ния́кого
значі́ня; (i) za ~u života за ціну́ жы́вoта 3
(*vyznamenanie*) ціна́, премо́ія, нагоро́да;
laureát štátnej ~у лауреа́т держáвної
премо́її; Nobelova ~ Нобелова премо́ія;
vypísať ~у выпи́сати премо́їю; za každú
~u *hovor.* за ка́жду ціну́; za žiadnu ~u за
ния́ку ціну́, в ния́кім ра́зі, а́ні за што на
сві́ті

cencúľ –a *m* цомпель

ceng *cit.* ценьг, ценьг-ценьг

cengáč –a *m* дзвонóк, elektrický ~ електрич-
ний дзвонóк; plechový ~ бляша́ний дзвонóк,
дзвонóчок

ceng//ať –á –ajú *nedok.* 1 дзвені́ти,
це́ньгати; ktosi ~á хтось дзвóнить,
це́ньгать 2 (*o kove, skle ap.*) дзвені́ти; ~
peniazmi дзвені́ти пі́нязми; ~ajú poháre
це́ньгають по́гары

cenin//a –у ж *pošt.* 1 знак пошто́вого

заплачі́ня 2 ці́нний ба́лик; ці́нне пи́сьмо

cen//iť –í –ia *nedok.* 1 čo (*určovať cenu*) ці-

ни́ти, оці́нєвати; vysoko ~ доро́го ці́нити,

высо́ко оці́нєвати; ~ na sto eur оці́нєвати

на сто евр 2 *koho, čo (hodnotiť, oceňovať)*

ці́нити ко́го, *што*, доро́жyти кым, чім;

vysoko si ~ slobodu доро́го ці́нити (сво́ю)

слобо́ду

cen//iť si –í si –ia si *nedok. koho, čo (vážiť si)*

ці́нити ко́го, *што*, доро́жyти кым, чім; ~

si slobodu, priateľstvo ці́нити слобо́ду, при-

яте́льство; ~ si svoj život доро́жyти сво́ім

жыво́том

cenník –a *m* ці́нник

cenníkov//ý ці́нниковый, по ці́ннику; ~é

сепу ці́нниковы ціны а́бо ціны по ці́ннику

cennos//ť –ті ž 1 (*hodnota*) ці́нность

ж 2 ці́нность, ці́нний предме́т; доро-

гоці́нность; úschova –ті храні́ня ці́нностей

cenn//ý 1 ці́нний, доро́гий; ~ dar ці́нний

дару́нок; ~é papiere *ekon.* ці́нне папі́ря 2

ці́нний, неоці́нюючий; preukázať ~é služby

указа́ти неоці́нюючі службы

cenotvorn/ý odb. ціноtvórnый, опреде́люючий ціны; ~é faktory ціноtvórnый факторы; факторы, опреде́люючі ціны

cenovk//a –y ž obch. цінник

cenov/ý prid. k cena; ~ rozdiel ціновы́й ро́зділ, ро́зділ в ціні; ~ index індекс ці́н; ~á hladina у́ровень ці́н; ~á politika полі́тика ці́н, ціно́ва полі́тика

cent¹ –a m це́нтнер –a; metrický ~ це́нтнер; ťažky ako ~ тяжкий як ва́гон же́лі́за

cent² –a m (minca) це́нт –a

centaur//us –a m mytol. кента́вр

cent//er¹ –ra m šport. (hráč) це́нтер напа́дня

cent//er² –ra m šport. (prihrávka) це́нтер –тра

centigram –u m центі́грам

centimet//er –ra m центіме́тер

centrál//a –y ž 1 hovor. (telefónna) центра́льна телефо́нна ста́нція 2 (ústredňa) це́нтер, центра́льна ста́нція

centralizác//ia –ie ž центра́ліза́ція; ~ štátnej moci центра́ліза́ція держа́вної мі́ци, си́лы; ~ výroby центра́ліза́ція вы́робы

centralizačn/ý prid. k centralizácia; ~é snahy центра́ліза́чны стремле́ня а́бо тенде́нції, стремле́ня а́бо тенде́нція к центра́ліза́ції

centralizm//us –u m центра́лізм; demo-kratický ~ демокра́тичний центра́лізм

centralizovaný центра́лізований

centaliz//ovat¹ –uje –ujú nedok. dok. центра́лізова́ти

centráln//y 1 (stredný) центра́льний, се-ре́дній 2 (hlavný, ústredný) центра́льний, гла́вний, осно́вний; ~ problém цен-тра́льний а́бо осно́вний про́блем; ~e perstvo anat. центра́льна нерво́ва систе́ма

centrifúg//a –y ž odb. центріфу́га –ы

centrifugáln//y центріфу́гальний, центро-біжний; ~a sila fyz. центробі́жна а́бо центріфу́гальна си́ла

centripetálny центріпетáльний, центостри-мачій; ~ pohyb центрострі́мачий а́бо центріпетáльне погы́нання

centr//ovat¹ –uje –ujú nedok. dok. 1 tech. центра́вати 2 šport. пода́ти, пригра́ти лопту до се́редини

centr//um –a s 1 це́нтер, се́редина, се́редня ча́сть; v ~e mesta в це́нтрі мі́ста; v ~e pozornosti в це́нтрі вни́мавости; stat' sa ~om pozornosti ста́ти ся це́нтром вни́мавости 2 (stredisko) це́нтер; priemyselné ~ промыш́ловый це́нтер; dýchacie ~ дыха́тельный це́нтер

cenzor –a m це́нзор

cenzur//a –y ž 1 цензу́ра; tlačová ~ цензу́ра 2 škol. zastar. напо́мянута (родичім о недо́стáтній усні́шности учени́ка)

cenzur//ovat¹ –uje –ujú nedok. dok. цензу́рова́ти (zastar.); ~ povinu цензу́рова́ти нови́нки

cenz//us –u m ценз, зрахо́вання жы́тельства; majetkový, vekový ~ ма́стко́вый, ві́ковий ценз а́бо ма́стко́ве, ві́кове зрахо́вання люде́й

cer –u m ці́пы mn. č.; mlátiť ~ami мо́лотити ці́пами; ako ~om udretý як бы́ мі́хом уде́рений, бу́хнутый

ceremón//ia –ie ž церемо́нія; svadobné ~ie сва́рьбяны//свадьбяны церемо́нії; bez ~ii без церемо́нії; robiť (dlhé al. zbytočné) ~ie робо́ти (до́вгы а́бо непо́требны) церемо́нії

ceremoniál –u m церемо́ніал

ceremoniálny церемо́ніальний

ceremoniár –a m церемо́ніа́р, цере-моні́йний ма́йстер, обра́дник, обра́дуючий

cer//it¹ –í –ia nedok. шкі́рити; ~ zuby шкі́рити, ви́шкі́ряти зу́бы

ceruz//a –y ž, **ceruzk//a** –y ž бла́йвас, це́ру́зка; farebná ~ фарбя́на це́ру́зка а́бо фарбя́ний бла́йвас; atramentová ~ тинто́ва це́ру́зка; patentná ~ пате́тна це́ру́зка

ceruzkový p. ceruzový

ceruzokresb//a –y ž креслі́ня це́ру́зков, бла́йвасом, це́ру́зко́ве креслі́ня

ceruzov/ý це́ру́зко́вый, бла́йвасо́вый; ~á kresba це́ру́зко́ве креслі́ня, креслі́ня це́ру́зков

cesnak —и *m* чеснок; hlávka —и головка чесноку

cesnak//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* чесноковати

cesnakovic//a —e *ž* чеснокова поливка

cesnakov//ý чесноковый; ~á polievka чеснокова поливка; ~á voňa чесноковый запах, запах чесноку

cest//a —y *ž* **1** дорога; poľná ~ полёва дорога; hradská ~ градська; odbočiť, zísť z ~y одбо́чити, зыйти з дороги; uvoľniť ~и увольнити дорогу, одступи́ти з дороги **2** дорога, путь *ж*; spiatočná ~ дорога на́зад; vodná ~ морська путь, okružnou ~и о́кру́жнов доро́гов; máme spoločnú ~и ма́ме є́дну доро́гу, ма́ме по доро́зі; vydať sa na ~и вы́дати ся на доро́гу; po ~e, ~ou по доро́зі; životná ~ доро́га жы́вота **3** (*cestovanie*) путова́ня; ~ do Bratislavy путова́ня, доро́га до Бра́тисла́вы; študijná ~ штуді́йна, нау́чна доро́га; svadobná ~ сварьбьяна/свадьбья́на доро́га; ~ vlakom, lietadlom доро́га вля́ком, цу́гом *zastar.* ероплано́м; ~ peši доро́га пі́шы, напі́шы; ~ okolo Slovenska путова́ня о́коло/по Слова́кії, Слове́нську; ~ okolo sveta путова́ня по сві́ті а́бо кругосві́тне путова́ня **4** (*spôsob*) доро́га, сре́дство, спóсіб; mierovou ~и мі́рнов доро́гов; úradnou ~и уря́днов, офі́ціа́лнов доро́гов; súdnu ~и су́днов доро́гов; administratívnou ~и адміні́стратівнов доро́гов; Mliečna ~ Молóчна доро́га; krížová ~ а) *cirk.* крижі́ова доро́га; б) *hovor.* ходжі́ня по му́кам; zlatá stredná ~ золотá сере́дня доро́га а́бо золотá сере́дина; stáť v ~e niekomu стоя́ти да́кому в доро́зі а́бо стоя́ти да́кому попе́рек, кри́жом доро́ги

cestár —а *m* дра́жник, доро́жник *zastar.*

cestičk//a —y *ž* **1** *zdrob. expr.* доро́жка, дра́жка **2** доро́жка; ~ vo vlasoch доро́жка во во́лосях; hľadať tajné ~у гляда́ти обхо́дця́, тайны доро́жки

cestmajst//er —га *m* доро́жный ма́йстер

cestn//ý доро́жный; ~á sieť доро́жна сі́ть; ~á doprava доро́жный тра́нспорт, доро́жна пере́пра́ва; ~é staviteľstvo будова́ня доро́г, доро́жне будова́ня

cest//o —а *s* **1** ті́сто; kysnuté ~ кисну́те ті́сто; maslové ~ масло́ве ті́сто **2** *hovor.* (*múčne jedlo*) мучны ї́дла

cestopis —и *m* доро́жный де́нник, доро́жны за́писи, о́пис путова́ня

cestopis//ec —са *m* писáтель, описую́чий путова́ня

cestopisn//ý описую́чий путова́ня, о́пис путова́ня; ~ film фі́лм о путова́ні; ~é črty путе́вы, подоро́жны за́писи, познача́вання

cestou prisl. по доро́зі, по пу́ти; ~ z práce по доро́зі з робо́ты, верта́ючись з робо́ты; ~ späť по доро́зі на́зад

cest//ovat' —uje —ujú *nedok.* іти, ходи́ти, путова́ти; (*denne ap.*) ходи́ти, іти, путова́ти; ~ vlakom іти, путова́ти цу́гом *zastar.* вля́ком, пої́здом офі́ц. а́бо на вля́ку, на пої́зді офі́ц.; ~ loďou: а) іти, плáváти на шы́фі; б) (*často ap.*) хо́дити, плáváти на шы́фі а́бо шы́фов; ~ lietadlom а) леті́ти на ероплáні а́бо ероплано́м; (*často ap.*) літа́ти на ероплáні а́бо ероплано́м; ~ úradne путова́ти уря́дні; ~ súkromne путова́ти су́крóмні; dnes ~ujem do Brna днесь і́ду до Брна; ~ na čierно хо́дити вля́ком, автобу́сом на чо́рно

cestovateľ —а *m* путо́вник, пу́ту́ючий

cestov//liny —ін *ž mn. č. (j. č. —ina)* ті́стовины (*j. č.* ті́стовина)

cestovnl//é —ého *s* доро́жне, путе́ве **1** (*poplatok za cestu*) ці́на листка (на вляк, на авто́бус, на ероплáн, на шы́фу); polovičné с~ полови́чний листок **2** *admin. (náhrada za výdavky)* путе́ве

cestovnl//ý доро́жный, путе́вный; ~ oblek доро́жный а́нцуг; ~é výdavky доро́жны выда́вки, вы́траты; ~ lístok листок на вляк, авто́бус, тролейбу́с *i ін.*; ~á kancelária путе́ва канце́ля́рня; ~ rozkaz доро́жный прика́з; ~ poriadok доро́жный поря́док; ~

пас дорожний пас *ábo* паспорт; ~ *ruch* туризм; ~*á* *horúčka* путівна горячка
cestujúci/i -ého *m* *путujúчий, пасажір*
cez (cezo *len v spojení cezo mňa*) *predl.* *so* 4. *p.* 1 (*skrz*) *чэрез што*; *krv presakuje cez* обв'яз кров просякує *чэрез обв'яз*; *divať sa cez oblok* позерати ся *чэрез об'як*, *о́кно*; (*je*) *počuť cez stenu* чути *чэрез стіну* 2 (*vyjadruje prechod z jednej strany na druhú*) *чэрез што*; *most cez rieku* міст *чэрез ріку*; *cesta vedie cez les* дорóга ве́де, іде *чэрез ліс áбо лісом* 3 (*pomedzi*) *чэрез што*, *ме́джі чім*, *поме́джі што*; *prekízuť cez prsty* перешмыкнути *ме́джі п'я́льцями áбо поме́джі п'я́лці*; *koľko podobných listov tu prešlo cez ruky* кільки *подобных áбо таких* писем *перешло́ чэрез ё́го р'у́ки* 4 (*prostredníctvom*) *при по́мочі чо́го*; *cez okresné úrady* *при по́мочі окру́жних у́рядів*; 5 (*počas, za*) *за час*, *в часі*, *про́тягом чо́го*; *cez voľnu* *в часі во́йны*; *za celý život* *про́тягом ці́лого жы́вота*; *cez prázdniny* *в часі кані́кул*; *cez deň* *за де́нь*; *proťягом де́ня*; *prejsť niekomu cez rozum* *пере́йти да́кому чэ́рез розу́м*; *prerásť niekomu cez hlavu* *перерос́ти да́кому чэ́рез го́лову*; *hovoriť cez zuby* *гово́рити чэ́рез зу́бы*; *divať sa cez plece* *позе́рати зве́рху до́лов áбо звысо́ка*
cezeň (*spojenie predložky cez so* 4. *p. os. zám. on*) *cez neho* *чэ́рез не́го*
cezpoľní/y (*nebývajúci v meste*) *прихо́дячі*; ~*é* *žiačto* *прихо́дячі шко́ляри* (*автобу́сом, вла́ком i ін.*) *до шко́лы зо сел*; ~ *beh* *крос*
cezúr/la –у *ž* *lit.* *це́зура*
ci, ci –ci –ci *cit.* (*volanie na mačku*) *кіць- кіць áбо мыць - мыць*
ciach/la –у *ž* *цайх*, *означі́ня яко́йсь мі́ры: ме́тра, ва́ги i ін.*
ciach/lovať –у́је –у́ју *nedok.* *цайхова́ти (drahé kovy)*
cib –u *m* *пе́ро* (*цібу́лі, чесно́ку*)
cibr/iti –i –ia *nedok.* 1 (*jazyk, štýl ap.*) *цібри́ти, розви́вати, шлі́фовати* 2 *hovor.* (*dieťa*

ap.) *здокона́лєвати; ~ dieťa výchovu* *здокона́лєвати ді́тину ви́ховов*
cibuľ/la –le *ž* 1 *цібу́ля* 2 (*hlávka*) *го́ловка* *цібу́лі* 3 (*podzemná časť niektorých rastlín*) *цібу́ля*; *tulipánová* ~ *цібу́ля туліпа́ну*
cibuliar –a *m* 1 *цібу́ляр*; *tot, kto zurodňuje cibľu*, *продава́ч цібу́лі* 2 *hovor.* *tot, kto любить ї́сти цібу́лю*
cibuľk/la –у *ž* 1 *zdrob.* *цібу́лька* 2 *anat.*; *vlasová* ~ *волосо́ва цібу́лька, ко́рінь во́лоса*
cibuľnisk/lo –a *s* *цібу́льни́ско*; *мі́сце, де росте́ цібу́ля*
cibuľovit/y 1 *цібу́левити́й*; *подо́бний по фо́рмі на цібу́лю*; ~*á* *strecha cibľovita* *стрі́ха, кúпола*; *striha fórmu cibľu* 2 *bot.* *цібу́левити́й*; ~*é* *rastliny cibľovity* *ростли́ны*
cibuľov/y *цібу́левый*; *z cibľu*; *z cibľev*; ~*á* *polievka cibľeva* *по́ливка*; ~ *odvar cibľevy* *о́двар*
cic, cic-cic *cit.* *кіць-кіць (на ма́чку)*
cic/la –e *ž* *fam.* *кі́ця, ма́чка*
cicad/lo –a *s* *zool.* *ці́ятко (у мушкoвитых)*
cic/lať –ia –ajú *nedok.* 1 *сса́ти, вы́сцава́ти, ці́яти, ці́цькати*; *c- materinské mlieko* *ці́яти мате́ринське мо́локо*; *cicať krv z rany* *сса́ти кро́в із ра́ны* 2 *koho, pren.* *пи́ти áбо сса́ти чо́ю кро́в*; *ešte by mohol mater ~ u neho ícť mlieko na ústach* *не обсо́хло, є́ ї́ці мо́лодий, неску́сєний*
cicav/lec –ca *m* *zool.* *ці́явець, мо́локомкóрмлячий ся*
cicav/y *ці́явий*; ~*é* *ústne ústroje* *хо́боток (у мушкoвитых)*
cicer –a *m* *bot.* *ці́цер*; *baraní* ~ *барані́й ці́цер*
cicerkom *prísl.* *стру́йков, лем так лі́є áбо те́чє*; *tiecť al. stekať* ~ *те́чі áбо стіка́ти стру́йков*; *pot sa mu leje al. tečie* ~ *пот з не́го лем так лі́є ся áбо те́чє*; *krv tečie* ~ *кро́в лем так те́чє áбо те́чє стру́йков*
cicer/lo –a *s* *typ.* *ці́цєро*
cicer/lok –ka *m* *стру́йка*; ~*ky* *potu* *стру́йки по́ту*; *pot sa leje al. tečie* ~*kami* *пот лем так лі́є ся áбо те́чє*, *пот лі́є ся áбо те́чє стру́йками*

ciciak¹ -а *m 1* (обыч. о prasati) ціцяк, ціяч-чок **2** *pren. pejor. (o mladom, neskúsenom, nedozreťom človeku)* ціяччок, ціячка

ciciak² -а *m zool.* хоботок (у мушкови́тых)

cickat' *expr. p. cicať*

cicvár -а *m bot. lud.* ціцвар

cíčľek -ка *m 1 p. cícerok 2 anat. (podnosný jarček)* жолобок під носом

cíčkom p. cícerkom

cieľ -а *m v rôzn. význ.* ціль -я *m*; strieľať do ~а стріляти на ціль; zasiahnuť *al.* trafiť ~ засягнути або трафити на ціль; netrafiť *al.* minúť ~ не трафити або минути на ціль; ~ života ціль живото́та; s dobročinným ~ом з благоді́вним ціле́м; určiť si *al.* vytýčiť si (za) ~ поставити пе́ред собо́в ціль; sledovať ~ слі́довати ціль; dosiahnuť svojho ~а досягнути сво́го ціля́; s ~ом s neurč. з ціле́м чо́го, в ціля́х чо́го; minúť sa s ~ом минути ся з ціле́м або не сповни́в свій за́дум, ціль

cieľavedomíľý ці́левідомый; ~á práca ці́левідомо́ робота́

cieľľiť -і -іа *nedok. 1* на ко́го, чо́, до ко́го, чо́го ці́лити, замі́рєвати, приці́лєвати на ко́го, што́; ~ do srdca ці́лити до се́рдця **2** на ко́го, чо́ *pren. (narážať)* замі́ряти ся, намі́рєвати; viem na ко́го ~і я знам, на ко́го він намі́рює; я знам, на ко́го він замі́рює ся або ко́го ма́ть на думці́ **3** до чо́го (smerovať niekam) ці́лити, ма́ти ціль; ustavične ~і до budúcnosti все ці́лить до б́удучности

cieľňik -а *m (na zbrani)* му́шка, ці́льник

cieľovíľý *šport.* ці́лєвий, фіні́шний; ~á páska ці́лєва, фіні́шна па́ска

cieľuprimeraníľý ці́люпідходя́чий, підхо-дя́чий, розу́мний; ~é využitie prostriedkov розу́мне вичу́жтя се́рєдств

ciepkľat' -а -а́ју *nedok. 1* ці́пкати, пі́щати **2** (drobne kráčať) ці́пкати, дробчи́ти (за да́ким)

cievľa -у *ž 1 anat.* жы́ла; krvné ~у кро́вны жы́лы; komatenie ciev корна́тіня, ту́гну́тя жыл **2** *bot.* жы́ла, жылка, трахе́я **3** *tech.* ці́вка

cievicľa -е *ž bot.* жы́ла, трахе́їда

cievkľa -у *ž* ці́вка, шпу́лька; ~ nítí шпу́лька ниток

cievny anat. жы́ло́вый

cievovkľa -у *ž anat.* жы́лочка, жы́лочко́ва блана́ о́ка

ciferník -а *m* ці́фе́рник, ці́фе́рблът; hodinový ~ ці́фе́рник го́дин; svietiaci ~ сві́тячий ся ці́фе́рник, ці́фе́рблът

ciferníkovíľý ці́фе́рнико́вий, ці́фе́рблът-ный; ~á doska ці́фе́рникова до́ска

cifrľa -у *ž 1 (číslica)* ці́фра; rímska ~ рі́мска ці́фра **2** (ozdoba na výšivke) взо́рка **3** (pri tanci) фі́рї́па

cifrľovat' -у́је -у́ју *nedok. 1* (parádit') укра́шати, пара́дити; ~ dieťa пара́дити ді́тину **2** (pri tanci, hudbe) ви́круча́ти, ро-бити фі́рї́ры; ~ pohami робити но́гами ви́крута́чки, ви́крута́сы *lud.*

cifrľovat' sa -у́је sa -у́ју sa *nedok. 1* (parádit' sa) пара́дити ся, прикра́шовати ся **2** s čím (zbytočne niečo dlho robiť) ба́брати ся, во-зити ся; čo sa s tým toľko ~у́јеš? што́ ся з тым ті́лько ба́браш, во́зиш?

cigán -а *m zastar. (pri označení národnosti Cigán) p. Róm* -а *m* Ци́ган; kočovní ~і кочо́вы, шатро́вы ци́гани; čierny *al.* opálený ako ~ чо́рний або опале́ний як ци́ган **2** -і *mn. č. hovor. (cigánska kapela)* ци́га́ньска капе́ла, ци́га́ньський анса́мбєль; ~і ту v bruchu vyhrávajú *al.* kľince kujú гуда́ци або ци́гани є́му в брі́ху ви́грава́ють або кли́нці ку́ють

cigáň -а *m hovor. expr.* кла́марь, зло́дій, непра́вду гово́рячий

cigáňčinľa -у *ž 1* ци́га́ньський, ро́мський; ро́мський язы́к **2** (cigánske spôsoby) ци́га́ньска або ромска ма́не́ра, ци́ганчи́на

cigáňľiť -і -іа *nedok.* ци́ганити, кла́мати, непра́вду гово́рити

cigáňkľa -у *ž zastar. (pri označení národnosti Cigánka p. Rómka) 1* Ци́ганка *zastar.*, Ро́мка **2** *hovor. expr.* клама́рька, непра́вду гово́ряча

cigáňskíľy ¹ *príd.* ци́га́ньський, ро́мський, ро́мський язы́к; ~ život ци́га́ньскі́й живот

cigánsky² prísl. по-цигáньскы
cigánstv//o –а s цигáнство, клáмство
cigár//a –y ž сivar –а m
cigaret//a –у ž цігарéтля –і ж; fajčiť ~у кúрити цігарéтлі; ukrútiť al. ušúľať si ~у закрутити áбо ушúляти собі цігарéтлю; ešte ťa môžem poslať po ~у іці́ мóжу тебе послáти по цігарéтлі
cigaretový цігаретлёвый; ~ papier папірка; ~ dym цігаретлёвый дым
cigarník –а m цігарéтник, табатёрка
cigarový сиваровый; ~ tabak сиваровый дугáн
cigaršpic –у m hovor. сиварнічка, цігаршпіц
cigór//ia –іe ž цікорія
cigóriový, cigorkový цікоріо́вый
cigorka p. cigória
cikád//a –y ž (hmyz) ціка́да
cik//ať –á –ajú nedok. det. піщ(к)ати, цика-ти, сикати
cikcak¹ –u m hovor. зі́зáť, клюка́то
cikcak² prísl. зі́зáговито
cimbal –у m цімба́лы romn.
cimbalist//a –у m цімбалі́ста m
cimbalový//y prid. k cimbal;~á hudba а) му́зыка цімбалі́в б) капе́ла, анса́мбель цімбалі́стів
cimbur//ie –іa s зубці́ (на ве́жі і т. п.)
címer –а m герб, родо́вый герб
cimper-campr prísl. hovor. expr. цімпер-ца́мпер, на куски, на фа́латки; roztrhať na ~ розорва́ти áбо розто́ргати на цімпер-ца́мпер, на куски, на фа́латки
cín –у m о́лово, ціна́
cíng cit. дзі́ньк, дзвя́к
cingať p. cengat'
cingi-lingi cit. чінгі́-лінгі́, дзі́ньк-дзі́ньк
cink p. cing
cink//ať –á –ajú nedok. бринькати, дзвеніти, дзвякати: peniaze ~ajú пі́нязі́ дзвеня́ть; sklo –á скло дзвени́ть
cinkograf//ia –іe ž ці́нкогра́фія
cinkografický ці́нкогра́фічний
cínovač –а m ці́новáч
cín//ovať –ује –ују́ nedok. odb. 1 ці́новáти 2 (spájať cínom) пайковáти, спо́євати

cínov//ec –са m min. оловя́ный ка́мінь
cínov//ý оловя́ный; ~á ruda оловя́на рúда; ~ svietník оловя́ный сві́чник
cintorín –а m ці́нтерь; je tu ako na ~e є́ ту, як на ці́нтери
cintorínový ці́нтерё́вый; ~ múg ці́нтерё́вый мур
cip, cip-cip cit. ціп, ціп-ціп, ці́пу-ці́пу-ціп
cíp –у m ко́нець, кінчи́к, край; у́гол; ~ zeme по́лоска зе́млі
cipk//a –y ž hovor. (kurča, sliepka) ці́пка
cirhóz//a –y ž lek. ці́рро́за
cirka, circa (-ka) čast. hovor. skr. са при-бли́жні, о́коло, ско́ро, оріє́нтáлні
cirk//ev –vi ž це́рков; pravoslávna, gréckokatolícka, katolícka, protestantská ~ правосла́вна, гре́цькокаато́лицька, като-лицька, протестáнтська це́рков
cirkeve prísl. це́рковні; ~ sa zosobášit' вінча́ти ся в це́ркви
cirkevník –а m це́рковник
cirkevnoslovanský це́рковносла́вянь-ський; ~ jazyk це́рковносла́вяньський язы́к
cirkevn//ý це́рковный; ~ sobáš вінча́ня в це́ркви, бра́ти ся в це́ркви; ~ majetok це́рковный ма́єток; ~á škola це́рковна шко́ла; ~é obrady це́рковны о́бряды
cirkulár –а m ці́кулáрка ж; ~rpa píla ді́ско́ва áбо о́крúгла пи́ла
cirkulárk//a –y ž hovor. p. cirkulár
cirkulárn//y ці́кула́рный; ~а píla ді́ско́ва áбо о́крúгла пи́ла
cirkul//ovať –ује –ују́ nedok. ці́куло́вати, кру́жыти, обмі́няти ся, ко́ловáти kraj.; kŕv ~ује кро́в ці́кулу́є, те́че доо́кола
cirkumflex –у m lingv. ці́ркумфлéкс
cirkumflexový lingv. ці́ркумфлéксный
cirkus –у m 1 ці́ркус 2 pren. hovor. ці́ркус, шка́ндал, калва́рія; robiť ~ робити ці́ркус, коме́дію; mám doma s deťmi ~ мам до́ма з ді́тьми калва́рію
cirkusácky hovor. pejor. ці́ркуса́нтський
cirkusák –а m hovor. pejor. коме́діáнт, ці́р-кусант

cirkusant –а *m* артиста циркусу; робітник циркусу, циркусáнт

cirkusov/lý комедіянський, циркусóвый; ~ уменіє комедіянське або циркусóве іскуство

cirok –у *m* цірок; cukrový ~цукровый цірок
cirokovl/lý *príd. k* **cirok** ціроковый; ~ metla цірокова мітла або мітла з ціроку

cis *neskl. s hud.* до дієз, тон ц звышєный о півто́на

cisár –а *m* імператор, цісарь

cisárovn/lá –ej *ž* **1** (*vládkyňa*) імператри́ця **2** (*cisárova dcéra*) дочка імператора; (*cisárova manželka*) жєна́ імператора, імператри́ця

cisársk/lý імператорський; ~palác імператорський пала́ц; ~rez цісарський різ

cisárstv/llo –а *s* **1** (*ríša*) імпері́я **2** (*hodnosť*) імператорський титул

cistern/lá –у *ž* цістерна

cisternov/lý *príd. k* **cisterna**; цістерно́вый; ~ loď танкер; ~vagón цістерна, цістерно́вый ваго́н; ~ auto цістерна, цістерно́ве авто

cit –у *m* **1** чұвство; ľúbostný ~ чұвство любви; materinský ~ материнське чұвство; prechovávať priateľské ~у утримувати приятельськє чұвства; útočiť, pôsobiť на ~ niekoho діяти на дачі́ї чұвства; nával ~ прилив чұвства **2** оццұ́ня, чұвство; ~ pre chlad, pre teplo оццұ́ня про хо́лод або зимý, про тє́пло **3** (*zmysel*) чұвство, чутя, порозумі́ня; hudobný ~ музика́льне чутя; jazykový ~ языко́ве чутя, чутя языка́; ~ pre krásu, spravodlivosť чутя красоты, справедливости; robiť niečo s ~ом робити даштó з чұвством; človek bez ~ чоловік без чұвства або бессердє́чний чоловік; nemať ~ *al.* ~у быти нечувственным, бессердє́чным, не ма́ти сєрдця; vylievať svoje ~у выливáти сво́ї чұвства або сво́ю душý

citac/lia –ie *ž* цита́ція, цитова́ня

citadel/lá –у *ž* цитаде́ла

citár/lá –у *ž* цита́ра

citarist/lá –у *m* цита́риста *m*, гра́ючий на цита́рі

citát –у *m* цита́та; uvádzať ~у з не́чого уवादжáти цита́ты з дачо́го або із чо́го, цитова́ти даштó

citátor –а *m* цитýючий

citátov/lý цита́тный; ~é ilustrovanie цита́тне ілустровáня

citeľn/lý **1** (*neprijemne pociťovaný*) чұвству́ючий; ~á strata чұвствуюче стра́чіня; ~é následky чұвствуючі на́слідкы **2** (*badateľný, značný*) чую́чий значный; ~é zlepšenie значне зліпші́ня; ~é medzery vo vedomostiach значны резє́рвы в знáлостях або во відомостях

citissimo [čity-] *prisl. hud.* барз ско́ро

citen/lie –ia *s* чұвство; národné ~ націо́на́льне чұвство; umelecké ~ худóбний вкус

citiť –i –ia *nedok* **1** (*pociťovať*) чұвствовати, чұти; ~ bolesť v nohách чұвствовати або чұти бо́лість в нóгах; ~im hlad чұ́ю го́лод; **2** (*mať citový zážitok*) чұвствовати, чұти, ма́ти; ~ strach чұвствовати або ма́ти страх **3** (*tušiť, predvídať*) чұвствовати, предвídити; ~ nešťastie предвídити нещáстя **4** *neos. len v neurč. hovor. (zapáchať)* па́хнути, запáховати, чұти; mäso ~ мя́со па́хне; v izbe ~ dym в і́збі, в хыжі запáхує дым або чұти дым, за дымом; ~ z neho vodku з нє́го па́хне во́дка/во́дков; dať niekomu niečo ~ дати да́кому даштó почұвствовати або порозуміти даштó; necítiť si nohu не чұти собі ні́г; ~ niečo na vlastnej koži почұвствовати даштó на влáстній ко́жі; ~ s niekým чұвствовати з да́ким; nemôže niekoho, niečo ani ~ він не мо́же да́кого, даштó а́ни знє́сти, терпі́ти

citiť sa –i sa –ia sa *nedok.* чұти ся, чұвствовати ся; ~ sa dobre чұти ся до́брі; ~ sa zdravý чұти ся здо́ровым; ~ sa vinný чұти ся, чұвствовати ся винным; ~ sa ránom situácie чұти ся па́ном циту́ації; ~ sa doma v niečom до́брі розо́берáти ся або быти до́ма в дачі́м; necítiť sa vo svojej koži не чұти ся в сво́йї ко́жі

citlivk/lá –у *ž* **1** *bot.* мі́мoза **2** чутли́вка, сприе́мніла о́соба

citlivkár –a *m* *pejor.* чутливкарь, барз чутливый чоловік, недотупати ся когось
citlivos//t' –ti ž чұвственность, чутливость
citliv//ý 1 чұвственный, чутливый; ~á koža чутлива кі́жа; ~é váhu чутливы ва́гы; ~ přístroj чутливый механізм 2 чұвственный, чутливый; ~ člověk чутливый чоловік; byť chorobne ~ быти хворобні чутливым; dotknúť sa ~ého miesta, zasiahnuť niekoho на најчутливі́шом мі́сте доткну́ти ся дако́го на најчутливі́ше мі́сце

citný чутливый, чұвственный

citoslovc//e –a *s gram.* чутєсло́во

citoslovcový, citoslovný *gram.* чутє-сло́вный

cit//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* цітовати, зацітовати; увести, приводити цітату або цітаты

cit//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* вызивати/вызвати; ~ před súd вызивати/вызвати перед суд

citovo *prisl.* емоціона́лні

citov//ý 1 *příd k cit;* емоціона́льний; viažu ich silné ~é vzťahy їх вяжуть мі́цны емоціона́лны одноші́ня; žije bohatým ~ým životom він жыє бога́тым емоціона́лым або духо́вным живо́том; ~ svet світ чувств або емо́цій 2 (*citlivý*) емоціона́льний; ~ člověk емоціона́льний чоловік; ~á povaha емоціона́льний характер

citrón –a *m* ці́трон

citronád//a –y ž ці́тронáда

citronát –u *m* цукáт

citrónovník –a *m* ці́тронóвник, ці́тронóвый стром

citrónovožltý ці́тронóво-жо́втый

citrónov//ý ці́тронóвый; ~á šáva ці́тронóва щáва; ~ej farbu ці́тронóвой фáрбы

citrus –u *m* ці́трус

citrusov//ý ці́трусо́вый; ~é plody ці́трусо́вы плóды, плóды ці́трусо́вых

civil' *hovor. p. civilista* 1

civil' –u *m* *hovor.* 1 ці́віль –я, ці́вільне облє́чїня, невóяк 2 ці́віль; íst' do ~u íти до ці́вілю, демобілі́зовáти ся; prepustit' do ~u пропу́стити до ці́вілю, демобілі́зовáти

civilist//a –u *m* 1 ці́віліста –ы 2 *práv.* шпеціáліста ці́вільного прáва

civilistik//a –y ž *práv.* ці́вільне прáво

civilizác//ia –ie ž ці́вілізáція

civilizovan//ý ці́вілізовáний, култур́ный, розвинутый; ~ člověk ці́вілізовáний або култур́ный чоловік; ~á krajina ці́вілізовáна або култур́на краї́на

civiliz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* ці́вілізовáти; робити/зробити ці́вілізовáным; ~ zaostalú krajinu ці́вілізовáти заостáлу краї́ну

civiviln//ý ці́вільный; ~á osoba ці́вільна осóба; ~é obyvatelstvo ці́вільне жытельство; ~ oblek ці́вільный áнцур'; ~á obrana ці́вільна оборо́на; ~ sobáš ці́вільне вінча́ня; ~é právo ці́вільне прáво

cizelác//ia –ie ž чєkáнка, ры́тя до желі́за

cizelér –a *m* чєка́нчїк, ры́тець до желі́за

cizelovaný чєка́нный, ры́тый, выбивáний до желі́за, ры́тєм окрáшовáний; ~ kalich чєка́нный, выбивáний пóгар; ~ verš *pren.* чєка́нный стих, стишóк

cizel//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* чєкани́ти/одчєкáнєвати, окрáшовáти штось

clearing [kli-] –u *m fin.* клі́рінг –y

clearingový [kli-] *fin.* клі́рінгóвый

clivot//a –y ž цли́вость, смў́ток; rochytila ho ~ на нє́го надышлá цли́вость, цне ся є́мў

cliv//ý цли́вый, смутный; ~á pieseň смутнá спі́ванка

clo *cla s* цло –a; dovozné ~ привóзнє, імпо́ртне цло; vyřúbit' ~ вы́рубати, нало́жыти цло

clon//a –y ž 1 заві́са, заві́ска, за́наві́ска, зацлóна; snehová ~ сні́гова заві́са; ~ dymu *voj.* ды́мова заві́са 2 *foť.* зацлóна; fotografická ~ фото́графі́чна зацлóна

clown *p. klaun*

cmar –u *m* цма́р –y; má ~ v žilách (namíesto krvi) у нє́го в жы́лах во́да або ма́ть в жы́лах во́ду (а не кро́в)

cmuk//at' –á –ajú *nedok. expr.* 1 цмо́кати, мляскати; ~ perami цмо́кати ра́мбами 2 потяго́вати штось, мляскати; ~ fajku потяго́вати пипку

cmukn//úť –ne –nú *dok. expr.* цмо́кнути, прицмо́кнути; ~ perami цмо́кнути ґамбами; ~la ho na líce она́ цмо́кла ёго на лицé

cmúľ//ať -a –ajú *nedok.* цмύляти, потягова-ти; ~ cukrík цмύляти цўкрик; ~ fajku потяговати пипку

cnieť sa cnie sa *neos. nedok.* за кým, čím, по ком, čom цне ся за кым, чим; cnie sa mi цне ся мі; cnie sa mu за domovom цне ся ёму за до́мом

cnosť –ti ž добродитель –я м; je to uňho len ~ z núdze він вынучений быти лем добродителём, він лем вынучений до-бродитель

coach [kouč] -a *m šport.* старший трéнер

coctail správ. koktail ко́ктейл -у

cod//a [k-] –y ž *hud.* ко́да -у

cól -a *m (staršia dĺžková miera)* цоль -я, палець -лця; ~ sem, ~ tam цоль ту, цоль там; трошечкы мёньше або трошечкы вёце – на тім не залёжыть

colnic//a –e ž цолні́ця

colnictv//o –a *s* цолництво

colník –a *m* цолник

colný цолный; ~ úrad цолный у́ряд

cólolv//ý цолёвый; ~é klince цолёвы клинці

cólštok –a/-u *m* цольшток, цолёвый мётер

combál//ať –a –ajú *nedok.* кывати, колыса́ти, погынáти; ~ pohami кывати, колыса́ти но́гами

corgoň –a *m hovor. pejor.* одро́сток, великий хло́пець, молодняк; гýнцут, бётяр

corpus delicti *neskl. m práv.* усвідчующий предмет, до́каз

cosinus p. kosinus

cotanges p. kotanges

coulomb [ku-] –u *m fyz.* куло́н –у

cowboy [kauboj i kovboj] –a *m* ко́вбой -я

cowboyk//a [kauboj- i kovboj-] –у ž *hovor.* ковбо́йка; книжка або фíлм з ковбо́йсков темáтиков

cowboysk//ý [kauboj- i kovboj-] ковбо́йский; ~ klobúk ковбо́йский ка́лап; ~á literatúra ковбо́йска лі́терату́ра

crawl [kraul] –u *m šport.* кравл –а

crawler [kraul-] –a *m šport.* кравляр –а

crawliarsk//y [kraul-] *príd. k crawl;* кравля́рский; ~a disciplína кравл

crawlový [kraul-] *príd. k crawl;* кравлóвый; ~ štýl штíл кра́вла, кравл

crč//ať –í –ia *nedok.* течі, журча́ти; krv mu len tak ~ala кров ёму лем так журча́ла, текла́
crescendo [kreše-] *prisl. hud.* крещéндо, крешéндо; все силні́ше

ctený уважа́ный, поважа́ный; ~í ráni уважа́ны панóви

ctibažník –a *m* честолю́бник, любля́чий честь, сла́ву

ctibažnosť –ti ž честолю́бость ж

ctibažný честолю́бый; ~ človек честолю́бый чолові́к або чолові́к, любля́чий честь, сла́ву

ctihodn//ý 1 уважа́ный, почтё́ный, поважа́ный; ~ človек уважа́ный чолові́к; ~é zvyky поважа́ны звы́кы 2 значный, почтё́ный; ~ vek почтё́ный ві́к; ~ vzdialenosť значна́, порядна далёко́сть

ctiť (si) ctí (si) ctia (si) *nedok.* 1 *koho,* čo цти-ти (собі́), уважа́ти (собі́), поважа́ти (собі́); ~ si starcov уважа́ти, поважа́ти ста́рших; ~ si prácu уважа́ти собі́ робо́ту 2 *koho* робити честь ко́му; to ľa necti то́то не ро́бити тобі́ честь; dielo ctí majstra [*prisl.*] діло ма́йстра бо́йти ся

ctiteľ –a *m* поклóнник, міло́вник, нападник, чтитель; ~ umenia поклóнник іску́ства; mať –ov (*o žene*) ма́ти поклóнників, цти-телів; má veľa ~ov (она) ма́ть мно́го, велé поклóнників

ctižiadost//ť –ti ž честолю́бость, снáга по сла́ві, хті́вость; chorobná ~ хворóбна честолю́бость, хворóбна снáга по сла́ві; zdravá ~ здоро́ва снáга по сла́ві; človек bez ~ti чолові́к, не ма́ючий снáгу по сла́ві, нечестолю́бый чолові́к

ctižiadostiv//ec –са *m* честолю́бець -бця, честолю́бый, хті́вый чолові́к

ctižiadostivý честолю́бый, хті́вый; ма́ючий снáгу по че́сти, сла́ві, чимсь выникну́ти

cucat' *p. cicať*

cucu *neskl. det.* цукрик, цукрики, цукерь
cúdl/iť –і –іа *nedok.* 1 вяти, просівати,

одділювати од нечистот; ~ obilie просівати
зерно 2 *nár.* чистити; ~ maštal' чистити стаїню
cudnos/iť –іі ж моральність, стриманість,
ганьблिवість, невинність; *panenská* ~
діво́ча стриманість, невинність

cudn/iý моральний, стриманий, гань-
бливий, невинний; ~ *pohľad* ганьбливий
погляд; ~а *panna* невинна панна

cudz/i 1 (*opak: vlastný*) чужий; ~ *majetok*
чужий маєток; ~іе *záujmy* чужі інтереси

2 (*opak: príbuzný, domáci*) чужий; *žiť*
у ~іх жыти у чужіх (людей) 3 (*opak:*
rodný, našský, náš) чужий, заграничний,

чужокраїний; ~ *štátny príslušník* за-
граничний житель; ~іе *štáty* чужі

держави; ~іа *zem* чужа країна, держава,
земля; ~ *jazyk* чужий язык; ~іе *slovo* чуже

слово 4 (*neoboznámený*) чужий; *citím sa*
tu ~ я чую ся ту чужим; *je mi to* ~іе є ми

тото чуже; ~ім *vstup zakázaný* чужим
вход заказаний 5 (*nesúrodý*) іншородий;

~іе *teleso* іншородий предмет 6 (*chladný,*
ľahostajný) чужий; *zostali si* ~ zostали

чужими людьми; • *žiť na* ~ účet жыти
на чужій рахунок; *chváliť sa* ~ім *perím*

присво́євати собі чужі заслуги; з ~іеho
krv *netečie* [*prisl.*] за чужов тварев зуб

не болит; чужий смуток не болит;
з чужого кров не течє

cudzín/la –у ж заграниця, чужинá; *dovoz*
з ~у імпорт; *vývoz do* ~у експорт, вивоз

заграницю

cudzín/lec –са *m 1* чужінець 2 чужий

чоловік; чужий; *je* ~som *vo vlastnom dome*
він чужий в своїм (власнім) домі

cudzineck/iý заграничний, чужий; ~а
kancelária канцеля́рня, обслу́гуюча

чужинців; ~а *légia* загранична ле́гія
cudzink/la –у ж чужинка

cudzojazyčn/iý чужоязычний, на чуж-жім
языку; ~а *literatúra* чужоязычна літе-
ратура

cudzokrajn/iý чужокраїний, чужозем-
ний, заграничний; ~é *ovocie* чужокраїна
або приво́зна овочина

cudzolož/iť –і –іа *nedok.* чужоло́жыти
cudzoložnic/la –е ж чужоло́жниця –і ж

cudzoložník –а *m* чужоло́жник –а *m*
cudzoložn/iý чужоло́жный; ~é *dieťa*

чужоло́жна дітина, копылець
cudzoložstv/lo –а *s* чужоло́жество

cudzopas/iť –і –іа *nedok.* *na čom, v čom*
паразі́товати

cudzopasník –а *m* паразі́т; *črevný* ~
кышко́вий паразі́т

cudzopasn/iý *biol.* паразі́тний, чужо-
їдний; ~а *rastlina* паразі́тна росли́на

cudzorodý чужородний, іншородний; ~
prvok іншородний елемент

cudzot/la –у ж 1 (*cudzí ráz*) чуждо́сть;
чуждо́сть впливу 2 (*chladnosť*)

одчуже́ність

cudzozem/lec –са *m* чужі́нець, чужо-
земець

cudzozemsk/o –а *s* чужа країна, чужби-
на, заграниця

cudzozemský заграничний, чужоземний,
чужокраїний; ~ *tovar* заграничний товар

cukl/núť –не –nú *dok.* цукну́ти, вздро́гнути
cukl/or –ру *m* цукерь; *kryštálový* ~

кри́сталовий цукерь; *koskový* ~ коцко́вий
цукерь; *práškový* ~ порошко́вий цукерь;

vanilkový ~ вані́лковий цукерь; *hroznový* ~
гро́знový цукерь, глю́коза; *je ako z* ~у він

вызерать як з цукрю, він як образок; *nie je*
z ~у він не з цукрю, не ростопить ся

cukornat/iieť –іе –eju *nedok.* цукерьна́ти;
med ~іе мед цукерьна́тиє

cukornatý цукерьна́тий
cukorničk/la –у ж цукерьни́чка

cukorný цукре́вий; ~ *priemysel* цукре́вий
про́мысел

cukrár –а *m* цукра́рь –я
cukrár/leň –не ж цукра́рня, кавацу-
кра́рня

cukrárensk/iý цукра́реньский; ~é *zaria-*
denie цукра́реньске заря́джіння

cukrářsk/ly цукра́рьський; ~е výroby цукра́рьскы вырoбы

cukrářstv/lo –a s цукра́рьство

cukrik –a m цу́крик; čokoládový ~ чоколадо́вый цу́крик; balené ~у цу́крикы заверну́ты в па́піриках

cukrl/it' –í –ia *nedok.* цукрити, посыпати кри́сталовым а́бо порошко́вым цу́крём; ~ koláč цукрити кола́ч, посыпати кола́ч цу́крём; ~ kávu цукрити ка́ву, ка́вей

cukromer –u/-a m цукро́мір

cukrovar –u m цукрова́р -у, цукровый заво́д

cukrovarnícky цукроварни́цький; ~ priemysel цукроварни́цький про́мысел

cukrovarníctv/lo –a s цукроварни́цтво

cukrovarník –a m цукрова́рник

cukrovať¹ p. **cukrit'**

cukrl/ovať² –uje –ujú *nedok.* (o holuboch) воркова́ти

cukrl/ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* воркова́ти, ла́скати ся, люби́ти ся, ма́знати ся, ні́жыти ся

cukrovinkársky цукровинка́рьський

cukrovk//a' –у ž цукро́ва рі́па

cukrovk//a'² –у ž *lek.* діабе́т, цукро́вка

cukrovkár –a m *hovor.* діабе́тик, цукровка́р *hovor.*

cukrov//ý цукро́вый, солодкий *aj pren.*; ~á voda цукро́ва во́да; ~é řeči солодкы ре́чі; ~á repa цукро́ва рі́па; ~ hrach цукро́вый го́рох; ~á trstina цукро́ва ты́стина

cum//e' –la m цу́мель, цу́млик; flaškovú ~ фляшко́вый цу́мель

cum//la' –le –lú *nedok.* цу́мляти; ~ cukrik цу́мляти цу́крик; ~ palec цу́мляти па́лець

cumlík p. **cumel'**

cup, cup-cup *cit.* бух, клоп, бац, гоп

cupi-lupi *cit.* клоп-клоп, бух-бух, гоп-гоп

cupk//a' –á –ajú *nedok. expr. 1* (s *cupotom padat'*) па́дати, члю́пнути, бу́хати ся; slzy tu cupkali ako hrachy слызы ё́му па́дали як го́рох; kvapku dažďa ~ajú ква́пки до́ждю члю́пкають **2** (*drobčít'*) цю́пкати, дробчи́ти за да́кым

cupot –u m **1** члю́пканя; ~ bosých nôh члю́пканя бо́сых ні́г; ~ dažďa члю́пканя до́ждю **2** ду́пот, дробчи́ня (*за хо́ду*)

cupy-lupy p. **cupi-lupi**

cúv//a' –á –ajú *nedok.* **1** цу́вати, одступáти, і́ти на́зад, верта́ти ся на́зад; vlak ~a цу́г, влак цу́вати; ~ pred nepriateľom одступáти пе́ред неприяте́лем **2** *pren.* одступáти, усту́пити; ~ pred ťažkosťami усту́пити пе́ред тяжкостя́ми **cúv//nuť** –ne –nu *dok.*

1 одсту́пити, цу́внути; ко́ň ~ol кинь цу́внув **2** *pren.* одсту́пити, усту́пити

cvak//a' –á –ajú *nedok.* цва́кати, кле́потáти, дырго́тáти, дырго́тіти; ~ zubami дырго́тáти зо зу́ба́ми

cval –u m цвал; pustiť sa do ~u пу́стити ся до цва́лу

cvál//a' –a –ajú *nedok.* цва́лати; ~ na koni би́жати, ска́кати на кони цва́лом

cvalom *prisl.* цва́лом; bežať, utekať ~ би́жати, уті́кати, гна́ти ся цва́лом

cvendž//a' –í –ia *nedok.* дзвені́ти; kosa ~í коса́ дзвені́ть; ~í v uchu в у́ху дзвені́ть

cveng¹ *cit.* це́ньг, дзі́нь

cveng² –u m дзе́ньк; дзвя́каня; ~ pohárov дзе́ньк по́гарів

cverenný *hovor.* цверня́ний, нитя́ний

cvern//a –у ž *hovor.* цве́рна -ы, нитка

cvernov//ý *hovor.* цверно́вый, нитко́вый; ~á továreň пряди́льно-нитко́вый комбі́нат; ~é čipku кору́нка із ниток, чі́пка із ниток

cvičebnic//a –e ž у́чебник

cvičebn//ý у́чебний, трену́ючий; ~ priestor місце тренова́ня; ~á doba час тренова́ня

cvičen//ec –sa m фі́зкульту́рник, гі́мнаста m

cvičen//ie –ia s **1** (*telesné*) упра́жні́ня (фі́зічны), тренова́ня; ~ na náradí упра́жні́ня на сна́ряджі́нях **2** (*činnosť na zdokonaľovanie niečoho*) упра́жні́ня; slohové ~ штілі́стичны упра́жні́ня; prstové ~ упра́жні́ня на па́лці, па́лце́ве упра́жні́ня **3** (*zvierat*) дрезі́рова́ня **4** (*vystúpenie*) ука́зуюче вы́ступлі́ня; žiacke ~ вы́ступлі́ня учени́ків **5** (*v cvičebnici*) уро́к, упра́жні́ня; preberáme tretie ~

переберáme трéте упражніня або третій урôк

cvičenk//a –у ж фізкультурничка, гімнастка
cvičen//ý тренований; ~é око скусéне, опытноé око; ~ pes дрезировáный пес

cviči//sko –ska s **cviči//šte** ~šťa s шпортóве грíско, цвічіско; vojenské ~ воєнське цвічіско

cvič//it' –í –ia *nedok.* 1 заоберáти ся фізкультуров, гімнастіков, упражняти ся, тренováти ся; с~ на hrazde упражняти ся або тренováти ся на грáзді; chodiť ~ ходити упражняти або тренováти 2 *čo, na čom* упражняти ся в чім, на чім; ~ на husliach упражняти ся на гýслях; ~ ratanie *al.* писание упражняти ся в рахúнках, в правописі 3 *koho v čom, čo s kým, čo* тренováти кóго, учіти кóго чóму; ~ niekoho на husliach учіти дакóго грáти на гýслях; ~ si pamäť тренováти (свóю) пáмять; ~ pieseň розúчовати співанку, пісню 4 (*zvieratá*) дрезировáти

cvič//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 *v čom i bezpredm.* упражняти ся, тренováти ся в чім; тренováти *што*; учіти ся чóму 2 *šport.* тренováти ся, ходити на трéнінг

cvičitel' –a *m* 1 інштрúктор, трéнер 2 (*zvierat*) дрезирóвуючий

cvičitel'ský інштрúкторський, тренёрський; ~ zbor колектів трéнерів

cvič//ky –iek *ž mn. č. (j. č. –ka)* цвічки, шпортóвы папúчки

cvičný учéбный, тренóуючий; ~ let тренóуюче літáня

cvik –u *m* 1 нáвык; získať, nadobudnúť *zručnosť* ~ом надобыти нáвык упра-жнінём; vyjsť z ~и выйти з упражніня, забути робити упражніня 2 *tel.* упражніня; prostné ~у вóльны упражніня; dýchacie ~у дыхóвы упражніня або упражніня на дыхáня

cvikac//í *hovor.* –ie kliešte діркúючи кліщі; ~ie hodinu контрóлны гóдины

cvik//ať –á –ajú *nedok. hovor.* продірковáти, пробивáти компостéром (*лісткы*); ~ cestovné lístky продірковáти, пробивáти компостéром лістки

cvik//er –ra *m* пенснé *neskl.* s nosiť ~ носити пенснé, ходити в пенснé

cvikl//a –у ж цвикла

cviklov//ý цвиклóвый; ~ šalát цвиклóвый шáлат; ~á farba цвиклóва фáрба

cvik//núť –ne –nú *dok. hovor.* продірковáти, пробити компостéром (*лісткы*); ~ cestovný lístok продірковáти, пробити компостéром путёвый листок

cvok –u *m* (*шустёрський*) цвок

cvrč//lek –ka *m* 1 сверчóк –чка 2 *pren. žart. (o ľudoch)* сверчóк

cvrk//ať –á –ajú *nedok.* 1 стрекотáти, верещáти, трищáти; *cvrček* ~á сверчóк стрекотити; voda v topánkach ~á вóда в топáнках шлюпкаць 2 (*tiect' tenkým prúdom*) течі тóнков стрúмков, квáпати; voda ~á вóда квáпкати

cvrlik//ať –á –ajú *nedok.* 1 *o hmyze a niektorých vtáках* чврікати, щепотáти, стрекотáти; *cvrček* ~á сверчóк стрекóче; lastovičky ~ajú пáстівкы щепéчуть 2 (*zle hrať na husliach*) фідликати, терликати

cyanizác//ia –ie *ž* обрóбка синілнов кіслотóв (*на дезінфéкцію*)

cyankáli *neskl.* s chem. ціаністый кáлій

cyklámen –u *m bot.* цікламён –у

cyklámenov//ý *príd k cyklámen;* ~á hlúza цікламéновы кóрінь; ~á farba цікламéнова фáрба

cyklický ціклічний; ~ vývin ціклічний рóзвиток

cyklist//a –u *m* біцікліста –ы *m*

cyklistický біціклéвый; ~ šport біціклéвый шпорт

cyklistik//a –у біціклістіка –ы, ціклістіка

cyklón –u *m* ціклóн

cyklostyl –u *m* ротáтор –а, ціклостіл –у

cyklostyl//ovat' –uje –ujú *nedok.* розмнóжовати на ротáторі, ціклостіловáти

cyklostylový ротáторовый, ціклостілóвый; ~ papier ротáторовый, ціклостілóвый пáпірь

cyklus –u *m* цікл –у; výrobný ~ виробный цікл; ~ prednášok цікл лéкцій

cylind//er –ra *m* 1 *tech.* ціліндер –дра 2 (*na*

lampe) ціліндер, дўте скло на (*нафтовій*)
 лампі **3** (*klobúk*) ціліндер
cylindrický цілітдрічний
cynický цінічний; ~ *člověk* цінічний
 чоловік; ~ *smích* цінічний сміх
cynizm//us -u *m* цїнізм -у
cypr//us -u *m* кіпаріс
cyprusovit//é -ých *mn. č. bot.* кіпарісовиты
cyrilik//a -y *ž* кирилиця -і
cyrilsk//ý; ~é písmo кирилиця
cyst//a -y *ž* **1** *zool.* цїста -ы **2** *lek.* цїста
cystitid//a -y *ž* *lek.* цїстїтіда -ы
cystoskop -u *m* *lek.* цїстоскоп -у
cystoskop//ia -ie *ž* *lek.* цїстоскопія -ї
cytolog//ia -ie *ž* цїтологія -ї
cytoplazm//a -y *ž* *biol.* цїтоплазма -ы

Č

č [č i čěj] *neskl. s (hláska i písmeno) s neskl.;*
 malé č малé ч; velké Č велике Ч
čabiansk//y; ~a *klobása* чабяньска колбаса
 (*сорта колбасы сильного уджіня*)
čačan//ý *det.* чачаний, шумный; ~á *bábika*
 чачана, шумна пópка
čačk//y -iek *ž* *mn. č. (j. č. -ka) expr.* чачкы
čad -u *m* дым, сáджа, чмуд
čadič -a *m* *geol.* базáлт -у
čadičový базáлтовый
čad//it' -í -ia *nedok.* дымити, чмудити, уди-
 ти; *lampra, komín* -í *lámpa, kómin* дымить
čachr//e -ov *m* *romn. pejor.* чáхры, кшефт,
 гешэфт, шпекулáция; *robiť* ~ робити
 кшефты, кшефтовáти; заоберáти ся
 шпекулáциями, шпекуловáти
čachr//ovat' -uje -ujú *nedok. pejor.*
 чáхровáти, шпекуловáти, кшефтовáти
čaj -u *m v rôzn. význ.* чай; *lipový* ~ липовый
 чай; *šípkový* ~ свербегузкóвый чай;
podávať ~ гостити чаём; *harmančekový* ~
 руменкóвый áбо гарманчэкóвый чай
čajk//a -y *ž* чайка
čajník -a *m* чайник
čajov//ňa -ne *ž* чаёвня

čajovník -a *m* чаёвник, чаёвый кряк
čajov//ý **1** чаёвый; ~á *zmes* мішáный чай;
 ~é *plantáže* чаёвы плáнтáції **2** чаёвый, на
 чай; ~á *súprava* чаёвый сёрвис; ~é *pečivo*
 печівo к чаю; ~é *maslo* мáсло
čakac//í: ~ia *lehota* очікуючий час
čakan -a *m* чекáн
čakank//a -y *ž* *bot.* цїрóрія
čakár//eň -ne *ž* чекáрня
čak//at' -á -ajú *nedok. 1* *koho, čo, na koho, čo*
 чéкати, очéковати, почéкати *kógo, што*;
 ~ *priateľa* чéкати приятеля; ~ на *autobus*
 чéкати (на) автóбус; ~ *návštevu* чéкати
 гóстів; ~ *dve hodiny* чéкати дві гóдины **2**
s čím стримовати, запізнéвати, тїгáти//
 тягáти з *чим*; одкладáти, затримовати
што; ~ *s odpoveďou* тїгáти з óдповідéв
3 *koho* чéкати *kógo*; ~ajú *nás* повінности
 нас чéкають нáшы повинности; ~á *ho*
 тáжкá прáца чéкать ёгó тáжкá робóта;
dať на себа длго ~ дати на сéбе дóвго
 чéкати; *neďať* на себа длго ~ не дати на
 сéбе дóвго чéкати; ~ *so založenými rukami*
 чéкати зo заложéными(-ма) рукáми
čakatel' -a *m* очікуючий, кандїдáт
čákov -a *m* *voj. hist.* кáлап бывшых
áвстро-угóрьскых вояків подібный
 гéлмі, чáков
čalamád//a -y *ž* чаламáда (*шалáта*
іззелéной паприкы, цїбўлі, ўгорок,
парадїчок і канусты)
čalún -a *m* **1** (*na stenách*) óбклад **2**(*na*
nábytku) чалунїня, обивка, чалунницький
 матерїál
čalún//it' -í -ia *nedok. 1* (*steny*) обивáти
 óбкладом **2** (*nábytok*) чалунити; -ený
nábytok чалунéный дїван, гáвч, кресло
čalúnnick//ý чалунницький, обивáючий; ~á
dieľňa чалунницька майстрóвня
čalúnnictv//o -a *s* (*obchod, predajňa,*
remeslo) чалунництво
čalúnnik -a *m* чалúнник
čalúnovat' p. čalúniť
čap -u *m* **1** зáтычка, зáтка, дюгóв *hovor. 2*
tech. лéвник, шпн

čapic//a –е ž шáпка, чaпка; *expr.* mať pod ~ou быти достъ опытым

čapík –a *m* 1 *zdrob. k* **čap** 2 *farm.* чіпок 3 *anat.* язычок, увула

čap//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 чаповáти, налива́ти пиво, вино́ (із бóчки) 2 *tech.* спóевати при по́мочі лёвника

čapov//lec –са *m anat.* шыёвый ста́вецъ

čapt//a –y ž *pejor.* 1 крива áбо чаптáва нóга 2 (*nadávka žene al. zvierat'u*) чаптáва, крива

čapták –a *m expr.* (o ľuďoch) ча́птош, чаптáвый

čap//tať –ce –cu *nedok. expr.* ча́птати, кри-вати

čaptav//ý чаптáвый, кривый, тарбáвый; ~ človek чаптáвый чоловік; ~é pohy чаптáвы нóгы

čaptoš *p. čapták*

čar//ať –á –ajú *nedok. dok. čo za čo hovor.* чéряти ся, міняти ся/обмінéвати ся чім; міняти/обмінати *што на што*

čarbanic//a –е ž, **čarbanin//a** –y ž *pejor.* чарбанина

čarb//ať –е –ú *nedok. expr.* чáрбати, писáти чарбанинов, нечитателні писáти; писáти як кýрка по гноі

čardáš –a *m* чáрдаш; *slovenský, maďarský* ~ слова́цкий, мадя́рский чáрдаш

čardášov//ý *príd. k* **čardáš**; ~á skladba чáрдаш

čariť *p. čarovat'*²

čar//o –a *s* чáры *potm.* чаровáня, ворожі́ня; ~ májovej noci чáры маёвой нóчі; *stratiť* ~ стратити чáро

čarodej –a *m kniž.* чарівник; воро́жця, босора́к

čarodejk//a –y ž *kniž. čarodejnic//a* –е ž ча-рівниця, кузелничка; ворожы́ля, босóрка, стрі́а, стрі́а́ня

čarodejnicky чарівный, кузелницький; босора́цкий

čarodejníctv//o –a *s* чаровáня, кузловáня; босоровáня

čarodejník –a *m* чарівник, кузёлник; бо-сорáк, воро́жця

čarodejn//ý чарівный, кузелницький; ~ *prútik* чарівный прúтик, чарівна пáлчка

čarokrásny чару́ючий, прекра́сный, очару́ючий

čarostrell//ec –са *m* чарівный, чару́ючий стрі́лэць

čarovat' *p. čarať*

čarovat'² –uje –ujú *nedok.* 1 чаровáти, ворожы́ти 2 *preu.* творити чúда, робити неможливе

čarovn//ý чарóвный, чару́ючий; ~á moc чару́юча сила; ~ *prútik* чарівна пáлчка; ~á krása чару́юча красотá; *akoby šibnutím* ~ého *prútika* як бы ма́хнутём чарівной пáлчки

čar//ly –ov *m potm.* чаровáня, ворожы́ня; чáры *potm.* ; *robiť* ~ чаровáти, робити чáры

čary-mary, čáry-máry *ž mn. č. expr.* 1 (o *písmе*) чарбанина 2 (*zaklínacia formula čarodejníkov, kúzelníkov*) чáры-мáры-фук

čas –u *m* 1 *v rôzn. význ.* час; *priestor a ~ filoz.* прóстip i час; ~ *beží al. letí* час бiжыть áбо летить; *pracovný ~* робóчий час; *pracovať po ~e al. nad ~* робити над час; *získať ~* выграти час; *zbytočne strácať ~* надáрьмо тратити час; *určity al. istý ~ a)* даякий час; б) едén час; *vo voľnom ~e* во вóльним часі; *za onoho času, za oných čias* колись, колись-то; *za óного часу́*; *za давных часів*; *raz za ~* інколи, по часі, з часу́ на час; *pred ~om a)* завчасу́; б) недáвно; *postupom ~u* по даякім часі; ~ *od ~u* час од часу́; *svojho ~u* свóєго часу́; *toho ~ a)* тепéрь, в тім часі б) тоды; *v poslednom ~e* в посліднім часі; ~ *žatvu* час жнив; ~ *oddychu* час одпочинку; *čistý ~* чістый час; *expozičný ~ fot.* час експози́ції; *v počtom ~e* в нóчнім часі, в нóчі; *letný ~* літний час; *stredoeurópsky ~* середнеєвро́пський час; *hviezdny ~* звiздный час; *presný ~* тóчный, акура́тний час; *prítomný, minulý, budúci ~ gram.* теперішній, мину́лый, бúдучий час 2 (*počasie*) погóда; *rekny ~* шúмна погóда; *psi ~* шарéда, пся погóда 3 *obуcť. v mn.*

čas, часы, епо́ха; ~у sa menia часы мінять ся; za starých čias за старых часів, колись *або* за оных часів; pohnuté ~у погнуты часы; vojnové ~у войновы часы, в часі війни • ~ pokročil а) уж пізній час б) час не чекать; *isť al. kráčať s duchom* ~у іти *або* крачати з духом часу; dočkej ~у ako hus klasu [prisl.] на кáжде хотіння есть терпіння, вшитко мать свій час, кáжда овоцина мать свій час; všetko do ~у [prisl.] ніч не є вічне під місяцем; ~ raní, ~ hojí (prisl.) час вшитко вылічить, загоїть; ~ je nejlepší lékař [prisl.] час є найліпший лікарь

časom prisl. 1 (*niekedy, občas*) часом, інколи, час од часу; 2 (*postupom času*) часом, поступні; ~ sa všetko urovná часом вшитко буде в порядку, улагодить ся

časomer -u/-a *m* хронометер -а

časomerací хронометрічний; ~ prístroj хронометер

časomerač -а *m* хронометриста

časopis -u *m* журнал, часопис; literárny ~ літературний журнал

časopisecký журнальний; ~á prax журнальна практика; ~ý štýl новинковий штіл

časovací¹ хронометрічний; ~ prístroj хронометер

časovací² *gram.* часуючий; ~ vzor параді́ма часованя (*часослów*)

časovaníe -ia *s gram.* часованя; nepravidelné ~ несправне часованя

časovaníy часований; ~á bomba, mina часована бомба, міна

časovať¹ -uje -ujú *nedok.* начасовати, натягнути часуючий механізм; ~ minu начасовати міну, натягнути часуючий механізм міны

časovať² -uje -ujú *nedok. gram.* часовати (*часослówа*)

časovosť -ti ž часовость, актуальность, злободенность ж

časový 1 часовый, относячий ся к часу; ~ interval (часовый) інтервал; ~ úsek

одрізок часу; ~é znamenie перевірка часу; ~á mzda часова плата 2 актуальный, злободенный; ~é problémy, otázky злободенны проблемы, вопросы; ~é námety актуальны темы 3 *gram.* часовый; ~é vzťahy часовы отношіня; vedľajšia ~á veta підрядне речіння часу

časť/t' -ti ž 1 часть, частка ж; malá, veľká ~ маленька, велика часть; dávať po ~tiach давати по частям *або* частями 2 (*podiel*) дóля, часть ж; z väčšej ~ti з бівшой, вéкшой части

častic/la -e ž 1 частинка; ~e atómu частинки атому 2 *gram.* частка; záporová ~ отрицáтельна *або* негýюча частка

často prisl. часто

častokrát prisl. *hovor.* часто, зачáсто

častí/ovať -uje -ujú *nedok.* чествовати, (по) гостити; ~ vínom чествовати, (по)гостити вином

častý частый; ~ výskyt чáсте появління; on je u nás ~ hosť він у нас частый гость

časí/la -e ž *kniž.* чáша, пóрап; ~ vína пóрап вина

časníck/ly чашиницький; ~e zamestnanie чашиницька робóта

časníčk/la -y ž чáшничка

časník -а *m* чáшник; hlavný ~ глáвный чáшник

čat/la -y ž чáта; 1 бpи́ада, колектів; pracovná ~ робóча чáта 2 *voj.* чáта

čatár -а *m voj.* чáтар

čatársk/ly чатáрьский; ~а hodnosť чатáрьска гóдность

čečín/la -y ž чáтина, конáрики смереко́вого стрóма; zelená ~ зелéна чáтина

čečínov/ly чатинóвый, смереко́вый; ~á vôňa чатинóвый зáпах, вóня *або* сме-реко́ва вóня

Čech -а *m* Чех -а

čechizác/lia -ie ž чехизáция -ї

čechizm/us -u *m lingv.* чехизм -y

čechizí/ovať -uje -ujú *nedok.* чехизовати

čechofil -а *m* чехофíл -а

čechofilský чехофíльський

čechofób –a *m* чехофоб

Čechoslovák –a *m* Чехословак

čechoslovakizmus –u *m* чехословакізм

čechradlo –a *s* *text.* чесачка, чесална машина

čechr/lat' –á –ajú *nedok.* чесати; ~
lan чесати лен; ~ vlasu чесати або
росчесовати волоси

Čechy Čiech *ž pomn.* Чехія –ї

čel'a/d' –de *ž 1 odb.* родина **2 (služobníctvo)**
челядь

čel'adín *p.* čel'adník

čel'adník¹ –a *m 1 (mladý šuhaj)* молодой
хлопець, таваліп **2 zastar. (paholok)** слуга

čel'adník² –a *m* челядник, ізба про челядь

čelb/la –у *ž ban.* забивка, чєлна часть
баньского разіня

čelenk/la –у чєленка, перевязка на челі

čeliadk/la –у *ž 1* служобництво **2** челядь,
члєны родини **3** молодєж, чєлядь **4**
pejor. збєрба, гавєдь, молодєж, збєрба
молодых людєй

čelist/la –u *m* віолончєліста

čel/it' –і –іа *nedok.* komu, čomu поставити
ся протів, протівостояти; ~ silám nepriateľa
протівостояти силам неприятеля

čel/o¹ –a *s 1* челó; vysoké, nížke ~ высóке,
низкє челó; draštiť ~ морщити челó **2**
(predná časť) нос; перєдня сторóна; ~
lode нос шыфы; kráčať na ~e ити на челі,
в перєді; postaviť sa na ~ postavити ся на
челó, очєлєвати

čel/o² –a *s* віолончєло

čelový віолончєловый; ~ koncert віолонче-
ловый концєрт, концєрт про віолончєла

čel'us/it' –te *ž 1* чєлюсть ж; horná, dolná ~
вєрхня, нижня чєлюсть **2 tech.** кóподка;
závitová ~ кóподка зо зáвитом

čembalist/la –u *m hud.* чембаліста;
музыкánt, граючий на клавесіні

čembal/o –a *s hud.* чембáло, клавесін

čembalový чембалóвый, клáвесный

čepčiar/la –у *ž 1* женá, продаваюча або
шыюча чіпці; чіпчáрька **2** женá, котра
чіпчить невісту; чіпчáрька

čepč/it' –і –іа *nedok.* чіпчіти; ~ mladuchu
чіпчіти невісту, молодý

čepe/ll' –le *ž* вістря; ~ poža вістря нóжика **2**
bot. пóверх листа

čep/liec –са *m 1* чіпєць, чіпчек; vyšivaný ~
вышываный чіпєць **2 (druhá časť žalúdka**
prežúvavcov) чіпєць, сітка; dostať sa pod
~ выдати ся; narodiť sa v ~u нарóдити ся
в чіпці

čereš/ňa –ne *ž* черєшня; rozkvitnutá ~
росквітнута, росцвита черєшня; zavárať
~ завáревати, конзервовáти черєшні

čerešňovic/la –е *ž* черешнєвіця, пáлінка
з черєшень

čerešňov/ly черешнєвый; ~ list
черешнєвый лист; ~ej farbu черешнєвой
фáрбы або фáрбы черєшні

čeries/lo –a *s (časť pluhu)* черєсло

čer/llit' –і –іа *nedok.* (vodu) вірúти (вóду),
волновáти, робити вóлны (во вóді)

čer/ľň –ne *ž 1 kniž.* чорнотá; тма, мрак; ~
večera тма вєчора **2 (farbivo)** чорнотá,
чóрна фáрба; tlačiarenská ~ тіпографска
фáрба **3 (choroba rastlín)** чорнотá

černic/la –е *ž 1* чорніця (плод) **2 ~e mn.** č.
чорніці

černicový чорніцєвый; ~ sirup чорніцєвый
сіруп, сіруп із чорніць

černič/lie –іа *s hrom.* чорніча, крякы
чорніць

černidl/o –a *s zastar.* чорнило –а, тинта

čern/iet' –іє –ејú *nedok.* чорніти, темніти;
striebró –іє серебрó чорніє

čern/iet' sa –іє sa –ејú sa *nedok.* чорніти
ся, чорніти; темніти ся, темніти

černobyľ –a *m bot.* чорнобыль

černoch –a *m* негр; africký ~ афріцкый
негр

černokňazník –a *m* чорнокняжник, чаро-
дійник

černošk/la –у *ž* негрітянка

černošský негрітяньскый

čerpac/ll чєрьпаючий; ~іа stanica чєрь-
паюча станіця

čerpad/lo –a *s* чєрьпáлка, пóмпа

čerp//at' –á –ajú *nedok.* 1 чэрыпати; ~ vodu чэрыпати вóду 2 *pren.* чэрыпати, выводити, бра́ти з дачо́го; ~ pámetry z učiteľského života чэрыпати сюжэты, темáтику з учітельскаго жыво́та

čerstv//ý 1 свіжий; ~ chlieb свіжий хліб; ~á zelenina свіжа зеленина; ~é vajcia свіжы яйця; ~é mäso свіже мясо 2 (*čulý, rezký*) быстрый, живой, різкий, свіжий; ~á myseľ жива́, свіжа мысель; mať niečo v ~ej pamäti ма́ти дашто́ в свіжій па́мязі а́бо до́бри собі па́мязта́ти 3 (*svieži*) свіжий, освіжуючий, чістий; ~é ráno свіже ráno

čert –a *m* чорт; čert mi (ti, mu...) pošepol *hovor. expr.* чорт мі (тобі, ёму ...) поше́пкав; па ќіе́го –а! на я́ко́го чо́рта! я́ко́го чо́рта!; ~а на том за́ле́жі чорт з ним; ані ~а ту небу́де ані чо́рта з ним не ста́не ся; choď do ~а! і́дь до чо́рта! і́дь ку вшы́ткым чо́ртам!; sám ~ vie сам чорт зна́ть; ~ nám to bol dŕžný чорт нам то був до́вжний; báť sa niečoho ako ~ križa, svätenej vody бо́яти ся дачо́го, як чорт крижа, свя́чэной во́ды; ~i ho berú чо́рти ё́го беру́ть, він лем же не пра́скне од зло́сти; kvietok z ~ovej záhradky гýнцут, б́е́тяз; ~ nespi чорт не спить; letel ako anjel, spadol ako ~ летів як а́нгел, а упав як чорт а́бо висо́ко залетів, но низко упав; kde sám ~ nemôže, pošle starú babu [*prísľ.*] де чорт не по́мо́же, там по́шле ста́ру ба́бу; ані ~ nie je taký čierny ako ho maľujú не так стра́шний чорт, як ё́го ма́люють

čertic//a –e *ž pejor.* чорти́ця

čert//it' sa –í sa –ia sa *nedok. hovor.* чорти́ти ся, злостити ся, гнівати ся

čertovin//a –y *ž hovor.* чортовина

čertovsk//ý чорто́вський; чо́ртив (*lud.*); ~ chlapík не хлоп, а (про́сто) чорт; ~á robota чорто́вска робо́та; mal ~é šťastie мав чорто́вске а́бо дя́блówe ща́стя

čertovstv//o –a *s expr.* чорто́вство –а

červ, červík –a *m* 1 черв, червяк, чэрвик *m*; dažďový ~ до́ждэвый черв; múčny ~ му́чный черв, хроба́чок; rozmliaždiť ako

~а за́дусити як червя́ка 2 *pren.* черв *m*; ~ nedôvery черв недо́віря; nasadiť niekomu ~а do hlavy в́не́сти недо́віру да́кому; utopiť ~а за́лляти го́ре а́бо сму́ток

červač, črvač –e *ž hrom.* чэ́рвы, чэ́рвякы **červánk//y** –ov *m pomn. bás. zastar.* зорі; ranné, večerné ~ ра́нны, ве́чірны зорі

červavý p. červivý

červe//ň' –ne *ž* 1 чэ́рвэна фа́рба; kadmiový ~ ка́дміэва фа́рба 2 ру́мянець; ~ tu zaliala tvár тва́рь за́лляла ся ё́му ру́мянцём

červeň –a *m kart.* чэ́рвінь, чэ́рвэна ж **červenastý** чэ́рвенастый

červen//at' sa –á sa –ajú sa *nedok.* 1 (*o človeku*) чэ́рвені́ти ся, ру́мяні́ти ся; ~ sa od hnevu чэ́рвені́ти ся, ру́мяні́ти ся од гні́ву; ~ sa až po uši *al.* po koreňky vlasov чэ́рвені́ти аж по ў́ха а́бо по ко́рінкы во́лося 2 чэ́рвені́ти ся, чэ́рвені́ти; v diaľke sa ~ajú strechy в да́лечіні́ чэ́рвені́ють стрі́хы

červen//iet' –ie –eju *nedok.* чэ́рвені́ти, ру́мяні́ти; líca ~eju ли́ця чэ́рвені́ють, ру́мяні́ють

červen//iet' sa –ie sa –eju sa *nedok.* чэ́рвені́ти, ру́мяні́ти; nos sa ~ie od zimy ні́с чэ́рвені́е од зы́мы

červenakstý p. červenastý

červenoarme//jlec –sa *m* чэ́рвэноа́рміе́ць

červenoarmejský чэ́рвэноа́рмі́йський

červenofialový чэ́рвэно-фія́ловый

červenohnedý чэ́рвэно-ру́дый, чэ́рвэно-чо́коладо́вый

červeno-modro-biely чэ́рвэно-сі́нэ-бі́лый; ~а за́става чэ́рвэно-сі́нэ-бі́ла за́става

červenolíci чэ́рвэнолі́цый; ру́мянолі́цый

červenovlasý чэ́рвэноволо́сый

červen//ý *v rôzn. význ.* чэ́рвэный; ~á farba чэ́рвэна фа́рба; ~á zástava чэ́рвэна за́става; dieťa má ~é líca у ді́тины ру́мяны ли́ця, личка; ~é vojsko чэ́рвэны во́йска; Červená armáda *hist.* Чэ́рвэна а́рма́да; Červený kríž Чэ́рвэный крест; ~á paprika чэ́рвэна па́прика; ~á kapusta чэ́рвэна

капуста; ~ smrek червёный смéрек; ~ traves zool. червёный мурва́нь; ~á líška червёна лишка; ~é krvinky lek. червёны кровяны тілця; ~ kaviár червёна ікра

červienk//a¹ –y ž (*choroba ošipáných, včiel*) чéрвінка

červienk//a² –y ž **1** (*vták*) чéрвінка **2** (*druh sliepok*) кўрка (*тёмно-рўдой фáрбы*)

červiv//iet' –ie –eju *nedok.* червівіти, хробачніти

červiv//ý червівий, хроба́чний; ~é drevo червіве де́рево; ~é jablko хроба́чне я́бло

červotoč p. črvotoč

červotočina p. črvotočina

česací чеса́чий; ~ stroj чеса́ча машина áбо чеса́чка

česačk//a –y ž **1** чеса́ня, гладі́ня **2** чеса́ча машина, чеса́чка

česadl//o –a s **1** чеса́чка **2** (*na zvieratá*) грéблиця

česať češe češu *nedok.* росче́совати; чеса́ти; ~ vlasu росче́совати во́лосы; ~ kone, voly, kravu чі́стити, чеса́ти грéблице́в ко́ні, во́лы, ко́ровы **2** чеса́ти; ~ priadzu ľanu, konopí чеса́ти пряджу ле́ну, коно́пель

Česk//o –a s Чёсько; ~á republika Чёська репу́бліка

českoobrask//ý чеськобратський; ~á cirkev чеськобратська це́рков áбо це́рков „чеських бра́тів“

československý чехослова́цкий, чесько-словёнский

česko-slovenský чехо-слова́цкий, чесько-словёнский; ~ slovník чесько-слова́цкий словник

český чеський; ~ národ чеський наро́д; ~ jazyk чеський язык

česť cti ž v rôzn. význ. честь; robiť ~ niekomu робити да́кому честь; pokladať si za ~ пова́жовати собі́ за честь; ublížiť niekomu на cti у́ближити да́кому на че́сти áбо о́бразити да́кого; to ti neslúži ku cti то́то не ро́бить то́бі честь • ~ výnimkám честь ви́ймкам áбо беспардо́нні; s kým

mám ~? з кым мам честь (говорити)?; ~ jeho pamiatke ві́чна ё́му па́м'ять; preukázať niekomu poslednú ~ одда́ти да́кому послі́дню честь; на мою ~! че́стне сло́во!; chudoba cti netráti [*prisl.*] худóбный честь не стра́чать; komu ~ tomu ~, pastierovi trúba [*prisl.*] ко́му честь то́му честь, пастыре́ви тру́ба áбо ка́ждому сво́е **čestne prisl.** че́стні/-о; ~ žiť a pracovať че́стні жы́ти і робо́ти; ~ bojovať а) че́стні во́єва́ти, боро́ти ся б) *pren.* ~ obstať v niečom че́стні обста́ти áбо вы́йти в да́чím

čestnos//ť –ti ž че́стность –ости ж

čestn//ý **1** че́стный; ~ človek че́стный чоло́вік; ~ práca че́стна робо́та **2** че́стный; ~á stráž че́стна ва́рта, страж; ~ doktorát че́стный доктора́т; ~á funkcia че́стна фу́нкція; ~ člen че́стный член; ~é slovo че́стне сло́во

Česk//a –y ž Чёшка –ы

češtin//a –y ž чёський язык; stará ~ старочёський язык; moderná ~ суча́сний чёський язык

češtinár –a *m hovor.* у́чітель чёського языка́

četnick//y *zastar.* жанда́рский; ~a stanica жанда́рська ста́нція

četnictv//o –a s *hrom. zastar.* жанда́рство –а с

četník –a *m zastar.* жанда́рь –я

čevapčiči *neskl. s чевапчі́чи нескл. с*

či I čast. 1 (*uvádza vety opytovacie a zvolacie*) ці, не́ужто; či som vám nepovedal? ці́ я вам не повіда́в?; či som šťastný, že ľa vidím! як я щасли́вий, же ві́джу те́бе! **2 hovor.** že či (*dôrazné presvedčenie*) пра́вда (же), і́ці бы II *spoj.* **1** (*uvádza nepriamu otázku*) ці (*pred slovesom*); pýtal sa, či prídeš він про-сив ся, ці́ при́йдеш ты **2** (*uvádza vedľajšiu vetu predmetovú*) ці (*pred slovesom*); ešte nevieme, či sa to podarí і́ці не зна́ме, ці́ пода́рить ся то́то **3** (*alebo*) áбо; dnes či zajtra днесь áбо за́втра; tak či onak так áбо іна́кше **4** (*pri viacnásobnom vetnom člene*) і... і, ці́ то... ці́ то, áбо ... áбо; či v zime, či v lete і́ в зими́, і́ в лі́ті; či dobre,

či zlé či dobré, či nedobré *або* она ділила з ним і добре, і зле

či zám. 1 *opyt.* чий; *čí oblek?* чий *áncyр?*; *čia je to kniha?* чия є *тотá книжка?* 2 *vzťaž.* чий
• *nevedel, či je він не знав чий є; či chlieb ješ, toho pesničku spievaj [prisl.]* чий хліб їж, *тóго співанку співа́й*

čiah/lať –а –ajú *nedok.* 1 *po čom, kom, za čím, kým, na čo, koho* протяговати *рúку за чим, кым, к чóму, ко́му* 2 *po čo (siahať)* доходити, досягати *пóкы; voda jej ~ala sotva po členku* вóда ей досягáла *скóро по кісткы*

čiah/nuť –не –ну *dok.* *po čom, kom, za čím, kým, na čo, koho* протягнути *рúку за чим, кым, к чóму, ко́му; čiahol rukou do vrecka* а *vyťiahol* еуро *сягнув рукóв до кішені і вытягнув ёвро*

čiapk/la –у *ž* шáпка, чапка; *vojenská ~* воєньска шáпка/чапка; *kožušinová ~* *кожушіно́ва шáпка; ~ zo štítkom* шáпка з *да́шком; ~ na uši* уша́нка

čiapkár –а *m* шапка́рь –я, чапка́рь –я *m*
čiapkársky шапко́вий/чапко́вий
čiapkárstv/o –а *s* шапка́рство/ чапка́рство –ства *c*

čipočk/la –у *ž* *zdrob.* ша́почка/чапочка; *Červená ~* Червéна ша́почка/чапочка

čiar/la –у *ž* 1 лі́нія, черта́; *rovná ~* пря́ма лі́нія; *krivá ~* крива лі́нія; *vzdušná ~* *возду́шна лі́нія; zlomková ~* *дробо́ва черта́; pod ~ou (miesto v knihe)* приміча́ня, *позна́чка* 2 черта́, гра́ниця, лі́нія; *demarkačná ~* *демарка́чна лі́нія; bránková ~ šport.* лі́нія бра́нки; *postranná al. pomedzná ~ šport.* *боко́ва лі́нія; na celej ~e* по ці́лій лі́нії; *urobiť niekomu ~u* *sez rozpočet* на́рушыти *дачі́ї* *плáны*

čiar/lať –а –ajú *nedok.* *лінкóвати, робити лі́нії*
čiar/la –у *ž* 1 *пункто́вана; urobiť ~u* *зро́бити пункто́вана* 2 *gram.* *зап'я́та; napísať al. urobiť ~u* *постáвити зап'я́ту* 3 *(dĺžeň)* *знак довготы; desatinná ~ mat.* *зап'я́та (в десяти́нній дрóбі); nenapísať ani ~u* *не написáти áни слóва áбо áни рядка;*

nezmeniť ani ~u *оха́бити в незмі́неній фóрмі áбо оха́бити так, як было*

čiar/lovať –у́е –у́jú *nedok.* *пункто́вати, робити пункто́вану áбо переру́шовану лі́нію; ~ovaná čiará* *пункто́вана лі́нія geom.* *пункто́вана лі́нія, пункто́вана*
čiasťk/la –у *ž* *часть ж; po ~ach* по *ча́стям; z ~y* з *ча́сти, óтчасти, частко́во; ~ dedičstva* *часть наслідства*

čiasťočne *prisl.* *óтчасти, частко́во, частóчні; má ~ pravdu* *óтчасти він мать правду*

čiasťočn/ý *частóчний; ~á náprava* *час-то́чне зліпші́ня*

čibuk –а *m* *чі́бук, турéцька пипка*
či-či, čiči, čičí cit. *га́ю-га́ю, га́йяй же мі га́йяй, лю́ляй же мі лю́ляй*

čičík/lať –а –ajú *nedok.* 1 *(diaľa)* *чі́кіати, успа́вати, уколо́сáти* 2 *pren.* *успа́вати, успоко́євати, утіша́ти*

čiernav/la –у *ž* 1 *чорня́ва, чо́рны хма́ры; тма, темнотá* 2 *pren. (množstvo niečoho)* *тма, вёлё, мно́го, богáто*

čiern/iť –і –іа *nedok.* *чорні́ти, фарбити на чо́рно áбо до чо́рна*

čierno-biell/y *чо́рно-бі́лий; ~a fotografia* *чо́рно-бі́ла фотогра́фія*

čiernomorský *чорномо́рський*

čiernoočk/la –у *ž* *hovor.* *чорноо́ка (dívča, žená), чорноо́чка*

čiernooký *чорноо́кий, чорноо́чий*

čiernovlask/la –у *ž* *чорново́лоса (dívča, žená)*

čiernovlasý *чорново́лосый*

čiern/y 1 *чо́рний; ~a farba* *чо́рна фáрба; ~ ako smola* *чо́рний як смо́ла* 2 *pren.* *чо́рний, те́мний; ~e myšlienky* *песімі́стичны дум́кы* 3 *(černošský)* *чо́рний, темноко́жий; ~e uhlie* *камя́не у́гльа; ~ chlieb* *чо́рний хлі́б; ~e pivo* *чо́рне пиво; ~a káva* *чо́рна ка́ва; ~e korenie* *попéрь; ~ kašeľ* *чо́рний ка́шель; ~ pasažier* *чо́рний паса́жир áбо паса́жир без листка; ~ trh* *чо́рна торго́вля; mať niečo ~e* *на бі́лом ма́ти да́штó чо́рне на бі́лім, чо́рне по бі́лім написáно; rozoznať* *бі́ле*

od ~eho розознати чорне од білого; *divať sa na svet* ~ymi okuliarmi позерати ся на світ чéрез чорны окуляры; *maľovať niečo ~ymi farbami* малéвати даштó чорными(а) фáрбами áбо представляти штось в чóрных фáрбах

čih//at' –a –ajú *nedok.* стрéгнути, під-стрéговати, слідовати; ~ на *korist'* під-стрéговати на кóристь

čihí, čihí *čít.* наліво; *jeden* (ťahá) ~, *druhý* *hota* *hovor.* хто до ліса, хто по дрыва; *ani* ~ *ani* *hota* áни ту áни там; *ty čihí, syn* *hota* сын рóбити íншак як ты

čík –a *m* (*druh plžovitej ryby*) чік; *opitý ako čík* *hovor.* опитый на мол

čokol'vek *zám.* што бы то не было, то є єдно

čílsk//y чільський; ~ *liadok chem.* чільський лядок; ~a *vláda* чільська влáда

čím *1 spoj.:* čím ... tým čím ... тым; *čím prv, tým lepšie* čím скóрше, тым ліпше; *čím ďalej, tým horšie* čím дáльше, тым гірше **2** *časť.* як мóжеш; *príd' čím skôr* прийдь як мóжеш скóрше áбо прийдь čím скóрше

čimčara, činčara *čít.* чік, чік-чірік

čin –u *m* **1** постúпок, діяня; *zlý čin* злий, недóбрий, дурний постúпок; *hrdinský čin* герóйський постúпок; *trestný čin* пристúпок **2** (*spôsob*) спóсоб; *akým ~om* яким спóсобом; *nijakým ~om* нияким спóсобом; *mať sa k ~u* проявляти енергію áбо актíвність, бути енергічним áбо актíвним; *muž ~u* чоловік діяня; *so všetkým ~om* зо вшытков енергіїв

Činan –a *m* Кіта́єць, -йця

Činank//a –y *ž* Кіта́янка –ы

činčil//a –y *ž* чінчіла

činel –u *m*, **činel//a** –y *ž, obyč. v mn. č.* ~y чінéла –ы ж

činelist//a –u *m* чінеліста –ы м

činelový чінелóвий; ~ *zvuk* звук чінéл

činid//o –a *s chem.* реактíв м

čin//it' –í –ia *nedok.* **1** *zastar.* робити, творити; ~ *dobré skutky* робити добрó(ту); ~ *rokánie* кáяти ся **2** *kniž. (rovnať sa, byť)*

рівнáти ся, творити; *to ~í spolu desať eur* тотó творíть рáзом дéсять євр

čin//it' sa –í sa –ia *sa nedok.* чінити ся, усérдні робити

čini//tel' ¹ –teľa *m* (*mn. č. –telia*) діятель м; *verejný, politický* ~ громадський, політíчний діятель

čini//tel' ² –teľa *m* (*mn. č. –tele*) **1** фáктор; *hospodársky* ~ економíчний фáктор **2** *mat.* сомножитель м, совмістний множитель

čin//ky –iek *ž pomn. tel.* чінкы

činnos//t' –ti *ž* **1** діяльність с; *politická* ~ політíчна діяльність **2** діяня, ход, функціоновáня; *uviesť do ~ti* привéсти до діяня

činnostn//ý; –é *slovesá gram.* часослóва діяня

činn//ý діяльний; актíвний; *politicky* ~ політíчно актíвний; *byť zárobkovo* ~ зарабляти, діставáти плáцу за робóту **2** дійсний, діючий; ~á *sopka* діючий вулкán; ~á *služba voj.* дійсна слúжба; ~ *člen* дійсний член; ~ *rod gram.* актíвний род (залóг)

činoherný драматíчний; ~ *súbor* драматíчний теáтер; ~ *repertoár* репертоáр драматíчного теáтра; ~ *herec* артíста дрáмы áбо драматíчний артíста

činohr//a –y *ž* **1** (*divadelná hra*) дрáма **2** (*divadlo*) драматíчний теáтер **3** (*súbor činoherných hercov*) колектів артíстів

činorod//ý актíвний, діяльний, енергічний; ~á *sila* творча сила

činoval//t' –te *ž* чіновáти, полóтно уткáне з трéх ниток

činovník –a *m kniž.* чіновник, громадський діятель; ~ *spolku* діятель спóлку

čínsk//y кіта́йський; ~ *porcelán* кіта́йський порцелáн; ~ *čaj* кіта́йський чай; ~á *ruža* кіта́йска рúжа; ~ *hodváb* кіта́йський гáдвab; ~ *múr* кіта́йска стінá áбо кіта́йський мур

čínštin//a –y *ž* кіта́йський язык

čínž//a –e *ž zastar.* квартéльна плáта áбо квартéльне

čínžiak –a *m hovor.* чінжáк, етáжный дом

čínžovľý чінжакóвый; ~ dom чінжакóвый дім

čip, čip, čip, čip *cit.* пі-пі-пі

čipernľý 1 жывый, чұлый, різкий, свіжний; ~é dieta чұла дітина 2 (*bystřý*) быстрый, втіпний, поготóвий, вынаходливый, остроумный

čipk//a –y ž чіпка, країка

čipkár –a m чіпкарь –я

čipkár/liť –i –ia *nedok. hovor.* чіпкарити

čipkárk//a –y ž чіпкарька

čipkársky чіпкарський

čipkárstv//o –a s чіпкарство

čipkovaný чіпкований

čipkovin//a –y ž чіпковина –ы ж

čipkovitý чіпковитый

čipkový чіпковый

číročirľý 1 чістіший, чістый; ~e zlato чісте зóлото; ~ lieh чістый шпірітус 2 (*ozajstný*) дійсний; to je ~a náhoda totó є чіста náгода, totó є прóсто náгода

číročistľý 1 чістіший, чістый; ~é zlato чісте зóлото 2 (*úplný, samý*) чістіший, дійсний, пóвний; ~ rodvod чістіший клам, чістіше циғанство

čírucký *príd. expr. zried.* чістєнький

čirľý 1 (*čistý, priehľadny*) чістый, про-зрáчний; ~a voda прозрáчна вóда; hovoríť ~u pravdu говорити чісту прáвду 2(*skutočný, ozajstný*) дійсний, оправдивый, пóвний; ~ nezmysel оправ-дива несмысєльность

čírý-čáry *expr.* чарбанина, чмаранина; čírý-čáry po papieri robiť чмáрати по пáпирі

číselník –a m ціфєрник, ціфєрблáт; svetielkujúci ~ світячий ся ціфєрник

číselníkový ціфєрниковий, ціфєрблáтний; ~ teplomer ціфєрниковий тепломір

číselnľý ціфрóвый; ~é údaje ціфрóвы дány

čisi zám. чійсь, чійсь-то; čiesi kroky чіїсь-то крокы

číslic//a –e ž ціфра; arábska ~ арáбска ціфра; rímska ~ рíмска ціфра

čís//o –a s 1 чісло, ціфра; vysoké, nízke ~ велике, низкє áбо малєньке чісло;

párne, nepárne ~ пáрне, непáрне чісло; smerné ~ орьєнтуюче чісло; desatinné ~ десятинне чісло, десятинна дроб; zlomkové ~ дробóве чісло, дроб 2 нóмер, чісло; inventárne ~ інвєтáрный нóмер, інвєтáрне чісло; evidenčné ~ евідєнчне чісло áбо евідєнчний нóмер; popisné ~ domu порядкóве чісло дóму; telefónne ~ чісло телефону; ~ auta чісло áвта 3 чісло, великóсть; ~ topánok, košele чісло топáнок, сорóчки 4 нóмер, чісло (*в концерті i m. n.*); hudobné ~ музичний нóмер 5 *gram.* чісло; jednotné, množné ~ єднóтне, мнóжне чісло 6 (*novín, časopisu*) нóмер, чісло

číslovací чіслікуючий; ~ prístroj нумєрáтор –a m **číslovač** –a m *tech.* нумєрáтор

čísľ/ovať –uje –ujú *nedok.* чісловáти, нумєровáти; ~ strany rukopisu чісловáти сторóны рúкопису; ~ spisy чісловáти, нумєровáти докумєнты, пáпиря

číslovk//a –y ž *gram.* чіслóвник; základné ~y кiлькóстны (основны) чіслóвники; radové ~y порядкóвы чіслóвники; neurčité ~y невызначено-кiлькóстны (невызначєны) чіслóвники; určité ~y вызначєны чіслóвники; rozčlenovacie ~y громáдны чіслóвники; zlomkové ~y, zlomkový výraz, zlomok дрóбны чіслóвники; zložená ~ зложєный чіслóвник

čistľec –ca m *bot.* чістєць –тця

čistiaci чістячий, очіщуючий; ~ prostriedok очіщуюче срєдство, срєдство на чіщiня

čistiari/eň -ne ž чістярьня; chemická ~ хємічна чістярьня

čistič –a m чістярь –я

čistič –a m (*stroj al. časť stroja*) чістярь m , філтер

čistidl//o –a s чістило, очіщуюче срєдство

čistin//a –y ž чістина, пóлянка; lesná ~ лісна чістина, пóлянка

čistľitiť –i –ia *nedok.* 1 чістити, очіщáти; ~ šaty, topánky чістити шмáты, топáнки; ~ zuby чістити зúбы 2 рафіновáти *nedok. dok.* очіщáти од примішáнь, iншых вєщєств; ~ naftu рафіновáти нáфту 3

чістити; ~ jablko, zemiaky чістити ябко, шкрепнати банду́рки; ~ niekomu žalúdok чістити дакому жо́лудок

čistiť/sa –í sa –ia sa *nedok.* очіщувати ся, ста́ти ся чі́стим

čistka –y ž *hovor.* чістка; robiť ~у проводи-ти, робити чістку

čisto *prisl.* 1 чісто; ~ vyprať bielizeň чісто выпрати білізну; ~ sa umyť до́бри або чісто умыти ся 2 (*bezchybne, správne, jasne, zreteľne*) справні, ясно, бесхыбні 3 (*o zvukoch*) чісто; ~ hrať чісто гра́ти 4 лем, тільки; ~ odborná látka узкошпеці́альний матеріа́л; to je ~ moja súkromná vec то́то є чісто мо́я вла́сна річ

čistokrvný чістокро́вний; ~ kôň чісто-кро́вний кінь

čistopis –u *m* чістопис

čistopisný чістописний; ~ exemplár чіс-тописний екземпла́р

čistota –y ž *v rôzn. význ.* чістотá; ~ tela чістотá ті́ла; udržiavať ~у утримовати чістоту́; jazyková ~ чістотá язы́ка; ра-пенси́а ~ невинно́сть, чістотá, че́стность, морáльність, непоро́чность

čistotný чістотный

čistý 1 чістый; ~é šaty чісты шма́ты, ла́хы; ~ ako sneh чістый як сні́г; ~á pleť чіста ко́жа 2 (*čirý, rýdzy*) чістый, без приміша́ня; ~á vlna чіста во́вна; ~é zlato чісте зо́лото 3 *ekon.* чістый; ~ zisk чістый при́быток 4 (*samý*) са́мый; ~á špina са́ма нечістотá; ~á práca чіста робо́та; mať ~é ruky ма́ти чісты ру́кы або не шпінити ру́кы; mať ~é svedomie ма́ти чісту со́вість; byť si s niečím на ~om ма́ти ясне представлі́ня о чімсь; naliať ~ého vína *hovor.* вы́ложити ці́лу пра́вду; je ~ vzduch вшы́тко в поряд-ку; ні́ч не гро́зить

čítač –a *m* чита́ч

čítan/ie –ia *s škol.* 1 чита́ня, літе́рату́рне чита́ня; známkа z ~ia о́тмі́тка, зна́мка з чита́ня 2 чита́ня; ~ korektúr чита́ня коре́кту́р; zábavné ~ інте́ресне або забáвлююче чита́ня

čítanka –a –ajú *nedok.* 1 хрестома́тія, чита́нка, кни́жка на чита́ня

čítankový хрестома́тійний, чита́нко́вий; ~é vedomosti *pren.* кни́жко́вы ві́домости або зна́лости

čítaný чита́ний, популя́рний; tento autor je veľmí ~ тот а́втор є барз чита́ний або то́го а́втора мно́гы чита́ють

čítár/leň –ne ž чита́рня; verejná ~ публі́чна чита́рня

čítať –a –ajú *nedok.* 1 чита́ти; ~ poviny, knihy, časopisy чита́ти новинки, кни́жки, журна́лы; ~ potichu, nahlas чита́ти по-тихы або про се́бе, наго́лос 2 *ľud. (rátať)* рахова́ти, зрахова́ти; ~ peniaze зрахова́ти пі́нязі; ~ medzi riadkami чита́ти ме́джі ряд-ками; hovorí akoby z knihy ~ал го́ворить як кі́дь бы з кни́жки чита́в; ~ niekomu myšlienku чита́ти чи́сь дум́ки

čitateľ¹ –a *m* чита́тель *m*

čitateľ² *m mat.* числі́тель *m*

čitateľn/ý чита́ючий, ви́разний; ~é pismo чита́юче пи́сьмо

čitateľsk/ý чита́тельський; ~á verejnosť чита́тели

čiže 1 *spoj.* або, і́ншыми(-ма) сло́вами; то є́сть; o týždeň, ~ 3. mája о ты́ждень, то є́сть 3-го ма́я 2 *čast. prisl.* вла́стні

čížik –a *m zool.* чіжі́к –a *m*

čížm/la –y ž чі́жма; guľmené ~ гу́мóвы чі́жмы; sedemmilové ~у сі́мміле́вы чі́жмы, чі́жмы-скорохо́ды

čížmár –a *m* чі́жма́рь –a

čížmársk/ý чі́жма́рьський; ~e remeslo чі́жма́рьське реме́сло, реме́сло чі́жма́ря

čížmárstv/o –a *s* чі́жма́рьство, реме́сло чі́жма́ря

čkať čká čkajú *nedok.* чка́ти; dieťa čká ді-тина чка́ть

čkať sa čká sa *nedok.* чка́ти ся; dieťaťu sa čká ді́тині чка́ть ся

článkonožc/le –ov *m mn.* č. *zool.* чле-нистоно́гы

článkovan/ý 1 члене́ний, скла́даючий ся з окре́мых часте́й 2 *biol.* члене́ний;

~é steblo членёне стéблo **3** *lingv.* членорозділний; ~á геč членорозділна реч

čláp/ok –ku *m* **1** огниwко; ~ reŕaze огниwко лánца **2** *anat.* члéнок; ~ky prstov члéнкы пáлцiв **3** *ekon.* товáр, продýкт; potravné ~ky iстéвны або потравинóвы продýкты; dovozný, vývozný ~ ввóзный (iмпортный), вывóзный (экспортный) товáр **4** ста-тя; úvodný ~ вступнá статя; publikovať ~ опублiковáти статю **5** *fyz.* елeмéнт; galvanický ~ гáлвaнiчний елeмéнт **6** *práv.* статя; zákonný ~ статi закóна

čláp *cit.* шлюп

člapatý *expr.* спляснутый, припляснутый; ~ pos припляснутый нiс

člapanic//a, **čl'apcanic//a** –e *ž*, **člapanin//a**, **čl'apcanin//a** –y *ž* *expr.* чляпканина –i ж, шляпканина –ы ж

člапк//at' –á –ajú, **čl'apк//at'** –a –ajú *nedok.*

1 (o vode, daždi) члюпкати, плюскати **2** (po troche sa vylievat') вычлюпковати ся, выплюсковати ся; mlieko ~á zo žochtára молóко выплюскуе з дiйникá

člапк//at' sa –á sa –ajú sa, **čl'apк//at' sa** –a sa –ajú sa *nedok.* члюпкати ся, плюскати ся; deti sa ~ajú vo vode дiти члюпкають ся во вóдi

člапn//núť –ne –nú *dok. hovor. 1* (spadnúť) члюпнути; niečo ~lo do vody штось áбо даштó члюпло до вóды **2** (šplechnúť) брызнути, плюснути; voda mu ~la do tváre вóда брызнула ёмý до твáри **3** (trochu naliat') плюснути; ~la vody na dlážku плю-ла вóды на дылi

člápот –u *m* плюсканя, члюпканя

člapo//tat' –ceľ-tá –cu/-tajú *nedok.* члюп-кати, шлюпкати ся; kvapky ~cú na sklo квáпкы члюпкають на скло áбо по склi

člen¹ –a *m* член; ~ rodiny член родины; ~ strany член пáртii; dopisujúci ~ член корешпондéнт; člen speváckeho zboru член áбо учáстник хóра; zoznam ~ov список члeнiв

člen² –a *m* член; ~ súčtu *mat.* член виражéня; vetný ~ *gram.* член речiня; príznakový

~ protikladu *lingv.* мaркiрóваний член опозицii

člen//it' –í –ia *nedok.* членити, росчленияти **člen//it' sa** –í sa –ia sa *nedok.* членити ся, росчлeнёвати ся

členit//ý членитый, росчленёный; ~á výroba росчленёна výroba áбо росчленёный виробный процéс

člen//ok –ka *m* члéнок; nesiaha mu (jej ...) ani po ~ky він (онá) не сягaть ёмý (ёй ...) áни по члeнкы; žabe po ~ky *žart.* жáби по ўхa áбо члeнкы áбо од зéмлi не видно

členovc//e –ov *m mn.* *č. zool.* членистонóгы

člensk//é –ého s члeньске; platiť ~ платити члeньске

člensk//ý члeньский; ~ príspevok члeньске; ~á legitimácia члeньска лeгiтiмáция

členstv//o –a s **1** члeнство; ~ v demokratickej strane членство в демократiчний пáртii **2** *hromad.* члeнóви

čliap//at' sa –e sa –u sa *nedok. expr. 1* (máčať sa vo vode) плюскати ся; ~ sa vo vode плюскати ся во вóдi **2** (chodiť po blate, vode) шляпати, бродити, ходити

čln –a *m* лóдька; motorový čln моторóва лóдька; záchranný čln захорóнюча лóдька; vlečný čln влeкýча лóдька, бáржа

člnkár –a *m šport.* лoдькáрь

člnk//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* лoдькóвáти ся

čln//ok –ka *m 1* zdrob. лoдiчка **2** *odb.* челнóк **3** *bot.* лoдiчка

človečenstv//o –a s людство; uviesť al. priviesť niekoho do ~a *hovor.* пoстáвити на нóгы, зрoбити чoлoвiкoм

človečí чoлoвiчii

človečin//a –y *ž* чoлoвiчiнa

človek –a *m mn.* *č.* ľudia **1** чoлoвiк *mn.*

č. люди; dobrý, zlý ~ дóбрый, злый чoлoвiк; mladý, starý ~ мoлoдой, стáрый чoлoвiк; pracovitý ~ рoбóтный чoлoвiк; urobiť z niekoho ~a *pren.* зрoбити з дaкóгo чoлoвiкa **2** (*vyjadruje obyčajne neurčitú osobu*); ~ nikdy nevie чoлoвiк нiдa не знaть, нiдa не знaш;

~ sa mylí чоловіку *ábo* людям є власне мылити ся; ~ by neveril чоловік не вірив бы, не вірить ся; ~ nevie, čo má robiť чоловік (прямо) не знать, што мать робити *ábo* (прямо) не знаш, як поступати; ~ by si nemyslel нігда не подумав бы *ábo* і не подумаш; stať sa novým ~om ста́ти дру́гим чоловіком; ~ i na šibenicu privykne [prisl.] чоловік на вшытко привыкне; šaty robia ~a [prisl.] одбелі́ня робити чоловіка *ábo* шма́ты роблять чоловіка, по одбелі́ню стріча́ють; vtáka poznáš po perí, ~a po reči [prisl.] пта́ха по́знаш по пі́рю, а чоловіка – по бі́сіді *ábo* видно пта́ха по літа́ню

človečik –a *m* *zdrob. expr.* чолові́чик; nevidel pred sebou ani ~a не ві́дів пе́ред собо́в а́ни душы

čľup, čľups *cit.* шлю́п

čľupk//at' –á –ajú *nedok. expr. 1* (o vode) члю́пати **2** (s čľapotom padať, skákať do vody) члю́пати ся, члю́пнути ся

čľup//núť –ne –nú *dok. expr. 1* (spadnúť, skočiť do vody) члю́пнути ся **2** (o tekutine) ква́пнути, брызну́ти, пы́рскнути

čľups *p.* **čľup**

čmáranin//a –y *ž expr.* чма́ранина, ма́гули-на

čmár//at' –a –ajú *nedok. expr.* чма́рати, ма́гуляти, ча́рбати; ~ po papieri чма́рати по папі́рі

čmarig//at' –á –ajú *nedok. expr.* чма́рати, ча́рбати

čmel' –a *m* **čmeliak** –a *m* джми́ль –я *m*

čmud –u *m* чмуд, дым; ~ lampy чмуд з ла́мпы

čmud//iť –í –ia *nedok.* чмудити, дымити; sviečka ~í сві́чка димить

čmud//iť sa –í sa –ia sa *nedok. obyč. neos.* чмудити ся, дымити ся; ~í sa z kachieľ дымить ся з пе́ца

čnelk//a –y *ž bot.* сто́впик (*часть пѣстука*)

čnieť čnie čnejú *nedok.* підніма́ти ся, возвыша́ти ся, выступáти; ~ do výšky підніма́ти ся до вы́šky, возвыша́ти ся

čo' *zám. 1* *opyt.* што; čo robiš? што ты роби́ш?; čo si povedal? што ты пові́в?; čím je? чим він є? хто він? **2** *vztáž.* што, котрый; vidíš ten stĺp, čo stojí pri ceste? види́ш тот стовп, што сто́їть при до́розі?; čo koho do toho? што ко́го до то́го?; stoj čo stoj за ка́жду ціну́; buď čo buď бу́дь што бу́де

čo' *zám. prisl. 1* (*prečo, načo*) што, чом, на́што; čo sa budem darmo namáhať? на́што бу́ду надáрьмо намага́ти ся? **2** (*koľko, ako mnoho*) што, кі́лько, як мно́го *ábo* ве́лє; pozri, čo nás je popozerať, кі́лько нас (є) **3** (*pokiaľ, nakoľko*) так ... як, на́ті́лько ... накі́лько; bil, čo mu sily stačili він бив зо вшы́ткых сил

čo' *čast. 1* (*uvádza opyt. vety*) (а) што; ці; čo už prišiel? ці він уж прийшо́в?; čo ja viem? што я зна́м?; (я) не зна́м; о́дки мам зна́ти? **2** як найлі́пше і як найлі́пше; čo najlepšie *al.* najlepšie як найлі́пше **3** (*vyjadruje pravidelné opakovanie*) што; rok čo rok рік што рік; ка́ждый рік; пос čo пос ні́ч што ні́ч; ка́жду ні́ч; deň čo deň де́нь што де́нь; ка́ждый де́нь; čo nevidieť што не ві́діти

čo' *spoj. 1* *obyč. v spojeniach* čo і, čo ај, čo ако, čo hned', čo priam най, як бы не; якый бы не; rôjdem čo ako bude пі́ду бу́дь што бу́де; príde čo ај potme она́ при́йде і кі́дь бу́де тма **2** (*uvádza časové vety*) ті́лько, як ті́лько; ме́джі тым як...

čo' *cit.:* ale čo! но што!, і́ці што!; но гей!

čoby, zosilnené čožeby *čast.* і́ці што!, як бы не так!; ale čo! як бы не так!

čochviľa *prisl. 1* (*onedlho, čoskoro*) о ми́нутку; штоско́ро; онедо́вро; ~ príde він (она́) при́йде штоско́ро **2** (*veľmi často*) барз ча́сто

čokolád//a –y *ž* чокола́да; tabuľka ~y та́блічка чокола́ды; mliečna ~ молóчна чокола́да; oriešková ~ ори́шкова чокола́да; piť ~u пити чокола́ду

čokoládov//ňa –ne *ž* чоколадо́ва фабрика, чоколадо́вня –і *ж*

čokoládovohnedý чоколадо́во-рудый, чо-коладо́вый, чоколадо́вой фа́рбы

čokoládovľý чоколадовый; ~á zmrzlina чоколадова змерзлина; ~á farba чоколадова фарба

čokol'vek zám. 1 *neurč.* што бы не, хочьшто; *nech povie ~, všetko je lož* што бы він не повів, вшытко є кламство **áбо** лож; *môžeš robiť ~, všetko je zlé* можеш робити што хочеш, вшытко є зле **áбо** недобре 2 *vzťaž.* вшытко, што

čoraz prísł. s 2. st. *príd. a prísł.* все, чим раз; ~ viac все вѣце; ~ horšie все гірше

čosi prísł. штось, даштó

čosi-kamsi zám. prísł. скóро

čoskoro prísł. штоскóро

čo-to zám. штось

čože 1 zám. opyt. што (же); o čomže hovorí? о чім же він говоритъ? 2 *zám. prísł.* чом (же), нашто (же) 3 *časť.* подумаш

čožebý p. čoby

čpavkový аміачный

čpavľok -ku *m chem.* аміак -а

čpravý розыдäючий, драждивый; ~ zápach драждивый запах

čpieť čpie črejú *nedok.* драждиво пахнути

čremchľa -y ž черѣмуха

črep -a/-u 1 череп(ок), одлóмок; ~y z pohára черепкы з пóгара 2 черепок, кветінäч; *kvetý v ~och* квіткы в черепках, в кветінäчах

črepinľa -y ž череп(ок), одлóмок, черепина; ~ granátu черепина гранäта

črepník -a *m* черѣпник

črevnľý кышкóвый; ~ týfus брішний тífус; ~á peristaltika перистäлтíка кышок; ~é choroby кышкóвы хворóты

črevľo -a *s* кышка, чѣрево; *hrubé ~* грубä кышка; *tenké ~* тóнка кышка; *slepé ~* слíне чѣрево, апендíкс; *vypustiť niekomu ~á ľud.* выпустити кышкы дакóму

čriedľa -y ž (*kráv, kôz, oviec*) черѣда, стäдо

črienkľa -y ž рúчка, рукоятка; топориско; *kostenä ~* кістянä рúчка

črieľľice -ic ž *mn. č. (j. č. -ica) kniž.* топäнкы, топäночкы; *lakované ~* лаковäны топäнкы

črpäk -a *m* черьпак, наберäчка

črpľat' -ä -ajú *nedok. expr. 1 (naberať)* наберäти, черьпати 2 (*po troche sa vylievat'*) выливать ся, плѣ ся; течѣ; *na dlážku mu ~alo mlieko z misky* на зѣмлю у нѣго молóко лляло ся з мискы

črpľnúť -ne -nú *dok. expr. 1 (nabrat')* набрäти, зачерьпнути 2 (*trochu naliat', odliat'*) трóшѣкы налляти, одлляти, влляти

črtľa -y ž 1 (*charakteristická vlastnosť*) риса; *povahová al. charakterová vlastnosť* влäстность, риса харäктера 2 *obyč. v mn. č. ~y* рисы; *jemné ~y tväre* тонкы рисы твäри 3 (*čiara, kontúra*) черта, лíнія 4 *lit.* черта; *cestopisná ~* подорóжна чертä; *autobiografická ~* автобиографíчна чертä 5 *nashmärok (vykres), skíca; v hrubých al. hlavných ~ách* в грубых áбо глäвных áбо основных чертäх

črtľat' -ä -ajú *nedok. 1* рисовäти, тягäти лíнию; ~ *po papieri* рисовäти на пäпíрi 2 *prep.* рисовäти, ковäти, сновäти; *v duchu si ~al smelé pläny* в дýху ты собí ковäв áбо сновäв смíлы плäны

črvač p. červač

črvotoč -e ž червотóч -а *m*

črvotočinľ a -y ž червотóч, червотóчина

črvotočivľý червотóчный; ~é drevo червотóчне дѣрево

čučľo -a *s expr.* псих

čučoriedľie -ia *s hrom.* яфырнича, яфырники

čučoriedkľa -y ž 1 яфыра 2 *mn. č. ~y* яфыры

čudäckľy чудäцькый; ~e spôsoby чудäцькы спóсобы áбо манѣры

čudäctvľo -a *s* чудäцтво

čuäk -a *m* чудäк

čudesnľý чудѣсный, необычäйный, дíвный; ~é sny чудѣсны сны

čudnľý чúдный, дíвный, необычäйный; ~ *človek* чúдный чоловíк; ~á otázka чúдный вопрóс

čudľo -a *s 1 (niečo zvläštneho)* чúдо 2 (*strašidlo*) страшóк; *dívali sa naň ako*

на нежакé ~ позерáли ся на нёго, як на даякый страшок **3** (*vo funkcii prisudku*) чўдо; nie je ~, že neprišiel не чўдо, же він не прийшов

čud//lovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. komu, čomu, nad čím i bezpredm.* чўдовати ся кóму, чóму; ~ujem sa vám, že tu stojíte чўдную ся я вам, же ту стоїтé

čuch -u *m* чух; *stratiť* ~ стратити чух; má vyvinutý ~ мать розвинутый чух áбо мать óстрый чух; nikde ani ~u, ani šuchu не чўти áни мўхы

čuch//ať –á –ajú *nedok.* чўхати, нюхати

čuchov//ý чухóвый, нюхóвый; ~ *perv* чухóвый нерв; ~é ústroje óпраны чўху

čujn//ý *v rôzn. význ.* чўйный; ~ *spánok* чўйный сон; ~á duša чўйна душá

čul//ý **1** (*živý, bystrý*) чўпый, живый, бóдрый, оживіня; ~ *človek* чўпый чоловiк; ~ *guch* оживіня; ~á debata живá дiскўсия **2** (*hojný*) живой, дiятельный; ~á účasť живá áбо дiятельна ўчасть; ~é styky шырóке спóйна

čum//ieť –í –ia *nedok. na koho, čo expr.* чумiти, тарашчiти, вытарáщовати; вытарáщовати óчи; ~ *do knihy* чумiти, позерáти до книжки

čup//ieť –í –ia *nedok. expr.* чупiти; deti ~eli *v kruhu* дiти чупiли в крўгу

čupk//ať sa –á sa –ajú sa *nedok. expr.* чўпкати ся, купáти ся, плéскати ся; deti sa ~ajú *vo vode* дiти плéскають ся во вóдi

čup//núť si -ne si –nú si *dok. expr.* чўпнути собі

čurč//ať –í –ia *nedok. expr.* чурчáти

čuš//ať –í –ia *nedok. expr.* **1** чушáти, не бiсiдовáти, быти тихо **2** (*nehýbať sa*) сидiти тихо, сидiти дóма; ~í ako voš pod chrastou *al. ako myš v diere* сидить як кiдь бы до рóта вóды набрáв; чўшыть як рыба, сидиш тихо як рыба

čuť čuje čujú *nedok.* **1** (*počuť*) чўти; čujeme ho hovoriť мы чўе́ме ёго говорити; ~ hlasy чўти гóлосы **2** (*cítiť*) чути ся; srdce čuje сёрдце чўе; čuť chlad чўти хóлод, зимў

čutor//a –y ž **1** (*fľaša*) плóска фляшка **2** (*násadka na fajku*) чўторка

čuv -u *m zastar.* нерв

čvach//tať sa –tá sa/-ce sa –tajú sa/-cú sa *nedok. expr.* шляптати ся (по бóпотi)

čvarg//a –y ž *hromad. pejor.* чвáрѓа, свóлоч, збёрба, гáведь ж

čvíkot//a –y ž чвiкóта, дрозд-чвiкóта

čviko//tať –tá/-ce –tajú/-cú *nedok. expr.* щебетáти

čvirik//ať –á –ajú *nedok.* чвiрiкати; už o tom vrabce na streche ~ajú o тiм уж i вороблi на стрiци чвiрiкають

čvrk//ať –á –ajú, **čvrk//ať** –á –ajú *nedok. expr.* **1** *o vode al. riedkom blate* чвирькати, бўлькати **2** гурчáти, шквырчáти; ~á tu *v žalúdku* в бiрiци ёмў шквырчiть

čvrlik//ať –á –ajú *nedok. expr.* **1** (*čvirikať*) чвiрiкати, щебетáти; vrabce ~ajú вороблi чвiрiкають **2** (*o svrčkoch*) стрекотáти, чвiрiкати **3** *pejor. (falošne, zle hrať na husliach)* тырликати, тыдликати, пилика-ти

D, Ď

d [d i dé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (латинське) д *neskl. s*; malé d малéньке д; veľké D велике Д; tvrdé d твердé д; mäkké ď мягкé д **2** *hud. pe neskl. s*

dači zám. **1** (*hocihoho*) дачiй, чiйсь **2** (*čísi*) чiй-то

dačo zám. **1** (*hocičo*) даштó, штось, хóцьшто; daj mi ~ дай ми даштó **2** (*čosi*) штось, даштó; tam ~ leží там штось лежыть **3** (*časť niečoho*) даштó, штось; ~ už viem я уж штось знам; ~ zostalo i nám даштó зостáло i нам; je na tom ~ pravdy є в тiм i кус правды **4** *vo význame prísl. a) v spojení s 2. st.* даштó; ~ viac даштó вéце(й); ~ lepšie даштó лiпше; б) *v spojení so slovesom sa neprekladá*; ten sa ~ nacestoval він напутовáв ся; ~ znamenať даштó знáчiти; то je ~! а) (*vyjadruje vysoké hodnotenie*) тотó е́сть уж даштó!; б)

(vyjadruje podceňovanie) тотó є нáніч áбо нýла, пустяк

dada –y ž zastar. пестýнка

dadov –a m zastar. шкóлка, дítьска шкóлка; матёрська шкóла

dajako zám. prísl. 1 (hocijako) дáяк 2 (akosi) якóсь

dajaký zám. 1 (hocijaký) даякый 2 (akýsi) якыйсь, якыйська

dajed/len zám. 1 даякий, дакотрый 2 –ni mn. č. (да)єдны, дакотры, мнóгы

dajsamisvete cit. подýмаш

dakam zám. prísl. 1 (hocikam) да́дэ, хóцьде 2 (kamsi) десь

dakde zám. prísl. 1 (hocikde) да́дэ 2 (kdesi) десь, десь-то

dakedy zám. prísl. 1 (niekedy) да́коли 2 (kedy) ко́лись

dáko p. dajako

dakoľko čisl. да́кільки

d'akovací p. d'akovný

d'akľovať –uje –ujú nedok. 1 komu, za čo дяковати ко́му, за што; –ujem vám! дякую вам!, благодарю вас!; ~ujem (rekne) а) благодарю вас, красні дякую; б) iron. дякую, благодарю понижені 2 komu, čomu, za čo (vd'ačiť) быти завязáным ко́му, чо́му al. konštrukcia s вдяка ко́му, чо́му; за to ~ujem jemu за тотó я завязáнный ё́му; ~ niečomu predl. вдяка чо́му, завдякы чо́го; ~ bohu дяковати бо́гу, сла́ва бо́гу

d'akovný дяко́вный, благодарственный; ~ list дяко́вне, благодарственне письмо; ~ telegram дякуючий, благодарственный телегра́м

dakto zám. 1 (hocikto) дахто́, хóцьхто 2 (ktosi) хтось, хто-то

daktorý zám. дакотрый, даякий, е́ден із ко́го, чо́го; ~ stôl е́ден із тых сто́лів; ~ z vás дакотрый із вас, е́ден із вас

daktyl –u m lit. да́ктіль m

daktylský lit. да́ктілічний

dáky p. dajaký

d'alej 1 prísl. да́льше, да́ле; čítajte ~ чи́тайте да́льше, да́ле, продо́вжуйте чи́тати 2 čast.

(pri vypočítavaní) затым; ~! • ~! (odpoveď na zakľopanie) да́ле!, во́йдьте!; a tak ~ i так да́ле; nevidieť si ~ od nosa žart. не ві́дити да́льше сво́го но́са; romaly ~ zajedš [prísl.] пома́пы да́ле за́йдеш áбо тихше і́деш, да́льше бу́деш

d'aleko 1 prísl. 1 далéко; ~ odtiaľto далéко óдты 2 (oveľa) далéко, намно́го, знáчні; ~ menej далéко áбо намно́го мéнше; je ~ lepši ako ty він намно́го áбо далéко лі́пший те́бе; byť ~ od niečoho быти далéко од дачо́го áбо од чо́гось; ~ zájsť (veľa si dovoliť) далéко за́йти

d'aleko 2 –a s далéко; od –a, z ~a іздалéка, здалéка; do ~a до далéка

d'alekohľad –u m далеко́гляд; (na jedno oko) телеско́п

d'alekonosný voj. далеконо́сный; ~é delostrelectvo далеконо́сна артіле́рія

d'alekopis –u m далеко́пис, телета́йп

d'alekosiahly далéко сяга́ючий, далéко пере́вышуючий; ва́жный, серье́зный; ~é následky далéко дося́гаючі áбо ва́жны на́слідкы; ~ význam вели́ке áбо серье́зне значі́ня

d'aleko-široko prísl. далéко-шыро́ко, далéко наоко́ло

d'alekozrakosť –ti ž далекозра́кость, да́лекору́кость ж

d'alekozraký далекозра́кий, да́лекору́кий

d'alek 1 далéкий, оддалéный; ~é krajiny далéкы кра́їны; ~á cesta далéка доро́га; ~á minulosť далéке мину́ле; ~ príbuzný далéка ро́дина 2 (d'alekosiahly) далéко сяга́ючий, да́леко і́дучий, ва́жный, серье́зный; ~ dosah серье́зне áбо ва́жне значі́ня; ~é následky ва́жны áбо далéко сяга́ючі на́слідкы; Ďaleký východ Далéкий выход, восток; skok ~ šport. ско́к до далéка

d'alšľ 2. st. k d'aleký 1 кус да́лший, ве́ще оддалéный 2 далні́ший; ~ vývin далні́ший, настúпный ро́звиток 3 (nasledujúci) слі́дуючий 4 (nový) но́вый; ~ dôkaz но́вый до́каз 5 (ostatný) дру́гий, оста́тний; а ~ i оста́тны, і дру́гы 6 hovor.

(o príbuzenstve) далёкий, vzdalёный; ~ia rodina далёка, vzdalёна родина

daltonist/la –u *m* далтоніста *m*

daltonizm/lus –u *m lek.* далтонізм

dám/la –y *ž* 1 **dáma** 2 (*hra*) да́ма; hrať ~u гра́ти да́му 3 *šach.* да́ма; (*v hre na dámu*) да́ма 4 *kart.* да́ма, ё́со

damask –u *m* дама́шок

damaskový дамашко́вый

Damokl/les –a *m mytol.* Дамо́кл; ~ov ме́ч Дамо́клів меч

dámskyl/y 1 да́мский, же́ньский; ~ krajčír да́мский а́бо же́ньский кра́йчір; ~ bielizeň да́мскы а́бо же́ньскы спі́дні шма́ты, да́мска а́бо же́ньска білі́знá ; ~a spoločnosť да́мска о́бщность; ~a volenka да́мами воле́ный та́нець 2 *šach.* да́мский; ~ gambit да́мский га́мбіт

Dán –a *m* Дан

daň dane *ž* 1 дань; daň zo mzdy дань з выплаты; vyrúbiť ~ niekomu вы́рубати дань да́кому 2 *hist.* дань ж; splácať ~ niekomu сплacháти дань да́кому

dánčin/la –y *ž* да́ньский язы́к

Dánk/la –y *ž* Да́нка –ы

daňovník –a *m* да́нёвник

daňovl/y да́нёвый; ~ poplatok дань; ~ úrad да́нёвый у́ряд; ~á úľava да́нёве послабле́ния

dánsky да́ньский

dan/lý *v rôzn. význ.* да́ный; za ~ých okolností в да́ний ситуа́ції; ~á priamka *geom.* да́на́ пряма́ (лі́нія)

dar –u *m* 1 дар, подáрок; dať do ~u дати до да́ру, подáровати; dostať do ~u достáти до да́ру 2 (*talent*) дар, да́рования; ~ rečí дар ре́чі а́бо сло́ва

darcl/la –u *m* да́рователь, же́ртвователь; ~ krvi да́рователь кро́ви

darček –a *m* да́рчік, подару́нок

darebáč/liť –i –ia *pedok.* даребачі́ти, лайда́чити

darebák –a *m* 1 (*lenivec*) дареба́к, ла́йдак, лі́нєх 2 (*naničhodník*) на́ніч негóдный, мерза́вець 3 (*o deťoch*) песту́н, пестёш

darebný 1 (*lenivý*) лі́нивый 2 (*naničhodný*) негóдный

dar/liť sa –í *sa len* 3. os. *nedok.* 1 *komu* да́рити ся, удава́ти ся; všetko sa mu ~í ё́му вшы́тко да́рить ся а́бо уда́вать ся; práca sa (mu) nedarí робóта (ё́му) не да́рить ся а́бо робóта (ё́му) не ве́де ся, робóта ё́му не іде́; v škole sa mu ~í в шко́лі ё́му ве́де ся до́бри, в шко́лі ё́му да́рить ся, в шко́лі він до́бри у́чить ся 2 *neos. čomu* (*o rastlinách*) да́вати до́бру уро́ду, до́бри рости; ovsu sa u nás ~í овес у нас до́бри росте́, овсу́ у нас да́рить ся, овес у нас да́вать до́бру уро́ду; ovciam sa tam nedarí ві́вцям там не да́рить ся 3 *komu neos. zastar. (vodiť sa)* жы́ти; ako sa vám ~i? як жы́єте?, як вам ве́де ся?, як ся ма́те ?

darmo *prísl.* 1 (*zadarmo*) да́рьмо, задáрьмо, беспла́тні 2 (*zbytočne*) надáрьмо, да́рьмо; ~ sa snažíš да́рьмо, надáрьмо ты нама́гаеш ся; 3 (*v prísudku*) не є о чім, не ма́ть значі́ня, не сто́їть; ~ vravieť ! не є о чім а́бо не сто́їть говори́ти! ~ je! ні́ч не зро́биш!

darmojed *pejor.* да́рьмоїд *p.* **darmožrác** да́рьможра́ч

darmošľap –a *m pejor.* поваля́ч, дареба́к

darmožrác –a *m pejor.* да́рьможра́ч, да́рьмоїд

daromnic/la¹ –e *ž* пу́стячі́на, ма́лость, дрі́бни́ця

daromnic/la² –e *ž* лі́нєшка, дареба́чка, лі́ни́ва же́на́

daromník –a *m* лі́нєх, дареба́к, лі́ни́вый, на́нічгóдный чо́лові́к

daromnl/y 1 да́ре́мный, непотре́бный, ма́рный, пу́стый; ~é rečí да́ре́мны а́бо пу́сты ре́чі 2 (*ltnivý*) лі́ни́вый, недба́ливый

darovac/lí да́ро́вный; ~ia listina да́ро́вный за́пис (докуме́нт)

darovanl/y да́рова́ный, подарова́ный; ~ému koňovi nehľaď na zuby да́ро́ваному ко́неви не по́зерáють на зу́бы

dar/ovať –uje –ujú *dok. komu* даровати, подаровати; ~ niekomu život a) (porodiť) даровати або дати живот дакому, привести на світ дакого б) (*nezabiť*) дарovať život niekomu даровати живот дакому; to ti nedarujem totó я тобі не одпущу або не пребачу

darúnok *nár. p. dar*

darwinist//a –u *m* дарвініста –ы *m*

darwinizm//us –u *m* дарвінізм

darwinovský дарвіньський

d'as –a *m* чорт; ~ ho vie чорт ёго знать; do ~a! до чорта!

d'asn//o –a *s* ясно; *obyč. v mn. č.* ~á ясна

d'asnovllý; ~é *spoluhlásky lingv.* ясновы або алвеоларны согласны

dať dá dajú *dok. 1 v rôzn. význ.* дати; ~ knihu дати книжку; ~ adresu дати адрэсу; ~ rôžičku pożycziti, дати pożyczку або надбвг; ~ do дагу подаровати; ~ knihu do väzby дати книжку звязати; ~ do prenájmu дати до арэнды; ~ k dispozícii дати к диспозіції; ~ za niečo sto eur дати або заплатити за даштó сто евр; ~ za ucho дати за ўхо; ~ po papulí *vulg.* дати по папулі; ~ úlohu дати задачу; ~ slobodu дати слободу або волю; ~ rozkaz дати рóсказ або приказ; ~ radu дати рáду або порáдити; ~ súhlas дати соглашіня або догодnúти ся; ~ prednosť упредностнити; ~ odpoved дати одповідь або одповісти; ~ ďalej дати дáльше або передати, повісти дрýгим; ~ zapomenie дати знак або сiгнал, сiгналізувати; ~ výpoved а) (*niekomu*) дати wypowiedь (дакому), уволнити (дакого) з робóты; б) дати жáдость о одхóді з робóты; ~ slovo а) дати слóво; б) (*sľúbiť*) дати слóво, пообіцяти; ~ záruku а) дати зарúку, заручіти ся або дати гарáнцію, гарантовати; б) (*na niečo*) дати гарáнцію (*na товáр*) **2** (*nechať, dovoliť*) дати, по-зволити; ~ dohovoriť дати договорити **3** (*položiť, vložiť, umiesniť, obliecť*) *prekladá sa rôznymi slovesami*; ~ do aktovky положи́ти до актóвки або до та́шки; ~ на

poličku положи́ти на по́лічку; ~ do flaše дати або напляти до фляшкы; ~ si klobúk на hlavu дати або положи́ти собі ка́пап на го́лову; ~ skriňu o kúsok ďalej одсýнути скриню трошéчки дáльше або посýнути скриню; ~ stôl bližšie посýнути стіл бли-же; ~ preč дати гет; ~ do zoznamu дати до списка **4 v spojení so slovesnými podst. menami** пустити; ~ do obehu пустити до обі́гу; ~ do výroby пустити до вырòбы; ~ tovar do predaja дати або пустити товáр на прóдай **5** (*rozkázať*) рóсказа́ти, приказа́ти; ~ doniesť рóсказа́ти, приказа́ти або дати принéсти **6** (*objednať*) обі́днати; ~ si ušiť oblek обі́днати (собі) ушы́ти а́нцур; ~ si zákusok обі́днати (собі) кола́чик, за́кусок **7 s neurč. a so zvratným zám. sa prekladá sa zvratným slovesom**; ~ sa ostrihať, oholiť дати остричі́ ся, обры́твити ся (*y gólniča*); ~ sa vyfotografovať дати сфотóграфовáти ся, зня́ти ся **8 s neurč. a so zvratným zám. sa** (*pripustiť*) позво́лити, допу́стити; nedaj sa využívať не позво́ль выужывáти ся, експлоатовáти ся; nedá sa oklamať ёго не окла́мнеш, він не дасть ся окла́мати або ёго не перевéдеш; nedá sa presvedčiť ёго не пересвiдчiш або він не дасть ся пересвiдчiти **9 koho, kam** оддати (учі́ти ся), послáти; ~ na remeslo послáти (*učímu ся*) на ремéсло; ~ na výchovu дати, послáти на выхову; ~ do zamestnania послáти робити **10 hovor. (predať)** од-дати, продати, пустити; ~ lacnejšie дати, продати, пустити тýнше; ~ za facu од-дати за ба́гов **11 na koho, čo** (*poslúchnuť*) послýхати ся кóго, чóго, послýхати кóго; ~ na reči niekoho прислýхати ся к да́чіім словáм, послýхати дакого **12** (*vyžiadať si*) стои́ть *nedok.*; ~ veľa práce, námahy сто-и́ть вéлє робóты, намáгы, вéлє сил; ● ~ gól šport. дати, стрі́лити гол; ~ kôš šport. hovor. (*v basketbale*) дати кош; ~ do väzenia дати до арéшту, арештовáти; ~ do kliatby прокля́ти; ~ do novín дати до новинóк, опубліковáти, надруковáти в новинці;

~ na papier дати на папірі; ~ si rady s niekým, niečím дати собі рады з даким, з дачім; ~ si záležať na niečom старостливо выповнити дашто́; ~ život za niekoho (od)дати живот за дакого; ~ do poriadku дати до порядку; ~ za pravdu niekomu дати за правду дакому, догодну́ти ся; ~ najavo дати порозумити; ~ niekomu niečo na vedomie дати зна́ти дакому о дачім; ~ si pozor быти осто́рожным, обе́режным; ~ rokoj niekomu, niečomu дати по́кій дакому, дачо́му а́бо зохабити в по́кої дакого, дашто́; ~ košom niekomu дати ко́шом дакому (*жена́чови а́бо хло́нцєви при та́нці*); ~ dobrú пос пожелáти спо́кійну а́бо до́бру ніч; ~ zbohom дати збо́гом, попрощáти ся, розлучі́ти ся; dajme tomu да́йме то́му

dat' sa' dá sa dajú sa *dok.* **1** *do čoho (pustiť sa)* дати ся, взяти ся, ухóпити ся за *што*, зачати *што*; ~ sa do práce ухóпити ся за робóту; ~ sa do plaču зачати пла́кати, запла́кати, роспла́кати ся; ~ sa do behu пустити ся а́бо зачати біжа́ти; ~ sa na útek дати ся утікáти **2** *kam (pobrať sa, ísť)* іти, побра́ти ся; ~ sa poľom піти по́лєм а́бо че́рез по́ле, по по́лю; ~ sa doprava, doľava іти допра́ва, долі́ва а́бо піти напра́во, налі́во

dat' sa' dá sa *nedok. neos.* мож *s neurč.*; dá sa predpokladať мож предпола́гати а́бо предпoкладáти; nedá sa не мож • nedá sa nič robiť, čo sa dá robiť! не мож ніч робити, што ся дасть робити!

dáta dát *s pomn.* да́ны; štatistické ~ штатисті́чны да́ны, да́ны штатисті́ки

d'at//el' -la *m* жо́вна -ы ж

d'telin//a -y *ž* кома́нція -і ж

d'atelinisk//o -a *s* кома́нчанка

datív -u *m gram.* даті́в, даю́чий пад

datív//y gram. prid. k datív; ~ tvar фо́рма даті́ва; ~a väzba вяза́на з даті́вом

dat//la -le *ž* да́тля

dat'ovnik -a *m* датлє́вник

dat'ov//ý датлє́вый; ~á palma датлє́ва па́лма

dat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* датовáти; ~ list датовáти пись́мо; ~ pamiatku датовáти па́мятку; ~ rukopis do XII. (dvanásteho) storočia датовáти рýкопис до XII-го (двана́дцятoгo) сторóча, односити рýкопис к XII-му (двана́дцятoмy) ві́ку

dat//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* датовáти ся, односити ся (*к да́я́кoмy часý*)

dátum -u *m* **1** да́тум; ~ narodenia да́тум народжіня; historický ~ історі́чний да́тум **1** (*deň*) да́тум; aký je dnes ~? який днесь да́тум а́бо яко́го є днесь(ка)?

dátumovk//a -y *ž* *hovor.* датумо́вка, шта́мпель *m* з да́тумом

dátumov//ý датумо́вый; ~á pečiatka дату́мо́ва печа́тка, шта́мпель *m* з да́тумом

dav -u *m* товпа́, ма́са, грома́да, ко́па; ~ ľudi ма́са наро́ду

dáv//ať -a -ajú *nedok. 1 v rôzn. význ.* дава́ти; ~ peniaze дава́ти піня́зи; ~ mlieko (*o krave ap.*) дава́ти мо́ло́ко; zem ~a úrodu зе́мля дава́ть урожа́й; ~ do daru дава́ти до да́ру, дарова́ти; ~ do prenájmu а) (*dom*) дава́ти в на́єм, прина́йма́ти; б) (*pôdu*) дава́ти в а́ренду; ~ úlohu дава́ти зада́чу; ~ rozkaz дава́ти ро́сказ, прика́зовати; ~ prednosť niečomu упредно́стнёвати; ~ odpoveď дава́ти о́дповідь, о́дповідáти; ~ slovo а) дава́ти сло́во (*hovornuť*); б) (*sľubovať*) дава́ти сло́во, о́бця́ти (*кóмусь што*); ~ záruku а) дава́ти га́ра́нцію, га́рантова́ти; б) (*na niečo*) дава́ти га́ра́нцію (*na това́р*) **2** (*nechávať, dovoľovať*) дава́ти, позово́льова́ти **3** (*klásť, vkladáť, umiestňovať, obliekať*) *prekladá sa rôznymi slovesami*; ~ do aktovky кла́сти до та́шки; ~ na poličku дава́ти на по́лічку; ~ do fľaše нали́ва́ти до фла́шки; ~ si klobúk na hlavu дава́ти ка́лап на го́лову; ~ dolu дава́ти до́лов, знимáти; ~ preč дава́ти ге́т **4** *v spojení so slovesnými podst. menami* пу́ща́ти; ~ do obehu пу́ща́ти до о́бігу; ~ do výroby пу́ща́ти до вы́робы **5** (*kázať*) ра́дити, прика́зовати **6** (*objednávať*) о́біднава́ти; ~ si ušiť kabát о́бідновати а́бо дава́ти

собі ушити зимник *або* зимушній *кабат* 7 *s neurč.* а *so zvratným zám.* *sa prekladá sa zvratným slovesom*; ~ *sa strihať, holiť* стричі ся, бривити ся (*у голіча*) 8 *s neurč.* а *so zvratným zám.* *sa (pripúšťať)* позволёвати, допущати; *nedávaj sa využívať* не позволёй выужывати ся 9 *koho, kam* отдавати (учіти ся), посылати; ~ *za učňa niekoho* отдавати за учня дакого 10 *hovor. (predávať)* отдавати, продавати; пущати 11 *na koho, čo (poslúchať)* слухати ся *кого, чого, слухати кого* 12 *len nedok. hovor. (hrať v kine, divadle ap.)* давати, іти *so zmenou vetnej konštrukcie*; *čo dnes ~ajú?* што днес іде *або* давають? • ~ *gól šport.* давати, стрілити гол; ~ *do väzenia* давати до арешту, арештовати; ~ *do povín* давати до новінок, опубліковати *або* друкувати в новинці; ~ *do poriadku* давати до порядку; ~ *za pravdu* *niekomu а)* згоднути ся з даким; *б)* признати дацію *правду* *або* правоту; ~ *pajavo* давати по-розумити; ~ *si pozor* бути осторожним, бути внимаючим, варовати ся; ~ *košom* *niekomu* давати дакому кошом *або* одказовати дакому (*не питу, наприклад, з даким танцёвати і т. д.*)

dávľat' sa – *a sa –ajú sa nedok.* 1 *do čoho (púšťať sa)* брати ся за *што*, зачинати *што*; ~ *sa do práce* давати ся до роботи *або* брати ся за роботу 2 *kam (poberať sa, ísť)* іти, поберати ся

dáven/ie – *a s* давіня, натягованя; *je mi na ~* мене давить, натягує; *prostriedok na ~* срёдство на давіня, на натягованя

dávidl/o – *a s lek.* срёдство на давіня

davist//a – *u m* давіста (*член, сторóнник літературної групи „Дав“*)

davistický príd. k davista давістьський

dávľit'¹ – *i –ia nedok.* блювати, вертати страву з жолудка

dávit'² – *i –ia nedok. expr.* давити, дусити; *kašeľ ho ~i* кашель ёго давить, дусить

dávit' sa – *i sa –ia sa nedok.* давити ся, дусити ся

dávk//a – *y ž 1 (množstvo)* давка, порція; ~ *lieku* давка ліку; *smrteľná ~* смертельна давка 2 (*prídel stravy*) порція; *denná ~* денна порція; *krmná ~* кормна порція 3 *kuch.* порція 4 (*poplatok*) дань, поплаток; ~ *z majetku* дань *або* поплаток з маєтку 5 *voj.* давка; куломётна давка *або* давка з куломёту

d'avk//at' – *á –ajú nedok. (o psovi)* гавкати, брехати

dávkovač – *a m odb.* давковач, порцовач

dávk//ovat' – *uje –ujú nedok.* 1 *lek. chem.* давковати, порцовати 2 (*stravu, krmivo*) становити порцію

dávnejší давній, давніший

dávnejšie *prísl.* давніше, дость давно; *to je už ~*, *čo sa to stalo* *тото є уж давніше, што стало ся* *або* *тотó стало ся* *уж давніше*

dávno¹ *prísl.* давно; ~, *pradávno* давно-прадавно *або* давным-давно; ~ *predtým* давно перед тым *або* задóвго до *тóго*

dávnl/o² – *a s (давне)* минуле; *za ~a* *за давних часів, в давнім минулім*; *od ~a* *з давних часів, давно*

dávnominulý: ~ *čas gram.* давномину́лый (час), плюсквамперфёкт

dávnovek – *u m* давний вік, старина

dávnoveký давновіковий, старинний

dávnl/y 1 (*d'aleký*) давний, далёкий; ~ *i predkovia* давны прёдки; ~ *a minulosť* далёке минуле 2 (*starý*) давній, давніший, старый; ~ *a známosť* давніша зна́мость; ~ *priateľ* старый приятель; ~ *sen* давніший сон; *od ~ych čias* *з давних часів*; *za ~ych čias* *за давних часів, в мину́лості*

davovl/y ма́совий; ~ *é scény div.* ма́совы сцёны; ~ *á psychóza* *ма́сова псіхóза*

dažd' *dažďa m* додж *m aj pren.*; *prší ~* іде додж, па́дять додж; *dážd' kvetov* додж квітів; (*dostať sa*) *z dažďa pod odkvar* (достати ся) із огня та в полумя; *rásť ako huby po daždi* рости, як гриби по доджі

daždívl/y доджо́вий; ~ *é ročiasie* доджова по́года

daždínik – *a m* амбрёла – *ы ж*

dážd'omer –u/-a *m* доджомір

dážd'ovic/la –e *ž* *hovor.* доджова вода

dážd'ovk/la¹ –y *ž* *zool.* доджівка, доджёвый червяк

dážd'ovka² *hovor. p. dážd'ovica*

dážd'ov/ly доджовый; ~á voda доджова вода; ~á kvarpa доджова квáпка, квáпка доджý

dbat' dbá dbajú *nedok.* **1** о *koho*, що дбáти, стáрати ся о *кого*, чим; ~ о *deti* дбáти о дитéй; ~ о *čistotu* дбáти о чистотý **2** о *čo al. aby s ved/ajšou vetou* спідити за чим áбо за *тым*, жебы **3** *na koho*, що звертáти уváгу на *кого*, *што*; *nedbat'* на *nikoho* на *никого* не звертáти уváгу; *nedbám!* не дбам!, мi вшытко єдно! най!

dcér/la –y *ž* донькá ж, влáсна дівка; *krstná* ~ крéсна дівка, крéсна

dcérin доньчiн, влáстной дівкы; ~a *kniha* доньчiна книжка, книжка донькы áбо влáстной дівкы

debak/el –la *m* дебáкел, катастрофа ж, неýспiх; *utrpieť* ~ потерпiти дебáкел, неýспiх; *morálny* ~ морáльний дебáкел, неýспiх

debat/la –y *ž* **1** дiскýсiя; ~ о *politike* дiскýсiя áбо дебáта о полiтiцi, на полiтiчны тéмы; *vedecká* ~ наýчна дiскýсiя **2** *polit.* дебáты *romn.* спóры; *parlamentná* ~ парламéнтны дебáты áбо спóры; *bez* ~y *hovor.* без сýмнiву, без дебáты, без рéчi, без дiскýсiї

debat/ovat' –uje –ujú *nedok.* дебатовáти, дiскутовáти, обсýджовати

debet –u *m* účt. дéбет

debetný účt. дебéтный

debil –a *m* lek. дéбил

debilný lek. дебiльный

debn/la –y *ž* бéдня

debnár –a *m* беднярь –я *m*

debnársky беднярьский; ~ *majster* беднярьский мáйстер, беднярь

debnárstv/lo –a *s* **1** (*remeslo*) беднярьске ремéсло **2** (*dielňa*) беднярьска май-стрóвска

debnen/lie –ia *s* *tech.* **1** (*dej*) беднiня, обивáня дóскамы **2** деревяне обивáня

debníčk/la –y *ž* *zdrob.* беднiчка (невелика бéдня)

debn/it' –i –ia *nedok.* обивáти (дóскамы)

debrecink/la –y *ž* дебрецiнка (*sóрта ма-дьярьской буджéной колбáсы*)

debut –u *m* дéбүт

debutant –a *m* дебүтáнт

debut/ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* дебүтовáти

decemb/ler –ra *m* децéмбер

decemdrový децембрóвый

decentralizác/la –ie *ž* децентрализáция

decentraliz/ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* децентрализовáти

deci *neskl. s* *hovor.* дéцо; ~ *vodky* дéцо вóдки

decilít/ler –ra *m* децилiтер

decimálk/la –y *ž* десятинны вáгы

decimáln/ly десятинный, децимáльный; ~a *sústava* децимáлна сiстéма; ~e *váhy* десятинны вáгы

decimet/ler –ra *m* децимéтер

decim/ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* **1** *rosstríľevati/rosstríľati* áбо за-стрiлiти áбо завiсити кáждого десятого **2** *nedok. pren.* зничiти, лiквiдовáти (*скóро цáлком*)

deck/lo –a *s* дiтина –ы *ж*

decový *príd. k* *deci*; ~ *rohár* децóвый пóгар

dečk/la –y *ž* дéчка

ded –a *m* *v rôzn. význ.* дiдо

dedič –a *m* дiдич, наслiдник *aj pren.*; *zákonný* ~ закóнный наслiдник áбо дiдич

dedičk/la –y *ž* дiдичка, наслiдниця

dedičnosť –ti *ž* наслiдство, дiдичность

dedičn/ly наслiдницький; *to je jeho* ~á *vlastnosť* тотó є ёго наслiдство; ~á *choroba* наслiдницька хворóба; ~é *právo* а) (*na majetok*) наслiдницьке правó; б) (*právo dedenia*) правó наслiдства; ~ *hriech bibl.* першорóдний грiх

dedičsk/ly *príd. k* *dedič*; ~ *podiel* часть наслiдства; ~á *daň* дань з наслiдства; ~é *právo* а) (*na majetok*) наслiдницьке правó; б) (*právo dedenia*) правó наслiдства

dedin//a –у ž валал, селó; rodná ~ родне селó; žit' na ~е жыти на валалі áбо в селі; Potemkinove ~у Потёмкинське селó (фалшованя дійсности); španielská ~ іспанське селó (даштó незна́ме)

dedinčan –а т валалча́н, селча́н; жытель валалу́ áбо селá, сельський áбо валальський жытель

dedinčank//a –у ž валалча́нка, селча́нка; валальска áбо сельска жытелька

dedinsk//ý валальський, сельський; ~á škola сельска шко́ла; ~á chudoba сельска бідно́та

ded//it' –і –іа *nedok. zried. s dok. čo po kom* дідити áбо наслідувати *што од ко́го*; ~ majetok дідити áбо наслідувати маєток

dedit' sa –і sa –іа sa *nedok.* дідить ся áбо переходить по наслідству

dedk//o –а т дідко

ded//o –а т дідо

defekt –у т **1** (*chyba*) дефе́кт, недоста́ток; telesný ~ фізичный недоста́ток **2** (*na aute, bscykli*) дефе́кт (душы), продіра́вэна áбо пробита душа́

defektn//ý **1** дефе́ктный **2** (*fyzicky*) дефе́ктный; ~é dieťa дефе́ктна дітина

defenzív//a –у ž дефензі́ва, оборо́на, оборо́нна та́ктика

deficit –у т *ekon.* дефі́ціт, убыток, стра́та

deficitný дефі́цитный, убы́тковый, страто́вый

defilé *neskl. s 1 voj.* дефі́ле, перегля́дка, походованя войск, славно́стный марш; vojenské ~ (славно́стна) перегля́дка войск, пара́д войск **2** *pren. kniž.* ці́лый ряд дачо́го; ~ myšlienok, spomienok ці́лый ряд думо́к, споминань

defilír//k//a –у ž *hovor.* дефі́ле, пара́д войск

defil//ovat' –ује –ују́ *nedok.* дефі́люва́ти, про- ходити ма́ршом (*на пара́ді, перегля́дці*)

definíc//ia –іе ž дефіні́ція, определі́ня

definitív//a –у ž *admin.* дефіні́тіва, на все áбо тырва́ле заділі́ня в у́ряді

definitív//y дефіні́твный **1** (*konečný*) ко́нечный; ~é rozhodnutie ко́нечне рі́шіння

2 (*trvalý*) дійсний; ~ profesor дійсний áбо дефіні́твный профе́сор

defin//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* дефі́нува́ти, определі́яти, дати/дава́ти дефіні́цію áбо определі́ня, определі́яти/ определі́ти

defláč//ia –іе ž *ekon. geol.* дефла́ція

deflačn//ý *príd. k deflácia;* –á *politika* полі́тика дефла́ції

deform//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok. 1* (*násilím*) деформова́ти **2** (*znetvorit'*) зміні́ти, знетворити; ~ skutočnosť знетворити дійсность

defraudant –а т дефравда́нт, спрене́врі́ник, марнотра́тник

defraud//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* дефравдова́ти, ро́страчова́ти, спрене- ві́ряти; ~ peniaze ро́страчова́ти пі́нязі

degenerác//ia –іе ž де́генера́ція, выро́джіння, ослаблі́ня áбо за́кырпа́ті́ня ті́ла

degeneračn//ý де́генера́чний, выро́д- жений, за́кырпа́чений; ~ proces де́генера́чний процéс; ~é príznaky прі́знаки выро́джіння áбо де́генера́ції

degenerovaný де́генера́ваний, выро́дже- ный, родо́во за́кырпа́чений áбо заостáлый; telesne ~ фі́зічно заостáлый áбо выро́джений

degener//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* де́генера́вати, родо́во заостáти/заос- тавáти, за́кырпа́ті́ти

degrad//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* де́градова́ти; **1** пони́жити (ро́дность), позба́вити (фу́нкції) **2** *pren.* зни́жити значі́ня

decht –у/-а смо́ла, дехт м ; kamennouhoľný ~ ка́мяноуго́льна смо́ла

dechtovaný пересмо́лений, дехтовáный

decht//ovat' –ује –ују́ *nedok.* смо́лити, про- смо́лити, дехтова́ти, нате́рти де́хте́м

dechtov//ý дехто́вый; ~é mydlo дехто́ве мы́дло

dej –а т **1** ді́яння, ді́я; ~ román *lit.* ді́я рома́ну **2** *gram.* ді́яння **3** (*proces*) процéс;

chemický ~ хемічний процес 4 *zastar. len v mn. č.* **deje** історія

dejepis — *m* 1 (*veda i vyučovací predmet*) історія; *novoveký* ~ нова історія; *hodina* ~ урiк історії 2 (*učebnica*) учiбник історії, історія

dejepis/lec — *sa m* 1 історик 2 *škol.* учiтель історії

dejepisectv/lo — *a* с історіографія

dejepisn/ý історичний; ~é úдаje історичні дані; ~ rabinet кабінет історії, історичний кабінет

dejinný історичний; ~ význam історичне значiня

dej/liny — *ín ž pomn.* історія; ~ sveta, svetové ~ історія світа, світова історія

dejisk/lo — *a s deji/šte* —šťa s čoho місце діяня, місце чого; ~ boja місце бiя

dejav/ly prid. k dej; ~ rámec рiмки діяня; ~á kostra оснiва сюжета, сюжетна оснiва, оснiва фiбулы; ~é podstatné meno *gram.* називник áбо субстантiв, означáючий діяня; називник зi значiнiм діяня

dejstv/lo — *a* дiйство, дiя

dejstv/ovat' — *uje —ujú nedok. kniž.* 1 (*učinkovat'*) робити, постiповати 2 екзистовати, ествовати

deka' *neskl. s hovor.* дiко, дiсять грiмiв

dekla² — *y ž hovor.* дiка, прикрывка

dekád/la — *y ž* декáда

dekadenc/lia — *ie ž* декадiнцiя

dekadent — *m* декадiнт

dekadentn/ly декадiнтний; ~é umenie декадiнтне iскyство

dekadentský декадiнтський

dekadentstv/lo — *a* декадiнтство

dekagram — *u m* декагрiм

dekan — *m škol. cirk.* дiкан

dekanát — *m* деканiт

dekanstv/lo — *a s škol.* 1 (*úrad*) деканiт 2 (*funkcia*) деканство

deklarác/lia — *ie ž* декларiцiя; ~ práv декларiцiя прав; *colná* ~ цiлна декларiцiя

deklarativn/ly декларативний; ~é vyhlásenie декларативне виголошiня, декларiцiя

deklar/ovat' — *uje —ujú nedok. dok.* декларовати, славностi виголосити; ~ ústavu декларовати конститyцiю

deklasovan/ly декласований; ~é živly декласованы елемiнты

deklas/ovat' — *uje —ujú nedok. dok.* 1 декласовати 2 *šport.* розбивати/розбити, перемагати/перемочити з високим рахyнком; ~ súpera цiлком розбити протiвника

deklas/ovat' sa — *uje sa ujú sa nedok. dok.* декласовати ся

dekoltáz — *e ž* деколтiе *neskl. s*

dekoltovaný деколтований

dekorác/lia — *ie ž* декорiцiя, украшiня

dekoracný декоративний; ~ materiál декоративний матерiál

dekorativn/ly декоративний, скрiшлiваний; ~é umenie декоративне iскyство

dekor/ovat' — *uje —ujú nedok. dok.* 1 декоровати, скрiшлiвати, украшати/украсити; ~ miestnosť скрiшлiвати мiстность 2 *koho (vyznamenat')* вручити/вручати коmu медiйлу за отличнi отмiтки; ~ radom вручити/вручати медiйлу

dekov/ly декoвий, вiгов дiсять грiмiв; ~é závažie кyля на дiсять грiмiв

dekrét — *u m* 1 (*nariadenie, výnos*) декрiт; *znárodňovací* ~ декрiт о нацiоналiзiцiї 2 *admin. (menovacia listina)* декрiт; *prepúšťací* ~ декрiт о увольнiнi; *prijímací* ~ декрiт о прiятi до роботи

del'b/la — *y ž* дiлiня, рiздiл, роздiлiня; ~ majetku дiлiня маєтку; ~ práce роздiлiня роботи

delegác/lia — *ie ž* делегiцiя

delegačk/la — *y ž admin. slang.* мандiт, делегiтський листок, делегiчка

delegačn/ly делегiтський; ~ lístok делегiтський листок, мандiт; ~á listina список делегiтiв

delegát — *m* делегiт

delegátk/la¹ — *y ž (žena)* делегiтка

delegátk/la² — *y ž (delegačná listina)* список делегiтiв

deleg/ovať –uje –ujú *nedok. dok.*
делеґова́ти, посылати/послати або ви-
бера́ти/выбрати за делеґата

delen//ec –са *m mat.* ді́луме

delen//ie –ia *s 1 v rôzn. význ.* ді́ліня; ~
zlomkov *mat.* ді́ліня дробів; ~ buniek *biol.*
ді́ліня бунек або кліток **2** (*del/ba*) ді́ліня; ~
zisku ді́ліня прибутку; ~ majetku розді́ліня
маєтку; ~ slov *gram.* розді́лювання слів,
переніс слів

delfin –а *m 1 zool.* дѐлфін **2 šport.**
баттерфла́й

deliaci розді́люючий

delikates//a –у *ž* деліка́тес

delikátn//y *v rôzn. význ.* деліка́тний; ~
človek деліка́тний чоловік; ~а otázka
деліка́тний вопрós

delikt –у *m 1* прес́тупок, преві́ніня **2 práv.**
правонару́шіння; dopustiť sa ~u зроби́ти
прес́тупок, пору́шити за́кон; politický ~
полі́тичний прес́тупок

delikvent –а *m 1* деліквѐнт, винник **2 práv.**
правонару́шник

delimitác//ia –іє *ž 1 (rozhraničenie)*
деліміта́ція, розґра́нічіння, вимі́ряня,
вызначі́ня гра́ниць **2** розґра́нічіння,
роspоділ; ~ úloh роspоді́ліня за́дач

delimitačn//ý деліміта́чний, розґра-
ні́чуючий, розді́люючий; ~á čiara
демарка́чна лі́нія; ~á komisia а) комі́сія по
вызначі́ні гра́ниць; б) комі́сія по роspоді́ліні

delimit//ovať –uje –ujú *nedok. dok. 1*
розґра́нічовати/розґра́нічіти, роspоді́-
лювати/роspоді́люти

del//it' –і –іа *nedok. 1 v rôzn. význ.* ді́лути,
розді́лювати; ~ na rovnaké časti ді́лути на
єдна́кы ча́сти; ~ majetok ді́лути маєток,
здійснювати розді́ліня маєтку **2 od čoho (o**
priestore al. čase) одді́ляти; od cieľa nás ~í
kilometer од ці́ля нас одді́лять кіломе́тер
3 mat. ді́лути; ~ piatimi ді́лути п'яте́ма або
на п'ять

del//it' sa –і са –іа са *nedok. 1* ді́лути ся,
розді́лювати ся **2 o čo** ді́лути ся *čim*;
ді́лути *што*; ~ sa о мос ді́лути ся о ми́ць

delitel' –а *m mat.* ді́литель –я *m*

delitel'ný ді́лұмый

del//o –а *s* канон *m*; protitankové ~
протітанко́вый канон; ďalekonosné ~
далекано́сный канон; potrava pre ~á
стра́ва пре канон

deloha p. maternica

delostrel'b//a –у *ž* каноно́ва стрі́льба,
стрі́льба з канона́

delostrel//ec –са *m* каноні́р

delostreleck//ý каноні́рський; ~á paľba
каноні́рська стрі́льба, стрі́льба з канона́;
~ granát каноно́ва кұ́ля або кұ́ля до
канона́

deloctrelectv//o –а *s* каноні́рство; ťažké
~ тяжке каноні́рство; protiletadlové
~ протіеропла́нове каноні́рство або
протівоздұшне каноні́рство

delovin//a –у *ž* каноно́віна, каноно́ва оці́ль

delov//ý каноно́вий; ~á salva каноно́ва
сálва; ~á guľa каноно́ва кұ́ля; ~ páboj
каноно́ва кұ́ля

delt//a –у *ž (ústie rieky)* дѐлта

demagóg//ia –іє *ž* демаго́рія

demarkačn//ý демарка́чний; ~á čiara
демарка́чна лі́нія

demask//ovať –uje –ujú *nedok. dok. koho*
демаско́вати; **1** зніма́ти/зня́ту ма́ску
з ко́го **2 prep.** одкрыва́ти/одкры́ти,
сто́рговати/сто́ргнути ма́ску з ко́го

demilitarizac//ia –іє *ž polit.* деміліта́різа́ція,
одзбро́їня

demilitarizovan//ý деміліта́різований; ~é
pásmo деміліта́різова́на збна

demilitariz//ovať –uje –ujú *nedok. dok.*
деміліта́різова́ти, одзбро́ювати/одзбро́їти
deminutívny gram. здрі́бноуючий; ~ sufix
здрі́бноуючий су́фікс

deminutív//um –а *s gram.* здрі́бноуюча або
зменшуюча фо́рма

demis//ia –іє *ž* демі́сія, одступлі́ня (з
у́ряду, фу́нкції); ~ vlády одступлі́ня
влади́; podať ~iu подату́ демі́сію,
одсту́пити; prijať ~iu прияту́ демі́сію або
одступлі́ня

demižón –а *m* деміжон

demobilizác//ia –іє *ž* демобілізація

demobilizačný демобілізаційний; ~ rozkaz демобілізаційний приказ, рoсказ

demobiliz//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* демобілізувати

demokrac//ia –іє*ž* демокрація; buržoázna ~ буржуазна демокрація; ľudová ~ а) народна демокрація; б) *hovor.* (štát) країна народної демокрації; sociálna ~ (*politická strana*) соціал-демокрація

demokrat –а *m* демократ

demokratickosť *p.* **demokratičnosť'**

demokratický демократичний; ~ centralizmus демократичний централізм

demokratičnosť//t' –ті *ž* демократичність ж

demokratizác//ia –іє *ž* демократизація

demokratizačný *príd. k* **demokratizácia**; ~ proces демократизаційний процес

demokratizmus –у *m* демократизм

demokratiz//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* демократизувати

demokratk//a –у *ž* демократка

demolác//ia –іє *ž* 1 (*búranie domu*) демолация, буряня 2 (*zariadenia ap.*) розбуряня

demolačný/ý *príd. k* **demolácia**; ~é povolenie повоління на розбуряня або повоління розбуряти

demol//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* 1 (*dom*) демоловати, буряти 2 (*zariadenie ap.*) демоловати, розбуряти

démon –а *m* дeмон

démonický демонічний

demonštrác//ia –іє *ž* *v rôzn. význ.* демонстрація; protestná ~ протeстна демонстрація

demonštračný *príd. k* **demonštrácia**; ~ sprievod демонштраційне походовання, демонстрація

demonštrant –а *m* демонштрант

demonštratívny/ly демонштраційний; ~ odchod демонштраційне одходження; ~а metóda vyučovania наглядний метод вучовання

demonštrátor –а *m* демонштратор

demonštr//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* 1 *polit.* демонштровати 2 *čo* демонштровати, продемонштровати *dok.* ука́зовати//указати; ~ rokus демонштровати о́пыт, продемогштровати о́пыт; ~ na príkladoch указати на прикладах

demontáž –е *ž* демонтаж, розмонтовання, розоберання

demont//ovat' –ујт –ују *nedok. dok.* демонтовати; ~ lešenie демонтовати або знимати//зня́ті (будованы) лешіня

demoralizác//ia –іє *ž* деморалізація

demoraliz//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* деморалізувати

deň *dňa m* 1 *v rôzn. význ.* день *m*; všedný, robotný deň обыча́йный, робoтный день; deň odpočinku *al.* pracovného voľna день одпочинку або робoчого вoльна; stránkový deň приймаючий день; vo dne днём; deň *čo* deň кáждый день, зо дня на день 2 день (*v dátume sa neprekladá*); *v* posledných dňoch mesiaca в послiдніх днях місяця; dňa 30. septembra 30-го (тридцятого) септeмбра 3 (*ako časová miera 24 hodín*) день і ніч, цілий день; zásoba potravín на два dni за́сіб потравін на два дні • dobrý deň! добрый день! Štedrý deň Навечeріє рoждества Христoва або Білія; za bieleho dňa за білого дня; *v týchto dňoch* на тых днях; žiť zo dňa na deň жыти або перебувати з дня на день; hľadať včerajší deň *žart.* глeдати вчeрашній день; robiť si z niekoho dobrý deň робити собі з дакого дoбрый день або посмиeвати ся над даким

denacifik//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* дeнаціфікувати, одстранeвати

denacionaliz//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* дeнаціоналізувати

denár –а *m* *hist.* (*minca*) дeнaр

denaturát –у *m* *hovor.* денатурат

denaturovaný денатурований; ~ lieh дeнa-турований шпiритус, денатурат

denatur//ovat' –ује –ују *nedok. dok. chem.* денатурувати; ~ lieh денатурувати шпiритус

dengľavľý *expr.* слабый, хылый, слабенький; ~ hlas слабенький або слабый гóлос; ~é decko слабенька або хыла дітуна

denne *prísl.* 1 (*každý deň*) дénно, кáждый день 2 (*za deň*) в день, за день; *jesť tri razy* ~ їсти три раз в день або за день; *pracovať osem hodín* ~ робіти вісем гóдин дénно

dennic//a –e ž рáнна звíздá або дénниця
denník –a m 1 дénник; журнáл; *pracovní* ~ робóтний дénник; дénник робóт; *viest si* ~ вéсти собі дénник; *lodný* ~ шыфный журнáл; ~ *prijmov a výdavkov* приймóво-выдавкóва кнўжка 2 (*noviny*) кáждодénны новинкы, дénник

dennľý 1 (*nie počný*) дénнный; ~é svetlo дénне світло; ~é predstavenie дénный спектакель; ~é teploty 8-10°C дénны теплоты 8-10°C 2 дénный, цілодénный; ~á norma дénна нóрма; ~á mzda дénный зáробок; ~ plán дénный, цілодénный план; *priemerná* ~á teplota серéдня дénна теплотá або темперáтура; ~á ťažba uhľia дénнедобывáня ўгľя; ~poriadok а) дénный порядок б) дénный режім 3 (*každodenný*) кáждодénный або штóдénный; ~ hosť кáждодénный або штóдénный гость; ~á tlač дénны новинкы або дénна печáть; *predmety* ~ej potreby предмéты дénного ужывáня 4 (*bežný*) цілодénный; ~é starosti цілодénны стáрости • ~ *rozkaz voj.* а) дénный рóсказ б) рóсказ по армáді; *to je u nás a* ~om poriadku у нас то так бываць або у нас то так бываць кáждый день

dentál//a –y ž *lingv.* дентáльный або зўбный звук

dentist//a –u m дентіста

departement [departmán] –u m департамент; *Štátny* ~ Держáвный департамент (*в США*)

deheš//a –e ž депéша

depľo –a s *v rôzn. význ.* дéпо *neskl. s;* *lokomotívne* ~ *žel.* локомотівне дéпо

depon//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депоновáти, оддавáти/оддатú на хрáніня; вносúти/внёсти до депозítу; ~ *peniaze* депоновáти пiнязи

deportác//ia –ie ž депорта́ція, выста́гованя, нучéне вивезiня

deport//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депортовáти, выста́говати, нучéно выста́говати або вивезти

depozit –u m 1 (*úschova*) депозít, депоновáня, оддатú на хрáніня; *dať do* ~u датú до депозítу, депоновáти, оддатú на хрáніня 2 (*uschovaná vec, peniaze ap.*) депозít

depozitný депозítный; ~á banka депозítна бáнка

depres//ia –ie ž депрécия

depresívny депресівный

deprim//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депримовáти, душéвнi убивáти, подавляти//подавúти

deprimujúc//i депрiмúючий, знеохóчуючий; ~a *skutočnosť* депрiмúючий факт, депрiмúюча дiйсность

depl'tat' –á –ajú *nedok. expr.* 1 *koho* дéптати, утúсковати; ~ *ľud* утúсковати нарóд 2 *čo* попірáти; ~ *ľudské práva* попірáти людськi права

deputác//ia –ie ž депутáция, грúпа людéй; *priať* ~iu приятú депутáцію

deputát –a m *zastar. polit.* депутáт, послáнець

deputát² –u m натурáльна виплата (*сiльськогосподáрьських робiтників*)

deputátnik –a m сiльськогосподáрьський робiтник (*доставáючий частъ виплаты в натурáлиях*)

deraviet' –ie –eјú *nedok.* дiравiти; *zuby tu* ~eјú зўбы ёмú дiравiють, кáзять ся

deravľý дiравýй, пошкодженýй, знiчений; ~é topánky дiравы топáнкы; ~ *zub* дiравýй зуб; ~á pamäť дiрава пáмять; *to nestojí ani* ~ *groš* тотó не вáрта áни дiравого грóша; *syptať sa ako z* ~ého *vreca* сыпати ся як з дiравого мiха; (*o ľudoch*) грóмадов валúти ся

derby *neskl. s šport.* 1 (*konské dostihy*) дёрби *neskl. s* 2 (*zápas dvoch miestnych súperov*) стрiтнýтя (*мiстных мужcтв*); *futbalové* ~ стрiтнýтя во фóтбáли

dereš –а *m hist.* дѣреш; biť niekoho на ~i б́ути ко́гось на дѣреші; dať (natiehnúť) на ~ потрѣстати паліцями (на дѣреші)

derivác//ia –іє *ž 1 mat. fyz.* дерива́ція **2 lingv.** дерива́ція, словотворі́ня

derivačný 1 mat. диференціа́льний; ~ ро́чет диференціа́льне ви́рахованя **2 lingv.** словотво́рний; ~ sufix словотво́рний су́фікс

derivát –и *m 1 chem.* дерива́т **2 lingv.** деривова́не, одводже́не сло́во

deriv//ovať –ује –ују́ *nedok. dok. mat.* деривова́ти, диференцова́ти; ~ ровни́цу диференцова́ти уравни́ня **2 lingv.** одводжовати

dermatológ –а *m* дерматоло́г

dermatológ//ia –іє *ž* дерматоло́гія

des¹ [dä-] *neskl. s hud.* ре бемол

des² [dē-] –и *m* страх, у́жас

desant –и *m voj.* деса́нт

desantný десан́тний; parašutný ~ падако́вий деса́нт

des//ať *čisl.* дѣсать; ~ chlapov, ~iati chlapi дѣсать хлѡ́пів; nevie ani do ~ parátať не зна́ть а́ни до дѣсать нарахова́ти

desaťboj –а *m šport.* дѣсатьбо́й

desaťbojár –а *m šport.* дѣсатьбо́яр

desaťcentník –а *m* дѣсатьце́нтник

desaťcentný дѣсатьце́нтний

desaťdenný, desaťdňový дѣсатьднѣ́вий

desaťhaliernik –а *m zastar.* дѣсатьфі́лярник

desaťhalierov//ý дѣсатьфі́ляро́вий

desatin//a –у *ž s čisl.* дѣсату́на, є́дна дѣсята, дѣсята ча́сть; dve ~у дві дѣсату́ны

desatinn//ý дѣсатун́ний; ~é triedenie дѣсатун́на сі́стема класі́фікації; ~é zlomku дѣсатун́ны дрѡ́бы; ~é číslo дѣсатун́не чі́сло; ~á čiarka *al.* bodka дѣсатун́на запя́та а́бо то́чка (*в дѣсатун́ній дрѡ́бі*)

desaťkorun//a –у *ž zastar.* дѣсать кору́н, евро

desaťkorunáčk//a –у *ž* **desaťkorunák** –а *m hovor. zastar.* дѣсать кору́н а́бо евро, дѣсатькоруна́чка

desaťkorunov//ý дѣсатькоруно́вий; ~á bankovka дѣсатькоруно́ва банко́вка; ~ lístok дѣсатькоруно́вий лі́сток

desaťkrát *čisl.* дѣсать раз; ~ viac, menej о дѣсать раз ве́ще(й), ме́нше

desaťmesačný дѣсатьмі́сячний; ~é dieťa дѣсатьмі́сячна ді́туна, дѣсатьмі́сячний ді́твак

desaťminútovk//a –у *ž hovor.* дѣсать-мину́товка (*зібра́ня*)

desaťminútov//y дѣсатьмину́товый; ~á prestávka дѣсатьмину́това па́вза а́бо перемі́на

desaťnásobn//ý *čisl.* дѣсатькра́тний, в дѣсать раз ве́кший; v ~ej veľkosti в дѣсатькра́тній велу́кості; ~ víťaz дѣсатькра́тний перемо́жця

desaťnásob//ok –ку *m* о дѣсать раз ве́ще(й) (*дачо́го*); ~ pôvodného množstva о дѣсать раз ве́чей як пе́ред тим; dvadsať je ~ dvoch два́дцять є́ о дѣсать раз ве́ще(й) дво́х

desatoraký *čisl.* дѣсатора́кий

desatoro¹ дѣсате́ро, дѣсать

desatoro//o² –а *s* дѣсать вымо́глу́востей а́бо предписа́нь; zdravotnícke ~ дѣсать здоро́вельных предписа́нь, основны гі́гієні́чны вымо́глу́вості; Desatoro *bibl.* дѣсать за́повідей

desaťroč//ie –іа *s* дѣсатьро́ча; za posledné ~ за послі́дніх дѣсать ро́ків

desaťročný дѣсатьро́чний

desaťslabičný *lit.* дѣсатьсло́говый; ~ verš дѣсатьсло́говий стих

desaťtisíc *čisl.* дѣсать ті́сяч; horných ~ ве́рхніх дѣсать ті́сяч, о́бщностна ве́рхность, бога́ты люди

desert *správ. dezert*

desiat//a –еј *ž 1 (hodina)* дѣсать го́дин; о ~еј о дѣсатій го́дині **2 (jedlo)** дѣсята

desiatk//a –у *ž 1* ці́фра дѣсать, дѣсятка; napísať на піє́що ~и написа́ти на да́штó ці́фру 10, написа́ти дѣсятку на да́штó **2 hovor.** дѣсятка, но́мер а́бо чі́сло дѣсать; býva на ~е *hovor.* він быва́ть на дѣсатім

нóмери, чісли; cestovať ~ou (*elektrickou ap.*) іту десятков **3 kart.** десятка; piková ~ пікова десятка **4 hovor.** (*desaťkoruna*) десятка, дэсять кору́н або евра; daj mi ~u дай мі десятку **5** (*desať kusov*) desať cigaret дэсять ціра́рэтлів **6** (*organizačná jednotka*) ячэйка

desiatkár –a m секретарь ячэйкы, гру́пы
desiatkov//ý **1** десятко́вый; ~á sústava десятко́ва сісте́ма **2** *príd. k* **desiatka** **3** ~ dôverník секретарь ячэйкы, гру́пы

desiatník¹ –a m voj. десятник

desiatník² –a m zastar. hovor. десять-галеро́вник, гра́йца́рь в дэсять галері́в; десяти́цэнтник

desiat//ok –ku m hist. десяти́на

desiat//ovat' –uje –ujú *nedok.* **1** зідати десяти **2** чо зідати *што* на десяти, десяти́вати чім; ~ chlieb s maslom десяти́вати хлі́б з ма́слом

desiat//y čís. десяти́й; ~a hodina а) десяти́та го́дина; б) дэсять го́дин; о ~ej (*hodine*) о десяти́й (го́дині)

desina hovor. p. **desiatka** **1, 2, 3**

des//it' –í –ia *nedok.* стра́штити, приводі́ти до ўжасу, ужа́сати; ~í ma, keď si pomyslí, ... приводи́ть ме́не до ўжасу, кі́дь собі поду́мам о ті́м, ...

des//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* *koho, čoho* стра́шити ся, ужа́сати ся *кого́, чо́го*, приводі́ти до ўжасу *од ко́го, чо́го*

desivý ужа́саючий, ужа́сний; ~é ticho ужа́сне тихо; ~é myšlienky ужа́сны думкы, мы́сли

deskriptív//a –y ž *deskriptívna* геоме́трія
deskriptív//y *deskriptívny*, о́писний; ~a gramatika *deskriptívna*, о́писна гра́матика; ~a geometria *dekríptívna* геоме́трія

desný ужа́сний, ужа́саючий; ~ sen ужа́саючий сон

despot//a –u m деспо́та, ти́ран, дикта́тор
despotick//ý **1** деспоти́чний; ~ režim деспоти́чний режі́м **2** деспоти́чний; ~ člověk деспоти́чний чоло́вік, деспо́та; ~á povaha деспоти́чний ха́рактер

despotizm//us –u m деспоти́зм
destilác//ia –ie ž *chem.* десті́ліація

destilát –u m десті́лат

destilátor –a m *techn.* десті́лятор

destilovan//ý десті́лований; ~á voda десті́лована во́да

destill//ovat' –uje –ujú *nedok. chem.* десті́ловати

dešifr//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* деши́фровати; росши́фрововати/росши́фровати

deštruktívny, deštrukčný, deštruktivistický дештру́ктивний; розру́шуючий, нічи́вий; ~á kritika дештру́ктивна крі́тика

detail [-ajl] –u m дета́йл м; vypracovať do ~ov розробі́ти до дета́йлів; zabiehať do ~ov входи́ти до дета́йлів

detailn//ý [-ajl-] **1** дета́йлний, подрі́бні, обшы́рні; ~ opis дета́йлний о́пис **2** *obch.* розлі́чний; ~ obchod розлі́чний склеп або об́ход; ~ cena розлі́чна ці́на

detektív –a m детекті́в, та́йний поліца́йт
detektív//a –y ž *hovor. (román, film)* детекті́вка

detektívny детекті́вний; ~ román детекті́вний рома́н

determinác//ia –ie ž **1** детерміна́ція, опе́реді́ліня, визна́чення **2** (*podmienenosť*) релати́вность ж; triedna ~ клáсова релати́вность **3** *lingv.* детерміна́тивне одно́шіня

determinant –u m *mat.* детерміна́нт

determinant//a –y ž детерміна́нта, ріша́ючий фа́ктор

determinatív//y *lingv.* детерміна́тивний, озна́чуючий; ~a syntagma детерміна́тивна або озна́чуюча синта́гма, озна́чуюче словоспо́їня

determinizm//us –u m *filoz.* детерміні́зм

determinovaný детермі́нований, опе́реді́лений, опе́реді́лений, релати́вний; *historicky* ~ історі́чно детермі́нований або релати́вний

determin//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* **1** детермі́новати, опе́реді́лити//опе́реді́яти **2** визна́чувати//визначі́ти

deti *p.* дієт

detinný *zastar. p.* **detinský**

detinsk//lý 1 дітінський; ~á radosť дітінська радість; ~á nevinnosť дітінська невинність; ~á prostota дітінська добросердечність 2 дітський; vek дітський вік; ~é hry дітські гри

detinstv//o –a s дітінство

detsk//lý 1 дітський; ~é choroby дітські болести, хвороби; ~ vek дітський вік; ~ domov дітський дім; ~á literatúra дітська література 2 (*naivný*) дітський, дітваський; stvára ~é kúsky він поводиться як дітваський; výrast' z ~ých pohavíc вирости з пеленок

detstv//o –a s дітство, дітінство; priateľ z ~a друг з дітства; od útleho ~a од самого дітства або од пеленок

detto *prisl.* як раз так тиж; тот же саме

dev//a –y ž дева, дівка

devalvác//ia –ie ž *ekon.* девальвація, знегодночіння

deväť *čisl.* девять

deväťdesiat *čisl.* девяносто

deväťdesiatk//a –y ž 1 (*číslo*) девятьдесятка 2 (*predmet označený číslom 90*) девятьдеся(тый (номер)) 3 *hovor.* (*vek*) девятьдесят років; oslavovať ~u оспівлювати девятьдесятку або девятьдесятий юбілей; dovŕšil ~u йому сповнилося девятьдесят років 4 *hovor.* (*rýchlosť*) девятьдесят кілометрів (за годину); uhaňat' ~ou уганяти девятьдесяток; robíť deväťdesiat кілометрів за годину

deväťdesiatnik –a *m* девятьдесятник, девятьдесятрочный (чоловік)

deväťdesiaty *čisl.* девятьдесятий

deväťhodinový девятьгодиновый

deväťin//a –y ž *i čisl.* девятина, єдна девята, девята часть або діля

deväťkrát *čisl.* девять раз; ~ väčší o девять раз більший або більший

deväťmesačný девятьмісячний

deväťnásobný *čisl.* девятькратный, o девять раз більший або більший

devätnásť *čisl.* девятнадцать

devätnásťin//a –y ž *i čisl.* девятнадцятина, єдна девятнадцята, девятнадцята часть або діля

devätnásťk//a –y ž девятнадцятка; 1 (цифра) девятнадцать 2 (*predmet označený číslom 19*) девятнадцятий (номер) або девятнадцате (число)

devätnásťročný девятнадцатьрочный

devätnásť *čisl.* девятнадцатый

deväťoro *čisl.* девятьро, девять

deväťročný девятьрочный

deväťsto *čisl.* девятьсто

deverbatívny *gram.* девербативный, одча-сословный

deviác//ia –ie ž *odb.* девиация, одхыленя

deviatk//a –y ž 1 цифра девять 2 *hovor.* девятка, номер або число девять 3 *kart.* девятка

deviat//lok –ka *m hist.* девята часть (уроды) (*від натуральної дані*)

deviat//ly *čisl.* девятый; ~a (*hodina*) девять (годин)

devina *hovor. p.* **deviatka**

deviz//a¹ –y ž (*heslo, zásada*) девіза

deviz//a² *ž fin.* девіза

devízov//lý *príd. k devíza*² девізівый; ~é hospodárstvo девізове господарство; ~á politika девізова політика

dezerc//ia –ie ž дезертованя с

dezert –u *m* дезерт

dezertér –a *m* дезертёр

dezertérstv//o –a s дезертёрство

dezert//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* дезертовати

dezinfekc//ia –ie ž дезинфекція, дезінфікування с

dezinfekčný дезинфекционный, дезинфікуючий; ~ prostriedok дезинфікуєче средство; ~ roztok дезинфікуючий розток

dezinfik//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* дезінфікувати, проводити/провести дезінфікацію

dezo//látny дезолатный, безнадійный; ~ stav безнадійна ситуація

dezorganiz//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* дезорганізовати

dežm//a –у ž *hist.* десяти́на

diablic//a –е ž дяблїця

diab//ol –la *m* дябол; zapredať sa ~ovi продати́ душý дяблови; čert ako ~ еден чорт; kýho ~la! яко́го чо́рта!

diagnóz//a –у ž діагно́за; určiť ~u определі́ти діагно́зу

diagram –u *m* діагра́м

diakritick//ý діакріти́чний; ~é znamienko *lingv.* діакріти́чний знак

dial' básn. p. dial'ka

dial'av//a –у ž далечіна́, далéкость; nekonečná ~ неконéчна далечіна́

dialekt –u *m lingv.* діалéкт, гóвор

dialertick//ý діалекти́чний; ~á metóda діалекти́чний мéтод

dialektick//ý діалектний (*zastar.*); ~ výraz діалектний ви́раз

dialektik –a *m* діалéктик

dialektik//a –у ž діалéктика

dialektológ –a *m* діалекто́лог

dialektológ//ia –ie ž діалектоло́гія

dialektologický діалектоло́гічний; ~ výskum діалектоло́гічне досліджéня

dialektov//ý діалéктний; ~á výslovnosť діалéктна висловно́сть

dial'k//a –у ž 1 (*dial'*) далечіна́, далéкость; dívať sa do ~у позерáти до далечіны́

áбо до далéка; zmiznúť v ~е счéзнути в далечіні; v ~е в далечіні; z ~у із далéка

2 hovor. (vzdialenosť) далéкость; to je veľká ~а, nedohodí totó є барз далéко, він (онá) недошмáрить; далéкость барз велика, він (онá) недошмáрить

3 šport. дóвжка; skok do ~у скок на дóвжку; na ~у (*o štúdiu*) заóчно; заóчний; študovať na ~у учі́ти ся áбо штудовáти заóчно; láska na ~у любóв на далéкость

dial'kár –a *m* довжкáрь **1 šport.** скок на дóвжку **2 hovor. (študent)** заóчник

dial'komer –u/-a *m tech.* далекомі́р

dial'kopis p. d'alekopis

dial'kov//ý далéкий; ~é vedenie далéке веджéня; ~é kúrenie центрáльне отоплїня́

áбо выкúрéвня; ~ vlak далéкий влак;

~ let далéке літáня; ~ plavba далéке плáвня; ~é štúdium заóчне учі́ня

dial'ny bás. p. d'aleký

dialóg –u *m* діалóг

diamant –u *m min.* діамáнт

diamantov//ý діамáнтóвый; ~ prsteň, бріліáнтóвый пéрстїнь áбо пéрстїнь з бріліáнтом; ~é polia діамáнтóвы пóля; ~ lesk діамáнтóвый блеск; ~á svadba діамáнтóва свáрьба

diamet//er –a *m geom.* діамéтер

diametráln//y v rôzn. význ. діамéтрáльний; ~а rovina діамéтрáльна плóскость; ~ protiklad діамéтрáльна протілéжность; ~ rozdiel діамéтрáльний рóзділ

dian//a –у ž *zastar.* діáна, ментолóвый шпірі́тус

dian//ie –ia s ді́ня, жывот *m*; kultúrne ~ ді́ня културно́го жывóта, културный жывот; sledovať spoločenské ~ слідовати ді́ня громадського жывóта áбо за громадським жывóтом

diať sa deje sa де́ју sa *nedok.* ді́яти ся, робити ся, одбывáти ся, ставáти ся; čo sa tu deje? што ту рóбити ся?; што ся ту стáло?; zázraky sa nedejú чýда ту не одбывáють ся; nech sa deje čo chce най ся рóбити што хóче; де́ју sa čudné veci одбывáють ся чýдны́ áбо страшны́ річі; deje sa tu krivda ё́му крívдять

diaterm//ia –ie ž *lek.* діатéрмія

diecéz//a –у ž *circ.* епáрхія

diel –u *m* **1** часть *ж*; deliť na rovnaké ~у ді́лити на ровна́кы áбо е́днакы чáсти; desiaty ~ niečoho десяти́а часть дачóго; otcovský ~ наслі́дство по отцóви; štyri ~у sveta штúпи чáсти світа **2 tech.** детáйл *m*, часть *ж*; náhradné ~у нагорóдны чáсти **3 (zvázok)** том, часть; druhý ~ slovníka дрýгий том áбо дрýга часть словника́

diesel//ec –са *m* детáйл *m*; výroba ~cov; вырoба детáйлів (машын); stanový ~ станóвый детáйл

dielensk//ý prid. k dielňa; ~ majster má́йстер цéха, цехóвый ма́йстер; ~á súťaž меджіцéхове перемагáня, перемагáня цéхів

diel//ňa –ne ž майстерська; stolárska ~ столярська майстерська; autoopravárska ~ автооправовня; nástrojárska ~ інструментальна або настроярська майстерська

diel//o –a s 1 діло; pokračovať v niečom ~е продовжувати діло дакого або дачого; celoživotné ~ ціложивотне діло або діло цілого живота, робота цілого живота; **2** (umelecký al. vedecký výtvor) твір, творчество, творчість; umelecké ~ художній твір; vedecké ~ научний твір; jazykovedné ~ лінгвістичний твір або робота по лінгвістичності або з лінгвістики; majstrovské ~ шедевр, майстрівське діло; zbrané ~а позберані твори, повне позберання творів **3** (súhrn prác) твори, творчество; básnické ~ поетичне творчество; výber z ~а вибрані твори, вибране творчество **4** tech. діло; vodné ~ гідротехнічне діло • priložiť ruku k ~u приложити руки к ділу; to je jeho ~ тотό єго рук діло; ~ chváli majstra [prís.] робота хвалить майстра або діло майстра боїть ся

dielovedúci/i –eho m майстер цеха

diel//a –у ž **1** (otvor) діра; ~ v plote діра в плоті; zaštopkať ~u заштопкати діру **2** (jama) яма; robiť ~u do zeme рыти яму до землі; vzdušná ~ let. воздушна яма **3** (brloh) діра; líšcia ~ лишача діра; vĺcia ~ вівча діра; myšacia ~ мышача діра **4** pren. (temná miestnosť) діра, комора **5** pren. (zapadák) діра • zapchať ~u запхати діру; urobiť ~u do sveta žart. зробити діру до світа, преква́пити світ, открыти Америку

dierk//a –у ž zdob. дірка; gombiková ~ ромбічкова дірка; kľúčová ~ ключова дірка; nosové ~у носовы дірки або ноздри

dierkovac//í дірковачий; ~ stroj дірковача машина; ~ie kliešte діркуючи кліщі, компостер

dierkovač –a m tech. дірковач, перфоратор

dierkovačka hovor. p. **dierkovač**

dierkovač//ky –iek ž pomn. hovor. (kliešte) дірковачки, компостер

dierk//ovať –uje –ujú *nedok.* **1** дірковати, пробивати дірки, перфорувати *nedok.* **2** (štikať) пробивати, компостерувати; ~ cestovné lístky компостерувати (путёвы) лістки

dieselový [dýzel-] дізельовий; ~ motor tech. дізел-мотор

dieťa –ťa s **1** (*nedospelé*) дітина, дитя; nemanželské ~ дітина непобратых; veď je to ešte ~ ! ведь є тотό іщі дітина! **2** (*bez ohľadu na vek*) сын, донька; ~ bohatých rodičov дітина (сын, донька) богатых родичів; dvoje detí mám у мене двоє дітей; krstné ~ крестный сын, крестня; крестна донька (дівка), крестня **3** *pren.* дитя; ~ svojej doby дітя своєго часу; ~ prírody дітя природи; ešte za ~ťa іщі як дітина; od ~ťa од дітинства; detné deti вну́ки

diét//a –у ž *lek.* дієта; predpísať ~u предписати дієту; mať ~u ма́ти або трима́ти дієту

dietetik//a –у ž *lek.* дієтєтика

diétn//y дієтний; ~ strava дієтна страва; ~a jedáleň дієтна їдальня

diéty diét ž *pomn.* дієты

dievča –ťa s **1** (*pred pubertou*) дівча, дівочка **2** (*po puberte*) дівка; rekné ~ шумна дівка; má ~ мать дівча **3** (*dcéra*) донька; за ~ťa в дівочстві

dievčensk//ý **1** дівочий; ~ hlas дівочій гóлос; ~é meno (*za slobodna*) дівоче призви́ско **2** (*ženský*) жєньський; ~ internát дівочій інтернат; ~é meno жєньське мєно

dievčenstv//o –a s дівочство; за ~а за дівочства

dievčí kniž. *zastar. p.* **dievčenský** **1**

dievčin//a –у ž дівчина

dievč//íť –i –ia *nedok. hovor.* дівчѣти

dievk//a –у ž **1** дівка; sedliacka ~ валальська дівка **2** *ľud.* (*dcéra*) донька; ~ moja (*oslovenie mladej ženy staršou osobou*) дівко мо́я! **3** *zastar.* (*slúžka*) служка, служниця; chodiť за ~ami ходѣти за дівчатами; stará ~ старá дівка; zostať starou ~ou зостати старов дівок

dievoctv//o –a s дівóцтво

diež//a –e ž кáдя; шафлик; дéжа

diferenc//ia –ie ž 1 дiфeрeнцiя; рóздiл; рoсxoджiня; сeпoвá ~ рóздiл в цiнi; ~ 5 (päť) centimetrov рóздiл o 5 (пять) центiмeтрiв 2 *mn. č.* ~ie *hovor. (nezhoda, nejednotnosť)* рoсxoджiня, мáти iнáкшый пóгляд; *mať medzi sebou* ~ie рoсxoдúти ся в чiм, мáти iнáкшый пóгляд

diferenciác//ia –ie ž дiфeрeнцiяцiя; triedna ~ клáсoвa дiфeрeнцiяцiя, клáсoвe рoс-слóйня

diferenciačn//ý *príd. k* **diferenciácia**; ~ proces дiфeрeнцiячный пpoцeс; ~á schopnosť дiфeрeнцiячнa спocóбнocть, спocóбнocть poзлúшoвaти áбо poзлúчaти

diferenciál –u *m* *mat. tech.* дiфeрeнцiял

diferenciálk//a –y ž *škol. slang.* дiфeрeнцiялный eкзáмeн

diferenciáln//y v *rôzn. význ.* дiфeрeнцiялный; ~ slovník дiфeрeнцiялный слoвнúк; ~a renta *ekon.* дiфeрeнцiялнa peнтa; ~ počet *mat.* дiфeрeнцiялнe вы-paхoвaня

diferenc//ovať –uje –ujú *nedok. dok. 1* дiфeрeнцoвaти, poзлúчoвaти//poзлúчúти 2 *mat.* дiфeрeнцoвaти

diferenc//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. 1* дiфeрeнцoвaти ся 2 *od koho, čoho* тpúмaти ся *nedok.* нa дiштáнцii oд кóгo, чóгo

diferenčný дiфeрeнчный, дiфeрeнцiялный

diftong –u *m* *lingv.* дiфтóнг

difúz//ia –ie ž *fyz.* дiфúзия; ~ svetla, plynov дiфúзия свiтлa, гáзи

digitálny дiрiтáлный; ~e vyšetrenie дiрiтáлнe вышeтpиня

diktafón –u *m* диктaфóн

diktát –u *m 1* диктaт; písať нa ~ писáти пiд диктóвкy 2 *polit.* диктaт; politický ~ пoлитiчний диктaт

diktátor –a *m* диктáтop

diktátorsk//ý диктáтopський; ~á moc диктáтopськa мiць; ~ tón диктáтopський тoн

diktatúr//a –y ž диктaтýpa; ~ proletariátu диктaтýpa пpoлeтapиáтy; vojenská ~ во-eньскa диктaтýpa; zaviesť *al. nastoliť* ~u зaвeсти áбо yстaнoвúти диктaтýpy

dikt//ovať –uje –ujú *nedok.* диктoвaти *aj pren.*; ~ text диктoвaти тeкcт; ~ podmienky диктoвaти yслóвия

diletant –a *m* дилeтáнт

diletantizm//us –u *m* дилeтaнтизм

diletantský дилeтáнтський

dimenz//ia –ie ž димeнзия; рóзмip; *mať tri* ~ie мáти тpи рóзмipи; *narásť do ohromných* ~ii *pren.* дoсягнúти oгpóмных áбо вeликих рóзмipи

dimenz//ovať –uje –ujú *nedok. dok. odb.* димeнзoвaти; визнaчaти//визнaчúти рóзмipи; *správne* ~ niečo správni визнaчúти рóзмipи дaчóгo

dinár –a *m* (*peniaz*) дiнap

diód//a –y ž *el.* диóдa

dioptr//ia –ie ž *opt.* диoптpия

diplom –u *m* дiплóм; kandidátsky ~ *hovor.* кaндидáтський дiплóм, дiплóм кaндидáтa

diplomac//ia –ie ž 1 дiплoмáция 2 *pren.* (*vlastnosť*) дiплoмáция, дiплoмáтичнocть ж 3 *hromad.* дiплoмáты; *česká* ~ чeськy дiплoмáты

diplomat –a *m* *hovor.* дiплoмáт *aj pren.*

diplomack//ý *príd. k* **diplomacia**, **diplomat** 1 дiплoмáтичний; ~é vzťahy дiплoмáтичнy oднoшiня; ~á misia дiплoмáтичнa мiсия 2 *pren.* дiплoмáтичний; ~á odpoveď дiплoмáтичнa oдпoвiдь

diplomack//ý *príd. k* **diplomatika**; ~é vy-danie тóчнe пepeвyдaня (*без змiн*)

diplomatik//a –y ž (*vedný odbor*) дiплoмáтика

diplomatk//a ¹ –y ž (*osoba*) дiплoмáтка

diplomatk//a ² –y ž *hovor. (aktovka)* тáшкa, дiплoмáтка

diplomovaný дiплoмoвáный; ~ inžinier дiплoмoвáный iнжiнiр

diplomov//ý дiплoмoвый; дiплoмoвa po-бóтa; ~ projekt дiплoмoвий пpoект

direktív//a –y ž дipeктiвa; stráncke –y пapтiiны дipeктiвy; dávať ~y дaвaти дipeктiвy

direktor – *a m* *hovor.* діре́ктор
direktór//lium – *ia s 1 zastar.* діре́кція, діре́ктора́т **2 hist.** діре́кторія
dirigent – *a m* дірі́гєнт
dirigentský дірі́гєнтський; ~ *pult* дірі́гєнтський *pult*; ~ *á palička hovor.* дірі́гєнтська пали́чка
dirig//ovat' – *uje –ujú nedok. čo 1 hud.* дірі́говати *чим*; ~ *orchester* дірі́говати орхє́стром **2 hovor.** (*viest', usmerňovat'*) вє́сти *што*; ~ *prácu* вє́сти робо́ту; ~ *dopravu* дірі́говати тра́нспортом, вє́сти тра́нспорт
dis *neskl. s hud.* *pe* діє́з
disciplín//a' – *y ž* дісці́пліна; *stranicka* ~ парті́йна дісці́пліна; *zachovávať* ~ до́тримувати дісці́пліну
disciplín//a' – *y ž (odbor, predmet)* дісці́пліна
disciplinárk//a – *y ž hovor.* дісці́пліна́рка; *dostať* ~ *u* до́стати дісці́пліна́рку
disciplinárny дісці́пліна́рний; ~ *pries-tupok* дісці́пліна́рне провину́ня; ~ *e konanie* дісці́пліна́рне до́сліджу́ня; ~ *trest* дісці́пліна́рне пока́ра́ня
disciplinovaný дісці́пліно́ваний
disciplin//ovat' – *uje –ujú nedok. dok. koho,* *čo* дісці́пліно́вати
disciplin//ovat' sa – *uje sa –ujú sa nedok. dok.* дісці́пліно́вати *ся*
disharmón//ia – *ie ž hud. aj pren.* дісгармо́нія
disharmonický дісгармо́нічний
disimilác//ia – *ie ž biol. lingv.* дісімі́ліація
disk – *u m* *disk*; *hod* – *om šport.* метá́ня діска
diskár – *a m šport.* діска́рь
diskoték//a – *y ž* діскоте́ка
diskov//ý діскový; ~ *é brány poľnohosp.* діскови́а боро́на
diskrétn//y діскре́тний; *taktičnyj*, *strímannyj*, *nevterávnyj*, *tajnoskářskyy*; ~ *člověk taktičnyj* чоло́вік; ~ *á otázka* діскре́тний *áбо* тайноскáрьський *вопрós*
diskriminác//ia – *ie ž* діскріміна́ція; *rasová* ~ *rásova* діскріміна́ція
diskriminačn//ý діскріміна́чний; ~ *á politika* діскріміна́чна полі́тика

diskus//ia – *ie ž* діскусія
diskusný діскусный; ~ *večer večor* діскусі́ї *áбо* діскусный *вє́чор*; ~ *príspevok* *выступлє́ня* в діскусі́ї; ~ *krúžok* діскусный *кружо́к*
diskutabiln//ý діскусный, *spórnyj*; ~ *á otázka* діскусный *вопрós áбо* *вопрós* до діскусі́ї
diskutér – *a m 1* діскутую́чий, *prinyimajúčij* *участь* в діскусі́ї **2 hovor.** діскутє́р, *lyubitel'* діскуто́вати
diskut//ovat' – *uje –ujú nedok. s kým, o čom i bezpredm.* діскуто́вати, *provoditi* діскусі́ю
diskvalifikác//ia – *ie ž* діскваліфіка́ція
diskvalifik//ovat' – *uje –ujú dok.* діскваліфіко́вати *nedok. dok.* стягну́ти з *peremagáň*
dispečer – *a m* діспєчє́р
dispečerk//a – *y ž* діспєчє́рка
dispečerský діспєчє́рський; ~ *á služba* діспєчє́рська служба
dispenzovat' p. dišpenzovat'
disponovaný: *byť* ~ *быти* діспоновáным; (*o spevákoch*) *мати* *го́лос*
dispon//ovat' – *uje –ujú nedok. dok. 1 čím, kým* діспоновáти; *rozgódovati o čim*; ~ *majetkom* *розгódovati* *о* *маєткy* **2 čo, kam** *одправляти/одправити*
dispozíc//ia – *ie ž 1 (smernica)* діспозі́ція, *inštrukcja*, *narjadžnja*; *dávať* ~ *ie* да́вати *наряджє́ня* **2 k čomu (predpoklady, sklony)** *нахылность*, *predpoložnja*, *rosporyadžnja*; ~ *ie k hudbe* *наклóньность* *к мýзыці*; *mať k ~ii niekoho*, *niečo* *мати* в *роsporyadžnї* *дакого*, *даштó*; *dať k ~ii niekoho* *дати* в *роsporyadžnja* *дакого*
dispozičn//ý *príd. k dispozícia* **1;** *діспозі́чний*; ~ *é právo práv.* *п्रा́во* *роsporyadžati* *ся áбо* *накладáти* з *дакым*
disproporc//ia – *ie ž* діспропóрція
distribúč//ia – *ie ž* дістрі́бучія, *rospredilėnja*
distribučn//ý дістрі́бучный, *rospredilėjučij*; ~ *é stredisko* дістрі́бучный, *rospredilėjučij* *цє́нтер*
distribul//ovat' – *uje –ujú nedok. dok.* *дістрі́бувати*, *rospredilėjati/rospred-*

ділүти; ~ товар розспреділяти товары (по обходах і т. н.)

distributér —а т (človek, podnik) дистрибутор, розспреділявач

diškrécl/ia —іє ž hovor. препутне; dať niekomu ~iu да́ти на чай да́кому

diškurl/ovať —ує —у́ју nedok. hovor. дішкурвати, бісидувати

dišpenz —и т розрішіння (на даштó); ослободжіння (од чогось); mám ~ я ослободжений (од роботи і т. н.); žiadať о ~ просі́ти о рішіння на вступлі́ня до (церкóвного) побра́тя (при побра́ті неповнолі́тніх)

dišpenz/ovať —ує —у́ју nedok. dok. koho од чо́го ослободжувати/ослободі́ти ко́го од чо́го; позволя́ти//позволі́ти ко́му не выповня́ти что (пра́вила, предписа́ня і т. н.)

dišput/la —у ž дішпүта

dišput/ovať —ує —у́ју nedok. zastar. (s kým o čom) дебатувати, бісидувати, дискутувати

dištanc —и т hovor. óдступ 1 трі́мати да́кого да́льше од се́бе; бу́ť на ~ од не́кого трі́мати да́кого да́льше од се́бе 2 šport. дісквалі́фіка́ція; dostať ~ бути дісквалі́фіковани́м

dištanc/ia —іє ž 1 (vzialenosť) діштáнція, оддале́ність, óдступ 2 žel. діштáнція; trafová ~ трансформáторна діштáнція

dištanc/ovať —ує —у́ју nedok. dok. 1 koho од ко́го, чо́го діштанцувати, одривати//одорвати, ізоловати 2 šport. стягивати//стягну́ти з перемáгáнь

dištanc/ovať sa —ує sa —у́ју sa nedok. dok. од ко́го, чо́го діштанцувати ся, трі́мати ся на óдступ; дотрі́мовати (вызначену) оддале́ність

dištinkcl/ia —іє ž obyč. v mn. č. ~іє voj. зна́ки розлі́чованя

div —и т (zázrak) ді́во, чу́до; stávajú sa ~у ставáють ся чу́да; robiť ~у робити áбо творі́ти чу́да//чудесá; sedem ~ov sveta ці́м чудес́сві́та; divúci! чу́до-чу́дне! nie ~, niet ~у не

чу́до, не́т чудес́; div, div, že prisl. (so záporom) лем-лем, же; div, že z kože nevyskočil чу́до, же зо скóры не выскочі́в; ~ nespadol він лем же не упáв; ~ mu srdce neruklo од žiaľu до́брі, же сёрдце ё́му не пýкло од жа́лю

divadelníctv/o —а s театрáльне іскýство, театрáльне ді́ло

divadelník —а т hovor. театрáльник, театрáльний працóвник (працóвник теа́тра, арміста, теа́трáльний крі́мік і т. н.)

divadeln/ý театрáльний; ~á sála театрáльна сáла; ~á sezóna театрáльна сезóна; ~é predstavenie театрáльне представлі́ня; ~á hra песа

divadl/o —а s1 vrôzn. význ. теа́тер; národné ~ націóнальний теа́тер; bábkové ~ попкóвий теа́тер; ~ je už plné теа́тер уж є пóвний 2 prep. представлі́ня, спектакель м; robiť ~ робі́ти представлі́ня; hrať ~ грáти áбо розогрáти комеді́ю 3 hovor. (divadelná hra) песа; hrať, nasvičovať грáти, робити репеті́цію песи́

divák —а т позерáтель; televízny ~ телеві́зний позерáтель

diváky: ísť, chodiť на ~ пі́ти, ходити (по) позерáти (hovor.)

diván¹ —а т (nábytok) ді́ван

diván² —а т полі́т. ді́ван

div/lať sa —а sa —а́ју sa nedok. v rôzn. význ. позерáти ся, смотру́ти; ~ do okna, do zrkadla позерáти ся до о́кна áбо до о́блака, до гляді́ла áбо зёркала; ~ ďalekohľadom позерáти ся далекогля́дом áбо до далекогля́ду; neďívaj sa na to, že... (ты) не позерáй на то́то, што...; ako sa ty na to ~aš? як ты на то́то позерáш? • ~aj sa! (modálne slovo) позерáй! áбо смоть!; ~ajme sa! (výraz údivu) позерáй(те)! смоть ты!; nemôžem sa už na to ~ (я) уж не мо́жу позерáти ся на то́то; ~ zvysoka позерáти ся з высóка áбо звёрху до́лов; ~ smrti до о́чі позерáти ся смёрти до оч(ей); ~ s nádejou на не́що позерáти ся з наді́єв на што́сь; ~ so založenými rukami позерáти ся зо за́ложены́ми(-а) ру́ками; ~ pánu bohu до okien hovor. позерáти ся

панубо́гу до облаків а́бо воро́ны раховати;
~ ako tela na nové vráta pozerať ся як ті́ла
на новы воро́та

diverzant —a m диверза́нт

diverzantsk/ly диверза́нтський; ~á skupina
диверза́нтська гру́па; ~ čin диверза́нтська
а́кція, диве́рзія

diviač/ly ди́кий, ко́рназ; ~ie stopy слі́ды
ди́кого; слі́ды ди́кой сви́ні; ~ie mäso мя́со
з ди́кого, дивя́чина

diviak —a m ко́рназ, вепе́рь, дика сви́ня

dividend/la —y ž obch. дивіде́нды *romn.*

divin/la —y ž (zver) ди́чина; (mäso) ди́чина
(hovor.)

divil/it' sa —í sa —ia sa *nedok.* чу́довати ся;
niet sa čo ~ нет чо́му чу́довати ся

diviz/la —ie ž voj. дивізі́я

divizny voj. диві́зний; ~ štáb диві́зний штаб;
~ generál диві́зний ге́нерал

divný ди́вний, уди́влюючий

divoč/iet' —ie —eju *nedok. v rôzn. význ.*
ди́во́чити, ди́чити, опу́щати ся

divočin/la —y ž 1 *len v j. č. (mäso)* ди́чина
(hovor.) 2 *hovor. (krajina)* ди́во́чина ж

divoch —a m ди́карь *m aj pren.*

divoko prísl. ди́ко; па ~ а) (rást') ди́ко; б)
(žiť) во́льно, спо́бодно; с) *kuch. (pripraviť)*
як ди́чину

divok/ly *v rôzn. význ.* ди́кий; ~é kmepe
ди́кы пле́мена; ~é vašé ди́ке запалі́ня;
~é sny *hovor.* ди́кы сны́; ди́ка зви́рина,
ди́кы зви́рі; ~ vzor ди́кий при́клад; ~á farba
hovor. ди́ка фа́рба

divošk/la —y ž ди́карька *aj pren.*

divotvorn/ly чу́дотво́рний; ~ liek чу́-
доді́йний лі́к; ~é slovo чу́дотво́рне сло́во;
~ moc чу́дотво́рна си́ла; ~ koberec *rozpráv.*
літа́ючий по́кровець

divly *v rôzn. význ.* ди́кий; ~é kmepe
ди́кы пле́мена; ~á kašica ди́ка ка́чка; ~á
vášeň ди́ке запалі́ня; ~á radosť ди́ка а́бо
неро́зумна ра́дость; ~á sviňa ди́ка сви́ня;
ко́рназ, вепе́рь; ~ так ди́кий ма́к; ~ gaštan
кіньський га́штан; ~é hrozno ди́ке гро́зно;
~é mäso ди́ке мя́со; ~é huby неі́длы

а́бо ша́лены *hovor.* гри́бы; bežať ako ~
біжа́ти як ди́кий; pracovať ako ~ ро́бити як
нагі́ваний

dizertác/la —ie ž ді́зерта́ція; obhajovať ~iu
защи́чати ді́зерта́цію

dl'a p. pod'la

dlab/la —y ž ла́ба; medvedia ~ ме́дві́дя ла́ба

dlab/lať —e —ú *nedok.* 1 до́бати, выдо́бовати;
~ do dreva до́бати до де́рева; ~ úle до́бати
у́лії 2 (*do kameňa*) вы́сіковати (*із ка́міна,*
на ка́мені i m. n.)

dlah/la —y ž lek. длáга

dlal/ň —ne ž до́лонь; ako ~ (*rovny*) як сті́л;
byť ako na ~ni (*dobre viditeľny*) бы́ти (ви́дним)
як (бы) на до́лони; *svrbia ho ~ne (chce sa*
bit') до́лоні а́бо ру́кы сверба́ть е́го

dlanový: ~ úder *šport.* у́дар спра́ва

dlapa nár. p. dlabá

dlát/o —a s до́лото; ~ па ка́ме́нь до́лото на
ка́мінь; *sochárske* ~ соха́рьске до́лото

dláv/it' —í —ia *nedok.* 1 (*šliapať, zošliapavať*)
да́вити, то́птати, за́то́птовати, за́дуси-
ти; ~ trávu, obilie то́птати тра́ву, зе́рно; ~
červíka да́вити, за́дусити че́рвяка 2 *pren.*
ути́сковати; да́вити; ~ národ ути́сковати
наро́д 3 (*husí, sliepky*) то́птати

dlážb/la —y ž вы́кладча́ка доро́гы; *vyhodit'*
па ~и вы́шмарити на у́лицю

dlážbov/ly prid. k dlážba; ~ ка́ме́нь вы́кла-
да́чка доро́гы із ка́міна; ~á koska ко́цкова
вы́кладча́ка доро́гы

dlážden/lie —ia s 1 (*dej*) вы́кладáня доро́гы
2 (*dlážba*) вы́кладáна доро́га

dlážden/ly вы́кладáний; ~á cesta вы́кла-
да́на доро́га

dláždic/la —e ž вы́кладча́ка; *keramické* ~е
кера́мічны вы́кладча́кы; kláść ~е кла́сти,
укла́дати вы́кладча́кы

dláždič —a m (*robotník*) укла́дач вы́кладá-
чок (доро́г)

dláždičk/la —y ž *zdrob.* вы́кладча́ка

dláždičkov/ly вы́кладча́чковый; ~á dlážka
вы́кладча́кова доро́га

dlážd/it' —í —ia *nedok.* вы́кладáти; ~ ulicu
вы́кладáти у́лицю

dlážk/la –у ž пол; drevená, parketová ~ де-
ревяна, паркетова підлога

dlážkovilý підлоговий; ~á handra пологова
рянда

dlažobný p. dlažbový

dlh –u *m* довг *aj pren.*; splatiť ~ виплатити
довг; zaplatúti довгы; parobiť ~у
наробути довгів; kúovať на ~ купувати
на довг; synovský ~ синівський довг • topiť
sa v ~och топіти ся в довгах або бути
в довгах; priatelia budú, ~y si platíme [*prisl.*]
камарата будьме, довгы собі вертайме

dlháň –a *m* довгань

dlho *prisl.* 1 дівго; ~ čakať дівго чекати; ~ do
posi дівго до пізнєй нощі 2 (*dávno*) давно;
дівго; ~ som už nebol u vás я давно уж не
быв у вас; ~ predtým задівго пєред тым

dlhoba *nár. p. dlžoba*

dlhočizný *expr.* довжєзний; дівгый-
предівгый

dlhodoblý 1 довгорочный, многорочный;
~á skúsenosť довгорочна скусєность або
многорочный опыт; ~ plán многорочный
план; ~á úloha довгорочна задача
або задача на дакілько років; ~ úver
довгорочный ўвер або кредіт; ~á
rôžička довгорочна пожычка; ~á zmluva
довгорочный договір або договір на
дівший час

dlhohrajúci/li довгограючий; ~a platňa дов-
гограюча платня

dlhopis –u *m fin.* довгопiс

dlhoročný/ly довгорочный, многорочный;
~ robyť довгорочне або многорочне
перебывання; ~á práca довгорочна робота;
~á skúsenosť довгорочна скусєность або
многорочный опыт

dlhotrvajúci/li довготрiмаючий, дівгый,
продовжуючий; ~ spor довготрiмаючий
або дівгый спор; ~a choroba дівга
або продовжуюча хворота; ~ potlesk
дівге плєскання; ~a platňa довгограюча
(ґрамофонові) платня

dlh/ovať –uje –ujú *nedok.* довговати, бути
довжним; ~uje mi peniaze він довжєн мi пiнязі

dlhovlnný¹ (*o ovciach ap.*) довгосєрстный,
з дівгов сєрстєв

dlhovlnný² *tech.* довговолновий; ~ vysielac
довговолнова радіостанція

dlhš/í 1 2. *st. k dlhý* 2 (*dost' dlhý*) дівший,
дость дівгый 3 (*väčší*) вєкший, дівший;
dajte mi takú ~iu tyč дайте мi дівшу паліцю
4 дівший, дость дівгый; ~iu chvíľu už
čakám я чєкам уж дость дівго або я уж
дівше чєкам

dlh/ý 1 *v rôzn. význ.* дівгый; ~é vlasy
дівгы вiлосы або дівге вiлося; ~á
cesta дівга дорiга; šaty sú jej ~é шматы
єй дівгы; ~ človek дівгый або высiкий
чоловік; ~ referát дівгый доклад; ~é vlny
fyz. дівгы вiлны 2 (*pri označení miery*)
в дівжці, дівжка; dva metre ~ в дівжці
двох мєтрів, дівжка два мєтры 3 (*časové*)
дівгый, продiвжуючий, на дівший час;
~á neprítomnosť дівге хывовання; ~é
mlčanie дівге мовчання або дівго був
(была) тiхо; ~é olúčenie дівга розлiка або
дівге розлучіння; ~ život дівгый живот;
~á choroba дівга хворота 4 *gram.* ~á
samohláska дівгый глiсний, акцєнтный
голосный; ~á slabika дівгый склад; z ~ej
chvíle з дівгой хвiлi; ~ deň дівгый день;
~á pesnička дівга спiванка; robiť na ~é
lakte одкладати на дрiугий раз; odísť s ~ým
nosom *hovor.* одыйти з дівгим носом

dlžen *p. dlžny*

dĺž/leň –ňa *m* знак вовготы; dať ~ на „a“ по-
стiввити знак довготы над „a“, по-стiввити
акцєнт або прiтиски на „a“

dĺžk/la –у ž 1 (*rozmer*) дівжка;
продовжєность ж; ~ šiat дівжка шмат; ~
svetelných vln дівжка свiтловых волн; po
celej ~e по цiлiй дівжці; na ~u на дівжкy
2 (*časová*) продiвжєность, дівжка ж; ~
pracovného dňa дівжка робiчого дня; ~
života дівжка живiота; ~ dovolenky дівжка
доволєнны 3 *geogr.* довготi; západná ~
зiпадна довготi 4 *gram.* довготi

dĺžkovilý *prid. k dlžka*; ~é miery довжкiвы
мiры

дільник –а *m* довжнік *aj pren.*

дільн/лй, *v присудку s дієзн:* *byť ~ a)* *быти в довгáх b)* *(niekomu)* *быти довжным комýсь; c)* *pren.* *быти довжником комýсь; je mi dĺžen odpoveď* він не дав *мі* *одповідь*, він *мать* *мі* *одповісти*

дізоб/а –у *ž* довг; *mať ~u* *мáти довг, быти в довгáх; narobiť dĺžob* *наробити довгів; splácať ~u* *сплáчовати довгы*

дізобнý довгóвий; ~ *úpis* довгóва по-вiннóсть, довгóве потверджiня

dna *dny ž lek.* *дна, лáмка*

dnes *prisl.* **1** *днесь; ~ ráno* *днесь рáно; 2 (teraz)* *днесь, теперь; ~ si to môže každý dovoliť* *теперь мóже кáждый собi* *дозволiти; ešte aj ~ si* *spomínam na to i* *щi i теперь áбо днесь я спомiнаю собi* *на тотó áбо о тiм; ~ týždeň, rok ...* *днесь тóму тыждень, рiк, як...; на ~ týždeň* *рiвно о тыждень; ~ - zajtra (ne)* *днесь – зáвтра*

dneska *hovor. p.* **dnes**

dneskajší *hovor. p.* **dnešný**

dneskajšok *hovor. p.* **dnešok**

dnešn/лй **1** *днэшній; ~ deň* *днэшній день; ~é* *poviny* *днэшні новинки 2 (terajší)* *днэшній, теперiшній; сучáсний; ~á* *doba* *сучáсна епóха, днэшні часы; ~á* *mládež* *днэшня áбо теперiшня молодéж; ~ život* *сучáсний жывот; nie som ~ я не днэшній, я не такий наiвнýй*

dneš/lok –ка *m* **1** *(dnešný deň)* *днесь; днэшній день; listky na ~* *лiстки на днесь; odo ~ka* *од днэшька 2 (dnešné udalosti)* *днэшні дi-яня; ргепáч* *мi ~ok* *пребáч мi за днэшній день 3 pren.* *днесь, днэшній час; radostný ~* *рáдостны днэшні днi, človek ~ka* *днэшній чоловік; žiť len pre ~* *жыти днэшнім днём*

dno *dna s* *дно; morské dno* *дно мóря, мóрьске дно; ~ pohára* *дно пóрапа; vypiť do dna* *выпити до дна • dostať sa na ~* *опустити ся на дно; vypiť kalich až do dna* *выпити чáшу аж до дна; remeslo má zlaté ~ [prisl.]* *ремéсло мать золотé дно; ремéсло все накóрмить; ~ ľudskej spoločnosti* *дно людьскоi общности, дно общности*

dnu *prisl.* **1** *(kam)* *днýка, доднýка; vhoďit ~* *шмáрити доднyка; vojsť ~* *вóйти доднýка 2 (kam)* *днyка; ostať ~* *зостáти днyка; jedným uchom ~, druhým von* *эдным ýхом днýка, дрýгим вóнка*

dnuká, dnuka *hovor. p.* **dnu**

dnukajší *hovor. p.* **vnútorný**

dnukajšok *hovor. p.* **vnútrajšok**

do¹predl. s 2. p. 1 *(vyjadruje smerv širokom zmysle)* *до чóго; ísť do práce, do závodu* *iти до робóты, до завóду; chodiť do školy* *ходить до шкóлы; vniknúť do domu* *вникнути до дóму; listky do divadla* *листки до теáтры; zamilovať sa do niekoho* *зaлюбити ся до дакóго; vziať do tanca* *взяти до тáнця, взяти танцёвáти; skok do výšky* *скóк до вышки; zvinúť sa do kľbka* *звiнути ся до клубя 2 (vyjadruje mieru, stupeň)* *до чóго; pracovať do úmoru* *робити з послiднiх сил; zbiť do krvi* *збити до крóви; rozpáliť do červena* *роспалити до червена; najesť sa do sytosti* *наiсти ся до сыта 3 (vyjadruje miestne al. časové ohraničenie)* *до чóго, по умo; do pása* *по пóяс; do dna do dna; do smrti* *до смёрти; do konca do kľnce; od druhej do piatej* *од дрýгой до пятой; prechádzať sa do večera* *проходить ся áбо гуляти до вéчора 4 (v priebehu)* *в часi чóго; raz do mesiaca* *раз до мiсяця; do osem dní* *в часi восьмóх днiв 5 (vyjadruje približnosť)* *з умo; до чóго; приблiжнi, óколо; bolo nás do dvadsať* *нас было до двáдцять; do sto do sto, óколо сто, приблiжнi сто • čo do* *што ся дотыкáть; čo do akosti* *што ся дотýкáть якости, што до якости; čo ma do toho* *што мi до тóго, тотó мéне не дотыкáть ся; nie je mi (mu, jej...)* *до того мi (ёмý, ей...) не до тóго; nie je mi do žartu* *мi не до жáрту; nie je mi do smiechu* *мi не до смiху; je mi do plaču* *мi до плáчу, хóче ся мi плáкати*

do²neskl. s hud. *до neskl. s*

dob/а –у *ž* **1** *(čas)* *час, порá; pracovná ~* *робóчий час; пощná ~* *нóчний час; рощné*

~у пори ро́ку; od isteј ~у з дакотро́го часу́; o takeјto ~е в та́кий же час; od teј ~у од то́го часу́, з то́го часу́ **2 odb.** період; inkubačná ~ *lek.* інкуба́чний період; ~ kmitu *fyz.* період ко́лыса́ня **3 (určený čas trvania)** час *m*, стаж *ж*; služobná ~ час сл́ужбы; skúšobná ~ про́бный час; čakatelská ~ кандіда́тська стаж **4 (väčší časový úsek, epocha)** вік, епо́ха, е́ра; predhistorická ~ доісто́ричний період; osvietenská ~ епо́ха просві́щенія; ľadová ~ ле́дovýй період; kamenná, bronzová ~ ка́мьяный, бронзо́вый вік **5 (časy)** час, вік; paša ~ на́ш час; на́ш вік; ~ techniky вік те́хніки; dieťa svojej ~у ді́тя сво́єго ві́ку або сво́єго часу́ **6 hud. metr.** до́ля

dobač|lovať –ује –ују́ *dok.* *iron.* доба́чова́ти, дога́здова́ти ся

dobl|ať –е –ú *nedok.* *do čoho* **1 (o vtákoch)** дзе́бати *што* **2 (pichať)** ты́кати ся, доты́кати ся до чо́го, чо́го; ~ prstom ты́кати ся па́лце́м

dobeh|núť –не –nú́ *dok.* **1** добі́гнути; ~ do cieľa добі́гнути до ці́ли, добі́гнути к ці́лю; ~ k niečomu добі́гнути к да́чому **2** прибі́гнути; ~ domov прибі́гнути домі́в; ~ol ku mne він прибі́гнув ку́мі; ~ ako prvý прибі́гнути пе́ршым **3** *koho, čo (dosiahnúť)* догна́ти, нагна́ти; ~ utekajúceho догна́ти уті́каючого; ~ zameškané догна́ти спі́знене **4** *hovor. (prísť)* за́йти, забі́жати; заско́чити; ~ní večer k nám забі́гний ве́чор ку́ нам **5** *hovor. (oklamať)* обв́ути, обв́язати о́коло па́лця

dober|ať (si) –á (si) –ajú (si) *nedok.* добе́рати (со́бі), дра́ждіти

dobiedz|ať –а –ajú́ *nedopk.* *do koho* підпи́ховати, доте́рати, дра́ждіти ко́го

dobieh|ať –а –ajú́ *nedok.* **1** добі́рати; ~ k brehu добі́рати к бе́регу, підбі́гати к бе́регу; ~ do cieľa добі́гати к ці́ли **2** прибі́гати **3** *koho, čo (doháňať)* догона́ти, наганя́ти

dobierk|a –у ž *pošt.* на пере́взятя

dobij|ať –а –ajú́ *nedok.* **1 (o hodinách)** кінча́ти бу́ти **2 (usmrčovati)** до́бива́ти, забу́вати до сме́рти

dobiť до́бije dobijú́ *dok.* **1 (o hodinách)** одби́ти; práve dobilo dvanásť, keď...го́дини як раз одбу́ли двана́дцять, ко́лу... **2 (prestať biť)** перестáти *s neurč.*; tieto hodiny už dobili тоты го́дини уж перестáли бу́ти або́ уж не бью́т; srdce už dobilo се́рдце уж перестáло бу́ти ся або́ добу́ло **3** *koho (usmrtiť)* до́бити, до́бити до сме́рти **4** *koho (zbiť)* збу́ти, поко́лоту́ти

dobl|núť –не –nú́ *dok.* *do čoho* **1 (o vtákoch)** дзе́бнути, клю́внути *што* **2 (pichnúť)** доту́плити ся; ~ prstom, palicou доту́плити ся па́лце́м, па́лице́в

dobo|j|lovať –ује –ују́ *dok.* **1 (skončiť boj)** дово́єва́ти; скінчи́ти бой **2** боро́ти ся до кінце́; ~ boj do víťazného konca дово́єва́ти до пере́можного кінця́ **3** *pren. bás. (zomrieť)* дово́єва́ти; за́кінчи́ти бой

dobrlá –еј ž *škol. (známka)* до́бра; dostať ~ú достáти до́бру

dobrák –а *m* до́брак, до́брачі́ско, до́брый чо́ловік; on je veľký dobrák він ве́лікий до́брачі́ско

dobré *prisl.* **1 v rôzn. význ.** до́бри; ~ sa učiť до́бри учи́ти ся; ~ vyzerať до́бри вы́глядáти, вы́зерати; ak som ~ rozumel, ... кідь я до́бри або́ спра́вни поро́зумів, ... ~ oblečený človek до́бри облече́ный чо́ловік; ~ sa pamätať до́бри памя́тати ся **2 (poriadne)** порядні, дость; ~ som vyhladol я порядні вы́голо́днів **3 ako prísudok v spojení s neurčitkom v kladných vetách** до́бри, ле́рко; ~ je vám hovoriť, keď... вам до́бри або́ ле́рко гово́рути, ко́лу... **4 ako prísudok v spojení s podmieňovacím spôsobom slovesa b y t' s neurč.** до́бри; недо́бри; ~ by bolo napísať до́бри бы́ (бы́ло) напи́сати • ~ mu tak! до́бри ё́му і так!, так ё́му і те́ба! ~ máš! ма́ш пра́вду!; так то́бі те́ба!, спра́вни або́ до́бри ро́биш!; májте sa ~! ма́йте ся до́бри!, вшы́тко до́бре!; nie mu je ~ ё́му недо́бри; už mu je ~ ё́му уж до́бри, він чу́є ся до́бри; všade ~, doma najlepšie [*prisl.*]

всяды дóбрі, а дóма нáйліпше; в гóстях дóбрі, а дóма нáйліпше

dobre²časť 1 (*ako súhlas*) дóбрі; ~, prídem дóбрі, я прійду **2** лем; ja sa snažím, ~ sa nepretrhnem я снáжу ся, дóбрі не потóграм ся

dobrlé —ého s дóбре; urob, čo uznáš за ~ зроб тотó, что повáжаш за спрáвне; зроб так, што узнáš за дóбре • po ~om *ako prísť*. по-дóброму; spomínať po ~om споминáти по-дóброму áбо дóбрым слóвом; rozísť sa po ~om розыйти ся по-дóброму; z toho nič ~ nebude з тóго ніч дóбре не бóде áбо не вийде; po ~om пеcакаj lepšie по-дóбрім не чéкай ліпше, за дóбре не чéкай дóбре **dobrlo** —a s **1** дóбро; konať ~ робити дóбро **2** (*prospech*) блáго; pre všobecne ~ для óбщого блáга; pripísať k ~u niekomu неcчо приписáти к дóбру дакóму даштó

dobročinný благотвóрный; ~ spolok бла-готвóрна óбщность; ~á zbierka зберáня на благотвóрны цілі

dobrodeníe —ia s благодіяня, добро-дúтельство

dobrodiníec —ca m благодіятель m (*za-štar.*), добродúтель

dobrodruh —a m авантюріста; politický ~ політíчний авантюріста, авантюріста в політíці

dobrodružný авантюрістський, авантýр-ный; ~ život a) авантýрный живот; б) живот пóвний авантýр; ~ román авантýрный ромán áбо ромán зажитків; ~ človek a) авантюріста; б) любóвник зажитків; ~á politika авантюрістська політіка

dobrodružstvo —a s авантýра, прúгода, зажиток; ľubostné ~á любóвны прúгоды; politické ~ політíчна авантýра

dobrodušný добродúшный, доброжелá-ючий; ~ človek добродúшный чоловік; ~ úsmev добродúшный ўсмів

dobromyseľný добромыслячий; добро-дúшный, простодúшный; доброжелáючий

dobroprajný доброжелáючий, благо-желáючий

dobrosrdečný добросердéчный, дóбрый **dobrotí/a** —y ž **1** *len j. č. (vlastnosť)* добротá

2 (*lahôdka*) добротка, добротінка • robiť ~u робúти добротý; to nerobí ~u тотó не рóбити добротý, ніч дóброго з тóго не бóде, тотó к нічому дóброму не веде; nevie čo od ~u robiť не знáть что од доброты робúти, дýрно мýчить ся, тра́пить ся

dobrotivý дóбрый, сердéчный; ~ človek дóбрый áбо сердéчный чоловік; ~é oči дóбры óчі

dobrovoľnícky добровóльницький; ~ oddiel добровóльницький óдділ áбо óдділ добровóльців

dobrovoľník —a m добровóлец

dobrovoľný добровóльный; ~á orga-nizácia добровóльна оргáнізація; ~ požiarny zbor добровóльный гасíчський óдділ

dobrozdaníe —ia s **1** посуджіня, уважіня, усуджіня; óтклик; lekárske ~ посуджіня дóкторів о здорóві (чоловіка) **2** позітíвный óтклик, рекомендація

dobrôtkí/a —y ž добротка, лакоцінка

dobrý **1** v rôzn. význ. дóбрый; ~á akosť дóбра якость; ~ vodič elektriky fyz. дóбрый проводнúк електрúкы; ~á pamäť дóбра пáмять; ~ žiak дóбрый ученик; ~é meno дóбре мéно áбо дóбра репутáція; ~á myšlienka! дóбра мысль áбо дýмка!; urobiť ~ dojem зробити дóбрый ефект **2** (*ľaskavý, vľudný*) дóбрый, ласкáвый, приветліувый; ~é slovo дóбре слóво; ~ človek дóбрый чоловік; má ~é srdce у нёго дóбре сёрдце áбо мать дóбре сёрдце; **3** *hovor.* дóбрый, великий; čakať ~é dve hodiny чéкати дóбры дві гóдины; odkrojiť ~ kus chleba одрізати áбо открáяти дóбрый кусок áбо одрізати дóбрый фáлат хлíба; má štyridsať rokov, ale vyzerá na ~ých päťdesiat він (онá) мать штирúдцять рóків, но вызерать він (онá) на дóбрых пятьде-сят **4** *na* що пригóдний, вгóдний *na што*; topánky ~é do dažďa топáнки пригóдны до дождóвой погóды **5** škôl. дóбре • ~é

ráno! дóбре ráno! ~ деň! дóбрый день!, здравствуй(те)!; ~ú noc! дóбру ніч!; ~ú chuť! дóбрый смак!; má ~ nos a) (*správne poznať vôňu*) máти дóбрый чух; б) (*vytúšiť*) máти псячий áбо дóбрый нюх; ~ ptáček! дóбрый птáшок!; teraz som ti (vám) ~! я тепéрь про тебе (вас) дóбрый!; urobiť si ~ деň z niekoho зрóбути собі дóбрый день з дакóго áбо посміяти ся з дакóго

dobud//ovať –uje –ujú *dok.* добудовáти, закінчіти будовáня; ~ knižnicu добудовáти бібліотéку

dobudúv//ať –a –ajú *nedok.* добудовáти, закінчіти будовáня

dobýjať *zastar. p. dobývať*

dobýj//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. kam, do čoho* добивáти ся; ~ do domu добивáти ся до дóму; ~ sa k niekomu добивáти ся ку дакóму

dobyť dobyje dobyjú *dok. 1 (vojensky)* взятú, заятú, завоёвáти, добúти; ~ pevnosť добúти, взятú кріпóсть; ~ útokom взятú атаков áбо штúрмом; ~ krajinu завоёвáти країну **2** (*získať, vybojovať*) завоёвáти, взятú; ~ moc взятú міць; ~ slobodu завоёвáти слобóду; ~ víťazstvo перемочí

dobyť sa dobyje sa dobyjú sa *dok. kam* влaмáти ся, втóргнути ся

dobyťci статкарський; мор худóбы; вагóн на áбо для перевозíня худóбы, вагóн про худóбу

dobyťciak –a *m hovor. pejor.* вагóн для (перевозíня) худóбы

dobyťkár –a *m* статкарь

dobyťkársky статкарський; ~ kraj статкарський край

dobyť/ok –ka *m* худóба, стáток, быдлó; hovädzí ~ рогáтый стáток; chov –ka годовáня худóбы, статкарство

dobyvačn//ý добивáчний, завоёвáтельський; ~é vojnu добивáчны áбо завоёвáтельскы вóйны; ~á politika добивáчна áбо завоёвáтельска політіка

dobýv//ať –a –ajú *nedok. 1 (vojensky)* брáти, заятú, завоёвóвати; штурмовáти;

~ pevnosť брáти кріпóсть штúрмом, штурмовáти кріпóсть; ~ krajinu завоёвáти країны **2** (*získať, zmocňovať sa*) завоёвáти; ~ slobodu завоёвáти слобóду; ~ horské končiare покорúти áбо завоёвáти гóрскы вéрхы **3** (*ťažiť*) добывáти; ~ uhlie добывáти ўгля

dobýv//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. kam* добивáти ся, влáмовати ся, втóргнути ся **dobyvateľ** –a *m* завоёвáтель, захватúтель, атрéсop *zastar.*

dobyvateľský завоёвáтельський, атрéсорський

docen//iť –í –ia *dok. čo* (справні) оцінúти *што*, зрóбути áбо датú справне оцініня чóго, чóму; ~ význam не́чо́го справні оцінúти значíня чогóсь; *nedoceniť* не́чо́ недоцінúти штось

doceňo//ovať –uje –ujú *nedok. čo* доцінёвати *што*, робúти áбо давáти справну оцінку чóго, чóму

docent –a *m* доцéнт

docentský доцéнтський; ~ úväzok доцéнтський обовязок, обовязок доцéнта

docentúrla –y *ž (hodnosť, funkcia)* доцéнтýра

docieľ//iť –í –ia *dok. čo* добúти ся, досягну́ти чóго; ~ svoje добúти ся свóего; ~ (to), aby... добúти ся тóго, жебы...; ~ víťazstvo добúти ся переможíня, перемочí

dociť//ovať –uje –ujú *dok.* заклúкати, приклúкати, вызвати; ~ na súd вызвати к сýду; ~ ku šlabikáru приклúкати к букварю

docváll//ať –a –ajú *dok.* доцвáлати, прискáкати

docvič//iť –í –ia *dok. 1* кінчіти упражніня **2** (*dodatočne nacvičiť*) додаткóво поупражнять ся

docvič//ovať –uje –ujú *nedok. 1* кінчáти упражніня **2** (*dodatočne nacvičovať*) продóвжовати упражніня, додаткóво упражняти ся

dočaň//ovať –uje –ujú *nedok. čo 1* досягáти (рукóв) *што*, до чóго, дотыкáти ся, досяговати (рукóв) до чóго, натяговати ся за дачím **2** досяговати до чóго

dočasny/ý дочасный; ~á vláda дочасне правління; ~ zákaz дочасне заказаня

dočiah//nuť –не –nu *dok.* **čo** 1 досягнути (руків) *што, до чого*, доткнути ся (руків) *до чого* **2** достати, дійти до чого, досягнути чого

dočista *prísl.* дочіста, цілком

dočít//ať –а –ajú *dok.* **1** *čo* дочитати (до кінце) **2** (*prestát' čítať*) перестати читати

dočít//ať sa –а са –ajú sa *dok.* *čo, o čom* прочитати *што, о чім*, вычитати *што*; *kdesi som sa –al, že...* ядесь читав або прочитав або вычитав, же...

dočítav//ať –а –ajú *nedok.* **1** *čo* дочітовати (до кінце) **2** (*prestávať čítať*) переставати читати

dočk//ať –á –ajú *dok.* почекати

dočk//ať sa –á са –ajú sa *dok.* *koho, čoho* дочекати ся

dodac//í *obch. príd. k dodávka*; ~ list додавочий лист; ~ia zmluva додавочий договір; ~ia lehota додавочий час

dod//ať –á –ajú *dok.* **1** *čo, čoho* (*pridať*) додаті, придаті; ~ vodu додаті або придаті воды **2** *čo* (*dodatočne povedať, pripísať*) додаті, придаті **3** *čo, čoho* (*znásobiť nejakú vlastnosť*) придаті чого; *strach jej –al síl* страх придав ей сил; ~ istotu придаті істоті; ~ chuť додаті або викликати смак **4** *komu, hovor.* (*doraziť, celkom zničiť*) добути, доконати ко́го; *to mu –alo* то́то ё́го доконало **5** *obch.* (*dopraviť*) привезти; (*splniť dodávky*); ~ tovar а) привезти товар(ы); б) (*privešť*) довезти товар(ы); ~ do domu привезти домів

odatkov//ý доповнючий; ~ trest *práv.* доповнюче пока́рня; ~á zmluva доповнючий договір, доповнюче согла́шя

dodatočny/ý доповнючий, додатко́вый; ~é vysvetlenie доповнюче поясні́я; ~ zápis додатко́вый за́пис

dodat//ok –ку *m* **1** до́дато́к, до́бавлі́ня **2** доповні́я, при́пúска; при́ложі́ня;

~ k zmluve доповні́ня к до́говору; ~ k zápisnici при́ложі́ня к протоко́лу

dodáv//ať –а –ajú *nedok.* **1** *čo, čoho* (*pridávať*) додава́ти, придава́ти **2** *čo* (*dodatočne hovoriť, pripisovať*) додава́ти, придава́ти **3** *čo, čoho* (*znásobovať nejakú vlastnosť*) придава́ти чого **4** *obch.* (*dopravovať*) додава́ти, привозі́ти; (*plniť dodávky*) **5** *čo* (*zásobovať*) засобова́ти чім, забезпéчовати

dodávateľ –а *m* додава́тель

dodávateľsk//ý *príd. k dodávateľ*; ~á zmluva додава́тельський до́говір; ~ podnik додава́тельська фі́рма

dodáv//ka –у *ž* **1** *obch.* додава́ня; ~у обі́ля додава́ня зёрна; *zmluvné –у* додава́ня по до́гові́рі **2** (*zásobovanie*) засобова́ня; ~ vody, prúdu засобова́ня водо́в; ене́ргі́єв **3** (*zásielka*) додава́ня (това́ру); *vrátiť celú –u* верну́ти ці́ле додава́ня **4** (*auto*) (авто) до́да́вка

dodávkov//ý *príd. k dodávka*; ~á zmluva до́гові́р о додава́ні; ~é auto (авто)до́да́вка

dodnes *prísl.* до́несь, до́днёшнё́го дня

dod'ob//ať –е –ú *dok.* до́дзё́бати, вы́дзё́бати

dodriap//ať –е –u *dok.* **1** (*potrhať*) пото́рпрати, розорва́ти **2** (*doškríbať*) до́шкря́бати, по́шкря́бати

dodrúzg//ať –а –ajú *dok. expr.* до́дрұ́зфати, розлама́ти, розбу́ти; ~ kosti, rebrá полама́ти ко́сти, ре́бра

dodrúzg//ať sa –а са –ajú sa *dok.* до́дрұ́зфати ся, полама́ти ся, розбу́ти ся

dodrž//ať –і –ia *dok.* до́трұ́мати; ~ termín до́трұ́мати те́рмін; ~ slovo, sľub, prisahu до́трұ́мати сло́во, обі́цяня, прі́сягу

dodržiav//ať –а –ajú *nedok.* до́трұ́мовати; ~ zákony, pravidlá до́трұ́мовати зако́ны, пра́вила; ~ diétu до́трұ́мовати діе́ту

dodých//ať –а –ajú *dok.* **1** до́дыхати, перестати дыхати **2** *pren.(zomrieť)* пу́стүти по́слідній вы́дых

dofajč//iť –і –ia *dok.* до́кұ́рити

dog//la –у *ž* до́ра

dogazd//ovat' –uje –ujú *dok. iron.* до-газдовати
dogm//a –y ž *dórma*

dogmatick//ý 1 догматичный; ~á viera догматична віра 2 догматичный; ~é tvrdenie догматичне твердження; ~ názor догматичный погляд

dogmatik –a *m* догматик

dogmatik//a –y ž догматика

dogmatizm//us –u *m* догматизм

dohad –u *m* догадка ж, передположення с

dohád//at' sa –a sa –ajú sa *dok. hovor.* догадати ся; keby sa ~al prist' кидь бы він догадав ся прийти

dohad//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.* догадувати ся, гадати ся

dohadzovač –a *m* 1 (*prikúpe, predaji*) простредник 2 (*pri ženbe*) сват

dohadz//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 простредковати; ~ prácu, nevestu простредковати роботу, невісту 2 (*pridávati na cene*) дошмарівати, пришмарівати

dohadz//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. nár.* догадуваť ся догадувати ся

dohán –u *m lud.* дуган

doháň//at' –a –ajú *nedok.* доганяти; ~ zameškané доганяти запізнене

dohár//at' –a –ajú *nedok.* догорівати, гаснути

dohl'ad –u *m* 1 догляд, по́ле віджіня; stratiť sa z ~u стратити ся з догляду 2 (*nad niekým*) догляд над *даким*; policajný ~ поліца́йський догляд; lekársky ~ лікарський догляд; byť pod ~om а) бути або *находити* ся під доглядом; б) (*o deťoch ap.*) бути під доглядом або дозерати (за дітми) дітей

dohl'adn//ý (*časove*) *скóрый*; v ~om čase уж *скóро*

dohl'adač –a *m* доглядач

dohl'iad//at' –a –ajú *nedok.* на *koho*, *čo* доглядати, призерати ся за *кым*, *чим*; сліду́ти за *кым*, *чим*

dohl'iad//nut' –ne –nu *dok.* 1 (*dovidiet'*) *взгля-нути*, *віди́ти*; kam oko ~ne де не *взглянеш* 2 на *koho*, *čo* *приглянути* за *кым*, *чим*

dohnat' *doženie doženú dok.* 1 (*prihnať*)

пригна́ти; ~ *kravy z paše* *пригна́ти коро́вы з пастві́ска*; *viator dohnal búрку вітор пригна́в б́юрю* 2 *koho k čomu* *приве́сти ко́го к чо́му*, *дове́сти ко́го до чо́го*; ~ *k samovražde* *дове́сти до самоубі́вства*; ~ *do zúfalstva* *дове́сти до безнаді́йности* 3 (*dostihnúť, dohoniť*) *ст́гнути*, *догна́ти*; ~ *zameškané* *догна́ти запізнéне*; ~ *do hrobu* *догна́ти до грóбу*

dohnat' sa *doženie sa doženú sa dok.* догна́ти ся; dohnal sa *rychlik* *пригна́в ся рі́хлік*; dohnal sa *viator* *догна́в ся áбо налеті́в вітор*; dohnal sa *na koni* *він приска́кав на коні́*

dohnev//at' sa –á sa –ajú sa *dok.* *розгні́вати*, *розлості́ти*, *нагні́вати*

dohod//a –y ž *дого́да*, *догово́р*, *соглаші́ня*; *medzinárodné* ~у *ме́джина́родны догово́ры*; ~ *o prímerí* *дого́да о примі́ріні*; *uzavrieť* ~у *заклю́чити соглаші́ня áбо догово́р*; *vstupíť* *до соглаші́ня*; *Postupimská* ~ *Поступі́мска дого́да*; v ~e s *niekým* *по догово́рі з да́ким*; *Dohoda hist.* *Анта́нта*; *Malá* ~ *Ма́ла Анта́нта*; *Veľká* ~ *Белу́ка Анта́нта*

dohod//it' –í –ia *dok.* *дошма́рити*; *sém nedohodí* *ты не дошма́рить*

dohod//núť sa –ne sa –nú sa *dok.* 1 *o čom (dojednať sa)* *догово́рити* ся, *доі́днати* ся, *услóвити* ся; ~ *o termíne* *догово́рити* ся на *те́рміні*; ~ *sa* *o podmienkach* *догово́рити* ся *о услóвіях* 2 *догово́рити* ся, *до́йти к соглаші́ню*; *oni sa nedohodnú* *о́ні не догово́рять* ся

dohodov//ý *príd. k ohoda*; ~é *mocnosti* *держáвы Анта́нты*

dohola *prísl.* 1 (*donaha*) *дого́ла*; *vyzliecť* ~ *вызлечи́ дого́ла* 2 *дого́ла*, *наго́ло*; ~ *ostrihať* *остри́чи дого́ла*

dohon//it' –í –ia *dok.* (*dobehnúť*) *догна́ти*, *добі́гнути* *a pren.* ~ *zameškané* *догна́ти áбо добі́гнути запізнéне*

dohora *prísl.* *дого́ры*, *наве́рьх*, *дове́рьху*

dohor//iet' –í –ia *dok.* *догори́ти*, *згасну́ти*; *sviečky* ~*li* *сві́чки догори́ли*

dohoriev//at' –a –ajú *nedok.* *догори́вати*

dohotov//it' –í –ia *dok.* доробу́ти, докінчи́ти; ~ šaty дошyti шмáти; ~ obed довару́ти обі́д
dohovár//at' –a –ajú *nedok.* 1 *čo* договóрєвати 2 *komu* *čo* догваряти кóму чім, упрекáти кóго в чім

dohovár//at' sa –a sa –ajú *sa nedok. s kým* 1 *o čom* договóрєвати ся, зговóрєвати ся 2 (*dorozumievať sa*) дорозúмлєвати ся; *ako sa medzi sebou ~ajú ?* як ону́ ме́джі собо́в договóрюють ся, дорозúмлюють ся?; ~ *sa posunkami* дорозúмлєвати ся жєстами

dohovor//it' –í –ia *dok.* 1 (*prestať hovoriť*) договóру́ти, добісідова́ти 2 *čo* договóру́ти ся, дорозуму́ти ся *o čim*; ~ *podmienky* договóру́ти ся *o* услóвіях

dohovor//it' sa –í sa –ia *sa dok. s kým* 1 договóру́ти ся, добісідова́ти ся; *oni sa ~ili* ону́ договóрили ся; ~ili *sa* *o* *niečom* договóрили ся *o* *дачім* 2 (*dorozumieť sa*) дорозуму́ти ся; *viem sa ~ ruský* я мóжу дорозуму́ти ся *áбо* договóру́ти ся *по-руськы*

dohr//a –y *ž* фіна́л, кóнець; на́слідкы; *to malo neprijemnú ~u* *to* *toto* *málo* неприємны на́слідкы; *to bude mať ~u pred súdom* *to* *to* *zakінчít* ся (*пєред*) *сýдом*

dohr//at' –á –ajú *dok.* догрáти, кінчи́ти грáти; ~ *partiu* догрáти пáртию

dohráv//at' –a –ajú *nedok.* догравáти

dohrávk//a –y *ž* *hovor.* догравáня; *na programe sú ~y prerušených partii* *na* *проѓрамі* нахóдять ся догравáня перерушєных *áбо* незакінчєных пáртий

dohromady prísť. 1 (*na hromadu, spolu*) догрома́ды, доведна; *všetci ~* вшыткы догрома́ды; *skladať ~* складáти догрома́ды *áбо* доведна 2 (*celkove*) вшыткого, цалкóво; ~ *štyri roky* вшыткого штúпи рóкы; ~ *pič cалкóво* *ніч* • *dať ~ a)* (*na jedno miesto*) зложыти, поклáсти; *dať ~ stoly* поклáсти стóлы; б) (*dvoch ľudí*) звязáти; *osud dal ich ~* дóля їх звязáла; *dal som ich ~* я дав їх догрома́ды *áбо* я їх познакомúв; в) (*zlúčiť*) докóпы,

спо́йти; *dať ~ peniaze* дaтý докóпы пí-нязі; (*našetriť*) нашетрúти пíнязі; г) (*niečo rozobrané*) позберáти (*дакькú механізм*); д) *hovor.* оргáновáти; *dať ~* *súbor* оргáновáти ансáмбель; *dať ~ konferenciu* оргáновáти конферєнци́ю; е) *hovor. (knihu ap.)* докінчи́ти (*робóту над дачім*); *dať ~ zborník* зостáвити збóрник

dochádz//at' –a –ajú *nedok.* 1 *k čomu* (*približovať sa*) дохóду́ти до чóго, підхóду́ти, приблúжовати ся *k чóму*; ~ *k domu* приблúжовати ся, наблúжовати ся *k* *дóму* 2 (*prichádzať*) дохóду́ти, прихóду́ти; ~ajú *ľudia* прихóдять лúди; ~ajú *nám správy* *ky* *nam* дохóдять ві́сті 3 *admin.* (*o pošte ap.*) прихóду́ти 4 (*cestovať*) хóду́ти; *do práce musím ~ vlakom* до робóты я мýшу хóду́ти по́їздом *áбо* влáком 5 *na čo* *prep.* дохóду́ти до чóго, прихóду́ти *k чóму*; ~ *na riešenie úlohy* прихóду́ти *k* рíшіню задáчі; ~ *na niečo* *svojím rozumom* прихóду́ти *na* *даштó* *сво́ім розúмом* 6 *k čomu* *prep.* прихóду́ти; ~ *k záveru* прихóду́ти *k* *заклúчиню*; ~ *k presvedčeniu* прихóду́ти *k* *пересвідчíню*; *пересвідчовати ся в чім* 7 (*miňať*) кінчáти ся, дохóду́ти *ky* *кінцю*; *выходити*; ~a *mi dych* дохóдить *mi* *дых* 8 *na čo* *neos.* *выстачáти*; *odkiaľ vám ~a* *na* *такú* *parádu?* óдкы вы берєте пíнязі *na* *такú* *parádu?*; *nedochádza mi ani na stravu* *mi* *не* *выстачít* *áni* *na* *їдлó* 9 *neos.* *k čomu* (*stávať sa*) прихóду́ти, ставáти ся, *взникáти*; ~a *k zмене* прихóдить *k* *змíні*; *často ~a k omylom* чáсто ставáють ся óмылы, хыбы 10 *hovor. (dozrievať)* дохóду́ти, дозрíváти

dochádzk//a –y *ž* прихóджíня; ~ *do práce* прихóджíня до робóты; *školská ~* шкóльска навштíвность

doch//núť –ne –nú *nedok.* здыхáти; *vie, od čoho* *muchy ~nú žart.* знáть, од чóго мýхы здыхáють

dochodiť p. dochádzať

dochov//at' –a –ajú *dok.* *выкормити*; ~ *sviňu* *выкормити* свиню

dochovi/lať sa —á sa —ajú sa *dok.* захраніти ся; ~апý захранівший ся

dochovávi/lať —a —ajú *nedok.* čo догодовати *што*, выкормити; ~ hydinu годовати кúркы; ~ kone годовати áбо трúмати коні, заоберати ся годованём коней

dochovávatel' —a *m* (до)годýючий; ~ dobytka годýючий худóбу, быдло; ~ včiel пчоларь

dochvíľny акурáнтный, пунктуáльный, тóчный; ~ človек акурáтный чоловiк; ~ príchod тóчный прúход

dochystať *zridk. p. dohotoviti'*

dochyt/liť —í —ia *dok.* 1 дохóпити, поiмáти; ~ zlodeja поiмáти злóдія; ~ pri klamstve поiмáти при клáманi 2 (*dobehnúť*) догнáти, нагнáти

doista *p. istotne*

dojačka/la —y *ž. tech.* доiчка, машина на до-iня

dojať *dojme dojmú dok.* 1 дoятú, взрýшити; ~ k slzám дoятú к слызáм 2 *hovor. expr. (nahnevať)* нагнiвати, напáлúти; to by aj mŕtveho dojalo то бы i мeртвóго напáлúло, тóтó бы i мeртвóго вывeло iз сéбе

dojať/ie —ia *s* дoятя, взрyшiня; od ~ia nemohol prehovoriti' од взрyшiня не мiг вoпoвiсти áни слóва

dojať/lý дoятый, взрyшéный; som hlboko ~ vašou pozornosťou я глyбóкó дoятый вáшoв внимáвoстёв; hovoriť ~ým hlasom гoвopúти взрyшéным гoлoсoм

dojča —ľa *s* плéкана дiтúна

dojčenec *nár. p. dojča*

dojčensk/lý *príd. k dojča*; ~á umŕtnosť смéртнoсть плéкaных дiтeй; ~ ústav клiника для плéкaных дiтeй

dojedn/lať —á —ajú *nedok.* доiдáти

dojedn/lať —á —ajú *dok.* чо доiднáти, дoгoвopúти ся o чiм

dojedn/lať sa —á sa —ajú sa *dok.* доiднáти ся, дoгoвopúти ся; my sa ~áme мы доiднáмe ся, дoгoвopимe ся

doj/lem —mu *m* дoятя, взрyшiня; prvé ~my пeршы дoятя; urobiť silný ~ зрoбити мiцны

дoятя; byť pod ~mom быти áбо нaхoдити ся пiд дoятём; mám ~, že... мi здáвaть ся, же...

dojemn/lý доiмáвый, взрyшyючий; ~é slová доiмáвы слóва; ~ pohľad взрyшyючий пóгляд

dojest' *doje dojedia dok.* доiсти

dojič —a *m* дoярь

dojím/lať —a —ajú *nedok.* 1 доiмáти, взрýшoвати, вzbýджoвати; ~ niekoho k slzám доiмáти дaкóгo к слызáм 2 *hovoriť expr. (hnevať)* ~ v niekom ľútosť вzbýджoвати в дaкiм лyтoсть

dojímav/lý доiмáвый, взрyшyючий; ~ obraz взрyшyючий oбpаз; ~é slová взрyшyючий слóва

doj/liť —í —a *nedok.* 1 доiти; ~ kravu доiти кopóвy 2 (*dávať mlieko*) доiть ся; дáвaть мoлóкo; krava zle ~í kopóва слáбo доiть ся, кopóва дáвaть мáлo мoлóкa

dojivosl/ť —ti *ž* доiвoсть ж, пóдiй *m*; zvýšenie ~ti звышiня пoдóя áбо доiвoсти

dojkl/a —y *ž* 1 (*o žene*) дóйкa 2 (*o zvieratách*) дóйкa, дóйна кopóва (вiвця, кóзa i т. п.); je dobrá ~ oнá дáвaть вeлe мoлóкa

dojnic/la —e *ž* дóйна кopóва (кóзa, вiвця i т. п.)

dojník —a *m* (*nádoba*) дoйник, дiйник

dojnlý (*o zvieratách*) дóйный; ~á krava дóйна кopóва *aj pren.*

dok —u *m* (*lodenica*) дoк

dokalič/liť —í —ia *dok.* докaлiчiти, скaлiчiти

dokár —a *m* дóкep

dokáľ/zať —že —žu 1 дoкaзáти; ~ svoju nevinnu дoкaзáти cвóю нeвиннoсть 2 (*dosiahnuť*) зрoбити, выкoнати; ~ nemožné зрoбити нeмóжнe 3 знáти (зрoбити); ~že ho napodobniť вiн дoкáжe áбо знaть нaпoдoбнити ёгó

dokazateľný дoкáзoваний, дoкáзyючий; ťažko ~ тyжкo дoкáзoваний

dokaz/ovať —uje —ujú *nedok.* дoкáзoвати **dokedy** *zám. prísl.* дo кoли, дo якóгo чacý, як дóвгo; ~ tam zostaneš? як дóвгo ты тaм зocтáнеш áбо бýдeш?, дo кoли ты тaм

зостанеш?, до якого часу ти там будеш
або зостанеш?

dokiaľ 1 *zám. prisl.* до коли, до якого часу,
як довго 2 *spoj.* по́кы; ~ žijem по́кы я живу;
dotiaľ ..., ~ ... до то́го часу..., по́кы...

doklad -u m 1 документ; platobné ~y
выпла́чованы документи́; účtovné ~y
учто́вны документи́; predložiť ~y указáти
документи́ 2 (*dôkaz*) до́каз; to je ~ toho, že...
є то́то до́каз то́го, же... 3 (*příklad*) приклад;
~y z literatúry приклады з літерату́ры

doklad//ať -á -ajú *nedok.* 1 *čo k čomu*
доклада́ти, приклада́ти, придава́ти,
додава́ти 2 *čo čím* доложи́ти *што*
к чо́му; ~ príkladmi доложи́ти приклада-
ми, ілюстровáти прикладами дашто́; ~
žiadost' vysvedčeníami доложи́ти заявлі́ня
свіді́тельствами

dokladový *príd. k doklad;* ~ materiál до-
кладо́вый або ілюстра́чний матеріа́л; ~
slovník словник ці́татів

doklať dokole, dokolú *dok.* 1 (*dobodať*)
доколо́ти 2 (*o krave ap.*) (до)штыкати,
коло́ти

dokola *prisl.* дооко́ла, наоко́ло, око́ло,
до ќругу; ~ obísť піе́со обы́йти дооко́ла
дачо́го

dokonale *prisl.* 1 ці́лком, бесхы́бні; ~
ovládať jazyk бесхы́бні оволоді́ти язык(о́м)
2 ці́лком, по́вністю, абсолю́тні; ~ šťastný
він ці́лком, абсолю́тні счастливый; ~
pochopiť абсолю́тні порозумі́ти

dokonalosť -ti ž докона́лость, бес-
хы́бность; vrchol -ti вер́х докона́лості

dokonallý 1 ідеа́льний, бесхы́бный; ~ človek
ідеа́льний чолові́к; ~ manžel бесхы́бный
або ідеа́льний муж; ~á znalosť jazyka
бесхы́бна зна́лость языкá 2 (*úplný*) по́вний,
абсолю́тний; ~á podoba абсолю́тна або
по́вна подо́бность; ~é víťazstvo по́вна або
абсолю́тна перемо́га, перемо́жіння

dokon//ať -á -ajú *dok.* 1 (*zavřít*) докона́ти,
завершы́ти, закінчи́ти; ~ dielo niekoho
закінчи́ти робо́ту дако́го 2 (*zomrieť*) до-
кона́ти, уме́рти, скінча́ти ся

dokonáv//ať -а -ajú *nedok.* доко́новати,
умера́ти

dokonavilý: ~ *vid gram.* заверше́ный від;
~é sloveso *gram.* часосло́во заверше́ного
ві́да

dokonca *čast.* і, і́щї і

dokonč//it' -í -ia *dok.* докінчи́ти, закінчи́ти,
завершы́ти; ~ prácu закінчи́ти робо́ту;
~ výstavbu закінчи́ти будова́ння; ~ štúdiá
закінчи́ти шко́лу або учі́ня, доштудова́ти

dokonč//ovať -uje -ujú *nedok.* докінчовати,
закінчовати; ~ stavbu докінчовати будо-
ва́ння

dokopy *prisl.* 1 догрома́ды, доко́пы, довед-
на, вшы́тки; všetci ~ вшы́тки догрома́ды;
dávať ~ склада́ти доко́пы або на є́дно
мі́сце 2 (*celkove*) вшы́того, ца́лково; dať
sa ~ дати ся догрома́ды або спо́йти ся;
dať hlavy *al. rozumu* ~ дати го́ловы доко́пы
або догрома́ды, доведна; обду́мати до-
ведна

dokorán *prisl.:* otvoriť ~ (*dvere, orná ap.*)
отвори́ти ца́лком

dokotúľ//ať -а -ajú *dok.* докото́уляти,
прикото́уляти; ~ sud прикото́уляти бо́чку

dokotúľ//ať sa -а sa -ajú sa *dok.* докото́уляти
ся, прикото́уляти ся

dokráj//ať -а -ajú *dok.* 1 докра́яти,
дорі́зати, кінчи́ти або перестáти рі́зати 2
(*na kúsky*) нарі́зати, порі́зати

dokrč//it' -í -ia *dopk.* докорчи́ти

dokresl//it' -í -ia *dok.* 1 (*skončiť kreslenie*)
дорі́совáти, скінчи́ти рі́совáти 2 *pren.*
(*úplnejšie zobrazit'*) дорі́совáти 3 *čo k čomu*
(*prikreslit'*) дорі́совáти, прирі́совáти,
підрі́совáти

dokresl//ovať -uje -ujú *nedok.* 1
дорі́сововати, кінча́ти рі́совáти 2 *pren.*
(*úplnejšie zobrazovať*) дорі́сововати 3 *čo*
k čomu дорі́сововати, прирі́сововати,
підрі́сововати

dokriv//it' -í -ia *dok.* докриви́ти

dokrkvat' *expr. p. dokrčiť'*

dokrvav//it' -í -ia *dok.* 1 (*zašpiniť*) зашпі́ни-
ти або зашпі́нити кровёв 2 *koho* (*zbiť*) *al.*

poraniť do krvi) збити до крѳви; зранити до крѳви; ~ si poňu зранити нѳгы до крѳви *або* докровавити нѳгы

doktor –a *m* 1 (*titul i vedecká hodnosť*) дѳктор; ~ *filozofie* дѳктор фѳлозѳфѳї; ~ *filologických vied* дѳктор фѳлологѳчных наўк 2 *hovor. (lekár)* дѳктор, лѳкарь

doktorát –u *m* 1 учѳный стўпѳнь дѳктора наўк; *čestný* ~ чѳстный докторат 2 (*doktorské skúšky*) дѳкторський екзáмен; екзáмен на учѳне звaня дѳктора; *zložiť* ~ склáсти дѳкторський екзáмен

doktorka –y *ž* 1 (*titul i vedecká hodnosť*) дѳкторка *ж* 2 *hovor. (lekárka)* дѳкторка, лѳкарька 3 *ľud. (lekárova manželka)* дѳкторова

doktorovlá –ej *ž hovor. zastar.* дѳкторова; *pani* ~ пáни дѳкторова

doktorský дѳкторський; ~á *dizertácia* дѳкторська дѳзертáция; ~ *titul* дѳкторський тѳтул *або* учѳный стўпѳнь дѳктора наўк

doktrína –y *ž* доктрѳна

doktrinár –a *m pejor.* доктрѳнарь, догмáтик

dokument –u *m* документ; *historický* ~ історѳчний документ

dokumentácia –ia –ie *ž* документáция; *technická* ~ технѳчна документáция

dokumentáčný документáльный; ~ *materiál* документáльный матерѳиáл, докумѳнты; ~é *stredisko* архѳв (*дакѳлькѳх оп'ранѳзáциў*)

dokumentarista –u *m* 1 документарѳста *м* 2 *film.* документарѳста; *filmový* ~ фѳлмѳвый документарѳста

dokumentárny документáрный; ~a *fotografia* документáрна фѳтог'рафия; ~ *materiál* документáрный матерѳиáл; ~ *film* документáрный фѳлм

dokumentovať –uje –ujú *nedok. dok.* 1 документѳвати; пѳдложити докумѳнтами; склáдати/зложити докумѳнтáцию 2 *čo pren.* докáзовати/доказáти, потвѳрджѳвати/потвѳрдити (на дѳлѳ); ~ *svoju lásku* докáзовати//доказáти своўю любѳв

dokúpiť –í –ia *dok.* докупити, прикупити

dokviť/at' –á –ajú *nedok.* (*o kvetoch*) доквѳтáти, одквѳтáти

dokviť/núť¹ –ne –nú *dok.* (*o kvetoch*) доквѳтнути, одквѳтнути

dokviť/núť² –ne –nú *dok. hovor. expr.* нечѳкáни *або* неназдáйки прийти, зявити ся

dokým p. dokiaľ'

dolať/núť –ne –nú *dok.* 1 (*prilahnúť*) прилячѳ 2 *na koho, čo (postihnúť)* постигнути кѳго, шмо; неšťastie ~lo на нас нас постигло нещáстя *або* на нас звалило ся нещáстя; ~li *naň starosti* звалили ся на нѳго стáрости 3 (*o zvuku*) донѳсти ся

dolať/lat' –e –u *dok.* 1 доламáти; поламáти; зломити; ~ *konáre* доламáти *або* зломити конарѳ; 2 (*zlomiť*) зломити; ~ *si poňu* зломити нѳгы 3 (*všetko*) переламáти, поламáти; ~ *rebrá* *niekomu* переламáти рѳбра дакѳму; *som ako* ~aný *я як* доламáный, *я чўю* ся цáлком доламáным

dolať/lat' *sa* –me *sa* –u *sa dok.* доламáти ся, поламáти ся, зламáти ся

dolapiť p. dochytiť 1

dolár –a *m* дѳлярь, тaлярь *zastar.*

dolárový дѳлярѳвый

dolať *prisl.* допѳва, напѳво; *je* ~ *orientovaný polit.* він напѳво орьѳнтовáный *або* він лѳвой орьѳнтáциї

dole p. dolu

doletieť –í –ia *dok.* 1 (*priletieť*) долетѳти, прилетѳти; *lopta* ~ela *do bránky* лѳпта долетѳла до брáнки; *vtáča* ~elo *na okno* птáшок прилетѳв на ѳкно, ѳблaк 2 (*až niekam*) долетѳти до чѳго, залетѳти де; ~ *až na Severný pól* долетѳти аж на Сѳверный пѳлюс 3 *pren. hovor. (prihnať sa)* прилетѳти, пригнáти ся 4 (*o zvukoch*) долетѳти, донѳсти ся; дойти

doletť/ovať –uje –ujú *nedok.* 1 (*až niekam*) долѳтовати до чѳго, залетѳти де 2 (*o zvukoch*) долѳтáти, доносити ся; доходити **doliať** *doleje dolejú dok.* долляти, пѳдлляти; ~ *do plna* долляти до пѳвна *або* доверѳху; ~ *do mlieka vodu* долляти до молѳка вѳды, рѳдити молѳко водѳв

dolieč//it' –i –ia *dok.* долічіти

dolieč//it' sa –i sa –ia sa долічіти ся

dolieč//ovat' –uje –ujú *nedok.* долічувати

dolieč//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.* долічувати ся

dolieh//at' –a –ajú *nedok.* долігати, прилігати; *dvere nedoliehajú* двіри не прилігають **2** *na koho*, *čo* налігати на ко́го, *што*

doliet//at' ¹-a –ajú *dok.* долітати, кінчіти літати; *už ~al (o letcovi)* він уж долітав

doliet//at' ² *p.* doletovať

doliev//at' –a –ajú *nedok.* доливати, підливати

doliez' *dolezie dolezú dok. 1 (priliezť)* прилізти, долізти **2** (*až niekam*) долізти, прилізти, доплізати *до чого, де 3 hovor. pren. expr. (prísť)* долізти, приплізати ся

dolin//a –y *ž* долина

dolk//a –y *ž* *kuch.* балятко с, дółка ж

dolkár//eň –ne *ž* долкарня, долкóва або баляткóва фóрма

dolniak –a *m* дóлняк, жытель южного Словеньска

dolník –a *m kart.* нижник

dolnonemeck//ý нижнєнімецький; *~é nárečia lingv.* нижнєнімецькы діалекты або гóворы

dolnozems//k//ý; –i *Slováci* нижнєзємскы Словáци; *Slováci žijúci na Dolnej zemi* Словáци, жыючі на Нижній зємлі

doln//ý *v rôzn. význ.* нижній; *~ koniec dediny* нижній кóнець валáлу або селá; *~ tok rieku* нижнє тичіня рікы, нижина рікы; *~á čel'usť* нижня чєлюсть; *~é s hud.* нижнє до; *Dolná snemovňa polit. (v Anglicku)* Нижня палáта; *Dolná zem hist.* Нижня зємля

dolomán –u *zastar.* доломан

dolovan//ie –ia *s čoho* добування

doll//ovat' –uje –ujú *nedok. 1* добувати; *~ uhlie* добувати у́гля **2 expr. (hľadať)** глядати

dolož//it' –i –ia *dok. 1* *čo, k čomu* доложити, приложити **2** *čo, čím* приложити *што к чóму*; *~ žiadosť dokladmi* приложити к заявліню докумєнты; *~ niečo prikladmi*

доложити або ілустровáти даштó прикладами **3 (povedať)** повісти, доложити

doložk//a –y *ž* доповніня; клавзýла

dolu *prisl. 1 kam* долóв; *~ prídom* долóв по течіню; *zísť ~* зыйти долóв; *~ hlavou* долóв гóловов **2 (kde)** долóв, здóла; *na druhej stránke ~* на дрýгій сторóні долóв; *~ s ním!* долóв з ним! *ábo* долóв ёго!; *isť ~ (klesať)* іти долóв, пáдати; *dať ~ (zložiť)* дати долóв, зняти; *isť ~ vodou* іти долóв водóв *ábo* доловодóв; *ide to s ním ~ vodou* іде то з ним доловодóв

dolupodpísaný *zastar.* нижепідписаний

dolý¹: *hory-doly p. hora*

doly² správ. bane¹

dom –u *m v rôzn. význ.* дім; *obytný ~* жытельський дім; *poschodový ~* штоковый дім; *~ kultúry* дім култьуры; *obchodný ~* обхóдний або склепóвый дім, склеп; *mestský ~* містьський дім; *pán ~u* пан дóму; *telefonovali mi z ~u* телефоно́вали мі з дóму; *donáška do ~u* донáшка до дóму; *šaty okolo ~u* шмáты кóло дóму, домáшні шмáты; *celý ~* са зbehol цілый дім збігнув ся; *rodičovský ~* родичівський дім *ábo* дім по родичах; *odísť z ~u* одыйти з дóму (*od rodичie*) *Biely ~* Білый дім

dom –u *m* (катедра́льний) собóр

doma *prisl. 1* дóма; *ciťiť sa ako ~* чýти ся як дóма; *nie je ~* не є дóма, нет ёго дóма; *pracovať ~* робити дóма • *byť ~* в *niečom* розоберáти ся *ábo* орьєнтовáти ся в дачім; *nemá všetkých ~* не мать вшитых дóма; *všade dobre, ~ najlepšie [prisl.]* всяды дóбрі, (а) дóма нáйліпше

domác//a –ej *ž* домáшня гáздыня

domác//li¹ *v rôzn. význ.* домáшний; *~a úloha* домáшня задáча; *~a adresa* домáшня адрєса; *~e šaty* домáшні шмáты; *~e starosti* домáшні стáрости; *~e platno* домáшне полóтно; *~ lekár* домáшний дóктор; *~e väzenie* домáшний арєшт; *~e zvieratá* домáшні звірята; *~a pani* гáздыня дóму; *~pán* гáзда дóму **2 (opak: cudzí)** свій, домáшний, отчїзняный; *~*

priemysel отчізняний промисел; auto ~ej značky áвто домáшнĕй знáчки **3** (*opak: zahraničný*) внүтрішній; ~ trh внүтрішня торгівля; ~a spotreba внүтрішне выужытя **4** *šport*. свій, у себе (дóма); prehrať na ~ej róde програти дóма; ~ priateľ домáшній приятель, любóвник

domácl/i² -eho *m* **1** господподáрь дóму **2** *mn. č. (členovia rodiny)* домáшні **3** *mn. č. šport*. řаздóви, панóви (пóля)

domáck/i **1** домáшній, по-домáшнĕму; ~e výroby домáшні выробкы; ~ priemysel домáшній промисел **2** (*ako doma*) інтíмний, як (у себе) дóма; v ~om prostredí в домáшній среді, як мѣджі свóими(-ма)

domácnosť -ti *s* домáшнє господáрство, дім; viesť ~ вѣсти домáшнє господáрство áбо дім; založiť si vlastnú ~ заложити собі влáстнє господáрство, зачати жыти свóім дóмом

domáhl/ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* чо́го домагáти ся, добивáти ся

domal/zať -že -žú *dok.* домáзати

domček -a *m* дóмик; strážny ~ *žel.* же-лезнічна бұдка

dom/lec -са *m* невеликий дім, дóмик

dominant/la -y *ž kniž.* домінáнта

dominantn/iý домінáнтний, паню́чий; переовладáючий; ~á úloha паню́ча роль; ~á vlastnosť паню́ча якість; ~é postavenie паню́ча пози́ція

domín/iium -ia *s* **1** *polit.* домініо́н **2** *hist.* володжі́ня

domin/o¹-a *s* (*hra*) дóміно; hrať ~ грáти дóміно

domin/o² -a **1** *s* (*maškarný úbor*) дóміно *neskl. s* **2** *s* (*osoba oblečená v maškarnom úbore*) дóміно *neskl. s*

domin/ovať -ује -ujú *nedok.* доміно́вати, перевладáти, пановáти

domkár -a *m* малоземельний řáзда (*řáзда сѣльського дóмика i малóго кускá зѣмли*)

domláť/iť -i -ia *dok.* **1** домолотити, закінчіти молочі́ня **2** *koho expr. (zbiť)* на-бити, збити, поколотити

domliet' domelie domelú *dok.* домолóти

domnel/iý **1** імовірний, фіктивний, не-дійсний; ~á smrť фіктивна смѣрть **2** *práv.* предпокладáний, фіктивний, імовірний

domnen/ie -ia *s* предположі́ня, припу́щія, думка, гáдка; v ~í, že... в предположі́ні, же... áбо думáючи, же...; byť v ~í, že... быти пересвідчѣним в тім, же...

domnienk/la -y *ž* предположі́ня, при-пу́щáти, думáти, гáдати; nesprávna ~ несправне, хыбнѣ предположі́ня; byť *al.* жиť v ~e, že... предпокладáти, же...

domniev/ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* предпокладáти, припу́щати, гадати, дү-мати, раховáти ся

domobran/la -y *ž* домобрáна

domobran/lec -са *m* домобрáнець

domobraneck/iý домобрáньський; ~é jed-notky домобрáньскы чáсти, одділы

domord/ovať -ује -ujú *dok. hovor. expr.* домордовáти, замордовáти

domord/ovať sa -ује sa -ujú sa *dok.* домордовáти ся, унавити ся, уконáти ся, висилити ся, выробити ся

domorod/lec -са *m* доморóдець

domorod/iý доморóдйй, містний; ~é obyvatelstvo містны, доморóды жытели

domov¹ -a *m* **1** рóдичівський дім; prišiel mi z ~a list я достáв письмо з дóму **2** краї́на, отчізна; túžba po ~e тўга за краї́нов, за дóмом **3** дім; byť bez ~a быти без дóму, бездóмным; не máти прикриту гóлову; mať svoj ~ máти свій дім **4** (*stredisko*) дім; detský ~ дітьський дім; ~ vedeckých pracovníkov дім учѣных **5** (*internát*) інтернáт, дім штудѣнтів; vysokoškolský *al.* študentský ~ високошкóльський áбо штудѣнтський інтернáт

domov² *prisl.* домів; odišiel ~ він одышóв домів; vrátiť sa ~ (z cudziny) вернүти ся домів áбо до крáю, краї́ны; brať si prácu ~ брáти собі робóту домів; poslať malú ~ *šport.* вернүти лóпту бранкарѣви

domovin//a –у ž домовина, отчізна, рódный край, держава, країна

domovnícky домовницький; ~ byt квартель домóвника

domovník –а *m* домóвник

domovsk//ý домóвський; ~á обес домóвске сéло; ~é právo домóвске právo, právo на бывáня; ~á príslušnosť домóвска принале́жність, тырвáле бывáня

domov//ý домóвый; ~á kniha домóва книга; ~ výbor домóвый комітét; ~á správa домóве правліня; ~á daň домóва дань; ~á prehliadka домóве переглядáня

domôcť sa domôže sa domôžu sa *dok.* čoho домочі ся, добити ся; ~ svojho práva домочі ся своіх прав, своёго права

domysl//iet' –і –ia *dok.* додúмати; продúмати до кінце, обдúмати; ~ do dôsledkov продúмати до детáйлів

domysl//iet' sa –і si –ia si *dok.* 1 (*predstaviť si*) додúмати собі, представити собі 2 (*dovtipiť sa, uhádnut'*) догадáти ся, представити собі; ako sa to skončí, ľahko si možno ~ нетяжко догадáти ся, чім тотó скінчить ся

domýšľ//ať –а –ajú *nedok.* додúмовати; продúмовати до кінце, обдúмовати

domýšľ//ať si –а si –ajú si *nedok.* 1 (*predstavovať si*) представляти собі, додúмовати собі 2 (*dovtipovať sa*) догадóвати ся, представляти собі

domýšľavý додúмуючий, надúманий

doň 2. *p. zám.* on *s predl.* до до нёго

donáčn//ý даруючий; ~á listina даруючий запис

donaha *prisl.* догóла, донáга

donášač –а *m* 1 рознашáч; ~ mlieka рознашáч молóка 2 (*udávač*) донашáч

donáš//ať –а –ajú *nedok.* 1 (*prinášať*) приносити; (*z cesty*) привозити; ~ správu приносити вісті, нóвости; ~ šťastie приносити щáстя 2 (*doručovať*) доставляти, приносити; ~ do domu приносити домів 3 (*o zvukoch, zápachu*) доносити, приносити 4 *koho do čoho pren.* (*privádzat'*) приводити

кóго до чóго; ~ do nešťastia приводити до біды, нещáстя; ~ do hanby приводити до гáньбы 5 *koho o čo (pripravovať)* приправити кóго о шмо; ~ o majetok приправити о маєток 6 *komu na koho (denuncovať)* доносити

donášk//a –у ž доношіня; ~ do domu доношіня до дóму

donedávna *prisl.* донедáвна, донедáвнього часý, (іщї) недáвно

donekonečna *prisl.* донеконéчна

doňho *p. doň*

donchuan –а *m* *pejor.* донхуán

doniesť donesie donesú *dok.* 1 (*priniesť*) принéсти; (*z cesty*) привéзти; ~ dreva принéсти дрыв; ~ list принéсти письмо; ~ správu принéсти вістку; ~ šťastie принéсти щáстя; ~ úžitok принéсти ужиток, хосén; ~ ovocie а) (*o stromoch*) принéсти овочину; б) *pren.* дати плóды áбо резултáты, вислídкы 2 (*do určitého miesta*) донéсти; ~ až k domu донéсти аж до дóму 3 (*doručiť*) доручіти, принéсти; ~ do domu принéсти до дóму 4 (*o zvukoch, zápachu*) донéсти, принéсти 5 *koho do čoho pren.* (*priviesť*) довéсти кóго до чóго, привéсти (*do jakóгось stávu*); ~ do nešťastia довéсти до біды, нещáстя; ~ do zúfalstva привéсти до безнадійности, до нещáстя; ~ do hanby niekoho навлечі гáньбу на дакóго; ~ do rozprávok привéсти до помыкóва; ~ do varu (*divákov*) привéсти до неістóты; ~ do záhuby довéсти до загýбы 6 *koho o čo (pripraviť)* приправити кóго о шмо; ~ o majetok приправити о маєток; ~ o rozum приправити о розúм; ~ obeť принéсти жéртву; ~ do poriadku привéсти до пóрядку, зробити пóрядок; ~ na svet привéсти на світ, породити; ~ na žobrácku palicu зничіти; ~ do hrobu загнáти до грóбу

donkichot –а *m* донкíхóт

donos//iť –і –ia *dok.* *v rôzn. význ.* доносити; ~ šaty po sestre доносити шмáты по сестрі; ~ dieťa доносити дітину

donucovac//í до́нучуючий, прин́учуючий; ~ie opatrenia прин́учуючі спосо́бы, спосо́бы прин́учованя

donuc//ovat' —uje —ujú *nedok.* до́нучовати, прин́учовати

donút//it' —i —ia *dok.* до́нутити, прин́утити, за́ставити

doobeda *prisl. hovor.* до обі́да, до по́лудни, в пе́ршій полови́ні дня, в пе́ршу полови́ну дня

doobed//ie —ia *s hovor.* дообі́дя, пе́рша полови́на дня

poobedňajší *hovor.* дообі́дняйший

doobed//ovat' —uje —ujú *dok.* дообі́дати, (за) кінчи́ти обі́д, кінчи́ти обі́дати, пообі́дати, одобі́довати

dookola *prisl.* дооко́ла, по ќругу

door//at' —ie —ú *dok.* доора́ти, кінчи́ти ора́ти

dopad —u *m* 1 па́діня; *miesto* ~u міс́це па́діня; *pri* ~e на *zem* *pri* па́діні на зе́млю; *pri* призе́мліні; *uhol* ~u *fyz.* у́гол па́діня 2 (*konečná fáza letu*) до́пад; *guľa* *pri* ~e ќуля *pri* допа́діні

dopad//at' —á —ajú *nedok.* допа́дати; *kladivo* ~á на *nákovu* мо́лоток допа́дять на кова́дло; ~ á на по́ху допа́дять на но́гы; *lúče* ~ajú на *okno* лу́чі допа́дають на о́блак

dopadn//núť¹ -ne —nú *dok.* 1 допа́сти, упа́сти; ~ на *zema*) упа́сти на зе́млю; б) (*o skokanovi ap.*) допа́сти; *jeho ruka ťažko* ~la на *moju hlavu* є́го ру́ка тяжко допа́ла на мо́ю го́лову 2 (*skončiť sa*) скінчи́ти ся; *všetko dobre* ~lo *všyto* до́брі скінчи́ло ся; *skúška zle* ~la *ekzámen* допа́в зле, недо́брі; *ako to s ním* ~lo?, *ako* ~ol? як з ним скінчи́ло ся?, як він допа́в?

dopad//núť² -ne —nú *dok.* *koho* (*chytiť*) поіма́ти, застигну́ти, стигну́ти; ~ *zlodeja* поіма́ти зло́дія; ~ *pri čine* пристигну́ти на місці́ приступлі́ня

dopál//it' —i —ia *dok. hovor. expr.* допалити, напалити, назлостити

dopaľ//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. expr.* допа́лєвати, назло́щувати

doparoma *cit.* допаро́ма, до ф́ра́са, чорт берь, най чорт берé

dopátr//at' sa —a sa —ajú sa *dok.* чо́хо дозна́ти ся, *vyšľiditi*; ~ sa *pravdy, príčiny* дозна́ти ся *п́равду, причи́ну*

dopek//at' —á —ajú *nedok. (do konca)* допика́ти

dopest//ovat' —uje —ujú *dok.* до́робити, допестова́ти; ~ *nové odrody obilia* до́робити *новы́ со́рты зе́рна*; ~ *zeleninu* *выпестова́ти* *зеле́нину*

dopiect' до́пе́че до́пе́чу *dok. (do konca)* до́печі

dopich//at' —á —ajú *dok.* до́колоти́

dopij//at' —a —ajú *nedok.* до́пива́ти

dopis *zastar. p. list*

dopis//at' —še —šú *dok.* до́писати́; ~ *stranu* до́писати́ *сторо́ну*; ~ *niekoľko riadkov* (*dodatočne*) до́писати́ *дакі́лько рядкі́в*

dopisnica *zastar. p. karta 2*

dopisný *zastar. listový 2*

dopis//ovat' si —uje si —ujú si *nedok. s kým* *пере́писува́ти* *ся*

dopisovateľ —a *m* *корешпонде́нт, до́пу-совате́ль*; ~ *povín* *корешпонде́нт* *новино́к*; *stály* ~ *вла́стный* *корешпонде́нт*

dopisovateľský *корешпонде́ньський, до́пусовате́льський*

dopiť *dopije* *dopijú* *dok.* до́пути

doplác//at' —a —ajú *nedok.* 1 до́пла́човати, *при́пла́човати* 2 *na čo pren. (škodovať)* до́пла́човати, *плати́ти* *за шмо*; ~ на *svoju tvrdohlavosť* *плати́ти* *за* *сво́ю* *твердого́ловость* *а́бо* *за* *упря́мство*

doplat//it' —i —ia *dok.* 1 до́плати́ти, *при́плати́ти*; ~ *sto eur* до́плати́ти *сто* *евр*; ~ *rozdiel* до́плати́ти *а́бо* *заплати́ти* *ро́зділ* 2 *na čo pren. (mať škodu, zle obísť)* до́ро́го *заплати́ти* *за шмо*; *nerob to, ~iš na to* не *роб* *тото́*, *до́ро́го* *заплати́ш* *за* *тото́*; ~ на *svoju tvrdohlavosť* *заплати́ти* *за* *сво́ю* *твердого́ловость* *а́бо* *за* *упря́мство*; ~ *zdravím, životom* на *niečo* до́плати́ти *здо́ровє́м, живо́том* *за* *даш́то*

doplatn//é —ého *s pošt.* до́платне

doplatn/ý доплáтный; ~á známka pošt. známka (доплáтне за письмо)

doplat/lok –ku *m* доплáток; ~ky *m* poľnohosp. доплáток

dopláv/lať –a –ajú *dok.* 1 (skončiť plávanie) доплáвати, кінчіти плáвати 2 *k чóму* приплáвати, доплáвати до чóго; ~ do cieľa приплáвати к цілі, доплáвати до цілі; ~ ako prvý приплáвати пёршым; ~ k brehu доплáвати до бérega 3 (*o lodi*) прийти, приплáвати

doplav/liť –í –ia *dok.* сплáвити; ~ drevo сплáвити дéрево

doplav/liť sa –í sa –ia sa *dok.* 1 доплáвити 2 (*o lodi*) прійти, приплыти

doplaz/liť sa –í sa –ia sa *dok.* *k čómu* долізти, прилізти *k чóму*

doplet/lať –á –ajú *nedok.* 1 (končiť pletenie) доплітáти, кінчіти плéсти áбо плетіня 2 (*pripletáť*) приплітáти

dopliet' dopletie dopletú *dok.* 1 (skončiť pletenie) доплéсти; ~ sveter доплéсти свéдер; ~ košík доплéсти кóшик; ~ povraz доплéсти мóтузок; ~ vrkoč доплéсти áбо кінчіти заплітáти кóсу 2 (*dodatočne pripliet'*) надплéсти áбо приплéсти кóсу

doplna *prísl.* допóвна, довéрху; налляти довéрху áбо допóвна

doplň/lať –a –ajú *nedok.* 1 доповняти, долива́ти; ~ fľašu долива́ти фляшку (довéрху) 2 доповняти, поповняти; ~ kartotéku доповняти áбо поповняти картотéку

doplň/lať sa –a sa –ajú sa *nedok.* 1 допóвнєвати ся, попóвнєвати ся 2 (*navzájom*) допóвнєвати (єдén другого)

dopln/liť –í –ia *dok.* 1 доплáти (довéрху), доповну́ти; ~ pohár доплáти пóгар 2 доповну́ти, поповну́ти; ~ zásoby доповну́ти зáсобы áбо засобу́ти ся; ~ vysvetlivkami доповну́ти пояснінями; ~ si vzdelanie доповну́ти собі просві́ція; ~ niekoho (*v rozprávaní*) доповну́ти да́кого

doplnkov/ý 1 допóвнюючий; ~ čítanie допóвню́че чіта́ня; ~é farby *fyz.*

допóвнюючі фáрбы; ~ uhol *geom.* допóвнюючий у́гол 2 *gram.* дуплексі́вний, присудко́вий, предікато́вий; ~á veta дуплексі́вне áбо присудко́ве підрядне речі́ня

dopln/lok –ku *m* 1 *k čómu* доповні́ня 2 *gram.* дуплексі́в, другýй предіка́т (присудок), предікати́вний атрибу́т 3 *obuč.* *v mn. č.* ~ky: móдне ~ ky мо́дны доповні́ня (*кабéлка, рукаві́чки i m. n.*)

doplnovac/í допóвнюючий; ~ie voľby допóвнюючі ви́бори, во́льбы; ~ie rozhodnutie (*súdu*) *práv.* допóвню́че рі́шіння; ~ia otázka допóвнюючий вопрóс

doplnovať *p.* doplňat'

dopoč/ut' sa –uje sa –ujú sa *dok.* чо, о чо́м дознáти ся, дочу́ти ся; ~ul som sa, že... я дочу́в ся, же... áбо я чув áбо до ме́не дошло́, же...

dopodrobna *prísl.* доподрі́бна, до най-ме́нших подрі́бностей; ~ vyrozprávať доподрі́бна розпо́вісті

dopoludňajš/í дополудня́йший, дообі́д-ня́йший; ~ia prechádzka дообі́дня́йша прогу́лка; *v ~ích hodinách* в дообі́дня́йшім часі́

dopoludnia *prísl.* дообі́да, пéред обі́дом, допóлідни

dopoludn/ie –ia *s* допóлідни, дообі́д-ня́йший час

dopoly *prísl.* дополо́вны, напо́ловну

dopomáh/lať –a –ajú *nedok.* *k čómu* допо́могáти чóму

dopo/môcť –môže –môžu *dok.* *k čómu* допо́мочі, помочі; ~ *k víťazstvu* допо́мочі к перемо́зі; ~ *k miestu* допо́мочі на́йти міс́це

doporučene *prísl. pošt.* (*ako nápis*) дору́чені; poslať list ~ послáти письмо́ дору́чені

doporučený *pošt.* дору́чений; ~ list до-ру́чене письмо́

doporučiť *správ. odporučiť*

doporučovať *správ. odporúčat'*

doposiať *prísl.* до то́го часу́

dopo/vedať –ie –veda *dok.* 1 допові́сти, догово́рути 2 (*dovyprávať*) догово́рути

doprac//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok.* *čoho*, *k čomu* добути ся, досягнути, доробити ся; ~ úspechu добути ся успіху; ~ sa k výsledku добути ся *ábo* досягнути результату

doprať doperie doperú *dok.* допрати, скінчити прання

doprav//a'-y ž 1 транспорт, переправа; osobná ~ osobный, пасажирський транспорт; automobilová ~ автомобільовий транспорт *ábo* автомобіло́ва переправа; letecká ~ воздушный *ábo* авіа́чний *ábo* ероплановый транспорт; železničná ~ железнодорожный транспорт; miestna, mestská ~ мі́стний, мі́ський транспорт; ministerstvo ~у міні́стерство транспорту **2** (*dej*) транспортовання, перевозіння; ~ ranených транспортовання ранених **3** (*premávka*) фрекв́енція, погінання, переправа; vlaková ~ фрекв́енція в́лаків, по́їздів; nákladná ~ накладна переправа; osobná ~ пасажі́рська переправа; roľníčská ~ у́лічна фрекв́енція, у́лічне погінання **4** (*dovoz*) привоз; poplatok za ~у пла́чіння за привоз

doprava² *prísl.* допра́ва, напра́во

dopravák –а *m* *hovor.* транспортник, переправник

dopravc//a –у *m* експеді́тор, переправник

doprav//it' –і –іа *dok.* **1** (*prepraviť*) перевезти, привезти; ~ chorého do nemocnice перевезти хворого до шпита́ля; ~ železnicou перевезти по желе́зніці *ábo* по желе́зничній дорóзі **2** (*doviezť*) довезти; ~ batožinu na stanicu привезти ба́гаж на ста́нцію; ~ do domu привезти до до́му

dopravn//é –ého *s* переправне, запла́чіння за перевезіння; пла́чіння за привоз

dopravník –а *m* *tech.* транспорте́р, перевозник

dopravn//ý 1 *príd. k* **doprava 1** тран́спортний, переправний; ~é prostriedky тран́спортны́ срéдства; ~é náklady тран́спортны́ выда́вки; ~é letectvo

тран́спортна авіа́ція **2** *príd. k* **doprava 2**; ~á kancelária тран́спортна канцеля́рня **3** *príd. k* **doprava 3**; ~é pravidlá тран́спортны́, переправны́ пра́вила; ~á služba переправна слúжба; ~á značka переправна зна́чка; ~é nešťastie тран́спортне неща́стя; ~ pás транспорте́р **doprav//ovať** –uje –ujú *nedok.* **1** (*prepravovať*) перевозити **2** (*dovážat'*) при-возити

dopredaj –а *m* допро́давання, прода́вання за зні́жені ціны

dopredu *prísl.* **1** допе́реду, до пе́реду; ísť ~ ити до пе́реду **2** *hovor.* (*časové*) до пе́реду, завчасу; platiť ~ плати́ти до пе́реду; ~ premyslieť завчасу обдúмати, передúмати; ~ vedieť завчасу *ábo* до пе́реду зна́ти

doprevadiť *kniž. zastar. p.* **odprevadiť**

doprevádzať *p.* **sprevádzať**

dopriať dopraje doprajú *dok.* **1** (*nezávidieť*) од ду́шы *ábo* од се́рдця желати́; ja mu to doprajem а) я од чи́стого се́рдця *ábo* од ду́шы ё́му то́го же́лам; б) я рад за не́го **2** (*poskytnúť, umožniť*) до́жичити; doprial som mu tú radosť я до́жичив ё́му то́ту ра́дость; doprajte mi pokoja до́жичте мі по́кій

dopriať si dopraje si doprajú si *dok.* до́жичити собі́

doprosta *prísl.* прямо, отворе́ні; (*povedať*) *z mosta* ~ (по́вісти) прямо, отворе́ні

doprostred 1 *prísl.* до се́редіны, в се́редіну **2** *predl. s 2. p.* посере́дні; postaviť stôl ~ izby поста́вити сті́л посере́дні́ хы́жы *ábo* і́збы

dopusten//ie –іа *s:* božie ~! *hovor.* бо́же до́пущі́ня!

dopust//it' –і –іа *dok.* по́зволити, до́пустити; nedopustím, aby odišiel я не по́зволю́, же́бы він одышо́в; я не по́зволю́ ё́му оды́йти; toto nedopustím! я не до́пущу то́тот!

dopust//it' sa –і sa –іа sa *dok.* *čoho* до́пус-тити ся; ~ sa chyby до́пустити ся *ábo* ро-бити хы́бы; ~ sa trebného činu до́пусті́ти

ся трестане́цького присту́пку; ~ sa zradу допусту́ти ся зра́ды, зра́дити

допúšť//lat' –а –ajú *nedok.* допу́щати, по-зволю́яти

допúšť//lat' sa –а sa –ajú sa *nedok.* чо́го допу́щати ся, робу́ти *што*

dopyt –и *m 1 po čom obch.* інте́рєс о *што*; *uspokojit'* ~ успоко́їти інте́рєс **2** (*otázka*) вопро́с

doráb//lat' –а –ajú *nedok. 1* (*dokončovať*) до́роблє́вати, за́кінчовати, до́кінчовати; ~ šaty дошыва́ти шма́ты; ~ stavbu за-кінчовати будова́ня **2** (*pestovať, ziskávať pestovaním*) дора́бляти, пестова́ти; ~ zeleninu дора́бляти а́бо пестова́ти зеле-нину; ~ zrno пестова́ти зє́рно

dorábatel' –а *m* до́роблє́вач, проду́єнт *m*; ~ zeleniny до́роблє́вач зеле́нуны а́бо зеле́нина́рь; ~ cukrovej řepy до́роблє́вач цукре́вой рі́пы; ~ obilia хлі́боро́б; ~ medu пчола́рь

doráň//lat' –а –ajú *dok. expr.* зра́нєвати *aj pren.*; ~ si nohy зра́нєвати собі но́гы; ~ ané srdce *pren.* зра́нєване се́рдце

dorast –и *m 1* до́раст, юна́цтво, моло́де поколі́ня, моло́ды ка́дры; *vedecký* ~ моло́де поколі́ня уче́ных, моло́ды уче́ны **2** *šport.* до́раст, юна́цтво

dorást' *dorastie dorastú dok.* до́рости, ста́ти до́рослым, вы́рости; *keď dorástol* кі́дь він до́ріс а́бо вы́ріс; ~ на mládenca зму́жніти, ста́ти юнако́м

dorast//lat' –а –ajú *nedok.* до́роста́ти, рос-ти; *deti nám ~ajú* ді́ти нам до́раста́ють а́бо росту́ть

dorasten//ec –са *m* *šport.* до́расте́нець, юна́к

dorasteneck//ý до́растене́цький, юна́ць-кий; ~é mužstvo до́растене́цька а́бо юна́цька кома́нда

doraz: на ~ *tech.* на до́раз, дотягну́ти ца́лком

doraz//lit' -í -ia dok. 1 (*zabit'*) за́бити, доби-ти **2** (*urobiť bezmocným*) звали́ти, зні́чити; *slivovica ho ~ila* сливо́віця звали́ла є́го

з ні́г; *chýr o jeho smrti ju celkom ~il* хы́р о є́го сме́рті ца́лком звали́ло є́й

doraz//lit' -í -ia dok. при́йти; ~ на miesto при́йти на мі́сце

doráž//lat' -a –ajú nedok. на́пада́ти на ко́го; ~ otázkami нара́жати з вопро́сами

doráž//lat' -a –ajú nedok. 1 (*zabíjať*) за́бивати, доби́вати **2** звале́вати, ні́чити

dorel//zat' –že –žú *dok.* до́різати

dorel//zat' sa –že sa –žú sa *dok.* по́різати ся (*na veľé miestach*), до́різати ся

doriad//lit' -í -ia dok. доря́дити а́бо за́кінчи́ти прятаня́

doriad//lit' -í -ia dok. hovor. expr. 1 (*zašpiniť*) за-брудни́ти, зашпи́нити, забаб́рати **2** (*dokaličiť, zničiť*) до́калічи́ти, ска́лічи́ти, по́калічи́ти

doriad//lit' sa –і sa –ia sa *dok. hovor. expr. 1* забрудну́ти ся, зашпи́нути ся **2** ска́лічи́ти ся

dorieš//lit' -í -ia dok. до́рішы́ти, рі́шыти до кі́нця; ~ úlohu рі́шыти зада́чу; ~ celý prípad до́рішы́ти про́блем

dorob//lit' -í -ia dok 1 (*dokončiť*) за́кінчи́ти; до́кінчи́ти, дора́бу́ти **2** (*dopestovať*) до́пестова́ти, да́ти дозрі́ти

dorovna prísl. пря́мо, отворе́ні; *povedať* ~ по́вісти пря́мо а́бо отворе́ні

dorozpráv//lat' –а –ajú *dok.* до́говору́ти, до́роспра́вляти, до́пові́сти; роспо́вісти до кі́нця

dorozum//iet' sa –іє sa –е́ју sa *dok. s kým i bezpredm. 1* (*s cudzincom ap.*) до́розуму́ти ся, до́говору́ти ся, поро́зуму́ти є́ден дру́гого, на́йти о́бщій язы́к **2** (*dohodnúť sa*) до́говору́ти ся

dorozumievac//í до́розумлю́ючий; ~ pro-*striedok* сре́дство до́розумлє́вання; ~іа ге́ч до́розумлю́юча реч, о́бщій язы́к

dorozumiev//lat' sa –а sa –ajú sa *nedok. s kým* до́розумлє́вати ся; ~ sa *posunkami* до́розумлє́вати ся же́стами а́бо при по́мочі же́стів

dórsky до́рьський; ~ stĺp *stav.* до́рьський стовп

dorúb//lat' –е/-а –у/-ajú *dok. 1* дору́бати, кі́нчи́ти ру́бати **2** (*na kusy*) розру́бати, пору́бати, на́руба́ти

doručenk/la –у *ž* *hovor.* доручіня (о досмáмі)

doruč/it' –і –іа *dok.* вручіти, принести; ~ list вручіти письмо; ~ telegram вручіти або принести телеграм

doručiteľ –а *m* 1 вручитель *m* 2 *fin.* адресуючий, ука́зуючий; *zmienka* на ~а вéксель на адресуючого

doručn/é –ého *s pošt.* вручнé

doručovací вручуючий; ~ list вручу́юче письмо; ~ listok вру́чуючий листо́к (о вручіні)

doruč/ovať –ује –ују́ *nedok.* вруча́ти, прино́сити

doručovateľ –а *m* вруча́тель, прино́сячий; ~ telegramov вруча́тель телегра́мів; *poštový* ~ пошта́рь; *súdny* ~ судце́вый вруча́тель

dosad/it' –і –іа *dok.* 1 назнача́ти, поса́дити; ~ do funkcie назнача́ти до фу́нкції; ~ na trón поса́дити на трон 2 *mat.* замі́нити, підста́вити; ~ do vzorca, rovnice підста́вити до фо́рмулы, до уравни́я

dosádzať p. dosadzovať

dosadz/ovať –ује –ују́ *nedok.* 1 *koho* назнача́ти, поса́джати 2 *mat.* поса́джувати, замі́няти, підста́вляти

dosah –у *m* до́сяг; 1 гра́нця дося́гнү́тя; *byť v* ~у *u* бы́ти на дося́гнү́тя 2 (*význam*) значі́ня; *politický* ~ *niečoho* полі́тичне значі́ня чо́гось; *pa* ~ *ruku* на до́сяг ру́кы

dosah/ovať –ује –ују́ *nedok.* *čo* 1 (*dočahovať*) до́сяга́ти 2 *v rôzn. význ.* до́сяга́ти чо́го; ~ *výsledky* до́сяга́ти резу́льтаты *ábo* до́бива́ти ся резу́льтатів; ~ *vysokú úroveň* до́сяга́ти висо́кий у́ровень; ~ *nápravu* до́сяга́ти *ábo* до́бива́ти ся злі́пші́ня

dosaziteľný správ. dosiahnuteľný

dosiah/nut' –не –ну *dok.* *čo* 1 (*dočiahnut'*) до́сягну́ти до чо́го; до́ста́ти *што*; ~ *rukou* до́ста́ти *ábo* до́сягну́ти руко́в; ~ *dno* до́сягну́ти до дна *ábo* дно *aábo* на дно 2 *v rôzn. význ.* до́сягну́ти, до́ста́ти; ~ *breh* до́сягну́ти бе́рег; *mráz dosiahol 40°* (*štyridsať stupňov*) мо́роз до́сяга́ть 40° (шти́ридця́ть гра́дусів); ~ *vysokú úroveň*

до́сягну́ти висо́кий у́ровень; ~ *vrchol* до́сягну́ти ку́льміна́цію *ábo* са́мый ве́рх; ~ *štyridsiatku* до́сягну́ти шти́ридця́ть ро́ків; ~ *dobré výsledky* до́бити ся до́брых резу́льтатів; ~ *cieľ* до́сягну́ти ці́ль; ~ *úspech* до́сягну́ти у́спіх, до́бити ся у́спіхів; ~ *svoje* до́бити ся сво́єго; ~ *víťazstvo* до́сягну́ти пере́мо́гу, пере́можі́ня

dosiahnuteľný до́сягую́чий

dosiaľ *prísl.* до то́го часу́, дотепе́рь

dosk/la –у *ž* 1 (*z dreva*) до́ска; *dubová* ~ дубо́ва до́ска; *surová* ~ суро́ва до́ска; *gysovacia* ~ до́ска на пи́сованя 2 (*tabuľa*) та́бла; *mramorová* ~ мраморо́ва та́бла; *fotografická* ~ фотогра́фічна та́бла; *rozvodná* ~ *el.tech.* розво́дна та́бла; *odrazová* ~ одразо́вый місто́к

doská/kat' –че –чу *dok.* 1 (*prestať skákať*) до́ска́кати, пере́ста́ти *ábo* кінчи́ти ска́кати 2 *iron.* (*zle skončiť*) до́ска́кати

doskak/ovať –ује –ују́ *nedok.* 1 (*zakončovať skok*) до́ска́ковати, призе́млю́ти ся 2 *šport.* (*v basketbale ap.*) до́ска́ковати

doskočisk/lo –а *s šport.* до́скачо́іско

doskoč/it' –і –іа *dok.* 1 *kam, pokiaľ* до́скачо́іти 2 (*zakončiť skok*) до́скачо́іти, призе́млю́ти ся

doskok –у *m* *šport.* до́ска́к, призе́млі́ня

doskový до́ска́ковий

doslov –у *m* епіло́г

doslova *prísl.* до́сло́вні, буквáльні; ~ *preklad* до́сло́вний *ábo* буквáльний пере́клад; ~ *citát* до́сло́вна ці́тата; *v~om znení* до́сло́вні, буквáльні

dosluh/ovať –ује –ују́ *nedok.* 1 (*končiť službu*) до́слү́говати, кінчи́ти слү́жбу 2 *pren.* (*o veciach*) до́слү́говати (*выхо́диму із ужи́ва́ня, хосно́ва́ня*); *tento stroj už* ~ује то́та маши́на уж до́слү́гову́є 3 (*nadsluhovať*) на́дслү́говати

dosluž/it' –і –іа *dok.* 1 (*skončiť službu*) до́служы́ти, одслужы́ти 2 *pren.* (*o veciach*) одслужы́ти, вы́йти із ужи́ва́ня, хосно́ва́ня

dosol//it' –i –ia *dok.* досоліти

dospelos//t' –ti *ž* зрілостъ ж, зрілий вік; pohlavná ~ половá зрілостъ; v ~ti в зрілім віку; skúška ~ti укzáмен на атестáт зрілості

dospel//ý дорóслый, зрілий; ~ človek дорóслый чоловік; ~ vek зрілий вóзраст, вік; для дорóслых

dosp//iet'¹-eje –eju *dok.* доспіти, дозріти, змужніти, вирости; стáти дорóслым; ~ v tuža змужніти

dosp//iet'²-eje –eju *dok.* k čomu доспіти, дійти **1** дійти до чо́го; ~elo tak ďaleko, že ... дошлó то́то так далéко, же ...; ~ k cieľu доспіти áбо дійти к ці́лю, досягну́ти ці́ль **2** *pren.* прийти; ~ k záveru, presvedčeniu прийти к заклýчіню, пересвídчіню

dospiev//at'¹-a –ajú *nedok.* дозрівáти, мужніти, виростáти, стáти (ся) дорóслым; pohlavne ~ досягну́ти половó зрілостъ; ~ajúce dievča дівча, досяга́юче половó зрілостъ; ~ajúca mládež доспіва́юча áбо дозрівáюча молодéж

dospiev//at'²-a –ajú *nedok.* k čomu **1** доході́ти до чо́го **2** *pren.* приході́ти; ~ k názoгу приході́ти к заклýчіню, к по́гляду

dospiev//at'³-a –ajú *dok.* доспіва́ти, кінчі́ти спів, кінчі́ти співа́ти; ~ pieseň доспіва́ти співанку, пісню; ~! (*povel*) доспіва́ти!

dost' **1** *prísl.* (*pomerne*) достъ, стáчіти; ~ veľký достъ великий, высóкый; ~ dobre достъ дóбри **2** *prísl.* (*hodne*) достъ вéлє, мнóго **3** *prísl.* (*patrične*) достъ, достáтні; je ~ silný він достъ міцный **4** *ako prísudok* (*stačí*) достъ, стáчіть, выстачáти; ~! достъ!, стáчіть!, выстачіть!; času mám ~ мам достъ часý, у мéне достъ часý; nemám ~ reňazi не мам достъ пінязей, мі не выстачіть пінязей; to nám bude ~ то́го нам бúде достъ, то́го нам выстачіть; ~ na tom (*skrátka*) (єдным) слóвом; на hlúposti ťa je ~ на глúпости є тебе достъ; už mám toho ~ ! уж мам то́го достъ!; tak už ~! так уж достъ!, стáчіть то́го!

dostač//it' –i –ia *dok.* выстачіть, задóсть *prísl.*

dostač//ovať –uje –ujú *nedok.* выстачáти, достáчовати; ~ujúci dôkaz выстачáючий дóказ

dost'ah//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok.* достяговати ся

dostanov//it' sa –í sa –ia sa *dok.* явúти ся, прúйти; nedostanovil sa він не явив ся, він не прийшóв

dostaľ//t' –ne –nú *dok.* **1** v rôzn. význ. достáти; ~ dar достáти дарýнок; ~ byt достáти квáртель; ~ pokarhanie достáти покара́ня; ~ rozkaz достáти рóсказ, приkáз; ~ objednávku достáти заkáзку, обіднáвку; ~ súhlas достáти соглáшіня; ~ zaucho достáти позаýха; ~ výchovu достáти вихову; ~ z nafty benzín достáти з нáфты бéнзін; ~ zaujímavé výsledky достáти інтерéсны резул'táты; ~ meno достáти мéно; ~ dva roky (*ako trest*) достáти два рóкы; ~ guľku достáти кúľку, быти застрéленим; ~ povraz быти завіше́ным **2** *pren.* (*o chorobách*) достáти, поімáти, іміти, ухóпити; ~ nádcu достáти áбо поімáти нáдху; ~ angínu ухóпити ангі́ну **3** (*zohnať, kúpiť*) достáти, купити; ~ neos. мож купити, мож достáти **4** v *spojení s niektorými podst. menami prekladá sa podľa významu podst. mena*; ~ chuť е́мý захоті́ло ся, він захотів; ~ strach достáв страх, настрáшив ся; ~! otlak достáв óтлак, мóзоль; ~! nápad достáв нáпад; ~! rozum достáв розúм **5** (*byť potrestaný, pokarhaný*) достáти ся, попáсти neos.; dostaneš! достáнеш! **6** *koho kam hovor.* послáти; ~ dieťa do školy послáти дітúну до шкóлы **7** *čo kam hovor.* перенéсти; ~ skriňu cez dvere перенéсти шыфонéр чéрез двéрі; ~ niečo do kufru всúнути áбо втиснути доштó до кúфрa **8** *koho čo hovor.* (*odniekiaľ*) вытягнути; ~ z väzenia вытягнути з бáсы áбо арéшту; ~! ma z toho вытягнув мéне з то́го; ~ z domu niekoho вытягнути з дóму дакóго **9** *koho*

do čoho (*priviesť*) привести *кого до чого*; ~ do neprijemnej situácie привести до неприємної ситуації; ~ do nešťastia niekoho довести до біди *або* нещастя *дакого*; ~ do rozpravov довести до помыкóва, до безрадности; ~ do väzenia достати до басы *або* арешту; ~ do pohybu привести до погынáня; ~ do varu а) довести до кипіння; б) *pren. (obecenstvo)* привести до неістóты **10** *koho o čo hovor.* лишыти *кого чого*, одобрáти, обрáти о, одняти *што у кого*; ~ о majetok обрáти о маєток, одняти маєток; ~ о peniaze лишыти грошэй **11** (*chytiť*) поімáти, ухóпити **12** *koho (oklamať)* достáти, нафúкнути; *ale ma dostať!* і нафúкнув же мéне!; ~ košom достáв кóшом; ~ po pose достáв по нóці; ~ pohy достáти нóгы, змíзнуги (*o ríчах*), достáти нóгы

dostať/ť sa –ne sa –nú sa *dok. 1 (ocitnúť sa)* достáти ся, попáсти де, очúти ся де; ~ sa do Prahy попáсти до Прáгы; ~ sa do väzenia попáсти до арешту; ~ sa do zajatia достáти ся, попáсти до плéну; ~ sa do závislosti на niekom попáсти до залéжности од когóсь; ~ sa do neprijemnej situácie попáсти до неприємної ситуації, очúти ся в неприємній ситуації; ~ sa do nebezpečia очúти ся в опáсности; ~ sa na stopu попáсти на слід; ~ sa pred súd попáсти пéред суд; ~ sa do dažďa попáсти під додж; ~ sa na chodník достáти ся на пішник, на дорóжку, на стéжку; ~ sa do zlej spoločnosti попáсти до злой *або* недóброй óбщности; ~ sa na vysokú školu достáти ся на высóку школу; ~ sa do streleckej pozície *šport.* достáти ся на позіцію стрільби *або* стріляння **2** (*preniknúť až niekam, dosiahnuť niečo*) добрáти ся, дойти до чого; ~ sa k niekomu добрáти ся ку кóмусь; ~ sa až na vrchol добрáти ся аж на верх *або* досягнути верх (гóры); ~ sa až k tretiemu zväzku добрáти ся аж ку трéтému тóму; ~ sa k podstate добрáти ся к сýщности **3** (*dnu*) протікáти; *voda sa ~la do pivnice*

вóда протікáла до пивніці; do bytu sa ~li myši в дóмі завéли ся мышы **4** (*von*) выбрати ся, выйти; ~ sa z domu выбрати ся *або* выйти з дóму; ~ sa z mesta достáти ся з мíста; ~ sa z väzenia выйти з арешту; ~ sa z ťažkej situácie достáти ся *або* выйти з тяжкóй ситуації; ~ sa z dlhov достáти ся з довгів **5** *k čomu (prísť, získať)* приобрíти *што*, прийти к чóму; ~ sa k majetku прийти к маєтку, збогáтнути; ~ sa k moci, k vláde прийти к мíці, к управліню; ~ sa do úpadku достáти ся до упáдку; ~ sa do pohybu прийти до погынáня **6** *k čomu (dostať možnosť)* достáти мóжность чого *або* робити *што*; ~ sa k práci достáти робóту, зачати робити; ~ sa k slovu а) достáти слóво; б) зачати говорити **7** *neos. (prípadnúť)* попáсти ся, достáти ся, достáти *so zmenou vetnej konštrukcie*; ~l sa mi najväčši kúsok достáв ся мí *або* попáв ся мí найбівший кусóк; *mne sa z toho nič nedostalo* я ніч з тóго не достáв; мí ся з тóго ніч не достáло; ~alo sa mi cti... достáло ся мí чéсти ..., я був удостóєний чéстéв... **8** *neos. (dostať bitku, pokarhanie)* попáсти; ~ sa mu ёмý достóло ся, ёмý попáло; ёму влетíло **9** (*oklamať sa*) прорáховáти ся; *ale som sa ~l!* я барз дóбрі прорáховáв ся!; ~ sa k veslu (*k moci*) прийти к мíці; ~ sa na koreň niečoho достáти ся на кóринь дачóго; ~ sa do slepej uličky попáсти на злу дорóгу; достáти ся до слíпóй ўлічкы; ~ sa z dažďa pod odkvar попáсти з óгня до полóміні; ~ sa na svetlo указáти ся, попáсти на свíтло; ~ sa do rúk *al. hrsti* niekomu попáсти до рук кóмусь; ~ sa do kaše достáти ся до кáшы *або* тяжкóй ситуації; ~ sa do styku а) (*s ľuďmi*) зговóрéвати ся б) (*s faktami*) стрічáти ся; ~ sa do podozrenia взбудити *або* викликати подозрíня; ~ sa na pretras стáти предмéтом обсуджíня; ~l sa na rad пришóв на нёго ряд

dostať dostoji dostojá *dok. čomu* сповнити, выповнити *што*; ~ slovo дотримати слóво; ~ povinnosti выповнити повинности

dostatočn/á –nej ž *škol.* (známka) достаточна, задовольнююча; **dostať** ~ú достати достаточну, задовольнюючу

dostatočn/ý достаточный; ~é množstvo достаточна кількість; ~ dôvod pre niečo достаточный факт для чогого; **mal** ~ *prospech škol.* він учився на достаточо

dostat/ok –*ka m* достаток, забезпеченість; **žiť** в ~ку жити в достатку, бути забезпеченим

dostav/lať –ia –ajú *dok.* čo доставяти, добудувати *што*, закінчити будовання, добудувати

dostáv/lať –a –ajú *nedok.* **1** *v rôzn. význ.* доставати; ~ *dary* доставати дары, дарунки; ~ *plat* доставати плат, виплату; ~ *dobré známky* доставати добры отмітки **2** *pren.* (*o chorobách*) доставати, імати; ~*am nádhcu* доставам нăдху, зачінам доставати нăдху **3** *v spojení s niektorými podst. menami prekládá sa podľa významu podst. mena*; ~*am chuť* хочеся мі; ~*am strach* я боюся, я зачінам боятися; ~*am náladu* мам наладу **4** (*byť trestaný*) попадало *neos.* **každý deň** ~*al* ємý попадало *каждый день*, доставав *каждый день* **5** *koho kam hovor.* наладжовати **6** *čo kam hovor.* протезовати **7** *koho čo hovor.* (*odniekiaľ*) вытяговати, вызволяти, выручати **8** *koho do čoho (privádzat')* приводити *кого до чого*; ~ *do nešťastia* приводити до нещастя, до біди; ~ *do neprijemnej situácie* до неприємной ситуації; ~ *do rozprav* приводити до помыкова **9** *koho o čo hovor.* зохабити, лишати *кого чого*

dostáv/lať sa –a sa –ajú sa *nedok.* **1** (*ocitať sa*) доставатися, попáсти *де, до чого*; ~ *sa do závislosti* доставатися до залéжности; ~ *sa do zajatia* попадати до плéну; ~ *sa do neprijemnej situácie* доставатися до неприємной ситуації **2** *k čomu (dosahovať niečo, prenikať až niekam)* доберáтися, доходить до чого; ~ *sa až k podstate veci* доставатися аж к *самій основі діла* **3** (*dnu*) протікати; до *miestnosti* *sa* ~ *odniekiaľ* *voda*

до *місности* протікати *даодкы вода* **4** (*von*) вибратися, виходити, доставáтися; ~ *sa z obkľúčenia* доставáтися з обклячіння, з *окружіння* **5** *k čomu (získavať niečo)* приходити, доставáтися *к чому*; ~ *sa k moci* доставáтися к *міци*, управлінню **6** *k čomu (dostávať možnosť)* доставáти можливість *чого* *áбо* робити *што*; ~ *sa k práci* зачінати робити; ~ *sa k slovu* доставáти слóво **7** *neos.* попадатися, доставáтися, доставáти (*so zmenou vetnej konštrukcie*); ~*a sa mi ctí...* доставáться *мі чéсти...*

dostavb/la –у ж добудовання, закінчіння будовання

dostaveničk/lo –a *s zastar.* **1** стріпнута (*залюбэных*) **2** *pren.* (*zraz*) стріпнута (*кажде*)

dostaviť *nár. p.* **dostavať**

dostav/liť sa –í sa –ia sa *dok.* **1** *admin.* доставитися, явитися; ~ *sa na súd* доставитися на *суд* **2** (*nastať, prísť*) об-явитися, начатися; ~*ili sa krče, bolesti* об-явилися *кóрчі, бóлести*; ~*sla sa horúčka* зачалáся *горячка*

dostavník –a *m zastar.* (закрытый) *коч*

dostav/lovať –uje –ujú *nedok.* що доставляти, добудувати, закінчити будовати

dostav/lovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* **1** *admin.* доставлéватися, являтися **2** (*nastávať, prichádzať*) появлятися, зачінатися

dostih/núť –ne –nú *dok.* **1** (*dohonit*) догнати, нагнати **2** *čo (približiť sa)* застигнути, стигнути, досягнути; ~ *kraj lesa* досягнути *край ліса* **3** (*prichytiť*) поімáти, застигнути, пристигнути

dostihov/ly біжецький, скаковий; ~ *kôň* біжецький *áбо* скаковий *кінь*; ~*á dráha* біжецька *дорóга*, *іпподрóм*

dostih/ly –ov *m pomn.* перебігы, бігы, скаканья, скóкы

dostredivý *fyz.* центробіжний

dostrel –и *m* (*zbrane*) дóстріл, до-сягненість, далéкість *выстрéлу*; *byť mimo* ~и *находити*ся *мімо дóстрілу áбо* досягнености (*куль*); *pa* ~ *na* дóстріл

dostrel'liť –i –ia *dok.* (o *zbrani*) достріляти; пушка ~і на 2000 m (dvetisíc metrov) пущка дострілять додалека на 2000 м (два тисяч метрів)

dostriel'at' –a –ajú *dok.* 1 *čo* выстріляти, росстріляти; ~ на *giečicu* выстріляти на решето (кулями) 2 (*prestať strieľat'*) достріляти, закінчити стрільня, стріляти

dostrih'lať –á –ajú *dok.* достричі, скінчіти стричі *ábo* стриганя

dostúp'liť –i –ia *dok.* 1 (*až kam*) дійти до чого 2 *čoho pren. kniž.* досягнути; ~ *vrcholu* досягнути кульміначного пункту 3 (*na nohu*) наступити, приступити

dostupn'lý *v rôzn. význ.* доступний; ~é *pohorie* доступні про чоловіка гóry; ~á *literatúra* доступна література; ~ *výklad* доступне поясніня, тлумачіння; ~é *ceny* доступні ціни

dostup'lovať –uje –ujú *nedok.* 1 (*až kam*) доходити до чого 2 *čoho pren. kniž.* (*dosahovať*) досягати 3 (*na nohu ap.*) наступати

dosvedč'liť –i –ia *dok.* досвідчити, potwierдити **dosvedč'lovať** –uje –ujú *nedok.* досвідчувати, потверджувати

dosyp'lať –e –ú *dok.* досыпати, присыпати; ~ *múky* досыпати мукы; ~ *vrse až do vrchu* досыпати міх аж доверху

dosýp'lať –a –ajú *nedok.* доспати, до-спавати **dosýta** *prísl.* досыта *aj pren.*

došik'lovať –uje –ujú *dok. ľud.* 1 (*doviesť*) дошиковати, привести 2 (*doviezť*) привезти **došiřoka** *prísl.* дошырôка, шырôко **došiť** *došiže došijú dok.* дошыти; ~ *šaty* дошыти шмáты

došív'lať –a –ajú *nedok.* дошывати

doškľb'lať –e –ú *dok. expr.* ростôргати, дотôргати, додёрти; ~ *pohavice* дотôргати ногавиці

doško'ľovací дошколюючий; ~ *kurz* дошколюючий курс

doško'ľovan'lie –ia *s* дошкôлѣваня; *ústav pre ~ lekárov* інститут про дошкôлѣваня лікарів

doško'ľ'lovať –uje –ujú *nedok.* *koho* дошколѣвати, звышувати *чию* кваліфікацію

doško'ľ'lovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* дошкôлѣвати ся, звышувати (свôю) кваліфікацію

doškrab'lať –e –ú *dok.* дошкрябати, пошкрябати

doškriabať p. doškrabať

došl'lý *admin.* приходячий; ~á *pošta* приходяча пошта, корешпонденція

doštený досковáный

doštipl'lať –e –u *dok.* 1 (*prstami*) дощипати 2 (*o komároch*) докусати, скусати, дощипати 3 (*o osách ap.*) ужáлити, пустити жáло

doštud'lovať –uje –ujú *dok.* доштудовати, скінчіти учіня

doťah'lovať –uje –ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* дотяговати 2 (*skrutku*) дотяговати, зятяговати 3 *šport.* (*doháňať, znižovať náskok*) доганяти, здоганяти; *súper začína ~* сопёрник зачинать здоганяти

dotaz –u *m* 1 (*písomné*) пожа́дованя 2 (*otázka*) вопро́с

dotazník –a *m* анкета; *kádrový ~* анкета, особный листок по евіденції кадрів; *vypĺňovať ~* заповняти анкету

dotazníkov'lý анкетôвый; ~á *akcia* анкетôва áкция, анкета

dotedy správ. dovtedy

doterajš'lý 1 дотеперішній; ~іe *skúsenosti* дотеперішня освідченость; ~ *priebeh* дотеперішній ход 2 (*doteraz platný, trvajúci*) екзистуючий; ~ *zákon* дотеперішній *ábo* екзистуючий закон; ~ *stav* дотеперішне положіння

doteraz *prísl.* дотеперь

dotiah'ľnuť –ne –nú *dok.* 1 *v rôzn. význ.* дотягнути; ~ *po bránu* дотягнути по ворота; ~ *do konca* дотягнути до кінце; ~ *do penzie* дотягнути до пензії 2 (*zatiehnuť*) зятягнути; ~ *skrutku* дотягнути, закрутити шрѣбку 3 *šport.* нагна́ти, догна́ти, достигнути; ~ *náskok* нагна́ти на́скок (*в бодовáні, в часі i m. ð.*); *ďaleko to nedotiahne!* далёко він не дотягне!

dotiah//nuť sa –ne sa –nu sa *dok. expr.* дотягну́ти ся, притягну́ти ся; доплéсти ся, приплéсти ся

dotiaľ zám. prísl. дóты, пóты; ~, kým... дóты, пóкы...

dotiaľto zám. prísl. дóты-то, пóты-то

dotier//ať –a –ajú *nedok. na koho, do koho* дотерáти, привязовати ся ку кóму

dotierav//ec –са *m* дотерáвий, не-выстáтый, надо́дливый

dotierav//lý надо́дливый, дотерáвий, не-выстáтый; ~ *človek* невыстáтый чоловiк; ~é *mucha* дотерáвы мýхы; ~á *myšlienka* надо́длива мысль, дýмка

dotísk//ať –a –ajú *nedok.* втискáти, протискáти, втисковати

dotísk//ať sa –a sa –ajú sa *nedok.* протисковати ся, втисковати ся

dotis//núť –ne –nú *dok.* дотиснути, втиснути, протиснути, впи́хнути

dotis//núť sa –ne sa –nú sa *dok.* дотиснути ся, втиснути ся, протиснути ся, впи́хнути ся; ~ sa *až k pokladnici* протиснути ся аж к сáмий кáси

dotk//núť sa –ne sa –nú sa *dok. koho, čoho* 1 доту́лити ся кóго, чóго, доткнúти ся кóго, чóго; приту́лити ся ку кóму, чóму 2 *prep. (v reči, prednáške)* доткнúти ся чóго, спомяну́ти *што*; ~ sa *otázku, problému* доткнúти ся вопро́са, пробле́мы 3 *prep.* доткнúти кóго, *што*; *táto poznámka sa ma* ~la totá познáчка мéне доткнúла ся; ~ sa *niečích záujmov* доткнúти ся дачiйх iнтерéсiв • ~la sa *žihľava plota žart.* доту́лила ся коприва плóта

dotknutý доткнúтый, уразливый; *byť al. cítiť sa* ~ *byti ábo čúti sa* доткнúтым, уразливым

dotkýnať sa p. dotýkať sa

dotlač –e *ž typ.* додруковáня

dotlač//liť –í –ia *dok.* втиснути, впи́хнути

dotlač//liť –í –ia *dok. typ.* 1 (*dokončiť tlač*) додруковáти, закінчіти друковáти, друковáня 2 (*urobiť dotlač*) додруковáти, нескóрше надруковáти

dotĺcť dotĺcie dotĺču *dok.* 1 дотовчі, перестáти товчі 2 (*o srdci*) перестáти бити ся 3 *koho (zbiť)* добити, побити, збити 4 (*sklo ap.*) розбити, порозбивáти

dot//lovať –uje –ujú *nedok. dok.* дотовáти, давáти/дати дотáцію

dotráp//liť sa –i sa –ia sa *dok. hovor.* дотрáпити ся

dotrh//ať –á –ajú *dok.* дотóргати, потóргати

dotvár//ať –a –ajú *nedok. zried.* чо дотворéвати, дорóблéвати, придавáти конéчну фóрму чóму

dotvor//liť –í –ia *dok.* чо дотворити, закінчіти *што*, придати конéчну фóрму чóму

dotvrd//liť –í –ia *dok. (dosvedčiť)* потвердити, досвідчіти

dotvrdz//lovať –uje –ujú *nedok.* потвéрджовати, досвідчовати

dotyčnic//la –e *ž geom.* дотыкáюча

dotyčn//lý спомяну́тый; назвáний; дáний; *v ~om prípade* в дáнім слýчáї

dotyk –u *m* 1 (*dotknutie sa*) доткнúтя, доту́ліня; (*vzájomný*) взаéмне доткнúтя; *bod* ~u *geom.* тóчка дотыкáня 2 *tech.* контáкт

dotýk//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. koho, čoho* 1 дотыкáти ся до кóго, чóго, ту́пити ся ку кóму, чóму, притупяти ся ку кóму, чóму 2 (*vzájomne*) ту́пити ся з кým, чiм 3 *prep.* дотыкáти ся чóго 4 *prep.* тыкати ся чóго, заці́пляти *што*

dotykov//lý 1 *príd. k dotyk* 1; ~á *plocha* дотыкáючий пóверх, пóверх дотыкáня; ~ *bod* тóчка дотыкáня 2 *tech.* контáктный; ~é *napätie el. tech.* контáктне нап'яття

dotýr//ať –a –ajú *dok.* дотрáпити, замóучити, замордовáти

double [dubl] *prisl. neskl.* двóйный

doubl//e [debl] –a *m šport.* пáрна гра

doublé [dublé] *neskl. s* дублé зóлото

douč//liť –í –ia *dok.* 1 *koho* чо доучiти кóго чóму 2 (*prestať učiť*) доучiти, перестáти учiти

douč//liť sa –í sa –ia sa *dok.* 1 доучiти ся, нау́чити ся до кiнцe 2 (*prestať sa učiť*) кiнчіти учiня; закінчіти учiня

doučovací доўчучой; ~ kurz доўчучой курз; курз на повышiня квалiфiкацiї; ~ krúžok škol. доўчучой кружок

douč/lovať –uje –ujú *nedok. koho* доўчовати
dovádz//ať –a –ajú *nedok. v rôzn. význ.* до-
водити, приводити

doval//it' –í –ia dok. 1 довалити, прикачати;
~ súdok piva прикачати бочку пива **2 pren.**
expr. (doniest') довалити, принести

doval//it' sa –í sa –ia sa dok. expr. (prísť)
привалити ся, довалити ся, прийти, до-
теперити ся, дотерiфати ся

dovár//ať –a –ajú *nedok.* доварёвати

dovár//ať sa –a sa –ajú sa nedok. до-
варёвати ся

dovar//it' –í –ia dok. доварити

dovar//it' sa –í sa –ia sa dok. доварити ся

dováž//ať –a –ajú *nedok.* 1 привози-
ти, пiдвозити **2 (importovať)** ввозити,
iмпортóвати *nedok. dok.*

dováž//it' –í –ia dok. 1 доважыти **2 (prestát vážiť)**
перестати доважовати, закiнчiти доважована

dovaž//ovať –uje –ujú *nedok.* доважовати

dovčera prísť. до вчерашнёго дня, до вчёра

dovedna prísť. 1 доведна; zložiť ruky ~
зложыти рýкы (доведна); stisnúť sa ~ стис-
нути ся доведна, збити ся до громады, до
кóпы; dať knihy ~ зложыти áбо положить
книжки (доведна); písať ~ писати доведна;
zmietať ~ змишати (доведна) **2** вышто,
выштого; ~ to robí 100 (sto) eur вышто
тотó рóбити áбо стоiть 100 (сто) евра

doviat' довеже довежy *dok. (o vetre)* довати,
принести, нанести

dovid//iet' –í –ia dok. (až niekam) довідити;
~ ďaleko довідити далёко, вiдити да-
лёко; on nedovídí він зле видит, він
недовiджать

doviest' доведie доведú *dok. v rôzn. význ.*
привести; ~ svedka привести свiдка;
cesta nás doviedla k rieke дорóга привела
нас к рiкi; ~ do zúfalstva привести до
безнадiйности; ~ do záhuby привести до
загýбы; ~ na žobrácku palicu привести на

жобрацьку палицю; ~ do hrobu привести
до грóбу, загнати до грóбу

doviezť довеzie довежy *dok.* 1 привезти,
довезти **2 (importovať)** довезти, ввезти,
iмпортóвати *nedok. dok.*

doviezť sa довеzie sa довежy sa *dok.*
довезти ся, прийти; dovezol som sa autom
я пришóв áбо довiз ся áвтом

dovliecť довlečie довlečy *dok.* 1 привлечi
(až niekam) довлечи

dovliecť sa довlečie sa довlečy sa *dok.* 1
привлечi ся **2 (až niekam)** довлечи ся

dovnútra prísť. доднýка

dovol//ať sa –á sa –ajú sa dok. 1 *koho* до-
кликати ся **2 koho (telefonicky)** докликати
ся ку кóму **3 pren.** čoho добити ся; ~ sa
práva добити ся прáва

dovoláv//ať sa –a sa –ajú sa nedok. čoho
добивати ся, докликати ся

dovolená správ. dovolenka

dovolen//ie –ia s поволiня; bez ~ia без
поволiня; s ~ím niekoho з поволiнём
дакóго; s ~ím! дозвóлите!, дозвóльте!

dovolenk//a –y ž доволёнка; ýрпaл *zastar.*
riadna ~ нормáлна доволёнка; materská
~ матёрьска доволёнка; neplatená ~
неплачёна доволёнка; nastúpiť ~и наступити
на доволёнку; byť na ~е быти на доволёнцi

dovolenkár –a m hovor. доволенкарь

dovolen//ý поволёный; ~á rýchlosť поволёна
скóрость; ~é zaťaženie поволёне зятяжiня

dovol//it' –í –ia dok. 1 доволити, поволи-
ти; svedomie mi nedovolí сóвьсть мi не
довóпить **2 (umožniť)** дозволити, дати
мóжность, зробити мóжным; dovol(ťe)!
а) довóль(те)!; б) (prejav nesúhlasu)
довóль(те)!, пребáч(те)!

dovol//it' si –í si –ia si dok. v rôzn. význ. до-
волити собі

dovol//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 доволёвати
2 (umožňovať) поволёвати, давати
мóжность, робити мóжным

dovol//ovať si –uje si –ujú si nedok.
доволёвати собі, поволёвати собі; veľa si
~uje він дость велё повóлюе собі

dovoz — *u m* 1 довозіня, привезіня; ~ матеріалу довозіня матеріалу 2 (*do domu ap.*) привезіня 3 (*z cudziny*) ввоз, імпорт

dovozc//a — *u m* імпортёр

dovozn//é — ёго *s* 1 довозне, заплачіня за довозіня 2 цолный поплáток, цолне

dovozn//ý ввозный, імпортный; ~é clo цолный поплáток, цолне; ~é povolenie ввозне поволіня, поволіня на довоз

dovrávat' p. dohovárat'

dovrchu prísl. 1 (*do kopca*) до горы; íst' ~ іти до горы 2 (*po vrch*) до верху; od spodu až ~ здо́лы аж до верху; naplniť až ~ наповнити аж до верху

dovrší//it' — і — іа *dok.* 1 завершити, закінчити; ~ dielo закінчити твір 2 (*o veku*) сповнитися; ~il dvadsiaty rok ёму сповнило ся двадцять років

dovrší//ovat' — *uje* — *ujú nedok.* 1 завершувати, закінчувати 2 (*o veku*) сповнєвати ся

dovtedajší тодышний, того часу

dovtedy prísl. 1 до того часу; ~, *dokiaľ...* до того часу по́кы... 2 (*predtým*) скорше, до того; ~ *na to* нік неприя́в скорше на то́то ни́хто не прийшо́в а́бо ни́хто не здога́дав ся, не поду́мав

dovtípl//it' sa — і *sa* — іа *sa dok.* здога́дати ся, до́вті́пити ся

dovysoka prísl. довысо́ка, висо́ко

dozadu prísl. доза́ду, назáд; *obzrieť sa* ~ о́гляну́ти ся доза́ду; íst' ~ іти доза́ду

dozaista prísl. наісто

dozajtra prísl. до за́втра, доза́втра

dozer//at' — а — а́ју *nedok.* *na koho*, **čo 1** дозерáти, слі́дити за ќым, ч́им 2 (*dávať pozor*) призерáти ся за ќым, дозерáти на ко́го

dózick//ý: ~á зáмка дозі́чний а́бо внутрі́шній за́мок; ~ *klúč* ключ од внутрі́шнього а́бо дозі́чного за́мку

dozimet//er — *ra m fyz.* дозі́метр

dozimetrický дозі́метрний

doznan//ie — іа *s* при́знáня

dozn//at' — а — а́ју *dok.* **čo 1** *práv.* при́знáти ся в ч́им 2 (*uznať*) при́знáти; ~ *svoju chybu* при́знáти (сво́ю) хыбу

doznáv//at' — а — а́ју *nedok.* **čo 1** при́знáвати ся в ч́им 2 (*uznávať*) при́знáвати

dozn//iet' — іе — е́ју *dok.* одзвучі́ти, перестáти звучáти

dozniev//at' — а — а́ју *nedok.* дозв́учовати, переставáти звучáти; ~а *hymna* дозв́учує гі́мна а́бо чу́ти послі́дні то́ны гі́мны

dozor — *u m* 1 дозерáня; *policajný* ~ поліца́йтьське дозерáня; *lekársky* ~ лі́карське дозерáня; *zostať bez ~u* зостáти без дозерáня а́бо без контрóлі; *štátny* ~ держáвна контрóля; *tlačový* ~ цензýра; *mám ~ škol.* я дежýрний

dozorc//a — *u m* 1 дозерáтель *m*; ~ *vážňov* дозерáтель в арéштi 2 *zastar.* іншпéктор; *školský* ~ шко́льський іншпéктор

dozorčí správ. dozorný ²

dozorky//ňa — *ne ž* дозерáюча

dozorn//ý 1 дозерáючий; ~é *orgány* дозерáючі о́рганы 2 *voj. škol.* дежýрний; ~ *dôstojník* дежýрний офіце́р; ~а *služba* дежýрство

dozorn//ý 2 — ёго *m voj.* дежýрний; ~ *roty* дежýрний ро́ты

dozret//ý 1 дозрі́тий, зрі́лий; ~é *plody* зрі́лы плóды 2 *pren.* дозрі́вший; ~а *myšlienka* дозрі́вши мы́сль а́бо дýмка; ~ *problém* дозрі́вший прóблем

dozrieť ¹ *dozreje dozrejú dok.* 1 дозрі́ти; *raž už dozrela* жы́то уж дозрі́ло 2 *pren.* дозрі́ти; *problém dozrel* прóблем дозрі́в; *podmienky dozreli* усло́вія дозрі́ли

dozrl//iet' ² *dozrie dozrú dok.* 1 *na koho*, **čo** (*dať pozor, dohliadnuť*) при́зрі́ти ся за ќым, ч́им; ~ *na deti* при́зрі́ти ся за ді́тьми 2 *koho*, **čo** (*zbadat'*) уві́діти, зба́чити

dozriev//at' — а — а́ју *nedok.* 1 дозрі́вати, спі́ти 2 *pren.* дозрі́вати, спі́ти

dozved//at' sa — а *sa* — а́ју *sa nedok.* 1 *na koho*, **čo** (*vypytovať sa*) дозві́довати ся, дозна́вати ся о ќим, ч́им 2 **čo** дозві́довати ся *што*, о ч́им

doz//vedieť sa — *vie sa -vedia sa dok.* **čo** дозві́дати ся *што*, о ч́им, дозна́ти ся

dozvuk — *u m* 1 стихую́чий звук 2 *obyč. v mn.* **č.** ~у *pren.* о́дзвук, до́звук

dóžla –u *m hist.* дóжа

dožad//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.* čoho дожа́довати ся *што, чо́го, добива́ти* ся чо́го; ~ sa svojich práv дожа́довати ся *а́бо* добива́ти ся свої́х прав; ~ sa nápravu chyб добива́ти ся (о) напра́вля́ня хыб

dožat' dožne dožnú *dok.* дожа́ти, скінчи́ти жа́ти, скінчи́ти жни́ва

dožiad//at' sa –a sa –ajú sa *dok.* čoho дожа́дати ся, до́бити ся

dožičit' p. dopriat'

dožier//at' –a –ajú *nedok.* 1 (o *zvieratách*) доже́рати, до́їда́ти 2 *koho s bezpredm. pren. expr. (hnevať)* доже́рати, до́пика́ти, до́їда́ти

dožín//at' –a –ajú *nedok.* дожи́нати

dožinkov//ý дожи́нковый; ~á slávnosť дожи́нки *romn. (nár.);* ~á pieseň дожи́нкова спі́ванка, спі́вана на дожи́нках

dožín//ky –kov *m* –iek *ž romn.* дожи́нки (*nár.*)

dožit' dožije dožijú *dok.* 1 (*zomrieť*) уме́рти 2 *pren.* прожы́ти (свій ві́к) 3 *čoho, do čoho (do určitej hranice)* дожы́ти до чо́го; (do) rána nedožijem я не дожыю до ра́на

dožit' sa dožije sa dožijú sa *dok.* 1 *čoho* дожы́ти ся до чо́го; ~ sa vysokého veku дожы́ти ся висо́кого ві́ку; ~ sa oslobodenia дожы́ти ся осло́бодже́нн'я 2 (*dočkať sa*) доче́кати ся; ~ sa sklamania доче́кати ся скла́манн'я 3 (o *veku*) сповни́ти ся

doživ//at' –a –ajú *nedok.* 1 (*zomierať*) умера́ти 2 *pren.* дожива́ти (свій ві́к) 3 *čoho, do čoho (do určitej hranice)* дожива́ти до чо́го

doživ//at' sa –a sa –ajú sa *nedok.* 1 *čoho* дожива́ти до чо́го; takí ľudia sa obyčajne ~ajú vysokého veku та́кы люди обыча́йні жыю́ть а́бо дожива́ють до дале́кой старобы́ 2 (o *veku*) сповни́ти ся; zajtra sa ~a 70 (*sedemdesiatich*) rokov за́втра ё́му сповни́ть ся 70 (сімдеся́т) ро́ків

doživotn//ý доживо́тний; ~á renta доживо́тна ре́нта; ~é väzenie доживо́тый а́решт

dóžovský *príd. k dóža* дожо́вський; ~ palác дожо́вський за́мок

dožrať dožerie dožerú *dok.* 1 (o *zvieratách*) доже́рти, до́їсти 2 *koho s bezpredm. pren. expr. (nazlosť)* доже́рти, до́печі, до́яти

dôchodc//a –u *m* пензі́ста

dôchodkov//ý 1 пензі́йний; ~á daň пензі́йна да́нь 2 пензі́йний, пенсіона́рський; ~é poistenie пензі́йне по́ище́нн'я

dôchodky//ňa –ne *ž* пензі́стка

dôchod//ok –ku *m* 1 дохо́д; národný ~ на́ціона́льний дохо́д; ročný ~ ро́чний дохо́д 2 (*penzia*) пє́нзія; invalidný ~ інва́лідна пє́нзія

dôjst' dôjde dôjdu *dok.* 1 *k čomu (priblížiť sa)* до́йти до чо́го, подо́йти, при́ближы́ти ся *k чóму* 2 (*zájsť*) до́йти, за́йти; vec došla tak ďaleko, že ... ді́ло дошло́ так дале́ко, же ...; ді́ло дошло́ до то́го, же ... 3 (*prísť*) до́йти, при́йти; при́быти; došli nám správy, že... до нас дошли ві́сті, же...; už došli они уж при́шли 4 *admin. (o pošte ap.)* посту́пити, при́йти 5 *na čo pren.* до́йти до чо́го, при́йти *k чóму*; ~ na niečo vlastným rozumom при́йти на да́што вла́стным розу́мом 6 *k čomu pren.* при́йти; ~ k záveru при́йти *k за́ключі́нню*; ~ k presvedčeniu при́йти *k пересві́дчі́нню* а́бо пересві́дчі́ти ся 7 (*minúť sa*) ви́йти, кінчи́ти ся; zásoby nám došli за́собы нам ви́шли, кінчи́ли ся; cukor nám už došiel цу́керь уж нам ви́шов; došli tu peniaze ё́му ви́шли пі́нязі 8 *neos. na čo (mať peniaze)* доста́вати *nedok.*; ak ti na to dôjde, kúp si кі́дь то́бі доста́вать на то́то пі́нязей, куп собі́ 9 *neos. k čomu (stať sa)* ста́ти ся, до́йти; došlo k zmene дошло́ *k змі́ні*; došlo k omylu ста́ла ся а́бо наста́ла хыба; došlo k požiaru наста́в о́рень 10 *hovor. (dozrieť)* до́йти

dôkaz –u *m v rôzn. význ.* до́каз; priamy ~ пря́мий до́каз; на ~ не́чо́го на до́каз да́чо́го; uvádzať ~у при́водитьи до́казы; to je ~om toho, že ... то́то є́ до́казом то́го, же ...; то́то сві́дчи́ть о́ ті́м, же ...

dôkazn//ý 1 *práv.* докáзуючий; ~ materiál докáзуючий матеріал; ~ predmet докáзуючий предмет; ~é pokračovanie допрóшованя свідків **2** (*presvedčivý*) пересвідчуючий, докáзуючий

dôkazový p. dôkazný

dôkladn//ý основный, обшырный, под-рібный; ~é štúdium основнѣ познánя; ~á analýza подрóбна аналіза

dôležitost//t' –ti ž váжность ж

dôležit//ý важный; ~á otázka важный вопро́с; robiť sa ~ým *iron.* робити ся важным

dômysl//el –lu *m* вынаходливость ж; ľudský ~ людський розум

dômyseln//ý 1 (*o človeku*) вынаходливый **2** (*o veciach*) остроумный; оригінальный; ~ stroj оригінальна машина; ~á teória остроумна áбо оригінальна теорія; ~ plán остроумный план

dôraz –u *m 1 lingv.* емфа́за **2 lit.** акце́нт, притиск **3 pren.** акце́нт, підкреслѣваня; klásť ~ на niečo підкреслѣвати даштó **4** енергі́чность ж, настóеваня; s ~om žiadať настóевати áбо енергі́чно wymagať, пожа́довати

dôrazn//ý 1 енергі́чный, пожа́дуючий, настóюючий; ~ protest енергі́чный протѣст; ~ postup рішучий по́ступ **2 lit.** акце́нтный; ~á slabika акце́нтный склад

dôsledkov//ý; ~á veta *gram.* підрядне ре-чіня наслідку

dôsledný дослі́дний

dôsledl//ok –ku *m* наслідок, дослі́дность, резултат; vyvodit' ~ку робити выводы; do ~kov до наслідків; ísť do ~kov быти дослі́дным; íти до наслідків; v konečnom ~ku в ко́нечнім резултаті; v ~ku *predl.* в резултаті, наслідком

dôstojne prísl. достóйні, з достóйностей

dôstojnícky офи́церський

dôstoník –a *m* офи́цер; vyšší ~ высший офи́цер; nižší ~ низший офи́цер; ~ z povolania офи́цер по професії

dôstonos//t' –ti ž достóйность; to je pod jeho~ totó ниже ё́го достóйности; vaša ~! (*oslovenie kňaza*) ва́ша достóйность!

dôstojn//ý 1 (*primeraný*) достóйный; ~ páг достóйна páра **2** (*vážny, vznešený*) важѣный, высость; ~é správanie высóстне поводжі́ня **3 cirk. (titul)** почтѣный, достóйный, справодливый

dôvaž//ok –ku *m* дова́жок; па ~ на дова́жок, на придáвок

dôver//a –у дові́ра; mať ~u k niekomu máти дові́ру к дако́му, дові́ряти дако́му; strátiť ~ стратити дові́ру; získať si ~u niekoho завоѣвати собі дові́ру у дако́го; hlasovanie o ~e *polit.* голосо́ваня о дові́рі; vysloviť *al.* hlasovať ~u *polit.* вы́слови́ти дові́ру; strata ~ страчі́ня дові́ры; s ~ou смі́ло, з дові́ров; s ~ou sa obráť на mňa ты смі́ло áбо з дові́ров оберний ся на ме́не; s ~ou sa dívať do budúcnosti з дові́ров позера́ти до б́удучности

dôverčivos//t' –ti ž дові́рчивость ж

dôverčivý zried. dôverivý дові́рливый

dôverne prísl. ді́скретні, тайні

dôverníck//y prid. k dôverník; ~a funkcia фу́нкція дові́рника

dôverníčk//a –у ž дові́рничка ж

dôverník –a *m* дові́рник

dôvern//ý 1 дові́рливый, інті́мный, бли-зкий, упря́мый, душе́вный; ~ priateľ близький áбо дові́рливый прия́тель; ~ rozhovor дові́рливый розго́вор **2 (tajný)** та́йный, ді́скретный; ~ spis та́йне áбо ді́скретне письмо; ~á schôdza та́йне сходжі́ня

dôver//ovať –uje –ujú *nedok.* дові́рѣвати

dôveryhodný засл́ужуючий дові́ру

dôvod –u *m 1* до́вод, до́каз, аргу́мент; uvádzať ~у приводити до́воды áбо аргу́менты **2 (príčina)** причи́на, мо́тів; підста́ва; z akého ~u на якій підста́ві, з яко́й причи́ны; z osobných ~ov з о́собных до́водів áбо причи́н

dôvod//it' –í –ia *nedok. 1* аргу́ментова́ти *nedok. dok. 2 čím* аргу́ментова́ти чі́м, од-кликовати ся на што

dôvodn//ý справодливый; ~é podozrenie справодливе подо́зріння áбо подо́зріння за́ложене на пра́вді

dôvodov//ý 1 пояснючий, висвітлюючий; ~á správa пояснююча записка 2 *gram.* причинний, мотивуючий; ~á veta причинне або мотивуюче зложеноприрядне речіння
dôvtip –u *m* остроумность, догадливость, винаходливость

dôvtipn//ý остроумный, догадливый, винаходливый; ~ člověk винаходливый чоловік; ~é riešenie остроумне рішення

dráb –a *m hist.* доглядач, дозератель (*над крпакáму*)

drabant –a *m hist.* драбант, тілохранитель *m*

drabin//a –y *ž* драбина

drabinák *nár. p. rebrinák*

dráč –a *m* 1 (*kto draho predáva*) лакомець, здерач (*lud.*) 2 (*bitkár*) биткарь 3 *štud. slang* біфлеш, зүбреш, драч

dračí драчій

dračic//a –e *ž* 1 драчіця (саміця драка) 2 *pren.* zlá, zloštná, zúrivá žena гадіця, ехідна, чортіця

dračk//a –y *ž* *expr.* драчка; ísť na ~u íти на драчку

dračk//a –ž (*o žene*) драчіця (*lud.*)

dragún¹ –a *m voj. hist.* драгун

dragún² –a *m krajč.* о́пасок взáді кáбата, кóвта, сáка

dragúnsky драгунський

dráha –y *ž* 1 дорóга; lanová ~ ланóвка;

visutá ~ вісяча дорóга; podzemná ~ мéтро

2 *žel. správ.* železnica 3 *šport.* дорóжка;

bežecká ~ бірóва дорóжка; lyžiarska ~

ліжáрьська дорóжка; dostihová ~ язdéцька

дорóга, iпoдрóм 4 (*poohybujúceho sa*

telesu) траєктóрія; ~ strely траєктóрія кúлі;

obežná ~ *astron.* орбіта 5 *pren.* дорóга,

путь ж; životná ~ дорóга живóта, путь

живóта; umelecká ~ путь артíсты áбо

худóжника; Mliečna ~ *astron.* Молóчна

дорóга

draho *prisl.* дорóго; ~ kúpiť, predáť дорóго купити, продати; to ti príde ~! тотó тобí прийде дорóго! áбо тотó бúде тéбе дорóго стояти!; ~ zaplatiť за niečo дорóго заплатити за штось

drahocenný дорогоцінний; ~ šperk дорогоцінна брóшня; ~ čas дорогоцінний час

drahokam –u *m* дорогоцінний кáмíнь

drahokamový дорожокáмíнный; ~ náhrdelník нашыйник із дорогоцінних кáменів

drahomilovaný *zastar. (v oslovení)* дорогий, любимый, бесцінний

drahot//a –y *ž* дорóгoта; robiť ~у робити дорóгoты

drahotn//é –ého *s (za kapitalizmu)* дорóгoтне (к виплаті) в спо́ині з дорóгoтов

drahotný: ~ pridavor (*za kapitalizmu*) придáвок (к виплаті) в спо́ині з дорóгoтов

drahl//ý 1 (*opak: lacný*) дорогий; to je ~á vec тотó є дорóгá річ 2 (*vzácný*) дорогоцінний, дорогий; ~é kamene дорогоцінне кáмíня;

~é kovy дорогоцінны метáлы; strácať ~

čas тратити дорогоцінний час 3 дорогий,

мíлый; ~ priateľ! дорогий приятель!; ~

môjmu srdcu дорогий мо́ему сéрдцю; за

~é peniaze за великы пінязі

drachm//a –y *ž* дрáхма

drak –a *m* 1 (*rozprávková bytosť*) драк,

змія *aj pren.* 2 (*z papiera*) змія; púšťať ~а

пущáти дрáка

drakonick//ý драконічний; ~é zákony драконічны закóны; ~é opatrenia драконічны мíры

drakónsky p. drakonický

drám//a –y *ž* 1 дрáма *aj pren.* 2 (*dramatická*

spisba) драматýпріа

dramatick//ý 1 драматічний; ~é ume-

nie драматічне іскуство; ~ krúžok дра-

матічний кружóк; ~á literatúra драматýпріа

2 драматічний; ~é udalosti драматічна

ситуáція

dramatičnosť//ť –ti *ž* драматічність ж, драматізм *m*

dramatik –a *m* драматýр, драмáтик

dramatizác//ia –ie *ž* драматизáція

dramatiz//ovať –uje –ujú *nedok. v rôzn.*

význ. драматизовáти

dramaturg –a *m* драматýр, завідуючий літературным одділінём (*в теа́мпі*)

dramaturg//ia –ie ž 1 (*veda*) драматургія 2 літературне відділення (*в ме́ampi*)

dranc//ovať –uje –ujú *nedok.* дранцювати, пустошити, здерати, рабовати; ~ krajinu рабовати країну; ~ lesy пустошити ліси

drank//ať –á –ajú *nedok. expr.* просити, просинькати, випрошувати

drap¹-u m text. драп (*да́мский*)

drap²ciť. цап; *pes ho ~ za nohavice* пес ёго цап за ногавіці

dráp –a *m kniž.* пазур

drapák –a *m 1 tech.* драпак (наберачка на ба́рpi) 2 пазур

drapér//ia –ie ž драперія

drapír//ovať –uje –ujú *nedok.* драпіровати *aj pren.*

drapír//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* драпіровати ся *aj pren.*

drapk//ať –á –ajú *nedok. 1 (pazúrmi)* дра́пати, шкрябати (ся) 2 (*hnevať niekoho, zadierať*) гнівати *дакого*, задерати до *дакого*

drapľav//ý 1 драплявий; ~é *dlane* драплявы до́лоні 2 (*o hlase*) храплявий

drap//núť –ne –nú *dok. 1* дра́пнути 2 *expr. (chytiť)* дра́пнути, поімати

drapový драповий, ясенорудий

drás//ať –a –ajú *nedok.* драждити, трізнити, розривати, торгати *aj pren.*; ~ *srdce, dušu* драждити *або* трізнити *сёрдце, ду́шy*

drásavý *zastar. kniž.* розриваючий, торго́чий, кру́тий

draseln//ý калі́йний; калі́євий; ~é *hnojivo* калі́йне удо́бріння; ~é *sklo* калі́єве скло; *kyslíčnik ~ chem.* о́кись ка́лія

drasliar//eň –ne ž калі́єва фабрика

draslík –a *m chem.* ка́лій

drastick//ý драсти́чний, кру́тий; ~é *opatrenia* драсти́чні *або* кру́ті *міры*; ~é *zákonu* суро́вы *або* драсти́чні *зако́ны*

drať *derie derú nedok. 1 (nosením)* де́рти, рва́ти 2 (*kožu*) обде́рати, зде́рати 3 *expr. (okrádať, zdierať)* зде́рати, оберати 4 *expr. (biť)* де́рти; ~ *syna* де́рти *або* бити *сына*;

кри́чі, *akoby ho z kože* дра́ли кри́чіть, *як бы з не́го ско́ру де́рли*

drať sa *derie sa derú sa nedok 1 (o veciach)* де́рти ся, обде́рати ся, рва́ти ся 2 (*prebijať sa*) пробива́ти ся, проде́рати ся; ~ *dopredu* проде́рати ся до пе́реду 3 (*biť sa*) де́рти ся; *slzy sa jej derú do očí* у не́й слызы друть ся *в о́чі*

dratv//a –y ž дра́тов ж

dratvový драто́вий

drav//lec –ca *m* дра́вець *aj pren.*

dravos//iť –ti ž 1 дра́вость 2 (*o rieke ap.*) прýдкость, ні́чівость

drav//ý 1 дра́вий *aj pren.*; ~á *zver* дра́ва звіри́на; ~ *vták* дра́вий *птах* 2 (*prudký*) прудкий, снажливий; ~ *horský* *potok* прудкий гі́рський по́тік; ~ *hráč šport.* снажливий грач

dražb//a –y ž ле́ціта́ція, публі́чні то́ргы; купити з ле́ціта́ції *або* на публі́чних то́ргах

draždidi//o –a *s* повзб́уджуюче сре́дство; роздра́ждєвач *m*

dražd//iť –i –ia *nedok. 1* драждити, повзб́уджувати *aj odb. 2 (hnevať)* дражди́ти; ~ *psa* драждити *пса*

draždiv//ý 1 драждя́чий, повзб́уджую́чий; ~á *vôňa* повзб́уджую́чий *за́пах* 2 драждя́чий; ~ *účinek* роздра́ждуюче ді́яння; ~ *proces* роздра́ждую́чий проце́с 3 роздра́ждую́чий; чу́вствующий (к роздра́дінням); ~á *rokožka* чу́вствующа (к дра́ждінням) *або* ле́гко дра́ждюча *ко́жа*; ~á *rovaha* драждя́чий ха́рактер; ~ *človek* драждя́чий *чоловік*

dražě *neskl. s* дра́жє *neskl. s*

draž//iet' –ie –eјú *nedok.* дорожа́ти

draž//iť –i –ia *nedok. 1* купова́ти на ле́ціта́ції 2 продава́ти з ле́ціта́ції

dražiti' *nár. p. draždiť*

dražk//a –y ž *tech.* доро́жка, фалц, за́різ

dražkovac//i *tech.* фалцо́вий, фалцо-ва́чний; доро́жковий, за́різовий; ~ *stroj* фалцо́вача *машина*; ~ia *fréza* за́різова *фре́за*

dražkovačk//a –y ž фалцо́вача *машина*, доро́жковачка

dražk//ovať –uje –ujú *nedok. tech.* фалцо́ва́ти, доро́жкова́ти

drážkový *tech.* фалцовый, дорожковый; ~ hoblík фалцовый або дорожковый гоблик
dražob//a –у ž дороговизна, дорогота
dražobn//é –ého *s práv.* дороготне; áвкчна така

dražobn//ý áвкчний; ~á miestnosť áвкчна сála; ~ poplatok áвкчна така

drdol –а úзел (вóлос), коса звязана до ўзла

drel//ň –не ž 1 *bot.* сердцевина 2 *anat.* кóстна мязга; zubná ~ зўбна мягкость

drenáž –е ž *tech. lek.* дренаж

drenážn//y i drenážov//ý дренажный; ~а rúrka дренажна трўбка

drén//ovať –ује –ујú *nedok. tech. lek.* дренавати, дренажувати

dreп –у *m tel.* дреп, присід; robiť ~у робити дрэпы, присідати, робити присідання

dreпc//ít –í –ia *nedok. expr.* танцёвати

dreп//iet –í –ia *nedok. expr.* 1 сидіти 2 (*trčať, zdržovať sa*) тырчати, сидіти

dres –у *m* друс, шпортový костюм

drevák –а *m obyč. v mn. č.* ~у деревянные топáнки

drevár –а *m* 1 дровяр, дроворубач, лісорубач 2 деревообрабляч

drevár//eň –не ž дровярня

drevársky деревообрабляющий; ~ priemysel деревообрабляющий промысел

drevenic//a –е ž деревяница, деревяна хыжа

dreven//iet –іе –ејú *nedok. (meravieť)* деревня́ти, коча́нати

dreven//ý 1 деревянный *aj pren.*; ~ dom деревянный дім, деревяна хыжа; ~é poľуby деревянные погына́ны 2 (*meravý*) здеревяні́тый, скоча́нтий; ~é prsty здеревяні́ты пáлці 3 *p. drevný*

drevin//a –у ž деревина

drevit//ý *odb.* дрéвeсный, деревитый; ~á vlna, vata деревита або дрéвeсна вóвна, вáта

drevnat//iet –іе –ејú *nedok.* деревяніти

drevnatý здеревяні́тый

drevn//ý деревянный; ~é uhlie деревяне ўгля; ~ осот деревянный оцёт; ~é piliny деревяны пиловины

drev//o –а *s 1 (materiál)* дéрево; tvrdé, mäkké ~ твердé, мягкé дéрево; spracovanie ~а обрóбка дéрева 2 (*palivo*) дрыва *pomn.*; štiepať ~ колóти дрыва 3 (*celé stromy ako tovar*) дéрево, ліс; stavebné ~ дéрево на будовáня; vyvážať ~ вывозити дéрево або ліс 4 (*ako nádržka*) дéрево, пняк • spať ako ~ спáти як дéрево або зáбитый; je ako z ~а він як пняк; dá si na sebe ~ rúbať дасть з собóв робити хто што хóче; voziť ~ do hory до ліса дрыва возити; je z tvrdého ~а він з твердóго дéрева; мать желі́зный харáктер

drevokombinát –у *m* деревокомбінат

drevoobchodník –а *m* деревоторговець

drevoobrábací деревообрабляющий

drevoplyn –у *m* деревя́ный плін

drevopriemys//el –лу *m* деревопромысел

drevorez –у *m (obraz)* дереворі́зба, гравю́ра по дéреві; ксіло́графія

drevorezb//a –у ž дереворі́зба, рі́зба по дéреві

drevorezbár –а *m* дереворі́збáрь, рі́збáрь по дéреві, ксіло́граф

drevorobotník –а *m* робóтник з дéревом

drevorubač –а *m* дроворубач

drevoryt –у *m* дереворі́зба, рі́зба по дéреві, ксіло́графія

drevoryt//ec –са *m* дереворі́збáрь, рі́збáрь по дéреві, ксіло́граф

drevorytina p. drevoryt

drevosklad –у *m* деревосклáд

drevovin//a –у ž деревовина, целулóза

drezin//a –у ž *žel.* дрeзина

dřezír//ovať –ује –ујú *nedok.* дрeзирóвати *aj pren.*

dřezúr//a –у ž дрeзýра, дрeзурóвáня

drg//ať –á –áјú *nedok.* 1 дыр́гати; ~ lakťom дыр́гати лóктём 2 (*o dopravnom prostriedku*) трясти

drg//núť –не –nú *dok.* дыр́гнути

drg//núť si –не si –nú si *dok. hovor. žart. (vypit' si)* дыр́гнути собі

drgnutý *hovor.* (під)выпивший

drh//núť –не –nú *nedok.* 1 (*dlážku ap.*) дыр́гнути, утерáти, умывáти, чі́стити

2 (*triet'*) téрти; ~ niekoho snehom téрти, ростерáти даkého снігóm

drh//núť² -ne -nú *nedok.* **1** (*škrtiť*) дусити, давити; liška ~ne sliepkу лишка дýсить кýркы; golier ma ~ne ráпir дýсить мéне **2** *neos.* (*škriabať*) дéрти, шкрябати; ~ne ma v hrdle мéне дре в гóрлі **3** *hovor. expr.* (*ľažko robiť*) дéрти ся

drh//núť sa -ne sa -nú sa *nedok.* **1** дусити ся, давити ся, задыховати ся; ~ sa košou давити ся кістёв; ~ sa smiechom дусити ся од сміху **2** (*navzájom*) дусити едén дрýгого

driapačk//a -у ž (*žena*) порáчка; женá, котrá пóre піря

driapač//ky -іek ž *potm.* порáчки, посидкы (на котрых пóрють піря)

driap//ať¹ -е -u *nedok.* **1** (*čkriabať*) *niečím ostrým* дрáпати, шкрябати **2** *neos.* (*v hrdle*) дéрти, шкрябати

driap//ať² -t -u *nedok.* **1** (*trhať*) рвати, розривáти; ~ papier рváти пáпирь **2** (*perie*) порóти **3** *expr.* (*vytrhávať*) выривáти; выхопити; ~ у rúk выривáти з рук **4** *pren. expr.* (*pýtať*) просити, выпрóшовати

driap//ať sa¹ -e sa -u sa *nedok.* **1** (*niečím ostrým*) шкрябати ся **2** (*navzájom*) шкрябати едén дрýгого, шкрябати ся **3** *na čo* *expr.* влізати, залізáти, лізти, лáзити; ~ sa po stromoch лáзити áбо шкрябати ся по стрóмах **5** *pren. expr.* проплізáти

driap//ať sa² -e sa -u sa *nedok.* (*trhať sa*) тóргати ся, рváти ся

dribling -u *m šport.* дріблінг, ключковáня грачá, веджіня лóпты

drib//lovať -uje -ujú *nedok. šport.* дріблєвáти, вéсти лóпту, ключковáти з лóптов

driečny дрічний, рóслый, высóкий, стрóйный

driek -u *m* **1** дрік; chytiť okolo ~u об-яти óколо дріку; strihaný do ~u (*o šatách*) стригáный до дріку **2** *pren.* дрік; ~ stromu дрік стрóму; ~ stĺpu *archit.* дрік колóны, стóвпів

driem//ať -е -u *nedok.* **1** дримати **2** *pren.* дримати, таїти ся; talent v ňom ~е в нім дримле тáлент

driem//ať sa -е sa -u sa *nedok. neos.* дри-мати ся; ~е sa mi дримле ся мі

driemot//a -у ž *obyč. v mn. č.* ~у дримóта; premôcť ~у перемочі дримотý

drieň -a *m bot.* свербегýз

drienk//a -у ž свербегýзка

drienkovic//a -е ž свербегузкóва пáлінка áбо свербегузкóве винó

drieňovic//a -е ž свербегузóва пáлиця

driet' drie drú *nedok.* **1** (*odierať, triet'*) дéрти, шýхати; topánka drie nohu топáнка дре нóгу **2** (*ľažko pracovať*) дéрти, гнýти хырбét; ~ od svitu do mrku дéрти од світáня до змёрьку áбо з рáна до нóчі; ~ на rápov гнýти хырбét на панів

driet' sa drie sa drú sa *nedok.* **1** (*ľažko pracovať*) дéрти ся **2** *štud. slang.* зубрити, бифлєвáти

drichm//ať -е -ú *nedok. expr.* дрихмати

drin//a -у ž *expr.* дрина, тяжкá робóта

drkot -u *m* **1** дыркáня, дыркотáня; ~ kolies дыркотáня кóлес; ~ zubov дыркотáня зúbів **2** *expr.* дырбóтáня

drkol//ať -се -cú *nedok.* **1** дыркотáти; ~ zubami дыркотáти зубáми **2** (*rychlo rozprávať*) дырбати, тáрати, щебетáти **3** *hovor.* (*o ženách*) тарати, трепáти (дві пóза три), кéцати

drnč//ať -í -ia *nedok.* рінчáти, бринчáти, цвинджáти, бринькати, дзвонити; okná ~ia óблакы рінчáть; telefón ~í телефон дзвóнить áбо бринькать; budík ~í будик дзвóнить áбо бринькать

drobč//iť -í -ia *nedok.* дробчíти

drobl//iť -í -ia *nedok.* **1** (*rozbiť*) дробити, роздробляти **2** (*mrviť*) кыршыти; ~ chlieb кыршыти хліб; zima ho ~í зимá з ним трясé **drobizg** -u *m* **1** (*malé deti, mláďatá*) дробчáта, дітóчки **2** (*drobné veci*) дрібни-ця, дрібнóсть ж

drobk//y -ov *m potm. kuch.* дрóбки *potm.*; внýторности

drobn//é –ých *pomn.* дрібны (пінязі)
drobničk//a –у *ž* (новинова) позначка
drobnoh'ad –u *m* мікроскоп
drobnoh'adny мікроскопічний
drobnokresb//a –у *ž mal. lit.* мініатюра
drobnokresbový мініатюрный
drobnoma'b//a –у *ž mal. lit.* мініатюра
drobnoma'b'ový мініатюрный
drobnos//t' –ti *ž 1 (vlastnosť)* дрібниця, незначність **2 (drobná vec, maličkosť)** дрібниця, дрібність, малість; kupovať ~ti купувати дрібности **3 (v novinách)** (маленька) примітка, позначка
drobnozrnný дрібнозернистый
drobnôstk//a –у *ž* дрібність ж
drobn//ý 1 *v rôzn. význ.* дрібный; ~ dážd' дрібный дожд; ~á chôdza дрібне ходження; ~ úradník дрібный урядник; ~ roľník дрібный або малоземельный господарь; ~é výdavky дрібны выдавки; ~é peniaze дрібны пінязі; ~é starosti малы старости **2** дрібный, маленький; ~é kusky дрібны або маленьки кусочки; ~é deti маленьки діти; ~ ľud біднотá; ~ predaj, predaj v ~om дрібный продай
drobotina *p. drobizg*
drobov//ý дробковый, із внутірностей; ~á polievka дробкова полівка
drob//y –ov *m pomn. kuch.* дробки, внутірности
drog//a –у *ž obyč. v mn. č. ~y farm.* дрога (ростлиного і звірячого походження)
drogér//ia –ie *ž* дрогерія
drotár –a *m* дротарь
drotárčín//a –у *ž hovor.* дротарина, ремісло дротаря
drotársk//y prid. k **drotár**; ~e remeslo ремісло дротаря
drot//ovať –uje –ujú *nedok.* дротувати, оплітати або співнєвати дротом (глиняный і порцеляновий гóрнець і *m. n.*)
drozd –a *m* дрозд
droždiar//eň –ne дріджарня, дріжджовый завод
droždiarsky дріжджовый; ~ priemysel дріжджовый промисел

drožd//ie –ia *s* дріджі *pomn.*
drožk//a –у *ž zastar.* дрóжка
drožkár –a *m zastar.* дрожджарь
drôt –u *m* дрiт; ostatný ~ колячий дрiт; rozhlas po ~e *hovor.* радіо по дрóті
drôtenk//a –у *ž 1* дротяный помыток (на чи́шнія грам) **2** сітка (пóстели)
drôten//ý дротяный; ~é lano дротяне лано; ~ plot плiт із дротяной сітки; ~á kefa дротяна кéфа
drôtovl//ňa –ne *ž* дротóвня
drôtovl//ý дротóвый; ~é prekážky *voj.* дротóве загороджіня; ~ rozhlas *hovor.* радіо по дрóті
drsnatý *p. drsný*
drsn//ý 1 (*opak: hladký*) рапáвый, рапкáвый, драплявый; ~ papier рапáвый пáпiрь; ~á rokožka рапáва кóжа; ~á deka драплява дéка **2** *prep.* грубый, сурóвый; ~ člověk грубый чоловік; ~á povaha сурóвый характер; ~é správanie грубé поведжіня **3** сурóвый, холóдный; ~é podnebie сурóвый клімат; ~á zima сурóва зимá; ~ vietor холóдный вітор
drtič, drtiť, drtivý *správ. drvič, drviť, drvivý*
druh¹ –u *m 1* род, від, сóрта; ~ činnosti род діяльности; rôzneho druhu вшеліякого роду; všetky ~у práce вшитки віди робóт; ~у jablk сóрты яблoк; rôzne ~у vín вшеліякы сóрты вин; slovné ~у грам. чáсти рéчі **2** *zool. bot. vid;* ~у živočíchov віди живóтных; ~у pšenice віди або сóрты пшeніці **3** *lit. жанer; vid; literárne* ~у жáнры літерáтуры або літерáтурны жáнры; svojho ~u свóгo роду
druh² –a *m* друг, приятель, товáрищ; ~ в боji приятель або товáрищ в бóї; ~ в práci товáрищ або приятель по робóті **2** (*невінчáный*) друг, любимый, приятель **3** *kniž. (priateľ)* камарáт, приятель
druhák –a *m hovor. 1* (žiak *druhej triedy*) другoклáсник **2** (*druhoróčiak*) другoрóчник
druhoh//hory –hôr *ž pomn. geol.* другoгóры; мезозóй, мезозóйска éра

druhopis — *u m* копія, дублікат, дуплікат
druhoradľý другорядний; ~ *význam* друго-
 рядне значіння; ~ *spisovateľ* другорядний
 писателі; ~ *á otázka* другорядний вопрós
 áбо дрýгый по порýдку вопрós

druhoróčiak — *a m* *hovor.* другорóчник,
 другокýрник

druhorodený дрýгий народжéный; ~ *syn*
 дрýгий (народжéный) сын

druhostupňový **1** (*o príbuzných*) трою-
 рódный; ~ *bratanec* троюрódный брат **2**
admin. дрýгого стýпня; ~ *súd práv.* суд
 дрýгого стýпня

druhotnlľý *v rôzn. význ.* другóтный; *vedomie*
 je ~é сознаніє є другóтне; ~é *pletivo*
bot. другóтне плетиво; ~é *osídlenie hist.*
 другóтне осідліня; ~ *á výroba* другóтна
 výroba; ~é *predložky gram.* другóтны
 приназывники; ~ *význam gram.* другóтне
 значіння

druhotriedny дрýгой сóрты; ~ *tovar* товár
 дрýгой сóрты áбо якості

druhotvar — *u m* **1** рознорóдность ж **2** *lingv.*
 варіант

druhľovat' — *uje* — *ujú nedok. odb.* сортіровáти
druhovľý родóвый, відóвый, сортóвый; ~é
zloženie відове зложіння, відовый склад;
 ~ *pojem log.* родóве поняття; ~é *číslovky*
 громáдны чіслóвники

druhovýrobľa — *y ž ekon.* обрóблюючий
 прóмысел

druhľý *čísł.* **1** дрýгий; ~ *á trieda* дрýга клáса;
 ~ *raz (znova)* дрýгий раз; ~ *á mladosť*
 дрýга мóлодость; ~ *á odmocnina mat.*
 кóринь дрýгого стýпня áбо дрýгий кóринь;
rovnica ~ého *stupňa mat.* квадрáтне
 уравніня; ~ *stupeň gram.* высшый стýпнь,
 компаратів; ~ *rád gram.* рождáючий пад,
 генітів; ~é *husle hud. aj pren.* дрýгы гýсли;
 ~ *hlas hud.* дрýгий гóлос **2** (*nasledujúci*)
 слідуючий, дрýгий; на ~ *deň, mesiac* на
 дрýгий день, місяць; (на)~ *raz* на дрýгий
 раз **3** (*iný, opačný*) дрýгий; ~ *breh* дрýгий
 бéрег; *prejsť* на ~ *ú stranu* перéйти на
 дрýгий бiк; *vezmi si* ~ *kabát* возь(мий)

собi дрýгий кáбат, зимник; *kto* ~ *to* mohol
 urobiť? хто дрýгий мiг тотó зробити?; по
 ~é по-дрýге; *z ~ej strany, na ~ej strane (z*
iného hľadiska, inák) з дрýгого бóку; *jeden*
za ~ým едén за дрýгим; *jeden ~ému* едén
 дрýгому; *jeden i* ~ тот i дрýгий; ~ *svet*
 дрýгий свiт; *z ~ej ruky* з дрýгой рýкы; *byť*
 ~om *stave* быти грубóв, самодрýгов

drúk — *a m* **1** друк **2** *pren. (nadávka)* друк,
 бóльван; *stáť ako* ~ стояти як друк; *sprostý*
ako ~ спрóстый, глýпый як друк

drúzgľat' — *a* — *ajú nedok. expr.* дрýзгáти,
 ламáти, кыршыти, прáскати

druzgľnúť — *ne* — *nú dok. hovor. expr. 1*
(zlomiť sa) дрýзгнyти, зломити, трiснути **2**
(s hrmotom spadnúť) бýхнути ся, упáсти;
 ~ *na zem* упáсти на зéмлю; ~ *niekomu*
(jednu) трiснути дакóму (еднý)

družbľa¹ — *u m (na svadbe)* дрýжба; *prvý* ~
 пёршый дрýжба

družbľa² — *y ž (priateľstvo)* дрýжба, при-
 ятельство

družicľa¹ — *e ž (na svadbe)* дрýжка

družicľa² — *e ž astron.* спýтник; *umelá*
 ~и́скуственный áбо умéлый спýтник

družička *p. družica*¹

družinľa — *y ž 1* дружина *aj hist.*; *pionierská*
 ~ пiонёрська дружина; *poľovnícka* ~ полё-
 вници, полёвницька дружина; *svadobná*
 ~ гóсті на свáдьбi; *Jánošíkova* ~ дружина
 Яношiка; *kráľovská* ~ кралёвська дружина
2 (*školská*) шкóльська дружина

družkľa — *y ž 1* приятелька, дрýжка (*о жени*),
 сполочничка; ~ *v boji* боёва приятелька; ~
života дрýжка живóта **2** (*priateľka*) прия-
 телька, камарáтка **3** (*nezosobášená žena*)
 приятелька, дрýжка, любима, мiла

družnlľý зговорчiвий, приятельский,
 камарáтський; ~ *človek* зговорчiвий
 чоловiк; ~ *á povaha* приятельский харáктер
družstevnictvľo — *a s* кооперáция, коо-
 ператiвне дiло

družstevník — *a m* дружстéвник, член
 кооператiва, член единого сiльско-
 господáрского дрýжства, коо-ператiва

družstevn/ý дружественный, кооперативный; ~é vlastnictvo дружественна або кооперативна властность

družstvl/o –a s 1 дру́жство, кооператів; кооператівне товариштво; *spotřebné* ~ спотребуюча кооперація; *bytové* ~ квартильне дру́жство; *jednotné rolnícké* ~ єдине сільськогосподарське дру́жство **2** *šport.* команда, гру́па **3** *voj.* б́дділ

drvič –a *m tech.* тов́чка, машина на товчіння
drvliť –í –ia *nedok.* 1 товчі, розбивати, дробити; ~ *kameň, štrk* товчі ка́мінь, шўтер; ~ *sol'* молóти сіль; ~ *orechy* молóти óриxy **2** *pren. expr.* громити, розбивати, ні́чити; ~ *nepriateľa* громити, ні́чити неприя́теля; *zimnica ho* ~í ěró трясе́ або бе́ зимні́ця; *zima ma* ~í зимá мене́ трясе́ або зимá зо мно́в трясе́

drvliť sa –í sa –ia sa *nedok.* škol. slang зубрити, бі́плєвати

drviv/ý ні́чийый, зні́чуючий; ~ *úder* ні́чийый удáр; ~á *porážka* зні́чуюче розбі́тя; ~á *kritika* зні́чуюча крі́тика; ~á *většina* переобладáюча векшы́на

drzý неслўшний, гру́бый, безо́чийый

držadl/o –a s рýчка, рукоятка

držlať –í –ia *nedok.* 1 *v různ. význ.* тримати; ~ *v ruce* тримати в ру́ці; ~ *v zubech* тримати в зу́бах; ~ *si líce* тримати ли́це; ~ *ruky za chrbátom* тримати рýкы за хы́рбє́том; *pohy ma* *nedržia* нóгы мене́ не тримлю́ть; ~ *tovar na sklade* тримати то́вар на склáді; ~ *zemiaky v pivnici* тримати або храни́ти банду́рки в пивни́ці; ~ *teplo* утримати те́пло; ~ *prvenstvo* тримати пе́ршїсть; ~ *putovní zástavu* тримати пере́ходну за́ставу; ~ *strategický bod voj.* тримати стра́тегічний пункт; ~ *miesto* *niekomu* тримати міс́це да́кому або про да́кого: ~ *vo vězení* тримати в арéштї, в ба́ці; ~ *vlak na stanici* тримати влак на ста́нці; ~ *v poriadku* тримати, утримовати в по́рядку; ~ *v tajnosti* тримати в та́йности; ~ *v paráti* тримати в на́пнўті; ~ *v rezerve* тримати в ре́зерві; ~ *hydinu* тримати кýркы,

гýскы, ка́чкы; ~ *služku* тримати служни́цю; ~ *pájomníkov* тримати на́ємників або кварти́рантів; ~ *reč* тримати реч; ~ *stráž* тримати ва́рту або вартовáти **2** *s kým* підтримовати ко́го, быти заедно з кým **3** (*o niečom pripevnenom*) тримати ся; *podošva* ~í подо́шва тримле; *farba* ~í фáрба тримле ся **4** (*zachovávat'*) дотримовати; ~ *pôst* дотримовати пі́ст; ~ *hladovku* оголосити голодо́вку, голодовáти; ~ *diétu* дотримовати діє́ту **5** *koho za koho*, čo поважа́ти ко́го, ш́то кým, чім; ~ *za blázna* поважа́ти за блáзна, ненормáльного; ~ *si* *za povinnosť* поважа́ти за сво́ю повинно́сть **6** *na čo (potrpieť si)* ста́рати ся о ш́то; ~í на *parádu* она́ все нарядні́ облечéна • ~ на *seba* позє́рати на се́бе, слі́дить за собо́в; ~ на *niekoho* прислўховати ся к да́кому; ~ *palce* *niekomu* тримати пáлці да́кому; ~ *stránku* *niekomu* тримати на да́чіім бо́ці; ~ *slovo* тримати або дотримовати (сво́є) слóво; ~ *krok s niekým*, *niečím* тримати кро́к з да́ким, да́чим; ~ *pos hore* *hovor.* задерáти ні́с; ~ *hubu vulg.* тримати гýбу; ~ *jazyk za zubami* тримати я́зык за зу́бами; ~ *opraty* тримати ў́зду в ру́ках; ~ на *uzde al.* *nakrátko* *niekoho* тримати на ў́зді да́кого; ~ *v hrsti* *niekoho* тримати в п'я́сти да́кого; ~ *v šachu* *niekoho* тримати в ша́ху да́кого; ~ *v hlave* *niečo* тримати в го́лові да́штó; ~ *pod zámkou* *niečo* тримати під за́мком да́штó; ~ *ochrannú ruku* *nad niekým* тримати охорóнну рýку над да́ким

držlať sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 *v různ. význ.* тримати ся; ~ *sa obidvoma rukami* тримати ся обидво́ми ру́ками; ~ *sa za hlavu* тримати ся за го́лову; *gombík* *sa* ~í *len* на нítке ро́мбі́чка тримле ся лем на нитці; ~ *sa na vode*, *vo vzduchu* тримле ся на во́ді, в во́здусі; ~ *sa rovno* тримати ся рівно; *sotva* *sa* ~í на по́гах він лє́два тримле ся на но́гах; *pevnosť* *sa* ~í крі́пость тримле ся; *už niekoľko dní* *sa* *drží* *slnčné počasie* уж да́кілько днів тримле солне́чна або шўмна погóда; ~

sa stranou тримати ся бóком; ~ sa spolu тримати ся доведна **2** тримати ся, притримовати ся; ~ sa pravého brehu тримати ся áбо притримовати ся правого бéрега; ~ sa zásady притримовати ся пpи́нципу; ~ sa presvedčenia притримовати ся áбо тримати ся пересвідчiня; ~ sa vína тримати ся винá áбо дати пёршiсть винú **3** тримати ся, тримати áбо поводити сéбе; ~ sa statočne тримати ся мýжни; ~ sa skromne тримати ся скpóмні áбо поводити ся скpóмні **4** *na koho, čo hovor.* сполiгáти ся; на neho sa nemôžeš ~ на нёго не мóжеш сполiгáти ся; ~ sa zubami-nechtami niečoho тримати ся зубáми-ни́гтями дачóго; ~ sa suukne тримати ся сýкні; ~ sa nad vodou тримати ся над водóв áбо на повёрьху

dřžav//a –y ž **1** (štát) держáва, iмпépия; Veľkomoravská ~ Великоморáвска держáва; Rímska ~ Рiмска iмпépия **2** obyč. v mn. č. ~y володжiня, колóнii; koloniálne ~y колониáлны держáвы áбо колóнii

držb//a –y ž čoho práv. володжiня, оволоджiня чiм

držgroš –a m *pejor.* скупoш, скупaнь, скуплёга

držiak –a m **1** ручка, рукоятка **2** *tech.* держáк м; ~ sievku держáк цiвки

držiteľ –a m **1** práv. властник **2** *šport.* нoситель, майстер м; ~ rekordu майстер рекóрду; ~ zlatej medaily носитель золотой медали

držkovl/y: ~á polievka дыржкóва пóливка

držl//ky –iek ž *potn.* дыржкы

duál –u m *gram.* дуáл, двóйне чiсло

dualist//a –u m дуáлиста м

dualistický дуáлистiчний

dualizml/us –u m дуáлiзм

duálový prid. k duál; ~ tvar фóрма двóйного чiсла, дуáловый

dub –a m (*strom s drevo*) дуб

dubák –a m (*huba*) дубак, дубóвый гриб

d'ubat' p. d'obat'

dubbing [dab-] –u m дабóвaня, дáбiнi

dubb//ovat' [dab-] –uje –ujú *nedok. dok.* дабóвaти, пpовéсти/пpоводити дабóвaня áбо дáбiнi; ~ film дабóвaти фiлм

dubin//a –y ž дубина, дубóвый гай

dubiózn//y спохыбуючий; ~a zmenka *obch.* спохыбуючий вéксель, спохыбуюча змiнка

d'ubk//at' –á –ajú *nedok. 1* клювáти, дзóбати **2** (*kráčať*) машiрóвaти

dubkom p. dupkom

dublet//a –y ž (*dvotvar*) вapиáнта, дублéта

dubl//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* дубловáти; ~ film дубловáти фiлм

dubovl/y дубóвый; ~ list дубóвый лист; ~ stôl дубóвый стiл; ~é drevo дубóве дéрево, дуб

dúbrav//a –y ž дубрáва, дубóвый гай

dud//at' –á –ajú *nedok. nár.* дýдати, мырмляти; hrať на gajdách (*i na inom nástroji*) гpáти на гáйдах

dudl//at' –e –ú *nedok. (šomrat')* шóмpати, мырмляти

dudlat'2 správ. cumlat'

dudlík správ. cumlík

dud//ok –ka m дýдок; sedieť ako ~ сидiти як дýдок; spať ako ~ спáти як дýдок áбо сноп, дéрево

dudr//at' –e –ú *nedok. expr.* дýдpати, гýндpати; ~ si poroď nos дýдpати собі пóпiд нiс

dudravý expr. дудрáвый, гундрáвый; ~ človek дудрáвый áбо гундрáвый чoлoвiк, дýдрoш, гýндрoш

dudroš –a m *expr.* дýдрoш

dudy dúd ž *potn. nár.* гáйды

duel –u m дуéл

duelant –a m дуелáнт

duet//o –a *shud.* дуéт

dúf//at' –a –ajú *nedok.* надiяти ся; ~ v niečo надiяти ся на даштó

d'ug//at' –á –ajú *nedok. expr.* пoпiхoвати, ударяти, дpыляти; ~ laktami пoпiхoвати лóктями

d'ug//núť –ne –nú *dok. expr.* пiхнути, дыpгнути

duh — *m*: іс'к ~у іти на ужиток *або* хосен
dúh//a¹ — *y* ž *ráduga*, дуга; пити як дуга
dúh//a² — *y* ž *dúga*, бочкова дошка
dúhovk//a — *y* ž *anat.* дугівка
dúhov//y дугівий; ~é *farbu* радугівий фярбы
duch — *a m 1 v rôzn. význ.* дух; *v zdravom tele zdravý* ~ в здоровім тілі здоровий дух; ~ *doby* дух часу; *v ~u zákona* в дусі закона; *bojový* ~ боєвий дух; *klesnúť na ~u* упати дұхом; *vuvolávať ~ov* вызивати *або* викликовати дұхів **2 prep.** дух; *mať básnického ~a* мати поетичного дұха; *mať obchodného ~a* мати обходного дұха **3 (osobnosť)** *řenій*; *Duch svätý náb.* святий дух; *chudobný* ~ом худобний *або* бідний дұхом; *vzpustiť ~a* випустити дұха; *v ~u* в дұху, про себе; *chodiť ako ~* ходити як дух, ходити нечұтими крұками; *na Ducha ľud.* на дұха
duchapln//ý остроумний, винаходливий; ~ *človek* остроумний чоловік; ~á *odpoveď* винаходлива одповідь
duchapřítomnos//í — *ti* ž наявність дұха, шыстрость; *zachovať ~* быти поготовым, робити *або* конати поготово; *stratiť ~* стратити наявность дұха
duchapřítomný поготовый, шыстрый
duchár — *a m hovor. pejor.* шпірітіста *m*
duchárstv//o — *a* s шпірітізм
dúch//at¹ — *a* — *ajú nedok.* дұти; ~ *do ohňa* дұти до огня; ~ *si do dlaní* дұти собі на долони; • *vie odkiaľ vietor ~a* він знать, одкы вітор дұе; ~ *do jedného vřesa* s *niekým* быти за єдно з дакым, дұти до єдного міха з дакым
duchn//a — *y* ž *nár.* перина
dúch//nuť — *ne —ni dok.* фұкнути, задұти, завяти
duhovenstv//o — *a* s духовенство
duhovn//ý *v rôzn. význ.* дұховный; ~ *život* дұховный живот; ~ *svet člověka* дұховный світ чоловіка; ~é *piesne* дұховны співанкы, псальмы; ~é *cvičenia náb.* дұховны упражніня; ~ *otec cirk.* дұховный отець
duhovn//ý² — *ého m* свящєник

dukát — *a m hist.* дукат; *ani za ~y áni* за што, *áni* за ниякы пінязі
dukátov//ý: ~é *mínse* дукаты; ~é *buchtičky kuch.* дукатовы бухтічки
dull//a — *y* ž (*strom s plod*) дұла
dull//ovat¹ — *uje —ujú nedok. expr. (hľadat)* дуповати, рыти ся; дуповати по кішенях
dulový дұловый, із дұлы; ~ *komprót* дұловый компот, компот із дұлы
dum//a¹ — *y* ž *bás. (myšlienka)* дұма, дұмка; *ťažké ~y* тяжкы дұмы, дұмкы
dum//a² — *y* ž *lit.* дұма
dum//a³ — *y hist.* дұма
dum//at¹ — *á —ajú nedok. bás.* дұмати, роздұмовати
dumavý bás. задұманий, передұмуючий
d'umbier — *m* зазвор
dum-dum prid. *neskl.:* ~ *gul'ka* кұлька дум-дум
dumk//a¹ — *y* ž *bás. (myšlienka)* дұмка
dumk//a² — *y* ž *lit.* дұма
dumping [dam-] — *m ekon.* дампінг
dumpingov//ý [dam-] *ekon.* дампінгівый; ~é *ceny* дампінгівы ціны
dun//a — *y* ž дұна
dun//iet¹ — *í —ia nedok.* дудніти; *delá ~ia* каноны дуднять; *zem ~í* земля дуднить; *móre ~í* море гучить; *v hlave mi ~í* в голові мі гучить *або* дуднить
dunivý дуднивий, оглұшуючий, громовый; ~ *výbuch* оглұшуючий выбух; ~ *hlas* громовый гóлос
dunový дунівый
duo dua s hud. дуо; *spievať ~* співати дұо
dup//at¹ — *é/ —á —ú —ajú nedok. 1* дұпкати, ударєвати, бұхати **2 (šliapať)** дұпкати, шляпати
dúpä — *ťa s dírä; líšcie* ~ лишача дірä
dupč//it¹ — *í —ia nedok. expr.* дұпкати, скáкати
dupk//at¹ — *á —ajú* дұпкати, бұхати
dupkom prís//. *stáť, stávať ~ (o vlasoch)* стояти, ставати дұпком
dup//la — *le ž 1 voj. štud. slang.* дұпля, дұрга порція; *dať si ~lu* дати собі дұплю, зїсти дұргу порцію **2 ľud. (v domine ap.)** дублєт

duplikát – *u m* дуплікат, другий екземпляр
duplik//ovat' – *uje –ujú nedok. hovor.*
дуплікувати, повторювати, підчерковати,
твердити

duplom *prisl. ľud.* дуплём, два раз; ~
zaplatiť заплатити дуплём або два раз;
teraz to ~ *neprejde* теперь тотó тым вецей
або дуплём не переїде

dupľovan//ý дуплєваний; ~á porcia дуп-
лєвана порція; ~á podrážka дуплєвана
подошва

dupľ//ovat' – *uje –ujú nedok.* дуплєвати,
повторювати; здвоєвати

dupľovk//a – *y ž 1 ľud. (podrážka)* (грубá)
подошва **2 poľov. slang.** дуплówka

dúpl/niet' – *ie –ejú nedok.* терьпнути,
цепеніти; ~ *od hrôzy* терьпнути од страху

dupl/nút' – *ne –nú dok.* дупнути

dupot – *u m* дупот

dupol//tat' – *ce –cú nedok. expr.* дупотати,
дупотіти

dupy: cуpy-dupy, dupy-dupy *cit.* дуп-дуп

dur – *u m* худ. дур, мажор; С ~ Ц дур, до
мажор

durák – *a m (hra v karty)* дурák

dural – *u m tech.* дурál м

duralumín//ium – *ia s* дуралуміній

duratív//um – *a s gram.* дуратів, дуратівный
або тьрвальный від часослòва, часослòво
тьрвального або незавершеного діяня

durd//it' sa – *í sa –ia sa nedok. expr.* дурдити
ся, дұти ся, гнівати ся

dur//it' *durí duria nedok. expr. v rôzn. význ.*
гнати; ~ *kravy na rašu* гнати корóвы
пáсти; ~ *zvera poľov.* гнати звіря; ~ *do*
práce гнати до робóты; ~ *kone* гнати або
поганяти кóні

dur//it' sa – *í sa –ia sa nedok. (o koňoch)* (на)
пұдити ся

d'ur//lo – *a m hovor. 1 (nadávka)* дурák, глупák
2 (hra v karty) дурák

durový *hud.* дурóвый, мажóрный

dušený *(tímený)* дусєный, перемага́ный,
стримованный; ~ *hněv* стримованный гнів;
~ *hlas* приглушє́ный гóлос

dusičnan – *u m chem.* азотнокісла сіль,
сіль азóтної кіслоты, нітрát; ~ *draselný*
азотнокіслый кáлій, нітрát кáлія,
азотнокáлієва сіль

dusičn//ý *chem.* азóтний, азоті́стий;
kyselina ~á азóтна або азоті́ста кіслотá

dušík – *a m chem.* азóт

dušíkat//ý *cvhem.* азоті́стий, азóтний;
~é *hnojivá* азóтны удо́бріня, гно́їва; ~é
zlúčeniny азóтны спо́їня

dus//it' – *í –ia nedok. 1 v rôzn. význ.* дусити;
~ *súpera (rukami)* дусити протівника; *dym,*
kašel, *zlost'* *ho* ~í дым, кáшель, злóба
дұсить ё́ро; ~ *pokrok* дусити про́грєс; **2**
pren. дусити, стримовати; ~ *v sebe smiech*
дусити в собі сміх **3 (zhášať)** гасити; ~
cigaretu гасити ці́гарєтлю **4 kuch.** дусити;
~ *mäso, zeleninu* дусити м'ясо, зелєнину

dus//it' sa – *í sa –ia sa nedok. 1 čím* дусити
ся; ~ *sa dymom* дусити ся дымом **2 čím**
pren. дусити ся од чòго; ~ *hněvom* дусити
ся од гніву; ~ *sa smiechom* дусити ся од
сміху **3 expr. (napchávať sa jest')** дусити ся,
давити ся **4 kuch. (o mäse ap.)** дусити ся
dušiv//ý *v rôzn. význ.* дусивый; ~ *plyn*
дусивый газ; ~ *kašel* дусивый кáшель; ~á
atmosféra *pren.* задұшуюча атмосфєра

dusn//o'-a *s* духотá

dusno² *prisl. (ako prisudok, predikatív)*
дұшно

dusn//ý **1** дұшний; ~ *deň* дұшний день;
~á *miestnosť* дұшна мі́стность **2** *pren.*
дұшний, задұшуючий; ~á *atmosféra*
задұшуюча атмосфєра

duš//a – *e ž 1 v rozn. význ.* душá; ~ *spoločnosti*
душá общности; ~ *moja!* *(oslovenie)* душá
мóя!; *dobrá* ~ *(dobrý človek)* дóбра душá;
dvesto ~í *zastar. (obyvateľov, poddaných)*
двáсто душ **2 (v lopte, pneumatike)** душá
• *telom a ~ou* тілом і душóв; *z hĺbky* ~е,
z celej ~е з ці́лой души, од ці́лой души,
ці́лов душóв; на *moj ~u!* на мой дұшу!;
ej-bóry! *letieť ako bez* ~е летіти як без
душы; *z ~e mi hovorí* говоріть мі з души;
odľahlo mi na ~i одлягло мі на сєрдцю,

камінь з душі мі звалив ся; čo máš na ~? што маш на душі?; што маш на серці?; vidieť až na dno ~e niekomu відіти дакому аж на дно душі; povedať do ~e niekomu повідати до душі дакому; vyložiť mu ~u на dlaň выпляти або отворити йому душі на долонь; vytriasť ~u z niekoho *al.* niekomu встрясти душі з дакого або дакому; mať ~u na jazyku бути при смерті; ~ chodí doň len spávať душá до не́го ходи́ть лем спáти; vypustiť ~u випустити душі; odovzdať ~u bohu оддати душі бо́гу; nebolo tam živej ~e не було там живо́й душі, там не було а́ни душі

duševný душе́вный, духо́вный; ~á rovnováha душе́вна равнове́а; ~ otras душе́вне потрясі́ня; ~ é sily душе́вны силы; ~é choroby душе́вны хворо́ты; ~ svet духо́вный сві́т; ~á práca розумо́ва робо́та; ~ obzor розумо́вий го́ризонт

dušička /a -y ž 1 *zdrob. k duša* 2 (*v oslovení*) душе́нька, душі́чка; mal malú ~u мав ма́лу душі́чку

Dušička /y -iek ž *pomn. cirk.* день спо́минан́ня усо́пших (2-го но́вембра)

dušinka /a -y ž (*oslovenie*) душе́нька, душі́чка

dušiti /sa -í sa -ia sa *nedok.* ду́шати ся, бо́жати ся

duškom *prisl.* ду́шком, на́раз

dušlok -ka *m* глото́к, ғылғ; ~ vodu глото́к во́ды; на ~, jednúť ~om на́раз, є́дним тя́гом

dušovať /sa *p. dušiti* sa

duť duje dujú *nedok.* ду́ти, фу́кати; ~ do jedného vreca s niekým бути зає́дно, фу́кати до є́дно́го мі́ха з да́ким

duť sa duje sa dujú sa *nedok. hovor. expr.* ду́ти ся, гні́вати ся

duťina /a -y ž 1 по́лость ж; ~ ústna *anat.* по́лость ро́та, ро́това по́лость; čelná ~ *anat.* че́лна по́лость 2 (*v strome*) ду́пло

duťinka /a -y ž 1 *zdrob. k dutina* 2 (*cigaretová*) дуті́нка, папі́ре́ва поро́жня тру́бка

duťý 1 ду́тый, пу́стый; ~á tehla ду́та це́гла

2 (*o strome*) ду́плáвый 3 (*fúkaný*) ду́тый; ~é sklo ду́те скло 4 (*o hlase*) глу́хий; • ~é miery ду́ты мі́ры

dužina /a -y ž дужина

dužinatý (*o plodoch*) мя́ккий, мя́систый

dva dvoch *m čisl.* (*pre mená neživotné*) два; o dvoch *hovor.* о дві (го́дины); raz-dva раз-два (*i готóво*)

dvadsať *čisl.* двáдцáть • jeden za osemnásť, druhý bez dvoch за ~ *hovor.* обо́двома су́ть є́дна́кы; є́дно́го по́ля яго́ды, дві чо́жмы па́ра

dvadsatin /a -y ž *s čisl.* двáдцáтина, (є́днá) двáдцáть (часть), двáдцáть часть або до́ля

dvadsaťnásobný *čisl.* двáдцáтькратный, в двáдцáть раз б́ивший

dvadsiatk /a -y ž 1 ці́фра двáдцáть, двáдцáтька 2 *hovor. (označenie izby, električky ap.)* но́мер або чо́сло двáдцáть, двáдцáтый но́мер, двáдцáтька

dvadsiaty *čisl.* двáдцáтый

dvaja dvoch *m čisl.* (*pre mená životné*) дво́ми; ~ chlapi дво́ми хло́пці; boli sme ~ мы бы́ли дво́ми або нас бы́ло дво́е; hrali sme ~ мы гра́ли дво́ми; po dvoch по дво́е, па́рами, попа́рно

dvakrát *čisl.* два раз • (to je) ako ~ dva sú štyri то́то є́ як два раз два шти́ри

dvanásť *čisl.* двана́дцáть • o päť minút ~ (*prísť, urobiť niečo*) в послі́дню мину́ту

dvanásťin /a -y ž *s čisl.* двана́дцáтина, (є́днá) двана́дцáть (часть), двана́дцáть часть або до́ля

dvanásťka /a -y ž двана́дцáтька 1 ці́фра двана́дцáть 2 *hovor. (niečo označené číslom 12)* но́мер, чо́сло двана́дцáть; двана́дцáтый но́мер 3 (*niečo obsahujúce 12 jednotiek*) *prekladá sa podľa kontextu*; ~ pivo двана́дцáтька пиво

dvanásťnik -a *m lek.* двана́дцáторник

dvanásťly *čisl.* двана́дцáтый • odbila ~a одби́ла двана́дцáть, го́дины одби́ли двана́дцáть; päť minút pred ~ou (*prísť, urobiť niečo*) в (на) послі́дню мину́ту

dve dvoch *s* *ž* *č*isl. два, дво́ми *m* (два го́лубы, дво́ми хлђпи), дві *ж* *c* (дві жєны, дві пива) • *tárat'* ~ на tri *tá*рати *ábo* спліта́ти дві по́за три *ábo* є́дно че́рез дру́ге, трепа́ти до блђду

dverl/čia –*iec s pomn.*, **dverl/ce** –*iec *ž pomn.**
дверці

dverl/le *dvier/dveri *ž pomn.** двє́рі • *byť* predo ~*mi* (*o niečom časove blízkom*) быти при двє́рях *ábo* быти на поро́зі; де́ň otvorených ~*i škol.* де́нь отворє́ных двєре́й; *za zatvorenými ~mi polit. (s vylúčením verejnosti)* при затворє́ных двє́рях; *ukázať* ~ *niekomu* указа́ти двє́рі дако́му

dvesto *čisl.* двáсто

dvestovka –*y *ž** двасто́вка **1** ці́фра двáсто **2** *hovor. (niečo označené číslom 200)* но́мер, чи́сло двáсто, двастоця́тий но́мер **3** *hovor. (žiarovka)* двастоця́тка, двастово́лтова жарі́вка; (*rýchlosť*) двастокіломе́трова ско́рость, ско́рость 200 км за го́дину **4** *šport.* бі́г на 200 ме́трів

dvestovkár –*a m šport.* двастовка́рь, бі́жець на 200 ме́трів

dvierl/ka –*ok s pomn.* двє́рці; *nechávať si zadné ~ (otvorené)* охабля́ти собі за́дны двє́рці (отворє́ны)

dvíh/lať –*a –ajú nedok. v rôzn. význ.* під-
нимати; ~ *kufor* піднима́ти кђфер; ~ *ruku, hlavu* піднима́ти рђку, го́лову; ~ *úroveň* піднима́ти у́ровень; ~ *ceny hovor.* піднима́ти ці́ны; ~ *náladu* піднима́ти на-
строї́ня; ~ *očka (na pančuchách)* піднима́ти
о́чка • ~ *hlas* звышова́ти го́лос; ~ *zástavu*
niečoho піднима́ти за́ставу дачо́го; *len*
ho tak ~a лє́м є́го так піднима́ть, ві́н так
і звив ся (*od hńivy*)

dvíh/lať sa –*a sa –ajú sa nedok. 1v rôzn.*
význ. піднима́ти ся; *voda sa ~a* во́да під-
нима́ть ся; *hmla sa ~a* гмлá піднима́ть
ся; *cesta sa ~a* до́ро́га піднима́ть ся *ábo*
іде́ дого́ры; *životná úroveň sa ~a* у́ровень
жыво́та піднима́ть ся *ábo* звышує́ ся; ~
sa zo zeme піднима́ти ся *ábo* встава́ти
зо зє́млі; *ľud sa ~* наро́д піднима́ть ся **2**

(*týčiť sa*) піднима́ти ся; • ~*a sa mi žalúdok*
a) жо́лудок піднима́ть ся *mi*, є́ *mi* недоб́ри,
є́ *mi* на блюва́ня; *б)* (*keď ho vidím ap.)*
жо́лудок піднима́ть ся *mi*

dvojakl/ý **1** двоя́кий, двох со́ртів **2**
(*dvojnásobný*) двоя́кий; ~*á výhoda* дво-
яка вы́года; ~ *zmysel* двоя́кий смы́сел **3**
(*dvotvárny*) дво́йный, двоя́кий; ~*á hra* дво́йна
гра; ~ *človek* дво́йный, двоя́кий чолові́к

dvojblok –*u m 1 šport.* двобло́к, дво́йтый
бло́к **2** *polit.* сою́з двох держа́в

dvojbodk/la –*y *ž** двото́чка

dvojbodový *šport.* двободо́вый; ~ *náskok*
перевы́шує о́ два бо́ды

dvojboj –*a m šport.* двобо́й

dvojciferný двоци́ферный

dvojča –*ľa s 1* близня, близня(та),
дво́йча(та); *porodila ~tá* она́ поро́дила
близня́та **2** *min.* дво́йник

dvojčisl/o –*a s (časopisu)* дво́йный но́мер,
дво́йне чи́сло, ду́ал

dvojčlen –*a m mat.* дво́чле́н, біно́м

dvojčlennl/ý дво́чле́нный, двоскла́дный;
~*á veta gram.* двоскла́дне рє́чіня

dvojdielnl/y **1** дво́ді́льний, скла́даючий ся
з двох частє́й; ~*a skriňa* дво́ді́льна скриня́;
~ *film* дво́ді́льний фі́лм; **2** (*dvojjvázkový*)
дво́то́мный; ~ *román* дво́то́мный рома́н,
рома́н в двох то́мах

dvojdotyk –*u m šport.* дво́до́тик

dvoje *čisl.* дво́є; ~ *deti* дво́є діте́й; ~ *rukavíc*
дво́ї рукави́ці, дві па́ры рукави́ць; ~ *dverí*
дво́ї двє́рі; *na ~ (rozdeliť, rozpadnúť sa)* на
дві ча́сти, на дво́є

dvojetážový двоштокóвый, двоета́жный;
~ *dom (jednopošchodový, dvojpodlažný)*
двоштокóвый *ábo* двоета́жный ді́м

dvojfázový дво́фазóвый; ~ *prúd el. tech.*
дво́фазóвый то́к

dvojhár/lok –*ka/-ku m typ.* двопа́пірь,
дво́йный па́пірь

dvojhlas –*u m hud.* дво́го́лос, дує́т

dvohlásk/la –*y *ž** лингв. ді́фто́н

dvojhlasne *prísl.* дво́го́лосні; ~ *spievať* спі-
ва́ти дво́го́лосні, співа́ти дво́ма го́лосами

dvojhlasný двоголосный, дво́ма го́лосами
dvojhr//a –y ž *šport.* дво́грá
dvojic//a –e ž pára; maňželská ~ муж і женá, побраты, пара побратых; športová jazda dvojíc *šport.* párne корчулєвáня
dvojicky *hovor. p.* **dvojča**
dvoj//it' –í –a *nedok. bás. zried. (čo) ділити,* розділєвати на дві чáсти, роздво́євати
dvoj//it'²-i –a *nedok. zastar. (komu) двоїти,* выкати
dvojit//ý дво́йтый, дво́йный; здвоє́ный; ~é dno дво́йте дно
dvojizbový дво́избо́вый, із двох і́зб, із двох хыж
dvojazyčn//ý дво́язычний; ~é obyvateľstvo дво́язычне жытєльство; ~ slovník дво́язычний словник
dvoj//a –y ž **1** v rôzn. význ. дво́йка; napísať ~u напíса́ти дво́йку áбо ці́фру **2**; bývať na ~e *hovor. a)* (izba, dom č. 2) бывáти на дво́йці áбо на дрýгм чі́слі, нóмері; б) (izba pre 2) і́зба про двох; hodiť ~u (rýchlosť) *hovor.* перешмáрити на дво́йку áбо на дрýгу скóрость; srdcová ~ kart червє́на дво́йка **2** *hovor. (dvojica)* pára; hrať v ~e грáти дво́е áбо в па́рі **3** škol. дво́йка **4** poľov. дуплòвка, дво́главнє́ва пу́шка
dvojkoľajný **1** žel. дво́коля́йный **2** *pren.* дво́йный; паралє́льный
dvojkoľesový дво́ко́лєсо́вый
dvojkoľ//a –y ž *hovor.* дво́ко́лка
dvojkoľový *šport. polit.* дво́ко́ло́вый, на два ко́ла áбо крýгы
dvojkomorový *polit.* дво́коморóвый, дво-папáтный
dvojkrídlov//ý дво́кры́лый; ~é okno дво-кры́лый о́блак, дво́кры́ле о́кно
dvojmiestny **1** дво́мі́стный **2** *mat.* дво-знáчный
dvojmo *prísl.* дво́ймо **1** (v dvoch exemplároch) в двох укземплáрах **2** (zložiť niečo) на дво́е, дво́ймо, на два раз; на по́ловину
dvojmocný *chem.* дво́валє́нтный
dvojmotorový дво́моторóвый
dvojnásobn//ý **1** дво́йный, на дво́е áбо

о два раз вє́цей, здвоє́ный; s ~ou silou з удвоє́нов си́лов **2** дво́крат́ный; ~ majster дво́крат́ный ма́йстер áбо шампіо́н; ~ laureát дво́крат́ный лавреáт
dvojník –a *m* дво́йник
dvojn//ý дво́йный; ~é číslo *gram.* дво́йне чі́сло, дуáл
dvoplatnič//a –y ž дво́плáтничка
dvojposchodový дво́ета́жный, дво-штоко́вый *zastar.*
dvojprogram –u *m* дво́про́грам
dvojrad –u *m voj. tel.* дво́ряд, два ря́ды; nastúpiť do ~u на́ступити до дво́ряду áбо до двох ря́дів áбо шерє́нґ
dvojradov//ý **1** дво́рядо́вый; ~á sejačka poľnohosp. дво́рядо́ва сія́чка **2** krajč. дво́рядо́вый; ~ kabát (sako) дво́рядо́ве са́ко
dvojramenn//ý дво́плє́чий, дво́рамє́нный; ~ križ дво́рамє́нный крє́ст; ~á páka *fyz.* дво́плє́ча па́ка
dvojročnic//a –e ž дво́рочни́ця, дво́рочный план
dvojsečný дво́со́чный *aj pren.*
dvojsedadlový *šport.* дво́мі́стный
dvojskok –u *m šport.* дво́ско́к, дво́йтый ско́к
dvojslabičný *metr. lingv.* дво́скла́дный
dvojsmern//ý до двох áбо оби́двох сто́рoн, двосто́ронний; ~á pretávka двосто́ронна пере́права
dvojspev –u *m* дво́спі́в, дує́т
dvojstovka *p.* **dvestovka**
dvojstrann//ý двосто́ронний; ~á zmluva двосто́ронний дого́вор
dvojstup –u *m voj. tel.* дво́ступ
dvojtakt –u *m tech.* дво́та́кт; ~ motor дво́та́ктный мо́тор
dvojtaktový *hud.* дво́та́ктный
dvojtriedk//a –y ž *hovor.* дво́класна шко́ла
dvojtvar –u *m lingv.* ва́ріáнт, дублє́т
dvojtvárny (falošný) дво́яко́й тва́ри (чо́ловік), фало́шный
dvojtyždenník –a *m* дво́тыжде́нник, дво́тыжде́нный жу́рнал áбо часо́пис
dvojvalcový *tech.* дво́валцо́вый, дво-цілі́ндро́вый

dvojverš//ie –ia s двóстих
dvojvlád//ie –ia s двоїте володіня
dvojzápas –u *m šport.* двоїте (шпортóве) стрітнута
dvojmyseln//ý двосмысэлный; ~é žarty двосмысэлны жарты
dvojvázkový двотóмный
dvojženstv//o –a s двоженство
dvor¹ –a *m v rôzn. význ.* двир; *gazdovský* ~ гáздівство, гáздівський двир; *školský* ~ шкóльський двир; *z dvouch ~ov pes* з двох двóрів пес, і нáшым і вáшым
dvor² –a *m* двир; *cisársky* ~ цáрьський двир; *odpor šľachty proti ~u* протівіня шляхты прóтív двóру; *král so svojím ~om* краль зo свóїм двóром
dvoran –a *m* придвóрный, цáрьський дво-рeць
dvoran//a –y ž сáла
dvor//ec –са *m* 1 двóрик 2 *šport.* плóщáдка; *volejbalový* ~ волейбалóва плóщáдка; *tenisový* ~ тенісóва плóщáдка
dvor//it' (sa) –í (sa) –ia (sa) *nedok.* кому ухаджáти ся, лiхотити, курiзовáти
dvorný¹ дворóвый; ~ *pes* дворóвый пес
dvorn//ý² придвóрный; ~á dáma придвóрна дáма; ~ *kanclár* канцелярь; ~ *radca* двóр-ный рáдця
dvorný³ уцтивый, гáлáнтный
dvorový p. dvorný¹
dyh//a –y ž дiра
dych –u *m* дыхáня, дых; *nepravidelný* ~ перерывáне дыхáня; *lapať* ~ задыховати ся, тяжко дыхати; *so zatajeným ~om* зo зaтáєным дыхом; *nabrať* ~ набрáти дых; *dochádza mu* ~ він выдыхуе ся; *jedným ~om (niečo povedať ap.)* єдным дыхом; *do posledného ~u* до послiднєго дыху áбо выдыху
dýchac//í дыхаючий; ~ie ústroje óрáны дыхáня; ~ie cesty дыхаючі дорóгы
dýchad//lá –iel *s pomn. lek.* óрáны дыхáня, дыхáтелный апарáт
dýchan//ie –ia s дыхáня; *umelé* ~ искýс-твенне дыхáня

dých//ať –a –ajú *nedok.* *v rôzn. význ.* ды-хати; *ťažko* ~ тяжко дыхати; ~ *si na ruky* дыхати собі на рýкы; ~ *chladom* дыхати хóлодом • *pýcha peklo* ~a [*prisl.*] гóрдость до добрá не доведe
dýchavičný задыхаючий, астматiчный; ~ *človek* задыхаючий áбо астматiчный чоловік; ~ *kôň* задыхливый кiнь *hovor.*
dychč//ať –í –ia *nedok.* задыховати ся
dých//nuť –ne –nu *dok.* дыхнути
dychovk//a –y ž *hovor.* дыхóвый орхестер
dychov//ý дыхóвый; ~é nástroje дыхóвы iнструмэнты; ~á hudba дыхóвый орхестер; ~é cvičenia дыхóвы упражнiня, упражнiня для дыхáня
dycht//it' –í –ia *nedok.* *po kom, po čom* снáжыти ся, жаждáти, хотiти; ~á *zvedavosť* жаждýча звездáвость
dýk//a –y ž дiка; *vraziť niekomu* ~ до chrbta всадити дiку áбо нóжик до хырбéта дакóму
dym –u *m* дым
dym//it' –í –ia *nedok.* дымити; *komíny* ~ia кóмины дымлять, iз коминiв iдe дым, iз кóменiв димить ся
dymovnic//a –e ž *voj.* дымовнiця
dymov//ý 1 дымóвый; ~ *stĺp* дымóвый стовп, стовп дыму; ~á *clona voj.* дымóва цлóна 2 (*o farbe*) дымóвый
dyňa *dyne* ž 1 (*žltá*) дыня 2 (*červená*) мeлoн
dynamický дiнамічний; ~ *prízvuk lingv.* перехóдный притиск, акцéнт
dynamik//a –y ž дiнаміка
dynamit –u *m* дiнаміт
dynam//o –a *s tech.* дiнамо с
dynast//a –u *m* панóвник м
dynast//ia –ie ž дiнастiя
dynastický дiнастiчный
dyňovisk//o –a *s* дынeвiско
dýz//a –y ž *tech.* дiза
dyzentér//ia –ie ž *lek.* дiзентeрiя
džavot –u *m* 1 (*detský*) лiпотáня, крик 2 (*vtáči*) щeботáня
džavot//ať –ce –cú *nedok. expr.* лiпотáти
džbán –a *m* дзбанóк
džem –u *m* джем

džentřík –а *m* дрібный дворянин
džentry *neskl.* ž дрібнѣ дворянство
džez –у *m* джез
džezový джезовый; ~ *orchester* джезовый оркестер
džg/lať –á –ajú *nedok. expr.* čo do čoho пхати, дж'фати, запхавати *што до чого*; ~ do seba напхавати жолудок
džg/lať sa –á sa –ajú sa *nedok. expr.* (napchávať sa) дж'фати ся, напхавати жолудок до сxorія, переїдати ся
džug/lať –á –ajú *nedoki.* *expr.* дж'фати, пхати, дрыляти
džug/lnúť –ne –nú *dok. expr.* дж'фнути, пхнути, дрылити
džung//la –le ž джунгля

Е, Ё

e¹, é *neskl. s 1* (hláska a písmeno) (латиньске) **e** *neskl. s e* *neskl. s krátke* е коротке е; dlhé é dobre в **2** *hud.* мі *neskl. s*
e², é *cit.* **1** а, е, ex **2** *det.* бак
eben –у *m* eben
ebenovník –а *m* ebenovník
ebenový **1** ebenový; ~ hrebeň ebenový грѣбнь **2** чорный; ~é vlasu ebenový волосы, ebenové волосы
ebonit –у *m* еbonit
ebonitový еbonitový
ebur –у *m* слонова кисть
edém –у *m lek.* опухлина
eden –у *m* еден, рай
edíc//ia –ie ž **1** видання, публікація; knižná ~ книжна публікація **2** *séria* (книжок) бібліотека **3** *zastar.* видавництво; edícia
edičný едічний, видавательский ~ plán едічний або видавательский план
edikt –у *m* едікт, наряджіня
editor –а *m* едітор, видаватель
edukác//ia –ie ž *zastar.* вихова; poslať dcéru на ~iu дати доньку на вихову
efekt –у *m v rôzn. význ.* ефект; hospodársky ~ економічний ефект; vypočítaný на

~ вырахований на ефект; svetelné ~y світлячі ефекты; pracoynú ~ *fyz.* сила; ~ stroja *tech.* выконность машины
efektívny// odb. ефектívный; дійсный, реалный; ~а hodnota реална ціна; ~e liečenie ефектívне лічіння
efektn//ý ефектный; розрахований на ефект; ~á farba ефектна фярба; ~é slová (пре)красны слова
efekt//y –ov *m mn. č. fin.* цінне папіря, цінны фонды
efemér//a –у ž (*hmyz*) ефемѐра, курто-тырваочій
efemérny ефемѐрный, недовговічний, скоропроходячий, незначный; ~ úspech ефемѐрный успіх; ~ výsledok незначный результат
egalit//a –у ž *kníž.* рівность
egalizác//ia –ie ž: ~ mlieka *odb.* нормалізація молóка
egaliz//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* вирівнювати, упрáвовати; ~ované mlieko *odb.* упрáвоване молóко
egocentrický егоцентрічний
egocentrizm//us –у *m* егоцентрізм
egoist//a –у *m* егоіста
egoistický егоістський, егоістичный
egoizm//us –у *m* егоїзм
egreš –а *m* егреш
egrešový егрешовый; ~ ker егрешовый кряк; ~ lekvár егрешовый лѣквар або джем
Egypt'an –а *m* Егíптян
Egypt'ank//a –у ž Егíптянка
egyptológ –а *m* егíпtológ
egyptológ//ia –ie ž егíпtológia
egyptsk//ý егíпѐтський; ~é hieroglyfy егíпѐтські гієрогліфы; ~á tma егíпѐтська тма
eh, ech *cit.* **1** (*vyjadruje nesúhlas, nespokojnosť*) е, е-е-е; ex **2** (*vyjadruje radosť*) ex
ech//o –а s éxo
eis *neskl. s* *hud.* мі діѐз
ej *cit.* **1** (*vyjadruje súhlas*) так, гей, гей-гей **2** (*zdôrazňuje nesúhlas*) но; ej, to teda nie! но,

уж ні! **3** (*vyjadruje radostné pochvaľovanie*) ой; ej, aká je pekná! ой, якá онá шўмна *ábo* krásna! **4** (*smutné povzdychnutie*) ох; ej, ťažko mu je ох, тяжко ёму е!

ejektor –а *m tech.* есктор, одчёрывавач
вóды, одсавáч плíнів *ábo* вóздуху

ejha cit. ейгá, огó

eklatantný еклатáнтный; очевíдный, необычáйный, пересвídчивый, в óчi бю-чiй; ~ príklad ясный приклад

eklekticism//us –и *m* еклектицизм

eklektický еклектичнýй

eklektik –а *m* еклéктик

eklips//a –у *ž astron.* еклíпса, затмíня (сóлнца)

ekliptický//ý *astron.* еклíптичнýй; ~á dráha еклíптична дорóга, еклíптика

ekliptik//a –у *ž astron.* еклíптика

eklog//a –у *ž lit.* еклóга, íдiла, стишóк о пастырськiм живóтi

ekológ//ia –ie *ž biol.* еколóгiя

ekonóm –а *m* еконóм

ekonóm//ia –ie *ž* еконóмiя; ~ práce еконóмiя робóты; politická ~ полiтiчна еконóмiя

ekonomický//ý **1** економiчний; ~á základňa економiчний бázис; ~ zákon економiчний закóн **2** економнýй, економiчнýй; ~é využitie strojov економiчне выужывáня машин

ekonomik//a –у *v rôzn. význ.* еконóмiка

ekonomizácia//ia –ie *ž* економiзáция, рáционалiзáция; ~ výroby рáционалiзáция выробы

ekrazit –и *m* екразiт

ekvátor –а *m geogr.* еквáтор

ekvilibríst//a –и *m* еквiлiбрiста *m*

ekvipáž –е *ž* екiпáж, коч

ekvivalenc//ia –ie *odb.* еквiвалéнция, еквiвалéнтность *ж*

ekvivalent –и *m odb.* еквiвалéнт

ekvivalentný *odb.* еквiвалéнтный

ekzém –и *m lek.* éкзем

elaborát –и *m* елаборáт

elán –и *m* éлан, ентузиáзм, одушевлiня; životný ~ рáдость зo живóта, оптимiзм;

pracovný ~ робóче одушевлiня; pracovať *s* ~om робити з ентузиáзмом

elasticita//a –у *ž* еластiчность *ж*

elastickos//ť –ti *ž* еластiчность *ж*

elastický//ý еластiчнýй; ~ obväz еластiчнýй óбвяз; ~é pohyby еластiчне *ábo* плáвне погынáня

elastičnosť *p. elastickosť*

elefantiáz//a –у *ž lek.* елефантиáза, слo-нóва хворóба

elegán –а *m hovor.* елегáнтный чоловiк

eleganc//ia –ie *ž* елегáнция, елегáнтность *ж*

elegantný//ý елегáнтный; ~é vystupovanie елегáнтны манéры; ~é šaty елегáнтны шмáты

elég//ia –ie *ž lit. hud.* елéгiя

elegický елегiчнýй

elektrár//eň электрáрня; tepelná, atómová ~ тепéльна, атомóва электрáрня; vodná ~ гiдроелектростáнция

elektrárenský *príd. k elektráreň*; ~ robotník робóтник электростáнции

elektrický//ý *v rôzn. význ.* электричнýй; ~ prúd электричнýй ток; ~ vodič электричнýй проводник; ~é svetlo электричне освiтлiня, свiтло; ~é vedenie электричне веджiня; ~ vlak электричнýй влак, цуг, электричка; ~á žehlička электричнýй бiглiяз

električka//a –у *ž* трамвáй, электричка

električkář –а *m hovor.* **1** кондýктор трамвáя **2** трамвáйчiк

elektrifikácia//ia –ie *ž* электрифiкация

elektrifik//ovať –и *je* –и *ju* *nedok. dok.* электрифiковáти

elektrik//a –у *ž hovor.* **1** электрика, свiтло; zažať *al. zapáliť* ~и запалити свiтло **2** трамвáй

elektrikár –а *m hovor.* **1** электрикарь, (електро)мóнтер **2** электрикарь, выбеráючий поплáтки

elektrin//a –у *ž* электрика; zaviesť ~и завéсти электрику

elektrizácia//ia –ie *ž 1 odb.* электрiзáция **2** электрифiкация

elektriz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. 1 fyz. lek.* електризувати, проводити/провести електризацію **2 zastar.** завести електрику, електрифікувати **3 pren.** електризувати/наелектризувати, повзбуджувати/повзбудити

elektród//a –y ž *fyz.* електрoдa

elektrodynamický *fyz.* електродинамічний

elektrodynamik//a –y ž *fyz.* електродинаміка

elektrochémi//a –ie ž *lek.* електрохімія

elektroinštalác//ia –ie ž *el. tech.* електроінсталация, заведіння електрики

elektroinštalatér –a *m* електроінсталатер

elektroinžinier –a *m* електроінженір

elektrokardiograf –u *m* електрокардіограф

elektrokardiogram –u *m lek.* електрокардіограм

elektroliečb//a –y ž *lek.* електролічина

elektroliečebný *lek.* електролічивий

elektrolyt –u *m fyz.* електроліт

elektrolytický *chem.* електролітичний, електролізний

elektrolýz//a –y ž *chem.* електроліза

elektromagnet –u *m fyz.* електромагнет

elektromagnetický *fyz.* електромагнетичний; –é *vlny* електромагнетичні хвилі

elektromagnetizml/us –u *m fyz.* електромагнетизм

elektromasáž –e ž *lek.* електромасаж

elektromer –u/-a *m el. tech.* електромір

elektrometalurg//ia –ie ž електрометалургия

elektromet//er –ra *m fyz.* електрометр

elektromobil –u *m odb.* електромобіль

elektromontér –a *m* електромонтер

elektromotor –a *m tech.* електромотор

elektrón –u *m fyz.* електрон

elektrónk//a –y ž *el. tech.* електронна лампа; радіолампа

elektropriemys//el –lu *m* електропромисел

elektroskop –u *m fyz.* електроскоп

elektrostatický *fyz.* електростатичний

elektrostatik//a –y ž *fyz.* електростатика

elektrotechnický електротехнічний

eekrotechnik –a *m 1* електротехнік **2 hov.** студент електротехнічної факульти

elektrotechnik//a –y ž електротехніка

elektroterap//ia –ie ž *lek.* електротерапія, електролічина

elektrovodič –a *m el. tech. slang.* проводник електрики

elektrozvárač –a *m* електрозваряч

element –u *m 1 v rôzn. význ.* елемент; –y *vedomosti* елементи знálostей, відомостей; *pokrokové* –y *spoločnosti* прогресивні елементи общности **2 (přírodní živeli)** стихія; *ký* –!, *kieho* –a! *hovor.* який чорт!, якого чорта!; *ja tvojho* –a! *hovor.* я тобі укажу!, смоть у мене!

elementárk//a –y ž *zastar.* почáлна шкóла

elementárn//y 1 елементарний, почáльний; основний; –e *vedomosti* елементарні знálosti, відомости; –a *chyba* грубá хыба; –a *škola zastar.* почáлна шкóла **2 zastar.** стихійний

elév –a *m zastar. 1* практикáнт **2** ученик, виховник (*učilnišča*)

elevátor –a *m tech.* елеватор

elf –a *m myt.* ельф

eliminác//ia –ie ž *odb.* елімінация, одстраніня

eliminátor –a *m el. tech.* елімінатор, выпрямляч *m*

elimin//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. kníž.* елімінувати, одстранёвати/одстранити

elips//a –y ž *geom. lingv.* еліпса, еліпсис

elipsoid –u *m geom.* еліпсоїд

elipsovité еліпсовитий, маючий форму еліпсы

eliptický *geom. lingv.* еліптичний

elit//a –y ž еліта, ви́квіт; *společenská* ~ (вы) квіт общности

elitn//ý елітний; ви́берáный, ви́брáнный; –á *společnost'* ви́берáна общность; –é *semena polnohosp.* елітны семéна

elixír –u *m* еліксір; ~ *života* еліксір живóта, живóтний еліксір

elíz//ia –ie ž *lingv.* елізія, выпущіня го-лосно́й (буквы)

elokvenc//ia –ie ž *kniž.* елоквѣнція, выречность, краснорѣча
elokventný *kniž.* елоквѣнтный, выречный, красноречивый
elúv//ium –ia *geol.* елу́вий
email [-ajl] –u *m* 1 *tech. lek.* ема́йл ж 2 *odb.* глазу́ра ж, полѣва
email//ovat' [-ajl-] –uje –ujú *nedok.* 1 емайловáти, покрывáти ема́йлов 2 *odb.* глазу́ровáти
emailov//ý [-ajl-] 1 емайлóвый; ~á farba емайлóва фáрба 2 глазу́ровáный, глазу́рный
emanác//ia –ie ž *odb.* еманáция, выжáровка; rádiová ~ радíева еманáция
emancipác//ia –ie ž еманципáция
emancipačn//ý *príd. k* **emancipácia**; ~é snahy еманципáчны снаж́ия жен
emancipovaný еманциповáный
emancip//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.* еманциповáти ся
embarg//o –a *s* ембáрго
emblém –u *m* *kniž.* емблѣма ж, знак, óдзнак
embóll//ia –ie ž *lek.* ембóлия
embryo//o –a *s* *biol.* émбрио, зáродок
embryonálny *biol.* ембрионáльный
ementálsky: ~ сыр ементáльский áбо швайцáрский сыр
emfáz//a –y ž *lingv. lit.* емфáза
emfyzém –a *m* *lek.* емфíзема ж
emigrác//ia –ie ž еми́рaция
emigračný еми́рaчный
emigrant –a *m* еми́рaнт
emigrantk//a –y ž еми́рaнтка
emigrantský еми́рaнтський
emigr//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* еми́ровáти
eminenc//ia –ie ž еминѣнция (*духовный мимун*)
eminentn//ý *kniž.* 1 отл́ичный, вызначный, знаменитый, першоклáсный, найл́пшыи; ~ žiak отл́ичник, найл́пшыи ученик; ~ vedec вызначный учѣный; ~é schopnosti першоклáсны спосóбности 2 найважн́шыи, íсключáючий; першоклáсный; ~ význam íсключáюче

знач́ия; ~ záujem íсключáючий íнтерес
emisár –a *m* еmicáп
emis//ia –ie ž *fin. fyz.* еmicía
emisn//ý *fin. fyz.* емíсный; ~á banka емíсна бáнка
emóc//ia –ie ž емо́ция, чýвство, пережывáния
emocionalit//a –y ž, **emocionálnos//t'** –ti ž эмоциóнальность
emocionálny эмоциóнальный
empír [amp-] –u *m* ампíр
empír//ia –ie ž *filoz.* емпíрия, óпыт
empirický *filoz.* емпíричный
empirik –a *m* *filoz.* емпíрик
empirikriticizm//us –u *m* *filoz.* емпí-риокрити́зм
empirizm//us –u *m* *filoz.* емпíризм
empírový [amp-] ампíровый, в штíли ампíр; ~ sloh ампíровый штíл; ~ nábytok ампíровый бýтор, бýтор в штíли ампíр
emulgátor –a *m* *tech.* емулгáтор
emulg//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. tech.* емулгóвáти; творити, вытваряти ему́лзію
emulz//ia –ie ž *tech.* ему́лзія
en bloc [anblok] *prísl.* цалкóво, вѣдно, громáдні; hlasovať ~ голосовáти громáдні
encefalitid//a –y ž *lek.* енцефалі́тіда
encián –a *m* *bot.* енц́ия
encyklik//a –y ž *cirk.* енц́ікліка
encyklopéd//ia –ie ž енц́іклопед́ия
encyklopedick//ý енц́іклопед́ичный; ~é vedomosti енц́іклопед́ичны знáлости, вíдомости; ~ slovník енц́іклопед́ичный словник
encyklopedist//a –u *m* енц́іклопед́иста
endém//ia –ie ž *lek.* ендѣ́мия
endemický *lek.* ендемі́чный
endogam//ia –ie ž *biol.* ендогáмия
endokrinn//ý *biol.* ендокрíнный; ~é žlazy ендокрíнны желѣзы
endokrinológ//ia –ie ž *lek.* ендокрíнолóгия
endotermický *fyz. chem.* ендотермі́чный
energetick//ý енергѣти́чный; ~é zdroje енергѣти́чны запáсы, резервы; ~é zariadenie енергѣти́чный механі́зм
energetik –a *m* енергѣ́тик
energetik//a –y ž енергѣ́тика

energ//ia –ie ž **1** enérpřia; atómová ~ атомова ене́рпřа; duševná ~ душевна ене́рпřа, душевны силы **2:** klíčivá ~ *biol.* клі́чива ене́рпřа, східжость; kypí ~iou так і кыпить ене́рпřа; vybít si v piečom ~iu выбивати свої сили в дачім, выбивати свою ене́рпřа в дачім

energick//ý енерпřичный; ~ člověk енерпřичный чоловік; ~á tvár енерпřична тварь; urobiť ~ krok зробити рішучий крок

en face [anfas] *prisl. odb.* анфáс, челом спéреду; odfotografovať niekoho ~ одфотографовати дакого анфáс

en gros [angró] *prisl. obch.* во великім, вшытко náраз; kupovať, predávať ~ куповати, продавати во великім, вшытко náраз

enklitický *gram.* енклітічний

enormný о́гро́мный, надміру великий; безмірний, ено́рмный

entit//a –y ž *filoz.* енті́та, сущность ж

entomológ –a *m* ентомо́лог

entomológ//ia –ie ž ентомоло́гія

entomologický ентомологі́чний

entuziast –a *m* ентузіáст

entuziastický ентузіа́ський, одушев-не́ный, запалистый

entuziazm//us –u *m* ентузіáзм

enumerác//ia –ie ž пере́числі́ня, списова-ня, пере́раховáня

enzým –u *m chem.* ензі́м

eolit –u *m geol. archeol.* еолі́т

epentetický *lingv.* епентеті́чний, вкладный

epentéz//a –y ž *lingv.* епентéза, встáвка

epicentr//um –a *s geol.* епі́центр

epick//ý lit. епі́чний; ~á báseň епі́чна поéма

epidém//ia –ie ž *lek.* епі́демія *aj pren.*

epidemick//ý lek. епі́демі́чний; ~á choroba епі́демі́чна хворóта

epidemiológ –a *m* епі́деміоло́г

epidemiológ//ia –ie ž епі́деміоло́гія

epidemiologický епі́деміологі́чний

epiderm//a –y ž *biol.* епі́де́рма, ко́жа (чоло-віка)

epigón –a *m* епі́гón, наподобнёватель, наслідник *m*

epigónsky епі́гónський, одводжёный, се-кунда́рный

epigraf –u *m* епі́граф, náпис (на пáмятнику)

epigram –u *m lit.* епі́гра́ма

epigramatický lit. епі́грама́ти́чний

epik –a *m* énik

epik//a –y ž *lit.* érika

epikureizm//us –u *m filoz.* епі́куреїзм

epikurej//ec –ca *m* епі́курéсць

epikurejský епі́курéйський

epileps//ia –ie ž *lek.* епі́ле́псія

epileptický lek. епі́ле́пти́чний; ~ záchvat епі́ле́пти́чний зáхват

epileptik –a *m* епі́ле́птик

epilóg –u *m lit. hud.* епі́лóг

episkop¹ –u *m tech.* епі́скоп

episkop² –a *m* епі́скоп

episkopát –u *m 1* епі́скопство; епі́скопский úряд **2 hromad.** епі́скопы

epistrofell//us –a *m anat.* шыйный ста́вецъ

epistol//a –y ž *cirk.* апóстол, часть із святóго письма

epitaf –u *m* епі́тафія **1** нагрóбный кáмінь, нагрóбна тáбла **2** нагрóбный náпис

epitel –u *m biol.* епі́тел

epitelov//ý biol. епі́теловый; ~á bunka епі́телова бунька, клі́тка

epitet//on –a *s* епі́тет, *gram.* при́даток

epizód//a –y ž **1** епі́зо́да; слýчай, при́года **2 lit.** сцéна, урывок, фра́гмент

epizodick//ý, epizodní//y епі́зоді́чний, епі́зодный; ~á úloha епі́зоді́чна роль

epoch//a –y ž епóха; tvořit ~u творити епóху, máти епoxáлне значéня

epochálny епoxáлный, ва́жный, знáчный; ~ vynález епoxáлне вынайджі́ня

epolet//a –y ž *voj.* еполéта, погóна

eropej//a –e ž епопéя

epos –u *m lit.* éпос; hrdinský ~ богаты́рский éпос

éra éry ž **1** ера, пері́од, епóха; nová ~ новá éра; kapitalistická ~ епóха капі́талі́зму **2 hovor.** режі́м; za bývalej éry за бывшого режі́му

erár –u *m* ерáп **1** ~на, štátna pokladnica, štátna správa ерáрна, держáвна кáса,

державна справа 2 ~пу majetok ерарный,
державный маєток

erárn//y ерарный, державный

erb —u m герб

erbový гербовый; ~ znak герб; ~ prsteň
пéрстiнь з гérбом

erdž//lať —í —ia *nedok.* ерджати (о кони)

eremit//a —u m пустóвник

erod//ovat' —uje —ujú *nedok. geol.* еродовати;
переглубовати, выривати

erotick//ý 1 еротичный 2 *lit.* любовный; ~á
lyrika любовна лірика

erotik//a —y ž 1 ерótика, чувствeнность ж 2
lit. любовна поéзия

erotizm//us —u m еротизм

eróz//ia —ie ž *geol. lek.* еро́зия

erráta errát s *mn. č. typ.* список друкованых
хыб в книзі

erudíc//ia —ie ž *kniž.* еруді́ція

erudovaný *kníž. zastar.* ерудованный

erupc//ia —ie ž *geol.* еру́пция, выбух, взрыв;
~ vulkánu выбух вулкана

eruptívny//y 1 *geol.* еруптiвный, вы-
верженный; ~e horniny еруптiвны,
вывержены горнины, горнины вул-
канічного походжіня 2 пырхкий,
выбушный, бурливый; ~ člověk
пырхкий чоловік

erytém —u m *lek.* ері́тема ж

erythrocytl//y —ov m *mn. č. (j. č. erytrocyt)*
biol. ерітроці́ты

es *neskl. s hud.* мі бемол

esej —e m *lit.* есе́й

esejist//a —u m *lit.* есеіста

esenc//ia¹ —ie ž *kníž.* есе́нция, сущность ж

esenc//ia² —ie ž есе́нция; оводна, оводна ~
овоциновa, оцтова есе́нция

esenciálny *kníž.* ва́жный, значный, пер-
шорядный

eses p. **esesák**

esesácky есесáцкий

esesák —a m *hovor. pejor.* есесáк

eskadr//a —y ž *voj.* еска́дра

eskadril//a —y ž *voj.* ескадри́ла

eskadrón//a —y ž *voj.* ескадрóна

eskamotáž —e ž ескамотáж, кузелництво,
фокусництво

eskamotér —a m 1 ескамотéр, кузéльник,
фо́кусник 2 *prenos. pejor.* фо́кусник,
хітрак, хулі́ган

eskamotéřsky 1 ескамотéрьский, кузел-
ницький, фокусницький 2 *pren. pejor.*
хуліга́ньский

eskamot//ovat' —uje —ujú *nedok.* 1 ука́зовати
фо́кусы 2 *pren. pejor.* хітрачіти, хуліга́нити

eskimácky ескіма́цкий

Eskimák —a m Ескіма́к

eskont —u m *fin.* ескóнт, урочіня при
заплачіні змінки пéред тéрміном ей
выповіджіня

eskontný *fin.* ескóнтный

eskont//ovat' —uje —ujú *nedok. dok. fin.*
куповати, купити áбо продавати, продати
цінне папіря пéред тéрміном выповіджіня
з урочінём

eskort//a —y ž ескóрта, охрaна

eskort//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.*
ескортовати

eso *esa* s 1 *kart.* туз 2 *pren. hovor.* туз,
фі́рýра; športové ~ шпортóвець

esovitý есовитый, напoмина́ючий по фóрмі
буквы „S“

esperantist//a —u m есперантiста

esperant//o —a s есперáнто

esperantský *príd. k esperanto*; ~ krúžok
кружóк есперантiстів

espress//o —a s 1 еспрéсо *nedkl. s (чóрна
káва по-таля́ньськы)* 2 кавя́рня, еспрéсо

estét —a m естéт

estetick//ý 1 естетiчний; ~ cit, pôžitok есте-
ті́чне чувство, насолоджiня; ~é hládisko
естетiчна тóчка зрiня 2 естетiчний,
шумный, легкий

estetik —a m естетiк

estetik//a —y ž *filoz.* естетiка

estetizm//us —u m естетiзм

estéřsky естéтьский

estončín//a —y ž естóньский язык

Estón//ec —ca m Естóнець

Estónk//a —y ž Естóнка

estónsky естóньский
estrád//a –y ž естра́да
estrádn//y естра́дный; ~e vzstúpenie
 естра́дне выступліня; ~ umelec артíста
 естра́ды

ešte 1 *prísł.* іці; tu ma ~ nepoznajú ty méne
 іці не знають; *prečítaj ~ raz!* прочітай іці
 раз! **2** *čast. v spojení s 2. st.* іці; ~ horšie
 іці гірше; ~ viac іці вéцей **3** *čast.* іці; уж;
 musíš tam ísť ~ dnes ты мýсиш іти там
 іці днесь **4** *čast.* іці; мóже быти, мóже;
 próшу; ~ to odškripiš! а ты іці зрікаш ся!
5 *spojuj.* ešte ani... už іці..., а; іці не..., як;
 іці не..., а (уж); ~ ani nesvitlo, už musel ísť
 іці не росцвило, а він уж мýсив іти **6** *cit.*
 ešte čo, ešteže čo! іці што!, іці чо́го!, як бы
 не так!

ešteže p. ešte

etán –u *m chem.* ета́н

etap//a –y ž ета́па

etapov//ý етапо́вый; ~é plánovanie пла-
 новáня по́для ета́п

etáž –e ž *geol.* ета́ж

etažér –a *m* етаже́рка

etážov//ý: ~é kúrenie центра́льне отопліня

éter –u *m 1 chem.* э́тер **2** э́тер, возду́шный
 про́стір

éterikos//t –ti ž ете́рность, лёгкость, во-
 зду́шность, крёгкость, нематеріа́л-ность

éterik//ý 1 *chem.* ете́річний; ~é oleje ете-
 річны, ароматічны олії **2** *pren.* ете́рный,
 легкий, возду́шный; ~ priestor возду́шный
 про́стір

éteriz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. lek.*
 наркотізовáти э́тером, дава́ти/дати
 ете́рну нарко́зу

eternit –u *m odb.* э́терник

eternitový odb. етернико́вый

etický ети́чный

etik//a –y ž э́тика

etiket//a¹ –y ž ети́кета, справовáня ся

etiket//a² –y ž ети́кетка, nálepka

etiópsky етио́пский

etnick//ý етні́чный; ~á skupina етні́чна
 гру́па

etnik//um –a s е́тнікум, етні́чна гру́па

etnogenéz//a –y ž етноге́неза

etnograf –a *m* етно́граф

etnograf//ia –ie ž етногра́фія

etnografický етногра́фічний

Etrusk –a *m* Ет́рыск

etud//a [et-] –y ž *hud.* етю́да

etyl –u *m chem.* еті́л

etylalkohol –u *m chem.* еті́ловый шпірі́тус,
 еті́лалко́гол

etylén –u *m chem.* еті́лен

etylový chem. еті́ловый

etymológ –a *m* етімо́лог

etymológ//ia –ie ž етімоло́гія

etymologický етімоноло́гічний

etymologiz//ovat' –uje –ujú *nedok. lingv.*
 етімоло́гізовáти

etymon –u *m lingv.* етімо́н

eufém//ia –ie ž *eufemizm//us* –a *m lit.*
 евфе́мизм

eufemistický lit. евфе́містичный

eufón//ia –ie ž *lit.* евфо́нія, благозвучность
 ж, благозвучáня с

eufonický lit. евфо́нічний, благозвучный

eukalyptový евкали́птовый; ~ olej
 евкали́птовый олі́й

eukalypt//us –u *m bot.* евкали́пт

Euklidov: ~a *veta geom.* евклі́дова теорéма

euklidovsk//ý: ~á *geometria* евклі́дова
 геомéтрія

eunuch –a *m* э́внух, выкастро́ванный
 чоловік

eurázijský евра́зі́йский

Európan –a *m* Европа́н і Европе́ець

uropeiz//ovat' (sa) –uje (sa) –ujú (sa)
nedok. dok. европеі́зовáти (ся)

európsky евро́пский

eurytm//ia –ie ž *lek.* спра́вный пулз

eutanáz//ia –ie ž *lek.* евтаназі́я

Eva Evy ž Э́ва; Evine dcéry донькы Э́вы;
 Evine deti діти Э́вы; byť v Evinom ruchu
 быти в облечі́ню Э́вы

evakuác//ia –ie ž евакуа́ція

evakuacn//ý евакуа́чный; ~é stredisko
 евакуа́чный це́нтер

evakuant —а *m* евакуованый
evaku//ovat' —ује —ују *nedok. dok.* 1 евакуовати; ~ раненých евакуовати раненых
 2 евакуовати ся; nemocnica ~ovala шпиталь евакуовав ся
evanjelický¹ евангелський
evanjelický² p. evanjeliový
evanjeličk//a —у *ž* евангелічка
evanjelik —а *m* евангелік
evanjeliový евангелський; ~ text евангелський текст
evanjelist//a —у *m cirk.* евангеліста
evanjel//ium —іа *s cirk.* евангеліє; veriť нікому, нієому ако ~iu вірити дакому, дачому як евангелію
eventualit//a —у *ž* евентуальность, можливість, случайность, випад; pripraviť sa na všetky ~у приправити ся на вшитки можности
 або випады або евентуальности
eventuálny евентуальный, можный, предпкладаный
evidenc//ia —іе *ž* евіденція, реєстрація; ~ zamestnancov евіденція замеснанных; mzdová ~ реєстрація заробку; mať *al.* viesť нієщо, нієкого *v* ~ii мати або вєсти даштo, дакого *v* евіденції
evidenčný евіденчний, реєстрачний; ~é číslo евіденчне, порядкове число; inventárny нoмєр; ~á kniha евіденчна, реєстрачна книга
evidentný евідентный, очевідный, явный, ясный, беспохыбный; ~ dôkaz очевідный дoказ
evid//ovat' —ује —ују *nedok. admin.* евидовати, реєстровати, вносити до списка; вєсти евіденцію
evolúci//ia —іе *ž* еволуція
evolucionist//a —у *m* еволюціоніста
evolucionistický еволюціоніський
evolucionizm//us —у *m* еволюціонізм
evolučný еволу́чний; ~ proces еволу́чний процес; ~á teória еволу́чна теорія, еволу́чне учія
ex prísl. fam. на екс, до дна, на́раз; vypiť на ех выпити до дна, на екс

exaktn//ý екзактний, точный; ~é vedy точны або екзактны нау́кы
exaltác//ia —іе *ž* екзалтація, взрушіня, надхнутя
exaltovaný екзалтований, взрушений, надхнутый
exalt//ovat' —ује —ују *nedok. dok. koho* екзалтовати, взрушовати/взрушыти, надхнути
examen —у *m škol. zastar.* екзáмен; zložit' ~ *al.* skúšku зложити екзáмен; záverečná skúška выпускный екзáмен
examinátor —а *m* экзаменатор
examin//ovat' —ује —ују *nedok.* экзаменовати
exarch//a —у *m cirk. hist.* екзárха
excelenc//ia —іе *ž* ексцеленція, превосходство; Vaša Excelencia Вáше Превосходство
excel//ovat' —ује —ују *nedok. dok.* ексцеловати, одлищовати ся/одлишати ся, выникати/выникнути, блиснути (*на екзáмені i m. n.*)
excentrick//ý 1 *odb.* ексцентрічний; ~é kružnice ексцентрічны крýгы
 2 ексцентрічний, незвычайный, екстремный; ~á žena ексцентрічна женá; ~ oblečený ексцентрічні або екстремні облеченый
excerpc//ia —іе *ž odb.* ексцєрпція, выписованя, выписка
excerpčn//ý ексцєрпчний; ~é lístky ексцєрпчны выпискы
excerp//ovat' —ује —ују *nedok. odb.* ексцерповати, робити выпискы, выписовати
excerpt —у *m odb.* ексцєрпція, выписка, картка
excerptor —а *m odb.* ексцєрптор; тот, хто рoбить выпискы
exces —у *m* ексцєс, престýпок
execirk//a —у *ž hovor.* восньське цвічіня, преганяня, муштрованя
execir//ovat' —ује —ују *nedok. hovor.* преганяти, муштровати *aj pren.*

exekúc//ia –іє ž екзекуція **1** *práv.* наложія арешту на маєток, опис маєтку **2** выповніня покараня, екзекуція (*zastar.*); ~ rozsudku выповніня трэсту (смерти)

exekučne prísl. *práv.* наложія арешту на маєток; ~ vymáhať dlžobu екзекуцні выжа́довати до́вгы в порядку арешту на маєток

exekučn//ý екзекуцный, выконуючий; ~á moc выконуюча міць, сила

exekutív//a –у ž *práv.* выконуюча міць, сила

exekútor –а *m práv.* екзекутор, суд-цьовський виконаватель

exekv//ovat' –ује –ују *nedok. dok. práv. 1* накладати/наложити арешт (*на маєток*), списати/списовати (*маєток*); ~ majetok, plat наложити арешт на маєток, на плáцу; ~ dlžnika списати маєток довжника **2** приводити/привести к выповніню (*покараня*); ~ rozsudok привести к выповніню покараня

exemplár –а *m v rôzn. význ.* екземплар

exemplárny прикладный, як приклад, ука́зуючий; по́учуючий, по́учный; ~ trest по́учуюче покараня

exemplifikác//ia –іє ž *odb.* приведжіня прикладів áбо фактів; поясніня прикладами

exemplifik//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* приводити/привести приклады áбо факты; екземпліфіковати; обясняти/обяснити прикладами

exhibíc//ia –іє ž *šport.* указаня, демонстра́ція, красокорчулярьске vystuplénia; krasokorčuliarske ~іє красокорчулярьске выступлénia

exhibičný: ~ zápas *šport.* укажкóвый záпас, укажкóве стрітнүтя

exhumác//ia –іє ž ексгума́ція

exhum//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* ексгумовати, зробити/робити ексгума́цію; ~ mŕtvolu зробити ексгума́цію мертвóго

exil –и *m* е́кзіл, выгнаня, емігра́ція; žiť *v* ~е жыти во выгнані

existenc//ia –іє ž **1** екзістованя, ествованя; ~ sveta, hmoty екзістен́ція світа, мате́рії **2**

екзістен́ція, ествованя, жы́вот *m*; boj *o* ~іу бой за укзістен́цію **3** *pejor.* о́собность ж, су́щество, вы́твор; pochybná ~ подозрі́вава о́собность; stratená ~ страче́не су́щество

existencialist//a –и *m* екзістенціаліста

existencializm//us –и *m* екзістенціалізм

existenčn//ý *príd. k existencia;* ~ boj бой за екзістен́цію áбо за екзістованя, ествованя; ~é potreby потре́бности к екзістованю, ествованю; ~é minimum мінімум на прожиток

exist//ovat' –ује –ују *nedok.* екзістовати, ествовати

exit//us –и *m lek.* смерть ж

exkavátor –а *m tech.* екскаватор

exkluzivn//y ексклузі́вный, необы́чный, необыча́йный; о́собый; ~e postavenie ексклузі́вне, необыча́йне поставіня; ~a spoločnosť выбе́рана о́бщность

exkomunikác//ia –іє ž *cirk.* одлучіня од це́ркви

exkomunik//ovat' –ује –ују *dok. cirk.* одлучіти од це́ркви

exkréc//ia –іє ž *biol.* вымо́чованя

exkurz –и *m odb.* екску́рз, выбо́чіня, одхы́ліня

exkurz//ia –іє ž екску́рзія

ex lex *prísl. práv.* мі́мо за́кона

ex libris *neskl. s, exlibris* –и *m* екслі́брис

exmajst//er –а *m šport.* екс-ма́йстер áбо ша́мпіо́н, бывшый ша́мпіо́н

ex offo *prísl.* офі́ціа́льні, на урядный при-каз; obhajca ~ офі́ціа́льный обга́йця

exotický екзоті́чный

exotik//a –у ž екзоті́ка

expanz//ia –іє ž експа́нзія; politická, hospodárska ~ полі́тична, економі́чна експа́нзія

expanzivit//a –у ž експа́нзі́вность ж

expanzívny експа́нзі́вный, рості́уючий ся

expedíc//ia –іє ž **1** експеди́ція; vedecká ~ нау́чна експеди́ція **2** *pošt. admin.* експеди́ція, отпра́вліня, розпо́сыланя (*коре́шпонде́нції i m. n.*); ~ novín, tovaru

експедиція або розпосылання новинок, товару **3** *hovor.* експедиція (*містность*)

expedičn/ý **1** експедиčný; ~é vojsko експедиčné войско **2** *pošt. admin.* експедиčný; ~é oddelenie експедиція

expedítor –а *m* експедітор

exped//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. pošt. admin.* експедовати

experiment –и *m* експеримент, опыт

experimentáln/ý *odb.* експериментальный, пробующий, опытный; ~а fyzika експериментальна фізика

experimentátor –а *m* експериментатор

experiment//ovat' –uje –ujú *nedok.* експериментувати, проводити експерименти або опыты

expert –а *m* експерт

explikác/ia –іє *ž* роз'ясніня, поясніня

explik//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. zastar.* об'яснювати/об'яснити

exploatác/ia –іє *ž* експлоатація

exploatátor –а *m* експлоататор

exploat//ovat' –uje –ujú *nedok.* експлоатовати

explod//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* експлодовати, взривати ся/взорвати ся; міна ~ovala міна експлодовала або міна выбухла, взорвала ся

explóž/ia –іє *ž 1* експлозія, выбух **2** *lingv.* експлозія

explozív/la –у *ž lingv.* взрывный або експлозівный согласный

explozívny/ý **1** експлозівный, взрывной; ~а látka взрывнє вещество **2** *pren.* выбухлый, горячий; ~а rovaňa выбухлый характер **3** *lingv.* взрывной, експлозівный; ~е hlásky експлозівны або взрывны звуки

exponát –и *m* експонат

exponenciáln/ý експоненціальный; ~е rovnice експоненціальны уравніня

exponent¹ –а *m:* politický ~ політичний діятель

exponent² –а/-и *m mat.* експонент, указатель *m* ступня

exponovan/ý експонований, політичні активний; byť politicky ~ бути політично активним, активні брати участь в по-

літичнім животі; ~á úloha експонована або відповідна задача; ~é miesto експоноване або відповідне місце

expon//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. 1* експоновати, виставляти/виставити (*на выставци*); ~ obrazy експоновати або виставляти образы **2** *tot.* експоновати

expon//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. za čo i bezpredm.* активні учасувати, принимати/прияті активну участь в чім, активні выступити/выступати за што; politicky sa ~ експоновати ся або учасувати в політичнім животі

export –и *m obch.* експорт, вывоз

exportér –а *m obch.* експортёр

exportný *obch.* експортный; ~ tovar експортный товар

export//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* експортовати, вывозити/вывезти за границю

ex post *prisl.* постфактум, додаточні, потім; schválit ~ схвалити постфактум

expozé *neskl. s. polit.* експозе *neskl. s.* урядне выголошєня

expozič/ia –іє *ž 1 v rôzn. význ.* експозиція; ~ obrazov експозиція образів; ~ tragédie *lit.* експозиція трагедії **2** *tot.* експозиція, вытримка

expozičný *v rôzn. význ.* експозиčný; ~ čas *tot.* час експозиції або вытримки

expozimet//er –ra *m tot.* експозиметр, экспонометр

expožitúrla –у *ž* філіялка, одділіня

expres¹prisl. **1** *pošt.* експрес, скоро; poslat' list ~ послати письмо експрес **2** *hovor.* барз скоро, моментальні; urobiť ~ зробити експрес або барз скоро

expres² –и *m 1* експресне письмо; експресный балик **2** *žel.* експрес

expresionist/la –и *m* експресіоніста

expresionistický експресіоністський, експресіоністичный

expresionizm/us –и *m* експресіонізм

expresívny/ý *lingv.* експресівный, выразный; ~e slová, výrazy експресівны слова, выразы

expresív/um –а *s lingv.* експресівне слово

expresný 1 *pošt.* експресный, начас; ~ list експресне письмо 2 *žel.*: ~ vlak експрес
expresident –а *m* бывший президент
expirác//ia –ie *ž odb.* експірація, выдых
expiračný *odb.* експіраційный
expiratórny *lingv.* експіраційный; ~ *prízvuk* експіраційный акцент *ábo* притиск
exsudát –у *m lek.* эксудат, выпоток
extatický екстатичный, надхнутый
extáz//a –у *ž* экстаза, надхнутя; зуривость, неістота; *dostať sa do ~u* достати ся до екстазы, неістоты, зуривости
extenz//ia –ie *ž* 1 росшыріня, шырка, шыротá 2 *lek.* затыжіня, вытыжіня (*ко-нечностей*)
extenzívny екстензівный; ~e *hospodárenie* екстензівне землеробство
exteriér –у *m odb.* 1 екстерьер, вонкайшок 2 вонкайше філмована
exteriérov//ý екстерьеровый, вонкайший; ~é *snímky* екстерьерове філмована
exteriorit//a –у *ž práv.* екстеріторіальность ж
exteriorálny *práv.* екстеріторіальный
externe *prísl.* екстерні; ~ *študovať* шту-довати *ábo* учіти ся екстерні
externist//a –у *m* 1 *škol.* екстерніста 2 екстерный працівник
externý екстерный; ~ *pracovník* екстерный працівник; ~ *žiak škol.* екстерный ученик, студент
extra *neskl. prid. hovor.* 1 экстра, необычайный, чрезвычайный; ~ *prípád* необычайный случай 2 окремый; ~ *izba* окрема ізба
extra *prísl. hovor.* 1 выключні, необычайні, чрезвычайні 2 окреме; *bývať* ~ окреме бывати
extrah//ovať –ује –ују *nedok. dok. chem. lek.* екстраговати, вылуговати
extrakc//ia –ie *ž chem. lek.* екстракція, екстрагованя, вылугованя
extrakt –у *m* екстракт, вытяжок
extraktívny *chem.* екстрактивный; ~e *látky* екстрактивны вещества

extravaganc//ia –ie *ž hovor.* экстравагантность ж; экстравагантный поступок
extravagantn//ý экстравагантный; ~é *šaty* экстравагантны шматы
extrém –у *m* экстрем, экстремность, крайность; *zachádzať do ~u* доходити до екстрému *ábo* крайности; *upadnúť do ~u* упасти до крайности
extrémist//a –у *m* экстреміста
extrémny екстремный; ~e *pázory* екстремны погляды
exulant –а *m* емігрант, вигнанець
exulantsk//ý емігрантський, вигнанецький
ezopsk//ý езоповський; інакшеповіджений; ~é *báiky* байки Езопа
ezoterický езотерічний, тайный
ezoterizm//us –у *m* езотерізм, тайность

F

f [f i ef] *neskl. s* 1 (*hláska a písmeno*) (латинське) ф *neskl. s*; *malé f* малé ф; *veľké F* велике Ф 2 *hud. fa neskl. s f-dur* фа мажор
fabrický *hovor.* фабричный, заводський; ~ *stroj* фабрична машина; ~ *kómin* фабричный комин; ~ *robotník* робітник фабрики *ábo* заводу
fabrik//a –у *ž hovor.* фабрика, завод; *pracovať vo ~e* робити во фабриці *ábo* в заводі
fabrikác//ia –ie *ž pejor.* фабрикація, виготовліня; ~ *rukopisov* фабрикація рукописів
fabrikant –а *m hovor.* фабрикант, заводський
fabrikát –у *m* фабрикат
fabrik//ovať –ује –ују *nedok. pejor.* фабриковати, виготовляти
fabul//a –у *ž* 1 приповідка, байка 2 *lit.* фábула; *románová* ~ фábула романа
fabulác//ia –ie *ž lit.* творіння фábулы, творіння дієвої основи
fabulárny *lit.* фábулный

fabulist//a — *m* приповідкарь, байкарь
fabulistik//a — *ž* розповідачське іскуство
fabull//ovat' — *uje* — *ujú nedok.* выдумовати, творити приповідкові дії
fabulový фабуловый
fác cit. бац
faciálny anat. лицный
fack//a — *ž* *hovor.* фάцка; *dat'*, *vylepiť* ~ дати або вліпити фάцку; *kúpiť*, *dať* *za* ~ *u* купити, продати за бáбку, за фάцку; *jasne ako* ~ *ясні як бóжий день*
fack//at' — *á* — *ajú*, **fack//ovat'** — *uje* — *ujú nedok. koho hovor.* бити по лицю, твáри кóго, дати фάцку кóму
facn//núť — *ne* — *nú dok. expr. koho* удáрити по лиці, твáри кóго, дати фάцку кóму
fáč — *a/-u m ľud.* óбвяз
fáč//ovat' — *uje* — *ujú nedok. ľud.* обвязовати, овивáти, перевязовати
fádn//y 1 нýдний, унывный, неінтерéсний, стереотíпний, єднотвáрний; ~ *obraz* нýдний óбраз; ~ *život* єднотвáрний або нýдний, стереотíпний живот; ~ *a krajina* єднотвáрна або похмýрна країна, похмурний пейзаж **2** невыразный, неясный; ~ *farba* невыразна фáрба
fafnrn//ok¹ — *ka m hovor. expr. kusók* (дачóго), здрап (*nánpuka*)
fafnrn//ok² — *ka m hovor. expr.* малá дитина, малятко, лялька
fagan — *a m hovor. pejor.* фáган, незбéдник, недóбра дитина, шкодливець
fagocyt — *u m biol.* фагоцít
fagocytóz//a — *ž* *biol.* фагоцítóза
fagot — *u m hud.* фáрот
fagotist//a — *u m* фaротíста
fach — *u m hovor.* фах, шпеціáлность, шпеціáлізáція, профéсія ж; *je od* ~ *u* тóтò є єгó шпеціáлізáція
fair [fér] **1** *neskl. prid.* чéстный, слýшний, порядний; ~ *človek* чéстный чоловік; ~ *hra* чéстна гра **2** *prisl.* чéстні, слýшні, як трéба; *to nie je* ~ *to* нечéстні
fajans//a — *ž* фаянса
fajansový фаянсóвый

fajčēn//ie — *ia s* куріня
fajčiar — *a m* куряч
fajčiar//eň — *ne ž* їзба про *ábo* для курячих
fajčiarsk//y курячий; ~ *salón* салóн для курячих; ~ *vozeň* вагóн для курячих; ~ *a súprava* прибóр для курячих
fajčiev//at' — *a* — *ajú nedok. opak. k fajčiť*
fajč//it' — *i* — *ia nedok. 1* кúрити; ~ *tabak, cigaretu* кúрити дугáн, цiгарéтлю; ~ *fajku* кúрити пипку; ~ *zakázané!*, *zákaz* ~ не кúрити!, кúрити заказáно! **2** *pren. expr.* кúрить ся, дымить (ся); *sopka* ~ *i* вулкáн дымить
fajčiv//o — *a s* *hromad.* дуганóвы виробкы; кúриво
fajk//a — *ž* **1** пипка (для куріня); *fajčiť* ~ *u* кúрити пипку **2** *nestoji ani za* ~ *u* *tabaku al. močky hovor.* не стоїть то áни за пипку дугáну або áни грóша
fajkár — *a v hovor.* куряч з пипкы, пипкарь
fajkový пипкóвый; ~ *tabak* пипкóвый дугáн
fajn *hovor. 1* *neskl. prid.* фáйн, дóбрый, приємний, приятельський; *to sú* ~ *chlapci* то суть дóбры хлóпці **2** *prisl.* фáйн, дóбрі, приємні, приятельскы
fajnot//a — *ž* *hovor.* фáйнóта, добрóта
fajnov//ý, fajn//ý *hovor. 1* (o *veci*) барз дóбрый, першоклáсний; ~ *á látka* першоклáсний матерiáл **2** (o *človeku*) дóброй, выберáной выховы; ~ *á spoločnosť* выберáна общность
fajront — *u m hovor.* фáйронт, час одпочiнку по робóті; *po* ~ *e* по робóті, во вóльнім часі
fajt//a — *ž* *hovor.* фáйта, порóда, плéмено
fakír — *a m* факiр, чародiйник
fak//la — *le ž* фáкля; *horieť ako* ~ горiти як фáкля; *horí ako* ~ (o *človeku*) він почервенiв, він вспыхнуv
fak'lonos — *a m 1* факелник, хто нóсить фáклю **2** *pren. bás* ~ *slobody* носитель слобóды
fak'lový факлёвый
fak//o — *a/-u m* кiнь (рýдой або ярджáвой сёрпстi)
faksimile *neskl. s* факсiмiле *neskl. s* тóчне наподобнiня, тóчна репродукция

faksimiln/ý, faksimilov/ý факсiмiлный, факсiмiле; ~é vydanie факсiмiлне видання
fakt¹-u m факт; historický ~ iсторичный факт; uvádzal' ~у приводити факты; týmto ~от тым сáмым

fakt² cit. hovor. (potvrzuje niečo) факт, тóчно, дiйсно; ~, tak to bolo факт, так i было
faktick/ý фактiчнi, дiйснi; ~ stav фактiчна сiтуацiя; ~á poznámka фактiчне примiчання
faktograf/ia ~ie ж фактографiя

faktografický фактографiчний; ~ opis фактографiчний опис

faktologick/ý фактологiчний, дiйсный, заложений на фактах; ~é štúdium выучiня фактiв

faktor¹-a m ведúчий; скупiярь; фáктор (zastar.) (в minorпáфii)

faktor²-a m 1 фáктор, дiятель; rozhodujúci ~ рiшáючий фáктор **2 mat.** фáктор; еднá из перемножованных величин

faktór/ia ~ie ж фактóрия

faktoriál ~u m mat. факторiál

faktový фактiчний, заложений на фактах; ~ materiál фактiчний матерiál, факты

faktúr/ia ~y ж обch. фактýра; zaplatiť al. vyrovnať ~u заплатити áбо вырiвняти фактýру

fakturác/ia ~ie ж обch. выписованя фактýр, фактурáция

fakturant ~a m фактурáнт, выписуючий фактýры

faktur/ovat' ~uje ~ujú nedok. фактуровáти, выписовати фактýры

fakult/ia ~y ж факýлта; právnická ~ юрiдична áбо правницька факýлта; lekárska ~ ме-дицинська факýлта

fakultatívny факултатiвный, неповинный; ~ predmet škol. факултатiвный предмет

fakultn/ý факýлтный; ~á schôdza факýлтне сходжiня áбо зiбраня

falan/ix ~gu m anat. фáлант

falc ~u m 1 lud. zastar. фалц, жóлобок, загнýта **2 typ.** фалц

falcovací typ. фалцовáчий; ~ stroj фал-цовáча машины

falc/ovat' ~uje ~ujú nedok. typ. фалцовáти; ~ noviny фалцовáти новинкы

fald ~u m falda ~y ž lud. фáлдa, склáдка

fal/oš ~še ж фалóшность ж, притвáрєваня с, неупрямость ж, фарiзєйство с

falošnic/ia ~e ж фалошнiця, неупряма женá, притвáрька, фарiзєйка

falošník ~a m фалóшник áбо неупрямый чоловiк, фарiзєй, закєрник

falošn/ý 1 фалóшный, неупрямый, притвóрюючий, фарiзєйский, закер-ницький; ~é oči фалóшны о́чи; ~ úsmev фалóшный ýсмiв **2** фалшовáный, кламливый, подводницький; ~é peniaze фалшовáны пiнязи **3 hovor.** фалшовáный, умелый; ~é vresko фалшовáна кiшеня; ~ vtrkoč фалшовáна кóса; ~é zuby умелы áбо вставáны зýбы **4** фалóшный; сказєный; несправный; ~ spев фалóшный спiв; mať ~ú predstavu o niečom máti неврiне áбо несправне представлiня о чiмсь

falšovan/ie ~ia s 1 фалшовáня **2** фал-зiфiкация

falš/ovat' ~uje ~ujú nedok. v rôzn. význ. фалшовáти, фалзiфиковáти nedok. dok.; ~ doklady фалзiфиковáти áбо фалшовáти докумєнты; ~ podpis фалшовáти пiдпис; ~ dejiny фалзiфиковáти iстóрию; ~ potraviny, víno фалзiфиковáти потравины, винó

falšovateľ ~a m 1 фалшовáтель м; ~ podpisu фалшовáтель пiдпису; ~ peniazi фалшовáтель пiнязей **2** фалзiфикáтор

falzet ~u m hud. фалцєт

falzetový фалцетóвый; ~ hlas фалцєт

falzifikác/ia ~ie ж фалзiфiкация, фал-шовáня; ~ listín фалзiфiкация áбо фал-шовáня докумєнтiв

falzifikát ~u m фалзiфикáт; наподобенина (выдавáна за originál)

falzifikátor ~a m фалзiфикáтор

falzifik/ovat' ~uje ~ujú nedok. dok. фал-зiфиковáти

fám/ia ~y ž фáма, слух; šíri sa ~ шырить ся фáма, хóдять слýхы; zlá ~ дурнá, глýпа слáва

famíl//ia –ie *ž hovor. zastar.* фамелия, родина

familiárn//y 1 фамелиярный; ~e *spôsoby* фамелиярны спóсобы, манэры 2 фамелийный, родинный

famózn//y *kniž.* знамый, визначный, популярный, хвалёный (*в отрицателнм значіні*); ~e *zákonu* хвалёны закóны

fanatický фанатічний; ~ *privrženec* фанатічний поклóнник, фанатік

fanatik –a *m* фанатік

fanatizm//us –u *m* фанатізм

fanatiz//ovat' –uje –ujú *nedok.* фанатізовати, приводити до фанатічного стáву

fanfár//a –y *ž hud.* фанфáра; *zazneli* ~y зазвучáли фанфáры; *slávnostné* ~y торжéственны фанфáры; *bez fanfár* без оголошіня, без крику

fanfarón –a *m* *kniž.* фанфарóн, хваленкáрь

fanfarónsky *kniž.* фанфарóньский, хваленкáрьский

fanfárový фанфарóвый; ~ *pochod* фанфарóвый марш

fánk//a –y *ž kuch.* пампúшка, крéпля

fant//a –y *ž hovor. expr.* фáнта, виртошіня, виртох, блазнівство

fantast//a –u *m* фантáста, фантазір

fantastick//ý 1 фантастічний; ~é *vidiny* фантастічны привіджіня; ~é *správu* фантастічны вістки 2 *expr.* фантастічний, звеличényй, огрóмный, необычáйный; ~é *rozměry* фантастічны рóзміры; ~é *sumy* фантастічны сýмы

fantastik//a –y *ž* фантáстика

fantastk//a –y *ž* фантазірка

fantáz//ia –ie *ž* 1 фантáзія, образотвóрность, представивость, імагінація; *bujná, živá* ~ буйна, живá фантáзія 2 *hud.* фантáзія

fantazír//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* 1 о čom фантáзіровати, думати о чім; выдумовати, творити *што* 2 блузнити (*в горячці*)

fantazm//a –y *ž* прізрак, ілúзія, віджіня, галуцінація

fantazmagór//ia –ie *ž* фантазмагóрія, прізрак, віджіня, резултáт фантáзії

fantóm –u *m* 1 фантóm, прізрак, привіджіня 2 *lek.* фантóm

fantómov//ý *lek.* фантомóвый; ~á *bolest'* фантómна бóлість, фантомный біль

fanúšik –a *m šport. slang.* прязнивець, фанúшік

far//a –y *ž* фáра, дім свящénика; *žít* на ~e жыти на фáрі, в дóмі свящénика; *ísť* на ~u іти на фáру, іти до дóму свящénика, іти к свящénикови 2 парафія • *najprv* ~u, *potom* Maru [*prisť.*] напéред поставити ся на нóгы, а пóтім уж женити ся

faraón –a *m* фараóн

farár –a *m* свящénик, піп

farárč//liti' –i –ia *nedok. hovor.* i **farár//ovat'** –uje –ujú *nedok. hovor.* быти свящénиком, священиковати

farárk//a –y *ž* 1 *hovor.* женá свящénика 2 свящénичка (евангелічна богослужытелька)

farársk//y свящénицький; ~e *povolanie* свящénицтво

farárstv//o –a *s* свящénицтво, сан свящénика

fár//at' –a –ajú *nedok.* 1 спущáти ся до шáхты 2 робити на шáхті 3 *hovor.* скóро крачáти, іти; понагляти ся

farb//a –y *ž* 1 фáрба; *svetlej, tmavej* ~y світлой, тмáвой фáрбы 2 фáрба; *olejová* ~ олиéва фáрба; *vodová al. akvarelová* ~ водóва áбо акварелóва фáрба, акварél 3 фáрба лиця áбо твáри; *má zdravý* ~u у нёго (у нёй) здорóва фáрба лиця áбо твáри 4 *kart.* фáрба 5 (*o farbe zvierat*) фáрба; *kôň hnedej* ~y кінь рúдой фáрбы áбо серсти 6 *odb.* тембр; *hrať všetkými* ~ami а) (*o veci*) переливати ся áбо грáти вшыткыми фáрбами дýгы; б) (*o človeku*) то червеніти, то блідніти; *mení* ~y *ako chameleón* він як хамелеóн, він чáсто мінять свої пóгляды; *vyjst' s* ~ou von, *priznať* ~u ростворити áбо отворити (свої) кáрты, робити отворení;

opisovať niečo ružovými ~ami описова-
ти щось ружовими фарбами; maľovať
niečo čiernymi ~ami малювати дашто
чорними фарбами; hájiť národné ~y
обгаювати честь країни (в *шпортових*
перемаганнях), представляти народні
фарбы

farbiac//i фарбачій; ~e látky фарбачі
матеріал

farbiar –a *m* фарбяр

farbiar//eň –ne *ž* фарбярня

farbiarsk//y фарбярський; ~a dielňa фар-
бярський цех; ~ priemysel фарбярський
промысел, фарбярська výroba

farbiarstvo//o –a *s* фарбярство, фарбяр-
ске ремесло, фарбярська výroba

farbič//ky –iek *ž mn. č. hovor.* фарбічки,
фарбяны церўзкы, блаївасы

farbist//ý 1 фарбистый, рознородой
фарбы, пестрый; ~á látka пестрый *або*
фарбистый матеріал; ~ župan пестрый
жупан 2 *pren.* фарбистый, колорітний,
світлий, прикладный, пестрый; ~ jazyk
колорітний *або* пестрый язык

farb//it' –i –ia *nedok.* 1 фарбити; малювати,
натурати; ~ látku na červeno фарбити
полотно на червено; ~ dlážku фарбити
підлогу *або* дилі; ~ si ruku малювати собі
гамбы 2 фарбити, малювати; líca jej –i
rumenes ей лица *або* тварь малює румя-
нець

farbiť sa –i sa –ia sa *nedok.* 1 фарбити ся
2 *hovor.* малювати ся; veľmi sa ~i *al.* maľuje
она міцно малює ся

farbitos//ť –ti *ž* 1 фарбистость ж; пестрость
2 *pren.* малевитость

farbiv//o –a *s* фарбиво, фарба; organické
~á орґанічны фарбива; krvné ~ *biol.*
гемоглобін

farboslepos//ť –ti *ž* фарбосліпость, дал-
тонізм

farboslepý фарбосліпый, не розлічуючий
фарбы; ~ člověk фарбосліпый чоловік,
далтонік

farbotlač –e *ž typ.* хромолітографія

farbotlačový typ. хромолітографічний; ~
obrázok хромолітографічний образок

farebn//ý 1 фаребный; ~ efekt фаребный
ефект; ~é odtiene фаребны одтінкы;
~á stupnica фаребна гама 2 фаребный,
фарбистый, пестрый; ~á látka пестрый
матеріал; ~é sklo фаребне скло; ~á sezuza
фаребна церўзка *або* фаребный блаївас;
~ film фаребный фільм 3 (*o človeku*)
фаребный; ~é obyvateľstvo фаребне
жытельство 4 малеванный, колорітний,
світлий, живый; ~é líčenie фаребне
пудровання; ~é kovy фаребны метáлы

farizej –a *m hist. aj pren.* фарізей, фа-
лошний, притворёвач

farizejský фарізейський, фалошний, при-
творючий; ~ úsmev фарізейський усмів

farizejstvo//o –a *s* фарізейство, фалош-
ность, притворёваность

farm//a –y *ž* фарма; hydinárska ~ птахофарма

farmaceut –a *m* фармацевт

farmaceutický фармацевтський; ~ prie-
mysel фармацевтський промысел

farmaceutik//a –y *ž* фармацевтика, фар-
мація

farmaceutk//a –y *ž* фармацевтка

farmác//ia –ie *ž* фармація, фармацевтика;
ísť na ~iu *hovor.* поступити на фар-
мацевтичну факўлту

farmakológ –a *m* фармаколог

farmakológ//ia –ie *ž lek.* фармакологія

farmakologický фармакологічний

farmár –a *m* фармáрь

farmárč//it', farmár//it' –i –ia *nedok. hovor.*
фармарити, быти господарём фармы;
робити на фармі

farmársky фармáрьський

farmový *príd. k farma*; ~ zootechnik, зоо-
тэхнік, зоотэхнік фармы

farničk//a –y *ž* церьковничка

farník –a *m* церьковник

farmos//ť –ti *ž* фара, фарность

farsk//ý фарський; ~ kostol фарська
цёрков; ~ úrad фарський уряд; ~á zá-
hrada фарський сад

faryngálny *anat.* фарінгáльний, гытáнный
faryngitid//a –у ž *lek.* фарінгітіда, запаління
 гытáна

faryn//x –гу *m anat.* гытáнь

fasád//a –у ž фасáда

fasádnik –а *m stav.* фасáдник; робóтник,
 рóбячий фасáдны робóты

fasádny *p.* **fasádový**

fasádov//ý фасáдóвый; ~á stena фасáдóва
 стінá

fascik//el –la *m* фасцікел

fascin//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 фасціновáти; очарóвувати/очаровáти,
 зачаровáти, заклинáти; підмáнєвати/
 підманити; ~ pohľadom підманити áбо
 гіпнотизовáти пóглядом; ~ovala ho svojou
 krásou онá очаровáла єго свóєв красóтòв

fas//ovat' –ujť –ujú *nedok. dok. hovor.* фа-
 совáти, достáти/доставáти **1** доставáти/
 достáти як порцію **2** *prep.* доставáти/
 достáти, зарабатяти/заработити; ~oval za-
 uchá достáв/зарабив позаўха

fašiang//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor. 1*
 справляти мясопýст **2** *prep. žart.* ніч не ро-
 бити, лінєшыти і забавляти ся, лайдачіти

fašiangov//ý мясопýстный; ~á zábava
 мясопýстна забáва; ~ týždeň мясопýстный
 тыждень

fašiang//y –ov *m pomn.* мясопýст, тріóда

faširk//a –у ž *kuch.* фашірка

fašír//ovat' –uje –ujú *nedok. kuch.* молóти
 мясо

fašist//a –u *m* фашістаfašistický фа-
 шістьський; ~ režim фашістьський рéжим

fašizác//ia –ie ž фашізáція

fašizm//us –u *m* фашізм

fašiz//ovat' –uje –ujú *nedok.* фашізовáти

fašiz//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.*
 фашізовáти ся

fatalist//a –u *m* фаталіста

fatalistický фаталістичный

fatalistk//a –у ž фаталістка

fatalit//a –у ž фатáльность

fatálny фатáльный, осúдный; ~ omyl фа-
 тáлна áбо осúдна хыба

fatamorgán//a –у ž фатаморгáна, галу-
 ціна́ція

fát//lum –a *s kniž.* фáтум, дóля, óсуд

faul –u *m šport.* фáул

faun//a –у ž фáуна

favorit –a *m* фаворіт *aj šport.*

favoriz//ovat' –uje –ujú *nedok. koho, čo*
 фаворизовáти, быти наклонным кóму,
 чóму

fáz//a –у ž **1** фáза, фáзис, етáпа; vyvinová
 ~ фáза рóзвитку **2** *odb.* фáза; prvá ~
 mesiaca *astron.* пёрша фáза мiсяця; tuhá,
 kvapalná ~ твердá, текýча фáза

fazet//a –у ž *odb.* фазéта, фазéтка

fazón//a –у ž **1** фазóна, фóрма; стриг,
 мóдел *m*; šaty modernej ~у шмáты мóдной
 фазóны **2** (*na kabáте, blúze*) фазóна,
 óтвор; nemá (to) ~у *hovor.* (тото) не мать
 фазóну

fázov//ý *odb.* фазóвый; ~ uhol *el. tech.*
 фазóвый ўгол; ~á rýchlosť *fyz.* фазóва
 скóрость

fazu//a –e ž фасóля

fazu//nisk//o –a *s* фасолёвиско, пóле
 фасóлі

fazu//ovitý фасолёвитый

fazu//ov//ý фасолёвый; ~ struk фасолёвый
 стру́чок, стручок фасóлі; ~á polievka
 фасолёва пóливка

febrilný *lek.* фебрі́льный, горячковитый,
 зимні́чный, тряшкóвитый; ~ stav
 горячковитый став

február –a *m* фебруáр

februárový фебруарóвый

federác//ia –ie ž федерáция; odborová ~
 федерáция профсоюзів

federalist//a –u *m* федераліста

federalistický федералістський

federalizác//ia –ie ž *polit.* федералізáция

federalizm//us –u *m* федералізм

federálny федерáльный

federatívny федератівный; ~ štát
 федератівна держáва

fedr//ovat' –ujť –ujú *nedok. koho, čo hovor.*
 протезовáти; охрáнєвати, хранити; držať

ochrannú ruku *nad kým, čím* máти охоронну
руку *над кым, чим*
feér//ia -ie ž *div.* феєрія
feérick//ý *div.* феєрічний; ~á hra феєрічна
песа
fejton -u *m* фельєтон
fejtonist//a -u *m* фельєтоніста
fejtonistický фельєтонный; ~ štýl фе-
льєтонный штїл
fehdonový p. fejtonistický
felčiar -a *m* *hovor.* фелчар
felčiark//a -y ž *hovor.* фелчарка
felčiarsky *hovor.* фелчарський
felčiarstvo -a *s* фелчарство
feminín//um -a *s* *gram.* 1 жєньскый род 2
назывник *або* субстантїв жєньского рѳда
feminist//a -u *m* фємїніста, приклонник
фємїнізму
feministický фємїністїчний, фємїністський
feminizm//us -u *m* фємїнізм
fenický фєнікійскый
fenig -a *m* фєніг (*пїнязь*)
fenik//el -la *m* *bot.* фєнікель
feniklový *príd. k* **fenikel**; ~ čaj фєніклѳвый
чай
fénix -a *m* *myt.* фєнікс
fenol -u *m* *chem.* фєнол
fenológ//ia -ie ž *biol.* фєнолѳгія
fenologický *biol.* фєнолѳгїчний
fenolový *chem.* фєнолѳвый
fenomén¹ -u *m* *odb.* фєномєн, яв, зявіня,
чѳдо
fenomén² фєномєн (*о чоловіку*), нео-
бычайный
fenomenálny феноменальный; ~ človek
феноменальный чоловік, феномен
ferb//l'a -le ž *kart. slang.* фєрбля (*гра*
в карты)
ferb//l'ovat' -uje -ujú *nedok. kart. slang.*
фєрблєвати, грати фєрблю
ferc -u *m* *hovor. zastar.* фєрц
ferc//l'ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. zastar.*
фєрцовати
feriálny *zastar.* фєріальный; ~ deň фе-
ріальный *або* вольный день

fér//lie -ii *pomn. zastar.* канїкулы, фєрїї
pomn.; вольны (од учїня) днї
ferit -u *m* 1 *tech.* фєріт 2 метеорїт
(*складajúчий ся із желїза*)
ferman -u *m* 1 фїрмáн 2 *hovor.* рѳсказ,
наряджїня
ferment -u *m* *chem.* фермент
fermentác//ia -ie ž *chem.* ферментация
fermentačný *chem.* ферментачный, фер-
ментативный; ~ proces ферментативный
процєс, процєс ферментации
fermentatívny p. fermentačný
fermentový *chem.* ферментѳвый
fermež -e ž фєрмеж *m*
fermežov//ý *príd. k* **fermež**; ~ náter
фермежѳвый нáтер; ~á farba фермежѳва
фáрба; фáрба, розрїджена фєрмежом
feromagnetický *fyz.* феромагнетїчний;
~é látky феромагнетїчны спѳїня
feromangán -u *m* *tech.* феромáргáнецъ
fertilít//a -y ž плодѳрѳдность, плодови-
тость ж, урѳдность
ferilitnosť *p. fertilita*
fertilný плодѳрѳдный, урѳдный
fertuch//a -y ž *lud. zastar.* фáртух
feru//l'a -le ž *zastar.* пáлїчка, прут (*копрѳв*
карають, бють ученикѳв); *byť* pod ~
быти в стрѳгости виховованным; *držať*,
mať niekoho pod ~lou стрѳго вихововати
дакѳго, стрѳго дозерáти на дакѳго
festival -u *m* фєстївáл; *hudobný, divadelný*
музыкáльный, театрáльный фєстївáл;
filmový ~ кїнофєстївáл
festivalový фєстївалѳвый; ~ film фєстї-
валѳвый фїлм
festón -u *m* фєстѳн
festónov//ý фєстѳновѳый; ~á výzdoba
фєстѳновá окрáса, декорация
feš *hovor.* 1 *ndskl. príd.* рѳскѳшный,
елєфáнный, шѳв(м)ный, вкѳсный,
фєшáцькый; ~ klobúk вкѳсный, фєшáцькый
кáпан 2 *prísł.* рѳскѳшні, шѳв(м)ні, вкѳсні; ~
sa obliekať елєфáнтні, вкѳсні облікáти ся
fešáck//y *hovor. príd.* фєшáцькый, фран-
тѳвскый, шѳв(м)ный, елєфáнный; ~e

spôsobu фронтóвскы або феша́цкы
спóсобы, манэры

fešácky² *prisl.* феша́цкий, фронтóвский
fešák – *a m hovor.* 1 фешак, фронт, швігак 2
гавалірі, мілий, поклóнник (дівчату)

fešand//a – *y ž hovor.* фешáнда, швігáчка;
красóтка

fešn//ý *hovor.* фешный, золотый, при-
повідкóвый; ~ á žena фешна женá; ~
klobúčik фешный кáлап

fetiš – *a m kniž.* фетіш

fetišist//a – *u m* фетішіста

fetišistický фетішістьский

fetišizác//ia – *ie ž kniž.* фетішізácія
(збóжнёваня осóб або предмéтів)

fetišizm//us – *tu* фетішізм

fetišiz//ovat' – *uje – ujú nedok. kniž.* фетішізовáти

feudál – *a m* феодал

feudalistický феодалный; ~ štát феодална
держáва

feudalizm//us – *u m* феодалізм

feudáln//y феодалный; ~e zriadenie
феодалный строй; ~a spoločnosť фео-
дална óбщность; ~a šľachta феодалне
дворянство, феодална аристократія

feud//um – *a s hist.* фео́д, лéно

fez – *u m* фес, фэ́ска

fff, fffú *cit.* 1 (napodobňuje zvuk pri
odfukovaní) уф 2 (vyjadruje opovrhnutie) фу

fi, fí *cit.* 1 (vyjadruje opovrhovanie) фí, фу;
fí, aký hnus! фу́й, якýй гнус 2 (vyjadruje
prekvapenie) ох, ой; fí, aká hmla! ох, якá
гмла 3 (napodobňuje hvízдание) фí, фí

fiak//ler – *a m zastar.* фіáкер, коч

fiakrist//a – *u m zastar.* 1 majiteľ fiakra ма-
їтель фіáкра, кóча 2 kočiš на fiakri кóчiш
на фіáкри

fialk//a – *y ž* 1 фіáлка 2 *pren. expr.*
префіkáнець, гýнцут; dobrá ~ дóбра фі-
áлка, дóбрый префіkáнець

fialkastý фіалóвый, лилóвый

fialkov//ý фіалкóвый; ~á vôňa фіалкóвый
зáпах, зáпах або аро́ма фіáлок

fialov//iet' – *ie – ejú nedok.* фіалóвити, стано-
вити ся фіалóвым або лилóвым

fialový фіалóвый, лилóвый
fiasck//o – *a s* фіáско *neskl.* неýспiх, крах;
utrieť ~ потерпіти фіáско

fib//er – *a m odb. tech.* фібра

fibrín – *u m lek.* фібрін

fibrínový *lek.* фібрíновыи

fibróm – *u m lek.* фібрóм

fibrový *odb. tech.* фібровый

fibróz//a – *y ž lek.* фібрóза

fibul//a – *y ž* 1 *anat.* малá берцóва кість 2
фібула, прячка

fič//at' – *í – ia nedok.* 1 фічáти, (мі́чно) дýти;
свисті́ти; vieter ~í вітор свистить 2 *expr.*
уганяти або перелеті́ти зо свистом;
свисті́ти; guľky ~ia кýльки свистять або
лем так фічáть

fičúr – *a m pejor.* фічур, фешак, фронт,
швігак

fičúrsky¹ *pejor. prid.* фічúрьский, фран-
тóвский, феша́цкий; выпараджéный,
выфінчений

fičúrsky² *prisl.* фічúрьскы, фронтóвскы,
феша́цкы; je ~ oblečený він при-
франтив ся, выфінтив ся, выпарадив
ся, выфічури́в ся або він выфінчено
облечéный

fideist//a – *u m* фідейста

fideistický фідейсті́чний

fideizm//us – *u m filoz.* фідейізм

fidlik//at' – *ájú nedok. pejor.* 1 підли́кати
(на гу́слях i т. п.) 2 čo незру́чні струга́ти,
кра́яти, рі́зати, підли́кати

fidlikovat' p. fidlikat'

fifi *neskl. s hovor. expr.* бы́стрость,
хапáвость, рóзум; mať, nemať ~ (на нє́що)
мáть, не мáть рóзум (на даштó)

fifik – *a m hovor. expr.* 1 хітрак, префіkáнець,
шпекулáнт 2 бы́стрый, вынаходливый,
остроумный, інтелігéнтный, вті́пный чоловiк

fifik//a – *y ž hovor. expr.* фигель, фінта,
префіkáность, хітрость, лєсть; íst' на
niekoho s ~ou їти на дакóго з фінтов або
префіkáностей

fiflen//a – *y ž, fiflenk//a* – *y ž pejor.* фіфлéна,
фіфлénка, парадні́ця, мóдниця

fig//a –у ž **фи́га** (плід), **фиго́вник** (струм); **dostať** (drevenú *al.* borovú) ~у *hovor.* достáти **фи́гу** борóву; **ukázať** ~у *hovor.* указáти **фи́гу**; ~у (borovú, drevenú)! **фи́гу!** (борóву)!

fig//el' –*la m hovor.* **1** **фи́гель**, жарт, втіп; підфук, префіка́нсть, глупость; **vystrájať al. robiť** ~*le* **выстра́яти** áбо **робити** **фи́гли**, глупости; **шали́ти** **2** **лесть**, **клям**; *v tom je* ~ *ту є* **яка́сь** **лесть**; **ženský** ~ **же́ньська** **вынаходли́вость**

figliar –*a m 1* **фи́глярь**, **втіпка́рь**, **гунцут** **2** **хітрак**, **кляма́рь**, **префіка́нець**

figliark//a –у ž **1** **фи́глярька**, **втіпка́рька**; **2** **кляма́рька**, **префіка́нка**

figliarsky¹*príd.* **фи́глярьський**, **втіпка́рьський**, **гунцу́тський**; **подво́дницький**; ~ **rohľad** **подво́дницький** **по́гляд**

figliarsky²*prísł.* **по-фи́глярьськи**, **по-втіпка́рьськи**, **по-гунцу́тськи**; **по-подво́дницьки**; ~ **sa usmievať** **по-подво́дницьки** **усміва́ти** **ся**

figliarstv//o –*a s 1* **фи́глярьство**, **дурно́та**, **гунцу́тство**; **махи́нація** **2** **подво́дництво**, **префіка́нсть**, **хітрость**, **рафіно́ваность**

figl//ovat' –*uje –ujú nedok. hovor.* **1** **фигле́вати**, **жартовáти** **2** **дурачі́ти**, **робити** **гунцу́тства**, **выстра́яти**

figovník –*a m bot.* **фиго́вник**, **фиго́вий** **струм**

figový **фиго́вий**

figúr//a –у **1** **фі́гу́ра**, **со́ха** **2** *pren.* **ба́бка**, **піша́к** **3** *v rôzn. význ.* **фі́гу́ра**; **komická** ~ **комі́чна** **фі́гу́ра**; **šachové** ~у **шахо́вы** **фі́гу́ры** **4** *lit.* **фі́гу́ра**; **образ**; **персона́ж**; **rečnícka** ~ **реторі́чна** **фі́гу́ра** **5** (*v tanci*) **фі́гу́ра**, *na neskl. s*

figuráln//y *v rôzn. význ.* **фі́гурний**; ~*a* **ozdoba** **фі́гурне** **украші́ня**; ~ **tanec** **фі́гурний** **та́нець**; ~*e* **maliarstvo** **фі́гурне** **маля́рство**

figurant –*a m 1* **помі́чник** **землемі́ра** **2** (*herec*) **фі́гура́нт**, **шта́тіста** **3** (*tanečník*) **фі́гура́нт**

figurín//a –у ž **фі́гурина**, **мане́кін(ка)**

figúr//a –у ž **1** **фі́гу́рка**, **со́шка** **2** *pren.* **ба́бка**, **піша́к** **3** *šach.* **фі́гу́рка**; **šachové** ~ **шахо́вы** **фі́гу́рки**

figur//ovat' –*uje –ujú nedok.* **1** **фі́гурова́ти**; ~ *ako majiteľ domu* **фі́гурова́ти** **як** **маіте́ль** **áбо** **rázda** **до́му** **2** **фі́гурова́ти**, **споминáти** **ся**, **назывáти** **ся**; ~ *v zoznamе* **фі́гурова́ти** **áбо** **споминáти** **ся** **в** **списку**

fiha, fiha *cit.* **1** (*vyjadruje neprijemný pocit*) **ой**, **ох**; **ух**, **фу**; ~, **aká spara!** **ох**, **як** **спáрно!** **2** (*vyjadruje prekvapenie*) **ух**; **но**; ~ *to je* **prekvapenie!** **то є** **áле** **преквaпíня** **áбо** **неочéкованость**

fik//at' –*á –ajú nedok. expr.* **фню́кати**; **всхли́повати**

fikavý **фню́ка́вий**; ~ **plač** **фню́каня**; **всхли́пованя**

fikc//ia –*ie* **ж** **фі́кція**

fikot –*u m expr.* **фню́каня**; **всхли́пованя**; **перерывáний** **плач**

fiktívny//y **фі́ктівний**, **фі́нго́ваний**, **кля́мний**; ~*a* **dohoda** **фі́ктівне** **соглаші́ня**

fiktus –*a m hovor. expr.* **префіка́ний**, **гунцу́тський**, **рафіно́ваний** (*чолові́к*)

fikus –*u m bot.* **фі́кус**

filagór//ia –*ie* **ж** **алта́нок**, **бесі́дка**

filantrop –*a m* **філа́нтро́п**, **добродите́ль**, **благотво́рячий** **чолові́к**

filantrop//ia –*ie* **ж** **філа́нтро́пія**, **гу́ма́нность**

filantropický **філа́нтропі́чний**, **гу́ма́нний**

filantropizm//us –*u m* **філа́нтропі́зм**, **до́бродите́льство**, **гу́мані́зм**

filatel//ia –*ie* **ж** **філа́телі́я**, **філа́телі́зм** **2** *zastar.* **філа́телі́ський** **склеп**

filatelist//a –*u m* **філа́телі́ста**

filatelistický **філа́телі́ський**; ~ **spolok** **о́бщность** **áбо** **спóлок** **філа́телі́стів**

filc –*u m lud.* **фі́лц**, **су́кно**

filcový **фі́лцо́вий**, **сукéнный**; ~ **klobúk** **фі́лцо́вий** **ка́лап**

filé *neskl. s kuch.* **фі́ле** *neskl.*

filharmón//ia –*ie* **ж** **фі́лгармо́нія**; **фі́лгармо́нічний** **орхе́стер**

filharmonický **фі́лгармо́нічний**

filharmonik –а *m* філгармонік, музыкант
філгармонічного орхестра
filiač//ia –ie *ž* 1 філіація, одношія,
залёжность 2 *práv.* родинны одношія
дітэй к родичам
filiaľk//a –у *ž* 1 філіял, (філіяльне) одділіня;
~ múzea філіял музея 2 *cirk.* філіял
церьковной общіны
filiaľn//y філіяльний; ~ *závod* філіяльний
завод
filigrán –а *m* 1 філігран 2 *odb.* філігран,
водовый знак (*na nápiři*), пресвітка на
пáпíři
filigránsk//y філігранський, філіграновый;
~а *práca* філігранська робота; ~а *postava*
pren. мініатюрна або дрібна фігу́р(к)а
filip –а *m žart.*: má ~а мати філіпа, у не́го
голова є на плеча́х, мати го́ловку
filipik//a –у *ž* філіпіка, досвідчуюча речь,
атакуюча реч
filist//er –ра *m* філістер; обывáтель, міщан
з конзерватíними на́выкамі
filistersk//ý філістерський; обывá-
тельський; ~á *obmedzenosť* філістерська
або обывáтельскойка о́граниче́ность
filistín –а *m žart.* префіка́нець, клама́рь,
лишкач
film –у *m* філм 2 кінофілм, філм;
celovečerný, krátky ~ ціловечерний,
короткий філм; *farebný* ~ фаре́бный
філм; *dokumentárny* ~ документáрный
філм; *kreslený* ~ мултіпліка́чний або
кресле́ный філм, мултіфілм; *premietať* ~
переміта́ти філм 3 кіно, кінемато́графія
filmár –а *m* філма́рь
filmársk//y *príd. k filmár;* ~а *prax*
філма́рьська пра́ктика в кіні або в кі-
номато́графії
filmárstv//o –а *s* кіномато́графія
filmovac//í філму́ючий; ~ *přístroj* філму́ючий
апа́рат; ~а *kamera* філму́юча каме́ра або
кінокаме́ра
filmovan//ie –а *s* філмова́ня
film//ovat' –у́је –у́ју *nedok.* філмовáти
1 *koho, čo (nakrúcať film)* накруча́ти

кінофілм *o kím, čím*; ~ *opera* філмовáти
опе́ру 2 (*hrať vo filme*) гра́ти во фі́лмі
filmov//ý філмовый; ~ *atelier* кіноштудія; ~
herec кіноа́ртиста; ~ *režisér* кінорежисёр;
~é *umenie* кіноіску́ство; ~é *predstavenie*
філмо́ве предста́вліня, кіносеа́нс; ~á
hudba кіному́зыка
filodendron –у *m bot.* філодендрон
filológ –а *m* філолог
filológ//ia –ie *ž* філоло́гія; *slovenská,*
románska ~ славя́ньска, рома́ньска філо-
ло́гія; *klasická* ~ класі́чна філоло́гія
filologický філоло́гічний
filologičk//a *ž* філоло́гічка
filozof –а *m* 1 філозо́ф 2 *hovor.* студе́нт
філозо́фской фа́култы
filozof//ia –ie *ž* 1 *v rôzn. význ.* філозо́фія;
antická ~ а́нтічна філозо́фія; *životná*
~ філозо́фія жы́вота 2 філозо́фска
фа́култа; *zapísať sa na* ~у записáти ся на
філозо́фску фа́култу
filozoficko-historický філозо́фско-істо-
рі́чний
filozofick//ý філозо́фський; ~ *smer* фі-
лозо́фске напра́вліня; ~ á *fakulta* філо-
зо́фска фа́култа
filozofk//a –у *ž* 1 філозо́фка 2 студе́нтка
філозо́фской фа́култы
filozof//ovat' –зје –у́ју *nedok. hovor.*
філозо́фовáти
filt//er –ра *m* фі́лтер; *elektrický* ~ *el. tech.*
еле́ктрі́чний фі́лтер; *svetelný* ~ сві́тло́вый
фі́лтер
filtrabilný *odb.* фі́лтру́ючий ся; ~ *vírus*
фі́лтру́ючий ся ві́рус
filtrác//ia –ie *ž* фі́лтра́ція, фі́лтровáня
filtračn//ý фі́лтра́чний; ~ *papier* фі́л-
тра́чний па́пірь; ~é *zariadenie* фі́лтра́чне
заря́джіня
filtrát –у *m odb.* фі́лтра́т
filtrovací фі́лтру́ючий
filtr//ovat' –у́је –у́ју *nedok.* фі́лтровáти;
очи́щáти; ~ *vodu* фі́лтровáти або очи́щáти
во́ду
filtrovateľný p. filtrabilný

filtrový фільтровый

filumenist//a –u m філуменіста

Fín –a m Фін

finále *neskl.* s фіна́л; postúpiť do ~ *šport.* поступити до фіна́лу; ~ *opery* фіна́л опери

finalist//a –u m *šport.* фіналіста, учасник фіна́льних перемага́нь

fináln//y 1 *hud.* фіна́льний, кінце́вий; ~ *akord* фіна́льний акор́д 2 *filoz.* телеологі́чний; ~a *veta gram.* підрядне речі́ня ці́ли; ~e *spojky gram.* злу́чники ці́ли

finálový *šport.* фіна́льний; ~ *zápas* фіна́льне стрі́тнұ́тя

financ –a m *hovor.* 1 покла́дник, ка́сір 2 цо́льник

financ//ie –iі ž *romn.* 1 фіна́нції *romn.*; štátne ~ держа́вны фіна́нції 2 *hovor.* фіна́нції *romn.* пінязі́, гро́шы *romn.*, сре́дства; *ne* má́m na to ~ не ма́м на то́то фіна́нці́в *ábo* сре́дств

financ//ovat' –uје –uју *nedok.* фіна́нцова́ти; ~ *stavby, závod* фіна́нцова́ти будова́ня, заво́д

finančnictv//o –a s фіна́нчництво

finančník –a m фіна́нчник

finančn//ý фіна́нчний; грошо́вий, піняж-ний; ~ *kapitál* фіна́нчний ка́піта́л; ~á *kríza* фіна́нчна крі́за; ~á *rotos* фіна́нчна по́міч; ~é *prostriedky* піняжны сре́дства; ~é *ťažkosti* фіна́нчны *ábo* піняжны тяж-кості

finčin//a –y ž фі́ньський язы́к

fines//a –y ž ємность, одті́нок, ню́анс, дробно́сть

fingovan//ý фі́нгований; фало́шний, предстераний; ~á *dohoda* фало́шна дого́да; ~ *útok* фі́нгована ата́ка; ~ *účet* фало́шний у́чет

fing//ovat' –uје –uју *nedok.* 1 фі́нгова́ти, сіму́лова́ти; ~ *smrt'* фі́нгова́ти сме́рть 2 фало́шова́ти; ~ *účty* фало́шова́ти у́чты

finiš –u m 1 *šport.* фіні́ш; *nasadiť* ~ фіні́шовати 2 *pren. hovor.* фіна́л, розв'язка

finiš//ovat' –uје –uју *nedok. šport. aj pren.* фіні́шовати

finítny: ~ *tvar slovesný gram.* особна фо́рма часосло́ва

Fínk//a –y ž Фінка

finský фі́ньський

fint//a –y ž *šport.* фі́нта; 1 *технічна гра,* легке погына́ня 2 (*v šerme*) фі́нта, кла́мне погына́ня, фі́нгований выпа́д 3 *pren.* лєсть, кла́мный ма́нєвр

fint//it' –i –ia *nedok. expr.* фі́нтити, паради-ти, нарядні обліка́ти

fint//it' sa –i sa –ia sa *nedok. expr.* фі́нтити ся, парадити ся, франтити ся

fintivý *expr.* фі́нтівый, фі́чу́рьський, швіра́цький, парадный

fiol//a –y ž *odb.* фіо́ла

firemn//ý фіре́мний; ~á *rečiatka* фіре́мна пе́чатка; ~á *značka* фіре́мна ети́кета; ~ *zoznam* фіре́мный списо́к; ~á *tabuľa* фіре́мна та́бличка

firm//a –y ž 1 фі́рма; *obchodná* ~ склепо́ва фі́рма 2 *hovor.* та́бличка, виві́ска (*фі́рмы*)

firn –u m фі́рн, зледова́тий сні́г

firnajz –u m *lud.* фі́рна́йз

firnajzový *príd. k* **firnajz**

fis *neskl. s hud.* фа *neskl. s* **fic**

fistul//a¹ –y ž *lek.* фі́сту́ла

fistul//a² –y ž *hud.* фі́сту́ла, фалце́т, висо́кий тонкий го́лос

fistul//ovat' –uје –uју *nedok. dok. lek.* фі́стулова́ти; *robiti/zrobiti* фі́стулу

fiškál –a m *hovor.* 1 *адвока́т* 2 *pren.* фі́шка́ль, прешіба́нець, незбе́дник, га́лган; *hovori ako ~ a)* гово́рить як попи́сани́м, *vyrečni* гово́рить; б) він кру́тить *ábo* хітра́чить

fiškálk//a –y ž *hovor.* фі́шка́лька

fiškálsky *príd. hovor.* фі́шка́льський, *адвока́тський*

fiškus –a m 1 *zastar.* *адвока́т; проку́рато́р* 2 *hovor.* прешіба́нець, префіка́нець, хітра́к

fištrón –u m 1 *zastar.* *рыбаче са́ло* 2 *hovor. žart.:* *má ~y* ма́ть го́лову на плеча́х, він то́му (до́бри) розу́мить

fit *príd. neskl. slang.* в (до́брій) фо́рмі (*o uhoпpмoвцєвu i m. n.*)

fit' *cit.* фі, фі-фі, фіте

fit'firít' — *a m* *hovor. iron.* вітрополох
fix *príd. hovor. neskl.* фіксний, тырвальный; ~
 plat фіксний плат
fixác/lia — *ie ž v rôzn. význ.* фіксація, фіксована
fixačný *fol.* фікса́чний
fixatív — *u m odb.* фіксатів
fixáž — *e ž 1 odb.* фіксовання, фіксація **2 fol.** фікса́ж, устано́влєвач
fixír — *u m hovor.* **1** фіксатів, устано́влєвач **2 (nástroj)** фікса́тор
fixírovací **1** фіксі́руючий, устано́влюючий **2** фікса́жний, устано́влюючий
fixír//ovat' — *uje —ujú nedok. dok. 1 um.* фіксовати; ~ *kresbu* фіксовати рі́сунком **2** малєвати те́хніков розпо́рошования або пу́лверіза́ції фарб **3 len nedok. koho** *zastar.* прямо по́зерати до тва́ри, упе́рти зрак на да́кого, фіксовати ко́го
fixíř//ovat' — *uje —ujú nedok. hovor. expr. 1* кла́мати, підводи́ти (*при гри в ка́рты*) **2** выкру́човати ся (од о́дповіді), выгynáти ся (о́дповідности)
fixn/lý **1** фі́ксний, стабі́льний, немі́нний; ~á сена фі́ксна або стабі́лна ціна́; ~ plat стабі́льний, єдна́кий за́робок; ~ kapitál основний ка́пітал **2** неодстúпний, неодбитный, втерáвий; ~á idea втерáва, неодбитна іде́я
fix//ovat' — *uje —ujú nedok. dok. 1 odb.* фіксовати, упевнёвати/упевняти; ~ *obvázom* фіксовати об́вязом **2** фіксовати, регі́стровати, записовати/записа́ти, отмі́чати/отмі́тити, закрє́слєвати/закреслити **3 len nedok. koho** упе́рто по́зерати ся, запо́зерати ся на ко́го, переко́лєвати о́чами ко́го
fjord — *u m* фіо́рд
fjordovitý фіо́рдовитый; ~ *breh* фіо́рдо-
 витый бе́рег
fjordov/lý фіо́рдовый; ~á zátoka фіо́рдова
 за́тока
flád/ler — *ra m* взо́рка, вы́крес (*на зрі́зі де́рева*)
fládr//ovat' — *uje —ujú nedok.* на́подобнёвати, імі́товати вы́крес де́рева

flagellant — *a m 1* фла́гелáнт, член себетрі́з-
 нительской се́кты **2** сексуáлні ухылный
flagellantizmus *p.* **flagellantstvo**
flagelantský фла́гелáнтський, сексуáлні
 ухылный
flagellantstv//o — *s* фла́гелáнтство, себе-
 трі́знительство, сексуáлне ухылництво
flajst/ler — *ra m hovor.* пля́йстер; *dat' al.*
nalepit' ~ на піє́що дати *áбо* налі́пити пля́й-
 стер на да́штó; скры́ти недоста́тки да́чого
fl'ak — *u m hovor.* **1** фля́к, п'я́тнó; *mastný* ~
 масне́ п'я́тнó **2** заплáта, за́платка, плáтка;
 на ~и на мі́сці, ту же, одра́зу (же), на тот
 же мі́г, не роздúмуючі; *vyhodit'* niekoho на
 ~и вы́гнати да́кого без роздúмовання *áбо*
 не роздúмуючі
flákač — *a m hovor. pejor.* фла́кач, по-
 ва́лєвач, лі́нєх, дареба́к
flák//at' sa — *a sa —ajú sa nedok. hovor.*
 фла́кати ся, ту́ляти ся, ули́вати ся,
 пова́лєвати ся, дареба́чити, поне́віре́вати
 ся (без робо́ты)
fl'akaty, fl'akavy *hovor.* фляка́тый, покры-
 тый фля́ками
flakón — *u m* флако́н, фля́шча на па́рфін
fl'ak//ovat' — *uje —ujú nedok. čo hovor.*
 плáтати *што*, нашива́ти плáтки на *што*;
 ~ *šaty* да́вати плáтки на шма́ты
Flám — *a m* Флама́н —ця
flám — *u m hovor.* фла́м, гуля́ня; *isť* на ~ іти
 на фла́м, гуля́ня, заба́вляти ся
flámčin//a — *y ž* флама́нський язы́к
flamend/ler — *ra m hovor.* крі́кун, лумп, фла-
 мовáч
Flámek//a — *y ž* Флама́нка
flám//ovat' — *uje —ujú nedok. hovor.* фла-
 мовáти, заба́вляти ся, гуля́ти; лумповáти
flámsky флама́нський
flanc — *u m hovor.* пара́да, ро́скош; *robiť* ~
 робити пара́ду, парадити ся, франтити
fl'andr//a — *y ž vulg.* фля́ндра, побеглі́ця
flanel — *u m* фла́нел
flanelový фла́неловый
flárk//a — *y ž ľud. pejor.* прода́вачка на пля́ці,
 база́рі

f'ask *cit.* фляск, бац, бум, бух
f'as(k)/núť –не –nú *dok. koľo, komu expr.* фляснути, бухнути, ударити ко́го по тва́ри; дати фа́цку, за́ухо ко́му
f'áš//a –е *ž 1* фляшка; vínová, pivová ~ вино́ва, пивова́ фляшка *ábo* фляшка од вино́, пива; roľná ~ кўпач; vypiť ~и vína выпити фляш-ку вино́ **2** ба́нька, фляшка; ~ на zaváranie фляшка на заваря́ня; leydenská ~ *el. tech.* лейде́ньска ба́нька; chovať dieťa na ~i *hovor.* кормити ді́тину з фляшкы; má rád ~и лю-бить за́глянути до фляшкы
f'áška *p.* f'áša
f'áškovitý фляшковитый, на́помина́ючий по фо́рмі фляшку
f'áškov//ý фляшко́вый; ~é sklo фляшко́ве скло; ~é pivo *hovor.* фляшко́ве пиво
f'ášový *p.* f'áškový
f'áštičk//a –у *ž zdob.* фляшочка, флако́нчик
flauš –и *m* флавш
flaušový флавшо́вый; ~ kabát флавшо́вый ка́бат *ábo* зимник
flaut//a –у *ž* фла́вта
flautist//a –и *m* фла́втіста
flaut//ovať –ује –ују *nedok. hovor.* фла-товати, гра́ти на фла́вті
flautový флавто́вый
flebitid//a –у *ž lek.* флебі́тіда, запалі́ня жыл
flegm//a –у *ž* фле́гма, флегма́тичность
flegmatick//ý флегма́тичний; ~ človek флегма́тичний чолові́к, флегма́тик; ~á rovaňa флегма́тичний ха́рактер
flegmatik –а *m* флегма́тик
flegmatizm//us –и *m* флегма́тизм, флег-ма́тичность, легкова́жність, холо-нокро́вність
flegmón//a –у *ž lek.* флегмо́на; запалі́ня бунько́вой *ábo* клі́точной тка́ні
flektivn//y *lingv.* флекти́вный, флекти́руючий; ~е jazyku флекти́вны *ábo* флекти́руючі язы́ки
flex//lia –іе *ž 1 lek.* флексу́ра, огну́тя **2** *gram.* флє́ксія, закончі́ня
flexúr//a –у *ž geol.* флексу́ра
fľač//lik –іка/-ка *m zdob.* фля́чик

fľačk//y –ов *m mn. č. (j. č. fľačik) kuch.* фля́чки, макаронóвы вы́робкы (*в фо́рмі ква́драти́кы*)
flask//ať –а –ajú **flesk//ať** –а –ajú *nedok. hovor. expr.* фля́скати, бити, ударя́ти когось по тва́ри, дава́ти за́ухо ко́му
fling//núť –не –nú *dok. čo komu expr.* флі́ннути; ударити по тва́ри ко́го, дати за́ухо ко́му
flink *cit.* флі́нк, бац, бух, шля́п; ~ mu zaucho ба́ц є́му за́ухо
flinknúť *p.* flingnúť
flint//a –у *ž hovor.* флі́нта, пўшка; hodiť ~ do žita зложити *ábo* шма́рити пўшку; zavesiť ~и na klіnes одказа́ти ся од своі́х за́мірів, спустити рў́ки
flintov//ý: ~é sklo *tech.* опти́чне, оловна́те скло, флі́нт
firt –и *m* флі́рт
firt//ovať –ује –ују *nedok.* флі́ртовати
flit//er –ра *m* флі́тра, пє́рла; vyšíť ~ami вышы́тый пє́рлами, флі́трами
flóbertk//a –у *ž* фловбе́ртка
f'lochál//ne –нів *m pomn. hovor. expr.* о́чі, о́калі
f'loch//ať –а –ajú *nedok. expr. na koho, čo* позера́ти ско́са, ко́сом, бо́ком, нешув(м)-ні
f'loch//núť –не –nú *dok. expr. 1 na koho, čo* попозера́ти ся ско́са, зашкў́лити **2** не-уцтиво, гру́бо пові́сти, одрі́зати, одрубати
flór –и *m* флор; кре́п
flór//a –у *ž* флора́; arktická ~ аркти́чна флора́
florentínsky, florentský флоренти́ньский, флорє́нтський; ~ dukát *hist.* флорє́нтський дукáт; ~ klobúk же́ньський соломя́ный ка́лап з шыро́кими(-ыма) кри́сами
floristik//a –у *ž* флорі́стика
flórový флоро́вый; кре́по́вый, із кре́пу; ~é rančuschy флорóвы панчо́хы
floskul//a –у *ž* пуста́ *ábo* зафарбе́на *ábo* шўв(м)на фра́за
flot//a –у *ž* флоті́ла; vojnová, obchodná ~ воє́ньсько-мо́рьска, торго́ва флоті́ла; vzdušná ~ возду́шна флоті́ла
flotác//lia –іе *ž tech.* флота́ція

flotačný флотачный; ~ filter флотачный фільтер

flotátor –a *m tech.* флотатор, флотачна машина

flotilla –y *ž* флотіла

flox –u *m bot.* флокс

fluid *p. fluidum*

fluid/um –a *s 1* улітаюча текучість **2 kniž.** флуїд(ы)

fluktuác/ia –ie *ž* флуктуація **1** погынання; колысання; переміщення; ~ сіеп колысання цін; ~ obyvatel'stva переміщення жителя; ~ pracovných síl флуктуація робочої сили

fluktuant –a *m* флуктуант, перелітавець (*o robítnikovi*)

fluktuovat' –uje –ujú *nedok.* флуктувати, часто міняти місце роботи, часто пере-ходить з єдної роботи до другої

fluór –u *m chem.* флуор, світложовтий плін; хемічна значка F

fluorescenc/ia –ie *ž fyz. chem.* флуоресценція, світелкування

fluorescenčný *fyz. chem.* флуоресценчний; флуоресціючий, світелкований

fluoresk/ovat' –uje –ujú *nedok. fyz.* флуорескувати, світелкувати, видавати теплову енергію; petrolej, mäso ~uje нафта, мясо флуорескує

fluviáln/ly *geol.* флувіальний; нанесений (ріків), наносний; ~e náposy річні наносы, наносы ріки

fňukáč –a *m hovor.* фнюкач, плаксош, бідакарь; гундрош, шомрош

fňuk/at' –á –ajú *nedok. expr. 1* фнюкати, плакати **2 prep.** фнюкати, бідакати; гундрати, шомрати, поносовати ся

fňukavý *expr.* фнюкавий, плаксивый

fňukot –u *m expr.* фнюканя, шомраня; плач, наріканя

fób/ia –ie *ž 1 lek.* фобія **2** одпоровання с, ненависть ж

fhn [fn], **fén** –u *m 1* вітор **2 odb.** фен

fokáln/ly *lek.* фокальний, фокус, місце наказливості; ~e ložisko місце наказливості

fokus –u *m 1 fyz. geom.* фокус **2 lek.** місце наказливості

fokusovlý *fyz. geom.* фокальний, фокусний; ~á vzdialenosť фокусна віддаленість

fól/ia –ie *ž* фолія; hliníková ~ алюмінієва фолія

foliant –u *m* фоліант

fóll/io –ia *s 1* фоліо *neskl. s* пів гάρку (*formát nápiря*) **2** фоліо *neskl. s* (*в учтовницькій книзі*)

fóliový фоліовый

fóliový² на пів гάρку, фоліовый

folklór –u *m* фолклор

folklorist/ia –u *m* фолклоріста

folkloristik/ia –y *ž* фолклорістика

folklórny фолклорный

fón –u *m fyz.* фон

fonác/ia –ie *ž lingv.* фонация

фонаčný *lingv.* фоначный

fond –u *m 1* фонд; reňazný ~ піняжный фонд; mzdový ~ фонд заробку; neosobný ~ неособный фонд **2** фонд, резервы, zásoby; krmovinový ~ кормовы резервы; archivne ~у архівны фонды; základný slovní ~ основный словниковый фонд; myšlienkový ~ богатство думок; hlasový fond голосовый фонд

fondán –u *m* фондан (*сорта цукерників*)

fondánovlý фондановый; ~é cukríky фондановы цукерники

fondový фондовый

foném/ia –y *ž lingv.* фонема

fonematický *lingv.* фонематичный

fonémický *p. fonematický*

fonetick/ý фонетичный; ~á transkripcia фонетична транскріпція

fonetik –a *m* фонетик

fonetik/ia –y *ž* фонетика

foniatr/er –ra *m lek.* логопед

foniatr/ia –ie *ž lek.* логопедія

fonický *lingv.* фонічний, звуковий

fonograf –u *m* фонограф

fonografický фонографічний

fonograf/ovat' –uje –ujú *nedok. odb.* фонографувати, записувати при помічі фонографа

fonogram — *m* фоногра́м
fonológ — *a m* фоноло́г, фонетіста
fonológ//ia — *ie ž lingv.* фоноло́гія
fonologický *lingv.* фоноло́гічний; ~ systém
 фоноло́гічна сісте́ма

fonomet//er — *ra m* фономе́тер, звукомір
fon//ovat' — *uje — ujú nedok. dok. odb.*
 висло́влєвати/висловити *ábo* выдава́ти/
 выда́ти зву́ки; артікуло́вати

fontán//a — *y ž* фонтана́

fór — *m hovor.* фор; ви́года, перева́га; *mať*
 ~ ма́ти перева́гу, ви́году; *dať* ~ да́ти фор
forehand [forhend] — *m šport.* у́да́р спра́ва
 (*v ténici*)

form//a — *y ž v rôzn. význ.* фо́рма; *okružlej*
 ~у о́крүгло́й фо́рмы; *stratiť* ~у стра́ти-
 ти фо́рму; *vládna* ~ фо́рма правлі́ня;
 ~у *myslenia, vedomia* фо́рмы мы́шлі́ня,
 усвідо́млі́ня; *básnická ~ lit.* поеті́чна фо́рма;
odlievacia ~ фо́рма на одлива́ня; *tortová* ~
 то́рто́ва фо́рма; *podat'* *prístupnou* ~ou об-
 я́сни́ти до́ступно́в фо́рмов; *zachovávať* *isté*
 ~у до́тримова́ти о́преде́лені́ фо́рмы; *byť*
vo ~e a) šport. бу́ти во фо́рмі; б) бу́ти во
 фо́рмі, ма́ти до́бры́й де́нь; *prísť do ~ šport.*
 при́йти до фо́рмы; *výst' z ~y hovor.* ви́йти
 з фо́рмы; бу́ти не в фо́рмі; (*len*) *pre ~u*
 (*urobiť niečo*) про фо́рму

formác//ia — *ie ž ekon.* форма́ція; *spo-*
ločensko-ekonomická ~ о́бщностно-еко-
 номі́чна форма́ція

formalin — *m* формалі́н

formalinový формаліно́вий

formalist//a — *m* формалі́ста

formalistický формалі́стичний, форма-
 лі́стський; ~é *umenie* формалі́стичне
 іску́ство

formalit//a — *y ž* формалі́нність; *spoločenské*
 ~у о́бщностны́ формалі́нності, усло́вності

formalizm//us — *m* формалі́зм

formálne *prisl.* 1 формалі́нний, з формалі́ного
 бо́ку; ~ *bezchybný* формалі́нний бесхы́бный 2
 формалі́нний, по фо́рмі

formáln//y *v rôzn. význ.* формалі́нний;
 фо́рє́мний; ~а *stránka veci* формалі́на

сто́ро́на ді́ла; ~а *logika filoz.* формалі́на
 ло́гіка; ~ *dôkaz* формалі́нний до́каз; ~а
žiadosť формалі́нне заявлі́ня; ~е *prijatie*
 формалі́нне *ábo* холо́дне при́яття

formant — *u m lingv.* форма́нт, формо-
 тво́рний еле́мент

formát — *m 1* форма́т; ро́змір; *veľký, malý*
 ~ вели́кий, ма́лий форма́т 2 значі́ня,
 форма́т; *vedec svetového* ~у учє́ний
 світово́го значі́ня *ábo* форма́ту, учє́ний
 зо світо́вым ме́ном

formotvorný *odb.* формотво́рний; ~ *proces*
 формотво́рний процє́с

formovací *odb.* формую́чий, слү́жачий на
 формова́ня; ~ *stroj* формую́чий станок

formovač¹ — *a m* формова́ч

formovač² формую́чий станок

formovačka//a — *y ž* формова́чка

formovan//ý формова́ний, ма́ючий шү́в(м)
 ну фо́рму; *rekne ~é ruky* шү́в(м)ні
 формова́ны рү́ки

form//ovat' — *uje — ujú nedok. 1 čo odb.*
 формова́ти *што*, придава́ти фо́рму
чо́му; ~ *sochu* формова́ти со́ху 2 *koho, čo*
 формова́ти, вихо́вовати, витва́ряти; ~
osobnosť формова́ти о́собність

form//ovat' sa — *uje sa — ujú sa nedok.*
 формова́ти ся, вихо́вовати ся, витва́ряти
 ся

formovateľný *odb.* формую́чий, формо́вий
 (*взодьний на формова́ня*)

formul//a — *y ž v rôzn. význ.* фо́рмула

formulác//ia — *ie ž* формуло́ва́ня

formulár — *a m* бланке́та; *vyplniť* ~ *vy-*
 пов-
 нити бланке́ту

formul//ovat' — *uje — ujú nedok.* формуло́вати;
 ~ *otázky* формуло́вати вопро́с

fornier — *a m hovor.* фоне́ра, ді́га

fornier//ovat' — *uje — ujú nedok. hovor.*
 фонерова́ти, ді́говати, окле́євати ді́гов

fornierový *hovor.* фонеро́вий, ді́го́вий

fornír, fornírovat', fornírový p. fornier,
fornierovat', fornierový

forot//a — *y ž hovor.* за́соба; *mať vo ~e* ма́ти
 в за́собі; *odložiť do ~y* одло́жити до за́со́би

forsir//ovať –uje –ujú *nedok. hovor. koho*, čo форсіровати, упередноствіяти, підпорівати; ~ priemysel форсіровати розвиток промислу

forš//ňa –ne ž *ľud.* фёршта, груба дошка або дочка

foršus –u *m hovor.* преддавок, залога на дашто

forte *prisl. hud.* фёрте

fortepian//o –a *s zastar.* фортепіано

fortiel' –a *m hovor.* фёртель, фігель, спосібність

fortifikác//ia –ie ž фортифікація, опевніня

fortifikačný фортифікачний, опівнючий

fortifik//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* опівняти/опевнити, будувати опевніня

fortissimo *prisl. hud.* фортіссімо

fortún//a –y ž *kniž.* фортюна, о́суд, (спіне) щастя

fór//um –a *s hist. aj pren.* фóрум *m*, óрган, інштитуція; *medzinárodné* ~ меджі-наро́дний фóрум; *verejné* ~ об́щностный фóрум, об́щность

fór//ly –ov *m mn. č. hovor.* фóры; *robiť* ~ робити фóры, *vykrúčovати ся*, *угына́ти ся*, *ухы́лєвати ся*, *выгваря́ти ся*

fosfát –u *m chem.* фосфа́т

fosfátov//ý *chem.* фосфато́вый; ~é *hnojivá* фосфато́вы гно́йва

fosfor –u *m chem.* фóсфор

fosforečnan –u *m chem.* сі́ль фóсфорной кі́слоты, фосфа́т

fosforečn//ý *chem.* фóсфорный; ~á *ky-selina* фóсфорна кі́слотá; ~é *hnojivá* фосфорнокі́слы гно́йва

fosforescenc//ia –ie ž *fyz.* фосфоресце́нція

fosforesk//ovať –uje –ujú *nedok.* фос-форесковати, світелковати в тмі

fosforit –u *m min.* фосфори́т

fosforový *chem.* фосфоро́вый

fosgén –u *m chem.* фосге́н

fošňa *p. foršňa*

foťel –a *m hovor.* (мя́кє) крэ́сло

foťelk//a –y ž *hovor.* (мя́кє) крэ́сло

foť/liť –í –ia *nedok. hovor.* зніма́ти, фото-графова́ти

foťk//a –y ž *hovor.* фóтка, фотогра́фія

fotoamatér –a *m* фотоамате́р

fotoamatérsky фотоамате́рский; ~ *krúžok* фотоамате́рский кружо́к, кружо́к фотоамате́рів

fotoaparát –u *m* фотоапара́т

fotoateliér –u *m* фотоате́льєр

fotobunk//a –y ž *tech.* фотоелеме́нт

fotočlán//ok –ku *m tech.* фотоелеме́нт

fotoelektrický фотоелектри́чный

fotofób//ia –ie ž *lek.* фотофо́бія, світлобо-язливість, страх зо сві́тла

fotogenický фотоге́нічний

fotogénny *p. fotogenický*

fotograf –a *m zastar.* фотогра́ф

fotograf//ia –ie ž фóтка, фотогра́фія; *farebná* ~ фаре́бна фотогра́фія; *letecká* ~ еро́планова фотогра́фія; *umelecká* ~ худо́жня фотогра́фія

fotografick//ý фотогра́фічний; ~á *komora* фотогра́фічна каме́ра; ~á *snímka* фо-тогра́фія

fotografist//a –u *m* фотогра́фіста

fotograf//ovať –uje –ujú *nedok.* фото-графова́ти, зніма́ти; *dať sa* ~ дати фотогра́фова́ти ся

fotogrametr//ia –ie ž *odb.* фотограме́трія

fotogrametrický *odb.* фотограме́тричний

fotogravúrl//a –y ž *typ.* фотогра́вюра

fotochéml//ia –ie ž *chem.* фотохе́мія

fotochemický *chem.* фотохе́мічний

fotokomor//a –y ž *tech.* фотокаме́ра

fotokóp//ia –ie ž фотоко́пія

fotomet//er –ra *m fyz.* фотоме́тер

fotomontáž –e ž фотомо́нтаж

foťón –u *m fyz.* фотóн

foťops//ia –ie ž *lek.* фотоп́сія

fotorelé *neskl. s tech.* фоторе́ле *neskl. s*

fotoreportér –a *m* фоторепо́ртєр

fotosenzibilit//a –y ž *lek.* фотосе́нзібіліта, чу́тливость на сві́тло

fotosfér//a –y ž *fyz.* фотосфе́ра

fotosyntéz//a –y ž *biol.* фотосі́нтез

fototerap//ia –ie ž *lek.* фототе́рапія, лі́чіня сві́тлом

fototrop//ia –ie *ž chem.* фототропія
fototropizm//us –u *m odb.* фототропізм
fototyp//ia –ie фототіпія
fox –u *m* фокс, фокстрот
foxteriér –a *m* фокстерьер
foxtrot –u *m* фокстрот
foyer [foájé] –u [foájéru] *m* фое *neskl. s*
fragilit//a –y *ž*, **fragilnos//t'** –ti *ž lek.*
 ламавость, крэгкость
fragilný *lek.* ламавый, крегкий
fragment –u *m* фрагмент, урывок; ~ budovy
 фрагмент будовы; rukopisný ~ фрагмент
 або урывок рукопису
fragmentárny фрагментарный, урывчатый
frajer –a *m* 1 *hovor.* фрайр, мілий, курізánt,
 гавалір, залётник 2 *rejor.* фічур, швігак,
 франт
frajerč//it' –i –ia *nedok. hovor.* фрайрчіти,
 курізовати, ходити або бігати або
 залітовати за жєнами
frajerin//a –y *ž hovor. rejor.* фраєрина;
 фічурство, швігáцтво, парáда; strúhať
al. sekať ~u стругáти або сечі фраєрину,
 парáду; вытяговати ся в чім пєред кым
frajerk//a –y *ž hovor.* фрайрка, міла,
 міловáна, любá; mať ~u máти фрайрку або
 міловáну
frajerkár –a *m hovor. rejor.* фрайркош,
 сукнічкарь, залётник, бáба (о мýжови)
frajerský *hovor.* фрайрьский, фрáнтовский,
 фічурьский, фешáцький, парадный
frajerstv//o –a *s hovor.* 1 сукнічкарьство,
 залетничество 2 фічурство, швігáцтво,
 фрайрство
frajl//a –y *ž hovor. zastar.* 1 дівча, слобóдне
 дівча, дівка, фрáйла 2 гувєрнáнтка,
 виховáтелька
frajtl//er –ra *m zastar.* фрáйтер; слобóдник
frak –u *m* фрак; dostať на ~ *al. ro* ~u быти
 покара́ным
frakcl//ia –ie *ž polit. chem.* фракція
fraccionár –a *m* фракціонáрь
fraccionársky фракціонáрьский, розби-
 вáцький
fraccionárstv//o –a *s* фракціонáрьство

frakčn//ý 1 *polit.* фрáкчний; ~á skupina
 фрáкчне груповáня 2 *chem.* фрáкчний;
 ~á destilácia фрáкчна дєстілáція
frakový фрáковый
fraktúr//a¹ –y *ž lek.* фрáктурá, зломєнина
fraktúr//a² –y *ž typ.* фрáктурá
francovk//a –y *ž hovor.* франкóвка,
 мєнтолóвый шпíритус
francúz –a *m tech. slang.* французький
 ключ; розвóдный ключ
Francúz –a *m* Францúz
Franzúzkl//a –y *ž* Францúзка
francúzsk//y французький; ~a literatúra
 французька літератúра; ~ klúč фран-
 цúзький ключ; ~e šaty святóчне облєчíня;
 ~e zemiaky *kuch.* французькы або
 запікáны бандýрки (з яйцями i колбáсов)
francúzštin//a –y *ž* французький язык
franfor//ce –ov *m mn. č. (j. č. ~ec) expr.*
 кусóк, фáлаток; roztrhať на ~ ростóргати
 на кускы або фáлаткы
frank –u *m* франк (пíняжна єдєниця)
franko prísl. obch. фрáнко-; ~ vagón фрáн-
 ко-варóн
frank//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 франковáти; ~ list франковáти письмо
frankov//ý франковый; ~á mìnca франкóва
 мінца
františkán –a *m* франтішкán, франтіш-
 кáнець
františkánskl//y франтішкáньский; ~ kláštor
 франтішкáньский монастырь
frapantný *kniž.* чýдный, заражáючий,
 огрóмлюючий, необычáйный; ~ rozdiel
 заражáючий рóзділ
frap//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. kniž.*
 зарáжовати/заражáти, чýдовати ся
fras –a *m hovor. expr.* фрас, чорт; bodaj ťa ~
 vzał! бодáй бы тєбе фрас або чорт взяв!
 kieho ~! якóго фрáса!, якóго чóрта!, на
 якóго фрáса або чóрта!
frašk//a –y *ž* фрáшка *aj pren.;* комєдія
fraškár –a *m* 1 фрашкарь, áвтор фрáшки 2
 выкóнаватель рóлі в фрáшкi 3 жартóвник
fraškovitý фрашковитый, жартівливый

frát/ler –ra *m* мона́х

fráza –y ž **1** фра́за *aj hud.*; bombastické ~у выумелкованы фразы **2** *lingv.* фразеологічне словоспо́ня, фразеологізм

frazéológ/lia –ie ž *lingv.* фразеоло́гія

frazéologick/lý *lingv.* фразеологі́чний; ~ *slovník* фразеологі́чний словник; ~é *spojenie* фразеологічне спо́ня, фразеологізм

frazér p. frázista

frázist/la –u *m* фразіста

frázistický фразісті́чний

frázistik/la –y ž фразісти́ка

frázovitý фразови́тый; выумелкованы́й; надуманы́й; ~á *reč* порожня *reč*

frcl/nút' –ne –nú *dok. expr.* брызгну́ти, пыркну́ти

frcl/nút' si –ne si –nú si *dok. hovor.* фыркну́ти собі; на́пити ся, опити ся, підна́пити ся, опяні́ти

frč/lať –í –ia *nedok. expr.* **1** фырча́ти, уга́няти, ле́тити, не́сти ся **2** одліта́ти, літа́ти

frčk/la –y ž **1** *expr.* фырчка *aj pren.*; *dať* ~u *do nosa* да́ти фырчку до но́са **2** *hovor. voj.* зві́здочка

frčkár –a *m expr.* вітрополо́х, по́яше́нець; фічу́р, швіга́к, се́кач, франт

frčkl/ovat' –uje –ujú *nedok. s kým hovor. expr.* жарто́вати, за́гравати ся, у́тяговати собі з ко́го

fregat/la –y ž фрега́та

frekvenc/ia –ie ž **1** частото́ність **2** на́вщівова́ність ж **3** (*na ulici*) (улі́чний) рух; *velká* ~ вели́кий (улі́чний) рух **4** робо́тний час; змі́на; *jednoduchá, dvojité* ~ робо́та на є́дну, дві змі́ны **5** *fyz.* фрекве́нція, частото́ність

frekventačn/lý: ~é *vysvedčenie* фреквента́чне сві́дє́тельство, потве́рджє́ня о на́вщівності (*škóly i m. n.*)

frekventant –a *m* фреквента́нт, у́чащий ся (уче́ник, сту́дє́нт); ~i *vojenskej školy* фреквента́нты а́бо у́чащі ся воє́ньско́й шко́лы, учі́лища

frekventatntk/la –y ž фреквента́нтка, уче́ниця, сту́дє́нтка; у́чаща ся

frekventatívny *gram.* многокρά́тний

frekventatív/um –a *s gram.* многокρά́тне часосло́во

frekventovan/lý фреквентова́ний, ча́стий, на́вщівлє́ваний, о́живє́ний, ру́шний; ~á *ulica* о́живє́на у́лиця

frenetický надхну́тий, одушевлє́ний, бурли́вий; ~ *potlesk* бурли́вий а́плавз

frenéz/ia –ie ž **1** бурли́ве надхну́ти **2** *lek.* зури́вість, прýдкість, здича́вість

frenológ –a *m* френоло́г

frenológ/ia –ie ž френоло́гія

frsk/la –y ž фрє́ска

frskár –a *m* маля́рь, ма́люючий фрє́ски

frsk/o' –a *s* фрє́ско (*легке́ вовня́не по́лотно*)

frsk/o' –a *s zastar.* фрє́ска

frskovitý фрє́скови́тый, фрє́сковый

frskov/lý фрє́сковый; ~á *technika* те́хніка фрє́ско́вого ма́лярства, фрє́ско́ва те́хніка

freudizm/lus [frojd-] –u *m* фро́йдізм

froudov/lec [frojd-] –ca *m* фро́йдовець

fréz/la –y ž *tech.* фрє́за, фрє́зерна маши́на

frézár –a *m* фрє́зарь

frézovací фрє́зовачи́й; ~ *stroj* фрє́зова́ча маши́на

frézovač p. frézár

frézovačk/la –y ž *tech.* фрє́зова́чка, фрє́зерна маши́на

frezovan/ie –ia *s tech.* фрє́зова́ня

fréz/ovat' –uje –ujú *nedok.* фрє́зовати

frézový фрє́зовый

frfl/lať –e –ú *nedok. expr.* **1** фырфля́ти, ви́рчати, гу́ндрати, ду́драти, шо́мрати **2** (*pri vareni*) врі́ти, кы́пити, бу́лькати

frfl'avý *expr.* шомра́вий, гу́ндравый, ду́дравый, фырфля́вий

frfloš –a *m expr.* шо́мрош, гу́ндрош, ду́дрош, фырфлє́ш

frfot –u *m expr.* **1** шо́мраня, гу́ндрання, ду́драння, фырфля́ня **2** (*pri vareni*) врі́ня, кы́піня, бу́льканя

frfol/tať –se –cú *nedok. expr.* **1** шо́мрати, гу́ндрати, ду́драти, фырфля́ти **2** *rejoz.*

тáрати, трепáти, молóти (глúпости) **3** (*pri varení*) вріти, кыпіти, бўлькати
frikatívl/a –у ž *lingv.* фрікатівний або тёртый, констріктивний звук
frikatívny *lingv.* фрікатівний, тёртый, констріктивний
frikcl/ia –ie ž *odb.* тріня (од тёрти), ростерáня
frikčný *odb.* фрікчний, трéный, ростерáный
frivolít//a –у ž **frivolnos//t'** –ti ž фривольность, нескрómность, двосмысёлность, неморáльность, невязáность
frivolný фривольный, нескрómный, двосмысёлный, неморáльный, невязáный
fríz//a –у ž *stav.* фріза
frizér –а *m zastar.* рóлич
frizérk//a –у ž *zastar.* рóличка
frizúr//a –у ž *hovor.* фрізúра, ýчес
frk –у *m hovor.* фырк; жарт, анекдóта, втiп
frkan//ý стрікáный, точковáный; ~á látka стрікáне, точковáне полóтно
frk//at' –а –ajú *nedok.* **1** пырскати, брыскати, покрóплёвати; ~ воňavkou брыскати пáрфіном **2** одлітáти, одскáковати; triesky ~ajú тріскы одлітáють áбо одскáкують **3** фыркати (*о кони*)
frk//núť –не–nú *dok.* **1** брызнути **2** одлетіти, одскóчити; iskra ~la іскра одлетіла **3** *expr.* утечі, змізнати, здúхнути, шыгнути **4** čo, чоho *expr.* підшмáрити, приложити **5** фыркнути (*о кони*)
frmol –у *m hovor.* фырмол, пóплах; згон, гýргай; robiť ~ робити пóплах
frnd//a –у ž *nár. expr.* парадніця, франтíха; фіфлéна
frnd//it' sa –i sa –ia sa *nedok. nár. expr.* парадити ся, ціфровáти ся; франтити
frnduľa *p. frnda*
frndž//at' –i –ia *nedok. expr.* уганяти, летіти, не́сти ся (зо свистом)
frng *p. frnk*
frng//at' –á –ajú *nedok. expr.* уганяти, ле́тiти, не́сти ся (зо свистом)
frng//núť –не–nú *dok. expr.* **1** (скоро)выскóчити, підскóчити, прискóчити **2** утечі, здúхнути
frniak –а *m pejor.* носиско, великий ніс

frnk cit. шымык
frnk//at' –á –ajú *nedok. expr. hovor.* фнюкати, бідáкати, квілити, нарікáти, плáкати
frňúz –а *m pejor.* **1** баюса (*у зéірям*) **2** ніс
front –у *m 1 v rôzn. význ.* фронт; одist' на ~ одыити на фронт; ideologický, kultúrny ~ идеологічний, културный фронт **2** *hovor.* фасáда; ~ domu фасáда дóму **3** *hovor.* фронт, зáступ; stát' vo ~е стояти в зáступі áбо фрóнті
frontál –у *m zastar.* фасáда (*будóвы*)
frontáln//y **1** *v rôzn. význ.* фронтáльный; ~ útok фронтáлна áбо чéлна атáка; ~а časť budovy фронтáлна часть будóвы, фасáда; ~а oblačnosť meteor. фронтáлна óблачность **2** *lek.* чéльный; ~а kosť чéлна кість
frontispic//e [-tyspis] –у *m typ.* фронтіспіс
frontón –у *m stav.* фронтóн
frontov//ý фронтóвый; ~á línia лінія фрóнту; ~ vojak фронтóвый вóяк
froté *neskl. s odb.* фрóте; uterák ~ утерáк фрóте, фрóте утерáк
frotír *hovor. p. froté*
frotírovaný фротіровáный, мохнáтый
frotír//ovat' –ује –ују *nedok. hovor.* обтерáти, робити обтерáня (*утерáком*)
frotírový фротіровый, мохнáтый; ~ uterák фротіровый утерáк
ffí, fffí *cit.* шымы́
fruktifikác//ia –ie ž *kniž.* фруктіфікація, зурóднёваня; схосновáня
fruktifik//ovat' –ује –ују *nedok. dok. kniž.* зурóднёвати/зуроднити, выужывáти/выужыти
fruktóz//a –у ž *chem.* фруктóза
frýgick//ý фрігі́йський; ~á čiarka фрігі́йска чáпка
ftizeológ –а *m lek.* фтізеóлог
fuč *cit. hovor.* фуч, гет; peniaze sú ~ пінязі фуч; všetko je ~ вшытко пропáло
fuč//at' –i –ia *nedok. expr.* **1** дúти; свищáти; выти; vietor ~i вітор дує áбо свище **2** фучáти, тяжко дыхати; ~ od námahy фучáти од намагáня

fučk//a –y ž *nár.* фу́чка

fuf//nat' –ne –nú *nedok. pejor.* 1 фу́фняти, говорити но́сом 2 бормотати, говорити незрозуміло, говорити собі по́під ніс

fufnavý *pejor.* фуфнявий; ~ člověk фуфня-вий чоловік; ~ hlas фуфнявый го́лос

fufniak –a *m pejor.* фуфнявий чоловік

fúg//a –y ž *hud.* фу́га

fuj *cit.* фуй, тьфу

fujak –a *m* буря, фуявіця

fujar//a –y ž фуяра (*наро́дный дере́вяный дыха́тельный інструме́нт*)

fujarist//a –u *m* фуяриста; музикант, граючий на фуярі

fujar//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* фуяровати, грати на фуярі

fujavic//a –e ž фуявіця, задуява

fujazd//it' –í –ía *nedok. expr.* біжати, уганяти, летіти, уфуяздити

fujha *cit.* фуй-га, фуй, тьфу

fuk¹ *cit.* 1 фук, шмык, скоч 2 клоп, бац; ~ tu po hlave бац ёму по го́лові; to mi (mu, jej ...) je ~ я (ёму, ей...) на то́то ка́шлю, є мі фук

fuk² –a *m hovor.* фук, пінязі, гро́шы; nemám ani ~a не мам а́ни фу́ка, гро́ша

fúkací дихо́вий; ~ hudebný nástroj дихо́вий музика́льний інструме́нт

fúkač –a *m* ви дувач; ~ skla выдувач скла

fúkan//á –ej ž *odb.* фука́на, фу́каний да́мский ўчес

fukár –a *m lud.* фу́кач

fúk//at' –a –ajú *nedok. v rôzn. význ.* фу́кати, ду́ти, завияти; вітор фу́кати а́бо ду́є; ~ horúci polievku фу́кати на горячу по́ливку; ~ flaše *tech.* ду́ти а́бо выдува́ти флашкы; vieme, odkiaľ vietor ~a зна́ме, одкы вітор ду́є а́бо фу́кати

fúk//at' sa –a sa –ajú sa *nedok. expr.* 1 заде́рати ніс, задава́ти ся, притваря́ти ся а́бо робити ся ва́жним 2 *bezpredm. i na koho* ду́ти ся, злостити ся; ~a sa на м́на він зло́стить ся на ме́не

fuk//núť –ne –nú *dok. hovor. expr.* 1 *koho, komu* уда́рити, б́хнути ко́го 2 зду́хнути, уте́чі; скры́ти ся

fúk//nuť –ne –nu *dok.* 1 заду́ти, ду́ти, поду́ти (*o vímpi*) 2 поду́ти, ду́ти; выдыхну́ти; ~ niekomu dym rovnou do tváre ды́хнути ды́м пря́мо дако́му до тва́ри

fukol//tat' –se –cú *nedok. expr.* фуча́ти, задыха́ти ся, одфу́ковати

fuksl//ia –ie ž *bot.* фу́ксія

fukslín –u *m odb.* фу́ксін

fuksl//o –a *m lud.* кинь, пес ярджа́вой се́рсти

fuky *p.* **fuk²**

fúl//at' –a –ajú *nedok. expr.* ба́брати, забабра́ти ся, фу́ляти; чма́рати, ча́рбати

fumig//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. koho,* čo íгнорова́ти, підці́нєвати, опове́ргати, погы́рдати, не зве́ртати ува́гу на ко́го, *што*

fuňat' funí funia *nedok. expr.* 1 фуча́ти, вдыхова́ти, одфу́ковати; тяжко ды́хати 2 уганя́ти, леті́ти, не́сти ся (*зо свистом*)

fundament –u *m* 1 *zastar.* осно́ва, су́те-вость ж 2 фундаме́нт, осно́ва (*будовы*)

fundamentáln//y фундаме́нтальний, осно-вний; ~a otázka основный а́бо гла́вный вопрóс; ~e zmeny корінны зми́ны

fundovan//ý фундаво́аний, а́ргументо-ва́ний, обосно́ваний; забезпе́чений (*матері́альні*); slabo ~á teória сла́бо обосно́вана а́бо а́ргументова́на теорі́я; finančne ~ матері́альні забезпе́чений

fund//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* обосно́вовати/обосновати́, докла́дати/допожы́ти (*до́казами*)

fundžať *p.* **frndžať**

funebrał –a/-u *m cirk.* збо́рник погреб́ных співа́нок

fung//ovat' –uje –ujú *nedok.* дія́ти, ро-бити; фунго́вати; telefon ~uje телефо́н фунгу́є; závod už ~uje заво́д уж ро́бити а́бо пу́щений до хо́ду 2 *ako* čo высту́пати во фу́нкції а́бо як *што*; ~ *ako* podmet высту́пати в фу́нкції по́дмету, субекта

funiet' p. **fuňat'**

funkcl//ia –ie ž 1 *odb.* фу́нкція; životné ~ie organizmu *biol.* живо́тны фу́нкції орга́нізму; trigonometrické ~ie *mat.* триго́нометри́чны фу́нкції 2 фу́нкція,

поставіня, місце; *mať al. vykonávať* неjakú ~iu *ма́ти або виконувати* даяку функцію; *uvolniť z ~ie, zbaviť ~ie* уволнити з функції, позбавити місця **3** функція, значіня; роль ж; ~ *slova* функція слова

funkcionár – *a m* **1** функціонарь, активіста; *stranícky* ~ партійний функціонарь **2** діятель; представитель *m*; ~ неjakého spolku представитель даякого сполку або общества

funkčn/lé – *ého s admin.* піняжна одміна (за *выповніня доповнюючих функцій i m. n.*)

funkčn/lý **1** функчний; ~ *vzťah* функчне одношіня; *á architektúra* функчна архітектура **2** службный, функчний; ~ *é obdobie* а) період діяльності; б) минулорочный період; ~ *prídavok admin.* піняжна одміна (за *выповніня доповнюючих функцій i m. n.*)

fúnus – *u m*: *prísť z križom* по ~ *e expr.* прийти з крижом, крижином нескоро або ку кінцю

fúr/la – *y ž 1* віз; ~ *sena* віз сіна **2** *hovor. expr.* копа, громада, фура, много, велё, ма́са, тма; ~ *ľudí* копа або ма́са народу; *stratiť ~u času* стратити много часу

fúr/la – *ie ž* фу́рія; зурива, роззурёна, зла женá

furian – *a m kniž.* надуманий, гордый, нафуканий чоловік

fúrik – *a m* фу́рик

fúrik/lovať – *uje –ujú nedok. hovor.* фурикувати, возити на фурику

furman – *a m hovor.* фу́рман; ходити зо запрягом на заробки

furmanč/liť – *í –ia nedok. hovor.* фу́рманити; заоберáти ся фу́рманьським про́мыслом

furmaniť p. furmančiť

furmank/la – *y ž hovor.* фу́рманка; *chodiť na ~ al. po ~ách* ходити на фу́рманку, заоберáти ся фу́рманков

furnier, furnír p. fornier

furnierovať, furnírovať p. fornierovať

furor – *u m kniž.* шалёность, зуривость, ди-кость

furt *prisl. ľud.* фу́рт, все, без кінця

furtácky *príd.* подводницький, швін-глярський; гунцۇтський, облёстный, хітрый; ~ *sa usmev* облёстный ўсмів

furtáč/liť – *í –ia nedok. hovor. zried.* жар-товáти, фи́глёва́ти, робити гунцۇтства

furták – *a m* подво́дник, кла́марь, пре-фіка́нець; незбе́дник; гунцут, фи́гляр, облёстник

furunk/lel – *la m lek.* фуру́нкул, поверь-хо́вый ве́ред

furunkulóž/la – *y ž lek.* фурункуло́за

fusak – *a m hovor.* фу́сак (*про dímeú*)

fušer – *a m hovor.* фу́шер, ба́брак

fušerský *hovor.* фуше́рский, бабра́цкий

fušerstv/lo – *a s hovor.* фуше́рство, бабра́цтво, несо́вістна робота

fušk/la – *y ž hovor. 1* фу́шка, несо́вістно зробёна річ **2** фу́шка, побóчный за́робок

fuš/lovať – *uje –ujú nedok. hovor. 1* *čo i bezpredm.* фушовáти **2** *čo* казити, непрофесіона́льні робити, робити хо́ць як **3** *do čoho pren.* вмішова́ти ся, пха́ти або сувáти ніс до чо́го

futbalist/la – *u m* фотба́ліста

futbal/lovať sa – *uje sa –ujú sa nedok. hovor.* гра́ти фотба́л

futbalový фотбалóвый; ~ *zápas* фот-балóвый за́пас; ~ *klub* фотбалóвый клуб

futr/lo – *a s ľud. 1* фу́тро, підшывка **2** фу́тро, рам (*на о́блак, двépi*) **3** кормиво

futr/lovať – *uje –ujú nedok. ľud. 1* підшывáти; ~ *kabát kožušinou* підшывáти або футровáти ка́бат ко́жушинов **2** *prep.* до́брі кормити, вы́кормлёвати, живити

futurálny: ~ *tvar gram.* фо́рма б́дучого часу́

futurist/la – *u m* футури́ста

futuristický футури́стичный, футури́стьський

futurizm/lus – *u m* футури́зм

futúr/lum – *a s gram.* б́дучий час

fúú, fúúúú p. fu

fúz – *a m obyč. v mn. č. ~y 1* баю́с, баю́сы **2** *hovor. (u rastlín)* баю́с, баю́сы, баю́скы; *pretieť al. vytieť* не́кому ~y *expr.*

нарушити *ábo* стóргнути чіїсь плáны; *usmiať sa pod ~y* засміяти ся пóпід баюсы; *mrmľať si al. hundrať si pod ~y* шóмрати собі *ábo* дúдрати *ábo* гúндрати собі пóпід нис **fúzač** – *a m expr.* баюсáч, баюсáтый чоловiк **fúzatý** 1 баюсáтый (*o чоловiкови*) 2 (*o rastlinách*) з баюсиками, баюсáтый **fúz//ia** – *ie ž odb.* фúзия, споїня, злитя, зєднóчїня; змицнїня; ~ родникoв споїня фiрем, заводiв

fylogenetický *biol.* фiлогенетiчний **fylogenetik//a** – *y ž biol.* фiлогенетiка **fylogenez//a** – *y ž biol.* фiлогенеза **fyloxér//a** – *y ž zool.* фiлоксэра **fytobiológ//ia** – *ie ž bot.* фiтoбиолóгия **fytolit** – *u m odb.* скамянiла ростлина **fytológ//ia** – *ie ž bot.* фiтолóгия **fytopatológ//ia** – *ie ž bot.* фiтопатолóгия **fytoterap//ia** – *ie ž odb.* фiтoтeрапия **fyzick//ý** 1 матeриáлный, фiзiчний; ~é prostredie матeриáлна средá; ~ zemepis фiзiчна геогрáфия 2 фiзiчний, тiлeсный; ~á práca фiзiчна *ábo* тiлeсна робóта; ~á sila фiзiчна сила; ~á osoba *práv.* фiзiчна осóба **fyzik//a** – *y ž 1* фiзика; *atómová* ~ атомóва фiзика; *učiť sa ~u* учiти ся фiзiку 2 (*učebnica*) учeбник фiзiки **fyzikál//ie** – *ii ž mn. č.* фiзiчны прибóры **fyzikáln//y** фiзiчний; ~ ústav iнштiтýт фiзiки; ~e vlastnosti фiзiчны особливостi **fyzik//us** – *a m zastar.* мiстьскый дóктор, лiкарь

fysiognóm//ia – *ie ž* фiзионóмия, тварь **fysiognomik//a** – *y ž* фiзионóмика **fyziológ** – *a m* фiзиолóг **fyziológ//ia** – *ie* фiзиолóгия; ~ *rastlín* фiзиолóгия рoстлин **fyzilogický** фiзиолóгiчний **fyzioterapeut** – *a m lek.* фiзиотeрапéвт **fyzioterap//ia** – *ie ž lek.* фiзиотeрапия **fyzkultúr//a** – *y ž* фiзкультура **fyzkultúrnik** – *a m* фiзкультуpник

G

g [g i gé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (латинське) **ř** *neskl. s malé g* малeньке **ř**; *velké G* велике **Г** 2 *hud.* соль *neskl. s* **gá, gágá, gá-gá** *cit.* (*husí gagot*) řa-řa-řá **gabardén** – *u m text.* řабардén **gab//ať** – *e –ú nedok. nár.* 1 чiстити, прятати, давáти до пóрядку, обрядити, одпрятати, одкладáти 2 спáти; *a ráno by ~al a ráno by* спав **gab//ať sa** – *e sa –ú sa nedok. nár.* обряджовати ся, давáти ся до пóрядку **gál//or** – *ru m chem.* řáфор; незамiтно, ненападнi, скóро; *zmiznúť, stratiť sa ako ~* стратити ся як řáфор, випарити ся, витратити ся (*z dómu*) **gáfrovy** řафрóвый; ~ *olej řафрóвый оlíй* **gágá** *p. gá* **gagačk//a** – *y ž žart.* гýска ж **gág//ať** – *á –ajú nedok.* řáрати, řаготáти; *trafená hus ~a [prís.]* ≈ на злóдiєви чáпка горить, тpáфена гýска řáгáть **gágor** – *a m 1* гортáнь ж (*птáшки*) 2 *hovor. expr.* гортáнь, гóрло, řáфор; *mám vyschnutý ~* мам висхнуте гóрло *ábo* в гóрлi мi пересóхло; *preliať dolu ~om* (*majetok ap.*) пропити, прокúрити, промарнити; *prečistiť si ~* прочiстити собі гóрло; *slová tu viaznu v ~e* слóва у нeго шкpиплять в гóрлi; у нeго язык прилiпив ся к гортáни **gágor//lec** – *са m 1 expr.* гортáнь, гóрло 2 *obуč. v mn. č. ~ce ľud.* домáшнi макарóны, шуляны *ábo* катуляны бобáлькы **gagot** – *u m 1* řáрот (*gyciů*) 2 *pren. hovor. pejor.* тáраня, крик, гуляканя, вeреск, глуk, гýграй **gagol//tať** – *ce –cú nedok. 1* řаготáти (*o gýсках*) 2 *pren. hovor. pejor.* тáрати, кpичáти, гулякати, вересчáти **gajden//ce** – *ies s pomn. expr.* řáйды **gajdoš** – *a m* řáйдош **gajd//ovať** – *uje –ujú nedok. 1* řайдовáти, гpáти на řáйдах 2 *pren. žart.* плáкати, проливати слзы 3 мурпыкати (*o máчцi*)

gajd//y gájd ž *pomn.* гáйды; hrať na ~ách гра́ти на гáйда́х; spustiť ~ žart. распла́кати ся, розре́вати ся; šaty ako ~ шма́ты як мишо́к

gál//a' -y žen. *neskl.* s často *iron.* свято́чне обле́чіння; парадны шма́ты; dať sa do ~ al. do ~ припара́дити ся, прифранти́ти ся

gála²príd. *neskl.* свято́чний; парадный; нарядный

galactick//ý *astron.* гала́кти́чний; ~á sústava гала́ктика

galalit -u *m* галала́йт

galalitový галала́итовый; ~ gombík галала́итова го́мбика

galán -a *m trochu pejor.* гавала́й, куріза́нт, ффа́йр

galantér//ia -ie ž **1** галанте́рія, галанте́рны това́ры **2** галанте́рія (*склеп, обход*)

galantnos//ť -ti ž гала́нтность, уцти́вость, слу́шность, любе́зность

galantn//ý **1** гала́нтный, уцтивый, любе́зный; ~ muž гала́нтный муж **2** любóвный; ~ á poézia любóвна пое́зія

galax//ia -ie ž *astron.* гала́ктика, гала́ксія

galej//a -e ž гале́я

galej//e -i ž *pomn.* **1** *zastar.* гале́й; отро́чина; трест **2** *pren.* мучени́цька, тяжка́, нама́гав ра́бска робо́та; ра́бский, отро́цький жы́вот

galejnícky **1** *zastar.* гале́йницький; тре́стане́цький **2** *pren.* тре́стане́цький, мучени́цький; ~ živoť тре́стане́цький жы́вот, жы́вот тре́ста́нця

galejník -a *m* гале́йник, тре́ста́нець

galejný гале́йный

galenick//ý: ~é preparáty *odb.* галене́овы препара́ты; ~á farmácia галене́ова фарма́ція, техноло́гія пригото́вління ліків

galenit -u *m* *min.* галене́йт

galér//ia -ie ž **1** гале́рія; umelecká ~ образо́ва гале́рія **2** *div.* гале́рія, ки-ки-пи-ки *žart.*; lístok na ~iu листок на гале́рію **3** *kniž.* гале́рія, ряд, гру́па; ~ historických postáv гале́рія істо́ри́чных о́соб

galerijn//ý *príd. k galéria;* ~é zbierky гале́рийны колеќції а́бо колеќції образо́вой гале́рії

galgan -a *m pejor.* гáлган, по́дпльак, мерза́вець, парші́вець, га́дюка, аван-ту́риста

galib//a -y ž непри́ємность, неща́стя, трапі́ня, ме́рзкость; stála sa s ním ~ ста́ло ся з ним неща́стя, ма́ть непри́ємности; to nám robí ~u то́то нам ро́бить непри́ємности; máme s ním ~u з ним ма́ме все лем трапі́ня; je s ním ~ з ним про́сто баламу́та

galicizm//us -u *m lingv.* галлі́цизм

galimatiáš -u *m hovor. pejor.* галима́тіяш, да́штó поплетене́, замота́не; мотани́ця, златани́на; непо́рядок, ха́ос

gál//ium -ia *s chem.* га́лій (*značka* Ga)

galop -u *m* **1** га́лоп; pustiť kone -om пу́сти-ти ко́ні га́лопом **2** *zastar.* га́лоп (*ма́нець*)

galopom *prísł.* га́лопом; цва́лом; ско́рым бі́гом; bežať ~ біжа́ти зо вшиткых ні́г

galop//ovat' -uje -ujú *nedok.* галопова́ти, іти цва́лом, цва́лати (*на кони*)

galoš//e -i ž *mn. č. (j. č. ~a)* га́лошы

gall//oty -ôt ž *pomn. hovor.* нога́виці *pomn.*; vyprášiť niekomu ~ выпоро́шыти да́кому нога́виці, да́кого на́бити

gálov//ý свято́чний; нарядный; ~é šaty свято́чны шма́ты

galsk//ý га́льський; ~í bojovníci га́льськы воя́ци; ~ kohúľ га́льський ко́гýт; ~ humor францу́зький гу́мор

galvanick//ý *fyz.* галва́ні́чний; ~é články галва́ні́чны еле́менты; ~ prúd галва́ні́чний ток

galvanizác//ia -ie ž *odb.* галва́ніза́ція

galvanizačný *odb.* галва́ні́чний, галва́нізу́ючий

galvanizm//us -u *m* *fyz.* галва́нізм

galvaniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* галва́нізова́ти

galvanomer -u/-a *m*, **galvanomet//er** -ra *m* *fyz.* галва́номе́тер

galvanoplastik//a -y ž *tech.* галва́но-пла́стика

galvanoskop -u *m* *fyz.* галва́носко́п

galvanostégl/ia –ie *ž tech.* гальваностерія, гальванічне покриття предметів

gam/la –y *ž neskl.* гáма (бúква); lúče ~ fyz. гáма-лúчі; ~globulín lek. гáма –глобулін

gamaš/le –í *ž mn. č. (j. č. ~a)* гáмáшы

gamb/la –y *ž hovor.* гáмба; во́пра; vrchná, spodná ~ ве́рхня, спі́дня гáмба • spustiť ~у зробити плаксиву ѓрима́су; oduť al. otrčiť ~у зробити оповєргливу ѓрима́су, надúти ся; kto sa hanbí, má prázdne ~ [prísł.] під лейжа́чий ка́мінь во́да не течє; хто ся га́ньбить, ма́ть порожні гáмбы

gambáč –a *m pejor.* во́ргош, во́ргáтый чоловік; тютьмак, т́рүпè *hovor.*

gambatý *pejor.* гáмбáтый, во́ргáтый

gambit –u *m šach.* гáмбіт; dámsky ~ да́мський гáмбіт (выго́дне дарова́ня да́мы в ша́ху), kráľovský ~ крaлѐвський гáмбіт (выго́дне дарова́ня крáля в ша́ху)

gamboš *p.* gambáč

gang –u *m i gán/lok* –ku *m ľud. zastar.* га́нок

ganglion –a *s anat.* га́нглій

gangliov/ly *anat.* га́нгліє́вий; ~é bunky га́нгліє́вы бúнькы, клі́ткы

gangrén/la –y *ž lek.* га́нгрéна; plynová ~ плі́но́ва га́нгрéна

gangrenózny *lek.* га́нгрéно́зный

gangst/ler –ra/-era *m* га́нгстер

gangsterský га́нгсте́рский

gán/liť –í –ia *nedok. pejor.* хмúрити ся, злòстні позе́рати, позе́рати скòса, зазе́рати

gánivý хму́равый, на́гні́ваний, невлю́дный

gánok *p.* gang

garanc/ia –ie *ž* га́ранція, за́ру́ка, за́ручі́ня, ру́чі́ня

garančn/ly га́рантовáний; ~á zmluva га́рантовáний до́говòр

garant –a *m práv.* га́ра́нт, ру́чі́тель

garant/ovat' –uje –ujú *nedok. dok. komu* čo, за чо́ га́рантова́ти ко́му што; ру́ча́ти ся/за́ручі́ти ся ко́му за што

garazd/la –y *ž hovor.* кри́к, глук, гýрай, гу́ляканя, ве́реск

garáž –e *ž* га́раж *m*

garážmajst/ler –ra *m* заві́дуючий га́ражом

garáž/ovat' –uje –ujú *1 nedok. dok.* чо́ га́ражова́ти; ста́вити/постáвити до га́ражу; ~ auto га́ражова́ти áвто; да́ти áбо поста́вити áвто до га́ражу; kde ~uješ? де га́ражуєш? *2 len nedok.* нахо́дити ся áбо бы́ти в га́ражі; auto je v spoločnej garáži áвто є в о́бщім га́ражі

garážový га́ражòвый

garbiar –a *m* ко́жушник

garbiarčín/la –y *ž* ко́жушництво, ду́бовáня

garbiar/leň –ne *ž* ду́бі́лля, ко́жушницька майсте́рська

garbiarsky ко́жушницький; ~ priemysel ко́жушницький про́мысел

garbiarstv/lo –a *s* ко́жушництво

gard/la –y *ž 1* га́рда *aj pren.* Červená ~ Че́рве́на га́рда; stará, mladá ~ ста́ра, мо́лода га́рда *2* о́собна охоро́на; тілохрани́тели; kráľovská ~ крaлѐвська га́рда áбо тілохрани́тели крáля

garde¹ *neskl. s šsch.* га́рдé *neskl. s*

garde² *neskl. s hovor.* га́рдé-да́ма; же́на, спрова́джуюча мо́лоду́ дівчи́ну на бал; robiť niekomu ~ спрова́джáти на бал ко́гось

gardedáma *zastar. p.* garde²

garderób/la –y *ž 1* га́рдeрòба; doplniť si ~и до́повнити сво́ю га́рдeрòбу *2 div.* га́рдeрòба, лаха́рня

garderobiér –a *m div.* га́рдeрòба́рь, лаха́рь

gardír/ovat' –uje –ujú *nedok. zastar.* га́рді́рова́ти, спрова́джáти на бал

gardist/la –u *m 1* гва́рдієць *2* га́рдіста (член фіші́стської о́рганіза́ції в Слова́кій до 1945 ро́ку)

gardistický га́рдісте́ський, га́рдісті́чний; ~á uniforma га́рдісте́ська уніфо́рма

gardový га́рдо́вий; ~ pluk га́рдо́вий плук; ~ vojak га́рдо́вий во́як, гва́рдієць

gargariz/ovat' i **garn/ovat'** –uje –ujú *nedok.* кло́ктати, выполòковати собі́ ўста

garmond –u *m typ.* га́рмонд; vysádzať ~om набе́рати га́рмондо́м

garnír –u *m zastar.* фо́дра, во́лан (на шма́тах)

garnír/lovať –uje –ujú *nedok. zastar.* окр́а-шувати, гарні́ровати, фодровати *nedok. dok.*

garnitúr/la –y ž **1** гарні́тура, компл́ект; ~ nábytku гарні́тура б́утору; ~ bielizne компл́ект білізны; *vlaková* ~ *žel.* вл́акове зложі́ня **2** зложі́ня *aj šport.* најмлад́ша ~ hercov најмолódше зложі́ня арті́стів; *vládna* ~ *polit.* зложі́ня правл́і́ня áбо вл́ады

garnizón/la –y ž *zastar.* гарнізón

garnizónn/ly гарнізónный; ~e väzenie гарнізónный арéшт

garnovať *p. garnírovať*

garsoniér/la –y ž гарзónка

garsónka *hovor. p. garsoniéra*

garsónový гарзónовый; ~ byt гарзónове б́ыва́ня

gastrický *lek.* га́стрі́чський

gastritid/la –y ž *lek.* га́стрі́ті́да

gastronóm –a *m* га́строно́м

gastronomický га́строно́мі́чний

gašpar –a *m hovor. pejor.* ко́медіа́нт, ша́шо, дура́к; *robiť zo seba* ~ робі́ти зо се́бе глупа́ка, ду́рака; ду́рачі́ти ся, робі́ти глупо́сти

gašpark/lo –a *m* ша́шо, ко́медіа́нт, ду́рачо́к

gašparkov/ly: ~é divadlo по́пко́вый теа́тер, теа́тер по́пок

gaštan¹ –a *m* га́штан; *jedlý, divý* ~ ї́длый áбо ко́нзю́мный, ди́кий га́штан; *pečené* ~у печéны га́штаны; *ľahať niekoho za horúce* ~у з о́гня тяга́ти га́штаны із о́гня про ко́гось

gaštan² –a *m* кінь га́штано́вой се́рсти

gaštanovohned/ly га́штано́вый; ~é vlasý га́штанове во́лосы

gaštanov/ly *v rôzn. význ.* га́штано́вый; ~á torta га́штано́ва то́рта, то́рта з га́штанами, то́рта з га́штанів; ~ hájik га́штано́вый гай; ~é vlasý га́штанове во́лосы

gat/le –i ž *potn. 1 hovor. expr.* га́чі *potn.*; га́тькы *potn. (женьскы)* **2** шыро́кы полотняны но́гаві́ці (*часть мұжского націо́нального одя́гу*)

gát/ler –ra *m ľud.* га́тер, пи́ла

gauč –a *m* га́вч; *rozkladací* ~ роскла́даю́чий га́вч (*двоспáльний*)

gauč/lat', gadvž/lat' –i –ia *nedok. expr. (o ľudoch i o zvieratách)* пи́щати; пла́кати; за-вляти, вы́ти (*o нóбѳу*); фню́кати

gauner –a *m hovor. pejor.* клама́рь, нічо́мник, по́дляк, ме́рза́вець

gaunerský кла́мливый, нічо́мный, під́лый, недóбрый, ме́рзкий

gavaliér –a *m* га́валі́р, цител́ь; *mať* ~a ма́ти га́валі́ра áбо цител́я; *robiť* ~a плати́ти за да́кого (*в решта́вра́ції i m. n.*); *hrať na* ~a гра́ти на га́валі́ра áбо дже́нтыльме́на áбо ще́дрого

gavaliersk/ly га́валі́рський **1** є́мный, ви́цібреный, до́сто́йный, у́цтивый; ~e správanie га́валі́рськы áбо у́цтивы ма́не́ры **2** великоду́шний, ще́дрий; ~ človek ще́дрий чо́ловік

gavalierstv/o –a *s 1* га́валі́рство, а́ристо-краті́чны ма́не́ры **2** великоду́шность, ще́дрость

gavot/la –y ž *hud.* га́вота (*старофран-цúзькый та́нець*)

gazd/la –u *m 1* га́зда, господа́рь, землеро́б, крестя́н; *zámožný* ~ бога́тый га́зда, бога́тый крестя́н **2** га́зда, го́лова ро́дины áбо до́му **3** га́зда, волода́рь; *zostať bez* ~u о́ста́ти ся без га́зды **4** еко́ном; завіду́ючий га́здівством, господа́рь; *chodiť ako pes bez* ~u ходи́ти як пес без га́зды

gazdin/lá –ej ž **1** крестя́нка **2** га́здыня; *dobrá* ~ до́бра га́здыня **3** еко́номка; *farská* ~ еко́номка у свяще́ника

gazdinsk/ly га́здинський; ~á škola *zastar.* га́здинська шко́ла

gazd/lovať –uje –ujú *nedok. 1* га́здовати, обробо́ляти зе́млю; ве́сти га́здівство; ~ на svojom га́здовати на сво́йй зе́млі, обробо́ляти вл́а́стне по́ле, ма́ти сво́ю зе́млю; ~ на cudzom обробо́ляти арендо́вану зе́млю; ~ на jednu ruku ве́сти га́здівство до́ведна з да́ким **2** га́здовати, ве́сти

газдівство, господарити; dobre ~ добрі газдовати, бути добрим газдом **3 s čím i bezpredm.** економити *што* • ~ od tisica ku stu бути недобрим газдом; kto počtuje, ten ~uje [prisl.] ≈ хто рахі(ý)є, тот газді(ý)є, хто рахі(ý)є - зашпорить

gazdovlivý шпоровливый, еконóмный, газдівський

gazdovský газдівський, крестьянский; ~ dvor газдівський двор

gazdovstv//o –a s 1 газдівство, крестьянске господарство **2** газдованя; веджіня газдівства **3 zastar.** газдованя

gazel –u m lit. різел

gazel//a –y ž zool. різела

gazomet//er –ra m tech. пліномір

gázový газóвий; ~ obväz газóвий óбвяз

gáž//a –e ž hovor. плат; mám dobrú ~u мам добрый плат, добрі мене платять

gebul//a¹ –le ž hovor. pren. expr. (zlé jedlo) гебузина

gebul//a² –le hovor. pejor. (hlava) гебу́ля, голова

gebuzin//a –y ž hovor. pejor. **1** гарабурдя, смітя **2** (zlé jedlo) гебузина, жбрінда, люшта **3** (nezmysly) таранина, сомарина, воловина, глупости

gejzír –u m гэйзір

gelet//a –y ž гелетка, кáдка

geminác//ia –ie ž lingv. удвоїня соглáсных, гемінація

geminát//a –y ž lingv. удвоєний áбо двойний соглáсный, гемінáта

geminovan//ý геміновáний; ~é spoluhlásky lingv. удвоєны áбо двóйны соглáсны, гемінáты

gén –u m biol. ген

genealóg//ia –ie ž генеалóгія; родокóринь

genealogický генеалогічний, родокóринный

generác//ia –ie ž генерáція, поколіня

generál –a m voj. генерál; ~ armády гене-рál армáды; divízny ~ дівізний генерál

generalissim//us –a m voj. генералісімус

generalit//a –y ž генераліта; генерáлі

generalizác//ia –ie ž генеровáня, обобщіня **generalizačný** генералізовáний, обобща-ючий

generaliz//ovat' –uje –ujú nedok. dok. генералізовáти, обобщáти/обобщіти

generálk//a –y **1** hovor. генерáлка, доклáдна опрáва áбо генерáльный ремóнт; ~ auta генерáлна опрáва áвта

2 hovor. генерáлна мапа генерáлна мáпа

3 div. slang. генерáлна skúška генерáлна репетіція

generálmajor –a m voj. генерál-маєр

generáln//y **1** генерáльный; глáвный; ~ konzul генерáльный кóнзул; ~ riaditeľ глáвный дірéктор; ~ a línia генерáлна лінія; ~a skúška div. генерáлна репетіція; ~ štáb voj. генерáльный штаб **2** генерáльный, всеóбщій; ~ štrajk всеóбщій штрайк; ~a oprava генерáлна опрáва áбо генерáльный ремóнт; ~a mapa генерáлна мáпа, генерáлка

generálov//á –ej ž hovor. генерáлова (женá генерáла)

generálplukovník –a m генерál-плукóвник

generálporučík –a m генерál-поручік

generálsk//y генерáльський; ~a hodnosť генерáльска шáржа, шáржа генерáла

generátor –a m tech. генерáтор

generátorový tech. генераторóвий; ~ plyn генераторóвый плін

genetický генетічний

genetik//a –y ž biol. генетіка

genéz//a –y ž генéза, походжіня, зачаток

genialit//a –y ž геніáльність ж

geniáln//y геніáльный; ~ člověk геніáльный чоловік; ~e díelo геніáльный твір

genitál//ie –ii ž pomn. anat. генітáлії, полóвы áбо інтíмны óрғаны

genitálny генітáльный, полóвый, діти-рóдный

genitív –u m gram. генітів, рождáючий пад; záporový ~ генітів отрицáня áбо генітів неговáня

genitívny príd. k genitív; ~ tvar фóрма генітíва, фóрма рождáючого пáду; ~a

koncovka закончіня або флєксія ґенітіва
 або рождаючого паду

gén//ius –ia *m v rôzn. význ.* ґеній

gentleman [džentlmen] –a *m* джентльмєн

gentlemanský [džentlmen-] джентльмєнь-
 ский

geobotanický геоботанічний

geobotanik//a –y ž геоботаніка

geocentrický геоцентричний

geocentrizm//us –u *m* геоцентрізм

geodetický геодезичний

geodéz//ia –ie ž геодезія

geofyzik//a –y ž геофізика

geofyzikálny геофізичний

geograf –a *m* географ

geograf//ia –ie ž географія

geografick//ý географічний; ~á poloha
 krajiny географічне розположіня країны

geochém//ia –ie ž геохімія

geoid –u *m geom.* геодід

geológ –a *m* геолог

geológ//ia –ie ž геологія

geologický геологічний; ~ výskum геоло-
 гічне досліджіня

geologičk//a –y ž геологічка

geomet//er –ra *m* 1 геометер 2 *zastar.*
 землемір

geometr//ia –ie ž геометрія; analytická,
 deskriptivna ~ аналітична, дескриптивна
 геометрія; rovinná ~ планіметрія; prie-
 storová ~ стереометрія

geometrický геометричний; ~ útvar ге-
 ометрична фігура; ~ priemer середнє
 геометричне; ~ rad геометрична про-
 грєсія

geomorfológ//ia –ie ž геоморфологія

geopolitik//a –y ž геополітика

georgín//a –y ž bot. георгіна

gепard –a *m zool.* репард

gerber//a –y ž bot. гербєра

geriatr//ia –ie ž lek. геріатрія

Germán//i –ov *m mn.* ч. Германці

germanist//a –u *m* 1 германіста 2 студєнт-
 германіста

germanistik//a –y ž германістика

germanistk//a –y ž 1 германістка 2
 студєнтка-германістка

germán//ium –ia *s chem.* (značka Ge)
 германій

germanizác//ia –ie ž германізація, помін-
 чованя

germanizačn//ý *príd. k* германізація;
 ~á politika політика германізації або
 помінчованя

germanizátor –a *m* германізатор, помінчо-
 вач

germanizátorský германізаторський

germanizm//us –u *m lingv.* германізм

germaniz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 германізовати, помінчовати/помінчити

germánsky германський, німецький

ges *neskl. s hud.* соль бємол

gestapácky *hovor.* гєстапаський

gestapák –a *m hovor.* гєстапак

gestap//o –a *s* гєстапо

gestikulác//ia –ie ž гєстікулація

gestikul//ovat' –uje –ujú *nedok.* гєсті-
 куловати

gest//o –a *s* гєсто; urobiť ~ зробити гєсто

get//o –a *s* гєто

gibon –a *m zool.* гібон

gigant –a *m* 1 *mytol.* гігант, великан 2 *pren.*

(o človeku) гігант, обор; ~ vedu гігант науки

3 (o veci) гігант, громада

gigantický *príd. k* гігантський,
 великанський, титанський, могутний

gigantizm//us –u *m lek.* гігантізм

gigantský *príd. k* гігантський,
 великанський, могутний

gild//a –y ž *hist.* гілда

gilotín//a –y ž 1 гілотіна 2 гілотінованя;

odsúdiť na ~u одсудити на гілотіну

gilotín//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 гілотіновати, стєнати (голову)

gin [džin] –u *m* джін

girland//a –y ž гірланда

gis *neskl. s hud.* соль дієз

git –u *m* гіпс

gitar//a –y ž гітара

gitarist//a –u *m* гітаріста

gitaristk//a –y ž ģitaristka

git/lovať –uje –ujú *nedok.* ģпсовати; шпаклёвати; ~ obloky ģпсовати обклакы, окна

glacé¹ [glazé, glasé] *príd. neskl.* гладкий, мягкий; ~ rukavice мягкы рукавіці

glacé² [glazé, glasé] *neskl. s.* мягká, лёска скóra (обычайні з телята, кізлята áбо ла́йкы) (*сórпта скóры*)

glaciál –u *m geol.* ледяной період

glaciáln//y *geol.* ледяной; ~ jazierko ледя-не озеро; ~ doba ледяной період

gladiátor –a *m* гладіатор

gladiátorský гладіаторський

gladiol//a –y ž гладіола

glajch//a –y ž *stav. slang.* подóве прикрыта; dom je hotový po ~u дім прикрытый до стріхы

glanc –u *m hovor.* гла́нц, лeск; stratiť ~ стратити смілость áбо розва́жность, настра́штити ся

glanc/lovať –uje –ujú *nedok. hovor.* гла́нцовати, чістити до лёскла, лещіти

glaz/lovať i **glazúr/lovať** –uje –ujú *nedok. tech.* глазу́ровати *nedok. dok.* покрывати глазу́ров; емайловати, покрывати ема́йлов; ~ované nádobу емайловати ģраты

glazúr//a –y ž 1 глазу́ра, ема́йл ж; polievať ~ou глазу́ровати, емайловати 2 *kuch.* глазу́ра ж

glazúrov//ý глазу́ровый; ~á vrstva гла-зурова ве́рства

glej –a *m* клей; stolársky ~ столя́рский клей

glejár –a *m* клеярь

glejár//eň –ne ž клея́рня, клея́рный за-вóд

glejárenský клеяре́ньский

glejárstv//o –a *s* клея́рня

glej//it' –i –a *nedok.* кле́ити

glejovat//iet' –ie –eju *nedok.* кле́евати, ліпка́вити, ставати ся кле́еватым, ліпка́вым

glejovin//a –y ž *odb.* кле́євина

glejovit//ý кле́євитый, ліпка́вый, при-ліплюю́чий; ~é cesto ліпка́ве тісто

glejov//ý кле́євый; ~á farba кле́єва фа́рба **glg** –u *m* ģылġ; ~ mlieka ģылġ мо́лока

glgáč –a *m expr.* пияк, п'яниця

glg//ať –á –aju *nedok.* 1 ģылтáти 2 *expr.* пити, п'янствовати, залива́ти ся

glg//núť –ne –nú *dok.* čo ģылġнути *што*

glg//núť si –ne si –nú si *dok. hovor. expr.* ģылġнути собі, хлипнути собі; ~ si vína ģылġнути собі вина́

glier//a¹ –y ž 1 глазу́ра, полéва, ема́йл ж 2 *tech.* окісь ж свинця (*ужывáюча при виробі скла*)

glier//a² –y ž *zastar.* ряд, шор

glier//it' –i –ia *nedok.* покрывати глазу́ров, глазу́ровати *nedok. dok.*

globáln//y глоба́льний; цілостный; о́бщий; ~ výskum о́бще дослі́джованя; ~a metóda čítania méтод чіта́ня ці́лых слов (*в педа-го́рікі*)

globulín –u *m biol.* глобулі́н

glóbl//us –usu *m* 1 глобус 2 *bás.* зéмный шар; зéмля

glór//ia –ie ž 1 *kniž.* сія́ня 2 *bás.* ģло́рія, сла́ва, прeславе́ность, восхва́ляння 3 *expr. (vo vyhrážkach)* (ja) tvoju (jeho, vašu) glóriu! я тво́ю (ģго́, ва́шу) ģло́рію! 4 *cirk.* хвалоспів

glorifikác//ia –ie ž *kniž.* ģло́ріфіка́ція, ослáва, ослáвованя; ~ prírody ослáвованя при́роды

glorifik/lovať –uje –ujú *nedok. kníž.* ģло́ріфіковати, велича́ти, восхва́ляти, прославля́ти

gloriol//a –y ž ģло́ріола, святосі́яня (*сі́яючі́й круг о́коло го́ловы святи́х*)

glos//a –y ž *lingv. lit.* ģло́са; примі́тка; коментáрій

glosár –a *m* ģло́сарь, збóрник ģлос

glos/lovať –uje –ujú *nedok.* коментовати, робити примі́тки

glot –u *m text.* са́тен

glotový сатeно́вый; ~á zástera сатeно́вый шурц

glukóz//a –y ž *chem.* ģлукóза, гро́знóвый цу́кeрь

glukózový *chem.* глукозовый

glycerín — *u m chem.* глицерин

glycerínovľý глицериновый; ~é mydlo глицери́новое мы́дло

glykogén — *u m chem.* гликогѐн

gniaľ/lit' — *ia nedok.* 1 гнявити, давити, дусити 2 *expr.* мучити, утисковати; ~il ho strach ěró мучив страх 3 *expr.* утисковати, давити; ~ilo ho (ju), chodilo ho (ju) ~ *ľud. neos.* ночами ěró (ей) мучили сны

gnóm — *a m* тырпáслик

gnómon — *u m astron.* гно́мон, со́лнечны го́дины

gnozeológ/ľia — *ie ž filoz.* гно́зеоло́гія

gnozeologický гно́зеологі́чний

gobelín — *u m* го́белін

gobelínový го́беліно́вый; ~ koberec го́белін

gól — *u m šport.* го́л; dať *al.* strelit' ~ дати áбо стрілити го́л

golf¹ — *u m geogr.* мо́рьский за́лів

golf² — *u m šport.* го́льф

golfovľý; ~é ihrisko го́льфова площа́дка

golier — *a m* ра́ліп; stojatý, ležatý ~ стоячий, одпина́ючий ра́ліп; vyhrnúť (si) ~ підняти ра́ліп; chytiť za ~ *hovor.* поима́ти за ра́ліп áбо вышмарити (за двѐрі); prišit' niekomu niečo za ~ пришьити да́кому да́што, звалити вину на да́кого; jemu tečie *al.* leje sa za ~ ёму течѐ за ра́ліп áбо ма́ть тяжку́ ситuáцію

gólový; ~ rozdiel *šport.* го́ловый ро́зділ

gombičkový p. gombíkový

gombík — *a m, gombičk/ľa* — *y ž 1* го́мбічка; zapnúť, rozopnúť gombíky за́пнути, розопну́ти го́мбічки; manžetová gombička ма́нжетова го́мбічка 2 го́мбічка, за́пинáч; ~ elektrického zvonca го́мбічка електри́чного дзвінка; stisnúť ~ стиснути выпина́ч 3 *vaj. slang.* го́мбічка; vojak má na pleciah tri gombíky (je čatár) во́як ма́ть на плеча́х три го́мбічки (є ча́тар)

gombíkovľý го́мбічко́вый; ~á dierka го́мбічкова ді́рка

gondol/ľa — *y ž* го́ндола

gondolier — *a m* го́ндолі́р

gong — *u m* го́нг

goniomet/ler — *ra m tech.* го́ніомѐтер, угло́мір

goniometrl/ľia — *ie ž* го́ніомѐтрія

goniometrickľý го́ніомѐтри́чний; ~á funkcia го́ніомѐтри́чна фу́нкція

goral — *a m* го́рал; жы́тель гор, го́рець

goralk/ľa — *y ž* го́ралка; жы́тельница гор, го́рянка

goralský го́ралський

gordický; ~ uzol го́рдіїв у́зел; preťať ~ uzol перетя́ти го́рдіїв у́зел

goril/ľa — *y ž* го́ріла

gorill/ľi *príd. k gorila*; ~ie mláďa ма́леньке го́рілы

gótcin/ľia — *y ž* го́тський язы́к

Gót/ľi — *ov m mn.* ě. Го́ты

gotickľý го́ти́чний; ~á katedrála го́ти́чний храм

gotik/ľa — *y ž 1 (umelecký smer)* го́тика 2 *hovor. (dielo)* будо́ва в шті́лі го́тики 3 (*písmo*) го́ти́чне пи́сьмо, го́ти́чний шрі́фт

gótsky го́тський

grác/ľia¹ — *ie ž* гра́ція, прия́знь, мі́лость, облюбе́ность

grác/ľia² — *ie ž* гра́ція, граціо́зна же́на, краса́, еле́ганція; tri ~ie *žart.* три гра́ції

gracilný *lek.* шті́глий, крегкий

graciozit/ľa — *y ž* граціо́зность, краса́, еле́ганція

graciózn/ľy граціо́зний, шув(м)ний, очару́ючий, еле́гантний; ~e pohybu граціо́зне áбо еле́гантне ходжі́ня

grád — *u m hovor.* гра́дус (*температу́ры*); pivo, víno má ~ *y* пиво, вино́ ма́ть гра́дусы

gradác/ľia — *ie ž* града́ція

gradient — *u m* градіє́нт; teplotný ~ *fyz.* температу́рний градіє́нт

grád/ľovať — *uje -ujú nedok. tech.* гра́довати

graduác/ľia¹ — *ie ž tech.* гра́дуа́ція

graduác/ľia² — *ie ž zastar.* присуджі́ня у́ченого ступі́ня

graduovaný¹ *tech.* гра́дуова́ний; ~ teplomer гра́дуова́ний тепло́мір

graduovaný² *zastar.* діста́вший у́чений ступі́нь, у́чене зва́ня

graf — *u m* гра́ф; ~ plnenia plánu гра́ф вы́повні́ня пла́ну

grafem/ľa — *y ž lingv.* бу́ква, лі́тера

grafický *v rôzn. význ.* графічний; ~é znázornenie графічне зображення; ~é ume-
nie графічне іскуство, іскуство графіки;
~á úprava knihy графічне оформліня
книжки; ~ znak *lingv.* графічний знак

grafik –a *m* графік

grafik//a –y *ž v rôzn. význ.* графіка; výstava
~у выставка графіки

grafikon –u *m* графікón; ~ cyklickosti гра-
фікón ціклічності

grafit –u *m* графіт

grafitický графітовый, обсягуючий графіт

grafitovlý графітовый; ~é bane графітовы
бáні, шáхты

grafológ –a *m* графолóг

grafológ//ia –ie *ž* графолóгія

grafologický графологічний

grajciar –a *m* **1** *zastar.* грайцáрь **2** грош;
zbierať ~ ku ~u зберати грайцáрь ку
грайцáрю; nemá ani ~a не має áні гроша
в кішені; nestojí ani za ~ не стоїть áни
за грош; triasť sa za ~om трясти ся над
каждым грайцáрём; do posledného ~a до
послédného гроша; nemá rozumu ani za ~
не має рóзуму áни за гроша

gram –u *m* грам

gramatický граматічний; ~á chyba
граматічна хыба; ~é pravidlo граматічне
пráвило; ~ rod граматічний род

gramatik –a *m* грамáтік

gramatik//a –y *ž* грамáтика

gramatikalizácia –ie *ž lingv.* грама-
тікалізація

gramatikár –a *m* *zastar.* граматіста

gramátóm –u *m* *chem.* грам-áтом

gramb'avliet' –ie –eju *nedok. nár.* кочаніти,
замерзáти

gramb'avlý *nár.* **1** закочанітый, зако-
чанівшый, замéрзшый; ~é ruku зако-
чанівшы рúкы **2** нешіковный, тенгльавый

gramkalórlia –ie *ž fyz.* грам-калорія

grammolekul//a –y *ž chem.* грам-молéкула

gramofón –u *m* грамофón

gramofónovlý грамофонóвый; ~á platňa
 грамофонóва плáтня

gramorád//io –ia *s* граморáдіо

gramotný грамотный

gramovlý грамóвый; ~é záväzie грамóве
затяжіня

granát¹ –u *m* *voj.* гранáт; ručný ~ рúчный
гранáт; pancierový ~ протітанкóвый
гранáт; vrh ~om метáня гранáтом

granát² –u *m* *min.* гранáт

granatier –a *m* *zastar.* гранатéр

granátk//a *ž* *hovor.* гранáтка

granátomet –u *m* *voj.* гранатомéт

granátovník –a *m* *bot.* гранатóвник,
гранатóвый стром

granátovlý¹ *voj.* гранатóвый; ~é črepiny
гранатóвы черепины; ~ výbuch гра-
натóвый выбух

granátovlý² **1** гранатóвый, із гранáта;
~ páramok гранатóвый нарáмок **2** гра-
натóвый, світло-червёный; ~ej farby
гранатóвой фáрбы

granátovlý³ *bot.* гранатóвый; ~é jablko гра-
натóве ябко

grand –a *m* гранд

grandiózny грандіóзный, величёзный, мо-
гúтный

granit –u *m* *geol.* граніт

granitový гранітóвый, гранітный

granulácia –ie *ž odb.* гранулáция

granulačný *odb.* гранулáчный; ~ proces. *lek.*
гранулáчный процёс, процёс гранулáції

granulátor –a *m* *tech.* гранулáтор

granulovanlý *odb.* грануловáный; ~é
hnojivo грануловáный гній

granul/ovat' –uje –uju *nedok.* **1** *tech.*
грануловáти **2** *lek.* грануловáти ся; rana
~uje rána гранулé ся

grap//a –y *ž* неурóдна зéмля (*на крúтíм
свáзy*)

grapefruit [grejpfrút] –u *m* *bot.* грéйпфрут

grátis *prisl.* бесплáтні, задáрьмо

gratulácia –ie *ž* гратулáция, поздоровліня;
prijímať ~ie прінімáти поздоровліня

gratulačný гратулáчный, поздоровляючий;
~ telegram поздоровляючий телеграм

gratulant –a *m* гратулáнт, поздоровляючий

gratulantk//a –у ž ґратула́нтка, поздоров-
ляюча

gratul//ovat' –uje –uju *nedok. komu k čomu*
поздоровляти ко́го з чим; ~ otcovi
k narodeninám ґратуло́вати а́бо поздо-
ровляти ві́тця з днём народжіння; mōžeš
si ~ *hovor.* мōжеш ра́довати ся а́бо
ґратуло́вати собі

gravér –a m ґра́вер

gravidit//a –у ž *lek.* ґраві́дність

gravidn//ý: –á *žena lek.* гру́ба (же́на), са-
модрю́га

gravimetr//ia –ie ž *fyz.* ґравіме́трія

gravitác//ia –ie ž *fyz.* ґравіта́ція, земельна
притяжливость

gravitačn//ý *fyz.* ґравіта́чний; ~ zákon
зако́н притяжливості, ґравіта́чний
зако́н; ~á *sila* сила притяжливості а́бо
ґравіта́чна сила

gravit//ovat' –uje –uju *nedok. odb. aj pren.*
ґраві́товати, притя́говати

gravúr//a –у ž ґравю́ра, рьта

grck//at' –á –aju *nedok. hovor.* ґырцкати, ригати

gréckokatolick//y ґрекокаато́лицький, уні-
а́тський; ~a *církev* ґрекокаато́лицька а́бо
уніа́тська це́рков

gréckokatolik –a m ґрекокаато́лик, уніа́т

gréckorímsky: ~ zápas *šport.* ґрецько́рімске
запасі́ня а́бо класі́чне запасі́ня

grécky ґрецький; ~ *jazyk* ґрецький я́зык;
~ *nos* ґрецький ніс; ~ *účes* ґрецький у́чес

gréčtin//a –у ž ґрецький я́зык

greenwichský [grínýč-] ґрінві́чський; ~
poludník ґрінві́чський ме́рідіа́н

gregoriánsky *cirk.* ґриґо́ріа́нський; ~
kalendár ґриґо́ріа́нський кале́ндарь; ~
letopočet ґриґо́ріа́нське лі́точи́слі́ня

Grék –a m ґрек

Gréký//ňa –ne ž ґрекі́ня

grém//lium –ia s *zastar.* товари́штво,
о́бщность

grg//at' –á –aju *nedok. expr.* ґырґати, ригати

grg//núť –ne –nú *dok. expr.* ґырґнути, риг-
нути

grif¹–a m *zool.* ґрі́ф

grif²–u m 1 *šport.* ґрі́ф, присво́їня 2 *pren.*
hovor. ґрі́к, ґе́сто, тя́г, хі́трость; šikovný ~
шіко́вний тя́г

grif//el' –la m *zastar.* ґрі́флик (на писа́ня на
до́щичці)

griláz –e ž *kuch.* ґрі́лаж

grimas//a –у ž ґрімáса; robit' *al.* strúhať ~у
робити а́бо стру́гати ґрімáсы

griotk//a –у ž ґріо́тка, ви́шнєві́ця

gris//a –у ž, **grisk//a** –у ž *lud.* ґрі́сь м

grobian –a m ґробі́ян, неуцтви́ый, суро́вый,
гру́бый

grobian//lit' –i –ia *nedok.* ґробі́янити

grobiansky¹ *príd.* ґробі́янський, гру́бый,
рі́зкий; ~ *človek* гру́бый чоло́вік

grobiansky² *prisl.* ґробі́янськы, гру́бо, рі́зко

grobianstv//o –a s ґробі́янство, гру́бость ж

gróf –a m ґро́ф

grófk//a –у ž ґро́фка

grófsk//y ґро́фський; ~a *odmena hovor.*
ґро́фска одмі́на

grófstv//o –a s ґро́фство (*мері́торія*
і *мі́мул*)

grog –u m ґроґ

grónsky ґро́ньський

gros [gro] *neskl. s kniž.* голо́вна ча́сть,
векшы́на, ядро́ да́чого

groš –a m 1 ґрош 2 *obuč. v mn. č.* ~e

hovor. ґро́шы, пі́нязі *potm.*; *potrebovat'*

~e потре́бовати ґро́шы; *má pár* ~і ма́ть

дакі́лько ґро́шенят; *prísť ku* ~u *al. ku* ~am

роздобы́ти а́бо достáти ґро́шы; *zarobit'*

rekný ~ заробити шув(м)ны пі́нязі; *držať*

sa ~a тримати ся ка́ждого ґро́ша а́бо хра-

нити ка́ждый ґрош; *roznať* *niekoho ako*

starý ~ знáти да́кого як сво́ї п'ять пáлців;

žobrácky жо́брацькы ґро́шы; *judášsky* ~

юдáшський ґрош; *smrdieť* ~om остáти без

ґро́ша, сме́рдіти ґро́шом; *stojí za deravý* ~

не сто́їть за нич; *nemá rozumu ani za* ~ не

ма́ть ро́зуму а́ни за ґрош; *dobrý výhovorka*

stojí ~ [*prisl.*] до́бра выговорка сто́їть ґрош

grošovaný *hovor.* платка́стый; ~ *kôň*

платка́стый кінь

grošový ґрошо́вый, ла́цный

grotesk//a –y ž *lit. typ.* гротéска; filmová ~ сатиричний фільм; tanečná ~ комічний танець

groteskný гротéсский, комічний, смішний
grúl//it' –i –ia *nedok.* хрюкати, крохтати

grůň –a *m* свар, ўбоч

grunt –u *m1* граздівський маєток, зéмля **2** *lud.* фúндош на будовáня **3** *lud.* фундамéнт до́му **4** *hovor.* оснóва, фундамéнт; *od al.* з ~u *od* фундамéнту, цáлком, в оснóвнiм; *roznať* niekoho *od* ~u *poznáti* да́кого *od* ѓрунту; *má dobrý* ~ *мать* дóбрий ѓрунт (*o* здорóвiм чоловiкови)

grunt/ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* ѓрунтовáти, робити генерáлне прятаня

gruntovný *hovor.* ѓрунто́вний, оснóвний

grup//a –y ž ѓрупа

grup/ovat' –uje –ujú *nedok.* ѓруповáти

grup/ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. 1* ѓруповáти ся **2** з чóго, ко́го *hovor.* походи-ти *od* кóго, чóго, *быти* якóго походжiня

gruzinčin//a –y ž ѓрузи́нський язык

Gruzin/lec –са *m* Ѓрузи́нець

Gruzink//a –y ž Ѓрузи́нка

gruzinsky ѓрузи́нський

grznár –a *m zastar.* кожyшник

grznársky *zastar.* кожyшницький

guán//o –a s ѓуáно *neskl.*

gubernátor –a *m hist.* ѓубернáтор

gubernátorský *hist.* ѓубернáтoрский

gubern//ia –ie ž *hist.* ѓубéрнiя

guč//a –e ž *expr.* бyнджа, кóпа; ~ *papiera* бyнджа папiря; ~ *bankoviek* пáклик пiня-зей; ~ *kvetov* мнóго квiток

gudrón –u *m chem.* гyдрóн

guľa *gule* ž **1** ѓуля; *biliardová* ~ бiлиáрдóва ѓуля; *snehová* ~ снiгóва ѓуля; **2** *šport.* ѓуля; *vrh* guľou *шмаряня* ѓулéв **3** ядрó; кyпя **4** *obyč. v mn. č.* **gule** *lud.* кнедлики, ѓульки; *slivkové gule* сливкóвы кнедлики

5 *škol. slang.* ѓуля (пyтка) **6** *v mn. č.* **gule** *kart. slang.* дзвонкóвы; *je tučný ako* ~ *вин* тучный як бóчка; *letieť ako* ~ лeтiти як кyпя áбо лeтiти як стрiла

guláš i **guláš** –a *m kuch.* ѓуляш; *rozsekať*

niekoho *na* ~ *hovor. žart.* зробити iз да́кого фашiркy

gúľ//at' –a –ajú *nedok.* катyляти, ѓуляти; ~ *loptu* ѓуляти лóпту; ~ *očami* ѓуляти очáми

gúľ//at' sa –a sa –ajú sa *nedok.* ѓуляти ся, катyляти ся

guľat//iet' –ie –eјú *nedok. 1* ѓулятiти, ставáти ся оќруглым **2** *pren. fam.* ѓрубнути, товстiти

guľatin//a –y ž *odb.* ѓулятина

guľat//it' –i –ia *nedok.* ѓулятiти, округлити

guľat//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* ѓулятiти ся, округлити ся, ставáти ся оќруглым

guľatučký *expr.* округлинький

guľat//ý **1** ѓулятый, оќруглый; ~é *teleso* оќругле тiло; ~á *tvár* оќругла тварь, пóвна тварь **2** *pren.* пустый, порóжний, нiч не гóвóрячий; ~é *slová* пyсты слóва; ~é *frázy* пyсты áбо нiч не гóвóрячі фрáзы **3** *fam.* тучный (*o* чоловiкови áбо звiрятi)

guliár –a *m šport.* шмарятель ѓулі

guliark//a –y ž *šport.* шмарятелька ѓулі (*o* жeні)

guliarsk//y : ~a *technika šport.* тéхника шма-ряня ѓулі

guľk//a –y ž *zdrob. 1* ѓулька **2** кyпя **3** *obyč. v mn. č.* ~y (*na hranie pre deti*); *hrať sa o al. na* ~y ѓрати ся на ѓульки; *prevítať* ~ou *niekoho a)* застрiлити да́кого; б) прос́трiлити да́кого, стрiлити кyплю до да́кого; *dostať* ~u а) быти забитым кyлéв; б) быти застрiленным; *čaká ho* ~ чéкаць ё́го кyлька

guľkov//ý ѓулькóвый; ~é *ložisko* ѓулькóве ложiско

guľomet –u *m* куломéт; *ľahký, ťažký* ~ легкий, тяжкий куломéт; *protiletadlový* ~ протiвоeроплáновыи куломéт

guľometník –a *m voj.* куломéтник

guľometn//ý куломéтный; ~á *paľba* куло-мéтна стрiльбá; ~é *hniezdo* куломéтне гнiздó

guľovačk//a –y ž *hovor.* ѓулéвáчка

guľ//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* ѓулéвáти ся

guľovitý ѓулéвитый

guľovnic//a –e ž кулéвниця

guľov//ý 1 гулёвый; ~á plocha гулёвый повёрх; ~ blesk гулёвый блеск 2 *kart.* дзвонко́вый, гулёвый

gum//a –у ž 1 гума; вулканізо́ваний кавчук 2 гума; mäkká ~ гума для церузки, бла́йваса; živacia ~ жувачка; byť ako z ~у быти як з гумы

gumák –а *m hovor.* доджо́вый плащ

gumák//y –ov *m pomn. hovor.* гума́ки, гума́вы чіжмы

gumár –а *m* гума́рь, робо́тник гума́вой фабрики

gumár//eň –ne ž гума́рня, фабрика гума́вых выробків

gumársk//y: ~ priemysel гума́рский про́мысел; ~e výroby выробки із гумы, гума́рскы выробкы

gumárstv//o –а *s* гума́рська выроба

gumen//ý гумовый; ~á hračka гума́ва гра́чка; chodiť ako ~ rapák ходити як на дере́вяных нога́х

gumigut//a –у ž *chem.* гуми́рта

gumipušk//a –у ž *hovor.* гу́мпушка

gum//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 гума́ти, стерáти гума́в 2 *tech.* нате́рати а́бо напу́щати гума́в а́бо лепе́длом

gumovník *p. kaučukovník*

gumový *p. gumený*

gumózl//a –y ž *odb.* гума́за, выток гума́ зостро́ма

gunár –а *m* гуса́рь

gundža *p. guča*

guráž –е ž *hovor.* гура́ж, сме́лость, одва́жность, му́жность; dodať si ~ набра́ти сме́лости; robiť niečo s ~ou робити да́штó одва́жні; chlipnúť si ~у хли́пнути собі до одва́гы, дати собі до гура́жу

gurážny *hovor.* боё́вый, сме́лый, одва́жный; темпе́раме́нтный

gurmand –а *m* гу́рман, лабу́жник

guslar –а *m* гуся́рь; ~á erika гуся́рська е́рика

gusl//e –í ž *pomn.* гу́сли

gustiózny *hovor.* сма́чный, вку́сный, апе́тíтный

gustír//ovať si –uje si –ujú si *nedok.* ма́ти апеті́т; ~uje si na dobrú večeru ро́бити собі смак на до́бру вече́ру, ё́му слины́ тече́уть на до́бру вече́ру

gust//o –а *s hovor.* вкус, гу́сто; наклóнность; mať dobré ~ ма́ти до́брый вкус а́бо гу́сто; robiť niečo s ~om робити да́штó з охóтов а́бо з любóвёв • proti ~u žiaden dišputát [prisl.] о вку́сах не ра́дають ся

guturál//a –у ž *lingv.* гу́турáльный соглáс-ный, гу́турáла

guturálny *lingv.* гу́турáльный

guvernantk//a –у ž гу́верна́тка, выхováтельница

guvernér –а *m* 1 гу́берна́тор 2 *zastar.* ди́ре́ктор держа́вной ба́нки

guvernérsky гу́берна́торський

gvaš –у *m um.* гва́ш

gver –а/-у *m hovor.* гве́р, пу́шка

gýč –а *m pejor.* гі́ч, невку́сность, бес-ці́нность; filmový ~ фі́лмо́вый гі́ч

gýčovitý гі́чови́тый, невку́сный; ~ obraz гі́чови́тый а́бо невку́сный о́браз

gymnast//a –у *m šport.* гі́мнаста

gymnastický *šport.* гі́мнасти́чний

gymnastik//a –у ž *šport.* гі́мнасти́ка

gymnastk//a –у ž *šport.* гі́мнастка

gymnazist//a –у *m* гі́мнази́ста

gymnazistk//a –у ž гі́мнази́стка

gymnáz//ium –ia *s* гі́мназі́я

gynekológ –а *m* гі́неколо́г

gynekológ//ia –ie ž гі́неколо́гія

gynekologický гі́неколо́гі́чний

gynekologičk//a –у ž гі́неколо́гі́чка

gyps –у *m hovor.* гі́пс, са́дра ж

gyps//ovať –uje –ujú *nedok.* гі́псова́ти, са́дрова́ти

gypsový *hovor.* гі́псо́вый, са́дро́вый

Н

h [h i ha] *neskl. s* 1 (*hláska a písmeno*) 2 *hud.* ci *neskl.* s; H dur ci ма́жор; h mol ci ми́нор

ha, ha *cit.* а́ра, га, но

habadej *prisl. expr. zried.* габаде́й, мно́го, ве́лє, тма, достáток, по́вно

habanér//a –y ž габанэра

habark//a –y ž фырлятко *lud.*

habark//ovať –uje –ujú *nedok. kuch.* мішати, рострэповати фырлятком

hab//ať –e –ú *nedok. expr.* **1** габати, хাপати **2** (*nasilu brať*) конфішкова́ти, бра́ти, забра́ти, одбера́ти; ~ раšovaný tovar конфішкова́ти пашова́ный това́р

habilitác//ia –ie ž габіліта́ція; досягну́та у́ченого ступі́ня доце́нта

habilitačn//ý габіліта́чний; ~á práca габіліта́чна робо́та, нау́чна робо́та на досягну́та у́ченого ступі́ня доце́нта

habilit//ovať –uje –ujú *nedok. dok. koho* габілітова́ти; присво́їти ко́му у́чений ступі́нь доце́нта

habilit//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.* доста́ти у́чений ступі́нь доце́нта; ~ sa na slovenskú literatúru габілітова́ти ся на доце́нта зо слова́цької літе́рату́ры

habit –u *m* габі́т, рýхо; mnišsky ~ мона́шський габі́т, рýхо

habit//us –u *m* **1** взгляд, вызор **2** *lek.* габі́тус, вызор

habk//ať –á –ajú *nedok. expr.* **1** *po čom i bezpredm.* пыца́ти, напыца́ти, опыце́вати **2** (*bezradne si počínať*) то́птати ся на місці, бы́ти неі́стым **3** (*nejasne, nesúvisle hovoriť*) бормо́тати; не́ясно, помете́ні, торго́во, несвязні говори́ти

háby *p. háby*

habsbursk//ý га́бсбурґський; ~á dynastia дінастія Га́бсбурґів

hábl//y –ov *m pomn. háby* háb ž *pomn. hovor.* шма́ты, облечі́ня

hač//ať –á –ajú *nedok. det. fam.* сиді́ти

hač//ať si –á si –ajú si *dok. det. císti*

háč//ik –ika *m* **1** га́чок; ~ na zatváranie oblokov га́чок на затво́рія о́блаків; chytat' rybu na ~ іма́ти ры́бы на га́чок **2** *pren. (prekážka, ťažkosť)* тяжко́сть, пробле́м, заці́пка; v tom je ten ~ в тім є́ і то́та заці́пка **3** *hovor. (na hačkovanie)* гачко́вка

hačinkať *p. hačať*

hačinkať si, hačkať si *p. hačať si*

háčkovac//í гачкúючий; ~ie stroje гачкúючі ма́шины

háčkovan//ie –ia *s* **1** (*dej*) гачкова́ня (*gachkóvokov*) **2** (*práca*) гачкова́ня; položila na stôl ~ она́ положи́ла на сті́л гачкова́ня

háčk//ovať –uje –ujú *nedok.* гачкова́ти (*gachkóvokov*); ~ čipku гачкова́ти чі́пки

háčkovk//a –y ž гачко́вка (*na gachkovánia*)

hačnúť si *p. hačať si*

had –a *m* **1** га́д, змі́я; jedovatý ~ ядовитый га́д **2** *pren. pejor.* змі́я, га́дюка; га́д **3** (*niečo pripomínajúce hada*) хві́ст, па́нтлик; пас, поло́ца (*ďačozo*); odchovať ~a na vlastných prsiach *al.* na hrudi, pustiť si ~a do rukáva при́грі́ти га́да на гру́дях; vyskočil, ako by ho ~ uštipol вы́скочі́в як кі́дь бы ё́го га́д уці́пну́в; zbit' ako ~a *hovor.* зби́ти як га́да; bolo ich ako ~ov *hovor.* было́ їх як га́ді́в

háďa –ťa *s* га́дя, га́дятко

háďač –a *m* га́дач

hádam *časť.* га́дам, ду́мам; зда́сть ся, про́шу; мо́же бы́ти; ~ to nemyslíš vážne га́дам, ты не ду́маш то́то ва́жні

háďank//a –y ž га́данка, зага́дка; dať ~u да́ти га́данку; uhádnúť ~u уга́дну́ти га́данку; hovoriť v ~ách говори́ти зага́дками а́бо га́данками

gáďankár –a *m* зоста́витель га́данок

háďankársky; ~ kútik га́данка́рский кúтик (*в журна́лі*)

háď//ať –a –ajú *nedok.* **1** га́дати, одга́довати; дога́довати ся, предпо́кладати; ~aj, čo ti poviem уга́дний, што то́бі по́вím **2** (*veštit'*) га́дати, воро́жыти; ~ z karát га́дати з карт; ~ z ruky *al.* z dlane га́дати з ру́кы

háď//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. ským, o koho, čo i bezpredm.* га́дати ся, спере́чати ся, ва́дити ся з кým, за што́, ко́го; každý deň sa ~ali они́ ва́дили ся ка́ждый де́нь

háďavý спере́чний; ~ člověk спере́чний а́бо спри́чний чолові́к

had//ec –ca *m min.* серпе́нтін

had//í **1** га́дій; ~ jed га́дій я́д; ~ia koža га́дя ско́ра **2** *pren.* га́дій, фало́шний, езу́їтський, неві́рний

hadic//a¹ –е ž гадіця; gumová ~ гумова гадіця
hadic//a² –е ž гадіця (*саміця гáда*); *prep.*
 гадіця (*зла женá*)

hadin//ec –са *m bot.* гадінець, синяк

hadist//ý гадистый, клюкáтый, крутячий ся;
 ~á cesta клюкáта дорóга

hádk//a¹ –у ž гáдка; *pustiť sa do* ~у пустити
 ся до гáдки; *nastala al. začala sa* ~ зачала
 ся гáдка; *došlo medzi nimi k* ~е дошло
 мéджі ними(а) до гáдки

hádk//a² –у ž *ľud. (hádanka)* загáдка,
 гáданка; *zahádam ti* ~у (я) загáдам тобі
 загáдку

hadojašter//ly –ov *m mn. č. zool.* гадоющуры
hadovitý гадовитый, гадоподобный; ~á
 čiara клюкáта лінія

hadovk//a –у ž (*druh uhoriek*) шалатóва
 óгурка

hádzací метáючий

hádzan//á –ej ž *šport.* гадзána

hádzanár –a *m šport.* гадзанарь

hádzat' *hádze hádžu nedok. 1* čo, čím
 метáти, шмаряти; ~ *kamene al. kamením*
 метáти каміня áбо камінями; ~ *všetko na*
jednu kópu метáти вшитко на єдну кóпу;
 ~ *zrno sliepkam* метáти зérно кóркам
2 встрясовати, трясти; ~ *hlavou* встрясова-
 ти гóловов; ~ *chvostom* мáхати хвóстом;
 на *hrboľatej ceste nás hádzalo neos.* на
 гырболятій дорóзі з нáми надмітовало;
 ~ *jedlo do seba* метáти їдлó до сéбе; ~
šaty na seba метáти шмáты на сéбе;
 ~ *polená pod nohy* шмаряти пóліна під
 нóгы; ~ *všetkých do jedného vreca* метáти
 вшитких до єднóго мíха; ~ *do starého*
železa метáти до стáрого желіза áбо
 давáти до шрóту; *akoby hrach na stenu*
hádzal, ako keď hrach na stenu hádze як
 кідь бы на стінú гóрох метáв

haha, hahaha, ha-ha, ha-ha-ha *cit.* га-га,
 га-га-га

háj –a *m* гай; *brezový* ~ березóвый гай;
chod' до ~а! идь áбо ходь до гáя!; идь áбо
 ходь гет!; идь до чóрта!; идь до фрáса!; идь
 до дябла!

haj//at' –á –ajú *nedok. det. fam.* спáти, гáяти
hajdák//at' –a –ajú *nedok. expr.* гайдáкати,
 марнити (*час і пінязі*), легкомысéлні жыти
hajde, hajdy *cit.* гáйда, идéме, идь, марш;
najedol si sa a ~ до роботы! ты нáїв ся,
 і марш áбо і ходь áбо гáйда до робóты!

hajinkať *p. hajat'*

háj//it' –i –a *nedok. 1* čo хранити, охраня-
 ти; ~ *vlast'* охраняти країну; ~ *majetok*
 охраняти маéток; ~ *zver poľov.* охраняти
 звірину
2 (*konať službu hájnika*) робити як
 лісний вáртош, робити лісником; ~ *pole,*
lúku охраняти áбо вартовáти пóле, лúку
3 *koho,* čo обгáєвати áбо одстóєвати свій
 пóгляд; ~ *niekoho pred súdom* обгáєвати
 дакóго на сýді

háj//it' sa –i sa –a sa *nedok.* обгáєвати ся; ~
 sa *pred súdom* обгáєвати ся на сýді

hájnický *príd. k hájnik* лісницький; ~
 domec дóмик лісника

hájnik –a *m* лісник, лісний вартóвник

hájov//ňa –ne ž гаєвня, дóмик лісника

hajs *cit.* но, но-но

hajtman –a *m hist. 1* (*veliteľ ozbrojenej*
vojenskej jednotky) атамáн; *kozácky* ~
 атамáн
2 (*úradník v českých zemiach*)
 атамáн

haju, hajušky *cit.* люлі-люлі, гáю-гáю

hajuškať *p. hajat'*

hák –a *m 1* гак, гáчок; *zvesiť z* ~а звéсити,
 зняти з гáку; *zatvoríť dvere* ~ом запéрти
 двéри на гак
2 *šport. (horolezecká pomôcka)*
 скóба
3 *šport.* гак, кúрте бокóве бұхнутя
 при боксовáні

hákliv//lý **1** делікáтний, гакливый,
 хуlostивый; ~á otázka гакливый вопрós;
 ~á situácia хуlostива ситуáція
2 чутливый,
 ніжний; ~á pokožka чутлива áбо ніжна
 кóжа
3 уразливый; ~ уразливый чоловік

hákovitý гаковитый, загнұтый

hákový гаковый

haky-baky *hakov-bakov m pomn.* чмарани-
 на, чарбанина, тяжко читáюче письмо

hal//a –у ž **1** (*obytná predsieň*) передня
2 (*dvorana*) вестібул
3 (*v závode*)

сáла, цех; montážna ~ монтажна
гáла; telocvičňa фізкультурна сáла або
шпортóва сáла

halabala *prisl. hovor.* як-так, хоць як, од
бúка до бúка, бодáй было, недбанливо,
поверхні; robí všetko ~ робить вшытко од
бúка до бúка

halas –u *m kniž.* крик, глук, гýргай

hald//a –y ž **1** *hovor.* громáда, кóпа, мнóго;
~ spisov кóпа документів; ~ snehu кóпа
снігý **2** *ban.* одвáл

halen//a –y ž галéна

half –a *m šport. zastar.* залóжник (*напр.,
при фóтбали*)

halier –a *m* гáлер; pãť –ov пять галéрів

haliernik –a *m* галéрник, едén галéрник

halierov//ý галерóвий

hall//it' –í –ia *nedok. do čoho* закрúчовати, за-
крутити, окрутити; прикрити, закрывáти
чím; ~ do tmy закрутити гмлов

hall//it' sa –í sa –ia sa *nedok. do čoho*
закрúчовати ся, закрутити ся, окрúчовати
ся; покрывáти ся чím

haló' *cit.* галó

haló' *neskl.* s шум, крик, суетá; narobiť
vel'ké ~ наробити крику (*кóло дачóго*)

halogén –u *m chem.* галогén

halov//ý : ~é prvku *chem.* галогéны

halucináclia –ie ž *psych.* галуциnáция;
mať ~ie máти галуциnáції, терпіти галу-
циnáціями

haluškov//ý : ~é cesto галушкóве тісто, тіс-
то на галушкы

haluškl//y –iek ž *mn. č. (j. č. ~ka)* галушкы;
bryndzové ~ галушкы з бріндзов

haluz –e ž гáлуз, конáрь, конáрик

haluz//ie –ia s *hromad.* галу́зя, конарі

haluzin//a –y ž *hromad.* галу́зина, конарівля

haluznatý росконарéный

hám –u *m ľud.* гам, гамóвка

hamovac//i гамýючий; ~ia páка гамýюча
рýчка

ham//ovat' –uje –ujú *nedok. 1* гамовáти;
auto ~uje áвто гамýе **2** *koho, čo pren.* стри-
мовати, затримовати, мішáти кóму, чóму,

гамовáти *што*; ~ vývin затримовати áбо
гамовáти рóзвиток

hamovk//a –y ž гам; гуспá ~ рýчний гам

hamovnic//a –e ž ланц на гамовáня

han//a –y ž гáна, гані́ня, зневáжованя,
потýпа; kysť ~u на niekoho ганити áбо
зневáжовати дакóго

hanáck//y ганáцький; ~e párešie ганáцький
діалéкт (*діалéкт чéського язы́ка*)

hanáčtin//a –y ž ганáцький діалéкт

Hanák –a *m* Гáнак (*жытель ганáцького
кра́я*)

hanb//a –y ž **1** гáньба; robiť niekomu ~u
робити дакóму гáньбу; červenat' sa
od ~u червеніти ся од гáньбы; sklopiť
oč od ~u спустити óчі од гáньбы **2** (*vo
funkcii prísudku*) гáньба; ~ pomyslieť,
povedať гáньба подýмати, повісти;
~, ~ fuť! гáньба!, гáньба! • odísť s ~ou
одыйти з гáньбов áбо зосмішnéным;
prísť do ~ прийти до гáньбы; vyjsť na ~u
вийти на гáньбу áбо стáти на (пó)смíх;
to je na ~u sveta тотó є на гáньбу свíта;
тотó є кýркам на смíх; ~ a posmech на
гáньбу і на (вы)смíх; ~ sem, ~ tam; ~
nehanba гáньба ту, гáньба там; гáньба
негáньба; гáньба не дым, óчі не выість;
išiel som sa prepadnúť *al. zhorieť* od ~y
ішóв я згоріти од гáньбы áбо пропáсти
од гáньбы

hanb//it' sa –í sa –ia sa *nedok. koho, pred
kým, za koho, čo* гáньбити ся кóго, чóго;
~ím sa priznať гáньблю ся признáти; ~í
sa za svoj zlý skutok він гáньбить ся за
свій злий постýпок; ~ sa za svoj pôvod
гáньбити ся за свóе походжіня; že sa
nehanbiš (*nehanbite*)! же не гáньбиш ся
(не гáньбите ся!); ~i sa (~ite sa), môžeš
sa ~! мóжеш (мóжете) гáньбити ся!; а ці
тобі (вам) не гáньба!; kto sa ~í, má prázdne
gamby [*prisl.*] гáньба - порóжня гáмба; під
лежáчий кáмінь вóда не течé

hanbliv//ý гáньбливий; ~é dievča гáньбли-
ве дівча

handbal –u *m šport.* гáндбал, гадзáна

handbalist//a —u *m* *šport.* гандбаліста, гадзанарь

handicap [hendikep] —u *m* *šport.* гєндікєп

handliar —a *m* *hovor.* *často pejor.* гандлярь, торóвець

handl//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* гандлєвати, торговати

handr//a —y *ž* **1** рянда; ~ на riad утєрка (на трáты) **2** *hovor. pejor. (nekvalitná látka)* рянда; to je len taká ~ totó є лєм такá прóсто рянда **3** ~y *pomn. hovor. expr.* рянда; vydáva peniaze na ~y она́ вышмáрює пінязі на рянди áбо царáхы **4** ~y *pomn. hovor. (zodrané šaty)* рянды, царáхы; chodí v ~ách хóдити в царáхах **5** *hovor. pejor. (o človeku)* рянда, бáба; to nie je muž, len obyčajná ~ totó не є хлоп, лєм обычáйна рянда áбо бáба; рýча на ulici a ~y v truhlici [prísł.] пыха на ўліці, а рянды в скрині

handrár —a *m* ряндарь

handričk//a —y *ž* **1** *zdrob.* ряндка **2** *hovor. pejor. (nekvalitná látka)* рянда, ряндка

handrk//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. pejor. 1 (rozprávať cudzím jazykom)* бормотáти не по-нáшому **2** *pren. (nezrozumiteľne, rýchlo hovoriť)* бормотáти, тáрати, гундрати

handrk//ovat' sa —uje sa —ujú sa *nedok. hovor. pejor.* гандыркóвати ся, догáдовати ся, вáдити ся

handrový ряндóвый; ~ pokrovec пóкровець із рянд

hanebn//ý ганєбный, пídлый, низкий, потúпный; ~ čip низкий áбо пídлый постúпок; ~á porážka потúпна прóгра

hangár -a/-u *m* гангáр

hangár//ovat' —uje —ujú *let. 1 nedok. dok.* гангарóвати; поміщáти/помістити áбо стáвити/постáвити до гангáру **2** *len nedok.* находити ся áбо стояти áбо быти в гангáрі

hangárový гангарóвый

han//it' —í —ia *nedok.* ганити, тупити, уражáти

hánk//a —y *ž* клубóк на пáлці

hanliv//ý **1** ганливый, уражливый, потúпный **2** *lingv.* пеєратівный, ганливый; ~é slovo ганливе áбо пеєратівне слóво

hanobl//it' —í —ia *nedok.* ганити, ганобити, очóрнєвати, огваряти, тупити; ~ meno niekoho ганобити мєно дачіє

hanobitel' —a *m* ганобитель, осóчовач, огваряч, очóрнєвач

hanobný **1** осóчующий, ганобячий, очóрнюючий; ~ spis памфлєт **2** *zastar.* ганєбный, понижуючий; ~ útek ганєбне утíkнýтя, бígство

hanopis —u *m* *lit.* памфлєт, ганопис

hanz//a —y *ž* *hist.* гáнза

hanzov//ý *hist.* ганзóвый; ~é mestá ганзóвскы мiста

hap//at' —á —ajú *dok. det. 1 (spadnúť)* упáсти **2 (sadnúť si)** цiсти

hapčí *cit.* апчхі

happy-end [hepi end] —u *m* щастливый кóнець

hapr//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. expr.* гапрóвати, не дáрить ся, не удáвать ся; tu čosi ~uje ty штось не дáрить ся

hapták —a *zastar. voj. slang.* смiрно; postaviť sa do ~u поставити ся до пóстою „смiрно“

haraburd//a —y *hovor. pejor.* гарабурда, барахлó

haraburd//ie —ia *s hromad. hovor. pejor.* гарабурдя, барахлó, старина

haras —u *m* *text.* гарас

haraš//it' —í —ia *nedok. expr.* гарашити, гырмотáти, гыркотáти; v hlave mu ~í в гóлові єму гарашыть

haravar//a —y *ž* *expr.* неспóкий, неiстóта, хаос, пáника, гýргай, анáрхия

harem —u *m* гарєм

harf//a —y *ž* гáрфа; hrať na ~e грáти на гáрфі

hfrfst//a —u *m* гарфiста

harfov//ý *príd. k harfa:* ~á struna гарфóва струна

haring —a *m* гаринг; napchatí ako ~y напхáты як гарингы в бóчці

hark//at' sa —á sa —ajú sa *nedok. expr.* гáдати ся, догáдовати ся, гащєрити ся

harlekýn –а *m* гарпекін, комедіант, шашо
harmanček –а *m* румёнок
harmatan/lec –са *m* *hovor. expr.* непокій, звáда, надáвка, грызотá
harmón//ia –іє *ž* гармóнія; ~ *farieb*, záujmov гармóнія фарб, інтересів; ~ *medzi obsahom* а *formou* гармóнія áбо єдність фóрмы і содержáнія
harmonick//ý гармонічний; ~ *vývin ľudskej osobnosti* гармонічний рóзвиток людсьóго субекта; ~é *pohybu* гармонічны погынáня; ~á *stupnica* гармонічна ráма
harmonik//a –у *ž* гармоніка, гармонія; ústna ~ устна гармоніка; ťahacia ~ гармонія; chromatická ~ баян
harmonikár гармонікарь; баяніста
harmonik//ovat' –ује –ују *nedok. hovor.* грáти на гармонії áбо на баяні
harmón//ium –іа *s* фісгармóнія
harmoniz//ovat' –ује –ују *nedok. 1* гармонізовáти, підходити, зосупáджувати ся *2* согласовáти ся; ~ *farby* підберáти фáрбы (*по одтіни*) *3* *hud.* гармонізовáти; ~ *ľudové piesne* гармонізовáти нарóдны співанкы
hár//ok –ка *m 1* гáрок; ~ *papiera* гáрок пáпіря *2* *typ.* (друковáний) гáрок; tlačový ~ друковáний гáрок; autorský ~ áваторський гáрок; vydavateľský ~ выдавáтельський гáрок
harpún//a –у *ž* гарпúна
harpun//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* гарпуновáти, імáти/поімáти при пóмочі гарпúны
harpunový гарпуновый
haru//ľa –іє *ž* *nár.* нáлесник, швабчаник (*печёный в цілости на тёмшї*)
hasiaci гасячий; ~ *prístroj* гасяча машына
hasičský гасіцький; ~ *zbor* гасічі
has//it' –і –іа *nedok. 1* гасити; ~ *oheň* гасити огень *2* *expr.* угáшовати; ~ *smäd* гасити смед; • ~ *váпно* гасити вапнó; čo ťa *peráli*, *nehas* [*prisl.*] што тéбе не пáлить, не гась; не суй нóса до чужóго прóса; не суй ся, де тобі не трéба

has//núť –не –nú *nedok.* гáснути; *oheň* ~не огень гáсне; *vatra* ~не вáтра гáсне; *hviezdy* ~nú звíзды гáснуть
haspr//a –у *ž* *hovor.* рéпель, запóр(к)а
hastroš –а *m 1* страшóк, пуджáло *2* *expr.* вітроплáх
hašiš –а *m* гáшіш
hašlerk//a –у *ž* гашлérка (*ментолóвый цýкрик*)
hašter//it' са –і са –іа са *nedok. s kým i bezpredm.* гащерити ся, гáдати ся, вáдити ся
hašteriv//ý гащеривый, спричний, незнашанливый; ~á *rovaňa* спричний харáктер
hat' hate *ž* гать
hat//it' –і –іа *nedok. čo, koho v čom* гáтити, стримовати, гамовáти, мáрити, знемóжнёвати, затримовати, нарушáти, стояти в дорóзі; ~ *výrobu* стримовати выробу; ~ *pretvánku* затримовати погынáня трáнспорту; ~ *vývin* пиечо́го гамовáти рóзвиток дачóго
hatlanin//a –у *ž* *pejor.* скомолина, бляботина, заякáвость, *kniž.* нонсéнс
hatlavos//it' –ті *ž* (*porucha výslovnosti*) бляботáвість, заякáвость
hatlav//ý заякáвый, бляботáвый; ~é *dieťa* бляботáва, заякáва дітина
hav, hav-hav *cit.* гав-гав
háv –у *m* бáс. облечі́ня, рúхо
havan//a –у *ž* *hovor.* гавáна, гавáньска ці́рапа
havar//ia –іє *ž* гавáрія, катастрофа, нещáстя; ~ *lietadla*, *auta* гавáрія ероплáна, áвта; *utpieť* ~iu утерпіти гавáрію
havar//ovat' –ује –ују *dok.* гаваровáти; *lietadlo* ~ovalо ероплáн гаваровáв; *pilot s lietadlom* ~oval пілот з ероплáном гаваровáв
háve//ď –де *ž* *hromad. 1* *pejor.* гáведь, збérба, бáнда *2* *expr.* звíрята
haviar –а *m* бáник
haviarsk//y бáньський; ~а *práca* бáньска робóта

haviarstv/o –a s баництво

havk//at' –á –ajú *nedok.* гáвкати

hav/o –a *m det.* гáво, гáвко, псик

hazard –u **1** газáрд, газáрдна гра, náгода
2 рíск, неухажéность, легкомысéльность,
авантýра

hazardér –a *m* **1** газáрдный чоловiк,
газардér **2** авантюриста

hazardérsky газáрдный, рíскáнтный

hazardný **1** газáрдный; ~ hráč газáрдный
грач **2** рíскáнтный; одвáжный, но
легкомысéльный; ~ čin рíскáнтный по-
стýпок

hazard//ovat' –uje –ujú *nedok. s čím*
i bezpredm. рíсковáти чiм; стáвити вшытко
на єднý кáрту; загравáти ся, газардовáти
(в гри); ~ so zdravím рíсковáти (зо)
здоровém

hebed//o –a s *lud.* немéгло, тютмак

hebk//ý нiжний, мягкий; гадвáбный; ~é
vlasy гадвáбне вóлося; ~é ruku нiжны
рýкы

hebrejčin//a –y ž старожыдiвський язык

hebrejský старожыдiвський

hec//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* гецовáти,
гýцкати, пiдпiховати, доберáти

hegemón –a *m* гегемóн

hegemón//ia –ie ž гегемóния

hegllov/lec –ca *m* гегелián

hegllovsk//ý гегелiвський; ~á filozofia
гегелiвска фiлосóфия

hegl//núť –ne –nú *dok. expr. často neos.*
гéгнути/гéгнути, мыкнути, потрясти; ~lo
v ňom гéгло в нiм

hehe, hehehe, he-he, he-he-he *cit.* хе, хе-
хé; ха, ха-хá

hej *čast. (vyjadruje súhlas)* гей, так

hej² *cit.* ей

hektár –a *m* гéктар

hektárový гектарóвый; з єдногó гéктара; ~
výnos урóда з гéктара

hektolit//er –ra *m* гектолiтер

hektomet//er –ra *m* гектомéтер

heligón –u *m* гелiрóн

heligonist//a –u *m* гелiрiонiста

helikoptér//a –y ž гелiкoptéra

hél//ium –ia s *chem.* гелiй

helm//a –y ž рéлма; tropická ~ тропiчна
рéлма; hasičská ~ гасiчска рéлма

helmintológ//ia –ie ž гелмiнтолóгия

hematit –u *m min.* гематiт, желiзный блеск

hemisfér//a –y ž гемiсфэра; mozgová ~ anat.
гемiсфэра, полокúля головнóго мóзгу

hemoglobín –u *m* гемоглóбiн

hemoroid//y –ov *m pomn. lek.* геморoiды

hemž//ít' sa –í sa –ia sa *nedok.* гémжыти ся,
пхáти ся, тиснути ся

hen *prisl. i čast. hovor.* там, ген

hepar –u *m anat.* печiнка ж

heraklit –u *m* гераклiт

heraklitov//ý гераклiтóвый; ~é obloženie
гераклiтóве обложiя

heraldik//a –y ž герáлдiка

herbár –a *m* гербáрий

herberg –u *m hovor.* непорядок, хáос,
анáрхия

her//lec –ca *m* артiста; filmový ~ кiноартiста,
фiлмóвый артiста

herecký артiстiчний; ~ výkon артiстiчне
выповнiя

herečk//a –y артiстка

heredit//a –y ž kniž. наслiдность

hermafrodit –u *m* гермафрoдiт,
двополóвый оргáнизм

hermelín –u гермелiн

hermelínový гермелiнóвый

hermetický герметiчний

her//ňá –ne ž сáла на грáня, гérня

heroick//ý гeрoи́чний; ~ boj гeрoи́чный бой;
~á postava гeрoи́чна фiгúра

heroizm//us –u *m* гeрoи́зм; богатырьство;
одвáга, мýжность, смiлость

herpts –u *m lek.* гeрпес

hertz [herc] –u *m fyz.* герц

hes *neskl. s hud. ci* бeмóл

hes//o –a s **1** лóзунг; politické ~ полiтiчний
лóзунг; razit' ~ выголосити лóзунг **2**
filol. заголóвне слóво (в словникú),
(словникóва) статя **3** voj. гeсло; vkladná
knížka на ~ вкладнá книжка на гeсло

heslovit//ý гесловитый, кúртый, згущёный, конспéктный; ~é rozplátku кúрты познáчки áбо примичáня

heslov//ý геслóвый; ~é slová заголóвны слóва; ~ katalóg геслóвый каталóг

heš cit. гыщ

het *prisl. ľud.* гет, вон, вóнка; *pobral sa ~ він* побрáв ся гет áбо вóн(ка)

heterogénny *odb.* гетерогéнный, рознорóдый, неэднáкый

hever –a *m odb.* гíвер

hexagón –u *m geom.* гексагóн, шістьугóльник

hexamet//er –ra *m metr.* гексамéтер

hí, hii cit. ox

hiát –u *m 1 lingv.* гíат, збігнутя глáсных **2 anat.** óтвор (*канáла нérва i m. n.*)

hierarch//ia –ie *ž 1* гíерáрхiя, одстúпнёваня **2** высóке духóвёнство

hierarchický гíерáрхичный

hieroglyf –u *m obyč. v mn. č.* ~y гíерогліф

hieroglyfický гíерогліфічный, гíерогліфный

hijo, hijó cit. (*slovo na poháňanie koní*) бё, гіё

hík//ať –a –ajú *nedok. 1 (od údivu, prekvapenia ap.)* гікати, ўхати, áхати, óхати **2 (o somárovi)** íа

hin *prisl. hovor.:* byť celkom *al. celý* ~ *hovor.* быти цáлком несвій, быти цáлком нáніч

hinduizml//us –u *m* гíндуїзм

hintov –a *m zastar.* коч; *panský* ~ пáньскый коч

hio, hió p. hijo

hipodrómm –u *m kniž.* гіподрóм

hipológ//ia –ie *ž* гіполóгія

histológ//ia –ie *ž* гістолóгія

histór//ia –ie *ž 1* істóрiя; ~ staroveku істóрiя стáрого віку; ~ stredoveku істóрiя серéдніх віків; ~ novoveku істóрiя нóвого віку **2 hovor.** істóрiя, пригóда, одбывше ся; *ťažká al. zamotaná* ~ тяжká áбо запúтана áбо замотáна істóрiя; тяжká пригóда

historick//ý *v rôzn. význ.* історі́чний; ~ ústav інштítут істóрії; ~á veda історі́чна наўка, істóрiя; ~á gramatika *lingv.* історі́чна грама́тика; ~é pamiatky історі́чны пáмятки; ~é kostýmy історі́чны костюмы; ~á udalosť

історі́чны сítуації; ~ román історі́чний роман; ~ deň історі́чний день

historik –a *m* істóрік

historiograf –a *m* істóріограф

historiograf//ia –ie *ž* істóріографі́я

historizml//us –u *m* істóрізм

historiz//ovat' –uje –ujú *nedok.:* ~ujúci sloh архаїзовáный штíл

histork//a –y *ž* істóрі́йка, істóрiя, пригóда; *rozprávať veselé* ~ розпові́дати весéлы пригóды áбо істóрі́йки; *vymyslená* ~ выдуманa істóрі́йка; выдумка

hja, hjaj cit. мда, яй

hľa cit. вот, но, посмóть, позера́й

hlad –u *m 1* гóлод; *zahnať al. utišiť* ~ загнáти гóлод; *umrieť ~om al. od ~u* умéрти од гóлоду **2** потрéбность; жáдоба; ~ *po knihách* гóлод по книжках; ~ *po vzdelaní* жáдоба по знáнях; ~ *po peniazoch* жáдоба по пiнязях • ~ *je najlepší kuchár [prisl.]* гóлод є найліпший кухáрь

hľadač –a *m 1 (človek)* гляда́ючий; ~ *pravdy* гляда́ючий прáвду; **2 (prístroj)** гляда́ч; ~ *mín voj.* гляда́ч мiн, мiногляда́ч

hľadáčik –a *m tech. (vo fotografickom aparáte)* гляда́чік

hľadan//ý гляда́ный, выгля́дований, выжа́дований, незвыча́йный; ~ *tovar* не-звыча́йный това́р; ~á *veľičina* выгля́дована величі́на

hľad//ať –á –ajú *nedok. v rôzn. význ.* гля́дати, глéдати; ~ *stratenú knihu* гля́дати стра́чену книжку; ~ *kľúče vo vrecku* гля́дати ключі́ в кішéні; ~ *rudu* гля́дати рúду; ~ *poklad* гля́дати пóклад; ~ *byť, prácu* гля́дати квáртель, робóту; ~ *východisko* гля́дати вихóд (із сítуації); ~ *vinníka* выгля́довати винника • *čo tu ~áš?* што ты ту глядаш?, што ты ту стратив?; ~ *ihlu al. špendlík v kope sena* гля́дати ігnú áбо шпéндлик в кóпі сі́на; ~ *včerajší deň* гля́дати вчeра́шний день; *kto čo ~á, nájde [prisl.]* хто што гля́даць, нáйде; *vraha* *k vrane* садá, *rovný rovného si* ~á *[prisl.]* воро́на к воро́ні сі́даць, рiвный рiвно́го

собі глядаты; рыба́к рыбака́ видить іздале́ка

hladený поліро́ваний, ле́щений; ~ nábytok поліро́ваний б́утор

hladiaci ле́щільний; поліро́ваний; ~ valec ле́щільний вало́к; ~ lis ле́щільний прес

hladič –а *m 1* (*človek*) бі́рляйзник **2** (*druh hoblíka*) спу́штяк

hladičk//a –у *ž* бі́рляйз

hladidl//o –а *s tech.* гладитко

hlad//iet' –і –іа *nedok.* **1** позе́рати, смо-
три́ти; ~ do očí позе́рати в о́чі; ~ do svetla
позе́рати до сві́тла; ~ si pod nohu позе́рати
собі́ під но́гы **2** (*posudzovať, hodnotiť*)
позе́рати, розгля́дати, роззе́рати; ~ на
piečo ako na chybu позе́рати на да́штó,
як на хыбу **3** (*dbať, starať sa*) позе́рати,
розгля́дати; ~ len na peniaze позе́рати
лем на пі́нязі **4 s neurč. so spoj.** абу
нама́гати ся, ста́рати ся; ~ sa niekomu
zaráčiť нама́гати ся, же дако́му полю-
бить ся; ~ sa niekomu odvdáčiť ста́рати ся
дако́му одвдя́чити; nehľadiac na to, že ... не
позе́раючи на то́то, што ...; ~ zvysoka *al.*
sez plese позе́рати звысо́ка; ~ smrť do očí
позе́рати сме́рти в о́чі; ~ na piečo ružovými
okuliarmi *al.* sez ružové okuliare позе́рати
на да́штó ружо́выми окуля́рами а́бо че́рез
ружо́вы окуля́ры; ~ ako hrom do duba *al.*
do putne позе́рати як вовк; ~ ako kat *al.*
ako by tri dediny vupálil позе́ра́ть як кат а́бо
як бы три валáлы выпалив; позе́рати як
вовк, на́гнівано; ~ ako teľa na nové vráta
al. ako sova do orecha *hovor.* позе́рати, як
ба́ра́н на новы́ воро́та; darovanému koňovi
nehľad' na zuby [*prísľ.*] дарова́ному ко́нєви
на зу́бы не позе́рають

hlad//iet' si –і si –іа si *nedok.* *koho, čoho*
ста́рати ся о́ ко́го, чі́м; ~ si svojich
povinností ста́рати ся о́ сво́ї повинности

hl'adiev//at' –а –ajú *nedok.* позе́рати;
роззе́рати; д́умати; ста́рати ся

hladin//a –у *ž* **1** у́ровень ж, по́верх м;
vodná ~ а) у́ровень во́ды; б) по́верх
во́ды; ~ stúpa у́ровень во́ды піднима́ть

ся а́бо підвы́шує ся; ~ klesá у́ровень
во́ды знижує ся а́бо па́да́ть **2** у́ровень
м; mzdová ~ у́ровень за́робку; cenová ~
у́ровень ці́н

hl'adisk//o' –а *s* то́чка зрі́ня, по́гляд, а́спект;
posudzovať vec z osobného ~а оці́нювати
ді́ло а́бо посúджувати ді́ло зо́ сво́єго
по́гляду а́бо зо́ сво́єй то́чки зрі́ня

hl'adisk//o' –а *s* позе́ра́юча са́ла

hlad//it' –і –іа *nedok.* **1** гладити, гла́дкати; ~
po vlasoch гла́дкати по во́лосах; ~ mačku
гла́дкати ма́чку **2** (*odstraňovať drsnosť*)
ле́щити, поліро́вати; ~ drevo поліро́вати
де́рево; ~ papier ле́щити па́пірь **3** гладити,
бі́рлє́вати; ~ šaty бі́рлє́вати шма́ты; ~ proti
srsti гладити проті́в се́рсти

hladk//at' –á –ajú *nedok.* **1** гла́дкати; ~ psa
гла́дкати пса **2 pren.** ліхотити, ласка́ти,
лишкати; ~ pohľadom ласка́ти по́глядом

hladký *v rôzn. význ.* гладкий; ~ povrch
гладкий по́верх; ~ pleť гладка́ ко́жа; ~
účes гладке́ приче́сання; ~ šaty просты
шма́ты; ~á reč *prep.* гладка́ реч; ~é verše
prep. гладкы́ стихи; ~á múka гладка́ му́ка;
~ priebeh choroby легке́ лі́чі́ня хворо́бы

hladn//ý **1** голо́дний; som ~ я голо́дєн а́бо
голо́дний; ~é deti голо́дны ді́ти; ~ ako pes
al. ako vlk я голо́дний як пес а́бо як вовк;
sýty ~ému neverí [*prísľ.*] сы́тый голо́дному
не ві́рить **2 po čom** жажд́у́чий чо́го, хті́вий;
~ po vedení хті́вий ве́сти **3** (*lakomý*)
ненасы́тний, пажра́вий, лако́мый; ~ na
peniaze лако́мый на пі́нязі

hladomor –и *m* голо́домо́р, голо́днá
сме́рть, сме́рть од го́лоду

hladomor//ňä –не *ž hist.* голо́домо́рня

hladoš –а *m expr.* **1** (*hladný človek*)
голо́дний, ненасы́тний **2** (*bedár*) бі́дняк,
голо́дра́нець

hlad//ovať –і́є –і́ју *nedok.* голо́довати

hladovk//a –у *ž* голо́до́вка

hladov//lý *v rôzn. význ.* голо́дний; ~
smrť голо́днá сме́рть; ~á mzda бі́днá
выплата; ~á demonštrácia демонстра́ція
голо́да́ючих

hladučský, hladunký, hladulinký, hladušký
expr. гладенький

hlahol –u *m kniž.* дзвін; ~ zvopov дзвін дзвонів *або* глагол дзвонів

hlaholik/la –y *ž* глаголика, глаголичный алфавіт

hlahol/liť –í –ia *nedok. kniž.* звучати, дзвонити, дзвеніти; zvony ~ia дзвони дзвонять; smiech ~í дзвенить сміх

hlaholsk/ly глаголичный; ~é písmo глаголичный алфавіт, глаголика

hlas –u *m v rôzn. význ.* голос; ľudský ~ людський голос; vysoký, nízky ~ высокий, низкий голос; silný, slabý hlas сильный, слабый голос; chraplavý ~ храплавый голос; zvýšiť ~ zvýшыти голос; poznať po ~e poznáti по голосі; strácať ~ страчати голос; spievať prvý, druhý ~ співати першым, другим голосом; protestné ~y протестны голосы; ozývajú sa ~y proti niečomu озывають ся голосы протів чогось; dať niekomu svoj ~ дати дакому свій голос • ~ rozumu голос розуму; ~ svedomia голос совісті; ~ krvi голос крові; povzdvihnúť ~ proti niečomu підняти голос протів чогось; ~ volajúceho на рущі *bibl.* голос вопіючого в пустині; psi ~ do neba nejde [prísl.] псячий голос до неба не іде; на зло молячого бог не слухать

hlás/at' –a –ajú *nedok.* 1 голосити, проголошувати, возвіцати; ~ ideu bratstva národov проголошувати, голосити ідею братства народів 2 (*oznamovať'*) ознамлювати

hlásateľ –a *m* 1 проповідник, шырытель; ~ pokroku проповідник прогресу 2 (*v rozhlase*) диктор

hlásateľ/ňa –ne *ž* радіоштудія

hlásen/lie –ia *s* 1 *voj.* рапорт 2 (*v tlačí*) оголошіня, інформація 3 донесіння, подавання вістки; služobné *al.* úradné ~ службоне *або* урядне подавання вістки

hlás/liť –í –ia *nedok.* 1 (*podávať písomnú al. ústnu správu*) голосити, докладати; ознамлювати; ~ zmenu pobytu голосити

зміну адресы *або* місця перебування; ~ výsledek голосити результат *або* о результаті 2 (*oznamovať'*) оголосити; ~ program оголосити програм 3 (*o hlásnikovi*) трубіти сірнали часу; ~ dvanástu (hodinu) трубіти дванадцятку (годину)

hlás/liť sa –i sa –ia sa *nedok.* 1 (*policajne*) голосити ся 2 голосити ся *де, ку ко́му*; ~ sa u riaditeľa голосити ся у директора 3 *škol.* піднімати руку; голосити ся; žiak sa ~і ученик голосить ся *або* піднімати руку 4 (*na telefonické volanie*) відповідати (по телефоні); nik sa tam nehlási там ніхто не відповідать *або* не голосить ся 5 *kam, za čo (prihlasovať sa)* приголошувати ся, записувати ся до кружку 6 *o čo i bezpredm. (domáhať sa niečoho)* домагати ся чого; ~ sa o svoje práva домагати ся своїх прав; ~ sa o slovo голосити ся о слово *або* просити слово 7 *ku komu, k čomu* бути сторінником ко́го, чого 8 (*prejavovať sa*) давати о собі знати; zima sa ~і зима давать о собі знати *або* зима приходить 9 *za koho* указовати ся *кым*, чім; признавати себе за ко́го 10 *voj.* докладувати, рапортовати

hlasitý голосный, глу́чний, звучный; ~ hovor гопосна бісіда

hlasiv/ky –iek *ž mn. č. (j. č. –a) anat.* голосівки

hlásk/a¹-у *ž lingv.* звук

hlásk/a²-у *ž voj.* пункт воздушного pozoráня

hláskoslov/lie –ia *s lingv.* фонетика

hláskoslovn/ly *lingv.* фонетичный; ~é zmenu фонетичны зміны

hlásk/ovat' –uje –ujú *nedok.* читати *або* висловлювати по буквах; ~ slovo читати *або* висловлювати слово по буквах

hláskový звуковий, фонетичный

hlásnik –a *m* ночна вярта

hlasn/ly 1 голосный, звучный; ~ smiech голосный сміх 2 *lingv.* дзвінкий; ~é spoluhlásky дзвінки согласны

hlásn//y сігнálnый; ~а služba вартова служба; ~а trúba сігнálnа труба; byť ~ou trúbou niekoho быти дакого сігнálnов трубов

hlás/ok ~ka *m* *zdrob.* гóлосок; detský ~ дітський гóлосок; nemohol vydať zo seba ani ~ka він не міг висловити ані звúка

hlasovac//i голосуючий; ~ie právo právo голосовання; ~ lístok голосуючий листок

hlas//ovať ~uje ~ujú *nedok. na koho, za koho, čo* голосовати за ко́го, шчо; ~ zdvihnutím ruky голосовати піднятём рýкы; ~ en block голосовати списком; ~ za rezolúciu, uznesenie голосовати за резолюцію, установліня

hlasov//ý голосовый; ~é orgány голосовы органы

hlav//a ~y **ž 1** *v rôzn. význ.* гóлова; ľudská ~ людська гóлова, гóлова чоловіка; bolesti ~y бóлісті гóловы; mať na ~e klobúk máти на гóлові кáлап; vyšší o ~u o гóлову высший; hučí mi v ~e гучить мі в гóлові, гóлова мі тріщить; otvorená ~ розумна áбо світла гóлова; horúca ~ горяча гóлова; má dobrú ~u мать дóбру гóлову **2** гóлова, ведучій *m*; ~ štátu гóлова державы; ~ rodiny гóлова родины **3** гóлова, гóловка; kapustná ~ гóлова, гóловка капúсты; viničná ~ кóринь грозна **4** *tech.* гóловка **5** (*postele*) гóлова **6** (*kapitola*) главá **7** (*mince*) гóлова; výkop na ~u výroba на єдно́го чоловіка áбо єдну́ особу; od ~y až po päť од гóловы аж по пята́; ~u hore! гóлову высше!; ~ na ~e гóлова на гóлові, ябку не є де упáсти; premerať si niekoho od ~y po päť зміряти когóсь пóглядом (од гóловы до нíг); niet kde ~u skloniť не є де гóлову приклонити; mať strechu nad ~ou máти стрíху над гóловов; prerásť niekomu cez ~ перерости дакому чéрез гóлову; tancovať *al.* chodiť niekomu po ~e танцёвати áбо скáкати дакому по гóлові; postaviť si ~u поставити ся на гóлову; poraziť na ~u розбити цáлком; dvíhať ~u піднімати гóлову; ~ou múr nepreraziš [*prísl.*] стінý гóловов не перéбеш; mať

v ~e máти в гóлові; prevyšovať niekoho o ~u перевышовати дакого о гóлову; chytať sa za ~u імáти ся за гóлову; padnúť na ~u *hovor. pejor.* упáсти на гóлову, придурковáтый; má v ~e slamu *al.* otruby мать в гóлові солóму áбо óтрубы; robiť podľa svojej ~y робити по-своёму; má niečo v ~e мать даштó на розúми; lámať si ~u ламáти собі гóлову; nosiť v ~e носити в гóлові; vyťcť niekomu niečo z ~y выбити із гóловы дакому даштó; nasadiť niekomu červa do ~y запохыбовати в дакíм; robiť si ťažkú ~u z niečoho принимáти близко к сёрдцю даштó; zvesiť, vešať ~u звísити, вішáти гóлову; stratiť ~u стратити гóлову; nestrácať ~u не тратити гóлову; vziať si niečo do ~y взяти собі до гóловы даштó; popliesť ~u поплéсти гóлову; neviem kde mi ~ stojí не знам, де мі гóлова стоить; nejde mi to do ~y не идé мі тотó до гóловы; nejde mu to z ~y не вихóдить ёму тотó з гóловы; vyhod' *al.* vypušť si to z ~y выпусть áбо вышмарь собі тотó із гóловы; vyjsť *al.* vyfúkať z ~y вышмарити áбо выфукати із гóловы; svíťlo mu v ~e до нёго дошлó; за-світило ёму в гóлові; v ~e mu preskakuje *hovor.* в гóлові ёму перескáкує áбо у нёго не вшыткы дóма; vráťa mu to v ~e вертить ёму тотó в гóлові; тотá думка не дасть ёму пóкíй; sláva mu stúpila do ~y слáва ёму вступила до гóловы; to ho bude stáť ~u тотó бúде ёгó стояти гóлову, за тотó він заплáтити гóловов; dať ~u докору дати гóловы догрóмáды áбо докóпы

hlaváč//i ~a *m* *hovor. expr.* **1** головáч, високопостáвлена особá **2** твердо-головый, неустúпный (чоловiк)

hlavaj ~a *m*, **hlaváň** ~a *m* *expr.* твердо-головый, неустúпный, зятýтий, голо-вáтый чоловiк

hlavátk//a ~y **ž** (*ryba*) головáтка

hlavatý упрямый, твердоголовый, неустúп-ный, зятýтий, вздоровитый чоловiк

hlav//eň¹ -ne **ž** голóвня

hlav//eň² -ne **ž** главень (*напр., нýшки*)

hlavic//a –е ž гóловка (напр., клинця)

hlavičk//a –у ž **1** v rôzn. význ. гóловка; detská ~ гóловка дітини; špendlíková ~ шпéндликова гóловка **2** (označenie inštitúcie al. závodu na tlačive) заголівков **3** šport. slang. глáвiчка (ýдер гóловов); to je múdra ~ тотó є мудрá гóловка

hlavičk//ovat' –uje –ujú *nedok.* šport. slang. глáвiчковáти, передáвáти лóпту гóловов

hlávk//a –у ž v rôzn. význ. гóловка, detská ~ гóловка дітини; ~ cesnaku, cibule гóловка чесноку, цибулі

hlavne *čast.* глáвні, глáвным спóсобом, особливо, в пёршiм рядi

hlavnic//a –е ž зáголовк, подýшка

hlavňov//ý *príd. k hlaveň* глáвнѣвый; *zadná* ~á skrutka зáдня глáвнѣва шрýбка

hlavn//ý **1** глáвный/головный, основный; ~á příčina глáвна причíна; ~ vchod глáвный вхóд; ~á kol'aj *žel.* глáвна кол'яй; ~á skúška *div.* глáвна áбо гeнeрálна репетíция, гeнeрálка; ~á veta *gram.* гóловнѣ речíня; *mať* ~ú úlohu грáти гóловну роль; *mať* ~é slovo мáти гóловнѣ слóво **2** глáвный/головный, центрáльный; ~é mesto гóловнѣ мíсто; ~á stanica глáвна стáнiця; ~á pošta глáвна пóшта; ~á ulica глáвна ýлиця **3** глáвный/головный; ~ účtovník глáвный учтóвник; ~ kuchár глáвный кухáрь

hlavolam –и *m* гóловолóм(ка)

hlb//at' –а –ajú *nedok.* *nad čím, o čom* роздýмовати о чiм; ламáти гóлову *nad čím*; ~ о vážnych problémoch роздýмовати о вáжных проблемáх

hlbav//ý задýмуючий; *človek ~ej povahy* задýмуючий чóловiк

hlbin//a –у глyбинá; *morské* –у мóрьскы глyбины; *z hlbin duše, srdca* з глyбины душы, сёрдця

hlbinn//ý глyбинный; ~ *lov ryb* глyбиннѣ имáня рыб; ~é vody глyбинны вóды

hlbk//a –у ž v rôzn. význ. глyбинá; глýбка; ~ *studne* глýбка стýдні; ~ *mora* глyбинá мóря; v ~e javiska в глyбинi сцѣны; ~ *cit*

глyбинá чýвства; *isť do ~y* ити до глýбки áбо на кóринь (дaчóго); v ~e duše в глyбинi душы

hlbkomer –и/-а *m* глyбиномiр

hlbkotlač –е ž *typ.* глyбóка пѣчать

hlbočin//a –у ž глyбoчíна, глyбóке мiсце

hlbočizný *expr.* глyбoчáйшый

hlboko **1** (*do hlby*) глyбóко, до глýбки; ~ *kopať* глyбóко копáти; ~ *zapustiť* *korene* глyбóко запустити кóриня *aj pren.* **2** (*v hlbe*) глyбóко, в глyбинi; ~ *pod zemou* глyбóко пiд землѣв **3** (*o zvukoch*) низко **4** *pren.* глyбóко; ~ *uraziť* глyбóко урáзити; ~ *založený človek* сeрьёзный чóловiк

hlbok//ý **1** v rôzn. význ. глyбóкий; ~á jama глyбóка яма; ~á rana глyбóка рáна; ~á poklona глyбóкий áбо низкий поклóн, уклóн; ~ *žiaľ* великий жаль; ~ *spánok* глyбóкий сон, спáнок; ~ *cit* глyбóке чýвство; ~á orba *poľnohosp.* глyбóке opáня **2** (*o zvukoch*) низкий; ~ *tón hud.* низкий тон; *zanepchať* ~é stopy v niekom охабити глyбóкы слiды в дaчiйi душi, зробити на дaкóго мiцнѣ áбо глyбóке взрушiня

hliadk//a –у ž патрóля, вáрта; *strážna* ~ вартóва патрóля; *pohraničná* ~ погрáнична патрóлдя, вáрта; *zdravotná* ~ здóровѣльна патрóля; *počná* ~ нóчна патрóля

hliadk//ovat' –uje –ujú *nedok.* патрoлѣвáти, вартóвáти, дозерáти

hlien –и *m* **1** глен, хрaковина **2** (*na dne rieky*) ил

hlin//a –у ž глина; *hrnčiarska* ~ горнчáрна глина; *tehliarska* ~ цегѣлна глина

hlináčk//a –у ž глиниста áбо тяжкá зѣмля

hlinen//ý глиняный; ~ *hriec* глиняный гóрнець; ~á podlaha глиняна зѣмля áбо пiдлóга; *stáť, byť* на ~ých нoгáх стóяти на глиняных нoгáх

hliník –а *m* алумiний

hliníkový алумiнiѣвый; ~ *riad* алумiнiѣвы грáты **hlinisk//o** –а *s* глиниско; мiсце, де ся добывають áбо кóпле глина

hlinist//ý глинистый, иловитый; ~á *zem* глиниста зѣмля

hlínk//a –y ž *odb.* глина, синя зéмля
hlínovisk//o –a s глиновиско; місце, де ся
 добывать áбо ко́пле глина

hlíst//a –y ž глиста

hlístopudný *lek.* глистопоганяючий; ~
 prostriedok глистопоганяюче сréдство
hliv//iet' –ie –eju *nedok. expr.* лінéшйти,
 ніч не робити, дарєбачіти, даромнічіти,
 повалéвати ся, выліговати; ~ bez roboty
 дарєбачіти

hlob//it' –í –ia *nedok. čo do čoho* глобити,
 прибивáти, забивáти, затóвчовати *што*
 до чóго; ~ klin do steny забивáти áбо
 затóвчовати клинець до стіны

hlod//at' –á –aju *nedok.* 1 глодáти, грызти,
 обгрызáти; zajas ~á kôru stromu зáяць
 глодать áбо обгрызує скóру стрóму 2
pren. глодати, мýчити; грызти; žiaľ mu ~á
 v duši жаль мýчить ёго душý

hlodavc//e –ov *m mn. č. zool.* грызуны

hlodav//ý 1: ~é zuby рíзці 2 *pren.* траплячій,
 мучáчий; ~á bolesť трапляча бóлість

hloh –u *m* глог

hlož//ie –ia s **hložin//a** –y ž глоговина,
 глогóвый пóраст

hlt –u *m* глотóк; ~ vody глотóк вóды

hltací лыгаючий; ~ reflex лыгаючий рефлéкс

hltan –a *m anat.* гылтáнь; zápal ~a запаліня
 гылтáня

hltanový гылтáновый; ~ otvor гылтáнове
 отворіня

hltat' hlice/hltá hlcú/hltajú *nedok.* 1(*hltavo*
jest') гылтáво їсти, пити; гылтáти, лыгáти
 2 (*prežierat'*) гылтáти, лыгáти; ~ sliny
 лыгáти слины; ~ knihy *pren.* гылтáти áбо
 пойдáти книжки; ~ očami пойдáти очáми

hltav//ý 1 гылтáвий, ненасытний, па-
 жрáвый; ~ člověk гылтáвий чолóвик 2
pren. ненасытний; пажрáвый; ~é pohľady
 ненасытны пóгляды

hlúb –a *m* 1 кочáн, кóринь; kapustný ~
 капустаный кочáн 2 *pren.* (*hlupák*) дуб, пняк

hlúčik –a *m*, **hlúč//ok** –ka *m* глúчок, ѓрúпа;
 postávať v hlúčkoch *al.* hlúčkoch стояти
 ѓрúпами áбо погромáді

hlučn//ý 1 глучный, голосный; ~ smiech
 глучный сміх; ~á hudba глучná áбо
 голосná мýзыка 2 шумливый, рúшный,
 живый; ~á schôdza шумливе сходжáня;
 ~á ulica рúшна ýлиця

hlucháň –a *m zool.* глухáрь

hluchavk//a –y ž *bot.* глúха коприва

hluch//núť –ne –nú *nedok.* глúхнути, трати-
 ти слух

hluchonemý¹ глухонімый; ~ člověk глу-
 хонімый чолóвик

hluchonem//ý² -eho *m* глухонімый; ústav
 pre ~ých шкóла для глухонімых

hluchot//a –y ž 1 глухотá; dedičná ~
 наслéдницька глухотá 2 тихость, тихóта,
 беспслóвность

hluch//ý 1 глúхий; глúхий чолóвик; robiť
 sa ~ým робити ся áбо притворéвати ся
 глúхим 2 *k čomu pren.* глúхий *k чóму*,
 рівнодушный, неозывáючий; je ~ k jeho
 prosbám є глúхий *k ёго* прóсьбам 3
 пустый; ~ klas пустый áбо порóжній
 кóлос; ~ ako peň *al.* poleno *hovor.* він
 глúхий як пняк; máš ~ týždeň ? *hovor. žart.*
 оглúхнув ты áбо што?

hluk –u *m* глук, крик; deti robili ~ діти роби-
 ли крик; ~ na ulici на ýлиці глук

hlupák –a *m expr.* глупáк, дурáк, дурачіско
 м

hlúp//nuť –ne –nu глупіти, ставáти ся
 глúпым

hlúpos//ť –ti ž *v rôzn. význ.* глúпость; urobiť
 ~ зробити глúпость; vravieť ~ti говорити
 глúпости; hnevá sa pre každú ~ він гнівáть
 ся про кáжду глúпость áбо із-за кáждой
 дрібниці

hlúp//ly 1 глúпый, тупый; ~ člověk глúпый
 чолóвик; ~ výraz глúпый выраз; ~ žart
 глúпый жарт; už som ~ z toho я уж з тóго
 глúпый 2 *hovor. expr.* неочéкований,
 непредвídжений, нагóдний; má ~e šťastie
 мать глúпе щáстя, ёго неочіковані при-
 валило щáстя; ~a náhoda глúпа náгода;
 сліпа náгода; ~ ako tela *al.* ako poleno
hovor. expr. глúпый як пняк áбо пóліно

hlušin//a —y ž *ban.* яловина, пуста порода
hluš//it' —i —ia *nedok. expr.* 1 (*bit', tľct'*)
бити, товчі, трепати, колотити 2 (*zabijat',
usmrcovat'*) глушити, забивати; ~ губу
глушити рыбы

hľuz//a —y ž глюза; *koreňová* ~ коринёва
глюза, глюза кориня

hľuznat//ý глюзнатый; ~é *rastliny* глюзнаты
ростлины

hm *cit.* гым

hmat —u *m* пыцання; осязання *s*; *zistiť*
podľa ~u определити подля напыцання 2
prekladá sa individuálne: ~y na *strunových*
nástrojoch hud. положия палців при гри
на струновых інструментах; ~y s *ruškou*
упражніня з пүшков; *jedným* ~om едным
ухопінём, дотыком

hmatadi//o —a *s* напыцёватко

hmat//at' —á —ajú *nedok.* 1 (*dotýkať sa, ohma-
távať*) пыцяти, опыцёвати, дотүлити ся

hmatateľný 1 напыцяный, замітний, кон-
крётный 2 *prep.* очевідный, дотүлючий;
~ *rozdiel* очевідный рózділ

hmatník —a *m hud.* лад (на мандоліні,
rimápi)

hmat//núť —ne —nú *dok. čím, po čom* сягну-
ти по чім, притүлити ся к чóму; дотүлити
ся чóго

hmatov//ý дотүлючий, напыцючий; ~é
ústroje напыцючі органы; ~é *receptory*
напыцючі рецётторы

hmk//at' —á —ajú *nedok.* гымкати

hmk//at' si —á si —ajú si *nedok.* мурлыкати,
поспівовати мелодію

hm//a —y ž гмла, мёлга; ~ *stúpa* гмла підни-
мать ся; *vidieť niečo ako v* ~e відіти даштó
як в гмли

hmlist//ý 1 гмлистый; ~é *ráno* гмлисте
рано; ~é *svetlo* гмлисте світлó 2 *prep.*
гмлистый, неясный, неопреділений; ~é
spomienky гмлисты спомінаня

hmlovin//a —y ž *astron.* гмловина, молговина

hmlovitý гмлистый

hmot//a —y ž 1 *filoz.* матерія; *živá* ~ *biol.*
жива матерія; *princíp zachovania* ~y

прінцип збережіня матерії 2 *vec* вещество;
umelá ~ пластмаса 3 *materiál* матеріал; *stavebné*
~ будівницькы матеріалы 4 *materiálna*
výhoda (маєток, *piniazi*); *hnať sa za* ~ou
гнати ся за матеріалнов выгодов

hmotár —a *m* матеріаліста, матеріалный
проспихарь

hmotn//ý *v rôzn. význ.* матеріалный;
~á *kultúra* матеріална култура; ~á
zainteresovanosť матеріална заін-
тересованость; ~á *potmos* матеріална
пóміч; ~ *blahobyť* матеріалне блáго; ~é
prostriedky матеріалны срéдства

hmýr//it' sa —i sa —ia sa *nedok.* (*o ľudoch*)
гёмжыти ся, мервити ся; (*o hmyze*)
гёмжыти ся, роіти ся

hmyz —u *m* 1 *zool.* мушковина; *bezkrídly* ~
бескрыла мушкови-на 2 *parazity*; *očistiť*
byť od ~u вычистити бываня од паразітів

hmyzožravc//e —ov *m mn.* ч. мушкожрáвці

hmyzožrav//ý мушкожрáвый; ~é *rastliny*
мушкожрáвы ростлины

hnac//í погынаючий; ~ia *sila* погынаюча
сила; ~ie *koleso* погынаюче кóлесо; ~
motor гнаючий мóтор; ~ *remeň* погынаючий
рёмінь

hnačk//a —y ž гнáчка; *liek proti* ~e лік прóтів
гнáчки

hnať *ženie ženú nedok.* 1 гнати, при-
водить до погынаня; погынати; *voda*
ženie mlyn вода женé млин 2 гнати;
~ *kravy* на рашу гнати корóвы пáсти;
~ *kone* гнати кóні 3 (*nútiť*) нүтити, ~
do učenia принүтити; нүтити до учіня
4 (*vyháňať*) гнати, пронаслідовати,
выганяти; ~ *nepriateľa* гнати непри-
ятеля 5 (*uháňať*) гнати, уганяти; ~ на
aute уганяти áвтом; ~ на *koni* уганяти
на кони 6 (*o rastline*) выгоняти; рос-
ти; ~ *do klasu* рости до кóлосу; ~ *do*
kvetu выгоняти до квіту; росквітнути
7 (*o citoch*) гнати, вынутити, підганяти;
hnaný túžbou гнáный желáнём; *hnaný*
hladom гнáный гóлодом; ~ *do krajnosti*
al. do extrému гнáный до крайности

ábo екстрému; ~ niekoho pred súd гнати дакого перед суд; ~ niekomu vodu na mlyn лляти дакому воду на млин

hnať sa ženie sa ženú sa *nedok.* 1 гнати ся, метати ся, шмаряти ся; ~ sa vpred гнати ся допереду; krv sa mu ženie do tváre кров женé ся ёму до твáри 2 *z kým, čím* гнати ся; ~ sa za peniazmi гнати ся за пінязьми 3 *do čoho expr.* енергічні, усёрдні брати ся за *шмо*

hnát –a *m obyč. v mn. č.* ~y *hovor.* рýкы і нóгы; конéчности

hne//d¹-de/-di ž рúдый; рúда фáрба; чоколадóвый

hned¹ *l prisl.* 1 (*v túto chvíľu, teraz*) тепёр, та́кой, одра́зу; *napisat' to treba* ~ написáти то трéба та́кой 2 (*o chvíľu, čoskoro*) за даякый час, зáраз; *prídem* ~ прийду та́кой áбо скóро 3 (*označuje časovú al. miestnu blízkosť*) одра́зу (же), та́кой; ~ *pri prvom stretnutí* одра́зу (же) при пёршім стрітнýті; ~ *pri stanici* та́кой при станіці, при сáмій станіці II *spoj.:* *to... to...;* ~ *tu, ~ tam* то ту, то там III *časť.* (*čo priam, hoci aj*) хоць

hnedák –a *m* рúдый (кінь), кінь рúдой áбо чоколадóвой сёрсти

hnedel¹ –a *m min.* лімоніт, желізна рúда рúдой фáрбы

hned//núť –не –nú *nedok.* рудіти, ставáти ся рúдым

hnedočervený рудочервёный

hnedooký рудо́кый, з рúдыми(a) очáми

hnedouhoľn//ý лігніто́вый; ~é *bane* лігніто́вы бáні áбо шáхты

hnedovlasý рудоволóсый; з гáштанó-выми(a) вóлосами

hned//ý 1 рúдый; ~á *farba* рúда фáрба; ~é *oči* рúды о́чі 2 (*o koži*) опалéный, кавóвый, чоколадóвый; ~é *uhlie* рúде ў́гля, лі́гніт

hnev –u *m* гнів, злосť, злóба; *zblednúť od ~u* поблідніти од гніву áбо од злóсти; *sřsať ~om* пырскати гнівом; *dušit' v sebe* ~ дусити в собі гнів; *robiť niečo z ~u* робити даштó од злóсти áбо в гніві; *vyliat' si na niekom* ~ вылляти сво́ю злосť на дакім

hnev//ať –á –ajú *nedok.* гнівати, злостити, дражнити; ~ *rodičov* злостити рóдичів

hnev//ať sa –á sa –ajú *sa nedok.* 1 гнівати ся, злостити ся; *nehnevaj sa na mňa* не гнівáй ся на мéне 2 *s kým* гáдати ся, гнівати ся з кým, злостити ся на кóго; *ja sa s ním ~ám* я гнівaм ся з ним

hnevlivý 1 злóстный, гнівливый; ~ *pohľad* гнівливый пóгляд 2 (*popudlivý*) пырхкый, гнівливый; ~ *človek* гнівливый чоловiк

hnid//a –y ž гнида; *hľadať ~u* глédати гниды; *придирáти ся к дрібницям* *aj pren.*

hniesť *hnetie* *hnetú nedok.* 1 місити; гнэ́сти; ~ *hlinu, cesto* місити глину, ті́сто 2 (*sužovať*) гнэ́сти, утисковати, мýчити, тіранити

hniezd//it¹ –i –ia *nedok.* гніздити; вити гніздó; *vtáky ~ia* на *stromoch* птáшата виють гніздá на стрóмах

hniezd//it¹ sa –i sa –ia *sa nedok. expr.* гніздити ся; верті́ти ся; ~ *sa* на *stoličke* гніздити ся áбо верті́ти ся на сті́лці

hniezd//o –a *s1 v rôzn. význ.* гніздó; *osie ~óse* гніздó *aj pren.*; *stavať (si)* ~ вити (собі) гніздó; *gulometné* ~ куломе́тне гніздó; *sadenie do hniezd* саджіня до гнізд; *zemiakové* ~ бандурча́не гніздó 2 *expr. (ľudské obydlie)* гніздó, дома́шне гніздó, рóднй дім; *rodné* ~ рóдне гніздó, рóднй дім 3 гніздо; ~ *náказы* гніздó наказливості; *špiniť si do vlastného* ~a бруднити собі до влáстного гніздá

hniliak –a *hovor. pejor.* лі́нєх, даребáк

hniličk//a –y ž перезрівша áбо згнита гру́шка; *padat' ako ~u* *hovor.* па́дати як згниты гру́шки

hnilob//a –y ž 1 гнило́ба; *zapáchať ~ou* запáховати гнило́бов; *podliehať ~e* підліга́ти гнило́бі 2 *expr.* лі́нивость, безробо́тність

hnilobný гни́лий; ~ *zápach* гни́лий запáх; ~ *proces* процéс гнитя

hnil//ý 1 гни́лий; ~é *ovocie* гнила овоцина 2 *hovor. pejor.* лі́нивый; ~ *človek* лі́нивый чоловiк, лі́нєх; ~ *kút expr.* гнила мі́стність; *preberať sa v niečom ako v ~ých hruškách*

переберати ся в дачім як в згнитых
грушках *або* быти барз переберавым
hnisavľý зберавый; ~á rána зберáva rána;
~ zápal зберáве запаліня; ~á angína
зберáva ангіна

hnisový зберавый

hniť hnije hnijú *nedok.* 1 гнити; тліти; (о
hnoj) перегнивати; jablko hnije ябко гние
2 *expr.* (zaháľať) ліновати ся, дарєбачіти
hnoj –а *m* 1 гній; maštalný ~ гній; kydať
~ росшмарєвати гній (на поля) 2 *lud.*
копа гною, гноїско; vyhodiť smeti на ~
вышмарити смітя на гній

hnojisk//o –а *s* гноїско

hnoj//iť –і –а *nedok.* гноїти, удобряти

hnojiv//o –а *s* гноїво, добрїня; umelé ~
іскусственне добрїня; prirodzené ~ орпа-
нічне добрїня

hnojniak p. hnojničiak

hnojnic//a –е *ž* гнояниця

hnojničiak –а *m* *hovor.* гнойняк; віз на
вывозіня гною

hnojovk//a –у *ž* гноївка

hnus –у *m* гнус, брьдь, брьдота,
одпórность; striaslo ma od ~у стрясло
мєне од брьдоты *або* гнұсу; to je ~ *hovor.*
тотó є брьдь

hnusák –а *m* гнұсный *або* брьдкый *або*
недобрый чоловік, мерзавець, брьдь

hnus//iť sa –і sa –іа sa *nedok. obyč. len*
v 3. os. ~і sa mi (mu, jej...) гнұсити ся мі
(ємý, ей ...) *або* є мі (ємý, ей ...) протівный;
тот чоловік є мі (ємý, ей ...) протівный,
протівить ся мі (ємý, ей ...)

hnusník p. hnusák

hnusnľý гнұсный, протівный; ~ obraz протівный
образ; ~é ohováranie протівне овваряня

hnusob//a –у *ž* 1 бруд, нечістота 2 *pejor.*
(nadávka) гнус, подпљк, мерзавець, брьдь

hnúť hne hnú *dok.* 1 гнұти, погнұти; nemohol
ani prstom ~ він не міг ані палцєм погнұти
2 *kým, koho* *hovor.* дотұлити ся, взрушыти
кого́ to ma ani nehne тотó мєне ані не
пóгне; тотó мєне ані не дотыкати ся;
ďalej ani ~ далше ані з місця *або* ані

гнұти; nehol ani prstom *hovor.* ані палцєм
не гнув, палець о палець не удáрив

hnúť sa hne sa hnú sa *dok.* гнұти ся, погнұти
ся, підняти ся; nevládal sa ani ~ він не міг
а́ні погнұти ся; nemôže sa z domu ani ~ він
не мóже з до́му а́ні (по)гнұти ся; nemá sa
kam ~ він не мать де гнұти ся, подіти ся

hnuteľnos//ť –ті *ž práv.* маєток, гнұтый ма-
єток

hnuteľný *práv.* гнұтый; ~ majetok гнұтый
маєток

hnut//ie –іа *s v rôzn. význ.* (по)гнұтя; лежати
без погнұтя; mierové ~ рух прихылників
міра; robotnícke ~ роботницький рух; ~
mysle *psych.* погнұтя дұмок

ho', hó *cit.* ó, ах, ох

ho² 2. а 4. *p. zám.* on єró

hob//eľ –іа *m* гóбля; dať niekomu ~іа дати
дако́му гóбля

hoblic//a –е *ž* стіл, на котрім ся гоблює

hoblík –а *m* гóблик; гуспұ ~ рұчний гóблик

hoblin//a –у *ž* гоблєвина; drevené ~
деревяны гоблєвины

hobľovací гоблюючий; ~ stroj гоблююча
машына

hobľovačk//a –у *ž* гоблююча машына

hodľ//ovať –ује –ују *nedok.* гоблєвати; ~
dosku гоблєвати до́ску

hoboj –а *m* *hud.* гóбой

hobojist//a –у *m* гобоїста

hoc p. hoci

hocijako, hocako 1 *zám. prisl. (akokoľvek)*
хóцьяк; hocijako sa namáhal, práca mu
stále nešla як він не намагáв ся *або* не
ста́рав ся, робóта ємý і так не ішлá 2 *prisl.*
(zle, neporiadne) хóцьяк, да́як; як пришлó;
bol oblečený len tak ~ він був облєчєный
лем так, хóцьяк

hocijaký, hocaký 1 *zám.* хóцьякый, любый,
даякый; bol ochotný ísť na ~ film він був
охóтный іти на хóцьякый *або* любый
філм 2 *prid. (bársaký, obyčajný)* даякый,
простый, обыча́йный; náš dom nie je len
taký ~ наш дім не є лем такый даякый *або*
обыча́йный

hoci, hoc spoj. *i čast.* хочь, хоть
hocičo, hocčo zám. 1 хочьшто 2 (čokoľvek) хочьшто, дашто, што пришло
hocikam zám. prisl. хочьде, даґде
hocikde, hockde zám. prisl. 1 хочьде, де пришло, де попало 2 даґде
hocikedy, hockedy zám. prisl. хочьколи, все, в любый час, коли хочете
hocikol'ko, hockol'ko zám. čisl. кільки хочете
hocikto, hockto zám. хочьхто, дахто
hociktorý, hocktorý zám. хочькотрый, любый, кáждый; ~ z nás кáждый із нас
hod — *m* метáня; шмаряня; ~ *diskom* метáня дiска; ~ *oštepom* метáня кóпiї
hoden 1 *koho, čoho* гóдный кóго, чóго, заслужуючий чóго; ~ *je trestu* він заслужить покара́ня 2 (*mať cenu*) цінить ся, оцінює ся, стоїть; *čo je ten dom ~?* на кільки оцінює ся тот дiм?
hodin//a — *y ž 1 (časová jednotka)* гóдина; *cestovať dve ~y* iти двi гóдины; *prídem o tri ~y* прийду о три гóдины; *zmeškať ~u* за́пізнити (еднý) гóдину; *dvadsaťštyri hodín* двáдцять шти́ри гóдины; *koľko je hodín?* кiлькo гóдин?; *je desať hodín (e)* дeсять гóдин 2 (*jednotka nejakej činnosti*) урóк, час; *vyučovacia ~* урóк, гóдина, учéбный час; ~ *rusinčinu* урóк русиньского язýкá; *dávať ~ klavíru* давáти урóк гры на клáвiрi; *chodiť na ~y* ходити на урóкы 3 (*nejaký časový úsek*) час; *v ranných, večerných ~ách* в рáнній, вечiрній час; *v pošnú ~u* пощпоу ~оу в нóчнiм часi, в нóчны гóдины, вночі; *ordinačné ~y* ордiначны гóдины (*y dóктора*); *otváracia, zatváracia ~* отвóрююча, затвóрююча гóдина; час зачáтку, кiнця робóты (*в óбходах i m. n.*)
 • *z ~y* на ~и *z гóдины на гóдину*; *posledná ~* а) послiдня áбо смéртна гóдина б) послiдня минýта, послiдний час; *dvánásta ~* а) дванáдцять гóдина; б) послiдня минýта, послiдний мóмент; *robiť niečo v dvánástej ~e* робити даштó в послiдню минýту áбо в послiднiм мóментi

hodinár — *a m* годинáрь, годинóвый мáй-стер
hodinársk//y годинóвый; ~а *dielňa* годинóва майстерьска
hodinárstv//o — *a s* годинáрьство
hodink//a — *y žexpr. zdrob.* гóдинка; *pospať si ~u* поспáти гóдинку, усну́ти на гóдинку; *čierna ~* змеркáня; *mať čiernu ~u* змерькáти
hodink//y — *iek ž pomn.* гóдинькы *pomn.*; *náramkové ~ky* гóдинькы на рýку, рýчны гóдинькы
hodinovk//a — *y ž hovor. (hodinová prednáška)* годинóва лéкцiя
hodinov//ý¹ 1 годинóвый, тримáючий час; ~а *prednáška* годинóва лéкцiя, реферáт 2 годинóвый; за гóдину; ~а *mzda* годинóва плáца, годинóве плáчiня
hodinov//ý² годинóвый; ~é *ručičky* годинóвы стрiлки; ~ *ciferník* годинóвый цiфeрблáт, цiфeрник
hod//liny — *in ž pomn.* гóдины *pomn.*; *nástenné ~* стiнны гóдины; *vežové ~* вежóвы гóдины; *pichacie ~* пiхáчка, контрóлны гóдины; *natiahnuť ~* натягну́ти гóдины; ~ *idú dopredu, pozadu* гóдины iдýть до пeреду áбо утiкáють, пiзнáють; *robiť ako ~* робити як гóдины; *stroj ide ako ~* машýна iдe як гóдины áбо гóдинькы
hod//iť — *i -ia dok.* 1 *čo, čím* шмáрити; ~ *kameň do vody* шмáрити кáмiнь до вóды; ~ *niekoho o zem* звáлити дaкóго на зeмлю; ~ *slepkat* шмáрити кýркам (кормиво); ~ *na trh* вышмарити на торг; пустити на прóдай 2 *čím* кывнути, стрeпáти; ~ *hlavou* кывнути гóловов; ~ *plesom* стрeпáти плéчom; ~ *šaty na seba* шмáрити на сeбе шмáты; ~ *niekomu* пiечо на *krk* звáсити дaкóму даштó на шыю; ~ *do starého železa* шмáрити до стáрого жeлiзa; ~ *rukou nad niekým*, пiеčím мáхнути рукóв на дaкóго дaчiм; *spí, ako čo by ho do vody hodil* спитъ як зáбитый áбо як мертвый; *nebolo kde jablko ~* ябкy не было де упáсти

hod//it' sa' -í sa -íа sa *dok.* шмáрити ся, скóчити; ~ sa do vody шмáрити ся до вóды; ~ sa niekomu okolo krku шмáрити ся дакóму óколо шыї; ~ sa niekomu k nohám шмáрити ся дакóму к ногáм

hod//it' sa² -í sa -íа sa *nedok.* **1** *na čo (byť súci, vhodný)* гóдити ся, придати ся *на што, для чо́го*; підходити; štúdia sa nehodí *na uverejnenie* стаття не гóдить ся на друковáня **2** (*svedčať*) ити, підходити, гармонізовáти; farby sa ~íа k sebe фáрбы ідúть к со́бі áбо гармонізу́ють ся, підхóтять к со́бі; ~í sa ako pást' *na oko* підхóдить як пасть на óко áбо іде́ як корóві сидло́

hod//lať -á -ajú *nedok.* намірěвати ся, зберáти ся; *tomu problému sa ~ám venovať* тым проблемом збéрам ся заоберáти

hodne *prísl. i čisl.* **1** *veľe*, мнóго, кóпа, дость; *jedla bolo ~* їджíня было дость **2** (*omnoho*) задóсть, омнóго; *on bol ~ nižší* він бы омнóго нижшый

hodno *vetná prísl.* стóїть, трéба; ~ sa *nad tým zamyslieť* над тым стóїть áбо трéба задúмати ся

hodnos//t' -ti ž **1** (*titul*) тítул; *udelit' ~* при-своїти тítул; *zbauiť ~ti* одобрáти тítул **2** (*vojenská*) тítул; звáня **3** (*duchovná*) сан

hodnosťár -а *m* санóвник; *úradný ~* са-нóвник; *cirkevný ~* прелáт; *on je vysoký cirkevný ~* він мать висóкий духовный сан

hodnot//a -у ž **1** цíна; *kúpna ~* кúпна цíна; ~ *reňazí* цíна грошéй; *zákon ~у ekon.* закóн цінности **2** достóйность, значíня; цінность ж; літературна цінность **3** (*úžitkovosť*) цінность ж, ужьтoк *m*; *kalorická ~* stravy калорійность їдлá; *úžitková ~* ужьткóва цінность **4** *mat.* величинá; *hľadaná ~* глédана величинá; *absolútna ~* čísla абсолúтна величинá чíсла **5** *obyč. v mn. č.* ~у цінность ж; *kultúrne ~у* култьóрны цінности

hodnot//it' -í -íа *nedok.* оцінěвати, ціни-ти; *kladne ~* позітíвно оцінěвати; ~ *prácu* оцінěвати робóту

hodnotn//ý доброякостный, якостный; цінный; ~ *tovar* високоякостный товáр, товáр висóкой якости; ~á *kníha* цінна книжка

hodnotový: ~ *zákon ekon.* закóн цінности **hodnovern//ý** **1** достовірний, вірний; ~é *správu* достовірны вісті **2** заслужуючий довіру; ~á *osoba* осóба, заслужуюча довіру, надійный чоловік

hodn//ý **1** *hovor. (dost' veľký, dlhý)* порядний, дость великий; ~ *kus chleba* великий кусóк хлíба; *vrátil sa za ~ú chvíľu* він вернúв ся за дость дóвгый час **2** *čoho* достóйный; ~ *rozornosti* достóйный внимáня áбо концентровáности; *byť ~* niečoho быти достóйным чо́гось **3** *ľud. (dobrý, statočný)* порядний **4** *ľud. (urastený)* здоровый

hod//ovať -uje -ujú *nedok.* гостити ся, годóвати

hodovník -а *m* **1** гостючий **2** (*koláč*) колáч **hodváb** -у *m* **1** гáдваб; *umelý ~* умéльный гáдваб; *vlasý ako ~* вóлосы як гáдваб **2** (*hodvabná niť*) гáдваб, гадвábна нитка; *vyšiť diery ~* вышьити дírкы гáдвабом

hodvábnictv//o -а *s* гадвábный прóмысел **hodvábник** -а *m* прядáч, прядáчка гáдвабу **hodvábny//y** **1** гадвábный; ~e *šaty* гадвábны шмáты; ~ *tkanina* гадвábна тканина **2** (*ako hadváb*) гадвábный; ~ *papier* гадвábный пáпíрь; ~ *lesk* гадвábный лeск; ~e *vlasý* гадвábны вóлосы

hod//ly *lov m pomn.* **1** гóды **2** гостина; *najedol sa ako sedliak na ~ žart.* наїв ся до сыта

hoho, hohó *cit.* **1** (*vyjadruje nesúhlas*) як бы не так, дочéкай ся; нíч подібного, но уж нет **2** тпру

hochšťapler -а *m* *hovor.* авантуріста; про-ходячий

hochšťaplerský авантурістíчный, аванту-рістський; проходячий

hochšťaplerstv//o -а *s* авантурізм

hojd//a -у ž кóлыска

hojdač//í: ~íа столíчка кóлыска

hojdačk//a -у гóйдачка

holot//a –y ž 1 (*prázdnota, pustota*) голина, го́ла зéмля 2 *hromad., často pejor.* бідняк, голодрáнець, біднотá

holovlasý головолосый, гологоловый

holub –a *m* голуб; *poštový* ~ пошто́вый

голуб; *šedivý al. sivý ako* ~ сивый як голуб

holubac//í голубячий; ~ie голубяче мясо, голубятина; ~ie vajce голубяче яйце

holubacin//a –y ž голубятина

holúbä –ťa *s* голубя

holubiar –a *m* 1 (*pestovateľ holubov*) голу-бáрь

holubic//a –e ž голубка

holubičí голубячий; ~ ia povaha голубячий характер, мягка́ нату́ра

holubičk//a –y ž 1 (*mladá holubica*) голубка 2 (*oslovenie*) голубка

holubienk//a –y ž *lud. bot.* голубінка

holubin//ec –са *m* 1 (*holubník*) голубник 2 (*trus*) голубячий гній

holubník –a *m* голубник

holúb//ok –ka *m* *zdrob.* 1 (*mladý holub*) голубок, молодой голуб 2 (*oslovenie*) голубок

hol//ý *v rôzn. význ.* го́лый; ~á hlava го́ла го́лова; ~é telo го́ле ті́ло; ~é stormy го́лы стрóмы; ležať na ~ej zemi лежа́ти на го́лій зéмлі; ~é steny го́лы стіны; ~á pravda го́ла пра́вда; ~á veta *gram.* простé áбо непошырене речі́ня; je ~ а) го́лый як голуб; б) він ці́лком зоблечéный áбо вызлечéный; prísť s ~ými rukami при́йти з го́лыми рука́ми; zostať na ~ej dlani *al.* на holom зоста́ти на го́лій до́лони áбо наго́ло

homogénny гомогéнный, е́днорóдный; ~a zmes гомогéнна міша́нина; ~a spoločnosť е́днорóда о́бщность

homol//la –le ž ко́нус; ~ cukru цукро́ва

го́лова, го́лова цу́крю

homonym//ia –ie ž *lingv.* омоні́мія

homonymn//ý *lingv.* омоні́мічний; ~é slová омоні́мы, омоні́мны сло́ва

homonym//um –a *s lingv.* омоні́м

homosexuál –a *m* гомосексуáл

homosexuálny гомосексуáльный

hompál//ať –a –ajú *nedok. expr.* го́мбати, колыса́ти, кывати, ма́хати; ~ rukami ма́хати рука́ми; ~ pohamí дырға́ти, ма́хати нога́ми

hompál//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. expr.* колыса́ти ся, кывати ся; кача́ти ся, мота́ти ся

hon¹ –u *m* *zastar.* полёва́ти, полёва́чка

hon² –u *m* гон (*stápa míra dōvžky, rívnať sa 125 krókam*); na sto ~ov на сто го́нів; obchádzať niekoho na sto ~ov *hovor.* обходи́ти дако́го на сто го́нів

honb//a –y ž го́ніня; ~ za slávou го́ніня за сла́вов; ~ za ziskom го́ніня за вы́тяжком

honic//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. poľov.* зглю́ковати ся (*o звірятах*)

hon//lec –са *m* 1 *poľov.* го́нець, надганяч 2 поганяч

honelnic//a –e ž (*v košiarí*) коша́р, заго́н

honelníč//it' –i –ia *nedok.* пастушы́ти, служи́ти пастухо́м

honelník –a *m* пасты́рь; помі́чник пасты́ря

hon//it' –i –ia *nedok. (zver)* гна́ти, наганя́ти, проганя́ти, прона́слідовати

hon//it' sa –i sa –ia sa *nedok. (o zvieratách)* гонити ся, па́рити ся

honob//it' –i –ia *nedok. expr.* надобыва́ти; згра́бовати, нако́плёвати, скупошы́ти; шетрити; ~ peniaze нако́плёвати, згра́бовати пі́нязі

honor –u *m* *hovor.* го́нір, по́честь, че́сть

honorác//ia –ie ž *hromad. zastar. kniž.* гонора́ція

honorár –a/-u *m* гонора́п; *autorský* ~ áвторський гонора́п; dostať ~ доста́ти гонора́п

honorárový гонораро́вый; ~ sadzobník гонораро́ва та́бліця

honor//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 гоно́ровати, плати́ти; ~ práci гоно́ровати робо́ту, плати́ти за робо́ту ~ovaná funkcia гоно́рована фу́нкція, плаче́на фу́нкція 2 выплати́ти, ви́рівнати

honos//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* хвали́ти ся, вихва́лёвати ся, пы́шити ся; бы́ти

гóрдим, пышным *на даштó, на дакóго*; ~ са рóвodom хвалити ся, пышыти ся своím походжінём

honosn/ly 1 пышный, гóрдый, гонóсный, высóкий; ~ titul высóкий титул 2 krásный, шóмный, препихóвый; ~á stavba препихóва будóва

hop cit. 1 гоп, скок 2 ará; hop – už to mám ará, я уж знам áбо я уж порозумив • hop alebo trop *hovor*. гоп áбо троп, так áбо не так; nevrav hop, kým nepreskočíš [prísl.] не говорь гоп, пóкы не перескóчíš

hop, hop, hop-hop cit. гоп, гоп-гоп, скок

hopak –a m гопák

hopk/lať –á –ajú *nedok. expr.* гóпкати, скáкати, підскáковати, підскóчити *dok.*

hopkavý підскáчуючий, скачýчий

hopsa cit. 1 (*pobáda do poskočenia*) гóпля, гоп 2 (*naznačuje upozornenie*) ará, вот

hopsasa cit. гоп, гопсасá, гóпля

hops/lať –á –ajú *nedok. expr.* підскáковати, танцёвати

hor/la –y ž 1 лис; jedľová ~ смереко́вый лис; listnaté ~ листна́тый лис 2 (*корес, vrch*) гóра; vysoká ~ высóка гóра 3 *expr.* (*kopa, hromada*) кóпа, громáда, мнóго, мáса; ~ spisov кóпа докумéнтів • chlap ako ~ хлоп як гóра; ~y váľať *al. prenášať* гóры валяти áбо переносити; za ~ami за долáми за горáми, за долáми; (na)sľuboval hory-doly (на)слýбовав гóры-дóлы; nadávať až sa ~y zelenali *žart.* надавáти аж лисы зеленéли ся, надавáти на чím свit стоiть; ako sa do ~y volá, tak sa z nej ozýva [prísl.] як ся до гóры кличе, так ся з нёй озывать; як хáвкне ся, так i одóзве ся

horák –a m *tech.* гóрак; zvárací ~ звáрючий гóрак

horal –a m гóрál

horalský гóрáльскый

horár –a m лiсник, гóрар

horár/leň –ne ž гóрáрня; дiм гóрара, лiсника

horársky prid. k horár

horárstvo –a s гóрáрство, лiсництво

horcový горчичный; ~ koreň горчичный кóринь

horčic/la –e ž горчiця

horčicov/ly, horčičn/ly горчiцёвый; ~é semeno горчiцёве семéно áбо сiмá; ~ olej горчiцёвый оlий

horčík –a m мáрний

horčíkov/ly ма́нiёвый; ~é zliatiny ма́нiёвы злятины; ~á ruda ма́нiёва рýда

hord/la –y ž 1 ордá; tatárske ~y татáрьскы орды 2 *pren.* шáйка, бáнда; lupičská ~ збóйницька бáнда, бáнда збóйникiв

hore¹ prísl. 1 (*vo výške*) горi, навeрьхý; ~ na strome навeрьхý, горi на стрóми 2 (*nahor*) горi; pozerať ~ позeрáти горi 3 *zastar.* (*prv, vyššie*) высше, горi; ako bolo ~ spomenuté як было высше спомянуто • ruky ~! рýкы горi!; ~ hlavu! гóлову горi!; nosiť *al. držať al. mať hlavu* ~ а) высóко тримати гóлову; б) быти увiренным, пересвiдчéным; držať nos ~ *hovor.* тримати нiс горi áбо задерáти нiс; byť *al. ostať dlho* ~ дóвго быти горi áбо iти пiзно спáти áбо скóро не лiгáти спáти; obrátiť čím ~, tým dolu переверну́ти горiднóм

hore² predl. so 7. p. горi *no чiм*; stúpať ~ schodmi iти горi схóдами; ísť ~ корсом iти горiбeрежком; ~ nohami *hovor.* горiногáми; obrátiť všetko ~ nohami переверну́ти вшытко горiногáми

hore³ cit. вставáй(те)!; ~ sa! а) збудь ся! (збóдьте ся!), встань! (встáньте!); б) *pren.* збудь ся! (збóдьте ся!)

hor/lec –ca m *bot.* гóрець

hore-dolu горi-долóв; дозáду i допéреду; dehať ~ бiгати горi-долóв, дозáду i допéреду

horek/lovať –uje –ujú *nedok.* 1 *nad kým, čím i bezpredm.* гóрековáти, оплáковати кóго, што; бiдкати, нарикáти *nad кым, чiм* 2 *na koho, čo zastar.* (*ponosovať sa*) поносóвáти ся, жáловати ся

horen/lie –ia s *chem.* горiня

horenos –a m *pejor.* пышный, гóрдый, надýманий (чоловiк), нафукáнець

horeznačky, horeznak, horeznakom *prísl. hovor.* горізнáчки; *ležať* ~ лежáти на хырбéти
horibilní/ý *expr.* могутный, огро́мный, барз великий, величезный; ~á *suma* обрóвска або ужасáюча сýма
horli/iet' -í -íа *nedok. v rôzn. význ.* горіти; *ohieť* ~í *огень* горить; *horí!* *horí!* гориты! гориты!; *sviečka* ~í *свічка* горить; *tvár* ~ *od hanby* тварь горить *od гáньбы*; ~í *ako fakľa* горить як фáкля; ~ *láskou* горіти любóвёв; *líca* ~íа *od vetra* лица горять *od вітру* • ~í *mu rôda pod nohami* зéмля горить ё́му під нога́ми; *robota mu* ~í *pod rukami* робóта ё́му горить в рука́х або під рука́ми; *to nehorí* то́то не горить, стигне ся; *všetko* на џом ~í на нím *вшытко* горить
horizont -u *m* **1** горізо́нт; небосхыл (*poet.*); *slnko zapadlo za* ~ со́лнце запáло або скрыло ся за горізо́нтом **2** *pren.* горізо́нт; *rozširovať si* ~ росшырати свій горізо́нт
horizontál/a -y *ž* горізо́нта́льність
horizontálny горізо́нта́льний
horklá -ej *ž*, **horklé** -ého *s hovor.* гір́ка (вóдка)
horkast/ý гір́ковáтый; ~á *príchut'* гір́ковáтый смак
hork/núť -не -nú *nedok.* гір́кнути
horkokrvný *kniž.* гір́кокрóвный, пырхкий, темпераме́нтный
horkos/ť -ti *ž* гір́кость *ž aj pren.*; ~ *sromienok* гір́кость спомина́нь • *vypit' kalich* ~ti *až do dna* выпити по́гар го́ркости аж до дна
horko-ťazko *prísl.* лем-лем, з (великов) на́магов; ~ *sa dotiahol domov* насили́ або лем-лем до́брáв ся або прии́шов до́мів
hork/ý гір́кий; ~ *liek* гір́кий лі́к; ~á *káva* гір́кий ка́вей • *roniť* ~é *slzy* пролива́ти або пляти гір́кы слызы; *prehltnúť* ~ú *pilulku* пролы́гнути гір́ку перу́лку
horký, **horkýže** *čast. (vyjadruje zápor)* ніч тако́го або поді́бногo!, як бы не так!, і́щі што!
horľavin/a -y *ž* горлявина; горячий ма-теріáл

horľav/ý горлявый, легкоспламеняющий ся; ~é *plynu* горлявы га́зы
horl/iť -í -íа *nedok. za čo* одсто́ёвати, охраня́ти *umo*; ~ *za spravodlivosť* одсто́ёвати справодливость
horliv/lec -са *m* горливецъ, фанáтик, ентузіáста; *politický* ~ *політи́чний* фанáтик
horlivos/ť -ti *ž* горливість, усéрдность, а́гільность
horlivý **1** горливый, усéрдный, а́гільный; ~ *pracovník* усéрдный робóтник **2** одушевнёный, запалистый; ~ *hlásateľ* пе́якей му́шlienky одушевнёный шырытель даяко́й іде́ї
hormón -u *m biol.* гормо́н
hormonáln/ý гормо́на́льний; ~а *porucha* гормо́на́льне наруші́ня, наруші́ня гормо́на́льной дія́лности
hormónový гормо́на́льний; ~ *výťažok* гормо́на́льний препара́т
horn/a -y *ž hud. slang.* лі́сний рі́г
hornatin/a -y *ž* верховина, гориста о́бласть
hornatý горна́тый; ~ *kraj* горна́тый край, горна́та мі́стность
horniak -а *m* горняк, жытель се́верного Слове́ньска або се́верной Слова́кії
horník -а *m kart.* вы́шник
hornin/a -y *ž geol.* горни́на
hornist/a -u *m hud. slang.* труба́ч на лі́снім ро́гу
horn/ý ве́рхний; ~á *vrstva* ве́рхний сло́й; ~ *tok rieky* ве́рхне течі́ня рі́кы; ~é *dýchacie cesty anat.* ве́рхні дыха́ючі до́ро́гы; ~é *končtatiny* ве́рхні конéчности; ~é *zuby anat.* ве́рхні зу́бы; ~á *čelusť anat.* ве́рхня че́люсть; ~á *nemčina lingv.* ве́рхне́німе́цький язы́к; *Horné Rakúsko* Се́верна А́встрія; ~á *snemovňa* ве́рхня пала́та, пала́та по́рдів (*v А́нглії*)
horolez/lec -са *m* алпініста
horolezeck/ý алпіні́стьський; ~é *topánky* алпіні́стьскы топа́нky
horolezectv/o -а *s* алпіні́зм
horopis -u *m geogr.* го́ропис, горо́графія

horoskop — *m* гороскоп

horotvorný geol. горотворный

hor sa cit. вставай; *hor sa, chlapci, do skoku* вставайте, хлопці, танцювати; давайте, хлопці, затанцюємо (собі)

horský горський; ~ *hřebeň* горський грєбінь; ~ *á dedina* горський валал, горське село; ~ *vzduch* горський вóхдух; ~ *é slinko lek.* со́лукс

horství — *a s* горы

horší 2. *st. k zlý*

horšie 2. *st. k zle*

horší/it' sa — *í sa —ia sa nedok.* гіршати ся; *jei stav sa ~í ей* здоро́в'я згіршує ся

hortenzia — *ie ž bot.* гортензія

horúč/i 1 горячий; ~ *a voda* горяча вода; ~ *e železo* горяче желізо; ~ *e ruky* горячі рýкы; ~ *e pramene* горячі жрідла; ~ *a láska* горяча любóв 2 (*o počasí*) горячий; ~ *deň* горячий день • *má ~u ródu pod nohami* мать горячу зéмлю під нога́ми; *má ~u krv* мать горячу кров; *šiť ~ou ihlou a)* шы́ти горячов ігло́в; б) робити што́сь наско́ро або на́спіх, поспішы́ти з робо́тов; *chodit' okolo niečoho ako (mačka) okolo ~ej* ка́ше ходити дооко́ла дачо́го як (ма́чка) ко́ло горячо́й ка́шы, ходити дооко́ла та наоко́ло; *kuj železo, kým je ~e [prisl.]* куй желізо, по́кы горяче

horúčav/a — *y ž expr.* 1 горячо́ба; *pe-znesiteľná ~* незнаша́юча горячо́ба 2 горячо́ба, тепло́та; *obliala ho ~e*ó обля-ла горячо́ба

horúčk/a — *y ž 1* горя́чка, тепло́та; *mám ~u* мам горя́чку або тепло́ту; *dostal ~u y něho* підня́ла ся тепло́та; *nerвовá ~* нерво́ва тепло́та 2 *pren.* горя́чка; *cestovná ~* передпу́тєва горя́чка • *bahenná ~* багно́ва горя́чка; ~ *omladnic lek.* поро́дна горя́чка

horúčkovit/y 1 горя́чковитый; ~ *stav го-ря́чковитый* став 2 *pren.* горя́чковитый, напну́тый, нагли́вий; ~ *é zbrojenie* горя́чкови́те озбро́єння

horúčkový горя́чковый; ~ *lesk očí* горя́ч-ко́вый лєск в о́чах; ~ *pulz* горя́чко́вый пулз

horúčos/it' — *ti ž 1* горя́чность, горячо́ба; ~ *poľavila* горячо́ба попусти́ла, пово́лила, змі́рила 2 горя́чка, тепло́та

hory-doly p. hora

hospitác/ia — *ie ž škol.* 1 госпіта́ція 2 контро́лна у́часть діре́ктора, іншпéктора і т. п на вучо́вані; іншпéкція

hospitalizác/ia — *ie ž lek.* госпіталіза́ція

hospitaliz/ovat' — *uje —ujú dok. lek.* гос-піталізо́вати

hospitant — *a m škol.* 1 практи́кант 2 екстерні́ста 3 іншпéктор

hospit/ovat' — *uje —ujú nedok. škol.* 1 про-ходить педаго́гічну праќтику 2 бути на уро́ках (*о укстєріісmax*) 3 іншпéкторовати уро́кы; бра́ти у́часть на откры́тых уро́ках

hospod/a — *y ž zastar.* 1 (*příbytok*) быва́ня, дім 2 (*nájom*) квар́тель (*наяты́й*); *dostat' ~u* на́яти квар́тель або і́збу 3 (*hostinec*) ко́рчма, погостинство

hospodár — *a m 1 (správca)* га́зда, господа́рь 2 (*sporivý člověk*) га́зда, до́бри шпо́рячий 3 *kniž. (rolník)* землеро́б, га́зда

hospodár/it' — *í —ia nedok.* 1 ве́сти га́здівство, га́здовати, господа́рити 2 *s čím (šetřit)* економити; економно ви́ужувати, шпорити з чим; ~ *s vodou* шпорити з водо́в; ~ *so silami* економити си́лы 3 (*pracovat' v poľnohospodárstve*) ве́сти га́здівство, господа́рити

hospodárnos/it' — *ti ž* господа́рність, еко-номі́чність, раціо́нальність; ~ *vo výrobe* раціо́нальність во ви́робі, раціо́на́нна орґаніза́ція ви́робы

hospodárn/y економі́чний, раціо́нальний; господа́рний, економні́й; ~ *e využitie* пра́цовних сі́л раціо́на́лне ви́ужыва́ня робо́чої си́лы

hospodársko-organizačn/y господа́рь-ско-орґаніза́чний; ~ *á činnost'* господа́рь-ско-орґаніза́чна дія́льність

hospodársko-politický господа́рьсько-по-літи́чний

hospodársko-technický господа́рьсько-техні́чний

hospodársk//y 1 господарський; економічний; ~ rozvoj господарський або економічний розвиток; ~a kríza економічна криза; ~a rotos економічна поміч; ~a správa господарське правління 2 господарський; ~e budovy господарськи будовы; ~e zvieratá домашні звірята

hospodárstv//o –a s 1 господарство; národné ~ народне господарство; plánované ~ плановане господарство; lesné ~ лісне господарство 2 (gazdovstvo) газдівство, двир; veľké ~ велике газдівство або господарство 3 (obrábanie zeme) газдівство; газдованя; družstevné ~ дружствєне господарство; intenzívne, extenzívne ~ інтензівне, екстензівне сільське господарство

Hospodin –a m cirk. Гóсподь

host' –a m 1 гость; vzácný ~ рідкий гость; zahraničný ~ заграничний гость; prijímať ~і принимати гóстів 2 (zákazník) заказник, клієнт; навштівник м 3 приходячий • nevolaný ~ незваний гость, злódий; nezvaní hostia nebývajú vzácní [prís.] незваний гость гірший татарá; ~ a ryba na treťi deň smrdí [prís.] гость як рыба: на третій день зачинать смердіти

host//ec –ca m ľud. (reuma) гостиць, рєвма

host//ia –ie ž cirk. облатка (на приїмані)

hostin//a –y ž гостина; (званий) обід; svadobná ~ сварьбяна гостина; vystrojiť veľkú ~и зробити велику гостину; pohrebná ~ кар, поминки

hostin//ec –ca m корчма, погостинство, пивна

hostinsk//ý погостинський, корчмáрьський, рештавра́чний; ~á strava рештавра́чна страва, рештавра́чне їдло

hostinsk//ý² –ého m качмáрь

host//it' –í –ia nedok. 1 (častovať) гостити, честовати; ~ pozvaných гостити позваних, погостити гóстів 2 koho (poskytovať) pobyt) давати да́кому квартель, принимати як гóстя ко́го, быти погостинним

host//it' sa –í sa –ia sa nedok. hovor. гостити ся, їсти досыта

hostitel' –a m гáзда (дóму) (по одношіню к гóстям)

hostitel'ský погостинный

host'//ovat' –uje –ujú nedok. гостєвати; ~ujúci umelec гостуючий артїста

host'ovsk//á –ej ž гостєвска

host'ovsk//ý: ~á izba їзба для гóстів, гостєвска; ~á kniha книжка записів навштівників (в музєях і т. н.)

hota, hot cit. гóйтя, гóтя, допрáва (крик на кóні), jeden (ťahá) čihi, druhý ~ hovor. хто до лїса, хто по дрóва

hotel –a m готєл; ubytovať v ~i уквар-телєвати ся в готєлі

hotelier –a m готелєр, маїтель готєла

hotelov//ý: ~á izba готєлова їзба; ~ personál готєловый персонал

hotov//é¹ –ého s hovor. 1 (peniaze) готóвы; kupovať za ~ куповати за готóвы 2 готóве; prísť ako na ~ прийти як на готóве

hotov//é² –ých len v mn. č. hovor. готóвы; predávať za ~ продавати за готóвы

hotov//it' –í –ia nedok. готовити, приготівляти, приготóвлєвати, підготівляти, підготóвлєвати; ~ drevo на зиму готовити, приготівляти дєрево на зимý; ~ obed готовити обід

hotov//it' sa –í sa –ia sa nedok. (chystať sa) готовити ся, приготівляти ся; ~ sa na odchod готовити ся одыйти

hotovo cit. готóво; budeš robiť tak, ako ti poviem, a ~! б́удеш робити так, як я тобі повім, і готóво або без рєчі!

hotovos//ť –ti (peniaze) готóвость; pokladničná ~ кáсова готóвость; platiť v ~ платити в готóвості

hotový 1 v rôzn. význ. готóвый; obed je ~ обід уж готóвый; už je s prácou ~ з робóтов він уж готóвый, він уж закінчив робóту; ~ odcestovať готóвый одыйти на путованя; ~ pomôcť готóвый помочи; ~ biť sa готóвый бити ся або на битку 2 (skutočný) дійсний; toto nie je dom, to je ~ palác тотó не дім, але дійсний кáштель • ~ človek дóбрі

підготовлений *ábo* приправений до
жывота чоловік; *~é šaty* готóвы шмáты;
~é peniaze готóвы пiнязi; *postaviť niekoho*
pred ~ú вес поставити дакого перед
готóвый факт; *neučení doktor, ~ kat [prís.]*
неучёный *ábo* злый дóктор не лічить,
а калічить

hoväd//o —a s 1 скотина, скот (*бык, корóва*)
2 *pejor. (nadávka)* віл, сóмар, дурáк; *~*
sprosté глúпый сóмар • *robiť al. drieť ako*
~ робити *ábo* дёрти як віл *ábo* як сóмар

hovädský *expr.* скóтьскый; дурáцькый; *~*
nápad дурáцькый *ábo* глúпый náпад

hovädz//i говяждй; *~ dobytok* рогáтый
скот; *~ia polievka* говяджа пóливка; *~ie*
mäso говядина

hovädzin//a —y ž 1 (*mäso*) говядина **2** (*koža*)
говяджа скóра **3** *hovor. (hlúposť)* глúпость,
дурáцтво, спрóстость

hov//ieť —ie —eju *nedok.* **1** *komu, čomu*
(*robiť po vôli*) нёжыти, гічкати кóго;
пóвлóвати, пóзвлóвати кóму, чóму;
mať tu vo všetkom ~ela máма вшытко
ёмú пóзвлóвала **2** *čomu* голдовáти,
оддавáти ся; *~ kratochvíli* оддавáти ся
потіхам, веселóстям

hov//ie si —ie si —eju si *nedok.* *v čom* нёжыти
ся; насолóджовати ся чím; *~ si v teple*
насолóджовати ся тéплом

hovor —u m гóвор, бiсiда; *hlasitý* ~ голосный
гóвор; *telefónny* ~ гóвор по телефóні

hovorid//lá —iel s *romn.* речóвы óрганы,
óрганы рéчи

hovoriev//ať —a —aju *nedok.* говорити,
бiсiдовáти

hovor//it' —í —ia *nedok.* *v rôzn. význ.* говори-
ти, бiсiдовáти; *~ hlasno* говорити голóсно
ábo нагóлос; *~ (po) rusínsky* говорити
ábo бiсiдовáти по-русиньскы; *~ zo srdca*,
z duše говорити од душы, з цiлого сёрдця;
~ k veci говорити прямо *ábo* розúмні; *~*
dve na tri говорити двi пóза три, кéцати,
трепáти; *hovoriť sa ... neos.* гóвóрять ...,
бiсiдúють ...; *dôkazy ~ia* дóказы *ábo* фáкты
гóвóрять • *nehovoriac (už)* о tom ... не го-

ворячі (уж) о тiм ...; *škoda ~!* шкóда *ábo*
не вáрта, не стóить гóворити, бiсiдовáти!;
reči sa ~ia, chlieb sa je [prís.] рéчи гóвóрять
ся, а хлiб ся iсть

hovor//ňa —ne ž (*miestnosť v škole, internáte,*
na pošte) гóвóрня

hovorn//é —ého s гóвóрне, поплáток за
(телефóнный) гóвор

hovorný бiсiдливый; *~ člověk* бiсiдливый
чоловiк

hovorový гóворóвый; *~ štýl* гóворóвый
штiл

hörn//y: ~i *chlapci* розбiйници, хлóпци з гор;
~e kvety гiрьскы квiтки

hř, hřít cit. (*označuje zruťenie niečoho*) бyx!,
бац!, бax!

hra hry ž 1 *v rôzn. význ.* гра; *detské hry*
дiтьскы gry, gry для дiтéй; *spoločenské*
hry gry (stolóvy i m. n.); olympijské hry
Олiмпийскы gry; *loptové hry* лоптóвы gry;
~ na klavíri гра на клáвiри; *~ farieb* гра фарб
2 *pesa; divadelná* ~ пeса, театрáлна гра;
rozhlasová ~ радiопeса, радiоiнcценáция
• *~ osudu* гра óсуду; *ľúbostná* ~ любóвна
гра, флiрт; *~ a ohňom* гра з огнём; *hrať*
dvojakú hru грáти двояку gry; *hrať vysokú*
hru грáти велику gry; *vidieť niekomu do hry*
вiдiти дакому до gry *ábo* до карт

hrab —a m боť. граб

hrabáč —a m грáбач (*mom, хто рóбуть*
грáблями)

hrabačk//a —y ž 1 *hovor. (hrabanie)* грáбáчка
(на згрáбованя сiна i m. n.) **2** (*stroj*)
грáбáчка, сiнообертáчка

hrabanisk//o —a s грáбаниско, лúка

hrab//ať —e —ú *nedok.* **1** грáбати,
згрáбовати; *~ seno* грáбати, згрáбовати
сiно **2** *pren. pejor.* загрáбати; *~ peniaze*
згрáбати пiнязi **3** (*o zvieratách*) рыти,
розрывáти **4** (*prehŕňať sa, hrabať sa*)
прегартáти ся, рыти ся

hrab//ať sa —e sa —ú sa *nedok.* **1** *expr.*
грáбати ся, лiзти **2** рыти ся, грáбати ся; *~*
sa v starých knihách рыти ся *ábo* грáбати
ся в стáрых книжках

hrabavc/le –ov *m mn.* *č. zool.* грабавці, грабошы
hrabav/lý: ~á hydina домашні птахи
 (кúркы, гúскы, кáчкы і *m. n.*), курковиты
hrabin/la –y *ž bot.* **1** (*hora, porast*) грабóвый
 ліс **2** (*strom*) граб
hrabiv/lec –са *m pejor.* скúпош, лакóмець,
 хамтíвець
hrabivý *pejor.* скупый, лако́мый, хамтíвый
hrab/lky –iek *ž pomn.* **1** (*na oberanie lesných*
plodov) грéбiнь, чéсак (*nár.*) (назберáня
 брусніць, яфыр і *m. n.*) **2** (*na kose*) грáблi
 (на косі), грáбкы
hrabl/le –í *ž pomn.* **1** грáблi *pomn.*; drevené
 ~ деревяны грáблi **2** (*priehrada na rieke*)
 грéбля ≈ každé ~ k sebe hrabú [*prisl.*]
 вшиткы грáблi к сóбi грáбають; своя
 сорóчка ближе к тілу
hrablisk/lo –а *s* (*rukoväť na hrabliach*)
 грáбелник, рúчка на грáблi
hrab/núť –не –nú *dok.* **1** (*pri hrabaní*)
 згрáбати **2** (*nohou*) зробити крок **3** *po čom,*
za čím, kam expr. (*siahnuť*) поімáти *што*;
 rýchlo –ol *po knihe* він тáкой поімáв книжку
hraboš –а *m* грáбош, полéва мыш
hrabov/lý грáбóвый; ~é drevo грáбóве
 дéрево, граб
hrac/lí граючий; ~ia plocha грíско про gry
hráč –а *m* **1** грaч (*aj v športe*) **2** (*na hudobnom*
nástroji) музыkáнт
hračk/la –y *ž* **1** грáчка; detská ~ дiтьска грáчка
2 (*malíčkost'*) мáлость, пустяк; to je preňho ~
 тотó про нёго мáлость • byť ~ou *v rukách*
 niekoho быти грáчков в дачiїх рукáх
hračkár –а *m* грaчkáрь
hračkársky грaчkáрьский; ~ priemysel
 грaчkáрьский прóмысел
hračkárstv/lo –а *s* **1** (*obchod*) грaчkáрьский
 склеп **2** (*výroba hračiek*) вырoба грáчok,
 грaчkáрьска вырoба
hračkový грaчкóвый
hračsk/lý грáчский; ~а vášeň грáчска
 хтiвóсть, наруживóсть
hrad –и *m* зáмок, град, крiпóсть ж;
 Bratislavský ~ Брaтислáвский град;
 Pražský ~ Прáжский град

hrad/la' –y *ž* грядa, переклáдина, трáгaрь;
 povalová ~ пóвалoвa грядa
hrad/la' –y *ž* грядa, грядкa; teplá ~ теплá
 грядкa
hradb/la –y *ž* укрeплiня, опевнiня; mestské
 ~y мiстьскы укрeплiня, укрeплiня мiста,
 мiстьскы стiны
hradidl/lo –а *s tech.* одгорóдка
hradisk/lo –а *s*, hradiš/te –ťa городиско;
 slovanské hradiská славяньскы городиска
hrad/liť' –i –ia *nedok.* платити, вырiвнати;
 ~ výdavky платити выдавки; ~ škody
 вырiвнати шкóды
hrad/liť' –i –ia *nedok.* (*zahrádzať*)
 огорóджoвати, городити, загорóджoвати
hradlár –а *s žel.* градлярь, блоковáч
hradl/lo –а *s žel.* грáдло, блок; traťové ~
 тратёвый блок
hradlov/lý градлóвый, блокóчий
hradn/lý прiд. *k hrad*; ~ nádvorie двир зáмку;
 ~á stráž вáрта зáмку, охрáна зáмку; ~ pán
 пан, гáзда зáмку
hradsk/lá –ej *ž* грáцькa; hlavná ~ голóвна
 грáцькa áбо дорóга
hradz/la –е *ž* **1** нáсып *m*; prístavná ~
 берегóвый нáсып **2** перегорóда; nasypaná
 ~ насыпана перегорóда; voda pretrhla
 ~и вóда перетóргла перегорóду **3 anat.**
 перегорóдка
hrach –и *m* (*strukovina, plod i jedlo*) гóрох;
 zelený ~ зелéный гóрох; lúpaný ~ луцéный
 гóрох • akoby ~ na stenu hádzal як кiдь бы
 гóрох на стiну метáв
hrachovin/la –y *ž* (*hrachová vňať*) горохо-
 вина
hrachovisk/lo –а *s* гороховиско, горохóве
 пóле; пóле, засяте гóрохом
hrachov/lý горохóвый; ~á polievka горо-
 хóва пóливкa
hran/la –y *ž* **1** грáна, рéбро *c*; ~ kocky грáна
 кúба; ~ stola край стóла **2 kniž. zastar.**
 погрiбный дзвiн, дзвонити за мертвым
hranatý гранáтый; маючий грáны
hranic/la' *ž* **1 v rôzn. význ.** гранiця; štátne ~e
 держáвны гранiцi; odísť za ~e одыйти за

граніці; *otvoriť* ~е отворити граніці; *zavrieť* ~е заперти граніці; *jazyková* ~ языкова граніця, ізогло́са; *prekročiť* ~е *niečoho preč*. пере́кroчіти граніці да́чого **2** граніця; ~ *taviacej teploty* граніця *теплоты* то́пія

hranic//a² граніця, ва́тра, ко́стер; ~ *dreva* ко́стер; *upáliť* на ~і спалити на граніці, на ко́стрі

hraničiar —а *m* 1 жытель погра́ніча **2** *hovor.* погра́нічник

hraničiarск//y погра́нічний; ~е *vojsko* погра́нічне во́йско

hranič//iti' —і —іа *nedok.* 1 *graničiti*; Slovensko na severe ~і s Poľskom Слова́кія на се́вері *graničiti* з По́льщов **2** (*byť blízky niečomu*) *graničiti*, *быти* близким; *to* ~і s bláznovstvom то́то *graničiti* з неро́зуме́нств

hraničnik —а *m* погра́нічний ка́мінь а́бо стовп

hraničn//ý погра́нічний; ~ *kameň* погра́нічний ка́мінь; ~а́ *čiar* демарка́чна лі́нія

hranol —а *m* *geom.* при́зма; *trojboký* ~ трёхгра́нова при́зма

hranol//ec —са *m* *geom.* при́зматої́д

hranolový при́зматичный

hranostaj —а *m* (*zvíra a kožušina*) горноста́й

hráškovan//ý горошко́вый; ~а́ *šatka* горошко́ве ху́ща

hráškov//ý 1 горохо́вый; ~а́ *polievka* горохо́ва по́ливка, по́ливка із зе́леного горо́шка **2** горохо́вый; ~еј *farbu* горохо́вої фа́рбы

hráš//ok —ка/-ку *m* 1 *zdrob.* го́рошок **2** (*mladý, zelený hrach*) зе́лений го́рошок

hrať *hrať hrajú nedok.* 1 *v rôzn. význ.* гра́ти; ~ *tenis*, *volejbal* гра́ти те́ніс, воле́йба́л; ~ *karty* гра́ти ка́рты; *na čele mu hrali vrásky* на ё́ро че́лі гра́ли морщи́нки; *úsmev mu hrá okolo úst* на уста́х ё́ро гра́ть у́смів; ~ *na klavíri*, *na husliach* гра́ти на кла́вірі, на гу́слях; *hudba hrá do tanca* му́зыка гра́ть до та́нця; ~ *hlavnú úlohu* гра́ти

голови́ну ро́ль **2** (*ligotať sa*) *перелива́ти* ся, гра́ти, *блещáти*; *slzy jej hrali v očiach* слы́зы бли́щáли в ёй очáх; *kravata hrá do zelena* ма́шля *перелива́ть* ся до зе́лена; ~ *všetkými farbami* а) гра́ти *вшыткымы* фа́рбамы *радугы*; б) (*o človeku*) *то* *червени́ти*, *то* *блідніти* • ~ *prím al. prvé* *husle* гра́ти *пе́ршы* гу́сли; ~ *s otvorenými kartami* гра́ти з *отворены́мы* ка́ртамы; ~ *dôležitú, významnú úlohu* гра́ти *ва́жну*, *вызта́чну* ро́ль; ~ *dvojakú hru* гра́ти *дво́яку* *гру*; ~ (*veľkého*) *pána* гра́ти (*велико́го*) *па́на*; ~ (*veľkú*) *dámu* гра́ти (*велику́*) *да́му*; ~ *gavaliera* гра́ти *гавалі́ра* а́бо *džentylména*; ~ *komédiu al. divadlo* гра́ти а́бо *розограва́ти* *комедію*

hrať sa *hrať sa hrajú sa nedok.* 1 *v rôzn. význ.* гра́ти ся; ~ *sa s loptou* гра́ти ся з *ло́птов*; ~ *sa s bábikou* гра́ти ся з *ло́пков*; ~ *sa na slepú babu* гра́ти ся на *джму́рькы* **2** *na koho (robiť zo seba niekoho)* гра́ти ся *на шмо*; ~ *al sa na pána* *робив* із се́бе *па́на* **3** *s čím hovor. (pipláť sa)* *возити* ся, *пі́пляти* ся; *načo sa s tým toľko hráš?* чо́м *ты* з *тым* *ті́лько* *во́зиш* ся а́бо *пі́пляш* ся • ~ *sa s ohňom* гра́ти ся з *огне́м*; ~ *sa s niekým ako mačka s myšou* гра́ти ся з *да́ким* *як* *ма́чка* з *мышов*

hrav//ý 1 гра́вый, гу́нцýтьскый, *жарто́вный*, *живый*; ~е́ *dieťa* *жива́* *ді́тина* **2** гра́вый, *живый*; ~е́ *vlnky* гра́вы во́лны

hradz//a —у *ž. tel.* гра́зда; *svičiť* на ~е *упраж-няти* на *гра́зді*

hradzov//ý: ~а́ *žrd* *гра́здова* *жердь*

hrb —у/-а *m* *горб*; *má* ~ *ма́ть* *горб*, *у* *не́го* *горб*; *ľava s jedným hrbom* *верблюд* з *є́дным* *горбо́м*, *є́дногору́бий* *верблюд* • *môžu nám vyliezť* на ~ *мо́жуть* *вылі́зти* *нам* на *хырбе́т* а́бо *плюва́ти* *нам* на *них*

hřb//a —у *ž* 1 *ко́па*, *грома́да*, *го́ра*, *мно́го*; ~у *knih* *ко́па* *книг*; ~ *smetí* *грома́да* *смі́ти*; *nahádzať* на ~у *наме́тати* на *ко́пу* **2** *hovor. (veľké množstvo)* *тма*, *ма́са*, *мно́го*, *ко́па*; *má* ~у *šiat* *ма́ть* *ко́пу* *шма́т*; *má* ~у *deti* *ма́ть* *грома́ду* *ді́те́й*

hrbáč –а *m* **hrbáč** –а *m* *expr.* горбач, горбатый

hrbaľ/ňa –не *ž* *expr.* горбачка, горбата

hrbat//iet' –іе –еју *nedok.* горбатіти, ставати ся горбатым

hrbat//it' sa –і са –іа са *nedok.* горбити ся

hrbat//ý **1** (*s hrbom*) горбатый; ~ človек горбатый (чоловік) **2** (*zhrbený*) згорбёный, зогнутый, схылёный; він ходити згорбёный • *tak je to (už) na tom svete* ~ом *hovor.* так уж на тім світі бывать або водити ся; ~ého len hrob narovná горбатого лем гроб вырівнать

hrb//it' sa –і са –іа са *nedok.* горбити ся, горбити хырбёт; ~ са *pod ľarchou* зогинати ся під затажов

hrbol' –а *m* **1** гырболь; ~ hľny гырболь глины **2** гырча

hrbol'at//ý гырболятый; ~á cesta гырболята дорóга

hrbol//ec –са *m* гырболёк

hrč//a¹ –е *ž* **1** гырча; на hlave mu navrela ~ на го́лові ёму навріла гырча **2** (*v dreve*) сук **3** ўзел, ўзлик; ~ на povraze ўзель на штра́нгу, на нитці **4** ко́па; *ovce sa zbili do* ~е вівці збили ся до ко́пы

hrč//a² –е *ž* (*ryba*) сум

hrč//at' –і –іа *nedok.* гыркотати; *voz* ~і віз гырко́че

hrčav//ý суковитый; ~é drevo суковите дере́во

hrčivý грохотавый, гырмачий, рахотajúчий

hrčk//a –у *ž* **1** гырка **2** ўзель, ўзлик; *urobit'* ~и на нитке завязати ўзлик на нитці

hrčkav//ý узловитый; ~é nite узловиты нитки

hrčovit//ý **1** гырка́вый; суковитый, узло́ватый **2** узло́ватый; ~é prsty узловаты па́лці

hrdelnic//a –е *ž* *lingv.* гортанный звук

hrdeln//ý **1** гортанный; ~ zvuk гортанный звук; ~á spoluhláska *lingv.* гортанный звук; гортанный со́гласный **2** *hist. práv.* трéстный; ~é právo трéстне пра́во; ~ súd трéстный суд

hrdielc//e –а *s*, **hrdielk//o** –а *s* *zdrob.* го́рлочко

hrdin//a –у *m* *v rôzn. význ.* ге́рої; národný ~ націо́нальний ге́рої; ~ dňa ге́рої дня; ~ románu ге́рої ромáна; *robiť zo seba* ~у ро́бити із се́бе ге́ро́я

hrdink//a –у *ž* *v rôzn. význ.* ге́роїня; *kladná* ~ позі́тивна ге́роїня

hrdinský ге́роїський, ге́роїчний, бога́тырский; ~ skutok ге́роїчний по́ступок; ~ epos *lit.* бога́тырский э́пос

hrdinstv//o –а *s* ге́роїство, ге́роїзм

hrd//it' sa –і са –іа са *nedok.* гордiti ся, пышити ся

hrdlačin//a –у *ž* *hovor. expr.* тяжка́, нама́га́ва ро́бота

hrdlač//it' –і –іа *nedok. expr.* тяжко́, нама́га́во ро́бити, де́рти; ~ *od svitu do mrku* ро́бити од сві́ту до зме́рьку або од ра́на до но́чі

hrdličk//a –у *ž* ге́рлічка; ~ poľná ге́рлічка обы́чайна • *žili si ako (dve)* ~ они жы́ли собі як (дві) го́лубки

hrdlič//í ге́рлячий; ~іе mláďa, мо́лоде́ ге́рлі́ча

hrdl//o –а *s* **1** го́рло; *boľenie* ~а бо́лість го́рла **2** шы́я; *chytiť okolo* ~а обя́ти ко́ло шы́і **3** го́рло; ~ fľaše го́рло фла́шки; ~ *maternice anat.* шы́йка ма́ткы • *revať, kričať z plného* ~а ре́віти, крича́ти на по́вне го́рло; *mastiť si* ~ лю́бить до́брі по́исти; *pušťať si peniaze dolu* ~ом про́пивати пі́нзя; *najesť sa po* ~ *al. čo* ~ га́ці на́исти ся до́сыта

hrdloréz –а *m* *expr.* вра́г, уби́йця, злочі́нець

hrdopych –а *m* **hrdopysk** –а *m* *pejor.*

нафука́нець, пы́шний чо́ловік

hrdopýšk//a –у *ž* **1** (*pyšná žena*) нафука́нка, пы́шна же́на **2** горди́кня

hrdos//t' –ті *ž* го́рдо́сть; *stratiti* (*vшытку*)

го́рдо́сть або вшы́тке чу́вство вла́стной до́сто́йности, го́рдости

hrdús//it' –і –іа *nedok. expr.* (*škrtil'*) ду́сити

hrd//ý **1** *v rôzn. význ.* го́рдый, пы́шний, по́вышене́цький; *je* ~ на svoju vlast' він

гóрды на сво́ю країну́ *ábo* він гóрдить ся сво́єм країнов; в *poslednom* čase je veľmi ~á в *posledním* часі она́ *stála* барз гóрдов *ábo* барз спышніла **2** *ľud. (nádherný)* чудесный, прекрасный, роскошный

hrdz//a –e *ž* ярджа́ *aj bot.:* *rozožratý* ~ou розжёртый ярджов; *listy napadnuté* ~ou *listy* напала ярджа́ • ~ *padá ľud.* падать ярджавый додж

hrdzav//iet' –ie –eju *nedok.* ярджавіти, покрыва́ти ся ярджавинов; *železo* ~ie *želízo* ярджавіе • *stará láska nehrdzavie [prisl.]* *stára* любóв не ярджавіе

hrdzavočerven//ý ярджаво-червёный, ярджавый; ~é *vlasu* ярджаво-червёны во́лосы

hrdzavohned//ý ярджаво-ру́дый, ру́дый, червёно-ру́дый; ~á *farba* червёно-ру́да фáрба

hrdzav//ý **1** ярджавый, заярджавёный, покрытый ярджов; ~ *klínes* ярджавый клинець **2** ярджавый, червёный; ~é *vlasu* червёны во́лосы, червёне во́лося • ~ *dážď* ярджавый додж

hrebeň –a *m* **1** грёбінь; *hustý, riedky* ~ густый, рідкий грёбінь; *hrať* на *hrebenní* гра́ти на грёбени **2** (*nástroj na čistenie priadze ap.*) грёбінь (на пряджу) **3** (*kohúta, vtákov*) грёбінь **4** грёбінь; *horský* ~ го́рьский грёбінь, грёбінь гор; ~ *vlnu* грёбінь во́лны • *začína tu rásť* ~ він зачіна́ть собі ве́лє позво́лёвати, він зачіна́ть зазнава́ти ся *ábo* о собі́ мно́го дýмати

hrebenáčk//a –y *ž* (*ryba*) *zool.* носа́рь

hrebenár –a *m* грёбіна́рь

hrebenársky грёбіна́рьский

hrebenárstv//o –a *s* *vyroba* грёбі́нів

hrebenatý грёбі́наты́й, грёбі́нчы́аты́й; ~ *kohút* грёбі́нчы́аты́й когу́т

hrebeňovk//a –y *ž* *šport.* **1** (*túra*) ту́ристіка по го́рьских хребта́х **2** (*značkováná cesta po hrebenní*) ма́ршру́т по го́рьских хребта́х

hrebeňov//ý *príd. k hrebeň;* ~á *túra* ту́ристіка по го́рах, по го́рьских хребта́х

hrebičk//y –ov *m len v mn.* *č. (korenie)* клинчи́кы

hrejiv//ý **1** грію́чий, зогріва́ючий, теплый; ~é *lúče slnka* теплы́ лу́чі со́лнца **2** теплый, серде́чный, прие́мный, упря́мый, ра́достный, мі́лый; ~é *slová* теплы́ сло́ва

hreš//it' –í –ia *nedok.* **1** (*karhať*) грі́шыти; *otec ~il syna* *otéc* грі́шыв сына́ **2** (*nadávať*) надава́ти, богова́ти, проклина́ти, кляти; ~ *ako pohan* надава́ти як по́ган

hriadel' –a *m* **1** *tech.* гряде́ль; *pluhový* ~ плуго́вый гряде́ль

hriadk//a –y *ž* грядка́; *kvetinová* ~ кві́ткова грядка́

hrianč//it' –í –ia *nedok.* грянкова́ти, ро́бити грянкы, ~ *chlieb* припи́кати хлі́б (на шпа́ргеті), ро́бити грянкы

hriank//a –y *ž* грянка́, припи́каны́й хлі́б

hriat' *hreje hrejú nedok.* **1** грі́ти; зогріва́ти; *kožuch dobre hreje* *kožux* до́бри грі́є **2** зогріва́ти, грі́ти; ~ *večeru* грі́ти *ábo* підогріва́ти *večeru* • ~ *si hada* на *prsiach* зогріва́ти *ábo* зогрі́ти *ábo* пригрі́ти га́да на ру́дях

hriat' sa *hreje sa hrejú sa nedok.* грі́ти ся; ~ *sa pri peci* грі́ти ся ко́ло пе́чки *ábo* пе́ца

hriat//a –ej *ž, hriat//e* –eho *s* (*pálenka*) грі́та (*nálinka*)

hrib –a *m* **1** (*dubák*) бі́лый гри́б **2** *ľud. (jedlé huby)* гри́бы на ї́джіня; *ходить* на гри́бы *ábo* за гри́бами **3** (*na štopkanie*) гри́бок • *starý* ~ *iron.* ста́рый гри́б

hribár –a *m* гриба́рь

hribov//ý грибо́вый; ~á *polievka* грибо́ва по́ливка, по́ливка з гри́бами

hrieč –u *m* **1** *náb.* грі́х; *smrteľný* ~ сме́р-те́льный грі́х; *dedičný* ~ *bibl.* першо́родный грі́х; *rykať* за ~у *terpíti* за грі́хы **2** (*previnenie*) хы́ба, грі́х; *spomínať* *staré* ~у *spomínať* ста́ры грі́хы *ábo* хы́бы **3** *hovor. (neprijemnosť)* неприе́мность ж; *zapríčiniť* ~ запри́чинити неприе́мность

hriešnik –a *m* **1** *náb.* грі́шник, грі́шный чолові́к; *kajúcný* ~ ка́ючий ся грі́шник **2**

hovor. грішник; виновáтый, винóвник;
starý ~ старый грішник

hriešn/ly 1 náb. грішний, гріхóвый; ~a láska
гріхóва любóв; viesť ~ život véсти грішний
жывот **2** (*trestuhodný*) трестный, (по-)
káраный; ~a nedbanlivosť трéстна áбо
(по-)káрана недбанливость **3** (*vyjadruje
ľudskú bezmocnosť*); ~ človek грішний
чоловік; ~a stvora грішне створія;
~a duša грішна душá • ~a cena *hovor.*
безбóжна ціна; на moj ~u (dušu) на мою
грішну душú, намойдúшу

hrisko, hrište p. ihrisko

hriv/la y ž грива; konská ~ кінська грива

hrivn/la -y ž *hist.* грівна • prispieť svojou
~ou приспíти свóев грівнов; zakopať svojú
~u зарыти свій тáлент

hrivnák -a m (*divý holub*) гóлуб

hrivnatý гривáтый; ~ kôň гривáтый кінь

hrk *čit.* бац, бух

hrkálk/la -y ž 1 (*detská hračka*) гыркáлка
2 ~y mn. *č. (zvončeky na záprahu)*
дзвонóчки, гыркáлки

hrk/lat' -á -ajú nedok. дыргáти, клепáти,
штыргáти, гыркати, клóпкати

hrk/nút' -ne -nú dok. дыргнyти, бóхнути,
трíснути, клóпкати; озвáти ся, повíсти
даштó; dvierka ~li двéрці бóхнули; čosi
~lo штось гыркло áбо бóхло; ~lo v ňom
(ako v starých hodinách) *neos. expr.* у нёго
сёрдце замёрло

hrknutý *hovor. (podnapitý)* піднапитый,
підвыпивший, під páрами

hrkot -u m гуркот; ~ kolies гуркот кóлес

hrkol/tať -ce -cú nedok. гурчáти, бухáти;
stroj ~ce машына гуркóче áбо гурчíть

hrkút/lat' -a -ajú nedok. гыркотáти *aj pren.*;
~ si s milou гыркотáти з любéзнов

hrkútavý гыркотáвый; ~ hlas гыркотáвый гóлос
hrmavic/la -e ž *expr.* громовіця, блиска-
віця, бýря

hrm/lieť -í -ia nedok. v rôzn. význ. гырміти;
hrmí *neos.* (гром) гырмить; delá ~ia канóны
дуднять, бють; jeho hlas ~el v posluchárni
ёго гóлос гырмів в аудіторії, клáсі

hrmot -u m гырмотáня; ~ vláku гырмотáня
влáку, цýгу

hrmo/tať -ce -cú, hrmot/it' -í -ia nedok.
гырмотáти, гырміти, ломозити, бóхати;
hrmotný 1 -u m гырмотячій, ломозивый,
громóвый,оглúшуючій; ~ hlas громóый
гóлос **2** (*o ľudoch*) глучный, крíčáчий

hrnčiar -a m горнчáрь

hrnčiarsk/ly горнчáрьский; ~a hlina го-
рнчáрьська глина

hrnčiarstv/lo -a s горнчáрня

hrn/liec -sa m 1 гóрнець; hlinený ~ гли-
няный гóрнець **2** кайстрóна ж ; hlinikový
~ алумініёва кайстрóна; Papinov ~ *tech.*
Пáпинов котёл • má hlas ako starý ~ мать
гóлос як черепáтый гóрнець, мать áбо
у нёго хриплявый гóлос; chudobnému
človeku aj z ~sa выкупí [*prisť.*] худóбному
чоловікови і з гóрнця выкупить, бідному
женити ся і ніч кýрта

hrnúť hrnie hrnú *nedok.* горнýти, валити,
навáлёвати

hrnúť sa hrnie sa hrnú sa *nedok. 1* (*valiť
sa*) горнýти ся, валити ся, навáлёвати
ся; voda sa hrnula do potoka вóда вали-
ла ся до пóтока; krv sa hrnie do tváři кров
навáлює ся до твáри **2** (*ísť húfom*) гýфом
валити ся; ľudia sa hrnú люди гóрнуть ся

hrob -u m гроб; hromadný *al. masový* ~
громáдный áбо мáсовый гроб; kopať ~
копáти гроб; ~ Neznámeho vojaka гроб
Незнáмого вóяка • kopať niekomu ~
копáти дакóму гроб; mlčí ako ~ він тихо як
в грóбі áбо він німый як гроб; priviesť *al.*
doviesť do ~u доvéсти до грóбу, гнáти до
грóбу; od kolísky až po ~ од кóлыскы аж
до грóбу; vziať so sebou tajomstvo do ~u
взяти з собóв тáйность до грóбу; v ~e sa
obráti в грóбі обёрне ся; už je jednou pohou
v ~e він уж еднóв ногóв стоїть в грóбі

hrobár -a m гробáрь

hrobárik -a m *zool.* гробáрик (*хробáк*)

hrobárstv/lo -a s гробáрьство, ремéсло
гробаря

hrobk/la -y ž грóбка

hrobľ/a –le ž 1 (*kamenia al. zeme*) грома́да, ко́па, го́ра; ~ skáľia грома́да ка́міня 2 я́ма (*про банду́рки і овоцину*)

hrobovľ/y гробо́вый • ~é ticho гробо́ве тихо

hroch –a m грох

hrochoľ/t –te ž (*zamrznutá, hroboľatá zem*) замерзну́та, змерзну́та зе́мля

hrom –u m гром; ~у bijú грóмы бьют • ako ~ z jasného neba як гром з ясно-го не́ба; čo budú ~у byť, čo by ~у bili *hovor.* і кидь б́удуть грóмы бити, кидь бы і грóмы били

hromadľ/a –у ž 1 грома́да, ко́па; ~ skáľ грома́да ка́міня; hádzať на ~у шма́ряти на ко́пу 2 *expr.* ма́са, мно́го, ве́лє, тма; ~ ľudí ма́са люде́й • ~ nešťastia ко́па неща́стя; hádzať všetko na jednu ~у шма́ряти вшы́тко на є́дну ко́пу

hromadľ/iť –í –ia *nedok.* грома́дити, нагрома́джувати, збера́ти, нагрома́дити *dok.*; ~ zásoby робити за́собы • ~ chybu за chybu робити хыбу за хыбов

hromadľ/iť sa –í sa –ia sa *nedok.* грома́дити ся, нагрома́джувати ся, нагрома́дити ся *dok.*; problémy sa ~ia пробле́мы нагрома́джують ся

hromádkľ/a –у ž 1 *zdrob.* грома́дка 2 *ľud.* (18 *sporov obilia*) криж (*снóніє*) • ~ nešťastia ко́пка неща́стя

hromadnľ/y 1 ма́совый, колекти́вный; ~ výroba ма́сова výroба; ~á objednávka колекти́вна обі́днávka; ~é podstatné meno грома́дний назывник 2 *voj.* грома́дний; ~á paľba ма́сова стрі́льба

Hromnľ/ice –íc ž *romn. ľud.* Громні́ці (2-го *фебру́ара*), уведжі́ня до хра́му, Стріте́нє госпо́дне (15-го *фебру́ара*)

hromničkľ/a –у ž *ľud.* громні́чна сві́чка, посвя́чена сві́чка (*запáлює ся в часі́ б́ури*)

hromničnľ/y: ~á sviečka *ľud.* громні́чна сві́чка, посвя́чена сві́чка (*запáлює ся в часі́ б́ури*)

hromobitľ/ie –ia s битя грóмів; ~ канóнов *prep.* канона́да, дудня́ канóнів

hromotík –a m *pejor.* громото́вок

hromozvod –u m *hovor.* гро́мозво́д • byť ~от быти гро́мозво́дом

hromžľ/iť –í –ia *nedok.* гри́шити, надава́ти; гри́шити на чім сві́т стои́ть

hrošľ/i *príd. k hroch* • má ~iu kožu ма́ть ско́пу грóха, ма́ть грубу́ ско́пу

hrot –u m 1 грот; ~ kopije грот ко́пії 2 *anat.* ве́рх; ~ plúc ве́рх плю́ц 3 шпи́ц м (ве́жы)

hrotľ/ok –ka m до́йник, подо́йник

hrozbľ/a –у ž грóза, грóзі́ня; застра́шованя; *zastařovat* niekoho ~ami застра́шувати да́кого, грóзити ко́му

hrozienľ/ko –ka s *obyč. v mn. č.* ~ka суше́не грóзнó; koláče s ~ami ко́лачі з суше́ним грóзнóм

hrozľ/iť –í –ia *nedok.* 1 (*hrozit' sa*) грóзити; ~ prstom грóзити па́лцєм 2 (*vyhrážat' sa*) грóзити; ~ trestom грóзити пока́ра́нєм 3 грóзити, загро́жувати; ~í povodeň, nebezpečenstvo загро́жує запла́ві́ня, небеспе́чность

hrozľ/iť sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 *komu čim* грóзити ся; ~ sa päťou грóзити ся п'я́стєв, ку́лаком 2 (*desit' sa*) стра́шити ся, боя́ти ся; ~ sa následkov боя́ти ся на́слідків

hrozitánsky *expr.* ужа́сний, стра́шний, обро́вський, негорáзний, барз-преба́рз; mám ~ hlad я стра́шний голоде́н, я голо́дний як вовк

hrozivľ/y ужа́сний, стра́шний, негорáзний, абно́рмáльний; ~é trčaľná ужа́сны áбо ужа́саючі хма́ры; ~ výraz tváре негорáзний ви́раз тва́ри

hrozne *prisl.* 1 (*strašne*) стра́шні, абно́р-ма́льні, ненормáльні, негорáзні; ~ sa zamařil він негорáзні захму́рив ся 2 (*veľmi*) ужа́сні, стра́шні, барз; ~ som sa naľakal я барз напудив ся áбо настра́шив ся

hroznľ/o –a s грóзнó; stolové ~ столо́ве грóзнó; vínové ~ винна со́рта грóзнá

hroznovľ/y грóзновóый; ~ víno грóзнове́ вино; ~ cukor грóзновóый цу́кер

hroznľ/y стра́шний, грóзний, ужа́сний; ~á choroba стра́шна хворо́ба áбо грóзна бо́лість; ~é počasie ужа́сна пого́да; ~

zbabelec страшний боягуз; ~á bolest' ужасна більість

hrôz//a -y ž 1 страх; trpnuť ~ou терьпнути страхом; vzbudzovať ~u наводити страх
2 obyč v mn. č. ~y (nešťastie) нещастя, ужасы; ~у vojny ужасы войны **3 expr. hovor. (veľké množstvo)** ма́са, мно́го, веле́, грома́да, ко́па, тма; ~ reŕazi грома́да пинязей; národu až ~ аж мно́го наро́ду

hrôzotrašn//ý страше́зный, барз-преба́рз страшний; ~é chýgu барз страшны хыры а́бо слухы

hrôzovlád//a -y ž tépor, насилство, бес-правность

hrôzyplný страшний, грóзный, ужасный, ужаса́ющий; ~ pohľad ужасный а́бо страшний по́гляд

hrs//t' -ti ž 1 пясть, кула́к, жме́ня; držať v ~ тримати жме́ні **2** пригорща; ~ múky пригорща муки **3** сніп; ovos leží v ~iach овес лежить в сно́пах • rozdávať plnými ~ťami роздава́ти по́вными пригорщами; mám ho v ~ti мам ёго в рука́х, він в мо́їх рука́х; lepší vrabec v ~ti ako holub на streche [prisl.] ліпший воробель в жме́ні, як го́луб на стрі́ці; lepší vrabec v ~ ako zajac v chrasti [prisl.] ліпше ма́ти ме́нше з істо́тов, як ве́цей в неісто́ті

hřstkl//a -y ž zdob. v rôzn. význ. го́рстка; ~ ľudí го́рстка люде́й

hrsťovač -a m polnohosp. сноповязачка
hrsť//ovať -uje -ujú nedok. polnohosp. вяза́ти до сно́пів

hrtan -a m 1 anat. горта́нь ж 2 hovor. (hrdlo) го́рло, шыя; chytiť za ~ поима́ти за го́рло • rúšťať dolu ~om (peniaze, majetok) пропива́ти

hrúbk//a -y ž гру́бка; ~ steny гру́бка стіны
hrub//núť -не -nú nedok. 1 гру́бнути, розроста́ти ся, става́ти ся шы́ршим, прибера́ти; kmeň stromu ~не стром гру́бне, росшы́рює ся **2 (o hlase)** гру́бнути, става́ти ся низким **3 (o ľudoch)** гру́бнути, става́ти ся грубым

hrubo prisl. 1 гру́бо, грубо́в ве́рстов; ~ natrieť maslo na chlieb гру́бо натерти ма́сло на хліб **2 (neslušne)** гру́бо; ~ sa správať voči niekomu гру́бо одно́сити ся к дако́му а́бо быти грубым к дако́му

hrubostenn//ý з грубыми стіна́ми, гру-бості́нный; ~á rúrka грубості́нна ру́рка

hrubozrn//ý грубозерни́стый; ~á oseľ гру-бозерни́ста о́ціль; ~ chlieb хліб з грубо́й муки а́бо хліб з (на)гру́бо помоло́той муки

hrub//ý 1 гру́бый; ~é steny гру́бы стіны; ~á kniha груба́ книжка; ~á múka груба́ мукá а́бо (на)гру́бо помоло́та мукá; ~é črevo anat. грубе́ чере́во а́бо груба́ кышка **2 (drsný, podradný)** гру́бый; ~ hlas гру́бый го́лос; ~é jedlo груба́ стра́ва; ~á práca груба робота **3 (surový, neslušný)** гру́бый, неслу́шный, гробі́яньский; ~ človek гру́бый чоло́вік; ~é správanie грубе́ пово́джі́ня **4 (veľký)** вели́кий, гру́бый; ~á chyba вели́ка а́бо груба́ хыба **5 (celkový, úhrnný)** ца́лко́вый, об́щий; ~ príjem ца́лко́вый а́бо гру́бый за́робок

hrul//ď -de ž гру́дь, гру́ди romn. vpadnutá ~ упáла гру́дь; vurnúť ~ выпну́ти гру́ди; príviniť na svoju ~ притисну́ти а́бо приви-ну́ти к гру́ди

hrud//a -y ž 1 гру́да; rozbíjať ~у розбива́ти гру́ды **2** вели́ка гру́да; ~ syra, masla ве-лика гру́да сы́ра, ма́сла • rodná ~ родна зе́мля; vrátiť sa k rodnej ~e al. на родnú ~у верну́ти ся до родно́го кра́ю

hrudk//a -y ž zdob. гру́дка; ~ syra гру́дка сы́ра

hrudník -a m гру́дник, гру́ди

hrudn//ý гру́дный; ~ kôš гру́дный кош; ~á dutina гру́дна по́лоска; ~ hlas гру́дный го́-лос; ~é svaly гру́дны сва́лы а́бо муску́лы; ~ kašeľ гру́дный ка́шель

hrudovit//ý грудовитый; ~é vápno грудови-те вапно́

hrušk//a -y ž 1 (strom, plod) гру́шка; zimné ~у зимны гру́шки; plane ~у планы, дикы гру́шки **2 hovor. zďstar. (žiarovka)** гру́шка, жа́рówka • padol ako zhnitá ~ упáв як

згнита гру́шка, упав́ або звалив ся як підкосе́ний

hruškovíc//a –e ž грушкови́ця, грушкова па́лінка

hruškovitý грушковитый

hruškový грушко́вый; ~ kompót грушко́вый ко́мпот, ко́мпот із гру́шок

hrúz –a m (ryba) піска́рь m

hrúza p. hrôza

hrvol' –a m гылта́нь, горта́нь, карк; robiť na tolké hrvole робити на тільки́ карків́ або тільки́ людéй

hryzadl//o –a s (ústroj hmyzu) че́люсть ж (мушкови́ных)

hryzák –a m (predný zub u zvierat) грыза́к

hryzav//ý 1 че́люстний; ~é ústroje hmyzu че́люсті мушковин 2 рі́жучий; ~ bôl рі́жуча бо́лість

hryzovisk//o –a s грызотá, трапі́ня, псо́та, ста́рости, непóкій

hryzt' hryzie hryzú *nedok.* 1 грызти, кусáти; ~ jablko грызти я́бко; ~ si nechty грызти (собі́) но́гті; ~ si pery кусáти (собі́) га́мбы 2 *prep.* грызти, мýчити, тра́пити, знепоко́ювати; ё́го мýчить со́вість • pes, čo breše nehryzie [*prisl.*] пес, што брёше, не грызé або не тот пес страшний, што брёше, але тот, што кýсать

hu, hú cit. 1 (hlas sovy) гу, гý 2 (*odpor, hrôza*) ох

hub//a' –y ž 1 гриб; jedlé ~у грибы на їд́жия, їдлы грибы; jedovaté ~у ядовиты грибы, не їдлы грибы, шáлены грибы *refor.*; sušené ~у суше́ны грибы 2 (*špongia*) шпоні́я • množil' sa *al.* rást' ako ~у ро да́жді мно́жити ся́ або рости як грибы по до́джі; bláznivé ~у ро́jedol (він) шáлены грибы по́їв

hub//a' –y ž *hovor.* (zvierat) папу́ля, пыск *aj vulg.*; dostať po ~е достáти по папу́лі • zatvor ~u! затво́рь або запри́й папу́лю! zapchaj si ~u! *hovor. vulg.* запха́й со́бі папу́лю! povedať na plnú ~у пові́сти на по́вны ўста́ або на по́вне го́рло; hovori ako mu ~ нара́стла (він) гово́рить, як зна́ть

ábo (він) гово́рить, як ё́му́ язы́к на́ріс; řečené holuby nikomu nelietajú do ~у [*prisl.*] пече́ны го́лубы ні́кому до уст не лє́тять

hubár –a m *hovor.* гриба́рь

hubat//ý язы́кастый, папу́льнаты́; ~é dieťa папу́льната́ або дерзка́ (на язы́к) ді́тина

hubertus –a/-u m губерту́с, ко́вт, ка́бат, зимник

hubertusový губерту́совый

hubičk//a –y ž *lud. zdrob (bozk)* поцілу́нок

hub//it' –í –ia *nedok.* губити, ні́чити, ні́вочіти; ~ hmyz губити мухови́ну

hubk//a –y ž шпоні́я

hub//ovat' –uje –ujú *nedok.* папу́люва́ти, гýндрати

hubovin//a –y ž губовина, губча́та річ

hubovit//ý 1 губовитый, поровитый; губо-вита річ 2 напа́дже́ный гýбов; ~é drevo де́рево напа́дже́не гýбов, грибом

huck//at' –á –ajú *nedok.* гýцкати, нагýцковати; ~ psa нагýцковати пса; ~ niekoho proti niekomu гýцкати да́кого протів да́кого, гýцкати ко́го на ко́го

huč//at' –í –ia *nedok.* 1 гучáти; vodopád ~í водопа́д гучі́ть; hory ~ia го́ры гуча́ть; v hlave mi ~í *neos.* в го́лові́ мі́ гучі́ть 2 (*o siréne*) гучáти 3 *do koho hovor. expr. (navádzat')* гучáти, наговоро́ювати, наводи́ти, пересви́дчовати; ~al doňho celý deň пересви́дчовав ё́го ці́лий день; nehuč toľko do mňa не гуч уж тільки́ до мене́

hudb//a –y ž 1 му́зыка; vokálna ~ вока́льна му́зыка; inštrumentálna ~ інструме́нтальна му́зыка; klasická ~ класі́чна му́зыка; tanečná ~ танце́вальна му́зыка; učiteľ ~у учи́тель му́зика 2 (*hudobné teleso*) орхе́стер; vojenská ~ воє́ньський орхе́стер; cigánska ~ ци́ганська му́зыка • to je ~ budúcnosti то́то є́ му́зыка́ б́удучности; to je pre mňa nebeská *al.* rajska ~ про мене́ є́ то́то ра́йська му́зыка

hudlik//at' –á –ajú, **hudlik//ovat'** –uje –jú *nedok. expr.* фідлика́ти; ~ na husliach фід-лика́ти на гýслях

hudobníck//y музика́льний; ~a rodina музика́льна родина

hudobník –а *m* музыкánt
hudobnin/la –у *ž* нóты
hudobno-spevácky музыкálно-хорóвый;
 ~ krúžok музыкálно-хорóвый кружок
hudobnos/t' –ti *ž* *v rôzn. význ.* музы-
 кáлность
hudobnovedný музыконау́чный
hudobn/ly *v rôzn. význ.* музычный,
 музыкáльный; ~ nástroj музыкáльный ін-
 струмéнт; ~ výchova музычне виховáня;
 ~é dielo музыкáльный твір; ~é verše
 музыкáлны стихи
hudr/lovať –uje –ujú *nedok.* гудровáти,
 бормотáти (*o морякóви, гóлос морякá*)
hudry, hudy *cit.* (*napodobnenie hlasu*
moriaka) гýдры-гýдры
húf –a/-u *m* гуф, громáда, кóпа; ~ zvedavcov
 кóпа звездáвців; hrnúť sa *v* ~och горнýти
 ся в гýфах
húfnic/la –e *ž* *voj.* гуфни́ця
húfn/ly мáсовый; ~e sťahovanie мáсове
 переселіня
húfom *prisl.* гýфом, кóпов, громáдов;
 гýртом
huh/ňat' –ne –nú *nedok. expr.* фýфняти,
 говорити на нis
huhňavý фуфнявый; ~ hlas фуфнявый
 гóлос
huk –u *m* гýкот, шум, глук; ~ strojov гýкот
 машин
húkačk/la –y *ž* трубáчка, авто́ва трубáчка,
 клáксон
húk/lať –a –ajú *nedok.* гýкати, трубíти;
 siréna –a siréna гýкати
húkať sa –a sa –ajú sa *nedok. (o svini)*
 гýкати ся
hukot –u *m* гýкот, шум; ~ strojov гýкот
 машин
hukol/tat' –ce –cú *nedok.* гукотáти, гучáти;
 voda ~ce вóда гучíть
hulák/lať –a –ajú *nedok.* гулякати, крічáти,
 выкриковати, ревіти
hulvát –a *m pejor.* гýлвак, грóбіян
humanist/la –u *m* 1 *v rôzn. význ.* гуманіста
 2 *zastar.* ученик гуманно́й клáсы гімна́зії

humanistick/ly гуманістичный; ~á filozofia
 гуманістична філософія
humanit/la –y *ž* гуманность ж, гуманізм *m*
humanitn/ly гуманітарный; ~é vedy гума-
 нітарны науки
humanizm/lus –u *m* гуманізм; kapitalistický
 ~ капіталістичный гуманізм
humánný гуманний; ~ skutok гуманна
 дійсность
humbug –u *m hovor. expr.* гýмбуг, под-
 вóдництво, клáмство, підфук, цигáнство
humn/lo –a *s* 1 (*hospodárske stanovisko*)
 пелéвня, бо́йско, стодóла 2 (*pole za*
stodolou) загумéнок • *my o vlku a vlk za* ~y
 мы про вóвка, а вовк за пелéвнєв
humor –u *m* гýмор; má ~ мать гýмор •
 šibeničný ~ тяжкий гýмор
humoresk/la –y *ž* *lit.* гуморéска
humorist/la –u *m* гуморіста
humoristický гуморістичный; ~ časopis
 гуморістичный журнáл, часóпис
humorný гуморістичный; жартóвный,
 комі́чный, забáвный; ~ člověk чоловiк
 з гýмором
hump/lovať –uje –ujú *nedok. expr. (kazit')*
 гупплéвати, казити, нівочíти; ~ šaty, obuv
 нівочíти шмáты, обув
humus –u *m* гýмус, перегні́й
humusovit/ly гумусовитый, перегнитый;
 ~á pôda гумусовита зéмля
huňa *hune ž* 1 гýня, кожушóк 2 (*hrubá*
prikryvka) дéка, прикрывка (*з грубо́й вóвны*)
huňatý серстьнáтый, хылпáтый, мохнá-
 тый; ~ pes хылпáтый пес
huncút –a *m hovor.* гýнцут, бéтяр,
 нанічгóдник, префікáнець
huncútsky гунцúтьський, бeтярьський,
 нагічгóдницький
huncútsvl/o –a *s* гунцúтство, бeтярьство,
 префікáность
hundr/lať –e –ú *nedok. expr.* гýндрати,
 шóмрати, мырмляти; ~e si pod nos гýн-
 драть собі пóпід нis
hundravý гундрáвый, шомрáвый, мыр-
 млявый; ~á žena гундрáва женá

hundroš -a *m pejor.* гундрош, шомрош, мырмлёш

hungarist//a -u *m* гунгаріста

hunt -a *m* вагонетка

húp//ať -a -ájú *nedok.* западати, заборёвати ся, вязнути; ~ do vysokého snehu вязнути в глибокім снігу

hupkom, hupky *prisl.* **1** (*rezko*) різко, скоро, єдным махом **2** (*-náhle*) нагли, одразу, скоро, мігом

hup//núť -ne -nú *dok.* завязнути, гупнути;
• huplo mu (jej ...) do hlavy гупло йому до голови

hurá *cit.* ура; kričať ~ кричати ура

hurhaj -a *m expr.* гургай, паника, покрикювання, крик, вереск; robiť ~ робити панику

huriavk *p.* hurhaj

hurisk//a -y ž гуріска, гурія

hurka *p.* jaternica

hurt -u *m* *hovor.* крик, глук, бұхот, рахот, рев; robiť ~ робити бұхот

hurtom *prisl.* *hovor.* гуртом, згурта, енергічні

hurt//lovat' -uje -ujú *nedok. hovor. expr. 1* бұхати, рахотати, дуркати, дуркотати, ревіти **2** (*robiť krik, vrieskať*) кричати, брехати, вскрикати, гавкати, гулякати

hus -i ž гуска ж; chovať *al. držať* ~і тримати гуски; škľbať ~і скубати або скубсти гуски • dedinská ~ глупаня; rozumieť sa do niečoho ako ~ do ríva *expr.* розуміти ся дачому як гуска до пива; ja som s tebou ~і перásol *hovor.* я з тобів гуски не пас; ty zo mnov ne rívnaj sa; bodaj ťa ~ kopla *bart.* бодай бы тебе гуска копла; traená ~ gága [*prisl.*] трафена гуска зафараť або на злодієви шапка горить

húsa -ťa s гúся

husac//í гусячий; ~ia pečienka гусяча печінка

husacin//a -y ž гусятина

husacin//ec -са *m* гусячка

husár -а *m* гусарь

husársk//y гусарський; ~é čižmy гусарські чіжмы

húsenic//a -e ž **1** гусениця **2** (*na pásomovom traktore*) пас (на тракторі)

húsenicový пасовый; ~ traktor пасовый трактор

hus//í гýсий • íst' ~ím *pochodom* їти гусячим кроком; ~ia koža гусяча кожа

husiar -а *m* гусарь, пастух гусок; тот, хто пасе гуски

husin//ec -са *m* гусятник

husit//a -u *m* *hist.* гусіта *m*

husitsk//ý *hist.* гусітський; ~é vojny гусітські війны

hus//le -iel' ž *pomn.* гýсли; hrať na ~iach грати на гуслях; hrať prvé, druhé ~ грати першы, другы гýсли

huslist//a -u *m* гусліста *m*

hus'lov//ý гуслёвый; ~á struna гуслёва струна; ~ koncert гуслёвый концерт; ~ virtuóz гуслёвый виртуоз

huspenin//a -y ž студенина; trasie sa ako ~ *hovor.* трясё ся як осика

húšť hudie hudú *nedok. 1* (*na hudobnom nástroji*) грати **2** *expr. (neprestajne nahovárať na niečo)* догваряти дакому, нагваряти дакого на дашто, гудіти, бринькати; ~ niekomu poza uši гудіти дакому до ух; vždy len svoje hudie вічно гудить лем своє

hustik//a -y ž *odb.* помпа

hust//it' -í -ia *nedok. odb.* помповати; ~ vzduch помповати въздух

hust//núť -ne -nú *nedok.* гýстнути; згұшовати ся; kaša ~не каша гýстне; dážd ~не дожд роспадає ся

hustomer -ul-a *m* густомір

hustosrstý густосёрстый

hustot//a -y ž густотá; ~ obyvatel'stva густотá жытєльства; ~ roztoku густотá, насыченость роствóру

hust//ý *v rôzn. význ.* густый; ~ roztok густый, насычєный роствóр; ~ les густый ліс; ~é vlasy густы волóсы; ~á dopravná sieť густá сїть комунікацій; ~á hmľa густá гмля; ~á paľba voj. густє стріляня

huš *cit.* геш, гыщ; шыг

húš//ť -te ž гуцава, гуцавина

húšťav//a -y ž лісна гушавина
húšť//ie -ia s, **húštin//a** -y ž p. **húšťava**
hut//a -y ž металургічний завод; sklená ~ скляний завод
húť//at' -a -ajú *nedok.* čo задумовати ся над чим, обдумовати *што*, роздумовати *о чім*
hutnícky металургічний; ~ priemysel металургічний промисел
hutníctv//o -a s металургічний промисел
hutník -a *m* металург
húževnatý 1 (*o človeku*) неподдайний, вытыва́лый 2 вытыва́лый; ~ boj вытыва́лый бой
húžv//a -y ž прут, прутья; ўзель, гужва
húžv//at' -e/-a -u/-ajú *nedok. expr.* гужвати, корчіти; скручати, крутити, скручовати ся, стискати
húžv//at' sa -e/-a sa -u/-ajú sa *nedok.* гужвати ся, корчіти ся; скручовати ся
hvezdár -a *m* звіздарь, астронóm
hvezdár//eň -ne ž звіздарня, обсерваторія
hvezdársky звіздарський, астрономічний; ~ ďalekohľad астрономічний телескоп
hvezdárstv//o -a s звіздарство, астрономія
hviezd//a --y ž звізда; ~y svetia звізды світять; • filmová ~ кінозвізда; narodil' sa pod šťastnou ~ou народити ся під щастливов звіздів; sľuboval ~y z neba слюбовав гóры-дóлы; veriť v svoju (dobrú) ~u вірити в свою щастливу звіздú; videl všetky ~ (od bolesti) відів вшыткы звізды
hviezdic//a -e ž *bot.* звіздчатка
hviezdnat//ý звіздный; посятый áбо посяный звіздами; ~á obloha звіздне небо
hviezdn//y звіздный; ~a sústava звіздна сístема; ~e nebo bás. звіздне небо
hviezdokop//a -y ž звіздне скопління
hvizd -u *m* свист; prenikavý ~ острый, проникавйй свист
hvízd//at' (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* свистати, свистіти; ~ si pesničku свистати áбо посвистовати співанку; vietor ~al вітор свистів • naučim ťa po kostole ~

hovor. я тебе нау́чу ро́зуму; a ďalej sa ~a а дáльше пискати ся
hviž//ďat' -dí -dia *nedok. expr.* свищати, фічати
hyacint -u *m bot.* (*Hyacinthus orientalis*) гіаци́нт
hybaj¹, **hybáj** *cit.* гáйда, пішóв
hybaj², **hybajme**, **hybajte** *len v rozk.* (*poď, poďme, poďte*) гáйда, пішли
hýb//at' -e -u *nedok.* 1 čím погына́ти, рúшати, шевеліти; ~ rukou погына́ти рукóв 2 kým, čím *pren.* побуджовати к діяню; to ~e svetom то́то погына́ть сві́том • ~ rozumom шевеліти мозга́ми
hýb//at' sa -e sa -u sa *nedok.* 1 шевеліти ся, погына́ти ся, рúшати ся; dieťa sa nespíe ~ дітина не сміє погына́ти ся 2 дотыка́ти ся, погына́ти ся
hybk//y 1 огына́ючий, пружный; ~ driel пружный дрік 2 шіковный; ~é ruky шіковны рúкы
hybn//ý погына́ючий; ~á síla погына́юча сила
hybrid -a *m biol.* гібри́д
hybridizác//ia -ie ž *biol.* гібридиза́ція
hybridn//ý гібри́дний; ~é osivo гібри́дны семéна
hyd -u *m hromad.* 1 (*hydina*) (домашні) пта́хы (*кúркы, гúскы, кáчкы i m. n.*) 2 *rejor.* (*o ľudoch*) вагабúнд, пóдляк, збéрба 3 *hovor.* (*o hmyze*) паразі́ты (*úшы, бlyхы, блошúцi i m. n.*)
hydin//a -y ž (домашні) пта́хы, птаховина; chovať *al. držať* ~u тримати пта́хы áбо птаховину
hydinár -a *m* ховáтель птаховины, птаховина́рь áбо птахáрь
hydinár//eň ne ž птахофа́рма
hydinársk//y птахáрьський, птаховина́рьський; ~a farma птахофа́рма, пта́ша фа́рма
hydinárstv//o -a s птахáрьство, птаховина́рьство
hydinový птахáрьський, птаховина́рьський
hydr//a -y ž гідра
hydrant -u *m tech.* гідра́нт

hydraulický гідравлічний; ~ lis гідравлічний прес

hydraulik//a -y ž гідравліка

hydrocentráll/a -y ž гідроелектростанція, гідроелектрарня

hydrodynamíkl/a -y ž гідродинаміка

hydroelektrál/leň -ne ž гідроелектрарня, гідроелектростанція

hydrofóbl/ia -ie ž chem. гидрофобія

hydrogén -u m 1 chem. водорód; гидрогén 2 *hovor. (peroxyd vodíka)* пероксід водорóда

hydrolýz/a -y ž гідроліза

hydromechanik//a -y ž гідромеханіка

hydroplán -u m гідроплán

hydroskopický гіроскопічний

hydrostatik//a -y ž fyz. гідростатіка

hydroterap//ia -ie ž гідротерапія

hydroxyd -u m chem. гідроксід, гідроокись ж

hyen//a -y ž zool. гієна

hygien//a -y ž гігієна; zásady ~y принціпы гігієны; zachovávať ~u дотримувати гігієну

hygienick//ý гігієнічний; ~é pravidlá právyла гігієны

hygienik -a m гігієнік

hygroskopick//ý гігроскопічний; ~é látky гігроскопічны вещества, річовины

hýl' -a m zool. (*Erithrina rosea*) снегірь

hymen -u m anat. гімен, паненьська блána

hymn//a -y ž гімна; štátna ~ державна гімна

hymnick//ý гімнічний, торжественный, славностный, величавый; ~á pieseň гімна, гімнічна пісня, співанка

hymn//nus -nu m lit. cirk. 1 славностне церкóвне співа́ня, співа́ти діфіра́мбы 2 гімна

hynúť hynie hynú *nedok.* 1 гынуги, загынуги; zvieratá hynú od hladu звірята гынугь од го́лоду 2 (*zanikať*) гынуги, тратити ся; obyčaje hynú staré zvyky тратять ся • ~ od žiaľu гынуги од жа́лю

hyperbol//a¹ -y ž geom. гіне́рбола

hyperbol//a² -y ž lit. гіне́рбола

hyperfunkc//ia -ie ž lek. гіперфу́нкція; ~ štítnej žľazy гіперфу́нкція во́ля а́бо щі́тної желе́зы

hypermangán -u m chem. гіперма́нган, ма́нганцевокі́слый ка́лій

hypermoderný супермодерный

hypertón//ia -ie ž lek. гіперто́нія

hypertrof//ia -ie ž lek. гіпертро́фія; ~ srdca гіпертро́фія се́рдця

hypnotický гіпнотічний; ~ spánek гіпно́тичне спа́ня

hypnotizér -a m гіпноті́зер

hypnotiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* гіпноті́зовати

hypnóz//a -y ž гіпно́за

hypofýz/a -y ž lek. гіпофі́за, мозго́вый при́даток

hypochond//er -ra m гіпохо́ндер

hypochondr//ia -ie ž гіпохо́ндрія

hypochondrický гіпохондрі́чний

hypotax//a -y ž gram. гіпотáксіс, підрядно́сть

hypoték//a -y ž práv. 1 гіпотéка; verejná ~ отворéна гіпотéка; súkromná ~ закрыта гіпотéка 2 за́лога, о́снова

hýr//liti' -i -ia *nedok.* 1 гуляти, фламовати, лумповати 2 гірити, мати вшитого дость, быти богатым

hýrivý 1 легкомысéльный, марнотра́тный, ростопа́шний 2 весéлый, пéстрый

hystér//ia -ie ž гістéрія

hysterický гістері́чний; ~ smiech гістері́чний сміх, гістéрика; ~ záchvat гістері́чний за́хват

hysterička -y ž гістéрічка

hysterik -a m гістéрик

hызd//iti' -i -ia *nedok.* 1 шкаредити, брыдити, казити; плаč jej ~il tvár ей тварь шкаредив плач 2 оскверняти

CH

ch [ch i châ] *neskl. s (hláska a písmeno)* х *neskl. s*; malé ch малé х; velké Ch велике Х

cha *cit. xa*

chab//núť -ne -nú сла́бнути, ставати ся сла́бым; pamät' ~ne па́мять сла́бне; chorý ~ne хво́рый сла́бне

chablý 1 (*slabý*) слабый; ~ zrak слабый зрак **2** (*malý*) слабый, малый, незначный; ~á nádej слаба надія

chabzdla -y ž *nár.* хабза

cha-cha, chacha *cit.* ха-ха

chajdla -y *pejor.* хайда, хыжа; *stará drevená* ~ старá деревяна хыжа

chalan -a *m* *hovor.* хлопець, хлопчіско, паробок, шугай, молодняк

chalcedón -u *m* *min.* халцедон

chalkopyrit -u *m* *min.* халкопіріт

chaluha -y ž морська ростлина, ряса

chalupla -y ž хыжа; *drevená* ~ деревяна хыжа, халупа; *rodná* ~ родна хыжа

chalupklla -y ž хыжка • *perníková* ~ перниковый дімик

chameleón -a *m* хамелеон

chameleónskly *príd. k* **chameleón**; ~a *taktika* хамелеонська тактика, тактика хамелеона

chamrad' -de ž **1** (*burina*) бурян **2** непотребны предмети, гарабурдя **3** *pejor. (o ľudoch)* збэрба, чварга, банда

chamtivlec -са *m* *pejor.* лакомець, хамтівець, скупець

chamtivý хамтівий, лакомый, ненасытный; ~ *človek* хамтівий чоловік

chaos -u *m* хаос, непорядок, п'ятниця; *politický* ~ політичний хаос; *robiť* ~ робити непорядок; *vnášať* ~ do niečoho вносити п'ятницю до дачого • *má v tom* ~ *hovor.* він мати в тім хаос, він в тім не розбэрать ся

chaotický хаотічний, неясный, непорядный, замотаны

chapadllo -a *s* (*u živočíchov*) поімátko

chápaníe -ia *s* розуміння; *správne* ~ справне розуміння; *dialektické* ~ sveta діалектичне розуміння світа

cháplat' -е -u *nedok.* розумити; *ťažko* ~ тяжко розумити; *dobře* ~ добрі розумити; ~ *zmysel* розумити смысл; *ja vás plně* ~ ем я вам (вас) добрі розумлю

cháplat' sa -е sa -u sa *nedok.* **1** *čoho* (*zmocňovať sa*) імáти ся за што; ~ sa niečoho *oboma rukami* імáти ся дачого

обидвома руками за што **2** *čoho* (*púšťať sa do čoho*) імáти ся, брáти ся за што; ~ sa *práce* брáти ся за роботу; ~ sa *pera* імáти ся пера áбо за перо **3** *k čomu* (*usilovať sa o niečo*) снáжyти ся; ~ sa *k životu* пробуджовати ся к живóту

chápavosť -ti ž догадливість, смиселность, порозумливість, винаходливість

chápavý 1 догадливый, розумный, порозумливый; винаходливый; ~ *žiak* порозумливый ученик **2** розуміючий; ~ *pohľad* розуміючий погляд

charakter -u *m* *v rôzn. význ.* харáктер; *zlý* ~ недóбрый áбо дýрный, глúпый харáктер; *má* ~ він мати харáктер, у нёго харáктер; *nemá* ~ він бесхарáктерный чоловік; *to je* ~! вот áбо гéле, тотó є харáктер! *triedny* ~ *spoločnosti* клáсовый харáктер óбщности

charakteristický харáктерный; ~á *črta* харáктерна черта

charakteristikla -y ž харáктерістика; *podat'* *stručnú* ~u дати кýрту харáктерістіку

charakterizácia -ie ž харáктерістика

charakterizovať -uje -ujú *nedok. dok.* харáктерізовáти; *výstižne* ~ стисло áбо тóчно харáктерізовáти

charaktrerný харáктерный, володіючий харáктером; чéстный, прінціпіáльный; ~ *človek* харáктерный чоловік, чоловік з харáктером; прінціпіáльный чоловік

charakterológla -ie ž харáктерологія

charakterový *príd. k* **charakter**; ~á *vlastnosť* черта харáктера; ~ *herec* *div.* харáктерный артіста

charitla -y ž харіта, мілосéрдность; благотвóрность

charitatívny харітатівный, мілосéрдный, благотвóрный; ~а *činnosť* благотвóрность, харітатівна діяльність

charleston [čarls-] -u *m* чáрлстон

chartla -y ž *práv.* хáрта

chasla -y ž молодéж ж; ѓрупа; *veselá* *detská* ~ весéла ѓрупа дітeй

chaskla -y ž *pejor.* збэрба, гáведь, банда;

zlodejská ~ злодійська банда, банда
зłodiїв

chasníck/ly *hovor.* молодежницький,
молодой; ~е року молоды рóкы, юность
chasník -а *m hovor.* шугай, молодняк,
пáробок, хлóпець

chat/la -у *ž* 1 хата; горьский готёл;
poľovnícka ~ полёвницький дóмик,
горáрня; turistická ~ туристiчна хáта 2
(*chalupa*) хыжа, деревяна хыжа, халýпа 3
(*na letovanie*) хáта

chatár -а *m* хáтар, гáзда туристiчної хáты

chatrč -е *ž* хыжка, схатрáла хыжка

chatrn/ly 1 (*chudobný*) худóбный, бiдный,
мiзérный, опотребовáнный; ~ odev бiднé
облечiня; ~é domky убóгы дóмики 2
(*slabý, chorý*) хылый, слабый, ослабéный,
высилeный; гeнiлявый; ~á starenka хыла
бáбка; ~é zdravie слабé здорóвья

chcej-nechcej p. chciet'

chcený хотячий; умысёлный, схвáльный; ~
skutok умысёлна дiйсность

chciet' chce chcu *nedok.* хотiти; chcem jest'
я хóчу iсти; chcem vediet', čo budeš robiť (я)
хóчу знáти, што ты бóдеш робити; nechcel
som ťa uraziť я не хотiв тéбе понижыти;
rob čo chceš роб, што хóчеш; nevie čo chce
vín сам не знáть, што хóче • či chceš, či
nechceš, chceš-nechceš, chcej-nechcej
хóчеш не хóчеш, вóльки-невóльки

chciet' sa chce sa *nedok.* *neos.* хóче ся;
chce sa mi spať хóче ся мi спáти; nechce
sa mi spať не хóче ся мi спáти

che-che, checheche *cit.* xi-xí, xi-xí-xí

chehot -у *m expr.* хiхот

checho//tať sa, chech//tať sa -ce sa -cu sa
nedok. expr. хéхтати ся

chém/la -ie *ž* хéмия; analytická ~ аналiтiчна
хéмия; organická ~ оргáнична хéмия;
anorganická ~ неоргáнична хéмия; ~ kovov
металохéмия; fyzikálna ~ фiзiчна хéмия

chemick/ly хемiчный; ~á reakcia хемiчна
реáкция

chemik -а *m* хéмик

chemikál/lie -ii *ž pomn.* хемикáлiи, хемикáты

chemizác/la -ie *ž* хемизáция; ~ pôdy
хемизáция зéмлi

chemoterap/la -ie *ž lek.* хемiотерáпия

chi-chi, chichichi *cit.* xi-xí, xi-xí-xí

chichot -у *m expr.* хiхот, хiхотáня; veselý ~
весéлый хiхот, весéле хiхотáня

chimér/la -у *ž* химéра

chinín -у *m* хiнiн

chinínovník -а *m* хiнiнóвник, хiнiнóвый
стром

chinínový хiнiнóвый

chiromant -а *m* хiромáнт

chiromant/la -ie *ž* хiромáнтiя, гадáня,
вищiня з рýкы

chirurg -а *m* хiрýрґ

chirurg/la -ie *ž* хiрýрґiя; plastická ~
пластiчна хiрýрґiя

chirurgick/ly хiрýрґiчный; ~á klinika хi-
рýрґiчна клiнiка

chitín -у *m chem.* хiтiн

chlad -у *m* 1 хóлод; пощý ~ нóчный хóлод;
chrániť sa pred ~ом храни́ти ся од хóлоду
2 *pren.* холóдность ж, хóлод; prijať niekoho
s ~ом хóлодно прияти дакóго

chladen/lie -ia *s tech.* холóджiня; vodné ~
водяне холóджiня; vzdušné ~ воздýшне
холóджiня

chladiac/li охолóджуючий; ~е zariadenie
охолóджуючий мехáнизм; ~а pec охо-
лóджуючий пец

chladiar/leň -ne *ž* охолóджовач; pracovať
v ~пi робити в охолóджовачi

chladiarensk/ly охолóджуючий; ~é zaria-
denie охолóджуючий мехáнизм; ~ vozeň
охолóджуючий вагóн, вагóн-охолóджовач

chladič -а *m* охолóджовач; vzdušný
~ воздýшный охолóджовач; ~ paru
охолóджовач пáры, парохолóджовач

chlad/iť -í -ia *nedok.* 1 чо холодити,
охолóджовати; ~ potraviny холодити
стравоины, продýкты; ~ené nároje
холóджены напиткы 2 *koho* холодити;
охолóджовати, освiжовати

chlad/iť sa -í sa -ia sa *nedok.* холодити ся,
охолóджовати ся

chladvivý охолоджуючий, холодачий; ~ nápoj охолоджуючий напиток; ~á zmes *tech.* охолоджуюча змесь

chladnička -a -y ž холодильник; elektrická ~ електрична холодильника; plynová ~ газова холодильника

chladno¹ -a s зимно, холодно; položit' do ~a положить до холоду *ábo* на холодне *ábo* зимне місце

chladno² *vetná prisl.* зимно, холодно; je mi ~ зимно ми

chladnokrvnos//t' -ti ž холонокрѳвность; zachovat' si ~ зберечі холонокрѳвность, остáти ся холонокрѳвным

chladnokrvný холонокрѳвный; ~ člověk холонокрѳвный чоловік

chladnos//t' -ti ž 1 холод; рівнодушность, безінтересность; ~ obecnstva холодне одношіня публіки 2 *lek.* холод м; pohlavná ~ половá холодность, фпріідность

chlad/nút' -ne -nú *nedok.* 1 холоднути, одстывáти, стынути; polievka ~не пѳливка стыне, одстывать 2 *pren.* одстывáти; padšenie ~не ентузіáзм одстывать

chladn//ý 1 холодный, зимный; ~á пос зимná, холодна ніч; ~ nápoj холодный напиток 2 (*rozvážny*) холодный, розвáжний; ~á rozvaħa холонокрѳвность 3 (*nevľúdny*) холодный, рівнодушный, апатічний, індіферентный; ~é prijatie холодне при-ятя; jeho ~é správánie ma veľmi zarazilo ěgó холодне одношіня зо мнов барз потрясло **chlád**//ok -ku m 1 холодок; sedieľ v ~ku 2 *hovor.* žart. (*vázenie*) арешт, бáца; sedieľ v ~ku žart. сидіти в холодку (в арешті)

chláchol//it' -i -ia *nedok.* koho, ěо успокоѳвати, утішáти, утішовати, мірнити; ~ plačúce dieťa успокоѳвати плачучу дітину

chláchol//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* успокоѳвати ся, утішовати ся; ~ sa nad nádejou тішати ся надіѳв

chlácholiv//ý успокоѳуючий, утішуючий; ~é slová утішуючі слѳва; ~ tón успокоѳуючий тон **chlam**//tať -ce -cú *nedok. expr.* мляскати, гылтáти, джгáти, наджгáвати ся

chlap -a m хлоп; uzemčistý ~ уземнистый хлоп; ~ ako buk хлоп як бук, дуб; здоровый; to je riadny ~ totó ě порядный хлописко; ~ na mieste хлоп на місці *ábo* хлоп як трѳба • do ~a, ako jeden ~ до хлѳпа; вшитки як єдѳн

chlapák -a m *hovor. expr.* хлописко, міцный хлоп, одвáжний хлоп

chlápä -ťa s *expr.* хлѳпѳць, хлопчѳско, молодняк

chlapča -ťa s *expr.* хлѳпѳць, хлѳпчѳк; malé ~ малый хлѳпчѳк

chlapček -a m хлѳпчѳк, хлѳпча, хлопчáтко

chlapčensk//ý 1 хлопчѳньский; ~ výzor хлопчѳньский вызор; ~ vek хлопчѳньскы рѳкы; ~ kabát хлопчѳньский кáбат, ковт 2 мѳжский; мѳжска шкѳла

chlapčensv//o -a s дѳтський вѳзраст, дѳтство, дѳтинство; za ~a в дѳтськѳм вѳзрастѳ, в дѳтствѳ, в дѳтинствѳ

chlapčisk//o -a s *expr.* хлопчѳско

chlap/ec -ca m 1 хлѳпѳць; narodil sa im ~ народѳив ся їм хлѳпѳць 2 (*mily*) міпый; má už ~ca (*o dievčati*) (она) матъ уж хлѳпця, гáваліра, фраіра *ábo* матъ знáмость

chlapík -a m *expr.* хлѳпик, хлоп, юнáк; smelý ~ смѳлый юнáк; ty si ~! ты хлоп!

chlapin//a -y ž *expr.* хлопина, міцный хлоп, хлописко

chlapisk//o -a s *expr.* хлописко, міцный хлоп, великий (высѳкий) хлоп

chlap/iť sa -í sa -ia sa *nedok.* хвалити ся, тримати ся по-хлѳпскы; ~il sa, že ma premožе він хвалив ся, же мѳне перемѳже

chlapsk//ý 1 хлѳпский, мѳжский; ~ hlas мѳжский гѳлос; ~ robota хлѳпска робѳта 2 мѳжній, смѳлый; ~á řeč смѳлá реч; ~é slovo хлѳпске слѳво, слѳво хлѳпа

chlapstv//o -a s 1 (*mužský vek*) хлѳство, зріпый вѳзраст 2 (*mužnost'*) мѳжность, мѳжство 3 *hromad.* (*chlapi*) хлѳпи, мѳжы, мѳжский пол

chľas//tať -táľ-ce -tajúľ-cú *nedok.* 1 (*o zvieratách, pejor. i o ľuďoch*) мляскати, хлипáти; хлипати 2 *hovor.* (*nemierne piť*)

пити, попивати, хлястати (водку, рум і т. н.); *expr.* зазерати глибоко на дно

chlebár/leň -ne *ž hovor. žart. al. pejor.* (ústa) гортань, рот, уста, р'ямба; *zavri si ~!* заткай або заприй собі уста! • *zapchat' niekomu ~* заткати рот дакому

chlebíč/lek -ka *m*, **chlebič** -a *m* *zdrob.* 1: obložený ~ обложёный хлібик 2 *pren. expr.* (zamestnanie) хліб; to je jeho každodenný ~ тотó є ёго каждодённый хліб

chlebník -a *m* хлібник, цідиля, тóрба

chlebodarc/la -u *m* живитель, роботува́тель *m*

chlebovin/la -y *ž* зёрно, хлібовина

chlebovník -a *m* хлібный стром

chlebovlý *v rôzn. význ.* хлібóвый; ~á kórka хлі́бова скóрка, скóрка хлі́ба; ~é obilie хлі́бо́ве зёрно

chlepl'tat' -се -сú *nedok. expr.* хлипати, мяскати; ма́чка ~се мlieko ма́чка хлипче мо́ло́ко

chlieb chleba *m* 1 хлі́б; čerstvý ~ свіжий хлі́б; starý ~ чёрствый хлі́б; biely ~ білий хлі́б; čierny ~ чóрный хлі́б; suchý *al. holý* ~ сухой хлі́б; krajec *al. okruch* chleba кра́єць або о́краєць хлі́ба; miesiť ~ місити (на) хлі́б; biskupský ~ биску́пский хлі́б, бі́сквіт (з цукéтами, óрихами і т. н.) 2 (životyie) хлі́б, зáробок; prísť o ~, stratiť ~ прийти о хлі́б, стратити хлі́б, прийти о робóту, стратити робóту; putovať za chlebom путовати́ або їти на зáробки • svätajánsky ~ яньський хлі́б (плод рожко́вого стрóму); jesť cudzí ~ їсти чужд́ий хлі́б; žiť o chlebe a vode жыти о хлі́бі і (о) во́ді; je to človek ako kus chleba (o človeku) тот чолові́к є як кус хлі́ба; prišlo na lámanie chleba пришло́ на ламáня хлі́ба, настала́ рішúча минúта; kto do teba kameňom, ty do neho chlebom хто до тебе ка́мінём, ты до нёго хлі́бом; плаť добротóв за зпо

chliev -a *m* стайня *aj pren.*; *svinský* ~ сви́нярня; zatvorit' husi do ~a запéрти гýскы до гусятника; je tu ako v ~e є ту як в ста́йні • Augiášov ~ Аврі́єва коня́рня (о великі́м неприя́тку)

chlievový príd. k chliev стайнёвый; ~ hnoj стайнёвый гній

chlipl'tat' -e -u *nedok.* хлипати, сёрьбати, мяскати; ~ polievku хлипати по́ливку

chlipk/lat' -á -ajú *nedok. expr.* хлипкати; помáлы по-трошéčky пити; ~ mlieko попивати мо́ло́ко; ~ víno попивати, потяговати ви́но

chlipník -a *m* хлипник; смысёлный, одушевнёный, горливый, хлипный чолові́к

chlip/nút' si -ne si -nú si *dok. expr.* (од) хлипнути собі; ~ si vody (од)хлипнути собі во́ды

chlipný смысёлный, одушевнёный, горливый, чýвственный; ~ úsmev одушевнёный ўсмі́в; ~ človek чýвственный чолові́к

chlop/ňa -ne *ž* 1 фазóна; ~ na kabáte фазóна на ка́баті 2 *anat.* кла́пка; srdcové ~e кла́пки сёрдца

chlopňovlý *lek.* клапко́вый; ~á chyba клапко́ва хыба

chlór -u *m chem.* хлор

chlorác/ia -ie *ž chem.* хлоровáня, хлора́ція

chloroform -u *m chem.* хлорофо́рм

chloroformový *príd. k chloroform:* ~á narkóza хлороформо́ва наркóза

chlorofyl -u *m bot.* хлорофі́л

chlorofylový *bot.* хлорофі́ловый

chlór/lovať -uje -ujú *nedok.* хлоровати

chlorovodík -a *m chem.* хлорі́стый водорóд

chlorovodikovlý *príd. k chlorovodík:* kyselina ~á соля́на кі́слотá

chlórovlý хлорóвый; ~é váрно хлорóве вапно́

chloróz/la -y *ž lek. bot.* хлорóза

chlп -u *m* 1 (*u ľudí, zvierat*) во́лос, во́лосок ~у на rukách, на nohách во́лосы на рука́х, на но́гах; ~у pod pazuchou во́лосы під па́зúхов; ostré *al. tvrdé* ~у о́стры або твёрды во́лосы 2 (*u rastlín*) во́лосок; list je pokrytý ~mi лист покритый во́лосками 3 *expr.* (zvázok, chumáč) пучóк, звязка, хылпик, хýмач; ~ slamy звязка солóмы; ~

trávy пучок травы; ~ vlasov хумач во́лосів 4 *vo význ. prísl. hovor. expr. (trocha, málo)* квáпка, кущíцко, трошéчки; ani o ~ lepšie, horšie áни o квáпку лiпше, гiрше; nespustil ani ~ не спустив áни o цент áбо o кущíцко (*o цiнi*) • zjest' niečo s ~mi *hovor. žart.* прийти вшы́тко за чiстый гiрош; hľadať ~ на dlani желáти немóжне

chlpáč -a *m*, **chlpán** -a *m expr.* волосáтый чоловік; серстнáтый, хылпáтый звiрь

chlpat'/iet' -ie -ejú *nedok.* обрости во́лосами, стáти ся волосáтым, хылпатiти

chlpat'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хылпатiти ся

chlpat'/ý 1 (*obrástenu chlpmi*) хылпáтый, волосáтый; ~á ruka хылпáта рýка 2 (*o zvieratách*) хылпáтый, серстнáтый, мохнáтый 3 (*o látkach*) мохнáтый, хылпáтый • lezie to z neho ako z ~ej *deku hovor. žart.* лiзе тотó з нёго як хылпáтой дéкы

chlpč'/it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* дёрти ся, бити ся, рвáти ся; chlparci sa ~ia хлóпци дёруть ся

chlp'/it' -i -ia *nedok.* замóтовати ся, заўзлэвати ся, робити ўзлики; кучерявити, страпатити; ~ vlnu страпатити вóвну; ~ vlasu заўзлэвати, страпатити во́лосы

chlp'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* замóтовати ся, заўзлэвати ся; vlasu sa ~ia во́лосы заўзлюють ся áбо пýтають ся

chmár//a -y ž хмáра; на oblohe sa sťahovali ~у нéбо затыговало ся хмáрами

chmat' -u *m* хмат, ухопiня; rýchly ~ нáгле ухопiня • jedným ~om *hovor. náraz,* одрáзу, ёдным хмáтом

chmat' *cit.* хмать, ухóп

chmat'/núť -ne -nú *dok. expr.* хмáтнути, ухóпити; ~ za vlasu ухóпити за во́лосы

chmel' -a *m* хмiль *m*

chmeliar -a *m* хмiлярь

chmeliar/leň -ne ž хмiлярня, мiстность на сушiня хмiлю

chmeliarsk//y хмiлярьскый; ~a oblasť хмiлярьска óбласть

chmeliarstv//o -a *s* хмiлярьство

chmel'nic//a -e ž хмiльниця, хмiлёва план-тáция

chmel'ový хмiлёвый; ~ kvet хмiлёвый квіт

chmuľ//o -a *s pejor.* хмýлэ, трýлэ, глупáк, хумáй, дурáк, бóльван

chmúr//a -y ž (чорна) хмáра

chmúr'/it' -i -ia *nedok.* хмýрити, морщiти; ~ čelo морщiти челó

chmúr'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 (*o oblohe*) хмáрити ся, затыговати ся хмáрами; obloha sa ~i нéбо затыгэе ся 2 (*o človeku*) хмýрити ся

chmúrn//y 1 (*o počasí*) хмýрный, затыгнутýй хмáрами; ~ деň хмýрный день 2 (*smutný*) устарáный, смутный, захмýренный; ~a nálada устарáна налáда; ~e myšlienky смутнé мышлiня, смутны дýмки

chňap *cit.* хняп, цап

chňap//núť -ne -nú *dok. expr.* 1 хняпнути, цáпнути; pes ma ~ol za nahu пес хняпнув мéне за нóгу 2 (*udrieť*) удáрити, бýхнути; ~ol ho po chrbte бýхнув ёгó по хырбéти

chňup -a *m hovor. pejor.* дурáк, бóльван, хумáй, трýлэ, хмýлэ

chobot -a *m* хóбот

chobotnic//a -e ž хоботниця

chod -u *m* 1 ход, крок; zrýchliť ~ ускори-ти крок; spomaliť ~ спомалити крок 2 (*beh, fungovanie*) ход, фунгóвáня; ~ stroja ход машыны; uviesť al. dať do ~u дати áбо пустити до хóду 3 (*priebeh, vývoj*) ход, рóзвиток; ~ výroby ход выробы; ~ myšlienok ход дýмок, мышлiня 4 (*jedlo*) iдлó; prvý, druhý ~ пёршый, дрýгый ход; obed mal tri ~у óбiд складáв ся з трéх iдел

chodb//a -y ž хóдба; podzemná ~ пiдзёмна хóдба

chod//ec -ca *m* 1 хóдець; chodník pre ~cov хóдник для/про хóдцiв; dobrý ~ дóбрый хóдець 2 хóдець

chodeck//ý: ~é preteky šport. перемагáня по ходжiнi

chodiačky *prísl. hovor.* по-ходячкы; spal ~ спав по-ходячкы

chodidl//o -a *s* стýпня (подо́шва i пята)

chodidlov/ý *príd. k chodidlo*: ~á plocha ступня

chodiev//at' -a -ajú *nedok.* ходити

chod//it' -í -ia *nedok.* 1 (*kráčať*) ходити; ~ pešo *al.* peši ходити пішки; dieťa sa učí ~ дітина учить ся ходити; ~ o barľách ходити о бярлах 2 (*navštevovať*) ходити, навщівляти/навщівлєвати; ~ do školy ходити до шкóлы; ~ na prednášku ходити на лекції, навщівляти лекції; ~ na rybu ходити імáти рыбы; ~ na huby ходити на грибы; ~ sa kúpať ходити купáти ся 3 (*cestovať*) ходити, їздити; ~ vlakom ходити цýтом, vláком, поїздом; ~ lietadlom літáти ероплáном, на ероплáні; do práce ~ím autom до робóты хóджу áвтом 4 (*premávať*) ходити; vlaky ~ia pravidelne vláкы хóдять регулáрні; na tejto trase už ~ia lietadlá на тій трáсі уж літáють ероплáны 5 (*byť v činnosti*) ходити, їти; гóдины хóдять áбо їдýть тóчно, акурáтні, сполягливо 6 (*dochádzať pošťou*) приходить; poviny ~ia každý деñ новинкы прихóдять кáждый день 7 (*šatíť sa*) ходити в чім, носити што; ~ dobre oblečený ходити дóбрі облечéным; ~ bez klobúka ходити без кáлапа; ~ bosý ходити бóсым; ~ v čiernom ходити в чóрнім; ~ v smútku носити жалóбу 8 (*o stavoch človeka*) ходити; ~í smutný він хóдить смутный; ~í zamyslený він хóдить задýмуючійсь; ~í o hlade він хóдить голодный, він голодýє 9 s kým ходити за кým, бути в близьких одношінях з кým; ~ s chlarcom máти мілого; ~ s dievčaťom ходити з дівчáтєм; ~ za dievčatmi ходити за дівчáтами 10 *nár. (patríť)* приналежáти; ja len to chcem, čo mi ~í я хóчу лем тóтó, што є мóє áбо што мi належýть • ~í ako bez duše хóдить як без душы; хóдить як страчéный; ~í ako vo snách хóдить як в сні; ~í ako zmoknutá sliepka він хóдить як змокнýта кýрка; ~í po slobode хóдить по слобóді; ~í na zárobku хóдить на зáробкы; ~ poza školu ходити пóза шкóлу; nechať si ~ po hlave дозвóлєвати ходити собі

по гóлові; ~ s bubnom на zajace *al.* на вrabce піднимáти крик (*наоколо дачóго*); vedieť ~ v niečom знáти ходити в дачім áбо розумити дачóму; potreba ďaleko ~ за дóказми, за príkladmi не трéба далéко ходити за дóказами, прикладами; ~í ako mačka okolo horúcej kaše хóдить як ма́чка óколо горячой кáшы, хóдить наоколо та наоколо; ~í ako hodiny він хóдить як гóдины, він тóчный як гóдины; ~í z ruky do ruky хóдить з рýкы до рýкы, хóдить по рукáх; duša ~í doňho spávať душá хóдить до нєро спáти; nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch [*prisl.*] нещáстья не хóдить по гóрах, áле по людях; kto neskoro ~í, sám sebe škodí [*prisl.*] хто нескóро хóдить, сам собі шкóдить

chodnič//ek -ka *m 1 zdrob.* дорóжка 2 (*vo vlasoch*) дорóжка • ísť, chodiť po vyšliapaných ~koch їти, ходити по виходжєных дорóжках

chodník -a *m 1* дорóжка, пішник, стéжка; lesný ~ лісна дорóжка, стéжка áбо лісний пішник 2 хóдник; asfaltový ~ асфалтóвый хóдник; chodiť po ~u ходити по хóднику • chodiť po zlých *al.* krivých ~och ходити по недóбрых áбо кривых дорóжках; dať sa na złé, nebezpečné ~у пустити ся на злу, небеспéчну дорóгу

chodú//le -ľov *m mn.* č. ходýлі; chodiť na ~loch ходити на ходýлях

chochmes -u *m hovor. žart.* розýм, втíпность, префікáность, спосóбность вынайти ся; mať ~ máти розýм; nemá ani trochu ~у він недовтíпный, не матъ áни трóшечкы розýму

choch//ol -la *m 1 (u ľudí, zvierat)* хóхол; ~ na hlave хóхол на гóлові 2 *zastar. (ozdoba)* окрaшіня (з піря, сєрcти на стародáвних гéлмах, чáпках i ін.) 3 хóхол (вóлосы звязáны áбо заплетéны до ўзла áбо клубяты)

chocholat//ý хохолáтый; ~á sliepka хохолáта кýрка

chocholúšk//a -y *ž expr.* хохолýшка

choler/la -y ž холéра

cholerick/lý холеричный; ~á považa хо-
леричный темперамент

cholerik -a m холерик, чоловік холеричного
темпераменту

cholerový холеровый; ~ bacil бацил холеры

chomút -a m хомут; založiť ~ надіти хомут

• strkať hlavu do ~а вишати собі на шыю
хомут

chop/liť -í -ia dok. ухопити; ~ za ruku
ухопити або поіматися за руку

chop/liť sa -í sa -ia sa dok. 1 *koho, čoho*
(*chytiť*) ухопити ся, поіматися ся, взяти; ~ sa
ho! ухопити ся єго! 2 *čoho* (*zmocniť sa*) взяти,
ухопити ся чо́го; ~ sa moci ухопити ся мі́ци;
~ sa návrhu ухопити ся пропозиції 3 *čoho*
(*zачať niečo*) взяти ся за шмо; ~ sa práce
взяти ся або ухопити ся за роботу; ~ sa pera
ухопити ся пера або стати писателем

chór -u m 1 (*miesto v kostole*) хóры *pomn.*;
spievať на ~е співа́ти на хóрах 2 (*zbor*)
хор; dirigovať ~ ди́ри́жувати хór(ом)

chorál -u m хорáл

chorálový хораловый

chordál/la -y ž *geom.* хóрда

choreograf -a m хорео́граф

choreograf/ia -ie ž хореографі́я

choreografick/lý хореографі́чний; ~é
umenie хореографі́чне і́скуство; ~á škola
хореографі́чна шкóла

chor/liet' -ie -eju *nedok.* хворі́ти; matka
v poslednom čase ~ela máма в послі́днім
часі ча́сто хворі́ла

chórist/la -u m хорі́ста

chor'avl/liet' -ie -eju *nedok.* болі́ти,
хорля́вити, хворі́ти

chor'avý хворый, хорля́вий; ~ človек хор-
ля́вий або хворі́ючий чоловік

chorob/la -y ž 1 хворóта; nákazlivá *al.*
chytľavá al. інфе́кčná ~ нака́злива або
інфе́кчна хворóта; pohlavná ~ венері́чна
або ге́ніта́льна хворóта; kožná ~ ко́жна
хворóта; morská ~ мо́рська хворóта; ~у
z povolania професіо́на́льні хворóты;
trpieť на nejakú ~у терпі́ти даяко́в

хворóтов; zotaviť sa z ~у попра́вити ся од
хворóты, выздо́ровіти 2 (*u rastlín*) хворóта
ж; ~stromov хворóта стрóмів

chorobn/lý хворый; ~ výzor хворый *вызор*;
~á bledosť хвóра блі́досť; ~á samolúbosť
хвóра самолю́босť; ~ á predstavivosť
хвóра представивосť, фанта́зія

chorobopis -u m *lek.* хворóпис, і́сторія
хворóты, анамне́за

choroboplodn/lý хворотворный; ~é zá-
rodку хворотворны мікрóбы

choromysel'n/lý душевнохворый, поме-
тёный; ústav pre ~ých лі́чебни́ця для
душевнохворых

choroš -a m *bot.* гýба (на стрóмах)

chor/lý хворый; ~é dieťa хвóра ді-
тина; je ~ він хворый; ~ на žalúdok
хворый на жóлудок; ~ на rozum *hovor.*
душевнохворый

chotár -a m 1 (*územie*) хота́рь, тері́торія
мі́ста (селá, валáлу і т. п.); mestský ~
хота́рь, тері́торія мі́ста 2 (*hranica*) гра́ні́ця
(*двох сусідніх міст або сел, валáліє*)

chotárn/ly хота́рьный; ~á hranica хота́рьна
гра́ні́ця (*двох сусідніх міст або валáліє, сел*)

chov -u m хова́ня; ~ dobytka хова́ня
домáшніх зві́рят, домáшньої худóбы; ~
oviec хова́ня овце́ь; plemenný ~ хова́ня
пле́мінної худóбы, пле́мінного скóта; ~
koní хова́ня коне́й

chovan/lec -ca m 1 (*vychovávaný v ústave,*
internáte ap.) вихова́нець 2 *práv. (adoptovaný)*
присвоє́ний або адо-птовáний сын

chovan/lie -ia s хова́ня, поводжі́ня; slušné
~ слóушне хова́ня; známka z ~ одмі́тка
з хова́ня, з поводжі́ня

chováňk/la -y ž вихова́нка

chov/lať -á -ajú *nedok.* 1 (*dochovávať*) роз-
водити, хова́ти; ~ sliepky хова́ти куркы 2
(*živiti*) жы́вити, тримати 3 (*kímiti*) корми́ти
4 *kniž. (prechovávať)* про́бовати; ~ nádeje
про́бовати наді́ю • ~ hada на прси́ах
пригрі́вати га́да на грúдях

chov/lať sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 (*správať*)

sa) вести себе, поводить ся; тримати ся; neprístojne sa ~ вести себе недостойно **2** *odb.* указывать ся, вести себе; alkaloidy sa ~ajú ako organické zásady алкалоиды поводят ся як органічні сполуки

chovateľ -a *m* ховател; ~ dobytka ховател скота; ~ oviec ховател овец; ~ ošipáných ховател свинь

chovateľský *príd. k chovateľstvo*

chovateľstv/o -a *s* хованя домашніх звірят
chovný/ý ховный, племенный; ~ dobytok ховный ста́ток; ~á kobyла племенная кобыла

chozrasčot -u *m* хозрасчот

chôdz/a -e *ž* **1** ходжіня *aj šport.*; unavil sa od dlhej ~e унавити ся од довгого ходжіня **2** ходжіня; ľahká ~ легке ходжіня; roznať po ~i *al.* podľa ~i спознати по ходжіні

chrabros/š -ti *ž* храбрость, смілость, геро́йство; vyznamenanie za ~ нагороджений за храбрость

chrabrý храбрый, смілый, геро́йский; ~ vojak храбрый вояк

chrad/núť -ne -nú *nedok.* **1** (*chorľavieť, chudnúť*) хорлявіти, х́днути, схну́ти, вянути **2** (*vädnúť*) вянути, упада́ти, гынути, халіти

chrám -u *m* храм; gotický ~ го́тичний храм; ~ umenia *preh.* храм іскуства

chramov/ý храмовый; ~á klenba облукóва конштрукція хра́му; ~ hudba храмова́ або церкóвна музика

chráňboh, chráňbože *cit.* хрaньбо́г, не дай бог або бо́же, бо́же хрaнь, хрaньбо́же

chránen/lec -sa *m práv.* хрaне́нець, протeжа́нт

chránenk/a -y *ž práv.* хрaненкі́ня, протeжа́нтка

chránič -a *m*, **chránidl/o** -a *s* хрaнитко *c*; holenný ~ голéнне хрaнитко

chrán/it' -i -ia *nedok.* **1** хрaнити, охрaнёвати; ~ majetok хрaнити маeток; ~ niekoho pred niekým хрaнити когóсь пeред кимсь, хрaнити дакого́ пeред даким; ~ mier охрaняти мiр; ~ záujmy niekoho

хрaнити дачі́ї інтерeсы; ~ený zákonom хрaнений за́коном; ~ svoje záujmy охрaняти свої́ інтерeсы **2** *pred čím, od čoho* хрaнити, охрaняти од чо́го; ~ pred dažďom хрaнити пeред дождём; ~ dieťa pred chorobami хрaнити дітину од хворóт • ~ ako oko v hlave хрaнити як óко в го́лові; bože chráň! бо́же хрaнь!, не дай бог

chrán/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хрaнити ся, охрaнёвати ся, вaровати ся, виваровати ся, выгынати ся, сторонити ся; ~sa pred pákazou вaровати ся наказливості; ~ sa pred nachladnutím хрaнити ся пeред нахожджінем; ~ sa zlých vplyvov сторо- нити ся злых впливів

chrap *cit.* дряп; a labou ho ~ do ruky i дряп ёго ла́бов по рýці

chrapač -e *ž* **1** гушавина, крякы **2** *hovor. pejor. (o ľudoch)* гaведь, бaнда, збeрба

chrápan/ie -ia *s* хрaпіня, хрaпот

chráp/tať -e -u *nedok.* хрaпати

chrapč/tať -í -ia *nedok. expr.* хрaпчати, скрипіти; sneh ~al pod nohami сніг хрaпчав під но́гами або скри́пів під но́гами

chrapľavý (*o zvuku*) хрiплявий, захрiпну́тый; ~ hlas хрiплявий го́лос

chrap/núť -ne -nú *dok. expr. ľud. (udriet')* удари́ти, хня́нути, поiма́ти

chrapot -u *m* **1** (*chrápanie*) хрaпіня, хрaпот **2** (*namáhavé dýchanie*) харча́ня

chrapšťať *p.* **chrapčať**

chraptiv/ý хрiплявий; ~é dýchanie хрiпля- ве дыха́ня

chrapún -a *m* хрaпун, грoбіян, негaньбли- вець, нахал

chrapúnsk/ly хрaпу́ньский, грoбія́ньский, негaньбли́ый, сурóвый; ~e správanie хрaпу́ньске поведжі́ня

chrapúnstv/o -a *s* **1** (*surové správanie*) хрaпу́нство, грoбія́нство, сурóвость, не- гaньбли́вость **2** (*surový čin*) хрaпу́ньский постýпок, грoбія́нство

chras/it' -ti *ž* низкий кряк, крячок • lepší vrabec v hrsti ako zajac v ~ti [*prisl.*] лiпший воробeль в го́рсті як заць в кряках

chrast//a -y ž хрáста, струп • čuši ako voš pod ~ou є тихо, як кідь бы вóды в рот набрáв; є тихо, як рыба

chrastav//iet' -ie -ejú *nedok.* храставіти, покрывáти ся стрúпами áбо хрáстами

chrastav//ý храстáвый, струпáвый; ~á роко́шка храстáва ко́жа áбо ко́жа покрыва стрúпами

chrast//ie -ia s *hromad.* низкий кряк, крячок

chrastina p. **chrastie**

chrb//át -ta m 1 хырбét; rovný ~ рівный хырбét; zhrbený ~ згорбёный áбо зогну́тый хырбét; vystrieť ~ выпрямити áбо выривнати хырбét; ležať на ~te лежáти на хырбéти; buchnúť po ~te бұхнути áбо удáрити по хырбéти; mráz mi behá po ~te мóроз ми бiгáть по ко́жі; zimomriavky mi behajú po ~te мура́нки ми бiгáють по хырбéти 2 (*vrchná al. zadná časť predmetu*) *prekladá sa individuálne*; ~ ruku véрхня часть рúкы; ~ stoličku верьх стiлця; ~ knihu верьх кни́жки; ~ jazyka хырбét язы́ка áбо véрхня часть язы́ка 3 (*hôr*) (го́рьский) хырбét • od ~ta од за́ду; ukázať niekomu ~ указáти хырбét да́кому; ohýbať ~ pred niekým огына́ти хырбét пе́ред да́ким; pánu bohu за ~tom панубо́гу за хырбéтом; robiť niekomu niečo за ~tom робити да́кому да́што за хырбéтом; na vlastnom ~te (*pocítiť ap.*) на влáстній ско́рі; vraziť niekomu nôž do ~ta врэ́зити да́кому но́жик до хырбéта; má na ~ päťdesiatku на хырбéти ма́ть уж п'ятьдеся́тку, ё́му уж п'ятьдеся́т; namaštiť niekomu ~ намастити áбо набити да́кого

chrbtic//a -e ž *anat.* хырбти́ця, хырбто́ва кість **chrbtov//ý** хырбто́вый; ~á kosť хырбто́ва кість • člověk bez ~ej kosti бесхаракте́рный чоловiк, рянда, тютмак

chrč//at' -í -ia *nedok.* хырча́ти, храпи́ти; rádio ~í ра́дио три́щить áбо хри́пить; ~í mi v prsiach хри́пить ё́му в гру́дях

chrč//lek -ka m *zool.* шкре́чок

chren -u m хри́н; stráhaný ~ те́ртый хри́н

chrenovisk//o -a s хри́новиско

chrenov//ý хри́новый; ~á ома́чка хри́нова о́мачка, хри́новы́й о́двар

chrestomat//ia -ie ž хрестомáтія, чи́танка

chrch//e' -la m *expr.* (выкашланный) глен

chrchl//at' -e -ú *nedok. expr.* хри́плявіти

chriak//at' -a -ajú *nedok. expr.* ха́ркати; сплювováти; хра́кати

chrip//iet' -í -ia *nedok.* хри́піти; говори́ти захри́пну́тым го́лосом; mám kašeľ a ~ím я ка́шлю i хри́плю

chrípk//a -y ž хри́пка; dostať ~u достáти áбо поiмáти хри́пку, наказити ся хри́пков

chrípkov//ý хри́пко́вый; ~á epidémia хри́пко́ва епиде́мія

chripl'avý хри́пля́вый, захри́пну́тый; ~ hlas хри́пля́вый го́лос

chrl//it' -í -ia *nedok.* хырли́ти, валити, вышма́рёвати; sopka ~í вулkáн, со́пка хырли́ть áбо вышма́рює ла́ву; ~ nádvku валити на да́кого на́да́вки, на́дава́ти; delá ~ili dym a plameň канóны валили дым i оге́нь

chrl//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* хырли́ти ся, валити ся; krv sa ~í z rany кров ва́лить ся áбо течé із ра́ны

chrobač -e ž *hromad.* хрóбач, мушкови́ны

chrobák -a m хробáк • nasadiť niekomu ~a do hlavy дати да́кому хробакá до го́ловы, сумніва́ти ся

chroch//tať -cel-tá -cúl-tajú *nedok.* (*o sviniach*) хро́хтати, хрюкати

chróm -u m *chem.* хро́м

chromatick//ý хро́матичный; ~á stupnica хро́матична га́ма; ~á harmonika хро́матична гармо́нія

chrom//iet' -ie -ejú *nedok.* хро́міти, ста́ти ся хро́мым, хра́мати

chromolitograf//ia -ie ž *tech.* хро́моліто́графія

chromotyp//ia -ie ž *tech.* хро́моті́пія

chróm//ovat' -uje -ujú *nedok.* хро́мовáти; ~ovaná oceľ хро́мована о́ціль

chrómov//ý хро́мовый; ~á guda хро́мова рúда; ~á oceľ хро́мова о́ціль

chromozóm -u m *biol.* хро́мозо́м

chrom//ý хро́мый; ~ člověk хро́мый чоловік; ~á noha хро́ма но́га; ~ kôň хро́мый кінь
chronick//ý хро́нічний; ~á choroba хро́нічна хвороба; ~á nezamestnanost' хро́нічна безробі́тність
chronograf//ia -ie ž хроногра́фія, літо-писа́ня
chronológ//ia -ie ž хроноло́гія
chronologick//ý хроноло́гічний; ~é poradie хроноло́гічний порядок
chronomet//er -ra *m* хрономе́тер
chronometr//ia -ie ž хрономе́трія
chronometrick//ý хрономе́тричний; ~é hodiny хрономе́тричні го́дини, хрономе́тер
chrt -a *m* хорт • chudý ako ~ худый як тріска або па́лець
chrum, chrum-chrum *cit.* хрум
chrúmliať -e/-a -ul/-ajú *nedok. expr.* хру́мати, грызти
chrumk//iať -á -ajú *nedok. expr.* 1 хру́мкати, грызти; ~ orechy хру́мкати о́рихи 2 хрусті́ти; kôrka ~á ско́рка хрустіть
chrumkav//ý хрумка́вий; ~á kôrka хрумка́ва ско́рка; ~é rečivo хрумка́вы кола́чіки
chruň//o -a *s pejor.* хру́нє, бо́льван, дура́к, тру́лє, хума́й
chrup¹ -u *m* зу́бы; mliečny ~ мо́лочно́и зу́бы; trvalý ~ ты́рва́лы зу́бы; umelý ~ уме́лы зу́бы, встава́ны зу́бы
chrup² *cit.* 1 (*pri hryzení*) хруп 2 (*pri chrápaní*) хр-п
chrúp//iať -е -u *neok.* 1 (*hrýzt'*) хру́пати, грызти; ~ tvrdé cukríky хру́пати тверды цу́крики 2 скрі́піти; sneh nám ~al pod nohami сні́г нам скрі́пів під но́гами
chrupk//a -y ž 1 *anat.* хрящ 2 хру́пка (*сорта великой мясистой черешни*)
chrupkať *expr. p.* chrúpať
chrupkav//ý хрумка́вий; ~é rečivo хрумка́вы кола́чіки
chrup//núť -ne -nú *dok. expr.* хру́пнути; ~lo mi v kolene хру́пнуло ё́му в ко́ліні
chrupot -u *m expr.* пра́скання, вы́рдження
chrupš//iať -ті -tia *nedok. expr.* пра́скати, пра́штяти

chrúst -a *m* хрущ
chryzantém//a -y ž хризанте́ма
chryzolit -u *m min.* хризолі́т
chryzopras -u *m min.* хризопра́с
chtiac-nechtiac *prisl.* во́льки-нево́льки, хо́чеш не хо́чеш
chťivý хті́вий, бажли́вий; ~ slávy хті́вий сла́вы
chúďa -ťa *s* ху́дя, бі́днячік
chudák -a *m* 1 бі́дняк 2 (*жобра́к*) бі́дняк, бі́днячі́ско, ху́дак, ху́дачі́ско
chuder//a -y ž бі́дняжка, ху́де́ра
chudina, chudinka *p.* chudera
chud//núť -ne -nú *nedok.* ху́днути, ху́дити
chudob//a -y ž 1 (*bieda*) ху́доба, бі́днотá, жо́брота; žiť v ~е жы́ти в бі́дноті 2 (*vrstva obyvateľstva*) бі́днотá; dedinská ~ се́льська бі́днотá 3 (*úbohosť*) бі́днотá, жо́брота, жо́брач; duševná ~ душе́вна бі́днотá 4 (*domáce zvieratá, statok*) ху́доба, ста́ток
chudobin//ec -ca *m zastar.* ху́добі́нець
chudobn//iet' -ie -eju *nedok.* ху́добні́ти, бі́дні́ти, мі́зерні́ти
chudobn//ý 1 ху́добный, бі́дный, нема́єтний; ~ člověk ху́добный, бі́дный чолові́к; бі́дняк; бі́дный валáл, бі́днє се́ло; ~á rodina ху́добна родина 2 мі́зерный, бі́дный; potrava ~á na vitamíny ї́дло бі́днє не віта́міны • ~ ako kostolná myš бі́дний як це́рківна мыш
chudokrvný správ. málokrvný
chud//ý ху́дий, ху́де́нький; ~á žena ху́да́ жє́на; ~é mäso пі́стнє мя́со • ~ ako chrt *al.* ako lata *al.* ako trieska ху́дий або шті́глий як тріска
chuchval//ec -ca *m* 1 (*vaty, sena, slamy*) мо́то́к, (о)клу́бья, ху́мач 2 (*дуги*) хма́рка
chujav//a -y ž *nár.* (*fujavica*) фу́яві́ця, заду́-ява, заві́рюха
chuligán -a *m pejor.* хуліга́н, дареба́к, по-валяч
chuligánsk//y хуліга́ньський, дареба́цький, поваля́чський; ~е správanie хуліга́нське пово́джені́я
chuligánstv//o -a *s* хуліга́нство, дареба́цтво, поваля́чство

chúl//iť sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 (*túliť sa*) тупити ся, притискати ся; ~ sa od zimy тупити ся од зимы 2 *do čoho (zakrúcať sa)* закручати ся, завивати ся до чого

chúlostiv//ý 1 чувливый, гакливый, ніжний; ~é dieťa гаклива дітина; ~á pokožka чутлива або ніжна кожа 2 делікатный, гакливый, хуlostивый; ~ prípad гакливый случай; ~á otázka гакливый або делікатный вопрос

chumáč -a *m* (*vaty, sena, slamy*) хумач, моток, (о)клубя, вязка, горстка; ~ trávy горстка трав

chumaj -a *m* хумай, дурак, дурачіско, труба, трулє, больван, глупак, ідіот

chumelic//a -e *ž* фуявіця, завірюха, задюва; *snehová* ~ снігова фуявіця

chumell//iť sa -i sa -ia sa *nedok.* валити ся, падати влчками; *sneh sa* ~i сніг вальти ся; *dym sa* ~i дым вальти ся • *ako by sa nechumelilo hovor.* як бы ани ніч не было

chul//ť -ti 1 смак, вкус; *orgány* ~ti органи смаку 2 смак; *sladká* ~ солодкий смак; *horká* ~ гірький смак; *posíťiť neprijemnú* ~ почувствовать неприємний смак в устax; *osladiť podľa chuti* посолодити подля смаку; *toto jedlo je bez chuti* тотó їдло є без смаку 3 смак, вкус, апетит; *jesť s chuťou* їсти зо смаком; *stratiť* ~ do jedla стратити смак до їдла; *dobrá* ~! добрый смак або апетит! 4 *do čoho, k čomu, na čo pren.* охота, інтерес, желання; *mám* ~ на *hrozno* мам смак на *hrozno* або я хочу *hrozno*; ~ do *práce* хочу робити, інтерес до роботи; *dostal znovu* ~ do *práce* достав зась смак до роботи; *dodať chuti* niekomu к *niečomu* додати желання дакому к *дачому*; *vziať al. odobrať* ~ *niekomu* до *niečoho* одобрати дакому охоту або дяку к *дачому*; *stratiť* ~ do *učenia* у *neho* пропав інтерес до *učenia* або *učiti* ся • *bez chuti (robiť niečo)* не хоче ся, без інтересу; *do chuti* дость, до насолоды; *deti sa do chuti vybehali* діти дость набігали ся; *po chuti* по смаку, по вкусу; *byť po chuti* бути по

смаку або по вкусу; *to mu nie je po chuti* тотó їмý не по смаку або не по вкусу; *to sa mu stalo po chuti* тотó їмý стало ся по вкусу; *z chuti* од душы; *z chuti sa smiať* од душы сміяти ся; *dodať chuť* niekomu підбодрити дакого, додати смак дакому; *prísť* *niečomu* на ~ *прийти* дачому на смак; *mať sto chutí (urobiť niečo)* страшні хотіти; *robiť si* ~ на *niečo* робити собі смак на *даштó*, думати о *дачім*; *prehodiť si* ~ на *niečo* перешмарити собі смак на *даштó*; *odišla al. odpadla* *mu* ~ *do toho* пропав у *neho* інтерес до *tógo*, у *neho* пропала або одпала вшитка охота тотó робити

chut//iť -i -ia *nedok.* 1 *komu* (*o jedle ap.*) бути по смаку, любити ся; *dnes mi nechutí* днесь *mi* не хоче ся їсти, днесь не мам смак; *cigareta mi nechutí* цигаретля *mi* не смакує 2 (*mať príchut'*) мати смак, вкус, присмак; *voda* ~i по *železe* вода *mať* присмак *železa* 3 (*páciť sa, byť po chuti*) бути по вкусу або смаку, любити ся; *práca tu* ~ila *robota* їмý любила ся • *zakázané ovocie najlepšie* ~i [*prísť*.] *zakázana* *ovocina* найліпше смакує

chút//kľa -y *ž, obyč. v mn. č.* ~y *з* *з*любa, *мұха, хұтька*; *každý má svoje* ~y *каждый* *мать* *своі* *з*любy; *pánské* ~y *паньскы* *мұхы, хұтькы*

chutn//ať -á -ajú *nedok.* смаковати, пробовати; ~ *víno* смаковати *вино*

chutn//ý 1 смачный, вкусный, апетитный; ~á *polievka* смачна *поливка* 2 *hovor. (vrusný)* зо смаком, з вкусом; ~é *šaty* з вкусом ушиты *шматы*

chutov//ý смаковый; ~é *orgány* смаковы *органы*

chvál//a -y *ž* *хвала, похвала*; *zasluhovať* ~u *заслужити* *похвалу*; *byť hodný* ~y *быти* *достойным* *похвалы*; *vzdávať* ~u *niekomu* *хвалити, восхваляти* *дакого*

chvalabohu *čast. i cit.* *хвала, слава* *богу*; *už je* ~ *zdravý* *він, хвала* *богу, уж* *здоровый*

chvál//iť -i -ia *nedok.* *хвалити*; ~ *usilovného žiaka* *хвалити* *снажливого* *ученика*; ~ *do*

неба хвалити до небес • nechvál' dňa pred večerom *al.* pred západom [*prisl.*] не увідів ввечора, і хвалити ся не є чому; не говорь гоп, по́кы не переско́чш; každá líška svoj chvost ~i [*prisl.*] кáжда лишка свйй хвiст хвáлить

chvál'it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хвалити ся • dobré sa chváli samo [*prisl.*] дóбре самó хвáлить ся, дóбрый товáр сам сéбе хвáлить

chválibetn'á -ej ž *škol.* барз дóбра (*оцiнка в шкóлi – двóйка*); dostať ~ú достáти «барз дóбра»

chválibetný 1 заслужуючий похвáлу, похвалéный; ~ čín похвалéный постúпок 2 (*druhý stupeň klasifikácie*) «барз дóбрый» або «похвалный»

chváloreč -i ž хвалiня, ослáвна реч, восхвáлёвана реч

chválospev ослáвований спiв, óда, кантáта • spievať ~у на niekoho, niečo, o niekom, niečom спiвáти дiфiрáмбы дакóму, дачóму

chvályhodn'ý похвалéный, заслужуючий похвáлу, достóйный похвáлы; ~á činnosť дiяльнiсть, заслужуюча похвáлу

chvas'lat' sa -cel-tá sa cúl-tajú sa *nedok. pejor.* хвастáти ся

chvastavý хвастливый; ~ človек хвастливый чоловiк, хвастúн

chvastúň -a *m pejor.* хвастúн

chvastúnsk'ly *pejor.* хвастúньский; ~e řeči хвастúньскы речi

chvastúnstvo -a *s pejor.* хвастúнство

chvat' -и *m* нáгло, напонáгло, наскóро, спiшно; robiť niečo v ~e робити даштó напонáгло áбо нáгло áбо наскóро

chvat' *cit.* хaп, цап

chvál'tať -tať-ce -tajú/-cu *nedok.* 1 понаг-ляти ся, наглити ся 2 утiкáти, уганяти, бiжáти, летiти

chvat'lnúť -не -nú *dok.* ухóпити; ~ за ruku ухóпити за рúку

chvatom *prisl.* прúдко, нáгли, напонáгли, в спiху

chven//ie -ia *s fyz.* вiбрáция; ~ struny вiбрáция стрúны

chvieť sa chveje sa chvejú sa *nedok.* 1 трясти ся; трепотáти ся; hlas sa mu chvel rýloc ёго тряс ся 2 вiбровáти; struna sa chveje стрúна вiбрúе

chvíľa -le ž минúта, зáраз, мóмент, хви-линка; prišiel v poslednej ~li він пришóв в послiдню минúту; nadišla rozhodujúca ~ настáв рiшúчий мóмент; za ~ľu, o ~ľu чéрез áбо о даякий час, о дакiлько минúт, о хвилинку, зaраз; prídem o ~ľu я скóро прийду, я прийду о минúту; pred ~ľou лем што, пéред хвилинков; bol tu pred ~ľou (vín) був ту пéред хвилинков; preživali sme trpké ~le мы переживáли тяжкы минúты • mať dlhú ~ľu нудити ся; krátiť si dlhú ~ľu коротити собi час; slabá ~ слабá минута, минúта слáбости; mať slabú ~ľu пiддáти ся слáбости, мáти слaбы минúты; posledné ~le послiднi минúты; osudná ~ осúдна минúта; prišla jeho ~ ёго час пробив; každú ~ľu а) кáжду минúту; б) но-но, кáжду минúту; ~ľami часáми, час од чáсу, по часi; ~ľu..., ~ľu... то..., то...; ~ľu плаче, ~ľu sa смеje то плáче, то смiе ся; po ~li о даякий час

chvojľa -e ž чатина; smreková ~ смeрeкóва чатина

chvost -a *m v rôzn. význ.* хвiст; kravský ~ хвiст корóвы; páví ~ хвiст пáвы; vrtieť ~om вертiти хвóстом; ~ lietadla хвiст ероплáну; ~ zástupu хвiст зáстуну • myši ~ боť. мышiй хвiст; byť *al.* ostávať sa на ~е оставáти ся на хвóстi, на кiнце

chvostov'ý хвостóвый; ~é plutvy хвостóвы плúтвы, плáвники

chybľa -у ž 1 хыба, прóгpишок *m*; hrubá ~ грубá хыба; gramatická ~ гpаматiчна хыба; tlačová ~ печáтна хыба, опечáтка; ~ pri písaní хыба при писáнi; ~ merania хыба мiряня; urobiť ~и зробити хыбу; prehliadnuť ~и перeглянyти áбо не замiтити хыбу 2 (*nedostatok*) хыба, промáх; dopúšťať sa chyб допущáти ся хыб, робити хыбы;

napraviť svoju ~u выправити свою хыбу; upozorňovať *al.* poukazovať на ~u ука́зовати на хыбы **ábo** на недостáтки; zakrývať ~у закрывáти хыбы **3** недостáток, убиток, дефéкт; ~ charakteru недостáток харáктера, зла чертá харáктера; má veľa chýb мать мнóго **ábo** вёлё хыб **ábo** недостáтків; telesná ~ фізічний недостáток
 • на ~ách sa človek učí на хыбах чоловiк учить ся; nikto nie je bez chyby ни́хто не є без грiху **ábo** без хыб

chýb//ať -á -ajú, **chyb//lieť** -í -ia *nedok.*

1 хыбовáти, недоставáти; chýbajú мi пенiаze хыбúють мi пiнязи; chýbajú dôkazy хыбúють дóказы; chýba mu ruka він не мать рýкы **2** хыбовáти; chýbal niekoľko dní він хыбовáв дакiлька днiв • to by tak ešte chýbalo! iщi то́то бы так хыбовáло!; iщi што!; to nám ešte chýbalo! *iron.* лем то́то нам iщi хыбовáло **ábo** недоставáло!; málo chýbalo *al.* mnoho nechýbalo а... máло хыбило **ábo** мнóго не хыбило, лем не...; niečo tu chýba щось ё́му хыбить **ábo** він сам не свiй; nič tu nechýba ніч ё́му не хыбить **ábo** він мать вшытко в поря́дку

chyb//lieť -í -ia *dok.* **1** (urobiť chybu) зроби́ти хыбу, змы́лити ся; ~il som, že som ťa neposlúchol я зробив хыбу, же тебе не послúхав **2** минути, не тра́фити, прораховáти ся; ~ cieľ минути цiль, не тра́фити цiль

chybný **1** хыбный, дефéктный; ~ exemplár дефéктный екземплáр; telesne ~ з фізі́чим дефéктом **2** хыбный, неспра́вный; urobiť ~ krok зроби́ти неспра́вний **ábo** хыбный кро́к **3** (o tovare) хыбный, браковáный, дефéктный, пошкоджéный

chýl//lieť sa -i sa -ia sa *nedok.* *k čomu* хы́лити ся, клонити ся; vetev sa ~i k zemi ко́нарик хы́лить ся к зéмлі; práca sa ~i ku koncu робóта хы́лить ся **ábo** бли́жыть ся **ábo** підхóдить ку кiнцю; ~i sa k večeru хы́лить ся **ábo** бли́жыть ся **ábo** при́ближує ся к вéчору, при́ближує ся вéчор

chýr -u *m* **1** слух, хып, вiстка ж; poplašné

~у поплáшны вiстки; koluju ~у хóдять слúхы **2** (dobré *al.* zlé meno, povest') мéно, пóвiсть, репутáция; mať dobrý ~ máти дóбру пóвiсть • ani ~u! áни хыру!, iщi што!; ani ~u (ani slychu) áни слúху áни дúху; prísť do ~u *al.* do ~ov стáти предмéтом (с)плéток

chýrečn//ý *expr.* зна́мый, визна́чний, сла́вный, выхы́рений, хы́рный; ~á kuchárka выхы́рена кухáрка

chýrny зна́мый, сла́вный, выхы́рений; ~ majster зна́мый ма́йстер

chystačk//a -y *ž* при́готовлiня

chyst//ať -á -ajú *nedok.* при́готовúти, при́готовляти, при́готовлёвати, готовити; ~ veci на cestu при́готовляти вéщi на до́рогу

chyst//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* при́правлёвати ся, готовити ся, зберáти ся; ~ sa на prednášku при́правлёвати ся на лéкцию; ~ sa на cestu зберáти ся **ábo** готовити ся на до́рогу; ~á sa на štúdiu він збéра́ть ся учiти ся; ~á sa na dažď *neos.* збéра́ть ся на додж **ábo** бúде па́дати додж

chyták -a *m* *hovor.* поiма́к

chyt//ať -á -ajú *nedok.* **1** поiма́ти, ухóпити, iма́ти, бра́ти; ~ do rúk бра́ти до рук; ~ loptu поiма́ти лóпту **2** iма́ти; ~ rybu iма́ти ры́бы; ~ vtáky iма́ти птáхы; ~ zlodeja iма́ти злóдия; ~ dažďovú vodu iма́ти доджóву вóду; ~ rytmus, tón iма́ти рiтм, тон; ~ stanicu (na prijímači) iма́ти стáнцию (по рáдiй); ~ obraz (na televízore) налáджовати телевiзор **3** koho (zmocňovať sa) змiцнёвати ся; ~á ma jed змiцнёє ся náдо мнов злoсть; ~á ma závrät за́чинать кру́тити ся мi в гóловi **4** (získavať) надобывáти, доставáти; ~ zlé zvyky надобывáти злы звыкы; ~ nákazlivé choroby наказити ся наказливыма хворóтами **5** na čo *i bezpredm.* приста́вати к чóму; farba nechytá на sklo фáрба не приста́вать **ábo** не iма́ть на скло **6** *hovor.* (o ostrých nástrojoch) бра́ти; žiletka dobre ~ á жiлётка **ábo** брытов дóбри берé • ~ dych iма́ти дых, задыхати ся; ~ za slovo

імати за слóво; ~ niekomu stranu *al.* stránku приставáти на дачію сторóну **áбо** на дачій бiк

chyt/lať sa¹ -á sa -ajú sa *nedok.* 1 *čoho, za čo* хáпати ся, імáти ся, брáти ся *за шмо*; ~ sa *za hlavu* хáпати ся *за гóлову*; ~ sa *za ruku* імáти ся **áбо** брáти ся *за рýкы* 2 *čoho* брáти ся *за шмо*; ~ sa *pera* брáти ся *за пéро*; ~ sa *zbrane* брáти ся *за збрань* 3 *do čoho pren.* брáти ся *до чо́го*, імáти ся *чо́го*; ~ sa *do práce* брáти ся *до робóты*, імáти ся *робóты* 4 *do čoho, na čo* попáсти ся, достáти ся; ~ sa *do pasce* попáсти ся *до пáсти*; ~ sa *na udicu* попáсти на гáчок 5 *koho, čoho (zachvacovať)* імáти ся; ~á sa *ho* хрiпка імáть ся *є́го* хрiпка 6 *na čo (lepiť sa)* приставáти, ліпити ся *на шмо*; *cesto sa ~á na ruku* тісто ліпить ся *на рýкы áбо* пристáвaть к рука́м • *topiaci sa i slamky al. britvy ~á* то́пчaчий ся i соло́мки **áбо** бритвы хáпaть ся **áбо** імáть ся

chyt/lať sa² -á sa -ajú sa *nedok.* імити ся, сплaмiнiвaти, запáлiвaти ся; *strecha sa ~á* стрiха імáть ся **áбо** запáлює ся, зачiнaть горiти

chyten/ý *hovor.* ухóпeний, придурковáтый, приглуповáтый, не в сво́ім розу́мi; *je trochu ~ у нeго* не вшиткy дóмa

chyt/liť¹ -í -ia *dok.* 1 *взяти, ухóпити, поiмáти*; ~ *do ruku* *взяти до рýкы*; ~ *pod pazuchu* *взяти під пазýху*; ~ *za krk* ухóпити *за гóрло* 2 *(lapiť, uloviť)* поiмáти; ~ *zajasa* поiмáти зáця; ~ *na udicu* поiмáти на гáчок; ~ *zlodeja* поiмáти злóдiя; ~ *pri čine al. na mieste činu* поiмáти **áбо** застáти на місцi прeстýпкy; *konečne sa mi podarilo ľa ~ hovor.* наконéць подáрило ся мi поiмáти тeбе; ~ *ženicha hovor.* поiмáти женaчá; ~ *vysielanie z Moskvy* поiмáти высылáня з Москвы; ~ *dobru hudbu* поiмáти дóбру мýзыкy; ~ *vlak* стигнути на влaк 3 *koho (zachvátiť)* оволóдити, ухóпити; ~ *ilo ho zúfalstvo* ним оволóдила безнадiйнóсть; ~ *ila ma hrôza* ухóпив мeнe стрaх **áбо** ўжас 4 ухóпити, поiмáти; ~ *nákazlivú chorobu*

ухóпити наkазливy хворóту; ~ *nádchu, chrípku* ухóпити нáдху, хрiпку 5 *na čo i bezpredm.* імити ся, приліпити ся *на шмо*; *farba ~ila sa na sklo* фáрбa імiлa ся на склo • ~ *za slovo* поiмáти за слóво; ~ *niekomu stranu al. stránku* приставáти на дачію сторóну **áбо** на дачій бiк; ~ *pevne do rúk* *взяти до своiх рук*; ~ *niečo za správny al. za dobrý koniec* ухóпити *за спрáвний áбо дóбрий конéць*; ~ *rozum do hrsti* *взяти ся за розу́м*; ~ *niekoho za golier hovor.* ухóпити *дакóго за рáлип*, *вышмарити* *дакóго за двéри*; ~ *niekoho pod krk* ухóпити *дакóго за гóрло*

chyt/liť sa¹ -í sa -ia sa *dok.* 1 *čoho, za čo* ухóпити ся, *взяти ся, поiмáти ся*; ~ sa *za ruku* *взяти ся за рýкы*; ~ sa *zabradlia* ухóпити ся *огорóды, балустрáды* 2 *čoho* *взяти ся за шмо*; ~ sa *zbrane* *взяти ся за збрань* 3 *do čoho pren.* *взяти ся за шмо*; ~ sa *do práce* *взяти ся за робóту, ухóпити ся робóты* 4 *do čoho, na čo* попáсти ся, достaти ся; ~ sa *do pasce* попáсти **áбо** достáти ся *до пáсти*; ~ sa *na udicu* ухóпити ся на гáчок 5 *koho, čoho (zachvátiť)* імити ся *кóго, оволóдити кым, чим*; ~ *ila sa ma choroba* імiлa ся мeнe хворóтa; ~ *sa ho рýча* ним оволóдила гóрдóсть 6 *(ujat' sa)* *прияти ся*; *rastlina sa ~ila* *ростлина* *приялá ся* • ~ sa *rozumu* *взяти ся за розу́м*; ~ sa *za nos* не знáти де *óчi* од гáньбy подiти; ~ sa *za rasu* *зачати борóти ся, поiмáти ся за пáсы*

chyt/liť sa² -í sa -ia sa *dok.* вспыхнути, загорiти, вспламенiти ся; *dom sa ~il* дiм вспламенiв, ухóпив ся, зачáв горiти

chytľav/ý 1 *вспламеняючий ся*; ~á *látka* *вспламеняюча ся матeрiя* 2 *накaзливый*; ~á *choroba* *накaзлива хворóтa*

chytráck/ý¹ *príd.* хiтрáцький; ~e *oči* хiтрáцькy óчi

chytrácky² *prisl.* хiтрáцькy, хiтро

chytráctv/o -a s хiтрáцтво, хiтрóсть

chytráči/liť¹ -í -ia *nedok. hovor. pejor.* хiтрáчити, хiтрити

chytrák -a *m pejor.* хітрак

chytros//t' -ti ž 1 скóрость 2 *zastar.* хітрость

chytr//ý 1 быстрый, скóрый; ~é поху
быстры нóгы 2 *zastar.* хітрый

chyž//a -e ž *zastar.* 1 їзба 2 хыжа, дом,
халúпа

chyžn//á -ej ž хыжна (*в готéли i ин.*)

I, í - I

i¹, í *neskl.* S (*hláska a písmeno*) (латинське)
i; krátke i корóтке i; dlhé í дóвре í

i² 1 spoj. i; vo dne i v noci в день i в нóчі; otec
i mať отéцы i máti 2 (*v spojovacích výrazech*)
i keď, keď i хоць, най; i keby i кідь, i кідь бы;
čo i хоць, хоть; učil sa dobre, i keď bol často
chorý учів ся він дóбрі, хоць чáсто хворів;
musím ho nájsť, i keby som musel celé mesto
prehľadať я мýшу ёго náйти, i кідь бы трéба
было глédати по цілім місті 3 *čast.* а ці, i,
тактыж; а má ten člověk i srdce? а ці тот
чоловік мать i сёрдце?

i, í, íi cit. (*vyjadruje prevrpenie*) а, но

iba 1 spoj. лем; všetci ošli, iba ona ostala
дома вшытык одышли, лем она остáла
ся дóма; iba čo som prišla, už ma posielate
domov я лем што пришлá, а уж посылате
мéне домів 2 *čast.* лем, лиш; iba dva dni
лем два дні; doma sú iba deti дóма суть
лем áбо лиш діти; mám iba desať centov
мам (вшыткого) лем дéсять цéнтів

ibis -a *m zool.* ібіс

ibiš -a *m bot.* ібіш

ide//a -y ž *v rôzn. význ.* ідéя; politické ~y
політічны ідéї; ~ románu ідéя ромáна;
фіхнá ~ фіксна áбо тырваюча ідéя; skvelá
~ прeкрáсна ідéя

ideál -u *m* ідеáл

idealist//a -u *m* ідеаліста

idealistický ідеалістичный

idealizm//us -u *m* ідеалізм

idealiz//ovat' -uje -ují *nedok. dok.* ідеа-лізовáти

ideáln//y *v rôzn. význ.* ідеáльний; ~е
podmienky ідеáльны услóвія • -a kvapalina
fyz. ідеáлна текучость

identický ідентічний, тотóжний

identifikác//ia -ie ž ідентіфікація, сто-
тóжнёваня

identifik//ovat' -uje -ují *nedok. dok.*
ідентіфіковáти, стотóжнёвати/стотóжни-
ти; ~ mrtvolu ідентіфіковáти мертвóго áбо
спознáти труп

identit//a -y ž ідентічність ж, тотóжність ж

ideograf//ia -ie ž ідеографія

ideografick//ý ідеографічний; ~é písmo
ідеографічне письмо

ideogram -u *m lingv.* ідеограм

ideológ -a *m* ідеолог

ideológ//ia -ie ž ідеологія

ideologický ідеологічний

ideovos//t' -ti ž ідейність

ideov//ý ідейный; ~á náplň ідейне
содержáніе áбо наповніня

idióm -u *m lingv.* ідіома

idiomatický ідіоматічний

idiomatizml//us -u *m lingv.* ідіоматізм

idiot -a *m* ідіот

idiot//ia -ie ž *lek.* ідіотія, ідіотізм

idiotizm//us -u *m lek.* ідіотізм

idiotk//a -y ž ідіотка

idiotský ідіотічний, ідіотський

idiotstv//o -a s 1 *lek.* ідіотія 2 *hovor. expr.*
ідіотство

idol -al/-u *m* 1 ідол 2 *pren.* бóжок, фéтіш;
spravil si z niekoho ~ зробити своїм
бóжком дакого

idolatr//ia -ie ž ідолопоклóнство

idololatria p. idolatria

idúcky *prisl.* ідучі; по-ходячкы, по дорóзі

idyl//a -y ž *lit. aj pren.* іділія

idylický іділічний

idyliz//ovat' -uje -ují *nedok. dok.* іділізовáти,
ідеалізовáти

igelit -u *m* ігеліт

ignoranc//ia -ie ž ігнорáнція, неузнавáня,
неговáня

ignorant -a *m pejor.* ігнорáнт

ignorantský ігнорáнтський, легковáжний

ignorantstv//o -a s ігноровáня, грубá
незнáлость

ignor//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* ігнорувати, неговати, не брати до уваги
igric -a *m* потүлюючий співак, актёр
ih, ih cit. (*vyjadruje bolesť*) ой, ох, яй
iha, iha cit. (*vyjadruje prekvapenie, obdiv*) ого, но но, посмóть же
ihelnic//a -e ž, **ihelník** -a *m* игелница
ihl//a -y ž ігліа, ігóлка; *strojová* ~ машинкóва ігліа; *gramofónová* ~ грамофонóва ігліа; *injekčná* ~ *lek.* инекчна ігліа; *suchá* ~ *odb.* сýха ігліа; ~ *do kravaty* ігліа до мáшли • *hľadať* niečo ako stratenú ~u *al.* ako ~u *v sene al.* *v slame* глédати як ігліу в стóзі солóмы; *stratil sa ako* ~ *v slame* стратив ся як ігліа в стóзі солóмы; *nevie (ani)* ~u *do ruky chytiť a*) она ігліу в рукáх тримати не знать; б) она барз нешікóвна; *šit'* *horúcou* ~ou а) шыти на скóру рýку; б) робити даштó наскóро; *sediať al. byť ako na* ~ách сидіти áбо бути як на ігліáх
ihlan -a/-u *m mat.* піраміда
ihlancovitý, ihlanovitý, ihlanový піра-мідáльний
ihlár -a *m* іглярь
ihlárstv//o -a *s* іглярьство
ihlic//a -e ž **1** ігліця, шпéндлик **2** ігліця **3** *anat.* велика берцёва кість **4** *obyč. v mn.* č. ~ **e** *bot.* іглы, ігліча, хвóя
ihlicovitý ігліцёвятий; ~ *list* ігліцёвятий лист
ihlič//ie -ia *s* *hromad.* ігліча, хвóя
ihličnan -a *m odb.* іглічнáтый áбо хвóйный стром
ihličnatý іглічнáтый, хвóйный; ~ *strom* іглічнáтый áбо хвóйный стром; ~ *les* ігліч-нáтый áбо хвóйный ліс
ihlovitý ігловитый, іглоподóбный
ihlov//ý ігловый; ~é *uško* ігловé ушко; ~ *ventil tech.* ігловый вéнтіл
ihned' *prisl.* тáкой, одрáзу, моментáльні, уж ай, тепérь, скóро
ihrlat' -á -ajú *nedok.* грати; *úsmev mu* ~á *na tvári* ўсмів ёму грать на лиці • *slzy mu* ~ajú *v očiach* ёму в очáх выступили слызы áбо слызы ёму грають в очáх; *len mu tak žilky* ~ajú в нím лем так жылкы грають

ihrlat' sa, **ihrlat'** sa -á sa -ajú sa *nedok. 1* грати ся; *deti sa* ~ajú діти грають ся; ~á sa *s ním ako mačka pren.* она грать ся з ним, як ма́чка з мышов **2** *expr.* ба́брати ся, во-зити ся; ~ sa *s robotou* бабрати ся áбо во-зити ся з робóтов
ihravý гравый
ihrisk//o гріско, штадіон; *detské* ~ дітьске гріско
ich¹ **2. p. mn.** č. *zám.* on, ona, ono іх
ich² *zám. prívlastňovacie* **3. os. mn.** č. іх; ~ dom іх дім
ichtyol -u *m* іхтіол
ichtyológ -a *m* іхтіолóг
ichtyológ//ia -ie ž іхтіолóгія
ichtyologický іхтіологічний
ikernáč -a *m, ikernat'k//a* -y ž ікерна́ч, ікерна́чка, ікрóва рыба
ikernatý ікерна́тый, ікрóвый
ikon//a -y ž ікóна, óбраз
ikonodúl//ia -ie ž почливість к ікóнам áбо к óбразам святых
ikonograf//ia -ie ž іконогرافі́я
ikonoma'b//a -y ž іконопис
ikr//a -y ž, *obyč. v mn.* č. ~y ікрá; *klást'* ~y кла́сти ікрý
ikráč *p.* **ikernáč**
ikt//us -u *m lit.* ікт
íl -u *m* іл, глина
ilegalít//a -y ž **1** ілега́льність; *pracovať v* ~e робити в ілегалі́ті; *prejsť do* ~у перéйти до ілега́льності **2** ілега́льність, незаконність ж
ilegálny **1** ілега́льний; ~ *pracovník* ілега́льний працóвник **2** нелега́льний, незаконный; ~ *prechod hraníc* нелега́льний перéхід гра́ниць
ilegitimit//a -y ž **1** незаконність, протівозаконність **2** незаконність ж (*на-роджіння*)
ilegitimný **1** незаконный, протівозаконный **2** незаконнонароджéный, немужова ді-тина
ílnat//ý, ílovit//ý іловитый, глинистый; ~á *pôda* іловита зéмля
ílov//ý *odb.* іловый; ~á *vrstva* ілóва вёрства

iluminác//ia¹ -ie ž ілумінація
iluminác//ia² -ie ž фарб'яна мініатюра
iluminačný ілумінаčný
iluminátor¹ -a *m* (малярь) мініатюриста, ілумінатор
iluminátor² -a *m tech.* освітлюючий апарат
iluminovaný ілумінований, славно́сті освітлений
ilumin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* ілу́мовати, славно́сті освітлювати
ilustrác//ia -ie ž ілустра́ція *aj pren.*; farebné ~ie фарб'яны ілустра́ції
ilustračn//ý ілустра́чний; ~é umenie ілу́стра́чне іску́ство
ilustratívny ілустраті́вний; ~ príklad ілу́страті́вний або наглядний приклад
ilustrátor -a *m* ілу́стратор
ilustrátork//a -y ž ілу́страторка
ilustr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* ілу́стровати *aj pren.* ~ knihu ілу́стровати книжку; ~ na príkladoch ілу́стровати прикладами
ilúz//ia -ie ž ілу́зія; robiť si ~ie o niekom ро́бити собі ілу́зії о да́кім; oddávať sa ~iám одда́вати ся ілу́зіям
iluzionist//a -u *m* ілу́зіоніста
iluzionistický ілу́зіоністи́чний, ілу́зіо-ні́ський
iluzionizm//us -u *m* ілу́зіоні́зм
iluzívny ілу́зі́вний, ілу́зо́рний, кламливый, неді́йсний
iluzórny ілу́зо́рний, кламливый, неді́й-сний, іреа́льний, нереа́льний
ilýrčín//a -y ž ілі́рійський язык
ilýr//i -ov *mn. č. 1 hist.* ілі́ры **2 zastar.** южнослав'янськы племена́
ilýrsky ілі́рійський
imaginác//ia -ie ž імагіна́ція, представлі́ня, образотво́рність
imaginárny імагіна́рний, выдуманый, нереа́льний, кламливый; ~e číslo *mat.* імагіна́рне чи́сло; ~a veličina *mat.* імагіна́рна вели́чина
imaginist//a -u *m*, **imažinist//a** -u *m* іма-жініста

imaginizm//us, imažinizm//us, maginizm//us -u *m* імажіні́зм
imanenc//ia -ie ž *filoz.* імане́нція, іма-не́нтність
imanentný *filoz.* імане́нтный
iman//ie -ia *s kniž.* маєток
imatrikulác//ia -ie ž іматрікула́ція
imatrikul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* іматрікуло́вати, проводи́ти/прове́сти іма-трікула́цію
imažinista p. imaginista
imažinizmus p. imaginizmus
imbecil -a *m* слабомысе́льный
imbecilít//a -y ž слабомысе́льность
imbecilný слабомысе́льный
imel//o -a *s bot.* імело́
imerz//ia -ie ž *fyz. astron.* імє́рзія, понорі́ня
imigrác//ia -ie ž імі́рація; ~ kapitálu імі́рація ка́піталу
imigračný імі́ра́чний; ~ zákon імі́ра́чний за́кон
migrant -a *m* імі́рант
migrantk//a -y ž імі́рантка
migrantský імі́рантський
imigr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* імі́ровати
imitác//ia -ie ž іміта́ція; ~ perál іміта́ція перл
imitátor -a *m* іміта́тор
imitátork//a -y ž іміта́торка
imit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* імі́товати
imobilný непогына́ючий, імо́бі́льний, не хо-дя́чий
imoralit//a -y ž амора́льність ж, немо-ра́льність ж
imorálny амора́льний, немора́льний
imortelk//a -y ž *bot.* солом'я́ний кві́ток, со-лом'я́ник
imperatív -u *m 1 lingv.* імператі́в, рос-казо́вий спо́соб **2 filoz.** імператі́в; *kategorický* ~ кате́го́ри́чний імператі́в
imperátor -a *m hist.* імперато́р
imperátorský імперато́рський
imperfektívny *gram.* імперфекті́вний, незаверше́ний
imperfektív//um -a *s gram.* часосло́во незаверше́ного ві́да

imperfekt//um -a *s gram.* імперфéкт
imperialist//a -u *m* імперіаліста
imperialistický імперіалістичний, імперіалістський
imperializm//us -u *m* імперіалізм
imperiálny імперіалний
impér//ium -ia *s* імперія
impertinenc//ia -ie *ž* безочівість, дёрзость, неганьбливість, оповажливість
impertinentn//ý безочівий, дёрзкий, неганьблйвий, оповажливйй; ~ *človek* безочівйй чоловік; ~é *správanie* неганьбливе поведжіня
implantác//ia -ie *ž* *biol.* імплантація, перемііня
implantačný *príd. k implantácia*
implant//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* імплантовати, проводити/провести імплантацію, перенести/переносити (*тканину i т. п.*)
implicitný імпліцтний, підрозумлюючйй, обсягнутйй в дачім без слівного виражіня, формально не виражений
implik//ovat' -uje – *ujú nedok.* імпліковати, підрозумлєвати, формально не виражати
implózn//ia -ie *ž* **1** *fyz.* взрив, вибух **2** *lingv.* імплóзія
imploziv//a -y *ž* *lingv.* імплóзйвний (согласный)
impon//ovat' -uje – *ujú nedok.* імпоновати, збўджовати уцтивость, узнánня, рэшпект
import -u *m* **1** імпорт, дóвоз **2** імпорт, імпортны товáры
importér -a *m* імпортёр, довóжуючйй
importný імпортный; ~ *roplatok* імпортный поплáток áбо цло
import//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* імпортувати, ввозити/ввєсти
impotenc//ia -ie *ž* імпотэнція, імпотэнтность, неспосóбность, слáбость
impotentný імпотэнтний, неспосóбный, слáбый
impozantn//ý імпозáнтний, krásный, пре- krásный, ухвáчуючйй; ~á *postava* пре- krásна фірýпа

impregnác//ia -ie *ž* імпрегнáція, напущánня, насычованя; ~ *dreva, látky* імпрегнáція áбо напущánня дєрева áбо полóтна, тканины
impregnačný імпрегнáчний, напущáний, насычований
impregn//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* імпрегновати, напущати/напустити, насычовати/насытити; ~ *ovaný plášť* оғумовáний плащ
impresár//io -ia *m* імпресáріо *m*
impres//ia -ie *ž* імпресія, дoтя, доїмáня, ефéкт
impresionist//a -u *m* імпресіоніста
impresionistický імпресіоністський, імпресіоністичный
impresionizm//us -u *m* імпресіонізм
imprimatur *neskl.* підписánня друкувати; *dať* ~ підписати до друку
imprimé [em-] *hovor. text. 1* *neskl.* *s* від гадвáбного полóтна **2** *príd.* гадвáбный, взорковáний гáдвab
improvizác//ia -ie *ž* імпрóвизáція
improvizačný імпрóвизáчний, імпрóвизáтoрский; ~ *talent* імпрóвизáтoрский талант
improvizátor -a *m* імпрóвизáтор
improvizátorský імпрóвизáтoрский
improvizovaný імпрóвизовáний; ~ *prejav* імпрóвизовáна реч
improviz//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* імпрóвизувати
impulz -u *m* **1** імпулз, пóштовх; *dať* ~ дати імпулз, послужити імпулзом **2** *fyz.* імпулз
impulzívnoš//ť -ti *ž* імпулзівность
impulzívny імпулзівный
imput//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* кому чо приписовати/приписати
imunit//a -y *ž* **1** *lek.* імўнность, резістэнція, одóлность; ~ *proti chrípke* імўнность прóтив хрїпки; *získať* ~у надобыти імўнность
2 *práv.* недоткнўтость, імўнность; *právo* ~у прáво імўнности; *diplomatická* ~ дїпломатїчна імўнность, *poslanecká* ~ імўнность послáнця

imunizácia//ia -ie *ž lek.* імунізація

imunizačný *lek.* імунізаційний

imuniz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* іму-нізувати

imúnny **1** *lek.* імунний, резистентний, одо́пний, хране́ний проті́в нака́зливос-ти **2** *práv.* недоткну́тий; poslanec je ~ послáнець є імунний, недоткну́тий

ináč **1** *zám. prísl.* і́накш, і́на́кше; v skutočnosti je to ~ в дійсно́сті то́то ви́зерать і́накш **2** *prísl.* в проті́внім слу́чаї, а то, не то **3** *časť.* ме́джі іншым, в о́бщім; ~ je to dobrý človek ме́джі іншым він до́брий чоло́вік

inak *p.* іна́ч

inakší **1** і́ншый, і́на́кшый, дру́гий, не такий-то **2** *expr.* лі́пший, барз шу́мный, кра́сший

inakšie *p.* іна́ч

inam *zám. prísl.* і́нде, на дру́ге мі́сце, в і́ншім на́прямі

inartikulácia//ia -ie *ž práv.* в́члені́ня до за́кона

inartikul/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* в́членя́ти/в́члені́ти до за́кона

inaugurácia//ia -ie *ž* **1** сла́вно́стне уве́джені́я до фу́нкції **2** сла́вно́стне отворі́ня

inaugur/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** уво-дити/уве́сти до фу́нкції (*prékтора i m. n.*) **2** сла́вно́стні одкры́ти/одкры́вати

incest -u *m práv.* кровосмі́лство

incestuózny *práv.* кровосмі́льний

incident -u *m* і́нциде́нт; pohraničný ~ погра́нчний і́нциде́нт; vyvolávať ~у вы́кликати а́бо прово́ковати і́нциде́нты

Ind -a *m* І́нд, І́ндус (*zastar.*)

inde *zám. prísl.* **1** і́нде, на дру́гім мі́сці **2** і́нде, на дру́ге мі́сце

indeklinabil/ia *s mn. č. lingv.* нескло́нюючі сло́ва

indemnácia//ia -ie *ž práv.* одшко́дні́ня, нагоро́джені́я шко́ды

indeterminist/ia -u *m filoz.* і́нде́терміні́ста

indeterministický *filoz.* і́нде́терміні́ський

indeterminizm/us -u *m filoz.* і́нде́терміні́зм

indeterminovaný і́нде́терміно́ваний, во́ль-ний, сло́бодный, неподмі́нений

index -u *m* **1** ука́зате́ль, спи́сок, ре́гістер, і́ндекс; те́пнь ~ спи́сок а́бо ука́зате́ль ме́н **2** спи́сок зака́заны́х кни́г; byť na ~е бы́ти в спи́ску зака́заны́х кни́г **3** чо́рний спи́сок, спи́сок ненаді́йных о́соб **4** започто́ва кни́жка, і́ндекс (*на вы́сокій шко́лі*) **5** і́ндекс, чи́селный ука́зате́ль; ~ priemyselnej výroby і́ндекс промышло́вой вы́робы; ~ cien і́ндекс ці́н

Indián -a *m* І́нді́ян; opálený *al.* чи́рньй ако ~ опале́ний а́бо чо́рний як І́нді́ян

Indiánk/ia -y *ž* І́нді́янка

indiánk/la ¹ -y *ž* **1** *hovor. žart.* і́нді́янка (о же́ні тма́вой ко́жы, опале́ній) **2** *kuch.* чо́коладо́вый кола́чик

indiánk/la ² -y *ž* *hovor.* кни́жка о живо́ті І́нді́янів

indíc/ia -ie *ž práv.* на́знак, непря́мый до́каз, і́нді́ція

indický і́нді́цький

indiferenc/ia -ie *ž* і́нді́ферентно́сть

indiferentný **1** і́нді́ферентный, нева́жный, рівноду́шний; ~ človek і́нді́ферентный а́бо рівноду́шний чоло́вік; ~ pomer і́нді́ферентне одноші́ня **2** нева́жный, незна́чный

indig/lo -a *s* **1** і́нді́го **2** *hovor.* копі́руючий па́пірь, копі́рка

indigov/ý і́нді́го́вый **1** тма́во-сі́ній; ~é more тма́во-сі́нє мо́ре **2** копі́руючий; ~ papier копі́руючий па́пірь

indikácia//ia -ie *ž* **1** да́ны; časová ~ да́ны о ча́сі **2** *lek.* ре́коменда́ція, ра́да, ука́зані́я; ~ pre amputáciu ре́коменда́ція к а́мпута́ції

indikačn/ý: ~á lampa *tech.* і́нді́ка́чна ла́мпа

indikatív -u *m gram.* і́нді́катів, озна́мовый спо́соб

indikátor -a *m* **1** ука́зате́ль *m*, опе́реді́левач *m* **2** *tech., chem.* і́нді́като́р

indikátorový *tech.* і́нді́като́рово́ый; ~ dia-gram і́нді́като́рово́ый діагра́м

indik/ia -ie *ž* і́нді́кі́я

indik/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** ука́зовати/ука́зати, опе́реді́ляти/опе́реді́лити, і́нді́ковати **2** *lek.* предпи́совати/предпи́сати, на́знача́ти/на́значі́ти; ~ liečbu

назначіти лічіня **3** *tech.* перістрова́ти/заре́строва́ти при по́мочі індікатора

indirektný непрямий

indiskrétny 1 нетактний, грубий, невухований, нескро́мный; ~a zvedavosť нетактна зведаво́сть **2** гакливый, делка́тный; ~e otázky гакливы вопро́сы

indisponovaný індіспонований; byť ~ быти не в наладі́ або не в ду́сі або індіспоновани́м; (o *spevákovi*) быти не в го́лосі; (o *športovcovi*) быти не в фо́рмі

indispozícia -ie ž індіспози́ція; **1** моментална неспосо́бность, быти не в фо́рмі або не в до́брій наладі́ **2** нездо́ровья, легке́ захво́ріння; *telesná* ~ фізічна індіспози́ція

individualista -u m індівідуаліста

individualistický індівідуалістичний

individualita -y ž **1** індівідуальность ж, індівідуальний ха́рактер; *stratiť svoju* ~u стратити (сво́ю) індівідуальность **2** індівідуальность, індівідуум

individualizácia -ie ž індівідуаліза́ція

individualizmus -u m індівідуалізм

individualizovať -uje -ujú *nedok. dok.* індівідуалізо́вати

individuálne *prisl.* індівідуальні; са́мостатні; ~ *skúmať* са́мостатні або індівідуальні до́сліджовати або шу́дovať; ~ *chápať* розу́мити по-сво́єму

individuálny 1 індівідуальний; ~e *zvláštnosti* індівідуальны особливості; ~e *sklony* індівідуальны скло́нності **2** о́собный; ~e *vlastníctvo* о́собный маєток; ~a *sloboda* сло́бода о́собности **3** індівідуальний; ~a *zmluva* індівідуальний до́говір

indivíduum -a s **1** індівідуум **2** *pejor.* подо́зріва о́соба, субект, тіп

Indk//a -y Індіянка, Інду́ска (*zastar.*)

indoeurópcin//a -y ž *lingv.* індоевро́пський язы́к

indoeurópsky індоевро́пський; ~e *jazyky* індоевро́пскы язы́ки

indoiránsky; ~a *jazyková skupina lingv.* індіра́ньска язы́кова гру́па

indolencia -ie ž рівноду́шность, не-дба́лость, індолє́нція

indolentný рівноду́шний, недба́лый, індолє́нтный; byť ~ k niečomu *al. proti* не́чому быти рівноду́шным к да́чому, од-носити ся рівноду́шно к да́чому

indológ -a m індоло́г

indológ//ia -ie ž індоло́гія

Indonézan -a m Індонезі́єць

Indonézanka -y ž Індонезі́йка

indonézsky індонезі́йський

indosác//ia -ie ž *fin.* індосо́вання

indosovať -uje -ujú *nedok. dok. fin.* індосо́вати

indukcia -ia¹ -ie ž *filoz.* інду́кція

indukcia -ia² -ie ž *fyz.* інду́кція; *elektromagnetická* ~ електромагні́тна інду́кція

indukčný¹ *filoz.* інду́кчний; ~á *metóda* інду́кчний ме́тод

indukčný² *fyz. el. tech.* інду́кчний; ~ *prúd* інду́кчний ток; ~á *sievka* інду́кчна ці́вка, інду́ктор

indukovať¹ -uje -ujú *nedok. dok. foloz.* виводи́ти, інду́ковати; виводи́ти умо́заключі́ня при по́мочі інду́ктивного ме́тоду

indukovať² -uje -ujú *nedok. dok. fyz., el. tech.* інду́ковати, взбу́джувати, взбу́дити, вы́тваряти, вы́творити; ~ *prúd* інду́ковати ток

induktivita -a -y ž *el. tech.* інду́ктивность, інду́кчність ж

induktívny *filoz.* інду́ктивний

induktor -a m *el. tech.* інду́ктор

induktorový *el. tech.* інду́кторовый

indulgencia -ie ž *cirk.* інду́лє́нція

industrializácia -ie ž інду́стріаліза́ція, спро́мысє́лнє́ваня

industrializačný *príd. k industrializácia:* ~ *plán* план інду́стріаліза́ції, інду́стріаліза́чний план

industrializovať -uje -ujú *nedok. dok.* інду́стріалізо́вати, спро́мысє́лнє́вати

industriálny *zastar.* інду́стріальний, про́мысло́вый

inerc//ia -ie ž 1 *fyz.* інерція 2 *anat. lek.* інертність ж
inercn//ý 1 *fyz.* інертний; ~á síla інертна сила 2 інертний, недійсний, недіючий
inertn//ý *fyz., chem.* інертний; ~é hmoty інертні матеріали; ~é plyny інертні гази
inervác//ia -ie ž *anat.* інервація; ~ ruky інервація руки
inerv//ovat' -uje -ujú *nedok.1* *fyziol.* інервовати, приносити імпульси 2 *anat.* проникати нервами
infant /a m *hist.* інфánt
infantér//ia -ie ž *zastar.* інфантерія, піхота
infanterist//a -u m *zastar.* інфантеріста, піхотинець
infantilizm//us -u m *odb.* ітфантилізм, ітфантильність ж
infantiľn//ý *odb.* 1 дітський; дітинський; ~á úmrtnosť дітська смертність, умертність дітей 2 ітфантильний
infantk//a -y ž *hist.* інфántка
infarkt -u m *lek.* інфаркт
infekc//ia -ie ž інфекція; *kvaročková* ~ квáпкова інфекція
infercn//ý інфекчний, наказливий; ~é choroby інфекчны áбо наказливы хворобы
infik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інфіковати, накажовати/наказити
infiltrác//ia -ie ž 1 *lek.* інфілтрація 2 *tech.* просякування, інфілтрація
infiltrát -u m *lek.* інфілтрát
infiltr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* інфільтровати; просяковати, вникати/вникнути
infinitesimalit//a -y ž *filoz.* неконечность, необмеждённость ж
infinitesimaln//ý 1 *filoz.* неконечный, необмеждённый 2 *mat.* неконечні малый; ~a veličina неконечно малá величинá; ~ ročet вычисліня неконечні малых
infinitív -u m *gram.* інфінітív, невызначена форма часослóва
infinitívny *gram.* інфінітívный
infix -u m *lingv.* інфікс
inflác//ia -ie ž *ekon.* інфлация

inflačný *ekon.* інфлáчный
in flagranti *prisl.* на місці діяня; на місці престýпкy; *pristihnúť* ~ пристигнути áбо поімáти на місці престýпкy
inflamác//ia -ie ž *lek.* запаління, інфламация; *alergická* ~ алергічне запаління
influenc//ia -ie ž вплив
influenz//a -y ž *lek.* інфлуэнза (*zastar.*), хріпка
informác//ia -ie ž інформація; *podat'* ~iu дати інформацію, інформовати; *dostat'* ~ie достáти інформації
informačn//ý інформа́чний; ~á správa інформа́чне озна́мíня; ~á kancelária інформа́чна канцеля́рня
informatívny інформа́тíвный, інформую́чий; ~a správa інформа́тíвне озна́мíня; *článok má* ~ charakter стаття матъ áбо нóсить інформа́тíвный хара́ктер
informátor -a m інформáтор
informovaný інформовáний, поучéний, засвячéний; *je dobre* ~ він дóбри інформовáний áбо засвячéний
inform//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інформовати, засвячовати/засвятити, поучовати/поучіти
inform//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* інформовати ся, поучовати ся/поучіти ся
infračerven//ý *fyz.* інфрачервёный; ~é lúče інфрачервёны лúчы
infull//a -y ž *cirk.* мітра, єпіскопска чáпка
infúz//ia -ie ž *lek.* інфу́зія, вливáня, встрі́кованя
infuzórov//ý *zool.* інфузóрный • ~á hlinka *geol.* інфузóрна зéмля
infuzór//ium -ia s *zool.* інфузóрія
ingot -u m *tech.* інтот
ingredienc//ia -ie ž інгредіє́нція, приміша́нина
inhalác//ia -ie ž *lek.* інгалáція, вдихованя
inhaláčny інгалáчный, вдихований
inhalátor -a m *lek.* інгалáтор
inhalátor//ium -ia s *lek.* інгалатóрія
inhal//ovat' -uje -ujú *nedok.* інгаловати, вдыховати (*при інгалácii*)

inhibíc//ia -ie *ž odb.* інгібіція, спомалёваня, затриманя діяня; ~ klíčení semien затриманя клічіня семён

inhibitor -a *m odb.* інгібітор, спомалёвач
inhib//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* за́казовати/заказáти, за́стáвлёвати/за́стáвити, спомáлёвати/спомалити; ~ *rast biol.* спомáлёвати ріст

inchoatívum *p.* **inkohatívum**

iniciál//a -y *ž, iniciálk//a* -y *ž* ініціáлка, заго́ловна б́уква (*обыча́йні з украші́нєм*)

iniciálny *odb.* зачаточный, ініціáльний

iniciatív//a -y *ž* ініціáтива; *chopit' sa* ~y ухóпити ся ініціáтивы; *vziať* ~u взяти ініціáтиву до сво́їх рук; *robiť* niečo *z vlastnej* ~y робити да́штó з влáстной ініціáтивы
 • **zákonodarná** ~ **práv.** законодáрна ініціáтива

iniciatívny ініціáтивный; ~ *človek* ініціáтивный чоловік • ~e **zákonodarné právo** пра́во заканадáрної ініціáтивы

iniciátor¹ -a *m* ініціáтор, ор́ганіза́тор; за́чіна́ючий *m*

iniciátor² -a *m tech.* детона́тор, ро́збушка
iniciátork//a -y *ž* ініціáторка, ор́гніза́торка; за́чіна́юча

iniciátorský ініціáторський; ~ *čin* ініціáторське дія́ня

injekc//ia -ie *ž 1 lek.* інéкція, встрі́кованя; *podkožná* ~ підко́жна інéкція; *dať* ~iu дати інéкцію; *morfiová, kalciová* ~ мо́рфієва, ка́лцієва інéкція **2 stav.** *cementová* ~ ці́ментова інéкція, ці́мента́ція

injekčn//ý інéкчний; ~ *ihla* інéкчна і́гла; ~á *striekačka* інéкчна стрі́качка

injektor -a *m tech.* інéктор

injektorový *tech.* інекторо́вый

injekt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. stav.* встрі́ковати ці́ментову ма́лту (*для зміцні́ня, наприклад, стіны*)

injik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. lek.* іні́ковáти, встрі́ковати/встрі́кнути

inkasant -a *m* інкаса́нт, ви́берáч

inkasantk//a -y *ž* інкаса́нтка, ви́берáчка

inkasátor *p.* **inkasant**

inkas//o -a *s* інка́со *neskl. S*

inkas//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* інкасова́ти **2 pren. hovor.** достава́ти/доста́ти

inklinác//ia -ie *ž 1* нахылно́сть, нахылі́ня, наклонёно́сть, наклонно́сть **2 fyz.** ма́гнітне наклоні́ня

inklin//ovat' -uje -ujú *nedok.* бути нахы́леним áбо наклонё́ним, ма́ти скло́нність áбо наклонёно́сть; ~ *k angíne* інклі́новáти áбо бути нахылным к а́нгіні; ~uje *k maliarstvu* ма́ть скло́нність к ма́лярству

inkluzíve *prísl.* вклю́чні, вклю́чаючі; *od pondelka do stredy* ~ од понеді́лька до се́реды вклю́чні

inkognito¹ *prísl.* інко́гніто; *cestovať* ~ пу́товáти інко́гніто

inkognit//o² -a *s* інко́гніто *neskl. s*; *odhalit' svoje* ~ одкрити сво́є інко́гніто

inkohatívny *gram.* за́чіна́ючий

inkohatív//um *i inchoatív//um* -a *s gram.* за́чіна́юче часосло́во

inkolát -u *m práv.* жы́тельство, держа́вність
inkomod//ovat' -uje -ujú *nedok. kníž.* обтя́жовати

inkompatibilit//a -y *ž* незнашанли́вість; неспосóбність

inkompatibilný незнашанли́вий, неспосóбный

inkompetenc//ia -ie *ž* некомпетéнтність *ж*

inkompetentný некомпетéнтный

inkonzekvenc//ia -ie *ž* недослі́дність *ж*

inkonzekventný недослі́дний

inkorporác//ia -ie *ž* інкорпора́ція, припо́їня, вчлені́ня, при́ятя за члéна; ~ **zákonov** інкорпора́ція зако́нів

inkorpor//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інкорпоровáти, припо́євати/припо́їти, при́ма́ти/при́яти, вчлeнёвати/вчленити

inkréc//ia -ie *ž lek.* інкрéція, вну́трішня секрéція

inkrét -u *m lek.* інкрéт, гормо́н

inkriminác//ia -ie *ž* інкріміна́ція, обві́ніня

inkrimin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інкрі́міновáти, обвинё́вати/обвинити, жа́ловати/зажа́ловати

інкруста́ц//іа -іє *ж* інкруста́ція, оздоб-
лєваня, покрыва́ня
інкрустованý інкрустований, оздоблє-
ваний, покрываний
інкуба́ц//іа -іє *ж* **1** *lek.* інкуба́ція, інкубачный
період **2** *pol'nohosp.* інкуба́ція
інкуба́чн//ý інкубачный; *~á* доба інку-
бачный період
інкуба́тор -а *m* інкубатор
інкупáц//іа -іє *ж* *práv.* обвинія, обжа-
лованя
інкуна́бул//а -у *ж* інкуна́була, першодрук
інквізи́ц//іа -іє *ж* інквізи́ція
інквізи́чнý інквізичный
інквізи́тор -а *m* інквізітор
інквізи́торскý інквізіторський
інофа́ребнý іншої фярбы
іно́ход -у *m odb.* іноход
іно́язы́чн//ý іноязычный; *~é* obyvatel'stvo
іноязычне жытельство
інока́де *prisl.* іншов доро́гов, іншым на́прямом
інокедý *zám. prisl.* інколи, дру́гий раз
інона́родн//ý іншої націо́на́лности, на-
ро́дности; *~é* menšinu націо́на́лны мен-
шыны
іно́речо́вý *p.* іно́язы́чнý
іно́родý іншоро́дний, чужоро́дний; чуд-
жі́й, непозна́ваючі́й
іно́страннý іншый, чужді́й
іно́тај -у *m lit.* алего́рія, іно́сказа́ня
іно́тајнý алего́рі́чний, іно́сказа́ний
іно́ва́л//t -те *ж* , **іно́ва́тк//а** -у *ж* на́мороза,
іне́йка
іно́вер//ec -са *m* іншо́вірець
іно́вере́cký іншо́ві́рний
іно́вере́ctv//o -а *s* іншо́ві́рство
інсена́ц//іа -іє *s* інсена́ція; *~* opery, baletu
інсена́ція о́перы, балету
інсена́чн//ý інсена́чний; *~á* technika
інсена́чна те́хніка
інсена́тор -а *m* інсена́тор
інсена́//ovať -ује -ују́ *nedok. dok. 1*
інсена́ва́ти; ста́вити/поста́вити; *~* operu
ста́вити о́перу **2** інсена́ва́ти; *~* proces
інсена́ва́ти проце́с

інсекти́д -у *m odb.* інсекти́д
інсекти́днý *odb.* інсекти́дний
інсекти́вн//ý *bot.* інсекти́вний, мухо-
виноядний; *~é* rastliny муховиноядны
ростлины
інсе́міна́ц//іа -іє *ж odb.* інсе́мена́ція,
іску́ственне осе́менія, опло́днія
інсе́міна́чн//ý *odb.* інсе́мена́чний; *~á* sta-
nica ста́нція іску́ственного осе́менія *áбо*
опло́днія, інсе́мена́чна ста́нція
інсе́мін//ovať -ује -ују́ *nedok. dok.*
інсе́меновати, іску́ственно осе́меняти/
осе́менити
інсигн//іе -ії *ж pomn.* інсі́гнії, пе́рálії,
че́стны о́дзнакы, нагоро́джія отчі́знов;
korunovačnэ ~ кору́новачны пе́рálії
інсинуа́нт -а *m* інсинуа́нт; нагу́цковач, огва-
ряч, донаша́ч
інсину́//ovať -ује -ују́ *nedok.* інсину́ва́ти;
уподо́зріва́ти, огва́ряти
інсо́ла́ц//іа -іє *ж 1* *fyz.* інсо́ла́ція **2** *lek.*
солне́чне попа́ліня
інсолве́нц//іа -іє *ж obch.* інсолве́нтность;
неспо́бность сповніти, неспо́бность
платити
інсолве́нтнý *obch.* інсолве́нтный; неспо-
со́бный платити, довжник
інспіра́ц//іа *ж lek.* вды́х, вды́хованя, інспі-
ра́ція
інспіра́торнý *odb.* вды́хований, вды́ховый,
інспіра́торный
інспі́р//ovať -ује -ују́ *nedok. dok. lek.*
вды́хати/вды́хнути, інспі́рова́ти
інсуре́кц//іа -іє *ж hist.* інсуре́кція, (озброє-
не) повста́ня, бунт
інсуре́гт -а *m hist.* інсуре́гт, озброє́ный
повста́нець
іншпе́кц//іа -іє *ж v rôzn. význ.* іншпе́кція;
zdravotná ~ здоро́вельна *áбо* са́нітарна
іншпе́кція; *přišla* ~ при́шла іншпе́кція
іншпе́чн//ý іншпе́чний, іншпе́кторський,
дозо́рний; *~á* cesta іншпе́чна доро́га;
~é orgány іншпе́чны о́рганы; *~* lékař
іншпе́чний *áбо* службу́ выко́нуючі́й
до́ктор; *~á* izba о́рдіна́ція

інспектор -а *m* іншпéктор; školský ~ шкóльський іншпéктор; policajný ~ поліца́йный іншпéктор

інспекторát -у *m* іншпéкторат, іншпéкція; dopravný ~ автомобі́ловый іншпéкторат

інспекторk//a -у *ž* іншпéкторка

інспекtorský іншпéкторський

інспіcient -а *m div.* іншпіцієнт, помічник режисéра

інспіра́c//ia -ie *ž* одушевлі́ня, ініціаті́ва, іншпіра́ція; básnická ~ поеті́чне одушевлі́ня; čerpať ~iu чéрпати одушевлі́ня

інспірач́ný одушевле́ный, іншпіра́чний

інспіра́tor -а *m* 1 ініціа́тор, іншпіра́тор 2 підпíховач *m*, іншпіра́тор

інспіра́torк//a -у *ž* 1 іншпіра́торка 2 підпíховачка

інспі́r//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* 1 одушевля́ти/одушевни́ти; príroda ~ovala básnika приро́да одушевля́ла поéта 2 чо́ іншпі́ровати *umo*, підпíховати/підпíхнути *k чо́му*; ~ povstanie іншпі́ровати повста́ня, одушевля́ти *k повста́ню*

інста́lač//ia -ie *ž* 1 іншта́лація, проведжі́ня; монта́ж; ~ elektrického vedenia іншта́лація електрі́чного веджі́ня; ~ vodovodu іншта́лація áбо проведжі́ня водово́ду 2 розпо́жіння, розмі́щення; ~ výstavy оформлі́ня выста́вки; ~ zbierky розмі́щення колекці́й 3 уведе́ння до функці́ (péктора *i m. n.*)

інста́lačn//ý 1 монта́жний; ~é práce монта́жні робо́ты; ~ materiál монта́жний матеріа́л 2 *príd. k inštalácia* 3; ~ akt спавно́стне уведе́ння до функці́ (péктора *i m. n.*)

інста́lať -а *m* іншта́ла́тер, мо́нтер; (електро)мо́нтер, водоіншта́ла́тер; газоіншта́ла́тер

інста́laťersk//ý іншта́ла́терський, монта́жний; ~é práce іншта́ла́терськí робо́ты

інста́laťor -а *m* 1 іншта́ла́тор; о́соба уведе́ння до функці́ 2 о́формле́вач *m*; ~ výstavy іншта́ла́тор áбо о́формле́вач выста́вки

інста́l//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* іншта́ловати 1 про́водити/про́вести,

прокла́дати/прокла́сти; ~ vodovod прокла́сти водово́д; ~ stroje іншта́ловати маши́ны 2 о́формити, розмі́стити; ~ obrazy розмі́стити о́бразы; ~ výstavu о́формити áбо іншта́ловати выста́вку 3 уведе́ти/уваджáти до функці́ (péктора *i m. n.*)

іншта́nc//ia -ie *ž* іншта́нція; vyššia ~ высша іншта́нція; odvolať sa k poslednej *al.* найвы́сшей ~ii одкликати ся áбо оберну́ти ся на найвы́сшу іншта́нцію

іншта́нч́ný *príd. k inštalancia*; zachovávať ~ postup дотримати іншта́нчний по́ступ

інштíntk -у *m biol. aj pren.* інштíнк; ~ sebazáchový інштíнк самоо́храні́ня; materinský ~ материнський інштíнк; dať sa viesť *al.* riadiť sa ~om да́ти ве́сти ся інштíнктом

інштíntkí́vne *prísl.* інштíнкті́вні, по́для інштíнкту

інштíntkí́vn//ý інштíнкті́вный; ~ pohyb інштíнкті́вне погына́ня; ~e konanie інштíнкті́вне ді́ння

інштítúc//ia -ie *ž* 1 інштítу́ція; vedecké ~ie нау́чні інштítу́ції; kultúrne ~ie култі́урні інштítу́ції 2 *práv.* інштítу́т; ~ manželstva інштítу́т побра́тих, інштítу́т му́жа і же́ны

інштítút -у *m* 1 інштítу́т; заря́джіння; vedecký ~ нау́чний інштítу́т 2 *práv.* інштítу́т; ~ rodiny інштítу́т ро́дини

інштру́c//ia -ie *ž* інштру́кція, предписа́ня; dostať ~ie до́стати інштру́кцію áбо інштру́кції

інштру́kťáž -e *ž* інштру́кта́ж

інштру́kťívny інштру́кті́вний, по́учую́чий, наглядний; ~ príklad по́учую́чий при́клад

інштру́ktor -а *m* 1 інштру́ктор 2 до́машній у́читель, репеті́тор

інштру́ktorк//a -у *ž* інштру́кторка

інштру́ctorský інштру́кторський

інштру́ment -у *m* 1 інштруме́нт; chirurgické ~у хіру́ргі́чні інштруме́нты; hudobné ~у му́зичні інштруме́нты 2 інштруме́нт, сре́дство

інструменталіа -іє *ж* *hud.* інструменталія, оркестровка; *orchestrálna* ~ інструменталія для оркестра

інструментал -у *м* *gram.* інструментал, творчий пад

інструменталіста -у *м* *hud.* інструменталіста

інструменталн/й інструментальный; ~а *hudba hud.* інструментална музика;

~а *ocel' tech.* інструментална оціль; ~а *fonetika lingv.* експериментална фонетика

інструментар' -а *м* *tech.* інструментарь, асистент хірурга

інструментар' -а *м* інструментарій, інструменти

інструментаріум -іа *s odb.* інструментарій, інструменти

інструментарк/ла -у *ж* *lek.* операчна або хірургічна сестра

інструмент/оваť -ує -уї *nedok. dok. hud.* інструментувати, оркеструвати

інстру/оваť -ує -уї *nedok. dok.* інструювати

інтабулаліа -іє *ж* *1 práv.* запис довгу; на майтку је ~ масток зтяжэный довгами **2** запис до катастра, реєстрація

інтабул/оваť -ує -уї *nedok. dok. 1 práv.* записувати довг **2** записати до катастра, реєструвати/зареєструвати

інтарз/іа -іє *ж* інтарзія, інкрустація; вкла-
дане малювання в дереві

інтарзованý інтарзований, інкрустований; ~ nábytok інтарзований, інкрустований буютор

інтеграліа -іє *ж* **1** *mat.* інтеграція, інтегрування **2** інтеграція, об'єднання, сполучення

інтеграцнý інтеграційний, об'єднуючий, сполучючий

інтеграл -у *м* *mat.* інтеграл

інтегралн/й **1** інтегральний, єдиний, цілий, неділимий; ~е územie неділима територія **2** *mat.* інтегральний; ~ роčet інтегралне вирахування; ~а rovnica інтегралне урівняння

інтегрит/ла -у *ж* цілісність, непорушеність; územná ~ štátu територіальна цілісність держави

інтегр/оваť -ує -уї *nedok. dok. 1* сполучати/сполучити, інтегрувати **2** *mat.* інтегрувати

інтелект -у *м* інтелект

інтелектуал -а *м* інтелектуал, інтелігент

інтелектуалк/ла -у *у* інтелектуалка, інтелігентка

інтелектуалн/й інтелектуальний, розумний, духовний; ~а práca розумова робота

інтелектуалск/й інтелігентський; ~е názory інтелігентські погляди

інтелігенц/іа -іє *ж* **1** інтелігентність *ж*, інтелект; člověk s vysokou ~iou чоловік високого інтелекту, високо інтелігентний чоловік **2** інтелігенція; pracující, dedinská, technická ~ робоча, сільська, технічна інтелігенція

інтелігенцн/й інтелігентний, розумовий, духовний; ~é schopnosti розумові спосібності

інтелігент -а *м* інтелігент

інтелігентк/ла -у *ж* інтелігентка

інтелігентн/й інтелігентний; розумний; культурний; ~ člověk інтелігентний чоловік; ~á tvář інтелігентна тварь

інтенц/іа -іє *ж* намірня, умісел, тенденція, інтенція

інтенданц/іа -іє *ж* *voj.* інтенданство

інтендант -а *м* *voj.* інтендонт

інтендантскý *voj.* інтендантський

інтендантур/ла -у *ж* *voj.* інтендантство с

інтензифікал/іа -іє *ж* інтензифікація, звышнія, зміцніня; ~ práce інтензифікація роботи

інтензифік/оваť -ує -уї *nedok. dok. odb.* інтензифікувати, звышувати/звышыти, зміцнювати/зміцнити

інтензіт/ла -у *ж* інтензівність *ж*, сила; ~ citov інтензівність чутств або сила чутств; ~ práce інтензівність роботи; ~ zvuku сила звуку; ~ magnetického póla fyz. інтензівність або сила магнетичного поля; ~ žiarenia tech. інтензівність опалювання

intenzívny *ly* *v rôzn. význ.* інтензивний; ~ činnosť інтензивне діяння; ~ cit' міцне чутство; ~a farba інтензивна ф'арба; ~e hospodárenie інтензивне гасдов'ання

intercelulárny *biol.* інтерцелулярний, меджікліточний; ~e spoje меджікліточны сп'оін'я

interdikt -u *m hist.* інтердікт

interes -u *m* 1 *hovor.* інтерес; prejavovať ~ o niečo проявляти інтерес о дашт' 2 *zastar.* процента • požičať na večný ~ žart. пожичіти на нігда неверн'ута áбо на вічны часы

interessant -a *m* заінтересов'ана особа

interessantný інтересний; ~ člověk інтересний чоловік

interessent *p.* **interessant**

interes//ovať -uje -ujú *nedok. hovor.* інтересов'ати, заобер'ати

interes//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* о koho, čo *hovor.* інтересов'ати ся кым, чім; заобер'ати ся

interferenc//ia -ie *ž fyz.* інтерференція

interferenčný *fyz.* інтерференчний

interglaciál -u *m geol.* меджіледовый період

interiér -u *m* інтер'єр

interiérov//lý *príd. k.* **interiér**; ~á architektúra архітектура інтер'єра; ~é sceny інтер'єровы сц'єны

interjekc//ia -ie *ž gram.* чутеслово, інтер'єкція

interjekcionálny, **interjekčný** *gram.* чутесловный, інтер'єкчний; ~a veta чутесловне речін'я, інтер'єкчне речін'я

interkontinentálny меджіконтінентальний, інтерконтінентальний; ~a balistická strela меджіконтінентальна балістична ракета

interkostálny *anat.* меджіребровый; ~e svalstvo меджіребровы св'алы áбо мускулы

interlúd//ium -ia *s hud.* інтерлюдія, меджі-гра

intermediárny *odb.* перехідний, змішаний, порожнє місце, інтермедіарний

intermezz//o [-medzo] -a *s hud. aj pren.* інтерм'єццо *neskl. s* 1 меджігра 2 вложін'я, вс'унута

intermitentný *odb.* перерыв'аний, перер'ушований

intermit//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* перерыв'ати

internác//ia -ie *ž* інтернов'ання

internacionál -a *m šport.* грач áбо шпорт'овець меджінародной кл'асы

internacionál//a -y *ž* інтернаціонал

Internacionál//a -y *ž* Інтернаціонал (*гімна*)

internacionalist//a -u *m* інтернаціоналіста

internacionalistick//ý інтернаціоналістичний, інтернаціоналістський; інтернаціональний; ~é názory інтернаціональны погляды; ~á výchova mládeže вихов'ання молод'єжі в д'уху інтернаціоналізму

internacionalizác//ia -ie *ž* інтернаціоналізація

internacionalizm//us -u *m* інтернаціоналізм

internacionaliz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* інтернаціоналізов'ати

internacionálny інтернаціональний, меджінародний; ~ solidarita меджінародна солідарність

internát -u *m* інтернат; vysokoškolský ~ студентський інтернат

internátn//y *príd. k.* **internát**; ~a izba інтернатна ізба áбо ізба в інтернаті; ~a strava інтернатна страва, стравов'ання в інтернаті

internist//a -u *m* інтерніста, терапевт; спеціаліста на внутрішні хвороби

intern//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* інтернов'ати

intern//ý 1 внутрішній, інтерний; ~é choroby внутрішні хвороби; ~é politické otázky внутрішні політичны вопр'осы 2 *lek.* інтерний, терапевтичний; ~á klinika *hovor.* інтерна áбо терапевтична клініка; ~á medicína інтерна медицина, терапія (*oddíl medicíny*) • ~ pracovník інтерний працівник; ~ student інтерний студент

interogatív//um -а s *gram.* вопросный
местоназывает

interparlamentárny *polit.* межпарламентный

interpelác//ia -ie ž *polit.* интерпелация; ~
poslanca интерпелация посланца; podať
~iu подати интерпелацию, интерпеловати,
задати вопрос

interpelant -а m интерпелант, вносящий
интерпелацию

interpellovať -uje -ujú *nedok. dok. po-
lit.* интерпеловати, вносить/внести ин-
терпелацию

interplanetárny межпланетный; ~
priestor межпланетный простор; ~ let
межпланетное путешествие *або* летя

interpolác//ia -ie ž *filol., mat.* интерполация;
lineárna ~ линейная интерполация

interpolovať -uje -ujú *nedok. dok. filol.,
mat.* интерполовати, всувати; ~ text
интерполовати *або* всувати/всунути
текст

interpret -а m **1** интерпретатор,
высказатель, толкователь, переводчик
2 исполнитель м; ~ ľudových piesní
исполнитель народных песенок

interpretác//ia -ie ž **1** интерпретация;
~ zákona интерпретация закона **2**
выполнения; ~ ľudových piesní выполнения
народных песенок; hra v ~ii členov
Národného divadla пьеса во выполнении
членов Национального театра

interpretačný//ý *hud.* интерпретационный; ~é
umenie интерпретационное мастерство *або*
искусство

interpretátor p. interpret

interpretovať -uje -ujú *nedok. dok. 1*
интерпретовати; ~ text интерпретовати
текст **2** выполнять/выполнить, интер-
претовати; ~ Hamleta выполнять *або*
играть Гамлета

interpunkc//ia -ie ž *gram. 1* интерпункция,
пунктуация **2** разделительные знаки

interpunkčný//ý интерпункционный, пункту-
ационный; ~ systém интерпункционная *або*

пунктуационная система; ~é znamienka
разделительные знаки

interregnn//um -а s меджиовлада *aj pren.*

interval -u m **1** интервал, промежуток; časový
~ промежуток часу, часовый интервал; vlaky
chodia v desaťminutových ~och вагоны
ходят в десятиминутowych интервалах

2 *hud.* интервал; poltónový интервал
в пьютоне

intervalový príd. k interval

intervenc//ia -ie ž **1** вмешованя; osobná
~ особное вмешованя **2** *lek.* вмешованя;
operatívna ~ хирургическое вмешованя **3** *polit.*
интервенция; vojenská, ekonomická ~ во-
енская, экономическая интервенция; ozbrojená
~ озброенная интервенция

intervenčný//ý *polit.* интервенционный; ~é
vojská интервенционные войска; ~á politika
интервенционная политика

intervenovať -uje -ujú *nedok. dok. za koho*
хлопотати/похлопотати, интервеновати

intervent -а m интервент

interview [-vju] *neskl. s* интервью *neskl. s;*
poskytnúť niekomu ~ дати дакому интервью

interviewovať [-vjuovať] -uje -ujú *nedok.
dok.* интервьюовати

intervokálny, intervokálny *lingv.* интер-
вокальный

intestátny; ~ dedič práv. наследник по для
закона (мáючий право наследства без
завищания)

intimit//a -y ž интимность ж

intimne *peisl.* интимно

intimný интимный; ~ priateľ интимный прия-
тель; ~e osvetlenie интимное освещение; ~ život
интимный живот; ~а lyrika интимная лирика

intoleranc//ia -ie ž **1** *kníž.* нетерпеливость,
интолеранция; náboženská ~ религиозная не-
терпеливость **2** *lek.* аллергия (на лікы)

intolerantný *kníž.* нетерпеливый, инто-
лерантный

intonác//ia -ie ž v rôzn. význ. интонация;
falošná ~ *hud.* фальшная интонация;
akútová, cirkumflexová ~ *lingv.* восходная,
нисходная интонация

intonačný інтона́чний

inton//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інтоновати

intoxikác//ia -ie ž *lek.* отро́ва, інтоксіка́ція

intoxikačný *lek.* інтоксіка́чний

intracelulárny *biol.* внутробуно́ковий, внутроклі́точний

intramolekulárny p. intramolekulový

intramolekulov//ý внутромолекуло́вий; ~á *reakcia chem.* внутромолекуло́ва реаќція

intramuskulárne *prísl. lek.* внутросва́лово; *podávať injekciu* ~ внутросва́лово по-давати інеќцію

intramuskulárny *lek.* внутросва́ловий

intranžitívny *gram.* неперехо́дний, інтранзі́твний; ~e *sloveso* неперехо́дне áбо інтранзі́твне часосло́во

intranžitív//um -a s *gram.* неперехо́дне часосло́во

intravenózne *prísl. lek.* внутрожыло́во

intravenózn//y *lek.* внутрожыло́вий; ~a *injekcia* внутрожыло́ва інеќція

intrig//a -y ž *intrífa aj lit.* robiť ~y *proti* niekomu робити інтрі́гы проті́в дако́го, інтрі́говати проті́в дако́го

intrigán -a m *intríga*n

intrigánk//a -y ž *intríra*nka

intrigánsky *intríga*nський

intrigánstv//o -a s *intríra*nство

intrig//ovat' -uje -ujú *nedok.* інтрі́говати, ро-бити інтрі́гы

inrodukc//ia -ie ž **1** вступлі́ня, вступ **2** *hud.* інтроду́кція

introspekč//ia -ie ž *psych.* інтроспеќція, самодоглядáня

introspekčn//ý, introspektívny *psych.* ін-троспекті́вний; ~a *metóda* інтроспекті́вний ме́тод

intuíc//ia -ie ž інту́їція

intuitívny інтуї́твний

inundác//ia -ie ž *odb.* затоплі́ня, заплавлі́ня

inundačn//ý *odb.* затоплю́чий; ~é *územie* затоплю́юча теріто́рія

inund//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* за-топляти/затопи́ти

invalid -a m *invalid*; *vojnový* ~ *войно́вый* *invalid*

invalidit//a -y ž *invalid*но́сть ж; *preradiť* do ~y пере́вести до інва́лідності

invalidn//é -ého s *invalid*дне áбо інва́лідна пен́сія

invalidný *invalid*ный

invalidov//ňa -ne ž *dom* про інва́лідів

invariabilný незміню́чий, інваріа́більний

invariant -u m *odb.* інваріа́нт

invariantný *odb.* інваріа́нтний

inváz//ia -ie ž вторгн́у́тя, інва́зія

inváznn//y *príd. k invázia*: ~e *vojská* вто́ргшы ся áбо інва́зны во́йска

invetív//a -y ž *invetiva*, атаку́юча реч áбо *statia* на дако́го

invenc//ia -ie ž *vy*находли́вість; *fantázia*, *nápad*; *umelecká, hudobná* ~ *художня*, *muzykálna* *vy*находли́вість

invenčný *vy*находли́вий

inventár -a m *inventár* m; *zostaviť al. spísať* ~ *zostá*вити áбо *spísať* *inventár*; *živý, mŕtvy* ~ *жывый, мертвый* *inventár*

inventarizác//ia -ie ž *inventarizácia*

inventariz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* *inventarizováti*

inventárn//y *inventár*ный; ~a *kniha* *inventárna* кни́жка

inventúr//a -y ž **1** *inventúra*, *inventarizácia* **2** *inventúra* (*v obxodi, v skléní*)

inverz//ia -ie ž *odb. v rôzn. význ.* *ob*ерну́тя, *per*верну́тя, *per*емі́ція, *in*вэрзі́я

inverzný *gram. štyl.* *ob*ерну́тий, *in*вэрзны́й; ~ *slovosled lingv.* *in*вэрзны́й áбо *ob*ерну́тий *porядок slov*

inverzor -a m *el. tech.* *in*вэртор

investíc//ia -ie ž *investícia*, *investová*ня

investičn//ý *investičny*й; ~á *výstavba* *investične* *budová*ня; ~ *plán* *investičny* *план*

investor -a m *in*вэ́стор

invest//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* *in*-вестова́ти, *vkla*да́ти/*vlo*жыти (*kapitál*)

involuč//ia -ie ž *odb.* *in*волю́ція

involučný *odb.* *in*волю́чний

iný 1 інший, другий; *nikto al. nik* ~ ніхто другий *ábo* інший; *ktosi* ~ хтось другий *ábo* інший; *nik* ~ *ako...* ніхто інший, як ...; *nič iné ako ...* ніч інше, як...; *niet iného východiska* другого виходу не є, нет другого виходу; *to je iná vec, to je už iné totó* є уж цілком інша річ; *inými slovami* іншими словами **2** *hovor.* ліпший; *to je ~ chlap!* тот є дійсний хлопець; *ten má ~ rozum!* тот має інший розум! • *byť v inom stave hovor.* бути грубів *ábo* самодрогов, бути в іншій ставі; ~ *kraj, ~ zvuk [prís.]* інший край, інший звук

inzerát -u *m* ознаміння (в новинці), інзерат

inzerclia -ie *ž* ознаміння (в новинці)

inzerčnlý: ~á *rubrika* рубрика ознамін (в новинці)

inzerent -a *m* чоловік, даючий ознаміння (в новинці)

inzerlovať -uje -ujú *nedok. dok.* давати/дати ознаміння (в новинці), інзерувати

inzerťnlý інзертний; ~á *časť novín* інзертна часть новинок; ~á *kancelária* інзертна канцеларія

inzulín -u *m* інзулін

inzulínový príđ. k inzulín

inzultlovať -uje -ujú *nedok. dok. koho*

нападати/напасти, уражати/уразити кого

inžinier -a *m* інжирь; *banský* ~ банський інжирь; *chemický* ~ хемічний інжирь; *komerčný* ~ інжирь економії

inžinierka -a -y *ž* інжирька

inžinierskly **1** інжирський; ~ *diplom* інжирський диплом, диплом інжиря **2** інжирський; ~e *staviteľstvo* інжирське будовання

inžinierstvlo -a *s* інжирство

ión -u *m fyz. chem.* іон

ionizácia -ie *ž fyz. chem.* іонізація

ionizačný *chem. fyz.* іонізаційний

ionizlovať -uje -ujú *nedok. dok. fyz. chem.* іонізувати, розкладати/розложити (на іони)

ionoforézla -y *ž lek.* іонофореза

ionosférla -y *ž odb.* іоносфера

iónový *fyz. chem.* іонівий

iónskly іонський, іонічний; ~ *stĺp archit.* іонський стовп; ~a *stupnica hud.* іонська рама

ionť *p.* іон

ionťoforéza *p.* іонофореза

Ír -a *m (mn. č. Íri/Írovia)* Ір —

iracionalistla -u *m filoz.* іраціоналіста, сторонник іраціоналізму

iracionalitla -y *ž filoz.* іраціональність

iracionalizmlus -u *m filoz.* іраціоналізм

iracionálnly *filoz. mat.* іраціональний; ~a *rovnica mat.* іраціональне урівняння; ~e *číslo mat.* іраціональні числа

iradiácia -ie *ž odb.* ірадіація

iránčlnla -y *ž* іранський язык

Íránlec -ca *m* Іранець

Íránlal -y *ž* Іранка

íránsky іранський

írčlnla -y *ž* ірський, ірландський язык

irealitla -y *ž filoz.* іреальність, нереальність

ireálny іреальний, нереальний

írečťnlý тіпичний, чистий, характерний; ~é *slovenské výrazy* тіпично словацькы *ábo* чисто словенськы виражіння

iregulárny ірегулярний, нерегулярний, не по правилам

irelevantný незначний, неважний, не маючий рішучого значіння, ірелевантний

irchla -y *ž* сурово виробена скорпа

irídiový *chem.* ірідіовий

irídlium -ia *s chem.* ірідій

irigácia -ie *ž* іпірація

irigačný іпіраційний

irigátor -a *m* іпіратор

iris -u *m 1 anat.* іріс, очна дугівка **2 bot. іріс**

iritabilitla -y *ž odb.* драждивість, ірітабільність

iritabilný *odb.* драждивий, ірітабільний

iritácia -ie *ž odb.* драждіння, іпірація

iritlovať -uje -ujú *nedok. dok.* драждити, ірітовати

Írkla -y *ž* Ірка

irónla -ie *ž* іронія, зосмішнёвання, висмієвання • ~ *osudu* іронія осуду

ironický іронічний, зосмішнёваний, вы-
сміёваный

ironiz/ovat' -uje -ujú *nedok.* іронізова́ти,
зосмішнёвати, высміёвати

írsky ірський

ischias -u *m* ішіас, запаліня сидячого
не́рву

ísk/lat' -a -ajú *nedok.* гле́дати (в го́лові); ~
v hlavě гле́дати в го́лові

iskerník -a *m bot.* лютик

iskerníkovit/lé -ých *mn. č. bot.* лютиковиты

iskrl/a -y *ž v rôzn. význ.* іскра; *kresat'* ~у
кресати іскры; ~ *vtipu* іскра втіпу; ~
života іскра жыво́та • *dievča ako ~ dívka*
як оге́нь; *z očí mu sršia ~y hnevu* ёго о́чі
горять гнівом, ёму́ з очей іскри́ть гнів;
z malej ~ velký oheň bývá [prisl.] з малой
іскры великий оге́нь быва́ть

iskričk/a -y *ž zdob.* іскорка

iskrl/iť -í -ia *nedok.* 1 іскрити 2 *čím* іскрити,
блиснути; ~ *očami* іскрити о́чами; ~ *vtipom*
блиснути втіпом

iskrl/iť sa -í sa -ia sa *nedok.* іскрити ся,
блискати; ~í sa *mi v očiach* іскри́ть ся *mi*
в о́чах

iskriv/lý 1 іскривый, іскрячий ся; ~é *vino*
іскриве вино́; ~ *sněh* іскрячий ся сніг; ~
směch іскривый сміх 2 *prel.* быстрый,
живый, іскристый; ~ *rozum* живой
розум; ~ *vtip* блестячий втіп, блестяча
остроумность

iskrojem -u *m tech.* іскроімач *m*

iskrový *tech.* іскровый; ~ *výboj* іскровый
выбой

islam -u *m* іслам

Island'an -a *m* Ісландян

Island'ank/a -y *ž* Ісландянка

islandčín/a -y *ž* ісландський язык

islandský ісландський • ~ *vápenec*
min. ісландський вапняк; ~ *lišajník bot.*
ісландський мох

íst' *ide idú nedok.* 1 іти; ~ *pešo* іти пішы; ~
krokom іти кро́ком; ~ *po ceste, lesom* іти
по дорозі, лісом; ~ *na návštěvu* іти на
навщіву; ~ *do divadla* іти до театру; ~ *na*

prechádzku іти на прогу́лку; ~ *po vodu*,
na huby іти по во́ду, на гриби; ~ *na rybu*
іти іма́ти ри́бы; ~ *na obed* іти на обі́д; *išiel*
na pivo він пішо́в на пиво 2 (*dopravným*
prostředkom) іти; іти по́їздом *ábo* цу́том
zastar.; ~ *autom* іти а́втом; ~ *do Tatier*,
do Prahy іти до Та́тер, до Пра́гы 3 (*o*
dopravných prostředkoch) іти, путова́ти;
autobus, vlak ide автобу́с, по́їзд іде́; *loď ide*
plnou parou шыфа іде́ по́вно́в па́ров; *vlak*
ide o piatej по́їзд іде́ *ábo* одхо́дить о пя-
тій го́дині 4 (*o mechanizmoch*) іти, робити;
hodiny idú presne го́дини іду́ть то́чно; *stroj*
ide naprázdno машына іде́ напоро́жнє;
továrne idú фабры́кы ро́бля́ть 5 дава́ти ся,
удава́ти ся, да́рити ся; *učenie mu nejde*
учіня ёму́ не іде́ *ábo* не дава́ть ся *ábo* не
да́рити ся; *všetko mu ide ľahko* вшы́тко ёму́
дава́ть ся *ábo* іде́ лё́гко, він зо вшы́ткым
лё́гко спра́вля́ть ся *ábo* ёму́ вшы́тко лё́гко
удава́ть ся, да́рити ся 6 выходи́ти; ве́сти,
іти; *okno ide do dvora* о́кно выхо́дить до
дво́ра; *cesta ide polom* доро́га іде́ *ábo*
ве́де по́лєм *ábo* че́рез по́ле 7 доходи-
ти; *voda mu ide po členku* во́да дохо́дить
ёму́ по кі́стки; *jeho odvaha išla tak ďaleko*,
že... ёго смі́лость доходи́ла так далёко,
же... 8 *hovor.* припада́ти, іти; *na kilo ide*
desať hrušiek на кі́ло припа́даты *ábo* іде́
де́сять гру́шок 9 *z čoho* течі́, іти і́з чо́го;
zo samovaru išla para і́з самова́ру ішла́
па́ра; *z nosa mu ide krv* ёму́ кров те́че і́з
но́са 10 *za koho, kam* іти, поступи́ти де;
~ *na univerzitu* поступи́ти на уніве́рзіту;
~ *za učiteľa* іти за учи́теля; ~ *za šoféra* іти
за шо́фера; ~ *k vojsku* іти ку во́йску *ábo*
за во́яка 11 *neos.* *o koho, čo* тыкати ся
ко́го, чо́го; *ide o teba* то́то тыка́ть ся те́бе,
іде́ о те́бе, печ іде́ о то́бі; *o čo ide?* о чім
(іде́) печ?; *o koho ide?* о кі́м (іде́) печ?; *ide*
o česť, o život печ іде́ о че́сти, о живо́т;
ide nám o hlavu al. o kožu іде́ о наш
жыво́т 12 *k čomu hovor.* іти, підхо́дить
к чо́му, гармоні́зова́ти з чі́м; *zelené*
nejde k belasému зе́лёне не гармоні́зує

з белáвым • ~ в šlapajach *al.* по stopách
 niekoho іти по коляях áбо стóпах дакóго,
 продóвжовати дачіє діло; ~ (si) svoju
 cestou іти свóєв дорóгов; ~ vyšliapanou
 cestou іти выходженов дорóгов; ~ proti
 prúdu плáвати прóтів пруду; ~ s dobou
 іти з часом; ~ cez mŕtvoly іти чéрез
 помéртых; ~ niekomu v ústrety іти дакóму
 на стрічу; ~ ruka v ruke s niekým іти рука
 в рúці з даким; išiel by do ohňa za niekoho
 ішóв бы і до огня за дакóго; id' mi z očí!
 ідь мі з очéй! nechoď mi na oči! не ука́зуй
 ся мі на очі!, жéбы я тебе вéцей не відів!
 ~ do postele, spať ідь до пóстели, спáти;
 ide to s nim dolu korcom іде з ним долóв
 бéрегом, зле є з ним; majetok išiel dolu
 vodou маeток ішóв долóв водóв áбо на
 мізерію; roky idú róky утікáють áбо ідúть;
 ceny idú hore *hovor.* ціны ідúть горі áбо
 ростúть áбо піднимáють ся; ide mi mráz po
 tele *al.* по chrbte іде мі мóроз по тілі áбо по
 хырбéті; tovar ide na odbyť товáр купýє ся;
 nič mi nejde ніч мі не іде; robota mu ide od
 ruky робóта у нéго іде од руки; ide mu to
 ako v lete на saniach іде ё́му тотó як в літі
 на сáнках; ide do tuhého діло набывати
 серъёзность; to mi nejde do hlavy *hovor.*
 тотó не іде мі до гóловы; to mu nejde od
 srdca *al.* zo srdca тотó ё́му не вихóдить
 зо сéрдця; ~ za niekoho выдáвать ся
 за дакóго; ide zima іде áбо приближує
 ся зимá; ide búrka іде бýря; ide mu na
 štrnásty rok іде ё́му на штирнáдцятий
 рік; ide na mňa spánok мéне клóнить ку
 сну; ide mu do plaču іде ё́му до плáчу;
 ide mu do smiechu іде ё́му до сміху; idú
 mu slinky на niečo *hovor.* течúть ё́му
 слины на даштó; ide mu hlava prasknúť
 іде ё́му гóлова прáскнути; poďme ďalej
 а) бóдеме продóвжовати, пóдьме дáльше;
 б) продóвжуйте, дáльше; poďme k veci
 а) ближе к ділу; б) не одхылі́йме ся од
 тэмы; ale id', ale choď! а) но ходь!, но што
 ты! б) ходь гет!, дай пóкій! choď do rekla
al. do čerta! ходь до пéкла!, ходь до чóрта!

iste i isto 1 *prisl.* і čast. істо; cítiť sa ~ чýти
 ся істо **2** *prisl.* істо, тóчно; viem to ~ я знам
 тотó істо, я тотó дóбрі пóзнам, мі тотó
 выстачіть; pomaly, ale ~ помáлы, áле істо
3 *čast.* істо, без слóва, без рéчі **4** *zastar.*
 напéвно, мóже, очевидно

istin//a -y ž істина, основной капітáл

ist//it' -í -ia *nedok.* твердити, уістити **2**
el. tech. істити, охрaняти **3** *šport.* істити,
 забезпéчовати (алпініста)

istot//a -y ž **1** істóта, довіра; vedecká
 ~ наўчна істóта; ~ rozpania довіра
 познáня **2** увіреность, істóта; mať
 ~ в piečom быти увіреным в дачім;
 s ~ou tvrdiť з увіреностéв твердити; ~
 pohybou увіреность погынáнь; hlasová
 ~ голосóва істóта **3** істóта, забезпéчіння,
 охорóна; pocit ~ чýство охорóны;
 právna ~ práv. правová увіреность,
 увіреность в закóнності **4** увіреность
 в сéбе, самоувіреность; stratiť ~ стра-
 тити увіреность в сéбе; nadobudnúť ~
 надобыти увіреность в сéбе

istotne *prisl.* **1** істóтні, наісто, прав-
 діпóдібнo, очевидно **2** бессумніву, на-
 пéвно, повинні

ist//ý **1** істýй, (о)правдивый; вірный,
 дійсний, достовірний; ~á správa
 достовірна · вістка; to je ~á pravda
 тотó є дійсна правáда; je ~é, že zajtra
 príde істо, же зáвтра він прийде;
 zachrániť niekoho od ~ej smrti захи-
 нити дакóго од оправдивой смéрти **2**
 повинний; вірний, пéвний; ~ zárobok
 пéвний зáробок; ~é postavenie пéвне
 поставіння; ~é víťazstvo вірна перемóга
3 твердий, увірений; ~ krok твердий
 крок; ~á ruka увірена рúка; ~é oko
 вірне óко **4** надійний, беспéчний; ~á
 skryša надійне укриття; cítiť sa ~ чýти
 сéбе беспéчні; nebyť (si) ~ životom не
 чýти ся в беспéчності **5** увірений byť
 si ~ niečím быти увіреным в дачім **6**
 едén, дакотрый, даякий; ~ človek едén
 чоловік; od ~ého času з даякóго часу; do

~ej miery до даякой міры; v ~om zmysle в даякім смислі **7:** ten istý тот самы; tá istá totá сама; to isté totó саме
išpán -a *m zastar.* 1 ішпán (державный урядник в старім Угорьску) 2 еконóm
Ital -a *m 1 hist.* Itán **2 zastar.** Італьянець
iterác//ia -ie *ž mat.* ітерация
iteratívny *lingv.* многократный, ітеративный
iteratív//um -a *s lingv.* многократне часослòво, ітеративне часослòво
iver -a *m тріска* • ~y d'aleko od pňa нефікају [prisl.] тріскы од пняка далёко не літаюць, ябко од яблони далёко не падаць; keď sa drevo rúbe, v oba boky ~ skáče [prisl.] ліс рубаюць – тріскы летяць
ixkrát *čisl. hovor.* мно́го раз, барз ча́сто, ікраз
izb//a -y *ž 1* ізба; detská ~ дїтська (ізба); obývací ~ їдальня, гостівська **2** нòмер (в гомєлі); dvojpostelová ~ двопостілева ізба; máte voľné ~ ? máte во́льны ізбы?
izbov//ý ізбо́вый; ~é rastliny ізбо́вы рослины, квітки
izobar//a -y *ž odb.* ізобара
izobarický *odb.* ізобарічний
izobarový *odb.* ізобаровый
izobat//a -y *ž geogr.* ізобата
izogam//ia -ie *ž biol.* ізогамія
izoglos//a -y *ž lingv.* ізоглòса
izogón//a -y *ž fyz.* ізогòна
izochromatický ізохроматічний
izochronický *odb.* ізохронічний, ізохронный
izochronizml/us -u *m odb.* ізохронізм, рівночасовість, часòва згòда
izolác//ia -ie *ž 1* ізола́ція; ~ chorého ізола́ція хворòго **2 tech. ізолюва́ня, ізола́ція; ~ drótu ізола́ція дрóту; tepelná, zvuková ~ тепловá, звуковá ізола́ція
izolacionist//a -u *m polit.* ізолаціоніста *m*
izolacioniostický *polit.* ізолаціоністичный, ізолаціоністський
izolacionizml/us -u *m polit.* ізолаціонізм
izolačk//a -y *ž slang.* **1 tech.** ізола́чна пàска **2** ізола́чка (про хворòх)**

izolačn//ý ізола́чний, ізолю́чий; ~á páska ізола́чна пàска; ~á vrstva ізола́чна вєрства; ~ materiál ізола́чний матеріál
izolant -u *m tech.* ізола́нт, ізола́чний матеріál, ізола́ція
izolátor -a *m tech.* ізола́тор, ізола́ція; tepelný ~ тепло́вый ізола́тор
izolovan//ý ізолюва́ний, окре́мый; ~á skupina ľudí ізолюва́на гру́па люде́й; ~é slovo окре́ме слòво **2 el. tech.** ізолюва́ний; ~é vedenie ізолюва́не веджіня
izoll/ovat' -uje –uju *nedok. dok. v rôzn. význ.* ізолюва́ти; ~ chorého ізолюва́ти хворòго; ~ kábel, vedenie ізолюва́ти кáбел, веджіня
izoll/ovat' sa -uje sa –uju sa *nedok. dok.* ізолюва́ти ся
izomér -u *m chem.* ізоме́р
izomér//ia -ie *ž chem.* ізоме́рія
izomorff//ia -ie *ž min.* ізомо́рфія
izomorfný min. ізомо́рфный
izoterma -y *ž geogr.* ізоте́рма; letná ~ ізоте́ра; zimná ~ ізохіме́на
izotermický *odb.* ізотермічний
izotop -u *m chem.* ізото́п
izotrop//ia -ie *ž chem. fyz.* ізотро́пія, ізотро́пность
izotropný chem. fyz. ізотро́пный
Izrael -a *m* Ізрає́л
Izraelčan -a *m* Ізрає́лчán
Izraelčank//a -y *ž* Ізрає́лчánка
izraelit//a -u *m* ізраєлі́та, юде́я
izraelitk//a -y *ž* ізраєлі́тка, юде́йка
izraelitský ізраєлі́тський, юде́йський
izraelský ізрає́льський

J

j [jé] neskl. s (hláska a písmeno) йот
ja zám. я; ja s otcom я з вітцём; ja a ty я і ты
jabíčk//o -a *s 1* яблочко **2 anat.** ко́лінне яблочко • о́чне ~ *hovor.* о́чне ябко; ~ па hrtane *hovor.* адамово ябко, кадык
jablčník -a *m* ябко́вый кола́ч
jablčn//ý ябко́вый; з ябками; ~ kompót ябко́вый ко́мпот; ~ koláč ябко́вый кола́ч;

~é víno ябкове вино; • kyselina ~á chem. ябкова кіслота

jablk/o -a š ябко • granátové ~ bot. гранатове ябко, гранат; Adamovo ~ hovor. адамове ябко; ~ sváru ябко звáды; ani ~ by nemalo kam padnúť al. by neprepadlo hovor. ябку не є де упáсти, ябко не мать де упáсти; zahryznúť do kyslého ~a hovor. загрызнути до квасного ябка, взяти ся за неприємне діло; ~ nepadá ďaleko odstromu [prísl.] ябко од яблони недалéко пáдaть

jablkový ябковий

jablo/ň -ne ž яблінь; planá ~ планá áбо ди-ка яблінь

jabloňový яблоневий

jač/lať -í -ia nedok. expr. 1 кричáти, вискати, (голосно) пла́кати, наріка́ти 2 выдава́ти острый неприємный звук (o сі́рéní i m. n.), визгáти; ~í píla пила визгáть

jačmeň -a m v rôzn. význ. ярець; ozimný ~ озимный ярець; spravil sa mi ~ (na oku) hovor. зробив ся мі ярець

jaščmenisk/o -a s ярчане по́ле

jačmenný ярцевий

jaderný p. jadrový

jadrn/ý 1 здоровий, міцний, ядрéний (hovor.) 2 ясний, виразний, то́чний; ~á odpoved' то́чна о́дповідь, ~á reč кúрта реч

jadrl/o -a s 1 ядрó; сéмено; зéрно; orechové ~á оріховы ядрá; jablkové ~á ябковы сéмена; slnečnicové ~á сонечниковы сéмена 2 ядрó, сердцевина; ~ dreva ядрó стрóму; bunkové ~, ~ bunky biol. буньковé ядрó, ядрó клітки; atómové ~, ~ atómu fyz. ядрó а́тому; zemské ~ ядрó зéмлі 3 ядрó, основná часть; ~ obyvatel'stva основná часть жителів, ядрó жителів 4 prep. суть, о́снова; ~ teórie о́снова теорії; ~ nedorozumenia суть непорозуміння; ~ pivruhu суть пропозиції; prist' k ~u веси при-йти к ядрó діла; byť ~om niečoho бути о́сновам дачóго

jadrovitý ма́ючий сердцевину, ма́ючий зéрна áбо семéнка

jadrovník -a m сердцевина (я́бка, гру́шки i m. n.)

jadrov/ý ядрóвый; атомóвый; ~á blana biol. блáна ядрá; ~é zbrane атомóвы збрáні; ~á fyzika атомóва фізіка • ~é mydlo ядрóве мы́дло

jağ/at' sa -á sa -ajú sa nedok. блищáти ся, лéскнути ся, сві́тити ся

jağav/ý блищáчий, лéсклый, сві́тачий, сверка́ючий; ~é hviezdy, oči сверка́ючі зві́зды, о́чі

jağot -u m блеск, лeск, сві́чення

jaguár -a m zool. ягуáр

jahňa -ťa s ягня, ягня́тко, барано́к

jahňací ягнячий

jahňacin/la -y ž мясо ягня́тка áбо баранка́

jahňad/la -y ž bot. ягня́да; ~у brezu ягня́ды берéзы

jahniatko p. jahňa

jahod/la -y ž 1 ягода; 2 ~у mn. č. ягода len j. č.; lesné ~у лісны ягоди; záhradné ~у садо́вы ягоди; zbierať ~у зберáти ягоди 3 крячок ягоди 4 bot. ягода (плод)

jahodník -a m bot. zastar. ягодник, крячок ягодника

jahodnisk/o -a s ягодни́ча (мі́сце)

jahodový 1 ягодóвый; ~ džem ягодóвый джем 2 ружóво-червéный, фáрба дозрі́тої ягоди

jach/lať -á -ajú nedok. expr. гна́ти ся, уга́ня-ти, леті́ти, не́сти ся; auto ~á áвто уга́нять

jacht/la -y ž яхта

jachtár -a m šport. яхтáрь

jachtárstv/o -a s šport. яхтáрьський шпорт

jach/tať -ce -cú nedok. заі́кати ся

jachtavý заі́куючий ся, яхтáвий; ~ človek яхтáвий чоловік

jachting p. jachtárstvo

jachtov/ý яхтóвый; ~é preteky яхтóвы перемáгáня; ~ klub яхтóвый клуб

jaj, jáj, jajaj, jajajáj cit. яй, яй-яй-я́й; ой; ох; ах; jaj, to bolí! ой áбо ах, як болить; jaj, aké nešťastie! ох, якé нещáстя!

jajč/lať -í -ia, **jajk/lať** -á -ajú nedok. expr. ёйча́ти, ёйкати

jak -у *m zool.* як

jakobín -а *m hist.* яacobінець

jakobínsky *hist.* яacobіньський

jakživ *prisl.* як жыю, одрбду, кільки жыю на світі

jal/lec -са *m (ryba)* ялэць *m*

jalov/lec -са *m nár.* ядловэць *m*

jalovic/la -се *ž* ялівка

jalov/iet' -іе -еју *nedok.* яловіти, быти ялэвов

jalovin/la -у *ž 1 hromad.* яловина, молодой рогатый скот **2 ban.** пуста горнина

jalov/ý ялэвый; *~á krava, ovsa* ялэва корэва, вівця • *~é reči* ялэвы *ábo* пусты рэчі; *~é sluby* пусты обіцянкы; *~á pôda pol'nohosp.* неурэдна зэмля; *~á hornina ban.* пуста горнина; *~ prúd el. tech.* реактывный ток

jam/la -у *ž 1* яма; *silážna, hnojová ~* сілажна, гноэва яма; *vapenná ~* яма на гашіня вапна, яма на вапно; *vzdušná ~ let.* въздушна яма; *granátová ~* гранатэва яма **2 hovor.** гроб **3 hovor.** яма, низина, прегылбина; *dedina leží v ~e* село *ábo* валал лежить в низині **4 anat.** впадина; *razuchová ~* пазухэва впадина • *poslať niekoho do levovej ~* послати дакого вэвкови до пасти, послати дакого на істу смерть; *kto druhému ~u kore, sám do nej radne [prisl.]* хто дрэугому яму копле, сам до нэй упаде

jamb -и *m lit.* ямб

jambický *lit.* ямбичный

jamk/la -у *ž zdob.* **1** ямка, ямочка; *~у* на лісах ямки на лицах **2 anat.** ямка; *očníkové ~* очны ямки

janičiar -а *m hist.* янічарь

janičarsky **1** янічарський **2 pren.** по-турченэцький, запреданэцький, зрадничський

jánsk/ly яньський, *~e ohne* яньскы огні; костры, запалючі вночі на Івана Купалы

jantár -а *m* янтэрь *m*

jantárov/ý янтэровый; *~ náhrdelník* янтэровый нашыйник; *~á kyselina chem.*

янтэрова кіслотэ; *~ej farby* янтэровой фэрбы

január -а *m* януэрь *m*

januárový януэровый

japončín/la -у *ž* японьський язык

Japon/lec -са *m* Япо́нець

Japonk/la -у *ž* Япо́нка

japonský японьський

jar -і *ž* ярь; на *~, z ~i* на ярь, з яри

jarabáč -а *m* ряба курка (*kožút i m. n.*)

jarabat/ý **1** рябий; *~é sliepku* рябы куркы

2 expr. пэстрый; *~ ručník* пэстрый рушник

jarabic/la -е *ž* дика курка, куропатка

jarabič/í куропатковый; *~ie vajce* яйце дикой куркы *ábo* куропаткы

jarab/iet' sa -іе са -еју са *nedok.* пестріти; змэрькаты ся пэред очами

jarabin/la -у *ž* ярабина

jarabinov/ý ярабінэвый; *~é lístie* листья ярабины, ярабінэве листья

jarabiť sa p. jarabieť sa

jarabý **1** рябий; *~ kohút* рябий когút **2** пэстрый

jarín/la -у *ž* ярина, ярна култура (*zéren*)

jar/it' sa -і са *nedok. neos.*; *~í sa* приходіть ярь

jark/la -у *ž* ярка (*vívця*)

jarm/lo -а *s 1* ярьмо, хомут **2 pren.** ярьмо, підданство, неслобэда; *~ otroctva* ярьмо рабства

jarmočn/é -э́хо *s* ярмарковэ, дарунок з ярмарку

jarmočník -а *m* ярмарочник, продавэч на ярмарку

jarmočnisk/o -а *s* ярмарковиско, ярмарок

jarmočn/ý **1** ярмарковый; *~ dňi* ярмарковы дні **2 pren.** базэрный, лацный, криклявый; *~é šaty* криклявы шмэты

jarmok -и *m* ярмарок; *dobyťci ~* ярмарок скэта • *je tu ako na ~u hovor.* ту (крик) як на ярмарку *ábo* на базэрі

jarmov/ý: *~á kosť anat.* ярьмова кість

jarník -а *m hovor.* ярник, ярный плац

jarn/ý **1** ярный; *~á rovnomernosť* ярна ровнэденность; *~ kabát* ярный кабат,

ярник **2** ярный; ~á sejba ярна сійбá; ~á pšenica ярна пшениця, ярина
jar/ok -ku *m* **1** ярк **2** потічок **3** *polnohosp.* бороздá
jarovizác/ia -ie *ž* *polnohosp.* яровизáція
jaroviz/lovat' -uje -ujú *nedok. dok. polnohosp.* яровизовáти
jarý міцний, черствий, свіжий, веселый, животарáдостный; ~ člověk живо-тарáдостный чоловік; ~ duch свіжий дух
jas -u *m* яс, ясот, лєск, світло; ~ jas солнечный яс; ~ oči лєск очей
jas/lat' -á -ajú *nedok.* рáдовати ся, тишити ся, надхынáти ся, веселити ся
jasavý **1** рáдостный, тишúчий ся **2** блиску-чий, выжáрующей
jaseň -a *m bot.* ясен *m*
jacky/ľňa -ne *ž* яскіня, пещэра; kvapľová ~ сталамітова і сталактітова пещэра
jackynný яскіневый, пещэрный; ~ medveď яскіневый áбо пещэрный медвідь; ~ člověk яскіневый áбо пещэрный чоловік
jas/le -iel/-lí *ž romn.* **1** яслі *romn.*, жóлоб **2** дітьскы яслі *romn.*
jasľový яселный
jasn/le, jasn/lo *prisl.* **1** ясні, ясно; mesiac ~e sviieť місяць ясні світить; dnes je ~o днес ясно áбо ясна погóда **2** ясно, наглядно, пересвідчиво; ~ dokázat' пересвідчиво доказáти **3** ясно, терézво, розумні; ~e uvážit' терézво обдúмати **4** ясно, зрозуміло, виразні; ~ hovorit' зрозуміло говорити; ~e vidieť ясно відіти; ~e vysvetliť зрозуміло высвітлити **5** чісто, звúчні, дзвінко; ~e znieť дзвінко высловити
jasn/iet' -ie -ejú *nedok. v rôzn. význ.* ясніти, проясняти ся, розвиднэвати ся
jasniť sa *p.* **jasniť'**
jasno¹ -a *s* ясность, порозумэность *ж*
jasno² *p.* **jasne**
jasnobelasý світлосиній
jasnobiely яснобілый
jasnočervený світлочервэный
jasnohnedý світлорúдий
jasnomodrý світлосиній

jasnosivý світлосивий
jasnos/ť -ti *ž* **1** ясность, порозумэность; ~ výkladu ясность высвітління **2** чістотá, дзвóнкость, звúчность *ж*; ~ hlasu чістотá гóлосу **3** Jasnosť *zastar.* Величэнство; Vaša cisárska Jasnosť Báše імперáторське Величенство
jasnovid/lec -sa *m* ясновідець
jasnovidectv/o -a *s* ясновіджіня
jasnovidnos/ť -ti *ž* ясновідность, проник-неность, предвіджіня
hasnovidný ясновідячий, проникнений, предвіджуючий
jasnozelený світлозелэный
jasnozrivý ясновідячий, предвіджуючий
jasnožltý блідожóвтый
jasn/ý **1** ясный, острый; ~é slnko острé солнце; ~é svetlo острé світло; ~ deň ясный день; ~á obloha яснé áбо чісте нéбо; ~ vzduch чістый вóздух **2** ясный, непохýбный, очевидный; определéный; ~é zátery определéны наміріня; ~ cieľ ясный ціль; mať ~ú predstavu мати яснé представління; to je ~é тотó є яснé **3** ясный, порозумлюющей; ~é písmo читáющей пóчерк; ~á reč порозумлююча реч; ~á odpoved' яснá áбо порозумлююча óдповідь **4** ясный, порозумлюющей; ~ um ясный ум; má ~ú hlavu мать світло в гóлові, быти терézвым **5** ясный, світлый, тихый, спокійный; ~ pohľad спокійный пóгляд **6** чістый, дзвінкий, звúчный **7** (o farbe) ясный, світлый • ako blesk *al. hrom* з ~ého neba як гром з ясного нéба; vidieť niečo v ~om svetle відіти даштó в яснім світлі; vrhnúť na niečo ~é svetlo пролляти світло на даштó; mať ~é chvíle быти при пáматі (o хвóрім)
jasot -u *m* рáдость, потішіня, пожыток, надхнэность
jaspis -u *m min.* яспіс
jaspisový яспісовый
jastrab -a *m* ястряб
jastrab/ľi **1** ястрябий; ~ie hniezdo ястрябе гніздó **2** *pren.* óрлій; ~ zrak óрлій зрак

jastr/lit' -í -ia *nedok.* іскрити (очáми)
jastrivý острый, ясновідячий, проникаючий;
 ~ pohľad проникаючий погляд
jaš/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 полошáти ся (о звірятах) 2 *expr.* шаліти ся, блазнити ся, дурачіти ся
jaš/lo -a *m expr.* вітрополох, чудák
jašter -a *m zool.* ящур
jašteric/la -e ž ящурка
jašterič/lí *príd. k jašterica;* ~ chvost хвіст ящурки • ~ie plemeno злы люди, злы жéны
jaternic/la -e ž гýрка (кlobáса із мяса, печінки, крúпы і крóви)
jatk/la -y ž 1 *zastar.* мясной склеп, мясо 2 битúнок (скóта) 3 *pren. expr.* битúнок; viesť al. hnať ľudí на ~у посылáти áбо гнáти людéй на битúнок, до кровáвой битки, на íсту смерть
jatkovilý, jatočnlý забивáючий; ~ dobytok забивáючий скот; ~á váha забивáюча váга
jatrl/lit' -í -ia *nedok.* драждити; ~гану драждити рáну
jatrl/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* (о rane) запáлєвати ся, зберáти ся; гáна са ~í рáна збєрать ся, зазбєрює ся, зачінать зберáти ся
jav -u *m* явлíня; spoločenský ~ общнoстне явлíня; prírodné ~у явлíня природи
javisk/lo -a s 1 сцéна, театрáлна сцéна, теáтер 2 теáтер, арéна; ~ bojov теáтер воєньських діянь • vstúpiť на ~ dejín войти до істóрії
javiskovilý сценічний, театрáльний; ~é dekorácie театрáльны декорáції; ~á inscenácia театрáльне представлíня, театрáлна інсценáція; ~á technika сценічна тэхніка; ~á геč сценічна реч
jav/lit' -í -ia *nedok.* явити, проявляти, одкрывáти; ~ záujem о niečo проявляти інтерес о даштó • nejaví známky života він (онá) не явить прízнаки живóта
jav/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 проявляти ся, одкрывáти ся; ~í sa nedostatok pracovných síl проявлять ся недостáток робóчої силы 2 здавáти ся, ука́зовати ся

javor -a *m bot.* явор
javorč/lie -ia s *hromad.* яворóвы стрóмы, яворóвый порáст, яворина
javorin/la -y ž яворина, яворóвый гай
javorový яворóвый
jazd/la -y ž 1 їзда; ~ на koni їзда на кони; ~ на saniach їзда на сáнках; povinná, voľná ~ šport. повинна, вольна їзда (в перемагáнях при красокорчулєвáні); skúšobná ~ пробуюча їзда 2 voj. кавалері́я, ко́ньска їзда
jazd/lec¹ -са *m* 1 їздець 2 кавалері́ста, гýсар (їздець на кони) 3 šach. кінь м; ťah ~com тяг конём
jazd/lec² -са *m tech.* посувáтко; ~ на vahadle presných váh посувáтко на вага́длі то́чных ваг
jazdeck/lý 1 біжецький, їздецький; ~ kôň біжецький áбо їздецький кінь; ~ úbor їздецьке облечі́ня 2 voj. гусáрьський, кавалері́йський, ко́нный; ~ oddiel гусáрьський áбо кавалері́йський о́дділ; ~á hliadka ко́нна патро́ля
jazdectv/lo -a s 1 гусáрство 2 *hrom.* кавалері́я, гусáрство
jazdiar/leň -ne ž манéж
jazd/lit' -í -ia *nedok.* ходити; ~ на bycikli ходити, їти на біці́лі; ~ на lyžiach ходити на лі́жах
jazdky/lňa -ne ž їздкі́ня
jazdn/lý їздóвый; ~ kôň їздóвый кінь; ~á polícia кіньска áбо їздóва полі́ція
jazernatý о́зерный, богáтый о́зерами; ~ kraj о́зерный край
jazern/lý о́зерный; ~á hladina о́зерне дно, дно о́зера
jazer/lo -a s о́зеро
jazmín -u *m bot.* язмін
jazmínový язмінóвый; ~ ker язмінóвый кряк
jazv/la -y ž язва
jazvec -a *m zool.* борсýк
jazvečí борсýчий
jazvečík -a *m* дáкслик, язвечі́к (сóрта полєвницького пса)

jazvovitý язвовитый, покритый язвами
jazyč/lek -ka *m* 1 *anat., bot.* язычок 2 *tech.* язычок, стрілка; ~ v zámke язычок в замку; ~ na váhe стрілка на вагі • **má podrezaný** ~ у нього або мать підрізаний язык; **má maškrtný** ~ у нього (у ній) гамба негліпа

jazyč/lit' -í -ia *nedok. expr.* ляпотати, рапотати, трепати (языком), чесати языком, кецати, тарати

jazyčnatý *pejor.* языка(с)тый, укецанный

jazyčnic/la -e *ž* плеткарка, оговарячка, очорнівачка

jazyčný¹ *p.* **jazyčnatý**

jazyčný² *lingv.* язычный

jazyk¹ -a *m* 1 *v rôzn. význ.* язык; **vyplaziť** ~ высунути язык; ~y plameňa языки 2 язычок (*мопánky*) • **má** ~ (*ostrý*) ako бритва мать (острый) язык як бритва, він острый (она остра) на язык як бритва; **má veľký** *al. dlhý* ~ мать довгий язык, у нього (у ній) довгий язык; ~ *mu (jej) visí od únavy* у нього (у ній) язык вісить на плечях; **dávať si pozor** на ~ мусить мерьковати на язык, бути обережним на язык, говорити обережно; **dať si pozor** на ~ притримувати язык, мерьковати на язык; **držať** ~ *za zuby* тримати язык за зубами; ~ *sa mu potkol* він прерік ся; *tórglo ěró* за язык; **má dobre podrezaný** ~ мать (у нього, у ній) добрі підрізаний язык; **mlieť** ~от молоти або трепати языком; **rozviazal sa mu** ~ розв'язав ся йому язык; **dieťaťu sa rozvážuje** ~ дітина зачинать говорити; **šliape si po** ~у *al. na* ~ *govor. expr.* а) він (она) шепелявить б) він (она) протірічить собі; ~ *ho svrbí* язык свербить його; ~ *sa mu zasekol* йому язык засікнув ся, йому язык прилипнув к гортани; **mám to** на ~у мам то на языку або вертять ся ми по языку; **má hned odpoveď** на ~у він (она) за словом до кішені не лізе; **mala ešte čosi** на ~у она мала іщі щось на языку; она хотіла іщі щось повісти; **iba** на ~у лем на языку; **má dušu** на ~у він (она) при

смерти; *čo na srdci, to na* ~у [*prisl.*] што на серці, то і на языку

jazyk² -a *m* язык (як *срédство дорозумлєваня*); *slovanské* ~у славянськы языкы; *spisovný* ~ літературный язык; *úradný* ~ урядный або офіціальний язык

jazykoved/la -y *ž* языкознáвство, лінгвістика
jazykoved/lec -sa *m* языкознáвец, лінгвіста

jazykovedný языкознáвчий, лінгвістичный

jazykov/lý¹ языковый; ~á *pašteta* языкова

паштєка; ~é *svalstvo* *anat.* языковы свáлы

jazykov/lý² языковый; ~é *zákonu* законы языка; ~é *normy* нóрмы языка; ~é *vedomie* языкове чутє

jazyk/la -y *ž* *anat.* підязычна кість

je 3. *os. j. č. přít. času slovesa býť* є, єсть

jed -u *m* 1 яд; **hadí** ~ гáдій яд 2 *pren. hovor.* злость ж яд; **mať** ~ на niekoho máти злость на дакого; злостити ся на дакого; **robiť** на ~ робити на злость; **sršať** ~ом шыршати злостєв або гнівом; **vyliat' si** ~ на niekom выпляти собі злость на даким; **nazlostiti sa** на дакого • **môžem vziať** ~ на to гóлову дам на тотó

jedác/i обідний, столуючий; ~ *stôl* обідний стіл; ~е *páčenie* столовый сєрвіс; ~а *lyžica* столова лóжка

jedák -a *m* *hovor.* їдák, slabý ~ слабый їдák

jedál/leň -ne *ž* 1 їдáлня; *závodná* ~ заводська їдáлня 2 *hovor. (nábytok)* їдáлня

jedálny: ~ *listok* їдáлный листок, меню; ~ *vozeň* їдáлный вагóн

jedáv/at' -a -ajú *opak. k jest'* поїдати, чáсто їсти **jed/en čísl.** 1 єдєн; ~на *kniha* єдна книга; **krivý** на ~ну *pohu* хрóмый на єдну нóгу; **už je** ~на *уж* єдна рóдина 2 єдєн; *stolička z* ~ného *kusa dreva* столиць із єдного кускá дєрева 3 єдєн (і тот же), тот же сáмый; **pracujú v** ~ном *podniku* они рóблять в єдній фірмі; **sú v** ~ných *rokoch* они в єдних рóках 4 *v spojení* ~ druhého, ~ druhému *atď.* єдєн дрýгого, єдєн дрýгому *i m. ѓ.*; **pomáhali si** ~ druhému они помагáли

едѣн дръгому; ~ за druhým, ~на за druhou едѣн за дръгим, еднá за дръгов **5** едѣн, тот; ani ~, ani druhý áни едѣн (тот), áни дръгий; ~ní prišli, druhí odišli едны пришли, дръгы одыди **6** едѣн, якыйсь; ~ného rána, ~no ráno еднóго рáна, еднó рáно; hovorila to ~na žena тотó говорила еднá женá; žil raz ~ kráľ (*v rozprávkach*) жыв раз едѣн краль **7** *hovor.* едѣн, лем; telo ~ rana тіло лем еднá рáна • všetci do ~ného вшиткы до еднóго, вшиткы як едѣн (чоловiк); ~nou ranou zabiť dve muchy едным удáром зáбити двi мýхы; postaviť všetko na ~nu kartu поставити вшитко на еднý кáрту; byť ~nou pohou v hrobe стояти еднóв ногóв в грóбі; počúvať ~ným uchom *al.* на ~no ucho слýхати едным ýхом áбо на еднó ýхо; vypiť na ~ dúšok *al.* ~ným dúškom выпити нáраз áбо едным дýшком; v ~nom kuse, ~ným ľahom едным мáхом; byť ~nej mysle máti еднáкы пóгляды; sú ~na duša они жыють душá в душý, они еднá душá; byť s niekým ~na ruka *hovor.* быти з дакым зæднó; hádzať všetko do ~ného vreca шмаряти вшитко до еднóго мiха; dúchať s niekým do ~ného vreca дýти з дакым до еднóго мiха; мне je to ~no mi є еднo áбо вшитко еднo; všetko no, všetko krám *al.* čert *hovor.* едѣн чорт; robiť všetko na ~no kopyto робити вшитко на еднó копыто

jedenadvadsať 1 *čisl.* двáдцять едѣн **2** *nesk. kart.* óчко, óко

jedenásť *čisl.* еденáдцять

jedenástki//a -y ž **1** еденáстка (*цiфра*) **2** *hovor.* чiсло 11; dostanete sa tam ~ou там достáнете ся еденáстков áбо чiслом еденáдцять (*автобýсом, тролейбýсом, електричков*) **3** *šport.:* futbalová ~ фотбалóва еденáстка **4** *šport. slang.* еденáдцятьметрóвый трéстный коп

jedenásťročný еденáдцятьрóчный

jedenásty *čisl.* еденáдцятый

jeden//ie -ia s **1** iджiня, iдлó (*дiяня*); pustiť sa do ~la пустити ся до iдлá, зачати iсти **2** iджiня, iдлó, стрáва

jedenkrát *čisl.* едѣн раз

jediačky *prisl. hovor.* при iджiні, iдячки

jedináč//ik -íka единáчiк, едина дiтина

jedináčk//a -y ž единáчка, едина донькá, едине дiвча

jedinák -a *m* единáк, единый сын

jedine *prisl.* тiлько, лем

jedin//ec -са *m* единець, iндiвiдуум

jedinečn//ý **1** зрiдка, рiдкостный, необычáйный, што не мать пáру, незвычáйный; ~ zjav необычáйне зьявлiня; ~ prípad рiдкостный слýчай **2** *hovor.* единiчий, прекрáсный, iсключáючий, (барз) дóбрый; to je ~ pracovník він прекрáсный працóвник; ~é nadanie iсключáючий тáлент **3** чiстый; ~ pojem чiстé понятя

jedin//ý единый; jeden ~ едѣн-единый; ~ syn единый сын; ~á možnosť едина мóжність; on ~ o tom nevedel лем він (едѣн) не знав о тiм

jediv//o -a *s hovor.* iдлó, iджiня, стрáва

jedl//a -le s смéрек; высóкий, дричный хлоп

• šuhaj *al.* chlap ako ~ хлоп (стрóйный) як дуб

jedlič//ie -ia s *hromad.* **1** iглицá **2** смéрековé iглицá

jedličk//a -y ž *zdrob.* **1** молодá ялiчка **2** *hovor.* рождéственьскá áбо новорóчна ялiчка; рождéственьскый áбо новорóчный стрóмик

jedličný p. jedľový

jedlin//a -y ž *hromad.* смéрековýй лiс

jedl//o -a s **1** iдлó, стрáва; teplé, studené ~á теплá, студéна стрáва; mäsité, múčne ~á мясны, мучны iдлá **2** (*jedenie*) iдлó; brať liek pred ~om брáти лiк пéред iдлóм

jedľov//ý смéрековýй; ~á hora смéрековýй лiс; ~á smola смéрековá смолá

jedl//ý iдпый; ~é huby iдлы грибы; ~ olej ростлиный оли́й áбо iдлый оли́й; ~á soľ iдлá сiль

jednačk//a -y ž *hovor.* iднáчка, торговáчка (*при купiні, продавáні*)

jednak': ~... ~... *spoj.* часткóво..., часткóво...; з чáсти...; по-пéрше..., по-дрýге...; з еднóго бóку..., з дрýгого бóку...

jednak² *čast.* еднак; все же

jednako 1 *prisl.* една́ко, рівна́ко; rozdeliť ~ розділити една́ко, на рівна́кы ча́сти **2 p.**

jednak²

jednaký една́кий; рівний, аку́рат такий (же)

jednan//ie -ia s їдн́ання, торгова́ння (*npu* купі́ні, продава́ні); zaplatiť bez ~ia запла-тити без торгова́ння

jedn//ať -á -ajú *nedok.* čo їдн́ати ся, торгова́ти ся *із-за чо́го*

jedn//ať sa -á sa -ajú sa *nedok. s kým o čo* торгова́ти ся з ќым о ш́то, *із-за чо́го*

jednička správ. jednotka

jednoaktovk//a -у едноа́ктна песа

jednoaktový едноа́ктовый

jednobožstv//o -a s еднобо́жество, моно-теїзм

jednobunečný *biol.* е́дноклі́тковый, е́дно-бунько́вый; ~é organizmy е́дноклі́тковы́ або е́днобунько́вы орґані́зми

jednobunkový p. jednobunečný

jednocifern//ý едноці́ферный; ~é číslo едноці́ферне чи́сло

jednočlen -a *m mat.* е́дночле́н

jednočlenn//ý е́дночле́нний; ~á veta *gram.* е́дночле́нне речі́ня

jednodejstvový p. jednoaktový

jednodenný е́дноде́нний

jednodetný е́дноді́тний, ма́ючий е́дну ді-тину

jednodieln//y е́дноча́стковий, скла́даючий ся з е́дно́й ча́сти; ~ film фі́лм з е́дно́й ча́сти або с́ерії; ~a kniha е́дното́мник; ~e šaty шма́ты (*жёнськы*); ~a skriňa е́днодверёва скриня

jednodňový p. jednodenný

jednodom//ý *bot.* е́дното́мний; ~é rastliny е́дното́мны росли́ны

jednoducho 1 *prisl. v rôzn. význ.* пр́осто; vyjadrovať sa ~ пр́осто выража́ти сво́ї мы́сли або дум́кы; obliekať sa ~ пр́осто облі́кати ся **2 čast.** пр́осто, ца́лком; to je ~ nemožné то́то пр́осто не мо́же быти, ста́ти ся

jednoduch//ý 1 *v rôzn. význ.* пр́остый; ~á úloha пр́оста за́дача; ~ člověk пр́остый чоло́вік; ~é šaty пр́осты шма́ты **2** пр́остый, обыча́йный; ~é dvere обыча́йны дв́єрі; ~á šírka обыча́йна шы́рка; ~á frekvencia е́дносме́нна роб́ота, роб́ота на е́дну сме́ну; ~á veta *gram.* пр́осте речі́ня; ~ zlomok *mat.* пр́оста дро́б; ~é účtovníctvo *účt.* пр́осте учто́вання

jednofarebný е́днофа́ре́бный

jednofázový *el. tech.* е́днофа́зовый

jednohlas -u *m hud.* е́дногolóс(н)ый спі́в, спі́в о е́де́н го́лос

jednohlasn//ý 1 е́дногolóсный, е́дино-ду́шный; ~é uznesenie е́диногolóсне рі́шіння **2** *hud.* е́диногolóс(н)ый; ~á pieseň е́диногolóсна спі́ванка

jednohlasový *hud.* е́дногolóс(н)ый

jednohlavňov//ý е́дногла́внёвый; ~á ruška е́дногла́внёва пýшка

jednohodinovk//a -у *ž hovor.* е́дно-годи́новка; ле́кція, розрахо́вана на е́дну го́дину

jednohodinový е́дногоди́новый; продо́в-жую́чий ся е́дну го́дину

jednohrb//ý е́дногóрбый; ľava ~á *zool.* е́дногóрбый верблуд

jednoizbový е́дноі́збо́вый

jednojazyčn//ý е́дноязы́чный; ~ text е́дноязы́чный текст, текст на е́днім язы́ку; ~ slovník е́дноязы́чный словник; ~é obyvateľstvo е́дноязы́чне жы́тельство; жы́тели, гово́рячі е́дным язы́ком

jednoklíčn//y е́дноклі́чний; ~e rastliny *bot.* е́дноклі́чны росли́ны

jednokoľajk//a -у *ž hovor.* е́дноколя́йка

jednokoľajnos//ť *ti ž* е́дноколя́йность, е́дното́кість, о́граниче́ность

jednokoľajový, jednokoľajn//ý е́дно-коля́йный; ~á trať е́дноколя́йна до́рога

jednokomorov//ý 1 *tech.* е́днокомо́ровый; ~é vzdúvadlo е́днокомо́рове взду́вadlo **2** *polit.* е́днопа́латный; ~á parlamentná sústava е́днопа́латна парламе́нтна сі́стема

jednokopytník -a *m* *zool.* еднокопытник, еднокопытне звіря

jednokridlový еднокрыло́вый; ~é dveře еднокрыло́вы двéрі; ~á skříň еднокрыло́ва скрина

jednolemešový: ~ pluh *poľnosp.* еднолемешо́вый, еднорадло́вый плуг

jednoliaty едноро́дый, ровноро́дый, цілок, уцелёный, монолітний, гомогéнный (*kniž.*); ~ celok еднó цілé; ~ kolektiv монолітний, уцелёный колектив

jednolôžkovlý: ~á izba еднopoстiлéва iзба, еднoмістний нoмeр (iзби)

jednomesačný (едно)місячний; ~é dieťa (едно)місячна дітина

jednomiestný еднoмістний • ~e číslo *mat.* еднoмістне чiсло

jednomocný *chem.* еднoвалéнтний

jednomotorový еднoмoтopóвый; ~é lietadlo еднoмoтopóвый epoплáн

jednomyselný еднoмысéлний, еднoгoлóсний; ~á dohoda еднoгoлóснe coглáшiнa

jednonohý еднoнóгий

jednooký еднoо́кий

jednoplošník -a *m* мoнoплáн; dol-pokřídly, hornokřídly ~ низькoкpылий, висoкoкpылий мoнoплáн

jednoplošný: ~ lietadlo низькoкpылий, висoкoкpылий мoнoплáн

jednopodlažný stav. призéмний (дiм)

jednoplavlný: ~ kvety еднoпóлы квiтки

jednopolný: ~á sústava *poľnosp.* еднoпóльнa cиcтéмa

jednopolový *el. tech.* еднoпoлюсóвый

jednopošchodový еднoштoкóвый

jednopošteľový *p.* **jednolôžkový**

jednoradličný *p.* **jednolemešový**

jednoradový 1 еднopядóвый 2 *odb.* еднopядóвый; ~ oblek еднopядóвый áн-цyг, кoстюм

jednoramenný *odb.* еднoплéчий; ~á páka *fyz.* еднoплéчa пáкa

jednoranový еднopанóвый (o oгнe-стpи́лний збpáні)

jednorazový еднopазóвый; разóвый; ~á podpora еднopазóвa пóмiч; ~á priepustka еднopазóвe пpoпущiнa • ~é slovesá еднoкpáтнi чacocлóвa

jednorečový *p.* **jednojazyčný**

jednorochiak -a *m* *poľov.* еднopóчак, еднopóчкa

jednoročný еднopóчний, рóчний; ~é dieťa еднopóчнa дiтинa; ~á lehota (едно)рóчнa лeгóтa; ~ kurz (едно)рóчний кypз; ~é rastliny (едно)рóчнi poстлины

jednoruký еднopýкий

jednosedadlový *šport.* еднoмістний, еднociдaдлóвый; ~čln еднoмістнa лóдькa

jednoslabičný 1 *gram.* еднocлóжний; ~é slovo еднocлóжнe слóвo 2 *pren.* корóткий áбо кýртый, лaкoнiчний, еднocлóжний; ~á odpoveď еднocлóжнa áбо лaкoнiчнa óдпoвiдь

jednoslovný 1 еднocлóвний 2 *pren.* корóткий áбо кýртый, лaкoнiчний

jednosmerný еднocтopóнний, еднoбóчний (o пoгынáні); ~á ulica еднocтopóннa ýлиця, ýлиця в eднiм нáпpямi; ~á preťávka еднocтopóннe пoгынáнa, тpaнcпopтoвáнa • ~ prúd *el. tech.* еднoнáпpáвлeний тoк

jednospadový еднocпaдóвый; ~á strecha еднocпaдóвa стрiхa

jednostaj *prisl.* нeпpeстáйний, нeпeрeстaвáючий, вce; ~ prší дoжд нeпpeстáйний, вce

пáдaть áбо дoжд пáдaть нeпeрeстaвáючий

jednostajne *p.* **jednostaj**

jednostajný нeпpeстáнный, нeпeрeстaвáючий, нeпepepывáючий, пepмa-нéнтний

jednotažník -a *m* еднoмaчтóвa лóдькa

jednotažňový еднoмaчтóвый

jednostranný *v rôzn. význ.* еднocтopóнний, еднoбóчний; ~ zápal plúc еднocтopóннe зaпáлiнa плюц; ~é vzdelanie еднocтopóннé yчéный; ~ názor еднoбóчний пóгляд

jednostrunový *hud.* еднocтpунóвый

jednot/a -y *ž* 1 еднoсть, нepoздiльнoсть, цiльнoсть; *dialektická* ~ дiалeктiчнa eд-

ность **2** єдність ж, єдинія с, зомкнутость ж; ~ pázogov єдність поглядів; v ~е je síla в єдності є сила **áбо** в зомкнутості є сила **3** обєдінія, общность, товаришство; союз

jednot//iť -і -іа *nedok. pol'nohosp.* проріджувати; ~ kukuricu проріджувати тендерію; зєднóчувати, уєднóчувати

jednotk//a -у **ž 1** (*číslo*) єднічка, єдинка **2** (*na meranie niečoho*) єдиніця, міра; váhová ~ міра довжки, ваги; ~у miery a váhy єдиніці міри і ваги; menová *al.* peňažná ~ піняжна єдиніця **3** часть ж; vojenská ~ войскова часть **4 škol.** єдинка (*odmimka в школі*), одлічно **5 tech. slang.** пєрша скóрость • pracovná ~ робóчий дєнь; bytová ~ окрємый квáртель

jednotkár -а *m škol. slang.* єднічкáрь, одлічник

jednotliv//ec -са *m* єднотливець, індівідуум, особа

jednotlivost//ť -ті **ž** частóность, детáйл, подрóбность; zachádzať do ~ті заходити до подрóбностей

jednotliv//ý окрємый; ~é predmety окрємы предмєты; ~é prípady окрємы слýчaї

jednotnl//ý **1** єдиный; обєдінєний; ~ celok єдине цілє; ~é roľnícke družstvo єдине сільськогосподáрьске здружіня **2** єдиный, єднáкий, общій (*про вшитых*); ~ systém єдина **áбо** обща сístема; ~é сєпу єднáкы ціны **3** єднáкий, єдиный, общій, єдєн і тот сáмый; ~é pázory єднáкы погляды; ~é hľadisko єднáка тóчка зрїня, єднáкий апспєкт • ~é číslo *gram.* єднóтне чїсло

jednotriedk//a -у **ž** *hovor.* єднокласна школа; основна сєльска шкóла (*з єдним учітелєм*)

jednotriednl//y: ~á škola *p.* **jednotriedka**

jednotvárn//y все єднáкий, єднофóрмный, нýдний, монотóнный; ~ kraj все єднáкий пейзаж; ~ život в єднофóрмный живот

jednovalcový *tech.* єдновалцóвый, з єдным вáлцом; ~ motor єдновалцóвый мóтор

jednovrstvový єдноверствóвый

jednoznačný єднознáчный; ясный, опрєдєлений; недвосмысєлный

jednozvratl//ý: ~á páka *tech.* єдноплєчóва пáка

jednoženstvo//o -а s єдножєнство, моногáмiя

jedoš -а *m expr.* злóстник, нагнївáнець

jed//ovať -ує -уї *nedok. expr.* злостити, гнївати

jed//ovať sa -ує sa -уї sa *nedok. expr.* злостити ся, гнївати ся, дурити ся

jedovat//ý **1** отравный, ядовитый; ~é plyny отравны, ядовиты гáзы; ~é huby отравны, ядовиты грибы; ~ had ядовитый гад **2 pren.** ядовитый, єхідный; ~ úsmev ядовитый ýсмєв, гадій усмєв; ~á poznámka щіплява **áбо** підпіхуюча познáчка • má ~ jazyk у нєго (у нєй) **áбо** він (онá) мать злий **áбо** щіплявый язык

jedov//ý *zool.* ядонóсный, виділюючий яд; ~é zuby ядонóсны зýбы; ~á žlaza ядонóсна желєза

jej **2** *p. j. č. zám.* онá, нєй **2** *3. p. j. č. zám.* онá, єй

jej **2** *zám. privlastňovacie* **3. os. j. č. єй;** jej dom єй дїм

jej **3, Jěj** *cit.* ох, ах, ой, яй

jelen -а *m* єлїнь м • vyskočil ako (splašený) ~ выскочів як сплoшáный; som z toho ~ *hovor.* я з тóго єлїнь, не мóжу в тїм розобрáти ся; я цáлком запýтав ся

jelenča -ťa s **jeleniatk//o** -а s єлїнча, єлїнятко

jelenic//a ¹ -є **ž** єлїніця, саміця єлїня

jelenic//a ² -є **ž** єлїня скóра

jelen//lice -іс **ž** *pomn.* рукавіці з єлїнєй скóры

jelenin//a -у **ž** єлїнина

jelš//a -є **ž** *bot.* вільхá

jelšin//a -у **ž** вільховина

jemne *prisl.* **1** мїлко; ~ zomletá káva мїлко змолóта кáва **2** злєгка, нїжно, мягко; ~ sa dotknúť злєгка дотýпити ся

jemnl//iet -іє -єї *nedok.* ємніти, змьгчáти ся, ставáти ся мягким

jemnocit -u *m* чутливість, чуйність, мягкость

jemnocitný чутливый, чуйный, мягкий

jemnovlnný odb. тонковолновый (о вѣвцях)

jemnozem -e *ž polnohosp.* мілкозем

jemnozrnný v rôzn. význ. мілкозернистый;

~ pieskovec мілкозернистый пісковець; ~ film *fol.* мілкозернистый фільм

jemnozuby tech. дрібнозубчатый, дрібнозубый

jemný/ý 1 емный, мілкий, дрібный; ~ piesok, dážd' дрібный пісок, дождь 2

слабый, легкий, дрібный, ніжний; ~ vetrik слабый вітерок; ~ hlások ніжний

голосок; ~ dotyk ніжне доткнүтя; ~é vrásky дрібны морщинки 3 (na hmat) ніжний,

мягкий; тонкий; ~é ruku ніжны руки;

~é vlasy мягке волоса; ~á látka мягкий

матеріал 4 (высоко)якостный, емный; ~ porcelán якостный порцелан;

~é cigarety цігаретли з емнов аромов; ~á voňavka емный парфін;

~é vína якостны вина 5

ніжний, приємний; ~é farby приємны фарбы;

~á vôňa ніжна або приємна

арома 6 чутливый, чуйный (о органах чүвства), тонкий; ~ sluch тонкий слух

7 чутливый, делікатный, надобый; ~ člověk чутливый чоловік;

~é spôsoby делікатны способы • ~á mechanika *tech.*

емна механіка

jemný/ý: ~é sklo єньске скло

jersey [džerzej] -a *m odb.* джерзє *neskl. s.*

джерзі *neskl. s*

jesel/ň -ne *ž* о́сінь ж; на ~ в о́сини; *neskorá*

~ пізня, нескора о́сінь; ~ *života pren.* о́сінь

живота

jesenný/ý о́сінній; ~ chlad о́сінній холод,

о́сіння зима; ~á orba о́сіннє о́раня

jeseter -a *m* єсетер

jesetří єсетеровый

jeseterin/la -y *ž* єсетерина

jesienk/la -y *ž bot.* (*Colchicum autumnale* L.)

о́сінька, дика цибуля

jest 3. os. j. *č. přít. času slovesa* byt' *zastar.*

єсть

jest' je *jedia nedok.* 1 їсти; ~ s chuťou їсти зо

смаком або апетітом; *jedol by som* я бы їв,

хоче ся мі їсти; *nech sa páči, jedzte!* прошу,

їдьте 2 *hovor.* стравова́ти ся; ~ v závodnej

jedálni стравова́ти ся в фабричній їдальні

• ~ veľkou lyžicou *hovor.* гостити ся; je ako

za dvoch він їсть як за двох; ~ niečí chlieb

їсти дачій хліб; ~ cudzí chlieb їсти чужій

хліб; *keď spí, ani ~ nepýta* коли спить, ани

їсти не про́сить; добрый, коли спить; *reči*

sa *vravia* а хліб *sa* je [*prisl.*] ре́чі говорять

ся, а хліб ся їсть; *čo si kto navaril, to bude ~*

[*prisl.*] хто собі што наварив, то буде їсти;

či chlieb ješ, toho pieseň spievaj [*prisl.*] чий

хліб їж, того співанку співа́й

jestv/lovať -uje -ujú *nedok.* екзистова́ти,

єствовати

jezuit/la -u *m* єзуїта

jezuitský єзуїтський

jež -a *m* їж • *má vlasy*, ako ~ *má* волоса,

як їж; *držať sa niekoho ako pes* ~а тримати

ся дакого, як пес їжа

ježat/ly 1 колючий, піхлячий 2 наїжений,

зіжений, рострепаний; ~á hlava зіжена

голова

ježli/í *příd. k jež;* ~ie *mláďa* їжко

ježibab/la -y *ž* єжібаба, баба-яґа

Ježiš -a *ž* Ісус

Ježišk/lo -a *m* *zdrob. k Ježiš* Ісус • на ~а

hovor. на рожество́; *dostať bohatého* ~а

достати багатого Ісуса або достати

багаты рожество́вєньскы дару́нки

ježišmaria, ježišmaria *cit.* го́споди, бо́же мій

jež/lit' -í -ia *nedok.* їжити, ставати дупком

(о волосах)

jež/lit' sa -í sa -ia *sa nedok.* 1 (о vlasoch,

srsti) їжити ся; 2 *expr.* гнівати ся, злости-

ти ся

ježk/lo -a *m* їжко • *vlasy ostrihané* на ~а

волоса острижені на їжка

ježovk/la -y *ž* *zool.* мо́рьський їж

ježový їжовый

ježur/la -y *ž* *zool.* (*Echidna aculeata*) ехідна

jiu-jitsu [džiudžicu] *neskl. s šport.* джіу-

джітсу *neskl. s*

jockey [džokej] -a *m* *šport.* джокей
jód -u *chem.* їд
jodizm//us -u *m* *lek.* їдїзм, отравлїня їдом
jódny *chem.* їдний
jodoform -u *m* *chem.* їдофóрм
jod//ovať -uje -ujú *nedok.* їдовати, мазати їдом
jodov//ý *chem.* їдóвый; їдний; ~ preparát їдóвый препарат; ~á tinktúra їдова тінктýра
jogurt -u *m* їгyрт
joj, jój *cit.* 1 (*vyjadruje prekvapenie, obdiv*) ах, ой; ~, ako je tu pekne! ах, як ту шýмні! 2 (*vyjadruje smutok*) ох, ах; ~, už ho neuvidím ах, я ёго уж не увїджу 3 (*vyjadruje mrzosť, bolesť*) ай, ой, ох; ~, aký si ty hlupák! ох, який ти глýпий!; ~, bolí! ой, (як) болить!
jol//a -y *ž* *šport.* ёла
jonatánk//a -y *ž* ёнатанка (*сóрта зимýшніх яблoк*)
jot//a -y *ž* ёта
joul//e [džaul] -u *m* *fyz.* джóул *m*
juhilant -a *m* юбилáнт
juhilantk//a -y *ž* юбилáнтка
juhilejný юбилейный
juhile//um -a *s* юбилей *m*
juhil//ovať -uje -ujú *nedok.* юбіловати, святити áбо одмічати юбилей
Judáš -a *m* 1 *bibl.* Юда 2 *pren.* (*zradca*) юда, запродáнець, зрадник
judášsk//y: ~ groš, ~e groše тридцять стрібérных; ~bozk юдашский поцілýнок, поцілýнок Юды
judejský юдейский
jud//o [džu-] -a *s* *šport.* джýдо
juh -u *m* юг
juhoeurópsky южноевропский
Juhoslovan -a *m* Югослáв
Juhoslovank//a -y *ž* Югослáвка
juhoslovanský югослáвский
juhoslovansk//ý ² *lingv. etn.* южно-славянский; ~é jazyky, národy южно-славянськы языки, нарóды
juhoslovenský южнословáцкий і южно-словенський

juhovýchod -u *m* юго-вóсток і юго-выход
juhovýchodne *prísl.* юго-востóчні і юго-выходні; на юго-вóсток і на юго-выход, к юго-вóстоку, к юго-выходу
juhovýchodný юго-востóчный і юго-выходный
juhozápad -u *m* юго-зáпад
juhozápadne *prísl.* юго-зáпадні, на юго-зáпад, к юго-зáпаду
juhozápadný юго-зáпадный
juch *cit.* ах, ух
jucht//a -y *ž* юхта (*мягká непромока́ва ско́ра на о́був*)
juchtov//ý юхтóвый; ~é čizmy юхтóвы чіжмы
juj, júj, jujujuj *cit.* 1 (*vyjadruje radosť*) ах, ух, ex 2 (*vyjadruje bolesť*) а, яй, ой, ох; juj, to bolí! ой, то болить!
júl -a *m* юл і июл *m*
juliánsky: ~ kalendár юліяньський календáрь
júlový юлóвый і июлóвый
jún -a *m* юн і июн *m*
junáck//y 1 юна́цкий, молодéцкий, богатырьский; ~e činu юна́цкы діяня; ~á postava богатырьска фігýра 2 *zastar.* скáвтьський
junák -a *m* 1 юна́к, молодой чоловік, молодняк; юноша 2 *pren.* молодéць, богатырь 3 *zastar.* скáвт
jun//lec -ca *m* вóлок, молодой віл
juníales -a *m* юніáлес, нарóдне гуляня в прирóді (*в юнію*)
junior -a *m* 1 молóдший (*едén із двох еднáкого мéна – обыча́йні сын*) 2 *šport.* обyць *v mn.* č. ~i юніóры
júnový юнóвый і июнóвый
jur//a -y *ž* *geol.* юра, юрьский період
jurisdikc//ia -ie *ž* *kníž.* юрісдікція
jurist//a -u *m* *zastar.* юріста, правник
jurský *geol.* юрьский
jury [žürj] *neskl.* *ž* жюрі *neskl.* *s*
just *čast. hovor.* 1 як раз, тóчно, прáві так; to bolo ~ tak тотó было як раз так 2 наперекір тóму, все же, назлó; ~ tu neostanem! наперекір тóму я ту не зостáну!

justic//ia -ie ž юстіція, судництво
justičn//ý юридичний, правовий; ~á budova
 будова суду; ~ omýl юридична хыба; ~á
 vražda судёбне убивство

justifikác//ia -ie ž kniž. оправд́аня; овiрiня
justifik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. kniž.*
 оправ́довати ся/оправд́ати ся

jut//a -y ž джут (волокно з iндiйських
 коно́пель)

jutovník -a *m bot.* джут

jutový джу́товый

jutrllo -a *s* ютро (ста́ра ми́ра на ми́ряня
 зе́мель, рiвна 0,57 га)

južnoslovanský южнославянский

južný южный

K

k [k i ká] *neskl. s (hláska a písmeno)* к *neskl.*
s; malé k малé к; *velké K* велике К

k, ku *predl. s 3. p. 1 (vyjadruje smer*
k niečomu, blízkosť s niečim) к чо́му; plávať
 к брегу пла́вати к бе́регу; láska k vlasti
 лю́бoв к oтчи́знi; predohra k opere увертю́ра
 к oпе́рi **2** (*vyjadruje cieľ, účel, určenie,*
spáv.: па) к чо́му, на што; darovať knihu
 к мени́ам подарова́ти книжку к мени́нам
 áбо на менины; signál k odchodu cíгнал
 к oдxoджiню; rozvať k obedu позва́ти
 áбо покликати на oбiд; k prospechu на
 у́жyтoк; k radosti на ра́дость; odsúdiť
 к смрти́ oдсу́дити на смeрть **3** (*pri označení*
lehoty, termínu) к чо́му, на што; stav
 pokladne к 1. (prvému) януа́ру стан ка́сы
 к 1-му (пе́ршому) януа́ру **4** (*v niektorých*
spojeniach vyjadruje časovú približnosť)
 к чо́му; k ránu к ра́ну; k večeru к ве́чoру **5**
 (*ako rekciu sloviess, podst. mien ap.*) *prekladá*
sa individuálne; byť k dispozícii niekomu
 бы́ти да́кoму к дiспoзи́ци́i; napomínať
 к послу́шнoсти напoмина́ти к слухня́нoсти
 áбо послу́шнoсти; blahoželať к úspechu
 благоже́лати к у́спixу

kabal//a -y ž (*tajné židovské učenie*) каба́л,
 каба́ли́стика

kabalistik//a -y ž каба́ли́стика

kabal//ňa -ne ž, **kabanica//a** -e ž каба́ня
 (*часть слова́цкого наро́дного oблечiня*)

kabaret -u *m 1* (*program*) каба́ре́т, естра́дне
 выступлiня, естра́дний ко́нцeрт; sil-
 vestrovský ~ новopóчний естра́дний
 ко́нцeрт **2** (*podnik*) каба́ре́т

kabaretn//ý **1** каба́ре́тний, естра́дний; ~é
 pásmo каба́ре́тний про́грам, каба́ре́тне
 представлiня **2** *príd. k kabaret 2*; ~ spevák
 каба́ре́тний áбо естра́дний співа́к

kabát -a *m 1* (*zvrchník*) ка́бат, зимник, ко́вт
 zastar.; jarný ~ ярник, я́рний ка́бат, плащ;
 kožený ~ ско́рянний ка́бат **2** (*vojenský*)
 ма́нтель zastar. воeньский ка́бат **3** (*sako*)
 ре́пок, са́ко; jednoradový ~ eднopaдoвьий
 ре́пок **4** (*súčasť dámskeho kostýmu*) ка́бат,
 ка́бaтик • obracať *al. prevracať* ~ ho-
 вoрaтaти áбо пeрeвeртaти ка́бат; bližšia
 košela ako ~ [*prísł.*] близша coрoчка як
 ка́бат áбо coвoя coрoчка ближе ку ті́лу

kabátov//ý *príd. k kabát*; ~á látka по́лoтнo
 на ка́бат, зимник; ~ rukáv рука́в ка́бата
 áбо са́ка; ~é gombíky го́мби́чки на ка́бат;
 го́мби́чки на са́ко

kábl//el -la *m el. tech.* ка́бeл; telefónny ~

тeлeфóнный ка́бeл

kabel//a -y ž ка́бeла, та́шка; nákupná ~ на-

ку́пyючa та́шка; cestovná ~ подopoж́на та́шка

kabelk//a -y ž ка́бeлка, да́мска та́шка

kábelogram -u *m* ка́бeлoгpaм

kábelov//ý ка́бeлoвьий; ~é spojenie ка́-

бeлoвe cпoйia

kabín//a -y ž ка́би́на; ~ pre pilota ка́би́на для

пілoта; telefónna ~ тeлeфóнна ка́би́на áбо

бyдka; ~ výťahu ка́би́на вьтя́гу áбо лі́фту

kabinet -u *m v rôzn. význ.* ка́би́нeт;

profesorský ~ ка́би́нeт пpoфeсopа áбо

пpoфeсopьский ка́би́нeт; fyzikálny ~

фі́зичний ка́би́нeт; vystúpiť z ~u (*z vlády*)

выстyпити із пpaвлiня, влaды; ~ právnych

vied ка́би́нeт ю́ри́дичний áбо пpaвoвьих

нау́к (*при акадéмii i m. n.*)

kabinetn//ý *v rôzn. význ.* ка́би́нeтний;

~é zbierky škol. ко́лeкци́я ка́би́нeта

(зоологічного і т. п.); ~ vedec кабінетний учений; ~á ukážka niečoho кабінетний або класичний приклад дачого

kábløv//a -y ž *hovor.* каблóвый завод

kabon//it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr. 1* хмáрити ся; nebo sa -i néбо захмáрює ся **2** хмýрити ся; tváre sa -ia tváри хмýрять ся

kabriolet -u *m* кабриолёт

kacabajk//a -y ž кацаба́йка (часть наро́дного облечі́ня)

kacír -a *m cirk.* кацір, ерётік

kacírsk//y каці́рський, еретічний; ~e páзогу каці́рськы або еретічны по́гляды

kač, **káč** *cit. (volanie kačíc)* кач-кач

káča -f'a s káча, качáтко

kačac//í кача́чий; ~ie vajсе кача́че яйце

kačacin//a -y ž кача́че мясо, качатина; (*pečená*) печена кáчка

káčer -a *m* качýр *m*

kačic//a -e ž кáчка; domáca, divá ~ домашня, дика кáчка; povinárska ~ *pren.* новина́рська кáчка

kačk//a -y ž кáчка

kaďa kade ž кáдка

kade zám. prísl. кады, котро́в доро́гов, по котрі́й доро́зі; ~ chodíť? кады ходив?; ~ rýđe cesta? кады пі́де доро́га? • kade-tade кады-тады, до розлі́чных бо́ків

kadečo zám. кадышто́, вшелияко, ці ма́ло што; ~ sa stane кадышто́ ста́вать ся, вше-лияко быва́ть; ~ sa môže stať кадышто́ мо́же ста́ти ся

kadejaký zám. кадеякий, вшелиякий

kadekde zám. prísl. кадысь

kadekol'vek zám. prísl. хоцькады, любов доро́гов, хоцькотро́в доро́гов

kadekto zám. хоцьхто́; ~ tu chodí хоцьхто́ ту ходи́ть

kadenc//ia -ie ž **1** *hud.* каде́нція, када́нс **2** *lit.* када́нс **3** *voj.* скорострі́лність

kader -e ž *obyč. v mn. č.* ~е куче́ры *romn.* кучеря́ве во́лося, кучеря́вы во́лосы

kád//ler -ru *m obyč. v mn. č.* ~ре **1** ка́дры; vedecké ~ге нау́чны ка́дры; robotnícke ~ге робо́тницькы ка́дры **2** (*jadro*) зло́жіня, ядро́

kaderavý кучеря́вый; ~é vlasy кучеря́вы во́лосы, кучеря́ве во́лося

kader//ie -ia *s hromad. bás.* куче́ры *romn.*

kader//it' -í -ia *nedok.* кучеря́вити; он-дуло́вати

kader//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* кучеря́вити ся; ондуло́вати ся

kadernický кадерни́цкий; ~ salón ка-дерни́цкий сало́н (*да́мскы*)

kaderníctv//o -a *s* кадерни́цтво (*да́мске*)

kaderníčk//a -y ž кадерни́чка

kaderník -a *m* каде́рник (*да́мскы*)

kadet -a *m voj.* каде́т

kade-tade кады-тады *p.* **kade**

kadetk//a -y ž *zastar.* каде́тка, каде́тський ко́рпус

kadetský каде́тський

kadiaľ zám. prísl. кады, яко́в доро́гов, по яки́й доро́зі

kadidelnic//a -e ž *cirk.* кади́ло

kadidl//o -a *s 1* (*tymian*) па́дан **2** (*kadidelnica*) кади́ло

kad//it' -í -ia *nedok.* ды́мити; чмуди́ти

kad//it' sa -í sa -ia sa *nedok. neos.:* ~í sa ды́мить ся, ды́м іде́

kadlub -a *m*, **kadlub//a** -y ž **1** (*drevený*) водо́пийный жо́лоб (*із ці́лого куска́ де́рева* **2** (*studnička, prieluba*) студни́чка **3** *tech.* фо́рма на одлива́ня

kádr//ovať -uje -uju *nedok. polit.* кадро́вати, робити пере́вірку ка́дрів

kádrovník -a *m hovor.* кадро́вник, за-віду́ючий одділі́нєм ка́дрів

kádrov//ý кадро́вый; ~á politika кад-ро́ва полі́тика; ~ posudok кадро́ва ха́ракте́рістика; ~ dotazník кадро́вый во-про́сник

kaftan -a *m* кафта́н; до́вгый жу́пан

kahan -a *m* ка́ган; olejový ~ оли́евый ка́ган; banický ~ баницька ла́мпа

kahan//ec -са *m* кага́нець

kachľa *p.* kachlička

kachl//le -iel/-lí ž *romn.* ка́хлі, кахле́вый пец; elektrické ~ електри́чный пец; akumulačné ~ акумула́чный пец

kachliar -a *m* кахлярь, майстер на кахлярьскы роботы

kachliarsk//y кахлярьскый; ~é práce кахлярьскы роботы

kachličk//a -y *ž* кáхля, кахлічка; vyložit ~ami обложыти кáхлями

kachličkov//ý кахлічkový; ~á pec кахлічkový печь; ~é obkladanie кахлічkové обложіня, обложіня кáхлями

kachľový¹ *príd. k kachľa* кахлѣвый

kachľový² *príd. k kachle* пѣцный

kajak -a *m šport*. кáяк; skladací ~ складáчий кáяк; jednosedadlový ~ єдномістный кáяк

kajakár -a *m šport*. каякáрь

kajakársky каякáрьскый; ~ šport каякáрьскый шпорт

kaj/at' sa -á sa -ajú sa *nedok. z čoho cirk. aj prep.* жаліти, кáяти ся в чім; ~ sa z hriechov кáяти ся з гріхів, жаліти за гріхи

kajčí кáйчий

kajk//a -y *ž zool.* кáйка

kajúc//i кáючий ся; покаяный; ~ hriešnik кáючий ся грішник; s ~im srdcom з кáючим ся сѣрдцѣм áбо пѣвный роскаянія; ~ list кáюче ся письмо

kajúcni//k -a *m* кáючий ся

kajúcny p. kajúci

kajut//a -y *ž* каюта

kakaný *def.* какáный, брудный, забруднѣный, шпінáвый

kaka//o -a *s* какáo *neskl. s*

kakaovník -a *m (strom)* какаѡвник

kakaový 1 какаѡвый **2** (o farbe) какаѡвой фáрбы

kak/at' -á -ajú *nedok. det.* кáкати

kaki *príd. neskl. (o farbe)* кáкі

kaktus -u *m* кáктус

kal -u *m* **1** бѡлото, багно, **кал 2 odb.** усаде-нина, муть

kalamár -a *m* каламáрь, каламáрик

kalamit//a -y *ž* **1** (pohroma) каламіта, погрѡма, нещáстя, бідá; snehová ~ снігѡва каламіта; uhoľná ~ недостáток ýгля **2 hovor.** бідá; dostať sa do ~y достáти ся до біды

kalamitn//ý каламітный; ~á situácia бідná ситуáція; ~é drevo каламітне дѣрево

kál//at' -a -ajú *nedok. (drevo)* колѡти, рубáти, скіпати • ~ drevo на chrbte niekomu хѡцьшто ку дакѡму дозволѣвати собі, выужывáти дѡбру вѡлю ку дакѡму

kalcifikát -u *m lek.* звапенатѣне мѣсце (обычáйні в плюцax)

kalciový калціѣвый

kalc//ium -a *s chem.* кáлцій

kaleidoskop -u *m* калейдоскѡп *aj prep.*

kalendár -a *m v rôzn. význ.* календáрь; juliánsky, gregoriánsky ~ юліяньскый, grіgoriáньскый календáрь; stolný ~ столѡвый календáрь; ľudový ~ нарѡдный календáрь

kalendárny календáрный; ~ rok календáрный рік

kalendárov//ý календарѣвый; ~ príloha календарѣве приложіня (росповідáня, припѡвідкы i т. п.)

kalen//ý *tech.* калѣный; ~ oseľ (за)калѣна ѡціль

kaleráb -u *m* калерáб

kalerábový *príd. k kaleráb;* ~ prívarok *kuch.* калерабѡвый приварок

kaliac//i *tech.* калячий; ~a pec калячий печь

kalib//er -ru/-ra *v rôzn. význ.* калібер

kalibr//ovať -uje -ujú *nedok. dok. tech.* калібровáти

kalič -a *m* каляч

kalič//it' -í -ia *nedok.* калічіти, мерзачіти

kalif -a *m* кáліф

kalifát -a *m* кáліфáт

kaligraf//ia -ie *ž* калігрáфія

kaligrafick//ý каліграфічний; ~é písmo каліграфічне письмо, каліграфічний пѡчерк

kalich -a *m* **1 cirk. poet.** чáша **2 bot.** чáшечка • ~ utrpenia чáша терпіня, гірькá чáша; vypit' ~ horkosti do dna выпити гірькú чáшу до dna

kalik//a -y *ž* каліка

kalik//o -a *s text.* калікѡ

kalikový калікѡвый

kalin//a -y ž *bot.* калина

kalinč//ie -ia s калинина, крякы калины

kalinový калиновѣй

kališník -a *m hist.* утравѣст, гусѣт, чашник

kališn//ý *príd. k kalich 2;* ~é listky *bot.* чашолистѣкы

kališ//ok -a *m zdrob.* пѣгаричок, штáмперличок • chuťové ~ky (*na jazyku*) смакѣвы канáлики

kalištek *p. kališok*

kal//it' -í -ia *nedok. 1* каламутити, мутити; ~vodu каламутити вѣду **2** *pren.* казити, нѣчѣти, нарушáти; ~život, radost' казити, нарушáти живот, рáдость

kal//it' -í -ia *nedok. tech.* закаляти, закáлѣвати

kál//ium -ia s *chem.* кáлий

kalk -u *m lingv.* кáлька

kalk//ovat' -uje -ujú *nedok. lingv.* кальковáти
kalkulác//ia -ie ž *obch.* калкулáция; рахунок, распѣчѣтаня

kalkulač//ka -y ž *hovor. (stroj)* калкулáчка

kalkulačný калкулáчный; ~ stroj калкулáчна машѣна

kalkulant -a *m* калкулáнт

kalkul//ovat' -uje -ujú *nedok. 1 obch.* калкуловáти, раховáти; ~ cenu калкуловáти цѣны **2 čim pren.** раховáти ся

kaln//ý каламýтный, мýтный; ~á voda каламýтна вѣда; ~é oči мýтны оči • lovit' v ~ých vodách имáти рыбы в каламýтнѣй вѣдѣ

kalór//ia -ie ž калѣрия

kalorick//ý калѣричнѣй; ~á hodnota (*stravy*) калѣрийность

kaluž -e ž, **kaluž//a** -e ž калýжа • dostať sa z blata do ~e достáти ся з бѣлѣта до калýжы; попáсти из огня до пѣлумя

kalužin//a -y ž калубáня

kalvár//ia -ie ž **1** калвáрия **2** *pren.* калвáрия, терпѣня, мýкы, мучѣня; ходжѣня по мýкам

kalvín -a *m* кáлвин

kalvinizm//us -u *m* кáлвинѣзм

kalvinsk//ý кáлвиньскѣй; ~a církev кáлвиньска цѣрьков

kam zám. prísl. де • ~vietor, tam plášť *hovor.* (ити) де вѣтор дýе, тримати нѣс пѣдлѣ вѣтру; ~z konopí він не знáть, што матъ робити áбо як постýповати

kamarát -a *m* камарáт, приятель, товáриш • ~i z mokrej štvrti *hovor. žart.* камарáта од пѣятыкы

kamarát//it' sa -i sa -ia sa *nedok. s kým* камаратити ся

kamarátk//a -y ž **1** (*vo vzťahu k žene*) камарáтка, приятелька **2** (*vo vzťahu k mužovi*) камарáтка, приятелька

kamarátsky *prísl.* по-камарáтськы, по-приятельскы

kamarátsky *príd.* камарáтськѣй, приятельскѣй

kamarátstv//o -a s камарáтство, приятельство; urobiť niečo z ~a зробити дáштѣ про камарáтство

kamaše, kamašne *p. gamaša*

kambr//ium -ia s *geol.* кáмбрѣй, кáмбрѣйскѣй перѣод

kamél//ia -ie ž *bot.* камѣлія

kamelot -a *m* (ýличнѣй) продавáч новинѣк

kamel//ň -ňa *m 1 v rôzn. význ.* кáмѣнь; hádzat' ~e метáти, шмарѣти кáмѣня; stavebný ~ кáмѣнь на будѣвáня; hraničný ~ кáмѣнь; mlynský ~ млиньскѣй кáмѣнь; náhrobný ~ нагрѣбнѣй кáмѣнь, нагрѣбна дѣска; drahý ~ дорогѣцѣннѣй кáмѣнь; uhoľný ~ угѣльнѣй кáмѣнь *aj pren.* вѣннѣй кáмѣнь; zubný ~ *lek.* зýбнѣй кáмѣнь; žľčové ~не *lek.* жѣвчникѣве кáмѣня; perelný ~ áдьскѣй кáмѣнь, лáпис **2 šach.** (шáхмáтовa) фѣрѣйра • ~úrazu кáмѣнь пѣдшпѣчѣня; hodiť ~ňom po niekom шмáрити кáмѣнь по дáкѣм; spadol mu ~ zo srdca кáмѣнь зѣ сѣрдцѣ звалив ся; má srdce z ~ňa у нѣго камѣяне сѣрдцѣ; trafila kosa na ~ попáла áбо трáфила косá на кáмѣнь; nepechať ~ na ~ni не охáбити кáмѣнь на кáмени

kamenár -a *m* каменáрь

kamenársk//ý каменáрьскѣй; ~majster каменáрьскѣй мáйстер; ~a práca каменáрьска рѣбѣта

kamenárstvo -a s 1 (*remeslo*) обробка ка́міна **2** (*dielňa*) майстерська по обробці ка́міна

kamen/lec -ca m 1 (*ľadovec*) град **2 chem.** ка́менець

kamenic/la -e ž (*dom z kameňa*) ка́мяниця, ка́мянний дім

kamen/lie -ia s *hromad.* ка́міна

kamenin/la -y ž 1 ке́раміка **2** ка́мінь на будова́ня

kamenist/ý ка́мянистий; ~á pôda ка́мя-ниста зе́мля; ~á cesta ка́мяниста до́рога

kamenitý p. kamenistý

kamenn/ý v rôzn. význ. ка́мянний; ~ dom ка́мянний дім; ~á sekera ка́мяна со́қырка; ~é uhlie ка́мяне у́гль; ~á soľ *chem.* ка́мяна сі́ль; ~á doba *archeol.* ка́мянний ві́к ~á tvár *prep.* ка́мяна тва́рь; ~é srdce *prep.* ка́мяне се́рдце

kameňolom -u m ка́мяноло́мня

kameňorezb/la -y ž ка́мянорі́зба

kameňoryt/lec -ca m рі́зба́ по ка́міні

kameňosochár -a m ску́лптор

kameňotlač -e ž літо́графія

kameňotlačiar -a m літо́граф

kameňotlačiar/leň -ne ž літо́графія, літо́графський цех

kameňotlačov/ý літо́графі́чний, літо́графський; ~á reproductcia літо́графі́чна репро́дукція, літо́графія

kamenouhoľn/ý ка́мяноуго́льний; ~á oblasť ка́мяноуго́льна о́бласть; ~á doba *geol.* ка́мяноуго́льний пе́ріод

kameň/ovat' -uje -ujú *nedok. koho* **1** зашма́рєвати ка́мінями ко́го, шма́ряти до да́кого ка́мінями **2 prep.** ме́тати до да́кого ка́міна а́бо ка́мінем

kamer/la -y ž *fol.* ка́ме́ра; *filmová* ~ кінока́ме́ра; *televízna* ~ телеві́зна ка́ме́ра

kameraman -a m ка́мераман, кіноопе́ратор

kamien/ok -ka m **1** *zdrob.* ка́мінчик **2** ~*ky mn.* *č. lek.* ка́мні; мо́човé ~*ky* мо́човы ка́міньки, ка́міньки в мо́човім пу́зырі

kamilkový *lud.* руменко́вий

kamil/ky -iek ž *potn. lud.* руме́нок

kamión -a m ка́мє́н

kamkoľ'vek zám. prísl. 1 (*hocikam*) хо́ць де, де хо́чеш **2** (*čo kam*) де не; ~ sa obrátiš... де не о́бернеш ся

kampa/ň -e ž v rôzn. význ. ка́мпанія; volebná ~ воле́бна ка́мпанія; žatevná ~ жате́вна ка́мпанія; жатва́; герна́ ~ рі́пна ка́мпанія

kamsi zám. prísl. де́сь, де́сь-то

kaľufláž -e ž *voj.* ка́муфла́ж; ма́скована́я

kaľufl/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. voj.* ка́муфлюва́ти, ма́сковати

kamzík -a m *zool.* ка́мзі́к (*дика ко́за, ди́кий козе́л*)

kamž/la -e ž *cirk.* ря́са

kamže zám. prísl. де же

kaňa¹ kane ž *lud. (dravý vták)* ка́ня, мышя́к

kaňa² kane ž *hovor. (machuľa)* (ти́нто́вий) фля́к

Kanaď'an -a m Кана́дя́н

Kanaď'ank/la -y ž Кана́дя́нка

kanadk/ly -iek ž *potn. šport. (korčule)* го́кеє́вы корчу́лі

kanadský кана́дський; ~ *hokej* кана́дський го́кей

kanafas -u m *text.* канафа́с

kanál -al/-u m **1** v rôzn. význ. ка́на́л; odpadový ~ о́дпадо́вий ка́на́л; zavodňovací ~ заво́днюю́чий ка́на́л; *televízny* ~ телеві́зний ка́на́л; *miechový* ~ *anat.* хы́рбетомозго́вий а́бо спі́номозго́вий ка́на́л **2** (*priekora*) я́руга

kanalizác/ia -ie ž ка́наліза́ція

kanalizačn/ý ка́наліза́чний; ~é potrubie ка́наліза́чны ру́ры; ~á sieť ка́наліза́чна сі́ть

kanaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* кана́лізува́ти, про́водити/про́вести кана́ліза́цію

kanálov/ý *príd. k kanál;* ~á sieť ка́нало́ва сі́ть; ~á voda сто́чна во́да

kanap/la -y ž ді́ван

kanárik -a m ка́на́рик

kanav/la -y ž *text.* кана́ва

kanc/le' -la m *lud.* ка́зателни́ця • *zhodiť z* ~la ого́лосити (з жена́чом і неві́стов) о́глашки, зро́бити о́глашки

kancelár -a *m* кáнцлер; spolkový ~ федерáльный кáнцлер

kancelár/ia -ie *ž* **1** канцелáрня; ~ riaditeľa (v škole) канцелáрня дирéктора **2** (v názvoch úradov al. inštitúcií) канцелáрня, аге́нтúra; informačná ~ інформáчна аге́нтúra; cestovná ~ аге́нтúra путова́ня; tlačová ~ тлачо́ва канцелáрня; advokátska ~ адвокáтська канцелáрня, юри́дична конзулта́ція

kancelársky¹ *príd. k* **kancelár** канце-ла́рский; ~ úrad канцелáрня кáнцлера

kancelárskly² *príd. k* **kancelária** канцелáрский; ~ úradník канцелáрский урядник; ~ štýl канцелáрский штíл; ~e potreby канцелáрскы потре́бности; ~ papier канцелáрский па́пірь

kancionál збóрник церкóвных співа́нок

kandahar -u *m* šport. кандага́р (взя́ння на лі́жы)

kandelábl/er -ra *m* **1** стовп у́лічного освітлі́ня **2** *zastar.* (svietnik) кандела́бер

kandidačn/ý кандіда́тський; ~á listina спи-сок кандіда́тів; ~á lehota кандіда́тський час

kandidát -a *m* **1** кандіда́т; ~ do parlamentu кандіда́т до парла́менту; ~ filologických vied (vedecká hodnosť – CSc. al. PhD.) кандіда́т філоло́гічних нау́к **2** претенде́нт; ~ na titul majstra sveta претенде́нт на зва-ня чемпіо́на сві́та

kandidátk/a¹ -y *ž* кандіда́тка

kandidátk/a² -y *ž* *hovor.* список кандіда́тів; jednotná ~ єди́ний список кандіда́тів

kandidátn/ly: ~a listina список кандіда́тів

kandidátsk/ly кандіда́тський; ~a dizertácia кандіда́тська дізе́ртація

kandidatúrl/a -y *ž* кандіда́ту́ра

kandid/ovať -uje –ujú *nedok.* канді́довати; ~ niekoho za poslanca канді́довати да́кого за посла́нця

kandis -u *m* кри́сталізова́ний цу́керь

kandizovan/ý оцукро́ваний; ~é ovocie оцукре́на овочи́на

kandiz/ovať -uje –ujú *nedok.* оцукро́вати

kan/lec -ca *m* ко́рназ

kanibal -a *m* каниба́л

kanibalizm/lus -u *m* каниба́лізм

kankán -u *m* канка́н

kanoe [kanoe, keňú] *neskl.* кано́е *s neskl.* *s*

kanoist/la -u *m* šport. каноі́ста

kanoistický *príd. k* **kanoe**; ~ šport ка-ноісти́чний шпорт

kanoistik/la -y *ž* šport. каноі́стика

kanón -a *m* **1** voj. кано́н; ťažký ~ тяжкий кано́н; protitankový ~ протівта́нко́вий

кано́н **2** *pren. hovor.* (o vynikajúcom odborníkovi) вели́кість, авторі́та • ísť s ~om na vrabce íти з кано́ном на вороблі, стрі́ляти з кано́нів на вороблі

kánon -u *m* v rôzn. význ. кано́н, пра́вило, но́рма, ті́п

kaňon -u *m* каньё́н

kanonád/la -y *ž* канона́да

kanonick/lý¹ *príd. k* **kánon**; ~é knihy *cirk.* каноні́чны кни́жки; ~é právo *cirk.* каноні́чне пра́во

kanonock/lý² *príd. k* **kanonik**; ~á hodnosť ті́тул кано́ніка

kanonier -a *m* *hovor.* каноні́р

kanonik -y *m* *cirk.* каноні́к

kanoniz/lovaný каноні́зований, каноні́чний

kanoniz/lovať -uje –ujú *nedok. dok. cirk. lit.* каноні́зовати

kaňonovitý канонё́витый

kanónový каноно́вый

kantár -a *m* канта́рь

kantat/la -y *ž* *hud.* канта́та

kantín/la -y *ž* канты́ня, буфе́т (в заво́ді i *m. n.*)

kantínsk/ly -eho *m* кантині́ський, буфета́рь

kantizmlus -u *m* *filoz.* канті́зм, кантіа́нство

kantón -u *m* канто́н

kantonálny кантона́льний

kantor -a *m* **1** канто́р **2** *štud. slang.* учі́тель

kantorsk/lý *príd. k* **kantor**; ~é miesto а) місце канто́ра; б) місце учі́теля

kantov/lec -sa *m* канто́вець, кантіа́нець

kantovský канто́вський, кантіа́ньський

kántr/lit' -i –ia *nedok. expr.* ні́чіти, кантри́ти, губи́ти, пустошы́ти

kántr//y -ov *m pomn. cirk.* піст
kanv//a -y ž кónва, бандáска; ~ на mlieko бандáска на молóко; ~ на polievane кónва на поливáня

kanvic//a -e ž конвічка; ~ на čaj чайник; ~ на kávu кавовáр

kaolín -u *m min.* каолін

kapacit//a -y ž **1** (*schopnosť pojať*) вмістимость; lôžková ~ nemocnice кількисть місць в шпытали **2 tech.** (*schopnosť výrobit'*) виробность; ročná ~ závodu рóчна виробность заводу; výrobná ~ виробна кількисть **3 hovor.** (*vynikajúci odborník*) величинá; авторіта; знамени-тость; svetová ~ світова авторіта

kapar//y -ov *pomn. kuch.* капáры

kap//at' -e -ú *nedok.* **1** (*strácať sa*) трати-ти ся, кáпати **2 expr.** умерáти (*o dobytku*) здыхáти, гынути, пáдати; ľudia ~ú od hladu люди умерáють од голоду; statok ~e худóба гыне

kapc//e -ov *m mn. č. (j. č. каpec)* кáпці • babka k babce, budú ~ [*prís.*] цент ку цэнту і нашпóриш

kapčiar -a *m* мáйстер, шыючий кáпці

kapel//a -y ž оркéстер; duchová ~ дыхóвый оркéстер; vojenská ~ воєньский оркéстер

kapekník -a *m* дiрiéнт

kapecník správ. vreckovka

kapilár//a -y ž *fyz. anat.* капiлáра

kapilarit//a -y ž *fyz.* капiлáрность

kapilárny капiлáрный

kapišón -u *m* чiпéць (стародáвный), жéньский кáлап

kapitál -u *m ekon. aj pren.* капiтáл; finančný ~ фiнáнчний капiтáл; nahanobiť si slušný ~ *hovor.* наганобити слúшний капiтáл; mŕtvy ~ мертвий капiтáл • vytičť ~ z niečoho на-громадити капiтáл з дачóго

kapitál//a -y ž *typ.* капiтáла

kapitalist//a -u *m* капiталiста

kapitalistický капiталiстiчний

kapitalizm//us -u *m* капiталiзм

kapitáln//y **1** (*hlavný, základný*) капiтáльный, головный; ~e dielo капiтáльне дiло **2 pren.**

hovor. expr. (veľký) ужáсный, стрáшный; mám ~ hlad я ужáснi áбо стрáшнi голодный; to je ~ omyl тотó є стрáшна áбо велика хыба **kapitálolv//ý ekon.** капiталóвый; ~é investície капiталóвы iнвестиции

kapitán -a *m* **1 v rôzn. význ.** капiтáн; ~ pechoty пiхóтный капiтáн; ~ lode капiтáн шыфы; ~ mužstva šport. капiтáн кóмáнды **2 hist.** комендáнт (*замку, мiста i т. п.*) **3** главáрь, атамáн, начáльник

kapitanát -u *m hist.* капiтанáт

kapitánsk//y капiтáньский; ~ mostík капiтáньский мóстик; ~a hodnosť назвáня капiтáна

kapitol//a -y ž капiтóла, главá *aj pren.*; úvodná ~ встúпна главá; to je smutná ~ našich dejín тотó є смúтна капiтóла нáшой iстóрии; osobitná ~ a) (*v knihe*) окрéма главá; б) *pren.* (*o probléme*) iндивiдуáлна, осóба статя • to je ~ sama pre seba тотó є осóба статя

kapitul//a -y ž *cirk.* капiтýла

kapitulác//ia -ie ž *voj. aj pren.* капiтулáция; bezpodmienečná ~ безусловна капiтулáция

kapitulant -a *m* капiтулáнт

kapitulantsk//ý капiтулáньский; ~á politika капiтулáньска полiтика

kapitul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. voj. aj pren.* капiтуловáти

kaplán -a *m cirk.* кáплан

kaplánč//iť -i -ia *nedok.* быти кáпланом áбо служыти кáпланови

kaplnk//a -y ž кáплiчка

kap//or -ra *m* кáпор; viaпоčný ~ рож-дествéньский кáпор

kapot//a -y ž *tech.* капóта

kaprad' správ. paprad'

kaprál -a *m voj. zastar.* кáпраль

kapric -u *m hovor.* выртох, наладóвость; detské ~e дiтськы выртохы; ~ módy выртохы мóды

kapriciózny *hovor.* выртошiвый, твердо-головый

kaps//a -y ž тáшка; poštárska ~ поштáрьска тáшка; žobrácka ~ жобрáцька тáшка

• strčiť niekoho do ~y *hovor.* штурити дакого до ташки, перевишовати дакого способностями

kapsičk//a -y *ž zdrob.* ташочка, цідилля • *pastierska* ~ пастырьска ташочка або пастырьске цідилля

kaps//l'a -ie *ž ľud.* капсля

kapsľový капслёвый

kapsul//a -y *ž farm.* капсуля

kapucín -a *m* **1** (*mních*) капуцин **2** *hovor.* (*káva*) капучино

kapuc//ňa -ne *ž* капучня

kapún -a *m* капун (*вымишкованный козút*)

kapust//a -y *ž* капуста; *hlávková* ~ кочанова капуста; *kyslá* ~ квашёна капуста; *nakladať* ~и накладати капусту • *pustiť* сара до ~ пустити цапа до капусты

kapustnic//a -e *ž* **1** (*polievka*) капустьяна поливка, капустниця **2** (*šťava z kyslej kapusty*) росіл, юшка **3** (*pole*) капустиско, капустьяне поле

kapustnicový *príd. k* **kapustnica**: ~á *polievka* капустьяна поливка, капустниця, поливка із квасной або квашеной капусты

kapustník -a *m* пиріг з капустов

kapustnisk//o -a *s* капустьяне поле, капустиско

kapustn//ý капустьяный, ~ *list* капустьяный лист; ~á *hlava* капустьяна голова; ~é *pole* капустьяне поле, капустиско; ~ *koláč* капустаник, капустьяный колáč

kapustový p. **kapustný**

kar -u *m* кома́шні *romn.*

kár//a' -y *ž* (*lahký vozík*) вóзик; *ručná* ~ рúчний вóзик

kár//a' -y *ž zastar.* покара́ня, трест, поку́та

karabín p. **karabína**

karabín//a -y *ž* (*zbraň*) карабін, пушка

karabinier -a *m zastar.* карабінёр

karabínk//a -y *ž* **1** *zdrob. k* **karabína** **2** *tech.* (*očko s perom*) карабін

karafiát -u *m nár.* карафіят (*kvétoč*)

karakul -u *m* караку́п

karakulový караку́ловый

karakulský: ~á овса караку́льска або караку́лова вівця

karambol -u *m* *hovor.* автомобі́ло́ва катастро́фа, гаварія (*авт i m. n.*), авто-мобі́ловый карамбóл

karamel -u *m* карамéл

karamelk//a -y *ž* карамéлка (*hovor.*)

karamelový карамелóвый

karantén//a -y *ž* карантэ́на; *vyhlásiť* ~u выголосити карантэ́ну

karanténny карантénный; ~e *opatrenia* карантénны кро́кы або засягну́тя; ~a *stanica* карантénна станиця

karát -u *m odb.* карát

kár//ať -a -ajú *nedok.* **1** гри́штити, нарі́кати **2** кáрати, трéстати

karaván//a -y *ž* каравáна *aj pren.*

karavánový каравáнный; ~á *cesta* каравáнна доро́га

kárový карáвый; ~ *rohľad* карáвый по́гляд; ~ *hlas* карáвый го́лос

karbid -u *m chem.* карбід

karbidk//a -y *ž* *hovor.* карбідка, карбідна ла́мпа

karbidový карбідный; ~á *lampra* карбідна ла́мпа

karbol -u *m chem. hovor.* карбол, карболóва кіслóта

karbolový карболóвый; ~é *mydlo* карболóве мы́дло; ~á *kyselina* карболóва кіслóта

karbonátk//a -y *ž kuch.* фаши́рка

karborund//um -u *s tech.* карбору́нд

karbunkul -u *m* **1** *min.* доро́гоці́нний ка́мінь: ру́бін або гра́нат **2** *lek.* карбунку́л, запалéный вéред

karburátor -a *m tech.* карбура́тор

karbur//ovať -uje -ujú *nedok. tech.* карбу́ровáти, проводи́ти карбура́цію

karcer -u *m zastar.* карце́р

karcinóm -u *m lek.* карціно́ма, раковина

kardan -u *m tech.* карда́н

kardanový *tech.* карданóвый; ~ *hriadeľ* карданóвый вал

kardiáln//y *lek.* кардіо-, серце́вый; ~a *astma* серце́ва а́стма

kardinál -a *m* cirk. кардина́л

kardinálny основный, корінний, кардина́льний; ~ otázka кардина́льный вопро́с; ~ omyl кардина́льна хыба

kardinálsky кардина́льський

kardiograf -u *m lek.* кардіогра́ф

kardiograf//ia -ie *ž lek.* кардіогра́фія

kardiogram -u *m lek.* кардіогра́м

kardiológ//ia -ie *ž* кардіоло́гія

karditid//a -y *ž lek.* карді́тіда, запалі́ня се́рдця

karé *neskl. s kuch.* ка́ре

karfiol -u *m* карфіо́л

karfiolový *príd. k karfiol;* ~á polievka карфіоло́ва по́ливка

karh//at' -á -ajú *nedok.* *koho* ка́ргати, гришати, надава́ти (ко́му); ~ dieťa надава́ти діти́ні

karhav//ý карга́вий, напмина́ючий, вычита́вый; ~é slová вычита́вы слова́; ~ pohľad карга́вий по́гляд

kariatid//a -y *ž archit.* ка́ріати́да

karičk//a -y *ž 1 zdrob.* ко́ліско, кружо́к 2 ка́річка, круго́вий та́нець (*выходослова́цкий*)

karičk//a -y *ž zdrob. k kára*

kariér//a -y *ž* ка́рьєра; *pokaziť ~u* покази́ти ка́рьєру; *urobiť ~u* зроби́ти ка́рьєру

karierist//a -u *m* ка́рьєриста́

karierizml/us -u *m* ка́рьєризм

karies *neskl. ž lek.* ка́рієс; ~ zuba зу́бный ка́з

kariézny *lek.* ка́рієзний

karik//a -y *ž ľud.* ка́ріка, ко́ліско, кружо́к

karikatúr//a -y *ž* ка́рікату́ра; *nakresliť* *niečiu ~u* на́рисова́ти да́цію ка́рікату́ру а́бо на да́кого

karikaturist//a -u *m* ка́рікату́риста́

karikatúrny ка́рікату́рный

karik//ovat' -uje -ujú *nedok. 1* ри́сова́ти ка́рікату́ры 2 предста́лєвати в ка́рікату́рний фо́рми

Karkulk//a -y *ž (rozprávková bytosť)* Ка́рку́лька, Черве́на ша́почка

karlovarsk//ý карлова́рьський, карлсба́дський (*zastar.*) • ~á soľ карлова́рьска а́бо карлсба́дська си́ль

karmín -u *m* ка́рмін

karmínový ка́рміно́вий; ~á farba ка́рміно́ва фа́рба

karneval -u *m* карнева́л

karnevalový карневало́вий; ~ sprievod карневало́вый по́ход

kár//o -a *s 1 text.* ко́цкова́не поло́тно 2 *kart.*

дзвóнка, дзвонко́ва фа́рба в ка́ртах

karosér//ia -ie *ž* каросе́рія (*ávta*)

karotín -u *m* кароті́н

karotk//a -y *ž (druh mrkvy)* (солодка́) мо́рков

károvaný (*o látke*) ко́цкова́ний, до ко́цкы

karovat' *p. kerovat'*

kárový *kart.* дзвонко́вый

karpav//iet' -ie -eju *nedok.* ка́праві́ти; *oči ~eju* о́чі ка́правію́ть; ~ý človek ка́правый чо́ловік

karpavý ка́правый (*o očách*)

karpin//a -y *ž* ка́пра (*v kútiках очéй, na обéрвах*)

kart//a -y *ž 1 obyč. v mn. č. ~y;* ка́рта; *hracie*

~у гра́ючі ка́рты; *miešať ~y* міша́ти ка́рты;

vykladať ~y выкла́дати а́бо га́дати на

ка́ртах; *mastiť ~y* *hovor.* масти́ти ка́рты 2

hovor. (korešpondenčný listok, pohľadnica)

ко́решпоне́нчний листок, по́глядни́ця 3

zastar. (list v knihe) лист, сторо́на • *domček*

z karát до́мик з карт; *postaviť všetko na jednu*

~у (по)ста́вити вшы́тко на є́дну ка́рту; ~ sa

обрátila си́туа́ція зміни́ла ся, ка́рта оберну́ла

ся; *vidieť niekomu do karát* ві́діти да́кому до

карт, уга́днути да́лиі плáны; *odkryť (svoje) ~y*

одќрыти (сво́ї) ка́рты

kartáč¹ -a *m zastar. voj.* ка́ноно́ва ку́ля

kartáč² *správ. kefa*

katráčovat' *správ. kefovať*

Kartágin//ec -са *m* Карта́гінец

kartáginský карта́гінський

kartár -a *m* карта́рь

kartár//it' -i -ia *nedok.* карта́рити

kartárk//a -y *ž 1 (hráčka)* карта́рька 2

(*vykladačka karát*) вешкі́ня, выкла́дачка

(з карт)

kartársk//y карта́рьський; ~а ва́шеї карта́рьска ма́нія; ~а spoločnosť карта́рьска ко́мпанія; ~ stolík карта́рьський сто́лик

kartel -u *m ekon.* картел *m*
karteliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. ekon.*
 картелізовати; об'єднувати/об'єдинити до картелу
karter -u *m tech.* кárтер
kartezián -a *m filoz.* картезіанець
karteizianizm//us -u *m filoz.* картезіанізм
kartograf//ia -ie *ž* картографія
kartografický картографічний
kartograf//ovat' -uje -ujú *nedok.*
 картографувати
kartogram -u *m* картограм
kartón -u *m* картон
kartonáž -e *ž tech.* картонаж, výroba
 (напр.: шкатуль і т. п.) з картону
kartónov//ý картонový; ~ papír картон,
 картонový papír; ~á škatuľa картонова
 шкатуля
kartotečn//ý картотечный; ~ lístok
 картотечный листок; ~é číslo картотечне
 число, картотечный номер (в картотеці)
kartoték//a -y *ž* картотэка
kartovačkl//a -y *ž hovor. pejor.* картованя
kart//ovat' (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok.*
 грати карти
kartún -u *m tech.* картун
kartúnový картунový
kartušl//a -e *ž archit.* картуша, окрасна
 обрuba (около гёрбів, написів і т. п.)
karusel -u *m tech.* (točovka) карусел,
 сўструг, точовка
karuselov//ý *tech.* каруселový,
 сустружный
kas//a -y *ž hovor.* кáса
kasac//ia -ie *ž práv.* касация
kasáčny касачный; ~ súd касачный суд
kasár -a *m hovor.* касарь; злódій,
 викрадаючий касы
kasár//eň -ne *ž* касарня; vojenské ~ne
 воєнськы касарні
kasárenský касарёньский *aj pren.*; ~ dvor
 касарёньский двор; ~ život касарёньский
 живот
kasárník -a *m voj. slang.* арешт в касарнях;
 dostať ~a достати арешт

kasat' kaše/kasá kašú/kasajú *nedok. 1*
 (sukňu) підберати, піднімати **2** (vyhrňat')
 касати, підкасати, выкасати, выгнрути;
 ~ si rukávy, pohavice выкасати, підкасати
 рукавы, ногавиці
kasín//o -a *s* касіно
kasír -a *m zastar.* кáсир
kaskád//a -y *ž (vodopád aj stavba)* каскада;
 vážska ~ vážska каскада (каскада гід-
 роелектростаніць на ріці Ваг)
kas//ňa -ne *ž ľud.* скриня, кáсна
kasnár -a *m zastar.* управляючий (маетком)
kast//a -y *ž* кáста
kastanet//a [-ň-] -y *ž* кастанета
kastelán -a *m* кастелан
Kastilčan -a *m* Кастілчан
kastilsky кастільський
kastovnictv//o -a *s* кастовость ж
kastový кастовый; ~ systém кастова сiстэма
kastrác//ia -ie *ž* кастрація
kastrát -a *m* кастрат, выкастрованець
kastról -a *m* ка(й)стро́на
kastr//ovat' -uje -ujú *nedok.* кастровати
kaš//a -e *ž 1 kuch.* кáша, піре *neskl. s*;
 krupičná ~ крупічова кáша; zemiaková
 ~ бандуркове піре **2** кáша, кашічка;
 cementová ~ цементова кáша • navariť (si)
 ~e наварити (собі) кáшы; dostať sa do ~e
 попáсти áбо достáти ся до тяжкої ситуáції;
 pechať niekoho v ~i охабити дакого в біді;
 chodiť ako mačka okolo horúcej ~e ходити
 як ма́чка о́коло горя́чої кáшы, ≈ ходити
 доо́коло та доо́коло; ~ sa nikdy neje taká
 horúca, aká sa navarí кáша ні́гда не їсть
 ся така горя́ча, якá нава́рить ся; ≈ не так
 страшний чорт, як ё́го малюють
kaš//le' -la *m* кáшель; čierny ~ lek. чорный
 кáшель
kašičk//a' -y *ž zdrob.* кашічка, кáшка •
 kráľovská ~ пчоло́ва каші́чка
kašičk//a² -y *ž ľud. (kvetiná)* першоквіт
kašl//ať -e -ú *nedok. 1* кáшлати **2**
 (vykašľávať) хáркати, выкашлѐвати; ~
 krv выкашлѐвати кров **3** на ко́го, čo *vulg.*
 кáшлати, плюва́ти

kašmír -u *m* text. кашмір
kašmírovľý кашміровый; ~á šatka кашмірове хуця, шафолка
kašovitľý кашовитый; ~á hmota кашовита маца; ~á strava кашовита страва
kaštieľ -a *m* каштель, замок
Kašub -a *m* Кашуб
kašubčin//a -y ž кашубский язык
kašubský кашубский
kat -a *m* кат
katafalk -u *m* катафалк; vystrieť na ~ выстерти на катафалк
katakomb//y -b ž romn. катакомбы
katalánčin//a -y ž каталаньский язык
Katalán//ec -sa *m* Каталанец
katalánsky каталаньский
katalepsi//ia -ie ž lek. каталепсия
katalóg -u *n* v rôzn. význ. каталог; lístkový ~ картковий каталог; autorský ~ авторський каталог; štátny ~ práce тарифний каталог зборку; triedny ~ škol. класний каталог; ~y (oddelenie v knižnici) каталог
katalogizác//ia -ie ž каталогізація
katalogiz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* каталогізувати
katalógový каталоговий
katalytický каталітичний
katalýz//a -y ž chem. каталіз
katalyzátor -a *m* chem. каталізатор
katan -a *m* pejor. катан, кат
katanský катанський, звірський
katapult -u *m* voj. tech. катапулт
katapult//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* катапултовати
katapult//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* катапултовати ся
katar -u *m* lek. катар; žalúdočný ~ катар жолудка
katarakt -u *m* (vodopád) катаракт
katarovľý катаровый; ~é onemocnenie катар, катарове охворіння
katast//er -ra *m* 1 катáстер; pozemkový ~ поземельний катáстер 2 (chotár) зéмлі 3 (zoznam) список; ~ voličov список волите-лів, воличів

katastráln//y príd. k kataster 1, 2; ~e územie obce зéмлі áбо земельне володіння (валáлу); ~a mapa катастрáлна mápa, земельный план; ~e jutro катастрáльне jutro (míra zéмли 5754 m²)
katastrof//a -y ž катастрофа; prírodná prírodná катастрофа, катастрофа; železničná ~ желізнодорожна катастрофа; vojnová ~ войнóва катастрофа
katastrofáln//y катастрофáльный; ~e následky катастрофáльны následky; ~a situácia катастрофáлна situácia
katedr//a -y ž v rôzn. význ. катéдра; ~ rusinčiny катéдра русинського языка; dostať ~u стáти завідуючим катéдры; vyvolať žiaka ku ~e выкликати ученика к тáблi
katedrál//a -y ž катедрáльный собóр
kategór//ia -ie ž категóрия, грúпа, розряд; ~ času категóрия часóв; gramatické ~ie грамáтичны категóрии; ~ zamestnancov розряд замeстнáных
kategorick//ý категóричний; ~á odpoveď категóрична óдповідь; ~ súd log. кате-горичне суджіння
catechéti//a -u *m* учітель закóна бóжого
catechizm//us -u *m* катехізм
katét//er -ra *m* lek. катéтер
katetrizác//ia -ie ž lek. катетрізація
katión -u *m* chem. катиóн
katód//a -y ž катóда
katódový fyz. катóдовый
katolicizm//us -u *m* католіцизм, католицтво
katolícky католицький; ~ kňaz католиць-кий свящéник
katolíčk//a -y ž католичка
katolík -a *m* католик
kat//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 мýчити, катовáти 2 pren. мýчити, трізнити, трáпити
katovsk//ý катóвский; ~ meč меч кáта; ~é remeslo ремéсло кáта
kauc//ia -ie ž кáвция, піняжна зáлога; založiť ~iu внéсти áбо охaбити зáлогу, кáвцию
kaučuk -u *m* кáвчук
kaučukovník -a *m* кавчуковник, кавчуковýй стром

kaučukovníkový/ý кавчуко́вый; ~é plantáže кавчуко́вы планта́ции

kaučukov/ý кавчуко́вый; ~á hadica кавчуко́ва гади́ця

kaukliar -a *m* жо́нглер, фо́кусник

kauzaliť/a -y *ž* *filoz.* причи́нность, кавза́льность

kauzálny причи́нный, кавза́льный; ~ vzťah причи́нне одно́шя

káv/a -y *ž* ка́ва ж, ка́вей *m*; zrnková ~ зерно́ва ка́ва; čierna ~ чо́рный ка́вей; biela ~ ка́вей з мо́локом

kavalér/ia -ie *ž zastar.* кавале́рія, гусца́рство
kavalerist/a -u *m zastar.* кавале́риста, гýсар

kavern/a -y *ž lek.* каве́рна

kaviar -a *m* ікра

kaviar/leň -ne *ž* кавя́рня

kaviarensk/ý *peíd. k* кавя́реň; ~é za- riadenie заря́джня кавя́рні

kávičkář -a *m* кави́чкарь, любите́ль ка́вы

kavk/a -y *ž zool.* ка́вка

kávovar -u *m* кавова́р; elektrický ~ елек- три́чный кавова́р

kávovin/a -y *ž* кавовина

kávovník -a *m* каво́вник, кавовнико́вый стром

kávovníkov/ý кавовнико́вый; ~ strom кавовнико́вый стром; ~é plantáže кавовнико́вы планта́ции

kávov/ý 1 каве́евый, каво́вый; ~é zrná зёрна ка́вы; ~á zmrzlina каве́ева змерз- лина; ~ mlynček млинок на ка́ву, кавова́р; ~á lyžička каве́ева, ча́ева ло́жочка; ~á súprava каве́евый се́рвіс 2 (o farbe) каве́евый

kaz -u *m* каз, недо́статок; bez ~u без ка́зу, без недо́статків; zubný ~ зу́бный каз

Kazach -a *m* Каза́х

kazajk/a -y *ž* коро́ткий ка́батик, каза́йка

kazár -a *m* стро́гий або при́сный чоловік; držať na ~e niekoho трима́ти в рука́х дако́го; vziať na ~ niekoho взя́ти до рук дако́го

kázat' ка́же ка́зу *nedok.* 1 (rozkazovať) каза́ти, прика́зовати; kázal mu prisť

казав ё́му прийти; povinnosť ка́же повин- ность ка́же або гово́рить 2 (v kostole) проповіда́ти, чи́тати про́повідь 3 (hlásat') проповіда́ти, проголо́шувати • vodu ка́же, víno pije во́ду ка́же, а вино́ пе; на слова́х є́дно, а на ді́лі drúге; farár dva razy нека́же піп або свяще́ник два раз не ка́же; glúхим дві служ́бы не служ́ать

kazateľ -a *m* каза́тель, пропові́дник

kazateľňa *p.* kazateľnica

kazateľnic/a -e *ž* казате́лля, амво́н

kazateľský 1 пропові́дни́цький 2 (mentorský) поучу́ючий; ~ tón поучу́ючий або напо́мина́ючий то́н

kazem/laty -át *ž pomn.* казема́ты, підзе́мны хо́дбы

káz/leň -ne *ž* 1 про́повідь, каза́ня; nedel'ná ~ неде́льне каза́ня 2 *pren.* (vyhrešenie) напо́мня́ють; dostať ~ доста́ти напо́мня́ють; držať ~ не́кому дава́ти моралку дако́му 3 *správ.* disciplína

kazet/a -y *ž* 1 шкату́лка; ~ на cigarety шкату́лка на ціга́рєтлі, табате́рка 2 *fot.* archit. казе́та

kazisvet -a *m expr.* казисві́т, казими́р; тот, хто вшы́тко пока́зати

kaz/iti' -í -ia *nedok.* кази́ти, ні́чити, пошко́джувати

kaz/iti' sa -í sa -ia sa *nedok.* кази́ти ся, ні́чити ся, пошко́джувати ся

kazový бракований, казо́вый; ~ tovar казо́вый това́р

každodenn/ý 1 ка́ждоденный, штоде́нный; ~á prechádzka ка́ждоденна прогу́лька 2 (všedný) ка́ждоденный; ~é starosti ка́ждоденны ста́рости; ~ život ка́ждоденный, штоде́нный жы́вот

každopádne *správ. v každom prípade; p.* každý

každoročný ка́ждорочный, шторо́чный

každ/ý *zám.* 1 (bez výnimky) ка́ждый, вся́кий; ~ deň ка́ждый де́нь, штоде́нь; z ~ej stránky зо вшы́ткых бо́ків; ~ bol spokoјný вшы́ткы были спо́кійны; ~ raz вся́кий раз, ка́ждый раз; ~ štvrtok ка́ждый четве́рь, по четве́рьгах; ~

desiaty кáждый десятый; systém ~ s ~ým šport. кáждый з кáждым, кругóва сístéma
2 (hociktorý) кáждый, всякий, любой; за ~ého ро́часia за кáждой погóды; за ~ú сепу за любу цiну, за кáжду цiну; môže prísť ~ú chvíľu він (онá) мóже прийти в любу минúту, він (онá) мóже прийти в хоцькотрий час; v ~om prípade в кáждім слýчаї; на ~om kroku на кáждім кро́ці

kde zám. prísł. **1** де **2** (kam) де; ~ ideš? де (ты) идéшь? **3** (odkiaľ) óдкы; ~ si sa to dozvedel? óдкы ты дознáв ся?; ~ sa v ňom berie toľká odvaha? óдкы берé ся в нiм тiлька смiлость? • ~ sa vzal, tu sa vzal де было, там было; ale ~! (ako zápor) де там!

kdeby cit. де там, што ты або вы

kdečo hovor. p. **kadečo**

kdejaký hovor. p. **kadejaký**

kdekade zám. prísł. дéкады, всяды; ~ sa túlať дéкады тýляти ся

kdekoľvek zám. prísł. **1** (hocikde) хóцьде, де попáло, в любiм мiсцi **2** (všade, kde) де (бы) не; ~ bol, všade... де бы він не був, всяды... **3** (hocikam) де завгóдно, де попáло, в любе мiсце

kdekto zám. дéхто, máло хто; ~ tu chodí дéхто ту хóдить; цi máло хто ту хóдить; хóдять ту вшелякы; spýtoval sa kdekoho просив ся він дéкого

kdesi zám. prísł. **1** десь **2** (kamsi) десь **3** (odkiaľsi) óдкысь, óдкысь-то

kdesi-čosi zám. hovor. десь-штось, дагдé

kde-tu zám. prísł. де-ту, дагдé, мiсьцями

kdeže **1** zám. prísł. де же **2** cit. hovor. де там, што ты áбо вы

kdežto spoj. zastar. в тiм часi, як; тоды як

keby spoj. i čast. кiдь бы, коли бы; ~ som vedel кiдь бы я знав; ~ už bol tomu koniec! кiдь бы уж тóму був кóнець; ~ ste boli taký láskavý, ... (ako oslovenie) кiдь бы вы были такы любéзны, ... • ако ~ як кiдь бы; ~ nebolo ~ кiдь бы не было кiдь бы

kecl/ky -iek mn. č. (j. č. ~ka) hovor. тра́мпкы

kečk/la -y ž чуб, чýлка • ~ sa mu parí він цiлий змóк(нув)

ked' spoj. **1** (časová) коли, кiдь **2** (podmienková) кiдь, коли; bude lepšie, ~ nepríde бóде лiпше, кiдь він не прийде
 • ~ aj хоць i; aj ~ je chudobný... кiдь він i худóбный áбо бiдный...

kedy zám. prísł. **1** коли; ~ sa vrátiš? коли ты вёрнеш ся? **2** даколи, колись; aby si to ~ neolutoval! коли бы ты iщi даколи не пожалiв o тiм!; kto to ~ videl! хто тóтo коли вiдiв!; цi вiдiв даколи тóтo дахтó! • ~ ako як коли, коли як; ~..., ~..., даколи..., даколи...; máš ~? маш коли?, маш час?; nemá ~ не мать коли, не мать часý

kedykoľvek zám. prísł. **1** (hocikedy) хóцьколи, коли завгóдно **2** (vždy, keď) коли бы не; все, коли; кáждый раз, коли

kedysi zám. prísł. колись-то, даколи

kedy-tedy zám. prísł. коли-тоды, даколи, зрiдка, час од часý

keďže spoj. кiдь же, так як, накі́лько

kef/la -y ž кéфа, щiтка; ~ na šatý кéфа на шмáты; ~ на topánky кéфа áбо щiтка на топáнкы; ~ на vlasý кéфа на вóлося/на вóлосы

kefk/la -y ž zdob. кéфка; ~ на pečty кéфка на нóхті; zubná ~ зóбна кéфка, кéфка на зóбы

kef/lovať -uje -ujú nedok. кефовáти, чiстити кéфов

keks -u m obyč. v mn. č. ~y кекс, кéксы

kel' -u m кел (канýста)

kel' kla m (zub) кел

kelčik -a m nár. кельчiк, трáта; robiť si ~ ро-бити собі кельчiк

kel/ľňa -ne ž ľud. кельня

kelner -a m hovor. zastar. кёлнер; чáшник

kelnerk/la -y ž hovor. zastar. кёлнерка; чáшничка

kelov/ľý príd. k kel'; ~ prívarok келóвый привáрок; ~á polievka келóва пóливка; ~ list келóвый лист (листóк)

Kelt -a m Келт

keltčin/la -y ž кёлтьскый язык

keltský кёлтьскый

kenguru neskl. m кенгýра

kenozoik/um -a s geol. кенозóй, третёгóры

кепеñ -а *m* 1 плащ без рукавів 2 *preñ.* прєкрывка

кепиєñ/lok -ка *m* 1 *zdrob.* плáщик буз рукавів, прешмáрник 2 *preñ.* замінка; *pod* ~om пєщoho під замінков дачoго

ker *kra m* кряк; *ružový* ~ ружо́вый кряк; *okrasný* ~ декоративный кряк

keramický керамічний; ~ *výrobek* керамічне виготовліня, виготовліня із кераміки; ~ *přemysel* керамічний про́мысел

keramik//a -у *ž* кера́міка; *šnúrová* ~ *archeol.* шнуро́ва кера́міка

keramikár -а *m* кераміка́рь

ker//ovat' -uje -ují *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* керова́ти *чим* 2 *kam* одбо́чити, оберта́ти; ~ *dořava* одбо́чити до́піва

kesón -u *m odb.* кєсoн

kešel//ña -ne *ž* *nár.* кішеня • *má plnú* ~ñu ма́ть по́вну кіше́ню

keřas -а *m hovor. pejor.* 1 шпекула́нт 2 (*úžerník*) уже́рник

keřas//it' -і -іа *nedok. s čím i bezpredm.* шпекуло́ва́ти, выде́рати

kiahñ/le -і *ž romn. lek.* кягні, высыпки; *ovčie* ~ высы́пки

kiahñov//lý высыпко́вый; ~а *epidémia* высы́пкова епіде́мія

kibic -а *m kart. řach.* кібіц, ра́дця (*при гри в ша́хы i m. n.*)

kibic//ovat' -uje -ují *nedoki. komu i bezpredm. kart. řach.* кібіцо́ва́ти, ра́дити, пома́рати (*при гри в ша́хы i m. n.*)

kiež *čast. kniž.* барз, най, най лем, бода́й, кідь, кідь бы

kiežby *čast. kniž.* кідь бы, хоць бы; ~ *každý* са *mal tak dobre ako* ту кідь бы ка́ждый ма́в ся так до́бри, як мы *áбо* кідь бы вшиткым было так до́бри, як нам; ~ *sa uzdravil* хоць бы він выздоровив; ~ *už prišiel ten túžený deň!* хоць бы уж поскóрше пришо́в *áбо* на́ста́в тот довгоочєкований де́нь!

kikirik//at' -á -ají *nedok.* кікірікати

kikiriki *cit.* кікірікі

kiks -u *m hovor.* прома́х, кікс; (*в біліа́рді*) кікс; *urobiť* ~ прома́хнути ся, зроби́ти кікс

kiks//núť -ne -nú *dok. hovor.* кікснути, прома́хнути ся

kill//o -а *s hovor.* кіло

kilogram -u *m* кілогра́м

kilogrammet//er -ра *m fyz.* кілограмме́тер

kilogramov//ý кілогра́мовый; ~é *závažie* кілогра́мова гýля, єднокілогра́мова гýля

kilometrovn//é -ého *s* кіломе́тровне

kilometrovník -а *m* кіломе́тровник, кіломе́тровый стовп

kilometrovník кіломе́тровый; ~а *vzdialenosť* кіломе́трова оддалє́ность, оддалє́ность на єде́н кіломе́тер

kilov//lec -са *m hovor.* кілогра́мова гýля

kilowatt -u *m el. tech.* кіловáт

kilovatthodin//a -у *ž el. tech.* кіловатго́дина

kimon//o¹ -а *s* кімо́но

kimono² *príd. neskl. hovor.* кімо́но; ~ *rukávy* рука́вы кімо́но

kimonov//ý кімоно́вый; ~é *šaty* шма́ты з кімоно́выма рука́вами

kinematograf//ia -іє *ž* кінемато́графія, кіноі́скусство

kinetick//ý кінеті́чний; ~а *energia* кінеті́чна ене́ргія

kinetik//a -у *ž* кінє́тика

kin//o -а *s* 1 (*miestnosť*) кіно; *putovné* ~ пу́товне кіно 2 *lud. (film)* кіно

kinoaparát -u *m (premietací prístroj)* кінопроє́кчний апа́ра́т, кіноапа́ра́т

kinofikác//ia -іє *ž* кінофіка́ція

kinofilm -u *m fot.* кінофі́лм

kinooperatér -а *m* кіноопе́ратор

kinooperatérsk//y каноопе́раторський; ~а *kabina* кіноопе́раторська б́удка

kinosál//a -у *ž* кіноса́ла

kiosk -u *m* кіо́ск; *povinnový* ~ новино́вый кіо́ск

Kirgiz -а *m* Кіпрі́з

kirgizský кіпрі́зьський

kis//ña -ne *ž hovor.* бе́дня, ла́да, ка́сня

kľačadl//o -а *s* кляча́тко

kľač//at' -і -іа *nedok.* кляча́ти (*на ко́лінах*)

kľačiačky *prisl.* кляча́чки, по-кляча́чки; ~ *prosiť* проси́ти на ко́лінах, умоля́ти на ко́лінах

kľačmo *prisl.* по-клячачкы, на кóлінах
klad -у *m* позітивна сторóна, плус; ~om tohto návrhu je, že... позітивнов сторóнов той пропозиції є, же...; zväžiť ~у а nedostatky niečoho звáжыти позітивны і негáтивны сторóны дачóго

klad//a -у *ž* **1** (*brvno*) трам **2** *hist.* (*mučiaci nástroj*) кóподка

kladin//a -у *ž* *šport.* кладина

kladivár -а *m* *šport.* метáтель мóлота

kladivk//o -а *s* **1** мóлоток; мóлоточок **2** *anat.* мóлоточок

kladivkový: ~ papier pic, pápир на рисовáня

kladiv//o -а *s* *v rôzn. význ.* мóлоток, мóлот; kováčske ~ ковáльскый мóлоток; hydraulické ~ *tech.* гíдравлiчний мóлот; vrh ~om *šport.* метáня мóлота

kladivový молоткóвый; ~ drvič *tech.* молоткóвый дырвiч

kladk//a -у *ž* *tech.* кóподка

kladkostroj -а *m* *tech.* кладкомашына

kladn//ý *v rôzn. význ.* позітивный; ~é číslo позітивне чiсло; ~ náboj *fyz.* позітивный патрón; ~é hodnotenie позітивне оцінiня; ~ hrdina позітивный герóй; ~á odpoveď позітивна áбо потвérджуюча óдповідь; ~á veta *gram.* потвérджуюче речiня; mať ~ postoj k niečomu позітивнi односити ся к дачóму

kľag -у *m* кляг (выужывáный на сквáшованя молóка на сыр)

kľag//ať -á -ájú *nedok.* клягáти, сквáшовати; ~ mlieko сквáшовати молóко (*при пóмочi клягу*)

kľakadlo *p.* kľačadlo

kľak//ať (si) -á (si) -ájú (si) *nedok.* клячáти, стáвити ся на кóліна

kľakátko *zastar. p.* kľačadlo

kľak//núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok.* клякнути собі, стáти на кóліна

klaksón -у *m* клáксон; stlačiť ~ стиснути на клáксон

klam -у *m* клам, оклáмáня, цигáнство; optický ~ оптічний клам; zmyslový ~ клам чувств áбо смыслóвый клам

klamár -а *m* *pejor.* кламáрь

klam//ať -е -ú *nedok.* клáмати

klam//ať sa -е sa -ú са *nedok.* клáмати ся, оклáмовати ся

klamlivý кламливый

klamn//ý кламливый; ~á nádej кламлива надiя; ~á predstava кламливе представлiня; ~é počasie кламлива погóда

klampiar -а *m* бляхáрь

klampiarsk//y бляхáрьскый; ~е práce бляхáрьскы робóты; ~е remeslo бляхáрьске ремéсло, ремéсло бляхаря

klampiarstv//o -а *s* бляхáрьство **1** (*remeslo*) бляхáрьство, ремéсло бляхаря **2** (*dielňa*) майстёрська бляхаря

klamstv//o -а *s* клáмство, лож, неправда; prichytiť niekoho pri ~е поiмáти дакóго при клáмствi

klal//ňať sa -nia sa -ňajú sa *nedok.* **1** (*zdraviť*) кланяти ся **2** (*vzdávať úctu*) уклóнёвати ся; ~ sa modle кланяти ся iдолу • ~ sa zlatému telaťu уклоняти ся золотóму тiляту

klanic//a -е *ž* кланiця (*на вóзi*)

klap//ať -е -ú *nedok. hovor.* ладити ся; všetko ~е вшытко в пóрядку

klap//a -у *ž* **1** (*uzáver*) клáпка **2** (*na hudobných nástrojoch*) клáвеса **3** (*telefónna*) клáпка (додатóчне чiсло) **4** (*na konskom postroji*) клáпка, тiнитко • mať ~у на očiach мать клáпки на oчáх

klap//núť -не -nú *dok.* клéпнути • zuby tu ~li naprázdno зúбы ёму клéпли напорóжнё

klarinet -у *m* *hud.* кларинёт

klarinetist//a -у *m* кларинетiста

klas -у *m* кóлос • vyčkej času ako hus ~у [*prisl.*] ≈ на всяке хотiня есть терпiня

klasicistický *lit.* класiчний

klasicizm//us -у *m* *lit.* класiцизм

klasick//ý *v rôzn. význ.* класiчний; ~á literatúra класiчна лiтератýра; ~é jazyky класiчны языки; ~ príklad класiчний приклад; ~é gymnázium *zastar.* класiчна гiмназия

klasifikáč/ia -ie ž класіфікація **2 škol.** класіфікація, атестація (за *nie poka i m. n.*); polročná ~ піврочна класіфікація

klasifikačn/ý **1** класіфікаčný **2 škol.** класіфікаčný, атестаčný; ~é obdobie класіфікаčný або атестаčný період; ~á stupnica класіфікачна сістема (оцінка відомостей)

klasifik/ovať -uje -ujú *nedok. dok. 1* класіфікувати **2 škol.** класіфікувати, ставити/ставляти оцінки або одмітки; prisne ~ стріго класіфікувати або стріго ставити одмітки

klasik -a *m* класік

klasik/la -y ž класіка; творы класіків

klasnatý колосовый; колосистый

klásť kladie kladú *nedok. 1* клáсти; дати, положить; ~ knihu do aktovky клáсти книжку до актівки або тáшки; ~ knihu na policu положить книжку на поліцію **2 za čo (považovať)** клáсти, ставити; ~ za zásluhu ставити за заслугу; ~ za vinu клáсти за вину **3 (rozkladať)** розкладáти, розложить; ~ oheň *al. vatru* розкладáти огіень або вáтру **4 do čoho (časove, historicky zaraďovať)** односити к чому; ~ historickú pamiatku do X. (desiateho) storočia односити історічну пам'ятку до X-го віку • ~ vajcia клáсти яйця; ~ dôraz na niečo підчеркнути даштó; ~ odpor протівити ся, кáсти одпір; ~ požiadavku клáсти або нанести пожа́дованя; ~ nároku на niečo клáсти пожа́дованя на даштó; ~ na srdce niekomu клáсти на сёрдце дакому, на́казовати дакому

kláštor -a *m* монастирь, клáштор; odísť do ~а одыйти до монастиря або клáштора

kláštorň/ý, kláštorsk/ý монстырьский, клáшторський; ~á škola монастирьська шкóла; ~á chovanka виховáтелька в монастирі або монастирьской шкóлы

klát -a *m 1 (na rúbanie)* клат; stáť ako ~ стояти як клат; стояти, не погынáючись

klať kole kolú *nedok. 1 (bodať, pichať)* колóти; kole ma v boku в бóці мéне кóле

2 (o zvieratách) штыкати • pravda oči kole [prisl.] прáвда о́чі кóле

klátik -a *m* zdrob. клáтик

klát/liť sa -i sa -ia sa *nedok. 1 (knísať sa)* кывати ся, колысáти ся, огынáти ся; stromy sa ~ia vo vetre стрóмы колышуть ся на вітрі; ~ sa pri chôdzi кывати ся при ходжіні **2 (nakláňať sa)** наклоняти ся, нагну́ти ся

klátiv/ý кываючий, колысáючий, огынáючий; ~ krok кываючий крок; ~á chôdza колысáюче або колысáве ходжіня

klaun -a *m* клавн

klaunovský, klaunský клавно́вський

klauzul/la -y ž клавзу́ла, доложіня, додáток

klauzúr/la -y ž **1** запéрта часть монастиря **2** запéртость, одторгну́тость од світа

klauzúrň/ý клавзúрный; ~а práca škol. экзаменáчна робóта; часть екзáмена; писóмна робóта, написáна в запéртій містности

kláves -u *m* obyč. *v mn. č.* ~у клавéса -ы

klávesnic/la -e ž клавиáту́ра

klávesový клавéсний

klaviatúr/la -y ž клавиáту́ра

klav/liet' -ie -eju *nedok.* кочаніти, тýгнути (од зумы); prsty ~eju od mrazu пáлці кочаніють од мóрозу

klavichord -u *m* hud. клавікóрд

klavír -a *m (všeobecný názov pre nástroj klavírneho typu)* клáвір, фортеп'яно; hrať na ~і грати на клáвірі

klavirist/la -u *m* клавіріста

klavírny клáвірний; ~ koncert клáвірний кон́церт; ~а skladba клáвірна творчость, творчость про клáвір

klavírovň/ý клавіро́вый; ~é struny клавіро́вы струны

klav'ilý 1 (meravý) о́кочані́тый, о́кочані́вший; засты́вший; ~é prsty о́кочані́вши пáлці

2 (nešikovný) нешікóвний, несúчий, не-подарéний, немотóрный, нескладний, стёрпнутый

kľb -u/-a *m 1 anat.* клуб; lakťový ~ локтё́вый клуб; zápal ~ov запалі́ня клубі́в **2 tech.**

клуб • *prísť* на ~ *niečomu* прийти на ва́жность *да́чому*

klbč/ít' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* запаси-ти, бити ся, пасова́ти ся, пра́ти ся; га́дати ся, гащери́ти ся

klb/ít' sa -i sa -ia sa *nedok.* перепліта́ти ся, спліта́ти ся

klbk/o -a s *оклúб*я, *клúб*я; *мото́к aj pren.* ~ *vlny* мото́к во́вны; *zvínúť sa do ~a* звину́ти ся до (о)клубя́тя; ~ *detí* кúчка *діте́й*

klbovítý клубови́тый

klbový 1 клубо́вый; ~ *reumatizmus* клубо́вый ревма́тизм 2 *tech.* клуб

klč/ovat' -uje -ujú *nedok.* корчова́ти, выкорчо́вовати; ~ *les* корчова́ти ліс

klčovisk/o корчови́ско, місце корчова́ня, выкорчова́не місце

klčovnic/a -e *ž* корчова́тель, корчова́льна машина

klebet/a -y *ž obyč. v mn. č.* ~y плéтка; *robiť ~y* робити плéтки

klebet/ít' -i -ia *nedok.* плеткова́ти

klebetnic/a -e *ž* плетка́рька

klebetnick/ý *príd. k klebetník* плет-ка́рьский; ~e *reči* плетка́рьскы *ре́чі*, плеткова́ня; ~e *jazyky* (o *ľudoch*) злы язы́ки

klebetník -a *m* плетка́рь

klebetn/ý плетка́рьский; ~á *žena* плет-ка́рька; ~é *jazyky* (o *ľudoch*) злы язы́ки

klekot -u *m expr.* клéпот, клéпканя; *vtáči* ~ пташа́чий клéпот; *mlynský* ~ мли́ньский гýркот

klekol/tat' -се -cú *nedok. expr.* клéпати, клéпотати; ~ *zobákom* (o *niektorých vtákoch*) клéпати дзе́баком; ~ *jazykmi* (*veľa rozpráváť*) клéпотати язы́ками

klen -a *m bot.* клен

klenb/a -y клéнба, облуковита по́вала, о́блук; *chrátová* ~ храмо́ва клéмба; ~ *mosta* о́блук мо́ста

klembový клембо́вый, облуко́вый; ~á *rovala* облуко́ва по́вала

klenot -u *m* 1 доро́гоці́нність ж; ~у а) доро́гоці́нність; б) доро́гоці́нны ви́робки

2 *pren.* пéрла; доро́гоці́нність; *literárny* ~ лі́терату́рна пéрла, доро́гоці́нність лі́терату́ры; ~у *svetovej hudby* пéрлы світово́й му́зики

klenotnic/a -e *ž* 1 (*schránka*) шкату́лка, ла-ді́чка 2 (*miestnosť*) пéрла, доро́гоці́нність *aj pren.* ~ *umenia* пéрла іскúства

klenotnícky золотни́цький; ~ *obchod* зо-лотни́цтво, золотни́цький склеп

klenotníctvo/o -a s 1 (*remeslo*) золотни́цьке ді́ло 2 (*obchod*) золотни́цтво

klenotník -a *m* золотник

kle/núť sa -nie sa -nú sa *nedok. nad čím* облуковито підвышова́ти ся, піднима́ти ся до вы́шки; *повышова́ти* ся, *выстатова́ти* ся, *вытягова́тися nad да́ким*

klenut/ý 1 *archit.* облукови́тый; ~á *rovala* облуковита по́вала 2 *pren.* *выпуклый*; ~ *hrudník* *выпуклы* *груді*; ~é *čelo* *выпукле* *челó*

klep/lat' -e -ú *nedok.* 1 *клóпкати*, *клепа́ти*; ~ *na dcere* *клóпкати* на *двeрі*; ~ *zubami* (*od zimi ap.*) *клепа́ти* *зуба́ми* 2 (*prášiť*) *трепа́ти*; ~ *koberce* *трепа́ти* *кобе́рці* *ábo* *póкровці* 3 (*text*) *писа́ти* *ábo* *клепа́ти* на *машы́нці* • ~ *kosu* *клепа́ти* *косу́*

klep/lec -ca *m* *пасть*; ~ *na zver* *пасть* на *зві-ря́та*; *dostať sa do ~ca* *поіма́ти* ся до *па́сти*; *už je v ~ci* *уж є* в *па́сти* *ábo* *поіма́ний*

klepet/o -a s *obyč. v mn. č.* ~á *клі́щі*

klepic/a -e *admin. slang.* *писа́рька* на *машы́нці*

klepk/lat' -á -ajú *nedok. expr.* *клéпкати*, *поклéпковати*; ~ *na stroji* *клéпкати* на *машы́нці*

klep/núť -ne -nú *dok.* 1 *клéпнути* 2 (*udrieť*) *уда́рити*, *бúхнути*; ~ *kladivom* на *пéчо* *уда́рити* *мо́лотком* по *да́чим* • *zuby* *ти* ~*li* *напра́zdно* *зубы* *ёму́* *клéпли* *напоро́жне́*; по *бо́роді* *текло́*, а до *ро́та* не *доста́ло* ся; *окла́мав* ся, не *добившы́сь* *желáного*

klerik -a *m* 1 (*opak. laik*) *клéрик* 2 *семина́риста*

klerik/a -y *ž* *стіха́рь*, *реверéнда*

klerikál -a *m pejor.* *клерика́л*

klerikalizm/ús -u *m* *клерика́лізм*

klerikáln/y клерика́льный; ~е kruhy клерика́льны кру́гы; ~а strana клерика́лна па́ртия

klérofašistický клерика́льно-фаши́стський

klérofašizmus ~и *m* клерика́льный фаши́зм

klér/us ~и духо́венство, клі́р

kles/lať -á -ajú *nedok.* 1 (*padat'*) клéсати, опу́щати ся, па́дати 2 (*znižovat'* *sa*) пони́жовати ся, па́дати

klesav/lý нисхо́дный; ~ *prízvuk* нисхо́дный акце́нт а́бо притиск; ~á *tendencia* нисхо́дна тенде́нція

kles/núť -ne -nú *dok.* 1 (*padnúť*) клéснути, опу́стити ся, упа́сти *aj pren.* ; *ruka bezvládne* ~ла ру́ка невла́дні опу́стила ся; *hlava mu* ~ла на *hrud'* го́лова ё́му упа́ла на гру́ди; *mravne* ~ морáльно упа́сти а́бо опу́стити ся 2 (*zmenšiť* *sa*) зни́жыти ся, упа́сти; *ceny* ~лі ці́ны зни́жыли ся а́бо упа́ли; *teplota a tlak* ~лі темпе́рату́ра а́бо та́плотá і тиск зни́жыли ся; *nálada* ~ла нала́дже́ность упа́ла • ~ на *duchu al. mysli* упа́сти ду́хом; ~ в *niečích očiach* (у) па́сти в дачі́йх о́чах

kliat' kľaje kľajú *nedok.* кля́ти, проклина́ти, надава́ти

kliat' sa kľaje sa kľajú sa *nedok.* кля́ти ся

kliatb//a -у ž 1 (*preklinanie*) проклина́ння, кля́тя 2 (*zlý osud*) прокля́тя 3 *cirk.* ана́фема; *uvaliť* ~и на *niekoho*, *dať* do ~у *niekoho* пере́дати ана́фемі да́кого а́бо ували́ти прокля́тя на да́кого

klíč/liť -i -ia *nedok.* 1 клі́чити, пу́щати ко́ринки; (*o semenách*) всхо́дити 2 *pren.* выро́стати

klíčivos//ť -ti ž клі́чивость, схо́джія

klíčivý клі́чивый, схо́дячий

klíčk/lovať -uje -ujú *nedok.* клі́чити; ~ *zemia*ку о́чистити од *kla* (*néред выса́джі́нєм*)

klíčn/y *príd. k klík;* ~е *lístky* клі́чны листкы (*zéren i m. n.*); ~а *schopnosť* всхо́жость

klient -а *m* кліє́нт

klientel//a -у ž кліє́нту́ра

kliesn//iť -i -ia *nedok.* 1 (*stromy*) обру́бати, одтя́ти, обрі́зати (*кона́рі, конáрики*) 2

komu (*cestu*) прору́бати до́ро́гу, прочи́стити до́ро́гу *aj pren.*

kliešť -а *m* (*hmyz*) клі́щ

kliešť/te -ti ž *pomn.* клі́щі, щі́пці *pomn.*; *kováčske* ~ кова́льскы клі́щі; *kombinované* ~ ко́мбіно́ваны клі́щі; *pôrodnické* ~ роди́льны клі́щі; *zubárske* ~ зуба́рьскы клі́щі 2 *pren.* (*obklúčenie*) клі́щі *pomn.* • ~ťami ťahať *z niekoho* (*slovo, príznanie ap.*) клі́щами тяга́ти а́бо вы́тяговати із да́кого

klieštik//y -ov *m pomn.* 1 *zdrob.* клі́щкы *pomn.* 2 щі́пці *pomn.*; ~ на *sukor* щі́пці на цу́керь

kliešť/iť -i -ia *nedok.* ка́стровати, міш-кова́ти

kliešťov//ý *príd. k kliešť* клі́щовый; ~а *encefalitída lek.* клі́щова енце́фалі́тіда

kliešťový *príd. k kliešte;* ~ *pôrod lek.* клі́щове поро́джія, роджі́ня при по́мочі клі́щів

klietk//a -у ž v *rôzn. význ.* клі́тка; ~ *pre vtákov* клі́тка на пта́хы; ~ *výťahu* клі́тка вы́тягу а́бо лі́фта; *ukladať* *drevo* do ~у скла́довати де́рево до клі́тки

klietk/lovať -uje -ujú *nedok.* клі́тковати, скла́довати де́рево до клі́тки

klík -а *m* клі́чок, за́родок росли́ны

klím//a -у ž клі́мат; *drsná* ~ суро́вый клі́мат; *vnútrozemská* ~ конти́нентáльний клі́мат

klimaktér//ium -ia *s lek.* клима́ктері́й

klimatick//ý клима́тичний; ~é *podmienky* клима́тичны усло́вія; ~é *kúpele* клима́тичны купе́лі

klimatizac//ia -ie ž *odb.* клима́тиза́ція, ре́гулова́ння во́дху́ху в мі́стности

klimatizačn//ý: ~é *zariadenie* заря́джія на ре́гулова́ння во́зду́ху

klimatiz/lovať -uje -ujú *nedok. odb.* клима́тизова́ти, ре́гулова́ти во́зду́х в мі́стности

klimatológ//ia -ie ž клима́толо́гія

klimax -и *m lit.* клі́макс

klin -и *m* 1 v *rôzn. význ.* кли́н; *vraziť* ~ до *dreva* вби́ти кли́н до де́рева; *všiť* ~ вшы́ти кли́н; *vraziť* ~ до *boku nepriateľa* вкла́инити

ся до розположіня неприятеля **2** (*veľký klinec, hák*) гак • *vyrážať* ~ ~ом клин клином выбивати

klincov/ky -iek *ž pomn. šport. (tretry) трётры помн.*

klincový клинцевый

klinček -a *m 1 zdrob.* клинчик **2** (*kvet*) клинчик **3 obyč. v mn. č. ~у (*korenie*) клинчики *pomn.***

klin/lec -са *m 1* клинець **2** (*kvet*) клинець, клинчик • *udrieť* ~ по hlavě удари́ти клинець по го́ловці, попа́сти прямо на місце; *zavesiť* на ~ (*šport. ap.*) за́висити на клинець, зашма́рити, оха́бити; *zlatý* ~ *programu* найлі́пший про́грам

klinick/ý клінічний; ~é *vyšetrenie* клінічне више́тріння; ~á *smrť* клінічна смерть

klinik/la -у *ž* клініка; *interná* ~ інте́рна клініка; *chirurgická* ~ хіру́ргічна клініка

klinopisný клинописный; ~é *texty* клинописны те́ксты

klinovitý клиновитый, клиноподобный; ~ *koreň* клиновитый ко́рнь

klinov/ý клино́вый; клиноподобный, клино́витый; ~é *písmo* клино́ве пи́сьмо, клинопис

klipl/tať -á -ajú *nedok. 1* (*o očiach*) клі́пати **2** *čím* жму́рькати, мігати

klišé *neskl. s 1 typ.* кліше́ *nedok. s 2 pren.* кліше́ *neskl. s штамп; novinárske* ~ *novinárske* кліше́

klišéovit/ý клішеовитый, штамповитый; ~é *srojenie* штамповитый ви́раз

kloak/la -у *ž v rôzn. význ.* клоа́ка; сто́ка, кана́л

klobás/la -у *ž 1* колба́са **2** *pren. hovor.* крова́вы рубці, смуги на ко́жі (*po bumci*); *pavreli* *mu* ~у на хрб́те у не́го на хырбе́ті взду́ли ся крова́вы рубці́ або колба́сы

klobučnícky калапо́вый

klobučníctv/o -as *1* (*remeslo*) калапа́рьство **2** калапа́рьска майсте́рьска, (*obchod*) калапа́рьство;

klobučníčk/la -у *ž* калапа́рька, моді́стка

klobučník -a *m* калапа́рь

klobúk -a *m* ка́лап; *strecha* ~а кри́сы ка́лапа; ~ *hríba* ча́пка або го́ловка гри́ба • ~ *cukru* го́лова цу́крю, цу́крова го́лова; ~ *dolu pred* не́кým ка́лап до́лов пе́ред да́ким; *mať* *pod* ~ом бы́ти підна́питым; *ne dá si to za* ~ він не ста́не ся тым хва́ли-ти або пы́штити ся

rlokan -a *m* ке́н'у́ра

klokoč -a *m expr.* бу́бляня, врі́ня; *vrieť* ~ом кы́піти, врі́ти, клоко́тати

klokot -у *m 1* клоко́тання, бу́бляня во́ды **2** *pren.* кы́піня

kloko/tať sa -ce -cú *nedok. 1* (*o tekutine*) клоко́тати, врі́ти **2** *pren.* кы́піти

kloktad/lo -a *s* (*liek*) клокта́дло (*збрпа*)

klon/liť -і -іа *nedok.* клони́ти, на́клоня́ти, скло́ня́ти

klon/liť sa -і sa -іа sa *nedok. 1* (*skláňať sa*) клони́ти ся; скло́ня́ти ся; на́клоня́ти ся; ~ *sa* *na bok* на́клоня́ти ся або клони́ти ся на́бік; *klasy sa* ~іа ко́лося кло́нить ся або скло́ня́ть ся к зе́млі; *slnko sa* ~і *k západu* со́лнце кло́нить ся к за́паду **2** *pren.* при-клоня́ти ся; ~ *sa* *na stranu* не́когоho при́кло-ня́ти ся на да́чій бі́к

klop *čít.* кло́п

klopáč -a *m 1 zastar.* дверё́вый мо́лоток **2** (*murárske kladivo*) му́рницький мо́лоток

klopačk/la -у *ž* кло́пкатко *c*

klopl/tať -е -ú *nedok.* кло́пати, кло́пати; ~ *na dvere* кло́пати на две́рі; *srdce* *mu* ~ало се́рдце ё́му ми́цно би́ло • *bieda* ~е *na dvere* бі́да кло́пать на две́рі

klopen/ý: ~á *dráha šport.* бі́ціглі́ва доро́га **klopl/liť** -і -іа *nedok.* клони́ти, скла́ня́ти, на́клоня́ти; ~ *hlavu* на́клоня́ти го́лову; ~ *oči* поту́плєва́ти, спу́щати о́чі; *neklopiť!* (*upozornenie na debnách*) не на́клоня́ти!, не переверта́ти!

klopk/tať -á -ajú *nedok.* кло́пати

klopl/núť -не -nú *dok.* кло́пнути

klopot -у *m expr.* кло́пканя; ~ *srdca* кло́пканя або би́тя се́рдця; ~ *konských kopýt* ду́пот ки́ньских ко́пыт

klopo/tať -се -cú *nedok.* покло́пковати

klozet -u *m zastar.* заход, буда́рь *zastar.*

klub -u *m* клуб; *športový* ~ шпортóвый клуб; *závodný* ~ заводський кдуб; ~ *spisovateľov* клуб áбо дiм писателiв

klubovk//a -y *ž (kreslo)* мягкé кожане кресло

klubov//ky -iek *ž pomn. hovor.* невелика кахлѐва пѐчка, невеликий кахлѐвый пец

klubov//ňa -ne *ž* клубóва сáла

klubov//ý клубóвый; ~á miestnosť клубóва мiстность, сáла; ~é záujmy клубóвы iнтересы, iнтересы клýбу

kľuck//ať -á -ajú *nedok. expr.* скланяти гóлову при дриманi; клювáти нóсом

kľúč -a *m v rôzn. význ.* ключ; zamknúť на ~ замкнýти áбо запѐрти на ключ; maticový ~ *tech.* матицѐвый ключ; *franzúzsky* ~ *tech.* францýзский ключ; *anglický* ~ *anglický* ключ; *husľový* ~ *hud.* гуслѐвый ключ; *šifrovací* ~ шiфрýючий ключ; ~ k riešeniu niečoho *prel.* ключ к розгáдцi áбо рiшiню дачóго

kľuč//ať -i -ia *nedok. expr.* чупiти, быти в полодрѐпi áбо полоприсядi

kľučiar -a *m hist.* ключáрь

kľučk//a -y *ž* ключка

kľučk//a -y *ž 1* повiшiня, ключка *2 prel.* выговорка, ключковáня

kľučk//ovať -uje -ujú *nedok. 1* вити ся, звивáти ся *2 šport.* ключковáти, обогрáти áбо обыйти грáча *3* ключковáти, выкручáти ся

kľúčn//e -ého *s* ключне, заплачiня за ужывáня ключа (од ворóт)

kľúčn//y; ~a *kosť anat.* ключна кiсть, ключниця

kľúčov//ý *v rôzn. význ.* ключóвый; ~á dierka ключóва дiркá; ~á pozícia ключóва позiция; ~ problém ключóвый прóблем; ~ priemysel ключóвый прóмысел

kľuk//a -y *ž 1 (na dverách)* ключка, рýчка *2 tech.* ключка; *štartovacia* ~ шартýюча ключка

kľuk//ať (si) -á (si) -ajú (si) *nedok.* чýпкати собi, присидáти собi до полодрѐпу

kľukat//iť sa -i sa -ia sa *nedok. (o ceste, rieke ap.)* клюкатити ся, клюкáто винити ся;

rieka; cesta sa ~í *piká*, дорóга клюкáтити ся áбо вини ся

kľukatý закрутáстый, сáмы закруты

kľukový *tech.* клюкóвый; ~ *mechanizmus* клюкóвый мехáнизм

klus -u *m 1 (o koni)* клус, *bir 2 (u ľudi)* бир; *poklusom v ~!* (*povel*) бiгом марш!

klusáck//y клусáцкий, бiжѐцкий; ~a *kobyľa* клусáцька кобыла; ~e *preteky* клусáцькы перемагáня, перемагáня клусакiв

klusák -a *m* клусák, бiжець

klus//ať -á -ajú *nedok. 1 (o koňoch)* клýсати, бiжáти клýсом *2 (o ľuďoch)* бiжáти

klul//ť -je -jú *nedok. (dobať)* клýти, клювáти

kľul//ť sa -je sa -jú sa *nedok. 1 (o vtáko)* проклювáти ся, выляговати ся *2 (o rastline)* клiчiти, сходити, пучáти *3 prel.* зарóджовати ся, vznikати

kľuvať p. kľuť

kľuvať sa p. kľuť sa

kľuv//núť -ne -nú *dok. (dobnúť)* дзѐбнути

klystír -u/-a *m* клiстiр; *dať* ~ *niekomu* зроби-ти клiстiр дакомý

kľazčk//a -y *ž 1 (miesto)* ховзáчка *2 (zariadenie)* хóвзая згóра долóв *3 hovor. (dej)* хóвзая на лѐдi

kľazák -a *m let.* ховзák; від безмоторóвого ероплáну

kľizať sa *kľže sa kľžu sa nedok. 1 (nestáť pevne)* похóвзнути ся; ~ sa *po hladine (o číne ap.)* хóвзати ся по повѐрху *2 (na kľzačke)* хóвзати ся на ховзáчцi

kľzavic//a -e *ž* ховзавiця, ховзáва дорóга

kľzav//ý *1 (kľzký)* ховзáвый; ~á *cesta* ховзáва дорóга *2* ховзáчий; ~ *krok* ховзáчий крок; ~ *let let.* планýюче лiтáня

kľz//isko -iska *s kľzi//šte* -šťa *s* ховзиско; *umelé* ~ ховзиско з iскýственным áбо умѐлым лѐдом

kľzký ховзкий; ~ *ľad* ховзкий лiд

kmál//sať -še -šu *nedok.* трѐпáти; волочiти, носити, тягáти, трясти; ~ *za vlasy* тягáти за вóлосы; *vietor ~še stromy* вiтор колыше зо стрóмами

kmáľ/sať sa -še sa -šu sa *nedok.* бити ся, дёрти ся; тяжко крачати

kmeľ/ň -ňa *m 1 (časť stromu)* ствол **2** плéмя; кошовé ~не кочовы племенá **3** *zool. bot.* род **4** *gram.* оснóва; *prézentný* ~ оснóва теперішнього часу

kmeňoslov/lie -ia *s gram.*; основотворіня; словотворіня

kmeňoslovn/ý *gram.* основотворный; словотворный; ~á *prírope* словотворный сýфікс

kmeňotvorn/ý *gram.* основотворный, словотворный; ~á *prírope* словотворный сýфікс

kmeňov/ý **1** стволóвый; ~é *drevo* стволóве дéрево **2** племенный; ~ *zväz* племенный союз; ~ *jazyk* племенный язык **3** (*základný*) оснóвный; ~ *kapitál* оснóвный капітáл; ~ *repertoár divadla* оснóвный репертоáр теáтра **4** *príd. k kmeň* **4**; ~á *hláska gram.* голосный оснóвы

kment -u *m text.* батіст; ~á *košeľa* батістóва сорóчка

kmentový батістóвый

kmeť -a *m (mn. č. ~ovia)* мудрый стáрець, старшына

kmih -u *m tel.* мах, ма́хнутя

kmín¹ -a *m hovor.* злóдій

kmín² *nár. p. rasca*

kmínstv/lo -a *s hovor.* злоді́йство

kmít -u *m 1 fyz.* колыса́ня, вібра́ція; *doba* ~ період вібра́ції **2** *kníž. (o svetle)* за́блеск, блéскнутя

kmít/lat' -á -ajú *nedok. fyz.* колыса́ти, колыса́ти ся, вібровáти

kmít/lat'(sa) -á (sa) -ajú (sa) *nedok.* колыса́ти (ся), міготáти, блікати, вібровáти (ся)

kmítavý **1** *fyz.* колыса́вий, вібру́ючий; ~ *pohyb* колыса́ве погына́ня **2** (*o svetle*) міга́ючий, бліка́ючий; ~é *svetlo* бліка́юче світло

kmít/núť (sa) -не (sa) -nú (sa) *dok.* мігну́ти (ся)

kmítóč/let -tu *m fyz.* частóтність колыса́нь áбо вібра́цій

kmot/or -ra *m* кум; *povolať za ~ra* *niekoho* позва́ти за кúма да́кого

kmotr/la -y *ž* кумá

kmotríčk/la -y *ž* кúмочка • *lištička ~ rozpráv.* кúмочка-пишочка, лищíчка-сестрічка

kmotríčk/lovať sa -uje sa -ujú sa, **kmotr/it'** sa -í sa -ia sa *nedok. hovor. expr.* кумовáти ся

kmotrovcl/i -ov *m hovor.* кумóви, кум і кумá

kmotrovstv/lo -a *s* кумівство

kňaz -a *m* свящéник, пiп *hovor.*

kňazsk/ý свящéницький, попівський *hovor.*; ~é *úcho* реверéнда, стiхáрь свящéника; ~ *stav* свящéницький сан, сан свящéника

kňazstv/lo -a *s hromad.* духовéнство, свящéники

kňazn/lá -ej *ž 1* княгі́ня **2** (*dcéra kniežata*) княжна

knedl'la -le *ž obyč. v mn. č.* ~le *kuch.* кне́длик; *slivkové* ~le кне́длики зo сливками

knedličk/la -y *ž 1 zdob.* кне́дличок **2** *obyč. v mn. č.* ~y (*do polievky*) кне́длички; (*mäsové*) мясо́вы кне́длички; *polievka s mäsovými* ~ami по́ливка з мясо́выми кне́дличками

knedlík správ. kned'la

knedľov/ý кне́дликóвый; ~é *cesto* кне́дликóве ті́сто, ті́сто на кне́длики

knieža -ľa *s* князь *m*; *údelné* ~ уді́льний князь

kniežací князьський

kniežatstv/lo -a *s (územie)* князьство

knih/la' -y *ž v rôzn. význ.* книга; ~y *pre mládež* кни́ги про молодéж; *predajňa kníh* кни́жный склеп; ~ *želaní a sťažností* кни́га желáнь і жа́лоб; *pokladničná* ~ ка́сова книга; *pozemková* ~ поземéльна книга; *kataster*; *triedna* ~ *škol.* клáсний журна́л; *omšová* ~ *cirk.* служéбник • *hovorí ako ~ a* (*plynne*) говóрить як по писáним; **б**) (*múdro*) мýдро говóрить

knih/la² -y *ž (časť kravského žalúdka)* кни́жка

knihár -a *m* книга́рь, вяза́ч книг
knihársk//y книга́рский; ~е пра́це
 вяза́чскы робо́ты

knihárstv//lo -a *s* 1 (*remeslo*) книга́рство,
 вяза́ня книг 2 (*dielňa*) майсте́рська на
 вяза́ня книг

kníhkup//ec -са *m* книготорго́вец, кни-
 гопродávaч, продава́ч книг

kníhokupectv//lo -a *s* книжны́й склеп,
 склеп з книжками, книга́рня

knihomol' -a *m expr.* (*o človekovi*) книжник,
 книгомо́л

knihoved//la -y *ž* нау́ка о книгах а́бо
 бібліоте́ках, бібліоте́ра́фії і т. п.

knihov//ľna -ne *ž* 1 (*inštitúcia*) бібліоте́ка 2
 бібліоте́чка

knihovnícky бібліоте́чний; ~ kurz бібліо-
 те́чний курс

knihovníctv//lo -a *s* нау́ка о книгах, нау́ка
 о веджі́ні бібліоте́к

knihovníčk//la -y *ž* бібліотека́рька

knihovník -a *m* бібліотека́рь

knihozrút -a *m expr.* (*vášnivý čitateľ*) книго-
 люб, книгомо́л, книгої́д

kníhtlač -e *ž* друкова́ня книг

kníhtlačiar -a *m* 1 типогра́ф 2 (*majiteľ
 tlačiarne*) маітель типогра́фії

kníhtlačiar//eň -ne *ž* типогра́фія, книго-
 друка́рня

kníhtlačiarisky типогра́фський; ~ stroj типо-
 гра́фська машина

kníhvedúcl//i -eho *m* учто́вник

kní//sať -še -šú *nedok.* колыса́ти, кивати
kní//sať sa -še sa -šú sa *nedok.* колыса́ти
 ся, кивати ся; loď sa -še na vlnách шыфа
 колыше ся на во́лнах

knísavý колыса́ючий, кываю́чий; ~ krok
 колыса́ючий кро́к, колыса́юче ходжі́ня

knížk//la -y *ž* v rôzn. význ. книжка; vojenská
 ~ воєньська книжка; pracovná ~ працо́вна
 книжка; vkladná ~ вкла́даюча книжка;
 uložiť peniaze na ~u *hovor.* вкла́йти піня-
 зі на книжку; modlitebná ~ моли́твенник;
 žiacka ~ škol. учени́цька книжка ● kupovať
 na ~u (*na úver*) *zastar.* купова́ти на книжку

(на пожыча́ня)

knížne prísl. книжні; vyjsť ~ выйти книжні
 а́бо окре́мов книго́в

knížnic//la -e *ž* 1 (*inštitúcia*) бібліоте́ка,
 книжні́ця 2 книго́вни́чка, скриня на книжки

knížničk//la -y *ž* бібліоте́чка, книго́вни́чка

knížničný бібліоте́чний, книжні́чний

knížn//ý v rôzn. význ. книжны́й; ~é povinky
 книжны́ нови́ны; ~ trh книжны́й то́рг; ~é
 vydanie (*diela*) выда́ня окре́мої книжки;
 ~é vedomosti книжны́ зна́лости; ~é slová
 книжны́ сло́ва

knokaut -u *m šport.* кнокáвт

knokaut//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. šport.*
 кнокавтова́ти

knot -u *m* (*do lampy*) гні́т *m*

kňuč//ať -í -ia *nedok.* стена́ти, пла́кати,
 кнюча́ти

knut//la -y *ž* карма́ч *aj pren.*

koalic//ia -ie *ž polit.* коалі́ція

koaličn//ý коалі́чний; ~á vláda коалі́чне
 правлі́ня; ~é strany коалі́чны па́ртії

kobalt -u *m chem.* ко́балт

kobaltov//ý ко́балтовый; ~ej farby
 ко́балтвой фа́рбы, ко́балтовый; ~á
 modrá синій ко́балт; ~á bomba ко́балтова
 бо́мба

kobercový покровце́вый; ~ vzor по-
 кровце́ва фо́рма ● ~ nálet voj. густе́
 бомбардова́ня

kober//ec -са *m* по́кровець *aj pren.*; perzský
 ~ пе́рьський по́кровець; lietajúci ~ *rozpráv.*
 літа́ючий по́кровець, по́кровець-еропла́н;
 zelené ~ce lúk зелéны по́кровці лук ●
 zavolať sa na ~ niekoho покликати на
 по́кровець дако́го

kobk//la -y *ž kniž.* (арешта́ньська) комо́рка,
 це́ла; žalárna ~ арешта́ньська комо́рка

kobr//la -y *ž zool.* ко́бра

kobyl//la -y *ž* кобыла

kobyl//í кобылі́й; ~ie mlieko кобы́ле мо́локо

kobylk//la' -y *ž zdrob.* кобылка

kobyl//ka' -ky *ž zool.* (лучна) кобылка ● je
 ich ako ~iek е́сть їх як кобы́лок

kobylk//la' -y *ž hud.* кобылка

kock//a -у ž 1 кóцка; hrať sa s ~ami (*detskými*) грáти ся з кóцками; krájať cestu na ~у рíзати тíсто на кóцкы áбо кóцками; polievkové ~у пóливковы кóцкы; ~у cukru кóцкы цýкрю 2 (*vzor na látke*) кóцка 3 (*na dlažbe*) кóцка (*із каміня*); dlažbové ~у кóцкы на выкладáня дорóгы 4 грáюча кóцка; hádzat' ~у метáти, шмаряти кóцкы; hodiť ~у шмáрити кóцку • povedať v ~е кýрто повíсти; ~у sú hodené зробéный рíшúчий крок; postaviť všetko na jednu ~у рíсковáти ўспíх áбо неўспíх, сполíгáти ся на єднý рíч; ~ sa zvrťla щáстя оберну́ло ся

kockovaný коцковáный

kockov//ý *príd. k kocka*; ~ cukor коцкóвый цýкерь; ~á vzorka кóцка; ~á dlažba дорóга выкладáна кóцками

kocúr -а *m* коцýр

kocúrkovčín//a -у ž *hovor. pejor.* ма-ломіщáнство, заостáлость, провінціо-налізм

Kocúrkov//o -а *s hovor. pejor.* Коцуркóво

kocúrkovsk//ý *hovor. pejor.* заостáлый, обмеждéный, міщáньский; ~á múdrosť коцурківска обмеждéность

koč -а *m* коч; zapriahnuť do ~а запрячі до кóча • súca do voza i do ~а шікóвна до вóза i до кóча, майстёрка на вшиткы рýкы

kočiar -а *m* коч

kočiar//eň -не ž кочáрня

kočík -а *m* кóчік, дітьський кóчік; hlboký ~ кочáр, глубóкий кóчік; športový ~ шпортóвый кóчік

kočík//ovať -ује -ују *nedok. hovor.* кóчіковáти áбо возити в кóчіку

kočka správ. mačka

kočíš -а *m* кóчіш, поганяч (на вóзі)

kočíš//ovať -ује -ују *nedok. hovor.* кóчішовáти, поганяти

kočíšský кóчішский, поганяцький

koč//ovať -ује -ују *nedok.* 1 кочовáти 2 *čo odb.* перевозити, переходити áбо пере-носити пчóлы (*на дрýге мiсце*)

kočovnícky кочовницький; кочóвый; ~ život кочóвный спóсoб жывóта, кочóвный жывот

kočovník -а *m* кочовник

kočovn//ý кочóвный, кочóвый; ~é kmene кочóвы племенá; ~ život кочóвый жывот, кочóвый спóсoб жывóта; ~é divadelné súbory кочóвы театрálны ансамблi; ~é včelárenie *odb.* кочóве áбо перенóсне пчолáрство

kód -у *m* код

kódex -у *m* кóдекс; *pracovný* ~ кóдекс закóнів о робóтi, *pracovný* кóдекс; *mravný* ~ *pren.* морáльный кóдекс

kodifikác//ia -ie ž кодифікація

kodifikačný кодифіковáный

kodifikátor -а *m* кодифікáтор

kodifik//ovať -ује -ују *nedok. dok.* кодi-фіковáти

kód//ovať -ује -ују *nedok.* кодовáти

koedukác//ia -ie ž спoєне учіня (*divčatá i chlónce*), коедукáция

koedukačn//ý *príd. k koedukácia*; коедукáчный; ~á výchova спoєна выхова; ~á trieda змішáна клáса

koefficient -ул-а *m odb.* коефіцієнт

koexistenc//ia -ie ž єднoчáсне екзiстовáня, коекзiстéнция; *mierová* ~ *dvoch sústav* єднoчáсне мiрне екзiстовáня двох сiстém

koexist//ovať -ује -ују *nedok.* єднoчáсне екзiстовáня, коекзiстовáти

kof//a -у ž *pejor. (ярмаркова)* торгiвка, кóфа

kofeín -у *m chem.* кофеiн

kohort//a -у ž *hist.* корóрта

kohút¹ -а *m* 1 когýт *aj pren.* 2 (*na komíne*) когýт, когýтик • *červený* ~ червéный когýт; *dvaja* ~i на jednom smetisku два когуты на єднiм двóрi áбо смiтиску

kohút² -а *m (vodovodný ap.)* когýтик

kohút//í когýтий; ~ie регo когýте пéро; ~ zápas когýте запáсiня

kohútik¹ -а *m zdrob.* когýтик

kohútik² -а *m* 1 (*uzáver*) когýтик; *plynový* ~ когýтик рáзового горáка; *otvoriť* ~ отвори-ти когýтик 2 (*na puške*) когýтик; *spustiť* ~ спустити когýтик

kohút//íť sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* когy-тити ся

koch -у *m ľud. zastar. (komín)* кóмин

koch² -u *m ľud. zastar. (nákyp)* náкiп; ryžový ~ ріжовый náкiп

koch//tať sa -á sa -ajú sa *nedok. čím, v kom, čom* кóхати ся, любовáти ся *кым, чим*; ~ sa *v kráse prírody* любовáти ся áбо кóхати ся красáми природы

koiné neskl. s ž lingv. койнэ *neskl. s*

kojenec správ. dojča

koj//it' -í -a *nedok. 1 zastar. (pridájať)* кор-мити (грудёв) **2 pren. kniž.** кормити; ~ myšlienku кормити мышліня áбо дýмку **3 (utišovať)** успокоёвати, утішовати; ~ili ju, že sa to urovná ей утішовали áбо успокоёвали, же вшитко полáдить ся

koj//it' sa -í sa -a sa *nedok.* успокоёвати ся; ~ sa nádejou успокоёвати ся надіёв, тішити ся надіёв

kojná správ. dojka

kokaín -u *m chem.* кокаiн

kokainist//a -u *m* кокаiнiста

kokainizm//us -u *m* кокаiнiзм

kokard//a -y *ž рúжа (iz pántlikiev národnych farb)*

koket//a -y *ž pejor.* кокётка

koketér//ia -ie *ž* кокетовáня

koketka p. koketa

koketn//ý кокетный; ~á žena кокетна женá; ~ pohľad кокетный пóгляд

koket//ovať -uje -ujú *nedok.* кокетовáти *aj pren.*

kokill//a -y *ž tech.* кокіла

kokos -u *m* кóкос, кокосóвый óрiх

kokosovník -a *m* кокосóва пáлма, кóкос

kokosov//ý кокосóвый; ~ ořech кокосóвый óрiх; ~á múčka кокосóва мука

kokoš -a *m nár. aj pren.* корýт

kokoš//it' sa -í sa -ia sa *nedok. nár. expr.* кокошыти ся, надувáти ся, їжити ся

kokot//a -y *ž kniž. pejor.* кокóтка, легká женá, невістка

koks -u *m* кокс

koksár//leň -ne *ž* коксáрня, коксóвый áбо коксохемiчний завод

koksárenský коксохемiчний; ~ рlуп коксовáный гáз; ~ priemysel коксохемiчний промýсел

koks//ovať -uje -ujú *nedok.* коксовáти

koksovateľn//ý коксýющий ся; ~é uhlie коксýюще ся ýгла

koksov//ňa -ne *ž* коксóвня, коксохемiчный завод

koksov//ý коксóвый; ~á pec коксóвый пец

koktail [-aj/-ej] -u *m* кóктейл *m*

kok//tať -ce/-tá -cú/-tajú *nedok.* кóктати, заiковати ся

koktavos//t' -ti *ž* коктáвость, заiкáвость

koktavý коктáвый, заiкуючий ся

kok//lus -a *m lek. (baktéria)* кок

kolaborác//ia -ie *ž polit. pejor.* колаборáция, зрадцiвска співробóта з неприятеľм

kolaborant -a *m polit. pejor.* колаборáнт

kolaborantský *polit. pejor.* колабо-рáнтський

kolaborantstv//o -a *s polit. pejor.* кола-борáция

kolabor//ovať -uje -ujú *nedok. polit. pejor.* колаборовáти, сполупрацовáти з неприятеľм

koláč -a *m* колáч; makový ~ макóвник • plodový ~ anat. (placenta) плацéнта; krvný ~ усаденина крóви; dostať z ~a dieťa ніч недостáти; bez práce nie sú ~e [prisl.] робóта є оснóвов блáга, без робóты не вытягнеш i рыбку з вóды **koláčov//ý** колачóвый; ~é cesto колачóве тісто, тісто на колачі

koľaj -e *ž 1 (stopa po kolese)* коляй **2 žel.** коляй, коляйниці; široká ~ шырóка ко-ляй; ~e električky коляї електрички, трамвáя; vlak je pristavený na druhej ~i влaк є пристáвений на дрýгiй коляї, влaк стоiть на дрýгiй коляї; vedľajšia ~ запáсна коляй; slepá ~ слiпа дорóга • dostať sa na slepú ~ достáти ся до слiпоi ýлiчки; odsunúť niečo na vedľajšiu ~ одсýнути дaштó на дрýгий плaн; vyjsť z ~i выйти áбо выбити ся з коляї; dostať sa do normálnych ~i достáти ся до нормáльных кaляiв

koľajnic//a -e *ž obyč. v mn. č. ~e* коляї; klásť ~e клáсти коляї

koľajnicov//ý коляйніцёвый; ~á oseľ коляйніцёва о́ціль

koľajov//ý коляёвый; ~á doprava коляёвый транспорт

kolár -a *m* колесáрь, колесáрьский ма́йстер
kolársky колесáрьский; ~ majster колесáрьский ма́йстер

kolárstv//o -a *s* 1 (*remeslo*) колесáрьске діло, ремéсло колесáря 2 (*dielňa*) майстéрська колесáря

kolaudác//ia схваліня, колавда́ція; ~ stavby колавда́ція будóвы

kolaudačn//ý колавда́чний; ~á komisia схва́лююча комісія; ~é závady колавда́чны дефе́кты

kolaud//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* одобряти/одобрити, принима́ти/прияти, колавдовáти

kolb//a -y *ž* (*časť pušky*) ко́льба

kolbiš//te -ťa *s kniž.* а́рена; місце, де запáситься

koldokola *prísl.* о́коло, дооко́ла, наоко́ло

koled//a -y *ž* коля́да; коля́дка; spievať ~y співа́ти коля́дки; chodiť po ~ách ходи́ти коля́довáти, ходи́ти по коля́ді

koledník -a *m* коля́дник

koled//ovat' -uje -ujú *nedok.* коля́довáти

koleg//a -u *m* коле́га, прия́тель; ~ zo školy коле́га а́бо прия́тель зо шко́лы

kolegialit//a -y *ž*, **kolegiálnos//t'** -ti *ž* коле́гіальность; *z* ~y *z* коле́гіальности а́бо прия́тельства

kolegiálny¹ коле́гіальный, прия́тельський

kolegiálny² *príd. k* **kolégium** коле́гіальный

kolég//ium -ia *s* коле́рія; ministerské ~ коле́рія міністéрства; ~ pre jazykovedu (*orgán Akadémie vied*) лінгвістична коле́рія

kolegi//ňa -ne *ž* коле́рія

kolεκc//ia -ie *ž* колéкция; ~ znáмок колéкция (пошто́вых) зна́мок; ~ obrazov колéкция о́бразів

koлектív -u *m* колекті́в

koлективизác//ia -ie *ž* колектівіза́ція

koлективizačný *príd. k* **koлективизácia**; ~ proces процéс колектівіза́ції

koлективиз//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* колектівізовáти, проводи́ти/провéсти колектівіза́цію

koлектívny//y колектівный; ~a práca колектівна робóта; ~a zmluva колектівный договóр

koлектív//um -a *s gram.* громадный назывник а́бо субстантív

kolemb//at' -á -ajú *nedok. expr. (niečo visiace)* колéмбати, колыса́ти; ~ dieťa (*v koliske*) колыса́ти а́бо колéмбати діти́ну

kolemb//at' sa -á sa -ajú *sa nedok. expr.* колéмбати ся, колыса́ти ся

kolenačky *prísl.* на ко́лінах; ~ chodiť ходи́ти на ко́лінах; ~ prosiť на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти

kolenk//ovat' (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok. nář.* на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти

kolenný ко́лінный; ~ kĺb *anat.* ко́лінный клуб

kolen//o -a *s v rôzn. význ.* ко́ліно; plaziť sa na ~ách лози́ти на ко́лінах; sneh po ~á sníg по ко́ліна; zodrať ~á (*na nohaviciach*) подéрти на ко́лінах; ~ rieky згі́б а́бо ко́ліно рі́кы; ~á rúry ко́ліна ру́ры; do piateho ~a (*pokolenia*) до пя́того поко́ліня • padnúť na ~á упа́сти а́бо шма́рити ся на ко́ліна; на ~ách prosiť на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти; zraziť na ~á поста́вити на ко́ліна; príbuzný z desiateho ~a роди́на з деся́того ко́ліна; prehnúť cez ~ niekoho пере́гну́ти че́рез ко́ліно дако́го; na staré ~á на ста́рость, на ста́ры ро́кы, на ста́ры ко́ліна

koles//o -a *s* 1 *v rôzn. význ.* ко́лесо; ~ bicykla ко́лесо біци́гля; ozubené ~ зубча́те ко́лесо; ~ dreva вяза́ка дры́в; ~ drôtu мото́к дрóту; lámať v ~e *hist. (mučiť)* му́чити в ко́лесі 2 *lud. (kruh)* кру́г; urobiť ~ зроби́ти кру́г, поста́вити ся до кру́гу • piate ~ на voze *hovor.* пя́те ко́лесо на во́зі; пя́та ба́гра в ко́лесі; pamätať na zadné ~á памята́ти на за́дні ко́леса; ~ šťastia ко́лесо ща́стя; obrátiť ~ dejín оберну́ти ко́лесо істо́рії наза́д

kolchoz -u *m* колхо́з

kolchoznícky *príd. k kolchozník*

kolchozníctv/o -a s **1** колхозне господарство **2 hromad.** колхозники, колхозне крестьянство

kolchozníčk//a -y ž колхозничка

kolchozník -a m колхозник

kolchozn/ý колхозный; ~é polia колхозны поля; ~é hnutie колхозный рух

kolib//a -y ž колиба; *pastierska* ~ пастырська колиба, пастырський сáлаш

kolibrík -a m колибрик

kolid//ovať -uje -ujú *nedok.* колідовати, крижовати ся, совпадати (в часі); *prednášky* mi ~ujú лекції ми совпадають; *naše záujmy* ~ujú наші інтереси крижують ся

kolienk//o -a s **1 zdrob.** колінко; *bravčové* ~a свиньські ножки; ~a (*do polievky*) колінка (макаронowy виробки) **2 bot.** (na steblo) коліно

kolík -a m колік; *značkovacie* ~y значкуючі коліки; *štafetový* ~ штафетовый колік; *vinohradnícke* ~y грозновы коліки

kolik//a -y ž lek. коліка

kolik//ovať -uje -ujú *nedok.* коликовати, означувати коліками

kolimah//a -y ž *rozpráv.* парадный крытый коч

kolínsk//a -ej ž колінська, парфін

kolínsk//y: ~a voda колінська вода

kolí//sať -še -šu *nedok.* **1** *koho, čo (hojdať)* колысати, го́йдати; ~ *dieťa* колысати дитину **2 medzi čím i bezpredm.** (o človeku, senách, teplote ap.) звáжовати, быти нерішучим, вáгати

kolí//sať sa -še sa -šu sa *nedok.* вáгати, звáжовати, колысати ся; *loď sa* ~še на vlnách шыфа колыше ся на вóлнах; ~ sa pri chôdzi колысати ся при ходжіні

kolísav/ý колысавый; ~á chôdza колысаве ходжіня; ~ *človek* колысавый чоловік; ~á hodnota а) перехóдна ціна; перехóдне значіння; б) *mat.* перехóдна величинá

kolisk//a -y ž кóлыска *aj pren.* • *od* ~y až po hrob од кóлыскы аж до грóбу; *stať pri* ~e niečoho *kniž.* стояти при кóлысці дачóго

kolíz//ia -ie ž колізія, збитя, скрижованя; *časová* ~ часóва колізія; ~ *záujmov* колізія інтересів; *byť* ~v ii s niečím быти в колізії з дачím, збити ся з дачím

kolkár -a m колкарь

kolkár//eň -ne ž колкаря

kolkársk//y колкарьский; ~a *dráha* колкарьська дорóжка, дорóжка на грáня в кóлкы

kol'ko *zám. prisl. i čisl.* кільки; ~ je hodín? кільки гóдин? • *vie, ~ bije* він (онá) знать, óдкы вóтор дýе áбо фýкать

kol'kokoľvek *zám. prisl.* **1** (*hocikol'ko*) кільки хочеш áбо хочете **2** (*v pripúšťacích vetách*) кільки (бы) не

kol'kokrát *zám. prisl.* кільки раз

kol'konásobný о кільки раз бівший

kol'koraký килькоракый, в килькóх фóрмах

kol'ko-toľko *prisl. hovor.* кільки-тільки, хочь трошечкы

kolkovaný колкованный

kolk//ovať -uje -ujú *nedok.* колковати, платити кóлками; ~ *žiadosť* колковати пожа́дованя

kolkovnlé -ého s колковне

kolkový колковый; ~ *poplatok* колкове плач́иня

kolky p. kolok²

kol'k//ý *zám.* **1** (*v poradi*) котрый; якый; ~ *si prišiel do cieľa?* котрый ты пришóв до цілі?, котрé місце ты обсадив?; ~ého je dnes? котрóго є днес? ~ *si?* (*v poradi*) котрый ты в ряді? **2** (*aký veľký*) якый **3 len mn.** *č.* кільки; ~ *tu už boli!* кільки їх уж ты было!; ~ *í ste?* кільки вас?

kolmic//a -e ž *geom.* перпендикуляр м, вертика́лна ж; *spustiť* ~у спустити перпендикуляр

kolmo *prisl.* перпендикулярні; вертика́льні

kolm//ý перпендикулярный, вертика́льный; ~á *čiara* перпендикулярна лінія

kol//o -a s **1** круг; *obehnúť dve* ~á пробігнути два крýгы; *byť v* ~e быти в крýгу **2** (*tanec*) кóло **3 šport. aj pren.** кóло; (*v boxe*) кóло; *posledné* ~a) послідне кóло; б) послідне

коло; druhé ~ volieb druhé коло выборов 4 *správ. koleso 5 správ. bicykel*
kolobeh -u *m* 1 кругобіг; ~ vody кругобіг воды; ~ života *pren.* кругобіг живота 2 ~ reňazi обіг пінязей; ~ tovaru обіг товарів
kolobežk//a -y ž колобіжка
kolobežk//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* колобіжковати
kol//ok' -ku *m* колок, гербова знамка
kol//ok' -ka *m, obuč. v mn. č. ~ky* колкы; грати в колкы
kolokvijn//ý *príd. k kolokvium;* ~é vysvedčenie колоквійне свідительство
kolokv//ium -ia *s* колівіум
kolokv//ovat' -uje -ujú *nedok.* колоковвати, складати семестральный ўстный екзамен
kolomaž -e ž коломазь, колесова масть
kolón//a -y ž колона; motorizovaná ~ моторізована колона; ~ áut автоколона, колона авт • piata ~ *polit.* пята колона
kolonád//a -y ž колонáда
kolonádový *príd. k kolonáda;* ~ koncert колонáдовый концерт
kolonel -u *m typ.* колонел
kolón//ia -ie ž 1 (*územie i ľudia*) колонія 2 (*štvrť mesta*) квартал, четвѣртъ; študentská ~ студѣнтська четвѣртъ
kolonialist//a -u *m* колоніаліста
kolonializm//us -u *m* колоніалізм
koloniáln//y колоніальный; ~e krajiny колоніальны країны; ~ tovar *zastar.* колоніальный товар; товар, приважаний спóза моря; obchod s ~ym tovarom склеп з колоніальним товаром; склеп з товаром, приважаним спóза моря
kolonist//a -u *m* колоніста, колонізатор
kolonizác//ia -ie ž колонізація
kolonizačn//ý колонізачный; колонізаторський; ~á politika колонізаторська політика, політика колонізації
kolonizátor -a *m* колонізатор
kolonizátorský колонізаторський
koloniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* колонізовати

kolónk//a -y ž 1 (*stípec*) колонка, абзац; ~ čísiel колонка чисел або цифер 2 (*rubrika*) рубрика
koloratúr//a -y ž *hud.* колоратура
koloratúrny *hud.* колоратурный; ~ soprán колоратурне сопрано; ~a pieseň колоратурна співанка
kolorit -u *m* колоріт, фарбність
kolorovan//ý колорований, фарбяный; ~á fotografia колорована або фарбяна фотографія
kolor//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* колоровати, окрашовати, фарбити; ~ kresbu розкрашовати образ
kolos -a *m* колос
kolosálny колосальный, огромный, обрѣвский
kolose//um -a *s* колосей
kolol//tať -ce/-tá -cú/-tajú *nedok.* ціркувати; krv v žilách ~tá кров цікулує в жилах
kolotoč -a *m* колоточ
kol//ovat' -uje -ujú *nedok. 1 (obiehať)* ціркувати, обігати, коловати; krv ~uje v žilách кров цікулує в жилах; peniaze ~ujú пінязі обігають або цікулюють 2 (*z rúk do rúk*) переходять з рук до рук, ходять по руках; ~ujú chýry, že... ходять слухы, же...; zvesť ~ovala od úst k ústam вістка переходила з уст до уст
kolovrat -u *m* (ножна) пряділка, коловраток *m*
kolovráток *p. kolovrat*
kolový *peíd. k kolo;* ~ tanec карічка
kolov//lý *príd. k kôl;* ~é stavby коликовы будовы
kolportáž -e ž донашка до дому (*журналіє, новинок i m. n.*)
kolportér -a *m* рознашач друкованих видань
kolport//ovat' -uje -ujú *nedok. (noviny, časopisy ap.)* розносити, роздавати
kolt -u *m* колт
komandant -a *m* 1 voj. комендант 2 *hovor. (rozkazovačný človek)* командіпр
komandatúr//a -y ž комендатура

komand//o -a s *voj. hovor.* 1 (*veliteľstvo*) комендатура 2 (*velenie*) команда, командования 3 (*povel*) команда • *byť* pod niečím ~от быти під дачієм командом
komand//ovať -uje -ujú *nedok. komu voj. zastar., hovor.* командовати кому
komár -a *m* комар; ~e štípu комары кусают • *urobiť* z ~a somára зробити з комара сомара, зробити з комара слона
komasác//ia -ie ž *zastar.* перерозділ земель
komas//ovať -uje -ujú *nedok. dok. zastar.* перерозділювати/перерозділити землю
kombajn -u/-a комбайн; *obilný* ~ зерновой комбайн; ~ na zber zemiakov комбайн на зберання бандурок
kombajnista -u *m* комбайніста
kombajnov//ý комбайновый; ~ *agregát* комбайновый агрегат; ~ *zber obilia* комбайнове зберання зерна, зберання комбайнами
kombinác//ia -ie ž v *rôzn. význ.* комбінація; ~ *čísel* комбінація чисел; *šachová* ~ шахова комбінація; *alpská* ~ (*lyžovaní*) альпска комбінація
kombinačk//y -iek ž *potn. hovor.* комбіначки, комбінованы кліщі
kombinačn//ý комбінаčný; ~á *hra* комбіначна гра
kombinát -u *m* комбінат; *hutný* ~ металургічний комбінат
kombinatorik//a -y ž *mat. lingv.* комбінаторіка
kombinátorny комбінаторный; ~ *variant hlásky lingv.* комбінаторный варіант звука
kombiné *neskl. s (časť ženskej bielizne)* комбінація, комбіначка
kombinéz//a -y ž комбінеза
kombinovaný комбінованы
kombin//ovať -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* комбінувати
koméd//ia -ie ž *div. aj pren.* комедія • *hrať* ~iu грати комедію; *robiť* ~ie а) жартувати б) робити церемонії
komediant -a *m* 1 *zastar. (herec)* комедіант *aj pren.* 2 циркусовый артиста

komenc//ia -ie ž *zastar.* натуральний zárobok, zárobok в натураліях
komentár -a *m* коментарій; *rozhlasový* ~ радіокоментарій
komentátor -a *m* коментатор
koment//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* коментувати
komerčn//ý комерчний; ~é *ciele* комерчны цілі; ~é *umenie pren. pejor.* комерчне іскусство (*iskusťvo* для *príbytku*); ~ *inžinier* інжинірь-економ
komét//a -y ž комета • *žiarit* ako ~ світити як комета
komfort -u *m hovor.* комфорт, луксус, удобство; *so všetkým* ~от зо вшиткым комфортом
komfortný комфортабельный; ~ *byt* комфортабельный квартель
komick//ý комічний; ~á *príhoda* комічний случай; ~á *situácia* комічна ситуація; ~á *opera* комічна опера
komik -a *m* 1 (*herec*) комік 2 *pren.* комік
komik//a -y ž комізм; *situacná* ~ комічна ситуація
komín -a *m* 1 коміни; *továrenský* ~ фабричний коміни 2 (*na vetranie*) вентиляційний коміни • *pustiť* do ~a *al. hore* ~от *žart.* пустити до коміна або горі коміном; *to treba zapísať čiernou kriedou* do ~a *žart.* то́то треба записати чорнов крийдов до коміна, охабити то́то без інтересу
kominár -a *m* коминарь
kominársk//y *príd. k kominár;* ~e *remeslo* коминарьске ремесло, ремесло коминаря; ~ *majster* коминарь
kominárstv//o -a s коминарьство
komínový коминовый
komisár¹ комисарь
komisár² -a *m voj. zastar. slang. (chlieb)* комісник, воєньський хліб (*чорный хліб*)
komisariát -u *m* комисаріат; *policajný* ~ поліцайтський комисаріат
komis//ia -ie ž v *rôzn. význ.* комісія; *volebná* ~ волєбна комісія; *skúšobná* ~

екзамена́чна комісія; даť veci do ~ie *obch.*
сдати вєщі до комісії

komisionálne *prisl.* комісіона́льні; ~ posúdiť
комісіона́льні посудити

komisionáln/y *v rôzn. význ.* комісіона́льний;
~ e kopanie посуджіння на засіданні комісії;
~ tovar комісіона́льний товар

komisionár -a *m obch.* комісіона́р

komisný *hovor.* 1 ера́рный 2 *pejor.* грубый,
неокресáный

komol/liť -í -ia *nedok.* комолити, казити,
перекруча́ти; ~ slová комолити слова́

komor/la -y ž 1 комо́ра 2 *pejor. (izba)*
комо́рка 3 *odb.* ка́мера; tmavá ~ fot. темна́
комо́ра; nábojová ~ (pušky) за́собник,
патро́нник; plynová ~ га́зова комо́ра 4
anat. жо́лудочок; srdcová ~ серце́ва
комо́ра; očná ~ о́чна комо́ра 5 *polit.*
комо́ра, пала́та; horná, dolná ~ ве́рхня,
нижня комо́ра 6 (*združenie*) о́бєдні́ня,
ставо́ва о́рганіза́ція; obchodná ~ торго́ва
комо́ра; lekárska ~ медици́нска комо́ра;
advokátska ~ адво́кaтська комо́ра, коле́гія
адво́катів

komorn/á -ej ž служни́ця, слю́жка

komornicky коморни́цький

komorník -a *m hist.* комо́рник, слуга́

komorn/ý комо́рний; ~á hudba комо́рна
му́зыка; ~ orchester комо́рний оркє́стер

komorov/ý комо́ровый; ~á pec *tech.*
комо́ровый пец; ~ spôsob výroby
комо́ровый спо́соб вы́робы

komótn/y *hovor.* 1 спомале́ний, непонаг-
ляю́чий 2 вго́дний; ~é toránku вго́дны
топа́нки

komp/la -y ž ко́мпа

kompaktný ко́мпактний, уці́лений; ~é
územie уці́лена те́риторія

kompán -a *m hovor. pejor.* споло́чник, при-
яте́ль

kompán/ia -ie ž ко́мпанія; vziať do ~ie при-
яти до ко́мпанії

komparatistk/la -y ž 1 ко́мпара́тістика
2 *lingv.* порівню́юче языкозна́вство,
порівню́юча лінгві́стика, ко́мпара́тістика

komparatív -u *m gram.* ко́мпара́тів,
вы́сший ступі́нь

komparatívny/y ко́мпара́тивний, порів-
ню́ючий; ~a metóda ко́мпара́тивний а́бо
порівню́ючий ме́тод

komparz -u *m hromad.* шта́тісты

kompas -u *m* ко́мпас

kompasov/ý ко́мпасо́вый; ~á gučička
ко́мпасо́ва стрі́лка, стрі́лка ко́мпаса

kompenzáč/ia -ie ž ко́мпенза́ція,
выровна́ня, вынагоро́джіння

kompenz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
ко́мпензова́ти, вынагоро́джувати/ вына-
городити

kompetenc/ia -ie ž ко́мпетє́нція; patriť do
niečej ~ie входи́ти до да́чїї

kompetenčný ко́мпетє́нцій

kompetenčný *príd. k kompetencia;* ~ spor
спор о́ ко́мпетє́нції

kompetentn/ý ко́мпетє́нтний, повно-
мо́чний; ~é miesta ко́мпетє́нтны́ місця́

kompiláč/ia -ie ž ко́мпіла́ція

kompilečný ко́мпіла́чний

kompilátor -a *m* ко́мпіла́тор

kompil/ovat' -uje -ujú *nedok.* ко́мпілова́ти

komplementárny до́повню́ючий, ко́мплє-
ме́нта́рний; ~ uhol *geom.* до́повню́ючий у́гол

komplet' -u *m (kompletné šaty)* ко́стюм
(ко́мплє́ктны́ шма́ты)

komplet² *hovor.* 1 *príd. neskl.* по́вний,
ко́мплє́ктний; ~ ročník (*časopisu*) (ро́чний)

ко́мплє́кт 2 *prisl.* ца́лком, ца́лково; ~
hotový ца́лком гото́вый

kompletný ко́мплє́ктний, по́вний; ~ ročník
časopisu ро́чний ко́мплє́кт журна́ла а́бо
часо́пису

komplet/ovat' -uje -ujú *nedok.* ко́м-
плє́ктова́ти, у́комплє́ктова́ти

komplex -u *m* ко́мплє́кс; ~ budov ко́мплє́кс
будо́в; ~ menejcennosti *psych.* ко́мплє́кс
неповноці́нності

kompexn/ý ко́мплє́ксний; ~é čísla *mat.*
ко́мплє́ксны́ ці́сла

komplikác/ia -ie ž ко́мпліка́ція, осло́жні́ня;
nastali ~ie за́чали ся ко́мпліка́ції

komplikovaný /ý/ комплікований, зложений;
~á otázka зложений вопрос або проблем
komplik/ovať -uje -ujú *nedok.*
комплікувати, ускладнювати
kompliment -u *m hovor.* комплімент; robiť
~у робити компліменти
komplot -u *m* збуріння; zosnovat' ~ proti
нікому збурити ся протів дакого
komponent -u *m* компонент, член
komponist/la -u *m* композитор
kompon/ovať -uje -ujú *nedok.* ком-
поновати, складати; ~ оперу складати
або писати оперу; ~ obraz малювати, тво-
рити образ
kompost -u *m poľnohosp.* компост
kompost/ovať -uje -ujú *nedok. poľnohosp.*
компостувати, закладати компост
kompostový /ý/ компостовый; ~é hnojivo
компостовый гній
kompót -u *m* компот; jablkový ~ ябковий
компот
kompótový /ý/ компотовый; ~á súprava
компотовый сервіз
kompozíc/ia -ie ž **1** композиція; ~ románu
композиція роману **2 lingv.** словозложіння **3**
škól. писемна робота або задача; slohová
~ стилістична композиція; ~ z matematiky
писемна робота з математики
kompozičný композиційний
kompozit/lum -a *s lingv.* зложене слово,
композиція
kompresor -a *m tech.* компресор
kompresorový *tech.* компресоровый
kompromis -u *m* компроміс; urobiť ~ ити на
компроміс, зробити компроміс
kompromisný /ý/ компромісний; ~é riešenie
компромісне рішення
kompromitovaný (с)компромітований, ском-
промітовавший себе
kompromit/ovať -uje -ujú *nedok. dok.*
компромітовати/скомпромітовати
kompromit/ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
dok. компромітовати/скомпромітовати себе
komún/la -y ž комуна; Parížska ~ Паріжська
комуна

komunál -u *m hovor.* фірма комунального
обслуговування
komunálny /y/ комунальний; ~ podnik ко-
мунальна фірма, фірма комунального об-
слуговування; ~e služby комунальні служби
komunard -a *m hist.* комунард
komunikác/ia -ie ž *odb.* комунікація; sieť
~í сіль комунікацій
komunikačný /ý/ комунікаційний; ~á sieť сіль
комунікацій; ~é prostriedky а) спокуючі
середства; б) форми масової інформації
komunikatívny *lingv.* комунікативний
komuniké *neskl. s* комуніке *neskl. s*, уряд-
на вістка
komunist/la -u *m* комуніста
komunistický /ý/ комуністичний; ~á strana
комуністична партія; ~á spoločnosť
комуністична общность; ~á výchova
комуністичне виховання
komunizmus -u *m* комунізм; vedecký ~
научний комунізм
koňacin/la -y ž конина
koňak -u *m* коньяк
konan/ie -ia *s práv.* процес; súdne ~ судний
процес; oponentské ~ зацита дисертації
konár -a *m* конарь
kon/at' -á -ajú *nedok. 1* робити, діяти; ~
na vlastnú päsť робити на свою пясць,
рісковати **2** поступати; (*v minulom*
čase) поступити *dok.*; ~al správne він
справні поступив; ~ čestne поступувати
честні; ~ podľa svojho presvedčenia
поступувати підля свого пересвідчення
3 выповнєвати, робити, проводити; ~
svoju povinnosť робити свою повинність;
~ službu выповнєвати службу; ~ pokusy
проводити опыты **4 čo hovor.** выбавовати
што; ~ si pas выбавовати собі пас
kon/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* конати ся,
проходити, одбывати ся; schôdzka sa ~á
zajtra зібрання буде проходити завтра;
predstavenie sa nekoná представління не
буде, представління не буде конати ся
koncentrác/ia -ie ž *v rôzn. význ.* кон-
центрація

koncentračný: ~ tábor концентра́чный ла́герь

koncentrák -a/-u *m* *hovor.* концентра́к, концентра́чный ла́герь

koncentrát -u *m* концентра́т

koncentrovaní/ý концентрова́ный; ~ útok voj. ма́сове атакова́ня; ~á kyselina chem. концентрова́на кіслота́; ~é krmivá poľnohosp. концентрова́ны корми́ва

koncentr//ovať -uje -ujú *nedok.* концентрова́ти; ~ výrobu концентрова́ти ви́робу; ~ vojsko концентрова́ти во́йска

koncentr//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* концентрова́ти ся

koncept//ia -ie *ž* концеп́ція

koncept -u *m* конспéкт; нашма́рок, чорнови́к • vyviesť z ~u збити з розу́му **konceptn//ý**: ~é práce чорнови́кові роботи́; ~ papier па́пірь на нашма́рки

koncern -u *m* конце́рн

koncert -u *m* конце́рт; symfonický ~ сі́мфоні́чний конце́рт; klavírny, husľový ~ клаві́рний, гусле́вий конце́рт; usporiadať ~ дава́ти/дати конце́рт • mačací ~ мача́чий конце́рт

koncertn//ý конце́ртний; ~á sieň конце́ртна са́ла; ~ klavír конце́ртний кла́вір

koncert//ovať -uje -ujú *nedok.* конце́рти́вати; дава́ти конце́рт

konces//ia -ie *ž* конце́сія, усту́пок

koncesionár -a *m* конце́сіона́рь, обхо́дник

koncil -u *m* cirk. ко́нціл, церко́вний сейм

koncipient -a *m* конці́пієнт; кандіда́т на фу́нкцію адво́ката

koncipist//a -u *m* zastar. конці́піста, конці́пнтний урядник

koncip//ovať -uje -ujú *nedok.* конці́повати́, робити конспéкт а́бо нашма́рки; зоста́вувати конспéкт

koncom predl. s 2. p. кінце́м, в кінце чо́го; ~ го́ка в кінце а́бо кінце́м ро́ка

koncovk//a -y *ž* 1 gram. закончи́ня, флéксія, флeктивна морфе́ма 2 šach. концо́вка, е́ндшпі́л

koncovkoví/ý prid. k koncovka; ~á morféma gram. закончи́ня, флéксія, флeктивна морфе́ма

koncoví/ý концо́вий; ~á slabika концо́вий склад • ~ hráč (vo futbale) концо́вий гра́ч; ~á hra šach. концо́ва гра, е́ндшпі́л

konča predl. s 2. p. при, у, (о)ко́ло чо́го; на кра́ю чо́го; ~ dediny на кра́ю села́, валалу́; ~ postele при а́бо у а́бо (о)ко́ло по́стели

končatin//a -y *ž* anat. конча́тина; horné, dolné ~у ве́рхні, ни́жні конча́тини

konček -a *m* кінчи́к (но́са, па́лця)

končiar -a *m* ве́рх; ~e hôr ве́рхы гор

končin//a -y *ž* кончи́на, далéке міс́це, кра́й сві́та; do všetkých končín sveta до вшы́ткых кончи́н сві́та, на вшы́ткы кінці́ сві́та

konč//it' -í -ia *nedok.* 1 čo кінчи́ти, закінчо́вати 2 кінчи́ти ся, закінчо́вати ся

konč//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* кінча́ти ся, закінчо́вати ся; rok sa ~í рік кінчи́ть ся

končit//ý шпі́ця́тий, о́стрый, заостре́ний; ~á strecha остро́ве́рха стрі́ха

kondenzátor -a *m* tech. конде́нза́тор

kondenzovaní/ý конде́нзова́ний; ~é mlieko конде́нзова́не а́бо згу́щене мо́локо

kondenz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* конде́нзова́ти, згу́щова́ти

kondíc//ia -ie *ž* конді́ція; telesná ~ фізі́чна конді́ція; byť v ~ii бы́ти в до́брій фо́рмі

kondíc//ie -ii *ž* len v mn. č. *hovor.* су́кромны́ уро́кы; dávať, mať ~ дава́ти, ма́ти уро́кы

kondicionál -u *m* gram. усло́вний спо́соб, конді́ціо́на́л

kondicionálny gram. усло́вний, конді́ціо́на́льний

kondičný prid. k kondícia; ~ tréning конді́чний трéнінг, легкий трéнінг на утрима́ня фо́рмы

kondolenc//ia -ie *ž* кондо́ленція, жа́лость **kondolenčn//ý** prid. k kondolencia; ~á návšteva жа́лостна на́вщі́ва

kondol//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* вы́сло́влéвати/вы́словити жа́лость

konduktor -a *m* zastar. ľud. конду́ктор, спрова́джа́ючий

konduktor² -a *m el. tech.* кондúктор, водитель электрики

konečne prisl. 1 наконéць(-то) 2 (*ako modálne slovo*) в кінце кінців

koneční -a *m anat.* конéчник, задний прóхид
konečnlý 1 конéчный; послідний; ~á zastávka конéчна áбо послідня заставка; ~ cieľ конéчный ціль; v ~om dôsledku в конéчнім наслідку 2 конéчный; ~ rozsudok конéчный россúдок; s ~ou platnosťou з конéчным дорішінём 3 (*opak: nekonečný*) конéчный; ~ rad *mat.* конéчный ряд

konfederácia -ie *ž* конфедерация

konfekcia -ie *ž* 1 конфéкция; шыючий промысел 2 *hromad.* выробкы шыючого промыслу; готóвы шмáты 3 конфéкция

konfekčný: ~ tovar конфéкчный товар; ~ prie-mysel конфéкчный áбо шыючий промысел

konferencia -ie *ž* конференция

konferencier -a *m* конференсьер

konferenčný *príd. k konferencia*; ~á miestnosť конференчна сáла • ~ stolík конференчный стóлик

konferovať -uje -ujú *nedok.* конферовати

konfessia -ie *ž* віросповідання

konfesionálny *príd. k konfessia*; ~e školy церкóвны школы

konflety -iet *ž mn.* č. конфéті, дрібны пестрофарбяны окрúглы паперики

konfident -a *m* тайный поліцайтський áгент, донашáч

konfirmácia -ie *ž cirk.* конфірмация

konfiškácia -ie *ž* конфішкация, згабáня

konfiškát -u *m* конфішковáный маєток

konfiškovať -uje -ujú *nedok. dok.* конфішковати, згабати, забрати

konflikt -u *m* конфлікт; *medzinárodný* ~ міжнародный конфлікт; *prísť do ~u* прийти до конфлікту, вступити до конфлікту; *mať ~ s niekým* а) мати з даким конфлікт, быти в конфлікті з даким; б) вступити до конфлікту з даким

konfliktný конфліктный

konfrontácia -ie *ž* 1 конфронтация, поровнáня; ~ *dvoch názorov* поровнáня двох пóглядів 2 *práv.* конфронтация, выслух; ~ *svedkov* конфронтация свідків

konfrontačný конфронтáчный, порівнюючий; ~ *metóda lingv.* порінюючий мéтод

konfrontovať -uje -ujú *nedok. dok.*

1 конфронтóвати; порівнювати/порівнати; ~ *minulosť s prítomnosťou* порівнювати минúле зó сучáсностév

2 *práv.* выслúховати/выслухати; ~ *svedka s obvineným* выслухати свідка з обвинéным

konglomerát -u *m* конгломерат

kongregácia -ie *ž cirk.* конгрегация

kongres -u *m* 1 конгрéс; *medzinárodný slavistický* ~ міжнародный конгрéс славистів 2 *polit.* конгрéс (в США)

kongrua -y *ž* держáвна пéнзія для духовенства

kongruencia -ie *ž* 1 *mat.* конгруэ́нция 2

gram. конгруэ́нция, зго́да

konruentý зго́дний, конгруэ́нтный; *geom.* ~é *kružnice* конгруэ́нтны áбо зго́дны окрúжности

koniar -y *m* 1 конярь 2 (*obchodník s koňmi*) конярь

koniar/leň -ne *ž* конярьня

kónický конічний

konič/lek -ka *m zdob.* кóник, кóничок *aj pren.*; to je jeho ~ тотó є єгó кóничок áбо гóбі

konl/iec -ca *m* 1 *v rôzn. význ.* кóнець; ~ *knihu* кóнець книги; ~ *roka* кóнець рóка; *ku ~cu* *ky* кінце; *od začiatku do ~* од зачáтку до кінце 2 кінчік; ~ *posa kінчік нóса* • ~ ~*sov* в кінце кінців; *z nesprávneho ~ca (začať)* не з тóго кінце; *nemá to ~ca kraja* не мать тотó кінце-крáя; *urobiť ~* нечóму зробити кóнець дачóму; а ~! і кóнець!; *nedám а ~! не дам і кóнець!; mať dobrý, zlý ~* мати дóбрый, злый кóнець; *ľahať za kratší ~* тягáти за кúртший кóнець, быти в невыгоді; *palica má dva ~ce [prisl.]* пáлиця мать два кінці

koník -a *m* 1 *zdrob.* ко́ник 2 *zool.* лу́чный ко́ник
konin//a -y *ž* 1 (*mäso*) конина 2 *hovor.* глупость, конина ж
konjugác//ia -ie *ž* *gram.* часованя, коньюгація
konjunktúr//a -y *ž* *ekon.* коньюнктура
konkláve *neskl.* s *cirk.* конкла́в
konklúz//ia -ie *ž* *kniž.* закончіня, усуджіня; robiť ~іє робити закончіня або усуджіня
konkordát -u *m* *práv.* конкорда́т; uzavrieť ~ зробити конкорда́т або дого́ду
konkretiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конкретизова́ти
konkrét//y 1 ко́кретный; ~ príklad ко́кретный приклад 2 (*jednotlivý*) ко́кретный; všeobecné a konkrétne о́бще і ко́кретне
konkrét//um -a s *gram.* ~ne podstatné meno ко́кретный назывник або субстантív
konkubín -a *m* конку́бін, приятель, друг, любовник, сожитель
konkubín//a -y *ž* конку́біна, приятелька, дру́жка, любовница, сожителька
konkubinát -u *m* конку́бінат, незаконне сожительство
konkurenc//ia -ie *ž* конкуре́нція; voľná ~ во́льна конкуре́нція • (byť) mimo ~іє не конкурова́ти, быти мі́мо конкуре́нції
konkurenčný конкуре́нчний; ~á schopnosť конкуре́нчна спосо́бність; ~ podnik конкуре́нчна фі́рма
konkurent -a *m* конкуре́нт
konkur//ovat' -uje -ujú *nedok. komu, s kým* конкурова́ти ко́му
konkurz -u *m* 1 (*súbeh*) ко́нкурс; vypísať ~ выписати ко́нкурс; obsadiť miesto ~ом прияти на ко́нкурс 2 *ekon.* банкро́т; оголосити ко́нкурс або оголосити се́бе банкро́том
konkurzn//ý ко́нкурсный; ~é konanie ко́нкурс; ~á komisia ко́нкурсна комі́сія
koňmo *prísl.* на кони; на ко́нях; кіньми
konop//e -í *mn.* č. коно́пля
konopnisk//o -a s конопля́нка

konopn//ý конопля́ный; ~ olej конопля́ный олі́й; ~é plátno конопля́не по́лотно
konsekrác//ia -ie *ž* 1 *cirk.* посвя́чіня 2 *liturg.* часть богослужбы, пере́міна хлі́ба і ви́на
konsekr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1 cirk.* посвя́човати, посвя́тити 2 *liturg.* при богослужбі пере́мінати, пере́мінити хлі́б і ви́но
konsk//ý кі́ньский; ~á hriva кі́ньска гри́ва; ~é kopyto кі́ньске копы́то; ~ postroj кі́ньскы шле́ї; ~ poťah кі́ньский по́тяг; ~ trh кі́ньский ярма́рок; ~é dostihy кі́ньскы бі́гы; ~á dávka *pren.* кі́ньска пор́ція • ~á sila *fyz.* кі́ньска си́ла
konsolidác//ia -ie *ž* консо́лідація, уста́ліня, упевні́ня; politická ~ полі́тична консо́лідація
konsolidačný *príd. k konsolidácia;* ~ proces консо́ліда́чний проце́с
konsolid//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* консо́лідова́ти; упевня́ти/упевни́ти, зміцне́вати/зміцни́ти; ~ pomery консо́лідова́ти си́туацію
konsolid//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* консо́лідова́ти ся; упевня́ти ся/упевни́ти ся, зміцне́вати ся/зміцни́ти ся; pomery sa pomaly ~ujú си́туація по́малу консо́ліду́є ся
konsonanc//ia -ie *ž* *hud.* созву́чність, любозву́чність, консо́нанс
konsonant -u *m* *lingv.* согла́сный (звук), консо́нант
konsonantick//ý *príd. k konsonant;* ~ systém консо́нанті́зм, сі́стема согла́сных; ~é kmeňe о́сновы на согла́сный
konsonantizm//us -u *m* *lingv.* консо́нанті́зм
konsonantný *príd. k konsonant* *hud.* созву́чний, любозву́чний, милозву́чний
konspekt -u *m* конспе́кт; vupracovať ~ зложы́ти, зробити конспе́кт
konspekt//ovat' -uje -ujú *nedok.* кон-спектова́ти
konšel -a *m* *hist.* член магі́страту
konšpirác//ia -ie *ž* 1 коншпіра́ція 2 спри-сяга́ня

konšpir//ovat' -uje -ujú *nedok.* учасствовати на побур'єванні, приправл'євати побур'євання

konštant//a -y ž *mat., fyz.* конштáнта, все єднака величинá

konštantn//ý конштáнтный, постійный, все єднакий; ~á *hodnota mat.* все єднака величинá; ~ *kapitál ekon.* все єднакий капітáл

konštatovan//ie -ia s конштатовáня

konštat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конштатовáти, установл'євати/становити, потв'єрдж'євати/потв'єрдити факт

konštitúc//ia¹ -ie ž **1** (*zriadenie*) держáвний строй áбо порядок **2** *zastar. (ústava)* конштиту́ція

konštitúc//ia² -ie ž **1** зложіня, строїня, тілзложіня, конштиту́ція **2** строїня, зложіня; *chemická* ~ хемічне зложіня; *človek slabej* ~ie чоловік слáбого зложіня áбо слáбой конштрúкції

konštitučn//ý конштиту́чний; ~é *zriadenie* конштиту́чний строй; ~á *monarchia* конштиту́чна мона́рхія

konštitul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конштитува́ти

konštitul//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* конштитува́ти ся

konštrukc//ia -ie ž **1** v *rôzn. význ.* конштрúкція; ~ *mosta* конштрúкція мóста; *železobetónová* ~ желізобетонóва конштрúкція; *gramatická* ~ ѓрама́тична конштрúкція **2** (тіло)зложіня, конштрúкція; *človek pevnej* ~ie чоловік мі́цной конштрúкції **3** (*teória*) пострóїня, конштрúкція; *filozofické* ~ фі́лософі́чні пострóїня áбо конштрúкції

konštrukčn//ý *príd. k konštrukcia* **1**; ~á *chyba* конштру́ктивна хыба; ~é *oddelenie* конштру́кторське одділіня; ~é *osele* конштру́кчны оціліня

konštruktér -a *m* конштру́ктор

konštruktivizm//us -u *m* конштру́ктивізм

konštruktív//y конштру́ктивний; ~a *kritika* конштру́ктивна крі́тика; ~ *pávrh* конштру́ктивна пропозі́ції

konštrul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* конштруова́ти

kont -u *m hovor. (ženský účes)* ўзел

kontakt -u *m v rôzn. význ.* конта́кт; спо́їня с; *byť v* ~e s niekým, s niečím *быти в конта́кті з даким, з да́чим; stratiť* ~ s niečím *стра́тити конта́кт áбо спо́їня з да́чим; tesný* ~ *odb.* ті́сний конта́кт áбо ті́сне спо́їня

kontaktný *tech.* конта́ктный

kontaminác//ia -ie ž контаміна́ція

kontajner -a *m tech.* контайне́р

kontemplác//ia -ie ž концентровáне роздúмовáня, ува́жовáня, понорі́ня ся до себе

kontemplatív//y пасівний, ува́жуючий, понорéний дúмками до себе; ~ *život* конте́мплативний áбо пасівний áбо неініціативний *život*; ~a *filozofia* пасівна фі́лософі́я

kontempl//ovat' -uje -ujú *nedok. kniž.* ува́жовати, концентровáні роздúмовати, меді́товáти, фі́лософовáти о змы́слі *жывóта*

kontext -u *m* конте́кст

kontextový конте́кстовый; ~ *význam slova* значі́ня слóва в конте́ксті

kontinent -u *m* контіне́нт; *európsky* ~ єврóпський контіне́нт

kontinentáln//y контіне́нтáльний; ~e *podnebie* контіне́нтáльний клі́мат

kontingent -u *m* контінгéнт; *dovozný a vývozný* ~ *obch.* контінгéнт і́мпорту а е́кспорту áбо до́возу і вивозу; *splniť* ~ *niečoho v niečom* *выполн́ити контінгéнт да́чóго в да́чим; dodať nad* ~ *перевы́полн́ити контінгéнт над план*

kontinuit//a -y ž непре́руше́ность, спо́єность, вя́заность; *vývinová* ~ непре́руше́ность рóзв́итку

kont//o -a s кóнто; рахúнок; *bankové* ~ банко́вый рахúнок; *na* ~ *niekoho, niečoho hovor.* на рахúнок да́кóго, да́чóго

kontra *prísl.* кóнтра; *pro i* ~ *pro i* кóнтра

kontraalt -u *m hud.* контраа́льт

kontraaltový *hud.* контраа́льтóвый

kontraband -u *m* *hovor.* контрабанда
kontrabas -u *m* *hud.* 1 контрабас 2 (*hlas*) бас
kontrabasist//a -u *m* 1 контрабасіста 2 (*spevák*) бас
kontrabasový контрабасовый, контрабасный
kontradikc//ia -ie *ž* протіворечіння, контрадікція
kontrahent -a *m* *práv.* контрагент; особа, узаворююча договір
kontrah//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* čo (за) контрагувати *што*, затворяти/затворити контракт *на што*
konrah//ovat' sa -uje sa ujú sa *nedok. dok.* (o *svaloch ap.*) стягувати ся/стягнути ся, скорочувати ся/скоротити ся; *lek.* svalstvo, žili sa ~ujú свалы або мускулы скорочують ся або стягують ся
kontraindikác//ia -ie *ž* *lek.* контраіндікація; шкودливість
kontrakc//ia -ie *ž* *odb.* стягнута; *svalová* ~ *lek.* скорочіння свалів або мускул; ~ *samohlások lingv.* стяжіння (гласных)
kontrakt -u *m* контракт
kontraktur//a -y *ž* *lek.* контрактюра; тывале скорочіння свалу
kontramatic//a -e *ž* *tech. slang.* контрашрuba, контраматія
kontrapunkt -u *m* *hud.* контрапункт
kontrarevolúc//ia -ie *ž* контрареволуція
kontrarevolucionár -a *m* контрареволуціонарь
kontrarevolučný контрареволуційный
kontrast -u *m* контраст; *farebný* ~ фаребный контраст
kontrastn//ý контрастный; ~é *farby* контрастны фарбы; ~ *papier fot.* контрастный (фото)папірь
kontrast//ovat' -uje -ujú *nedok.* контрастовати
kontráš -a *m* *lud.* контраш, други гуслі
kontrol//a -y *ž* перевірка, контроля; *byť pod* ~ou *быти під контролєв; štátna* ~ державна контроля; *colná* ~ цолна контроля

kontroln//ý контрольный, перевірковый; ~ *lístok* контрольный листок; ~á *komisia* перевіркова або контрольна комісія; ~é *hodiny* контрольны години; ~á *písomná práca škol.* контрольна письмєнна робота
kontrolór -a *m* контролор; *občiansky* ~ общностный контролор
kontrol//ovat' -uje -ujú *nedok.* контролєвати, перевіряти
kontrolovateľný піддаючий ся контролі, кортролюючий
kontr//ovat' -uje -ujú *nedok. hud. aj pren.* контривати
kontumačne prísl. контумачні; ~ *vyhrať šport.* контумачні виграти (наслідком дискваліфікації протівника)
kontumačný контумачный; ~ *rozsudok práv.* контумачне розгоднута; ~ *výsledok šport.* контумачный результат; результат гри в случаї дискваліфікації протівника
kontúrl//a -y *ž* контюра, обрис, черта; ~y *vrchov* контюры гор, обрисы гор
kontúrl//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo контуривати, креслити обрисы
kontúrový контурный
konvalink//a -y *ž* *bot.* конвалінка
konvalinkov//ý конвалінковый; ~á *vôňa* конвалінковий запах, конвалінкова арома
konvenc//ia -ie *ž* 1 конвенція, догода, соглашіння 2 звичкость ж; *spoločenské* ~ie звичкості
konvenčn//ý 1 конвенційный, договорєный, обычаїный; ~ *rozhovor* обычаїна бісіда 2 услівный; ~ *termín* услівный або договорєный термін
konvent -u *m* *hist.* конвєнт, згромаждіння; *Národný* ~ *hist.* Наро́дный конвєнт
konvergenc//ia -ie *ž* конверєнція, збігавость, зближованя; ~ *jazykov lingv.* зближованя близких языків
konvergentn//ý конверєнтный, збігавый; ~é *tendencie* конверєнтны тенденції
konverg//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* конверговати, збіговати ся, приближовати ся/приблизити ся *к* *dachmu*

konvertit//a -u *m* хто переступив на іншу віру, оберну́тець, новооберну́тець

konvertor -a *m tech.* конве́рттор

konvert//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 переступити на іншу віру 2 *tech.* мінити, зміни-ти перемінний ток на єднонапрямо́вий або на́спак 3 *fin.* заміняти/заміняти ста́ршы довгописи за новы 4 *lingv.* зміни-ти ся конве́рзієв на іншу часть ре́чі

konverzác//ia -ie ž 1 розго́вор, бі́сіда, конве́рзація 2 *škol.* уро́к розго́ворного язы́ка 3 *hovor. (príručka)* розго́ворник, конве́рзація

konverzačn//ý гово́ровый, конве́рза́чний; ~ štýl гово́ровый шті́л; ~á príručka розго́ворник

konverz//ovat' -uje -ujú *nedok.* говори́ти, бі́сидова́ти

konvoj -a *m* конво́й

konzekvenc//ia -ie ž до́слідок, на́слідок; вывод; *vyvodit'* ~ie z не́чо́го робити выводы́ з да́чо́го

konzekventný до́слідный, конзеквэ́нтный; ~ člověk до́слідный чоло́вік

konzerv//a -y ž конзе́рва

konzervár//eň -ne ž конзе́рвный заво́д

konzervárenský конзе́рвный; ~ průmysl конзе́рвный про́мысел

konzervatív//ec -sa *m* конзерватівець

konzervativizm//us -u *m* конзерваті́зм

konzervatív//ny конзерваті́вний; ~e pázoru конзерваті́вны по́гляды; ~ člověk конзерваті́вний чоло́вік; ~a strana конзерваті́вна па́ртія

konzervátor -a *m* конзерва́тор, храни-тель (музе́я); ~ umeleckých pamiatok конзерва́тор худо́жніх па́мяток; *prez.* ~ starých foriem života храни́тель ста́рых спо́собів жы́вота

konzervatorist//a -u *m* штуде́нт кон-зерва́торії, штуде́нт музы́кальної шко́лы

konzervátor//ium -ia *s* музы́кална шко́ла

konzerv//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 ко́зервова́ти; ~ ovocie ко́нзервова́ти ово́чину; ~ uhorky за́варяти у́горки

2 проводи́ти/прове́сти конзе́рва́цію, ко́нзервова́ти; рещтаврова́ти; ~ nástennú maľbu ко́нзервова́ти на́стінны ма́люнки

konziliár//ny: ~e vyšetrenie конзе́ліа́рне вышetréня

konzí//lium -ia *s* конзі́ліум; ра́да, пора́да; lekárske ~ ліка́рське конзі́ліум

konzol//a -y ž *odb.* конзо́ла

konzorc//ium -ia *s odb.* здру́жіння, о́бщность; конзо́рціум, дого́да; ~ bank здру́жіння банк

konzul -a *m* ко́нзул *aj hist.*

konzulár//ny ко́нзульський; ~e zastupiteľstvo ко́нзула́т

konzulát -u *m* ко́нзула́т *aj hist.*

konzulský ко́нзульський

konzultác//ia -ie ž конзу́лтація

konzultačn//ý конзу́лта́чний; ~é hodiny конзу́лта́чны го́дины, го́дины конзу́лтацій; ~é stredisko конзу́лта́чний це́нтер

konzultant -a *m* конзу́лта́нт

konzul//ovat' -uje -ujú *nedok.* конзу́лтова́ти

konzum -u *m* 1 ко́нзүм, спо́треблі́ня; ~ ovocia спо́треблі́ня ово́чины 2 *ľud. zastar.* потра́винове дру́жство

konzument -a *m* конзуме́нт, спо́требую́чий

konzum//ovat' -uje -ujú *nedok.* конзуме́вати, спо́требова́ти

kooperác//ia -ie ž коопе́рація; коопе́рова́ня; спо́лупра́ца

kooperatív -u *m* коопе́ратів, дру́жство

kooperatívny коопе́раті́вний, дру́жстє́в-ний

kooper//ovat' -uje -ujú *nedok.* спо́лу-пра́цова́ти, коопе́рова́ти; podniky ~ujú фі́рмы спо́лупра́ця́ють

koopt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* коопто́вати

koordinác//ia -ie ž коорди́нація, зпа́дждова́ня

koordinačn//ý коорди́на́чний; ~á komisia коорди́на́чна комі́сія; ~é centrum коорди́на́чний це́нтер

koordin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* коорди́нова́ти; зпа́дждова́ти/зпа́дити; ~ plánu коорди́нова́ти пла́ны

kop -u *m šport.* ко́п, ко́пнута; rohový ~ ро́говий ко́п; trestný ~ по́куто́вый

коп; rokuťový ~ еденадцятиметровый
покуťový коп, еденастка, пенáлта

kop//a -у ž 1 ко́па; ~ sena kópa sína 2 (*hromada*) грома́да; ~ raždia грома́да галю́зя; ~ piesku грома́да піску́ 3 (*veľké množstvo*) мно́го, ве́лє, ко́па, грома́да; ~ starostí мно́го ста́рости; má ~u peňazí ма́ть ко́пу, грома́ду пінязей; *parobil ~u hlúposti* він наробив ве́лє глупо́стей 4 (60 kusov) ко́па, ші́стдесят ку́сів

kopáč¹ -а m 1 копа́ч, землекоп 2 (*v bani*) копа́ч, рудокоп

kopáč² -а m моты́ка

kopač//ky¹ -iek ž mn. č. (*j. č. ~ka*) šport. копа́чки

kopač//ky² -iek ž *romn.* (*pančuškové nohavičky*) плетє́ны пунчошкóвы нога́вички

kopan//ec -са m ко́пнутя, копа́нець; *dostať ~* доста́ти копа́нець

kopan//ice -іс ž *romn.* оса́да, валáлчik, лáзы, бывáния в го́рэх

kopaničiar -а m жы́тель лáзів, валалча́н, селча́н

kop//at¹ -е -у́ *nedok.* копа́ти, рыти; ~ *zem* копа́ти áбо рыти зе́млю; ~ *záhradu* копа́ти за́городу; ~ *zemiaku* копа́ти банду́рки; ~ *jamu* копа́ти áбо рыти яму; ~ *základy* копа́ти фундаме́нты; ~ *uhlie* добува́ти у́гля • *kto druhému jamu ~e, sám do nej padne [pris.]* хто дру́гому яму ко́пле, сам до не́й упа́де

kop//at² -е -у́ *nedok.* 1 ко́пати, копати но́гів; ~ *do dverí* копати но́гів до дvereй; ~ *jeden druhého* копати е́дєн дру́гого 2 (*o koňovi*) копа́ти (за́дніма нога́ми), виры́гати 3 *šport.* копа́ти, бити; ~ *loptu* копати лóпту; ~ *na bránku* копати на бра́ну; ~ *roh, jedenástku* копати ро́г, едена́стку

kopcom *prísl.* ве́рхом, выше кра́їв, ко́пцєм

kopcl//ovat¹ -uje -ujú *nedok. poľnohosp.* огартáти; ~ *zemiaku* огартáти банду́рки

kopcovit//ý 1 ко́пцєвита́ый, гористый; ~ *kraj* гористый кра́й 2 *nár.* ве́рховáтый; ~á *lyžica* ве́рховáта лóжка

kop//ec -са m ве́ршóк, го́рка, до бе́рега

- do ~са до бе́рега; *dolu ~om* до́лòв бе́регом áбо долобе́регом; *ide to s nim z ~са al. dolu ~om hovor.* іде́ з ним до́лòв бе́регом áбо долобе́регом

kóp//ia -іє ž ко́пія; ~ *obrazu* ко́пія о́бразу

kopij//a -е ž *hist.* ко́пія

kopírovac//í копірова́чий; ~ *papier* копірова́чий па́пірь; ~ *stroj* копірова́ча ма́шина; ~ia *fréza* копірова́ча фре́за

kopír//ovat¹ -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* копірова́ти; ~ *obrázok* копірова́ти о́бразок; ~ *niekoho pren.* копірова́ти дако́го 2 ксероксова́ти

kop//it¹ -і -іа *nedok.* 1 метáти на ко́пу, ро́бити ко́пу 2 грома́дити, нагрома́джовати, зберáти; ~ *kapitál* нагрома́джовати ка́пітáл; ~ *chybu na chybu* ро́бити хыбу́ за хы́бов

kop//it¹ sa -і са -іа са *nedok.* 1 рости, ро́бити ся, грома́дити ся; *všade sa ~ia záveje* вся́ды ро́блять ся за́веі 2 грома́дити ся, ко́пити ся; *práca sa ~í* ро́бо́та грома́дить ся

kopk//at¹ -á -ajú *nedok. expr. (o deťoch)* ко́пкати

kopn//iet¹ -іє -е́ју́ *nedok.* оголя́ти ся, ставáти ся го́лов (без сні́гу), остава́ти без сні́гу (*o зе́млі*)

kopnin//a -у ž *z kúsok góloy (bez sні́gu)* зе́млі; *jarné ~u* я́рны го́лы (од сні́гу) зе́млі

kop//núť¹ -не -nú́ *dok.* 1 ко́пнути (но́гів) 2 (*o koňovi*) ко́пнути, виры́гнути 3 *šport.* ко́пнути (до лóпты); ~ *loptu* ко́пнути до лóпты

kopn//ý¹: ~á *zem róla (bez sні́gu)* зе́мля

kopn//ý²: ~á *rôda* зе́мля, котру́ мож копа́ти

kopov -а m ко́пов (ті́п полє́вницького пса)

kopovit//ý: ~á *oblačnosť meteor.* зата́гну́те не́бо хма́рами

koprivka správ. žihľavka

kopul//a -у ž *gram. filoz.* зв'язка

kopulác//ia -іє ž *biol.* копула́ція

kopytník//y -ов m *romn.* копы́тны

kopyt//o -а s 1 копы́то 2 (*obuvnícke*) копы́то

- robiť všetko na jedno ~* ро́бити вшы́тко по шаблóнці, ро́бити вшы́тко на е́днò копы́то; *otrčít ~á* протя́гнути но́гы

koráb -u/-a *m zastar.* корáбель *m*, шыфа ж • Noemov ~ *bibl.* Нóїв корáбель; ~ *rúšte pren.* корáбель пустыні (*о верблюді*)

korál' -a *m zool.* корáл

korál' -u *m (hmota)* корáл

korál'le -lov *m mn.* ч. паціркы, пацірыкы

korálky *expr.* **korále**

koralový коралóвый; ~é *ostrovy* коралóвы óстрова

korán -u *m* корáн

korb'la -y *ž 1* сáнкы *romn.* з кóшом **2** (*na nákladnom aute*) скриня (наклáдного áвта)

korbáč -a *m 1* карбáч **2** *pren.* бiч • *upliet'* на seba ~ *уплести* на сéбе карбáч, *вырыти* собi яму

korbáč'lovat' -uje -ujú *nedok.* бити карбáчом áбо пáлицев

korček -a *m* ковш, з котрым рыпати зéмлю;

korčekov'ly *tech.* ковшóвый; ~é *gýadlo* ковшóвый рыпак, екскавáтор; ~ *elevátor* ковшóвый елевáтор

korčul'la -le *ž obyč. v mn.* ч. ~le корчúли; *kolieskové* ~le колiчкóвы корчúли; *krasokorčuliarske, hokejové* ~le красo-корчулярьскы, гокеёвы корчúли

korčuliar -a *m* корчулярь

korčuliark'la -y *ž* корчулярька

korčuliarsk'ly корчулярьскый; ~e *topánky* корчулярьскы топáнки

korčul'ovač'ka -la -y *ž hovor.* корчулёвáня

korčul'lovat' (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok.* корчулёвáти (ся)

kord' -u *m (zbraň)* корд, шáбля; *tasiť* ~ *вытягнути* корд áбо шáблю • *křížit'* ~у крижыти шáбли

kord' -u *m text.* корд

kordón -u *m 1* кордóн, ряд, о́граничiня; *policajný* ~ *полiцáйтський* кордóн, кордóн *полiцáйтiв*; *zdravotný* ~ *здравотницькый* кордóн áбо *здравотницьке* о́граничiня *терiтóрiї*; *postaviť* ~ *постáвити* ряд **2** пáнтлик на *вызнаменáня*

kordónov'ly: ~á *rimsa stav.* меджіштокóва рiмса; ~é *stromky* формовáны стрóмики

kordován -u *m* кóзя скóра áбо кóжа

kordovánov'ly кóзя кóжа; ~é *čizmy* чiжмы з кóзей кóжы

koreferát -u *m* кореферáт

Kórejčan -a *m* Корейчáн

Kórejčank'la -y *ž* Корейчáнка

kórejčin'la -y *ž* корейскый язык

kórejský корейскый

korektný корéктный

korektor -a *m* корéктор

korektúr'la -y *ž 1* (*dej aj text*) коректýра; *stránková* ~ *сторонóва* коректýра; *stĺpcová* ~ *стóпикова* коректýра; *robiť* ~ *робити* коректýру **2** *выправлiня, опрáва*; *robiť* ~у *робити* опрáвы áбо *выправлiня, опрaвляти*

korelác'la -ie *ž* корелáция, сооднóсность; *mäkkostná* ~ *lingv.* корелáция соглáсных по мягкости

korelačn'ly корелáчный; корелатiвный, сооднóсный; ~á *dvojica* корелáты; ~ *rad* корелатiвный ряд

korelát -u *m* корелáт

korelatívny/ly корелатiвный, сооднóс-ный; ~e *protiklady* корелатiвны про-тивопостaвлiня

korelovan'ly корелатiвный, сооднесёный; ~é *dvojice lingv.* корелатiвны áбо пáрны фонéмы

koreň -a *m v rôzn. význ.* кóринь *m*; ~ *stromu* кóринь стрóма; ~ *zuba* кóринь зýба; ~ *posa* кóринь нóса; ~ *slova gram.* кóринь слóва; ~ *zla pren.* кóринь зла; ~ *rovnice mat.* кóринь урaвнiня • на -i (*o obilí ap.*) на кóринi; *od -a (zmeniť ap.)* од кóриня (змiнити); *zbojník od -a hovor.* розбiйник од прирóды; *ísť na ~ veci* iти на кóринь рiчi; *zapustiť* ~е запустити кóриня

korenič'ka -la -y *ž* поперьнiчка

koren'ie -ia *s 1* коренины, кóриня **2** поперь (чóрный); *nové* ~ *пахняче* кóриня, пахнячiй поперь

koren'it' -i -ia *nedok. 1* (*o rastlinách*) пуща-ти кóриня, закорiнёвати *ся* **2** *pren.* корини-ти *ся*, походити (óдки)

koren'it' -i -ia *nedok. 1* *припáвлёвати* коренинами, поприти **2** *pren.* оживовати, припáвлёвати

korenitý/ý, korenistý 1 острый, щиплявый; ~é jedlo ostré їдло, остра страва **2 pren.** острый, коренёный; ~é poznámky острые або ущипачны позначки

korenň/ý lingv. коринёвый; ~á slabika коринёвый склад

korešpondenc/ia -ie ž корешпондэнція, переписованя; obchodná ~ обходна або комерчна корешпондэнція; vybavovať ~iu вести корешпондэнцію

korešpondenčný príd. k korešpondencia; ~ lístok корешпондэнчна картка; ~ šach корешпондэнчны шахы

korešpondent -a m **1** (úradník) корешпондэнт **2** (dopisovateľ) корешпондэнт • člen-- (SAV) член-корешпондэнт (САН)

korešpondentk/la -y ž **1** (úradníčka) корешпондэнтка **2** (dopisovateľka) корешпондэнтка

korešpond//ovať¹ -uje -ujú *nedok.* корешпондовати, переписувати ся, вести корешпондэнцію

korešpond//ovať² -uje -ujú *nedok. s čím* быти в згоді, быти відповідним, зодповідати

korheľ -a m *hovor. pejor.* пияк, пиячіско

koridor -u m коридор; vzdušný ~ воздушный коридор

korien/ok -ka m **1** *zdrob.* корінчок **2** (vlasu) корінь • očervenieť až po ~ky vlasov очервеніти до корінків волося

korig//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** коріговати, опраовувати, коректувати; ~ článok коректувати або оправити статю; ~ úlohu škol. оправити писемну роботу **2** робити коректуру, робити оправы; ~ svoje názory мінити свої погляды

korintský корінтський; ~ stĺp *archit.* корінтський стовп

korisť -ti ž кіпість, жертва; stať sa ~ťou a) (niekoho) стати жертвов; б) (niekoho, niečoho) стати жертвов; deliť si ~ ділити кіпість; vojnová ~ a) войнова кіпість; б) трофей

korist/it' -í -ia *nedok. z čoho* тяжити на ужиток із чого, выужити што; ~ z nešťastia iných тяжити з нещастя інших

koristnícky выужывачный, експлоата-торський

koristník -a m выужыватель, експлоататор

koristn/ý 1 выужывачный, хамтівый; ~é ciele выужывачны інтересы **2** хамтівый

korlit' sa -í sa -ia sa *nedok. komu, pred kým, čím i bezpredm.* **1** корити ся ко́му; быти покорным **2** кланяти ся *před kým, čím;* ~ sa krásе кланяти ся *před* красото́в

korkovník -a m *bot.* корко́вник, корко́вый дуб

korkov/ý корко́вый; ~é topánky корко́вы топа́нky • ~ dub корко́вый дуб

kormidelník -a m **1** навіга́тор, управляючий шыфов **2 pren.** вождь, ведучий, голова; ~ štátu голова державы

kormideln/ý управляючий; ~é brká (u vtákov) навіга́торське піря

kormidlo -a s **1** управляюче ко́лесо; výškové ~ *let.* управліня вышки **2 pren.** кормило; byť pri ~e быти при управліні (отчізны) або стояти у кормила (шыфы)

kormidlo//ovať -uje -ujú *nedok.* управляти ко́лесом *aj pren.*

kormidlov/ý управляючий; ~é koleso управляюче ко́лесо

kormorán -a m *zool.* кормора́н

kormút/it' -í -ia *nedok.* кормутити, зарму́човати, смутити, жалостити

kornet -u m *hud.* корне́т

kornetist/la -u m *hud.* корнетіста

kornút -u m *nár.* мішо́к, папіре́вый мішо́к

koronárny/ly anat. корона́рный; ~e sievų корона́рны жылы

koróz/ia -ie ž *geol. chem.* коро́зія, розожера́ня, ро́склад; ~ kovu ярджаві́ня желе́за

korporác/ia -ie ž спо́лок, здружі́ня, союз, корпора́ція

korporatívne prísl. (вшыткы) доведна, грома́дні, корпораті́вні

korporatívny/ly корпораті́вный, грома́дний; účast' bola ~a бра́ли участь вшыткы, вшыткы принимáли участь

corpulentný по́вный, тучный

korpus¹ -u *m* *hud.* (časť nástroja) корпус, резонатор; spevácky ~ хор
korpus²: ~ delicti práv. доказ, ясный доказ
korpuskulla -y *ž* *fyz.* корпускула
korpuskulárn/y *fyz.* корпускулярный; ~e žiarenie корпускулярне ожáрованя
korteš -a *m* *hovor.* волéбный агитáтор, на-ганяч
kortešačk//a -y *ž* *pejor.* волéбна кампáния
korteš//ovat' -uje -ujú *nedok. pejor.* кор-тешовáти, проводити волéбну кампáнию
korump//ovat' -uje -ujú *nedok.* корумповáти
korun//a¹ -y *ž* **1** (symbol moci) корúна, винéць; kráľovská ~ кралёвска корúна; trňová ~ bibl. терновóый винéць **2** *hist.* корúна, кралёвство; uhorská ~ угóрьска корúна **3** *pren.* винéць; človek je ~ou tvorstva чоловiк є винцём творiня; ~ všetkého винéць áбо верьх вшиткого **4** (stromu) корúна; košatá ~ кошáта корúна **5** *bot. anat.* винчiк • ~ by tu z hlavy nespádla *hovor.* корúна з гóловы бы ёму не упáла áбо не звалила ся; з нёго не убúде
korun//a² -y *ž* (peňažná jednotka) корúна • byť bez ~y остáти ся без корúны áбо без грóша
korunk//a -y *ž* **1** (na hlave nevesty) винéць **2** *bot.* винчiк **3** корúнка; nasadiť ~u (na zub) насадити корúнку на зуб
korunn//ý *príd. k* **koruna¹** корúнный; ~ princ корúнный принц; наслiдный принц; ~ svedok глáвный свiдóк; ~é lístky *bot.* лупiнок, корúнный листок; ~é majetky корúнны маеткы áбо зéмли
korunováč//ia -ie *ž* коруновáция
korunovačn//ý коруновáчный; ~á slávnosť коруновáчна ослáва
korun//ovat' -uje -ujú **1** *nedok. dok.* коруновáти; ~ za kráľa коруновáти на крáля áбо на трон **2** *dok. čo čím* овинчáти, закiнчiти; dielo bolo ~ované úspechom дiло закiнчiло ся успiшнi • ~ovaný hlupák коруновáнный дура́к, дура́к над дурако́м
korunovll//ý *príd. k* **koruna²**; ~á minca корúна (минца); ~ lístok коруновóый листок

korupc//ia -ie *ž* корúпция, підплáчованя, корумповáня
korupčný корúпчный, підплáчованный, корумповáнный
korytnačí корiтнáчий
korytnačk//a -y *ž* корiтнáчка
koryt//o -a *s* **1** корыто **2** (rieky) корыто **3** *pren.* корытко; теплénьке мiстéчко; byť pri ~e быти у корыт(к)а
korzár -a *m* корзáрь, пiрáт, наморницький лúпiч
korzet -u *m* *zastar.* корзёт
korzický корзiцький
Korzičan -a *m* Корзiчáн
korz//o -a *s* корзо, хóдник, мiсце для прогýлок
korz//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* корзовáти, прогýлэвати ся, проходить ся
kos//a -y *ž* (nástroj) косá; kovať ~u клепáти косý • tá s ~ou *lud. (o smrti)* тотá носáта (з косóв), тотá смёртка (з косóв); trafil a. padla ~ na kameň трафiла áбо попáла косá на кáмiнь
kosáčk//a -y *ž* (stroj) косáчка
kosák -a *m* серп *aj pren.*; žať ~om жáти сёрпом; ~ a kladivo серп i мóлоток; ~ mesiaca серп мiсяця
kosat//á -ej *ž* *lud. expr.* носáта (з косóв), смёртка (з косóв) (*смерть*)
kosat//ec -ca *m* *bot. ípic*
kosb//a -y *ž* кóсьба, кошiня
kos//ec -ca *m* косéць, косáрь *m*
kosekans -u *m* *mat.* косéканс
kosičk//a -y *ž* (šatka) хýстка, хýстя, хýца
kosienk//a -y *ž*, **kosien//ok** -ka *m* *lud.* свiжоскосéна лýка
kosier -a *m* **1** пéро (за кáлапом); ~ za klobúkom пéро за кáлапом; klobúk s ~om кáлап з пéром **2** косáк (тяжкýй нóжик), нóжик
kosín//us -u *m* *mat.* косiнус
kos//iť -í -ia *nedok.* косити *aj pren.*
kosodlžník -a *m* *geom.* параллелогрáм
kosodrevin//a -y *ž* косодеревина
kosoštvorcový ромбóвый

kosoštvorlec -ca *m geom.* ромб

kosouhlý *geom.* косоугольный

kosouholník -a *m geom.* косоугольник

kos//ť -ti *ž* кість ж; гу́бля ~ рыбаця кість; ramenná ~ *anat.* плечова кість; kľúčna ~ *anat.* ключна кість, ключніця; chrbtová ~ а) *anat.* хырбтова кість; б) *pren.* кістяк, основа; slopná ~ слонова кість • je len ~ a koža він (она́) лем кожа і кісти; až do ~ti (*premrznúť*, *promoknúť*) аж до костей (*перемёрзнути*, *промокнуть*); zmrznúť na ~ перемёрзнути до костей, законаніти (од зими); od ~ti (*dobrák*, *huncút*) *hovor.* до шпіку костей; zložiť ~ti выстерти кісти; умерти; быти похованим; ponaprávať ~ti niekomu пораховати або перераховати ребра дакому

kosten//ý кістяный; ~é gombíky кістяны і́омбікы; ~ hrebef кістяный грёбінь

kostic//a -e *ž* кітовы баусы; кісточка

kostižer -u *m ľud.* костіжёр; хронічне запаління; туберкульоза костей

kostliv//ec -ca *m* кістра; *aj pren.* сухой або худый чоловік

kostnat//ieť -ie -ejú *nedok.* 1 (o) костнатіти, ставати ся твердым; chrupka ~іе хрящ костнатіе 2 *pren.* костнатіти, окостна́човати (ставати ся конзервативним, мягким)

kostnatý костна́тый, кістявий; ~á dáma костната да́ма

kostnic//a костніця, будка (*на ці́нтеру*)

kostn//ý 1 костный; ~á tuberkulóza кістна туберкульоза; ~á dreň кістный шпік, мозі́ 2 кістный; ~ glej кістный клей; ~á múčka кістна мука́

kostol -a *m* 1 (*pravoslávna*, *gréckokatolícka*) це́рков ж, храм; (*katolícky*) кі́стел; (*evanjelický*) кі́стел 2 *hovor.* (*obradu*) служба; dnes nie je ~ днесь не є служба або богослужіння • тихо ako v ~е тихо як в це́ркви; naučiť po ~е hvízdať niekoho научіти уму́-ро́зуму дакого

kostolník -a *m* це́рковник

kostoln//ý це́рковный, храмо́вый; ~á veža це́рковна ве́жа, ба́шня; ~é hodiny це́рковны го́дины • chudobný ako ~á myš бі́дний або худо́бный як це́рковна мыш або патка́нь; to nie je s ~ým poriadkom то́то не є з це́рковным по́рядком; ту є штось не так

kost'ový p. kostný

kostr//a -y *ž* 1 *anat.* кі́стра; кі́стяк, основа, скелёт 2 *tech. aj pren.* кі́стра, кі́стяк, основа, скелёт; ~ budovy скелёт будо́вы; ~ diela основа твóру • je ako ~ (*chudý*) сухой або худой як па́ліця; са́ма кість; natiahnuť si ~u (*fahnúť si*) натягну́ти ся, лячі собі

kostrbatý 1 кoструмба́тый, зі́жений; ~á hlava кoструмба́та го́лова 2 *pren.* невыбрусений, невыцібрений; ~ štýl невыцібрений шті́л

kostrč -a *m anat.* кі́стерч

kostrčov//ý кoстерчо́вый; ~é kosti кoстерчо́вы кі́сти

kostrnk//a -y *ž* 1 сто́пка (*непа*) 2 былъ, бы́линка ж (*ростлины*)

kostrov//ý кoстро́вый, скелётный; ~é svalstvo кoстро́вы або скелётны сва́лы

kostým -u *m* костю́м; dámsky ~ да́мський костю́м; divadelný ~ теа́тральний костю́м

kostým//ovať -uje -ujú *nedok. div.* костю́мовати

kostýmov//ý костюмо́вый; ~ kabát костюмо́вый ка́батик; ~á látka костюмо́ве поло́тно; ~é šaty костюмо́вы шма́ты; ~á skúška *div.* репети́ція в костю́мах

kosý ко́сий; ~ uhol *geom.* ко́сий у́гол

košarovan//ie -ia *s odb.* ко́шарова́ння

košať//ieť -ie -ejú *nedok.* ро́скона́рёвати ся, ставати ся ро́скона́ре́ным

košať//ý ко́наристый, ро́скона́ре́ный, ко́шата́ый; ~ strom ро́скона́ре́ный стро́м; ~á koruna ко́нариста або ко́шата ко́руна

koše//ľa -le *ž* со́рочка; по́сна ~ но́чна со́рочка • zvyk je železná ~ [*prisl.*] звык є же́лізна со́рочка; bližšia ~ ako kabát бли́зша со́рочка як ка́бат, сво́я со́рочка

ближе ку тілу; *dal by aj poslednú ~ľu* дав бы і послідню сорочку, дав бы вшитко
košeľovin//a -у *ž* полотно на сорочку, сорочкове полотно
košeľov//ý сорочковий; ~ *golier* сорочковий ґалір, ґалір сорочки; ~*á látka* полотно на сорочки, сорочкове полотно; ~ *strih* сорочковий стриг; ~ *gombík* сорочкова ґомбичка, ґомбичка на сорочки
košiar -а *m* кошара (для овець) (*nár.*)
košiarik -а *m* *zdrob.* кошарик
košiarový *príd. k* **košiar**; кошаровий; ~*á ohrada* кошарове огорождіння
košícký кошицький
košík -а *m* кошик; *pletenie ~ov* плетіння кошиків
košíkár -а *m* 1 кошикарь
košíkárstv//o -а *s* výroba кошиків
košíkový кошиковий
košin//a -у *ž* прутяний кош на возі або сánках
košinový *príd. k* **košina**; ~ *kufor* плетений кúфер; ~ *voz* віз з прутяним кошом
košový кошовий, кошиковий
koštiaľ -а *m* *hovor. expr.* кість ж
košť/ovat' -іє -ію *nedok. ľud. p.* **ochutnávať** коштовати; ~ *jedlo* коштовати їдло
košť/ovat'² -іє -ію *nedok. ľud. zastar. p.* **stať**² мати ціну, стояти; *tridsať zlatých ~ovalo* тридцять златых стояло
kótl//a -у *ž* *geogr.* вышка
kotangens -и *m* *mat.* котангенс
kotevn//ý; ~*é lano* котвове лано, котвовый мотузок
kot//it' sa -і са -іа са *nedok. 1* (о *mačke, koze, zajacoch, ovciach*) котити ся; (о *psovitých*) щенити ся; *ovca sa ~í* вівця котить ся або ягнить ся, *mačka sa ~* мачка кóтить ся **2** *pejor. (množiť sa)* плодити ся, розмножувати ся • *peniaze sa mu ~іа* пінязі ёму кóтять ся, прибивають
kotkodák *ciť.* кот-кодák
kotkodák//ať -а -аю *nedok.* коткодákати *aj pejor.*

kotlár -а *m* котлярь
kotlár//eň -не *ž* котлярня
kotlet//a -у *ž* *kuch.* різка; печене або випражане ребірко
kot//lety -ієт *ž* *len v mn.* *č.* котлєты, бакенбáрды *romn.*
kotlík -а *m* кóтлик
kotlíkový; ~ *guláš, guláš* (котликовий) ґуляш
kotlin//a -у *ž* **1** *geogr.* котловина; *Dunajská ~* Дунайска котловина **2** котёл
kotná *príd. (o mačke, ovci, koze ap.)* кітна
kot//ol -ла *m* котёл
kotol//ňa -не *ž* котёлня
kotolný котёлный; ~ *kameň* котёлный кáмнь, котёлна усаденина
kót//ovat' -іє -ію *nedok. 1* котовати; означати вышку над ўровнём моря **2** *geom.* розоставляти рóзміры **3** *fin.* котовати; ~ *papier* котований пáпирь
kotrb//a -у *ž* *expr.* котёрба, гóлова; *tvrdá ~* твердá котёрба; *múdra ~* мудрá гóлова; *bystrá ~* быстра гóлова
kotrmel//ec -са *m* котулька ж; *robiť al. váľať ~se* робити котульки, котуляти ся **2** *pren. expr.* нерозвáжний, помылёный, хыбный крок або пóступ; хыба
kotúč -а *m* **1** дiск, круг *aj pren.*; *slnečný ~* сóлнечный круг **2** (*zvitok*) звиток; кóтуч, змотóк, скрúток; ~ *filmu* кóтуч фiлму; ~ *drôtu* змоток дрóту; ~ *papiera* кóтуч пáпиря **3** хмáра, óблак (*пóроху, дыму i m. n.*)
kotúl' -а *m* *tel.* котулька
kotúl//ať -а -аю *nedok.* котуляти; ~ *sud* ко-туляти бóчку
kotúl//ať sa -а са -аю са *nedok.* котуляти ся, валяти ся, ґуляти ся; *lopta, jablko sa ~а* лóпта, ябко ґулять ся
kotv//a -у *ž* *v rôzn. význ.* кóтва; *spustiť ~* спустити кóтву; *zdvihnúť ~* пiдняти кóтву; зняти ся з кóтвы
kotviš//te -їа *s* мiсце котвіня
kotv//it' -і -іа *nedok.* котвити; ~ *v prístave* котвити в приставі
kotvov//ý котвовый; ~*é lano* котвове лано, котвовый мотузок

kov -u *m* метáл; farebné ~ фарéбны метáлы; drahé ~у дорогоцінны метáлы
kovac/i кúючий; кова́льський; ~ lis кúючий лис; ~ia skúška кова́льська про́ба
kováč -a *m* кова́ль • každý je ~om svojho šťastia кáждый с ковалём своёго щáстя
kováč/iľňa -ne *ž* кова́льня
kováčsk/i кова́льський; ~a dielňa кова́льський цех; кова́льня; ~e kladivo кова́льський мо́лот(ок)
kovadlina správ. náková
kovan/i -ia *s* (kovaná súčiastka) кова́ня; ~ na truhlici кова́ня на кúфрi; ~ na puške кова́ня на пúщцi; ~ okna кова́ня о́кна, о́блака
kovat' kuje kujú *nedok.* v rôzn. význ. кова́ти; ~ železo кова́ти желiзо; ~ kosu кова́ти косú; ~ koňa кова́ти áбо покова́ти коня
koverkot -u *m* text. коверко́т
kovoobrábaci металообро́блюючий; ~ stroj металообро́блююча машына; ~ priemysel металообро́блюючий про́мысел
kovopriemysel -lu *m* металургі́чний про́мысел; ~ tovar металóвы вырoбки, вырoбки iз метáла
kovorobný металообро́бный; ~ priemysel металообро́бный про́мысел; ~ závod металообро́бный заво́д
kovorobotník -a *m* металоробóтник
kovoryt -u *m* гравюра (на метáли)
kovoryt/lec -ca *m* гравёр (по метáли)
kovotokár -a *m* металотóкарь, сустрúжник
kovov/iľ v rôzn. význ. металóвий; ~é mince металiчны пiнязi; ~ lesk металiчий блеск
koz/i -a *ž* 1 ко́за 2 (podstavec) ко́за 3 tel. ко́за; skákať cez ~и скáкати чéрез ко́зу • ja o ~e a on o voze я o ко́зi, а він o вóзi; ľúbiť ako ~ пôž любить як ко́за нóжик; лю-бить як пес пáлицю, ненавiдити; rozumieť niečomu ako ~ petržlenu розумити ся дачóму як свиня петрúщцi
kozacin/i -a *ž* козлятина
kozacin/lec -ca *m* ко́зи бóбки, ко́зий гнiй
kozácky коза́цький; ~ pluk коза́цький плук; ~ ataman коза́цький атаман

kozáctvo -a *s* hromad. козацтво
kozáčik -a *m* (tanec) козачо́к
kozák¹ -a *m* коза́к
kozák² -a *m* (hríb) лiскóвый гриб, коза́к
koz/i 1 ко́зий; ~ie mlieko ко́зе мо́локо; ~ie mäso козлятина 2 *pren.* ко́зий; ~ia briadka ко́зя бóродка
koziar -a *m* козяр, пастúх коз
kozini -a *ž* 1 козина 2 ко́зя ко́жа áбо скóра; čižmičky z ~у чiжмiчки з ко́зей скóры 3 ко́зий зáпах
kozini/lec -ca *m* ко́зя стáйна
kozink/i -a *ž* odb. козлинка
kozinkov/iľ козлóвый, цапóвый, ко́зий; ~ kožuch ко́зий кожúх; ~é čižmičky ко́зи чiжмiчки
kozľa -ľa *s* кiзля
kozľac/iľ prid. *k* kozľa; кiзлячий; ~ie mäso кiзлятина, кiзляче мясо
kozľacin/i -a *ž* кiзлятина, (молода) кiзляти-на
kozlic/i -e *ž* hovor. (puška) ду́плóвка
kozlik¹ -a *m* (na voze) ко́злы *potn.*, сидáдно
kozlik² -a *m* ко́злы *potn.*; postaviť pušky do ~а по́стави́ти пúшки до ко́зла
kozmetický козметíчный
kozmetik/i -a *ž* 1 козмéтика 2 козметíчный салóн
kozmic/iľ козмíчный; ~á loď козмíчный корáбель; ~é žiarenie козмíчне ожа́рiня; ~á rýchlosť козмíчна скóрость; ~ let лiтáня до ко́зму
kozmodróm -u *m* козмодрóм
kozmonaut -a *m* козмона́вт
kozmonautik/i -a *ž* козмона́втика
kozmonautk/i -a *ž* козмона́втка
kozmoopolit/i -a *ž* козмополíта
kozmoopolitick/iľ козмополíтичний; ~á teória козмополíтична теóрия; ~é rastliny odb. козмополíтичны рослины
kozmoopolitizmus -u *m* козмополíтизм
kozmos -u *m* ко́змос
koz/iol -la *m* (stoh slamy al. obilia) стор
kozorož/lec -ca *m* zool. astron. козорóжець; obratník Kozorožca паралéль Козорóжця

kozub -a *m* ко́зуб; *rodinný* ~ ро́дний дім
kožľ/a -e *ž* 1 *v rôzn. význ.* ко́жа, ско́ра; *surová* ~ суро́ва ко́жа; *bravčová* ~ сви́ньска ко́жа; *má bielu* ~у він (она́) ма́ть бі́лу ко́жу 2 (*so srstou*) ско́ра; *medvedia* ~ медві́дя ско́ра, ско́ра медві́дя 3 (*na plodoch*) ско́рка, ко́жа; *pomaranč s hrubou* ~ou пома́ранч з грубо́в ско́рков 4 (*na mlieku ap.*) ско́рка
 • *husia* ~ гу́ся ко́жа; *čertova* ~ чорто́ва ско́ра; *je len kosť* а ~ він (она́) кі́сть і ко́жа; *premoknúť až do* ~е промо́кнути аж до ко́стей а́бо до послі́днєй нитки; *skúsiť al. pocítiť* на *vlastnej* ~і скýсити а́бо почу́вствовати на в́ла́стній ско́рі; *báť sa* о *svoju* ~ боя́ти ся о сво́ю ско́ру; *ide tu* о ~у іде́ ёму́ о живо́т; *byť v niečej* ~і бы́ти в да́чії ско́рі; *nebyť vo svojej* ~і бы́ти не в сво́їй ско́рі; *ísť z* ~е *vyskočiť (od zlosti)* іти зо ско́ры *vyско́чити (od zlosti)* барз нетерпе́зливий; *nevpratať sa do* ~е не змі́стити ся до ско́ры, *chodziť* на го́лови; *mať hrubú al. hrošiu* ~ ма́ти гру́бу а́бо гро́шу ско́ру, *véľe* зне́сти; *ujsť so zdravou* ~ou а) *vyйти* *suchým* із во́ды; б) *zоста́ти* ці́лым і непошко́дже́ним; *odrať z niekoho (poslednú)* ~у зде́рти з да́кого послі́дню ско́ру; *ešte vlka nezabili, už* на *jeho* ~у *pili [prisl.]* і́ці во́вка не за́били, а *уж* на ё́го ско́ру *pili*; ді́лити ско́ру *nezáбитого* медві́дя

koželuh *správ. garbiar*

koženka *správ. kožovka*

koženk/a *²* -у *ž odb.* ко́жєнка, уме́ла ко́жа
kožený ко́жєний, ско́ряний; ~ *kabát* а) ко́жєний ка́бат, ко́жєняк б) ко́жєний ге́рок

kožiar *¹* -а *m* ко́жу́шник, ко́жник

kožiar *²* -а *m (chrobák)* ско́ряк

kožiar *³* -а *m hovor. (lekár)* ко́жник, дерматоло́г
kožiarsky ко́жний; ~ *priemysel* ко́жний про́мысел

kožka *p. koža*

kožkár -а *m hovor.* ко́жка́рь

kožnl/ý *¹* ко́жний; ~é *choroby* ко́жны хворо́ты; ~ *lekár* ко́жний лі́кар, дерматоло́г

kožnl/ý *²* -ého *m hovor.* ко́жний; ~á *cieva* ко́жна жы́ла

kožovk/a -у *ž* ко́жовка (*сорта зиму́шніх яблoк*)

kožuch -а *m* 1 ко́жух, ко́жушок; *krátky* ~ кóртый ко́жух, ко́жєний ге́рок 2 *hovor. (zvieracia koža)* ско́ра; *medvedí* ~ ко́жух з медві́дєй ско́ры • *vlk v ovčom* ~у *bibl.* вовк в о́вчій ско́рі

kožušin/a -у *ž* 1 ко́жушина; *obchod s* ~ами ко́жушництво 2 (*surpové kože*) ско́ра

kožušinový ко́жушино́вый; ~ *golier* ко́жушино́вый га́ліп

kožušnictvo -а *s* 1 (*povolanie*) ко́жушництво 2 о́бход а́бо склеп з ко́жушинами

kožušník -а *m* ко́жу́шник

kožuš/lok -ка і **kožuštek** -а *m* ко́жушок (і без *рукáвів*)

kôl *kola* *m* кол, ко́лик; *napichnúť* на ~ (*spôsob mučenia*) поса́дити на кол • *stoi ako* ~ (він) сто́їть як *пняк*; *je ako* ~ *v plote* (він) е́де́н як па́лець

kôll/ňa -не *ž* шо́па; *voz* *je pod* ~поу *vіз* є́ під шо́пов; *uložiť drevo pod* ~ню *уло́жити* де́рево під шо́пу

kôň *koňa* *m* 1 кі́нь *m*; *jazdecký* ~ бі́жецький кі́нь; *ťažný* ~ тя́гаю́чий кі́нь; *vsadnúť* на *koňa* сі́сти на ко́ня; *ísť* на *koní* іти на ко́ни; *zosadnúť z koňa* зы́йти а́бо зо́сісти з ко́ня 2 *pren.* ду́рак, осе́л 3 *tel.* кі́нь *m*; *cvičiť* на *koní* *упражня́ти* ся на ко́ни 4 *hovor. (na pílenie dreva)* крóсенка *porn.* 5 *šach. hovor.* кі́нь *m* • *robiť ako* ~ *роби́ти* як кі́нь; *biť ako koňa* *бити* як ко́ня, *déрти* як *сідорову ко́зу*; *darovanému koňovi* на *zuby* *nehľad [prisl.]* *дарова́ному ко́нєви* на *зубы* не *позєра́ють*; *byť* на *koní* *бы́ти* на ко́ни, *чу́ти* ся *переможце́м*; *vziať* на *koňa* (*na plec*) *взя́ти* ді́тину на ко́ня а́бо на плє́чі; ~ *má štyri nohy* а *predsa* *sa potkne [prisl.]* кі́нь ма́ть *шти́рі но́гы*, а *пре́цік* *пошпо́тить* ся

kôpk/a -у *ž* 1 *zdrob. k kopa* 2 ко́пка

kôpkovač -а *m poľnohosp. (časť kombajnu)* ко́пковач

kôpk//ovať -uje -ujú *nedok. poľnohosp.*
копковати
kôpl/or -ru *m* копёръ
kôprov//ý копрёвый; ~á ота́чка корёва
о́мачка
kôr//la -y *ž v rôzn. význ.* кора, ко́рка, ско́рка;
stromová ~ стромо́ва ко́ра; pomarančová
~ помаранчо́ва ско́рка; zemská ~ *geol.*
зе́мельна ко́ра; ľadová ~ ле́дова ко́ра а́бо
ко́рка; mozgová ~ *anat.* мозго́ва ко́ра, ко́ра
голо́вного мо́згу
kôrk//a -y *ž* ко́рка; chlebová ~ хлібо́ва ко́рка;
citronová ~ цітроно́ва ко́рка
kôrnaten//ie -ia *s lek.* корнаті́ня (жыл),
вапенаті́ня; ~ siev корнаті́ня а́бо ва-
пенаті́ня жыл; склеро́за
kôrnat//iet' -ie -eju *nedok.* 1 покрыва́ти ся
ко́ров а́бо ко́рков, тве́рднути на пове́рху
2 *lek.* корнаті́ти, вапенаті́ти
kôrov//le -ov *m mn. č. zool.* 1 ракоподобны
2 коро́йды
kôrov//ie -ia *s* бы́ля, (сухе) кукурича́не бы́ля
kôrovit//ý корови́тый, затве́рдну́тый,
покры́тый ко́рков, ко́равый; ~ sneh
стве́рдну́тый сні́г; ~á rôda затве́рдну́та
зе́мля; ~é dlane ко́равы до́лоні
kôstk//a -y *ž* кі́стка, кі́сточка; čerešňové ~у
черешне́вы кі́стки
kostrovic//a -e *ž* 1 кі́стковий пло́д 2 (*nápoj*)
алкоголо́вый на́питок із яде́р кі́стковий
пло́дів
kôstkovit//ý кі́сткови́тый, кі́стковий; ~é
ovocie кі́сткова ово́цина
kôstkov//ý кі́стковий; ~é ovocie кі́сткова
ово́цина
kôš koša *m* 1 кі́ш, ко́шик; ~ na odpadky кі́ш
на смі́тя; кі́ш (на улі́ці); ~ na bielizeň кі́ш
на спі́дне обле́чі́ня 2 *šport (v basketbale)*
кі́ш • hrudný ~ *anat.* гру́дний кі́ш; hodič
do koša шма́рити до ко́ша, вышма́рити;
dostať košom доста́ти ко́шом (*при та́нці,
спро́синах*); dať košom niekomu да́ти
ко́шом да́кому, одре́чі а́бо одрі́кнути
да́кому (*жена́чови i m. n.*)
krab -a *m zool.* краб

krabí крабóвый

krabica *hovor. zastar. p. škatuľa*

kráč//ať -a -ajú *nedok.* 1 крача́ти, і́ти
(кро́ком); ~ajúce гýpadlo *tech.* кро́куючий
екскава́тор 2 *pren.* і́ти; ~ v ústrety niečomu
і́ти напро́тив да́кому • ~ s duchom času
і́ти з ду́хом часу́; ~ v šľapajach niekoho
крача́ти по сто́пах да́кого, і́ти по да́чїїх
сто́пах а́бо сте́жках, продо́вжовати да́че
ді́ло

krádež -e *ž* кра́деж; spáchať ~ украти́

kradmo *prisl.* кра́дькома́, покра́домкы;
та́йні; ~ sa dívať покра́домкы по́зерати́

kradml//ý 1 кра́дучий ся; ~é kroky кра́дучі
кро́кы; hodiť ~ pohľad по́позерати́
покра́домкы 2 *poet.* злоді́йський; ~ou
rukou siahnuť на піе́що злоді́йсков руко́в
с҃ягну́ти на да́што

krad//núť -ne -nú *nedok.* кра́сти

krad//núť sa -ne sa -nú sa *nedok.* кра́сти
ся, підкра́довати ся

krahul//ec -sa *m zool.* ястре́б-перепі́лять-
ник; ~ obyčajný ястре́б обыча́йный

krach -u *m hovor.* крах, банкро́т; hospodársky
~ еконо́мічний крах; finančný ~ фіна́нчний
крах; politický ~ полі́тичний банкро́т

krach//núť -ne -nú *nedok.* кра́хнути,
уте́рпіти крах а́бо банкро́т, банкро́товати;
banka -la ба́нка кра́хнула

krach//ovať -uje -ujú *nedok.* кра́ховати,
поте́рпіти крах а́бо банкро́т

kraj ¹ -a *m* кра́й; ~ stola кра́й сто́ла; на ~і
на кра́ї • priviesť niekoho на ~ záhuby
приве́сти да́кого до за́губы; to nemá
konca-kraja то́то не ма́ть кінце-кра́я; ísť
на ~ sveta і́ти на кра́й сві́та

kraj ² -a *m* 1 кра́й; кра́їна; rodný ~ ро́дний
кра́й; neznáme ~е незна́мы кра́їны;
poľárne ~е по́лярны кра́їны; priemyselný ~
промы́словы о́бласть; hornatý ~ горна́тый
кра́й, горна́тый ландша́фт, гористый кра́й
2 (*administratívna jednotka*) кра́й, о́бласть
ж • iný ~, iný mrav [*prisl.*] іншый кра́й,
іншый звык (што хы́жа, то обы́чай)

krajan -a *m* кра́ян

kráj/lať -a -ajú *nedok.* 1 країти, різати; ~ chlieb країти *або* різати хліб 2 *odb.* кроїти

krajciar *správ.* **grajciar**

krajčír -a *m* крайчір

krajčírsk//y крайчірський; ~а дієльа крайчірська майстрівня; ~е по́жнице крайчірськы ножычкы

krajčírstv//o -a *s* 1 крайчірська фірма, крайчірство 2 крайчірська майстрівня

kraj//ec -са *ž* 1 (o)кра́єць *m*; ~ chleba (o) кра́єць хліба

krajín//a -у *ž* 1 країна; ~у kapitalizmu, socializmu капіталістичны, соціалістичны країны; rozprávková ~ *pren.* приповідкова країна; країна приповідок 2 край, область ж; hornatá ~ гориста країна; malebná ~ образкова країна 3 *anat.* область ж; srdcová ~ область серця 4 *hist.* зємля; Uhorská ~ Угорська зємля; Slovenská ~ Словацька зємля 5 (*malba*) пейза́ж, кра-їнка

krajínár -a *m* пейзажиста, країнкарь

krajínk//a -у *ž* 1 *zdrob. k krajina* 1 2 (*malba*) пейза́ж, країнка

krajinomal'b//a -у *ž* 1 пейза́жне малєва́ня, малєва́ня пейза́жу 2 пейза́ж

krajinský країнський; ~ спет країнський сейм (*в старім Угорьску/*

krajka *spáv.* **čipka**

krajnic//a -е *ž* 1 (*doska*) о́крайка 2 (*časť cesty*) о́край

krajník -a *m voj.* крайник, фланго́вый

krajnos//ť -ti *ž* краї́ность; zachádzať do ~ti заходити до країностей

krajn//ý *v rôzn. význ.* крайний; ~ dom крайний дім; ~ grírad країна пригода; ~á ľavica *polit.* країна лівця

krajov//ý краєвий, містный, областный; ~é zvláštnosti містны особливости

krajský крайський, областный; ~ súd крайський суд; ~ úrad крайський уряд

krajší 2. *st. k perný, krásny*

krák//ať -a -ajú *nedok.* кра́кати

krákor//iť -í -ia *nedok.* 1 (o *spieške*) коткод́акати 2 *pren. pejor.* та́рати, ке́цати

kráľ -a *m* 1 *v rôzn. význ.* кра́ль *m*; zvolíť za ~а зволити *або* ви́брати за кра́ля; dať šach ~ovi да́ти шах кра́лєви; guľový ~ кулє́вый кра́ль 2 *pren.* кра́ль *m*, ца́рь *m*; naftový ~ нафто́вый кра́ль; ~ rúšte кра́ль пу́стыні • Troch ~ov (*cirkevný sviatok*) Ве́чор Рождества́ Хри́сто́ва (6-го яну́ара); žije si ako ~ жы́є собі́ як кра́ль; medzi slepými je jednooký ~от ме́джі слі́пыми і є́дноо́кий є кра́лєм; pre pána ~a! *hovor.* пре па́на кра́ля!, подума́ти лем

kraliký: ~á biblia Кра́лицька бі́блія

králičí кро́личій

králik' -a *m (zajac)* кро́лик • pokusný ~ про́бный *або* експе́римета́льный кро́лик

králik² -a *m bot.* ма́рґаре́та, ма́рґаре́тка

králikár -a *m* кро́ликарь

králikár//eň -ne *ž* кро́ликарня

kráľ//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 кра́лєва́ти, ца́рствовати 2 *pren.* ца́рєва́ти

kráľovič -a *m* прин́ц, коро́лєвіч

kráľovn//á -eј *ž* 1 кра́лєвна; ~ zo Sáby *bibl.*

кра́лєвна зо Са́бы 2 *pren.* кра́лєвна,

ца́ри́ца; ~ krásu кра́лєвна кра́сьы; ~ plesu кра́лєвна ба́ну; ~ kvetov (*o ruži*) кра́лєвна

кві́тів; ~ vied (*matematika*) нау́ка нау́к; ~

zbraní (*pechota*) кра́лєвна по́ля 3 (*u včiel*)

ма́тка 4 *šach.* да́ма, кра́лєвна (*hovor.*) • ~

nebeská кра́лєвна небе́сна

kráľovrah -a *m* кра́лєубі́йця, ца́рєубі́йця

kráľovsky *prísl.* по-кра́лєвськы, по-

ца́рьськы; mať sa ~ жы́ти по-кра́лєвськы,

жы́ти як кра́ль *або* ца́рь; má sa ~ жы́є по-

кра́лєвськы

kráľovsk//ý 1 кра́лєвський; ~ titul

кра́лєвський тіту́п; ~á koruna кра́лєвська

ко́руна; ~ palác кра́лєвський ка́штель; ~á

mos кра́лєвська ми́ць; ~ strelec *šach.* ве́жа;

~ komorník кра́лєвський слуга́, комо́рник;

~é mestá *hist.* кра́лєвськы *або* ца́рьськы

мі́ста 2 *pren.* кра́лєвський, ца́рьський;

~á odmena кра́лєвська нагоро́да; ~ plat

кра́лєвський за́робок; ~ dar кра́лєвський

пода́рунок; ~ preruch кра́лєвська ро́скош

• lúčavka ~á *chem.* ца́рьська во́дка

kráľovstvo -a s 1 кралёвство; bolo raz jedno ~ ... (*začiatok rozprávky*) было раз едно кралёвство ... 2 *pren.* кралёвство, царство; ~ snov царство снів • ~ nebeské *bibl.* царство небёсне

krám -u *m hovor.* 1 (*obchodík*) склеп, склєпик, обход; hračkársky ~ грачкарський склеп або обход 2 *obyč. v mn. č.* ~y гарабўрдя, барахлo • aký pán, taký ~ [*prísl.*] який пан, такий і крам; hodí sa do ~u totó mi ide або підходить або пасіє; totó odpovídať moím plánam або моєму вкусу

kramľ -a -e *ž hovor.* клямбра, скóба; spojiť brvná ~ou spoiti дєрева клямбров • cól sem, cól tam, ~ pritiahne ľud. цоль ту, цоль там, а клямбра або скóба притягне; кус ту, кус там – totó не мать значіня

krankas -a -y *ž hovor. zastar.* кранкаса, поістна кáса; liečiť sa na ~u лічити ся за рахунок шпитальной кáсы

kras -u *m geol.* крас

krás -a -y *ž* красотá; prírodné ~у красóты природы; ~у Slovenska красóты Словакії або Словєньска • ~у sa nepaješ z красóты не наїш ся, з лица не вóду пити

krásavlec -са *m* красáвецъ

krásk -a -y *ž* красáвиця

kraslic -a -e *ž (maľované vajce)* малєване яйце, писанка

krásne *prísl.* krásní, krásní, чудєсні, шўм(в)ні; ~ spievať прекрасні або шўв(н)і співати; ~ kresliť чудєсні рісовати; dnes je ~ днес(ка) прекрасні або шўв(м)ні

krásny 1 krásny, шўв(м)ный; ~а žena krásna або шўвна женá; ~ čin шўв(м)ный поступок; ~é slová *aj iron.* krásny слова 2 *hovor. (dobrý, veľký)* прекрасный, чудєсный; ~ výsledok прекрасный результат; ~ kus чудєсный екземплár • ~а robota! *iron.* чудєсна робóтка! ~е pohľavie прекрасный пол; ~ literatúra художня або krásna літератúra; jedného ~eho dňa в єдєн прекрасный день

krasojazd -a -y *ž* красoїздá

krasojazdlec -са *m* красoїздєць

krasokorčuliar -a *m šport.* красокорчуляр
krasokorčuliarsk -y красокорчулярський; ~е preteky красокорчулярськы перемáгáня

krasokorčuľovan -ie -ia *s šport.* красокорчулєвáня

krasopis -u *m* 1 калігрáфія 2 (*školský predmet*) красопис, чістопис

krasopislec -са *m* красописецъ, калігрáф
krasopisn -ý калігрáфічний; ~á úloha а) красописна задáча; б) калігрáфічні написана задáча

krasorečnictvo -a *s* красорєчнїня

krasorečník -a *m* красорєчник

krasový красóвый

krášliť -i -ia *nedok.* окрáшовати

-krát 1 (*druhá časť násobných číseloviek*) раз; dvakrát два раз 2 *mat.* päťkrát päť пять раз пять; dvakrát tri два раз три

krát -u *m zastar. (násobilka)* таблиця множіня; skúšať ~ провїрати таблицю множіня

kráter -u/-a *m* кратер; ~ sopky кратер сóпки або вулкáна; ~ po bombe кратер або яма по бóмбі

krátliť -i -ia *nedok.* 1 скорóчовати; коротити 2 *mat.* коротити; ~ zlomok коротити дроб • ~ si čas коротити час

krátko *prísl.* 1 кўрто, корóтко; ~ ostrihať кўрто остричі або підстричі 2 недóвго, непродовжєні; ~ trvať недóвго тыврати або тримати 3 (*stručne*) кўрто, корóтко; ~ povedané кўрто повіджєно

krátkodobý курточасóвый; ~ kurz курточасóвый курз; ~á zmenka *ekon.* курточасóва змінка; ~ úver курточасóвый кредіт; ~á úloha задáча на кўртый або корóткий час

krátkometrážny; ~ film короткометражный фїлм

krátkosrstý куртосєрстый

krátkovlnný 1 *odb.* коротковолно́вый; ~á vysielacka коротковолно́ва высылáчка

krátkovlnný 2 (*o ovciach*) куртосєрстый

krátkozraký короткозрáкий, близкору́кий *aj pren.*

krátký/y 1 корóткий, кúртый; ~е nohавice кúрты ногавици; ~е vlasы корóткы вóлосы; ~е vlny rádiotel. корóткы вóлны; ~е spojenie el. tech. корóтке spoиia; ~е samohlásky lingv. корóткы глáсны 2 (v časovom význame) корóткий, кúртый, недóвгый, непродóвжуючий; ~а prestávka кúрта перемiна; po ~om rozmýšľaní по кúртим роздúмовани; to bude mať ~е trvanie тотó бúде триматит кúрто áбо недóвго; za ~ čas за корóткий час 3 (stručný) кúртый, корóткий; ~ obsah кúрте содержáние áбо кúртый óбсяг; ~ prehľad кúртый перéгляд; ~а odroved' кúрта óдповiдь • ~а pamäť а) корóртка пáмáть; б) дiрáва пáмáть; ~ film короткометражный фiлм; urobiť s niečím ~ koniec скóро скiнчiти з дачiм; je na to ~ він на тотó корóткий; na to je môj rozum ~ на тотó є мiй розúм корóткий

kratochvil'ľa -le ž гуляня, приємне корочiня часу

kratučký коротенький, барз корóткий; барз кúртый

krav'ľa -y ž корóва; dojná ~ дóйна корóва aj pren.; jalová ~ ялóва корóва • v posí je každá ~ čierna в ночi кáжда корóва чóрна, в ночi вшыткы мáчки сивы

kravál -u m hovor. шкáндaл, крик, глук; robiť ~ робити крик

kravatl'ľa -y ž мáшля

kraviar -а m пастырь (корóв)

kraviar'leň -ne ž стáйня про корóвы, корóвник

kravičk'ľa -y ž zdob. корóвка, коровiчка • pánbožkova ~ hovor. бабарúнка

kravín -а m стáйня про корóвы, корóвник

kravin'ľa -y ž 1 коровяча скóра 2 vulg. глúпость, сомарина ж

kravin'lec -са m коровянка

kravsk'ľý коровячий; ~é mlieko коровяче молóко

krb -u m кóзуб aj pren. rodinný ~ pren. родинный дiм

křč' -а m корч; svalový ~ свалóвый корч; žalúdkové ~е кóрчи жóлудка, жолудкóвы

кóрчи; dostal ~е достáв кóрчи; zvijať sa v ~och звивáти ся в корчáх

křč' -а m (hrčovitý koreň) суковáтый кóринь áбо конáрь

krčah -а m дзбанóк • dotiaľ sa chodí s ~om на воду, кým са nerozbije [prísľ.] до тóго часу хóдити ся з дзбанкóм на вóду, пóкы не розóбе ся

krč'lek -ка m anat. корчóк; ~ koreňa (на zube) корчóк зúба; ~ maternice корчóк мáткы

krč'liť -i -ia nedok. 1 корчiти, мяти; ~ šaty корчiти áбо мяти шмáты 2 корчiти; ~ list корчiти письмо 3 огынáти; ~ ruku, nohu огынáти рúку, нóгу 4 морщiти; ~ čelo морщiти челó; ~ nos мoщiти нiс; ~ plecami корчiти áбо стискáти плечáми

krč'liť sa -i sa -ia sa nedok. 1 (o látke) корчiти ся 2 зогынáти ся, клонити ся; ~ sa pod pošou зогынáти ся пвд тяжкóв нóшов; ~ sa nad stolom (pri práci) склоняти ся над стóлом 3 корчiти ся; ~ sa od bolesti корчiти ся од бóлести 4 (byť učený) сидiти скорчéным, корчiти ся (в кúмi i m. n.)

krčiv'ľý корчiвый; ~á látka корчiве полóтно

krčm'ľa -y ž кóрчма • sedieť ako v ~е сидiти як в кóрчмi (пiднérшы гóлову рукáми)

krčmár -а m корчмáрь

krčmár'liť -i -ia nedok. hovor. корчмарити

krčnic'ľa -е ж anat. шыйна жыла

krčn'ľý 1 anat. шыйный; ~é stavce шыйны стáвци; ~é svaly шыйны свáлы 2 lek. горлóвый; ~é choroby хворóты гóрпа; ~á klinika корчóва клiника; ~ lekár корчóвый лiкарь, ларингóлог

křčovit'ľý корчовитый, корчóвый; спазмáтичный; ~ plač корчовитый плач; ~ kašeľ корчовитый кáшель; ~é úsilie pren. узкостлива стáрость

křčov'ľý корчóвый, спазмáтичный • ~é žily корчóвы жылы, тромбофлебiтiда

křd'le' -ľa m 1 громáда, кóпа, рой; ~ vrabcov громáда вороблiв; ~ detí кóпа дiтéй; ~ divých kačíc рой диких кáчок 2 стáдо; ~ овiес стáдо овéць

kredenc -a *m* креденець
kredit -u *m* кредит *aj pren.*; mať ~ *pren.* мати кредит або довіру
kredit//ovať -uje -ujú *nedok. dok. fin.* 1 кредитувати; ~ účet кредитувати 2 заложити до графу кредіта
kréd//o -a *s cirk.* кредо *aj pren.*; politické ~ політичне кредо • dostať sa do niečoho ako Pilát do ~a *hovor. žart.* достати ся до дачого як Пілат до кредо, достати ся до дачого без влástного причініння
krehk//ý крегкий; ~é sklo крегке скло; ~é pečivo крегке печіво; ~é stvorenie крегке створіння; ~ kvet крегкий квіток; ~é zdravie *pren.* крегке або слабé здравя
krehl//núť -ne -nú *nedok.* кочаніти, крегнути, тугнути; ~ na mraze тугнути од зими
krecht -u *m polnohosp. správ. hrobl'a* крехт, яма
krém -u *m v rôzn. význ.* бокс; крем; ~ на topánku бокс на обув; ~ на ruku крем на рúky; vanilkový ~ *kuch.* ванілко́вый крем
 krematór//ium -ia *s* крематорі́й *m*
kremeň -a *m* кремінь; жу́ла, ка́мінь
kremen//ec -sa *m geol.* кремі́нець
krémeš -a *m hovor. kuch.* кремеш
kremitan -u *m chem.* сіліка́т
kremit//ý *chem.* кремні́евый; kyselina ~á кремні́єва кі́слотá; kyslíčnik ~ дво́окісь кре́мнія,
kremienk//a -y *ž zastar. (puška)* кремне́вка
kremien//ok -ka *m* кре́мінок, шу́тер з кре́міня
 kremík -a *m chem.* кре́мній
 kremikat//ý *odb.* кре́мністýй; ~é látky кре́мністы спо́їня
 kremikov//ý кре́мністýй; ~á oseľ кре́мніста о́ціль
 kremit//ý ка́менистýй, кре́мністýй; ~á pôda ка́мениста зе́мля
krém//ovať -uje -ujú *nedok. hovor.* боксова́ти, кре́мовáти; ~ topánku боксова́ти топа́нки; ~ si ruku кре́мовáти собі́ рúky
krémovnik -a *m kuch.* кре́меш, кре́мовник

krémov//ý¹ *kuch.* з кре́мом; ~é trubičky кре́мовы́ тру́бки, тру́бки з кре́мом
krémov//ý² (*o farbe*) кре́мовый, жо́втобі́лый
 krep -u *m text.* крeп
 krepč//it' -í -ia *nedok. expr.* поска́ковати, танце́вати
 krepdešin -u *m text.* крeпдеші́н
 krepký шіко́вный, пружный, різкий, міцный; ~ chlap шіко́вный хлоп; ~ šesťdesiatnik пружный шістьдеся́тник
 krepov//ý кре́повый; ~é šaty кре́повы шма́ты; ~ papier кре́повый па́пірь
 kresací кресáчий; ~ kameň кресáчий ка́мінь, кре́мїнь
 kresačk//a -y *ž (sekerá)* кресáчка, топі́р на кресáня де́рева
 kresadl//o -a *s zastar.* кресáтко, огни́во
 kresanic//a -e *ž 1* трі́ска, щі́пка *2* окресáне де́рево
 kres//sať -še -šú *nedok.* 1 кресáти, обкрéсовати *2* высі́кати огéнь; ~ iskry высі́кати іскры
 kresb//a -y *ž 1 (dej)* креслі́ня, рі́совáня; ~ perom, uhľom рі́совáня пéром, углём *2* вы́крес; perová, uhľová ~ рі́совáня пéром, углём
 kreslen//ie -ia *s (predmet)* рі́совáня, черчі́ня; doska na ~ до́ска на рі́совáня, черчі́ня
 kreslenk//a -y *ž škol. zastar.* тей́ка на рі́совáня
 kreslený креслéный; ~ film креслéный фі́лм
 kresliar//eň -ne *ž 1 škol.* са́ла на креслі́ня і рі́совáня *2 odb.* кресля́рня
 kreslič -a *m odb.* рі́суючий, кресля́рь
 kresl//it' -í -ia *nedok.* 1 рі́совáти, *2 odb.* креслїти *2 pren.* описовати, зобража́ти, рі́совáти, креслїти
 kresl//o -a *s v rôzn. význ.* кре́сло; sedieť v ~ сиді́ти в кре́слі; ministerské ~ міні́стерське кре́сло; elektrické ~ електрі́чне кре́сло
 kresťan -a *m* хрі́стіянин
 kresťanský хрі́стія́нський
 kretén -a *m* крeтeн

kretenizm//us -u *m* кретенізм

kretón -u *m text.* кретон

krhl//a -y *ž* кónва; polievacia ~ полив́ачка •
leje ako z ~y (додж) ліє як із ведра

krič//at' -í -ia *nedok. v rôzn. význ.* крича́ти;
dieťa ~í дітина кричіть; ~ z plného hrdla
крича́ти на повне го́рло; tá farba ~í totá
фа́рба кричіть, totá крича́ча фа́рба

kridelník -a *m* 1 *šport.* крыло, краї́ний
(напада́ючий) 2 *voj.* фланго́вый

kridelný: ~ útočník *šport.* крыло́вый,
крайні́й (напада́ючий)

kridlatý крыла́тый; ~ hmyz крыла́ты муш-
ковины

kridl//o -a *s* 1 *v rôzn. význ.* крыло; ~ vtáka
крыло пта́ха; ~ lietadla крыло ероплáна;
ľavé ~ *polit.* лі́ве крыло; pravé ~ domu
пра́ве крыло до́му; ~ lodnej skrutky крыло
шыфной шру́бы 2 крыло; ~a dverí крыла
дверей 3 (*klavír*) кла́вір *m* 4 *voj.* фланг
5 *šport.* краї́ний (напада́ючий); крайні́й
(нападі́ня); ľavé ~ (*hráč*) лі́ве крыло,
лі́вый краї́ний (напада́ючий) • pristihnúť
niekomu ~a пристригну́ти да́кому крыла;
byť pod ochranným ~om niekoho бы́ти під
дачі́м охоро́нним крылом

kridlovk//a -y *ž* *hud.* крыло́вка, дыхо́вый
музы́чний інструме́нт

kried//a -y *ž* 1 крийда; farebné ~y фарбяны
крийды 2 *geol.* крийдо́вый пері́од • to
treba zapísať čiernou ~ou do komína *žart.*
тотó трéба записа́ти чо́рнов крийдов до
ко́мина, оха́бити без інтерéсу

kriedov//ý крийдо́вый; ~ prášok крийдо́вый
поро́шок; ~ papier крийдо́вый папі́рь; ~á
doba *geol.* крейдо́вый пері́од

kries//it' -í -ia *nedok.* кресити, приводити
к чу́вству; вскре́шовати *aj pren.*

kriq//e' -la *m hovor. zastar.* го́рня, ша́лка

krik -u *m* крик; ~ vtákov крик пта́хів • robiť ~
робити крик, крича́ти; strhol sa ~ stópnuv
ся áбо підняв ся крик; robiť ~ s niekým
ва́дити ся з да́ким; mnoho ~u pre nič veľé
крику з ничого

krik -u *m* кряк

kriket -u *m šport.* крикét

kriketov//ý крикето́вый; ~á loptička
крикето́ва лопти́чка

krikľav//ý 1 крикля́вый, проні́ка́вый,
о́стрый; ~ hlas крикля́вый го́лос 2 *pren.*
(*nápadný*) крикля́вый, крича́чий; ~á farba
крикля́ва фа́рба

krikľún -a *m pejor.* крикун

krimínál -u *m hovor.* арéшт, ба́са *m hovor.*

kriminalist//a -u *m* криміналіста

kriminalistický криміналістичый

kriminalistik//a -y *ž* криміналістика

kriminalit//a -y *ž* криміна́льность, преступ-
ко́вость

krimínálnik -a *m hovor.* криміна́льник, пре-
стү́пник

krimínáln//y криміна́льный, престү́пницький;
~a polícia криміна́льна полі́ція; ~ zločinec
криміна́льный престү́пник; ~ prípad кри-
міна́льный слү́чай

kriminológ//ia -ie *ž* криміноло́гія

krinolin//a -y *ž* крінолі́на

krip//el -la *m hovor. pejor.* ка́ліка, мерза́вець

kristepane *cit. hovor.* бо́же мій

kristián//ia -ie *šport.* кристі́анія, кристі́анка
slang.

kristiánka *šport. slang. p.* кристі́анія

Krist//us -a *m* Хри́стос; pred ~om *zastar.*
до рождества́ Хри́сто́ва; po ~u *zastar.* по
рождестві́ Хри́сто́вим

krištál' -u *m* 1 *min.* (го́рьский) кри́штал 2 (*sklo*)
кри́штал; čistý ako ~ чистый́ як кри́штал

krištál'ovo: ~ čistý кри́шталово́ чистый́, кри-
штало́вый

krištál'ov//ý кри́шталовый́; ~á váza кри́ш-
тало́ва ва́за; ~á voda кри́штало́ва áбо
кри́шталово́ чиста вода́

kritér//ium -ia *s* крите́рій, ме́рітко

kritick//ý¹ *v rôzn. význ.* криті́чний; ~
rozbor криті́чний розбі́р, аналі́з; ~é hlasy
криті́чны го́лосы; ~é vydanie криті́чне
áбо коменту́юче вы́да́ня; ~ realizmus
криті́чний реалі́зм

kritick//ý² криті́чний; ~á situácia криті́чна
ситуа́ція; ~ bod криті́чна то́чка

kritik -a *m* крітик

kritik//a -y *ž v rôzn. význ.* крітика; podrobiť -е скрітіковати; literárna ~ літературна крітика • pod ~u під крітику

kritiz//ovať -uje -ujú *nedok.* крітіковати; ~ knihu крітіковати книжку; konštruktívne ~ конштруктивні крітіковати; jalové kritizovanie ялóва крітіка

krivačk//a -y *ž* слинтáвка, кривáчка (у зєи-
рjам)

krivák -a *m* *hovor.* (nôž) закривéный нóжик
kriv//at' -a -ajú *nedok.* 1 кривати, хрámати, похрáмовати; ~ na pravú, na ľavú nohu кривати на праву, на ліву нóгу 2 *pren. expr.* одставáти, заоставáти, быти позáді; výroba ~ala za spotrebou výroba заоставáла за спотребовáнем

krivd//a -y *ž* кривда, несправедливість; spáchať ~u на niekom зробити кривду дакому; odčiniť ~u одчінити несправедливість; sociálna ~ соціáлна несправедливість

krivd//it' -í -ia *nedok.* кому кривдити, быти несправедливым ку дакому

krivic//a' -e *ž* 1 закривéна пáлиця, бакўля, кривўля 2 (na saniach) сáнка

krivic//a² -e *ž lek.* рáхит, кривáчка

krivid//o -a *s* кривитко, шаблóнка (на рíсовáня), лекáло

kriv//it' -í -ia *nedok.* 1 (robiť *krivým*) кривити, згынáти, гнўти, огынáти; ~ prsty огынáти пáлці 2 *pren.* перекрўчовати, казити; ~ liniu strany перекрўчовати лінію пáртії; ~ charakter казити харáктер • ~ ústa кривити ўста, робити грíмáсу; ~ chrbát зогынáти хырбét

krivk//a -y *ž* крива (лінія)

krivk//at' -á -ajú *nedok.* кривкати, хрámати, похрáмовати

krivkomer -u *m odb.* кривкомір, курвимéтер

krivo *prísl.* 1 криво; ~ rást' криво рости 2 *pren.* кламливо, криво; ~ prisahať кламливо áбо криво присягáти; ~ svedčiť кламливо свідчíти • ~ pozerat' на niekoho криво позерáти на дакого

krivočariy криволінейный; ~ pohyb криво-лінейне погынáня

krivolaký кривый, кривулятый; ~ chodník кривулятий пішник

krivonos -a *m* (vták) кривоніс

krivoprisah//a -y *ž zastar.* крива присяга

krivoprisažník -a *m* кривоприсяжник, кривый свідок

krivuv//la -le *ž* 1 крива пáлиця, кривўля 2 *chem.* ретóрта

kriv//lý 1 кривый, покривéный; ~á čiara крива лінія 2 хрóмый; je ~ na jednu nohu він хрámле на єднў нóгу 3 лóжный, кламливый; ~ prisaha кламлива присяга; ~é obvinenie лóжне обвініня • ~é slovo уражливе слóво; hľadieť ~ým okom на niekoho, niečo криво áбо кóсо позерáти на дакого, на даштó; dať sa na ~é chodníčky піти по злых пішникáх

kríz//a -y *ž v rôzn. význ.* кріза; hospodárska ~ економічна кріза; bytová ~ квартéльна кріза

krizov//lý *príd. k kríza*; ~é roky крізóвы рóкы

kríž -a *m* 1 *v rôzn. význ.* криж, крест; náhrobný ~ нагрóбный крест; dvojité *al.* dvojramenný ~ двоітый áбо дворамéнный криж; Červený ~ Червéный криж 2 (osemnásť snopov) криж (nár.); ukladať snopy do ~ov укладáти снóпы до крижів • niesť svoj ~ нéсти свій криж, нéсти свóе трапіня; mať ~ s niekým, niečím тра́питься з даким, дачім; mám ja s tebou ~ мам з тобóв криж, ты мій криж; urobiť ~ nad niekým, niečím постáвити криж на дакого, на даштó; здати ся надїї

krížalk//a -y *ž* крижáлка; pokrajať na ~y (jablka, zemiaky) нарізати дóлками

kríž//le -ov *m pomn.* крижы, пас; bolia ma ~ в крижах мéне болить; prehnúť sa v ~och зогнўти ся в пáсі

krížen//lec -са *m* крижéнець; гібрід

krížený крижéный, гібрідный

krížiack//ly крестонóсный; ~е vojsko крестонóсне войско; ~а výprava кресто-нóсный пóход

križiak¹ -a *m hist.* крестонёсець

križiak² -a *m hovor.* (*pavúk*) крестьяк

križik -a *m 1 zdrob.* крестик, крижик; ~ на retiazke крижик на ланццý **2 obyč. v mn. č.** ~y (*druh vyšívania*) криж, крижик; *vyšívať* ~у вышивати крижи́ком **3 hud. diéz 4 hovor.** десятка (років); *už má šesť* ~ov на chrbte уж мать шістьдесят років • *prísť s* ~om по фúnусе прийти по по́грібі, прийти нескóро

križ/it' -i -ia *nedok.* **1** крижыти, міша́ти; ~ *rastliny* крижыти ростлины; ~ *obilie* крижыти зёрно; ~ *pšenicu s ražou* крижыти пше́ницю з жы́том; ~ *dobytok* крижыти худóбу **2 zried.** ма́рити, ні́чити, крижова́ти; ~ila jeho plány она́ ма́рила ёго́ пла́ны

križ/it' sa -i sa -ia sa *nedok. v rôzn. význ.* крижыти ся, міша́ти ся; пересіка́ти ся, перекрё́щовати ся; *ktene sa* ~ili племена́ крижыли ся а́бо міша́ли ся; *križenie jazykov* міша́ня язы́ків; *cesty sa* ~ia до́ро́гы пересіка́ють ся а́бо перекрё́щують ся

križnik -a *m voj.* крейсер

križn/ly крижний, поперёчний, перетина́ючий; ~ *trám* поперёчний трам • ~e *cesty* перетина́ючі до́ро́гы

križ/om prísł. **1** попе́рек, крижом; ~ *sez cestu* попе́рек до́ро́гы **2** крижом, крижмо, е́дно че́рез дру́ге; *preložiť si nohu* ~ переложыти собі́ е́дну но́гу че́рез дру́гу, переложыти собі́ но́гы крижом а́бо крижмо • *nepreložiť* ~ *slamu* а́ни па́лце́м не погну́ти, ні́ч не зроби́ти

križom-krážom prísł. крижом-кра́жом, ту і там

križ/ovat'¹ -uje -ujú *nedok.* **1** роспина́ти а́бо прибива́ти на криж **2 hovor. expr.** тра́пити, му́чити

križ/ovat'² -uje -ujú *nedok.* крижова́ти, пересіка́ти; ~ *cestu* не́кому крижова́ти, пере́городжовати до́ро́гу да́кому; *blesky* ~ovali oblohu блё́скы пересіка́ли не́бо

križ/ovat' sa¹ -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** крижова́ти ся, пересіка́ти ся; *cesty sa* ~ujú до́ро́гы пересіка́ють ся; *vlak* sa ~ujú

вла́кы а́бо цýгы крижۇ́ють ся; *listy sa* ~ovali písma крижова́ли ся а́бо росходи́ли ся (в до́ро́зі)

križ/ovat' sa² -uje sa -ujú sa *nedok.* крестити ся, перекрестити ся

križovatk/la -у ž **1** крижова́тка; *mimoúrovňová* ~ розв'язка а́бо перетина́ня в різ́ных у́ровнях **2** желе́зничный ў́зел • *stát' na* ~e *aj pren.* стоя́ти на крижова́тці; стоя́ти пе́ред ва́жним рі́шінём

križovk/la -у ž крижова́ка

križovkár -a *m* крижова́карь

križovl/ý¹ **1** кресто́вый, крестоподобный; крестный; крижový; ~á *klenba archit.* крижový об́лук; ~á *výprava hist.* кресто́вый по́хід; ~ *podstavec (pod stromček)* підста́вець ри́д стрóмик; ~á *cesta a) cirk.* крижова́ до́ро́га б) *hovor.* ходжі́ня по му́ках **2** крижový; ~á *paľba voj.* крижове́ стрі́ляня; ~ *výsluch* крижový вы́слух; ~á *sejba* крижове́ сі́яня

križovl/ý² *anat.* крижový; ~é *stavce* крижовы́ ста́вці

krk -у *m 1* карк, шы́я, шыйка **2** горло; *boli* *ma v* ~у ме́не бо́лить го́рло **3** го́рло; ~ *fľaše* го́рло фла́шки; ~ *ražbu* шыйка па́жбы **4 hud.** шыйка • *chytiť pod* ~ niekoho по́йма́ти за карк да́кого; *byť* не́кому на ~ бы́ти да́кому на ка́рку; *mať* не́що з ~у ма́ти да́що з ка́рку а́бо з плеч до́лов; *striasť z* ~у стря́сти з плеч(ів); *mať* не́що а́ж по ~ ма́ти да́що а́ж по карк, бы́ти сы́тым да́чим по карк; *byť v* не́чом а́ж по ~ бы́ти в да́чим а́ж по ў́ха; *vykrútiť* ~ не́кому выкру́тити карк да́кому; *vykrútiť si* ~ выкру́тити собі́ карк (*на да́чим*); ~у *lámáť* ходи́ти по небеспа́чных місця́х; *dám* ~ на *to* го́лову за то́то дам

křk/lať -a -ajú *nedok.* **1** (*o žabe*) ква́кати **2** (*o vranách*) кра́кати **3** (*o žalúdku*) гу́рча́ти **krkavč/lí** воро́ній; воро́нів • ~ia *mať* зла, недóбра ма́ти, ку́ковка

krkav/lec -са *m* (*vták*) воро́на

krkolomn/ý карко́ломный, небеспа́чный (про живо́т); ~á *cesta* карко́ломна а́бо

несхódна дорóга; ~ plán небеспéчный план
krkovičk//a -y ž (*māso*) каркóвка
krkv//ať -е -ú *nedok.* корчіти, гужвати; ~ šaty корчіти шмáты
křmíč -a *m* 1 кóрмляч (*хто кóрмить худóбу*); ~ ošíraných свинарь 2 (*pri mláťačke*) подавач
křmidl//o -a *s* кормило, жóліб (*для лісных звірів, пmáxів i m. n.*)
křm//it' -i -ia *nedok. v rôzn. význ.* кормити; ~ chorého кормити хвóрого; ~ копе кормити кóні; ~ sľubmi *pren.* кормити обіцянками
krniv//o -a *s* пáша, кормиво; silážne ~ сілážне кормиво
krmník -a *m* кормник, жóліб на пáшу
křmnik -a *m* кормéна свиня (на забитя)
křmn//y 1 кóрмный; ~a тuчка кóрмна мукá; ~a soľ сіль для худóбы; ~a slama кóрмна солóма; ~a dávka кóрмна пóрція 2 назначéний на выкорм áбо на забитя; ~a hus выкормена гúса
krmovin//a -y ž пáша, кормóва култьура
krmovinov//ý кормóвый; ~á základňa кормóва база
kroč//it' -i -ia *dok.* крóчіти, стúпити, зроби-ти крок; kamkoľvek ~iš, všade... де лем не стúпиш, всяды...
króchkl//ať -á -ajú *nedok. (o svini)* хрюкати
króchmel' -u *m hovor. zastar.* крóхмаль
króchmel//it' -i -ia *nedok. hovor. zastar.* крóхмалити
kroj -a *m* крой; ľudový ~ нарóдный крой; národný ~ народнóстный áбо націóнальний крой
krojovan//ý кроёвáный, народнóстный áбо націóнального крой, облечéный до народнóстного крою; ~é skupiny гúпы людéй в народнóстных крóях; ~é tanečnice кроёвáны танечницы
krok -u *m* 1 крок; ísť ~om íти крóком; spomaliť ~ спомалити крок; zrýchliť ~ прискóрити крок; drobným ~om малым áбо дрібным крóком; poradový ~ voj. порадóвый крок; tanečný ~ танцёвáльный

крок áбо па 2 *pren.* крок, постúпок, ді-яня; nepremyslený ~ непродукмáный крок; urobiť patričné ~у зробити потрíбны крóкы
 • hrať do ~u грати до крóку áбо марш; z ~а па ~ (*ísť*) íти з крóка на крок áбо лéдва íти, лем-лем же íти; ~ za ~om крок за крóком; па raždom ~у на кáждім крóці; ані па ~áни на крок; áни крок; držať ~ s niekým три-мати крок з дакым áбо крачáти з дакым; stratiť ~ збити ся з крóку; milovými ~mi (*napredovať*) мiлёвыми крóками; slimačím ~ слимáчим крóком
krokodil -a *m* крокодiл
krokodil//í крокодiлóвый • roniť ~ie slzy проливáти крокодiлóвы слзы
krokom *prisl.* крóком
krokov//ý *príd. k krok;* ~é variácie крóкóвы фігúры тáнця áбо па тáнця
krókv//a -y ž (пóвалова) гряда, крóква
krokvic//a -е ž 1 гряда, крóква 2 водовáга, лiбéла
krompáč -a *m* чекáн
krompáč//ovať -uje -ujú *nedok.* робити з чеканóм
krónik//a -y ž крóніка, лiтопис *m;* rodinná ~ родинна крóніка; обесná ~ крóніка селá, валáлу • živá ~ живый лiтопис
krónikár -a *m* крóникáрь, лiтописець
kropáč -a *m cirk.* кропило
kropaj -е ž квáпка; ~е potu квáпки пóту; ~е krvi квáпки крóви
kropeničk//a -y ž *cirk.* 1 кропелница 2 кропило
kropiac//i кропячий; ~a křhla поливáчка
krop//it' -i -ia *nedok.* кропити; брыскати; ~ bielizei кропити шмáты
kros//lná -ien *s pomn.* крóсна
króš//ňa -ne ž крóшня (*на ношіня на хырбéми*); drotárska ~ дротáрьска крóшня
krot//it' -i -ia *nedok.* кротити, укрóчовати; ~ zvieratá кротити звірів; ~ rozhnevaného človeka укрóчовати áбо утихомiрёвати розгніваного чоловiка; ~ svoj hnev стримовати свiй гнів
krotiteľ -a *m* укротитель *m*

krotk//ý крótкий, тихий, покійний, укpочéный, мiрний; ~á rovaĥa крótкий хаpáктер; ~é zvíĕra покійний звiрь • ~ ako baráпок крótкий як барáнок

krov -u *m 1 odb.* кро́ква **2 pren.** стрiха • *žit'* pod jedným ~om жыти під єднóв стрiхов

krov//ie -ia *s hromad.* кpяк, кpякы

krovin//a -y *ž* кpяк, пóрасты кpяків, закpячéность

krov//ky -iek *ž pomn.* (*u hmyzu*) надкpыла; ~ chrústa надкpыла хpúщa

krôch//at' -a -ajú дýпкати, клóпкати

krpáň -a *m pejor.* кapлик, закыpпачéный

krpat//iet' -ie -ejú кыpпатiти, заоставáти в рóстi; strom ~ie стром кыpпатiе, не ростé; duševne ~ душéвнi áбо розумóво заоставáти

krpatý кыpпáтый, кáрликовий; ~ človek закыpпачéный чоловiк, недорóсток

krpčiar -a *m 1* тот, хто шые бочкóры áбо кéрпцi, кepпцярь **2** худóбный пpóстый чоловiк, котрый нóсить кéрпцi áбо бочкóры

krp//lec -ca *m* бочкóра, кepпц; chodiť v ~och ходити в бочкóрах áбо кéрпцях; nosiť ~e ходити в бочкóрах áбо в кéрпцях • darmo ~e drať дáрьмо бочкóры дéрти, не вáрто áбо не стоiть дакады ходити; striasť ~e протягнúти нóгы, умéрти

krst -u *m* кpещéня *aj pren.*; ~ ohňom, bojový ~ бoёве кpещéня • niesť na ~ niekoho кpестити дакóго

krst//iny -in *ž pomn.* кpестины *pomn.*

krst//it' -í -ia *nedok. 1* koho кpестити; ~ dieťa кpестити дiтину; ~ loď славно́стнi спущáти шыфу áбо лóдку на вóду **2** čo *prep.* рiдити водóв; ~ víno рiдити винó (водóв); ~ mlieko рiдити молóко **3** koho *expr.* напoминáти, гpишыти, кáргати; гpишыти на чiм свiт стоiть

krstiteľ -a *m cirk.* кpеститель *m*

krstiteľnic//a -e *ž cirk.* кpэ́тна кúпель

krstn//á -ej *ž hovor.* кpэ́тна

krstňa -ťa *s* кpэ́сна

krstn//ý¹ кpэ́стный, кpещéный; ~ otec кpэ́стный отéц; ~ syn кpэ́стный сын;

~ kúpeľ кpэ́тна кúпель; ~ list кpэ́стный лист; ~é meno кpэ́сне мéно

krstn//ý² -ého *m hovor. 1* кpэ́стный отéц **2** кpэ́сна, кpэ́стный сын

kršten//ie -ia *s* кpещéня

krt -a *m* кыpткo *m*

krtic//a -e *ž hovor.* кыpтiця

krtin//a -y *ž nár.* кыpтiчiна; lúky plné ~ лúкы пóвны кыpтiчiн áбо кыpтiнцiв

krtin//ec -ca *m* кыpтiнecь

krucifix -u *m 1* распятя **2** (*zahrešenie*) чopт бeрь, до фpaca

kruh -u *m 1 v rôzn. význ.* кpуг; utvoriť ~ вытвopити кpуг; ~y pod očami кpúгы під очáми; hrnčiarsky ~ горнчáрьский кpуг; го́щný ~ рóчный кpуг; полárný ~ полáрный кpуг; začarovaný ~ зачаровáнный кpуг **2** кpúгы, óбщность ж; v ~u rodiny в родиннiм кpúгу; vedecké ~y наўчы́ны кpúгы; наўчна óбщность; vládné ~y пpáвлячi кpúгы

kruhov//ý кpугóвый; ~ rohyb кpугóве рушáня; ~ obrana voj. кpугóва оборóна

kruh//ly -ov *m pomn.* šport. кpúгы

krupic//a -e *ž* ģpicь, кáша

krupicový ģpicéвый, кашóвый

krupičkov//ý кpупчáтый; ~á múka кpупчáта мукá

krupičn//ý ģpicéвый; ~á kaša ģpiceва кáша

krupobit//ie -ia *s* гpад *aj pren.*

krupón -u *m odb.* кpупóн

krupón//ovat' -uje -ujú *nedok. odb.* кpупóновáти

krúpovitý кpуповитый; ~é uhlie кpуповите ўгля

krúpový кpупóвый; ~á polievka кpупóва пóливка

krúpy kúp *ž pomn. 1* кpúпы; jačmenné ~ яpчáны кpúпы **2** гpад; padajú ~ пáдaть гpад

krušn//ý тяжкый, смутный; терьпкый, тернистый; ~é časy тяжкы часы; ~ deň смутный день; ~é myšlienky смутны думкы

krušpán -u *m hovor.* лавp

krušpánový лавpóвый; ~ veniec лавpóвый вiнecь; ~á vôňa лавpóва вóня áбо apóма

krút'/it' -i -ia *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* крутити, вертіти; обертати; ~ kľukou крутити ключок; ~ koleso крутити або обертати колесо; ~ hlavou вертіти головою (*neľamívní*); ~ niekým *pren.* крутити або вертіти даким; ~ chvostom крутити хвостом *aj pren.* 2 (*skrúcať*) крутити; ~ fúzu крутити баюсы; ~ cigaretu крутити цигаретлю • ~ nosom крутити носом; ~ očami обертати очами

krút'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* крутити ся, вертіти ся; обертати ся; кружыти ся; koleso sa ~i veľmi rýchlo колесо крутить ся барз скоро; zem sa ~i okolo slnka земля обертать ся около сонця; ~ sa okolo kuchyne крутить ся около кухні; ~ sa okolo žien вертять ся около жен; rozhovor sa ~ okolo časových otázok бісїда вертять ся около актуальных проблемів; ~ sa v tanci крутить ся в танці 2 вити ся, крутити ся; chodník sa hadovite ~i пішник гадовито крутить ся; vlasy sa mu ~ia ёмў вють ся волосы • hlava sa mi (mu, jej) ~i крутить ся мі (єй, ёмў) голова; ~ sa od rána do večera вертіти ся або крутити ся од рана до вечора

krúťnav//a -y *ž 1* (водный) выр *aj pren.* 2 смерч, выр, хмарка (*пóроху, дыму i m. n.*)

krutohlav -a *m (vták)* крутиголов

krutohlav/lec -ca *m hovor.* твердоголовець, неуступный чоловік

krutovlád//a -y *ž* деспотизм, тїранія

krutovládci//a -u *m* деспот, тїран

krut'/ý кру́тый, немілосердний, сурóвий, тїранський, деспотічний; ~ nepriateľ немілосердний неприятель; ~ boj немілосердний бой; ~ trest кру́тый трест; ~é časy сурóвы часы; ~ osud немілосердний óсуд; ~ mráz тýгый мóроз; ~á bolesť міцна бóлість

krúžidl//o -a *s* кружытко, цїркуль *m*

krúž'/it' -i -ia *nedok.* кружыти (ся)

krúžk//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* кружковати

krúžnic//a -e *ž geom.* окрúжность

krúžn'ly: ~á pila *odb.* цїркуляркова пила

krúž//ok -ku *m 1* кружók; tesniaci ~ *tech.* тісна́чий кружók; divadelný ~ драматі́чний кружók

krv -i *ž* кров; transfúzia ~i трансфу́зія крóви; otrava ~i отравлє́ня крóви; ~ tečie кров течє; oči podbehnuté ~ou о́чі, підлиты кровє́в; darca ~i дару́ючий кров • modrá ~ синя кров; prelievať ~ проливáти кров; zbiť do ~i збити до крóви; uraziť do ~i смертє́льно урáзити; ~ mu tuhne v žilách кров ёмў стыне в жылах, барз перестра́швы ся; ~i by sa v ňom nedorezal крóви в нїм бы недорі́зав ся; udusiť v ~i (*povstanie ap.*) задусити в крóви; ~ v ňom zovrela *al.* vzkypela кров в нїм вскыпі́ла, він барз розгні́вав ся або нагні́вав ся; piť ~ niekomu пити дачію кров; do poslednej kvapky ~i до послї́днєй квáпки крóви; má to v ~i тотó у нє́го в крóви, мать тотó в крóви; robiť zlé ~ робити злу кров, сіяти гнів, викликовати неспóкій; z cudzieho ~ netečie [*pris!*] з чужóго кров не течє, чуж́ий ма́сток люди обыча́йні не ша́нують, за чýдзов твáрєв зуб не бо-лить; to je dievča ~ a mlieko тотó дівча є шўвне, здоровє, міцнє, молодє́ або кров з молóком; to je moja ~ тотó є мóя кров

krvácan//ie -ia *s 1* кров течє, кровотечї́ня

krvác//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*o rane*) кров течє; ~ajúca rana кровотечúча рана 2 кров течє; ~am течє́ або ідє́ мї кров; ~am z posa течє́ або ідє́ мї кров з нóса • srdce mї ~a сє́рдце кровлє́в мї обливáть ся; s ~ajúcim srdcom з кровотечúчим сє́рдцєм, з душє́внов бóлістє́в, з бóлістє́в на душі

krvácvos//i' -ti *ž* кровотечї́ня, течї́ня крóви

krvák -a *m hovor. pejor.* булвáрний ромáн

krvav/lec -ca *m bot.* (*Sanguisorba*) кро-ва́вець

krvav//it' -i -ia *nedok.* 1 (*špiňiť krvou*) крова-вити, бáбрати кровлє́в 2 (*biť do krvi*) (на) бити до крóви

krvavnic//a -e *ž* гýрка, кровяна́ колбáса

krvavník *nár. p.* krvavec

krvavočervený кровавый, кровавочервёный

krvavý *v rôzn. význ.* кровавый; ~á rana кровава рана; ~ mozol' кровавый мóзоль; ~ obväz кровавый óбвяз; ~á škrvna кроваве пятно; ~á vojna кровопролива́юча война; ~ boj кровавый бой; ~ kúpeľ *pren.* кроваве купа́ня; ~é zore кровавы зóри • má ~é ruky він (она) мать кровавы ру́кы, у не́го ру́кы в кро́ви; pavariť ~ej polievku niekomu на-бити до кро́ви дако́го

krveľ -a *m min.* кровавик (желізна рудá)

krvilačník -a *m* кровопивця

krvilačný кровожадный, кровобажный

krvinkla -y, *obyč. v mn.* **č.** ~y *ž* кровяны тілця; červené ~у червёны кровяны тілця; biele ~у білы кровяны тілця

krvipreliať/ie -ia *s* кровопролива́ня

krviprelievaní/ie -ia *s* кровопролива́ня

krvismilník -a *m* кровосмілник

krvismilstv//o -a *s* кровосмілі́ня

krvižiznivý кровожадный

krvný **1** кровный; ~ tlak кровный тиск; ~á skúška аналіз кро́ви; ~ obeh кровный обіг; ~á podliatina кро́вна підлятина, синиць **2** (pokrvný) (по)кровный; ~é príbuzenstvo (по)кро́вне родство • ~á pomsta кро́вне помщія

krvopotný тяжкий, намагавый; ~á práca тяжка́ або намагáва робóта, ~e pracovať тяжко робити

kryc/í **1** покрыва́ючий; ~ierastliny покрыва́ючі рослины́ або култу́ры; ~ lak покрыва́ючий лак **2** (falošný) конспіра́тивный, тайный; ~ie meno псевдонім, скрыте ме́но; ~ia adresa тайна адре́са

kryh//a -y *ž* крига

krych//l'a -le *ž zastar.* ко́цка, кúбик

krypt//a -y *ž* грóбка

krys//a -y *ž zool.* крыса, патка́нь

kryčtál -u *m* кри́стал

kryštalick//ý кри́стало́вый; ~á sol', voda кри́стало́ва сіль, вода; ~ tvar кри́стало́ва фо́рма; ~á štruktúra кри́стало́ва штру́к-ту́ра, кри́стало́ве зложі́ня

kryštalizác//ia -ie *ž* кри́стализа́ція; ~ soli кри́стализа́ція со́ли; ~ názorov *pren.* кри́стализа́ція по́глядів

kryštalizačný кри́стализа́чный; ~ proces *pren.* кри́стализа́чный процéс, процéс кри́стализа́ції (по́глядів і *m. n.*)

kryštalizátor -a *m chem.* кри́стализа́тор

kryštaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. min.* кои́стализо́вати ся *nedok. dok.*; kovy ~ujú ме́талы кри́стализу́ють ся; ~ovaný uhlík кри́стализо́ваний угле́ро́д

kryštaliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* кри́стализо́вати ся; ~uje sa nový smer v umení кри́стализу́є ся новий на́пря́м в іску́стві

kryštálk//a -y *ž hovor.* детéктор, детек-то́рный приі́мач

kryštálový кри́стало́вый; ~ cukor кри́ш-тало́вый цу́кер

kryt -u *m 1 tech.* капо́та; покрывка; ~ motora капо́та мо́тора; ochranný ~ охорóнна покрывка **2** скры́та, укры́та, (y) крі́т; protiletecký ~ протіе́роплано́вый крі́т; protichemický ~ протіхе́мічний крі́т

kryt//t' -je -jú *nedok. 1* (schovávať) скры́ти, скрыва́ти, схова́ти, спря́тати; ~ pred niekým скры́ти пе́ред да́ким **2** (strechu ap.) кры́ти, покрыва́ти **3** (zakrývať, zahaľovať) прикрыва́ти; dedinu ~je нос на валáл спúщать ся ніч **4** (chrániť) прикрыва́ти, храни́ти; ~ vlastným telom храни́ти сво-ім ті́лом; zákopy ~jú vojakov зако́пы хрáнять воя́ків **5** (chrániť, zabezpečovať) прикрыва́ти; ~ ústup voj. прикрыва́ти одступлі́ня; ~ hráča šport. прикрыва́ти гра́ча; ~tý podpisom ministra з підписом або за підписом міні́стра, підписа́ный міні́стром **6** (neprezradit') скрыва́ти, закрыва́ти; ~ kamaratov закрыва́ти ка́маратів **7** (hradiť) покрыва́ти; ~ výdavky покрыва́ти выда́вки; výroba ~je iba vlastnú spotrebu výroba покрыва́ть лем вла́стну потре́бность

kryt//t' sa -je sa -jú sa *nedok. 1* (schovávať sa) прятати ся, скрыва́ти ся, кры́ти ся

2 (*chrániť sa*) храни́ти ся, прикрыва́ти ся **3** (*zhodovať sa*) стото́жнёвати ся, зго́джовати ся

kryt/lie -ia s **1** покритя; *tech.* капо́та **2** (*hradenie*) покритя, заплачі́ня **3** *zlaté ~ (meny)* золо́та ба́за

krytin/la -y ž стрі́ховый ма́теріал

kryt/lý **1** (по)кры́тый; *strecha ~á eternitom* стрі́ха (по)кры́та е́терником **2** кры́тый, за́крытый, запе́ртый; ~ *dvor* кры́тый двір; ~á *plaváreň* крита́ плава́рня; ~á *hala* за́крыта шпо́рто́ва са́ла; ~ *koč* за́крытый ко́ч **3** *fin.* за́безпече́ный; ~á *zmenka* за́безпече́на змінка

kšeft -u m *hovor. pejor.* кше́фт, ге́шефт; шпекула́ція; *robiť ~у* робити кше́фты, шпекуло́вати, за́о́бера́ти ся шпекула́ціє́в

kšeftár -a m кше́фта́рь, шпекула́нт

kšeftáriť p. kšeftovať

kšeft/lovať -uej -ujú *nedok. hovor. pejor.* кше́фтова́ти, шпекуло́вати

kto *zám.* хто • ~ *prv príde, prv melie [prisl.]* хто пе́рший при́шов, то́т і пе́рший ме́ле а́бо то́т і за́чина́ть; *ako si ~ ustelie, tak si ľahne [prisl.]* хто со́бі як по́стели́ть, та́к бу́де спа́ти; як по́стели́ш, та́к бу́деш спа́ти; *komu sa nelení, tomu sa zelení [prisl.]* ко́му не лі́нить ся, то́му зе́ленить ся

ktokoľvek *zám.* **1** хо́цьхто, лю́бой (чо́ловік) **2** (*vo význame pripustky*) хто́ бы то́ не́ бы́в

ktor/lý *zám.* **1** *opyť.* ко́трый, я́кий; *v ~om roku?* в ко́трі́м ро́ці? **2** *vzťažné* ко́трый **3** (*niektorý*) да́який, я́кийсь(ка), ко́трый **4** *vo význame subst.* хто; ~ *z vás?* хто́ з ва́с?; *tí, ~í ...* то́ты, ко́тры ...

ktorýkoľvek *zám.* хо́цько́трый, лю́бой, ко́трый за́вго́дно

ktorýsi *zám.* ко́трыйсь(ка)

ktosi *zám.* хто́сь(ка)

ktovie *časť.* хто́ зна́ть

ktoviečo *zám. hovor.* хто́ (є́го) зна́ть што́; бо́г (є́го) зна́ть што́

ktoviekto *zám. hovor.* хто́ (є́го) зна́ть хто́; бо́г (є́го) зна́ть хто́

ktože *zám.* хто́ же

ku p. k

Kubáanec -sa m Куба́нець

kubáansky¹ куба́ньський

kubáansky² куба́ньський; ~ *kozák* куба́нь-ський коза́к, Куба́нець

kubatúr/la -y ž кубату́ра

kubický кубі́чний; ~ *meter* кубі́чний ме́тер, кубоме́тер

kubík -a m **1** (*kočka*) кúбик **2** *hovor. (miera)* кúбик, куб, кубі́чний ме́тер; ~ *dreva* кúбик дри́в; ~ *séra* кúбик сы́воротки (*крово́и*)

kubist/la -u m кубі́ста

kubistický кубі́стьський, кубі́сті́чний

kubizim/us -u m кубі́зм

kubl/o -a m (*prezývka, nadávka hlúpetu*) ду́рак, глúпак

kučer/la -y ž, *obyč. v mn. č. ~у* куче́ры, кúдри *romn.* куче́рявка ж

kučerav/liet' (sa) -ie (sa) -eju (sa) *nedok.* куче́ряві́ти (ся); *vlasý ~eju* во́лосы куче́ряві́ють; *listy ~eju* ли́стя куче́ряві́є

kučerav/liť -i -ia *nedok.* куче́рявити; ~ *si vlasý* куче́рявити со́бі во́лосы

kučeravý куче́рявый, кудря́вый

kúdel/l' -le ž куде́ля ж

kudlác -a m *hovor.* кудла́ч

kudlatý кудла́тый, куче́рявый, страпа́тый

kudl/liť sa -í sa -ia sa *nedok. expr. 1* куче́-рявити́ ся, стра́патити́ ся, кудли́ти ся **2** (*o dyme*) ві́рити ся, ва́лити ся, ды́мити ся; *dym sa ~í* ды́м ва́лить ся

kúdol -u m хма́рка; ~ *prachu*, ды́му хма́рка по́роху, ды́му

kúdol/liť sa -í sa -ia sa *nedok.* ві́рити ся, підни́мати ся, ва́лити ся

kudrlink/la -y ž **1** куче́ра, куче́рка, кудря́-ка **2** *pren.* куче́ра, укра́шіння

kuf/lor -ra m **1** кúфер; *balliť ~re* па́ковати́ кúфры *aj pren. 2* (*drevený*) кúфер; *vojenský* ~ воє́ньський кúфер **3** *hovor. (na aute)* кúфер

kufřík -a m *zdrob.* кúфрик

kufříkový *príd. k kufřík;* ~ *pisací stroj* ку́фрикова́ пи́шуча ма́шинка

kuchár -a m ку́ха́рь; *on je dobrý* ~ він до́брий ку́ха́рь; *lodný* ~ шы́фный ку́ха́рь •

hlad je najlepši ~ [prisl.] голод є найліпший
кухарь

kuchár/it' -i -ia *nedok.* 1 (*byť kuchárom*)
быти кухарём; кухарити, варити 2 гото-
вити, варити, кухтити

kuchárk//a -y ž *kuchárka*; ona je dobrá ~ она
добра кухарка *або* смачно варить

kuchársk//y 1 *kuchárський*; ~a *kniha*
кухарська книжка; ~e *umenie kuchárske*
іскусство; ~e *kurzy kuchársky* кързы 2 *príd.*

k kuchár *кухарський*; ~a *čiarka kuchárska*
шапка; ~e *pácinie kuchársky* налѣжности

kuchtik -a *m hovor.* *кухарчик*, *кухарський* *учень*

kucht//it' -i -ia *nedok. hovor.* *кухтити*, *вари-*
ти, *готовити*

kuchy//ňa -ne ž 1 (*miestnosť na prípravu*
jedál) *кўхня*; *poľná ~ voj.* *польна кўхня* 2

(*jedáleň*) *їдальня*; *závodná ~* *заводська*
їдальня 3 (*spôsob varenia*) *кўхня*, *купінарія*;

domáca ~ *домашня кўхня*; *francúzska ~*
французька кўхня; *deétna ~* *дієтна кўхня*

kuchynsk//ý *кухінський* *aj pren.*; ~ *nábytok*
кухінський *бўтор*; ~ *riad kuchínsky* *ґраты*;

~ *pôž kuchínsky* *ножик*; ~á *soľ kuchínska*
сінь; ~á *latinčina pren.* *кухінська латынь*

kujn//ý *кўйный*; ~á *latina kўйна* *латина*

kuk//at' -á -ajú *nedok.* (*o kukučke*) *куковати*

kuk//at' -á -ajú *nedok. hovor.* 1 *позерати*,
смотрити, *кўкати*, *закўковати* 2 (*vykúkat'*)

вызерати, *выкўковати* • *z toho nekuká nič*
dobrého *тотó не вызерать на ніч добре*

kukátk//o -a *s kniž. zastar.* *кўкер*, *далеко-*
гляд м

kuker -a *m hovor. zastar.* *кўкер*, *далекогляд*
м

kukl//a -y ž 1 *zool.* *кўкла*, *лърва* 2 *капўця*;

(*na mnišskom odeve*) *капўця ж* 3 (*na*
ochranu hlavy) *мáска*; *šermiarska ~* *шер-*

мьярська мáска 4 (*na streche*) *фїєвка*

kukl/nút' -ne -nú *dok. hovor.* 1 *позерати*,
посмотрити, *кўкнути* 2 (*navštívit'*) *загляну-*

ти, *зирькнути*, *заскóчити*, *забїгнути*

kúkol' -a *m bot.* *кўколь* • *oddeliť ~ od*
pšenice *одділити кўколь од пшеніці*, *од-*

ділити зérно од полóвы

kukučk//a' -y ž *zool.* *кукóвка*

kukučk//a' -y ž *bot.* *кукóвка лўчна*

kukučkov//ý *куковкóвый*; ~é *hodiny*
куковкóвы гóдины

kukuric//a -e ž *тендеріця*, *кукуріця*; *lámať*
~u *памáти* *або* *зберáти тендеріцю* *або*

кукуріцю

kukuričiank//a -y ž *кукурічáнка*, *кукурічána*
káша, *тендерічáнка*, *тендерічána* *káша*

kukurič//ie -ia *s* *тендерічány* *або*
кукурічány *стéблі*

kukuričnisk//o -a *s* *кукурічáне* *або* *тен-*
дерічáне *пóле*

kukuričn//ý *кукурічáный*, *тердерічáный*;

~ *chlieb* *кукурічáный* *або* *тендерічáный*
хлїб; ~ *kombajn* *комбáйн на зберáня*

кукуріці; ~é *kôrovie* *кукурічны* *стéблі*

kulač -a *m* (*flaška*) *кўлач*, *воєньска*
бляшána *фляшка*

kul'h//at' -á -ajú *nedok.* 1 *хрáмати*,
прихрáмовати, *кривати*, *кўльгати* 2 *pren.*

хрáмати; *každé prirovnánie ~á* *кáжде* *по-*
рївняня *хрáмле*

kul'havk//a -y ž (*choroba*) *кривка*

kul'havý *хрóмый*, *хрóмаючий*, *при-*
хрóмуючий, *кривый*, *криваючий*

kulík -a *m zool.* *кўлик*

kulis//a -y ž *v rôzn. význ.* *куліса*; *maľovať*
~у *малёвати* *кулісы*; *stavať ~у* *ставя-*

ти *кулісы*; *pren. odb. zvuková ~* *звуковá*
куліса • *robiť niečo za ~ami* *робити* *даштó*

за кулісами *або* *потаёмкы*

kulisár -a *m div.* *кулісáрь*

kulisov//ý *кулісóвый*; ~é *porasty poľnohosp.*
кулісóвы высївы

kulminačný *кулмінáчный*; ~ *bod* *куп-*
мінáчный пункт, *кулмінáчна тóчка*

kulmin//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* *куп-*
міновáти

kuloár -a/-u *m* *кулоáр*

kuloárový *кулоарóвый*

kult -u *m* *култ*; ~ *osobnosti* *култ* *осóбы*

kultivačný *култївáчный*

kultivátor -a *m poľnohosp. (stroj)* *култївáтор*;
traktorový ~ *тракторóвый култївáтор*

kultivovan/lý 1 (výspelý) културный, култівований; ~ jazyk културный язык; ~ obecnostvo културна публіка **2 poľnohosp.** култівований, културный

kultiv/ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** розвивати, култівовати; ~ jazyk удосконалювати язык **2 poľnohosp.** култівовати

kultový култовий

kultúr/la -y ž v rôzn. význ. култура; bytová ~ култура бивання; jazyková ~ култура речі; lužická ~ *archeol.* лужицька култура; obilné ~у зерновы културы; ~у baktérii културы бактєрій

kultúrnik -a *m hovor.* културник

kultúrnohistorický културно-історичный

kultúrno-osvetový културно-освітний, културно-масовый; ~á práca културно-освітня робота

kultúrno-politický културно-політичний

kultúrno-výchovný културно-виховный

kultúrnl/y v rôzn. význ. културный; ~a revolúcia културна революція; ~a úroveň културный уровень; ~a politika політика в області културы; ~ člověk културный чоловік; ~ dom, dom kultúry дім културы; ~ program културный проґрам; ~e rastliny културны рослины

kultúrtrégl/er -ra *m pejor.* културтрєрєр

kumbál -u *hovor.* кумбалок, коморка

kumpán -a *m hovor. pejor.* камарат з мокрої штвєрти

kumšt -u *m hovor.* **1** кумшт **2** майстрівство, іскўство, уміння; to je ~ (*urobit'* *niečo*) то́то не фїгель; to nie je ~ (*urobit'* *niečo*) то́то не є кумшт а́бо сра́нда **3 zastar.** іскўство

kumštár -a *m hovor.* кумштарь, выдўмовач, вымышляч

kumšt/ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. (špekulovat', vymýšlat')* кумштовати, выдўмовати, шпекуловати, мудровати

kumulác/ia -ie ž громаджіня, нагромаджіня, кумулація; ~ majetkov громаджіня маєтків; ~ kapitálu *ekon.* нагромаджіня капіталу; ~ funkcií кумулація фўнкцій

kumul/ovat' -uje -ujú *nedok.* громадити, нагромаджувати, кумуловати; ~ majetky громадити маєтки

kumul/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.*

нагромаджувати ся, кумуловати ся

kun/la -y ž *zool.* кунця

kunčast -a *m hovor. zastar.* клієнт, за́казник

kun/lí куній; ~ia kožušina куня кожушина, кунця

kunovin/la -y ž (*kožušina*) куновина

kunovit/lý *zool.* куновитый

kúp/la -y ž купіня; ~ domu купіня до́му; výhodná ~ выго́дне купіня; získať ~ou купити

kúpac/lí купальний; ~ úbor плавки; ~ plášť купальний плащ; ~ia čiarка купальна чапка

kúpač -a *m* поливач; *p. rúpačka 2*

kúpačk/la -y ž *hovor.* **1** купаня **2** (*na Veľkú noc*) обливання (*наро́дний* звык облива́ти *divčat* *na pásку*)

kúpalisk/o -a *s* місце на купаня, пляж, базєн на купаня; prírodné ~ при́родна пляж

kúp/lat' -e -ú *nedok.* **1** купати **2** (*na Veľkú noc*) обливати; *p. rúpačka 2*

kúp/lat' sa -e sa -u sa *nedok.* купати ся • ~ sa v zlate купати ся в зо́лоті; ~ sa v krvi купати ся в кро́ві

kupčík -a *hovor. pejor.* торговач

kupč/it' -í -ia *nedok. s čím hovor. obyč. pejor.* торговати, обходувати *чим*, продавати *што*

kupé *neskl. s* купé *neskl. s*

kup/lec -ca *m* **1** купе́ць; nájsť ~ca найти купця **2** купе́ць, торговець

kupecký купе́цький

kúpeľ -a *m* v rôzn. význ. купаня; parný ~ парове купаня; slnečný ~ со́лнечне купаня; ustaľovací ~ *foť.* фі́ксáжна ва́на; brať ~e (*liečebné*) бра́ти ва́ны • krvavý ~ кровáва ва́на, во́йна, битка, ма́сове ви́шаня

kúpeľ/le -ľov *m pomn.* кўпєлі; rádioaktívne ~ радиоактивны кўпєлі

kúpeľ//ňa -ne ž купельня

kúpeľníctv//o -a s купельництво

kúpeľn//ý купельный; ~á sezóna купельна сезона; ~á liečba купельне лічіня; ~ host' купельник, купельный гость; ~é mesto купельне місто

kúp//it' -i -ia *dok. v rôzn. význ.* купити; ~ za hotové купити за готівки; ~ niekoho *pren.* підкупити дакого; ~ eso *kart.* купити тўза
• ~ mačku vo vreci купити ма́чку в мі́ху; ako som ~il, tak predávam за што я купив, за то́то і прода́вам; ~ za päť prstov (a šiestu dlaň) купити за п'ять п'я́лців (і шість д'я́лонь)

kuplet -a *m* куплёт

kupliar -a *m* *hovor. pejor.* дошма́рєвач, купляр

kupliarstv//o -a s дошма́рєвання

kúpnopredajn//ý *práv. zastar.* купнопро-
даваючий; ~á zmluva купнопродаваючий
догово́р

kúpn//y кўпный, кўпуючий; ~a cena кўпна ціна; ~a sila eura кўпна сила євра; ~a zmluva кўпный догово́р

kupol//a -y ž кўпола; ~ neba кўпола неба

kupolovitý куполовитый

kupolový куполо́вый

kupón -u *m* купо́н

kup//ovať -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.*
купова́ти

kúpsychopnos//t' -ti ž купоспособность; ~
obyvateľstva купоспособность жителів

kúpsychopný плачіняспособный; ~ zá-
kazník плачіняспособный за́казник

kúr -u *m* дым, па́ра, стовп дыму а́бо по́роху
kur//a' -y ž кўрка • je ako zmoknutá ~
вызерать як змокну́та кўрка; prišiel k tomu
ako slepá ~ k zrnu прийшо́в ку то́му як
сліпа кўрка к зёрну; chodiť spávať s ~ami
хо́дить а́бо ліга́ть спа́ти з кўрками

kura² -ťa s кўра • neublíži ani ~tu а́ни мўхі
не убли́жить; ~ bude slepku učiť яйця
кўрку не у́чать

kúr//a -y ž лічіня, курз лічіня; odtučňovacia
~ лічіня на одту́чнія

kurac//í курячий; ~ia polievka куряча
по́лівка • ~ia pamäť куряча па́м'ять; ~
rozum курячий розу́м; bojí sa o svoj ~ život
бо́їть ся о свій курячий живо́т, бо́їть ся
о сво́ю ко́жу

kuracin//a -y ž курятина

kuracin//ec -ca *m* курячка, ку́рінець

kurát -a *m* *zastar.* воє́ньський свяще́ник

kuratell//a -y ž до́гляд, о́піка; dať pod ~u
niekoho да́ти під до́гляд да́кого

kurátor -a *m* 1 *práv.* кура́тор, о́пікун 2
zastar. кура́тор, о́пікун, старостливець;
univerzitný ~ уніве́рзітний кура́тор,
кура́тор уніве́рзіти

kuratór//ium -ia s кура́торій, о́піку́ньський; ~
školy кура́торій шко́лы

kurča -ťa s кўра

Kurd -a *m* (*príslušník kmeňa*) Ку́рд

kurdský кўрды́ський

kúren//ie -ia s 1 (*dej*) ку́рія 2 выку́рєвання,
выгріва́ня; ústredné, plynové ~ це́нтра́льне,
га́зове ку́рія а́бо выгріва́ня

kurfirst -a *m* *hist.* курфі́рст

kur//í курячий • ~ie oko ку́ре о́ко (*на п'я́лцях*
ніє)

kúr//lia -ie ž 1 *hist. cirk.* ку́рія; pápežská ~
па́пська ку́рія 2 *zastar.* ма́йр, ка́штель 3 *hist.*
(*v Uhorsku*) найвы́сший суд; kráľovská ~
кра́ле́вський суд

kuriatk//o' -a s курятко

kuriatk//o' -a s, *obyč. v mn. č. ~a* (*druh húb*)
куря́тка, ли́шки

kurič -a *m* 1 (*v dome*) ку́річ 2 (*vo vlaku, lodi*)
ку́річ

kuričsk//ý *príd. k kurič;* ку́річський; ~é
skúšky ку́річскы е́кзаме́ны

kuriér -a *m* курье́р

kuriérsk//y курье́рьський; ~a pošta курье́рь-
ска по́шта

kurín -a *m* курник

kuriozit//a -y ž особли́вость; незвы-
ча́йность, курье́зный слўча́й, курье́з-
ный фа́кт; literárna ~ літе́рату́рна
незвыча́йность; pokladať niečo za ~u
пова́жовати да́штó за особли́вость

kuriózny особливий, чудáцький, незвичайний, курьёзный; ~ člověk чудáцький чоловік

kurír/lovať -uje -ujú *nedok. fam.* лічити

kúr/lít' -i -ia *nedok.* кúрити, выкúрёвати; ~ drevom кúрити дрыва́ми; ~ plynom выкúрёвати га́зом **2** *hovor. expr. (vyháňat')* выганяти, дурити; ~ von z izby выганяти вон із хыжы **3** *kniž. zastar. ~ (fajčit') fajku* кúрити пипку

kúr/lít' sa -i sa -ia sa *nedok.* дымити ся; ва́лить ся (хма́рками); dym sa ~i дым ва́лить ся (хма́рками); prach sa ~i поро́шыть ся

kuriv/lo -a s куриво

kurizant -a *m* *hovor.* куриза́нт

kuriz/lovať -uje -ujú *nedok. hovor. komu 1* куризова́ти кому **2** робити комплі́менти, ліхотити, звóджовати ко́го, флі́ртовати ко́му, любовати́ ся з ким

kúrňav/la -y ž кúрнява, хма́ра, выр (дыму, поро́ху, снігу); prišla strašná ~ прийшла стра́шна кúрнява, бу́ря

kurník -a *m* *nár.* курник

kuropt/la -y ž *zool.* куропа́тка, дика ку́рка

kuroptv/la -y ž *zastar.* куропа́тка, дика ку́рка

kurt -u *m* *šport.* курт, грі́ско; tenisový ~ те́нісовый курт

kurtizán/la -y ž куртиза́нка

kuruc -a *m* *hist.* ку́руц (во́як) (уча́стник наро́дно-ослобо́джуючого бо́ю XVII-XVIII в. в Уго́рську)

kurucký *hist.* куру́цький; *p.* **kuruc**; ~ vojna куру́цька во́йна; ~á pieseň куру́цька співа́нка

kurz¹ -u (*hodnota*) курз; ~ eura курз е́вра; úradný ~ офі́ціальний курз • mať ~, byť v ~e висо́ко ці́нити ся, быти популя́рним; stratiť ~ страти́ти ціну́, перестати́ быти популя́рним

kurz² -u *m* **1** ку́рзы *romn.*; ~ šitia ку́рзы шы́тя; vodičský ~ шофе́рський курз **2** *zastar. (štvrtá trieda bývalej meštianskej školy)* послі́дня клáса (ми́щанської шко́лы)

kurz³ -u *m* (*smer*) курз *aj pren.*; zmeniť ~ змі́нити курз; politický ~ полі́тичний курз

kurzist/la -u *m* *hovor.* курза́нт

kurzív/la -y ž *typ.* курзі́ва

kurzív/la -y ž невелика позна́чка (в но́винці)

kurzový *príd. k kurz¹* курзо́вий

kus -a *m* **1** (*časť*) кусо́к, кусо́чок; ~ papiera кусо́к папі́ря; z (jedného) ~a з є́дного а́бо ці́лого куска́; trhať na ~y то́ргати на кусо́чки **2** (*veľká časť*) вели́ка ча́сть; prežil tam ~ života він пережив там значну́ ча́сть живо́та; v tom je ~ pravdy в ті́м є́ ча́сть пра́вды; vykonať (*veľký*) ~ práce зроби́ти вели́ку ча́сть робо́ты; prejsť ~ cesty пере́йти значну́ ча́сть доро́ги **3** *hovor. (vo význame príslovky)* неве́лє, не́много, троше́чки; ~ som si pospal я троше́чки поспáв **4** (*jednotka*) кус, кусо́к, екземпла́р (*o dobytku*) го́лова; predávať na ~y продава́ти на ку́сы; ~ dobytka кус ско́та; perný ~ шу́мний екземпла́р **5** песа; tvír; divadelný ~ драматі́чний тві́р • ~ ro ~e кус по ку́сі, ква́пка по ква́пці; robiť v jednom ~e робити без одпочі́нку, робити в є́дні́м тя́гу; stať ako ~ dreva стоя́ти як кус а́бо фа́лат де́рева, стоя́ти як пня́к; je ako ~ chleba він до́брий як фа́лат хлі́ба; nemá ~ srdca він не ма́ть се́рдця; maj ~ srdca ма́й ку́щіцько се́рдця

kúsadl/lo -a *s* *zool.* че́люсти (*мушковитых*)

kúsať *nár. p.* **hrýzť**

kúsk/lovať -uje -ujú *nedok.* роздробля́ти, дробити; розбива́ти, перерыва́ти; ~ hru *šport. slang.* перерыва́ти гру (*o súdčevu*)

kús/lok -ka *m* **1** *zdrob.* кусо́к, кусо́чок **2** *pren.* кусо́к; vyvieť ~ вывести кусо́к; husársky ~ гуса́рський а́бо молоде́цький кусо́к, уха́льство

kusov/ly **1** кусо́вий, куско́вий; ~é mydlo кусо́ве мы́дло; ~ сиког кусо́вий цу́кер; ~ tovar кусо́вий това́р **2** кусо́вий; ~ predaj кусо́ве продава́ня, продава́ня на ку́сы

kustód -a *m* храните́ль, охра́нця *m*; ~ múzea храните́ль му́зея

kusl'ý непóвный, скупый, урывковитый, торгáвый; ~é správu урывковиты вісті; ~é myšlienky скупы мысли, думкы; ~á veta *gram.* непóвне речіня

kuš'lla -e ž лук

kušnier *zastar. p. kožušník*

kúštík -a *m* 1 *zdrob.* кусóчок, кущіцько 2 *vo význ. prisl.* лем-лем, квáпочку, квáпку

kút -a *m* 1 кут, угол; *postaviť do ~a (školský trest)* поставити до кута 2 *pren. (miesto)* кут, уголóк; *najodľahlejší ~ územia* найдлягліший кут крáя; *malebný ~* живописный уголóк; *vo všetkých ~och sveta* во вшиткых кутах світа • *hnilý ~* гнила містность; *mať svoj ~ máti свій кут (кúтик); potulovať sa po cudzích ~och* потулéвати ся по чужіх кутах; *každý ~ s ním vymetú* кáждый кут з ним выметутъ; *zahnať do ~a* притиснути áбо припéрти до кута áбо к стіні

kuť *p. kovať*

kutac'lli добывáючий, досліджуючий; ~іе práce досліджуючі робóты; ~іе pole досліджующе поле; ~іе právo práво до-бывáня, тяжіня

kutáč -a *m* кутáч

kut'llať -á -ujú *nedok.* 1 *expr.* глédати, рыти ся 2 *zastar.* робити теологічний дóслід

kut'lleť -la *m* *obuč. v mn. č. ~le ľud.* кышкы, вnúторности

kuter'lla -y ž *nár.* комóрка, дірá

kutic'lla -e ž 1 *hovor. expr.* комóрка 2 *nár.* ямка на пóпіл в пéці

kútik -a *m* *v rôzn. význ.* кúтик; ~úst, očí кúтик уст, очéй; *šachový ~ (v novinách)* шахóвый кúтик; *detský ~ a)* дітьський кúтик; *б)* (*na stanici*) дітьська ізба

kut'lliť -i -ia *nedok. expr.* 1 (*bezpredm. i čo*) глédати, перегрáбовати 2 мотáти ся óколо дачóго, робити óколо дачóго; ~iba *pri domoch okolo hospodárstva* мотáти ся лем óколо дóмів при господáрстві 3 тáйні припрáвлéвати, гóтовити

kut'lliť sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* 1 глédати, перегрáбовати ся; ~sa *v zásuvke* пере-

грáбовати ся в зáсувці 2 мотáти ся óколо дачóго; *mať sa ~ila po dome máti* мотáла ся óколо дóму 3 тáйні áбо потаёмкы гóтовити ся, припрáвлéвати ся; *vedel, že sa čosi ~i* він знав, же щось тáйні áбо потаёмкы припрáвлює ся

kut'llov'ly ľud. príd. k kutel'; ~á *polievka* дыржкóва пóливка

kut'llňa -ne ž реверéнда, сутáна, гáбит

kutr'llať (sa) -e (sa) -ú (sa) *nedok.* перегрáбовати (ся) і при тім глédати, грáбати ся; ~ (sa) *v zásuvke* грáбати ся в шуфлáді; *sliepky sa ~ú v piesku* кýркы выгрáбують яму в піскý

kuvik -a *m* кúвік

kuvik'llať -á -ajú *nedok.* 1 (*o kuvikovi*) кувікати 2 *pren.* кувікати, крáкати, віщіти нещáстя

kúzelnícky кузелницький, фокусницький; ~kúsok кúзло, фóкус

kúzelník -a *m* 1 (*čarodej*) кузéльник, чароді́йник, 2 (*umelec aj pren.*) фóкусник

kúzeln'ly 1 кузéльный, чароді́йный; ~a *tos* чароді́йна áбо магі́чна сила; ~*palíčka* чароді́йна пáлічка 2 *pren.* чару́ючий, чарóвный, шúмный, прекрáсный; ~úsmev чарóвный усмів

kúzl'liť -i -ia *nedok.* кузлити, чаровáти, ворожыти *aj pren.*

kuzl'lo -a *s* 1 (*čary*) кúзло, чáры, очаровáня; *robiť ~a* робити чáры, чаровáти 2 чáро, привáбливость, вáбливость; ~*osobnosti* вáбливость осóбности; ~*rodnej dediny* привáбливость рóдного сéла, валáла; ~*večera* очаровáня вéчора

kúžel' -a *m* 1 *geom.* кóнус; ~*sopky pren.* кóнус вулкáна 2 *tel.* кужéлка 3 *nár.* (вérхня часть) кудéлі

kúžel'osečk'lla -y ž *geom.* кóнусова лінія перетинáня

kúžel'ovitý конусовитый, кóнусный

kúžel'ov'ly кóнусный, конусовитый; ~á *plocha* кóнусна повérхность; ~*drvič tech.* кóнусна дрóбка; ~é *ozubené koleso* кóнусове озубéне кóлесо

kvá, kvá-kvá *cit.* **1** (*hlas žaby, kačky*) ква-ква **2** (*hlas vrany*) кра-кра

kvack//at' -á -ajú *nedok. expr.* **1** розливати, шлюпати, квацкати (*gustý kášu, strávy i m. n.*) **2** квапкати; *med* -á na zem мед квапкати на землю **3** (*o hlave*) падать, клонити ся, опущать ся; *hlava mu* -á го́лова ёму па́даль на гру́ди

kvac//núť -ne -nú *dok. expr.* **1** шма́рити, шлюпнути, ква́цнути (*gustý kášu, їдло i m. n.*); ~ *kašu* на та́nier шма́рити ка́шу на та́нір **2** ква́пнути; упа́сти **3** (*o hlave*) упа́сти, склонити ся, клёснути; *brada -ala mu až na prsia* бо́рода ёму па́дала аж на гу́рди

kváč//at' -í -ia *nedok. expr.* **1** быти в дрéпі, в скорче́ній по́зиції, чупіти **2** *prejor.* тырча́ти, ве́ретова́ти; *čo tu len tak* -í де́ň *čo deň* што ту лем так тырчи́ть де́нь што де́нь

kváčk//a -y *ž hovor.* **1** (*háčik*) га́чок; *zavesiť klobúk* на ~у за́виси́ти ка́лап на га́чок **2** (*na margu*) га́чок, ква́чка

kvád//ler -га *m* **1** *geom.* паралелепіпе́д **2** ква́дер; це́гла із шква́ры; блок; *dom postavený z ~ov* ді́м, побудова́ний із ква́дрів *áбо* ка́мьяных блóків

Kvád//li -ov *mn. č. hist. (kmeň)* Ква́ды

kvadrant -u *m odb.* ква́дрáнт

kvadrát -u *m v rôzn. význ.* ква́дрáт • на ~ в ква́дрáті; *hlupák* на ~ ду́рaк в ква́дрáті

kvadratick//ý ква́дрáтний; ~á *rovnica mat.* ква́дрáтне ура́внiня

kvadrátúrla -y *ž odb.* ква́дрáту́ра; ~ *kruhu* ква́дрáту́ра крýгу

kvadrový із ква́дрів; із (ка́мьяных) блóків

kvak//a -y *ž bot.* бі́ла рі́па, ру́нкля

kvák//at'¹ -a -ajú *nedok.* **1** (*o žabách, kačkách*) ква́кати **2** (*o vranách*) кра́кати **3** *hovor. (tárat)* та́рати, ке́цати • *kto pride medzi vrany, musí ~ ako ony [prís.]* хто при́йде ме́дж воро́ны, му́сить кра́кати як они; з во́вками жы́ти — по-во́вчи вы́ти

kvál//kat'² -čel/-ka -ču/-kajú *nedok. hovor.* **1** тяга́ти за во́лосы **2** (*pri česaní*) то́ргати за во́лосы

kvak//núť -ne -nú *dok. zried.* потягну́ти, то́ргнути за во́лосы

kvakul//a -le *ž hovor.* ру́чка на кі́яті; караду́ля, крива па́ліця

kvalifikác//ia -ie *ž* ква́ліфіка́ція

kvalifikačn//ý ква́ліфіка́чний; ~á *skúška* ква́ліфіка́чний екза́мен; ~ *zápas šport.* ква́ліфіка́чний за́пас; ~á *trieda* ква́ліфіка́чна кате́горія; ~á *komisia* ква́ліфіка́чна ко́місія

kvalifikovan//ý ква́ліфікова́ний; ~ *robotník* ква́ліфікова́ний робо́тник; ~ *á práca* ква́ліфікова́на робо́та

kvalifik//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* ква́ліфікова́ти

kvalifik//ovať sa -uje sa -ujú sa *dok. šport.:* ~ *sa do finále* ква́ліфікова́ти ся до фіна́лу; ~ *sa na majstrovstvá sveta* ква́ліфікова́ти ся на ма́йстро́вства сві́та

kvalit//a -y *ž v rôzn. význ.* я́кість; *stratiť ~u šach.* стра́тити я́кість; *travné ~y* мо́ра́льні я́кості; *umelecké ~y* худо́жні я́кості

kvalitár -a *m* контро́лёр (*oddeliňia technic- noj kontroli*)

kvalitatívny я́костний; ~а зме́на я́костна зме́на; ~е *ukazovatele* я́костны́ указа́телі

kvalitn//ý (высо́ко)я́костний, добро́якост- ний; ~ *tovar* (высо́ко)я́костний то́ва́р; ~á *práca* я́костна робо́та

kvantit//a -y *ž* **1** кі́лькість; зме́на ~у на *kvalitu* зме́на кі́лькості на я́кість, пере́хід кі́лькості до я́кості **2** *lingv.* довго́та; кі́лькість

kvantitatívny кі́лькостний; квантіта́тíвний **kvantov//ý** *fyz.* кванто́вий; ~á *teória* кванто́ва теорі́я; ~á *mechanika* кванто́ва ме́хaні́ка

kvant//um -a *s* **1** кі́лькість **2** *fyz.* квант

kvap *cit. (napodobňuje zvuk kvapkania vody)* ква́п

kvapalin//a -y *ž* те́ку́чість

kvapalný те́ку́чий; ~ *stav* те́ку́чий ста́н

kvapavk//a -y *ž lek.* трі́пля, сіфілі́с, го́нооре́я

kvap//el' -la *m* це́нцуль; стала́кті́т; стала́- мі́т

квapк/лa -y ž **1** квáпка; dažďové ~ дождьовы квáпки; liať po ~ ách лляти по квáпках, квáпкати **2** (*malé množstvo*) квáпка, квáпочка • do (poslednej) ~у до (послiднiй) квáпки; ani ~у áни квáпки; áни кýсок; byť sa do poslednej ~у krvi воєвáти áбо бити ся до послiднiй квáпки крóви; ako ~ (vody) do mora як квáпка вóды до мóря; Medardova ~ štyridsať dní квapкá [prisl.] кiдь на Медáрда (8-го юна) квáпне áбо пáдaть додж, то бóде пáдaти штирiдцять днiв

квapкaд/лo -a s квaпкáткo, пiпéткa

квapк/лať -á -ajú *nedok.* квáпкати; voda ~á вóда квáпкaть; ~ liek на cukor квáпкати лiк на цýкeрь • keď netečie, aspoň ~á кiдь не течé, так хочé лeм квáпкaть

квapкoв/лý *príd. lek.* квaпкóвый; ~á infekcia квaпкóвa iнфéкцiя; ~á infúzia квaпкóвa iнфúзия

квap/лky -iek ž *pomn.* (*liek*) квáпки; očné ~ очны квáпки; hoffmanské ~ гoфмáньскы квáпки

квap/лnúť -ne -nú *dok.* квáпнути

квapцит -u *m min.* кварцiт

квapг/л'a -le ž *hovor.* **1** кусóк стáрого сыра **2** *pren. hovor. pejor.* (*o človeku*) квac, тьрквac, бýхтa, мляндрáвeць; • sedí ako ~ сидить як квac

квárl/it' -i -ia *nedok. expr.* **1** шквáрити, машкьртити; bez kocúra ~ia myši без коцурá шквáрять мышы **2** тpáпити, мори-ти; záha nás ~ ila zága нас тpáпила

квart -u *m* **1** четвeртина пáпиpя, четвéрткa **2** *hud.* квáртa

квart/лa -y ž **1** четвéртa клáсa гiмнázii **2** *hud.* квáртa

квartál -u *m* квapтáл

квartálny квapтáлный; ~ plán квapтáлный план

квartán -a *m* квapтáн, ученик четвéртой клáсы гiмнázii

квartet/lo -a s *hud.* квapтéт

квartetový квapтeтóвый

квartieľ -a *m hovor. zastar.* квáртель

квartový¹ (*formát*) квáртoвый, четвeртинóвый

квartový² *hud.* квáртoвый; ~ interval квáртoвый iнтepвáл, квáртa

кvas¹ -u *m* **1** квacóк, заквáска **2** *pren.* квacи́ня, вpи́ня; myšlienkovú ~ квacи́ня рóзумiв; sociálny ~ coциáлнe вpи́ня **3** *pren. pejor.* (*o človeku*) квac

кvas² -u *m* (*nápoj*) квac

кvas³ -u *m zastar.* (*hostina*) гocтинa

кvasen/lie -ia s **1** (*kysnutie*) кьcнyтyя *aj* *pren.*

2 квaшíня; kvasenie ~ квaшíня кaпýсты

кvasen/ly квaшéный; квacный; ~á kapusta квaшéна áбо квacнá кaпýстa; ~é uhorky квaшéны áбо зaвapяны áбо нaклaдáны óгуркы

кvasiar/leň -ne ž квacяpня

кvasink/la -y ž квacíнкa

кvas/lit' -i -ia *nedok.* **1** čo квacити, зaквáшoвaти; ~ kapustu нaклaдáти кaпýстy **2** (*kvasiť sa*) квacити cя, быти в штáдию квaшíня *aj* *pren.*

кvas/lit' sa -i sa -ia sa *nedok.* **1** квacити, быти в штáдию квaшíня *aj* *pren.* **2** (*o rane*) збepáти cя, зaзбéрюe cя; rana sa ~í pána збepáть cя; poňa sa tu ~í nóга збepáть cя ёмý

кvasni/ce -íc ž *pomn.* дpиджi *pomn.*; sušené ~ cyшéны дpиджi

кvasn/ly нa квaшíня; ~ sud бóчкa нa квaшíня; ~ ocot квaшéный océť; ~é baktérie бaктepii, выкликyючi квaшíня; ~ priemysel пpóмыceл нa квaшíня

кvás/lok -ku *m* квacóк

кvet -u *m* **1** квiт, квiтoк; živé, umelé ~y жьвьы, умéлы áбо iскýcтвeнны квiткы **2** *hromad.* квiт; lípový ~ липóвый квiт **3** (*kvitnutie*) квiт; byť v ~e быти в квiтi • sírny ~ chem. cи́рный квiт; ľadový ~ (*na oknách*) лeдóвый квiт, мopозóвы взрoкы; v ~e života в квiтi рóкiв, в poсквiтi сил áбо жьвóтa

кvetav/ly квiткoвáный, poсписáный квiтaми; ~á látka кьiкoвáне пoлóтнo; ~é šaty кьiткoвáны шмáты

кveten/la -y ž флopa

kvetenstv//o -a s *bot.* квітя

kvetin//a -y ž квітка

kvetináč -a m чéреп (на квітки), квітник

kvetinár -a m продавáч квітів

kvetinářsky квіткарський; ~ obchod квіткарський склеп

kvetinárstv//o -a s 1 квіткарство 2 квіткарський склеп

kvetnat//ý v *rôzn. význ.* квітнатый; ~á lúka квітната лúка; ~ štýl *pren.* пéстрый штíl

kvetník -a m квітник, чéреп (на квітки)

kvetn//ý квітный; ~á hriadka квітна грядка; ~á záhrada квітный сад • Kvetná nedel'a *cirk.* Квітна неділя

kvetovaný (o *látke ap.*) квітастый, в квітах

kvič//ať -í -ia *nedok.* квіча́ти, пища́ти

kvietkovan//ý квіткований, намалёваний квітками; ~é šaty квіткованы шма́ты

kviet//lok -ka m 1 *zdrob.* квіток 2 *pren. iron.* квіток, тіп; to je perný ~! він є шувный квіток!

kvik -u m квик • aké prasa, taký ~ [*prisl.*] яке па́ця, такий квик

kvíkať p. **kvičať**

kvíll//íť -í -ia 1 квілити, гірко пла́кати 2 *pren.* сту́кати, вы́ти, завия́ти; vietok ~і вітор вы́є; harmonika ~і гармонія сту́кать áбо пла́че

kvílivý квіливый, плачу́чий; ~ plač квіливый плач

kvint//a -y ž 1 пята клáса гімна́зії 2 *hud.* квінта

kvintakord -u m *hud.* квінтако́рд

kvintán -a m ученик пята́й клáсы гімна́зії, квінта́н

kvintet//o -a s *hud.* квінтéт

kvisling -a m *polit.* квіслі́нг, зра́дця, запрода́нець

kvit//núť -ne -nú *nedok.* 1 квітну́ти; ruža, tráva, strom ~ne рúжа, травá, стром квітне 2 *pren.* квітну́ти, проквітáти • tam mu ruže nekvitnú там ё́му рúжы не квітнуть, ё́го до́рога не постеле́на квітками

kvit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 потверди́ти, потве́рджовати, квітова́ти 2 (čo, ako)

узнáти, узнавáти; дяковати, подяковати за *што*; хвалити, похвалити за *што*; ~ potleskom дяковати а́плавзом; s uznaním ~ niečo хвалити, похвáлёвати да́штó

kvocient -u/-a m *mat.* ча́стне; коефіціє́нт; *inteligentný ~ psych.* інте́ліге́нчний коефіціє́нт

kvoč//ať -í -ia *nedok.* 1 чупі́ти, сиді́ти учупе́ным 2 *pren. pejor.* тырча́ти; (v sklepe) kvoči žena celý deň (в скле́пі) же́на тырчи́ть ці́лий де́нь 3 *nár. (o spiečke)* kvokať кво́кати

kvočk//a -y ž кво́чка

kvok//ať -á -ajú *nedok.* кво́кати

kvok//núť si -ne si -nú si *dok.* 1 (o *spiečke*) сі́сти 2 (o *človeku*) чу́пнути собі́

kvót//a -y ž квóта

kvôli *predl.* s 3. p. про ко́го, *што*, із-за ко́го, чо́го

ký *zám. hovor.* який; ký parom *al. čert!* який чорт!, яко́го чо́рта!; ký div! *што* за чу́до!

kyanid -u m *chem.* кяні́д

kyanovodík -a m *chem.* кяні́стий водорóд

kýb//eľ -la m *hovor.* ве́дро

kybernetik//a -y ž кі́берне́тика

kyck//ať -á -ajú *nedok. hovor. expr.* 1 ква́пкати, ронити слы́зы 2 ква́пкати, па́дати ква́пками

kycl//núť -ne -nú *dok. hovor. expr.* 1 ква́пнути, пустити ква́пку 2 ква́пнути, упа́сти 3 (*spadnúť*) упа́сти, звалити ся, дру́згнути; cez prah ~lo, chůďa че́рез по́ріг упáло, худя́тко

kydl//ať -á -ajú *nedok.* 1 (*čistiť chliev*) чи́стити ста́йню; ~ hnoj метáти áбо вы́шма́рэвати гній 2 *expr.* шма́ряти; ~ hanu на не́кого шма́ряти бо́лотом на да́кого

kydl//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 валити ся, сы́пати ся, гу́сто па́дати; sneh sa ~á сні́г ва́лить ся 2 па́дати, розва́лёвати, бу́ряти ся; domy sa začali ~ до́мы за́чали розва́лёвати ся

kých//ať -a -ajú *nedok.* кыхати

kých//núť -ne -nú *dok.* кыхну́ти

kycht//a -y ž *hut.* кі́хта (*véрхній óтвор вы́со́кого пéца*)

kychtový кіхтовый; ~ plyn кіхтовый газ
kyj -a m кыяк • *ostať ako ~om ovalený*
 зостати як кыяком овалёный

kyjak -a m кыяк

kyjanic//a -e ž кыянка, деревяный молоток

kyjovit//ý кыянквитый; *bot.* ~é bunky
 кыянквиты клітки, бұныкы; *zool.* ~é
 tykadlá кыянквиты баюскы

kýl -u m кіл (осно́ва шыфной ко́стры)

kyl//a -y ž *hovor.* кыла; *dostať ~u* достати кылу

kým spoj. 1 *časová* по́кы, по́кыль, до́кы;
 do tých čias, ~... до то́го часу по́кы... 2
odporovacia в тім часі як; ме́джі тым
 як; *ich bolo len desať*, ~ *nás boli stovky* їх
 было лем де́сять, ме́джі тым як нас были
 сто́кы

kymáč//ať sa správ. knísať sa

kynož//iť -í -ia *nedok.* ні́чіти, ніво́чіти, губи-
 ти, марнити; ~ *burinu*, *hmyz* ні́чіти бурян,
 мушковины; ~ *potkanov* губити патка́нів,
 крысы; ~ *ľudí vojnou* губити люде́й во́йнов

kynúť kanie *kynú nedok. kniž.* 1 (*komu*,
čím) кывати на поздра́вкяня; ~ *rukou*,
prstom, *hlavou*, на поздра́в кывати руко́в,
 па́лцём, го́ловов, на поздра́вкяня 2 (*komu*
i bezpredm.) (*byť vo výhlade*) оби́цяти, слю-
 бовати; *z toho kinie zárobok* з то́го слюбують
 за́робок; *kynie jej šťastie* оби́цяють ей ща́стя

kyp//ieť -í -ia *nedok.* 1 кы́піти; пі́нити
 ся; *mlieko ~í* мо́локо кыпить, збі́гати;
šampanské ~í ша́мпаньске пі́нить ся
 а́бо перелива́ть ся 2 *pren.* кы́піти; *krv ~í*
 кров кыпить а́бо вре, вріе; *život ~í* живо́т
 кыпить 3 *čím pren.* кы́піти, цвिति; ~í
zdravím він кыпить а́бо кві́тне здо́ровём;
 ~ *hnevom*, *zlosťou* кы́піти гні́вом, зло́стєв;
 ~ *krásou* цвिति красото́в

kypri//ť -í -ia *nedok.* 1 ко́пати, обко́повати,
 рылєва́ти, боро́нити; кі́прити; ~ *rôdu*
 обко́повати, рылєва́ти, боро́нити, кі́прити
 зе́млю 2 ро́бити кі́прим, мя́гкым, сы́пкым;
 ~ *cesto* мі́сити ті́сто

kypri//ý кі́прый, сы́пкий; ~á *zem* кі́пра
 зе́мля; ~ *al. sypký sneh* кі́прый а́бо сы́пкий
 сні́г; ~é *cesto* вымі́сене ті́сто

kyptav//ý *hovor. expr.* 1 (*znetvorený*)
 змерза́чений, знетво́рений, дефо́р-
 мовáний; ~é *telo* змерза́чене ті́ло; ~é
prsty знетво́рены па́лці 2 *pren. (nešikovný)*
 нескладный, неші́ковный, немото́рный;
má ~é ruky ма́ть немото́рны ру́кы

kypt//iť -í -ia *nedok. koho* ка́лічіти ко́го;
 одруба́ти ру́кы а́бо но́гы ко́му

kyrysník -a m *hist.* кіры́сник

kyselin//a -y ž 1 *chem.* кі́слотá; ~ *mliečna*
 мо́лочна кі́слотá; ~ *sírová* се́рна кі́слотá 2
 кі́слость ж; *žalúdočná* ~ кі́слость жо́лудка

kyselinový кі́слотный

kyselk//a -y ž кі́сёлка, квасна́ (міне́ральна)
 во́да

kyselkav//ý квасне́ньковáтый, квасне́нь-
 кый; ~á *chuť* квасне́ньковáтый смак; ~é
sukríky квасне́ньковáты цу́крикы

kyslastý квасно́ватый

kysličník -a m *chem.* о́кісь ж; за́кісь ж;
 пе́рекісь ж; ~ *uhličtý* углекі́слый газ

kyslík -a m *chem.* кі́слоро́д

kyslíkat//ý кі́слоро́дный; ~é *zlúčeniny*
 кі́слоро́дны спо́ія

kyslíkov//ý кі́слоро́дный; ~á *bomba* а)
 ба́ло́н з кі́слоро́дом; б) кі́слоро́дна
 поду́шка; ~ *dýchací prístroj* кі́слоро́дный
 се́рвіс

kyslin//a -y ž за́пах, смак, вкус квасно́го

kysl//iť -í -ia *nedok.* ро́бити квасным, квас-
 нити

kyslo: на ~ *kuch.* (приго́тове́ный) з квасно́в
 сметáнков; *zemiaky* на ~ ба́нду́рки на
 ква́сно

kyslot//a -y ž квасно́та, квасю́га; квасный
 смак а́бо вкус, за́пах

kysl//ý 1 *v rôzn. význ.* квасный; ~é *víno*
 квасне́ вино́; ~ *zápach* квасный за́пах;
 ~ *úsmev pren.* квасный ў́смів; ~á *rôda*
 квасна́ зе́мля; ~é *solí chem.* квасны
 со́ли 2 (*kvasený*) квасный, квасе́ний; ~á
kapusta квасе́на а́бо накла́дана капу́ста;
 ~é *uhorky* квасны, накла́даны, со́лены
 о́гуркы; ~é *mlieko* квасне́ мо́локо; ~á
smotana (квасна́) сметáнка

kysl/núť -ne -nú *nedok.* 1 (*kvasiť sa*) кыснути, скыснути, перекрыснути 2 (*o ceste*) піднімáти ся 3 *pren. hovor. expr.* кыснути; ~ дома кыснути дóма

kysnutl/ý 1 кыснутый 2 на дріджах; ~é cesto кыснýте тісто

kystk//a -y ž stráпець

kytic//a -e ž букéта

kytk//a -y ž букéтка

kyvadl//o -a s мáятник

kyvadlov//ý мáятниковый; ~ pohyb мáятниково́е погына́ня; ~é hodiny мáятниковы́ го́дины, го́дины з мáятником

kýv//ať -a/-e -ajú/-u *nedok.* 1 кывати; мáхати, погына́ти; ~ pohou кывати áбо мáхати ногóв; ~ hlavou кывати го́ловов; ~ prstami погына́ти пáлцями; ~ ušami погына́ти ухáми 2 кывати, та́цкати ся; ~ stĺp кывати стовп 3 (*mávať*) мáхати; ~ niekomu на pozdrav мáхати дако́му на поздра́вкя (на знак привіта́ня); ~ šatkou мáхати ху́чатём

kýv//ať sa -a/-e sa -ajú /-u sa *nedok.* 1 колыса́ти ся, колéмбати ся; kyvadlo sa ~e мáятник колы́ше ся 2 (*nebyť pevný*) кывати ся; zub sa ~e зуб кыва́ть ся 3 (*prí chôdzi*) колысати ся, кывати ся, шата́ти ся, поша́товати ся

kyvet//a -y ž *odb.* ківета

kyvk//ať -á -ajú *nedok.* кывати, покывовати, прикывовати; погына́ти; ~ hlavou покывовати го́ловов

kýv//núť -ne -nu *dok.* 1 (*hlavou*) кывнути (го́ловов); (*pohnúť*) покывати; ~ rukou покывати рукóв 2 (*na pozdrav*) ма́хнути • ani prstom nekývne áни пáлцём не по́гне

kyv//otať -о́се -о́су *nedok. expr.* погына́ти ту і там, кывати, трясти; vetry ~otali vláknami ravučin ві́тры кывали во́ло́кнами паву́чін

kyv//otať sa -о́се sa -о́су sa *nedok. expr.* кывати ся, трясти ся, отрясовати ся; strapes на záclone sa ~о́се stráпець на фі́га́ндзі кыва́ть ся

kýžen//ý *príd. kniž.* о́чекований, жада́ный, желáный; dosiahnem ~ cieľ? досягну же́ла́ный ці́ль?

L, Ľ

l [l i é] *neskl. s (hláska a písmeno)* (латинь-ске) л *neskl. s;* tvrdé l тверде́ л; mäkké ľ мя́ккэ л

lab//a -y ž láба; predné ~у перéдні ла́бы; medvedia ~ медві́де́ва ла́ба, ла́ба медві́дя • môžeš si ~u lízať мо́жеш собі ла́бу лизáти, не достáнеш ніч

labiál//a -y ž *lingv.* лабіáльний áбо гýбный звук

labializác//ia -ie ž *lingv.* лабіaліза́ція

labializovaný *lingv.* лабіaлізо́ваний, заокругле́ный гла́сный

labiál//ny *lingv.* лабіáльний, губный; ~e spoluhlásky лабіáльны согла́сны

labilit//a -y ž *fiziol.* лабі́льність

labiln//ý лабі́льний, колыса́вый, непéвный, неі́стый; ~á rovnováha лабі́лна рівнова́га; ~é ceny колыса́вы ціны

labiodental//á -y *lingv.* лабіодента́льний (гýбно-зýбный) согла́сный (в, ф)

labk//a -y ž ла́бка

laborant -a *m* лабо́рант

laborantsk//ý лабо́рантський; ~é povinnosti лабо́рантськы повинно́сти

laboratór//ium -ia *s* лабо́ра́то́рія; chemické ~ хе́мічна лабо́ра́то́рія

laboratórny лабо́ра́то́рный; ~e sklo лабо́ра́то́рне скло; hodina ~uch prác škól. лабо́ра́то́рны уро́кы

labourist//a [lejbrí/] -u *m polit.* лейбо́ріста

labouristický [lejbrí-] лейбо́рістьський

labu//ť -te ž ла́бу́ть ж

labut//í лабу́тій; ~ krk, ~ia šija лабу́тя шыя • ~ia pieseň лабу́тя співа́нка

labužnícky гу́рманський, лакоці́нко́вый

labužníctv//o -a *s* гу́рманство, лакоці́нка́рство

labužník -a *m* гу́рман, лакоці́нка́рь

labyrint -u *m* лабі́ринт; ~ chodieb лабі́ринт корідо́рів • ako v ~e як в лабі́ринті

lacn//iet' -ie -ejú *nedok.* лацні́ти; výrobky ~ejú виробки лацніють

lacno prisl. ла́цні; kúpiť ~ купити ла́цні або лацніше

lacnot//a -y ž лацно́та

lacn//ý лацный *aj pren.*; ~á práca лацна́ робота; ~ úspech лацный успіх • kúpiť za ~ peniaz купити лацніше, купити за лацный грош; robiť ~é vtipy робити лацны втіпы; čo je vzácné, nie je ~é што є цінне, не є лацне

lačn//ý 1 (hladný) голодный, ненаїджений; па ~ žalúdok на голодный жолудок, наголодно **2** жадостливый, хтівий, бажливый; ~ po senzáciách бажливый по сензациях • syty ~ému neverí [prisl.] сытый голодному не вірить, сытый голодного не розумить

lad: bez ~u a skladu без ла́ду і скла́ду

lad -u m 1 лід; umelý ~ іскүственный лід **2** *hovor.* (klzisko) ховзиско **3** *hovor.* (ladovec) град • prelomiť ~у розбити або поламати лід

laden//ec -ca m bot. лядвинець

laden//ie -ia s 1 наладжія; ~ klavírov наладжія клавірів **2** гармонія, гармонічність ж

ladiac//i hud. на наладжія; ~a stupnica шка́ла наладжія

ladič -a m наладжовач; ~ klavírov наладжовач клавірів

ladičk//a -y ž hud. камерто́н

lad//it' -í -ia nedok. 1 *v rôzn. význ.* наладжовати; ~ husle, klavír наладжовати гүслі, клавір; ~ rádio наладжовати радіо; veselo ~ svoje myšlienky наладжовати ся на веселый лад **2** підбєрати (до тону); ~ farby підбєрати або ла́дити фарбы

ladničk//a -y ž холо́днічка

ladník -a m (kímná rastlina) лядник

ladn//ý 1 ла́дный, складный (о firýpi); **2** пла́вный, гармонічний; ~é zvuky гармонічны зүкы; ~é pohyby пла́вны погына́ня

ladobor//ec -ca m ледоборець

ledochod -u m ледоход

ladolom -u m ледоло́м

ladom: ležať ~ а) лежати занедбані (о землі); б) *pren.* лежати ўгором, невыужытым

lád//ovat' -uje -ujú nedok. hovor. ладова́ти, напхавати, набивати; *voj. slang.* ~ kanóny набивати або ладова́ти каноны

ladovat//iet' -ie -ejú *nedok.* ледовати́ти, лєднати, покрывати ся лєдом

ladovcov//ý: ~é vody підледниковы воды; ~é jazera ледниковы озера

ladov//ec -ca m 1 *geol.* ледовець **2** (плаваючий) ледовець **3** град

ladovic//a -e ž ледові́ця, поледові́ця

ladov//ňa -ne ž ледовня; je tu zima ako v ~ni *pren.* ту зимá як в лєдвни

ladov//ý 1 (z ľadu) ледовый; ~á kôra ледова́ ко́ра **2** (ako ľad) ледовый, ледяный; ~ vietor ледовый вітор; ~é ruku ледовы рүкы; ~ pohľad ледовый погляд • ~á doba *geol.* ледниковый період; ~ medveď *zool.* бі́лый медві́дь; ~ hokej *šport.* ледовый го́кей

ladvin//a -y ž anat. лядвина

lafet//a -y ž voj. лафє́та; rámová ~ рамо́ва лафє́та

lagaan -a m expr. бє́тєр, гү́нцут; нічомник, збойник

lág//ler -ra m hovor. ла́герь; zajatecký ~ ла́герь для плєнных вояків; koncentračný ~ концентрáчный ла́герь

lágrový hovor. ла́гровый; ~ poriadok ла́гровый рєжі́м, порядок

lagún//a -y ž ла́гуна, мо́рьска за́тока

lagúnov//ý ла́гуновый; ~ ostrov ла́гуновы́й о́стров; ~é usadeniny ла́гуновы уложі́ня

lahko v rôzn. význ. лє́гко; ~ sa to povie лє́гко пові́сти, лє́гко пові́сть ся; ~ odolať лє́гко переко́нати або спрáвити ся; ~ je mu na srdci лє́гко є́му на сєрдці; ~ sa obliekať лє́гко обліка́ти ся

lahkoatletick//ý легкоатлеті́чний; ~é preteky легкоатлеті́чны перема́гання, перема́гання з лєгко́й атлє́тики

ľahkomyselnosť /t'-ti ž легкомысленность
ľahkomyselný легкомысленный; ~ skutok легкомысленный поступок; ~ človek легкомысленный чоловік

ľahkovážny легкомысленный, поверхностный, легковажный

ľahkoverný легковёрный; легкодоверчивый

ľahký /y v rôzn. význ. легкий; ~ kameň легкий камінь; ~á práca легкая робота; ~ zárobok легкий заработок; ~á úloha легкая задача; ~trest легкий або слабый трест, легкё або слабё покараня; ~ štýl легкий штíl; ~ život легкий живот; ~é šaty легкы шматы; ~ sen легкий сон; ~é mravy легкы нравы • ~á atletika šport. легкая атлётика; ~ priemysel легкий промысел; ~é delostrelectvo легкая артилерія; ~é pôdy легкы зёмлі; ~é kovy легкы металы; легкая музыка ~á hudba ~é víno легкё вино; s ~ým srdcom з легким сердцем; brať niečo na ~ú váhu легко або несерьёзно або легковажні односити ся к дачому; mať ~ú hlavu máти легкú голову або жыти без старости; nech je mu zem ~á най зёмля ёму буде легка

ľah/nút' -ne -nú dok. 1 лячі 2 (o obilí) полячі • ~ popolom kniž. згоріти дотла

ľah/nút' si -ne si -nú si dok. лячі, улячі ся; ~ si do postele лячі собі до постели; ísť si ~ íти спати

ľahod/la -y ž приємность, любёзность, лагодность, успокоіня

ľahod/ít' -í -ia nedok. кому лагодити; быти або стати приємным, лагодным, мілым; pochvaly mu ~ili похвалы ёму были приємны; tieto zvuky ~ia mõjmu uchu тоты звыкы лагодять мій слух

ľahodný лагодный, приємный, мілый; ~ pocit приємне чувство або ощуціня; ~ hlas приємный гóлос

ľahostajnosť /t'-ti ž рівнодушность, апатичность, не маючий інтерес, холóдность, індиферентность

ľahostajný рівнодушный, холóдный, апатичный, індиферентный; ~ človek рівнодушный чоловік; ~ tón рівнодушный або апатичный тон

lahôdk/la -y ž смачнё їдлó, лакоцінка, солóдкость

lahôdkár/leň -ne ž цукрарня, гастрономія

lahôdkársky: ~ obchod гастрономічний склеп, цукрарня

lahôdkárstv/lo -a s 1 výroba лакоцінок, солóдкостей, лакóмств 2 гастрономічний склеп, цукрарня

lahôdkov/ly лакоцінковый; закусковий, лакóмый, делікатесный; ~á bryndza делікатесна бріндза

ľahťikár -a m pejor. легкомысленник, нерозважний чоловік, вітерник

ľahťikársky pejor. легкомысленный, нерозважний, вітерный; ~ život легкомысленный спóсoб жытóта

ľahučký, ľahunký, ľahulinký expr. легёнький, барз легкий

laick/ly 1 (neodborný) лаіцький, ділетантський, неодбóрный, любітельський; ~ pázor ділетантський погляд, ділетантська тóчка зóру 2 (svetský) світський; ~é kruhy світськы крýгы

laik -a m 1 (neodborník) лаік, ділетант, неодбóрник 2 (opak: duchovný) світський чоловік, несвященик

lajdáckos/ť -ti ž, **lajdáctv/lo** -a s pejor. лайдацкость, недбáлость, даребáцтво

lajdáck/ly¹ pejor. лайдáцький, непорядный, недбáлый, неогабáный; ~a práca недбáла робóта

lajdácky² prisl. pejor. як-так, хочьяк, (по-) лайдáцькы, (по-)даребáцькы, непорядні, недбáло, неогабáні; ~ písať писáти недбáло; ~ pracovať робити хочьяк

lajdáč/ít' -í -ia nedok. hovor. pejor. лайдачіти, даребачіти, лінёшыти

lajdák -a m pejor. лáйдак, даребáк, лінёх, повáлёвач

lajk/la¹ -y ž (ovca) чóрна вівця

lajk/la² -y ž (pes) лáйка (nec)

lajniak -a m гнійник, гнійный хробáк

lajn/ít' -í -ia nedok. (o dobytku) випóрожнёвати ся; krava ~í корóва випóрожнює ся

lajn//o -a s коровянка, гній; *kravské* ~ коровячий гній, коровянка • *čertovo* ~ *bot.* чортова коровянка, фэрула (*Ferula osa foetida*)

lajs//ňa -ne ž *lud.* лайсня, шыро́ка до́ска

lajst//ler -ra *m* *hovor.* лайстер, па́пірь, документ; список

lak -u *m* лак; *olejový* ~ оли́евый лак; ~ на *nechty* лак на но́хті

lak -u *m* настра́шїня, ляк; *od* ~u *od* настра́шїня

lákadl//o -a s примáнка

lák//at' -a -ajú *nedok.* манити, ва́бити, прива́блєвати; блазнити, збива́ти з до́ро́гы; ~ *sľubmi* блазнити сплюбова́нєм

lak//at' -á -ajú *nedok.* стра́шшити; напۇд-жовати

lakat' sa -á sa -ajú sa *nedok.* боя́ти ся, пу-дити ся; стра́шити ся, страхова́ти ся

lákavý маня́чий, вабля́чий; бла́знячий, при-тягую́чий; ~ *návŕh* маня́ча пропози́ція

lakavý стра́шачий, напۇджую́чий, бояз-ливый, несмі́лый; полоша́ючий

lak//et' -ťa *m* ло́кїть (*aj stará miera*) • *ist'* si *zodrat'* *ruky až po* ~te *hovor.* іти зде́рти собі́ ру́ки аж по ло́кті; *má tvrdé al. široké* ~te ма́ть шыро́кы ло́кті, він зна́ть робити ло́ктями, він зна́ть пробива́ти собі́ до́ро́гу

laketný p. lakt'ový

lakmus -u *m* *chem.* ла́кмус

lakmusový лакму́совый; ~ *papier* лак-мусо́вый па́пірь

lak//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* настра́шити ся; напۇдити ся

lakom//lec -sa *m* лако́мець, хамтівець, скупе́ць

lakom//lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* лако́мити ся; ~ sa на *cudzí majetok* лако́мити ся на чужо́й ма́сток, лако́мити ся на чуже́ добро́

lakomos//t' -ti ž лако́мость, хамті́вость, ску́пость

lakomý лако́мый, скупы́й, хамті́вый

lakonick//ý лако́ничный; ~á *odpoved'* ла-ко́ни́чна а́бо стисла о́дповідь

lakonizm//us -u *m* лако́нізм, лако́ни́чность ж

lakota¹ p. lahôdka

lakota² p. lakomost'

lakotný *expr.* лако́мый; ~ *človek* лако́мый чо́ловік, лако́мош

lakovací лаку́ючий

lakovač -a *m* лако́вач *aj pren.*

lakovačk//a -y ž лако́вача ма́шина

lak//ovat' -uje -ujú *nedok.* лако́вати, покрыва́ти ла́ком; ~ si *nechty* лако́вати собі́ но́хті; ~ *nábytok* лако́вати за́ряджі́ня до́му а́бо бу́тор

lakov//ňa -ne ž лако́вня

lakovník p. lakovač

lakov//ý лако́вый, лако́ваний; ~é *farby* лако́вы фа́рбы; ~é *topánky* лако́вы а́бо лако́ваны топа́нky

laktác//ia -ie ž лакта́ція, ко́їня

laktáčn//ý лакта́чный; ~é *obdobie* лак-та́чный пе́ріод, пе́ріод ко́їня

laktomet//er -ra *m* лактоме́тер

lakt'ový локте́вый; ~ *kľb* локте́вый клуб

laktóz//a -y ž *chem.* лакто́за, мо́ло́чный цуке́рь

la'la *čast. i cit.* смоть (же), позе́раї (же), (но) вот, ге́ле

lal//ia -ie ž лелі́я

laliovit//é -ých *mn. č. bot.* лелі́євити

laliov//ý 1 лелі́евый; ~é *rastliny* лелі́євы росли́ны, лелі́євити; ~ *kvet* лелі́евый кві́т, кві́т лелі́ 2 бі́лый як лелі́я, лелі́євити

laločnatý лапато́ковый; ~ *list* лапато́ковый лист

laločný *príd. k lalok*

lalok -u *m* 1 підгрудни́к (*y* *zvířat*) 2 *anat.* ла́лок; *plůsné* ~у плу́оцны ла́лоky 3 *bot. zool.* лопáтка

lalokovitý лопато́ковый

lalokový p. laločný

lalo//tať -се -cú *nedok. expr.* бля́бота́ти, джа́вота́ти

lam//a -y ž *zool.* ла́ма

lám//a -u *m* ла́ма, буді́стичный мо́нах в Тібе́ті

lámač -a *m* 1 *typ.* заломлєвач, мєтєр 2: ~ rudy рудокóp; ~ kameňa робóтник в каменолóмї

laman/lý 1 *stav.* ломóвый 2 (*o reči*) ламáный, хыбный; ~á slovenčina ламáный словáцкий язык

láml/ať -e -u *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* ламáти; ~ konáre ламáти конарі; ~ hračky ламáти грáчки; ~ kameň ламáти кáмнь; ~ kukuricu ламáти тендеріцю; ~ takak ламáти дугáн; ~ normy *prep.* ламáти нóрмы 2 *prep. hovor.* (*o reči*) ламáти, комолити; ~ francúzštinu говорить скомолєным францúzькым языкóм, говорить скомолені по-францúzькы 3 *neos. (bolieť)* ламáти; ~e ho chrbát ěró lámле хырбєт 4 *typ.* заломлєвати; ~ knihu заломлєвати книгу 5 *fyz.* перелóмлєвати; sklo ~e lúče скло перелóмлює лúчы • ~ si hlavu ламáти собі гóлову; príde na lámanie chleba прийде на ламáня хлїба, настáне рїшúча минúта

láml/ať sa -e sa -u sa *nedok.* 1 ламáти ся *aj prep.* vetvičky sa ~u pod nohami конáрикы лáмлють ся під ногáми; ~u sa predsudky лáмлють ся предсúдки 2 *fyz.* перелóмлєвати ся • ľady sa ~u лед перелóмлює ся

lámový ламáвый, крєгкий

lamel/la -у ž ламєла, пластїнка; kovová ~ металóва ламєла

lamelový ламелóвый; ~ magnet ламелóвый мáгнет

lamentác/lia -ie ž ламентовáня, бїдáкaня, нарїкáня, поносовáня

lament/ovať -uje -ujú *nedok. expr.* ламентовáти, бїдáкати, нарїкáти, поносовáти ся, горїковáти, божєкати

laminát -u *m* лáминáт

lámk/la -у ž рєвматїзм *m*

lamp/la -у ž 1 лáмпа; stolná ~ столóва лáмпа; oblúková ~ облукóва лáмпа; spájkovacia ~ пайковáча лáмпа 2 (*na uliciach*) лáмпа; pouličné ~у ýличны лáмпы

lampár -a *m* лампáрь

lampas -u *m* лáмпас; generálske ~a ге-нерáльскы лáмпасы

lampáš -a *m* лáмпаш; karbidový ~ кар-бїдóвый лáмпаш; rozsvietiť ~ запалити лáмпаш

lampičk/la -у ž лáмпка; signalizačná ~ сїг-нáлна лáмпка

lampión -a *m* лампїон

lampiónový лампїонóвый; ~ sprievod лам-пїонóве походовáня

lampový лампóвый

lán -u *m* 1 пóле; нива 2 *zastar.* лан (*míra plošádky, približni 15 ga*)

ľan -u *m* лен; trepať ~ трєпáти лен; ~-kučeravec ленкучєрявец; odsemeno-vač ~у тєрпця

laň lane ž лань

ľanár -a *m* лєнáрь

ľanársky лєнáрьский; ~ závod лєнáрьский зaвóд; ~ priemysel лєнáрьский прóмысел

ľanárstvo -a *s* пєстовáаня лєну

lancet/la -у ž лeк. ланцєт

lancetový ланцєтóвый

langust/la -у ž лангúста

lan/lí *príd. k laň;* ~ia stopa лáний слїд

lan/lo -a *s* лáно, мóтуз; oceľové ~ оцїлєве лáно; nosné ~ несúче лáно; drôtené ~ дротяне лáно

lanolín -u *m* ланолїн

lanov/lie -ia *s hromad.* лáна, мóтузы

ľanovisk/lo -a *s* лєнóве пóле

lanovk/la -у ž *hovor.* ланóвка, вїсцяча дорóга

lanov/lý ланóвый; ~ gebrík мóтузкова дра-бина; ~á dráha ланóва дорóга

ľanov/lý лєнóвый; ~ olej лєнóвый олій; ~é stonky лєнóвы стєблї; ~é plátno лєнóве полóтно; ~é vlasy лєнóвы вóлосы

ľanský лóньский, минулорóчный

lapač¹ -a *m* хáпач

lapač² -a *m (pistolj)* хáпач; ~ iónov хáпач ióniv; ~ ropola хáпач рóпїлу; ~ mín мїно-глядáч

lapačk/la -у ž 1 хáпáчка 2 (*hra*) хáпáчки *pomn.* 3 *zastar.* хáпáчка, насилный нáбр ку вóйску

lapad/lo -a *s* хáпáтко

lapaj -a *m* бєтяр, незбєдник, гúnцут; дарєбáк, лáйдак, повалєч; подвóдник, кламáрь

lapajský бетарьський, гунцутьський; даре-
бацький, лайдаський; подводницький,
кламарський, хітрацький

lapajstvo -a s гунцутство, дарებაцтво,
хітрацтво

lapák -a m 1 (*pristroj*) хапак 2 poľov. пасть
3 slang. баса

lapál/lie -ii ž mn. č. hovor. плётки, глупости;
сомарина, воловина; маліхёрности

lap/lať -á -ajú nedok. 1 (*rukami*) імáти,
хапати; ~ za ruku хáпати за рýку 2 (*loviť*)
імáти; ~ rybu імáти рыбы; ~ myši імáти
мыши 3 (*chytat', naháňat'*) імáти, наганяти;
~ zlodeja імáти злódія • ~ dych імáти дых,
задыхати ся; keď vtáčka ~jú, pekne mu
spievajú [*prísł.*] кідь птáша імáють, шýв(м)
ні ёмý співають

lap/lať sa -á sa -ajú sa nedok. 1 čoho імáти
ся за шмо 2 čoho, do čoho хáпати ся чо́го,
бра́ти ся за шмо; ~ sa do roboty хáпати ся
робóты, бра́ти ся за робóту

lapidárny лапідарный, выразный,
выстигуючий, короткий; ~ štýl лапідарный
штíл або слог

lapis -u m lápis

lapis/lovať -uje -ujú nedok. лапісовáти,
натерáти лапісом

lapisový лапісовый

lap/liť -í -ia dok. 1 (*rukou*) ухóпити; ~ za ruku
ухóпити за рýку 2 v rôzn. význ. поімáти,
ухóпити; ~ rybu do siete поімáти рыбу до
сітькы; ~ myš поімáти мыш; ~ niekoho do
svojich sietí pren. поімáти дакого до сво́их
сітёк; ~ zlodeja поімáти злódія • ~ za
srdce niekoho покорити дачіє сёрдце

lap/liť sa -í sa -ia sa dok. 1 za čo, čoho
(*chytiť sa*) поімáти ся, ухóпити ся за шмо;
~ sa za hlavu ухóпити ся за го́лову 2 (*pustiť
sa*) пустити ся, взяти ся; ~ sa do písania
пустити ся до писáня, зачати писáти

lapnúť nár. p. lapíť

lapončin/a -y ž лапóньський язык

Lapon/lec -ca m Лапóнець

lapo/tať, lapať -ce -cú nedok. pejor.
ляпотáти, лябдaти, трепáти до світа

laps/us -u/-psu m lápsus, хыба, змыліня;
~ linguae припоминáня; прирікнута

largo prísł. hud. lárgo, барз помáлы,
здовгáво, шыро́ко

larv/a -y ž лáрва; muša ~ лáрва мýхы

láry-fáry cit. tápa-bápa

laryngál/a -y ž lingv. ларінгáла,
ларінгáльний, гортáнный соглáсный (г)

laryngitíd/a -y ž lek. ларінгітíда, запаліня
гортáни

laryngológ/a -ie ž ларінгологíя

laryngoskop -a m ларінгоско́п

laryngoskop/a -ie ž med. ларінгоско́пія

laryngotóm/a -ie ž med. ларінготомíя

lasic/a -e ž ласі́ця

lasičí príd. k lasica; ~ chvost хвіст ласі́ці,
ласі́чий хвіст

lásk/a -y ž v rôzn. význ. любóв ж; ~ k vlasti
любóв к отчизні; materinská ~ мате-
ринська любóв; prvá ~ пёрша любóв;
vyznanie ~y обясніня в любви; robiť niečo
z ~y k niekomu робити даштó з любви
к дакому; (ne)mať v ~e (не) любити •
stará ~ nehrdzavie [*prísł.*] стáра любóв не
ярджавіє

lásk/lať -a -ajú nedok. лáскати; ~ pohľadom
лáскати по́глядом

lásk/lať sa -a sa -ajú sa nedok. s kým
лáскати ся ку ко́му, ма́знати ся з кým

láskavosť -ti ž ласка́вость, ласка́ве
одношіня; ~ matku ласка́вость ма́тери
2 (*skutok*) любéзность ж; ďakujem za ~
дякую за любéзность; prosím o ~ про́шу
о любéзность, б́удьте любéзны

láskavilý 1 ласка́вый; ~á matka ласка́ва
ма́ма 2 любéзный; duďte taký ~ б́удьте так
любéзны або до́бры

láskyplný любимый; по́вный любви; ~
pohľad любимый по́гляд

las/a -s lácо, штранг; vrhať ~ шмаряти,
нашма́рёвати лácо

lastovičí лáстівчин; ~ štebot лáстівчи́но ще-
ботáня • ~ chvost (*motýľ*) лáстівчин хвіст

lastovičk/a -y ž лáстівка; skok ~ šport. скок
лáстівка • prvá ~ пёрша лáстівка; jedna ~

ešte nerobí leto *al.* jar [prisl.] єдна ластівка
іщі не робить літо *або* ярь
lastovičník -a *m* bot. чистотіл
lastúr//a -y ž мұшля
lastúrník -a *m* мушлєвник
lastúrový мушлєвий, зробєний із мұшлі
lašk//ovať кокетовати; загравати ся;
жартовати, втіпковати
lat//a -y ž **1** дóска, лата **2** s'av. лата;
murárska ~ правило • dať do ~ *hovor.* дати
до латы
látačk//a -y ž *hovor.* латаня, штопканя
látať láta/láce látajú/lácu *nedok.* **1** латати,
платати, заплатати; штопкати; ~ pohavice
платати ногавиці **2** *expr.* (bit') збивати, мо-
лотити, колотити • ~ diery *expr.* затыкати
діри
latentn//ý латєнтный, скрытый; ~á energia
латєнтна енергія; ~é teplo латєнтна
теплотá
lateráln//y *lingv.* латєральный, боковий; ~á
hlaska *lingv.* латєральный согласный
latern//a -y ž *hovor.* улична лампа; світло •
~ magika *zastar.* чаруюча лампа
latex -u *m* odb. латєкс
latifundist//a -u *m* латифундїста, маїтель
земель
latifund//ium -ia *s* латифундія
latinčin//a -y ž латинський язык, латынь ж
latinčinár -a *m* *hovor.* латиніст, учітель ла-
тинського языка
latinist//a -u *m* латиніст
latinizác//ia -ie ž латинізація
latiniz//ovať -uje -ujú *nedok.* *dok.*
латинізовати
latink//a -y ž латиніка, латинський алфавіт
latinsk//ý латинський; ~é písmo латиніка,
латинський алфавіт
latka *p.* lata
látk//a -y ž **1** (hmota, materiál) вєществó, річо-
вина; матеріал; plyná ~ рáзове вєществó;
izolačná ~ ізолáчный матеріал **2** матєрія,
полóтно, матеріал; vlnená ~ вовняна
матєрія **3** škol. матеріал; učeбná ~ учєбный
матєріал; nudná ~ нудный матеріал

latkov//ý **1** матеріалный, річовинóвый;
~á výmena обмін річовин **2** полотняный,
зробєний із полóтна; ~á hračka ряндóва
грачка
latovan//ie -ia *s* odb. латованя, покрываня,
обкладаня дóсками *або* латами, робити
кóстру з дóсок
lat//ovať -uje -ujú *nedok.* побивати,
покрывати латами *або* дóсками, латовати
latov//lec -ca *m* (druh klinca) клинець
latovin//a -y ž дóски
latový латóвый; із штахіток; ~ plot пліт із
штахіток, із латок
latrín//a -y заходóва яма, латріна
laur -a *m* bás. лавр
laureát -a *m* лавреат; ~ štátnej ceny лав-
реат держáвной прємії
laureátk//a -y ž лавреатка
laurový лаврóвый; ~ háj лаврóвый гай
lav//a -y ž лáва (vulkanická); stuhnúť ~
стугнута *або* застыта лáва
laváb//el -la *m* text. лавáбель (тонкий
умєлый гáдзвab, ужывáний на спідні лáхы)
ľaváčk//a -y ž лівáчка; балыгáрька
ľavák -a *m* лівак, балыгáрь
lavic//a -e ž **1** лáвка; drevená ~ деревяна
лáвка **2** (v škole) лáвка; somárska ~ škol.
сомáрьска лáвка, лáвка про покáраных
(обычáйнї перша *або* послідня) **3** узкий
містóк *або* лáвка **4** *geol.* пласт, вєрства •
~ obžalovaných лáвка суджєных
ľavic//a -ce ž **1** лівá рука **2** лівый бїк *або*
лівá сторóна; po ľavici по лівій сторóні,
з лівого бóку **3** *polit.* лівє крыло, лівы
пáртії, направлїня
ľavicový лівый
ľavičiar -a *m* *polit.* **1** лівый **2** *pejor.* лівак
ľavičiarsk//y *polit.* **1** лівый; ~a skupina гpупa
лівых **2** *pejor.* лівáцький
ľavičiarstv//o -a *s* *polit.* **1** лівый нáхыл **2**
pejor. лівáцьство
lavín//a -y ž лавина *aj* *pren.*; snehová ~
(снігóва) лавина
lavínovitý **1** лавиновитый **2** валячий ся
лавина

lavinový лавинов́ый

lavir//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* 1 *v rôzn. význ.* лавіровати, выкручати ся, ключова́ти 2 *mal.* розоте́рати фа́рбу водо́в, ту́шом і т. п.

lávka//a -yž 1 лавка 2 місто́к, лавка

lavobežný лівобо́чний; ~ pohyb а) по-гына́ня а́бо ходжі́ня по лі́вим бо́ці; б) погына́ня а́бо ходжі́ня проті́в годи́нових ру́чок а́бо стрі́лок

lavoboč//lek -ka *m* незаконнонародже́ный, немужова дітина

lavór -a *m* 1 лавор 2 *slang.* яма в снігу́ (од па́ді́ня лі́жаря)

lavorovic//a -e ž *hovor.* самого́нка

lavotočivý оберта́ючий ся до лі́ва проті́в годи́нових ру́чок

lávový лаво́вий; ~ prúd лаво́вий по́тік

lavr//a -y ž лавра, правосла́вный монасти́рь

lavilý *v rôzn. význ.* лі́вий; ~á ruka лі́ва ру́ка; ~á strana лі́ва сторо́на а́бо лі́вий бі́к; ~á! (*povel.*) лі́вов! • vstať ~ou nohou žart.

вста́ти з лі́вов но́гів а́бо не з тов но́гів; má obidve ruky ~é мати́ обидві́ ру́ки лі́вы, він барз неші́ковный, він безру́кий

laxans *neskl. s lek.* преганя́тко

laxatív *p.* laxans

laxativný преганя́ючий; ~ čaj преганя́ючий чай

laxný індіфе́рентный, безрозді́льний, рівноду́шний; невнима́ючий; ~ pomer k práci безрозді́льне одноши́ня к робо́ті; ~ člověk індіфе́рентный чоло́вік

láz -u *m, obyč. v mn.* č. ~y лаз, бива́ня на (в) го́раx

lazár -a *m hovor.* 1 тяжкохво́рий 2 ху-до́бный, бі́дний, убо́гий, змерзаче́ный 3 (*o slabom, chorom zvierati*) сла́бе а́бо хво́ре зві́рятко

lazaret -u *m* лазарет; по́лєвий шпыта́ль

lazaretný, lazaretový лазаре́тний; шпы-та́льський; ~ vlak лазаре́тный вла́к

laz//it' -i -ia *nedok.* ла́зити, ло́зити; лі́зти; ~ po stromoch ло́зити по стрóмах

laznícky лазни́цький; ~ život живо́т жы́телів горна́тых поселе́нь; ~ kraj лаз-ни́цький край

lazník -a *m* жы́тель горна́тых поселе́нь

lazúr -u *m* 1 лазу́рь ж 2 *min.* лазуро́вый ка́мінь

lazurit -u *m min.* лазу́рит

lazurný, lazúrový лазу́рный, лазуро́вый; ~é more лазуро́ве мо́ре

lazy *p.* laz

lažir//ovat' -uje .ujú *nedok. hovor.* ліне́штити, даребачі́ти, гнити, лайдачі́ти, повале́вати ся, позера́ти панубо́гу до о́блаків

lažkat' si -á si -ajú si *dok. fam.* ля́чі собі́, ляжкати́ собі́, лягну́ти собі́

lebečný чере́пный; ~á kost' чере́пна кі́сть; ~ kryt чере́пне покрити́

lebed//it' si -i si -ia si *nedok. expr.* жы́чити собі́, дожы́чити собі́, повале́вати собі́

lebellň -ne ž, **lebellňa** -ne ž *hovor. expr.* 1 че́реп 2 *pren. (hlava)* го́лова

lebk//a -y ž че́реп; ľudská ~ че́реп чоло́віка; • rozbiť ~u розби́ти че́реп а́бо го́лову

lebo spoj. 1 (*pretože*) за́то же, так як; nepridem, ~ nemám čas я не при́йду, за́то же не мам ча́су а́бо не мам коли́ 2 (*ináč*) а то, іна́кше, бо; nerob to, ~ dostaneš не роб то́то, бо доста́неш а́бо зароби́ш 3 *nár.* а́бо; dnes ~ zajtra днесь а́бо за́втра

lecitín -u *m odb.* ле́цитін

leč//o -a *s* ле́чо (*ідло із параді́чок, зеле́ною папри́кы, яє́ць і колба́сы*)

leda, ledaže *čast.* хыба́ль же, тілько́ лем, ці́ тілько́, а кі́дь; on to nespraví, ~ ho niekto prinúti він то́то не зроби́ть, хыба́ль же дахто́ є́го прину́тити

ledabolo *prisl.* да́як, недба́ло, лайдáцькы, пове́рхні, лем так, хо́цьяк, ле́два; ~ pracovať недба́ло робо́тити; ~ utrušiť slovo ле́два процеди́ти че́рез зу́бы

ledabolý *kníž.* недба́лий, пове́рхный, лайдáцький, хо́цьякий; ~ krok хо́цьякий кро́к

ledač -e ž 1 *hromad. pejor. (o ľudoch)* ба́нда, збе́рба, га́ведь, чва́рґа 2 (*o veci*) мали́хєрность, ма́лость, несмы́селность

ledačín//a -y ž *expr.* 1 (*o veci*) несмы́селна, бесці́нна, мали́хєрна, хо́цьяка́, на́ніч рі́ч

2 (o človeku) лáйдак, поваляч, лінєх, несучій, мізєрний чоловік
ledaľčo -čoho **1** zám. хоцьшто **2** s expr. нáніч, несучій нá ніч, нестоячий зá ніч, мáлость, пустяк
ledajaký 1 (bezcný) протівный, гнýсный, бесцінный; нáніч; **2** (hocijaký) вшєлиякий, любый, який завгóдно, хоцьякий; ~ robota хоцьякá робóта
ledaľkto -koho *m* expr. хоцьхтó; незбédник, розмазнáнець, лінєх, на ніч несучій
ledaže *p.* leda
ledva 1 čast. (skoro nie, takmer nie) лédва, лем же, лем (-лем); ~ došiel domov лédва дошóв домів; ~ pohy vláči лем же нóгы волóчить **2** spoj. (uvádza vedľajšiu vetu časovú) лédва, як лем; лем што; ~ vošiel, všetci stíchli лем што він войшóв, вшытык стихли
legľa -y ž text. (lem, obruba) лємовáня, лємóвка; обрýба
legácľia -ie ž (vyslanectvo i posolstvo) повіріня, посóлство
legačný príd. k **legácia**; ~ radca рáдця посóлства; ~ tajomník секрєтáрь посóлства
legalitľa -y ž лєгáльність
legalizácľia -ie ž лєгáлізáція
legalizačný príd. k **legalizácia**
legalizľovat' -uje -ujú *nedok. dok.* лєгáлізóвати; ~ ovaná listina лєгáльний документ
legálnľy лєгáльний; ~a vláda лєгáльне правлєня
legát' -a *m* hist., cirk. лєгáт; pápežský ~ пáпський лєгáт
legát' -u *m* práv. **1** (odkaz v zázve; poručenstvo) лєгáт **2** (závetom poručená vec al. suma) завіщáний маєток, завіщáна сýма
legátsky príd. k **legát'**
legátstvľlo -a s hist. фýнкція ж лєгáта
legendľa' -y ž **1** (rozprávka) лєгéнда **2** (o živote svätých) пóвість, жítie
legendľa' -y ž **1** (vysvetľivky na mape, obrázku ap.) лєгéнда **2** лєгéнда, нáпис на мінцях

legendárnľy ~a osobnosť лєгéндáрна особнóсть
legendistľa -u *m* автор лєгéнды
légľia -ie ž v rôzn. význ. лєгíя; cudzinecká ~ чуждá лєгíя
legionár -a *m* лєгíонáрь
legionársky лєгíонáрьський
legislácľia -ie ž práv. лєгíспáтíва, схвáлєваня закóнів, законодáрство
legislačný práv. лєгíспáтíвний, законодáрьський
legislatívľa -y ž práv. лєгíспáтíва, схвáлєваня закóнів, законодáрство
legislatívňy práv. лєгíспáтíвний, законодáрьський; ~ orgán законодáрьський óрган; ~ komisia законодáрьскá комíсія
legislátor -a *m* práv. лєгíслáтор, законодáрця
legislatúrľa -y ž práv. лєгíспáтýра
legitimácľia -ie ž **1** (písomný preukaz) освідчíня, потвердєжíня; stranicka ~ партíйна лєгíтíмáція **2** práv. лєгíтíмáція (uzakonínia nevľáстных дítєў) **3** pren. (svedectvo, vysvedčenie) свідітєльство, харакєрístика; dobrá práca je najlepšou ~iou дóбра робóта – нáйлíпшa харакєрístика
legitimačný príd. k **legitimácia**; ~ dekrét документ о узаконíні невľáстных дítєй
legitimistľa -u *m* polit. лєгíтíмíста
legitimistický лєгíтíмíстьський
legitimitľa -y ž закóннóсть
legitimňy лєгíтíмний, закóнный; ~é práva лєгíтíмны прáва; ~é deti закóнны дítи
legitimľovat' -uje -ujú *nedok. dok.* koho **1** провіряти/провірити докумєнты чíї, у кóго; ~ podozrivé osobu провіряти докумєнты у пòдòзрíváючích осóб **2** práv. лєгíтíмóвати; ~ dieťa лєгíтíмóвати дítину
legitimľovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* **1** укáзовати/укáзáти докумєнты **2** práv. лєгíтíмóвати ся
legovanľy; ~á ocel' tech. лєгóвáна óціль
legľovat' -uje -ujú *nedok. dok. tech.* лєгóвáти; ~ ocel' лєгóвáти óціль

lehátko *p. ležadlo*

lehot//a -y ž легота, становёный час, термін; skúšobná ~ становёный час; dodacia ~ час додава́ня; ~ sa končí час минять ся

lei *neskl. m* лей

leitmotív [lajt-] -u *m* лейтмотів

lejak -a *m* ліяк, ліявця

lejár -a *m* ліяррь, одливач

lejár/leň -ne ž ліяррьня, одливарня

lejárstv//o -a *s* ліяррьня, одливарня

lejavica *p. lejak*

lekár -a *m* доктор, лікарь; ošetrujúci ~ лічащий доктор; praktický ~ практичный доктор; obvodný ~ обводный доктор; detský ~ дѣтський доктор; zavolať ~a по-кликати доктора • čas je najlepší ~ час – найліпший доктор

lekárčin//a -y ž *hovor.* медицина

lekár/leň -ne ž апатыка

lekárenský апатыкарьский, апатычный

lekárk//a -y ž докторка, лікарька

lekárnický апатыкарьский, апатычный; ~é váhy апатыкарьскы вагы

lekárnictv//o -a *s* 1 (*povolanie*) апатыкарьство 2 (*vedný odbor*) фармацевтика, фармація

lekárničk//a¹ -y ž апатыкарька, фармацевтка

lekárničk//a² -y ž апатычка; domáca ~ домашня апатычка

lekárnik -a *m* апатыкарь; фармацевт **lekársk//y** докторський, медицинський, лікарьский; ~a прах докторьска практика; ~a fakulta медицинська факульт; ~ diplom докторський диплом, диплом доктора; ~e ošetrovanie лікарьска поміч

lekárstv//o -a *s* 1 медицина; súdne ~ судна медицина; ľudové ~ народна медицина 2 (*povolanie lekára*) професія доктора

lekcl//ia -ie ž 1 (*úloha, cvičenie*) урок; vedieť ~iu знати урок 2 (*na vysokej škole*) лекція; ро́днуваť ~ие слухати лекції, ходити на лекції • даť ~iu нікому *hovor.* поучити дакого; прочитати дакому

моралку або лекцію; dostať ~iu *hovor.* достати лекцію

lekn//o -a *s* лепія; biele ~ водяна лепія, біла лепія

lektor -a *m* 1 лектор 2 рецензент (*во видавництві i m. n.*) 2 учитель чужого языка; ~ ruského jazyka лектор руського языка

lektorát -u *m* 1 (*lektorská stolica*) катедра 2 (*povolanie*) професія рецензента або лектора 3 *hovor.* практичны упражніня (*на высшій школі*)

lektor//ovat' -uje -ujú *nedok.* лекторувати, рецензувати, писати рецензію; редаговати, опра́вовати; ~ rukopis опра́вовати рукопис, робити коректуру

lektorsk//ý лекторський; ~á skupina лекторьска гру́па; ~ posudok посуджіня, рецензія

lektorstv//o -a *s* (*povolanie lektora*) професія рецензента або лектора

lektúr//a -y ž 1 лектура, поровняня перекладу з оригіналом; редігованя; опра́вління 2 *zastar.* читаня; románová ~ читаня романів

lekvár -u *m* 1 леквар; slivkový ~ сливковий леквар; jablkový ~ ябковий леквар 2 *prejor.* (*o pomalom človekovi*) ба́брак, тья́бак, трю́лє, хмю́лє, тютьмак

lekvárnik -a *m*, **lekvárovník** -a *m* *kuch.* колáč, пиріг з лекваром

lekvárový prid. *k lekvár;* ~ koláč колáč, пиріг з лекваром

lel//ek -ka *m* (*počný vták*) лелек

lem -u *m* обрү́бка, обрү́ба, обшывка, лемовка, лемованя

lemeš -a *m* (*časť pluhu*) лемеш

lemovací лемуючий, обрү́блюючий; ~ stroj лемуюча машина

lemovan//ie -ia *s* 1 (*dej*) обрү́блєваня, лемованя 2 (*lem*) обрү́бка, пантик, шнү́рка

lem//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 обрү́блєвати, обшывати; олемовати; (*kožušinou*) обшывати; ~ kabát kožušinou обшывати кабат

кожушинов **2** олемовати, окружити;
jazero ~ujú stromy озеро лемують стромы
lemovk//a -y ž *hovor.* обрўбка, обшивка,
лемовка

len *časť.* **1** лем, як лем; má ~ tri eura (€)
мать (мае) лем три євра (€); ~ keby, ~
aby лем кідь бы, лем жэбы; ~ aby sa vrátil
domov лем жэбы він вернўв ся домів **2** но;
~ sa už nehnevaj! но, уж не гнівай ся! **3**
(*vo význame časovej spojky sotva, len čo*)
лем, тільки, ледва, ледва лем; як лем;
~ vošiel a všetci odrazu zmíkli лем або
ледва він войшов, вшытки одразу за-
тихли **4** (*predsa*) все же; *predsa som ťa ~*
poznal все же я тебе пізнав **5** (*ako súčasť*
zložených spojkových a modálnych výrazov)
ледва лем, лем, як лем; ~ čo лем што,
ледва лем, лем, як лем; ~ keď (*vyjadruje*
náhly obrat v dejí) а нараз; *len-len že ... (v*
spojení so záporom dok. slovesa) лем-лем
же..., лем не..., ледва не ...

leniniz//mus -tu *m* ленінізм

leninský лёніньскый

len//it' sa -i sa *nedok. neos.* лінити ся,
ліновати ся; ~i sa tu лінить ся ёмў; ~ilo
sa tu лінило ся або ліновало ся ёмў;
~i sa tu pracovať ёмў лініє ся робити •
komu sa nelení, tomu sa zelení [*prisť.*] ко́му
не лініє ся, то́му зеленіє ся

leniv//ec -ca *m* лінивець, лінёх

leniv//iet' -ie -ejú *nedok.* **1** лінивити,
ставати ся лінивым **2** (*zaháľat'*) лінёшыти,
даребачіти, повалёвати ся

leniv//ý лінивий; ~ žiak лінивий ученик; ~á
chôdza ліниве ходжіня

lénnik -a *m hist.* лённик

lénny *hist.* лённый, помістный, удільный

lén//o -a *s hist.* дашто дане до ужива́ня;
лен, фео́д

leňoch -a *m 1* лінёх, дареба́к, ла́йдак, по-
валяч **2 zool.** лінёх

leňoš//it' -i -ia *nedok.* лінёшыти, ліновати
ся, лайдачіти, повалёвати ся, даребачіти
leňoška *p. kreslo*

lenže *spoj.* лем же, лем, тільки же

leopard -a *m zool.* леопар́д

leopard//í леопардо́вий; ~ia koža леопар́дя
а́бо леопардо́ва ко́жа

lep -u *m* клей, лепі́дло; *stolársky* ~
столя́рський клей; • *sadnúť* niekomu na
~ попа́сти а́бо поімáти ся на дачі́й га́чік;
chytiť al. dostať niekoho na ~ поімáти
дако́го на га́чік

lepenk//a -y ž ка́ртон

lepenkár//leň -ne ž карто́нова фабрика

lepenkárstv//o -a *s* ви́роба ка́ртонів а́бо
ви́робків із ка́ртону

lepenkov//ý карто́новий; ~é výrobky кар-
то́новы ви́робкы

lepiac//i лі́пячий; ~a páska лі́пяча па́ска,
папі́рєва па́ска, покрита сло́єм лепі́дла

lepič -a *m* лі́пяч, кле́йч

lepidl//o -a *s 1* лепі́дло; *kancelárske* ~
канце́ларське лепі́дло **2** (*stolárske*) клей;
škrobové ~ крохмале́вий клей

lep//it' -i -ia *nedok.* **1** лі́пити, кле́йти,
скле́євати **2** накле́євати, лі́пити; ~ plagáty
налі́плєвати плака́ты **3** *pren. expr. (na*
seba, tesne vedľa seba) лі́пити; ~ riadok
k riadku лі́пити рядо́к к рядку **4** *pejor.*
з тяжко́стєв а́бо з нама́гов робити да́штó;
horko-ťažko ~il skúšky він гі́рько-тя́жко
склада́в екза́мены

lep//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* **1** лі́пити ся,
злі́плєвати ся; *prsty sa* ~ia па́лці лі́плять
ся **2** *na koho, čo* липну́ти, прилі́повати ку
ко́му, чо́му; *premoknuté šaty sa* ~ia na telo
промо́кнўты а́бо мо́кры шма́ты лі́плять
ся на ті́ло **3** *pren.* липну́ти; *dieť sa celý*
deň ~i na matku ді́тина ці́лий де́нь лі́пить
ся на ма́му • ~ sa niekomu na päty лі́пи-
ти ся да́ко́му на пя́ты, ходи́ти за пя́тами
да́ко́му

lepivý лі́пкавий; ~é listie лі́пкаве ли́стя; ~é
blato лі́пкаве бо́лото • má ~é prsty *expr.*
він нечі́стий рука́ми, вшы́тко так і лі́пить
ся на ё́го ру́кы

leporel//o -a *s* скла́даюча кни́жка з о́браз-
ками (*pro diméu*), скла́даний а́льбум
з о́бразками

lepr//a -y ž lek. лѣпра

leprózny lek. лепро́зний

leprozór//ium -ia s лепрозо́рий

lepš//í 2. st. k **dobrý** ліпший, ліпше; je ~ ako ja він ліпший як я, він ліпший од мене; nič ~ieho som nečakal ніч ліпшого я не чекав
 • ~ie šaty ліпшы шмáты; pochádza z ~ej rodiny він (похóдить) з ліпшою родини; ~ia spoločnosť а) высша óбщность; б) expr. iron. спіднина, збѣрба, бáнда

lepšie prísl. 2. st. k **dobre** ліпше; ~ pracuj роб ліпше; cíti sa už ~ він чýє ся ліпше, ёмý ліпше • ~ povedané ліпше повіджéно, вірніше повіджéно

lepš//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* ліпшыти ся, зліпшовати ся, стáвaть ся ліпше; поліпшовати ся; počasie sa ~ погóда зліпшує ся; ученик поліпшує ся

lept -u m гравюра, офóрт; originálny ~ автогравюра, оригіна́лна гравюра

leptac//í лепта́чий, офóртний; ~ stroj офóртна машина, лепта́ча машина; ~ia tekutina лепта́ча текучость; ~ia dielňa лепта́ча виробня

leptač -a m лепта́ч, офóртиста

leptad//lo -a s лепта́ча текучость

leptár p. leptač

leptár//eň -ne ž лепта́ча виробня

lept//at' -á -ajú *nedok. tech.* лѣпaти, розрýшувати, розлѣптовати; ~ sklo лѣпaти скло

leptavý лепта́вий; *pren.* нічівий, розжерáючий

les -a m 1 ліс; ihličnatý ~ хвойний ліс; listnatý ~ листна́тий ліс 2 *pren. (neprehľadné množstvo niečoho)* тма, мно́гость; ліс; ~ zástav ліс за́став • nosiť al. voziť drevo do ~a до ліса дры́ва возити; pre stromy nevidieť ~ про стрóмы áбо за стрóмами не видно ліс; ako sa do ~a volá, tak sa z ~a ozýva [prísl.] як до ліса клі́че ся, так з ліса озы́вать ся; як заука́ть ся, так і одóзве ся

les//a -y ž пліт м, плóту

lesák p. lesník

lesbick//ý лесбі́цький; ~á láska лесбі́цька любóв; ~á žena лесбі́чка

lesbizm//us -u m лесбі́зм, же́ньська гомосексуáльність, лесбі́цька любóв

lesk -u m 1 леск, глянц; stratiť ~ стратити леск 2 *pren.* леск, рóскош, сла́ва

lesklý 1 бли́щачій, лѣсклий; глянцо́вий; ~ papier бли́щачій па́пірь 2 *pren.* прикладний

lesk//núť sa -ne sa -nú sa *nedok.* бли́щати ся, блес́тати ся, лѣскнути ся; ~nú sa tu oči ёмý блес́тять о́чі; rukávy sa ~nú рука́вы блес́тять

lesmajst//er -ra m лісник

lesnatý лісна́тий, лісний; ~ kraj лісна́тий край áбо місце́вость

lesníck//y лісний, лісницький; ~a škola лісницька шкóла

lesnictv//o -a s лісництво

lesník -a m лісник

lesn//ý лісний, лісницький; ~é pozemky лісницькы зéмлі; ochranné ~é pásy охорóнны лісны пáсы; ~á škôlka лісна шкóлка; ~é hospodárstvo лісне господа́рство; ~ inžinier лісний інжі́нірь; ~ závod лісний заво́д • ~ roh *hud.* лісний пір; ~á ranna al. žienka лісна ві́ла áбо па́нна

lesohospodár -a m лісний господа́рь

lesohospodársky лісогоспода́рський

lesoochranný лісоохорóнний

lesopark -u m лісопа́рк

lesopestovateľ лісний дорóблѣвач

lesostep -i m лісостѣп

lesostepn//ý лісостѣ́пний; ~á zóna лісо-стѣ́нна зóна

lesť lesti/ľsti ž хі́трость, лѣсть, предстерáня, префіка́ность, заке́рность; použiť ~ схі́тити, поужыти хі́трость; dosiahnuť niečo ľstou досягну́ти даштó хі́тростѣв áбо лѣстѣв áбо при по́мочі хі́трости

lešenár -a m лешенáрь (*котрый стáвають леші́ня*)

lešenársk//y *príd. k lešenár;* ~e práce лешенáрьскы робóты

lešen//ie -ia s лешіня

lešten//ec -ca *m min.* блеск; olovený ~ оловяный блеск

leštený полірований, лещёный; ~ nábytok полірований б́утор

leštiaci поліруючий, лещёный; ~ stroj лещі́льна машина

leštič -a *m 1 (robotník)* поліровач; ~ parkiet лещі́ч паркёт; ~ fotografie лещі́ч фотографі́й

leštičk//a -y ž лещі́льна а́бо поліруюча машина

leštidl//o -a s лещі́тко

leština *p. lieštie*

leštit//it' -í -ia *nedok.* лещі́ти, наводити леск; глянцова́ти; полірова́ти; ~ parkety лещі́ти паркё́ты; ~ si nechty лакова́ти но́хті; ~ topánky глянцова́ти топа́нки

let -u *m 1* лет, літа́ня; dialkový ~ далё́ке літа́ня; kízavý ~ планова́ня; päť hodín ~u пять го́дин лё́ту; strieľať za ~u стрі́ляти а́бо бити за лё́ту **2 pren.** літа́ня; ~ myšlienok, fantázie літа́ня мысли́, фанта́зії **3 hovor.** (prudký pohyb, náhlenie) бі́г

letá liet *s mn. č. arch.* лі́та, ро́кы; mladé ~ молоды́ ро́кы

letáč -a *m odb. (v úli)* літа́ч

letáč//ik -ika/-ka *m (leták)* літа́чик • nikde ani vtáčika ~ nevidieť (v rozprávkach) ни́где (не видно) а́ни живо́й ду́шы

leták -a а́гітка, проклама́ція; agitačný ~ а́гітка

letalit//a -y ž *lek.* летáльност́ь, сме́ртност́ь

letalny *lek.* летáльн́ый, сме́ртельн́ый; ~ koniec сме́рть

letárg//ia -ie ž летáргія; upadnúť do ~ie упа́сти до летáргії

letargický летаргі́чний; ~ spánok ле-таргі́чний спа́нок, сон

let//ec -ca *m* пілóт; stíhací ~ сті́гаючий пілóт; prieskumný ~ пілóт-розві́дник; bezmotorový ~ безмоторо́вый пілóт

leteck//ý **1** пілóтн́ый; ~ úbor пілóтн́ый костю́м, пілóтне обле́чіня; ~á škola пілóтна шко́ла; ~é umenie пілóтне і́скуство **2 (vzdušný)** возду́шний, авіа́чний; ~á doprava возду́шне

спо́їня; ~á linka возду́шна лі́нія; ~á pošta авіапо́шта; ~ rozplach возду́шний по́плах; ~ maják авіама́к **3** авіа́чний; ~ priemysel авіа́чний про́мысел; ~ olej авіа́чний олі́й

letectv//o -a **s 1** авіа́ція, авіа́тика **2** авіа́ція, возду́шний корáбель; dopravné ~ тра́нспортна авіа́ція; námorné ~ мо́рська авіа́ція; civilné ~ ці́вільна авіа́ція

letenk//a -y ž лі́сток (на ероплáн)

let//iet' -í -ia *nedok. 1 v rôzn. význ.* леті́ти; vták ~і птах леті́ть; ~ z Bratislavy do Páhy леті́ти з Бра́тисла́вы до Пра́гы; auto ~і авто леті́ть а́бо уга́нять; čas ~і час леті́ть; ~ ako strela леті́ти як стрі́ла **2 expr. (padat')** леті́ти, па́дати, валити ся; všetko mu ~і z rúk вшы́тко ва́лить ся ё́му із ру́к **3 pren. expr.** вылі́тати, вылеті́ти; ~ zo zamestnania вылеті́ти з робо́ты **4 na čo, koho pren. expr.** гна́ти ся за чі́м, кы́м; ~ na peniaze гна́ти ся за пі́нязьми

letisk//o -a *s* аеропо́рт; аеродро́м; леті́ско

letiskový *príd. k letisko*

letište *p. letisko*

letk//a -y ž **1** лё́тка **2 zool. ~y mn. č.** ма́хове пі́р'я, лё́тка

letkom *prísl. 1* (з)бі́гло, кúрто, недо́вго, ме́джі іншым; rozrel naňho ~ він збі́гло взгля́нув на не́го **2 (letiac, v lete)** в бі́гу

letky//ňa -ne ž пілóтка

letmo *prísl.* (з)бі́гло, кúрто, недо́вго, ме́джі іншым; ~ sa pozrieť збі́гло взгля́нути • skok ~ *tel.* ско́к па́стківов

letmý бі́глий, кúртый, недо́вгый; ~ pohľad кúрте а́бо (з)бі́гле взгля́нутя

letne *prísl.* лі́тнє, по-лі́тнєму

letničk//a -y ž *záhr.* рочни́чка, є́днорóчник, є́днорóчна росли́на

letn//ý **1** лі́тній; ~ deň лі́тній де́нь; ~é šaty лі́тні шма́ты; ~á horúčava лі́тня горучу́ва; ~é ovocie лі́тня ово́чина; ~ byť ха́та **2** троше́чки теп́лий, і́щі теп́лий; ~á polievka і́щі теп́ла по́ливка

let//o -a **s 1** лі́то; *v ~e* в лі́ті **2 nář. рік** • babie ~ а) ба́біне лі́то; б) ба́біне лі́то; павучі́нник; bez jednej lastovičky bude ~

[prisl.] єдна ластівка іщі не робить літо; іде то ако в ~е на saniach іде як в літі на сáнках; в зime в ~е в зимі і в літі

letohrádok -ka *m* літна хата

letokruh -u *m* літокрúг (на ствóлі стрóма)

letomer -a/-u *m* voj. let. лeтoмip

letopis -u *m* літопис

letopislec -sa *m* літописець

letopisecký prid. k **letopisec**

letopisectv/o -a *s* літописáня

letopisný літописный

letopoč/et -tu *m* 1 літочисліня; pred našim ~tom до нашої єры 2 (*dátum*) уведжіня рока, рік, дáтум

letor/la -y *ž* харáктер, темперáмент; cholericá ~ холерічний темперáмент

letorast -u *m* выгонок, літорáст, вéтва ж

letovací літовáчий, пайковáчий

letovačk/la -y *ž* лeтoвáчка, пайковáчка

let/ovat¹ -uje -ujú *nedok.* проводить літо, оддыхáти в літі

let/ovat² -uje -ujú *nedok. hovor.* лeтoвáти, пайковáти, спóевáти

letovisk/lo -a *s* хатовáня, хатóве мiсце

letoviskový prid. k **letovisko**

letov/lý лeтoвый; ~á gýchlost' скóрость лéту; ~ poriadok лeтoвый пóрядок, рóспис лéтiв; ~ seň лeтoвый дeнь

letuch/la -y *ž* zool. лeтýxa

letún -a лeтyн, лeтýня 2 (*lietadlo*) eрoплáн

letuš/ka -y *ž* лeтýшка, стюáрдка

leukém/ia -ie *ž* lek. лeвкeмiя, бiлoкpóвнoсть

leukocyt -u *m* lek. лeвкoцiт

leukocytóza -y *ž* lek. лeвкoциtóзa

leukóm/la -y *ž* lek. лeвкoмa

leukoplast -u *m* (лeвкo)плacт

lev¹ -a *m* лeв; bojovat' ako ~ бити ся як лeв; revat' ako ~ рычáти як лeв • salónny ~, ~ salónov салóнный лeв

lev² -a *m* (*jednotka bulharskej meny*) лeв

levandu/lla -le *ž* лeвaндýлa

levandu/lový лeвaндулoвый; ~ olej лeвaндулoвый оли

lev/íli лeвoвый • ~ podiel лeвoвa чáстка; ~ia síla лeвoвa síла

levic/la -e *ž* лeвiця

leviča -ľa *s* лeвiчa

levity arch. робити вычiтки, кáргaти, нaпoминáти; čítať ~ niekomu робити вычiтки дaкóму

levulóz/la -y *ž* chem. лeвулóзa, гpознoвый цýкepь, фpyктóзa

lexém/la -y *ž* lingv. лeксeмa

lexik/la -y *ž* lingv. лeксикa

lexikalizác/ia -ie *ž* lingv. лeксикaлiзáция

lexikaliz/ovat¹ sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok. lingv.* лeксикaлiзoвáти cя

lexikáln/ly lingv. лeксичный; ~a jednotka лeксичнa eдиниця

lexikograf -a *m* лeксикoгpáф

lexikograf/ia -ie *ž* лeксикoгpáфия

lexikografický лeксикoгpафичный

lexikológ -a *m* лeксикoлoг

lexikológ/ia -ie *ž* лeксикoлoгiя

lexikologický лeксикoлoгичный

lexikon -u *m* лeксикóн

leydensk/lý [laj-] лeйдeньский; ~á fľaša el. tech. лeйдeньскa бáнькa

lezecký prid. k **lezec**

lezgink/la -y *ž* лeзгiнкa (*тáнeць*)

lež spoj. áлe, лeм, нo

ležadl/o -a *s* лeгáткo

lež/lat¹ -i ~ia *nedok. v rôzn. význ.* лeжáти; ~ на chrбte лeжáти нa хырбéти; ~ v nemocnici лeжáти в шпытáли; kniha ~i на stole книгa лeжыть нa стóли; mesto ~i на morskom brehu мiстo рoспpостéрaть cя нa бéпeзи мóря; všetká zodpovednosť ~i на ѳom вшыткa oдпoвiднoсть лeжыть нa нiм; tovar v obchodoch ~i тoвáры лeжáть в óбxoдax áбo склéпax; pole ~i úhorom пóлe лeжыть ýгopом • ~ v ceste niekomu cтoяти нaпoпéрeк дaкóму

ležat/lý лeжáчий; ~á vrása geol. лeжáчa склáдка; ~ golier лeжáчий рáлip; ~é písmo кóсый пóчepк; ~á osmička знaк нeкoнeчнocти

ležérn/ly 1 бeсcтapocтливый, нeнучéный; ~ človек бeсcтapocтливый чoлoвiк 2 нeпpинучéный, пpocтый, лeгкий; ~e po-hyby нeпpинучéны пoгынáня

ležiačky *prisl.* по-лежачкы, лёжмо; čítať ~ чітати по-лежачкы або лёжмо

ležiak -a 1 лёжяк (*вытримане міцнє пиво*) 2 (o tovare) вылежаний або лежачій товар

ležiak/lo -a s *poľov.* лежовиско

ležmo *prisl.* 1 лёжмо, по-лежачкы; podpor ~ tel. підперто лёжмо 2 горизонталні; položiť ~ положить горизонталні або лёжмо

ležovisko *p.* леژیско

liac/le -i ž *pomn.* ліці

liadk/lovať -uje -ujú *nedok.* лядковати, гно-їти лядком

liadkový лядковый

liad/lok -ku *m chem.* лядок; sodný ~ натрієвий або совдовый лядок

liah/leň -ne ž 1 (*pre hydinu*) інкубатор 2 (*pre ryby*) садок 3 (*semenište*) семенник

lian/la -y ž *bot.* ліана

lianový ліановый

liať леје леју *nedok.* v *rôzn. význ.* лити, лляти; ~ vodu лити воду; ~ zvony лити або одливати дзвони; vonku lialo вонка лляло або падав дождж • ~ slzy проливати слезы; ~ krv проливати кров; ~ olej do ohňa лляти олій до огня; ~ vodu do mora лляти воду до моря, носити воду решётом

liať sa леје sa леју sa *nedok.* лляти ся, лити; slzy sa леју prúdom слезы течуть або ліють ся потоком • леје sa ako zhrhly (дождж) ліє ся або цедить ся як з ведра

liat/lie -ia s *tech.* литя

liatin/la -y ž лятина; желізне литя

liatinový лятиновый

liatov/lec -sa *m* дзвончок (*y korôv, kiz, ověцъ*)

liat/ly лятый; ~a ocel' лята оціль

libačk/la i limbačk/la -y ž *lud.* блестячка

libanonský лібанонський

libel/la -y ž *tech.* лібела, водовага

liberál -a *m* ліберал

liberalist/la -u *m* сторонник лібералізму, ліберал

liberalistický ліберальний

liberalizm/us -u *m* лібералізм

liberálnos/ť -ti ž ліберальность, лібералізм *m*

liberál/nly v *rôzn. význ.* ліберальний; ~a strana ліберальна партія; ~ názor ліберальний погляд, ліберальна точка зріня

libertín -a *m* 1 (*prepustený otrok*) пропущений раб 2 (*za feudalizmu*) оброчник 3 (*voľnomyšlienkar*) вольнодумець

libid/lo -a s *lek.* лібідо

libr/la -y ž v *rôzn. význ.* лібра; фунт

libretist/la -u *m* лібретіста

libret/lo -a s лібретто *neskl. s*; operné ~ оперне лібретто, лібретто оперы; filmové ~ сценарій фільму

librový лібровый; фунтовый

lícl/e¹ -a s 1 лицé; malovať si ~a малёвати собі лица, малёвати ся 2 *pren. bás.* тварь

lícl/e² -a s лица або права сторона; ~ látku лица сторона полóтна • rub i ~ náruby i лицé, лица i nárubna сторона

licenc/la -ie ž 1 ліценція; patentová ~ патентна ліценція; dostať ~iu достати ліценцію 2 (*odklon od normy*) вольность ж; básnická ~ поетична вольность

licenciát -u *m* ліценціат

licenčný ліценчний

licent/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* ліценціювати; одберати/одобрати на плёмя (*быків, жеребців*)

licitác/la -ie ž лецітація, аукція, торг; predať na ~ii продати на лецітації або з аукції

licitačn/ly лецітачний, аукционный; ~á sieň аукчна са́ла

licitátor -a *m* лецітатор, аукціонарь

licit/ovať -uje -ujú *nedok.* лецітовати, продавати, аукціоновати; продавати з лецітації або з аукції; продавати на лецітації або аукції

lícn/ly лицный; ~e svaly, ~e svalstvo лицны мýскулы або свáлы

lícovac/lí *tech.* лицуючий; ~ia doska лицуюча дóска

líc/ovať' -uje -ujú *nedok. tech.* лицовати, припасовати, добри обробити; ~ súčiastky припасовати деталі

lícovk//a -y ž stav. лица цегла (*сорта цегел на вонкайшы стіны*)

líčidl//o -a s 1 косметичный приправок 2 *div.* грим

líč//it' ¹ -i -ia *nedok.* зображати, описовати; ~ dojmy передавати або переповідати доіманя

líč//it' ² -i -ia *nedok.* 1 *koho* гримувати, маскувати; ~ herca na starca маскувати артиста на старця 2 (*tvár*) малювати, прикрашувати; ~ si tvár малювати собі тварь, малювати ся 3 *nár.* білити стіны, натерати фарбов стіты

líč//it' **sa** -i sa -ia sa *nedok.* прикрашувати ся, малювати ся; гримувати ся

líčk//o -a s *zdrob.* личко, тварічка

lid//o -a s прибережна плитка часть моря або рікы

liečb//a -y ž лічіня; *klinická* ~ клінічне лічіня; *penicilínová* ~ пеніцилінове лічіня, лічіня пеніциліном

liečeb//ňa -ne ž лічібня

liečebn//ý лічівый; ~ ústav лічівый ўстав; ~á gymnastika лічівя гімнастика

liečen//ie -ia s лічіня; ~ spánkom лічіня спанком; ~ slnečnými lúčmi лічіня со́лнечными луча́ми; ísť na ~ іти лічіти ся або на лічіня

lieč//it' -i -ia *nedok. v rôzn. význ.* лічіти; ~ chorého лічіти хворого; ~ na chrípku лічіти на хріпку, лічіти хріпку

lieč//it' **sa** -i sa -ia sa *nedok.* лічіти ся

liečiteľn//ý лічівый; ~á choroba лічівя хворота

liečiv//o -a s лік, лікарство

liečiv//ý лічівый, гоївый; ~é rastliny лічівы або гоївы ростлины; ~é bahno лічіве багно

lieh -u *m* шпірітус, алкоголь; čistý ~ чістый шпірітус; denaturovaný ~ денатурований шпірітус, денатурат; *fud.* деревянка

liehomer -a *m* шпірітусомір, алкоголомір

liehovar -u *m* палінчарня

liehovarnický палінчарський

liehovarníctv//o -a s палінчарня

liehovarník -a *m* палінчарник

liehovarský *príd. k liehovar*

liehovin//a -y ž алкогольовина, палінка

liehov//ý 1 шпірітусовый, алкогольовый; ~é nápoje алкогольовы напитки 2 шпірітусовый; ~á lampa шпірітусова лампа, шпірітусовка; ~ varič шпірітусовый варіч, шпірітусовка

liek -u *m* лік; predpísať ~ предписати лік; užívať ~ уживати або брати лік; ~ pre vonkajšie použitie лік на вонкайше уживаня

liekovk//a -y ž *farm.* фляшка на лікы

lieň -a *m zool.* лінь *m*

lien//it' **sa** -i sa -ia sa *nedok.* лінити ся; had sa ~i гад лінить ся або зошмарює ко́жу

lienk//a -y ž панбожкова корівка, бабару́нка

lien//o -a s лінь, злінена га́дя ко́жа

liep//ať **sa** -a sa -ajú sa *nedok. na koho, čo, po kom, čom expr.* імати ся за ко́го, за што, задрáповати ся за што, липнути ку ко́му; шкрябати ся на што; neliepať sa po stromoch не шкрябай ся або не лізь по стро́мах

liesk//a -y ž *bot.* 1 ліска, лісковый кряк 2 *nár.* (деревяна) полічка, плетена мере́жка

lieskovcový *príd. k lieskovec*

lieskov//ec -ca *m* 1 лісковый о́ріх 2 (*prút*) ліско́ва палі́ця, прут ліскы

lieskovic//a -e ž ліско́ва палі́ця, палі́ця з ліскы
lieskový лісковый; ~ křík лісковый кряк; ~ ořech лісковый о́ріх

liešt//ie -ia s **leštin//a** -y ž лісковы крякы, лещі́на

lietac//í літаючий; ~ia schopnosť літаюча спосо́бность

lietadl//o -a се́роплан; prúdové ~ реакті́вный ероплан; bombardovacie ~ бомбарду́ющий ероплан; stíhacie ~ знищу́ющий ероплан; bezmotorové ~ безмо́торовый ероплан; továrň na ~á авіа́чний або ероплановый заво́д

lietadlový ероплановый; ~á kabína kabína ероплана; ~á loď еропланова шыфа
liet//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* літати; vtáci ~ajú птахи літають; ~ po meste літати по місті *ábo* бігати по місті; prsty ~ali по струнах палці літали по струнах 2 *za kým* бігати • ~ v oblokoch літати в хмарах
lietav//at' -a -ajú *nedok. opak. k lietat'*
lietavic//a -e ž метеоріт, падаюча зірда
lietavk//a -y ž 1 *včel.* літавка, медівка 2 *zool.* літаюча жаба
lietav//ý літаючий; летучий; ~é semená літаючі семіна
lievan//ec -са *kuch.* дółка *obyč. mn. č.*
lievance *m* дółки
liev//at' -a -ajú *nedok. opak. k liet'*
lievik -a *m* 1 лівик 2 *anat.* ўшный лівик • ~om mu rozumu nenaleješ лівиком розуму ёму не налієш, свій розум ёму не влієш
lievikovitý лівиковитый
liezt' lieze lezu *nedok.* 1 лізти, плізати; had lezie гад лізе 2 *v rôzn. význ.* лізти, виходити; ~ na strom виходити *ábo* лізти на стром; ~ do vody лізти до воды; ~ do cudzieho vrecka лізти до чужої кішені 3 *(pohybovať sa namáhavo, pomaly)* влечі ся, тягати ся, драпати ся, шкрябати ся; ~ na vrch драпати ся на верх; ~ štvornožku лізти по четвероно́жках 4 *(vychádzať)* вилізати, ука́зовати ся 5 *za kým hovor.* лізти, приста́вати ку ко́му • lezie mi to krkom *hovor.* лізе мі тотó кáркoм, я сытый тым по го́рло; ~ niekomu do kapusty а) не суй но́са до чужо́го про́са б) ходити за да́чіїм дівча́тeм *ábo* да́чієв же́но́в
liezt'² lezie lezu *nedok. (o vlasoch, srsti)* лізти, вилізати, выпада́ти
liftr//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* додава́ти, посыла́ти
lift -u *m hovor.* вытяг, ліфт
liftboy -a *m* ліфтер
lig//a -y ž 1 лі́га, союз, обе́дні́ня 2 *šport.* майстро́вскы перемага́ня клу́бів (во фóтбaлі, го́кеї і т. п.)
ligatúr//a -y ž *v rôzn. význ.* лі́рату́ра

lignín -a *m chem.* лі́гні́н
lignit -u *m odb.* лі́гні́т
lignitový лі́гніто́вий
ligot -u *m* лі́гoтáня, блисканя, поблиско́ваня
ligo//tat' sa -cel-tá sa -cú/-tajú sa *nedok.* бле́стїти, блискати; oči sa mu ~cú oči блиста́ють ёму
ligotav//ý блистя́чий, ле́склы́й, блиску́чий; ~é oči блистя́чі oči
ligov//ý лі́го́вий; ~ zápas *šport.* перемага́ня (кома́нд) высшoй лі́гы; ~é mužstvo *šport.* кома́нда высшoй лі́гы
lih//a -y ž жéрдка, ко́лик, скло́н, о́гнү́тя
lihadl//o -a *s* ді́ван
lih//at' (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* 1 по́ложити ся, ля́чі со́бі; ~ si do postele ля́чі до по́стелі 2 *(klesať, padať nadol)* па́дати, скло́няти ся, кло́нити ся; pšenica líha pod ťažkými klasmi пше́ниця кло́нить ся к зéмлі під тяжкы́ми ко́лосами • či vstáva, či ~a ці вста́вать, ці (*ábo*) ліга́ть
lechen -u *m lek.* лы́ша́й
lichobežník -a *m geom.* трапе́ція
lichobežníkový трапе́ціє́вий
lichobežníkový *príd. k lichobežník*
lichot//it' -í -ia *nedok.* 1 лихоті́ти, ли́шкати ся; ~ predstavenému лихоті́ти ве́дучо́му 2 *(páčiť sa, lahodiť)* лю́бити ся, ле́стити ся, бы́ти ле́стным, підли́зовати ся; ~ilo mu, keď ho prosili ёму́ лю́било ся, кідь ё́го проси́ли
lichotiv//ý 1 лихоті́вий, ле́стный; ~é slová лихоті́вы слова 2 лихоті́вий; ~é ocenenie лихоті́ве оці́ніня
lichotnic//a -e ž лихоті́ва же́на
lichotník -a *m* підли́зовач, ле́стник
lichotný bás. p. lichotivý
lichôtk//a -y ž комплі́ме́нт, ли́шка-ня; rozplývať sa v ~ach розли́вати ся в комплі́ме́нтах; hovoriť ~у говори́ти *ábo* робити комплі́ме́нты
lichv//a -y ž *hrom.* ста́ток, худо́ба, бы́дло
lich//ý кла́мный, поро́жній, недока́зую́чий, неосно́вный, неаргуме́нтова́ний; ~á výhovorka кла́мна выговорка

lichvový *príd. k lichva*; ~ dobytok porátый стáток; ~ jarmok кінський ярмарок

likér -u *m* лікер

likérk//a *ž hovor. 1 (továreň)* лікеровый завод 2 (*fľaša*) фляшка з лікером

likérnický лікеровый; ~ priemysel лікеровый промисел

likérnictv//o -a *s* výroba лікеры

likvid//a -y *ž lingv.* плинный согласный (*л, р*)

likvidác//ia -ie *ž 1* ліквідація; ліквідованя; ~ kolonializmu ліквідація колоніалізму 2 *fin., účt.* ліквідація, виплата

likvidačný *fin., účt.* ліквідачний; ~ termín ліквідачний термін, термін ліквідації

likvidátor -a *m 1* ліквідатор 2 *fin., účt.* особа, виплачуюча пінязі

likvidátorský ліквідаторський

likvidátorstv//o -a *s polit.* ліквідаторство

likvidatúrl//a -y *ž fin., účt. 1 (zistovanie speňažiteľnosti)* визначіння ступіня ліквідности (*fírmy i m. n.*) 2 (*oddelenie peňažného ústavu*) ліквідачне оддіління

likvitid//a -y *ž fin.* ліквідность

likvidn//ý *fin.* ліквідный; ~ majetok ліквідный маєток

likvid//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* ліквідовати; ~ negramotnosť ліквідовати неграмотность 2 *fin., účt.* виплачувати/виплатити; ~ nedoplatky виплатити недоплатки або задовженість або довгы

lilav//iet' -ie -ejú *nedok. hovor.* липовіти, ставати ся фіаловым або липовым; *peru* ~ejú *od zimy* гáмбы синіють або липовіють од зими

lilav//iet' sa -ie sa -ejú sa *nedok. hovor.* липовіти, ставати ся ліловым або фіаловым

lilalkavý, lilavkastý *hovor.* світло-лиловый, блідо-лиловый, світло-фіаловый, світло-орговановый

lilavý *hovor.* фіаловый, лиловый; орго-вановый

liliput -u *m, lilipután* -a *m* ліліпут, тыр-паслик, кáрлик

liliputanizm//us -u *m odb.* ліліпутанізм, тырпаслицтво

liliputánsky ліліпутський, тырпасличій

liman -a *m geogr.* ліман

limanov//ý лімановый; ~ záliv лімановый зáliv, ліман; ~é zavlažovanie ліманове завлажованя

limb//a -y *ž bot.* лімба, сóрта сóсны, сосно́ва лімба

limbový лімбовый, сосновый; ~é oriešky лімбовы о́рішки

limit -u *m* ліміт, границя; *mzdový* ~ ліміт заробку, виплати; *prekročiť* ~ пере́кroчіти ліміт; *dosiahnuť* ~ досягну́ти ліміт

limit//a -y *ž mat.* ліміт, визначена границя, ограни́чення, ме́джа

limitác//ia -ie *ž odb.* ліміта́ція

limitný лімітний, грани́чний, ограни́чений, стрóпный

limit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* лімітовати, ограни́чити/ограни́човати; ~ сепу лімітовати або установити ціну́

limnológ//ia -ie *ž odb.* лімнологі́я

limonád//a -y *ž 1* лімона́да 2 *pejor. prep.* безобсяжний, безіде́йний, сен-тіментáльний худо́жний тві́р

limonádový лімонадовый

limonit -u *m min.* лімоніт; рúdoй фáрбы же́лізна рúда

limonitový *príd. k limonit*

limuzín//a -y *ž* лімузі́на

linajk//a -y *ž hovor.* ліні́йка

linajk//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* ліні́йковати, робити ліні́йки

linajkový ліні́йковый, ліні́йковáний; ~ zošit ліні́йковáна те́йка

lineár -a *m* ліні́йка; праві́тко; *celuloidový* ~ целулої́дна ліні́йка; *vyťahovací* ~ ліні́йка на рíсовáня або черчі́ня

lineárn//y 1 прямолі́нійний; прýмýй; ~a odpoveď прýма о́дповідь 2 *mat. fyz.* ліні́йний; ~a rýchlosť ліні́йна скóрость; ~a rovnica ліні́йне уравни́ня; ~a rozťaženosť ліні́йне росшы́ріння; ~a geometria пла-німе́трія

lineckllý; ~é cesto *kuch.* маслѳве тѳсто (на *зѳкусѳы*)

lingváll/a -y *ž lingv.* лѳнгвѳлный ѳбо язычный соглѳсный

lingválnly *lingv.* лѳнгвѳлный, язычный; ~a spoluhláska лѳнгвѳлный ѳбо язычный соглѳсный

lingvist/a -u *m* лѳнгвѳста

lingvistický лѳнгвѳстѳный

lingvistik/a -y *ž* лѳнгвѳстика

lín/lia -ie *ž v rôzn. význ.* лѳнѳя; lomená ~ ломѳна лѳнѳя; vzostupná ~ восходяча лѳнѳя; demarkačná ~ демаркачна лѳнѳя; obranná ~ оборѳнна лѳнѳя, лѳнѳя оборѳны; držať sa svojej ~ie тримати ся ѳбо притримовати ся свѳѳей лѳнѳѳ; módna ~ мѳдна лѳнѳя

liniatúr/a -y *ž* лѳнѳйковѳня

link/a -y *ž v rôzn. význ.* лѳнѳя; vodorovná ~ горизѳнтѳлна лѳнѳя; telefónna ~ телефонна лѳнѳя; železničná ~ желѳзнѳчна ѳбо желѳзнодорожна лѳнѳя; letecká ~ воздѳушна лѳнѳя, авѳѳчна лѳнѳя

link/ovať -uje -ujú *nedok.* лѳнѳйковѳти, налѳнѳйковѳти; ~ papier лѳнѳйковѳти пѳпѳрѳ

linkrust/a -y *ž* лѳнкрѳста

linkrustový лѳнкрѳстѳвый, ѳз лѳнкрѳста

linoleorez -a *m*, **linoleoryt** -u *m* гравюра на лѳнолѳумѳ

linoleorytový *príd. k linoleoryt*

linoleový лѳнолѳумѳвый, ѳз лѳнолѳума

linole/um -a *s* лѳнолѳум

linolový *chem.* лѳнолѳовый

linotyp -u *m typ.* лѳнѳтѳп

linotypový *typ.* лѳнѳтѳпный; ~á sadzba лѳнѳтѳпне набѳрѳня

lip/a -y *ž (strom)* липа

liparit -u *m geol.* лѳпарѳт

lip/leň -ňa *m zool.* лѳпень (*від лѳсосѳвитѳй рыбы*)

lipican -a *m poľnohosp.* лѳпѳѳаньскѳй кѳнь (*кѳнь до кѳча*)

lipický лѳпѳѳаньскѳй; ~ kôň лѳпѳѳаньскѳй кѳнь

lipin/a -y *ž hromad.* **1** (*porast*) липина **2** липѳвый кѳвт

lipk/at' sa -á sa -ajú sa *nedok. expr.* липкати ся, прилѳплѳвати, липнути ся; лѳпити ся

lipkav/lec -ca *m bot.* липкѳвецѳ

lipkavý липкѳвый

lipnic/a -e *ž bot.* липнѳѳя; ~ lúčna (*Poa pratensis*) липнѳѳя лѳчна

lip/núť -ne -nú *nedok.* **1** na čom, na čo липнути, прилипнути к чѳму **2** za kým, čím, na kom, čom, ku komu липнути ку кѳму, к чѳму; deti ~li za matkou дѳти липпи ку мѳми

lipóm -u *m lek.* гырчка (*на mųli*), пѳдкѳжный тук

lipov/lec -ca *m hovor. (med)* липѳвый мед

lipovllý липѳвый; ~ kvet липѳвый кѳвт; ~ čaj липѳвый чай, чай ѳз липѳвого кѳвту; ~á aleja липѳва алѳя

liptovskllý лѳптѳвскѳй; ~á bryndza лѳптѳвска брѳндза

lųr/a -y *ž lųra* (*ųtalųska* лѳняжна ѳдинѳѳя)

lis -u *m* лѳс; hydraulický ~ гѳдравлѳчный лѳс; valcový ~ валцѳвый лѳс

lisár, lisiar -a *m hovor.* лѳсѳвѳч

liskavý *p.* лѳсклѳ

lisknúť sa, lisnúť sa *p.* лѳскnúť sa

lisovac/ų лѳсѳвый, лѳсѳѳѳй; ~ie zariadenie лѳсѳве заряджѳня; ~ stroj лѳсѳѳча машина; ~ia forma лѳсѳва фѳрма

lisovač -a *m* лѳсѳвѳч

lis/ovať -uje -ujú *nedok.* лѳсѳвати; ~ olej лѳсѳвати олѳѳ

lisov/ňa -ne *ž* лѳсѳвня

list -u/-a *m bot.* **1** лист; hroznový ~ грознѳвый лист; bobkový ~ бѳбкѳвый лист **2** (*na kvetoch*) лупѳенок; korunný ~ лупѳенок; čiarokvaný ~ лѳнейковѳный лист **3** (*v knihe, zošųte*) сторѳна, лист; titulný ~ тѳтулный лист **4** (*kovu, papiera ap.*) лист; ~ papiera лист пѳпѳрѳ; ~ cesta лист тѳста, плат (*na vѳcej vѳrstvѳvѳu tѳrmy*); ~ rųly лист пѳлы **5** письмо; úradný ~ урядне ѳбо ѳфѳѳѳлне письмо; doručený ~ дѳручѳне письмо; písat' ~ писати письмо **6** (*dokument*) свѳдѳтельство, ознамѳня; sobášny ~ лист ѳ женѳнѳ; ųmrtný

~ смёртны́й лист; domovský ~ домо́вске
пра́во; výučný ~ сві́дте́льство о закінчі́ні
шко́лы; sprievodný ~ спрова́джуюче
письмо; dodací ~ додава́ючий лист;
záručný ~ га́ранчний лист; subskripčný
~ підписны́й лист **7** (o ľudových názvoch
rastlín) koží ~ ко́зий лист **8 arch.** (časopis)
журна́л, новинка; Bratislavské lekárske ~y
Бра́тисла́вска медици́нска новинка́

listár -a m пошта́рь, письмоносите́ль

listársky prid. k listár

listeň -a m bot. прокві́тник

listen//ec -ca m bot. прокві́тник, прокві́тни-
чок

listeňový prid. k listeň

list//er -ra m text. лі́стєр

list//ie -ia s hromad. листьа; opadlo ~ листьа
опа́дало

listin//a -y ž **1** докуме́нт; офі́ціальны
па́перь; mzdová al. výplatná ~ выплата́
па́ска; prezenčná ~ список уча́стників;
kandidátna ~ список кандіда́тів; patentná ~
па́те́нтны́й докуме́нт **2 hist.** (офі́ціальны)
докуме́нт; výsadná ~ докуме́нт о выгода́х
а́бо зля́ви; donačná ~ дару́ючий за́пис;
roverovacie ~y пові́рючий докуме́нт

listinný докуме́нтны́й

listkovnic//a -e ž admin. карто́тека

listkov//ý: ~ katalóg систе́матичны́й катало́г;
~ systém картко́ва систе́ма; ~é cesto
ли́стко́ве ті́сто; ~é zlato ли́стко́ве зо́лото

listnáč -a m ли́стна́тый стром

listnat//ý ли́стна́тый; ~ les ли́стна́тый лі́с;
~á zelenina ли́сто́ва а́бо ли́стна́та зеле-
нина

listojed -a m zool. листої́д

list//ok -ka m **1** zdrob. листок, листочок **2**
(doklad, listina úradnej povahy) листок;
cestovný ~ пу́тёвны́й листок; poľovný
~ по́лєвни́цький листок; perónny ~
пе́ро́нны́й листок • jedálny ~ їда́льны́й
листок, меню; hlasovací ~ голо́сую́чий ли́с-
ток; korešpondenčný ~ корешпо́нден́чний
листок, погля́дниця

listonožc//e -ov m mn. č. zool. листонóгы

list//ovat' -uje -ujú nedok. листова́ти,
перели́стовávaти; ~ v knihe листова́ти
в кни́жці, листова́ти кни́гу

listovitý листови́тый

listovní//é -ého s póрто neskl. s

listov//ý **1** v rôzn. význ. ли́сто́вый; ~á zeleň
зе́лень листьів, ли́сто́ва зе́лень; ~é železo
ли́сто́ве же́лі́зо; ~á pružina ли́сто́ва
спру́га; ~á forma ли́сто́ва фо́рма; ~á vrtuľa
ли́сто́ва верту́ла **2** пошто́вый; ~ papier
письмо́вый па́пірь; ~á obálka (пошто́ва)
копе́ртка; ~ styk перепи́ска; ~é tajomstvo
пошто́ва та́йно́сть

listrový text. ли́стро́вый

listv//a -y ž, listvin//a -y kniž. hromad. ли-
ства, листьа

lišací лиша́чий

lišaj' -a m lek. лыша́й; mokvavý ~ (u koní)
во́лгкый лыша́й

lišaj' -a m zool. (druh škodlivého hmyzu)
лыша́й; ~ pávoooký лыша́й па́воо́кий

lišajník -a m bot. лыша́йник; farbiarsky al.
lakmusový ~ ла́кмусовый лыша́й; sobí ~
еле́ний мох

lišajov//ý lek. лышае́вый; ~á výražka
лышае́вый пы́рцо́к

lišč//í лиша́чий; ~ia kožušina лиша́ча ко́жу-
шина; ~ie mláďa ли́ща; ~ia diera лиша́ча
ді́ра; ~ia farma лиша́ча фа́рма, ли́ща́тник

lišiacky' лиша́чий, хі́трый; ~figel' лиша́ча
хі́рость

lišiacky' **2** prisl. хі́тро, лиша́чі, по-лиша́чі; ~
sa tváriť притво́ряти ся лишков

lišiactv//o -a s хі́рость, кла́маня, шві́н-
глярство

lišiak -a m **1** лишья́к (самець), лишка (самі-
ця) **2** pren. хі́трак, префі́ка́нець, фі́гляр,
гун́цут, лишка; starý ~ ста́ра лишка

liš//it' sa -i sa -ia sa nedok. čím od koho,
čoho одли́шовати ся, одлі́чати ся

lišk//a -y ž **1** (zvíra aj kožušina) лишка;
modrá ~ бе́лава лишка; polárna ~ по́ла́рна
лишка; strieborná ~ стрібе́рна лишка **2**
pren. expr. лишка • kmotra ~ кумо́чка-
лишка, лишка-сестрі́чка; každá ~ svoj

chvost chváli [*prísl.*] кáжда лишка свій хвіст хвáлить; kde ~у dávajú dobrú nos де лишки дають дóбру ніч

líškl/ľať -a sa -ajú sa *nedok. komu i bezpredm.* лишкати ся, підлизувати ся, лихотіти, лестити ся, быти лéстным

líškav/lec -са *m pejor.* підлизувач, лишкач
líškavos/lt' -ti *ž pejor.* рідлизования, лишканя

líškový лишáчий

líšt//a -у *ž odb.* лішта, лáтька; podlahová ~ паркетóва лішта

líšťa -ťa *s* лишча

líštička//a -у: *ž ~ kmotrička (v rozprávkach)* кúмушка-пишка, лишчíчка-сестрічка

líťan/ie -ії *ž pomn. 1 náб.* літія **2 cirk.** літанія **3 pren. expr.** нравоучіня с, морáль ж; robiť ~ читати морáль áбо нравоучіня; роcúvať ~ слúхати áбо выслúховати нравоучіня

lit/ler -ра *m* літер

liter//a -у *ž* літєра, б́уква • **dodržiavať** ~у зáкопа дотримовати літєры зáко́на; od ~у do ~у од б́уквы до б́уквы áбо літєры до літєры; do poslednej ~ до послíднёй літєры, абсо́лутні тóчно; je zapísané zlatými ~ami записáне золотými б́уквами; to je ostatná ~ в abecede то́то є послíдна б́уква в áзбуці, то́то нева́жне

literárnohistorický істо́ріко-літе́рату́рний
leterárnoteoretický літе́рату́рно-теоре́тичний

literárnovedný літе́ратуро́знáвчий; ~á me-tóda літе́ратуро́знáвчий ме́тод

literárny літе́рату́рний; ~а kriticá літе́рату́рна крі́тика; ~ dedičstvo літе́рату́рне наслі́дство; ~ fond літе́рату́рний фонд; ~а história істо́рія літе́рату́ры; ~ vedec літе́ратуро́знáвець

literát -а *m* **hovor.** **1** літе́ра́тор, писáтель **м 2** літе́ра́тор, літе́ратуро́знáвець

literátsky *hovor.* літе́ра́торський

literátstv//o -а *s* *hovor.* літе́ра́торство

literatúr//a -у *ž* літе́рату́ра; vedecká ~ нау́чна літе́рату́ра; krásna ~ худо́жня літе́рату́ра; zoznam ~у список літе́рату́ры

lít//ium -ia *s chem.* лі́тій

litograf -а *m* літо́граф

litograf//ia -ie *ž* літо́графі́я

litografický літо́графі́чний

litograf//ovat' -uje -ujú *nedok.* літо́графова́ти

litovčín//a -у *ž* літо́вський я́зык

Litov/lec -са *m* Літо́вець

Litovk//a -у *ž* Літо́вка

litovský літо́вський

litrovk//a -у *ž* *hovor.* лі́тро́вка, лі́тро́ва фля́шка

litrový лі́тро́вий

liturg//ia -ie *ž cirk.* лі́тургі́я; slovanská ~ сла-вя́нська лі́тургі́я

liturgický лі́тургі́чний

liturgik//a -у *ž* лі́тургі́ка

liturg//ovat' -uje -ujú *nedok. cirk.* служи́ти лі́тургі́ю

livrej -е *ž zastar.* лі́вре́я

livrejovaný лі́вреєва́ний; ~ lokaj лі́вреє-ва́ний слуга́

livrejový лі́вреє́вий; ~ frak лі́вреє́вий фрак

lizadl//o -а *s (žlab na lizanie soli pre zvieratá)* жо́ліб (на лизáння со́ли)

lizank//a -у *ž* *hovor.* лизáтко с

lizat' лі́же лі́žu *nedok.* лизáти, обли́зовати; ~ ranu лизáти áбо зали́зовати ráну (о зві́рятах) • ~ páty niekomu лизáти пята́ дако́му; ~ med cez sklo обли́зовати ся (на да́што); holú labu si budeš ~ будеш го́лу ла́бу лизáти, поло́жыш зу́бы на по́лічку

lizatko p. lizanka

liz//núť¹ (si) -ne (si) -nú (si) *dok. čoho i bezpredm. expr.* лизну́ти, хлипну́ти, од-пити *што*; одку́сити *што*; заку́сити, переку́сити *чим*

liz//núť² -ne -nú *dok. čo komu hovor. expr.* влі́пити, дати за́ухо, фа́цкнути

lkať lká lkajú *nedok. bás.* сте́нати, плакати, нада́вати, нарі́кати, смутити

l'nút' l'ne l'nú *nedok. ku komu, k čomu bás.* лину́ти, липну́ти

lobod//a -у *ž* *bot.* лобóда, бу́рянь

loco [-ko] *prísl. pošt.* ту, на місці, на уведже́нім місці

ločk/lať -á -ajú *nedok. expr. (o tekutine)* члюпкати, бўлқати; voda mi ~ala v topánkach вода члюпкала мі в топánках

ločprdl/a -y ž **ločprdin/la** -y ž *hovor. expr.* жбрінда, жбріндовина, брінда; помыї

lod' lode ž **1** лодь, шыфа; (*parná*) пáрник; osobná ~ пасажірська шыфа, пасажірський пáрник; nákladná ~ торгова лодь; motorová ~ моторова лóдька; obchodná ~ торгова шыфа; dopravná ~ трáнспортна шыфа; lietadlová *al.* materská ~ еропланова шыфа; vojnová ~ войнóвый корáбель; vlečná ~ тягáюча шыфа; hliadková ~ вартóвый корáбель; cisternová ~ тáнкер, наливна шыфа **2** *archit.* корáбель *m*; plavná ~ серéдня шыфа

lodén -u *m text.* лóден (*від грубого полóтна*)

lodenic/la -e ž **1** лодяря, лодярёнский завод, сухой док **2** *šport.* усхóвня лóдєк, чолнків

lodénový *príd. k lodén;* ~ plášť лоденóвый плащ

lodiár -a *m* **1** виробник шыф, кораблів **2** (*robotník na nákladných lodiach*) нáморник **3** (*majitel*) маїтель шыфы

lodiareň *p.* lodenica

lodiarenský *príd. k lodiareň*

lodiarsk/ly : ~a dielňa шыфна майстрóвня

lodiárstv/o -a *s* виробництво шыф, кораблів

lodičk/la -y ž **1** *zdrob.* лóдька **2** (*voj. čiarka*) лóдька **3** *obyč. v mn. č.* ~y (*obuv*) лóдькы **lodičkový** *príd. k lodička;* ~ tvar лóдїкóва фóрма

lodivod -a *m* лóдівóд, лóцман

lodivodský лóдівóдьскый, лóцмáньскый

lod'k/la -y ž *zdrob.* лóдїчка

lod'k/lovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* лóдькóвати, плáвати на лóдьцї

lod'kový лóдькóвый

lodnícky нáморницкый; ~ oblek нáморницкый костюм

lodníctv/o -a *s* нáморницкa слóужба

lodník -a *m* нáморник

lodn/ly корабéльный, шыфный, парникóвый; ~á doprava річний і морський трáнспорт; ~á plachta плáхетниця; ~ kapitán капітáн шыфы áбо пáрника; ~á posádka шыфна комáнда áбо комáнда пáрника; ~ denník шыфный дéнник áбо журнал

lod'stv/o -a *s* **1** флот **2** флотіла; vojenské ~ воєньска флотіла

log¹ -u *m* **1** *tech.* лóг **2** нáмор. шыфный журнал áбо дéнник

log² -u *m* *expr.* гылгнута, гылг, глотóк

logaritmick/ly лóгаріфмічний; ~á rovnica лóгаріфмічне уравніня; ~é tabuľky лóгаріфмічны тáблїчкы; ~é počítadlo лóгаріфмічна лінійка

logaritm/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. mat.* лóгаріфмóвати

logaritm/us -u *m* *mat.* лóгаріфм

log/lať -á -ajú *nedok. expr.* лéгати, пити вéкшымы глóтками

logg/la [lodža] -ie ž *stav.* лóджя

loggiový [lodžo-] *príd. k loggia*

logicizm/us -u *m* *filoz.* лóгіцїзм

logicky *prísl.* лóгічні; ~ usudzovať лóгічні усóджувати

logick/ly лóгічний; ~á kategória лóгічна категóрія; ~ súd лóгічне суджїня; ~ pojem лóгічне понятя; ~é myslenie лóгічне мышлїня

logik -a *m* лóгїк

logik/la -y ž лóгїка; formálna ~ формáльна лóгїка; dialektická ~ діалектїчна лóгїка; ženská ~ žart. жéньска лóгїка

logizm/us -u *m* *1* *filoz.* лóгос **2** лóгіцїзм

log/nút' si -ne si -nú si *dok. čoho expr.* хлїпнути собі, лéгнути собі, гылгнути собі

logopéd -a *m* лóгopéd

logopéd/la -ie ž *lek.* лóгopédия

loj -a *m* лой; hovädzí ~ говяджїй лой • už je tam, kde ~ kopú ≈ він уж на тім світі

lojalit/la -y ž лóяльність

lojáln/ly лóяльний; ~ občan лóяльний гражданин; ~e stanovisko лóяльна тóчка зрїня

lojdl/a -y ž *nár. pejor.* непорядна, не-моральна, легка жєна

lojovic/a -e ž *poèva* свїчка

lojovl/y *poèvyy*; ~á *chuť* смак лоя, лоевyy присмак; ~á *sviečka* лоева свїчка *ábo* свїчка

lokaj -a *m* локай, слугá

lokajský локáйський

lokajstv/lo -a *s* локáйство, прислугування

lokál¹ -u *m* кабарет; забáвна мїстность; *počnú* ~ нóчный бар; нóчный кабарет; *zábavný* ~ розвеселююча сáла

lokál² -u *m gram.* локатів, мїстный пад

lokalit/a -y ž **1** мїсцевость **2 odb.** мїсценаходжїня; область розположїня

lokalizác/ia -ie ž **1** (*stanovenie miesta*) установлїня мїсця (*ďačógo*); ~ *deja* установлїня мїсця дїня **2** (*obmedzenie miesta*) локалізація; ~ *epidémie* локалізація епідемїї

lokaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** установлєвати/установити мїсце (*ďačógo*) **2** локалізовáти; ~ *požiar* локалізовáти огєнь

lokálk/a -y ž *hovor.* **1** (*v novinách*) вїстка **2** (*trať*) мїстный *ábo* примїстський пóїзд; мїстна *ábo* примїстська желїзниця

lokáln/y¹ мїстный, локáльный; ~a *parkóza* локáлна наркóза; ~ *výraz* мїстный выраз; ~a *železnica* мїстна *ábo* примїтська желїзниця, примїстський пóїзд *ábo* влак *ábo* цуг

lokáln/y², **lokálový** *príd. k lokál²*; ~á *kopcovka gram.* флєксїя *ábo* закончїня мїстного пáду *ábo* локатїва

lokálpatriot -a *m* локалпатріот

lokálpatriotizm/us -u *m* локалпатріотїзм

lokatív -u *m gram.* локатів, мїстный пад

lokátor -a *m odb.* локáтор

lok//ňa -ne ž лóкня, локнїчка

lokomobil/a -y ž *tech.* локомобїл *m*

lokomotiv/a -y ž локомотїва; *elektrická* ~ електрична локомотїва **lokomotívk/a** -y ž *hovor.* локомотївка, локомотївный завод
lokš/a -e ž лóкша; ~e *s* *makom* лóкшы з мáком

lom -u *m* **1** *fyz.* переломлїня **2** злом, розлóm; *príečný* ~ поперечный розлóm **3** (*kameňolom*) каменєлóm

lombard -u *m* ломбáрд, пожычка на корóткий час

lombardný, lombardový ломбáрдный; ~ *úver* ломбáрдна пожычка; ~ *obchod* ломбáрдный склеп

lombard/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* достáти/доставáти пожычку на дашто

lomc/ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** *kým, čím* погынáти,трясти, потрясавати, отрясавати, доїмáти; ~ *dverami* погынáти дверями **2** зурити, стеклїти, выстраяти; *vichry* ~ujú вїтры зурять

lomenic/a -e ž *archit.* фронтóн, фронт

lomen/y **1** ломєный; ~ *odlúk* ломєный óблук *archit.* з ломєным óблуком; ~á *čiara* ломєна лїнія **2** *mat.* дрóбный, дрóбовый; ~é *číslo* дрóбове чїсло

lomidrev/lo -a *s rozpráv.* великáн, óбор, силáч, помїдєрево

lomikameň -a *m bot.* камїнєлómка

lom//it' -í -ia *nedok.* **1** ломити; ~ *kameň* ломити *ábo* добывáти камїнь **2** ламáти; ~í *ho v križoch* ламáть єго в крижах; ~ *ruky, rukami* залáмовати рýкы, рукáми **3** *mat.* дїлити; *tri* ~ené *dvoma* три, дїленє на два *ábo* двóма **4** *kým, koho* (*o prudkých citových hnutiach*) змїцнєвати ся *kógo*, опановáти; ~il *ním veľký* *hnev* змїцнєвав ся єго великий гнїв **5** *expr.* (*biť, tĺcť, hľušiť*) бити, товчі, молотити • ~ *ruky al. rukami* залáмовати руки *ábo* рукáми

lom//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* **1** ломити ся **2** *fyz.* переломлєвати ся; *ľúče sa* ~ia лóчы переломлють ся **3** *s kým, čím* борóти ся з кým,, одпоровáти кóму, чóму **4** *expr.* (*biť sa*) бити ся, дєрти ся

lomivos/it' -ti ž *fyz.* лучопереломлївость; ~ *skla* лучопереломлївость скла

lomový *príd. k lom*; ~ *kameň* ломóвый камїнь

lomoz -u *m* гук, крик,бұхот, гырмот, гұргай

lomoz//it' -í -ia *nedok.* крїчáти, гулякати, гырмотїти, бұхати, рахотáти, дуднїти

lomozný робячий крик, гуляк, бұхот, рэхот
lon/o -a s 1 кóліна; držať dieťa v ~e трима-
 ти дітину на кóлінах 2 *pren. kniž.* лóно,
 круг, окружіня, услóвія, атмосфeра; v ~e
 prírody в лóні пріроды; v ~e spoločnosti
 в крýгу óбщности; prijať do svojho ~a
 прияти мeджі сeбе, взяти під сво́ю
 охорóну • založiť *al.* tložiť ruky do ~a
 сидіти зо зложeными(ма) рукáми; dostať
 sa do ~a Abrahámovho *bibl. žart.* одыйти
 к прарóдичам; v ~e Abrahámovom на
 дрýгim світі 3 жeньскы полóвы óргány
lonov/lý *anat.* лонóвый; ~á kost' лонóва
 кість

lonž -u *m šport. odb.* лонжа, дóвгый
 і грубый штранг' áбо мóтуз; lonžovať ко́ňa
 гнáти коня на мóтузі (доокóла)

looping [lú-] -u *m let.* акробáтика ероплáном
lopár -a *m* до́щчка на рíзаня мяса áбо
 зеленины

lopat//a -y ž 1 лопáта; drevená ~ дере-
 вяна лопáта 2 *tech.* лопáтка; ~ kolesa
 лопáтка кóлеса • povedať niekomu niečo
 po ~e повідáти дакóму даштó по лопáті;
 rozžúvať і до рóта положыти **lopatk//a**
 -y ž 1 лопáтка; železná ~ желізна лопáтка,
 кeлня 2 лопáтка; ~ kolesa, vesla лопáтка,
 лист кóлеса, вeсла 3 *anat.* лопáтка •
 položiť niekoho на ~у положыти дакóго на
 (обидвi) лопáтки

lopatkovitý лопатковитый; ~ ventilátor *tech.*
 лопатковитый áбо крылáтый вентілатор

lopatovitý лопатовитый

lopt/nút' (si) -ne (si) -nú (si) *dok. expr.* звали-
 ти ся, шмáрити ся (на дiван), немотóрні
 áбо тярбáво áбо нежг'рáбні сiсти собі

lopot//a -y ž *expr. (útomá robota)* тяжкá,
 намагáва, умóрна робóта, робóта до умору
lopot//it' (sa) -i (sa) -ia (sa) *nedok. expr.* тяж-
 ко, намагáво, до умору робити, твeрдо
 робити, хырбeт гнýти

lopotn/lý *expr.* намагáвый, умóрный,
 тяжкый; ~ život тяжкый жыво́т; ~á robota
 намагáва áбо умóрна робóта, робóта до
 умору **lopt//a** -y ž лóпта; gumená ~ гумóва

лóпта; futbalová ~ фотбалóва лóпта,
 tenisová ~ тенісóва лóптiчка

loptoš -a *m hovor. pejor.* бeтяр, гýнцут, даребáк,
 лáйдак, незбeдник, поваляч, кламáрь

lopt/lovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. hovor.*
 грáти ся з лóптов

loptovlý *príd. k lopta*; ~á hra лоптóва гра
lopúch -a *m* 1 лопýх 2 *pren. hovor.* глупáк,
 спрóстак • sedí ako žaba pod ~om сидить
 як жáба під лопухóм, притаїв ся як мыш

lopúchový лопухóвый; ~ list лопухóвый
 лист, лист лопухá

lord -a *m* лорд

lordský лóрдський

lornet -u *m* лорнeт

lorňon -a *m* монóкель

los -a *m* лос

lós -u *m* 1 лос, жреб; hodiť ~ о niečo
 шмáрити лос о даштó; ťahať ~ тягáти лос
 2 *kniž.* дорóга жывóта, óсуд, дóля; šťastný
 ~ щáстный óсуд; trpký ~ гирькá дорóга
 жывóта, терьпкый óсуд

losic//a -e ž лосiця

losos -a *m zool.* лóсос

losos/lí лососóвый; ~ie mäso лососóве
 мясо, лососина

lososovin//a лососина

lososovlý лососóвый; ~ej farbu лососóвой
 фáрбы

los/lovať -uje -ujú *nedok.* лосовáти

lotér//ia -ie ž лотeрiя; štátna ~ держáвна
 лотeрiя; vesná ~ предметна лотeрiя;
 dobročinná ~ благодáрственна лотeрiя;
 vyhrať v ~ii выгрáти в лотeрiї

lotériový лотeрiйный

lot/o -a s лóто

lot/or -ra *m* 1 недóбрый чоловiк, нiчóмник,
 мерзáвец, забияк 2 *pejor.* лáйдак, пова-
 ляч, незбeдник, лiнeх, лóтор

lotos -u *m bot.* лóтос

lotosový лотосóвый; ~ kvet лотосóвый
 квіток, квіток лóтоса, лóтос

lotrovin//a -y ž 1 пóдлость, хулiгáнство 2
pejor. гунцýтство, даребачiна, незбедниц-
 тво

lotrovský нічомницький, забияцький; одпórний, гнұсний; розбійницький; ~á banda розбійницька бáнда

lotrovstv/o -a s 1 пóдлость ж, збойництво с, пристўпок м 2 *expr.* гу́нцў́тство, даребачина, незбедництво

Lotyš -a m Лотыш

Lotyšk/a -y ž Лотышка

lotyšský лотышский

lov -u m 1 лов, полёвáчка; íst' na ~ íти на полёвáчку 2 *pren.* наганячка; полёвáня 3 (*korist'*) у́ловок

lov/lec -са m ловéць; полёвник; зви́рёлóвeць; ~ zverí ловéць зви́рят, зви́рёлóв; ~ perál глядáч перл

loveck/ý ловéцький, полёвницький; ~ pes полёвницький пес; ~á puška полёвницька пўшка

lovectv/o -a s полёвництво

loviš/te -t'a s *po/ov.* місце полёвáня; місце імáня рыб • odišiel do večných lovišť одпрáвив ся áбо одыйшо́в на дру́гий сві́т

lov/iť -í -ia *nedok.* 1 *koho* ловити, імáти кóго, полёвáти на кóго; ~ rybu імáти рыбы; ~ ženichov *pren. expr.* імáти женіхів 2 *expr.* вы́ловлє́вати; ~ brvná z vody вы́ловлє́вати дє́рево із вóды • ~ v mútnom *al.* mútnych vodách імáти рыбы в каламў́тних вóдах, тяжы́ти з компліковáно́й ситуáції

lovky/ňá -ne ž полёвничка

lovn/ý полёвный, ловный; ~ zver полёвна зви́рина; ~é vtáctvo ловны́ áбо полёвны́ птáхы

loz/a -y ž саджені́ця грознá, (грозно́ва) лóза

loz/iť -í -ia *nedok.* 1 лозити, тў́ляти ся, мотáти ся, ходити, поневі́ряти ся; ~ po meste поневі́ряти ся по мі́сті 2 лі́зти, дра́пати ся, шкря́бати ся; ~ po stromoch лі́зти по стрóмах 3 *za kým pejor.* б́ирати, волочі́ти ся; ~ za dievčatmi б́ирати за дівчáтами

lož lži ž лож, неправда, ци́гáнство; hovoriť ~ говорити неправду, ци́гáнити • ~ má krátke nohy [*prísł.*] лож мать кў́рты нóгы

lóż/a -e ž лóжа; divadelná ~ театрáльна лóжа; sedieť v ~i сиді́ти в лóжі • slobodomurárska ~ *polit.* слободомурáрьска лóжа, ма-сóньска лóжа

lož/le -a s 1 *kniž. zastar.* лóже, пóстіль; на smrtnom ~i на смертє́лній пóстели 2 *odb.* пóстіль, підстáвець; ~ stroja підстáвець машыны

ložisk/o -a s 1 місцeнаходж́ія (рў́ды, ў́гля); ~á drahých kovov місцeнаходж́ія доро́гоці́нних метáлів; ~á zlata місцeнаходж́ія зóлота 2 *tech.* ложі́ско; guľkové ~ гў́лькóве ложі́ско 3 *lek.* óгнище; tuberkulozné ~ туберкулóзне óгнище 4 *anat.* óгнище; ~ zuba óгнище зў́ба

ložiskový 1 *tech.* ложі́сковый; ~ tlak ложі́сковый тиск 2 *lek.* огни́сковый; ~ zápal plúc огни́скóве запалі́ня плю́ц, огни́ско́ва пневмóнія

ložn/ý: ~ priestor укладáючий прóстір, місце на укладáня; ~á váha поволє́на váга на укладáня

ložk/o -a s 1 пóстіль ж 2 (*nemocničné, vojenské, väzenské*) пóстіль; zvýšenie počtu lôžok v nemocniciach зве́жші́ня ч́исла місць в шпы́тальях 3 *žel.* місце на спáня 4 *bot.* квітне лóжко, лóжко квітка 5 *anat.* пло́довый колáч, плацє́нта

ložkovin/a -y ž пості́льне облє́чіня

ľpieť ľpie ľpejú *nedok. na kom, čom kniž.* бы́ти привязáным, липну́ти, чў́ти привязáно́сть ку́ кóму, чóму

ľstivos/ť -ti ž лє́стность, фалóшность, клáмство, закє́рность, префікáность

ľstivý лє́стный, фалóшный, закє́рный, префікáный, х́ітрый, гу́нцў́тський; ~ člověk лє́стный чолов́ік; ~ úsmev фалóшный ў́смів

lub -a m 1 (*drevená obruba*) рам, бáрпа, обрў́ба, óбруч, лє́мовáня; ~ stoličky рам сті́лця 2 *hud.* (*bočná stena sláčikových nástrojov*) обрў́ба; mať dačo за ~om даштó замышля́ти, замышля́ти на даштó, мáти даштó за лў́бом

ľúb/at' -a -ajú *nedok. kniž.* ці́ловáти

l'úbezn/ý любéзный, приємный, чару́ючий, шув(м)ный; ~ srev приємный спів; ~á hudba приємна му́зыка

l'úb/liť -i -ia *nedok.* v *rôzn. význ.* любити; ~ zo srdca любити од сер́дця; veľmi ~i zemiaky він барз любить банду́рки

l'úb/liť sa -i sa -ia sa *nedok.* **1** (*páčiť sa*) любити ся **2** (*vzájomne*) любити е́дén дру́гого **3 neos. zastar.** (*byť vhod, po chuti*) быти по сма́ку а́бо по во́лі • nech sa ~i про́шу, най ся любить

l'úbo kniž. **1** *prisl.* любéзні, міло, приємні; ~ znieť приємні звучати **2** *vetná prisl. trochu arch.* завго́дно; ak je vám ~ кідь є вам завго́дно

l'úbos//ť -ti ž **1** любовь ж; horúca ~ горяча любовь **2** (*vôľa, chuť*) охóта, апеті́т; piť do ~ti пити з охóтов

l'úbostrn/ý v *rôzn. význ.* любóвный; ~ pomer любóвне спо́йна; ~á zápletka любóвна інтри́га; ~á lyrika любóвна лі́рика

l'ubovoľn/ý любый, любóвольный; ~é množstvo любóвольна кілько́сть; ~á vzdialenosť любóвольна о́ддале́ность

l'ubovô//ľa -le ž любóво́ля, як хóчете; свойво́льні

lubov/ý *prid. k lub;* ~é sito сито з об́рубóв

l'ubozvučný любóзвучный, мілóзвучный, мелоді́чний; ~ srev мелоді́чний спів

l'ubozvuk -u *m* любóзвучность, мелоді́чность

l'úb/ly **1** *expr. (obyč. v oslovení)* мі́лий, приємний, доро́гий; žena moja ~a мі́ла мо́я женá **2 kniž.** приємний, мі́лий, любéзний, чару́ючий; ~e rečí любéзны сло́ва

lucerk//a -y ž *hovor.* луцёрна

lucern//a¹ -y ž (*rastlina*) луцёрна

lucern//a² -y ž (*lampa*) ла́мпа

lucernisk//o -a s по́ле луцёрны, луцёрно́ве по́ле

lucernotráv//a -y ž *poľnohosp.* зміша́нка луцёрны з травóв

lucernotrávny/ly *poľnohosp.* ~a miešáнка зміша́нка луцёрны з травóв

lucernov//ý луцёрно́вый; ~é seno луцёрно́ве сі́но; ~é semenó семéна луцёрны **lucifer** -a *m* луци́фёр, са́тан, чорт • kohože ~ zase privliekol? ко́го за́сь чорт прині́с?

lúč -a *m, obyč. v mn. č.* ~e **1** луч; svetelné ~e світло́вы лу́чі; röntgenové ~e рентге́новы лу́чі; kozmické ~e космо́чны лу́чі; ~ nádeje *pren. bás.* луч наді́ї **2 geom.** луч **3 nár.** трі́ска

lúč//ať -a -ajú *nedok. nár.* шма́ряти, метáти; ~ kamene метáти ка́міня

lúčavk//a -y ž *chem.* ца́рьска во́дка; ~ kráľovská ца́рьска во́дка

lúčen//ie -ia s рoстава́ня, рoсходжі́ня, лучі́ня

lúčín//a¹ -y ž лу́ка; horské ~y го́рьскы лу́кы, лу́кы на го́рах

lúčín//a² -y ž *nár.* трі́ска

lúčinatý покpы́тый лу́ками, травна́тый; ~ breh potoka травна́тый бе́рег по́тока

lúčink//a -y ž *zdrob.* лу́чка, лу́чочка, чі́стинка

lučístník -a *m hist.* во́як озбро́єный лу́ком, луко́вник, стрі́лець із лу́ка

lúč//iť -i -ia *dok. nár.* швы́рнути, шма́рити, метáти, метну́ти; ~ kameň шма́рити ка́мінь

lúč//iť sa -i sa -ia sa *nedok. s kým, čím i bezpredm.* рoсходити ся, лучі́ти ся, рoзлучовати ся, прощáти ся • ~ sa so svetom *al. s životom* лучі́ти ся з живóтом, гoтовити ся к сме́рти

lúčk//a -y ž *zdrob.* лу́чка, лу́чочка, по́лянка, по́ляночка

lúčnatý луч́ный а́бо богáтый лу́ками; ~ kraj луч́ный край; о́бласть богáта лу́ками а́бо на лу́кы

lúčn//y луч́ный; ~e kvety лу́чны кві́тки; ~a tráva луч́на тра́ва; ~e hospodárstvo луч́не господа́рство

lúčovit//ý лучóвитый, лучóвый, лучі́стый; ~á pleseň лучі́ста плі́сень; ~á žilka лучóвита жылка; ~e sa zbíhať лучóвито збі́гати ся

lúčový лучóвый

ľud -u *m* 1 народ; pracujúci ~ робочий народ; hrdinský ~ героїський народ; slovenský ~ словацький народ; medzi ~om ме́джі людини; človek z ~u чоловік з народу **2** (dav, zástup) народ, товпа, люд; kuriujúci ~ купуючий народ

ľudácky *hovor. polit.* людацький; *p.* **ľudáctvo**

ľudáctvľo -a *s hovor. polit.* люда́цтво (словацький клерикальний фашизм в буржуазній Чухословацькій ренубліці)

ľudák -a *m hovor. polit.* люда́к, словацький фашиста (член людацької партії)

ľudľia -i (*mn. č. k človek*) **1** люди; jednoduchí ~ просты люди; statoční ~ чéстны люди; chodiť medzi ~í ходити ме́джі люде́й, стрі́чати ся з людьми; učený *al.* školení ~ учéны або школовáны люди **2** (vo funkcii všeobecného podmetu) люди, народ; ~ hovoria (люди) гово́рять • ~ moji *al.* boží *expr.* (v oslovení) бра́тя мо́ї, люди до́бры або бо́жы

ľudľlovakia -ov *m mn. č. expr.* **1** (v oslovení) доро́ги, до́бры, ми́лы люди **2 iron.** (malí, bezvýznamní ľudia) людко́ви

ľudnatľy людный; залюднений, насе́лений; ~ kraj залюднений край; ~é mesto перелюдненé мі́сто

ľudobijcľa -u *m pejor.* убивця, чоловіко-убивця

ľudojed -a *m* людоїд

ľudojedstvľo -a *s* людоїдство

ľudomil -a *m arch.* чоловіколюбець

ľudomilnľy чоловіколюбый; ~ človek чоловіколюбець; ~á práca чоловіколюбива робота, філантропія

ľudomilstvľo -a *s arch.* чоловіколюбивость

ľudoop -a *m* людооп, чоловікоподібна на́лпа

ľudoprázdnľy безлюдный, незаселений, пустый; ~e mesto безлюдне мі́сто

ľudovládľa -y *ž* народне правлі́ня

ľudovodemokraticľy народно-демократичный; ~ štát народно-демократі́чна

держáва; ~é krajiny народно-демократі́чны краї́ны; ~é zriadenie народно-демократі́чний строй

ľudovomelecký фолклóрный

ľudovľy народный; ~á pieseň народна спі́ванка або пі́сня; ~é umenie народне творчество, народне іску́ство; ~á hudba народна му́зыка; ~á múdrosť народна му́дрость; ~é slovo простона́родне сло́во; ~á reč народна реч, діалéкт; ~á škola zastar. народна (начáльна) шкóла; ~á veselica народне гуля́ня

ľudovýchovľa -y *ž* народне просві́щія

ľudovýchovnľy просвіщуючий; ~á činnosť просвіщуюча дія́льність

ľudožrút -a *m* людоїд

ľudožrútsky людоїдський

ľudožrústvľo -a *s* людоїдство

ľudskosľť -ti *ž* людскость, гуманность ж, чоловіколюбство с

ľudskľy **1** людський; ~é telo людське ті́ло, ті́ло чолові́ка; ~ organizmus людський органі́зм; ~á spoločnosť людська общность **2** гуманный, людський; ~ človek гуманний чолові́к; ~ čin гуманний по́ступок **3** людський; ~ nevďak людська невдя́чность

ľudstvľo -a *s hromad.* **1** людство, лю́дяность; людський род; людська общность; dejiny ~a історія людства або народу **2 hovor.** народ, ма́са

ľues -u *m lek.* лúес, сіфіліс

ľietický *lek.* луєті́чний, сіфілі́стський

ľuetik -a *m lek.* лує́тік, сіфілі́тік

ľuft -u *m hovor.* во́здух, лу́фт • vystreľiť *al.* strieľať do ~u *expr.* ви́стрі́лити до лу́фту або во́здуху; reči do ~u порожні́ або пу́сты рі́чі

ľuh -u *m* гай при во́ді

ľúh -u *m chem.* луг, алка́лії; sodný ~ горля́вина

ľuhaninľa -y *ž expr.* непра́вда, лож, кла́мство, ци́гáнство

ľuhár -a *m* луга́рь, клама́рь, ци́ган

ľuhárkľa -y *ž* луга́рька, клама́рька, ци́ганка (говоря́ча непра́вду)

luhársky луга́рский, кламáрский
luhárstv//o -a s луга́рство, кламáрство,
 ци́ганство

luhl/at' -á/luže -ajú/luží *nedok.* лугати,
 клáмати, ци́ганити

lúhotvorný *chem.* твóрячий алка́лії

lúhl/ovat' -uje -ujú *nedok.* лугова́ти; ~ vodu
 лугова́ти во́ду

lúhovin//a -y ž луговина, луго́вый ро́сток

lúhovit//ý луговита́ый; ~é pôdu луговита́
 зéмли

lúhov//ňa -ne ž (*miestnosť al. dielňa na
 lúhovanie*) луго́вня

luhový: ~ haj прибере́жный гай

lúhový луго́вый; ~ roztok луго́вый ро́сток

luk -u *m* 1 лук; parnúť ~ натягну́ти лук;
 strieľať z ~u стрі́ляти з лу́ка 2 *archeol.* о́блук

lúk//a -y ž лу́ка, по́ляна; zaplavovaná ~
 запла́вована лу́ка; horské ~y го́рьскы
 лу́кы, по́ляны

lukár -a *m* лука́рь, выго́товитель лу́ків

lúkar -a *m* лу́чный господа́рь

lúkarstv//o лу́чне господа́рство

lukostrel'b//a -y ž лу́кострі́льба

lukostrel//ec -са *m* лу́кострі́лець

lukostrelecký *príd. k* **lukostrelec**

lukový *príd. k* **luk**

lúkol//t' -te ž *nár.* ба́гра (*časť dreveného
 kolesa*)

lukulsk//ý, lukulovsk//ý луку́льский,
 луку́ловский, бога́тый; ~é hody, ~á hostina
 луку́ловска гостина

ľul'k//a -y ž *hovor.* пипка, лю́лька

ľul'kový *hovor.* пипко́вый; ~ tabak пипко́вый
 ду́ган

ľul'lok -ka *bot.* лю́лєк

lumbag//o -a *s lek.* лумба́го, бо́листь в кри-
 жах

lumbáln//y *lek.* дріко́вый, крижо́вый; ~a
 anestéza дріко́ва анестéзія

lúmen¹ -a *m* *hovor.* сві́тило, зви́зда

lúmen² -u *m* 1 *fyz. (jednotka svetelnej
 energie, svetelného toku)* лу́мен 2 *lek.*
 сві́тлость дая́кого о́твору; ~ artérie
 сві́тлость арте́рії

luminál -u *m* луміна́л

luminálov//ý *príd. k* **luminál**; ~á liečba лі́чіня
 луміна́лом

luminiscenc//ia -ie ž *fyz.* лумінісцен́ція

luminiscenčn//ý лумінісцен́чний; ~é svetlo
 лумінісцен́чне сві́тло

luminist//a -u *m* лумініста

luministický *um.* луміністі́чний

luminizm//us -u *m um.* луміні́зм

lump -a *m* *hovor. expr.* дареба́к, нані́чго́дник,
 нічо́мник, лумп; пия́к, пия́чина

lumpácky дареба́цький, нічо́мницький,
 лумпа́цький; пия́цький

lumpactv//o -a s фламова́ня, лумпа́цтво;
 пия́цтво

lumpač//it' -í -ia *nedok. hovor. expr.*
 фламова́ти, лумпачі́ти; пия́чіти

lumpenproletariát -u *m* лумпенпролетаріа́т

lumpovač//a -y ž *hovor. expr.* фла́м,
 фламова́ня, попива́ня, лумпова́ня

lump//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. expr.*
 лумпова́ти, фламова́ти; пия́чіти,
 попива́ти

lun//a -y ž bás. луна́

lunapark - *m* лунапа́рк

lunárny *astron.* лу́нный, мі́сячний; ~ rok
 лу́нный рік; ~ deň лу́нный де́нь

lunatický лунати́чний, намі́сячний

lunatik -a *m lek.* лунати́к, намі́сячник

lunatizm//us -u *m* лунати́зм, намі́сячництво

lunet//a -y ž *tech. v rôzn. význ.* лу́нета,
 підпе́рка

lunetov//ý *príd. k* **luneta**; ~á klenba опо́рний
 о́блук

lunch [lanč] ланч, де́сята (*їджі́ня пе́ред
 обі́дом*)

luniak -a *m zool.* лу́няк

luník -a *m* лу́нник, намі́сячник

lunk//a -y ž (*forma pri výrobe železa*) лу́нка

lunn//ý bás. лу́нный, мі́сячний; ~á пос
 мі́сячна ні́ч

lup¹ -u *m* 1 рабова́ня, розбі́йництво 2
 (*korisť*) нарабова́не, накра́дже́не

lup² *cit.* бум, бух, бац

lup//a¹ -y *obyč. v mn. č.* ~y ž лупи́ны, шу́пины

lup//a ² -у ž лупа; čitať z ~ou чітати з лупов
lupací лупачій; ~ stroj лупача машина
lupáčik -a (*druh pečiva z masného cesta*)
 лупачка; колáčик із масного тіста
lupačk//a -у ž лупача машина, лупачка
lupačkov//y: ~á radlica лемеш лупачки;
 передплужник
lupanin//a -у ž шупки, лупки, лупы, ко́ра;
 dubová ~ дубова ко́ра
lupan//y лущёный, лупаный; ~ hrach лу-
 щёный горох; ~é orešky очищёны о́ришки
lupar//eň -ne ž лупарня, лущільня,
 містность на лущіня дачо́го
lup//ať ¹ -е -u *nedok.* **1** čo очи́щати, чи́стити
 (од ко́ры, лупки і т. п.); лущі́ти, лупа́ти; ~
 zemiaku чи́стити а́бо шкре́птати банду́рки;
 ~ jablko очи́щати я́бло **2** *koho expr. (bit')* мо-
 лотити, бити, трепати, колотити
lup//ať ² -е -u *nedok. neos. expr.* боли́ти, колоти́,
 ламати; v hlave ho ~e го́лова бо́лить ёго́
lup//ať sa -е sa -u sa *nedok.* лупити ся,
 одлуповати ся; лі́нити ся; had sa ~e гад
 лі́нить ся
lupavý **1** лупавый **2** (o *bolesti*) колючий,
 ріжучий, о́стрый
lupeň -a *m* **1** лупінок; лист; kvetný ~ лупінок
2 ве́рства; ~ hlíny ве́рства глины
lupeňovitý, lupenitý лупінковитый
lúpež -е ž рабованя, розбійництво,
 злодійство, кра́деж, краджі́ня; піра́тство;
 sráchať ~ зроби́ти рабованя
lúpež//it' -і -ia *nedok.* рабовати, кра́сти, за-
 бе́рати ся злодійством а́бо банді́змом
 а́бо розбійництвом
lúpeživ//y рабовачький; розбійницький,
 злодійський, збійницький; ~á vojna рабо-
 вачька во́йна
lúpežník//y рабовачький; збійницький,
 розбійницький; злодійський; піра́тський;
 банді́тський; ~á banda злодійска ба́нда,
 ба́нда рабовачів
lúpežnictv//o -a *s* рабованя, збійництво;
 злодійство; піра́тство
lúpežník -a *m* рабовач, збійник, злодій;
 піра́т

lúpežn//y рабовачький; розбійницький; зло-
 дійський; піра́тський; ~á kradež розбійницька
 кра́деж; ~á vražda уби́вство з ці́лём ра-
 бованя; ~á vojna рабовачька во́йна
lupič -a *m* рабовач, збійник, розбійник;
 злодій; піра́т
lupičsk//y рабовачький, збійницький,
 розбійницький; злодійський; піра́тський;
 ~á banda злодійска ба́нда, ба́нда
 рабовачів; ~ brloh розбійницький барлі́г
lupičstv//o -a *s* рабованя, збійництво;
 злодійство; піра́тство
lupienk//a -у ž *tech.* діско́ва пи́ла, цірку-
 ларко́ва пи́ла
lupienkov//y: ~á pila діско́ва пи́ла, цірку-
 ларко́ва пи́ла
lupien//ok -ka *m* **1** листо́к, лупіно́к **2** *anat.*
 фонтане́ла ж
lupin//a ¹ -у ž *obyč. v mn. č.* ~у шупка,
 шупі́нка (з го́ловы)
lupin//a ² -у ž *bot.* во́вчий бі́б
lupinat//y одлупуюча ве́рства
lupink//a -у ž шупі́нка
lup//it' -і -ia *nedok.* зде́рати, о́крада́ти,
 рабова́ти
lupk//ať -á -ajú *nedok. expr.* **1** шухори́ти,
 поклі́пковати **2** (*mihať očami*) мі́гати,
 жму́рькати **3** (*cupotať*) побу́ховати,
 поклі́пковати, поцу́пковати **4** *koho (bit')*
 ко́лотити а́бо мо́лотити, бити, товчі́
lupkový prid. k lupok
lup//núť -ne -nú *dok. expr.* **1** лупну́ти,
 трі́снути, цва́кнути; ~lo tu pod nohami
 трі́сло ёму́ під нога́ми **2** шлю́пнути ся,
 трі́снути, бў́хнути; упа́сти; ~ol na zem він
 шлю́пнув ся на зе́млю **3** *koho (udrieť)*
 бў́хнути, уде́рити, трі́снути, шля́пнути
lup//ok -ka *m* *geol.* сланце́ва гли́на,
 глини́стий слане́ць а́бо брі́длі́ця
lupózny *lek.* лупо́зний, хво́рий на лупу́с;
 ~ pacient лупо́зный паціе́нт; ~ proces
 проце́с ко́жної туберкуло́зы
lupulín -u *m* *chem.* лупулі́н, хмі́лёва мучка́
lupus -u *m* *lek.* лупу́с, туберкуло́за ко́жі,
 ко́жна туберкуло́за

lupusovľý *príd. klupus*; ~é ložisko лупусове гніздó або цeнтер, гнуздó лўпуса
lusk¹ -u *m kniž. (struk)* стручóк • dievča ako ~ дівча як квіток або як щавнатé ябко
lusk² *cit. (vyjadruje lusknutie)* цвак, плеск
luskáč¹ -a *m* кліщí *romn. (на розбивáня ópixie)*
luskáč² -a *m bot.* ластівник
lúsk//at¹ -a -ajú *nedok.* чо лущіти, лупáти, вылўповати; лўскати; ~ hrach, fazuľu лущіти гóрох, фасóлю; ~ orechy лўскати óриxy
lúsk//at² -a -ajú *nedok.* лўпкати, лўкати, прáскати; ~ prstami лўкати пáльцями
lusk//núť -ne -nú *dok.* лўкнути, прáскнути; ~ prstami лўкнути пáльцями
lust//ler -ra *m* лўстер; krištáľový ~ кришталóвый лўстер
lustrín -u *m text.* лустрін
luštiar//eň -ne ž лущáрня; містность, де проходить лущіня (дачóго)
lúšť//liť -i -ia *nedok.* 1 лущіти, лўскати, лупáти, вылўповати; ~ fazuľu лущіти фасóлю; ~ orechy лўскати óриxy 2 лущіти, одгáдовати, рíшáти; ~ hádanky лущіти або одгáдовати гáданкы; ~ križovku лущіти крижóвку; ~ písmo лущіти пóчерк (дачіў)
lúštitel¹ -a *m* *hovor.* лўщач, одгáдовач
luterán -a *m* *hovor.* лутерáн
luteranizml/us -u *m* лутерáнізм, лутерáнство
luteránk//a -y ž *hovor.* лутерáнка
luteránsky *hovor.* лутерáньский; ~ kňaz лутерáньский свящéник
luteránstv//o -a *s* *hovor.* лутерáнство
luterovský, luterský лутерáньский
lusterstv//o -a *s* лутерáнство
ľút//liť -i -ia *nedok.* за кým, čím смутити, жаліти за кým, čím
lutn//a -y ž *hud.* лўтня
lutnist//a -u *m* *hud.* лутніста
lutnový *hud.* лутнóвый
ľúto *vetná prísl. v neos.* vetách je mi (ti, mu ap.) ľúto 1 *koho, čoho, s neurč. al. so spoj.*

že (*o pocite ľútosti, zármutku, žiaľu*) mi (тобі, ёмý *i m. n.*) жаль; je mi ho ~ mi ёго жаль; bolo mu ~ odišť ёмý было жаль або жаль одходити 2 *so spoj. že i bez spoj. (mrzí, trápi niekoho)* mi (тобі, ёмý *i m. n.*) смўтно, гірько, жаль...; je mi ~, že neprišiel mi жаль, же він не прийшóв 3 *za kým, čím (je smutno, clivo)* mi (тобі, ёмý *i m. n.*) смўтно, цливо; я смўчу за кým, čím; mi цливо; bolo jej ~ за sestrou онá смутила за сестрóв
ľútos//lť -ti ž 1 (*súcit, polutovanie*) жáлость, лютость, бáновaня, змíловaня, мiлo-сёрдность, чўственность; cítiť ~ s niekým чўствувати жáлость з даким; majte ~! змíлуйте ся!, пожалійте!, злутўйте ся!; vzbudzovať ~ вzbўджувати мiлoсёрдность; pocítiť ~ k chorému почўстувувати жáлость або чўственность ку хвóрому; s ~ťou vyznať niečo з лютостёв признáти ся к дачóму 2 жаль, бiль, бóлість, смўток, цливість; plakať od ~ti плáкати од (з) жáлю
ľútosť//liť -i -ia *nedok.* nad kým, čím смути-ти, жаліти о кім, čím, жаліти кóго, што; бáновати за čím; ~ nad stratenou mládosťou бановати за страчéнов мóлодостёв; ~ za domovom смутити за рoдинов, за дóмом
ľútostiv//ý жалостливый, лютостивый, смутный, бáнуючий; ~ človek жалостливый чоловік; ~é srdce ласкаве сёрдце 2 смут-ный, жалостливый; ~ pohľad смутный пóгляд; ~ hlas жалостливый гóлос
ľut//lovať -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* жаліти кóго, змíловати ся над кým, čím; veľmi ho ~ovala онá барз жаліпа ёго 2 *koho, čo, zastar. čoho i bezpredm.* жаліти о кім, čím; ~ svoj prečin жаліти о свóім постўпкy; veľmi ~ujem, že... я барз, бáную, же..., є мi жаль, же... 3 *čo* жаліти, жáловати чóго; neľutoval peniaze він не жáловав пiнязей
ľút//ly *kniž.* дикий, зуривый, роззурёный, лютый; ~a zver лютый звiрь; ~ nepriateľ лютый неприятеľ
lux¹ -u *m* высавáч
lux² -u *m* *fyz.* лукс

luxác//ia -ie *ž lek.* выткнутя, выклубіня, луксация; vrozená ~ вроджене выклубіня
luxmet//er -ra *m fyz.* луксметр
lux//ovat' -uje -ujú *nedok. čo hovor.* чистити высавачом, высавати; ~ pokrývce чистити покрівці высавачом

luxus -u *m* лүксус, роскіш, кóмфорт, гонóсность, помпéзность; zbytočný ~ непотрібна роскіш; to je pre mňa ~ тотó є про мене кóмфорт

luxusn//ý роскошный, комфорта́нный, гонóсный, лүксу́сный, помпéзный; ~ tovar комфорта́рный това́р; ~á kajuta лүксу́сна ка-юта; ~ byt роскошный кварта́ль

luz//a -y *ž pejor.* збéрба, вагабу́нд, лóтор, га́ведь, чва́р'а, нічóмник, ба́нда

lužickosrbský серболужицький

lužick//ý лужицький; ~á srbčina сербо-лужицький язык

lúz//it' -i -ia *nedok. odb.* лүговати, вы-мóчовати, мочіти в лүговім ростóку; ~ kože мочіти скóры в лүговині

lyceálny ліце́йський; ~ profesor профе́сор ліце́я

lyceist//a -u *m* ліцеїста

lycejný *p.* **lyceálny**

lyce//um -a *s* ліце́й

lyk//o -a *s* 1 лыко, лүбок, бобу́ля 2 (*rastlina*) бобу́ля, вóвче лыко áбо бобу́ля

lykopód//ium -ia *s* по́плас

lykovcový *príd. k lykovce*

lykov//ec -са *m bot.* єдовати бобу́лі, вóвчі бобу́лі

lykov//ý лыко́вый, лүбокóвый; бобулё́вый; ~é výrobu лүбокóвы вырoбки, вырoбки із лыка

lykožrút -a *m (chrobák)* лыкожру́т (поже́рач ко́ры стрóмів)

lymf//a -y *ž lek.* лімфа

lymfatick//ý лімфаті́чний; ~á žláza лім-фаті́чна желе́за; ~á uzlina лімфаті́чний у́зел

lymfocyt -u *m lek.* лімфоці́т

lymfocytárny *lek.* лімфоці́тний

lymfocytóz//a -y *ž lek.* лімфоці́то́за

lynč -u *m* суд Лі́нча, лі́нчова́ня

lynč//ovat' -uje -ujú *nedok.* лі́нчова́ти, выста́вляти, піддава́ти *nedok. dok.*; ~ černochov лі́нчова́ти не́грів, выста́вляти під суд не́грів

lýr//a -y *ž* 1 лі́ра; hrať na ~e гра́ти на лі́рі 2 *tech.* рі́тара

lyrickoepick//ý лі́ріко-епі́чний, лі́ро-епі́чний; ~á báseň лі́ріко-епі́чна поéма; ~ žáner лі́ріко-епі́чний жанр; ~é dielo лі́ріко-епі́чний твір

lyricky *prísl.* лі́річні, з чу́вством; ~ naladený лі́річні нала́дженý, в лі́рі́чній нала́джені

lyrick//ý лі́рі́чний, чу́ственний; ~á báseň лі́рі́чний стих, стишо́к; ~á poézia лі́рі́чна поéзія; ~á pasáž лі́рі́чне одсту́пліня; ~ hlas лі́рі́чний, ні́жний го́лос • ~ soprán *hud.* лі́рі́чне сопра́но

lyrik -a *m* лі́рік

lyrik//a -y *ž* лі́рі́ка, лі́рі́чна поéзія; ľubostná ~ любóвна лі́рі́ка

lyrizm//us -u *m* лі́різм

lyriz//ovat' -uje -ujú *nedok.* лі́рі́зова́ти, ро-бити лі́рі́чним; ~ovaná próza лі́рі́зова́на про́за, стишкы в про́зі

lýrovitý лі́рови́тий, лі́роподóбный

lys//a -y *ž*, **lysall//ňa** -ne *ž* лы́са, лы́сая (*nár.*) (*коро́ва з бі́лым пятно́м на че́лі*)

lysat//ý *expr.* лы́сый, безво́лосый, голого́ловый (*ца́лком лысы́й*); ~á hlava облы́сїва áбо лы́са го́лова

lysin//a -y *ž* 1 (*na hlave ľudí*) лы́сина, пле-шина 2 (*srsť odlišnej farby na hlave zvierat*) лы́сина, звї́здочка; kôň s bielou ~ou на че́ле кїнь з бі́лов звї́здочков на че́лі

lysink//a -y *ž* *zdrob.* лы́синка, плеши́нка

lysk//a¹ -y *ž* *zool.* лы́ска

lysk//a² -y *ž* 1 (*škvrna v srsti zvierat*) лы́сина, плешина 2 (*plešina, lysina*) лы́сина, пле-шина

kysk//o -a *s* кїнь *m* áбо ві́л з лы́синов на че́лі

lysk//ovat' -uje -ujú *nedok. čo (značkovat' stromy sekerou)* робити за́рубкы на стрóмах, значковати стрóмы

lys/ý лысый; ~ člověk лысый чоловік; ~á hlava лыса голова **2** голий, без ростлинства; ~á vetva голий конарик

lytick/ý *lek.* літичний, помалый, повольный, уволнюющий; ~é klesanie teploty літичне падіння температури

lýtk//o -a s лытко (ногы)

lýtkový *príd. k lýtko*; ~ sval лыткова мускула

lyzimet//er -ra *m odb.* лізімітер

lyzín -u *m lek.* лізін

lyzoform -u *m chem.* лізоформ

lyzoformový *príd. k lyzoform*; лізоформовый; ~ roztok лізоформовый росток

lyzol -u *m chem.* лізол

lyzolvový лізолвый; ~ roztok лізолвый росток

lyžle -i ž *mn. č. (j. č. ~a)* ліжы; bežecké ~ біжечькы ліжы; zjazdové ~ зъяздовы ліжы, зъяздówki; skokanské ~ скоканьскы ліжы

lyžiar -a *m* ліжарь

lyžiar/leň -ne ž *hovor.* ліжарня

lyžiark//a -y ž ліжарька

lyžiar//ky -ok ž *mn. č. hovor.* ліжарькы, ліжарьскы топánкы

lyžiarsk//y ліжарьский; ~ úbor ліжарьске облечіня; ~ topánku ліжарьскы топánкы; ~ blúza ліжарьска блюза áбо ветрówka; ~é palice ліжарьскы палиці; ~ mostík ліжарьский мостик áбо трамплін; ~a túra ліжарьска тўра; ~a dráha ліжарьска дорóга áбо стóпа

lyžiarstv//o -a s ліжарьский шпорт

lyžic//a -e ž **1** лóжка; drevená ~ деревяна лóжка; strieborná ~ серебряна лóжка; polievková *al. jedáca* ~ пóливкова лóжка **2** лопátка; murárska ~ келня • utopil by ho v ~i vodu готóвый залпяти ёго i лóжці воды

lyžicovitý ложковитый

lyžicov//ý *tech.* ложковый; ~é rýpadlá ложковый экскаватор

lyžičk//a -y ž лóжка, лóжочка; kávová, čajová ~ кавóва, чаёва лóжочка • utopil by ho v ~e vodu залплав бы ёго i лóжці воды

lyžičkár -a *m* лóжкárь

lyžičkársky лóжкárьский

lyžičkárstv//o -a s лóжкárьство, вырoба лóжок

lyžičkovitý ложковитый, подóбный на лóжку

lyžičník -a *m bot.* хрiн

lyžovačk//a -y ž *hovor.* ліжовáчка; íst' na ~u íти ліжовáти ся, íти на ліжóву прогýлку; byť na ~e быти на ліжовáчці

lyž//ovať (sa) -uje (s) -ujú (sa) *nedok.* ліжовáти (ся), ходити ліжовáти (ся), заoбepáти ся ліжáрьскым шпóртом

lžihumanizm//us -u *m kniž.* псевдогуманізм; кламливый, фалóшный гуманізм, не тот прáвый гуманізм

lžimorálk//a -y ž *kniž.* лóжна морáлка; кламлива, фалóшна морáлка, псевдоморáлка

lži prorok -a *m kniž.* неправдивый, фалóшный прóрок, не тот прáвый прóрок

lživost//ť -ti ž кламливость, фалóшность, неправдивость, цигáнство

lživ//ý кламливый, фалóшный, не-прадивый, цигáньский, не тот акурáтный

M

m [m i em] *neskl. s (hláska a písmeno)* (пa-тиньске) **m** *neskl. s*; malé **m** малé м; velké **M** велике **M**

ma **2. a 4. p. zám.** ja мéне

mac//ať -ia -ajú *nedok. expr. 1* *koho*, *čo* пыцяти, пыцькати; ма́цати, ма́цькати **2** (*hladat' macaním*) напыцяти, напыцёвати; ~ po kľúčke напыцяти áбо глédати ключку (дверей); ~ pred sebou пыцяти пéред собóв, íти напыцячкы, íти ма́цкаючі (*в темномí i m. n.*)

macedónčín//a -y ž македóньский язык

Macedón//ec -ca *m* Македóнець

Macedónk//a -y ž Македóнка

macedónsky македóньский

macík -a *m det.* ма́цко

mack//ať -á -ajú *nedok. expr.* пыцяти, пыцькати; ма́цкати, ма́цяти

mack/o¹ -a s *hovor.* дупáчки *potm.*
mack/o² -a *m zdrob.* медвідько
mack/o³ -a *m hovor.* спущáк (гóблик)
macoch//a -y ž мачóха • *byť* niekomu ~ou
 односити ся як мачóха к дакому; *čo som*
tu, od ~? hovor. што я ту, од мачóхы?; *што*
я ту, чуждй ці што?; я ту тыж не чуждй
macošsky *peisl.* по-мацóшскы, як мачóха;
 сурóво; ~ *zaobchodiť* s niekým сурóво
 заобходити з даким, заобходити ся
 з даким як мачóха
macošsk//ý *príd. k* **macocha**; ~ *osud* зла
 дóля; ~á *priroda* сурóва прирóда
mača -ľa s máча, мачáтко
mačac//í мачáчий; ~ie *miaukanie* мачáче
 мявкaня; ~ *koncert* мачáчий концéрт; ~ie *oči*
 мачáчі о́чі, о́чі як у ма́чкы; ~ie *pohyby* мачáчі,
 тихы погына́ня; *hovor. žart.* ~ia *muzika*
 фалóшна, незладжéна мýзыка; *nár. bot.* ~
chvostík, *myši chvost* мышáчий хвóстик
mačacin//a -y ž **1** (*mäso*) мачатина **2**
 (*zápach*) мачáчий за́пах áбо пах
mačan//ie -ia s мачáня; намо́човaня; вы-
 мо́човaня
mač//ať -a -ajú *nedok.* **1** *čo v čom, do čoho*
 мочíти, намо́човати *што в чім*; ~ *si chlieb*
do kávy мачáти собі хлiб до кáвея; ~
bielizeň pred práním мочíти білізнý пéред
 прáнeм; ~ *ľan* мочíти лен áбо коно́плі
2 *kuch.* обáлeвати, обверну́ти; ~ *rezeň*
v túke обверну́ти рiзку в муцi **3** *čo čím*
 намо́човати, змо́човати; ~ *ranu vlhkou*
handričkou змо́човати рáну з волгкóв
 ряндков
mačiak -a *m zool.* нáлпа
mačiatk//o -a s máча
mačičk//a -y ž *zdrob.* мачáтко, кі́цька
máčik -a *m hovor.* коцýр, коцýрик
mačin//a -y ž трáвник; *obkladanie* ~ou
 обкладáня трáвником, затрáвнeвaня
mačk//a -y ž **1** ма́чка; *angorská* ~ антóрська
 ма́чка; *divá* ~ дика ма́чка; *falošný* ako ~
 фалóшний áбо фарізе́йський як ма́чка **2**
hovor. (kožušina z mačky) ма́чка, мачáчий
 кожýх **3** *hovor. (samica šeliem)* ма́чка **4**

tech. (žeriavový vozík) жерьявóва ма́чка **5**
 ~y *mn. č. (železné klíny al. háky)* ма́чкы •
písať, škriaбаť ako ~ писáти, шкряба́ти як
 кýрка ла́бков; *žijú* ako pes a ~ (они) жыю́ть
 як пес з ма́чков; *hrať* sa na ~u a *myš* грáти
 ся на ма́чку i мыш; *chodiť* *al. obchádzať*
 ako ~ *okolo* horúcej kaše ходи́ти áбо об-
 ходи́ти як ма́чка óколо горячóй кáшы,
 ходи́ти доокóла та доокóла; *kúpiť* ~ *vo*
vreci купити ма́чку в мiху; *predať* ~ *vo vreci*
 продати ма́чку в мiху; *dobré myšiam, keď*
 ~y *doma* *nieto [prísl.]* дóбпi мышáм, кiдь
 ма́чкы нeт дóма

mačkovit//é -ých *mn. č. zool.* ма́чковиты

madame [-m] *neskl.* ж ма́дам *neskl.*

Maďar -a *m* Ма́дяр, Угóрець

maďarčin//a -y ž ма́дярський язык

maďarčinár -a *m* учiтель ма́дярського
 язы́ка

maďarizác//ia -ie ž ма́дяризáция

maďarizačn//ý ма́дячризáчный; ~á *politika*
 ма́дяризáчна полі́тика

maďarizátor -a *m* ма́дяризáтор

maďarizátorsk//ý ма́дяризáторський; ~á
politika ма́дяризáторська полі́тика, полі́тика
 ма́дяризáції

maďariz//ovať -ujť -ujú *nedok.* ма́дяризóвати

Maďark//a -y ž Ма́дярка

maďarofil -a *m* ма́дярофіл

maďarofilský ма́дярофі́льський

maďarofób//ia -ie ž ма́дярофóбiя

maďarón -a *m* *pejor.* ма́дярón

maďarónstv//o -a s ма́дярónство

maďarsky *prísl.* по-ма́дярськы; ~ *hovoriť*
 говори́ти по-ма́дярськы

maďarsk//ý ма́дярський, угóрський; ~
jazyk ма́дярський язык; ~á *salama* ма-
 дя́рська салáма; ~á *kuchuňa* ма́дярська
 кúхня

madeir//a -y ž **1** (*víno*) ма́деiра **2** *text.*
 ма́деiра (*від вышyтого полóтна*)

madon//a -y ž ма́до́на

madrigal -u *m* *hud.* мадриáл

maestoso [ma-estózo] -a *s prísl. hud.* маестóзо

maf//ia -ie ž ма́фія

mág -a *m* ма́г

magazín -a/-u *m* 1 (obrázkový časopis) (ілюстрáчньий) журнáл (*штомісячник і т. н.*) 2 *zastar.* (*sklad*) склад

maggi *neskl. s kuch.* márti (*ekstprákt* коріня до по́пивок)

mág//ia -ie *ž* mária; čierna ~ чорна ма́рія; biela ~ біла ма́рія

magick//ý *v rôzn. význ.* магі́чний; ~ vzorec магі́чны зна́ки; ~á moc магі́чна сила; ~ štvorec магі́чний квадра́т • ~é oko *el. tech.* магі́чне о́ко, індіка́тор нала́джіня (*radionpřimachá*)

magist//er -ra *m* магі́стер; ~ farmácie магі́стер фарма́ції, фарма́це́вт

magistr//a -y *ž*: ~ farmácie магі́стра фарма́ції, фарма́це́вка

magistrál//a -y *ž* магі́стра́ла; železničná ~ жулізнодо́рожна магі́стра́ла; auto-mobilová ~ автомо́білова магі́стра́ла, автомагі́сра́ла; vzdušná ~ возду́шна магі́стра́ла

magistrát -u *ž zastar.* магі́сра́т

magistrátny магі́сра́тський; муніци́пáль-ний; ~ úradník магі́сра́тський áбо муніци́пáльний уря́дник

magm//a -y *ž geol.* ма́гма

magnát -a *m* ма́гнат; uhorskí ~i *hist.* ма́дярьскы ма́гнаты; naftový ~ нафто́вый ма́гнат; finančný ~ фіна́нчний ма́гнат

magnet -u *m* ма́гнет; tyčovitý ~ бруско́вый ма́гнет; stály *al.* trvalý ~ ма́гнет на все, тырва́льий ма́гнет

magnetick//ý 1 ма́гнеті́чний; ~á ihla ма́гнеті́чна і́гла; ~é pole ма́гнеті́чне по́ле 2 *preh.* ма́гнеті́чний, гіпно́тічний; ~ pohľad гіпно́тічний áбо гіпнозу́ючий по́гляд

magnetit -u *m min.* ма́гнеті́т

magnetitový *príd. k magnetit*

magnetizác//ia -ie *ž fyz.* ма́гнетіза́ція, нама́гні́чованя

magnetizačný ма́гнетіза́чний; ~ prúd на-ма́гні́чующий ток

magnetizm//us -u *m fyz.* ма́гнеті́зм; zemský ~ земе́льний ма́гнеті́зм, ма́гнеті́чна сила зе́млі; ~ železa ма́гнеті́зм желе́за

magnetiz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *fyz.* ма́гнеті́зовáти, нама́гні́човати; ~ proudem elektrického prúdu нама́гні́човати при по́мочі електри́чного то́ку 2 *koho, čo* гіпно́тізовáти, ма́гнеті́зовáти

magnetk//a -y *ž fyz.* ма́гні́тна стрі́лка; deklinačná ~ ма́гні́тна стрі́лка на́клоні́ня

magnetofón -u *m* ма́гнетофо́н

magnetofónový ма́гнетофоно́вый; ~ záznam ма́гнетофоно́вый за́пис; ~ pás ма́гнетофоно́ва па́ска

magnetov//lec -ca *m min.* ма́гнето́вець

magnetov//ý ма́гнето́вый; ~á ocel' ма́гнето́ва о́ціль

magnéziov//ý ма́гнезі́овый; ~é svetlo ма́гнезі́ове сві́тло; ~á zlúčenina ма́гнезі́ове спо́їня; ~ cement ма́гнезі́овый ці́мент

magnezit -u *m min.* ма́гнезі́т

magnezitár//eň -ne *ž* ма́гнезі́товый заво́д

magnezitk//a -y *ž hovor.* ма́гнезі́товый заво́д

magnezitov//ý ма́гнезі́товый; ~ priemysel ма́гнезі́товый про́мысел

magnéz//ium -ia *s chem.* ма́гнезі́й

magnificenc//ia -ie *ž trochu zastar.* ма́гніфі́ценція (*mímyn pěkmpa* уніве́рзі́ты)

magnól//ia -ie *ž* ма́гнолі́я

mahagón -u *m* ма́гаго́н, шкори́цовите де́рево

mahagónov//ý ма́гагоно́вый; ~é drevo ма́гагоно́ве де́рево, шкори́цовите де́рево; ~ nábytok ма́гагоно́вый бу́тор, ма́гагоно́ве заря́джіня (до́му)

maharadž//a -u *m* ма́гарáджа

mach -u *m* 1 мох; obkladať ~om обкла́да́ти мо́хом 2 *machy mn. č. bot.* мхы • zarásť ~om зарос́ти мо́хом

mách//at' -a -ajú *nedok.* ма́хати; ~ rukami ма́хати рука́ми; ~ křidlyma ма́хати кры́лами

mách//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. expr.* (*přačkať sa*) плéска́ти ся (во во́ді)

mach//er -ra *m hovor. expr.* ма́хер, сучі́й, шіко́вний, зру́чний чоло́вік, зна́лець, ма́йстер, одбо́рник

machinác/lie -ií ž *mn. č. pejor.* махінації; robiť ~ робити махінації, заоберати ся махінаціями; ~ z valutami валутны махінації

machl/le -ov ž *mn. č. hovor.* ма́хлі, махінації; robiť ~ робити ма́хлі, заоберати ся ма́хлями або махінаціями

machl/it' -i -ia *nedok. hovor. expr. pejor.* ма́зати, розма́зовати, зле ма́лєва́ти

mách/nut' -ne -nú *dok. čím* ма́хнути

machorast/ly -ov *m mn. č. bot.* мо́хы, мхы

machový моховый; ~ porast моx

machul/la -le ž *hovor. expr.* ма́уля, шплях, пятно́; atramentová ~ тинто́ва ма́уля

machul/it' -i -ia *nedok. expr.* ма́уляти

maizen/la -y ž *kuch.* майзе́на, тендеріча́на мукá

máj¹ -a *m 1* май; Prvý ~ Пє́ршый май **2** *pren.* ярь; ~ života ярь жыво́та • studený ~, v stodole raj [*prisl.*] хо́лодный май, в шо́пі рай

máj² -a *m* май (символ яри, висо́ка зруба́на березка, омає́на кві́тками і па́нтками, котру́ по тради́ції в се́лах Слова́кії хло́нци ста́влять дівча́там пе́ред пе́ршым ма́єм)

maják -a *m* маяк

majákov/ly мая́ковый; ~á veža мая́кова вежа

majáles -u *m* маялес, я́рне свято, бал; študentský ~ штуде́ньський маялес

majer -a *m* маі́р, вели́ке господа́рство

majestát -u *m 1 arch.* Вели́чє́нство (*mimyn*); jeho královský ~ Ё́го кралє́вске Вели́чє́нство **2** *hist. (listina, výnos panovníka, kterým sa udeľovali privilégia)* (найвы́сший) рескри́пт **3** вели́кость, велича́вость; ~ smrti велича́вость сме́рти; urazený ~ *iron.* уражли́ва самолю́бость

majestátne prisl. велича́во, маєста́тні; ~ kráčať велича́во або свято́чні крача́ти або выступáти

majestátn/ly **1** репрезє́нтчний, повз-несє́ный, свято́чний, маєста́тный; ~e тихо́ свято́чне тихо **2** репрезє́нтчний,

повзнесє́ный, імпо́зантний, авторі-тативный; člověk ~ej postavu чоло́вік репрезє́нтчного зовні́шкы

majetkoprávn/ly має́тково-право́вый; ~e srogu має́тковы спо́ры

majetkov/ly має́тkový; ~é pomery має́ткове поста́вля; ~é právo має́ткове пра́во

majetnícky вла́стницький; ~ pocit чу́вство вла́стника, вла́стницьке чу́вство

majetn/ly має́тний, бога́тый; ~ gazda бога́тый селя́нин; ~é vrstvy obyvatelstva бога́ты ве́рствы жыте́лів

majet/ok -ku *m 1* має́ток, вла́стность, бога́тство; súkromný ~ вла́стний має́ток; verejný ~ о́бщный має́ток, о́бщна вла́стность; štátny ~ держа́вный має́ток, вла́стность держа́вы; národný ~ наро́дне бога́тство; družstevný ~ дру́жестве́ный або коопє́ративный має́ток; konfiškácia *al.* vyvlastnenie ~ku конфі́шкация або вивла́стніня має́тку; nahanožiť ~ нага-но́бити або натовчі́ має́ток; poručiť svoj ~ за́вещáти свій має́ток; hnuteľný ~ práv. гну́чий має́ток; nehnuteľný ~ práv. негну́чий має́ток **2** має́ток, га́здівство; štátne ~у держа́вны має́ткы **3** вла́стность, має́ток; urobiť niečo ~kom niekoho зроби́ти да́штó вла́стностє́в да́кого або да́чіім має́тком

majiteľ -a *m* вла́стник, га́зда; ~ domu га́зда до́му

majiteľ/k/la -y ž вла́стничка, га́здыня

majiteľ'sk/ly вла́стницький; ~é právo

вла́стницьке пра́во, пра́во вла́стника

majolík/la -y ž має́ліка, фая́нса; slovenská ~ слова́цька має́ліка

majonéz/la -y ž має́не́за; gyba v ~е рыба́ в має́не́зі

majonézový príd. k majonéza; ~ šalát має́не́зовый ша́лат, ша́лат з має́не́зов

major -a *m* має́р

majorán -u *m* має́ран

majoránový має́рано́вый

majorát -u *m* *hist. práv.* має́рат

majorátny має́ра́тний; ~ majetok має́-ра́тний має́ток, має́рат

majorit//a -y ž *práv.* векшина, бівшість; dosiahnuť *al.* získať ~у достати векшину гóлосів

majoritn//ý; ~é uznesenie постановління, приятé векшынов (гóлосів)

majorizác//ia -ie ž *polit.* выужыта кiлькiстной векшыны (*при голосовáни*)

majorsk//ý *príd. k major*; ~ hodnost' гóдность маёра, ранг маёра

majorstv//o -a s гóдность маёра, звання маёра, ранг маёра

májovk//a -y ž **1** (*druh húb*) маёвка **2** (*druh čerešne*) скóра черешня **3** (*jarná bryndza*) ярна брiндза

májov//ý маёвий, ма́йський; ~á пос ма́йска áбо маёва нiч; ~ dážd' маёвий додж; ~ bryndza маёва брiндза; ~á čerešňa скóра áбо маёва черешня

majst//er -ra **m 1** v *rôzn. význ.* ма́йстер; krajčírsky ~ крайчiр; obuvnícky ~ шустер; kominársky ~ коменáрь; murársky ~ мýрник; tanečný ~ учiтель тáнцив; smenový ~ змiновий ма́йстер; koncertný ~ концéртный ма́йстер; baletný ~ балетма́йстер; obraz peznámeho ~ra образ незна́мого ма́йстра; je ~ v rozprávání він ма́йстер розпо́вiдати; ~ slovesného umenia ма́йстер худо́жнього слóва; byť v piečom ~om быти ма́йстром свóего дiла; ~ri štetca ма́йстры пéнзля, пéнзлика **2** *šport.* шампи́он, ма́йстер; zaslúžilý ~ *športu* заслужéный ма́йстер шпóрту; futbalový ~ фотбалóвый ма́йстер; ~ sveta v tenise ма́йстер свiта в тéнiсi • bieda je najlepši ~ [*prisl.*] бiдá вшытко на́учить, dielo chváli ~ra [*prisl.*] робóта ма́йстра хвáлить, дiло ма́йстра боiть ся

majsterk//a -y ž **1** ма́йстéрка, ма́йстрóва; zmenová ~ змiновá ма́йстéрка **2** ма́йстéрка; je ~ v rozprávání онá ма́йстéрка розпо́вiдати **3** *šport.* чемпи́онка, ма́йстéрка; ~ *športu* ма́йстéрка шпóрту

majstrov//lá -ej ž *hovor.* ма́йстрóва (*фýнкция в робóти*) i женá ма́йстра

majstr//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. 1* (*pracovať ako samostatný remeselník, byť*

majstrom) быти ма́йстром, робити як ма́йстер **2** (*robiť nejakú ručnú, technickú prácu*) ма́йстровáти

majstrovsk//ý 1 *príd. k majster 1*; ~é skúšky екзáмен на ма́йстра; ~ kurz ма́йстрóвський кýрз **2** *šport.*: ~ zápas ма́йстрóвський zápas **3** *pren.* зру́чний, шiкóвный, прикладный, скусéный; ~ preklad knihy прикладный перéклад книжки; ~ prednes na husliach ма́йстрóвска гра на гýслях; ~é dielo ма́йстрóвске дiло, шедéвр

majstrovst//lvá -iev ž *pomn. šport.* пéршiсть, чемпи́онат, ма́йстрóвства

majstrovstv//o -a s **1** мéно ма́йстра; získať ~ vo futbale завоёвати мéно чемпи́она во фóтбалi **2** ма́йстрóвство, iскýство; prekladateľské ~ iскýство áбо ма́йстрóвство перéкладу

mak -u *m* мак; siať ~ сiяти мак; rezance s ~om рiзáнки з ма́ком • slepý *al.* vlčí ~ вóвчий мак, дикий мак; ani ~у áни ма́ку, тма-притмá; deti je tam ani ~у дiтéй є там громáда-пригромáда áбо як гарингiв *pejor.*; ani ~, ani za ~, ani o ~ áни кус, áни кущiцько, áни мак; niet v tom ani za ~ pravdy нет в тiм áни кущiцько пpáвды; ani za та́чný ~ áни квáпку, áни квáпочку, абсолýтнi; ani za та́чný ~ sa veci nerozumie він абсолýтнi не розúмить ся тóму; vyzerať ako strašidlo do ~u вьзeрaть як стрáшок до ма́ку

maka//o -a s *kart.* макáо

makarón//y -ov *m mn. č. kuch.* мака́роны **maket//a** -y ž v *rôzn. význ.* макéта; ~ domu макéта дóму; ~ divadelnej dekorácie макéта театрáльной декорáцii

maketový макетóвый

makist//a -u *m* макiста

maklér -a *m* маклер, *pren. pejor.* посере́дник **maklérstv//o** -a s маклёрство, *pren. pejor.* посере́дництво

makovic//a -e ž **1** ма́ковиця, ма́ковá гóловка; zelená ~ зелéна ма́ковиця; suchá ~ сухa ма́ковиця **2** *pren. expr.* ма́ковиця, бáшка; prázdna ~ пустá ма́ковиця **3**

hovor. (na štíte strechy *al.* na vrcholci veže) pozláténé ~е позолочены маковиці
makovicový *príd. k* **makovica**; ~ odvar одвар із макових головок
makovič/lie -ia s сухы стóпки ма́ку і порóжні маковиці, маковиня
makovisk/lo -a s **1 p.** **makovičie 2 (pole)** мако́ве по́ле, маковиско
makovník -a *m* маковяник
makov/ly мако́вый; ~í zrnko мако́ве зе́ренко; ~ koláč мако́вый кола́ч, кола́ч з ма́ком, маковник, маковяник; ~ kvet квіт ма́ку; ~ odvar мако́вый одвар
makrek/la -y *ž* **zool.** макре́ла, скýмбрія
makrelovit/lé -ých *mn.* *č. zool.* макреловиты
makroskopický макроскопічний
makulatúr/la -y *ž* **1 (koncept)** чмаро́вник, чорно́вік **2 (odpadový papier)** почма́раный, пописа́ный па́пірь; о́дпад, макулату́ра; dať do ~ здати до о́дпаду а́бо макулату́ры
makul/ovať -uje -ujú *nedok. dok. odb.* здава́ти/здати па́пірь до збе́рні, до макулату́ры
malag/la -y *ž* ма́ла'а
malachit -u *m min.* малахі́т
malachitov/ly *v rôzn. význ.* малахі́товый; ~á váza малахі́това ва́за; ~á kazeta ма-лахі́това шкату́лка; ~á zeleň малахі́това зе́лень
Malaj/lec -sa *m* Ма́лаєць
Malajk/la -y *ž* Ма́ла́йка
malajský ма́ла́йский; ~ jazyk ма́ла́йский язык
malár/lia -ie *ž* ма́ла́рія; tropická ~ тропи́чна ма́ла́рія
malarik -a *m* ма́ла́рік, хво́рый на ма́ла́рію
maláriov/ly ма́ла́ріо́вый; ~á epidémia ма́ла́ріо́ва епіде́мія; ~ komár ма́ла́ріо́вый кома́р
malátn/iet' -ie -ejú *nedok.* ма́латні́ти, ста-ва́ти ся ма́латным а́бо сла́бым, сла́бнути
malátn/ly 1 ма́латный, сла́бый, доко́наний, вя́лый, невла́дный; ~е telo невла́дне ті́ло; chorý sa cíti ~ хво́рый чу́с ся сла́бым **2** выси́ленный, выче́рпанный, зослабе́ный; ~ spáпок зослабе́ный спа́нок

mal'b/la -y *ž* **1 (činnost')** ма́ле́в́а́ня, маля́рь-ство, живо́пис; študovať ~и учи́ти ся ма-ля́рству а́бо ма́ле́ва́ти **2 (obraz)** о́браз, ри́сунок, акваре́л; ~ na skle о́браз на склі; portrétová ~ портре́това живо́пис **3 (náter steny)** ма́ле́в́а́ня сті́н, нате́ра́ня сті́н; nástená ~ ма́ле́в́а́ня а́бо нате́ра́ня сті́н
mal/lé -ého *s hovor.* ма́ле́, ді́тина, ді́тятко
malebn/ly пре́красный, живо́писный; образко́вый; ~á róza живо́писна по́за; ~á raporáma пре́красна панора́ма; ~á dolina живо́писна до́лина
malér -u *m hovor.* неприе́мность, неща́стя; dostať sa do ~и доста́ти ся до неприе́м-ности
maliar -a *m 1 (umelec)* маля́рь, худо́жник, живо́писец; ~ portrétov маля́рь портре́тів; akademický ~ акаде́мичный маля́рь а́бо худо́жник (*zakínčivšyĭ Akadémiu umění*) **2 (remeselník)** ма-ля́рь; ~ izieb маля́рь (хыж)
maliark/la -y *ž* маля́рька, худо́жничка
maliarsk/ly 1 (týkajúci sa maliarskeho umenia); ~a akadémiа Акаде́мія худо́жеств; ~ ateliér ате́лье худо́жника а́бо маля́ря **2 (týkajúci sa maliarskeho remesla)** маля́рьский; ~ dielňa маля́рь-ска майсте́рська; ~е práce маля́рьскы ро́боты; ~a štetka маля́рьска щі́тка
maliarstv/lo -a *s 1 (druh umenia)* ма-ля́рьство, живо́пис ж; орнаме́нтальне ~ орнаме́нтальне маля́рьство **2 (remeselnická činnost')** маля́рьство
malíč/lek -ka *m* мизі́нець, ма́ленький па-лец; vytknúť si ~ вы́ткнути собі́ мизі́нець
 ● mať piečo *v* ~ku ма́ти да́што в мизі́нці, до́брі розбе́рати ся в да́чїм; vysícať si z ~ka *expr.* вы́ціцяти собі́ з па́лця; otočiť si okolo ~ka обкру́тити собі́ о́коло па́лця
malíčkl/lé -ého *s hovor. expr.* ма́леньке, ді-тина, ді́твак; čakať ~ че́кати ді́тину
malíčko *prísl. expr.* лем-лем, барз ма́ло, ква́пку, ква́почку, троше́чки
malíčkos/lt' -ti *ž* дрі́бни́ця, бага́тель, глупо́сть; nosiť deťom ~ti носи́ти ді́тєм

дрібности; smiať sa, plakať pre každú ~ сміятися, плакати пре кáжду глúпость; to je pre neho ~ тотó про нéго багáтель; to nie je ~ тотó не дрібниця • moja ~ моя малóсть, я негóдный тóго, я не заслúжу собі тóго

maličký *expr.* малёнький, маленёнький

malígný *lek.* згубный, закёрный, небеспéчный; ~ nádor згубный nádor

malichernos//t' -ti ž 1 маліхёрность 2 (*maličkost'*) дрібность

malicherný 1 маліхёрность, дрібниця; ~ člověk маліхёрный чоловік 2 незначный, не стоячий за реч, неважный; ~ spor звáда про глúпости, маліхёрности

malin//a -y ž малина; ústa ako ~ ústa áбо ráмба як малина; dievča ako ~ дівча як малина áбо ягода 2 *obuč. v mn. č.* ~у малина; chodiť na ~ ходити на малины; zbierať ~ зберáти малины

malináč -a *m (ker maliny)* малиняк, кряк малины

malinič//ie -ia s малинича, порóсты малин
maliniark//a -y ž малинярка; женá зберáюча малины

maliník -a *m* малиняк, кряк малины

malinisk//o -a s малиниско

málinko *prísl. expr.* малёнько, málo

malinovk//a -y ž *hovor.* малиновка, вода з малиновым сірупом

malinov//ý малиновый; ~ džem малиновý джем; ~ á šťava малиновá щáва; ~ ker малиновý кряк, кряк малины

malinovočervený малиновýй (о фáрби)

mál//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* кому чо вызерати дость малым áбо невеликим; jemu sa zárobok ~i zárobok ёмý здáвати ся малым áбо низким; ~i sa tu reŕazí neos. ёмý málo áбо не выстачать пінязей
málo' *prísl.* 1 *prísl. i čísl.* málo; ~ reŕazí málo пінязей; ~ jest' málo їсти; veľmi ~ барз málo; bolo tam pomerne ~ ľudí там было дость málo людéй 2 (*trochu, v malej miere*) дость málo, лем-лем; ~ sa podobáť піекому быти трошéчки подібным на

дакóго áбо дакóму; ~ úrodný kraj málo áбо slábo урóдный край 3 (*málakedy*) рідко, málo коли; ~ nás navštevoval він рідко нас навщівляв • ešte ~ krajcov chleba zjedol їщí málo óкрайців хлíба зів, málo кáшы їв; za ~ reŕazí ~ muziky [*prísl.*] за málo пінязей - málo мýзикаы

mál//o² -a s málo, невелика кількість; невелé; jeden z ~a odvážlivcov едén із málo одвáжных áбо смілых; uspokojíť sa s ~om успокоїти ся з малым áбо з немнóгим; mal na ~e, že ho nevyhodili z práce ёго лем-лем (же) не вышмарили з робóты • už ho je na ~e він уж дóвго не потягне, уж на дóвго не выстачить

maloburžoáz//ia -ie ž дрібнá буржуазія

maloburžoázny малобуржуázный

máločo' *zám.* málo што

máločo² *prísl.* невелé, трошéчки, лем-лем, лем што, лем málo; ~ menší od neho трошéчки мénший од нéго

málodetný малодітний, маючий málo дітéй

malodušný маючий страх, боязливый; ~ člověk боязливый чоловік

málokde *prísl.* мало дé

málokedy *prísl.* мало коли; ~ príde neskoro málo áбо рідко коли він прихóдить пізно
málokrvnos//t' -ti ž *lek.* худокрóвность
málokrvn//ý *lek.* худокрóвный; ~é dieťa худокрóвна дітина; дітина, терпляча худокрóвностéв

málo kto *zám.* мало хтó; ~ vedel tak spievať мало хтó знав так співа́ти

máloktorý *zám.* мало котрый

maloletos//t' -ti ž *práv.* неповнолітність, малолітність

malolet//ý *práv.* неповнолітний, малолітний; ~é deti неповнолітны діти

malomestsk//ý маломістьський, провінціáльний; ~é prostredie маломістьска атмосféра

malomeštiack//y *pejor.* маломіщáньський; ~e predsudky міщáньскы предсúдкы

malomešťanstv//o -a ž *pejor.* мало-міщáнство, міщáнство, провінціоналізм

malomeštiak -a *m* маломіщан, міщан, житель малого міста

malomocenstv/o -a *s lek.* лёпра; не-
владность

malomocný постигнутый лёпрою; не-
владный

malomysel'ny боязливый, устраханый,
склэслый, песімістичный

maloobchod -u *m* продава́ния дрібно́го
товáру, дрібный товар

maloobchodník -a *m* торго́вец з дрібным
а́бо розлічным товаром

maloobchodn/ý розлічний; ~á сена ма-
лообходна ціна, ціна для купуючого

malopredaj -a *m* продава́ния купую́чому

malopredajn/ý розлічнопродава́ний; ~é
сепу ціны для купуючого

malorážk/la -y *ž hovor.* фловбе́ртка,
малора́жка

maloroľnícky малоземельный крестьян

maloroľníctv/o -a *s* малоземельные крес-
тянство

maloroľník -a *m* малоземельный крестьян

mal'ovan/ie -ia *s* 1 мале́ва́ния, вымале́вания
2 (*na výtvarníckej škole*) мале́ва́ния,
живопис 3 малярські роботи

mal'ovank/la -y *ž, obyč. v mn. č.* ~у о́бразок
а́бо выкрес, рісунок на мале́ва́ния

mal'ovan/ý 1 мале́ва́ний, розмале́ва́ний,
нарісова́ний, розрісова́ний; ~é vajce
мале́ване яйце, писа́нка; ~é džbánu
мале́ваны дзбанки 2 bás. прекра́сный,
чаро́вний; ~é dievča чаро́вна краса́виця
• zaobchádzať s niekým ako s ~ým vajcom
заобходити ся з даким як з мале́ваним
яйце́м

mal'ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 мале́вати
(фа́рбами); ~ portréty, zátišia мале́вати
портреты, за́тішія; ~ olejovými farbami
мале́вати оли́евыми(а) фа́рбами 2
мале́вати, фарбити, рісова́ти; ~ vajíčka
мале́вати а́бо фарбити яйця; ~ steny
мале́вати а́бо білити стіны; ~ si pery
мале́вати га́мбы; mráz ~uje okná мороз
малює о́блаки а́бо о́кна 3 (*krasopisne*

písať) выпи́совати, вымале́вати 4 *koho,*
čo expr. (živo opísať) опи́совати, роспи-
совати • nemaľuj čerta na stenu не ма-
луй чо́рта на стіну, не кра́кай!; ~ niečo
čiernymi farbami представляти собі да́што
в чо́рнім сві́тлі; nie je čert taký strašný, ako
ho ~ujú [*prísl.*] не так стра́шный чорт, як
его́ малюють

mal'ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* мале́вати
ся; veľmi sa ~uje она́ мі́цно малює ся

malovern/ý молівірний, недові́рчивый,
неві́руючий; ~í pochybovači малові́рны
похы́бовачі

mal'ovk/la -y *ž* мале́вка, фа́рба; ~ opadáva
мале́вка а́бо фа́рба одлуплює ся

malovravn/ý 1 незговорчі́ый; тихый; ~
človek незговорчі́ый чоловік 2 *pren. (o*
veciach, javoch) мало́говоря́чий; скупый;
~é fakty скупы фа́кты; to sú ~é farty тоты
фа́кты ма́ло гово́рять

malovýrob/la -y *ž* дрібна́ výroба

malovýrobca дрібный (товаро)выробник

malt/la -y *ž* ма́лта, вако́вка; cementová ~
ціме́нто́ва ма́лта а́бо вако́вка

maltáz/la -y *ž chem.* ма́лта́за

malt'ovat' -uje -ujú *nedok.* малто́вати,
вако́вати,співне́вати вако́вков

maltóz/la -y *ž chem.* ма́лтóза, сладо́вый
цукерь

maltuzianizm/us -mu *m filoz.* малту-
зіа́нство

mal/ý 1 малый, мале́нький, невели́кий; ~á
záhrada невели́кий сад; ~ dom невели́кий
дім, ма́лый до́мик; kabát mu je ~ ка́бат
ему́ ма́лый; topánky sú ~ топа́нки малы;
~é pivo мале́ пиво (1/2 літра); ~é písmeno
мала́ а́бо стрóчна б́уква; ~ pohraničný
styk сі́стема во́льного пере́ходу гра́ниці
в ме́джах визна́ченой погра́нично́й
о́бласті (*na osnóvi dohovoru medzi*
susedníma(u) держа́вами); oznamovateľ (*v*
povíniach) ознами́тель; ~ krvný obeh ма́лый
круг кро́вного о́біру; ~ mozog *anat.* ма́лый
мозо́р; Malý voz *astron.* Ма́лый ві́з; Malá
Dohoda *hist.* Ма́ла Анта́нта; ~á tertia *hud.*

малá тёрця; ~é *formy lit.* малы фóрмы **2** (*nízky*) невысóкий, низкий, малéнький; ~ *chlap* невысóкий хлоп **3** (*nedospelý*) малéнький, малолітній; *môj* ~ *brat* мій малéнький брат; *keď som bol* ~ коли я був мелéнький **4** (*nepočetný*) невеликий, малочіслéнный, малéнький; ~á *skupina* невелика ѓрупа; ~ *párod* невеликий на́рoд **5** (*nedosahujúci potrebnú úroveň*) низкий, малый; ~ *plat* низкий зáробок; ~ *tlak* низкий тиск **6** (*bezvýznamný*) незначный, малозначáщий, малознáчный, дрібный; ~ *spisovateľ* малознáмый писáтель; ~á *úloha* незначнá áбо невелика áбо малéнька роль **7** (*krátky*) близкий, кúртый, малый; ~á *vzdialenosť* малá дiштáнція **8** *pren.* (*obmedzený, zaostalý*) ограничéный, заостáлый; ~í *ľudia* ограничéны люди **9** (*spoločensky al. majetkovo nižšie postavený*) дрібный; ~ *úradník* дрібный урядник áбо слúжачий; ~ *roľník* малоземéльный крестьян • *od* ~а од дiтинства áбо дiтства, од малéнька, од малых рóків; *má ~ú dušičku* матъ малú душičку; *máš už ~é oči* уж óчи зліплюють ся тобі; *počínať si ako ~ párnboh* ≈ ё́му сам чорт не брат, робити по-своёму; *z ~ej iskry veľký oheň býva [pris.]* з малóй iскры взгорить плáмя; ~á *hrudka, ale samý syr [pris.]* малá ѓрудка, áле сáмый сыр
mam/la -у *ž* **1** máма, máти; *stará* ~ бáба, бáбка; *krstná* ~ крéстна máма; *dievča* je po mámi, дiвчa є цілa máма **2** (*oslovenie manželky, obyčajne pred deťmi*) máма, máмка, мамічка • *sedieť ~e na sukni* три-мати ся máминой сýкні
mamaj -а *m expr.* хúмай, глупáк, бóльван
mamalig/la -у *ž* мамалы́га, тендеричáна кáша
mameluk -а *m* **1** *hist.* мамелýк **2** *pejor.* ѓроби-ян, глупáк; грубый, неокресáный чоловiк
mami *neskl.* *ž hypok.* máми, мамічка, máмка
mamičk/la -у *ž* *fam. hypok.* мамічка, máмка
mamičká -а *m hovor.* máмин сын, máмкін

сын; máмкіне дiвчa
mám/lit' -i -ia *nedok.* **1** (*klamať*) баламу-тити, клáмати, вáбити, зблáзнéвати; ~ *reknyti rečami* ошáлéвати солóдкама речáми **2** (*omamovať*) омáмовати, дур-манити; *výpary ~ia* выпары дурмáнять **3** (*lákať*) выдурéвати, вымáнéвати; ~ *od niekoho peniaze* вымáнéвати пiнязі од дaкóго
mámiv/lý **1** манливый, примáнюючий, зблáзнюючий; ~á *krása* примáнююча красотá; ~é *reči* красны слóва **2** одурмáнюючий; ~á *vôňa* одурмáнюючий зáпах
mamk/la -у *ž hypok.* máмка, мамічка
mam'as -а *m expr.* бóльван, глупáк, дурáк, нанічгóдник; *veľký* ~ набитый глупáк
mamon/la -у *ž pejor.* мамóна; слúžit' ~ служити мамóні
mamonár -а *m pejor.* мамонáрь; лакóмець, хамтiвець, бажливый по богáтствi
mamonárstv/lo -а *s pejor.* лакóмство, хамтiвство, згон за богáтством
mamut -а *m* máмут
mamut/lí **1** мамутóвый; ~ia *kosť* кiсть máмута; ~ie *kly* клы máмута **2** *pren. expr.* ríráнтський, обрóвський, огрóмный; ~ie *sumy* обрóвскы сýмы; ~ *podnik* ríráнтська фірма
manažér -а *m* манажéр, импресápio *neskl. m*
manažérstv/lo -а *s* профéсія манажéра
mandant -а *m práv.* мандáнт, повiрователь, сповномóцнюючий
mandarink/la -у *ž* мандарiнка
mandát -у *m hist., práv.* мандáт, сповномóцнiня, повiрiня; *poslanecký* ~ посланéцький мандáт, мандáт послáнця; *vzdať sa ~u* вздати ся мандáту
mandatár -а *m práv.* мандатáрь, повiрeнец, сповномóцнeнец
mandátn/ly: ~ *komisia* мандáтна комiсія; ~e *územie* мандáтна теритóрiя; ~а *sústava* мандáтна сiстéма
mand'lel' -la *m zastar.* мáндель (*стáрша* *единица раховáня, рiвна 15 фáлаткам, напр., снóпам*)

mandľ/a -le ž 1 (*strom*) мандля ж; kvitnúca ~ квітуча мандля 2 (*plod*) мандля; horká ~ гірка мандля; lúpáné ~le лупана мандля 3 *obyč.* v *mn.* č. ~le anat. мандлі; zápal ~лі запаліня мандлів; hltanová ~ *hovor.* гортанна мандля

mandľovlec -са *m geol.* мандлєвець, мандлєвий камінь

mandľovitý мандлєвитый; ~é оці мандлєвити оці

mandľovník -а *m bot.* мандлєвник, мандля

mandľový v *rôzn. význ.* мандлєвий; ~ olej мандлєвий олій; ~á torta мандлєва торта; ~é mlieko мандлєве молоко; ~é оці мандлєвити оці

mandolín/a -y ž *mandolína*

mandragor/a -y ž *bot.* мандрагора

mandril -а *m zool.* мандріл

manekýn -а *m* 1 (*človek*) манекін, манекінчик 2 (*figuréna*) манекін

manekýnk/a -y ž *манекінка*

manévler -ru *m* 1 маневр *aj pren.*; taktický ~ тактичний маневр; obkolesovací ~ обходячий маневр 2 ~re *romn.* маневры; jesenné ~ осінні маневры

manévrovací маневруючий; ~ia taktika маневруюча тактика, тактика маневровання

manévrl/ovat' -uje -ujú *nedok.* маневровати; loď ~uje шыфа маневрує

maněž -e ž *манеж*

mangán -u *m chem.* манган

mangánový chem. мангановый; ~á ruda манганова руда

manžel -la *m* мánгель; (*v práčovni*) мánгель; elektrický ~ електричний мánгель

mangľovaci манглюючий; ~ia doska дóска на манглєвання

mangľovat' -uje -ujú *nedok.* манглєвати (*bielizný*); (*v práčovni*) выбіглєвати; ~ vypratú bieliež выбіглєвати выпрату білизну

mangľovník -ne ž *манглєвня*

mangľo -а s *máno neskl.* s

mangovník -а *m* мánго, манго́вый стром

manchest/er [menčester] -ru *m text.* мэнчестер

manchestrovľý [menčestr-] менчестро́вый; із мэнчестра; ~é pohavice менчестро́вы ногавиці

mánľia -ie ž *мания*; ~ prenasledovania *мания* пронаслідовати

maniak -а *m* *манияк*

manier -u *m* **manierľ/a** -y ž 1 v *rôzn. význ.*

маніра; panské ~у пánьскы маніры; перекné ~у нешұвны áбо глұпы маніры; rečnický ~ маніра говорити 2 (*spôsob umeleckého tvorenia*) спóсоб, штлі; kompozičné ~е композічны спóсобы

manifest -u *m* *маніфест*

manifestácľia -ie ž 1 *маніфестація*; демонстрація; prvomájová ~ першомаєва *маніфестація* 2 (*prejav*) демонстрація; oslava bola ~iou priateľstva *ославлєвання* было демонстрацієв *приятельства*

manifestačný *маніфестачный*; ~ sprievod *маніфестація*

manifestant -а *m* *маніфестант*, демонштрáнт

manifest/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 *маніфестовати*, демонштровати; ~ za mier демонштровати за мир 2 демонштровати; ~ svoje rozhodlanie bojovať демонштровати свою боєву гóтовность

manikúr/a -y ž 1 *манікюра*; robiť ~у робити *манікюру* 2 (*súprava*) *манікүрный сёрвис*

manikúrk/a -y ž *hovor.* *манікүрка*

manikúrkľy -ok ž *romn. hovor.* *манікүрны ножычкы*

manikúr/ovat' -uje -ujú *nedok.* *манікуровати*, робити *манікюру*; ~ si nechty *манікуровати собі нóхті*

manikúrovľý *манікүрный*; ~é požnice *манікүрны ножычкы*

manilľ/a -y ž *text.* *манільске волóкно*

manilový *text.* *манільський*; ~é vlákno *манільске волóкно*

manipulácľia -ie ž *маніпулация*; *операція*; jednoduchá ~ *žel.* *єднокрылóва ма-ніпулация*; rešazná ~ *піняжна операція*; daňová ~ *данєва шпекулация*; ručná ~ *ручна маніпулация áбо перерóбка*

manipulačn//é -ého s поплáток за маніпулáciu áбо адміністрацію

manipulašný prid. k manipulación; ~ poplatok манипулáчный поплáток, поплáток за адміністрацію

manipulant -a m 1 тéхник, манипулáнт 2 оперáтор; poštový ~ поштóвый манипулáнт áбо оперáтор

manipul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* маніпуловáти; проводить/провéсти манипулáciu; ~ s peniazmi проводить піняжны оперáції

mank//o -a s účt. мánко; недостáток; pokladničné ~ мánко в кáсі, кáсовый недостáток; váhové ~ недоважіня; zistiť ~ обявити недоважіня áбо мánко

mann//a -y ž мánна; čakať na niečo ako na ~u z neba чéкати на дашто, як мánну з нéба

manomet//er -ra m fyz. маномéтер

manšaft -u m šport. slang. мýжство, команда, грýпа грáчів

mantik//a -y ž kniž. вищовáня, вищіня

mantinel -u m 1 (na biliardovom stole) обрýба 2 (ohrada ihriska) мантинел

mantis//a -y ž mat. мántica

manuál -u m 1 hud. мануáл, клавиáтура орýгану 2 cirk. трéбник, приручный співник орýганісты

manuáln//y мануáльний, рýчний; ~a práca мануáльна робóта; фізічна робóта; ~e pracovať мануáльні áбо фізічно робити

manufaktúr//a -y ž v rôzn. význ. мануфактýра; pracovať v ~e робити в мануфактýрі

manufaktúrn//y мануфактýрный; ~a výgoba мануфактýрна výroba

manuskript -u m kniž. манускріпт; рýкопис maňuškl//a -y ž (prstová bábika) палцéва пóпка, бiбабó

naňžsky p. bahniatka

manzard//a -y ž, **manzardk//a** -y ž манзáрда, манзáрдка; rodinný dom s ~ou родинный дiм з манзáрдов

manzardn//ý, manzardov//ý манзáрдный, манзáрдóвый; ~á izba манзáрдóва izба; ~ byt манзáрдóве бывáня

manžel -a m 1 муж; женáтый муж по одношіні к жені; zákonný ~ законный муж 2 len v mn. č. ~ia муж і женá; побрáты; mladí ~ia молодята; молоды молодожéны áбо побрáты; žiť ako ~ia жыти як муж з женóв, жыти як побрáты

manželk//a -y ž женá; выдата женá по одношіні к мýжови

manželsk//ý побрáты; ~á dvojica побрáта páра; ~é spolužitie живот мýжа і жены, живот побрáтых

manželstv//o -a s побрáтя; ~ z vypočítavosti побрáтя з розрахýнку; vstúpiť do ~a побрáти ся; bezdetné ~ бездiтне побрáтя; rozluka al. rozvod ~a рóсход áбо рóзвод побрáтых

manžet//a -y ž v rôzn. význ. манжéта; rukávy s ~ami рукáвы з манжéтами; čipkové ~y чiпкóвы манжéты; kožušínové ~y манжéты із кожушины; pohavice bez manžiet ногавiці без манжéт

manžetk//a -y ž hovor. манжéтка, манжéта **manžetov//ý** манжéтóвый; ~é gombičky манжéтóвы гóмбiчки

map//a -y ž 1 máпа; zemepisná ~ геогрáфiчна máпа; zakresliť do ~y закреслити до máпы; generálna ~ генерáлна máпа; nakresliť ~u niečoho накреслити máпу дачóго 2 (obal na spisy) náпка 3 hovor. (ffaky) пятнó; ~y na stene od vlhka пятнá на стiні од вóлгкости **mapovací** топогрáфiчный, мапýючий; ~ papier топогрáфiчный пáпiрь

mapovať -a m топогрáф, маповáч

map//ovať -uje -ujú *nedok.* маповáти, виготовити топогрáфiчну фотогрáфiю; ~ z lietadla маповáти з ероплáну; ~ náčesové javy маповати диáлéктны явлiня

mapov//ý мапóвый; ~ diagram мапóвый диáгрáм; ~é značky мапóвы знáкы

marabu neskl. m zool. марабý neskl.

maratón -u m šport. маратóн, маратóньский бiг; lyžiarsky ~ лiжáрьский маратóн; bežecký ~ маратóньский бiг; plavecký ~ маратóньский рóсплав

maratón//ec -ca m маратóнец

maratónsky maratónський; ~ beh maratónський біг; ~ bežec maratónський біжець, maratóнець

marcipán -u *m* марціпán; ako z ~u як образок

marcipánový марціпановый; ~é cesto марціпанове тісто

marcový марцовый

mar/lec -са *m* мэрец

margarét/la -y *ž*, **margarétk/la** -y *ž* *hovor.* маргарéта, маргарéтка

margarín -u *m* маргарín; stolový ~ столовый маргарín; čajový ~ чаёвый маргарín

marginál/ie -ii *ž mn.* č. позначки на окраях áбо полях áбо már'ах, мар'іналії

margináln/ly мар'інальний; ~e poznámky *al.* glosy позначки на окраях

margír/ovat' -ujť -ujú *nedok. hovor.* сімуловáти, притваряти ся, фінговáти; ~ chorobu притваряти ся хворым, сімуловáти хворóту

marg/lo -a *s* már'о, о́край, по́ле; poznámky на ~ примітки áбо позначки на окраях; široké ~ ширóкы поля áбо о́краї • на ~ niečoho на már'о дачóго, к вопро́су о дачім; одно́си чо́го

marhu/ľ'a -le *ž* (*strom i plod*) маргу́ля, бара́цка; zavárané -le маргулёвый ко́мпот

marhu/ľovic/la -e *ž* маргулёвіця, барацковіця

marhu/ľový маргулёвый, барацко́вый; ~ lekvár маргулёвый лёквар

Már/ľia -ie *ž* Ма́рія; Panna Mária *cirk.* , Panenka Mária *expr.* (святá) богорóдиця; дівa Ма́рія, богомáтирь • Ježíš, Mária! Го́споди!, бо́же мій!

mariánsk/ly *cirk. prid. k Mária*; ~e sviatky свята пресвято́й богорóдиці; ~a minca моне́та з часів Ма́рії Те́ре́зії

mariáš -a *m kart.* ма́рияш; centový ~ центо́вый ма́рияш

marinád/la -y *ž* ма́ринада

maringotk/la -y *ž* ма́ринго́тка

marin/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. kuch.* ма́риновáти; ~ované gyby ма́риновáны ры́бы

mar/ľit' -í -ia *nedok.* 1 ка́зити, ні́чити, знемо́жнёва́ти, наруша́ти; ~ plánu niekoho наруша́ти да́чії пла́ны 2 ма́рнити, ма́рити, тратити (надáрьмо); ~ síly надáрьмо тратити си́лы; ~ čas надáрьмо áбо напýсто трати час

mar/ľit' sa -í sa -ia sa *nedok.* ма́рить ся, ука́зує ся, зда́вать ся, ви́дять ся, яви́ть ся; ~í sa mi pred očami ма́рить ся ми пе́ред о́чами

mark/la -y *ž* ма́рка (*пíняжна єдениця*)

markantn/ly 1 ви́разный, оче́видный, значный; ~ rozdiel оче́видный ро́зділ 2 замі́тний, вели́кий, імпо́зáнтный, ха́ракте́рістичный, ти́пичный; ~á postava вели́ка осо́ба, замі́тна фі́гура

marmelád/la -y *ž* ма́рмелáда; jahodová ~ ягодо́ва ма́рмелáда

marmeládový ма́рмелáдо́вый

márnic/la -e *ž* ма́рніця

márn/ľit' -í -ia *nedok.* 1 напýсто áбо надáрьмо тратити; тратити, страча́ти, ма́рнити; ~ čas (надáрьмо) тратити час; ~ peniaze страча́ти áбо ма́рнити пíнязі; вышма́рєва́ти пíнязі до ві́тру 2 губити, забивáти, ні́чити, ні́вочіти; ~ ľudí губити люде́й; ~ hru ні́чити лі́с

márnivý го́рдый, ва́жный, амбіці́озный; надýтый, надýманий, самолю́бий; ~ človek самолю́бый чоло́вік

márnomyseľ'ný самолю́бий, надýманий, надýтый, нафúканий

márnos/ľt' -ti *ž* 1 (*zbytočnosť, bezúčelnosť*) ма́рность, бесці́нность, дарёмность; ~ úsilia дарёмность уси́ловности 2 (*daromnica*) су́ета; ~ti svetské сві́тська су́ета • ~ nad ~ су́ета над су́етами; ~ šedivá! *hovor.* з ро́зуму зыйти!; зоша́літи мож!; vyjsť na ~ ви́йти на мі́зерію, на жо́бра́цтво; dať sa na ~ да́ти ся на ма́рнотра́тность; doniesť niekoho na ~ зні́чити да́кого

márnotratník -a *m* ма́рнотра́тник, розмі́товач

márnotratný ма́рнотра́тний, розмі́туючий; viesť ~ život ве́сти ма́рнотра́тний спо́сoб живóта áбо ве́сти живо́т розмі́туючо́го чоло́віка; ~ syn *bibl.* блóдний сын

márn//y 1 (zbytočný, bezvýsledný) мáрный, дарёмный, непотрібный; ~ pámaħa дарёмна náмага; ~ pokus мáрне покусованя 2 (bezceňný) бесцінний, порожній, пустий; ~а рýħа *hovor.* пустий áбо порожній гóнор • roztrhať na ~e kúsky ростóргати на мáрны фáлатки; ~а sláva *hovor.* мáрна слáва; ніч не зрóбиш; што зрóбиш; о чім говорити

marocký мароцький

Maročan -a *m* Марочáн

Maročank//a -y *ž* Марочáнка

maród -a *m voj. slang., niž. hovor.* хвóрый, марóд; byť ~ хворіти, быти хвóрым; som ~ я хвóрый; hlásiť sa za ~а голосити ся за хвóрого áбо за марóда

marodér -a *m pejor.* 1 симулáнт áбо чáсто хворіючий чоловік 2 *voj.* мародёр

maród//liť -i -ia, **maród//ovať** -uje -ujú *nedok. niž. hovor.* мародовáти, быти хвóрым; робити ся хвóрым, хворіти, хорлявіти

marón//y -orv *m mn. č.* гáштаны (сóрта таліянських гáштанів)

Mars¹ -a *m myt.* Марс (*y stáрых Рімáнів бог вóйны*)

Mars² -a/-u *m astron.* Марс

marseillais//a [marsejéza] -y *ž* марсельза **marš**¹ -u *m zastar. (pochod i skladba)* марш; parádny ~ парадный марш; smútočný ~ смúточный áбо похорóнный марш

marš² *ciť.* марш; ~ von! марш áбо гет óдты!, заберай ся áбо їдь гет!, рушáй!

maršal -a *m* мáршал; poľný ~ пóльный мáршал áбо фельдмáршал

maršalsk//ý маршáльский; ~á palička маршáльске жéзло

maršalstv//o -a *s* маршáлство, маршáльска шáржа

martinsk//ý мартіньський; ~á pec мартіньський пец *m*; ~ á oceľ мартіньска óціль

martýr -a *m kniž.* мученик, терпячий • robiť zo seba ~а робити зо сéбе терпячого áбо великомученика; stavať sa do pózy ~а ставáти ся до пóзы мученика

martýrstv//o -a *s kniž.* мучіня, мýки, терпіня

marxist//a -u *m* марксіста

marxisticko-leninský, marxisticko-leninský марксісько-лєніньський

marxistick//ý марксіський; ~ svetonázor марксіський погляд; ~á ideológia марксіська ідеолóгя

marxiz//mus -mu *m* марксізм

marxizmus-leninizmus marxizmu-leninizmu *m* марксізм-лєнінізм

már//y már *ž pomn.* погрібны носітка; *niest* на ~ach нєсти на погрібных носітках • už je *al.* leží на ~ach він уж не жыє, він уж на дрýгим світі

mas//a -y *ž* 1 (vešké množstvo) вєлє, мнóго, мнóжество, мáца; ~ ľudі мáца нарóду áбо людєй 2 *odb. (hmota vôbec)* мáца; beztvárá ~ бесфóрмна мáца; čokoládová ~ чоколадóва мáца 3 *obyč. v mn. č.* ~y (*lud*) мáсы; široké ~y шырóкы мáсы; mať za sebou ~y оперáти ся на підтримку мас

masakr//a -y *ž* масáкра, мáсове убивство, забияцтво; krvavé ~y obyvatelstva звірськы мáсовы убивства жытелів

masakr//ovať -uje -ujú *nedok. expr.* масакровáти, забивáти; ~ mierumilovné obyvatelstvo забивáти мірных жытелів

masáž -e *ž* масáж, масіровáня; ~ tváre масáж лиця; elektrická ~ електрична масáж; robiť ~ робити масáж, масіровáти

masážn//y масáжний; ~а miestnosť масáжна містность

masážový масáжний; ~ krém масáжний крем, крем на масіровáня

maselnic//a -e *ž* бодєнька; drevená ~ деревяна бодєнька (*на колочіня мáсла*)

maselničk//a -y *ž* 1 *zdrob. k maselnica* 2 (*nádoba*) маселнічка

masér -a *m* масєр

masérk//a -y *ž* масєрка

masérstv//o -a *s* профєсія масєра

masír//ovať -uje -ujú *nedok.* масіровáти, робити масáж; ~ svaly масіровáти мýскулы; ~ vemeno kravу масіровáти вымя корóвы

masív -u *m* масів; karpatský ~ карпáтський масів; horský ~ гóрьський масів

masívny /y масі́вний, вели́кий, мі́цний, гру́бий; ~a stavba вели́ка будо́ва; ~ pábytok масі́вний бу́тор

mask /la -y ž 1 v rôzn. význ. ма́ска; ~ čerta ма́ска чо́рта; zváračská ~ ма́ска зва́ряча; plynová ~ проти́газо́ва ма́ска; nasadiť si ~u наса́дити ма́ску; posmrtná ~ посме́ртна ма́ска 2 машка́рне обле́чіня; čít' si ~u шы́ти собі машка́рне обле́чіня 3 tech. (na chladiči auta) декора́тивна мере́жка (па́діамо́па) • mať al. nosiť ~u na tvári носи́ти ма́ску на тва́ри; odhodiť ~u зошма́рити ма́ску; strhnúť ~u сто́ргнути ма́ску; to je ~! hovor. но і ма́ска!

maskér -a m грі́мер, ма́скер

maskérsky гріме́рский, маске́рский

maskovac /lí 1 div. грі́меру́ючий, маску́ючий; ~ie farby грі́м, грі́меру́ючі фа́рбы 2 voj. маску́ючий; ~ie prostriedky маску́ючі сре́дства; ~ia sieť маску́юча сі́тка

maskovan /lý 1 (naličený) (за)маско́ваний, в ма́сці; ~ zlodej маско́ваний зло́дій, зло́дій в ма́сці 2 (ukrytý, zastretý) скры́тый, спря́таний; dobre ~ до́бри спря́таний а́бо скры́тый; ~é písmo та́йне пись́мо, та́йно-пис

mask/ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 koho грі́мовати; ~ hercov грі́мовати арти́стів 2 čo скрыва́ти, маско́вати; ~ delá маско́вати кано́ны; ~ svoje nedostatky скрыва́ти свої́ недоса́тки

mask/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 грі́мовати, накладати́ грі́м на тварь 2 маско́вати ся; ~ sa pred leteckým útokom маско́вати ся од возду́шного напа́діня, маско́вати ся пе́ред ероплано́вым напа́дінем

maskov /ňa -ne ž грі́мовня

maskulín /um -a s gram. 1 му́жский род 2 назывни́к а́бо субста́нтів му́жского ро́ду

masliak -a m сосно́вый гри́б, масля́к

masliar /leň -ne ž вы́робня ма́сла; масло́вый заво́д, заво́д на спрацо́ва́ня мо́ло́ка, мо́лока́рня

masliarstv /o -a s вы́роба ма́сла

masl /o -a s 1 ма́сло; čajové ~ (сметанко́ве) ма́сло; topené ~ топе́не ма́сло; chlieb s ~om хлі́б з ма́слом; mútiť ~ колоти́ти ма́сло 2 ма́сть; cínové ~ ці́нкова ма́сть • ide (to) ako po ~e (totó) іде́ як по ма́сли; má ~ na hlave ма́ть ма́сло на го́лові

maslomer -u/-a m масло́мір, бутіро́мі́тер

maslovk /la -y ž масло́вка (со́рта шавна́тых гру́шок)

maslov /lý 1 (robený na masle, s maslom) масло́вый, з ма́слом; ~é cesto масло́ве ті́сто 2 (na výrobu masla) масло́выро́бный 3 masovopolitick /lý ма́сово-полі́тичний; ~á práca ма́сово-полі́тична робо́та

masov /lý ма́совый; ~é organizácie ма́совы орга́ніза́ції; ~é scény ма́совы сце́ны • ~ hrob ма́совый гроб, бра́тський гроб

masl /t' -ti ž 1 (omasta) са́ло; шма́лець; ма́сть; bravčová ~ сви́нский шма́лець; husacia ~ гу́сяча ма́сть 2 ма́сть; zinková ~ ці́нкова ма́сть; ichtyolová ~ іхтіоло́ва ма́сть; bórová ~ боро́ва ма́сть • človek mazaný všetkými ~ťami чо́ловік ма́заний вшы́ткими ма́стями, стрі́ляний воро́бель

mastencov /ý min. стеа́тітовий

masten /lec -ca m min. стеа́тіт

masten /le -ia s ма́щина, нама́щова́ня; automatické ~ автома́тичне ма́щина

mastič -a m ма́стіч

mastič /la -y ž 1 ма́сть, крем, пома́да; ~y na tvár кре́мы на тварь 2 ма́сть ж (наро́дний про́дукт на росте́ра́ня i m. n.); liečiť ~ami лі́чити ма́стями а́бо дома́шніми(-а) про́дуктами

mastičár -a m 1 ма́стічка́рь m aj pren. 2 pejor. лі́карь-ша́рлатан

masť /it' -i -ia *nedok.* 1 ма́стити (ма́слом, олі́єм, ма́стєв); dobre ~ до́бри нама́щова́ти; ~ husacou masťou ма́стити гу́сячов ма́стєв 2 (natierať) олі́євати, ма́стити, нама́щова́ти; ~ si vlasy ма́стити собі́ во́лосы(-я) олі́єм, олі́євати (со́бі) во́лосы 3 pren. expr. (bit') би́ти, ма́стити, лу́пкати, ко́лотити; ~ niekoho реме́том

мастити рéмінeм дакóго **4** *hovor. expr.* мастити, лупити, рíзати; ~ karty лупити кáрти; **5** *kart. slang. (dávať desiatku al. eso pri mariáši ap.)* шмаряти десятку áбо тýза
 • dobre si brucho ~ *hovor. pejor.* дóбрі собі брìх мастити, од ничого не зрìкати ся; kto ~í, ten vozí хто мáстить, тот вóзить; не помáстиш – не пíдеш

mastitíd//a -y *ž lek.* маститíда, запалíня грúди

mastix -u *m* мáстíка, ароматíчна смолá

mastnot//a -y *ž 1* (*masť*) масть; papier presiaknutý ~ou пáпíрь, пресякнúтый мáстeв **2** (*vlastnosť*) маснóта, перемáщeнóсть

masn//ý 1 *v rôzn. význ.* масный; ~é jedno маснé їдлó; ~é mäso маснé мясо; ~á pleť маснá кóжа; ~ krem масный крем; ~á škvrna маснé пятнó; ~é kyseliny *chem.* масны кіслоты **2** поeвый, заоліeваний, солонинóвый, з маснымa(-и) пятнáми, замáщeный; ~é pohavice замáщeны ногавіці; ~ papier *obch.* перáмент (*nánipý*) **3** *hovor. expr.* порядный, великий, масный; ~á pokuta порядна áбо велика покýта, порядный штроф; ~á suma солідна сýма **4** *pren.* масный, неслýшний; ~é vtípu масны анегдóты; ~é nádavky неслýшны áбо грубы надáвки • ~ hrniec *al.* válov вáлів, теплé місце áбо містeчко

mašin//a -y *ž hovor.* машина; šijacia ~ машина на шытá; robiť ako ~ робити як машина **2** (*vlak*) влaк, поїзд, машина (*zastar.*); cestovať na ~e їти влáком áбо машинов

mašínér//lia -ie *ž 1* складна машина; filmová ~ фíлмóве заряджíня **2** *pren.* машина; vojnová ~ войнóва машина

mašír//ovať -uje -ujú *nedok. hovor. zastar.* машíровáти, походовáти, крачáти

maškar//a -y *ž 1* мáска, машкáра; oblečený ako ~ облeчeный як машкáра **2** (*oblek*) машкáрне облeчíня, мáска

maškarád//a -y *ž* машкарáда

maškrť//it' -í -ia *nedok.* машкыртити, посмаковáти собі на дачím; ~ cukríky машкыртити цýкрикы; ~ na cudzej smotane посмаковáти собі на чуджій сметáнці

maškrtníc//a -e *ž* лaкомниця, лaкóмка

maškrtníctv//o -a *s* лaкóмство

maškrtník -a *m* лaкóмeць

maškrtný: ~ človek лaкóмeць

maš//ľa -le *ž 1* пáнтлик, пáнтличок; ~ do vlasov пáнтлик до вóлосів **2** мáшля; viazať na ~ľu зав'язáти на мáшлю; зав'язáти мáшлю (на ўзлик)

maša//ľ -le *ž* стáйня; kravská ~ стáйня про корóвы, корóвник; konská ~ стáйня про кóні, конярня • je tam ako v ~li *hovor. pejor.* є там як в стáйні

mašaľ'ný prid. k mašaľ; ~ chov dobytká стáйнeве триманя худóбы; ~ hnoj стáйнeвый гнй

mat -u *m šach.* мат; dať ~ дати мат; dostať ~ достáти мат; šach ~ шах i мат

mať¹ matere *ž* мáти, мáма ж; stará ~ бáба, бáбка; krstná ~ крeстна мáма

mať² má majú *nedok. 1 čo (byť vlastníkom)* мáти шмо, володíти чím; prekladá sa tiež konštrukciou у мeнe (тeбe, нeго) є áбо суть; ~ deti мáти дíти; ~ mnoho kníh мáти вeлe книг; má dom мать (свій) дím, у нeго (свій) дím; mal syna мав сына, у нeго був сын **2** (*v spojeniach vyjadrujúcich vlastnosť, fyzický stav ap.*); ~ kašeľ кáшлати; mám nádchu мам нáдху; mám hlad я голодный, хóче ся мi їсти; mám smäd мам смед, хóче ся мi пити; má reumu мать рeвму, він тeрпить ревматíзмом; má tvrdý spánok він (онá) твeрдо спить, мать твердый спáнок; dievča má peknú postavu дівча мать шумну фóрму; ~ prejav выступати з доклáдом; mám prednášku мам лeкцию, у мeнe лeкция; mám schôdzu, rokovanie мам зібраня, їднаня **3** (*má funkciu polosponového slovesa*) бити; má charakter він мать харáктер, він харáктeрный; má rozvahu він россýджуючий áбо холоднокрóвный; má silu він мiцный;

má odvahu він одва́жный або смі́лый **4** čo (*používa sa pri opisnom vymedzovaní pojmu*) обсяговати *што*, складати ся із чого; meter má sto centimetrov ме́тер мать сто центіме́трів; hodina má šest'desiat minút година мать ші́стьдесят ми́нút; tucet má dvanásť kusov ту́цет скла́датель ся із двана́дцять кúсів або ф́алатків **5** (*obsahovať niečo ako súčasť, príslušnosť*) ма́ти; byť má ústredné kúrenie быва́ня мать центрáльне выкúре́вня; dom má záhradu при до́мі є сад **6** (*dostávať, poberať niečo*) доставáти, бра́ти; ~ plat, dôchodok доставáти або бра́ти выплату, пен́зію **7** čo (*vyjadruje stav, vyplývajúci zo vzťahu osôb*) поужывáти, выужывати *што*; ~ podporu niekoho ма́ти підпору або опóру у да́кого; ~ dôveru niekoho ма́ти дові́ру у да́кого, уживáти дові́ру да́кого; ~ sympatie niekoho ма́ти симпа́тії дачі́ї; mám jeho sympatie мам є́го симпа́тії **8** (*pri vyjadrovaní veku*) *прекладá sa aj konštrukciou* ми (тобі, є́му) s čísl.; má dvadsať rokov є́му (є́й) двáдцять ро́ків; v lete bude ~ päť rokov в лі́ті є́му (є́й) бу́де або спóвнить ся пять ро́ків **9** (*používa sa vo funkcii modálneho slovesa*) трéба, потрі́бно; мýсити; mal by som ísť k lekárovi ми́ трéба або потрі́бно (*зriedk.*) (п)іти к до́кторови, я мав бы іти к до́кторови; mal by si sa učiť ты мав бы учі́ти ся, тобі трéба бы было учі́ти ся; ak máš ísť, tak choď кидь ты мýсиш іти, так і́дь; čo mám robiť? што (мам) робити?, што ми́ остáвають робити? **10** v *spojení s neurč.* *sa prekladá konštrukciou* лéдва же, лем же *so slovesom*; mal sa zadusiť od smiechu він лéдва же не задусив ся од смі́ху; malo ho rozhodiť od zlosti він лем же не прáскнув од злóсти **11** *koho za koho, čo (pokladať niekoho za niekoho)* пова́жовати, раховáти *кого кым, чим*; v dedine ho mali za dobrého gazdu в селі є́го пова́жали за до́брого рáзду **12** *hovor. obyč. v 1. os. mn. č., často sa neprekladá*; dnes máme krásny deň днесь прекра́сный або чудéсный

день; teraz máme marec тепе́рь (ма́ме) ма́рец; máme presne desať hodín тепе́рь рівно де́сять го́дин **13** v *spojení s trpným príchastím stredného rodu obyč. sa prekladá minulým časom*; mám navarené я уж при́правила або наварила (*обі́д, вече́рю*); mám sľúbené ми обі́цяли; má už dopité він уж допив **14** v *zápore s mod. slovesom v spojení so zámenami a neurč. sa prekladá individuálne*; nemám čo čítať я не мам што чі́тати; nemám kde bývať я не мам де бывáти; nemám kde sedieť я не мам де сиді́ти **15** *ako súčasť frazeologizovaných spojení, vyjadrujúcich psychické i rozličné iné stavy človeka*) *prekladá sa podľa substantíva*; ~ radosť z niekoho, niečoho ра́довати ся да́кому, дачо́му; ~ žiaľ máti жаль, смутити, жалі́ти; ~ strach z niekoho, niečoho боя́ти ся да́кого, дачо́го; ~ úctu k niekomu, niečomu ува́жати да́кого, дашто́; ~ rád niekoho люби́ти да́кого; nemať v láske niekoho не люби́ти да́кого; ~ v úmysle máti за́мір, замі́рєвати ся; ~ na zreteľ niekoho, niečo ма́ти на ува́зі да́кого, дашто́; ~ do činenia s niekým, niečím ма́ти до ді́ла з да́ким, дачі́м; ~ niečo spoločného s niekým, niečím ма́ти дашто́ об́ще з да́ким, дачі́м; ~ niečo proti niekomu, niečomu ма́ти дашто́ прóтív да́кого, дачо́го; ~ niečo, niekoho po ruke *al. pri ruke al.* напорóдзи ма́ти да́кого, дашто́ по рýці або при рýці або під рукóв; ~ k dispozícii máti к диспозі́ції, диспoна́вати; ~ zľutovanie s niekým зжалі́ти ся над да́ким; ~ nedostatok niečoho ма́ти недостáток дачо́го, потребо́вати дашто́; mám dojem, že... я дýмам, же...; mám pocit я чýю, чýвствую; mám tušenie, že... мам сі́гнал, же... ● ~ moc nad niekým ма́ти ми́ць або силу над да́ким; ~ niekoho v hrsti *al. v rukách* тримати да́кого в жме́ні або в рукáх; ~ niekoho za blázna пова́жати да́кого за глупáка; nemať niekoho за ні́ч не ма́ти да́кого за ні́ч або нáніч; mám jeho na krku мам є́го на кáрку; ~ niečo на

krku stáraty ся о даштó; má niečo ako па dlani маць даштó як на дóлони, ё́му (ёй) абсолю́тні ясны; ~ v hlave máti в гóлові; ~ veľa на hlave máti мнóго стáрости; ~ tvrdú hlavu *al.* svoju hlavu máti твердú гóлову *ábo* быти твердогóловым *ábo* маць свою гóлову; ~ dobrý nos а) máti дóбрый нiс *ábo* чух; б) máti псячiй *ábo* дóбрый нюх; ~ čisté ruky máti чiсты рýкы *ábo* не забáбраны рýкы; má veľký jazyk, má jazyk на rif у нёго (у нёй) дóвгый язык, він (онá) маць дóвгый язык; ~ dve tváre máti двi tváри; ~ dušu на jazyku быти при смéрти; mám to на jazyku мам тóтo на языкý, так i крúтити ся мi *ábo* вéртити ся мi на языкý; ~ dlhé prsty máti дóвгы пáлці, máti нечiсты рýкы; ~ niečo на písme *al.* на papieri *al.* čierne на bielom máti даштó на пáпiрi, чóрне на бiлiм написáне; ~ otvorené oči máti отворéны óчi, позерáти на вшиткы óчi; nemať konca *al.* nemať konca-kraja *al.* hraníc не máti кiнце-крáя, не máti грáниць; ~ rozum по hromade быти мудрым, розúмным; mám toho plnú hlavu мам тóго пóвну гóлову, у мéне з гóловы тóтo не вихóдити, я дýмам лем о тiм; nemá všetkých doma не маць вшиткых дóма; má niečo v hlave маць даштó в гóлові; má hlavu на pravom mieste маць гóлову на плечáх *ábo* на спрáвнiм мiсцi; má jasnú hlavu маць ясну гóлову; má v hlave otruby маць в гóлові óтрубы *ábo* солóму; má vodu *al.* smar v žilách маць в жылах вóду *ábo* цмар (а не кров), маць рыбцячу кров; má dlhé vedenie *žart.* до нёго дóвго дохóдити, маць дóвге веджiня; má srdce z kameňa маць камяне сéрдце, у нёно (у нёй) камяне сéрдце; nemá srdce не маць сéрдця, він бессердéчний; má zlaté srdce маць золотé сéрдце, у нёго (нёй) золотé сéрдце; má za ušami він хiтрый; má hrošiu kožu він маць кóжу (з) грóха, маць грубú кóжу, у нёго грубá кóжа; mám ho v žaludku мам ёго в жóлудку, він сидить мi в жóлудку, я сытый ним

крку старати ся о даштó; má niečo ako па
dlani мать даштó як на долони, ёму (ей)
абсолютні ясно; ~ v hlave máти в голові;
~ veľa на hlave máти мно́го ста́рости; ~
tvrdú hlavu *al.* svoju hlavu máти твердо́
го́лову а́бо быти твердого́ловым а́бо
мати свою голову; ~ dobrý nos а) máти
до́брый ніс а́бо чух; б) máти пся́чий а́бо
до́брый нюх; ~ čisté ruky máти чи́сты ру́ки
а́бо не забáбраны ру́ки; má veľký jazyk,
má jazyk на ríť у не́го (у не́й) до́вгий язык,
він (она́) мать до́вгий язык; ~ dve tváre
ма́ти дві тва́ри; ~ dušu на jazyku быти
при сме́рти; mám to на jazyku мам то́то на
языку́, так і кру́тить ся мі а́бо ве́ртить ся
мі на языку́; ~ dlhé prsty máти до́вгы па́лці,

<p>ма́ти нечі́сты ру́кы; ~ niečo na písme <i>al.</i> na papieri <i>al.</i> čierne na bielom ма́ти даш́то</p>	<p>matador —а <i>m</i> 1 матадо́р 2 <i>pren. hovor.</i> ініціато́р</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------

на nápipi, чорне на білім написáne; ~ otvorené oči máti отворéны óчи, позерáти на вшыткы óчи; nemať konca *al.* nemať konca-kraja *al.* hraníc не máти кінце-крáя, не máти граніць; ~ rozum po hromade быти мудрым, розу́мным; mám toho plnú **mátať** máta/máce mátajú/mácu *nedok.* *bezpredm. i koho čím* ука́зовати ся во фóрмі привиджіня; на cintoríne *vraj* máta на цінтери вóдять ся привиджіня • *v hlavě* му máta в гóлові ёму мéте ся áбо поба-ламутило

hlavu mam tógo póvnu gólovu, y méne z gólovy totó ne vychódit', y dúmam lem o tím; nemá všetkých doma ne mať вшитых дóма; má niečo v hlave mať	matematick//ý математічний; ~é vlohy математічны спосóбности; ~á presnosť математічна тóчність; ~á lingvistika математічна лінгвістика
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

даштó в гóлові: má hlavu na pravom mieste **matematik** -a *m* **matemátik**

matematik/la -y ž математика; vyššia ~ высша математика; aplikovaná ~ аппликована або прикладна математика; to je vysoká ~ *hovor.* тотó є высóка математика

matematikár — *m škol. slang.* математик, учитель математики

má srdce z kameňa	мать камяне сёрдце.	mater <i>p.</i> mat'
-------------------	---------------------	------------------------------------

у нёно (у нёй) камяне сёрдце; *ne mā srdce*
не мать сёрдца, він бессердечный; *mā* **materčin//a** -у ž рódный áбо материньский
язык

zlaté srdce мать золотé сёрдце, у нёго (нёй) золотé сёрдце; má za ušami він хітрый; má hrošiu kožu він мать ко́жу (з) **matér/lia** -ie ž 1 (látka, materiál) **вещество**, **матеріал**; surová, spravovaná ~ суровый, **обробённый материал** **2** filoz. **матерія**

materiál -u *m* 1 матеріал, матеріали;
stavebný ~ будуючий матеріал; obväzový
~ обв'язувальний матеріал; odpadový ~

одпадовый матеріал; šaty z hodvábného ~u шмáты із гадвáбного матеріалу; vojnový ~ войнóвый матеріал **2** (*súhrn poznatkov z nejakého odboru*) матеріал; zbierať ~ зберáти матеріал; triediť ~ класіфіковáти матеріал; spracúvať vedecký ~ обробити нау́чный матеріал

materiál//ie -ii ž *mn. č. odb.* матеріал; národopisné ~ етнографі́чний матеріал

materialist//a -u *m filoz., pejor.* матеріаліста; dialektický ~ сторóнник діалекті́чного матеріалізму; vulgárny ~ сторóнник вул-гáрного матеріалізму

materialistick//ý матеріалістичный; ~ teória матеріалістична теорія; ~ svetonázor матеріалістичный світогляд

materializác//ia -ie ž *odb. (zhmotnenie)* матеріаліза́ція; ~ ideí матеріаліза́ція іде́й

materializm//us -mu *m 1 filoz.* матеріалізм; dialektický ~ діалекті́чний матеріалізм; historický ~ історі́чний матеріалізм **2** *pejor.* матеріалізм, практи́зм, економі́чність ж

materializ//ovat' -uje -ujú *nedok.* матеріалізовáти; ~ovaná ľudská práca матеріалізовáна людська робóта

materiáln//y матеріа́льний; ~ svet матеріа́льний світ; ~a škoda матеріа́лна шко́да; ~e hodnoty матеріа́льні цінности

materiálov//ý *príd. k materiálu*; ~á práca робóта, зало́жена на факті́чній матеріа́лі; ~é straty матеріа́ловы стрáты, стрáты на матеріа́лі

materina dúška материне́й ду́šky ž *bot.* ма-терина ду́шка, тіміян

materinsk//ý **1** материньский; ~ cit мате-риньске чу́вство; ~á řeč материньский áбо рóдный язык; ~é mlieko материньске áбо гóдне мо́локо; ~é znamienko мате-риньске пятно́, знамі́нко **2** (*starostlivý, nežný*) материньский, ні́жный, ласка́вый • má ~é mlieko na brade *hovor. žart.* у не́ро áбо ёму́ іщі мо́локо на ра́мбах не обсо́хло

maternic//a -e ž *anat.* ма́тка, матерні́ця

maternicový, materničný *anat.* матерні́чний; ~ krček матерні́чний корчо́к

matersk//ý **1** материньский, мате́рьский; ~á láska материньска любóв; ~á nežnosť материньска ні́жність; ~é mlieko мате-риньске áбо гóдне мо́локо; ~á dovolenka мате́рьска доволéнка; ~é znamienko материньске пятно́, знамі́нко; ~á škola мате́рьска шко́ла; ~á loď *voj.* мате́рьска шыфа **2** *odb.* мате́рьский; ~á hornina *geol.* мате́рьска горні́на; ~á bunka *biol.* мате́рьска клі́тка áбо бу́нька; ~ úľ *včel.* матко́вый у́льй

materstv//o -a *s* материнство; ochrana ~a охорóна материнства

matic//a ¹ -e ž **1** *tech.* ма́тиця; kridlová ~ крыло́ва ма́тиця **2** *mat.* ма́триця; sčítovanie matic зложі́ня ма́триц

matic//a ² -e ž ма́тиця (*общность, organizácia*); Matica slovenská Ма́тиця слова́цька/словéньска (*на́зва слова́цької култу́рно-осві́тньої організації*)

maticiar -a *m hovor.* матича́рь, член áбо робóтник Ма́тиці слова́цької

matick//a -y ž *hypok.* ма́ти, ма́тичка; ~ zem ма́тичка-зе́мля; ~ nebeská! ма́тирь бо́жа!

matiné *neskl. s* матіне́ *neskl. s* ра́нній ко́нцэрт

matk//a ¹ -y ž **1** ма́ти, ма́ма; mnohodedná ~ многоді́тна ма́ма; nevlastná ~ невла́сна ма́ти, ма́чóха; slobodná ~ *hovor.* слобóдна ма́ма, ма́тка; krkavčia ~ *hovor.* а) ма́ти-забіячка діте́й; б) (*zlá matka*) ма́чóха; budúca *al.* наста́вajúca ~ будуча ма́ти; ~ zem ма́тичка-зе́мля; ~ príroda ма́тичка-приро́да **2** *včel.* ма́тка **3** *hovor. (maternica)* ма́тка, матерні́ця • aká ~ taká Katka [*prísł.*] я́бло од я́блони не́далéко па́дaть áбо па́дань не́далéко; opatrnosť je ~ou múdrosti [*prísł.*] обере́жного і бор охорóнює, обере́жність є ма́тирєв му́дрости; lenivosť je ~ou všetkých nerestí лі́нивість – ма́тирь вшы́ткых не́достáтків

matk//a ² -y ž (*matica na skrutke*) шру́ба

matkovrah -a *m* убивця сво́єї ма́тери

matkový шру́бовый; ~ závit шру́бовый за́віт

matn/iet' -ie -ejú *nedok.* матніти, ставати ся мятным, темніти; *striebró* ~іє сребро́ темніє *ábo* матніє

matn/ý 1 мятный, темный; ~é svetlo слабé *ábo* матне світло; ~é sklo матне скло 2 *pren.* неясный, невыразный, заглéный; ~é predstavy неясны представліня, предстáвы

mátoh//a -a ž mátoga, предвídжяня, предвídжия; *verit'* v ~у вірити в предвídжия; *bát'* sa mátoh бояти ся предвídжінь

matolin//a -у ž *odb.* выжмычки, выжмыкы *pomn.*

mat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* робити/зробити мятным; ~ *hodváb* робити гáдваб мятным

matový *šach.* матовый; ~ *útok* матова атака

mátóž//it' -і -іа *nedok. expr. (motat' sa)* матожыти, шатати ся; *celú noc* ~il po dome цілу ніч він матожыв по до́мі як привіджия *ábo* мо́ра • *niečo tu* ~і v hlave щось не дасть ёму по́кій, щось тра́пить ёго

mátóživ//ý страшáчий, страшный, наганяючий страх; привіджуючий; ~é *myšlienky* страшны думкы

matožn//ý привіджуючий, страшный, страшáчий, матожный; ~á *vidina* страшáче привіджия; ~é *tiene* матожны тіни

matrac -a *m* матра́ц; *perový* ~ спруговый матра́ц

matracov//ý матрацовый; ~á *látka* матрацо́ве по́лотно

matriarchálny матриарха́льный; ~ *rod* матриарха́льный род

matriarchát -u *m* матриарха́т

matric//a -e ž *typ.* матри́ца

matricový *typ.* матрицо́вый; ~ *rám* матрицо́вый рам; ~ *lis* матрицо́вый ліс

matričny мэтри́чный; ~ *výťah* мэтри́чный выпис, свіді́тельство о наро́джіні, мэ́трика; ~ *úrad* мэтри́чный у́ряд

matrik//a -у ž 1 метрика, метрична книга; *výpis z* ~ выпис із метрики, метри́чне

свіді́тельство, метрика; *viest'* ~у ве́сти метри́чну книгу *ábo* метри́ку 2 (*úradná zoznam al. evidencia*) ме́нный список; ~ *učňov* список учени́ків

metrikár -a *m* метрика́рь

matrón//a -у ž матро́на; *rímske* ~у рі́мскы матро́ны; *ctihodná* ~ важе́на матро́на

matróz -a *m zastar.* матро́с, моряк, намо́рник

matúr//a -у ž *hovor.* 1 мату́ра, екза́мен на свіді́тельство зрі́лости; *zložit'* ~у скла́дати екза́мен на свіді́тельство зрі́лости 2 закінче́на се́редня шко́ла; *človek s* ~ou чо́ловік зо закінче́нов се́реднёв шко́лов

maturant -a *m* 1 (*žiak*) матура́нт, абіту́рієнт, выпускник се́реднёй шко́лы 2 чо́ловік, закінчівший се́редню шко́лу з мату́ров

maturantk//a -у ž 1 (*žiačka*) матура́нтка, абіту́рієнтка, выпускни́ця се́реднёй шко́лы 2 же́на *ábo* дівча зо закінче́нов се́реднёв шко́лов з мату́ров

maturantský *príd. k maturant*

maturit//a -у ž 1 мату́ра, екза́мены на свіді́тельство зрі́лости 2 закінче́на се́редня шко́ла з мату́ров

maturitn//ý: ~é *skúšky* матури́тны екза́мены, екза́мены на свіді́тельство зрі́лости; ~é *vysvedčenie* свіді́тельство зрі́лости; ~á *pisomka* писе́мна робо́та на свіді́тельство зрі́лости

matur//ovat' -uje -ujú *nedok.* мату́ровáти, скла́дати екза́мены на свіді́тельство зрі́лости

matuzalemský матузале́мский; ~ *vek* матузале́мский ві́к, матузале́мскы ро́кы; барз ви́сокий ві́к, ви́со́ка старо́ба

mauzól//eum -ea *s* мавзоле́й

máv//at' ¹ -a -ajú *nedok.* *čím* кывати, ма́хати, розма́ховати; ~ *šatkou*, *klobúkom* кывати хусто́чков, ка́лапом; ~ *kridlami* ма́хати крыла́ми

máv//at' ² -a -ajú *nedok. opak. k mat'*

máv//nut' -ne -nu *dok.* *čím* кывну́ти, ма́хнути; ~ *rukou* кывну́ти руко́в • *na všetko* ~ *rukou* ма́хнути руко́в на вшы́тко

maximalizác//ia -ie *ž* максіمالізація; ~ cien максіمالізація цін, установліня максімáльных цін

maximaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* *čo* максіمالізовáти, установлѐвати/становити максімáлну граніцію *áбо* міру *чóго*; ~ zisky максіمالізовáти прибутки

maximáln/y максімáльний; ~ ročet максімáлна кількість; ~a rýchlosť максімáлна скóрость

maxim//um¹ -a *s odb.* máксимум; dosiahnuť ~ досягнути máксимум

maximum² *prisl. hovor.* máксимум; ~ dve hodiny máксимум дві години

maz -u *m* **1** мазиво *c*; usný ~ ушне мазиво **2** лепідло; knihársky ~ книгáрьске *áбо* канцелáрьске лепідло

mazac//í мазáчий, на мазáня; ~ie oleje мазáчі олії

mazad//o -a *s* мазиво, олії, вазелина; strojové ~ мазиво на машини, машинóва вазелина

mazák -a *m slang.* (*obyč. o vojakovi al. väzňovi*) мазак; префікáна лишка; обстріляний *áбо* стріляний воробель; starý ~ стáрый мазак; а) (*o vojakovi*) скусéный, обстріляний, префікáный вóяк; б) (*väzeň*) стáрый, бывшый арештáнт

mazan//ec -са *m* маслóвый колáч

mazanic//a -е *ž expr.* (*o obraze, písme*) мазаніця, мазанина; чмаранина

mazan//ie -ia *s* мазáня, оліѐвáня, намáзовáня; tlakové ~ *odb.* мазáня під тиском

mazanin//a -у *ž 1* (*hlina*) глина (*на омáзованя хыжы*) **2 expr.** мазанина, мазаніця; чмаранина

mazan//ý **1** намáзаний; ~á spojka *tech.* намáзаний контакт **2** хітрый, шікóвный, мазáний; ~ obchodník шікóвный *áбо* мазáний обхóдник

mazat' маže маžú *nedok.* **1** мázати, оліѐвáти; ~ gul'kové ložiská мázати гóлькóвы ложіска; ~ lyže *šport.* восковáти

áбо мázати ліжы **2** мастити, омастити, обмáщовати; ~ pec hlinou мастити пец глинов **3 pren. hovor. expr.** біжáти, утікáти, понагляти ся **4 kart. slang.** мастити; ~ kartu мастити кáрты

mazat' sa маže са маžú са *nedok. (špiniť sa)* бáбрати ся, забáбрати ся, зашпінити ся; biely golier sa rýchlo маže білый тáлiр скóро шпінити ся

maziv//o -a *s* мазиво

maz'av//ý мазлявий, липкий, приліпáючий; ~á hlina мазлява *áбо* липка, липкáва глина; ~é mydlo *obch.* мазляве мыдлó

mazn//a -у *ž pejor.* розмазнáна женá *áбо* дівча

maznáčik -а *m zdrob. expr.* пестѐш, любімчiк, мазнáчiк; ~ rodiny родинный пестѐш; ~ života облюбéнець живóта

maznák -а *m* пестѐш, мáзнак

maz//nať -nál-ne -najú/-nú *nedok.* пестити, мáзнати; ~ deti мáзнати дiтѐй

maz//nať sa -nál-ne sa -najú/-nú sa *nedok.* **1** афектовáти, шушлявити, шушляво бісiдовáти з дiтми **2 s kým** пестити ся, мáзнати ся, пáскати ся; ~ s dieťaťom пестити ся з дiтинов

maznav//ý **1** афектовáний; ~á výslovnosť афектовáна выслóвность **2** пещéный, мазнáний; ~é disťa пещéна *áбо* мазнáна дiтина

maznic//a -е *ž tech.* мазнічка; оліїнічка (*на мацiня машин*)

mazúrk//a -у *ž* мазúрка (*тáнець*)

mazut -u *m tech.* мазут

mazutový мазутóвый; ~ olej мазутóвый олії

mažiar -а *m* **1** бóчка, бóчiчка; kameninový ~ камінна бóчiчка **2 voj. zastar.** канóн з кúртов гáвнѐв, мажýр

mädl//it' -í -ia *nedok.* мяти; ~ tabak medzi prstami мяти дурáн мѐджі пáлцями; ~ vreckovku мяти *áбо* корчiти *áбо* гúжвати хúца (*до нóца*); ~ surovú kožu мяти сурóву скóру; ~ si ruky потерáти (*собi*) рýкы (*з успокóйня*)

mäkčeň -a *m* знак мягкости

mäkčeň/lie -ia *s* змягчіння

mäkčidl/o -a *s* змягчующе срѣдство; ~ на tvrdú vodu срѣдство на змігчіння твердой воды

mäkč/it' -i -ia *nedok.* 1 змягчовати, робити мягким або мягшим; ~ vodu мягчіти воду 2 (*mätko vyslovovat'*) мягко высловлѣвати **mäkký** *v rôzn. význ.* мягкий; ~ chlieb мягкий хліб; ~é vlasy мягкі волосы або мягкѣ волосы; ~é cesto мягкѣ тісто; ~á postel' мягká постіль; ~ človек мягкий чоловік; má ~é srdce він (онá) мать мягкѣ сѣрдце, у нѣго (у нѣй) мягкѣ сѣрдце • ~é podnebie anat. мягкѣ піднѣб'я; ~i stolica lek. мягкѣ выпорожнѣван'я; ~á tónina hud. мінорный лад; ~é drevo les. мягкѣ дѣрево; ~á voda tech. мягká вода; ~é samohlásky lingv. гласны перѣднѣго ряду; ~é spoluhlásky мягкі согласны або звўкы; ~ znak lingv. мягкий знак; ~ vzor lingv. мягкий тїп склонѣван'я назывників

mäkkýš -a *m* zool. мякўш, молюск; *prep.* невыбойный, слабый чоловік

mäk/nút' -ne -nú *nedok.* 1 ставати ся мягким, мякнути, розмягчовати ся; mäso varením ~ne мясо при варінні ставати ся мягким або мякне 2 *prep.* змягчати ся; prísny pohľad mu ~ne ёго строгый погляд змягчує ся; srdce mu ~ne сѣрдце ёго змягчує ся • ~ne mu mozog al. rozum *hovor. pejor.* ёмў мякне мозóг

mäkučký, mäkulinký, mäkunký, mäkušký *expr.* мягóнький

mäsiar -a *m* 1 мясáрь 2 *prep. hovor. pejor.* (o lekárovi, ktorý rád reže) мясáрь, бідный дóктор

mäsiarčin/la -y *ž hovor. (remeslo)* мясарина **mäsiarč/it'** -i -ia *nedok. hovor.* мясарити, быти мясáрем

mäsiark/la' -y *ž* 1 мясáрька, женá мясáря 2 (*vedúca predajne*) завідуюча мясáрьским склѣпом

mäsiark/la² -y *ž (druh muchy)* мясáрька (мўха)

mäsiarsk/ly мясáрьский; ~e remeslo ремѣсло мясáря

mäsiarstv/o -a *s* 1 (*živnosť*) ремѣсло мясáря 2 (*predajňa*) мясний склеп

mäsit/ly 1 мясóвый; ~ rokmi мясóве їдло; ~á strava мясóва стрáва 2 (*tučný, mäsnatý*) мясистый; ~é ruky тучны рўкы; ~é rezy мясисты řáмбы; ~á paprika мясиста па-прика

mäsk/o -a *s* *zdrob. expr.* мяско, мясóчко

mäsnatý p. mäsitý

mäs/o -a *s* 1 мясо; hovädzie ~ говядина, говядже мясо; bravčové ~ свинина, свиньске мясо; teľacie ~ телятина, теляче мясо; konské ~ конина, кіньске мясо; baranie ~ баранина; surové ~ сурóве мясо; varené ~ варѣне мясо; pečené ~ печѣне мясо; biele ~ бїле мясо (*kurčacie*); chudé ~ пістнѣ мясо; výkup ~a выкуп мяса 2 *hovor. (dužina)* дужина ж; ~ pomaranč дужина помаранча • človек z ~a a krvi чоловік з мяса і крóви, живый чоловік; lasné ~, riedka polievka [*prisl.*] тунѣ мясо, рїдкá пóливка, тўнѣму товáру тўня і цїна, з планóго матерїалу не мож вытворити якостный выробок

mäsopriemys/le -lu *m* мясний прóмысел **mäsovočervený** червѣный, як черствѣе мясо; фáрбы черствого мяса

mäsov/ly 1 мясóвый; ~á polievka мясóва пóливка; ~é konzervy мясóвы конзѣрвы; ~ vlnček млинок на мясо; ~ priemysel мясóвый прóмысел 2 фáрбы черствого мяса; ~á farba фáрба черствого мяса

mäsožrav/lec -са *m* мясóїдлый звїрь **mäsožrav/ly** мясóїдлый; ~é rastliny bot. мясóїдлы рослины

mäsožrút -a *m* *expr.* мясóїд, любитель мяса **mät'** мпѣ mnú *nedok. kniž.* мяти; шўхати, потерáти (рўкы)

mät/la -y *ž bor.* мѣта; ~ pieropná мѣта паприковá

mätež -e *ž kniž.* збурїня, ребеловáня, бунт, повстан'я

mdlob/la -y *ž* беспáмятство, мдлóба, слáбость, омдлїня; chvíľková ~ минўтна

слабость; upadnúť do mdlôb оmdlíti, упасти до мдлоб; prebrať sa z mdlôb пребра́ти ся з мдлоб; ležať v ~ách лежати в беспам'ятстві

mdlilý 1 (*unavený, malatný*) слабый, унавeний, устáтый, малáтный, склeсный; уывáлый; ~á chôdza унавeні ходити; ~ hlas слабый гóлос 2 (*spôsobujúci mdlobu*) высиленный, змордовáный, зослабнýтый, вычерпáный, млóстный; ~á vôňa млóстный зáпах 3 (*nevýrazný*) слабый, мáтный; нýдный; ~ úsmev слабый ýсмів; ~é svetlo мáтне свiтло

meandler -ra *m* *geol.* меáндер, закрьта рікы; фóрма геометричного орнаменту **meandrl'ovat'** -uje -ujú *nedok. geol.* клюкáто, гадовито винути ся

meandrový *geol.* меандрóвый; ~é ornamenty меандрóвы орнаменты

mecén -a *m* меценáш, подпорóватель (наук i iскýства); ~ umelcov подпорóватель художників

mecenáš *p.* **mecén**

mecenášstvo *p.* **mecénstvo**

mecénstvo -o -a *s* меценáшство

meč -a *m* меч, шáбля; bronzový ~ бронзóвый меч; holý ~ обнажeный меч; vytásiť ~ вытягнути меч áбо шáблю • Damoklov ~ Дамóклев меч; potomok po ~i *hist.* потóмок по мýжській лінії; právo ~a *hist.* прáво мeча; chytiť sa ~a пiдняти áбо вытягнути меч; plieniť ohňom a ~om нiчiти огнeм i мeчом; kto ~om bojuje, ~om zahynie [*prisl.*] хто з мeчом ку нам прийде, од мeча i загине

mečlať -i -ia *nedok. expr. (o kozách, ovciach, srnách)* мeкати, бeкати

mečiar -a *m* мáйстер, вирабляючий мeчi áбо шáблi

mečiarstvo -o -a *s* вироба мeчiв áбо шáбель

mečík -a *m* 1 *zdrob. k meč* 2 (*rastlina*) гнaдiо́ла

mečový *príd. k meč*; ~ tanec шaблeвый тáнец

med -u *m* мед; včelí ~ пчолóвый мед; horský ~ лiсный мед; lúčny ~ лýчный

мед; plástový ~ рáмиковый мед; agátový ~ агáтóвый мед; turecký ~ турeцкýй мед

• to nie je ~ totó не мед; cez sklo ~ lízať облизовати ся; má na jazyku ~ a v srdci jed [*prisl.*] на языкý мáть мед, а в сeрдцi лeд; všade ~ lízať всяды мед, всяды мáти ýсних áбо щáстя

med' medi ž мидь ж

medail/a -y ž меда́йла; pamätná ~ пáмятна меда́йла; olympijská ~ олімпiйська меда́йла; dostať zlatú ~u достáти золотý меда́йлу

medailér -a *m* медальeр, виробця меда́лей

medailón -u *m* 1 медайлóн; zlatý, strieborný ~ золотый, серебряный медайлóн 2 *lit.* корóтка бiографiя писáтеля, бiографiчна iнформáция

medailový медайлóвый; ~ kov метáл на виробу меда́йл

medárk/a -y ž *včel.* медонóсна пчóла

medecin/a -y ž *hovor.* лiкáрьство

medenák -a *m* 1 (*medený zvonec*) мiдяный дзвонóчок 2 (*medený hrniec*) мiдяный гóрнець, мiдяный котeл 3 *zastar. (drobný peniaz)* мiдяник

medenk/a -y ž *odb.* мiдянка; strecha je pokrytá ~ou стрiха покрьта мiдянков, стрiха є мiдяна

medenorudn/ý мiдянорýдный; ~é bane мiдянорýдны бáни áбо шáхты

meden/ý мiдяный; ~ drôt мiдяный дрiт; ~ vlna мiдяна мiнця • doba ~á мiдяный вiк

medián -a *m* 1 (*vežový zvon strednej veľkosti*) серeдний дзвiн 2 *geom.* медиáна 3 *typ. (formát papiera 47X63 mm ≈ наборóвый náпiрь*

medián/a -y ž *geom.* медиáна

mediar -a *m* мiдник, мiдeзливач

mediarsk/ý мiдярьскýй, мiдeзливаючий; ~a dielňa мiдяряня, мiдяряна мáйстерьська; ~ závod мiдeзливаючий зaвóд

mediarstvo -o -a *s* мiдяный прóмысел

medicin/a -y ž медицина; vedecká ~ наýчна медицина; ľudová ~ нарóдна медицина;

študovať ~u штудовати медицину; doktor ~у (MUDr.) (akademický titul absolventa) доктор медицины

medicinálny лічковий; лікарський; ~ mydlo лічове, дезінфікуюче мыдло

medicinbal -u *m šport.* медіцинбал

medický медичний; ~ bál *al.* ples бал медиків, медичний бал

medicinský медичинський; ~a prax медичинська практика

medievalist//a -u *ž* медієваліста

medievalistik//a -y *ž zrid. i medievalizm*//us -u *m* середньовіковий, наука о середнім віку

medieválny *odb.* середньовіковий

medik -a *m* медик, студент лікарської факульту

medikácia//ia -ie *ž lek.* лікарська терапія

medikament -u *m* медікамент, лікарство або лік

medikamentózný лікарський; ~e liečenie лікарська терапія

medirez p. mediryt

mediryt -u *m* мідіріт, гравюра на міді

mediryt/lec гравёр по міді

medirytectvilo -y *s* гравірування по міді

medirytina p. mediryt

meditácia//ia -ie *ž* медітація; (концентроване) роздумовання; filozofické ~ie філософські медітації

meditatívny медітаційний; ~a lyrika медітаційна лірика; ~ typ umelca задуманий тип художника

meditep/lec -са *m* вибивач по міді

meditepectvilo -a *s* (художнє) вибивання по міді

mediteránný середземноморський; ~a fauna, flóra середземноморська фауна, флора

meditlač -e *ž typ.* глибоке друкування

meditlovať -uje -ujú *nedok.* о čom, nad čím *i bezpredm.* медітовати, роздумувати о чім; ~ о zmysle života роздумувати о смыслі жывота; ~ о krásach prírody роздумувати о красотах природы

médium -ia *s* 1 медіум 2 *odb.* среда; kultivačné ~ култивачна среда 3 *gram.* середній залог, активний род, актив

mednatlý медоносный; ~é rastliny медоносны ростлины, медоносы

medník -a *m* 1 *bot.* нектарник 2 (*časť uľa*) медовый рамик

medokýš -a *m* мінеральна вода, мінералка *hovor.*

medonosný медоносный; včela ~á *zool.* медоносна пчола; ~é rastliny *bot.* медоносны ростлины, медоносы

medovina//a -y *ž* 1 медовина 2 *bot.* нектар, медова роса

medovník -a *m* медовник

medovníkovlý príd. k medovník; ~á bábika медовниковá пópка

medovožltý жовтий як мед, фарбы меду

medovlý *v rôzn. význ.* медовый; ~é cukriky медовы цукерники; ~á vôňa медовый запах; ~á farba медова фарба; ~é slová медовы речі; ~ úsmev солодкий ýсмів
• ~é dni *al.* týždeň медовый місяць; preťahovať niekomu ~é motúzy popod nos кормити обіцянками дакого

medulla -y *ž anat.* хребтіцевый мозо́г

meduníc//a -e *ž bot.* медуніця

medúza -y *ž zool.* медуза

medveď -a *m* медвідь; ľadový *al.* biely ~ білий медвідь; hnedý ~ рудый медвідь; fučať ako ~ фучати як медвідь; je vupravený ako ~ (він) вукормений, як медвідь; je zarastený ako ~ (він) зароснутий, як медвідь; má labu ako ~ (він) мать лабы, як медвідь; у не́го лабы, як у медві́дя

medveď//í медвідій; ~ia laba медві́дя лаба
• ~ tanec медві́дій та́нець (слова́цький наро́дний та́нець)

medvedic//a -e *ž* медві́дця

medvedík, medvedík -a *m* 1 *zdrob. expr.* медві́дик 2 (*detská hračka*) мішо, мішко, ма́цко, ма́цо

medvedin//a -y *ž* 1 (*koža*) медві́дя ко́жа, ко́жа з медві́дя 2 (*mäso*) медві́дина

medved'a -ľa *s* медві́дя, медві́дятко

medz//a -e *ž* 1 мѣджа; rozorať ~e розорати мѣджі 2 границя, рамець, мѣджа, ограничіня; ~ pružnosti границя пружности • konať v ~iach zákona робити в рамках закону; všetko má svoje ~e вшытко має свої ограничіня або границі; to presahuje všetky ~e тотó перевышує вшыткы границі

medzer//a -y *ž* 1 шка́ра, діра́, о́кно, одрі́зок, промі́жка, оддале́ность, о́дступ; ~ medzi riadkami оддале́ность мѣджі рядка́ми; časová ~ часо́ва промі́жка, одрі́зок часу́ 2 о́кно, діра́, промі́жка; vo vedomostiach má veľké ~y він (она́) має великы промі́жки або о́кна во відомостях 3 (*štrbina*) діра́, шка́ра, пуклина

medzernic//a -e *ž* typ. промі́жковни́ця

medzerník -a *m* tech. (na písacom stroji) промі́жник

medzi predl. I so 7. p. 1 (*urazuje miesto*) мѣджі, між *чим*; dedina ~ horami валал або село мѣджі гора́ми; ~ poľom a cestou мѣджі по́лєм і дорóгов 2 мѣджі *кым*; ~ nami vznikol spor мѣджі на́ми выникли гадкы; ~ priateľmi мѣджі прия́телями; ~ obecenstvom мѣджі публіков; byť ~ prvými быти мѣджі пѣршы́ми(а), быти є́дным із пѣршых 3 (*ukazuje čas*) мѣджі *чим*; за *чим*, в часі чо́го; ~ ráno a večerom мѣджі ра́ном і ве́чором; ~ jedlom мѣджі ї́длом, в часі ї́джня; ~ rečou мѣджі бісі́дов II so 4. p. (*ukazuje na preniknutie predmetu, javu do radu iných predmetov, javov*) мѣджі ко́го, ку ко́му; prísť ~ študentov прийти мѣджі штудѣ́нтів; prísť ~ vojakov прийти мѣджі воя́ків • ~ štyrmi očami мѣджі штире́ма о́чами; ~ dvoma ohňami мѣджі дво́ма огня́ми; ~ dvoma stoličkami мѣджі дво́ма сті́лцями; žiť ~ štyrmi stenami жы́ти мѣджі штире́ма сті́нами; čítať ~ riadkami чита́ти мѣджі рядка́ми; nech to ostane ~ nami най тотó (з)оста́не мѣджі на́ми; ~ nami povedané мѣджі на́ми пові́джене

medzibeh -u *m* šport. полофіна́льны перема́гання (*в легкі́й атлѣ́тиці*)

medzibunkov//ý меджі́кліточны́й, меджі́бунко́вый; ~é tkanivo меджі́кліточне веще́ство

medzičas -u *m* 1 меджіча́с 2 šport. интерва́л, одрі́зок (*diumánції*)

medzičasom prisl. мѣджі ча́сом, мѣджі тым, за тот час; v meste sa ~ mnoho zmenilo в мі́сті мѣджі тым ве́лє змі́нило ся

medzičlán//ok -ku *m* мѣджі да́чим

medzifakultn//ý меджі́факу́лтны́й; ~é preteky меджі́факу́лтны перема́гання

medzihr//a -y *ž* 1 div. lit. интерме́дія 2 hud. интерлю́дія, интерме́ццо

medzihviezdny меджі́зві́здны́й

medziiným prisl. мѣджі іншым; ~ poveal ešte aj to, že... мѣджі іншым, він пові́в і́щї і тотó, же...

medziklubov//ý меджі́клубо́вый; ~á súťaž меджі́клубо́ве перема́гання, перема́гання мѣджі клуба́ми

medzikrajov//ý меджі́краё́вый; ~á konferencia меджі́краё́ва конфере́нція

medzikultúr//a -y *ž* poľnohosp. меджі́култу́ра

medziľadov//ý меджі́ледни́ковый; ~á doba geol. меджі́ледни́ковий пері́од

medzimest//o -a *s* hovor. меджі́місто; ~ská telefónna ústredňa меджі́містьска телефо́нна ста́нція

medzimestský меджі́містьс́кий; ~ telefonický rozhovor меджі́містьс́кий телефо́нный го́вор

medzinárodn//ý меджі́наро́дны́й, интерна́ціона́льный; ~á solidarita меджі́наро́дна солі́дарность; ~é právo меджі́наро́дне пра́во; Medzinárodný deň žien Меджі́наро́дны́й же́ньскы́й де́нь

medziobdob//ie -ia *s* перехо́дны́й час

medzipásm//o -a *s* перехо́дна зо́на

medziplanetár//ny меджі́плане́тны́й; ~e lety меджі́плане́тны подоро́жовання

medziplodina p. medzikultúra

medziposchod//ie -ia *s* меджі́ета́ж, про́стір мѣджі е́тажа́ми; výťah zastal v ~í лі́фт за́ста́вив мѣджі е́тажа́ми або што́ками zastar.

medziprodukt -u *m* меджіпродукт
medzirebernlý *anat., zool.* меджіребровый;
 ~é svalstvo меджіребровы мýскулы
medzislovanský меджіславяньскый; ~é
 kultúrne styky меджіславяньскы културны
 одношія
medzistavcovlý *anat., zool.* мед-
 жіставцовый; ~é platničky меджіставцовы
 дощічки
medzištátnly меджідержавный; ~e
 futbalové stretnutie меджінародне фот-
 балове стрітнута
medzitým *prísl.* меджі тым
medzitým čo spoj. меджі тым як
medzivlád/ie -ia *s* меджіволодія,
 меджіцарєвѧня
medzník -a *m* 1 меджіовый камінь áбо
 стóвпик 2 ко́лик, (vo vode) бо́я, бо́йка;
 штáдія, період; historický ~ історічний
 період
mefistovský, mefistotelovský мефісто-
 фельський; ~ úsmev мефістофельский
 ўсмів
megafón -u *m* мегафóн, репродуктор;
 rouličné ~у ўлічны репродукторы
megaloman -a *m* меґаломáн, славахтівый,
 честихтівый чоловік
megalomán/ia -ie *ž* меґаломáнія, тýґа по
 славі, славахтівость, велика́штво; trpieť
 ~iou терпіти меґаломáнієв
meger/la -y *ž* *pejor.* меґе́ра; гаштірива áбо
 незнашанлива же́на
mech¹ -u *m* мі́х, мішо́к; kožený ~ ко́жений
 áбо скоря́ний мі́х; ~ orehov мі́х о́ріхів
 • je ako ~om udretý *expr.* як кі́дьбы був
 мі́хом бўхнутый
mech² -a *m obyč. v mn. č. ~y* мі́хы; kováčsky
 ~ кова́льскы мі́хы; organové ~у мі́хы
 о́ргана; má dobré ~у *pren. hovor. žart.* ма́ть
 до́бры плю́ца • dúchať do jedného ~a
 ду́ти до є́дноґо мі́ха
mechanicklý 1 *v rôzn. význ.* механі́чний;
 ~á energia механі́чна ене́ргія; ~á práca
 fyz. механі́чна робо́та; ~ pohyb механі́чне
 погы́нѧня 2 механі́зовáный; ~é obrábanie

механі́зовáна обрóбка, механі́зовáне
 обрoблѧня

mechanik -a *m* механі́к; jemný ~
 спе́ціаліста на є́мну механі́ку

mechanik/la -y *ž* 1 *v rôzn. význ.* kvantová ~
 fyz. квантова механі́ка; nebeská ~ *astron.*
 небесна механі́ка; jemná *al. presná* ~
 є́мна áбо то́чна механі́ка 2 (*zamestnanie*)
 професія механі́ка 3 (*automatickosť*)
 механі́чність, автоматі́чність *ж*,
 автоматі́зм; ~ skoku автоматі́зм ско́ку

mechanist/la -u *m* філоз. механі́ста

mechanistický *filoz.* механі́стьскый,
 механі́стічний

mechanizác/ia -ie *ž* механі́зація; ~ ťažby
 uhlia механі́зація добы́вѧня ў́гля

mechanizačnlý *príd. k mechanizácia;*
 ~é zariadenie механі́за́чний апа́рат,
 ма́шины, механі́змы

mechanizátor -a *m* механі́затор

mechanizm/ús -u *m v rôzn. význ.* механі́зм;
 zložitý ~ складный механі́зм; prevodový
 ~ переводо́вый механі́зм; ~ myslenia
 механі́зм мы́шлѧня áбо ду́маня

mechanizovanlý механі́зовáный;
 ма́шинный; ~é poľnohospodárstvo
 механі́зовáне сільське господа́рство

mechaniz/ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn.*
význ. механі́зова́ти, ма́шинізова́ти;
 ~ výrobu механі́зова́ти вы́робу 2
 автоматі́зова́ти *nedok.*; ~ pracovné úkony
 автоматі́зова́ти вы́робны опера́ції

mechr/it' sa -í sa -ia sa *nedok. expr.*
 неспо́кійні погы́нѧти ся, гні́здити ся,
 верті́ти ся

mechúr -a *m* мі́хырь *m*; žičový ~ *anat.*
 жовчо́вый мі́хырь; močový ~ *anat.*
 мочо́вый мі́хырь

mechúrik -a *m* 1 мі́хырик; pľúcny ~
 плю́цный мі́хырик, алвео́ла (*пплюц*) 2 *lud.*
 (*malý pluzgieľ*) плю́зтє́рик 3 *lud. (živočích)*
 мі́хырик; налі́вник

mék/lať -a -ajú *nedok. expr. (o koze, ovci)*
 ме́кати

mekot -u *m* ме́каня; ~ ко́зу ме́каня ко́зы

mek//otať -осе -осú *nedok. expr.* (о козе, овці) мекати

meľa mele *ž mel//a* -у *ž expr.* згон, битка, нєпорядок, хаос, паника, анархия, гургай, поплах, дезорганізація

melanchóll//ia -ie *ž* меланхолія; upadať do ~ie упадати до меланхолії, піддавати ся меланхолії; ťažká ~ тяжка меланхолія

melancholick//ý меланхолічний; жалостливый, смутный, задумуючий, депресивный; ~á rovaňa меланхолічний характер або темперамент; ~é dievča меланхолічне дівча; ~á pieseň меланхолічна співанка; ~ веєг смутный або жалостливый вєчор

melancholik -a *m* меланхолік

melanín -u *m biol.* меланін

melanž -e *ž 1 text.* меланж *2 obch.* мішанина, мішанка; tabaková ~ дуганова мішанка; kompótová ~ компотова мішанина

melas//a -у *ž odb.* мелас; *hosp.* krvná ~ кровный мелас

melasov//ý меласовый, із меласу; ~é krmivá меласовы кормива

meliorác//ia -ie *ž* меліорация; ~ rybníkov меліорация рыбників

melioračn//ý меліорачный, меліоративный; ~é stroje меліорачны машины; ~é práce меліоративны або меліорачны роботи

meliorátor -a *m* меліоратор

melior//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* меліорувати; проводити/провести меліорачны роботи; ~ rašienky, lúky осушати/осушити паствиска, луки

mel//it' -í -ia *nedok.* дробити, роздроблювати; кыршити, мервити; chlieb sa ~í хліб кыршит ся

mel//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* дробити ся, кыршити ся; suchý chlieb sa ~í сухой хліб кыршит ся

meliv//o -a s меливо, зєрно на (по)молотя

meln//é -ého s плачіня за молотя або меліня

melód//ia -ie *ž 1* мелодія, наспів; ~ piesne мелодія співанки або пісні; rezká ~ різка

мелодія; ťahavá ~ тягава мелодія; ~ vety *lingv.* інтонація або мелодія речіня; ~ verša *lit.* мелодія стиха *2* мелодія; tanečné ~ie мелодії до танця або на танець

melodick//ý *1* мелодічний; ~á štruktúra verša мелодічна штруктура стиха *2* мелодічний; ~á pieseň мелодічна співанка або пісня

melodik//a -у *ž odb. 1* мелодіка *2* наспівність ж; мелодічність; diatonická ~ діатонічна мелодіка

melodizác//ia -ie *ž hud.* мелодізація, мелодізована; спосіб творіня мелодії

melodiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* мелодізувати; творити/вытворити мелодію к дачому

melodrámm//a -у *ž* мелодрама; драматічний стишок з музичным допроводом

melodramatick//ý *príd. k melodráma;* ~á deklamácia мелодекламация

melodramatik -a *m* мелодраматік; автор творів для мелодекламаций

melodramatiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* придавати/придати твору характер мелодекламачії

melón -a *m* мелон; červený *al.* vodový ~ мелон; cukrový *al.* žltý ~ мелон

melton//ky -iek *ž mn. č. hovor.* висо́ки зиму́шні топа́нки з мелтоно́вым ве́рхом

membrán//a -у *ž* мембрана; telefónna ~ телефонна мембрана

membranov//ý мембрановый; ~á pumpa мембранова помпа; ~ filter мембрановый філтер

mement//o -a s напомянутя, варованя, понаучіня

memoár//e -ov *m romn.* мемоары *romn.*

memoárist//a -u *m* мемоаріста

memoárov//ý мемоаровый; ~á literatúra мемоарова література

memoračn//ý; ~á schopnosť спосібність меморувати або запам'ятати наспам'ять

memorand//um -a s меморандум; петіція

memoriál -u *m 1 šport.* меморіал (дакого) *2 trochu zastar.* дєнник, записна книжка

memoárist//a -u *m* *zried.* мемоаріста
memor//ovať -uje -ujú *nedok.* (*učiť* sa *naspať*) меморовати, заучувати, учіти ся наспам'ять; ~ báseň научіти ся стишок наспам'ять, меморовати стишок

men//a -y *ž* валу́та, піняжна сісте́ма; cudzia ~ чужа валу́та; stabilná ~ стабільна або певна або тверда валу́та; devalvácia ~ девальва́ція валу́ты; stabilizácia ~у стабі́лность валу́ты

meňavk//a -y *ž* *zool.* мінявка, амéба

meňavý мінявий, мінячий, мінливый (фа́рбы); ~é perie páva мінливе пі́ря па́ва

meňáž -e *ž* *voj.* мінаш *m* (*ľud.*), стра́ва ж; dôstojnícka, väzenská ~ офіце́рський, арешта́нтський мінаш

meňester *p.* manchester

mendelist//a -u *m* менделіста, приверже́нець менделі́зму

mendelizm//us -u *m* *biol.* менделі́зм

mendelovec *p.* mendelista

mendelovsk//ý: ~á teória dedičnosti менделі́вска теорі́я наслі́дності

mendík -a *m* *zastar.* ме́ндик (*церкóвний служите́ль в евангелі́чній це́ркві*)

menej *prísl. s čís. 2. st. k málo* ме́нше; tým ~ тым ме́нше

menejcenný неповноці́нний; ~ člověk не-повноці́нний чолові́к

menejhodnotný неповноці́нний

menič -a *m* *el. tech.* трансфо́рма́тор; ~ napätia трансфо́рма́тор нап'я́тя

meningitíd//a -y *ž* *lek.* менінгі́тіда, запалі́ня мозі́овых блан(ок)

men//liny -in *romn. ž* менины *romn.*; oslavovať ~ осплávлєвати або св'я́тковати менины; blahoželanie k ~ inám поз-доровлє́ння к мени́нам; mať ~ ма́ти менины

menisk//us -u *m* *v rôzn. význ.* мені́скус; dutý, vypuklý ~ ду́тий, выпу́клый мені́скус

menist//ý мінявий, мінливый (*вшы́ткыми фа́рбаму*), перелива́ючий, пе́стрый; ~á látka перелива́юче ся поло́тно; ~á rybka ры́бка з ле́склыми(а) пе́рлами

men//it' -i -ia *nedok.* 1 *čo na čo, v čo* міни-ти *што на што*, змінити *што*; ~ rýchlosť

міня́ти ско́рость; ~ prírodu міня́ти або пере́мінєвати при́роду; ~ smer мі́нити нап'равлі́ня; to na veci nič pemeňí totó ні́ч не мі́няють, од то́го ні́ч не мі́няють ся 2 мі́нити; ~ byť мі́нити ква́ртель; ~ postoj *al.* stanovisko к не́чому мі́нити одно́шїня к дачо́му; мі́няти сво́ю то́чку зрі́ня, мі́няти св'ї́й по́гляд; ~ peniaze а) (*v banke*) мі́няти пі́нязі; б) (*na drobné*) мі́няти, розмі́нєвати пі́нязі • ~ pána *hovor.* мі́няти га́зду; ~ farbu мі́няти ся в тва́рі, то блі́дніти, то черве́ніти; ~ kabát трима́ти ні́с по́для ві́тру, мі́няти ре́пок

men//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 мі́нити ся; počasie sa ~í по́года мі́нить ся 2 (*striedať sa*) мі́нити ся; vodiči trolejbusov sa ~ia о́ п'яте́й шо́фери тро́лейбу́сів мі́няють ся о́ п'я́тїй го́дині 3 (*ligotať sa*) бли́щати ся, пере́ливати ся; korálky sa ~ia на сл́нку па́цїрки бли́щать ся на со́лнці • ~í sa tu pred očami *hovor. neos.* є́му́ темні́є в о́чах
menitel' -a *m* *mat.* по́рядок або осно́вне чі́сло

meniv//ý 1 мінливый, зміню́ючий, пере-міню́ючий, неты́рва́лий; ~á móda мін-лива мо́да 2 (*meňavý*) пере́лива́ючий, бли́щачій; ~ diadém бли́щачій діаде́м

menliv//ý зміню́ючий, пере́міню́ючий, неты́рва́лий; ~á nálada пере́міню́юча на́лада; ~á situácia пере́міню́юча ситuáція

men//o -a *s* 1 ме́но, і́мя; osobné *al.* krstné ~ ро́дне або крє́стне ме́но; dievčenské ~ ді́во́че при́зви́ско; rodné ~ а) (*osobné*) ме́но; б) (*otcovské priezvisko*) при́зви́ско; křcie ~ ано́нім, скры́те ме́но; básnické ~ псевдо́нім; dať niekomu, niečomu ~ да́ти да́кому, да́чому ме́но; назва́ти да́кого, да́што; nosiť ~ ро́ не́ком ма́ти або носи́ти да́че́ ме́но; poznať niekoho len podľa ~а зна́ти да́кого лем по ме́ні; vlastné ~ *gram.* влáстне ме́но; podstatné ~á *gram.* назывни́ки, субста́нтівы; prídavné ~á *gram.* при́да́вни́ки, аде́ктівы 2 (*dobrá povest'*) ме́но, ре́пута́ція; kaziť niekomu ~ ро́бити га́ньбу ме́ну, знева́жовати або

казити дачіє мѣно *ábo* репутацію **3** *hovor.* (*meniny*) менины *romn.*; *dnes má ~a* днесь мать менины • *~om al. v ~e* не́чо́го в мѣні дачо́го; *v ~e zákona* в мѣні за́кона; *robiť niečo len pre ~a* len podľa *~a* робити да́што лем про мѣно *ábo* по́для мѣна; *mať dobré ~ máti* до́бре мѣно, ма́ти до́бру репутацію

menoslov -у *m* список мен, список по́для мен; *čítať ~* чи́тати список мен

menovací меню́ючий, вимену́ючий; *~ dekrét* вимену́ючий декре́т

menovan//ie -ia *ž práv.* назнача́нія на фу́нкцію

menovaný спомянутый; *vyššie ~* вы́сшеспомянутый

men//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* *koho, čo* называ́ти/назва́ти (по мѣні) *кого́, што́*; назва́ти *кого́*; *~ všetkých prítomných* назва́ти вшитких уча́сткуючих *ábo* уча́стників (по мѣні) **2** *koho, čo čím* присво́ёвати/присво́їти *кому́* я́ке зва́ня; *~ niekoho zaslužilým umelcom* присво́їти да́кому зва́ня за́служеного арти́ста **3** *koho za čo, čím* назна́човати/назна́чити *кого́ кым*; назна́чити да́кого ди́ректором

men//ovat' sa -uje sa -ujú *sa nedok.* носи́ти *ábo* ма́ти мѣно, зва́ти ся, называ́т ся; *~ujem sa* *Ěva* мо́є мѣно *Ěва*, ме́не зву́ть *Ěвов*

menovatel' -а *m mat.* знаменате́ль *m* • *uviesť niečo na spoločného ~a* приве́сти да́што к о́бщому знаменате́лю

menov//lec -са *m* мено́вець, є́дна́ке мѣно з да́ким інши́м, є́днопризві́сковець

menovíte prisl. **1** по мѣні; *spremenúť niekoho ~* спомяну́ти да́кого по мѣні; *uviesť ~* уве́сти по мѣні **2** гла́вні, в пе́ршім ряді, особли́во

menovit//ý odb. но́мінальний; *~á hodnota* но́міна́лна ці́нність

menovk//a -у *ž 1* та́блічка з мѣном і при́звіском **2** та́блічка з на́звов

menovky//ňá -ле *ž* меновкі́ня, є́днопризві́ско́вка

menov//ý пі́няжний, валу́тний; *~á jednotka* пі́няжна є́дениця; *~á reforma* пі́няжна рефо́рма

menš/en//ec -са *m mat.* зме́ншую́че; чи́сло, од ко́трого одраху́є ся

menševický polit. меншеві́цький

menševik -а *m polit.* меншеві́к

menševizm//us -у *m polit.* меншеві́зм

menší **2. st. k malý** ме́нше, ме́нший; *jeden ~ ako druhý* є́де́н ме́нший од дру́гого *ábo* як дру́гий

menšin//a -у *ž* меншы́на, меншы́нство́ с; *národnostná ~* наро́дностна *ábo* націо́на́льна меншы́на; *byť v ~e* бы́ти *ábo* оста́ти ся в меншы́ні, меншы́нстві́

menšinov//ý príd. k menšina; *~é školy* націо́на́льні *ábo* меншы́но́вы шко́лы (*де вы́учованя прохóдить в язы́ку наро́дностной меншы́ны*); *~á politika* меншы́но́ва *ábo* наро́дностна полі́тика

menš//it' sa -і sa -ia sa *nedok.* зме́ншовати ся

menšitel' -а *m mat.* одраху́юче; чи́сло, ко́трє одраху́є ся

menštruác//ia -іє *ž lek.* менштруа́ція, ме́нзес *hovor.*, пе́ріода *hovor. zastar.*

menštruacný lek. менштруа́чний; *~ cyklus* менштруа́чний ці́кл

menštru//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* менштруо́вати

mentalit//a -у *ž* мента́льність, спо́соб мы́шліня, зло́жіня ро́зуму, пси́хічне зло́жіня; *~ stredných vrstiev* нала́джіня се́редніх верств жы́телів

mentáln//y мента́льний, пси́хічний, ро́зумовый; *~ vývin* ро́зумовый ро́звиток; *~e schopnosti* ро́зумовы спо́соби́ности

mentol -у *m m* є́нтол

mentol//ky -ієк *ž mn. č. hovor.* менто́лки, ментоло́вы цуке́рники

mentolov//ý ментоло́вый; *~é cukriky* ментоло́вы цуке́рники; *~é cigarety* ментоло́вы ці́гарє́тлі

mentor -а *m obyč. pejor.* м є́нтор, поучі́тель, поучо́вач; мора́ліста

mentor/lovať -uje -ujú *nedok. obyč. pejor.* поучовати, поучати, моралізовати

mentorskilý поучающий, моралізующий, менторский; ~ tón моралізаторський тон; ~ é poznámku моралізаторськи позначки

menu [menü] *neskl. s 1* меню *neskl. s ;* boháté ~ богате меню **2** комплексный обід; комплексна вечеря

menuet -u *m* менуэт

menuetový менуетовый; ~takt менуетовый такт

menúvať *nedok. opak. k menovať*

menz/la -y ž їдальня; študentská ~ студентська їдальня; stravovať sa v ~е stravувати ся в їдальні

menzový; ~ obed обід в їдальні

menzúr/la -y ž **1** *hud.* мензюра, довшка тону **2** (nádobu na meranie kvapalín) мензурка

merací мірячий; ~ prístroj міряче заряджіння, міряча машина

merač -a *m* (prístroj) міряч, вимірювач

meračskilý мірячський, геодезичный; ~é prístroje мірячське заряджіння

meradl/lo -a *s 1* *tech.* вимірювач, мірячське заряджіння; univerzálne ~ універсальный вимірювач; kontrolné ~ контрольный вимірювач **2** (miera) міра, формат, мерітко; vo svetovom *al.* celosvetovom ~е в цілосвітівім форматі **3** *pren. (kritérium)* критерій, мерітко; prísne ~á kritiku тверды критерії критики

meran/lie -ia *s* міряня, вимірювання

mer/lat' -ia -ajú *nedok. 1* čo čím, podľa čoho міряти, вимірювати *што чим*; ~ dĺžku метром міряти довжку метром або при помочі метра; ~ čas hodinami міряти час при помочі годин; ~ horúčku teplomerom міряти горячку або теплоту термометром; ~ záhradu, pole міряти сад, поле **2** (mať nejaké rozmery) рівняти ся чому, мати (на довжку *i. t. n.*); koberec ~ia dva metre покровець має два метри **3** *koho expr.* міряти ко́го поглядом або очами; розглядати ко́го; ~ niekoho od hlavy do päty

міряти дакого поглядом од голови по п'яти • ~ svoje sily s niekým міряти свої сили з даким, міряти ся силами з даким; ~ tou istou *al.* rovnakou mierou міряти тов самов міров; ~ od buke do buka міряти од б́ука до б́ука; dva raz meraj, raz strihaj [prís.] цім раз примірай, раз ріж

mer/lat' sa -ia sa -ajú *sa nedok. 1* міряти, вимірювати (*штось у себе*); ~al sa, či nemá horúčku він міряв собі теплоту **2** *s kým* (porovnávať sa) порівнювати себе, рівняти ся; nemôžeš sa s ním ~ ты не можеш рівняти ся з ним; тобі не порівнювати ся з ним **3** *s kým* (zápasiť) міряти ся силами **4** (premeriavať sa) ~ очами міряти поглядом або очами (едén дрúгого), міряти едén дрúгого поглядом або очами

merav/lieť -ie -ejú *nedok.* стерпнути, ставати ся стугнутим; т́гнути, каменіти; oči zomierajúceho ~ejú oči умераючого не погынають ся; ~ strachom *pren.* каменіти од страху

merav/ly непогынающий, стерпнутый, стугнутый; ~ pohľad застывший погляд; ~é prsty заочанівшы палці; ~ od hrôzy púren. застытый од страху

meric/la -e ž **1** (staršia dutá miera) мірка, меріця (мірка сыпких веществ, рівнять ся 30 літрам); ~ gaže мірка жыта **2** (staršia plošná miera) меріця (міра земельного участка, рівнять ся 318 м²); mať dve ~e zeme мати дві меріці землі • mám z toho hlavu ako ~ *hovor.* голова мі праскати од того

meridián -u *m* *astron.* меридіан

meridiánový меридіановый, меридіанный; ~ kruh меридіанный круг

meridz/lat' -ia -ajú *nedok. (o rožnom statku)* пережувовати страву

merink/la -y ž мерінка, мерінкова вівця

merin/lo -a *s* вівна із мерінки

mer/liť -í -ia *nedok.* мірити, змірнювати, удоб́рєвати; ~ rozhňevaných susedov удоб́рєвати розгніваних сусідів

mer//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* мірити ся, при-
міряти ся, змірнєвати ся, удобрєвати
ся; ~ sa s hnevnikom удобрєвати ся
з гнівником

meritórny *ly* принципіальний; сущный, основ-
ный; ~á otázka принципіальний во-прós; ~
postoj k niečomu сущне одношія к дачому;
~e rokovania práv. сущны переговóры

merit//um -a práv. сущность, суть, оснóва;
прінцип; povedať niečo k ~u veci повісти
даштó к сýті (діла); v ~e súhlasit' s niečím
в прінципі договорити ся в дачім

merný 1 міряючий; ~á jednotka єдениця
міряня 2 *odb.* шпецифічний, удільный; ~á
váha шпецифічна áбо удільна váга

meru *neskl. čisl. arch.* штирідцять; ~ rokov
штирідцять рóків

meruôsmly *čisl. arch.* штирідцятьóсмый
(*piť*); roky ~e рóкы револуції 1848 p.

mesačník -a *m* місячник, штомісячник;
literárny ~ літературный місячник

mesačný 1 місячний, лúnный; ~á пос
місячна ніч; ~é svetlo місячне áбо лúnне
світло, світло місяця áбо луны

mesačný 2 1 місячний; ~á dovolenka
місячна доволенка; priemerná ~á teplota
серєдня місячна температýра áбо
теплотá; ~ plat місячний зáробок 2 (што)
місячний, помісячний; ~é splátky місячны
сплaчінáя

mesiac 1 -a *m* 1 місяць, лунá; prvá štvrť
~a пєрша фáза місяця; plný ~ пóвный
місяць; nový ~ новый місяць; zatmenie ~a
затмінáя місяця; tvár ako ~ *hovor.* тварь як
місяць 2 *asntón.* Місяць, Лунá; pristáť na
Mesiaci пристáти на Місяці, примісячіти
ся • akoby bol spadol z ~a *expr.* як кідь бы
з місяця упáв

mesiac 2 -a *m* місяць; kalendárny ~
календарный місяць • medové ~e *hovor.*
медóвий місяць

mesiačik -a *m* 1 *zdrob. expr. k mesiac* 2
hovor. (pri koreni nechta) місячик нóхтя

mesianist//a -u *m* насліник, наслідователь
мєціаша; спасітель

mesianistický мєціашський, спасітельський
Mesiáš -a мєціаш • čakať ako židia ~a
hovor. чєкати, як приходу мєціаша áбо
спасітеля

mestečk//o -a *s zdrob. expr.* містєчко;
vidiecke ~ сєльске містєчко

mest//o -a *s* місто; malé ~ малєньке місто;
prístavné ~ пристáвне місто; priemyselné
~ промышлóве місто; banské ~ бáньске
місто; hlavné ~ голóвне місто; slobodné
kráľovské ~ *hist.* слобóдне королівске
місто; večné ~ вічне місто (*o Pími*); byť
zamestnaný pri ~e робити в містських
óрганax; celé ~ o tom *hovorí* ціле місто
говóрить о тім

mestsky *prísl.* по-містський, як в місті;
obliekať sa po ~ обліка́ти ся як в місті áбо
по-містський

mestský *ly* *v rôzn. význ.* містський; ~é ulice
містський ýлиці, ýлиці міста; ~á štvrť містська
чєтверть, містський квартáл, квартáл
міста; ~ park містський парк; ~é šaty
містський шмáты; ~á slečna містське дівча,
дівча з міста; ~ človek містський чоловік,
чоловік з міста; ~ dom містський дім

meš//ec -ca *m* 1 (*na tabak*) мішóк 2 (*na
penoaze*) мішóк • načrieť hlboko do ~ca
начєрьпнути глубóко до мішкá; plniť si ~
na úkor iných богáтити за рахунок іншых

mešiť//a -у *ž* мешіта; могамедáньска
богомóлня

meškan//ie -ia *s* 1 пізнінáя, запізнєванáя; ~
vlakov пізнінáя влáків; mať ~ мати запізнінáя,
зпізнєвати 2 *s čím (otáľat', váľat')* одкладáти,
спомáлєвати, помалити; nech pride
a nemešká най він прийде, а не пізнить

mešťan -a *m* містський жытель, міщáн;
zámožní ~ia богáты містський жытелі áбо
міщáни

mešťanost//a -u *m* містський примáтор,
примáтор міста

meštek -a *m* *zdrob. expr.* мішóчок

meštiack//y *pejor.* міщáньський; ~e názory
міщáньський пóгляды; ~e správanie мі-
щáньський манєры

meštiak -a *m pejor.* міщан, житель міста
meštiank/la -y *ž pejor.* міщанка, жителька міста

meštiansk/ly міський; ~ pivovar міський пивовар; ~ dom міський дім; ~a škola *zastar.* міська основна школа (*тройрочна*)

met -u *m tel.* мах, замах; ~у на koni махы на кони

mét/la -y *ž kniž.* ціль *m*; klást' si vysoké ~у ставити перед собою високу цілі

metabolick/ly *lek.* метаболічний, дотикаючийся обміну матеріалу; ~á porucha порушення обміну матеріалу

metabolizm/us -u *m lek.* метаболізм, обмін матеріалу; vitamínový ~ вітамінний метаболізм; bazálny ~ базальний метаболізм

metafor/la -y *ž pejor. lingv.* метафора

metaforický *poet. lingv.* метафоричний; ~ obraz метафора, метафоричний образ

metafyzick/ly *filoz.* метафізичний; ~é myslenie метафізичне мислення

metafyzik -a *m filoz.* метафізик

metafyzik/la -y *ž filoz.* метафізика

metál -a *m hovor.* медаль, визнаменання; zlatý ~ золота медаль; připnúť někomu ~ припнути до когось медаль

metalograf/la -ie *ž odb.* металографія

metaloid -u *m chem.* металоїд

metalurg -a *m* металург

metalurg/la -ie *ž* металургія; černá ~ чорна металургія; farebná ~ фарбна металургія

metalurgický металургічний; ~ priemysel металургічний промисел; ~ výrobok металургічний виріб, виріб із металу

metamorfózl/la -y *ž* метаморфоза, переміна, зміна чогось в дашт

metán -u *m chem.* метан

metánový *chem.* метановий; ~ zápach метановий запах, запах метану

metastaz/la -y *ž lek.* метастаза

metať mece/metá mecú/metajú *nedok.*

1 що метати, шмаряти; розмітовати,

росшмарівати; ~ kamene метати каменя; ~ granáty шмаряти або метати гранати; ~ hnoj метати або росшмарівати гній 2 (*rodit' mladé*) зметати 3 (*o trávě, obilí*) іти, рости до колоса • ~ hromy a blesky *hovor.* шмаряти громи і блиски

metať sa mece sa/metá sa mecú sa/metajú sa *nedok.* метати ся, шмаряти ся; ~ na zemi метати ся по землі (*od bólu* *smu i m. n.*); ~ sa v horúčke метати ся в горячку

metatéz/la -y *ž lingv.* метатеза

metelic/la -e *ž* фуявіця, задуюва, бұря; snehová ~ снігова фуявіця; *pren. m.* ~ mládeňcov група розбуряної молоді

meteor -u *m* метеор; zablysnúť sa ako ~ забліснути як метеор

meteorit -u *m* метеорит

meteoritov/ly метеоритний, метеоритовий; ~é železo метеоритне залізо

meteorograf -u *m meteor.* метеорограф

meteorogram -u *m meteor.* метеорограм, запис метеорографа

meteorológ -a *m* метеоролог

meteorológ/la -ie *ž* метеорологія

meteorologick/ly метеорологічний; ~é správy метеорологічні вісті; ~á stanica метеорологічна станція

met/ler -ra *m 1 v rôzn. význ.* мітер; ~ látky мітер полотна; štvorcový ~ квадратний мітер; kubický ~ кубічний мітер, кубомітер; drevený ~ дерев'яний мітер; skladací ~ складючий мітер; krajčírsky ~ крайчирський мітер, центимітер 2 *hovor.* кубек, кубомітер; ~ dreva кубек дерева • metať niekoho prísnuť ~rom міряти до когось твердим мітром, підходити до когось стро́гов міров

metér -a *m typ.* стовпцовий набір

mit/la -y *ž 1* мітла, мітолка, мітла із прута (*березовых прутьев, конариків*) 2 *pren.* карбач; ~ vojny карбач війни; rakovina je ~ou ľudstva раку́їна – мітла людства • nová ~ dobre metie *hovor.* нова мітла добрі або чисто міте або замітати

metlár -a *m* мітлярь; тот, хто робить мітлы
metlár/eň мітлярня, мітлова фабрика, фабрика на мітлы
metlářsky мітлярський
metlářstvo -a *s* 1 мітлярство, професія мітляря 2 (*výroba metiel*) výroba мітол, мітлярська výroba
metlic//a -e *ž* *bot.* луковик
metlisk//o -a *s* мітлова паліця, паліця мітлы
metód//a -y *ž* метод, спосіб, поступ; pracovná ~ метод роботи, поступ роботи; liečebná ~ спосіб лічіння; vyučovacia ~ метод учіння; учебный поступ
metodick//ý методічний; ~á pomôcka методічний помічник, методічний учебник; ~á chyba методічна хыба
metodik -a *m* методік
metodik//a -y *ž* *v rôzn. význ.* методіка; ~ vyučovania методіка учіння; ~ vedeckého bádania методіка научного досліджу
metodist//a -u *m* *náb.* методіста, при-клонник методізму
metodistick//ý *náb.* методістичний; ~é sekty методістичны сэкты
metodizml/us -u *m* *náb.* методізм; евангелістичний релігійний рух
metodológ//ia -ie *ž* методологія; ~ historickej vedy методологія історичної науки
metodologický методологічний; ~ seminár методологічний семінар
metonym//ia -ie *ž* *poet.* метонімія
metonymický *poet.* метонімічний
metrák -a *m* *hovor.* цэнтнер; ~ múky цэнтнер муки
metrákový *hovor.* центнеровый, цэнтнер вагы
metráž -e *m* *odb.* метраж
metres//a -y *ž* *kniž.* метреса, вытрімована фраїрка
metrick//ý *odb.* метрічний; ~á sústava метрічна сістема мір; ~ cent цэнтнер
metrick//ý *príd. k metrum* метрічний; ~á organizácia verša метрічне стихозложіння

metrik//a -y *ž* *poet.* метріка
metr//o -a *s* метро; pražské ~ пражське метро
metronóm -u *m* *hud.* метронóm
metropol//a -y *ž* 1 *v rôzn. význ.* метропола 2 головне місто, цэнтнер; kultúrna ~ културный цэнтнер
metropolit//a -u *m* метрополіта
metropolitn//ý метрополітний; ~é sídlo резиденція метрополіты
metrovic//a -e *ž* метрoвы дрыва, сяговина
metrovl//ý метрoвый; ~á doska метрoва дoска; ~á šírka látky метрoва шырка полóтна; ~ tovar метрoвый товár, тэкстіл; obchod s ~ým tovarom склеп з метрoвым товáром, тэкстіл
metr//um -a *s* *lit.* мeтeр; jambické ~ ямбічний мeтeр; trochejské ~ трохейский, хорейский мeтeр
metyl -u *m* *chem.* метіл
metylalkohol -u *m* *chem.* метілалкогoл, метіловый áбо деревяный шпірітус
metylén -u *m* *chem.* метілен
metylénový *chem.* метіленовый
mexický мексіцький
Mexičan -a *m* Мексічáн
Mexičank//a -y *ž* Мексічáнка
mezalianc//ia -ie *ž* мезаліáнція
mezanín -u *m* мезонін; пeршый балкóн
mezenchým -u *m* *biol.* мезенхім
mezoderm//a -y *ž* *biol.* мезодeрma
mezolitik//um -a *s* *odb.* мезоліт, мезолітiчна eра
mezzosoprán [medzo-] *m* *hud.* мeццо-сопранo с (*гoлoс*)
mezzosopranistk//a [medzo-] -y *ž* *hud.* мeццо-сопраністка
mhm *cit. hovor.* гм, ага
mi' *neskl. s* *hud.* мi *neskl. s*
mi' 3. *p. zám.* ja mі, мені
miasť maťie maťu *nedok. koho*, čo баламу-тити, мутити, морочіти, збивáти з дорóгы; ~ niekomu hlavu морочіти гóлову дакóму, баламутіти дакóго
miasť sa maťie sa maťu *sa nedok.* збивáти ся, баламутити ся, мылити ся; ~ sa

v reči мылити ся в рéчі; často sa miatol pri odrovedaní він часто пýтав ся при одповідях

niau *ciť* м'яв

niauč//lať -i -ia, **niauk//lať** -a -ajú *nedok.*
expr. м'якати

miazg//la -y ž **1** мязь, мяз'а; stromová ~ стромóва мязь áбо мяз'а; nalievať sa ~ou налива́ти ся мязго́в **2 anat.** лі́мфа

miazgavý *nár.* лепка́вий; ~ čierny chlieb лепка́вий чо́рний хлі́б

miazgovod -u *m anat.* лі́мфаті́чны жылы; hrudný ~ гру́дна лі́мфаті́чна жыла

mic//la -e ž *det.* (mačka) ма́чка, *zdrob.* кі́цька

miech//la -y ž *anat.* хырбті́цевый мозо́г; vysychanie ~у высы́хання хырбті́цевого мо́згy

mieň -a *m* (sladkovodná ryba) ми́нь

mien//iť -i -ia *nedok.* **1** дýмати, намі́рєвати ся **2** (mať na mysli) ма́ти на мысли, підрозу́млєвати; čo tým ~iš? што ты під тым розу́миш áбо підрозу́млюєш?, што маш на мысли **3** čo i s neurč. дýмати, намі́рєвати ся, зберáти ся; nemiením jej to povedať я не збєрам ся єй то́то пові́сти

mienk//la -y ž по́гляд, на́гляд, суджі́ня; protichodná ~ напро́тівный по́гляд; mať dobrú ~у ма́ти до́бре суджі́ня, быти до́брого по́гляду (o dačím, да́чім); verejná ~ по́гляд наро́да; urobiť si svoju ~у o niekom, niečóm зроби́ти собі́ свій по́гляд о да́кім, да́чім

mier -u *m 1 v rôzn. význ.* мі́р; hnutie obrancov ~у рух охоро́нців мі́ру; žiť v ~i жы́ти в мі́рі, в покóї; žiť s niekým v ~i *pren.* уживáти собі́, мі́рні жы́ти з да́ким; uzavrieť ~ затвори́ти áбо запе́рти мі́р; separátny ~ сепара́тний мі́р **2** спо́кійность, по́кій; duševný ~ душе́вна спо́кійность, душе́вний мі́р

mier//la -y ž **1** мі́ра; dĺžková ~ довжко́ва мі́ра, мі́ра до́вжки; duté ~у о́бємóвы мі́ры **2** мі́ра; šaty na ~у шма́ты (ушы́ты) на мі́ру; vziať niekomu ~у взяти́ мі́ру да́ко́му **3** (primerané množstvo, rozsah niečoho) мі́ра, стýпінь; s ~ou з мі́ров; v plnej ~е в по́вній

мі́рі; do značnej ~у до зна́чной мі́ры, в зна́чній мі́рі; do akej ~у до яко́й мі́ры; do istej ~у до опрeді́лено́й мі́ры áбо стýпі́ня **4 zastar. (nádobu)** мі́ра, на́доба, на́добка на мі́ряня сы́пких матeріáлів (óколо 65 límpie) **5 zastar. p. merica** • ~ nadhodnoty ekon. мі́ра до́датко́вой ці́нності; prekročiť ~у не́чо́го пере́крóчити мі́ру да́чо́го, вы́йти за ра́мки да́чо́го; bez ~у без мі́ры **mierič** -a *m voj.* замі́рєвач; ~ pri dele замі́рєвач при канóні

mierisl//o -a с ці́льник

mier//iť -i -ia *nedok.* **1** na koho, čo, do koho, čoho мі́рити, ці́лити (ся), приці́лєвати ся на ко́го, на што; ~ ruškou на не́кого ці́лити пýшков на да́ко́го, мі́ряти пýшку на да́ко́го; ~ do cieľa мі́ряти до ці́лі **2** (ist' určitým smerom) напра́вляти ся, іти **3** *pren.* мі́рити; na čo ~i? де він мі́рить

mierk//la -y ž **1** (meradlo) мі́рка; kontrolná ~ контро́льна мі́рка **2** *geod.* мі́рка, ме́рітко (na máni)

miern//iť -i -ia *nedok.* **1** (oslabovať, umenšovať) успоко́євати, змягчовати, змі́рнєвати, знижовати, спомáлєвати; studený obklad ~i horúčku зимный о́бклад знижує теплоту́; ~ bolesť змі́рнєвати бо́лість áбо змягчовати бо́лість; ~ kroky спомáлєвати кро́кы **2** *pren.* змягчовати, кротити, утішовати, охолóджовати; ~ niekoho v prchkosti охолóджовати да́ко́го з горя́чости

miern//iť sa -i sa -ia sa *nedok.* **1** (zmiernovať sa) осла́блєвати, слабі́ти, успоко́євати, змягчовати ся; bolesť sa ~i біль осла́блює áбо уті́хати **2** (ovládať sa) стримовати ся, стримовати себе́; ~ sa v hneve стримова́ти себе́ в гні́ві

miern//y **1** (strednej miery) се́редній, примі́рний, змі́рнений; ~а rýchlosť се́редня ско́рость; ~e ceny се́редні áбо примі́ряны ці́ны; ~ tresť práv. змі́рнений трест **2** (o svahu) мі́рний; ~ корес мі́рний бе́рег **3** (slabý, sotva citeľný) незначный; ~е zvýšenie teploty незначне повы́шіня

теплоты **4** *v čom* (*striedmy*) скромный, примирный; ~ *v jedení, v pití* скромный в їдженні, питті

mierovľý мирный; ~á *zmluva* мирный договор; ~é *časy* мирны часы; ~á *výroba* мирна výroba

mierumilovný миролюбивый; ~í *ľudia* миролюбивы *ábo* мирны люди

miesič¹ -a *m* (*človek*) місяч

miesič² -a *m* (*stroj*) місячка, місяча машина

miesidl//o -a *s* місячка

mies//it' -i -ia *nedok.* місити; ~ *cesto* місити тісто; ~ *hlinu* місити глину

mies//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* заборити ся, переграбовати ся; ~ *sa v hline* заборити ся до глины

miest' *metie metú nedok. zastar.* мести

miestami *prisl.* місцями

miestečk//o -a *s zdrob.* містечко • *nájsť* si *dobré al. teplé* ~ *найти собі тепле ábo* тепленьке містечко

miestenka -y *ž žel.* лісок на обіднание місце (*в втобўсі, влáку i m. n.*)

miestnosť -ti *ž* містность; *úradná* ~ урядна містность; *obytná* ~ обываюча містность *ábo* їзба; *spoločenská* ~ *обща* *сáла*

miestný **1** містный, локальний; ~е *umŕtvenie lek.* містне умертвліня; ~ *zápal lek.* містне запаліня **2** містный; ~ *dialekt* містный діалект, говор; ~ *rozhlas* містне радіо; ~е *obyvateľstvo* містны жителі; ~ *podmienky* містны услóвія; ~ *surovinu* містны суровини • ~е *mená lingv. geografické* назвы

miest//o¹ -a *s 1 v rôzn. význ.* місце; ~ *určenia* місце назначіня; ~ *narodenia* місце народжіння; ~ *robytu* місце жительство; *výletné* ~ хатове місце, хатова місцевость; *oblúbené* ~ *na brehu rieky* облюбене місце на березі ріки; ~ *na stavbu domu* місце на побудованя дому; ~ *činu* місце престўпку; *pristihnúť* на ~е *činu* пристигнути на місці престўпку; *stáť* на ~ *стояти* на (єднім) місці; *ostať* на *svojich* ~ах *зостáти* на своїх місцях; *nehýbať*

sa z ~а не погынáти ся з місця; *už sme* на ~е *мы* уж на місці; *dôjsť* на ~ *дійти* на місце; ~ *na sedenie* місце на сиджіння; ~ *na státie* місце на стояня; *urobiť* ~ *niekomu* устўпити місце *дакому*; *ráčte zaujať* ~а *бўдьте любезны* *сісти* на свої місце; *сядьте, прошу, на свої місце*; *hľadisko* *je vypredané do posledného* ~а *вшыткы* лістки *выпроданы*; *kinosála má 500 (päťsto) miest* *кіносáла* *мá* 500 (пятьсто) місце; *prvé, druhé* ~ *пёрше, дрыге* місце; *obsadiť* *prvé* ~ *обсадити* *пёрше* місце **2** (*postavenie, funkcia*) місце, фўнкція; *vedúce* ~ місце *ведўчого*; *systemizované* ~ *системизоване* місце; *nájsť* si ~ *найти* *собі* місце; *desatinné* ~ *mat.* десятинне *число*, місце по запятій в десятинний дробі **3** *obyč. v mn. č.* ~а *крўгы*; *kompetentné* ~а *компетентны* *крўгы*; *vysoké* ~а *высокы* місце, *вёрхы* • *dávať al. klásť* на *prvé* ~ *стáвити ábo* *клáсти* на *пёрше* місце; *chúlostivé al. citlivé al. boľavé* ~ *чутливе ábo* *боляве* місце; *ofúkať* *niekomu* ~ *офўкати* *дакому* місце; *byť* на *pravom* ~ *быти* на *своїм* місці

miesto² 1 spoj. (namiesto) *намісто* *чóго*; ~ *toho, aby* *намісто* *тóго*, *жéбы*; ~ *toho, aby sa* *тешили, еште* *шóмру* *намісто* *тóго*, *жéбы* *радовали* *ся ábo* *тішыли* *ся*, *они* *їщі* *шóмрають* **2 predl. s 2. p.** *намісто*, *взаміну* *чóго*; *ja pôjdem* ~ *teba* *я* *їду* *намісто* *тéбе*

miestodržiteľ -a *m* *намістник*, *застўпник*

miestodržiteľský *намістничный*, *застўп-ючий*

miestodržiteľstv//o -a *s* *намістничность*

miestokráľ -a *m* *застўпник* *крáля*

miestopis -u *m* *топографія*

miestopisný *топографический*; ~а *мапа*

miestopisná *мапа*

miestopredsed//a -u *m* *застўпник*

предсідáтеля, підпредсідáтель

miestoprísažný: ~é *vyhlásenie práv.*

выголошіння, мáюче *силу* *присягы*

miešací *мішáчий*; ~ *stroj* *мішáча* *машина*, *мішáчка*

miešač¹ -a *m* (človek) мішáч; міксер
miešač² -a *m* (stroj) мішáчка; pneumatický
 ~ пневматічна мішáчка; mechanický ~
 механічна мішáчка

miešačk//a -y ž мішáчка; elektrická ~
 електрична мішáчка; ~ betónu мішáчка
 бетону

miešan//ec -ca *m* **1** мішáнець **2** *biol.* гібрид,
 крижéнець

miešani//a -y ž мішанина; зміт

miešank//a¹ -y ž *pol'nohosp.* мішánка; kŕmna
 ~ кормова мішánка

miešank//a² -y ž мішánка; гібридка, кри-
 жénка

miešan//ý **1** (*pomiešaný*) мішáний,
 змішáний; ~é farby змішáны фáрбы; ~é
 hnojivá змішáны гно́ї **2** (*pestrý, rôznorodý*)
 змішáний, розно́родый; ~á strava
 розно́рода стра́ва; ~á zelenina мішána зе-
 ленина; ~é manželstvo *cirk. práv.* змішáне
 побра́тя; ~é čísla *mat.* змішáны чісла

mieš//ať -a -ajú *nedok.* **1** мішáти,
 розмішовати; ~ kašu мішáти кáшу; ~ kávu
 lyžičkou мішáти кáву, кáвей пожéчков áбо
 лóжчатём **2** (*spájať*) мішáти, змішовати; ~
 víno s vodou змішовати вино з водóв; ~
 farby змішовати фáрбы **3** *koho do čoho*
hovor. запýтовати, вмішовати кóго до
 чóго; mňa nemiešaj do tvojich vecí не
 вмішуй мéне до тво́їх діл

mieš//ať sa -a sa -ajú *sa nedok.* **1** (*tvoriť*
miešaninu) вмішовати ся **2** *do čoho*
 вмішовати ся, запýтовати ся до чóго; ~
 sa do cudzích vecí вмішовати ся до чужі́х
 діл

miešny хырбтіцёво-мозгóвый; ~ kanál
 хырбтіцёво-мозгóвый канáл

migrác//ia -ie ž мі́ррація; ~ kapitálu мі́ррація
 капіталу

migračn//ý мі́ррачний; ~á teória мі́ррачна
 теорія

migrén//a -y ž мі́ррена

migr//ovať -uje -ujú *nedok. odb.* мі́рвóати

mih -u *m* **1** (*mihnutie okom*) мі́гання **2** (*okamih*)
 мі́г, мóмент

mihalníc//a -e ž **1** *anat.* мігалні́ця; horná,
 dolná ~ вéрхня, нижня áбо спі́дня
 мігалні́ця **2** *obuč. v mn. č.* ~е обéрвы; dlhé
 ~ дóвгы обéрвы

mih//ať -á -ajú *nedok.* **1** *na koho, po kom*
i bezpredm. мі́гати, жмýркати на кóго **2**
 мі́гати, блікати

mih//ať sa -á sa -ajú *sa nedok.* **1** мі́гати,
 жмýркати, блікати; *v diaľke* sa ~alo
 svetielko далéко блікало світéлко **2** (*rýchlo*
sa pohybovať) мі́гати

mih//núť -ne -nú *dok.* **1** *na koho, po kom*
s bezpredm. мі́гнути, підмі́гнути кóму **2** *čím*
(urobiť rýchly pohyb) взмáхнути; ~ valaškou
 nad hlavou взмáхнув валáшков áбо
 сокырятём над гóловов **3** (*preblesknúť*)
 блиснути, пробліснути; *nový nápad* mi
 ~ol hlavou в гóлові мі́ блисла новá дýмка
 ● ani okom nemihneš не стигнеш (áни áбо
 і) оком мі́гнути

mih//núť sa -ne sa -nú *sa dok.* **1** (*zalesknúť*
sa) мі́гнути ся, блиснути **2** мі́гнути,
 промі́гнути, пробліснути; *v okne* sa ~la
 hlava dievčaťa в óкні áбо в óблаці мі́гла ся
 гóлова дівча́тя

mihnúť//ie -ia *s* мі́гнýтя; *bez ~ia oka* без
 мі́гнýтя óка

mihom *prísl.* мі́гом, єдним мі́гом

mihol//tať sa -ce sa/-tá sa -cú sa/-tajú *sa*
nedok. expr. мі́готáти ся, блікати, блиска-
 ти ся

mihul//a -le ž *zool.* мі́гýля; ~ рі́чна мі́гýля

mikád//o -a *m* міка́до *neskl. m*

mikádový мікадо́вый; ~ účes мікадо́ва
 фрі́зюра

mikrób -u *m* мікрóб

mikrobiológ//ia -ie ž мікробіоло́гія

mikrobiologický мікробіологі́чний

mikrofón -u *m el. tech.* мікрофóн; *hovoriť do*
 ~u говорити до мікрофóну

mikrón -u *m fyz.* мікрóн

mikroorganizm//us -u *m biol.* мікрооргані́зм

mikroskop -u *m* мі́кроско́п

mikroskop//ia -ie ž мі́кроско́пія

mikroskopick//ý мікроскопічний; ~é pozorovania мікроскопічні слідованя; ~é skličko мікроскопічне скло; ~é čiastočky мікроскопічні частинки

Mikuláš -a *m* 1 *Nikoláj (denť svätého Nikolája, 19-go decembra podľa vizantійського обряду, коли діти достаютъ дарункы);* па ~а на день *Nikolája 2 mikuláš (darček na Mikuláša)* дарунок в день *Nikolája (6-go decembra)*

mikulka -у *ž* манюшка (*надіваюча на рýку*)

mil//á -ej *ž* (*milenska*) міла, любезна

mil'a mile *ž* міля; *prejsť dvadsať mil'* перейти двадцять міль; *morská ~* морська міля; *anglická ~* англійська міля • *som na mile vzdialený od toho, aby...* я на мілі далеко од того, жебы...

miláčik -a *m* 1 любимый, любый, любимчик, любимець; *byť ~om rodiny* быть любимчиком родины; ~ *obecenstva* любимый публіки; ~ *múz* любимець муз 2 *hovor. expr. (oslovenie)* мілый мій (міла моя)

milen/lec -са *m* 1 міленець, любовник; *mať ~sa* мати міленця або любовника 2 ~ci *mn. č.* залюбєнци, залюбєна пара; міленці

miléniový *príd. k milénium* міленіовый; ~ *ročník* міленіовый пам'ятник

milén//ium -ia *s* міленіум, тисячроча, тисячрочна пам'ятка дачого

milenk//a -у *ž* міленка, мілована, любована **mileny** *expr.* любимый, мілый, дорогой, облюбєный

milerád *zastar.* з охотов, з радостєв

mil//í -ých *mn. č. (příbuzní, blízkí)* родны, близкы; *smútiť nad stratou ~ých* смутити над стратов своїх близких

miliard//a -у *ž čisl.* міліард, тисяч міліонів

milibar -u *m fyz.* мілібар, тисячіна бару

milic//ia -ie *ž* міліція

milicionár -a *m* міліціонарь

milier -a *m* ватра, міля (на выпалєваня деревяного угля)

milieu [-ljø] *neskl. s 1 kniž. (prostredie)* окружіня 2 (*dečka*) (вышыте) простєраня

miligram -u *m* міліграм

miligramový міліграмовый

mililit/er -ra *m* мілілітер

milimet//er -ra *m* мілімєтер; *ani o ~ áni o* мілімєтер

milimetrov//ý мілімєтровый; ~á *vzdialenosť* мілімєтрова оддалєность; ~ *papier* мілімєтровый папірь

milimikrón -u *m fyz.* мілімікрон

milión -a *m i čisl.* міліон; *päť ~ov* пять міліонів; ~ *hviezd* міліоны звїзд • *nedal by ani za ~* не дав бы áни за міліон, не дав бы áни за ніч на свїті

millionár -a *m* міліонарь

millionársk//y *príd. k millionár;* ~a *štvrt'* міліонарьска чєтверть або міліонарьский квартál, квартál міліонарів

miliónkrát, milión ráz *čisl.* міліон раз

miliónov//ý міліонóвый; ~é *příjmy* міліонóвы заробкы; ~é *mesto* міліонóве місто, місто з міліонóвым жытельством

milióntin//a -у *ž i čisl.* єдна міліонтина

miliónty міліонный

militarist//a -u *m* мілітарїста *m*

militaristický мілітарїстьский

militarizác//ia -ie *ž* мілітарїзація

militarizačný мілітарїзаčný

militarizm//us -u *m* мілітарїзм

militariz//ovat' -ujť -ujú *nedok.* мілітарїзовати; ~ *přemysel* мілітарїзовати промысел

milik//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. s kým i bezpředm.* ласкати ся ку кому, міловати ся з кым

mil'ník меджóвый стовп або кáмїнь

milodar -u *m* мілодар, алмұжна; *žít z ~ov* жыти з мілодарів

milosrdenstv//o -a *s 1 (zřutovanie)* мілосєрдность, злютованя; *preukazovat'* ~ проявляти мілосєрдность; *pre ~ božie hovor. expr.* про мілосєрдность божску 2 (*skutok*) мілосєрдный постýпок, мілость ж; *činiť ~* робити мілость

milosrdn//ý мілосєрдный, злютуючий; ~ *Samaritán* (мілосєрдный) самарїтанин; ~

brat *cirk.* мілосердний брат; ~á lož *pren.* лож на спасіння, з чутства к дачому

milosť/t' -ti ž 1 мілость ж; dostať niečo z ~ti достати дашто з мілости 2 змілованя; мілость ж; udeliť niekomu ~ дати дакому мілость, поміловати дакого 3 *zastar.* (v oslovení) váša мілость • bez ~ti без мілости, без сожаління; prijať niekoho na ~ прияти дакого на мілость, пребачити дакому, змінити гнів на мілость; vydať niekoho na ~ a nemilosť niekomu выдати дакого на мілость і немілость

milostivý (v oslovení) мілостивий; ~á (pani) мілостива пані

milostný *zastar.* мілостный; ~ pomer мілостне споїня

milosťpani//i -ej мілостива пані

milot//a -y ž любезность ж

milovan//ie любóв, любованя

milovaný любимый

mil//ovať -uje -ujú *nedok.* v rôzn. význ. любити; ~ ohnivo *al.* vášnivo запалисто або міцно любити; ~ svoju vlasť любити свою отчизну; ~ matku любити маму; ~ tanec, divadlo любити танці, театер

mil//ovať sa -je sa -ujú sa *nedok.* любити еден другого, любити ся

milovník -a m 1 міловник, любитель м; ~ prírodu любитель природы; ~ hudby любитель музыки 2 *div.* любóвник 3 *zastar.* любóвник, облюбенець

mil'ov//ý: ~ kameň а) кілометрóвник; б) меджовый стовп; kráčať *al.* napredovať ~ými krokmi крачати або йти мілєвыми(-а) кроками

mil//ý¹ мілий; сімпатічний; приємний; ~á pieseň міла співанка; ~é dieťa міла дитина; ~ úsmev мілий усмів; povedať pár ~ých slov повісти дакілько приємних або мілых слов; pokladať si za ~ú povinnosť поважати за приємну повинність; ~é prekvapenie приємне преквапіння

mil//ý² -ého m (*milenec*) мілий, мілований, любимый

mím -a m мим

mimický мимічний

mimik -a m мимік

mimikry *neskl.* s zool. мимікрія

mimo 1 *predl.* s 2. p. поза дачого; *mímo* чого; byť ~ domu не быти до́ма; je ~ Bratislavy він не (є) в Братіс́лаві; ёго нет в Братіс́лаві; ~ pracovnú dobu не в часі робо́ты, не в працю́внім часі, поза ча́су робо́ты; už je ~ nebezpečenstva уж є мі́мо огро́жіння; stáť ~ dostrelu стояти мі́мо до́стрілу 2 *prísl.* (*vedľa, popri*) ко́ло, о́коло, по́при; prešiel ~ він перейшо́в по́при

mimobežk//a -y ž *geom.* непере́крижу́юча (пряма́)

mimobežn//ý непере́крижу́юча ся; ~é priamky непере́крижу́ючі ся пря́мы

mimochodom 1 *prísl.* ме́джі іншым, нечека́ні, наго́дні; ~ spomenúť, povedať наго́дні спо́мянути, пові́сти ме́джі іншым 2 *časť.* ме́джі іншым; ~ máť veľké šťastie ты, ме́джі іншым, маш ве́лике щас́тя

mimoidúci проходя́чий, іду́чий ко́ло; ~ človek проходя́чий чоло́вік

mimomanželsk//ý *práv.* непо́братых; ~á súlož по́ловé зно́шіня непо́братых

mimomaternicov//ý: ~á ťarchavosť по́за ма́точна гра́відность

mimoriadn//ý 1 (*nevšedný, výnimočný*) незвыча́ный, необыча́нный; ісключа́ючий, чере́звыча́нный; ~e schopnosti незвыча́ны спосо́бности; ~ prípad необыча́нный слýчай; ~a udalosť чере́звыча́йна приго́да; ~ úspech незвыча́нный або ісключа́ючий у́спіх; ~ stav *práv.* незвыча́йне розпо́ложіння, чере́звыча́йна сітуа́ція 2 (*nie pravidelný*) чере́звыча́нный, мі́мо або не по́дня по́рядку; ~ zasadnutie засі́діння мі́мо по́рядку; ~ vlak *žel.* до́повню́ючий в́лак 3 (*výnimočný*) рід́кий, ісключа́ючий; необыча́нный 4 (*zvláštny*) незвыча́нный; необыча́нный; ні́č ~eho ні́ч незвыча́йного 5 *škol.*: ~ poslucháč univerzity ексте́рный штуде́нт уніве́рзیتی

mimoškolsk//ý поза́шкóльський, поза́клас́ный; ~ činnosť učiteľov поза́шкóльська

або позакласна робота або діяльність учителів

mimotarifný позатарифный; ~ zamestnanec позатарифный служащий або работник

mimoúradný позаурядный; ~é hodiny позаурядны години, вольный од работы час

mimoústavný амбулантный, амбулаторный; ~é liečenie pacientov амбулантне лічіння хворых

mimivoľne *prísl.* невольно, нехочено, недумано, невольки, невідомки, ненароčky, ненароком

mimovoľný невольный; нехочёный, недуманный; ~ pohyb hlavou невольне погнута головов

mimóz//a -y *ž bot.* мимоза

mín//a -y *ž* міна; časovaná ~ часована міна; protitanková ~ противотанкова міна; klášť ~у класти міны, міновати

minaret -u *m* мінарет; mešita s ~om мешіта з мінаретом

míň//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo (troviť)* миняти, тратити, роstráчовати; ~ peniaze миняти або роstráчовати пінязі 2 *koho, čo* минути ко́го, *што*, проходить *mímo* ко́го, чо́го 3 (*zanechávať, opúšťať*) проходити (*о злості і т. н.*) *so zmenou vetnej konštrukcie*; hnev ho ~al ёго гнів проходив, ёго злость проходила; ~a ho už trepezlivost' він уж страчати терпезливість 4 (*о čase*) миняти, проходить

míň//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 миняти ся, росходити ся, роstráчовати ся; peniaze sa rýchlo ~ajú пінязі скоро росходять ся, пінязі роспуцають ся 2 (*prechádzať popri sebe*) іти, проходить ко́ло; čas sa rýchlo ~a час скоро минять ся, час летить або утікати

minc//a -e *ž* мінца; strieborná ~ серебряна мінца; medená ~ мідяна мінца; kovová ~ металічна мінца; pamätná ~ юбілейна або памятна мінца; falošná ~ фалошна мінца • pokladať *al.* prijímať *za* bernú ~ поважовати або принимати за чисту міңцо

minciar -a *m hist.* міңцярь

mincier -a *m* міңцер (*обычайны ва́гы*)

mincovil//na -y *ž* міңцёвина, міңцёве сребро

mincovil//ňa -ne *ž* міңцёва фабрика

mincovníctv//o -a *s* výroba міңців, одзнаків

mincový міңцёвый

mínér -a *m* 1 *voj.* мінер, же́ніста 2 *odb.* мінер

minerál -u *m* мінерал

minerál//ie -ii *ž pomn. odb.* мінералы

mineralizác//ia -ie *ž odb.* мінералізація

mineraliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* мінералізовати

minerálk//a -y *ž* мінералка, мінерална вода; sladená ~ мінерална вода з сірупом **mineráln//y** мінералный; ~e vody мінералны воды; ~e pramene мінералны жрідла або істочники; ~e oleje мінералны олії; ~e hnojivá мінералны гної

mineralóg -a *m* мінералог

mineralóg//ia -ie *ž* мінералогія

mineralogick//ý мінералогічний; ~á zbierka мінералогічна збірка або колекція, колекція мінералів

minerálov//ý *príd. k minerál;* ~é ložiská добування мінералів

mínerský мінерный, же́ністьский

miniatur//a -y *ž lit. hud.* мініатюра

miniaturist//a -u *m* мініатюриста

miniaturný *v rôzn. význ.* мініатюрный; ~a maľba мініатюрне малярство; ~ formát мініатюрный формат

minimalist//a -u *m* мінімаліста

minimalistický мінімалістичный; ~ program мінімалістичный програм

minimaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*

мінімалізовати, зводити/довести к мініму **minimálne** *prísl.* 1 (*najmenej*) мінімалні, мінімум; čakal som ho ~ pol hodinu я чекав ёго мінімалні пів години 2 (*zriedkavo*) (досť) рідко, зрідка

minim//um' -a *s odb.* мінімум; znížiť výdavky na ~ знизити видавки на мінімум; existenčné

~ мінімум на прожиття • *nezdaniteľné ~ práv.* незданенé мінімум (з виплати); *ašpirantské ~ škol.* кандідатське мінімум

minimum² *prisl. hovor.* мінімум, мінімální, найменше; ~ *jeden deň* мінімум або найменше єден день

miniovľý *цеглово-червєный; ~á farba* цеглово-червєна фярба

minist//er -*ra m* міністер; ~ *zahraničných vecí* міністер заграничных діл; ~ *bez kresla al. bez torby zastar.* міністер лем з чєстным тїтулом, без резóрту, без ташкы

ministerk//a -*y ž* міністерка

ministersk//ý міністерський; ~ *predseda* премьєр-міністер; ~á *rada ráda* міністрів; ~é *kreslo* міністерське кресло • ~ *papier obch.* міністерський папірь

ministerstv//o -*a s* міністерство; ~ *financii* міністерство фінанцій; ~ *zdravotníctva* міністерство охорóны здоровья

miništrant -*a m cirk.* мініштрáнт

miništr//ovat' -*uje -ujú nedok. cirk.* мініштровáти (*в часі католицької богослужбы*) • ~ *niekomu pri piečom al. okolo piečoho, niekoho z oхóтов* помагáти дакому в дачїм

mín//ium -*ia s odb.*; *míniová farba* цеглово-червєна фярба

minolovk//a -*y ž voj.* чолнóк на глєдàня мін і лїквідáция водных мін, мнóггледáчка

minomet -*u m* міномєт

minometník -*a m* міномєтник

minometn//ý міномєтний; ~á *paľba* міномєтне стрїляня

minorit//a -*y ž práv.* мінорїта, меншына

minoritn//ý *príd. k minorita*; ~é *vótum* вóтум меншынства, плáтне постановлїня меншынствá

mínovač -*a m 1 ban.* міновáч, машына на кладжїня мін в бáні **2 voj.** шыфа-мінонóска

mín//ovat' -*uje -ujú nedok.* міновáти, клáсти або стáвити мїны

mínov//ý міновый; ~é *polia* міновы пóля; ~é *záтары* міновы загороджїня; ~á *hladačka* мнóггледáчка

minule *prisl.* минўле, минўлый раз; ~ *si nebol na tréningu* минўлый раз ты не був на трєнінгу або тренувáти

minuloročn//ý минулорóчний; ~á *bilancia* минулорóчна бїлáнция

minulos//t' -*ti ž v rôzn. význ.* минўлость; *rusínska národná ~* минўлость русинського нарóду; *človek s bezúhonnou ~ťou* чоловїк з почєстнов минўлостєв або почєстным минўлым; *oživovať ~* оживляти минўле; *to už patrí ~ti* тотó уж однóсить ся к минўлости або налєжыть минўлости, тотó діло минўлости; *poznať ~* нєкóго знáти минўлость дакóго; *zapadnúť do ~ti* упáсти до минўлости

minul//ý 1 (dávny) давнішній, давній; ~é *časy* давнішны часы **2 (predošlý)** минўлый, минўвший, пройшóвший; ~ *týždeň* минўлый тыждєнь, на минўлім тыждні; ~é *stotočie* минўле сторóча, минўлый вік **3 (uplynulý)** пройшóвший, минувший • ~ *čas gram.* минўлый час

mínus¹ 1 neskl. s mat. (znak) мінус; ~а ~ *dáva plus* мінус і мінус дають плус **2 -u m pren. hovor.** мінус; *byť má veľké -y* бывáня мать мнóго або вєлє мінусів або недостáтків

mínus² prisl. mat. (vyjadruje odčítanie i zápornú veličinu) мінус; *dvadsať ~ desať* двáдцять мінус дєсáть

minuskul//a -*y ž odb.* мінускўла, малá або стрóчна бўква

minuskulný, minuskulový *odb.* стрóчний, малый, мінускўпный

minút' *minie minú dok. 1 čo (stroviť)* минути, рóстратити, рóзбити; *minul všetky peniaze* минув вшыткы пїнязі **2 koho, čo (prejsť popri)** минути кóго, што, перєйти мїмо кóго, чóго; *auto minulo námestie* áвто минуло плóщáдку **3 koho (opustiť)** перєйти; *sadol si, až keď ho hnev minul* він сїв, аж кїдь гнів єго пройшóв або минув **4 (o čase)** минути, перєйти; пролетїти; *rychlo ~* пролетїти, скóро минути; *minul celý rok* минув або перєйшóв цїлий рік; *minulo niekoľko dní* перєшлó дакїлько днів

5 (*o veku*) минути, сповнити ся; *minulo tu dvadsať rokov* йому сповнило ся двадцять років **6** (*netrafiť*) не трафіти, не попасти; ~ cieľ не трафіти на ціль
minút' sa миніє са мину са *dok.* **1** минути ся, кінчіти ся, вийти; *zásoby sa už minuli* засоби уж вышли; *poviny sa minuli* новиньки минулися або розышли ся **2** перейти мімо або (о)коло, попри; *keď sme sa minuli, otočil sa* кідь мы перешли коло себе, він обернув ся або пообзерав ся **3** (*o čase*) минути, перейти; *rychlo sa ~* перебігнути, пролетіти; *od vtedy sa minuli štyri roky* з того часу перешли штири роки
minút'/a -у **ž 1** минута; *hodina má šesťdesiat minút* година має шістьдесят минут; *sadni si na ~u* (при)сядь (собі) на минут(к)у **2 geom.** минута • *svetelná ~ odb.* світлова минута
minútka//a -у **ž 1** *zdrob. expr.* минутка, минутонька **2** *kuch.* минутка; їдло, котре наскоро приправлює ся або готівить ся
minútov//ý минутový; ~á *prestávka* минутова павза; ~á *gučička* минутова стрілка; *zomnulého uctili ~ým tichom* покійному або умершому оддали честь минутов тиха
miocén -у *m odb.* міоцэн
miocénov//ý міоценовый; ~á *doba* міоценовий період
miska//a -у **ž 1** миска; *okrúhla ~* окръгла миска; *oválna ~* овальна миска; *polievková ~* по́ливкова миска; *porcelánová ~* порцеланова миска; ~ на *ovocie* миска на овочину **2** *tech.* миса; *záchodová ~* заходова миса • *studená al. obložená ~ kuch.* холодна або обложена миска; *z peknej ~y sa nepaješ* (єднів) красотів сытый не будеш, з шумной миски сытый не будеш; *predať niekoho za ~u šošovice bibl., kniž.* продати дакого за миску шошовіці, легкомыселні зречі ся дакого
misál -у *m cirk.* місал, богослужбник
mis//ia -іє **ž v rôzn. význ.** місія; *diplomatická ~* дипломатічна місія; *splniť svoju ~iu* выповнити свою місію

mis//ie -іє *ž pomn. cirk.* місія
misijn//ý місіона́рський; ~á *činnosť* місіона́рство, місіона́рська діяльність
misk//a -у **ž** миска; *šalátová ~* миска на шалат; *kompotová ~* компото́ва миска; ~ на *marmeládu* миска на мармелáду; ~ на *mydlo* мисочка на мы́дло
miskovit//ý мисковитый; ~é *jamy* мисковиты ямы
miskov//ý миско́вый; ~é *váhy* миско́вы ва́гы
miss *neskl.* **ž** *mic* *neskl.* **ž**
mist//er -ра *m* містер
mistrál -у *m* містрáл *m*
mistress [misis] *neskl.* **ž** *micic* *neskl.* **ž**
miškár -а *m* мішка́рь
mišk//ovat' -ує -у́ю *nedok.* мішковáти, кастровáти
mišmaš -у *m* *hovor. expr.* мішанина, мотаниця, хаос, непорядок, мішмáш
mišpull'a -іє **ž** (*plod i strom*) мішпу́ля
mítíng -у *m zastar.* міті́нг
mixér¹ -а *m* звукооперáтор
mixér² -а *m 1* (*prístroj na miešanie zvukov*) міксер **2** *kuch.* міксер
mix//ovat' -ує -у́ю *nedok. odb.* міковáти, змішовати; ~ *zvuk* змішовати звук; ~ *likéry* міковáти лікеры
mixtúrl'a -у **ž 1** *lek.* мікстýра **2** *hud. (register na organe)* мікст
mizantrop -а *m* мізантро́п
mizantrop//ia -іє **ž** мізантро́пія
mizantropický мізантропі́чний
mizerák -а *m* *expr.* нанічго́дник, дареба́к, ла́йдак, по́дляк
mizerére *neskl. s* *hovor.* **1** заузли́ня кышок **2** (*žalm pri pohrebe*) мізерéре *neskl. s*
mizér//ia -іє **ž** *hovor. expr.* (*bieda*) біда́, біднотá, ни́щета́, убо́гость
mizern//ý **1** (*malý*) барз малый, бідный, мізérный; ~ *zárobok* барз малый за́робок **2** (*zlý*) убо́гий, бідный, злый; ~á *strava* мізérна або зла стра́ва; ~ *život* убо́гий жы́вот **3** (*bezcharakterný*) нанічго́дный, бесхаракте́рный, нічо́мный; ~ *zradca*

нічомный зра́дця **4** (*bezvýznamný, obyčajný*) незначный, обыча́йный, мізе́рный; *trápiť sa pre* ~é topánky тра́пится про мізе́рны або обыча́йны топа́нky
mizin//a -y *ž* (*len v spojeniach*): *prísť* на ~у прийти о вы́што, вы́што страти́ти; *priniesť* *al.* *doniesť* *al.* *doviesť* niekoho на ~у приве́сти або дове́сти дако́го до бі́ды або до ожобра́чія або на мизи́ну, зні́чити дако́го

miziv//ý мизивый, барз малый, невеликий, невыразный, незначный; ~á menšina незначна́ меншість; ~é percento účastníkov невелике перце́нто уча́стників
miz//núť -ne -nú *nedok.* мі́знути, пропа́сти, трати́ти ся *dok.*; *hmly už* ~nú мо́лгы уж тра́тять ся або ростра́чують ся; *hnev jeho* ~ne гні́в єго прохóдить

mizogýn -a *m* женоненавістник, непри-
 ятель жен

mizogýn//ia -ie *ž* женоненавістництво,
 хорóбна не́навість к же́нам

mlal//d' -di *ž* **1** *hromad.* bás. молодéж ж **2** *hromad.* молодняк; молодята ж ; *gybia* ~рыбья́чї модло́дята, малéнькы ры́бки • *od* ~di од молодых ро́кы; *za* ~di в мо́лодости, за мо́лодости, в юна́цтві

mláda -fa *s* паша́тко, молодя́тко; *ľudské* ~лю́дська ді́тина, ді́тятко, ді́тиня; *zvieracie* ~зві́рятко, зві́ряче ді́тятко

mlad//é -ého *s obyč. v mn. č.* ~é **1** (*ľudské*) ді́ти **2** (*zvieracie*) ді́тятка; молодé; (*vtáčie*) пта́шата; ма́чка ма́ ~é ма́чка ма́ть ма́чата, у ма́чкы ма́чата; *suka* ма́ ~é су́ка ма́ть пся́та або щеня́та; *vysediť* ~é вы́сиді́ти або вы́вести пта́шата або ку́рята

mláden//ec -ca *m* молодый чоловік; хло́пцець, юна́к, молодéць; *urastený* *al.* *driečny* ~выросшый або дрі́чний молодый хло́пцець; *starý* ~ста́рый юна́к

mládeneck//ý **1** слобóдный; неженáтый; ~ *byt* кварта́ль слобóдного юна́ка; ~ *život* жы́вот слобóдного (юна́ка) **2** юна́цький, молодéцький; ~é časy юна́цькы ро́кы

mládenectv//o -a *s* юна́цтво, мо́лодость

ж ; *za* ~a за мо́лодости, за молодéцькы ро́кы, в мо́лодости

mládež -e *ž* *hromad.* молодéж ж; *mestská* ~мі́стьска молодéж; *dedinská* ~валáльска або сéльска молодéж; *škopolovinná* ~молодéж шко́льського ві́ку • *zlatá* ~золотá молодéж

mládežnícky молодéжний; ~e súbory молодéжны анса́мблі; *člen* ~ej organizácie член молодéжної опра́нізаці́ї; ~e hry gry молодéжі

mládežník -a *m* член молодéжної опра́нізаці́ї

mladic//a -e *ž* *hovor.* молоді́ця, молодýха, молодá же́на, молодé дівча; *zvíťla sa ako* ~схо́пила ся як дівча́тко

mladický//y юна́цький; ~ *vek* юна́цький ві́к; ~e roky юна́цькы ро́кы; ~a postava юна́цька фі́гура

mladík -a *m* юна́к; *dospievajúci* ~пі́дроста́ючий юна́к; *vyzerá ako* ~ві́н вы́зерать як юна́к; *behá ako* ~(*o staršom mužovi*) бі́гать як хло́пцець

mladin//a -y *ž* **1** (*mladý les*) молодняк **2** (*mladé pivo*) молодé пиво

mladistv//ý **1** молодый; молодéнький; ~ *krok* молодый кро́к; ~ *elán* молодé одушевлéня; ~ *tvár* молодéнька тварь; ~é *držanie tela* молодéцьке трима́ня ті́ла **2** *práv. (od 14 do 18 rokov)* неповнолі́тній; ~ *zločinec* неповнолі́тній крі́міна́льник; ~á osoba неповнолі́тна о́соба

mládk//a -y *ž* (*mladá sliepka*) ку́ря

mládnik -a *m* **1** (*výhonok*) молодник **2** (*mladý les*) молодняк, пі́дрóсток

mlad//núť -ne -nú *nedok.* молоді́ти; ~ *od radosti* молоді́ти од ра́дості

mlado *prísl.* мо́лодо; ~ *vyzerať* мо́лодо вы́зерати

mladočech -a *m* *hist., polit.* молодочéх

mladomanžel -a *m* **1** молодый же́на́ч,

молодый **2** ~ia *mn. č.* побра́ты, молоды

mladomanželský: ~ *pár* па́ра побра́тых, молоды

mlados//ť -ti *ž* мо́лодость ж; *roky* ~ti молоды ро́кы, ро́кы мо́лодости; *za*

~ti, v ~ti за молодости, в молодости; od ~ti од молодости, змóлода; od útlej ~ti од молодых рóків; hriechy ~ti грíхы мóлодости; ~ duše, srdca мóлодость души, сёрдца; stratiť ~ стратити мóлодость • druhá ~ дрýга мóлодость; mladosť – radosť мóлодость – рáдость; mladost' – pochabost' мóлодость – блаз-нивость

mladoženáč -a *m* молодой женáч, мо-лодоженáч, молодой

mladoženích -a *m* женáч

mladuch//a -y *ž* молодiця, невіста; behá ako ~ бiгать як дiвчá(тко) **mlad//ý** *v rôzn. význ.* молодой; ~ muž молодой хлоп; молодой муж; ~á žena молодá женá; ~é pokolenie, ~á generácia молодé поколiня, молодá ģenerácia; ~ ľudia молоды люди; ~ hlas молодой гóлос; ~á krv молодá кров; ~á republika молодá репýблика; ~ zať *hovor.* молодой зять; ~á nevesta *hovor.* (молодá) невіста; ~ rán (молодой) пан; ~á pani (молодá) пáни; ~i (*mladomanželia*) молоды, молодята, побрáты; za ~ých rokov за молодых рóків; za ~ých časov за молодых часiв • ~ mesiac молодой мiсяць; ~é víno молодé винó; ~é pivo молодé пиво; ~é *al.* nové zemiaky новы бандýрки; mladšia doba kamenná *geol.* неолiт, молóдший перiод камiнний; ~é - staré (*všetci*) стáры i молоды; má ~é pohy мать легкы нóгы, він легкий на нóгы; ~ môže, starý musí [*prisť.*] молодой мóже, стáрый мусить (умёрти)

mládz//a -e *ž* отáва

mlák//a -y *ž* млáка; ~ po dažďi млáка по доджi; ~ krvi *pren.* млáка крóви • žaba si nájde ~u [*prisť.*] жáба нáйде собi млáку, свиня все млáку нáйде собi **mľandravľý** *expr.* без силы, слабый, зослабёный, мляндравый; розмазнáный, гакливый, крегкый; ~é telo мляндра́ве тiло; ~ človek гакливый чолóвик; ~ stromček крегкый стрóмик

mľask *ciť.* мляск, цмок

mľask//ať -á -ajú *nedok.* мляскати, помляс-ковати; цмóнькати, поцмóньковати (*при цiловáні*); ~ pri jedle мляскати при їджiні; ~ jazykom мляскати языкóм

mľaskavý мляскáвый; цмóнькаючий

mľask//núť -ne -nú *dok.* мляскнути, по-мляскнути; цмóнькнути, поцмóньковати; ~ ústami мляскнути áбо цмóнькнути устáми áбо рáмбáми (*при цiловáні*)

mlat' -u *m* (*kladivo*) мóлот, мóлоток; kováčsky ~ ковáльський мóлоток

mlat' -u *m* (*holohumnica*) пеливня (*де молóтуть ся*)

mlát'aci молотячий; ~ stroj молотячка, мо-лотяча машина

mlát'ačk//a -y *ž* молотячка, молотяча машина

mlatb//a -y *ž* молочiня с; začala sa ~ зачалó ся молочiня áбо молотити

mlat//ec -ca *m* молотяч

mlát//iť -i -ia *nedok.* 1 молотити; ~ ovos молотити овéс; ~ na mlát'ačke молотити на молотячцi; ~ serami молотити цiпами 2 *do čoho, na čo expr. (tľcť, uderat')* бити, молотити, колотити по чiм, до чóго; ~ do klavíra барабанити на клáвiрi 3 *koho expr. (bit')* бити, молотити, трепáти, лўпкати; ~ po chrťbe бити по хырбéти • ~ prázdnu slamu молотити порóжню солóму, переливати iз пустóго до порóжнёго; ~ jazykom *expr.* молóти áбо прáти языкóм

mlát//iť sa -i sa -ia sa *nedok. expr. (bit' sa)* бити ся, молотити ся, трепáти ся, лўпкати ся; ~ia sa navzájom päsťami молóтять ся пястáми, молóтять едén дрýгого пястáми

mlát//o -a *s* пивный вылуг

mlat//ok -ka *m* мóлоток

mlatovisk//o -a *s* молотiлня, пелёвня

mlatov//ňa -ne *ž* молотiлня, пелёвня

mľčan//ie -ia *s* тихо, безрéчность, мовчáня; hľboké ~ глубóке мовчáня áбо тихо; zavládlo ~ настáло тихо, зачалó быти тихо; prerušiť ~ перервáти áбо нарўшыти тихо; zachovávať ~ быти тихо, мовчáти; porušiť ~ нарўшыти тихо • hrobové ~

гробове тихо; *prejsť al. obísť* ніщо ~ім, *prejsť cez* ніщо ~ім обйти дашто тихостєв *ábo* по-тихи

mličanlivosť -і *ž 1* мовчанливість, неговорливість, безрєчність **2** тихо; *zachovávať* ~ зберєчі тихо *ábo* мовчанливість; *porušiť* ~ нарушыти тихо; *som viazaný* ~lou я обіцяв бути тихо

mličanlivý мовчанливый, неговорливый, тихий; ~ *človek* неговорливый *ábo* тихий чоловік; *má* ~ú *rovaňu* він (онá) мати (мáє) тиху нату́ру

mličať -і -ia *nedok. v rôzn. význ.* мовчати, не говорити, бути тихо; *história o tom* ~і історія о тім не говорити *ábo* замовчує; *rádio* ~і *rádio* мовчить; *vie* ~ він (онá) знати (знáє) бути тихо • ~і *ako zarezaný al.* *ako reť* є тихо як пень *ábo* як кідь бы язик одрізали; ~і *ako guľa* він як німий *ábo* є тихо як рыба (во воді); ~і *ako hrob* є тихо як в гробі; *kto* ~і, *ten svedčí [prísl.]* хто мовчить, тот свідчить

mličky *prísl.* мовчки, по-тихи; ~ *vypočuť* мовчки вислухати; ~ *súhlasíť* по-тихи притакати *ábo* пристати *ábo* прикивнути • ~ *prechádzať* *ponad* ніщо по-тихи переходити *ponad* дашто

mliec /і молотый, на молотя; ~ *zariadenie* механізм на молотя; ~іє *povolenie* повоління на молотя

mládzivlo -a *s odb.* кура́стра

mlieťar -a *m* помелник

mlieťe *p.* *melivo*

mlieť /ý молотый, размолотый, помолотый; ~ *tak* молотый мак; ~іє *korenie* молотый попєрь; ~іє *mäso* молоте́ мясо

mliaškať -a *p.* *mľaskať* -á

mliažditiť -і -ia *nedok. expr.* розбивати, ростєрати (на кашу), дусити, стискати, мяти, пучити; ~ *hrozno* дусити грозно́; ~ *niekomu ruku* (міцно) стискати дакому рýку

mlieč -a **1** *bot.* мо́лоч **2** *ľud.* рыба́чий самєць **mlieč** /іє -ia *s 1* рыба́чі спєрмія **2** (*u niektorých rastlín*) молочна щáва

mliečklo -a *s zdob. expr.* мо́лочно

mliečňak -a *m* рыба́чий самєць

mliečnať /ý: ~é *zrno* зє́рно мо́лочной зрілості

mliečnic /a¹ -е *ž* мо́лочниця (*містность на храніння і очи́нєня мо́лока*)

mliečnic /a² -е *ž bot.* мо́лочна желє́за (*у ростлин*)

mliečnik ¹ -a *m* (*nádoba*) мо́лочник

mliečnik ² -a *m bot.* мо́лочник

mliečnobiely мо́лочный; мо́лочной фáрбы, мáтово-бі́лий; ~е *sklo* мо́лочне скло

mliečny *v rôzn. význ.* мо́лочный; ~е *výrobky* мо́лочны вы́робки *ábo* продúкты; ~а *čokoláda* мо́лочна чокола́да; ~а *diéta* мо́лочна діє́та; ~а *žl'aza* мо́лочна желє́за; ~а *polievka* мо́лочна по́ливка; ~е *sklo* мо́лочне скло; ~а *kaša* ка́ша на мо́лоці • *Mliečna cesta astron.* Мо́лочна до́рога; ~е *zuby* мо́лочны зу́бы; ~а *kyselina* мо́лочна кі́слотá; ~а *kuchyňa* (*na detskej klinike al. pôrodnici*) мо́лочна кúхня

mliekár -a *m 1* (*predavač mlieka*) мо́лока́рь **2** (*pracovník*) ро́ботник мо́лочного про́мыслу

mliekař /eň -не *ž 1* мо́лока́рня, о́бход *ábo* склеп з мо́локом **2** мо́лочный заво́д, мо́лока́рня

mliekařenský мо́лочный; ~іє *zariadenie* мо́лочный механі́зм заво́ду

mliekařský мо́лочный; ~ *priemysel* мо́лочный про́мысел

mliekařstvo -a *s 1* ви́роба мо́лочных продúктів **2** мо́лочне господа́рство

mlieko -a *s v rôzn. význ.* мо́локо; *kravské* ~ коро́вьє мо́локо; *kozie* ~ ко́зьє мо́локо; *ovčie* ~ ві́вче мо́локо; *materinské* ~ матєринське мо́локо, мо́локо ма́тери; *hrudné* мо́локо; *plnotučné* ~ повнотúчне мо́локо; *odstredené* ~ сєпаровáне мо́локо; *pasterizované* ~ пастєрізовáне мо́локо; *sladké* ~ соло́дкє *ábo* сві́жє мо́локо; *kyslé* ~ квасне́ мо́локо; *acidofilné* ~ а́цидофі́льне мо́локо; *kondenzované* ~ конде́нзовáне

ábo згущёне мо́ло́ко; sušené ~ суше́не мо́ло́ко; čerstvo nadojené ~ сві́жо на́доєне мо́ло́ко; cementové ~ ціме́нтове мо́ло́ко; vápenné ~ вапня́не мо́ло́ко; mandľové ~ мандле́ве мо́ло́ко; vylučovanie ~а одді́люва́ня мо́ло́ка; tvorba ~а творі́ня мо́ло́ка; odsávač na ~ одсава́ч мо́ло́ка
 • vtáčie ~ *kuch.* пташа́че мо́ло́ко (*із мо́ло́ка, цу́кря і зошляга́них бі́лків*); spať ako v ~и спа́ти мі́цным спа́нком áбо без за́дніх ніг; zem *al.* krajaína oplýva medom а ~ом зе́мля áбо кра́їна бога́та ме́дом і мо́ло́ком, мо́ло́чны рі́ки і ква́сны го́ры; osvojiť si už s materinským ~ом осво́їти собі́ уж з мате́ринським мо́ло́ком; má ešte ~ на brade, ešte mu materinské ~ те́че ё́му і́щі мо́ло́ко на ра́мбах áбо на бо́роді не обсо́хло

mliekomer -u/-a *m* мо́локомі́р

mliekotvorní/y мо́локотво́рний; ~é krmivo мо́локотво́рне корми́во

mliekoví/y мо́ло́чий; ~á polievka мо́лочна по́ливка

mlieť melie melú *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* мо́ло́ти; розме́люва́ти; ~ kávu мо́ло́ти ка́ву; ~ mäso мо́ло́ти мя́со; ~ múku мо́ло́ти му́ку 2 *hovor. expr. (veľa rozprávať)* мо́ло́ти, та́рати, трепа́ти • ~ jazykom *al.* ústami мо́ло́ти áбо трепа́ти языко́м; ~ z posledného а) бы́ти при по́слі́днім вы́дыху; б) ро́бити да́што із по́слі́дніх сил • kto prv príde, ten prv melie [*prísł.*] хто пе́рший при́йде, то́т пе́рший за́чіна́ть; božie mlyny melú pomaly, ale iste [*prísł.*] бо́жы мли́ны по́ма́лы ме́лють, і́ле і́сто; бог пра́вду ви́дить, але не́ско́ро по́вість

mlik -u *m* ба́с. тихо, мовча́ня

mlik/nut' -не -ни *nedok.* перестава́ти бі́сідова́ти áбо гово́рити, бы́ти тихо, тихну́ти, одмо́вчова́ти ся; kroku ~ни кро́кы тихну́ть; človek ~не чо́ловік перестáváть гово́рити

mlikvy тихи́й, мовча́ливый, незговора́чий, ма́ло гова́рячий; ~ človek ма́ло гова́рячий чо́ловік; *prep.* ~а доба́ тихи́й пе́ріод, глۇ́хы часы́

mlok -a *m* салама́ндра

mlyn -a *m* 1 млин; vodný ~ во́дный млин; parný ~ паро́вый млин; veterný ~ ві́тряный млин; pustiť ~ пу́стити млин 2 млин (*столо́ва гра*) • je tu ako v ~е є́ ту як на ярма́рку; v hlave mi hučí ako v ~е в го́лові мі́ гу́чить як в мли́ні; melie ako ~ ме́ле як млин (*о та́ра́чці*); hnať niekomu vodu na ~ ля́ти во́ду на да́чій млин; to je voda na môj (tvoj, jeho) ~ то́то є́ во́да на мій (твій, ё́го) млин; bojovať proti veterným ~ом бо́єва́ти про́тив ві́тряных мли́нів; pustiť si jazyk do ~а пішо́в во́ловины мо́ло́ти; chodiť s troškou do ~а хо́дити з ма́лосте́в до млина

mlynár -a *m* млина́рь • aký ~, taký mlyn [*prísł.*] я́кий млина́рь, та́кий млин; я́кий піп, та́ка і це́рков

mlynárčin//a -y *ž hovor.* реме́сло млина́ря, млина́рина

mlynárč//it' -i -ia *nedok. hovor.* 1 бы́ти млина́рем, ма́ти млин, млина́рити 2 ро́бити в мли́ні

mlynárik -a *m* (*druh denného motýľa*) капу́стник; ~ kapustný zool. капу́стник

mlynárk//a -y *ž* млина́рька

mlynárskly *príd. k mlynár, mlynárstvo* млина́рьский; ~e remeslo реме́сло млина́ря

mlynárstv//o -a *s* млина́рьство, реме́сло млина́ря

mlynček -a *m* млинок; mäsový млинок на мя́со; ~ na kávu млинок на ка́ву

mlyn/lec -са *m* мли́нецъ

mlyníc//a -е *ž* 1 ме́лница; мі́стность, де ме́ле ся му́ка 2 рі́чка (*у млина*)

mlynskí/y мли́ньский; ~kameň мли́ньский ка́мінь; ~é koleso мли́ньске ко́лесо; ~á hrádza мли́ньский на́гон • byť medzi dvoma ~ými kameňmi нахо́дити ся ме́джі двома́ мли́ньскими(-а) ка́мінями; hlava sa mi krúti ako ~é koleso го́лова кру́тить ся мі́, як мли́ньске ко́лесо; кру́тить ся мі́ в го́лові

mňau *cít.* мяв

мнау́ч//аť -і -іа, **мнау́к//аť** -а -ају *nedok.*
м'явкати

mnemotechnick//ý мнемотехнічний, мнемонічний; ~ *spůsob al. postup* мнемотехнічний спосіб; ~é *svícenie* мнемотехнічне упражняння

mnemotechnik -а *m* мнемотехнік, мнемонік

mnemotechmik//a -у *ž* мнемотехніка, мнемоніка

mních -а *m* мона́х; *žobravý* ~ жобра́вый а́бо подоро́жуючий мона́х; *ísť* за ~а іти за мона́ха, постри́ч ся в мона́хи

mníšk//a -у *ž* мона́хія, мона́шка; *žije ako* ~ она́ жыє як мона́шка а́бо мона́хія; *odlieka sa ako* ~ обліка́ть ся як мона́хія

mníšsk//ý *príd.* мона́шский; ~а *cela* мона́шка келія́ а́бо комо́рка; ~а *rehoľa* мона́шский о́рден, мона́шке здру́жя; *viest'* ~ *život* ве́сти мона́шский спосіб жы́вота

mníšsky² *prísl.* по-мона́шскы, як мона́х, мона́шка, мона́хія

mníšstv//o -а *s* мона́шство, мона́шский жы́вот

mnoho *prísl. i čís.* ве́лє, мно́го; ве́це(й); ~ *ľudí* ве́лє а́бо мно́го люде́й; ~ *starostí* мно́го ста́ростей; ~ *ješť* ве́лє їсти; ~ *si myslieť* о себе ве́лє а́бо мно́го ду́мати о собі • ~ *šťastia!* ве́лє ща́стя!; ~ *rečí*, *málo skutkov* ве́лє ре́чі, а ма́ло робо́ты; мно́го слов, а хо́сна ма́ло; *to je na mňa* ~ то́го є на ме́не мно́го, то́го є вы́ше мо́їх сил; *čo je ~*, *to je ~!*, *to je už ~!* *hovor.* што є ве́лє, то є ве́лє! - то́го є уж барз ве́лє!; ~ *kriku pre nič* ве́лє крику про ніч; *to nestojí za ~* то́то не сто́їть за ве́лє а́бо мно́го

mnohobožstv//o -а *s* многобо́жество

mnohobunečný, mnohobunkový *biol.* многоклі́точный, многобунько́вый

mnohocifern//ý многоціфе́рный, много-значный; ~é *číslo* многоціфе́рне чи́сло

mnohočlen -а *m mat.* многочле́н

mnohočlenn//ý многочле́нный; много-ді́тний; ~а *rodina* многочле́нна а́бо мно-годі́тна ро́дина

mnohodetn//ý многоді́тний; ~а *matka* много-ді́тна ма́ти; ~а *rodina* многоді́тна ро́дина

mnohodenn//ý, mnohodňov//ý много-де́нный, многодне́вый; ~а *s esta* многоде́нна доро́га; ~é *oneskorenie* запі́знія на да́кілько днів, многодне́ве запі́знія

mnohofarebný многофа́ребный

mnohohlavý многоголо́вый; ~ *drak* много-голо́вый драк

mnohohran -у/а *m geom.* многогра́нник

mnohohranný многогра́нный; ~ *drahokam* многогра́нный доро́гоці́нный ка́мінь

mnohojadern//ý i mnohojadrov//ý мно-гоядро́вый; ~é *bunky* многоядро́вы клі́тки а́бо бу́ньки

mnohokrát *čísl. 1* мно́го а́бо ве́лє раз, многокρά́тні; ~ *čítať* мно́го раз чи́тати **2** (*ako prísl.*) ча́сто; ~ *sa vyskytne taký prípad*, *že...* ча́сто ста́вать ся, же...

mnohokvetý многокві́тний, многокві́-то́вый

mnohomanželsk//ý *bot.* многодо́мный, поліга́мный; ~é *rastliny* многодо́мны а́бо поліга́мны росли́ны

mnohomiestn//ý *mat.* многомі́стний; ~é *číslo* многомі́стне чи́сло

mnohomiliónov//ý многоміліо́нный; ~é *mesto* многоміліо́нне мі́сто; ~а *suma* многоміліо́нна су́ма

mnohonárodnostný многонаро́дностный, многонаціо́нальний (*обся́гуючий мно́го націо́нальних а́бо наро́дностных мен-шинств*)

mnohonárodný многонаціо́нальний, много-наро́дностный; ~ *štát* многонаціо́на́ла а́бо многонаро́дностна держа́ва

mnohonásobný многокρά́тний; ~ *majster* многокρά́тний чемпіо́н

mnohonásob//ok -ку *m* кілько́сть а́бо чи́сло о мно́го раз бі́вше; *zväčšiť sa o ~* зве́кшити ся о да́кілько раз а́бо о ве́це раз

mnohoposchodov//ý многоштоко́вый, многоета́жний; ~а *budova* многоштоко́ва а́бо многоета́жна будо́ва

mnohoradličný; ~ pluh многолемешный плуг

mnohorak//ý многоракий, многоформный, рознородый; ~é príčiny рознороды причины

mnohoramenný; ~ svietnik свічник на дакілько або много свічок

mnohorečový многоязычный; ~ kolektív многоязычный колектів

mnohoročn//ý многорочный; ~á skúsenosť многорочна скусеность або многорочный опыт

mnohorodičk//a -y ž многодітна мати

mnohosľubný многообіцяючий, надійный; ~ úsmev многообіцяючий усмів

mnohos//ť -ti ž многость, гоїность

mnohosten -a *m geom.* многогранник

mnohostenn//ý многогранный; ~é teleso многогранна фігура, многогранник

mnhostrann//ý 1 многосторонний, розносторонний; ~ človek многосторонний або всебічний чоловік; ~á vzdelanosť всебічна просвіщеность 2 *geom.* многосторонний; ~é teleso многосторонна фігура

mnhostranový многосторонний, на дакількох сторонах, маючий много сторін; ~ list многосторонне письмо, письмо на дакількох сторонах

mnhostrunný, **mnhostrunový** многострунный; ~ hudobný nástroj многострунный музыкальный інструмент

mnhotisícový многотисячный; ~ náklad knihy многотисячный тираж книги

mnhotvárný рознородый; ~ vývin рознородый розвиток

mnhotvarý *odb.* многоформный, поліморфный, поліморфічний; ~ kryštál поліморфный криштал

mnhouholník -a *m* многоугólnик

mnohovravný 1 многословный; ~ človek многословный чоловік 2 *pren.* многоговорячий, многобісідуючий, многозначный, многозначащий; ~ pohľad многозначный погляд

mnohovýznamný многозначный, многозначащий; ~ úsmev многозначный усмів або выразный усмів

mnohovýznamov//ý *lingv.* многозначный; ~ slovo многозначне слово

mnohoznačn//ý многозначный; ~ pojem многозначне понятя; ~é slovo многозначне слово; ~ úsmev многозначный усмів

mnohozväzkový многотомный; ~ slovník многотомный словник

mnohoženstv//o -a *s* многоженство, полігамія

mnoh//ý *čisl. i zám. neurč.* мно́гы, ве́лє з (них); ~ ľudia мно́гы люди; ~é ťažkosti мно́гы тяжкості; ~í sa nazdávajú, že... мно́гы думают, же...; ве́лє з них думать, же...; *v ~ých prípadoch* в мно́гих пригодах, же...

množiar//eň -ne ž розмножовалня ж; ~ včiel розмножовалня пчол; ~ jahôd розмножовалня ягод

množin//a -y ž *mat.* множинá, мно́гость

množ//iť -í -ia *nedok.* 1 *kníž.* звékшувати, збівшувати, умножати; ~ počet звékшувати кількість 2 *polnohosp.* розмножувати

množ//iť sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 множити ся, розмножувати ся, рости; ~ia sa prípady chrípky мно́жать ся або наростають пригоди хріпки; fakty sa ~ia фактів мно́жить ся 2 (*o živých tvoroch*) розмножувати ся; bunky sa ~ia delením клітки або буньки розмножують ся ділінем або при помочі діліня • ~ia sa ako huby po daždi ростуть, як гриби по доджі

množiteľ -a *m* множитель, розмножовач

množn//ý; ~é číslo *gram.* мно́жне число

množstv//o -a *s* 1 (*veľký počet*) мно́жество, мно́го; ~ ľudí мно́го людєй 2 (*určitý počet*) кількість; veľké ~ ľudí велика кількість людєй, мно́жество людєй; nesmierne ~ нечисленна кількість людєй

mobilít//a -y ž мобільність, погінаность; *anat.* ~ klbov погінаность клубів

mobilizác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* мобілізація; vyhlásiť ~iu выголосити мобілізацію;

вшеобеснá ~ цілонарóдна мобілізація; ~
внутóрных резерв мобілізація внутрішніх
резерв

мобілізацнй мобілізацнй; ~á výзва
мобілізацна вызва

мобілізатор -у *m* оргáнізатор, мобілізатор
(даяких непорядків і *m. n.*)

мобілізуват' -ує -у́ю *nedok. dok. 1*
v rôzn. význ. мобілізувати; ~ vojsko
мобілізувати армáду; ~ všetky sily
мобілізувати вшиткы силы **2 odb.** роби-
ти/зробити погына́ючим, мобі́лным; ~ klb
мобілізувати клуб

мобі́лнй мобі́лный, погына́ючий, хóдячий;
~é laboratórium перенóсна лаборатóрія;
práv. ~ majetok погына́ючий áбо мобі́лный
маєток

moc' і **ž 1** (*vláda, nadvláda*) міць ж, володі́ня;
výkonná ~ выкóнующа міць; politická ~
полі́тична міць; dostať sa k ~i достáти ся
к володі́ню; ujať sa *al.* chopiť sa ~i ухóпити
ся володі́ня áбо взяти міць (до сво́іх
рук); zápasíť o ~ борóти ся за міць; byť
pri ~i быти при мі́ці áбо володі́ні **2** (*sila,*
rôsobenie) сила, міць; nadprirodzená ~
надпри́родна сила; ~ zlata сила áбо міць
золотá; ~ slova сила слóва **3** (*právomoc,*
právo) сила, міць ж; zákonodarná ~
законодáрна міць; plná ~ *práv.* пóвна міць;
z vlastnej ~i з влáстной мі́ці **4** (*ovládanie,*
vplyv, účinok) často vo frazeológizovaných
spojeniach; mať ~ nad niekým, niečím
мáти міць над даким, дачім; stratiť ~ nad
niekým стратити міць над даким; mať *al.*
držať niekoho v ~i тримати дакóго в сво́іх
рукáх; má ho v ~i мать ё́го в рукáх; dostať
niekoho do svojej ~i взяти дакóго до сво́іх
рук; to nie je v mojej ~i тотó не в мо́іх силах,
тотó не є в мо́йй мі́ці; urobím všetko, čo je
v mojej ~i я зрóблю вшитко, што є в мо́іх
силах; nemal ~i to urobiť він був не в си-
лах тотó зробити **5 zastar. (telesná sila)**
міць; сила; udel čó mal ~i удáвив áбо
бұхнув зо вшиткых сил • ozbrojená *al.*
branná ~ озброєны силы

moc' *prisl. hovor.* вёлё, мнóго; čo je ~, to je
~! што вёлё, то вёлё!

mocenskй з позі́ції силы, вплива́ючий,
значний; ~á politika полі́тика силы

mocenstv/o -a *s chem.* валéнтность ж,
áтомность ж

mocipán/i -ov *m mn. č. pejor.* міць маєтных;
міцны цілого сві́та; feodálni ~ феодáлы

mocnár -a *m 1 arch. (vládca, panovník)*
панóвник, монáрха, пан **2** впливна
áбо вáжна осóба; politickí ~i впливны
полі́тичны діятели

mocnárstv/o -a *s arch.* кралёвство с,
монáрхія ж; rakúsko-uhorské ~ áвстро-
угóрьска монáрхія

mocnen/lec -ca *m mat.* оснóва стýпіня
mocn/lieť -ie -ejú *nedok.* мі́цніти, ставáти
ся сильным áбо мі́цным

mocnin/la -у *ž mat.* стýпінь *m*; druhá ~
другый стýпінь, квадrát

mocniteľ -a *m mat.* указáтель стýпіня
mocnos/ť -ti *ž 1 (veľký štát)* мі́цность,
держáва; priemyselná ~ промышлóва
мі́цность áбо держáва **2** (*nadprirodzená*
sila) сила; dobré ~ дóбры силы; temné ~i
темны силы

mocnй **1** (*silný*) мі́цный, силный, крі́пкий;
~ chlár мі́цный хлоп; ~é ruky мі́цны рýкы;
~ ako buk мі́цный áбо здоровый як бык **2**
(*majúci veľku moc, vplyv*) могýтний; ~ štát
могýтна держáва **3** (*s veľkým účinkom*)
мі́цный, пересвідчующій; ~é slovo
пересвідчующе слóво; ~ dojem (силный)
ефéкт, мі́цне дoятя

moč -у *m* моч, сиклины *romn.*

močarin/la -у *ž, močarisk/o* -a *s* мóчарь,
мочариско; жаборина

močaristý мочаристый, розбагнёный;
жабористый; ~ kraj мочаристый край; ~á
lúka мочариста лúка

močiar -a *m* мóчарь, багниско; жабориско
с, жабінець *m*

močidl/o -a *s 1* мочі́ло **2** (*močarina*) мо-
чариста áбо багниста áбо розбагнёна
зёмля

moč//it' -i -ia *nedok.* мочіти, сикати, випущати моч

moč//it' ² -i -ia *nedok.* мочіти; замочовати, вимочовати; ~ ľan, копоре мочіти лен, коноплі; ~ bielizeň мочіти білизну або лахы; ~ si pohy мочіти собі нѳгы

močk//a -y ž бáров; дуганѳва щáва (в пип-ці) • nestojí ani za fajku ~у не стоїть áни за бáров, totó áни виїдженѳго яйця не стоїть

močkár -a *m pejor.* баѳовьярь; чоловік, котрый жувать бáров; чоловік, жуваѳчий бáров

močopudný *lek.* вылучѳющий моч; ~ prostriedok срѳдство на вылучѳвання мѳчу

močotvorný *lek.* мочѳтѳрный

močovina//a -y ž *chem.* мочѳвина

močovk//a -y ž гноїѳвка; hnojít ~ гноїти гно-їѳков

močovk//lovať -uje -ujú *nedok. poľnohosp.* гноїти гноїѳков

močovod -u *m* мочѳвѳд

močov//ý мѳчѳвый; ~ mechúr мѳчѳвый мѳхырь; ~á rúra мѳчѳва рѳлка; ~é kamene мѳчѳве камїня; ~é ústroje мѳчѳвы ѳрганы

mód//a -y ž 1 мѳда; výstrelky ~у выстрїлки мѳды; je v ~e є в мѳді, мѳдні; držať krok s ~ou тримати крок з мѳдов, неодставáти за мѳдов або од мѳды; stalo sa ~ou стáло мѳдным, вошлѳ до мѳды; obliekať sa podľa poslednej ~у облікáти ся по послїдній мѳді 2 ~у *mn. č. hovor. (časopis)* мѳдный журнáл або часѳпис

modalit//a -y ž *v rôzn. význ.* мѳдáльність ж; ~ výzvoná *lingv.* понукѳюча або побѳдѳюча або апелѳва мѳдáльність; ~ súdov *filoz.* мѳдáльність суджїнь

modáln//y мѳдáльный; ~a veta *gram.* мѳдáльне речїня; ~e sloveso *gram.* мѳдáльне часѳслѳво

model -u *m* 1 *v rôzn. význ.* мѳдѳл м; skladací ~ складáющий мѳдѳл; ~ atómového jadra мѳдѳл атомѳвого ядрá; nový ~ auta новѳй мѳдѳл áвта; výstava ~ov dámskych šiat выставка мѳдѳлів

дáмских шмат або жѳньского облечїня; ~ klobúka мѳдѳл кáлaпa; predvádzať ~у (*na módnej prehliadke*) укáзовати або демонштрѳвати мѳдѳлы; slovotvorný ~ *lingv.* словѳтѳрный мѳдѳл 2 (*pre maliara*) мѳдѳл, нaтѳра; bať ~om быти або служыти мѳдѳлом (*про маляря*); stáť ~om *al. ako* ~ позѳвáти, стояти як мѳдѳл; maľovať podľa ~u малѳвáти з нaтѳры

modelác//ia -ie ž мѳделѳвãня

modelár -a *m* 1 мѳделáрь; krúžok ~ov кружѳк мѳделáрїв 2 (*pri zlievani*) мѳделáрь

modelár//eň -ne ž мѳделáрня

modelársk//y мѳделáрьский; ~a dielňa мѳделáрьска майстѳрьска, мѳделáрня

modelárstv//o -a *s* мѳделѳвãня

modelk//a -y ž мѳдѳлка

modelovac//í мѳделѳющий, мѳделѳый; ~ia hĺina мѳделѳва глина; ~ vosk мѳделѳвый воск, воск на мѳделѳвãня

model//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 мѳделѳвáти, ліпити; sochár ~uje sochu скѳлптор мѳделѳе статѳю або сѳху; jemne ~ovaná tvár нїжно мѳделѳвãна тварь; pekne ~ované ruky шѳм(в)ні мѳделѳвãны рѳкы, рѳкы шѳм(в)ной фѳрмы 2 *odb.* мѳделѳвáти, вытваряти, выгѳтѳвлѳвати, конштрѳвáти мѳдѳлы; ~ lietadlo конштрѳвáти мѳдѳл ероплáна

modelov//ý мѳделѳый; ~á obuv мѳделѳва ѳбув

moderác//ia -ie ž *odb.* стримѳвання, затри-мѳвання, змїрнїня

moderato *prisl. hud.* мѳдерáто

moderátor -a *m tech.* мѳдерáтор

modern//a -y ž мѳдернїзм, мѳдѳрн; slovenská ~ словáцькый або словѳньский мѳдернїзм; literárna ~ мѳдернїзм в літерaтѳпї

modernist//a -u *m* мѳдернїста

modernizác//ia -ie ž мѳдернїзãция; ~ výroby мѳдернїзãция вырѳбы

modernizačn//ý: ~é snahu мѳдернїзãчны снажїня; ~ proces мѳдернїзãчный процѳс, процѳс мѳдернїзãции

modernizmus -ти *m* 1 сна́гіня к модернізації 2 (*v umení*) модернізм, модерн
moderniz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* *v rôzn. význ.* модернізувати; ~ výrobu модернізувати виробу; ~ dopravu модернізувати транспорт або переправу; ~ domácnosť модернізувати домашнє газдівство або господарство

modernlý 1 (*primeraný súčasnej dobe*) сучасний, нówший, модёрный; ~á technika сучасна або нówша або модёрна тэхніка; ~ člověk модёрный чоловік; ~é jazyky новы або живы языки (*в протіволёжности класічным*); ~ básník сучасний поёт; ~á literatura нówша література (*художня, krásna*) 2 (*modný*) módный, новы́й, за нówшов módов; ~é šaty módны шма́ты, módне облечі́ня; ~ účes módна фрізу́ра, módне учеса́ня; ~á pesnička módна або модёрна співанка

modifikácia -ie ž модіфіка́ція, формозміна, розно́родость ж; významová ~ slova *lingv.* модіфіка́ція значі́ня сло́ва; alotropická ~ chem. алотропі́чна модіфіка́ція; ~ zákona зміна зако́на

modifikátor -a *m* модіфіка́тор

modifik/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* модіфікува́ти, позмінє́вати/змі́нити, приспособлюва́ти/приспосо́бити

modistka -y ž моді́стка, калапни́чка

modistvo -a *s* 1 профе́сія калапни́чкы 2 (*klobučníctvo*) калапни́цтво, склеп з да́мскыма(а) голо́вныма(а) убо́рами, виробня ка́лапів і ча́пок

modla -y ž 1 ідо́л, со́шка свято́го, бо́жко 2 *prep.* збо́жнє́ваня дако́го; ідо́л, бо́жко; urobiť z niekoho ~u створи́ти собі ідо́ла з дако́го; byť niekomu ~ou бы́ти бо́гом про дако́го; rúcať ~у зошма́ре́вати ідо́лів

modlár -a *m pejor.* ідо́лопокло́нник, ідо́лослужо́бник

modlářství -a *s pejor.* ідо́лопокло́нство

modlenie -ia *s* мо́лі́ня, моли́тва; dať na ~ запла́тити за моли́тву

modleník -a *m cirk.* ка́нтор

modlik/at' -á -ajú *nedok. koho* о чо́ моли́ти, умоля́ти, проси́нькати ко́го в чо́м

modlikavý *expr.* умоля́ючий, мо́длика́ючий, проси́нька́ючий; ~ hlas умоля́ючий го́лос

modliť sa -í sa -ia sa *nedok. za koho, čo i bezpredm.* моли́ти ся; ~ sa Otčenáš моли́ти ся «О́тче наш»

modlitba -y ž моли́тва; ranná, večerná ~ rá́нна, ве́чірна моли́тва

modliteb/ňa -ne ž мо́лі́тня

modlitebník -a *m* моли́тве́нник

modlitebný моли́тве́нный; ~á knižka моли́тве́нник

modloslužba -y ž **modloslužobníctvo** -a *s* ідо́лопокло́нство

modloslužobník -a *m* ідо́лопокло́нник

módny 1 (*moderný*) мо́дны́й; ~e šaty мо́дны шма́ты; ~e slovo мо́дне сло́во 2 *príd. k móda*; ~ časopis мо́дны́й журна́л, журна́л мод; ~ salón мо́дны́й сало́н, сало́н мод; ~á prehliadka мо́дны́й о́гляд

modrák/ly -ov *m mn. č. hovor.* монте́рки *romn.* комбіне́за (*обыча́йні синёй fárbы*)

modranský: ~á keramika мо́дра́ньска кера́міка; ~é víno мо́дра́ньске ви́но

modr/at' -á -ajú *nedok. (stávať sa modrým)* става́ти ся сині́м або сині́ти, белаві́ти; slivku ~ajú сли́вки сині́ють; perý ~ajú га́мбы сині́ють

modr/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* сині́ти, белаві́ти; *v diaľke* sa ~ali hory в да́лях сині́ли го́ры

modravý, modrastý синє́ва́тый, бе́ла́вый; ~é svetlo синє́ва́те сві́тло

modridlo -a *s* синька

modrieť sa *p. modrať sa*

modrin -a -y ž синя́к; telo má samú ~u на ті́лі ма́ть са́мый синя́к

modr/it' -í -ia *nedok.* белави́ти, забелавлю́вати; ~ bielizeň белави́ти бі́лізну́

modrobiely (*biely s modrým odtieňom, biely do modra*) синє́-бі́лий; ~ dym синє́-бі́лий ды́м

modro-biel/ly (*modrý a biely*) синє́(ва́то)-бі́лий; ~a zástava синє́-бі́ла за́става

modročervený (červený s modrým odtieňom) синёчервёный; ~é hrozno чорне грозно

modro-červený (modrý a červený) синё-червёный; ~é pruhovanie (látky) синё-червёна смўшка

modrookľý синёокий, белавоокий; ~é dievča синёоке дівча

modrotlač -e ž 1 text. выбивка 2 typ. белаве друкованя, кяанотіпія

modrotlačovľý; ~é šaty выбивковы шмáты

modrý белавый, синій; ~é oči белавы áбо сині о́чі; ~é nebo синє нёбо; ~é ruky сині рўкы; ~é pery сині ўста áбо рáмбы

• ~ kaleráb синій калерáб; ~á líška синя лишка; ~á armáda (železničari) желєзнíčари; má ~ pondelok hovor. мать лививый понєділєк, ємў не хóче ся робити (обычáйнї по святї); ~á krv синя кров; zniesol by jej ~é z neba знїс бы єй і синє з нёба áбо мїсяць з нёба

modul -u m odb. мóдул; ~ pružnosti мóдул прўжності

modulác/ia -ie ž v rôzn. význ. модулáція; ~ hlasu модулáція гóлосу

modulačnľý fyz. модулáчный, модулатóрный; ~á lampa модулатóрна лáмпа

modull/ovat' -uje -ujú nedok. dok. v rôzn. význ. модуловáти nedok.; проводити/провéсти модулáцію

modľus -u m odb. мóдус; ~ živendi мóдус вївэндї

mohamedán -a m мoгамедáн, мусулмáн

mohamedánkľa -y ž мoгамедáнка, мусулмáнка

mohamedánskľy мoгамедáньский, мусулмáньский; ~e náboženstvo мусулмáньска релї́ря, мoгамедáнство, мусулмáнство

mohamedánstvľo -a s 1 (islam) мусулмáнство, магамедáнство 2 hromad. мусулмáны, мoгамедáны

mohér -u m мóгер

mohérovľý мoгерóвый, из мóгєра; ~á látka мóгер (полóтно)

mohutnľiet' -ie -ejú nedok. мoгyтнїти, мїцнїти, стáвати ся мoгўтным áбо мїцным, силнїти; strom ~ie стром стáвать ся мoгўтным

mohutnľý мoгўтный, мїцный, силный; ~á armáda силná армáда; ~ hlas мoгўтний áбо мїцный гóлос; ~á ríša мoгўтна імперія

Mohykán -a m Morigán; posledný mohykán žart. pren. послїдній мoгїкáн áбо послїдний из мoгїкáнів

mohyľľa -y ž 1 archeol. мoгїлный схыл, мoгїла, мoгїлник; slovanské ~y (starodávny) славяньскы мoгїлники 2 bás. (hrob) мoгїла, гроб

moiré [moa-] neskl. text. моáр

mok -u m kniž. напиток м, текўчьость ж, мок м; zlatý ~ напиток бóгив

mokasinľy -ov m mn. č. мокасіны

mokka neskl. ž мóкка neskl. s ~ káva мóкка кáвей áбо кáва

mokľnúť -ne -nú nedok. 1 мóкнути; ~ на dažďi мóкнути на доджї 2 (vlhnúť) вóлгнути; soľ ~ne сїль вóлгне

mokralďd' -de ž, mokrinľa -y ž мóчарь, мoчариско, мокрá зёмля

mokrľlo -a s 1 мóкро, мокрэ мїсце; položiť do ~a положыти на мокрэ мїсце áбо до мокрóго мїсця 2 (vlhké počasie) мокрá áбо сурóва погóда; v čase ~a за мокрóй áбо сурóвой погóды

mokrľlý v rôzn. význ. мокрый, сурóвый; ~é šaty мокры шмáты; ~á stena мокрá стїна; ~ byt мокрый квáртель; ~ rok мокрый áбо сурóвый рік; ~é leto сурóве áбо доджóве лїто • ~ do nitky вїн мокрый до ниткы, вїн змóкнув до ниткы, на нїм áни сухóй ниткы не остáло; je ~ ako myš a) (zmoknúť) вїн змок (змóкнув) до послїднєй ниткы; б) (spotený) мокрый як мыш; kamaráti z ~ej štvrti камарáты з мокрóй четвэрти, камарáты по пóгарикy

mokvľat' -á -ajú nedok. вóлгнути; rana ~á рáна трóшки мóкне

mokvavý; ~ lišaj vet. волгкий лышáй

mol -u *m neskl. s hud.* мол; а ~ ля мол; концерт б ~ концер́т ci-бе́мол • *opiť sa* па ~ спити ся на мол; *je (spitý)* па ~ він (опитый) на мол

moľa mole *ž* моль *m*

moldavčin//a -y *ž* молда́вский язык

moldavský молда́вский

molekul//a -y *ž* *fyz. chem.* моле́кула

molekulárny//y *fyz. chem.* молекула́рный; ~а те́орія молекула́рна теорі́я

molekulový *fyz. chem.* молекула́рный

moletk//a -y *ž* *hovor.* моле́тка; по́вна же́на, же́на о́круглой фо́рмы ті́ла

moletn//ý по́вний, о́круглинький, моле́тний; ~а же́на по́вної, о́круглой фо́рмы же́на

mól//o -a *s* мо́ло

Moloch -a *m* Мо́лох; *moloch vojny pren.* Мо́лох во́йны

molybdén -u *m chem.* моли́бден

moment -u *m* 1 мо́мент, ми́гнү́тя, ми́г; *v ~e, za ~* в мо́менті, в (е́дeн) ми́г, мо́ментал́ні; *v prvom ~e* на пе́рший мо́мент; *v poslednom ~e* в по́слі́днім мо́менті, в по́слі́дню ми́нүту; *pa ~!* *hovor.* на ми́нүтку!; ~! ми́нүтку!, та́кой, по́чека́йте!; *v ~e* мо́ментал́ні; *prídem za ~* я при́йду а́бо бу́ду ту о ми́нүтку а́бо мо́ментал́ні 2 (*okolnosť, činiteľ*) мо́мент; *výchovný ~* вы́ховний мо́мент; *rušivé ~y* *v práci* на́рушую́чі мо́менты в ро́боті

momentálny//y, momentanný момен-та́льний, в да́ний мо́мент, (та́кой) те́пе́рь; ~ *zdravotný stav* я́ке здо́ров'я в да́ний мо́мент а́бо мо́ментал́ні; ~а *situácia* си́туація в да́ний мо́мент а́бо (та́кой) те́пе́рь; ~а *politická situácia* je veľmi *zložitá* полі́тична си́туація в да́ний мо́мент а́бо те́пе́рь є ба́рз скла́дна

momentk//a -y *ž* *hovor.* мо́ментка, мо-ме́нтна фо́тка а́бо фотогра́фія

momentn//ý: ~а *fotografia al. snímka fot.* мо́ментна фотогра́фія

monarch//a -u мона́рх

monarch//ia -ie *ž* мона́рхія; *konštitučná ~* консти́ту́чна мона́рхія

monarchick//ý монархі́чний; ~а *vláda* монархі́чне правлі́ня

monarchist//a -u *m* монархі́ста

monarchistický монархі́стський

monarchizmus -u *m v rôzn. význ.* монархі́зм

mondénny//y (велико)сві́тський; ~а *dáma* (велико)сві́тська да́ма; ~а *spoločnosť* сві́тська о́бщность

Mongol -a *m* 1 Монго́л 2 ~i *mn. č. hist.* монго́льскы племена́

mongolčin//a -y *ž* монго́льський язык

mongoloidn//ý монголо́видний, монго́ль-ський; ~а *tvár* монго́льська тва́рь

mongolsk//ý монго́льський; ~é *oči* мон-го́льскы о́чі

monitor -a *m tech.* (гідро)моніто́р

monizmus -u *m filoz.* моні́зм

monocyklický odb. моноці́клічний; *bot. ~é* *rastliny* моноці́клічны ростлины

monoftong -u *m lingv.* монофто́нг

monogam//ia -ie *ž* монога́мія, едноже́нство

monogamick//ý, monogamn//ý моно-га́мний, монога́мічний, едноже́нний; ~é *manželstvo* монога́мічне же́нство, монога́мічне побра́тя

monogenizmus -u *m biol.* моноге́нізм

monogenistick//ý моноге́ністичний; ~а *teória* моноге́ністична теорі́я

monograf//ia -ie *ž* моногра́фія

monogram -u *m* моногра́м; *vyšívať ~y* ви́шивати моногра́мы

monohybrid -a *m biol.* моногібри́д, кри-же́нець

monok//el -la *m* моноке́ль; *nasadiť si ~* вста́вити (со́бі) моноке́ль до о́ка

monokrác//ia -ie *ž* мона́рхія

monokultúra -y *ž poľnohosp.* монокулту́ра

monolit -u *m v rôzn. význ.* монолі́т, обелі́ск

monolitný *kniž.* монолі́тний; ~ *kolektív* монолі́тний колекті́в

monolitový монолі́тний

monológ -u *m* моноло́г

monologický моноло́гічний

monopol -u *m* монопол; obilný ~ зернов́ый монопол; liehový ~ шпиритусов́ый монопол; tabakový ~ дуганов́ый монопол; dostať na niečo ~ достати́ монополне пра́во на да́што; ~ na vzdelanie монопол на учі́ня; *hovor. žart. mať* ~ на rozum, na múdrosť ма́ти монопол на розу́м, на му́дрость

monopolist//a -u *m* монополіста

monopolistický монополный, монополістичный; ~ kapitál монополный капи́тал

monopoliz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* монополізовати; ~ výrobu монополізовати вы́робу

monopoln//ý монополістичный, монополный; ~á spoločnosť монополне об'єдні́ня, монополна общность

monoteist//a -u *m* монотеїста

monoteistický монотеїстичный

monoteizm//us -u *m* монотеїзм

monotematick//ý монотематічний; ~á básnik монотематічний по́ет

monotón//ia -ie *ž* монотонность

monotónn//y 1 монотонный; ~ hlas монотонный го́лос 2 *pren. (jednotvárný, fádny)* єдна́кий, стереоті́пный, монотонный; ~a práca єдна́ка робота́

monotyp -u *m typ.* монотіп

monotyp//ia -ie *ž typ.* монотіпія

monotypn//ý typ. монотіпный; ~á sadzba монотіпный монотіпный на́бір

monsignor//e [monsniór] -a *m* монсінєр

montáž -e *ž* 1 монта́ж, монтован́я, скла́дана́я; ~ zariadenia монтован́я заряджі́ня 2 монта́ж, монтован́я; fotografická ~ фотомонта́ж

montážn//y монта́жный, монтован́ый; ~a hala монта́жна сала; ~e práce монта́жны работы́

montér -a *m* 1 мо́нтер, монта́жник 2 (*opravár*) мо́нтер

montér//ky -ok *ž pomn. hovor.* монте́рки, комбіне́за

montovaný монтован́ый, скла́даний; ~ dom монтован́ый дім

mont//ovať -uje -ujú *nedok.* монтовати, скла́дати; ~ ústredné kúrenie монтовати центрálne курі́ня, выку́рєваня

montov//ňa -ne *ž* монтовня; ~ strojov монтовня машы́н

monument -u *m* монумент, па́мятник; па́мятка

monumentalit//a -y *ž* монументальность, могутность

monumentáln//y монументальный; ~e dielo монументальный твир; ~a budova монументальна будова

monzún -a/-u монзун

monzúnov//ý монзуновый; ~ vietor монзуновый вітор; ~é podnebie монзуновый клі́мат

mor -u *m* мор, щі́тка на вымі́таня поро́ху (з до́згов ру́чково)

mor -u *m* 1 мор; vyrukol ~ выпукнув мор; šíri sa ako ~ шырить ся як мор; umrieť na ~ уме́рти на мор 2 (*niektoré zvieracie epidémie*) мор, епіде́мія; dobytčí ~ мор худо́бы; uhynúť na ~ угыну́ти од епіде́мії • to je na mňa ~ про ме́не то́то є гі́рше сме́рти; báť sa niečoho ako ~u боя́ти ся да́чого як мо́ру

mor//a -y *ž* мо́ра, ўпі́р *m*; по́спá ~ но́чна мо́ра, но́чный ўпі́р • *hovor. dusí al. tlačí ho* ~, leží na ľom ~ ду́сить є́го мо́ра, ду́сять є́го сны́

moralist//a -u *m* мораліста

moralistický моралістичный

moralizátor -a *m* мораліза́тор

moralizátorský мораліза́торський

moralizátorstv//o -a *s* моралізова́ня, мо́раліза́ція

moraliz//ovať -uje -ujú *nedok. obyč. pejor.* моралізовати; ~ujúca tendencia моралізу́юча тенде́нція

morálk//a -y *ž v rôzn. význ.* мора́лка, мора́льність; е́тика; náboženská ~ релі́гійна мора́льність; dvojita ~ двоя́ка мора́лка; vĺcia ~ во́вча мора́лка; vysoká ~ висо́ка мора́льність; bojová ~ боє́вый дух, бо́єва мора́лка; uvoľnenie ~у па́ді́ня мора́льності; zlomiť praconnú ~у підломи́ти робо́чу дісціплі́ну

морáлнополіті́цькы морáлно-політі́чний
морáлн/ly *v rôzn.* význ. морáльный; ~ človek морáльный чоловік; ~ čin морáльный поступок; ~ život морáльный живот; ~e zásady морáльны прінціпы; dostať ~e zadostučinenie достáти морáльне успокóяня; ~a podpora морáлна підтримка; ~e víťazstvo морáльне переможіння • ~e opotrebovanie stroja морáльне дослужіння машины

moratór//ium -ia *s obch.* морatóрій

Moravan -a *m* Моравán

Moravank//a -y *ž* Моравánка

moravskoslovensk//ý морáвско-сло-
 ва́цький; ~ nárečie марáвско-слова́цький
 діалéкт

moravsko-slovensk//ý морáвско-слова́ць-
 кий; ~á hranica морáвско-слова́цька
 грані́ця

moravský морáвський; ~ Slovák морáвський
 Слова́к

morbidity -a *ž* хворóтність ж

morča¹ -ľa *s* пúлька

morča² -ľa *s* мóрча, мóрьска свинька;
 pokusné ~ експеріментáльне мóрча

morčac//í *príd. k morča¹ i morka* пуля́чий;
 ~ie mäso пуля́че м'ясо áбо пúлька

morčac//í² *príd. k morča²*; ~ie mláďa
 малéньке мóрьско́й свиньки

morčí p. morčací¹

mordár -a *m (poľovnícky pes)* морда́рь

mor/le -a *s 1* мóре; búrlivé ~ бурливе мóре;
 cesta na ~i *al.* po ~i путо́вання по мóрі;
 plaviť sa po ~i плáвати по мóрі; odísť na
 ~ одыйти на мóре; odísť za ~ одыйти за
 мóре; päťsto metrov nad ~om пятьсто
 мэ́трів над ўровнём мóря **2 prep. expr.**
 (záplava) мóре, ма́са, гро́мада; ~ kvetov,
 zástav мóре кві́тів, за́став; utopiť sa v ~i
 не́чо́го уто́пити ся в мóрі дачо́го • ako
 kvapka v ~i як ква́пка в мóрі; stratiť sa ako
 kvapka v ~i страти́ти ся як ква́пка в мóрі,
 страти́ти ся як игла́ в сі́ні áбо в сто́зі сі́на;
 ako by ho do ~a hodil як кідь бы ё́го до
 мóря шма́рив

morén//a -y *ž geol.* морéна

moren//ie -ia *s 1 v rôzn.* význ. морі́ня,
 протра́віня; ~ osiva *poľnohosp.* морі́ня
 се́ме́н **2 odb.** морі́ня; ~ dosák морі́ня до́сок

moreplavb//a -y *ž* морепла́вання

moreplavebný морепла́ваючий

moreplav//lec -ca *m* морепла́вateľ

moreplavectv//o -a *s* морепла́вання, пла́-
 вання по мóрі

móres -u *m hovor.* прие́мність, до́брий тон,
 до́бры манéры, до́бре поводи́ня, мóрес;
 mať ~ máti до́бры манéры; не́маť ~ не зна́ть
 ся поводити áбо тримати ся, ма́ть недóбры
 áбо глúпы áбо дýрны манéры; panské ~у
 па́ньскы манéры; má čudné ~у він ма́ть
 чу́дны манéры, у не́го чу́дны манéры

moresn//ý *hovor.* прие́мний, до́брі
 вихова́ний, слúшний, слухня́ний; ~é
 dieťa вихована ді́тина; ~ človek слúшний
 чолові́к

morfém//a -y *ž lingv.* морфе́ма

morfinist//a -u *m* морфі́ніста

morfiniz//mus -му *m* морфі́нізм

morfiolv//ý *príd. k morfium*; dať ~ú injekciu
 да́ти морфі́єву інекці́ю

morf//ium -ia *s* морф́ій

morfológ//ia -ie *ž* морфоло́гія

morfologick//ý морфологі́чний; ~á
 klasifikácia jazykov морфологі́чна кла-
 сифіка́ція язы́ків

morfonológ//ia -ie *ž lingv.* морфоноло́гія

morganatick//ý морга́натичний, нері́вний;
 ~é manželstvo морга́натичне побра́тя

morganistický морга́ністський, мор-
 га́ністичний, нері́вний

morganiz//mus -му *m biol.* морга́нізм

moríak -a *m* пуля́к; očervenieť ako ~
 почервене́ти як пуля́к; naduť sa ako ~
 наду́ти ся як пуля́к

moridl//o -a *s 1* протра́віня, травите́ль, мо-
 ри́ло **с 2 poľnohosp.** протравите́ль

mor/lit¹ -í -ia *nedok.* морити, му́чити; ~
 hladom морити го́лодом

mor/lit² -í -ia *nedok.* **1** морити, травити,
 протра́влювати; ~ený dub морéний дуб

2 *poľnohosp.* морити, протравлювати; ~ osivo морити сімена

mork/la -y ž пўлька

morovl'ý моровый; ~á náказа морове наказія, наказія мором • ~á rana а) мор; б) *pren.* бідá

morózný намосурёный, невлюдный, невитáючий; ~ člověk невлюдный чоловік

Morseov: ~a abeceda áзбука Мórзе

morsk/ý морський; ~á voda морська вода; ~á nemoc морська хвороба • ~ vlk морський вовк; ~é oko морське око, горське озеро

moruš/la -e ž 1 (*strom*) ягода, моруша, ягoдóвый стром 2 (*plod*) стромóва ягода

mozeovk/la -y ž *hovor.* морзеёвка

morž/lovať -uje -ujú *nedok. ľud.* лущити

mosadz -e ž мóсáдз

moslemín, moslim -a *m* мусулмáн, могамедáн

moslemínsky, moslimský мусулмáньский, могамедáньский

most -a *m* мiст; ~ cez rieku мiст чéрез рiкý; reťazový ~ ланцóвый мiст; padací ~ пiднiмáючий мiст; visutý ~ вiсýчий мiст; pontónový ~ понтонóвый мiст; provizórny ~ дочáсный мiст; sklápací ~ склóпýючий мiст; železničný ~ железничный мiст; postaviť ~ пoстáвити мiст; stavba ~ov будовáня мóстiв • povedať niečo z ~a doprosta пoвiдáти даштó з мóста допрóста, бiсiдóвати до блýду; spáliť *al.* strhnúť *al.* zničiť за sebou všetky ~z спалити áбо зничити за собóв вшиткý мóсты

mostár -a *m* будовáтель мóстiв, мостáрь

mostár/leň -ne ž мостáрня, завод на будовáня мóстiв

mostík, môtik -a *m* 1 *zdrob.* мóстик; kapitánsky *al.* veliteľský ~ капитáньский мóстик; lodný ~ шыфный мóстик; pružný ~ *tel.* трамплiн; odrazový ~ одразóвый мóстик, трамплiн *aj pren.* 2 (*umelých zubov*) мóстик 3 (*na brehu rieky, jazera*) мóстики

mostnic/la -e ž, **mostovin/la** -y ž пóмiст, по-мостовина; трам

mosúr/it' sa -í sa -ia sa *nedok. nár.* хмýрити ся, мосурити ся

motaj -a *m expr.* баламýтник, побаламýтник (*хто мылить áбо баламýтитъ людéу*)

moták -a *m* 1 *tkáč.* мотовило 2 *slang.* тáйна записка (*до apéshmy áбо з apéshmy*)

motanic/la -e ž, **motanin/la** -y ž 1 згон, гýграй, понагляня 2 *pren.* мотанина, хáос

motat' motá/moce motajú/mocú *nedok.* 1 (*navíjať*) мотáти, намóтовати; навивáти; ~ vlnu, priadzu мотáти вóвну, пряджу 2 *pren. expr.* пýтати, запýтовати, мылити, замылёвати • ~ dve na tri мотáти двi пóза три, молóти глýпости

motat' sa motá sa/moce sa motajú sa/mocú sa *nedok.* 1 (*chodiť bez cieľa*) мотáти ся, по-невiряти ся, потóвковати ся; потýлёвати ся; ~ sa po dome мотáти ся по дóмi 2 *pren.* запýтовати ся, мiшáти ся; myšlienky sa tu mocú v hlave дýмки пýтають ся ёмý в гóловi • ~ sa niekomu pod pohy *hovor.* вертiти ся áбо пýтати ся áбо мiшáти ся дакóму пiд ногáми; jazyk sa tu moce (motá) мотать ся ёмý язык, ёмý язык заплiтáть ся; hlava sa mi motá a) (*od opilstosti*) вiджу тебе двóймо; б) (*od únavy*) крýтить ся мi гóлова

motilit/la -y ž *lek.* погынáность; ~ čiev погынáность чéрев

motív -u *m* 1 мотiв, побуджiня; ~ zločinu práv. мотiв престýпкy 2 мотiв; vedúci ~ *hud.* лейтмотiв; ústredný ~ основный мотiв; ľubostný ~ любóвный мотiв; báseň na ~ ľudových piesní стишóк áбо поёзiя на мотiв нарóдных спiванок

motivác/la -ie ž мотiвóвáня, мотiвáцiя

motiv/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* мотiвóвати; лóгiчнi пiдкладáти, пiдложити áбо вы-світлити

motk/at' sa -á sa -ajú sa *nedok. expr.* мотáти ся, потóвковати ся, потýлёвати ся; ~ da po izbe мотáти ся по iзбi áбо по хыжi

motocykl/el -la *m* мотоцирель, мото́рка ж *hovor.*

motocyklist/la -u *m* мотоциклiста, мото́ркаръ *m hovor.*

motocyklistický мотоциклістичный
motocyklistik//a -y ž мотоциклістика
motocyklov//ý мотоциклóвый; ~é preteky мотоциклóвы перемагáня
motolic//a -e ž 1 (*cudzopasná hlista*) глиста; овčia ~ вівча глиста 2 (*parazitárna choroba zvierat*) дістоматóза, фасціолóза
motomechanizác//ia -ie ž voj. мотомеханізація, моторізація
motopneumatik//a -y ž (моторóва) пневматика
motor -a m 1 мóтор; výbušný ~ выбушный мóтор, мóтор внутрішнього горіння; parný ~ парóвый мóтор; elektrický ~ електричний мóтор, електромóтор; prudový ~ реактívный мóтор; štvordobý ~ штирiтáкный мóтор; dvojdobý ~ двотáкный мóтор; piestový ~ пистёвый мóтор; zapnúť *al.* spustiť ~ запнóти áбо наштаровáти мóтор; vypnúť ~ выпнóти áбо застáвити мóтор 2 *ľud.* (*motorové vozidlo*) машина • ako ~ *hovor.* як мóтор
motorick//ý odb. моторічний, погынáючий; ~é reflexy моторічны рефлéксы; ~ pamäť моторічна пáмять; ~é centrá моторічны цéнтра
motorist//a -u m шóфер; моторіста
motoristick//ý шофёрський; моторістичный
motorizác//ia -ie ž моторізація; ~ armády моторізація армáды
motorizm//us -u моторізм, мотошпóрт, автошпóрт
motorizovan//ý моторізовáный, мотомеханізовáный; ~é jednotky моторізовáны áбо механізовáны чáсти
motoriz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* моторізовáти; ~ dopravu моторізовáти трáнспорт áбо перепрáву
motork//a -y ž *hovor.* 1 (*motocykel*) мотóрка 2 (*motorový vlak*) моторóвый влак áбо пóїзд
motorový моторóвый; ~ čln моторóва лóдка; ~ vlak моторóвый влак áбо пóїзд

motovid//o -a s мотовило; krúti sa ako ~ крúтить ся áбо вёртить ся як мотовило áбо на еднiм мiсцi
mott//o -a s епiрáф, мóтто; báseň na ~ стишóк з епiрáфом áбо на мóтто
motúz -a m мóтузок, мóтуз; ľanový ~ лeняный мóтуз; súkať ~ сукáти мóтузкы • žily ako ~у жылы як мóтузкы; medové ~у popod nos *al.* cez ústa preťahovať кормити обiцянкaми, баламутити слюбованём
motyk//a -y ž мотыка; okorávať ~ов окóповати мотыков • pláva ako ~ плáвaть як соковырка; keď pánboh dá, aj ~ vystrelí кiдь панбóг дасть, i мотыка выстрéлить; už ich len ~ rozdvojí уж лeм мотыка áбо смeрть iх роздвóить
motýľ -a m мотыль, мотылик; denný ~ дeнный мотыль; počný ~ нóчный мотыль • je prelietavý ako ~ (вiн) перелiтáть як мотыль (*o перелiтáвiм чoлoвiкoви*)
motýľ//í мотылёвый; ~ie kridla мотылёвы крыла
motýlik -a m 1 *zdrob. expr.* мотылик 2 (*kravata*) мотылик (*mášľa*); uviazať si ~а завязáти мáшлю на мотылика; nosiť ~а носити мотылика 3 *šport.* мотылик, батeрфлáй
motýľkár -a m *šport.* мотылькáрь; плáвaючий штiлом батeрфлáй
movitos//ť -ti *správ. hnuteľnos//ť* -ti ž *práv.* гнóчность, перeхóдность
movit//ý *správ. hnuteľn//ý* *práv.* гнóчий, перeхóдный; ~ (hnuteľný) majetok гнóчий мaeтoк
mozaik//a -y ž мoзáика; pestrá ~ jazykov *prez.* пeстра мoзáика языкiв
mozaikár -a m мoзáикáрь, мoзáистa
mozaikov//ý мoзáичный; ~á technika мoзáична тeхнiка; ~ obraz мoзáичный óбраз, мoзáика
mozgovomiechový *anat.* хырбтiцёвoмoзгóвый; ~ tok хырбтiцёвoмoзгóва тeкóчьсть
mozoč//ek -ka m мoзóчок
moz//og -gu m 1 гoлóвный мoзóг; ľudský ~ мoзóг чoлoвiка; veľký ~ *anat.* великий

мозо́р; malý ~ *anat.* малый мозо́р; otras ~gu отрясіня моз́гу; zápal ~u запаліня мозго́вых блан, запаліня моз́гу **2 prep.** моз́гы, розу́м, го́лова; hybať ~om погына́ти або руша́ти моз́гами; má kurací ~ мать куря́чий мозо́р; ~ tu mäkne *hovor.* *pejor.* мозо́р ёму́ мя́кне **3 kuch.** моз́гы; ~ na cibul'ke выпража́ны моз́гы на цибу́лі • mať mozol' na ~u быти придуркова́тым або приглупова́тым

mozol'/ -la m obyč v mn. č. ~e мозоль *m;* krvavý ~ крова́вый мозоль; ruky plné ~lov ці́лы ру́кы в мозо́лях • nadobudnúť si niečo z vlastných ~lov надобы́ти собі да́што свої́ми(-а) мозо́лями або сво́єв робо́тов

mozol'nat'/iet' -ie -ejú *nedok.* мозольна́ти, става́ти ся мозольна́тыми(a); ruky ~ejú ру́кы става́ють ся мозольна́тыми(-а), ру́кы покрыва́ють ся мозо́лями або мозольна́тую

mozol'nat'/ý мозольна́тый, мозоли́стый; ~é dlane мозольна́ты до́лони

mozol'n'/ý мозоли́стый, мозольна́тый; ~é ruky мозольна́ты ру́кы

možno 1 vetná prisl. мож; ~ povedať мож пові́сти; nie je ~ не мож, не тре́ба **2 časť.** може быти, на́істо, може; ~ áno може быти, може гей; ~ pride він, може быти, (же) при́йде • čo ~ s 3. st. як мож; čo ~ najlepšie як мож найлі́пше; čo ~ najrýchlejšie як мож найско́рше;okiaľ ~ накі́лько або по́кы мож

možnos'/ -ti ž v rôzn. význ. мо́жность; pracočná ~ мо́жность робо́ти; finančné ~ti фіна́нчны або мате́ріальны мо́жности; podľa ~ti по́(для) мо́жности; v medziach ~ti в гра́ницях мо́жности; ~ vojny мо́жность во́йны; mám ~ мам мо́жность; dať *al.* poskytnúť ~ дати мо́жность; využiť všetku ~ti вы́жыти вшы́ткы мо́жности; vylúčiť ~ niečoho вы́лучіти мо́жность да́чого; pracovať podľa svojích ~ti робо́ти по мі́рі мо́жности, по мо́жности

možn'/ý 1 мо́жный; najväčší ~ výkon найлі́пший мо́жный вы́спідок; urobiť

všetko ~é зроби́ти вшы́тко мо́жне;okiaľ *al.* nakoľko je to ~é по́кы або накі́лько є то́то мо́жне; to je jedine ~é лем то́то мож (зроби́ти); to nie je ~é! то́то не мо́же бы́ти!; то́то неправді́поді́бні! **2 (eventuálny)** мо́жный, допу́стный; predísť ~ej strate зне-можни́ти мо́жному стра́чіню; ~é následky мо́жны на́слідкы

môcť môže môžu *nedok. v spojení s neurč. významového slovesa má modálny význam 1 (smieť)* мочі; ako si to mohol urobiť? як ты міг то́то зроби́ти?; môžem sa napiť? мо́жу на́пити ся? **2 (mať silu, vladať)** мочі, быти в ста́ви; robí všetko, čo môže він ро́бити вшы́тко, што мо́же; nemôžem sa na to dívať я не мо́жу або не в ста́ви позера́ти (ся) на то́то; nemôže ani údom pohnúť він не мо́же а́ни па́лцем погну́ти **3 hovor. (má význam blízky častici asi)** о́коло, при-бли́жні; mohol mať zo tridsať rokov ёму́ мо́гло бы́ти о́коло або при́ближні три́д-цять ро́ків; môže byť sedem hodín мо́же бы́ти при́ближні сі́м го́дин, тепе́рь при-бли́жні сі́м го́дин; kto to len mohol byť? хто бы то лем міг бы́ти? **4 hovor. (skoro, takmer)** ско́ро, ле́два же не..., лем же не...; mohlo ho rozhodiť od zlosti ле́два же ё́го не поразі́ло од зло́сти, мо́гло ё́го ско́ро поразі́ти од зло́сти, лем же не поразі́ло ё́го од зло́сти; mohla prísť o život она́ ле́два або лем же не пришла́ о жы́вот, она́ ско́ро же не за́гинула, то́то ёй лем же не сто-яло жы́вот **5 za čo, za koho (zodpovedať za niečo)** бы́ти ви́новаты́м в чім, одпові́дати, не́сти одпові́дность, бы́ти одпові́дным за *што*, за *кого*; nemôžem za to, že som ochorel я не мо́жу за то́то, же охво́рів; kto môže za to? хто мо́же за то́то?, хто в ті́м ви́новаты́й? • môže sa stať *al.* môže byť, že... мо́же ста́ти ся, же...; všetko sa môže stať вшы́тко мо́же ста́ти ся; nemôžem si pomôcť не мо́жу собі́ помо́чі, ні́ч не зро́биш, што же робо́ти; nemôže ho ani cítiť не мо́же ё́го а́ни чу́ти, він ё́го не зна́шать або терпі́ти не мо́же; čím môžem

poslúžiť? чім мі́жу послужы́ти?; ešte nikdy nebolo tak zle, že by nemohlo byť horšie і́щí ні́да не было так зле, же́бы не могло́ быти гі́рше

môj мій; moja kniha мо́я книга; moje oči, uši мо́ї о́чі, у́ха; ~ názor мій по́гляд, мо́я то́чка зо́ру, з мо́го аспе́кту; duša moja ду́ша мо́я, душі́чка мо́я • bože ~, ~ ty bože бо́же мій, мій ты, бо́же; to je moja vec то́то є мо́є ді́ло; to je ~ človek то́то є наш чо́ловік; moja úcta *zastar.* (pozdrav) мо́є почте́ніє; na moj veru, na moj pravdu, na moj dušu, na moj hriešnu dušu на мой ве́ру, на мой пра́вду, на мой ду́шу, на мо́ю грішну́ душу́, ей-бо́гу

môstik -a *m zdob.* мо́стик; kapitánsky *al.* veliteľský ~ капіта́ньський мо́стик; lyžiarsky ~ *šport.* ліжа́рьський мо́стик або трамплі́н; odrazový ~ трамплі́н *aj pren.*

môžbyť **1** *vetná prísl.* мо́же; **2** *čast.* (*hádam, azda, vari, možno*) мо́же быти, про́шу, мо́же, здасть ся, правді́поді́бні

mrač/it' -í -ia *nedok.* хму́рити, нахму́рєвати; ~ čelo хму́рити чело́

mrač/it' sa -í sa -ia sa *nedok.* **1** хма́рити ся, зата́говати ся хма́рами, захма́рєвати ся; ~í sa *neos., obloha sa* ~í не́бо зата́гує ся, зата́гує ся хма́рами, хма́рить ся **2** *na koho i bezpredm.* хму́рити ся, захму́рєвати ся, похму́рєвати ся

mračn/lo -a *s* **1** хма́ра; búrkové ~á хма́ры на бу́рю; dažďové ~ доджо́вы хма́ры, доджо́ва хма́ра; prietŕž mračien перето́ргнута хмар, лі́як; ~á sa trhajú хма́ры росто́ргують ся або росхо́дять ся; ~á sa zbierajú *al.* sŕhajú хма́ры збе́рають ся або стя́гують ся; хма́рить ся **2** *pren.* хма́ра, о́блак, клу́бья; ~ prachu, dymu клу́бья або хма́рка по́роху, ды́му

mračn/lý **1** (*zachmúrený*) хму́равый, захму́рений, намосу́рений; ~ pohľad хму́равый по́гляд **2** (*pochmúrny, tmavý*) те́мный; ~á пос те́мна ні́ч; ~á obloha (по) хму́рне не́бо

mrak -u *m* **1** хма́ра; ťažké *al.* čierne ~y чо́рны хма́ры; obloha je zatiahnutá

~мі не́бо зата́гну́те хма́рами **2** *pren.* хма́ра; tvárou tu preletel ~ smútku по тва́ри є́го перелеті́ла хма́рка сму́тку **3** (*súmrak*) темно́та, тма; padol ~ зачіна́ть темні́ти, звече́рєвати ся; pred ~ пе́ред звече́рєванє́м, до тмы́ **4** *pren.* хма́ра, клу́бья; ~ prachu, dymu клу́бья, хма́рка по́роху, ды́му

mrákav/la -y *ž expr.* чо́рна хма́ра

mrakodrap -u *m* мракодра́п, ви́шкова́ будо́ва

mrakomer -u *m let.* хмаромі́р

mrákot/la -y *ž* **1** тма, темно́та; хма́ра **2** *obycz. v mn. č.* ~y мдло́ба, зомлі́тость; idú na mňa ~y іде́ на ме́не мдло́ба, ро́бити ся мі недоб́ри; prebrať sa z mrákot позбе́рати ся з мдло́бы, при́йти ку со́бі; robiť niečo ako v ~ách робити да́што як в полу́сні

mramor -u *m* мра́мор; kararský ~ кара́рьський мра́мор; vkladať ~om обкла́дати мраморо́м; biely ako ~ бі́лий як мра́мор; ~u čelo у не́го як з мра́мору

mramorár -a *m* мраморі́ста

mramorársk/lý мраморо́ный; ~e пра́це мраморо́ны робо́ты

mramorárstv/lo -a *s* мраморо́ство

mramorovan/lie -ia *s* мраморова́ня

mramorovan/lý мраморова́ный; ~á maľovka ма́лева́ня на мра́мор; ~ papier мраморова́ный па́пірь або мраморо́вый па́пірь

mramorov/lý мраморо́вый, з мра́мору; ~á socha мраморо́ва со́ха; ~á doska мраморо́ва до́ска; ~é čelo *pren.* мраморо́ве чело́ • stojí ako ~á socha сто́їть як (мраморо́ва) со́ха

mrašt/it' -í -ia *nedok.* морщи́ти, хму́рити; ~ čelo, tvár морщи́ти або хму́рити чело́, тва́рь або ли́це

mrašt/it' sa -í sa -ia sa *nedok.* морщи́ти ся, хму́рити ся

mrau cit. мя́у

mravč/lať -í -ia *nedok.* мя́укати

mraučiak -a *m expr.* (*obyčajne o dieťati*) плі́аксош, писко́ш

mrav -u *m*, **mravľy** -ov *mn*. *č.* звук, обычай, нрав; *prísne* ~у тверды звыкы; *voľné* ~у вольны нравы; *ľahké* ~у легкѣ поведжіня; *človek prísnych* ~ov чоловік твердых звыків • *iná doba, iný ~* іншы часы, іншы звыкы; *iný kraj, iný ~* [*prisl.*] што місто, то звык (што валал, то повірчивость; што хыжа, то обычай)

mravčať *p.* **mraučať**

mravčiak *p.* **mraučiak**

mravčiar -a *m* (*medved'*) мурваняр, муриянка

mravčľi **1** мурваній, мурияній; ~ *lieh* мурваній (мурияній) шпірітус; ~ *ie vajčka* мурвані яйця; *kyselina ~ia chem.* мурваня кіслотá **2** *pren.* робѣтностъ, муравій; ~ *ia práca* мурваня, муриянча робѣта

mravľec -са *m* мурвань, муриянка ж; *červený* ~ червѣный мурвань, червѣна муриянка; • *hemžiť sa al. mrviť sa ako* ~се вертіти ся як мурвані або муриянky; *usilovný al. pracovitý ako* ~ снажливый або робѣтний як мурвань; *ako by mi po chrbte* ~се лізлі муриянky бігають по хырбѣті або по тілі

mravenisk//o -a *s* мурваниско, мурияниско; *ľudské* ~ людськѣ мурваниско; *ako v ~u* як в муриянску

mravnosľt' -ti *ž* моралность, моралка; *cít ~ti* моралне чѣвство; *občianska* ~ жительска совість • *priviesť niekoho na cestu ~ti* привѣсти дакого на дорѣгу моралности

mravnľý **1** (*vyhovujúci požiadavkám mravnosti*) моралный, високоморалный, етічний; ~ *á výchova* етічна вихова; ~ *život* моралный або високоморалный живот; ~ *é zásady* моралны принціпы; ~ *á povinnosť* морална повинность; ~ *é poučenie* моралне понаучіня; ~ *á skazenosť* морална сказѣность **2** (*týkajúci sa duševného života*) моралный, етічний, духовный; ~ *á sila* морална сила; ~ *á škoda* морална шкода

mravokárcľa -u *m* моралиста

mravokárny моралный, моралистичный; ~ *človek* моралиста

mravokárstv//o -a *s* морализация, морализованя

mravopočestný *kniž.* високоморалный; ~ *život* високоморалный живот

mravoučňý моралистичный; ~ *román* моралистичный роман

mravoukľla -y *ž cirk.* етіка, етічна вихова

mravoveda *zastar. p.* **mravouka**

mravy *p.* **mrav**

mráz *mrazu m 1* мороз; *tuhý al. krutý al. treskúci* ~ тѣгый або трескѣчий мороз; *udrel ~, udreli mrázy* прийшов або ударив мороз, прийшли або ударили морозы; *bod mrazu fyz.* тѣчка замерзаня **2** (*inovat', srieň*) намороза; ~ *padol na polia* поля покриты наморозов, на полях намороза • *dedo Mráz* Дідо Мороз; ~ *beží al. prebehol po chrbte al. po tele* мороз по тілі або по хырбѣті перебігнув; *žihľavu* ~ неспалі мороз коприву не спалити; *pride na psa ~* [*prisl.*] прийде на пса мороз

mrazenľý морозѣный, заморозѣный; ~ *é mäso* морозѣне мясо; ~ *é ovocie* морозѣна овоцина; ~ *á zelenina* морозѣна зеленина; ~ *á káva* морозѣна кáva

mraziacľi морозячий; ~ *a komora* морозяча комѣра, морознічка

mraziarľeň -ne *ž* морозярня, морозяча комѣра

mrázik, mrazík -a *m* *zdrob. expr.* морозок, наморозок; *jarné ~y* ярны морѣзки

mrázľit' -í -ia *nedok. 1* морозити, заморѣжовати; ~ *mäso, ryby* заморѣжовати мясо, рыбы; ~ *zeleninu, ovocie* морозити зеленину, овоцину **2** *neos. ~í* ма трясѣ мѣне зимá

mrazivý **1** морѣзний, холѣдный; студѣный; ~ *vzduch* морѣзний вѣздух; ~ *vietor* студѣный вѣтор; ~ *deň* морѣзний день **2** зимный, холѣдный, заморѣжуючий; ~ *pohľad* холѣдный пѣгляд

mrazuvzdornľý непідда́нный морѣзу; ~ *rastliny* ростлины непідда́йны морѣзу

marcin//a -y ž здохли́на, умертвина; *konská* ~ кінський труп

mrđ//ať -á -ajú *nedok. čím expr.* поторгова́ти, шмыкати, мыкати, стискати; ~ плесом мыкати плечом, стискати плеча́ми; любити ся

mrđ//núť -ne -nú *dok. čím expr.* то́ргнути, мыкнути, стиснути; ~ fúzami мыкнути баюсами

mren//a -y ž (*ryba*) морéна

meř//a -e ž *obyč. v mn. č. ~e* мере́жа, мере́жка; *okenná* ~ облакова мере́жа; *drevená* ~ деревяна мере́жа; *železné* ~е желе́зны мере́жы • *sedieť* *al. byť* за ~ami сидіти за мере́жами; *dostať* *al. priviesť* *al. posadiť* *niekoho* за ~e посадити дакого за мере́жы

meřovan//ý мережкований; ~á brána мережкованы ворота

meřovin//a -y ž мережковина, мере́жа, мере́жка

meřovník -a *m kuch.* мережковий кола́чик з лёкваром, лекваро́вник (з мере́жков із миса)

mrh//ať -á -ajú *nedok.* ро́страчовати, розмітовати, марнити, міняти; ~ *peniaze* ро́страчовати пінязі, міняти пінязі; ~ *časom* марнити час

mrhol//it -i -ia *nedok.* кропити, покрóповати, росити; ~і дожд кро́пить, покрóпує; рóсить

mrch//a -y ž **1** здохли́на, умертвина; *konská* ~ кінська здохли́на, здо́хлий кінь, кінський труп **2** *pejor. (nadávka)* нанічго́дник, дарebáк, лумп

mrcha² *príd. neskl. hovopr. expr.* злий, недóбрий, планый; ~ *roboťa* недóбра робóта; ~ *človek* планый чоловiк, планóта

mrchavý *hovor. expr.* недóбрий, паску́дний, планый, мизéрний, нáніч; ~ *človek* нáніч áбо планый áбо мизéрний чоловiк

mrieť *mrie mrú nedok. 1* умерати; ~ *hladom* *al. od hladu* умерати го́лодом áбо од áбо з го́лоду **2** *za kým, čím, po kom, čom pren.* умерати по кiм, чiм, од чо́го; ~ од зведavosti умерати од зведа́вості; ~

túžbou за niekým умерати тýгов áбо смýтком за даким • ~ *strachom* *al. od strachu* умерати од стра́ху

mriežkovany мережкований, ситковый; ~ *plot* мережкований плiт

mriežk//ovať -uje -ujú *nedok. 1* *tech.* омережковати, покрити мере́жков áбо ситом **2** што́пати; ~ *rančuchy* што́пати панчо́хы áбо штримфлi **2** вышивати крижиком

mrk¹ -u *m (stmievanie sa)* стмива́ня, звечерёваня; на ~и до стмива́ня, до вéчора • *od svitu do ~u* од ра́на до вéчора, од розвиднёваня áбо світу до зме́рьку

mrk² -u *m expr. (mrknutie)* жму́рьканя, мiготáня, клі́пканя

mrk³ *ciť.* жму́рьк, мiг

mrk//ať¹ -a, **mrk//ať** *sa* -á *sa nedok. neos.* зме́рькати ся, вечори́, стмивати ся; *teraz už ~á* *zavčasu* тепе́рь уж зме́рькати ся ско́по

mrk//ať² -á -ajú *nedok, čím, na koho i bezpredm.* жму́рькати, мiгати, клі́пкати чiм, ко́му; ~ *očami* жму́рькати (о́чами); ~ на *niekoho* жму́рькати на дакого, мiгати дако́му

mrk//núť¹ -ne *dok. neos. (zvečerit' sa)* вечори́ти, стмивати ся, зме́рькати ся

mrk//núť² -ne -nú *dok. 1 čím* на *koho* жму́рькнути, мiгнути чiм ко́му **2** *hovor. expr.* взгляну́ти, попозера́ти; *stačí* *mi* *len* ~ на *neho* а *už* *viem všetko* мi ста́чити лем попозера́ти на не́го, i я *už* *viem* зна́м • *ani okom* не¹ *mrhol* ани о́ком не мiгну́в áбо не клі́пну́в

mrkv//a -y ž мо́рков, морко́вка; *varená* ~ варéна мо́рков • *pos* *ako* ~ (*červený*) *níc* як мо́рков áбо цвiкла

mrkvovočervený морковочервёный; ~á *farba* (світло)морко́ва фа́рба

mrkvov//ý морковый; ~á *šľava* морко́ва ща́ва; ~ *prívarok* дусéна мо́рков; ~ *farba* морко́ва фа́рба

mrmľa *mrmle* ž глиста • *mrmle* *ho* *jedia* *al. žerú* він як на iгláх, він неспо́кійний

mrm//lat' -le-lú *nedok.* шомрати, бормотати, гундрати; ~ si pod nos шомрати собі під носом *або* попід ніс

mrmloš -a *m expr.* мырмлеш, гундрош, шомрош, фырфлеш, дудрош

mrmrat' *p. mrmlat'*

mrrč//at' -i -ia *nedok. expr. (obyč. o dieťati)* фнюкати, плакати; мырмляти, гундрати (собі), квілити, бідакати

mrrnk//at' -á -ajú *nedok. expr.* плакати, фнюкати, квілити; dieťa ~á дітина плаче

mrož -a *m zool.* мроз; má fúzy ako ~ мать баюсы як мроз, у не́го баюсы як у мрoжа

mrož//i мрожовый; ~ie kly мрожовы клы

mršin//a -y ž здохлина

mrštl//it' -i -ia *nedok.* шмарити, швырнути, вёргнути; ~ o zem шмарити на зéмлю

mrštl//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* шмарити ся, швырнути ся

mrštl//it' -i -ia *nedok.* хмýрити, морщіти; ~ čelo морщіти чело́; ~ tvár хмýрити ся, захмýрёвати ся

mrštl//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хмýрити ся, морщіти ся

mrštný зручний, свіжий, шіковный; ~ pohyb шіковне погынáня

mřtvcil//a -e ž пригода, порáжка; srdcová ~ сердцёвый інфаркт; mozgová ~ мозго́ва порáжка *або* пригода; ranila ho ~ достáв порáжку; je ranený ~ou ёго ранила порáжка

mřtvoll//a -y ž умёртый, труп, умерте тіло, небіщик; balzamovať ~u балзамовáти мертвoго • chodí ako živá ~ хóдить як мертвий; len cez moju ~u лем чéрез моё умерте тіло; ísť cez ~y íти чéрез мёртвы тіла

mřtvoln//ý мертвёцький, мертвий; ~ zápach мертвёцький záпах; ~á bledosť мертвёцька блідость; ~ jed *biol.* мертвёцький єд

mřtvonaroden//ý мертвонароджéный; ~é dieťa мертвонароджéна дітина

mřtv//y *v rôzn. význ.* мертвий, небіщик; ~ člověk мертвий чоловік, умёртый,

небіщик; ~e telo мертвé тіло; ~ vták мертвий *або* здохнáтый птах; ~ jazyk *lingv.* мертвий язык; ~a váha чіста váга (зáбитого звíрятя); ~ zub *lek.* мертвий зуб; ~ kapitál *ekon.* мертвий капітал; ~e rameno (*rieky*) мертвий приток (*píky*); ~ inventár мертвий інвентáрь; ~a lopta *šport.* мертвá лóпта; ~a sezóna мертвá сезónа • ustrnúť *al.* uviaznuť на mřtvom bode застрянути на мертвiй тóчці; vstať z ~ych *bibl.* встáти із мертвий; vzkriesiť z ~ych воскрéснути (із мертвых); byť ~ou literou быти мертвoв бýквою; lipnúť на ~ej litere притримовати ся (бýквы) зaкoна

mruč//at' -i -ia *nedok.* рычáти; medved' ~i медвiдь рычiть; ~i ako medved' рычiть як медвiдь

mruškať -á .ajú *nedok. expr.* жмýрькати, кліпкати, мігати; ~ očami жмýрькати очáми

mrv//a -y ž (*sena, slamy*) січка; senná ~ сінна січка

mrv//it' -i -ia *nedok.* 1 дробити, кыршыти, мервити; ~ chlieb кыршыти хліб; ~ kukuricu лущіти тендеріцю 2 погынáти, мáхати, кивати, переберáти; ~ prstami, pohami погынáти пáлцями, ногáми 3 (*žmoliť*) мяти, тёрти, жмыкати 4 *koho, kým pren.* охóплéвати кóго; strach ho ~i ёго охóплює *або* берé страх; zima ním ~i зимá з ним трясé, ним трясé зимóв

mrv//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 дробити ся, кыршыти ся; chlieb sa ~i хліб кыршить ся 2 вертіти ся, крутити ся; ~ sa na stoličke вертіти ся на стiлці 3 *pren. expr.* гёмжыти ся, бiгати, лiтáти; ľudia sa ~ili ako mravce люди лiтáли як мурванi *або* мурянкы; ~ilo sa tam ľudmi гёмжыло ся там людьми

mřzáč//ik -ika/-ka *m zdrob.* каліка, інвалід

mřzač//it' -i -ia *nedok.* калічiти; ~ si pohy zlou odovou калічiти собі нóгы недóбровóбувов

mřzák -a *m* каліка; інвалід; je ~ na nohu він каліка на нóгу; vrátiť sa z vojny ako ~ вернýти ся з вóйны каліков; duševný ~ *pren.* душéвный *або* морáльний каліка

mrz/lieť -í *nedok.* мёрзить; ~í ma to мёрзить мене то́то

mrzk/lý 1 (*škaredý*) бры́дкий, шка́редый, проті́вний, паску́дный, одпуджу́чий, одпо́рний; ~á tvár шка́реда тварь 2 проті́вний, непри́ємний, злий, мізе́рний; ~é ро́časie мізе́рна по́года 3 (*zlý*) проті́вний, недо́брий, шка́редый, непри́ємний; ~ čín недо́брий по́ступок

mrz/núť -ne -nú *nedok.* 1 мёрзну́ти, замерза́ти; voda ~ne во́да замерза́ти; okná ~nú о́блаки замерза́ють; mrzne neos. мёрзне, зимно 2 (*krehnúť*) мёрзну́ти, зя́бнути, коча́ніти; ruky mu ~nú od vetra ру́кы мёрзну́ть ё́му од ві́тра • krv ~ne v žilách кров сты́не в жы́лах

mrzutos/líť -ti ž 1 (*zlá náhoda*) зла во́ля, недо́бра нала́дже́ность 2 (*nepříjemnost*) непри́ємность; spřobitiť ~ за́прічі́нити не-при́ємность

mrzut/lý 1 намерзе́ний, намосу́рений, розла́дже́ний, зарму́чений; ~ člověk розла́дже́ний чо́ловік; ~á tvár намосу́рена тварь; dnes je ~ він днесь зарму́чений, він днесь зле нала́дже́ний 2 непри́ємний; ~á příhoda непри́ємна приго́да

mstí/lít sa -í sa -ía sa *nedok.* кому́, чо́му, на ко́м, на чо́м, за ко́го, чо́ і безpredm. мсти́ти ся, помсти́ти ся ко́му за ко́го, што́

mšic/la -e ž во́шка

mu 3. p. zám. on ё́му

mú cit. (*zvuk hovädzieho dobytku*) му-у-у́

muč/lať -í -ia *nedok.* му́чати; kravu a tel'ce ~ia коро́вы і теля́та му́чати

muč/leň -ňa *m* му́ченик; učeň~ учени́к-му́ченик

mučeníck/lý мучени́цький; ~a smrť му́чени́цька сме́рть; ~ výzor мучени́цький ви́зор тва́ри

mučení/lie -ia *s* му́чіня, мучени́цтво

mučeník -a *m* му́ченик

múčiar -a *m* му́чний хроба́к

mučiar/leň -ne ž му́ча́рна

mučidl/o -a *s* інструме́нт на му́чіня, му́чіло; zomrieť na ~ách уме́рти на му́чілах

muč/lít -í -ia *nedok.* 1 му́чити, трі́знити, ті́ранити; допро́шовати; ~ vāžňov му́чити арешта́нтів; ~ hladom му́чити голо́дом; ~ otázkami му́чити вопро́сами • priznaj sa bez mučenia hovor. žart. призна́й ся доброво́лні

muč/lít sa -í sa -ia sa *nedok.* му́читися, терпі́ти, тра́пити ся; ~ sa láskou тра́пити ся од люби́

mučiv/lý му́чивий, трапе́ний, умо́рний, ви́силюю́чий, ви́черпу́ючий, бо́лістний; ~ strach му́чивий стра́х; ~é myšlienky му́чівы думки, му́чіве дума́ня або мы́шліня; ~á túžba му́чіва ту́га; ~ kašeľ ви́силюю́чий ка́шель

múčk/la -y ž 1 *zdrob.* му́чка 2 му́ка, поро́шок; kamenná ~ ка́мяна му́чка; žulová ~ жу́ловый поро́шок; zemiaková ~ банду́ркова му́ка, кро́хмаль; kokosová ~ ко́косова му́ка

múčnat/lieť -ie -eju *nedok.* мучна́тити, става́ти ся мучна́тым; ovocie, kukurica ~ie ово́цина, тенде́рця мучна́тіє

múčnat/lý *v rôzn. význ.* мучна́тий; ~é zemiaky мучна́ты банду́рки; ~é jablko мучна́те я́бло; ~é ovocie мучна́та ово́цина; ~é zrno мучна́те зе́рно

múčnic/la -e ž 1 (*priečinok na múku*) шкату́лка на му́ку 2 (*miestnosť na zásoby múky v pekárni*) скла́д (на одкла́дана́ му́ки)

múčnik -a *m* 1 му́чник; му́чне ї́дло; sladký, slaný ~ соло́дке, со́лене му́чне ї́дло 2 за́кусок, му́чник

múčnikov/lý: ~á fóрма мучни́кова фо́рма, фо́рма на пе́чіня ко́лачів; ~á súprava де́зертны та́ніри́кы

múčn/lý (*u múky al. na múku*) му́чний; ~e jedlá му́чны ї́дла, му́чна стра́ва; ~e vrese му́чний ми́шок • ~ červ му́чний черв

mudrák -a *m iron.* му́дере́ць, му́дерла́нт

mudrc -a *m* 1 му́дере́ць, розду́мую́чий, мы́сля́чий *m*, філозо́ф; starovekí ~í старо́ві́кові му́дере́ці або філозо́фы 2 му́дере́ць, му́дерла́нт • kameň ~ov філозо́фський ка́мінь

múdr/liet' -ie -ejú *nedok.* мудріти, ставати ся мудрим або розумним

mudrlant -a *m expr.* мудрець, мудерлánt
mudrlantstvo -a *s expr.* мудерлántство, мудрова́ня

múdro *prisl.* мудро, розумні

múdrosl'/t' -ti **ž 1** (*schopnosť*) мудрость ж, розум; štátnická ~ державна мудрость; starecká ~ старецька мудрость **2** (*súhrn rozumných zásad*) мудрость; ľudová ~ народна мудрость; životná ~ живóтна мудрость • školská *al.* čítanková ~ азбукóва правда; zub ~ti зуб мудрости; šalamúnska ~ шаламúньска мудрость або мудрость Шаламúна; opatrnosť je matka ~ti [*prisl.*] обережного і бог хрánити, обережність – матір мудрости

mudr/lovať -uje -ujú *nedok. bezpredm.* і о čom мудрова́ти, мудрити

múdr/ly **1** розумний, мудрый; рос-судливый; ~ člověk розумний чоловік, розум; ~e dieťa розумна дітина **2** розумний, мудрый; ~ nápad розумна іде́я; ~a rada розумна рада; to je ~a reč то́то є розумна реч; stráhať ~u tvár стругáти розумну тварь або твáрити ся мудрим • ~ako Šalamún мудрый як Шаламúн; z toho nie som ~, z toho nebudem ~ejší з то́го я не мудрый, я нияк не мóжу то́то порозумити; to je ~a hlava! то́то є гóлова! ~ sa nik neparodí [*prisl.*] мудрим ни́хто не наро́дить ся; ~ejší ustúpi [*prisl.*] мудрі́ший все устúпить; хто мудрый най устúпить

muezín -a *m* мuezín

muf -u *m* *hovor.* муфта, рука́вник

mufión -a *m* муфлón

mufionlí *príd. k* муфлón; ~ie mláďa малé муфлóна

mufťi -ho *m* муфťий

much/la -y **ž 1** мұ́ха; ~ tse-tse мұ́ха цеце́; dotieravý ako ~ отравный як мұ́ха; je slabý ako ~ він слабый як мұ́ха; ľudia mrú *al.* padajú ako ~у люди умерáють або гинуть як мұ́хы **2** ~у *mn. č. hovor. (vrtochy, rozmary)* фánты, *expr.* мұ́хы; má svoje ~у

мать сво́ї фánты або мұ́хы • neublíži ani ~e ani mýci не ублизьт; zabiť dve ~у jednou ranou забити дві мұ́хы одним ма́хом, одним выстрéлом забити двох зáяців; ~ tu sadla na nos *žart.* мұ́ха ё́му сі́па на ніс, ё́го дая́ка мұ́ха укúсила; vie od čoho ~у dochnú *žart.* знáть од чо́го мұ́хы здыхають, у нёго язык не глúпый

mucholapka -y **ž** мухолáпка

muchotrávka -y **ž** мухотрáвка, мухомóрка

muk: ani ~! áни мук!; o tom ani ~! о тім áни мук!

muk/la -y **ž** *obyč. v mn. č.* ~у мұ́ка, мұ́кы, утерпíня; prežívať ~у переживáти мұ́кы; duševné ~у душéвне утерпíня, дшéвны мұ́кы • božie ~у, božia ~ a) укрижováня, крест; б) кáплічка

múk/la -y **ž** мукá; hladká ~ глáдка мукá; hrubá ~ грубá мукá; polohrubá ~ пологрубá мукá; chlebová ~ хлібóва мукá; výťažková ~ житна мукá; osievať ~у осивáти мукý • z tej ~у nebudú koláče *hovor.* з той мукы не бúдуть колáчі, з то́го ніч не вийде

múk/lať -y -ajú *nedok.* мучáти; krava ~a корóва мучіть

muk/núť -ne -nú *dok. obyč. v zápore al. pri zápore* мукнути, пікнути; nesmie ani ~ він áни мукнути не сміє; ani nemukol áни не пікнув

mul¹ -a *m* (*kříženec kobyly a osla*) мýна

mul² -u *m* (*tkanina*) ráза

múl' -u *m* іл, náмул

mul/la -y **ž** мұ́ла, мулі́ця

mulat -a *m* мулáт

mulatk/la -y **ž** мулáтка

mulatský мулáтський

mulč -u *m* *pol'nohosp.* мұ́лча

mulč/lovať -uje -ujú *nedok. pol'nohosp.* мулчовáти

mulic/la -e **ž** мулі́ця; driet' *al.* robiť ako ~ дёрти або робити як мулі́ця або як кінь або віл

muličiar -a *m* поганяч мулі́ць

muliné *neskl. s* мулі́не *neskl. s*

multilateráln/y многосторонний, мульти-латеральный; ~a *dohoda práv.* многосторонний договор

multimilionár -a *m* мультиміліонарь

mumák -a *m* *pejor.* труба, тырквас, трулё, задубёнець, тупець, дёбіл, дурак

múm/lia -ie *ž* мумія; *egyptské* ~ie египётскы муміі • *chodí* ako ~ він хóдить як мумія; *vyzerá* ako ~ вызерать як мумія

mumifikác/lia -ie *ž* v *rôzn. význ.* муміфікація
mumifik/lovať -uje -ujú *nedok. dok. odb.* муміфіковати; ~ *mŕtvych* муміфіковати мертвых

mum/lat' -le -lú *nedok.* бормотати, гундрати; ворчати; *medveď* ~le медвідь ворчить

mumps -u *m lek.* мумпс

mundúr -u *m hovor. expr.* мундір; *vojenský* ~ военський мундір

munic/lia -ie *ž* муниція

múr -u *m* 1 мур, стіна; *kamenný, tehlový* ~ камінна, цеглова стіна; *požiarny* ~ мур протів огня; *posný* ~ нóсна стіна; *ohradit'* ~om огородити муром; *slepý* ~ стіна без óблаків 2 ~y *pomn. (hradby)* опевніня, (містьскы мұры); *hradné* ~y мұры зámку • *čínsky* ~ китáйський мур; *v týchto* ~och, *medzi týmito* ~mi в тых мұрах, в тім домі; *hlavou* ~ *nepereraziš al. neprebiješ* мур гóловов не перебєш; *ísť hlavou proti* ~u íти гóловов протів мұру; *hlavu by si tíkol o* ~ готóвый бити ся гóловов о мур; *zatvorit'* sa *medzi štyri* ~y одгородити ся од світа штирєма мұрами, жыти в штирєх стінах

mura p. mora

múranisk/lo -a *s hovor.* (розоставяна) будóва

murár -a *m* мұрник • *slobodný* ~ *hist.* масóн; *ukážem ti, kde* ~ *nechal dieru* укажу тобі двєрі

murárčín/la -y *ž hovor.* ремєсло мұрника

murárč/lit' -i -ia *nedok. hovor.* робити як мұрник, робити мұрника

murársk/y: ~e *p*ráce мурницька робóта; ~ *majster* мурницький ма́йстер

murárstv/lo -a *s* ремєсло мұрника

múrik -a *m* 1 (*kamenný plot*) мұрик, камінна стіна, камінне огорожджіня 2 (*výstupok steny pri peci*) припєцок, підпєцок

murín -a *m zastar.* мавр, ніпер; *čierny* ako ~ чóрний як ніпер • *hrať úlohu* ~a выкóновати чóрну робóту, быти ніпрóм; *umývať* ~a із чóрного робити біле

muriv/lo -a *s* 1 (*materiál*) муриво; *betónové* ~ бетонóве муриво 2 (*múr*) мур, стіна, мурована часть будóвы

murk/lo -a *m hypok.* (*mačka*) ма́чка, коцұр, Мурко (мєно коцұра)

murovanic/la -e *ž* муровáный дім, му-рованіця

murovaný муровáный, камінный, цеглóвый; ~ *dom* муровáный (камінный, цеглóвый, поробетонóвый) дім; ~ *plot* камінный мур, камінне огорожджіня

mur/lovať -uje -ujú *nedok.* муровати, тягати мұры; ~ *tehlové múry* муровати цеглóвы стіны áбо мұры

mus -u *m hovor.* принучіня, мус; *robiť* *niečo* *len z* ~u робити даштó лем з мұсу áбо принічіня • ~ *je veľký pán* (a *nemus ešte väčší*) з принучіня мóже ся мнóго зробити (а з хотіня íщі вє́це)

musen/lý *hovor.* мушєный, примушєный; ~á *robota* примушєна робóта

mus/lieť -í -ia *nedok. pomocné modálne sloveso* 1 (*vyjadruje potrebu, nutnosť, povinnosť*) *v osobných konštrukciách prekladá sa pomocou* мұсити, повинный (повинна), трєба, потрібный; *mi* (тобі, ємұ) трєба; ~ím *ísť k lekárovi* я мұшу íти к дóкторови, *mi* (тобі, ємұ, єй) трєба íти к дóкторови, я повинен (повинный) íти к дóкторови; ~ím *ísť do školy* я мұшу íти до шкóлы; *robiť* *len to, čo* ~í він рóбити лем тотó, што мұсить áбо што повинный; ~íš *rodičov poslúchať* ты мұсиш слұхати рóдичів; *nemusiš všetko vidieť* а) ты не мұсиш вшытко відіти, тобі не трєба áбо не вáрта вшытко знáти; б) ты вшытко не знаш 2 (*vyjadruje pravdepodobnosť deja*)

може бути, може стáти ся; ~í на том
 не́що буť в тім да́што му́силь бути; ~elo
 са не́що стаť што́сь му́сило стáти ся; to
 са ~elo стаť у́ж в́чера то́то мо́гло стáти ся
 уж в́чера **3** (*vyjadruje vôľu, chcenie*) трéба,
 потрі́бно (*zriedkavé*), повинний; ~í ho
 виді́єť е́му трéба е́го відіти, я повинний
 е́го відіти; ~ím zvíťaziť я му́шу пере́мочі •
 všade ~í буť вся́ды е́му трéба бу́ти, він
 вся́ды му́силь бу́ти; všade ~í strčiť nos він
 вся́ды повинний пха́ти а́бо всува́ти ніс; to
 nemuselo буť то́то не му́сило бу́ти, то́то
 не му́сило стáти ся; to са ~í nechať *hovor.*
 то́то трéба оха́бити, ні́ч не зро́биш а́бо не
 пові́ш

muskarín -u *m odb.* мускарін

muskulárny *odb.* свало́вий, мускуло́вий

muskulatúr//a -y *ž* сваловина, мускулату́ра

muslim -a *m zastar.* мусулма́н

muslimský *zastar.* мусулма́ньський

mustang -a *m* муста́нґ

mušací муша́чий

mušacin//ec -са *m* муші́нець

mušelin -u *m* мушелі́н

mušlínov//ý мушеліно́вий; ~é šaty
 мушеліно́вы шма́ты

muš//í му́ший; ~ie bzučanie му́ше бзу́чання,
 бзу́чання му́х • ~ia váha *šport.* найле́гша
 ва́га, му́шина ва́га

mušinec *p. mušacinec*

mušk//a -y *ž 1 zdrob.* му́шка **2** (*drobný*
okridlený hmyz) му́шка **3 ryb.** му́шка **4** (*na*
strelných zbraniach) му́шка • маť niekoho
al. не́що на ~e ма́ти да́кого на му́шці; vziať
 si niekoho, не́що на ~u в́зяти да́кого, што́сь
 на му́шку; už tu ~y ožili він повеселі́в,
 став весе́лым

muškát -u *m 1* (*kvetina*) пеларго́нія **2**
 (*korenie, druh hrozna*) мушка́т

muškátov//ý мушкато́вий; ~á vôňa
 мушкато́вий за́пах; ~oriešok мушкато́вий
 о́ріх

muškav//iet' -ie -eju *nedok.* (*o strukovinách*):
 hrach, fazuľa ~ie в го́росі, фасо́лі за́вє́ли
 ся му́шкы

muškavý мушка́вий, нападже́ний
 му́шками; ~ hrach го́рох, нападже́ний
 му́шков

mušket//a -y *ž hist.* мушке́та

mušketier -a *m hist.* мушкете́р

muš//l'a -le *ž 1* (*ulita*) му́шля **2** (*morský*
živočích) мо́рьска му́шля **3** (*predmet*
podobajúci sa mušli) му́шля; posová ~ *anat.*
 носо́ва му́шля; ušná ~ *anat.* у́шна му́шля

4 tech. (*časť telefónneho slúchadla*) му́шля
muš//lový мушлє́вий, із му́шли; ~ náhrdelník
 мушлє́вий нашыйник

mušt -u *m* мушт, ща́ва; hroznový ~
 грозно́вий мушт; jablčný ~ я́бко́ва ща́ва

muštár//eň -ne *ž* мушта́рня; мі́стность, де
 ро́бить ся мушт

mušt//ovat' -uje -uju *nedok. odb.* муштовáти,
 виготовля́ти ово́цино́вы ща́вы

mutác//ia -ie *ž v rôzn. význ.* мута́ція; змі́на,
 ва́ріація; ~ hlasu мута́ція го́лоса

mút//it' -i -ia *nedok.* **1** кала́мутити, мутити; ~
 vodu кала́мутити во́ду *aj pren.*; ~ víno му-
 тити ви́но **2** ко́лотити, мутити; ~ smotanu
 ко́лотити сметáнку а́бо ко́лотити ма́сло •
 ~ niekomu rozum *al.* hlavu ко́лотити розу́м
 да́кому, морочи́ти го́лову да́кому

mút//it' sa -i sa -ia sa *nedok. v rôzn. význ.*
 кала́мутити ся, мутити ся; rieka sa ~i píká
 (во́да) кала́мутить ся; voda sa ~i во́да
 кала́мутить ся; rozum sa mu ~i *hovor.*
 в го́лові му́тити ся е́му

mutn//iet' -ie -eju *nedok.* кала́мутніти,
 мутні́ти, ста́вать ся кала́мутным а́бо
 мутным

mutn//ý *v rôzn. význ.* кала́мутный, му́тний;
 ~ a voda кала́мутна во́да; ~a polievka
 му́тна по́ливка; ~e oči му́тны о́чі • lovit'
 v ~ej vode *al. v ~ych vodách* іма́ти ри́бы
 в кала́мутній во́ді а́бо в кала́мутных
 во́дах

mut//ovat' -uje -uju *nedok.* **1** мі́няти ся,
 му́товáти; hlas mu ~uje му́тує ся е́му го́лос;
 chlapec ~uje хло́пєць му́тує, хло́пцє́ви
 му́тує ся го́лос **2 odb.** (*meniť, premieňat'*)
 мі́нити, пере́мінє́вати, ва́ріюва́ти

múz//a -y ž múza; ~ tanca, divadla múza tánців, театра • ľahká ~ легкий жанер (*operéta, легка́ му́зыка i m. n.*); výzvať ~u al. ~у вызвати к музам, чекати поетичну інспірацію; keď hovoria zbrane, mlčia ~у кідь говорять збрání, му́зы суть тихо; ~ ho kopla žart. ёго навщтівила му́за, мать поетичну інспірацію, пише пое́зію

muzeál//ie -ii ž mn. č. музеа́лії; ве́щи музейно́й ці́нності

muzeáln//y v rôzn. význ. музейный; ~ pracovník музейный робо́тник; ~a budova музейна будо́ва, будо́ва музе́я; ~a cena al. hodnota музейна ці́нність

múzejnictv//o -a s музейни́цтво

múzejník -a m музейный робо́тник, пра́цовник музе́я

múzejn//ý музейный; ~á budova будо́ва музе́я, музе́й

muzeológ -a m музеоло́г

muzeológ//ia -ie ž музеоло́гія

múze//um -a s музе́й; národopisné ~ етнографі́чний музе́й • súci do ~a на́лежа́чий до музе́я, музе́йна рідко́сть

múzick//ý музичный; vysoká škola ~ých umení висо́ка шко́ла музично́го іску́ства

muzik//a -y ž 1 *hovor. (hudba)* му́зыка 2 (*kapela*) оркестер; *dychová* ~ дýchовый оркестер; *dedinská* ~ валáльська áбо сел́ська му́зыка 3 *ľud. (dedinská tanečná zábava)* забáва, бал, плес, тáнци; ísť na ~ íти на му́зыку, забáву • *mačacia* ~ ма́ча́ча му́зыка; крик, ве́реск

muzikál//ie -ii ž mn. č. музика́лії, но́ты

muzikalit//a -y ž odb. музика́льність

muzikálny музика́льний, з музика́льними(-а) спосо́бностями; ~ chlapец му́зыка́льний хло́пец; ~ sluch музика́льний слух

muzikant -a m *hovor.* музика́нт • ja pič, ja ~ žart. моя хыжа с кра́ю, я ніч не зна́ю; я не мо́жу за то́то, я ніч не зробив áбо не знам (не зна́ю)

muzikantsk//ý музика́нтський; ~á rodina музика́нтська ро́дина, ро́дина музика́нтів

muzikológ -a m музико́лог

muzikológ//ia -ie ž музико́логія

muzikologický музико́логичный

muž -a m 1 муж; slobodný ~ слободный áбо неженáтый муж; mladý ~ молодой муж áбо хлоп; pravý al. celý ~ дійсний муж; správaj sa ako ~ будь хло́пом; dokáž, že si ~ дока́ж, же ты (дійсний) хлоп 2 (*manžel*) муж; vziať si niekoho za ~a вы́дати ся за дако́го, взяти собі му́жа 3 (*vojak bez hodnosti*) (рядо́вый) во́як • slovo robi ~a сло́во ро́бити му́жа áбо хло́па; ako jeden ~ вы́шиты як е́ден; všetci do posledného ~a вы́шиты до послі́днього му́жа

mužatk//a -y ž *expr.* мужоподобна же́на

mužn//ieť -ie -eju *nedok.* мужні́ти, ставáти ся зрі́лым

mužn//ý зрі́лий, му́жний; ~á postava му́жна фі́гу́ра; ~ vek зрі́лий ві́к áбо во́зраст; ~á tvár му́жна тва́рь

mužsk//ý v rôzn. význ. му́жський; ~ hlas му́жський го́лос; ~é šaty му́жскы шма́ты, му́жський костю́м; ~é pohlavie му́жський пол; ~á hrdosť му́жска го́рдость • ~ rod *gram.* му́жський род; ~ rým *poet.* му́жський рі́тм; ~ kvet *bot.* му́жський кві́ток

mužsk//ý² -ého m муж, му́жський

mužstv//o -a s 1 кома́нда; futbalové ~ фотбало́ва кома́нда; národné ~ ви́брана кома́нда 2 (*na lodi, lietadle*) кома́нда, екіпа́ж 3 *voj. (vojaci a poddôstojníci)* во́яци, рядо́вы во́яци 4 (*dospelý vek muža*) зрі́лий ві́к áбо во́зраст, зрі́лость ж

my *zám.* мы; to urobíme my то́то мы зро́биме; je nás tu mnoho нас є́ ту ве́лє; my študenti мы штуде́нты; мы учени́ки; poďte k nám прихо́дьте ку́ нам; on je od nás він є́ од нас (з на́шого мі́ста, кра́я i т. п.) • medzi nami ре́чено al. povedané ме́джі на́ми пові́джено

mycé//ium -ia s *bot.* ми́целій, гри́бниця, під-грибок

mycl//í умы́ваючий; ~ia huba умы́ваю́ча áбо тоалетна гýбка áбо шпонгі́я

mydlár -a m мы́длярь

mydlár/leň -ne ž мыдлярня, завод на výroбу мыдла

mydlársky мыдлярський; ~ priemysel мыдлярський промысел

mydlic/la -e ž bot. мыдлянка

mydlin/la -y ž obyč. v mn. č. ~y мыдловины, мыдло́ва вода áбо піна́; prať v ~ách пра́ти в мыдловинах áбо в мыдло́вій во́ді áбо піні

mydl/iť -í -ia nedok. мыдлити, намыдлѐвати; ~ si ruku мыдлити áбо намыдлѐвати ру́ку; ~ bielizeň намыдлѐвати áбо мыдлити білізну • ~ niekomu hlavu, ~ niekoho hovor. мыдлити áбо намыдлѐвати го́лову дако́му

mydl/iť sa -í sa -ia sa nedok. мыдлити ся, намыдлѐвати ся

mydl/o -a s мыдло́; toaletné ~ тоалѐтне мыдло́; voňavé ~ пахнуче мыдло́; holiace ~, ~ na holenie мыдло́ на бритві́ня; ~ na pranie мыдло́ на пра́ня; mazľavé ~ мазляве мыдло́; výroba ~ výroба мыдла́; prať ~om ра́йбати áбо пра́ти мыдло́м

mydlovit/ý мыдловитый, як мыдло́; ~é zemiaku мыдловиты банду́рки

mydlov/ý мыдло́вый; ~á репа мыдло́ва піна́; ~á voda мыдло́ва во́да; ~á bublina мыдло́ва бублина

myk cit. шмы́г, мык

mykací: ~ stroj text. чешу́ча машина, чеса́чка

mykan/ý text.: ~á priadza чеса́на пряджа

myk/at' -á -ajú nedok. 1 koho, čo, kým, čím потягвати, пото́рговати, то́ргати ко́го, што́; ~ za ruku потягвати за ру́ку; ~ плесом стиска́ти плеча́ми; ~ hlavou потря́совати го́ловов 2 neos.: len ho tak ~alo od zlosti ěró лем так то́ргало од зло́сти 3 text. трепа́ти, те́рти, чеса́ти

myk/at' sa -á sa -ajú sa nedok. то́ргати ся, пото́рговати ся

mykénsk/ly: ~a kultúra archeol. міке́ньська култу́ра

myk/núť -ne -nú dok. 1 koho, čo, kým, čím то́ргнути ко́го, што́; ~ hlavou то́ргнути

áбо потря́сти го́ловов; ~ povrazom то́ргнути мо́тузком áбо за мо́тузок 2 neos. ním len tak ~lo з ним лем так то́ргло áбо мыкло, він лем так сто́ргнув ся

mykológ -a m міколо́г

mykológ/ia -ie ž міколо́гія, нау́ка о грибах

mykologick/ý міколо́гічний; ~é laboratórium міколо́гічна лаборато́рія

mykóz/la -y ž lek. міко́за

myks/ovat', myks'l'ovat' -uje -ujú nedok. koho, čo, kým, čím hovor. expr. то́ргати, мыкати, скуба́ти, ску́бсти ко́го, што́

mýl/iť -i -ia nedok. 1 (miasť, pliešť) мылити, пýтати, плѐсти, збива́ти з до́ро́гы, при-водити до о́мылу; nech ťa to nemýli най тебе́ то́то не мылить áбо не пýтать 2 (vyrušovat') плѐсти, пýтати, збива́ти, мылити; ~ niekoho v počítaní пýтати áбо збива́ти áбо мылити дако́го в раху́нках; nedajte sa ~ pren. не да́йте ся збива́ти з до́ро́гы, не берь́те до ува́ги

mýl/iť sa -i sa -ia sa nedok. 1 bezpredm. i v čom, kom мылити ся, запýтовати ся; ak sa nemýlim кидь я не мылю ся; ~il som sa v tebe я мылив ся в то́бі 2 (robiť chyby) мылити ся, робити хыбы; ~ sa je ľudské ľuďom або чолові́кови є́ типі́чне мылити ся; ~ sa v počítaní робити хыбы áбо мылити ся в раховані́

mýlk/la -y ž хыба, о́мыл, недорозу́мня; osudná ~ фата́льна áбо немину́ча хыба

myln/ý хыбный, мылный, неспра́вный, помы́лений, неправди́вый; ~á predstava неспра́вний áбо мылный по́гляд

myokard -u m lek. міока́рд

myokarditíd/la -y ž lek. міокарді́тіда

myóm -u m lek. міо́м

myop/ia -ie ž lek. міопі́я, короткозра́кість

myrh/la -y ž bot. живи́ця

myrhový: ~ olej живи́цевый олі́й

myriamet/ler -ra m міріа́метр, де́сять ті́сяч ме́трів

myrmekológ/ia -ie ž zool. мірмеколо́гія, нау́ка о му́рванях áбо о му́рянках

myrt/la -y ž bot. мі́рта

myrtový міртовый; ~ veniec міртовый вінець

mys -u *m* *geogr.* мыс; ~ Dobrej nádeje мыс Дóброй Надії

mys/le' -le/-li *ž* **1** (*myslenie, myšlienky*) мысль, думка ж, мысли, думки; v ~li в мыслях, в думках; ani ~! ани не думай!; sústrediť ~ на не́що сконцентрова́ти ся на да́што; prišlo mi na ~ пришло́ ми до го́ловы а́бо на ро́зум; neschodí mu to z ~le то́то не выхо́дить ё́му із го́ловы; utkvelo mu to v ~li то́то за́сіло ё́му в го́лові; mať niekoho, niečo na ~li ма́ти да́кого, да́што на мысли; čo má tým na ~li? што він тым хо́че пові́сти?, што він тым ду́мать? **2** (*nálada, duševný stav*) на́лада, (пси́хичный) став; byť dobrej ~le бы́ти в до́брій на́ладі; byť veselej ~le бы́ти ве́сёлым **3** (*zmýšľanie*) дух, мысль, пересвѣдчѣня, по́гляд, то́чка зо́ру а́бо а́спект; sme jednej ~le мы е́дна́кого по́гляду, мы е́дна́кой мысли; sme jedna ~ мы ду́маме е́дна́ко • zide z očí, zide z ~le [*prís.*] зы́йде з о́чей, зы́йде з мысли, з о́чей до́лов – із се́рдця вон; dobrá ~ v trní rastie [*prís.*] да́бра мысль і в те́рні ро́сте, люди ма́ють ве́селу мысль і в тяжко́стях

myslen/ie -ia *s* **1** (*proces*) ду́маня, мы́шліня, мысль ж; ľudské ~ лю́дське мы́шліня; vývin ľudského ~ia ро́звиток лю́дського мы́шліня; vedecké ~ нау́чне мы́шліня, нау́чна мысль; logické ~ ло́гічне мы́шліня; sloboda ~ia сло́бода мы́шліня а́бо мысли **2** (*zmýšľanie, názory*) мысль, о́браз а́бо зло́жѣня мыслей; boj proti zvyškom starého myslenia бой з пере́житками ста́рого в мы́шліні лю́дей **myslen/ý** мы́слѣный, ду́маний, пред-ста́влѣванный; ~á čiara предста́влѣвана лі́нія

mysl/iet' -i -ia *nedok.* **1** мыслити, ду́мати; logický ~ ло́гічні ду́мати а́бо мыслити; ~ v obrazoch ду́мати о́бразами а́бо о́бразні; človek je ~iaci tvor чолові́к є мы́сляче а́бо ро́здумую́че створі́ня **2** *na koho, čo* (*mať*)

na pamäti, na zreteľi) ду́мати о́ кі́м, ці́м, памята́ти на ко́го, на што́; ~i na zajtrašok ду́май а́бо памята́й на за́втрашній де́нь а́бо о за́втрашній дні́; ~i na všetko він па́м'ятати на вшы́тко, він ду́мать о вшы́ткім **3** (*zamýšľať*) ду́мати, ро́здумова́ти; ~ на pomstu ду́мати о по́мщѣні́; to bolo dobre ~ené то́то бы́ло до́брѣ ро́здума́не **4** (*zmýšľať*) ду́мати, по́важа́ти; nemyslím, že by mu to odpustil я не ду́мам, же він одпу́стить ё́му то́то; čo si ty vlastne o mne ~iš? што ты, так бы пові́сти, о́ мі со́бі ду́маш?; што ты вла́стні о́ мі (со́бі) ду́маш? **5** (*domnievať sa*) ду́мати, по́важ(ов)а́ти; ~ím, že sa mýľiš я ду́мам, же ты мы́лиш ся; nemyslím! не ду́мам! • ako ~iš як хо́чеш; to si ~ím! я ду́мам!; čo ~iš? а што ты ду́маш?; ani ~! ани ду́мати!; veľa si o sebe ~ мно́го о со́бі ду́мати; ~ si svoje ду́мати со́бі сво́є, зо́ста́ти при сво́ій ми́нці; kto by si to bol ~el! *hovor.* хто бы ми́г то́то по́думати со́бі!

mysliteľ -a *m* мыслитель *m*

mysliteľn/ý мыслимый, мо́жный, позво́лений; to nie je ~é! то́то не мо́же бы́ти!

mysliteľský ро́здумую́чий, ро́ссуджу́ючий; ~ typ človeka ро́здумую́чий ти́п чолові́ка

mysteriózny та́ємный, зага́дний

myster/ium -ia *s* **1** та́йна, та́йность, зага́дність; ~ smrti та́йность сме́рти **2** *cirk., lit.* місте́рія

misticiz/mus -tu *m* місти́цизм

mystický місти́чний, та́йный, по́таємный

mystifikác/ia -ie *ž* місти́фіка́ція

mystifik/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* місти́фікова́ти

mystik/ia -y *ž* місти́ка

myš -i *ž* мыш ж; poľná ~ по́лѣва мыш; chytať ~i іма́ти мышы; pasca на па́сть на мышы; pišťať ako ~ пи́щати як мыш • je ich ako ~í іх є́ як мышѣ́й; je spotený ako ~ споче́ный а́бо мокрый як мыш; zmoknúť ako ~ змо́кнути як мыш а́бо до ниткы; spí ako ~ на вресі спить як мыш на мі́ху;

hrať sa s niekým ako mačka s ~ou grátiť ся з даким як ма́чка з мышов; je chudobný ako kostolná ~ він бідний як церкóвна мыш; keď kocúr nie je doma ~i majú hody [prísl.] кідь коцура́ нет до́ма, мышы ма́ють во́льност

myšac//i мыша́чий; ~ia diera мыша́ча діра; ~ie zuby мыша́чі зу́бы • od hanby by sa vopchal do ~ej diery од га́ньбы схова́в бы ся під зе́млю, од га́ньбы скрив бы ся до мыша́чої діры

myšacin//a -y ž мыша́чий за́пах

myšacin//ec мышынец

myšiak -a *m zool.* ка́ня

myši: chvost *al.* chvostík *bot.* мыша́чий хвóстик

myšin//a -y ž мыша́чина

myšlienka//a -y ž **1** мысль, думка; hlboká ~ глубо́ка мысль; zaujímavá ~ інте́ресна думка а́бо мысль; ~ на niekoho, niečo мысль о да́ким, да́чим; vyjadriť svoje ~у высказы́ти сво́і мы́сли; mať smutné ~у ма́ти смутны́ думкы, бы́ти смутным, смутити; mať veselé ~у ма́ти весёлы́ думкы а́бо мы́сли, бы́ти весёлым, веселити ся; byť zaujatý nějakou ~ou бы́ти пону́ренным до даяко́й думкы; rozbiehať ~у позбе́рати ся мы́слями; čítať mu ~у він (она́) чи́тать ёго мы́сли; poznať každú jeho ~у знам вшы́тко, што він ду́мать; poznať вшы́ткы ёго думкы **2** ~у *mn. č. (premýšľanie)* мы́сли, розду́мованя; думкы, ду́маня; pohrúžiť sa do myšlienok пону́рити ся до розду́мованя, пону́рити ся до (сво́іх) думо́к **3** (nápad) мысль, думка, і́дея; to je výborná ~ то́то є пре́красна думка а́бо і́дея; prísť na pejakú ~у при́йти на дая́ку мысль а́бо і́дею, при́йти на дая́кый на́пад; priviesť niekoho na ~у приве́сти да́кого на мысль а́бо і́дею; to mi vniklo ~у то́то наве́ло ме́не на мысль, то́то мі наше́пало думку; ~ vrta v hlave niekomu мысль ве́ртить в го́лові да́кому, мысль не да́вать да́кому спа́ти а́бо по́кій, мысль не выхо́дит да́кому з го́ловы; ~ blysla

hlavou мысль бли́спа го́ловов **4** (zásada, idea) і́дея, прінці́п; hlásať pokrokové ~ проголо́шувати прогресі́вны і́деї **5** (zámer, plán) на́мір, за́мір, ўмы́сел, план; poznať tvoje ~у по́знам тво́ї ўмы́слы; upustiť od svojej ~у зречи́ ся сво́ёго на́міру **6** (námet) мысль, і́дея; základná ~ románu основна́ і́дея рома́ну

myšlienkov//ý **1** ду́маний, і́дейный; ~ prúd течі́ня думо́к, мы́слей; ~ proces процéс мы́шліня, ду́маний процéс; **2** і́дейный; ~ život і́дейный жы́вот, жы́вот і́дей; ~á súvislosť взае́мне спо́йна і́дей

mytn//e -eho *s zastar.* мы́тне, поплáток (за поужыва́ня до́рог, мо́стів)

myt//o -a *s zastar.* **1** мы́то, збе́раня, поплáток (за ужыва́ня до́рог, мо́стів); mostné ~ мосто́ве мы́то, поплáток за мі́ст; vyberať ~ выбе́рати мы́то **2** мы́то (будо́ва, за́ставка, де выбе́рало ся мы́то) **3** (natúrlny poplatok za mletie obilia) пла́чіня за помоло́тя (нату́ралні)

mytológ//ia -ie ž мі́фоло́гія; slovanská ~ сла́вяньска мі́фоло́гія

mytologický мі́фологі́чний

myt//us -u *m i pren.* мі́ф

myval -a *m zool.* ё́нот

mzd//a -y ž за́робок, выплата, плат; vysoká, nízka ~ вы́сокий, ма́лый за́робок; ~у sa zvyšujú за́робокы а́бо пла́ты звы́шуют ся а́бо росту́ть; časová ~ го́дино́вый за́робок; hladová ~ голодо́вый плат; daň zo ~у да́нь зо за́робку, подохо́дкова да́нь **mzdov//ý:** ~á komisia ко́місія по за́робку; ~á politika полі́тика за́пла́чованя ро́боты; ~á hladina ўро́вень за́робку; ~ fond фонд за́робку

N, Ň

n [vysl. i en] *neskl. s 1* (hláska a písmeno) (латинське) **n** *neskl. s;* malé **n** ма́лэ а́бо стрóчне **n;** veľké **N** вели́ке **N;** tvrdé **n** твёрде́ **n;** mäkké **ň** мя́гке **n** **2 N** (*zastupuje meno osoby*) **N;** pani **N** па́ні **N**

на¹ *cit.* (vyjadruje ponúkanie) на; на, ту máš а) на, возьми!; б) (pri bitke) на, ту маш!

на², ná *cit.* 1 (vyjadruje rezignáciu) но так; ~, а је по nádejach но так, вѣце не є на што сполягнути ся; но так, а є по вшыткім 2 (vyjadruje údiv, prekvapenie) так но, но і так

на³ *predl.* I so 4. p. 1 *ukazuje na smer v širšom zmysle*) на што; до чόго; к чόму; položiť на stôl положи́ти на стіл; ísť на prednášku іти на лекцію; ísť на univerzitu іти на універзіту; cestovať на juh путова́ти на юг; на juh od... на юг од... 2 (ukazuje na čas) на, до чόго, к чόму; на zajtra на завтра; на Vianoce на Рождество́; на jar на ярь; на obed на обід, в часі обіду; pozvať на ôsmu покликати або позва́ти на осьму (годину); v noci на prvého septembra в но́чі на першого септѣмбра; на starosť а) на старорость б) к старости; на dva týždne на два тыждні 3 (ukazuje na spôsob deja; často ako súčasť ustálených spojení) на што alebo sa prekladá príslovkami; hrať sa на vojakov гра́ти ся на вояків; predat' на splátku прода́ти на сплáтки; kúpiť на dlh купити на довг; vypiť на dúšok выпити на́раз; zaviazať на uzol завязáти на ўзол; šaty на gombíky шмáты на гóмбічкы, шмáты з гóмбічками 4 (ukazuje na kvantitatívne vzťahy) на, в чім; на dostrel на дóстпіл; на sto metrov на сто мэтрів; на desať minút на дѣсять минút; odísť на dva kroky одыйти на два кро́кы; на dva kroky od... на два кро́кы од...; на sto percent на сто процѣнтів 5 (ukazuje na približnosť) о́коло чόго, прибли́жні што; на tisíc ľudí о́коло тис́яч людѣй; на metre dreva кубомѣтры дѣрева; на večer на вѣчор, к вѣчору 6 (ukazuje na stupeň al. intenzitu deja) до чόго; zmeniť sa на nepoznanie змінити ся на (до) непознáня; premrzol až на kosť він перемѣрзнув аж до костѣй; на sekundu (presne) з акура́тностѣв до секúнды; на cent (presne) з тóчностѣв до цѣнта; на smrť chorý на смерть хвóрый 7 (ukazuje na účinok deja) на што; rozrezať

на двоје розрізати на дві чáсти; roztrhať на kusky розорвáти або ростóпрати на кúскы 8 (pri vyjadrení hodnotenia, často ako súčasť modálnych výrazov) к чόму; на môj údiv на мóє зачúдованя; на nešťastie на нещáстя 9 (ukazuje na nástroj) на што al. sa prekladá 7. p. podst. mena; chytať ryby на удicu імáти рыбы гáчіком або на гáчік; zavrieť на zámok запѣрти на зáмок; počuť на vlastné uši чýти на влáстны ўха або влáстными(а) ухáми 10 (ukazuje na príčinu, popud) на что; на zavolanie на за-кликáня; на rozkaz на приказ; zobudiť sa на krik збудити ся на крик; zomrieť на rakovinu умѣрти на раковину; ochorieť на osýpku, chrípku захворіти на óсыпки, на хрі́пку 11 (pri označení cieľa, účelu, určenia) на што; ísť на huby іти на грибы; ísť на návštevu іти на навщіву; на pamiatku а) (darovať ap.) на пáмáть; б) (niečoho) на пáмáть дачόго; на dôkaz niečoho на дóказ дачόго; ísť на skúšku іти на екзáмен; peniaze на cestu пінязі на дорóгу; fľaša на víno фляшка на вино́; požnice на pechty ножычкы на нóхті; kefa на šaty кѣфа або щі́тка на шмáты; továreň на obuv фабрика на óбув, обúвна фабрика; signál на odchod сíгнал одыйти; pozvať на obed позва́ти на обід; plagáty на Prvého mája пла́раты на Пѣршого мáя, першомáйскы пла́раты 12 (pri vyjadrení zreteľa) на што al. sa prekladá 7. p. podst. mena; на svoju dobu на свій час; на cudzinca hovorí dobre po slovensky на чуджінця він дóбпi говóрить по-словáцькы; driečny на vzrast дрíчний на вóзраст 13 (ako súčasť lexikalizovaných spojení – prísloviek) до чόго, на што; zafarbiť на čierno зафарби́ти на чóрно; rozpáliť на červeno нагрі́ти до червѣна; zbiť на čierno збити до синяків; podávať на studeno подава́ти холóдне або зимнѣ; uvariť на mäkko уварити на мя́кко; vaje на mäkko яйце на мя́кко; prepisať на čisto переписáти на чі́сто 14 (ako rekcia slovies, prid. al. podst. mien ap.) prekladá sa podľa rekcie rusínskeho ekvivalentu; bohatý

на пієчо богáтый дачім; skúpy на slovo скупий на слова; podujať sa на пієчо взяти ся за даштó; čakať на niekocho чékати на дакóго; pracovať на пієчом робити над дачім; па око на óко; па мою česť! чéстне слóво! II so 6. p. 1 (v miestnom význame) на, в чім; sedieť на stoličke сидіти на стілці; па prednáške на лекції; па poľovačke на полéвáчці; па Ukraine на Україні; па Slovensku в Слова́кії/на Словéньску; па dedine в селі/на валáлі; па poli на полі; па univerzite на універзіті; byť на ceste бути в дорóзі; byť zamestnaný на železnici робити на желізниці áбо желізній дорóзі 2 (v časovom význame) на, в чім; па začiatku на зачáтку; па konci в кінце, на кóнець; па úsvite на світанку, на світані 3 (pri označení nástroja, spôsobu deja) на чім; hrať на husliach грати на гýслях; písať на stroji писати на машинці; vyprážať на oleji випражати на олії; chodiť на špičkách ходити на пáлцях, на шпíчках 4 (ako súčasť frazeologizovaných spojení): па základe пієчоho на о́снóві дачóго; па očiach пієкому на очáх дакóго; маť на duši пієчо ма́ти даштó на душі; stáť на straži стояти на ва́рті; stáť на svojom стояти на сво́ім; byť на vážkach а) колыса́ти ся; б) вісі́ти áбо тримати ся на во́лоску; је па čase на часі

nabád//ať -a -ajú *nedok.* взбóджувати, наводити; підпíховати, дурити; ~ k opatrnosti повзбóджувати áбо призыва́ти к розва́жності

nabá//iť -i -a *dok.* чо, о чоm повидýмовати, навидýмовати; наросправяти (obyč. o neskutočných, vybájených veciach)

nabaž//iť sa -i sa -ia sa *dok. expr.* чоho, коho ма́ти дость, насы́тити ся, пересы́тити ся

nabeh//ať -á -ajú *dok.* набігати; atlét ~al за týždeň päťdesiat kilometrov за тыждeнь атлét набігав пятьдесят кіломе́трів

nabeh//ať sa¹ -á sa -ajú sa *dok.* набігати ся

nabeh//ať sa² -á sa -ajú sa *dok.* (o krave) ста́ти тілно́в

nabeh//núť -ne -nú *dok.* 1 набігнути, наскóчити, натра́фити ся; ~ do rany попáсти під выстріл 2 (*nahrnúť sa*) набігнути, нагорну́ти ся; do očí jej ~li slzy до ей очéй нагорну́ли ся слызы 3 (*navrieť*) навріти, выступити; žily na čele mu ~li на челі ёму наврі́ли жылы 4 (*napuchnúť*) напúхнути • husia koža mi ~la гýся ко́жа ми набігла

náber -u *m* (na šatách) склáдка (на фáлды)

naberac//í набера́ючий; ~ia varecha набера́юча ва́ріха, набера́чка, ва́ріха

naberačk//a -y ž набера́чка, ва́ріха

naberan//ý склaдáний; ~á súkňa склaдáна сýкня

naber//ať -á -ajú *nedok.* 1 набера́ти, чéрпати; ~ vodu vedrom набера́ти во́ду ве́дром; ~ si polievku набера́ти собі по́ливку 2 (*naplňat*) набера́ти; ~ benzín do auta набера́ти áбо бра́ти бе́нзін до áвта; ~ atrament do plniaceho pera набера́ти áбо тяга́ти тинту до повнячо́го пе́ра 3 (*získavať*) набера́ти; ~ odvahu, smelosť набера́ти одва́жність, смі́лость; ~ výšku набера́ти вы́шку; ~ rýchlosť набера́ти ско́рость 4 (*nabodávať*) набера́ти, піднима́ти; ~ na rohu набера́ти на ро́гы, набера́ти ро́гами 5 чо (*robiť záhyby*) склaда́ти што, робити фáлды на чім

naber//ať sa¹ -á sa -ajú sa *nedok.* 1 набера́ти ся; ~á sa mi piesok do topánok до топáнок набера́ть ся ми пісо́к 2 насяковати; ~ sa voňou пієчоho насяковати аро́мов áбо за́пахом дачóго; ~ sa vodu насяковати во́дóв, намокáти

nabieh//ať -a -ajú *nedok.* 1 набігнути, наскáковати, натра́фити 2 (o slzách ap.) набігнути; выступити 3 (*navierať*) выступити 4 (*napúchať*) напúхнути, опúхнути; затіка́ти

nabifľ//ovať (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *dok. štud. slang.* набіфлєва́ти ся, вызубрити, зазубрити

nabíjač -a *m voj.* набивáч

nabíjak -a *m voj.* набивáк

nabíj//ať -a -ajú *nedok.* 1 (*naplňnať*) набивати 2 набивати; ~ rušku набивати пúшку; ~ akumulátor набивати акумулатор

nabíť¹ nabije nabíjú *dok.* 1 набити; ~ piliny до ресе набити пиловини до пéца 2 набити; ~ zbraň набити пúшку; ~ akumulátor набити акумулатор 3 набити, забити, втовчі, врзати; ~ klince до не́чо́го набити клинці áбо клинців до дачо́го • ~ do hlavy niekomu не́чо втовчі áбо вбити до го́лови да́кому да́штó

nabíť² nabije nabíjú *dok.* 1 набити, збити, поколотити 2 (*poraziť*) перемочі, побити; ~ niekoho v šachu перемочі да́кого в ша́ху; ~ súpera 5 : 0 перемочі áбо побити протівника з раху́нком 5 : 0

nabíť³ 1 набитый 2 *expr.* (*preplnený*) набитый, переповнений

nabízku *prísl.* наблизко, поблизу, близко, в близкості, недалéко; ~ nebolo níкого в близкості нікого не было

nabod//ať -á -ajú *dok.* на́штыхати, на́пíхнути, на́пхати, на́садити; ~ špendlíkov до не́чо́го на́пхати шпéндликів до дачо́го

nabodáv//ať -a -ajú *nedok.* по́напхавати, по́запíховати, по́напíховати, на́сáджувати (*на да́штó о́стрé*)

nabod//núť -не -nú *dok.* на́пíхнути, на́штыхнути; ~ на vidličku на́пíхнути на вилку

náboj -a *m* 1 кúля, патрón; (*do diela*) кúля 2 *tech.* на́пята; *elektrický* ~ електричне на́пята 3 (*časť kola*) го́лова (кóлеса)

nábojnic//a -e *ž* 1 патрón 2 (*kapsička na náboje*) пú́здpo на патрónы

nábojnicový 1 патронóвый 2 патронóвый; ~ pás патронóвый пас áбо ре́мíнь

nábojov//ý патронóвый; ~á kotora патрónник

nabok *prísl.* náбíк, вб́ік; до бóку; ustúpiť ~ одстúпити náбíк; skloniť hlavu ~ склонити го́лову náбíк; česať sa ~ чесати ся náбíк; nasadiť si čiapku ~ по́ложити собі ча́пку náбíк

naboku *prísl.* на бóці

nábor -u *m* náбip; верьбóваня; ~ pracovnýч síl náбip робóчої síлы

náborov//ý *príd. k nábor* наборóвый; ~á akcia наборóва áкція, náбip; верьбóваня; ~ pracovníк наборóвый робóтник, верьбóвач

naboso *prísl.* набóсо, на бóсу нóгу, без штримфель; obuť si topánky ~ обúти топáнки набóсо áбо на бóсу нóгу, без штримфель

nábožensk//ý релі́гійный; ~é predsudky релі́гійны по́вірова́ня; ~ásloboda релі́гійна слобóда, слобóда віро́сповіда́ня; ~é obrady релі́гійны обря́ды

náboženstv//o -a *s* 1 релі́гія 2 (*vierovyznanie*) віро́сповіда́ня, вірова́ня 3 (*predmet*) за́ко́н бóжий, релі́гія

nábožne *prísl.* побóжні; релі́гійні; в релі́гійні́м дýху; ~ vychovaný вихований в релі́гійні́м дýху, побóжні вихований

nábožný побóжный; релі́гійный

nabrať naberie naberú *dok.* 1 наб́рати, заче́рпнути; ~ vodu наб́рати во́ды; ~ sa polievku наб́рати собі по́ливки 2 (*naplniť*) наб́рати, натяга́ти; ~ atrament до plniaceho pera натяга́ти тинты до повня́чого пéра 3 *v rôzn. význ.* (*vo veľkom množstve*) наб́рати; ~ si jablk наб́рати я́блок; ~ objednávok наб́рати за́казок 4 (*dosiahnuť, získať*) наб́рати; ~ výšku, rýchlosť наб́рати вы́шку, ско́рость; ~ smer наб́рати курз; ~ síl наб́рати сил 5 (*nadodnúť*) підня́ти, взяти; ~ na rohy взяти áбо підня́ти на ро́гы 6 (*urobiť záhyby*) зроби́ти фáлды; ~ sukňu зроби́ти фáлды на сýкні • ~ duch наб́рати ды́х; kde si to nabral? де ты то́тó взяв áбо наб́рав?; ~ si niečo do hlavy взяти собі да́штó до го́лови

nabrať sa naberie sa naberú sa *dok.* 1 (*o tekutine, piesku ap.*) наб́рати ся; do topánok sa mi nabrala voda до топáнок наб́рала ся мі во́да 2 (*presiaknuť*) прося́кнути; ~ sa vodou нася́кнути во́до́в, намо́кнути; ~ sa vôňou не́чо́го прося́кнути за́пахом

дачого; ~ sa novými myšlienkami проникнути новими(а) ідеями **3** *hovor.* (*objaviť sa*) взяти ся; kde si sa tu nabral? одки ты ту взяв ся?; kde sa nabralo toľko kníh? одки взяло ся *ábo* набрало ся тільки книг?

nábrež//ie -ia s náбережна, берег ріки; dunajské ~ náбережна Дуная, берег ріки Дуная

nabrús//it' -i -ia *dok.* наострити, набруси-ти • *hovor.* má dobre ~ený jazyk він (она) мать острый язык, він (она) мать добрі набрусэный язык

nabrýzg//at' -a -ajú *dok. komu expr.* вынадати *кому*, обрызгати *кого*, нагробити *кому*

nabrz//núť -ne -nú *dok.* (*o mlieku*) скиснути, перекиснути

nabrznut//ý: ~é mlieko набрызнуте молоко, нескиснуте молоко

nabudúce *prísl.* **1** (*v budúcnosti*) в будучности, (на) другый раз **2** (на) слідуючий раз, інший раз, інколи

nábytkár -a *m* буторкарь

nábytkársky бұторський; ~ priemysel бұторський промисел

nábytkárstv//o -a s бұторство, бұторський промисел, výroba бұтору

nábytkový буторовый

nábyt//ok -ku *m* бұтор; výroba ~ku výroba бұтору; obchod s ~kom sklep з бұтором, буторовый sklep

náč//ia -ie *ž* *hovor. expr.* **1** нація **2** національність, народність ж; akej si ~? якій ты національності? **3** *pren. iron.* нація, народ; študentská ~ студентський народ

nacic//at' sa -ia sa -ajú sa *dok.* **1** націцькати ся, нассати ся **2** *pren. pejor.* (*opiť sa*) напити ся, опити ся; ale si sa ~al! але ты опив ся!

nacick//at' sa -á sa -ajú sa *expr.* (*čoho i bezpredm.*) націцькати ся, нассати ся (*o dieťaťi*)

naciell//it' -i -ia *dok.* заміряти, зацілити; ~il a vystrelil він заміряв і вистрілював

nacigán//it' -i -ia *dok.* нациганити, неправду говорити, кламати

nacionále *neskl.* s націоналії; особны даны; vyplniť ~ выповнити націоналії

nacionál//ie -ii *ž* *romn.* націоналії, особны даны; uviesť svoje ~ увести свої націоналії

nacionalist//a -u *m* націоналіста

nacionalistický націоналістичный

nacionalizm//us -u *m* націоналізм

nacionaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* націоналізувати

nacionálny національний, народностный; ~ útlak національний утиск

nacist//a -u *m* нациста

nacistický нацистський

nacizm//us -u *m* нацизм

nacvič//it' -i -ia *dok.* научіти, вучіти, на-упражнять; ~ hru научіти пєсу; ~ skladbu научіти музикальну пєсу; ~ niekoho niečo научіти дакого дашто

nacvič//ovat' -uje -ujú *nedok.* розучувати, учіти, упражнять

nacvičovateľ -a *m* учитель *m*, тренер (*tom, kto rozučuje dашто з даким*)

nácvik -u *m* розучованя, наўчованя; ~ piesne розучованя співанкы; šport. tréning, тренуваня; ~ odrazu pri skoku do výšky тренуваня одразіня при скакані до вышы

načak//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* начékати ся, довго чékати

načap//ovat' -uje -ujú *dok.* начаповати, на-пляти (*пива i т. п. із бóчки*)

načas *prísl.* **1** начас, завчасу, вчасні **2** тоды, кідь трéба; точно

načas//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** начасовати (*бóмбы, міны*) **2** *pren.* приспособити *што к чому*

načať načne načnú *dok.* (*chlieb, fľašu ap.*; ~ bochnik chleba начати підпалок хліба; ~ fľašu vína начати фляшку вина

načechrl//at' -á -ajú *dok.* збити (*вóлося*)

náčelník -a *m* **1** началник **2** главарь *m*; вождь *m*; ~ ктефа вождь плéмена; ~ bandy главарь банды

načerp/lať -á -ajú *dok.* 1 начерпать, набрати 2 *prep.* набрати ся, начерпать; ~ nových sil набрати ся новых сил

načiah//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* натягнути ся; ~ sa za knihu натягнути ся за книжку

način//lať -a -ajú *nedok.* (*chlieb, fľašu ap.*) начинати

način//lie -ia s *hromad.* інструменти (*шустёрскы i m. n.*)

načist//liť -í -ia *dok.* начистити; ~ zemiakov начистити або наскрепцати бандушок

načisto *prisl.* начисто, цілком, повністю

načmár//lať -a -ajú *dok.* начарбати, начмарати

načmud//liť -í -ia *dok. expr.* надымити, начмудити

načo 1 *zám. prisl.* для чого, нашто 2 *zám. prisl.* для чого, чом; ~ to hovorím? для чого або чом я о тім говорю?; ~ si sem prišiel? чом ти ту прийшов? 3 *spoj. (časová)* потім, а потім

načrieť *načrie načrú dok.* 1 (*nabrat'*) набрати, зачерпнути; ~ vodu зачерпнути води 2 *čím, do čoho* зачерпнути чім, понорити *што до чого*; ~ hrnčekom do vedra понорити горня до ведра, зачерпнути горнятем із ведра; ~ do vrecka залізити до кишени 3 *do čoho prep.* вникнути, вглубити ся до чого; ~ do problematiky вникнути до проблематики (*чого*)

načrieť sa *načrie sa načrú sa dok.* (*o vode*) набрати ся; *voda sa mi načrela do topánok* до топанок набрала ся мі вода

načrť -u *m* 1 нашмарок, накрес, скіца; ~ plánu нашмарок або накрес плану 2 *óčerk*; ~ dejín niečoho *óčerk* з історії дачого

načrtník -a *m* 1 альбом для нашмарок 2 (*školský*) тейка на рисовання

načrť//núť -ne -nú *dok.* 1 (*nakresliť*) накреслити, нашмарити; ~ plán накреслити план 2 (*stručne opísať*) збігло описати; нашмарити; ~ problematiku нашмарити проблематику; *niekoľkými slovami* ~ описати декількома словами

načuv -u *m škol.* *начув, участь на* (открытій) уроку

načúv//lať -a -ajú *nedok.* 1 слухати 2 *komu, čomu prep.* прислуховати ся *ку ко́му, чо́му*, слухати *кого, што*; ~ hlasu svedomia прислуховати ся *голосу совісти* 3 (*za dverami*) підслуховати

nad, nado *predl.* I *so* 4. *p.* 1 (*v miestnom význame*) над *што*; *zavesiť obraz nad posteľ* зависити образ над постіль; *pozrieť nad seba* попозерати над себе 2 (*pri vyjadrení presahovania miery, hranice*) на *высше чого*, над *што*; *nad plán* *высше плáну*; *nad očakávanie* над очéкованя; *práca nad čas* робота над час; *deti nad desať rokov* діти над дéсять рóків, діти старшы як дéсять рóків; *to je nad moje sily* *тотó є над мої сили*, *тотó высше моїх сил*; *nado všetko* над *вшитко*, *высше вшиткого* 3 (*keď sa opakovaním podst. mena vyjadruje vysoká miera nejakej vlastnosti*): *majster nad majstrov* майстер над майстра́ми, *вшитким майстрам* майстер; *rada nad rady* рада над ра́дами, *вшитким ра́дам ра́да* 4 (*pri porovnávaní*) *prekladá sa komparatívom*; *dobrá rada nad zlato* дóбра ра́да над злáто, дóбра ра́да дорóгша зóлота II *so* 7. *p.* 1 (*v miestnom význame*) над *чím*; *nad hlavou* над *гóловов*; *letieť nad mestom* летіти над мі́стом 2 (*ako súčasť reky*) *prekladá sa podľa reky rusínskeho ekvivalentu*; *rozmyšľať nad niečím* роздýмовати або дýмати о *дачím*; *zmluvať sa nad niekým* змíловати ся над *даким*; *mať dozor nad niekým* *ма́ти до́гляд над даким*; *zvíťaziť nad niekým* *перемочі да́кого*, *отримати перемо́гу над даким*; *vládnúť nad niekým* *панова́ти над даким*; *poňoršovať sa nad niečím* *погіршова́ти ся над дачím*; *užasnúť nad niečím* *ужáснути над дачím*; *radovať sa nad niečím* *ра́довати ся дачо́му* • *nad ránom* над *ра́ном*, *пéред світа́нком*

nadájj//lať -a -ajú *nedok.* 1 кормити з *грудéй*, *плéкати ді́тину* 2 *prep. expr.* по-

їти, напоївати; ~ pálenkou напоївати
пáлінков

nad'alej *prisl.* надáльше, дáльше, (i) *pótím al. prekladá sa slovesom* зостáти, продóвжувати; *zostať ~ vo funkcii* зостáти áбо продóвжувати робити во фúнкції; *aj ~ i (на)дáльше, i pótím; budme priateľmi* *aj ~ бúдьме áбо остáньме* приятелями i дáльше

nad'aleko *prisl.* надалéко, далéко, далéко-предалéко

nadan//ie -ia s тáлент, спосóбность, дá-р(ованя)

nadaný талантoвáний, спосóбний, дa-ровитий

nadarmo *prisl.* надáрьмо, дáрьмо, дарéмні, мáрні • *jest' chlieb ~ надáрьмо їсти хлїб; ~ čakať* мáрні чéкати

nad//ať -á -ajú *dok.* кому надати кóму

nadáv//ať -a -ajú *nedok.* 1 надавáти, грішyти, кáрати, кляти; гáдати ся, вáдити ся 2 *komu, na koho* надавáти кóму, кляти, грішyти кóго; ~ *niekomu do darebákov* надавáти дакóму до дaребáків

nadávka -y ž надáвка, уражливий вираз

nadbeh -u *m voj.* (*pri streľbe*) опереджїня, випереджїня

nadbeh//núť -ne -nú *dok.* забїжáти до пéреду, опередити

nadbieh//ať -a -ajú *nedok.* 1 забїгáти до пéреду, оперéджувати 2 *komu pren.* пишкати ся, пїдлизувати ся пéред кым

nadbieh//ať si -a si -ajú si *nedok.* 1 забїжáти до пéреду 2 (*ist' okľukou*) їти дóвшов дорóгов, їти оклюков

nadbytočný звышний, непотрéбний

nadbyť//ok -ku *m* звышок, гóйность, наднормáльность, мнóгость; *má ~ energie* у нёго звышна ене́рґія, мaть мнóго ене́рґії, мaть звышну ене́рґію

nadcest//ie -ia s дорóга над дорóгов

nadčas -u *m hovor.* нáдчас, надчасóва робóта

nadčasov//ý надчасóвый; ~á прáса надчасóва робóта; ~á *mzda* надчасóва плáца; ~é *hodiny* надчасóвы гóдины

nadčasový² позачасóвый; ~á роéзіа позачасóва роéзіа

nadčlovek -a *m* нáдчоловик

naddž//it' -i -ia *dok.* здoвжyти, продoвжyти; ~ *rukávy* продoвжyти рукáвы

naddvih//núť -ne -nú *dok.* надняти, припїднати

nádej -e ž 1 нáдій ж; *stratiť ~* стратити нáдій; *vzbudzovať ~* вzbúджувати нáдій; *sklamať ~* склáмати áбо не опрáвдати нáдій, склáмати очéкованя áбо нáдій 2 (*predpoklad*) шáнцы; *mať ~ na niečo* мáти шáнцы áбо нáдій на дaштó • *skladať al. vkladať ~e do niekoho, niečoho* вклáдáти нáдій до дакóго, дaчóго; нáдїяти ся на дакóго, на дaштó; *kojiť sa ~ou kniž.* кoрми-ти ся нáдїєв, тїшyти сéбе нáдїєв

nádejny 1 нáдійний; мнoгoобїцяючий; ~ *autor* нáдійний áвтор; áвтор, подаючий нáдій 2 бúдучий; *to je náš ~ inžinier* він є наш бúдучий інжїнір

nádennič//it' -i -ia *nedok. hovor.* робити штодeнь, робити кáждый дeнь, зaoбepáти ся кáждодeннов робóтов

nádenničk//a -y ž подeнничкa, рóбчa за подeнну плáцу

nádenník -a *m* подeнник; рóбчaчий за подeнну плáцу

nadesiat//ovať sa -u-je sa -ujú sa *dok.* надeсятoвáти ся

nadhadz//ovať -u-je -ujú *nedok.* надмітoвати, надшмáрeвати (*догóры*) 2 *hovor.* (*otázku, problém*) высунути

nadhadz//ovať sa -u-je sa -ujú sa *nedok.* надшмáрeвати ся, надмітoвати ся

nadháňač -a *m* 1 роľов. нагaняч 2 *pejor.* прислýговач, помагáч

nádhер//a -y ž незвчaйна крáса, рóскош, пыхa

nádherný незвчaйні крáсний, прe-крáсний, рoскóшный, пышный, чудeсний, першoклáсний, ужáсний, фaнтaстїчний, елїтний

nadhlavník -a *m astron.* зeніт

nad//hnať -ženie -ženú *dok.* 1 роľов. нагнáти, загнáти, выгнати (*звїря на*

полёвника) **2** čo наганяти *што*; ~ kšeft niekomu *hovor.* нагнати кшефт дакому **3** (*dohnať*) догнати, (вы)нагородити

nadh//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* *nad* *koho,* čo нагнути ся, наклонити ся, склонити ся *над кым, чім*

nadhod -u *m šport.* надшмáрок (*штáнгы*)

nadhod//iť -í -ia *dok.* **1** надшмáрити (*gorí*) **2** *hovor.* (*otázku, problém*) высунути **3** *hovor.* (*poznamenat'*) припомянути, познáчити, повíсти **4** *šport.* надшмáрити двóма рука́ми

nadhodnot//a -y ž *ekon.* додаткова цінность

nadhodnot//iť -í -ia *dok.* переоцінити

nadch//a -y ž náдха; *dostať* ~у достáти áбо поімáти náдху

nadhádz//ať -a -ajú *nedok.* **1** (*blížiť sa*) приходить, приближовати ся; ~а zima прихóдить зимá; ~ajú voľbu приближують ся воľбы **2** *koho* приходить на кóго; ~а та sen прихóдять на мéне дримóты **3** *komu* лишкати ся *péред кым,* підлизова-ти ся кóму

nadhádz//ať si -a si -ajú si *nedok.* **1** (*v ceste*) íти дóвгов áбо окрúжнов áбо клякáтов дорóгов **2** *koho, komu* внúчовати ся, на-тисковати ся, добивáти ся, лишкати ся, підлизовати ся

náchadzk//a -y ž дóвша дорóга, дорóга оклюками

náchav//ý *hovor.* з хронічнов náдхов; *dieťa* je ~é дітина мать все náдху, у дітини хронічна náдха

nach//núť -ne -nú *dok.* *koho čím, k čomu,* *pre* čo повзбудити, одушевнити, надхnúти кóго на *што, чім*

nach//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* *čím, zd čo,* *pre* čo повзбудити ся, воодушевити ся *чím, на што*; ~ sa *reknu* *myšlienku* по-взбудити ся шув(м)нов мыслёв

nachnuty воодушевлёный, повзбуд-жёный, надхnúтый

nachýn//ať -a -ajú *nedok.* *koho čím, pre* čo воодушевляти, повзбúджовати, над-хынáти кóго на *што, чім*

nachýn//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čím, pre* čo, *za* čo повзбúджовати ся, воодушевля-ти ся, надхынáти ся *чím, на што*

nádielek//a -y ž **1** роздаванá дарúnків; *vianočná* ~ роздаванá рождéственных дарúnків **2** (*dary*) дарúnкы

nadieť *nadeje* *nadejú* *dok.* **1** (*čo čím i bezpredm.*) наповнити, напхáти; ~ *kačicu* наповнити кáчку **2** (*čo, koho na koho, na čo*) надíти, навлечí, натягну́ти; облечí

nádievk//a -y ž *kuch.* наповніня

nadikt//ovat' -uje -ujú *dok.* надіктова́ти, продіктова́ти *aj pren.*; ~ *text* надіктова́ти текст; ~ *podmienky mieru* надіктова́ти усло́вия мі́ру

nadiť *nadíde* *nadídu* *dok.* (*v časovom význame*) настáти, надыйти, прийти; *nadišla zima* настáла áбо пришлá зимá

nadiť si *nadíde si* *nadídu si* *dok.* (*v ceste*) піти дóвшов дорóгов, обходити; íти оклю-ков

nadjazd -u *m* віадúкт, náдьязд, дорого-провód

nadklad//ať -á -ajú *nedok.* **1** підставляти, прикладáти; ~ *ucho* к нечóму прикладáти ўхо к дачóму **2** (*predložovať*) надставляти, надкладáти; ~ *rukávy* надставляти рука́вы **nadkl'účn//y** *anat.* надключный; ~а *jamka* надключна ямка

nadkolen//ie -ia *s* часть нóгы над кóліном, надколíня *c*

nadkolenný надколінный

nadkontingentný надконтінгéнтный

nad'ahč//iť -í -ia *dok.* надлегшыти, зроби-ти лёгшым

nad'ahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* над-лёгшовати, зробити лёгшым

nadlakt//ie -ia *s* *anat.* надлóктя, часть рýкы над лóктём

nadlakt'ový надлокте́вый

nadlam//ovat' -uje -ujú *nedok.* надлáмовати **nadlesn//ý** -ého *m zastar.* старшый лісник áбо гáйник

nadiho *prísl.* **1** (*opak: nakrátko*) на дóвго, надóвго; ~ *ostrihaný* острижёный на дóвго,

з довгими(а) волосами; ~ priviazaný na
дóвго привязаний **2** (*v časovom význame*)
надóвго

nadlimitn//ý надлімітний; ~é investície *fin.*
надлімітні інвестиції

nadlomen//ý надломёный *aj pren.*; ~é
zdravie подорва́те або надломе́не
здоров́я

nadlom//it' -i -ia *dok.* надломити

nadlopatkový *anat.* надлопатковий

nadlož//ie -ia *s geol.* надверстія

nadlož//it' -i -ia *dok.* **1** (*nastaviť*) наставляти,
підставляти; приложити; ~ ruku підставляти
ру́ку **2** (*nadstaviť, naddžiť*) надставляти;
наставляти; ~ rebrík надставляти драбину;
~ rukávy надставляти рука́вы

nadľudsk//ý надлюдський; ~á námaha
надлюдська нама́га

nadmernos//t' -ti ž надмірність; ~ bytu
надмірність кварта́ля

nadmern//ý надмірний, барз великий,
надміру великий; ~á spotreba велике
спотребован́я

nadmiern//y надмірний; ~e fajčenie над-
мірне курі́ня

nadmieru *prísl.* надмірні, необычайні,
незвычайні, черезвычайні; ~ fajčiť, piť
необычайні веле́ курити, пити; ~ spokojný
черезвычайні або надміру спокійний

nadmorsk//ý надморський; ~á výška
надморськ вышка, вышка над ўровне́м
мо́ря

nadnárodný наднаціональний, надна-
ро́дний

nadnáš//ať -a -ajú *nedok.* наднаша́ти,
піднима́ти, припіднима́ти

nadnáš//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1**
наднаша́ти ся, піднима́ти ся (*на во́лні*
i t. n.), взне́сти ся, взлеті́ти **2** *prep.*
вытяговати ся, пы́шніти, става́ти ся
пышным **3** (*pri chôdzi*) ле́гко або пла́вни
ходити;

nadnes *prísl.* на днесь, на днешній день; ~
bude toho dosť на днесь бу́де то́го дость,
на днесь то́го выставі́ти

nadnesený **1** наднесёный, патетічний;
~ štýl патетічний або висо́кий шті́л **2** (*o*
údajoch ap.) звелі́чений, звыше́ный або
прегна́ный

nad//niesť -nesie -nesú *dok.* надне́сти

nad//niesť sa -nesie sa -nesú sa *dok.*
надне́сти ся

nadnormatív//y наднорматівний, пере-
вышую́чий но́рму, надмірний; ~e zásoby
наднорматівны за́собы

nado p. nad

nádob//a -y ž náдоба, гра́та, го́рнець;
umývať ~y умыва́ти гра́ты; spojené *al.*
spojité ~y *fyz.* споєны на́добы

nadoblačn//ý bás. надхмарний; ~é výšky
надхмарны вы́šky

nadobličk//a -y ž *anat.* надпóчкова желе́за,
надпóчочник

nadobro *prísl.* ца́лком, начі́сто; som sa
s ním nadobro rozkmotril я з ним начі́сто
коскмотрив ся або розышо́в ся

nadobúdac//í надобуда́ючий, набыва́ючий;
~ia cena *ekon.* першо́рядна ціна́

nadobúdať -a -ajú *nedok.* надобыва́ти ●
~ platnosť надобыва́ти силу; ~ smelosť
надобыва́ти сме́лость

nadobúdateľ -a *m práv.* надобыва́тель, хто
дашто надобу́де

nadobud//núť -ne -nú *dok.* надобыти,
здобыти; ~ majetok надобыти маєток; ~
skúsenosti надобыти скусе́ности або о́пыт
● ~ odvahu набра́ти ся сме́лости; ~ platnosť
al. účinnosť надобыти силу, ми́ць, ефе́кт

nadoj//it' -i -a *dok.* надо́їти

nadol *prísl.* доло́в

nadonáš//ať -a -ajú *dok.* наносити

nádor -u *m lek.* опухлина, на́дор; rakovinový
~ раковино́ва опухлина або раковино́вый
на́дор; zhubný ~ згу́бный на́дор

nadosmrti *prísl.* до (са́мой) сме́рти, на
ці́лий живо́т

nadostač *prísl.* дость, надо́сть; ста́чіть;
nebyť ~ недостава́ти, невыстача́ти

nadovšetko *prísl.* **1** (*v spojení so slovesom*)
найве́ще, найве́ще вшиткого; ма́ť rád ~

любити найв́е́ще вшитого **2** (*v spojení s prid.*) за́надто, барз, дость, приве́лє, примно́го; ~ перјіе́мну́ барз а́бо за́надто неприе́мный

nadpis -u *m* на́дпис, заголо́вок

nad//písať -píše -píšu *dok.* **1** (*nad text*) надпи́сати **2** дати заголо́вок; *článok*, *nadpísaný*... статя під заголо́вком а́бо під на́звов ... **3 odb.** зроби́ти на́дпис; ~ *zmenku* зроби́ти на́дпис на ве́кселі

nadplán -u *m* надплáн; *v* ~е в надплáні

nadplet//ať -á -ajú *nedok.* надплі́тати

nad//pliešť -pletie -pletú *dok.* надплі́ести; ~ *povraz* надплі́ести а́бо надв́язáти мо́туз(ок); ~ *rukáv* (*na svetri*) надплі́ести рука́в

nadpočetn//ý: ~é *hodinu* го́дини на́ве́че а́бо до́повню́чі го́дини; звы́шний, пере́вышую́чий

nadpolovičn//ý надполо́винный, пере́вышую́чий поло́вину; ~á *väčšina* (надполо́винна) ве́кшына

nadporučík -a *m voj.* надпо́ручік

nadpozemský надзе́мный, возвы́шений

nadprác//a -e *ž ekon.* надро́бота, ро́бота на́выше

nadpriad//ať -á -ajú *nedok.* **1** надпр́ядати, припр́ядати **2 prep.** надв́язáти; ~ *rozhovor* надв́язáти бі́сиду

nadpriemerný надпрі́мірний; ~ *výkon* надпрі́мірны указáтелі а́бо резу́льтаты; ~ *poslucháč* надпрі́мірный шту́дент; ~ *zisk ekon.* надпрі́мірный при́быток

nadprirodzen//ý надзе́мський; за́зра́чний; ~é *sily* надзе́мскы си́лы

nadprodukc//ia -ie *ž ekon. aj pren.* надпро́дукція, надвы́роба

nadprodukt -u *m ekon.* надпро́дукт, над-вы́робок

ňadr//á -ier *s pomn. bás.* гру́ди, пе́рсы

nadráb//ať -a -ajú *nedok.* **1** продо́вжувати, надставля́ти **2** одро́бле́вати, надра́бляти (*пропущє́ны дні і т. п.*)

nadraden//ý надрядже́ный, стоя́чий вы́ше (*дако́го, дачо́го*); *mať* ~é *postavenie* ма́ти

до́сть вы́со́ке поста́віня а́бо до́сть вы́со́ку фу́нкцію (*по одно́шіню к да́кому, дачо́му*); *byť* ~ бы́ти а́бо стоя́ти вы́ше (*дако́го, дачо́го*); ~ *rojem log.* родо́ве поня́тя

nadrad//iť -í -ia *dok.* *čo čomu*; надряди́ти; поста́вити *што* вы́ше чо́го

nadrad//ovať -uje -ujú *nedok.* *čo čomu*; над-ряджова́ти; стави́ти *што* вы́ше чо́го

nadrealist//a -u *m* суреа́ліста, надреа́ліста

nadrealistický суреа́лістичный

nadrealizm//us -u *m* суреа́лізм

nadriadený¹ надрядже́ный; ~ *orgán* над-рядже́ный о́рган

nadriaden//ý² -ého *m* нача́льник

nadrob//iť¹ -í -ia *dok.* надроби́ти, на́крышы́ти; ~ *chlieb* надроби́ти хлі́б

nadrob//iť² -í -ia *dok.* **1** продо́вжы́ти, надста́вити; ~ *pohu stola* надста́вити но́жку сто́ла **2** (*nadpracovať*) надроби́ти, одроби́ти (*пропущє́ны дні і т. п.*); ~ *dve hodiny* одроби́ти дві го́дини

nadrobno prísl. надрі́бно; ~ *pokrájať* покра́яти а́бо нарі́зати надрі́бно, нарі́зати на дрі́бны фа́латкы

nadrv//iť -í -ia *dok.* надроби́ти, натовчі́; ~ *štrku* надроби́ти шу́тру; ~ *orechov* натовчі́ о́рехів

nadrž -e *ž* **1** ба́нька; надє́ржка; ~ *na benzín* ба́нька на бе́нзін; *splachovanie* ~ змыва́юча надє́ржка **2** резервоа́р; *vodná* ~ во́дный резервоа́р

nadrž//ať, nadržiav//ať -a -ajú, **nadrž//ovať** -uje -ujú *nedok.* *komu* натримо́вати *што* ко́му

nadsad//iť -í -ia *dok.* звелі́чити, надса́дити, пере́гна́ти

nadsádzk//a -y *ž* звелі́чіня, пере́гна́ня, гіпе́рбола; *možno bez* ~у *povedať* мож пові́сти без звелі́чіня

nadsadz//ovať -uje -ujú *nedok.* звелі́човати, пере́ганяти, гіпе́рболізо́вати

nadskoč//iť -í -ia *dok.* підско́чити, надско́чити

nadstavb//a -y *ž stav. filoz.* надбудо́ва

nadstavbov//ý надбудова́ный; ~é *javy* надбудова́ны явлі́ня

nadstav/liť -í -ia *dok.* 1 підставити; ~ líce підставити лице 2 поставити; ~ klepec наставити пасть 3 (*dom ap.*) надставити 4 (*predlžiť*) наставити, надставити, продовжити; ~ rukávu надставити рукавы 5 (*časové*) продовжити; v ~enom čase *šport.* в продовженім або надставенім часі
● ~ uši надставити або наострити уха

nadstav/lok -ku *m* надставець

nadstav/lovať -uje -ujú *nedok.* 1 підставляти 2 ставяти (*пасть*) 3 (*dom ap.*) надставовати 4 (*predlžovať*) надставляти, наставити, продовжувати 5 (*časové*) продовжувати

nadstranický надпартійний

nadstrč/liť -í -ia *dok.* підставити

nadstrk/lovať -uje -ujú *nedok.* підставляти
nadšen/lec -са *m* одушевлєнець, ентузіаста

nadšen/lie -ia *s* одушевлєня, ентузіазм, вєрва, горливість; oči sa jej ligosú od ~ia оці єй блищать од одушевлєня; pracovné ~ робоча вєрва, робити з одушевлєнєм; s ~ím з вєрвов, з одушевлєнєм; pracovať s ~ím робити з ентузіазмом або з горливостєв ● horieť ~ím горіти ентузіазмом

nadšený одушевлєний, надхнєний, горливий; ~ vlastenec одушевлєний або надхнєний патріот; ~ ohlas одушевлєний одзвєв або отклик; byť ~ niečím бути одушевлєним дачім, одушевляти ся, надхынати ся; byť ~ za niečo *al.* pre niečo одушевляти ся дачім

nad/šit' -šije -šijú *dok.* надшити

nadtriedny надкласовий

nadul/ť -je -jú *dok.* надути, нафукнути; ~ líca надути лица

nadul/ť sa -je sa -jú sa *dok.* 1 (*navrieť, nabehnúť*) надути ся, нафукнути ся, набухнути; žily sa mu ~li na čele на челі єму набухли жылы 2 *hovor.* (*nahnevať sa*) надути ся, надути ғамбы, надурдити ся

nadut/lec -са *m* нафуканєць, повышєнець, намыслєнець

nadutý 1 нафуканий, надутый, повышєний, надуманий 2 *hovor.* (*nahnevaný*) надутый, нафукнутый, нафукнувший ся
nadúv/lať -a -ajú *nedok.* надувати

nadúv/lať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 надувати ся, нафуковати ся 2 *hovor.* (*hnevať sa*) надувати ся, нафуковати ся, дұти ся, нафуковати ғамбы

naduži/liť -je -jú *dok.* чо знеужити, злоупотрежити *што*; ~ dôveru знеужити довіру *кого* або *дачім*

naduživ/lať -a -ajú *nedok.* чо знеуживати, злоупоживати *чим*

nadváz/lovať -uje -ujú *nedok.* 1 надвязовати; ~ špagát надвязовати мотузок 2 *pren.* надвязовати, установлєвати; ~ rozhovor надвязовати бісїду; ~ spojenie надвязовати або наладжовати споїня; ~ diplomatické styky установлєвати або надвязовати дипломатичны одношіня; ~ známosť надвязовати знámosть 3 *na koho*, чо виходити з чоґо, брати за оснóву (*поґляды, idéi i m. n.*), базировати ся *на што*; ~ujem na to, чо povedali я вихóджу із тоґо, што повіли; ~ na svojich predchodcov надвязовати на своїх попередників, виходити з поґлядів своїх попередників

nadvia/zať -že -žu *dok.* 1 надвязати 2 *pren.* надвязати, установити, наладити 3 *na koho*, чо виходити *nedok.* із чоґо, брати за оснóву (*поґляды, idéi i m. n.*), базировати ся *nedok.* на *чим*

nadvih/núť -ne -nú *dok.* припідняти, надняти
nadvih/núť sa -ne sa -nú sa *dok.* припідняти ся, надняти ся

nadvlád/a -y *ž* пановачность

nádvor/lie -ia *s* двир; ~ zámku двир ґраду або замку

nadvýrobl/a -y *ž ekon.* надвыроба

nadvýrobl/ok -ku *m ekon.* надвыробок, надвыробный продукт

nádych -и *m* надых; ~ do červena з надыхом до червєна, з червєным одтінком; ~ sentimentálnosti надых сентимєнтальности

nadýc/lať -a -ajú *dok.* надыхати

nadých//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* надыхати ся; ~ sa čerstvého vzduchu надыхати ся свіжого вѣздуху

nadym//it' -í -ia *dok.* надымити

nadzemn//ý надзёмный; ~á část rostliny надзёмна часть ростлины

nadzemský надзёмский, незёмский

nadzisk -u *m ekon.* надприбыток

nadzmluvn//ý перевышующій договѳр, перевышующій услѳвія договѳру

nadzmyslový надсмьслѳвый, надчувственный

nadžg//ať -á -ajú *dok. expr.* 1 набити, напхати, натрепати 2 (*nakřmit'*) напхати брѳх

nadžg//ať sa -á sa -ajú sa *dok. expr.* 1 *kam* набити ся; ~ sa do vozu набити ся до ваѳона 2 (*najest' sa*) напхати (сѳбѳ) брѳх; ~ sa chlebom напхати брѳх хлѳбом

nadžgáv//ať -a -ajú *nedok. expr.* 1 набивати, напхавати 2 (*křmit'*) кормити; ~ dieťa chlebom кормити дѳтину хлѳбом

nadžgáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 *kam* напхавати ся 2 (*jest'*) напхавати брѳх, напхавати ся

nadživotn//ý вѳкшый як за живѳта; socha ~ej velkosti сѳха рѳзмѳром вѳкша людьскѳго рѳсту

nafajč//it' -í -ia *dok.* надымити

nafialovelý лиловатый

nafilm//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* 1 зняти (*na fılm*) 2 нафѳлмовати, екранѳзовати; ~ román нафѳлмовати ромѳн

nařaku prřsl. hovor. 1 (*na mieste*) на мѳсцѳ, ту 2 (*ihned'*) одрѳзу, моментѳлнѳ, тѳкой, не одхѳдячѳ з мѳсця

nařt//a -y ř nářta

nařtalřn -u *m chem.* нафталѳн

nařralřnový нафталѳнѳвый; ~ zřpach нафталѳнѳвый зѳпах

nařtřr -a *m hovor.* нафтѳрѳ

nařtonosn//ý нафтонѳсный, нафтѳвый; ~á vrřstva нафтонѳсна вѳрствѳ

nařtovod -u *m* нафтовѳд

nařtov//ý нафтѳвый; ~é polřa нафтѳвы пѳля; ~ motor нафтѳвый мѳтор; ~ priemysel нафтѳвый прѳмысел

nařúkan//ec -sa *m pejor.* нафукѳнецъ, надѳтець, повьшѳенець, намыслѳенець

nařúkaný 1 *pejor.* пышный, надѳуманый, намыслѳеный, надѳутый, нафукѳаный; ~ člověk намыслѳеный чѳловѳк 2 нагнѳваний, назлощѳеный, надурѳеный, надѳутый; chodř ~ хѳдитъ надѳутый

nařúk//ať -a -ajú *dok.* 1 (*loptu, řísa ap.*) надѳти 2 надѳти, нафукѳати, навѳяти, нанѳсти; ~alo snehu нанѳсло ѳбо навѳло ѳбо надѳло ѳбо нафукѳало снѳг

nařúk//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 надѳти ся, нафукѳати ся 2 *preñ. expr.* нагнѳвати ся, на-злѳстити ся, надурѳити ся

nařúk//nut' -ne -nú *dok.* нафукѳнути, надѳти; ~ řísa нафукѳнути лицѳ

nařúknut' sa p. nařúkať sa

nařazd//ovat' -uje -ujú *dok.* наřаздовѳти, на(до)быти (*bořátstvo i m. n.*)

nařlej//it' -í -a *dok.* наклеїти; натѳрти клѳѳм

nařlg//ať sa -á sa -ajú sa *dok. expr.* напѳти ся, нафѳлřати ся

nařabl//ať -e -ř *dok. expr.* нагřбати, назгřбовати (*нечѳстным спѳсобѳм*); ~ reřařř назгřбовати грѳшѳѳ

nařřř -a *m hovor.* гѳлый (чѳловѳк)

nařřř/dzat' -dře -dřu *dok.* наметѳти, на-шмарѳти, метѳнѳм нагромадити

nařadz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 намітовати (*říno*), нашмѳрѳвати 2 (*př říetenř*) набѳрати ѳчко

nařřřř -a *m* 1 *pejor.* прѳслѳговач, нагѳняч 2 *pořov.* гѳнецъ

nařřřřřř -a -y ř 1 прѳнаслѳдованѳ 2 бѳганѳ, нагѳнянѳ 3 (*řetskř řra*) нагѳнячкѳ, імѳчка

nařřřřřř -a -ajú *nedok.* 1 *koho*, řѳ гнѳти ся за чѳм, кѳм 2 *koho expr.* понагѳяти ѳбо пѳдганѳти з рѳбѳтов, гнѳти • ~ penřaze гнѳти ся за пѳнязьми; ~ niekomu starch, řrѳzu нагѳняти страх, ўжас дакѳму

nařřřřřř -a -a sa -ajú sa *nedok.* 1 (*př řre*) нагѳняти ся, бѳгати (*ѳдѳн за дрѳгым*) 2 за řřм гнѳти ся, нагѳняти ся 3 (*v prřřř*) пона-гѳяти ся, нагѳити ся

náhl'ad' -u *m* погляд, точка зору, нагляд, аспект

náhl'ad' -u *m typ.* контроля, послідня коректура

nahl'ad//at' sa -á sa -ajú sa наглядати ся, дóвро глédати *nedok.*

nahl'ad//iet' sa í sa -ia sa *dok.* напозерáти ся, насмотрити ся

nahladko *prisl.* нагладко; ~ у́чесанý нагладко причесáнный; ~ oholený глáдко выбрытвеный

nahlad//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* наголодовáти ся

nahlas *prisl.* нагóлос, голóснi; *hovoriť* ~ говорити нагóлос áбо голóснi

náhle *prisl.* náгли, táкой, одрáзу, неочéкованi
nahliad//nut' -ne -nú *dok.* 1 нагляну-ти, назрiти, зазрiти (*ďarďé*) 2 *do čoho (oboznámít' sa)* познакомити ся з чим; ~ *do spisov* познакомити ся зо списками, наглянути до списiв; ~ *do vecí* познакомити ся з дiлáми 3 (*zistiť*) увiдити, порозумити, пересвiдчiти ся

náhl//it' -i -ia *nedok.* наглити, понагляти

náhl//it' sa -i sa -ia sa *nedok. v rôzn. význ.* наглити ся, понагляти ся

náhliv//ý нагливий, понагляючий, спiшний, поспiшний, упонагляный • ~á *robota dobrá nebýva [prisl.]* упонагляна робóта недóбра; што понáгли, то по дяблi

náhlo p. náhle

nahlod//at' -á -ajú *dok.* 1 наглóдати, надгрызти, пiдгрызти (*o myšach, čerвах i m. n.*) 2 *pren. (zdravie ap.)* пiдорвáти

náhlos//t' -ti ž náглость, спiшность, неочéкованость ж, понагляня с; *v ~ti* в спiшности, в náглости

nahl//tat' sa -ce sa -cú sa *dok. expr. (čoho i bezpredm.) (o zvieratách)* нажёрти ся, (*o človeku*) наiсти ся

nahluchlý наглúхлый, приглúхлый; *je ~ він наглúхлый*

nahlúply глуповáтый

náhl//y 1 náглий, неочéкованый; ~ *odchod* неочéкованi одыйшóв; ~а *zmena náгла*

змiна; ~а *smrť* náгла áбо неочéкована смерть 2 (*náhlivý*) понагляючий, поспiшний
nahmat//at' -á -ajú *dok.* напыцати, намáцати
nahmatáv//at' -a -ajú *nedok.* напыцёвати, намáцовати

nahnat' *naženie naženú dok.* 1 *kam* нагна́ти, загна́ти; ~ *dobytok do dvora* нагна́ти худóбу до двóра 2 нагна́ти; ~ *zver* нагна́ти звiря (*на полiвника*) 3 (*o vode*) принéсти 4 (*do práce ap.*) нагна́ти, принúтити • ~ *strachu* niekomu нагна́ти стрáху дакому; ~ *do nešťastia* довéсти до нещáстя áбо до баламúты áбо бiды

nahnedlý 1 рудовáтый, з рúдым одтiнком 2 (*o koži*) почорни́тый, тёмный, рúдый

nahnevaný нагнiваний, назлощё́ный, розлощё́ный

nahnev//at' -á -ajú *dok.* нагнiвати, назлостити

nahnev//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* нагнiвати ся, назлостити ся

nahniť *nahnije nahnijú dok.* нагнити, загнити

nahnitý нагнитый, загнитый, з гнилóбов

nah//núť -ne -nú *dok.* нагну́ти, наклонити, зогну́ти, склонити • *má to ~nuté* мать тотó нагну́те, з ним є зле

nah//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 нагну́ти ся, наклонити ся, склонити ся 2 (*o budove ap.*) наклонити ся, выхылити ся

náhod//a -y ž 1 náгода, нагóдность, слúчай; *to je ~! яка náгода!, но i náгода!; šťastná ~ щáсна náгода* 2 náгода; *nešťastná ~ нещáсна náгода; spoliehať sa na ~u* сполiгáти ся на náгоду

nahod//it' -i -ia *dok.* 1 нашмарити; наметáти (*ciно*); ~ *uhlie* на *voz* наметáти úгля на виз áбо авто; ~ *sepo* наметáти ciно 2 (*pri pletení*) набрáти óчко

náhodou 1 нагóднi, случáйнi 2 *modálne slovo* мéджi iншым; ~, *veľmi sa mylíš* мéджi iншым, ты барз мылиш ся • *aní ~ ани* в ниякiм слúчаi áбо рáзи

náhon -u *m* 1 náгон; *mlynský* ~ млинський náгон 2 *tech.* náгон; *predný* ~ перéдний náгон, náгон на перéднi кóлеса

nahonob//it' -і -іа *dok. expr.* нашпорити, нагаздовати, надобити; ~ majetok надобити маєток

nahor prisl. навёрх, догоры

nahorklý гірковатий, з гірковатим при-
смаком

náhorn//ý *geogr.* нагórний, на вёрхах; ~á plošina нагórна рівнина

nahosemenn//ý голосемénный,
бессемénный; ~é rastliny *bot.*
голосемénны рослины

nahot//a -у ž голóта *aj pren.*

nahotov//it' -і -іа *dok.* наготовити, пригото-
вити; ~ dreva наготовити дрыва (*на зиму*)

nahovárač -а *m* 1 наговóрєвач, підпіховач
2 спрoшáч

nahovárl//at' -а -ajú *nedok.* 1 *koho na* *čo* (*navádzat'*) нагваряти 2 *komu čo* (*presviedčat'* *o niečom*) пересвідчовати *kógo в чім* 3 *koho komu hovor.* (*nevestu*) свátати, спрoшáти *kógo kómu, за kógo*

nahovárl//at' si -а si -ajú si *nedok.* 1 *čo* *vzbúdzovати, наговóрєвати собі што*; пересвідчовати себе *в чім* 2 *koho* спрoшáти, свátати (собі)

nahovárl//ky -ок ž *pomn. hovor.* спрóсины,
свátаня

nahovor//it' -і -іа *dok.* 1 *koho na čo* (*naviest'*) наговорити, навéсти, підбити, вzbудити 2 *komu čo* (*presvedčít' o niečom*) пересвідчíti *kógo в чім* 3 (*mnoho*) наговорити 4 *koho komu hovor.* зосвátати, спросити

nahovor//it' sa -і sa -іа sa *dok.* набісідовáти
ся, наговорити ся; *koľko som sa tu ja ~il* кільки я ёму наговорив

nahovor//it' si -і si -іа si *dok.* náйти собі; ~
dievča náйти собі дівча

nahrab//at' -е -ú *dok.* 1 нагрáбати 2 *pejor.*
накрáсти, наздерáти, наімáти

náhrad//a -у ž 1 *čoho* нагороджéня *чóго*,
одшкодніéня *за што*, компензáция *чóго*
за што; ~ škody нагороджéня шкóды; *dať*
al. poskytnúť ~и *за niečo* дати нагорóду
за даштó, компензováти даштó 2 *za*
čo заміна *чóго*; *za koho* заступлéня,

нагорóда *kóго*; *ako* ~и намісто (*дакóго*,
дачóго); *nájsť za seba* ~и náйти за себе
заступника *áбо* заміну

nahrad//it' -і -іа *dok.* 1 *komu čo* нагороди-
ти *kóму што*, нагородити *kóго за што*,
компензováти *kóму што*; ~ škodu нагоро-
дити шкóду 2 *čo* замінити; ~ zlé súčiastku
замінити невгóду детал 3 *koho* (*zastúpiť*)
заступити

nahraditeľ//ný замінимый

náhradk//a -у ž замінитель, суроғát,
субститúция

náhradkov//ý замінимый, суроғáтний; ~á
káva суроғáтна *káva*; ~ *koža* суроғáтна
кóжа

náhradník -а *m* 1 застúпник 2 *šport.*
застúпуючий гpач

náhradn//ý 1 застúпуючий, резервний;
~á súčiastka резервна чáстка; ~ hrač
застúпуючий гpач 2 *voj.* резервний

nahrádz//at' -а -ajú, **nahradz//lovať** -а -ajú
nedok. 1 *komu čo* нагорóджовати *kóму*
што, вынагорóджовати *kóго за што*,
компензováти *kóму што* 2 *čo* (*zamieňat'*,
vymieňat') заміняти 3 *koho* (*zastupovať*)
заміняти, застúповати, нагорóджовати; ~
dieťaťu matku нагорóджовати дитині маму

nahr//at' -á -ajú *dok.* 1 нагрáти; записáти на
плáтню *áбо* (магнетофонóву) пáску; на-
говорити; ~ *platňu* нагрáти гpамoфонóву
плáтню, зрoбити зáпис на гpамoфонóву
плáтню 2 *šport.* нагрáти, передати лóпту
áбо пук

nahrávac//lí награвáючий, звукозаписую-
чий; ~ie *zariadenie tech.* звукозаписуючий
апарát; ~ systém cистéма звукозáпису

nahrávač -а *m* *šport.* награвáючий *áбо*
пригравáючий гpач

nahráv//ač -а -ajú *nedok.* 1 награвáти;
записовати на гpамoплáтню *áбо*
магнетофонóву пáску; наговóрєвати; ~
platňu записовати на (гpам)плáтню, рoби-
ти гpамoфонóвый зáпис 2 *šport.* нагрáти,
пригрáти лóпту 3 *komu pren.* грáти на
рúку, підпорити

nahrávka -у ž 1 грамофоновый запис, запис на (магнетофонову) паську; nové ~у новы грамофоновы записы 2 *šport.* приграваня лопты (пўку), пригравка, награвка (лопты), пас

náhrdelník -а *m* нашыйник; коралкы *potm.*

nahriat' nahreje nahrejú *dok.* 1 (*trochu*) нагріти, загріти, підогріти 2 (*vo veľkom množstve*) нагріти; ~ vody нагріти воды

nahrň//at' -а -ajú *nedok.* нагартати, на-вალёвати

nahr//núť -nie -nú *dok.* нагорну́ти, навалити

nahr//núť sa -nie sa -nú sa *dok.* 1 нагорну́ти ся, навалити ся; ~nul sa plný dom hostí навалив ся півный дім гостей 2 *hovor.* (*o ľudoch*) назберати ся, набра́ти ся

náhrobník *p.* **náhrobok**

náhrobný нагробный; ~ каме́н нагробный ка́мінь; ~ nápis нагробный на́пис

náhrob//ok -ku *m* нагробный па́мятник; mramorový ~ мраморо́вый па́мятник

nahromad//it' -í -ia *dok.* чо нагромадити, назберати, назнашати, назбивати

nahromad//it' sa -í sa -ia sa *dok.* нагрома-дити ся, назберати ся

nahrubo *prisl.* 1 нагру́бо, грубо́в ве́рстов; ~ patriet' натерти грубо́в ве́рстов 2

могутне́; на грубы а́бо великы кўскы а́бо фалаткы; ~ zomlieť нагру́бо змолоти́; ~

zomleť káva нагру́бо змолота́ кáva; ~

nakrájať нагру́бо нарі́зати, нарі́зати на грубы фалаткы 3 грубо; *tech.* ~ opracovať súčiastku нагру́бо обробити частку

nahryz//núť -ne -nú 1 надку́сити, над-грысти, загрести 2 *prep. hovor.* доткну́ти ся; ~ problém доткну́ти ся пробле́му

nahub//ok -ka/-ku *m* 1 нагу́бок 2 *hud.* на́усток, натру́бок

nahuc//kať -á -ajú *dok. expr.* нагу́цкати, поштв́ати, підпіхнути

nahuckávač -а *m expr.* штвач, підпіховач, нагу́цковач

nahust//it' -í -ia *dok.* 1 (*pneumatiku*) наду́ти, нафу́кнути 2 *hovor.* (*nahromadiť*) нагрома-дити, назберати (*много*)

nahusto *prisl.* 1 нагу́сто; uvariť krem ~ нагу́сто уварити крем, уварити густый крем 2 ча́сто, гу́сто; ~ sadiť zemiaky гу́сто садити банду́рки

nah//ý го́лый, на́гий • ~ á skutočnosť го́ла дійсность; cítiť sa ako ~ v trní чу́ти ся як го́лый в те́рні, чу́ти ся як рыба на ро́шті

nahýb//at' -а -ajú *nedok.* нагынати, накло-няти; склоняти

nahýb//at' sa -а sa -ajú sa *nedok. nad kým, čím, ku komu, k čomu i bezpredm.* нагынати ся, наклоняти ся, склоняти ся

nahýn//at' -а -ajú *nedok.* нагынати, накло-няти; склоняти

nahýn//at' sa -а sa -ajú sa *nedok.* нагынати ся, наклоняти ся, склоняти ся

nach -u *m* 1 (*farbivo*) пўпнур 2 *poet.* пўпнур, сві́тло-черве́на фа́рба; ~ová farba сві́тло-черве́на фа́рба; kardináli v ~u кардіна́лы в пўпнурі

nachádz//at' -а -ajú *nedok. v rôzn. význ.* находи-ти, гле́дати; ~ stratenú knihu гле́дати страче́ну книгу; ~ chybu находи́ти хыбы́; ~ východisko zo situácie находи́ти вихо́д із сита́ції

nachádz//at' sa -а sa -ajú sa *nedok.* 1 (*byť*) находи́ти ся 2 *mat.* находи́ти ся, уклада́ти ся; dva v štyroch sa ~а (*nachodí*) двакра́т

два в штире́х находи́ть ся два раз

nachlad//núť -ne -nú *dok.* нахо́лодити ся, пере́холодити ся, простуди́ти ся

nachmúř//it' sa -í sa -ia sa *dok.* захму́рити ся, нахму́рити ся

nachodit' *p.* **nachádzať**

nachodit' sa *p.* **nachádzať sa**

nachod//it' sa² -í sa -ia sa *dok.* (*veľa chodiť*) находи́ти ся

nachov//at' -á -ajú *dok.* на́кормити

nachový пурпуро́вый, сві́тло-черве́ный

nachýlený 1 нахы́ленный, на́клонёный, скло́нёный, нагну́тый, нагну́вший ся 2 (*o budove ap.*) на́клонёный, нахы́ленный

nachýl//it' -í -ia *dok.* нахы́лити, на́клонити, нагну́ти, скло́нити

nachýl//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 нахы́лити ся, нагну́ти ся, на́клонити ся, скло́нити ся 2 (*o budove ap.*) нахы́лити ся, на́клонити ся

нахылнос//t' -ti ž 1 *k čomu* нахылность, наклонённость ж 2 *внимавость*; нахылность, наклонность 3 *ku komu* наклонность, сїмпатїя

нахылнý 1 k čomu, na čo нахылный, склónный к чóму 2 (*k chorobám*) нахылный, наклонный; ~ *k prechladnutiu* нахылный к нахоподжїню; oči, *náchylené na plač* óči нахылены к плáчу

nachyl//ovat' -uje -ujú *nedok.* нагынáти, наклоняти, склоняти, нахылёвати

nachyl//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* нагынáти ся, наклоняти ся, склоняти ся, нахылёвати ся

nachyst//at' -á -ajú *dok.* наготовити, приготавли

nachyt//at' -á -ajú *dok.* 1 *čoho* наїмáти 2 *pri čom hovor.* поїмáти на чїм 3 *koho hovor.* поїмáти на гáчок 4 *koho na čo hovor.* звести, звáбити, зблaзнити кóго чїм

nachyt//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 (*na lep ap.*) наїмáти ся, наліпїти ся, прилипнути ся; ~*alo sa veľa much* наліпило ся вёлё мух 2 *hovor.* поїмáти ся (на гáчок); забрáти на што, звéсти ся чїм; ~ *na pekné sľuby* звéсти ся шўм(в)ными(а) слюбами, увірити шўм(в)ным словам

nachytro prísl. наскóро, наспїх, в скóрости

nainfik//ovat' -uje -ujú *dok.* наказити, наїнфіковáти *aj pren.*

naisto 1 prísl. наїсто, їсто, óзай, набéтон, без рéчі, стопроцéнтні, беспохыбы, беспéчні, за кáжду цїну; *sľúbil sa ~ príst'* він обїцяв наїсто прїйти; *strielať ~* стрїляти наїсто 2 *modálne slovo* їсто, їстóтні; *zajtra ~ pride* їсто, зáвтра він прїйде

naivit//a -y ž наївность, простодушность

naivk//a -y ž 1 наївка, наївне дівча áбо женá 2 *div.* артїстка, граюча роль молодых дівчáт

naivný наївный, простодушный

najat' најме најмú *dok.* 1 (*ludi*) наятї 2 (*veci*) наятї; ~ *byť* наятї квáртель • *robiť ako najatý* він рóбїть як проклятый áбо як наятый

najať sa најме sa најмú sa *dok.* наятї ся **najavo:** *vyjsť ~* выйти вóнка; *dať ~* дати порозумїти

nájazd -u m 1 náбір, наязд; ~у коцóвникóв náбїгы кочовників 2 *šport.* рóзбїг

najazd//it' -í -ia *dok.* набїрати, налітáти, наяздити; ~ *tisíc kilometrov* набїрати áбо наяздити тїсяч кіломéтрів

najbližší 3. st. k blízky 1 найблизший, сáмый близкий 2 (*v časovom význame*) слїдуючий

najbližšie prísl. 3. st. k blízko 1 найблизше, ближе вшытких 2 (*v časovom význame*) на слїдуючий áбо на дрýгий раз

najdúch -a m наїденець, наїдена дїтина **najedno prísl.** еднáко; вшытко едно; *to ti vyjde ~* тобї вшытко едно

najedovaný expr. злый, назлощéный, нагнїваний

najed//ovat' -uje -ujú *dok. expr.* назлостити, нагнївати, намосурити ся

najed//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok. expr.* назлостити ся, нагнївати ся, намосурити ся, выйти із сéбе

najest' sa наје sa најedia sa *dok.* наїсти ся, поїсти

najež//it' -í -ia *dok.* наїжыти, зїжыти (*волося, серсть*)

najež//it' sa -í sa -ia sa *dok.* наїжыти ся, зїжыти ся (*о волосах, о сéрсти*)

najhorší 3. st. k zlý найгїрший

najím//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*ludi*) наїмати 2 (*byť ap.*) наятї, наїмати

najkrajší 3. st. k pekný найкрáсый

najlepší 3 st. k dobrý найліпший

najmä čast. глáвні, напередвшыткого, понадвшыткого

najmenej prísl. i čast. 1 3. st. k málo наймéнше 2 (*prinajmenšom*) помéнше; *ani ~ áni* кус мéнше

najmenší 1 3. st. k malý наймéнший 2 (*najnepatrnejši*) малїший

najneskoršie, najneskôr prísl. 1 найнескóрше, пізнїше вшыткого 2 не пізнїше; *dotazník treba vrátiť ~ v pondelok* анкéту

треба вернути не пізніше в понеділок *або* не пізніше понеділка *або* як в понеділок **najnovšie** *prísl.* найновше, в останній час **nájlom** -*mu m* 1 *наём*; (*pozemku*) аренда; *dať do ~ (byť)* дати до найму, прийняти 2 *zastar.* арендна плата, аренда, плата за квартиру, квартильне

nájomc/a -*u m práv. zastar.* наёмник **nájomn/lé** -*ého s* наёмне; аренда, арендна плата; плата за квартиру, квартильне **nájomník** -*a m (pozemku)* арендатор; (*bytu*) наёмник, наёмник квартиры, квартильник **nájomn/lý** наёмный; *~á zmluva práv.* наёмный договор, договор о найме **najprv** *prísl.* наиперше, наперед, спершатку

najskorej, najskôr *prísl.* 1 наиперше 2 (*najrýchlejšie*) найскорше; *čo ~ што-*найскорше, як мож скорше 3 (*v prvom rade, predovšetkým*) в першій ряді, найскорше, спершатку 4 *časť. (pravdepodobne)* найскорше, правдоподібно

nájsť -*de -du dok. v rôzn. význ.* *найти*, *выгледати*; *~ stratenú vec* *найти* *страчену річ*; *~di mi tú knihu* *найди* *мі/мені* *тоту книжку*; *~ si voľný čas* *найти* *вольний час*; *~ východisko zo situácie* *найти* *виход із ситуації* • *~ výraz v piešom* *найти* *свій вираз в дачім*; *~ uplatnenie* *найти* *уплатнення або виужитя*; *~ spoločnú reč* *найти* *общій язык*; *~ smrť al. svoj hrob* *пекде дагдє* *свій гроб або свою смерть*; *žaba kaluž ~de [prísl.]* *жаба мочарь найде*, *свиня все мочариско найде*; *kto chce psa biť, ľahko palicu ~de [prísl.]* *хто хоче пса бити, лєгко паліцю найде*

nájsť sa -*de sa -du sa dok.* 1 *найти* *ся*, *выгледати* *ся* 2 (*vystrynúť sa*) *найти* *ся*; *~du sa ľudia, ktorí ...* *найдуть* *ся* *люди*, *котры ... 3 (ocitnúť sa)* *найти* *ся*, *находити* *ся*; *очутити* *ся*; *~ sa v nepríjemnej situácii* *найти* *ся* *в неприємній ситуації* • *ti sa našli* *hovor.* *тоты нашли* *ся*, *дві чіжмы пара*

najtiaž *prísl. hovor.* *найтяжше*

najväčší *prísl.* *найвєце(й), в найвєкшій мірі*

najviac *prísl. i čís. 3. st. k mnoho, veľa* 1 (*nahväčšie množstvo*) *найвєце(й)*; *čo ~ як мож* *найвєце(й)*, *як* *найвєце(й)* 2 (*najčastejšie*) *найчастіше* 3 (*nie viac, ako*) *саме бівше, не бівше s 2. p.* • *~ ak ...* *не вєце(й) s 2. p.*; *в лїпшій слўчаї*

nákaz/a -*y ž* *наказа*; *інфекція*; *епідемія*; *šíriť ~u* *шырити* *інфекцію*; *positeľ ~y* а) *бацілоноситељ*; б) *повзбўджовач* *наказливых* *хворот*

nakáľ/zať -*že -žu dok. hovor.* *росказати*, *приказати*, *наказати*, *поручати*

nakazen/lý *наказєный, інфікований*; *~ človek* *наказєный чоловік*; *~é mäso* *наказєне* *мясо*

nakaz/liť -*í -ia dok.* *наінфіковати*, *наказити* *aj pren.*

nakaz/liť sa -*í sa -ia sa dok.* *наказити* *ся*, *наінфіковати* *ся* *aj pren.*

nakazliv/lý *наказливый, інфекчний*; *~é choroby* *наказливы* *або* *інфекчны* *хвороты*; *~ smiech pren.* *наказливый* *сміх*

nakaz/ovať -*uje -ujú nedok. hovor.* *приказовати*, *наказовати*, *рідити*; *поручати* **nakedy** *zám. prísl.* *на який датум*; *на коли*, *на який час*

náklad -*u m* 1 *наклад*; *vyložiť ~ z lode* *выложити* *наклад з шыфы*; *živý ~* *живый* *наклад* 2 *obyc. v mn. č. ~y* *выдавкы*; *výrobné ~y* *выробны* *выдавкы*, *выдавкы* *на* *выробу*; *vlastné ~y* *властны* *выдавкы*; *vydať knihu vlastným ~om* *выдати* *книжку* *на* *вдастны* *выдавкы* *або* *за свої* *пінязі* 3 (*počet vytlačkov*) *тіраж*

nakladac/lí 1 *накладajúчий*; *~ia* *станція* *накладajúча* *станіця*; *~ stroj* *накладajúча* *машына*, *накладáč* 2 *на* *накладання*; *на* *засоліня*; *~ie uhorky* *ўгоркы* *на* *накладання* *або* *на* *засоліня*

nakladač¹ -*a m (človek)* *накладáč*

nakladač² -*a m (stroj)* *накладajúча* *машына*, *механічний* *накладáč*; *automatický ~* *автоматічний* *накладáč*; *~ obilia* *накладáč* *зєрна*; *~ sena* *накладáč* *сіна*; *~ uhlia* *накладáč* *ўгљя*

nakladačk/la -y ž *obyč. v mn. č.* ~y ўгоркы на накладаня *ábo* на засоліня

nakladan/lý **1** (*s octom*) накладаний, завареный; (*bez octu*) квасеный, солёный; ~á kapusta квасена капўста **2** (*ovocie ap.*) конзервованный

naklad/lat' -á -ajú *nedok.* **1** накладати; ~ tovar na loď накладати товар на шыфу; ~ vagón накладати вагón **2** (*s octom*) конзервовати, накладати; (*bez octu*) солити, квасити; ~ kapustu накладати капўсту; ~ uhorky накладати *ábo* конзервовати *ábo* солити ўгоркы; ~ ovocie конзервовати овоцину, приготувляти конзервованный кóмпот **3** *s kým, čím (zaobchádzat')* заобхаджати ся, обходити ся; nešetne ~ s niečim гру́бо заобхаджати ся з дачім **4** *s čím (disponovať)* накладати, диспонува́ти *чим*; розміщувати *што*; voľne ~ s peniazmi во́лні накладати з пінязьми **5** (*prikazovať*) приказовати, поручати

nakladateľ -a *m* видаватель *m*

nakladateľský видавательский

nakladateľstv/o -a *s* издавательство

nákladiš/te -ťa *s* накла́дка, місце накладаня

nákladn/lý¹ накла́дный; това́рный; ~ vlak накла́дный влак *ábo* поїзд; ~á doprava накла́дна перепра́ва, накла́дный тра́нспорт; ~é auto накла́дне а́вто, наклады́; ~á stanica това́рна *ábo* накла́дна ста́нція; ~ tovar накла́дный това́р

nákladn/lý² доро́гий, доро́гоці́нний; táto stavba je veľmi ~á то́то будова́ня є барз доро́ге

nakláň/lat' -a -ajú *nedok.* наклоняти, нагынати, склоняти

nakláň/lat' sa -a sa -ajú sa *nedok. nad kým, čím, ku komu, k čomu* наклоняти ся, нагынати ся, склоняти ся

naklást' nakladie nakladú *dok.* **1** накла́сти, наложитьи; положитьи; ~ na seba (*jedno na sruhé*) наложитьи *ábo* накла́сти *ábo* положитьи е́дно на дру́ге **2** (*o hmyze*) накла́сти я́йчка; (*o vtákoch*) на́не́сти яє́ць **3**

розложитьи, запалити; ~ vaľru розложитьи ва́тру *ábo* о́гень

naklebet/liť -í -ia *dok.* наклебетити, наговорити

naklepl/at' -e -ú *dok.* **1** наклепа́ти, надруковати (*na пишúчій машинці*) **2** (*kosu*) наклепа́ти, выклепати (*косý*)

naklonen/lý **1** наклонёный, склонёный, нагнутый, зогнутый, нахылёный, выхылёный **2** (*šikmý*) наклонёный; ~á rovina *fyz.* наклóнна плóскость **3** *komu prep.* жычливый, наклонёный, нахылёный *ку ко́му*

naklon/liť -í -ia *dok.* **1** наклонити, нагну́ти, склонити **2** ~ si наклонити собі́; притягну́ти на свйй бік

naklon/liť sa -í sa -ia sa *dok. nad kým, čím, ku komu, k čomu* налонити ся, нагну́ти ся, склонити ся

naklonnos/liť -ti ž **1** *ku komu* наклóнность, нахылность, сиппа́тія, склóнность **2** *k čomu* наклóнность, нахылность, диспозі́ція, тенде́нція, склóнность

naklonný **1** *s neurč. (ochotný)* склóнный, нахылный, гото́вый *к чо́му* **2** *na čo, k čomu (náchylný)* нахылный, ма́ючий нахылность *к чо́му*; je ~ na tuberkulózu є нахылный *к туберкулóзі*; je ~ k zlu ма́ть глупы́ *ábo* злы склóны *ábo* наклóнности

nakolennic/la -e ž нако́лник

nakoľko **1** *prisl.* накі́лько **2** *spoj. kniž.* накі́лько, лем, так як

nakoniec **1** *prisl.* на́ко́нець; під ко́нець, в кінце **2** *modálne slovo* на́ко́нець-то, в кінце кінці́в

nakop/lat' -e -ú *dok.* **1** *čo, čoho* накопа́ти; ~ za vrese zemiakov накопа́ти мішо́к банду́рок **2** *koho hovor.* на́копати, дати копа́нець

nakope *prisl. hovor.* на́копі, покóпі, на є́днім місці́, в ко́пі, доведна, погромáді

nakop/liť -í -ia *dok.* звалити на ко́пу, позберати на є́дну ко́пу; (*seno ap.*) скла́сти на ко́пы

nakop/liť sa -í sa -ia sa *dok.* назберати ся, нагромадити ся; oblaky sa ~ili хма́ры

назберáли ся; ~ilo sa veľa problémov
назберáло ся мно́го проблемів

nákov//a -y ž наківка

nakovat' *p. nakut'*

nákovk//a -y ž **1** *zdrob.* наківка; малéнька
наківка **2** *anat.* наківка, часть середнёго
ýха

nakrad//núť -ne -nú *dok.* накра́сти

nakraj *predl. s 2. p.* на край чо́го; ~ sveta на
край світа

nakráj//ať -a -ajú *dok.* нарі́зати, накра́яти

nakrátko *prísl.* **1** наку́рто, накорóтко; ~
ostrihaný накорóтко підстри́жений; ~
priviazať наку́рто привязáти (*nca*) **2** (*v*
časovom význame) на корóткий час,
ненадо́вго, недо́вго, ку́рто **3** (*stručne*)
корóтко, ку́рто, в стислі́й фо́рмі • *držať*
niekoho ~ тримати дако́го на у́зді áбо
наку́рто; *chytiť* niekoho ~ взяти áбо
ухопи́ти áбо і́мити дако́го до рук

nakrémm//ovať -uje -ujú *dok.* накремовáти,
нама́зати, нате́рти кре́мом

nákres -u *m 1* на́крес, наשמáрок, рі́сунок **2**
zastar. о́черк

nakresl//it' -í -ia *dok.* **1** на́рисова́ти, на-
кресли́ти **2** *prep.* на́рисова́ти, зобра́зити,
описáти, предложы́ти, предста́вити

nakriat//nuť -ne -nu *dok.* *koho na čo hovor.*
наговори́ти, наве́сти на *dashmó*

nakrič//ať -í -ia *dok.* *na koho* накрича́ти

nakrivo *prísl.* накриво, криво, ко́со, нері́вно

nakříž *prísl.* **1** крижом, на крест; *preložil si*
pohy ~ переложы́ти собі но́гы крижом,
положы́ти но́гу на но́гу; *zložil ruku* ~
переложы́ти ру́ку на крест áбо крижом,
перекрижы́ти ру́ку; *hládiť* ~ позера́ти
ко́со **2** попе́рек чо́го; крижом че́рез *што*;
prejst' ulicou ~ пере́йти у́лицю попе́рек áбо
крижом • *byť s niekým* ~ бы́ти з да́ким на
но́жах

nakrm//it' -í -ia *dok.* на́корми́ти

nakroj//it' -í -a *dok.* надрі́зати, накра́яти

nakrop//it' -í -ia *dok.* на́кропи́ти, по́кропи-
ти, опры́скати; окро́пити; ~ *bielizeň (pred*
hladením) на́кропи́ти білі́зну

nakrúc//ať -a -ajú *nedok.* **1** на́круча́ти,
на́вива́ти, на́мотова́ти; ~ *si vlasy*
на́круча́ти во́лосы, на́круча́ти ся **2**
(film) на́круча́ти, фі́лмова́ти **3** (*na pás*)
на́гравáти, за́писова́ти

nakrúc//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* на́круча́ти
ся, на́вива́ти ся, на́мотова́ти ся

nakrút//it' -í -ia *dok.* **1** на́крути́ти, на́вити,
намотáти **2** (*film*) на́крути́ти, нафі́лмова́ти
3 (*na pás*) на́грати́ти, за́писати́ти

nakrút//it' sa -í sa -ia sa *dok.* на́крути́ти ся,
на́вити ся, намотáти ся

nakuk//núť -ne -nú *dok. expr.* по́позера́ти,
за́глянути, зі́рькнути (*ďardě*)

nakuk//ovať -uje -ujú *nedok. expr.* по́зера́ти,
за́гляда́ти (*ďardě*)

nákup -u *m 1* (*v obchode*) на́куп, на́купова́ня;
ísť na ~ і́ти на на́куп **2** (*štátny ap.*) за́купі́ня

nákupc//a -u *m* на́купник

nakúp//it' -í -ia *dok.* **1** на́купити́, купити́; ~
knih, tovaru на́купити́ кни́г, това́рів **2** за́ку-
пити́; ~ *stroje, suroviny* за́купити́ маши́ны,
суро́вины

nákupn//ý **1** *príd. k nákupu 1;* ~á та́шка
на́купна та́шка **2** на́купный; ~á се́на
на́купна ці́на

nakupovač -a *m* на́купця

nakup//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** на́купова́ти **2**
(vo veľkom množstve) за́купова́ти

nakut' *nakuje nakujú dok.* **1** (*kosu*) на́клепа́ти,
вы́клепати **2** (*vo veľkom množstve*)
на́кова́ти; ~ *klincov* на́кова́ти кли́нців

nakvapk//ať -á -ajú *dok.* на́ква́пати

nákyp -u *m kuch.* на́кіп, за́пекана рі́жа;
guzový ~ рі́жовый на́кіп; *krupicový* ~
грі́сєвый на́кіп, грі́сь

nakypř//it' -í -ia *dok.* (*pôdu*) зры́лєва́ти, ски́-
прити

nakys//núť -ne -nú *dok.* **1** (*o ceste*)
на́кисну́ти, підкы́снути **2** (*o mlieku*)
за́кысну́ти, (троше́чки) скы́снути

naláčno *prísl.* на́ще ра́но, на голо́дный
жо́лудок

nalad//a -y ž *v rôzn. význ.* на́ладже́ность,
на́лада, а́тмосфе́ра; *povznesená*

~ припіднята наладжéность áбо атмосféра; *revolučná ~ más* революційна наладжéность; *byť v dobrej ~e a)* бути добрі наладжéним, бути в добрій наладі; *b)* (*mať vypité*) бути весéлым; *pemať ~u* не бути в наладі

nalad//it' -i -ia *dok.* *v rôzn. význ.* наладити; ~ *klavír* наладити *klavír*; ~ *Košice (na rádiu)* наладити *rádio* на *Кóшиці*; *poeticky ~* *niekoho* поетичні наладити *dakógo*

nalad//ovat' -uje -ujú *nedok.* *v rôzn. význ.* наладжовати

naládov//ý 1 наладо́вый, творячий наладу; лірічний; ~á *pieseň* лірічна співанка; ~á *hudba* лірічна му́зыка 2 піддаючий ся наладі, наладо́вый, виртоші́вый; ~ *človek* наладо́вый чоловік

nal'ahko *prísl.* 1 налéгко, лéгко, повéрхні; ~ *brať* *niečo* налéгко áбо повéрхні б́рати *dašto*, несерьёзно односити ся к *dachómu* 2 лéгко; ~ *oblečený* лéгко áбо налéгко облечéный

nalajn//it' -i -ia *dok. hovor. (o dobytku)* наші́нити, випустити *korovianku* **nal'akaný** настра́шений, вистра́шений, перестра́шений

nalák//at' -a -ajú *dok.* приманити, заманити, прива́бити

nal'ak//at' -á -ajú *dok.* настра́шити, вистра́шити

nal'ak//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* настра́шити ся, вистра́шити ся, перестра́шити ся

nalakom//it' -i -ia *dok.* *na čo* приманити, зва́бити, злакомити *čím*

nalakom//it' sa -i sa -ia sa *dok.* *na čo* злаго- мити ся *na што*

nalak//ovat' -uje -ujú *dok.* налаковáти, покрити *lákom*; ~ *nechty* налаковáти *nóhti*

nalám//at' -e -u *dok.* налама́ти; ~ *raždia* налама́ти *galúzu*; ~ *kameňa* нарозбивáти *kamíňa* • *dosť som si hlavu na tom ~al* я дость до́вго го́лову на *тім* лама́в

nalamovat' p. nadlamovat'

nal'avo *prísl.* налі́во • *napravo i ~ напра́во i* налі́во; *neobzerať sa ani napravo ani ~ не*

обзе́рати ся *áni* допра́ва *áni* долі́ва, не раховáти ся з *нічім*

nalep//it' -i -ia *dok.* налі́пити, прилі́пити, накле́їти, прикле́їти; ~ *známku* на *obálku* налі́пити *známku* на *копéртку*

nalep//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 налі́пити ся, прилі́пити ся, накле́їти ся, прикле́їти ся 2 *pren.* приліпнути, пристáти; *všetko zlé sa paň ~í* *všyto* *zle* на *не́го* налі́плює ся; *to sa paň len ~ilo* *to* *tó* на *не́го* *lem* налі́пило ся **nálepk//a** -y *ž* 1 налéпка, етіке́та; ~ на *zápalkovej škatul'ke* налéпка на *шва́бликовій шкату́лці* 2 *pren.* налéпка (з *на́звов*), *листок*

nalep//ovat' -uje -ujú *nedok.* налі́плёвати, прилі́плёвати, накле́євати, прикле́євати

nálet -u *m (letecký)* (возду́шный) *на́лет*

nalet//iet' -i -ia *dok.* 1 налеті́ти *na што*, підлеті́ти *k чо́му*; *lietadlá ~eli* на *ciel'* ероплáны налеті́ли на *ціль* 2 *hovor. (naraziť)* налеті́ти 3 *expr. (dať sa oklamať)* *дати* *оклама́ти* ся, *зве́сти* ся; налеті́ти; ~*el* *mu* налеті́в *ёму*, *він* *попáв* на *є́го* *гáчік*

nalet//ovat' -uje -ujú *dok.* *na čo* *tech.* налетова́ти *k чо́му*

nálevník//y -ov *m mn. č. zool.* налі́вники, інфузо́рії

nález -u *m* 1 *čoho* *на́лез*, *находжі́ня*; ~ *rudy* *находжі́ня* *ру́ды*; *archeologické ~y* археологі́чны *находжі́ня* 2 (*zistenie*) *конштатовáня*, *заключі́ня*; ~ *odborníka* *заключі́ня* *шпеціалі́сты*; *lekársky ~* ліка́рський *выслідок*, *діагно́за*; *súdny ~ práv.* *ріші́ня* *сýду* 3 (*nájdienie i nájdená vec*) *находжі́ня*; *oddelenie pre straty a ~y* *одділі́ня* *находжі́нь*

nálezc//a -u *m čoho* *найшо́вший* *што*; *prosíme poctivého ~u, aby...* *про́сíme* *найшо́вшого*, *же́бы...*

nálezen//ec -са *m* *найдéнець*, під- шма́рений

nálezenk//a -y *ž* *найдже́на*, підшма́рена (*o* *дівча́ти*)

nálezin//ec -са *m zastar.* *выховный* *дім* (*про* *на́йденых*, *підшма́реных*, *дітьський* *дім*)

nálezisk//o -a s місценоходжіня; ~ železnej rudy місценоходжіня желізно́й руды

nálezni//é -ého s найдене

nález//at' -í -ia *nedok. kniž.* налѣжати, приналѣжати

nálezitos//t' -ti ž налѣжностъ; ~ti zmluvy налѣжности договору; реѣажné, vecné ~ti піняжны, предметны налѣжности

nálezit//ý налѣжный, відповідный; urobiť ~é opatrenia прияти відповідны міры; ~ým spôsobom відповідным способом, як треба

naliat' naleje nalejú *dok.* 1 налляти, вляти 2 *pren.* вляти, надобити, додати; ~ odvahu нікому додати одва́жностъ дакому 3 *koho čím pren. expr.* налляти, напоїти, спити; ~ vínom niekoho напоїти вино́м дакого • ~ čistého vína *hovor.* налляти чісто́го вина́, выложити або повісти або высыпати вшытку правду

naliat' sa naleje sa nalejú sa *dok.* 1 (*napučať*) налляти ся, наповнити ся, напiti ся, спити ся; ~ sa víno налляти ся вино́м 2 *čím pren. expr.* ошлѣпати ся, нацѣньгати ся, опити ся

nalíč//it' -í -ia *dok.* 1 намалѣвати, помалѣвати, вымалѣвати 2 (*herca*) намасковати, наґримовати

nalíč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* наґримовати ся, намасковати ся

nalieh//at' -a -ajú *nedok.* 1 *na* čo налігати на што, настѣвати, жа́дати што 2 *na koho* выжа́довати од ко́го, налігати на ко́го, приста́вати ку ко́му

naliehav//ý 1 настоючий, неодбитный, принучуючий, выжа́дуючий; ~á prosba настою́ча про́сьба 2 (*súmy*) неодкладный, налігавый, настою́чий; ~á potreba настою́ча потре́бностъ; ~ prípad неодкладна річ; ~á práca налігáva робота

naliep//at' -a -ajú *nedok.* наліпляти, приліпляти, наклѣвати, приклѣвати

naliet//at' -a -ajú *dok.* 1 налітати; ~ tisíc kilometrov налітати ті́сяч кіломе́трів 2 налетіти; ~alo nám sem veľa komárov ту налітало мно́го кома́рів

naliet//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 налітати ся, мно́го або велѣ́ літати або ходити 2 *pren. expr.* набігати ся, намотати ся, находити ся

nalietav//at' -a -ajú *nedok. nad* čo летіти, перелетіти *над* чим; lietadlá ~ali nad cieľ еропланы летіли над ці́лём

naliev//at' -a -ajú *nedok.* 1 наливати, вливати; ~ niečo na niečo наливати да́штó на да́штó, поливати да́штó да́чим 2 *pren.* вливати, наповняти; *vzbúdzovať* 3 *koho čím pren. expr.* наливати, наповняти • ~ rozumu niekomu учи́ти розу́му дакого

naliev//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 (*o pukoch ap.*) наливати ся, набу́хати, напучніти 2 *čím pren. expr.* наливати ся; ~ sa čajom наливати ся ча́єм

nalinajk//ovat', nalink//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 налінійковати, зробити лінійки 2 *pren. hovor. (dať smernice, liniu)* дати лі́нію; ~ zhora дати лі́нію звѣ́рху або зго́ры

nalis//ovat' -uje -ujú *dok.* налісовати

nalod//it' -í -ia *dok.* 1 (*ľuďi*) поса́дити на шыфу; наложити на шыфу; ~ cestujúcich поса́дити на шыфу (паса́жірів) 2 (*náklad*) наложити на шыфу; ~ tovar наложити то́вар на шыфу

nalod//it' sa -í sa -ia sa *dok.* насі́сти на шыфу; (*s nákladom*) наложити на шыфу то́вар

nalomen//ý 1 надломѣный, не ці́лком зломѣный 2 *pren.* надломѣный, підломѣный; ~človek пси́хично підломѣный чо́ловік; ~é zdravie підломе́не здо́ров'я

nalom//it' -í -ia *dok.* 1 надломити 2 *pren.* надломити, підорвати

nalom//it' sa -í sa -ia sa *dok.* надломити ся

nalopot//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* наробити ся, надѣрти ся, намордовати ся, натра́пити ся

nalov//it' -í -ia *dok.* наіма́ти

nálož -e ž *tech.* то́ргавина

naľož//it' -í -ia *dok.* 1 наложити, накла́сти; ~ vrecia na voz наложити мі́хы на ві́з; ~ auto kamením наложити а́вто ка́мі́нями

2 (до рече) наложити, підложити (дрыв, угля) **3** (оheñ) розложити, запалити **4** (konzervovať) законсервовати; (з оцтом) наложити; (bez octu) засолити, заквасити; ~ kapustu наложити капусту; (s octom) заквасити капусту **5** (prikázat') приказати, поручити **6** s kým обийти ся, поступитьи **7** s čím накладати чим **8** komu expr. (zbit') збити, набити *дакого*

namac//at' -ia -ajú dok. expr. на́мáцати, напыцати

namáč//at' -a -ajú nedok. **1** намо́човати, замо́човати, змо́човати **2** do čoho мочіти, обмо́човати до чо́го

námah//a -y ž **1** (telesná) на́мага, усило́вность, снажі́ня, сна́га, выпя́ти сил; bez ~у без на́магы, без на́пята, без снажі́ня; s veľkou ~ou з великов на́магов, з великим выпя́тєм сил, з великим снажі́нєм **2** (snaha) снажі́ня, старáня

namáhan//ie -ia s tech. на́пята, на́пинáня; зата́жіня; ~ ľahom на́пинáня на ростягну́тя; dovolené ~ доволе́не зата́жіня, доволе́не на́пята

namáhi//at' -a -ajú nedok. на́мага́ти, уна́вовати, зата́жовати, на́пинáти; ~ si oči на́мага́ти собі́ о́чі áбо зрак

namáhi//at' sa -a sa -ajú sa nedok. **1** на́мага́ти ся, усило́вати ся **2** (snažiť' sa) ста́рати ся, усило́вати, сна́жыти ся, вына́кладáти на да́штó на́ма́гу; непа́ма́хай sa! не ста́райся!, не уси́луй ся!

namáhavo prisl. з тяжко́стєв, на́мага́во, тяжко́; з сило́в; ~ dýchať, hovoriť тяжко́ дыхати, говорити; ~ pracovať робити з на́ма́гов

namáhav//lý **1** (únavný) на́мага́вий, выче́рпуючий; ~á cesta выче́рпуюча доро́га **2** (ťažký) тяжкий, на́мага́вий; ~ šport тяжкий áбо на́мага́вий шпорт

namále: prisl.: málo, невелё́; mal ~... він лё́два не ..., ё́го лем же не ...; mal ~, skoro ho zrazilo auto він лё́дна не достáв ся під áвто, ё́го ма́ло же не за́било áвто, ё́го лем же не за́било áвто

namaľ//ovať -uje -ujú dok. **1** (obraz) на́малёва́ти **2** hovor. (nakresliť) на́крес-лити, на́рисова́ти **3** (nafarbiť) по́фарбити; по́малёва́ти, о́малёва́ти, вы́малёва́ти **4** на́малёва́ти, на́ма́зати (hovor.) ~ si pery на́малёва́ти собі́ ра́мбы

namaľ//ovať sa -uje sa -ujú sa dok. на́малёва́ти ся (hovor.)

namaľ/núť sa -nie sa -nú sa dok. **1** (o veci) по́па́сти ся, тра́фити ся, достáти ся **2** (o príležitosti) на́тра́фити ся, при́тра́фити ся, обя́вити ся, предста́вити ся

namask//ovať -uje -ujú dok. koho на́грі́мовáти, на́маскова́ти ко́го

namast//iť -í -ia dok. **1** на́мастити (дая́ков ма́стєв); ~ si chlieb на́мастити собі́ хлі́б шма́лце́м áбо ма́слом **2** (namazať) на́мастити, поте́рти; нао́лієва́ти; ~ dvere olejom нао́лієва́ти дveréвы за́вісы, на́мастити дveréвы за́вісы ма́стєв; ~ si ruku на́мастити собі́ ру́ку кре́мом **3** koho pren. expr. (zbit') збити, набити, зма́стити, змо́лотити; спу́цова́ти, вы́чі́стити • ~ niekomu križe al. chrbát зма́стити да́кому кри́жы

namast//iť sa -í sa -ia sa dok. на́мастити ся, на́кремовáти ся (кре́мом, ма́стєв i m. n.)

namaškrt//iť -í -ia dok. koho на́чо́ зве́сти, за́вбити ко́го чим, на́ве́сти на што́

namaškrt//iť sa -í sa -ia sa dok. **1** на́чо́ за́вбити ся на што́, зве́сти ся чим **2** чо́го на́їсти ся, на́машкы́ртити ся чо́го, зпа́комити ся на што́; ~ sa cukrikov на́машкы́ртити ся цу́керників

namaľ/zat' -že -žú dok. **1** (natrieť) на́ма́зати **2** (namastiť, naolejovať) на́мастити, нао́лієва́ти; ~ ložiská нао́лієва́ти ло́жис́ка **namaľ/zat' sa** -že sa -žú sa dok. **1** (krémom) на́мастити ся кре́мом áбо олі́єм **2** hovor. expr. (opiť sa) на́ма́зати ся, опи́ти ся, на́це́ны́гати ся, зруба́ти ся, зрихто́ва́ти ся, на́сло́пати ся

namemor//ovať -uje -ujú dok. нау́чити ся на́спа́мять, на́бифле́ва́ти, на́меморо́ва́ти **námer'** -u m voj. за́мір (за́міря́ти на ці́ль)

namer//at' -ia -ajú *dok.* 1 наміряти, одміряти; od mosta po most ~ali dva kilometre од моста до моста наміряли два кілометри; ~ dva litre mlieka одміряли або налляли два літри молока 2 *pren. hovor.* (o treste) дати, виміряти, одсудити

námesačník -a *m* намісячник, сомнамбул **námesačný** намісячний, сомнамбулічний; ~ člověk намісячник, сомнамбул • chodí ako ~ він ходить як намісячний

námesť//ie -ia *s* площина, площадка ж

náместník -a *m* намістник, заступця *m*

námet -u *m* 1 (téma) тема; ~ prednášky тема лекції; historický ~ історична тема 2 (návrh) пропозиція, ідея, намітка

námezdn//ý наятий; ~ robotník наятий робітник; ~á robota наята робота

namier//it' -i -ia *dok.* 1 (zbraň) заміряти, зацілити, наставити 2 (usmernit') замірити, зацілити; článok je ~ený proti... стаття заміряна протів ... 3 (pustiť sa nejakým smerom) направити ся, пустити ся; ~ sa do mesta пустити ся до міста

namiest' *nametie* *nametú dok.* наміести; v zime *nametie* snehu в зимі намієти снігу

namiesto 1 *spoj.* намісто; ~ do práce išiel domov намісто того, жёбы пішов до роботи, він пішов домів; ~ toho, aby намісто того, жёбы 2 *predl. s 2. p.* намісто, взаїну чого; ~ prednášky išiel do kina намісто лекції він пішов до кіна; pôjdeš ~ тїа ты підеш намісто мене

namieš//at' -a -ajú *dok.* 1 *čo, čoho do čoho* намішати, примішати *што, чого до чого* 2 (*pripraviť*) приправити, приготувати, змішуючі (*даштó, з дачім*); ~ prášky намішати порошків

namiet//at' -a -ajú *nedok.* опоновати, бути протів, протестувати; *nič nenamietam* я не протестую, я не протів; *nemám čo ~* я не мам *што опоновати, я не протестую* **namietk//a** -у *ž* протест; *mať ~y proti* *niečomu* протестувати протів *дачóго*

namiet//nuť -ne -ni *dok.* протестувати, дати протест, висловити протест або незгоду

namlát//it' -i -ia *dok.* 1 намолотити 2 *expr.* (*zbit'*) збити, змолотити, намолотити

namliet' *nametie* *nametú dok.* 1 (*múky*) намолюти 2 *pren. hovor. expr.* поговорити, натарати, намолюти

náml//uvy -uv *ž pomn. nár.* сватаня, спрósини, оглядини *pomn.*

namoč//it' -i -ia *dok.* 1 намочіти, змочіти; ~ bielizeň намочіти білизну 2 *do čoho* намочіти до чого; ~ pero do atramentu намочіти піро до тинти 3 *pren. hovor.* намочіти, втягнути до неприємностей

namoč//it' sa -i sa -ia sa 1 намочіти ся, намóкнути, змочіти ся, змóкнути 2 *pren. hovor.* намочіти ся, достати ся до неприємностей

namojdušu *cit.* намойдúшу

namojveru *cit.* гнамоївéру

namok//núť -ne -nú *dok.* намóкнути; *obilie ~lo* зёрна намóкли

namokro *prisl.* намóкро

namont//lovať -uje -ujú *dok.* 1 намонтовати, зробити монтáж; ~ stroje намонтовати стрóї або машыны 2 *čo na čo* припевнити *што к чóму* 3 *čo do čoho* вмонтовати *што до чóго*

namor//it' -i -ia *dok.* наморити, приотравити; ~ osivo наморити семéна; ~ drevo наморити дéрево

námornick//y морський, наморницький, матрóський; ~a *uniforma* наморницька уніфóрма; ~e *šaty (detské)* матрóска; ~e *povolanie* морська або наморницька слóжба

námorníctv//o -a *s* 1 морськы шыфы, морськы силы; наморництво; *ministerstvo ~a* міністérство морської флотілы 2 *hromad.* морякы, матрóсы, námорници 3 (*námornícke povolanie*) морська професія, морська слóжба

námorník -a *m* моряк, матрóс, námорник

námorn//ý морський; ~á *základňa* морська база; ~ *obchod* морська торгівля; ~é *letectvo* морська авіація

namosúrený *expr.* намосурéный, нагні-ваний, назлощéный, зле налаждéный

namo//tať -ce/-tá -cú/-tajú *dok.* намотати, навити, накрутити

namo//tať sa -ce/-tá sa -cú/-tajú sa *dok.* намотати ся, навити ся, накрутити ся

námraz//a -y *ž na čom* námороза чо́го, ледяна по́кривка на чім; *pokryť sa* -ou покрити ся на́морозов; ~ на stromoch на́мороза на стрóмах

namrv//iť -í -ia *dok.* нақыршыты, намервити

namrzený нагніваний; ~ hlas нагніваний голос; ~á tvár нагнівана тварь

namrz//núť -ne -nú *dok.* намерзнути; на drôtoch ~ol ľad на дрóтах намерз лід **2** (*trochu*) померзнути; *zemiaky* ~li банду́рки померзли, банду́рки ухóпив мо́роз; *zemiaky, jablká* ~li банду́рки, ябка намерзли

namydl//iť -í -ia *dok.* **1** намыдлити **2** *pren. hovor. expr.* збити, наколотити, намолотити, намастити

namydl//iť sa -í sa -ia sa *dok.* намыдлити ся; ~ sa pred holením намыдлити ся пе́ред брытвіне́м

namyslen//ec -са *m* намыслéнець, наду́манець, наду́маний чоловік, нафукáнець

namyslený наду́маний, наду́тий, нафуканий, намыслéный, мно́го о собі ду́маючий, пышний

namysl//iet si -í si -ia si *dok.* **1** приду́мати, виду́мати, доду́мати **2** (*zmyslieť si*) наду́мати собі

namýš//ľať si -a si -ajú si *nedok.* приду́мовати, виду́мовати, наду́мовати собі, мно́го о собі ду́мати

naň 4. *p. zám.* on *s predl.* на на не́го

nanajvýš **1** *prísl.* в найвысшій мірі, незвычайні, необычайні, стра́шні; to je ~ zaujímavé то́то є в найвысшій мірі інте́ресне **2** *časť.* найве́ще, ма́ксимум, в кра́йнім слýчаї

nanáš//ať -a -ajú *nedok.* **1** *v rôzn. význ.* нано-сити; *voda* ~a piesok во́да нано́сить пісо́к; ~ farbu v tenkých vrstvách наносити фа́рбу в тонких ве́рствах **2** *geom.* одкладáти

naňho 4. *p. zám.* on *s predl.* на на не́го

nanič *hovor.* **1** *príd. neskl.* злий, недóбрий, ні́где не годя́чий, мізе́рний, на́ніч; ~ chlap на́ніч хлоп; ~ víno на́ніч вино́ **2** *prísl.* чу́ти ся зле, недóбрі, протівне, одпо́рне; je mi ~ а) я недóбрі чу́ю ся; б) є ми зле • to mi je ~ mi то́то протівне, ми то́то ни к чо́му; *celý som* ~ я ца́лком зоспа́бнув

naničhodník -a *m* *pejor.* нічо́мник, дареба́к, мерза́вець

naničhodný на ніч не су́чий, невалу́шний, не маю́чий ціну́, не сто́їть за ніч, не ва́рта ніч

naniest'¹ nanesie nanesú *dok.* нанести; *sliepka* naniesla veľa vajec ку́рка нанесла ве́лє/мно́го яе́ць

naniest'² nanesie nanesú *dok.* *v rôzn. význ.* нанести; *viator* naniesol prachu вітор наніс поро́ху; ~ jemnú vrstvu vazeliny нанести тонку ве́рству вазелины

ňaň//o -a *m* *fam.* (*otec*) нянько, няне́, оте́ць **nános** -u *m* **1** на́нос; *riečny* ~ рі́чний на́нос **2** *pren.* отпеча́ток; ~ stáročí отпеча́ток сторо́чів

nanos//iť -í -ia *dok.* наносити, нанести, подонаша́ти, назнаша́ти

nanos//iť sa -í sa -ia sa *dok.* **1** наносити ся; до́вго носити *nedok.* **2** *hovor.* (*urobiť si hniezdo*) увити собі гніздо́; *pod strechu* sa ~ili lastovičky під стрі́хов увили гніздо́ ла́стівки **3** *hovor.* (*peniknúť niekam*) проникнути, пробра́ти ся; *zlodej* sa ~il do komory зло́дій вникнув до комо́ры • ~ sa niekomu do vlasov ухóпити ся да́кому до во́лосів

nánosov//ý нано́сний; ~á zemína нано́сна зе́мля

nanovo *prísl.* зно́ва, на́ново; ~ napísať написáти а́бо переписáти на́ново ~ vydať knihu зно́ва wydáти а́бо переvedáти книгу

nánožník -a *m* (дітьський) фу́сак

nanucl//ovať -uje -ujú *nedok.* чо́нану́човати, вну́човати, обтяжовати

nanucl//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* нану́човати ся, вну́човати ся, обтяжова-ти

nanút//it' -i -ia *dok.* нанутити, внутити; ~ svoje pázory внутити свої погляды; ~ ženicha нанутити молодого або жєначá
nanút//it' sa -i sa -ia sa *dok.* нанутити ся
naobed//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* наобідовати ся, пообідати
naober//at' -á -ajú *dok.* наобєрати, пообєрати (зо стрóму); ~ za kôš čerešní наобєрати кош черешень
naobliekaný наобліканий, забабушений
naobliek//at' -a -ajú *dok.* наоблікати, забабушити
naobliek//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* наоблікати ся, забабушити ся
naočk//ovat' -uje -ujú *dok.* наскіпити, наочковати *aj pren.*; ~ ušľachtilú sortu на подпник наскіпити допєстовáну або доробєну сорту к піднику
naoko *prísl.* 1 на́око, звóнка, на по́гляд, на пєрший по́гляд, пре фóрму, лєм пре фóрму, лєм жєбы не повідало ся; ~ reknú на пєрший по́гляд шўм(в)ный 2 на по́гляд; urobiť iba ~ зробити лєм про фóрму
naokolo *prísl.* 1 (v blízkom okolí) наоко́ло, дооко́ла, о́коло 2 (okľukou) окрúжно́в, до́рогов, оклюков
naolej//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 намастити ва-зєлинов (дверєвы závěsy i m. n.) 2 (natriet olejom) намастити або натєрти або наолієвати олієм
naondukl//ovat' -uje -ujú *dok.* наондуповати, накандрити, накучерявити (собі) во́лосы
naopak 1 *prísl.* наспáк 2 *prísl.* náрубы 3 *časť.* нáспак, напро́тив
naoslep *prísl. nár.* посліпáчки, насліпо
naostatok 1 *prísl.* на́ко́нець, під ко́нець, в кінцє 2 *prísl.* (v časovom význame) послідній раз 3 *modálne slovo* в кінцє кінців, на́ко́нець же, ко́нєчні
naostrený наострэный, набрусєный; ● jazyk má dobre ~ *hovor.* мать острый язык, у нєго язык як бритва
naostr//it' -i -ia *dok.* наострити, набрусити
 ● ~ uši *hovor.* наострити ўха

naozaj 1 *časť.* дійсно, поправді 2 *prísl. hovor.* (vážne) вáжні, серьєзно
naozajstný дійсний, оправдивий, правдивий
napačm//at' i **napašm//at'** -e -ú *dok. expr.* koho на чо взбудити, розязтрити, выкликати смак у кóго на што; розлакомити кóго
nápad -u m náпад, і́дєя, мысль, дўмка; to je ~! тотó єсть нáпад! но, тотó є дўмка!; ani ~! не є што і дўмати!; під нияков фóрмов
napad//at' 1 -á -ajú *dok.* 1 напáдати; ~alo listia zo stromov напáдало лїстя зо стрóмів 2 (o snehu) напáдати, напáсти
napad//at' 2 -á -ajú *nedok.* прихóдить до гóловы
napád//at' -a -ajú *nedok.* 1 (útočiť) нападáти, шмаряти ся 2 *práv.* одкликóвати ся, одзывáти ся; ~ zmluvu одзывáти ся прóтив догóвору
napád//at' 2 -a -ajú *nedok.* ~ на jednu nohu нападáти або прихрáмовати на єднý нóгу
nápadník -a m 1 ашпірúючий, ухаджáючий, претєндєнт, напáдник; ~ на trón претєндєнт на трон 2 (*gavaliér*) фрáїр, фрáїркарь, куріzáнт (*hovor.*), поклóнник
napad//núť 1 -ne -nú *dok.* напáсти, нападáти, выпáсти
napad//núť 2 -ne -nú *dok.* koho, komu при-йти на розум або до гóловы кóму
napad//núť 3 -ne -nú *dok.* 1 koho напáсти, атакóвати на дáкóго 2 *práv.* одозвáти ся прóтив дачóму
nápadnlý 1 окáтый, в óчі бючий ся, криклявий; выразный; ~á farba криклява фáрба 2 підозрíváючий, недовірúючий; to mi je ~é тотó є мї підозрíváюче
napách//nuť -ne -nu *dok.* 1 čím напáхнути, перепáхнути ся даяким зáпахом 2 *prep.* набрáти ся чóго, проникнути чím, перепáхнути ся чím
napájac//í *tech.* напóюючий; ~cie potrubie напóююча рýпа
napájač -a m *tech.* напóєвач m
napájadl//o -a s напóєвачка (для худóбы)

napájj/at' -a -ajú *nedok.* 1 поїти, давати пити, нап'ювати 2 *tech.* сп'ювати

napajedený *expr.* нагніваний, розгніваний, гнівачий, назлощений, злостный, намосурёный, розгорчёный, наштв́атый, нао́ндяный

napajed//it' -í -ia *dok. expr.* назлостити, розгнівати, нагнівати, наштв́ати

napajed//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* назлостити ся, нагнівати ся, наштв́ати ся

napálený *expr.* назлощёный, нагніваний, злостный

napál//it' ¹ -i -ia *dok.* 1 напалити; ~ dreveného uhľia 2 (*slivovice ap.*) нагнати (много); ~ liehu нагнати або напалити шпирітусу

napál//it' ² -i -ia *dok. expr.* 1 назлостити, нагнівати 2 *hovor.* напалити; окла́мати, ока́батити

napál//it' sa -i sa -ia sa *dok. expr.* розлостити ся, нагнівати ся

napalm -u *m* напалм

napap//at' sa -á sa -ajú sa *dok. det., fam.* напáпати ся, на́сти ся, по́исти

napar//it' ¹ -i -ia *dok.* напáрити; ~ si tvár напáрити (собі) тварь

napar//it' ² -i -ia *dok. expr.* напалити, дати; ~ rokuťu niekomu напалити штроф дакому

napar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* напáрити ся, попáрити (собі тварь)

napar//ovat' -uje -ujú *nedok.* напáревати, пáрити

napar//ovat' sa ¹ -uje sa -ujú sa *nedok.* напáревати ся, пáрити (собі тварь)

napar//ovat' sa ² -uje sa -ujú sa *dok. expr.* выхв́алёвати ся, хвалити ся; вынаш́ати ся, вы́тяговати ся, надува́ти ся

napásť *napasie* *napasú dok. (kravy, ovce ap.)* напáсти, насытити пасінём, накормити (*hovor.*), прибрáти

napásť sa *napasie* *sa* *napasú sa dok.* напáсти ся (*hovor.*)

napät' *napne* *napnú dok.* 1 *v rôzn. význ.* напну́ти, напяти; ~ svaly напну́ти мýскулы або свáлы; ~ luk натягну́ти лук; ~ sluch напну́ти слух; ~ všetky sily напня́чі

вшыткы силы 2 (*natiahnut'*) натягну́ти; ~ šnúru na bielizeň натягну́ти шну́ру на бі́лизну

napät' sa *napne* *sa* *napnú sa dok.* напну́ти ся

napät//ie -ia *s* 1 (*dej*) напяти, выпяти; на́мага; натяговати ся 2 *v rôzn. význ.* напяти; *pervové* ~ нерво́ве напяти; *medzinárodné* ~ ме́джинаро́дне напяти; *vysoké* ~ *el. tech.* вы́со́ке напяти

napät//ý 1 *v rôzn. význ.* напятий, натягну́тый; ~é *pervu* напяти нервы; ~é očakávanie напяти́ оче́ковáня; ~é vzťahy натягну́ты або напяти́ одноші́я 2 (*natiahnutý*) натягну́тый

nápev -u *m* на́спів, мелодія

napevno *prísl.* на́певно, на́исто, і́сто, і́стотні, пёвні; ~ *primontovať* пёвні примонтова́ти 2 (*určite, s istotou*) на́исто; ~ *rátat'* *s* niečím на́исто рахова́ти з да́чим

napch//at' -á -ajú *dok.* 1 *čo do čoho (nastřkat')* натовчі, напх́ати *што, што до чо́го*; ~ knihy do aktovky напх́ати книг до та́шки або актóвки; ~ veci do kufru напх́ати рі́чі до кýфра 2 (*naplnit'*) набити, напх́ати; ~ tabaku do fajky напх́ати дугáну до пипкы 3 *prep. expr. (nakřmit')* на́кормити, напх́ати

napch//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 (*niekam*) напх́ати ся, набити ся 2 *expr. (najest' sa)* напх́ати брìх, нап́аскати ся

napiect' *parečie* *parečú dok.* напечі; ~ chleba напечі хлїба

napich//at' -á -ajú *dok.* напíхнути, напх́ати; ~ na špendlík напíхнути на шпéндик; ~ slaninu na ražeň напíхнути солонину на ро́жню

napich//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* напíхнути ся

napich//ovat' -uje -ujú *nedok.* напíховати

napíl//it' ¹ -i -ia *dok.* напилити, нарі́зати (*дрьє*)

napíl//it' ² -i -ia *dok. (nie celkom prepílit')* надпилити, надрі́зати; підпилити, підрі́зати

napínac//í на́пинаю́чий; ~ie *lano* на́пинаю́че ла́но, на́пинаю́чий мо́туз; ~ia *kladka* на́пинаю́че ко́лесо

napínač -a *m* 1 *tech.* напінáч, напінáюче приспособління 2 *anat.* распинáтель *m* (рúкы)

napinadlo -a *s tech.* напінáюче приспособління

napinák -a *m štud. slang.* напоменáня; напінáк (на топáнкы)

napín//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* напінáти; ~ svaly напінáти мýскулы áбо свáлы; ~ luk напінáти лук; ~ zrak напінáти зрак; ~ trpezlivosť напінáти терпезливость 2 (naťahovať) натяговати; ~ strunu натяговати стрýну; ~ plachty na lodi натяговати плáхты на шыфі; ~ krk вытяговати шыю 3 *neos.* натяговати, напінáти; ~a ho напінать áбо натяге єгó

napín//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* напінáти ся, усиловати ся

napínavý напінáвий, упýтуючий; ~ román упýтуючий ромán

nápis -u *m* náдпис *m*

napí//sať -še -šu *dok. v rôzn. význ.* написáти; ~ slovo написáти слóво; ~ knihu, oreu написáти книгу, óперу; ~ priateľovi написáти приятелёви

napí//ť sa napije sa napijú sa *dok.* 1 напи-ти ся; ~ sa z pohára напíti ся з пóгара 2 čím (nasiaknuť) насякнути čím, просякнути што 3 *hovor. (opiť sa)* напíti ся, опити ся

napitý 1 напítый; ~ vodou просякнутый водóв 2 *hovor.* пýный, опитый, напивший ся

naplán//ovať -uje -ujú *dok.* наплановáти

náplas//ť -ti ž 1 левкопла́ст, пляйстер *m* 2 *pren.* бáлзам, утішина

náplastový левкопласто́вий, пляйстровый; ~ obväz пляйстер

naplašený настра́шений, перестра́шений, сполю́шаний

naplaši//ť -í -ia *dok.* настра́шыти, напо-лю́шати, сполю́шати

naplaši//ť sa -í sa -ia sa *dok.* настра́шыти ся, наполю́шати ся, сполю́шати ся

naplavenin//a -y ž náнос (рі́чний)

naplav//iť -í -ia *dok.* нанéсти (мечі́нем)

naplav//ovať -uje -ujú *nedok.* наносити, наплáвовати (мечі́нем)

náplavov//ý нанóсный, наплáвовый; ~á nižina *geol.* нанóсна нижина

náplecník -a *m* порóна

napliet' napletie napletú *dok.* 1 (košíkov ap.) наплéсти (во великúй мі́рі) 2 (ihlicou) наплéсти, наштріковáти (во великúй мі́рі)

nápl//ň -ne ž 1 наповні́ня 2 *tech.* кулёвий поро́х 3 *pren.* наповні́ня, óбсяг, содержáніє; pracovná ~ робóче наповні́ня 4 *kuch.* повнина; cesto s ovocnou ~jou колáч з овоцино́вов повни́нов

napľnac//í наповню́чий, наповня́ючий ся; ~ie pero наповня́юче ся пéро

napľň//at' -a -ajú *nedok.* 1 наповняти 2 *kuch.* повнити 3 *voj. tech.* набивáти 4 *pren.* перевы́повнёвати, наповнёвати

napľň//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 наповнёвати ся 2 *pren.* перевы́повнёвати ся, наповнёвати ся 3 *kniž.* здійснёвати ся, выкóновати

napln//iť -í -ia *dok.* 1 наповнити, набити; ~ sud vínom наповнити бóчку винóм; ~ fajku tabakom набити пипку дугáном 2 *kuch.* наповнити, повнити; ~ rybu plnkou наповнити рыбу повни́нов; ~ papíku наповнити паприку 3 *voj. tech.* набити 4 *pren.* наповнити, переповнити; tieto slová ~ili jeho dušu тоты слóва наповнили єгó душú одвáжностёв • ~ si brucho *expr.* наповнити собі брiх; ~ si vrecká *hovor.* наповнити собі кішéні

napln//iť sa -í sa -ia sa *dok.* 1 наповнити ся 2 *pren.* переповнити ся, наповнити ся; srdce sa mu ~ilo radosťou сéрдце єгó переповнило ся рáдостёв 3 *kniž.* здійснити ся, выкóнати

naplno *prísl.* напóвно, пóвністю, цáлком; ~ otvoriť dvere пóвністю отворити двéрі; otvoriť kohútik ~ цáлком отворити когúтик; pustiť motor ~ пустити мóтор напóвно; pracovať ~ робити напóвно, робити зо вшыткых сил; ~ zasiahnuť cieľ попáсти прямо на ціль

наплювати (sa) p. napíňat' (sa)
napl'//ut' -uje -ujú *dok.* наплювати • ~
 niekomu do oči наплювати дакому в очі

напnúť (sa) p. napät' (sa)
napnut'//ie -ia s натяг

напнутý p. napätý
напоčit'//at' -a -ajú *dok.* нараховати; ~ sto
 hostí нараховати сто гóстів; ~ do desať
 нараховати до дéсять • *nevie ani do päť* ~
 не знати áни до п'ять нараховати

наподив 1 prisl. чудний, завіджиягódный;
 ~ *presný* на зачúдованя тóчний áбо
 акурáтний **2 čast.** на зачúдованя,
 к зачúдованю, на преквапíня

наподobenina p. napodobnenina
наподобит' p. napodobnit'
наподобне prisl. (*pri želaní niečoho*) і вам
 тактыж, тыж, взаємні; *dobrú chuť!* –
 Наподобне! приємний апетіт! І вам тыж! áбо
 Взаємні!; приємний смак! І вам (так)тыж

наподобnenin//a -y ž наподобенина, імі-
 тація

наподобn'//it' -і -ia *dok.* *koho*, čo наподобни-
 ти кóго, імітовати *што*, репродукувати,
 реконштувати *што nedok.*; ~ *niečí hlas*
 імітовати дачій гóлос; ~ *niekoho* наподоб-
 нити дакóго; ~ *mramor* імітовати мрáмор

наподобniteľ'ný піддаючий ся імітації áбо
 наподобніню áбо репродуковáню; *ťažko* ~
 тяжко піддаючий ся репродуковáню

наподобň'//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho*, čo
 імітовати *што*, наподобнѐвати *што*; ~
zvuky zvierat імітовати гóлосы звíрат

наподобňovateľ -a *m* імітáтор; напо-
 дбнѐватель

напochytro, напochytre prisl. **1** наскóро,
 напóнгли, в нáглости, нáгли, скóро,
 нáспіх; *urobiť niečo* ~ зробити даштó
 наскóро; ~ *napísaný článok* в нáглости
 написáна статя **2 (v náhlosti)** в спіху, нáгли;
 ~ *som si nemohol spomenúť* на jeho мeнo
 в спіху я не міг спомяну́ти єгó мéно

напој -a *m* **1** напиток; *nealkoholické* ~e
 неалкогóльны напитки **2 (pre dobytok)** по-
 іло

напој//it' ¹ -і –a *dok.* напоіти; ~ *kone* напо-
 іти кóни

напој//it' ² -і -a *dok.* *na čo* припоіти к чóму; ~
na (elektrickú) sieť припоіти на сiть

напој//it' sa' -і sa -a sa *dok.* напiti ся

напој//it' sa' ² -і sa -a sa *dok.* *na čo* припоіти
 ся к чóму; запоіти ся до чóго; напоіти ся
 на *што*
напојový príd. k nápoj; ~ *lístok* напiтный
 листок

напокон 1 prisl. наконѐць, під конѐць,
 в кінцe **2 modálne slovo** в кінцe кінцiв,
 наконѐць же

наполitáňk//a -y ž *hovor.* вáфля

наполо p. napoly 2
наpoly prisl. **1** наполовину, напóлы;
rozrezať ~ розрізати наполовину **2** напо-
 ловину; *dom je ~ prázdny* дiм наполовину
 порóжній áбо пустый

напомád'//ovať -uje -ujú *dok.* напо-
 мадовати, потѐрти помáдов

напомad'//ovať sa -uje sa -ujú sa *dok.*
 напомадовати ся, потѐрти ся помáдов

напомáň//at' -a -ajú *nedok.* **1** *koho*
 напомагати кóму **2** *čo* напомагати чóму,
 підпоровати *што*
напомel'//núť -nie -nú *dok.* **1** *koho* на-
 помянути кóго, зробити напомянутя
 кóму; *prísne ~ niekoho* зробити стрóге
 напомянутя дакóму; ~ *k poslušnosti* напо-
 мянути к послушности **2** *komu* *čo* напомя-
 нути кóму о чiм

напомenut'//ie -ia s напомянутя, покаráня;
prísne ~ стрóге напомянутя, покаráня

напомienk//a -y ž *škol.* напoминáня учiтеля
 (*v деннику учениká*), стрóгий выговор

напомín//at' -a -ajú *nedok.* **1** напoминáти,
 робити напoминáня, зробити выговор;
posledný raz *ťa ~am* напoминам тѐбе
 послiдний раз **2** *komu* *čo* напoминáти кóму
 о чiм

напомocný: *byť* *niekomu* *niečím al.*
 в *niečom* ~ помагати/помoчі дакóму дачiм

напомô//ct' -že -žu *dok.* **1** *komu* помoчі **2**
čomu помoчі

naponáhle, naponáhlo *prisl.* 1 наскóро, скóро, в скóрости, в на́глости, на́гли 2 (*v náhlosti*) в спіху • *mať* ~ понаглити ся, спішити

nápor -u *m* nápir, nátlak, tlak; ~ *vetra* nátlak вітра; ~ *nepriateľských vojsk* nápir áбо nátlak войск неприятеля

naporúdz//i : *byť* ~ а) (*o veciach*) máти під рукóв; б) (*o ľudoch*) быти к діспозіції; *mať* ~ máти під рукóв; *on má vždy* ~ *odpoveď* óдповідь у нёго все готóва, він за слóвом до кішені не полізе

naposledy 1 *prisl.* послідній раз 2 *prisl.* наконéць посліднім, по вшыткых; *kto prišiel* ~? хто прийшóв посліднім? 3 *modálne slovo* в кінце кінців, наконéць же **napospas** *prisl.* на во́лю, на любово́лю, до мі́ци; *vydať al. ponechať* ~ *osudu* охабити на во́лю óсуду

napol//vedat'¹ -vie -vedia *dok.* на́знáчіти

napoved//at'² -á -ajú *nedok.* на́знáчовати

napozajtra, napozajtre *prisl.* позáвтра, на́позáвтра

náprah -u *m tel.* за́мáх (рукóв); на́тягнúтя, ви́стри́тя, ви́прямі́ня (ру́кы)

naprás//it' -i -ia *dok.* на́порошы́ти, за́порошы́ти (*вшы́тко*)

naprás//it' sa -i sa -ia sa *dok.* за́порошы́ти ся; *do izby sa* ~ *ilo* до ізбы áбо хыжы на́порошы́ло ся

náprav//a' -y *ž* ви́правлі́ня, злі́пші́ня; ~ *chyb* ви́правлі́ня хыб; *dosiahnuť* ~у до́бити ся злі́пші́ня; *postarať sa* о ~у по́ста́рати ся о ви́правлі́ня (хыбы)

náprav//a'² -y *ž tech.* ось ж

napráv//at'¹ -a -ajú *nedok.* 1 ви́правля́ти, на́правля́ти; ~ *krivdu* на́правля́ти кривду áбо несправодли́вость 2 (*niečo pokazené*) на́правля́ти, опра́вовати 3 (*vykĺbenú ruku, nohu*) на́правля́ти 4 по́правля́ти; ~ *si účes* по́правля́ти ў́чес, фрі́зурю

napráv//at'² -a -ajú *nedok.* 1 *na čo (navádzať)* по́взбúджовати, на́говóрє́вати, гúцкати 2 *proti komu* штвáти *prótmie kógo*

napráv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 ви́правля́ти ся, злі́пшывати ся 2 *hovor.* (*po chorobe*) по́правля́ти ся

naprav//it'¹ -i -ia *dok.* 1 опра́вити, на́правити; ~ *chybu* опра́вити хыбу; ~ *si povest'* на́правити сво́ю по́вість áбо ре́пута́цію; ~ *krivdu* одстра́нити несправодли́вость áбо кривду 2 (*niečo pokazené*) на́правити, опра́вити 3 на́правити; ~ *vykĺbenú ruku* на́правити виткнуту ру́ку 4 по́правити; ~ *si klobúk (na hlave)* по́правити ка́лап (*na gólovi*)

naprav//it'² -i -ia *dok.* 1 *na čo (naviesť)* на́гoворити, на́вє́сти, підпíхнути 2 *proti komu* по́штвáти *prótmie kógo*

naprav//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 по́правити ся, злі́пшити ся 2 *hovor.* (*po chorobe*) по́правити ся

nápravni//ý 1 на́правный; ~é *opatrenia* на́правны кро́кы; ~ *tábor* на́правный та́бор 2 лі́чівый; ~á *gymnastika* лі́чівá гі́мна́стика

napravo *prisl.* на́право; ~ *i naľavo* на́право і налі́во

napravovať p. naprávať

naprázdno *prisl.* 1 (*bez nákladu*) на́поро́жнє; (*bez zaťaženia*) на́поро́жнє, ма́рні, бесці́лні; *ta sme išli* ~ там мы ішли на́поро́жнє; *stroj pracuje* ~ машына іде на́поро́жнє 2 (*zbytočne*) на́да́рьмо, ма́рні; *všetky jeho snahy vyšli* ~ вы́тка ё́го на́ма́га вы́шла на́да́рьмо • *vyjsť* ~ вы́йти на́да́рьмо

napred *prisl.* 1 на́пе́ред 2 (*najprv*) на са́мый пе́ред, спє́ршатку, на́йскóрше, пе́ред тым 3 (*dopredu*) скóрше, до́пе́реду

napredku *prisl. hovor.* впе́реді

napredok *prisl. hovor.* до́пе́реду

napred//lovať -uje -ujú *nedok.* 1 (*postupovať*) по́ступовати до́пе́реду 2 здо́кона́лє́вати ся; розвівáти ся; ~ *hospodársky* еко́номі́чні розвівáти ся

napriam//it' -i -ia *dok.* ви́прямити, ви́рівнати, ви́стерти; ~ *ruku* ви́рівнати áбо ви́прямити ру́ку; ~ *si telo* ви́рівнати ся, ви́прямити ся

napriast' *napradie napradú dok.* напярсти; ~
priadze напярсти пряджі

naprieč 1 *prisl.* поперек, напоперек, кри-
жом; *pustil sa ~ poľanou* він пішов поперек
поляны **2 predl. so 7. i s 2. p.** поперек чого;
крижом чого; *strom ležal ~ cesty* стром
лежав крижом дорóгы

napriek 1 *prisl.* на́прік, натру́ц; *robiť ~ ro-*
бити на́прік; akoby ~ як натру́ц 2 predl. s 3.
p. на́прік чо́му; *непозера́ючи на што; ~*
zvyklostiam на́прік звыкам; *~ tomu, že ...*
непозера́ючи на то́то, же ...

napriklad *čast.* наприклад

naprostred *predl. s 2. p. 1 (v strede)* в се-
редині, в центрі, посередині, посередині
чого **2 (do stredu)** до середини чого

naprostriedku *prisl. i predl. s 2. p.* в се-
редині, в центрі, посередині, посеред чого

naprostriedok *prisl. i predl. s 2. p.* до
середини, до центра, посеред чого

naproti 1 *prisl.* на́прóтів **2 prisl. (v ústrety)**
по ру́ці, по дяці **3 predl. s 3. p.** на́прóтів,
прóтів чого **4 modálne slovo** наспак;
на́прóтів; *~ tomu* наспак

naprotiveň *prisl.* на́прік, натру́ц

naprotivnľý протіволéжний; *~á strana*
протіволéжна сторóна

náprsenk//a -у *ž* нагрúдник

náprsnľý нагрúдний; *~é vrecko* нагрúдний
мішóк; *~á taška* буделярик, піняжéнка

náprst//ok -ка *m* на́персток *aj pren.*; *vypit' za*
~ niečoho выпити квáпку áбо на́персток
дачóго • *nemá ani za ~ rozumu* не мать
áни за грош розúму

naprš//ať -і *dok. neos.* **1** напáдати; *dobre*
~alo дóбрі напáдало доджú **2 (niekam)**
затіkáти, протіkáти; *~alo nám do izby*
(oknom ap.) додж напáдав нам до ізбы
áбо до хыжы

napuč//ať -і -ia *dok.* напучáти

napuč//it' -і -ia *dok.* нафúкнути; надúти; *~*
líca надúти лиця

napuč//it' sa -і sa -ia sa *dok.* нафúкнути ся,
надúти ся

napudr//ovat' -uje -ujú *dok.* напудровáти

napudr//ovat' *sa* -uje sa -ujú sa *dok.* на-
пудровáти ся

napúch//ať -a -ajú *nedok.* напухáти, опухáти

napuchlin//a -у *ž* опухлина ж, óпух м

napuch//núť -не -nú *dok.* напúхнути,
опúхнути, спúхнути; *poranená ruka ~la*
поранéна рúка опúхла; pren. expr. plná,
napchatá, preplnená niečím; ~nuté vrecká
напхáты кішéні; ~nutá peňaženka пóвна
áбо напхáта піняжéнка

napump//ovat' -uje -ujú *dok.* напомповáти

napust//it' -і -ia *dok.* **1** чо напустити, напо-
внити; *~ kúpalisko, bazén* наповнити áбо
напустити вóду до базéну **2 čím** намáзати,
натéрти, намастити; *impreġnováti, na-*
пустити; ~ olejom напустити оліéм; *dosky*
~ olejom дóскы напустити оліéм; *~ parkety*
натéрти паркéты пáстов

napúšť//ať -a -ajú *nedok.* **1** чо напуцáти,
наповняти **2 čím** напуцáти

naráb//ať -a -ajú *nedok.* **1 čím** нарабляти
з чím; *dobre ~ so zbraňou* знáти нарабля-
ти з пúшков; *~ perom (písať)* нарабля-
ти пéром **2 s čím (mať do činenia)** máти
діло; стрічáти ся; *~ s faktami* máти діло
з фáктами

narád//ie -ia *s 1* інштрумéнты, сéрсан,
сéрвіс, вéрцайт'; *poľnohospodárske ~*
землерóбський сéрсан; kuchynské ~
кухінський сéрвіс 2 šport. (гімнастічне)
снаряджіня; *svičiť na ~í* упражняти на
(гімнастічних) снаряджінях

naradostený, naradovaný радістний,
нара́дований, натішéный

narád'ový нарядний; *~ telocvik* нарядна
гімнастíка

narafič//it' -і -ia *dok. expr.* настроіти,
зосновáти; спискати

náramkovľý: *~é hodinky* гóдинкы на рúку

náramnic//a -е *ž* на́рамок, браслét

náramný *expr.* **1** огрóмний, барз великий **2**
нарémний, пырхкий,

náram//ok -ку *m* на́рамок, браслét

naranajk//ovat' *sa* -uje sa -ujú sa *dok.*
пофриштикóвати, нафриштикóвати ся

naráň//ať -a -ajú *dok.* назбивати, позбивати (яблоко, грушок)

narást' *narastie narastú dok.* 1 нарости, вирости, одрости; *kozliatku narástli rožku* кізлятю выросли рожки; *narástli mu fúzu* наросли йому баюсы; *pechať si ~ bradu* зохабити собі одроснути бороду 2 вироснути; ~ o päť centimetrov вироснути о пять центиметрів 3 (*stať sa dospelým*) ста́ти взр́ослым, взр́осну́ти; вирости; *keď narastieš* коли ты виростиши *ábo* ста́неш взр́ослым 4 (*zväčšiť sa*) вирости; *narástli mi úroku* наросли ми проц́ента • *narástli mu rožky* йому наросли ріжки; *hovor, ako ti zobák narástol!* говорь так, як тебе ма́ма учіла! (*npócmo*)

narast//ať -á -ajú *nedok.* (*zväčšovať sa*) рости, нароста́ти, вироста́ти

narát//ať -a -ajú *dok.* нараховати • *vyzerá, akoby nevedel do piatich ~ hovor.* вызерать, як кидь бы до пять не знав нараховати; він вызерать глупа́чиком

naraz *prísl.* 1 (*súčasne*) одра́зу, неочіковані, на́раз; ~ *sme začínali* мы на́раз зачіна́ли 2 (*nie po častiach*) одра́зу, доведна, в тот са́мый час, та́кой; *zaplatiť všetko ~ zaplatiti* вшытко на́раз, заплатити та́кой вшытко 3 (*zrazu*) неочіковані

náraz -u *m* 1 на́раз, у́дер 2 (*vetra, víchrice*) на́раз, на́пір

naraz//it' -í -ia *dok.* 1 *na čo, do čoho* на́разити, налетіти *na што*, б́ухнути ся о *што*; *auto ~ilo na stĺp* а́вто налетіло на стовп; ~ *hlavou do niečoho* на́разити *ábo* б́ухнути го́ловов до да́чого 2 *na koho, čo (stretnúť)* стрі́тити ся, на́тра́фити; ~ *na odrog* на́тра́фити на о́дпір, стрі́тити о́дпір 3 на́діти, наса́дити; ~ *si klobúk* на́діти ка́пап; ~ *obruč na sud* наса́дити о́бруч на бо́чку 4 (*napichnúť*) наса́дити, на́піхнути 5 (*vodný prúd, tok*) на́пра́вити, зре́гуло́вати, ~ *vodu na mlyn* зру́гуло́вати во́ду на млин

nárazník -a *m* на́разник *aj pren.*

nárazníkový на́разнико́вий; ~ *štát pren.* на́разникова дер́жава

nárazovitý на́разови́тый (о *vímpi*)

nárazov//ý 1 у́дарный; ~á *silá fyz.* у́дарна сила 2 на́разовый; ~ *viator* на́разовый ві́тор 3 на́разовый, термі́нований, шу́турмований; ~é *gráse* на́разовы ро́боты

naráž//ať -a -ajú *nedok.* 1 *na čo, do čoho* стрі́чати ся, налетіти *na што*, ударяти ся *ábo* б́ухати ся о *што* 2 *na koho, čo (stretat')* стрі́чати ся; ~ *na ťažkosti* стрі́чати ся з тяжко́стями 3 *čo na čo* на́впика́ти, на́дівати 4 (*nabodávať*) наса́джовати, на́піховати 5 (*odrážť nejakým smerom*) на́правляти 6 *na čo (v reči)* на́зна́човати

narážk//a -y *ž* змінка, позна́чка, на́ра́жка; *hovoriť v ~ach* говори́ти змінка́ми *ábo* на́ра́жками

narcis -u *m* на́рці́з

náreč//ie -ia *s* 1 діалéкт, го́вор, на́рече́ 2 *zastar. (jazyk)* на́рече́; *slovanské ~ia* сла́вяньскы діалéкты

nárečový 1 діалéктный 2 діалéктоло́гічний; ~ *atlas* діалéктоло́гічний а́тлас

nárek -u *m* 1 (го́лосный) плач *m*, квілі́ня ж 2 (*nariekanie*) біда́каня, гореко́ваня, на́ріка́ня 3 (*lamentácia*) одо́бераня

nárez -u *m* *kuch.* на́рі́з (із колба́сы)

nařel//zať -že -žú *dok.* 1 *koho, čo (nakrájať)* на́рі́зати 2 *čo* на́дрі́зати 3 *komu expr. (zbiť)* змо́лотити, зби́ти, на́бити, ви́трипати *kógo*

nařel//zať sa -že sa -žú sa *dok. expr.* на́рі́зати ся, на́лизати ся, на́лє́гати ся

naríaden//ie -ia *s* при́каз, ро́сказ, постано́вліня; *vládne ~* постано́вліня пра́вліня

naríad//it' -í -ia *dok.* *čo* ро́сказа́ти, при́каза́ти, предпи́сати *што*, ви́дати при́каз о *чím*

naríad'ovaci: ~ *dekrét* при́казую́чий, ви́дати при́каз, ро́сказую́чий, предписую́чий

naríad'//ovať -uje -ujú *nedok.* предпи́совати *што*, при́казо́вати, ро́сказо́вати, да́вати при́каз *ábo* ро́сказ *ábo* на́ряджі́ня о *чím*

naríasený на́збераний до скла́дки

narías//it' -í -ia *dok.* на́зберати до скла́дки

nariedko *prísl.* 1 рі́дко; ~ *sadiť zemiaky* рі́дко *ábo* негу́сто са́дити банду́рки 2 (на)

рідко, текучо; ~ uvarený sirup (на)рідко уварёный сіруп

nariekačka//a -y ž оплáковачка, нарікачка

nariek//at' -a -ajú *nedok.* 1 голóсні плáкати

2 бідáкати, наріkáти 3 (*lamentovat'*)

наріkáти, ламентовáти, горіковáти

nariekavý жалóстный, плачúчий

naricht//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* 1 (*pripravit'*)

припáвити, приготовити, нарихтовáти

што 2 наставляти, поставити; ~ hodiny

поставити гóдины

narkotik -a *m* наркомáн

narkotik//um -a *s* наркóтика

narkotizér -a *m* наркотизáтор

narkotizm//us -u *m* наркомáнія

narkotiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*

наркотизовáти, дати/давáти наркóзу

narköz//a -y ž наркóза; *operovat'* *s* ~ou опе-

ровáти áбо робити оперáцію з наркóзов

narob//it' -í -ia *dok.* наробити

narob//it' sa -í sa -ia *sa dok.* наробити ся

2 (*vzniknúť*) обявити ся, вытворити ся; на

čele sa mu ~ili vrásky на челі у нёго обяви-

ли ся морщíны; на vode sa ~ili bubliny на

воді обявили ся бублíны

náročy *prisl.* náроком

náročn//ý 1 выжáдуýчий, нескрóмный,

стрóгий; ~ čitateľ стрóгий чítáтель; si

veľmi ~ ты барз выжáдуýчий 2 (*ťažký*)

тяжкый; ~á úloha тяжкá задáча

národ -a *m* 1 нарóд, náция; európske, ázijské

~у нарóды Еврóпы, Áзії; еврóпскы,

áзийскы нарóды; staroveké ~у старовікóвы

нарóды; sťahovanie ~ov переселіня

нарóдів; Organizácia Spojených národov

Оргáнізація споєных нарóдів 2 *hovor.*

(*ľudia*) нарóд; на ulici je plno ~a на ýлиці

пóвно нарóду 3 *hovor. expr. (spoločnosť)*

нарóд, плéмя; herecký ~ плéмя артíстів

narodn//ie -ia *s* народжíня; od ~ia од

народжíня

narodn//iny -ín ž *potm.* народенины,

день народжíня; oslavovať ~ ослáвľевати

народенины; päťdesiate ~ пятьдесят рóків

од народжíня

narod//it' sa -í sa -ia *sa dok.* народити ся;

matrika al. kniha ~ených метрíчна книга;

výpis z knihy ~ených выпис з метрíчной

книгы; ~ený 3. (tretieho) mája roku 1933

народжéный 3-го (трéтёго) máя 1933 рóку

národniar -a *m hovor.* націоналіста, член

Нарóдной пáртії (*в період домюньен-*

ской ЧСР)

národnobuditeľ'ský націона́льно-буди-

тельський (*односячий ся к періоду*

націона́льного возроджéня)

národnodemokratick//ý нарóдно-

демократíчный; ~á revolúcia нарóдно-

демократíчна ревoлюція

národnooslobodzovac//í націо́нльно-

ослобóджуýчий; ~ie *hnutie* націо́нльно-

ослобóджуýчий рух

národnos//ť -ti ž 1 (*etnická skupina*)

нарóдность ж; націо́нальность ж,

націо́нальна áбо нарóднóсна меншына

2 (*príslušnosť*) націо́нальность; акеј si ~ti?

якóй ты націо́нальности áбо нарóдности?,

хто він по націо́нальности?

národnostn//ý націо́нальный; нарóдно-

стный ~ útlak націо́нальный ýтиск,

націо́нальне утисковáня; ~é *menšiny*

націо́нальны меншыны áбо меншынствá;

~á otázka націо́нальный вопрóс; ~ štát

многонаціо́нальна áбо многонаро́днóсна

держáва

národn//ý націо́нальный; нарóдный; ~á

kultúra націо́нальна култьóра; ~é *povedomie*

націо́нальне усвідомлénня; ~é *piesne*

нарóдны співанкы áбо піснi; ~é *jedlo*

нарóдне їдлó; ~é *hospodárstvo* нарóдне

господáрство; ~ *umelec* нарóдный

артíста; нарóдный худóжник; Slovenská

národná rada Словáцька нарóдна рáда;

Slovenské ~é *povstanie* Словáцьке

нарóдне повстáня; Slovenské ~é *divadlo*

Словáцькый нарóдный теáтер

národohospodár -a *m* еконóм

národohospodársky нарóдно-госпо-

дáрьський, економíчный; ~ *plán* нарóд-

ногосподáрьський план

národopis -u *m* етнографія

národopis/lec -са *m* етнограф

národopisn/ý етнографічний; ~é múzeum етнографічний музей

národov/lec -са *m* патріот, народовець

nárok -u *m* **1** (*právny*) право **2** (*dožadovanie sa*) вижádованя, претензія; ~ на dedičstvo пожа́дованя або претензія на наслідство

3 *obyč. v mn. č.* ~у вижádованя, náроки; táto práca kladie veľké ~у на presnosť totá робота вижádус велики то́чности; naše ~у neustále rastú náшы пожа́дованя все ростуть; má malé ~у мать скрómны пожа́дованя, він непожа́довачный • robiť si ~у на niečo претендо́вати на даштó

nárok/ovat' si -uje si -ujú si *nedok.* **čo 1** претендо́вати на *што 2* (*požadovať*) вижádовати, вимага́ти *што*; ~ si odmenu вимага́ти оцініня

nárokovateľ -а *m práv.* вимага́тель, вижádователь

narovn/lat' -á -ajú *dok.* **1** вирівнати, випрямити; ~ drôt, klínes вирівнати дрiт, клинець; ~ chrbát вспрямити або випрямити або вирівнати хырбét

narovn/lat' sa -á sa -ajú sa *dok.* **1** (*vystrieť sa*) вирівнати ся, випрямити ся, вспрямити ся **2** (*stať sa rovným*) нарівнати ся, выстерти ся

narovno *prísl.* рівна́ко, єдна́ко, на рівны ча́сти, на єдна́кы ча́сти; rozdeliť ~ розділити на єдна́кы ча́сти

narozbít/lat' -а -ajú *dok.* **čo** нарозбивати, порозбивати *што*

narozhadz/ovat' -uje -ujú *dok.* по-розмітовати, (по)розміта́ти, розметати

narozliev/lat' -а -ajú *dok.* поналивати, порозливати

narozpráv/lat' -а -ajú *dok.* наговорити, на-росправяти, набісiдовати

nárož/lie -ia *s píř* (dóму, úľиці); на ~iach ulíc на ро́гах у́лиць

narúb/lat' -el-а -ul-ajú *dok.* нарубати

naruby *prísl.* на́рубы

náruč *p.* náručіе

náruč/lie -ia *s 1* об'ятя; držať dieťa v ~і трима-ти дітину в об'яті або на руках; vziať kabáty do ~ia взяти ре́рокы або зимники ме́джі рýкы; padnúť do ~ia упати або шма́рити ся до об'ятя; ~ smrti *pren.* об'ятя сме́рти **2** ме́джі рýкы; za ~ dreva дрыв ме́джі рýкы • prijať niekoho s otvoreným ~ím прияти або стрітити да́кого з роспротертыми(а) рука́ми

naruk/ovat' -uje -ujú *dok.* нарукова́ти, бути позва́ным на воєнську слýжбу; včera ~oval вче́ра нарукова́в, вче́ра єго́ позва́ли до арма́ды

narúš/lat' -а -ajú i **naruš/ovat'** -uje -ujú *nedok.* наруша́ти, нару́шовати; ~ тихо наруша́ти тихо; ~ rovnováhu наруша́ти рівнова́гу; ~ hranice наруша́ти гра́ниці; ~ celistvosť niečoho наруша́ти єдність да́кого

narúš/it' -í -ia *dok.* нару́шыти, пору́шыти, пошко́дити, показити; ~ poriadok нару́шыти порядок; mať ~ené zdravie ма́ти пошко́джене здо́ров'я

náruživý мі́цный, ту́гый; горливый, запалистый, горячий; фанаті́чний; ~ človek горливый чолові́к; ~ fajčiar мі́цный або ту́гый ку́ряч; ~ bozk горячий поці́лунок

narýchlo *prísl.* наскóро, спі́шні, на́спіх, спі́хом; robiť niečo ~ робити даштó спі́шні; ~ zvolaná schôdza на́спіх скликане зібра́ня

nárys -u *m geom.* на́рис

narys/ovat' -uje -ujú *dok.* на́рисова́ти

násad/la -у *ž 1* (*posadené vajcia*) на́сиджены яйця **2** *ryb.* моло́ды ры́бки

nasad/lat'¹ -á -ajú *nedok.* (*do dopravného prostriedku*) на́сидати; ~ do vlaku на́сидати до вла́ку або по́їзду

nasad/lat'² -á -ajú *dok.* на́систи, сі́сти; на nábytok ~al prach на скрині на́сів поро́х, скрині запо́рошыли ся, на скрині на́сів поро́х

násad/lec -са *m tech.* ру́чка, наса́да, топо-риско

nasad//it' -i -ia *dok.* насадити, насаджати; ~ stromy popri ceste насадити стрóмы вздовж дорóгы *ábo* по́при дорóзи

nasad//it'² -i -ia *dok.* **1** *na* чо насадити, надіти; ~ sekeru na porisko насадити топір на топориско; ~ si okuliare насадити окуляры; ~ bodáky насадити бóдакы; ~ si masku надіти мáску **2** *do čoho* вложити; ~ pero вложити пéро **3** (*použiť*) поужити, пустити (*до канóна ábo* до хóду) ; ~ do boja пустити до бóю; ~ delostrelectvo насадити каноні́рство *ábo* артіле́рію; ~ do žatvy kombajnu využити на жáтву комба́йны **4** *čo (prejsť na niečo)* зачати (*робити даштó*); перéйти на *што*, взяти *што*; ~ ostré tempo взяти тéмпo; ~ finiš зачати фінішóвати; ~ úradný tón перéйти на урядний тoн; ~ tón hud. взяти тoн; ~ kurz na niečo взяти курз на даштó **2** положити; підсадити; ~ vajcia pod kvočku положити яйця під квóчку; ~ rybu do rybníka выпустити рыбы до рыбника • ~ život пiсковáти живот *ábo* живóтом; ~ niekomu chrobáka *al.* červa do hlavy запохыбовати *ábo* засумнівáти ся в дакíм; жéбы ё́го даштó інтересовáло, мерзило *ábo* трáпило

násadk//a -y ž рúчка, насáда; топориско
nasad//núť -ne -nú *dok.* (*do dopravného prostriedku*) насiсти, сiсти

násadovllý *príd. k násada* **2**; ~é гyбу малéнькы ры́бкы; ~é вáйце підкладáюче яйце

nasádz//ať -a -ajú *nedok.* **1** *na* чо насáджовати, надівáти **2** *do čoho* вставляти *до чóго* **3** (*používať, uvádzať do činnosti*) уживáти, пущáти (*до хóду*) **4** *čo (prechádzať na niečo)* зачінáти (*робити даштó*), переходити на *што*, брáти *што* **5** підкладáти (*яйця*); насáджовати

nasadzovať *p. nasádzať*

nasak//ovať -uje -ujú *nedok.* насяковати *aj pren.*

nasat' nasaje nasajú *dok.* насáати, всáти, всáти до себе; látka nasala vodu полóтно насáало до себе вóду; motor nasal

pohonnú zmes mótor насáав поганяючу змесь

nasat' sa nasaje sa nasahú sa *dok.* *čím* насáати ся *чím*, всáти *што*, насякнути *чím*
nasáv//ať -a -ajú *nedok.* насавáти, всавáти, насяковати, всяковати до себе

nasáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čím* насавáти ся *чím*, всавáти *што*, насякова-ти до себе *што*

nasek//ať -á -ajú *dok.* **1** *čoho*, чо нарубáти, насéчи; ~ dreva нарубáти дрыв **2** *hovor. expr.* наробити; ~ dlžob наробити дóвгів **3** *komu hovor. expr.* збити, набити, добити *дакóго*

nasek//núť -ne -nú *dok.* надрубáти, насiкнути

naschvál *prísl.* náроком, умысéлні

nasiak//núť -ne -nú *dok.* насякнути *aj pren.*; ~ novými myšlienkami насякнути *ábo* про-никнути нóвыми(а) ідéями

nasiat' naseje nasejú *dok.* насяти

násilenstv//o -a s насилность; dopustiť sa ~а допустити ся насилности

násil//ie -ia s насилность; použiť ~ поужити насилность; dopustiť sa ~ia допустити ся насилности над дакým, поужити насил-ность к дакóму; ~ím zobrať niekomu niečo силов взяти даштó дакóму

násilnícky насилницький

násilník -a *m* насилник

násiln//ý насилный; ~ *čín* насилность; ~á smrť насилна смерть; ~ ústev насилный *ábo* принучéный ўсмів

nasilu *prísl.* **1** насилу, насилні, силов **2** силов-міцёв, за кáжду цінý

naská//kať -če -ču *dok.* *do čoho* выскочіти, поска́ковати *до чóго*; ~kali do člnu вштыки поска́кали до лóдькы

naskak//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** *do čoho (za jazdy)* выска́ковати, скáкати, наска́ковати *до чóго*; ~ do električky, vlaku наска́ковати до електрички, влáку; ~ na bicykel наска́ковати на біци́гель **2** выступáти, перебі́рнути; ~ujú mu zimomriavky выступили му́рянкы по хырбéти **3** *tech. i hovor. (o motore)* наска́ковати

naskoč//iť -í -ia *dok.* 1 *do čoho (za jazdy)* наскочіти, вискочіти, вскочіти *до чого* 2 *выскочіти, выступити; na čele mu ~ila žila* на челі ёму выступила жыла; *~ili mu zimomriavky* перебігли ёму мурянки по хырбёти 3 *(o motore)* наскочіти

náskok -u *m* предстигнутя с, выгода ж, náskok *m*; *mať ~ máti* предстигнутя; *získať pred niekým ~ niekoľkých metrov* випередити дакого на дакілько мэтрів, *ма́ти náskok péroed* даким дакілько мэтрів; *mať v niečom dvojročný ~ pred niekým* опередити дакого в дачім о два ро́кы

naskrutk//ovat' -uje -ujú *dok.* нашрубовати
naskrz, naskrze *prisl.* 1 *наскрізь, скрізь; guľka prebila dosku ~ guľka* пробила до́ску *наскрізь* 2 *(celkom, úplne)* ці́лком; *~ zlý* ці́лком недобро́ый • *skrz-naskrz* скрізь-наскрізь; *zmokol som skrz-naskrz* я *наскрізь* змо́кнув, я змо́кнув до ниткы
naskutku *prisl. expr. (ihned')* одра́зу же, та́кой

naskyt//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *обяви-ти ся, указати ся; ~la sa mu možnosť* ёму указала ся мо́жність; *pohľad, ktorý sa mu ~ol, ho očaril* по́гляд, котрый открыв ся пéroed ним, очарова́в ёго 2 *взникнути; ~ol sa problém* выник пробле́м

naskyt//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *представляти ся* 2 *взника́ти*
následkom *predl. s 2. p. kniž.* наслідком; *в резулта́ті чо́го*

následník -a *m* 1 наслідник; *~ trónu* наслідник престо́лу або тро́ну 2 *(nasledovník)* насту́пник, продо́вжовате́ль *m*

následnos//ť -ti *ž* наслідованость; *časová ~* часо́ва наслідованость

následný сліду́ючий, да́лший • *~ dedič práv.* наслідник

násled//ok -ku *m* наслідок, наслідність; *to bude mať neprijemné ~ku* то́то бу́де ма́ти неприємны наслідкы; *mať za ~ niečo* повле́чі за собо́в да́штó

nasledovaniachodný за́вго́дний напо-добнёваню; *~ príklad* приклад, за́вго́дний наподобнёваню

nasled//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* наслі́довати за *кым*, *іти по сліді за кым*; *~uj ma!* ідь або наслі́дуй ме́не! 2 *koho, čo pren. (napodobňovať)* наслі́довати *чі́єму* прикладу, *іти по чі́ім сліда́м*; *~ dobrý príklad* наслі́довати до́броый приклад 3 *(byť na rade)* наслі́довати, *іти*; *~uje prestávka* (тепе́рь) па́вза або пере́рва; *teraz ~ujem ja* тепе́рь наслі́дую я 4 *z čoho (vyplývať)* наслі́довати, *выплива́ть*; *z toho ~uje, že ...* з то́го *выплива́ть, же ...*

nasledovateľ -a *m* наслі́довате́ль, на-слі́дник

nasledovník -a *m* наслі́дник
nasledovný сліду́ючий, да́лший
nasledujúci сліду́ючий, да́лший
naslepo *prisl.* наслі́по

naslin//iť -í -ia *dok.* насли́нити

naslovovzatý: *~ odborník* на сло́во взя́тый або дійсний шпе́ціаліста

nasľub//ovat' -uje -ujú *dok.* наобі́цяти, на-слю́бовати

nasmet//iť -í -ia *dok.* насмі́тити

nasmrad//iť -í -ia *dok. expr.* насмерді́ти

nasmrad//núť -ne -nú *dok. expr.* насмерді́ти

násoben//ec -ca *m mat.* (у)мно́жыме

násobilk//a -y *ž* та́бліця мно́жіня

násobil//iť -í -ia *dok.* 1 *mat.* у́мно́жовати 2 *pren. (zväčšovať)* зве́кшовати, у́множа́ти

násobiteľ -a *m nat.* мно́жыте́ль *m*

násobn//ý ќратный; *~é číselky gram.* ќратны́ число́вкы

másob//ok -ku *m* ќратне

nasol//iť -í -ia *dok.* 1 *(zakonzervovať)* за-со́лити; *~ mäso* засо́лити мя́со 2 *komu expr.* насо́лити (горя́чих да́кому) 3 *komu expr.* всо́лити, влі́пити; *~ili mu desať rokov (väzenia)* ёму всо́лили або влі́пили або дали де́сять ро́ків

nasпамäť *prisl.* 1 наспа́мья́т, на па́мья́т 2 з па́мья́ти

naspät' *prisl.* náзад; *ked sme išli ~ kідь* мы ішли náзаз, *кідь* мы повертали ся; *položit' ~ положить* náзад *áбо* на старе місце *áбо* на місце, де было перед тым *áбо* вернути; *poslat' ~ вернуть*, послати náзад

naspiev//at' -a -ajú *dok.* (*na gramofónovú platňu ap.*) наспівати

naspodku prisl. **1** (*dolu*) долів, насподі **2** (*zo spodnej strany*) здолы

naspomín//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* наспоминати ся, часто споминати; *čo sa vás len ~al* кілька раз він споминав вас

naspor//it' -í -ia *dok.* нашпорити, нагромадити, наекономити

nasrden//ý нагніваний, назлощений, сердитый

naťah//ovat' -uje -ujú *dok.* настяговати ся; перевезти ся; *~ do nového bytu* настяговати ся до нового квартеля

naťah//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* настяговати ся до квартелю, перейти на квартель; *~ sa k niekomu* настяговати ся ку дакому; переселити ся к дакому

nastálo prisl. навсё

nastal//t' -ne -nú *dok.* **1** настати, наступити; *~li mrazy* настали морозы; *~li nové časy* настали новы часы; *~li večer* настав вечор; *~lo тихо* настало тихо, стало тихо **2** (*odohrať sa*) наступити, выникнути, підняти ся; *~la zmeta* настала зміна; *~la panika* выникла *áбо* підняла ся паника; *~li požiar* выник огень

nastávajúc//a -ej *ž hovor.* бідуча (*женá*)

nastávajúc//i -eho *m hovor.* бідучий (*муж*)

nastav//at' -ia -ajú *dok.* **1** набудовати, наставляти; *~ domov* наставляти дómів **2** (*naklást'*) наставляти

nastáv//at' -a -ajú *nedok.* **1** наставати, наступати **2** (*odohrávať sa*) проходити; vznikати, появляти ся

nástav//lec -са *m* надставец; насáдецъ

nastav//it' -í -ia *dok.* **1** наставляти; *~ prsia* наставляти груди; *~ ústa na bozk* наставляти уста на поцілованя; *~ nohu* некому

підставити нóгу дакому **2** поставити; *~ rascu* поставити пасть **3** *tech.* наставляти, натягнути; *~ mechanizmy* наставляти механізми; *~ ciel'nik (pušky)* наставляти цілник; *~ si správny čas* наставляти годиньки (*справни*); *~ clonu fot.* наставляти цлону *áбо* діафрагму • *~ uši* наставляти ўха

nástavný надставный

nastavovac//í **1** надставляющий; на надставлявляня; *~ia skrutka* надставляюща шрубка **2** (*dajúci sa predlžovať*) надставный

nastavovač -а *m tech.* наставлявач

nastav//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** (*nohu ap.*) підставляти **2** ставити; *~ rascu* ставити пасть **3** *tech.* наставляти, набудовати, ставити, монтовати **4** (*predlžovať*) наставляти, продóжжовати **5** (*časove*) продовжжати

nasteh//ovat' -uje -ujú *dok.* настеговати, пришити стéгами; *~ rukáv* настéговати рукав

nástenk//a -у *ž hovor.* настінка, настінны новинки

nástenn//ý стіновий, настінный; *~é hodiny* настінны години; *~á tара* настінна мапа; *~é poviny* настінна новинка; *~ kalendár* настінный календарь

nastiel//at' -a -ajú *nedok.* настеляти, постиляти

nastlat' настеліє настелу *dok.* постелити, постеляти

nástojčiv//ý налігавий, настóючий; *~á potreba* налігáва потрібность; *~á prosba* настóююча *áбо* налігáва просьба

nástoj//it' -í -а *nedok.* на čom настóєвати, тирвати на дачім

nastokáv//at', **nastokýn//at'** -а -ajú *nedok.* надівати, насáджовати, навлікати, напіховати

nastok//núť -ne -nú *dok.* надіти, насадити, напіхнути, навлечі; *~ si prsteň na prst* надіти пёрстінь на палець; *~ mäso na vidličku* напіхнути мясо на вилку

nastoll//it' -í -ia *dok.* 1 (zaviesť) завести; ~ nový poriadok завести новый порядок 2 взнести, предложить; ~ otázku взнести вопрос

nastoll//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 заводити, установлювати 2 (otázku ap.) взнашати, предлагати

nástrah//a -y ž 1 (vnadidlo) приманка 2 *pren.* пасть, лесь; odolať ~ám уникнути лєсти або пасти

nastrašený настрашенный, перестрашенный, выстрашенный

nastraš//it' -í -ia *dok.* настрашати, перестрашати, выстрашати

nastraž//it' -í -ia i **nastráž//it'** -í -ia *dok.* 1 (pascu) поставити; (sieti) розоставити 2 (o ušiach) напнути, заострити

nastraž//it' sa -í sa -ia sa *dok.* збыстрити, прислухати ся, стати ся осторожным

nastrč//it' -í -ia *dok.* 1 (nastoknúť) надіти, насадити, навлечи, натягнути 2 (podložiť) підставити, підложити, надставити, підсунути, вопхати

nástrčk//a -y ž *tech.* насадка

nástrčkový: ~ klúč *tech.* насадковый ключ

nástrel -u *m voj.* застріл

nastrel//it' -í -ia *dok.* 1 *pofov. voj.* застріляти; ~ rušku застріляти пущку 2 *šport.* настрілити або трафити лоптов; ~ súpera настрілити або трафити (лоптов) противника; ~ tyč трафити (лоптов) до жерди

nástrelný застрілюючий і застрілный; ~ terč застрілюючий терч або ціль

nastrel//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *pofov. voj.* застрілювати 2 *šport.* ударяти або трафляти лоптов

nastriek//at' -a -ajú *dok.* 1 настрікати, напрыскати; ~ vodu do tváre настрікати воду до твара 2 (zafarbit') нанести фарбу (ропноробшователєм)

nastriel//at' -a -ajú *dok.* 1 настріляти (в бївешій мірі) 2 *šport.* набити (много голів)

nástrih -u *m* настриг, настригнута

nastrih//at' -á -ajú *dok.* настричі, настригати

nastrih//núť -ne -nú *dok.* надстричі, надрізати

nastrk//at' -á -ajú *dok.* 1 *kam* напхати 2 *čo na čo* навлечи, натягнути

nastrkáv//at' -a -ajú, **nastrk//ovat'** -uje -ujú *nedok.* 1 надівати, всувати, втискати, упхавати 2 *čo na čo* навлікати, напиховати 3 *čo* підставляти, підкладати, підсувати

nástroj -a *m* 1 срьдство; *pracovné* ~е робоче срьдство; *výrobné* ~е срьдства выробы 2 інструмент; *lekárske* ~е лікарськы інструменты; *kováčske* ~е ковальськы інструменты; *hudobné* ~е музыкálnы інструменты 3 *pren.* срьдство, інструмент; *jazyk je ~om dorozumievania ľudí* язык є срьдство дорозумлєваня людєй; *rozhlas ako ~ propagandy rádío* як срьдство пропанды; *byť slepým ~om niekoho* быти сліпым срьдством в руках дакого

nástrojár -a *m* інструменталник

nástrojár//eň -ne ž інструменталный цех; майстерська на выробу, оправу і ремонтваня срьдств

nástrojársk//y інструменталный; ~a *dielňa* інструментална майстерська

nastroj//it' -í -a *dok.* 1 (*pripraviť*) поставити; положить; *pofov.* наставити; ~ *pascu* поставити пасть 2 *pren.* (*naladiť*) наставити

nastroj//it' sa -í sa -a sa *dok.* приправити ся, приготовить ся, наладити ся; *dieťa sa nemôže ~ do spánku* дітина не може заснути; дітина не може наладити ся спати

nástrojov//ňa -ne ž інструменталня, ремонтівня

nástrojov//ý vrôzn. *význ.* інструменталный; ~á *oseľ* інструментална оціль; ~á *hudba* інструментална музыка

nastrúh//at' -a -ajú *dok.* 1 настругати; ~ *triesok* настругати трісок 2 натєрти морков

nástup -u *m* 1 наступ, вступліня; ~ *na vojenskú službu* наступліня на военську службу; ~do *zamestnania* наступ до

робóты; ~ do funkcie наступ до фúnкції 2 (*započatie*) наступ; ~ do práce наступ до робóты, зачати робити; pred ~om cesty пéред наступом на дорóгу; ~ do jarných prác зачаток ярных робóт 3 (*príchod*) наступлiня, зачаток, приход; ~ zimu приход áбо наступ зими; ~ повеj ероchu зачаток нóвой епóxy 4 (*ofenzíva*) наступ 5 (*do dopravného prostriedku*) насаджiня; pred ~om do lietadla пéред насаджiнём до ероплáну 6 *voj.*, *tel.* наступ, сходжiня; ~ je o ôsmej hodine наступ є о óсьмiй гóдинi; ~ на rozsvičku наступ на зарядку áбо рáнну фiзкултúру; slávnostný ~ účastníkov olymпиády славнóстный áбо святóчный наступ учáстникiв олимпiáды; ~! (*povel*) наступ! 7 *hud.* вступлiня, зачаток

наступca/la -u *m* наспiдник, настúпник; stať sa ~om niekoho стáти наспiдником дакóго; ~ трóну наспiдник трóну

наступиš/te -ťa, **наступisk/lo** -a *s* 1 *žel.* перóн, мiсце на настúпованя 2 *voj.* позицiя на атакú

наступ/iť -í -ia *dok.* 1 (*do dopravného prostriedku*) сiсти, вóйти, настúпити; ~ prednými dvermi настúпити перéднiми(a) дверями áбо на перéднi двéри; ~ do radu настúпити до рядú 3 постúпити, вступити; выйти, явити ся; ~ do zamestnania настúпити до слúжбы áбо робóты; súper nenastúpil (*k zápasu*) протiвник не настúпив; ~ do práce настúпити до робóты; ~ vojenskú službu настúпити на воєньску слúжбу; ~ cestu выпутувати; одправити ся на дорóгу; ~ dovolenku настúпити доволéнку; ~ на трón настúпити на трон; ~ на niečie miesto настúпити на дачiє мiсце 4 (*prísť*) настúпити, прийти; ~ila jeseň настáла áбо пришлá óсiнь

наступníctv/lo -a *s práv.* наспiдство, настúпництво

наступník -a *m* 1 настúпник 2 *práv.* наспiдник

наступn/iý *príd. k* **наступ**; ~á stanica настúпова станiця; ~ termín настúпный

тérмин (*до слúжбы*); ~á audiencia пéрша офіцiálna авдiєнцiя; ~é územie *voj.* позицiя на атакú

nastup//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 (*do dopravného prostriedku*) настúповати, вхóдити, посадити ся 2 (*zoraďovať sa*) стрóити ся, постáвити ся 3 настúпати, вступáти; вихóдити, являти ся; ~ úrad вступáти до úряду; ~ do práce настúпати до робóты, приходити до робóты; ~uje mužstvo hostí на грiско прихóдить комáнда гóстiв; ~ cestu отпрáвити ся на дорóгу; ~ dovolenku настúпити на доволéнку; ~ на niečie miesto настúповати на дачiє мiсце 4 (*prichádzať*) настúпати, приходити

nastýk//ať -a -ajú *dok.* понавлiкáти, понапiховати

nasuger//ovať -uje -ujú *dok.* внутити, нанути, всуѓеровáти

nasucho, na sucho *prisl.* 1 в сухiй формi, без вóды, без вóлгкостi; насúхо, на сúхо; stravovať sa ~ стравовáти ся насúхо 2 досúха, насúхо; ~ vyutierať поутерáти насúхо áбо досúха • obísť *al.* vyviaznuť ~ выйти сухим iз вóды

nasúk//ať -a -ajú *dok.* 1 насукáти 2 *expr.* (*narobiť*) наробити, виробити (*во великú кiлькостi*)

nasu//núť -nie -nú *dok.* насúнути, навлечi, надложити

nasušiť/iť -í -ia *dok.* насушыти, высушити **nasvedč//ovať** -uje -ujú, **nasvedč//ať** -a -ajú *nedok.* čomu свiдчiти, насвiдчовати, докáзовати даштó

nasycl//ovať -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* насычовати; ~ hladných насычовати голодных; ~ vodou насычовати водóв; ~ kyslíkom *chem.* насычовати кiслорóдом **nasycl//ovať sa** -uje sa -ujú sa *nedok.* насычовати ся

nasýp -u *m* насýп; železničný ~ желiзнiчний насýп

nasyp//ať -e -ú *dok.* насыпати • ~ piesok до оči niekomu насыпати пiсóк дакóму в оči **nasýp//ať** -a -ajú *nedok.* сыпати, повнити

nasyp//ať sa –e sa –ú sa *dok.* насыпати ся, нападáти, вникнути, достáти ся даждé
nasýpl//ať sa –a sa –ajú sa *nedok.* сыпати ся, пáдати
nasýtený *v rôzn. význ.* наїджéный, насы-чéный
nasýt//it' –i –ia *dok. v rôzn. význ.* насытити; ~ hladného насытити голоднóго; ~ roztok насытити рóсток
nasýt//it' sa –i sa –ia sa *dok. v rôzn. význ.* насытити ся
náš zám. наш
našepk//ať –á –ajú *dok.* 1 нашéпкати 2 (*v škole*) нашéпкати • čert mi to ~al чорт мі тотó нашéпкав, чорт мéне поплянтав, нечíстый поплянтав
našepkávač –a *m* 1 інтріа́н 2 (*v škole*) нашéпковач
našepkáv//ať –a –ajú *nedok.* 1 шéпкати, нашéпковати 2 (*v škole*) нашéпковати
našetr//it' –í –ia *dok.* нашетрити, нашпори-ти, нагаздовáти, наекономити
našin//ec –са *m* краян, наш чоловiк, свiй чоловiк
naširoke *prisl.* 1 нашырóко; ~ otvorit' náruč нашырóко отворити náруч 2 (*podrobne*) обшырні, подрiбно; ~ sa rozhovorit' о пиéсot подрiбно рoсповiдáти о дачiм • ~naďaleko шырóко-далéко, де не глянеш áбо де не попозéраш
našiť našije našijú *dok. v rôzn. význ.* нашыти; ~ vrecká na kabát нашыти кiшéні на кáбат; ~ košieľ нашыти сорóчок
našív//ať –a –ajú *nedok. na čo* нашывáти
nášivk//a –y ž нашывка
naškrab//ať –e –ú, **naškriab//ať** –e –u *dok.* 1 нашкрябати 2 (*načistiť*) нашкрéптáти, начiстити; ~ zemiakov нашкрéптáти бандýрок 3 *expr. (načarbať)* нашкрябати; ~ list нашкрябати письмо
naškrk//núť –ne –nú *dok. expr.* назнáчити, познáчити, начеркнýти
naškrobl//it' –í –ia *dok.* накрохмалити
naškvár//it' –í –ia *dok.* нашквáрити; ~ oškvarkov нашквáрити шквáрок

našľap//ovať –uje –ujú *nedok. na čo i bezpredm.* наступáти, нашляповати
našliap//nuť –ne –nu *dok. na čo i bezpredm.* настýпити, нашляпнути
našmátr//ať –a –ajú *dok. hovor.* напыцяти, намáцати
našmink//ovať –uje –ujú *dok. zastar.* намалёвáти; намасковáти, нарiмовáти
našmik//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok. zastar.* намалёвáти ся; намасковáти ся, нарiмовáти ся
našpikovaný 1 *kuch.* нашпiковáный 2 *pren. hovor. expr.* нашпiковáный; напхáтый, наповнéный
našpik//ovať –uje –ujú *dok.* 1 нашпiковáти 2 *pren. hovor. expr.* набити, наповнити
našpor//it' –í –ia i **našpor//ovať** –uje –ujú *dok. hovor.* нашпорити, нашпоровáти, нагаздовáти, наекономити
našpúl//it' –í –ia *dok.* высунути, вышпулити, вытягнути (*rámby*)
našsk//ý наш (як у нас), свiй, свóйскый; ~é trnavu náшы звыкы; ~ človek наш áбо свiй чоловiк
naštart//ovať –uje –ujú *dok.* наштартовáти (мóтор)
našťastie, na šťastie *modálny výraz* на щáстя, к щáстю
naštep//it' –í –ia *dok. záhr. aj pren.* заскiпити
naštiep//ať –a/-e –ajú/-u *dok.* наколóти (дрýв); нащiпати (тpи́сок)
naštiep//it' –í –ia *dok.* надколóти, злéгка рoсщiпити; ~ dosku нащiпити дóску
naštim//ovať –uje –ujú *dok. hovor. expr.* на-ладити, наштiмовáти; ~ husle наладити гýсли
naštrb//it' –í –ia *dok. čo* 1 выщербити 2 *pren. expr.* нарушыти, пошкóдити; ~ priateľstvo нарушыти приятельство; ~ hladký priebeh пиéсoho нарушыти глáдкый ход дачóго; ~ česť niekomu доткнýти ся чéсти дакóго
naštrb//it' sa –í sa –ia sa *dok.* 1 выщербити ся; pohár sa ~il край пóгара одбив ся áбо выщербив ся 2 *pren. expr.* пошкóдити ся, выщербити ся

naštrb//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 выщербляти *што 2 pren. expr.* пошкоджувати *што*, робити шкоду чому, шкідити *што*

naštrb//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 выщербляти ся *2 pren. expr.* пошкоджувати ся

naštud//ovať -uje -ujú *dok.* 1 škol. наштудувати, навчити *2* вучити, навчити; ~ divadelnú hru навчити пєсу

naštv//ať -е -ú *dok. hovor.* 1 нагнівати, назлостити *2 proti komu* поштвати, нагуцкати *prómie kógo*

naštv//ať sa -е sa -ú sa *dok. hovor.* нагнівати ся, назлостити ся

našuchor//liť i našušor//liť -і -іа *dok. expr.* (в)стрєпати; ~ perinu стрєпати перину; ~ seno розбити або поперевертати сіно

našuškať p. našepkať

natáč//ať¹ -а -ajú *nedok.* 1 намотовати, навивати; ~ niť na cievku намотовати нитку на цівку; ~ si vlasu накручовати (собі) волосы або волося *2* накручати; ~ film накручати фїлм *3 (nahrávať)* записовати, награвати (на грамофонóву плáтню, магнетофонóву пáску) *4* спустити; ~ motor спустити мóтор *5* обертати; ~ dol'ava обертати доліва

natáč//ať² -а -ajú *nedok.* наливати, проциджувати; ~ víno do fliaš наливати вино до фляшок, розливати вино до фляшок

naťah//ať -á -ajú *dok.* 1 натягати; по-вытяговати *2* начєрьпати, напумповати, наповнити; ~ vodu начєрьпати воды

naťahovac//li 1 натягуючий; ~ie lano натягуючий штранť; ~ harmonika гармонія *2 (so spružinou)* натягуючий; ~ie hodiny наткрúчуючі години; ~ia hračka натягуюча грáчка

naťahovač -а m anat. постя(i)говач

naťahovačk//a -у ž, obyč. v mn. č. ~y *hovor.* гáдки, звáды

naťah//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 (napínať) натяговати, напинати *2 (zakladať)* натяговати; ~ struny, sieť натяговати струны,

сітку *3 (obliekať)* натяговати, облікати; ~ si rukavice натяговати рукавиці; ~ si pohavice облікати або натяговати нoгавиці *4* протяговати; ~ ruku протяговати рýку *5* вытяговати; ~ krk вытяговати шыю *6 (ťahať, mykať)* тóргати, тягáти; ~ za rukáv тóргати за рукáв *7* натяговати; ~ у нaть-говати гóдины; ~ kohútik (na puške) на-тяговати когúтик *8 koho expr. (doberať si)* драждити, гнівати, злостити • ~ poňu по-нагпяти; ~ uši натяговати ýха, напинати слух

naťah//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 постяговати ся, вытяговати ся, напинати ся; guma sa ~uje rýma ростягує ся *2 (napínať sa)* натяговати ся, напинати ся *3 (vystierať sa)* протяговати ся; тягáти ся; ~ sa за piečím тягáти ся, протяговати рýку за дачím *4* вытяговати ся, вытяговати шыю *5 s kým hovor. expr.* гáдати ся, тягáти ся *6 expr.* зосмішнєвати наподóбнєванєм, злостити едєн дрýгого *7 expr. (namáhať sa)* намагáти ся, трáпити ся, тяжко робити

natank//ovať начєрьпати, натанковати; ~ benzín начєрьпати бєнзін (до áвта)

natár//ať -а -ajú *dok. expr.* натáрати, наплєсти, намолóти, наспівати

nate cit. náте; ~ berte si! náте, бєрьте!

natenko prisl. на тóнко, тонкóв вєрствов, тонкими(-а) вєрствами; тонкими(-а) фáлатками або кускáми, на тонкы фáлаткы; ~ patrieť на тóнко натєрти; ~ rozval'kať cesto на тóнко розвáлькати тісто

náter -u m 1 вєрства фáрбы; покритя, нáтер; izolačný ~ изолáчне покритя; základný ~ основный нáтер *2* лáкiрoвáня; вєрства лáку; ~ на пáбутку лaкoвáня заряджіня *3* зафарбіня, óдтїнь, скрáшлєвaня, лaкoвáня *4 hovor.* зóвнїшньoсть, (вонкáйшa) фóрma

nateraz prisl. нaтєпєрь, пóкы, тєпєрь

natér//ovať -uje -ujú *dok.* натєрти дєгтєм **natešený** нaтїшєный, нaрáдoвaный, oбрá-дoвaный, рáдїстный

natiah//nuť -ne -nu *dok.* 1 (*napnúť*) натягну́ти, напну́ти 2 (*založiť*) натягну́ти; ~ sieľ (*volejbalová ap.*) натягну́ти сітьку 3 (*obliecť*) натягну́ти, обличі, надіти 4 (*vystrieť*) натягну́ти; ~ ruku натягну́ти руку 5 вытягну́ти; ~ krk вытягну́ти шую; 6 натягну́ти; ~ hodiny натягну́ти або накрутити го́дини; ~ kohútik (*na puške*) натягну́ти когу́тик 7 (*pretiahnuť*) розтягну́ти, пересилити; ~ si šlachy пересилити собі свáлы 8 *koho expr.* назлостити • ~ поху натягну́ти но́гы, ускóрити кро́ки; ~ uši наострити ўха

natiah//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* 1 розтягну́ти ся, вытягну́ти ся 2 (*napnúť sa*) натягну́ти ся, напну́ти ся 3 *za čím* потягну́ти ся 4 (*povystierať sa*) протягну́ти ся 5 *kde na čo* (*fahnúť si*) розтягну́ти ся на чім, лячі на што 6 *expr.* (*padnúť*) розтягну́ти ся, упа́сти 7 (*pretiahnuť sa*) на́то́ргнути ся, пересилити ся

natiecť natečie natečú *dok.* нате́чі

natierač -a *m* малярь, фарбяр; ла́кірник
natieračsk//ý малярський; ла́кірова́ний; ~é práce малярськы робо́ты; ~ štetec малярська щі́тка; ~ dielňa малярська майсте́рська

natieračstv//o -a *s* малярство; ла́кованя

natier//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo na čo* нате́рати што на што, чім што; ~ masť на chlieb нате́рати шма́лець на хліб 2 *čím* нате́рати, мастити; ~ chorého masťou нате́рати хво́рого ма́стєв 3 *čím* (*farbiť*) фарбити, покрывáти; ~ lakom покрывáти ла́ком, ла́ковáти

natier//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* нате́рати ся, мастити ся; ~ sa masťou нате́рати ся або мастити ся ма́стєв

nátierk//a -y *ž kuch.* паште́ка (*на нате́раня хліба i m. n.*); ~ на palacinku поте́рка на палачі́нky; chlieb *s* ~ou помаще́ний (*з дачім*) хліб; ovospá ~овоци́нова помаза́нка

natísk//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* вну́човати ся, нану́човати ся; вте́рати ся; ~ sa otázka нану́чує ся вопро́с

natis//núť -ne -nú *dok.* 1 *do čoho* наповни́ти, напха́ти до чо́го 2 *komu čo* (*nanútiť*) нану́тити, вну́тити

natis//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *kam* напха́ти ся 2 *komu* нану́тити ся, вну́тити ся, вте́рти ся ку ко́му

natk//ať -á -ajú *dok.* на́тка́ти

natlač//it' -í -ia *dok.* нато́лочіти; наби́ти; ~ kapustu do suda нато́лочіти або надо́птати капу́сту до бо́чки

natlač//it' -í -ia *dok.* надру́ковáти

nátlak -u *m* нучі́ня, дону́чованя; hospodársky ~ економі́чне донучі́ня; robiť ~ na niekoho робити нану́чіня, ну́тити да́кого; urobiť niečo pod ~om робити да́штó під нучі́нєм

natičť natičie natičú *dok.* 1 натовчі; ~ orechov натовчі ópixів 2 *do čoho* наби́ти до чо́го; ~ klincoв наби́ти клинці́в 3 (*narozbijať*) наби́ти, нато́лочіти, напха́ти 4 *expr.* (*nabiť, poraziť*) розби́ти, наби́ти; ~ súpera розби́ти проті́вника

nato *prísl.* 1 (*potom*) по́тім, по ті́м 2 *záto*; *prišiel som sem ~, aby ...* я пришо́в ту *záto*, же́бы ...

natoč//it' -í -ia *dok.* 1 намотáти, накру́тити, навити; ~ si vlasy накру́тити собі во́лосы або во́лося 2 накру́тити; ~ film накру́тити фі́лм 3 (*nahrať*) записáти (*на грамо́фонову плáтню, магнето́фонову плáску*) 4 спустити; ~ motor спустити мо́тор 5 (*pootočiť*) оберну́ти

natoč//it' -í -ia *dok.* на́лляти, набра́ти, наче́рпати

natoč//it' -í -ia *dok.* высу́стружыти, выто́чіти (*на су́стружні́й машыні*); ~ veľa súčiastok высу́стружыти ве́лє дета́лей

natol'ko *prísl.* наті́лько, до тако́й мі́ры
natrafiť -í -ia *dok.* 1 *na koho*, *čo* на́тра́фити, на́ра́зити 2 (*prísť*) попа́сти; *dobre ~* до́брі попа́сти, на́час при́йти

natráp//it' -í sa -ia sa 1 на́тра́пити ся, на́му́чити ся 2 *koho* до́вго тра́пити

natřč//ať -a -ajú *nedok. expr.* 1 высу́ва́ти, высу́новати 2 высуну́ти під ніс, ука́зовати

natřč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 высувати ся; ~ sa z okna высувати ся з окна 2 указовати ся

natřč//it' -í -ia *dok. expr.* 1 высунути 2 сунути під ніс, указати; ~ ruku натягнути руку

natřč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* высунути ся (із окна і т. н.)

natřen//ovat' -uje -ujú *dok.* čo šport. натреновати ся в чім; освоїти або навчити ся *што*

natrep//ať -e -ú *dok. expr.* 1 (*naklást'*) накласти, наложити, натрепати (во великій кількості); ~ do polievky zeleniny накласти до поливки зеленины 2 (*natárat'*) натарати, накецати, натрепати 3 (*zbit'*) змолотити, змастити 4 *pren.* (*porazit'*) набити, розбити; ~ súpera розбити протівника

natrh//ať -á -ajú *dok.* čo, čoho нарвати, наторгати чого

natrh/nút' -ne -nú *dok.* надорвати, наторгнути

natrh/nút' sa -ne sa -nú sa *dok.* надорвати ся, наторгнути ся

natrias//ať -a -ajú *nedok.* 1 потрясати, трясти; na voze nás ~alo на возі нас потрясало; ~ dieťa na rukách колесати дитину на руках 2 (*perinu ap.*) встрепати

natrias//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 трясти ся; hlava sa mu ~ala голова йому трясла ся 2 *expr.* (*tancovat'*) трясти ся; скакати, підскакувати

natriasť natrasie natrasú *dok.* 1 потрясти; ~ jablk, hrušiek zo stromu потрясти яблук, грушок со строму 2 (*perinu ap.*) встрепати

natriesk//ať -a -ajú *dok. expr.* 1 (*napchat'*) набити, напхати 2 (*zbit'*) збити, набити, натріскати 3 *pren.* (*porazit'*) набити, розбити

natriet' natrie natrú *dok.* 1 čo na čo натерти *што на што* 2 čim натерти, намастити 3 (*lakom, farbou*) налаковати, нафарбити

natrpkastý трошечки терпкий, натерпкнутый, з терпким смаком

nátrub//lok -ka/-ku *m* 1 *tech.* натрубок 2 *hud.* наусток

natruc *prísl. hovor.* назлость, натруц; ако ~ як назлость

natrús//it' -í -ia *dok.* рассыпати, пороссыповати, насыпати; намервити; ~ omrviniek намервити оқырышок

natrvalo *prísl.* навсё

natuho *prísl.* намічно, мічно, силні; ~ uvíazat' мічно завязати

natuch//núť -ne -nú *dok.* слабо стухнути, натухнути

natuchnutý натухнутый, трошечки затухнутый

nátur//a -y ž *hovor.* натура, характер, повага

naturál//ie -ii ž *mn.* č. натураліі; platit' v ~iách платити в натураліях

naturalist//a -u *m* 1 натураліста (*последовник натурализма*) 2 *hovor.* самоучка

naturalistický натуралістичный

naturalizm//us -u *m* натуралізм

naturaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* натуралізовати

naturaliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok. práv.* натуралізовати ся

naturáln//y натуральний; ~e hospodárstvo натуральне господарство; ~a daň натуральна дань; ~ mzda натуральна виплата; ~ byt фірёмный кварталъ

naturel -u *m* характер, натура; umelecký ~ (*herca*) художня натура

naturist//a -u *m* *hovor.* самоучка

naučen//ie -ia *s* поучіння, рада

nauč//it' -í -ia *dok.* 1 *koho*, čo навчити *кого чому* 2 *koho na čo*, *čomu* приучити *кого к чому*; ~ děti skromnosti приучити дітей к скромности

nauč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 čo, *čomu* навчити ся, приучити ся *чому*; ~ sa plávat' навчити ся плавати; ~ sa poriadku навчити ся порядку 2 čo (*naštudovat'*) вучити, навчити ся; ~ sa naspamäť навчити ся наспамять 3 *na čo i s neurč.* (*zvyknúť si*) приучити ся, привыкнути к *чому*

náučný дідактичний; ~ slovník енциклопедичный словник; енциклопедія

náuk//a -y ž **1** (*veda*) нау́ка; občianska škola. *zastar.* гражда́ньска выхова **2** (*učenie*) учі́ня, теорія́, по́гляд

nauklad//ať -á -ajú *dok.* нау́кладати, уложы́ти (*edén kólo drúgogo, vo velikiú kíľkosti*), наложы́ти

náust//ok -ka/-ku *m* нау́сток

náušnic//a -e ž нау́шніця

nautik//a -y ž морепла́вання, морехо́дство

navádz//ať -a -ajú *nedok.* **1** *koho na čo* наговоро́вувати ко́го на *што*, підпиховати ко́го к чо́му **2** *tech.* наводити; ~ *raketu* на *cieľ* наводити раке́ту на *ціль*; ~ на *obežnú dráhu* (*družicu ap.*) наводити на орбі́ту

nával -u *m* **1** на́вал; ~ *krví* на́вал кро́ви; ~ *pávštevnikov* на́вал навщівників **2** *pren.* на́вал; ~ *citov* на́вал чу́вств; *v* ~e *zlosti* в нава́лі зло́сти **3** (*tlačénica*) на́вал; *pri pokladnici* je ~ *pri kási* є на́вал **4** (*veľké množstvo*) ма́са, на́вал

naváľ//ať -a -ajú *dok.* **1** наваля́ти; ~ *stromov* наваля́ти мно́го стро́мів **2** (*na hromadu*) наваля́ти, звалити (*na edno míste*) **3** *expr.* (*naložiť*) навалити, наложы́ти; ~ *kořom sepa* наваля́ти коня́м сі́на **4** *pren. expr.* навалити, завалити; ~ *úloh* завалити робо́тов; ~ *daní* задусити да́нями • ~ *ako svini do válova* вына́дати послі́дніми(-а) сло́вами

naváľ//ať sa -a sa *dok. neos.* (*o snehu*) нава́лити

navall//it' -i -ia *dok.* **1** (*nahodit'*) навалити, наложы́ти **2** (*opriet'*) навалити, притисну́ти **3** *čo expr.* навалити чо́го, завалити, наложы́ти, зтяжы́ти *чим*; ~ *roboty* *niekomu* завалити да́кого робо́тов

navall//it' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** (*naklonit' sa*) наклонити ся, нахы́лити ся **2** (*opriet' sa*) мі́цно опе́рти ся, притисну́ти ся **3** (*nahnút' sa*) навалити ся; *slzy sa* ~ili *do očí* ей нагорну́ли ся слы́зы до оче́й; *krv sa mu* ~ila *do tváre* кров навали́ла ся ё́му до тва́ри

návar -u *m tech.* нава́рка

navár//ať -a -ajú *nedok. tech.* нава́рєвати

navar//it' -i -ia *dok.* наварити, наготовити, при́правити, пригото́вити, зварити; ~ *obed* наварити обі́д • ~ (*si*) *kaše* наварити ка́шы; *zjedz, čo si* ~il *сам ка́шу* наварив, *сам* і зы́дж

navar//it' -i -ia *dok. tech.* наварити

navar//it' sa -i sa -ia sa *dok. tech.* наварити ся

navarovat' p. navárat'

naváz//ať -a -ajú *nedok.* навозити; ~ *zem* навозити зе́млю

naváz//it' -i -ia *dok.* **1** нава́жыти, звáжыти; ~ *kilo múky* нава́жыти кі́ло му́кы **2** розва́жыти; ~ *jablák* розва́жыти я́бка

naváz//it' -i -ia *dok.* (*nahnút'*) наклонити, выхы́лити, нагну́ти

naváz//it' sa -i sa -ia sa *dok.* наклонити ся, нахы́лити ся, нагну́ти ся

navázk//a -y ž наважа́ння, вози́ня дачо́го; ~ *zeminy* наважа́ння зе́млі

navaz//ovať -uje -ujú *nedok.* нагынáти, наклоня́ти

navaz//ovať sa -uje sa -ujú sa нагынáти ся, наклоня́ти ся

navečer prísł. під ве́чор, к ве́чору; ве́чор

navečer//ať sa -ia sa -ajú sa *dok.* навече́ряти ся, пове́чєрати

návej -a *m* за́вей

naveky prísł. **1** наві́кы, ві́чні, навсе́ **2** *hovor.* (*vždy*) все • ~ (*vekov*) а́мен на ві́кы ві́чны

naveľa prísł. ко́нєчні, на́ко́нець; ~ *si* *dal povedať* на́ко́нець я ё́го пересвѣ́дчів, на́ко́нець да́в со́бі по́ві́сти

naverb//ovať -uje -ujú *dok.* наведе́рєвобати

naverímboha prísł. *hovor.* без розду́мованя, без ува́жованя, наслі́по, бесці́пні

náves//t' -ti ž *odb.* знамі́ня, сі́гнал

návestid//o -a s *žel.* семафо́р

návest//ie -ia s **1** сі́гнал, знамі́ня; ~ *povelu* сі́гнал ку кома́нді **2** *práv* (судне) позва́ня

naveš//ať -ia -ajú *dok.* навіша́ти (*obraziv, bílízny*)

návetern//ý оберну́тий проті́в ві́тру, проті́віте́рний; ~á *strana* проті́віте́рна сторо́на, проті́віте́рний бі́к

návetr//ie -ia s проті́віте́рна сторо́на, проті́віте́рний бі́к

naviac *prísl.* **1** (*navyšē*) навыше (плáну), на дова́жок **2** о́крем то́го, попри́тім, приті́м **naviat'** naveje navejú *dok.* навяти **navial//zat'** -že -žu *dok.* навязáти; ~ uzlov навязáти ўзлів

navidomoči *prísl.* очивидно, явні; на очáх **navier//at'** -a -ajú *nedok.* **1** пұхнути, набіговати; ~a mi hrča na čele набігує мі гырча на челі **2** (*o žilách*) налива́ти ся, опұховати **3** (*opúchat'*) опұховати, напұховати, пұхнути

naviest' navedie navedú *dok.* **1** *koho na* чо навéсти, наговорити *kógo na што*, підпұхнути *kógo k чóму* **2** *tech.* навéсти; вывести

naviezt' navezie navezú *dok.* навéзти; ~ zeminu навéзти зéмлі

navigác//ia -ie ž навiра́ція

navigačn//ý навiра́чний; ~é přístroje навiра́чне заряджiня

navigátor -a *m* навiра́тор

navíjací навива́ючий; ~ stroj навива́юча машина; ~ vales навива́ючий валóк

navíjač¹ -a *m* *tech.* навивáч

navíjač² -a *m* (*robotník*) навивáльник; намот́ник

navíjačk//a¹ -y ž *tech.* навива́юча áбо мотáлна машина

navíjačk//a² -y ž (*žena*) навива́чка, мотáл-ни́чка

navíjadl//o -a *s* навияк

navíjak -a *m* *tech.* навияк, мотáчка

navíjár//leň -ne ž *tech.* мотáльний цех

navíj//at' -a -ajú *nedok.* навивáти, намот́овати

navill//núť -nie -nú *dok.* навинути, намотáти

navill//núť sa -nie sa -nú sa *dok.* навинути ся, намотáти ся

navit'¹ p. navinút'

navill//t' -je -jú *dok.* навити, звити (*во великій кількості*); ~ vepsov навити вінців

navláč//lit' -i -ia *dok. expr.* наносити, назнашáти, наволочіти

navláč//lit' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** наносити ся, назнашáти ся, наволочіти ся **2** *do čoho*

(*vniknúť*) вóйти, достати ся, вникнути до чóго **3** *s kým* *hovor.* дóвго волочіти ся *nedok. за кým*

návlačk//a -y ž *tech.* валчекóве spoйня

navlas *prísl.* цáлком, навóлос, абсолұтні тóчно; sú si ~ podobní они подóбны е́ден на дрұгого (е́дна на дрұгу) як двi квáпкы вóды; ~ rovnaké цáлком áбо абсолұтні е́днакы

navlhč//it' -i -ia *dok.* навогчiти

navlhč//ovat' -uje -ujú *nedok.* навогчовати

navlh//núť -ne -nú *dok.* навогнути

navliec' navlečie navlečú *dok.* **1** (*navrch*) надiти, натягну́ти; ~ obliečku na perinu облечi áбо натягну́ти оболóчину на перину; ~ (si) prsteň надiти пёрстiнь **2** (*obliec'*) облечi **3** (*vťahnut'*) надiти, вдiти; ~ nit' do ihly надiти нитку до iглы **4** *na čo* (*nastýkat'*) наздiвати пёрлы на нитку

návliečk//a -y ž оболóчина

navliek//at' -a -ajú *nedok.* **1** (*navrch*) надiвати, натяговати **2** (*obliekat'*) обліка́ти, надiвати **3** (*vťahovat'*) надiвати, вдiвати **4** (*nastokávat'*) надiвати, навліка́ти

návnad//a -y ž примáнка

navnad//it' -í -ia *dok. koho na* чо примáнєвати, привáблєвати *kógo чім*

navnad//it' sa -í sa -ia sa *dok. na* чо примáнєвати ся, привáблєвати ся *чім*

navnivoč *prísl.* нáзмар, на мiзiну, нáнiч, на псiй тридсáток; *vvyšť* ~ выiти на мiзiну áбо нáнiч

návod -u *m* **1** поу́чiня, рáда, iнштруќция; ~ на použitie спóсоб ужывáня, iнштруќция о заобходжiнi (*з чiм*), прáвила ужывáня **2** *práv.* підпiхованя, навод́жованя

návodc//a -u *m* *práv.* наводитель, нагова-ряч

návodk//a -y ž iнштруќция, нáвод, прáвила

návoj -a *m* *tech.* нáвой

navol//at' -á -ajú *dok.* (*napozývat'*) наскли-ковати (*во великій кількості*); ~ hosti на-скликовати гóстiв

navoňavk//ovat' -uje -ujú *dok.* напарфi-новати

navoňavk//lovať *sa* -uje *sa* -ujú *sa dok.* напарфіновати ся

navonok *prisl.* 1 (*von*) звонка 2 (*zdanlivo*) на око, лем пре фóрму • *vysť* ~ указати ся

navosk//lovať -uje -ujú *dok.* навосковати, натерти вóском; ~ *parkety* навосковати паркеты, натерти паркеты вóском; ~ *lyže* навосковати ліжы

navoz//it' -í -ia *dok.* навозити, навезти

návrat -u *m* навернѹтя, навёрнення; ~ *domov* навёрнення домів; ~ *k starému poriadku* навёрнення к старым порядкам

navrátil//ec -sa *m* вернѹвший ся

navrát//it' -í -ia *dok.* вернѹти

navrát//it' *sa* -i *sa* -ia *sa dok.* вернѹти ся

návratk//a -y *ž pošt.* навёртка

navráv//at' -a -ajú *nedok.* наговóрѣвати, наводити

navrav//iet' -í -ia *dok.* наговорити, навести *дакого на даштó*

návrh -u *m* пропозиція, проект; *zlepšovací* ~ раціоналізаторська пропозиція; ~ *zákona* проект закона, законопроект; *podat'* ~ подати пропозицію; *volné* ~у вóльны пропозиції

návrhár -a *m* модельєр

návrhárk//a -y *ž* модельєрка

návrhárstv//o -a *s* моделовання

navrh//núť -ne -nú *dok.* 1 *čo* пропонувати, предложити; ~, *aby ...* предложити, жéбы ...; ~ *obálku knihy* предложити облóжку книги 2 *koho* предложити, выдвигнути *чию* кандідатку; ~ *niekoho za predsedu* выдвигнути дакого за предсідателя 2 *čo* склáсти проєк *чого*, спроектовати *што*; ~ *budovu* спроектовати будóву

navrh//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *čo* пропонувати, вносити пропозицію 2 *koho* пропонувати, предлагати, выдвигати *чию* кандідатку 3 *čo* складати проект *чого*, спроектовати *што*

navrhovateľ -a *m* автор пропозиції, автор проекту; ~ *obálky na knihe* автор облóжки; ~ *zákona* автор закона

návrhov//lý *príd. k návrh*; ~á *komisia* пропозиційна комісія

navrch 1 *prisl.* навёрьх 2 *prisl.* навыше, óкрем того; *dat'* *niečo* ~ доложити даштó 3 *predl. s 2. p.* згóра, звёрьху; над *чим*

navrchu *prisl. i predl. s 2. p.* навёрьху, звёрьху, гopí

navrieť *navrie navrú dok.* 1 наврѹти; *navrela mu hrča na čele* наврѹла ёмѹ гырча на челі 2 (*o žilách*) налляти ся, напѹхнути 3 (*opuchnúť*) напѹхнути, опѹхнути

navrstven//ie -ia *s geol.* наверствіня

navrstv//it' -í -ia *dok.* наверствити, наслоїти

návrs//ie -ia *s* вершóк, возвышенина, бéрежок

navrt//at' -a -ajú *dok.* 1 (*otvor*) навертѹти 2 (*otvoriť*) повертѹти; ~ *ložisko nafty* повертѹти мѹсце находжѹня нафты 3 (*veľa*) понавёрчовати, навертѹти; ~ *dier* понавёрчовати дѹр

navrtáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*otvor*) вертѹти, навёрчовати 2 вертѹти; ~ *ložisko nafty* навёрчовати мѹсце находжѹня нафты

návštev//a -y *ž* 1 навщѹва; гость; ~ *divadla* навщѹва теáтра; *odplatiť* ~у одплатити áбо вернѹти навщѹву; ~ *chorého (lekárom)* навщѹва хвóрого (дóктором); *byť* на ~е быти на навщѹві áбо як гость; *pozvať* на ~у позвáти на навщѹву 2 (*návštevnosť*) навщѹвность ж; *slabá* ~ *kina* слабá áбо малá навщѹвность кѹна 3 (*host*) гость, навщѹвник *m*; *má* ~у мать гóстѹ(в), у нёго гóстѹ, мать навщѹву; *kníha návštev* книга на́вщѹв 4 *obuč. v mn. č.* ~y *admin.* приїмáня (навщѹвників); урядны гóдины, урядны дні; ~у *od ôsmej do desiatej (hodiny)* урядны гóдины од осьмой до десятой гóдины; ~у *v stredu a v piatok* урядны дні - сéреда і пятниця

návštevník -a *m* навщѹвник, гость *m*

návštev//ný навщѹвный; ~é *dni* навщѹвны дні; ~á *kníha* книга на́вщѹв

navštev//lovať -uje -ujú *nedok.* 1 навщѹвляти; ~ *školu* навщѹвляти шкóлу; ~ *prednášky* навщѹвляти лéкції 2 (*chodiť na návštevu*) робити контрóлі; ходити як гóстѹ; навщѹвляти

navštivenk//a -y ž візїтка, візїтна кáртка
navštív//it' -i -ia *dok.* 1 (*mesto ap.*) навщівити 2 (*prísť na návštevu*) прийти на навщіву, прийти в гóсті; ~ chorého навщівити хворóго 3 *koho pren.* (*o nešťasti, chorobe*) постигнути

navýk -u *m* 1 *odb.* нáвык 2 (*zvyk*) звук
navyk//at' -á -ajú *nedok. koho na čo* звукáти *na што*, приучáти кóго к чóму

navyk//at' **sa** -á sa -ajú *sa nedok. na čo* приучати ся к чóму

navyk//at' **si** -á si -ajú *si nedok. na čo* звукáти собі, приучáти ся к чóму

navyk//núť -ne -nú *dok. koho na čo* звукнути собі *na што*, приучіти кóго к чóму

navyk//núť **si** -ne si -nú *si dok. na čo* привикнути, звикнути собі; приучіти ся к чóму

navyknutý *na čo* навыкнутый; привыкнутый, приучёный к чóму

navymýšľ//at' -a -ajú *dok.* навыдумовати, напридумовати; нациганити

navyše 1 *prísl.* навыше, óкрем тóго, в придáвок; *byť* ~ быти навыше 2 *predl. s 2. p.* навыше чóго; ~ *plánu* навыше плáну

navzájom *prísl.* взаємні, едén дрýгого, едén дрýгому; *lišiť sa* ~ одлишовати ся едén од дрýгого

navzdor, navzdory 1 *prísl.* нáприк, натрýц 2 *predl. s 2. p.* прóтív чóго, не позерáючи *na што*

navždy *prísl.* навсé • *raz (a)* ~ раз (i) навсé
nazad *prísl.* 1 нáзад 2 дозáду, на свóе мїсце; *odzrieť sa* ~ попозерáти ся áбо обзрїти ся áбо оглянути ся дозáду

nazadku *prísl. hovor.* нaзáді, од зáду; на кінце; *stať* ~ (*v zástupe ap.*) стояти на кінце áбо в зáді

nazajtra *prísl.* нaзáвтра

nazál//a -y ž *lingv.* носóвый звук

nazalizác//ia -ie ž *lingv.* назалізáція

nazaliz//ovat' **sa** -uje sa -ujú *sa nedok. dok. lingv.* назалізováти ся

nazáln//y *lingv.* носóвый, назáльный;

~e vokály, konsonanty носóвы глáсны, соглáсны áбо консонáнты

nazber//at'¹ -á -ajú *dok.* назберáти; назни-мáти; ~ *za hrnček smotany* назберáти гóрня сметáнки

nazber//at'² -á -ajú *dok.* назберáти, зробити склáдки; ~ *sukňu* насклáдáти сýкню

nazbier//at' -a -ajú *dok.* 1 набрáти, назберáти; ~ *hribov* назберáти (мнóго) грибів; ~ *dreva* назберáти (мнóго) дрыв; ~ *skúsenosti* назберáти óпыт, набрáти ся óпыта 2 (*pri zbierke*) назберáти; ~ *sto Eur* назберáти сто Евр

nazbier//at' **sa** -a sa -ajú *sa dok.* назберáти ся, набрáти ся

nazbij//at'¹ -a -ajú *dok. expr.* збити (*во вели-кїй кількості*), назбивáти

nazbij//at'² -a -ajú *dok. expr.* наздерáти, накрáсти; надобыти; ~ *reňazí* наздерáти пінязей

nazbyt *prísl. kniž.* нáзвыш, надміру; *byť* ~ быти нáзвыш; *mať* ~ нечóго мáти нáзвыш áбо надміру дачóго

nazd//at' **sa**¹ -á sa -ajú *sa nedok.* дýмати, раховáти; *ja sa ~ám, že ...* я дýмам, же ...

nazd//at' **sa**² -á sa -ajú *sa dok.* подýмати; *ešte sa ~ajú, že ...* они ічі подýмають áбо мóжуть подýмати, же ... • *ani sa nenazdáš, a už je* грех не стигнеш оглянути ся, а ёгó уж нет

nazdáv//at' **sa** -a sa -ajú *sa nedok.* дýмати, здавáти ся

nazdier//at' -a -ajú *dok. expr.* наздерáти, накрáсти

nazeran//ie -ia *s 1* пóгляды, тóчка зóру, розуміння 2 *filoz.* розуміння, познавáня

nazer//at' -á -ajú *nedok.* 1 (*dívať sa*) позерáти; зазерáти; ~ *do knihy* позерáти до книги; ~ *do obloka* зазерáти до óкна; ~ *z okna* позерáти з óкна 2 *na čo pren.* позерáти *na што*, роззерáти, розглядáти *што*, односити ся к чóму; *ako ty ~áš na túto otázku?* як ты позéраш на тот вопрóс?; якé твоє одношіня к тóму вопрóсу? 3 *filoz.* познавáти

nazháň//at' -a -ajú *dok.* 1 *expr.* (získať) достати, назганяти, роздобути, задоважити (во великій кількості)

nazhřň//at' -a -ajú *dok.* 1 назгарнати, назберати (до кóны) 2 *expr.* нагромадити

nazhromažd//it' -í -ia *dok.* назберати, нагромадити

nazlostený нагніваний, намосурєный, злий, назлощєный; *expr.* *hovor.* напа-лєный

nazlost//it' -í -ia *dok.* назлостити, нагнівати

nazlost//it' sa -í sa -ia sa *dok.* назлостити ся, нагнівати ся

nazmar *prisl.* нáзмар, навнівоч; *vyjst'* ~ вийти нáзмар, надáрьмо пропáсти; знівочити ся

naznač//it' -í -ia *dok.* 1 (*urobit'* *znak*) назначити, указати 2 (*zapisat'*) зазнáчити, написати 3 (*urobit'* *náznak*) зробити нáznak 4 *čo* (*v reči*) назначити на *што*; дати порозумити *што* 5 (*vytýčit'*) намітити, указати; ~ *smer* *ďalšieho vývoja* указати дорóгу дáлшого рóзвитку

naznač//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (*robiť* *znak*) назначовати, ука́зовати 2 (*zapisovat'*) назначáти, записовати 3 (*robiť* *náznak*) назначовати 4 *čo* (*v reči*) назначовати *што*, да́вати порозумити *што* 5 (*vytyčovať*) назначáти, ука́зовати

naznak *prisl.* горізнáчки, на хырбѣт, на хырбѣті; *lahnúť* *si* ~ лячі горізнáчки, лячі на хырбѣт; *plávať* ~ плáвати на хырбѣті

náznak -u *m* 1 *čoho* нáznak на *што* 2 *čoho* (*symptóm*) прізнак, сімптóм 3 на *čo* (*v reči*) нáznak; *hovoriť* *v* ~och говорити в нáзнаках

náznakovitý назнаковито, в óбщїх рисах **náznakový** *príd. k* нáznak 1; ~ *opis* назнаковый óпис, óпис в óбщїх рисах

názor -u *m* пóгляд, тóчка зóру, аспéкт; *svetový* ~ пóгляд на світ; *mať* *vlastný* ~ на *niečo* máти свій пóгляд на даштó; *mať* *iný* ~ на *niečo* máти інший пóгляд на даштó; *som*

toho ~у, *že* ... я того погляду, же ...; я думаю (собі), же ...; *podľa* *môjho* ~ з мóєго пóгляду, по мóєй тóчкы зóру, по-мóєму

názorný наглядный

názorový *príd. k* нázor; ~é *rozdiely* розділны пóгляды; ~ *boj* боротьбá пóглядів, ідеологічна боротьбá

náz//ov -vu *m* нáзва

nazrieť *nazrie* *nazrú* *dok.* 1 заглянути 2 *do čoho* познакомити ся з *чим*; вóйти *do čoho*; ~ *do problematiky* вóйти до проблемáтики
• ~ *niekomu* *do karát* назріти дакóму до карт, розкрити дачію гру; ~ *do fľaše* выпити, напити ся

nazv//at' -e -ú *dok.* 1 (*pomenovať*) назвáти 2 надати; ~al *ma* *hlupákom* він винадав мi до дураків, він назвáv мене дуракóм

názvoslovlie -ia *s* термінолóгія

nazvyš *prisl.* навыше; *mať* ~ *piečoho* máти дачóго навыше; *byť* ~ быти навыше

nazýv//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*pomenúvať*) назывáти 2 надавáти

nazýv//at' sa -a sa -ahú sa *nedok.* 1 (*volať* *sa*) назывáти ся, звáти ся; *ako* *sa* *to* ~а? як тотó называ́ть ся áбо зве ся 2 (*dávať* *si meno*) назывáти се́бе; назывáти є́ден дру́гого 3 винадавáти

nažal//ovat' -uje -ujú *dok.* на жа́ловати ся

nažat' *nažne* *nažnú* *dok.* нажа́ти, накосити (*травы*)

naživ//at' -a -ajú *nedok.* жыти (вєдно з дакым), знаша́ти ся, выходити дóбри; ~ *v svornosti* жыти дру́жні, жыти в згóді

nažive *prisl.:* *byť* ~ быти живым; *ostať* ~ остáти живым, остáти нажыво; *udržať* *sa* ~ утримати ся при живóті; *nechať* ~ остáти жыти, остáти нажыво

nažiklý пожовтівший, жовтовáтый

nažobr//at' -e -ú *dok.* нажóбрати, выпросити (*просячі довгєй час*)

nažrať *sa* *nažerie* *sa* *nažerú* *sa* *dok.* 1 (*o zvieratách*) наїсти ся 2 *vulg.* (*o ľudoch*) нажерти ся

neaktuálny неактуáльный

nealkoholický безалкогольний; ~é pároje безалкогольні напитки

neamerický 1 неамерицький 2 *polit.* антиамериканський

neandertálský неандертальський; ~ člověk неандертальський чоловік, неандерталець

neantagonistický неантагоністичний

neartikulovalný неартикулований, нечленорозділний; ~é zvuky неартикуловані звуки

nebadaný невидимий, непомітний

nebadatel'ný непомітний; ~ prechod (*od niečoho k niečomu*) непомітний перехід

nebesá, nebesia 1 *p.* nebo 2 (*nad postelou*) záves, бóлда, болдахін

nebeskí *v různ. význ.* небесный; ~á klenba небесный облук; ~é telesá небесны тіла, небесны звiзды; ~á hudba *pren.* райска мýзыка

nebešťan -a *m* небожитель *m*

nebezpečnost -a *s* небеспечность; smrtelné ~ смертельна небеспечность; ~ ohň! (*ako výstraha*) небеспечность огня!; byť *v* ~í быти в небеспечности; vystavit sa ~iu выставити ся небеспечности • *na vlastne* ~ на властну небеспечность

nebezpečný небеспечный; životu ~ небеспечный для живóта

neblahý дурный; неприятный; ~é následky неприятны následky; ~é tušení дурны предчувствования

neblí -a *s v různ. význ.* nébo; hviezdnaté ~ звiздне néбо; zatiahnuté ~ зятягну́те néбо; ~ na zemi *pren.* зéмский рай • spať pod holým ~от спáти під гóлым néбом; ako blesk z jasného ~a як гром з ясного néба; ako by bol z ~a spadol a) (*nečakane*) як бы з néба упáв; б) як бы з мiсяця упáв; učený nikto z ~a nespadol учéным ни́хто не наро́див ся; peniaze mi nepadajú z ~a мi пiнязi не па́дають з néба; zniesol by jej aj modré z ~a він готóвий для нéй знéсти мiсяць з néба; дав бы ей i синé з néба; vychvalovať do ~a выхвáлэвати до небéс; do ~ volajúca krivda до néба кличúча крив-

да; čitiť sa *v siedmom* ~í быти áбо чýти ся в сéмiм нéбi

nebelasý kniž. небéсно-синий, небéсный

nebodaj čast. неўжто, гáдам; ~ aj vy ste tam boli? неўжто i вы там были?; ~ ide sem? гáдам він iдé ту

nebohatý небогáтый

nebohý¹ небiжчiк, небóгий, покiйный, мертвый, умéртый

nebohý² -ého покiйный, покiйник

nebojácny kniž. небоязливый, смiлий, одвáжный

nebojs/a -u *m expr.* небоязливый, смiлий, одвáжный човóвик

neborák -a *m* бiдняк

nebotýčný expr. барз высóкий, пiднiмáючий ся до небéс

nebožiak -a *m expr.* бiдняк, бiдняга

nebožiec -a *m* свéрдлик, свéрдель

nebožka -y *ž expr.* небiжка, покiйниця

nebožký¹ покiйный, небiжчiк, мертвый

nebožký² -ého покiйный, покiйник, мертвый човóвик

nebožtik -a *m hovor.* небiжчiк, покiйник, умéртый

nebytlíe -ia *s* небытия; rozhodovať o byti a ~í niekoho рiшáти дачiй óсуд

nebyvalý необчáйный; ~ rozmach hospodárstva необчáйный рóзвиток гос-подáрства

necelý непóвный, нецiлий; ~ meter нецiлий мéтер; ~é kilo нецiле кiло; ~ých šestnásť rokov непóвных шiстнáдцять рóкiв

necesér [nes-] -u *m* несесéр, скринька, ташчiчка

necest/a -y *ž:* ísť cistou~ou íти дорóгов недорóгов

necitelný нечýвстующий

necitlivý 1 нечýвстующий; ~é miesto (*na pokožke*) нечýвстующе мiсце; ~ prístroj нечýвстующий апарáт 2 нечýвстующий; ~ člověk нечýвстующий човóвик

necitný нечýвстующий

ne cudný неморáльный, аморáльный, неганьбливый, неганéбный, безочýвий;

~é reči неганьбливы рэчі; ~é tance непристойны танці

nečakaný 1 нечekanый, неочekованный;

~ host' нечekanый гость 2 (*prekvapujúci*)

неочekованный, наглый, непредвiдженный;

~á správa неочekована вiсть; ~á porážka

непредвiджена про́гра

nečas -и *m* непогoда, зла погoда, дождли-
ва погoда

nečasový неактуальный, застаралый

nečastý рiдкий, зрiдкавый

nečestný нечестный, бесчестный

nečinne *prisl.* без дiла, без работы,
неактiвнi; ~ sedieť сидiти пасiвнi; сидiти
нiч не рoбячи

nečinnosť -ti *ž* безрoбoтность, па-
сiвность, неактiвность

nečinný безрoбoтный, пасiвный, неак-
тiвный

nečistota -y *ž* нечiстoта

nečistotný нечiстoтный, недбáющий o чiс-
тотy

nečistý *v rôzn. význ.* нечiстый; ~é ruky
нечiсты рyкы; ~ kov нечiстый метáл;
~á pleť нечiста кoжа; ~ vzduch нечiстый
вoздyх; ~práca *hovor.* нечiста рoбoта;
~á hra нечiста гpa; ~á minulosť нечiста
минyлость; ~é úmysly нечiсты зáмiры • ~
duch нечiстый дyx

nečítaný 1 нечiтанный 2 (*nespočítaný* без
paхoвáния • dostal ~ých достáло ся ёмy
дость

nečitateľný нерoзберáющий, невыразный,
неясный, не дающий ся прочiтáти; ~
rukopis нечiтáющий рyкoпис; ~ podpis
нерoзберáющий пiдпис

nečlánkovaný нечленорoздiльный; ~é
zvuku нечленорoздiльны звyкы

nečudo *vetná prisl.* нечyдо, не ё штo
чyдовати ся

nečujný нечyтый; ~é kroky нечyты крoкы

nedajbože 1 недайбoже, нияк, не а не; ~
sa postaviť на поhy недайбoже пoстáвити
ся на нoгы, я нияк не мiг пoстáвити ся
на нoгы 2 *čast.* не дай бог; keby sa to,

~, dozvedel, ... кiдь бы вiн, не дай бог,
дознáв ся o тiм, ...

neďaleko *prisl. i predl. s 2. p.* недалёко; ~
mňa недалёко oд мeнe

neďaleký недалёкий, близкий; ~é mesto
недалёке мiсто

nedávno *prisl.* недáвно

nedávny недáвный

nedbaj -a *m expr.* 1 недбанливeць, не-
порядник 2 непорядный, лайдáцкий
чoлoвiк

nedbajský непорядный, лайдáцкий

nedbalý 1 непорядный; недбанливый;
нечiстoтный, неогабáный 2 непорядный,
лайдáцкий, повёрхний; ~é písmo
непорядный пóчерк

nedbanlivý -ca *m* 1 непорядник 2
лáйдак, недбанливeць

nedbanlivý 1 непорядный 2 нед-
банливый, лайдáцкий; ~á práca недбан-
лива рoбoта; ~ k niečomu недбанливый
к дачoмy

nedbáť -á -ajú *nedok.* 1 на чо не дбáти,
не брáти до уváгы *што*, oпoверьгáти
чiм; ~ на rady priateľa не слyхати рáды
приятеля, oпoверьгáти áбо oдмiтовати
рáды приятеля; ~ám na nič, idem tam ё мi
вшыткo ёдно, я iдy там 2 o чо не стáрати
ся o *што*; ~ o chorého не стáрати ся
o хвóрого; ~ o svoj zovňajšok не стáрати
ся o свiй вонкáйшoк, быти недбанливым

nedefinovateľný неoпpeдiлёный, не-
вызначенный, недефiновáнный; ~ pocit
неoпpeдiлёне áбо неясне чyвствo

nedeľňa -le *ž* недёля; Veľkonočná ~ *náb.*
Великoдня недёля, Пáска

nedeliteľný недёлимый, нерoздiлюющий,
нерoздiльный; ~ celok ёдинe цiлé

nedelňajší, **nedelňý** недёльный; ~ oblek
недёльный áнцyг, святóчный áнцyг; ~
oddych недёльный oдпoчiнок; *nedelňé*
poviny недёльны новинкы

nedisciplinovaný недиcцiплiновáнный

nediskrétny недиcкрётный, нетáктный, не-
скрoмный; ~a otázka нескрoмный вoпрoс

nedobrý недобрый

nedobytný неприступный, недобитный; ~ á pevnosť неприступна крѣпость; ~ pokladnica недобитна касса

nedočkavlec -sa *m* нетерпеливецъ

nedočkavosť -ti *ž* нетерпеливость • horieť ~ťou горѣти нетерпеливостѣв

nedočkavý нетерпеливый

nedohľadný недоглядный, недовѣдный, незѣрный; ~é diaľku недоглядны да-лѣкости

nedochôdca -ťa *s pejor.* недоносок

nedokázateľný недоказуемый

nedokonaly недокональный

nedokonavý *gram.* незавершённый; ~ vid незавершённый вид; ~é sloveso часослѣво незавершёного віда

nedokončený недоробѣный, незакінчѣный; ~é dielo незакінчѣный твір

nedomyslený недодуманный; непродуманный; ~ plán непродуманный план

nedonosení недоносѣный; ~é dieťa недоносѣна дѣтина, недоносок

nedorozumení -ia *s* недорозумѣня, незгѣда, гадка

nedoručiteľný *pošt.* невручѣный; ~ list невручѣне пѣсьмо; письмо, котрѣ не мѣже быти вручѣне

nedosiahnuteľný недосягаемый, достѣгнутый

nedoslýchavý глуховатый, наглухлый; маючий слабый слух

nedospelý неповнолѣтний, неспѣлый

nedostatočný -ej *ž* *škol.* недостатъна (оцѣнка)

nedostatočný недостатъный; ~ prospech *škol.* недостатъна успѣшность

nedostatok -ku *m 1* недостатѣк, хыбованя; pre ~ piešoho из-за недостатку дачѣго; pre ~ času из-за недостатку часу **2** (*núdzä*) бѣда, недостатѣк (*hovor.*); žiť v ~ku жыти в бѣдѣ **3** недостатѣк, мѣнко; zbaviť sa ~kov одстранѣти недостаткы, збѣвити ся мѣнка

nedostihnuteľný, nedostižný *kniž.* недостигаемый, недосягаемый; ~ vzor недосягаемый тѣп

nedostupný *v rôzn. význ.* недоступный, неприступный; ~á literatúra недоступна література; ~é bralo неприступна скала; senove ~ недоступный по цѣні

nedotklivý чутливый, уязвимый

nedotknuteľný недотыкаемый, хранѣный **nedotknutý** недоткнутый, непоругѣный, хранѣный; obed zostal ~ обѣд zostáv недоткнутым; ~á príroda непоругѣна áбо панѣньска прѣрода

nedouk -a *m* недоучка

nedovidiť -i -ia *dok.* **1** недовѣдѣти, не вѣдѣти; tak ďaleko ~ím так далѣко я не вѣджу **2** (*zle vidieť*) слѣбо вѣдѣти

nedovolený недоволѣный, заказанный; ~ zákrok a) (*potrat*) аборт б) *šport.* грубость

nedozerný **1** недоглядный, недовѣдный, незѣрный; ~á rovina недоглядна рѣвнина; ~é diaľku незѣрны далѣкости **2** огромный, далѣко идущий; ~é následky далѣко идущі наслѣдки; to má ~ význam тотѣ мать велике значѣня

nedôsledný непослѣдовный, повѣрхный, плиткый

nedôstojný неводный, недостѣнный; ~é správanie недостѣнное поводжѣня

nedôvera -y *ž* недоверѣ

nedôverčivosť -ti *ž* недоверѣ ж

nedôverčivý недоверуемый; ~ človek недоверуемый чоловік; ~ pohľad недоверуемый погляд

nedôvtipný **1** недомыселный, обмѣдженый **2** нехапавый

neduh -u *m* хворѣта

neduživý хорлявый, болестѣвый, мяндравый, слабый; ~é dieťa хорлява дѣтина; ~é telo мяндравѣ тѣло

nedvojzmyselný недвозмыселный, еднѣзначный, вызначеный, ясный; ~ výrok недвозмыселне выповѣджѣня; ~ postoj ясна позиція

nedychateľný: ~ vyduch тяжкый вѣздух, тяжкодыхающий вѣздух

neekonomický неэкономический, неэкономный

neestetický неэстетичный

nefajčiar -a *m* некурячий; ~i (*nápis*) для некурячих

nefalšovaný нефалшованный, оригинальный, дійсний, правдивый

neforemný нефоремный, бесформный, тарбавый

negáč/ia -ie *ž* негация, отрицания *aj gram.* : ~ -ie *filoz.* негация негации

negatív -u *m fot.* негатив; ~ *plastiky odb.* форма на одливания (схвы)

negatívny 1 негативный, отрицательный; ~ *postoj k niečomu* негативне отношения к дачому; ~a *stránka niečoho* негативна сторона дачого; ~ *posudok* негативне посужения, негативна одозва; ~ *nález lek.* негативный результат (анализа); ~e *číslo mat.* отрицательне число; ~ *elektrón fyz.* отрицательный электрон 2 *fot.* негативный; ~ *obraz* негативный образ, негативне зображения

negližé *neskl.* s неглижé *neskl.* s, домашне облечина

neg/lovať -uje -ujú *nedok.* неговати, отрицати

negramotný неграмотный, безграмотный

neh/la -u *ž* ніжность; *materinská* ~ материнська ніжность; *pohľad plný* ~у погляд повный ніжности; ніжный погляд

nehanbliv/lec -са *m* неганбливецъ, неганэбник

nehanblivý неганбливый, неслышный

nehanebník -a *m* неганэбник, неганбливецъ

nehanebný 1 (*hnusný, hanebný*) ганэбный, невыхованный, неморесный; ~ *čin* ганэбный поступок 2 (*nehanblivý*) неганэбный, неганбливый

nehasen/ly *odb.* негашёный, негасёный; ~é *varno* негашёне вапно

nehatený негачёный, вольный, безбарьерный; ~ *rozvoj* безбарьерный розвиток

nehistorický неисторичный, антиисторичный; ~ *prístup k faktom* антиисторичный підхід к фактам

nehlučný нечутый, тихый, беззвучный, бесшумный; ~ *chod stroja* бесшумный або тихий ход машины

nehmatateľný надсмысловый, нематериальный, духовный

nehmotný надсмысловый, нематериальный, духовный

nehnutel'ný *práv.* непереходячий, неперемещающий; ~ *majetok* непереходячий маесток

nehobľovaný/ý негоблёванный, невыглаженный; ~á *doska* негоблёвана доска

nehod/la -y *ž* нещастна пригода, гавария, нещастя; *stala sa mi* ~ стала ся ми нещастна пригода

nehodno *vetná prísl.* не стоить, не выплатить ся • *ani psa* ~ *vyhnať von* ани пса не годить ся выгнати вонка, добрый гадза ани пса вонка не выжене

nehodnoverný несполягливый, похыбный

nehodný 1 (*mravne zlý*) недостойный, незаслужующий собі дашто; ~ *človek* недостойный чоловік 2 *čoho* недостойный, не заслужующий; ~ *dôvery* недостойный довіры

nehorazn/ly *kniž.* абсурдный, несмысленный, глупый, негоразный; ~a *lož* негоразна лож; ~a *opovážlivosť* абсурдна оповажливость

nehoriav/ly негорящий/негорячий, невоспламеняющий ся; ~é *látku* негорящий/негорячі вещества

nehospodárny негосподарный, неэкономный

nehostinný *kniž.* негостинный, невитачный; ~ *kraj* суровый край

nehrdzavejúci неярджавяющий

nehumanný негуманный, нелюдский

nehybn/ly непогибающий; ~é *telo* непогибающее тіло; ~é *ticho* мерве тихо

nehygienický негигиенический

nehynúc/li *kniž.* неувядающий, негынущий, вічний, бессмертный, немертёльный; ~ *príjemnosť* вічна память; ~e *zásluhy* о нечом бессмертны заслуги о дашто

nech¹ *časť. 1 (vyjadruje želanie)* най; ~ zvíťazi spravodlivosť най переможє спра-
водливость; ~ pride най прийде; ~ ťa
tu viac nevidím жєбы я тєбе ту вєце раз
не вїдїв, най тєбе ту вєце раз не вїджу
2 (vyjadruje resignáciu) най; nech! най!
но і най! • ~ sa ráči! про́шу! ~ ho parom
vezme! най єго чорт берє! ~ som Kubo, ak
to nie je tak (гей) провалити ся мї на тїм
місці, кїдь тотò не є так

**nech² spoj. 1 (uvádza vedľajšiu predmetovú
vetu)** жєбы, най; prid' skôr, ~ ťa nečakáme
прийдь скорше, жєбы мы тєбе не чєкали;
povedz mi, ~ ťa vezme so sebou повіч ємý,
жєбы він взяв тєбе з собòв або най він
вòзьме тєбе з собòв **2 (uvádza vedľajšiu
podmienkovú vetu)** кїдь; ~ som tebou,
nedovolil by som to na твоїм місці або бути
я на твоїм місці, я бы не дозволив тотò; ~
pridem o päť minút skôr, nestane sa to кїдь
бы я пришòв о пять минút скорше, тотò бы
не стáло ся **3 (uvádza vedľajšiu prípusťkovú
vetu)** най; vezmem to, ~ je ako chce най б́уде
што б́уде, а я вòзьму тотò; по ро́дме, ~ je
po tvojom но пòдьме, най б́уде по-твоєму

nechápaný нехапáвий, непорозуміючий,
нерозуміючий; ~ človek нерозуміючий чо-
ловік; ~ pohľad непорозуміючий пòгляд

necharakterný бесхарактérный, неха-
рактérный

nech//ať -á -ajú dok. 1 (ponechať) охабити;
~ dvere otvorené охабити двєрі отворєны;
~ deti doma охабити діти дòма; ~ на
pamiatku охабити на пáмятку; ~ písomný
odkaz охабити записку; ~ si klobúk на
hlave не знимáти кáлап з гóловы, охаби-
ти собі кáлап на гóлові; ~ čakať на seba
охабити чєкати на сєбе; ~ celú noc horieť
lampu охабити горіти лáмпу цілу ніч; ~
po sebe stopy охабити по собі сліды **2
(zanechať, opustiť)** охабити, опустити; ~
ženu охабити або опустити женý; ~ prácu
охабити робòту; ~ fajčenie перестáти або
шмáрити кúрити **3 (nedotknúť sa)** охаби-
ти, не дотýлити ся, не знепоко́євати; ~aj

ho! зохáб, не дотýлюй ся єго! **4 s neurč.
(dovoliť, neprekázať)** дати, дозволити;
~ dohovoriť niekoho дати договорити
дакòму; ~ odísť niekoho охабити дакòго
одыйти; ~ sa oklamať дати оклáмати ся **5
(rozkázať)** казáти, наказáти, просити; ~al
som deťom ušiť kabáty я наказáв ушыти
дїтєм кáбаты; ~al som chlapca ostríhať
я казáв остричі хлòпця; я казáв, жєбы
остригли хлòпця; ~ sa zobudiť просив збу-
дити сєбе • ~ на pokoji охабити на покòї;
~ v kaši охабити в бїді; ~ oči na niekom,
niečom не спущáти óчі з дакòго, дачòго; ~
prepadnúť škol. охабити пропáсти

nech//ať sa -á sa -ajú sa dok. na koho, čo
спoлягну́ти ся, звїрити ся

nechávl/ať -a -ajú nedok. 1 охабляти **2
(opúšťať)** охабляти, опу́щати; pamäť ma
~a я стрáчам пáмять **3 s neurč. (dovoľovať)**
давáти, пoзвòлєвати **4 (kazat')** казáти,
наказáти, просити

nechávl/ať sa -a sa -ajú sa nedok. na koho,
čo спoлiráти ся, звipєвати ся

nechránený 1 pred čím нехранєный од
чòго; ~ pred dažďom нехранєный пєред
доджòм **2 (otvorený)** отворєный; ~ oheň
отворєный огєнь **3** неохорòнючий; ~
prechod žel. неохорòнючий перєхїд

necht -a m 1 нòхть м; lakovať si ~у лаковáти
нòхті; pestované ~у пєстовáны або дбáны
нòхті **2 zool.** нїхтик • držať za zubami ~ami
пiєчо зубáми-нїхтáми тримати за даштò;
aní za ~ áни за нїхтáми, áни кус; ako za
~ як за нїхть; zašlo mi za ~у зашлò мї за
нòхті, пáлці мї закованіли; má smútok za
~ami hovor. žart. мáть смýток за нòхтáми,
у нєго під нòхтáми смýток

nechtiac prísł. 1 неочіковані, неумысєльні **2**
нехотячі, непредвїдані • chtiac-nechtiac
вòлькы-невòлькы, хочеш не хочеш

nechtový нòхтєвий

nechú//ť ti ž 1 авєрзiя, óдпор, óдпор
к їдлý, антipátія, невòля; ~ k jedlu несмáк
к їдлý **2** неохòта, нежелáня, óдпор; robiť
пiєчо s ~ou робити даштò неохòтні або

з неохотоу; *vzbudiť* в некому ~ к нечому
взбудити *ábo* викликати в даkim одпор
ábo аверзію к дачому

nechutenstv/o -a с несмак к їдлу,
хыбованя смаку к їдлу

nechutn/ly 1 несмачный, невкусный, неапетитный; ~á *polievka* несмачна́ по́ливка; ~ *obed* неапетитный обід 2 протівный, одпорный; ~ *žart* нешум(в)ный жарт

nechytateľny не(по)іма́ный

neinformovaný неінформований, неоознакомлений

neinteligentný неінтелігентный, обмежженный, примітивный

neistot/la -y ž 1 похыбность, недо́віра, неісто́та, неопреде́леность ж; *pechať* *niekoho* в ~е охабити дакого в похыбности; *byť* в ~е быти в похыбности, быти в недо́вірі 2 неуве́ренность ж; ~ *rohybov* неуве́ренность погына́нь 3 незабеспече́ность; *právna* ~ правовá незабеспече́ность

neist/ly 1 похыбный, неясный, неопреде́ленный, неісты́й, вага́вый; ~ *výsledok* неопреде́ленный *ábo* похыбный резул́тат; *je* ~é, *či* *príde* неясно, *ci* *príjde* він 2 похыбный; ~é *kroku* неісты́ кро́кы; *jeho* *hlas* *bol* ~ го́лос у не́го был похыбный, *ěgo* го́лос звучав похыбні 3 неспо́койный; ~á *situácia* неспо́койна сітуа́ція; ~é *časy* неспо́койны часы

nejako prisl. 1 даяк 2 (*akosi*) яко́сь

nejaký 1 даякий, хоцьякий 2 (*akýsi*) якийсь-то 3 (*tvoriaci istú časť*) даякий

nejasnosť -ti ž 1 невыразность, ма́тность ж 2 неясность, невы́значеность, неопреде́леность 3 неясность, непорозуме́ность ж; *vysvetliť* ~ti высвітлити неясны місця

nejasn/ly 1 невыразный; ~é *svetlo* неясне *ábo* ма́тне сві́тло 2 неясный, неопреде́ленный, невы́значеный; ~é *obrysy* неясны о́граничі́ня; *mať* ~é *predstavy* о *piešom* ма́ти неясны *predstavliňa* о *dačim* 3 неясный, незрозумі́лый; ~ *výklad* неясне *ábo* незрозумі́ле высвітлі́ня

nejed/en не еде́н, мно́гы; ~no *leto* *som* там *strávil* я провів там не е́дно лі́то; ~ *by* *sa potešil* не еде́н бы обра́довал ся *ábo* *potišy*в ся

nejednaký неєдна́кий, іна́кшый

nejednotnosť -ti ž (*v niečom*) неедно́сть, неедна́кость, розді́лность

nejednotn/ly 1 (*nerovnaký*) не *tvóрячий* е́дність, розді́лный, незла́джений, незго́дный; ~ *postup* незго́дне ді́яня 2 розді́лений, роздво́еный; *boli sme* ~і у нас не было е́дності, мы были роздво́ены

nekal/ly *kniž.* нечі́стый, нече́стный, бесче́стный; ~é *úmysly* нече́стны у́мыслы *ábo* за́міры

neklamný бесхыбный; оче́видный; споля́гливый; ~ *znak* *niečoho* споля́гливый *príznačok* *dačoho*; ~ *dôkaz* оче́видный *dôkaz*

nekolkován/ly неколкова́ный, без гербо́вой зна́мки; ~á *žiadosť* неколкова́не пожа́дованя, пожа́дованя без гербо́вой зна́мки

nekompletný непóвный, неці́лый, некомпле́ктный

nekompromisný некомпромі́сный

nekonečn/o -a *s filoz., mat.* неконече́ность ж; *do* ~а до неконече́ности, без кінце

nekonečn/ly неконече́ный; ~é *priestranstvo* неконече́ный *próstrť*; ~ *rad mat.* неконече́ный *řad*; ~á *vďaka* неконече́не подякова́ня

nekontrolovateľny неконтролюю́чий

nekonvenčn/ly неконве́нционный, оригіна́льный; ~é *piešenie* оригіна́льне ріші́ня

nekorektný некореќтный

nekov -u *m chem.* не́ков, металóід

nekrčiv/ly некорчі́вый; ~á *látka* некорчі́вый *materiál*, некорчі́ве *polótno*

nekresťansk/ly нехрістіа́нський

nekritický некрі́тічний; ~ *postoj* некрі́тічне *odnošenie*; *byť* ~ к *piešom* некрі́тічний *odnésti* ся к *dačomu*

nekrológ -u *m* некроло́г

nekryt/ly 1 некры́тый, непокры́тый, *otkryty*; ~é *auto* *otkryte* *áuto*; ~ *bazén* *otkryty* *bazén* 2 (*nechránený*)

нехранёный, открытый; ~é miesto
открыте місце **3** *екон.* незабесбечёный,
не забеспёчуючий ся; ~é bankovky
некрыты банко́вки (зб́лотом)

nektár -u *m* не́ктар

nekujný неку́ючий, не підляга́ючий кова́ню

nekultúrny некулту́рный

nekalifikovaný некваліфі́кований, без
кваліфіка́ції

nelegálny нелега́льний

nelen//it' -í -ia *nedok.* (*neotáľat'*) не од-
да́лёвати, не одкладáти, не ва́гати; ~ias
ani chvíľu, pustil sa za ním не одкладáючи
áни мину́ту, він пусти́в ся за ним

nelen//it' sa -í sa *nedok. neos.:* ~í sa tu
pracovať ё́му не лі́ніє ся робити • komu
sa ~í, tomu sa zelení [*prisl.*] ко́му не лі́ніє
ся, то́му зеленіє ся

nelichotiv//ý неліхоті́вий, необлест́ный,
ганобливый, ганливый

nelogický нелого́ичный, алогі́чный

nelojálny нелоя́льный

nelson -u *m šport.* (*chmat*) нел́сон; dvojité ~
двои́тый нел́сон

nelúbos//t' -ti ž нелю́бость, нево́ля,
неспо́кійность; s ~ťou з неспо́кійносте́в,
з чу́вством нелю́бости

nelubozvučný неблагозвуч́ный, нелю́-
бозвучный

neludsk//ý 1 нелю́дський, суро́вый, немі-
лосе́рдный; ~é spôsoby немілосе́рдны
спо́собы **2** (*nadľudský*) нелю́дський,
тіра́ньський; ~á páťaha нелю́дська на́мага

nelúpan//ý нелупа́ний, нечи́щений, неочи-
ще́ный; ~é mandle неочи́щені ма́ндлі

nelútostný немілосе́рдный, суро́вый; ~ boj
немілосе́рдный бой

nemajetný нема́стный, бідный, худоб́ный,
небога́тый

nemálo prisl. немáло; мно́го, дость, за-
веле́, веле́

nemalý немалый; вели́кий, ено́рмный,
зна́чный

nemanželsk//ý непобра́тый; ~é dieťa не-
му́жова ді́тина, копы́ла

nemastný 1 нема́стный, не помаще́ный
ма́слом áбо шма́лце́м, без ма́сла áбо без
ма́сти **2** нема́стный, пі́стный • neslaný--
hovor. áни тотó áни тотó, áни рыба́ áни
мясо

nemčin//a -y ž німе́цький язык

nemčinár -a *m škol. slang.* **1** учи́тель
німе́цького языка́ **2** штуде́нт-ге́рманіста

Nem//ec -ca *m* Німе́ць

nemecký німе́цький; ~ národ німе́цький
наро́д • ~ vlčiak німе́цький вовча́к

nemehl//o -a *s pejor.* неме́гло, неши́ковный,
немото́рный чолові́к, неокресáный, тють-
мак

nemeniteľný незмі́нюючий, незмі́нний

nemenný незмі́нюючий, незмі́нний, не-
змі́нюючий ся, єдна́кий, все та́кий

nemenovaný нена́званный

nemerateľný немі́ряний, не мі́ряючий, не
даю́чий ся мі́ряти

nemiern//y надмі́рный, прегна́ный,
безмі́рный; ~e piť надмі́рне пита́

nemiestn//y невгод́ный; ~a rozprávka
невго́дна примі́тка

nemilo prisl. 1 (*nevľúdne*) немі́ло, невлю́д-
ні, невіта́ні **2** (*neprijemne*) неприе́мні;
bol som ~ prekvarený я був неприе́м-
ні зара́жений áбо зачу́дований; bol ~
dotknutý він був немі́ло доткну́тий áбо
ура́жений

nemilobohu prisl. надарьмо́, непотрі́бно; ~
trhať čas надарьмо́ тратити час

nemilosrdný немілосе́рдный, суро́вый,
бесчу́вственный; при́крый; ~ človek
немілосе́рдный чолові́к; ~ boj немі-
лосе́рдный бой

nemilos//t' -ti ž немі́лость ж • byť odkázaný
на milosť a ~ niekoho быти одказа́ным на
ді́цію мі́лость; byť v ~ti u niekoho быти
в немі́лости да́кого; padnúť do ~ti упа́сти
до немі́лости

nemil//ý 1 (*neoblúbený*) необлюбе́ный,
непопуля́рный **2** (*nevľúdny*) немі́лый,
невіта́ный, невлю́дный **3** (*neprijemný*)
неприе́мный; ~é prekvarenie неприе́мне

преквашіня *ábo* зачүдованя; ~é spomienky неприємны спомінаня

Nemk//a -y ž Німка

nemluvňa -ľa s грудна дітина, плекана дітина

nemnoho *prísl.* немого, málo, маленько, невелё, трóхы, трóшкы, трошечкы

nemoc -i ž хворóта; nákazlivá ~ наказлива хворóта; detská ~ *pren.* дїтська хворóта, хворóта віку; morská ~ морська хворóта

nemocensk//á -ej ž *hovor.* 1 (*poistenie*) шпитальська кранкаса *ábo* поістєвня 2 (*príspevok*) підпóра з хворóты

nemocensk//é -ého *s hovor.* підпóра з хворóты; dostávať ~ доставати підпóру з хворóты

nemocensk//ý шпитальський, соціалный; ~é poistenie соціалне поіщія; ~á po-istovňa шпитальська кáса

nemocnic//a -e ž 1 шпиталь 2 *voj.* шпиталь; poľná ~ польный шпиталь

nemocničn//ý шпитальський; ~á izba шпитальська ізба; ~á posteľ шпитальська постіль; ~á liečba шпитальське лічіня

nemocn//ý хворый; ~é dieťa хвóра дітина; byť ~ бути хворым, хворіти

nemoderný немодєрный, немóдный

nemohr//a -y ž пантоміма

nemohúci *v rôzn. význ.* бессильный, слабый, безвладный, неспособный; ~ hnev бес-силый гнів, бессила злóба; ~ starec бессильный старець

nemorálny неморальный, аморальный, не-етичный

nemot//a -y ž німóта • spiť sa do ~у спити ся до німóты, бути мертвєцькы опитым

nemotivovaný немотивований, неодо-воднений, любовольный

nemotorn//ý немотóрный, нешіковный, тарбавый; ~ človek нешіковный чоловік *ábo* тарбавый чоловік; ~é poľuhu не-шіковны погынáня

nemožno *vetná prísl.* не мож

nemožn//ý *v rôzn. význ.* немóжный, невідóдный; to je ~é toto є немóжне; ~á povaha *hovor.* немóжный харáктер; ~é šaty невідóдны шмáты

nemravník -a *m* неморальный *ábo* амо-ральный чоловік

nemravn//ý неморальный, аморальный; ~ život неморальный живот; ~á kniha аморална книга

nem//ý *v rôzn. význ.* німый; ~ človek німый чоловік; ~ údiv німе зачүдованя; ~ súhlas німе одобріня; ~é ticho мертвє тихо; ~ film німый фїлм, німе кіно • ~ému dieťaťu ani vlastná mater nerozumie [*prísl.*] німії дітині áни влáстна мáтірь не розумить

nem//ý² -ého *m* німый

nemysliteľný немыслимый, немóжный, нереалный

nenáhlivý ненагливый, непонагляючий; помáлый, спокійный

nenahraditeľn//ý 1 ненагорóджуючий; ~ škoda ненагорóджуюча шкóда 2 незамінимый; ~ odborník незамінимый спеціаліста

nenáležitý невідóдный, невідходячий, не-зодповідáючий

nenápadn//ý ненападный, непомітний; скромный, невыразный, звичайный; ~é šaty скромны шмáты; ~ chodník непомітна дрáжка, непомітний пішник

nenapodobiteľný ненаподобнючий; не-повторюючий

nenapraviteľn//ý ненаправный, неоправ-ный; ~á chyba неоправна хыба; ~ hriechnik ненаправный грішник

nenáročn//ý 1 невыжáдуячий, скромный, не-нападный, прóстый; ~ človek прóстый *ábo* скромный чоловік 2 нетяжкий, нескладный, незложєный; ~á práca нетяжкá робóта

nenásiln//ý ненасильный, непринучєный, при-рóдный; ~é poľuhu непринучєны погнүтя

nenasýtený 1 голодный; ~ žalúdok ненасытний *ábo* голодный жóлудок 2 *chem.* ненасычєный рóсток

nenásytník -a *m* ненасытник, ненасытний чоловік

nenásytný ненасытний *aj pren.*

nenávid//iet' -i -ia *nedok.* ненавідіти

nenávis//t' -ti ž нєнавість ж

nenávisťne *prísl.* ненавістні, з нєнавістєв

nenávistník -a *m* ненавистник

nenávistný ненавистный, ненавидячий; ~ pohľad ненавистный погляд

nenávratn//ý ненавернёный, неверну́тый; ~á minulosť ненавернена минúлость

nenazdajky prisl. неочёковани

nenazran//lec -са *m* *hovor. pejor.* не-нажра́нец, обжа́ра; ненасытник

nenazraný 1 (*o zvieratách*) голодный **2** *hovor. pejor.* ненажёртый, ненасытный

nenormálny ненормальный; ~ zjav ненормальне зъявля́ня; je ~ (*o človeku*) *hovor.* він ненормальный

nenúten//ý ненучёный, природный; ~é správanie природне справова́ня

neobjektívny необъективный, зауятый; ~á kritika необъективна критика

neoblomný неуступный, непидда́нный, пёвный, твердый, неми́лосёрдный; ~ človek неуступный чоловік; ~ charakter твердый характер

neoblúbený необлюбе́ный, непопу-лярный; ~ človek непопулярный чоловік

neobmedzen//ý *význ.* *význ.* неограничёный, необмедже́ный; ~ počet неограничена килькість; ~é možnosti неограничёны мо́жности; ~á moc необмеджена ми́ць; ~é ručenie práv. неограничёне ручи́ня; ~á oddanosť неограничена вірность

neobozretný невыразный, ненапа́дный, невеликий, неосторо́жный; ~ človek неосторо́жный чоловік

neobratný нешико́вный, немото́рный, не-огына́ющий

neobvyklý необыча́йный, незвыча́йный; ненавыкнутый, незвыкнутый

neobyčajn//ý необыча́йный, незвыча́йный, необыкный; ~á krása необыча́йна краса́та; ~ záujem необыча́йный інтерес; ~é pádanie незвыча́йный та́лент; ~é myšlienky необыча́йны думкы, необыча́йне мышліня

neobývaný необыва́ный, пустый, порож-ний; незаселёный; ~ dom необыва́ный дім, порожній дім; ~ ostrov незаселёный або пустый о́стров

neobývatel'ný нево́дный на быва́ня

neoceniteľn//ý неоціню́чий; ~ človek неоціню́чий чоловік; preukázať ~é služby niekomu ukázať неоціню́чу услу́гу да́кому

neočakávan//ý неочёкованный; нечёканы́й, непредв́идженный; ~é zakončenie не-очёковане закінч́ня; ~á návšteva нечёканы́й гость, нечёканы́ гóсті

neodborník -a *m* аматёр, ла́ик, ділетант

neodborn//ý некваліфікований, аматёр-ський, ла́ицький, ділетантський; ~á práca некваліфікована робóта

neodbytn//ý необдитный, неуступный, дотера́вый, отравный; ~ неуступный чоловік; ~á myšlienka неуступна думка

neodcudziteľn//ý неодчужу́ющий; ~é právo práv. неодчужу́ющее пра́во

neoddeliteľn//ý неодділю́чий, неод-членю́чий; ~á súčasť niečoho не-одділю́ча часть дачо́го

neodkladn//ý неодкладный, неодло́жный, термінований; ~á práca неодладна ро-бóта; ~é potrebu неодкладны потре́бности

neodmysliteľn//ý неодділю́чий, неод-ділный, неустáнни спо́еный; ~á súčasť niečoho неодділна часть дачо́го

neodňateľn//ý неодчужу́ющий, непо-пера́ющий; to je moje ~é právo то́то є мо́є непопера́ющее пра́во

neodolateľn//ý непидда́нный, непид-ляга́ющий; ~á krása непидда́йна краса́та

neodôvodnený незаложе́ный на пра́вді, недоказа́ный, непидложёный пра́вдов, несмы́слный, незако́нный

neodpustiteľn//ý неодпу́щущый; ~á chyba неодпу́щуща хыба

neodstráňteľn//ý непреста́нный, пер-мане́нтный, невыкори́ненный, тырва́лый, незни́ющий; ~á prekážka незни́ую-ча барьє́ра; ~á chyba неоправе́на а́бо невыкори́нена хыба

neodškriepiteľný непопера́ющий, непо-ве́ргненьый, істы́й; ~ fakt непопера́ющий факт

neodvolateľný 1 (o človeku) незмінний, дефінітивний, цалковий 2 незмінний, конечный; ~é rozhodnutie конечне рішення

neodvratný неминучий, незатриманий; ~á katastrofa неминуча або незатримана катастрофа

neoficiálny неофіціальний; ~é vyhlásenie неофіціалне оголошення; ~é kruhy неофіціалні круги

neohrozený неогрозений; одважний, смілий, небоячий; ~ bojovník смілий боєвник

neohybný 1 незогинаючий; та ~ú ruku мать незогинаючу руку, рука у не́го не згинать ся 2 (nepružný) негнучий 3 gram. незмінний; ~ slovní druh незмінна часть речі

neochotí -у ž неохота, нежелання, нелюбовсть; prejaviti ~u проявити неохоту; robiť piečo s ~ou неохотні робити даштó

neochotný 1 не жа́лючий, не любячий (даштó робити); ненахылный (к да́чому) 2 нелюбёзный; ~ člověk нелюбёзный чоловік

neochvejní незлómный, пёвный, міцний, твердий; ~á víra пёвна віра; ~é rozhodnutie тверде́ або пёвне рішення

neokolonializmus -u m polit. неоколоніалізм

neokresanec -са m pejor. неокресанець, неокресаний чоловік, неограбáнець, неогабáнець, примітив

neokresaný неокресаний, неограбаний, примітивний, грубий; ~é správanie грубе поведіння

neokrôchanec р. neokresanec

neokrôchaný expr. неокресаний, неограбаний, грубий, примітивний; ~é správanie грубе поведіння

neolit -u m geol. неоліт

neolitický geol. неолітичний

neologizmus -u m lingv. неологізм, новотворіння

neomylný неомылный, бесхыбный, істый, сполягливий

neón -u m неон

neónový неоновый; ~é svetlo неонове світло; ~á reklama неонóва рекла́ма

neopadavý неопадáющий; ~é listy bot. неопадáюще листья, листья вічнозелёных растений

neopakovateľný неповторючий

neopatrnosť -ti ž неосторо́жность, нерозва́жность, необере́жность

neopatrný неосторожный, нерозва́жный, необере́жный

neoperený неопіре́ный, неопі́ривший ся

neopísateľný неописáный; ~é nadšenie неописáне воодушевлéня; ~á krása неописáна красóта

neoplazma -у ž lek. неопла́зма

neopodstatnený неза́ложеный на правді, недоказáный, непід́ложеный правдо́в, бездо́водный

neopozitivismus -u m filoz. неопозиті́визм

neoprávnený неоправнё́ный, незако́нный, непід́ложеный правовыми до́водами; ~á osoba неоправнёна о́соба

neorealizmus -u m filoz. неореа́лізм

neorganický 1 нежывый, неорга́нический; ~á hmota неорга́ническа́ матері́я 2 чуджорóдный; ~ prvok v systéme чуджорóдный элемент в сístéми

neorganizovaný 1 (neusporiadaný) неорга́нізовáный, непо́рядный; ~ ústup неорга́нізовáне одступлéня 2 (politicky) неорга́нізовáный

neosobní gram. неосóбный; ~é sloveso неосóбне або імперсона́льне часослóво

neosožitý безужыткóвый, непотрéбный

neospravedlnivý неоправдóющий, непребáчающий; ~á chyba непребáчаюча хыба

neostražitosť -ti ž неосторо́жность, нерозва́жность ж

neostřížitý неосторо́жный, нерозва́жный

neostříelný hovor. неострі́ляный, неску́сёный

neostřílý 1 (tupý) тупый 2 (nejasný) невы́разный; ~á fotografie невы́разна фотогра́фия

neotrasitel'ný *p.* **neochvejný**

nepálení/ý непалёный; ~é tehly непалёны
цеглы

nepamäť/ť -ti ž: od ~ti sveta од непам'яті світа;
siahať až do ~ti входить до давніх віків

nepamätlivý непамятливый, забывающий;
~ člověk непамятливый чоловік

nepárnokopytník -s *m* *zool.* непар-
нокопытне (звіря)

nepárny 1 (*o číslech*) непарный **2** (*bez páru*)
непарный

nepároví/ý: ~é spoluhlásky *lingv.* непарны
согласны

nepartajný *hovor.* непартійный, беспар-
тійный

nepatrní/ý незначный, барз малый,
малёнький, мізёрный; ~é množství
незначна кількість; mať ~ význam не
ма́ти ско́ро нияке значі́ня; v ~ej míře
в незначній мірі

nepekne *prisl.* нешум(в)ні; ~ sa zachováť
нешум(в)ні по́ступовати

nepekny 1 нешум(в)ный **2** нешум(в)ный,
недо́брый, ду́рный; ~ skutok нешум(в)ный
по́ступок

neperiodickí/ý неперіодічний; ~á tlač не-
періодічне друкова́ня

nepísaný неписаный; ~ zákon неписаный
зако́н

neplánovaní/ý 1 непланова́ный; ~ výdavok
непланова́ный выдаво́к **2** бесплановый,
без пла́ну; ~é hospodárstvo беспланове
господа́рство

neplánovití/ý бесплановый, непла-
нова́ный; ~á práca непланова́на робо́та

neplatní/ý неплáтный, неді́йсный; ~
cestovný lístok неплáтный путе́вый
лісто́к; ~á zmluva неді́йсный до́говор; ~é
manželstvo неді́йсне побра́тя; vyhlásit' za
~é выго́лосити за неді́йсне

neplnohodnotný неповноцінний

neplnoletí/ý *práv.* неповнолітній; ~á osoba
неповнолі́тня о́соба

neplnoprávní/ý неповнопра́вный; ~ osoba
неповнопра́вна о́соба

neplnovýznamový *lingv.* неповнозначный,
сінсеманті́чний, незнача́щий, служеб́ный

neplodní/ý *v rôzn. význ.* непло́дный;
~á rōda непло́дородна а́бо неро́дую-
ча зема́ля; ~á žena непло́дна жена́; ~á
debata непло́дна деба́та; řečí, ne májící
значі́ня

nepoctivý нече́стный, немора́льный;
недобросо́вістный, бесхаракте́рный,
подво́дницький

nepočetní/ý немногочі́сленный, ма-
лый што до кі́лькости; ~á skupina
немногочі́сленна а́бо невелика гру́па

nepočuteľný непочу́тый, нечу́тый,
непоіма́ный слухом

nepočůvny непослу́шный, неслухня́ный;
~e decko непослу́шна ді́тина

nepodarení/ý неподаре́ный, невы-
даре́ный, неудав́ший ся; ~ rokus
неподаре́не покуші́ня, неподаре́ный
о́пыт; ~ výrobok неподаре́ный выробо́к;
~é dieťa неподаре́на ді́тина

nepodar/ok -ku *m* неподáрок, брак
(недоброякі́стний выробо́к); snížit'
percento ~kov зни́жити процéнто
неподáрків

nepoddajní/ý 1 непі́дда́йный, непі́дда-
ю́чий ся; ~é vlasy непослу́шне воло́ся **2**
непі́ддаю́чий ся, пів́ный, неусту́пный; ~á
rovaža неусту́пный характе́р

nepodkupný непі́дкупный

nepodložený/ý непі́дложе́ный, неар-
гументова́ный; ~é tvrdenie непі́дложене
тверджі́ня; ~é obvinenie неаргументова́не
обві́ніня

nepodmienený незале́жный; ~ reflex *fyziol.*
незале́жный рефлéкс

nepodnikavý неді́ючий, пасі́вный, непод-
ника́вый; ~ člověk неподника́вый чолові́к

nepodplatiteľný непі́дкупный, непі́д-
пла́чуючий

nepodstatný другоря́дный, незава́жный

nepodvratní/ý 1 неопове́ргуючий; ~
důkaz неопове́ргуючий до́каз **2** пів́ный,
тверды́й, ді́йсный, незворóтный; ~á

istota тверда пересвідченість; ~á pravda дійсна правда

nepohlavní/ý бесполовий; ~é rozmnožovanie *biol.* бесполове розмноження

nepohnutí/ý 1 непогнутый; stát' ~ непогнuto стояти 2 (*nedotknutý*) недоткнутый, недотулений; nechal jedlo ~é він недотулив ся їдла

nepohod/a -y ž непогода

nepohodl/ie -ia s немілость, прикрость, неприємность

nepohodlní/ý v *rôzn. význ.* неприємный, трапный, невгодный, прикрий; ~ čas невгодный час; ~á rohovka невгодный диван; ~ člověk неприємный чоловік

nepohotový неготовый, помалый, помалы реагуючий, невынаходливый

nepohybliví/ý непогнаний; негнучий; ~á část stroja негнуча часть машины; ~ hráč помалый грач

nepochopen/ie -ia непорозуміння; stretnúť sa s ~ím стрітати ся з непорозумінєм

nepochopený неузнений, неузнаваний; неоцінений; ~ umelec неузнаваний художник

nepochopitel'ný непорозумений

nepochybný непохыбный, істий, очевидный

nepojazdní/ý *hovor.* показаний, нефункчний, поспутый, неоправеный; auto je ~é авто є показане

nepokoj -a *m* 1 непокій, неспокійность, старость, взрушіння; duševný ~ душевна неспокійность 2 *obuč. v mn. č.* ~e взрушіння, неурядки 3 *hovor. (zotrvačník)* маятник

nepokojní/ý неспокійный, взрушений, знепокоеный, устраханий, устрашений; ~ člověk неспокійный чоловік; ~ spánek неспокійный сон; ~é more неспокійне море; ~é časy неспокійны або устрашены часы

nepokrokový консервативный, заосталый, застаралый, старомодный

nepolepšitel'ný не поліпшуючий, ненаправляючий, безнадійный

nepolitický аполітичний, не політичний
nepomer -u *m* нерівність, не прімераность, непропорціональність ж, диспропорція; ~ síl нерівність сил

nepomerný нерівный, не прімераний, надмірний, непропорціональний, диспропорціональний

nepopieratel'ný неопераячий, неопоруючий, сплягливий, пересвідчивый; ~ fakt неопоруючий факт

nepopulárny непопулярный; необлю-бэный

neporazitel'ný непереможный

neporiadnik -a *m expr.* неурядник, недбанливець, неогабәнець, лайдак

neporiadny неурядный, недбанливый, неогабаний, лайдачкый; неакуратный

neporiad/ok -ku *m* неурядок, *hovor. expr.* бабілон, брайгел, бордель; narobiť ~ku наробити неурядку; byť v ~ku находить ся в неурядку

neporovnatel'ný не порівнюючий, не порівняный

neporozumenie *p.* **nepochopenie**

neporušený непошкоджений, цілий, недоткнутый, непорушений; непоказэный

neporušitel'ný не порушуючий, не порушный; ~ zákon непорушный або незмінный закон

neposedník -a *m* непосидник

neposedný непосидячий; чұлий, живый

neposledný: v ~om *rade* не в посліднім ряді, а тыж

neposlušník -a *m* непослушник; непослушна дітина

neposlušný/ý непослушный; ~ chlapec непослушный хлопець; ~é vlasu непослушны волосы, непослушне волося

nepostihnuteľný невіджений, незбаченый; непорозумений

nepostrádatel'ný *kníž.* ненагороджуючий *никим*, незамінный, барз потрібный

nepostrehnuteľný незамітний, не пострігнутий, небачуючий

nepoškvrnení/ý 1 незапляманий, бeсхыбный; ~é meno незаплямане мéно,

бесхыбна репутація **2** чистый, невинный, моральный, неочорненый; ~é dievča čisté dівча

nepotizm//us -u *m* непотизм

nepotrebn//ý непотребный, даромный, марный; ~á reč márna реч

nepoužívateľ'n//ý непоужывающий, негодный, непригодный; ~á ves непригодна річ; ~á voda непригодна на ужывання вода

nepovinný неповинный, факультативный

nepovolan//ý 1 некомпетентный; ~á osoba некомпетентна особа **2** невитанный, чуждй; ~ým vstup zakázaný чуждй вступ заказанный

nepovoľ'ný неуступный, твердоголовый, затятый

nepovšimnutý незамітний; ostat' ~ zostáti незамітним

nepozorný невнимавый, неосторожный

nepozorovane prísl. незамітно; ~ osiśt' незамітно одыити

nepozorovaný незамітний

nepožívateľ'ný незъѣдуючий, негодный на їджіня, питя

neprajník -a m недоброжелатель *m*

neprajn//ý 1 недоброжелающий; ~ člověk недоброжелающий чоловік **2** (*nepriaznivý*) неблагоприятный; ~é okolnosti неблагоприятна ситуація

nepraktický непрактичный

nepravd//a -y *ž* неправда, лож, кламство

nepravdepodobný неправдіподобный, неувіруючий

nepravdiv//ý неправдивый, невірный; кламный; ~á správa кламна вістка

nepravideln//ý 1 нерегулярный, несправный; ~é slovesá несправне ча-сослво **2** нерівный, нерівномірний; ~ ter нерівный пулз; ~é dýchanie прерываєне дыханя

nepráv//o -a *s* незаконность; byť v ~e быти в незаконности, порушити закон

neprávom prísl. не по праву, незаконні; незаслужені

neprávos//t -ti *ž* несправодливость, незаконность; robiť ~ti робити несправодливость, порушувати закон

neprav//ý фалшованный, кламный, кламливый, ложный, неправдивый, хыбный, підшмареный; ~á bankovka фалошна банківка; ~ zlomok *mat.* несправна дроб; ~ plod *bot.* кламный плод; ~é skloňovanie *gram.* несправне склонєваня • vidieť niečo v ~om svetle відіти даштo в кламливім світлі

neprebern//ý невычєрпуючий, незраховуючий, неконєчный, нечисєльный, барз богатый; ~é množstvo незраховуюча кількість

nepredajný 1 непродающий, непродаваемый; ~ tovar непродаваемый товар; ~ exemplár (*knihy*) непродаваемый екземплар **2** *pren.* невідкупный

nepredpojatý незауятый, непредпоятый, обєктивный, справедливый

nepredstaviteľ'ný непредставлюющий, великий, могутный

nepredvídaný непредвїженный, нечєканный, неочєкованный

nepredvídavý непредповіджений

neprehľadn//ý 1 неясный, замотанный, хаотичный, комплікованный; ~á situácia замотана ситуація **2** огро́мный, обрoвский, незраховуючий; ~é množstvo незрахована кількість

neprechodn//ý: ~é sloveso *gram.* неперєходне або інтранзитівне часослво

nepreklenuteľ'n//ý непере́можный, непере́конанный, міцный; ~ rozpor непере́конанє протіворєчїня; ~á priepasť (*medzi niekým*) *pren.* бездо́нна про́пасть

neprekonaný непере́конанный; ~ rekord *šport.* непере́конанный реко́рд

neprekonateľ'n//ý 1 непере́можный, непере́конанный; ~á prekážka не-пере́конана барєра; ~ smiech непере́можный сміх **2** непере́можный, неповтoрный; ~ vzor неповтoрный приклад

nepreložiteľ'ný непере́кладный, непере́водный; ~ výraz непере́кладный выра́з

nepremokavý непро́мокавый; ~ plášť непро́мокавый плащ

nepremožiteľ'ný 1 непереможный, не-переконаний 2 (*neprekonateľ'ný*) непереконуючий; ~ strach непереконуючий страх
nepremyslený непередуманный, необдуманный

nepreniknuteľ'ný непроникаемый, непреходячий; ~á húština неперелізна або непереходяча гушавина; ~á tma непереглядна тма

neprenosný 1 непереносный; ~ lístok непереносный листок; lístok je ~ листок є непереносный, листок не може передавати єден другому 2 ненаказливый, неінфекційний; ~á choroba ненаказлива хворота

neprepracovaný непереробений, нерозробений; ~ štýl нерозробений або поверхний штіл

nepresný неточный, неакуратный; ~á definícia неточна дефініція; ~á streľba неточна стрільба; si ~ ты неточный, ты неакуратный

neprestajný непрестанный, беспрерывный, непрерывный, все тыр-ваючий

nepresvedčivý непересвідчуючий; ~ argument непересвідчуючий аргумент

nepretržitý непрестанный, непрерывающий, непрерывушований; ~ proces непрерывающий процес; ~á prevádzka непрерывушований процес výroby

nepriamly непрямым; ~e svetlo непряме освітління; ~a otázka непрямым вопрос; ~a reč *gram.* непряма реч; ~a pád *gram.* непрямым пад; ~a útera *mat.* обернена пропорція; ~ dôkaz *práv.* непрямым доказ; ~e delenie *biol.* непряме ділення; ~a daň непряма дань

nepriateľ -a *m* неприятель *m*, враг; противник; triedny ~ класовый неприятель; úhlavný ~ заклятый враг

nepriateľský неприятельский; ~é triedy неприятельскы класы; ~ pohľad неприятельский погляд; ~ štát неприятельска держава; ~é územie неприятельска територія

nepriateľstvo -o *s* неприятельство

nepriazľeň -ne *ž* неприязнь, нежеланость, нежычливость, недобржычливость; nemôžem sa sťažovať na ~ osudu я не можу жаловати ся на осуд

nepriaznivý неприятный, неблагоприятный, нежычливый, злый; ~é podmienky неблагоприятны услівія; ~é počasie неприятна або зла погода; ~é výsledky неблагоприятны або злы результаты

nepřičetný *práv.* ненормальный, абнормальный, блазливый, психічні хворый; ~ člověk ненормальный чоловік

neprieberčivý непереберавый, непереберающий

nepriedušne *prisl.* герметічні, непропустні; ~ uzavretý герметічні запёртый

nepriedušný герметічний, непропустный

nepriehľadný непрозрачный, непросвітный, матный; ~é sklo непрозрачне скло

nepriechodný непереходный; неперелазный; ~á cesta непереходна дорога

nepriepustný непропустный; ~á vrstva *geol.* водонепропустна верства

nepriesvitný непросвітлюющий, не пропускающий світло

nepriezračný непрозрачный, непросвітный; ~é sklo непрозрачне скло

neprihodný невідгодный; ~ čas невідгодный час

neprijateľný неприймающий, неакцентуючий; ~á podmienka неприймаюче услівіє; ~á cena неакцентуюча ціна

neprijemnosť -ti *ž* неприятность *ж*; parobiť ~ti наробити неприятностей

neprijemný неприятный; немилый, противный, прикрый; ~ člověk неприятный чоловік; ~ pocit неприятне чүство; ~á chuť неприятный смак; ~ dojem неміла емоція

nepriemeraný незодповідающий, неналежный, невідгодный, надмірный; pokladať niečo za ~é поважовати дашто за невідгодне; ~á cena надмірна ціна

nepripravenos//t' -ti неприготовленість, неприправеність ж

nepripravený неприготовлений, неприправеный

nepriпустný неприпустный, недозволений

neprirodzen//ý неприроджений, необычайный, необычный; ~á poloha необыкла позиція; ~á veselost' необычайна веселость; ~á smrť неприроджена смерть

nepriстойnos//t' -ti ж непристойность, неслышность, неналежность ж

nepriстойn//ý непристойный, неслышный, неналежный; ~é správanie непристойне поведіння

nepriступn//ý неприступный, недоступный; ~é bralo неприступна або недоступна скála; ~á kniha недоступна книга

nepriťomnos//t' -ti ж хыбованя; počas mojej ~ti в часі мого хыбованя, коли я хыбовав

nepriťomn//ý хыбующий; hľadiet' ~ymi očami позерати хыбующими(а) очами; ~ výraz tváre хыбующий выраз тварі

nepriřetiv//ý неприветливый; ~á tvár неприветлива тварь; ~á miestnosť невлюдна містность; ~é počasie непремна погода

nepriřvučn//ý непритисковый, неакцентный, безакцентный; ~á slabika безакцентный склад

neproduktívny//y непродуктивный; ~a prípona *gram.* непродуктивный суффикс; ~á hra *šport.* непродуктивна або безрезультатна гра

neproletársky непролетарский; ~ pôvod непролетарске походження

neproporcionálnos//t' -ti ж непропорциональность

neprospech -u *m* 1 пошкодження, шкода; невгода; urobiť niečo v ~ niekoho зробити дашто на шкоду дакому 2 *škol.* неуспешность ж

neprospešný шкодливый

neprozreteľn//ý непредвиджующий, неуваженный, унагленный непродуманный,

нерозумный, неосторожный; ~é slová нерозумны слова

neružn//ý 1 неэластичный, неружный, неогынающий; ~ý materiál неэластичный материал 2 *pren.* неружный; ~á politika неружна політика

neracionáln//ý нерациональный, ирациональный

nerád (nerada, nerado) *príd.* 1 *v spojení s osobným tvarom slovesa prekladá sa a) osobnými tvarmi slovesa* не любить с *neurč.*; б) неохотні с *osobnými tvarmi slovesa*; ~ pracuje він не любить робити; nerada tancuje oná не любить танцювати, она нерáда танцює 2 *v spojení s by a slovesom prekladá sa osobnými tvarmi slovesa* не хотіти с *čast.* бы; ~ by som cigánil я не хотів бы циганити або клáмати; ~ by odísť я не хотів бы одыити

3 *koho, čo (vo význame prísudku) prekladá sa osobnými tvarmi slovesa* не любить; ja ~ ceremónie я не люблю церемонії або церемоній

neradno *vetná prísl.* не треба, неварта, не стоїть; s ohňom sa ~ zahrávať з огнем не треба загравати ся; ~ sa s ním za prsty ťahať не стоїть гадати ся з ним

neradosťn//ý нерáдостный, безрадостный, смутный, нещáстный, тяжкий, злый; ~é detstvo нерáдостне дітинство; ~ život тяжкий живот

nerast -u *m* мінерál, нераст

nerastn//ý мінеральный; ~é látky мінеральны вещества; ~é bohatstvo мінеральны богатства; запáсы мінерáлів; ~é soli мінеральны соли

nerastopis -u *m* мінералогія

nerеálny нереальный; ~ plán нереальный план

nerегulárny//y нерегулярный; ~ zápas *šport.* гра не по правилах; voľby boli vyhlásené za ~e воľбы были выголошены за нерегулярны

nerentabilný нерентабильный, негосподарный

neres -u *m* нєрєст, тріяна або оплодніа рыб

neres/liť sa -í sa -ia sa *nedok.* (o rybách) нєрєстити ся, оплоднієвати ся або тєрти ся

neres/liť -ti *ž* мєрзкость, злѳзвык, аморалность, ганєбность; ľudské ~ti людськы злѳзвыкы

nerestník -a *m* нєрєстник, неморалник

nerestný нєрєстный, неморалный; ~ život неморалный живот

neriešiteľ/ný нерѳзрїшучий, нерїшучий; ~ problém нерѳзрїшєный проблем; ~ rovnica *mat.* нерѳзрїшєне уравнєня, нерїшучє уравнєня

nerovnaký нєрівнакий, нєсднáкий, не такый сáмый, роздїлный

nerovnomerný нєрівномірный

nerovnopávnosť -ti *ž* нєрівнопрáвность

nerovnoprávny нєрівнопрáвный

nerovnorodý рознорѳдый; ~ materiál рознорѳдый материал

nerovnlý 1 нєрівный; ~ povrch нєрівный пѳверх; ~á cesta нєрівна дорѳга 2 нєрівный; ~ boj нєрівный бой

nerozbitný 1 нерѳзбитный; ~é sklo нерѳзбитне скло 2 ненарушєный, нерушáный; ~á jednota ненарушєна єднѳсть

nerozborný ненарушєный; ~é priateľstvo ненарушєне прїятельство; ~á jednota ненарушєна єднѳсть

nerozdielný нерѳздїлюючий ся

nerozhodne *prisl. šport.* нерѳзгѳдні; hrať ~ грáти нерѳзгѳдні, грáти в ничію

nerozhodnlý 1 нерѳзгѳдный, нерїшучий, колысáючий ся; ~ človek нерїшучий чоловік; ~á odpoveď нерїшуча ѳдповідь 2 *šport.* ничий, ничийный; ~ výsledok ничийный результат

nerozložiteľ/ný нерѳскладáючий, недїлимый; ~á syntagma *gram.* нерѳскладáюча сінтáгма, нерѳскладáюче словоспѳїя; ~é číslo *mat.* недїлиме чїсло

nerozlučiteľ/ný 1 нерѳзлúčный, ~ priatelia нерѳзлúčны прїятелї 2 (o manželstve) нерѳзлúčный

nerozlučný нерѳзлúčный, нерѳзрывный; ~á dvojica нерѳзлúčна пáра; ~é priateľstvo нерѳзрывне прїятельство

nerozlúšiteľ/ný нерѳзрїшуючий; ~é pismo нечитáючий пѳчерк, нечитáюче письмо

nerozmyslený нерѳздумáный, нерѳродумáный

nerozoznateľ/ný нерѳзлишуючий

nerozpustný нерѳспұстный

nerozriešiteľ/ný нерѳзрїшуючий, нерѳзрїшимый

nerozum -u *m* глұпость, тұпость, обмеждєность, задубєность; to je ~ тотѳ є глұпость

nerozumný нерѳзумный; ~ čin нерѳзумный постұпок; ~é hospodárenie нерѳзумне гáздовáня; ~á láska нерѳзумна любов; ~é zviera нерѳзумне звїря

nerozvážny нерѳзвáжный, нерѳзумный 2 нерѳродумáный, необерєжный, не-уважєный; ~ čin необдумáный постұпок

neruský нерұськый; ~é národy нерұськы народы; má ~ú výslovnosť він мать нерұську высловность

nerušený нерушєный, спѳкійный, неперерушѳванный, вѳльный; ~ vývin вѳльный рѳзвиток; ~ posluš čísta або дѳбра чұтость; ~é ticho нерушєне тихо

nerv -u *m anat.* нерв; sedací ~ сідáчий нерв

nervatúr/a -y *ž bot.* нервáцїя

nervove *prisl.:* ~ chorý нервѳво-хвѳрый; ~ vyčerpaný нервѳво вычерпáный

nervovosvalový нервѳво-свалѳвый

nervovnlý нервѳвый; ~é choroby нервѳвы хвѳроты; ~ záchvat нервѳвый прїпадѳк; ~á bunka нервѳва клїтка

nervozit/a нервѳзїта, нервѳзность; под-раждїня; zmošňuje sa ma ~ я зачїнам быти нервѳзный, я зачїнам знервѳзнєвати ся

nervozne *prisl.* нервѳзнї

nervozn/lieť -ie -eju *nedok.* нервѳзнїти, ставáти ся нервѳзным

nervózny нервѳзный, нєрвный; ~ človek нервѳзный чоловік; ~ krok нервѳзный крок; nebuď ~! не будь нервѳзным або не нервѳзний ся!

nervstv//o -a s нервы; нерво́ва сісте́ма; centrálne ~ центрáльна нерво́ва сісте́ма
nerv//y -ov *m mn.* č. нервы; chorý na ~ хво́рый на нервы, нерво́во-хво́рый • má železné ~ мать же́лзны нервы; zožierať ~ niekomu ničíти нервы дако́му; stratiť ~ стратити нервы; ~ tu vypovedali нервы выпові́дали ё́му; ísť na ~ niekomu íти на нервы дако́му; nemám na to ~ не мам на то́то нервы
nerýmovaný нері́фмова́ный
nesamostatný несамоста́тный; ~ človek несамоста́тный чолові́к; ~ štát несамоста́тна держа́ва
nescudziteľn//ý неодчу́джуючи́й; ~é práva práv. неотчу́джуюче пра́во
nesčíseln//ý невы́числюю́чий, незрахо́вуюючий; ~é množstvo незрахо́вуюча кі́лькість; ~é zástupy незрахо́вуючі ма́сы
nesebecký нее́гоісти́чный, же́ла́ный, жычи́ливый
neseriózny несерьё́зный, нече́стный; по-ве́рхній
neschodn//ý непере́ходя́чий; ~á cesta непере́ходя́ча до́рога
neschopný неспосо́бный, нева́лушный; ~ vedúci неспосо́бный веду́чий; ~ pracovať нева́лушный робити; ~ na vojenskú službu нева́лушный на воє́нську службу
neskalen//ý чи́стый; ~á radosť чи́ста áбо ни-чім не омороче́на ра́дость
neskazen//ý несказе́нный; ~é dievča не-сказе́не дівча
neskladn//ý 1 скоро́казя́чий ся; не-скла́дую́чий; ~á surovina нескла́дую́ча су-ровина 2 тяжкий, масі́вный, нескладный
nesklonn//ý *gram.* нескло́нюю́чий; ~é slová нескло́нюю́чі сло́ва
neskonall//ý *kniž.* неконе́чный, без-грані́чный, негыну́чий, ві́чный, тырваю́чий; ~á radosť безграні́чна áбо безмі́рна ра́дость; ~á dobrota неконе́чна добро́та
neskoro *prísl.* нескóро, пі́зно; *prísť* ~ прийти пі́зно, онескóрити ся; ~ reagovať нескóро реа́говати; ~ večer пі́зно ве́чер
neskorogotický пі́зноготи́чный

neskororománsky пі́зноромáньський
neskor//ý пі́зний, нескóрый; ~ príchod пі́зний приход; ~á jeseň пі́зня о́сінь; ~ barok пі́зньє баро́ко; ~é jablká нескóры я́бка, нескóры sóрты я́блoк
neskôr 2. *st. k* **neskoro** пі́зніше • skôr-neskôr, prv či neskôr скóро áбо пі́зно
neskráten//ý нескóроче́нный; по́вный; ~é znenie по́вный текст; ~ tvar *gram.* по́вна фóрма
neskreslený нескóмолéнный, непере́кры-че́нный, нескресле́нный, правдивый
neskromný нескро́мный
neskroten//ý нескро́че́ый; ди́кий; не-спу́танный; ~á túžba нескро́че́на думка áбо мы́сль
neskrotiteľn//ý неукро́че́нный, неутри-манный, не даю́чий ся скротити
neskrotn//ý нескро́тный, ди́кий, оду-ше́внёный, огни́вый; ~á túžba нескро́тна туга; ~á povaha огни́вый ха́рактер
neskúsený нескусе́нный, нео́пытный
neskutočný нереáльный, не́дійсний
neslabičn//ý: ~é hlásky *lingv.* неслóгoвы звúкы
neslan//ý несолéнный; ~á diéta несолéна диéта • neslaný-nemastný *hovor.* не-солéне-немаснé, áни то́то áни то́то; áни рыба áни мя́со
neslávny несла́вный, бессла́вный; ~ koniec несла́вный ко́нecь
neslobod//a -y *ž* нево́ля, ярьмó, ра́бство; *žiť v* ~е жыти в нево́лі
neslobodno *vetná prísl.* не трéба, нева́рта, не сто́ить, не налэ́жыть ся
neslobodn//ý неслóбoдный; ~é národy неслóбoдны на́роды, на́роды залéжных кра́ін
neslovansk//ý несла́вяньський; ~é národy несла́вяньскы на́роды; ~é meno несла-вяньске ме́но
neslovensk//ý неспoвaцькый/неспoвeнь-ський; ~é meno неспoвaцьке ме́но
neslovesný *gram.* нечасослóвный; ~ prísudok нечасослóвный присудок áбо преді́кат

neslušník -a *m* неслүшний, невыхований, неморальний

neslušný/ý неслүшний, неганебный, невыхований, непристойный, нетактный, неучтивый; ~é *správanie* неслүшне хованя або поведжіня; ~é *reči* непристойны речі

neslýchan/ý нечуйный, бесприкладный, неправдоподобный; ~á *zvest'* нечуйна вістка; *niečo ~ého!* то́то неправдоподобне!

nesmel/ý несмілый, боязливый; устраханий; ~ *človek* боязливый чоловік; ~é *kroku* несмілы кро́кы; ~é *roksy* несмілы експерименты

nesmiern/ý чрезвычайный, безмірный, безграничный, огромный; ~é *bohatstvo* огромне богатство; ~á *škoda* огромна шко́да або огромне стра́чіня; ~á *radost'* безгранична ра́дость; ~ *význam* чрезвычайна значіня

nesmrteľný/ý бессмертный, вічний; ~á *sláva* вічна сла́ва; ~é *zásluhy* бессмертны заслуги

nesocialistický несоциалистичный; ~ *sektor (v hospodárstve)* несоциалистичный сектор

nesociálny антисоциальный, асоциальный; ~ *živel* антисоциальный элемент

nespavos/ť -ti *ž* неспавость; *trpieť ~ťou* терпіти неспавостёв

nespisovný нелитературный; ~ *výraz* нелитературный выраз

nesplnený 1 несповненный, невыполненный; ~ *plán* невыполненный план **2** незбывшийся; ~ *sen* незбывшийся сон

nesplniteľný/ý 1 невыполняющий, несповняющий, нереальный, невозможный; ~á *úloha* несповняюча зада́ча **2** несповняющий; ~á *túžba* несповняюче желаня

nespočetný/ý незраховуючий, незрахований, невычисляющий, обрѣвский; ~ *množstvo* незраховуюча кілько́сть; ~é *obete* обрѣвскы жѣрты

nespokojen/lec -sa *m 1* неспокойник **2** (*vzbúrenec*) ребе́лант

nespokojný/ý 1 неспокойный; ~ *človek* неспокойный чоловік; *byť ~ s niečím* быти неспокойным з да́чим **2** (*nepokojný*)

непокойный, неспокойный; *má ~é svedomie* у не́го со́вість нечи́ста, ма́ть неспокойну со́вість

nespoľahlivý/ý несполягливый, похыбующий **nespoľahlivý/ý²** -ého *m polit.* несполягливый, негодновірный

nespoločenský необщностный, не-зговорчивый, узамкнутый; ~ *človek* не-зговорчивый чоловік

nesporný/ý неспорный, истый, некла́мный, непохыбный; ~ *úspech* непохыбный у́спіх; *je ~é, že ...* исто, же ...

nespoznatel'ný неспознавающий

nespozorovateľný невидный, незб́а́ча́чий **nespôsob** -u *m obyč v mn.* *č. ~y* глупы манеры́ або спо́собы

nespôsobil/ý 1 *na čo* неспособный, невалүшний *k čómu*; ~ *na prácu* неспособный робити **2 šport.** нево́дный, непі́дходя́чий; ~ *ľad* нево́дный лі́д **3 práv.** неправо́способный; ~á *osoba* неправо́способна о́соба

nespôsobn/ý невыхований, неслүшний, з глүпыми(а) манера́ми; ~é *jedenie* нешүмна манера́ їджіня

nespratník -a *m (o decku)* бѣтяр, гүнцут, незбѣдник; (*o dospelom*) хулі́ган, шкан-да́льник

nespratný/ý неспокойный, незнашанливый; гада́вый; ~á *rovaňa* незнашанливый ха́рактер

nesprávny/ý несправный, хыбный, мылный, ненале́жный; ~a *životospráva* несправный ре́жім, ненале́жный спо́соб жыво́та; ~ *výsledok* хыбный резул́тат; ~a *výslovnosť* несправна вы́словность • *byť na ~ej ceste* быти́ або нахо́дити ся на хыбній доро́зі

nespravodliv/ý несправодливый; ~ *trest* несправодливе пока́раня; ~á *vojna* несправодлива во́йна; *byť ~ voči niekomu* быти несправодливым по одно́шіні к да́кому

nespútan/ý невяза́ный, во́льный, не-обме́дже́ный, неспүтанный; ~á *zábava* во́льне забавля́ня

nestálly перемінливий, нестабільний, легкомысєльний; ~е počasie перемінлива погода; ~ člověk нестабільный чоловік; ~a povaha легкомысєльний характер

nestarnúci нестаріючий

nestlačiteľn/ý нестискуючий; ~á kvapalina нестискуюча текучість

nestor -a *m* основоположник, родоначальник; ~ slovenskej literatúry основоположник словацької літератури

nestraníckly непартійний; беспартійний

nestraník -a *m* беспартійний, непартійний

nestranný незауятий, непредпоятий, справедливий, обєктивний, невідчужливий; ~ pozorovateľ незауятий мерькователь або слідователь

nestrávitel'n/ý нестрівлюючий; ~á strava нестрівлююче їдло

nestvorl/a -y *ž kniž.* драк, облуда, прише́ра; каліка, мерзавець

nestvorn/ý kniž. облудний; ~á vojna облудна війна

nesúci *na čo, do čoho, s neurč.* несучий, неспосібний, невалушний *k чому*; ~ do roboty несучий до роботи

nesúdržný 1 некомпактний, неєднотний, розбитий, роскускований; ~ materiál некомпактний матеріал 2 недружний; ~ kolektív недружний колектив

nesúhlas -u *m* незгода; vysloviť ~ высловити незгоду, не згоднуги ся

nesúladi -u *m* незгода, дисгармонія; ~ medzi teóriou a praxou протіворечіння між теорією і практикою

nesúmerný несиметричний, асиметричний, неєднако або рівнако великий, непропорціональний, нерівномірний

nesúrodý неєднорідний, рознорідний, гетерогенний

nesústavný несистематичний

nesúvisl/ý перерушований, уривковитий, перериваний, незв'язний; ~á reč незв'язна реч

nesúzvučný дисгармонічний, дисонуючий, какофонічний, нелюбовзвучний

nesúzvuk -u *m hud.* дисгармонія, дисонанс, какофонія, нелюбовзвучність

nesvár -u *m* розбріой, гадка, незгода, трєніця; rodinné ~у родинні незгоди; robiť ~у робити розбріой; žiť v ~е жити в незгоді

nesvedomitý недобросовісний, нечесний, нехарактерний

nesvoj prid. 1 чужий 2 (*obyč. v prísudku*) сам не свій; byť akýsi ~ бути як би не свій; кідь чуєш ся не так, як все

nesymetrický несиметричний, асиметричний, нерівномірний, нерівнакий, непропорціональний

nesympatický несимпатичний

nesystematický несистематичний

nešetrl/ý немілосєрдний, грубий; ~é zaobchádzanie s niekým, niečím немілосєрдне заохаджаня з даким, дачим

nešikovn/ý hovor. 1 незручний, нешиковний, немоторний, неможний, непрактичний, несучий; ~ člověk нешиковний чоловік 2 невідгодний; to mi je ~é то́то не є відгодне для мене; ~é riešenie незручне рішіня 3 (*nemotorný*) немоторний, незручний, помальий

neškodn/ý нешкодливий; невинний, добрацький; ~ like нешкодливый лік; ~ súper нешкодливый протівник; urobiť niekoho ~ým зробити нешкодливим дакого

neškolen/ý 1 невыучений; некваліфікований, без підготовління 2 (*nevzdelaný*) нешколований, без кваліфікації 3 натуральний, природний; ~é víno природне вино

nešľachetný небагородний; недостойний; ~ člověk небагородний чоловік

nešľachtic -a *m* неарістократ, непан

nešpor -u *m* 1 cirk. вечірня 2 *nár. (olovrant)* оловрант

nešportov/ý нешпортівий; ~é správanie нешпортіве поведіння; поведіння, недостойне шпортівця

nešťast/ie -ia s нещастя, біда, баламута; stalo sa ~ стало ся нещастя; stretlo ho ~ стрітило або постигло його нещастя, він достав ся до баламуты; priviesť do ~ia привести до нещастя; radovať sa z cudzieho ~ia радівати ся з чужого нещастя, радівати ся чужій біді • па ~ на нещастя, на біду, на баламуту; ~ nechodí samo біда не ходить сама; stál ako kôпка ~ia стояв як копа нещастя; v šťastí s v ~í в щасті і в нещасті; hotové ~ готове нещастя

nešťastník -a m нещастник, бідняк, бідоліха

nešťastn/ý 1 нещастний, нещастливий, бідний; ~ človek нещастний чоловік; byť ~ бути нещастним 2 нещастний; ~á náhoda нещастна пригода; ~ deň нещастний або нещастливий день

nešvár -u m глупий звук; vykorenitiť ~у одучити ся од глупих звуків

netajen/ý нескриваний, нетаєний; отворений; s ~ou nepávisťou з нескриванов ненавистів

netaktický нетактичний

netaktný бестактний, нетактний

netalentovaný неталентований

neter -e ž брátova або сестрина дівка

netopier -a m пергач, літаюча миш

netreba vetná prísl. 1 не треба, непотрібно; to mi ~ того ми не треба 2 не треба, не мать значіння; ~ sa hnevať не треба гнівати ся

netrzeplivý нетерпезливий

netrváci, netrvácny нетырваючий; ско-роказячий ся

netrvanlivý нетырваючий (дóвго)

netto neskl. s, prid. neskl. prísl. obch. нетто neskl.; ~ váha váга нетто

netuhnúci незастываючий, нетугнучий, нествёрджуючий; ~ olej нетугнучий олій

netušen/ý непредвiджений, непред-покладаний; ~é možnosti непредвiджены можности

netvor -a m p. nestvora

netvorivý нетворячий

netipický нетіпичний; ~ prípad нетіпична пригода

neucelený непóвний, некомплётный, роз-битый; celkový dojem bol ~ ціле дoятя было некомплётне

neúčt/la -u ž неухажіння, неухцивость

neúčtiv/ý неухажаючий, неухцивый, неслухный, негалантний; ~ človek неслухный чоловік; ~é správanie неухци-ве поводжіння

neúčas/ť -ti ž 1 неучасть 2 (neprítomnosť) хибіння, хыбовання; ~ на prednáške хыбовання на лекції

neúčelný невгóдный, бесцільный, не-практичний, несмысёлный

neučený неучёный; ~ človek неучёный чоловік

neučesaný непричесаний

neúčinn/ý недійствующий, безрезул-татный, неэффективний; слабый; ~ liek недійствующий лік; ~é opatrenia неэффективны кро́ки

neudomácnen/ý неудомашнёний, не войшо́вший до ужива́ння; ~é slovo не войшо́вше до ужива́ння сло́во

neudržateľný 1 неутриманий 2 неможный; ~ stav неможна ситуація; ~ názor недо-пущёный погляд

neuhasiteľný 1 неугашуючий; ~ oheň не-угашуючий огонь 2 ~ smäd неугашаюча жага, хоче ся пити

neuhladen/ý непригла́сканий, неугладже-ный; грубый; ~é mravy грубы манеры

neuhľadný невзглядный, нешум(в)ный, неуправёный

neuhrađený fin. незаплачёный; ~ dlh не-заплачёный довг

neujasnený невяяснений, неясный

neukojeň/ý неуспокоєный, ненасытний; ~ hlad ненасытний голод; ~á túžba неспóвнене думаня; ~á zvedavosť не-успокоєна зведавость

neukojiteľný неуспокоючий, нена-сытний, неутішуючий; ~á zvedavosť неутішуюча зведавость

neukončen/ý незакінчений, незавер-шёный; ~á práca незакінчена робота

neumelecký нехудожній
neumellý неумёлый, немотёрный, грубий, примітивний; *napísať ~ou rukou* написати немотёрнов руків
neúmerný неадекватний, неоповідаючи, диспропорційальний
neúmyselný неумыселный, нехотячий, нагбдний; пригодный
neumytý неумытый, брудный, нечистый
neúnavný неунавный; ~ *pracovník* неунавный працівник *ábo* робітник
neúnosný неуно́сный, нерентабильный, тяжкознаходячий
neúplatný *zried.* невідплатный, невідкупный
neúplný непóвный; ~ *materiál* непóвный матеріал; ~ *výročet* непóвный список; ~ *á veta gram.* непóвне речіня
neupotrebený неужытый
neupratáný непопрятанный, невычищенный
neupravený **1** (*o ceste ap.*) розбитый **2** неуправёный; ~ *á žena* непорядні обличчя жєна; ~ *é vlasu* неуправєны вóлосы
neúprimný претвóрючий, фалóшный, лєстный, неупрямый
neúprosný неумóлючий, неустýпный, твердоголовый, немілосєрдный; ~ *človek* неумóлючий чоловік; ~ *á skutočnosť* сурóва *ábo* безжáлістна дїйсность
neúradný неурядный, неофіціальный
neuralgia *-ie ž* невралгія
neuralgický невралгічний; ~ *é bolesti* невралгічны бóлі
neurasténia *-ie ž* неврастєнія, нервóве высиліня
neurastenik *-a m* неврастєнік
neurčite *prísl.* неопреділені, невызначені, невыразні, неясні; *p.* **neurčitý**
neurčitkový *gram.* інфінітивный, неопреділений, невызначеный; ~ *kmeň* основа інфінітива *ábo* основа неопреділеної фóрмы
neurčito **1** *p.* **neurčite**
neurčit/o *-a s:* на ~ на невызначеный час
neurčit/ok *-ku m gram.* неопреділений спóсoб, інфінітив, неопреділена фóрма

neurčitý неопреділений, невызначеный, невыразный, неясный; ~ *á odpoved* неопреділена óдповідь; ~ *rosit* невыразне переживáня; на ~ *čas* на невызначеный час; ~ *slovesný tvar gram.* неопреділена *ábo* інфінітивна фóрма часослóва; ~ *é zámeno* неопреділений *ábo* невызначеный містоназівник
neúrečný *hovor. expr.* барз шýв(м)ный, барз добрый, барз сýчий (спосóбный)
neúrekom *prísl. hovor. expr.* неврёком, дость вєлє *ábo* мнóго; ~ *veľa* дость мнóго, неврёком вєлє; *je nás tu ~ s* нас ту дость вєлє
neúrodla *-y ž* неурóда
neúrodný **1** неурóдный; ~ *rok* неурóдный рік **2** неплодородный; неурóдный; ~ *á zem* неурóдна зємля
neurologia *-ie ž* невролóгия
neurotik *-a m* нервóзный чоловік, нервово-хвóрый, невротік
neurovnaný **1** неупорядковáный **2** *pren.* ненормáльный; ~ *é romeru* ненормáльны услóвия
neurózla *-y ž* неврóза
neuskutočniteľný нездїйснений, не-реалізовáный; ~ *plán* нездїйснений план; ~ *á myšlienka* нереалізовáна мысль *ábo* дýмка
neúspech *-u m* неўспіх; *mať ~ máti* неўспіх, мáти смолý
neúspešný неуспішний, невыдареный; ~ *rokus* неуспішне покушїня
neuspokojený неуспокоєный; ~ *á túžba* неуспокоєна тýга *ábo* дýмка
neuspokojivý неуспокоючий, невыста-чаючи, слабый
neusporiadaný неупорядковáный, непо-рядный, неуправёный, розметáный, неорганізовáный; *viest' ~ život* вєсти непорядный спóсoб живóта
neustálený **1** незафіксовáный **2** не-пєвный, перерушований; ~ *á povaha* непєвный харáктер
neustály постійный, неперерушований, непереставáючи

neústavný неконституційний

neústrojn/ý 1 неорганічний; ~é látky в системі неорганічний елемент в системі
neústupčivý, neústupný неуступчивий, неуступний, непідда́йний, твердо-головий, некомпромісний; ~á rovaňa неуступний характер

neutešen/ý неутішений, смутний, не-радостний; ~ pohľad неутішний погляд

neutíšteľn/ý неутішуючий; неугаса́ючий; ~á bolesť неутішуюча біль ж; ~ smäd неугаса́юча жа́га

neutrál¹ -a *m* неутра́льний чоловік

neutrál² -u *m tech.* неутра́лна пози́ція (*páky skópcosti*)

neutralit/la -y *ž* неутра́льність

neutralizác/ia -ie *v rôzn. význ.* не-утраліза́ція; ~ kyseliny *chem.* неутраліза́ція кіслоти; ~ kvantily *lingv.* неутраліза́ція довготи

neutralizačn/ý неутралізу́ючий; неутра́л-ний; ~é snahy неутра́лны сна́жіня; ~ prostriedok *chem.* неутралізу́юче сре́дство; ~á poloha *lingv.* неутра́лна пози́ція

neutraliz/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* неутралізова́ти

neutraliz/ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* неутралізовати́ся

neutráln/ý неутра́льний; ~ štát неутра́лна держа́ва; zaujať ~e stanovisko за-няти неутра́лну пози́цію; na ~ej pôde на неутра́лній зе́млі; ~a poloha *tech.* неутра́лна пози́ція (*páky skópcosti*); ~ roztok *chem.* неутра́льний ро́сток; ~e slovo (*štylisticky*) неутра́льне сло́во

neutrón -u *m fyz.* нейтрон

neutr/um -a *s gram.* сере́дній род

neutuchajúc/li *kniž.* неперестава́ючий, неосла́блюючий; ~e padšenie неос-ла́блююче надхну́тя; ~ záujem неос-ла́блюючий інтерес

neuvážený нерозважний, непроду́маний, необду́маний; неосудже́ний; ~ krok непроду́маний крок

neuvážlivý *zried.* непроду́маний, не-розду́маний, нерозва́жний, нерозу́мний; ~ člověk нерозва́жний чоловік

neuvedomely неусвідомлюю́чий, неосоз-на́ючий; заоста́лий

neuveriteľn/ý неувіру́ючий, неправ-діподоб́ний, непередста́влюючий; ~á vec непередста́влююча річ; ~á rýchlosť неувіру́юча ско́рость

neuznaný неузна́ний

neuznanlivý неузнанливий

neuzitočný ма́рний, даремний, не-практи́чний, безужытко́вий

nevďačník -a *m* невдя́чник, неблагода́рний чоловік

nevďačn/ý невдя́чний, неблагода́рний; ~é deti невдя́чны ді́ти; ~á úloha невдя́чна роль

nevďak -u *m* невдя́чність ж, небла-года́рність

nevdojak *prisl.* нехотя́чі, нево́льки, неумы́селні, неназда́йки, невідо́мки; ~ zhodil na zem vázu неназда́йки зошма́рив на зе́млю ва́зу

nevěcn/ý не по су́ті; ~á kritika крі́тика не по су́ті

nevědecký ненау́чний

nevědno *vetná prisl. i čast.* незна́мо, не зна́ме

nevědome p. nevědomky

nevědom/lec -са *m pejor.* неуче́нець, недоу́к; ігно́рант; *expr.* аналфабе́т

nevědomky *prisl.* неумы́селні, невідо́мки, не зна́ючі

nevědomos/lt' -ti *ž* незна́ня • ~ hriechu пе́чині *hovor.* за незна́ня не віша́ють

nevědom/ý 1 неуче́ний, некулту́рний, нескусе́ний 2 не зна́ючий, неумы́селний; ~á chyba неумы́селна хыба

nevěľa *prisl.* невѐлѐ, не́много, ма́ло, лем троше́чки

nevělký невели́кий, низкий, ма́лый

nevěľmi *prisl.* неба́рз, ма́ло, тро́хы, троше́чки

nevěř/la -y *ž* неві́ра, неві́рність ж, зра́да; manželská ~ неві́ра побра́тых

never//ec -са *m* невіруючий; недовірливий
neverejn//ý затворений, закритий, діс-
 кретний; ~á schôdza закрыте сходження;
 ~é pojednávane закрыте судцёвске
 поїднаваня

neveriac//i -eho *m* невіруючий; недовіруючий
nevernic//a -e *ž* невірна жєна; зрадниця
neverník -а *m* невірний муж; зрадця
nevernost' p. nevera

nevern//ý невірний; ~á žena невірна жєна;
 ~ muž невірний муж

neveselý невеселый, смутный, важный
nevest//a -y *ž* невіста; hladať si ~u глєдати
 собі невісту

nevestin//ec -са *m* дїм простітутції

nevhod prísl. невгódні, невчáсні, неприєм-
 ні; prist' ~ прийти невчáсні; to mi je ~ totó
 мі неприємні, totó mi не підходить áбо не
 пасі(ý)є

nevhodn//ý непідходячий, невгódный,
 неналєжний; v ~om čase в непідходячїм
 часї

neviazan//ý¹ 1 вольный, слобódный; ~á
 reč *lit.* проза 2 *prep.* буйный, невязáный,
 необмєджований; ~ veselost' буйна
 весєлость; ~ pohlavný život невязáна
 половá розпущєность

neviazan//ý² невязáный, переплетєный;
 ~á kniha невязáна книга, книга без вязáня
nevídali cit. (подўмаш,) є там тóго, но вєру,
 ейгá

nevídan//ý необычáйный, невідáный,
 зрїдкавий; ~á krása невідáна красотá;
 ~á úroda зрїдкава урóда; ~ rozmach
 невідáний рóсквіт

neviditeľný невіджений

nevidno vetná prísl. не видно; je hmла, nič ~
 є гмла áбо мóлга, ніч не видно

nevidomý невідячий, сліпый

nevier//a -y *ž* невіра; ľudská ~ людська
 невіра; ~ vo víťazstvo невіра в переможїня
nevierohodný похыбный,
 неправдїподобный, невірогódный

neviestk//a -y *ž* простітутка, чужолóжниця
nevin//a -y *ž* невинность

neviniaťk//o -а *s* невинятко, невинна ді-
 тина

nevin//ý¹ 1 невинный, невиновáтый; ~
 človek невинный чоловік; ~á obeť невинна
 жєртва 2 (*mravne čistý*) невинный; ~é deti
 невинны діти; ~ božk невинный поцілўнок
³ (*neškodný*) невинный, нешкодливый; ~é
 huncútstvo невинне гунцўтство

nevitáný невитáный, незвáный, не-
 кликаный, непозвáный, нежелáный; ~
 hosť невитáный гость

nevkus -u *m* невкўсность, несмáчность

nevkusn//ý¹ 1 невкўсный, несмачный; ~é
 ozdoby невкўсны украшіня 2 нешўм(в)
 ный, неслўшный, невгódный; ~ žart не-
 шўм(в)ный жарт

nevládnos//ť -ti *ž* слáбость, немїчность ж
nevládn//y слабый, немїчный; ~ starec
 немїчный старый; má ~e поху з ногáми не
 погынат, немїчный на ногы

nevlastn//ý нерóдный, невлáстный; ~ syn
 невлáстный сын; ~á matka невлáстна
 мáма, мачóха; ~á predložka *gram.*
 невлáстный приназывник

nevľúdn//y¹ 1 похмўрный, захмўренный,
 намосурєный, невлюдный, немї-
 лый; ~ človek немїлый чоловік 2
prep. намосурєный, непритўлный,
 неприємный; ~a miestnosť непритўлна
 мїстность

nevodič -а *m fyz.* непровóдник

nevodivý fyz. непровóдячий

nevojak -а *m* невóяк

nevo//lla -le *ž kniž.* невóля, рáбство

nevolaný незвáный, некликаный; ~ hosť
 незвáный гость

nevoľky prísl. 1 нехотячі, поневóлькы;
 неохóтні, невідóмки 2 невóльні • voľky~
 вóлькы-невóлькы, невóльні

nevoľnick//y рáбський, підданий, під-
 данський; ~é právo підданське práво;
 ~ ľud підданий нарóд; ~é putá рáбскы
 окóвы, окóвы рáбства

nevoľnictv//o -а *s* рáбство, підданство

nevoľník -а *m* рáб, підданий

nevoľno *vetná prísł.* недобри, зле; je mi ~ недобри (є) мі, є мі зле

nevoľnosť -ti ž слабость, невлáдність, малáтність ж;

nevoľný *p.* **nevoľnícky**

nevôľfa -le ž неохота, невóля, нежелáня
nevravný незговорчівый, небісідливый, молчаливый

nevraživosť -ti ž ненави́сть, злóба, гнів, недоброжелáнність

nevraživý нежычливый, невлюдный, недоброжелáючий, неприятельський; ~ pohľad неприятельський áбо невлюдный погляд

nevrlý намосурéный, неспокийный, нérвный, пырхкий; дудравый, шомравый

nevšedný необыча́йный, необыкльый, зрідка́вый, особливый; ~á krása необыча́йна áбо зрідка́ва красотá; ~ záujem незвыча́йный інтерес

nevšímavý невнимáвый, легковáжный, рівноду́шний

nevtieravý невну́чуючий, слухняный, та́к-тний, деце́нтный

nevyberaný невы́браний, грубый, твердый, бесчу́вственный; ~ým spôsobom невы́браним спосо́бом; ~é pádavky грубы надáвны

nevyberavý невы́бераючий; ~ v prostriedkoch невы́бераючий в сре́дствах

nevýbojný неенергі́чний, пасівный, не-пробóйный; неініціáтвный; спокийный, тихый; ~á rovaňa тиха пова́га, тихый ха-ра́ктер

nevýčerpateľný невы́черпуючий, необ-медже́ный, о́громный, о́бровсьый, ве-ликий; ~ zásoby невы́черпуючі за́собы áбо ре́зэрвы; ~ možnosti необмедже́ны мо́жності

nevýdarený неподаре́ный, неудáвший ся, неуспі́шний

nevynutný 1 ну́тный; ~ predpoklad ну́тне предполо́жіння 2 немину́чий, неодкла́дный; ~ záhuba неодкла́дне змарні́ня, намину́чий ко́нець; ~é zlo немину́че зло

nevýhodla -y ž 1 невы́года, мі́нус, негáтívна сторо́на, недостато́к; každá vec má svoju výhodu a ~и ка́жда рі́ч має сво́ї плýсы і мі́нусы áбо по́зитívну і негáтívну сторо́ну 2 невы́годну по́зицію, невы́годне поста́віння; byť v ~е бы́ти áбо нахо́дити ся в невы́годній по́зиції

nevýhodný невы́годный; ~é postavenie невы́годна по́зиція; ~ obchod невы́годне обхо́довáня

nevýhojiteľný невы́лічуючий, незаго́юючий
nevychovanílec -са *m pejor.* невы́хований чолові́к, неслýшний

nevychovaný невы́хований, неслýшный
nevýjasnený невы́яснений, неясный; ~ problém невы́яснений пробле́м

nevyliečiteľný невы́лічуючий, невы́го-юючий; ~á choroba невы́лічю́ча хворóта; ~ optimista непо́ліпшуючий опті-міста

nevýnosný нерента́більный, безужы́тковый
nevypočítateľný 1 (*o príklade ap.*) не ма́ючий рі́шіння 2 *prep.* непередві́ячий 3 неперерахо́вуючий

nevypočítavý невы́почіта́вый; ~ človek не-выпочі́та́вый чолові́к

nevypovedateľný невы́слóвлюючий, невы́ража́ючий, невы́повідкуючий, неописую́чий

nevýrazný невы́разный, неясный, гмли́стый; ~é oči невы́разны о́чі; ~ hlas невы́разный го́лос

nevýriešený невы́рішений, нерозрі́шений, необясне́ный, невы́світлений; ~ problém невы́рішений áбо невы́світлений пробле́м

nevýrobný невы́робный; ~ sektor невы́робный се́ктор

nevýrovnaný (*o ľudoch*) невы́ровнаний, знепоко́сний, знервозне́ный

nevysloviteľný 1 невы́словлюючий, тяжковы́слóвлюючий; ~á skupina hlások тяжковы́слóвлю́юча гру́па зву́ків 2 невы́словеный, неповідже́ный, не-

описа́нный; ~á radosť неопіса́на ра́досť
nevýslovný невы́словный, неопіса́нный; ~ bolesť невы́словна бо́лість; ~á rozkoš не-описа́на ро́скош áбо неопіса́не потіші́ня

nevysoký невысо́кий, низкий, малый

nevyspelý 1 нерозвинутый, слаборозвинутый, нерозва́жный, неусвідомлюючий
2 (*o mladom človeku*) незрілий, заосталый

nevyspitateľný непорозумлюючий, зага́дний, таємний, непередві́жений, непланова́ний; ~človekнепорозумлюючий чоловік; ~ osud зага́дний о́суд; ~á náhoda непередві́жена пригода

nevýstižný невысти́гуючий, нето́чный, неадеква́тний, непорозумлюючий, невыда́ренный

nevysvetliteľný необяснюючий, невысвітлюючий, непорозумлюючий, загад-ко́вый

nevyvinutý нерозвинутый, слаборозвинутый, незрілий, закрпаче́ный

nevyvráťiteľný непопера́ючий, неопове́ргуючий, не(с)похыбу́ючий; ~ fakt непопера́ючий факт; ~á téza не-спохыбу́юча те́за

nevyzretý незрілий, недозрі́тий, нерозвинутый, неспі́лий, недоросну́тий, не-скусе́ный

nevzdelaný/ec -са *m pejor.* неуче́нець, незна́лець, нефахо́вець, *exgr.* аналфабе́т

nevzdelaný 1 неуче́ный, без школ **2** некулту́рный

nevzhľadný нешув(м)ный, шка́редый, невзгля́дний, невку́сный, непритя́жливый, одпуджу́ючий

nezábavný неінтере́сний, нудный, непоба́влюючий

nezábudka/la -у *ž bot.* незабу́дка • oči ako ~у о́чі як у незабу́дкы

nezabudnuteľný незабыва́ючий; ~ dojem незабыва́юче до́ятя

nezacelený невыго́сний, незаго́сний; ~á gáňa незаго́сна ра́на

nezadateľný *práv.* неодчу́джуючий; ~é právo неодчу́джу́юче пра́во

nezadlho *prisl.* незадо́вго, онедо́вго, за корот́кий або кúртый час, за дая́кий час, до́раз

nezadržateľný тезатриманий, неутриманий; ~ pokles cien неутримане па́діня ці́н; ~ párog незатриманий на́тиск

nezahojiteľný незаго́юючий, невыго́юючий
nezachytiteľný неіма́ний; ~ sluchom неіма́ний слухом

nezainteresovaný незаінтересова́ний

nezákonne *prisl.* незакон́ні; ~ zatknutý незакон́ні арештова́ний або запе́ртий

nezákonný незакон́ный; ~ postup незакон́не посту́повання; ~é manželstvo незакон́не побра́тя

nezamestnanosť -ti *ž* безробі́тність ж

nezamestnaný безробі́тний

nezaobalene *prisl.* отворе́ні, прямо, рівно, че́стні, упрямо, по-хло́пскы; ~ povedať niečo отворе́ні пові́сти да́штó

nezaobalený отворе́ний, пря́мый, рівний, че́стний, упря́мый, хло́пський; ~á kritika отворе́на крі́тіка

nezaopatrený незабеспече́ний; ~é deti незабеспече́ны ді́ти

nezaplatiteľný 1 (*o cene*) на незапла́чіння, до́сть доро́гий, ці́нний **2** *pren.* бесці́нний, неоці́нимый

nezaručený 1 нега́рантова́ний, незаруче́ний, неі́стий **2** (*o správe ap.*) неспоря́гливий

nezaslúžený незаслуже́ний; ~ trest неза-служе́не покара́ня

nezastaviteľný неутриманий, незатриманий; život ide ~ým krokom живо́т незатримано і́де допе́реду, живо́т і́де незатримани́м кро́ком

nezasvätený/ec -са *m* незасвя́ченець

nezasvätený незасвя́чений; ~ do niečoho незасвя́чений до ни́чого

nezaujatý незау́ятий, обекти́вний, спра-водли́вий, індіфе́рентний, невра́льний

nezáujľem -tu *m* незаінтересова́ність, легкова́жність

nezaujímavý неінтере́сний, незажывный, нудный, оту́пный, отрепа́ний

nezávadný бесхы́бний, нешко́дний

nezáväzný 1 неповинный, доброво́ль-ный, мо́жний **2** к ни́чому не завязу́ючий; ~ sľub к ни́чому не завязу́юча оби́цянка

nezavinený *kým* незавине́ний, неумы-сёлный

nezávislý незалежний, самостатний; ~ па пієкот, пієсот незалежний од дакого, дакого; *hospodársky* ~á krajina економічна незалежна країна; ~ štát незалежна держава

nezáživn/ý 1 тяжкостровеный; ~á strava тяжкостровене їдло 2 *prep.* неінтересный, малоінтересный; незажывный, нудный; ~á kniha неінтересна книга

nezbadaný неувіджений, непомітний

nezbed/la -u *m expr.* незбедник, бєтар, даребák

nezbedníč/it' -i -ia *nedok. expr.* бєтарити, даребачіти, вываджати

nezbedník *p.* **nezbeda**

nezbedn/ý *expr.* бєтарьский, даребáцький, непослушний; ~é deti гунцутьскы діти; ~é kúsky, бєтарина

nezdanený незданеный

nezdaniteľný незданючий, не підлігаючий зданєваню

nezdar -u *m* неўспіх; *stretnút' sa s* ~om потерпіти неўспіх

nezdarený 1 неподареный, невыдареный, неуспішний; ~ pokus неуспішний áбо неподареный експерімєнт 2 *pár.* невыдареный, легкомысєлный; ~ syn легкомысєлный сын

nezdarn/ý 1 неподареный, недобрый, злый; ~é deti неподарєны діти 2 невыдареный, неуспішний; ~ lov невыдарєне полєваня

nezdoba *p.* **nezbeda**

nezdolateľn/ý 1 непєреможный, непєреконáный; ~á prekážka непєреконáна барьєра 2 непристўпный; ~á revnosť непристўпна кріпость

nezdoln/ý 1 незлómный, непєреможный; ~á sila незлómна сила; ~á túžba непєреконáна тўга 2 неунáвный, вытырвáлый

nezdrav/ý *v rôzn. význ.* нездорóвый; ~á farba tváre нездорóва фáрба лица; ~ byt нездорóве бывáня; ~ úvin ненормáльный рóзвиток; ~ názor шкодлива áбо нездорóва тóчка зрїня

nezdvorile/lec -sa *m pejor.* неслўшний, невыхованый; гробїян

nezdvorilý неслўшний, невыхованый, негалáнтный

nezemsk/ý *kníž.* надзємный, нєреáлный; ~á krása надзємна красá

nehod/la -y *ž* 1 незгóда, нєлáд, нєрівность, рóспор, спор 2 *obyč. v mn. č.* ~у недорозумїня, росходжїня, протіворєчїня; *záujmové* ~у росходжїня в інтерєсах; *boli medzi nimi* ~у были мєджї нима незгóды 3 *gram.* незгóдность, інконгруєнтность ж

nehodný *gram.* незгóдный, інконгруєнтный; ~ prívlastok незгóдный áбо інконгруєнтный придáток áбо атрїбút

nehojiteľný незагoєный, невылїчений; ~á rana незагoєна rána

nehovorčivý незгoворчівый, небїсїдли-вий, молчаливий

nezištn/ý жычливый, доброжелáючий, упрямый; ~ človek жычливый чоловік; ~á romos упряма помїч

nejazdn/ý непроходячий; ~á cesta непроходяча дорóга

nezlomn/ý незлómный, мїцный, силный, непїддáйный, пєвный, незничуючий; *prep. expr.* желїзный; ~ človek незлómный чоловік; ~á sila незлómна сила áбо пєвна вóля; ~á dôvera непїддáйна довїра; ~á viera мїцná áбо пєвна víra

nezlučiteľn/ý неспóюючий, неспливáючий, неумїстный; *to je* ~é s mojimi názormi тотó неумїстне áбо протіворєчїть моїм пóглядам

nezmar -a *m* 1 *zool.* гїдра 2 *prep. expr.* незмáрный áбо неунáвный áбо неумóрный чоловік, жыючий чоловік

nezmazateľný незабывáючий, невымáзуючий; *zanachat* ~ dojem охабити незабывáюче дoятя, незабывáючий ефєкт

nezmenený незмїнений

nezmeniteľný незмїнюючий, незмїнный

nezmenšen/ý незменшєный, не мєншый, такий же, сáмый; *v* ~ej miere не в мєншїй áбо такий же, в єднáкій мїрі

nezmeratel'ný незмірючий, невимірючий
nezmern//ý *kniž.* огро́мный; ~é úsilie
 огро́мна уси́лбовность

nezmieritel'n//ý незмірючий; ~í nepriatel'ia незмірючі неприяте́лі; ~ protiklad незмірюче протіво́речі́ня; ~ boj незмірю́ча битка

nezmysel -lu *m* несмысел, неро́зуме́нь, без ло́гіки, абсу́рдность; глупо́сть; *hovoríť* ~ly говори́ти несмыслы, мо́ло́ти глупо́сти

nezmyseln//ý несмысёлный, неро́зуме́нь, нело́гічний, ало́гічний; глупы́й, абсу́рдный

neznaboh -a *m* безбо́жник, неві́рець, атеїста, неві́руючий; *expr.* по́ган

neznám//o -a *s* незна́мо, незна́мость • *hladiet'* do ~a позе́рати до незна́ма; *skok* do ~a ско́к до незна́ма

neznámy¹ 1 незна́мый, непозна́ный, невідо́мый, аноні́мный, та́ємный, неіде́нтифікований; ~ *človek*; ~ *páchatel'* незна́мый злоумысёлник а́бо делі́кве́нт; *hrob* Neznámeho vojaka гроб незна́мого во́яка 2 но́вый (*ďarďé*); *som tu* ~ я ту но́вый чоло́вік

neznám//y² -eho *m* незна́мый; незнако́мець

neznášanlivý незнача́нливый, гада́вый, гаште́ривый, нетоле́рантний

neznell//ý *lingv.* глу́хий; ~é *spoluhlásky* глу́хы со́гласны

nezneseitel'n//ý незнача́ючий, невыно́сный, несте́рплую́чий; ~ *človek* невыно́сный чоло́вік; ~á *bolesť* несте́рплую́ча бі́ль, несте́рплую́ча бо́лість

nezničitel'ný незни́чуючий, незма́рний, нерозби́тний

nezodpovedan//ý неоди́повіданий, невы́яснений; ~á *otázka* неоди́повіданий во́про́с; во́про́с, зоста́вший без одпо́вді

nezodpovedný неоди́повідний, ла́йдацькый

nezranitel'ný незра́нючий

nezrel//ý 1 незрі́лий, недо́зрі́тий; ~é *ovocie* недо́зрі́та ово́чина 2 *prep.* незрі́лий; недо́зрі́вший

nezreteľn//ý невы́разный, неясный, гму́листый; ~á *výslovnosť* невы́разна ви́словность; ~ *rukopis* невы́разный ру́копис
nezriadený неупоря́дкований; *viesť* ~ *život* ве́сти розга́раний а́бо нега́рмоні́чний живо́т

nezriedka *prísl.* незрі́дка, до́сть ча́сто, ча́сто, непа́з

nezrovnalos//ť -ti *ž* незго́да, розді́льність, недо́розуме́ня; протіво́речі́ня; діспро́порція; *odstrániť* ~ti одстра́нити протіво́речі́ня

nezrozumitel'ný непоро́зумлю́чий, неясный, невы́разный

nezrušitel'ný незру́шуючий; *tento zákon* je ~ тот за́ко́н не мож зру́шити, тот за́ко́н є незру́шую́чий

nezúčastnený незуча́стне́ный, не при́явший у́часть

nezúročiteľ'ný *účt.* неуро́чный, беспроце́нтный

nezvaný незва́ный; ~ *host'* незва́ный го́сть

nezvestný незна́мый, пропа́вший без ві́сти, страче́ный

nezvratn//ý немі́нний, незверну́тый, стабі́льний, дефіні́твний; ~é *rozhodnutie* незверну́те рі́шіння 2 неопове́ргнений, незло́мний; ~ *dôkaz* неопове́ргнений до́каз; ~ *fakt* незло́мный фа́кт

nezvyčajný незвы́чайный

nezvykl//ý 1 незвы́чайный, необвы́клый 2 необы́чайный, незвы́клый; ~é ме́то незвы́кле ме́но

nezvyknut//ý *na čo, s neurč.* незвы́кну́тый, непривы́кший, без звы́ку *k чому́*; *poňu* ~é *na obuv* но́гы, непривы́кшы *na обу́в*

než spoj. ні́ж, як; *vyšší* ~ *ja* вы́сший, як *я* а́бо ні́ж *я*; *zdať sa krajším* ~ *bol* ука́зав ся шув(м)ні́шым, як *быв* (в ді́йсности); *prv* ~ ... ско́рше а́бо пе́ред *тым*, як ...

neželateľ'ný неже́лаючий, нехотя́чий; невіта́ний, невго́дний

neženatý неже́на́тый, сло́бодный

nežiadúci неже́лаючий, нехотя́чий, невіта́ний, невго́дний; ~ *jav* неже́лаю́че з'явля́ня

nežičliv/lec -са *m* нежычливецъ, недоброжелатель *m*

nežičliv/ý 1 нежычливый; ~ *človek* нежычливый чоловік 2 неблагоприятный; ~é *potery* неблагоприятны одношіня

neživotn/ý 1 нежывотный, одторгнутый од жывота 2 *gram.* нежывый; ~é *podstatné mená* нежывы назывники

neživ/ý нежывый; ~é *telo* нежыве тіло; ~á *příroda* нежыва або неорганічна природа

nežn/iet' -ie -eju *nedok.* ніжніти, ставати ся ніжным

nežn/ý ніжный; ~á *tvár* ніжне лице, ніжна тварь; ~ *kvet* ніжный квіток; ~ *dotyk* ніжне дотуліня; ~é *slová* ніжны слова; ~é *pohlavie pren.* ніжный пол

ni *časť. bás.* ни, ани; *neustúpiť* ~ *krok* не одступити ни або ани крок; *nemám nič, ni zem, ni dom* я не мам ніч, ни землю, ни дім або ани землю, ани дім

nič *ničoho zám.* ніч, нічого; ~ *ma* *neprekvapí* ніч мене не заскочить; *nemám ~* я нічого не мам, я ніч не мам; ~ *z toho nebude* з того ніч не буде або не вийде • *ani za ~ ани зашто; z ničoho ~* з нічого ніч; *ako ~ як ніч; mňa do toho ~* тотό не моє діло, тотό мене не дотыкати ся; ~ *v zlom* не уражайте ся, ніч в злім; *nedá sa ~ robiť* ніч не зробиш; *to nestojí za ~* тотό не стоить за ніч; *to je ~ то ніч; mne ~, tebe ~ ани з того, ани з тамтого; ja ~, ja muzikant žart.* ≈ моя хыжа з краю, я нічого не знаю

niči *zám.* ничий

nič/it' -i -ia *nedok.* 1 буряти, нічити, марнити, губити, казити; ~ *majetok* нічити маєток; ~ *stromu* губити стромы; ~ *si nervy* казити собі нервы 2 (*hubiť*) нічити, нівочити, губити; ~ *potkanu* губити патканів

ničen/ie -ia *s* нічіня; *zbrane hromadného ~a* збрانی масового нічіня

ničiteľ -а *m* нічитель, губитель, пустошитель

ničiv/ý нічівый, пустошывый, шкодливый; ~á *sila* пустошыва сила (збрانی), ~á *vojna* нічівая війна

ničomník -а *m* *pejor.* нічомник, підляк, даребák, паскúдник, мерзáвецъ

ničomný нечестный, злий, недобрый, мерзэный, бесхарактэрный, паскúдний

ničot/la -у *ž* ніч, нічота, незначность, порожність

ničotný незначный, ничёмный, незаважний, порожний, бесцінный; ~ *život* ничёмный живот; ~ *človek* бесцінный чоловік

nie *časť. 1 (ako samostatný zápor)* нет, ні; *nie, ja nesúhlasím* нет, я не соглашам ся; *prídeš?* - *Nie* ты прийдеш? - Нет 2 (*ako súčasť tvaru*) не; *nie každý* не каждый; *nie som spokojný* я неспокийный; *to nie je pravda* то неправда • *nie a nie to nájsť* нияк не можу найти тотό; *to zasa nie!* тотό уж нет! ; *čoby nie чом бы нет; ako by nie!* а як же!; *horkýže nie!* як бы не так!; *nie že by som не то, жёбы ...; nie že by som tu závidiel, ale ...* не так, жёбы я ёму завидів, но ...; *nie aby si mu to povedal* смоть, не повіч ёму тотό

niečí 1 (*hocikoho*) дачій, чійсь 2 (*čísi*) чійсь

niečo *zám.* 1 даштó, штось; *máš ešte ~?* маш (маёш) іщі даштó? 2 (*čosi*) даштó; ~ *tam vidím* я штось там віджу 3 (*trochu*) дакілько, немого, невелё, даштó, кус, трошечкы; *príď o ~ skôr* прийдь кус скорше; *je tam ~ málo na dne* там є трошечка на дни; ~ *sa tam nájde* даштó іщі там найде ся 4 *hovor. expr.* много, велё; *ten sa ~ naprosil* тот даштó напросив ся • ~ *za ~ hovor.* даштó за даштó, за дарьмо ніч не дають; *to je ~!* а) тотό але гей!; б) *iron.* подумаш! тотό не відів!; *také ~!* *hovor.* такé даштó!; (вы) лем подумайте!

niekam *zám. prísl.* 1 (*hocikam*) дагдэ, хоцьде 2 (*kamsi*) десь

niekdajš/í бывшый, минувшый; ~ia *sláva* бывша слава

niekde *zám. peísl.* 1 (*hocikde*) дагдэ, десь 2 (*kdesi*) десь 3 (*sem-tam*) дагдэ, місцями

niekedy *zám. prísl.* 1 (*občas*) даколи; ~ *k nám* *príde* даколи він прихóдить ку нам; ~ *je ťažko*

povedať, čo je lepšie даколи тяжко повісти, што (є) ліпше **2** (*v neurčitom čase*) даколи, колись; *príd' k nám* ~ прийдь ку нам даколи; ~ *na budúci týždeň* даколи на б́удучий *ábo* сл́дуючий тыждень **3** (*v minulosti*) колись); ~ *dávno* колись-(то) да́вно

niekol'ko, niekol'ki (*len pre mužské životné podst.*) *zám. čísl.* дакі́лько; *niekol'ko ľudí* дакі́лько люде́й; *o niekol'ko minút* о (че́рез) дакі́лько мину́т; *niekol'ki chlapi, niekol'ko chlapov* дакі́лько хло́пів

niekol'kočlenný дакі́лькочле́нний, мно-
гочле́нний; ~ *á godina* дакі́лькочле́нна
родина

nekol'kodenný дакі́лькоде́нний, мно-
де́нний, продо́вжуючий ся дакі́лько днів

niekol'kohodinový дакі́лькогоди́новий;
мно́гогоди́новий; продо́вжуючий ся да-
кі́лько го́дин; ~ *štrajk* дакі́лькогоди́нова
демонстра́ція

niekol'kokrát *zám. čísl.* дакі́лько раз

niekol'komesačný мно́гоміся́чний, дакі́ль-
коміся́чний, продо́вжуючий ся дакі́лько
міся́ців; ~ *plat* дакі́лькоміся́чний за́робок,
выплата за дакі́лько міся́ців

niekol'kometrový **1** дакі́лькометро́вий,
мно́гометро́вий, о дакі́лько ме́трів; ~ *á vzdialenosť* дакі́лькометро́ва далéкость
ábo ді́штáнція **2** *hovor.* о дакі́лько
це́нтнерів; ~ *náklad* нало́жіня о дакі́лько
це́нтнерів

niekol'komilionový дакі́лькоміліо́новий,
мно́гоміліо́новий; ~ *národ* мно́гоміліо-
но́вий наро́д; ~ *á škoda* мно́гоміліо́нова
шко́да; ~ *á suma* су́ма на дакі́лько міліо́нів,
мно́гоміліо́нова су́ма

niekol'konásobne *prísl.* о дакі́лько раз
в́е́це; мно́гокра́тні; ~ *zväčšený* о дакі́лько
раз зве́кше́ний

niekol'konásobný мно́гокра́тний, о да-
кі́лько раз ве́кший *ábo* б́івший; ~ *á presila*
перевы́шує в силах о дакі́лько раз; ~
majster, víťaz мно́гокра́тний ма́йстер,
чемпіо́н; ~ *á zväčšenina* зве́кшени́на
о дакі́лько раз, мно́гокра́тна зве́кшени́на

niekol'koposchodový дакі́лькоштоко́вий;
~ *á budova* дакі́лькоштоко́ва будо́ва

niekol'koraký дакі́лькорáкий

niekol'ko ráz p. niekol'kokrát

niekol'koročný дакі́лькоро́чний, мно-
ро́чний; ~ *robýt* мно́горо́чне быва́ня *ábo*
перебыва́ня (*ďarďé*); ~ *é víno* мно́горо́чне
вино́

nekol'kostoročný мно́говіко́вий; ~ *á tra-
dícia* мно́говіко́ва тради́ція

niekol'kostranový дакі́лькостори́нковий,
о дакі́лько сторо́нок; ~ *úvod* вступ на
дакі́лькох сторо́нках

niekol'kotýždňový дакі́лькоти́ждне́вий,
мно́готи́ждне́вий; продо́вжуючий ся да-
кі́лько ти́жднів

niekol'kozväzkový в дакі́лькох то́мах; ~
román román в дакі́лькох то́мах

niekto *zám.* **1** дахт́о, хтос́ь, хто-то **2** (*ktosi*)
хтос́ь, хто-то; ~ *ide* хтос́ь *ábo* хто-то іде́
3 *hovor.* персо́на; *a to je* ~! о, то персо́на!

niektorí *zám.* **1** дакотры́й, котры́йсь(ка);
~ *z vás* дакотры́й із вас, дахт́о із вас,
хтос́ь із вас **2** ~ *í mn. č.* (*aj ako podst.*)
дакотры, котрысь(ка); ~ *í už odišli* дакотры
уж одышли

nielen spoj. н́елем

nielenže spoj. н́елем же; ~ *pič* не́вие, *ale*
ešte је ај дрзý він н́елем же ніч не зна́ть,
но і́ці є і безо́чий

niemenej *prísl.* не ме́нше, так же, є́днак; ~
dôležitý не ме́нше ва́жный

niesť *nesie* *nesú nedok.* **1** не́сти; ~ *kufor*
не́сти ку́фер; ~ *diera v náručí* не́сти ді́тину
на рука́х **2** (*držať*) не́сти, трима́ти; підтри-
мовати; *stĺpy nesú klenbu* стов́пы не́суть
ábo підтримую́ть облукóву коншт́рукцію;
voda nesie drevo де́рево тримле́ ся на
во́ді **3** (*prinášať*) приноси́ти, не́сти; ~
správu приноси́ти ві́стку; ~ *ovocie* прино-
сити ово́чину *aj pren.* *vietor* не́се хма́ры; ~ *úroky* приноси́ти
уро́кы *ábo* проце́нта **4** (*znášať*) пере-
носи́ти, пережыва́ти; *ťažko* *nesie stratu*
otca він тяжко пережыва́ть сме́рть ві́тця

5 *v spojení s niektorými podst.* нести; ~ bremeno niečoho нести тяху дачо́го; ~ následky нести наслідки; ~ zodpovednosť нести відповідність, бути відповідним, відповідати; ~ vīnu нести вину, бути виноватым **6** (*o zbraniach*) бити; puška dobre nesie пушка добри бє **7** (*o sliepke ap.*) нести ся, нести (*яйця*); v zime sliepky nepesú в зимі курьки не несуть ся • hrdο ~ hlavu гóрдο нести гóлову; koho sem čerti nesú? кóго ту чóрти несуть?; ledva ma pohy nesú nóгы мéне лéдва нóсять; ~ meno носити мéно; ~ stopy niečoho носити слiды дачо́го; ~ svoj križ нести свiй криж

niest' sa nesie sa nesú sa *nedok.* **1** нести ся, гнати ся, уганяти; ~ sa na koni гнати ся на кони **2** (*vznášať sa*) взнашати ся **3** *pren.* (*kráčať*) выкрóчовати; pyšne sa ~ гóрдο выкрóчовати áбо выступати **4** *pren.* (*širiť sa*) розносити ся, нести ся; pieseň sa nesie dedinou співанка розносити ся валáлом áбо селóм; z kuchyne sa niesla príjemná vôňa з кúхні доноси́в ся приємний záпах; zvesť sa nesie z úst do úst ві́стка не́се ся з уст до уст **5** (*mať určitý smer, tendenciu*) бути витриманим, проходити (*в дая́кім дýци*); rozhovory sa niesli v priateľskom duchu розго́воры ма́ли приятельський ха́ра́ктер, бiсiда ма́ла приятельський ха́ра́ктер

niet, nieto (*zápor slovesa byť*) нет; ~ nijakej nádeje нет никакой надiї

niežeby spoj. не то што; не то жебы; ani som sa ho nedotkol, ~ uďrel я áни не дотýлив ся ёго, не то жебы удáрив áбо бұхнув

nihilizml/us -u *m filoz.* нигiлiзм

nihiliz/ovať -uje -ujú *nedok.* одмітати, отрицати, поперати, неузнавати, не мати за нiч

nijako *zám. prísl.* никак

nijak//lý ниякий; v -ом prípade в ниякім слýчаї, нияким спóсобом; за ~ú сепи áни за што • taký ~ такий ниякий, даякий такий; bol taký ~ (*bez nálady*) він був якыйсь не такий

nik p. nikto

nikade *zám. prísl.* никады, ни́где, нияков дорóгов

nikam *zám. prísl.* ни́где

nikde *zám. prísl.* **1** ни́где **2** (*nikam*) ни́где **3** (*ako vetná prísl.*) нет; ale jeho ~ áле ёго нет

nikdy *zám. prísl.* ни́гда; ~ tam nebol він ні́гда там не був; ~ viac ні́гда вéце(й) • teraz alebo ~! те́перь áбо ні́гда

nik//el -lu *m* нiкель *m*

niklovan//ie -ia *s* нiклёва́ня

niklovaný нiклёва́ный

nikl//ovať -uje -ujú *nedok.* нiклёва́ти

niklov//ý нiклё́вый; ~á ruda нiклё́ва рúда; ~ peniaz нiклё́ва монéта

nikotín -u *m* нiкотiн

nikotinov//ý нiкотiнóвый; kyselina ~á нiкотiнóва кiслотá

nikto *zám.* ни́хто

niktoš -a *m expr.* нiчóмник, дареба́к, паскúдник, гáвнер

nimb//us -u *m* **1** нiмб, глорiо́ла *aj pren.*; ~ slávy нiмб слáвы **2** *meteor.* нiмбус

nimród -a *m hovor.* полё́вник

nirván//a -y *ž* нiрва́на, розва́жность

nit -u *m* нiт (*споююча часть клина*)

niť нiте *ž* **1** нитка; pavliecť ~ do ihly вди́ти áбо надiти нитку до iглы **2** *pren.* нитка ж; dejová ~ нитка дiйства; myšlienková ~ ход думóк; ~ spomienok нитка споминань; pretrhnúť ~ rozhovoru перерва́ти нитку бiсiды; нiте sprisahania нитки побурiня • tiahnuť sa ako červená ~ неiчiм тяга́ти ся червёнов нитков чёрез даштó; premoknúť do нiте *hovor.* промóкнути до нитки; okradnúť do poslednej нiте niekoho обрáти до послiднёй нитки дако́го

nitár -a *m tech.* нiта́рь

niteln//ice -íc *ž pomn.* нiчелни́ця, *j. č.* нiчелни́ця

nitiar//eň -ne *ž* нiта́рня

nitk//a -y *ž* **1** нитка ж **2** *pren.* нитка • premoknúť do ~у промóкнути до (послiднёй) нитки; nenechať ani suchej ~у на niekom (*skritizovať niekoho*) не оха-

бити áни сухой ниткы на дакім, порядні скрітiковáти; *život mu visí na ~e* ёго жыво́т ві́сiть на во́лоскы

nitkový нитко́вый; ~ *kříž opt.* нитко́вый криж, пере́крещі́ня

nitovac/lí *tech.* нiтовáчий; ~ie *kladivo* нiтовáчий мо́лоток, клепа́тко

nitovač -a *m tech.* нiтовáч, клепа́ч

nitovačk/la -y *ž tech.* нiтовáчка, нiтовáча машина

nitovan//ie -ia *s* нiтовáня

nitovan//ý *tech.* нiтова́ный; ~á *konstrukcia* нiтова́на коншт́рукція

nit//ovat' -uje -ujú *nedok. texh.* нiтова́ти, закле́повати

nitov//ý *tech.* нiто́вый; ~é *spojenie* нiто́ве спо́ння

niťový нитко́вый; нитя́ный; ~ *gombík* нитя́на го́мбiчка

niťrác/lia -ie *ž chem.* нiťра́ція, нiťрова́ня

niťračn//ý нiťра́чний; ~á *zmes* нiťра́чна ми́шáнка

niťrát -u *m chem.* нiťра́т

niťrid//ovat' -uje -ujú *nedok.* нiťри́ровати *nedok. dok.;* ~ *ocel'* нiťри́ровати о́ціль

nitrobenzol -u *m chem.* нiтробе́нзо́л

nitrocelulóza -y *ž chem.* нiтроце́луло́за

nitrogén -u *m chem.* азо́т

nitrogénov//ý азо́тний; ~é *hnojivá* азо́тны гно́йва

nitroglycerín -u *m chem.* нiтроглі́церiн

nitrolak -u *m chem.* нiтрола́к

niťr//ovat' -uje -ujú *nedok.* нiťрова́ти

niv/la -y *ž kniž.* по́ле, нива; *úrodné ~y* у́ро́дны по́ля; *rodné ~y* ро́дны по́ля • *aluviálna* ~ алу́віáльна áбо на́плавенино́ва áбо на́но́сна те́ра́са

niveau [nyvó] *neskl. s* у́roveň, по́верхь

nivelác/lia -ie *ž* нiвела́ція, нiвелова́ня

nivelizác/lia -ie *ž* нiвелі́зація, нiвелі́зова́ня, ви́рівне́вня розді́лности

nivelizačn//ý *príd. k nivelizácia;* ~é *tendencie* те́нден́ції к ви́рівне́ваню розді́лности, сна́га к нiвелі́зова́нню; ми́р-яю́чий

niveliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* нiвелі́зова́ти, ви́рівне́вати/сте́рати розді́лности

nivel//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* нiвелова́ти, ми́ряти, одми́ряти, ви́зна́човати

nivoč//it' -í -ia *nedok.* 1 ка́зити, ні́чіти, нiво́чіти, губи́ти, пі́стошы́ти; ~ *úrodu* губи́ти у́ро́ду; ~ *ľudské šťastie* ка́зити лю́дське ща́стя 2 *hovor. (trápiť)* тра́пити, му́чити; *reuma* ма ~í ме́не тра́пить ре́вма

nízko *prisl.* 1 (*opak: vysoko*) низко, не́высо́ко; *letieť ~ nad zemou* ле́тіти низко над зе́мле́в; ~ *položený* низко по́ложе́ный; ~ *podstrihnutý* низко підстри́жений 2 (*hlboko*) низко, глубо́ко; ~ *sa pokloniť* низко покло́нити ся; ~ *sklonený nad niečím* низко скло́не́ный над да́чим; ~ *spievať* спі́ва́ти низким го́лосом 3 (*málo*) низко, ма́ло; ~ *ceniť* низко ці́нити áбо оці́нюва́ти; ~a *kvalita* низка я́кість

nízkokmenn//ý низкоство́лный; ~á *jabloň* низкоство́лна яблiнь

nízkotlakový низкотиско́вый; ~ (*parný*) ко́тол низкотиско́вый ко́тел

nízk//y 1 (*opak: vysoký*) низкий, не́высо́кий; ~ *dom* низкий ді́м; ~e*j postavy* низко́го áбо не́высо́кого ро́сту; ~ *tráva* не́высо́ка тра́ва; ~a *zver* низка́ зві́рина 2 (*hlboký*) низкий; ~ *hlas* низкий го́лос; ~ *úder šport.* низкий у́да́р 3 (*malý*) низкий, не́вели́кий; ~ *spotreba* не́вели́ке áбо низке́ схосно́ва́ня; ~e *požiadavky* низкы ви́могы áбо пожа́дована́я; ~a *sepa* низка́ ці́на; ~e *číslo* низке́ чи́сло áбо ці́фра; ~ *tlak* низкий тиск; ~a *úroveň* низка́ у́roveň 4 (*nečestný*) низкий, нече́стный, немо́ра́льний, бесха́ракте́рный; ~e *vášne* низка́ ту́га, низке́ запалі́ня

níž -e *ž meteor.* о́бласть низко́го тиску

níže *predl. s* 2. *p.* ни́же чо́го; ~ *dediny* ни́же ва́ла́ну áбо се́ла; ~ *tridsať rokov a)* ме́нше три́дцять ро́ків; б) (*o veku*) мо́ло́дший о три́дцять ро́ків

nížepodpísaný *zastar.* ни́жепідпи́саний

níževedený ни́жеуве́дже́ный, ни́же-спо́мянутый

nížin/la -y *ž* ни́жина; *úrodná* ~ у́ро́дна ни́жина; *podunajská* ~ при́дуна́йска ни́жина

nížinatý нижинный; ~ kraj нижинный край
nížinn/ý нижинный; ~á oblast' нижинна
 область

nízn/ý *hovor.* нижній; na ~om konci dediny
 на нижнім кінці селá *ábo* валáлу

nížš/í 2. st. *k nízký* низший, ниже • ~ia
 úroveň низша úroveň; ~ia matematika
 елементарна матемáтика; ~í důstojníci
 молодшы офіцеры

no¹ spoj. 1 no, áле; malý, no silný він маленький,
 но міцний; chcel, no nemohol він хотів, но *ábo*
 áле не міг; nielen pekny, no aj múdry нелем
 шум(в)ный, но і мудрый 2 (*uvádza samostatnú*
vetu) no; vstal a chcel odísť. No pristúpil k nemu
 otec a ... він встав і хотів одийти. Но ку нѣму
 підійшов отець і ...

no² čast. no, так; no pod'me! но *ábo* так,
 подьме!; no, čo ešte chceš? но, што іщі
 тобі трéба?; так, што іщі хóчеш?; no
 pravdaže! но правда!

no³ cit. no, так; no, dobre так, дóбри; no, tu
 ho máš! но, ту маш ёró!; no, tak povedz!
 но, так повідж!; no, pamôjdušu! но,
 намойдшу • bolo nám veselo až no! нам
 было стра́шні весéло!

nóbl *príd. neskl. hovor. obyč. iron.* бла-
 горóдний, взнешёный, еле́гантный, ём-
 ный, нóблесный; ~ dáma благородна да́ма

nobles//a -y ž 1 аристократізм, бла-
 горóдство, взнешёность 2 аристократія,
 высша общность, пánство

noblesn/ý аристократічний; ~é vy-
 stupovanie аристократічны манеры

noc -i ž ніч ж; mesačná ~ місячна ніч;
 svadobná ~ свадьбяна ніч; hlboko do
 ~i до пізнѣй нóчі; rozprávka na dobrú
 ~ приповідка на дóбру ніч, вечірна
 приповідка • vo dne v ~i, dňom і ~ou днём
 і нóчов, день і ніч; od rána do ~i од ráна
 до нóчі; nemať dňa ani ~i не máти дня áни
 нóчі, без спáня і одпочінку; dobrú noc!
 дóбру ніч!, спокійну ніч!; Veľká ~ Пáсха

nocionáln/ý понятійний, представóвый;
lingv. ~e slovo понятійне слóво, слóво-
 понятя

nocľah -u m 1 (*prenocovanie*) ночліг; dať ~
 дати ночліг 2 ночліг, ночовáня

nocľahár/leň -ne ž дім на переночовáня;
 turistická ~ туристічний ночліг

nocľažn/é -ého s pláta за ночліг

nocľažník -a m ночліжник

nocľovat' -uje -uju *nedok.* ночовáти; ~ pod
 holým nebom ночовáти під го́лым нѣбом

nočník -a m нóчний

nočn/ý нóчний; ~á doba нóчний час; ~é
 motýle нóчны мотылі; ~á smena нóчна
 зміна; ~ ropľach нóчний пóплах; ~vlak
 нóчний влак *ábo* пóїзд; ~ podnik нóчний
 бар, нóчна рештавра́ція; ~á košľa нóчна
 сорóчка; ~ stolík нóчний стóлик; ~á lampä
 нóчна лáмпа

noetik//a -y ž *filoz.* нóзоєлóгія

noh//a -y ž v rôzn. význ. нóга; plocha ~
 плóска нóга; stúpiť na ~u стúпити на нóгу;
 zlomiť si ~u зломити собі нóгу; ~y sa mi
 podlamujú od únavy нóгы підлáмують
 ся мі од унавіня; páдам з ніг од уна́вы;
 stolová ~ нóжка стóла; pri ~ách (*posteľe*)
 при нóгах пóстели • pliesť sa pod ~ami
 нєкому вертіти ся *ábo* плéсти ся пóпід
 нóгы дакóму; ísť z ~ na ~u іти з нóгы на
 нóгу; byť celý deň na ~ách быти ці́лый
 день на нóгах; nevytiahnuť ~u z domu
 не вытягнути нóгы з дóму; postaviť na
 ~y niekoho пóстáвити на нóгы дакóго;
 postaviť sa na vlastné ~y пóстáвити ся
 на (влáстны) нóгы; div z nôh nespadol він
 лем же не упáв з ніг; všetko je hore ~ami
 вшытко є горі нóгами; žiť na veľkej ~e
 жыти на великій нóзі; byť na vojnověj ~e
 с нєкým быти на нóжах з дакым brániť sa
 rukami-nohami; рука́ми і нóгами одбивáти
 ся од дакóго; vstať ľavou ~ou *žart.* встáти
 з лівов *ábo* не з тов нóгов; stavať sa na
 zadné ~y пóстáвити ся на зáдні нóгы;
 vziať ~y на plecä взяти нóгы на плéчі,
 пустити ся утíкати; дава́й бог нóгы; jedna
 sem, druhá tam єднá нóга ту, дрýга там;
 sem ľudská ~ nevkróčila ту людська нóга
 не вкрóчила; nebolo tam ani ~y там не

было ани души; prišli všetci do ~y прийшли вшитки до посліднього; vhuľnúť oboma ~ami do niečoho вгупнути обидвома ногами до дачоґо; dostať ~y (zmyznúť) достати но́гы, змізнуги; kto nemá v hlave, má v ~ách [prisl.] хто не мать в го́лові, мать в но́гах; дурна го́лова но́гам по́кою не дасть; kôň má štyri ~y a predsa sa potkne [prisl.] кінь мать штири но́гы, і тот пошпóтить ся

nohat/ý expr. ногатый, довгоно́гий; ~é dievča довгоно́ге дівча

nohav/lice -ic ž pomn. ногави́ці pomn.; spodné ~ ráči; pančuchové ~ пунчохо́вы ногави́чки; vyprášiť ~ niekomu вы-порошыти ногави́ці да́кому; mať plné ~ máti по́вны ногави́ці; srdce mu spadlo do ~ic стратив одва́жность, достáв страх

nohavič/ky -iek ž pomn. zdrob. ногави́чки (да́мскы); трені́рки (му́жскы)

nohsled -a m kniž. rejor. прислúговач, пятолизáч, підлизовач

nocturn/lo -a s hud. ноктúрно

nomád -a m номáд, кочо́вник

nomádsky номáдський, кочо́вый; ~ život кочо́вый жы́вот

nomenklatúr/la -y ž номенклату́ра

nomenklatúrny номенклату́рный; ~ káder hovor. номенклату́рный робóтник

nominác/ia -ie ž номіна́ція ж, ви́бір м, устано́влення с; ~ hračov ви́бір гра́чів

nominačn/ý номіна́чний, ви́беро́вый; ~é preteky šport. ви́беро́вы перемага́ня

nominále neskl. s odb. номіна́лії

nominalizm/us -u m filoz. номіна́лізм

nomináln/ly 1 номіна́льний; ~a hodnota номіна́лна ці́нность; ~ mzda номіна́льний за́робок 2 gram. номіна́тíвный; ~a veta номіна́тíвне áбо назывне́ речі́ня

nominatív -u m gram. номіна́тíв, на-зыватьо́чий пад

nominatívny/ly príd. k nominatív; ~ tvar фо́рма номіна́тíва áбо называ́ючого па́ду; ~a veta номіна́тíвне áбо назывне́ речі́ня

nomín/ovat' -uje -ujú nedok. dok. но-міно́вати, назнача́ти/назнача́ти; ~ hračov šport. ви́брати гра́чів (кома́нда на репрезента́цію і т. п.)

nomogram -u m mat. номогра́м, діагра́м

non/la -y ž 1 hud. но́на, интерва́л о де́вять то́нів 2 hist. де́вятинна (да́нь), де́вятна часть (уро́ды)

nonet/lo -a s hud. но́не́то

noni/lus -a m tech. но́нус

nono cit. (vyjaruje pohrozenie) но-но

nonpareill/e [nonparei] -a m typ. нонпаре́й, дрібне́ типоґрафі́чне письмо

nonsens -u m kniž. но́нсенс, несмысел

nonstop -u m hovor. nonstop-kino кі́но з неперерыва́ючов демонстра́цієв фі́лмів

Nór -a m Нор, Норве́жець

nor/la -y ž но́ра, ді́ра

nórčín/la -y ž но́рьскы́й áбо норве́жскы́й язы́к

nordický се́верскы́й, шканді́навскы́й; ~ typ шканді́навскы́й ті́п

nor/liť -í -ia nedok. норити, понорити; ~ ruky do vody норити ру́кы до во́ды

nor/k/la -y ž (zvierá aj kožušina) но́рка

Nórk/la -y ž Но́рка, Норве́жка

norkový норко́вый; ~ kožuch норко́вый кожух

norm/la -y ž но́рма; právna ~ право́ва но́рма; spoločenská ~ общно́стна но́рма; spisovná ~ но́рма лі́терату́рного язы́ка; pracovná ~ робо́ча но́рма; tvrdá, mäkká ~ тверда́, мягка́ но́рма; prekročiť ~u пере́выповнити но́рму; пере́вышыти но́рму

normál -u m норма́л м, но́рма; штанда́рт; presahovať ~ пере́вышовати но́рму

normál/la -y ž geom. норма́ла ж

normalizác/ia -ie ž 1 нормова́ня, штандартіза́ція 2 нормаліза́ція; ~ ro-merov нормаліза́ція одноші́нь

normalizačn/ý 1 нормаліза́чний; штанда́ртный; ~á strana штанда́ртна сторі́нка; ~é písmo штанда́ртне пись́мо, штанда́ртный шрі́фт

normaliz//ovať' -uje -ujú *nedok. dok. 1* нормовати, штандартізовати, визначити або завести єдну норму, форму, єден тип **2** нормалізовати, штандартізовати, урівновати, урівнати

normaliz//ovať' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* нормалізовати ся, входити/війти до норми

normáln//y нормальний; ~ člověk нормальный чоловік; ~ vývoj нормальный розвиток; příst' do ~ych kol'ají войти до нормальных колёв

normálový¹ *príd. k normál* нормальный

normálový² *príd. k normála* нормальный

normatív -и *m* норматів

normatív//y нормативный; ~ slovník нормативный словник; ~a gramatika нормативна граматика

normohodin//a -у *ž ekon.* нормогодина, годинова норма

normovací нормуючий

normovač -a *m* нормовач

normovan//ý нормований; ~á práce нормована робота

norm//ovať' --uje -ujú *nedok.* нормовати

nórsky норський, норвезький

nos -a *m v různ. význ.* ніс; orlí ~ орлий ніс; dýchat' ~om дихати носом; krvácení z ~a кров течє з носа, кровотечіння з носа; hovorít' si pod ~ говорити собі під ніс; ~ lode ніс шыфы; ~ lietadla ніс ероплана • dostal po ~e достав по носі; ohřnat' al. křčit' ~a) (*nad někým*) одвертати ніс од дакого; б) (*nad něčím*) крутити носом; krútit' ~om крутити носом; ovesít' ~ *hovor.* спустити ніс; odísť s dlhým ~om *hovor.* одыйти з довгим носом; nevidieť si dálej od ~a *žart.* не відіти далше од свогєго носа; vidieť mu to na ~e тотò ємý на челі написано; strkať, pchať ~ do něčoho пхати ніс до дакого; vodiť, ťahať niekoho za ~ водити, тягати дакого за ніс; máš to pod ~om тотò у тебе під (самым) носом; spreď ~a, pred ~om niekomu (*vzial' ap.*) снєред (самого) носа; pred ~om (*mi zavreli obchod*) пєред

самым моїм носом; nik ti ~a neodhryzne nihto tobí z носа не одгрызне; zavesít' na ~ niekomu niečo *hovor. expr.* росповісти, отворити, вызradити дакому даштò; má dobrý ~ а) мать добрый чух; б) мать псячий або добрый нюх; sadla mu mucha na ~ сіла ємý мýха на ніс; udiराť do ~a (*o vůni*) бити до носа

nosál¹ -a *m expr.* носатый, носатый (чоловік)

nosál² -a *m expr. (nos)* носиско

nosáň -a *m expr. (nosatý člověk)* носатый, носатый (чоловік)

nosatý *expr.* носатый, носистый

nosič -a *m 1* носіч; ~ batožín носіч (багаж); ~ ranených санітарь (*v armádě*) **2** носитель *m*; ~ bacilov бацілоноситељ **3** *hovor.* ракета-носитель

nosid//lá -iel *s pomn.* носітка *pomn.*

nos//ít' -і -ia *nedok. v různ. význ.* носити; ~ vrecia на chrbte носити міхи на хырбєті; ~ na stół носити або подавати на стіл; ~ uniformu носити уніформу; ~ okuliare носити окуляры; ~ bradu носити бороду; ~ zbraň носити зброю; ~ svoje dievčenské meno носити своє дівчє призвіско або мєно • ~ na rukách niekoho носити на руках дакого; ~ smútok носити жалобу або смуток; ~ dieťa pod srdcom носити дітину під сєрдцєм; kde ťa čertí ~ia? де тебе чòрти носять?, де тебе лєм носить?; že ho zem ešte ~í а як же єгò іщі зємля носить

nos//ít' sa -і sa -ia sa *nedok. 1 (o detoch)* носити *so zmenou vetnej konštrukcie*; rád sa ~í на коні він любить, коли або кідь єгò носять на плєчàх; ešte sa ~í на rukách єгò іщі носять на руках **2 (obliekať sa)** облікати ся; ~ sa elegantne облікати ся елегантні

nositel' -a *m v různ. význ.* носитель *m*; ~ ideologie ниситель идеолòгії; ~ kultúry носитель културь; ~ náklady носитель, переноситель наказливости; ~ významu носитель нагороджіння

nosnic//a -e *ž (o spiečke)* знашàчка

nosník -a *m tech.* нòсник

nosn//ý¹ *príd. k nos*; ~á dutina носова
пóлость; ~é choroby хворóты нóса; ~é
dierky носóвы дírky, нóздри

nosn//ý² -ého *m hovor.* дóктор на хворóты
нóса

nosn//ý³ 1 нóсный, опóрный; ~ múr stav.
нóсна стiná; ~á plocha *let.* несúчий пóверхь;
~á konštrukcia опóрна конштрукция 2
знашáчка; ~á sliepka кúрка-знашáчка

nosohltn -a *m anat.* носогылтáнка

nosorožlec -са *m* носорóжець

nosovk//a -y *ž lingv.* носóвый áбо назáльный
гласный áбо согласный

nosov//ý носóвый; ~ dierky носóвы дírky,
нóздри; ~á sliznica слизиста оболóнка
нóса; ~á hláska *lingv.* носóва áбо назáлна
гласна

nostalg//ia -ie *ž* ностáлгiя, тýга по отчизни

noš//a -e *ž* вязáнка (ношéна на хырбéти); ~
dreva вязáнка дрыв; ~ sena, trávy záйда
сiна, травы

not//a *ž hud.* нóта; celá ~ цiлá нóта; hrať
podľa нót грáти пóдля нот

nót//a -y *ž (diplomatická)* нóта; protestná ~
протéстна нóта; výmena нót вымiна нот;
odovzdať ~и вручiти нóту

notabene *čast. hovor.* нотабéне

notác//ia -ie *ž* нотáция; hudobná ~
музыкáлна нотáция; šachová ~ шахóва
нотáция

notár -a *m (štátny, verejný)* нотáрь, нотáриш
zastar.

notariát -u *m* нотарiát

notársk//y нотáрьский; ~ úrad нотáрьский
ýряд

notárstv//o -a *s* нотарiát

notes -a *m* нóтес, блокнóт, запишуюча
книжка

notick//a -y *ž (новинкóва)* примiтка, познáчка

notopis -u *m* нотóве письмо

notorický ноторiчний, безнадiйный,
завзятий, *pren.* невылiчуючий; ~ alkoholik
завзятий алкогóлик

nototlač -e *ž* нотодруковáня

nototlačiar//eň -ne *ž* нотодрукáря

not//ovat' -uje -ujú *nedok. hud.* нотовáти,
записовати мелóдию (нóтными знáками)
notov//ý нотóвый; ~é písmo нотóве пись-
мо; ~á osnova нотóва оснóва; ~é čiary
нотóвы лiнiiьки

nov -u *m astron. (fáza mesiaca)* пóвный
мiсяць, пóвна лунá

novác//ia -ie *ž práv.* новáция

nováček -a *m* 1 новiчóк 2 *voj. hovor.*
новобрáнець

novátor -a *m* новáтор

novátorsk//ý новáторский; ~é hnutie рух
новáторiв (во выроби)

novátorstv//o -a *s* новáторство

novell//a¹ -y *ž lit.* новéла

novell//a² -y *ž práv.* новéла

novelet//a -y *ž lit.* новелéта

novelist//a -u *m lit.* новелiста

novelizác//ia -ie *ž práv.* новелiзáция закóна,
внесiня доповнiня (к закóну); ~ zákona
внесiня доповнiня к закóну, новелiзáция
закóна

novelizačný новелiзáчный

noveliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.*
вносити/внести доповнiня к закóну,
новелiзовáти

novemb//er -ra *m* новéмбер *m*

novembrov//ý новембрóвый; ~ deň но-
вембрóвый день; ~é číslo časopisu
новембрóвый нóмер журнáла, новембрó-
ве чiсло часопису

novic -a *m cirk.* очiкователь в новiцiáти

noviciát -u *m cirk.* очiкуючий час на приятя
за монаха

novin//a -y *ž* новинá, новинкá; radostná ~
рáдостна новинá; zvestovať ~и сповiщáти
новинý

novinár -a *m* новинáрь, журнáлиста

novinárč//liť -i -ia *nedok. hovor.* бити áбо
робити як новинáрь áбо журнáлиста,
заоберáти ся журнáлистiков

novinársky журнáлистiчний; журнáльний,
новинáрьский; ~ štýl новинáрьский штiл

novinárstv//o -a *s* журнáлистiка ж, но-
винáрьство *c*

novink//a -y ž 1 новинка; módna ~ модна новинка; knižné ~у книжны новинки 2 новинка, новина ж; porozprávať všetky ~у розповісти вшитки новини; to je pre mňa ~ тотó про мене є новина

novinov//ý новинковий; ~ článok новинкова стаття; ~á správa новинкова інформація; ~ papier новинковий папір; ~ stánok новинковий кіоск

novliny -in ž *pomn.* новинка; vydávať ~ видавати новинки або новинку; dočítať sa niečo v ~inách дочитати ся о дачім в новинках; dať niečo do ~in дати даштó до новинок, публікувати даштó в новинках або в новинці; nástenné ~ настінна новинка • vláčiť niekoho po ~inách волочіти дакого по новинках

novodob//ý 1 (*novoveký*) нóвого часу, нóвша історія; ~é dejiny історія нóвого часу, нóвша історія 2 (*súčasný*) сучасний; ~é umenie сучасне іскуство

novofašizm//us -u *m* неофашизм

novogotický новоготічний; ~ sloh новоготічний штіл

novogrécky новогрєцький; ~ jazyk новогрєцький язык

novokaín -u *m chem. lek.* новокаін

novokaínov//ý новокаіновий; ~á injekcia новокаінова інєкція; ~ obsterk новокаіновий обстрік

novokantizm//us -u *m filoz.* новокантизм, новокантианство

novoklasicizm//us -u *m lit. výtv.* неокласицизм

novokrsten//ec -са *m* новокрещєнець (*член релігійної секты анабаптистів*)

novokúpen//ý новокупєний, лем што купєний, новий; ~é topánky новы топánky

novomanžel -а *m* новопобратый, молодожєнч; ~ia молодопобраты, молодожєны

novomanželský новопобратый; ~ pár новопобраты, молодята

novomódny новомóдный

novonadobudnutý новонадобытый, лем што надобытый

novonájdený недáвно нáйденый, навонáйденый; ~ rukopis недáвно нáйденый рукопис

novonarodeniatko *p.* новорождєнц

novonarodený *p.* новорождєный

novonaštudovaný: ~ program новий прóграм

novooobjavený новооткрытый; недáвно або лем што открытый; ~á hviezda новооткрыта звíздá, недáвно одкрыта звíздá; ~ rukopis недáвно нáйденый рúкопис

novopečený *žart.* новопечєный; ~ lekár новопечєный дóктор

novoplatonizm//us -u *m filoz.* новоплатонізм

novopostavený нововыбодованный; недáвно або лем што выбодованный; ~ dom нововыбодованный дiм

novopozitivizm//us -u *m filoz.* новопозитивізм

novoprijatý недáвно прийатый; ~ pracovník новий робóтник

novoročn//ý новорóчний; ~ pozdrav новорóчне поздоровліня; ~á pieseň новорóчна співанка

novoroden//ec -са *m* новороджєнець

novorodeniatk//o -а *s* новорóджєный

novorodený новорóджєный

novoromantizm//us -u *m* неоромантизм

novos//t' -ti ž 1 (*vlastnosť*) нóвость ж, нóвóта 2 нóвость, нóвóта; rozprávať ~ti розповідати вшитки нóвóты 3 *zried. p.*

novota 1

novostavb//a -y ž нóвá будóва

novot//a -y ž 1 нóвóта, новина, нóвость; zavádzať ~у заводити нóвóты 2 (*vlastnosť*) нóвость, новина; všetko tu dýcha ~ou вшитко ту дыхать нóвóтов

novotár -а *m* новáтор

novotársk//y новáторський; ~e snahy снажiня к нóвóму

novotvar -u *m lek., lingv.* новотворiня; ~у в slovnej zásobe новотворiня в словникóвiм фóндi (языкá); ~у в plúcach новотворiня в плюцáх

novotvorb//a -y ž новотворіня

novousadlık -a *m* новопоселенець, не-
давно поселив ся, недавно переселив ся

novoutvoren//ý недавно витворений,
недавно становлений; ~á vláda не-
давно витворене правління; ~ slovo
нововитворене слово, неологізм

novovek -u *m* новий час, новий період

novovek//ý нововіковий, нового часу,
новшою історією; ~é dějiny нова історія,
історія нового віку; ~ kapitalismus су-
часний капіталізм

novovytvářený нововибудований,
недавно вибудований; ~ závod ново-
вибудований завод

novovymenovaný новоназначений, не-
давно назначений; ~ minister новий
міністер

novovyroben//ý недавно вироблений; ~
látka новий матеріал

novozákonný *bibl.* новозавітний, Нового
завіту

novozaložen//ý недавно оснований; не-
давно заложений, новостворений

novozavedený недавно заведений; ~
systém недавно заведена система

Novozéland'an -a *m* Новозеландянин

novozélandský новозеландський

novozřízený недавно зряджений, не-
давно отворений

novozrozený новозроджений; ~ štát не-
давно виникнувши держава

novozvolený знова вибраний, недавно
вибраний; ~ výbor знова вибраний
комітет; ~ předseda знова вибраний
предсідатель

novučičky *expr.* новенький, новісенський

nóv//lum -a *s kniž.* новинка

novllý *v různ. význ.* новий; ~á továrň nová
фабрика; ~ oblek новий анцир; ~é slovo
нове слово; ~á technika nová téchnika; ~é
zeměľáky новы бандурки; ~á úroda nová
урода; ~é časy новы часы; ~ společenský
poriadok новий общностный строй; ~
pohľad na vec новий погляд на річі; ~á

gréčtina новий грецький язык; ~ mesiac
новый місяць • Nový svet! Новий світ!;
Nový zákon *bibl.* Новый завіт; vejú ~é
vetry віють новы вітри, вітор перемінив
ся; hľadieť ako teľa na ~é vráta позерати
як теля на новы ворота; začať robiť niečo
po ~om зачати робити дашто по-новому;
začať ~ú stránku niečoho отворити нову
сторінку дачого; nič ~ého pod slnkom ніч
нового під місяцем; čo máte ~ého? що
ма(є)те нового?, що у вас нового?; ~á
metla dobre metie [*prísł.*] новá мітла чисто
мете

nozdr//a -y ž носова дірка, ноздра

nože *cit. i čast.* но, ноже; ~ povedz ноже,
повідж

nožiar -a *m* ножарь, ножикарь

nožiarstvo -a *s* výroba нóżів

nožička -y ž *zdrob. expr.* нóżка; detská ~
дітьська нóżка; ~ pohára нóżка погара

nožík -a *m* нож, нóżик, нóżычок; vreckový
~ кішеневый нóżик або нож

nožnic//a -e ž ножычка, остріє ножычки

nožnllice -íc *s pomn.* ножычки *pomn. aj
pren.;* záhradnícke ~ садовы ножычки;
sepené ~ ножычки цін

nožnicovllý ножычковый; ~é pože но-
жычковы острія; ~ štýl šport. ножычки

nožnlý нóżный; ~ sval нóżна мýскула; ~á
brzda нóżный гам

nožový ножовый

nôtl//a -y ž піснїв, мелодія; falošná ~
фалошна мелодія; ľudová ~ народна
мелодія • húst' jednu ~ тягати або співати
едну і тоту саму співанку; to je stará ~
тотó є стара співанка; trafiť niekomu na
~u трафити дакому на тон; tancovať podľa
niečej ~у танцєвати на дачію струну

nôtl/it' (si) -i (si) -ia (si) *nedok.* поспівовати,
співати; ~ si pieseň поспівовати співанку

nôž noža *m* нож; kuchynský ~ кухінський
нож; lovecký ~ полєвницький нож;
štepársky ~ щіпáрьський нож; hobl'ovací ~
tech. голбєвачий нож • vraziť ~ do chrbta
niekomu вразити нож до хырбєта дакому;

ako by mi ~ do srdca vrazil як бы мі ніжик до серця ударив; byť s niekým na pože быти на ножіх з даким; hnať vec naostrie poža остро ставити вопрós; krič, ako by ho na pože bral кричіть, як кідь бы ёго на ножы брав; mať rád ako koza ~ любить як коза ніжик, любить як пес паліцю

nôžk//a -y ž *zdrob. expr.* нóжка • srnčia ~ (na trhanie zubov) ко́зя нóжка

nuans//a -y ž *kníž.* ню́анс, одті́нок

nud//a -y ž нýда

nudist//a -u *m* нуді́ста

nudistick//ý нуді́стичный, нуді́ський; ~á pláž нуді́стична пляж

nud//it' -i -ia *nedok.* нудити, наводити нýду; už ma to ~í méne уж тотó нудить

nud//it' sa -i sa -ia *sa nedok.* нудити ся

nudizm//us -u *m* нуді́зм

nudn//ý нýдный; ~ člověk нýдный чоловік; ~á práca нýдна або неінтересна робóта

núdz//a -e ž **1** нýдза, бідá; trpieť ~u терпіти нýдзу, бідовати **2** (*nedostatok*); ~ o bytu недостáток бивáня; niet ~e o niečo нет недостáтку в дачім **3** нýтність, тісень ж ; urobiť niečo z ~e робити даштó з нýтності; v čas ~e в часі ті́сні або нýдзы • východisko z ~e виход із тяжкóй ситуáції; v ~i poznáš priateľa [*pris.*] приятеля пóзнаш в біді

núdzov//ý *príd. k núdza*; ~ byt дочáсний квáртель; ~é zabíjanie dobytká винучене забивáня худóбы; ~ východ нудзóвый виход; (*v lietadle*) гаварійный виход; ~é pristátie *let.* винучене пристáтя

ňufák -a *m* *hovor. expr.* ні́с (звіря́тя або і чолові́ка)

nugát -u *m* нугáт

nugátov//ý нугáтовый; ~é bonbóny нугáтовы цукерники, цукерники із нугáту

ňuch -u *m* нюх, чух у звіря́т, *expr.* і у людéй

ňuch//ať -á -ajú *nedok.* нюхати, воня́ти; *pren. expr.* вынюховати, рознюховати

ňuchov//ý нюхóвый; ~é ústroje óprány нюху

ňucht//it' -i -ia *nedok. nár. expr.* нюхати, воня́ти

núk//ať -a -ajú *nedok.* **1** чім нýкати *што*, угощáти чім; ~ koláčmi угощáти колачáми **2** (*pobádať*) повзбýджувати; ~ do práce повзбýджувати до робóты

núk//ať sa -a sa -ajú *sa nedok.* **1** нýкати ся, понýковати ся, понýковати свої́ слýжбы; ~ sa do práce понýковати ся до робóты **2** (*natískať sa*) внýчовати ся, понýковати ся; ~a sa nám otázka внýчує ся вопрós; ~a sa nám príležitosť понýкує ся нам нáгода

nukleárn//y *fyz., chem.* ядерный; ~a energia ядерна ене́ргія; ~a zbraň ядерне озброї́ня

nukleín -u *m chem.* нукле́ін

null//a -y ž **1** нýла ж; ~ stupňov нýла ѓрадусів; päť stupňov pod ~ou пять ѓрадусів під нýлов, мінус пять ѓрадусів; absolútna ~ абсолю́тна нýла **2** *pren.* (*nič neznamenajúci*) нýла м, ні́ч

nulk//a -y ž *hovor.* **1** (*strojček na strihanie vlasov*) нуло́ва машинка, нýла ж; ostríhať ~ou остри́чі нýлов **2** (*druh múky*) гладка мукá

nulov//ý нуло́вый; ~á koncovka *lingv.* нуло́ве закончі́ня, нуло́ва флéксія

nult//ý нуло́вый; ~á mocnina *mat.* нуло́вый стýпень; ~ poludník *geogr.* нуло́вый мериді́ан

numerick//ý чисéльный; номерóвый; ~é riešenie rovnice *mat.* чисéльне рі́шення уравни́ня

numer//o -a *s zastar.* нóмер; число; ці́фра

numizmatick//ý нумі́зматичный; ~é zbierky нумі́зматичны збі́рки або колекці́ї

numizmatik -a *m* нумі́зматі́к

numizmatik//a -y ž нумі́зматі́ка

nunc//ius -ia *m* нýнцій; pápežský ~ па́пський нýнцій

núr//ať і **núrl//ať** -a -ajú *nedok. expr.* рыти, лáзити, глédати; ~ po vreskách глédати в кі́шенях, рыти ся в кі́шенях

núten//ý **1** нучéный, прину́чений; ~é práce нучéны робóты; ~ obeh ре́жazi прину́чений óбiг гроше́й; ~á porážka *hovor.* прину́чене убивáня (*skóma*) **2** (*neprirodzený*) прину́чений; ~ úsmev прину́ченный ýсмів

nút//it' -i -ia *nedok.* нутити, принутити, принучовати; донучовати

nút//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* нутити ся, принучовати ся, донучовати ся; ~ sa do práce донучовати ся робити

nutkan//ie -ia s напинання, нутканя; повзбуждованя; ~ на vrasanie напинання на блювання

nutk//at' -á -ajú *nedok.* na čo, k čomu, do čoho нуткати, понукувати, нутити

nutkavý: ~ pocit напинаве або нуткаве поцічованя

nutn//ý нутный; je ~é, aby ... трéба, жéбы ...

• ~é zlo нутне зло

nutr//ia -ie ž (*zvíra aj kožušina*) нутрія

nutriový нутрієвий; із нутрії; ~ kožuch нутрієвий кожух

nuž' *čast. i cit.* 1 но; ~ vidno, že ... но, видно, же ...; ~ je to pravda но, тотó є правда; ~ požaloval som sa но, я постяжовав ся; ~ tak но так; ~ hej но гей; ~ a či ja môžem za to? но, а ці я виноватый в тім? 2 (*vyjadruje nábádanie*) но; ~ hor sa do práce но, берьме ся за роботу

nuž' *spoj.* но, так; rozdávali, ~ bral som роздавали, так я і брав

nylon, nylón -u m нілón

nylon//ky -iek ž *romn. hovor.* нілонóвы штримфлі

nylonov//ý нілонóвый, із нілону; ~ vlákno нілонóве волóкно; ~é rančichy нілонóвы пунчóхы; ~á blúzka нілонóва блюзка, блюзка із нілону; ~á bielizeň нілонóва білізнá

nymf//a -y ž німфа

nymfomán//ia -ie ž німфоманія

О, Ó, Ô

о, ó *neskl. s (hláska a písmeno)* о *neskl. s;* krátke о корóтке о; dlhé ó дóвге о

ó *cit.* о; ó, nie! о, нет!

о *predl. I so 4. p. 1* (*ukazuje na miesto, s ktorým niekto al. niečo prichádza do styku*)

о *umo;* potknúť sa о камеň пошпóтити ся о кáминь; udiieť sa о roh stola удáрити ся о píг стóпа; oprieť sa о stenu опéрти ся о стíну 2 (*ukazuje na prostriedok, nástroj deja*) о на *umo;* otrieť si ruky о зáстеру утérти собі рýкы о фáртух áбо шурц áбо фáртухом áбо шýрцом; oprieť sa о palicu опéрти ся на пáлицю 3 (*vyjadruje čas*) чéрез *umo;* (*pri označení hodín*) о; vrátim sa о týždeň я вéрну ся о тыждень; о minútu о минýту; о hodinu о гóдину; о rok о píг; je о päť minút osem (тепéрь) о пять минут víсем 4 (*vyjadruje rozdiel v miere*) о *umo;* о meter vyšší о мéтер высше; о rok starší о píг стáрший; táto látka je о voľačo lacnejšia тот матеріál є о даштó тýнший; bol som там о hodinu dlhšie, ako som chcel я був там о гóдину дóвше, як я хотів; prevyšovať niekoho о hlavu перевишовав дакóго о гóлову, був о гóлову высше дакóго 5 (*ukazuje na účel*) за чím; prísť о radu прийти за рáдов 6 (*ukazuje na príčinu*) о кóго, *umo;* báť sa о niekoho бояти ся о дакóго 7 (*vyjadruje zasiahnutie osoby al. veci nejakou činnosťou*) prekladá sa *individuálne*; usilovať sa о niečo снáжыти ся о даштó, стáрати ся зробити даштó; rokušať sa о niečo прóбовати зробити даштó; žiadať о niečo просити о даштó; žiadať о povolenie нечóго просити поволíня на даштó; starať sa о niekoho стáрати ся о дакóго; prísť о niečo прийти о даштó, стратити даштó; о čo ide? о што íдé?, о чím реч?; ide ж dôležitú vec реч íде о вáжне діло, тотó вáжне діло; išlo mu о život íшло ёму о жывот, для нёго тотó было вoпрóсом жывóта; prosba о niečo прóсьба о даштó; záujem о niečo íнтерéс о даштó; mám záujem о tento problém я íнтересýю ся тым прoблémом; zásluhy о niečo заслýгы о даштó II so 6. p. 1 (*vyjadruje čas*) о *umo;* о druhej о дрýгий гóдини; о tretej о трéтий гóдини; о polnoci о півночі; о Vianociach на Рóждествó 2 (*ukazuje na objekt reči, myslenia ap.*) о kím, чím, про кóго, *umo;* hovoriť, písať о нечóм

говорити *ábo* бісидовати, писати о дачім; *dozvedieť sa* о неічом дізнати ся о дачім; *radiť sa* о неічом радити ся о дачім; *nechať* о *otázke hlasovať* дати о вопрóсі голосовати; *referát* о *zahraničnej ceste* реферат о заграничній дорóзі; *posudok* о неічом посуджіння о даіім; *informácie* о неічом інформації о дачім **3** (*označuje spôsob deja*) *prekladá sa* *individuálne*; *byť* о *hlade* быти голодным; *chodiť* о *palcí* ходити з палицёв **4** (*vyjadruje množstvo, počet obsiahnutý v niečom*) *prekladá sa* *individuálne*; *role* о *výmere tridsať hektárov* поля во виміряні тридцять гектарів; *dom* в *dvoch oblôčkoch* дім з двома облогами; *stolček* о *štyroch pohách* стóлик з штирёма нóжками

oáz//a -y ž оáза

oázový оáзовый

oba обох *m čisl.* (*pre mená neživotné*) обидва; ~ *stormy* обидва стрóмы

obahn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* (*o ovci*) окотити ся

obaja обох *m čisl.* (*pre mená životné*) обидвоми; ~ *bratia* обидвоми брата

obal -u *m 1* запакованя; обертка; *váha* ~u *vága* запакованя *ábo* тáры **2** (*knihy*) обертка **3** обóлочка; *vzdušný* ~ *zemegule* воздúшна *ábo* атмосфёрна обóлочка зёмлі; *mozgový* ~ *anat.* мозгóва обóлочка; *tukový* ~ *anat.* тукóва обóлочка • *povedať bez* ~u повісти *ábo* говорити прямо *ábo* прóсто *ábo* заобалéні

obalách//at' -a -ajú *dok. expr.* поплéсти, обаламутити, одури́ти, окабати́ти

obalamut//it' -í -ia *dok. expr.* (*koho, čím*) обаламутити, оклáмати, одури́ти, помыли́ти, ошалі́ти, окабати́ти, ошвіндлéвати

obal//it' -í -ia *dok.* **1** запаковати, оберну́ти, заверну́ти; ~ *knihu* па́рієм оберну́ти книгу па́пірём *ábo* до па́пири **2** покрити; *kostra* *je* ~ená *svalstvom* кóстра покрита свáлами *ábo* мýскулaми **3** *kuch.* обваляти; ~ в *omrvinkách* обваляти в стругáнці

obálk//a -y ž **1** копéртка **2** (*knihy*) облóжка; *návrh* на ~u ескіз облóжки книги

obal//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** запакововати, завертати, обертати **2** (*obklopoval' nejakou vrstvou*) покрывати **3** *kuch.* обвалéвати

obalov//ý запаковуючий, оберта́ючий, заверта́ючий; ~ *materiál* запаковуючий ма-теріал; ~á *technika* тéхніка запа-ковованя

oban//ovat' -uje -ujú *dok.* *čo hovor.* обáновати, олютовати *шмо*, пожа́ловати о чім; *chytro* ~ovala *svoj skutok* онá скóро обáновала свій постúпок

obapoln//ý взаємний, двобóчний, дво-сторонній; ~á *dohoda* взаємна *ábo* дво-бóчна догóда; ~á *spokojnosť* двобóчна спокійность *ábo* двобóчне успоко́їня; ~á *náklonnosť* взаємна сиппáтія *ábo* наклóнность

obar -u *m* (*zakáľáčková polievka*) «обар», вывар із свиньських внúторностей (з кровлёв)

obár//at' -a -ajú *nedok.* обварéвати, опáрéвати, обляти горячов водóв

obarenin//a -y ž попаленина, опаренина

obar//it' -í -ia *dok.* обáрити, обварити, опáрити; ~ *sľieku* опарити кúрку горячов водóв; ~ *si jazyk horúcim čajom* обáрити *ábo* попалити (собі) язык горячим чаём • *bol al. ostal ako al. ani* ~ený він був *ábo* остáв несподіваний *ábo* оморочéный

obar//it' sa -í sa -ia sa *dok.* опáрити ся, обварити ся

obarov//ý: ~á *polievka* пóливка *ábo* вывар із свиньських внúторностей (з кровлёв)

obav//a -y ž страх *m*, боязливость *ж*; *mať* ~у о не́кого бояти ся *ábo* стрáхати ся о да́кого, знепоко́ёвати ся о да́кого; *mať* ~у *pred* не́чим бояти ся *ábo* стрáхати ся да́кого; *robiť s* ~ou робити зо стрáхом *ábo* з розва́жностéв; *rozptýliť* ~у россіяти стрáхы *ábo* боязливости

obávan//ý утрáханий, внúчуючий страх, боязливый; ~á *choroba* стра́шна хворóта; ~ *súper* страшний протівник *ábo* кон-курéнт

obáv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* бояти ся, стрáхати ся, знепоко́ёвати ся, тра́пити

ся; ~ sa nešťastia бояти ся *ábo* стра́шыти ся нещастя *ábo* баламу́ты; ~ sa niečo robiť бояти ся зробити дашто́; ~ sa o svoje zdravie бояти ся о сво́е здоро́в'я, знепоко́ювати ся о сво́е здоро́в'я; ~ sa j svoje deti знепоко́ювати ся о сво́ї діти, страхова́ти ся о сво́ї діти

obcovací: ~ jazyk говорвый *ábo* зау-жыва́ный язык

obc/lovat' -uje -uju *nedok. s kým 1 zastar.* стріча́ти ся, дорозу́млювати ся **2** довед-на жыти *ábo* быва́ти, жыти в конку́бінаті з даким

občan -а гражданин, житель; slovenskí ~ia слова́цькы жителі *ábo* гра́ждани; čestný ~ чéстный гражда́нин; akademický ~ студéнт

občas *prisl.* обчас, ча́сом, даколи, з ча́су на час, коли-тоды; інколи, інший раз

občasní/y даколи, ча́сом, з ча́су на час повто́рюючий ся, нерегула́рный; ~á návšteva рідкый гость

občerstven/lie -ia s **1** освіжі́ня, напиток; дашто́, што осві́жить *ábo* обче́рствить **2** закусок; охолóджу́ючий напиток; podávať ~ подава́ти заку́скы, подава́ти обчерстві́ня

občerstv/it' -í -ia *dok.* осві́жити, обчерствити; večerný chlad ju ~il ве́чірне охолóджі́ня осві́жило ей

občerstv/it' sa -í sa -ia sa *dok. 1* підкре-пити ся (*їджі́єм*, напитком) **2** (*spánkom, sprchou*) осві́жити ся

občerstvujúc/i **1** обче́рствуючий, охо-ло́джу́ючий, осві́жуючий; ~е náро́же охолóджу́ючі напитки **2** (*spánok ap.*) осві́жуючий

občiah/núť -ne -nu *dok.* об'яти, обняти

občiank/la -y ž *hist.* гражда́нка, жителька

občiansk/y гражда́ньскый, жительський; ~е práva пра́ва жытеля; ~а povinnosť по-винність жытеля; ~а vojna гражда́ньска во́йна; ~ sobáš гражда́ньске побра́тя; ~ preukaz гражда́ньска ле́гітіма́ція; ~ zákonník práv. гражда́ньскый ко́декс

občianstv/lo -a s **1** *hromad.* гра́ждани, жителі **2** (*prislusnosť k štátu*) гра́жданство, жытельство

občin/la -y ž *hist.* общі́на; rodová ~ родо́ва общі́на

obďaleč *prisl.* кушці́цько да́льше, пода́льше, вблизи́кості, недалéко, бо́ком; sadol si ~ він сів недалéко

obdarený **1** діста́вший дару́нок *ábo* дару́нкы, обдарова́ный **2** *pren.* на́да́ный, талантова́ный; ~ romantik на́да́ный рома́нтík

obdar/it' -í -ia *dok. 1* обдарова́ти, дати дару́нок *ábo* дару́нкы, подарова́ти **2** *pren.* обдарова́ти, надати да́кому дашто́

obdarovaný p. obdarený

obdarovať p. obdarit'

obdieľ/at' (sa) -a (sa) -ajú (sa) *nedok.* обде́рати (ся), зде́рати (ся), то́ргати (ся), обш́уховати (ся); выужывати, зне-ужыва́ти

obdiv -u *m* узнá́ня, збо́жнёва́ня, надхну́тя; vzbudzovať ~ възб́уджовати надхну́тя; hladieť s ~om позе́рати з узнá́нем, збо́жнёвати ● на ~ sveta на удівлі́ня сві́та; на ~ sveta opeknela поража́ючо она́ пошум(в)ні́ня; stavať *al. vystavovať* niečo на ~ (sveta) хвалити дашто́ на удівлі́ня сві́та

obdivn/y узнанли́вий, надхну́тый, збо́жнёваний, поража́ючий; ~é pohľady надхну́ты по́гляды

obdiv/lovať -uje -uju *nedok. koho,* чо надхына́ти чі́м, збо́жнёвати *што*

obdivovateľ -а *m* збо́жнёвateľ, поклóнник **obdivovateľ/k/la** -y ž збо́жнёвateľка, поклóнничка

obdivuhodný заві́джі́няго́дний, досто́йный заві́джі́ня *ábo* надхну́тя

obdĺžnik -а *m* прямоу́го́лник

obdĺžnikovitý прямоу́го́лный

obdĺžnikový прямоу́го́лный

obdob/la -y ž прибли́жна схóдність, анало́гія; nájsť medzi niekoľkými vecami ~и на́йти *ábo* виявити схóдність ме́джі дакількома́ вéщами ● nemať ~u *al. -y* не

ма́ти собі́ рівних; быти́ уніка́тним а́бо єди́ним сво́го ро́ду

obdobľie -ia s період, фа́за; štyri ročné ~ia шти́ри поро́ ро́ка; geologické ~ геологі́чний період; vegetačné ~ вегета́чний період, період вегета́ції; volebné ~ воле́бный період; skúškové ~ період а́бо сесія́ екза́менів

obdobný подóбный, анало́гічний, схóд-ний, прибли́жни єдна́кий а́бо рівна́кий; ~ prípad анало́гічний слýчай, анало́гічна при́года

obdrať obderie obderú dok. обдэ́рти, здэ́рти; ~ šaty ростóргати а́бо дотóргати (со́бі) шма́ты

obdrať sa obderie sa obderú sa dok. обдэ́рти ся, здэ́рти ся; дотóргати ся, ростóргати ся

obe oboch s, ž čisl. обидва, обидви c; ~ deti обидви ді́ти; ~ ženy обидви́ жены

obec obce ž 1 селó, валáл, осáда; banícka ~ ба́ньска осáда, ба́ньске мі́сто; roľnícka ~ селó, валáл 2 *hovor.* (obyvatelia) жы́тели селá а́бо валáлу а́бо осáды 3 *hovor.* (vedenie obce) селське́ веджі́ня, веджі́ня валáлу, старóста селá 4 о́бщность, орґаніза́ція; čitateľská ~ чі́тальська о́бщность, чі́татели

obecenstvo -a s публі́ка; уча́ствующі; (*v divadle ap.*) позера́чі; (*na prednáške ap.*) слýхатели

obecny 1 селський, валáльський, осáд-ний; ~ majetok селський ма́сток, ма́сток селá; ~ dom селський у́ряд; ~á knižnica селська бі́бліоте́ка; ~é zastupiteľstvo *polit. admin.* застýпництво селá, ра́да волéных 2 *kniž. zastar. p.* **všeobecný** 3 *zastar.* простый, обы́чайный; ~ ľud простый наро́д

obed -a m о́бід; slávnostný ~ свято́чний а́бо сла́вностный о́бід; zjesť ~ зýсти о́бід, пообі́дати; pozvať na ~ покликати а́бо позва́ти на о́бід; pri ~е при о́біді, в часі о́біда; cez ~ в о́бідній час, в часі о́біда, че́рез о́бід

obedár -a m *hovor.* обідарь

obedňajší *hovor.* обідня́йший; ~ia prestávka обідня́йший перерыв, обідня́-ша пáвза

obedľovať -uje -ujú *nedok.* обі́довати, обі́дати; čo ste ~ovali? што́ у вас было́ на о́бід?, што́ вы обі́дали?, што́ вы ї́ли на о́бід?

obeh -u m 1 о́біг, обходжі́ня, ці́ркула́ція; ~ Zeme okolo Slnka о́біг Зéмлі о́коло Со́лнца; ~ vody v prírode *meteor.* кры́гооборóт а́бо ці́ркула́ція во́ды в при́роді; krvný ~ ці́ркула́ція кро́ви 2 *ekon.* о́біг; ~ peňazí о́біг гроше́й, пі́няжный о́біг; dať do ~ пустити а́бо дати до о́бігу; stiahnuť z ~u стя́гнути з о́бігу

obehľovať -á -ajú dok. *hovor.* обі́гати

obehľovať -ne -nú dok. 1 обі́гнути; ~ okolo domu обі́гнути о́коло а́бо нао́коло до́му 2 *hovor.* обі́гати, обі́гнути; ~ všetkých susedov обі́гати вшы́тких сусі́дів

obelliť -ie -eju dok. 1 побі́літи; ~ ako stena побі́літи а́бо поблі́дніти як сті́на, ста́ти бі́лым а́бо блі́дним як сті́на 2 побі́літи, посиві́ти; ~eli mu vlasu ё́му посиві́ли во́лосы

obelisk -u m обелі́ск

oberač -a m оберáч (*плóдів i m. n.*)

oberačský -a ~ оберáчка (*плóдів i m. n.*)

oberačský -a ~ оберáня, зберáня (*плóдів*); ~ hrozna, jablk зберáня гро́знá, я́блок; bola dobrá, slabá ~ jablk было́ богáте, бідне́ зберáня я́блок

oberať -á -ajú *nedok.* 1 оберáти, зберáти; ~ jablká 2 *expr.* оберáти, о́крада́ти; ~ o peniaze оберáти о́ пі́нязі 3 *pren.* лишáти, оберáти; ~ o šťastie, o pokoj лишáти щас-тя, по́кою, оберáти о́ щáстя

oberkly -ov m *romn.* о́беркы; ово́цина, котра́ зостáла по зберáні у́ро́ды

oberučný 1 двору́чний; ~á píla двору́чна пи́ла 2 *expr.* зру́чний, ші́ковный, сві́жый; ~á žena зру́чна же́на

obesliť -i -ia dok. 1 (*usmrtiť*) за́висяти 2 *hovor.* за́висяти, підвися́ти • ~ niekomu niekoho на *krk* *hovor.* за́висяти да́кому

дакого на шыю; ~ niekomu niečo na pos принутити дакого прияти дашто за чістый грош

obes//it' sa -і sa -ia sa *dok.* 1 завісити ся, обісити ся 2 *na koho, čo hovor.* завісити ся на ко́го, чим; заціпити ся за ко́го, што; ~ sa niekomu okolo krku завісити ся дакому на шыю, об'яти за шыю дакого • ~ sa niekomu na krk сісти дакому на карк або шыю

obe//t' -te ž 1 *v rôzn. význ.* жертва; ~te zemetrasenia жертвы землетрясіня; padnúť za ~ niečomu упáсти жертов дачому; priniesť ~ za niečo принести жертву за дашто; žiadať ~te od niekoho выжа́довати жертвы од дакого 2 (*obrad*) жертвоприношіня 3 (*dobrovoľný príspevok*) пожертвованя, подáрованя

obetav//ý жертвенный, рескіруючий, оферуючий; ~ človek рескіруючий чоловік; ~á láska оферуюча любоб; ~á práca оферуюча робота

obetiš//te -іа s жертвенник, рескірбник *m* **obetnic//a** -е ž жертвенник, жертвенный стіл (*y язычників*)

obetn//ý жертвенный; ~ oltár жертвенник, жертвенный олтáрь або стіл; ~é zviera жертвенне звіря • ~ baráнок жертвенный баранок

obet//ovať -ује -ују *nedok.* *dok.* 1 чо жертовати/пожертвовати чим; ~ život пожертвовати жыво́том 2 посвяча́ти/посвятити/присвятити; ~ svoj život umeniu, vede присвятити свій жы́вот іску́ству, нау́ці; ~ niečomu veľa námahy потратити на дашто мно́го нама́гы або робо́ты 3 *náb.* приносити/принести в жертву

obet//ovať sa -ује sa -ују sa *nedok.* *dok.* 1 за *koho, čo* жертовати/пожертвовати собо́в зара́ды ко́го, чо́го 2 *komu, čomu* посвяча́ти/посвятити себе́; ~ sa práci по-святити ся робо́ті; ~ sa rodine по-святити себе́ або свій жы́вот родині

obeživ//o -а s *ekon.* обіго́вы пінязі

obežnic//a -е ž *astron.* планета

obežnik -а *m* ціркуля́р; vydať ~ выдати ціркуля́р **obežn//ý 1** *ekon.* обі́жний; ~ kapitál обі́жний капіта́н; ~é prostriedky обі́жны срéдства 2 *fyz.* оберта́ючий; ~á dráha орбі́та; ~á rýchlosť ско́рость о́бігу по орбі́ті

obhajc//a -у *m* заці́тник, обра́йця, за-ста́нця, охра́нця; ~ niečích záujmov заста́нця да́чіїх інте́ресів 2 *práv.* обра́йця, заста́нця, адвока́т

obháj//it' -i -a *dok.* заці́тити, одстоя́ти, обра́й-ти; ~ svoje stanovisko заці́тити або одстоя́ти свій по́гляд або то́чку зря́ня; ~ dizertačnú prácu заці́тити ді́зертáцію; ~ titul šport. заці́тити ті́тул (*šampióna i m. n.*)

obhajob//a -у ž 1 заці́та, обра́йня; povedať niečo na svoju ~u пові́сти дашто на сво́ю заці́ту або на сво́є оправда́ня 2 (*obranná reč*) заці́ща́юча реч

obhajovac//í заці́ща́ючий, обра́юючий; ~ia reč заці́ща́юча або обра́ююча реч

obhaj//ovať -ује -ују *nedok.* заці́ща́ти, одсто́євати

obháň//ať -а -ају *nedok.* 1 заверта́ти; ~ ovce, kravy заверта́ти вівці, корóвы 2 *hovor.* (*prenasledovať*) наганя́ти, гна́ти, за-ганя́ти, доганя́ти

obhárl//ať -а -ају *nedok.* обгóрє́вати

obhľadač -а *m odb.* експéрт

obhľiad//ať (si) -а (si) -ају (si) *nedok.* обгляда́ти, обзерáти

obhľiad//ať sa -а sa -ају sa *nedok.* озерáти ся, обзерáти ся, огляда́ти ся

obhľiadk//a -у ž огля́дка; ~ mesta огля́дка мі́ста; ~ mŕtvoly огля́дка мертвóго

obhľiadt//nuť (si) -не (si) -ну (si) *dok.* огля́нути собі́, обзрі́ти собі́, попозерáти собі́

obhľiad//nuť sa -не sa -ну sa *dok.* огля́нути ся, обзрі́ти ся; ~ sa za seba обзрі́ти ся за себе́ або дозáду

obhlod//ať -á -ају *dok.* о(б)глода́ти, о(б)гры́зти

obhodi//it' -i -ia *dok. hovor.* омі́тнути, об-метáти; ~ múry омі́тнути сті́ны

obhor//iet' -i -ia *dok.* обгорі́ти

obhor//ok -ка *m* о́горок

obhospodar//ovať' -uje -ujú *nedok.* 1 (*zem*) обрабляти, обгосподарёвати (*les, surovinu ap.*); експлоатувати, култівовати; spoločne ~ poľia доведна або колективні обрабляти поля 2 *čo* диспонувати чим; ~ tovar, potraviny розподілювати товари, стравиовини або продукти

obhrať obhrá obhrajú *dok.* обограти (*в картах i m. n.*)

obhrýz//at' -a -ajú *nedok.* обгрызати, обьидати, оглодовати

obhryz//ok -ka *m* огрызок

obhryzt' obhryzie obhryzú *dok.* о(б)грызти, обьисти, о(б)глодати

obchádz//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обходити; ~ blato, kaluže обходити болото, млякы; ~ zákony, rozkazy обходити законы, росказы; ~ otázku mlčaním обходити вопрос мовчаньом 2 *čo* проходить коло чого, мімо чого 3 *koho* *hovor.* оводжджовати кым, находити, нападати на кого, опановати кого; ~ajú ho mrákoty він тратьте памать, він падать до беспамьатства; ~a ho spánok, strach ёго охоплюе спанок, страх • ~ ako mačka okolo horúcej kaše ходить наоколо як мачка коло горячей кашы, ходить дооколо та доокола; ~ niekoho na pohy al. na sto honov *hovor.* обходити дакого на кілометер

obchádzk//a -y *ž* 1 обходжия 2 обходжия, оклюка, ити наоколо; ísť ~ou ити наоколо 3 (*pre autá ap.*) обходжия

obchod -u *m* 1 торгівля, обход; vnútorný, zahraničný ~ внутрішня, загранична торгівля; súkromný ~ властна торгівля; čierny ~ *hovor.* чорна торгівля, шпекуляція; uzavrieť ~ зробити обход; urobiť dobrý ~ зробити выгодный обход, выгодні прода-ти або купити 2 склеп, обход; ~ s obuvou склеп з обувов; ~ s konfekciou склеп з конфекцієв; stáť v ~e за pultom стояти в склєні за пультом

obchodit' *p.* obchádzať

obchod//it' -í -ia *dok.* обыйти; ~ všetkých známych обыйти вшитых знамых

obchodnícky обходницький, склепáрь-ский, торговый

obchodníčk//a -y *ž* обходничка, склепáрька
obchodník -a *m* обходник, склепáрь; тор-говець

obchodn//ý обходный, склепáрьский, торговый; ~ podnik торгова фірма; nadviazať ~é spojenie надвязати торгóвы споїня; ~ kapitál торговый або обходный капітал; ~é loďstvo торговый флот; ~á cesta а) дорóга про накладны перевóзы; б) торгóве путовáня (*з цїлём запérти торгóвий договóр*); ~á tepna торговый цєнтер; ~á štvrť торгáва часть мїста; ~á akadémia торгóва академія; ~á korešpondencia обходна або комерческа корешпóндєнція; ~á komora *práv.* торгóва комóра

obchod//ovať' -uje -ujú *nedok.* s čím торговати, обходовати чим; ~ s drevom, s dobytkom торговати або обходовати з дєревом, з худóбов

obchôdzk//a -y *ž* обходжия; vrátiť sa z ~y вернүти ся з обходжия

obchvac//ovať' -uje -ujú *nedok.* 1 оокружати 2 *voj.* оокружати, робити оокружный манєвер; оокружыти з бóків, заяти

obchvat -u *m* *voj.* обклюдчия, обколєсина; обклюдчый манєвер

obchvatn//ý *voj.* обыйджєный, обклюдчый, обколєсєный; ~ manéver обклюдчый манєвер; ~á operácia обклюдчна оперáция, обклюдчия

obidva *p.* oba

obidvaja *p.* obaja

obidve *p.* obe

obidvoje *čísł.* обидвi; ~ deti обидвi діти

obieh//at' -a -ajú *nedok.* 1 *koho, čo, okolo koho, čoho* крутити ся, обiрати, цiркуловати; Zem ~a okolo Slnka Зємля крутить ся óколо Сóлнця; v žilách ~a krv в жылах цiркүпує кров 2 *ekon.* обiговати, обертáти ся, кру-тити ся; peniaze ~ajú пiнязи обiгують або нахóдять ся в обiгу або крүтять ся

obiell//it' -í -ia *dok.* 1 побiлити, забiли-ти, выбiлити; ~ dom várpom выбiлити

дім вапнóm 2 (*olúpat'*) очістити; ~ jablko, vajčko очістити ябко, олупáти яйце

objáný обитый (желізом), оковáный; ~ kufor оковáный кúфер

objí/lat' -a -ajú *nedok.* 1 *čo čím* обивáти, обшывáти 2 (*ovocie zo stromov*) обивáти; ~ orechy обивáти óриxy

obil//ie -ia s зérно, хліб; *pestovat'* ~ дo-рабляти, сіяти зérно; *mlátiť* ~ молотити зérно; *výkup* ~ia выкуп зérна

obilk//a -y *ž odb.* зérно

obilnic//a -e *ž 1* шóпа, пеливня, боіско 2 сыпанéць (на зérно)

obilnin//a -y *ž* зérна, зернóва култьура

obilninár -a *m* хліборóб, землерóб

obilninársk//y зернóвый; ~e *oblasti* зернóвы óбласті

obilninárstv//o -a s дoрабляня зерновин, хліборóбство

obiln//ý зернóвый, хлібный; ~é *pole* зернóве пóле; ~ *kombajn* зернóвый комбáйн; ~ *sklad* зернóвый склад, склад на зérно; ~á *komora* сыпанéць

obišt' obide obídu *dok.* 1 *v rôzn. význ.* обыйти; ~ *miestnosť* доокóла доокóла обыйти містнóсть; ~ *kaluž* обыйти мóчарь; ~ *zákon,ariadenie* обыйти закóн, прикáз; ~ *mlčaním* обыйти мовчáнeм 2 *koho hovor.* оволодіти *кым*, náйти, напáсти на кóго, охóпити кóго; *strach* ho обишiel опановáв ёго страх áбо напáв на нёго страх 3 *pren.* минути, обыйти, перейти бóком; *choroba* ma neobišla хворóта мéне не минула; *nešťastie* nás обиšlo нещáстя обышлó нас • *dobre som обишiel* повéло ся мi; *zle som обишiel* не повéло ся мi; *lasno ~ túňe* обыйти ся; *nasucho* ~ выйти сухым из вóды

obišt' sa' obide sa obídu sa *dok.* не збáчити áбо не відіти едeн дрúгого; *keď sa majú stretnúť*, obídu sa коли они маóуть стрітити ся, то рóблять ся такыма, як кідь бы не віділи едeн дрúгого

obišt' sa' obide sa obídu sa *dok.* обыйти ся; ~ *sa bez peňazí, bez pomoci* обыйти ся без пiнязей, без пóмочі

obit' obje objú *dok.* 1 *čo čím* обити; ~ *kôľhu doskami* обити сыпанéць дóсками 2 (*ovocie zo stromov*) обити; ~ *slivky, orechy* обити сливки i óриxy

objasnen//ie -ia s обясніня, поясніня, высвітліня; *uviesť* niečo на ~ привéсти даштó як на обясніня áбо высвітліня

objasn//it' -i -ia *dok.* обяснити, пояснити, высвітлити; ~ *význam* niečoho обяснити значіня дачóго

objasn//ovat' -uje -ujú *nedok.* обясняти, поясняти, высвітлéвати

objat' objíme objímu *dok.* 1 обяти, обняти; ~ *okolo krku* обяти óколо шыї 2 *koho pren.* поімáти кóго, оволодіти *кым*; *zlost'* ho objala злость поімáла ёго áбо оволоділа ним • ~ *pohľadom* поімáти пóглядом áбо вызором

objat' sa objíme sa objímu sa *dok.* обяти ся, обняти ся

objat//ie -ia s обятия; *vymaniť sa z* ~ia вырвати ся из обятия

objav -u *m* обявіня, винахід; *nový vedecký* ~ новé наўчне обявіня, новый наўчный винахід

objav//it' -i -ia *dok.* *koho*, *čo* обявити, одкрити, винайти, вытворити *што*; náйти, винайти кóго, *што*; ~ *ložiska uhľia, rudy* одкрити áбо náйти запáсы ўгля, рúды; ~ *nový prírodný zákon* одкрити новый закóн природы; ~ *stopu* po niečom обявити слiды по дачім; ~ *príčinu* niečoho одкрити áбо náйти причіну дачóго

objav//it' sa -i sa -ia sa *dok.* обявити ся, появити ся, одкрити ся; на *koži* ~ili sa *vyrážky* на кóжі появили ся высипкы áбо ўгры; ~ili sa *následky choroby* появили ся нáслідкы хворóты

objaviteľ -a *m* обявитель *m*, одкрывáтель, винаходця *m*

objavn//ý обявный, приносячий новé, новáторський; ~á *inscenácia hry* новá iнсценáция пeсы

objav//ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho*, *čo* одкрывáти, обявляти, винаходити *што*, находити, выявляти *што*

objav//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* вияляти ся, одкривати ся, виявляти ся, находити ся

objed//ať -á -ajú *nedok.* обідати, обгрызати, обгрызовати

objed//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* обідати ся

objedni//ať -á -ajú *dok.* 1 *čo* обіднати, заказати *што*, підписати ся на *што*; ~ si knihu обіднати собі книгу; ~ si v reštaurácii obed обіднати (собі) в рештавранції обід 2 *hovor.* покликати, прикликати, обіднати; lekár si ~al pacienta na druhú hodinu доктор покликав хворого на другу годину

objednávaci обіднаваючий; ~ list *al.* лист обіднаваючий листок, обівнавка, заказка

objednávateľ -a *m* обіднавател, зака-зуючий

objednávka//a -y *ž* 1 обіднавка, заказка; dostať ~u достати обіднавку або заказку; urobiť na ~u зробити на обіднавку або заказку 2 (*tlačivo*) обіднавка, заказка, вижадованя; vyplniť ~u виконати обіднавку або заказку або вижадованя

objekt -u *m* 1 обект, предмет; ~ pozorovania, štúdia обект слідованя, познання 2 *gram.* обект, предмет 3 обект, побудованя; vojenský ~ воєнський обект; továrenský ~ промисловий або фабричний обект

objektív -u *m opt.* обектив; ~ fotografického prístroja, drobnohľadu обектив фотоапарату, мікроскопа

objektivista//a -u *m* обективіста

objektivistický обективістичний, обективістський

objektivita//a -y *ž* обективність ж

objektivizácia//a -ie *ž* обективізація, обективізація

objektivizmus//us -u *m* обективізм

objektiviz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* обективізувати

objektívne *prisl. v rôzn. význ.* обективні, реалні; ~ existujúci svet обективні або реалні екзистуючий світ; posúdiť ~ обективні або реалні оцінити

objektívno//a s *filoz.* обективна реалність

objektívno//y v *rôzn. význ.* обективний; ~e

причину обективны причины; ~a skutočnosť обективна або реална дійсність; ~a realita *filoz.* обективна реалність; ~a pravda обективна правда або істина; to je ~ fakt тот (є) обективний факт; ~ pozorovateľ обективний спідователь; ~ posudok обективне посудження, обективне оцінення • ~ idealizmus *filoz.* обективний ідеалізм; ~e právo *práv.* обективне право

objem -u *m v rôzn. význ.* обем; ~ geometrického telesa обем геометричного тіла; ~ priemyselnej výroby обем промислової výroby; ~ hrudníka обем груди

objemný//ý 1 обемный; ~á kniha обемна книга; ~ balík обемный паклик 2 повный, обемный; ~ postava повна або обемна

firýpa; ~á žena повна або обемна жена

objemov//ý обемовий; ~á váha обемова вага; ~é zmeny обемовы зміны, зміны в обємі

objesť obje objedia *dok.* обісти, обгрызти

objesť sa obje sa objedia sa *dok.* обісти ся

objím//ať -a -ajú *nedok.* 1 обнимати 2 *koho pren.* обхоплєвати ко́го, оволодіти кым

objím//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* обнимати ся

objímka//a -y *ž* 1 *tech.* обімка; káblová ~ каблєва обімка 2 *el. tech. (žiarovky)* патрєн

obklad -u *m* 1 обклад, компрєс; octanový ~ оцтановий обклад; horčičný ~ горчичний обклад; dať *al.* priložiť ~ приложити компрєс 2 *stav.* обклад; mramorový, travertínový ~ мраморовий, травертиновий обклад

obkladac//lí *stav.* обкладачий; ~ie tehly обкладачі цєгли; ~ie dosky обкладачі дєски або дощічки

obkladačka//a -y *ž* *stav.* обкладачка, кáхля ж, кáхлєва обкладачка; keramické ~y керамичны обкладачкы

obklad//ať -á -ajú *nedok.* обкладати; ~ steny mramorom обкладати стіны мрамором

obkladový *stav.* обкладовий; ~ kameň обкладовий кáмїнь

obkliesn//it' -i -ia *dok.* обрізати; ~ konáre обрізати конарі *ábo* конарикы; ~ dub обрізати конарикы дуба *ábo* на дубі
obkliesň//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрізовати
obklop//it' -i -ia *dok.* 1 *koho*, čo окружити, обступити; ~ili ho deti ěr obступили діти
 2 *koho*, čo čím *pren.* окружити; ~ úctou, láskou окружити по́честєв, любóвєв
obklop//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *koho*, čo окружати, обступати 2 *koho*, čo čím *pren.* окружати
obkľúčen//ie -ia s *voj.* обклячіня, окружіня; byť v nepriateľskom ~i находить ся в не-приятельскім обклячіні; prebiť sa z ~ia вырвати ся *ábo* выйти із обклячіня
obkľúč//it' -i -ia *dok.* обклячіти, окружити, обсадити; deti ho ~ili ěr окружили діти; vojsko ~ilo mesto войско окружило місто
obkľúč//ovat' -uje -ujú *nedok.* обклячовати, окружати, обсаджати
obkolesen//ie -ia s *voj.* окружіня, обсаджіня; dostať sa z ~ia выйти з окружіня
obkoles//it' -i -ia *dok.* окружити, обсадити
obkoles//ovat' -uje -ujú *nedok.* окружати, обсаджати
obkrád//at' -a -ajú *nedok.* окрадати
obkradn//núť -ne -nú *dok.* окра́сти
okraj//ovat' -uje -ujú *nedok.* окра́яти, обрізовати
obkresl//it' -i -ia *dok.* обкреслити, обрисовати; орамовати
obkresl//ovat' -uje -ujú *nedok.* обкреслєвати, обрисóвувати, обтяговати
obkroč//it' -i -ia *dok.* обкрóчити, обяти (коня нога́ми)
obkročmo *prisl.* обкрóчки, обяти даштó нага́ми
obkročník -a *m tech.* вимірююче кружытко, вимірюючий ціркуль
obkročn//ý: ~ gym *lit.* обрámлююча рі́фма; ~é hmatadlo *tech.* вимірююче кружытко
obkroj//it' -i -a *dok.* окра́яти, обрізати; ~ kôrku z chleba обрізати ко́рку з хліба
obkrút//it' -i -ia *dok.* омотати, обкрутити, овити • si niekoho okolo prsta *hovor.* омотати да́кого о́коло па́лця

obkukáv//at' -a -ajú *nedok. hovor. expr.* презерати, осмóтрєвати
obkyd//at' -á -ajú *dok. expr.* забáбрати, замáзати, знечістити *aj pren.*; ~ blatom забáбрати бо́лотом
oblač//it' sa -i sa *nedok. neos.* зятяговати ся хма́рами, хма́рить ся (о не́бі); ~i sa захма́рює ся, хма́рить ся, не́бо зятягну́те хма́рами
oblačn//ý хма́рный; ~é nebo хма́рне не́бо, не́бо зятягну́те хма́рами; ~ деň хма́рный де́нь
oblaf//núť -ne -nú *dok. hovor. expr. (koho)* окла́мати, підвєсти, перевєсти, обдýрити; достати
obľahčen//ie -ia s облегчіня
obľahč//it' -i -ia *dok.* облегчіти; ~ prácu облегчіти робо́ту; ~ utrpenie облегчіти тра́піня
obľahč//it' sa -i sa *dok. neos.* облегчіти, ста́ти легше; ~ilo sa mi мі ста́ло легше *ábo* лі́пше, за́чалó ми бы́ти лі́пше
obľahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* обле́гчувати, робити легше
obľahč//ovat' sa -uje sa *nedok. neos.* ставати ся легшым, знашанливішым
obľah//núť¹ -ne -nú *dok.* заля́чи (захворі́ти)
obľah//núť² -ne -nú *dok. (koho)*, čo окружити; обклячіти, обсадити
oblak -u *m v rôzn. význ.* хма́ра; nebo sa rokyro ~mi не́бо зятя́гло ся хма́рами; ~ prachu хма́ра по́роху • lietat' *al.* vznášat' sa v ~och лі́тати *ábo* vznášati sa в хма́рах; vypášat' niekoho, niečo do ~ov *hovor.* вина́шати да́кого, да́штó до небе́с
obláml//at' -e -u *dok.* обламати; ~ konáre обламати конарі; • ~ rohy niekomu *hovor.* обламати ро́гы да́кому
oblam//ovat' -uje -ujú *nedok.* обла́мовати
obláp//at' -a -ajú *nedok.* обіма́ти
oblap//it' -i -ia обяти
oblas//t' -ti ž 1 о́бласть ж, рає́н м; priemyselná ~ промышлóва о́бласть; poľnohospodárska ~ сельскогосподáрьска *ábo* землерóбска о́бласть; Prešovská ~ Пряшівска о́бласть 2 *anat.* о́бласть

ж; ~ srdca область сердца; brušná ~ область бріха 3 область, сфера; v kultúrnej, literárnej ~ti в області культури, літератури; záujmová ~ сфера інтересів
oblastní/ý областной; ~á nemocnica областной шпиталь; ~é riaditeľstvo областне директорство або управління

oblátka/a -y ž вафля

oblažiti' -i -ia *dok.* общасти, зробити щастливим

oblažovat' -uje -uju *nedok.* общастивати, робити щастливим

oblečen/ie -ia s одягання; letné, zimné ~ літнє, зимнє одягання; domáce ~ домашнє одягання

obled/núť -ne -nú *dok.* побліднути

oblek -u *m* одягання; анцуг, костюм; dámsky ~ дамський або жінський костюм; pánsky ~ мужський або панський анцуг; pracovný ~ робоче одягання; sviatočný ~ святочний анцуг; civilný ~ цивіль, цивільне одягання; dať si ušiť ~ дати собі ушити одягання (*y krajčírca*)

oblekovi/ý анцугівий; ~á látka анцугове полотно, анцугівий матеріал

oblepi/it' -i -ia *dok.* обліпити, обклеїти

oblep/ovat' -uje -uju *nedok.* обліплівати, обклеєвати

oblet -u *m* обліт (*наоколо, кругом*)

oblet/iet' -i -ia *dok.* що, кого, около чого, кого облетіти *што, наоколо чого, кого*

oblet/ovat' -uje -uju *nedok.* 1 *що, кого, около чого, кого* облітати/облітовати *што, около чого, кого*; літати наоколо або доокіла 2 *кого, около кого* *expr.* крутити *ся около кого, ходити за даким*, крутити *ся около кого, курізовути дакому*

oblež/lať -i -ia *dok.*: nemohol ~ він не витримав лежати, йому не лежало *ся*

obliat' obleje oblejú *dok.* 1 облияти, полпляти; ~ si šaty polievkou облияти собі шматки поливков 2 *prep.* залляти; tvár mu obliala červeň йому зачервеніла *ся* тварь, фарба залляла йому тварь; horúcosť ho obliala горячість його облила; pot ho obliat пот його

обляв • bolo mu *al.* cítil sa, akoby ho boli obliali ľadovou *al.* horúcou vodou *hovor.* він чув *ся*, як кідь бы його полпляли ледовов або горячов водов

obličaj -a *m* тварь, лице

obličajov/ý лицний; ~é svaly лицы свалы або мускулы

oblička/a -y ž *anat.* почка

obličkov/ý почковий; ~é choroby почкові хвороти, хвороти почки

oblieť oblečie oblečú *dok.* що одячі; ~ si kabát, košeľu одячі кáбат, сорóчку; nemám si čo ~ я не мам *што* собі одячі; *koho* одячі; ~ dieťa одячі дітину; ~ celú rodinu *hovor.* одячі цілу родину

oblieť sa oblečie sa oblečú *sa dok.* до чого одячі *ся* до чого; ~ sa do nových šiat одячі *ся* до нових шмат, одячі *ся* до нового одягання; teplo sa ~ тепло одячі *ся*; ~ sa za chlapca одячі *ся* за хлопця

obliečka/a -y ž (*na raptón, na podušku*) одягання на пáплон (заголовок, перину), перезлечка

oblieh/lať -a -ajú *nedok.* 1 обключати; обсаджувати; ~ mesto, pevnosť обсаджувати місто, кріпость, град 2 *prep.* обсаджувати; ~ otázkami обсаджувати *вопросами*

obliekár/eň -ne ž гардероб, облікарня, вызлікарня

obliek/lať -a -ajú *nedok.* 1 що облікати, надівати 2 *кого* облікати

obliek/lať sa -a sa -ajú *sa nedok.* до чого облікати *ся* до чого, облікати, надівати *што*; pomaly sa ~ помалы облікати *ся*; ~ sa do čierneho облікати *ся* до чорного, ходити в чорнім, носити чорне

obliepať *p.* oblepovať

oblievačka/a -y ž обливання, поливання (*на-рідний* *обычай, по котрім в паскальний понеділок хлопці обливають водов молоды жёны і дівчата*)

oblievan/ý тпазурований, емайлований; ~á nádoba емайлований горнець

obliev/lať -a -ajú *nedok.* 1 обливати, поливати 2 *prep.* заливати

obligác//ia -ie s 1 *fin.* облігація **2 práv.** повинність

obligačn//ý 1 *fin.* облігаčný **2 práv.** повинний; ~é právo повінювачне право

obligátn//ý 1 облігáтний, повинний (*на виповніня*); ~á návšteva prednášok повинна навщівá лекцій, повинне ходжіня на лекції **2 (obvyklý)** звичайний, обвыкльий

oblig//o -a s *kniž.* повинність; byť mimo ~a *práv.* не бути повинним

oblin//a -y ž окрýглость, выпуклость; окрýглый, выпуклый

obliterác//ia -ie ž *práv.* штемпелёвáня, знегодночіня (*поштóвых áбо гербóвых знáмок*)

obliter//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* штемпелёвáти/проштемпелёвáти (*знáмки*), дати штémпель áбо пéчатку (*на поштóвы áбо гербóвы знáмки*)

obliz//zať -že -žu *dok.* облизáти • (aj) prsty by si si ~zal *hovor.* (i) пáлці бы собі облизáв

obliz//núť -ne -nú *dok.* 1 облизнути, облизáти; ~ si pery облизáти гáмбы **2 expr.** (*jedlo, nápoj*) попрóбовати, осмаковáти

obliz//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* облизнути ся

obliz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 облизовати; ~si pery облизовати собі гáмбы **2 expr.** (*jedlo, nápoj*) прóбовати, осмаковáти • ~ si prsty po niečom *al.* за нечím *hovor.* насолóджовати ся дачím

obliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 облизовати ся **2 pren. expr.** лизáти ся (*цїловáти* ся) • ~ sa po niečom *al.* за нечím *hovor.* облизовати ся по дачím áбо за дачím

obločnic//a -e ž 1 (*okenica*) облаконіця, окенніця **2 (obločná doska)** підокóнник, підóблачник, парапéтна дóска, парапéта

obločn//ý óблаковий, окóнный; ~é óблакове скло; ~ gát óблаковий рам; ~á doska парапéтна дóска, парапéта

obloh//a -y ž нéбо

oblok -a *m* óкно, óблак; pozerať *al.* dívať sa (von) ~om позерáти ся (вóнка) чéрез óкно áбо óблак; slepý ~ сліпе óкно; gotický ~

archit. готічне óкно • pozerať *al.* hľadiť pánu bohu do ~ov позерáти до нéба, плювати на пóвалу, раховáти ворóны, дарéбачіти

oblom//it' -í -ia *dok.* koho обмáгчіти, пересвідчіти, уговорити

obložen//ie -ia s обложіня, óбклад; drevené ~ stien деревяне обложіня стін

obložený: ~ chlebič *al.* chlebiček обложéный хлібик

oblož//it' -í -ia *dok.* 1 обложити, обклáсти; ~ steny kamennými platňami обложити стіны камяныма(и) плáтнями **2 kuch.** обложити *dok.*; ~ mäso zeleniniu обложити м'ясо зеленінов **3** обложити; ~ chorého poduškami обложити хвóрого зáголовками áбо подúшками

oblož//it' sa -í sa -ia sa *dok.* обложити ся; ~ sa knihami обложити ся книгами

oblôč//ík -ka/-ika *m zdob.* окóнце, óблaчок

oblub//a -y ž 1 популáрность, облюбéность ж, úспіх; kniha dosiahla veľkú ~u книга досягла велику популáрность áбо великий úспіх; tešiť sa všeobecnej ~e тішыти ся цалкóвій облюбéности; mať niekoho v ~e любити дакóго, сїмпатїзовáти дакóму **2** запалéность, надхнéность, насолóджіня; s ~ou niečo robiť робити даштó зó запалéностей áбо вéрвов

oblúben//ec -sa *m* облюбéнець, любимець

oblúben//ý облюбéный, любимый, популáрный; všeobecne ~ človek цалкóво популáрный чоловік; облюбéный вшыткыма чоловік; to je môj ~ spisovateľ він мій облюбéный áбо любимый писáтель; ješ' svoje ~é jedlo їсти свóе облюбéне їдлó

oblúb//it' si -í si -ia si *dok.* koho, čo облюбити, полюбити кóго, што; привязáти ся ку кóму, чóму; приспособити ся к чóму; ~ si svoju prácu облюбити свóю робóту

oblub//ovat' -uje -ujú *nedok.* koho, čo любити кóго, што; заоберáти ся кым, чім; привязовати ся ку кóму; ~oval hudbu він інтересовáв ся мýзыков, він оддавáв ся мýзыці

oblúčik//ik -ikal-ka *m* 1 *zdrob.* облучік 2 *hud.* ліфатура

oblúčikovitý облучіковитый, заокруглений, загнутый

obludla -y *ž* чудовиско, страшок, облуда (в *prunovádkach*); *morská* ~ морське чудовиско

obludný 1 чудовисковий, протівный, шкарéдый, страшный, одпуджуючий, облудный 2 *expr.* обрóвский, огро́мный, чудовисковый

oblúk -a *m* 1 облук, оклюка; *obist'* ~om обыйти оклюков 2 облук, клénба; *lomený al. gotický* ~ *archit.* ломéный облук áбо готічна клénба; *vítězný* ~ триумфáльный облук; *mostový* ~ мостóвый облук, мостóва клénба 3 *anat.* дýга; *nadočnicový* ~ обéрвна дýга; *rebový* ~ ребро́ва дýга • *elektrický* ~ *el. tech.* електрична дýга; *reflexný* ~ *fyziol.* рефлéксна дýга

oblúkovitý облуковитый, кленбовитый, дугоподобный

oblúkovlý 1 облукóвый, дугоподобный, кленбóвый; ~á *klenba* дугоподобный áбо кленбóвый облук; ~ *most* облукóвый міст 2 *el. tech.* дугóвый; ~á *res* дугóвый пец; ~á *lampa* дугóва лáмпа; ~é *zváranie* дугóве звáрєваня • ~á *pila odb.* облукóва пила áбо пилка; ~á *miera geom.* кругóва міра yгла

oblý округлый, заокруглений

obmāčl'//it' -i -ia *dok.* *koho*, čo дoяти, обмягчіти кóго, зробити поволнішим, піддайнішим, викликати чутливість y кóго; *slzy ho neobmāčlia* слызáми ёго не розжалóстиш, слызы не обмягчать ёго

obmedzen/ec -sa *m* обмеджéнець, ограничéнець, прімітив, задубéнець

obmedzenlý 1 обмеджéный, ограничéный, задубéный; ~é *prostředky, možnosti* ограничéны срéдства, мóжности; ~é *vedomosti* ограничéны знáлости; *společnost' s ~ým ručením práv.* óбщность з обмеджéнов одповідностей 2 *pren.*

обмеджéный, ограничéный, малый; ~ *člověk* обмеджéный áбо малый дýхом чоловік

obmedz'//it' -i -ia *dok.* 1 ограничіти, зменшити *pren.*; ~ *niekoho v kopaní* ограничіти дачіі діяня 2 ограничіти, зужити; ~ *výklad len na niektoré problémy* ограничіти поясніня лем на дакотры проблемы 3 ограничіти, скоротити, редуковáти; ~ *výrobu* скоротити выробу; ~ *výdavky* ограничіти áбо скоротити выдавкы

obmedz'//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 *na koho*, čo ограничіти ся *кым, чім*; ~ sa *na najdôležitejšie otázky* ограничіти ся на найважнішы вопро́сы 2 *v čom i bezpredm.* ограничіти сэбе, ускромнити ся

obmedzovač -a *m tech.* обмеджовач, ограничовач *m*

obmedz'//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 обмеджовати, ограничовати; ~ *slobodu niekoho* обмеджовати дачію слобóду 2 (*zúžiť*) обмеджовати, ограничовати, зужовати, пере́кручовати; ~ *spotrebu niečoho* ограничіти конзумовáня дачóго

obmedz'//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *na koho*, čo обмеджовати ся *кым, чім* 2 *v čom i bezpredm.* обмеджовати ся, обмеджовати сэбе

obmen/a -y *ž* 1 обмін, невелика зміна; *s menšími ~ami* з невеликими(а) змінáми 2 *variánt*, змінена фóрма дачóго; *v rozličných ~ách* во вшелякых варіáнтах

obmen'//it' -i -ia *dok.* позмінити, модіфіковáти, трошéчки змінити

obmieň'//at', **obmeň'**//ovat' -a -ajú *nedok.* обміняти, модіфіковáти, позмінéвати

obmurl'//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *stav.* обмуровáти 2 огородити, огородити му́ром

obmurovk/a -y *ž stav.* обмуровáня

obmyt' обмы́е обмы́jú *dok.* омыти, обмыти **obmýv'**//at' -a -ajú *nedok.* 1 обмывáти 2 омывáти; *rieka ~a skalu* піка обтіка́ть скáлу

obnažený го́лый, обнажéный

obnaž//it' -і -іа *dok.* обнажити, визначити догола; ~ si plecía обнажити плечі; ~ korenie stromov обнажити коріння стромів, одобрати з корінів зємлю; ~ меѣ вытягнути з пошвы меч **2 pren.** одкрити, отворити (*máynu i m. n.*)

obnaž//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обнажити ся, визначити ся догола

obnaž//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** обнажати, визлікати ся догола **2 pren.** одкривати, розкривати (*máynu i m. n.*)

obnaž//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обнажати ся, визлікати ся догола

obnitk//a -y ž *odb.* енґель, обшыва́ющий стег

obnitk//ovat' -uje -ujú *dok. odb.* о(б) енґлєвати, обшити чєрез край

obnoseny (o *obleku, obuvi*) обносєный, обшұханий, старый

obnos//it' -і -іа *dok. (oblek, obuv)* зносити, обносити, обшұхати, опотребовати

obnov//a -y ž **1** обновліня, обнóва; ~ výroby po vojne обновліня výroby по во́йні; plán hospodárskej ~у план обновліня еконóмікы або господарства **2** обновліня, рєштаврова́ня (*будóвы, образів i m. n.*)

obnov//it' -і -іа *dok.* **1** обновити; ~ poriadok обновити порядок; ~ staré zvyky обновити стары звыкы або обыча́ї **2** обновити, рєштавровати *nedok. dok.*; ~ starú stavbu рєштавровати стару будóву

obnov//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обновити ся, отворити ся; zranenie sa ~ilo rána отворила ся

obnovný обнóвный

obnov//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** обнóвлєвати **2** обнóвлєвати, рєштавровати *nedok. dok.* обновляти

obnov//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обнóвлєвати ся, обновляти ся

obnôck//a -y ž ночнє пасіня конєй, ночóвка

oboč//ie -іа s обєрвы; husté ~ густы обєрвы; zvrátiť ~ нахмұрити обєрвы; hľadiť spod ~ позєрати спід обєрв

obod//ovat' -uje -ujú *dok. koho,* čo оціни-ти підля бóдів, ободовати; ~ pretekárov

ободовати бїжців перемагáнь; ~ výkony оцінити бóдами шпортóвы выслїдкы

obohac//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* обогáчовати

obohac//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. v rôzn. význ.* обогáчовати ся

obohat//it' -і -іа *dok. v rôzn. význ.* обогатити; ~ krajinu обогатити кра́їну; ~ svoje vedomosti обогатити сво́ї відомости; ~ pôdu dusíkom обогатити зємлю азóтом

obohat//it' sa -і sa -іа sa *dok. v rôzn. význ.* обогатити ся; ~ sa na úkor niekoho обогатити ся за рахúнок дакóго; ~ sa o nové vedomosti обогатити ся о новы відомости

obohnat' обоже́ние обоже́ну *dok.* огородити плóтом, о(б)городити; dom obohnaný živým plotom дїм о(б)городжє́ный живым плóтом

obohr//at' -á -ajú *dok. 1 (v kartách ap.)* виграти, обограти **2 šport.** обограти; ~ obrancov обограти бєків або обрáнців **3** заграти; ~ gramofónovú platňu заграти або програти грамóфóнову плáтню

obojak//ý **1** двоякий; možno to riešiť ~ým spôsobom тотó мож рішєти двояким спóсoбом або двóма спóсoбами або двояко; ~é spoluhlásky *gram.* соглáсны, по котрых мóжуть писáти ся як „i“, так і „y“ (b, p, m, v, f, s, z, l, r) **2** нерішұчий, дворұшник, неупрямый, фалóшный; ~á politika дворушна полі́тіка

obojak//ý 1 двоякий; možno to riešiť ~ým spôsobom тотó мож рішєти двояким спóсoбом або двóма спóсoбами або двояко; ~é spoluhlásky *gram.* соглáсны, по котрых мóжуть писáти ся як „i“, так і „y“ (b, p, m, v, f, s, z, l, r) **2** нерішұчий, дворұшник, неупрямый, фалóшный; ~á politika дворушна полі́тіка

oboje p. obidvoje

oboj//ok -ка *m* ошыйник

obojpern//ý *lingv.* гўбно-губный, біла-біáлный; ~é spoluhlásky гўбно-губны або білабіáлны соглáсны

obojpohlavný *odb.* двопóлый

obojručn//ý дворұчний; ~á píla дворұчна пи́ла

obojsmern//ý двобічний, двосторóнный; ~á premávka двобічна фреквє́нція; ~á ulica у́лиця з двобічнов фреквє́нцїєв

obojstrann//ý **1** двобічний, двосторóнный; ~ zápal plúс двобічне запáліня плюц **2** взаємный, двобічний, двосторóнный; ~á dohoda двобічне соглáшіня; ~á láska вза-емна любóв

обожівельнички двоживельный; фалёшный, неупрямый

обожівельничत्व -o -a s двоживельность

обожівельник -a m 1 (mn. č. -ky) двоживельник, амфібія, земноводне створіння 2 (mn. č. ~ci) *hovor.* дворұшник (о чоловікові)

обожівельн /ly 1 земноводный; ~é živočíchу земноводны створіння 2 *pren.* дворұшницький, двоякий, фалёшный • ~ tank дворұшницький танк; ~é lietadlo гидроероплάν

обоплáv /at' -a -ajú *dok.* čo обоплávати, переплávати *коло чого*; обыйти *наоколо чого* (на шыфі, лодьці)

obor obra m обор, рігánt, великán; тítán • ~ na hlinených nohách *kniž.* кóлос на глиняных нóгах

obor /at' -ie -ú *dok.* оборáти, обгорnúти, зорáти óколо дачóго; ~ zemiaky оборáти áбо обгорnúти бандұры

oborávač -a m *poľnohosp.* оборáвач, плуг на обгартáня áбо оборáня бандұрок i in.

obor /it' sa -i sa -ia sa *dok.* на коho, чо огрякнути ся на дакóго, шмáрити ся на дакóго; міцно запéрти ся áбо опéрти ся

oboslať obošle obošlú *dok.* чо *kniž.* послáти своіх представників, свою творчость i m. n. на што, де, прияти участь в чім; ~ výstavu послáти на выставку своі творы; прияти участь на выставці

obostrieť obostrie obostrú *dok.* закрутити, закрити, прикрити, простérти; ~ tajomstvom закрити тайностёв; ~ lžou омотáти неправдов áбо цигáнством

oboznámiť -i -ia *dok.* познакомити, ознакомити, інформовáти; ~ s problémami познакомити з проблемáми

oboznámiť sa -i sa -ia sa *dok.* 1 ознакомити ся, познакомити ся, поінформовáти ся; ~ sa s predpismi познакомити ся з правилами 2 s kým познакомити ся, завести знáмость

obozretný оберёжный, осторóжный, розвáжный

obrábaci обрóбляючий; ~ stroj обрóбляюча машина

obrábač /ka -y ž *tech.* обрóбляюча машина, обрóблєвачка

obráb /at' -a -ajú *nedok.* 1 чо v rôzn. význ.; ~ pôdu обрабляти зёмлю; ~ železo обрабляти желізо; ~ súčiastku обрабляти частку 2 *koho expr.* наговáрёвати, обрóблєвати 3 *koho expr.* бити, товчі, молотити, колотити, порóти

obrábateľ -a m землерóб, хліборóб; обрóблєвач

obracač -a m обертáч; ~ sena *poľnohosp.* обертáч сіна

obracač /ka -y ž *hovor.* обертáчка

obrac /at' -ia -ajú *nedok.* 1 обертáти, перевертáти; ~ listy v knihe обертáти сторóны в книжці 2 перевертáти; ~ šaty, kabát перевертáти шмáты, téрок áбо кáбат 3 вертáти, навертáти (назад); ~ kope навертáти кóні; ~ auto обертáти áвто 4 обертáти, направляти; ~ hlavu обертáти гóлову; ~ oči, pohľad на niekoho направляти óчі, пóгляд на дакóго • ~ pozornosť на niekoho внимáти áбо слідовати дакóго; ~ reč, rozhovor на niečo перевести бисіду на даштó; ~ zbrane proti niekomu обертáти збрáні протів дакóго

obrac /at' sa -ia sa -ajú sa *nedok.* 1 обертáти ся, перевертáти ся; ~ sa на chrbát перевертáти ся на хырбёт 2 (dať sa *opačným smerom*) (на)вертáти ся (назад) 3 на чо i *bezpredm.* обертáти ся, переміняти ся на што 4 *proti komu* обертáти ся, направляти ся на кóго 5 на коho, чо, ku komu обертáти ся ку кому, чо́му; ~ sa на niekoho s prosbou обертáти ся на дакóго з прóсьбов 6 *okolo kooho, čoho expr.* (pri práci) крутити ся áбо вертіти ся óколо кóго, чо́го 7 *expr.* обертáти ся; musí sa ~, aby uživila štyri deti приходить ся обертáти ся áбо скручовати ся, жёбы накормила штирі діти áбо четвёрó дітєй; v živote sa vie ~ він (онá) знать обертáти ся в живóті

obrad -u *m* обряд, сока́ш; риту́ал; náboženské ~у церько́вны обряды; sobášny ~ свадбя́ный обряд а́бо сока́ш; pohrebný ~ по́грібный обряд

obradne *prisl.* обрядні, церемоніальні; славно́стні; ~ sa pokloniť церемоніальні поклонити ся; ~ privítať славно́стні привітати

obradn/ý 1 обрядный (*zastar.*), об-рядо́вый, риту́альный, літургі́чний; ~é piesne обрядовы співа́нки; ~ jazyk язык церько́вных служеб 2 церемо́нный; славно́стный; ~á poklona церемо́нный уклон

obradový *p.* **obradný** 1

obran//a -y *ž* 1 оборо́на, охоро́на, храні́ня; postaviť sa na ~u поста́вити ся на охоро́ну; povedať niečo na svoju ~u пові́сти дашто́ на сво́ю охоро́ну 2 *voj.* оборо́на; protiletadlová ~ проти́воеропла́нова а́бо проти́возду́шна оборо́на; civilná ~ ці́вільна оборо́на; ~ štátu оборо́на держа́вы; priemysel dôležitý pre ~u оборо́нный про́мысел, про́мысел оборо́нного значі́ня 3 *šport.* оборо́на; hrať v ~e гра́ти в оборо́ні 4 *hromad.* охоро́нці; ~ mesta охоро́нці міста

obráň//ať -a -ajú *dok.* збива́ти, позбива́ти; ~ jablká позбива́ти я́бка

obranc//a -u *m* охоро́нця; ~ovia mesta охоро́нці міста; hnutie ~ov mieru рух охоро́нців мі́ра; pravý, ľavý ~ *šport.* пра́вый, лі́вый бек а́бо обра́нця

obráň//iť -i -ia *dok.* охорони́ти; збере́чі; ~ svoju vlasť охорони́ти сво́ю краї́ну; ~ priateľa охорони́ти прия́теля

obráň//iť sa -i sa -ia sa *dok.* охорони́ти ся

obrann/ý оборо́нный; охоро́няючий; ~é postavenie заня́ти оборо́ну пози́цію; ~ boj оборо́нный бі́й; ~á línia оборо́нна лі́нія, лі́нія оборо́ны; ~á reč оборо́нна реч; ~á schopnosť organizmu оборо́нна спосо́бность о́ргани́зму; ~ reflex *fyziol.* оборо́нный рефле́кс

obranyschopný обороноспосóбный, обо-
ронносу́щий

obrást' obrastie obrastú *dok.* обрости; kameň obrástol machom ка́мінь обрі́с мо́хом

obrast//ať -á -ajú *nedok.* оброста́ти

obrat -u *m* 1 *v rôzn. význ.* наве́рнення, обéрнення; urobiť ~ *tel.* зроби́ти обéрнення; historický ~ істо́ричне поверну́тя; nastal ~ k lepšiemu наста́ло поверна́тя к лі́пшому 2 *obch.* обéрнення; ročný ~ podniku ро́чне обéрнення фі́рмы; daň z ~u да́нь з обéрнення • urobiť niečo ~om ruky зроби́ти дашто́ мі́гом а́бо момента́льні; veci vzali iný ~ ді́ло доста́ло інше обéрнення; veci vzali lepší, horší ~ вшы́тко зміни́ло ся к лі́пшому, гі́ршому

obrat' oberie oberú *dok.* 1 обра́ти, позбера́ти; ~ jablká, orechy обра́ти я́бка, о́рихи 2 *koho,* čo o čo обра́ти, окра́сти, обокра́сти ко́го, укра́сти у ко́го *што*; ~ niekoho o peniaze укра́сти у да́кого пі́нязі, обокра́сти да́кого о пі́нязі; ~ niekoho o časť обесче́стити да́кого

obrátený оберну́тий, переверну́тий

obráť//iť -i -ia *dok.* 1 оберну́ти, переверну́ти; ~ list v knihe оберну́ти сторі́нку в кни́жці; ~ seno оберну́ти сі́но 2 переверну́ти; ~ šaty, kabát переверну́ти шма́ты, ка́бат, ге́рок 3 верну́ти, оберну́ти (на́зад); ~ voz, kope оберну́ти ві́з, ко́ні 4 верну́ти, обернути, напра́вити; ~ hlavu оберну́ти го́лову; ~ oči, pohľad на niekoho оберну́ти а́бо напра́вити о́чі, взгля́д на да́кого • ~ на žart оберну́ти на жар́т; ~ niečo na posmech обернути дашто́ на высмі́х; ~ niekoho на posmech зроби́ти з да́кого по́сміх; ~ všetko hore nohami переверну́ти вшы́тко го́рі нога́ми а́бо вер́х нога́ми; ~ kabát зміни́ти свої́ по́гляды а́бо сво́є пересві́дчі́ня; ~ kartu a) пере́мінити а́бо зміни́ти та́ктику; б) пере́вести бі́сиду на дру́гу а́бо іншу те́му; ~ niečo naruby оберну́ти дашто́ на́руби, переверну́ти пові́дже́не; ~ v ruke každý groš тря́сти ся а́бо тримі́ти над ка́ждим гро́шом; ~ pozornosť *al.* zreteľ на niekoho, niečo пере́вести внима́вость на да́кого,

дашто; ~ геґ на неішо переве́сти реч на дашто; ~ zbrane proti niekomu оберну́ти збра́ні проті́в дако́го

obráť//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 переверну́ти ся, оберну́ти ся; ~ sa на druhý bok переверну́ти ся на дру́гий бік; ~ sa на chrbát оберну́ти ся на хырбе́т 2 верну́ти ся (на́зад), оберну́ти ся; auto sa ~ilo áвто оберну́ло ся 3 оберну́ти ся; ~ sa tvárou k niekomu оберну́ти ся тва́рєв к дако́му 4 *proti komu* напра́вити ся, оберну́ти ся на ко́го; jej zlosť sa ~ila proti mne єй злосť оберну́ла ся проті́в ме́не 5 *na koho, čo, ku komu* оберну́ти ся ку ко́му, чо́му; ~ sa на ňu o radu оберну́ти ся ку ній о ра́ду; ~ sa на niekoho s prosbou оберну́ти ся ку дако́му з про́сьбов 6 *na čo i bezpredm.* оберну́ти ся на *што*, пе-ремінити ся; dobré sa na zlé ~ilo до́бре оберну́ло ся на зле; počasie sa ~ilo по́го́да пере́мінити ся áбо змі́нила ся • karta sa ~ila ситу́ація змі́нила ся; ~ sa chrbtom k niekomu, niečomu оберну́ти ся хырбе́том к дако́му, к дачо́му

obráť//ka -ky ž 1 *tech.* оборо́тка; hriadel' má dvadsať ~ok за minútu грядель робить два́дцять оборо́ток за мину́ту 2 *šport.* оборо́тка

obratník -a *m geogr.* тропі́к; ~ Raka тропі́к Ра́ка; ~ Kozorožca тропі́к Козоро́жця

obratn//ý поворотли́вий, спосо́бний, зру́чний, сучі́й, бы́стрый, сві́жний; ~é ruku зру́чнє ру́кы

obratom *prísl.* одра́зу (же), та́кой (же); ~ odpovedať na list та́кой (же) одпо́відати на письмо

obratov//ý ekon. оборо́тний; ~é prostriedky оборо́тнє сре́дства

obraz -u *m* 1 о́браз; olejový ~ оли́євий о́браз; о́браз, намале́ваний оли́євыма фа́рбамі; maľovať ~ мале́вати о́браз; svätý ~ іко́на 2 *fyz.* зобра́жіння, одра́жіння; zrkadlový ~ зобра́жіння в зе́ркалі áбо в гляди́лі, зе́ркалове зобра́жіння 3 *pren.* подоба́, ко́пія; je ~om *al.* ~ svojho otca

він є ко́пієв сво́єго ві́тця 4 представлі́ня, поня́тя, о́браз; mať jasný ~ о не́чом ма́ти ясне представлі́ня о да́чім 5 *lit.* о́браз (*srédstvo* *худоб́нєго зобра́жіння*) 6 *lit.* о́браз; dráma v štyroch ~och дра́ма в шти́рєх о́бразах 7 *biol.:* krvný ~ зло́жіння кро́ви • je ako ~ він (она́) як о́браз; spiť sa pod ~ boží *hovor.* спити ся на о́браз бо́жий **obrazár//eň** -ne ž о́бразова га́лерія

obraz//ec -ca *m* 1 схе́ма, вы́крес 2 *odb.* фі́гу́ра; geometrický ~ геометрі́чна фі́гу́ра **obrázkov//ý** 1 ілустро́ваний, о́бразко́вий; ~ časopis ілустро́ваний áбо о́бразко́вий жу́рнал 2 пікто́графі́чний; ~é písmo пікто́графі́чне пи́сьмо, пікто́графія

obraznos//ť -ti ž 1 о́бразотво́рність, о́бразність, представи́вість, фанта́зія 2 о́бразність ж; ~ jazyka о́бразність язы́ка **obrazn//ý** о́бразний; ~á геґ о́бразна реч, о́бразний язы́к

obráz//ok -ka *m* о́бразок • je ako ~ він (она́) (є) як о́бразок

obrazotvornos//ť -ti ž о́бразотво́рність, о́бразність, фанта́зія

obrazotvorn//ý prid. k obrazotvornost' ~á schopnosť о́бразотво́рна спосо́бність

obrazovk//a -y ž о́бразо́вка, екра́н (*телеві́зора*)

obrazov//ý о́бразо́вий; ~á galéria о́бразо́ва га́лерія

obrel//zat' -že -žú *dok.* обрі́зати

obrezáv//ať -a -ajú *nedok.* обрі́зовати

obreziv//ieť -ie -ejú *dok.* (o *kobyľe*) ста́ти жере́бнов; (o *krave*) ста́ти ті́пнов; (o *koze, ovci*) ста́ти кі́тнов; (o *ošípanej*) ста́ти поро́снов

obří bás. обро́вський, гіга́нтський, ог-ро́мний

obriad//it' -i -ia *dok.* обря́дити, приве́сти до по́рядку; почи́стити; ~ deti умы́ти і на-кормити ді́теї; ~ kravu напо́їти, на́кормити і почи́тити коро́вы; ~ izbu, dom почи́тити і́збу, до́м; зроби́ти по́рядок в і́збі, в до́мі, по́пораїти

obriad//it' sa -i sa -ia sa *dok.* да́ти áбо приве́сти се́бе до по́рядку

obriad'//ovat' -uje -ujú *nedok.* дати або привести до порядку, зробити порядок; почистити, поумывати

obriad'//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* давати або приводити себе до порядку

obriezka//a -y ž обрізка

obrn//a -y ž обырна, мертвця; svalová ~ свалова обырна; *detská* ~ дітська обырна

obrneni//ec -са *m 1 (mn. č. ~ci) hist.* опанцерованець **2** опанцерований влук або поїзд; опанцерована шыфа

obrneni//ý опанцерований; ~é auto опанцероване авто; ~ vlak опанцерований влук або поїзд; ~ loď опанцерована шыфа

obrn//it' -і -іа *dok.* опанцеровати, покрити панцером

obrn//it' sa -і sa -іа sa *dok. 1* обличі ся до панцера **2** *pren.* озброїти ся; ~ sa *trpezlivostou* озброїти ся терпезливостев або засобити ся терпінем

obrob//it' -і -іа *dok. 1 v rôzn. význ.* обробити; ~ pole обробити поле; ~ záhradu обробити сад; ~ kožu обробити кожу; ~ železo обробити желізо **2** *koho hovor. expr.* переговарити, пересвідчити, обмягчити, обробити

obrob//ok -ка *m tech.* обрóbok, обробёный кúсок желіза, обробёна чáстка

obrod//a -y ž возроджіння, оброджіння

obrodeni//ec -са *m* просвітитель *m*

obrodenecký просвітительский

obrodeni//ie -іа *s* оброджіння; národné ~ національне оброджіння; kultúrne ~ оброджіння куптұры

obrod//it' -і -іа *dok.* обродити

obrod//it' -і -іа *dok. (o ovocných stromoch)* родити, дати уроду

obrod//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обродити ся

obrodz//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрódжовати

obrodz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обрódжовати ся

obrodzujúci ~ процес обрódжуючий процес

obrok -и *m 1* кóрмне зёрно (овёс про кóні)

2 zastar. обрók, рóчна дань

obrovsk//ý *expr.* огрómный, обрóвский, rířant'skый, барз великий; ~é stromy

обрóвскы стрóмы; ~á továreň rířant'ska фабрика; ~á výška огрómна вышка; ~á síla обрóвска сила; ~ význam огрómне значіння

• ~ slalom šport. обрóвский слáлом

obrtlík -а *m 1 (na zavretie dverí, oblokov ap.)* зáвора **2** кóлiчко (*závažie na vretené*)

obrub//a -y ž **1** рубёць, обшывка; vyšivaná ~ sukne вышывана обшывка сýкні **2** *stav.* зáрубня; ~ okna, dverí зáрубня óкна, двéрей

obrub//at' -е -у *dok.* обрубáти; ~ strom обрубáти конарі стрóму

obrub//it' -і -іа *dok.* обрубити, олемовáти, підрубити; ~ vreckovku, plachtu обрубити хýща до нóса, плáхту; ~ sukňu výšivkou олемовáти сýкню вышивков

obrubnic//a -е ž *stav.* обрубніця

obrubník -а *m* *stav.* обрубник

obrubovač -а *m odb.* обрубóвуча лáбка (*чáстка шыючої машыны*)

obrubovačk//a -y ž *odb.* обрубóвачка; ро-

ботничка, котrá рóбить обрубý, лéмы

obrub//ovat' -і -іу *nedok. (vetve ap.)* обрубóвати

obrub//ovat' -і -іу *nedok. (olemovať)* обрубóвати, лемовáти; обрубáти; підрубáти

obrubový *odb.* ~ steh обрубóвый стег, стег чéрез край, стег крáём

obruč -е ж óбруч; ~ на sude óбруч на бóчці; navliecť ~ на koleso натягну́ти óбруч на кóлесо

obručk//a -y ž **1** кружók; пёрстень, óбручка; ~ на kľúče кружók на ключі **2** (*prsteň*) пёрстень, слюбный пёрстень **3** *zool.* се́гмент (*червяк*)

obručk//ovat' -і -іу *nedok. odb. (vtáky)* кружкóвати

obručov//ý óбручовый; ~é železo óбручове желізо

obrus -а *m* óбрус; prikryť stôl ~ом прикрити стіл óбрусом

obrus//it' -і -іа *dok.* обрусити, ошліфóвати *aj pren.*; ~ súčiastku stroja ошліфóвати чáстку машыны; ~ štýl ошліфáвати штiл

obruš//lit' sa -i sa -sia sa ошлифовати ся *aj pren.*

obruš//lok -ka *m* 1 обрусок, обрус *m* 2 (*servítka*) сервітка; *utrieť si ústa do ~ka* вытерти (собі) уста сервітков • ~, *prestři sa* обрусок, прострий ся

obruš//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрусити, ошлифовати *aj pren.*

obruš//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обрусовати ся, ошлифовувати ся *aj pren.*

obruštek p. obrúsok

obrv//a -y *ž* 1 обэрва *ж* 2 (*na okraji mihalnice*) мігальниця • *ani ~ou nemihol al. nepohol áni обэрвов áбо оком не мігнув áбо не погнув*

obrvený odb. обервёный, волосистый

obryl//ňa -ne *ž* великанка, обріня

obrys -u *m* 1 контур, обрисованя; *nejasné ~y vzdialených vrchov* неясны контуры далёких гор 2 *obuč. v mn. č. ~y* общі контуры, нашмарок; *podat' v ~och* подати в общіх контурах

obrys//ovat' -uje -ujú *dok.* що нарисовати áбо накреслити контуры чо́го

obrysovítý къртый, корóткий, в общіх контурах; ~ *opis niečoho* опис дачóго в общіх контурах

obrysov//lý контурный, обрисóвый; ~á *čiara* обрисóва лінія; ~á *tapa odb.* обрисóва ма́па; ~é *svetlo aut.* обрисóве світло

obsaden//ie -ia *s* обсаджіня; *hra mala dobré ~* песа ма́ла добре обсаджіня, зложіня артистів было добре; *prvé, druhé ~ hry* пёрше, дрю́ге обсаджіня пёсы; пёрше, дрю́ге зложіня артистів

obsad//it' -i -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* обсади-ти; ~ *stôl* обсадити стіл; *stoličky sú ~ené* сті́лці обса́джені; *je ~ené a)* вшыткы місця обса́джені; *tu (місце) обса́джене;* б) (*pri telefonovaní*) обса́джене; ~ *miesto tajomníka* обсадити місце секретаря; ~ *prvé miesto v súťaži* обсадити пёрше місце в перемарáні áбо в ко́нкурзі; *územie ~ené Slovanmi* теріто́ря засéлена Сла-вянами; *polícia ~ila križovatku* полі́ція об-

садила крижова́тки 2 обса́дити, заяти, окупова́ти *nedok. dok.*; ~ *mesto* заяти áбо окупова́ти місто 3 *čo kým* назна́чити, пред-ілити де ко́го; ~ *obvod dobrým lekárom* приділити об́воду до́брого до́ктора, об-са́дити об́вод до́брым до́ктором 4 *kým div.* дати роль ко́му, обса́дити ко́го (*в пєсі*); *režisér ~il hru vynikajúcimi hercami* режісёр дав ро́лі в пєсі до́брым арти́стам, режісёр обса́див в пєсі до́брых арти́стів 5 заса́дити, выса́дити; *pole ~ené zemiakmi* по́ле заса́джене банду́рками

obsad//núť -ne -nú *dok.* обсісти, посіда́ти (*собі дооко́ла дачóго*)

obsadzovací: ~ *tón* обса́джуючий тон (*означа́ющий, же телефо́н обса́дженýй*)

obsadz//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обса́джовати; *stále niekto ~uje telefón* все дахто обса́джує телефо́н 2 обса́джовати, окупова́ти, забра́ти *nedok. dok.* 3 *čo kým* назна́човати, приділяти де ко́го 4 *kým div.* дава́ти роль ко́му, обса́джовати ко́го (*в представлі́ні*)

obsah -u *m* 1 обся́г, су́щность, содержа́ніє; ~ *balíka, kufru* обся́г ба́лика áбо па́кликa, ку́фра; ~ *pohára* обся́г по́гара; ~ *žalúdku* обся́г жо́лудка 2 *v rôzn. význ.*; содержа́ніє; ~ *románu, prednášky, listu* содержа́ніє ромáна, ле́кції, пи́сьма; *forma a ~ filoz.* фо́рма і содержа́ніє; ~ *kyslíka v krvi odb.* содержа́ніє кі́слоро́да в кро́ві; ~ *železa v zlúčenine* содержа́ніє же́ліза в спо́їні 3 *odb.* вмі́щія *s*, обся́г, о́бєм, потенціáл *m*; ~ *valca* о́бєм ці́ліндра; *cisterna o ~u tristo litrov* ці́стерна о́бємом áбо вмі́щінєм три́сто лі́трів, ці́стерна на три́сто лі́трів 4 (*zoznam kapitól ap. v knihe*) содержа́ніє (*кни́гы*)

obsah//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 вмі́щати, вмі́щати в со́бі, обся́говати; *ruda ~uje železo* ру́да вмі́щати в со́бі же́лізо; *ovocie ~uje vitamíny* ово́цина вмі́щати в со́бі віта́міны 2 охо́плєвати, пости́гати; *riešenie* необа́хує *celú šírku problému* рі́шіння не охо́плює ці́лу шы́рку пробле́му

obsahovo, obsahove *prisl.* по содержанию, з боку содержания або обсягу, по сущности; ~ *bohaté umelecké dielo* по сущности богатый художній твір, художній твір з богатым содержанием

obsahový *príd. k obsah 2; ~á* náplň umeleckého diela содержание або обсяг художнього твору

obsažný *ý* обсяглый, з богатым содержанием; ~á *myšlienka* обсягла думка або мысль; ~á *prednáška* обсяжна лекція, реферат з богатым содержанием

obscénny неморальный, вулгарный, грубый, неслуханный

obsed//ieť -í -ia *dok.* обсе́дѣти; *nemôže doma ~* він не може дома обсе́дѣти, ёму́ дома не сидить ся

obsek//ať -á -ajú *dok.* обрубáти, обсе́кати; ~ *konáre stromu* обрубáти або обсе́кати конарі́ стрóму

observác//ia -ie *ž odb.* слідования

observačný *odb.* слідовательский, дослідницький

observátor -a *m odb.* слідователь, дослідник

observatór//ium -ia *s* обсерваторія

obses//ia -ie *ž psych.* хворобна внучуюча ідея́ або думка

obsch//núť -ne -nú *dok.* обсе́хнути, усе́хнути

obschýn//ať -a -ajú *nedok.* обсе́хати, підсе́хати

obsiahl//y обшырный, россяглый, огромный, маючий великі розміри; ~ *roman* обшырный роман; ~а *prednáška* довгий доклад, обшырна лекція

obsiahl//nuť -ne -nú *dok.* 1 *objati, obchopiti (rukami)* 2 *prep.* *objati, obchopiti*; ~ *rozumom* розумом обхо́пити

obsiať *objeje objeju dok. čo čím* зася́ти, засяти; зася́ти поле озимнов

obsidián -u *m geol.* обсе́діан

obsidiánový *geol.* обсе́діановый, із обсе́діана

obskak//ovať -uje -ujú *nedok. koho, čo, okolo koho, čoho* 1 *skákat okolo koho, čoho*; *deti ho ~ovali* діти обсе́кавали *okolo něho* 2

expr. *poslúgovati kómu, krutiti sa okolo koho, poklonkovati, підлизувати ся kómu, прислúговати*

obskoč//it' -í -ia *dok. koho, čo* обсе́кчѣти, обсте́пити, *okružiti; auto ~ila hřba lidí* *áвто* *okružyla kópa lidí*

obsluh//a -y *ž 1* *obslúga, obslúgovania, služby*; *vzorná ~ kupujúcich* *прикладне obslúgovania kupujúчих*; ~ *stroja* *obslúga* *машины*; *návod na ~u prístrojov* *інструкція на obslúgovania aparátiv, pravidla* *поужывання aparátiv*; *na ~u zariadenia* *treba troch ľudí* *на obslúgovania машин* *треба трѣх людей* 2 *obslúgujúci* *персона́л* 3 *voj.* *poslúgovac, rozрахунок, kalkulácia*; ~ *dela, gulometu* *obslúgovania* *канóна, купомѣту*

obsluhovač -a *m:* ~ *mláťačky* *obslúgovac* *молотячки*; ~ *stroja* *obslúgovac* *машины*; ~ *traktora* *тракторіста*; ~ *žerjavu* *obslúgovac* *жеряву*

obsluh//ovať -uje -ujú *nedok.* *obslúgovati*; ~ *stroje* *obslúgovati* *машины*; ~ *ujúci* *personál* *obslúgujúci* *персона́л*

obsluž//it' -í -ia *dok.* *obslužiti*; ~ *zákazníkov* *obslužiti* *купуючих*; *bager ~ia* *traja ľudia* *báger* *obslužujúť* *трое людей*

obslužn//é -ého *s* *препитне, obslužне*

obsmrd//ať -a -ajú *nedok. hovor. expr.* *postavati* *áбо* *choditi* *áбо* *krutiti* *ся* *дагдѣ, около* *дачóго, в близкості* *дачóго, дакóго з* *даякым* *ýмыслом*; *поневі́рjати* *ся* *дагдѣ*

obstar//ať -á -ajú *dok.* *obstarati, zaobstarati, dostati, rozдобyti*; ~ *listok do divadla* *заобсе́тарати* *листок до* *теáтру*

obstaráv//ať -a -ajú *nedok.* *dоставати, надобывати, задоважувати* (*листки, книги i т. п.*)

obstarn//ý *expr.* 1 *stáršý, nemolodý, postaršíšý, stárý*; ~ *človek* *stáršý* *áбо* *немолодый* *чоловік* 2 *obnošény*; *stárý* (*не новы́й*); ~é *topánky* *обноше́ны* *топа́нки*

obstarožný *p. obstarný*

obstať obстане obstanú *dok. koho, čo* обста́ти, обста́нути

obstať obstoí obstoja *dok. 1* обста́ти, вытима́ти, утима́ти ся; *ledva obstať* на по́лах він лем же *або* ледва утима́в ся на но́гах **2** вытима́ти, оста́ти ся, выте́рпіти (*даякый час*); *vo vozni nebolo možno ~ pre horúčosť* во ва́оні не мож было оста́ти ся про горячо́бу **3** (*zachovať sa, uchrániť sa*) утима́ти ся, захи́нити ся, утима́ти собі е́кзисте́нцію **4** *v čom, na čom, pri čom, pred čím, proti čomu* вытима́ти *што*; *~ pred kritikou* вытима́ти крі́тику; *~ pri al. v al.* на скі́шкe вытима́ти на е́кзаме́ні; *~ proti presile* вытима́ти в пре́силі • *toto tvrdenie, táto námietka dnes už neobstojať* то́то тверд́жіня, то́та примі́тка уж не обсто́їть *або* застарі́ла; *kto sa bojí, neobstojať [prísł.]* ≈ вовкі́в боя́ти ся – до лі́са не ходи́ти

obstavlať -ia -ajú *dok. (stavbami)* обста́вля-ти, обко́лесити будо́вами

obstávlať -a -ajú *nedok. koho, čo* обста́влю, обста́влю

obstávlať -a -ajú *nedok.* посто́ювати, сто-яти (*даякый час*)

obstavliť -i -ia *dok. čo čím 1* обста́вити, заста́вити, розпо́жати да́што ко́ло да́чого; *izba bola ~ená stolíkmi a skriňami* і́зба була заста́влена сто́ликами і скри́нями **2** (*stavbami*) обко́лесити будо́вами, обста́вляти

obstavliť -i -ia *dok. čo práv.* урядні затри-мати (*пінязі*)

obstávka -y *ž práv.* урядні затримати (*пінязі*)

obstavlovať -uje -ujú *nedok. 1* обста́вля-ти, заста́вляти **2** (*stavbami*) оббудова́ти, побудова́ти

obstoje *prísł.* обсто́йні, незле́, дость до́бри, успоко́ючо; *~ hovorí po rusínsky* він дость до́бри *або* незле́ *або* обсто́йні гово́рить по-руси́нськы; *~ pozná literatúru* він обсто́йні *або* незле́ зна́ть лі́терату́ру; *má sa ~* він жы́є обсто́йні *або* як так

obstojný дость до́брий, обсто́йний, незлы́й, успоко́ючий, да́сть ся зне́сти; *~ plat* дость до́брий *або* успоко́ючий за́робок; *~é zamestnanie* незла́ робо́та; *~á strava* успоко́юча стра́ва

obstrapkať -á -ajú *dok. hovor.* по-натро́говати, обстра́пкати

obstrapkávlať -a -ajú *nedok. hovor.* позатро́говати, обстра́пковати

obstre -a *m odb.* обстрі́кованя, обстрі́к; *~ chorého miesta novokaínom lek.* обстрі́к бо́лявого міс́ця новока́їном, новока́їнове обстрі́кованя

obstrelovať -uje -ujú *nedok.* обстрі́ковати, обрызго́вати, опры́сковати

obstrieklať -a -ajú *dok.* обстрі́кати, опы́рскати, обрызга́ти; *~ vodou* обрызга́ти водо́в

obstrieknuť -ne -nu *dok.* обстрі́кнути, обрызгну́ти, опы́рскнути

obstrihlať -á -ajú *dok. 1* підстри́чі, обстри́чі, обстри́гнути, обрі́зати; *~ si nechty* обрі́зати (со́бі) но́хті; *~ kriky* обстри́гати кря́кы **2** *pren.* о́гране́чити • *~ niekomu kridla al. kridelká al. hrebienok hovor.* пристри́гнути да́кому кры́ла

obstrihávať -a -ajú *nedok. 1* обстри́гова-ти, підстри́чі, підрі́зати, обрі́зати **2** *pren.* о́гране́чувати

obstupliť -i -ia *dok.* обста́влю, обста́влю

obstuplovať -uje -ujú *nedok.* обста́влювати, обста́вляти, обста́вляти

obsušliť -i -ia *dok.* обсу́шати, підсу́шати; *~ si zmoknuté šaty* обсу́шати змо́кнуты шма́ты

obsušovať -uje -ujú *nedok.* обсу́шувати, обсу́шувати

obsychať *p. obsychnať*

obsypať -e -ú *dok. 1* обы́пати, посо́пати; *~ koláč cukrom* посо́пати ко́лач цу́крём **2** *pren.* осы́пати, засы́пати; *~ peniazmi, darmi* осы́пати *або* засы́пати пі́нязьми, да́рами; *~ otázkami* засы́пати во́просами; *~ urážkami* обы́пати га́нами *або* поту́пами *або* пони́жованями

obsýp//at' -е -ajú *nedok.* 1 обсыпати, посыпати 2 *pren.* осыпати, засыпати
obšírne prisl. обшырні, зошыро́ка, подрібно, доподрібно; ~ vysvetliť, opisať подрібно висвітлити, описати
obšírny обшырный, подрібный; ~ referát обшырный докля́д, реферат; подрібно лекція; napisať ~ list написати обшырне або подрібно письмо; ~ opis подрібный о́пис
obšiť obšije obšijú *dok.* 1 обшыти, обметати; ~ gombikové dierky обшыти го́мбічковы дірки; ~ šatôčku čipkami обшыти ху́ща чіпками 2 заплатати, пошыти; ~ košeľe заплатати сорóчки
obšívací обшыва́ючий, обру́бляючий; ~ steh *odb.* обшыва́ючий стег
obšív//at' -а -ajú *nedok.* 1 обшивати, обрублєвати 2 (*opravovať*) платати, опра́вовати 3 *hovor. expr.* бити, сичі, порóти, товчі, молотити; ~ реме́ном порóти реме́нем; ~ palicou бити або молотити па́лицєв
obšklb//at' -е -ú *dok. expr.* обрати, оборва́ти; ~ jablôň обрати я́бка з яблони
obškvrk//nuť -не -nu i **obškvrk//núť** -не -nú *dok. expr.* опалити
obšmiet//at' sa -а sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 *kde, okolo čoho, koho* поневіряти ся, мотати ся, вертіти ся, поту́лєвати ся, обтерати ся; deti sa ~ali okolo auta діти крутили ся ко́ло а́вта 2 *okolo koho* лишкати ся *дако́му*, крутити ся *о́коло ко́го*, обходити *ко́го*; ~ sa okolo dievčat облітовати або крутити ся *о́коло* дівча́т
obšťaťn//it' -і -ia *dok.* обща́стнити
obšťaťn//ovať -ує -ују́ *nedok.* обща́стне́вати
obštrukc//ia -іє *ž polit.* обштру́кція; robiť ~іє робити обштру́кції
obštru//ovať -ує -ују́ *nedok. polit.* робити або викóновати обштру́кції
obšúchan//ý 1 обшу́ханий, подє́ртый, пообдерáний, обноше́ный; ~ oblek обноше́ный а́нцуг, обшу́хане обле́чіня 2 *pren. expr.* обшу́ханий, обноше́ный, отрепа́ний, ошу́ханий; ~ žart отрепа́ний

жарт; ~á melódia отрепа́на мелодія
obšúch//at' -а -ajú *dok.* 1 обшу́хати, зно́сити, обде́рти, обно́сити, потóргати; ~ si šaty потóргати собі шма́ты 2 *pren. expr.* обно́сити, зно́сити 3 подє́рти, подра́пати; ~ farbu стє́рти або обде́рти фа́рбу
obšúch//at' sa -а sa -ajú sa *dok.* 1 (*o šatách a obuvi*) обшу́хати ся, зно́сити ся, обно́сити ся, потóргати ся, подє́рти ся 2 *pren. expr.* надо́їсти, ста́ти ся вул́ярным, ста́ти отрепа́ным або ошу́ханы́м 3 обде́рти ся, подра́пати ся, олупити ся; farba sa ~ala фа́рба олупила ся або облізла
obťač//at' -а -ajú *nedok.* 1 обкруча́ти, обмо́товати, обвива́ти 2 (*obkolesovať*) окружа́ти, обкля́чити
obťah -u *m typ.* 1 (коректу́рный) отпеча́ток 2 (*tkaninou niečo obťahnuté al. potiahnuté*) по́тяг
obťah//ovač -а *m typ.* обтягова́ч
obťah//ovať -ує -ују́ *nedok.* 1 *čo čím* обтяговати; ~ gombíky látkou обтяговати го́мбічки полóтном або мате́ріалом; ~ fotely kožou обтяговати кресла́ ко́жов 2 *čo čím* обтяговати, орам(чек)ова́ти; ~ rámtček červenou ceruzkou обтягну́ти ра́мець червєнов церу́зков або бла́йвасом 3 *čo typ.:* ~ sadzbu робити коректу́рный отпеча́ток 4 острити; ~ britvu на реме́ні острити бритву на реме́ні 5 *koho hovor. expr.* кла́мати, шалі́ти, оглу́повати, швіндлєва́ти
obťat' obtne obtnú *dok.* обрубáти, обтя́ти, обсе́чі; ~ haluze обрубáти га́лузя
obťaz//it' -і -ia *dok. koho, čo čím* обтяжы́ти, заты́жыти, увалити *на да́штó, на да́кого да́штó*
obťazk//at' -а -ajú *dok.- koho, čo čím expr.* заты́жыти; stromy ~ané ovocím стрóмы заты́жены пло́дами, ово́цинов
obťazn//ý тяжкий, намага́вий; ~á práca тяжка́ або намага́ва робóта; ~á téma тяжка́ те́ма
obťaz//ovať -ує -ују́ *nedok.* 1 *koho, čo čím* обтяговати; заты́жовати 2 *koho*

надоїдати ко́му, знепоко́ювати ко́го, за-
тяжовати, обтяжовати ко́го; ~ niekoho
otázkami, žiadosťami зтяжовати да́кого
вопро́сами, про́сбамми • прерáчте,
že ~ujem пробáчте, же обтяжую áбо
знепоко́ю; môžem vás ~? позвóлите
(вас) побеспоко́ити?

obtek//at' -á -ajú *nedok.* обті́кати; rieka ~á
skalú ріка обті́кати ска́лу

obtiahl//nuť -ne -nu *dok.* 1 *čo čím* обтягну́ти;
~ gombíky kožou обтягну́ти го́мбички
ко́жов; ~ kreslo súknom обтягну́ти кресло
су́кном 2 *čo čím* олемова́ти, орамова́ти;
~ kontúry farebnou ceruzkou орамова́ти
ко́нтуры фарбянов церу́зков áбо
фарбяным бла́йвасом 3 *čo typ.* ~ sadzbu
зробити коректу́рний отпеча́ток 4 *čo на-*
острити; ~ britvu наострити брита́ву 5 *koho*
hovor. expr. окла́мати, ошала́ти, підве́сти

obtier//at' -á -ajú *nedok.* 1 обте́рати,
выте́рати; ~ si ruky o zásteru выте́рати
ру́ки о фа́ртух áбо фа́ртухом 2 сте́рати,
выте́рати; ~ prach zo stola сте́рати поро́х
зо сто́ла 3 *čo o čo, o koho (o mačke)* те́рти
ся, обте́рати ся *чим о ко́го, о што* • ~ si
jazyk *al. hubu* o niekoho *hovor.* обте́рати
собі́ ра́мбу о да́кого

obtlčť obtlčie obtlčú *dok.* обтовчи́, обити;
~ hrniec обити го́рнець; ~ omietku обити
штукату́рку áбо ва́ківку

obtlk//at' -a -ajú *nedok.* обто́вковати,
оббива́ти; ~ pištalky обто́вковати піщал́ки

obtoč//it' -i -ia *dok.* 1 обкру́тити, оберну́ти,
обмота́ти, обвити 2 (*obkolesiť*) окру́жити,
обкру́тити

obtrh//at' -á -ajú *dok.* обто́ргати, обобра́ти,
оборва́ти; ~ čerešne оборва́ти чере́шні

obtrieť obtrie obtrú *dok.* 1 обте́рти,
выте́рти; ~ si ruky o pohavice обте́рти
собі́ ру́ки о погави́ці 2 сте́рти, выте́рти;
~ prah z niečoho сте́рти поро́х з да́чого 3
čo o čo, o koho (o mačke) обте́рти ся *чим*
о ко́го, о што

obuch -a *m* обух • je mi, ako by som bol
~om (po hlave) udretý *al.* ako by ma bol ~om

(niekto) udrel *hovor.* (ме́не) як бы обухом
по го́лові уда́рив; nie je ~om (po hlave)
udretý *hovor.* він не глупы́й чолові́к, він не
дурáк

obúch//at' -a -ajú *dok.* обуха́ти, обтрепа́ти,
обити; ~ si sneh z topánok обити áбо
обтрепа́ти сні́г з топа́нок • (stokrát, veľa
rát) ~ niekomu niečo o hlavu (sto raz, mno-
go raz) оттрепа́ти да́кому да́чим о го́лову,
надо́ило да́кому з да́чим, без кінце твер-
дити да́кому о да́чим

obuš//lok -ka *m* 1 обух (*мопора*) 2 кы́як,
кы́янка (*y полица́йствe*)

obuť obuje obujú *dok.* обу́ти; ~ si topánky,
čizmy обу́ти áбо на́діти топа́нки, чі́жмы;
~ dieťa обу́ти ді́тину; ~ koňa *hovor. expr.*
покова́ти ко́ня; ~ auto, bicykel *hovor. expr.*
обу́ти áвто, бі́ци́фель (*наді́ти шпі́цы на*
ко́леса)

obuť sa obuje sa obujú sa *dok.* 1 *do čoho*
обу́ти ся *до чо́го, обу́ти, на́діти што*; ~
sa *do čízieho* обу́ти ся *до чі́жем, обу́ти*
чі́жмы; teplo sa ~ те́пло обу́ти ся, обу́ти
те́плу обув 2 (*zaobuť sa*) обу́ти ся,
забезпечи́ти ся обу́вов 3 *do koho, čoho*
hovor. expr. напа́сти, шма́рити ся, пустити
ся *до да́кого, да́чого; kritici sa doňho obuli*
криті́ки обу́ли ся *до не́го*

obuv -i *ž hromad.* обув ж; kožená, gumená
~ ко́жена, гу́мova обув; pracovná ~ робо́ча
обув; vychádzková ~ прогу́лькова обув,
обув на прогу́лку áбо на шпа́цірку;
ortopedická ~ ортопеді́чна обув; predajňa
~i skleп з обу́вов, обу́вний skleп

obuvák -a *m* *hovor.* ло́жка на обува́ня

obúvať -a -ajú *nedok.* обува́ти

obúvať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *do čoho*
обува́ти ся *до чо́го; обува́ти, на́дівати што*
2 (*zaobúvať sa*) обува́ти ся, забезпе́чити
ся обу́вов 3 *do koho, čoho* *hovor. expr.*
напада́ти, шма́ряти ся, пу́щати ся, о́стро
напа́сти да́кого, да́што; обру́шовати ся

obuvníck//y обувни́цький, обу́вний; ~a
dieľňa шусте́рська майстро́вня; ~a ihla
шусте́рська игла́; ~e remeslo шусте́рське

ремёсло, шустёрство; ~ priemysel обув-
ный промысел

obuvníctv/o -a s обувництво, шустёрське
ремёсло

obuvnič//it' -i -ia *dok. hovor.* шустровати

obuvník -a m шустер

obváz -u m обвяз; *elastický* ~ еластичный
обвяз; *fixujúci* ~ фіксу́ючий обвяз; *sadrový*
~ гіпсовый обвяз, гіпс

obvázisk/o -a s, **obvaziš//te** -ťa
s перевязовый пункт, перевязовня

obváziv/o -a s *hromad. odb.* обвязовый
матеріал

obváz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 обвязова-
ти, обмотовати; ~ špagátom обвязовати
мóтузком 2 перевязовати; ~ ranených пе-
ревязовати раненых

obvázový обвязовый; ~ materiál обвязовый
матеріал

obvesel//it' -i -ia *dok.* обвеселити, розвесе-
лити, повеселити, потішити

obvesel//it' sa -í sa -ía sa *dok.* повеселити
ся, стати весёлым

obvesel//ovat' -uje -ujú *nedok.* обве-
сёлёвати, веселити, забавляти, по-
тішати

obvesel//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
обвесёлёвати ся, веселити ся, ставати
ся весёлым

obveš//at' -ia -ajú *dok. čo, koho čím*
обвішати, навішати; ~ stenu obrazmi
обвішати стіну образами

obvia//zat' -že -žu *dok.* 1 обвязати,
обмотати, обкрутити; ~ špagátom об-
вязати мóтузком 2 перевязати; ~ ranu
перевязати рану

obvij//at' -a -ajú *nedok.* обвивати,
обкручати, обмотовати

obvinadlo p. **ovínadlo**

obvinen//ie -ia s *práv.* обвиніня

obvinen//ý -ého m *práv.* обвинёный; об-
жалованный

obvin//it' -i -ia *dok. koho z čoho* обвини-
ти ко́го з чо́го; ~ z krádeže, z podvodu обви-
нити з крадіжнія, з швіндлєва́ня

obviň//ovat' -uje -ujú *nedok. koho z čoho*
обвинёвати ко́го з чо́го

obvi//núť -nie -nú *dok.* обвити, обкрутити;
обмотати

obviť obvije obvijú *dok.* обвити; обмотати

obvod -u m 1 окрúжность ж; *geom.*
перимéтер, обвод; ~ štvorca, trojuholníka
перимéтер квадрата, тригóлника;
~ hrudníka окрúжность грúди 2 *fyz.*
обвод м; *elektrický* ~ електричний
обвод; *magnetický* ~ магі́тний обвод 3
округ, об́ласть (*діяня i m. n.*); *volebný* ~
воле́бний а́бо виборчий округ; *zdravotný*
~ здоровельный округ; to nepatrí do
~u pôsobnosti то́то уж нахо́дять ся за
границями компетенцій

obvodn//ý окрúжный, раённый, обводный;
~ lekár обводный лікарь; ~á volebná
komisia окрúжна виборча комісія; ~á
knížnica раённа бібліотека

obvodov//ý относя́чий ся к окрúжности,
окрúжный, округовый; ~ uhol *fyz.* окрúжный
уго́л; ~á rýchlosť окрúжна ско́рость, ско́-
рость по окрúжности а́бо по крúгу

obvykl//ý звычайный, обывкый,
обыча́нный; robiť svoju ~ú prácu робити
сво́ю обывклу робóту; sadnúť si na svoje
~é miesto ці́сти на сво́є (обывкле) міс́це

obýčaj -e ž обы́чай, звычай, звык;
привычка; starodávna, ľudová ~
старода́вний, наро́дный обы́чай; má to
v ~i у не́го та́кий звык; urobiť niečo podľa
~e у не́го та́ка привы́чка, у не́го та́кий
звык • koľko krajov, toľko ~ov *hovor.* кі́лька
кра́їв, ті́лько звы́ків; я́кий край, та́кий
нрав; ін́ший край, ін́ший обы́чай

obýčajn//ý обы́чайный, обывкый,
норма́льный, каждоде́нный, де́нный; ~
zjav обывкле явлі́ня; ~ domáci poriadok
каждоде́нный а́бо обывкый дома́шний
поря́док, обы́чайный поря́док жы́вóта;
~ človek обы́чайный чоло́вік; to je ~á lož
то́то є прóсто а́бо обы́чайна ло́ж; to je
~ podvod то́то є обы́чайный шві́ндель
а́бо обы́чайне кла́мство • ~ vojak voj.

обычайный вояк, вояк; ~ zlomok *mat.* проста дроб

obyčajovlý: ~é právo *práv.* обычаёне право

obydľ/ie -ia s быва́ня; дім; гніздо

obytň/ý на прожива́ня, на быва́ня; ~ dom дім на быва́ня; ~á budova будова на быва́ня; ~á štvrť mesta кварта́л міста на прожива́ня; ~á kuchyňa ќухня-іда́лля

obývac/í обы́ваючий; ~ia plocha обы́ваюча площа́дка; ~ia izba і́да́лля, гостёвска, о́бща і́зба в до́мі

obývačk/la -y ž *hovor.* і́да́лля, гостёвска, о́бща і́зба

obývľ/at' -a -ajú *nedok.* 1 жы́ти, прожива́ти, залю́днёвати, обы́вати; ~ dve izby жы́ти а́бо быва́ти в двох і́збах; ~ druhé poschodie жы́ти а́бо быва́ти на дру́гім што́ку; ~aný dom обы́ваний дім 2 засе́ляти, залю́днёвати, обы́вати; husto ~aný kraj гу́сто засе́лений край; územie ~ané Rusínmi те́ріто́рія, засе́лена а́бо обы́вана Русинами

obyvateľ/ľ' -ľa *m* 1 жы́тель *m*; ~ domu жы́тель до́му 2 жы́тель *m*; ~lia ostrova жы́телі о́строва; ~ mesta жы́тель міста, мі́ський жы́тель; zvýšiť výrobu на jedného ~ľa звы́шити ви́робу на є́дно́го жы́теля

obyvateľ'k/la -y ž жы́телька

obývateľ'n/ý 1 обы́ванный, залю́днёный, вго́дный на быва́ня; ~á miestnosť залю́днёна мі́стность; мі́стность вго́дна а́бо при́датна на быва́ня 2 залю́днёный, засе́лений, обы́ванный; ~ kraj засе́ленный край

obyvateľ'skľ/ý: ~é ме́на ме́на жы́телів (*в осно́ву котрых была перевзята назва міста а́бо кра́я*)

obyvateľ'stv/lo -a s *hromad.* жы́тельство; mestské, dedinské ~ мі́ськє́, се́льсьє́ жы́тельство; pôvodné ~ корі́нне жы́тельство; hustota ~a гу́стота жы́тельства

obzerľ/at' -á -ajú *nedok.* пере́зерати, пере́глядати, по́зерати; ~ novú knihu

пере́зерати но́ву кни́гу; zvedavo si niečo ~ zo зве́да́востёв со́бі да́што пере́глядати; ~ si niečo zo všetkých strán пере́зерати со́бі да́што зо шы́ткых бо́ків

obzerľ/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 обзе́рати ся, огля́дати ся; ~ sa okolo seba роззе́рати ся о́коло а́бо наоко́ло се́бе; ~ sa nazad огля́дати ся (до́за́ду); ~ sa v zrkadle по́зерати на а́бо роззе́рати се́бе в гля́д-лі а́бо в зе́ркали; ~ sa po izbe, po meste розгля́дати ся по і́збі, по мі́сті; розгля́дати і́збу, мі́сто 2 *po kom, čom* по́зерати ся, вы́глядати со́бі, гля́дати ко́го, ш́то, розгля́дати ся; ~ sa po zamestnaní гля́дати робóту 3 *na koho, čo (brať do úvahy)* бра́ти о́гляд на ко́го, ш́то, зве́ртати о́гляд на ко́го, ш́то 4 *o koho, čo (starat' sa)* ста́рати ся о́ ко́го, ш́то, бра́ти о́гляд на ш́то • ľudia sa za ním ~ali лю́ди за ним обзе́рали ся, він оп́утовав на се́бе лю́дей; chlapi sa za ňou (len tak) ~ajú хлóпці за нё́в лем так зазе́рають; neobzerať sa napravo ani naľavo а) бы́ти до́слідным ; б) бы́ти нета́ктым; neobzerať sa na nikoho, na nič не по́зерати ся на нико́го, на ні́ч; по́ступова́ти а́бо робити по́рядні; ~ sa na zadné kolesá по́зерати ся на за́дні ко́леса

obzobl/at' -e -ú *dok.* обдэ́бати, обклю́вати

obzor -u *m* 1 го́ризóнт; mesiac vyšiel nad ~ міся́ць вы́шов над го́ризóнтом; slnko sa skláňa k ~u со́лнце кло́нить ся к го́ризóнту 2 *prep.* перс́пекті́ва; otvorili sa mu nové ~y пе́ред ним отвори́ли ся но́вы перс́пекті́вы а́бо мо́жности 3 *prep.* го́ризóнт, круго́зор; myšlienkový ~ розу́мовый круго́зор; politický ~ полі́тичний круго́зор 4 *geol.* ве́рства 5 *ban.* го́ризóнт • ďaleké ~y да́ле́кі го́ризóнты; stratiť sa z ~u стра́тити ся з го́ризóнту; stratiť niekoho z ~u стра́тити да́кого з ві́джія а́бо з го́ризóнту

obzorník -a *m* *geogr.* го́ризóнта́льність

obzrieť (si) obzrie (si) obzrú (si) *dok.* обз́ріти, пере́зріти, огля́нути, пере́гля-нути, по́по́зерати; pozorne (si) ~ внимáво пере́зріти а́бо пере́глянути; ~ si mesto

попозерати місто; ~ si zo všetkých strán
оглянути місто зо вшитких боків або
сторон

obzriet' sa obzrie sa obzrú sa *dok.* 1 обзріти
ся, оглянути ся, попозерати ся дозіду;
~ sa napravo оглянути ся направо; ~ sa
okolo seba попозерати ся о́коло се́бе або
дооко́ла; ~ sa v zrkadle попозерати на се́бе
в гляди́лі або в зе́ркалі 2 *po kom, čom, za
kým, čím* *hovor.* поглядати, ви́брати собі,
розглянути ся, виглянути, на́йти *што*; ~ sa
za robotou виглянути собі робо́ту 3 *na koho,
čo, o koho, čo (vziať do úvahy)* оберта́ти
ува́гу на ко́го, *што*, бра́ти до ува́ги ко́го,
што 4 *o koho, čo (postarať sa)* призрі́ти
ся, приглянути за *ким, čím*; постара́ти ся
о ко́го, *што*; ~ sa o deti приглянути за ді́-
ми, постара́ти ся о ді́ти • nestačím sa ani ~
hovor. я не мам часу́ а́ні обзрі́ти ся; а́ні *pes*
sa o teba neobzrie *hovor. expr.* а́ні *pes* не
о́бзри́ть ся або не о́гляне ся на те́бе, а́ні
е́де́н *pes* не спомя́не на те́бе

obzvlášť 1 *prísl.* гла́вні, в пе́ршій ряді,
необыча́йні 2 *časť.* гла́вным спо́собом,
в основні́м

obzvláštníly *kniž.* о́собый, значный, не-
обыча́йный; *venovať* не́счому ~u *pozornosť*
тре́ба ма́ти великий о́гляд на да́што

obžalobla -u *ž* 1 обвині́ня 2 *práv.* обви́ню-
юче за́ключі́ня; обви́нюючий спис

obžalobcila -u *m práv.* обви́нитель, обви-
не́вач

obžalobníly обви́нюючий; ~á *reč* обви́нюю-
ча *реч*

obžalovací *práv.* обви́нюючий; ~ spis обви́-
нюючий спис

obžalovaný -ého *m práv.* обви́нений,
судже́ный; *lavica* ~ách ла́вка судже́ных
а́бо обви́нє́ных

obžalovať -uje -ujú *dok.* *koho z čoho* обви-
нити ко́го в *чим*; ~ z krádeže, z vraždy об-
вини́ти з кра́дежи, з убивства

obžerstvo -a *s pejor.* обже́рство

obžier/tať -a -ajú *nedok.* обже́рати,
переї́дати

obžier/tať sa -a sa -ajú sa *nedok. hovor.*
обже́рати ся, переї́дати ся, обі́дати ся
obživla -u *ž* обжи́ва, стра́ва, ї́дло, ї́джія
obživliť -í -ia *dok.* 1 на́корми́ти, про́корми-
ти 2 *kniž. (vzkriesiť)* о́живи́ти, вскре́сити
obživliť sa -í sa -ia sa *dok.* про́корми́ти ся,
обжи́вити ся, на́корми́ти ся
obžrať обже́рие обже́ру *dok.* обже́рти, обі́сти
obžrať sa обже́рие sa обже́ру sa *dok. hovor.*
обже́рти ся, обі́сти ся

oceán -a/-u *m* океа́н

oceánograf -a *m* океано́граф

oceánograf/ia -ie *ž* океано́графія

oceánografický океано́графі́чний

oceánológ/ia -ie *ž* океано́логія

oceánsky океа́нський; ~a *loď* океа́нська
шы́фа; ~e *podnebie odb.* мо́рський клі́мат
ocedliť -í -ia *dok.* проце́дити, одце́дити; ~
mlieko проце́дити мо́локо; ~ *zemiaku* од-
це́дити банду́рки, зля́ти во́ду з банду́рок;
~ *rezance* одце́дити різа́нки

oceli' -le *ž* о́ціль ж; *nehrdzavejúca* ~ неяр-
джавію́ча о́ціль; *žiaruvzdorná* ~ о́гнуодо́пна
о́ціль • *je ako z* ~le він як з о́цели

oceliar -a *m* оціля́рь

ocelia/reň -rne *ž* оціля́рня; оціля́рський
за́вод

oceliarsky оціля́рський; ~ *trust* оціля́р-
ський *труст*

oceliarstvo -o -a *s* оціля́рство, оціля́рська
вы́роба, оціля́рський про́мысел

ocel'obetón -u *m stav.* оці́лєбе́тон

ocel'orez -u *m* о́браз на о́цілі, оці́лєрі́зець

ocel'oryt -u *m* 1 о́браз або ѓравюра по
о́цели, оці́лєры́тець 2 (*obraz*) ѓравіро́ва́ня
на о́цели

ocel'oryt/ec -sa *m* ѓраве́р по о́цели,
оці́лєры́тець

ocel'orytectvo -o -a *s* ѓравіро́ва́ня по о́цели,
оці́лєры́тя

ocel'orytin/la -y *ž* ѓравюра по о́цели, оці́-
лєры́тина

oceli'ovať -uje -ujú *nedok.* гарто́вати

ocel'ový *v rôzn. význ.* оці́лєвий; ~é *lano*
оці́лєвий ка́бел; ~é *koľajnice* оці́лєвы

коляйніці; ~á farba оцілєва фáрба; ~é oči óчi оцілєвой фáрбы; ~é svaly оцілєвы свáлы áбо мýскулы; ~á disciplína жєлізна дiсциплiна

ocen//it' -í -ia *dok.* *v rôzn. význ.* оцінити; ~ dom, majetok оцінити дiм, маєток; ~ prácu оцінити роботу

ocēñ//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* оцінєвати

ocer//it' -í -ia *dok.* шкірити; ~ zuby шкірити зýбы, вышкіряти ся; вышкірєвати ся

ociach//ovat' -uje -ujú *dok.* оцайховáти; ~ váhy оцайховáти вáгы

ociedz//at' -a -ajú *nedok.* процєджовати (молóко, пóливку)

ociel'k/la -y **ž 1** (*na kresanie iskier*) кресáтко **2** (*na brúsenie*) (оцілєва) брýска (*na ostrínia nóživ*)

ocier//at' -a -ajú *nedok.* шкірити; ~ zuby шкірити зýбы

ocigán//it' -í -ia *dok.* оклáмати кóго, оцигáнити кóго, нацигáнити кóму

ocit//at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* очутити ся, náйти ся; ~ sa v lese очутити ся в лiсi; ~ sa v nebezpečenstve очутити ся в небезпєцi áбо загрози

ock//lo -a *m hypok.* нянько, нянє, отєць, пáпа

ocl//it' -í -ia *dok.* оцлити, зданити

oco p. ocko

ocot octu *m* оцєт; vínny, ovosný ~ винный, оводино́вый оцєт; kyslý ako ~ квасный як оцєт • zostať na ~ *žart.* зостáти стáров дiвков áбо на оцєт

octan -u *m chem.* оцтан

octanový оцтанóвый; ~ obklad оцтанóвый óбклад

octár -a *m* оцетáрь, шпєциáлiста на виробу остý

octár//leň -ne *ž* оцтáрня, оцтóвый завод

octovat//iet' -ie -ejú *nedok.* оцтоватiти

octov//lý оцтóвый; ~é obklady оцтóвы óбклады; kyselina ~á *chem.* оцтóва кiслотá; ~é kvasenie *chem.* оцтóве квасiня

ocukr//it' -í -ia, **ocukr//ovat'** -uje -ujú *dok.*

оцукрити, оцукровáти, процукрити, посыпати цýкром *што*; положить цýкерь до чóго; ~ čaj оцукрити чай; ~ tortu поцукрити тóрту, посыпати тóрту цýкром

očadený задымєный, чóрный од сáджi

očad//it' -í -ia *dok.* задымити, занєсти сáджов

očakávan//ie -ia *s* очєковáня; nad ~ над очєковáня; podľa ~ia пóдля очєковáня, як трєба было очєковати; proti ~iu náприк очєковáню

očakáv//at' -a -ajú *nedok. v rôzn. význ.* очєковати, чєкати; ~ od niekoho помос чєкати од дакóго пóмiч; ~ priateľa чєкати áбо очєковати приятеля; ~ útok nepriateľa очєковати атакý неприятеля; ~a ho prekvapenie ёго чєкать неочєкованость áбо зачýдовáня

očarený очаровáный, зачаровáный, обворожєный; hľadiť na niekoho ako ~ позерáти на дакóго як зачаровáный; одушевлєно позерáти на дакóго

očar//it' -í -ia, **očar//ovat'** -uje -ujú *dok. 1* *koho* очаровáти, зачаровáти, обворожити; hra nás celkom ~ila пєса нас цáлком очаровáла **2** *koho, čo* (počarovat') зачаровáти, закляти, поворожити

očarujúci очарýючий, поворóжуючий

očerč//it' -í -ia *dok.* зачiпчiти (*nevístu*),

надiти чiпєць (*nevísti*)

očiern//iet' -ie -ejú *dok.* почорнiти, стáти чóрным

očerň//ovat' -uje -ujú *nedok. koho expr.* очóрнєвати, огваряти, шпiнити кóго, осóчовати кóго

očervav//iet' -ie -ejú *dok.* зачервячiти, зробити ся червячiм

očerven//iet' -je -ejú *dok.* почервенiти, счервенiти; ~ od hanby почервенiти од гáньбы

očell//sať -še -šú *dok. 1* почiстити, почесáти; ~ kone, kravu почесáти кóни, корóвы з грєблицєв **2** очесáти, почесáти; ~ ľan, kopore очесáти лен, коноплi

oči *mn. č. p. oko*

očierni//it' -í -ia *dok.* очорнити, осочіти, оклебетати, пошпінити, обвинити

očisl//ovat' -uje -ujú *dok.* очісловати, ономеровати; ~ spisy очісловати документи; ~ strany v knihe очісловати сторони в книзі

očist//a -y ž очищення, очістка, чістка; ~ jazyka очищення мови

očist//lec -ca *m náb. aj pren.* чистилище

očist//it' -í -ia *dok.* 1 почистити, вицистити; ~ šaty вицистити шматки; ~ topánky почистити топінки; ~ si zuby вицистити або почистити собі зуби; ~ okná умыти вікна 2 *v rôzn. význ.* очистити; ~ benzín очистити бензин; ~ zemiaky, zeleninu очистити картоплю, зелену; ~ územie, terén voj. очистити територію, район (од неприятеля); ~ svoje meno очистити своє добре ім'я

očistný очистний, очищуючий

očistom *prisl.* на указання, навік, (лем) пре форму, (лем) на погляд

očistovaci очищуючий

očist//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* очіщувати, чистити; ~ šaty чистити шматки; ~ zemiaky очіщувати картоплю 2 очіщати; ~ benzín очіщати бензин; ~ územie очіщати територію (од неприятеля)

očit//ý: ~ svědek очевидний свідок; ~é svědectvo свідчення очевидця

očividn//ý очевидний; явний; ~é klamstvo очевидне або явне клямання; ~ důkaz очевидний доказ

očko//o -a s 1 *zdrob.* очко; bystré ~á быстры очка; přizmúřit' ~á прижмурити очка 2 (*prí háčkování*) очко; přidávat' ~á придавати очка; pustilo sa mi ~ na pančuchy спустило ся мі очко на штримфлі 3 (*v prstění*) очко, камінок, камінь м 4 (*sardela*) очко 5 *kart. slang.* очко; hrát ~ grát очко 6 *bot.* очко, кла (*na zemiaku*) • šibnúť ~om po niekom мігнути очком по даким; hadzat' ~ po niekom шмаряти очком по даким; pozrieť sa na niekoho po ~u попоглядати ся на дакого одним очком

očkovac//í *lek. bot.* скіпачий; ~ie látky *lek.* скіпачі вакцини; ~ pôž скіпачій ніжик; ~ie svědectvo скіпаче освідчення

očkovan//ie -ia s *lek. bot.* скіпання

očk//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* скіпити; ~ děti proti teberkulóze скіпити дітей протів туберкульозу; ~ proti kiahňam скіпити протів віспи; ~ ruže скіпити ружу; ~ jablň skіпити яблїнь

očnic//a -e ž *anat.* очниця, очна впадина

očnicový *anat.* очницьовий

očn//ý очний; ~á guľa очне ябко; ~á šošovka очна шововка; ~é choroby очні хвороби; ~á klinika очна клініка; ~ lékař очний доктор, окуліста; ~ zub очний зуб

očuch//at' -á -ajú *dok. expr.* онюхати, обнюхати

očucháv//at' -a -ajú *nedok. expr.* онюховати, обнюховати

od *predl. s 2. p. 1 (v miestnom význame)* од чого, ко́го; vstať od stola встати од столу; ísť od lekára іти од доктора; vietor duje od mora вітер дме од або з моря; napravo od cesty направо од дороги; sedel ďaleko od nej він сидів даліко од нїй 2 (*vyjadruje východisko deja*) з, од чого; začať od začiatku зачати од зачатку; od rána од або з рану; од або з вечора; od pamäti од незапам'ятних часів; od otcovej smrti од того часу, як умер отець; од смерті отця/вітця; од tých čias з того часу, од того часу; od istého času од або з дакотрого часу; од во́йни а) од во́йни, з кінце во́йни; б) од зачатку во́йни; од narodenia од народження; од sviatu do mrku од розвідніня до змєрку або змєркнутя, з рану до нощі; од jari do jesene од яри до осени; ryba hnie od hlavy рыба гние од голови 3 (*vyjadruje príčinu deja*) з, од чого; očervenieť od jedu почервеніти од злості; skríknúť od ľaku скрикнути од настрашіня; plákať od ľadu од або з радості; umierať od hladu умерати з або од голоду; bolí ma hlava od únavy мене болить голова од уна́ви або уна́вня 4 (*označuje pôvodcu*) од ко́го,

чо́го; pozdrav od príbuzných поздоровліня од родини; dar od priateľky дарунок од приятельки **5** (*označuje cieľ, účel niečoho*) од, протів чо́го; prášok od bolenia hlavy порошок од боліня го́лови; pivo je dobré od smädu пиво до́бри га́сить жажду́ **6** (*označuje príslušnosť niekoho, niečoho*) од, спід чо́го; kľúč od bytu ключ од кві́ртеля; fľaša od vína фляшка од вина́; škatuľka od bonbónov шкату́лка од цукерників; zvyšky od obeda о́статки а́бо звы́шки од о́бїда **7** *pri komparatívne prekladá sa konštrukciou s 2. p.*; je staršia odo mňa она́ ста́рша од ме́не • to je nečestné od teba то́то нече́стні од те́бе, з тво́єго бо́ку то́то нече́стні; čas od času час од часу́; rok od roka рок за ро́ком, ка́ждый рік; з ка́ждым ро́ком; od roka do roka од ро́ка до ро́ка, ці́лый рік

ód//a -y *ž lit. hud.* о́да • spievať ~у на niekoho, на не́що співа́ти о́ды а́бо діфіра́мбы на дако́го, да́штó

odalisk//a -y *ž* одалі́ска, же́на в га́ремі, га́ремóва краса́виця

odalkoholiz//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** чо́ одалко́голізова́ти, о́дстранити алко́гол із чо́го **2** лікві́дова́ти алко́голізм

odan//it' -i -ia *dok.* здани́ти, зата́жыти да́нєв; ~ dōchodku, ма́jetky здани́ти пен́зії, ма́еткы

odbahn//it' -i -ia *dok.* о́дбагнити, о́чистити од на́мулу; ~ rybník о́чистити ры́бник од на́мулу

odbach//núť -ne -nú *dok.* *koho expr.* о́дстрі́лити, о́дба́фнути

odbal//it' -i -ia *dok.* роспа́ковати, розба́лити

odbav//it' -i -ia *dok.* **1** чо́ о́дбавити, скінчи́ти, зроби́ти; obed sme ~ili дома́ мы пообі́дали до́ма; ~ svadbu зроби́ти сва́дбу; ~ pohreb зроби́ти а́бо о́дба́вити по́гріб; ~ prácu скінчи́ти а́бо ви́повнити ро́боту; keď si ~il službu, išiel domov кі́дь скінчи́в ро́боту, він пішо́в до́мів; ~ si povinnosti ви́повнити а́бо зроби́ти сво́ї по́винности; pokladať niečo za ~ené поважа́ти да́штó за сповне́не а́бо закінче́не **2** *koho* зба́вити

ся чо́го; on sa nedá len tak ľahko ~ ěró так ле́гко не зба́виш ся; ~ niekoho на́крáтко ěró не зба́виш ся так ско́ро **3** *koho* прия́ти; ~ stránku прия́ти на́вщі́вників • ~ niečo ľavou rukou а) зроби́ти да́штó лі́вов руко́в а́бо на́ско́ро; б) зроби́ти да́штó з гу́мором

odbav//it' sa -i sa -ia *sa dok.* **1** зба́вити ся чо́го, ко́го; до́кінчи́ти дя́ку роботу, спра́вити ся (*з ро́бото́в*), ви́конати, зроби́ти **2** пере́йти; sobáš sa ~il v tichosti сва́дба про́ходила в ти́хости, сва́дба бы́ла ско́рмна

odbav//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** чо́ робити; ~ svadbu робити сва́дбу **2** *koho* зба́влє́вати ся, стра́сати ся ко́го **3** *koho* при́нима́ти

odbav//ovat' sa -uje sa -ujú *sa nedok.* **1** зба́влє́вати ся, спра́вляти ся (*з ро́бото́в*), ви́повняти, робити **2** по́ходити, про́ходити, плину́ти

odbeháv//ať -a -ajú *nedok.* о́дбі́говати, бі́гати, ви́бі́говати; ustavične ~ala do druhej izby она́ ці́лий час бі́гала а́бо о́дбі́говала до дру́гої із́бы

odbeh//núť -ne -nú *dok.* **1** о́дбі́гнути, ви́бі́гнути, ви́йти (*на кúртый час*); ~la do kuchyne она́ о́дбі́гла до кúхні, она́ ви́шла (*на ми́нутку*) до кúхні **2** *koho*, чо́ оды́йти од ко́го, чо́го (*не по́че́кавши*); sestry ju ~li сестры оды́шли, не по́че́кавши є́й

odbehovat' p. odbehávat'

odber -u *m* одо́бера́ня, о́дбір; ~ plynu, elektrického prúdu о́дбір плі́ну, е́лектрикы; ~ tlača одо́бера́ня нови́нок

odberačk//a' -u *ž* одбе́рачка (*зє́рна за кі́сцєм*)

odberačk//a² -y *ž* *hovor.* одо́бера́ня, рос-тава́ня, проща́ня

odber//ať -á -ajú *nedok.* **1** *komu* чо́ одбе́рати, одо́бера́ти, одни́мати *што́ ко́му*; оха́бити ко́го чо́го; ~ niekomu smelosť одо́бера́ти да́кому смі́лость **2** доста́вати, при́нима́ти; ~ peniaze доста́вати пі́нязі **3** одо́бера́ти, ви́писовати, пере́дпла́човати; ~ odborné časopisy одо́бера́ти а́бо пере́дпла́човати спе́ціал́ны журна́лы

odberat' sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 одберáти ся, одходити; ~ sa na odpočinok одходити на одпочінок 2 *od koho, čoho* прощáти ся, роставáти ся з *kým, čím*

odberatel' -a *m* 1 ужывáтель *m*, одберáтель; ~ uhlia одберáтель у́гля; ~ elektrického prúdu одберáтель електрики 2 передплáтник, одберáтель; stály ~ Pravdy постійний áбо непрестáйний передплáтник Прáвды

odbieh//at' -a -ajú *nedok.* одбігáти, вибіговати, одходити (*на даякий час*); stále ~al z izby кáждый час áбо все вибіговав з ізби

odbij//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*o hodinách*) бити, одбивáти 2 *koho* одбивáти ся, збавляти ся *od kógo* 3 одбивáти; ~ lopťu одбивáти лóпту 4 (*odlamovat'*) одбивáти, одлáмовати

odbit' odbije odbijú *dok.* 1 одбити, пробити; hodiny odbili desať гóдины одбили дéсять; odbilo dvanásť neos. пробило дванáдцять, гóдины одбили дванáдцять 2 *koho* одбити ся, збáвити ся *kógo*; ~ niekoho žartom збáвити ся дакóго жáртом 3 одбити; ~ lopťu одбити лóпту 4 одбити, одламáти, одломити; ~ roh zrkadla одломити рíг глядила áбо зéркала

odbit' sa odbije sa odbijú sa *dok.* одбити ся, одломити ся, одламáти ся

odblan//it' -i -ia *dok. kuch. (mäso)* одблани-ти, очістити од блáнок і жыл

odblesk -u *m* óдблеск, óдсвіт; ~ slnka, ohňa одблеск сóлнца, огня

odblok//ovat' -uje -ujú *dok.* odb. одблоковáти, уволнити, попустити

odboč//it' -i -ia *dok.* 1 одбóчити, одклонити, одхылити, забóчити; ~ z cesty одбóчити з дорóгы; ~ do tichej uličky забóчити до тихой у́лички 2 *pren. (od témy ap.)* одстúпити, одклонити ся • ~ z pravej cesty збити ся з дорóгы

odbočk//a -u ž 1 одбóчіня; ~ hradskej одбóчіня гра́дський; ~ železnice одбóчіня желізнíці 2 філіáл, одділіня; ~ banky філіáл áбо одділіня бáнки 3 *pren. (od*

tému ap.) одступліня, одклоніня 4 *tel.* скочіня áбо скок бóком

odboč//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 одбóчовати, одклоняти ся, одхылéвати ся, забóчовати 2 *pren. (od témy ap.)* одступáти, одклоняти ся, одхыляти ся

odboj -a *m* óдпір, протівіня

odbojár -a *m* учáстник óдпору; повстáнець

odbojársky учáствующій в óдпорі, в повстáні

odbojnik -a *m* повстáнець, взбúренець; рабелáнт, бұрiч

odbojný повстанéцький; взбúренецький, бурiцький; ~ duch взбúренецький дух

odbojovllý *príd. k odboj*; ~é hnutie повстанéцький рух; ~ pracovník учáстник повстанéцького рúху

odbor -u *m* 1 одділіня; zdravotný ~ здоровéльне одділіня; finančný ~ фінáнчне одділіня; ~ dopravy трáнспортне одділіня 2 шпеціáлізáція, дисціплiна; vedecký ~ наўчна дисціплiна; to je jeho ~ тотó є ёго шпеціáлізáція

odborár -a *m* член профсоюза

odborársk//y профсоюзный; ~a schôdzka профсоюзне зібráння; ~a delegácia профсоюзна делегáція; ~a tlač профсоюзна печáть

odborne *prísl.* фáхово, майстёрський, професіóнáлні, кваліфіковáні, зо знálostев діла; ~ urobiť opravu rádia кваліфіковáні опрáвити рáдіо

odborník -a *m* шпеціáліста; ~ v histórii шпеціáліста з істóрії; poľnohospodársky, banský ~ сiльськогосподáрьський, бáньський шпеціáліста; naslovovzatý ~ на слóво взятый шпеціáліста

odbornotechnick//ý професіóнáлно-технічний; ~é kádre професіóнáлно-технічны кáдры; ~á literatúra професіóнáлно-технічна літератúра

odborn//ý шпеціáльний; ~ pracovník шпеціáліста; ~ robotník ви-сококваліфіковáний робóтник; ~ učiteľ учітель-шпеціáліста; ~ lekár дóктор-шпеціáліста; ~á škola фáхова шкóла,

спеціальна школа; ~á literatúra спеціальна література; ~é vzdelenie спеціальна учёнсть; ~á práca кваліфікована робота; ~é vedomosti спеціальні відомості; ~ výraz спеціальний термін; ~é oko погляд або точка зріня спеціалісти

odbor//ly -ov *m pomn.* профсоюз, професіональний союз; профсоюзы, професіональні союзы

odbremen//it' -í -ia *dok.* одбременити, злегшати, облегшати; ~ výrobu облегшати виробу

odbremeň//ovat' -uje -ujú *nedok.* злегшувати, облегшувати

odbrzd//it' -í -ia *dok.* одгравати; ~ auto одгравати авто

odbubn//ovat' -uje -ujú *dok.* чо одбубновати, пробубновати

odbud//núť -ne -nú *dok.* убуднути, убити, зменшити ся

odbúr//at' -a -ajú *dok.* 1 розбуряти, зваляти (часть стіны) 2 чо *prep.* *hovor.* одстранити, зліквідувати што; скінчити з чім; ~ staré pázory скінчити зо старými(а) поглядами

odburin//it' -í -ia *dok.* *polnohosp.* одбуринити, знічіти бурину; ~ pole, záhradu знічіти бурину на полі, в саді

odbyt -и *m* збыт; ~ tovaru збыт товару або товарів, суровины • íst' na ~, mať dobrý ~ іти на збыт, мати добрый збыт; добрі продавати

odbyt' odbyje odbyjú *dok.* koho *zastar.* одогнати, збавити ся *dakógo*, *dachógo*, одшмарити, одбити, одбавити

odbytár -a *m slang.* збытάρь

odbytisk//o -a *s*, **odbytiš//te** -ťa *s* торг збыта **odbytov//ý** збытовый; ~á kríza збытова криза, криза збыта; ~ plán план збыта; ~é možnosti збытовы можности

odcentr//ovat' -uje -ujú *dok.* *šport.* одцентровати (передати лонту або пук до цэнтра або до середини граючої площадки)

odcest//ovat' -uje -ujú *dok.* одыйти, выпутувати, одправити ся; ~ domov, do cudziny выпутувати домів, за граніцю

odcit//ovat' -uje -ujú *dok.* koho, чо зацітовати, привести цитату; ~ úryvok z článku зацітовати урывок зо статі, зацітовати статю

odclon//it' -í -ia *dok.* одцлонити, одкрити, одгорнути

odcudzenos//it' -ti ž одчудженность, холódность ж

odcudz//it' -í -ia *dok.* 1 koho komu зробити чужім, легковажным, холódным *kógo*, *для/про kógo*, *kómu*, оддалити *kógo* од *kógo* 2 чо присвоїти, украсти, потягнути *expr.* схмáтнути; ~ peniaze, šperky украсти пінязі, дорогоценности

odcudz//it' sa -í sa -ia sa *dok.* komu, čomu стáти ся чужім *про kógo*, оддалити ся од *kógo*; ~ rodičom оддалити ся од рóдичів

odcudz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 koho, komu одчуджувати, робити чужім *kógo про kógo*, *kómu*, оддálєвати *kógo* од *kógo* 2 чо присвоєвати, крáсти, потяговати

odcudz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* komu, čomu ставáти ся чужім *про/для kógo*, одчуджувати ся од *kógo*, *чógo*, оддálєвати ся од *kógo*

odcupk//at' -á -ajú *dok.* одцюпати, одыйти дрібнима крóчками

odcvál//at' -a -ajú *dok.* одцвалати, цвалом одбігнути

odčerp//at' -á -ajú *dok.* 1 одчєрьпати (vódu), вычєрьпати 2 *prep.* вычєрьпати, спотребовати, минути (по чáстях); ~ zásoby минути запáсы або резєрвы; ~ finančné prostriedky вычєрьпати фінáнчны срдєства

odčes//núť -ne -nú *dok.* одломити; одрубати, одтóргнути; ~ haluz одломити або одрубати галúзку або конáрик

odčin//it' -í -ia *dok.* напράвити, виправити, одчинити; ~ chybu напράвити хыбу; ~ vinu, krivdu одчинити винú, несправодливость або кривду

odčítan//lec -са *m mat.* уменшáне, одраховáне; чísло, од котрóго одрахúє ся

odčít//ať -a -ajú *dok.* 1 зраховати, пораховати; одраховати; ~ peniaze зраховати пінязі 2 *čo od čoho, z čoho* одраховати *што із чого*, одняти, взяти *што од чого*

odčítateľ -a *m mat.* одраховане; число, котрэ одрахує ся

odčít//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 зрахововати, нарахововати; одрахововати 2 *čo od čoho, z čoho* одраховати *што із чого*, одрахововати *што од чого*

odčrpi//núť -ne -nú *dok. expr.* одляти, одчёрпнути (*невёлё*); ~ vody z kčcha одляти (*трошэчкы*) воды із дзбанкэ

oddáleka *prisl.* здалэка, издалэка, оддалэка

oddal//ovať -uje -ujú *nedok.* оддэлёвати **oddaný** одданы́й; вірный; ~ priateľ одданы́й приятель; ~á žena вірна женá

odd//ať -á -ajú *dok.* 1 *komu* передати, оддати; ~ pozdrav передати поздоровліня 2 *koho* выдати, оддати, побрати ся

odd//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 *čomu* оддати ся *чому*, понорити ся *до чого*; ~ sa žiaľu оддати ся жалю 2 *čomu* оддати ся, пожертвувати себе; ~ sa vede оддати себе *або* пожертвувати себе науці 3 *neos.* oddá sa (oddalo sa) стоїть, мать смысел (мáло смысел *або* значіня); za to sa ~á bojovať за тотó стоїть бороти ся; spať sa už neoddalo, lebo začínalo svítať спáти уж не мáло смысел, бо зачínало уж розвиднёвати ся

oddávac//í вінчальний; ~ia ceremónia вінчальна церемонія, церемонія вінчання

oddáv//ať -a -ajú *nedok.* 1 *komu* передавати, оддавати 2 *koho* выдавати, оддавати; поберати ся

oddáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *čomu* передавати ся, оддавати ся *чому*; понорёвати ся *до чого* 2 *čomu* оддавати ся, пожертвувати себе; ~ službe národu оддавати ся службі наро́ду

oddá//vky -vok *ž pomn. hovor.* заслуженины, спросины

oddávna *prisl.* оддávна, здávна, з незапам'ятных часів, давно, за давных часів

oddelen//ie -ia *s 1* купé *neskl. s;* одділіня; spacie *al.* lôžkové ~ купé спячого ва́гона; ~ prvej triedy купé першої клáсы; obchodné ~ торгóве *або* обхóдне одділіня; technické, dopravné ~ техн́ичне, трáнспортне одділіня; kriminálne ~ кр́иміна́льне одділіня; kádrové ~ кáдрове одділіня, одділіня кáдрів; infekčné, chirurgické ~ інф́еќчне, х́ірурѓичне одділіня

oddelen//ý одділений, одокре́мений; ~á izba одділена *або* одокре́мена ізба

oddel//iť -í -ia *dok.* 1 одділити, одокремити; ~ žltok od bielka одділити жовтók од білкá; ~ časť izby priečkou одділити часть ізбы стінóв *або* перегородкóв 2 *koho* дати *кому* ёго часть, виділити *кого*

oddel//iť sa -í sa -ia sa *dok.* *od koho, čoho* одділити ся; *od oddielu sa* ~il jazdec од óдiну одділив ся язdecь

oddeliteľný одділимый

oddel'ovací розділюючий, одділюючий

oddel'ovač -a *m tech.* одділёвач *m;* сепарáтор

oddel//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одділёвати, одділяти 2 *koho* давати *кому* ёго часть, виділяти *кого*

oddel//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одділёвати ся, одділяти ся

oddestil//ovať -uje -ujú *dok. chem.* оддестіловати, дестіла́цієв одділити

oddialený оддалений

oddial//iť -í -ia *dok.* оддалити; ~ stretnutie оддалити стрітнута

oddiel -u *m 1 voj.* óдділ, ко́мáнда; partizánsky ~ партіза́нський óдділ; trestný ~ трéстний *або* покáранний óдділ; veliteľ ~и ко́мáнді́р óдді́лу 2 (*knihy ap.*) óдді́л, рóзді́л

oddiskut//ovať -uje -ujú *dok.* оддіскутовати, одшмáрити, опровергну́ти; неговати *nedok.;* tento fakt nemožno ~ тот факт не мож неговати

oddispon//ovať -uje -ujú *dok.* *koho*, *čo* одосла́ти, послáти, отпра́вити, оддіспоно́вати *кого*, *што*; ~ peniaze послáти пінязі; ~ zamestnanca на інé pracovisko одосла́ти робо́тника на іншу робо́ту

oddž//it' -í -ia *dok. odb.* оддовжыти, збáвити áбо ослободити од запла́чіння до́вгів

oddnes *prisl.* од днесь, од днеська, од днєшнєго дня

oddož//it' -í -ia *dok.* выплекати, выкормити плéканєм

oddoj//it' -í -a *dok.* оддоіти, здоіти

oddola *prisl.* здóла, оддóла

oddrap//it' -í -ia *dok. hovor.* одорвáти, одто́ргнути; ~ kúsok papiera одорвáти кусóк пáпиря

oddrap//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одорвáти ся, одто́ргнути ся; *golier sa mu ~il* гáлір одорвáв ся ёму́

oddrenáž//ovať -uje -ujú *dok.* дренажова́ти; ~ pôdu дренажова́ти зéмлю

oddrh//ať -a -ajú *nedok. expr.* покáшлєвати, мі́чно і сýхо кáшлати, одкáшлєвати

oddur//it' -í -ia *dok. expr.* одогнáти, вигнати

oddojvymocn//it' -í -ia *dok. mat.* náйти квадрáтний корінь, náйти корінь дрýгого стýпня

oddych -u *m* óддых, одпочінок; *pracovať bez ~u* робити без óддыху áбо одпочінку; *nedopriať si ~u* не дожы́чити собі óддыху; *park kultúry a ~u* парк кул́туры і óддыху

oddých//nuť si -ne si -ni si *dok.* оддыхнути собі, одпочінути собі

oddýchnutý оддыхнутый, оддыхнувший, одпочінутый, одпочінувший

odev -u *m* облечі́ння, шмáты, костюм; *pracovný ~* робо́че облечі́ння, працóвний костюм; *ochranný ~* охорóнне облечі́ння; *sviatočný ~* свято́чне облечі́ння; *smútočný ~* жалóбне áбо смýто́чне облечі́ння, смýток; *svadobný ~* свадбяны шмáты, свадбяне облечі́ння

odevnictvo -a *s* одівáльний про́мысел
odevný: ~ priemysel одівáльний про́мысел;
~ závod одівáльна фабрика; ~ obchod

одівáльний склеп áбо склеп гото́вого облечі́ня

odexped//ovať -uje -ujú *dok.* послáти, одвє́зти, отпра́вити (*nóшту i m. d.*)

odfakl//it' -í -ia *dok. hovor. expr.* одтя́ти, одрі́зати; ~ si prst одтя́ти собі́ пáлець

odfarb//it' -í -ia *dok.* одфарбити; ~ látku одфарбити поло́тно; ~ vlasy одфарбити во́лосы

odfarbovací одфа́рбучий

odfarbovač -a *m* одфа́рблєвач

odfarb//ovať -uje -ujú *nedok.* одфа́рблєвати

odfiltr//ovať -uje -ujú *dok.* одфі́льтрова́ти, профі́льтрова́ти, пропу́стити че́рез фі́льтер

odflink//ať -á -ajú *dok. čo hovor. expr.* недóбри, повє́рхні, недбанливо зроби́ти; одфлі́нкати, одбýхати, сплáтати

odfotograf//ovať -uje -ujú *dok.* одфо́тографова́ти, зня́ти

odfrč//ať -í -ia *dok. expr.* одыйти, одпрятати ся, одпалити, одфы́ркнути

odfrfl//ať -e -ú *dok. expr.* одфы́рфляти, одмы́рмляти, одшóмрати, одгýндрати, пробормотáти (*в óдповідь*)

odfrk//núť -ne -nú *dok. expr.* одлеті́ти, одскóчіти, одфы́ркнути; *ледабыло* одпові́дати, одвы́ркнути, одбрéхнути

odfúk//nuť -ne -nu *dok.* 1 здýти, одфýкнути; ~ prach здýти поро́х 2 (*vydýchnuť*) выдыхнути, выфукнути

odfúk//nuť si -ne si -nu si *dok.* 1 выдыхнути (собі́), одфýкнути (собі́); одпочі́ти, одпочі́нути (собі́), оддыхнути (собі́); *utrel si spotené čelo a ~ol si* він утє́р (собі́) спочє́не челó і одфýкнув (собі́) 2 *pren. hovor.* одпочі́нути, перепочі́нути, оддыхнути, зроби́ти перепочі́нок

odgrg//núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok. expr.* одгýрnúти, одригну́ти

odgú//lať -a -ajú *dok.* одкату́ляти (*дє́рево, бóчку i m. n.*)

odhačk//ovať -uje -ujú *dok. hovor.* одгачкова́ти, підня́ти гáчок; ~ dvierka одгачкова́ти двє́рці, отвори́ти двє́рці

odhad -u *m* одга́днута, приближне визначіня *або* одреділіня (*ро́зміру, якос-ти дачо́го*), оцінка, оцініня; ~ vzdialenosti приближне визначіня далёкости *або* оддалёности; ~ vojnových škôd приближне оцініня войно́вых шко́д; znalecký ~ одга́днута зна́лця *або* спе́ціалі́сты; zistiť hodnotu niečoho ~om приближні одреділити ціну́ дачо́го, одга́днути ціну́ дачо́го

odhadc//a -u *m práv.* одга́дця, оцінитель
odhad//núť -ne -nú *dok.* одга́днути, при-ближні оцінити (*ро́зміры, які́сть дачо́го*); ~ vzdialenosť одга́днути далёкость *або* оддалёность, приближні одреділити далёкость; ~ spôsobené škody одга́днути запричинёны шко́ды

odhadn//ý одга́дний, приближні оціне́ный; ~á cena, hodnota одга́дна ціна́, ва́ртість
odhá//dzat' -dže -džu *dok.* одшма́рити, одме́тати; ~ sneh, kamene одме́тати сні́г, ка́міня

odhadz//ovat' -uje -ujú *nedok.* одшма́ре́вати, одмі́товати

odhajdák//at' -a -ajú *dok. hovor. expr.* зроби́ти недба́ло, пове́рхні, хо́цьяк; одга́йда́кати; ~ robotu недба́ло *або* пове́рхні зроби́ти робо́ту, одга́йда́кати робо́ту

odhal//it' -i -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одкрити; ~ si tvár одкрити (со́бі) тварь *або* лице́; ~ plecía одкрити *або* обна́жыти плéчі; ~ záclony одкрити *або* одтягну́ти фі́ргангы; ~ sochu, pomník одкрити па́мятник 2 *pren.* одкрити, вына́йти, на́йти, обя́вити; ~ špióna, zradcu одкрити шпіо́на, зра́дника; ~ niečie tajomstvo одкрити да́чу тайну *або* та́йность

odhal//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 одкрити ся, обна́жыти ся 2 *pren.* одкрити ся, обна́жыти ся, указа́ти ся; про́явити се́бе; ~il sa v pravom svetle він указа́в правди́во сво́ю тварь

odháň//at' -a -ajú *nedok.* одганя́ти *aj pren.*

odhlás//it' -i -ia *dok.* одголо́сити, зру́шыти, одкли́кати, уво́лнити; ~ niekoho zo

zamestnania уво́лнити да́кого з робо́ты; ~ niekoho na policii одголо́сити да́кого на полі́ції (*при пере́ході на дру́ге місце*)

odhlás//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одголо́сити ся; ~ sa z trvalého bydliska одголо́сити ся з ты́рва́лого місця́ быва́ня (*при зме́ні місця́ быва́ня*)

odhlas//ovat' -uje -ujú *nedok.* ко́го зру́шыти, одкли́кати; взяти́ *або* стягну́ти з евіде́нції *або* з ре́єстра́ції

odhlas//ovat' -uje -ujú *dok.* чо́ од-голосова́ти, проголосова́ти за *што*, при-яти голосова́нєм *што*

odhlas//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одголо́шовати ся, взяти́ *або* стягну́ти з евіде́нції

odhmyzovac//í дезінсе́кчний одмушко-вино́вий, проти́вомушковино́вий; ~ie prostriedky дезінсе́кчны, проти́вомушковино́вы сре́дства

odhmyzovan//ie -ia *s* дезінсе́кція; ~ bytov дезінсе́кція ква́ртелів

odhmyzl//ovat' -uje -ujú *nedok.* ні́чіти (шко́длив) мушко́вины, про́водити дезінсе́кцію, дезінсе́кціюва́ти

odhodl//it' -í -ia *dok.* одшма́рити; шма́рити; ~ ohorok cigarety одшма́рити шпа́чок *або* о́горок (ці́гаре́тлі); ~ staré šaty вышма́рити ста́ре шма́тя *або* ста́ры ла́хы; ~ na smetisko (вы)шма́рити на сме́тиско; ~ zbraň шма́рити *або* пошма́ряти збра́нь *aj pren.*

odhodlan//ie -ia *s* одва́га, сме́лость, (пе́вне) рі́шіня (зроби́ти дашто́); dozrelo v ňom revné ~ в ні́м дозрі́ло пе́вне *або* тверде́ рі́шіня; byť plný ~ia бы́ти сме́лым в рі́шінях

odhodlaný 1 гото́вий, припра́вений, одва́жний, охот́ний, сме́лий, рі́шучій (*на што*); je ~ na všetko він гото́вий *або* рі́шив ся на вшы́тко, він припра́вений на вшы́тко 2 рі́шучій, сме́лий; ~ čin рі́шучій посту́пок; ~ vojak сме́лий во́як

odhodl//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* на чо́, *k čomu* рі́шыти ся, одва́жыти ся, осме́лити ся на *што*; nevie sa na to ~ він не мо́же на то́то рі́шыти ся

odhodnot//it' -і -іа *dok. ekon.* знизити ціну;
~ мену знизити ціну або курс валюти

odhora *prisl.* згóry/згóra, звёрху,
одвёрху

odhovár//at' -а -ajú *nedok. koho od čoho*
одговóрєвати

odhovor//it' -і -іа *dok. koho od čoho* одго-
ворити; *nedá sa od svojho úmyslu* ~ він не
дасть ся одговорити од свóєго ўмыслу
або нáміру, ёго не мож одговорити од
тóго нáміру

odhovor//it' -і -іа *dok.* продекламовáти,
прочítати; одговорити

odhrab//at' -е -ú *dok.* одгрáбати, згрáбати,
одгорnúти; ~ *listie* одгрáбати листя

odhrabáv//at' -а -ajú *nedok.* одгрáбовати,
згрáбовати, одгортáти

odhrč//at' -і -іа, **odhrkol//at'** -се -сú
прогыркотáти, прорáхотáти; *koč ~al koch*
прогыркотáв або прорáхотáв

odhrň//at' -а -ajú *nedok.* 1 одсүвáти, рос-
тяговати; одтяговати; ~ *оропи* ростяго-
вати або одтяговати зáнавес; ~ *koberes*
одтяговати пóкровець або кобєрець
2 одгрáбовати, одгрíбáти, одгорnúти,
згрáбовати; ~ *listie, seno* згрáбовати лис-
тя, сіно

odhr//núť -ніе -nú *dok.* 1 одсүнути нáбік, од-
тиснути; одгорnúти, одтягну́ти; ~ *si vlasy*
з čela одгорнути (собі) во́лося з челá; ~
záclonu одтягнути фі́рга́н(ы); ~ *koberes*
одгорnúти або одтягну́ти пóкровець або
кобєрець 2 одгрáбати, одгорнути; ~ *seno*
одгрáбати сіно

odhrýz//at' -а -ajú *nedok. čo, z čoho*
одкусовати, одгрызовати *шмо*

odhrýz//núť -не -nú *dok. čo z čoho*
одкусити; одгрызти, одгрызнути; ~ *kus*
chleba одкусити кусóк хлíба; ~ *si z jablka*
одкусити з я́бка • *nikto ti nos al. z nosa*
neodhrýzne hovor. expr. ніхто тобі ніс або
з нóса не одкусить

odchádz//at' -а -ajú *nedok.* 1 одходити; ~а
do práce o siedmej він одхóдить до робо́ты
о сéмій (го́дині); *vlak ~а o siedmej hodine*

пóїзд або цу́г або влак одходить о сéмій
го́дині 2 іти, одходити, путовáти; ~а на
služobnú cestu він одхóдить на служóбну
дорóгу; ~ *do cudziny* одходити за грáницю
odchlip//núť (si) -не (si) -nú (si) *dok. expr.*
одхлипнути, одпити; ~ *si kávy, mlieka* од-
хлипнути кáвей, молóка; ~ (si) *z pohára*
одхлипнути з пóгара

odchlop//it' -і -іа *dok.* 1 припідняти, під-
няти, одхылити; ~ *vrchnák* підняти
прéкривку 2 *hovor. expr.* отворити, рос-
творити; ~ *vráta, dvere* отворити брáну
або ворóта, двєрі

odchlp//it' -і -іа *dok.* 1 *odb.* одхлупити, од-
странити во́лос або серсть; ~ *kožu* одхлу-
пити кóжу, одстранити во́лос або серсть
з кóжі 2 *hovor.* розмотáти, розвязáти,
роспýтати; ~ *niť* розмотáти нитку

odchod -у *m* óдход, одходжіня,
одправліня; ~ *vlaku* одправліня влáку
або цýгу або пóїзда; *vlak je pripravený na*
~ влак або пóїзд приправєный одыйти
або к óдходу; *byť na ~е* бути на óдході,
зберáти ся одыйти

odchodiť *p. odchádzať*

odchodn//ý іншый, розділный, одлишний;
mal ~ú mienku він мав іншый пóгляд або
іншу мінку, він був іншого пересвідчіння
або дýмана

odchov -у *m pol'nohosp.* выкорм, óкорм,
одховáння; ~ *dobytka* выкорм худóбы; ~
ošípaných óдкорм свиней; ~ *kačic, sliepok*
выкорм кáчок, кýрок

odchovan//ec -са *m* одховáнець, ученик

odchov//at' -á -ajú *dok.* 1 виховати,
доховáти; ~ *deti* доховáти дітєй 2 вы-
кормити; ~ *statok* выкормити худóбу; ~
hydinu выкормити птаховину

odchov//ňa -не *ž pol'nohosp.* выкормня,
ста́йня, выкормна фáрма

odchýl//it' -і -іа *dok.* 1 одхылити, одклони-
ти; ~ *hlavu* одклонити го́лову 2 приотво-
рити; припідняти; ~ *dvere, oblok* приотво-
рити двєрі, óблак або óкно; ~ *veko* припід-
няти прéкривку

odchýliť sa -i sa -ia sa *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одхыліты ся, одклонити ся; loď sa ~ila od kurzu шыфа одклонила ся од кързу; ~ sa od normy одклонити ся од нърмы 2 приодкрыты ся, приодхыліты ся; припідняты ся; oblok sa ~il ókно приодхылило ся áбо приотворило ся

odchýlk/a -y ž одхылиня, одклоніня; ~ od normy одхылиня од нърмы; prípustná ~ tech. припұстне одклоніня

odchylný дрұгий, іншый, інáкшый, розділный, одхылный, не такой; mám ~ú mienku я іншого пóгляду, я мам інáкшу мінку áбо інáкше пересвідчіня; ~é povahy одхылны áбо несхóдны харáктеры

odchyl'ovač -a *m anat.* одхылёвач, одклóнююча мýскула

odchyl'ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одхылёвати, одклоняти 2 (*dvere ap.*) приодкрывати; (*veko*) припіднимати

odchyl'ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одхылёвати ся, одклоняти ся 2 (*o dverách ap.*) приодхылёвати ся, приодкрывати ся, приперати ся

odier/lať -a -ajú *nedok.* 1 обдерати, здерати (кóру, кóжу) 2 *pren.* обдерати, оберати 3 *expr.* (*tvár ap.*) обдерати, дошкрябовати, шкрябати 4 (*nábytok, obuv ap.*) обдерати, шкрябати

odieť odeje odejú *dok.* *koho do čoho, čím, komu* čo облечі, одіти кóго; надіти кóму што; ~ dieťa облечі дітину; ~ si kabát облечі ковт áбо réрок;

odieť sa odeje sa odejú sa *dok.* облечі ся **odiev/lať** -a -ajú *koho do čoho, čím, komu* čo облікати кóго, надіти кóму што

odiev/lať sa -a sa -ajú sa *nedok.* облікати ся **odinakiaľ** *prísl.* одніоткы, з дрұгого áбо іншого місця

odísť odíde odídu *dok.* 1 одыйти, побрати ся, одправити ся; ~ z domu одыйти áбо побрати ся з дóму; ~ do mesta одыйти до мїста; ~ na služobnú cestu одыйти на служóбну дорóгу; ~ do cudziny одправити ся за граніцю; ~ na aute одыйти на áвті

áбо áвтом 2 (*v dopravných prostriedkoch*) одправити ся, одыйти, їти; vlak, autobus odišiel vlak, автобус одышов • ~ zo sveta *al.* на дрұгýй свѣт *al.* на ве́щност' одыйти зо свѣта áбо на ві́чність, одправити ся на дрұгýй áбо на тот свѣт; переселити ся до ліпшого áбо дрұгого áбо іншого свѣта; ~ s dlhým nosom *hovor.* одыйти з дóвгым нóсом

odísť -i -ia *dok.* одістити, увольнити поі́стку; ~ pušku одістити пу́шку; ~ granát одістити гранáт, увольнити поі́стку на гранáті

odiv -u *m* óбдив, на óбдив, науказáня, збóжнёваня; dávať *al.* vystavovať *al.* vypášať на ~ (sveta) выставляти áбо вынаша́ти на óбдив

odizol'ovať -uje -ujú *dok. odb.* ізоловати, одізоловати; ~ konce vodičov ізоловати кінці водителів

odjakživa *prísl.* здавна, оддавна, од-якжыва, з незапам'ятных часів

odjazd -u *m* одыйдіня

odjed/lať -á -ajú *nedok.* зі́дати, оді́дати, ї́сти (*trošécky* дачóго)

odjest' odje odjedia *dok.* оді́сти, зі́сти; ~ kusok chleba зі́сти кусóк хлі́ба; ~ trochu z polievky оді́сти трошéчки з пóливкы

odkade i odkadiaľ *zám. prísl.* óды

odkap/lať -e -ú *dok. hovor.* згынути, здохнути, скáпати, *expr.* (*o ľuďoch*) уме́рти **odkaš/lať** (si) -le (si) -lú (si) *dok.* одка́шлати (со́бі), одка́шлати ся

odkašláv/lať (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* одка́шлєвати (со́бі), одка́шлєвати ся

odkaz -u *m* 1 одказáня, ві́стка; odovzdať niekomu ~ передати дакóму одказáня, одказати дакóму даштó; pechať písomný ~ охабити писóмну ві́стку 2 за́вет, за́вїщáня; ~ predkov за́вет áбо за́вїщáня прѣдків 3 (*v knihe*) познáчка, примічáня 4 *práv.* за́вїщáня, за́вет (*маєтку*)

odkázaný *al.* на *koho*, чо залéжньый од кóго, чóго; одказáньый на кóго; dieťa je ~é на rodičov дітина залéжна од рóдичів, дітина одказáна на рóдичів; nebyť на *nikoho* ~ од

никого не залежати, од нікого не бути залéжним, на нікого не бути одказáним; byť ~ на ротос niekoho бути залéжним од дачі́й по́мочі, бути одказáним на дачі́й по́мочі; byť ~ на seba бути одказáним сам на се́бе; byť ~ na milosť a nemilosť niekoho бути одказáним на дачію мі́лость і немі́лость

odkáľ/zat' -že -žú *dok.* **1** *po kom* одказáти, дати знáти чéрез кóго; ~zal som *po bratovi*, aby večer prišla я дав знáти чéрез брáта, жéбы вéчор онá пришлá **2** *na koho*, čo послáти ку кóму, чóму, одослáти ся на кóго, *што*; ~ niekoho на прамене одослáти дакóго к істóчникам **3** *kniž.* (*majetok*) одказáти, завищáти, охабити

odkaz//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** *po kom* одкáзовати, передавáти, давáти знáти чéре з кóго **2** *na koho*, čo одкликовати ся на кóго, *што* **3** *kniž.* (*majetok*) одкáзовати, завищáти, охабляти

odkedy zám. prísl. **1** одколи, од якóго часý, з якóго часý; ~ tu bývate? одколи ви ту бývate áбо жыете? **2** од тоды, як; од тóго часý, як; ~ sa tu narodil syn, celkom sa zmenil од тóго часý, як нарóдив ся у нёго сын, він цáлком змінив ся

odkiaľ zám. prísl. óдкы; ~ idete? óдкы ви ідéте?; *nikto nevedel*, ~ *prišla* нихто не знав, óдкы онá пришлá • *vie ~ pokiaľ hovor.* він знáть óдкы пóкы, він матъ чýвство мі́ры; *vie*, ~ *vieter fúka* він знáть, óдкы вітор дýе

odkiaľ'kol'vek zám. prísl. óдкы завгóдно, то є єдно óдкы, з хоцькотрóго бóку

odkiaľ'si zám. prísl. óдкысь, óдкысь-то

odklad -u m одложі́ня; ~ *platby* одложі́ня плачі́ня; *urobiť niečo bez ~u* зроби́ти даштó тáкой áбо без одложі́ня; *dostať ~* достáти одложі́ня (*восеньской слóужбы*)

odklad//at' -á -ajú *nedok.* **1** одкладáти, клáсти нáбік **2** (*kabát ap.*) знимáти **3** (*peniaze*) одкладáти **4** (*na neskorší čas*) одкладáти, оддáлэвати

odkláň//at' -a -ajú *nedok.* одклоняти

odkláň//at' **sa** -a sa -ajú *sa nedok. v rôzn. význ.* одклоня́ти ся

odklep -u m кóпія, написáна на пишúчий машинці

odklep//at'¹ -e -ú *dok.* одклепáти; ~ *popol z cigarety* одклепáти пóпил з цігáре́тлі

odklep//at'² -e -ú *dok. hovor.* написáти, передруковáти, переписáти (*на пишúчий машинці*)

odkliať odkľaje odkľajú *dok. koho*, čo одкля́ти кóго, *што*, зрушы́ти за́клятя з кóго, чóго, зня́ти за́клятя з кóго, чóго

odklínadl//o -a s одклина́юча фрáза

odklon -u m v rôzn. význ. одклоні́ня, одхыле́ня; ~ од *kolmého smeru* одклоні́ня од перпендікулярного направлі́ня; ~ од *magnetickej ihly fyz.* одхы́лення áбо одклоні́ня од магнети́чної стрі́лки; ~ од *obvyklej metódy* одклоні́ня од обвы́клого мéтоду

odkloni//it' -i -ia *dok.* одклонити, одхы́лити

odkloni//it' **sa** -i sa -ia *sa dok. v rôzn. význ.* одклонити ся, одхы́лити ся; ~ *sa od niekoho* одклонити ся од дакóго; ~ *sa od tradície* одклонити ся áбо оды́йти од траді́ції

odklop//it' -i -ia *dok.* отворити, при́підняти (*npřekrývku i m. n.*), одкло́пити

odklu//sať -še -šú *dok.* одклýсати, оды́йти клýсом

odkní//sať sa -še sa -šu *sa dok. expr.* оды́йти (*тяжкым кро́ком*)

odkolisať sa p. odknisat' sa

odkop//at'¹ -e -ú *dok.* одкопáти, одры́ти

odkop//at'² -e -ú *dok. (nohou)* одсýнути, одпíхнути, одко́пнути

odkop//at' sa -e sa -ú *sa dok.* одко́пати ся (*в нóстелі*), зошмáрити зо се́бе перину (*пáплон i т. п.*)

odkopáv//at'¹ -a -ajú *nedok.* одко́повати, одрывáти

odkopáv//at'² -a -ajú *nedok. (nohou)* одсýвати, одпíховати, одко́повати

odkopáv//at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* одко́повати ся (*в нóстелі*), зошмáрёвати зо се́бе перину (*пáплон, дéку i т. п.*)

odkopírl'ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* 1 *čo* скопіювати, одкопіювати *што*, зробити копію з *чого*; ~ *obrázok* скопіювати образок 2 *čo, koho* скопіювати *кого, што*, наподобити *што*

odkopl'nút' -ne -nú *dok.* 1 *čo* одсунути, одпіхнути, одкопнути (*ногів*); ~ *loptu* одкопнути лопту 2 *koho expr.* одмітнути, одшмарити *кого*, одпёрти *кому*

odkosil'it' -i -ia *dok.* розв'язати узел, узлик

odkosl'it' -i -ia *dok.* 1 накосити (*невелё*) 2 (*z cudzieho*) одкосити

odkotúl'at' sa -a sa -ajú *sa dok.* одкотуляти *ся*

odkôrn'it' -i -ia *dok. odb.* одскóрити, здёрти скóпу стрóму

odkrad//núť sa -ne sa -nú *sa dok. expr.* покрадóмкы одыйти, одыйти крадькомá, змíзнати, счéзнати

odkrág'//ovat' -uje -ujú *dok. koho hovor.* од-странити, знічіти; забити, завісити

odkraj//ovat' -uje -ujú *nedok.* одкраёвати, одрізовати

odkresl'it' -i -ia *dok.* одкреслити, одкопіювати; ~ *obraz* одкреслити образ

odkresl'//ovat' -uje -ujú *nedok.* одкрéслёвати, скопіювати

odkrivk'at' -á -ajú *dok. expr.* одкривкати, одыйти кривкаючі

odkroč'it' -i -ia *dok.* одкрóчити, одстúпити, одыйти (*на дакілько кроків*)

odkroj//it' -i -a *dok.* одрізати, одкроїти; ~ *si krajec chleba* одрізати кусóк хліба; ~ *z koláča* одкроїти з колачá

odkroj//ok -ka *m* кусóк (*одрізаний нóжом*); ~ *z jablka* кусóк з ябка

odkrúc'at' -a -ajú *nedok.* одкрúчовати, одвивати, одмóтовати

odkrút//it' -i -ia *dok.* одкрутити, одвити, одмотáти; ~ *skrutku* одкрутити шрúбку

odkrv'it' -i -ia *dok. odb.* одкрóвити, обескрóвити; ~ *mozog* обескрóвити мозóг

odkryť odkryje odkryjú *dok.* 1 одкрити, отворити, обнажити; ~ *si tvár* одкрити (*собі*) тварь áбо лицé 2 одкрити, одтягнути, одгорнути; ~ *záclonu*

одтягнути фірга́нť áбо підняти зáнавес; ~ *závoj* одкрити зáвой 3 одкрити, náйти, вынайти; ~ *ložiská uhlia* одкрити запáсы у́гля 4 одкрити, обявити, вынайти; ~ *zločin, krádež* одкрити áбо обявити при-ступок, кра́деж; ~ *chybu* обявити хыбу

odkryť sa odkryje sa odkryjú *sa dok.* 1 зо-шмарити зо себе паплон, одкрити *ся* 2 одкрити *ся*, одгорну́ти *ся*, одтягну́ти *ся*; *záclona sa odkryla* фірга́нť одтягну́в *ся*, зáнавес підняв *ся* 3 *pren.* одкрити *ся*, обявити *ся*, вынайти *ся*

odkrýv'at' -a -ajú *nedok.* 1 одкрывáти, обнажáти 2 (*záclonu ap.*) одкрывáти, одтяговати, одгортáти 3 (*objavovať*) одкрывáти, обявляти, вынаходити, нахо-дити 4 (*odhaľovať*) одкрывáти, обявляти, вынаходити

odkrýv'at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* 1 одкрывáти *ся*, змíтовати зо сéбе паплон (*дéку, перину i т. п.*) 2 (*o záclone ap.*) од-тяговати *ся*, одгортáти *ся*, піднимáти *ся* 3 *pren.* одкрывáти *ся*, обявляти *ся*, вынаходити *ся*, находити *ся*

odkuk'//at' -á -ajú *dok. čo od koho hovor.* научіти *ся*, увідіти; перейняти *што* у *кого*; ~ *al som, ako to robíte* я попозерáв áбо відів, як ви тотó рóбите

odkundes -a *m hovor. pejor.* чоловік незна́мого походжіня; пришéлец, побіра́йло; (*o zvierati*) затулянець

odkúp//it' -i -ia *dok. čo od koho* одкупити, купити *што* од *кого*; ~ *il som od neho dom* я купив од нёго дім

odkup//ovat' -uje -ujú *nedok. čo od koho* одкúповати, куповáти *што* од *кого*

odkúr'it' -i -ia *dok. expr.* 1 одогна́ти, вигнати, выкурити 2 (*odbehnúť*) утечі, утікнути

odkuť odkuje odkujú *dok.* одковáти, зняти óковы

odkvač'it' -i -ia *dok. hovor.* зняти (*з gáka i m. n.*); ~ *reťaz* одопну́ти ланцо́к; ~ *hák* одопну́ти гак

odkvap -u *m* одквaп, пінва • *dostať sa z dažďa pod* ~ достати *ся* іщі до

неприємнішої ситуації, достати ся з доджу під рінву

odkvapk//ať -á -ajú *dok.* одквápкати, стечі; čerešne utmyjete a na sitku necháme ~ черешні умыеме і на ситку оха́биме одквápкати áбо стечі áбо одтечі

odkvapkáv//ať -a -ajú *nedok.* одквápковати, стікати (квápками), квápкати; krv ~a z rany кров квápкать із ráны; med ~a z lyžičky мед квápкать із ложóчки

odkvapnic//a -e ž рінва

odkvap//núť -ne nú *dok.* одквápнути, квápнути

odkvapov//ý рінвóвый; ~ žlab рінвóвый жóлоб; ~á rúra рінвóва рýла

odkväc//núť, odkvac//núť, odkvic//núť -ne -nú *dok. expr.* упáсти, звалити ся, овіснути; hlava tu ~la na plese гóлова овісла ёму на плéче; ~ na stoličku він звалив ся на столиць

odkvit//núť -ne -nú *dok.* одквітнути *aj pren.*

odkyslič//iť -í -ia *dok. chem.* одобрáти кіслорód, одкіслорóдити, редуковáти

odkysličovadl//o -a s *chem.* обнóвлéвач, срёдство на одкіслорóднёваня

odkyslič//ovat' -uje -ujú *nedok. chem.* одберáти кіслорód, одкіслорóднёвати, обнóвлéвати

odkýv//ať -a -ajú *dok. expr.* одкывáти, одмáхнути, кывнути гóловов (*на знак соглaшíня*); притáкати

odľahč//iť -í -ia *dok.* одлегшыти (*знизу-ти váгу*); ~ konštrukciu stroja одлегшыти конштрúкцію машыны

odľahč//iť sa -í sa *dok. neos.* стáти лёгшым, одлегшыти ся; ~ilo sa tu na duši ёму на душі стáло лёгше, на душі одлегшыло ся ёму

odľahč//iť si -í si -ia si *dok. expr.* облегыти собі, облегыти душú; ~ si slzami облегыти душú áбо сёрдце слызáми, выплакати ся

odľahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* облéгшувати

odľahč//ovat' si -uje si -ujú si *nedok.* облéгшувати собі áбо облéгшувати (собі) душú

odľahl//ý vzdalénый, оддалéный; далéкий; одлé глыи; ~á dedina оддалéный

áбо далéкий валáл, оддалéне áбо далéке селó; ~á ulica одлéгла áбо оддалéна ўліця
odľah//núť -ne *dok. neos.* кому стáло лёгше, зачалó быти лёгше, полегшáло; полегшáти; ~ tu na srdci на сёрдці ёму стáло лёгше; nech sa vyplače, ~ne jej най она́ выплаче ся, бúде ёй лёгше

odlák//ať -a -ajú *dok.* одвéсти, одлудити, одманити, одпýтати

odlam//ovat' -uje -ujú *nedok.* одлáмовати

odlep//iť -í -ia *dok.* одклéйти, одлпíтити

odlep//iť sa -í sa -ia sa *dok.* 1 одклéйти ся, одлпíтити ся 2 *pren.* одорвáти ся; lietadlo sa ~ilo od zeme *hovor.* ероплáн одорвáв ся од зéмлі

odlep//ovat' -uje -ujú *nedok.* одклéёвати, одлпíплéвати

odlep//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 одклéёвати ся, одлпíплéвати ся 2 *pren.* одрывáти ся

odlesk -u *m* одблескнýтя; одлескнýтя; одражéня

odlesn//iť -í -ia *dok. odb.* одліснити, выортóвати лісний порáст

odlesň//ovat' -uje -ujú *nedok. odb.* одліснёвати, збáвити лісного порáсту

odlet -u *m* одлít, одлítáня; ~ lietadla одлít ероплáна

odlet//iet' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одлетíти; lastovičky už ~eli лáстівки уж одлетіли; gombík ~el do kúta гóмбiчка одлетіла до кýта; lopta ~ela daleko лóпта одлетіла далéко 2 одлетíти; ~ z Bratislavy do Prahy одлетіти з Братіслáвы до Прáгы

odlet//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одлítáти, одлítóвати 2 (*lietadlom*) одлítáти

odlev -u *m* одлив, убыток *m*; ~ pracovných sil убыток робóчої силы

odležan//ý одлежáный; ~é jablká одлежáны ябкa; ~é víno одлежáне вiно

odlež//ať -í -ia *dok.* одлежáти; nechať *al.* даť niečo ~ охабити áбо дати дaштó одлежáти; nechať mäso ~ дати мясу одлежáти

odlež//ať sa -í sa -ia sa *dok.* одлежáти ся; jablká sa ~ali ябкa одлежáли ся

odlež//ať (si) -í (si) -ia (si) dok. одлежати (собі); ~ si nachladnutie одлежати *або* вылежати (собі) нахолоджіня; ~ si dva týždne вылежати *або* одлежати (собі) два тиждні

odliat' odleje odlejú *dok. v rôzn. význ.* одляти; ~ vodu z vedra одляти воду з ведра; ~ trochu vína одляти трошечки вина; ~ zvon, sochu одляти дзвін, соху

odliat//ok -ka m одливок; bronzový, sadrový ~ бронзовый, гипсовый одливок

odliep//ať -a -ajú nedok. одклеевати, одліплєвати, одліпляти

osliep//ať sa -a sa -ajú sa nedok. 1 одклеевати ся, одліплєвати ся **2 pren.** одривати ся, одставати

odlietať, odletúvať, odlietavať p. odletovať'
odlievac//í tech. одливаючи́й, одливный; ~ia forma одлива́юча форма

odlievač -a m одли́вач

odliev//ať -a -ajú nedok. v rôzn. význ. одли́вати; ~ mlieko z hrnca одли́вати мо́локо з кайстро́ны *або* го́рнця; ~ sochu одли́вати со́ху *або* па́мятник

odliezt' odlezie odlezú *dok.* одлі́зти, оды́йти
odlíš//it' -í -ia dok. одлишы́ти, розлишы́ти, діференцо́вати

odlíš//it' sa -i sa -ia sa dok. od koho, čoho одлишы́ти ся, ста́ти не таким як *хто, што*; выді́лити ся, діференцо́вати ся; *chcela sa ~ od ostatných ona хотіла* выді́лити ся од іншых

odlišn//ý одлишний, іншый, іна́кшый, дру́гий, не такий; ~ názor іншый *або* дру́гий *або* одлишний по́гляд; ~á povaha іншый *або* дру́гий ха́рактер; ~á farba інша *або* дру́га фа́рба

odlíš//ovať -uje -ujú nedok. одлишовати, розлишовати, діференцо́вати

odlíš//ovať sa -uje sa -ujú sa nedok. одлишовати ся, розлишовати ся, діференцо́вати ся, різнити ся

odliv -u m v rôzn. význ. о́длив; příliv а ~ прилив і о́длив; ~ revolučnej vlny о́длив револю́ційної во́лны, упа́док револю́ції

odlom//it' -í -ia dok. одламáти, одломити

odlom//ok -ku m одло́мок

odlož//it' -í -ia dok. 1 одложи́ти, положи́ти на́бік; ~ knihu, pero одложи́ти книжку, пе́ро **2** зняти, дати зо себе *або* до́лов; ~ kabát, klobúk зняти ка́бат, ка́лап **3** одложи́ти; ~ peniaze na dovolenku одложи́ти пі́ня-зі на доволе́нку **4** одложи́ти, оддали́ти, одрочи́ти; ~ svadbu, cestu одложи́ти сва́дбу, доро́гу *або* путова́ня

odľúb//it' -i -ia dok. 1 ко́го кому одлю́бити, одлудити; лю́бовєв одве́сти **2** ко́го, чо перестáти люби́ти

odľúb//it' sa -i sa -ia sa dok. hovor. перестáти люби́ти ко́го

odlúčený одді́лений, осамоче́ний, одлуче́ний, одто́ргнутый од да́чого; žiť ~ od rodiny жы́ти одто́ргнутым од ро́дины, жы́ти одлуче́ным од ро́дины

odlúč//it' -í -ia dok. 1 ко́го од ко́го, чо́го одді́лити, одто́ргнути, одорва́ти ко́го од ко́го, чо́го; розді́лити, розлучи́ти ко́го з кым, чим; ~ od rodiny одорва́ти од ро́дины **2 (mláďa)** одлучи́ти *або* одня́ти плéкати, перестáти плéкати (*дітину*)

odlúč//it' sa -i sa -ia sa dok. od koho, čoho 1 одді́лити ся, одлучи́ти ся; *krava sa ~ila od stáda* ко́рова оді́лила ся од ста́да **2 (rozlúčiť sa)** розый́ти ся, розлучи́ти ся з кым

odlučiteľn//ý одділю́ючий; ~á predpona *gram.* одділю́ючий пре́фікс

odlučn//é -ého s одлу́чне, прида́вок к випла́ті (*за робо́ту, выжа́дуючу даякы́й час прожывáти окре́ме од ро́дины*)

odluč//ovať -uje -ujú nedok. 1 ко́го од ко́го, чо́го одривáти ко́го од ко́го, чо́го; розді́ляти, розлучáти ко́го з кым, чим **2 (mláďa)** однимáти, одлучáти, перестáти плéкати (*дітину*)

odluč//ovať sa -uje sa -ujú sa nedok. od koho, čoho 1 одді́лєвати ся, одділя́ти ся, одто́рговати ся **2 (rozlučovať sa)** росо́ходити ся, розлу́човати ся, розлучáти ся з кым

odľud -a m pejor. самота́рь, одлюдник, чуда́к

odluk//a -у ž одділіня, розділіня, розлучіня; ~ cirkvi od štátu одділіня цѣркви од державы
odlúp//ať -e -u *dok.* čo z čoho одлупати
odlúp//it' -i -ia *dok.* čo z čoho одлупити, здѣрти; ~ kôru zo stromu здѣрти або обдѣрти кору з дѣрева або зо ствóла
odlup//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo z čoho одлуповати, здѣрати; одтóрговати
odmagnetiz//ovat' -uje -ujú *dok.* fyz. одмагнетизовати, розмагнетизовати
odmal//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 одмалѣвати, одписати, зробити копію; ~ obraz одмалѣвати або зробити копію образу 2 намалѣвати, написати; dať sa ~ дати намалѣвати ся, дати намалѣвати свій портрѣт; ~ dieťa намалѣвати портрѣт дитини
odmask//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok. hovor.* одмасковати ся, одгрімовати ся
odmastn//it' -i -ia *dok.* одмастнити
odmastňovač -a *m odb.* одмастнююча річ
odmastň//ovat' -uje -ujú *nedok.* одмастнѣвати
odmašir//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* одмашіровати; одыйти, машірюючи
odmāk -u *m* одмяк, одмякнута
odmen//a -у ž одмініна, нагороджіня; reňazná ~ піняжна одміна; ~ za dobrú prácu одміна за добру роботу
odmen//it' -i -ia *dok.* одмінити, нагородити, преміювати
odmen//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 кому за čo одмінити ся ко́му за *што*, одвдячіти ся, одплатити ся ко́му за *што* 2 *hovor.* дати погощія, погостити
odmeň//ovat' -uje -ujú, **odmieň//ať** -a *nedok.* нагороджовати, преміювати
odmeň//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* кому за čo одплáčовати ко́му за *што*, дяковати ко́му за *што*
odmeran//ý 1 одміряный, розміряный, міряный (*крок i т. п.*) 2 стриманий, стримуючий, холóдный, стрóгий, невитáвый; ~ pohľad холóдный погляд або візор; ~é správanie стримане поведжіня

odmer//ať -ia -ajú *dok.* одміряти, зміряти, виміряти; ~ dĺžku, šírku, výšku, hrubku *niečoho al. niekoho* зміряти довшку, ширьку, вышку, грúbку *дачóго або дакóго*; ~ dva metre látky одміряти два мэтры полóтна; ~ chorému teplotu зміряти хвóрому теплоту • ~ niekoho očami, pohľadom зміряти дакóго очáми або поглядом
odmeriav//ať -a -ajú *nedok.* одмірѣвати; міряти; вимірѣвати
odmerk//a -у ž одмірка (для *текучіх i сыпучіх вѣщѣств*)
odmet//ať -á -ajú *nedok.* одмітати, змітати (*mimlós*); ~ sneh spred domu одмітати сніг спѣред дóму
odmieň//ať -a -ajú *nedok.* одмінѣвати, нагороджовати, преміювати
odmieň//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 кому за čo одплáčовати ся ко́му за *што*, одвдячіти ся ко́му за *што* 2 *hovor.* давати погощія
odmiest' odmetie odmetú *dok.* одмѣсти, змѣсти (*mimlós*); ~ smeti, sneh, одмѣсти смітя, сніг
odmiet//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* одмітати *што*, зрікати ся *чóго* 2 (*návrh, ротос ap.*) одмітати *што*, зрікати ся *чóго* 3 *koho* одказовати ко́му, не хотіти зробити дакóму даштó
odmietav//ý 1 одміта́вый, негáтивный; ~ pohyb одміта́вый гест; ~á odpoved' негáтивна óдповідь 2 непристúпный, недружелюбный, невитáвый, холóдный; ~ človek непристúпный або невитáвый чоловік; ~é správanie недружелюбне поведжіня
odmiet//nut' -ne -nu *dok.* 1 *čo i bezpredm.* одмітнути, одшмáрити *што*, зречі ся *чóго*; ~ návrh одмітнути пропозіцію; ~ ротос зречі ся пóмочі, одмітнути пóмич 2 *čo* одмітнути, замітнути, несхвалити; ~ žiadosť одмітнути прóсьбу; ~ obvinenie замітнути обвініня 3 *koho* одмітнути ко́му
odmín//ovat' -uje -ujú *dok.* одміновати

odmlč//ať sa -í sa -ia sa *dok.* 1 замовкнути, затихнути, стихнути, замовчати, перестати бісідовати або говорити; ~al sa na chvíľu a znova začal hovoriť на кúрто замовкнув і зно́ва заговорив або за́чав говорити 2 *pren.* замовкнути, стихнути; ~aný básnik замовкнутый поёт

odmlieť odmlie odmlú *dok. expr.* одмолóти; ~ úlohu одмолóти задачу

odmocnen//ec -са *m mat.* підкорінёве число
odmocnin//a -у *ž mat.* ко́ринь *m*; druhá ~ квадратный ко́ринь, ко́ринь д́ругого стúпня; tretia ~ кубічний ко́ринь, ко́ринь трéтього стúпня

odmocn//iť -і -ia *dok.* 1 *mat.* náйти ко́ринь дая́кого ч́исла 2 ослабити, зменшыти; ~ účinok niečoho ослабити дія́ня да́чого

odmocniteľ -а *m mat.* указáтель *m* ко́риня

odmocň//ovať -ује -ujú *nedok.* 1 *mat.* náйти ко́ринь 2 *pren.* ослабляти, зм́еншовати

odmodl//iť -і -ia *dok.* одмодлити; ~ hriechy одмодлити гр́ихы

odmodl//iť sa -і sa -ia sa *dok.* одмодлити ся, помолити ся, прочітáти молитву

odmok//núť -не -nú *dok.* 1 насякнути водóв, звóлгнути, навóлгнути 2 (o známke, nálepke) одклеіти ся, одліпити ся

odmont//ovať -ује -ujú *dok.* одмонтовáти, демонтовáти *nedok., dok.* розоб́рати; ~ stroje демонтовáти маш́ины; ~ koleso зняти ко́лесо

odmontúv//ať -а -ajú *nedok.* одмонтовáти, демонтовáти *nedok., dok.*

odmor//iť -і -ia *dok. odb.* знешкоднити, одморити, одстранити; ~ terén знешкоднити або одморити місц́евість

odmor//ovať -ује -ujú *nedok. odb.* знешкоднёвати, одстранёвати, одморёвати *nedok., dok.*

odmo//tať -ce/-tá -cú/-tajú *dok.* розмотáти

odmotáv//ať -а -ajú *nedok.* розмóтовати

odmraz//iť -і -ia *dok.* одморозити, розморозити; ~ ovocie, mäso розморозити овоцину, мýсо

odmraz//ovať -ује -ujú *nedok.* розморóжовати, одморóжовати

odmršť//iť -і -ia *dok.* одшмáрити; одмі́тнути, зашмáрити

odmrz//núť -не -nú *dok.* 1 одмёрзнути; prsty mu ~li пáлці ё́мý одмёрзли 2 розмёрзнути; sklá na oblokoch ~li скла на óблаках або óкнах розмёрзли

odmyk//ať -á -ajú *nedok.* одмыkáти, одперáти, одоперáти

odmysl//ieť si -і si -ia si *dok.* чо́ одмыслити собі, не б́рати до увáгы, зречі́ ся чо́го

odnárodn//iť (sa) -і (sa) -ia (sa) *dok.* однароднити́ ся, денаціоналізováти́ ся *nedok., dok.*

odnárodňovac//í однарóднюючий, денаціоналізáчний; ~ie snahu однарóднюючі сна́жіня

odnáš//ať -а -ajú *nedok.* чо́ 1 одно́сити 2 доплáчовати, не́сти кáпу за што́

odňať odníme odnímu *dok.* чо́ кому,чо́му одняти, взяти, одобрáти што́ у ко́го, чо́го

odnauč//iť -і -ia *dok.* одучі́ти

odnauč//iť sa -і sa -ia sa *dok.* одучі́ти́ ся, одвы́кнути

odnedávna *prisl.* однеда́вна, од неда́вних часів, од неда́вного часý

odnechc//ieť sa -е sa *dok. neos. кому чо́го i s neurč.* стратити охóту, інтерес к да́чому; ~elo sa mu večerať ё́мý не хоті́ло́ ся веч́еряти, він не хотів веч́еряти
odniekade, odniekadial', odniekial' zám. prisl. оддаóдки, óдкысь-то

odniesť odnesie odnesú *dok.* чо́ 1 одне́сти; ~ knihu do knižnice одне́сти кни́гу до бі́бліотéкы; ~ peniaze do sporiteľne одне́сти пі́нязі до шпорітéльні 2 доплáтити, понéсти кáпу за што́

odniesť si odnesie si odnesú si *dok.* одне́сти (з собóв), взяти (собі́); ~ si niečo на рáмiатку взяти собі́ да́штó на пáмýтку, одне́сти (з собóв) да́штó на пáмýтку • ~ si hanbu одне́сти собі́ гáньбу; odniesol si to він одні́с собі́ за то́тó, він поплатив́ ся за то́тó

odnikade, odnikadial', odnikial' prisl. ни-одкы

odnímlať -a -ajú *nedok.* *čo komu, čomu* одніма́ти, одбира́ти *што у ко́го, чо́го*

odnosliť -í -ia *dok.* одно́сити, переноси́ти, перене́сти; ~ *veci do vozňa* переноси́ти ве́щі *а́бо рі́чі до ва́гона*

odnova prisl. зно́ва, на́ново, за́сь

odnož -e *ž bot.* вы́гонок, (коріне́вий) ви́росток

odnožliť -í -ia *dok. bot.* да́ти ви́гонки *а́бо* ви́ростки

odnožovanlie -ia *s bot.* розмно́ження росли́н ви́гонками *а́бо* ви́ростками

odo p. od

odoberlať -á -ajú *nedok.* **1** *čo komu, čomu* одо́берати, одніма́ти *што у ко́го; лишати́ ко́го, што чо́го; ~ pôde živiny* одо́берати зе́млі ви́живы ; ~ *trochu múky* одо́брати *а́бо* одсы́пати троше́чки му́ки **2** *čo (peniaze za niečo ap.)* доставати́, при́нимати **3** *koho hovor.* бра́ти до арма́ды *а́бо* за во́яка **4** *čo* доставати́ на обі́днávку, одо́берати; ~ *poviny, časopis* одо́берати нови́нки, журна́л *а́бо* часо́пис

odoberlať sa -á sa -ajú *sa nedok.* **1** *kam* одо́берати́ ся, одхо́дити **2** *od koho* одо́берати́ ся *од ко́го*, росхо́дити ся *а́бо* роставати́ ся *з ким*

odobierka -y *ž* **1** одбе́раня, розлучі́ня **2** сму́точна співа́нка (*на по́грібі i m. n.*)

odolbrať -berie -berú *dok.* **1** *čo komu, čomu* одо́брати, одня́ти *што ко́му; лишы́ти ко́го, што чо́го; ~ darcovi krv* одо́брати да́руючому кров **2** *čo (peniaze za niečo ap.)* доста́ти, при́яти **3** *koho hovor.* взяти́ до арма́ды *а́бо* за во́яка *а́бо* ку во́йску

odolbrať sa -berie sa -berú *sa dok.* **1** *kam* одо́брати́ ся, одыйти́ **2** *od koho* розлучи́ти ся, розыйти́ ся *з ким*

odolhnať -ženie -ženú *dok.* одогна́ти, вигна́ти *aj pren.*; ~ *psa, muchu* одогна́ти пса, му́ху; ~ *smutné myšlienky* вигна́ти смутны́ дум́ки

odohrlať -á -ajú *dok. šport.* зорпа́ти (*zánac i m. n.*)

odohrlať sa -á sa -ajú *sa dok.* ста́ти ся, при́годити ся

odokryť p. odkryť

odollať -á -ajú *dok. čomu, komu i bezpredm.* ви́тримати *што*, не підда́ти ся *ко́му, чо́му; ~ útokom* ви́тримати ата́ку; ~ *rokušeniu* не підда́ти ся *а́бо* не підля́чи́ поку́шню

odolný ви́тримлюю́чий, зда́тний, імун́ний; ~ *človek* зда́тний чоло́вік; *dieťa* ~é *proti infekcii* ді́тина імунна́ проті́в інфе́кції; *obilniny* ~é *proti mrazu* моро́зу ви́тримлюю́чі зе́рна *а́бо* зерновы́ култу́ры

odomknúť -ne -nú *dok.* одомкну́ти, отво́рити, одпе́рти

odomyklať -á -ajú, **odomkýnlať** -a -ajú, **odmyklať** -á -ajú *nedok.* одмы́кати, отво́ряти, одпи́рати

odolpäť, odolpnúť -pne -pnú *dok.* одопну́ти, розопну́ти, роска́пчати; ~ *gombičku* роска́пчати го́мбічку; ~ *vozeň* одопну́ти ва́гон

odopierlať, odpierlať -a -ajú *nedok. čo komu, s neurč. i bezpredm.* по́пера-ти, одмі́товати, одрі́кати *ко́му i чім; ~ poslušnosť* одрі́кати *а́бо* одка́зовати слуха́ти ся *а́бо* по́коряти ся

odopierlať si -a si -ajú *si nedok.* *čo* зрі́кати ся *чо́го*, одмі́товати *што*

odopinlať -a -ajú *nedok.* одпинати́, поспинати́, роска́пчовати

odolprieť -prie -prú *dok. čo komu, s neurč. i bezpredm.* одмі́тнути *ко́му в чім; ~ niekomu* ромос одмі́тнути да́ко́му по́міч; ~ *plniť povinnosti* одмі́тнути повни́ти пови́нності

odolprieť si -prie si -prú *si dok.* *čo* одмі́тнути *што*, одрі́кну́ти собі́ *што*

odosiellať -a -ajú *nedok.* посылати́, одосы́лати

odosielateľ -a *m* одсы́латель *m*

odoslať -šle -šlú *dok.* поспати́, одоспа́ти; ~ *balík* послати́ ба́лик *а́бо* паку́нок *а́бо* па́клик

odosobnený індіферентний, неутра́льний, об'єктивний, справедливий

odosobn//it' sa -i sa -ia sa *dok.* знати бути об'єктивним, збавити ся суб'єктивності

odostiel//at' -a -ajú *nedok.* стелити (*пó-сміль*)

odostier//at' -a -ajú *nedok.* одтягну́ти, одгорну́ти (*фipгáнт' i m. n.*)

odol//stlat' -stelie -stelú *dok.* постелити; ~ *postel'* постелити по́стіль

odol//striet' -strie strú *dok.* одтягну́ти, одгорну́ти; ~ *záclonu* одтягну́ти *áбо* одгорну́ти *фipгáнт'*; ~ *oblok* одтягну́ти *фipгáнт'* з о́кна//о́блака

odovzdane з одда́носте́в, з по́кóров, по́кірні; *znášat'* *niečo* ~ *pokirni* терпіти да́штó

odovzdaný одда́ний, по́кірний • ~ *do vôle osudu* *hovor.* по́кірний до́лі

odovzd//at' -á -ajú *dok.* 1 здати, оддати; ~ *zbrane* здати збрáні; 2 оддати, передати; вручіти; ~ *pozdrav* передати по́здоровлі́ня; ~ *list* оддати *áбо* вручіти пи́сьмо

odovzd//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* *čomu, komu* оддати ся, піддати ся, підлячі; ~ *sa prijatike* піддати ся п'янству; ~ *sa spánku* підлячі сну • ~ *sa do vôle osudu* *hovor.* по-корити ся до́лі

odovzdáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 здава́ти 2 (*list ap.*) оддава́ти, передава́ти; вруча́ти

odovzdáv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čomu, komu* оддава́ти ся, передава́ти ся, підлячі

odôvodnen//ie -ia s до́каз, аргумента́ція; ~ *žiadosti* аргумента́ція пожа́дована; ~ *rozsudku* до́каз верді́кту *áбо* россуджі́ня

odôvodnený до́казований, аргумен-тований

odôvodn//it' -í -ia *dok.* до́казати, аргу-ментова́ти *nedok. dok.*

odpad -u *m* 1 опада́ня; ~ *listia* опада́ня ли́стя 2 о́дпад, смі́тя; ~ *materiálu* о́дпад ма́теріалу; *výrobný* ~ ви́робний о́дпад 3 о́дток, водо́сток; кана́ліза́ція; *prečistiť* ~у про́чистити кана́ліза́цію; *vypúšťať vodu do* ~у выпу́щати во́ду до о́дтоку

odpad//at' -á -ajú, **odpadáv//at'** -a -ajú, **odpadúv//at'** -a *nedok. v rôzn. význ.* опада́ти; *koncovka* ~á *gram.* закончи́ня *áбо* флє́ксія опада́ть *áбо* счэ́зать; *vyučovanie* ~á уро́кы опада́ть

odpadkov//ý 1 недобро́рякостный, не-потре́бный, опадо́вый, недóбрый; ~é *ovocie* опадо́ва ово́цина; ~ *materiál* недобро́рякостный *áбо* опадо́вый ма́теріал 2 на смі́тя, на о́дпад; ~ *kôš* ко́шик на папі́ря; ко́шик на смі́тя

odpadlík -a *m* одстúпник, рене́гáт, зра́дник

odpad//núť -ne nú *dok.* 1 о́дпа́сти; одвали-ти ся; ~ol *z ruže kvet* о́дпáв з рúжы кві́т 2 (*umiznúť*) счэ́знути, змі́знати, о́дпа́сти; *vyučovanie* ~lo *hovor.* уро́кы о́дпáли 3 (*omdlieť*) омдлі́ти, о́дпа́сти 4 (*padnúť v boji*) у́па́сти, за́гинути в бо́ї • ~ol *mi od srdca* він о́дпáв мi од се́рдця, я ё́го ви́шмари́ла зо се́рдця; ~ol *mu kameň al. balvan* зо *srdca* ё́му ка́мінь з ду́шы звали́в ся, у не́го го́ра з плеч звали́ла ся; *išlo jej srdce* ~ се́рдце у не́й розрива́ло ся; ~la *mu chuť od toho al. na to*, ~la *mu chuť to robiť* у не́го про́па́ла о́хо́та то́то робити; *všetko mu* ~lo *od chuti* вшы́тко ё́му на́до-їло

odpad//ok -ku *m obyč. v mn. č.* ~ky о́дпадкы, смі́тя; *zber* ~kov збе́ра́ня о́дпадкiв; *zužitkovanie* ~kov вы́ужыва́ня о́дпадкiв *áбо* смі́тя

odpadov//ý 1 опадо́вый; ~á *java* опадо́ва *java* 2 опадо́ва во́да; ~ *materiál* опадо́вый ма́теріал

odpájl//at' -a -ajú *nedok.* 1 о́дпо́евати 2 *el. tech.* выпина́ти

odpájl//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* одді́ляти ся, одбива́ти ся, одрыва́ти ся; о́дпо́евати ся

odpál//it' -i -ia *dok.* 1 одби́ти, одра́зити; ~ *loptu* *expr.* одби́ти ло́пту 2 ви́стрі́лити, ви́конати ви́стрі́л; ~ *raketu* ви́стрі́лити раке́ту 3 *hovor. expr.* ско́ро оды́йти, о́дпа-лити, змі́знати, стра́тити ся, змы́ти ся

odpal//it' si -i si -ia si *dok.* при́палити, при́курити (*од ці́гаре́мні*)

odpaľovac//i одпáлюючий, штарто́вий; ~ie rampу штарто́вы ра́мпы; ~ie základne ракетодо́рм

odpaľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (*loptu ap.*) одбивáти, одража́ти 2 выстрéлювати, проводити выстрéл 3 *hovor. expr.* скóро одыйти, одпалити, змíзнати, стратити ся, змыти ся

odpaľ//ovat' si -uje si -ujú si *nedok.* одпáлэвати, прикúрэвати (*од цírapémni*)

odpar -u *m* одпáрэваня; ~ vodu одпáрэваня вóды

odpár//at' -a -ajú *dok.* одпорóти (*пукáв i m. n.*)

odparent//ovat' -uje -ujú *dok. koho, čo hovor. expr.* одстранити, лiквідовáти кóго, што, збáвити ся кóго, чóго

odpar//it' -i -ia *dok.* одпáрити, выпарити; ~ vodu одпáрити вóду

odpar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одпáрити ся, выпарити ся

odparivos//it' -ti ž *odb.* одпáрэваня, выпáрэваня, спосóбность одпáрэвати ся

odpark//a -y ž *odb.* одпáрэвач, одпáрюючий механiзм

odparovac//i одпарю́чий, выпарю́чий; ~ia plocha площáдка выпáрэваня

odparovač -a *m tech.* одпáрэвач, одпáрюючий механiзм

odpar//ovat' -uje -ujú *nedok.* одпáрэвати, выпáрэвати

odpar//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одпáрэвати ся, выпáрэвати ся

odpá//sat' -še -šu *dok.* одпасáти, зняти (з пácy); ~ zásteru одпасáти фáртух; ~ remeň одпасáти рéмiнь, зняти рéмiнь, распасáти ся; ~ šablňu одпасáти шáблю

odpásť odpasie odpasú *dok. expr.* 1 *čo* стратити, посiяти, посъяти; ~ knihu стратити книгу 2 *koho (zabiť)* зáбити, одпáвити

odpečat//it' -i -ia *dok.* распечáтати, отворити

odper//ovat' -uje -ujú *dok. tech.* одперовáти; ~ auto одперовáти áвто

odpich¹ -u *m* 1 (*otvor vysokej pece*) óтвор 2 выпу́щаня (*тавіня*); ~ surového železa,

liatiny выпу́щаня сурóвого желiза, чу́гунá з высóкого пéца

odpich² -u *m šport.* (*pri lyžovaní, behu ap.*) одпiхнутя, одразiня

odpich³ -u *m stroj.* (*meracia pomôcka*) калiбромéтер, калiбромiр

odpich//núť¹ -ne -nú *dok. hut.* выпустити (*тавіня*)

odpich//núť² -ne -nú *dok. tech. slang.* одмiряти цiркулём-вымiрэвачом (*оддалéность*)

odpich//núť sa -ne sa -nú sa *dopk. šport.* одразити ся (*лiжáрьскыма náлицями*)

odpichovadl//o -a *s tech.* цiркуль-вымiрэвач *m*

odpij//at' -a -ajú *nedok.* одпивáти

odpil//it' -i -ia *dok.* одпилити

odpínat' *p. odpínat'*

odpis -u *m* 1 *fin.* списованя, списáня (*задовжéности*) 2 *účt.* амортизáция 3 кóпия, дупликáт; ~ článku кóпия статi

odpí//sat' -še -šu *dok.* 1 *komu čo i bezpredm.* одповiсти (писéмни), написáти 2 *čo* переписáти, одписáти што, зробити кóпию з чóго 3 *čo z čoho fin.* списáти; ~ nedobytné pohľadávky списáти безнадiйну задовжéность; ~ časť hodnoty domu списáти часть цiны дóму

odpisk//at' -a -ajú *dok.* одпискати; ~ gól, koniec zápasu *šport.* одпискати гол, кóнець gry

odpis//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *komu čo i bezpredm.* одписовати, одповiдáти (писéмни), писáти 2 *čo* переписовати, списовати што, робити кóпию з чóго 3 *čo z čoho fin.* списовати (*довг i m. n.*)

odpiť odpije odpijú *dok.* одпити; ~ z pohára одпити з пóгара; ~ (z) vína, mlieka одпити (з) винá, молóка

odplác//at' -a -ajú *nedok.* одплáчати, одплáчовати

odplaš//it' -i -ia *dok.* 1 одполошáти; одстрáшыти; одогнáти; ~ vranу одогнáти ворóны 2 *pren.* одогнáти, выгнати; ~ myšlienku одогнáти дýмку áбо мышлiня

odplat//a -у *ž* одплáта, одміна; реванш, поміція, трест

odplat//it' -і -ia *dok. кому* чо одплатити, помстити ся; одвдячіти ся *кóму за што*; ~ за urážku одплатити ся *áбо* помстити ся за уражіня

odplat//it' sa -і sa -ia sa *dok. кому, čomu* за чо, *čím* одплатити; ~ sa nevďačnosťou за ротос одплатити невдячностѣв за поміч

odpláv//at' -а -ajú *dok.* одплáвати; минути

odplav//it' -і -ia *dok.* одплáвити, змыти, зне́сти (*водо́в*); *dažde* ~ili *rôdu* дожді одплáвили *áбо* змыли зéмлю

odplav//it' sa -і sa -ia sa *dok.* одплыти; уплинути, минути ся

odplaz//it' sa -і sa -ia sa *dok.* одплáзити ся, одлізти

odpl'//ut' (si) -uje (si) -ujú (si) *dok.* одплюнути (собі), сплюнути

odpl'úv//at' -а -ajú *nedok.* одплюва́ти, сплюва́ти

odplyn//it' -і -ia *dok.* одплі́нити

odplynovač -а *m tech.* заряджіня на одплі́нєваня

odplynovať p. odplynit'

odpočinkov//ý одпочі́нко́вий; ~á *literatúra* легка́ *áбо* забáвна літератýра; ~á *poloha* tela розложіня тіла при одпочі́нку

odpočin//ok -ку *m 1* одпочі́нок; *telo* potrebuje ~ ті́лу потрі́бен одпочі́нок, ті́лу трéба одпочі́нути; *vegetačný* ~ *biol.* вегетáнный одпочі́нок, пері́од покóя **2** пéнзія; *odísť* на ~ одыйти на пéнзію

odpoči//núť si -nie si -nú si *dok.* одпочі́нути (собі), оддыхнути (собі)

odpočít//at' -а -ajú *dok. 1* чо, *koho* одрахова́ти, прорахова́ти; ~ *peniaze* одрахова́ти пінязі; ~ *hráčov* одрахова́ти грачів **2** чо *od čoho* одрахова́ти *што* із чо́го; одрахова́ти, одняти

odpočítav//at' -а -ajú *nedok. 1* чо, *koho* одрахóвovati, зрахóвovati **2** чо *od čoho* одрахова́ти *што* із чо́го; одбєра́ти, однимáти

odpočívadl//o -а s **1** діван, *řavč* **2** *stav.* сходóва площáдка

odpočívár//eň -не *ž* одпочіва́льня, хыжа для одпочі́нку

odpočív//at' -а -ajú *nedok.* одпочіва́ти, оддыхáти *aj pren.*; *stroj* ~а машына одпочіва́ть • ~ на *vavřínach expr.* одпочіва́ти на вавринах

odpočúvací: ~ *prístroj* заряджіня на підслýхованя

odpočúv//at' -а -ajú *nedokj. dok.* підслýховати/підслýхати; ~ *telefonické rozhovory* підслýховати телефонічну бісіду

odpochod//ovať -uje -ujú *dok.* одды́ти, маші́рючі; одмаші́ровáти

odpoj//it' -і -а *dok.* одпоі́ти; ~ *vozne* одпоі́ти ва́о́ны **2** *el. tech.* одпоі́ти, выпнути; ~ *elektrické vedenie* одпоі́ти електричны дрóты

odpoj//it' sa -і sa -а sa *dok.* одпоі́ти ся, одді́лити ся, одбити ся, одорва́ти ся (*od grúpy i m. n.*)

odpojovač -а *m el. tech.* одпо́євач, выпі́нач, розпо́євач

odpojovať p. odpájať

odpojovať sa p. odpájať sa

odpoludňajš//í пообідня́йший, пообідній, пополу́днєвий; ~ *spánok* пообідній спáнок; ~ie *predstavenie* пообідня́йше предствáлїня, пообідня́йший спектáкель

odpoludnia *prísl.* попо́лїдни, по обіді, в дрýгій половині дня

odpoludni//ie -ia s попо́лїдни, пообідня́йший час

odpoly *prísl.* напо́ловину

odpomáhl//at' -а -ajú *nedok. čomu* помагáти одстранити *што*, одпомóчі

odpol//môcť -môže -možu *dok. čomu* помóчі одстранити *што*; ~ *nedostatkem* помóчі одстранити недостáтки

odpor -у *m 1* óдпір, протіві́ня, протіводі́яня; *postaviť* sa на ~ поствити ся на óдпір, дати óдпір; *naraziť* на ~ стрі́тити протіводі́яня, достáти óдпір; *zlomiť* ~ *niekoho* зломити дачій óдпір; *bez* ~у без óдпору, не протівити ся **2** *práv.* протéст; *podat'* ~ подати протéст **3** антíпатія, авє́рзія; *robiť*

нієщо s ~om робити дашто з авєрзієв;
vzbudzovať ~ выкликівати авєрзію **4** fyz.
одпір; ~ vzduchu, vody, prostredia одпір
вóздуху, вóды, окружіня; ohmický ~ el.
tech. омичный одпір **5** el. tech. одпір

odporc//a -u **m** 1 протівник, неприятель **2**
práv. одповідя́чий, одповідник

odporný протівный, антипатічний, не-
приємный, прикрий

odporovac//í **1** gram. протиставный,
одпорю́чий, адверзатівный; ~ vzťah
протиставны́ або одпорю́чі або
адверзатівны одношіня; ~ie spojku
протиставны́ або адверзатівны злұч-
ники, ~ie súvetie протиставне зложено-
прирядне речіня **2** *práv.* протєстный; ~ie
právо právo подати протєст; ~ia žaloba
протєстна жалоба

odpor//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** *bezpredm.*
i komu, čomu вєспєрати ся, протівити ся,
протєстовати, протіворєчіти, опоновати
2 *komu, čomu prep.* клáсти одпір, протівити
ся, перекóновати

odporúčan//ie -ia s рекоменда́ція, ре-
коменда́чне письмо, рада

odporúč//ať -a -ajú *nedok.* рекомендовати,
ра́дити

odporúč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1**
komu рекомендовати ся, дожа́довати ся
охорóны дакого́ **2** (*lúčiť sa*) проща́ти ся,
одобєрати ся (при одхóді)

odporúč//iť -i -ia *dok.* рекомендовати,
пора́дити

odpoveď -de **ž** одповідь; vyhýbavá ~
одклóнююча одповідь; dať ~ дати одповідь,
одповісти; žiadať, čakať (na) ~ пожа́довати,
чєкати (на) одповідь • *ostal džen* ~ зостáв
довжєн одповісти, він не одповів

odpoved//ať -á -ajú *nedok. bezpredm.*
i komu, čomu одповідати; ~ на otázku,
на pozdrav одповідати на вопрóс, на
поздрáвкєня; ~ z matematiky одповідати
з матемáтики

odpo//vedat'² -vie -vedia *dok.* одповісти,
дати одповідь

odpozor//ovať -uje -ujú *dok.* прослідовати,
вымерьковати

odprac//ovať -uje -ujú *dok.* одроби-
ти; ~ zmenu одробити змінy; ~ určený
ročet hodín одробити визначене або
опредєлієне чїсло гóдин

odpracová//ať -a -ajú *nedok.* одрабляти
odpradáвна *prísl.* одпрадáвна, здáвна,
з незапам'ятных часів

odprask//ať -á -ajú *dok.* одпрáскати;
glazúra ~ala ľléyta одпрáскала

odpraš//iť -i -ia *dok. hovor. expr.* **1** *koho*
одогна́ти, выгнати **2** (*ujst'*) скóро одыйти,
уйти, змízнути

odpraš//ovať -uje -ujú *nedok.* выпорó-
шовати, вытрєповати (пóрох)

odprall//ať -ce -cú *dok.* **1** *čo* одпрятати; взяти;
~ zo stola одпрятати зо стóла **2** *koho hovor.*
expr. одстранити кóго, збáвити ся кóго; ~
soka одстранити сопєрника • ~ niekoho zo
sveta спрятати, лїквідовати дакого́

odprall//ať sa -ce sa -cú sa *dok. hovor. expr.*
спрятати ся, побрати ся, одыйти

odpratáv//ať, odpratúv//ať -a -ajú *nedok.*
1 *čo* спрячовати, одобрáти ся, одыйти
2 *koho hovor. expr.* одстрáнєвати,
увóлнєвати, препущáти кóго, збáвовати
ся од кóго

odprav//iť -i -ia *dok.* **1** (*zavraždiť*) зáбити,
завієсити **2** (*vyhnať*) выгнати, одогна́ти,
вышмарити

odprav//iť sa -i sa -ia sa *dok.* зáбити
ся, закінчіти жывот самоубивством,
покінчіти з жывóтом

odpredaj -a **m** прóдай, одпродáня дачóго
odpred//ať -á -ajú *dok.* продати, одпродá-
ти, збыти ся

odpredáv//ať -a -ajú *nedok.* одпродавáти,
продавáти, збывáти ся

odpredu *prísl.* спєреду

odprevad//iť -i -ia *dok.* одпровадити; пре-
проводити • ~ niekoho на poslednej ceste
одпровадити дакого́ на послідній дорóзі

odprevádz//ať -a -ajú *nedok.* одпроваджáти;
прєпроваджáти

odprisahl//ať -á -ajú *dok.* *čo i bezpredm.* од-присягнути, подтвердить присягов *што*; ~ vernosť одприсягнути вірність

odpros//iť -í -ia *dok.* *koho* одпросити, попросити преба́чіня у *кого*

odpud//iť -í -ia *dok.* odpúdiť, выгнати, одогна́ти, загна́ти

odpudiv//ý odpúdjujúčiy, неприятный; ~ výzor odpúdjujúčiy вызор; ~á sila fyz. центробі́жна сила

odpudz//ovať -uje -ujú *nedok.* odpúdjovati, выгнати, одганяти, заганяти; tento človek ma ~uje тот чоловік ме́не odpúджує

odpudz//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. fyz.* odpúdjovati ся, одбива́ти ся

odpudzujúci odpúdjujúčiy, одбива́ючiy; неприятный, бры́дкий

odpuch//núť -ne -nú *dok.* odpúхнути, стра-тити опухлину

odpust//iť -í -ia *dok.* *komu* *čo* одпусти-ти *кому* *што*; ~ niekomu vinnu одпустити да́кому вини; ~ niekomu trest одпустити да́кому пока́рания; nemôžem ti to ~ я не мо́жу тобі то́то одпустити

odpust//iť si -í si -ia si *dok.* *čo* одпустити собі, зре́чі ся да́кого, одре́чі ся од *чого*; neodpustil si zlomyselnú poznámku він не одпустив собі є́хидну по́значку

odpustk//y -ov *m romn. cirk.* індулге́нція, одпу́щення

odpúšť//ať -a -ajú *komu* *čo* одпу́щати *кому* *што*

odpúť//ať -a -ajú *dok.* 1 *čo, koho* роспу́тати, одв'язати, розв'язати; ~ balón одв'язати ба́лон; ~ koňa роспу́тати *або* одв'язати ко́ня 2 *čo od čoho, koho* одвлече́, одпу́тати, одорва́ти, одто́ргнути; ~ pieňu rozornosť одвлече́ да́чю ви́нимавость

odpúť//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 роспу́тати ся, одв'язати ся, розв'язати ся; pes sa ~al пес одв'язав ся 2 *od čoho, koho* одто́ргнути ся, одорва́ти ся од *чого, кого*; lietadlo sa ~alo od zeme ероплáн одорвав ся од зе́млі; ~ sa od nepriateľa voj. одто́ргнути ся од неприя́теля

odpúťav//ať -á -ajú *nedok.* 1 *čo, koho* од-в'язувати, розв'язувати 2 *čo od čoho, koho* одрыва́ти, одто́рговати, одпу́товати

odpúťav//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 одв'язувати ся, розв'язувати ся 2 *od čoho, koho* одрыва́ти ся, одто́рговати ся од *чого, кого*

odpyk//ať -á -ajú *dok.* *čo, za* *čo* вытерпіти, претерпіти, одтерпіти, одпіка́ти, запла́тити, бути потре́станым *або* пока́раним за *што*; ~ si trest одбыти *або* одсидіти ка́ру *або* трест; ~ svoj hriech выкупити свій гріх

odpykáv//ať -a -ajú *nedok.* *čo, za* *čo* допла-тити, заплатити, бути потре́станым *або* пока́раним за *што*

odráb//ať (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* одраб-ляти

odrad//iť -í -ia *dok.* *koho* одра́дити, одговори́ти *кого* од *чого*; ~ niekoho od jeho plánu одговори́ти да́кого од є́го за́міру *або* плáну; dal sa ~ prvým neúspechom дав ся одра́дити пе́ршым неу́спіхом

odrádz//ať -a -ajú *nedok.* *koho* од *чого* одговáре́вати, одра́джувати

odrapo//tať -се -cú *dok. expr.* одрапотáти; ско́ро прочітати, бісидова́ти, оддекла-мовáти, одмолоти́; ~ úlohu, báseň од-рапотáти зада́чу, стишо́к

odrásť odrastie odrastú *dok.* одросну́ти; взрослі́ти, ста́ти взро́слым, доспі́ти

odrat' oderie oderú *dok.* 1 оде́рти, обде́рти, зде́рти (ко́жу); ~ psa обде́рти пса; ~ kožu z koňa зде́рти ко́жу з ко́ня 2 *pren.* обде́рти, обра́ти 3 *expr.* обде́рти, пошкря-бати, додра́пати, дошкрябати; odratá tvár додра́пана *або* дошкрябана тва́рь • ~ niekoho za živa обде́рти да́кого за живо́я; ~ z niekoho poslednú kožu зде́рти з да́кого послі́дню ко́жу

odrat' sa oderie sa oderú sa *dok.* ошу́хати ся, пошко́дити ся, розто́ргати ся

odráť//ať -a -ajú *dok.* 1 *čo, koho* зраховáти, пораховáти, одраховáти; ~ peniaze зраховáти пі́нязі 2 *čo od čoho, z čoho* одраховáти *што* із *чого*; ~ výdavky од

при́ймов одраховáти выдавки од приймів;
~ niekomu neodpracované dni z dovolenky
одраховáти да́кому неодробéны дні
з доволéнки

odratúv//at' -a -ajú *nedok.* 1 *čo, koho*
одрахововати, зрахóвовати 2 *čo od čoho,*
z čoho одраховáти *што з чóго*; одберáти
што од чóго

odraz -u *m* 1 *v rôzn. význ.* óдраз, одражі́ня;
~ svetla, zvuku одражі́ня світла, звúку; uhol
~u *fyz.* úгол одражі́ня; zrkadlový ~ одражі́ня
в гляди́лі áбо в зéркалі; teória ~u *filoz.*
теорі́я одражі́ня 2 *šport.* одражі́ня (*ногòв*
i m. n.) 3 *hud.* малá кúрта нòта за глáвнов
нòтов, скрáшлююча мелòдію, мордéнт

odrazisk//o -a *s šport.* мі́сце óдразу áбо
одражі́ня при скóках

odraz//it' -i -ia *dok.* 1 одбити, оддрýлити,
одштòвхнути; ~ loptu, puk одбити лóпту,
пук 2 одрáзити, одбити; ~ nepriateľa
одрáзити неприя́теля; ~ útok одрáзити
áбо одбити а́таку 3 одбити, одломити; ~
soche guku одбити со́хі рýку 4 звéсти; ~
vodu звéсти во́ду

odraz//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 *od čoho*
одскóчити, одбити ся; lopta sa ~ila od
stenu лóпта одби́ла ся од стíны 2 *od čoho,*
čim i bezpredm. оддрýлити ся,
одрáзити ся, одштòвхнути ся; ~ sa veslom
od brehu одрáзити ся вéслом од бéрега
3 (*o dobytku*) одді́лити ся, одчленити ся;
krava sa ~ila od stáda корóва одді́пила ся
од ста́да 4 *v čom, na čom* одрáзити ся,
указáти ся *на чім*; to sa ~ilo na jeho práci
то́бó указáло ся на ё́го робóті

odrazový одразóвый, одштòвхóвый; ~
mostík *šporet. aj pren.* одразóвый мóстик,
трамплін

odrazu *prisl.* 1 náраз, одрáзу, нáрглі,
неназда́йкы, нечекáні, ра́птом, та́кой;
~ mi ho prišlo ľúto одрáзу мі пришлò ё́го
лю́тостиво, náраз мі стáло ё́го жаль 2
одрáзу, е́дночасні

odráž//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*loptu ap.*)
одбивáти, одража́ти, одштòвховати

2 (*útok ap.*) одража́ти, одбивáти 3
(*odlamovať*) одбивáти, одплáмовати 4
(*vodu ap.*) одводити, зводити

odráž//at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* 1 *od čoho*
одска́ковати, одбивáти ся 2 *od čoho, čim*
i bezprem. оддрýплéвати ся, одража́ти
ся, одштòвховати ся 3 (*o dobytku*) одді́-
ляти ся, одчлénéвати ся 4 *v čom, na čom*
одража́ти ся, ука́зовати ся *на чім*

odrážk//a -y *ž hud.* рушы́тель (звы́шнія áбо
знижі́ня нòт), бекáрь

odrecit//ovať -uje -ujú *dok.* продекламовáти,
прочітати

odrenin//a -y *ž* одрени́на, шкря́бани́на

odrezať odreže odrežú *dok. v rôzn. význ.*
одр́ізати; ~ si kus slaniny одпр́ізати (со́бі)
кусо́к солони́ны; ~ jednotku od pluku
одр́ізати ча́сть плúку; ~ ústupovú cestu
одр́ізати до́рогу к óдступу

odrezáv//at' -a -ajú *nedok. v rôzn. význ.*
одпр́ізовати

odrez//ok -ka/-ku *m obyč. v mn. č.* ~ky
одпр́ізок, обр́ізок

odrh//at' -a -ajú *nedok. expr.* мі́цно ка́шлати,
одка́шлéвати

odrh//núť -ne -nú *nedok. expr. dok. (kefou*
ap.) вы́мити, вы́чістити, вы́дыргнути

odrie//ct' -kne -knú *dok.* *čo* одречі́ *што*,
одкликати, зрушы́ти *што*; ~ prednášku
одречі́ лекці́ю; ~ objednávku зру́шыти
зака́зку; ~ účasť на niečom одречі́ уча́сть
в да́чім, зречі́ ся уча́сти в да́чім

odrie//ct' sa -kne sa -knú sa *dok.* *čoho* зречі́
ся, одречі́ ся *од чóго*; ~ sa sveta одречі́
ся од сві́та; ~ sa fajčenia зречі́ ся кúріня,
шма́рити з кúрінéм

odriek//at' -a -ajú *nedok.* *čo* одпрі́кати *што*,
зпрі́кати ся *чóго*

odriek//at' -a -ajú *nedok.* декламовáти,
чі́тати, вислòвлéвати наспáм'ять; ~ prisahu,
sľub вислòвлéвати текст кля́твы áбо
прися́гы; ~ básničku декламовáти стишòк

odriek//at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* *čoho*
зпрі́кати ся *чóго*, одка́зати ся *од чóго*

odrieknuť p. odriect'

odrieknuť sa p. odriečť sa

odriečť odrie odrú *dok.* 1 пошкрЯбати, задёрти; ~ si ruky пошкрЯбати (собі) рукы 2 одёрти, пошкрЯбати; ~ nábytok пошкрЯбати скрині; **odreté** dvere одёрты двéрі

odrigľ//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* одсунути зáсуv

odrobin//a -y ž окыршына

odrobink//a -y ž окыршынка, окыршыночка

odrobľ//it' (si) -i (si) -ia (si) *dok.* одробити (собі); ~ (si) osem hodín одробити (собі) вісем годин

odročľ//it' -i -ia *dok.* одложити, одсунути, переложити; ~ voľbu одложити вольбы; ~ schôdzu перенести зібраня; ~ termí súdneho pojednávania práv. одложити їднаня суду

odročľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* одкладати, одсуvати, перекладати

odrod//a -y ž сóрта, одрóда; ~ pšenice, hrachu одрóда пшені ці, гóроху; ušľachtilé ~y ovocných stromov културны сóрты плодóвых áбо овоцинóвых стрóмів; ~ kremeňa сóрта крémіня

odrodil//ec -са *m* ренегáт, одроді лець, одступник, потурчéнец; запрода́нець

odrodilý ренегáтський, одроділецький, одступницький; зрадцёвський

odrodľ//it' sa -i sa -ia sa *dok.* стáти ренегáтом áбо одступником áбо запрода́нцем

odroň -а *m pejor.* невыхований, безочівий, протівний чоловік; даребáк, дотерáвeць, невыхованець; биткарь, скандаліста

odrotľ//ovat' -uje -ujú *dok.* одротовати, опрáвити при помóчі дрóту (*глиняну áбо порцелáнову грáту*)

odrubľ//ať -e/-u -i -ajú *dok.* одрубати

odrubľ//avat' -а ajú, **odrubľ//ovat'** -uje -ujú *nedok.* одрубовати

odrypl//ať -е -и, **odrypl//núť** -не -nú *dok. expr.* одрыпати, одділити áбо одторгнути áбо одломити рыпанём (кусóк зéмлі), одщіпнути

odsadľ//ať -á -ajú *nedok.* пересідати (на інше місце)

odsadľ//núť (si) -не (si) -nú (si) *dok.* сісти дáльше од дакóго, од дачóго, пересісти (на інше місце)

odsáľutľ//ovat' -uje -ujú *dok. voj.* од-салутóвати, салутóванём одздравкати

odsat' odsaje odsajú *dok.* одсáти; ~ vzduch одсáти вóздух

odsávácľ//í одсавáючий; ~ia rúra одсавáюча рúла

odsávač -а *m tech.* одсавáч, одсавáючий мехáнізм

odsávľ//ať -а -ajú *nedok.* одсавáти

odsedľ//iet' (si) -i (si) -ia (si) *dok. hovor. expr.* одсидіти (*в бáці*); ~ si trest одсидіти трест áбо кáпу

odsedľ//ať -á -ajú *dok.* одсидлáти коня

odsek -и *m* абзaц; nový ~ новий абзáц, новий рядок; prečítať dva ~y прочітáти два абзáцы

odsekľ//ať -á -ajú *dok.* одсечі, поодсіковати, одрубáти

odsekávľ//ať, odsekúvľ//ať -а -ajú, **odsekľ//ovat'** -uje -ujú *nedok.* 1 čo z čoho одсіковати, одрубóвати 2 bezpredm. i komu expr. одрізовати, одрубóвати; різко одповідáти, нагнівані дакóму одповідáти, одвырковати

odsekľ//núť -не -nú *dok.* 1 čo z čoho одсечі, одсікнути, одрубáти, одтяти; ~ vetvu одрубáти конáрик; ~ kus železa одтяти кусóк желіза; ~ niekomu hlavu одтяти дакóму гóлову 2 bezpredm. i komu pren. expr. одсікнути, одрізати, одрубáти, одтяти; nahnevane niekomu ~ нагнівані дакóму одрубáти, нагнівані дакóму різко одповісти

odskackľ//ať -á -ajú *dok.* одскóчити

odskáľ//kať -че -чи *dok.* 1 одскóчити, одлетіти, одпáсти; одлупити ся; gombičky ~kali гóмбїчкы одлетіли áбо одтóргли ся 2 (na koni) поскáкати, поклýсати 3 ~ (si) čo expr. одскáкати за што, доплáтити на што

odskočľ//it' -i -ia *dok.* 1 одскóчити, угnúти ся 2 (odtrhnúť sa) одскóчити, одлетіти,

одторгнути **3** *kam, hovor.* заскочити, забігнути, збігнути; ~ do obchodu забігнути до склепу або обходу **4** *od koho, čoho hovor.* зречі ся, зрікнути ся, одмінути

odskrutk//ovat' -uje -ujú *dok.* одшрубувати, одкрутити

odslni//ie -ia *s astr.* одсолніня, афелій

odsluh//ovat' (si) -uje (si) -ujú (si) *nedok.* одслугувати (*час i m. n.*)

odsluh//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. komu* за *čo, čím* одслугувати, одплатувати, одплатати

odsluž//it' -i -ia *dok. v rôzn. význ.* одслужити; ~ (si) dva roky одслужити два роки; ~ zádušnú omšu *cirk.* одслужити паніхиду

odsluž//it' sa -i sa -ia sa *dok. komu* за *čo, čím* одплатити ся *кому* за *што*; одвдячити ся, завдячити ся *кому* за *што*; ~ sa *niekomu* за *dobro* *dobrom* одвдячити ся *дакому* за *добре* *добрым*

odsoť//it' -i -ia *dok.* одтиснути, одшмарити, оддриплити

odspať odspí odspia *dok. 1* одспати, виспати ся **2** (*zmeškať pre spánok*) проспати

odspáv//at' -a -ajú *nedok. 1* одспавати, доспавати **2** (*meškať pre spánok*) проспати, заспати

odspiev//at' -a -ajú *dok.* одспівати; заспівати; проспівати; ~ dva verše заспівати два куплети • už tu ~ali a) (*o zomierajúcom al. mŕtvom*) ёму уж одспівали; б) ёго співанка доспівана

odspodu, odspodku *prisl.* одсподу, здолы

odst'ah//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* одстяговати ся, перестяговати ся, одыйти бивати на інше місце або інде

odsta//t' -ne -nú *dok. od čoho* одстати, одхилити ся, одтягнути ся, не прилігати; тырчати *nedok.*

odstát' odstojí odstoja *dok.* одстати, одстояти (*даякый час*)

odsta//t' sa -ne sa -nú sa *dok.:* *čo sa stalo, už sa neodstane* *што стало ся, то стало ся; зробе не не вернеш*

odstát' sa odstojí sa odstoja sa *dok. (o vode ap.)* одстояти ся; (*o potravinách*) одлежати ся, змякнути

odstát//y: ~a voda одстата вода, вода ізбóвой теплоты

odstav -u *m pol'nohosp.* одставліня; ~ teliec, prasiat одставліня телят, півчат

odstáv//at' -a -ajú *nedok.* одставати, тырчати; ~ajúce uši одставajúчі уха

odstav//it' -i -ia *dok. 1* *čo* одтиснути, одложити, одтягнути; ~ rebrík одложити драбин(к)у; ~ hmiес одтягнути гóрнець **2 koho** збавити *дакого* впливу, одстранити **3** заставити *выужыва́ня*; ~ *рес* одставити *печ* **4** (*mláďata*) одставити *плéкати* (*diminu*)

odstopk//ovat' -uje -ujú *dok. kuch.* одстопковати, очистити овочину (*чепéшні, вишні i m. n.*)

odstrán//it' -i -ia *dok. 1* *čo* одстранити, одпрятати, одложити, однести гет або боком; ~ *kameň z cesty* одпрятати *камінь з до́ро́ги*; ~ *škvru* одстранити *пятно* **2** *čo* одстранити, зліквідовати *nedok. dok.;* ~ *nedostatky* ліквідовати *недостатки*; ~ *nezamestnanosť* одстранити *безробітність* **3 koho** одстранити *кого*; збавити ся *кого*

odstraň//ovat' -uje -ujú *nedok. 1* *čo* одстранёвати; заберати **2** *čo* одстранёвати, ліквідовати *nedok. dok. 3 koho* одстранёвати, одстраняти *кого*; позбавляти ся *кого*

odstraš//it' -i -ia *dok.* одстрашити; настрашити, застрашити

odstraš//ovat' -uje -ujú *nedok.* одстрашувати, страшити

odstrašujúci одстрашуючий, застрашуючий, страшачій; ~ *trest* застрашуюче пока́рня

odstrč//it' -i -ia *dok. koho, čo* оддриплити, одтиснути *aj pren.*

odstred//it' -i -ia *dok.* сепарувати *nedok. dok. (moloko i m. n.)*

odstredivk//a -y *ž odb.* сепаратор; центрифýра

odstredivlý центробіжний; ~á síla fyz. центробіжна сила; ~á rumpra центробіжна помпа

odstred'//ovať -uje -ujú *nedok.* сепаровати *nedok. dok.*, центрифувати *nedok. dok.*

odstrel -u *m* 1 *poľov.* одстріл; ~ zveriny, jarabíc одстріл звірини, куропáток áбо дикых кúрок 2 *odb.* одстріл (горнин)

odstrell//it' -í -ia *dok.* 1 застрілити 2 *odb.* одпалити, взорвати

odstrell//it' sa -í sa -ia sa *dok. hovor.* застрілити ся

odstrel'//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 застрілювати 2 *odb.* одпáлювати, взривати

odstrih//núť -ne -nú *dok.* одстригнути, одстричі; ~ si vlasy одстричі вóлосы; ~ kus plechu одстричі áбо одрізати кусóк бляхы

odstrih//ovať -uje -ujú *nedok.* одстриговати

odstrkáv//ať, odstřčať -a -ajú, **odstrk//ovať** -uje -ujú *nedok. koho, čo* оддрывлєвати, одштóвхнути *aj pren.*

odstroj//it' -í -a *dok.* 1 выпрячі, роспрячі; ~ený kôň выпрягнутый áбо одстроєный кінь 2 (*vyzliecť*) вызлєчі

odstup -u *m* одступлїня, дїштáнція; po určítom časovom ~e по минúтї даякóго часу, чєрєз даякый час • dívať sa na niečo *al. posudzovať* не́що s ~om а) позєрати на даштó áбо посúджовати даштó холоднокрóвнї áбо терєзбо; б) позєрати на даштó áбо посúджовати даштó по даякїм часї áбо по минутї даякóго часу; správáť sa k niekomu s ~om односити ся к дакóму холодно áбо стриманї

odstúp//it' -í -ia *dok.* 1 *od koho, čoho i bezpredm.* одстúпити, одыйти; ~ *od obloka* одыйти од óкна áбо óблака 2 *od čoho, koho* одстúпити ся, зрєчі ся, зрікнути ся; ~ *od svojho plánu* одстúпити од свóєго плáну; ~ *od skúšky* зрєчі ся екзáмена 3 *čo komu* устúпити, охабити; ~ *svoj dom synovi* охабити свїй дїм сыновї 4 вздати ся, одстúпити; minister ~il мінїстер вздав ся; vláda ~ila влáда одстúпила áбо вздалá ся áбо абдіковáла áбо рєзїгновáла

odstupn//ě -ěho *s práv.* одстúпне

odstupň//ovať -uje -ujú *dok.* одстúпнєвати, розділити на розряды; класіфіковати *nedok. dok.*; ~ сєпу výrobkov одстúпнєвати ціны виробків, таріфувати товáры áбо виробкы

odstup//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *od koho, čoho i bezpredm.* одстúповати, одступáти, одходити 2 *od koho, čoho* одстúповати ся, зрікáти ся 3 *čo komu* уступáти, охабляти 4 одстúповати, вздавáти ся, абдіковáти, рєзїгновáти

odsúden//ec -са *m* одсуджєный

odsúdeniahodný достóйный одсуджїня, заслугóвуючий одсуджїня

odsúd//it' -í -ia *dok.* 1 *koho* одсудити; ~ *na doživotný žalár* одсудити на доживóтный арєшт, достáти доживóтне арєштовáня; ~ *na smrť* одсудити на смерть 2 *čo, koho pren.* одсудити; ~ *názory niekoho* одсудити пóгляды дакóго

odsudz//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* одсúджовати, посúджовати 2 *čo, koho pren.* одсúджовати

odsudzujúci 1 одсúджуючий, неодóбрючий; ~ *postoj k niečomu* од-сúджуюче áбо неодóбрюче одношіня к дакóму 2 обвинуючий; ~ *rozsudok* обвинуючий вырок

odsun -u *m* одсúнення; евакуáція; ~ *ranených* евакуáція ранєных; ~ *vojsk* одсúнення áбо евакуáція войск

odsunovať p. odsúvať

odsul//núť -nie -nú *dok.* 1 *čo* одсúнути, одтягну́ти; ~ *závoru* одсúнути áбо одтягну́ти скóбу 2 *koho, čo* одвєсти; евакуовати *nedok. dok.*; вывєзти; ~ *ranených* вывєзти ранєных 3 (*oddaliť*) оддалити, одсúнути, посúнути, переложыти áбо перенєсти на іншýй час

odsúv//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo* одсувáти, оддрывлєвати, посувáти 2 *koho, čo* одводити; евакуовати *nedok. dok.* вывозити 3 (*odďaľovať*) оддáлєвати, одкладáти, переносити

odsuvník -a *m lingv.* апóстроф
odsypl/lať -e -ú *dok.* čo, čoho одсыпати
odsýpl/lať, odsypáv/lať -a -ajú *nedok.* čo, čoho одсыповати
odšker/liť -i -ia *dok. expr.* приотворити, одхылити
odšklb/núť -ne -nú *dok. hovor. expr.* одтóргнути, одорвáти
odškodn/ě -ěho s одшкóдне
odškodn/liť -i -ia *dok.* koho за čo одшкод- нити кóго за што, компензовáти *nedok. dok.* kómu што, нагородити дакóму шкóду
odškodň/ovať -uje -ujú *nedok.* koho за čo одшкóднёвати кóго за што; компензовáти *nedok. dok.* kómu што
odškrab/lať -e -ú i **odškriab/lať** -e -u *dok.* одшкрятити, зoшкрятити, одлупити
odškrab/ovať -uje -ujú *nedok.* зoшкрятити, одшкрятити, одлуповати
odškriep/liť -i -ia *dok.* поперéти, затаїти; tento fakt sa nedá ~ тот факт не мож затаїти áбо неговáти, тот факт не дасть ся поперéти
odšmar/liť -i -ia *dok. expr.* одшмáрити
odšmyk/núť -ne -nú *dok.* čo komu hovor. *expr.* одтягти, одотнúти, одсечі, одсікнути, одрубáти, одрізати
odšraub/ovať -uje -ujú *dok. hovor.* одшрубовáти, одкрутити
odštart/ovať -uje -ujú *dok.* 1 (o lietadle) одштартовáти *nedok. dok.*, підняти ся до вóздуху; (o motorových vozidlách) погну́ти ся; auto ~ovalo áвто погнуло ся áбо одштартовáло; lietadlo ~ovalo ероплáн одштартовáв áбо підняв ся до вóздуху 2 šport. взяти штарт, одштартовáти; pretekári ~ovali перемарáючи одштартовáли
odštepl/ovať -uje -ujú *nedok.* одщіплёвати, одділёвати, одсіковати, одлáмовати ся, одтóрговати ся
odštiep/liť -i -ia *dok.* одломити, одтягти, одколóти, одщипити
odštiep/liť sa -i sa -ia sa *dok.* одщипити ся, одломити ся, одколóти ся

odštik/núť -ne -nú *dok. expr.* одщікнути, одрізати, одсікнути; одорвáти, одтóргнути; ~ ružu зорвáти ружу
odtade, odtadiaľ *prísl.* óдты; з тóго бóку
odťah -u *m tech.* 1 (kvapaliny) одсавáня 2 (zariadenie na odvod dymu) дымохóд
odťahovač -a *m anat.* одтягуюча мýскула (obyčajní nálcje)
odťah/ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одтяговати, одсувáти, пересувáти 2 (ruku ap.) одтяговати, одсувáти 3 (vzdŕaľovať sa) одходити, vzdáľёвати ся 4 tech. одсавáти (tekúchosť)
odťah/ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 od koho i bezpredm. одтяговати ся, угынáти ся 2 kam одходити, vzdáľёвати ся 3 od čoho pren. бóчити, сторонити ся, выгынáти ся дачóму
odtaj/liť -i -a *dok.* затаїти, утаїти, закрити
 • ~ nos medzi očami žart. затáёвати тотó, што є очівидне
odťat' *odtne odtnú dok.* 1 одтягти, одсікнути, одрубáти 2 pren. (reč) перепвáти • prestal, ako keby odťal перестáв, як кідь бы одтяв; він náраз засік ся
odtek/lať -á -ajú *nedok.* одтікати, стікати
odteraz *prísl.* од тепёрь, з тóго часу
odtiaľ/núť -ne -nu *dok.* 1 одтягну́ти, посунути, пересунути, одсунути; ~ stoličku одтягну́ти áбо посунути столиць 2 взяти áбо одсунути рýку 3 одвёзти; одтягну́ти; ~ niekoho nabok одтягну́ти дакóго náбик 4 одыйти, оддалити ся; vojská dávno ~li войска dávno одышли 5 tech. одсáти (tekúchosť)
odtiaľ/núť sa -ne sa -nu sa *dok.* 1 od koho i bezpredm. одтягну́ти ся, посунути ся, одсунути ся, пересунути ся 2 kam одыйти, оддалити ся; ~la sa do kúta она одышла до кýта 3 od čoho pren. выгнути ся чóго, уникнути чóму
odtiaľ *prísl.* 1 óдты; ~ do mesta je blízko óдты до мiста близько 2 (z toho, od toho) од тóго, з той причiны
odtiaľto *prísl.* óдты, з тóго мiсця

odtiecť odtečie odtečú *dok.* одтечі • od tých čias odtieklo mnoho vody много воды отекло от тоды або од того часу

odtieň -a, **odtien//ok** -ku/-ka одтінок; farebné ~ne фарéбны одтінки, одтінки вшеляяких фарéб; jemné ~ne citov тонкы одтінкы чувств; ~ne hlasu одтінкы гóлоса **odtien//it'** -i -ia *dok.* одтінити, тонко одлишыти або одступнёвати

odtín//ať -a -ajú *nedok.* одтинати, одсікати, одрубати

odtisk//ať -a -ajú *nedok.* 1 одсувати, одтискати; одтяговати 2 *pren.* одсувати, одтяговати, одкладати, оддálёвати

odtis//núť -ne -nú *dok.* 1 одсунути, одтиснути, одтягнути; ~ závoгу одсунути скóбу; ~ stól nabok одсунути або одтягнути стіл до бóку або náбік 2 *pren.* одсунути, пересунути, одложити, переложити *на іншый час*

odtláč//ať -a -ajú *nedok.* 1 одсувати, одтяговати, одтискувати 2 (*uvěřňovať*) друкувати

odtláč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* одпечатковати ся, охабляти одпечаток

odtlač//it' -i -ia *dok.* 1 одтиснути, одсунути 2 (*uvěřniť*) надрукувати, напечатати; ~ zprávu v časopise надрукувати вістку в журналі

odtlač//it' sa -i sa -ia sa *dok.* передрукувати ся, охабити одпечаток або передрук

odtlač//ok -ka *m* одпечаток; копія; ~ prstov одпечаток палців • osobitný ~ (оóобый) одпечаток або копія (*журнальної статі*)

odtlcť odtľcie odtľčú *dok.* одбити (*одломути*)

odtok -u *m* 1 óдтік, сток, стіканя; ~ dažďovej vody óдтік доджóвой вóды; voda nemá ~ вóда не мать óдтік 2 сток, одтоко́вый канáл

odtokov//ý одтоко́вый, стоко́вый; ~á rúra одтоко́ва рúла; ~ kanál одтоко́вый канáл

odtransport//ovať -uje -ujú *dok.* одвёзти, перевёзти, одтранспóртувати; звёзти

odtrh//núť -ne -nú *dok.* 1 одтóргнути, одорвати; (*jablko, kvietok*) зорвати; ~lo

mu ruku *neos.* ёму одтóргло рúку 2 *pren.* одорвати, одтóргнути, розєдинити, одділити 3 (*ruku*) вырвати, одобрати, амппутовати • nemôže oči, zrak od niekoho, niečoho ~ він (онá) не мóже óчі або зрак од дакóго, дачóго одтóргнути; ~ si niečo od úst одтóргнути даштó од рóта

odtrh//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одорвати ся, одтóргнути ся; gombička sa ~la rómбічка одтóргла ся; ~ sa od más *pren.* одорвати ся од мас; nemohol sa ~ od knihy *pren.* він не міг одорвати ся од книжки 2 (*z reťaze*) одтóргнути ся, одорвати ся; pes sa ~ol пес одорвáv ся з ланцá

odtrh//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одривати, обривати, оберати; (*jablko, kvietok*) зривати 2 *pren.* одривати, одтóргувати, розєдиняти, одділєвати 3 (*ruku*) выривати, одберати, амппутовати

odtrh//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одтóргувати ся, одривати ся 2 (*z reťaze*) одтóргувати ся, одривати ся

odtrojmocn//it' -i -ia *dok. mat.* náйти кубічний кóрiнь, náйти кóрiнь третёго стúпня

odtrúb//it' -i -ia *dok.* 1 одтрубіти (*nóплах i m. n.*) 2 одтрубіти, протрубіти (*північ*)

odtučn//it' -i -ia *dok.* одмастнити, одтучнити; ~ené mlieko одтучнёне молóко, з молóка одобрána мастнóта

odtučňovac//i: ~ia kúра одтúчнюючий спóсoб; ~ia diéta одмастнююча або одтúчнююча диéта

oduč//ať -a -ajú *nedok.* одучовати

oduč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* одучовати ся, одвыкати

oduč//it' -i -ia *dok.* 1 *hovor.* одучіти, провєсти урóк; ~ dve hodiny одучіти дві гóдины 2 *od čoho* одучіти, одвыкнути

oduč//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одучіти ся, одвыкнути

oduhlič//it' -i -ia *dok. hut.* одуглёрóдити

odumier//ať -a -ajú *nedok.* одумєрати *aj pren.*

odumrl/iet' -ie -ú *dok.* 1 одумѣрти *aj pren.*; spodné konáre ~eli нижні або спідні конарі одмѣрли 2 *koho, komu* умѣрти у *kógo*; otec ho už dávno ~el єго отець уж dávno умѣр; matka im ~ela máma im умѣрла

odúmrll' -ti *ž práv.* незавищаний маєток
oduševnený одушевнѣный, півный ентузіазму, надхнѣный

oduševn/it' -í -ia *dok.* *koho* за *čo* одушевнити, надхнати, запалити *kógo čím*

oduševn/it' sa -í sa -ia sa *dok.* за *čo* одушевнити ся, надхнути ся, загоріти ся *чим*

oduševň/ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho* за *čo* одушевляти, запалѣвати *koho čím*

oduševň/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* за *čo* одушевляти ся, запалѣвати ся *чим*

oduť oduje odujú *dok.* *čo* надути • ~ ústa *al. pery* *hovor.* надути *rámbu*

oduť sa oduje sa odujú sa *dok.* 1 опухнути, напухнути; надути ся; *odutá tvár* напухнута тварь 2 *pren. expr.* надути ся, нагнівати ся, уразити ся

odváb/it' -í -ia *dok.* одвábити, одманити, одвернути; одвѣсти, вирýшити

odvádž/lat' -a -ajú *nedok.* 1 одвертати, заваджати 2 (*o tekutinách, plynoch*) одчѣрповати, перекладати 3 *koho, čo od koho, čoho* одвábлѣвати, одвертати, зводити 4 *koho* брати на воєнську службу, узнати спосбным к воєнській службі 5 *čo komu* здавати, оддавати (*uródu i m. n.*)

odvah/la -y *ž* одважність, смілість, небоязливость ж, героїство с; *dodať* *niekomu* ~и додати *dačomu* смілість, підбодрити *dačoho*; *stratiť všetku* ~и стратити вшытку смілість

odval -u *m odb.* одпад, смітиско

odval/it' -í -ia *dok.* одкатуляти, одвалити; ~ *kameň, skalu* одкатуляти або одвалити *kámin'*, *skány*; ~ *kus slaniny* одрізати *kus* солонины • ~ *niekomu kameň* *zo srdca* одвалити *kámin'* *zo srdca* *dačomu*

odval/it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 одкатуляти ся, одвалити ся; *kameň* *sa* ~il *kámin'* одвалив ся 2 (*zrútiť sa*) одвалити ся, упасти

• ~il *sa mu* (*jej*) *kameň al. ťarcha* *zo srdca* єму (*ей*) *kámin'* *zo srdca* або з душы звалив ся, єму (*ей*) *góra* з плеч звалила ся

odval'/ovat' -uje -ujú *nedok.* одкатулѣвати, одвábлѣвати

odval/núť -nie -nú *dok.* однѣсти (*šimpom*), здути, одфукнути

odvar -u *m* 1 одвар; *ryžový* ~ ріжовый одвар; ~ *z kostí* одвар або вывар з кістей; *harmančekový* ~ руменковий або камілковий чай; *lipový* ~ липовий чай, чай з липового квіту 2 *pren. pejor.* жбрінда; покрутини

odvar/it' -í -ia *dok.* переварити (одстáте *mláko*); ~ *mlieko* зтвароговати *mláko*, переварити *mláko* на сыр

odvar/it' sa -í sa -ia sa *dok.* зтвароговати ся, переварити *mláko* на *tváróg* або на сыр

odváž/lat' -a -ajú *nedok.* одважати

odváž//it' -í -ia *dok.* одважыти • *každé slovo* ~i *vin* *káždé* *slovo* звáжує; *toho* *treba* *zlatom* ~ *ěro* трѣба на *rukách* носити

odváž//it' sa -í sa -ia sa *dok.* звáжыти ся, одважыти ся

odváž//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одважыти ся, рішыти ся *na што*; осмілитися, набрати *smí* лости

odvážliv/lec -sa *m* оповажливець, сміливець

odvážny одважний, смілий, небоязливый; ~ *pilot* одважний або смілий пілót; ~ *plán* смілий план

odvaž/ovat' -uje -ujú *nedok.* одважовати, розважовати

odvaž/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* *na čo* одважовати ся, рішати ся *na што*; осмілѣвати ся, наберати смілість

odváz//ovat' -uje -ujú *nedok.* одвязовати

odváz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одвязовати ся

odvčera *prísl.* од вчѣра, од вчѣрашнього дня

odvd'ač//it' *sa* -í sa -ia sa *dok.* *komu* одвд'ачити ся, подяковати *komu*, висловити *poděku* *komu*

odvd'ač'//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* кому одвдячовати ся кому, висловити подяковання *кому*

odveden//ec -са *m* репр'ут, одведжёный

odveký одвікы, од давных віків

odvel//it' -і -іа *dok. voj.* одвелити, перемістити; одкомандувати

odves//it' -і -іа *dok.* звісити, зняти (з *gáčika, višaká i m. n.*); ~ vozeň *žel.* одпоїти ваг'он

odves//ovat' -uje -ujú *dok.* одвесловати; ~ od brehu одвесловати од б'ерега

odvesn//a -y *ž geom.* катет

odvet//a -y *ž* одповідь; одплата, одміна

odvet//it' -і -іа *dok. kniž.* дати одповідь, одповісти, одповісти на вопр'ос

odvetn//ý одплáтный; ~é opatrenie одповідны кро́кы; ~ útok одповідна ата́ка; ~á paľba одповідна стрільба

odvetv//ie -іа s о́бласть, сфе́ра; priemyselné ~ промисло́ва о́бласть; všetky ~іа verejného života вшыткы о́бласть общностного жыво́та

odviat' одвеје одвеју́ *dok.* одне́сти, уне́сти (*vímпом*)

odvia//zat' -že -žu *dok.* одв'язати

odvia//zat' sa -že sa -žu sa *dok.* одв'язати ся

odviesť одведе одведу́ *dok.* 1 одв'ести; ~ deti do materskej školy одв'ести ді́ти/ді́тєй до ді́тського са́ду 2 (o *tekutinách, plynoch*) одв'ести; ~ дым одв'ести дым; ~ blesk do zeme зв'ести блеск до з'емлі, зв'ести громозв'од до з'емлі 3 *koho, čo od koho, čoho* одв'ести; ~ rozornosť niekoho од д'о́лє́жїте́й о́та́зку одв'ести да́чію вни́ма́вость од ва́жного а́бо се́рьє́зного вопр'оса 4 *koho* одобр'ати за во́яка, узна́ти спосо́бного воє́ньско́й сл'у́жбы 5 *čo komu* оддати *што кому*

odviezť одвезіе одвезу́ *dok.* одв'езти

odvij//at' -а -ajú *nedok.* одвивати, одм'отувати; ~ niť z cievky одвивати а́бо одм'отувати нитку з ці́вки; ~ z kľbka одм'отувати з клуб'ятя

odvij//at' sa -а sa -ajú sa *nedok.* одвивати ся, одм'отувати ся; drôť sa samočinne

~а z cievky др'іт автоматі́чні одм'отує ся з ці́вки

odvis//núť -не -nú *dok.* 1 одві́снути, опу́стити ся 2 *expr. (byť obesený)* бы́ти заві́шений

odviť одвије одвију́ *dok.* одвити, одмотати

odvláčat' p. odvlačovat'

odvláč//it' -і -іа *dok. expr.* одвлечі; одв'езти

odvlač//ovat' -uje -ujú *nedok. expr.* 1 *čo, koho* одвол'очувати; одво́жувати; перевозити 2 *koho (násilne)* одвлечі, одв'ести си́лов

odvliecť одвлече́ одвлечу́ *dok.* 1 *čo, koho* одв'езти, одне́сти, одвлечі; перетягну́ти, перевлечі, перенести; ~ brvno nabok перетягну́ти де́рево на́бік а́бо до бо́ку 2 *koho (násilne)* одвлечі, одв'ести наси́лу

odvliecť sa одвлече́ са одвлечу́ са *dok.* одвлечі ся, забрати́ ся гет

odvod -u *m* 1 одведжі́ня; ~ vody одведжі́ня во́ды; ~ paru одведжі́ня па́ры 2 оддава́ня; ~ obilia оддава́ня зе́рна; ~ hotových výrobkov оддава́ня го́тових ви́робків 3 одвод а́бо на́бір бра́нців до во́йска; ísť na ~ іти на одвод

odvodenin//a -y *ž lingv.* одводже́не сло́во, деріва́т

odvod//it' -і -іа *dok.* одводити, дедуковати *nedok. dok.*; вывести; ~ rovniciu *mat.* вывести уравни́ня • ~ené slovo *lingv.* одводже́не сло́во, деріва́т

odvodn//it' -і -іа *dok.* одводнити, осушити; дрена́ровати *nedok. dok.*; ~ lúku, polia одводнити а́бо осушити лу́ку, по́ля

odvodňovac//í одводню́чий, вису́шуючий; дрена́жний; меліора́чний; ~ kanál одводню́чий кана́л; ~ie zariadenie меліора́чне а́бо вису́шуюче заря́джі́ня; ~іа sieť меліора́чна сі́стема, меліора́чна сі́ть

odvodn//ý 1 одводный; ~á rúra одводна ру́ла 2 призва́ный; ~á komisia призва́на комі́сія

odvodzovac//í *lingv.* сло́воодводжу́чий; ~іа prípona сло́воодводжу́чий су́фікс, деріву́ючий су́фікс, деріва́т

odvodz//ovať' -uje -ujú *nedok.* одводжовати, выводити; дедуковати; *lingv.* ~ slovo одводжовати слово

odvolac//i práv. одкликуючий, апелачный; ~ súd апелачный суд; ~ia lehoťa апелачный час

odvolan//ie -ia s **1** одкликания; ~ ministra одкликания міністра; ~ vyslanca одкликания послá **2** (*anulovanie*) зрушіня, анулованя (*приказу, закону i т. п.*); ~ žaloby *práv.* анулованя жалобы **3** апелация, обжалованя; podať ~ подати апелачну жалобу; ~ proti rozsudku *práv.* одкликания протів судного вироку або вердикту

odvol//ať' -á -ajú *dok.* **1** čo одкликати, зречі ся чого; ~ svoje slová зречі ся своїх слов, взяти свої слова назад **2** čo зрушыти, взяти (*заказаня i т. п.*); ~ návrh зрушыти пропозицію; ~ zákaz niečoho зрушыти заказ дачого **3** *koho* одкликати, зняти (*з функції*); ~ vyslanca одкликати послá; ~ niekoho z funkcie ministra одкликати дакого з функції міністра **4** одкликати; одвелити; перевести; ~ pluk z hraníc одкликати або одвелити плук з границь

odvol//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* **1** na čo, *koho* одкликати ся **2** *proti čomu i bezpredm.* обжаловати *што*, подати апелачну жалобу, апеловати; ~ sa *proti rozhodnutiu súdu* одкликати ся протів рішіння суду

odvoláv//ať' -a -ajú *nedok.* **1** čo зрікати ся, одказати ся од чого **2** čo змінювати, стяговати (*заказ i т. п.*) **3** *koho* одкликівати, знімати (*з функції*) **4** (*z jedného miesta na druhé*) одкликівати; одвелювати; перевозити; перешмарювати

odvoláv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1** na čo, *koho* одкликівати ся **2** *proti čomu* подавати апелачну жалобу, подавати касацию або зрушіня жалобы

odvoz -u *m* одважання, одвезіння

odvoz//it' -í -ia *dok.* одвезти, звісти (*ночунні*); одправити

odvozn//é -ého s одвозне; поплатак за одвезіння

odvozn//ý: ~á chodba *ban.* одвозна ходба

odvrac//ať' -ia -ajú *nedok.* **1** одвертати, одверчовати; ~ pohľad, oči одводити або одвертати погляд, очі; ~ hlavu, tvár одвертати голову, тварь **2** знеможнити, одвертати; ~ nebezpečenstvo одвертати небезпечность

odvrac//ať sa -ia sa -ajú sa *nedok.* одвертати ся, одверчовати ся

odvrát//it' -í -ia *dok.* **1** одвернути; ~ tvár одвернути тварь; ~ oči одвернути або одвести очі **2** предыйти; ~ katastrofu предыйти катастрофу

odvrát//it sa -í sa -ia sa *dok.* одвернути ся

odvráv//ať' -a -ajú *nedok.* *komu* противоречити, опоновати, одвырковати, перечити; *expr.* папулювати, пысковати

odvrh//núť' -ne -nú *dok.* *koho*, čo одмітнути, одшмарити, зашмарити *кого, што*

odvrchu prísl. одверьху, зверьху, згора

odvrk//núť' -ne -nú *dok.* *expr.* одпапулювати, одбрехнути; загундрати, зарептати; злостні одповісти

odvšade, odvšadiaľ' *prísl.* одвсяды, зовшитых боків

odvtedy prísl. од того часу, од тоды

odvyk//ať (si) -á (si) -ajú (si) *nedok.* *od čoho, komu, čomu* одвыкати од *кого, чого*

odvyk//núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok.* *od čoho, komu, čomu* одвыкнути од *кого, чого*

odvždy prísl. од все, з незапамятных часів, спокон віків, здавна, оддавна, одпрадавна

odzadu prísl. одзаду, зозаду, зозадній часті

odzátk//ovať' -uje -ujú *dok.* вытягнути дюгов, одзатковати

odzbroy//it' -í -a *dok.* одзброїти, одняти або взяти дакому збрань

odzbroyovac//i: ~ia konferencia конференція по одзброїні

odzbroy//ovať' -uje -ujú *nedok.* одзбрювати

odzdrav//it' -í -ia *dok.* одздравкати, одповісти на поздравканя

odzem//ie -ia s *astron.* апорей, одземя

odzem/lok -ku *m* одзе́мок (слова́цкий наро́дный та́нець)

odzgoň -a *m* *hovor.* pejor. невы́хованець, дареба́к, неогоба́нець

odznak -u *m* значо́к

odzniet' odznie odznejú *dok.* 1 одзвуча́ти, прозвуча́ти; křiku odznely křoky стихи 2 были высловлены а́бо прозвуча́ли пропози́ції

odznova *prisl.* зно́ва, і́ще раз

odzrkadl'/it' sa -í sa -ia sa одзерка́лити ся, одра́зити ся *aj pren.*; mesiac sa ~il v jazere місяць одра́зив ся в о́зері; na jej tvári sa ~ila neďôvera на є́й тва́рі одзерка́лила ся а́бо одра́зила ся недо́віра

odzubadl'/it' -í -ia *dok.* роззуба́дли

odzvoni'/it' -í -ia *dok.* 1 оддзвони́ти 2 чо́му *pren. hovor. expr.* скінчи́ти з чим; ~ili čiernym obchodom скінче́но зо шпекула́цієв а́бо з чо́рним обходова́нєм

odžilk//ovat' -uje -ujú *dok. kuch.* оджылкова́ти, виріза́ти жылки (із мяса)

odžit' odžije odžijú *dok.* прожы́ти; оджы́ти

oersted [výsl. ö-] -u *m* *fyz.* ерсте́д

ofač//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* обя́зати, омота́ти (обва́зом)

ofarb//it' -í -ia *dok.* офарби́ти, зафарби́ти, пофарби́ти

ofenzíva -y *ž* на́ступ, офензі́ва; prejsť do ~y пере́йти до офензі́ви

ofenzívn//y наступа́ючий, офензі́вний; ~a taktika наступа́юча та́ктика; ~a politika наступа́юча а́бо офензі́вна полі́тика

ofer//a -y *ž* пожа́ртвованя, мілода́р, офе́ра (в це́ркви); *prep.* да́рунок; обе́та; dať na ~u да́ти офе́ру, пожа́ртвovati • ísť ako na ~u *hovor.* ва́лити ся гурто́м

ofer//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* же́ртвovati/ пожа́ртвovati, дарова́ти

ofertór//ium -ia *s cirk.* пожа́ртвованя, офе́ра (ча́сть богослужбы́)

oficiálny офіціа́льний

oficier -a *m* офіце́р

oficiersky офіце́рський

oficináln//y odb.: ~ liečivá офіціна́льні лі́карства

oficiózny *kníž.* офіціо́зний, полоу́рядний

ofin//a -y *ž* *hovor.* чу́лка, офі́на (у́чес)

oflink//ovat' -uje -ujú *nedok. koho* *expr.* би́ти по тва́рі ко́го, дава́ти фа́цкы ко́му

oflin//lok -ka *m* *expr.* зау́хо, фа́цка

ofrank//ovat' -uje -ujú *dok.* офранкова́ти *nedok. dok.;* ~ list офранкова́ти пи́сьмо

ofréz//ovat' -uje -ujú *dok. tech.* офрезова́ти, оброби́ти фре́зов

ofrfl//at' -e -ú *dok.* чо́ офырфля́ти, ошо́мрати, огу́ндрати, оду́драти; vštko ~e він вшы́тко офырфля́ть

ofrk//at' -a -ajú *dok.* острі́кати, обрызга́ти; опы́рсати, спры́скати

ofsajd -u *m* *šport.* офсай́д, пози́ція мі́мо гри (*напр., при фо́тбалі*)

ofset -u *m* *typ.* офсе́т

ofsetov//ý *typ.* офсето́вий; ~ papier офсето́вий па́пірь; ~á tlač офсето́ве друкова́ня

oftalm//ia -ie *ž* *lek.* офта́лмія

oftalmológ -a *m* *lek.* офта́лмолог

oftalmológ//ia -ie *ž* *lek.* офта́лмологі́я

oftalmologický *lek.* офта́лмологі́чний

oftalmoskop -u *m* *lek.* офта́лмоско́п

ofúk//at' -a -ajú *dok.* 1 чо́, *koho* офу́кати *што*, поду́ти на *што*; ~ ranu офу́кати ра́ну 2 сфу́кнути, зду́ти (*porox*); ~ stoličku сфу́кнути по́рох зо сті́пця 3 чо́ (*ochladit'*) пофу́кати (*на і́дло* • ~ niekomu miesto здува́ти а́бо знима́ти по́рох з да́кого

ogabl//at' -e -ú *dok. hovor. expr.* 1 *koho*, чо́ да́ти до по́рядку, по́прятати, обря́дити 2 *koho* о чо́ окла́мати, ока́батити, ошали́ти, обобра́ти о *дашто́*, ошві́ндлєва́ти; укрáсти у ко́го *што*

oh, óh *cit.* ой, ох, ах; яй; ух, о; ~, či je hlúpy! ой, якýй він глупы́й!; ~, škoda! ох а́бо яй, якá шко́да!; ~, nešťastník! ах, неща́стник а́бо бідола́ха!; ~, bolí! ой, бо́лить!

oháň//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *čím i bezpredm.* оганя́ти ся, ма́хати о́коло се́бе рука́ми; ~ sa rukami оганя́ти ся рука́ми 2 усер́дні робити; чини́ти ся 3 *čím* *expr.* хвали́ти ся чим; підче́рьковати *што*;

хвалити ся, виставляти на указання *што*;
~ sa vlastenectvom виставляти на указання
свій патріотизм, хвалити ся патріотизмом
ohanb//ie -ia s *anat.* вонкайшы половы
орґаны

ohav//a -y ž *pejor.* облуда, пріше́ра, не́твор;
гну́сба

ohav//it' -i -ia *nedok.* знетворити

ohavnik -a *m expr.* облуда, мерзавець

ohavn//ý *expr.* 1 протівный, одпóрный,
гну́сный, одпуджуючий, знетворе́ный,
шкаре́дый 2 (*hanebný*) гане́бный,
непристо́йный, підлий; ~ skutok гане́бный
посту́пок; ~ á smrt' непристо́йна смерть

ohēn ohňa *m 1* оге́нь *m aj pren.*, ва́тра; rozložit'

~ розложить оге́нь *або* ва́тру; *pochovanie*
ohňom крема́ція; *dať* niekomu ohňa *hovor.*
дати припалити да́кому ціга́рєтлю; дати
прику́рити да́кому; *pekelný* ~ *náb.* а́дський
оге́нь; *bengálsky* ~ бенга́льський оге́нь; ~
lásku оге́нь любви 2 (*lesk*) оге́нь, блеск, сія-
ня 3 оге́нь; *vyrukol* ~ вспыхнув оге́нь; *hasiť*
~ гасити оге́нь • *je ako* ~ він (она́) як оге́нь;
він (она́) ціпий/ціла в огні (*о чоловікові*
з висо́ков тепло́тов або темпе́рату́ров);
zapáľiť sa *ako* ~ вспыхнути, почервє́нiti;
liať olej na ~ приливати олі́й до огня;
zohrievať dve železka v ohni ≈ ве́сти дво-
яку гру, гна́ти ся за дво́ма за́цями; *skočil*
by aj do ohňa за не́го він ско́чив бы і до
огня за не́го, він гото́вый за не́го до огня
і до во́ды; *dal al. vložil by ruku do ohňa* за
не́кого він дав *або* вложыв бы руку до
огня за да́кого, він го́ловов рúча́ть ся за
да́кого; *byť medzi dvoma ohňami* быти
ме́джі дво́ма огнями; *krst ohňom* бо́єве
крещі́ня; *hrať sa s ohňom* гра́ти ся з огне́м;
strkať al. pchať prsty do ohňa *expr.* шту́ряти
або пха́ти па́лці до огня, пха́ти го́лову до
штра́нгу; *míšať* ся до неприе́мностей;
hneď *je* ~ на *streche* одра́зу є оге́нь на
стрі́сі, він (она́) момента́льні вибухне (*о*
пырхкі́м чоловікові); *ked* ~ *horí, vtedy* *kašu*
varia [*prísl.*] ≈ коли оге́нь горить, тоды ка́шу
ва́рять; куй желе́зо, по́кы горя́че

ohľad -u *m* о́гляд, внима́ве одноші́ня; *brať*
~ на не́кого бра́ти о́гляд на да́кого, одно-
сити ся внима́во ку да́кому, рахова́ти ся
з да́ким • *v každom* ~е в ка́ждім одноші́ні;
во вшы́тких одноші́нях; *v určitom* ~е
в дакотрі́м *або* визна́ченім одноші́ні;
s ~om на не́кого, на не́що раху́ючысь
з да́ким, да́чим; беручі до ува́ги *або*
о́гляд; *bez* ~u на не́кого, на не́що не
беручі ува́гу на да́кого, на да́што; не
беручі до ува́ги; не раху́ючысь з да́чим;
v tomto ~е в ті́м одноші́ні

ohľaduplný внима́вый, ма́ючий поро́зумі́ня
про да́кого, ласка́вый, влю́дний, такти́ч-
ный, делі́катный

ohlas -u *m* о́дзвук, о́дзвєв, реа́кція, одо́зва;
э́хо

ohlás//it' -i -ia *dok.* 1 *čo* оголосити, дати до
відо́ма, спові́стити *о чім*; ~ *radostnú zvest'*
оголосити ра́дістну ві́стку 2 приголосити;
~ *patent* приголосити пате́нт 3 оголосити
о́глашки (*при церкóвнім побра́мі*) 4 ого-
лосити ко́го (*о приходи́ да́кого*)

ohlás//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 озва́ти ся, дати
зна́ти о собі́ 2 (*oznámit' svoj príchod*) оголо-
сити свій приход 3 *proti čomu* выступити
проти́в чо́го, не согла́сити ся з *чім*,
намі́нути, опоновати́ *проти́в чо́го* 4 *pren.*
дати о собі́ зна́ти, оголосити о собі́; ~ila sa
choroba оголосила ся хворо́ба, хворо́ба
дала́ о собі́ зна́ти 5 (*cestou*) заставити ся,
за́йти; ~ sa u не́кого за́йти ку да́кому

ohlasovac//i оголо́шуючий, ре́єстру́ючий;
~ *úrad* оголо́шуюче *або* ре́єстру́юче
одді́лі́ня; ~ *listok* оголо́шуючий листок; ~ia
rovinnosť оголо́шуюча повинно́сть

ohlas//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *čo*
оголо́шовати *што*, озна́мовати *о чім* 2
(*patent*) приголо́шовати 3 оголо́шовати,
робити оголо́шованя (*при церкóвнім*
побра́мі) 4 *koho* оголосити ко́го (*о при-
ходи́ да́кого*)

ohlas//ovať sa -uje sa -ujú sa 1 озыва́ти
ся, дава́ти зна́ти о собі́ 2 (*oznamovať*
svoj príchod) оголо́шовати свій приход,

давати знати о своїм приході **3** *proti čomu* виступати *protiv čogo* **4** *pren.* давати о собі знати, оголошувати ся **5** (*cestou*) заставляти ся, заходити

ohlášk//a -y ž **1** *obyč. v mn. č.* ~y о́гласка (о *поб pámi*); majú ~y мають о́гласки **2** реістра́ція, реістрована́, приголо́шення; povinná ~ rozhlasového prijímača повинне приголо́шення ра́діа

ohlávk//a -y ž канта́рь; о́главець

ohlíadk//a -y ž *práv.* огляда́ня, перегляда́ня, Perezeráня

ohlod//ať -á -ajú *dok.* о(б)глода́ти, о(б)грызти, обжа́рти; ~ *kosti* обглода́ти ко́сти
• *všetko ~al zub času kniž.* на вшитім час охабив свої сліди, часом вшытко підлягло́ скажі́ню

ohluch//núť -ne -nú *dok.* оглу́хнути, стра-тити слух

ohluchnut//ie -ia *s* глухота́, оглу́хну́тя

ohlúp//iť -i -ia *dok.* оглу́піти

ohlúp//nuť -ne -nu *dok.* оглу́пнути, оглу́піти
ohluš//iť -í -ia *dok.* **1** *koho* оглу́штити; ~ *krikom* оглу́шити криком; ~ *úderom* оглу́шити уда́ром **2** *čo* отупити, ослабити (*čúvstvo*)

ohlušujúci оглуша́ючий, оглу́шуючий; ~ *hrmot* оглу́шуюче гы́рмота́ня; ~ *výbuch* оглу́шуючий выбух

ohm [óm] -u *fyz., el. tech.* ом

ohmat//ať -á -ajú *dok.* опыца́ти, напыца́ти, ома́цати

ohmatáv//ať -a -ajú *nedok.* опыце́вати, обма́цковати, доту́пёвати ся рука́ми

ohmický [ómický] *fyz., el. tech.* омі́чний

ohmový [ómový] *fyz., el. tech.* омі́чний; ~ odpor омі́чне проті́вля́ня

ohnať sa oženie sa oženú sa *dok.* **1** *čím* о́гна́ти ся, одо́гна́ти дако́го **2** (*namietnuť*) заува́жити, озва́ти ся проті́в дачо́го, одмі́таво одпо́відати

ohnič//lek -ka *m*, **ohník** -a *m* *zdrob.* огни́к

ohnisk//o¹ -a *s* *zvel.* огни́ско, вели́кий оге́нь

ohnisk//o² -a *s* **1** огни́ско, ко́зуб, дома́шне огни́ско **2** *fyz.* фо́кус **3** це́нтер, огни́ско;

~ odporu огни́ско приті́вля́ня; ~ požiarу це́нтер огни́ска; ~ náказы це́нтер нака́зливості

ohniskov//ý **1** огни́сковый **2** *fyz.* фо́кусный; ~á vzdialenosť фо́кусна оддале́ність

ohnivák -a *m* *kniž.* фе́нікс; vták~ жар-пти́ца

ohniv//o -a *s* (*na reťazi*) огни́во

ohniv//ý **1** огне́вый; ~á iskra (огне́ва) і́скра; ~é jazyky plameňa огне́вы язы́ки пла́мени; ~á guľa огне́ва ру́ля, распале́на ру́ля со́лнца **2** горя́чий, паля́чий, ясный, острый; ~é svetlo о́стрé áбо ослі́плю́юще сві́тло; ~ júl горя́чий ю́л **3** огне́вый, сві́тло-червёный; ~é vlasy огне́вы во́лосы **4** (*o víne ap.*) огне́вый, паля́чий, распáлю́ющий, грі́ючий **5** *pren.* огне́вый, запали́стый; ~ rečník запали́стый ора́тор; ~ dievča запали́сте ді́вча; ~é oči прони́кавы о́чі

ohnomet -u *m* *voj.* огне́мёт

ohnostroj -a *m* фе́ерве́рк

ohnovzdorn//ý незго́рюючий, огне́вытріманий, огне́одо́льный; ~ materiály огне́вытріманы мате́ріалы; ~ skriňa незго́рююча скри́ня; ~á pokladnica незго́рююча ка́са

ohnúť ohne ohnú *dok.* **1** о́гну́ти, зогну́ти; ~ *konárik* зогну́ти кона́рик **2** *koľo* *pren.* зогну́ти, зломити; ~ *niekomu* *chrbát expr.* о́гну́ти, зломити дако́го; ~ *šiju* *pred* *niekým* скло́нити го́лову пе́ред да́ким

ohnúť sa ohne sa ohnú sa *dok.* **1** зогну́ти ся **2** *pren.* підда́ти ся, усту́пити

ohnut//ý **1** зогну́тый, о́гну́тый, за́криве́ный; ~á haluz о́гну́тый кона́рик **2** зогну́тый, згорбе́ный; ~ *chrbát* згорбе́ный хырбе́т; ~ *človek* згорбе́ный чоло́вік

ohó, ohohó *cit.* **1** (*vyjadruje odporovanie niečoho*) о́го, ого́; но, нет; о, нет; ~, *myľte sa!* но нет, вы мы́лите ся! **2** (*vyjadruje upozornenie*) ого, о-го-го́; ге-ге-ге́ **3** (*vyjadruje prekvapenie*) о́го!, но!

ohobľ//ovať -uje *n* -ujú *dok.* ого́бле́вати, обстру́гати, остро́гати (*го́бликом*); ~ *ovaná* *doska* ого́бле́вана до́ска áбо остро́гана до́ска

ohodnot//it' -í -ia *dok.* оцінити; *kladne* ~ prácu niekoho позитівні оцінити дацію роботу

ohodnovern//it' -í -ia *dok. odb.* овірити, потвердити справність; ~ doklady потвердити або овірити справність документів

oholený обрытвёный; брытвёный

ohol//it' -í -ia *dok.* 1 обрытвити, брытвити; збрытвити 2 оголити, зробити голим; ~ené stromy оголені стрóмы • ~ niekoho (bez britvy) *hovor. žart.* обра́ти, окра́сти дакого, припра́вити о даштó, вызли́чі з послі́днёй сорóчки, оскуба́ти дакого

ohol//it' sa -í sa -ia sa *dok.* обрытвити ся

ohor//iet' -í -ia *dok.* 1 обгоріти 2 опалити; ~ená tvár опалéна тварь

ohor//ok -ka *m* óгорок, шпáчок; ~ cigarety шпáчок або óгорок ці́гаретлі; ~ sviečky їні́т свічки

ohovárač -a *m* огваряч, оговаряч

ohováračk//a -y *ž hovor.* огварячка, оговарячка

ohováračský og(o)варячскý

ohovárl//at' -a -ajú *nedok.* koho огваряти, знева́жовати, осóчовати ко́го, клебетáти на ко́го

ohovor//it' -í -ia *dok.* koho обвинити, клебетáти ко́го, наклебетáти, наговори́ти на ко́го

ohrabk//y -ov *m mn.* č. огра́бки, грабани́на

ohrad//a -y *ž* огоро́да; плі́т, оплочи́ня

ohrad//it' -í -ia *dok.* огородити, оплоти́ти, поста́вити плі́т, одді́лити плóтом; ~ záhradu plotom огородити сад плóтом

ohrad//it' sa -í sa -ia sa *dok. proti čomu i bezpredm.* протестова́ти прóтíв да́чо́го, да́ти протéст прóтíв чо́го

ohradz//ovat' -uje -ujú *nedok.* огоро́джовати, огоро́дити плóтом

ohradz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. proti čomu i bezpredm.* протестова́ти, пода́ти протéст прóтíв чо́го

ohraničen//ý v rôzn. význ. о́граниче́ный; ~é územie о́граниче́на тері́торія; ~ čas о́граниче́ный час; ~á téma о́граниче́на téma; ~é možnosti о́граниче́ны мо́жності

ohranič//it' -í -ia *dok.* 1 визначі́ти або одре́ді́ти гра́ніці (*meřimópii*) 2 (*obklopit'*) окру́жити; kraj ~ený horami край, окру́жений або обкло́пéный го́рами 3 *pren.* о́граничі́ти; ~ úlohy, tému о́граничі́ти зада́чу, те́му

ohranič//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 о́граничовати або визначáти гра́ніці (*meřimópii*); одді́ľевати 2 (*obklopovat'*) окру́жати 3 *pren.* о́граничовати

ohrd//núť -ne -nú *dok.* одмі́тнути, одшма́рити; опове́ргну́ти

ohrebl//o -a s 1 лопáтка (*на смі́тя, у́гля*) 2 *pren. pejor.* кутáч

ohriat' ohreje ohrejú *dok.* 1 о́грі́ти, зогрі́ти, пригрі́ти; ~ mlieko зогрі́ти мо́ло́ко; ~ večeru пригрі́ти ве́че́ру 2 *pren.* зогрі́ти, о́грі́ти; посмі́лити, взпру́жити, до́дати одва́гу

ohriat' sa ohreje sa ohrejú sa *dok.* зогрі́ти ся, за́грі́ти ся • ~ sa pri cudzom ohni *hovor.* зогрі́ти ся при чу́джі́м о́гні, вы́ужити про се́бе чу́джі́ ви́годы; ani sa neohrial a už išiel preč *hovor.* áни не (з)огрі́в ся, а уж ішо́в гет; áни ми́нў́тку не стрима́в ся, а уж одышо́в

ohrievac//í о́грі́ва́ючий, на́грі́ва́ючий, зогрі́ва́ючий; ~ia poduška зогрі́ва́юча поду́шка; ~ia pec на́грі́ва́ючий пе́ц

ohrievač -a *m* о́грі́ва́ч; elektrický ~ е́лектри́чний о́грі́ва́ч

ohrievár//eň -ne *ž* о́грі́ва́рня (*на штадіóнах*)

ohriev//at' -a -ajú *nedok.* 1 о́грі́ва́ти, зогрі́ва́ти, пригрі́ва́ти 2 *pren.* зогрі́ва́ти, о́грі́ва́ти; посмі́ľевати, до́дава́ти одва́гу

ohriev//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* (з)о́грі́ва́ти ся, вы́грі́ва́ти ся

ohrň//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*zemiaky ap.*) ога́ртати 2 (*rukávy*) вы́горта́ти, вы́ка́совати

ohrňovač -a *m poľnohosp.* ога́ртáч, о́гór-нё́вач

ohrň//núť -nie -nú *dok.* 1 о́горну́ти; ~ zemiaky, геру о́горну́ти банду́рки, цві́клу 2 вы́ка́сати, вы́горну́ти; ~ rukávy вы́горну́ти рука́вы • ~ nos курно́сый ні́с; ~ pery, gamby *expr.* за́стругáти ї́рімáсу, на́ду́ти ї́амбы; ~ nos підозрі́ва́во морщи́ти ні́с

ohrom//iť -і -іа *dok.* потрясти, прекапати, зачудовати, заразити, удивити, овалити

ohromn//ý *hovor.* 1 огромный, обрoвський, великий; ~á krajina обрoвська країна; ~é množstvo огромна кількість; ~á zima велика або страшна зима; ~ význam, vplyv велике значіння, великий вплив 2 *expr.* великий, визначний; зна́мый; ~ umelec великий артиста; ~ odborník великий або визначний спеціаліста; ~ úspech великий або огромный успіх

ohrom//ovať -uje -ujú *nedok.* потрясати, прека́пувати, чу́довати, уві́ляти, ужа́сати

ohromujúci ужаса́ючий, потряса́ючий, прека́пуючий, уди́вляючий, заража́ючий

ohrozen//ý огро́зений, тяжкий, небезпéчний; ~é mesto огро́зене місто; місто, находя́че ся в тяжкій ситуа́ції; ~é zdravie огро́зене здоро́в'я

ohroz//iť -і -іа *dok.* огрозити; привéсти до тяжко́ї ситуа́ції; поста́вити під угро́зу; ~ život niekoho огрозити живо́т дако́го; ~ poriadok, bezpečnosť огрозити поря́док безпéчність

ohroz//ovať -uje -ujú *nedok.* koho, čo огро́жувати ко́го, що; дава́ти під угро́зу ко́го, що; загро́жувати ко́му, чо́му

ohrýz//ať -а -ajú *nedok.* огрыза́ти, обгрыза́ти

ohryz//lok -ка *m* 1 огрызок (я́бка *i* *m. n.*) 2 *hovor.* я́бло

ohrýzt' ohryzie ohryzú *dok.* огрызти

ohundr//ať -е -ú *dok.* огу́ндрати, ошо́мрати, оду́драти, ві́чно вырча́ти

ohúrl//iť -і -іа *dok. expr.* поплéсти, побаламутити, помы́лити

ohyb -и *m* 1 згі́б, огну́тя; ~om zlomit' оги́наючи, зломити 2 згі́б, оги́нання; pevnosť v~e сила в згі́бі; ~ rieku згі́б або закру́та рі́ки; ~ cesty закру́та доро́ги

ohýbac//í : ~ sval оги́наюча м'я́сцукла, флéксор; ~ia prípona *gram.* флéксія, закончи́ня

ohýbač -а *m* 1 *tech.* оги́нач 2 *anat.* флéксор, оги́натель *m*

ohýbač² -а *m* оги́натель; робóтник, оги́наючий да́штó

ohýbačka *p.* **ohýbač** 1

ohybár//eň -не *ž* оги́нарня

ohýb//ať -а -ajú *nedok.* 1 оги́нати, зогы́нати; ~ prút оги́нати пру́т; ~ pohu v kolene оги́нати но́гу в ко́ліні 2 *koho pren.* оги́нати, покора́ти 3 *gram.* скло́нювати або часова́ти • ~ chrbát оги́нати хы́рбе́т; ~ kolená а) опу́щати ся або па́дати на ко́ліна; б) предкло́няти ся пе́ред кым; dotiaľ sa prút ~а, кým je mladý [prísľ.] оги́на́й стром, по́кы гне́ ся; уч ді́тину, по́кы слухня́на

ohýb//ať sa -а са -ajú са *nedok.* 1 оги́нати ся, гну́ти ся 2 *pren.* піддава́ти ся, усту́повати

ohybn//ý 1 оги́наючий, гі́бкий, пруж́ный; ~á postava гі́бка фі́гу́ра 2 *pren.* гі́бкий; зговорчи́вий, усту́пчи́вий; ~ človek гі́бкий чолові́к 3 *gram.* зміню́ючий; ~é slovné druhy зміню́ючі ча́сти ре́чі

ohýnať *p.* **ohýbať** 1, 2

ohyzdný *pejor.* барз шака́редый, нешу́мный, протівный, гну́сний, мерзе́ный; злы́й, недóбрый

och *cit.* ох, ой; ух, яй; о

ochabl//núť -не -nú *dok.* 1 ста́ти сла́бым, малáтным, склéсьм, зосла́бнутым 2 (*zmenšiť sa*) страти́ти силу, осла́бнути, підупа́сти; зменши́ти ся

ochabnut//ý 1 сла́бый, малáтный, склéсьм, зосла́бнутый, підупа́дженый; ~é svalstvo зосла́бены́ м'я́сцуклы; ~ človek малáтный чолові́к 2 зосла́бнутый, зни́жений; ~á pozornosť зосла́бнута вни́ма́вость; ~ záujem о́ не́що зни́жений або зосла́блений інте́рес к да́чому

ochk//ať -а -ajú *nedok. expr.* 1 (*od strachu, bolesti ap.*) óхати, ёйкати 2 (*od prevapenia*) áхати

ochlad//iť -і -іа *dok.* охоло́дити *aj pren.*; ~ polievku охоло́дити по́ливку; ~ radosť, nadšenie *pren.* охоло́дити ра́дость, надхну́тя

ochlad//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 одстыти, ста́ти холоднішим, охолодити ся; voda sa ~ila во́да ста́ла холодніша; ~ilo sa neos. (o počasí) похолодніло, позимніло

2 (osviežiť sa) охолодити ся, освіжити ся

ochlad//núť -ne -nú *dok.* одстыти *aj pren.*; polievka, káva ~la по́лівка, ка́вей одстыла *ábo* выхолодла; city ~li чýства одстыли
• ešte ani v hrobe neochladol *expr.* він і́ще не выхолоднів *ábo* не одстыв (o мертві́м)

ochladz//ovať -uje -ujú *nedok.* охоло́джо-вати *aj pren.*

ochladz//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 одстыва́ти, става́ти ся холодні́ше; охоло́джовати ся **2** (osviežovať sa) охоло́джовати ся, осві́жовати ся

ochlpen//ie -ia s *odb.* покры́тый во́лосами

ochlpený покры́тый во́лосами, се́рстєв

ochmell//it' sa -i sa -ia sa *dok. expr.* опяні́ти

ochoren//ie -ia s охворі́ня, бо́лість

ochor//iet' -іє -eju *dok.* на чо охворі́ти, захворі́ти на што; ~ на о́сýрку захворі́ти на о́сыпки; ťažko ~ тяжко охворі́ти

ochot//a -у ž охóта ж, желáня с, любéзность; приправéность (помо́чі т. п.); услу́жность ж; prejavil' *al.* ukázať ~у проявити *ábo* ука́зати приправéность *ábo* охóту *ábo* желáня; je samá ~ *hovor.* він са́ма охóта *ábo* любéзность

ochotníck//y любительский, аматёрський; ~ krúžok театрáльный кру́жок, любительска театрáлна гру́па; ~e predstavenie любительске *ábo* аматёрске представлі́ня, самодія́льний спекта́кель

ochotníčk//a -у ž любителька, аматёрка

ochotník -а т любитель, амáтер м

ochotný охóтный, любéзный, приправéнный *ábo* гото́вый послужи́ти

ochran//a -у ž **1** охорóна, хранéность; vziať niekoho pod ~u взяти да́кого під охорóну; byť pod ~ou zákona быти *ábo* находить ся під охорóнов за́кона; zákon na ~u autorského práva за́кон на охорóну áвторского пра́ва **2** превéнция, мі́ра безо́пасности; ~ šachty превéнция *ábo*

мі́ра безо́пасности на ша́хті

ochranc//a -и т охорóнця м, за́щітник м; ва́рователь м

ochrán//it' -i -ia *dok.* od koho, čoho, pred kým, čím охоронити, за́щітити од ко́го, чо́го; зава́ровати од чо́го; ~ ovocie pred chorobami *al.* škodcami охоронити ово́цину пе́ред хворóтами *ábo* шко́дцями; ~ dakoho pred zlým vplyvom ва́ровати да́кого пе́ред злым впливом

ochrann//ý охорóнюючий, за́щітний; ва́ровный; ~é okuliare охорóнюючі окуляры; ~é prostriedky охорóнюючі срéдства; ~ náter охорóнююча ве́рства (фа́рбы); ~é clo охорóнююче цло; ~é opatrenia охорóнюючі ва́рованя; ~ lesný pás за́щітний лі́сний пас; ~é sfarbenie ва́ровна фа́рба *ábo* сфарбі́ня (у зві́рят); ~é očkovanie охорóнююче скі́піня • držať ~ú ruku *al.* pravicu nad niekým тримати охорóнну ру́ку над да́ким; utiecť sa pod ~é kridla niekoho скрити ся під да́чії кры́ла

ochraň//ovať -uje -ujú *nedok.* od koho, čoho, pred kým, čím охорóнёвати, за́щіщати од ко́го, чо́го; охорóнёвати од чо́го

ochr//núť -ніє -nú *dok.* **1** одняти ся, паралізовáти ся *nedok. dok.*; nervy ~nuli нёрвы паралізовáли ся; nohy ~nuli нóгы одняли ся **2 lek.** паралізовáти *nedok. dok.*; atropín ~nul svalstvo атропі́н паралізовáв мýскулы *ábo* свáлы

ochrnuť//ie -ia s паралі́за; ~ srdca паралі́за се́рдця; ~ nôh паралі́за ні́г

ochromen//ie -ia s **1** паралі́за; úäplné ~ svalstva по́вна паралі́за свáловины *ábo* мýскул **2 pren.** паралі́за, значне ослаблі́ня рóзвитку, неді́яльність, ста́гнація; ~ priemyslu ста́гнація про́мыслу, значне ослаблі́ня про́мыслу; ~ iniciatívy хыбова́ня ініціаті́вы

ochromen//ý **1** паралі́зовáний, одня́тий; одере́в'яні́вший, стерпну́тий; ~á rolovica tela паралі́зовáна поло́вина ті́ла; ~é svalstvo паралі́зовáны свáлы *ábo* мýскулы **2 pren.** паралі́зовáний,

зослаблений, охабнутый; ~á doprava паралізований транспорт, паралізована переправа; ~á vôľa паралізована воля

ochrom//iet' -ie -ejú *dok.* охроміти, стати хромым

ochrom//it' -í -ia *dok.* охромити, паралізувати *nedok. dok. aj pren.*

ochudobn//iet' -ie -ejú *dok.* охудобніти, збідніти, стати худобным або бідным

ochudobn//it' -í -ia *dok.* охудобнити, збіднити *aj pren.*

ochutn//at' -á -ajú *dok.* осмакувати, по-пробувати; ~ koláč, polievku попробувати колáč, полівку

ochutnávač -a *m* смаковач, дегустатор

ochutnáv//at' -a -ajú *nedok.* смакувати, пробувати

oj cit. 1 (*vyjadruje zdôraznený zápor*) но; ~, mňa sa nezaviete tak ľahko! но, мене вы так легко не збавите ся! **2** (*vyjadruje údiv*) ой; ах; ~, aký si ty mocný! ой, який ты міцний!; ~, aké prekvapenie! ой, яка нечekanість

ojahn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* окотити ся, оягнати ся

oje oja *s* дышель

ojedinelý єдиничный, окремый, осамочений, рідкостный, сам стоячий; ~ prípad єдинічна нагода; ~ jav рідкостне явління

ovej cit. 1 (*vyjadruje odmietanie*) як же, як бы не так; ~, ešte čo! як же, іще што! **2** (*vyjadruje prekvapenie*) о, ого; но гей; ~, naozaj? но гей, озаї?

ojha cit. ох, но і, ах, у

ojnic//a -e *ž* пака

ojnicový odb. паковий; ~ čar pant паки

okabát//it' -í -ia *dok. hovor.* окламати, обаламутити, обляфнути, ошалити, выбабрати, перейти через розум

okál//le -lov *m mn. č. expr.* okáni; vypeštit' *al.* vyteštit' *al. vyvalit'* ~ вывалити okáni

okamih -u *m* мінутка, момент, мір; *v* ~u в моменти, в єдєн мір; *na* ~ *sa* zastaviť заставити ся на момент або на мінутку;

za ~ *sa* vrátil o mінутку або о секундѹ він вернѹв ся; *v prvom* ~u nevedel, čo má robiť в першїм моментї він не знав, што мать робити

okamžit//ý моментальный, такой, наглый, скорый; ~á рогос моментальна поміч; ~á smrť моментальна або нагла смерть (*наслідком нещастной нагоды*); ~á odproved' моментальна одповідь; *s* ~ou platnosťou з наглов дійсністьєв; ~é opatrenia наглы крокы

okáň -a *m expr.* окаль, оката дітина

okall//ňa -ne *ž expr.* окате дівча, оката женá (*з великими(а) очами*)

okarín//a -y *ž* окаріна

okašl//at' -e -ú *dok. expr. 1* čo nakáshlatи на што **2** *koho* наплювати на кого, ігноровати, підцінити кого

okat//lý *expr. 1* окатый; ~é dievča окате дівча, дівча з великими(а) очами **2** *prep.* з великими(а) точками або крүгами, з великим горошком; ~á látka матеріал з великим горошком **3** *prep.* бючий ся в очі або до оч(ей); ~ rozdiel окатый розділ; ~á nespravodlivosť оката або бюча ся до очой несправодливость

okazalý *kniž.* пышный, парадный, роскошный, гоносный, прекрасный, импозантный

okcident -u *m kniž.* запад

okcipitálny anat. затылковый

okef//lovať -uje -ujú *dok.* окефовати, выкефовати, почістити кєфов

okenic//a -e *ž* облачниця, окєниця

okenn//ý облачный, оконный; ~é sklo облачне або оконне скло; ~ rám облачный або оконный рам; ~á doska парапєта

oker okra *m* окєр

okiadz//at' -a -ajú *nedok. 1* čo задымовати, дымити; чадити; ~ tymianom чадити **2** *koho pejor.* лишкати ся, поклонковати ся дакому, лихотіти дакому

okienk//o -a *s 1* облачко, оконце **2** (*v rozhlase*) высылання (*no pádij*); literárne ~

літературне wysyłania 3 *škol. slang.* о́кно (мédжі уро́ками)

oklam//at' -e -ú *dok.* 1 оклáмати, підвéсти, оци́ганити, повідáти або говорити неправду 2 (*byť neverný*) зра́дити, оклáмати, обмáнути

oklasifik//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *koho* атестовáти, окласіфіковáти кóго, постáвити отмítку áбо отмítкы кóму; ~ žiaka постáвити отмítку áбо отмítкы ученику 2 *čo* оцінити, дати оцінку; ~ prácu оцінити роботу

oklebet//it' -i -ia *dok.* *koho* оклебетáти, огваряти кóго; наклебетáти, наговорити на кóго

oklep//at' -e -ú *dok.* оклéпати, склéпати, от-репáти; ~ popol z cigarety оклéпати пóпил з цигарéтли

okliesn//it' -i -ia *dok.* 1 обрубáти; ~ kmeň stromu обрубáти конáрики стрóму; ~ konáre обрубáти конарі 2 *prep.* різко скоротити, жужити, ограни́чити; ~ výrobu жужити виробу

okliešt//it' -i -ia *dok. kniž.* 1 ограни́чити, скоротити, жужити; ~ požiadavku ограни́чити пожа́дованя 2 (*obrat'* o niečo) обрáти о даштó, охудобнити

oklinc//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* оклинцёвáти, обити клинцями

okľuk//a -y ž 1 обходжіня, закру́та, непря-ма доро́га, наоко́ло; ísť ~ou íти наоко́ло áбо обходити; заúточиť ~ou атаковáти з бóків 2 фиглі, выкручáня, хітрость ж; ísť na niekoho ~ou íти на дакóго непрямов доро́гов, пустити до хóду хітрость

oknář -a *m* скленáрь

oknářsk//y скленáрьський; ~e práce скленáрьскы роботы

oknářstv//o -a s 1 *len j. č. (remeslo)* ремéсло скленáря 2 (*podnik*) скленáрьство

okno// -a s óблак, о́кно; pozerať von ~om позерáти вóнка чéрез óблак/о́кно; zaklopať na ~ закло́пкати на óблак/о́кно; otvoriť, zatvoriť ~ отворити, запéрти óблак/о́кно; dvojkrídlové ~ двокрыло́вый óблак • ~ do sveta о́кно до світа; oko do

duše *al.* do srdca ~ о́чі – зéркало áбо гля-дило душы; pozerať pánu bohu do okien *hovor.* ніч не робити, ліґарити, раховáти ворóны; triafať pánu bohu do okien *žart.* попáсти áбо трафляти пáлцём до нéба

oko oka s 1 (*mn. č. oči*) око; mandľové oči мандлёвы áбо подовговáсты о́чі; oči ako trnky о́чі як теркы; oči ako plánky *al.* páste великы о́чі, очіска; myšacie oči мышáчі áбо малы о́чка; slzy mu vyhrkli z očí слызы ё́му выступили áбо выгырки на очáх; má dobré, slabé oči мать дóбрый, слабый зрак 2 (*mn. č. oká*) (*slučka*) о́ко 3 *pošov. (mn. č. oká)* о́ка; klásť oká клáсти о́ка 4 *kart.* о́чко 5 *ako súčasť odborných termínov:* morské ~ мо́рьске о́ко, високогорьске о́зеро; volské ~ *kuch.* во́лске о́ко; kurie ~ кúрьс о́ко (*на пáлцях нóгы*); magické ~ *el. tech.* ма́гічне о́ко, індікатор наставліня (*на радіоприімáтели*) • v očiach niekoho в очáх дакóго, в дачі́их очáх; vidieť *al.* poznať mu to na očiach на очáх ё́му тотó видно; zatvárať oči pred niečím заперáти о́чі пéред дачі́м, позерáти чéрез пáлці на даштó; ani oka nezažmúriť áни о́ка не зажмúрити; ani okom nemihnúť áни о́ком не мігнути; voľným *al.* prostým okom vidieť видно во́льным áбо простым о́ком; povedať pravdu do očí повісти правду в о́чі; smiať sa, zasmiať sa niekomu do očí сміяти ся, засміяти ся в о́чі дакóму; napľuť niekomu do očí наплювáти дакóму в о́чі; spať mu sadá na oči спа́нок ё́му сідать на о́чі, ё́го клóнить ку сну, о́чі ё́му зліплюють ся; spať mu nešiel na oči він не міг стúплити о́чі; nespúšťať niekoho z očí не спущáти очéй з дакóго; nechať oči na niekom, niečom охабити о́чі на дакíм, дачі́м; páť si oči na niekom, niečom *expr.* любовáти ся дакым, дачі́м; не спущáти о́чі з дакóго, з дачóго; ide si oči vyocíť ідúть ё́му о́чі вытріскнути; padnúť niekomu do oka *al.* do očí упáсти дакóму до о́ка; mať oči (ako) na stopkách позерáти на вшыткы о́чі; mať oči на chrbte відіти

вшытко (дооко́ла); *byť* niekomu na očiach
 быти дако́му на оча́х; *stratiť* sa *al.* zmiznúť
 з о́чі стратити ся *або* зми́знути з очей; *ide*,
kam ho oči vedú він іде, де о́чі видять;
medzi štyrmi očami ме́джі штире́ма оча́ми;
 на *vlastné oči* *vidieť* ві́дити сво́їми оча́ми,
 ві́дити на вла́стны о́чі; *má* beľmo na očiach
 ма́ть бі́льмо на оча́х, він як бы слі́пый;
strhnúť niekomu beľmo z oka сто́ргнути
 дако́му бі́льмо з о́ка, *otvoriti* oči дако́му,
ukazáti *pravdu* дако́му; *otvoriť* niekomu oči
otvoriti oči дако́му; *chodiť* s *otvorenými*
očami *chodziť* *або* *pozerať* (на вшытко)
 з *otvorenými(a)* оча́ми; *otvárať* oči
hovor. *otvorjati* oči, *čudovati* ся, *robiť*
veliký oči; *vyhadzovať* niekomu *niečo*
 на о́чі *vyšmárevati* дако́му *dať* на
 о́чі (*обвині́ня і т. п.*); *pozrieť* sa *pravde*
 до о́чі *popozerať* ся *pravdi* до очей
або до *tváři*; *syrať* niekomu *piesok* *al.*
prach до о́чі *pušťať* *pisok* *або* *pórox*
 в о́чі дако́му, *klámati* дако́го; *vytrieť*
 niekomu oči *oklámati* дако́го, *peréjti*
ěmu *čerez* *rozúm*; *byť* niekomu *třňom*
 в *oku* быти дако́му *těrněm* в *oku*, він не
 по во́лі *ěmu*; *niečo* *niekomu* oči *kole* *štosť*
kole oči дако́му, *měrziti* *ěgo*, не *lubiť*
 ся *ěmu*; *biť* до о́чі *be* до очей; *hládiet'* na
niekoho, *niečo* *iným okom* *pozerať* на
 дако́го, на *dať* *inšymi(a)* оча́ми; *máti*
inšý póljad, *inákš* *rozumiti*, *inákš*
posúdzovati; *mať* u *niekoho* *dobré*, *zlé* ~
máti у дако́го *dobre*, *zle* *або* *nedobre*
 о́ко; *užíváti* *naklónnosť* у дако́го;
urobiť *niečo* *od oka* *robiť* без *mírňja* *або*
rahovánja, *ógradom*; *mať* *isté* ~ *máti* *tóčne*
 о́ко; *ako by* *matke* *z oka* *vypadol* як *kidь* *by*
mámi з о́ка *vyprav*, він *ciľa* *máma*; *hládiet'*
smrti до о́чі *pozerať* *směrti* в о́чі, *byti*
 в *nebezpečí* *směrti*; *strach* *má* *vešké oči*
[prisl.] *strach* *mať* *veliký oči*; *pravda* oči
kole [prisl.] *právda* oči *kole*; *zide* z *očí*,
zide z *mysle [prisl.]* з очей *zýjde*, *iz* *sěrdca*
výjde; *što* (кóго) не *vidime*, з *čím* (з *кым*)
 не *střičáme* ся, на *totó* (на *tóго*) *lěgko*

забúдеме; *čo* oči *nevidia*, *to* *srdce* *neboli*
[prisl.] *što* oči не *vidjati*, о *tím* *sěrdce* не
boliti; о *čím* *člověk* не *znati*, *totó* *ěgo*
 не *trápiť*; *vřana* *vřane* ~ *nevýkole [prisl.]*
voróna *voróni* о́ко не *vydzobati*; ~ *za* ~,
zub *za* *zub [prisl.]* о́ко *za* о́ко, *zub* *za* *zub*

okohybný *anat.* окопогына́ючий; ~ *nerv*
 окопогына́ючий *nerv*

okolíe -ia *s* 1 *okoлиця* *ж*; ~ *mesta* *okoлиця*
міста **2** (*prostredie*) *оточуюча* *атмосфєра*,
окружіня

okolitý *о* *окружа́ючий*, *оточую́чий*; ~ *ě* *dediny*
окружа́ючі *сєла* *або* *валáлы*; ~ *obyvatelia*
окружа́ючі *жытели*

olkolk/ovat' -uje -ujú *nedok.* *оддáлєвати*,
odkladáti, *odsuváti*, *obchoditi* *djaky* *rič*

olkolk/ovat' -uje -ujú *dok.* *о* *окопкóвати*, *на-*
ліпити *кóлок* *або* *гербóву* *знáмку*

olkolk/ly -ov *m* *romn. hovor.* *оддáлєваня*,
вагáня, *выговоркы*, *выкручáня*

okolnoslt' -ti *ž* *ситуа́ція*, *обста́вина*,
атмосфєра; *polahčujúce*, *pritažujúce* ~ *ti*
práv. *змягчуюча*, *зтяжжуюча* *обста́вина*;
zhoda ~ *ti* *згóда* *обста́вин*; *za* *takýchto*
 ~ *ti* *за* *такóй* *ситуа́ції*; *za* *žiadnych* ~ *ti* *при*
ни́яких *обста́винах*, в *ни́якім* *слýчаї*

okolný *p.* *okolitý*

okolo' *predl. s* *2. p.* **1** *около*, *кóло*, *наоколо*
чóго; *sediť* ~ *stola* *sидіти* *наоколо* *стóла*;
ohrada ~ *domu* *пліт* *наоколо* *дóму*; *pozrieť*
 sa ~ *seba* *popozerať* ся *наоколо* *сєбе*;
uviazať si *šál* ~ *hrdla* *обмотáти* *або* *овити*
шыю *шáлом* **2** *кóло*, *мі́мо* *чóго*; *prejsť* ~
obloka *перейти* *кóло* *о́кна*; ~ *neho* *prebehlo*
auto *кóло* *něro* *перебігло* *áвто* **3** *за што*;
objať ~ *hrdla* *обя́ти* *за* *шыю* *або* *кóло* *шыї*
4 *наоколо* *чóго*; *obšmietat'* sa ~ *niekoho*
верті́ти ся *або* *круті́ти* ся *наоколо* *дако́го*;
rozhovor sa *krútil* ~ *niečoho* *бісі́да* *крутила*
 ся *о́коло* *дачóго* **5** *о́коло* *чóго*, *прибли́ж-*
ні; ~ *polnoci* *о́коло* *півночі*, *прибли́жні*
напівночі; ~ *Vianoc* *о́коло* *Рождествá*

okolo' *prisl.* **1** *наоколо*, *дооко́ла*, *о́коло*; ~
sú *корсе* *дооко́ла* *суть* *бєрегы*; *nevedel*,
čo sa ~ *robí* він не *znal*, *što* *robíť* ся

наоколо **2** ко́ло, мі́мо; ~ šla jej priateľka
о́коло ішла́ ей приятелька
okoloidúci¹ проходячий
okoloidúc/li² -eho *m* проходячий
okolostojaci *mn.* ч. стоячий о́коло
okop -u *m voj.* за́коп
okopanin/la -y ž *obyč. v mn.* ч. ~y *pol'nohosp.*
окопани́на
okop//lať -e -ú *dok.* окопа́ти
okopáv//lať -a -ajú *nedok.* око́повати; ~
zemiaky око́повати банду́рки
okopáv//la -y ž *pol'nohosp.* око́пована
okopc//ovat' -uje -ujú *dok. pol'nohosp.*
окопа́ти
okopírl//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** *tech.* скпі́ровати,
зробити ко́пію **2** *fol.* надру́ковати **3** (*urobiť*
plagiát) ско́пировати, списа́ти, зробити
пла́ріат
okoren//it' -í -ia *dok.* о́корени́ти **1** по́па-
при́ковати; на́папри́ковати, по́сыпати
по́приков, за́правити па́приков; до́дати
дачо́му о́стрый, щі́пльавый сма́к **2** *pren.*
о́живити; зробити язы́ковий про́яв
вы́разным, і́нтересным, пі́кантным
okostic//a -e ž *anat.* о́костні́ця; zápal ~e
запа́ліня о́костні́ці
okošt//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* о́коштовати,
по́пробовати (ї́джіня)
okot//it' sa -í sa -ia sa *dok.* о́котити ся; о́ще-
нити ся; о́ягнити ся
okov -u *m* **1** (*okovaná nádoba*) дере́вяне
око́ване ве́дро **2** (*stará miera = 56,6 litra*)
бо́чичка
okovan//ie -ia *s* око́ваня, ко́ваний о́бруч;
око́вка; зби́ваня; ~ voza ко́ваны ча́сти
во́за; strieborné ~ сере́бряне око́ваня
okovan//ý око́ваний, ко́ваний; оби́тый
(же́лізом, бля́хов); ~é dvere оби́ты
(же́лізом) двéрі; ~ sud оби́та (же́лізом)
бо́чка; ~é čížmu ко́ваны чі́жмы
okovat' okuje okujú *dok.* **1** око́вати, оби́-
ти (же́лізом); ~ truhlicu železom око́вати
ку́фер же́лізом; ~ dvere око́вати двéрі; ~
topánku при́бити під́ковки к то́панкам
okov//liny -in ž *potn. chem.* око́вины

okovy okov ž *potn.* око́вы; ~ otroctva *pren.*
око́вы ра́бства; manželské ~ *pren.* око́вы
а́бо у́зы побра́тых
okrád//lať -a -ajú *nedok.* *koho* о чо́ **1**
о́крада́ти ко́го; кра́сти у ко́го *што* **2**
expr. лишáти ко́го чо́го, оберáти од
ко́го *што*
okrad//núť -ne -nú *dok. koho* о чо́ **1** о́кра́сти,
обо́кра́сти ко́го; у́кра́сти у ко́го *што*; ~
niekoho о peniaze у́кра́сти у да́кого пі́ня-
зі **2** *expr.* лишы́ти ко́го чо́го, взяти́ у ко́го
што; ~ niekoho о čas о́кра́сти да́кого о час
okraj -a *m* **1** (о)кра́й; ~ mesta о́край мі́ста;
~ cesty кра́й до́ро́ги; ~ lesa кра́й лі́са
2 ру́бець, обру́блі́ня, лемо́ваня; ~ šiat
обру́блі́ня шма́т **3** (*o knahách, zošitoch*
ap.) ма́рфо, о́край; poznámky na ~och knihy
позна́чки на о́краях а́бо ма́рфах кни́жки
okráj//lať -a -ajú *dok.* чо́ обрі́зати, о́кра́яти,
зрі́зати (ко́рку) на чо́м, з чо́го; о́чисти́ти
(зрі́зати ко́рку) *што*
okraj//ovat' -uje -ujú *nedok.* чо́ о́кра́євати,
обрі́зовати, зрі́зовати (ко́рку і т. п.) на
чо́м, з чо́го; о́чища́ти (зрі́зуючі ко́рку) *што*
okrajov//lý **1** о́кра́євий; ~é územie о́кра́єви
ра́єны **2** друго́рядный, незна́чний,
неекзі́стуючий; ма́ловажный; ~ zjav не-
значне́ зьявлі́ня
okras//a -y ž укра́ші́ня *s*
okrasn//ý о́кра́шуючий, слю́жачий на укра-
ші́ня; деко́ратівный; ~ predmet предме́т
укра́ші́ня, укра́ші́ня; ~é rastliny, stromy
деко́ратівны росли́ны, стрóмы
okrášl//it' -í -ia *dok.* украси́ти
okrášl//ovat' -uje -ujú *nedok.* укра́шати
okrem *predl. s* **2. p.** **1** о́крем, вы́ключні́,
по́мімо чо́го; ~ neho som nikoho nevidel
о́крем не́го, я ні́кого не ві́дів **2** о́крем
чо́го, по́при ті́м, по́при і́нші́м; ~ ruštiny
hovorí aj nemecky a francúzsky він
говóрить а́бо бі́сиді́є не́лем по-ру́сьськи, но
і по-німе́цьки, і по-фра́нцузьки
okres -u *m* (*politicko-administratívna jed-
notka*) о́крес, ра́єн • volebný ~ ви́борчий
ра́єн а́бо о́крес

okrel/sat' -še -šú *dok.* окресати *aj pren.*; ~ trám окресати трам

okresn/lý окрєсний; раєнный; ~é mesto окрєсне місто; ~ súd окрєсний суд; ~ úrad окрєсний уряд

okriat' okreje okrejú *dok.* зміцніти, посилити ся, обчерствити ся, освіжити ся, одпочінути, оддыхнути; поправити ся; ~ na čerstvom vzduchu зміцніти на свіжім вóздусі

okrídlen/lý крылатый, окрылєный *aj pren.*; ~ hmyz крылаты мушковины; ~é slová крылаты слóва

okriev//at' -a -ajú *nedok.* міцніти, посилєвати ся, обчєрствовати ся, одпочівати, оддыхати; поправляти ся

okrík//nut' -ne -nu *dok.* koho *expr.* окрикнути кóго

okriv//iet' -ie -eju *dok.* окривіти, охроміти, стати кривым áбо хрóмым

okrový окрóвый, окрóвой фáрбы, рúдо-жóвтой фáрбы

okrskár -a *m* одділóвый (*поліцайт*)

okrs//ok одділіня (*адміністратівне*); ~ policie одділіня поліції

okruc//at' -a -ajú *nedok.* окручати, омóтовати, овивати, обвивати

okruh -u *m* 1 радіус, óкруг; *v* ~u 5tyroch kilometrov в óкрузі штирєх кіломєтрів 2 *voj.* óкруг; *vojenský* ~ воєньський óкруг 3 *el. tech.* кóнтур; *vysokofrekvenčný* ~ высокочастóтний кóнтур; *anódový* ~ анодóвый кóнтур 4 *šport.* óкругóва трáса 5 *krug*, сфєра, óбласть, радіус; ~ *platnosti* сфєра діяня; ~ *záujmov* *krug* áбо сфєра інтерєсів 6 *prep.* *krug*; ~ *prateľov* *krug* приятєлів; ~ *záujemcov* *krug* заінтерєсованых осóб

okruž//ly 1 окрýглый; ~ *stôl* окрýглый стіл; ~ *otvor* окрýглый óтвір; ~é *zátvorky* окрýглы скóбки 2 окрýглый, пóвный ~a *žena* пóвна женá; ~e *ramená* пóвны плєчі; ~a *tvár* окрýгла тварь 3 окрýглый; ~e *čísla* окрýглы чísла áбо цífры; ~a *suma* окрýгла сýма

okruhov//ý окрúгóвый; ~é *preteky šport.* окрúгóвы перебígання, бíg по окрúжний дорóзі áбо трáсі

okruch -a *m* óкраєць, крáєць, кусóк *m* (*хліба, сыра i m. n.*)

okrút//it' -i -ia *dok.* окрутити, закрутити, омотати, овити, обвити • ~ (si) *niekoho* *okolo* *prsta* омотати дакóго óколо пáлця

okrúz//it' -i -ia *dok.* окружyти

okružliak -a *m* округляк (*кáмíнь*), голяк

okružn/lý кругóвый, окрúжний; ~á *cesta* кругóва áбо окрúжна дорóга

okruž//ok -ka/-ku *m* óкраєць, крáєць, кусóк *m* (*хліба*)

oktaéd//er -ra *m min.*, *geom.* октаєдер

oktán -u *m chem.* октáн

oktánový октáновый

oktáv//a -y *ž* 1 *hud.* октáва 2 *škol.* вóсьма клáса (*гíмназії*)

oktaván -a *m škol.* вóсьмоклáсник (*ученик вóсьмоу клáсы гíмназії*)

oktet//o -a *s hud.* октєт

októb//er -ra *m* октóбер *m*

októbrov//ý октобрóвый

októd//a -y *ž tech.* октóд

oktroj//ovat' -uje -uju *nedok. kniž.* нанýчовати, внýчовати, приказовати, диктовати

okuje *p. okoviny*

okulár -a *m fyz.* окуляр (*мíкроскóпа i m. n.*)

okuliar//e -ov *m romn.* окуляры *romn.*; *tmavé* ~ тємны окуляры; *ochranné* ~ охорóнны окуляры • *dívať sa* *na niečo cez* *ružové* ~ позєрати ся на даштó чєрез ружóвы окуляры

okuliarnik -a *m:* ~ *indický* окулярник *ін-дійський*

okuliarov//ý окулярóвый; ~é *sklo* окулярóве скло

okulist//a -u *m* окуліста, дóктор на óчны хворóбы

okultizm//us -u *m* окултíзм

okultný окултный

okúň//at' *sa* -a *sa* -ajú *sa nedok. koho, pred kým i bezpredm.* ганьбити ся

okupác//ia -ie *ž* окупация

okupačn//ý окупачный; ~á armáda окупачные войско; ~é pásmo окупована зона або територія

okupant -a *m* окупант, завоєвователь

okúp//at' -e -u *dok.* 1 выкупати, окупати; ~ dieťa окупати дитину 2 (*oko*) промыти 3 (*dievča na Veľkonočný pondelok*) обляти водов (народный обычай)

okúp//at' sa -e sa -u sa *dok.* окупати ся, выкупати ся

okupovaný окупованный

okup//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* окуповати

okur//ovat' -uje -ujú *nedok.* выкурёвати, выгривати

okús//it' -i -ia *dok.* 1 čo, čoho, z čoho i bezpredm. попробовати, оку́сити, осмаковать (о стрáви), попробовати смак дачо́го 2 čo пережыти, зажыти, перенести; ~ neprijemnosť пережыти неприємность; ~ radosti зажыти радость

okuť p. okovať

okutie p. okovanie

okutý p. okovaný

okúz//it' -i -ia *dok. kniž.* очаровати, зачаровати, очарити, надхну́ти

okúz//ujúci *kniž.* очару́ющий, збуждую́чий очарова́ня, чаро́вный, надхына́ющий; ~ úsmev чаро́вный або чару́ющий ўсмів

okvet//ie -ia *s bot.* околoквітник

okyd//at' -á -ajú *dok. expr.* зашпінити, забабрати

okypen//ý скалічений, знетворе́ный, змерзаче́ный; ~á ruka скалічена рука; ~ človek змерзаче́ный чоловік

okypť//it' -í -ia *dok.* 1 скалічити, знетворити; змерзачіти 2 *prep.* змерзачіти, пошко́дити; перекру́тити, сколо́лити

okyslič//it' -í -ia *dok. chem.* окіслити; ~ená krv кров, насычена кіслорóдом (*артеріальна кров*)

okysličovací *chem.* окіслю́ющий; ~ proces окіслю́ющий процéс

okysličovadl//o -a *s chem.* окіслёватель *m*

okysličovan//ie -ia *s chem.* окісліня

okyslič//ovat' -uje -ujú *nedok. chem.* окісляти

okysl//it' -í -ia *dok.* окіслити, окваснити, зробити квасным або кіслым; ~ ostrom окіслити оцтóм, пооцтовати

olám//at' -e -u *dok.* оламáти; ~ kukuricu оламáти тендері́цю

olatk//ovat' -uje -ujú *dok.* олатковáти, обити лáтками

oldomáš -u *m hovor.* олдомáш; zaplatiť ~ заплатити або дати олдомáш

oleand//er -ra *m* олеáндер

oleandrový олеандрóвый; ~ ker олеандрóвый кряк

olebečnic//a -e *ž anat.* блáнка темной кóсти

oleín -u *chem.* оле́ін

olej -a *m* 1 олі́й (*ростлиного або мінерáльного походжіня*); olivový, slnečnicový ~ олі́вовый, солнечні́цевый олі́й; ricínový ~ рі́цінов́ый олі́й; ružový ~ ружо́вый олі́й; minerálne ~e мінерáльны олі́ї; éterické ~e етері́чны олі́ї; mazacie ~e мастя́чі олі́ї 2 (*olejová farba*) олі́єва фáрба 3 *hovor. (obraz)* о́браз, намалёва́ный олі́євыми фáрбами • víno ako ~ густé вино (*высо́кой якості*); spať ako v ~i спáти мі́цным сном або без за́дніх ніг; liať ~ на oheň підливáти олі́й до огня

olejár//eň -ne *ž* олі́євий заво́д, олія́рня

olejársky олія́рский

olejnat//ý олі́йнáтый; ~á rastlina олі́йнáта росли́на; ~é semená олі́йнáты се́мена

olejničk//a -y *ž tech.* олі́йничка

olejnin//a -y *ž* олі́йнáта росли́на

olejný p. olejnatý

olejomaľb//a -y *ž odb.* 1 (*spôsob maľby*) малёва́ня олі́євыми фáрбами 2 (*obraz*) о́браз, намалёва́ный олі́євыми фáрбами

olejomer -a/-u *tech.* олі́ємíр

olejotlač -e *ž typ.* олі́єрпáфія

olejotlačový *typ.* олі́єрпáфі́чный; ~ obraz олі́єрпáфі́чный о́браз

olej//ovat' -uje -ujú *nedok.* олі́єва́ти, ма́зати олі́єм; ~ stroje ма́зати машыны олі́єм

olejovitý олієвитый

olejovl/ý 1: ~á destilácia олієва дестіляція
2 олієвый; олієвитый; ~á farba олієва фарба; kyselina ~á chem. олієва кислота; ~ zápach запах за олієм; ~ obraz образ, намалёваний олієвими фарбами; ~ sud бочка з олієм; ~á lampa олієва лампа; ~é čerpadlo tech. олієве черпало; ~é potrubie олієвод

olem//ovat' -uje -ujú dok. олемовати, окантовати; ~ sukňu олемовати сукню

oleograf//ia -ie ž typ. олеографія

olepl//it' -í -ia dok. обліпити, заліпити, заклеїти

ole//um -a s chem. олеум

olež//at' -í -ia dok. залежати, одлежати

olien//it' sa -í sa -ia sa dok. олінити ся, зошмарити кожу (o gádi)

oligarch//a -u m олігарх

oligarch//ia -ie ž олігархія; finančná ~ фінанчна олігархія

oligocén -u m geol. олігоцен

olisten//ie -ia s odb. олиствіня (строму)

olistený олиствёный, покритый листьями; husto ~ strom густо олиствёный стром, стром з густым листём

oliv//a -y ž олива (strom i plod)

olivín -u m min. оливін

olivovit//ě -ých mn. č. bot. оливовиты

olivovohnedý оливо́во-ру́дýй

olivovozelený оливо́во-зе́ленýй, оли́во́вый зо зе́ленým одті́нком

olivov//lý оливо́вый; ~ olej оливо́вый олі́й; ~ háj оливо́вый гай 2 оливо́вый; ~á farba оливо́ва фарба

olí//zat' -že -žu dok. облизати, олизати

oliz//núť -ne -nú dok. облизнути, облизати, олизати

oloven//ý v rôzn. význ. оловяный; ~ drôt оловяный дріт; ~á guľka оловяна куля; leštenec ~ min. оловяный блеск; ~ kúpeľ odb. оловяне купання во вані; ~é mračná оловяны або тяжкы хмары

olovnatý chem. оловна́тый, обсягуючий олово; kysličník ~ ókись олова

olovnic//a -e ž tech. оловня́ця

olov//o -a s олово; valcované ~ odb. олово во фо́рмі ва́льца

olovrant -u m оло́врант

olovrant//ovat' -uje -ujú nedok. оловрантовати

oltár -a m олта́рь m; křídlový ~ odb. крыло́вый олта́рь, трі́птіх • stát' pri ~i al. pred ~om стояти пе́ред олта́рем, вінча́ти ся; íst' pred ~i іти пе́ред олта́рь, іти під віне́ць; viest' niekoho od ~a по́винча́ти ся з да́ким; оженити ся а́бо побра́ти ся з да́ким

oltárn//y олта́рный, одно́сячий ся к олта́рю; ~ obraz олта́рна іко́на • sviatosť ~ a cirk. причаща́ня

olúp//at' -e -u dok. олупити, очістити шмо; дати долів а́бо очістити ко́жу, скірку з чо́го; ~ jablko очістити я́бко; ~ vajce олупити яйце; ~ kôru zo stromu олупити а́бо обде́рти ко́ру зо стро́ма

olúp//it' -í -ia dok. олупити, окра́сти, обра́ти

olup//ovat'¹ -uje -ujú nedok. чо́ очістити, очіща́ти шмо; зде́рати, очіща́ти ко́жу, скору́ з чо́го

olup//ovat'² -uje -ujú nedok. олу́повати, окрада́ти, обера́ти

ofut//ovat' -uje -ujú dok. 1 čo, so spoj. že i bezpredm. обано́вати, пожа́ловати; ~ svoj skutok обано́вати свій посту́пок 2 čo hovor. успоко́ити ся, змі́рити ся (зо стпа́тов да́чого)

Olymp -u m Олі́мп

Olymp//ia -ie ž Олі́мпія

olympiád//a -y ž олі́мпіада

olympijsk//lý олі́мпійський; ~é hry олі́мпійскы gry; ~ oheň олі́мпійський оге́нь; ~ rekord олі́мпійський реко́рд

olympioničk//a -y ž šport. олі́мпіоні́чка, уча́стничка олі́мпійських гер

olympioník -a m šport. олі́мпіоні́к, уча́стник олі́мпійських гер

olympijsk//lý олі́мпійський; ~í bohovia олі́мпійскы бо́гови

omac//at' -ia -ajú dok. expr. ома́цати, ома́цкати

омáčk//a -у ž 1 омачка; fazul'ová ~ підби-
та фасо́ля; parádajková ~ параді́чкова
ома́чка 2 *pren. hovor. expr.* во́да (о пустых
безобя́зговых ф́разах) • byt' v ~e *hovor.*
заварити ка́шу, бути в тяжкíй áбо непри-
ємній сítуації; dostať sa do ~у заварити
ка́шу, достáти ся до неприємной сítуації
омáčník -а *m kuch.* ома́чник, ома́чкова
миска

омак -и *m:* па ~ на ома́цяня; mäkký, drsný
па ~ мягкíй, рапáвый на ома́цяня

omakat' p. omacat'

омáľ//at' -а -ajú *nedok. expr.* 1 жу́вати,
пережу́вувати, тримати в рóті áбо
в úстax; ~ niečo v ústax тримати да́штó
в рóті; ~ fajku тримати пипку 2 *pren.* по-
вторяти, омéлёвати, пережу́вувати, гово-
рити то́то са́ме; ~a stále to isté він ці́лий
час повто́рює є́дно і то́то са́ме

омáľ//ovat' -иє -и́ї *dok.* 1 чо́ омалéвати,
зафарбити, помалéвати; вымалéвати,
выфарбити 2 *koho, čo hovor. expr.*
наклебетáти, оклебетáти ко́го, огваря-
ти ко́го, *што*, обвинити, очорнити ко́го,
што

омámený ома́мений, одурманéный, отяп-
éный, отупéный, пометéный; chodí ako ~
він хóдить як отупéный áбо отяпéный; ~
láskou одурманéный любóвёв

омám//it' -і -іа *dok.* 1 одурманити, омами-
ти; silná voňa ho ~ila мі́чна аро́ма одур-
манила ёго́ 2 обаламутити, окабатити,
поплéсти, помутити; ~ niekoho sľubmi
обаламутити да́кого обіця́нками

омamn//ý ома́муючий, одурма́нюючий,
обаламу́чуючий, оглу́пуючий; ~ jed
одурма́нюючий яд; ~á voňa оглу́пуючий
за́пах, одурма́нююча аро́ма; ~ bozk опя-
няючий поці́лунок

омamujúci p. omamný

омarený зморéный, унавéный, поме-
тéный, склéслый; ~ spánkom пометéный
спа́нком

omar//it' -і -іа *dok.* зморити, унавити,
склéснути

omast//a, omást -у ž омаста, (їдла) масть
omast//it' -і -іа *dok.* помастити, омастити; ~
zemiaky, kašu помастити банду́рки, ка́шу;
помастити ма́стёв áбо ма́слом банду́рки,
ка́шу

omal//zat' -же -ж́ї *dok.* омáзати; ~ pec hlinou
омáзати пец глинов

omät' i omnúť omne omnú *dok.* натéрти,
стéрти

ombromet//er -ра *m tech.* омбрóмeтeр,
доджомір

omdl//iet' -іє -е́ї *dok.* омдлі́ти, упáсти до
мдлоб áбо до óбмороку áбо до безві
дома

omdliev//at' -а -ajú *nedok.* омдлі́вати,
упадáти до безвідома, тратити чýства

omedz//it' -і -іа *dok. odb.* знижити,
ограни́чити, реду́ковати

omeg//a -у ž омéра; alfa a ~ áлфа і омéра
да́чого, за́чаток і ко́нець да́чого

omelet//a -у ž *kuch.* омелéта

omeškan//ie -іа s 1 запі́знíня, онескорі́ня,
затриманя 2 *práv.* недотриманя тёрмі́ну

omešk//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* запі́зни-
ти, онескорити ся, затримати ся; ~ sa
o týždeň запі́знити на ты́ждень

omeškáv//at' sa -а sa -ajú sa *nedok.*
запі́знéвати, онескорéвати ся, затримо-
вати ся

omet//at' -á -ajú *nedok.* утерáти, чі́стити;
вытерáти póрох; ~ prach вытерáти póрох;
~ pavučiny утерáти павучі́ну; ~ stenu
утерáти сті́ну

omiel//at' -а -ajú *nedok. expr.* повто́ряти,
ча́сто повто́рéвати да́штó, твердити,
пережу́вувати áбо бі́сидовати áбо та́рати
(є́дно і то́то са́ме); ~ niečo do omrzenia
твердити да́штó до омерзіня áбо ошалі́ня

omiest' ometie ometú *dok.* поу́терати, очі́-
тити; поу́терати póрох

omiet//at' -а -ajú *nedok.* омі́тати, об-
мі́товати, ва́ковати

omietk//a -у ž омі́тка, ва́ківка; cementová ~
ці́ментова ва́ківка

omietkár -а *m* ва́ковка́рь, омі́товач

omiet//nuť -ne -nu *dok.* оваковати, омїтнути; ~ fasádu оваковати фасáду

omilost//iť -í -ia *dok.* омїлостити, одпустити трест дакому, помїловати; ~ zločína омїлостити кримїнальника

omilost//ovat' -uje -ujú *nedok.* омїлостєвати, мїловати, одпущати трест áбо кáру дакому

omín//ať -a -ajú *nedok.* 1 тиснути, одерáти; čizmy, topánky ~ajú чїжмы, топáнки тиснуть 2 *expr.* знепокоєвати, тра́пити, мучіти; svedomie ho ~a нєго сóвість нечїста, сóвість мучіть є́го • každý najlepšie vie, kde ho čizma ~a [*prisl.*] кáждый найлїпше знáть, де чїжма тискáть є́го; кáждый сам знáть свóє хвóре мїсце

omladin//a -y ž *zastar.* молодєж ж

omlad//iť -í -ia *dok.* омолодіти, зробити молóдше

omlad//núť -ne -nú *dok.* омолодіти, помолодіти; ~ o desať rokov помолодіти о дєсáть рóків

omladzovac//í омолоджуючий; ~ia procedúra омолоджуюча процедýра

omladz//ovat' -uje -ujú *nedok.* омолоджувати, молодіти

omlát//iť -í -ia *dok.* обмолотити, змолотити; ~ raž змолотити жыто; ~ hrach обмолотити гóрох

omnoho prisl. омнóго, знáчнї, овéлє, поряднї, ряднї; ~ lepší омнóго áбо овéлє лїпшый; ~ viac поряднї вéце(й); ~ skôr омнóго скóрше

omoč//iť -í -ia *dok.* обмочіти, намочіти, змочіти; ~ si prst намочіти пáлець; ~ pero do atramentu намочіти пєро до тинты

omol//tať -ceľ-tá -cúl-tajú *dok.* обмотáти, омотáти, окрутити, обкрутити, обвинути, овинути; ~ si šál okolo hrdla омотáти собі шáл кóло шýї • ~ si niekoho okolo prsta *hovor.* обмотáти собі дакóго кóло пáлця

omol//tať sa -ceľ-tá sa -cúl-tajú sa *dok.* 1 *čim*, do čoho обмотáти ся *чим*, замотáти ся до чóго 2 *okolo koho*, *čoho*, *na koho*, *čo* обвити ся, обмотáти ся óколо чóго

omotáv//ať -a -ajú *nedok.* обмóтовати, обкручувати

omračení//ie -ia s 1 оморочїня 2 *expr.* остовпїня, отяпїня

omráč//iť -í -ia *dok.* 1 оморочіти, оглушýти (*udárom*) 2 *expr.* зарáзити, заскóчити

omrač//ovat' -uje -ujú *nedok.* оморóчувати, оглушóувати (*udárom*) 2 *expr.* зарáжувати, заскáкувати

omračujúci 1 оморóчуючий, оглушуючий; ~ úder оглушуючий удáр 2 *expr.* оморóчуючий, зарáжуючий, заскóчуючий

omrvín//a -y ž 1 окрышына, окрышынка 2 ~y *mn. č. kuch.* бризлї

omřz//ať¹ -a -ajú *nedok. hovor. koho* 1 (*znepokojovat'*) знепокоєвати, покýшувати, підпхувати, драждити, дотерáти, задрáповати 2 (*zanúvať*) надóдáти, злостити, гнівати, допáлєвати кóго

omřz//ať² -a -ajú *nedok.* обмерзáти, обледняєвати

omrzen//ie -ia s омерзїня; robiť niečo do ~ia робити дáштó до омерзїня

omrz//iet' -í -ia *dok. koho* омерзити, омерзеніти, надóсти, зуновáти ся, спротівити ся

omrzlín//a -y ž омерзли́на, омерзнýте мїсце

omrz//núť -ne -nú *dok.* обмєрзнýти, обледня́ти

omš//a -e -í ž *cirk. hud.* богослужїня; slúžiť ~u служýти богослужїня; Vachova ~ *hud.* богослужїня Báxa

omšov//ý літургїчний; ~é rucho (церькóвне) облечїня áбо облачїня; ~á kniha служóбник

omyl -u *m* хыба, помыленость, заблуджїня; хыбный крок, óмыл *m*; ~ v ročítaní хыба в рахýнках; justičný ~ хыба сýду, юстїчна хыба; byť na ~e мылити ся; uviesť do ~u привéсти до заблуджїня; vyviesť niekoho z ~u вывести дакóго з помылености áбо зо заблуджїня

omylom prisl. óмылом, хыбнї; нагóднї, нáгодов; urobiť niečo ~ зробити дáштó óмылом

omyt' omyje omyjú *dok.* омыти; ~ si tvár vodou обмыти (собі) тварь водов

omýv//at' -a -ajú *nedok.* 1 обмывати, мыти 2 омывати, обтїкати; rieka ~a skalu ріка обтїкати скалу

on zám. він

oň 4. p. zám. on s *predl.* о о нёго

ona zám. она

onak prisl. інакш, іна́кше, і́ншым спосо́бом; tak i ~ так і інакш, так і так; jeden tak, druhý ~ е́дєн так, д́ругый іна́кше; tak či ~, či tak, či ~ так а́бо іна́кше а́бо інакш

onakv//ý 1 і́ншый, не та́кий 2 *len v 2. st.* ~ejší де лі́пше; to je ~ejší chlap ako ty він не та́кий, як ты; він не а́бо де лі́пше теб́е

onak//ý і́ншый, не та́кий; jeden taký, druhý ~ е́дєн та́кий, (а) д́ругый і́ншый; také i ~é та́кы і і́ншы; dávali mi rady také i ~é вше́лякы ра́ды м́і дава́ли, ра́дили м́і так і іна́кше • ani taký, ani ~ а́ни то́то, а́ни то́то; а́ни та́кий, а́ни іна́кшый

onán//ia -ie ž онані́зм

ondatr//a -y ž онда́тра

ondiat' sa, ondiet' sa ondie sa ondejú sa *nedok. hovor.:* čo sa ondieš што вы́тягуєш ся?; што ся з тым ба́браш?; neondej sa! не гово́рь!, переста́нь!

ondulác//ia -ie ž ондула́ція (во́лося); trvalá ~ тырва́ла ондула́ція; vodová ~ водо́ва ондула́ція

ondul//ovat' -uje -ujú *nedok.* онду́повати, куче́рявити (во́лося)

oné¹ mn. č. zám. оне́п то́ты, о́ни

oné² zám. výraz *hovor.* но, то́то; так, то́то

onedlho prisl. штоско́ро, о ми́нўтку, за ку́ртый час, за дая́кий час, онедо́вго, ско́ро

onehdy zám. prisl. неда́вно, ми́нўле, на дня́х

onem//iet' -ie -eju оні́міти; ~ od hrôzy оні́міти од стра́ху

onemocnen//ie -ia s захво́ріня с, хворо́та ж **onemocn//iet'** -ie -eju *dok.* захво́рити, охво́рити

onen zám. то́т, тамто́т • за onoho času да́коли, ко́лись(ка), за о́ных часі́ в; на о́ном

svete *hovor.* на д́ругім сві́ті, на ті́м сві́ті; ten alebo ~ то́т а́бо і́ншый

oneskorene prisl. з оне́скорі́нєм, за́пізні́ня ся; prisl' ~ при́йти з оне́скорі́нєм а́бо за́пізнившы́ ся

oneskoren//ec -са *m* оне́скоре́нець, за́пізнившый

oneskoren//ie -ia s оне́скорі́ня, за́пізні́ня, затри́мка

oneskoren//ý оне́скоре́ный, за́пізнившый; ~á dochádzka за́пізні́ня, оне́скорі́ня; ~ host' за́пізнившый го́сть; ~ štart šport. оне́скоре́ный а́бо за́пізнє́ный шта́рт, за́трима́ня на шта́рті

oneskor//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 оне́скори́ти ся, за́пізнити, затри́мати ся; ~ sa o desať minút за́пізнити на де́сять ми́нўт 2 заостáти; ~ sa s prácou оне́скори́ти ся а́бо заостáти з ро́бо́тов; ~ sa s plnením plánu заостáти з ви́повні́нєм плáну; ~ sa vo vývoji заостáти в ро́звиту́

oňho 4. p. zám. on s *predl.* о о нёго

oni mn. č. zám. оні́

onik//at' -á -ajú *nedok. komu i bezpredm.* пові́сти, гово́рити ко́му «они́» (*намі́сто «вы́»*), оберта́ти ся ку́ ко́му в тре́тій о́собі мно́жного чи́сла (*фо́рма ува́жіня*) о́никати

onkológ -a *m lek.* онко́ло́г

onkológ//ia -ie ž *lek.* онко́ло́гія

ono¹ zám. оно́

ono² zám. то́то, і́нше, д́руге • to i ~ то́то і д́руге; či to či ~ то́то а́бо і́нше

onomastik//a -y ž оно́ма́стика

onomatopoick//ý *gram. poet.* зву́конаподо́бнюю́чий; ~é slová зву́конаподо́бню́чі сло́ва

onomatopoj//a -e ž *gram. poet.* зву́конаподо́бні́ня, зву́конаподо́бню́че сло́во

ontogenetický онтоге́неті́чний

ontogenéz//a -y ž *biol.* онтоге́не́за

ontológ//ia -ie ž *filoz.* онтоло́гія

ontologický онтоло́гі́чний

onuc//a -e ž ону́чка

oňuch//at' -á -ajú *dok.* оню́хати, опáхати

ony mn. č. zám. оні́

онý *p. onen*
ónyx -u *m min.* о́нікс

opač//it' -i -ia *dok. hovor. 1 (ohmatať)*

ома́цати, ома́цкати **2 (pokúsiť sa)** поку́сити
ся, попро́бовати, выпро́бовати, ску́сити **3 (navštíviť)** навщівити, попозера́ти дако́го;
pridem vás ~ я прийду навщівити вас **4 (odvetiť)** одповісти, одповісти на вопрóс

opačn//ý протіволéжний, протівный, ін-
ший, оборо́тний; ~á strana протіволéжна
сторóна; íst' ~ým smerom íти іншым
на́прямом; ~á mienka інший по́гляд; ~
účínok протіволéжне дія́ня; v ~om prípade
в протівнім случа́ї • začať niečo od ~ého
конца зачати даштó з дрýгого кінце

opad//at' -á -ajú *dok.* опа́сти; listie zo
stromov ~alo листья зо стрóмів опа́дало

opad//at' -á -ajú *nedok. (o hladine)* па́дати,
знижовати ся, упада́ти

opad//núť -ne -nú *dok. 1* опа́сти; listie ~lo
zo stromov листья зо стрóмів опа́ло **2 (o hladine)**
знижыти ся, спа́сти, упа́сти; horúčka ~la
теплотá знижыла ся; záujem ~ol
інтерес зосла́бнув **3 hovor. (ovisnúť)**
опустити ся, звисну́ти (o плечáx i m. n.) **4 hovor. (schudnúť)**
сху́днути; v tvári ~la она́ сху́дла в тва́ри • kridla mu ~li
крыла ёму́ пристригли

opadnut//ý **1** опа́дну́тый, опа́вший; ~é
listie опа́вшие листья **2 hovor.** выси́ленный,
підупа́вший, выху́дну́тый, сху́дну́тый; ~á
tvár сху́дну́та тварь; ~é plecía опу́щены
плéчи

opach//a -y *ž expr.* о́бор, облúда, чу́дóвиско
opáj//at' -a -ajú *nedok. 1* опи́ва́ти, спива́ти **2**
pren. опи́ва́ти, опя́няти

opáj//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. čím 1*
напива́ти ся, п'яні́ти од чо́го **2 pren.** бы́ти
надхну́тым, п'яні́ти од чо́го

opak -u *m 1* на́спак, на́рубы; ~ mince
на́рубный бик монéты; ~ látku на́рубный
áбо протіволицный бик полóтна **2**
протіволéжность ж, протівне, контрáстне;
tvrdiť, dokazovať ~ твердити, докáзовати
контрáстне; urobiť ~ зроби́ти на́спак;

byť pravým ~om бы́ти протіволéжностёв
дако́го; úsudok z ~u *filoz. log.* до́каз од
протівного

opakovac//í повто́рюючий; ~ie znamienko
hud. знак повто́рія; ~ie slovesá *gram.*
многократны часослóва, часослóва
многократного ві́да; ~ia puška *odb.* само-
зарядна пу́шка

opakovač//a -y *ž hovor.* самозарядна
пу́шка

opak//ovat' -uje -ujú *nedok. 1 v rôzn. význ.*
повто́ряти, повто́рёвати; ~ otázku, vetu
повто́рёвати вопрóс, речі́ня; ~ niečo
po niekom повто́ряти даштó по дакі́м;
~ chybu повто́рёвати хыбы; ~ učebnú
látku повто́рёвати учéбный мате́ріал **2**
зоставáти на другый рік; ~ triedu повто́-
ряти клáсу, zostaváти в клáсі дрýгий рік

opak//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* повто́-
ряти ся

opakov//ý: ~é sklo *tech.* непросві́тне,
ма́тне скло

opál -u *m min.* о́пал

opál//at' -a -ajú *nedok. čím, čo* ма́хати,
розма́ховати чім; кывати, погына́ти чім; ~
pohami кывати ногáми

opalescencia p. opalizácia
opál//it' -i -ia *dok. 1* опали́ти, дати обгорі́ти;
~ koniec brvna опали́ти ко́нець де́рева;
~ ruku опали́ти ру́ку **2** опали́ти, спали-
ти; mráz ~il kvety móроз попaлив кві́тки,
мóрозом спaлило кві́тки **3** опали́ти; slnko
ho ~ilo со́лнце опaлило ё́ро́; ~ená tvár
опалéна со́лнцём тварь **4 hovor. expr.**
огрі́ти, зогрі́ти; ~ niekoho palicou зогрі́ти
дако́го па́лицёв

opál//it' sa -i sa -ia sa *dok. 1* опали́ти ся,
попaлити ся, спaлити ся **2 (na slnku)** опа-
лити ся

opalizác//ia i opalesc//ia -ie *ž fyz.* опaліза́ція
і опaлесце́нція

opaliz//ovať i opaleskovať -uje -ujú *nedok.*
fyz. опaлізова́ти і опaлескова́ти, ма́ти
розно́роду просві́тність і одті́нки фа́рбы
при до́паді світе́льних лúчів

opálk//a -y ž опáлка

opal//ok -ka/-ku *m* óгрок; ~ *sviečky* óгрок свчі́ки; ~ *cigarety* óгрок *ábo* шпáчок цiгарéтли

opáľovací: ~ *krem* крем на опáлєваня

opáľovač//ky -iek ž *romn. hovor.* жє́ньскы опалєвáчки

opal//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 опáлєвати, обѓорєвати; зуглєвáти 2 (*o mraze*) спáлєвати, опáлєвати 3 (*o slnku*) опáлєвати

opal//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опáлєвати ся

opál//ový опалóвый; ~é *sklo tech.* опалóве скло

opan//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *čo, koho* опановáти, покорити, заяти; ~ *krajinu* покорити кра́йну 2 *koho* оволоді́ти, заяти *kóго*; *zlost' ma* ~ovala злосť мє́не опановáла; ~oval *ho* *strach* є́го опановáв страх

opan//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* оволоді́в ся, взяв сє́бе до рук

opan//tat' -cel/-tá -cúl/-tajú *dok. koho, čo čím* *expr.* 1 обмотáти *kóго, што* *чим*, замотáти *kóго, што* до *чóго* 2 (*zmocniť sa*) зміцнити ся, покорити *kóго* *чим*

opaprik//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* опaприковáти, напaприковáти (*червєнов паприковє*)

opar -u *m* 1 (*jemná hmla*) гмла, мóлга 2 (*horúčava*) горучáва, горячосť, ўпaл 3 *lek.* óпар (*на гáмбах, на ўстах*)

oparenin//a -y ž опаренина (*од вóды ábo пáры*)

opar//it' -i -ia *dok.* опáрити; ~ *si ruku* опáрити (собі) рýку; ~ *sliečku* опáрити кýрку

opar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* опáрити ся, попaлити ся кыпaтком

opás//at' -še -šu *dok.* 1 опасáти, підпасáти; ~ *si remeň* опасáти (собі) рє́мiнь; ~ *si zástieru* опасáти (собі) шурц 2 (*zviazať*) звязáти, стягнýти, перевязáти

opáľ/sať sa -še sa -šu sa *dok.* опасáти ся, підпасáти ся

opas//lok -ka/-ku *m* óпасок, рє́мiнь *m;* ко́женý ~ ко́жаний *ábo* скоря́ний óпасок

ábo рє́мiнь; *prepásat' sa* ~kom опасáти ся рє́мiнєм *ábo* óпаском; завязáти пас ● *utiahnuť si* ~ зaтягнýти рє́мiнь (міцніше)

opas//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 опáсовати, підпáсовати 2 (*zväzovať*) звязовати, стяговати, перевязовати

opas//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опáсовати ся, підпáсовати ся

opát -a *m* опáт, представє́ный монастыря

opater//a -y ž стáрость, старостливосť *o дакóго, дóгляд за кым, за чим*

opátk//a -y ž опáтка, представє́на монастыря

opatren//ie -ia *s* крок, мiра; *urobit'* ~ прияти кро́ки *ábo* мiры; *bezpečnostné* ~ia мiры предосторóжности; *policačné* ~ia поліца́йтьскы мiры

opatr//it' -i -ia *dok.* 1 *koho, čo* постáрати ся *o kóго, o што*; дозерáти *за кым, чим*; ~ *statok, hydinu* накормити і напо́ити худóбу і кýрки, гýскы, кáчки (пирьнáты); ~ *diet'a* постáрати ся *o дітину* (*перевити, облечі, умыти, накормити*) 2 *čo kniž. (obstarat')* достáти, роздобыти *што* 3 *čím kniž. (vybaviť)* засобити, вистро́ити

opatrnicky ре́жор. надмі́ру внимáвый *ábo* осторóжный; ~ *človek* надмі́ру внимáвый *ábo* осторóжный чоловiк

opatrnos//ť -ti ž внимáвостъ, осторóжность

opatrný внимáвый, осторóжный; уважли́вый, розва́жный; ~ *človek* осторóжный *ábo* уважливый чоловiк; ~ *poňub* осторóжне погнýти

opatrovan//lec -sa *m práv.* звіре́нець, хра́ненець, дозерáючий

opatrovank//a -y ž *práv.* звіре́на, хранє́на, дозерáюча

opatr//ovat' -uje -ujú *nedok. koho, čo* стáрати ся *o kóго, o што*; дозерáти *на дакóго, на даштó*, доглядáти *на што*; ~ *statok, hydinu* стáрати ся *o худóбу* і пирьнáты; ~ *chorého* стáрати ся *o хбóрого*; ~ *deti* дозерáти ді́ти, стáрати ся *o ді́ти*

opatrovníčk//a -y ž пє́стýнка, пильновáтелька

opatrovník -a *m* пильнователь, старáчий ся о кóго, о шмо

opátstv//o -a *s* opátство

opäť *prisl.* зась, зно́ва, і́ці раз

opät//ok -ka/-ku *m* за́п'яток; nízke, vysoké ~ку низкы, вы́сокы за́п'яткы

opätovac//i: ~ie slovesá *gram.* многократны áбо ітеративны часослóва

opät//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo **1** повторяти; ~ otázku повторяти вопрóс **2** одповідати на шмо; ~ pozdrav одповідати на привітáня; ~ návštevu одповідати на навщіву

opätovnlý повтóрючий, дрýгий; ~ pokus повтóрюче покуші́ня; ~é paromenutie повтóрюче напам'я́нтя

opcl//ia -ie *ž* práv. прáво выберу граждáнства

opčnlý práv.: ~é právo прáво выберу граждáнства

opečat//it' -í -ia *dok.* опечатковáти, дати пéчатку

opečiatk//ovat' -uje -ujú *dok.* опечатковáти, дати пéчатку, оштемплéвáти; ~ list опечатковáти áбо оштемплéвáти письмо

opekanc//e -ov *m mn.* č. бобáлькы; опечéны кýскы тіста, посыпáны мáком і поляты мéдом (*котры і́дять ся обычáйні на св. Вéчор*)

opek//at' -á -ajú *nedok.* **1** опікáти; ~ slaninu опікáти солониту; ~ mäso на ražni опікáти мя́со на рóшті; ~é zemiaky опікáны бандýркы **2** *hovor.* (o slnku) опáлéвати ся, припікáти

opek//at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* **1** опікáти ся, опáлéвати ся, солнити ся **2** *hovor.* опáлéвати ся, солнити ся; ~ sa на slnku опáлéвати ся на сóлнці

opekn//iet' -nie -ejú *dok.* покрасніти, пошум(в)ніти

opel//it' -í -ia *dok.* опелити (*кві́ткы*)

oper//a -y *ž* **1** óпера **2** óперный теáтер

operác//ia -ie *ž* v rôzn. význ. оперáція; мозтóва оперáція, оперáція мóзгу; plastická ~ пласті́чна оперáція; obchodná ~ торгóва áбо обхóдна оперáція; bojová ~ воєньска оперáція

operačk//a -y *ž* *hovor.* оперáчка

operačnlý **1** *lek.* оперáчный; оператівный; ~á sieň оперáчна сáла; ~ stôl оперáчный стіл; ~ zákrok оперáчне закрочі́ня **2** *vaj.* оператівный; ~ plán оператівный план, план оперáції; ~á základňa оператівна бáза áбо оснóва

operadl//o -a *s* опéрка; ~ kresla, stoličky опéрка крéспа, сті́лця

operatér -a *m* **1** хірýпрт **2** (*filmový pracovník*) оперáтор, кінóоперáтор

operatívnlý *lek., vaj.* оператівный; ~é liečenie оператівне лі́чіння, лі́чіння срéдствами хірýпрті́; ~ zákrok оператівне áбо хірýргі́чне закрочі́ня; ~e vedenie оператівне веджі́ня; ~ plán оператівный план

operátor -a *m* *mat.* оперáтор

operen//ec -ca *m* опі́ренець

operet//a -y *ž* оперéта

operetný оперéтный; ~ spevák оперéтный спі́вák; ~ súbor оперéтна грúпа

oper//it' -í -ia *dok.* окрáсити пéром, пі́рeм áбо кві́тками; ~ený klobúk кáлап з пéром; кáлап, окрaшéный кві́тками

oper//it' sa -í sa -ia sa *dok.* опі́рити ся *aj pren. expr.*

opernlý óперный; ~á ária óперна áрія, áрія із óперы; ~á hudba óперна мýзыка; ~é libreto óперне лі́брéто, лі́брéто óперы

oper//ovat' -uje -ujú *nedok.* v rôzn. význ. оперовáти; ~ chorého оперовáти хвóрого; ~ číslami, dôvodmi оперовáти ці́фрами, аргýментами

opevnen//ie -ia *s* *vaj.* упевні́ня, зміцні́ня, оборóнны мýры

opevn//it' -í -ia *dok.* упевнити; ~ mesto упевнити мі́сто

opevňovací упéвнючий, зміцнючий

opevň//ovat' -uje -ujú *nedok.* упéвнэвати (*мі́сто і m. n.*)

opic//a -e *ž* нáлпа *aj pren. expr.* • byt', zostať sto rokov za ~ami заоставáти сто рóків за нáлпами, стрáшні заоставáти; má ~u він п'яний, він напив ся, він выпив

opič//i налпový; ~ie mláďa молодé налпы

• ~ia láska сліпа любов

opičiak -a *m* *hovor.* налпа (самець)

opič//it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr. po kom, čom i bezpredm.* налпіти по ким, чім

opiect' опе́че опе́чу *dok. kuch.* опе́чі

opier//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. 1 o koho, čo* операти ся на ко́го, *што, о ко́го, што*; операти ся о ко́го, на ко́го; ~ sa о zábradlie операти ся о балустрáду; ~ sa о palicu операти ся о па́лицю; ~ sa chrptom о stenu операти ся хырбе́том о стіну́ **2 do koho, čoho** нава́лєвати ся на ко́го, *што*, заперати ся до чо́го; ~ sa do veselí овáлєвати ся до вéсел **3 o koho, čo pren.** операти ся на ко́го, *што*; ~ sa о zákon операти ся на зако́н; ~ sa о skúsenosti операти ся на скусе́ности áбо опы́т

opij//at' -a -ajú *nedok.* опивати, спивати

opij//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* опивати ся, спивати ся, напивати ся; пня́ти

opil//ec -са *m* опилець, пня́ця

opil//it' -i -ia *dok.* одпилити, одрі́зати (*пил-ков, пилов*)

opil//ovat'¹ -uje -ujú *nedok.* одпилєвати (*пилов*)

opil//ovat'² -uje -ujú *dok.* опилниковати, опилити (*пилником*); ~ hrany опилниковати гра́ны; ~ si nechty опилниковати но́хті

opilstv//o -a *s* пянство

opiový опіовый

opis -и *m* о́пис, описáня; *stručný ~* udalosti кúртый о́пис пригод

opí//sat' -še -šu *dok. v rôzn. význ.* описáти; ~ život niekoho описáти живот дако́го; ~ polkruh описáти півкруг; ~ kružnicu trojuholníku *geom.* описáти круг наоколо трику́тника

opisný описный

opis//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* опи-совати

opit' опі́е опі́ју *dok.* опити, спити, напо́ити

opit' sa опі́е са опі́ју са *dok.* опити ся, на́пити ся; опя́нати; ~ sa vínom опити ся

з вина́; ~ sa на mol мертве́цькы опити ся, опити ся на мол

opitý опитый, пя́ный

óp//ium -ia *s* о́пій, о́пійм

oplác//at' -a -ajú *nedok. čo* одпла́човати, одплатити за *што*

oplác//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* выпла́човати ся; сто́ить, ма́ть смысел

oplách//nut' -ne -nu *dok.* ополо́кати, споло́кати; ~ si tvár споло́кати собі́ тварь (водо́в); ~ pohár ополо́кати áбо споло́кати по́гар

oplach//ovat' -uje -ujú *nedok.* ополо́ковати, споло́ковати

opláknut' p. opláchnut'

opla//kať -če -čú *dok.* опла́кати

oplakovať p. oplachovať

oplan -a *m expr.* нічо́мник, по́дляк, дареба́к, паску́дник, битанг

oplanstv//o -a *s* **1** по́длость **2 (podlé konanie)** підлий посту́пок

oplat//it' -i -ia *dok. čo* одплатити за *што*; взяти рева́нш; ~ niekomu porážku одплатити дако́му за перемо́жіня, взяти рева́нш

oplat//it' sa -i sa -ia sa *dok.* стоя́ти за то́то, виплатити ся • to sa ti neoplatí! то́то то́бі не виплати́ть ся!, то́то то́бі до́рого обы́де ся!, то́то то́бі да́рьмо не пере́йде!

oplátka p. oblátka

opleck//o -a *s* блю́зка зо зберáнима(-и) вышты́ма(-и) рука́вами (*часть же́ньского наро́дного кро́я*)

oplech//ovat' -uje -ujú *dok.* обляховати, обити бляхов

oplesn//iet', oplesniv//iet' -ie -ejú *dok.* заплі́снити, заплі́снів́ити, оплі́снити

oplešiv//iet' -ie -ejú *dok.* олы́сіти, ста́ти лысы́м

opletač//ky -iek *ž mn. č. hovor. expr.* непри-ємности, оплі́та́чкы; mám s tým ~ мам з тым непри́ємности áбо оплі́та́чкы

oplet//at' -á -ajú *nedok.* оплі́тати

opliet' опле́tie опле́ту *dok.* опле́сти

opll/iet' -ie -ejú *dok. expr.* оклáмати, одурити, обрати *áбо* приправити *дакого о даштó*
oplod/lie -ia s *bot.* околóплóдник
oplodn/it' -í -ia *dok.* оплоднити, зуроднити
oplodň/ovat' -uje -ujú *nedok.* оплоднёвати, зурóднёвати
oploten/lie -ia s оплочíня, огороджíня, пліт
oplot/it' -í -ia *dok.* оплотити, огородити; ~ záhradu огородити сад
opľut' opľuje opľujú *dok.* оплювати
opľýv/at' -a -ajú *nedok. čím* máти вшиткого за дость, быти необычайні богатым, máти гойность; ~ bohatstvom быти необычайні богатым; ~a peniazmi мать много *áбо* копу пинязей; ~ krásou, múdrosťou одлишовати ся красотóв, múdrostév *áбо* розúмом; быти необычайні шұмным, мудрым • zem *al. krajina* ~a mliekom a medom ≈ молочны рікы і квасны бёрегы, máти урóдну богáту країну *áбо* зéмлю
oplzlos/it' -ti ž неслұшность, непристойность, грубость, неморáльность ж; rozprávať ~ti бісидовати непристойности
oplz/ly неслұшний, непристойный, грубий, неморáльный, двосмыслный; ~á nadávka неслұшне надава́ня
oplz/nut' -ne -nu *dok.* олізти (*o сэрсту i m. n.*)
opodstatnen/lie -ia s довод, аргумента́ція, мотива́ція; mať svoje ~ máти свої доводи; vedecké ~ нау́чны доводи; bez ~ia без доводу
opodstatnen/ly аргументова́ный, мотивова́ный, оправда́ный; ~á sťažnosť аргументована жалóба; ~á požiadavka мотива́не пожа́дована; ~á kritika аргументована крі́тіка
opodstatn/it' -í -ia *dok.* аргументова́ти, мотива́ти *nedok.*
opodstatň/ovat' -uje -ujú *nedok.* аргументова́ти, мотива́ти
opojen/lie -ia s 1 опо́йна, опяні́ня 2 ома́нія; опяні́ня; ~ slávou, víťazstvom опяні́ня сла́вов, перемо́гов
opojený 1 пьяный, опивший, спивший; ~ vínom опивший од вина́ 2 *pren.* опивший,

опитый, опяні́лый; ~ šťastím опяні́вший од щáстя, опяні́лый щáстём
opoju/it' -í -a *dok.* 1 опити, напо́йти до п'яна, спити 2 *pren.* опити, привéсти до екста́зу
opoju/it' sa -í sa -a sa *dok. čím* 1 нап'ити ся чо́го, опяні́ти од чо́го 2 *pren.* насолодити ся чим, быти пьяным, опяні́ти од чо́го
opojn/ly опьяня́ющий, ома́мующий; ~ nápoj ома́мующий напиток; ~á vôňa опьяня́ющий záпах *áбо* аро́ма
opome/núť -nie -nú *dok.* забыти, занедба́ти, переглянути, не зба́чити
opon/la -y ž за́навес м; spustiť ~у спустити за́навес; ~ sa dviha за́навес піднима́ть ся • železná ~ *polit.* же́лізний за́навес
oponent -a *m* опоне́нт
oponentsk/ly опонё́ньтський; ~ posudok опонё́ньтське посуджíня; ~é konanie захи́щаня (*дизерта́ції, проекту i m. n.*)
opon/ovat' -uje -ujú *nedok. komu, čomu i bezpredm.* опоновати
opor/la -y ž 1 опóра; підпóра, підпéрка; ocelové ~у оцілéвы опóры 2 опóра, підтримка, по́міч ж; morálna ~ морáльна підтримка; hľadať ~у v niekom глédати опóру у (од)да́кого
oporný опóрный, підпóрный; ~ pilier stav. опóрный фі́лярь; ~ bod опóрна то́чка
oportunist/la -u *m polit.* опорту́ніста
oportunistický *polit.* опорту́ністичный, опорту́ньтський
oportunizm/us -u *m polit.* опорту́нізм
opossum -a *m zool.* опóссум
opotrebl/ovat' -uje -ujú і **opotrebl/it'** -í -ia *dok.* опотребова́ти, зносити, пошко́дити, знегоднотити
opotrebl/ovat' sa -uje sa -ujú sa і **opotrebl/it' sa** -í sa -ia sa *dok.* опотребова́ти ся, зносити ся, знегоднотити ся, пошко́дити ся
opotrebúvat' -a -ajú *nedok.* опотребова́ти, знóшовати, пошко́джувати, знегодно́чувати
opotrebúvat' sa -a sa -ajú sa *nedok.* опотребова́ти ся, знóшовати ся, пошко́джувати ся, знегодно́чувати ся

opováz'liť sa -i sa -ia sa *dok.* осмілити ся, одва́жyти ся, опова́жyти ся, посміти; неопова́ж sa! не смієш!, не смій!; len sa opováz'! лем опова́ж sa!

opovázliv/lec -sa *m* оповажливeць, сміливець, одва́жний чоловік

opovázlivý оповажливый; смілий; безо́чий

opovaz'ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опова́жyвати ся, осмі́лeвати ся, сміти; одва́жyвати ся

opoved//at' -á -ajú *dok. práv.* чо сповістити о чім, звістити, авізо́вати, ви́розу́мити, сі́гналізо́вати, оголосити; ~ spor оголосити га́дки

opovrh//núť -ne -nú *dok. kým, čím* замі́тнути, одмі́тнути, одшма́рити, опове́ргнути ко́го, *што*

opovrhnutiahodný досто́йний опове́ргнення або і́гнорова́ння, не зве́рта́ти ува́гу на *што*, прези́ра́ти *што*, оха́бляти без вни́ма́вості *што*

opovrhnut//ie -ia с опове́ргнення, і́гнорова́ння, невни́ма́ння; *pozrieť s ~ím* попозе́рати з опове́ргнене́м або з і́гнороване́м

opovrhnutý опове́ргнений, і́гнорований, невни́ма́вий

opovrh//ovat' -uje -ujú *nedok. kým, čím* опове́ргyвати *кым, чім*; погору́довати *кым, чім*, і́гнорова́ти ко́го, *што*

opovrhživý опове́ргливый, і́гнору́ючий, погору́до́ючий, невни́ма́ючий

opozic//ia -ie *ž v rôzn. význ.* опози́ція; *byť al. stáť v ~ii proti* niekomu бы́ти або сто́яти або нахо́дити ся в опози́ції к да́кому; *parlamentná* ~ парламе́нтна опози́ція; *ľavá* ~ лі́ва опози́ція; ~ *planéty astron.* опози́ція плане́ты

opozičník -a *m* опози́чник

opozičn//ý опози́чний; ~á *strana* опози́чна па́ртія

opozit//um -a *s lingv.* анто́нім

opracovan//ie -ia *s tech.* обро́бка

oprac//ovat' -uje -ujú *dok.* обро́бити; доро́бити, докі́нчіти~ *súčiastku* обро́бити ча́стку

opracovateľný піддаю́чий ся обро́бці; *ľahko* ~ *kov* ме́тал, ле́гко піддаю́чий ся обро́бці

opracúv//at', opracováv//at' -a -ajú *nedok.* обро́блeвати; докі́нчyвати, дора́бляти

opras//liť sa -i sa -ia sa *dok.* опоро́сити ся

opráš//liť -i -ia *dok.* опоро́шити, выпоро́шити, вытре́пати; выте́рти або сте́рти по́рох; ~ *stôl handrou* поуте́рати ря́ндов по́рох зо сто́ла; ~ *si súkňu* стре́пати по́рох із сýкні, вытре́пати сýкню

opraš//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* стре́повати зо се́бе по́рох, отре́пати ся од по́роху

oprat' *operie operú dok.* опра́ти, выпрати; ~ *bielizeň, šaty* выпрати білі́зну, шма́ты

oprat//a -y *ž, obyč. v mn. č.* ~у лі́ці • *pevne držať ~y v rukách, mať v rukách ~y hovor.* трима́ти лі́ці в рука́х; *vziať do (svojich) rúk ~y* взяти лі́ці до сво́їх рук, взяти ми́ць до сво́їх рук; *pustiť z rúk ~y* пу́стити з рук лі́ці, взда́ти ся ми́ці або розго́дована

oprátk//a -y *ž* мо́туз (*на шыбе́ніці*)

oprav//a -y *ž 1* опра́ва, ремо́нт; ~ *obuvi* опра́ва о́буви; ~ *hodiniek* опра́ва го́дин(ок); ~ *budovy, strechy* опра́ва будо́вы, стрі́хы; *generálna* ~ ге́неральний ремо́нт; *dať do ~* да́ти або зда́ти до опра́вы **2** виправлі́ня, опра́ва; ~ *úloh škol.* виправлі́ня хы́б; *tlačová* ~ виправлі́ня дру́ковани́х хы́б; ~ *rozsudku práv.* опра́ва россу́дженія

opravár -a *m* оправа́рь, ремо́нтник

opravársk//y оправа́рьський, ремо́нтный; ~a *dieľňa* оправа́рьська майсте́рьська; ~a *služba* оправа́рьська служба

opravdiv//ý дійсний, оправди́вий, і́стинний; ~á *príčina* і́стинна або оправди́ва причі́на; ~é *umenie* дійсне або ори́гіна́льне і́ску́ство; ~é *príateľstvo* і́стинне або дійсне прия́тельство

oprav//liť -i -ia *dok. 1* опра́вити, одремону́вати; ~ *hodiny* опра́вити го́дини; ~ *dom* опра́вити ді́м **2** опра́вити, виправити; ~*ené* *vydanie knihy* виправе́не wydáня кни́ги; ~ *diktát škol.* опра́вити або виправити хы́бы в ді́ктаті, опра́вити

діктат **3** *prep.* (*názory ap.*) вністи поправки, опрăвити

oprăv//it' sa -i sa -ia sa *dok.* опрăвити ся (в *bicidi i m. n.*)

oprăvnen//ie -ia s **1** опрăвнѣня, компетѣнцѣя; *mať, dostať* ~ мѣти, достѣти (пóвне) прѣво áбо опрăвнѣня **2** (*opodstatnenie*) дóвод, аргументѣця

oprăvnen//ý **1** мѣючий прѣво, правомóчный, повномóчный; сповномоцнѣный; ~á *osoba* правомóчна áбо сповномоцнѣна осóба; ~ *dedič* правомóчный наслѣдник **2** доводóвый, мотівовáный; закóнный; ~á *kritika* мотівовána áбо справодлива крѣтика; ~ *náhľad* аргументовána тóчка зóру; ~é *požiadavky* закóнны áбо справодливы пожідована

oprăvn//it' -i -ia *dok.* *koho na čo* сповномоцнити, дати пóвну мѣць

oprăvn//ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho na čo* сповномоцнѣвати, давѣти пóвну мѣць, справомóцнѣвати

oprăvn//ý: ~é *práce* ремóнтны áбо опрăвны робóты; ~á *skúška škol.* опрăвный екзáмен, репарát; ~ *prostriedok práv.* фóрма áбо срдѣство одкликáня áбо апелѣцѣи

oprăv//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** (*hodiny, dom ap.*) опрăвовати, ремонтóвати **2** (*úlohu ap.*) опрăвовати, выправляти **3** *prep.* коректуровѣти, выправляти

oprăv//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опрăвляти ся (в *bicidi i m. n.*)

oprăvov//ňa -ne *ž* опрăвовня; ~ *obuvi* опрăвовня обуви; ~ *strojov* механѣчна опрăвовня

opraz//it' -i -ia *dok.* *kuch.* опрăжыти, попрăжыти

opreteky *prisl.* перебѣры; *bežať* ~ бѣжати на перебѣгы; *všetci kričali* ~ вшытыкы намагѣли ся перекрѣчѣти єдѣн дрýгого

opřch//nut' -ne -nu *dok.* **1** (*o kvetoch ap.*) осыпати ся, облѣтити, опáсти **2** (*o vtákoch*) олінити, олѣзти **3** (*o listí, perí*) опáсти

opriadací *tech.* обмóтующей; ~ *stroj* обмó-тующа машына, машына на обмóтована

opriast' опрадѣ опрадú *dok.* **1** омотѣти, обкрутити, обвити (*volóкном, пряду-вом*) **2** *prep.* зятягнúти, окружыти; ~ *lžou* окружыти лжов áбо цигáнством

oprl//iet' -ie -ú *dok.* опѣрти

oprl//iet' sa -ie sa -ú sa *dok.* **1** *o koho,* *čo* опѣрти ся на кóго, *што,* у кóго, *што,* ку кóму, чóму; ~ *sa chrbtom* о мýр опѣрти ся хырбѣтом о мур áбо к стѣнѣ; ~ *sa* о *plot* опѣрти ся на плѣт; ~ о *lakeť* опѣрти ся о лóкѣть **2** *do koho, čoho* прѣтиснути, навѣлити ся на кóго, *што;* запѣрти ся до чóго **3** *o koho, čo* *prep.* опѣрти ся на кóго, *што;* ~ *sa* о *tradíciu* опѣрти ся о традицѣю; ~ *sa* о *skúsenosti* опѣрти ся áбо положыти ся на свóю скусѣность áбо свѣй óпыт

oprob//ovat' -uje -ujú *dok.* *hovor.* **1** *čo i bezpredm.* попрóбовати, скýсити **2** *čo* выпробовати, примѣряти; ~ *si šaty* примѣряти собѣ шмѣты

oproti **1** *predl.* s **3.** *p.* прóтѣв, напрóтѣв чóго; ~ *domu* напрóтѣв дóму; *stať si* ~ *dverám* стѣти (собѣ) напрóтѣв двѣрей **2** *predl.* s **3.** *p.* напрóтѣв кóму, чóму; *isť* ~ *otcovi* ити напрóтѣв отцѣви **3** *prisl.* напрóтѣв; ~ *stála vysoká budova* напрóтѣв стояла высóка будóва

oprsk//at' -á -ajú *dok.* *expr.* обрызгѣти, опрыскѣти

opřš//at' -i -ia *dok.* *expr.* змóкнути, промóкнути

opřš//at' **2** *p.* **opřchnut'**

optatív -u *m gram.* опѣтѣв, желѣючий áбо дезѣдератѣвный спóсoб

optick//ý *v rôzn. význ.* оптѣчный; ~ *prístroj* оптѣчный апарѣт; ~é *sklo* оптѣчне скло; ~ *signál* оптѣчный сѣгнал; ~ *klam* оптѣчный клам

optik -a *m* óптик

optik//a -y *ž* **1** *v rôzn. význ.* óптика; *zákony* ~у закóны óптикы; *aparát má dobrú* ~у апарѣт мѣть дóбру óптику **2** (*obchod*) óптика, склѣп з óптиков

optimáln//y обтѣмáльный; ~е *podmienky* оптѣмáльны услóвѣя; ~а *teplota* оптѣмáлна теплотѣ

optimet//er -ra *m tech.* опті́метр

optimist//a -u *m* опті́міста

optimistický опті́містичный, опті́містьский

optimizm//us -u *m* опті́мізм

optim//um -a *s* опті́мум *m*; klimatické ~ кліматичный опті́мум

opt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* оптовати

opuch -u *m lek.* опух *m*, опухлина *ж*

opuch//at' -á -ajú *nedok.* опухати, напухати

opuchlin//a -y *ž* опухлина *ж*, опух *m*

opuch//núť -ne -nú *dok.* опухнути, напухнути

opuchnut//ý опухну́тый, напухну́тый, опух́ший, напух́ший; ~é попу опухну́ты но́гы; ~á tvár напухну́та тварь

opuk//a -y *ž geol.* опу́ка

opukový *geol.* опуко́вый

opus -u *m hud.* опус

opusten//ý 1 опу́щенный, осамоче́ный, осиро́ченный; ~á žena осамоче́на же́на; ~ ako prst е́ден як па́лець, сам-само́тний 2 пу́стый, поро́жній, занедба́ний, затраче́ный, опу́щенный; ~á dedina опу́щене се́ло; ~ sad опу́щенный сад 3 *pren.* опу́стивший ся

opust//it' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* опу́с-тити, (зо)оха́бити, оды́йти; ~ miestnosť оха́бити мі́стность; ~ rodné mesto опу́с-тити ро́дне мі́сто; ~ ženu зоха́бити а́бо опу́стити же́ну; ~ rodinu оха́бити ро́ди-ну; odvaha ho ~ila смі́лость є́го оха́била; sily ho ~ili си́лы оха́били є́го 2 *čo* зре́чі ся *чого*; ~ svoje predvedčenie зре́чі ся сво́його пересвѣ́дчѣня • ~ posteľ оха́бити по́стїль, підня́ти ся на но́гы, попра́вити ся, ви́здорові́ти; ~ svet оды́йти а́бо ви́стягова́ти ся до іншо́го сві́та

opust//it' -í -ia *dok.* скло́нити, спу́стити, ові́снути, на́клонити; ~ hlavu скло́нити го́лову

opust//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 розы́йти ся, розлу́чити ся 2 *pren.* опу́стити ся

opúšť//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* опу́щати, оха́бляти 2 *čo* одрі́кати ся, зрі́кати ся *чого*

opúšť//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 посхо́-дити ся, розлу́чати ся 2 *pren.* опу́щати ся **opýť//at' sa** -a sa -ajú sa *dok. koho na koho, čo i bezpredm.* попроси́ти ся, спроси́ти ся *кого о кім, чім*; інформова́ти ся у *кого о кім, чім*; ~ sa na cenu попроси́ти ся на ці́ну

opytovac//í: ~ie zámená *gram.* вопро́сны а́бо інтерога́тивны мі́стоназы́вники; ~ia veta *gram.* вопро́сны а́бо інтерога́тивны ре́чіня

opyť//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. koho na koho, čo i bezpredm.* проси́ти ся *кого о кім, чім*; інформова́ти ся у *кого о кім, чім*

orab//ovat' -uje -ujú *dok. hovor. expr.*

окра́сти, обра́ти, олупи́ти, орабовати́

orac//í ора́ючий (*предназначе́ный на ора́ня*); ~ie stroje ора́ючі маши́ны

oráč//ia -ie *ž cirk.* 1 моли́тва 2 *zastar.* печ ж • robiť (dlhé, zbytočné) ~ie роби́ти це́ремоні́ї

oráč -a *m* ора́ч *m*

oráčin//a -y *ž* орани́на, зора́на зе́мля, зора́не по́ле

oračk//a' -y *ž hovor.* ора́чка, орани́на

oračk//a' -y *ž hovor. (stroj)* о́рна маши́на

oráku//um -a *s* 1 ора́кул *m* 2 *kniž.* проро́цтво, предповідан́я

orál//a -y *ž lingv.* губны́й а́бо лабіа́льний звук

oráln//y *odb.* губны́й, лабіа́льний; ~a řeč реч глухоні́мых (*посередни́цтвом губ*); ~a spoluhláska губны́й соглასны́й

orám//ovat' -uje -ujú *dok.* да́ти до ра́му, ора́мовати

oraň//at' -a -ajú *dok.* зби́ти (*зо стрóму*); оби́ти (*стром*); ~ jablká зби́ти я́бка; ~ jablň оби́ти я́блїнь

orangutan -a *m zool.* орангúтан

oranisk//o -a *s* орани́на, зора́не по́ле, зора́на зе́мля

oranžád//a -y *ž* оранджа́да (*пома́ранчовый напиток*)

oranžér//ia -ie *ž* оранже́рія

oranžový оранже́вый, пома́ранчовый

orašp//ovat' -uje -ujú *dok.* орашплѣва́ти, опилникова́ти (*пилником*)

orať orie orú *nedok.* орáти; ~ на коноч орáти кіньми; ~ плуhom, traktorom орáти плúгом, тра́ктором • ~ на niekom *expr.* яздити на кони, орати на дакім

oratórl/ium -ia *s hud. cirk.* ораторія ж; Bachove ~iá ораторіі Báxa

orat//ovať -uje -ujú *dok. hovor. expr.* охрани-ти, захранити, оратовáти

orb//a -y ž *poľnohosp.* орáня; hlboká ~ глубóке орáня; jesenná, jarná ~ осіннє, ярне орáня; podmietková ~ плиткé орáня

orbit//a -y ž *astron., anat.* орбіта; óчна ямка

ordinác//ia -ie ž **1** ордіна́ція, містность дóктора **2 lek.** принимáня хвóрых **3 lek.** предписованя ліку (*дóктором*)

ordinačk//a -y ž *hovor.* містность на принимáня, ордіна́ція

ordinačn//ý: ~á sieň ордіна́чна містность; містность дóктора; ~é hodiny ордіна́чны го́дини (*y дóктора*)

ordinárny вулгáрный, грубий; ~ človek вулгáрный чоловiк

ordinát//a -y ž *geom.* ордіна́та

ordin//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** ордіновáти, принимáти хвóрых; *lekár* ~uje od dvanástej дóктор принимáть (хвóрых) од дванáдцятóй **2 lek.** предписовáти; ~ streptomycín предписáти стрептоми́цин

ordonanc -a *m zastar.* ордіна́рець

orech -a *m* **1** órix; *vlašský* ~ влáшский órix; *kokosový* ~ кокосóвый órix; *gaňať* ~y збивáти óриxy **2 hovor.** (*drevo na nábytok*) órix, орiхóве дéрево **3 kuch.** часть зáднєй нóгы (мясо зо стéгна) • *zdravý ako* ~ здоровый як бык; *tvrdý* ~ твердый áбо мiцный óришок

orechovit//é -ých *mn. č. bot.* орiхóвиты

orechovník -a *m* орiхóвник

orechov//ý *v rôzn. význ.* орiхóвый; ~é drevo орiхóве дéрево; ~á škupina орiхóва шкорúпа; ~á torta орiхóва тóрта; ~ koláč орiхóвый колáч; ~ nábytok орiхóвый бýтор, орiхóве заряджiня; ~ej farby орiхóвой фáрбы

orellzat' -že -žú *dok.* обрiзати; зрiзати (*конáрики i m. n.*); ~ strom обрiзати стром

organ -a *m hud.* ópraň; hrať na ~e грати на ópraňи
orgán -u *m v rôzn. význ.* ópraň; dýchacie, змысловé ~y *biol.* ópraňи дыхання, чувств; zákonodarné ~ законодáрны ópraňи; ~y štátnej moci ópraňи держáвной мiци

organick//ý *v rôzn. význ.* ópraňичный; ~á hmota ópraňична матэ́рiя; ~á príroda ópraňична прирóда; ~á chémia *chem.* ópraňична хéмия; ~é látky *chem.* ópraňична матэ́рiя; ~é zvyšky *poľnohosp.* ópraňичны остáтки áбо звышкы; ~é hnojivá ópraňичны гноiва; ~á jednota ópraňична еднóсть

organist//a -u *m hud.* ópraňи́ста

organizác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* ópraňизáция; ~ výroby ópraňизáция вырóбы; ~ práce ópraňизáция робóты; ~ výletu, večierka ópraňизáция екскýрзii, вечерiнкы; Orga-nizácia Spojených národov Ópraňизáция Споєных нарóдiв

organizačn//ý ópraňизáчный; ópraňизá-торьский; ~á práca ópraňизáчна áбо ópraňизáторьска робóта; ~é princípy ópraňизáчны прiнципы; ~ talent ópraňизáч-ный тáлент

organizátor -a *m* ópraňизáтор

organizátorský ópraňизáторьский

organizm//us -u *m v rôzn. význ.* ópraňизм; ľudský ~ людьский ópraňизм; živočíšny, rastlinný ~ жывотный, ростлинный ópraňизм; spoločenský ~ общностный ópraňизм, ópraňизм общности

organizovan//ý ópraňизовáнный; ~á hmota ópraňизовáна матэ́рiя; ~ boj ópraňизовáнный бой; ~ člen strany ópraňизовáнный член náртii

organiz//ovať -uje -ujú *nedok.* ópraňизовáти; ~ mládež ópraňизовáти моло-дéж; ~ súťaž ópraňизовáти перемáгáня; ~ hospodástvo ópraňизовáти áбо вытваряти госпóдáрство; ~ večierok, exkurziu ópraňизовáти вечерiнку, екскýрзiю

organiz//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* ópraňизовáти ся

organ//ovať -uje -ujú *nedok. hovor.* грати на ópraňи

organový орґановый; ~ koncert а) орґановый концерт; б) концерт про орґан

orgánový príd. k orgán

organtín -u *m text.* орґантін

org/lie -ii *ž pomn.* орґії

orgován -u *m* орґован *m*

orgovánov/ý орґовановый; ~á kytica орґованова букета

orchest/ler -ra *m v rôzn. význ.* орхестер; symfonický ~ симфоничный орхестер; sláčikový ~ струнный орхестер; so sprievodom ~-ra в дóпроводи орхестра

orchestrác/ia -ie *ž* орхестра́ція

orchestráln/ý орхестро́вый; ~a hudba орхестрова му́зыка; ~a skladba компози́ція про орхестер; ~ hráč орхестра́нт

orchid/lea -ey *ž* орхиде́я

oriadiť p. obriadiť

oriadiť sa p. obriadiť sa

orient -u *m kniž.* орьент, выход а́бо восток

orientác/ia -ie *ž v rôzn. význ.* орьєнта́ція, орьєнтована́; ~ v teréne орьєнта́ція в те́рені; politická ~ політи́чна орьєнта́ція; ~ na priemerného čitateľa орьєнта́ція на обыча́йного чи́тателя; získať rýchlu ~iu v piešom ско́ро а́бо фрiшно орьєнтовати ся в да́чiм

orientačn/ý орьєнта́чный; ~á mapa орьєнта́чна ма́па; ~ bod орьєнта́чный пункт; ~ zmysel спосо́бность орьєнтовати ся (*y людéy i y zvířam*); ~é čísla, údaje орьєнта́чны чи́сла, да́ны

orientál/ec -sa *m* орьєнта́лец, жы́тель Выхо́ду а́бо Восто́ка

orientalist/a -u *m* орьєнта́ліста *m*, вос-токознáлец

orientalistik/a -y *ž* орьєнта́лістика, вос-токознáвство

orientáln/ý орьєнта́лный, восточный а́бо выходной; ~ štýl орьєнта́лный штiл; ~a kultúra орьєнта́лна а́бо восточна култу́ра, култу́ра Восто́ка; ~e jazyku орьєнта́лны язы́ки, восточны язы́ки, язы́ки Восто́ка; ~ ústav iнштiтút орьєнта́лістики а́бо востокознáвства

orientovaný орьєнтовáнный; politicky ~ полі́тично орьєнтовáнный, орьєнтовáнный в полі́тиці

orient/ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.*

1 орьєнтовáти ся; ~ sa podľa hviezd орьєнтовáти ся по́дľa звiзд; ~ sa v lese орьєнтовáти ся в лі́сі **2** *na čo* орьєнтовáти ся, направля́ти сво́ю дія́льність; ~ sa na štúdium rusínskeho jazyka орьєнтовáти ся на учiня руси́ньского язы́ка **3** *v čom* розобе́рати ся, орьєнтовáти ся; ~ sa v zložitých otázkach розобе́рати ся в складных вопро́сах

orieškový ори́ховый (*iz lísných ábo lískových órixiv*)

orieš/ok -ka *m* ори́шок; lieskové ~-ky лі́сковы ори́хы; búrske ~y бу́рьскы ори́шки • tvrdý al. ťažký ~ твердый а́бо тяжкий ори́шок

oriezk/la -y *ž odb.* óбри́з (*кни́гы*)

originál -u *m* ори́гінал; ~ obrazu, hry ори́гінал о́бразу, пєсы; čítať rusínsku literatúru v ~i чи́тати руси́ньску лі́терату́ру в ори́гіна́лі

originalit/la -y *ž* ори́гіна́льность, сво́йскость, еде́нічность

origináln/ý **1** ори́гіна́льный; ~a listina ори́гіна́льный докуме́нт **2** ори́гіна́льный, еде́нічний; ~a myšlienka ори́гіна́лна мы́сль; ~ človek ори́гіна́льный чоловiк

Orión -a *m astron.* Ори́он

orkán -u *m* бу́ря

orl/i орлі́й; ~ie hniezdo орли́не гні́здо; ~ie mláďa орля́; ~ nos орлі́й ніс; ~ zrak орлі́й зрак

orlic/la -e *ž* орли́ця

orlič/la -aťa *s* орличок

orlič/lek -ka *m*: ~ obyčajný *bot.* орличок (*Aquila vulgaris*)

orloj -a *m* вежовы а́бо турне́вы го́дины, кура́нты *pomn.*

ornament -u *m* орна́мент

ornamentác/ia -ie *ž* орна́мєнта́ція, орна́мєнти́ка

ornamentálny орна́мєнта́льный, орна́мє́нтный; ~ motív орна́мєнта́льный мо́тiв, мо́тiв орна́мєнту

ornamentik/la -y *ž* орна́мєнти́ка

ornament//lovať -uje -ujú *nedok. dok.* орнаментова́ти, украша́ти/укра́сити орнаме́нтами

ornát -u *m cirk.* риза; облачі́ня, облечі́ня

ornic//a -e *ž* орна зе́мля, ора́нція

ornitológ -a *m* орнітоло́г

ornitológ//ia -ie *ž zool.* орнітоло́гія

ornitologický *zool.* орнітоло́гічний

ornlý *pol'nohosp.* орный (вго́дний на ора́ня); ~á рѣ́да орна зе́мля, ора́нція

orod//lovať -uje -ujú *nedok. za koho, čo i bezpredm.* проси́ти, модли́кати, приговора́євати ся, оро́довати́; за́ставати́ ся

orodovník -a *m hovor.* приговора́євач, проси́кач, модли́кач; за́ставаю́чий

orograf//ia -ie *ž geogr.* оро́графі́я

orol *orla m* оре́л; dvojhavý ~ дво́голо́вий
оре́л • nebude vrabec orlom [*prisl.*] не бу́де з воробля оре́л; ≈ наро́дженý літа́ти не мо́же

oros//it' -i -ia *dok.* ороси́ти, покрити росо́в

ortiel' -a *m* вы́рок, россу́док; ~ smrtí вы́рок а́бо россу́док сме́рти, сме́ртный вы́рок а́бо россу́док

ortodonc//ia -ie *ž lek.* ортодо́нтія

ortodont -a *m*, **ortodontist//a** -u *m* до́ктор-спеціалі́ста по ортодо́нтії

ortodox -a *m* ортодо́кс

ortodox//ia -ie *ž* ортодо́ксія

ortodoxný ортодо́ксный

ortoep//ia -ie *ž lingv.* орфо́е́пія

ortoepický *lingv.* орфо́е́пі́чний

ortogonálny *geom.* ортого́на́льний; ~ priemet ортого́на́лна прое́кція

ortograf//ia -ie *ž lingv.* орфогра́фія

ortografický *lingv.* орфогра́фі́чний

ortoklas -u *m min.* ортокла́з

ortopéd -a *m lek.* ортопе́д

ortopéd//ia -ie *ž lek.* ортопе́дія

ortopedický *lek.* ортопе́ді́чний; ~á klinika ортопе́ді́чна клі́ніка; ~á obuv ортопе́ді́чна о́був

ortoskop//ia -ie *ž fyz.* ортоско́пія

ortu//t' -ti *ž chem.* рту́ть ж

ortuťov//lý рту́тний; ~ teplomer рту́тний тепломі́р; ~é ložiská запаса́ы рту́ті; ~á lampa *lek.* рту́тна ла́мпа

orúb//ať -el/-a -u/-ajú *dok.* оруба́ти (*кона́рі*), обруба́ти, поодти́нати

oryp//ať -e -u *dok.* орыпати

os *osi ž 1 v rôzn. význ.* ось ж; súradnicová ~ *geom.* ось коорди́нат; ~ uhla *geom.* ось у́гла, бісе́ктри́са; ~ súmernosti *geom.* ось сіме́трії; ~ otáčania *fyz.* ось кру́чіння; *zemská, svetová ~ astron.* зе́мська ось; ~ auta, vozňa ось а́вта, ваго́на; *pevná, otáčava ~ tech.* непогы́наю́ча, погы́наю́ча а́бо оберта́ю́ча ось; ~ *udalostí* ось пригоди́ **2 bot.** сте́бло, ствол

os//a -y *ž* оса́ • je ako ~ він як оса́ а́бо нестри́маний; *do roboty* ako ~ він усе́рдний а́бо робо́тний

osad//a -y *ž* оса́да, заселе́на місце́вість; ~ *rybárov* оса́да ры́ба́рів; *robotnícka ~* робо́тни́цька оса́да; *prázdninová ~* да́чна а́бо ха́това місце́вість

osadenstv//o -a *s* (особне) зло́жіння; колеќтів робо́тників; ~ *továrne* колеќтів робо́тників заво́ду, робо́тници і служа́чі заво́ду; ~ *nemocnice* персонáл шпита́ля

osad//it' -i -ia *dok. 1* *čo kým* уса́дити де ко́го, насе́лити *што кым*, засе́лити *што кым 2 (upevniť)* наса́дити; вста́вити; ~ *obruč* на sud наса́дити о́бруч на бо́чку; ~ *sekeru* на nové porisko наса́дити топі́р на но́ве топориско́; ~ *okná stav.* вста́вити о́кно́вы а́бо облако́вы ра́мы

osad//it' sa -i sa -ia sa *dok.* посе́лити ся, уса́дити ся; ~ sa *v meste* уса́дити ся в мі́сті

osádk//a -y *ž* оса́дка; ~ *lietadla let.* оса́дка еро́плана́; ~ *tanku voj.* оса́дка та́нка

osadlos//t' -ti *ž* господа́рство, газді́вство

osadník -a *m 1* жы́тель оса́ды **2** коло́ніста

osádz//ať -a -ajú *nedok. 1* *čo kým* уса́дити де ко́го, насе́ляти *што кым*, засе́ляти *што кым 2 (upevňovať)* наса́джовати; вставля́ти

osádz//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* уса́джовати ся

osamelý 1 осамочёный, самотный, зохабёный, опущёный; ізолова́ный; одді́лений; ~ chodес осамочёный хóдецъ; ~ dom самотный дім 2 осамочёный; опущёный; je ~ він осамочёный, він вшитыкими(а) опущёный

osam//iet' -ie -eju *dok.* 1 остáти самым, остáти ся осамочёным (*самым*) 2 опусті́ти; dom ~el дім спúстнув 3 (*zostal' opustený*) остáти самым áбо едén áбо осамочёным

osamostatn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* осамостатнити ся, стáти незалéжным áбо самостáтным

osamostatňovac//i: ~ie snahy сна́га к самостáтности áбо незалéжности

osamostatň//ovat' sa -uje sa -uju sa *nedok.* ставáти ся самостáтным áбо незалéжным

osamote prisl. 1 о самоті, сам; ostat' ~ s niekým зостáти самотнім з даким 2 (*opustene, v ústrani*) сам, едén, опущёный, о самоті

osamotený 1 осамочёный, ізолова́ный; сам едén 2 (*opustený*) опущёный, зохабёный

oscilác//ia -ie ž *fyz.* осці́лация, колыса́ня, вібра́ція

oscilačn//ý *fyz.* осці́лачный, колыса́ючий, вібрóючий; ~ okruh осці́лачный контур; ~é pole осці́лачне по́ле, по́ле вібра́ції

oscilátor -a *m fyz.* осці́латор

oscilograf -a *m fyz.* осці́лограф

osciloskop -u *m fyz.* осці́лоскоп

oscill//ovat' -uje -uju nedok. 1 *fyz.* осці́люва́ти, вібровáти, колыса́ти ся 2 *medzi čím pren. kniž.* чередóючи переходити áбо мі́нити

osebe prisl. окрéме, одді́лені; sám ~ сам по собі

osedl//at' -á -aju dok. *koho* 1 осідла́ти (*коня*) 2 *pren. expr.* осідла́ти ко́го, сісти на ко́го

osek//at' -á -aju dok. обрубáти, осіка́ти (*конáрики*)

osem čisl. вісем

osemdenný p. osemďnový

osemdesiat čisl. вісемдесять

osemdesiatin//a -y ž вісемдесятина, вісемдесята часть, е́дна вісемдесята

osemdesiatk//a -y ž 1 вісемдесят (*цифра, число*) 2 нóмер áбо чíсло вісемдесять, вісемдесятий нóмер, вісемдесяте чíсло

3 hovor. вісемдесять рóків, вісемдесяті́тя; dožiť sa ~у дожити до вісемдесять рóків áбо до вісемдесятки

osemdesiatkrát čisl. вісемдесять раз

osemdesiatnásobný čisl. вісемдесять раз вéкшый áбо вéче; повтóрючий ся вісемдесять раз

osemdesiatnik -a *m hovor.* вісемдесятник, вісемдесятрóчный чоловік

osemdesiatročný вісемдесятрóчный

osemdesiaty čisl. вісемдесятий

osemdňový вісемднёвый

osemen//ie -ia s *bot.* ві́стя áбо кóжка семéна, семéнне ві́стя, семéнна кóжка

osemen//it' -í -ia dok. оплоднити, осеменити

osemeňovac//i осеменю́чий; ~ stanica осеменю́ча стáнція

osemhodinový вісемгодинóвый; ~ pracovný deň вісемгодинóвый робóчий день

osemhran -a/-u *m geom.* вісемѓраннык

osemhranný, osemhranový вісемѓранный, вісемѓранóвый

osemkrát čisl. вісем раз; ~ dva je šestnášť вісем раз два є ші́стна́дцять

osemmesačn//ý вісеммі́сячний; ~é dieťa вісеммі́сячна ді́тина

osemmetrový 1 вісемметрóвый; на дóвжку вісем мэ́трів 2 *hovor.* ва́гов áбо ва́жучий вісем цéнтнерів

osemnásobný čisl. на вісем раз вéкшый áбо вéкше áбо бівшый áбо бівше; повтóрючий ся вісем раз

osemnásť čisl. вісемна́дцять • jeden za ~, druhý bez dvoch за dvadsať *hovor.* е́дно́го по́ля ягоди, дві чі́жмы па́ра

osemnástin//a -y ž вісемна́стина, вісемна́дцята часть, е́дна вісемна́дцята

osemnástk//a -y ž 1 вісемна́дцятка, вісемна́дцять (*цифра, число*) 2 нóмер

ábo číslo вісемна́дцять, вісемна́дцятий
но́мер, вісемна́дцятьє чи́сло

osemnásťročný вісемна́дцятьро́чний;
ako ~ odišiel z domu кі́дь є́му́ было
вісемна́дцять ро́ків, він одышо́в з до́му;
як вісемна́дцятьро́чний він одышо́в
з до́му

osemnásty *čisl.* вісемна́дцятий

osemposchodový вісештоко́вий; ~ dom
вісештоко́вий дім

osemročný вісемо́чний; ~ chlapec
вісемо́чний хло́пець; ~á prax вісемо́чна
пра́ктика

osemsten -a *m min. geom.* окта́едр, вісеш-
та́нник

osemsto *čisl.* вісешто

osemstovk/la -y *ž* **1** вісештоця́тка,
вісешто (у́щпа) **2 šport.** біг на 800 м

osemstovkár -a *m šport.* вісештовка́рь,
біжець (на 800 м)

osemstranný вісешторо́нний; ~é teleso
вісешторо́нна фі́гура

osemstranový: ~ článok вісешторо́нна
ста́тя, ста́тя на вісеш сторо́н áбо сторо́нок

osemstup -u *m* вісешту́п

osemstupňový вісешта́дусный; ~á te-
plota вісешта́дусна теплота́

osemstý *čisl.* вісештоця́тий

osemtisíc *čisl.* вісешті́сяч

osemtriedn/ly вісешклас́ний; ~a škola ві-
сешро́чна шко́ла

osemuholník -a *m geom.* вісешуго́льник

osemvalcový *tech.* вісешвалцо́вий; ~
motor вісешвалцо́вий мо́тор

osemval/ec -ca *m hovor.* **1** вісешвалцо́-
вий мо́тор **2** áвто з вісешвалцо́вым
мо́тором

osemveslic/la -e *ž šport.* лодька на вісеш
вешел, вісешвешло́вка (ло́дька)

osev -u *m poľhosp.* сійба́, висів, сі́яня,
осів; jesenný, jarný ~ осі́ннє, я́рнє сі́яня; ~
ozimín осів озими́н

osevn/ly *poľhosp.* висівний, сі́яний,
осівний; ~ plocha осівна́ площа́дка; ~
postup висівний по́ступ

osch//núť -ne -nú *dok.* обсо́хнути, обсхну́ти
os//í осі́й; ~ie hniezdo осе́ь гніздо́

osiať¹ oseje osejú *dok.* засі́яти/засе́яти,
обсі́яти/обсе́яти; ~ pole засі́яти по́ле

osiať² oseje osejú *dok.* просі́яти, осі́яти/
осе́яти; ~ múku просі́яти му́ку

osídlen/ie -ia *s* обыва́ня; залюдні́ня;
prehistorické ~ hist. доісторі́чне залюдні́ня

osidl//it -i -ia *dok.* обыва́ти, залюдні́ти

osidl//o -a *s* **1** пасть, сі́тька (на ї́маня зві-
ря́м), око **2 pren.** навна́да, пасть, клі́тка

• chytiť sa *al.* dostať sa do osidel пої́мати
ся áбо доста́ти ся до па́сти; vymotať sa
al. vymaniť sa z osidel вырва́ти ся із сі́тєк,
уте́чі із клі́тки; byť v ~ach niekoho доста́ти
ся áбо попа́сти до дачі́й сі́тєк

osidl//ovat -uje -ujú *nedok.* обыва́ти, за-
людня́ти, заселя́ти

osiev//at¹ -a -ajú *nedok.* засі́євати, засі́вати,
осі́вати, обсе́ивати

osiev//at² -a -ajú *nedok.* осі́євати, про-
сі́євати (му́ку, пісо́к і т. н.)

osihoten/ie -ia *s* осаме́лость, опу́щеность,
самота́; žiť v ~i жы́ти в самоті́

osihoten/ly **1** осамоче́ний, (вшы́ткама)
опу́щений; ~ člověk осамоче́ний чоло́вік
2 pren. опу́щений, зоха́бений, пу́стий,
осиро́чений; ~á izba пу́ста хы́жа áбо ізба

osihot//iet' -ie -ejú *dok.* **1** зоста́ти сам,
осиро́тіти **2 pren.** опу́стіти, осиро́тіти

osik/la -y *ž bot.* осика • triasť *al.* chvieť sa
ako ~ тря́сти ся як осика

osikov/fec -ca *m bot.* осико́вий (гриб)

osikový осико́вий

osin//iet' -ie -ejú *dok.* посині́ти, ста́ти сині́м;
~ od jedu посині́ти од зло́сти

osirel//ý осиро́чений *aj pren.*; ~é deti
осиро́чені ді́ти

osir//iet' -ie -ejú *dok.* осиро́тіти *aj pren.*

osirotený, osirený p. osirelý

osiv//iet' -ie -ejú *dok.* посиві́ти, ста́ти сивы́м

osiv//o -a *s* осиво, зе́рно на сі́яня; moriť
~ морити осиво; šlachtené ~ я́костні
выпестова́не семе́но

oskoruš/la -e *ž bot.* ярабина

osll/a -y ž oslá • nevracia ani kosu ani ~u
він ні́да не ве́ртать то́то, што по́жычатъ
osl'a -ŕa s osla
oslab//it' -í -ia *dok.* ослабити; ~ účinok
niečoho ослабити діяня дачо́го; choroba
~ila organizmus хворо́та ослабила орґа́нізм
oslab//núť -ne -nú *dok.* осла́бнути,
зосла́бнути; осла́біти; chorý ~ol od straty
krvi хво́рий осла́бнув од стра́чіня кро́ви
oslabnut//ý ослабе́ный; ~ zrak ослабе́ный
зрак; ~é telo ослабе́не ті́ло
oslab//ovat' -uje -ujú *nedok.* осла́блєвати,
ослабляти
oslad//it' -í -ia *dok.* 1 čo осолодити,
положити цу́керъ до чо́го; ~ kávu, čaj
осолодити ка́вей а́бо ка́ву, чай; ~ niečo
sukrom, medom осолодити да́штó цу́крєм,
ме́дом 2 *pren. expr.* зробити приємним,
осолодити, украсити; ~ niekomu život
сприємнити да́ко́му живо́т
osladz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 čo осо-
ло́джувати *што*, кла́сти цу́керъ до чо́го,
солодити 2 *pren. expr.* робити приємним,
скра́шлєвати
oslav//a -y ž святко́ва́ня/свято, чество́а́ня,
осла́влє́ва́ня/осла́ва; ~ narodenin осла́в-
лє́ва́ня дня наро́дени́н а́бо наро́джі́ня;
prvomájové ~у першома́є́ве святко́ва́ня;
usporiadať ~u зробити о́сла́ву
osláven//ec -sa *m* юбіла́нт
oslávenky//ňa -ne ž юбіла́нтка
osláv//it' -í -ia *dok.* 1 čo о́сла́вити, поче́стовати,
припомянути; ~ meniny о́сла́вити а́бо при-
помянути мени́ны; ~ víťazstvo о́сла́вити пе-
ремо́гу 2 *koho*, čo просла́вити
oslavni//ý о́сла́вляю́чий, просла́вляю́чий;
хвале́ный, восхваляю́чий; ~á báseň восх-
валяю́чий стишо́к, о́да; ~á reč похва́лна реч
oslav//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 čo о́сла́в-
лє́вати, святко́вати, припомина́ти; чес-
то́вати 2 *koho*, čo просла́вляти
oslepený ослі́плений, ослі́пшый, слі́пый
oslep//it' -í -ia *dok.* ослі́пити; ~ niekoho ослі-
пити да́ко́го; prudké svetlo ho ~ilo мі́цне
сві́тло ослі́пило є́го

oslep//ovat' -uje -ujú *nedok.* ослі́плюти
oslep//núť -ne -nú *dok.* ослі́пнути; ~ na jed-
но око ослі́пнути на є́дно́ о́ко
oslepujúci ослі́плюю́чий, слі́пячий
oslí осли́ный
oslic//a -e ž осли́ця
oslni//it' -í -ia *dok.* 1 ослі́пити (*прúдкым*
сві́тлом); ~ lúčom reflektora ослі́пити
лúчом рефлє́ктора 2 (*slnkom*) осві́тити,
ожарити 3 *pren. expr.* ослі́пити, до́яти,
очарова́ти, ома́мити; ~ krásou ослі́пити
красо́тов
oslniv//ý *v rôzn. význ.* ослі́плюю́чий,
ослі́плюю́чий; ~ lúč ослі́плюю́чий а́бо
слі́пячий луч; ~ krása ослі́плю́ча а́бо
ослі́плю́ча красо́та
oslnujúci p. oslnivý
osloboden//ý осло́бодже́ный, слобод́ный;
~á vlast' осло́бодже́на отчі́зна; ~á práca
слобод́на робо́та
oslobod//it' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* осло-
бодити; ~ mesto осло́бодити мі́сто; ~ od
povinností осло́бодити од по́винностей;
~ od dane осло́бодити од да́ни 2 *práv.*
оправда́ти
oslobod//it' sa -í sa -ia sa *dok.* осло́бодити
ся
osloboditeľ -a *m* осло́боджова́тель
oslobodzovac//i осло́боджу́ючий; ~ boj
осло́боджу́ючий бой; ~ie hnutie осло-
боджу́ючий рух
oslobodz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1
v rôzn. význ. осло́боджувати 2 *práv.*
оправдо́вдовати
oslobodz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
осло́боджувати ся
oslobodzujúci осло́боджу́ючий • ~ roz-
sudok *práv.* оправдо́вуче россуджі́ня,
оправдо́уючий верді́кт
oslop//at' sa -e sa -ú sa *dok. hovor.*
pejor. ослóпати ся, на́пити ся до́пяна,
наслóпати ся
osloven//ie -ia *s* ослóвлі́ня
oslov//it' -í -ia *dok.* ослóвити да́ко́го, обер-
ну́ти ся к да́ко́му, заговори́ти з да́ким

oslov//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho* осплѣвати *кого*, обертати ся *к дакому*, заговорити з *даким*

osm//a -y *ž 1* *hovor.* осмічка (*граюча карта*)
2 *šport.* осмічка (*рпýна шпортівців*)

osmaž//it' -i -ia *dok.* припечі, опражыти; ~ chlieb, mäso припечі хліб, опражыти *мясо*

osmel//it' sa -i sa -ia sa *dok.* осмілити ся, набрати смілости, стати ся смілим, одважыти ся; посміти

osmel//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* осмілєвати ся, набрати смілости, одважовати ся; сміти

osmičk//a -y *ž 1* осмічка, число вісім **2** *hovor.* осмічка, число *або* нóмер вісім, вóсьме число; cestovať ~ou *путувати* осмічков *або* вóсьмым *числом*; bývať на ~е *бывати* в *осьмім числі* *або* нóмері **3** (*pri korčuľovaní*) осмічка

osmin//a -y *ž 1* єдна вóсьмина, вóсьма *часть* **2** *hud.* (єдна) вóсьминна (*нóта*) **3** *hovor.* осмічка, вóсьмина (*карта*)

osmink//a -y *ž* вóсьминка, вóсьма *часть* кілограма (*125 грамів*); ~ masla 125 грамів *масла*

osminov//lý *hud.* вóсьминóвый (*о нóмі, півзі*); ~á *nota* вóсьминóва нóта

osm//ium -ia *s chem.* (zn. Os) óсмій

osmonoh -a *m zool.* вóсьминóг

osmorák -a *m* єлень *м з* вóсьмóма одрóстками на рогах

osmorak//lý *čisl.* вóсьморáкий, вóсьмóма сóртами; ~ým *spôsobom* вóсьмóма спóсобами; víno ~ej *sorty* *винó* вóсьморáкой сóрты

osmork//a -ž *typ.* вóсьмёрка (*формát nápiя*)

osmorkový *typ.:* ~ *formát* вóсьмеркóвый *формát*, *формát* (*пáпиря*) в єднóу вóсьминну

osmoro *čisl.* вóсьмёро, вісім; ~ šiat вóсьмёро шмат

osmotický *fyz. biol.* осмотічний; ~ tlak осмотічний тиск

osmóz//a -y *ž fyz. biol.* осмóза

osmutn//iet' -ie -eju *dok.* осмутніти, зосмутніти, стати смúтним

osnov//a -y *ž 1 text.* оснóва **2** оснóва діяня (*пíтературного твору*); *dejová* ~ оснóва діяня (*ромáна і т. н.*) • *notová* ~ *hud.* нотóва оснóва; ~ *zákona práv.* оснóва *закона*, законопроект; *učebné* ~y *škol.* *учебный* *програ́м*, *учебны* оснóвы

osn//ovať -uje -ujú *dok. kniž.* **1** задумати, приправити, організовати; ~ atentát організувати *атентат* **2** *škol.* розробити, зоставити; ~ *učebnú látku* розробити *учебный* *програ́м*

osnovateľ -a *m kniž.* організатор, іншпіратор, основáтель *м*

osnovn//ý *text.* сновáльний; ~é *nite* сновáльны *нитки*; ~á *priadza* сновáльна *пря́джа*

osob//a -y *ž 1* осóба; осóбность *ж*, персóна; *významná* ~ *známa* *або* *význačná* осóба; *stôl pre dve* ~y *стіл* *про дві* осóбы, *стіл* *про двох*; *auto pre štyri* ~y *штири*містне *áвто*, *áвто* *про штири* осóбы **2** осóба; *úradná* ~ *урядна* *або* *офіціáльна* осóба; *súkromná* ~ *інтімна* осóба; *vojenská* ~ *воєньска* осóба; *fyzická* ~ *práv.* *фізічна* осóба; *právnická* ~ *práv.* *юрідічна* *або* *правницька* осóба **3** (*hrdina v literárnom diele*) *дієва* осóба, *герóй*; ~y *a obsadenie* *дієвы* осóбы *і* *обсаджіня* **4 gram.** осóба; *prvá, druhá* ~ *пёрша*, *дру́га* осóба; *kategória osoby* *категóрія* осóбы

osobáš//it' -i -ia *dok. koho s kým* *hovor.* *zastar.* *повінчати*, *обвінчати*, *побрати*

osobáš//it' sa -i sa -ia sa *dok. hovor. zastar.* *повінчати* ся, *поженити* ся, *побрати* ся

osobitne *prísl.* **1** окрéме, самостáтні; *dom stojí* ~ *дім* *стоить* окрéме **2** (*uvlašť*) осóбо, сам, одділені, індівідуáльні; ~ *prípočenúť* *нієсо* осóбо *припомянути* *даштó*

osobitn//ý **1** окрéмый, осóбый, самостáтний, незалéжний; ~á *izba* окрéма *ізба*; ~á *kapitola a)* (*v knihe*) окрéма *глава* *або* *капітóла*; *b)* *pren.* (*problém*) окрéма *статья* **2** осóбый, шпеціáльний; *чрезмірний*;

~ vlak osobný vlak *ábo* поїзд; ~á komisia шпeціáлнa комісія; ~á vyhláška шпeціáлнe вuголoшіня **3** нeпoвтóрючuй, шпeціфічнuй, хaрaктeрістичнuй, oсoбuй, нeoбuчнuй; ~é podmienky шпeціфічнu ослóвiя; ~ rôvňa нeoбuчáйнa пiкáнтнoсть **4** нeзвuчáйнuй, шпeціáлнuй; venovať нeщoмy ~ú rozornosť жéртвoвaти дaчoмy вeлику внимáвoсть • ~á škola шкóлa для рoзумóвo oдстáлuх дiтeй

osobitý oсoбuй, нeoбuчáйнuй, нeзвuчáйнuй, oригінальний, шпeціфічнuй
osobne prisl. **1** oсoбни; poznať niekoho ~ oсoбни знáти дaкóгo; pôjdem tam ~ я пiду тaм сaм *ábo* oсoбни **2** (*neobjektívne*) сyбeктивні, нeoбeктивні, зaуятo, зo зaуятoстeв

osobníkárstvo -a s *pejor.* протекціонізм
osobnosť -ti ž oсoбa ж, oсoбнoсть, iндивiдуум; vypikajúca ~ вuзнaчнá oсoбa; úloha ~ti v dejinách рoль oсoбнoсти в iстoрiї; kult ~ti култ oсoбнoсти

osobný **1** v rôzn. význ. oсoбнuй, влáстнuй; ~é doklady oсoбнu дoкyмeнты (*свідiмeльствo, рóднuй лист i т. п.*); ~ á sloboda oсoбнa слoбóдa; ~á urážka oсoбнa урaзeнoсть; ~á zodpovednosť oсoбнa oдпoвіднoсть; ~é oddelenie oддiлiня кáдрiв; ~é vlastníctvo *ekon.* oсoбнa влáстнoсть; ~á prehliadka oсoбнe пeрeглянeня (*нa грaнiцi*); predmety ~ej potrebu пpeдмeты влáстнoгo уживáнiя; ~á mienka oсoбнa тóчкa зópy, oсoбнuй пóгляд; ~é šťastie oсoбнe щáстiя; ~á prítomnosť oсoбнa yчacть; ~á stráž oсoбнa oхoрóнa; ~ priateľ близкий пpиятeль; ~é zámeno oсoбнuй *ábo* пepсoнáлнuй мiстoнaзвuник; ~é kopcovku oсoбнu зaкoнчiнiя *ábo* флeкciї, oсoбнu флeктивнu мopфeмы **2** зaуятuй, сyбeктивнuй, нeoбeктивнuй; byť príliš ~ бyти дoсть зaуятuм **3** пaсaжiрськuй, oсoбнuй; ~á doprava пaсaжiрськuй *ábo* oсoбнuй тpáнcпopт; ~ vlak пaсaжiрськuй *ábo* oсoбнuй влaк *ábo* пoїзд; ~ automobil oсoбнe áвтo

osobľovať si -uje si -ujú si *nedok.* пpисвoєвaти coбi; ~ si právo нa нeщo пpисвoєвaти coбi пpáвo нa дaштó

osočľovať -uje -ujú *nedok.* oгвapятu, гaнитu, пoтyпoвaти, oсoчoвaти, нeпpавдивo o дaкiм гoвopитu

osoh -u *m* ужuтoк, хoсeн; вuгoдa; byť niekomu нa ~ бyти дaкóмy нa ужuтoк, пpинocитu дaкóмy хoсeн; mnoho ~u neurobí hovor. oд нeгo ужuткy мáлo, мнóгo хoснá нe зрóбити; robiť niečo pre ~ рoбити дaштó зaрáдy вuгoдy *ábo* пpo вuгoдy

osol osla *m* oсeл, cóмap *aj pren.*

osolliť -i -ia *dok.* пoсoлитu

osopliť sa -i sa -ia sa *dok.* нa *koho* шмáритu ся кpикoм нa дaкóгo, oбyти ся, пycтитu ся, вuскoчити, cкóчити слóвнu нa дaкóгo, зaгpякнyти слóвoм дaкóгo

osovlý oсeвuй; ~á súmernosť *geom.* oсeвa cимeтpия; ~ tlak *tech.* oсeвuй тuск; ~á sila *tech.* oсeвa cилa; ~ regulátor *tech.* oсeвuй пepулáтop; ~é ložisko *tech.* oсeвe лoжiскo *ábo* тiснiнiя

osožľiť -i -ia *nedok.* *komu, čomu* пpинocити ужuтoк *ábo* хoсeн, бyти oсoжнuм *ábo* хoсeннuм, бyти пpocпiшнuм, пpocпiвáти **osožnlý** хoсeннuй; oсoжнuй, пpocпiшнuй; ~á práca пpocпiшнa рoбóтa; byť niekomu ~ бyти пpocпiшнuм дaкóмy *ábo* пpo дaкóгo

ospalý зacпáтuй ~é dieťa зacпáтa дiтинa; ~é oči зacпáтy oчi

ospanlivý -ca *m* oспaнливeць, cпáктoш *expr.*

ospanlivý p. ospalý

ospevľovať -uje -ujú *nedok.* oспiвoвaти

ospievat' -a -ajú *dok.* oспiвáти; ~ hrdinstvo oспiвáти гepoїзм

ospravedlnený -ie -ia s oпpавдáнiя; пpебáчiнiя; písomné ~ пиcьмeнe oпpавдáнiя; povedať niečo нa (*svoje*) ~ пoвiстu дaштó нa cвoє oпpавдáнiя

ospravedlniť -i -ia *dok.* **1** oпpавдáти; ~ svoje konanie oпpавдáти cвoє дiянiя *ábo* cвoє пoвoджiнiя; neospravedlnená absebcia нeoпpáвдaнe хuбoвáнiя, нeoпpáвдaнa

абсένція **2** пребачіти; *ospravedľňte* ma na chvíľu пребачте мі на минутку; пребачне, я мұшу выйти на минутку

ospravedln/iť sa -i sa -ia sa *dok.* komu, *pred kým* опра́вдати ся ко́му

ospravedľň//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** опра́вдовати **2** выбача́ти, пребачовати

ospravedľň//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* komu, *pred kým* опра́вдовати ся ко́му, *пéред кым*

osprch//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* оспы́рховати ся, умы́ти ся під спы́рхов

osprostený *expr.* оглу́пнутый, глу́пый, отяпе́ный, спро́стый

osprost//iet' -ie -eju *dok.* оглу́піти, ста́ти глу́пым, оспро́стити

osram -u *m* сплавлі́ня о́смія і во́лфрамy (*ужытый для во́лкон електричных ламп*)

osrdcovník -a *m anat.* перика́рд, околосердце́вый мишо́к

osrdľie -ia *s anat.* епика́рд

osrienený покритый на́морозов, намо́роженный

osrst//iet' -ie -eju *dok.* осерсті́ти, покрити ся се́рстєв, зарости́ або обросну́ти/обрости́ се́рстєв

ost' osti *ž bot.* ость, остина, вість ж

ostarený постарі́вший

ostar//iet' -ie -eju *dok.* постарі́ти, зостарі́ти

ostarnúť *p.* **ostariet'**

ostar//lok -ka *m expr.* ты́рпа́слик; chlapec bol taký malý ~ хло́пєць вы́зерав як ма́ленький ста́рый ді́дко, хло́пєць бы́в як ты́рпа́слик

ostat' ostane остану́ *dok.* **1** *v rôzn. význ.* (3) остáти, остáти ся; ~ doma остáти ся до́ма; ~ niekde на пос зостáти на ніч да́дє; ~ stáť a) остáти ся стоя́ти; б) (*zastaviť sa*) остáти ся; ~ verný остáти ся ві́рным; ~ bez následkov остáти ся без на́слідків; *ostal sám* зостáв сам; ~ sirotou, vdovou зостáти сиротóв, вдо́вов; ~ bez peňazí остáти ся без гроше́й **2** *za kým* одста́ти од ко́го • ~ bokom *al.* stranou стоя́ти бо́ком; ~ na chvoste бы́ти

а́бо стоя́ти на хво́сті; ~ na polceste зостáти а́бо заста́вити ся на півдорóзі; ~ niekomu на krku сі́сти да́кому на карк; ~ na ocot *žart.* зостáти на оцє́т, зостáти ста́ров ді́вков; ~ na semeno *žart.* зостáти на се́мено а́бо слобóдным; *neostane* каме́н на kameni ка́мінь на ка́міні не оста́не; ~ tak остáти ся без змі́ны; ~ pri *al.* на svojom зостáти при сво́ім по́гляді; ~ na papieri зостáти на па́пірі, не зді́йснити ся; ~ ako bez hlavy стратити го́лову; ~ ako obarený остáти заско́ченим а́бо преква́ченим; ~ v hanbe зостáти в га́ньбі а́бо з ничі́м; ~ na posmech зостáти на высмі́х; ~ bez chleba зостáти ся без куска́ хлі́ба; ~ holý *hovor.* зостáти без гроше́й; ~ ako prst *al.* ako kôl v plote він зостáв є́дєн як па́лець а́бо кі́л в плóті; *neostalo* po ňom ani chýru ani sluchu по ні́м не оста́ло а́ні хы́ру а́ні слуху

ostatk//ly -ov *m pomn.* оста́тки *pomn.* поро́х

ostatne *čast.* в кінце́ кінц і́в, на́ко́нець

ostatn//ý **1** оста́тний, дру́гий, інший; *robil to, čo robili* ~і́ робив то́то, што́ робили оста́тны **2** послі́дній; *som tu ~ raz* я ту послі́ дній раз

ostat//ok -ku *m* **1** оста́ток, звы́шок **2** ко́нець; *ostať* niekde do ~ku зостáти да́дє до кінце́; *držať sa* do ~ku трима́ти ся до кінце́

ostáv//at' -a -ajú *nedok.* *v rôzn. význ.* (3) оста́вати, оста́вати ся

ost//leň -ňa *m* **1** *bot.* о́стень, пі́хляч **2** *zool.* і́гпа́ (*зві́рятя*) **3** *pren. kniž.* (неприє́мне) до́іма́ня, почу́вствованя, емо́ція, пережыва́ня

ostentatívny прикладний, вызыва́вый, демонстра́тивний, умы́сєлний

ostený остна́тый; ~ klas остна́тый ко́пос

osteoblast -u *m, obyč.* *v mn.* *č.* ~y *fyziol.* остеобла́сты, клі́тки ко́стной тка́ни

osteogénny *fyziol.* коститво́рний, спо́собний творити ко́сти

osteológ//ia -ie *ž anat.* остеоло́гія

osnatn//ý остна́тый; ко́лючий, пі́хлявий; ~á pšenica остна́та пше́ніця; ~ drôt ко́лячий дрі́т

ostnokožc//e -ov *mn. č. zool.* іглоко́жы
ostnosrstý остносёрстый
ostopět', ostošest' přisl. *expr.* з великим сма́ком, зо швыткых сил, нарэ́мні
ostrakizm//us -u *m hist.* остракізм
ostránek//ovať -uje -ujú *dok.* очіслюва́ти сторо́ны, осто́рінкова́ти, осто́ронова́ти
ostrapakť p. obstrapkať
ostrážit//ý осто́рожный, обе́режний, ва-ро́вный, внима́вый; ~ strážík осто́рожный ва́ртovníк; ~é oči внима́вы о́чі
ostrlí/é -ého *s hovor.* острé, шпі́тіусо́ве, зогріва́юче
ostred//ok -ka *m* ма́лый кусо́к по́ля, узка́ по́лоса а́бо по́лоска (по́ля)
ostrek//núť -ne -nú *dok.* опы́рскнути, обры́скати, острі́кнути
ostrel//ovať -uje -ujú *nedok.* обстрі́лювати; ~ mesto обстрі́лювати мі́сто
ostrlie -ia *s 1* о́стрие; ~ poža, britvy о́стрие но́жа, бры́твы **2 pren.** о́стрость; ~ kritiky о́стрость крі́тики • hnať vec na ~ poža о́стро ста́вити во́про́с
ostriek//ať -a -ajú *dok.* опы́рскати, обры́скати, острі́кати
ostriel'aný о́стриля́ный, збі́глий, скусе́ный, ру́тинова́ный
ostriel//ať sa -a sa -ajú sa *dok. expr.* обте́рти ся (ме́джі лю́дми), набы́ти скусе́ность, ру́тинова́ность, збі́глость; о́стриля́ти ся
ostriež -a *m zool.* о́кунь *m*
ostrih//ať -á -ajú *dok.* о́стричі , підстри́чі; ~ vlasy о́стричі а́бо підстри́чі во́лосы; ~ si nechty о́стричі а́бо о́стрига́ти но́хті; dať sa ~ да́ти о́стричі ся а́бо підстри́чі ся • ~aná овса *prep. žart.* о́стрига́на ві́вця, о́стрига́ный на ба́жанта (о чо́ловікови, о́стриже́нім дого́ла а́бо до́сть на коро́тку)
ostrlíť -í -ia *nedok.* **1** о́стри́ти; ~ põž о́стри́ти нож(ик); ~ sekeru о́стри́ти со́кырку а́бо то́пір **2 expr.** зао́стрёва́ти, на́пина́ти; ~ sluch зао́стрёва́ти слух • ~ si zuby наpiečo *hovor.* о́стри́ти (со́бі) зу́бы на да́што; ~ si jazyk на niekoho о́стри́ти (со́бі) язы́к

на дако́го, збе́рати ся по́вісти дако́му да́што неприя́мне

ostro přisl. **1 v různ. význ.** о́стро; ~ nabrúsený põž о́стро набру́сэный а́бо нао́стрэный нож(ик); ~ zahrotený зао́стрэный, з о́стрым кі́нцем; ~ voňat' о́стро па́хнути а́бо во́няти **2 (o pohľade)** упе́рто, одмі́ряво, про́ника́во, о́стро; ~ rozrieť на niekoho одмі́ряво попозе́рати на дако́го
3 різко́, ви́разні, я́сні; ~ kontrastovať різко ко́нтрастова́ти **4** різко́, стро́го; ене́рґі́чні; ~ sa opýtat' різко́ по́проси́ти ся; ~ vyučítat' стро́го на́дава́ти • ~ nabitá zbraň збра́нь на́бита о́стрыми(а) па́тро́нами

ostroh -u *m odb.* **1** мы́с (су́шы, зе́млі) **2** узкий го́рьский хы́рбёт

ostroh//a -y **ž 1** о́стро́га; bodať ко́на ~ami під́іховати ко́ня о́стро́гами, *zool.* о́стро́га (ко́зума)

ostrolist -u *m bot. (Asperugo)* о́строли́ст

ostrolistý о́строли́стый

ostrosrstý о́стросе́рстный

ostrostrel//ec -ca *m zastar.* стрі́лець

ostrouhlý о́строу́го́льный; ~ trojuholník о́строу́го́льный три́уго́льник

ostrov -a *m* о́стров; korálový ~ ко́раловый о́стров

ostrovan -a *m* о́строван

ostrovank//a -y **ž** о́строванка

ostrovid -a *m zool.* пі́с м, ди́ка ма́чка

ostrovný о́стровный

ostrovtip -u *m* о́строумность, бы́стрый розу́м

ostrovtipný о́строумный

ostrozrak -u *m kniž.* **1** о́стрый зра́к **2 (predvídavost')** предві́да́вость, дале́козра́кость, про́ника́вость, бы́стрость, бы́строзра́кость

ostrozráký **1** о́строзра́кий **2 (predvídavý)** предві́да́вый, дале́козра́кий, про́ника́вый

ostrúh//ať -a -ajú *dok.* о́струга́ти (*ceruzu*)

ostružin//a -y **ž** чо́рніця (кря́к і плóды); zbírat' ~у збе́рати чо́рніці

ostružlin//a -y **ž, obyč. v mn. č. ~y** стру́жлина

ostrv//a -y **ž** ко́стряб, суші́чка на сі́но, ко́мані́цю і ін.

ostr/ý 1 v *rôzn. význ.* острый; ~ pôž острый нож(ик); ~ meš остра шабля; ~á ihla остра игла; игла з острым кінцем; ~á brada остра борода; ~ nos острый або заостреный ніс; ~zápach острый запах; ~á chuť острый смак **2** різкий, міцний; проникавий; ~ vietor різкий вітор; ~ mráz міцний або сильний мороз **3** острый, проникавий; ~ zrak острый зрак; ~ pohľad проникавий погляд **4** (o zvuku) різкий, острый, проникавий, ріжучий слух; сильний; ~ hvizd проникавий свист; ~ hlas сильний голос **5** острый, быстрый, мілий, внимавий, хапавий, тонкий; ~ rozum быстрый або живий або тонкий розум **6** острый, міцний, прудкий; ~ bolest' прудка більість або біль; ~ é svetlo ostré світло **7** *pren.* острый, різкий, прикрий, критікуючий, вычитуючий; ~ protest острый протест; ~é slová різки або остры слова; ~ satira остра сатира; ~ kritika остра або різка критика **8** (*energicky*) енергічний, категоричний, радикальний, рішучий **9** виразний, ясный, очевидний, евідентный; ~ profil виразный профіл; ~é črty tváre виразны рисы твара • ~ uhol *geom.* острый угол; ~á zákruta ostrú закрута; ~ náboj *voj.* острый патрón або остра куля; ~á strelba *voj.* остра стрільба; ~á zbraň *voj.* збрать на стрільбу острыми(а) патронами або кулями; ~ vtír острый анекдот; má ~ jazyk мать острый язык, у něго (něй) язык як бритва, він острый (она остра) на язык **ostud//a** -y ž *kniž. zastar.* ганьба, ганьбливость

ostych -u *m* боязливость, ганьбливость, несмілость

ostých//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. roho, čoho, pred kým i bezpredm.* ганьбити ся кóго, чóго, проявляти ганьбливость, несмілость *před kým, čím*

ostýchav//ý боязливый, ганьбливый, несмілый; ~ úsmev несмілый ўсмів; ~á reč боязлива реч

osud -u *m* доля ж, óсуд м; zlý ~ гірька дóдя • ponechat' (*svojmu*) ~u охабити сво́ему

óсуду; spoliehať sa na ~, odovzdať sa do vôle ~u покорити ся óсуду; ~ ho bije óсуд єго бє, зле ся єму вóдити, мать трапіня; ~ mu praje dóbri єму вóдити ся; irónia ~u irónia óсуду; neujde svojmu ~u не выгне ся тóму, што єго чéкати; од сво́его óсуду не утéchш; mōj ~ je v jeho rukách мóя дóля є в єго рукáх; spečatiť ~ niekoho рішити дачій óсуд або óсуд дакóго

osud//lie -ia *s* (*schránka na hlasovacie listky*) ўрна

osudn//ý осудный; рішаючий, вирішуючий; ~á chvíľa осудна минута; ~á chyba осудна хыба

osudov//ý 1 осудовый; фатальный; немину́чий, незмінный; ~á nevyhnutnosť осудова немину́чость; ~é zlo немину́че зло **2** осудовый, рішучий, вирішуючий; ~ význam вирішуюче значіння

osuh//el' -le ž námороза ж

osúch -a *m* бaля, бaляткo

osústruž//it' -i -ia *dok. tech.* выбрусити

osuš//it' -i -ia *dok.* осушити, высушити; ~ topánky высушити топáнки; ~ si slzy осушити або высушити (собі) слезы

osušk//a -y ž осушка, вéкшый утерáк

osušovač -a *m* фен (*на сушіння вóлося*)

osuš//ovat' -uje -ujú *nedok.* осушувати, высушувати

osvedčen//ie -ia *s* потверджіння; úradné ~ урядне або офіціалне потверджіння; ~ o štátnom občianstve práv. потверджіння о держáвнім жытельстві

osvedčený освідченый, выкушаний, сполягливый, надійный

osvedč//it' -i -ia *dok.* čo докázати; ~ lásku k niekomu докázати сво́ю любóв к дакóму

osvedč//it' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** выповісти, оголосити; высловити свій погляд **2** (o človeku) виправдати надії; проявити або указáти свої спосóбности, указáти ся; ~ sa v práci (в дóбрім) указáти сéбе в робóті **3** (o veciach) опрáвдати сéбе, указáти ся сýчим (*npo дашмó*); táto metóda sa ~ila тот мéтод опрáвдав ся

osvedč//ovat' -uje -ujú *nedok.* чо докázовати

osvedč//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
 1 высло́вля́вати ся, докáзовати; вы-
 сло́вля́вати свій по́гляд 2 (o človeku)
 опра́вдовати наді́ї; проявляти áбо
 ука́зовати свої́ спосо́бности (к дачо́му),
 проявити áбо ука́зовати себе́ 3 (o veciach)
 выпра́вдовати себе́, ука́зовати ся су́чим
 (для чо́го)

osvet//a -у ž осві́та; уче́ность; šíriť ~у
 шы́рити осві́ту, пошы́рєвати уче́ность
 áбо відо́мості; ľudová ~ наро́дна осві́та;
 dom ~у ді́м култу́ры, клуб

osvetár -а *m* *hovor.* просві́титель *m*

osvetlen//ie -ia *s v rôzn. význ.* осві́тлі́ня;
 silné, slabé ~ силне́, слабе́ осві́тлі́ня;
 elektrické, plynové ~ електри́чне, пліно́ве
 осві́тлі́ня; ~ snímky *fol.* осві́тлі́ня знимáня
 áбо обекту фотогра́фовáня

osvetl//it' -í -ia *dok.* 1 осві́тлити, осві́тити;
 dobre ~ená miestnosť до́брі осві́тле́на
 мі́стность 2 высві́тлити, objáснити,
 wyjáснити, ростолко́вати; ~ problém
 высві́тлити пробле́м

osvetľovac//í осві́тлюю́чий; ~ie zariadenie
 осві́тлюю́чий меха́нізм; ~ technika осві́-
 тлю́юча те́хніка; ~ie telesá *tech.* осві́тлюю́чі
 меха́нізми; ~ park *div.* осві́тлюю́чий апа́рат
 сце́ны; ~ia raketa *voj.* осві́тлю́юча раке́та

osvetľovač -а *m* *div.* осві́тле́вач *m* (o
 чоло́вікови)

osvetľ//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 осві́тлюва́ти,
 осві́чувати 2 (*problém ap.*) высві́тлюва́ти,
 objáснити, wyjáснити, ростолко́вати

osvetovl//ý осві́товий, култу́рний, скул-
 ту́рне́ваний; ~á činnosť осві́това дія́-
 ність; ~ pracovník осві́товий робо́тник; ~á
 prednáška осві́това ле́кція; ~ dôstojník *voj.*
 полі́трук

osvietensk//ý *hist.* просві́щенський; ~á
 doba епо́ха просві́щення; ~á literatúra
 лі́терату́ра епо́хи просві́щення

osvietenstv//o -а *s* *hist.* епо́ха просві́щення

osvieten//ý уче́ний, мудры́й, водя́чий ся
 розу́мом; ~ člověk уче́ний чоло́вік • ~á
 hlava сві́тла áбо розу́мна áбо мудра́ го́лова

osviet//it' -í -ia *dok.* 1 чо́, ко́го осві́тити,
 осві́тлити; mesiac ~il dolinu мі́сяць осві́т-
 лив доли́ну 2 *koho, kniž.* поучі́ти, учі́ти

osviežen//ie -ia *s* осві́жі́ня

osviež//it' -í -ia *dok.* осві́жыти; voda ho ~ila
 во́да осві́жыла є́ро; ~ si tvár осві́жыти
 тва́рь áбо лицє́; ~ si hrdlo осві́жыти áбо
 замочи́ти го́рло

osviež//it' sa -i sa -ia sa *dok.* осві́жыти ся; ~
 sa čerstvým vzduchom осві́жыти ся чи́стым
 во́здухом áбо на во́здусі

osviež//ovať -uje -ujú *nedok.* осві́жувати,
 осві́жати

osviež//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
 осві́жувати ся, осві́жати ся

osviežujúc//í осві́жую́чий, обче́рствую́чий;
 ~ nápoj осві́жую́чий áбо охолóджу́чий на-
 питок; ~e povetrie осві́жую́чий во́здух

osvit -у *m* *fol.* укспози́ція, витримка

osvitomer -у/-а *m* *fol.* експо́нометр,
 експози́метр

osvojen//ec -са *m* *práv.* адо́птовáний,
 адо́птовáнець, освоє́ний; адо́птовáна
 áбо освоє́на ді́тина; адо́птовáний áбо
 освоє́ний сын

osvojen//ie -ia *s* *práv.* адо́птовáня, освої́ня;
 усыно́влє́ня, удо́черє́ня

osvojenk//a -у ž *práv.* адо́птовáна áбо
 освоє́на донька́

osvoj//it' -í -a *dok. práv.* адо́птовáти, освої́-
 ти; усыно́вити, удо́черити

osvoj//it' si -í si -a si *dok.* 1 присвої́ти, при-
 вла́стнити; ~ si majetok присвої́ти (собі́)
 маєток 2 чо́ освої́ти *што*; оволоді́ти *чим*;
 ~ si niečiu mienku при́яти да́цію то́чку
 зрі́ня áбо да́чій по́гляд; ~ si postup práce
 освої́ти (собі́) ме́тод робо́ты; ~ si jazyk
 освої́ти (собі́) язы́к, оволоді́ти язы́ком

osvojiteľ -а *m* *práv.* осво́юю́чий оте́ць

osvoj//ovať si -uje si -ujú si *nedok.* 1
 присво́євати 2 чо́ осво́євати *што*,
 оволоді́ти *чим*

osych//at' -á -ajú *nedok.* обсы́хати, вы-
 сы́хати

osyp//at' -е -ú *dok. nár.* чо́, *čím* посы́пати

osyp//lať sa -e sa -ú sa *dok.* 1 густо покрити ся, осыпати ся; *dieťa sa ~alo (o osýpkach)* дітина осыпала ся (*óсипкамy*) 2 (*opadať*) опáсти; *kvet z neho ~al sa* квіт з нѐго опáв

osýp//lať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 густо покрити ся, осыпати ся 2 (*opadávať*) о(б) сыпати ся, опадáти

osýp//ky -ok *ž pomn.* осыпки

ošac//lovať¹ -uje -ujú *dok.* *koho, čo* *hovor.* оцінити, ошацовáти

ošac//lovať² -uje -ujú *nedok.* облікáти, за-облікáти

ošarpan//ý 1 опáданий, ошáрпаний; ошúханий, занедбáний, пошкоджéний, обносéний; ~ *dom* ошáрпаний áбо занедбáний дiм; ~ *kufo* пошкоджéний áбо ошúханий кúфер; ~ *kabát* обносéний кáбат 2 (*zle oblečený*) обдérтый, обносéний, обтóрганий; ~é *deti* обдérты діти

ošat//líť -í -ia *dok.* облечі, заоблечі; ~ *deti* облечі діти

ošediv//lieť -ie -ejú *dok.* осивіти, посивіти

ošemetn//ý 1 неприємний, трáпний; закérний; фалóшний, притвóрючий; ~ *človek* закérний чоловiк 2 гакливый, неприємний; ~á *situácia* неприємна áбо гаклива сiтуація; ~á *ves* неприємна рiч

ošetr//líť -í -ia *dok.* 1 *koho* дати лiкарську пóмiч кóму; ~ *chorého, raneného* дати лiкарську пóмiч хвóрому, ранéному 2 перевязáти; ~ *niekomu* *ranu* перевязáти дакóму рáну; ~ *ruku* перевязáти руку 3 *čo* постáрати ся о *што*; ~ *dobytok* постáрати ся о худóбу; накормити, напоiти *i m. ž.* худóбу; ~ *rastliny, stromy* постáрати ся о ростлины, стрóмы; ~ *si vlasy* дати áбо привéсти до пóрядку вóлосы; ~ *stroj* дати до пóрядку машину

ošetr//lovať -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* дати лiкарську пóмiч кóму 2 *čo* перевязáти (*ránu i m. n.*) 3 *koho, čo* обслужити кóго, чiм; постáрати ся о кóго, чiм

ošetrovatel' -a *m* 1 санiтáр 2 робóтник (*стáраючий ся о дакóго, даштó*); ~ *kráv* робóтник, стáраючий ся о корóвы; скотáрь; ~ *ošipáných* свинáрь

ošetrovatel'k/a -y *ž* 1 сестрiчка, санiтáрка 2 робiтничка (*стáраюча ся о дакóго, даштó*); ~ *kráv* скотáрька; ~ *ošipáných* свинáрька

ošetrov//ňa -ne *ž* амбулáнція

ošetrujúci: ~ *lekár* лiчáщий дóктор; ~ *personál* лiчáщий áбо медициньскый пер-сонáл

ošial' -u *m* опяніня, омамiня с, малáтність, унавéность ж; оглупiня с, пометéность ж

ošial//líť -í -ia *dok.* оклáмати, перевéсти, обаламутити, ошалити, звéсти, окабатити; достáти дакóго

ošipan//á -ej *ž* свиня; *chov ~ých* ховáня свинéй, свинéвóдство; *výkrmňa ~ých* свинéвыкóрмня

ošipár//leň -ne *ž* свинáрьник

ošir//lovať -uje -ujú *dok.* *hovor.* надiти шлiї (*на коня*)

ošiv//lať sa -a sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 вертiти ся, крутити ся, гнiздити ся (*як при свербiні тiла*), шкрябати ся, пошкрябковати ся 2 проявляти нерiшúчость, вáгати, ганьбити ся, одкладáти, вычéковати

oškared//lieť -ie -ejú *dok. expr.* ошкаредiти, стáти шкарéдым áбо нешúв(м)ным, пошкаредiти

ošklban//lec -са *m pejor.* обтóрганець, зле облечéний чоловiк

ošklban//ý 1 оскубáний; ~á *sliepka* оскубáна кúрка 2 *pejor.* обтóрганий, обдérтый; ошáрпаний (*lud.*); ошúханий, розтóрганий; ~á *al. roztrhaná kniha* ошухана áбо розтóргана книга

ošklb//lať -e -ú *dok.* 1 оскубáти (*кúрку i m. n.*) 2 *expr.* обтóргати, обдérти, пообскúбовати 3 *koho expr.* окрáсти, обрáти, обдérти, очiстити • ~ *niekoho ako hus* обдérти дакóго як гýску

oškliv//líť -í -ia *dok.* *komu koho, čo* протiвити, внúчовати протiвность кóму ку кóму, чóму; робити протiвным кóму *што*; одбивáти кóму ку кóму вкус áбо смак

oškliv//líť sa -í sa -ia sa *nedok. komu expr.* протiвити ся кóму, быти áбо ставáти ся протiвным áбо неприємний

ošklivl'ý *expr.* 1 змерзачений, на погляд нешув(м)ний або шкарéдый; одпуджуючий; ~á tvár нешув(м)на тварь 2 одпуджуючий, протівний, гнусный, неприємний; ~ý rocít чүвство неприємности, одпуджующе чүвство 3 неслүшний, грубий; ~é slovo неслүшне слóво

oškrab//at' -e -ú, **oškriab//at'** -e -u *dok.*

1 ошкрятати, зошкрятати; очістити; ~ blato зошкрятати бóлото 2 очістити, по-чістити, ошкрептáти; ~ zemiaky, mrkvu ошкрептáти банду́рки, очістити мо́рков

oškrabáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 ошкрятувати, очіщувати 2 (*zemiaky ap.*) ошкрéптовати, очіща́ти

oškrab//núť -ne -nú *dok.* 1 зошкрятнути, очістити 2 (*poraniť, odrieť*) шкрятнути, зашкрятнути, пошкрятати, заде́рти, одéрти

oškrabovať, oškrabúvať *p.* **oškrabávať**

oškriabať *p.* **oškrabať**

oškr//ieť -ie -ú *dok.* пошкрятати, заде́рти, одéрти; ~ si lakeť одéрти (собі) ло́кіть; ~ si kožu на поне зде́рти ко́жу на но́зі, одéрти но́гу

oškúl//it' -i -ia *dok. expr.* пошкрятати, зде́рти, одéрти

oškar//it' í -ia *dok.* опалити, попалити, припечі, ошквáрити

oškar//lok -ku/-ka *m, obyč. v mn. č. ~ky* шквáрка

oškvírk//nuť -ne -nu *dok. expr.* опалити, попалити

ošľah//at' -á -ajú *dok.* 1 обвітри́ти, ошлягати; *vetrom ~aná tvár* обві́трéна тварь, ві́тром ошлягана тварь 2 *prep. expr.* отужыти, закалити

ošľah//núť -ne -nú *dok.* ошлягнути, обвітри́ти (*плáмінём, мо́розом i т. п.*)

ošmekl//núť -ne -nú *dok. hovor. pejor.* окла́мати, ошалити, окра́сти, підвéсти

ošmirgl//ovať -uje -ujú *dok. hovor.* ошмір-лéвáти, очістити *áбо* обробити шмір-лём

ošomrl//at' -e -ú *dok. expr.* висловити неспокійність (*шо́мранём, гү́ндрaнём, фырфля́нём*); *nie je s niečím spokojná,*

všetko ~e она́ цáлком неспокі́йна, дү́драть áбо шо́мрать по кáждім

ošpatn//iet' -ie -ejú *dok.* ошкарéдіти, пошкарéдіти, стáти нешув(м)ным *áбо* шкарéдым, стратити красоту́

ošplach//núť, ošplech//núť -ne -nú *dok.* брызгнүти, обрызгнүти, обрызгáти, обрыскати, опрыскати

ošpliech//at' -a -ajú *dok.* обрызгáти, опрыскати, опырскати

oštar//a -y ž *expr.* неплéха, неприємность, стáрость, тяжкості; *robiť ~u* робити неприємности; *mám s ním len ~u* мам з ним лем неприємности; *byť na ~u* быти на тяжóбу; *parobiť si ~u* наробити собі стáрости

oštep -u/-a *m* ко́пія; *hod ~om šport.* метáня ко́пії

oštepár -a *m šport.* метáтель *m* ко́пії

oštiepl//ok -ka *m* оці́пок (*буджéный вівчій сыр*)

oštrbav//iet' -ie -ejú *dok. hovor.* ошербавіти, стáти беззүбым

ošud//it' -i -ia *dok. hovor. expr.* окла́мати, підвéсти, ошалити, окабатити, ошві́нд-лéвáти

ošúchan//ý 1 ошүханий, высуханий, опотребовáнный, зношéный, обношéный, стáрый; ошáрпаний; ~é šaty обношéны шмáты; ~á chalupa ошáрпана хыжа 2 *prep. expr.* ошүханий, отрепáный; ~é slová отрепáны слóва

ošúch//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 зносити ся, ростóргати ся, обшүхати ся, обдéрти ся; (*o farbe*) облі́зти, облі́знүти 2 *prep. expr.* спротівити ся, надо́істи, стáти отрепáным *áбо* обыча́йным

ošumelý опотребовáнный, обношéный, зношéный, ростóрганий, ошүханий, ошáрпаний; ~ oblek ошүханий *áбо* обношéный áнцуг *áбо* костюм

ošúp//at' -e -u *dok.* очістити, олу́пити (*од шү́пки áбо ко́жкы*)

otáčac//lí крутя́чий ся; оберта́ючий ся; ~ie zariadenie крутя́че ся приспособлéня

otáč//lať -a -ajú *nedok.* 1 крутити, обертати, верті ти; корблєвати; ~ koleso крутити колесо; ~ kľuku обертати або крутити кліку; ~ mäso на ražni обертати м'ясо на рашті 2 обертати, вертіти; ~ hlavu обертати голову; ~ hlavou крутити або вертіти головою

otáč//lať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 крутити ся, вертіти ся, обертати ся; Zem sa ~a okolo svojej osi Земля крутить ся óколо своєї осі 2 (*obracat' sa*) крутити ся, обертати ся **otáčav//lý** крутячий; кругóвий; обертаючий ся; ~ pohyb кругове погынання; ~é dvere кругóвы двєрі; ~é pole *el. tech.* обертаюче ся поле; ~á os *tech.* крутяча ся ось; ~é javisko крутяча ся сцена

otáč//ka -ky ž 1 обернүтя 2 *tech.* обєртка; роčet ~ za minútu килькість обєрток за минүту

otál//lať -a -ajú *nedok.* одкладати, вáгати, вычєковати, дóвго рíшати ся; ~ s odpoveďou одкладати з óдповідєв

otál'avý одкладáючий, вагáючий, нерíшүчий, вычєкүючий

otav//a -y ž отáва, сiно з дрүгого кошиня

otázk//a -y ž 1 вопрóс; odpovedať на ~u одповідати на вопрóс; klásť ~y задавати або клáсти вопрóсы; križové ~y крижүючі вопрóсы; priama ~ *gram.* прямий вопрóс; rečnícka ~ реторичний вопрóс 2 вопрóс, проблем; riešiť dôležitú ~u рíшати вáжний вопрóс або серьєзний проблем; kľúčová ~ основний або глáвный або вáжний вопрóс; otvorená ~ нерíшєний проблем; táto ~ ostala otvorená тот вопрóс зостáv отворєним; vypára sa ~ vznikать вопрóс; sociálna ~ соціáльний вопрóс; národnostná ~ націóнальний або народнóстный вопрóс; ženská ~ жєньський вопрóс; je to len ~ času є лем вопрóс часу; je ~, či bude súhlasiť їци вопрóс, ці він (онá) погóдить ся

otáznik -a *m* 1 вопрóсник, звідáльник 2 *pren.* вопрóс

otázni//y *kniž.* проблематичний, (с)похыбүючий, полемичний, вагáвий; ~a vec спохыбүюче дiло; ~e je спохыбүючим є

otáž//iet' -ie -eju *dok.* стáти тяжкым, отяжеліти, потяжеліти; batoh ~el гатiжáк отяжелів або став тяжшым; pohy tu ~eli нóгы потяжеліли або стáли тяжшыми(а) **otážk//lať** -á -ajú *dok. hovor.* опрєділити váгу, звáжyти, опрєділити váгу пiднемáнем *i m. n.*

otcoviz//eň -ne ž наслiдство по рóдичах

otcovrah -a *m* отцєубивця

otcovražď//a -y ž отцєубивство

otcovsk//lý отцєвський; ~á láska отцєвска любóв; ~á starostlivosť отцєвска старостливóсть; ~ dom отцєвський дiм; ~ majetok отцєвський маєток, маєток вiтця

otcovstv//o -a s отцєвство

otčenáš -a *m* óтче наш (*молитва*) • vedieť ako ~ *hovor.* знáти наспáмять

otčim -a *m* óтчiм

otčin//a -y ž бáс. отчiзна, отчiна

otec otca *m v rōzn. význ.* отєць; vlastný ~ влáстный отєць; nevlastný ~ óтчiм, невлáстный отєць; bol nám ako ~ він був про нас як (влáстный) отєць; krstný ~ крєстный отєць, нонáшко; ~ modernej poézie отєць або основáтель модєрной або сучáсной поєзii; duchovný ~ *cirk.* духóвный отєць, отєць духóвный; cirkevní otcovia *cirk.* отцєви цєрьквы, свyты отцєви; starý ~ дiдо, дiдко; sirotský ~ *zastar.* опiкун; mohol by som ti byť otcom я мiг бы быти тóбi вiтцєм, я два раз старшый од тєбе • aký ~, taký syn [*prisl.*] якый отєць, такый сын; ябко од яблони далєко не пáдать

oteck//o -a *m fam. expr.* нянько, нянє, пáпа

otehotn//iet' -ie -eju *dok.* почати, остáти грубóв або груба, огрүбнyти

otel//it' sa -í sa -ia sa *dok.* отєлyти ся

otep -i ž снiп, вязка (*солóмы, рiджа i m. n.*)

oteplen//ie -ia s отєплiня

otepl//iet' -ie -eju *dok.* отєплiти, зогрiти ся; voda ~ela вóда зогрiла ся

otepl//it' sa í sa -ia sa *dok.* потєплiти, стáти теплiше, зогрiти ся; vzduch sa ~il вóздух

потеплів; večer sa ~ilo к вечору потепліло, вечор потепліло

otel/sat' -še -šú *dok.* окресати

otestl/ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *odb.* зміряти, определити 2 *škol. zastar.* отестовати, дати тест

otiepk//a -y ž sniп, вязанка; náруч; ~ dreva náруч дров; ~ triesok náруч трісок; ~ sena náруч сіна; ~ slamy sniп або náруч соломы
otier//at' -a -ajú *nedok.* обтерати, вытерати
otlak -u *m* мозоль *m* (на палці нóгы або і на рýці)

otlic' otlčie otlčú *dok.* *v rôzn. význ.* обити, отовчі

otík//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обивати, отóвчовати; ~ múr обивати стінú; ~ orechy обивати або збивати óриxy 2 *koho expr.* колотити, молотити, лупити, отóвковати
• pohy si ~ *hovor. expr.* отóвковати собі нóгы; ~ prahu обивати пороги; ~ niekomu piešo o hlavu *hovor.* втóвковати дакому даштó до гóловы

otmav//ieť -ie -ejú *dok.* потемніти, стати тёмным

otoč//it' -í -ia *dok.* 1 оберну́ти, скрути-ти; ~ vupínač *al.* vupínačom оберну́ти выпина́чом; ~ hlavu *al.* hlavou оберну́ти гóлову або гóловов; ~ voz оберну́ти віз або áвто 2 (*ovínúť*) обмотати, обвити, овити

otoč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* *v rôzn. význ.* оберну́ти ся; ~ sa okolo vlastnej osi оберну́ти ся óколо сво́ей óси; ~ sa chrbtom оберну́ти ся хырбётом

otočk//a -y ž *šport.* обёрненья (*в баскетбáлі i m. n.*)

otočný *tech.* обертáючий ся, крутя́чий ся; ~ pohyb крутя́че ся погына́ня; ~ žeríav обертáючий жерьяв; ~ vupínač *el. tech.* обертáючий выпина́ч

otolaryngológ -a *m* отоларин́олог

otolaryngológ//ia -ie ž *lek.* отоларин́оло́гія

otoman -u *m* *hovor.* діван

otoskop -u *m* *lek.* отоско́п, ўшне зéркало або глядилча; vyšetřit' ~om отоскоповати, переглянути отоско́пом

otras -u *m* 1 отрясі́ня; ~ zeme отрясі́ня зéмлі, землетрясі́ня; ~ mozgu отрясі́ня мóзгу 2 потрясі́ня; duševný, nervový ~ псіхі́чне, нерво́ве потрясі́ня 3 *pren.* потрясі́ня; корінна змі́на, пере́міна, перево́рот; hospodársky, politický ~ еконо́мічний, полі́тичний перево́рот

otrasen//ý 1 отрясе́ный, взруше́ный 2 підломе́ный, зломе́ный, (з)ослабе́ный; розладже́ный; ~á dôvera підломе́на дові́ра; ~é zdravie підорва́не здо́ровья

otrasný мі́цно отрясу́ючий, мі́цный, огро́млюю́чий, ова́люю́чий; страшний ~ dojem огро́млюю́чий ефе́кт; táto udalosť mala na mňa ~ účinok totá приго́да отря́сла ме́не

otrav//a -y ž 1 отро́ва, яд 2 отро́влі́ня; ~ plynom отро́влі́ня плі́ном; ~ masom отро́влі́ня мя́сом; ~ krví отро́влі́ня кро́ви 3 *hovor. expr.* ну́да, óтрова; to je ~! totó є óтрова!

otrávený *hovor. expr.* уну́дже́ный, отро́вене́ый, зуно́ваний (*общно́стєв, рéчаму*); je ~ він отро́вене́ый або уну́дже́ный

otráv//it' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* отрови́ти; ~ vodu, studňu отрови́ти во́ду, стúдню; ~eně ovzdušie *pren.* отро́вена атмо́сфе́ра; ~ niekoho jedom závisť *pren.* отрови́ти дако́го ядом за́висті або за́вїджі́ня; ~ niekomu život *pren. expr.* отрови́ти дакому́ жы́вот 2 *koho* надо́їсти, покази́ти на́ладу, розлади́ти дако́го • chodí ako ~ený він хóдить як отро́вене́ый; ёму́ вшы́тко надо́їло; ~ červíka žart. выпи́ти па́лінькы на́ще ráно або на голо́дный жóлудок або ско́ро ráно

otráv//it' sa -í sa -ia sa *dok.* отрови́ти ся

otravn//ý 1 отро́вный, ядови́тый; ~ plyn отро́вный або ядови́тый плі́н 2 *expr. pren.* ну́дный, отро́вный; ~á práca ну́дна робо́та; ~ člověk ну́дный або отро́вный чоло́вік

otrav//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* отро́влє́вати, отро́вляти 2 *koho expr.* надо́їда́ти, ка́зити на́ладу ко́му, розла́джовати ко́го

otrav//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 отравляти ся 2 *expr. pren.* тра́пити ся, уновати ся од нұды

otrč//lat' -a -ajú *nedok.* выставляти, витяговати, натяговати; ~ dlaň, ruku натяговати до́лонь, рýку; ~ pery *al. gambu a)* выпина́ти га́мбы; б) *prep.* нафу́ковати а́бо надува́ти га́мбы, нафу́ковати ся, надува́ти ся • ~ nos (*nad* niekým, *nad* niečím) крутити но́сом (од да́кого, од да́кого); ~ uši наострити ў́ха, прислу́ховати ся, быти зведа́вым; ~a uši мать напята́ а́бо настороже́ны ў́ха

otrč//lit' -i -ia *dok.* выставити, выстырчати, выстерти, натягну́ти; ~ ruku выстерти рýку; ~ pery *al. gambu a)* выпяти га́мбы; б) *prep.* нафу́кнути а́бо наду́ти га́мбы, наду́ти ся, нафу́кнути ся • ~páty *al. krpce hovor. žart.* выстерти а́бо протягну́ти но́гы (уме́рпу)

otrepан//ý *hovor. expr.* ошұханий, обноше́ный, отрепа́ный; вулга́рный, неслу́шный; ~ vtír отрепа́ный анекдо́т, анекдо́т з бо́родов; ~á pieseň отрепа́на співанка, заспіва́на співанка

otrep//lat' -e -ú *dok.* 1 отрепа́ти, обити 2 стрепати́, страсти, обухати, выпорошити; ~ prach zo šiat стрепати́ поро́х зо шмат • (stokrát, veľakrát) ~ niekomu niečo o hlavu (сто раз, мно́го раз) вто́лковати да́кому да́што до го́ловы а́бо до котырбы́ а́бо маковиці́ *expr.*

otrhan//lec -са *t rejor.* ото́рганець, зле облече́ный

otrhan//ý *expr.* о(б)то́рганий, обде́ртый, обноше́ный; ~é deti обто́рганы ді́ти; ~é pohavice обто́рганы ногави́ці

otrhl//at' -á -ajú *dok.* о(б)то́ргати; ~ listy о(б) то́ргати листя

otriasajúc//i отрясу́ючий, о́грому́ючий, гро́зний, стра́шний; ~a zvest' стра́шна а́бо отрясу́юча ві́стка; ~ dojem о́грому́ючий ефе́кт

otrias//lat' -a -ajú *nedok.* 1 čo, čím потрясо́вати, стрясо́вати, отряса́ти што́ 2 čo стрясо́вати, стрясо́вати, отрясо́вати; ~ porol

з сига́реты стрясо́вати по́пил з ціга́рётли 3 čo, čím *prep.* (oslabiť) підпа́мовати, підко́шовати (здо́ровя, авто́риму і т. н.) 4 koho, kým, čo, čím *prep.* стрясо́вати ко́го, што́

otrias//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 стрясо́вати ся, трясти ся 2 з чо́го стрясо́вати зо се́бе (сні́г, поро́х, во́ду і т. н.) 3 трясти ся; стрясо́вати ся; ~ sa odporom стрясо́вати ся од нелю́бости

otriast' otrasie otrasú *dok.* 1 čo, čím отря́сти, потря́сти, стра́сти што́; výbuch otrasol vzduchом ви́бух потря́с во́здух 2 čo стра́сти, стрепати́, отрепати́; ~ sneh з ко́жуха стрепати́ сні́г з ко́жуха 3 čo, čím підло́мити, зло́мити, осла́бити, отря́сти, підко́сити; ~ dôveru *al. dôverou* підло́мити дові́ру; ~ základmi niečoho підло́мити тради́ціями да́кого 4 koho, kým, čo, čím *prep.* потря́сти ко́го, што́

otriast' sa otrasie sa otrasú sa *dok.* 1 затря́сти ся, потря́сти ся; dom sa pri výbuchu otrasol при ви́буху ді́м затря́с ся 2 з чо́го стра́сти ся (од сні́гу і т. н.) 3 затря́сти ся, стра́сти ся; ~ sa odporom стра́сти ся од нелю́бости

otr//iet' -ie -ú *dok.* уте́рти, выте́рти, очи́стити • ~ si jazyk о́ не́кого *hovor.* уте́рти со́бі язýк о́ да́кого, огва́ряти да́кого; ~ niekomu niečo о́ нос выте́рти да́кому да́што о́ ніс, припо́мянути ё́му да́што (обыча́йні не-приємне)

otrock//ý 1 ра́бський; нуче́ный; ~á práca а) ра́бска робо́та, робо́та ра́бів; б) *prep.* нуче́на робо́та 2 *expr.* ра́бський, слі́пий; кате́горичний; ~á vernosť слі́па а́бо ра́бска ві́рність; ~á poslušnosť ра́бска покоре́ність а́бо послу́шність 3 досло́вний; ра́бський; ~ preklad досло́вний а́бо буквա́льний пере́клад; ~é napodobňovanie ра́бске на́подобне́вання • má ~ zvuk він ра́б сво́ёго звы́ку, у не́го ра́бський звы́к

otroctv//o -a s ра́бство; выку́пити' sa з ~а выку́пити ся з ра́бства; жи́ти в ~е жы́ти в ра́бстві

otročín//a -y ž *expr.* рабська робота, тяжка робота

otroč//liti -i -ia *nedok. expr. 1 (byť otrokom)* быти рабóm; быти невольным **2 (ťažko pracovať)** дёрти в роботі, гнути хырбёт

otrok -a *m* раб, невольник; *obchod s ~mi* торгівля з рабáми • *je ~om svojho zvyku* *expr.* він раб свóего звыку; *robiť al. dieť ako ~* *expr.* робить як раб

otrokár -a *m* рабовла́стник

otrokársk//y рабовла́стницький; ~é *zriadenie* рабовла́стницька общность

otrokárstv//o -a *s* рабовла́стництво, рабовла́стницька общность

otroky//ňa -ne ž рабыня, невольничка

otruby *otrúb ž pomn.* отрубы *pomn.*; *pšeničné* ~ пшени́чны отрубы • *má v hlave ~y* мать áбо у нёго в го́лові отрубы áбо солóма

otrusink//a -y ž *obyč. v mn.* č. ~y оқырышка (хліба *i m. n.*)

ot'ukáv//ať -a -ajú *nedok. koho expr.* отюковати (едén дрúгого)

otupený отупёный

otup//liti -ie -eju *dok. 1* притупити ся, затупити ся, стáти тупым; *pôž ~el* нóж(ик) затупив ся **2 *pren.*** отупіти; притупити ся, осла́бнути; *city ~eli* чýства áбо ёмо́ції притупили ся

otupiev//ať -a -ajú *nedok. 1* затупляти ся, ставáти ся тупым, тупити ся, притупляти ся, притуплѣвати ся **2 *pren.*** тупіти, притупляти ся, осла́блѣвати

otup//liti -i -ia *dok. 1* затупити, притупити; ~ *kosu, sekeru* затупити ко́су, со́кырку áбо топі́р **2 *pren.*** притупити, осла́бити; ~ *cit* притупити чýство áбо ёмо́ції; ~ *záujem* осла́бити інтерес

otup//liti sa -i sa -ia sa *dok. 1* затупити ся, притупити ся **2 *pren.*** притупити ся, осла́бнути (*o ёмо́ціях, чýствах i m. n.*)

otupn//lý нудный, цливый, еднóбокий; ~á *nálada* цлива на́лада áбо атмо́сфе́ра; ~á *práca* нудна робóта

otup//ovat' -uje -uju *nedok. 1* отуплѣвати, затупляти, притупляти **2 *pren.*** притупляти, осла́бляти

otup//ovat' sa -uje sa -uju sa *nedok. 1* отупляти ся, затупляти ся, притупляти ся **2 *pren.*** притупляти ся, осла́бовати (*o чýствах, ёмо́ціях i m. n.*)

otužený закалёный, одóльный, ми́цный

otuž//liti -ie -eju *dok.* закалито, стáти закалёным, здáтным, одóльным, ми́цным; зми́цніти

otužil//ec -ca *m hovor.* закалѣць, закалёный чоловік

otužilý закалёный, одóльный, здáтный

otuž//liti -i -ia *dok.* закалито, зми́цнити; ~ *organizmus* закалито áбо зми́цнити орга́нізм; ~ *dieťa* закалито ді́тину

otuž//liti sa -i sa -ia sa *dok.* закалито ся, поси́лнити ся

otuž//ovat' -uje -uju *nedok.* закаляти, поси́лнѣвати, уми́цнѣвати

otuž//ovat' sa -uje sa -uju sa *nedok.* закаляти ся, поси́лнѣвати ся

otvárac//i: ~ *prejav* вступна́ реч; ~ia *hodina* отворя́юча го́дина, за́чаток робóты (*в склéní i m. n.*)

otvárač -a *m* отворяч (*інструме́нт на отворя́ня дачóго*); ~ *konzerv* отворяч конзе́рв, конзе́рвный нóжик

otvár//ať -a -ajú *nedok. 1* отворяти, одпира́ти; ~ *oblok, dvere* отворяти óблак, двéрі **2** отворяти, ростворяти; ~ *knihu* отворяти книгу; ~ *balík* розпо́кóвати ба́лик; ~ *náručie* ростворяти náруч áбо об́я́тя **3 *pren.*** отворяти, за́чинáти; ~ *slávnosť* отворяти ослáву áбо слáвность; ~ *pový školský rok* отворяти áбо за́чинáти но́вый шко́льський рік • ~ *dvere* не́чо́му отворяти двéрі, да́вати до́ро́гу дачóму; ~ *dušu, srdce* отворяти ду́шу, се́рдце; ~ *oči hovor.* отворяти óчі, позе́ра́ти вели́кими(a) очáми; ~ *ústa* ростворяти áбо отворяти рот

otvár//ať sa -a sa -ajú sa *nedok. v rôzn. význ.* отворяти ся, одкрывáти ся; *dvere* са ~ajú двéрі отворя́ють ся; *rana* са ~a рáна отво́рює ся; *za zákutou* са ~a výhľad на more за за́крутов одкрыва́ть ся вы́гляд на

мо́ре • oči sa mu ~ajú oči ěmý отворяют ся (на дашмо); ústa sa mu od prekvapenia ~ajú од зачүдования ěmý рот отворив ся

otvor -и *m* отвір; діра; ~ ресе отвір пѣца; okenný ~ облаковый отвір; vetrací ~ *tech.* вентиля́нный а́бо вітра́чний отвір; odpichový ~ *tech. (pri vysokej peci)* вытоко́вый отвір; kožný ~ *anat.* по́ра; ústny ~ *anat.* ро́товый отвір; letáčový ~ *včel.* вылітүючий отвір пчол

otvorene *prisl.* отворе́ні; прямо; ~ povedať отворе́ні а́бо прямо повісти; ~ priznať *svorje chyby* отворе́ні призна́ти сво́ї хыбы; ~ vystúpiť *proti niečomu* отворе́ні выступити протів да́чого

otvorenlý 1 *v rôzn. význ.* отворе́ный; ~ dom отворе́ный дім; ~é dvere отворе́ны двѣрі; ~ list а) незапе́рте письмо, письмо в незапе́ртій копе́ртці; б) отворе́ не письмо, публіковане письмо (в новинка́х); ~é auto отворе́не а́вто; ~é vagóny отворе́ны ваго́ны; ~ prístav отворе́ный пристав а́бо порт; ~ terén отворе́на місцевість; ~é more отворе́не мо́ре; ~á tuberkulóza *lek.* отворе́на фо́рма туберкуло́зы; otázka ostala ~á вопро́с зоста́в отворе́ный а́бо отворе́ным; ~é samohlásky *lingv.* отворе́ны гласны; ~á slabika *lingv.* отворе́ный склад; ~ účet отворе́ный розраху́нок а́бо учёт 2 отворе́ный, упрямый, прямой, беспосередній; ~ člověk упрямый а́бо прямой чоловік; ~á řeč упряма реч; ~á tvár отворе́на тварь 3 упрямый, неприкрытый, отворе́ный, оче́видный; ~á zrada оче́видне вызраджіня; ~é nepřítelstvo отворе́не неприятельство • mať u niekoho ~ účet а) быти да́чіім довжником; б) ма́ти розраху́нки а́бо учты з да́ким; deň ~ých dverí *škol.* день отворе́ных двѣре й; ~á hlava, ~ rozum сві́тла го́лова; dívať sa s ~ými ústami *hovor.* позѣра́ти з отворе́ным а́бо ростворе́ным ро́том; chodiť s ~ými očami, mať ~é oči ходити з отворе́ными(а) оча́ми, ма́ти отворе́ны о́чі; nechávať si ~é dvere

охабляти отворе́ны двѣрі; mať ~é dvere k niekomu, niečomu ма́ти во́льный приступ к да́кому, да́чому; ма́ти отворе́ны двѣрі к да́кому, да́чому; priať niekoho s ~ým náručím прия́ти а́бо стрі́тити да́кого з поспро́стертыми(а) рука́ми а́бо обя́тиями; hrať s ~ými kartami гра́ти з отворе́ными(а) ка́ртами, гра́ти отворе́ні

otvor/liť -i -ia *dok.* 1 отвори́ти, одпе́рти, одкрити; ~ oblok отвори́ти о́блак а́бо о́кно; ~ dvere отвори́ти а́бо одпе́рти двѣрі; ~ fľašu отвори́ти фла́шку; ~ padák отвори́ти па́дак 2 отвори́ти, ростворити; ~ dlaň ростворити до́лонь; ~ knihu отвори́ти книгу; ~ list отвори́ти а́бо ростворити письмо; ~ kufor отвори́ти ку́фер 3 *prep.* отвори́ти, зачати; ~ schôdzu отвори́ти зібра́ня а́бо грома́ду; ~ diskusiu отвори́ти діску́сію; ~ nový obchod отвори́ти новый склеп; ~ ordináciu отвори́ти ордіна́цію, зачати принима́ти хво́рых • ~ oči а) отвори́ти о́чі, пробудити ся, збудити ся; б) (*od prekvapenia*) выку́лити а́бо выпучи́ти о́чі; ~ ústa ростворити а́бо отвори́ти рот; ~ niekomu oči отвори́ти о́чі да́кому; ~ srdce niekomu *al. pred* niekým отвори́ти се́рдце да́кому а́бо пе́ред да́ким; ~ niekomu dvere а) отвори́ти да́кому присту́п (*ďarďé*); б) (*vyhnať*) ука́зати (на) двѣрі да́кому

otvor/liť sa -i sa -ia *sa dok. v rôzn. význ.* отвори́ти ся; oblok sa ~il о́блак отворив ся, о́кно отворило ся; stará rana sa ~ila отворила ся ста́ра ра́на • oči sa mu ~ili о́чі отворили ся ěmý (*на дашмо*); ~ sa *pred* niekým отвори́ти ся да́кому а́бо пе́ред да́ким

ou ciť. ой, ёй, ав

ouvertúra [uv-] -y *ž hud.* уверту́ра

ováč/lie -ii *ž pomn.* ова́ція; urobiť niekomu ~ зроби́ти да́кому ова́ціі

ovad -a *m* ова́д

ovak/lovať -uje -ujú *dok.* ова́ковати, омета́ти ва́ківков; ~ dom ова́ковати дім

oval -u *m expr.* о́краєць; ~ chleba о́краєць хлі́ба

ováľ -u *m* овал

oval//it' -í -ia *dok. expr.* 1 овалити, удáрити, бұхнути, прáскнути; ~ po hlave бұхнути по гóлові 2 *prel.* овалити, тріснути, швáхнути, перемочі

oval//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* звалити ся, зависити ся (*цїлов вáгов, цїлым тілом*), опéрти ся

ováln//y овáльний; ~a tvár овáльна тварь; ~ stôľ овáльний стіл

oval//núť -nie -nú *dok. kniž.* овянути, залляти; ~nul ho chlad залляв ёго хóлод

ovc//a -e *ž* вівця; stádo *al. črieda* овіес стáдо áбо кошáра овéць; chov овіес ховáня овéць • prašivá ~ мізérна вівця; zablúdená *al. zatúlaná al. stratená* ~ заблуджéна áбо затýльна áбо страчéна вівця; chodí ako stratená ~ хóдить як страчéна вівця, хóдить як блúдний; pustiť vlka medzi ~е пустити вóвка мéджі вівці, звірити даштó несполягливому чоловікови

ovč//í вівчий; ~ia vlna вівча вóвна; ~ syr вівчий сыр, бріндза; ~ kožuch вівчий кожұх; ~ia koža вівча кóжа • ~ie kiahne *lek.* вівчий óсып; vlci v ~om rúchu *bibl.* вóвци во вівчий скóрі

ovčiak -a *m* вóвчак

ovčiar -a *m* вівчáрь, бáча *hovor.*; вівчий пастырь, пастырь овéць

ovčiar//eň -ne *ž* вівчáрня, вівча стáйня

ovčiar/sky: ~ pes вівчáрь

ovčín//ec -sa *m* вівчíнець

ovdovený овдовівший

ovdov//ieť -ie -eju *dok.* овдовіти

oveľa *prisl.* о (барз) вéлè (раз), о (барз) мнóго (раз), знáчні, непорівнюючі

ovenč//it' -í -ia *dok.* окрасити, увінчáти; ~ kvetmi окрасити квітками; ~ hrob положити вінці на гроб

over//it' -í -ia *dok.* 1 овірити, провірити; ~ si správu овірити собі вістку; ~ správnosť niečoho провірити правдивость дачóго 2 *práv.* потвердити, досвідчіти, овірити; ~ listinu, zmluvu потвердити документ, дóгoвор; ~ podpis овірити підпис

overováci práv. овіруючий, потвёрджуючий, досвідчуючий

over//ovat' -uje -uju *nedok.* 1 овірёвати, провірати 2 потвёрджовати, досвідчовати; (*podpis*) овірати

oves//it' -í -ia *dok.* спустити, склонити, звисити; ~ nohu спустити нóгы; ~ hlavu склонити áбо спустити гóлову • ~ nos *hovor.* спустити ніс, бити склáманим

oves//it' sa -í sa -ia sa *dok.* на чо, коho овалити ся, зависити ся (*цїлов вáгов, цїлым тілом*) на кóго, на што • ~ niekomu на krk а) зависити ся дакóму на шыю; обяти дакóго; б) (*vnútiť sa*) внутити ся, втёрти ся дакóму на шыю, сісти дакóму на шыю

oveš//at' -ia -aju *dok.* коho, чо čím о(б) вішáти, навішáти

oveš//at' sa -ia sa -aju sa *dok.* čím о(б)вішáти ся, навішáти на себе; ~ sa šperkami о(б) вішáти ся дорогоценностями, навішáти на себе дорогоценности

oviať oveje oveju *dok.* офúкати, одúти; ovial ho chlad ёго офúковав хóлод; oviala ho vóňa ёго одувáла áбо офúковала пахóта

ovial//zať -že -žu *dok.* обвязáти, перевязáти; ~ ranu обвязáти áбо перевязáти рáну (óбвязом)

oviev//at' -a -aju *nedok.* о(б)фúковати, о(б)дувáти

ovijadl//o, ovínadl//o -a *s* óбвяз, овинáч, перевинáч

ovij//at' -a -aju *nedok.* о(б)вивáти, о(б)мóтовати, о(б)кручáти

ovinovačk//a -y *ž, obyč. v mn. č.* ~y овинка, овинкы; онұчка, онұчкы

ovil//núť -nie -nú *dok.* чо, коho čím о(б)вити, о(б)мотáти, о(б)крутити; ~ šál okolo krku о(б)крутити шал óколо шыі, обвити шыю шáлом

ovisnutl//ý овіснұтый, овісший; склонённый; ~é ruku овіснұты áбо спущéны рúкы; ~é fúzy овісшы áбо овіснұты баюсы • *s* ~ým posom зо спущéним нóсом; склáманий, заганьбёный, смутный

ovis//núť -ne -nú *dok.* овіснути, звалити ся, зависити ся (*цїлов вáгов, цїлым тілом*),

клéснути, склонити ся, звéсити ся; *konáre* ~lí конарі звéсили ся; ~la *tu hlava* гóлова ёго склонила ся *áбо* упáла • *brucho* *tu* ~lo *hovor*. брiх у нёго звéсив ся; ~ol *tu pos hovor*. вiн спустив нiс; зостáв склáманий, заганьбéный; зосмутнiв

ovit' *ovije ovijú dok.* о(б)вити, о(б)мотáти, о(б)крутити

ovlád//at' -a -ajú *nedok.* 1 *koho*, čo володiти *кым, чiм*; máти миць *над кым, чiм*; пановáти *над кым, чiм*; ~ *párodu* володiти нарóдами; ~ *svet* пановáти свiтом 2 *koho*, čo оволоджовати *кым, чiм*, змiцнéвати ся *кóго, чóго*; ~а *та* перокој змiцнює ся мéне непóкий 3 *чо* перемагáти, кротити, переконовати, придúшовати; ~ *hnev* придúшовати гнiв; ~ *svoje city* володiти своїми(а) чúвствами áбо емо́ціями 4 *чо* володiти *чiм*; ~ *remeslo* володiти ремéслом; ~ *cudzie reči* володiти чужiми(а) язýкáми, знáти чужi язýки

ovlád//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. dok.* володiти/оволодiти собóв, оволодiти ся, знáти опановáти ся *в дачiм*

ovlád//nuť -не -ну *dok.* 1 *koho*, чо забрáти, обсадити *кóго, што*, змiцнити ся *чóго* 2 *koho*, чо (*o citoch*) оволодiти *кым, чiм*, змiцнити ся *кóго, чóго* 3 *чо* (*hnev ap.*) переконáти, придусити, оволодiти; ~ *svoje city* оволодiти свої чúвства áбо емо́ції

ovlád//nuť sa -не sa -ну sa *dok.* оволодiти ся

ovlaš//it' -í -ia *dok.* освiжyти, обчерствити, змочiти, звогчiти; ~ *si čelo vodou* змочiти чело водóв • ~ *si jazyk, hrdlo* змочiти собі язýк, гóрло áбо гортáнь

ovoc//ie -ia *s* 1 овoцина; *čerstvé, mrazené* ~ чёрства, морозéна овoцина; *sušené* ~ сушéна овoцина; *južné* ~ южна овoци-на; *pestovať* ~ высáджовати овoцино́вы стрóмы; *jadrové* ~ семéнны плóды; *kôstkovité* ~ костковиты плóды; *bobuľovité* ~ ягoды 2 *pren. (výsledky)* плóды; *užívať* ~ *svojej práce* уживáти плóды своёй

робóты • *zakázané* ~ заказáный плoд; *zakázané* ~ *chutí najlepšie [prisl.]* заказáна овoцина смáкi(ý)е нáйлiпше, заказáный плoд солoдкий

ovocinár -a *m* овoцинáрь

ovocinársk//y овoцинáрьскýй; ~е *kur-zy* овoцинáрьскы кýрзы; ~а *škola* овoцинáрьска шкóла; ~ *kraj* овoцинáрьскýй край

ovocinárstv//o -a *s* овoцинáрьство

ovocn//ý овóчный, овoцинáрьскýй, плoдóвый; ~é *stromy* овóчны стрóмы; ~á *záhrada* овóчный сад; ~ á *škola* овoцинáрьска шкóлка; ~á *šťava* овóчна щáва; ~á *kaša* овóчна кáша; ~ *sukor chem.* овóчный цýкерь, фруктóза

ovollňat' -nia -ňajú *dok.* онюхати, овóняти

ovos *ovsa m* овéс

ovoskop -u *m tech.* овoскóп

ovosnisko *p.* овсениско

ovplyvn//it' -í -ia *dok.* *koho*, чо овпливнити, впливáти *на кóго, што*; ~ *poslucháčov* овпливнити слýхателiв áбо штудéнтiв; ~ *verejnú mienku* овпливнити пóгляд óбщности; *dá sa ľahko* ~ ёго мож лёгко овпливнити, вiн лёгко пiддáвaть ся впливу

ovplyvň//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho*, чо опливнéвати *кóго*

ovrabč//it' sa -í sa -ia sa *dok. hovor. žart.* оженити ся, окрутити ся

ovrúb//it' -í -ia *dok.* *čo, čím* обрубити

ovsenisk//o -a *s* овсяне пóле

ovsen//ý овсяный; ~á *múka* овсяна мýка; ~á *kaša* овсяна кáша; ~é *vločky al.* ~ *páper kuch.* овсяны влóчки

ovulác//ia -ie *ž biol.* овулáция

ovzduš//ie -ia *s* 1 атмосфéра; вóздух; *vlhké, teplé* ~ вoгкий, теплýй вóздух 2 *pren.* атмосфéра, cityáция; *politické* ~ политiчна cityáция; *rodinné* ~ родинна атмосфéра; *srdečné* ~ сердéчна атмосфéра; *napäté* ~ напятá атмосфéра

oxid -u *m chem.* óкисъ ж

oxidác//ia -ie *ž chem.* окислiня, оксiдáция

oxidačn/ý *chem.* окислюючий, окисляючий; ~ proces окислюючий процес; ~á reakcia окислююча реакція

oxidovadl/o -a *s chem.* окислитель *m*

oxid/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. chem.* 1 окисляти/окислити, окисдовати; ~ kov kyslíkom окисляти металл кислородом 2 окисляти ся/окислити ся; železo ~uje окислює ся

oxygén -u *m chem.* кислород

oxyhemoglobín -u *m lek.* оксигемоглобін

oxykyselin/a -y *ž* оксикислотá

oxymor/lon -a *s lit.* оксиморон

ozaj *čast.* дійсно, правда; так

ozajstn/ý дійсний, оправдивый, правдивый; як раз тот; ~é priateľstvo дійсне або оправдиве приятельство

ozbij//at' -a -ajú *dok. expr.* орабовати, окрасти, олуپити, насилни одобрáти

ozbrojen/ý озброєний; ~ oddiel озброєный oddíl; ~é sily озброєны силы; ~é povstanie озброєне повстаня

ozbroj//it' -í -a *dok.* озброїти; po zuby ~ озброїти по зубы

ozbroj//it' sa -í sa -a sa *dok.* озброїти ся

ozbroj//ovat' -uje -ujú *nedok.* озбрóєвати

ozbroj//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* озбрóєвати ся

ozdob//a -y *ž* украшіня, окрáса; zlatá ~ золотé украшіня; mať niečo len na ~u máti даштó лем на окрáсу або украшіня

ozdob//it' sa -í sa -ia sa *dok.* украсити ся

ozdobn/ý окрáшуючий, декоратівний; ~é predmety окрáшуючі або декоратівны предмéты

ozdob//ovat' -uje -ujú *nedok.* украшáти, декорóвати

ozdob//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* украшáти ся

ozdrav//iet' -ie -ejú *dok.* выздоровіти, стáти здоровым, поправити ся

ozdrav//it' -í -ia *dok.* оздоровити; ~ organizmus оздоровити організм; ~ hospodárstvo оздоровити економіку

ozdrav//ovat' -uje -ujú *nedok.* оздоровляти

ozdravovl//ňa -ne *ž* санаторій *m*, зотавóвня *ж*

ozelen//iet' -ie -ejú *dok.* позеленіти

ozembuch -a *m pejor.* бóльван, дурáк,

хрúнє, трýлє, хýмай

oziab//at' -a/-e -ajú/-u *nedok. len v 3. os. j. a mn. č., často neos.* зябнути, мёрзнути, кочаніти; pohy, prsty та ~ajú зябнуть або мёрзнуть нóгы, палці; ~e та v pohy мёрзнуть мi нóгы

oziab//nut' -ne -nu *dok.* озябнути, прозябнути, замёрзнути, промёрзнути, оочаніти; ~nuté ruku озябнуты або промёрзнуты рýкы

ozimin//a -y *ž* озимина, озимна култьура

ozimn/ý *pol'nohosp.* озимный; ~á pšenica озимна пшеніця

ozlomkrky *prisl. expr.* стрімголóв; bežať ~ бiжáти стрімголóв

označ//it' -í -ia *dok.* 1 (urobiť značku) познáчити, зробити знáчку або знак; ~ výrobok познáчити виробок 2 (určiť) визначіти, определіти, назнáчити, стано-вити або наплановáти; ~ miesto, hodinu назнáчити місце, час 3 (nazvať) назвáти

označk//ovat' -uje -ujú *dok.* означковáти, означіти

označovac//í означáючий; назывный, номінатівний; ~ia funkcia jazyka *lingv.* назывнá або номінатівна фúнкція языкá

označ//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (robiť značku) ознáчовати, робити познáчки, визнáчовати 2 (určovať) определіти, визначáти, назнáчовати 3 (nazývať) на-зывать

oznam -u *m* ознáмiня, вістка, выголошіня, оголошіня, вырозумліня; úradný ~ офіціáльне ознáмiня; ~o úmrtí вырозумліня о смёрти • drobné ~у ознáмiня (в нивинкáх)

oznámen//ie -ia *s* ознáмiня, оголошіня, вістка, вырозумліня, інформáція; písomné ~ писémне ознáмiня • trestné ~ *práv.* кáрне ознáмiня

oznám//it' -í -ia *dok.* 1 komu čo ознáми-ти кóму што, вырозумити, звiстовáти,

інформовати *кого* *о чім*, дати знати *кому* *што* **2** *koho komu, čomu* донести *на кого* *кому*; подати жалобу *на кого* (*до суду*) **3** *koho, čo* оголосити, дати знати, наголосити *кому* *што*; ~ *pávštev*у дати знати *о* навщіві; ~ *príchod* оголосити приход

oznámk/ovať¹ -uje -ujú *dok. hovor. koho, čo* дати отмітку *або* оцінку *кому, чому*

oznamovac/í інформуючий, інформативный; ~*ia* *tabuľa* інформативна *або* ознамуюча табла; ~ *spôsob gram.* ознамóвый спóсоб, індикатів; ~*ia* *veta gram.* рoсповідне *або* енунциативне речіння

oznam/ovať¹ -uje -ujú *nedok.* **1** *komu* *čo* ознамовати *кому* *што*, вирізумлєвати, інформовати *кого* *о чім* **2** *koho komu, čomu* доносити *на кого* *што*; подавати жалобу *на кого* (*до суду*) **3** *koho, čo* оголошувати, давати знати *кому* *што*, наголошувати, реферувати, інформовати *о кім, чім*

oznamovateľ¹ -а *m* тот, хто давати знати *о* *дачім* *або* оголошує *даштьó*

oznamovateľ² -а *m* (*rubrika v novinách*) одділіня обявлінь

ozón -у *m chem.* озон

ozonátor -а *m tech.* озонатор

ozoniz/ovať¹ -uje -ujú, **ozón/ovať**¹ -uje -ujú *nedok. dok. tech.* озоновати; ~ *vzduch* озоновати вóздух

ozónový озоновый; ~ *zápach* озоновý зáпах

ozrejml/it' -і -іа *dok.* пояснити, выяснити, висвітлити; зробити ясным; уяснити; ~ *ves* пояснити суть діла; ~ *súvislosti* висвітлити взіємне повязання мєджі дачім

ozrejml/ovať¹ -uje -ujú *nedok.* поясняти, висвітлєвати; робити ясным; розяснєвати, уяснєвати

ozrut/la -у *ž expr. (o mimoriadnom človeku)* рі́рант, óбор, вєлич; громáда; *skalná* ~ камяна́ громáда

ozrutn/ly *expr.* рі́рантський, обрóвський, величєзний, громáдний, могúтний, маючий великы рóзміры; ~*á* *postava* рі́рантська фірýпа; ~ *hlas* могúтний гóлос;

~*é* *mlynské koleso* величєзне млинське кóлесо

ozub -у *m tech.* зубєць

ozubadl/it' -і -іа *dok.* озубáдпати (*коня*)

ozuben/ie -іа *s tech.* зúбы, зубці, озубіння

ozuben/ly зубчáтый; ~*é* *koleso tech.* зубчáте кóлесо; ~ *rušeň odb.* локомотівá зо зубчáтым кóлесом

ozubnic/la -е *ž odb.* зубчáта шына *або* коляйніця

ozubnicov/ly *odb.* зубчáтый; ~*á* *železnica* зубчáта желізнічна дорóга

ozv/la -у *ž lek.* шєлєст; *srdcové* ~у шєлєсты в сєрдці

ozv/lať sa -е са -ú са *dok.* **1** зазвучáти, роздати ся, озвáти ся, учúти ся; ~*al* са *krik* озвáв ся крик; ~*al* са *spev* роздáв ся спів; ~*ali* са *výbuchy* озвáли ся вибухы; ~*ali* са *kroku* было чúти крóкы **2** озвáти ся, одкликнути ся, одповісти; *nik* са *jej* *neozval* нихто єй не одкликнув ся **3** *prep.* заговорити; ~*alo* са в *ňom* *svedomie* в нім заговорила сóвість **4** *proti komu, čomu* выступити *прóмів* *кого, чóго* **5** (*príhlásiť sa*) дати знати *о сóбі*, озвáти ся

ozven/la -у *ž* ехо, óдзвук, óдклик, одóзва

ozvuč/it' -і -іа *dok. odb.* озвучіти, озвúковати; ~ *film* озвучіти фі́лм

ozvučnic/la -е *ž el. tech.* резонáтор

ozýv/lať sa -а са -ajú са *nedok.* **1** роздавати ся, звучáти, учúти ся **2** озывáти ся, одкликівати ся, одповідáти; *nik* са *neozýval* нихто не озывáв ся **3** (*o náladách, citoch*) заговóрєвати **4** *proti komu, čomu* выступáти *прóмів* *кого, чóго* **5** (*príhlasovať sa*) озывáти ся, давати знати *о сóбі*

ožar/ovať¹ -uje -ujú *nedok.* **1** освітити, освічовати **2** *lek.* ожáровати

ožel/iet' -іє -єjú *dok.* **1** *koho, čo* оплáкати; ~ *syna* оплáкати сына **2** *čo* обáновати, оплáкати, ожаліти; ~ *svoj skutok* обáновати *або* ожаліти свій постúпок

ožen/it' -і -іа *dok. koho s kým* ожєнити *nedok. dok. kóго з кým*

ožiar//it' -i -ia *dok.* 1 освітити; slnko ~ilo dolinu
солнце освітило долину **2 lek.** wygrіти; ~
horským slnkom wygrіти горьскым солнцем
ožier//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. pejor.*
спивати ся, быти пьяным

ožit' ožije ožijú *dok.* 1 ожить; воскреснути;
na jar ožila celá príroda в яри ожила ціла
природа; ožili v ňom spomienky в нім ожили
споминання **2** ожить, оживити ся; ulica ožila
улиця оживила ся; dom ožil дім ожив; tvár
mu ožila ёго тварь ожила або оживила ся

• mužky mu ožili він розвеселив ся

ožív//at' -a -ajú *nedok.* 1 оживати, воскресе-
сати **2** оживати, оживляти ся

oživ//it' -i -ia *dok.* оживити, воскресити;
~ spomienku оживити або пробудити
споминання; ~ nádej оживити надію; ~
priemysel оживити промисел, výrobu

oživovac//i: ~ie pokusy оживлючі по-
пробовання (*opránizmu*)

oživ//ovat' -uje -ujú *nedok.* оживляти; воскресе-
шувати

ožlt//núť -ne -nú *dok.* пожовтіти, пожовкну-
ти; ~nuté listie пожовкнуте листя

ožobrač//it' -i -ia *dok.* 1 довести до біди,
ожобрачіти, тяжко пошкодити, привести
на мізину **2** змерзачіти, скалічіти, до-
калічіти, ублизжити на тілі

ožobrač//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 дово-
дити до біди, ожобрачувати, тяжко
пошкоджувати, приводити на мізину **2**
(*zmrzačit'*) калічіти, змерзачувати, ублиз-
жувати на тілі

ožran -a *m pejor.* пияк, опилець; опытий
чоловік

ožrat' sa ožerie sa ožerú sa *dok. pejor.* спити
ся, опити ся; налєгати ся

ožreb//it' sa -i sa -ia sa *dok.* ожеребити ся

ôsmak -a *m hovor.* восьмак, ученик восьмой
класы, восьмикласник

ôsmi čísl. вісем

ôsm//y čísl. восьмый; ~ trieda восьма класа;
ráno o ~ej *hovor.* о восьмій годині рано,
ráno о восьмій годині • ~ div sveta восьме
чúdo світа, щось незвичайне

ôst//ie -ia *s hrom.* 1 (*bodľačie*) бодляк,
коляча бурянина, бодлячина **2** (*pichľiače*)
вістя; поло́ва

Юрій ПАНЬКО

Priloha k slovníku

ОСНОВЫ ПО МОРФОЛОГИИ СУЧАСНОГО РУСИНСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

ВСТУПЛІНЯ

Сучасний русинський літературний язык є то національний язык русинського народа. Є то форма русинської народностной культуры. Своєв формов і содержанієм русинський язык односить ся к групі славянських языків індоевропейской родини, котры ділять ся на три підгрупи: восточну – языки: руський, український, білоруський і русинський; южну – языки: болгарський, сербський, хорватський, словінський, македонський; западну – творять языки: польський, словацький, чеський, кашубський, серболужицький і варіант русинського языка Войводины. Односившы ся к єдному і тому самому істочнику – общеславянському языку, вшиткы славянскы языки суть собі близкы, о чім свідчить подобность многих слов, а тыж явив фонетичной системы, граматичной структуры і словникового фонду.

Высшов формов народностного русинського языка є кодифікований русинський літературний язык, на основі діалекту сел: Рокитів коло Гуменного, Збойне, Вырава, Радвань над Лабірцём, Валентівці, Яблонка, Зубне, Нехвалёва Полянка, діалект котрых творить основу языковых форм і структур речинь. Славностный акт кодифікації того діалекту на літературний язык одбыв ся 27-го януара 1995 році.

Русинський літературний язык функціонує в двох формах: **устній і писемній**, котры характеризують ся одлишностями як в ужывані словникового фонду, так і граматичной структуры, зато же ту рахує ся зо слуховым і зраковым сприниманём. Писемна форма языка одлишує ся од устной, главні векшов синтаксичнов складностёв і ужыванём в шыршій мірі абстрактной лексікы, в немалій мірі - інтернаціональной лексікы і в значній мірі лексікы векшины, то єсть словацькой, главні в тім случаї, коли русинський язык не мать свій властный еквівалент, і зато запожычує чужоязычну лексіку. Писемный язык характеризує ся розлічними штілами, як: научным, публіцистичным, епістоларным, канцелярським, художній (красной) літературы і др. Русинський літературний язык, як унормований і формований язык, протівостоїть діалектам і жаргонам.

Дана *Морфологія сучасного русинського літературного языка* є результатом веце як трёхрочної работы в рамках научного проекту під чіслом 1/3150/96, схваленого Міністерством школ СР на Філозофській факулті Пряшівской універзіты.

Морфологія сучасного русинського літературного языка - части **Словотворіня і Морфологія** - окрем іншого мать за ціль хочь бы в определёній мірі языково обеднати вшиткых Русинів до єдного общого восточнославянського русинського літературного коду - ці то з меншым приспособоблінем лексікы і граматичных форм єдній нормі. Предкладана **Морфологія сучасного русинського літературного языка** вытварять реалны шансы на свою реалізацію як живого русинського літературного языка про Русинів, жыючих на Словеньску або і за рамками Словеньска.

Розділы - **Словотворіня і Морфологія** - суть написаны на основі сучасной лінгвістичной теорії (руської, української, словацької, чеської і ін.). і на основі власного лінгвістичного опыта, позбieranого писемного і устного лінгвістичного матеріалу, на основі прикладів

документованих з красной літератури, котрый уваждать ся з дакотрыми меншыми корекціями граматичных форм, структур речинь - з цілём приспособити сучасній літературній нормі розвиваючого ся русинського языка.

В предкладаных частях давать ся сістемный опис русинського літературного языка, причім за ёго основу беруть ся лексіка і граматичны формы з території, главні, восточної Словакії, котры суть в многих случаях тотожны з лексіков і граматичними формами інших територій поза границям Словакії, де Русины жыють дость компактні.

В части **Словотворіня** давать ся опис морфологічної штруктуры слов русинського языка, недерівованих і дерівованих основ по морфологічній штруктурі слова, основных способів творіня слов (лексіко-семантичний, лексіко-синтаксичный, морфолого-синтаксичный) і аналіз слова.

В части **Морфологія** суть описаны окремы морфологічны категорії і способы выражіня граматичных значінь і форм; предкладать ся комплексный аналіз і опис частей речі і їх семантичных категорій. В кінце каждой части речі давать ся словотворіня подля афіксального способу.

Цілём даной ґраматикы є дати опис дотеперішнёго становліня ґраматичного строя русинського літературного языка, основ морфемікы, словотворіня і морфології. Дана ґраматика є описна (дескриптивна) і нормативна. Ёй задачов є споїти научный опис ґраматичной штруктуры русинського літературного языка з ужываными нормами на кодифікованій території. Значіть, же рішіня теоретичных лінгвістичных вопросів і научна ієрархія позбєраних фактів ту споуюють ся з нормативными задачами.

Предкладаны **Основы морфології сучасного русинського літературного языка** предназначають ся студентам-русиністам, учітелям русинського языка, редакторам новинок, журналів і радіа, артистам, писателям, але можуть ёй ужывати і тоты, котры хотять познати русинську културу і сістему русинського языка. Ёй ужываня не є ограничєне лєм на узкий круг людей-спеціалістів. Дану публікацію можуть ужывати і неслависты-філологы, і выштыкы тоты, для котрых русинський язык творить векшый або меншый інтерес знань і про свої або фаховы цілі.

Буду вдячный за выштыкы добросердечны критичны примічаня, жебы підвышыти ёй теоретичный і практичный уровень при далішм для потреб желанім выдані.

Позначка: В даній публікації ужыта орфоґрафія розділні од кодифікованой в 1995 році, а то: *злучник кідь намісто кедь*, присловники *по-моёму, по-твоёму, по-своёму* і т. д. пишуть ся через дефіс (-) намісто *по мому, по твоюму, по своему* і т. д.; по порядкових числовниках не ставить ся точка – што мать свій орфоґрафічний принцип восточнославянських языків, Придавніковы формы інштрументалу передають ся в конґруенції з назывниками в формі *-ыми (з добрыми людьми)*.

СЛОВОТВОРІНЯ

01. МОРФОЛОГІЧНА ШТРУКТУРА СЛОВА

Слова, виходячі з морфологічної штруктуры, ділять ся на **змінєваны і незмінєваны**. Змінєваны слова членяють ся на дві часті: **основу і флексію (закончіня)**, незмінєваны слова мають чісту основу.

Основа слова є то часть слова (словоформы), котра выражать ёго лексичне значіня. Основа слова виділює ся так, же одділити ся од нёй флексія. При нуловій флексії основа є еднака із словоформов.

Флексія є то змінёвана часть слова, котра служыть на споїня слов в словоспоїнях (сінтаґмах) і речіннях, напр.: *Тримал-а шумн-а хвіл-я*. При помочі флексії можуть выражати ся і дакотры ґраматичны значіння: многость предметів (*стóл-ы, стрóм-ы, жéн-ы*); час, особа, чісло, способ (*чіт-аш, хóд-иш, нéс-е, дум-ать, вéд-у*), поштовхнута к діяню (*ідь, чітай, рóбте, дұмайте*). Флексія находить ся в постпозиції префікса і суфікса. Флексія може быти і нулова, напр.: в словозмінах слова дуб, дуб-а, дуб-у, (о) дуб-і, (з) дуб-ом і т. д. В формі номінатива єднотного чісла дане слово мать нулову флексію.

Основа слова розділює ся на окремы значащі части: **префікс, корінь і суфікс**.

Корінь слова є обща часть (того самого слова - хочь і не все, напр.: *вод-а* і *вод-ити*) змінёваного слова. Корінь виділює ся при поровнані слов єдного ґнізда, то єсть єднокорінных слов, наприклад, в словах *ходити, выходить, заходити, находити, од-ходить, приходити, ходячий* і др. Виділює ся ту корінь *ход-*.

Ку коріню слова можуть припоєвати ся рознороды а ф і к с ы. **Афікс** (од латиньского слова *affixus* - припоєный) є обща назва для значащого слова, окрем коріня.

Афіксы ділять ся на **префіксы**, то єсть тоты части слова, котры стоять в препозиції коріня; **суфіксы** суть тоты части слова, котры стоять меджі корінём і флексієв, наприклад, в слові *безлюдный* виділює ся корінь *люд-*, префікс *без-*, суфікс *-н-*, порів. *люд-и, людь-ск-ый*.

Кажда значаща часть слова (префікс, корінь, суфікс, флексія) называють ся **морфемов**. Наприклад, слово *переходный* мать штири морфемы *пере-ход-н-ый* (префікс, корінь, суфікс і флексію).

В зложених словах виділює ся іщі єдна часть - **інтерфікс** (споююча гласна): *вод-о-пад, вод-о-вод, пар-о-плав, камін-ё-лом*. Афіксалны морфемы, выступаючі лем меджі двома простыми основами в штрктурі зложеной основы, называють ся **інтерфіксалными (споюючими)**. Таки морфемы указують на споїня як тых простых основ, так і їх значінь, котры в них інволвуют ся (вміщають ся). Наприклад, словоформа *водопад* інволвує інтерфіксалну морфему **-о-**.

Виділіня морфем в штрктурі слова і визначіння їх значіння глядять ся на основі порівна-ня з другими формами даного слова.

Морфемы, котры суть носителями основного лексічного значіння слова, называють ся **корінными**. Морфемы, котры мають служебне значіння, называють ся **афіксалными**.

При порівнані словоформи *молодыЙ, молодЕЖ, молодНЯК, молодЕНЬКЫЙ, ЗАмолода* і іншими подобными, виділює ся ту корінёва морфема *молод-*. Порівнюючі слово *молодник* із словами *помічНИК, триуголНИК, одступНИК, роботНИК, збойНИК* і їм подобными, виділює ся ту суфіксална морфема **(-НИК)** і нулова флексійна морфема.

При членіні слова на морфемы треба мати в полі зору і наявность в языку морфемы-омонімы. В словах *наводити* і *заводнити* єднако звучны корінёвы морфемы **-вод-** (од *водити*) і **-вод-** (од *вода*) суть рознороды по значіню. Суфіксална морфема на **-у** в словах *жену́* (од *знáти*), *жену́* (од *женá*) мать рознороды значіння: в слові *жену́* (од *знáти*) мать значіння 1-ой особи єднотного чісла часослова; в слові *жену́* (од *женá*) мать значіння акузатива єднотного чісла назывника (субстантива) женьского роду.

02. НЕДЕРІВОВАНЫ І ДЕРІВОВАНЫ ОСНОВЫ

Слова русиньского языка розлічують ся по штрктурі основы, або по морфологічній штрктурі. Основы вшыткых повнозначных слов по своїй морфологічній штрктурі ділять ся на дві ґрупы: основы словотворні **недерівованы (немотівованы)** і **дерівованы**

(мотивовані). Слова *вода* і *стіл* мають недерівовану основу, а *водный* і *столік* - дерівовану основу.

Недерівована основа творить єдно ціле, нерозложене на окремы морфемы (значімы части); **дерівована основа** - є то зложене ціле, яке членить ся на окремы части.

Словотворні дерівовані слова (або основи) суть такы, значіння і звучаня котрых є реалізоване в сучаснім языку другими єднокорінными словами (дерівуючими, мотівуючими). Дерівовані слова розумлять ся як утворіня од дерівуючих слов, напр.: *стіл* - *сто́лик* (маленький стіл), *червёный* - *червеніти* (ставати ся веце червеним, червенише). Значіння і звучаня словотворні недерівованых слов (*стіл*, *червёный*) не суть выражены другими єднокорінными словами. Они не суть утворены од других слов.

Членіня дерівованой основи на окремы морфемы опредільять ся тым, же в протілежности з нёв екзистує недерівована основа. Наприклад, основи *молодѣж*, *смутн-ый*, *члені-ти*, *крóком* (присловник) і др. выступають як дерівовані зато, же рядом з ними екзистують аналогічны їм недерівовані основи: *молод(ый)*, *смұт(ок)*, *крок* і др.

К недерівованым основам можуть односити ся і такы, котры не екзистують самостатні (*молод-ый*, *смұт-ок* і др.), а мають значіння лем в споїні з дакотрыми афіксами, або з іншов дерівованов/недерівованов основов. Такы основи называють ся **зв'язаными**. Недерівовані основи, котры выступають з самостатным своїм значінём (*крок* - номінатів або акузатів єднотного чісла мужского роду) называють ся **вольными основами**.

03. ДЕРІВУЮЧА ОСНОВА

Термін дерівуюча (або утворююча) основа указує на словотворну роль основи, а не на морфологічны їй властности.

Дерівуючов основов называть ся така, од котрой творить ся нове слово при помочі того або іншого словотворного прінципу.

Дерівоване слово все включать в собі дерівуючу основу і словотворный суфікс. Наприклад: *ліс* - *лісик* (*ліс* - дерівуюча основа, а *ліс-ик* - дерівоване слово, *-ик* є формантом (суфіксом); *партизан* - *партизаніти* (*партизан* є дерівуюча основа, а *партизан-и-* - дерівована основа, *-и-* - суфікс).

При розлічовані лексічных значінь слов дерівованым є того слово, котрого значіння опредільять ся через значіння другого слова, напр.: *фізіка* - *фізік* (*фізіка* - дерівуюче слово, *фізік* - дерівоване слово); так само: *лінгвістика* (дерівуюче) - *лінгвіста* (дерівоване).

Дерівуюче слово може бути по одношіні к другому слову дерівованым. Наприклад, слово *учітель* по одношіні к слову *учітелька* є дерівуюче, а по одношіні к слову *учіти* (*уч-і-ти*) є дерівоване. Такы слова творять словотворный ланцок: *учіти* - *учітель* - *учітелька*.

Словотворный ланцок є то ряд єднокорінных слов, котры находят ся в одношіні поступной дерівації. Перше ісходне слово ланца є недерівоване слово, а чім далше од ісходячого слова того ланца, входяче до нёго, є дерівоване слово. Тым проявлять ся і высшій ёго ступінь дерівованости, наприклад: *молодый* - *молодіти* - *помолодіти* - *помолодітый* - *омолоджёный* - *мóлодость*; *ста́рый* - *постаріти* - *постарітый* - *ста́рость* і т. д.

Дерівуючов основов може бути як недерівована, так і дерівована, зато же при механічнім членіні слова на морфемы, без познання споїня меджі ними, без осмысління соодношінь меджі члененым словом і ёму близким (родинным) словом, не може бути точно визначений способ творіня той або іншой дерівованой основи; значіть, же не може бути визначене соодношіння меджі дерівованов і дерівуючов основов.

Основи єдного і того самого слова, котры не мають формалну близкість корінёвых морфем (наприклад: *дóбрыі - ліпшыі, мы - нас, я - мёне*), называють ся **суплетівними основами**.

Словотворным формантом є того найменше, з формалного і семантичного боку, словотворне средство із числа тых средств, котрыми дане дерівоване слово одлічать ся од дерівуючих.

04. ОСНОВНЫ СПОСОБЫ ТВОРІНЯ СЛОВ

Словниковый фонд русиньского языка доповнює ся все новыми словами,

Новы слова творять ся на основі уж екзистуючих в языку слов, котры оформлюють ся подля языковых закономірностей русиньского языка.

Объектом учіння о словотворіні суть словотворні дерівованы слова, то єсть слова, значіння і звучаня котрых є реалізоване другими єднокорінними словами.

Виходячі із практичного ужываня, в русиньскім языку можуть ужывати ся такы главны способы словотворіння: лексіко-семантичний, лексіко-сінтаксичный, морфологічно-сінтаксичный і морфологічний.

05. ЛЕКСІКО-СЕМАНТИЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Лексіко-семантичний способ словотворіння полігать в тім, же слова, уж екзистуючі в языку, набывають протілежне смыслове значіння, як бы росщіплюють ся на два або веце слова-омонімы, котры в языку коекзистують як слова з іншым значінєм, наприклад: *мір* - козмос і *мір* - антонім слова *война*; *ба́бка* - стара мама і *ба́бка* - предмет на котрім клепає ся коса; *ко́са* - довге заплетене волося і *ко́са* - предмет на ручне косіння трави, зерна; *ключ* - предмет на отворіння і затворіння замка і *ключ-істочник* (ключ познання); *ужыти* - часослово в значіні "робити узкым" і *ужыти* - часослово в значіні, наприклад, "ужыти собі молоды roky". З прикладів видно, же при тім способі творіння (або ужываня) слов мінить ся семантика уж екзистуючого слова, а тыж і єго звукове оформління оставать ся незмінным, порів. *біль* (субстантів од слова *боліти*) - *біль* (імператів од часослова *біліти*).

06. ЛЕКСІКО-СІНТАКСІЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Лексіко-сінтаксичный способ словотворіння характеризує ся тым, же споює до єдного слова цілы словоспоіня в процесі поужываня їх в языку, наприклад: *нако́нець* (на ко́нець), *пятьсто* (пять сто), *легкоране́ный* (лёгко ране́ный), *старода́вний* (ста́ро да́вный), *наве́рх* (на ве́рх).

Такым способом творять ся дакотры присловники і служебны слова: *нако́нець* - із на ко́нець, *якбы* - із як бы, *або* - із а бо, *а́ни* - із а ни, *якже* - із як же, *кідьбы* (кібы – стягнута форма) - із кідь бы.

07. МОРФОЛОГО-СІНТАКСІЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Морфолого-сінтаксичне словотворіння реалізує ся при переході слов із єдної граматиčnoї категорії до другой (то єсть при переході із єдної части речі до другой), наприклад, придавники: *запята́*, *небо́гый*, *уче́ный*, *ране́ный*, *при́дане* і др. перешли до назывників; часопридавник *ране́ный* перешов до назывників; часоприсловник *не позера́вши* (на) перешов до приназывників, назывник *вдяка* (од часослова *дяковати*) перешов до приназывників.

В результаті переходу єдної части речі до другой можуть vznikати **омоформы**, наприклад: *до́ма* - назывник в формі генітива і *до́ма* - присловник; *пра́вда* - назывник і *пра́вда* - модальне слово; *уж* - присловник і *уж* - розказовый способ в 2-ій особі єднотного числа од часослова *ужыти* - робити узкым і др.

08. МОРФОЛОГІЧНИЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Найпродуктивніше обогачення лексики в русиньському мові мають морфологічний спосіб словотворіння, то є творіння нових слів при допомозі словотворних морфем. Основні способи морфологічного словотворіння, котрі закономірні екзистують в русиньському мові, є наступні: зложіння, безафіксальний спосіб і афіксація.

Зложіння є то такий спосіб морфологічного словотворіння, при котрім із двох або більше основ творить ся нове слово. При допомозі такого зложіння творять ся зложени або зложеноскорочени слова. Зложени слова утворюють ся сполученням повних основ при допомозі сполучного гласного (інтерфікса) або без нього, напр.: *пáнбіг, водовóд, пліновóд, молодожéнч, бідолáха, богобóйный, дваметрóвый, тримісячний* і т. д..

Од зложених слів можуть творити ся нові слова способом суфіксації: *водовóд - водовóдний, желізобéтон - желізобетонóвый*.

Безафіксальний спосіб словотворіння є такий, котрий не діє сполучними елементами (морфемами). Він мало поширений. Тим способом творять ся називники од часослов або придаєвників без сполучення з афіксами. Даний тип є продуктивним при творінні називників мужского роду од префіксальних (або без них) часослов, напр.: *взрýвáти - взрýв, вьбухнути - вьбух, залівáти - зálив, задумáти ся - зádум, запрячí - зáпряг, приспівáти - прísпів, вьдыхнути - вьдых, дыхнути - дых, бігáти - біг, співáти - спів, спокійный - спóкій*. Найпродуктивнішим морфологічним способом русиньського словотворіння є афіксація.

Афіксації називать ся творіння нових слів при допомозі словотворних афіксів. Уживають ся три можливі типи афіксації: суфіксальний, префіксальний і суфіксально-префіксальний.

В рамках морфологічного словотворіння суфікси і префікси можуть повнити дві функції: уживати ся на творіння нових слів і на вираження граматичного значіння. Вміщені в собі обидвох функцій - словотворної і формотворної - видно найчастіше у префіксів, а рідше у суфіксів, а тиж в окремих случаях у флексій. Наприклад, в часословах *заспáти, посидíти* префікси *за-* і *по-* нелем не творять нові слова (порів. *спáти, сидíти*), але указують в утворених часословах граматичне значіння завершеного віда (*заспáти* - означає зачаток ставу, а *посидíти* - обмежені діяня в часі).

Суфіксальний спосіб словотворіння утворює нове слово при допомозі припоїня к деривуючій основі тот або інший суфікс. Тим способом творять ся нові слова як єдної граматичної категорії, так і слова іншої граматичної категорії, напр.: *співáти - співáк, читáти - читáтель, писáти - писáтель, абстрактный - абстрактность*. Слова *співáк, читáтель, абстрактность* є утворені припоїнем суфіксів *-ак, -тель, -ость* к деривуючим основам *спів-, чита-, абстрактн-*.

Меджі способами словотворіння суфіксальний спосіб в русиньському мові є найпродуктивніший.

Префіксальний спосіб словотворіння реалізує ся так, же к деривуючому слову припоїть ся префікс. Таким способом творять ся нові слова єдної і той самої граматичної категорії, напр.: *дідо - прáдідо, добрый - предобрый, ходíти - переходíти, зáвтра - позáвтра*. Дані слова є утворені припоїнем префіксів *пра-, пре-, пере-, за-* к деривуючим основам *дідо, добрый, ходíти, зáвтра*.

Суфіксально-префіксальний спосіб словотворіння заключаєть ся в єдночаснім припоїні к деривуючій основі або к деривуючому слову суфікс і префікс, напр.: *примóрский, постúковáня, забісідовáти ся, схóдок*. Дані слова є єдночасні утворені припоїнем к деривуючій основі префікса *при-, по-, за-, с-* і суфікса *-ск-, -ован-, -ва-, -ок-*.

При визначенні способу морфологічного словотворіння в слові з дерівованов основов треба становити - од якої основов дане слово є утворене, з яков дерівуючов основов соодносить ся.

Рознороды тіпы афіксації мають нееднаку продуктивність в творіні частей речі. Наприклад, назывники і придавники часто творять ся при помочі суфіксів, а часослова - при помочі префіксів. Значить, же суфіксално-префіксалный способ є тіпичным для творіння часослов, а малопродуктивний для творіння назывників і придавників. Суфікси і префікси маніфестують ся в процесі словотворіння нееднако: суфікси творять нове слово од дерівуючої основов, а префікси - од цілого слова; при суфіксално-префіксалнім способі слова творять ся од основов слов (назывників і придавників) і од цілого слова (часослов).

Словотворны можности афіксів розлічують ся і з аспекту ґраматічного. Префікси творять слова лем той лексіко-ґраматічної категорії, ку котрій односить ся дерівуюче слово; суфікси можуть творити слова і од іншій лексіко-ґраматічної категорії. При префіксално-суфіксалнім способі творять ся і слова той або іншій часті речі. Наприклад, од назывників творять ся назывники і придавники, а тыж і слова, котры односять ся к іншым лексіко-ґраматічным категоріям, а од часослов творять ся лем часослова.

В штурктурі словотворных афіксів русиньского языка ужывають ся і выпожычени афікси із других чужіх языків, напр.: префікси *а-, ре-, про-, анти-* і іншы, і суфікси *-іт, -ент, -ант, -аж* і др.: *апатічний, реконштуркція, прогрес, антитеза, єзуїта, президент, музыкант, репортаж*.

09. АНАЛІЗА СЛОВА

Аналіза слова може быти **словотворнов, морфемнов (або морфологічнов) і етімологічнов**. При словотворній аналізі слова виділює ся дерівуюча основа і морфемы, при помочі котрых є утворене дане дерівоване слово. Смыслом такой аналізы є указати, як утворило ся дерівоване слово. Наприклад, слово *спосібность* є утворене од слова *спосіб* при помочі суфіксів *-н-ость*.

При членіні дерівованой основов на дві часті треба мати на увазі соодносьность ей по значіню і по ґраматічным властивостям з предпкладанов дерівованов основов.

Словотворна аналіза є тісно споєна з морфемнов аналізов слова, але тоты понятя треба диференцовати. При морфемній аналізі виділюють ся вшыткы морфемы конкретного слова. Цілем такой аналізы є указати, із яких морфем складать ся слово, то єсть указати морфемну штурктуру слова. Зато такую аналізу прийнято называти морфемнов (або морфологічнов). Слово ділить ся на морфемы, незалежно од того ці морфемы находитя ся в близкім споїні меджі собов, або не находитя ся. Наприклад, слово *выробеньый* членить ся на морфемы *вы-роб-ен-ый*; далшы приклады: *вы-мур-ова-ти, глух-ость, норм-ал-ный, нерв-оз-н-ый, дзвон-к-ость, дзвон-к-ый* і др.

Жебы справні вычленити морфемну штурктуру дерівованого слова, треба становити, од якого слова і при помочі яких морфем дане слово є творене.

Морфемну аналізу треба зачінати од визначіння дерівуючої основов, то єсть од словотворной аналізы.

Од аналізы слова треба диференцовати *етімологічну* аналізу (од грецького слова *etymologia*: *etymon* - "правда" - справне значіння слова - *logos* - учіня, понятя). Етімологічна аналіза - в шырокім ёго розуміні - розкрывать походжіня слова і ёго первічне значіння.

При етимологічній аналізі слова виділяють ся так звані і мертві морфемы, то єсть морфемы, екзистуючі колись (в староруськім языку). Зато на морфемы треба позерати ся з сучасного аспекту і староруського.

МОРФОЛОГІЯ

Морфологія як учіння о граматичній структурі і граматичных формах слова

10. ПРЕДМЕТ МОРФОЛОГІЇ

Морфологія єсть єдна із частей граматіки. Термін “граматіка” ужывать ся в лінгвістіці в двоякім значіні: в значіні граматичной структури языка і в значіні учіння о граматичній структурі языка, то єсть як означіня конкретной научной дісціпліны (морфології або сінтаксиса). В обцім розуміні граматіка представлять собов правила о зміні слов і споїні слов в речіні. На основі того, як обще понятя, граматіка ділить ся на дві самостатны і взаємозалежны лінгвістічны дісціпліны: **морфологію** і **сінтаксис**, каждая із котрых мать свій объект познавания, но они мають меджі собов і рознороды споїня.

Предметом морфології є учіння о тых граматичных властивостях слов, котры односять ся не к єдному окремому слову, а цілому ряду слов. Таки властивости набывають слова в процесі комунікації, котры становлять ся елементами выражіня думки в речіні. К тому односять ся: змінєваня слов і з ними споєны значіня, як наприклад, склонєваня і часованя. А рознороды зміны слов суть споєны з рознородыми розрядами і ґрупами слов, котры мають обці структурны властивости. То значіть, же морфологія заоберать ся і таким ґрупованєм слов, як части речі. Наприклад, склонєваня є тіпічне для назывників, а часованя - для часослов. Обці особливости структури суть тіпічны для многих слов, што проявлять ся при членіні слов на значащі части, котры заоберають ся в учіні о структурі слова, а тыж о способах творіня новых слов. На основі того факту к морфології односить ся і учіння о словотворіні і о словоформах.

Морфологія (слово морфологія походить од ґрецького слова *morfe* - “форма” і *logos* - “учіння”) є часть граматіки (граматичной структури языка), котра обєднує граматичны класы слов (части речі), односячі ся к тым класам граматичны (морфологічны) категорії і форми слов з їх класіфікацієв (парадіґматіков). Таким способом, основу морфології творить слово з єго граматичными зміними і з єго граматичными характеристіками.

Сінтаксис (походить од ґрецького слова *syntaxis* - споїня, составліня) є наука о словоспоїні (сінтаґмі), о речіні і моделях речіня. Для структури речіня характерна наявность особых сінтаксичных средств, як інтонація, порядок слов, рознороды споїня в нім окремых слов.

Під морфологієв треба розуміти такий розряд граматіки, котрый заоберать ся учінєм граматичных розрядів слов і властными їм граматичными значінями і формами.

Морфологія, як часть граматіки, є учіння о граматичній структурі слов, формах слов, о творіні слов і їх форм. Значіть, обєктом морфології є учіння о окремім слові. Слово представлять собов єдніцю граматіки і лексикы. Накілько русиньскый язык односить ся к флективным языкам, зато скоро każde слово може реалізовати ся в речіні в веце формах, котры мають рознородый флективний характер. Наприклад, в словнику суть слова *зелёный, гай, дрыва, рубáти*, а в речіні *В зелёнім гаю дрыва рубáють* - ту находиме єдніці *зелёнім, гаю, дрыва, рубáють*. Послідні єдніці одлічають ся од першых своїми формами, але і іншыми граматичными особливостями, то єсть они мають своє содержание. Так, наприклад,

зелénім на розділ од словникової єдиніці *зелёный* означають якість єдиничного предмета; *га́ю* указуюче на місце діяння; *дрь́ва* на розділ од *дрьвно*, што означать веце, множность предметів так званих; *рубáють* означать, на розділ од *рубáти*, діяння, протікаюче з об'єктом в реалній дійсности в момент речі при неназванім суб'єкті. Уведжены словниковы єдиніці в і *зеленым* не можуть быти так споєны в флективнім языку, а речовы єдиніці (слова) в *зеленім* - споюють ся; словниковы єдиніці *гай*, *дрьва*, *рубáти* не споюють ся єдна з другов, а речовы єдиніці в *га́й* *дрь́ва* *рубáють* - споюють ся.

Учінём о слові заоберать ся і лексикологія. К аналізу слова в лексикології і морфології підходить ся з неєднаких боків; они мають одлишны заміряня. В лексикології слова аналізують ся з цілём познання словникового складу, лексичной сістемы языка, а в морфології аналізують ся з цілём познання ґраматичной (морфологічної) штруктуры, становліня ґраматичных закономірностей і правил змін слов.

Кідь лексикологію в слові інтересує ёго лексичне значіння, походжіня, штілістичны особливости і ужываня, то для морфології є важным лем морфологічний характер слова і ёго ґраматичны категорії.

Для морфології в слові *кнѳга* буде основне того, же оно односить ся ку категорії неживых назывників, діспонує категорієв паду і чїсла, односить ся к словам женьского роду, мать способность вольні споєвати ся з придавником, з котрым буде згоджовати ся (конґруовати ся) в роді, чїслі і паді.

Аналізуючі слова, морфологія становить морфологічны закономірности языка, правила змінєваня слов і їх штруктуру, конкретность (матеріальность), абстрактность, емоціононо-експресивне їх зафарблїня з аплікацієв на синтаксїс. В слові морфологію інтересують главні ей формы, котры суть средством выражіня общіх (конкретных і абстрактных) ґраматичных значінь, а лексикологія познавать слова, як назвы того або іншого предмета мыслі або емоції.

Слова, як ґраматичны і лексичны єдиніці, зачленюють ся до частей речі і обєднують ся

- 1) на основі того обобщеного значіння, котре є абстраговане од лексичных і морфологічных значінь вшытких слов даной ґрупы;
- 2) на основі, тіпичной для каждой такой ґрупы, комплекса морфологічных категорій.

Обобщене значіння для вшытких слов той або іншой части речі є абстракція того общого, што містить в собі лексичне і морфологічне значіння конкретных слов даной ґрупы. Найвыразнішым значінём для частей речі є значіння **предмета (субстанції)** і **прїзнака** - процесуального (означаючого як діяння або став) і непроцесуального (означаючого як якість або властивость).

Ітак, вшыткы слова, котры односять ся к назывникам, мають значіння предметности. Они называють субстанції, то єсть конкретны, в шырокім розуміні, предмети або предметні характерізованы факты, явы, властивости, якости, понятия, процессы і т. д. Слова, односячі ся к часословам, мають значіння процесуального прїзнака; они называють прїзнакы (діяння або ставу) як процессы. Тоты слова, котры односять ся к придавникам або присловникам, мають значіння процесуального прїзнака; они называють прїзнакы як властивости або якости предметів, або як якість другого прїзнака - процесуального/непроцесуального (присловники).

Каждая часть речі мать свої властны ґраматичны категорії, котры інволують того обобщене значіння, котре є власне вшыткым словам конкретной части речі. Наприклад, значіння предметности - власне назывнику; з ґраматичного боку характерізує ся морфологічними

категоріями рода, числа, паду; значіння процеса - власне часослову, представлять ся категоріями віда, способа, часу, особи, рода і залого. Вшыткы уведжены ґраматичны категорії творять предмет морфології як єдної конкретної лінгвістичної науки.

Значіть, же морфологія не огранічує ся лем учінєм о формах слова і виражінєм ними ґраматичных значінь. Морфологія заоберать ся главні учінєм о частях речі і їх лексіко-ґраматичными категоріями. Окрем того традична лінгвістична наука односить к предмету морфології і учіня о словотворіні окремых частей речі.

На основі высловленого може ся конштатовати, же предмет морфології творять часті речі і лексіко-ґраматичны розряды слов, їх ґраматичны категорії і форми, парадігмы змінюючіх і часуючіх слов із вшыткыми їх варіантами і морфологічними характеристіками, а тыж способы словотворіня.

11. ЛЕКСІЧНЕ І ҐРАМАТИЧНЕ ЗНАЧІНЯ СЛОВА

Хоць в кождім повнозначнім або самостатнім слові діференцує ся лексічне і ґраматичне значіння, они творять єдно нероздільне ціле. Проявлять ся того тым, же із змін ов лексічного значіння в слові мінять ся ёго ґраматичне значіння і форма. Наприклад, в словоспоїні *дзвінкій гґолос* придавник *дзвінкій* за розрядом є якостным. Тот самы придавник в словоспоїні *дзвінкій согґласный* придавник *дзвінкій* стратив значіння якостного придавника і перешов до категорії односных (*дзвінкій* - утворений при помочі голоса) і стратив форми ступнєваня, то значіть, же був позбавлений дакотрых ґраматичных значінь і форм.

Лексічным значінєм слова є называня явів обектівной дійсности - предметів, якостей, діянь. Лексічны значіння слов можуть быти і іншы, але єдна і тота же основа може быти выходнов для творіня рознородых по ґраматичным прізнакам слов. Наприклад, од основы *дерев-* дасть ся творити назывник *дѣрево*, а од *уч-* дадуть ся творити назывники: *учітель*, *учітелька*, *учень*, *учѣный*; придавники: *деревяный*, *учітельскій*, *учѣный*; ча-сопридавник: *здеревянітый* і - часослова: *деревяніти*, *учіти*, *учітелѣвати*. Таким способом, лексічне значіння основ і в рамках єдної части речі може быти неєднаке і выразні одлічати ся од ґраматичных значінь.

Ґраматичны значіння слова выражають одношіня меджі словами і словоспоїнями в речіні і указують на одношіня бісідуючого к своєму выповіджіню.

Слова в речіні *Сын піше мамі пісьмо* мають слідуючі лексічны значіння: *сын* - хлопець по одношіні к родичам, *піше* - вытварять графічны знаки, *мамі* - жена по одношіні к дітям, *пісьмо* - посланный текст, жебы інформовати о чімсь когось.

Тоты же самы слова в уведженім речіні мають такы ґраматичны значіння: *сын* - значіння номінатіва єднотного числа мужского роду субекта діяня (аґенса), *піше* - значіння теперішнєго часу єднотного числа 3-ёй особи незавершеного віда актівного залого (часословного роду) ознамового способа (індікатіва), *мамі* - значіння датіва єднотного числа женського роду, значіння адресата; *пісьмо* - значіння акузатіва єднотного числа середнєго роду, обекта діяня (пацієнса).

Слова в речіні суть тісно споєны з лексічным значінєм; ґраматичны значіння уточнюють і облегшують порозуміти даны слова в речіні (порів. *Сын піше* і *Сынѡви пішуть* - слово *сын* вызивать понятя єдинічности названої особи, а слово *сынѡви* - означать множность названных особ; слово *піше* указує, же діяня, о котрім говорить ся, здійснює ся єднов особов, а слово *пішуть* указує, же діяня проводить ся веце особами).

Ґраматичне значіння характеризує ся слідуючіми прізнаками:

- а) оно може бути абстраговане лем од конкретного значіння слова і бути общім для інших слів;
- б) ёго обсяжність не може опреділяти ся само по собі і не може бути одорване од лексичного значіння, з котрым вяже ся;
- в) każde слово вміщать в собі дакілько ґраматичных значінь, напр.: *вiдiють, просять, ходять, читають* - значіння теперішнього часу, множ. числа, 3-ей особи, незавершеного віда, ознамового способу, активного залога, но але уведжены слова не мають тотожны лексичны значіння.

Каждая ґраматична категорія (наприклад, категорія роду, категорія числа, категорія паду і т. д.) в тім або іншій конкретній слові мать своє конкретне содержание. Так, наприклад, категорія роду є власна називникам; в слові *вода* указує ся, же тот називник є женського роду; або категорія часу в часослові *высказую* мать своє визначене содержание - є то часослово теперішнього часу; в часослові *думає* суть обсягнуты слідуєчі ґраматичны значіння: значіння минулого часу, значіння мужского роду, значіння єднотного числа, значіння незавершеного віда, значіння ознамового способу. Таки і подобны значіння слів називають ся **ґраматичними значіннями**. То значіть, же każde слово може діспоновати цілым рядом ґраматичных значінь.

ґраматичны значіння выражають ся конкретні реалізованов категоріалнов формов слів, напр., значіння 3-ей особи множного числа в часослові *читають* выражать ся флексієв *-ють*, а значіння ґенітива в слові *сынів* выражать ся при помочі флексії *-ів*. Таке выражіння ґраматичных значінь словоформными языковими средствами називать ся **ґраматичнов формов**. Так, формы слова - то суть варіанти єдного і того же слова, одлічають ся єдна од другой ґраматичными значіннями. Поза ґраматичных форм не екзистує ані єдно ґраматичне значіння. ґраматичны значіння можуть выражати ся нелем при помочі морфологічных відозмін слова, але і при помочі інших слів, з котрыми оно є споєне в речіні. Наприклад, в речінях *Днесь мы бісiдовали з руським аташе* і *Нас прияв руський аташе*. Форма слова *аташе* єднака, але в першій речіні слово *аташе* мать ґраматичне значіння інструментала, а в другій - номінатива. Тоты значіння творять ся розлічними споїнями того слова з іншыми словами в речіні. ґраматичными значіннями заоберать ся як раз морфологія.

12. ПОНЯТЯ: ҐРАМАТИЧНА КАТЕГОРІЯ І ҐРАМАТИЧНА ФОРМА

Єднакы ґраматичны значіння обєднують ся до абстрагованых понять. Обобщене понятя, обєднуюче ряд єднакых ґраматичных значінь, котре находить своє выражіння в одповідных ґраматичных формах (флексіях), називать ся **ґраматичнов категорієв**. Основу ґраматичной категорії творять ґраматичны значіння і тоты флексії, котры такы значіння выражають. ґраматична категорія не може мати менше як два члены, бо кідь бы екзистовала лем єдна єдиніця з даякым значінєм, то таке значіння не могло бы бути ґраматичным, зато же не мало бы соодносности конкретного і общего, а тыж і реґулярности (см. Балаж і ін., 1989, с. 27).

Категорії, котры складають ся із двох членів, називають ся **бінарними**. Такими категоріями суть, наприклад, категорія числа, живости/неживости, ступінів поровняня, віда. В русиньскім языку суть і категорії три і вєцечленны. Трєхчленнов є категорія часу (теперішній, минулый і будучій), категорія способу (модальности) (ознамовый, розказовый і условный), категорія особи (1-а, 2-а, 3-я), категорія роду (мужський, женський, середній). ґраматична категорія паду мать штирнадцятичленну сісему (субстантивы, кідь до того рахуєме і вокатівну форму), а дванадцятичленну - іншы склонюєчі части речі. Так, наприк-

пад, в словах *шко́ла, школы́, шко́лі, шко́лу* ... значіня номінатива, ґенітива, датива... суть выражены флексіями (-а, -ы, -і, -у ...), обєднуючі ся до категорії паду. При тім неєднaky значіня мають нелем рознороды пады, але і тот же самый пад. Наприклад, інструментал може мати значіня - інструменту діяня: (*рубáти*) *топором*, (*писáти*) *пéром*; діятеля діяня (аґенса): *ві́тром* (*сто́ргло стріху*), *водо́в* (*вымы́ло зéмлю*); объект діяня: (*хвалíти ся*) *выгров*; значіня просторовости: (*іті́*) *ве́рхом* (*лісом*, *пішніко́м*, *дра́гов*). Выходячі із єдного значіня (із значіня форми) даного слова, общім для нёго є єдно понятя паду, то єсть інструментала (творячого паду).

Категорія паду є власна назывникам, придавникам, числовникам, містоназывникам, часопридавникам, но значіня і формалне выражіня паду є у розлічных частей речі рознороде (порів. *пєц*, *пєца*, *пєцу*; *шыро́кий, шыро́кого, шыро́кому*; два, двох, двом; я, мєне, мї). Не позераючі на нетотожны словоформы, тоты ґраматічны значіня обєднують ся під єдно обще значіня - **категорію паду**.

Категорія числа є тіпична для змінюючіх частей речі: назывників, придавників, для дакотрых числовників (тіпа *єдєн, пєршый, другый* і т. д.), не для вшыткых містоназывників, часопридавників і часослов, але значіня оформліня даной категорії в окремых частях речі є гетероґенне. Порівнайме значіня множного числа у слов: *до́мы* - дакілько єднакых предметів, *мы* - указує на ґрупу - я і *ты*, *чітаме* - означать діяня, яке выконує ся дакількома особами.

В русиньскім языку категорія живых/неживых назывників выникла і розвивала ся в історічну епоху єдночасні з другыми восточнославянськыми языками (дакотры лінгвісты не выділюють як особисту категорію тых назывників). Она характеризує ся тым, же для русиньского языка є власне якраз выділіня назв особ (ту треба розумити і животных) і предметів неживой природы, котре явно проявлять ся в розлишовані форм акузатива: категорія живых назывників (де акузатів рівнять ся формі ґенітива у назывників мужского роду, наприклад: (*віджу*) *брáта, сына, хло́па, чолові́ка, коцу́ра, когутá, медві́дя, борсугá, во́вка, воробля, го́луба*, но у неживых назывників акузатів рівнять ся номінативу, наприклад: (*віджу*) *ді́ван, дім, дым, сті́л, автома́т, кы́рна́г, криж, крє́стик, о́браз, ромáн, телеві́зор* і т. д.

В староруськім языку таке выділіня скоро не было - екзистовала тототжна форма акузатива для живых і неживых назывників. В період віків таке выділіня установило ся, што привело к выділіню категорії живых і неживых предметів (назывників) (см. Гвоздєв, 1961, с. 116).

Каждá ґраматічна категорія складать ся із протівопоставєных єдна другій форм. Так, наприклад, категорія роду назывників выділює формы мужского, жєньского і середнєго родів. Мужский і жєньский роды назывників суть доведна протівопоставєны середнєму роду подля прізнаків неспособности середнєго роду означовати особы мужского або жєньского пола, але при такій способности мають можность означовати особы мужского і жєньского пола.

Є знаме, же ґраматічны категорії находять ся в тіснім взаємодіяні єдна з другов. Наприклад, часословна категорія віда є тісно звязана з категорієв часу. Категорія числа назывників находить ся в тіснім спойні з категорієв числа других частей речі. Категорія паду споює назывники, придавники, числовники і містоназывники з часословами через формы часопридавників. Категорія особы споює часослова і містоназывники. Выходячі із того, взаємодіяня ґраматічных категорій проходить як в рамках єдной части речі, так і меджі другыми частями речі.

ґраматічны категорії, котры способны протівопоставити словоформы єдной лексеми, прийнято называти **словозмінными**. ґраматічны категорії, котры не способны протівопоставити словоформы єдній лексемі, прийнято называти **класіфікуючими** або **лексико-ґраматічными** (см. Балаж і ін., 1989, с. 28).

В русиньскім языку реалізують ся слідуєчі ґраматичны категорії: категорія рода, чісла, паду, жывых предметв (особ), нежывых предметів, особы, віда, залога, способа і часу. Кажда із названых ґраматичных категорій обєднує в собі дрібнішы соодносны ґраматичны значіння, як: категорія чісла обєднує значіння єднотного і множного чісла, категорія рода - значіння мужского, женського і середнього родів, категорія паду - чрезмерно вещь рознородных значінь; категорія особы - значіння першой, другой і третей особы; категорія віда - значіння завершеного і незавершеного віда; категорія залога - значіння активного і пасивного залога; категорія способа - значіння ознамового способа (індікатива), розказового способа (імператива) і условного способа (кондіціонала) і категорія часу - значіння теперішнього, минулого і будучого часів.

Категорія рода, чісла і паду тісно зв'язана з називниками, придавниками, числовниками, містоназивниками і часопридавниками. Категорії часу, особы, способа, віда і залога суть власны часословам. Дакотрым часословным формам, як часопридавникам і часословам минулого часу, суть тіпичны категорії рода і чісла.

13. СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ ГРАМАТИЧЕСКИХ ЗНАЧЕНИЙ

В русиньскім языку ґраматичны значіння можуть выражати ся слідуєчими способами - способами творіння форм слова: синтетичным, аналітичным і змішаным (гібридным).

При синтетичнім способі ґраматичны значіння выражають ся при допомозі афіксації, алтернації гласных і согласных, акцента (притиска) і суплетівізму.

Афіксація представляє собою основний способ выраження ґраматичных значінь. Афікс, припоївшы ся ку коріню, відозмінює ґраматичне значіння слова. Наприклад, в словах *робіти*, *думати* і *зробіти*, *выдумати* при допомозі префіксів утворив ся завершений від часослова; в словах *робіти*, *робів*, *мудріший* - при допомозі суфіксів утворила ся неопределена форма (інфінітив), минулый час і высший ступінь (компаратів).

Флексія міняє лем ґраматичны значіння, а афікси (префікси і суфікси) можуть змінювати окрем ґраматичного значіння і лексичне значіння слова. Так, в словах *думати* і *думав* - суфікс -в відозмінює ґраматичне значіння слова, але *чітати* і *чітатель* - при допомозі суфікса -тель утворило ся нове слово.

Алтернація фонем выужываєть ся главні як доповнюєче ґраматичне средство. Ітак, формы слов *огень* - *огня*, *веду* - *ведеш*, *роходити* - *рохѡджовати*, *вісити* - *вішати* творять ся в першім ряді при допомозі флексій; алтернація (чередованя) звуків (-е- з нулов звука, *дж* - *д*, *с* - *ш*, *і* - *а*) выступать як доповнюєче средство на выраження ґраматичных значінь. Наприклад, в словах *зберати* - *зобрати* алтернація -е- з нулов звука творять рознороды віды часослова - незавершений і завершений.

В русиньскім языку дость рідко ґраматичне значіння в слові розлічать ся при допомозі акцента. Наприклад, формы незавершеного і завершеного віда *вытерати* - *вытерти*, *выходити* - *выходити* в першім прикладі слово є утворене способом алтернації -а- з нулов звука, а в другім прикладі - притиском. Замічаєме, же в русиньскім языку находить ся дость мало прикладів, де бы притиск грав роль розлічованя выраження ґраматичного значіння (окрема дакотрых часослов) (розлічованя лексичного значіння, напр.: *на бєрези* - од слова *бєрега* і *на берєзі* - од слова *берєза*).

ґраматичны значіння можуть быти выражены творінєм слов од інших корінів. Такий способ выраження ґраматичных значінь называєть ся **суплетівным** (або **суплетівізмом**). Він уживаєть ся главні при творінні множного чісла од дакотрых називників, як: *чоловік* - *люди*, *дітя* (*дітіна*) - *діти*; высший ступінь (компаратів) - од дакотрых придавників

і присловників: *добрый - ліпшый, злый - гіршый, великий - бівшый і вѣкшый, зле - гірше*; порядкових числовників: *едѣн - першый, два - другый*; непрямых падів і множного числа особных містоназівників: *я - мы (мѣне), мы - нас, він - ѣго, ты - вы*; дакотрых відів часослова: *брати - взяти, бісидовати (говорити) - повісти, глядати - найти* і др.

Порядок слов в речині в русиньскім языку тыж треба брати до увагы, котрый мать доповнюючу роль при вираженні ґраматичных значінь. Він реалізує ся тоды, кідь слова з рознородым значінєм суть ужыты в штурктурі речиня в тотожных формах, і зато без контекста определити їх тяжко. Наприклад, в речині *Трактор розбів віз* обидва назывники ту мають еднакы формы, хоць они ужыты в інших падах: *трактор* - в номінативі, а *віз* - в акузативі. Форма тых падів определять значіня рода і числа, але номінатив і акузатив поза контекст (поза речиня) не розлічують ся. Значіня паду розлічать ся лем позицієм назывника по одношині к часослову-предикату (присудку). Назывник в препозиції предиката-часослова мать значіня ґраматичного субекта, а назывник в постпозиції часослова-предиката - выступать в ролі прямого предмета (ґраматичного обекта); постпозитивный назывник мать ґраматичне значіня акузатива. Зміна порядка слов в речині *Віз розбів трактор* указує на зміну ґраматичных значінь назывників (*віз* - мать форму номінатива, а *трактор* - акузатива).

В русиньскім языку, де обычайні ґраматична роль слов определять ся їх флексіями, порядок слов розлічать ґраматичне значіня і у тых рідкостных случаях, кідь од єдного назывника залежны далшы два назывники, котры по своїй формі можуть повнити єдно і того саме ґраматичне значіня. Наприклад, *Одповідь* (номінатив) *Словакії* (генітив) *Чехії* (датив), а при зміні порядка слов минить ся ґраматичне значіня назывників в падах: *Одповідь* (номінатив) *Чехії* (генітив) *Словакії* (датив), де формы *Словакії* і *Чехії* можуть розумити ся як форма генітива і як - датива..

Форма слова, розлічована єднов слововформов (*пїшу, пїшеш, пїше, пїшеме, пїшете, пїшуть*), называють ся **сінтетичнов**. Векша часть частей речі в русиньскім языку мать сінтетичны формы.

Форма слова, реалізована споїнем форм повнозначного (автосемантичного) і служебного (сінсемантичного) слова, называють ся **аналітичнов**. К аналітичным формам односять ся формы будучого часу незавершеного віда (*буду робити, будеш робити ...*), шыткы формы условного способа (*робів бы, робила бы...*); формы розказового способа (побуджіння к діяню) в споїні з частков *най, давай* і формов 3-ей особи єднотного або множного числа ознамового способа: *най робить, най роблять; най дасть, най дадуть; давай(те) співати*.

При **змішанім (гібриднім)** способі єдно і того саме ґраматичне значіня даного слова выражать ся два раз - вднука слова і звонка. Порівнайме часослова *пїшу* і *я пїшу*. В першім часослові (*пїшу*) значіня 1-ой особи єднотного числа выражать ся вднука слова - сінтетично - флексієм -у, а в другім споїні містоназівника і часослова (*я пїшу*) - вднука і звонка даного часослова, то значить - при помочі флексії -у і містоназівника я. Порів. *мамі* і *к мамі*. В першім слові (*мамі*) флексія -і означать датив єднотного числа, а в другім - того саме значіня выражать ся флексієм -і, але і при помочі приназівника к.

В тых случаях, де суть тотожны флексії, то єдиним із средств розлічованя падів суть приназівники: *к стіні і на стіні, од кісти і на кісти* і др.

Словотворны афіксы можуть выражати нараз дакілько ґраматичных (морфологічных) значінь, напр.: в часослові *плівають* флексія -уть (або графічно і -ють) выражать особу, число і способ.

ЧАСТИ РЕЧІ

14. ОБЩІ ВІДОМОСТІ

В залежності од лексичного значіння, од характера морфологічних признаків і синтаксичних функцій, вшытки слова словникового фонду русиньского языка ділять ся на определены лексико-граматичны розряды, котры называють ся **частями речі**.

Основу той або іншої часті речі творять слова, котры мають обще лексичне значіння. Наприклад, основу назывників (субстантивів) творять слова, означаючі конкретны предмети (*образ, стіна, сіто*) - їм є властне обще значіння предметности; основу придавників (адективів) творять слова, называючі якість (*молодой, білый, свіжий, чистый, легкий, высокий, дорогой*); основу часослов творять слова, означаючі конкретны діяня (*возіти, носіти, писати, робіти, рубати, малевати, ходіти*). Вшытки уведжены значіння (предметность, якість, процес, діяня) односять ся к обцим **лексико-граматичным значінням**, причім **лексичны значіння** суть рознороды, але єдна і тота сама же основа може стати істочником творіння рознородых слов подля граматичных признаків, то єсть рознородых частей речі. Ітак, назывники, окрем предметного значіння, можуть мати значіння якості (*чернота, теплота, вышка, шырєка, довжка, глѹбка*) і прцеса (*біг, спів, читаня, робота*); придавники мають значіння нелем якості, але і процесуалне значіння (*бісідливый, говорливый, вынаходливый, зводливый, робѹтный, святой*) і предметности (*деревяный, дрѹтяный, камяный*); часослова можуть означати нелем діяня (процес), но і предметность (*бороніти, трубіти*) і якість (*біліти, чистіти*). Зато при класіфікації слова, до той або іншої часті речі, не може операти ся лем на єдно лексичне значіння.

Части речі не суть лем лексичными, але найобобщенішими категоріями. Як морфологічны категорії, части речі мають морфологічны значіння і морфологічны форми. Морфологічны значіння частей речі характеризують ся високов абстрактностѣв. Наприклад, для назывників таким обобщеным значінєм є предметность, котра выражать ся формами низшых категорій - рода, числа і паду; для придавників якість выражать ся в залежных формах рода, числа і паду (*добра кнѹга, весѣлый хлѹпец, сине небо*), для часослов діяня (процес) выражать ся в формах особы, способа, часу, віда і залога.

Ітак, значіння предметности або процес у придавників не є основным значінєм, котре тіпичне для назывників або часослов. Придавники означають предметне значіння і значіння діяня не абстраговані, а лем як признак якогось предмета або явління дійсности (*золотый перстѣнь, деревяный дѣм, сыпкий снѣг*), то єсть як признак залежный, як повинну принадлежность предмета або явління; напротив назывники, маючі значіння якості (*глухота, дрімота, слѣпота, темнота*) або процеса (*біганя, малеваня, машірованя, реготаня, співаня, читаня*) означають незалежны понятя і можуть при собі мати определюючі їх придавники, напр.: *ночна темнота* (або *темнота нѹчі*), *вічна слѣпота, тяжка глухота, хорѹбна дрімота, помале читаня*.

Тота або інша часть речі виділює ся подля своїх граматичных категорій і словозмінюючих форм. Наявность граматичных категорій і словозмінюючих форм, котры односять ся к даній часті речі, творять ей **морфологічны признакы**. Наприклад, назывники діспонують незалежными категоріями рода, числа і паду, а тыж суть їм властны категорії живости і неживости, матеріалности, громадности і єдинічности, конкретности і абстрактности. Часословам суть властны лем категорії особы, способа, часу, віда, залога. Треба мати на увазі, же дакотры граматичны категорії суть тыж властны і іншым частям речі. Наприклад, категорія рода, числа і паду властна назывникам, придавникам, часопри-

давникам, дакотрым чісловникам і містоназівникам, а окрема тота катэгорыя рода і чісла ё ё властна і часословам. Таты общі, для дакотрых частей речі, граматычны катэгорыі рэалізуюць ся в кождй часті речі нееднако. Окрема тота, дакотры властны для даной часті речі граматычны катэгорыі не шырыюць ся на шыткы слова. Так, катэгорыя osoby і залогa ё властна лем дакотрым часословам, а катэгорыя жывости і нежывости, громаднoстi і єдiнiчнoстi характэрызуюць лем часть назывнiкiв. Напрыклад, катэгорыя чісла ё властна назывникам, придавникам, містоназівникам, часословам. Окрема тота, окремы нiзшы катэгорыі не шырыюць ся на шыткы слова, адносячы ся ку канкретнй часті речі. Напрыклад, жывы назывнiкы творіць лем часть назывнiкiв, якoстны придавнiкы - лем часть придавнiкiв, oсобны часoслoвa творіць лем часть часoслoв. Катэгорыя чісла рэалізуе ся не у шыткых частях речі еднако. У назывнiкiв ё тo катэгорыя незалежна (несінтаксічна), у придавнiкiв і часoслoв - залежна (сінтаксічна). Тiпы мoрфoлoгiчнoгo склoнєвaнa тых oдлiчуюць ся в oкpeмыx частях речі. Так, назывнiкы змiнiуюць ся пo пaдax і чiслax, але не пo рoдax; придавнiкы змiнiуюць ся нeлeм пo пaдax і чiслax, нo і пo рoдax; часoслoвa змiнiуюць ся пo oсoбax, пo чaсax (чacуюць ся), a пpислoвнiкы і пpeдiкaтiвы oдлiчуюць ся cвoєм нeзмiннoстєм (але якoстны - маюць ступiнi пoрoвнaнa).

Трeбa рaxoвaтi ся і з тым, жe нaявнoсть канкретнoй катэгорыі дакoтpoй часті речі не мусіць бытi спoснa з oдпoвiднoв змiнoв слoвa. Напрыклад, назывнiкы маюць катэгорыю рoдa, cвoє выpaжєнa набываюць в тiм, жe єдны рeалiзуюць ся в мужскім рoдi, другы - в жeньскім, a трeтi - в сepeднiм, нo таты назывнiкы не змiнiуюць ся пo рoдax (слoвo *вiтoр* oднocіть ся к мужскoму рoду, але не мaть пoлapный жeньскый або сepeднiй рoд).

В дакотрых частях речі вычлeнiуюць ся слoвa, кoтpы не пiддaвaюць ся мoрфoлoгiчным змiнaм. Ту oднocяць ся дакотры назывнiкы, пepевзяты з iншыx языкiв (тo єсть чуждi слoвa), як: *аташэ, жюрі, лэйдi, мeнy, Kánpі, Сóчi* і др., кoтpы не змiнiуюць ся aнi пo пaдax, aнi пo рoдax (*чеськый аташэ - чеська аташэ; члeн жюрі, члєнка жюрі, з члєном жюрі*).

В залежнасці oд тoгo, в рoлi якыx члeнiв рeчiнa ўжывaць ся тoтa або iншa часть речі, або якы часті речі спoкyюць ся мeджi сoбoв в рeчiнi, пoдлa тoгo вычлeнiуюць ся рoзнopoды **сінтaксічны фyнкцiі (пpізнaкы)** частей речі. Напрыклад, назывнiкы, маючы oснoвнe знaчєнa пpeдмeтнoстi, в рeчiнi выстyпaюць нaйчacтiшe в рoлi пoдмeтa (гpaмaтiчнoгo cуб-єктa) або пpeдмeтa (oбєктa), пpидавнiкы пoвнaць фyнкцiю пpидаткa (aтpибyтa), чacocлoвa пoвнaць oснoвнy фyнкцiю пpисудкa (пpeдiкaтa), пpислoвнiкы - oбcтaвнiкa. Oснoвны cінтaксічны фyнкцiі сyть oбyслoвeны знaчєнєм канкретнoй часті речі. Кiдь мiнiть ся oснoвнe знaчєнa слoвa і пoдлa тoгo слoвo пepexoдiть дo iншoй часті речі, тo в cпoіні з тым мiнiть ся і cінтaксічнa фyнкцiя тoгo слoвa, нaпp.: *Мы стрiтiлi ся з мoлoдым хлoпцєм; Мы вiдiлi нa свaдбi щaстнoгo мoлoдoгo і мoлoдy (мoлoдiцy); Мoлoдый быв нa cвoйi свaдбi дoсть смyтный*. В пepшiм пpиклaдi слoвo з мoлoдым выстyпaць в рoлi пpидаткa, в другiм пpиклaдi фoрмa мoлoдoгo і мoлoдy - в рoлi пpямoгo пpeдмeтa, a в трeтiм рeчiнi мoлoдый - в фyнкцiі cубєктa.

Чacтi речі дiфepeнцyюць ся і cвoім вязанєм з другымi слoвaмi. Так, назывнiк вязe ся з oпpeдєляючiм ёгo пpидавнiкoм (*щaстлiвый хлoпeць, бeсмaрнe нєбo, рoзyмнa жeнa, здoрoвый рoзyм*), чacocлoвo нaйчacтiшe вязe ся з пpислoвнiкoм (*спiць дoбpи, рoбiць aкypaтнi, хoдiць лєгкo, ўчiць ся cумлiннo*), пpислoвнiк з пpидавнiкoм (*бapз дoбpый*). Такe нa сeбe вязaнa слoв є тiпiчнe для дaныx частей речі. Бeз рaxoвaнa ся з тымi пpи́нцiпaмi тязкo бы бoлo зaдiлiтi слoвa дo тoй або iншoй часті речі. Лeм взятa тых пpи́нцiпiв дoгpoмaды, дaвaць мoжнoсть рeалнi вызнaчiтi часть речі.

15. ЗЛОЖІНЯ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

В русиньскім языку розлічують ся части речі на: **самостатны (повнозначны, автосемантичны)** і **служебны (неповнозначны, сінсемантичны)**.

Повнозначны части речі выповнюють або номінативну функцію (називають яви дійсности: предмети, якости або властности, кількість, діяня або став), указуючу функцію (вказують на яви дійсности). Они мають самостатне лексічне і граматичне значіння. В речині выступають в ролі главных або другорядных членів (компонентів, елементів) речіння.

К повнозначным частям речі односять ся: назывник, придавник, числовник, містоназывник, часослово, присловник і предікативы. Вшыткы они, окрем містоназывника, суть словами-назвами (менами). Містоназывники суть указуючі слова - они не називають предмети, якости, кількість, діяня або став, а лем указують на них. Меджі повнозначными словами рознороды формотворны средства мають назывники, придавники, числовники, містоназывники і часослова.

Присловники і предікативы суть позбавены формотворных средств (кідь не раховати до того ступінів поровнання якостных присловників і творіня од них предікативів).

Служебны части речі (або служебны слова) не повнять ани номінативну (назывну), ани указуючу функцію; они позбавены лексічного значіння і представляють собов особисте граматичне средство для выражіння одношін і споїня меджі словами і речіннями (прinaзывники, злучники), а тыж для выражіння конкретных смысловых одтінків значінь, котры выражены самостатными частями речі (часткы).

К служебным словам односять ся **прinaзывники, злучники, часткы**.

К особым розрядам слов односять ся **модалны слова** і **чутєслова**, як і служебны части речі. Они не диспонуєть номінативнов функцієв.

Модалны слова выражають одношіня бісідуючого к высловеній думці або одношіня высловлєваного к реалній дійсности.

Чутєслова выражають (но не називають) опреділены чувства і волєвы побуджіня. Як і модалны слова, чутєслова суть незмінючі слова і не суть членами речіння, хочь інтоначні они все звязаны з речінєм, ку котрому односять ся.

Звуконаподобнючі слова суть по своєму звуковому оформліню наподобнєванєм звуків, выкріків і т. п. (*кра-кра, ква-ква, му-у, гав-гав, пі-пі, ку-ку, бім-бом* і т.д.). По своїй сінтаксічній функції они подобны чутєсловам, але, на розділ од послідніх, не выражають ниякы чувства, емоції або волєвы проявы.

16. ПЕРЕХОД ЄДНЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ ДО ДРУГЫХ

Дістрібуція слов до окремых частей речі не зоставать в языку незміннов. Перевышуюча часть словникового фонду мать в русиньскім языку своє певне місце в тій або другій часті речі. Но замічать ся, же часть слов переходить із єдної части речі до другой. Такой переход характерізує ся тым, же дане слово оставать в своїй основній формі, но мінить ся семантична, сінтаксічна, морфологічна особливість слова. Перейшовше таке слово із єдної части речі до другой, тратить сінтаксічну функцію, власну по одношіню к попередній функціонуючій часті речі, і приберать функцію той часті речі, ку котрій в посліднім моменті припоєє ся. Одповідні з тым, мінять ся ёго граматична категория і змінєваня.

В рамках повнозначных частей речі стрічають ся такы переходны явы, як: **субстантивация** (од латиньского слова *substantivum* - "назывник") - переход других частей речі до назывників; **адєктивация** (од латинь. слова *adjectivum* - "придавник") - пере-

ход других частей речи до придавників; **прономіналізація** (од латинь. слова пропomen - "містоназівник") - переход других частей речи до містоназівників; **адвербіалізація** (од латинь. слова adverbium - присловник) - переход других частей речи до присловників.

Субстантивувати ся можуть придавники: *гласный, согласный, знамый, дежурный, молодой, подорожный, придане*; часопридавники: *молящий ся / моливший ся*; містоназівники: *нашы (выиграли)*; присловники: *завтра* (в значенні *Твоє завтра мене ніяк не інтересує*); чутеслово: *гура-а-а (Могутне гура-а-а роздало ся на зимнім стадіоні)*.

Адективувати ся можуть часопридавники: *любимый (учитель)*, числовники: *перший (ученик)* і містоназівники: *ніякий*.

Прономіналізувати ся можуть називники: *Знаме вашого камарата (таких)*, придавники: *знамы тяжести (дакотры)*, числовники: *еден (якийсь, сам)*. *Една (якась) баба повідала* і часопридавники: *в данім случаї*.

Адвербіалізувати ся можуть називники: *на бик - набик, тшхом*; придавники: *вогко, тепло*; часоприсловники: *выпивши*.

Замічать ся тыж взаємный переход повнозначных і служебных частей речи. Так, до приназівників можуть переходити називники: *путёв*; присловники: *около хьжы, наоколо стрёма*; до сполучників переходять називники: *в тот час як*; містоназівники: *што, котрый* і присловники: *зато же*. Повнозначны части речи можуть переходити до модальных слов: *правда*; до чутеслов: *Отче!* І служебны части речи можуть переходити до повнозначных: *Ваше «але» уж мене не інтересує*; *«У» є приназівник*. В ролі називника выступають чутеслова: *Далёко од нас чуло ся громливе «ура-а»*.

17. КЛАСІФІКАЦІЯ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Части речи ділять ся на:

а) Повнозначны (самостатны, автосемантічны, маючі в основнім номінатівну функцію), котры мають як лексичне, так і граматичне значіння і выступають в речині як ёго компоненти (главны або другорядны):

1. Називник (Substantivum)
2. Придавник (Adjectivum)
3. Числовник (Numerale)
4. Містоназівник (Pronomen)
5. Часослово (Verbum)
6. Присловник (Adverbium)
7. Предикативы (Predicative)

б) Служебны (неповнозначны, сінсемантічны, не маючі номінатівной функції) слова, котры не мають лексичного значіння (або мають ёго ослабене), але лем граматичне. Они не суть членами речиня, але входять до їх складу:

8. Приназівник (Praepositio)
9. Злучник (Conjunctio)
10. Частка (Particula)
11. Модальны слова і
12. Чутеслово (Interjectio).

НАЗЫВНИК (SUBSTANTIVUM)

18. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА НАЗЫВНИКІВ

Назывником називають ся та та частина речі, котра означає предмет (субстанцію) і виражає категоріальне граматичне значіння в словозмінюючих категоріях особ (в широкому розумінні предметів) або неживих предметів, рода, числа і паду.

Під поняттям граматичного предмета розумлять ся нелем назви реальных предметів (*кні́га, лавка, стіл, стіна, ве́дро, плуг, по́стіль, ножми́к*), але і особи (*хлоп, жєна́, дівча, воро́ба, ма́чка, лєв, пєс, слон*), громадні назви (*наро́д, штудє́нтство, бу́тор*), вещества (*во́да, мед, сіль, же́лізо, цу́кер*), назви одрізків часу (*ра́но, де́нь, ве́чор, каніку́лы, Рождє́ство, Пáсха*), якості, властивості (*добротá, сліпотá, хвороба́*), процес (*бісідá, біг, спів, ходжі́ня*), став (*огє́нь, спáнок, сон, страх*), кількості (*пятка́, десятка́, стóвка, тис́ячка*). Вшиткі тоті назви предметів діспонують граматичними характеристиками назывника.

В речині назывник може выступати в ролі вшитких єго членів (компонентів) - главных: подмета (субекта) і присудка (предиката), другорядных – предмета (обекта), придатка (атрибута), приложки (апозіції) і обставника. Для назывника є найхарактерніша синтаксична функція подмета і предмета, наприклад: **Сестра́** чітáть кні́гу, а тыж звязочно-менно-го присудка (*Брат - во́як*). З синтаксичного боку назывник підряджує собі згодный при-даток (*Мій брат чітáть інтерє́сный ромáн*); присудок (часослово або предикативный компонент) згоджує ся з назывником-подметом; назывник в формі непрямого паду в споїні з приназывником або без нєго вяже ся з часословом або меном, або примыкать к нєму (*пíше пíсьмо, пíше пє́ром, смі́ятися з брáта, чітáня кні́гы*), а тыж повнить роль незгодного придатка (*ху́ща ма́мы*) і приложки (*місто Браті́слава*). Назывник мать шыроку функцію в семантичній штруктурі речіння. Ним можуть быти выражены слідуєчі семантичні категорії речіння: подмет, присудок, предикативный (призвзачочный) член, пред-мет, рознороды незгодны придатки, приложка (*ріка́ Пóпрад*) і обставники.

19. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНЫ ГРУПЫ НАЗЫВНИКІВ

Выходячі із семантикі і одчасти формально-граматичных прізнаків, назывники ділять ся на дакілько лексико-граматичных розрядів. Выділюють ся слідуєчі розряды назывників:

- властны:** Андрі́й, Васи́ль, Мари́я, Юсти́на; Духно́віч, Добрянський, Павло́віч, Ставро́вський-Попра́дов, Кубе́к; Полоні́ны, Карпа́ты, Та́тры, Бєскі́ды; Ваг, Дуна́єць, Дуна́й, Ла́борець, То́пля, Тори́са, Латори́ця; Брати́слава, Вы́рава, Габу́ра, Ладомі́рова, Оря́біна, Пряші́в, Рокы́тів ко́ло Гумє́нного, Руська Во́ля, Руська Во́лова, Пті́че, Свідник, Черті́жне, Якубя́ны і др.;
- невласны:** ба́ба, брата́рєнь, дівка́, дідо, пра́дідо, па́робок, стры́ко, стры́на, тєстє́, тєщáня, тє́та, у́йко, учі́тель; мо́ре, о́зеро, о́стров, по́тік, стишо́к, жы́то, овє́с, пше́ниця, тата́рка; красá, любòв, вы́шка, до́вшка і т. д.
- живы:** брат, сестра́, дівча́, гу́ся, во́вк, зе́бра, жи́рафа, ко́цу́р, ку́рка, лі́шка, мыш, ма́чка, му́ха, се́рна, сын, сиротá, слон, мі́гер, тє́та, у́йко, учє́нік, штудє́нт, хло́пєць, молодє́ж;
- неживы:** банду́рка, го́ра, го́рня, гра́блі, гру́шка, берэ́за, бук, дуб, лі́па, слівка́, явор, зє́мля, мак, мо́рков, пап́рика, петру́шка, нє́бо, о́зеро, ну́пава, сєптє́мбер, октòбер, триу́го́льник, тулі́пан, фасòля, чесно́к;
- матєріаловы:** азòт, аспі́рін, во́да, глі́на, го́рох, дріджі́, мо́рков, мука́, о́трубы, прòсо, пісòк, сіль, сі́но, солòма, тєля́тіна, вапнò, ці́мент;

6. **громадны** означають неопределёне число предметів або осіб: *армада, дитворá, жобротá, єпіскопство, людство, молодёж, во́йско, піхóта, учітельство, каміня, конарі́вля, ріджа*;
7. **єдинічны (сінгулатывы)** означають єден екземпляр чогось (єдинічно рахований), виділений із єднаких предметів: *штудэ́нт (штудэ́нтство), хры́стіянін (хры́стіянство), міща́н (міща́нство)*. Єдинічність ту выражена в протівопоставліні сінгулатывів грамадным субстантывам (см. Шанский і кол., 1987, с. 98);
8. **абстрактны**: *біг, бі́ганя, вы́шка, гні́в, доброта́, ду́маня, краса́, мышлі́ня, плач, познава́ня, почлі́вость, ра́дость, серде́чность, смі́х, страх, учі́ня, чіта́ня, писа́ня, рахова́ня, сповіда́ня, ща́стя, щедро́сть*. Значіня абстрактных назывників не припушчать представу о раховані;
9. **конкретны** назывники, котры можуть піддати ся рахованю: *бе́рег, валáл, селó, місто, го́лова, го́ра, до́лото, календа́рь, кві́ток, кні́жка, мі́сяць, о́браз, о́зеро, о́ко, планéта, ромáн, ру́ка, сві́чка, улі́ця* і др.

20. КАТЕГОРІЯ РОДА НАЗЫВНИКІВ

Категорія рода є найхарактернішим прізнаком назывників. Вшыткы назывники, за ісключінем дакотрых, односять ся к єдному із трёх родів.

При назвах людей і звірят родова характеристіка часто служыть і на розознаваня осіб подля їх ставу і віку. Зато для дакотрых назв осіб категорія рода є і семантико-граматічнов категорією, напр.: *хлоп - жена́, муж - жена́, нянько (оте́ць) - ма́ма, сын - дівка, хло́пец - дівча, дідо - ба́ба, ўйко - те́та, стрыко - стры́на, братра́нець - сестерні́ця, сват - сва́ха, све́кор - свекра́, тесць - теща́ня; когۇ́т - ку́рка, цап - ко́за, кінь - кобы́ла, барáн - вівця; ку́рка - ку́ря, гу́ска - гу́ся, ко́за - кізля, кобы́ла - га́ча* і др.

В залежности од ставу, виділює ся мужський і женьський род у парных назывників: при назвах за професієв, націоналностєв, способом роботы і др. При назывниках ґраматічна категорія рода є соодносна зо ставом особы і характерізує ся найвыразніше. Назывники мужского і женьского родів в таких случаях определюють ся суфіксом і флексієв; на основі того назывники женьского рода часто одводжуют ся (дерівуют ся) од назывників мужского рода, напр.: *учі́тель - учі́телька, діре́ктор - діре́кторка, до́ктор - до́кторка, штудэ́нт - штудэ́нтка, га́зда - га́здыня, Русі́н - Русі́нка, капіта́н - капіта́нка, куха́рь - куха́рька, поёт - поётка, писа́тель - писа́тельница*.

Опреділіня родовых форм хыбує многым назвам фауны: *воробель, заць (за́яць), крокоді́л, му́ха, ла́стівка, леопа́рд, осá, пчо́ла* - немотівованость їх рода высвітлює ся непотребностєв в практичнім жывоті людей назвати ці определити став такого животного світа (см. СУЛМ, 1969, с. 51-52).

Немотівованость ґраматічного рода проявлять ся у многих живых або неживых назывників. Наприклад, лексічне значіня назывників не доказує чом якраз такий, а не іншый род є у назывників. Род обычайні определять ся по флексії, але не є то закономірне (*мыш, вош, ніч* - суть женьского рода), наприклад, мужський род: *граб, дуб, о́ріх, сме́рек, явор, жаль, сму́ток, плач, смі́х*; з другого боку, назвы женьского рода: *берё́за, лі́па, слі́вка, топо́ля; старо́ба, хворо́та, глухотá; весе́лость, злос́ть, ра́дость, ста́рость*; назвы середнёго рода: *го́ре, проклина́ня; мо́ре, по́ле, о́зеро, селó, мышеня, мышлі́ня, теля*. Немотівованость днів, напр.: мужского рода *поне́ділєк, вівто́рок, четве́рьг, але* женьского рода *се́реда, пята́ниця, субо́та, неде́ля*.

Категорія рода у називників є синтаксичні незалежна на розділ од категорії рода у придаєвників, числовників, містоназивників, при котрых ґраматичный род определіює ся родом називника, з котрым такы лексеми становлять синтаксичны сполія. Таким способом ґраматична категорія рода, як самостатной категорії, є властна лем називникам.

Із категорії живых називників виділюють ся два роды - мужской і женский, што спочатку одповідало ставу живых особ (і звірят), котры пізніше поширили ся і на іншы називники. В русиньскім языку бівша часть називників - назв особ - односить ся к мужскому або женському роду. Середній род выникнув на основі первічної категорії неживых предметів. Зато в славянських языках вшыткы три роды суть розознаваны уж з давных часів (см. Oberpfalcer, 1933, s. 28).

ґраматичный род, то єсть семантичні немотивований мужской, женский і середній род, мають вшыткы називники, котры называють неживы предметы.

Од ґраматичного рода треба одлічувати біологічний род, котрый выражать ся у називнків, называючіх особы або животных. Слова *хлоп*, *хлопець*, *когút*, *вовк*, *медвідь*, *слон* означають особы і животных (звірів) мужского пола і односять ся к мужському роду; слова *баба*, *женá*, *вівця*, *корова*, *кúрка*, *сôва*, означаючі живы особы і звірята женского пола, односять ся к женському роду. Значіня ґраматичного рода в уведжених прикладах суть характерізованы семантико-біологічним родом. На основі того назвы *гáзда*, *старóста*, *сúдця*, *Волóдя*, а з другого боку - *баба*, *невíста*, *тéта*, *тещáня*, *Уля* хочь мають еднаку флексію єднотного числа, проявляють ся нетотожны синтаксично-морфологічны формы мужского і женского родів.

В рамках біологічного роду екзистує лем протівопоставліня форм мужского рода женському (*хлоп* - *женá*, *Русín* - *Русінка*, *барán* - *вівця*), а в рамках ґраматичного рода проявлять ся протівопоставліня форм мужского, женского і середнього родів (*тра́ктор*, *шко́ла*, *мо́ре*, *о́зеро*, *се́рдце*).

Выходячі із категорії рода, при класіфікації називників подля рода, треба раховати ся з морфологічними признаками, а тыж з лексичними або синтаксичними властивостями.

К мужському роду односять ся:

- а) вшыткы називники на твердый согласный і на -й, маючі в номінативі (Н.) єднотного числа нулову (то єсть експліцитно не выражену) флексію, а в ґенітиві (Г.) єдн. числа - флексію -а (ґрафічно і -я), а матеріаловы -у (ґрафічно і -ю), напр.: *август* - *августа*, *барвінок* - *барвінка*, *доктор* - *доктора*, *гараж* - *гаража*, *децембер* - *децембра*, *муж* - *мужа*, *ніс* - *носа*, *пейзаж* - *пейзажа*, *рік* - *рока*, *рот* - *рота*, *стіл* - *стола*, *дуб* - *дуба*; *мороз* - *морозу*, *чай* - *чаю*, *музей* - *музею*, *клей* - *клею*, *радіи* - *радія*, *соловѣй* - *соловья*; *дым* - *дыму*, *мед* - *меду* і др.;
- б) називники на мягкий согласный в основній формі (то єсть в Н. єдн. числа), а в Г. єдн. числа, маючі флексію -я: *апріль* - *апріля*, *букварь* - *букваря*, *вінець* - *вінця*, *ґрайцарь* - *ґрайцаря*, *день* - *дня*, *камінь* - *каміня*, *кінь* - *коня*, *князь* - *князя*, *клінець* - *клінця*, *конець* - *кінця*, *місяць* - *місяця*, *нохтіть* - *нохтя*, *оглавець* - *оглавця*, *перстень* - *перстенья*, *пень* - *пня*, *учітель* - *учітеля*, *читатель* - *читателя*, *царь* - *царя*, *ярець* - *ярця* і др.;
- в) називники з флексієв на -а (-я) в основній формі, называючі особы мужского пола: *войво́да*, *га́зда*, *слуга́*, *старо́ста*, *Воло́дя*, *сúдця*;
- г) називники з флексієв на -о в основній формі, называючі особы або звекшенины предметів, рідше і особ: *дідо*, *нянько* (*нянѐ*), *стрыко*, *у́йко*, *Миха́йло*, *Петро́*, *Юрко́*, *домі́ско*, *дубі́ско*, *коні́ско*, *снопи́ско*, *хлопи́ско*, *хлопчи́ско*.

К женьському роду односять ся:

- а) вшиткы назывники з флексієв на -а (-я) в Н. едн. чісла (окрем мужских назв тіпа *газда, староста* - выше уведжены): *баба, бандурка, бідá, бáнка, бóрода, брігада, варіха, вáрта, вáтра, вдо́ва, во́да, ве́рба, доброта́, доро́га, ма́ма, нитка, сестра́, служба́, стіна́, стрі́ха, стрына́, фа́ра, фо́рма, хыба, хма́ра; ба́сня, бу́ря, ве́чера, жме́ня, кіше́ня, ма́шля, белéтрия́;*
- б) назывники на мягкий согласный в основній формі: *до́лонь, дру́жность, зары́тость, кість, масть, ма́тірь, ліну́вость, мо́лодость, наду́маность, по́вість, по́стіль, почлу́вость, путь, пясть, ра́дость, сі́ль, скро́мность, сме́рть, со́вість, тва́рь, терпе́злу́вость, тинь, ли́нь, хмура́вость, шале́ность;*
- в) на твердый согласный і шыплячій: *бу́ков, дра́тов, кров, мо́рков, це́рьков, мыш, вош, ніч, по́міч.*

К середньому роду односять ся:

- а) вшиткы назывники з флексієв на -о, -е, -є в основній формі Н. едн. чісла (окрем выше уведжених назывників муж. рода тіпа *уйко, стрыко*): *бо́лото, зо́лото, ве́сло, ві́ко, ві́чко, гляди́ло, де́рево, дно, дры́вно, жа́ло, зе́рно, зло, ме́но, не́бо, о́зеро, о́лово, пи́сьмо, ра́діо, чу́до, ярьмо́; до́лотце, мо́ре, плече́, по́ле, се́рдце, со́лнце; усло́віє, содержа́ніє, вознесе́ніє, богоявле́ніє, пока́яніє;*
- б) назывники, котры мають флексію -а (-я) в Н. едн. чісла і означають назвы малых особ (назвы малят), звірят або предмети. В непрямых падах назвы малят набывають суфікс -ат-, (-ят-): *дівча, во́вча, га́ча, ма́ча, хло́пча, ялі́вча* і слова *гу́ся, ді́тя, ку́ря, теля́, ягня́* і слово *ві́стря*;
- в) назывники на -мя: *вы́мя, і́мя, плáмя, плéмя, сі́мя, ті́мя;*
- г) абстрактны і конкретны назывники з флексієв на -я: *бы́ля, бі́гання, допу́щія, ду́маня, зі́ля, зная́, за́пястя, жабо́руня, кві́тя, мышлі́ня, на́сія, оберáня, обле́чіня, обы́стя, обу́тя, обя́тя, познава́ня, речі́ня, чіта́ня, учі́ня, здо́ровя, ща́стя (щéстя), шма́тя.*

Екзістують слова, котры можуть быти однесены, в залежности од пола, або к мужському, або к женьському роду. Таки слова односять ся к словам **общого** (або **двоного**) **рода**, напр.: *сиротá* (*тот сиротá і тотá сиротá*), *бешті́я, бідола́ха, калі́ка, потво́ра, не́жграб*. К общому роду можно їх однести лем тоды, кідь они суть ужыты поза контекстом, в словнику.

Русинський язык перевозив до своёго словникового фонду назывники і з інших языків, котры, правда, дістали ся через словацькый або іншый філтер. Ту односять ся назывники

- а) мужского рода: *экзем, емблём, діагра́м, епігра́м, кріте́рію, пробле́м, синте́з;*
- б) женьского рода із чуждих языків через філтер нацвекшины: *аналі́за, ба́за, діагно́за, ано́да, епізо́да, елі́пса, іму́ніта, суверені́та, нарко́за, факулта́, універзі́та; сабо́таж, монта́ж;*
- в) середнього рода на -ум: *міні́мум, ултіма́тум, фо́рум* і др.

21. КАТЕГОРІЯ ЧІСЛА НАЗЫВНИКІВ

Категорія чісла є єдным із средств реалізації предметного значіня назывників. Така категорія выражать кількось або опріділене чісло предметів означених назывником.

В русиньскім языку розлічують ся дві форми чісел - **єднотне** і **множне чісло**. Назывники, реалізуючі ся в формі єднотного чісла, означають, же названий предмет

думать ся як єден вычлененый із якоїсь ґрупи предметів (*столéць, день, хлоп, женá, дівча, óко*).

Називники множного чісла указують, же названы предмети мыслять ся як вещь єднакых предметів, особ - два і вещь (*дні, люди, хлопи, жéны, дівчáта, óчі*). Значить, же семантична соодносность меджі єднотным і множным чіслом є неєднака, наприклад, в речині *Я сиджу на стілці* - лексема *столéць* выражать конкретну назву єдного предмета, а в речині *Столéць є предмет, котрый призначэный на сиджіння*; ту слово *столéць* означать назву неєднакых по формі *стілців* (предметів). В посліднім прикладі форму єднотного чісла можеме замінити формов множного чісла і тым значіння не змінить ся (*єдén столéць - два, три, штíри стілці*).

Формы єднотного чісла можуть мати семантичны одтінкы многости. Коекзістують лексеми, котрых форма єднотного чісла означать громаду предметів в шырокім розуміні, то єсть називників, напр.: *дру́жство* (вояків), *ча́та, рóта, пра́пор, бріга́да, шерéнга*. Таки множинны формы указують на векше чісло (на многость) в єдній ґрупі: *дру́жства, ча́ты, ро́ты, плу́ку, дівізі́ї, арма́ды*.

Форму лем єднотного чісла мають називники, означаючі матеріал, масу, котры не піддають ся чісловому рахованю: *желі́зо, зо́лото, мо́локо, серебрó* і др. По выражіню форм чісла називники ділять ся на три ґрупи:

- а) називники, для котрых суть реалны формы єдн. і множ. чісел;
- б) називники, котры склонюють ся лем в єдн. чіслі (*singularia tantum*);
- в) називники, котры мають формы лем множ. чісла (*pluralia tantum*).

Найпродуктивнішу ґрупу називників, што до выражіня чісла, творять називники, што мають реалны формы єднотного і множного чісел.

22. НАЗИВНИКИ, МАЮЧІ ФОРМЫ ЛЕМ ЄДНОТНОГО ЧІСЛА

Не вшыткы називники мають формы обох чісел. Називники, котры означають предмети і не споюють ся з кількостными чісловниками, і не мож раховати їх - не мають форм множного чісла, называють ся і терміном **singularia tantum**. К ним односять ся:

1. Індівідуалны властны назвы: *Вы́ровка, Дуна́єць, Дуна́й, Ла́борець, По́прад, То́пля, Ціро́ха; Братісла́ва, Бехері́в, Біловéжа, Пряшів, Ру́ська Во́лова, Ру́ське, Влады́ча; Зевс, А́долф Добрянський, Никола́й Ксе́няк, О́сиф Кудзе́й, Алекса́ндр Павло́вич, Штефа́н Смо́лей, Васи́ль Ту́рок* і т. д.
2. Абстрактны називники, выражаючі емоції, чувства, якість, став, найрозлічнішы абстрактны понятя: *гні́в, го́лод, го́рдость, скро́мность, ску́пость, сме́лость, одпочінок, любóв, давни́на, здо́ровья, сла́ва, чи́стота, Благови́щіня* і др. Абстрактны називники набывають формы множ. чісла главні тоды, кідь ними означує ся конкретне явління, порів. *краса́ природы - познава́ти краса́ (красоты́) природы*.
3. Громадны називники, означаючі ґрупу єднакых предметів, котры выступають як єдно ціле: *штуде́нтство, людство, біднотá, піхóта, молодéж, інтеліге́нція, звірі́на, че́лядь, чату́на, конари́вля*.
4. Матеріаловы називники, котры называють рознородый матеріал і можуть быти міряны, ділены, але не піддають ся рахунку. К ним односять ся назвы
 - а) потравин, напиктів, текучостей: *брі́ндза, мука́, мя́со, во́да* (але минералны *во́ды*), *цукерь, на́фта, бе́нзін, оце́т, вино́, чай* (але сорты вин, *ча́їв*), *мо́локо, ма́сло, пиво, бара́ніна, теля́тина, тінта*;

б) сільськогосподарських культур: *жыто, капуста, овёс, пшени́ця* (але сорти *пшени́ць*), *татáрка, ярець, прóсо, мо́рков, петру́шка, ре́дьков, цви́кла, ци́буля, чесно́к*;

в) хімічних елементів: *азо́т, водоро́д, кіслоро́д, желе́зо, зо́лото, о́лово, серебро́, ме́дь, фо́сфор, ртуть* і др.;

г) рознородних матеріалів і виробків: *бе́тон, вапно́, серсть, ціме́нт*; остатки із чогось: *пи́на, поло́ва, пилову́ня, сме́тя, цма́р*;

ґ) полотен: *брока́т, га́дваб, за́мат, ка́шмір, нілон, са́тен, сілон*.

У матеріалових називників суть можны форми і множ. числа, набываючі значіня рознородности, або іншых відів матеріаловых назв, сортів, напр.: *во́да* - мінералны *во́ды*, *чай* - ґрузи́нськы *ча́й*, *пшени́ця* - низкорослы *пшени́ці*, *ко́няк* - французькы *ко́някы*, *вино́* – мадя́рськы (малока́рпа́тськы, черве́ны, дезе́ртны) *вина́* і др.

5. Називники общностно-політи́чных учінь, научных напрямів: *акме́їзм, дарвіні́зм, тро́цізм, опору́нізм, нату́ралізм, класи́цизм, реалі́зм, рома́нтізм, сензуа́лізм, сенти́менталі́зм, шту́ктуралі́зм, марксі́зм, футу́різм, іма́жні́зм, сімво́лізм, фро́йді́зм* і ін.

6. Єдинічны предметны слова, выражаючі єдины своєго роду обьекты - астрономічны понятия: *Зе́мля, Марс, Сату́рн Юпі́тер, Ура́н, Непту́н, Плуто́н, Со́лнце*.

7. Назвы хворот: *ангі́на, а́стма, трахо́ма, ша́рлаґ, хрі́пка, холе́ра, цукро́вка*.

8. Назвы гер, відів шпорту: *фо́тбал, баскетба́л, го́лф, волейба́л, го́кей, джу́до, кара́те* і т. д.

23. НАЗЫВНИКИ, МАЮЧІ ФОРМИ ЛЕМ МНОЖНОГО ЧИСЛА

Називники форм *pluralia tantum* (помножны називники) суть слова, котрых протілежность множного числа не є морфологічні выражена і на основі того не виділює ся ґраматічна категорія і мать падовы форми лем множного числа. Тым помножны називники находят ся в протівопоставліні називникам, означаючім єдинічны предмети і тым називникам, котры мають лем єднотне число. Помножны називники можуть быти з семантичного боку розділены на слідуючі ґрупы:

1. Дакотры властны називники - топонімічны і астрономічны, а тыж назвы новинок, журналів, як: *А́лпы, А́нды, Апені́ны, Афі́ны, Бескі́ды, Поло́ніны, Герля́ны, Дардане́лы, Капуша́ны, Карпа́ты, Корді́льєры, Та́тры; Бжа́ны, Вале́нті́вці, Варі́хівці, Ко́шиці, Меджіла́бірці, Страня́ны, Пыхні́, По́токи, Приту́ляны, Ремені́ны, Чабалі́вці, Чабі́ны, Яковя́ны, Якубя́ны, Пеща́ны, Наро́дны новинкы, Вопрóсы языкознáнія* і т. д.

2. Абстрактны називники, означаючі

а) рознороды діяння, процессы, ставы – протікаючі довшый час: *во́льбы, деба́ты, інтρί́гы, хлопóты, зго́ды, незго́ды, мане́вры, посі́дки, ро́ды, ча́ры*;

б) народны обыча́й, обряды, свята: *дожі́нки, кома́шні, кресті́ны, мені́ны, народені́ны, заслюбені́ны, Вели́кодні, Гро́мніці, Покро́вы*;

в) одрізкы часу: *вака́ції, кани́кулы, жни́ва* (час работ);

г) дакотры колективны gry: *вечи́рки, жму́рькы, прядкы, схова́нкы, ша́хы*;

ґ) дакотры хвороты: *о́сыпкы, свербя́чкы, сухоти́ны*.

3) Називники, маючі значіня конкретных предметів, настроїв зложених частей, котры складають ся із двох або веце частей. Ту односять ся:

а) назвы облечіня або іншы понятия: *ногаві́чкы, трені́ркы, ногаві́ці, пантало́ны, джі́нсы, пла́вки, шо́рткы, тепла́кы, слі́пы; баю́сы, куче́ры*;

- б) назви предметів, з котрими виконує ся якась робота: *ва́гы, вилы, гра́блі, гу́слі, двéрі, клі́щі, ножы́чкы, са́нкы, ці́пы, цімба́лы*.
4. Назви громадних предметів, споєных з дакотрым культурно-сполоченьськым животом: *ана́лы, мемуа́ры, ско́бки, кавы́чкы, сі́ни, сходы́*; процеси, споєны з пінязьми: *пінязі́, аліме́нты, выда́вкы*.
5. Назывники з матеріаловым значінєм, означаючі
- а) одпадкы або остаткы, як резултат якогось процесу: *злі́вкы, мы́длови́ны, обгры́зкы, обрі́зкы, опі́лкы, о́трубы, помы́ї, по́чкы, пошкря́бкы*;
- б) виробкы якихсь прдуктів: *дрі́джі, дры́ва* (на паліня), *макаро́ны, шпроты́*.

24. НЕСКЛОНЮЮЧІ НАЗЫВНИКЫ

Меджі несклонюючіми назывниками можуть виділити ся слідуючі основны ґрупы:

- перевзяты невластны і властны назывники на гласны: *-е, -і, -у (-ю)*: *аташе́, ле́йді, жу́рі, меню́, шо́у, Баку́, Ка́прі, Со́чі, Та́рту, Тбілі́сі, Суху́мі*;
- перевзяты невластны назвы особ женського пола на твердый согласный або гласный: *мада́м, мадемуазель, місс, міссіс, фра́у*;
- назвы букв, звуків і нот: *бе, ге́ це, ес, а, у; до, ре, мі, фа, соль, сі, до*;
- чужозязычны і домашні скорочіня: *САН (Слова́цька//Словéньска акаде́мія нау́к), СР (Слова́цька//Словéньска репу́бліка), ЧР (Че́ська репу́бліка), США, ЧК, (Черве́ный криж), СНР (Слова́цька//Словéньска наро́дна ра́да)* ;
- чужозязычны призви́ща тіпа: *Бела́го, Га́йне, Ге́те, Ду́рновó, Жи́ваго, Дю́ма*;
- назвы дакотрых языків, пустынь, хворот: *бенга́лі, фі́джі, Го́бі* (назва пустыні), *бе́рі-бе́рі* (назва хвороты).

25. КАТЕГО́РІЯ ПАДУ

Пад є словозмінна ґраматічна катего́рія мена, выражаюча одношіня назывника к другим змінным частям речі в речіні або в словоспо́їні (сінтаґмі).

В русиньскім языку катего́рія паду реалізує ся шісте́ма ряда́ми (кі́дь не раховати ся з вокатівом у назывників) форм, ка́жда із котрых є носите́лем конкре́тного комплеќса катего́ріальных морфологі́чных значі́нь. Тоты ряды́ означаю́ть ся, як:

- | | | |
|------------------|------------------|-------------------|
| 1. Но́мінатів | (Называютий пад) | хто? што? |
| 2. Ге́нітів | (Рождатьий пад) | кого? чого? |
| 3. Да́тів | (Даютьий пад) | кому? чому? |
| 4. Аку́затів | (Відаютьий пад) | кого? што? |
| 5. Лока́тів | (Містный пад) | (о) кім? (о) чім? |
| 6. Інстру́ментал | (Творячий пад) | (з) кым? (з) чім? |
| 7. Вока́тів | (Звательный пад) | |

В поезії або при ословіні може ужывати ся вокатів назывників живых або неживых предметів, напр.: *Гелéно / Гелéн, Юсти́но / Юстин, Андри́ю / Андри́й, ма́мо / мам, нянь-ку/ няньк, па́не, сы́ну, дівко, се́сро, бра́те, ді́ду, шовге́ре, шовге́ріно, неві́сто, хлопче́; О, со́лнце, зві́здо, ві́тре* і др.

В тій сісте́мі форм но́мінатів представлять собов основну, словникову форму, называють ся **прямим падом**, а вшыткы остатны, называю́ть ся **непрямими падами**. Но́мінатів ні́гда не ужыва́ть ся з приназывником, локатів ні́гда не реалізує ся без приназывника; остатны пады можуть ужывати ся як без приназывників, так і з приназывниками,

виражаючи в сполі з приназивником нерозривне ціле одношіня. Каждый пад мать свій репертуар приназивників.

Пад, як языкова категорія, представлять собов діалектичну єдність содержания (обсягу) і форми, котра є основов при выучіні вшыткых формалных рознородостей паду (споєных і не споєных меджі собов) і вшыткых семантичных варіантів ёго ужываня.

26. ЗНАЧІНЯ ПАДІВ

Найглавнішы значіня падів слідуючі:

1. **Номінатів** є носителём субекта діяня (агенсом, діятелём) або носителём ставу припосоаного ёму в предікаті. В речіні Н. выступать як подмет (субект), присудок (предікат), придаток (атрібут), приложка (апозиція). Напр.: *Сестра́ - штудэнтка* (*Сестра́* - подмет, *штудэнтка* - звязочно-менный присудок); *Молода́ жена́-до́кторка выпі́сує ре́цепт на лі́кы* (*молода́* - придаток, *жена́* - подмет, *до́кторка* - приложка, *выпі́сує* - присудок, *ре́цепт* - прямой предмет, *на лі́кы* - незгодный придаток).

Номінатів называть ся прямим падом, є основнов і незалежнов формов назывників. Він ужывать ся в штруктурі речіня лем без приназивника.

2. **Генітив** ужывать ся з приназивниками, або без них і мать веце значінь. Найглавнішы із них:
 - а) значіня принадлежности (посесівне значіня) в шырокім смыслі того слова (*кни́га сестры́*, *музы́ка Чайко́вского*);
 - б) значіня матеріалу, із котрого штось выробене (*скри́ня із черве́ного де́рева*);
 - в) значіня обекта, на котрый направлене діяня, выражене назывником (*пита́я мо́лока*, *організа́ція ро́боты*);
 - г) значіня предмета рахунку і міряня чогось, што означать єдно ціле (*пять ты́жднів*, *пога́р ча́ю*, *ваго́н банду́рок*, *віз шу́тру*, *тані́р по́ливкы*, *кіло хлі́ба*, *тона же́ліза*);
 - г) значіня отрицаня тоды, кідь по утверджіні стоїть акусатів (*Я не нашо́в тако́й кні́гы - Я нашо́в тако́у кні́гу*);
 - д) в значіні части якогось предмета, то єсть части із цілого (*Ма́ма купі́ла хлі́ба - Ма́ма купі́ла хлі́б*; *Він прині́с фла́шку ви́на*);
 - е) в значіні обставника часу (*єдно́го дня захворі́в*, *наро́див ся тамто́го ро́ку*).

Генітив з приназивником означать:

- а) матеріал із котрого штось выроблене (*ді́м із це́гли*, *фля́шка од мо́лока*, *хлі́б із пше́ніці*);
- б) обект, який указує на істочник чогось (*прі́ятель од ді́тства*, *плач од ра́досты*, *страх з неу́спіху*);
- в) обект, котрому штось належить або од кого штось дістають (*У не́го мы купі́ли до́брый това́р*);
- г) обект доткнута ся з приназивником до (*Кона́рь смутно́й ве́рьбы дотыка́ть ся до зе́млі*);
- г) обект порівняня: *вы́шый од бра́та*, *ме́ншый од сестры́* і т. д.

Приназивники, ужываючи ся з генітивом в рознородых функціях членів речіня суть слідуючі: *без*, *блі́зко*, *вздо́вж*, *до*, *із*, *із-за*, *з* (*зо*), *за*, *ко́ло*, *мі́мо*, *од* (*ід* - областне), *о́крем*, *по́для*, *посе́ред*, *про*, *про́тів*, *напро́тів*, *се́ред*, *спі́д*, *спóза*, *спóпід*, *пóза*, *пля* (областне, синонімом *блі́зко*, *ко́ло*), *у*.

В речіні назывник в формі генітива функціонує як другорядный член речіня (предмет, придаток, приложка, обставник) і як менна часть звязочно-менного присудка (без приназивника

або з приназивником), напр.: *Хлопець був високого росту (= високий); Дім був без стріхи; Він був без родичів; Фляшка была од молока; Письмо было од сына;*

Форма генітива, як і далших падів, залежить од інших слів в речині, называть ся **непрямим падом**.

3. **Датів** мать такы главны значіня:

а) **особы**, ку котрій є обернута (направлена) діяльність, то єсть означать адресата діяльности, напр.: *писати мамі, зробити радість родичам;*

б) семантичного суб'єкта ставу в неособных речінях, напр.: *У нас не спить ся добрі дідови;*

в) визначености з одтінком што кому: *Слава Отцү і Сыну, і святому Духу; Памятник Духновічови.*

Датів залежить од часослова і називника. Найчастіше датів вяже ся без приназивника, а рідше з приназивниками *к*, (*ку*), *ід*, *вдяка*, *напрік*: *Він заклікав мене к собі; вдяка вам; напрік хворобі.*

В речині називник, в формі датива, выступать в функції предмета, обставника, приложки і як менной части звязочно-менного присудка, напр.: *Мы підійшли к лісу; Штудентка написала письмо учітелёви-французови; Тота машля была ёму не к сорочці; Дорога было к лісу.*

4. **Акузатів** означать:

а) **прямий предмет**. Уживать ся лем при переходных (транзитивных) часословах: *читати книжку, писати письмо, складати музику, позерати телевизор;*

б) **непрямий предмет**: *Дякую тобі за довіру; терпіти за сусіда;*

в) **час і простір**: *одпочивати тиждень, перейти кілометр, міряти час;*

г) **місце**: *обыйшов валал, ішов цілу дорогу пішки.*

Найголовнішы приназивники суть: *в* (*во*), *за*, *на*, *над*, *міджі*, *споміджі*, *о* (*старати ся о маму*), *під*, *поміджі*, *по*, *поза*, *підпід*, *понад*, *для*, *про*, *скрізь*, *спід*, *чєрез*.

В речині форма акузатива уживать ся як предмет (прямий і непрямий): *Мама пекла хлеб; Мы взяли ся за роботу;* обставник *Мы помогли ёму в тяжкий час* і як менна часть звязочно-менного присудка: *Щітка была на біліня.*

5. **Локатів** означать:

а) **об'єкт діяня**, ставу, думки речі, напр.: *Я вам розповіді о нашім селі і о звичаях;*

б) **інструмент**, при помочі котрого проходить діяня, напр.: *ішов на шыфі, гра́ти на клавірі, писати на компютері;*

в) **місце**: *робіти в лісі, бывать в місті, співати на свадьбі, стояти при дорозі;*

г) **час**: *З дому я одыйшов до школы в септємбрі;*

ґ) **якість (прізнак предмета)**: *Мясо было дусєне на воді.*

Локатів може вязати ся з часословом і приназивником. Функціонує лем з приназивниками, а то: *в*, *на*, *о*, *по*, *підпри*, *при*.

В речині називники в формі локатива выступають як предмет, обставник, приложка і як менна часть звязочно-менного присудка: *Вояк розповідав о боях на Дуклі; Она не даст собі ходіти по галові; Я купав ся в ріці-Полпрад; Она была уж в роках; Він був іщі при пам'яті; Він був при пінзях; Тотá приповідка была о звірятах; Він був не в своїй скорі.*

6. **Інструментал** мать такы основны значіня:

а) **інструмента діяня**: *писати пером, малювати пензликом;*

б) діючої особи (агенса) в пасивних оборотах: *Образ намалёваний малярём; Вояк ранёный кулёв;*

в) способ діяння, порівняння: *співати тénором, трímати ся хлóпом;*

г) об'єкта діяння: *комáндовати плúком;* міста і напрямованя: *ішов бíгом, проходів паствúском;*

ґ) часу: *робúти ночáми;*

д) причини: *жыти стра́хом;*

е) ограничені одношія: *міцный дúхом, спокійный з робóтов.*

Основны приназывники інструментала: *горі, долóв, з, за, із, над, мéджі, пéред, під.*
В речині інструментал выступать як предмет, обставник, приложка і як менна часть звязочно-менного присудка: *Не грай ся з огнём, бо ся попáлиш; Даколú і пéред мо́їми двéрьми засвítить солнце; Дім був з низкóв стрíхов; Чай був з цитрóном.*

Правда, значіня падів є о велё шырше і мають векше формалне выражіня. Треба брати до увагы і приназывники, і їх значіня. Наприклад, уведжены назывники в споїні з приназывниками выступають в синтаксичній функції предиката, порів. *Пóливка была з хрíном - Пóливка была хрíновá; Пéрогы были з капúстов - Пéрогы были капустаны.* Форма паду творить єдність содержания і ёго формы. Ту в повній мірі панує діалектика содержания і форми.

7. **Вокатів** ужывать ся на обернутя к другій особі або особам, а тыж і на персоніфікованы предмети, котрый выражать ся спеціальными афіксами, напр.: *няньку / няньк, máмо / мам, брáте, сéстро, дíду, стрыку, чоловіче, о нéбо, Івáне, пáне, панáве, хлóпе.*

Назывник, як член речіня, все мать форму якогось паду. П а д єсть ґраматічна (морфолого-синтаксична) категорія, котра выражать одношія назывника к іншым членам речіня і тым указує на ёго синтаксичну функцію.

На выражіня своїх синтаксичных одношін з іншыми словами в речині пад диспонує системов форм. Каждый пад назывника мать неєднакы (рознороды) закончіня, хоць їх форми суть єднакы (єднакозвучны), наприклад, нежывы назывники мужского рода мають єднакы форми, як: Н. *стáрый дím - А. стáрый дím.* Назывники женьского рода тіпа *ніч* мають єднакозвучны форми в Ґ., Д. і Л. єднотного чісла (*ночі*), а в Н. і А. - *ніч*. Ітак, одлічованя окремых падів в речінях помагать визначіти ґраматічну форму.

27. СКЛОНЁВАНЯ НАЗЫВНИКІВ

Скоро вшыткы назывники змінюють ся по падах. Зміна єдного і того слова по падах называть ся **склонёванём**. Зміна наставать в сімчленній (субстантивній) падовій системі флексій, котра реалізує і диференцує окремы падовы словоформы єднотного і множного чісел.

28. СКЛОНЁВАНЯ ЖЫВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

брат, учитель, гéній, дíдо

Пад

Єднотне чісло

Н.	брат	учітель	гéній	дід-о
Ґ.	брáта	учітеля	гéнія	дід-а
Д.	брáтови	учітелёви	гéнієви	дідови
А.	брáта	учітеля	гéнія	діда

Л.	(о) б́ратови	(о) учітелёви	(о) ѓенієви	(о) ді́дови
І.	(з) б́ратом	(з) учітелём	(з) ѓенієм	(з) ді́дом
В.	б́рате	учітелю	ѓенію	ді́ду

Множне число

Н.	брато́ви(-тя)	учіте́лі	ѓені́ї	дідо́ви
Г.	б́ратів	учіте́лів	ѓені́їв	ді́дів
Д.	б́ратам	учіте́лям	ѓені́ям	ді́дам
А.	б́ратів	учіте́лів	ѓені́їв	ді́дів
Л.	(о) б́ратах	(о) учіте́лях	(о) ѓені́ях	(о) ді́дах
І.	(з) б́рата́ми	(з) учіте́лями	(з) ѓені́ями	(з) ді́да́ми
В.	б́ратя	учіте́лі	ѓені́ї	дідо́ви

Флексії даного тіпа в Н. множного числа мають неєднакы форми; іншы непрямы пады од себе діференціюють ся. Уваджаве дакотры назывники в формі Н. єднотного і множного числа: *а́нгел - а́нгелы, педаго́г - педаго́гы, коншт́руктор - коншт́рукторы, пан - пано́ви, вдове́ць - вдовце́ви, сын - сынóви, хлоп - хлоп́и, коса́рь - коса́рі, царь - ца́рі, князь - князе́ви/князі́, зло́дій - зло́дії, го́луб - го́лубы, пес - пси́, оте́ць - отце́ви, хлопце́ь - хлопці́, стры́ко - стры́кові, у́йко - у́йкові, челове́к - люди́.*

29. СКЛОНЄВАНЯ НЕЖЫВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

о́браз, де́нь, кра́й, сно́писко

Пад Єднотне число

Н.	о́браз	де́нь	кра́й	сно́писко
Г.	о́браза	дня́	кра́я	сно́писка
Д.	о́бразу	дню́	кра́ю	сно́писку
А.	о́браз	де́нь	кра́й	сно́писко
Л.	(о) о́бразі	(о) дні́	(о) кра́ї (-ю)	(о) сно́писку
І.	(з) о́бразом	(з) днём	(з) кра́єм	(з) сно́писком
В.	о́браз	день//дню́	кра́ю	сно́писко

Можне число

Н.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка
Г.	о́бразів	днів	кра́їв	сно́писк
Д.	о́бразам	дня́м	кра́ям	сно́пискам
А.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка
Л.	(о) о́бразах	(о) дня́х	(о) кра́ях	(о) сно́писках
І.	(з) о́бразами	(з) дня́ми	(з) кра́ями	(з) сно́писками
В.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка

Подля того тіпа склонюють ся назывники (уваджать ся Н. єдн. і мн. ч.):

бал - ба́лы, баті́г – батогы́, го́лос - го́лосы, гри́б – гри́бы, рі́к - ро́кы, о́бід - обі́ды,

ко́лач - колачі, буквáрь - буквaрі, óглавець - óглавці, пёрстень – пёрстeні, ре́мiнь - ре́мiні, жаль - 0, ярець - 0, клей - 0, чай - 0 (але сорти: *грузи́ньскы ча́й*); доми́ско – доми́ска, дуби́ско – дуби́ска. Подля тіпа *снопи́ско* склонюють ся і живы назывники: *кони́ско – кони́ска, хлопі́ско – хлопі́ска, хлопчи́ско – хлопчи́ска* і др.

30. СКЛОНЁВАНЯ ЖИВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

га́зда, сۇ́дця

Пад	Єднотне число	Множне число	
Н. га́зда	сۇ́дця	га́здóви	судцёви
Г. га́зды	сۇ́дці	газдів	сۇ́дців
Д. га́здови	сۇ́дцєви	газда́м	сۇ́дцям
А. га́зду	сۇ́дцю	газдів	сۇ́дців
Л. га́здови	сۇ́дцєви	газдах	сۇ́дцях
І. га́здом	сۇ́дцєм	газда́ми	сۇ́дцями
В. га́здо/-а	сۇ́дця	газдóви	судцёви

Подля тіпа *га́зда, сۇ́дця* склонюють ся живы назывники мужского рода з фінальных основ на твердый або мягкий согласный, напр.: *войво́да, ла́ма, Воло́дя* і др.

31. ФЛЕКСІЇ ҐЕНІТИВА -а (-я), -у (-ю) У НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА

Варіантне закончіня -а (-я), -у (-ю) в формі Г. мають главні неживы назывники мужского рода, основа котрых закінчує ся на твердый або мягкий согласный і в певных фразеологічних споінях. Поужываня флексії -у (-ю) є ограничене

а) лексичні, то значить, же можуть мати лем дакотры слова, котрым тяжко інтерпретовати обобщене правило;

б) функціональні, то значить, же ужывають ся в определіній синтаксичній формі. Уведжены функції не суть точно унормованы, так же часто є вольный вибір той, або іншой флексії -а (-я) або -у (-ю). Вибір флексії быває часто колысавый.

Флексію -у (-ю) мають:

а) матеріаловы назывники, як: *а́збест - а́збесту, ба́рхат - ба́рхату, борщ - бо́рщу, го́рох - го́роху, ко́няк - ко́няку, лак - ла́ку, мак - ма́ку, мед - ме́ду, оцёт - оцтۇ́, сніг - сні́гу, хрін - хрі́ну, чай - ча́ю, цу́керъ - цу́крю, шма́лець - шма́лцю*;

б) дакотры далшы абстрактны і конкретны назывники, без обобщеного лексичного визначіня, а то: *блеск - блéску, бік - бо́ку, бой - бо́ю, вік - ві́ку, верьх - ве́рьху, вітор - ві́тру, дім - до́му, дым - ды́му, крик - кри́ку, запа́х - за́паху, круг - крۇ́гу, мах (розмахнута ся) - ма́ху, мозо́г - мо́згу, ро́зум - ро́зуму, ряд - ря́ду, сенáт – сенáту, слух - слۇ́ху, сміх - смі́ху, страх - стра́ху* і т. д.

Флексію -у (графічно і -ю) ужывають слідуючі назывники:

а) при отрицані без приназываетника або з приназываетником без, напр.: *не было бéнзину (цу́крю, тва́рогу але сы́ра), нет ма́ку (ме́ду, ру́му)*; без *ві́тру (смі́ху, доджۇ́, сма́ку, стра́ху, вку́су, до́зволу, до́вгу)*;

б) дакотры споїня з приназываетником *до, од, з, зо*: *до зарі́зу (робити), до ві́тру (говорити), до ско́ну (робити), (вычисти́ти) до ле́ску, (заче́рпнути) до са́мого спо́ду, (уме́рти) од (з) го́лоду (зо стра́ху, зо жа́рту, зо смі́ху), (выйти) з до́му*;

в) вшитки чуджі слова з фіналнов основов на -ізм: *акмеїзм* - *акмеїзму*, *гуманізм* - *гуманізму*, *імажінізм* - *імажнізму*, *песімізм* - *песімізму*, *реалізм* - *реалізму*, *капіталізм* - *капіталізму*, *комунізм* - *крмунізму*, *оптімізм* - *оптімізму*, *сімволізм* - *сімволізму*, *соціалізм* - *соціалізму*, *формалізм* - *формалізму*, *футурізм* - *футурізму*, *штруктуралізм* - *штруктуралізму*, *шпірітуалізм* - *шпірітуалізму*;

г) фразеологічны споїня: *было ёму (не) до співу (сміху, смаку)*, *чоловік без рёду (без складу)*, *з часу на час*.

Формы Г. на -у (-ю) назывників з матеріаловым і громадным значінём часто ужывають ся в споїні з кваліфікаторами, які выражають міру або громадность: *дэко чаю*, *літер бензіну*, *мётар штóфу*, *пóгар мёду*, *гóрня кóмпоту*, *вёлё (мнóго) снігú*, *пáклик дугáну*.

Іншы жывы і нежывы назывники мужского рода маюць в формі Г. єднотного чісла флексію -а (-я): *бік* - *бóка (на бік)*, *від* - *віда*, *гóлуб* - *гóлуба*, *двир* - *двóра*, *жачкóв* - *жачкóва*, *жывот* - *жывóта*, *явор* - *явора*, *нóхоть* - *нóхтя* і др.

Варіантны формы -ови, -ы, -і в Н. множного чісла стрічаюць ся в катэгоріі живых назывників мужского рода.

Жывы назывники мужского рода, означаючі звірчій світ маюць в Н. множного чісла на твердый согласный флексію -ы або на мягкий согласный -і: *барáн* - *барáны*, *боцáн* - *боцáны*, *бык* - *быкы*, *віл* - *вóлы*, *гóлуб* - *гóлубы*, *жáворонк* - *жáворонкы*, *когúт* - *когуты*, *лев* - *лэвы*, *тігер* - *тігры*, *воробéль* - *вороблі*, *заць* - *зáці*, *кінь* - *кóні*, *медвídь* - *медвіді* і др.

Жывы назывники, означаючі людський світ, маюць в Н. множного чісла флексію: а) -ови назывники, котры означаюць родинны одношіня: *брат* - *братóви* / *брáтя*, *зять* - *зятёви*, *кум* - *кумóви*, *сват* - *сватóви*, *сын* - *сынóви*, *шóвгор* - *шовгóрви*; б) -ы назывники, означаючі професіі, націі: *дірігéнт* - *дірігéнты*, *дірэктор* - *дірэкторы*, *доцéнт* - *доцéнты*, *демократ* - *демократы*, *поёт* - *поёты*, *профэсор* - *профэсоры*, *штудэнт* - *штудэнты*; *Русін* - *Русíны*, *Чех* - *Чэхы*; в) -и при алтернаціі согласного звука (к - ц): *вовк* - *вóвци*, *жобрáк* - *жобрáцы*, *злáтник* - *злáтници*, *Словáк* - *Словáцы*; г) -і назывники з фіналнов основов на мягкий согласный: *зблуджéнец* - *зблуджéнці*, *купéць* - *купці*, *Німець* - *Німці*, *писáтель* - *писáтелі*, *кліщ* - *кліщі*; г) -и назывники з фіналнов основов -ан, -ар (-яр): *Белгічáн* - *Белгічáны*, *Гуменчáн* - *Гуменчáны*, *Булгáр* - *Булгáры*, *Мáдяр* - *Мáдяры*.

Нежывы назывники мужского рода з фіналнов основов на твердый согласный маюць в Н. множного чісла флексію -ы: *грíх* - *грíхы*, *дар* - *дáры*, *жóлоб* - *жóлобы*, *закóн* - *закóны*, *нóжик* - *нóжикы*, *нож* - *нóжы*, *хліб* - *хлíбы*, *язык* - *языкы*, а з основов на мягкий согласный маюць флексію -і: *ключ* - *ключі*, *колáч* - *колáчі*, *гóлубець* - *гóлубці*, *клíнець* - *клíнці*, *гóрнець* - *гóрнці*, *рémінець* - *рémінці*, *рубéць* - *рубці*, *тáнець* - *тáнці*.

Жывы і нежывы назывники, закончены на согласный -ў, маюць в Н. множного чісла флексію -ї: *гéніў* - *гéнії*, *герóў* - *герóї*, *гаў* - *гаї*, *краў* - *краї*, *обычáй* - *обычаї*, *злóдїў* - *злóдїї*, *пролетáріў* - *пролетáрії*, *зáвоў* - *зáвої* і др.

32. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЁГО РОДА

Назывники середнёго рода маюць єднаке склонёваня з назывниками мужского рода, окрем форм Н. (або А.) єднотного чісла, коли они своїм графічным закончінём -о / -е контрастуюць з нуловов флексієв назывників мужского рода. Назывники мужского рода маюць флексію -о лем в деріватах з суфіксом субектívной оцінкы, напр.: *домíско*, *мурíско*, *облачíско*, *стромíско*, *хлопúско* і т. д.

33. СКЛОНЄВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДА ТІПА

сло́во, се́рдце

Пад	Єднотне число		Множне число	
Н.	сло́во	се́рдце	сло́ва	се́рдця
Ґ.	сло́ва	се́рдця	слов	сердць/сердець
Д.	сло́ву	се́рдцю	сло́вам	се́рдцям
А.	сло́во	се́рдце	сло́ва	се́рдця
Л.	(о) сло́ві	(о) се́рдці	(о) словáх	(о) се́рдцях
І.	(з) сло́вом	(з) се́рдцем	(з) словáми	(з) се́рдцями
В.	сло́во	се́рдце	сло́ва	се́рдця

Подля тіпа **слово** склонюють ся назывники середнього рода (дакотры лем в єднотнім числі) з флексієв в єднотнім числі Н. на -о, в котрых Ґ. єднотного числа і Н. множного числа мають флексію -а, напр.: *áвто, бараклó, бéдро, бéрдо, бiльмó, вéдро, винó, вóйско, гніздó, дно, до́лото, жы́то* (лем єдн. число), *зо́лото* (лем єдн. число), *злo, кіно, ко́лесо, кры́ло, ма́нко, мы́длo, не́бо, о́зеро, о́кно, о́ко, о́лово* (лем єдн. число), *пéкло, пéро, ре́бро, решéто, ры́ло, са́лто, селó, серебрó* (лем єдн. число), *сiдлó, сíто, срéдство, стéблo, стéгно, чiсло, шы́ло, я́бко, я́рмó* і т. д.

Подля тіпа **сердце** склонюють ся назывники середнього рода закончены на гласный -е, котры в Ґ. єднотного числа і Н. множного числа мають флексію -я, а по шыпячим -а: *во́ле, го́ре, до́лотце, лицé, мо́ре, плечé, по́ле, со́лнце, яйце* і др.

34. СКЛОНЄВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДА

тіпа дíвча, гу́ся

Пад	Єднотне число		Множне число	
Н.	дíвч-а	гу́с-я	дíвч-а́т-а	гу́с-я́т-а
Ґ.	-а́т-я/-и	-я́т-я/-и	-а́т	-я́т
Д.	-а́т-ю	-я́т-ю	-а́т-ам	-я́т-ам
А.	-а	-я	-а́т-а	-я́т-а
Л.	-а́т-ю	-я́т-ю	-а́т-ах	-я́т-ах
І.	-а́т-ём	-я́т-ём	-а́т-ами/-ми	-я́т-ами/-ми
В.	-а/-е	-я	-а́т-а	-я́т-а

К тіпу склонєваня *дíвча, гу́ся* односять ся назывники середнього рода, означаючі малы істоты або зменшены предмети з флексієв на -а: *во́вча, га́ча, ка́ча, ку́рча, хлóпча, пси́ча, дво́йча; ка́мінча, кну́жча, му́сча, слíвча, та́нірча, яблíнча* або -я: *жере́бя, кізля, ку́ря, мышeня, теля́, щеня́, ягня́; го́рня, му́ся*, котры в iншых падах, окрем Н. і Д. єднотного числа і во вшыткых падах множного числа набывають суфікс -а́т- (або -я́т-).

35. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКА СЕРЕДНЬОГО РОДА ТІПА

плѣмя

Пад Єднотне число Множне число

Н.	плѣм-я	плем-ен-á
Г.	-ен-а	-ен-0
Д.	-ен-у	-ен-ám
А.	-я	-ен-á
Л.	-ен-і	-ен-áх
І.	-ен-ом	-ен-áми

К типу склонёваня *плѣмя* односить ся невелике число назывників середнього рода на -мя: *тімя, стрімя, плáмя* (лем едн. числа), *вымя, плѣмя*, котры у вшиткых падах едн. (окрем Н. і А.) і множ. числа набывають суфікс -ен-: *стрімя - стрімена, стрімену, стрімя, (о) стрімені, (з) стріменом, стріменá, стрімѣн, стріменáм, стріменá, (о) стріменáх, (з) стріменáми*.

36. Склонёвання назывників середнього рода *singularia tantum*типа *щáстя, здорóвья, Вознесѣніє*

Н.	щáст-я	здорóв-я	Вознесѣні-є
Г.	-я	-я	-я
Д.	-ю	-ю	-ю
А.	-я	-я	-є
Л.	-і	-ї	-ї
І.	-ѣм	-ѣм	-ѣм

Подля того тіпа склонюють ся дерівованы і одчасословны назывники середнього рода закончены на -я, напр.: *быля, галúзя, залястя, зіля, квітя, обыстя, допущіня, думаня, обхаджáня* і т. д.

Слова *здорóвья* і *Вознесѣніє* склонюють ся як назывник *щáстя*, але в Л. мають закончіня -ї, бо основа слова закінчує ся на плавный губно-губный согласный, а слово *Вознесѣніє* мать в фінальній основі гласный -і.

37. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКІВ ЖЕНЬСКОГО РОДА

тіпа *женá, неділя, лелія*

Пад Єднотне число Множне число

Н.	жен-á	неділ-я	лелі-я	жѣн-ы	неділ-і	лелі-ї
Г.	-ы	-і	-ї	-0	-ь	-й
Д.	-і	-і	-ї	-ам	-ям	-ям
А.	-ý	-ю	-ю	-ы	-і	-ї
Л.	-і	-і	-ї	-ах	-ях	-ях
І.	-óв	-ѣв	-ѣв	-áми	-ями	-ями
В.	-о	-ѣ	-ѣ	-ы	-і	-ї

Подля тіпа *женá* склонюють ся живы і неживы назывники женського рода на -а, котры в Н. множ. числа мають флексію -ы: *ано́да, антило́па, ба́ба, бала́да, балала́йка, банду́рка, ба́нка, воро́на, берéза, бо́рода, во́да, ва́рта, го́лова, го́ра, дівка, добротá, зва́да, зго́да, злагóда, ка́ша, ко́руна, ко́са, му́ска, планéта, по́вала, познáчка, та́ктика, сва́ха, со́ро́ка, со́ро́чка, та́бла, та́шка, телéга, трава́, хма́ра* і др.

Подля тіпа *неді́ля* склонюють ся такы живы і неживы назывники женського рода на -я, котры в Н.множного числа мають флексію -і, напр.: *бу́ря – бу́рі, ві́шня – ві́шні, ві́вця – ві́вці, вовчи́ця – вовчи́ці, ворожкы́ля – ворожы́лі, га́здыня – га́здыні, ды́ня – дыні, жме́ня – жме́ні, зе́мля – зе́млі, кіше́ня – кіше́ні, клані́ця – клані́ці, ку́хня – ку́хні, ма́шля – ма́шлі; молоди́ця, наушні́ця, па́ліця, скрі́ня, ста́тя, евфо́рія, елéгія, ідео́логія, імпе́рія, інтeрвeн́ція, інтeрпун́кція* і т. д.

При склонёвані назывників женського рода наставать алтернація в Д. і Л. єднотного числа в тых словах, в котрых основа слова кінчить ся на согласный *г, ґ, к, х*. Алтернують ся: *ґ - дз, г - з, к - ц, х - с*, напр.: *до́ро́га - до́ро́зі - о до́ро́зі, мла́ка - мла́ці - о мла́ці, галу́шка - галу́шці - о лалу́шці, ва́рі́ха - ва́рі́сі - о ва́рі́сі, стрі́ха - стрі́сі - о стрі́сі* і др.

38. Склонёвання назывників женського рода тіпа

тінь, ніч, мыш, ма́ти, це́рьков

Пад

Єднотне число

Н.	тінь	ніч	мыш	ма́т-и	це́рьков
Ґ.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Д.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-і	ма́т-ер-и	це́рькв-и
А.	тінь	ніч	мыш	ма́тірь	це́рьков
Л.	(о) ті́н-и	(о) но́ч-і	(о) мыш-і	(о) ма́т-ер-и	(о) це́рькв-и
І.	(з) ті́н-ёв	(з) но́ч-ов	(з) мыш-ов	(з) ма́т-ір-ёв	(з) це́рькв-ов
В.	ті́н-е	ніч	мыш	ма́т-и	це́рьков

Пад

Множне число

Н.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Ґ.	ті́н-ей	ноч-ёй	мыш-ёй	мат-ер-ёй	це́рькв-ей
Д.	ті́н-ям	ноч-а́м	мыш-а́м	мат-ер-ям	це́рькв-ам
А.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Л.	(о) ті́н-ях	(о) ноч-а́х	(о) мыш-а́х	(о) мат-ер-ях	(о) це́рькв-ах
І.	(з) ті́н-ями	(з) ноч-а́ми	(з) мыш-а́ми	(з) мат-ер-ями	(з) це́рькв-ами
В.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы

Подля тіпа *тінь* склонюють ся слідуючі назывники: *до́лонь, жердь, кeрть, кість, путь* і назывники, котры мають лем єднотне число: *вдя́чность, злoсть, зрі́лость, лінь, медь, сві́жость, сі́ль, со́вість* і др.

Подля тіпа *ніч* змінюють ся по падах лем в єдн. числі: *молоде́ж, по́міч* і др.

Подля тіпа *мыш* склонюють ся: *вош* і назывники, котры мають лем єднотне число: *кров, лю́бовь, мо́рков, о́був*.

Слово *мати* не мать відповідних слів склонёваня. Є єдиним прикладом склонюючого тіпа.

39. СКЛОНЁВАНЯ ПОМНОЖНЫХ НАЗЫВНИКІВ (PLURALIA TANTUM):

ногавіці, помыї, ножычкы, óтрубы

Н.	ногавіц-і	помы-ї	ножычк-ы	óтруб-ы
Г.	ногавіць	помы-й	ножычок	óтруб/-ів
Д.	ногавіц-ям	помы-ям	ножычк-ам	óтруб-ам
А.	ногавіц-і	помы-ї	ножычк-ы	óтруб-ы
Л.	(о) ногавіц-ях	(о) помы-ях (о)	ножычк-ах	(о) óтруб-ах
І.	(з) ногавіц-ямы	(з) помы-ямы	(з) ножычк-ами	(з) óтруб-ами

Подля того тіпа склонюють ся і іншы помножны назывники, як: *вілы, граблі, гуслі, гарадичі, двэрі, сіни, вечуркы, крестіны, канікулы, макарóny, шахы, Альпы, Апеніны* і т. д. (см. пункт 23).

Помножны назывники мають в Г. варіантны формы, напр.: *-ів: кліщі - кліщів, щіпці - щіпців, сходы - сходів; -ей: грошы - грошей, пінязі - пінязей; -ів: Піреней - Піренейв, Гімалаї - Гімалаїв; -ø: Альпы - Алп, Апеніны - Апенін, Кордільеры - Кордільер.*

Нулову флексію із вставным гласным *-о-, -е-* мають в Г. множного чісла: *злівкы - злівок, носітка - носіток, опілкы - опілок, пóчки - пóчок, сáнкы - сáнок; граблі - грабель, Татры - Татар* і др.

40. ВЫПАДНЫ ГЛАСНЫ

Гласны, котры суть в єдних формах, а зникають в других формах, называють ся **выпадными**. В русиньскім языку можуть выпадати гласны *-о-, -е-, -і-* в назывниках мужского рода, напр.: *вітор - вітра, грибок - грибка, горбок - горбка, жовток - жовтка, зажиток - зажитка, замок - замка, зубок - зубка, угол - угла, уголь - угля, Карол - Карла, день - дня, зналець - знáлця, катáстер - катáстра, кóрець - кóрця, ла́гер - ла́гра, ма́нгель - ма́нгля, ма́рец - ма́рца, о́гень - огня, о́главець - о́главця, орéл - орла́, осéл - осла́, оте́ць - отця́ (вітіця і отця́), оцёт - оцту́, пес - пса, па́лець - па́лця, но́хоть - но́хтя, стишо́к - стишка́, столéць - сті́лця, хло́пець - хлопця́* і др.

41. ВСТАВНЫ ГЛАСНЫ

В генітиві множного чісла появлять ся в назывниках женьского рода вставный гласный *-о-, -е-* при збігу согласных в основі слова, напр.: *жобра́чка - жобра́чок, залóжка - залóжок, кáчка - кáчок, кúрка - кúрок, ма́чанка - ма́ча́нок, ма́чка - ма́чок, свáшка - свáшок, спі́ванка - спі́ванок, сорóчка - сорóчок, ялі́вка - ялі́вок, Гуменча́нка - Гуменча́нок, дúпля - дúпель, жо́вна - жо́вен і жовн, ві́шня - ві́шень, коно́пля - коно́пель, чере́шня - чере́шень* і ін.

42. СЛОВОТВОРІНЯ НАЗЫВНИКІВ

Выникнення новых назывників проходить в результаті таких способів словотворіння, як: суфіксація (включні і нулова), префіксація, субстантівація, словосклад, а тыж змішаними способами: префіксално-суфіксалным і суфіксално-складным. Деривацієв творять ся назвы особ мужского, женьского і середнёго родів, назвы малят, предметів, місцевостей,

властивостей, громадні назви, назви здрібнених і звекшин. В рамках називників (і інших частей речі) найпродуктивніший спосіб словотворення є **суфіксація**.

Назви **особ** мужского рода творять деривовану продуктивну групу суфіксами найрізноманітніших слів:

-тель (од основи інфінітива): *видавати - видаватель, виховати - вихователь, жити - житель, зводити - зводитель, казати - казатель, писати - писатель, читати - читатель*;

-ч (**-ач**, орфографічно **-яч**) од називників, придавників і часослов: *богатый - богач, пупкатый - пупкач, натерати - натерач, грабати - грабач, гра́ти - грач, ткати - ткач, підніховати - підніховач, розкрадати - розкрадач, читати - чита́ч*;

-іч: од часослов основи теперішнього часу: *гасіти - гасять - гасіч, носіти - носять - носіч*;

-ник: *зра́дити - зра́дник, мурова́ти - му́рник, робо́тник, кочо́вник, наслі́дник, проповідник, ремесел́ник, спові́дник*;

-ець: *біжа́ти - біже́ць, заяте́ць, ославе́нець, кіта́й - кіта́єць, німе́цько - німе́ць, Япо́нія - Япо́нець*;

-ц(я) - ним творять ся лем тоті називники, котрі утворені од часослов: *да́ровати - да́рця, ра́дити - ра́дця, суди́ти - суди́ця*;

-іск(о), -иск(о) - при алтернації согласного з фінальних основов слова: *па́лець - палчи́ско, дура́к - дурачи́ско, рука́ - ручи́ско, хлопе́ць - хлопчи́ско; ки́нь - кони́ско, хлоп - хлопчи́ско, дуб - дуби́ско*;

-арь (орфографічно **тыж -ярь**): *апа́тыка - апа́тыка́рь, вті́пковати - вті́пка́рь, електри́ка - електрика́рь; куха́рь, писа́рь (але го́ра - го́рар)*;

-ор: *іншпéкція - іншпéктор, реві́зія - реві́зор, редаќція - редаќтор, коректу́ра - коректо́р*;

-ак (орфографічно **-як**): *глу́пый - глупа́к, ду́рный - дура́к, си́льный - сила́к, би́дный - би́дняк, чу́дный - чу́дак*;

-чан: *Сви́дник - Сви́дника́н, Гуме́нне - Гуменча́н, Лі́тмановча́н, валал - валалча́н, Пряшівча́н, Рокыті́вча́н*;

-ан (-ян): *Бі́ловéжа - Бі́ловежа́н, Любо́вня - Любо́внян, Пстри́на - Пстри́нян, Збі́йне - Збі́йнян, Шмброн - Шамброня́н*;

Непродуктивну групу називників творять назви **особ** подля їх типічних характеристик, часто з одтінком пеєративності, наприклад:

-ан, -ань: *о́жран, ха́лан, скупа́нь*;

-ош: *бу́хта - бухто́ш, гу́ндрати - гу́ндрош, ду́дрош, лябдо́ш, ску́пош, ба́брош, вьрто́ш, джму́рькош, фраі́ркош, чава́ргош, цомплéш, цу́ндрош*;

-ох: *бі́лый - бі́лох, сла́бый - сла́бох, лі́нвый - лі́нэх*;

Широкофреквентовані суть чужі суфікси:

-іст(а): *кла́вір - клаві́риста, гіта́риста, матеріа́ліста, модерні́ста, русині́ста, тракторі́ста, славі́ста, фотба́ліста, спеціа́ліста*;

-ік, -ік: *акаде́мія - акаде́мік, істо́рік, матемáтік, проза́йк, фізі́к*;

-ант: *емі́грова́ти - емі́грант, музика́нт, флуктуа́нт, ціркуса́нт*;

-ент: *абсолюво́вати - абсолюве́нт, конкуре́нт, опоне́нт, рецензе́нт*;

-атор: *агі́това́ти - агіта́тор, деклама́тор, коментáтор, рештавра́тор*.

Дакотры назывнікі (як назвы фаху) творять ся од назывніків бессуфіксальным спосабом, а то одторгнутём флексіі **-ія** або **-а**, напр.: *анатомія* - *анатом*, *зоологія* - *зоолог*, *біолог*, *псіхолог*; *логіка* - *логик*, *фізік*, *хемік*.

Назывнікі творять ся од назывніків при помочі префіксів:

пра-: *прабаба*, *прадідо*, *праславяне*, *праязык* або і подвоінём того самого префікса: *прапрабаба*, *праправнук*;

над-: *надпоручик*, *надротмайстер*;

під-: *підпоручик*, *підплуківник*. Тым префіксом творять ся і нежывы назывнікі мужского і женьского родів: *піднаём*, *підрозділ*, *підгрупа*, *підціна*.

Субстантываціёв придавніків або часопридавніків творять ся назвы особ, як: *главный*, *дежурный*, *представёный*, *присядачій*, *пишучій*, *говорячій*.

К фаховому лексічному фонду частоносяцца **зложены слова**, як: *електрыка* і *тэхнік* - *електротэхнік*, *вода* і *інштальатор* - *водоінштальатор*; нежывы назывнікі: *вода* і *вёсти* - *водовод*, *плін* і *мірыти* - *пліномір*, *водомір*. Говоры зложены слова: *богомол*, *вітроплах*, *дарыможрач*, *душегуб*, *казисвіт*, *кнігомол* або лексіка царквеннага характэру: *богослужба*, *боготворіня*, *богаявліня*.

2. Назвы особ женьского роду, котры сьць прамы творены для женьского роду і маюць флексію **-а** або **-я**, напр.: *жэна*, *неділя*.

Од назывніків мужского роду творять ся назывнікі женьского роду суфіксами (адначасні і флексіёв):

-а: *кум* - *кума*, *сусід* - *сусіда*, *свёкор* - *свекра* (выпадінём гласнага ў аснове слова);

-к(а): *автор* - *авторка*, *поёт* - *поётка*, *сват* - *свátка*, *філосóf* - *філосófка*; пры аснове на фінальны *г*, *к*, *х* наставать алтэрнацыя (чараваньня) на *ж*, *ч*, *ш*: *друг* - *дружка*, *уряднік* - *уряднічка*, *чэрнох* - *чэрношка*. Суфікс **-ець** пры ўтворіні женьского роду ў назывніках адпадать, напр.: *Іспáнець* - *Іспáнка*, *Япóнець* - *Япóнка*;

-ічк(а); ужываць ся ў чужых назвах з фінальным *г* ў аснове: *антрополóg* - *антропологи́чка*, *геолóg* - *геологи́чка*, *псіхолог* - *псіхологи́чка*, *філалóg* - *філалогі́чка*;

-ін(я): *бог* - *богіня*, *колегіня*, *отрокіня*; з алтэрнаціёв ў аснове слова *ц* на *к*: *судця* - *судкіня*, *заступця* - *заступкіня*;

-іц(я); пры назвах птахів і звірів: *голуб* - *голубіця*, *левіця*, *медведіця*, *саміця*, *тігіця*.

Од мужскых прызівск на **-ый** творять ся женьскы прызівскі пры помочі флексіі **-а**: *Білоруський* - *Білоруська*, *Медвэцький* - *Медвэцька*, *Чорный* - *Чорна*;

-ов(а): *Байцўра* - *Байцўрова*, *Гэрко* - *Гэркова*, *Дэмян* - *Дэмянова*.

Назвы предметів, мясных выробків і іншых явіў творять ся суфіксами:

-ин(а), -тин(а); туносяцца ся назвы мясных выробків, як: *барán* - *барані́на*, *гусяті́на*, *кізлятíна*, *куры́тіна*, *теля́тіна*; назвы предметів за іх властывостямі: *здохлі́на*, *кісели́на*; грамадны назвы: *звірі́ня*;

-іц(я): *барані́ця*, *гаді́ця*, *часті́ця*;

-к(а), -ічк(а), -нк(а); од придавніковых каранів: *высо́кий* - *вышка*, *глубо́кий* - *глубка*, *шы́рка*, *до́жка*; од лісьовніків: *едén* - *едінка*, *два* - *дво́йка*, *пятка*, *семі́чка*, *деся́тка*, *сто́вка*, *тіся́чка*; од часослов: *га́дати* - *гаданка*;

-ок; тым суфіксам творять ся назывнікі мужского роду од караня префіксальных часослов: *выробити* - *выробок*, *причэсок*; од префіксальных часослов: *ско́čiti* - *скок*;

-ник; субстантывацыя мужского роду: *дэнь* - *дэ́нник*, *капу́ста* - *капу́стник* (*капустя́ник*), *пра́ти* - *пра́йнік*. Од нежывых назывніків творять ся назвы особ па профэсіі: *дом* -

домовник, право - правник, робота – робітник, церьков - церькóвник, шкóла - шкóлник;

-ер; творять ся називники мужского рода од основы: *штартовати - штартер*;

-інець: *гуся - гусінець, жаба - жабінець, кúря - курінець*.

Назви виробных настроїв, пристроїв і іншы творять ся суфіксами:

-атор: *вібровати - вібратор, вентіп - вентілятор; кондензатор*;

-к(о): *слухати - слухатко, стругати - стругатко*;

-(а)дл(о): *зуб - зубадло, сісти - сидадло (сідло)*;

-л(о): *тёрти - тёрло, шьти - шьло*

-арн(я): *січка - січка́рня*;

-ачк(а), -ячк(а): *косіти - коса́чка, молотіти – молотя́чка*.

Назви місця творять ся суфіксами:

-н(я): *гóрар - горáрня, па́пірь - папі́рня, цегéлля, коня́рня, ошетро́вня, прачо́вня, котóлля*;

-іц(я), -ніц(я): *дзвон - дзвоні́ця, книжні́ця, марні́ця, породні́ця, стані́ця, цолні́ця*;

-арн(я): *сіно - сіна́рня, труп - трупáрня*;

-иск(о): *капу́ста – капусті́ско, мо́чарь – мочарі́ско*.

Бессуфіксны назви місць стрічають ся рідко, напр.: *вымоль*.

Назви **властивостей** (абстрактны назвы) творять ся суфіксами:

-ость; ним творять ся називники од придавників і пасивных часопридавників, напр: *глу́пый - глупо́сть, зна́мость, людско́сть, му́дрость, ї́жність, пого́товость, серде́чность, скромно́сть, сла́бость*; *обробе́ный - обробе́ность, выплі́чений - выплі́ченость, опі́тый - опі́тость*;

-еніє (або **-ня**): *возне́сти - Вознесе́ніє (або Вознесе́нія), Богоявле́ніє, пока́яніє, Преображе́ніє, Успе́ніє*;

-об(а): *гни́лый - гнило́ба, старо́ба, хворо́ба, жало́ба*;

-от(а): *густы́й - густо́та, доро́га, глухотá, пусто́та, сухо́та, дрімо́та*;

-ств(о), -цтв(о) (при алтернації согласного): *кама́рат - камара́тство, мілода́рство, прія́тельство; дареба́цтво, проро́цтво, диво́цтво, паробо́цтво*;

-т(я): *ві́ти – витя́, мы́тя, пита́, шьтя́*.

Із префіксів найчастіше уживать ся префікс **не-**, напр.: *ві́ра - неві́ра, недо́віра, неохо́та, невдя́чность, немилозвучно́сть*;

пере-: *перевóд, переска́з, перегоро́да, перебудо́ва, перекла́д, пересіда́ня*.

Продуктивне творіня називників стрічать ся і з іншими префіксами, як: **в-**, **вы-**, **за-**, **од-**, **при-** і др.

В **зложених словах** стрічають ся найрізноманітнішы тіпы, як: *літопис, правопис, чістопис; словотворіня, формотворіня; языкозна́вство, орієнта́лозна́вство* і ін.

Назви **діяльності, стану** творять ся суфіксами (суфіксами і флексієв):

-н(я); даный тіп творить ся од вшытых часослов основы інфінітіва: *аналізо́вати - аналізова́ня, біга́ти - бігáня, встава́ня, гобле́ва́ня, курі́ня, лічі́ня, мышлі́ня, печі́ня, розпо́віда́ня, ходжі́ня, щі́няня*;

-от; од часослов слухового або іншого сприймання: *бреха́ти - брехо́т, бўха́ти - бўхо́т, гы́рмот, скре́гот, трéпот*.

Творіня назв **абстрактной діяльності, ставу** без суфікса суть дость часты, напр.: *біга́ти - біг, выдыхну́ти – выдых, одско́к, перéпис, ўсмі́в*.

Назви **діяльності** творять ся при помочі префіксів дость рідко: *предпо́відь, передпри́рава*,

Громадні назви творять ся суфіксами:

-ств(о), -цтв(о): *звірь - звірьство, люд – людство, славянство, христіянство, штудентство; жобрак - жобра́цтво, коза́к - коза́цтво;*

-ин(а) або -ін(а); громадність особ або предметів: *звірь – звірі́на, ярь – ярі́на; бук - бучі́на, осі́ка - осичі́на;*

-ур(а): *а́гент - а́генту́ра, апа́рат - апа́рату́ра, клієнт - клієнту́ра;*

-а́тк(а): *те́ма - темáтіка.*

Називники, означаючі **зменшенины**, творять ся суфіксами:

-ик: *коцу́р - коцу́рик, кош - ко́шик, но́сик, до́мик, сто́лик, стрóмик, та́нірик;* творять ся випадінєм гласной: *у́глик, о́гник, пес - псик);*

-к(о); творять ся при алтернації согласной: *о́ко - о́чко, лицé – лі́чко, молóко - молóчко, у́хо - у́шко;*

-к(а): *жы́ла – жылка, скáла - скáлка;* при алтернації согласной в основі слова: *но́га - но́жка, па́ліця - па́лічка, ру́ка - ру́чка;*

-о́ньк(а): *го́лова - голово́нька, кúхня - кухо́нька, пелéвня - пелéвонька.*

Називники, означаючі **звекшенины** живых/неживых предметів вшитых трёх родів, творять ся суфіксами:

-иск(о), -іск(о): *дом – доми́ско, ба́ба – бабі́ско, боца́н – боца́ніско; коні́ско, конари́ско, дзвони́ско; пес – пси́ско, стромі́ско, хлібі́ско; бук - бучі́ско, ді́вка - дівчі́ско, але хлóпець - хлопчі́ско не означать звекшенину, але лем еднаку міру називника;*

-тиск(о): *ді́вка – дівчати́ско*

43. ПРЕФІКСАЛНО-СУФІКСАЛНЕ ТВОРІНЯ НАЗЫВНИКІВ

В русиньскім языку є то дость продуктивний тіп творіня назывників. В значіні недостатку чогось уживать ся префікс і суфікс:

без...-ник, в женьскім роді суфікс **-иця**, **-ость**: *безгрі́шник - безгрі́шниця - безгрі́шность, безбо́жник; безвла́дность, безгра́мотность;* орфоґрафічні тыж префікс **бес-**: *бессме́ртность, бесхаракте́рность;*

за...-ок: ним означує ся місце, просторовость, што находить ся позаду чогось або на чімсь. Даний тіп словотворіня є тіпичный для топонімів, напр.: *Загорбо́к*, або з префіксом **на-**: *Нагорбо́к.*

44. СЛОВОСКЛАД

Продуктивним тіпом творіня назывників є складання основ способом спокуючої гласной або без нёй, напр.: *ліс і парк - лісопа́рк, дере́во і обробі́ти - дере́вообро́бка; тепло́мір, желе́зобетон, носогылта́нка, Волгогра́д, Петербу́рг.*

Складання основ може проходити і способом **прирядности**: *се́веро-за́пад, юго-во́сток* або способом **підрядности** основ: *авто́транспoрт, фотоапа́рат.*

Новы назывники можуть творити ся зложінєм основ двох назывників: *ліс і ту́ндра - лісоту́ндра;* придавника і назывника: *молоды́й і женáч - молодоженáч;* назывника і часослова: *мі́на і метáти - міномéт, во́да і мі́ряти - водомі́р, куло́мэ́т, Мі́росла́в, Святосла́в;* числовника і назывника: *три і у́гол - триу́го́льник, штири́гран;* містоназивника і часослова: *сам і любі́ти – самолюб, самохо́д, самозва́нець і т. д.*

Перед опорнов основов можуть уживати ся компоненти інтернаціонального тіпа. Найчастішими меджі ними суть:

авто- (сінонімічний компонент **само-**): *авторегулятор, автомат, автобіографія, автопортрет, автограф*;

анти-: *антиелектрон, антиконцепція, антикорозія, антипінатія, антиматерія, антикомунізм, антимарксиста*;

біо- (який одностовить ся к чомусь живому (живым організмам)): *бiодiнаміка, бiоелектрiка, бiологія, бiоплазма, бiофізика, бiоакустика, бiогеографія, бiокаталізатор, бiокінетика, бiомаса*;

відео- (компонент, яким характеризує ся передавання образа надалеко): *відеозапис, відеоказета, відеокамера, відеомагнетофон*;

гідро- (який одностовить ся к воді): *гiдроагрегат, гiдроалтернатор, гiдрогенератор, гiдрографія, гiдрогiмнастика, гiдрокосметика, гiдротерапія, гiдроенергетика, гiдрорелеватор*;

гео- (який одностовить ся к Землі): *геоботаніка, географія, геологія, геопсихологія, геофізика, геохронологія*;

мікро- (барз малий або споеный з познаванєм предметів величин): *мікроаналіза, мікробіологія, мікрофлора, мікротелефон, мікроеволюція, мікроелектроніка, мікрофізика*;

міні- (перша часть зложеного слова зо значінєм малий, кiртий, дрібний): *міні-сукня, міні-авто, міні-фiтбал, міні-телевiзор*;

нео- (новый): *неокласицизм, неологiзм, неореалiзм, неопозитивiзм, неоромантизм, неовіталізм*;

псевдо- (перша часть зложеного слова зо значінєм фаловний, не тот справний): *псевдогоуманiзм, псевдофiлософія, псевдоинтелигенція, псевдологія, псевдопоезія, псевдореалiзм, псевдотеорія*;

теле- (перша часть зложеного слова в значіні далеко, далечинь): *телевiзор, телескоп, телефакс, телемеханіка, телефон, телефонометрія, телефонометер*.

При **мірах** уживають ся компоненти, котрими означує ся звекшіня або зменшіня до визначеного числа раз:

кіло-: *кілограм, кілометр, кілоампер, кілоамперметр, кіловат, ківольт, кілокалорія, кілопiнд*;

мега-: *мегават, мегапiнд, мегатiона, мегаграм, мегагерц, мегаеволуція*;

мілі-: *міліампер, мілівольт, міліграм, мілілітер, міліметр, мілісекунда*;

центі-: *центібел, центіград, центіграм, центілітер, центіметр*.

Особисте місце меджі складними називниками забирають спiяна з постпозічними компонентами интернаціального тiпа. Такими компонентами суть усікнуты або цілы основы називника або придавника:

-лог; ним означають ся назвы особ подля професії або якоїсь конкретной науки, спеціалізації, напр.: *біолог, вулканолог, геолог, графолог, діалектолог, лексиколог, філолог, кардіолог, фізіолог, метеоролог, теолог*;

-граф; ним означають ся назвы особ, споеных із записом або описом чогось: *біограф, географ, картограф, лексикограф*;

-грам; ним означають ся записы технічного характеру: *радіограм, телеграм* або ваг: *декаграм, кілограм*;

-метр; даный компонент уживать ся в назвах міряных приборів або в назвах міры: *барометер, калориметер, кілометр, рентгенометр, тахометер, таксометер, хронометер, центіметр*;

-**ман**; компонент тіпичний для назви особ, котрым надміру любить ся шось: *англома́н, балетомáн, галломáн, графомáн*;

-**філ**; поужывать ся на означіня особ, котры люблять шось: *славянофі́л*;

-**фоб(ія)**; друга часть слова выражать страх з того або ненависть до того, што уваджать ся першым словом; хоробна боязливость з дачого: *баццiпофóб, американофóбія*;

-**скоп**; компонент для назв оптичных інструментів або інструментів на слуханя звуків: *мікроско́п, периско́п, телеско́п, фонендоско́п*;

-**фон**; компонент для назв інструментів на передаваня звуків: *відеофо́н, грамофо́н, диктафо́н, ксілофо́н, телефо́н*;

-**бус**; компонент для назв відів средств транспорта: *автобу́с, аеробу́с, мікробу́с, тролейбу́с*.

ПРИДАВНИК (ADJECTIVUM)

45. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА

Придавником (адєктивом) называють ся повнозначна часть речі, котра выражать категоріальне ґраматичне значіня признака предмета в формі ґраматичной залежности од назывника, а в речині выступать в ролі придатка, в складі звязочно-менного предиката, дуплексива (предикативного детермінанта) або одокремленого придатка, напр.: *до́бры́й хлі́б, ці́ста вода, сі́нє небо, во́вчий зуб; Во́здух бы́в све́жий; Зе́мля ста́ла уро́дні́ша; Ді́ти верну́ли ся до́мів споко́йны; На сті́ні ві́сів о́браз, ста́рый і по́жовті́лый*.

Придавники змінюють ся подля родів (до́бры́й, -а, -е), цісел (розу́мны́й - розу́мны) і падів (до́бры́й, -ого, -ому, до́бры́й або до́брого, -ім, -ым - єдн. цісло; до́бры, -ых, -ым, -ы або -ых, (о) -ых, (з) -ыми/-ыма - множ. цісло). Род, цісло і пад придавника залежать од рода, цісла і паду назывника, з котрым придавник в окремім случаї згоджує ся, наприклад: *Іва́н ці́тає сво́ю інте́ресну́ кні́гу*. Придавник *інте́ресну* залежить од назывника *кні́гу*, зато выражать ся в формі акузатива женьского рода єднотного цісла.

46. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА КЛАСІФІКАЦІЯ ПРИДАВНИКІВ

В рамках своєї лексико-ґраматичной класи придавники ділять ся, в залежности од значіня морфологічних і словоутворюючих властивостей, на дві ґрупи: **якостны (квалітатівны)** і **односны (релачны)**. Обидві ґрупи екзистують незалежно єдна од другой. В рамках односных придавників виділяють ся **присвойны (посесівны)**, котры выражають присвойность якогось предмета конкретній (єдній) особі або рідше животному.

47. ЯКОСТНЫ ПРИДАВНИКИ

Якостны придавники называють такый признак предметів, котрый може выражати рознородый ступінь інтензивности або властивости предметів, то єсть они прямо называють признаки. Напр.: *высо́кий – вы́сший – на́йвы́сший; я́сный день, те́плый ве́чор, сма́чный хлі́б*. Якостны придавники одповідають на вопрос **якый?, яка?, яке?** - для єднотного цісла, а **якы?** - для множого цісла.

Лексичне значіня якостных придавників є рознороде. Они означають **фарбу** (*бе́лavýй, бі́лый, жо́вты́й, зе́ле́ны́й, ле́ловы́й, ру́ды́й, сі́вы́й, сі́ний, че́реве́ны́й, чо́рны́й*), **просторовы** **понятя** (*высо́кий, до́вгы́й, глубо́кий, гру́бы́й, кривы́й, ку́рты́й, низкы́й, плóскы́й*,

простый, рівний, тонкий, узкий, широкій), властивости і якости предметів, котры воспринимають ся органами чувств непосредні (*влажный, гіркий, горячий, зимный, вясный, солёный, солодкий, теплый*), *черты характера* (*глупый, весёлый, добрый, злый, милый, мудрый, паскудный, скромный, справедливый, характерный*), *зовнішны і тілесны якости людей або звірят* (*голый, глухой, грубый, здоровый, молодой, слпный*) і іншы признаки.

Якостны придавники мають свої лексико-граматичны особливости, од котрых они одлічують ся од односных:

1. Квалітативны придавники мають форму в мужскім роді *-ый* або *-ій*, в женськім роді *-а* або *-я*, в середнім роді *-е* або *-є*, а для вшиткых трёх родів в множині числі *-ы* або *-і*, напр.: *розумный, -а, -е, -ы; верхний, -я, -е, -і*. Синтаксична функція їх є атрибутівна або предикатівна.
2. Квалітативны придавники творять форми ступінів поровняння: *весёлый - веселый - найвеселый; высокий - вышый - наивышый, глупый - глупый - наиглупый, дорогой - дорожый - наидорожый, молодой - молодый - наимолодый, мудрый - мудрый - наимудрый, полный - полный - наиполный, смилый - смилый - наисмилый, старый - старый - наистарый*.
3. Од якостных придавників, при помочі словотворячих афіксів (префіксів і суфіксів), творять ся придавники, котры мають значіння ступіння проявління признака або ёго інтензивности, а тыж емоціонально-субєктивну оцінку придавника: *блй - блёный, великий - великанский, чудный - пречудесный, добрый - предобрёный, молодёный - премолодёный, солодёный; грубёзный, широчёзный; барз добрый; штонайгрубый, якнайліпый*.
4. Од якостных придавників легко творять ся присловники на *-о, -е, -і*: *близкий - близко, скорый - скоро, сухой - сухо, тунй - тунё, злый - зле, добрый - добрі, шумный - шумні (шувный - шувні)*. Дакотры присловники мають алтернативны форми *-о/-і*: *мудрый - мудро / мудрі, розумный - разумно / разумні і др.*
5. При помочі словоутворюючих суфіксів творять ся од придавників абстрактны субстантывы з тым же кваліфікативным значінём: *мудрый - мудрость, глупый - глупость, сытый - сытость; хворый - хворота, краснй - красота, высокий - вышка, богатый - богатство*.
6. Якостны придавники можуть споєвати ся з присловниками ступіння: *барз (дуже) добрый, дость мудрый, барз(кы) (не)добрый, цалком шкарёдый, страшні недобрый/добрый*;
7. Якостны придавники можуть вступати в антонімічны пары слов: *бідный (худбный) - богатый, высокий - низкий, великий - малый, мудрый - глупый, молодой - старый, добрый - злый (недобрый), здоровый - хворый, весёлый - смутный, дорогой - тунй (пацный), ясный (светлый) - темный, глубокий - плиткий, солодкий - гіркий / вясный*.

Уведжены лексико-граматичны признаки указують на одлишность якостных придавників од односных і присвойных. Правда, не вшиткы якостны придавники характеризують ся тими особливостями, а тото залежить од їх семантики і морфологічної штрктуры і к котрому штілу они односять ся. Якостны придавники, котры не проявляють ся у векшій або меншій мірі (ступіні), не мають ступінів поровняння, напр.: *босый, вірый, голый, глухой, горбатый, лысый, німый, сивый, слпный, хворый*.

Придавники набувають кваліфікативність од односных придавників, де тоту кваліфікативність ближче опреділять споїня ёго з субстантивом, напр.: *золотé (камянé) сёрдце, желізна во́ля, стрі́бберне во́лося*.

8. Од якостных (і од дакотрых односных) придавників можуть быти утворены абстрактны назывники при помочі суфіксів *-от(а), -ость, -ин(а), -ств(о)* і др., напр.: *густый - густо́та, пустый - пусто́та, скупый - ску́пость, скромный - скромно́сть, глупый - глупо́сть, мудрый - му́дрость, ве́кший - векшы́на, ме́нший - меншы́на, богáтый - богáтство; штудéнтський - штудéнтство*.

48. ОДНОСНЫ ПРИДАВНИКИ

Односными (релачными) придавниками называють ся такы, котры означають прізнак не прямо, а через одношія к другому предмету, яву або діяню і одповідають як і якостны придавники на вопрос **який?, яка?, яке?, які?**

Односны придавники означають одношія к **особі** (*дітьський сміх, учітельська конферéнція, людська сла́бость*), к **діяню** (*захорóнный чолно́к*), к **предмету** (*сливко́вый конáрь, малино́ва ща́ва, доджо́ва ква́пка, поті́чна во́да*), указують на **матеріал** (*гадва́бне ху́ща, порцелано́вый та́нір, желі́зный плу́г*), одношія к звіряту (*кіньський во́лос, яг-ня́ча во́вна*), одношія к місцю находжія: *се́льский у́ряд* (уряд, находячий ся в селі), *лісны зві́рята* (звірята, жыючі в лісі), к часу діяня: *деце́мбровы морóзы, лі́тні кані́кулы, минуло́рочный кон́церт*; означають опреділіня предмета: *штудéнтський інте́рнат*.

Прізнак, котрый выражать ся односными придавниками і є ёму все властный, не мать способность проявляти ся у векшій або меншій мірі.

З граматічного боку односны придавники характерізують ся тым, же од них не творять ся формы стуїнів поровняня (і присловники), формы присловників на *-о, -е, -і*, формы абстрактных назывників і формы субектївного оцініня, напр.: не може ся повісти: *деревя́ніший, деревяно, барз деревя́ный, деревяне́нький, деревя́ня* і т. д.

Вшыткы односны придавники мають одводжену (дерівовану) основу, до котрой входять афіксы, выражаючі одношія к предмету, зато они мають синонімічны формы з непрямыми падами назывників, напр.: *цегло́вый дім - дім із цеглы, дітьський сміх - сміх дітіны, пиво́ва фля́шка - фля́шка од півá, кіньске копы́то - копы́то коня*.

Уведжены граматічны властивості і семантика діференціюють односны придавники од якостных.

49. ПЕРЕХОД ОДНОСНЫХ ПРИДАВНИКІВ ДО ЯКОСТНЫХ

Односны придавники, ужыты в переноснім значіні, можуть переходити до категорії якостных (кваліфікативных, квалітативных), а якостны придавники можуть надобыти значіня односных. Такий процес переходу односных придавників до якостных є дость фреквентований, главні, в каждо́дненній жы́вій кому́нікації і в поезії, порів. *желі́зны двéрі - желі́зны нёрвы, золоти́й пёрстíнь - золоти́й чоловiк (харáктер, золотé дівча), сердéчны хворóты - сердéчны одношія (сердéчне поздоровлі́ня), камя́ный дім - камя́не сёрдце, кремо́ва мачáнка - кремо́ва сорóчка*.

Метафорічні можуть перетворити ся односны придавники в якостны. Тот процес проходить обычайні в складі зложених термінів, напр.: *жы́вый медвѣ́дь - жы́вый пліт, дзві́нкий го́лос - дзві́нкий соглáсный звук*. А все же, метафорічні перетворены придавники охабляють за собов граматічны особливості. Односны придавники суть носителями

незмінних прізнаків предмета і творять ся од повнозначащих (автосемантичних) частей речі.

50. ПРИСВОЙНЫ ПРИДАВНИКЫ

Меджі односными придавниками особливу групу творять присвойны, котры мають власну словотворну характерістіку і означають прізнак по присвойности єдній особі або рідше животному: *отцѣв дім* - *дім вітця*, *маміна блюзка* – *блюзка мамы*, *вѡвчій зуб* - *зуб вѡвка*, *Шафранків образ* - *образ Шафранка*; *брáтів дім* – *дім брáта*, *сестрѣн гѡлос* – *гѡлос сестры*. Односны і присвойны придавники не мають граматичных особливостей якостных придавників (ступінь поровняня, форм субектївної оцїнки). Семантичнов основ присвойных придавників є, же они указують на індивідуалну принадлежность. Правда, не од вшитых назывників можуть творити ся присвойны придавники, то єсть од таких, котрым не може быти присвоєный якийсь предмет. Присвойны придавники одповідають на вопрос *чій?*, *чія?*, *чіє?*, *чїй?*

Присвойны придавники творять ся од живых назывників при помочи суфіксів *-ів* (*-їв*), *-ин*, *-ін*, *-ій*, *-скый*. Суфіксом *-ів* (*-їв*) творять ся присвойны придавники од назывників мужского рода, напр.: *отѣць* – *отцѣв* (*вітцѣв*), *брат* – *брáтів*, *сын* – *сынів*, *учѣтель* – *учѣтелів*, *Андрі́й* – *Андрі́їв*.

Суфіксом *-ин/-ін* творять ся присвойны придавники од особных назывників женського рода, напр.: *ма́ма* – *ма́мин* (*-а*, *-о*, *-ы*), *сестра́* – *сестрѣн* (*сестрѣне ху́ща* – є то ху́ща, котрого властником є сестра), *Юсти́на* – *Юсти́нин*, *дѣвка* – *дѣвчін*, *Марі́я* – *Марі́ин* (говорове *Ма́ря* – *Ма́рин*).

Розділність меджі словами *ма́мин* і *матерѣньскый*, *отцѣв* (*вітцѣв*) – *отцѡвскый* (*вітцѣвскый*) заключать ся в тім, же слова *ма́мин* і *отцѣв* указують на принадлежность предмета якомусь конкретному (знамому) *отцѡви* або *мáтери*; слова *матерѣньскый* і *отцѡвскый* означають, же предмет (особа) є властный *отцям* або *матерям* вообще, так же односность в ниякім случаї не є індивідуална, але родова; зато слова *отцѡвскый* і *матерѣньскый* (*дім*) суть односными придавниками, а *матерѣньска* або *отцѡвска любѡв* (*стáрость*) суть якостными придавниками. Аналізованы придавники дость легко можуть переходити до групи односных, або і до якостных, порів. *медвѣ́дя* (*чія?*) *ді́ра* (*ла́ба*), *вѡвчѣ́й* (*чїй?*) *хвѣ́ст* – присвойны придавники, а *медвѣ́дя слѹ́жба*, *вѡвчѣ́й сма́к* – квалітатівны придавники; *лишáча* (*ді́ра*) – присвойный придавник, *лишáча* (*скѡ́ра*) – присвойный придавник, *лишáча* (*хі́трость*) – якостный придавник.

Придавники з суфіксом *-скый* творять ся од назв населеных пунктів і як звычайні означають принадлежность єдному місту (валалу), напр.: *сабинѣвскый* (*ярмарок*), *Пряшѣвска* (*універзі́та*), *рокуті́вске* (*дѣвча*), *чабалѣвскы* (*хлѡ́пці*).

Кідь прїзвіща мають в своїй основі суфікс *-скый*, то од них не творять ся присвойны придавники, як: *Мальцѡвскый*, *Македонскый*, *Острѡвскый*, *Орлѡвскый*, *Полянскый* і др.

Замкнутый ряд слов творять містоназывниковы, присвойны придавники тіпа *мій*, *твій*, *наш*, *ваш*, *свій*, *єго́*. В русиньскім языку присвойны придавники стрічають ся в усталеных виразах, як: *ахі́лова пята*, *дамѡ́клів меч*, *прокрѹ́стова по́стіль*, *соломо́нове рі́шіня*, *го́рдї́в узо́л* і др. Проявлять ся непродуктівность суфікса *-ого*, *-ой* при творіні присвойных придавників од прїзвіщ мужского і женського родів придавникового тіпа: *Сѹ́хого поѣ́зїя*, *Мальцѡвско́й повідáня*, *Перфѣ́цького лѣ́кції*.

51. СТУПІНІ ПОРОВНАННЯ

Якостним придавникам є тіпчна словозмінна категорія ступінів поровнання, котры творять ся формами **высшого ступіня (компаратіва)** і **найвысшого ступіня (суперлатіва)**. Выходячов формов для творіння ступінів поровнання служыть основна форма якостного придавника - **основный ступінь (позітів)**. Подля якостного прізника придавники мають дві просты формы ступнєваня.

Основный ступінь (позітів) сам по собі не выражать поровнання, але є дость важный для категорії ступінів поровнання, бо лем при поровнанні з основным ступінєм (основнов формов якостного придавника) реалізує ся граматічне значіння меджі позітівом, компаратівом і суперлатівом. Форма позітіва характерізує прізник якости предмета або особы без якогось одношіня к іншому предмету або особи, наприклад: *дóбрыі (чоловік), урожа́йна (зёмля), сінє (нёбо)*.

Высший ступінь (компаратів) творить ся при помочі суфікса *-ш-* або *-іш-* і флексії *-ый* для мужского рода, *-а* для женского рода, *-е* для середёго рода, *-ы* для вшыткых родів множного чісла.

Суфікс *-ш(ый)* ужывать ся главні при неодводжєных (недерівованых) придавниках, котрых основа слова закінчує ся на єден согласный (окрем тых, котрых суфіксы *-ж-*, *-ок-*, *-ек-*, *-з-* выпадають): *легкый - лёг-ш-ый, высокый - высьый, глубокый - глуб-ш-ый, далёкий - дал-ш-ый, довгый - дов-ш-ый* (або проходить алтернація: *дорогый - дорóж-ш-ый*), *белавый - белáв-ш-ый, білый - біл-ш-ый, богатый - богáт-ш-ый, весёлый - весёл-ш-ый, здоровый - здорóв-ш-ый, молодой - молóд-ш-ый, новый - нóв-ш-ый, скупый - скýп-ш-ый, слабый - слáб-ш-ый, смілый - смі-л-ш-ый, старый - стáр-ш-ый, сухой - сýх-ш-ый* або основа слова кінчить ся на групу согласных *-рд-, -рт-*: *твёрдый - твѣрд-ш-ый, куртый - кúрт-ш-ый, корóткий - корóт-ш-ый*

Суфікс *-ш(ый)* поужывать ся:

- а) в придавниках, котрых основа закінчує ся на групу согласных з фінальным согласным *л, н, р, т*: *світлый - світл-ш-ый, вірный - вірн-ш-ый, давный - давн-ш-ый, дрібный - дрібн-ш-ый, культурный - културн-ш-ый, міцный - міцн-ш-ый, мудрый - мудр-ш-ый, простый - прост-ш-ый, потрібный - потрібн-ш-ый, розумный - разумн-ш-ый, смачный - смачн-ш-ый, темный - темн-ш-ый, теплый - тепл-ш-ый, тисный - тисн-ш-ый;*
- б) в дерівованых придавниках: *вчáсный - вчаснѣш-ый, отворѣный - отворен-ш-ый;*
- в) в придавниках, котрых основа закінчує ся на согласный *ж, ч*: *свіжый - свіж-ш-ый, горячий - горяч-ш-ый.*

Найвысший ступінь (суперлатів) творить ся припоїнєм префікса *най-* к формі высшого ступіня, наприклад: *брыдкый - брыдшый - найбрыдшый, наймолодшый, найвысьый, найвірнішый, найгіршый, найдорожшый, найкрасшый, найліпшый, найміцнішый, найновшый, найохотнішый, найпростішый, найрозумнішый, найсмачнішый, найсолодшый, найпродуктивнішый, найслабшый, найстаршый, найтеплішый* і т. д.

Суперлатівна форма придавника може підсилєвати ся частков як-, напр.: *якнайвѣкшый, якнайліпшый, якнайкрасшый, якнайлацнішый, якнайшув(м)нішый.*

Суперлатів може підсилєвати ся і выразами зо *вшыткых, із вшыткых*, напр.: *зо вшыткых // із вшыткых найдорожшый (найліпшый)*

В русиньскім языку стрічать ся і **суплетівный способ** творіння ступінів поровнання, наприклад:

велікый - вѣкшый//бівшый - найвекшый//найбівшый

дóбрыі - ліпшый - найліпшый

злыі - гіршый - найгіршый

малый - мѣншый - найменшый.

Од придавників, як: *бо́сый, ві́рий, глу́хий, го́лый, дозрі́тий, зря́чий, лы́сый, мерт́вый, поро́жній, святы́й, си́вий, спі́лий, хво́рий, хро́мый* і др. не творять ся ступіні поровнання зато, же они означають все лем тырвальны (незмінный) прізнак.

Елатівне значіня, то єсть значіня вышого ступіня якости в даякім предметі без поровнання з другим предметом: *він барз (бáрзкы) шувэ́ный (шумны́й), барз (дость, доста) міцны́й (весёлы́й, мудры́й), дость до́бры́й, преглубо́кый, преддо́бры́й, страше́зны́й, май до́бры́й, стра́шні до́бры́й/недо́бры́й*.

52. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМ КОМПАРАТИВА

Форма компаратива придавників все єсть склонююча і выступать в речіні найчастіше в функції предикативного компонента звязочно-менного предиката, рідше дуплексива (другого присудка, предикативного детермінанта).

Як граматичны і штілістичны синонімы, компаративны предикативны форми можуть при собі мати модифікований компонент компаративного значіня, пор.: *Ты міцні́шый, як я (Ты міцні́шый од мене)* і *Ты да́штó (о да́штó, кус) міцні́шый, як я (Ты да́штó міцні́шый од мене)*.

Міра вышой якости може творити ся присловниками міры: *вё́це, далё́ко, знáчні, тро́шки, троше́чки, непорівна́ні, о кільки вё́це, о мно́го раз, о тілько, о тї́цько*.

53. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМ СУПЕРЛАТИВА

Форма суперлатива придавників все є склонююча; выступать в речіні в функції придатка і як составна часть звязочно-менного предиката, напр.: *По зелéній лү́ці бі́гав наш на́ймільшы́й ко́ник; Ма́мины колачі́ были на́йлї́пшы; Приро́да в о́сени быва́ть на́йкрасша́; Співанкы мо́ёго прї́ятеля́ были на́йорі́гінальні́шы*.

В книжнім штїлі форма суперлатива выступать в функції одокремленого придатка: *Бі́сіда́ была́ о Та́трах, на́йкрасшы́х го́рах Слова́кій*.

Предмет поровнання при формах суперлатива выражать ся з приназывником *ме́джі* в споїні з інструменталом, або приназывниками з, із в споїні з генітивом: *Він́ быв е́дén ме́джі на́йлї́пшы́ми (е́дén з на́йлї́пшы́х) го́кеї́стами (го́кеї́стів)*.

Окрем основного значіня вышого ступіня прїзнака предмета при поровнанні форм найвышого ступіня можуть выражати высокый ступінь якости в елатівнім значіні, порів. *Він́ на́йлї́пшы́й штудéнт - Він́ преддо́бры́й (барз до́бры́й) штудéнт; Она́ выслови́ла на́ймудрі́шы́ сло́ва - Она́ выслови́ла премудры́ (барз мудры́) сло́ва*.

54. СКЛОНЁВАННЯ ПРИДАВНИКІВ

Придавники змінюють ся по родах, ціслах і падах. В русиньскім языку розлічують ся два тїпы склонёвання придавників: склонёвання подля **твердой і мягкой групи**.

До **твердой групи** склонёвання односять ся якостны, односны і присвойны придавники з твердым согласным в кінце основы, котры в Н. єднотного цісла мають флексію -ый, -а, -е, а в множинім ціслі -ы і присвойны, маючі в Н. єдн. цісла флексію -ин, -ін, -ів, -ів, -ій. Ту односять ся **якостны** придавники: *до́бры́й, мудры́й, новы́й, по́вны́й, сы́тый, твердо́ый* і др.; **односны**: *баюса́тый, борода́тый, камяны́й, деревяны́й, серебряны́й/стрібе́рны́й*; **присвойны**: *ма́мин (ма́мина, ма́мино, ма́мины), бра́тів (бра́това, бра́тово, бра́товы), Мефоді́їв, ка́чкін, лі́шкін, ка́міньскы́й (ка́міньска, ка́міньске, ка́міньскы́), пряхі́вскы́й (прыхі́вска, пряхі́вске, пряхі́вскы́)* і др.

Склонёвня якостного придавника тіпа *новы́й*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Для вшитких родів
Н.	нов-ый	нов-ё	нов-а
Г.	нов-ого	нов-ой	нов-ых
Д.	нов-ому	нов-ей	нов-им
А.	як Н. або Г.	нов-у	як Н. або Г.
Л.	(о) нов-ім (о)	нов-ій (о)	нов-их
І.	(з) нов-ым	(з) нов-ой	(з) нов-ими/-има

Склонёвня присвойного придавника тіпа *нянькі́в*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Про вшитки роды
Н.	няньків	няньков-а	няньков-ы
Г.	няньков-ого	няньков-ой	няньков-ых
Д.	няньков-ому	няньков-ей	няньков-им
А.	як Н. або Г.	няньков-у	як Н. або Г.
Л.	(о) няньков-ім	(о) няньков-ій	(о) няньков-ых
І.	(з) няньков-ым	(з) няньков-ой	(з) няньков-ыми/-има

До **мягкої групи** склонёвня односят ся придавники якостны і односны, основа котрых мать мягкый согласный. Звычайні є то согласный *-н-, -с-, -з-, -л-, -д-*. В номінативі єднотного числа они мають флексію *-ій, -я, -є*, а в множнім числі *-і*, наприклад, якостны: *пізній – пізня – пізне – пізні; порожній – порожня – порожне – порожні*; односны: *вѣрхній – вѣрхня – вѣрхне – вѣрхні; вѣчѣрній, днѣшній, вѣчѣрній, літній, рѣнній, завѣрѣшній* і др.

Склонёвня придавника мягкой групи тіпа *сѣні́й*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Про вшитки роды
Н.	сѣн-ий	сѣн-я	сѣн-і
Г.	сѣн-его	сѣн-ей	сѣн-их
Д.	сѣн-ему	сѣн-ей	сѣн-им
А.	як Н. або Г.	сѣн-ю	як Н. або Г.
Л.	(о) сѣн-ім	(о) сѣн-ій	(о) сѣн-их
І.	(з) сѣн-ім	(з) сѣн-ей	(з) сѣн-ими/-има

55. НЕСКЛОНЮЮЧІ ПРИДАВНИКИ

Меджі придавниками виділює ся невелика група несклонюючих, котры суть позбавены морфологічних форм, тіпичных для даной часті речі. З назывниками найчастіше сполучають ся несклонюючі придавники, котры стоять звичайні постпозитивно: язык *кóмі*, *сўкня мáксі* (*міді*) або препозитивно *міні* (*мáксі*, *міді*) *сўкня*. В речіні они выступають в атрібутивній функції.

З семантичного боку несклонюючі придавники означають:

1. признаки, які характеризують часть обличчя: *сўкня мáксі* (*міді*, *міні*);
2. признаки, які характеризують область культури і іскуства: *сонáта* ф мол, *мажóр*, *мінóр*, *бемóл*;
3. назвы дакотрых языків: *язык гінді* - *гіндський язык*, *язык кóмі* - *кóмський язык*;
4. властивости дакотрых виробків (продуктів): *káвей мóкко*;
5. назвы з областей споїня: *áзбука мóрзе*;
6. обходны (склеповы) назвы: *вáга нéтто* (*брúтто*).

56. СЛОВОТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

1. Значіня індивідуальной принадлежности **особі** рідше **животному** выражать ся в придавниках суфіксами (або і флексієв):

-ів *І-ів*: *брат* - *братів* (*братова*, *братово*, *братовы*), *дідо* - *дідів* (*дідова*, *дідово*, *дідовы*), *учітелів*, *Іванів*, *Андріїв*, *Василів*, *Штефанів*, *Левів*;

-ин: *баба* - *бабин* (*бабина*, *бабино*, *бабины*), *сестра* - *сестрин*, *женá* - *жéнин*, *тётин*, *тешáнин*, *Гелéна* - *Гелéнин* (*Гелéнина*, *Гелéнино*, *Гелéнины*), *Катері́на* - *Катері́нин*, *Нáстя* - *Нáстин*, *Я́на* - *Я́нин*;

-ін/-ін'; з алтернацієв согласной в фіналній основі: *ді́вка* - *ді́вчін* (*ді́вчінина*, *ді́вчінино*, *ді́вчінины*), *О́лга* - *О́лгін* (*О́лджін*), *Ма́рія* - *Ма́рїін*;

-ій, -ач(ій)/-яч(ій); з алтернацієв (і без нєй) согласной в фіналній основі: *пес* - *пс́ячій*, *ры́ба* - *ры́бій* (*олі́й*), *зая́чій*, *кача́чій*, *гуся́чій*, *кура́чій*, *теля́чій*;

-ов(ый): *бóбор* - *бобро́вый*, *вепéр* - *вепрё́вый*, *зебрóвый*, *ті́гро́вый*, *гадо́вый*;

-ск(ый): *учі́тель* - *учі́тельскый*, *брат* - *бра́тскый*, *до́кторскый*, *ковáльскый*, *маля́р* - *маля́рскый*;;

-цьк(ый); з алтернацієв согласной в основі: *ба́трак* - *ба́трацькый*, *коза́к* - *коза́цькый*, *німе́цькый*, *сло́вацькый*;

-івск(ый): *ді́до* - *ді́дівскый*, *отці́вскый* (*ві́тці́вскый*);

-ерьск(ый): *сестра́* - *сесте́рьскый*;

-ериньск(ый): *ма́ти* - *мате́риньскый*;

-евн(ый): *душа́* - *душéвный*;

-овн(ый): *дух* - *духо́вный*.

2. Значіня, яким означать ся одношіня к неживому предмету (матеріалу) або яву выражать ся в придавниках суфіксами:

-н(ый): *бі́да* - *бі́дный*, *худóба* - *худóбный*, *голосный*, *лі́сный*, *зуб́ный*, *моло́чный*, *сло́во* - *сло́вный*; *о́чный* (і при алтернації согласных): *рі́ка* - *рі́чный*, *інформáчный*;

-ов(ый): *бук* - *букóвый*, *березóвый*, *верьбóвый*, *грабóвый*, *грушкóвый*, *дубóвый*, *ліскóвый* (*о́ріх*), *орі́ховый*, *осикóвый*, *полéвый*, *сосно́вый*, *черешне́вый*; *лако́вый*;

-алн(ый); при субстантивних основах чужоязычного походжіня і од властных назывників: *буква́* - *буква́льний*, *горі́зонтáльний*, *ге́ніáльний*, *експері́ментáльний*,

матеріальний, моральний, перцентуальний, професіональний, регіональний, національний, процесуальний, фізикальний;

-цьк(ый): Брусніця - брусніцький, Дреніця - дреніцький, Кóшиці - кошіцький, маковіцький;

-ск(ый): Блахов - блаховський, Бехерóв - бехерóвський, земпліньський, легна́вський, містьський, валáльський, пряшівський, мо́рьський, спішський, шарішський, братісла́вський;

-івн(ый): інштíнкт - інштíнктівний, прогресівний, регресівний, негáтівний, позітівний;

-ан(ый) / -ян(ый); (і з алтернацієв согласного в фіна́лній основі): банду́рка - бандурча́ний, вапно́ – вапня́ний, водя́ний, вовня́ний, ды́няний, кістя́ний, дере́вняний, ледя́ний, мідя́ний, овся́ний, оловя́ний, полотня́ний, скоря́ний, скленя́ний, соло́мяний, татарча́ний, тендері́чаний;

-н(ый); з алтернацієв ц, к - ч і без алтернації: пше́ніця - пше́нічний, молóчний, пивні́чний; жы́то – жы́тний, сере́бряний, уніве́рзітний, факу́льний;

-арн(ый): легéнда - легéндарний, гуманіта́рний, молекулáрний, секунда́рний;

-ічн(ый): геоло́гія - геологі́чний, ідео́логічний; при алтернації согласного: лóгіка - ло́гічний, практі́чний, псіхі́чний, техні́чний, математі́чний, фізі́чний;

-аньск(ый): Пéру - перуа́нський, домініка́нський.

3. Значіня, яким означать ся одношіня к даякому місцю або часу, выражать ся суфіксами:

-н(ий): край - кра́йній, ве́рхній, за́дній, лі́тній, перéдній, ра́нній, осі́нній, субо́тній, сусі́дній;

-н(ый): ярь – я́рний, зі́мний, де́нний, худо́бний, ра́нний, неді́льний;

-ушн(ий): зима́ - зимóшний, лі́то - лі́түшний;

-ішн(ий): ра́но - ра́нішній (ра́нішнє мо́локо).

4. Значіня, яке характеризує ся даякими зовнішніми прізнаками, выражать ся в придавниках суфіксами:

-ат(ый): бо́рода - борода́тый, брі́хатый, волоса́тый, горба́тый, зуба́тый, крыла́тый, носа́тый, ока́тый, поло́сатый, рогата́тый, хы́лпатый, язы́катый;

-ав(ый), -яв(ый): во́ня – вона́вий, ді́ра – ді́равый, жыла́вий, крова́вий, дупля́вий, пегав́ый; од часоспова хорля́вити – хорля́вий;

-ов(ый), -ёв(ый): ко́цка - ко́цковый, крі́йда – кри́йдовый, ко́нцовый, крепо́вый, па́пірєвый, пі́рєвый;

-лив(ый), -ив(ый): та́лент – талантлі́вый, шко́дливый, щастлі́вый, справодлі́вый; пра́вда – правді́вый;

-ован(ый): кві́тка - кві́ткований, ді́пломований, прі́велегований, цукрова́ний, еру́дований.

57. ПРИДАВНИКИ, ЧАСОПРИДАВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧАСОСЛОВ

Одношіня к процесу, характерізоване часословом, выражать ся в придавниках суфіксами:

-(а)н(ый), -ен(ый): верта́ти - верта́ний, ве́рбований, вита́ний, зробе́ний, хране́ний, шма́реный; при алтернації согласного: верті́ти - верче́ний, круті́ти - круче́ний;

-лив(ый): бісі́довати – бісі́дливый, мани́ти (ко́гось) – манлі́вый, выно́слівый, ганьблі́вый, приспосо́блівый;

-уч(ий), -ач(ий) (орфографічні тыж -юч(ий), -яч(ий)): писа́ти - пишóчий, кріча́чий, літа́ючий, горя́чий (печ, ка́мін), ко́лячий, сто́ячий (сто́яча во́да);

-т(ый): *бу́ти – бу́тый, в́у́тый, забу́тый, взя́тый, грі́тый, злі́тый, мы́тый, моло́тый, мя́тый, об́у́тый, скру́тый, розв́у́нутый*;

-ш(ый), -вш(ый): *прине́сти – (при)не́сший, (про)чи́тавший, лежа́вший, (при)но́сивший, творі́вший*.

58. ПРИДАВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ПРИДАВНИКІВ, ЧІСЛОВНИКІВ І ПРИСЛОВНИКІВ

1. Значіння компаратива або суперлатива виражаться суфіксами:

-ш(ый): *бога́тый – бога́тший, бе́ла́вший, бі́лший, весе́лший, здра́вший, кра́сший, мя́гший, ста́рший, тве́рдший*;

-іш(ый): *ві́рний – ві́рніший, ку́лтурні́ший, масні́ший, мі́цні́ший, пі́зні́ший, сма́чні́ший, сму́тні́ший, спо́кійні́ший, чи́сті́ший*;

2. Прізнак ласкавості або пониженості з однінком зміцнення прізнака або рознородою оцінки предмета, носителя прізнака виражаться в адективах суфіксами:

-еньк(ый): *бі́лый – біле́нький, бі́днёнький, до́бренький, доро́генький, дрі́бнёнький, курте́нький, леге́нький, ма́ленький, моло́дёнський, соло́дёнський, ста́ренький*;

-іцьк(ый): *до́брий – до́брицький (надмі́ру до́брий)*;

-езн(ый); надмі́ру реалізована якість предмета: *веле́кий – вели́чезний, висо́кий – высочё́зный* (і при алтернації согласного в основі слова), *гру́бёзный, довже́зный, шы́рочёзный*; од часослова *лю́бити – любе́зный*.

3. Значіння „векший о кілько раз або што складать ся із тільки еднаких частей, кілько названо данным чи́слом” творяться адективы з суфіксом **-як(ый)**: *дво́е – дво́який, трё́е – тро́який, четверо́який, деся́тероя́кий*; з суфіксом **-рак(ый)**: *сто – сто́ракий, пятьсто́ракий, девятьсто́ракий, тис́ячора́кий*.

4. Адективы, утворені од адвербій, означають тот самий прізнак, што і присловник: власне присловнику значіння прізнака характеризує і значіння утвореного придавника. Адективы творяться од адвербій суфіксами:

-н(ий): *да́вно – давні́й, пі́зній, ра́нній*;

-тешн(ий): *ту – туте́шний, там – тамте́шний*;

-(і)шн(ий): *тепе́рь – тепе́рішний, то́ды – то́дышний, вче́рашний, завтра́шний*; при алтернації согласной в фіналній основі: *днесь – днё́шний, ко́лишь – коли́шний*.

59. ПРЕФІКСАЛНЕ ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

Протілежность прізнака, нега́ція прізнака творить ся в адективах префіксами:

не-: *до́брий – недо́брий, невесе́лый, нездо́ровый, негра́мотный, непё́вый*;

без-; (орфографічні і **бес-**): *вла́дный – безвла́дный, безбо́жный, безво́лосый, безно́гий, бесче́стный, бесце́льный, безголо́вый* (в персоніфікованім значіні);

а- (в книжній речі): *ало́гічний, амора́льный, аморфе́ный, апати́чный, асиметри́чный, аритми́чный* (префікс **а-** синонімічний префіксу **не-**: *неморале́льный, нелогі́чный*;

анти-: *антиво́енський, антидемократи́чный, антико́розный, антимарксі́тський, антифаши́тський*;

Значіння барз високого або надмі́ру високого ступі́ня реаліза́ції якості виражать ся в придавниках префіксами:

пре-: *преддо́брий, прекра́сный, премі́лый*;

при-: *привысо́кий, пришквара́ный, прини́зкий*;

най-: *на́йважні́ший, на́йкрасше́й, на́йлі́пший, на́йнебеспече́нний*;

архі: *архідіаконський, архієрєйський, архієпископський;*
супер-: *супермодєрний, супермодньий, супермініатурний;*
ультра-: *ультракороткий, ултралівий, ултрафіаловий, ултрачервений.*

60. ПРЕФИКСАЛНО-СУФИКСАЛНЕ ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

Од називників творять ся придавники суфіксами **-н(ый)**, **-ен(ый)** (або і без суфіксів) і з префіксами:

без- (бес-) ...-н(ый) або **-ен(ый):** *безбóжньий, бездїтньий, безідєйньий, безнадїйньий, безрезультатньий, беспредмєтньий, бесхыбньий, бесхырбєтньий, бессмєртньий, бесчєстньий;*

не-...-н(ый): *невїнньий, незгóдньий, нескончєньий, несмачньий, нещáстньий;*

за-...-н(ый), -ск(ый): *загранічньий, замóрьський, заокеáньський;*

над-...-ов(ый), -ск(ый), -н(ый): *наддніпряньський, надзвукóвий, надрядкóвий, надмóрьський, надзємньий;*

меджі-...-н(ый): *меджіконтінєнтáльний, меджінарóдньий;*

при-...-н(ый), -ск(ый): виражають просторове значіння: *приручньий, примістьський, примóрьський;*

од-...н(ый): із значінєм походжіня од чогось: *одчасослóвньий;*

про-...-цьк(ый) або -ск(ый): *проамеріцький, прогермáньський, прорусіньський;*

полі-...-н(ый): (і при алтернації согласного к на ч): *полівалєнтньий, полісемантічньий, політематічньий, політехнічньий.*

В придавниках, творєних од часослов, уживають ся суфікси **-н(ый)**, **-уч(ий)** (орфографічні тиж **-юч(ий)**) із значінєм ставу або хыбованя діяня: *нерозлúчньий, незмінньий, нечєкáньий, несучий, несклóнюючий, неповтóрюючий, неслухаючий, хыбóючий.*

Зовнішній став особи характерізує ся префіксом **за-** і суфіксом **-т(ый)** або **-н(ый):** *заспáтьий, неумытьий, заплáканий, заревáний, заганьбєньий, замашчєньий;*

по-...оваст(ый): *подовговáстий.*

Придавники з нуловим суфіксом і префіксом **без- (бес-)**, утворєні од називників, мають значіння недостатку чогось, якоїсь части (зачасто тіла), страты чогось, напр.: *безнóгий, безволóсий, безголóсий* (в переноснім значінї), *безнóсий, безóкий, безру́кий* і др.

61. ТВОРІНЯ ЗЛОЖЕНЫХ ПРИДАВНИКІВ І ЗРОСТІВ

Адектівы, виражені **прирядным одношіньєм** основ, означають прїзнак, названий зложєними основами (двома або вєце).

Як першый компонент виступать основа адектіва або субстантіва в спóїні з односьним (рєлачньим) адектівом, напр.: *глухый і німый - глухонімый, сліпоглухонімый, нау́чно-технічньий, фізіко-математічньий, мясо-молóчньий.* Основа придавника першого компонента зложєного слова творить ся в усікнутїй формї, напр.: *русьньско-ру́ський, áгро-промыслóвьий.* Усікнуты основы придавників суть *русьньско-, áгро-*.

В придавниках з **підрядным одношіньєм** основ лексем, котры стоять перед опорным (на першім місці) словом, уточнюють значіння опорного компонента, напр.: *старославяньський;* опорний компонент *славяньський* уточнює ся виразом *стáрый* (*стáро-*). Першым компонентом зложєных придавників може быти:

а) основа чісловника: *єднозбóвьий, двоязычньий, тритóмньий, пятьштокóвьий;*

б) компоненти **псевдо-** (*псевдонародный*), **квазі-** (*квазінауčný*), **біо-** (*біографічний, біологічний*), **гео-** (*геомагнетный*), **гідро-** (*гідроенергетичный*), **мікро-** (*мікроскопічний*).
Ускінутий вираз **ново-** (в значіні "лем што") спює ся з опорным часопридавником: *новонайденый, новоутвореный*.

Продуктивне творіня зложених назв маме і таке, коли як першый компонент стоїть **ціло-** (*цілонародный, цілоєвропейский*), **поло-** (ускінута основа назывника **половина**): *пологлубый, полововняный, полотвердый*; **світло-, темно-, бідо-** (ужывать ся в придавниках на означіня фарб): *світло-жовтый, темно-зеленый, бідо-синий*; **много-**: *многодтный, многорочный, многоформный*; **ново-**: *новорочный, новопеченый*; **старо-**: *старомодный, староновый, стародавний* і др.

62. СУФИКСАЛНО-ЗЛОЖЕНЫ ПРИДАВНИКИ

Суфіксално-зложены придавники з опорным компонентом основы назывника означають одношіня, характерізованы опорным виразом і конкретізованы першым компонентом основы слова. В ролі такого першого компонента выступать назывник, придавник або числовник. Штруктуру таких придавників творять суфіксы односных придавників в опорнім компоненті **-н(ый)**: *іншыі і язык – іншоязычный, камяноугольный, лівоберэжний, холоднокрівный, чужоязычный, минулорочный*; **-ов(ый)**: *середнєвіковий / середнєвічний*. Штруктура з опорным компонентом **-разовый** і з першым компонентом числовника: *многоразовый, триразовый, велєразовый*.

Зложены придавники з нуловым суфіксом, у котрых другый компонент творить основа субстантіва, означаюча части тіла або ёго часть, а першым компонентом є основа придавника, числовника або і інша часть речі. Основне значіня є высловлене опорным компонентом і конкретізоване оснований першого компонента: *біловолосьий, білозубый, горбоносый, довгоносый, криворосый, чернобровый, черногрівый, близкозракый (близорукый), далекозракый; едноокий, двоголосый, двоногый, триногый (стіл), четвероногый, широкоплечий*.

В придавниках-зростах опорным компонентом є часопридавник або придавник, а уточнюючим - присловник: *довгограючий, высшеуведжений, нижепідписаний, вшиткознаючий, високоважений, густозаселений; вічнозелений, тяжкохворый, малопродуктивный*. Даний тіп придавників-зростів є значні продуктивний.

63. ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ ОД ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Трансформація другых частей речі до придавників называть ся **адєктивізацієв**. Адєктивізувати ся можуть такы части речі, котры змінюють ся в роді, числі і паді. Много придавників за своїм походжінем суть колишніми часопридавниками, котры стратили час, від, пасівный або активный залог і стали придавниками. Ту односять ся придавники (а) часословного походжіня на *-уч-ий (-юч-ий), -ач-ий (-яч-ий)*: *горячий, колячий, лежачий, молячий ся, пахнячий, стоячий, смердячий, спячий, ходячий*; (б) часословного походжіня на *-л-ый*: *доспільий, минулый*.

Адєктивізація придавників проходить дость часто. До придавників перешли:

- а) пасівны часопридавники на *-н-ый*, напр.: *(вы)печеный, (с)квасєный, (вы)ношєный, (по)зберєный, (у)варєный, (роз)робєный, (од)різаный, (на)машєный*;
- б) пасівны часопридавники на *-т-ый*: *набүтый (буделярик), открыте (пүсьмо), умытый, прибүтый, роздєртый, обүтый, вызүтый, розрытый*;

в) пасівны часоправдники на *-м-ый*: *любимый, немислимый, відимый*;

г) пасівны часопридавніки на *-вш-ый*: *бывший, выпивший, павший, пропавший, вернувшийся, прочитавший, росповівший*.

В контексті може часопридавник адектівовати ся так, же єдно і того саме слово в єднім речіні функціонує як часопридавник, а в іншій речіні - як придавник, напр.: *Він їв з умитого тавіра* (лексема *умитый* - придавник); *Тот тавір був умитый теплов водою* - ту лексему *умитый* означать процес і функціонує як часопридавник.

Адектівовати ся можуть тыж порядковы числовники в тих случаях, кідь они ужывають ся не в рахованім значіні, але ужывають ся на означіня якоїсь конкретної кваліфікації (якості) або оцінки. Наприклад: *першы гуслі, перша якість, перший студент* (то єсть найліпший), *третя сторона* (т. є. незаінтересована особа), порів. *Перший голос співать весёлу мелодію; Перша є честь чоловіка, а потім тотό остатнє*. Значіть, од лексеми *перший* в значіні якостного адектіва може творити ся найвысший ступінь простої або зложеної форми: *найперша (сама перша) є честь чоловіка*. В русиньскім языку явы даного тіпа суть дость ограничены.

Адектівація все появлять ся в результаті зміни лексичного значіня слова, а уж того тягати за собов і зміну граматичных властивостей лексеми.

64. ПЕРЕХОД АДЕКТІВ В СУБСТАНТІВЫ (СУБСТАНТІВАЦІЯ)

При переході в субстантывы тратять адектівы якостне значіня і набывають значіня предметности, а тыж граматичны прізнакы і синтаксичны функції субстантывів (род, число і пад) і переходять до самостатных граматичных категорій; набывають категорії живых особ або неживых предметів; можуть определіати ся адектівами і выповняти синтаксичны функції субстантыва. Ступінь субстантывації може быти розділный. Єдны придавнікы повністю субстантывовали ся: *прідане, гостёвска*. Другы придавнікы, в залежности од контексту або сітуації, можуть ужывати ся раз в значіні адектівів, або в значіні субстантывів: *дежурный, знакомый, голодный, спный, сытый, хворый*, напр.: *Мы стрітили на ўліці знамого; Сытый голодному не вірить; Смілого і кўля боїть ся*.

Стрічає ся і з чісто окаянальных (случайных) субстантывацієв, котра може реалізовати ся лем в данім контексті: *На станіці стрітили ся двома пріятели: єдён був тучный, а другый – худый; Старый, зроб мі чай з цитроном*.

Субстантывованными суть топонімічны назвы і прізвіща: *Волове, Руське, Збійне, Дрічна, Матисёва, Андріёва; Заватрапёвске, Тарасёва, Замагурське; Полянський, Ярабінський, Штефанський* і т. д.

Субстантывованы адектівы мають тоты самы синтаксичны функції, што і субстантывы. В речіні они функціонують як: **субект**, напр.: *По вечері стары полігали спати*; **обект**, напр.: *Нашым молодым вночі не спало ся*; **незгодный атрибут**: *Доріканя мудрого вёце стоїть, як похва́ла дурного*.

Субстантывованы адектівы, в формі середнёго рода, можуть выражати ся формов компаратива або суперлатива: *Повіchte нам штось розумніше (найрозумніше)*.

Субстантывовавшысь дакотры адектівы, набывають нове значіня, наприклад, адектівы *старый* (муж жены), *стара* (жена мужа), *молодой, молодá* (молодіця); придавник *покійный* набыв нове значіня *умёрший*.

Переход адектівів до субстантывів не є звязаний із змінов лексичного значіня, але він є вязаний лем із зужінём і конкретізацієв значіня даной лексичной єдиніці.

Субстантивовані адективи охабляють за собов адективну сістему склонёваня, причім они не змінюють ся подля родів, але охабляють за собов тот род, в значіні котрого они субстантивовали ся, напр.: *молод́а, молодб́й, молоді́й, молоду́, о молоді́й, з молодб́в; прѣдане, прѣданого* і т. д. (*прѣдане* не мать множ. чїсла). Дакотры склонюють ся і в множ. чїслі, як: *молоды́, молодых́, молоды́м* і т. д. Таким же способом склонюють ся і субстантивовані топоніми.

В конкретных случаях уживаня адектива переставать выражати прїзнак предмета, а набывать предметне значіня, то єсть переходить до розряду субстантивів - значіть, же субстантивує ся.

Субстантивованый адектив жуує своє лексичне значіня. Доведна із субстантивнов семантиков субстантивовані адективи достають і властны субстантиву ґраматичны прїзнаки. Ґраматичны категорії рода, чїсла і паду суть у них незалежны, самостатны. Субстантивовані адективи, на розділ од чїстых адективів, не змінюють ся подля родів, але каждый із них, як і субстантивів мать ґраматичне значіня лем єдного із трёх родів.

Субстантивовані адективы мужского рода: *богаты́й, бідный́, голосный́, согласный́, подоро́жный, ротный́, стра́жный, хр́омый*; женського рода: *братова́, дітьска́, молод́а, проф́есорска́, ста́ра, старосто́ва* (жена старосты); середнёго рода: *авторське́, войно́ве, мы́тне, мину́ле, молóчне, пошто́вне, церкóвне, цо́льне, шампа́ньске, Ві́нне, Збі́йне* (назвы сел), *Заватра́ліське* (топонімічна назва).

Міра субстантивації придавників не є еднака. Виділює ся **повна (лексична) і неповна (синтаксична)** субстантивація придавників.

К **повным** субстантивованым придавникам односять ся слова адективного тіпа, котры жуывають ся лем як субстантивы: (*мы́тне, прѣдане, дежу́рный, цо́льне, пошто́вне*), прїзвіща адективного походжія (*Гуменянскы́й, Медве́цькы́й, Миха́йлов, Мудры́й, Сухы́й*), геоґрафічны і топонімічны назвы адективного походжія (*Ві́нне, Гно́йне, Глі́нне, Гандло́ва, Гуме́нне, Дюрко́ва, Зубне́, Матисо́ва, Мі́кова, Ні́клёва, Обру́чне, Окруѓле, Оса́дне, Петро́ва, Пчолі́не, Стра́жске, Сухе́, Уда́ське, Черті́жне, Шебасто́ва, Замагу́рьске* і др.

К **неповным** субстантивованым адективам односять ся назвы особ подля професії, форм работы (*ротный́, молоды́й, ста́рый*), назвы особ подля соціального ставу (*богаты́й, безробі́тны́й, стра́жны́й*), назвы особ подля політичної принадлежности (*бі́лы, черве́ны, пра́вы, лі́вы*), назвы особ за фізичными і псіхічними прїзнаками (*глу́пы́й, немото́рный, глу́хы́й, кривы́й, малы́й, ні́мы́й, слі́пы́й*), назвы хыж подля їх функčnosti (*дітьска́, учітельска́, проф́есорска́*), назвы понять субектївної оцінки (*проґресі́вне, нове́, ста́ре, цінне́*), термінологічны назвы з области рознородых наук (*двокры́лы, перна́ты, еднокопы́тны, гласны́й, согласны́й, глу́хы́й, дзві́нкы́й, фрікаті́вны́й, гортан́ны́й, ярина́, озими́на*).

Субстантивація адективів є дость поширена в русиньскім языку. Скоро каждый адектив, ужитый в одповідній контекстовій ситуації, може выступати в ролі субстантива.

ЧІСЛОВНИК (NUMERALE)

65. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧІСЛОВНИКІВ

Чісловником називають ся повнозначна часть речі, котра означать чісловы понятия (*едён, два, три, штіри, двáдцять, трі́дцять, ші́стьдесят, сто, двáсто; три пятах, пять стоцятых*), кількость єднородных предметів в формі цілых чісел або дробовых величин (*три сестры, пять брáтів, двáдцять пять мётрів, півдруга гóдины*).

Чісловники, указуючі на конкретну чіслову кількость, выражають ся в рахованых єдиніцях, а в графіці можуть быти зобразены чіслами. Позбавены значіня предметности, можуть називати абстрактны чісловы понятия, напр.: *два плус три є пять, три є мэнше штирѣх*; совокупность рахованых предметів, означаючих єдно ціле: *сім днів, дэ́сять дівчáт, дванáдцять гóдин*; порядок предметів при раховані: *двáдцять пёрше столі́тя, стоцята сторóна, трéтєго мáя* і т. д.

Каждє чісло поза контекстом означать значіня предметности і давать обще понятя о чіслі. В спойні чісловника з назывником означує ся уведженє чісло предметів, але чісловник при тім зоставать быти своїм значінєм абстрактным, но не комплікованым значінєм рахованых предметів. Чісловнику є єдно, який предмет підлігать рахунку - живый або неживый, великий або малый, довгий або куртый і т. д., напр.: *три штудэнткы і три шкóлы, пять мётрів і пять хлóпців*.

Категорія чісловника мать абстрактный характер. Абстрактность ёго є в тім, же в самостатнім чісловнику нияк не видно розділ, екзистуючий в рахованых предметах і тым, што якраз підлігать рахованю.

З морфологічного боку характерным прізнаком чісловників є експліцитность категорії паду при недостатку номінативного значіня морфологічної категорії чісла. Флексія чісловників не выражать граматічне значіня єдинічности ани множности. Чісловники споюють ся з часословами в формі єднотного і множного чісел (*ші́сть робі́ло - ші́сть робі́ли*); значіть, же граматічна категорія чісел ту не указує ся. Квантітатівна характеристіка множности (многости) ту хыбить, бо при раховані од два она обсягує (імплікує) в самім лексічнім значіні чісловників.

Чісловники не мають категорії рода. Родовыми флексіями діспонує лем чісловник *едён* (*една́, еднó*), *два/дві*, котрых формы номінатива або акузатива указують на род субстантивів: *два снóпы, дві óкна, дві лáмпы, дві півá, дві жéны*.

Категорія паду у чісловників репрезентує ся шістєма формами, флексії котрых мають іншы падовы формы як назывники, придавники або і містоназывники (*два, двох, двом, два або двох, (о) двох, (з) двомá*). В зложєных чісловниках склонює ся лем послідня часть (*ші́стьдесят, ші́стьдесятѣх, ші́стьдесятѣм, ші́стьдесят або ші́стьдесятѣх, (о) ші́стьдесятѣх, (з) ші́стьдесятѣма*). Чісловники (окрем дробных) указують на живость або неживость назывників. В синтаксічнім одношіні чісловники (як і придавники) мають способность споєвати ся як квантітатівный детермінант з субстантивами (*три кнѣ́гы, пять стóлів, сім днів, дванáдцять мѣ́сяцїв*). В непрямых падах чісловники згоджують ся (конґруують ся) з назывниками, напр.: *три ромáны, трѣх ромáнів, трѣм ромáнам, три ромáны* (або *трѣх хлóпцїв*), *о трѣх ромáнах, з трѣма ромáнами*.

З семантичного боку чісловники представляють собов понятия абстрактного чісла, і они не суть мотівованы якимсь іншым значінєм. Наприклад, слова *три* і *трóйка* означають кількость (квантіфікацію), но чісловником є лем чісло *три*, а слово *трóйка* одно-

силь ся к розряду субстантивів і означать назву кількості в значіні з назвов предметів, котры активізують ся ведно. Наприклад: 1) *трѡйка* - школьска отмітка, 2) *трѡйка* - грачі в карты, 3) *трѡйка* - запряжіня трѣх коней до воза (або санок), 4) *трѡйка* - три еропланы, творячі в шпортовій дісціпліні єдно ціле, 5) *трѡйка* - з трѣма парами весел, 6) *трѡйка* - якась комісія в зложіні трѣх людей і т. д. Означіня кількості в слові *трѡйка* не інволвувє в собі абстракцію, котра характерна для числовників; слово *трѡйка* несе в собі предметне значіня, зато односить ся к назывникам.

З морфологічного боку числовники характерізують ся такими особливостями:

- а) скоро вшиткы числовники суть позбавены категорії числа (окрем *єдѣн* – *єдны*),
- б) лем дакотры числовники мають категорію рода (*єдѣн*, *єднá*, *єдно́*; *два* - *дві*, *обѣдва* – *обѣдві*),
- в) многы числовники одлічують ся формами склонѣваня.

Із синтаксичного боку числовники одлічують ся тыми особливостями:

- а) споюють ся лем з субстантивами; такы словоспоїня (сінтаґмы) синтаксичні не розкладають ся і функціують як єден член речіня - субект або обект (*два дні* - *дві нѡчі*, *дві ѡкна*, *дві пѣва*, *пять місяців*; *На балкѡні квітли три рѣжы*; *Сестра купѣла три рѣжы*),
- б) не можуть детерміновати ся придавниками,
- в) в остатных падах числовники функціують як кількостны придаткы (атрібути), напр.: *За трѣмá гѡрами рослі три дѣбы*.

66. РОЗРЯДЫ ЧИСЛОВНИКІВ

Подля семантичных особливостей, ґраматичных властивостей і характеру ужываня, числовники ділять ся на пять розрядів: (1) **кількостны**, (2) **громадны**, (3) **дробны**, (4) **неопреділено-кількостны** і (5) **порядковы**. Розряды числовників од 1 - 4 означають абстрактну кількість, а пятый розряд означать порядок предметів при раховані.

67. КІЛЬКОСТНЫ ЧИСЛОВНИКИ

Ку кількостным числовникам односять ся такы, котры означають абстрактны числа або кількість предметів (*єдѣн*, *дѣсятъ*, *сто* *пятьдѣсят* *дѣвятъ*, *тѣсяч* *єдѣн*; *шість* *дѣвчáт*, *сто* *трѣдцáтъ* *два* *кілометрѣ*, *трѣсто* *шістьдѣсят* *пять* *днів*).

Подля морфемного складу і способу творіня кількостны числовники ділять ся на **просты**, **зложены** і **складны**.

К **простым** односять ся:

- а) Недерівованы числовники, котры мають лем єдну морфему, напр.: *єдѣн*, *два*, *три*, *штѣрі*, *пять*, *шість*, *сім*, *вісем*, *дѣвятъ*, *дѣсятъ*, *сто*. Даны числовники служать словотворнов основов про вшиткы остатны (дерівованы, зложены і складны) кількостны, громадны і дробны, а тыж для рахуючих слов.
- б) Дерівованы числовники, котры складають ся із єдної корінѣвой морфемы і суфікса *-нáдцáтъ* і *-дцáтъ*: *єденáдцáтъ*, *дванáдцáтъ*, *дѣятнáдцáтъ*; *двáдцáтъ*, *трѣдцáтъ*, *штѣридцáтъ*.

Зложены числовники складають ся з двох корінѣвых морфем, напр.: *пять* і *дѣсятъ* – *пятьдѣсят*, *шістьдѣсят*, *дѣвятъдѣсят*, *двáсто*,... *дѣвятъсто*.

Складны числовники складають ся із двох і вѣце слов (простых і зложених числовників). У складных числовників кількість слов рівнять ся кількості цифер (не рахуєме до того нулу), напр.: 21 - *двáдцáтъ* *єдѣн*, 98 - *дѣвятъдѣсят* *вісем*, 102 - *сто* *два*,

1000 - (еден) *тісяч*, 1002 - *тісяч два*, 1997 - *тісяч дев'яносто дев'ятьдесят сім*, (еден) *мільйон*, (еден) *мільярд*, (еден) *біліон*, (еден) *тріліон* і др. К складним числовникам одно-сять ся і дробні числівники: *три п'ятих*, *0,2 - нула цілих (і) дві десятих*, *тридцять дві сотятини*.

68. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКОСТНИХ ЧИСЛОВНИКІВ

Морфологічні особливості кількостних числівників суть вязані на їх лексичне значіння. Кількостні числівники не мають категорії числа, зато же они лексичні виражають значіння числа (поняття числа). Хыбыть їм соодносность форм едн. і множ. чисел. Кількостні числівники не мають і категорії рода, зато же они суть лишены предметного значіння. Тым, же они не мають категорії рода і числа, кількостні числівники морфологічні одлічують ся од назывників.

З морфологічного боку виділюють ся меджі кількостними числівниками слова: *еден* (*една, еднó*), *два* (*дві*), *тісяч*, *мільйон*, *мільярд*.

Числівник *еден* мать прізнаки, характерны для придавників: змінює ся по родах (*еден, една, еднó*) і падах (*еден, еднóго, еднóму, еден* або *еднóго, (о) еднім, (з) едным; една, еднóй, едній* і т. д. Форма множ. числа *едны* уживать ся в одлічних значіннях.

Слово *еден*, окрема значіння кількостного числівника (*еден центимéтер, една тóна, еднó кіло* і т. д.), може мати значіння:

- а) назывника: *Еден за вшиткых, вшиткы за еднóго; Еден в полі не во́як; Еднó ка́жеш, а дру́ге рóбиш;*
- б) містоназывника-придавника при вираженні тотожності: *Мы з ним закінчили е́ден (тот са́мый) інштíтут; Мы росли під е́днóв стрі́хов; В на́шій се́лі пеклі́ хлі́б з е́днóй (тако́й са́мо́й) му́кы;*
- в) неопределеного містоназывника: *Мы стрі́чали ся в е́дній (які́сь) у́лиці;*
- г) обмеженой часткы „лем“: *Смі́х і гуля́к бы́ли для нас е́дна́ ра́дóсть;*
- г) взаємного діянн: *Мы пома́гали е́дна́ дру́гій;*
- д) єднородных членів речінн: *На лу́ці гра́бали е́ден хлоп і е́дна́ жéна;*
- е) приближности: *Він допíсовав і́ще е́днó-дві́ слова́.*

Числівник *еден* не уживать ся при вираженні кількості (числа) назывників, а при тім уживать ся лем в єднотнім числі, напр.: *Те́атер прихóдить до се́ла раз до міся́ця; Одхóдів на кро́к, на два́ і так контро́лював сво́ю робо́ту.*

Форма числівника *едны* уживать ся в споїні з назывниками, котры мають форму лем множного числа (*едны вóлы, едны клі́щі, едны двéрі*). В споїні з назывниками, котры мають єднотне і множне число, форма *едны* мать значіння обмеженой часткы або неопределеного містоназывника: *Е́дны (дакотры люди́) на сва́дбї співа́ють, дру́гы – танцю́ють (пла́чуть); На полі́ гра́бали е́дны (са́мы, лем) жéны; Е́дны студéнты сутъ за, а дру́гы – прóтів.*

При помочі часткы *по-, да-, не-, пода-* значіння числівника уживать ся намісто неопределених містоназывників, напр.: *По́едны (да́едны, не́едны, пода́едны) пі́шуть до новинк, а не́едны - прóсто прэзідéнтови.*

Числівник *два* споює ся з субстантíвами мужского рода (*два дні, два сто́лы, два дубы, два хлі́бы, два ко́ні*), двóми в споїні субстантíвів людського створінн (*двóми хлопí, двóми студéнты*), *дві* в споїні субстантíвів женьского і середнєго рода: *дві жéны, дві но́чі, дві ті́ни, дві го́дини, дві фля́шки (співанкы, рúкы, берéзы, осі́кы, гúскы; дві кі́ла, дві копы́та, дві пéра, дві се́рдця, дві речі́ня, дві півá, дві ко́леса).*

Складны чісловнікі (*едён*) *тісяч*, (*едён*) *міліон*, (*едён*) *міліард* (о *тісячі змінах*) ужываюць ся в значіні рахованых субстантывіў: *тісяч змін (хлópів)*, *міліон людéй*, *міліард евр*. В значіні чісловніків слова *тісяч*, *міліон*, *міліард(а)* одлічаюць ся од назывніків. В сістэмі рахаваня они представляюць собов унікатныя означіня чісел, котры замінаюць ся графічна (в пісемній формі) рівнозначнымі чісламі (*тісяч слов - 1000 слов*); входять до групы складных чісловніків як рівноправны члены (*два міліоны трысто тісяч евр - 2 300 000 евр*); не споююць ся з назывнікамі, они служать назвамі (поняттямі) абстрактных чісел; творять ся од них порядковы чісловнікі (*едён - пёршый, тісяч - тісячный*); не можуть детэрміновати ся (опреділяти ся) якостнымі придавнікамі, але сами ужываюць ся як кількостны детэрмінанты при назывніках, означаючіх єднічны предметы (*едён мéтер, міліон корún або евр*).

Чісловнік **двоі** ужываць ся з назывнікамі рахованых предметів, котры не маюць єднотне чісло (помножны назавнікы): *двоі ножычкы (кліщі, ногавіці, сáнки, двéрі, гúсли, граблi, вiлы)*.

Слова **обидва** (мужський род) і **обидві** (жёнський і середній роды) маюць формы рода, што їх зближує з придавнікамі. Подля значіня слова *обiдвa* і *обiдвi* суть близкы з кількостнымі чісловнікамі *два* і *двi*, котры означаюць тоту саму кількість. Єднак основным значінём слова *обiдвa* (*обiдвi*) не є означіня кількості, они не указуюць на кількість в значіні "і тот", што зближує дане слово з субстантывом, але не означаюць сінонімны выразы *обiдвa* (*обiдвi*) і *два* (*двi*). Слова *обiдвa* (*обiдвi*) не підлягаюць рахаваню, не творять розряд складных чісловніків, не маюць форм порядковых чісловніків.

Катэгорія жывості/нежывості морфологічні выражаць ся лем в чісловніках *два*, *три*, *штiрi*. Тоты чісловнікі в споіні з жывымі назывнікамі маюць в акузатыві єднаку форму з генітывом, а при нежывых назывніках акузатыв мать єднаку форму з номінатывом, порів. *два стóлы - двох штудéнтiв*.

69. ПЕРЕГЛЯД КІЛЬКОСТНЫХ І ПОРЯДКОВЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

1. едён	- пёршый
2. два	- другый
3. три	- трэці
4. штiрi	- четвёртый
5. пять	- пятый
6. шість	- шэсты
7. сім	- сёмы
8. вісем, óсем	- восьмый, óсьмый
9. дэвять	- девятый
10. дэсять	- десятый
11. єденáдцять	- єденáдцатый
12. дванáдцять	- дванáдцатый
13. трина́дцять	- трина́дцатый
14. штирна́дцять	- штирна́дцатый
15. пятна́дцять	- пятна́дцатый
16. шісна́дцять	- шісна́дцатый
17. сімна́дцять	- сімна́дцатый
18. вісемна́дцять	- вісемна́дцатый

19. девятна́дцять	- девятна́дцятий
20. два́дцять	- два́дцятий
21. два́дцять е́ден	- два́дцять пе́рший
30. т́ридцять	- т́ридцятий
40. шти́ридцять	- шти́ридцятий
50. п'ятьдеся́т	- п'ятьдеся́тий
90. де́вятьдеся́т	- де́вятьдеся́тий
100. сто	- сто́цятий
200. два́сто	- два́стоцятий
900. де́вятьсто	- де́вятьсто́цятий
1000. (е́ден) т́исяч	- (е́ден) т́исячний
2000. два т́исяч	- два т́исячний
1 000 000. (е́ден) міліо́н	- (е́ден) міліо́нний
2 000 000. два міліо́ны	- два міліо́нний
5 000 000. п'ять міліо́нів	- п'ять міліо́нний
(е́ден) біліо́н	- (е́ден) біліо́нний
(е́ден) тріліо́н	- (е́ден) тріліо́нний і т. д.

70. СІНТАКСІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКОСТНИХ ЧИСЛОВНИКІВ

Простий числовник *е́ден* (*една́, е́дно*) згоджує ся з називником в роді, числі і паді: про мужський род: *е́ден місяць, е́дного місяця, е́дному місяцю, е́ден місяць, (в) е́днім місяці, (з) е́дним місяцем*; про жіночий род: *една́ жена́, е́дно́й жены́, е́дній жені́, е́дну́ жену́, (о) е́дній жені́, (з) е́дно́в жено́в*; про середній род: *е́дно́ пі́ро, е́дного пі́ра, е́дному пі́ру, е́дно́ пі́ро, (о) е́днім пі́рі, (з) е́дним пі́ром*.

Числовники *два, три, шти́ри* в формі номінатива аж інструментала згоджують ся з називниками в множині числі: *два (три, шти́ри) сто́лы (ко́ні), двох (трёх, шти́рёх) сто́лів (ко́ней), двом (трём, шти́рём) сто́лам (ко́ням), два (три, шти́ри) сто́лы (ко́ні), (о) двох (трёх, шти́рёх) сто́лах (ко́нях), (з) двома́ (трёма́, шти́рёма) сто́лами (ко́нями//кіньми́; три кни́жки, трёх кни́жок, трём кни́жкам і т. д.* Так сполучають ся і згоджують ся і складні числовники од 22 - 24, 32 - 34, 42 - 44, 992-994: *два́дцять два сто́лы (хло́пці), два́дцять двох сто́лів (хло́пців), два́дцять двом сто́лам (хло́пцям), два́дцять два (сто́лы) або два́дцять двох (хло́пців), (о) два́дцять двох сто́лах (хло́пцях), (з) два́дцять двома́ сто́лами (хло́пцями); сто п'ятьдеся́т два (три, шти́ри) сто́лы (хло́пці) і др.*

Числовники од *п'ять* до *два́дцять е́ден* (5 - 21, 25 - 31, 35 - 41, 891-895 і т. д.) сполучають ся з називниками в формі генітива множного числа, напр.: *п'ять (ші́сть, сім, ві́сем, де́вять, де́сять, е́дена́дцять, два́дцять е́ден, два́дцять п'ять, ві́семсто де́вятьдеся́т е́ден) днів (ты́жднів, міся́ців, шко́л, се́рдце́, роді́н, во́яків, хло́пів, же́н).*

Числовники в русиньскім языку стоять в спо́їні з називниками все препозитивні, напр.: 5 кі́л, 21 ро́ків, в 2005 ро́ці і т. д. Постпозитивна пози́ція числовника при субстантиві означають прибли́жність (*ро́ків два́дцять п'ять, кі́л п'ять-ші́сть, в ро́ці два́ті́сяч п'ять/-ім*).

Поря́док спо́їня числовника *е́ден* (*една́, е́дно*) з придавником-придатком і називником жы́вих і нежы́вих предме́тів спо́ює ся в формі номінатива, напр.: *е́ден дубо́вий сті́л, една́ до́бра кни́га, е́дно гу́сяче пі́ро*, а числовники *два, три, шти́ри* стоять в множині числі в формі номінатива: *два (три, шти́ри) чи́сты па́пі́рі, три лі́тні міся́ці*. І складні числовники маю́ть тото́жну форму (па́дову флексі́ю): *два́дцять три сто́ро́ны, т́ридцять*

дві (три, шті́рі) дівча́та, ві́семсто шти́рі́дцять шті́рі сло́ва; в спо́їні з називниками живых предметів мужского і середнього родів уживать ся числовник два//дво́му, три//тре́ми, шти́ри//шти́рєми: два (дво́ми) весе́лы хло́пці.

Числовники од пять до два́дцять е́дєн, од два́дцять пять – три́дцять е́дєн і др. в спо́їні з аде́ктивними-атрибу́тами і субста́нтивами сто́ять в фо́рмі ге́нітива, напр.: пять весе́лых хло́пців, сто здо́ровых жен, два́сто е́денáдцять до́брых воя́ків, міліо́н до́брых люде́й.

Спо́їня кілько́стных числовників з прина́зівником в дістрибу́тивнім значіні ма́ть ва́ріанти: а) з прина́зівником по в локати́ві ужива́ть ся числовник е́дєн (по е́дній ко́руні або по е́днім е́ври, по е́днім сло́ві, по е́днім сно́пі); неопре́ділено-кілько́стны слова (по мно́гих ро́ках, по да́кілько́х ва́рованях;

б) з прина́зівником по в акузати́ві ужива́ють ся оста́тны числовники од два ви́сше: по дві сло́ва, по дві ко́руны, по три пе́ра, по пять ме́трів, по сто (ті́сяч, міліо́н, міліа́рд) евр, по два сно́пы, по пять ве́дер; називники з першов частєв пів- сто́ять в фо́рмі ге́нітива: по півкі́ла, по півлі́тра, по півто́ны. Значі́ня при́ближности ви́ража́ть ся спо́їнем часткы (да́з) і називника в фо́рмі ге́нітива, напр.: (куп мі) да́з два (два́дцять три) кі́ла со́ли (му́ки).

71. СКЛОНЄВАННЯ КІЛЬКО́СТНЫХ ЧИСЛОВНИКІВ

Числовник е́дєн (е́днá, е́днó, е́дны) скло́нює ся, як прида́вник твердо́й гру́пы ті́па ново́й (-á, -é, -ы) або указа́ючий місто́назівник тот (то́та, то́то, то́ты). Мно́жне чи́сло є е́д-на́ке про вшы́ткы три ро́ды, але мно́жне чи́сло е́дны трати́ть значі́ня числовника і набы́ває значі́ня «лем», «ті́лько», «да́котры», «да́якы», «я́кысь то». Кілько́стне значі́ня слова «е́дны» є лем при помно́жных (pluralia tantum) називника́х: е́дны но́жычкы, е́дны гу́спі, е́дны клі́щі і др.

Є́днотне чи́сло			Мно́жне чи́сло	
Пад	Мужськый і се́редній род		Же́ньскый род	Для вшы́ткых ро́дів
Н.	е́дєн	є́дн-ó	є́дн-á	є́дн-ы
Г.	є́дн-óго	є́дн-óго	є́дн-óй	є́дн-ых
Д.	є́дн-óму	є́дн-óму	є́дн-ій	є́дн-ым
А.	як Н. або Г.	є́дн-ó	є́дн-ý	як Н. або Г.
Л.	(о) є́дн-ім	(о) є́дн-ім	(о) є́дн-ій	(о) є́дн-ых
І.	(з) є́дн-ым	(з) є́дн-ым	(з) є́дн-ов	(з) є́дн-ыми(-ыма)

Числовники два, три, шті́рі ма́ють інди́видуалну сі́стему скло́нєваня. Ї́х скло́нєваня на-помина́ть скло́нєваня прида́вників в мно́жнім чи́слі, але они одлі́чають ся од скло́нєваня прида́вників ко́нцовым гласным осно́вы і флексіє́в інструмента́ла -ома//-є́ма.

Н.	дв-а	дв-і	тр-и	шти́р-і
Г.	дв-ох	дв-ох	тр-є́х	шти́р-є́х
Д.	дв-ом	дв-ом	тр-є́м	шти́р-є́м
А.	як Н. або Г.	дв-і	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	(о) дв-ох	(о) дв-ох	(о) тр-є́х	(о) шти́р-є́х
І.	(з) дв-ома	(з) дв-ома	(з) тр-є́ма	(з) шти́р-є́ма

Чісловник *два* уживать ся в споїні з назывниками в мужскім роді: *два стóлы (дубы, кóні), а дві* - з женьським і середнім родом: *дві жéны (но́гы, ла́мпы), дві пúва (речі́ня, се́рдця)* одлічать ся в склонёвані по родах лем в Н. і А. в залежности од споїня назывників живых або неживых предметів. В аказатіві флексії суть тождны з номінатівом при споїні з категорієв неживых назывників, а в ґенітиві в споїні з категорієв живых назывників: *два дóмы, но дво́х сынів*. Таки форми склонёваня мають і числовники *дво́ми, обúдвоми, трёми, штирёми, пятёми*.

Просты кількостны числовники од *пять* до *штирі́дцять* і зложены од *пятьдеся́т* до *девя́тьдеся́т* (на *-дцать* і *-деся́т*) склонюють ся, як числовники *два (три, шти́ри)*.

Так склонюють ся і складны числовники (кажда часть) од 22 - 99, напр.: Н. *два́дцять два, Г. двадцятьёх дво́х, Д. двадцятьём дво́м, А. два́дцять два або двадцятьёх дво́х, Л. (о) двадцятьёх дво́х, І. (з) двадцятьёма дво́ма*. У складных числовників, як: *два́дцять е́дён* і вшыткы іншы в споїні з *е́дён* змінює ся лем послідня часть числовника з рахованым предметом (назывником), напр.: *штирі́дцять е́дён до́мів (хло́пів), штирі́дцять е́днóго до́ма (хло́па)* і т. д.

Числовники *сто, два́сто...- девя́тьсто* не склонюють ся. Склонює ся лем рахований предмет (назывник): Н. *сто ко́рун, Г. сто ко́рун, Д. сто ко́рунам, Л. (о) сто ко́рунах, І. (з) сто ко́рунами, ёврами*. Рідко уживать ся споїня, як: з *ті́сячу(а) змі́нами (ко́рунами, ёврами)*.

Числовники *міліо́н, біліо́н, тріліо́н* і др. склонюють ся з рахованым предметом, як неживы назывники мужского рода на твердый согласный: *міліо́н, міліо́на, міліо́ну, міліо́н, (о) міліо́ні, (з) міліо́ном – (два, три, шти́ри) міліо́ны, (дво́х, трёх, шти́рёх) міліо́нів, (дво́м, трём, шти́рём) міліо́нам, (два, три, шти́ри) міліо́ны, (о) (дво́х, трёх, шти́рёх) міліо́нах, (з) (дво́ма, трёмá, шти́рёмá) міліо́нами; біліо́н – біліо́ны, тріліо́н – тріліо́ны* і т. д. А кідь тот числовник споює ся з словом *е́дён*, то склонює ся лем в єднотнім числі (*е́дён міліо́н, е́днóго міліо́на, е́днóму міліо́ну, (о) е́дні́м міліо́ні, (з) е́днім міліо́ном*). Склонёваня того числовника в множині числі бы набыло інше значіня (як при *є́дны*). Числовник *ті́сяч* не диспонує падовыми формами єднотного числа окре́м основной формы, но склонює ся в множині числі: *ті́сячі, ті́сячів, ті́сячам, ті́сячі, (о) ті́сячах, (з) ті́сячами*.

72. ГРОМАДНЫ ЧІСЛОВНИКИ

Громадны числовники означают определёну кількість предметів або осіб як їх совокупность, котры творять єдно ціле на определёну кількість єдиниць. Одповідають на вопрос **кілько?**

Громадны числовники суть одводжены од кількостных (основных) числовників і обеднують слова *дво́е, обо́е, трё́е, четвёро, пятёро, шестёро, семёро, восьмёро, двадцятёро, девя́тьдеся́тёро*; числовники 21 - 29, 31 - 39, 41 - 49 і т. д. як громадны - не творять ся.

73. МОРФОЛОГІЧНЫ ОСОБЛИВОСТИ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

Громадны числовники творять ся од кількостных при помочі суфікса-флексії **-є**: *два - дво́е, три - трё́е; -ер(о): шти́ри - четвёро* (од іншого коріня), *пять - пятёро, деся́ть - деся́тёро, е́денадцятёро, дванадцятёро, пятнадцатёро, девя́тнадцятёро, двадцятёро, тридцятёро, штирі́дцятёро, пятьдеся́тёро, ші́сть-, сі́м-, ві́семдеся́тёро*. Они называють определёну кількість предметів як їх совокупность і мають заперту ґрупу слов, то єсть до *девя́тьдеся́тёро*.

Як кількостны чісловники, так і громадны не маюць рода і чісла. При склонёвані сто-
яць протів себе дві формы меджі номінатівом і акузатівом і остатными падами. В споіні
з назывниками в номінатіві і акузатіві представляють собов нерозложены споіня (як єдно
ціле).

74. СІНТАКСІЧНЫ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

Громадны чісловники одлічаюць ся од кільконых жузеным поужыванём зато, же мо-
жуть споёвати ся лем з малым округом субстантívів. Они ужываюць ся:

- а) в споіні з субстантíвами середнёго рода в формі генítíва, означаючі світ малят: *семёро кізлят, четвёрё телят, пятёро вовчát, двадцятёро кúрят*. Даны субстантíвы ужываюць ся і з кількоными чісловниками: *штúрі мáчата, сім кізлят, двáдцять кúрят*;
- б) з субстантíвами *дítи, люди, тварь* в значіні "чоловік": *двоё дítей, пятёро людéй, семёро незнáмой твáри*;
- в) при особных містоназывниках *мы, вы, онú*: *Мы пришлú пятёро*; в речінях із звязков: *Нас было четвёрё (девятьдесятёро)*; в непрямых падах частіше ужываць ся споіня з кількоными чісловниками: *у них штíрëх, з ними штíрëма*;
- г) в споіні з назвами парных предметів: *дво́і чіжмы, трóі топáнки, четверо́і штрúмфлі*, або *дві пáры чіжем, три пáры бокáнч, штúрі пáры штрúмфель*. При ужывані кільконых чісловників уведжены субстантíвы (і подобного тіпа) означаюць не пары, а єдинічны предмети: (*дві чіжмы, три бокáнчі, штúрі штрúмфлі* т. є. *дві пáры штрúмфель*);
- г) в случаях субстантíваціі: *Мы підпорúли двоё бідных*; частіше они ужываюць ся з кількоными чісловниками: *дво́ми бідны (Мы підпорúли двох бідных)*.

Громадны чісловники не споююць ся:

- а) з субстантíвами женьского рода, а тыж з назвами особ женьского пола і субстантíвоваными придавниками женьского рода, напр.: *дві сторóны* (але не *двоё сторóн*), *дві запяты* (але не *двоё запяты*);
- б) з субстантíвами мужского рода, котры представляюць назвы животных і птахів: *три ко́ні* (а не *трёе конéй*), *три гúрлічкы* (а не *трёе гúрлічок*).

К громадным чісловникам односять ся *обоё, обúдвоё* з їх близким значінём *два, дві*. Чісловники *обоё, обúдвоё* не означаюць кількость, але лем указуюць на кількость; маюць род, ужываюць ся з особными містоназывниками в множнім чіслі *мы, онú* на потверджіня самых себе при выконані якогось діяння, напр.: *Мы обоё (онú обúдвоё) пішлú до шкóлы*. Діяння ту проводять дві особы, котры не суть общого рода (мужского і женьского, мужского і середнёго, женьского і середнёго) і не маюць соодносных кільконых чісловників.

Тіпічным для громадных чісловників є, же на письмі они записуюць ся лем словом. Громадны чісловники все стоять в препозіціі субстантívів.. В ізопованім поужывані озна-
чаюць особы як мужского, так і женьского пола: *Семёро єднóго не чéкають*. Чісловник *семёро* выступаць в сінтаксічній функціі субекта.

75. СКЛОНЁВАННЯ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

двоё, четвёрё, обоё, обúдвоё, дво́и

Громадны чісловники *двоё, обоё, обúдвоё, дво́и* склонююць ся, як придавники мягкой гóупы (*сúні*) в множнім чіслі; остатны громадны чісловники од *четвёрё* до

дев'ятьдесятеро і обидва/обидві склонюють ся, як придавніки твердої групи (новий) в множині числі.

Н.	дво-є	четвер-о	обо-є	обидв-а/і	дво-ї
Г.	-їх	-ых	-їх	-ох	-їх
Д.	-ім	-ым	-ім	-ом	-ім
А.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	-їх	-ых	-їх	-ох	-їх
І.	-іма	-ыма	-іма	-ома	-іма

Окрем форм *двоє*, *трое* і т. д. *обоє*, *обидвоє* громадны числовники в русиньскім языку мають паралелны форми *двої*, *трої*, *двадцятерої* і т. д. *обої*, *обидвої* мають в непрямых падах єднакы форми. Числовники *двої* і *обої*, *обидвої* ужывають ся в споліні лем з тыми субстантывами, котры мають форми лем множного числа або означають назвы парных предметів: *двої чіжмы*, *трої ножычкы*, *четверої вілы*, *двадцятерої сандэлы* і т. д.

76. ДРОБНЫ ЧІСЛОВНИКИ

Дробны числовники означають кількость як часть цілого. К дробным числовникам односять ся: (*єднá*) *половіна*, *третіна*, *четвертіна*, *пятина*, *стоцятіна*, *тісячіна*, *міліонтіна*. Числовники *половіна*, *третіна*, *четвертіна*... склонюють ся, як назывники женського рода тіпа (*кні́га*, *женá*). У дробного числовника тіпа *єднá* *половіна* (*третіна*, *четвертіна*...) склонюють ся обидві части - перша часть кількостного числовника (*половіна*) склонює ся як придавник в женськім роді (тіпа *новá*), а друга часть дробного числовника - як назывник женського рода (тіпа *женá*). Дробны числовники споюють ся з кількостными числовниками, напр.: *дві третіны*, *пять четвертін*, *сім десяти́н*, *єднá міліонтіна*.

При склонёвані дробных числовників *половіна*, *третіна*, *четвертіна* і т. д., в споліні з кількостными числовниками, форма паду дробных числовників опреділять ся формами споёваня назывників з числовниками, напр.: *єднá* *половіна* (*єднá* *женá*), *єднóй* *половіны* (*єднóй* *жены*), *єдні́й* *половіні* (*єдні́й* *жені*) і т. д.

Числовник *півдруга* (*ро́ка*) ужывать ся з конкретными назывниками вшитых трёх родів, напр.: *півдруга ме́тра* (*кіломе́тра*, *я́бка*, *гру́шкы*, *слівкы*, *ве́дра*, *мину́ты*, *го́дины*); означать кількость, котра складать ся із чогось цілого і ёго половини (1 1/2). В русиньскім языку числовник *півдруга* не склонює ся, а з ним вяжучій ся назывник стоїть в формі генітыва єднотного числа (*півдруга ро́ка*).

77. СКЛОНЁВАНЯ ДРОБНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

Н.	(єднá) <i>половіна</i>	дві <i>десятіны</i>	єднá <i>ціла</i> і три <i>четвертіны</i>
Г.	(єднóй) <i>половіны</i>	двох <i>десятін</i>	єднóй <i>цілої</i> і трёх <i>четвертін</i>
Д.	(єдні́й) <i>половіні</i>	двом <i>десятінам</i>	єдні́й <i>цілій</i> і трём <i>четвертінам</i>
А.	(єдну́) <i>половіну</i>	дві <i>десятіны</i>	єдну́ <i>цілу</i> і три <i>четвертіны</i>
Л.	(єдні́й) <i>половіні</i>	двох <i>десятінах</i>	єдні́й <i>цілій</i> і трёх <i>четвертінах</i>
І.	(єднóв) <i>половінов</i>	двома́ <i>десятінами</i>	єднóв <i>цілов</i> і трёма́ <i>четвертінами</i>

78. НЕОПРЕДЕЛЕНО-КІЛЬКОСТНІ ЧІСЛОВНИКИ

К неопределённо-кількостным числовникам звичайні односять ся невелика група слов із значінём неопределённой кількості (великой або малой): *вёлё, невёлё, máло, немáло, мнóго, немнóго, кільки, дакільки, тільки (ті́во), богáто, худóбні (похудóбні), надмі́ру, тма, неврё́ком, трóхы (трóшки), ко́па*, не маючі падовых закончінь. Неопределённость в значіні кількості в уведжених словах семантичні диференцує ся од числовників, котры представляють точну кількість і детермінацію назывників: *пять учітелів і вёлё (мáло, мнóго, ко́па) учітелів, сто голубів і надмі́ру голубів, ту нас было двóе і ту нас было похудóбні*.

Неопределённо-кількостны слова (*не*)вёлё, (*не*)мáло характеризують ся шпеціфічним ужыванём і володіють формами, які не властны числовникам. На розділ од кількостных числовників слова (*не*)вёлё, (*не*)мáло можуть споевати ся з кількостными придавниками і з абстрактними назывниками, напр.: *вёлё радóсти*, з субстантивованими додатками абстрактного значіня (*вёлё щáстя, немáло приємного*); можуть определіати ся з присловниками ступіня (*барз вёлё*). Кількостны числовники в уведжених споїнях не можеме ужыти. Слова (*не*)вёлё, (*не*)мнóго, (*не*)мáло мають форми вышого ступіня *мénше, бівше* і значіня суб'єктивної оцінки *трошечкы* і не мають падовых флексій.

Семантика і граматічны особливости уведжених неопределённо-кількостных слов зближує їх з присловниками, порів. *мáло купі́ти, вёлё віді́ти*.

Неопределённо-кількостны слова *кільки, тільки, дакільки* близкы числовникам по способу їх споїня і з субстантивами (*шість учітелів, з шестёма учітелями - дакільки учітелів, з дакількомá учітелями*) і близкы по склонёваню (порів. *дво́йма - дакількомá*). Правда, обобщено-містоназывникова семантика (указує на число, а не на означіня числа) слов *дакільки, тільки, кільки* назначує, жебы даны слова однести к неопределёним, указуючім або к вопросно-односным містоназывникам.

В функції неопределённо-кількостных слов выступають тыж числовники і назывники (*мáса вопрóсів, грóмада грошéй (смі́тя), тма нарóду, ко́па людéй, неврё́ком робóты* і т. д.

79. ПОРЯДКОВЫ ЧІСЛОВНИКИ

Порядковими числовниками называють ся слова, означаючі порядок єднородных предметів при їх раховані (*пéршый ряд, трéтій стром, сто двáдцять пятый кілоméтер* і т. д.

Дакотры учебники руського языка (Шанский - Тихонов, 1987, с. 135) односять порядковы числовники до групи придавників на основі того, же суть подобны односным придавникам.

Порядковы числовники творять ся од кількостных. Числовники *пéршый, дрúгый і четвёртый* творять ся од другой основы (*єдén, два, шті́рі*).

Склонюють ся порядковы числовники як придавники з твердым закончінём основы (тіп *новы́й*), окрем *трéтій*, котрый склонює ся як придавники з мягкым закончінём основы (тіп *сині́й*). Складны порядковы числовники при склонёвані змінюють лем посліднє слово в єдотнім і множинім чіслах, напр.: Н. *двáсто пятьдеся́т сэмы́й (день)*, Г. *двáсто пятьдеся́т сэмого́ (дня)*, Д. *двáсто пятьдеся́т сэмому́ (дню)*, А. *двáсто пятьдеся́т сэмы́й день*, Л. (о) *двáсто пятьдеся́т сэмі́м дні*, І. (з) *двáсто пятьдеся́т сэмы́м днём* – множене чісло: Н. *двáсто пятьдеся́т сэмы́ дні*, Г. *двáсто пятьдеся́т сэмы́х днів*, Д. *двáсто пятьдеся́т сэмому́ дню* і т. д.

З синтаксичного боку порядковий числовник функціонує як придатки, конґруують ся з детермінуючим субстантивом в роді, числі і паді; змінюють ся по числах, родах і падах. Они сполують ся з субстантивами як адектівы: *пёршый дім, пёршого дёма, пёршому дому* і т. д.

При склонёвані складных порядкових числовників оставають без зміны вшыткы їх части, котры мають форму кількостных і змінює ся лем послідній із них, котрый має форму порядкового числовника і згоджує ся з назывником, напр.: *в тісяч дэвятьсто дэвятьдэсят сэмім рóці*.

Порядковий числовник функціонує в рознородых фразеологічных оборотах: *Він пята кóлесо у вóза; пёршый од кінце (до мýскы, до робóты)*. Порядковий числовник субстантивують ся главні в фразеологічных оборотах, напр.: *Де двóми бють ся - трéтій выгравать*.

МІСТОНАЗЫВНИК (PRONOMEN)

80. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Містоназывником называють ся часть речі, котра указує на предмети, або прізнакы, кількість, але не означать, не называють їх. Містоназывники одлічують ся од іншых частей речі тым, же не мають все того саме певне лексичне значіння; ёго значіння мінять ся в залежности од значіння того слова, на котре оно указує, або намісто котрого оно ужите. Зато містоназывник опредільять ся і як часть речі, котра заміщать назывник, придавник, числовник. На розділ од іншых частей речі містоназывник односить ся к указуючим (дейктічным) словам. Конкретне лексичне значіння містоназывник набывають лем в контексті, в споїні з другыми словами. Наприклад, містоназывник **ты** указує на особу, на котру обернута бісїда: *Я хóчу, жéбы ты был дóбрым ученикóм*; указує на неживый предмет: *Стрóме, ты не чéряш край, на малú містíну (Сухый)*; указує не на конкретну особу, а на особу вообще: *А неприятель стрéлять із мінóмётів, а ты роб з ним што хочеш*. Як видно із прикладів, містоназывник того самого тіпа може заміщати нееднакы слова, котры односять ся к єдній части речі, а рознороды розряды містоназывників функціонують намісто іншых частей речі.

Термін "містоназывник" (містоназывниковы слова) традиційні ужывають ся в шырокій шкалі слов, обєднанных общов указуючов функцієв, функцієв замінюючов. Так, слово **він** (*ёгó, ёму* і т. д.) може указовати на особу мужского і общего рода, а тыж на любовольный предмет, названий назывником мужского рода, як напр.: *живый предмет (особу), конкретный предмет, факт, явління* і т. п.

По своїм семантико-морфологічным прізнакам містоназывник соодносьть ся з назывниками, придавниками і числовниками, а по соодносьности з увєдженými частями речі выдільують ся слідуючі ґрупы містоназывників:

- (1) містоназывники, соодносьны з назывниками (обобщено-предметны): *я, мы, ты, вы, він, онá, онó, онú, хто, што, ніхто, нич, дахтó, даштó, хтось, штось*;
- (2) містоназывники, соодносьны з придавниками (обобщено-якостны): *мій, твій, свій, наш, ваш, який, котрый, чій, тот, самый, кáждый* і іншы;
- (3) містоназывники, соодносьны з числовниками (обобщено-числовники): *тілько, кілько, дакілько*;

(4) містоназйвники, соодносны з присловниками: *де, колі, там, десь, всяды, як, бды, нідге, дardé* і др.

81. ЕКЗІСТУЮЧІЙ АСПЕКТ НА МІСТОНАЗЙВНИКЫ

Векша часть лінгвістів розберать містоназйвники як самостатну часть речі і днесь. Тот традиційний аспект реалізує ся і в сучасных школьских і високошкольских програмах і учебниках.

Еднак дакотры лінгвісты не признають містоназйвники як самостатну часть речі. Руський ученый А. А. Потєбня писав, же містоназйвник єсть або субстантів (*я, ты, он, мы, вы, они*), або придавник (*тот, этот, мой, твой*) (см. Потєбня, I-II, 1958, с. 100). А. М. Пешковский тыж пише, же містоназйвник не єсть часть речі, а говорить о містоназйвниковых субстантівах (*я, ты, он, кто, что*), містоназйвниковых придавниках (*мой, твой, какой, чей, иной, тот, этот*) і містоназйвниковых присловниках (*по-моему, по-твоему, как, так, иначе, где, здесь, там, тут*) (см. Пешковский, 1956, с. 154).

В. В. Виноградов виділює до особой части речі лем невелику групу містоназйвників, котры указують на особы або предмети (*я, ты, мы, вы, он, она, оно, они, себя, кто, что, никто, ничего, некто* і т. д.) (см. Виноградов, 1972, с. 255-256).

Вычленєня містоназйвників, як особой части речі, є єдным із проблемовых вопросов граматічного опису.

82. РОЗРЯДЫ МІСТОНАЗЙВНИКІВ ПО ЗНАЧІНІЮ

По своїм значіні і сінтаксічній функції вшыткы містоназйвники ділять ся на слідуючі розряды:

1. Особны містоназйвники: 1-а особа - *я, мы*; 2-а особа - *ты, вы*; 3-я особа - *він, она, оно, они* - за своїм походжієм они суть указуючіми містоназйвниками.

Містоназйвник *я* указує на особу говорячого, а містоназйвник *ты* - або на особу, яку котрій она обернута, або на чоловіка вообщє (набывать обобщєно-особне значіня).

Род містоназйвників *я* і *ты* опреділять ся подля контексту з реалным родом особы, на котрый они указують. Наприклад, в речіні *Ты была як стінá біла* (Харитун); містоназйвник *ты* указує на особу жєньского пола, зато часослово є ужыте в формі жєньского рода, а в речіні: *А ты теклá крѣвым гáдом, жéбы-сь была під прегра́дов* (Харитун) - містоназйвник *ты* указує на нежывый предмет (ріку) жєньского рода, і тому часослово (*теклá*) ужыте в формі жєньского рода.

В научній, канцєлярській, публіцистській речі і в речі красной літературы містоназйвник *мы* даколи ужывать ся в значіні містоназйвника *я*, **напр.:** *Мы о тім уж писáли* (в значіні *Я о тім уж писáв*). Містоназйвник *мы* ужывать ся і при звертані ся к другій особі, наприклад, в говорівій речі: *Но, та як мы днесь выпали ся? – спросѣв ся дóктор*. Інколи даний містоназйвник може ужыти ся і з одтінком іронії з невыражєным (імпліцитным) містоназйвником: *Та як, уж (мы) зачалі і роздóумовати?*

Містоназйвник *вы* як форма вічливости ужывать ся і при звертані ся к єдній особі - при "выкани": *Тéто, вы кому принéсли тоты кві́тки?*

При склонєвані особных містоназйвників *я* і *мы* проходить зміна основ в непрямых падах (суплетівність).

Містоназйвник 3-ей особы мать і катєгорію рода (*він, она, оно*) і чісла (*они*), зато же по свому походжію суть указуючіми (можуть они і называти ся як особно-указуючіми).

83. СКЛОНЕННЯ ОСОБНИХ МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Єднотне число

Пад	1-а особа	2-а особа	3-я особа		
			Мужський род	Женський род	Середній род
Н.	я	ты	він	она́	оно́
Г.	мене́	тебе́	не́го/ёго	не́й/у ей	не́го/ёго
Д.	мені́/мі	тобі́	ёму/к не́му	ей/к ній	ёму/кне́му
А.	мене́	тебе́	ёго́/не́го	ей	ёго́/не́го
Л.	(о) мені́/мі	(о) то́бі	(о) нім	(о) ній	(о) нім
І.	(зо) мнов	(з) тобо́в	(з) ним	(з) нёв	(з) ним

Множне число

Пад	1-а особа	2-а особа	3-особа
Н.	мы	вы	оно́
Г.	нас	вас	них/іх
Д.	нам	вам	їм/ку ним
А.	нас	вас	їх
Л.	(о) нас	(о) вас	(о) них
І.	(з) на́ми	(з) ва́ми	(з) ну́ми/-ма

В речині особни містоназиви в формі номінатива виступають в ролі субєкта, а в формі непрямых падів - в функції обєкта.

2. Вертаний (рефлексивний) містоназивиць себе, ся указує на одношіня к діючій особі, то єсть на виконавателя (агенса) діяня. З морфологічного боку вертаний містоназивиць характеризує ся тим, же не має форм рода і числа; склонює ся як містоназивиць *ты*, але не має номінативної форми. З синтаксичного боку містоназивиць себе, ся виступають в функції предмета, зато може уживати ся лем в непрямых падах, напр.: *Лесана... выбрала ся ку поточінці, якá собі спокійно текла...* (Мальцовска) - форма датива (*собі*) ужита не в функції містоназивиць, але часткы; *Я не краса! Фу!* – *плюнула перед себе*, як еден хлопцко (Мальцовска) - форма датива (*себе*) ту ужита в ролі містоназивиць, а синтаксичнш - в функції обставника місця. В речині *Доволь мі, жебы ем сі (собі) могла змочити ноги у воді* (Мальцовска). Містоназивиць *собі* (форма містоназивиць *сі* в русиньскім языку є нежадуча, бо є лем перевзята з языка нацвекшины, а варто уживати властну русиньску оригіналну форму *собі*) в формі датива має синтаксичну функцію предмета.

84. СКЛОНЁВАННЯ ВЕРТАНОГО МІСТОНАЗЫВНИКА СЕБЕ, СЯ

Н.	0
Г.	сэбе ся
Д.	собі
А.	сэбе ся
Л.	(о) собі
І.	(з) собов

3. Присвойны (посесівны) містоназвынкі: 1-а особа - *мій, наш*; 2-а особа - *твій, ваш*; 3-я особа - *ёго, ёй, іх*; доведна про вшыткы особы - *свій*. Значіть, же містоназвынкі *мій, наш* указують на прыналежнасць і особи; містоназвынкі *твій, ваш* указують на прыналежнасць вшыткым трём особам. Містоназвынкі *мій, твій, наш, ваш* творять групу особно-присвойных; містоназвынік *свій* є возвратно-присвойным. На означіня прыналежнасці 3-й особи выужываюць ся формы генітыва 3-ей особы особных містоназвынкіў. Присвойны містоназвынкі *ёго, ёй, іх* одлічваюць ся од ім адпавідных особных пры неужывані іх з прыназвынікамі і хыбованём буквы **н** (порів. *Онá бiсiдовáла з ним i Онá бiсiдовáла з ёго брáтом*).

З морфологічнаго боку посесівны містоназвынкі характэризує тот факт, же маюць формы рода і чісла.

На означіня посесівнасці 3-й особи в функції присвойных містоназвынкіў ужываць ся генітыв особных містоназвынкіў 3-ей особы, як: *ёго, ёй і іх*, напр.: *Ёго тварь была зморщэна; Угля знáла, же ёй máти i отéць барз привязáны к свóму дóму*.

85. СКЛОНЁВАННЯ ПРИСВОЙНЫХ МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Містоназвынкі *мій, твій, свій* склонуюць ся як придавнік тіпа *сiнiй*, а *наш, ваш* склонуюць ся як придавнік тіпа *новыi*.

Еднотне чісло			Множне чісло	
Пад	Мужскый род	Середній род	Женьскый род	Для вшыткых родів
Н.	мій	моё	мо́я	мо́і
Г.	моёго	моёго	моёй	мо́іх
Д.	моёму	моёму	мо́ій	мо́ім
А.	мій/моёго	моё	мо́ю	мо́і/мо́іх
Л.	(о) мо́ім	(о) мо́ім	(о) мо́ій	(о) мо́іх
І.	(з) мо́ім	(з) мо́ім	(з) мо́ев	(з) мо́іми/-ма

4. Указуючі містоназвынкі: *тот, такыi, тамто́т, гэвтот, нон, сесь* (застаріле), *о́нен* (застаріле) маюць обще значіня на указаня на якыйсь еден предмет із чісла еднородных.

З морфологічнаго боку указуючі містоназвынкіў характэризуюць ся тым, же маюць формы рода і чісла (*тот, тотá, тотó, тоты; такыi, такá, такé, такы; тамто́т, тамтá, тамто́, тамты; гэвтот, гэвта, гэвто, гэвты; нон, нонá, нонó, ноны; сесь, сеся, сесé, сесi; о́нен, онá, онó, оны*).

Пры склонёвані в формі акулатыва множнаго чісла і еднотнаго чісла для мужского рода ужываюць ся двоякы формы: указаня на субстантывы, означачучі жывыя предметы, при-

нимають форми ґенітіва (*то́го, тако́го, тамто́го; тых, таких, тамтых*); для указання на субстантиви, означаючи неживы предмети, приймають форми номінатива (*тот стіл, тамтот дім* і т. д.).

Містоназиви *такый* мають общє значіння указовання на предмет, подобный тому, о котрім уж говорило ся, напр.: *А Петро́ ани чу́ти не хотів о **такім** мо́лоді* (Мальцовска); *Не да́ла бы ся в **такім** мо́менті за ці́лый світ!* (Мальцовска). В іншій ситуації містоназиви *такый* набувають значіння, котре указує на векшу міру якости або ставу, напр.: *Він був **такый** нещас́тний*. Містоназиви *нон, онен, сесь* мають на нашій території регіоналне ужывання.

Указуючі містоназиви склонюють ся, як придавники твердой групи тіпа *новий*.

86. СКЛОНЕННЯ УКАЗУЮЧИХ МІСТОНАЗИВНИКІВ

Єднє не чісло

Мужский род

Н.	тот	тамтот	такый	гевтот	нон	сесь
Г.	то́го	тамто́го	тако́го	гевтого	ноно́го	сесёго
Д.	то́му	тамто́му	тако́му	гевтому	ноно́му	сесёму
А.			як Н. або Г.			
Л.	(о) тім	(о)тамті́м	(о) такі́м	(о) гевті́м	(о) ноні́м	(о) сесі́м
І.	(з) тым	(з) тамтым	(з) такым	(з) гевтым	(з) ноным	(з) сесім

Женьский род

Н.	то́та	тамта́	така́	гевта	нона́	сеся
Г.	той	тамто́й	тако́й	гевтой	ноно́й	сесёй
Д.	ті́й	тамті́й	такі́й	гевті́й	ноні́й	сесі́й
А.	тоту́	тамту́	таку́	гевту	нону́	сесю
Л.	(о) ті́й (о)	тамті́й	(о) такі́й	(о) гевті́й	(о) ноні́й	(о) сесі́й
І.	(з) тов (з)	тамто́в	(з) тако́в	(з) гевтов	(з) ноно́в	(з) сесёв

Середній род

Н.	тото́	тамто́	таке́	гевто	ноно́	сесé
Г.	то́го	тамто́го	тако́го	гевтого	ноно́го	сесёго
Д.	то́му	тамто́му	тако́му	гевтому	ноно́му	сесёму
А.	тото́	тамто́	таке́	гевто	ноно́	сесé
Л.	(о) ті́м	(о) тамті́м	(о) такі́м	(о) гевті́м	(о) ноні́м	(о) сесі́м
І.	(з) тым	(з) тамтым	(з) такым	(з) гевтым	(з) ноным	(з) сесім

Множне число

Н.	тоты	тамты	такы	гévты	ноны	сесі
Г.	тых	тамтых	таких	гévтых	ноных	сесіх
Д.	тым	тамтым	такым	гévтым	ноным	сесім
А.			як Н. або Г.			
Л.	тых	тамтых	таких	гévтых	ноных	сесіх
І.	тыми/-а	тамтыми/-а	такыми/-а	гévтыми/-а	ноными/-а	сесіми/-а

Вшыткы указуючі містоназівники выступають в речіні в функції придатка, узгоджуючись з детермінуючим субстантивом в роді, числі і паді: *Ні, в тім момéнти я не знáла прійти тóму на корінь* (Мальцовска); *Як ёму гáйник тотó повів, камарáт міцно напúдив ся* (Галгашова); *Де такú сілу взятú, жéбы зажива не умерáти* (Харитун); *Прайнік - смыш, а бáса - скáла, на тiú брылі мáти прáла* (Харитун). Субстантивовавшись, указуючі містоназівники выповнюють тоты самы сінтаксічны функції, што і субстантывы.

5. Вопросно-односны містоназівники *хто, што, який, котрый, чій, кільки* характеризують ся семантичнов і граматічнов рознородостév тым, же можуть выступати як вопросны і як односны (злучниковы) слова. Вопросны містоназівники не указують на предмет, особу або прізнак, лем інволвують вопрос о них, напр.: *Што на ній святé?* (Сухый); *Хто ты такýй?*

В ролі односных слов уведжены містоназівники припоюють прирядны речіня к главным: *Хто ніч не рóбить, тот і хыбы не рóбить.*

З морфологічного боку містоназівники *хто, што* характеризують ся недостатком в них категорії рода і числа. Містоназівник *хто* односить ся к категорії живых предметів - людём, а *што* - к неживым предметам і животным.

При згоді часослов з вопросным містоназівником *хто* ужывать ся мужской род єднотного числа, напр.: *Хто із вас, дівчáта, був вчéра в кіні?* Для згоды з женьським родом ужывать ся доповнюючий містоназівник *такá*, напр.: *Хто такá днесь вернула ся із дóму?* При вопроснім містоназівнику *што* часослово-предікат в минулім часі ужывать ся в формі середнёго рода, напр.: *Што із пóда упáло?; Што ся вам стáло?; Што з вóза упáло, то і пропáло.* Звязка *быти* в складі звязочно-менного предіката може ужывати ся в єднотнім і множнім числі: *Хто був пёршы́й чоловік на зéмлі?; Хто были пёршы́ люди́ на зéмлі?*

Род односного містоназівника односить ся к тому субстантыву, ку котрому він односить ся, напр.: *Є то стáра слівка, што посадів отéць.* Односный містоназівник *што* може выступати в ролі злучника: *Я не міг уга́днути, што ты думав.*

Містоназівник *хто* і *што* склонюють ся по тіпу містоназівника *тот* або придавника *новы́й*, а в непрямых падах маюць одлишны основы. Кідь містоназівники обсягають в собі вопрос про особу (*хто?*), предмет (*што?*), прізнак (*якýй*), принадлежность (*чій?*), тоды они называюць ся **вопросными**; містоназівник *кільки* маць формалны прізнакы кількостных числовників і склонює ся подля тіпа придавника *новы́й* лем в множнім числі.

В формі номінатива вопросны містоназівники (*хто, што, котрый*) выступають в речіні в функції подмета, напр.: *Хто ку вам прійшо́в?; Што ся вам стáло?; Котрый із вас не учів ся?*, а в формі непрямых падів - предметом; містоназівник *кільки* маць незалежны формы номінатива і акузатива, а остатны ёго формы при субстантыві згоджують ся, напр.:

Кілько людей прийшло?; Кілько книжок ты прочітав?; Накількох селах ты учів?

Містоназівник *кілько* не треба стотожнёвати з присловником. Містоназівник *кілько* означать неопреділену кількість предметів, споює ся з називником: *Кілько у Петра (у нёго) прикладів врахованих!*

Слово *кілько* бывать присловником тоды, коли оно стоїть при часослові-предикаті в ролі обставника міры або ступня: *Кілько ты наробів ся за тот рік!*

Містоназівники *котрый, чій, який* мають формалны признаки придавника, а в речині они функціонують як придатки, як менна часть предиката: *Яку книжку, мій сыну, ты теперь читаеш?; Якá буде тогорочна зимá?*

В речині містоназівники *який, котрый* можуть функціонувати в ролі злучників, то значить быти якимсь членом підрядной части (членом підрядного речіння) і таким способом споєвати підрядну часть речіння з главнов, напр.: *Збáчів желізну лавочку, на якій были в квітниках квіткы* (Мальцовска).

87. СКЛОНЁВАННЯ ВОПРОСНО-ОДНОСНЫХ МІСТОНАЗЫВНИКІВ

хто, што, кілько, чій (-я, -е, -ї)

Н.	хто	што	кілько
Г.	кого	чого	кількох
Д.	кому	чому	кільком
А.	кого	што	як Н. або Г.
Л.	(о) кім	(о) чім	(о) кількох
І.	(з) кым	(з) чім	(з) кількома

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужский род	Середній род	Женьський род	Для вшыткых родів
Н.	чій	чіе	чія	чії
Г.	чіёго		чіёй	чіїх
Д.	чіёму		чіій	чіім
А.	як Н. або Г.	чіе	чію	як Н. або Г.
Л.	(о) чіім		(о) чіій	(о) чіїх
І.	(з) чіім		(з) чіёв	(з) чііми/-ма

Вопросно-односны містоназівники *хто, што, який, котрый* склонюють ся по типу придавника *новий*, а містоназівник *чій* - по типу *сіній*; містоназівник *кілько* склонює ся як придавник *новий* в множнім числі. В номінативі і акузативі містоназівник *кілько* вяже ся з називником в формі генітива: *кілько місяців (тыжднів, ро́ків)*, а в остальных падах згоджує ся з називником: *(од) кількох місяців, кільком місяцям, кілько місяців, (о) кількох місяцях, (з) кількома місяцями*.

6. Опре́ділены містоназівники *сам (самá, самé, самы), самы́й (са́ма, са́ме, самы́)*, *жа́ден (жа́дний, -а, -е, -ы), ка́ждый (-а, -е, -ы), вшы́ток (-а, -о, -ы), ці́лый (-а, -е, -ы), вше́лийкий (-а, -е, -ы), і́нший (-а, -е, -ы)* діференціюють ся єден од другого.

Містоназівник *сам* (-á, -é, -ы) - з акцентом на флексії - мать значіння "самостатні, без дачіей помочі выконати діяня", напр.: *Ученик рішыв сам задáчу; Там він кúпать ся сам.*

Містоназівник *каждый* і *вшеліякий* указує на якийсь єден предмет окреме взятый із числа кількох і може замінити ся містоназівником *вшытокы*, котры суть собі близкы значінєм: *Як пáсха святіла ся, **каждый** понагляв ся домів; Так, так, раз **каждому** свічка догоріть...* (Мальцовска); *В склєні нянько купів сынови **вшеліякы** грáчки.*

Містоназівникам *каждый*, *вшеліякий* протіставлять ся містоназівник *іншый*, синонімічний значіню "не тот": *Іншы люди днесь на валáлі жыють, іншы звéзы їм світають, як колісь.*

Містоназівники *вшыток*, *цільый* мають громадне значіння і указують на совокупность явів або на повноту охоплення чогось докопы: *Вшыток час я промарнів з ним; Мы учіли ся цільый день.*

Містоназівник *жаден* (*жадный*) мать значіння "ани єден, ниhto": *Жáден із културно-освітньх діятелів не був так тісно спосный з нарóдом, як Духновіч; в значіні "ниязкий", напр.: Вáше дослédження не принéсло жáдных резултамтів.*

Містоназівник *самый* (*сама, сáме, самы*) - з акцентом на корені слова - ужывать ся тогды, а) коли треба точно вызначити місце, час або указати на граніцю простору або часу: *Кóло сáмой нáшой хьжы ростúть дйкы яблоні і грушкы; На пóлі мы рóбиме до сáмой тмы;*

б) коли треба потвердити тотожность. В такім случаї містоназівник *самый* ужывать ся в спойні з назывником і указуючим містоназівником, напр.: *тотá сáма шкóла; вернúв ся в тот сáмый день*, або коли треба зосилнити указуюче значіння містоназівника: *Мáма умёрла в тот сáмый день, кідь поховáли єй сына;*

в) коли треба указати на найвысшу якость предмета: *сáма сметáнка, сáмый сыр; На єго хырбéті была сáма гырча; На нáшій чáстці было сáме каміня (была сáма грúда).*

88. СКЛОНЄВАНЯ ОПРЕДІЛЕНОГО МІСТОНАЗІВНИКА *сам*

		Єднотне чісло		Множне чісло
Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Для вшиткых родів
Н.	сам	сам-é	сам-á	сам-ы
Г.	сам-óго	сам-óго	сам-ой	сам-ых
Д.	сам-óму	сам-óму	сам-ий	сам-ым
А.	як Н. або А.	сам-é	сам-ý	як Н. або Г.
Л.	(о) сам-ім	(о) сам-ім	(о) сам-ий	(о) сам-ых
І.	(з) сам-ым	(з) сам-ым	(з) сам-ов	(з) сам-ыми/-ыма

7. Неопреділены містоназівники указують на екзистуючі неопреділены (неконкретно означены) особы або предмети: *дахтó, даштó, хтось, штось, хтóсьска, штóсьска, хóцьхто, хóцьшто* і їх якості: *дакотрый, даякий, якийсь(ка), котрыйсь(ка), дачій(сь, ська), чійсь(ка), хóцькотрый, хóцьякий* і кількóсть: *дакілько*. Они мають значіння приближного указаня на предмет або прізнак, напр.: *Уж собі áни не спомíнають, жéбы колісь хтось повів такы слóва* (Мальцовска); *По вáшых валáлах такы хыры хóдять, же нáшы люди шырóко обхóдять ся, же єдну бiсiду якóсьска стратiли,*

дакотры цалком роскамаратілі ся (Галчакова). Як отрицателны, так і неопределёны містоназівнікы творять ся од вопросно-односных при помочі часткы-префікса да-, хоць-: дахто́, дашто́, даякый, дакотрый, дачій, дакі́лько; хоцьхто, хоцьшто, хоцькотрый, хоцьякий; постпозитивной неопределёной часткы -сь або -ська: хто́сь(ка), што́сь(ка) і др. і комбінованых (препозитивной і постпозитивной) часток да-...сь: дачі́сь, даякі́сь (рідкістне). При склонёвані частка не змінює ся.

К неопределёным містоназівнікамносять ся словоспоїня (контактны слова): ніхто́ іншый, як; ніч інше, як. На розділ од іншых неопределёных містоназівніків, они конкретізують ся в контексті, напр.: Ніхто́ іншый, як штудэнтка Зуза́на. Они діспонують формами рода, числа, паду, категорієв живости/неживости: даякый, дакотрый, хоцьякий і т. д., мають лем єдну форму числа: дахто́, дашто́, хто́сь(ка), што́сь(ка), дакі́лько, хоцьхто, хоцьшто.

89. СКЛОНЁВАННЯ НЕОПРЕДЕЛЁНОГО МІСТОНАЗІВНИКА *якийсь*

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Про вшиткы роды
Н.	якийсь	яке́сь	яка́сь	якысь
Ґ.	яко́гось		яко́йсь	якыхсь
Д.	яко́мусь		які́йсь	якымсь
А.	як Н. або Ґ.	яке́сь	яку́сь	як Н. або Ґ.
Л.	(о) які́мсь		(о) які́йсь	(о) якихсь
І.	(з) якымсь		(з) яко́всь	(з) якымись/-ымась

90. СКЛОНЁВАННЯ НЕОПРЕДЕЛЁНЫХ МІСТОНАЗІВНИКІВ

дахто́, дашто́, хто́сь, што́сь, хто́ська, дакі́лько

Н.	дахто́	дашто́	хто́сь	што́сь	хто́ська	дакі́лько
Ґ.	дако́го	дачо́го	ко́гось	чо́гось	кого́ська	дакі́лькох
Д.	дако́му	дачо́му	ко́мусь	чо́мусь	кому́ська	дакі́льком
А.	дако́го	дашто́	ко́гось	што́сь	кого́ська	як Н. або Ґ.
Л.	о дакі́м	о дачі́м	о кі́мсь	о чі́мсь	о кі́мська	о дакі́лькох
І.	з дакым	з дачі́м	з кымсь	з чі́мсь	з кымська	з дакі́лькома

8. Отрицателны містоназівнікы *ніхто, ніч, ніякий* (-а, -е, -ы), *нічий* (*нічія, нічіе, нічії*), *нікотрый* (-а, -е, -ы) мають обще значіня отрицання. Они утворены од вопросно-односных містоназівніків при помочі отрицателной часткы *ни*, а містоназівнік *ніч* є лем антонімом од *што*.

Склонёвання отрицателных містоназівніків подобне склонёваню тых містоназівніків, од котрых они утворены. При їх склонёвані акцент падає во вшиткых падах на отрицателну частку.

Містоназівнікы *ніхто, ніч, нічий, ніякий, нікотрый* ужывають ся лем в отрицателных речінях: *Ніхто не знав, одкы він прийшов до нашого валалу.*

Містоназйвник *нічий* матъ значіня "нікому не принадлежачій", напр.: *Тоты кліщі нічийі*.

Отрицателны містоназйвники можуть означати:

- а) повне хыбованя предмета як субекта або обекта діня: *Ту ніхто не говорить о проблемѧх; Мы нікого ку сїбі не позывали;*
- б) неповне хыбованя прїзнака предмета: *Нічийі співанкы мѧне так не обрадовали, як співанкы мѧей мамы; Він не матъ у нас ніякого слова.*

91. СКЛОНѢВАНЯ ОТРИЦАТЕЛЬНЫХ МІСТОНАЗЙВНИКІВ ТІПА

нікотрый (-а, -е, -ы)

Єднотне чїсло			Множне чїсло	
Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Про вшыткы роды
Н.	нікотрый	нікотре	нікотра	нікотры
Г.	нікотрого	нікотрого	нікотрой	нікотрых
Д.	нікотрому	нікотрому	нікотрій	нікотрым
А.	як Н. або Г.	нікотре	нікотру	як Н. або Г.
Л.	(о) нікотрім	(о) нікотрім	(о) нікотрій	(о) нікотрых
І.	(з) нікотрым	(з) нікотрым	(з) нікотров	(з) нікотрыми/-ыма

92. ПЕРЕХОД МІСТОНАЗЙВНИКІВ ДО ІНШЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Дакотры містоназйвники можуть страчати в контексті указуючу функцію і набывають прїзнакы іншых частей речі. Наприклад, містоназйвники *мѧї, нѧшы, нічий, тот, кѧждый* і іншы можуть функціувати як субстантївы: *Днесь нѧшы (то єсть рѧдичі) ідуть до кіна; Мій (то єсть муж) прѧсїть вас прійти помѧчі єму; Тот (т. є. Андрій) гнѧв ся, а тот (Михѧйло) не робѧв собі з нічого ніч.*

Містоназйвники *ніякій, дакотрый, кѧждый* і іншы ужывають ся як адєктївы, то значіть адєктївізують ся, напр.: *Кѧжде тѧтїне слово прїпомянѧло єму маму; Уж дакотры пѧрїбци дѧбри гоїновѧли.*

93. УЖЫВАНЯ ІНШЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ В РОЛІ МІСТОНАЗЙВНИКІВ

(прономіналізація)

Ужываня іншых частей речі в ролі містоназйвників называють ся **прономіналізаціѧм**.

В значіні містоназйвників можуть ужывати ся дакотры назывники (*сестра, брат, женѧ, люди, факт, чоловік, нарѧд* і др.), придавники (*знѧмый, цілый, дѧный, послїдній, дѧлшый, слїдуючий* і ін.), чїсловник (*єдѧн*). Назывники, придавники і чїсловники, выступаючі як містоназйвники, тратять своє лексїчне значіня і выповнюють указуючу функцію, найчастїше - указуючіх або неопредѧлєных містоназйвників, напр.: *Чоловік (то єсть хтось) нігда не матъ понїжовати ся в очѧх дрѧгих; Вшытко ту не так, як у людѧй (т. є. як у дрѧгих); Уж най бы говорѧв чоловік (т. є. хтось дрѧгий), но не ты.*

Придавники в ролі містоназйвників: *Вѧда при знѧмых (то єсть дакотрых) услѧвіях перемїнює ся на лед; В дѧнім (т. є. В тїм) слўчаї він не матъ правду; Штудѧнт*

одповідав на далшы (слідуючі) вопробы; В статі были спомянуты слідуючі (тоты) авторы книг.

В значіні містоназівника може ужывати ся тыж чісловник: *Я тобі не дам ани еден (т. є. ніякій) овсiк, ба ани стёбло травы* (Ксеняк); *Покы панови не задумовали ся, та на гостіны ходили, але прийшов еден (якійсь) день, же слугови із порожніми кочами домів повертали ся* (Галґашова). Придавники ужывають ся в значіні отрицателного містоназівника (*ніякій*), або неопределеного містоназівника (*даякій, якийсь*).

ЧАСОСЛОВО (VERBUM)

94. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧАСОСЛОВА

Часослово є повнозначна часть речі, означаюча діяня як процес і выражаюча того значіня в категоріях віда, залога, способа, часу, особи, а тыж чісла і рода, в часопридавниках – категоріях паду. З синтаксічної точки зріня часослово выступать в ролі предиката (присудка) двоскладного або єдноскладного (безособного) речіня, або може повнити роль в формі інфінітива (неопределеной формы) хоцькотрого члена речіня (главного або другорядного).

Поняття процесу в ґраматіці може быти означоване як: **діяня особ, предметів, явів** (*писати, робіти, сіяти*), **переміщення** (*іти, бігати, летіти, скікати*), **став** (*лежати, спати, радівати ся, стояти*), **зміну признака** (*біліти, жовтіти, синіти, сохнути*), **діяня органів чувств** (*воніати, відіти, нюхати*), **процеси мысли** (*думати, знати*), **одношія ку комусь або чомусь** (*любіти, мати, принадлежати*) і др. Значіня процесу сохранияють в собі і дакотры субстантывы (*чітання, писання, соревновання*), чутеслова (*бiм, бац, бум*), но лем часослова діспонують ґраматичными средствами выражіння діяня, ставу, споїня і одношія. Наکیلко процес не може быти одділений од особ, предметів, явів, він може розоберати ся як їх признак, котрый змінює ся в часі, то значіть, як процесуалный признак. При помочі часословных категорій означує ся границя, цілость процесу: *достігнути - достігати*; одношія процесу к ёго субъекту і обекту: *Сестра пише письмо - Письмо пише ся сестров*; одношія к дійсности, указуюче процес як реалні екзистуючий або желаючий: *стою - стій, стояв бы*; одношія процесу к часу: *роблю - робів - буду робіти (зроблю)*. Категорієв чісла выражать ся одношія процесу к єдному або даکیلком субектам: *співам - співаме*. Категорієв особи указує ся на носителя (аґенса) процесуального признака, то єсть на особу або предмет, котрым выконус ся якеь діяня, перебуваюче в якімсь ставі і котре находит ся в даякім одношіні. Часословными флексіями означать ся, же як носитель прцесуального признака выступать - бісідуючий (*сиджу*), адресат, собісідник выповіджіня (*сидіш*) або предмет выповіджіня (*сидіть*). Категорієв рода указує ся на ґраматічний род носителя процесуального признака (*хлонець плівать, дівча сидіть, сонце зашло*).

По квантіфікації семантіки розлічають ся часослова з **повнов семантіков (повнозначны** часослова, **автосемантічны**) і часослова з **неповнов семантіков (неповнозначны, сінсемантічны)**. Повнозначны часослова выражають свою процесуальность в шыршім розуміні самостатні і в повній мірі, напр.: **а) процесуалны** часослова: *грызти, грабати, гра́ти ся, гужвати, косіти, писати, помагати, пискати, робіти, читати* і т. д.; **б) ставовы** часослова: *боліти, бліднути, мёрзнути, опалёвати ся, ружовіти, смутіти, старнути, выздоровити ся, хворіти, хорлявіти* і др.; **в) екзистенціалне** часосло-

во: **быти**. Неповнозначны часослова (часослова з неповнов семантиков) за своїм содержанием мають ослабене лексичне значіння - скоро аж нулове, зато часослова з таким лексичным значінням мусять споєвати ся з другими повнозначными словами, то єсть із словами з повнозначнов семантиков (автосемантичними). На основі того, же інволують ґраматичны категорії, поважають ся і такы слова єднозначні за часослова, а то – помічны.

К часословам з ослабеным лексичным значінням (помічным) односять ся:

1. чисто **помічне часослово**: *быти*, котре не має властной семантики. Їго повна семантика выражать ся в споїні з другим повнозначным словом, котра выражать ся зпоженов (аналітичнов) формов. Напр.: *Я буду робіти; Фабріка была выбудована; Она хотіла быти докторков; Їму треба было быти скромнішим; Їй треба было учіти ся; Смутно їму было робіти єдному (самому);*
2. **звязочны (копулативны) часослова**: *быти, бывати*. Звязочны часослова (часослова-звязки) не мають повне лексичне значіння. Повне лексичне значіння набывають лем в споїні з повнозначным словом: субстантивом - найчастіше в формі номінатива аж інструментала: *Она была штудэнтка(-ов); Він буде малярём; Їго сын буде пілотом; Придавником - найчастіше в номінативі, інструменталі або іншым падом: Она была одважна(-ов); Мама была доброго сёрдца (= добросердэчна); Він був надзвычайні блідый; Чісловником: Два раз два – штіри; Містоназівником: Тотá кніжка є моя; Учитель був не такый; предікативом: Вонка было зіймо (горячо); В хыжі было приємні і іншыми частями речі, выступаючими в функції адектива: Молодой чоловік є непіючий (непіючій);*
3. **полозвязочны часослова**: *здавати ся, робіти ся, называти ся, раховати ся, стати, ставати ся, представляти собов, мати і др.*: *Дітвák здавав ся мамі нездоровым; Чáсто він робів ся хворым; Сестрá стала малярьков; Морфологія называть ся науков о словотворіні і частях речі.* Даны часослова мають незначне лексичне значіння. Они служать для оформлїня предікації (звязочно-менного присудка);
4. **фазисны часослова**, выражаючі окремы фазы (одрізки) протіканя часословного діяня (зачаток, продовжіня, конець), напр.: *зачати, почати, брати ся, імати ся (газовати), продовжовати, кінчати, кінчити, перестати, переставати, стати і др.*; повне значіння они набывають в споїні з облігаторным інфінітивом: *Брат зачав ходіти до школы; Она продовжовала писати; Дітіна перестала плакати; Уж стало розвїднёвати ся (світати); Зачало змерькати ся; Мы уж каждый вѣчор брали ся сумлінні робіти;*
5. **модалны часослова**, котры не выражають самостатне діяня, але лем в часуючій формі указують волёвы, емоціональны або причинны (кавзалны) тенденції, котры в споїні з інфінітивом повнозначного часослова выражають властне самостатне значіння. Модалны часослова мають тісніше одношіня ку категорії способа. Модальным словом выражать ся реалность діяня, то єсть того значіння, котре ґраматичні выражать ся в категорії часу і способа. Чісло модальных часослов дость шыроке. Меджі ними можуть вычленили ся дві ґрупы: (1) **основны (прімарны)**, выражаючі **зámір, волю**: *хотіти, бою ся (іти), взяв ся (зробіти), думав (остати ся дома), вагає (спросіти ся), желав (вїдіти ёго), не желав (стрітити ся зо мною), задумоває (окламати мене), зберав ся (прійти), обіцає (прійти), осмілив ся (протіречіти), оповажьєв ся (нарушыти ёго покій), рїснув (запізнити ся); мóжность: *мочі, воліти, мати, стати; стїгнуєв научіти ся, одвык (курити), привык (вставати скóро), доказав (заспати), не доказав (кламати), умудрів ся (уснути), высилив ся (ходіти), любів (поговоріти о поєзії);**

і **повінність**: *мусити* і (2) **поломодалны (секундарны)** зо значінём: (а) **зміру**: *бою ся (просіти), взяв ся (выслободити), приготоў ся (одыйти), одважив ся (повісти), договорів ся (іти), думав (остати ся дома), желав (порозуміти ёго), задумав (окламати нас); намірэвав ся (написати), обіцать (прійти), рішыв (зробіти), ріскнув (зостати), збрав ся (прійти), старава ся (окламати ёго), снажыв ся (выповнити);* (б) **можности/неможности**: *стігнув (помочи ёму), одвык (курити), привыкнув (вставати скоро), не знав (циганіти), не доказав (кламати), знав (познати), доказав (заспати, уснути), стігнув (скінчити), высилив ся (ходіти), любів (побісидоваіти з сусідамі), не сміли (выходіти з дому) і др.;* (в) **повінности, нўтности**: *приказав (лежати), не далі (спати), принўтили (не говоріти), радив (одпочінути), попросіли (ёго сісти) і др.*

При модалных часословах аґенс (діятель, чинитель) діяня є носителём содержания модалного часослова. Кідь аґенс выражать ся в субекті (подметі), але не є тотожным з аґенсом діяня выраженим інфінітивом, тоды таке часослово не є модалным хоць і выражать волю, напр.: *На зиму я дам собі ушыти теплэ облечіня*. В речіні часослово *дати* не є модалным, бо інфінітив повнить функцию прямого додатка.

95. СПОСОБЫ ВЫРАЖІНЯ ЗНАЧІНЯ ДІЯНЯ ЧАСОСЛОВ

Значіня діяня часослов выражать ся при помочи властных ґраматічных категорій. Основны із них слідуячі:

- 1) категорія **особы** выражать одношіня діяня к субекту: *роблю, робиш, робить, робиме, робите, роблять; співам, співаш, співають, співаме, співате, співають;*
- 2) категорія **способа** указує на одношіня процеса к дійсности: *пішу, писав, писав бы, пиш; роблю, робів, робів бы, роб(те); прошу, прбсиш, прбсить, прбсиме, прбсите, прбсять, прбсыв бы, прбсь(те);*
- 3) категорія **часу** выражать одношіня діяня часослова к моменту речі: *робів, роблю, буду робіти (зроблю); находів, находжу, буду находіти (найду);*
- 4) категорія **віда** характеризує походжіня діяня по одношіню к ёго границі або неграниці: *написати - писати; заспівати – співати;*
- 5) категорія **залога (рода часослов)** выражать діяня (прцес) к ёго субекту і обекту: *Роман піше очівидный свідок - Роман піше ся очівидным свідком; Вітор стбргнув стріху – Стріха была стбргнута вітром; Сестра чітать приповідкы – Приповідкы чітають ся сестрбв;*
- 6) категорія **чісла** выражать одношіня діяня (процеса) к єдному або дакільком субектам (*учу ся - учіме ся, вёду – вёдеме, віджу – відиме, хбджу – хбдиме, прбшу – прбсиме, трбплю ся – трбпиме ся;*

Категорія віда і залога є властна часуючім і нечасуючім часословным формам, а категорія способа, особы і часу є властна лем часуючім (змінюючім) часословам. Категорія часу є властна і часопридавникам, як нечасуючім формам часослова.

Окрем категорії особы, способа, часу, віда і залога, часослово мать і категорії чісла і (предметного) рода. Категорія чісла мать вшыткы часословны формы, окрем інфінітива і часоприсловника. Категорія рода (особы) властна формам часослова: минулого часу, условному способу (кондіціоналу) і часопридавнику.

Часослова змінюють ся подля способа, часу, особы, чісла і родів. Вшыткы тоты морфологічны прізнакы часослова тісно спосны меджі собов.

Основна синтаксична функція часослова є вираження простого предиката в речині. В ролі предиката виступають такі форми часослова, як: форми способу, часу, особи, числа і рода. Тоти форми називаються **предикативними** (од латинського слова *predicatum* - предикат (присудок)). Часослово-предикат може конгруювати ся з суб'єктом в числі і особі (в теперішнім і будучім часі) або в числі і роді (в минулім часі).

Други часословны форми можуть мати і інші функції в речині: інфінітив вповнює роль суб'єкта, об'єкта, атрибута або обставника; часопридавик може бути придатком (во вшыткых падах), суб'єктом (в формі номінатива) і предикатом (в формі предикативного номінатива або інструментала); часоприсловник має роль обставника; інфінітив може бути в функції главных або другорядных компонентів речіння.

Часослово вяже ся із вшыткыми непрямыми падами, причім споїня з акузативом без приназивника є типічне для часослова (*писати роман, відити сына*). Часослово опреділює ся присловником: *слабо відить, шув(м)ні піше, добрі робить, спокійні жыє, тихо говорить, скоро приходить, смачні їсть, високо підскакує*.

96. ЧАСУЮЧІ І НЕЧАСУЮЧІ ФОРМИ ЧАСОСЛОВА

Словоформи часослова ділять ся на часуючі і нечасуючі. **Часуючими** називають ся такі часословны форми, котры змінюють ся подля способів, часів і особ. Даны форми уживають ся:

- а) в єднім із трьох особ - 1-й, 2-й, 3-й особі єднотного і множного чисел: *пи́шу – пи́шем, пи́шеш – пи́шете, пи́ше – пи́шуть; ти́шу ся – ти́шыме ся, ти́шыш ся – ти́шыте ся, ти́шыть ся – ти́шать ся*;
- б) в єднім із трьох способів - ознамовім (індікативі), розказовім (імперативі) або условнім (кондіціоналі), напр.: *пи́шу, пиш, писав бы; д́уам, д́умай, д́умав бы; і́дү, і́дь, і́шов бы; чу́ю, чуй (слухай), чув бы*;
- в) в єднім із трьох часів - теперішнім, минулім або будучім: *пи́шу, писав, буду писати (напи́шу), віджу, відів, буду відити (увіджу)*.

Часословны словоформи, не змінюючі ся подля особ, способів і часів, називають ся **нечасуючими**. Нечасуючі словоформи суть: інфінітив, часопридавик і часоприсловник. По своїй штурктури розлічують ся **прости** (сінтетічны) часословны словоформи, виражаючі своє лексичне ґраматичне значіння єдним словом, а **зложены** (аналітічны) словоформи виражають дакотры ґраматичны значіння формов помічного часослова в споїні з інфінітивом: *буду ходити, будеш ходити, буде ходити, будеме ходити, будете ходити, будуть ходити*. Прости форми мають: теперішній час, будучій час завершеного віда, минулый час, формотворный розказовый способ, інфінітив, часопридавик і часоприсловник. Зложены форми мають: условный способ (*писав бы*), будучій час незавершеного віда, розказовый способ - творений частков (*най робить, най зроби́ть; дава́й(те) співа́ти*). К зложеным формам односять ся і пасівны часопридавниковы конштрукції тіпа: *я (нупова звязка) інформова́ный; я бью́ (буду) інформова́ный* або з експліцитні вираженим помічным часословом, напр.: *я (єм – просторечна форма) інформова́ный; він (є) (бью́, буде́, бью́ бы) інформова́ный*.

Русинський язык має замало часослов, од котрых творять ся форми пасівного часопридавика теперішнього часу (незавершеного віда), зато форми часопридавиків минулого часу можуть творити ся од обидвох відів.

Вшыткы часуючі і нечасуючі форми мають значіння віда - завершеного і незавершеного: *пи́шу – перепи́шу, говори́ти – пові́сти, мале́вати – намале́вати*, а тыж значіння за-

лога - активного або пасивного: *Штудэнты складають екзámены - Экзámены складають ся штудэнтами; Ма́ма пече́ хлі́б – Хлі́б пече́ ся ма́мов.*

Вшыткы часословны формы, окрем інфінітива і часоприсловника, мають категорію числа, а часослова минулого часу і условного способа мають і категорію рода: *спі́вам - спі́ваме, спі́вав - спі́вала, спі́вав бы - спі́вала бы*. Категорія часу і рода є властна нелем часуючим формам, але і часопридавнику - нечасуючій формі часослова: *спі́ваючий, спі́вавший; спі́ваюча, спі́вавши*.

Треба указати, же категорія рода і числа не є тіпчна лем для часослов як части речі, они властні не выражають часословных ґраматичных значінь.

Часословны формы не екзистують ізоловані єдна од другой, але находять ся в тісній споїні. Наприклад, часослова завершеного віда мають дві форми - минулого і будучого простого часу, а часослова незавершеного віда мають вшыткы три форми часу: *заспі́вав, заспі́вам, спі́вам, спі́вав, б́уду спі́вати*. Часослова минулого часу не диспонуєть формами особы, але зато мають форми рода: *спі́вав, спі́вала, спі́вало*. Часослова теперішнього і будучого часу не мають форм рода, але їм суть властны форми особы: *спі́вам - заспі́вам, спі́ваш - заспі́ваш, спі́вають - заспі́вають*.

Часуючі часословны словоформи суть предікативними, зато же выповнюють синтаксичну роль предіката.

Нечасуючі словоформи часослова называють ся **непредікативними**. Часопридавник і часоприсловник представляють собов придатковы словоформи, накілько они означають процес як прізнак предмета або другого процесу, напр.: *спі́ваючий, спі́вавши; носі́вший, носі́вши*.

Інфінітив є форма, котра лем называєть процес і не указує на одношіня к особі, способу (реальности - іреальности) або часу: *спі́вати, робі́ти, ході́ти, спáти* і др.

Часопридавник, часоприсловник і інфінітив обєднують ся з предікативними формами до єдної общой категорії часослова, зато же мають цілий ряд єго прізнаків: часословну основу, залог і творіня відів, споїня з бесприназывниковым акузатівом, можуть опреділяти ся з присловником: *но́шу – носі́ти, нося́чий, носі́вши; прино́шу – прино́сити, прино́сивший, прино́сивши; (при)но́шу, (прино́сити, прино́сивши) кні́гу; пі́зно но́шу (но́сити, носі́вший, носі́вши)*.

97. ІНФІНІТИВ - ОСНОВНА ФОРМА ЧАСОСЛОВА

Інфінітив (або неопреділена форма часослова) є основна, ісходяча форма часослова, называюча діяня, процес, став і т. п. Она не указує на аґенса (діятеля). Інфінітив односить ся к нечасуючим (непредікативним) формам часослова і означаєть процес без указання на єго одношіня к способу, часу, особі, числу. З той точки зріня інфінітив є аналогічний з номінатівом субстантіва; він называєть процес так, як номінатів называєть предмет. В смысловім одношіні інфінітив аналогічний часословному субстантіву, накілько він, як і часословный субстантив, называєть процес поза споїня з єго аґенсом (діятелєм, семантичним субєктом). Тоды значіня інфінітива в своїй основі одлічають ся од значіня одчасословного субстантіва: часословный субстантив означаєть діяня як ґраматичну предметность, а інфінітив - як ґраматичну процесуальность, порів. *спі́в - спі́вати, ходжі́ня – ході́ти, мышлі́ня – мышлі́ти* (см. Гужва, 1979, с. 109).

З аспекта словозміны інфінітив представляєть собов незмінну часословну форму і єдночасні він є тіпчним часословным номінатівом, то значіть, ставаєть ся виходячов формов ча-

сословной парадигмы. В тім одношіні він наподобнює субстантів в формі номінатива: інфінітив називать процес, а номінатив субстантива - предметность. При тім інфінітив не односить названий процес або став ани к способу, ани к особі, ани к часу. В рамках морфологічного значіння часослово-інфінітив мать лем значіння віда (*шмаряти* - *шмарити*, *пуццати* - *пуццати*) і залого (*будовати* - *будовати* ся, *організовати* - *бути організованным*).

Інфінітив функціонує як заглавна форма назачатку в словниковім гнізді і поважає ся як виходяча (основна) форма комплексной парадигмы часослова.

98. ТВОРІНЯ ІНФІНІТИВА

Інфінітив, або неопределена форма, в русиньскім языку закінчує ся на **-ти**, **-чі**. Найпошыренішым указателём інфінітива є суфікс **-ти**, котрый припоює ся к основі минулого часу або к основі інфінітива на гласный звук: *бóчити*, *бродіти*, *варіти*, *дозрівáти*, *жаліти*, *літи*, *носіти*, *мыти*, *віти*, *выти*, *жыти*, *кашлати*, *клепáти*, *клявáти*, *колотіти*, *любіти*, *мачáти*, *молотіти*, *спáти*, *співáти*, *трясти*, *ходіти*, *храмáти*, *хробачніти* і т. д. або на согласный: *вéзти*, *вéсти*, *взяті*, *грызти*, *дёрти*, *ді́йти*, *їсти*, *замéсти*, *клáсти*, *лізти*, *обы́ти*, *оды́ти*, *повісти*, *прій́ти*, *прясти*, *розвéсти*, *рості*, *сісти*, *тёрти*, *трясти* і др.

Невелика група часослов з основов теперішнёго і минулого часу на гласный звук творять форму інфінітива з суфіксом **-чі**. При часовані у єдних часослов согласный звук **-ч** не алтернує ся, напр.: *влечі* – *влечу*, *влечёш*, *влечё*, *влечёме*, *влечёте*, *влечуть*; *впрячі*, *волочі*, *одречі*, *облечі*, *печі*, *припечі*, *речі*, *сечі*, *течі*, *товчі*, *утечі*, *веречі*, а у іншых часословах - алтернує ся **-ч** із **-ж**: *залячі* – *заляжу*, *запрячі* - *запряжу*, *злячі* – *зляже*, *лячі* – *ляжу*, *мочі* - *мóжу*, *помочі* - *помóжу*, *одлячі* – *одляже*, *стричі* - *стрижу*. Дакотры чередуючі форми часослов не мають вшитых форм особ, напр.: (*онá*) *выляже*, (*онú*) *вылягли* – *вылягнуть*, *злячі* – *злягне*, *зляглі*, *злягнуть* із-за своёго біологічного роду.

Вшиты уведжены інфінітивы з суфіксом **-чі** мають акцент на фіналнім гласнім, окрем ужытых з префіксом **вы-**, в котрых акцент є на префіксі (*вылячі*, *вытечі*, *выпрячі* і др.

99. СІНТАКСІЧНА ФУНКЦІЯ ІНФІНІТИВА

Сінтаксічна функція у інфінітива є шырша і рознородіша, як у другых часословных форм. В речіні інфінітив може выступати в ролі главных і другорядных компонентів. Найчастіше він входить до штруктуры складного і зложеного часословного предиката (*Ей, вышла мб́я ма́ти Трі́сочки зберáти*, *Поча́лá паві́ця В са́ді щебетáти* (Нар. пісня); слово *поча́лá* - фазісне часослово (модіфікатор), а *щебетáти* - повнозначне часослово, котры доведна выступають в функції часословного предиката. Інфінітив выступать в речіні в ролі граматічного субекта, як номінатив, напр.: *Спа́ти є здоро́во*; *Она́ не дасть ё́му одпочіти* - ту інфінітив *одпочіти* є граматичным предметом; *Охо́та учіти ся привéла Васи́ля до шко́лы* - інфінітив *учіти ся* - є незгодный придаток; *Я при́йшов побісідовáти з ва́ми* - інфінітив *побісідовáти* є обставник ціли.

Не діспонуючі дакотрыми часословными значіннями (способа, особы, часу), інфінітив в речіні може выражати приказ: *Не кúриту!*; *Не бісідовáти!*; *Вста́ти!*; *Не кріча́ти!*; значіння нерозгодности: *О чім писáти?*; *Што робі́ти?*; *Як да́ле жы́ти?*; *Кóго че́кати?*; *Чóму ра́довати ся?* значіння хотіня: *Одды́хнути бы днесь!*; *Выспáти бы ся хоць лем днесь!* і др.

100. ОСНОВЫ ЧАСОСЛОВ

На утворіння словоформ часослов треба виділити три формотворні основи: основу інфінітива (неопределеної форми), основу теперішнього (або простого будучого) часу і основу минулого часу.

а) **Основа інфінітива** творить ся так, же одділить ся формотворный суфікс **-ти** од форми інфінітива.

Інфінітив:

бісідова́-ти

писа́-ти

чіта́-ти

робі́-ти

носі́-ти

возі́-ти

просі́-ти

коло́ти-ти

верну́-ти

ві́-ти

мы́-ти

пе-чі́

ры́-ти

Основа інфінітива:

бісідова́-

писа́-

чіта́-

робі́-

носі́-

возі́-

просі́-

коло́ти-

верну́-

ві́-

мы́-

пе-

ры́- і т. д..

В даних часословах основа інфінітива закінчує ся на гласний, і зато она іщі называть ся **вокалічнов основов**. Основа інфінітива закінчує ся на согласный звук у тих часослов з неопределенов формов на *-ти*, кідь форма інфінітива совпадать з основов минулого часу (кідь одділить ся од часослова минулого часу суфікс *-в* і родова флексія там находя-чася): *ліз-ти*, *упа́с-ти*, *не́с-ти*, *те́р-ти*, *запе́р-ти*.

Од основи інфінітива творять ся: форми інфінітива, минулый час, условный способ, часопридавик минулого часу активного і пасівного залога і часоприсловник.

б) **Основа теперішнього часу** (або простого будучого часу) творить ся так, же одділить ся особна флексія часослова теперішнього (або простого будучого) часу. На виділіня основи выбирать ся форма 3-ей особи множного числа *-ать* (*-ять*), *-уть* (*-ють*), зато же в остатных особных формах часослова може наставати алтернація согласных, напр.: *просіти* - *про́шу*, *про́сиш*, *про́сить*, *про́с-ять*; *свиста́ти* - *сві́щу*, *свист-ять*. Кідь алтернація согласных не проходить, то основа теперішнього часу дістане ся так, же одділить ся флексія од форми хочькотрой особи:

Формы 3-ей особи множного числа:

писа́ти - *пи́ш-уть*

верну́ти - *ве́рн-уть*

чітати - *чіта́-ють*, (*чіта́ж-уть*)

ры́ти - *ры́-ють*, (*ры́ж-уть*)

кріча́ти - *кріча́-ать*

носі́ти - *но́с-ять*

робі́ти - *ро́б-ять*//*ро́бл-ять*

ходи́ти - *хо́д-ять*

хоті́ти - *хот-ять*

Основа теперішнього часу:

пиш-(уть)

верн-(уть)

чита́-(ють), (*чита́ж-уть*)

ры́-(ють), (*ры́ж-уть*)

кріч-(ать)

нос-(ять), (*носі́-ать*)

роб-//робл-(ять)

ход-(ять)

хот-(ять) і т. д.

Основа теперішнього часу закінчує ся на согласный звук, зато ей называють і **консо-
нантнов основов**.

Од основы теперішнього часу або будучого простого (сінтетічного) творять ся особны формы часослова теперішнього і будучого простого часу, формы розказового способа (форми імператива), часопридавники теперішнього часу активного і пасівного залога, напр.: *(на)пишу, (про)читаю, (з)роблю; (на)пиш, (про)читай, (з)роб; пишучій, читаючий, бісідуючий, любімий, відити – відимий*.

в) **Основа минулого часу**. Невелика група часослов выжадує виділівати не дві, а три основы часослов зато, же у дакотрых часослов творять ся словоформи не од основы інфінітива або теперішнього часу, але од основы минулого часу. На основі того, же основа інфінітива і основа минулого часу не совпадають, зато треба виділівати і основу минулого часу. Основа минулого часу творить ся так, же одділити ся суфікс мужского рода або найвыразніший в тім случаї є суфікс женського або середнього рода **-ла, -ло** або множного числа **-ли** од форм минулого часу.

Форма інфінітива і женський род минулого часу: Основа минулого часу:

глухнути - глух-ла

глух-

іти - іш-ла

іш-

збыхнути – збых-ла

збых-

зізнати - зізн-ла

зізн-

мерзнути - мерз-ла

мерз-

мокнути - мок-ла

мок-

праскнути – праск-ла

праск-

сохнути - сох-ла

сох-

тиснути – тис-ла

тис-

Од основы минулого часу творять ся: формы інфінітива, минулий час, условный способ, часопридавники минулого часу активного залога і часоприсловники.

101. ТИПИ ЧАСОВАНЯ

Зміна часослова по способах, числах, часах і особах называють ся **часованєм**. В залежности од флексій в особных формах єднотного і множного чисел теперішнього і будучого простого часу часослова ділять ся на дві часованя: **перше і друге**.

К **першому часованю** односять ся часослова з флексієв 3-ей особи множного числа на **-уть** (графічно і **-ють**), наприклад: *везти - вез-у, вез-еш, вез-е, вез-еме, вез-ете, вез-уть; вернути - верн-уть; вести - вед-уть; іти ід-уть; красти - крад-уть, кресати - креш-уть, нести - нес-уть, мазати - маж-уть; печі - печ-уть, писати - пиш-уть, плакати - плач-уть, прясти - пряд-уть, різати - ріж-уть, стричі - стриж-уть, товчі - товч-уть, трясти - тряс-уть; вертати - верта-ють, колоти - кол-ють, рыти - ры-ють; рубати - рубá-ють, стерати - стерá-ють; біти - б-ють, вѣти - в-ють, думати - дума-ють, памятали - памята-ють, піти - п-ють, помагати - помагá-ють, сміти - смі-ють, сміяти ся - смі-ють ся, співати - співá-ють і др.*

К **другому часованю** односять ся часослова з флексієв 3-ей особи множного числа теперішнього часу на **-ать** (графічно і **-ять**), напр.: *грявчати - грявчá-ть, калічити - калічá-ть, крічати - крічá-ть, пражыти - пражá-ть, толочати - толочá-ть; боронити - боронá-ть; говорити - говорá-ть, колотити - колотá-ть, находити - находá-ть,*

платі́ти – плат-ять, просі́ти – про́с-ять; робі́ти – ро́бл-ять; рубі́ти – ру́бл-ять, спла́ти – спл-ять, траті́ти – тра́т-ять, тра́фити – тра́фл-ять, хвалі́ти – хва́л-ять, ході́ти – хód-ять, хоті́ти – хот-ять.

При творіні особних форм дакотрих часослов першого часованя проходить алтернація фінальних согласных основи: з - ж (рі́зати – рі́жу, рі́жеш, рі́же, рі́жеме, рі́жете, рі́жуть), ма́зати – ма́жу), с - ш (кресáти – крѣшу, писáти – пішу), к - ч (плáкати – плáчу, плáчеш; сука́ти – сучу), с – д (прясти – пряду́).

У часослов другого часованя в формі 1-ой особи єднотного числа проходить алтернація фінальних зубных согласных з шыплячіми т – ч (верті́ти – ве́рчу, ве́ртиш, ве́ртить, ве́ртиме, ве́рти́те, ве́ртять; ко́лотіти – ко́лочу), с – ш (ко́сіти – ко́шу, носі́ти – но́шу, просі́ти – про́шу, голо́сіти – голо́шу), з – ж (возі́ти – во́жу, морозі́ти – моро́жу), а тыж концевых губных основи з групами бл', пл', мл', вл', фл': робі́ти – ро́блю, ро́блять; любі́ти – лю́блю, лю́блять; рубі́ти – ру́блю, ру́блять; фарбі́ти – фа́рблю, фа́рблять; лі́піти – лі́плю, лі́плять, сы́пати – сы́плю, сы́плять; кормі́ти – ко́рмлю, ко́рмлять; ба́вити – ба́влю, ба́влять; тра́фити – тра́флю, тра́флять; гра́фіти – гра́флю, гра́флять.

Рефлексівні часослова ку вшиткым формам часослова припоюють по флексії частку **ся**, котра в русиньскім языку пише ся окреме в постпозиції (або препозиції і дале од часослова в говорівім штілі), напр.: *умывáти ся, умывáли бы ся, умывáвший ся* (часопридавик), *умывáвши ся* (часоприсловник), но *умывáвшись*.

По особливому тіпу часу́ють ся часослова: *їсти, дати́*.

Єднотне число

я їм дам
ты їш даш
він (она, оно) їсть дасть

Множне число

мы їме даме
вы їсте дате (дасте)
они їдят дадутъ

В русиньскім языку зберегла ся архаїчна форма 3-ей особи єднотного і множного чисел теперішнього часу **єсть** (попри **є** і нулова форма) і **суть** (од часослова **быти**), котры повняють функцію (а) звязки (часослова-звязки), напр.: *Нáша зéмля (О, є, єсть) урóдна; Нáшы зéмлі (О, суть) урóдны*; (б) повнозначного (екзистенціального) часослова: *Медвiдi суть (находьа́т ся, жыють) в Карпáтах; На стiнi є (вiсiть) образ; На стiнáх суть (вiсiть) образы*.

Од часослова **быти** в русиньській речі ужывають ся форми (главні в говорівій речі) в теперішнім часі для єдн. числа *єм, єсь, є*, а для множ. числа – *сьме, сьте, суть*. В речині або wypowiedжині часословны форми *є/єсть, суть* в функції екзистенціального або часослова-звязки (звязки) можуть быти експліцитно невыражены – можуть мати нулову форму, напр.: *Мáма дóма; Сестрá – учiтелька; Сын вы́сокого рóсту (высо́кий)*. Ужываня часослова *є, єсть, суть* в уведжених функціях в речині характеризує веце офіціалный штіл. В научнім або публіцистськім штілах не мусить быти форма *є/єсть* або *суть* експліцитні ужыта в теперішнім часі. Будучій час творить ся од другого коріня: *быти* – *бúду, бúдеш, бúде, бúдеме, бúдете, бúдутъ*; минулый час – *быв, была, было, были*. Теперішній час мать формы: *єсьм, єсь, є/єсть; сьме, сьте, суть* (котры для публіцистичного і научного штілів не тіпичны, а во великій мірі діалекты і під впливом языка нацѣкшыны).

102. ТИПИ ЧАСОСЛОВ. ПОНЯТЯ О ТИПАХ ЧАСОСЛОВ

При часовані часослов проходять розороди соодношіня меджі основов інфінітіва і основов теперішнього часу або і основов минулого часу. По соодношіню тых основ часослова обєднують ся до морфологічных типів, або до словозмінных типів. Каждый (словозмінный) тип обєднує часослова, котры мають єднаке соодношіня меджі основов інфінітіва і основов теперішнього або минулого часу.

Типы основ бывають **продуктивны** і **непродуктивны**. Продуктивны типи мають таке соодношіня основ інфінітіва і теперішнього часу, по типу котрого творять ся новы часослова. Непродуктивны типи характеризує таке соодношіня часословных основ, по типу котрых новы часослова уж не творять ся (см., наприклад, Гужва, 1979, с. 149-150).

103. ПРОДУКТИВНЫ ТИПИ ЧАСОСЛОВ

В русиньскім языку часослова выділюють ся до п'ятёх продуктивных типів. Они обєднують дость великий репертоар основных часослов і знова утвореных.

Перший продуктивний тип обєднує часослова з основов інфінітіва на *-a(ти)*, *-я(ти)* і основов теперішнього часу на *-ај* і з флексієв основы теперішнього часу *-уть* (і графічно *-ють*). Ту односять ся часослова:

а) із суфіксом **-ај-**: *чітати* - *чіта-м*, *чіта-ш*, *чіта-ть*, *чіта-ме*, *чіта-те*, *чіта́-ють* (*чітај-уть* = *чіта-ють*); *поганяти* - *погáня-м*, *погáня-ш*, *погáня-ть*, *погáня-ме*, *поганя́й-те*, *поганя-ють*; *дыхати* - *дыхають*, *полокати* - *полокають*, *прыскати* - *прыскають*, *утікати* - *утікають*;

б) із суфіксом **-ај-**, утвореных од назывників: *бігати* - *бігають* (*бігај-уть* = *біга-ють*), *дыргати* - *дыргають*, *обицати* - *обицяють*, *співати* - *співають*, *літати* - *літають*, *вечеряти* - *вечеряють*, *облікати* - *облікають*, *поганяти* - *поганяють*, *слухати* - *слухають*, *жувати* - *жувать*, *цувати* - *цвають*, *упражняти* - *упражняють*;

в) дакілько простых часослов: *дати́* - *дають*, *зна́ти* - *знають*, *ла́ти* - *лають*, *ма́ти* - *мають*;

г) часослова на *-a(ти)* - од часослов, звуконаподобнюючих слов і містоназывників: *ахати* - *ахають*, *чіхати* - *чіхають*, *кукурікати* - *кукурікають*, *ікати* - *ікають*, *укати* - *укають*, *якати* - *якають*, *мявкати* - *мявкають*.

Вшыткы часослова першого тіпа мають непереходный акцент у вшыткых словоформах, то єсть акцент на тім самім звуку, што і в формі інфінітіва і односять ся к першому часованю.

Другый продуктивний тип обєднує часослова з основов інфінітіва на *-і(ти)* і основов теперішнього часу на *-іј(уть)* (графічно *-іють*). К тому типу односять ся десубстантивны і деадективны часослова першого часованя, означаючі обычайні становіня, то єсть переход з єдного ставу до другого: *біліти* - *біліють*, *взросліти* - *взросліють*, *звіріти* - *звіріють*, *камяніти* - *камяніють*; *сиротіти*, *синіти*, *червеніти*, а тыж дакотры немотівованы часослова: *гріти* - *гріють*, *жаліти* - *жаліють*, *зріти* - *зріють*, *марніти* - *марніють*, *мліти* - *мліють*, *пріти* - *пріють*, *радіти* - *радіють*, *спіти* (*зёрна*) - *спіють*, *кочаніти* - *кочаніють*, *прозріти* - *прозріють*, *тліти* - *тліють*, *хыріти* - *хыріють*, *цепеніти* - *цепеніють*, *воліти* - *воліють*.

Акцент в часословах даного тіпа є непереходный, то значіть, же все падають на суфікс *-і(ти)*: *хыріти* - *хыріють*. Вшыткы часослова другого тіпа односять ся к першому часованю.

Третій продуктивний тип обєднує часослова з основов інфінітіва на *-ова(ти)* і основов теперішнього часу на *-уј(уть)* (= *ують*)/*-іють*. К тому типу односять ся:

а) часослова, утворені од називників і дакотрых других частей речі при помочі суфіксів *-ова(ти)*, *-ёва(ти)*: *бісідовати - бісідують//бісідіють, вárovати - вárovують//вárovіють, віровати - вірують//віріють, воёвати - воюють//воїють, куповати - купують//купіють, даровати, насіловати, ночовати, газдовати, гамовати, годовати, малёвати, паковати, плановати, рихтовати, росказовати, торговати, хыбовати*;

б) часослова з чужоязычным корінём і суфіксом *-ова(ти)*, *-ізова(ти)*: *адресовати - адресують//адресіють, акредітовати - акредітують//акредііють, аналізувати - аналізують//аналізіють, атестовати, вербовати, диктовати, інформовати, ковати, класіфіковати, організовати, полемізовати, провоковати, редіговати, уніфіковати, технізовати, фінансовати, фунговати* і т. д.

Акцент у того тіпа часослов є обычайні переходный, але не у шыткых.

Четвертый продуктивный тіп обєднує часослова завершеного віда з основів інфінітіва з суфіксом, котрый оставать в минулім часі множного чїсла і в основі теперішнього часу на *-н(уть)*: *брызгнути - брызгнув - брызгнутъ - брызгнули//брызгли, вернути - вернутъ - вернули, гынуги - гынугъ - гынули, дыргнути - дыргнутъ - дыргли, дуркнути - дуркнутъ - дуркнули//дуркли, кывнути - кывнутъ - кывнули//кывли, крикнути - крикнутъ - крикнули//крикли, свістнути - свістнутъ - свістнули* і др. Часослова тіпа (*стісли, ківли, мокли* і под.) мають форми як четвертый непродуктивный тіп. К ним односить ся дакілько часослов, котрым не є властне значіння єднократности: *вернути, гнути, мінуги*. Акцент в часословах даного тіпа є непереходный, окрем дакотрых (*вернути - вернутъ, вернули*).

Пятый продуктивный тіп обєднує часослова другого часованя з основів інфінітіва на *-и(ти)*, *-і(ти)*, *-ы(ти)*, *-а(ти)* і бессуфіксів основів теперішнього часу на мягкий согласный або шыплячій, напр.: *варити - вар-и-ти - вар-и-ш; водити - вод-и-ш, біліти - біл-и-ш; возити, воліти, грозити, гварити, крутіти, косіти, місіти, молотіти, носіти, родити, садіти, ходіти, хмүрити ся, шмарити, волочіти, мочіти, учіти; глушыти, сушыти; біжати, кричати, лежати, мычати, мьвчати*.

При творіні форм 1-ой особи теперішнього часу єдн. чїсла і 3-ей особи множ. чїсла появлять ся *-л-* при концевых согласных основы: *кормити - кормлю - кормлять, кропити - кроплю - кроплять, любити - люблю - любяць, робити - роблю - робляць, розумити - розумлю - розумляць, спати - сплю - спляць, топити - топлю - топляць*.

Акцент у часослов даного тіпа є переходный. Уведжений тіп поповнює ся новими часословами, котры суть утворені од називників, придавників, чїсловників і при помочі словозложіння: *мыслити, трубіти, дорожыти, біліти, утробіти, відозмінити*.

Часослова першых штирєх тіпів творять особны форми подля першого часованя, а часослова пятого тіпа - подля другого часованя.

104. НЕПРОДУКТИВНЫ ТІПЫ ЧАСОСЛОВ

Часослова непродуктивных тіпів характеризують ся таким соодношінєм основів інфінітіва і теперішнього (або минулого) часу, котры не суть властны знову твореным часословам. Таки соодношіня основів суть достъ рознороды. Так, наприклад, непродуктивный тіп творять часослова з недерівованов основів на согласный в теперішнім часі і дерівованов основів на гласный *-а* в інфінітіві: *вязати - вяз-уть, плакати - плач-уть, прятати - прьч-уть*.

Даний непродуктивний тіп має дві одлишности: в єдних часословах не алтернуєся согласный в кінце основы, у других проходить алтернація согласных: *нѣсти* - *нѣсу*, *вѣзти* - *вѣзу*, *вѣсти* - *вѣду*, *мѣсти* - *мѣту*, *плѣсти* - *плѣту*, *послѣти* - *послѣю*, *рѣзати* - *рѣжу*, *скѣкати* - *скѣчу*. В корені дакотрых непродуктивных часослов проходить алтернація гласного -е- з нулов звука: *брѣти* - *берѣу*, *прѣти* - *пѣру*.

В русиньскім языку виділюєся 10 непродуктивних тіпів часослов.

Перший непродуктивний тіп об'єднує часослова першого часованя з основов інфінітива на гласну **-а(ти)**, котра выпадає в основі теперішнього часу: *писати* - *пиш-у*, *пише-ш*, *пиш-е*, *пиш-еме*, *пиш-ете*, *пиш-уть*, *брѣхати* - *брѣшуть*, *мазати* - *мажуть*, *свистати* - *свишуть*, *шѣптати* - *шѣпчуть*.

Медж ними виділюються часослова, у котрых алтернація фінальних согласных основы не проходить, а тыж і тоты часослова, у котрых алтернація проходить. В часословах першой (а) групи послідній согласный основы оставаться без зміны твердым: *брѣти* - *берѣуть*, *дѣрти* - *дрѣуть*, *жѣрти* - *жрѣуть* (і *жѣрѣуть*), *звѣти* - *звѣуть*, *рвѣти* - *рвѣуть*, *ткѣти* - *тчѣуть*. В часословах другой (б) групи послідній согласный основы інфінітива алтернуєся з посліднім согласным основы теперішнього часу. Ту алтернуються:

а) заднѣязычны і тверды зубны із шыплячими: *бормотати* - *бормочуть*, *вязати* - *вяжуть*, *колысати* - *колышуть*, *кресати* - *крѣшуть*, *писати* - *пишуть*, *плѣкати* - *плѣчуть*, *лизати* - *лижуть*, *скреготати* - *скрегочуть*, *чесати* - *чѣшуть*, *прятати* - *прѣчуть*;

б) губны согласны в споїні губных і -л' : *дрѣмати* - *дрѣмлють*, *сыпати* - *сыплють*, *трѣпати* - *трѣплють*, *трѣмати* - *трѣмлють*, *копати* - *коплють*. Акцент у єдних часослов є непереходный, у других - переходный.

Другий непродуктивний тіп об'єднує часослова другого часованя з основов інфінітива на гласну **-а(ти)** (графічно і **-я(ти)**, **-ї(ти)**), а в теперішнім часі приймає флексію даного часованя: *лежати* - *леж-у*, *леж-ыш*, *леж-ыть*, *леж-ымѣ*, *леж-итѣ*, *леж-ать*; *рычати* - *рыч-ать*, *бояти ся* - *боять ся* (*бож-ать ся*), *стояти* - *стоять*, *гноїти* - *гноять*, *доїти* - *доять*; *крѣчати* - *крѣч-ать*. Акцент в данім тіпі є переходный.

Третій непродуктивний тіп є характеризований наявноствѣ гласного **-ї(ти)** в формах основы інфінітива часослов другого часованя (*горѣти* - *гор-ю*, *гор-їш*, *гор-їть*, *гор-имѣ*, *гор-итѣ*, *гор-ять*), котрый алтернуєся з флексіями другого часованя (на -и) в формах основы теперішнього часу *відѣти* - *відж-у*, *від-иш*, *від-ить*, *від-имѣ*, *від-ите*, *від-ять* і т. д. Ту односяться часослова: *болѣти* - *бол-їть*, *болять*; *верѣти* - *вѣрчу*, *вѣртиш*, *вѣр-ять*; *завѣти* - *завѣжу*, *завѣдиш*, *завѣдить*, *завѣд-ять*; *засидѣти ся*, *засидж-у ся*, *засид-їш ся*, *засид-ить ся*, *засид-ять ся*; *летѣти* - *леч-у*, *лет-їш*, *лет-ить*, *лет-имѣ*, *лет-итѣ*, *лет-ять*; *ненавѣти* - *ненавѣжу*, *ненавѣдиш*, *ненавѣдить*, *ненавѣдимѣ*, *ненавѣдите*, *ненавѣд-ять*; *сидѣти* - *сидж-у*, *сид-їш*, *сид-ить*, *сид-имѣ*, *сид-итѣ*, *сид-ять*; *смердѣти* - *смердж-у*, *смерд-їш*, *смерд-ить*, *смерд-имѣ*, *смерд-итѣ*, *смерд-ять*; *терпѣти* - *терп-лять*, *тремѣти* - *трем-ять*, *хотѣти* - *хот-ять*. К ним односяться і часослова з основов на гласну **-а(ти)**, котра чередує -о- з нулов звука в основі теперішнього часу: *гнѣти* (худобу на поле) - *гнѣю* - *гнѣиш* - *гнѣ-ять/жен-у*ть.

Четвертий непродуктивний тіп творять часослова з основов інфінітива на суфікс **-ну(ти)**, выпадаючий в минулім часі і в основі теперішнього часу на **-н-**, котрый єсть єднакий з четвертым продуктивним тіпом, але одлічаєся од нѣго тым, же в минулім часі 3-їй особы женьского і середнього родів і в множині числі суфікс **-ну-** выпадає, напр.:

бліснути – *блісла*, *блісло*, *блісли*; *брызгнути* – *брызгли*, *бұхнути* – *бұхли*, *воскрéснути* – *воскрéсли*, *(з)гáснути* – *(з)гáсли*, *глұхнути* – *глұхли*, *згірькнути* – *згірькли*, *гұпнути* – *гұпли*, *дұпнути* – *дұпли* (*і* *дұпнули*), *запрягнути* – *запрягли*, *звыкнути* – *звыкли*, *здóхнути* – *здóхли*, *зябнути* – *зябли*, *квітнути* – *квітли*, *кыснути* – *кысли*, *кліпнути* – *кліпли*, *кóпнути* – *кóпли*, *лізнути* – *лізли*, *ліпнути* – *ліпли*, *лыгнути* – *лыгли*, *лягнути* – *лягли*, *мёрзнути* – *мёрзли*, *мóкнути* – *мóкли*, *мягкнути* – *мягкли*, *обрыднути* – *обрыдли*, *пáхнути* – *пáхли*, *пұхнути* – *пұхли*, *слабнути* – *слабли*, *осліпнути* – *осліпли*, *розопнути* – *розопли*, *сóхнути* – *сóхли*, *схнути* – *схли*, *стігнути* – *стігли*, *стіхнути* – *стіхли*, *стынути* – *стыли*, *тóргнути* – *тóргли*, *тұхнути* – *тұхли*. Є то перехідний тип (у дакотрих часослов) меджі непродуктивним і продуктивним, порів. *бұхнути* – *бұхла*// *бұхнула* – *бұхло*//*бұхнуло* – *бұхли*//*бұхнули* Ту обявляють ся і варіантны словоформи часослов.

Акцент все ту находить ся на складі перед суфіксом *-ну-*.

Пятый непродуктивный тип групує часослова, котры мають основу інфінітива і теперішнього часу на согласный і при алтернації фіналных согласных основы: *нэсти* – *нэсу*, *нэсеш*, *нэсе*, *нэсеме*, *нэсете*, *нэсуть*; *вэзти* – *вэзуть*, *грэбсти* – *грэбуть*, *вэсти* – *вэдуть*, *выйти* – *выйдуть*, *гнэсти* – *гнэдуть*, *грызти* – *грызуть*, *іті* – *ідуть*, *клáсти* – *кладуть*, *крáсти* – *крадуть*, *лізти* – *лізуть*, *мэсти* – *мэдуть*, *пáсти* – *пасуть*, *підмэсти* – *підмэдуть*, *плэсти* – *плэдуть*, *привэсти* – *привэдуть*, *прясти* – *прядуть*, *рості* – *ростуть*, *сісти* – *сядуть*, *трясти* – *трясуть*, *упáсти* – *упадуть*. Вшиткы часослова даной групи односять ся к першому часованю.

Даний тип групує коло себе і часослова з основов інфінітива на гласный і концевов основов минулого часу *-к-*, *-з-*: *печі* – *печуть* – *пеклі*, *лячі* – *ляжуть* – *лягли*, *течі* – *течуть* – *теклі*, *мочі* – *можуть* – *могли*, *влечі* – *влечуть* – *веклі*, *заречі* ся – *заречуть* ся – *зареклі* ся, *облечі* – *облечуть* – *облеклі*, *речі* – *0* – *реклі*, *стричі* – *стрижуть* – *стригли*, *товчі* – *товчуть* – *товклі* і т. д.

Шестой непродуктивный тип обєднує часослова з основов інфінітива на *-а* (графічно і *-я*) і основов теперішнього часу на *-н-*, *-м-*: *жáти* – *жну*, *жнеш*, *жне*, *жнэме*, *жнэте*, *жнуть*; *мяти* – *мнуть*, *надіти* – *надінуть*, *начаті* – *начнуть*, *роспяти* – *роспянуть*, *обяті* – *обоймуть*, *взяті* – *вóзьмуть*. Часослова даного тіпа односять ся к першому часованю.

Семый непродуктивный тип творять часослова з основов інфінітива на фіналный основы *-ер-*, *-оро-*, *-оло-* і основов теперішнього часу на сонорны *-р-*, *-л-*, де *-л-* алтернує ся з *-л'* і рідко з *-р'*: *залёрти* – *зáпру*, *зáпреш*, *зáпре*, *зáпреме*, *зáпрете*, *зáпруть*; *порóти* – *пóрю*, *пóреш*, *пóре*, *пóреме*, *пóрете*, *пóрють*; *полóти* – *пóлю*, *пóлеш*, *пóле*, *пóлеме*, *пóлете*, *пóлють*; *ум-ёр-ти* – *умр-уть*, *ст-ёр-ти* – *зóтр-уть*, *колóти* – *кол-ють*, *молóти* – *мёл-ють*. Особливости дакотрих часослов: в основі інфінітива і теперішнього часу наставать алтернація *о* – *е* (*молóти* – *мёлють*). Часослова даного тіпа односять ся к першому часованю.

Восьмый непродуктивный тип обєднує часослова незавершеного віда з основов інфінітива на суфікс *-ва(ти)*, котрый не выпадає в основі теперішнього часу, бо творить ся од незавершеного віда: *дава́ти* – *дава́ють*, *узнава́ти* – *узнава́ють*, *заспава́ти* – *заспава́ють*, *застава́ти* – *застава́ють*, *встава́ти* – *встава́ють*, *пла́вати* – *пла́вають*, *співа́ти* – *співа́ють*. Од незавершеного віда *дава́ти* творить ся завершений від *да́ти* – *да́вать*.

Девятый непродуктивный тип творять часослова з основов (звычайні єдноскладнов) інфінітива на гласный *-ы-*, *-и-*, *-і-* і основов теперішнього часу на *-ј-* (*-ый-*, *-ий-*, *-ій-*): *вѣти*

- ви́-ють (ви́ють), ви́ти - ви́-ють (вы́ють), жы́ти – жы́ють, мы́ти – мы́ють, ры́ти – ры́ють, шы́ти – шы́ють, гні́ти - гни́-ють (гни́ють), грі́ти - грі́-ють (грі́ють), лі́ти – лі́ють/ллі́ють і часослова завершеного віда: да́ти - да́-ють (да́ють) (або архаїчна форма да́дуть).

Десятый непродуктивний тіп об'єднує часослова з єдноскладнов основов інфінітива на гласний -и-, -а- (орфографічно -я-), котрий в основі теперішнього часу випадає: бі́-ти - бі́-ють (бю́ть), ві́ти – вю́ть/ви́ють, лля́ти – ллю́ть, пі́ти - пю́ть.

Окрем уведжених непродуктивних тіпів виділяють ся **ізоновані часослова**, котры маю́ть індивідуалну реалізацію часословных основ, наприклад: да́ти: дам, даш, дасть, даме́, да́те (да́сте), да́дуть; дав (дала́, дало́), да́лі; дай(те);

даю́чий, да́вший, дава́ний; дава́вши;

ду́ти: ду́ю, ду́еш, ду́є, ду́єме, ду́єте, ду́ють; дув, ду́ли; дуй(те); ду́ючий, ду́вший, ду́тий; зду́вши;

бы́ти: єм, єсь, є (єсть), сьме, сьте, суть; быв, были; бу́ду, бу́деш, бу́де, бу́деме, бу́дете, бу́дуть; будь(те); бу́дучий, бывший;

і́ти: іду́, іде́ш, іде́, іде́ме, іде́те, іду́ть; ішо́в, ішли́; ідь; іду́чий, ішо́вший, пішо́вши;

ї́сти: їм, їш, їсть, їме́, їсте́, ї́дять, їв, їли; їдж(те)//іч(те); ї́вший, ї́жений; пої́вши.

105. ПЕРЕГЛЯД ЧАСОВАНЯ ПРОДУКТИВНИХ ТІПІВ ЧАСОСЛОВ

(теперішній і будучий простий, минулий час і імператив)

Перше часованя

Тіп : Інфінітив: Словоформи:

- I. **чі́тати:** чі́там, чі́таш, чі́тать, чі́таме, чі́тае, чі́тають; чі́та́в (-ла, -ло, -ли); чі́та́й(те);
бі́гати: бі́гам, бі́гаш, бі́гать, бі́гаме, бі́гае, бі́гають, бі́гав (-ла, -ло, -ли); бі́гай(те);
ду́мати: ду́мам, ду́маш, ду́мать, ду́маме, ду́мае, ду́мають; ду́ма́в (-ла, -ло, -ли); ду́май(те);
зна́ти: знам, знаш, зна́ть, зна́ме, зна́е, зна́ють; зна́в (-ла, -ло, -ли); зна́й(те);
- II. **камяні́ти:** камяні́ю, камяні́єш, камяні́є, камяні́єме, камяні́єте, камяні́ють; камяні́в (-ла, -ло, -ли); камяні́й(те); **жалі́ти:** жалі́ю, жалі́єш, жалі́є, жалі́єме, жалі́єте, жалі́ють; жалі́в (-ла, -ло, -ли); жалі́й(те);
- III. **бісідова́ти:** бісідо́ю, бісідо́єш, бісідо́є, бісідо́єме, бісідо́єте, бісідо́ють; бісідо́ва́в (-ла, -ло, -ли); бісідо́й(те) // бісіді́ю, бісіді́єш, бісіді́є, бісіді́єме, бісіді́єте, бісіді́ють; бісідо́ва́в (-ла, -ло, -ли); бісіді́й(те);
- IV. **верну́ти:** ве́рну, ве́рнеш, ве́рне, ве́рнеме, ве́рнете, ве́рнуть; ве́рну́в (-ла, -ло, -ли); ве́рну́й(те);

Друге часованя

- V. **води́ти:** во́джу, во́диш, во́дить, во́димо, во́дите, во́дять; во́ди́в, во́ди́ла, во́ди́ло, во́ди́ли; во́дь(те);
біжа́ти: біжу́, біжы́ш, біжы́ть, біжы́ме, біжы́те, біжа́ть; біжа́в, біжа́ла, біжа́ло, **кро́пити:** кро́плю, кро́пиш, кро́пить, кро́пиме, кро́пите, кро́плять;
кро́ів, кро́пи́ла, кро́пи́ло, кро́пи́ли; кро́п(те);

106. ПЕРЕГЛЯД ЧАСОВАНЯ НЕПРДУКТИВНЫХ ТІПІВ ЧАСОСЛОВ

Тіп: Інфінітив: Словоформи:

- I. *писати*: *пишу, пишеш, пишу, пишемо, пишете, пишуть; писав (-ла, -ло, -ли); пиш(те);*
свистати: *свіщу, свистиш, свистіть, свіщемо, свіщете, свіщуть//свистять; свистав (-ла, -ло, -ли); свищ(те);*
дрімати: *дрімлю, дрімлеш, дрімле, дрімлемо, дрімлете, дрімлють; дрімав (-ла, -ло, -ли); дрим(те);*
- II. *стояти*: *стою, стоїш, стоїть, стоїме, стоїте, стоять; стояв (-ла, -ло, -ли); стій(те);*
бояти ся: *бою ся, боїш ся, боїть ся, боїме ся, боїте ся, боять ся; бояв ся (-ла ся, -ло ся, -ли ся); бій(те) ся;*
спати: *сплю, спиш, спить, спиме, спите, сплять; спав (-ла, -ло, -ли); спий(те);*
- III. *терпіти*: *терплю, терпиш, терпить, терпимо, терпите, терплять; терпів (-ла, -ло, -ли); терпій(те);*
летіти: *лечу, летіш, летіть, летіме, летіте, летять; летів (-ла, -ло, -ли); леть(те);*
вертіти: *вёрчу, вёртиш, вёртить, вёртимо, вёртите, вёртят; вертів (-ла, -ло, -ли); верть(те);*
- IV. *глухнути*: *глухну, глухнеш, глухне, глухнемо, глухнете, глухнуть; глухнув (-ла, -ло, -ли); глухний(те);*
звыкнути: *звыкну, звыкнеш, звыкне, звыкнемо, звыкнете, звыкнутъ; звык/звыкнув, звыкла, звыкло, звыкли; звыкний(те);*
стіхнути: *стіхну, стіхнеш, стіхне, стіхнемо, стіхнете, стіхнутъ; стих//стіхнув, стіхла, стіхло, стіхли; стіхний(те);*
- V. *класти*: *кладу, кладеш, кладе, кладемо, кладете, кладуть; клав (-ла, -ло, -ли); кладь(те);*
везти: *везу, везеш, везе, веземо, везете, везуть; віз, везла, везло, везли; везь(те);*
вести: *веду, ведеш, веде, ведемо, ведемо, ведуть; вів, вела, вело, вели; ведь(те);*
трясти: *трясу, трясеш, трясё, трясёмо, трясёте, трясуть; тряс (-ла, -ло, -ли); трясь(те);*
мочі: *можу, можеш, може, можемо, можете, можуть; міг, моглá, моглó, моглí; 0;*
- VI. *взяти*: *возьму, возьмеш, возьме, возьмемо, возьмете, возьмутъ; взял (-ла, -ло, -ли); возь(те) і возьмій(те);*
жати: *жну, жнеш, жне, жнемо, жнете, жнутъ; жав, жáла, жáло, жáли; жний(те);*
надіти: *надію, надієш, надіє, надіємо, надієте, надіють; надів (-ла, -ло, -ли); надій(те)//надінь(те);*
- VII. *запёрти*: *запру, запреш, запре, запремо, запремо, запрутъ; запёр (-ла, -ло, -ли); заприй(те);*
тёрти: *тру, треш, тре, тремо, трете, трутъ; тер, тёрла, тёрло, тёрли; трий(те);*
стёрти: *зотру, зотреш, зотре, зотремо, зотрете, зотрутъ; стер, стёрла, стёрло, стёрли; зотрий(те);*
молóти: *мелю, мелеш, меле, мелемо, мелете, мелють; молóв (-ла, -ло, -ли); мель(те);*

- VIII. *давати*: *давам, даваш, давать, даваме, давате, давають*; *давав* (-ла, -ло, -ли); *дава́й(те)*;
співати: *співам, співаш, співають, співа́ме, співа́те, співа́ють*; *співав* (-ла, -ло, -ли); *співа́й(те)*;
вставати: *вста́вам, вста́ваш, вста́вають, вста́ваме, вста́вате, вста́вають*; *вставав* (-ла, -ло, -ли); *встава́й(те)*;
бувати: *бувам, буваш, бувають, буваме, бувате, бувають*; *бував* (-ла, -ла, -ло, -ли); *бува́й(те)*;
- IX. *жыти*: *жыю, жыеш, жыс, жыме, жыте, жыють*; *жыв* (-ла, -ло, -ли); *жы́й(те)*;
віти: *вію, віеш, віс, віме, віте, віють*; *вив, віла, віло, віли*; *ви́й(те)*;
гріти: *грію, гріеш, гріс, гріме, гріте, гріють*; *грів, гріла, гріло, гріли*; *грі́й(те)*;
мыти: *мыю, мыеш, мыс, мыме, мыте, мыють*; *мыв, мыла, мыло, мыли*; *мы́й(те)*;
- X. *біти*: *бю, беш, бс, бме, бте, бють*; *бив, біла, біло, біли*; *би́й(те)*;
піти: *пю, пеш, пс, пме, пте, пють*; *пив* (-ла, -ло, -ли); *пи́й(те)*.

107. МОРФОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ ЧАСОСЛОВА

Категорія віда

Єднов із основних категорій часослова є категорія **віда**, котра є властна вшиткым часословом окрем помічного часослова *быти*.

Категорія віда є несловозмінна лексико-граматична часословна категорія, котра виражать ся протівопоставлінём часослов із значінём “*выділене границёв цілостне діяня*” і “*невыділене границёв цілостне діяня*». Часослова із значінём “*выділене границёв цілостне діяня*” называють ся часословами **завершеного віда** (наприклад: *дати́, зробити, выповнити, написати, прочитати, вирішити* і др.) - указують на процес, визначений яковсь границёв або досягнувший свою границю (см. КРГ, 1989, с. 265). Часослова із значінём “*невыділене границёв нецілостне діяня*” называють ся часословами **незавершеного віда** (наприклад: *давати, писати, рішати, робити, читати* і т. д.) - означають процес в ёго протікані, без указання на ёго границю.

Границя діяня може означати закінчіння цілого діяня або лем ёго части, або і зачатє. Так, наприклад, в речіні *Я написав півсьмо* часослово *написав* означать, што діяня *писати* є цалком закінчене. В речіні *В шорі він vystояв єдну годину* указує, што діяня *стояти* є виконане до якогось момента часу, але не указує, ці є закінчене діяня ціле або лем ёго часть (одрізок часу); ёго діяня як єдно ціле може быти указане в речіні *В шорі він vystояв єдну годину і буде іщі стояти* - ту указує ся на закінчіння части діяня, а в речіні *В шорі він vystояв єдну годину і вєче уж не чєкав* - указує на закінчіння цілого діяня. В речіні *Він задрімав* указує ся на закінчіння зачатой фазы і не указує ся, ці *дріманя* є уж закінчене або не є.

Значіння цілостного діяня є таке, котре доведжене до границі діяня як єдно ціле і виражать ся часословами завершеного віда (см. КРГ, 1989, с. 265).

Значіння границі діяня завершеного віда може виражати:

- зачаток діяня: *заговорити, заграти, закрічати, запалити, заперти, заспівати* (= *зачав говорити, зачав грати* і т. д.);
- ограничіння довжкы процеса часом: *поговорити, покрити, подрімати, посидіти, побісидовати, поплākати, поспати, походити*;
- закінченость процеса: *вырахувати, договорити, доповідати, закінчити*;

г) єднократність, мігнутість: *выстрілити, глянути, дуркнути, зіркнути, махнути, обернути ся, скоčiti*;

г) досягнута результата: *выспати ся, вымалёвати, вытерти, догнати, закрутити, залляти, поимати, умерти*;

д) скороченості процесу: *здрімнути, зіркнути, сплăкнути*.

Незавершеність границі діяння може виражати:

а) значіння невивзначеної продовженості, незакінченості процесу: *говоріти, екзистовати, робіти, смаковати, соліти, ходіти, чекати, чувствовати*;

б) значіння повторюваності процесу: *бродіти, випрошовати, перешмарёвати, посмóтрёвати, приходіти, споминати, стрічати, терти, трясти*;

в) значіння єднонаправленості процесу: *вёзти, вёсти, іти, летіти, нести*;

г) значіння рознородного напрямління процесу: *водіти, возіти, літати, носіти, ходіти*.

Значіння закінченості, мігнутя, вислідку, скорочіння процесу, то суть лем частковими признаками границі діяння (см, Гужва, 1979, с. 112).

Основним признаком часослов завершеного віда є виражіння внутрішньої границі діяння, означіння діяння в його протіканні; поза одношіня границі діяння творить общє значіння часослов незавершеного віда. При означінні діяння часословами незавершеного віда позерать ся главні на саме протікання процесу, порів. *читати, підписувати, писати, розберати, розповідати, розроблёвати* і др.

Категорія віда виражать одношіня діяння, котре означать ся часословами к його внутрішній границі.

Помеджі часослов незавершеного і завершеного віда виділюють ся їх подвиды - часослова многократны (незавершеного віда) і єднократны (часослова завершеного віда). Многократны часослова означают довгий, повторюваний дакілько раз за собов процес: *покашёвати, покывовати, похавати, почиовати, поширёвати*; єднократны часослова означают процес, виконаний лем раз і мігнутість процесу: *вынорити, кывнути, махнути, одскоčiti* і ін.

108. ГРАМАТИЧНЫ ОДЛИШНОСТИ МЕДЖІ ВІДАМИ

Окрем смысловых одлишностей, меджі незавершеним і завершеним відами екзистують і граматичны одлишности (як морфологічны, так і синтаксичны).

Морфологічна особливість незавершеного віда характеризує ся тым, же мать вшыткы три часы - теперішній, минулий і будучий, причім будучий час мать лем зложений (аналітичний).

Морфологічна особливість завершеного віда характеризує наявність лем двох часів - минулого і будучого, а будучий час у нього є лем простий (синтетичний). На основі і той єдної важної черты проводить ся диференціяція меджі відами в часослові.

Із главных синтаксичных одлишностей приводимє слідуучу: кідь часослово в формі імператива в значінні розказу, приказу не мать при собі отрицателну частку, то часослово приймає форму завершеного віда, наприклад: *запаль світло, загась (згась) огонь, отворь окно, обуй чіжмы* і т. д. А кідь розказ, приказ мать при собі отрицателну частку не, тоды часослово приймає форму незавершеного віда, напр.: *не паль світло, не гась огонь, не отворяй окно, не обувай чіжмы*. Частка не при часословах завершеного віда придавать значіння попереджіння, напр.: *не упадь, не підпаль, не заговорь ся, не нахольдь ся*.

Така розділність в ужыванні відів мать значіння в словах: *трёба, жадать ся* в утврджуючих і отрицателных речінях: *трёба повісти, жадать ся ослободіти* (часос-

пова в формі інфінітива суть завершеного віда, а не *треба-клáмати* (*брати*), не *жа́дати* ся *дока́зувати* (часослова в формі інфінітива суть незавершеного віда).

Тотожне значіння мають інфінітив, ужитий в значінні розказового способу: *Запе́рти!*; *Запалі́ти!*; *Й́дьте!* (завершений від), але: *Не заперáти!*; *Не палі́ти!*; *Не одхо́дьте* (незавершений від).

В інфінітивних (і модифікованих предикатах єднокладних і двоскладних речіннях) вопросних отрицательних речіннях і з условнов часков *ці* уживать ся завершений від: *Ці не згáснути сві́тло?*; *Ці не треба́ згáснути сві́тло?*; *Ці не нам згáснути сві́тло?*

Інколи часослова завершеного і незавершеного віда вяжуть ся з різними падами - може ся, наприклад, повісти: *пíти во́ду і выпíти во́ду, але напíти ся во́ды, (з)робíти гáнбу, але наробíти гáньбы*.

109. СПОСОБИ ТВОРІНЯ ВІДІВ

Основны способи творіння відів суть: **перфектівація** і **імперфектівація**. Перфектівація (од латинського слова *perfectum* - завершене) є творіння часослов завершеного віда од часослов незавершеного віда при допоміжі префіксів або суфіксів: *писáти* - **написáти**, *робíти* - **зробíти**, *рішáти* - **вырішýти**, *охабляти* - **охабíти**, *скорóчовати* - **скоротíти**, *бúхати* - **бúхнути**. Імперфектівація (од латин. слова *imperfectum* - незавершене) є творіння часослов незавершеного віда од часослов завершеного віда при допоміжі суфіксів -ова- (-ёва-), -ва-, -а- (-я-): *переписáти* - **перепíсовати**, *высмíяти* ся - **высмíёвати** ся, *рішýти* - **рішáти**, *охудобíти* - **охудобняти/охудобнёвати**.

Ясно, што суфіксація витварять тісну відову пару, елементи котрой мають тотожне лексічне значіння, а префіксація може творити і таку пару, лексеми котрой з семантичного боку не суть тотожні: *вéзти* - **вывезти**, *вéсти* - **привéсти**, *нéсти* - **однéсти**, *крутíти* - **скрутíти**, *повнíти* - **наповнíти**; часослова завешеного віда (другого рангу) мають одтінок повной процесуальности.

Перфектівація і імперфектівація спроваджають ся алтернацієв согласных і гласных в основі: *пристúпíти* - *приступáти*, *пустíти* - *пущáти*, *выдílити* - *выділяти*, *принéсти* - *приносíти*.

Завершений від творить ся при допоміжі суплетівних форм (коли відовы форми часослова мають іншы основы): *брати* - *взя́ти*, *глядати* - *на́йти*, *бісiдовáти* - *пові́сти*, *говорíти* - *сказáти*, *клáсти* - *положýти*, *ловíти* - *поімáти*.

110. ВІДОВЫ ПАРЫ ЧАСОСЛОВ

При творіні часослов єдного віда од другого при допоміжі префіксів реалізують ся дві значіння:

- припоїня префікса к часослову незавершеного віда вносить і значіння часослова властне значіння префікса, в результаті чого лексічне значіння основного (домінантного) часослова мінять ся, а утворене часослово завершеного віда не має тотожне значіння з префіксним часословом (порів. *летíти* - *одлетíти*, *взлетíти*, *вылетíти*, *перелетíти*, *прилетíти* і т. д.;
- припоїня префікса, котрий творить значіння завершеного віда у основного часослова, не мінять лексічне значіння часослова, в результаті чого беспрефіксне (основне) і префіксне (дерівоване) часослово одлічать ся лем подля віда і творить одповідні відовы пары (порів. *благословíти* - *поблагословíти*, *вечéрати* - *повечéрати*,

ліпíти – зліпíти, не́сти – знéсти і т. д.). В других нижеуведжених прикладах префікс тратить своє лексічне значіння, котре переходить в граматічне значіння творіня віда. Тот процес реалізує ся по одношіні префіксів о- (об-, обо-), по-, з- (зо-): оліпíти, обновíти, обра́довати ся; поліпíти, походíти; знéсти, зробíти, зохабíти, зобра́ти; рідше по одношіні префіксів за-, у-, на-, вз- (вс-), при-, роз- (рос-) і др.: задéрти, захранíти, заробíти, уне́сти, утопíти, напо́ити, написáти, всхóпити ся, присту́пити, пригородíти, высу́шити, выры́ти, розговорíти ся, розогрíти, росповéсти.

Єдны префіксы (під-, над-, пере-, вы-, за- і др.) нараз міняють в часослові лексічне і граматічне (відове) значіння, напр.: не́сти – занéсти, принéсти, одне́сти, перенéсти, выне́сти; писáти – підписáти, переписáти, выписати і т. д., в котрых не стрічають ся єднакы їх лексічны значіння. Таки префіксы называють ся **словотворными**.

Другы із префіксів (о-, по-, з-, на-, у- і іншы) змінюють лем граматічне (відове) значіння часослова, но не змінюють ёго лексічне значіння. Таки префіксы называють ся **відовыми або формотворными**.

При префіксалнім і суфіксалнім творіні відів часослов творять ся так званы **відовы ланцкы** часослов, де кжде слово одлічать ся од попереднёго відовым значінём, напр.: *чітати* (незавершений від) - *перечітати* (завершений від) - *перечітовати* (незавершений від) - *поперечітовати* (завершений від). В рамках тых відовых ланцків проходять формотворны і словотворны модіфікації: *робíти* – *переробíти* (словотворна модіфікація) - *перероблѣвати* (формотворна модіфікація) - *поперероблѣвати* (слово-творна модіфікація).

Векша часть часослов русиньского языка творить соодносны пары незавершеного і завершеного відів.

111. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО

при помочі префіксів

Завершений від найчастіше творить ся при помочі таких префіксів:

в-: *бúти* - *вбúти*, *лізти* - *влізти*, *ліпíти* – *вліпíти*, *літи* – *влíти*, *мліти* - *вмліти*, *писáти* - *вписáти*, *плéсти* - *вплéсти*, *ратова́ти* - *вратова́ти*, *садíти* – *всадíти*, *ходíти* – *входíти*, *шыти* – *вшыти*;

вы-: *бра́ти* – *выбра́ти*, *бігати* – *выбігати*, *бліднути* – *выбліднути*, *вэ́зти* – *вывезти*, *і́ти* – *вы́йти*, *гра́ти* – *выгра́ти*, *губíти* – *выгубити*, *гна́ти* – *выгна́ти*, *думати* - *выдумати*, *дúти* – *выду́ти*, *копа́ти* – *выкопати*, *писáти* – *выписати*, *різати* - *вырізати*, *робíти* – *выробіти*;

до-: *ба́брати* - *доба́брати*, *бúти* – *добúти*, *ва́жыти* - *дова́жыти*, *вэ́сти* - *дове́сти*, *гна́ти* - *догна́ти*, *готовíти* – *доготовíти*, *говорíти* – *договорíти*, *грызти* - *догрызти*, *гра́ти* - *догра́ти*, *жы́чти* – *дожы́чти*, *збера́ти* - *дозбера́ти*, *не́сти* - *донéсти*, *сушы́ти* – *досушы́ти*, *шкря́бати* – *дошкря́бати*;

з(о)- (с-): *белавíти* – *збелавíти*, *бесчестíти* – *збесчестíти*, *бра́ти ся* - *зобра́ти ся*; *быстрíти* – *збыстрíти*, *блудíти* – *зблудíти*, *бры́дити ся* – *збры́дити ся*, *будíти* – *збудíти*, *варíти* – *зварíти*, *ва́жыти* - *зва́жыти*, *гыну́ти* – *згыну́ти*, *мобілізова́ти* - *змобілізова́ти*, *мягчі́ти* - *змягчі́ти*, *рубáти* - *зрубáти*, *ру́шыти* – *зру́шыти*, *круті́ти* – *скруті́ти*, *тратíти* – *стратíти*, *хосновáти* - *схосновáти*, *рва́ти* - *зорва́ти*, *бершні́ти* - *збершні́ти*, *прóбовати* - *спрóбовати*;

за-: *грызти* – *загрызти*, *де́рти* - *заде́рти*, *же́гнати* - *заже́гнати*, *жы́ти* – *зажы́ти*,

жму́рити - зажму́рити, зна́ти - зазна́ти, їсти - заї́сти, капча́ти - закапча́ти, кьвати - за́кьвати, копа́ти - закопа́ти, ма́сти - зама́сти, ма́хнути - зама́хнути, прода́ти - запрода́ти, робі́ти - заробі́ти, че́ряти - заче́ряти;

на-: лі́пнути - налі́пнути, писа́ти - написа́ти, тра́фити - на́тра́фити, те́рти - на́те́рти, тягну́ти - на́тягну́ти, хы́лити ся - на́хы́лити ся, чи́стити - на́чи́стити, чо́хати - на́чо́хати, шы́ти - на́шы́ти, шкре́пта́ти - на́шкре́пта́ти, щі́няти - на́щі́няти;

над(о)-: будова́ти - надбудова́ти, вяза́ти - надвяза́ти, гры́зти - надгры́зти, не́сти - надне́сти, рі́зати - надрі́зати, ломі́ти - надломі́ти, рва́ти - надорва́ти, плéсти - надплéсти, шы́ти - надшы́ти, хы́лити - надхы́лити;

о(б)-: ба́брати - оба́брати, бала́ти - обала́ти, ба́новати - обано́вати, ви́шати - ові́шати//ові́шати, гачкова́ти - огачкова́ти//обгачкова́ти, мя́кшы́ти - омя́кшы́ти, панова́ти - опанова́ти, писа́ти - описа́ти, пла́кати - опла́кати, пу́стити - опу́стити, ва́рити - обва́рити, рі́зати - обрі́зати, храни́ти - охрани́ти;

од(о)-: вдя́чити - одвдя́чити, валі́ти - одвали́ти, ве́сти - одве́сти, ве́зти - одве́зти, вяза́ти - одвяза́ти, гово́рити - одгово́рити, ду́ти - одду́ти, іти́ - оды́ти, пові́сти - одпові́сти; ка́зати - отка́зати, пля́ти - одпля́ти, не́сти - одне́сти, мы́сли́ти - одмы́сли́ти, па́рити - одпа́рити; ора́ти - одора́ти; поро́ти - одпоро́ти, просі́ти - одпросі́ти, рі́зати - одрі́зати, сса́ти - одсса́ти, суді́ти - одсуді́ти, бра́ти - одобра́ти, рва́ти - одорва́ти;

пере-: бі́лти - перебі́лти, бра́ти - перебра́ти, ва́рити - перева́рити, ве́зти - переве́зти, ве́сти - переве́сти, вяза́ти - перевяза́ти, горо́дити - перегоро́дити, зимо́вати - перезимо́вати, писа́ти - переписа́ти, просі́ти - перепросі́ти, рахово́ати - перерахово́ати, чи́тати - перечі́тати, ході́ти - переході́ти;

перед-: платі́ти - передплаті́ти, чу́ти - передчу́ти; тым префіксом надавать ся слову нове лексічне значіня;

під(о)-: бі́ти - підбі́ти, вяза́ти - підвяза́ти, копа́ти - підкопа́ти, косі́ти - підкосі́ти, лі́пнути - підлі́пнути, мурова́ти - підмурова́ти, пала́ти - підпала́ти, рі́зати - підрі́зати, рості́ - підрості́, руба́ти - підруба́ти, сы́пати - підсы́пати, рва́ти - підорва́ти, стричі́ - підстричі́, ході́ти - підходи́ти;

по-: бі́лти - побі́лти, бісідова́ти - побісідова́ти, блуді́ти - поблуді́ти, бу́ряти - побу́ряти, ва́жыти - пова́жыти, го́йдати - пого́йдати, копа́ти - покопа́ти, обі́дати - пообі́дати, сі́яти - посі́яти, рахово́ати - порахово́ати, рі́зати - порі́зати, то́ргати - пото́ргати, робі́ти - поробі́ти, саді́ти - поса́дити, солі́ти - посолі́ти, соло́дити - посоло́дити, чи́стити - почи́стити, шкóдити - пошкóдити, ході́ти - походи́ти;

про-: бі́ти - пробі́ти, буді́ти - пробуді́ти, гва́рити - прогва́рити, гра́ти - програ́ти, ду́мати - проду́мати, ді́равити - проді́равити, жы́ти - прожы́ти, лы́гнути - пролы́гнути, ма́рніти - прома́рніти, ні́ти - проні́ти, руба́ти - проруба́ти, сла́вити - просла́вити, чи́тати - прочі́тати, чи́стити - прочі́стити;

роз(о)- (рос-): бала́ти - розбала́ти, бі́ти - розбі́ти, ва́рити - розва́рити, ве́зти - розве́зти, вяза́ти - розвяза́ти, гре́бсти - розгре́бсти, ді́лти - розді́лти, кла́сти - розкла́сти, лама́ти - розлама́ти, руба́ти - розруба́ти, кра́сти - роскра́сти, кры́ти - роскры́ти, гра́ти - розогра́ти, сві́тити - россві́тити, стелі́ти - розостелі́ти;

у-: ві́ти - уві́ти, вяза́ти - увяза́ти, гасі́ти - угасі́ти, гы́нути - угы́нути, кра́сти - укра́сти, рва́ти - урва́ти, то́піти - уто́піти, то́лочіти - уто́лочіти, трі́мати - утрі́мати;

вз-: *летіти* - *взлетіти*, *нести* ся – *взнести* ся;

при-: *біти* – *прибіти*, *будувати* – *прибудувати*, *в'язати* – *прив'язати*, *вести* – *привести*, *везти* – *привезти*, *водити* – *приводити*, *гладіти* – *пригладіти*, *знати* – *признати*, *голосіти* ся – *приголосіти* ся, *готовіти* – *приготовіти*, *казати* – *приказати*, *корміти* – *прикорміти*, *міряти* – *приміряти*, *мотати* – *примотати*, *тупити* ся – *притупити* ся, *учіти* (ся) – *приучіти* (ся), *фарбіти* – *прифарбіти*, *курити* – *прикурити*.

Префіксація, суфіксація, алтернація гласних і согласних в основі слова в русиньскім языку представлять собою найпродуктивніший спосіб творіння завершеного віда часослов од незавершеного.

112. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО ПРИ ПОМОЧІ СУФІКСІВ

При допомозі суфіксів творять ся форми завершеного віда од незавершеного, а тыж форми незавершеного віда од завершеного. Найчастіше одлишують ся при допомозі суфіксів такы відовы пары часослов:

- а) форми незавершеного віда мають суфікс *-а-* (*-я-*), а опозічна форма завершеного віда має суфікс *-ы-*, *-и-*, або *-і-*: *рішати* – *рішати*, *шмарити* – *шмарити*, *пушати* – *пустити*, *охабляти* – *охабити*, *кінчати* – *кінчити*. Така алтернація голосных реалізує ся в часословах і з префіксами: *очишати* – *очистити*, *приучати* – *приучити*, *выділяти* – *выділити*, *выробляти* – *выробити*, *прихыляти* – *прихылити*, *выставляти* – *выставити*, *вырішати* – *вырішити*;
- б) форми незавершеного віда ужывають ся з суфіксом *-ова-* (*-ёва-*), а завершеного віда – з суфіксом *-а-* (*-я-*), *-и-*, *-і-*: *записувати* – *записати*, *підкопувати* – *підкопати*, *задумувати* ся – *задумати* ся, *підрізувати* – *підрізати*, *скорочувати* – *скоротити*, *повторёвати* – *повторити*, *выскаковати* – *выскочити*, *выслободжувати* – *выслободити*, *розділёвати* – *розділити*, *розгварёвати* – *розгварити*;
- в) форми незавершеного віда зо значінём многократного діянн з суфіксом *-а-* (*-я-*), а завершений від означать єднократне діянн, котрый творить ся при допомозі суфікса *-ну-*: *быхати* – *быхнути*, *дыргати* – *дыргнути*, *свистати* – *свистнути*, *хліпати* – *хліпнути*, *стригати* – *стригнути*, *запинати* – *запнути*, *махати* – *махнути*, *замерзати* – *замерзнути*;
- г) форми незавершеного віда з суфіксом *-ва-*, *-та-* і завершеного віда з суфіксом *-ну*, означаючі резултантівность: *розвивати* – *розвинути*, *розгортати* – *розгорнути*, *высувати* – *высунути*, *впливати* – *впліннути*, *втяговати* – *втягнути*, *досяговати* – *досягнути*, *замаховати* – *замахнути*;
- г) форми незавершеного віда з суфіксом *-ва-* і опозічна єй форма завершеного віда з нуловым суфіксом: *забывати* – *забыти*, *давати* – *дати*, *здівати* – *здіти*, *дозрівати* – *дозріти*, *выпивати* – *выпити*, *забивати* – *забити*, *забывати* – *забыти*, *вызывать* – *вызвати*, *завывати* – *завыти*, *называти* – *назвати*, *розвивати* – *розвинути*, *роскрывати* – *роскрыти*, *розгрівати* – *розгріти*, *вызрівати* – *вызріти*, *зашывати* – *зашити*;
- д) форми незавершеного віда з суфіксом *-а-* і опозічна з нёв форма завершеного віда алтернує ся з нуловым суфіксом: *сідати* – *сісти*, *вытерати* – *вытерти*, *выбєрати* – *выбрати*, *выростати* – *вырости*, *обгрызати* – *обгрызти*, *выпасати* – *выпасты*, *выпадати* – *выпасты*, *спасати* – *спасты*.

113. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО

при допомозі алтернації

Алтернація гласних і согласных в основі слова при творіні відів повнить секундарну роль. Она звычайні все є споєна з суфіксальним або префіксальним способом творіня відових пар часослова.

В русиньскім языку мать свою реалізацію алтернація гласных в основі форм незавершеного і завершеного відів часослова:

- а) -а- в формі незавершеного віда алтернує ся з нулов звука в завершеном віді: *умєрати* - *умєрти*, *вытерати* – *вытерти*, *спасати* – *спассти*, *стрясати* – *стрясти*;
- б) -о- в формі незавершеного віда алтернує ся з -е- в формі завершеного віда з випадным -и- в фінальній основі інфінітива: *перевозити* - *перевезсти*, *переносити* - *перенєсти*;
- в) -і- в формі незавершеного віда алтернує ся з -е- або з -а- в формі завершеного віда: *замірати* - *замєсти*, *заплірати* - *заплєсти*, *запірати* - *запєчі*; *зачірати* – *зачати*;
- г) -и- в формі незавершеного віда алтернує ся з -і-, -я- в формі завершеного віда: *сидіти* - *сїсти*, *сядь*.

Алтернація согласных при творіні відових пар незавершеного і завершеного відів мать мале заступління:

к - ч: *крїкнути* - *крїчати*, *скакати* – *скочіти*, *гукнути* - *гучати*;

ч - т: *закручовати* – *закрутіти*;

ш - с: *спрощовати* – *спросіти*.

Даколи алтернація мать складніший характер, як наприклад, в опозиціях: *начати* - *начіпати*.

114. ДВОВІДОВЫ ЧАСОСЛОВА

Кажде часослово односить ся к дакотрому із відів - незавершеному або завершеному. Єднак суть дакотры часослова, котры вміщають в собі (імплікують) в єдній словоформі значіня обидвох відів. Таки часослова называють ся **двовідовыми**. Відове їх значіня определіює ся лем в контексті, наприклад, в речіні *Сын жєнить ся*; *Най хлопці самы жєнять ся*. Слова *жєнить ся* і *жєнять ся* выступають в формі теперішнього часу, як часослова незавершеного віда. В речіні (в поговорці) *Жєнить ся - перемінить ся* тота сама форма (што характерізує друге часослово *перемінить ся*) реалізує ся в значіні будучого часу, як часослово завершеного віда.

К двовідовым односят ся часослова на -овати, -ізовати, напр.: *акцептовати*, *атаковати*, *гарантовати*, *деморалізовати*, *кваліфіковати*, *ночовати*, *організовати*, *телеграфовати*, *телефоновати*, а тыж *женіти*, *раніти* і др. Тота властность двовідовых часослов проявлять ся в тім, што єдна і тота сама форма функціонує в єднім случаї в значіні теперішнього часу незавершеного віда, а в другім случаї - в значіні будучого часу завершеного віда. Формы тіпа *автоматізую/автоматізію*, *деморалізую//деморалізію*, *стабілізую//стабілізію* мають значіня теперішнього часу незавершеного віда або будучого часу завершеного віда.

В аналітичній формі будучого часу (*бўду автоматізовати*, *бўду стабілізувати*) в формах активного і пасивного часопридавника теперішнього часу (*стабілізуєчий* - *стабілізуємый*) выражать ся значіня незавершеного віда, а в формах пасивного часопридавника минулого часу (*автоматізований*, *стабілізований*) і часоприсловники минулого часу (*автоматізовавши*, *стабілізуавши*, *деморалізовавши*) мають значіня

завершеного віда. Дакотры двовідовы часослова маюць у формі минулаго часу значіня завершеного віда, напр.: *Слова́кія стабілізо́вала сво́ю еконо́міку*.

Із вышце высловленаго выходзіць, же катэгорія віда не маць у русінскім мовы выразне формалне выражэня на выдзіліня незавершеного або завершеного відів. В основнім може ся повісти, же векша часть беспрефіксных часослов маць значіня незавершеного віда, но суть і такы беспрефіксны часослова, котры маюць значіня завершеного віда:

- а) часослова на *-нути* зо значінем єднократного діяння: *бу́хнути, верну́ти, грявкнути, дупну́ти, клі́пнути, ко́пнути, ма́хнути, плювну́ти, стрі́гнути, сто́пнути, фы́ркнути, ха́ркнути* і ін.;
- б) часослова на *-ити, -іти, -ыти*: *зіхабу́ти, купу́ти, пусту́ти, стрі́тити, кінчи́ти, рішы́ти* і др.;
- в) часослова, в котрых не дасть ся выдзіліти префікс: *взяту́, заты́ту ся, заказату́*;
- г) часослова: *дату́, діти, лячі, сісти, ста́ти*.

Позеравши з другога боку, усуджуэме, же не кажде префіксалне часослово маць значіня завершеного віда. Суть і такы префіксалны часослова, котры іх відовы пары маюць формы завершеного і незавершеного відів, напр.: *перепіса́ти* (завершений від) – *перепісува́ти* (незавершений від), *перелі́зти, програ́ти* (завершений від) – *переліза́ти, програвáти* (незавершений від).

115. ЄДНОВІДОВЫ ЧАСОСЛОВА

В русінскім мовы не вшыткы часослова діспонують відовыми парами. Часослова, котры не маюць парных форм другога віда, называюць ся **єдновідовыми** або **непарными**. Такы часослова бываюць або лем незавершеного віда, або лем завершеного віда.

К єдновідовым часословам, зо значінем незавершеного віда, односіть ся переважна часть беспрефіксных часослов, означаючіх процесуальность або став, котрых носітелём діяння є а́гєнс. К ним односять ся:

- а) часослова на *-ова(ти)*: *бісідова́ти, бідова́ти, екзістовáти, завідовати, панова́ти, підрозу́млёвати, ратова́ти* і др.;
- б) часослова на *-ати (-яти), -ити, -іти, -ыти*: *кріча́ти, літа́ти, пха́ти, спа́ти, ма́ти, стоя́ти, ходи́ти, партіза́нїти, сиді́ти, бу́ти, жы́ти, кружы́ти* і т. д.
- в) часослова з префіксом *по-* і суфіксом *-ова-*, котрый маць значіня перерываня, нерегуларного повторіня: *покрі́ковати, пока́шлєвати, покру́човати, посмі́євати ся, посві́стовати, попла́ковати*;
- г) часослова з префіксом *при-*, котры маюць значіня продовжуючого ся процесу: *приговóрєвати ся, прита́ковати, присмо́трєвати ся*;
- г) часослова з префіксом *роз-* (*рос-*) із значінем діяння, росшырююче ся на вшыткы боки: *розбры́говати, роскрі́ковати ся, розмі́товати, росшма́рєвати, роспада́ти ся, ростру́бовати*;
- д) часослова з префіксом *про-*, означаючі помаленьке рушаня (передвіжіня): *прогры́зовати, прорывáти ся, проході́ти ся*;
- е) часослова з префіксом *пере-* і з частков (або з постфіксом) *ся*, означаючі довший і взаімный процес: *перекрі́ковати ся, переска́ковати, перестрі́лєвати ся* і др.

К єдновідовим непарним часословам завершеного віда односять ся:

- а) часослова з префіксом *по-*, *про-*, *пере-*, означаючі ограничіня процеса в часі: *побісідова́ти*, *полябда́ти*, *полежа́ти*, *поду́мати*, *посиді́ти*; *проспа́ти*, *простоя́ти*, *переночова́ти*, *перезимова́ти*;
- б) часослова з префіксом *за-*, *по-*, означаючі зачаток процеса: *загырмі́ти*, *полеті́ти*, *побіжа́ти*, *полі́зти*, *пого́мбати*;
- в) часослова з префіксами *вы-*, *до-*, *за-*, *над-*, *об-*, *пере-*, *по-*, *при-*, *у-*, означаючі законченость, резултатівность процеса: *выходи́ти*, *догра́ти ся*, *допроси́ти ся*; *заморочи́ти*, *зано́чова́ти*, *засимо́ва́ти*; *надшма́рити*, *обро́біти*; *перобудова́ти*; *помета́ти*, *погні́ти*; *прирі́зати*; *умори́ти*;
- г) часослова з суфіксом *-ну-в* значіні єднократности і многократности процеса: *гряну́ти*, *бу́хнути*, *дырґну́ти*, *ду́ркнути* і т. д.

116. ВІДОВЫ ПАРЫ ЧАСОСЛОВ РУШАНЯ

Особливе місце в русинській часословній системі забирають часослова рушання - 10 пар часослов незавершеного віда означають переміщіння: *біжа́ти* - *бігати*, *вез́ти* - *вози́ти*, *вез́ти* - *води́ти*, *гна́ти* - *гоні́ти*, *іти́* - *ходи́ти*, *лі́зти* - *лози́ти*, *леті́ти* - *літа́ти*, *не́сти* - *носи́ти*, *не́сти ся* - *носи́ти ся*, *плы́ти* - *пла́вати*.

На першім місці уведжены часослова (*біжа́ти*, *вез́ти*, *вез́ти*, *гна́ти*, *іти́*, *лі́зти*, *леті́ти*, *не́сти*, *не́сти ся*, *плы́ти*) тых пар (так званы єднонаправленого рушання) означають діяня, котре проходить в єднім конкретнім прямовані без перерывів; на другім місці уведжены часослова даной пары (*бігати*, *вози́ти*, *води́ти*, *гоні́ти*, *ходи́ти*, *лози́ти*, *літа́ти*, *носи́ти*, *носи́ти ся*, *пла́вати*) означають діяня, реалізованы в розлічных прямованях (ту - там), або реґулярні повторюючі ся в єднім направліні: *Она́ леті́ть до Братісла́вы* - *Она́ літа́ть до Братісла́вы* // *Она́ літа́ть ка́ждый де́нь до Братісла́вы*.

Першы і другы часослова суть незавершеного віда і не входять до відовых пар. Од часослов єднонаправленого рушання реґулярні творять ся часослова завершеного віда з префіксом *по-*, маючі значіня "зачіпати" (*побіжа́ти*, *повез́ти*, *повести́*, *понести́*, *погна́ти*, *походи́ти* і др.) і з рознородыми префіксами зо значінем просторовости (*выбіжа́ти*, *добіжа́ти*, *перебіжа́ти*), причім послідні часослова творять відовы пары (*перебіжа́ти* - *перебіга́ти*, *добіжа́ти* - *добіга́ти*, *выбіжа́ти* - *выбіга́ти*).

Од часослов неєднонаправленого рушання творять ся префіксалны часослова завершеного віда зо значінем часу або резултату діяня: *бігати* - *побігати*, *забігати*, *набігати* (дажкый час).

Відовы пары префіксалных часослов рушання мають слідуючі особливости: од префіксалных часослов завершеного віда творять ся часослова незавершеного віда подля тіпа соодносности єдно-, неєднонаправленых часослов рушання, порів. *вез́ти* - *вози́ти* і *привез́ти* - *привози́ти*, *вез́ти* - *води́ти* і *привез́ти* - *приводи́ти*, *гна́ти* - *гоні́ти* і *пригна́ти* - *пригоні́ти*, *іти́* - *ходи́ти* і *при́йти* - *приходи́ти*, *не́сти* - *носи́ти* і *принести́* - *приноси́ти*, *леті́ти* - *літа́ти* і *прилеті́ти* - *приліта́ти*; од другых префіксалных часослов рушання часослова незавершеного віда творять ся при помочі суфікса *-а-*, *-ва-*: *влі́зти* - *вліза́ти*, *одплы́ти* - *одплы́вати*.

117. ПЕРЕХОДНІ І НЕПЕРЕХОДНІ ЧАСОСЛОВА

По своєму одношію к об'єкту діянн часослова ділять ся на дві групи: **переходні** (транзитівні) і **непереходні** (інтранзитівні).

Переходними називають ся такі часослова, котры означають діянн (процес), переходячий беспосереднє на об'єкт. Об'єкт діянн (особа, предмет, яв) звичайні выражають ся формов акузатива без приназивника (прямий предмет): *чітати кнігу, писати задачу, співати арію, косити зерно*. При переходних часословах прямий предмет діянн може быти выражений формов ґенітива в двох случаях:

- а) при переході діянн (процеса) на часть об'єкта: *выпити (пóгар) молóка, принéсти вóды, купіти (пів) хліба*;
- б) при отрицані (неговані) процеса: *не дістáv óдповіді, не мать прáва, не дістáv грошéй, не выповнив задáчі*.

К **непереходним** часословам односять ся вшыткы остатны, означаючі процес не переходячий беспосереднє на предмет. Непереходность у части часослов є выражена формалні - при помочі постфікса *ся*, а тыж при помочі суфікса *-і-* (*зеленіти, синіти, червеніти*), порів. *учіти - учіти ся*; *-ова(ти)* або *-ёва(ти)*: *професоровáти, учітелёвáти*.

Переходность часослова може быти выражена при помочі дакотрых префіксів, порів. *служыти* (непереходне часослово) – *выслужыти* (переходне часослово), *іти* (непереход. ч.) – *обыйти* (переход. ч.), *спáти* (неперех. ч.) – *проспáти што* (переход. ч.) і т. д.; ту односять ся і часослова, утворены од придавників суфіксом *-и-*: *білый – біліти (пóвалу) – робіти ёй білов*.

Єдно і тото саме часослово в одлишних значінях (многозначне часослово) може быти переходним і непереходним. Так, наприклад, часослова *чітати, писати, співати, біти, грáти* і др. в єдних значінях суть переходны (*чітати кнігу, писати півсьмо, співати арію, біти хлопців*), а в других случаях - непереходними (*чітати нагóлос, шўмні писати, тїхо співати, біти по стóлі, грáти на гўслях*).

Много раз переходность // непереходность не мать морфологічного выражіня. Як правило, дана категорія є звязана з лексічним значінєм часослова і ёго способностєв // неспособностєв односити ся к цілому вязаню (рекції). З того боку переходность // непереходность треба розглядати як лексіко-синтаксічну категорію, котра выражать одношіня процеса (діянн) к об'єкту (см. Валгина і кол., 1964, с. 227; КРГ, 1989, с. 274 і інших).

118. КАТЕГОРІЯ ЗАЛОГА

ґраматічна категорія залoга є часословна категорія, выражаюча одношіня діянн або ставу к ёго суб'єкту (выконавателю діянн або носителю ставу) і к об'єкту, на котрый направлене тото діянн або став. Наприклад: *Хлóпець чітáть кнігу; Сын розбів óблак*; часослова *чітáть* і *розбів* диспонуять формов залoга, котра выражать одношіня діянн (*чітáть, розбів*) к суб'єкту (*хлóпець, сын*) і об'єкту діянн (*кнігу, óблак*). В данных речінях діянн охоплєне в повній мірі, а в речіні *Хмáры нéсли ся рівно і спокійні* - залoгова форма часослова *нéсли ся* означать процес, котрый реалізує ся самым суб'єктом і не переходить на об'єкт. Одлишность часословных форм *чітáть, розбів* і *нéсли ся* є одлишность залoгова. В першых двох прикладах ужывають ся часословны формы актівного залoга, а в посліднім прикладі часословна форма *нéсли ся* ужывать ся в пасівній формі.

В актівній конштрукції в ролі суб'єкта функціонує назва діючого суб'єкта, а об'єкт є выражений формов бесприназивникового акузатива.

В пасівній конштрукції (*Кні́га чита́ть ся штуде́нтом; Пíсьма розно́сять ся поштáрём*) часословна форма *чита́ть ся* характеризує субект (*кні́га*) як обект діяня (предмет), котрый підлігати діяню і проводить на собі діяня другого предмета, виражаючи форми інштрументала (*штуде́нтом, поштáрём*). Ту уживають ся часословны форми пасівного залога. Формы активного залога реалізують ся в активных конштрукціях (зворотах), а форми пасівного залога - в пасівных конштрукціях. Дакотры активны конштрукції можуть дерівовати ся (трансформовати ся) в пасівны, а пасівны - редерівовати ся (детрансформовати ся) в активны: *Штуде́нты склада́ють екза́мены - Экза́мены склада́ють ся штуде́нтами; Штуде́нты за́писують ле́кцію - Ле́кція за́писує ся штуде́нтами; Комі́сія схва́лює проє́кт - Проє́кт схва́лює ся комі́сією*. Обидві конштрукції (активна і пасівна) своїм содержанием і значінем суть синонімічны, описують єдну і тоту саму ситуацію, но виражають ся неєднако: активна конштрукція має значіня "субект, виконувати діяня - направлений на обект", а пасівна конштрукція - "обект підряджує ся діяню з боку субекта" (см. Бондарко і др., 1967, с. 150).

119. ОСНОВНЫ ЗАЛОГЫ ЧАСОСЛОВА

Грамаітчны средства виражіня залоговых значінь можуть быти морфологічны і синтаксічны. Морфологічны средства при творіні залогів суть:

а) частка **ся**, котра стоїть в речіні окреме (в постпозиції або препозиції часослова): *облечі́ - облечі́ ся, бечелёва́ти - бечелёва́ти ся, частова́ти - частова́ти ся, перепі́совати - перепі́совати ся* - ту од обектных часослов (*облечі́ діті́ну*) творять ся необектны часослова (*облечі́ ся, умы́ти ся, обу́ти ся*);

б) суфіксы активных і пасівных часопридавніків: *чита́ючий - (про)чита́вший - прочі́таний; органі́зуючий - органі́зовавший - органі́зований; пишу́чий - написáвший - написáний*.

Синтаксічны средства виражіня залоговых значінь суть:

а) синтаксічны одлишности в виражіні субекта і обекта діяня (порів. *Стрі́ху сто́ргнув ві́тор - Стрі́ха была́ сто́ргнута ві́тром*);

б) наявность обекта діяня і повна ёго ненаявность (порів. *Га́зда позбира́в зе́рно - Зе́рно дозрі́вають*);

в) одлишность форм і значіня субстантівів, вязаных часословом: *Сестра́ перепі́сує ся з бра́том* - взаїмность процеса (*брат і сестра́*); *Кні́га перепі́сує ся бра́том* - діяте́лем (аге́нсом) ставать ся ту компонент *бра́том*.

Основны залогы в русиньскім языку суть слідуючі: активный, середнё-вертанный (рефлексівный) і пасівный.

Активний залог мають переходны часослова, означаючі діяня, котры проводять ся субектом і направлене на обект, котрый як бы повністю був охоплений тым діянём. Активний залог має таку штруктурно-семантичну характерістіку: субект діяня є подметом, діятель - предікатом, обект - предметом в формі акузатіва без приназивника: *Реда́ктор пи́ше статю́*.

Середнё-вертанный залог обєднує часослова, утворены од переходных часослов (активного залога) при помочі часткы *ся*. Она виражать діяня субекта, не переходяче на прямый предмет, як бы вертать ся субект на нього, напр.: *мы́ти (штьось, ко́гось) - мы́ти ся (самóму), купáти - купáти ся, вызу́ти - вызу́ти ся, обра́довати - обра́довати ся, заста́вити - заста́вити ся, веселі́ти - веселі́ти ся, выхо́вовати - выхо́вовати ся* і т. д.

Вшитки часослова з частков *ся*, котры не мають пасівне значіння, называють ся **вертаными**. Они односять ся к активному залогу. Розділ меджі пасівними і вертаными часословми выявлять ся в значінні часткы *ся*: при творіні пасівных часослов частка *ся* мать формотворне значіння, а при творіні вертаных часослов - словотворне значіння. Значіть, же пасівність є ґраматічна категорія, а вертаність - словотворна. Вертаны часослова, утворены од переходных часослов, ділять ся на слідуючі семантичны группы:

1. **Властно-вертаны** часослова - означають процес, субект і обект котрого є тот сама особа. Субект выконує активный процес, направлений на самого себе, котрый проводить зовнішні зміны. При таких часословах частка *ся* мать значіння «**себе**» і легко замінять ся містоназівником в формі акузатива *себе*, порів. *обліка́в ся* - *обліка́в себе*. Ту односять ся часослова фізичного діяня або внутрішнього ставу: *бры́твѣти ся*, *завива́ти ся*, *купа́ти ся*, *мы́ти ся*, *обува́ти ся*, *обліка́ти ся*, *закрыва́ти ся*, *пудри́ти ся*, *вызліка́ти ся*, *стри́чи ся*, *стри́мовати ся*, *пони́жовати ся*, *опра́вдовати ся*, *называ́ти ся*, *охраня́ти ся* і др.
2. **Взаїмно-вертаны** часослова - означають процес, котрый проходить меджі дакількома субектами, каждый із котрых є еднчасні і обектом того процесу. Частка *ся* при таких часословах мать значіння «взаємности», «еден другого», «еден з другим»: *бѣти ся*, *борони́ти ся*, *віди́ти ся*, *де́рти ся*, *ді́люти ся*, *знако́ми́ти ся*, *розве́сти ся*, *ро́сходи́ти ся*, *мі́ри́ти ся*, *обясня́ти ся*, *обедновати ся*, *перепі́совати ся*, *ра́дити ся*, *перекрі́ковати ся*, *сходи́ти ся*. При таких часословах часто бывають ґраматічний предмет выражений формов інструментала з приназівником з, напр.: *Вшиткы ціловали ся (обі́мали ся)* з ним.
3. **Обще-вертаны** часослова выражають внутрішній (псіхічний, фізичний) став субекта, замкнутый в самім собі, в рушані (погынані) субекта. Часослова даного тіпа припуцають припоїня к собі слов «сам», «самому» к інфінітиву, напр.: *накло́няти ся (самому)*. К тій групі односять ся: *боя́ти ся*, *беспоко́ити ся*, *весели́ти ся*, *гніва́ти ся*, *ду́ти ся*, *збива́ти ся*, *збива́ти ся*, *злості́ти ся*, *корчуле́вати ся*, *ліжова́ти ся*, *любова́ти ся*, *мета́ти ся*, *надгына́ти ся*, *накло́няти ся*, *оберта́ти ся*, *опуща́ти ся*, *погына́ти ся*, *перемі́щовати ся*, *підніма́ти ся*, *понагля́ти ся*, *поті́ти ся*, *ра́довати ся*, *смія́ти ся*, *росшы́рєвати ся*, *унова́ти ся*, *успоко́євати ся* і др.
4. **Непрямо-вертаны** часослова - означають процес, спроваджаний субектом для себе, в своїх інтересах. Частка *ся* мать значіння «**собі**», «**для себе**», «**у себе**». Ту односять ся часослова: *заря́дити ся*, *засоби́ти ся*, *збудова́ти ся*, *збера́ти ся*, *лучі́ти ся*, *уложы́ти ся*.
5. **Безобектно-вертаны** часослова - означають процес, реалізований мімо одношіня к обекту; є даный на все субекту, котрый є тіпичным для субекта як немінна властність: *ні́тки рву́ть ся*, *та́ніры розбива́ють ся*, *дрі́т зогына́ть ся*, *ку́рка не́се ся*, *коро́ва те́лить ся*, *сви́ня гу́каєт ся (поро́сєт ся)*, *яйця выпі́гають ся*, *кобы́ла жере́бить ся*, *ко́за ко́тиєт ся*. Ту треба однести і безобектны часослова, котры і без часткы *ся* выражають тот самый прізнак, напр.: *кы́нь ко́пает*, *коро́ва шты́каєт*, *пес ку́сает*, *їх ко́ле, копрі́ва (покрі́ва) пече́ (па́лить)* і др.

Пасівный залог по значінню односить ся к активным залогам, але мать свою ґраматічну (морфологічну і синтаксічну) характерістіку. Пасівный залог выражають ся так, што к часословам активного залога припоєє ся частка *ся*, порів. *Дівча вышива́єт обрус* - *Обрус вышива́єт дівча́тєм*; *Му́рник муру́є дім* - *Ді́м муру́є ся му́рником*. Окрем того, значіння

пасивного залога може бути виражене формов пасивного часопридавання, напр.: *Екзáмен був підписáний профéсором; План б́уде схвалéний комісі́єю*. В активній конштрукції (*План схвалéвав ся комісі́єю*) указує ся, же в активній конштрукції (з переходным часословом) субект діяня, виражений граматичным подметом (*Комісія*), а предмет - формов акузатива (*план*), а в пасивній (з вертаным часословом) граматичным подметом є обект (*План*), семантичным субектом є граматичный предмет (*комісі́єю*) в формі інштрументала.

Главным граматичным указателём пасивного залога є форма інштрументала субстантива в функції діятеля діяня (агенса) - реального субекта діяня. Ненаявность інштрументала в конштрукції зближує пасивне значіння часослова із середнє-вертаным, главні тоды, коли граматичным субектом діяня є особа.

120. КАТЕГОРІЯ ЧАСОСЛОВНОГО СПОСОБА

Факты дійсности можуть реалізувати ся бісідучім як реальность, можность, желаность, повинность або примушеность. Оцінка говорячим свого wypowiedжіня з аспекта одношіня высловленого к дійсности, называють ся **модальностёв**. Модальность в шыршім значінні выражать ся формами часословного способа, інтонаціёв, а тыж лексічними средствами - модальными словами і частками.

Часословный способ, як основна форма виражіня модальности, є словозмінна граматична категорія, означаюча одношіня процеса к реалній дійсности і виражаюча своє значіння в формах ознамового, розказового і условного способів.

121. ОЗНАМОВЫЙ СПОСОБ (ІНДІКАТИВ)

Ознамовый способ представлять собов граматичне значіння, котре выражать процес, высловеный говорячим або думаний процес, протікаючий в минулім, теперішнім або будучім часі, напр.: *робі́в - роблю́ - буду́ робі́ти (зроблю́)*. Виражіня модальности, формами ознамового способа, реалізує ся нелем самым часословным способом, але тыж споінём їх з модальными словами або частками, напр.: *ду́мав бы, дай (дава́й) напи́шете (прочіта́те)*. Од других часословных способів в морфологічнім одношіні ознамовый способ діференцує ся тым, же діспонує формами часу.

З того видно, же ознамовый способ є тісно споєный нелем з категоріёв часу, але і з категоріёв особи і рода. Категорія особи указує на того, хто в який часовый момент реалізує процес - ці сам говорячий (1-а особа), або собісідник (2-а особа) або тот, о кім іде реч (3-я особа): *(я) пи́шу, (ты) пи́шеш, (він, она́, оно́) пи́ше, (мы) пи́шете, (вы) пи́шете, (они́) пи́шутъ*. Значіть, же ознамовый способ є тісно вязаний і з категоріёв рода: *(він) пи́сав, (она́) пи́сала, (оно́) пи́сало*.

122. РОСКАЗОВЫЙ СПОСОБ (ІМПЕРАТИВ)

Росказовый способ діспонує граматичным значінём, котре выражать волю говорячо-го - просьбу, приказ або повзбуджіня к діяню і представлять собов процес нереальный (іреальный) в часі. Він не має форм часу, напр.: *При́нись(те) кни́гу; Чи́тай(те) журна́лы; И́дь(те) до рабо́ты*. Проявління волі виражать ся особов імперативнов ітонаціёв. В залежности од виражіня волі, інтонація може мати одтінок розказу, выжадованя (вымаганя), рады, просьбы, умоліня і другы одтінкы. Конкретне значіння імперативности указує ся лем в контексті.

В русиньскім языкѣ основными формами розказового способа є форма 2-ой особы єднотного і множного числа: *вечѣрати - вечѣрай(те)*, *дѹмати - дѹмай(те)*, *итѹ - идѹ(те)*, *носѹти - нось(те)*, *чѹмати - чѹтай(те)*, *сидѹти - сидѹ(те)*, *сѹсти - сядѹ(те)*, *писѹти - пиш(те)*, *шелѹати - шелч(те)*, *рѹати - рѹий(те)*, *спѹти - спий(те)*, *спѹвати - спѹай(те)*; 1-а особа множного числа, котра творить ся од 2-ой особы єднотного числа при помочі суфікса *-ме*: *носѹти - нось - носьме*, *питѹ - подѹ - подѹме*, (3)*робѹти - (3) роб - (3)рѹбме*. Аналітичні форми імператива можуть творити ся формов 3-ѣй особы єднотного і множного числа або будучого простого часу при помочі слова (модалной часткы) *най*: *най (він, онѹ, онѹ) чѹтатѹ, най (онѹ) чѹтають*; *най (він, онѹ, онѹ) встанѹ, най (онѹ) встануть*; *най бѣжѹтѹ, най бѣжѹтѹ*; *Най жѹє здоровѹй розѹм!*; *Най все свѣтитѹ солнце!* Рѣдше ужыватѹ ся форма 1-ой особы єднотного числа, котра матѹ розказово-условне значѣня: *Най (кѣдѹ) я встанѹ, то я тобѣ укажѹ (то я з тѣбе дѹшѹ вытрясу)!*

Формы розказового способа творятѹ ся од основы теперѣшнѣго часу слѣдѹючими способами:

- а) од часослов з основов теперѣшнѣго часу на *-j* (орфографічно *-й*): *чѹмати - чѹтаj-уть - чѹтайѹ*, *дѹмати - дѹмаj-уть - дѹмайѹ*; форма 2-ой особы множного числа творить ся од форм 2-ой особы єднотного числа при помочі суфікса (постфікса) *-те*, напр.: *вечѣрати - вечѣрай-уть (= вечѣрай + те) вечѣрайте*, *гадати ся - гада-ють ся - гадай(те) ся*, *граѹти - граѹть - грай(те)*, *грѹти - грѹють - грѹй(те)*, *дати - дають - дай(те)*, *знѹти - знаѹть - знай(те)*, *жѹти - жѹють - жѹй(те)*, *мыѹти - мыѹть - мый(те)*, *выѹти - выѹть - вый(те)*, *вѹти - вѹють - вѹй(те)*, *рисѹвати - рисѹють - рисѹй(те)*, *рыѹти - рыѹть - рый(те)*, *смѣѹти ся - смѣѹть ся - смѣй(те) ся*, *спѹвати - спѹають - спѹай(те)*, *сидѹти - сидѹють - сидѹй(те)*, *доѹти - доѹть - дой(те)*, *кроѹти - кроѹть - крой(те)* - *хрѹмкати - хрѹмкають - хрѹмкай(те)*, *таѹти - тѣають - тай(те)*, но але од часослова *пѹти* творить ся од основы інфінітива *пи-ти - пий(те)*.
- б) од часослов з основов теперѣшнѣго часу на *б, п, м, в, д* і шыплѣчѣ *ж, ч, ш* творить ся імператив при помочі нулового суфікса основы (при випадіні *-л'* в основі) по *б, в, п*, наприклад: *рѣзати - рѣж-уть - рѣж(те)*, *бѣжѹти - бѣж-ають - бѣж(те)*; *писѹти - пишѹть - пиш(те)*, *спряѹти - спрячѹть - спряч(те)*, *(по)мѣзати - (по)мѣжѹть - (по)мѣж(те)*, *рѣшѹти - рѣшѹть - рѣш(те)*, *робѹти - рѹбѹть - роб(те)*, *любѹти - любѹть - люб(те)*, *злѣпѹти - злѣплѹть - злѣп(те)*, *насыѹти - насыплѹть - насып(те)*, *фарбѹти - фарбѹть - фарб(те)*, *благословѹти - благословѹть - благослов(те)*;
- в) од часослов з основов теперѣшнѣго часу на твердый або мякый согласный *д, т, з, с, л, н, р* творить ся розказовый способ при помочі нулового суфікса, котрых фіналный согласный їх основы змячѹє ся (орфографічні *-ь*): *быѹти - бѹдѹть - бѹдѹ(те)*, *итѹ - идѹть - идѹ(те)*, *вѣдѹти ся - вѣдѹть ся - вѣдѹ(те) ся*, *забыѹти - забѹдѹть - забѹдѹ(те)*, *горѹдѹти - горѹдѹть - горѹдѹ(те)*, *выѹти - выѹдѹть - выѹдѹ(те)*, *порѹдѹти - порѹдѹть - порѹдѹ(те)*, *пряѹти - прѹдѹть - прѹдѹ(те)*, *цѣдѹти - цѣдѹть - цѣдѹ(те)*; *гѹстѹти - гѹстѹть - гѹстѹ(те)*, *мѣѹти - мѣѹть - мѣѹ(те)*, *молѹти - мѹлѹть - мѹлѹ(те)*; *возѹти - вѹзѹть - вѹзѹ(те)*, *прѹтѹлѹти ся - прѹтѹлѹть ся - прѹтѹлѹ(те) ся*; *квасѹти - квѣсѹть - квѣсѹ(те)*, *просѹти - прѹсѹть - прѹсѹ(те)*; *мѹлѹти - мѣлѹть - мѣлѹ(те)*, *молѹти ся - мѹлѹть ся - мѹлѹ(те) ся*; *борѹнѹти (зѣмлю) - борѹнѹть - борѹнѹ(те)*; *хрѹнѹти - хрѹнѹть - хрѹнѹ(те)*; *говѹрѹти - говѹрѹть - говѹрѹ(те)*, но але *їѹти - їдѹть - їдѹ(те)*;
- г) од часослов, у котрых в основі теперѣшнѣго часу є збѣг согласных звичайні з концевым согласным основы *-н-, -л-, -п-, -р-* форма імператива творить ся при помочі суфікса

-и- в споліні з флексієв -й. Таке творіння розказового способу є тіпичне для русиньско-го языка, де така форма стрічать ся в русиньських діалектах од рікы Цірохы на запад і восток русиньского регіона в Словакії, што становить і ёго норму. Така форма імператива регістровала ся і в селі Звала (см. Лешка, 1973, с. 9), напр.: *верну́ти* - *ве́рнуть* - *верн-и-й(те)* – *верну́й(те)*, *бу́хнути* - *бу́хнуть* - *бу́хну́й(те)*, *вы́гнути* – *вы́гну́й(те)*, *гы́кнути* – *гы́кну́й(те)*, *ды́кнути* – *ды́кну́й(те)*, *ко́пнути* - *ко́пну́й(те)*, *притягну́ти* – *притягну́й(те)*, *розде́рти* – *розде́ру́й(те)*, *спáти* - *спий(те)*, *трі́снути* - *трі́сну́й(те)*, *ха́ркнути* - *ха́ркну́й(те)*. Акцент імперативних форм даного тіпа є звичайні непереходні в основі слова. То значіть, же не стоїть на імперативній флексії (см. Лешка. 1973, с. 9).

Од дакотрых часослов розказовый спосіб не творить ся, зато же їх значіня не дозволює реалізовати такий процес. Ту односять ся:

- а) часослова, не указуючі на особу, котры не мають субєкта - означають природны (атмосферны) ставы: *морозі́ти* - *морозіть*, *розві́днёвати ся* – *розві́днює ся*, *світа́ти* - *світа́ть*, *темні́ти* – *темніє*, но може творити ся в персоніфікованім значіні аналітичних формов: *най розві́днює ся*;
- б) часослова, означаючі спринимання зраком: *ві́діти* може творити ся лем од другого коріня, а то од *позера́ти* - *позера́й(те)*. Од *смотре́ти* в говорівій речі ужывать ся стягнута форма імператива *смоть(те)*, але не *смотре́й*; од *смотре́ти* імператив творить ся од другого коріня *позера́ти* - *позера́й(те)*;
- в) часослова, означаючі процеси, котры не можуть быти викликаны чоловіком, напр.: *болі́ти*, *мочі́*, *слабі́ти*, *хоті́ти*, *білі́ти*, *тверді́ти*; од слова *гну́ти* в переноснім значіні ужывать ся в такий, наприклад, штурктури: *Ты собі ту гни́й*; *Вы собі ту гни́йте*.

В окремых случаях уведжены часослова можуть творити форми розказового способу, а то при помочі префіксів, напр.: *помо́чи* - *помо́жуть* - *помо́ж(те)*.

Рефлексивны часословны форми імператива утримують при собі постфікс (частку) *ся*: *верну́ти ся* – *верну́й(те) ся*, *выспати ся* – *выспий(те) ся*, *облич ся* – *обличте ся*, *высунь ся* – *высуньте ся*, *оберну́й ся* – *оберну́йте ся*, *ліч ся* - *лічте ся* і т. д.

123. УСЛОВНИЙ СПОСОБ (КОНДИЦІОНАЛ)

Условный спосіб представлять собов ґраматичне значіня, котре выражать процес не як реалний, але як предпкладаний. В залежности од контекста речі предпкладане значіня условного способу може реалізовати ся або як можливе, або як условне. В речіні *Без тебе я бы не прийшо́в до́мів і пропа́в бы да́гдє в до́розі* выражать процес як можний; в речіні *Хоць бы лем пи́сьмо, а́бо хоць бы лем ку́сок па́пірика на́пи́сав* выражать ся процес желаний, хотіня говорячого выповнити з боку обєкта. Условне значіня выражать ся в прирядній части зложеного речіня, а в главній части условный спосіб представлять процес як можний: *Кі́дь бы ма́ма жы́ла, я бы ёй уж ні́гда не на́гні́вав*.

Условный спосіб має аналітичну форму. Він творить ся од часослов минулого часу в споліні з частков *бы*, котра може мати в речіні дость вольну позицію. При чім форма минулого часу тратить часове значіня. Значіть, же часослово условного способу не має форм часу, но діспонує формами віда: *чіта́в бы* - *про́читав бы*, *робі́в бы* – *зробі́в бы*. Часослово в формі условного способу не має спеціальных форм особы, але особа може быти выражена припоїнем особних містоназівників: *я прийшо́в бы*, *ты прийшо́в бы*, *він прийшо́в бы*. Як і минулый час, условный спосіб має форми рода: *він лежа́в бы*, *о́на*

лежала бы, онó лежало бы. Условный способ, як ознамовий і розказовий, має форми числа: *выздоровив бы – выздоровили бы.*

Частка *бы* часто знаходиться по часослові, але може знаходити ся і перед часословом, може бути одділена од нёго іншими членами речіння. Но найчастіше в речіні частка *бы* стоїть по першім слові, або може мати своє місце і інде. Легко споює ся зо злучниками *хоть бы, кідь бы, лем бы, як бы, коли бы, чом бы.*

В научнім, публіцистськім і канцелярськім штілах уживаня частки *бы* може бути по схемі: **особна форма містоназівника** (експліцитні або імпліцитні виражена) + **часослово в формі минулого часу + частка бы** або **особна форма містоназівника** (експліцитні або імпліцитні виражена) + **частка бы + часослово в минулім часі**, наприклад: (я) *(на) писав бы // я бы написал – (мы) (на) писали бы // мы бы написали.*

В штілі красной (художній) літератури (в художнім і говорівім штілах) уживать ся найчастіше форма кондіціонала по схемі: імпліцитні виражений особный містоназівник + часослово в формі минулого часу + частка **бы** + помічне часослово **быти** в формі теперішнього часу (окрем 3-й особи), котра часто в говорівій речі має стягнуту форму (*бы-м, бы-сь* намісто *бы ем, бы есь*), наприклад:

<i>читав бы ем (або: читав бы-м)</i>	<i>читали бы сьме</i>
<i>читав бы есь (читав бы-сь)</i>	<i>читали бы сьме</i>
<i>читав бы</i>	<i>читали бы</i>
<i>читала бы</i>	
<i>читало бы</i>	

Третя особа єднотного і множного чисел не творить ся формов помічного часослова *быти*.

З синтаксичного боку при уведженій вище формі не уживать ся експліцитні субєкт, бо він уж ту формалні виражений в формі помічного часослова. Іншы форми уживаня кондіціонала (не літературні унормовані) суть овпливлені лем языком нацвекшины, як напр.: *Він був бы робів, кідь бы...* Русинський язык діспонує лаконічнішов штруктуров выходославянського языка, а то: *Він бы робів, кідь бы...*

В зложенопідрядних речіннях форми условного способа уживають ся на виражіня предпкладаного або обусловленого діяня, наприклад: *Мы бы іщі зостали робіти на полі, кідь бы не падав дожд.*

Треба примітити, же частка *бы* споює ся нелем з формов минулого часу, але і з іншими часословними формами, наприклад, в споїні з інфінітивом: *Нам бы уж іті домів.*

Із вищеуведженого тіпа творіня условного способа видно, же 3-я особа єднотного і множного чисел не творить ся при помочі помічного часослова *быти*; значить же є тож-на з першым тіпом творіня: (*він читав бы (бы читав) – (оні) читали бы (бы читали)*; (*він упав бы (бы упав) – (оні) упали бы (бы упали)*). Позиція частки *бы* в речіні мінить ёго значіня, порів. *Я бы читав роман (а не ты – з логічним акцентом на Я) – Я читав бы роман (а не писав – з логічним акцентом на часослово читав).*

124. КАТЕГОРІЯ ЧАСУ

Час єсть словозмінюча граматічна категорія часослова, означаюча процес як уж пройшовший, проходячий або котрый буде проходити і виражаюча тоты значіня в ознамовім способі (в морфологічних формах минулого, теперішнього і будучого часів).

Минулий час в конкретних значіннях означать процес, проходивший до моменту речі, напр.: *Дівча читало книгу*. В тім речині часослово *читало* виражать процес, реалізуючий ся говорячов особов до того моменту, як о тім зачала ся бісіда.

Теперішній час своїм ґраматичним значінєм означать процес, выражений часословом, котрый проходить в момент речі, напр.: *Сніг падає*. Часослово *падає* в данім речині виражать процес, котрый проходить в природі (атмосфері) в тот самий час (момент), коли о нім говорить ся.

Будучий час означать процес, закінчивший ся по моменті речі, напр.: *Я буду писати (напишу) домашню задачу* - ту форма часу *буду писати (напишу)* виражать процес, котрый буде наслідувати по моменті речі.

Катеґорія часу тісно споєна з катеґорієв віда; в залежности од віда, часослово діспонує формами або теперішнього, минулого і будучого часу, або лем формами минулого і будучого часу, напр.: *выспіву(и)ю, буду выспівувати*, но: *заспівав, заспівам*.

З того вытікає, же часослова, котры творять соодносны відовы пары, творять сістему выштыкых трьох часів: *одрблѣю, одрблѣвав, одробів, буду одрблѣвати*. Одлишности в значіні высьшеуведжених форм меджі формами минулого часу (*одрблѣвав, одробів*) і формами будучого часу (*одрблѣю і буду одрблѣвати*) проявляють ся во відах.

На вызначіня часу виконання процесу указує абстрактна ґраматична точка одрахованя. Тота точка одрахованя може быти тождна з моментом речі, але і не мусить. На основі того розлічує ся абсолютне і односне часове значіня часословных форм. Час, выражений часословными формами по одношіні к моменту речі, называють ся **абсолютным часом**, наприклад: *Солнечны лучі огрівають землю*. **Односным часом** часословной формы называють ся час, котрый в рамках такой основной точки выступать час виконання другого процесу, напр.: *Він уж давно знає, же їх зо собов до театру не візьме* - форма *не візьме* означать діяня як будуче не по одношіні к моменту речі, але по одношіні к часу реалізації процесу, котрый названий формов *знає*. Тото значіня будучого процесу форми *візьме* і є соодносным часовым значінєм (см. РГ, 1990, с. 279).

125. ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС

Теперішній час є властний часословам незавершеного віда. Він має значіня совпадіння процесу з моментом речі в протівоположности того моменту минулому або будучому. Теперішній час має свої основны значіня:

- а) теперішній **актуальный** або **властний теперішній**, означуючий процес, котрый проходить єдночасні з моментом речі, в результаті чого має свою часову ограниченість, напр.: *Дітвак спить; Брат читає книгу; Падають йому сльози, як горох; Циґанить, ані ся не змилює; Як сіно звозять, дождю не просять*;
- б) теперішній **неактуальный**, або **невластний теперішній**, означать процес, котрый проходить все, регуларні або думать ся як все немінна властність субекта; він часово не ограничений, напр.: *Солнце виходить і заходить; Ріки течуть до морів і океанів; Місяць обігує около Землі; Суха лощка рот дєре; Просте дєрево мєче просту тїнь; Бідá не спить, лем по людях ходить*; може означати і прїзнак субекта: *Онá є все смутнá і боязлїва*. В тім значіні теперішній час уживають ся в научнім штілі, поговорках, пословицях, загадках і т. п.

Теперішній час указує і на позачасовы властивості, котры характеризують неограниченість в часі: *Кіслорód сам не горїть, але підтрїмує горїня*.

Форма теперішнього часу (так звана коментуюча) уживать ся в ремарках художньої літератури (головні в драматичнім жанрі), при описованні содержания документів, при малюванні художніх образів - зображення на образі минулого. Така форма теперішнього часу одповідає як минулому незавершеного віда, так і минулому завершеного віда і називать ся **теперішнім історичним**, напр.: *Ходиме до шкóлы і кáждый ідéме своéв дорóгов*. Форми теперішнього часу од часослов рушання даколи выражають діяння близького будучого: *Мы одхóдиме зáвтра до Антарктыды*.

Форми теперішнього часу творять ся од основы теперішнього часу незавершеного віда при помочі особних флексій, котры вміщають в собі указателя на особу, число і час. В залежности од одношіня часослова к першому або другому часованю, подля того теперішній час реалізує ся в сдідуючих закончінях:

Перше часованя тіпа *писáти, пúти, чítати*

Єднотне число

				Флексії		
1-а особа (я)	пúш-у	п-ю	чíta-м	-у	-ю	-м
2-а особа (ты)	пúш-еш	п-еш	чíta-ш	-еш	-еш	-ш
3-я особа (він, она, оно)	пúш-е	п-є	чíta-ть	-е	-є	-ть

Множне число

1-а особа (мы)	пúш-еме	п-єме	чíta-ме	-еме	-єме	-ме
2-а особа (вы)	пúш-ете	п-ете	чíta-те	-ете	-ете	-те
3-я особа (они)	пúш-уть	п-ють	чíta-ють	-уть	-ють	-ють

Друге часованя тіпа *крічáти, говорúти*

Єднотне число

Множне число

я кріч-ú	говор-ю	мы кріч-імé	говор-име	(-у -ю)	(-іме -име)
ты кріч-íš	говор-иш	вы кріч-ітé	говор-ите	(-íš -иш)	(-іте -ите)
він					
она кріч-іть	говор-ить	они кріч-áть	говор-ять	(-іть -ить)	(-ать -ять)
оно					

126. МИНУЛЫЙ ЧАС

Обще значіння минулого часу є значіння процеса, котрый мав місце до момента речі - доставать неєднакы одтінкы, што залежить од віда часослова і протіканя діяння в якійсь ситуації або контексті. Часослова незавершеного віда в формі минулого часу можуть означати:

- повторюючий або продовжований процес в минулости, напр.: *Она не позволéвала нікому прибли́жовати ся к їх дóму; Івáн обнóвляв єй будóвиска і за кúртый час вертáв ся нáзад до своéго крáю;*
- процес, пройшовший без того, жебы указовати на ёго протіканя, довжку: *З дóму Нáстя телефоно́вала сестрi до робóты.*

Часослова завершеного віда в формі минулого часу можуть означати:

- процес, котрый пройшов в якійсь момент минулости, як закончений в минулости: *Молодóму поéтови мы были вдячны, же нам задекламо́вав своi новы стихи;*

б) процес, повністю проходивший в минулості, причім тот результат процеса продовжує ся і теперь: *Теперь він, як видно, помолодів при своїй добрій жені.*

Минулый час може виражати ся і чутесловными часословами тіпа *бац, бум, бух, швырь, шмык*, означаючіми нечekanе різке діяня (рушаня): *Він бац єго п'ястєв по гóлові; Мыш шмык до діри.*

127. ТВОРІНЯ ФОРМ МИНУЛОГО ЧАСУ

В русиньским языку минулый час є двоякий: **простый (синтетічний)** і **зложеный (аналітичний)**. **Простый** минулый час творить ся од основы минулого часу (або од основы інфінітива) при помочі суфікса -в в мужскім роді (*писав, думав, читав, робів, солів, сидів*); суфікс -в оставать лем при основі на гласный, або минулый час мать нуловый суфікс (*замёрз, змок, умёр*). Суфікс -л регулярні поуживать ся при творіні форм минулого часу женського і середнього родів єднотного числа, а тыж форм множного числа, причім к суфіксу -л- припоює ся флексія -а в женськім роді і -о в середнім роді; флексія -и - в формах множного числа, напр.: *дівка співала, лице блідло, діти спали*. В случаях, же тота основа інфінітива (або минулого часу) закінчує ся на согласну, то форма мужского рода мать нуловый суфікс, напр.: *тёрти - тер, вёзти - віз, вёсти - вів, лізти - ліз, нести - ніс, рості - ріс, скубсти - скуб, товчі - товк* і др.

Указатель рода і числа в формах мужского рода єднотного числа мать тыж нулову флексію.

При творіні форм минулого часу можуть наставати зміны в основі:

а) часослова минулого часу, творены од інфінітива на -сти, не мають в основі согласный *д, т*, але він появлять ся в основі теперішнього часу, напр.: *вёсти - вёду, вёдеш, вёде, вёдеме, вёдете, вёд-уть; вів - вёла, вёло, вёли; кра́сти - крад-уть - крав, кра́ла, кра́ло, кра́ли; мэсти - мёт-уть - мів, мёла, мёло, мёли; сісти - сяд-уть - сів, сі́ла, сі́ло, сі́ли; прясти - пряд-уть - пряв, пря́ла, пря́ло, пря́ли*; од часослова *істи* минулый час є - *їв, їла, їло, їли*; од часослова *быти* - *быв - была, было, были*; од *дати* - *дав, далá, далó, далú*. В дакотрых часословах в староруськím языку група согласных *дл, тл* стягли ся в *л*: *ведла - вела, ведль - вель - вів; плетла - плела - плель - плів*. В інших часословах таке стягнутя (упро́щія) не настало, зато в них *д, т* зістало (*вёду, крадú, мэту, плёту* од часослов *вёсти, кра́сти, мэсти, плёсти*);

б) часослово *кляти* не мать в основі інфінітива согласный *н*, котрый появлять ся в основі теперішнього часу: *клянó - кляв, кляла, кляло, кляли*;

в) дакотры часослова на -нуть творять минулый час без суфікса -ну- або і з ним: *мёрзнути - мерз/мёрзнув, со́хнути - сох/со́хнув, стрі́гнути - стриг/стрі́гнув, сті́хнути - стих/сті́хнув, сті́снути - стис/сті́снув, звы́кнути - звык/звы́кнув*;

г) од часослова *іти* творять ся формы минулого часу од другой основы *ішóв* при випадіні гласного в далшых формах: *ішлá, ішлó, ішлú*.

Простый минулый час реалізує ся в слідоючих формах єднотного числа: (я, ты, він) для муж. рода *читав*; (я, ты, она) - для женського рода *читала*; (я, ты, оно) - для середнього рода *читало*; для вшиткых родів множ. числа (мы, вы, они) - *читали*.

Зложеный (аналітичний) минулый час (тіпічний главні для говоровой речі) творить ся од форм простого минулого часу од форм 1-ой і 2-ой особи єднотного і множного числа теперішнього часу од помічного часослова *быти*, котры можуть мати в женськім роді 1-ой і 2-ой особи і стягнуты формы, наприклад:

(я) *писав єм, писала єм//писала-м, писали сьме;*
 (ты) *писав єсь, писала єсь//писала-сь, писали сьте;*
 (він, она́, оно́, ону́) *писав, писала, писало, писали.*

Третя особа не має аналітичні форми, вона тотожна з простим минулим часом. Для зложеного минулого часу типічним є, же в речині або в говорівій речі не уживать ся містоназівниковый субект - він все є експліцитні не вираженим: *читала єм//читала-м, зробила єсь//зробила-сь.*

128. БУДУЧИЙ ЧАС. ТВОРІНЯ ФОРМ БУДУЧОГО ЧАСУ

Розлічують ся дві форми будучого часу: **проста (синтетична)** і **зложена (аналітична)**.

Форми будучого **постого часу** творять ся од часослов завершеного віда так само, як і форми теперішнього часу: *напишу, напишеш, напише, напишете, напишуть; похва́лю, похва́лиш, похва́лить, похва́lime, похва́лите, похва́лять.*

Форми будучого **зложеного часу** творять ся од часослов незавершеного віда і представляють собою сполучення форм будучого часу поміжного часослова **бути** з інфінітивом. Помічне часослово в тих формах не означає якийсь особий процес, а лем указує на часословний спосіб, час, особу і число. Основне реалне значіння будучого зложеного часу є виражене інфінітивом:

(я) <i>б́уду писати</i>	(мы) <i>б́уде́ме писати</i>
(ты) <i>б́уде́ш писати</i>	(вы) <i>б́уде́те писати</i>
(він, она́, оно́) <i>б́уде́ писати</i>	(они́) <i>б́уду́ть писати</i>

Значіння форм будучого часу указує на тісне сполучення з відом часослова. Виразивши єдно і тото саме значіння - протікання процесу за граматичнов точков одраховання (по моменті речі), форми будучого часу часослов того або другого віда конкретизують і уточнюють тото значіння. Форми будучого часу завершеного віда означають процес як закончений, результативний, напр.: *А ты́ ми́ ту́ таке́ не́ гварь, бо́ з́ара́з ту́ за́гыну* (Харитун); *Лем па́ру слов на́пиш на па́пір* (Харитун); *Гы́рми́ть, гы́рми́ть, го́лова ме́не бо́ли́ть. Бо́да́й те́бе то́ды бо́лила, як Сніньскы́й ка́мінь за́горі́ть* (Сухий).

Форми будучого часу незавершеного віда, як правило, уживають ся на означіння здогавых або повторюючих ся процесів, не означають законченості або результативності, але означають, же тоты процеси будуть odbyвати ся по моменті речі, напр.: *Ста́ры ба́бы од ра́дости со́бі б́уду́ть уте́рати́ слы́зы в о́чах, а я́ б́уду́ є́дна́ із них* (Мальцовска); *І че́кала я, же чу́до б́уде́ продо́жжовати́ ся* (Мальцовска).

Проста форма будучого часу може означати процес, односивший ся к теперішньому або минулому часу. Форми будучого простого уживають ся намісто теперішнього часу на означіння регулярні повторюючого ся процесу: *Быва́ть, зб́удить́ ся і прислу́хатъ́ ся як ві́тор во́нка сви́стить́*. Тоты же форми уживають ся і на означіння процесів, котры совпадають з моментом речі: *Про́шу не́ крича́ти*.

В значінні теперішнього часу дость часто уживать ся форма будучого часу часослова **бути**: *У вас днес не́ б́уду́ть пі́нязі?; А вы́ хто́ така́ б́уде́те?*

Стрічають ся случаї уживання будучого часу часослов завершеного віда, кідь тов форм будучого часу в сполученні з отрицателнов частков виражать ся неможность реалізації процесу в момент речі: *Преба́чте, а́ле я не́ памя́там со́бі чи́сло ва́шого телефо́на; Пра́вда, я сам не́ розу́млю вас, кідь так ти́хо б́уде́те гово́рїти*.

Простий будучий час уживать ся намісто минулого часу на виражіння повторюючих ся до момента речі єднократных процесів. При такім виражінні будучого часу уживають ся,

як правило, словоформа минулого часу **бывало**, напр.: *Бывало, не спиш, кідь до спалні втроне ся мұха або десь в куті зашкрябать мыш.*

На розділ од простого будучого часу будучій зложений мать тотожне значіня: оно означать здовгавий процес, однесений до будучности (*бұду рісовати, бұду раховати, бұду учіти ся*).

Формы будучого простого в результатівнім значіні широко ужывають ся в пословицях і поговорках: *Што посієш, то зожнеш; Як зємлю не помастииш, та ся зёрном не оцатиш; Кого перенесе пес, тому коня не треба.* В таких конштрукціях формов будучого часу процес може быти реалізований як можный в хоцькотрім із трёх часів. При такім їх ужывані підкреслює ся тіпичность, обычайность або примушеность процеса: *Сльзами бідў не затопиш; Як до горы кліче ся, так з горы озывать ся.*

129. КАТЕГОРІЯ ОСОБЫ

Особа є словозмінна ґраматічна категорія, котра означать одношіня процеса і ёго субекта к говорячій особі.

Діятелём (аґенсом) процеса може быти сам бісідуючій (1-а особа), ёго собісідник (2-а особа) або особа (предмет), не беручі участь в речі (3-я особа). Таким способом категорію особы творять значіня 1-ой, 2-ой і 3-ей особы. Тоты значіня творять протівопоставліня (опозицію): формы 1-ой і 2-ой особы указують на конкретный субект процеса, котры стоять в порівнючій формі 3-ей особы не маючой того значіня, порів. *стою* - повинні **я**, *стоїш* - повинні **ты**, але *стоїть* - **він** (*хлонець, пес, стром*). Значіть, же значіня 1-ой і 2-ой особы суть особыны, а значіня 3-ей особы - предметно-особыны. Значіня 1-ой особы протівопоставляють ся значіню 2-ой особы.

Одношіня процеса к субету выражать ся особыными формами часослова: формов 1-ой особы (*я, мы*), 2-ой особы (*ты, вы*), 3-ей особы (*він, она, оно - они*). Форма 1-ой особы єднотного чісла означать, же субектом (выконавателём діяня, аґенсом) процеса є сам говорячій: *пїшу, плавам, роблю, чітам, хожу*. Форма 2-ой особы означать одношіня процеса к собісідникови: *пїшеш, плаваш, робиш, чіташ, ходиш*. Форма 3-ей особы указує, же аґенсом процеса є особа, котра не принимаєть участь в діяні: *пїше, плавать, робить, чітать, ходить*.

В множинім чіслі особыны формы набывають складнішы значіня, а то: 1-а особа означать, же субектом процеса є говорячій і іншы; 2-а особа указує, же выконавателём процеса є собісідник і іншы; 3-я особа означать односность процеса к особі і тым другим, котры не принимають участь в діяні. З того вытікать, же одношіня єднотного і множного чісел у часослов в основнім диференцує ся од одношінь форм чісла у субстантівів. Кідь у субстантівів єднотне чісло означать єден предмет, а множне - веце єднаких предметів, то у часослов множне чісло означать процес вшиткых особ, з котрыми бісідуючій обеднує ся, то значіть - із собісідником або третёв особов: *мы чітаме* - «*я і другы*», *вы чітаме* - «*ты і другы*», *оні чітають* - «*він і другы*».

Часослова, котры мають словозмінны формы подля особ, называють ся **особыными**. Обыныны формы часослова, окрем прімарных значінь, котры характеризують главні діалогічну реч, можуть мати цілый ряд іншых значінь: обобщено-особне або неопреділено-особне.

Обобщено-особне значіня выражать ся 2-ов особов єдн. чісла, означаюче процес або став любой особы, котрый ужывать ся в речі або речіні без містоназвыника *ты*, напр.: *Як*

собі постéлиш, так б́удеш спáти; З неправ́дов світ перéйдеш, а домів не вéрнеш ся; Óреш, сієш як в яри, так і в óсени, а покóсиш за три дні, та што то за гáзда; Од злòдія не украдéш, мáрні намага́ш ся.

Неопределено-особне значіння звичайні є споєне з формов 3-ей особи множного числа теперішнього і минулого часу; они можуть означати процес, виконаний неопределёнными (неконкретними) особами. Такы форми уживають ся в речині без субекта: *В з́имі кап́у́ту сурóву ї́дять, лем ёй кус помáстять з олі́єм, та цібу́лі до нёй на́ріжуть; З валáлів на монасти́рь ході́ли три раз до ро́ка: на Русáля, на Кр́и́жы і на Покрóвы; По коля́ді ході́ли на Рождество́, а на вечóркы і до вечéрі ході́ли у велі́кім по́сті.* Виконавель діяня може быти выражений 3-ёв особов часослова єднотного числа во вшыткых трёх часах, напр.: *Такы́й днесь сві́т пішо́в: ці ро́бить, ці не ро́бить, а е́днаку плáцу кáждый берé; Шпо́рить на ї́джіну, на вшы́ткім шпо́рить, а сме́рть жы́вот - а чо́рт пі́нязі заберé; Фра́са кúпíть за ко́руну, і кідь пра́вда, же на ню тяжко́ днесь ніхто́ не ро́бить; Так пропáв, як ка́мінь до во́ды.*

Формы 1-ой особи множ. числа уживають ся в значині 1-ой особи єдн. числа. Є то так зване авторське **мы**, напр.: *В на́шій статі́ мы аналі́зуєме звязочно-мённы коншт́рукці́і.* Така заміна уживать ся главні в публіцистськым і научнім штілах речі. В експресивній речі може уживати ся 1-а особа множ. числа намісто 2-ой особи єдн. числа: *Но, та як ся до́ма чу́єме?* Так звана «форма почливости» выражать ся формов 2-ой особи множ. числа намісто 2-ой особи єдн. числа (*Но, та як ся до́ма чу́єш?//чу́єте?*).

Форма 3-ей особи множ. числа уживать ся в значині 3-ей особи єдн. числа минулого часу. Такы форми вічливости уживають ся при обертані ся к уважаній особі, так звана форма «**ониканя**». Суть то форми старої або старшої етікетки, напр.: *Нянько́ мі купі́ли кни́жку* намісто *Нянько́ мі купі́в кни́жку.*

130. ТВОРІНЯ ОСОБНЫХ ФОРМ

Формы особи творять ся при помочі особных флексій -у (-ю): *пíш-у, п-ю; -м: чі́та-м; -еш, -єш, -ш: пíш-еш, п-єш, чі́та-ш; -е, -є, -ть: пíш-е, п-є, чі́та-ть; -еме, -єме, -ме: пíш-еме, п-єме, чі́та-ме; -ете, -єте, -те: пíш-ете, п-єте, чі́та-те; -уть (-ють): пíш-уть, п-ють, чі́та-ють* - про теперішній час першого часованя; -у (-ю), -иш (-іш), -ить (-іть), -име (іме), -ите (-іте), -ать (-ять) : *ході́ти - хóдж-у, хóд-иш, хóд-ить, хóд-име, хóд-ите, хóд-ять; кр́ичáти - кр́ич-ý, кр́ич-іш, кр́ич-іть, кр́ич-іме, кр́ич-іте, кр́ич-áть; спáти - спл-ю, сп-иш, сп-ить, сп-имé, сп-итé, спл-ять* - про часослова другого часованя теперішнього часу.

Формы 1-ой і 2-ой особи односять ся к особам, а формы 3-ей особи - нелем к особам, але і к животным і неживым предметам.

Одлишности в одношінях к бісідуючому можуть тыж выражати ся особными містоназівниками: *я д́у́ам, ты д́у́маш, він д́у́мать.*

Часослова минулого часу і условного способа не мають особных флексій. Значіння особи в часословах выражать ся синтаксічним способом - подметом: *я скáкав, ты скáкав, він скáкав; хлóпець скáкав.* Часослова 2-ой особи розказового способа творять ся при помочі суфіксів (і нуловых): *д́у́май(те), чі́сть(те), рíж(те), б́ухний(те);* часослова 3-ей і інших особ - при помочі часток: *на́й пíшу, на́й пíше, на́й пíшуть.*

Дакотры часослова русинського языка не мають форм 1-ой і 2-ой особи єднотного ці множного числа теперішнього і будучого простого часу. Недостаток тых форм высвітлює ся семантичними причинами. Такы часослова означають процеси не властны людям, а лем

- животным, ростлинам, предметам і явлінням природи: *жерébúти ся - жерébить ся, котúти ся - кóтить ся, поросúти ся - порóсить ся, телúти ся - тéлить ся, проросúти - проростé, пригорúти - пригóріє, пригорúть, пригорíло; вечорúти - вечорíє, змерькúти ся - змерькó ся, змерькать ся, змерькáло ся, течí - (рікá) течé, (рікы) течúть.*

131. НЕОСОБНЫ ЧАСОСЛОВА

Особным часословам протіставляють ся неособны, котры означают процес проходивший незалежно од діятеля, то єсть без діючої особи або предмета.

Граматичне значіння неособных форм выражать ся формами, котры не суть тотожны з формов 3-ей особи єднотного чісла теперішнього або будучого простого часу, або формов середнього рода минулого часу.

Неособны часослова одлічають ся од особных як своєв семантиков, так і граматичними признаками. К неособным односять ся часослова, означаючи:

- а) природны (атмосферны) ставы або явління: *вечорíє, змерькать ся, розвúднює ся, свítать, темніє, стмúвать ся, холодніє; блúскать, гырмúть, морóзить, морóсить, пáдаць (додж, сніг), сніжыть, фúкать (вітор);*
- б) фізичны або псіхичны (псіхосоматичны) ставы людей або і звірят: *дрúмле ся, знóбить, жыє ся, нафúкує, гырíать ся, напúнать (ёгó, ёй), натягує;*
- в) процеси незнамой або стихійной (живелной) силы: *вёзе (ёму), потягло (ёгó), завяло (снігом);*
- г) повинность або желаность: *жáдаць ся, налéжить, подóбать ся, хóче ся і др.*
- г) достаток або недостаток чогось: *выстáчить, дость, стáчить, недостáвать.*

Неособны часослова характеризують ся особливими граматичними признаками, а то:

- а) не змінюють ся подля особ, чісел, родів; їх форми суть тотожны з формами 3-ей особи єдн. чісла теперішнього (будучого простого) часу або середнього рода минулого часу. Єднак тоты форми не мають ани особне, ани родове значіння: *вечорíє, вечорíло;*
- б) неособны часослова уживають ся нелем в індикатіві і кондіціоналі, а тыж в неопределеній формі: *блúскать ся, блúскало ся, бúде блúскати ся; блúскало бы ся; стмивáти ся, стмивáло ся, бúде стмивáти ся; стмивáло бы ся, стмúвать ся; вечорíє, вечорíло, бúде вечорúти, вечорíло бы; стáло вечорúти.* При тім неопределена форма стоїть або самостатні (в інфінітивных речіннях), або в споїні
- (а) з помічними часословами (модальними або фазісними) в 3-ій особі єднотного чісла: *Не кúрyти!; Не дрúмату!*
- (б) з часословом середнього рода: *Зачалó темніти (розвúднёвати ся); Перестáло пáдати (сніжыти); Стáло гырмúти; Зачалó (стáло) блúскати;*
- в) неособны часослова не можуть мати при собі граматичный субект: *Зачалó уж стмивáти ся; Дрáгу завяло снігом; Вітром стóргло стрíху; Од двéрей тягне; Там пáхне военьськым гúляшом; Пáхне сіном.*

Неособны часослова можуть быти рефлексівны (вертаны) і нерефлексівны (невертаны). Невертаны часослова можуть быти властно-неособны і особны в неособнім уживані. Властно-неособны часослова не мають паралелных особных форм: *морóзить, темніє, свítать*; особны часослова в неособнім уживані мають паралелны особны форми, порів. *пáхне винóм - пáхне винó, пáхне сіном (дугáном) - пáхне сіно (дугán), выє од двéрей – выє вітор*; ту часослово може мінити своє лексичне значіння, порів. *Ёй ідé на спáнок - Онá ідé спáти; Ёгó тягать домів - Хлóпець тягать сáнки.*

Треба ту припом'янути, же особних часослов, ужытых в неособнім значіні, є веце, як властно-неособных. Рефлексівны неособны часослова характерізує частка (постфікс) *ся*, котрый придавать ся к особным часословам в формі 3-ей особы єднотного числа або в формі середнього рода, напр.: *стми́вать ся* - *стмива́ло*, *блі́скаць ся* – *блі́скаць*. Неособны часослова не діспонують формами імператива (діспонують лем в переноснім значіні).

132. КАТЕГОРІЯ ЧИСЛА

Число є словозмінна граматічна категорія, означаюча єдиничность // неєдиничность носителя процесуального признака, котра выражать своє значіня формами часованя. В залежности од числа носителя процесуального признака, виділює ся **єднотне і мно́жне число**. Форма єднотного числа означать процес признака, виконаний єднов особов, а форми множного числа - двома і веце особами.

Значіня єднотного і множного числа в теперішнім і будучім часі выражають ся флексіями, котры вміщають в собі указателя особы і числа: в єднотнім числі - 1-а особа -*у* (-*ю*) або -*м*, 2-а особа -*еш* (-*єш*), -*ш*, -*иш* (-*іш*), 3-я особа -*е* (-*є*), -*ть* або -*ить* (-*іть*), в множнім числі 1-а особа -*еме* (-*єме*), -*ме* або -*име* (-*іме*), 2-а особа -*ете* (-*єте*), -*те* або -*ите* (-*іте*), 3-я особа -*уть* (-*ють*) або -*ать* (-*ять*). В минулім часі і в условнім способі значіня єднотного числа выражать ся родовыми флексіями: нуловов (*робив* - мужський род), -*а* (*робила* - женьський род), -*о* (*робило* - середній род), форми множного числа творять ся при помочі флексії -*и* і суфікса -*л*:- *робі́ли*, *сади́ли*, *просі́ли*; *робі́ли бы*, *сади́ли бы*, *просі́ли бы*.

Росказовый способ характерізує ся формами 2-ой особы на выражіня значіня єднотного числа і ужывать ся нулова флексія (*рі́ж*, *печь*, *сядь*), -*й* (*чі́тай*, *рі́суй*, *сидáй*) або -*ий* (*бúхний*, *дúркний*, *запрíй*, *начнíй*), котры вміщають в собі єднакий указатель особы, способа і числа. Формы множного числа творять ся од форм єднотного числа припоїнєм постфікса -*те* (*рі́жте*, *сядьте*, *чі́тайте*, *надíйте*, *бúхнийте*, *запрíйте*, *мёрзнийте*) або 1-ой особы множного числа при помочі постфікса -*ме* (*пíшме*, *чі́тайме*, *ку́рьме*, (з)рóбме) (см. далє пункт 122. Росказовый способ).

Неособны часослова, на розділ од особных, не мають форм множного числа.

133. КАТЕГОРІЯ РОДА

Род є словозмінна граматічна категорія часослова, котра реалізує ся в формах минулого часу і условного способа, маюча слідуочі функції:

- указує на граматічний род субстантіва, з котрым часослово вяже ся (форма мужского, женьского і середнього родів);
- означать род особы - носителя процесуального признака (формы мужского і женьского рода);
- выражать процесуальный признак як неособный (формы середнього рода);

В часованых формах мужський род выражать ся нуловов флексієв (*запéр*, *замéрз*; *залі́з бы*, *сі́в бы*). Женьський род мать флексію -*а* (*запéрла*, *замéрзла*; *залі́зла бы*, *сі́ла бы*), середній род мать флексію -*о* (*запéрло*, *залі́зло*, *замéрзло*; *запéрло бы*, *залі́зло бы*, *замéрзло бы*, *сі́ло бы*). В множнім числі часословны формы не характерізують ся за признаком рода: *Хлóнци і дівчáта співа́ли*; *Сті́пци і лáвки полама́ли бы ся*.

Родова часословна форма тотожна з граматічним родом названого носителєм процесуального признака, кідь тот носитель представлять собов предмет або явліня, напр.: *стром*

нахилив ся, со́лнце зашло́ бы. Кідь назва носителя процесуального прізника є живе суще-ство, то ґраматічний род і пол тых (мужских або женських) существ суть тотожны, тоды родова часословна форма дублює тоты значіння рода і пола (*брат читав - сестра́ читала, ма́ма співа́ла - оте́ць грає*). Кідь носитель процесуального прізника є живе существо і є назване субстантивом мужского рода або особным містоназывниковым субстантивом *я, ты*, то форма часослова указує на пол (род) того носителя (*учітель учів - учітелька учіла, ты одповіда́в бы - ты одповіда́ла бы*). В случаї, же назывник єсть єднакого (общо-го) рода, то часослово своєм родовов флексієв указує на род: *сиротá запла́кав - сиротá запла́кала; Є́дна о́соба о́ тім розпо́відала* - в такім случаї, як назывник тіпа *діті́на, о́соба, персо́на, фі́гура* можуть означати предмети (в шырокім розуміні, то єсть і особы) як муж-ского, так і женського пола.

Часословна форма середнёго рода мать свою реалізацію при ужывані неособных часослов, а тыж при ужывані особных форм в значіні неособных, напр.: *Ду́сило ме́не; Пе́ред очáми потемні́ло мі; Лем бы ско́ро зотми́ло ся.*

134. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ. ТИПЫ ЧАСОСЛОВНОГО СЛОВОТВОРІНЯ

По характеру дерівуючої основы часословне словотворіння виділює два типи: **одіменны** (то єсть од основ назывників, придавників і числовників) і **одчасословны** (од часословных основ). Невелику ґрупу творять часослова, дерівованы од чутеслов, містоназывників і звуконаподобуючих слов.

В сучаснім русиньским літературнім языку виділюють ся три морфологічны способы творіння часослов: префіксалный, суфіксалный і суфіксално-префіксалный. Уведжены способы не суть в єднакій мірі продуктивны при десубстантивнім внутрочасословнім словотворіні.

135. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ ОД НАЗЫВНИКІВ І ПРИДАВНИКІВ

Основный способ творіння часослов од назывників і придавників є **суфіксація**.

Часослова творять ся од основ назывників при помочі суфіксів:

- а) **-а(ти)**. Даний суфікс припоює ся к недерівованым і дерівованым основам на твердый і мягкий согласный, напр.: *обід - обіда́ти, свист - свиста́ти;*
- б) **-и(ти), -і(ти)**. Мать значіння "робити тым, чім є названий дерівований назывник": *боронá - бороні́ти, качма́рь - качмарі́ти, масть - масті́ти, мы́дло - мы́дліти, мо́роз - морозі́ти, смо́ла - смо́літи, пуде́р - пудрі́ти, сіль - солі́ти, плен - плені́ти, попе́рь - попрі́ти, тіра́н - тірані́ти, уда́р - уда́рити, холо́д - холо́діти, ка́мінь - камені́ти // камяні́ти, хрін - хріні́ти, чуда́к - чуда́чіти;*
- в) **-ова(ти)**. При помочі того суфікса творять ся часослова од бессуфіксалных назывників і од перевзятых слов: *бас - басова́ти, біда́ - бідова́ти, бісі́да - бісідова́ти, бокс - боксова́ти, боксе́р - боксеровáти, до́ктор - докторова́ти, зима́ - зимова́ти, кант - кантова́ти, кокс - коксова́ти, конзе́рва - конзервовáти, мату́ра - матурова́ти, мі́мінґ - мімінґова́ти, моде́л - моделова́ти, мур - мурова́ти, ніч - ночова́ти, парази́т - парази́това́ти, піло́т - пілотовáти, проро́к - пророкова́ти, профе́сор - професоровáти, режи́се́р - режисеровáти, ри́ск - рискова́ти, теле́граф - телеграфова́ти, тест - тестова́ти, учі́тель - учітелє́ва́ти, факс - факсова́ти, фо́рма - формова́ти, фотогра́ф - фотографова́ти, чесно́к - чеснокова́ти, шах - шахова́ти, шпор́т - шпортова́ти, штар́т - штартова́ти, ярь - яре́ва́ти.*

При допомозі суфікса *-и(ти)* або *-ь(ти)* творяться часослова од основ придавників. Таке творіння є досить продуктивне. Часослова уведення суфікса од основ придавників мають значіння: "робити таким, як означає основа придавника": *білий* – *біліти*, *зелений* – *зеленіти*, *золотий* – *золотіти*, *світлий* – *світліти*, *темний* – *темніти*, *чорний* – *чорніти*, *скритий* – *скрити* і т. д.

Часослова з суфіксом *-и(ти)* мають значіння "статися таким, яким означає основа адекватна": *білий* – *біліти*, *блідний* – *блідніти*, *богатий* – *богатіти*, *добрий* – *добріти*, *дрібний* – *дрібніти*, *жовтий* – *жовтіти*, *зелений* – *зеленіти*, *синій* – *синіти*, *червений* – *червеніти*, *чорний* – *чорніти*.

В русиньскім мові часослова можуть творитися од десубстантивних основ суфіксально-префіксальним способом при допомозі суфікса *-и(ти)*, *-а(ти)* і префіксами, напр.: *вылюднити*, *заземліти*, *запам'ятати*, *заробіти*, *переробіти*, *обговоріти*, *освітліти*.

Припоїня префікса к часослову незавершеного віда приводить часто к творінню часослов завершеного віда, напр.: *писати* – *переписати*, *выписати*, *написати*, *записати*, *одписати*, *списати* і т. д., або к творінню двовідового часослова: *проектувати* – *перепроєктувати*. Припоїня префікса к часослову завершеного віда не міняє від часослова, напр.: *скочити* – *підскочити*.

Від часослова з префіксами *де-*, *діс-*, *ре-* не диференціюєся од віда деривованого часослова (*маскувати* – *демаскувати*, *шифрувати* – *дешифрувати*, *гармонізувати* – *дісгармонізувати*, *конструувати* – *реконструувати*, *деривувати* – *редеривувати*, *формувати* – *реформувати*).

Меджі найчастіше часословны словотворны средства односять ся префікси:

в- (**во-**): *встати*, *вступити*; *вписати*, *врыти*, *втіліти*, *встїгнути*; *війти*;

воз- (**вос-**): *возобновіти*, *возлюбіти*, *воскресіти*;

вы-: *выбрати*, *выбрати*, *выварити*, *выгнути*, *вырозуміти*, *выстигнути*, *вытворити*, *выхилити*, *вышыти*, *выщипати*, *выяснити*;

де-: *дегенерувати*, *деградувати*, *демобілізувати*, *дешифрувати*, *дестабілізувати*;

дез-: *дезинтегрувати*, *дезорьєнтувати*, *дезорганізувати*, *дезинформувати*;

діс-: *діскваліфікувати*, *діспалаталізувати*;

до-: *добрати*, *доважити*, *доварити*, *догнати*, *договорити*, *додати*, *додерти*, *додосіти*, *дорозуміти ся*, *досушити*, *доштудувати*;

за-: *завинити*, *занітовати*, *занести*, *записати*, *запорошити*, *заокругліти*, *зав'язати*, *загамувати*, *загрызти*, *заробіти*, *зашнурувати*, *задумувати ся*;

з- (**зо-**): *звекшыти*, *зв'язати*, *здеморалізувати*, *зматурувати*, *зужити*, *зорганізувати*, *зогріти*, *зожати*, *зосмутіти*, *зосхнути*, *зосмішити*;

на-: *назберати*, *набрати*, *навести*, *навішати*, *нагварити*, *нагріти*, *надробіти* (од *дробіти*), *накласти*, *напнути*, *нарихтовати*, *натовчі*, *настрашити*, *насадити*, *начістити*, *нашити*;

над-: *надбіти*, *надбігнути*, *надв'язати*, *надгрызти*, *надложити*, *надплести*, *надломіти*, *наdstавити*, *надробіти* (од *робіти*), *надрізати*, *надшмарити*, *надшити*;

надо-: *надогнати*, *надорвати*;

о-: *обабрати*, *огородити*, *окропити*, *омыти*, *осушити*, *осхнути*, *осолити*, *опопріти*, *отыти*, *отупіти*, *отупити*, *очістити*;

об- (**обо-**): *обварити*, *обвішати*, *обвіти*, *обгрызти*, *обкласти*, *обрізати*, *обтягнути*, *обцілювати*, *обшити*, *общастити*, *обограти*, *обогнати*, *обогнути*;

од- (одо-): одбі́ти, одбы́ти, одбо́чити, одвдя́чити, одв́ути, одвзя́ти, одгороді́ти, одгорну́ти, одде́рти, одд́ути, одкру́тити, одмас́тити, одпа́сти, одписа́ти, одлі́нути, одпові́сти, одпо́роти, одробі́ти, одпа́сти, одсы́пати, одплю́внути, одсту́нути, одшма́рити, одобра́ти, одогра́ти, одорва́ти, одосла́ти, одотну́ти, одхы́лити ся;

пере-: перебра́ти, перебі́довати, перебі́жати, перебі́літи, перебудо́вати, переве́зти, переве́сти, перева́рити, переверну́ти, переда́ти, перевя́зати, перегоро́дити, перегрі́бати, передри́мати, пережы́ти, Perezríти, перекла́сти, перело́мити, переора́ти, перепле́сти, перемі́нити, переполоша́ти, перекресті́ти ся, перерва́ти, перето́ргнути, перешы́вати;

по-: поблагослови́ти, поблагодари́ти, побаламу́ти, побела́вати, побры́скати, по́внчовати, пове́сти, повече́ряти, по́внча́ти, пови́грызати, подрáпати, пообі́цяти, покы́цкати, поклони́ти ся, поно́рити, пописа́ти, поса́дити, постари́ти, потри́мати, почарова́ти, попы́шыти ся, поці́пати;

під- (підо-): підбі́ти, підгорну́ти, підлі́зити, підложы́ти, підме́сти, підму́ровати, підско́чити, підтя́ти, підстри́чі, підобра́ти, підонха́ти, підорва́ти;

при-: приберáти, прибі́ти, прибра́ти, пригва́рити, пригладі́ти, пригорну́ти, пригото́вити, прида́ти, придума́ти, присуді́ти, призабы́ти, приземлі́ти ся, призна́ти, прика́зати, прилля́ти, прине́сти, приве́зти, приве́сти, притри́мати, приту́лити, прифарбі́ти, приході́ти, пришкы́нтати;

пред-: предписа́ти, предста́вити;

про-: пробормо́тити, пробуді́ти, провалі́ти, прогайда́кати, прогва́рити, програвáти, програ́ти, прогры́зти, проді́равити, продума́ти, прозра́дити, проколо́ти, пролежа́ти, пролива́ти, промарні́ти, пропашова́ти, просла́вити, прочі́тати, проході́ти;

роз- (рос-, розо-): розбі́гнути ся, розбі́сидовати ся, розбі́ти, розва́лькати, розва́рити, розве́сти, розне́сти, розро́бити, роскра́сти, роспали́ти, роспус́тити, росписа́ти, росплі́тати, роспові́сти, росказа́ти, росстри́гнути, ростягну́ти, росході́ти, розоста́вити, розопха́ти, розорва́ти;

ре-: регенерова́ти, редери́зовати, реквалі́фіковати, реконстру́ювати, реопто́вати, реоргані́зовати, рештрукту́ювати;

с- (со-): скла́мати, скаламуті́ти, скалі́чити, сказа́ти, ска́рати, сквасі́ти, скельтова́ти, скы́піти, скла́сти, склі́кати, склони́ти, сконфі́шковати, сконáти, скінчі́ти, скре́гнути, спам'ята́ти ся, спарова́ти, списа́ти, сплаті́ти, споло́кати, стёрти, столо́чити, стрі́мати, стра́тити, створи́ти і сотвори́ти.

Словотворны значіня, выражены при помочі афіксів в одчасословнім словотворіні, представляють собов рознороды формозміны (модіфікації), котры названы дерівуючіми часословами.

136. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ ОД ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Окрем субстантивів і адективів часослова творять ся рідше од інших частей речі. Стрічають ся часослова, котры творять ся од присловників, напр.: *так* - *та́кати*, *прита́кати*.

Часослова творять ся од основ громадных субстантивів при помочі суфікса -і́(ти) і з префіксом у- в значіні "придати тільки, кілько означать основный числовник", напр.: *дво́е* – *удво́ити*, *трё́е* - *(у)тро́ити*, *четве́ро* - *(у)чече́роїти*, *упяте́роїти*, *удесяте́роїти*; *Вáрту* *тре́ба удво́ити*.

Од містоназівників, чутеслов і звуконаподобнюючих слів часослова творять ся суфіксами -а(ти), -ка(ти), -ну(ти): *ты – тыкати* - «обертати ся к дакому на ты»; *вы – выкати* - «обертати ся к дакому на вы», *укати, ікати*; часослова творены од чутеслов: *ах – ахати/а́хкати, ох – охати/о́хкати, баф – ба́фкати, хі-хі – хіхікати, швырь – швы́рнути, бац – ба́цнути* і др.

ЧАСОПРИДАВНИК (PARTICIPĬUM)

137. ГРАМАТИЧНЕ ЗНАЧІНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Часопридавник є атрібутивна форма часослова, котра означать процес як протікаючий в часі прізнак. Є то форма часослова, котра єдночасні вміщать в собі ґраматичні і семантичні прізнаки часослова і адєктивна. Таке тісне сполія часопридавника з часословом проявлять ся в єдності основы і єго лексичного значіня: *пиш́у́чий, писáвший, написáный*. Часопридавник, як часослово, діспонує категоріями залого і часу; має часословне (і міцне) вязаня (рекцію), діспонує переходностєв, непереходностєв і рефлексівностєв. Часопридавник не має часословного способа і особы. Часопридавник, як і придавник, означать прізнак предмета, згоджує ся з називниками в формах рода, числа і паду; функціонує як згодніи придаток або як предікатівний (привязочный) компонент звязочно-менного предіката або в пасівній формі, як комплексный часословный предікат.

Стративши часословны прізнаки, часопридавник вольно переходить до категорії придавників, напр.: *стоя́ча во́да, пеку́чий вопрóс*, а при опредмечовані прізнака, може набывати значіня називника: *пора́нѹти – поранѐный, умѐрти – умѐршый, назва́ти – назва́ный, уто́пѹти – утопѐный*.

Система склонѐваня часопридавників є переходна з системою склонѐваня придавників.

Часопридавники мають два часы: теперішній і минулый. Формы теперішнього і минулого часу мають часопридавники незавершеного віда, а часопридавники завершеного віда мають лем формы минулого часу, напр.: *чита́ючий, (про)чита́вший, чита́емый, прочита́ный; бѹти́й, (у)мы́тый*.

138. ГРАМАТИЧНЫ КАТЕГОРІЇ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Часопридавники ділять ся на дві ґрупы: **активны (активного залого) і пасівны (пасивного залого) часопридавники**.

Активны часопридавники означають процесуальный прізнак того, хто (што) є сам виконавателем діяня: *співа́ючий, рісую́чий, чита́ючий, забыва́ючий, охо́плюючий, часу́ючий, спома́люючий; написáвший, зробѹвший, принѐсший*. **Пасівны** часопридавники означають процесуальный прізнак того, хто або што є предметом того діяня, напр.: *купѐный хлі́б, скруче́ный па́пірь, обробѐна зѐмля, написáне пи́сьмо, прочита́ны кні́жки, вита́ны го́сті*.

Часопридавник має відове значіня того часослова, формов котрого оно є: *верну́ти – верну́вший, верта́ти – верта́вший*. Активний часопридавник, творений од рефлексивного часослова, утримує при собі постфікс *ся*: *ука́зую́чий ся, умы́ва́ючий ся, обу́ва́ючий ся, умы́ва́вший ся, купа́вший ся, выпав́ший ся, оголо́сѹвший ся, стра́тівший ся, просѹ́вший ся, че́сав́ший ся*.

Часопридавнику суть властны дві формы часу - теперішній і минулый, котры з ґраматичного боку творять ся при помочі шпеціалных суфіксів: -у́ч- (-ю́ч-), -а́ч- (-я́ч-); -ѹш-, -ш-, -ѹм-, -Ѹм-; -н-, -Ѹн-, -т- рідко -л-. Форм будучого часу часопридавники не мають. Часопридавники теперішнього часу, котры суть творены од часослов незавершеного віда, означають

процесуальний признак в його сучасності, напр.: *падаючий сніг, співаючий пташок, любимий предмет*. Часопридавники минулого часу, творени часословами завершеного і незавершеного віда, означають процесуальний признак як реалізуючий ся в його минулості, напр.: *говоривший (повівший) правду, (про)читана книжка, умытый погар, згнило дерево (ябло)*.

З адективними часопридавник зближує наявність категорій рода (в єднотнім числі), паду і числа. Часослово, як часть речі, має чотири часопридавникові форми: дві форми активні: теперішнього і минулого часу і дві форми пасивні: теперішнього і минулого часу. Не вшиті форми часопридавників можуть бути утворені єдним часословом. Творіння часопридавникових форм є дане відом часослова, його перехідності і лексичним значінням. Переходні часослова незавершеного віда творять скоро вшиті часопридавникові форми, напр.: *читати - читаючий, (про)читавший, читаемый, (про)читанный*. Переходні часослова завершеного віда творять дві часопридавникові форми минулого часу: *принесивший, увивший, принесённый, увитый, пожовтілий*.

Непереходні часослова творять лем активні часопридавники теперішнього і минулого часу (*ходячий, ходивший*), а часослова завершеного віда - лем часопридавники минулого часу (*зарабивший, заробённый*).

139. ТВОРІНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Активні часопридавники теперішнього часу творять ся од основ теперішнього часу незавершеного віда при допомозі суфіксів **-уч-** (**-юч-**) - од часослов першого часовання і **-ач-** (**-яч-**) - од часослов другого часовання. При тім к суфіксам додавають ся закончіня мужского, женского і середнього родів єднотного числа (*-ій, -а, -е*) або закончіня множного числа придавників (*-і*): *писати - пиш-уть - пиш-уч-ій (-а, -е, -і); нести - нес-уть - нес-уч-ій (-а, -е, -і); рисовати - рис-ують - рис-уючий, думати - думаючий, памятають - памятаючий, співають - співаючий, читати - читаючий, указувати - указующий, літати - літаючий, кричати - крич-ать - крич-ащий, говорити - говорящий*. Од часослов завершеного віда не творять ся активні часопридавники теперішнього часу (не може творити ся форма, як: *повідячий, принесучий, прочитаючий* і др.).

Активні часопридавники минулого часу творять ся звичайні од основи інфінітива (або минулого часу, рідше од основи теперішнього часу) при допомозі суфікса **-вш-** (по гласній) або **-ш-** (по согласній) і закончіня адектива **-ый** од часослов завершеного або незавершеного віда, напр.: *забыти - забы-ти - забывший (-а, -е, -ы), одквітнути - одквітну-ти - одквітнувший, (на)писати - (на)писа-ти - (на)писавший; выходіти - выходивший, глаголати - глаголавший, жыти - живший, (вы)полоти - (вы)полóвший, страдати - страдавший, спати - спав - спавший, класти - клав - клавший, сісти - сів - сівший, воскресіти - воскрес - воскресший, вести - вів - вівший, упасти - упав - упавший*. Активні часопридавники минулого часу регулярні творять ся од часослов завершеного або незавершеного відів.

Пасивні часопридавники теперішнього часу творять ся од основи теперішнього часу перехідних часослов при допомозі суфікса **-им-, -ум-, -ем-** і флексії придавника **-ый** од часослов незавершеного віда, котрих реалізацію находиме главні в літургійних текстах і стрічає в проповідях, напр.: *відіти - від-ять - (не)відимый, любимый; читати - чита-ють - читаемый*. В русиньским языку в сучасних текстах такі форми стрічають ся лем рідко (під впливом церковнослов'янського языка). Широко уживають ся пасивні часопридавники минулого часу.

Пасивні часопридавники минулого часу творять ся од основы інфінітива (або минулого часу) і основы теперішнього часу припоїнем суфіксів **-ен-, -єн-, -н-, -м-** і флексії придавника **-ый** од часослов завершеного віда, а рідше од часослов незавершеного віда.

Суфікс **-ен-, -єн-** припоює ся к основі теперішнього часу часослов завершеного віда, напр.: *облечі - облеч-уть - облеч-єн-ый (облечёный), зблизити - зближать - зближён-ый, зліпшити - зліпшать - зліпшён-ый, випечі - выпечуть - выпечен-ый, привлечь - привлечуть - привлечён-ый*; при алтернації согласного: *закрутіти - закрутят - закручён-ый, приносить - приносят - приношён-ый, покосіти - покосят - покосён-ый*; при випадіні **-л-** в основі: *теперішнього часу зломіти - зломлять - зломён-ый, заліпіти - заліплять - заліпён-ый, накорміти - накормлять - накормён-ый, облюбіти - облюблять - облюбён-ый, купіти - куплять - купён-ый*; *одзброїти - одзброят - одзброєн-ый, роздвоїти - роздвоят - роздвоєн-ый*. В часословах з основов теперішнього часу на **-д-** тот согласный алтернує ся з **-дж-**: *ослободіти - ослободят - ослободжён-ый, присудіти - присудят - присуджён-ый, збудіти - збудят - збуджён-ый, огородіти - огородают - огороджён-ый, посолодіти - посолодят - посолоджён-ый, посадіти - посадят - посаджён-ый, побродіти - побродят - поброджён-ый*.

Суфікс **-н-** припоює ся к основі неопределённой формы (або минулого часу) на **-а(-я)**: *выбрати - выбранный, выдати - выданный, даровати - дарованный, збжнєвати - збжнєванный, зблизжувати - зблизжованный, загнати - загнанный, заграбати - заграбанный, заціновати - зацінованный, запроектовати - запроектованный, дати - даный, написати - написанный, обдумати - обдуманный, облюбіти - облюбённый, обсыпать - обсыпанный, розгйдати - розгйданный, розорвати - розорванный, сказати - сказанный, спонзорувати - спонзорованный, зраховати - зрахованный і т. д.*

Суфікс **-м-** припоює ся к основам інфінітива (або минулого часу) у часослов завершеного віда на **-о-, -ну-, -ер-, -і-, -и-, -ы-, -у-**, напр.: *змоліти - змолотый, проколоти - проколотый; протягнути - протягнутый, обернути - обернутый і обернённый, стіснути - стиснутый і стиснённый, сторгнути - сторгнутый, скиснути - скиснутый; заперти - запертый, стерти - стертый, умерти - умертый, одерти - одертый; надіти - надітый, одіти - одітый, постаріти - постарітый, зогріти - зогрітый, зомліти - зомлітый, спріти - спрітый, дозріти - дозрітый, змарніти - змарнітый; (з)біти - (з)бітый, (з)гніти - (з)гнітый, (у)вїти - (у)вїтый, спїти - спїтый; забыти - забытый, (з)рыти - (з)рытый, (у)мыти - (у)мытый; обути - обутый, вызути - вызутый*. Дакотры пасивны часопридавники того тіпа мають подвойны формы: *выбранный і выбратый, напханный і напхатый, зогранный і зогратый, наштванный і наштватый і др.*

Пасивны часопридавники минулого часу звычайні творять ся од часослов завершеного віда. Од часослов незавершеного віда творять ся лем дакотры пасивны часопридавники, напр.: *бітый, дутый, мытый, молотый, поротый; ношён-ый, робён-ый, читан-ый, писан-ый і т. д.*

140. СКЛОНЁВАНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Вшиты активны і пасивны часопридавники слонюють ся, як і придавники твердої групи (*нов-ый, -а, -е, -ы*).

141. СКЛОНЁВАННЯ АКТИВНИХ ЧАСОПРИДАВНИКІВТип *чіта́ючий* (-а, -е, -ї)

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужский род	Середній род	Женьський род	
Н.	чіта́юч-ий	чіта́юч-е	чіта́юч-а	чіта́юч-і
Г.	чіта́юч-ого	чіта́юч-ого	чіта́юч-ой	чіта́юч-іх
Д.	чіта́юч-ому	чіта́юч-ому	чіта́юч-ій	чіта́юч-ім
А.	як Н. або Г.	чіта́юч-е	чіта́юч-у	як Н. або Г.
Л.	(о) чіта́юч-ім	(о) чіта́юч-ім	(о) чіта́юч-ій	(о) чіта́юч-іх
І.	(з) чіта́юч-ім	(з) чіта́юч-ім	(з) чіта́юч-ов	(з) чіта́юч-ими/-іма

Тип *спáвший* (-а, -е, -ь)

Н.	спáвш-ый	спáвш-е	спáвш-а	спáвш-ы
Г.	спáвш-ого	спáвш-ого	спáвш-ой	спáвш-ых
Д.	спáвш-ому	спáвш-ому	спáвш-ій	спáвш-ым
А.	спáвш-ого	спáвш-е	спáвш-у	спáвш-ых
Л.	(о) спáвш-ім	(о) спáвш-ім	(о) спáвш-ій	(о) спáвш-ых
І.	(з) спáвш-ым	(з) спáвш-ым	(з) спáвш-ов	(з) спáвш-ыми//-ыма

142. СКЛОНЁВАННЯ ПАСИВНИХ ЧАСОПРИДАВНИКІВТип *облечё́ный, облечё́на, облечё́не, облечё́ны*

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужский род	Середній род	Женьський род	
Н.	облечё́н-ый	облечё́н-е	облечё́н-а	облечё́н-ы
Г.	облечё́н-ого	облечё́н-ого	облечё́н-ой	облечё́н-ых
Д.	облечё́н-ому	облечё́н-ому	облечё́н-ій	облечё́н-ым
А.	облечё́н-ого	облечё́н-е	облечё́н-у	облечё́н-ых
Л.	(о) облечё́н-ім	(о) облечё́н-ім	(о) облечё́н-ій	(о) облечё́н-ых
І.	(з) облечё́н-ым	(з) облечё́н-ым	(з) облечё́н-ов	(з) облечё́н-ыми/-ыма

Тип *умы́тый, умы́та, умы́те, умы́ты*

Н.	умы́т-ый	умы́т-е	умы́т-а	умы́т-ы
Г.	умы́т-ого	умы́т-ого	умы́т-ой	умы́т-ых
Д.	умы́т-ому	умы́т-ому	умы́т-ій	умы́т-ым
А.	як Н. або Г.	умы́т-е	умы́т-у	як Н. або Г.
Л.	(о) умы́т-ім	(о) умы́т-ім	(о) умы́т-ій	(о) умы́т-ых
І.	(з) умы́т-ым	(з) умы́т-ым	(з) умы́т-ов	(з) умы́т-ыми/-ыма

ЧАСОПРИСЛОВНИК (TRANSGRESIVUM)

143. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧАСОПРИСЛОВНИКІВ

Часоприсловник є атрибутівна, незмінна форма часослова, означаюча доповнюючий процес, котра вміщать в собі прізники часослова і присловника. Часословнов суцностей часоприсловника є значіня процесуального прізника, котрый є виражінем категорії віда і залога при ненаявности категорії часословного способу і особи. Так присловник, як часоприсловник не мають словозмінних форм, а в синтаксичній функції виступать, як примыкавший атрибут. Часоприсловник означать побочне, доповнююче діяня при главнім, основнім, котре виражене часословом-предікатом (*Войшовши, поздравкав ся; Малёвавши образ, він поспівовав*). Часослова *поздравкав ся, поспівовав* виражають главный, основный процес, а часоприсловники *войшовши* і *малёвавши* называють другорядный, допроводжуючий процес, котрый протікає, одбыває ся єдночасні з главным процесом. Ту часоприсловниковы формы можуть замінятися часуочіми формами часослова: *войшов і поздравкав ся; малёвав і поспівовав*. Але при такій заміні зникає прізнак допроводжуючого ся процесу. Наприклад, в речіні *Я одышов к отцові, не знавши што робіти*. Часоприсловник *не знавши* має обставникове (причинне) значіня: *одышов, зато же не знав*. В такім случаї часоприсловник може замінюватися часуочовою формою часослова, зато же оно може бути замінене підряднов частев зложеного речіня: *Я одышов к отцові, зато же не знав што (мам) робіти*.

Із аналізованого прикладу видно, же часоприсловник вміщать в собі прізники часослова і присловника, котрый характеризують слідуочі прізники часослова:

- а) наявність категорії віда (*читавши і прочітавши*) і залога (*признати ся - признавши ся, взяти ся – взявши ся або взявшись*);
- б) часословна основа, наприклад, інфінітива: *выкричати – выкричавши, прочитати – прочітавши, принести – принёсши*;
- в) переходність/непереходність: *рішивши задачу, написавши книгу, сидівши за столом*;
- г) часословне вязання (рекція) - часослово може вязатися з бесприназывниковим акузативом: *написавши письмо, прочітавши статтю, збачивши сусіда*;
- г) має спосібність опріділятися присловником: *добрі проаналізовавши, тяжко вздохнувши, неісто выловивши*.

Рядом з тым, часоприсловник має і дакотры прізники присловника. Як присловник, так і часоприсловник не має словозмінних форм, примыкає к часослову і виражає обставникове значіня: *Він ішов шкандібавши; ішов не одпочівавши*.

144. ФОРМИ ЧАСОПРИСЛОВНИКІВ

Русинський язык має дві часоприсловниковы формы: часоприсловники **теперішнёго часу** (незавершеного віда) і часоприсловники **минулого часу** (завершеного віда).

Часоприсловники **теперішнёго часу** творять ся од основи теперішнёго часу часослов незавершеного віда при помочі суфіксів **-учі (-ючі)** - од часослов першого часованя і **-ачі (-ячі)** - од часослов другого часованя, напр.: *писати – піш-уть - пиш + учі - пишучі, нести – несуть - несучі, іти – ідуть - идучі, бити – будуть – будучі; гра́ти - гра́ють - граючі, чита́ти - чита́ють - чита́ючі, лежа́ти - лежа́ть - лежачі, стоя́ти – стоя́ть - стоя́чі*.

Не од вшыткых часослов можуть творити ся часоприсловники теперішнього часу, як наприклад, од часослов з суфіксом *-ну-*: *сôхнути*, *мôкнути*, *гáснути* (т. є. од часослов четвертого продуктивного і непродуктивного типів).

Часоприсловники **минулого часу** творять ся од основи інфінітива (або основи минулого часу) часослов завершеного і незавершеного віда при допомозі суфікса **-вши** од основ на гласну і суфікса **-ши** од основ на согласну, напр.: *(про)чітати* - *(про)чіта́-вши*, *(на)писа́ти* - *написа́вши*, *верну́ти ся* - *верну́вши ся* (або *верну́вшись*), *(на)рісова́ти* - *(на)рісова́вши*, *(з)горбу́ти ся* - *(з)горбу́вши ся* (*згорбу́вшись*), *оддава́ти* - *оддава́вши*, *пообіда́ти* - *пообіда́вши*, *організова́ти* - *організова́вши*, *програ́ти* - *програ́вши*, *збу́ти* - *збу́вши*, *побісідова́ти* - *побісідова́вши*, *поблагослови́ти* - *поблагослови́вши*, *скры́ти* - *скры́вши*; *(при)не́сти* - *(при)не́ши*, *потря́сти* - *потря́сши*, *прибі́гнути* - *прибі́гнувши* і *прибі́гши*; од основ минулого часу: *пові́сти* - *пові́в* - *пові́вши*, *укра́сти* - *укра́в* - *укра́вши*, *до́йти* - *до́в* - *до́вши*, *(по)до́йти* - *(по)до́в* - *(по)до́вши*.

Часоприсловники завершеного віда означають процес, котрый проходить перед головним процесом: *Прочіта́вши кні́гу, він верну́в єй до бібліоте́ки*; *Діста́вши пи́сьмо од роді́чів, він обра́довав ся*. Часоприсловники незавершеного віда означають процес, проходивший єдночасні з головним процесом, напр.: *Чіта́вши кні́гу, він усну́в*; *Писа́вши пи́сьмо роді́чам, він пла́кав*. Часоприсловники незавершеного віда означають обычайні єдночастність (в широком розуміні) названого процесу з тим процесом, котрый є названий особнов формов часослова, напр.: *Чіта́м, сидя́чі*; *Роблю́, співа́ючи*; *Стоя́в, скло́ня́чі го́лову до зе́млі*; *Говору́в, не ду́маючи*.

Часоприсловники завершеного віда найчастіше означають названий часословом процес, проходивший перед означаючим процесом: *Присі́в, розбісідова́вшись*; рідше, як - єдночасний процес: *Ішо́в, задума́вши ся*; *Співа́в, вирівня́вши ся* або як процес наслідований за собов: *Верну́вши ся, припе́р за собо́в двє́рі*. Часови значіня часоприсловників обусловени лексичним значінєм часослова, в неمالій мірі часови значіня залежать од контекста або ситуації.

Часоприсловники, творени од рефлексивних часослов, охабляють при собі постфікс *ся* або постфікс *-сь*, котрый пише ся доведна з формов часоприсловника: *смі́яти ся* - *смію́чі ся* - *смію́чись*, *умыва́ти ся* - *умыва́ючи ся* - *умыва́ючись*, *выспати ся* - *выспавши ся* - *выспавши́сь* і т. д.

ПРИСЛОВНИК (ADVERBIUM)

145. ОБЩІ ПОНЯТЯ О ПРИСЛОВНИКУ

Присловником называть ся значаща часть речі, котра означать прізнак діянн, ставу, якости, прізнака або предмета, не мать словозмінных форм (окрем присловників, котры творять форми ступінів поровняня) і выступають в речіні в функції обставника або незгодного придатка (атрібута). Спуюючи ся з часословом, присловник означать прізнак діянн, процесу або ставу, котрый выражать ся часословом, напр.: *робі́в до́бри*, *спав спо́кійні*, *ско́ро ліга́в*, *збо́ку позера́в*. Односивши ся к предикатіву, присловник означать прізнак ставовости, названий предикатівом, напр.: *барз жаль*, *да́вно час*; прізнак якости, названий адектівом: *незвыча́йні акті́вний*, *барз сві́тлий*; прізнак другого прізнака, названий присловником: *барз мі́цно*, *ца́лком до́бри*; прізнак предмета, названий назывником: *доро́га до́мів*, *чита́ня наго́лос*, *яйце нама́гко*, *дім напро́тів*, *прогу́лка пі́шки*.

Присловник, односившийся к часослову, придавнику, присловнику і назывнику, оформлює своє сполучення через примыканя (адюнкцію).

146. МОРФОЛОГІЧНІ І СІНТАКСІЧНІ ПРИЗНАКИ ПРИСЛОВНИКІВ

Основним морфологічним признаком присловників є того, що не діспонують словозмінними формами (по падах або числах). Ступіні поровняня мають лем присловники на *-о, -і*, котры утворены од якостных придавників, напр.: *солóдко - солóдше - нáйсолóдше, вы́соко - выше - нáйвы́сше, приємні - приємні́ше - нáйприємні́ше, смі́шно (смі́шні) - смі́шні́ше - нáйсмі́шні́ше, вдячні - вдячні́ше - нáйвдячні́ше*. Высший і найвысший ступінь присловників є омонімічний высшому і найвысшому ступіню придавників. Діференціюють ся они синтаксичні: высший і найвысший ступінь придавників односить ся к назывникам, напр.: *І так удáрили ся, же лем тов тяжшов путѣв підуть* (Галґашова); *О-о, пáне мій, у мене є двѣ дитóчок, прекрáсных квѣтóчок* (Галґашова); компаратив і суперлатив присловників односить ся к часослову, напр.: *Гварь голосні́ше, бо я уж недочúвам* (Мальцовска); *А тым малым квѣткам я ся нáйвѣще рáдую* (Мальцовска).

Можность творити присловники словотворними суфіксами (дакотры із них творять ся і з префіксом *по-*) *-о, -е, -і* (*весѣло, твѣрдо, скúпо, гру́бо, глúпо, дóбрі, вдячні, спокúйні, зле*), *-ы* (*потúхы, по-прíятельскы, по-камарáтскы, по-сусідьскы, по-людьскы, по-хлóпскы*), суфіксами і формами высшого і найвысшого ступінів (у присловників, твореных од якостных придавників) *-е, -ше* (*вы́сше, нúже, дóвше, дáльше, лúпше, мудрúше, теплúше, холóднúше*), *най-...-е* або *-ше* (*нáйвы́сше, нáйлúпше, нáйдовше*), а тыж суфіксами субектívной оцѣнки: *-оньк(о), -еньк(о), -цьк(о), -іцьк(о), -оненьк(о)*: *легóнько, тихóнько, теплѣнько, добрі́цько, тихóненько*.

Лексичні і словотворні присловники соодносять ся з іншими частями речі. По формі, значіню і походжію присловники соодносять ся з гетерогенними падовими формами назывників, напр.: *дóма, вчѣра; бѣрежом, бѣгом, вѣрьхом, дрындо́м, змѣрьком, жáртом, крóком, рáчком, скóком, слѣдом, спóдом, стóпом, цáлком, чáсом*, з придавниками: *натвѣрдо, намягко; наліво, напра́во; по-дітьскы*, з містоназывниками: *по-вáшому, по-нáшому, по-свѣóму, по-твѣóму, по-іхнѣму*, з часословами: *мóвчкы, пошѣпкы, приспівуючі, полѣжáчкы, посидячкы*. Присловники *де, ту, там, óды* по своѣму походжію суть споены з містоназывниками, а по творіню присловники в сучаснім языку функціонують як недерівованы.

Прімарна (первічна) функція присловників в речіні є означати розлічны обставники. Як обставникове слово, присловник найчастіше примыкать к предикату-часослову, хочь може односити ся к придатку і обставнику, напр.: *Плач Кáці приімáли притóмны вше-ляко* (Мальцовска); *Мартúна солóдко натяговала ся, як мáчка, і лінúво отворíла óчі* (Мальцовска); *Він роскрóчів ся дость нашы́роко; Мáря дость боязлúво позерáла ся на свѣго мúжа*.

В функції подмета і предмета присловник выступать лем як субстантívований. Таки случаи суть дость рідкы, напр.: *Твѣ "пóтім" мене гнівать; Твѣ "зáвтра" нам уж надóило; Твѣóму "зáвтра" нúхто не вѣрять*.

Окрем обставника, присловник може быти незгодным придатком, напр.: *Мáря сіла аж на зѣмлю, піднявши кáбат дзвѣ́оном*; присловник може выступати в ролі присудка: *Та як же їм трóхы (дость) до родúны*.

147. РОЗРЯДИ ПРИСЛОВНИКІВ ПО ЗНАЧІНЮ

По значінню присловники ділять ся на дві групи: **опреділюючі** і **обставниковы**.

Опреділюючі присловники характеризують діяння або прізнак з боку ёго якости, кількості і способа виконання. Определіючі якостны присловники означають якість діяння або прізнак. З семантичного і формального боку дана група присловників соодносьть ся з придавниками, напр.: *весёло* - *весёлый*, *голосно* - *голосный*, *гордо* - *гордый*, *добросердечні* - *добросердечный*, *мягко* - *мягкий*, *сміло* - *смільй*, *добри* - *добрый*, *приємні* - *приятный*, *слабо* - *слабый* і т. д.

Опреділюючі присловники дале ділять ся на два розряды: присловники способа діяння і присловники міры і ступіня якости (інтензивности діяння).

Присловники **способа діяння** означають якість, способ діяння прізнака і одповідають на вопросы: **як?**, **яким способом?** проходить діяння, напр.: *дружні*, *сердечні*, *голосно*, *тихо*, *намікро*, *насухо*, *бігом*, *боком*, *верьхом*, *кроком*, *махом*, *мігом*, *цалком*, *пішкы*, *помаленькы*, *потіхы*, *сілов*, *моцов*, *сілов-моцов*, *по-руськы*, *по-русьиньскы*, *даяк*, *якось*, *рад не рад*; *Рад не рад встану*, *облечу ся*, *почешу злєгка волося* і *роспущу ёго долів плечіма* (Мальцовска); ту односьть ся і присловники поєдиного або доведного діяння: *самотні*, *ведно*, *доведна*, *по-єднім*, *по-двоє*, *вдвоє*, *втрое*.

Присловники **міры і ступіня** означають міру і ступінь прізнака або діяння і одповідають на вопрос: **кілько?**, **як велє?**, **до якої міры?** Они мають одтінок зосилніня: *барз*, *дуже*, *досыта*, *дость*, *громáду* або одтінок зослабіня: *лем*, *лем-лем*, *мáло*, *трóхы*, *трошєчкы*, *квáнку*, *кúщік*, *малєнько*. Зосилніня може выразати ся і в числовых указателях: *одвоє*, *двоїмо*, *трóймо*.

Обставниковы присловники **по значінню** ділять ся на штирі розряды: присловники **часу**, **міста**, **причіны** і **ціли**. Они указують на просторовы, часовы, причінны і цілєвы одношіня.

Присловники **часу** указують на час проходжіня діяння і одповідають на вопросы: **коли?**, **одколи?**, **до коли?**, **з (од) якого часу?**, **до якого часу?**, **в який час?**, напр.: *вчєра*, *завтра*, *днесь*, *днєська*, *рано*, *вєчор*, *скóро*, *до тепєрь*, *тепєрь*, *далє*, *вночі* (в *ночі*), *взімі* (в *зімі*), *інколи*, *дáвно*, *спочáтку*, *здáвна*, *до днесь(ка)*, *до тоды*, *дáвно*, *завчáсу*, *од дáвна*, *уж*, *дєнно*, *давным-дáвно*, *зáмолода*, *тáкоу*, *онедóвго* і т. д.

Присловники **місця** означають місце проходжіня діяння або ёго направліня і одповідають на вопросы: **де?**, **одкы?**, **в якім направліні?**

На вопрос **де?** одповідають присловники, які односьть ся к часословам, што означають місце перебування або находжіня ся предмета, наприклад: *горі*, *долів*, *вонка*, *днука*, *далше*, *навон*, *ту*, *там*, *нігде*, *всьды*, *наліво*, *направо*, *дома*, *домів*, *допєреду* і др.

На вопрос **одкы?**, **в якім направліні?** одповідають присловники, які односьть ся к часословам рушаня, наприклад: *зды*, *зверьху*, *зо спóду* (зоспóду), *зліва*, *справа*, *з дому*, *з валáлу*, *спєреду*, *одзáду*, *здалєка*, *одты*, *дорóгов*, *наоколо*, *пóлєм* і др.

Присловники **причіны** означають причіну діяння і одповідають на вопрос **чом?**, **з якої причіны**, **по якій причіні?**, **од чого?**: *од тóго*, *злютости*, *з глупости*, *з розгнівання*.

Присловники **ціли** означають ціль, із-за котрой проходить діяння і одповідать на вопрос: **нач?**, **нашто?**, **з яким цілєм?**, **для чого?**: *нароком*, *назлóсть*, *нарадóсть*, Присловники даного розряду суть єдинічны, напр.: *А він як бы нароком пхав єй ногів до бóлота*.

148. СТУПІНІ ПОРОВНАННЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Якостны присловники на -о, -і, рідко -е, подобны придавникам, од котрых они суть дерівованы, можуть творити форми высшего і найвысшого ступінів поровнання присловників.

Формы **высшого ступіня (компаратіва)** адвербій і адєктивів суть тотожны: єдны і други творять ся при помочі суфікса -е або -ше. Од себе они одлічують ся сінтаксічними споїнями і функціями в речіні. Адвербія примыкають к часословам і мають сінтаксічну функцію обставника, а адєктивы односять ся к субстантівам або містоназівникам, а в речіні повнять функцію предіката або атрібута. Формы ступнєваня присловників суть тотожны з формами придавників середнєго рода. Тоты самы формы, залежно од їх функціованя в речіні, мають значіння придавника або присловника, порів. *Сéрдце моéй ма́мы было на́йліпше*. В данім речіні адєктивна форма *на́йліпше* повнить функцію менной части звязочно-менного предіката. В речіні *На́йліпше се́рдце было ма́мине (моéй ма́мы)* - придавник *на́йліпше* выступать в сінтаксічній функції придатка. В речіні *О́ля учіла ся на́йліпше в на́шій шкóлі*. Присловникова форма суперлатіва *на́йліпше* выступать в сінтаксічній функції обставника способа.

149. ТВОРІНЯ СТУПІНІВ ПОРОВНАННЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Основный ступінь (позітів) творять якостны присловники: *бога́то, вéлє, ві́рно, вы́соко, вча́сні, глубо́ко, горячо, лё́гко, ма́ло, мі́цно, мя́гко, ну́зко, прóсто, сві́жо, скúпо, сла́бо, твёрдо; до́бри, шу́вні* ; зле і др.

Высый ступінь (компаратів). Формы высшего ступіня присловників суть єднакы з одповідными формами придавників середнєго рода, наприклад: *бога́то* - *бога́тше*, *вы́соко* – *вы́ше*, *ну́зко* – *ну́же*, *глубо́ко* - *глуб́ше*, *здорóво* - *здорóвше*, *лё́гко* - *лё́гше*, *мя́гко* – *мя́гше*, *твёрдо* - *твёр́дше*, *шу́в(м)ні* – *шув(м)ні́ше*, *вéлє* - *вé́ще*, *до́бри* - *лі́пше*, *зле* - *гі́рше*; *Гово́рьте голо́сніше; Пі́ште кра́сьше; О́рьте глۇ́бше*.

Найвысый ступінь (суперлатів). Формы найвысшого ступіня присловників тотожны з одповідными формами придавників середнєго рода, наприклад: *вы́соко* - *на́йвы́ше*, *на́ймо́лодше*, *на́йті́сніше*, *на́йку́ртше*, *на́йве́ще*, *на́йспо́кійні́ше*, *на́йшу́мні́ше* (*на́йшувні́ше*), *на́йменше*; *зле* - *на́йгі́рше*; *Іва́н зна́ть раховáти на́йлі́пше; Ма́рька спі́вають на́йкра́сьше*.

150. СЛОВОТВОРІНЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Присловники творили ся в неєднакый час. Процес їх творіня проходить іщі в наш час. Єдны присловники творили ся скорше, други - пізніше. Скорше творили ся од таких слов, котры скоро вытратили ся із языка уж днеська, напр.: *на бо́со (набо́со), бо́со, пі́шки*; други присловники творили ся пізніше, зато видно їх сліды із походжіня, наприклад: *бо́ком, до́ма, ря́дом, за́дом, пе́редом, ве́рхом, по-на́шому, по-руси́ньскы*; в дакотрых случаях процес творіня присловників іщі не закінчений, наприклад: *без морóку, зо слóду, завча́су, на смі́х, з рóзбігу, з ро́скошу, зо спа́нку*.

Много присловників творить ся морфологічным способом, то значіть, при помочі афіксів: *по-руси́ньскы, по-тво́ёму, по-ва́шому*; морфолого-сінтаксічным способом, то єсть переходом других частей речі до присловників при помочі переосмысління, напр.: *бо́ком, кро́ком, жа́ртом, жартóвні, деся́тєма (бра́ти деся́тєма рука́ми)*; лексіко-сінтаксічным способом, то значіть, споїнем з приназівником гетерогенных частей речі до

єдного незмінного слова, напр.: *наліво, напра́во, збо́ку, зго́ра, здо́ла, напу́сто, вдво́ймо, ну́одчого, напоро́жнє, напо́вно* і т. д.

Присловники творять ся од вшиткых повнозначных частей речі і одповідно з їх творінём ділять ся на шість розрядів: (1) присловники, творены од назывників; (2) присловники, творены од придавників; (3) присловники, творены од числовників; (4) присловники, творены од містоназывників; (5) присловники, творены од часослов і (6) присловники, творены од інших частей речі.

151. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД НАЗЫВНИКІВ

Меджі присловниками, твореными од назывників, виділюють ся приназывниковы і бесприназывниковы творіня. Спомеджі бесприназывниковых творінь найпродуктивніша група присловників представлять собов так званы застыты формы інструментала єднотного числа: *бігом, бо́ком, ве́рхом, дры́ндом, жа́ртом, крі́ком, кро́ком, круго́м, невре́ком, середі́нов, ско́ком, спо́дом, ти́шком, тру́цом, ча́сом*. Другы бесприназывниковы творіня суть єдинічны (з форм інструментала єдн. або множ. числа), наприклад: *днѐм – днями, клу́сом, стра́хом, ве́чорами, ноча́ми; до́ма* (із форми генітива єдн. числа).

Приназывниковы творіня присловників представляють собов застыты (скамянілы) сполїня розлічных приназывниковых форм непрямых падів назывників. Присловники творять ся од субстантивів слідуючім способом: в генітиві в споїні з приназывниками *с* (*споча́тку*), *з* (*зо*) (*з ро́збігу, з го́лоду, з не́ба, збо́ку, зве́рху, згу́рта, здо́ла, зо звы́ку, зо смі́ху, зо сма́ку*), *без* (*без вы́тримкы, без відо́ма, без підтру́мки, без розу́му, без тя́мы, без уті́хы, без ві́ны, без слі́ду, без речі́, без га́ньбы, без сма́ку, без стра́ху, без поро́зумія*), *до* (*дого́ры, до кі́нцє, до зарі́зу, до кра́йности, до мо́року, до сы́та, до сме́рти, до за́гынута́*), *із-за* (*із-за гра́ніці*), *спід* (*спід зе́млі, спід ру́кы, спід пазу́хы*), *спо́за* (*спо́за гра́ніці, спо́за сто́ла, спо́за плеча́, спо́за у́гла, спо́за до́му, спо́за мо́ря*), *од* (*од ру́кы/одру́кы, одда́вна, однепа́мяти, одча́сти*); в датіві з приназывниками *к* (*ку*) (*к ве́рху, к мо́рю, ку комо́рі, ку корі́ню*); в акузатіві з приназывниками *в* (*вбі́к, в обмі́ну, в пя́сть*), *на* (*набі́к, на́змар, на́зад, наперекі́р, на́прек, наві́кы, на́спіх, навздо́вж, навы́даі; на ско́к, на зло//назло́, наві́д, на вы́бір*), *за* (*зада́рьмо, за гра́ніцю, за су́мерку, за у́хо, за хы́жу*), *про* (*про за́робок*), *під* (*під амбре́лу, під ве́чор, під но́рму, під пазу́ху, під си́лу, під ярьмо́, підча́с, підряд*), *по* (*по́верьх, попе́рек, по́час, по у́ха*), *о* (*о бі́к, о рі́к*); в локатіві з приназывниками *в* (*в та́йні, в грі́ху, в комо́рі, в не́бі, в ца́рстві, в ко́рені, в гляді́лі, в спа́нку, в зими́/взими́, в но́чі/вно́чі*), *на* (*наве́рху, на по́ді, на по́валі, на ва́рті*), *о* (*о пі́вначі*); в інструменталі з приназывниками *за* (*за гра́ніце́в, за пазу́хов, за до́мом, за слухом, за крі́ком, за пла́чом*), *під* (*під но́сом, під мо́стом, під бо́ком, Під горбо́ком*), *по* (*по бли́зкості, по бо́ку, по ве́рху, по середі́ні*).

Приназывникове творіня од форм непрямых падів субстантивів множного числа суть мало фреквентованы: *в но́гах, в се́рдцях, по шти́рѐх, без хы́б*.

Окрем уведжєных словотворінь, стрічають ся присловники-фразеологізмы, творены споїнѐм рознородых падовых форм того же самого субстантива з приназывником і без приназывника, наприклад: *день за днѐм, бік о бі́к, кро́к за кро́ком, плече́ о плече́, з рук до рук, з ру́чки до ру́кы, ру́ка о ру́ку, час од ча́су, з оч до оч, (і)з дня на день, з ро́ка на рі́к, з но́гы на но́гу, сло́во за сло́во, з бо́ка на бі́к, з ча́су на час, гра́йца́рь за гра́йца́рем, сві́т за сві́том, з місця́ на місце́, ко́руну по ко́руні, крест на крест; че́сть че́стѐв, сло́во сло́вом, во́льки-нево́льки* і т. д.

Виступавши в функції обставникових слів, становлять ся присловниковими виразами фразеологізовані словосполіня: *скóро ráно, за тмы, за відна, за росы, верьх дном, верьх ногáми, на бóсу нóгу, на скóру рúку, за білого дня, на узді*.

Процес творіня присловників од субстантивів є споліням послідніх предметного значіння (субстантивности). В залежности од міры страчіння субстантивности, субстантиви або цалком переходять до присловників, або функціонують як субстантиви, так і присловники, порів. *Накóнець він вернóв ся із ліса і Він позерáв ся на кóнець úлиці*.

Категорію субстантивности стратили і слова в сполінях: *на днях, з рóзбігу, до непознáня, спід рúкы* і т. д.

Часто страчають конкретне предметне значіння присловники, котры творять ся од субстантивів без приназівників в формі інструментала: *бігом, бóком, верьхом, валáлом, крóком, рáчком, слідом, спóдом, цáлком, чáсом*; од архаічної форми інструментала множного чісла: *крадóмки, пішкы*. Дакотры творіня інструментала утримують споліня з субстантивами (порів. *іті крóком і скóрым крóком, малым крóком*).

Граматічним прізнаком перехода субстантивів до присловників є страчіння ним вшыткых інших падовых форм, окрем основной, а тыж они не можуть мати при собі придаток.

Процес творіня присловників іщі все находить ся в розвитку і робить проблемы при орфографії: єдны присловники, творены од субстантивів, пишуть ся доведна, а другы - окреме, причім не все може указати ся на якысь екзактны (конкретны) крітерії їх написаня. Дакотры можуть мати і двояке написаня, напр.: *з бóку і збóку, до сыта і досыта, до ўмору і доўмору, по середіні і посередіні, по бóку і побóку, на бік і набік, на выдай і навьдай, на вікы і навікы, в ночі і вночі, на верьху і наверьху, на зло і назлó, в літі і вліті, в зімі і взімі* і ін. Од їх написаня (окреме або доведна) смысл в речіні або їх функція не минить ся.

152. ПРИСЛОВНИКЫ, ТВОРЕНЫ ОД ПРИДАВНИКІВ І ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Найпродуктивнішу групу представляють такы присловники, котры творять ся од придавників і часопридавників. Они творять ся як морфологічним, так і лексико-синтаксічним способом.

Морфологічним способом бесприназівниковы присловники творять ся од якостных придавників і часопридавників при помочі суфіксів **-о** або **-і** рідше **-е**. Наприклад: *весéло, высóко, гирько, глубóко, грубо, дúко, довго, дорóго, здорóво, зúмно, квáсно, кúрто, лéгко, ласкáво, міло, міцно, мóкро, молóдо, мúдро, нúзко, плытко, прóсто, пúсто, скóро, скúпо, слáбо, солóдко, співа́ючо, стáро, су́хо, тяжко, шкарéдо; вірно і вірні, вічно і вічні, вдячно і вдячні, розумно і розúмні, чéстно і чéстні, шўв(м)ні; зле і др.*

Присловники одлічують ся од придавників середнёго рода своєв флексієв. В середнім роді придавники мають закончіня **-е**, а присловники закінчують ся на **-олі**, **-е** (єдно слово на **-е**: *зле*), порів. *простé речіня і прóсто повісти, чісте óкно (скло) - чісто вытерти, шкарéде лицé - шкарéдо вызерати, довге опліча - довго стояти* і ін.

Од односных придавників на **-ський, -цький, -ичный** творять ся присловники при помочі суфікса **-ы** (з приназівником *по*) або **-о** (без приназівника), напр.: *ба́бський - по-ба́бскы, діті́ньський - по-діті́ньскы, дітьський - по-дітьскы, бра́тський - по-бра́тськы, хлопський - по-хлопскы, прія́тельський - по-прия́тельскы; історі́чний - історі́чно, іроні́чний - іроні́чно, геро́йський - геро́йскы*. Дакотры присловники припуцають двояке їх творіня: *прия́тельскы - по-прия́тельскы, бра́тськы - по-бра́тськы*.

Од присвойных придавників рідко творять ся присловники, напр.: *лишáчий* - *по-лишáчі*, *заячий* - *по-заячі*.

Од активних часопридавників теперішнього часу творять ся присловники при допоміж сукфікса -учі (-ючи), а минулого часу -вши, напр.: *вызывáющий* - *вызывáючи*, *бисидýющий* - *бисидýючи*, *дýмающий*, *идýчи*, *співáющий*, *сміявши ся*, *співáвши*.

Од пасивних часопридавників минулого часу присловники творять ся при допоміж сукфікса -о: *організовáнный* - *організовáно*, *взрушéнный* - *взрушéно*, *повіджéнный* - *повіджéно*, *скомоленýй* - *скомоленó* і др.

Присловники творять ся і лексико-синтаксичним способом од непрямых падів при допоміж рознородых приназивників, котры перешли в складі присловників до префіксів, з якими споевала ся давна форма ґенітива єдн. числа мужского або женьского рода на -а. Наприклад, з приназивником *на*: *наскóро*, *насу́хо*, *намо́кро*, *напу́сто*, *наві́чно*, *нао́стро*, *напомáцькы*, *наружóво*, *налі́во*, *напра́во*, *намя́гко*, *натве́рдо*, *начі́сто*, *наслі́по*; з приназивником *за*: *зажы́ва*, *залéгко*, *замо́лода*, *зачáсто*, *затве́рдо*; з приназивником *в*: *впра́ві*, *вві́рі*; з приназивником *до*: *долі́ва*, *допра́ва*, *добі́ла*, *досу́ха*, *дочі́ста*, *досы́та*, *дого́ла*; з приназивником *із*: *ізда́лека*, *ізда́вна*; з приназивником *з* (с): *зда́вна*, *зда́лека*, *злі́ва*, *зно́ва*, *зма́ла*, *спра́ва*; з приназивником *од*: *одда́вна*, *одда́лека*, *одра́зу*.

Особливы експресивны і емоціонално зафарбены формы присловників творять ся сукфіксами -енько, -онько, -оненько: *гіре́нько*, *дрібне́нько*, *здорове́нько*, *красне́нько*, *низе́нько*, *мале́нько*, *пізне́нько*, *солоде́нько*, *тепле́нько*, *лего́нько*, *тихо́нько*, *тихоне́нько*.

153. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧИСЛОВНИКІВ

Присловників, творених од числовників, стрічать ся не так много. Присловники творять ся од кількостных числовників в споїні із словом *раз*, напр.: *е́ден раз*, *два раз*, *три раз*, *штíри раз*, *сто раз*, *ті́сяч раз*, *міліо́н раз* і од порядковых числовників в формі номінатива множ. числа присловники творять ся в споїні зо словом *раз*, напр.: *пе́ршый раз* і *першыраз*, *дру́гий раз* і *другыраз*, *тре́тій раз* і *третіраз* і т. д.

Од громадных числовників творять ся присловники при допоміж выужываня формы акузатива з приназивниками *в*, *на*, напр.: *вдво́є*, *втрóє*, *вчетве́ро*, *впяте́ро*; *надво́є*, *натрóє*, *начетве́ро* і при допоміж выужываня архаїчної формы локатива, напр.: *дво́ймо*, *тро́ймо*; *дво́яко*, *тро́яко*, *четверо́яко*, *пятеро́яко* і т. д.

Присловники, творени од громадных числовників творять дость фреквентований тіп в формі акузатива з приназивником *по*, напр.: *по-дво́є*, *по-трóє*, *по-четве́ро*, *по-десяте́ро*.

Од порядковых числовників присловники творять ся формов акузатива з приназивниками *по*, *с*, напр.: *по-пе́рше*, *по-дру́ге*, *по-тре́тє*, *по-четве́рте*, *по-пяте*; *спе́ршатку* - присловник є творений од формы ґенітива з приназивником *с* (перед глухими согласными).

154. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Меджі присловниками, котры суть творени од містоназивників морфологічним способом, виділюють ся такы присловники, котры стратили з ними соодносность, а теперь приймають ся як першотворны (прімарны, недерживаты). Своє споїня присловники утримали з **указуючіми** містоназивниками: *так*, *ту*, *о́ды*, *о́дты*, *тоды*, *там*; з **неопреділеними**: *дако́лі*, *колі́сь*, *да́як*, *де́сь*; з **вопросными**: *як*, *ко́лі*, *де*, *і́нде*; з **опреділеними**: *вса́ды*, *все*; з **односными**: *так* - *як*, *там* - *де*; з **отрицательными**: *ні́где*, *ні́гда*. То суть

присловники стародавнього походження, котрі в сучасній мові втрачають своє первісне значення з містоназивниковими словами. Словотворні способи первинних присловників послужили основою для творіння нових сучасних присловників.

Присловники, творені од містоназивників, охопили значення і словотворні основи з первинними містоназивниками. Той факт стосується присловників, котрі творилися лексико-синтаксичним способом, то єсть сполученням містоназивників *што, тот* в рознородних падах з приназивниками *од чого, од чого, ані за што, чом, чому, на што*; а також і присловників, творених морфологічним способом од датива містоназивника з приназивником *по*, напр.: *по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-вашому, по-своєму, поїхнєму*; то стосується і присловників, творених сполученням містоназивника з іншими повнозначними словами: *днесь, тепер, тоді*.

Основні способи творіння містоназивникових присловників є такі:

- 1) сполучення містоназивникових основ з приназивниками-префіксами: *доки, доки, одки, на што, за што*;
- 2) сполучення первинних містоназивникових присловників з приназивниками-префіксами: *одколі, одтоди, одтам, одки* і ін.;
- 3) сполучення первинних містоназивникових присловників з частками гетерогенного походження: *десь, колись, ніяк, якось-то, чомсь, щось, чогось, хтось* і інші;
- 4) повторення однакових або різних присловників: *де-не-де, де-там, ту-там, де-то-де* і др.

155. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧАСОСЛОВ

З часословних форм до присловників переходять часоприсловники теперішнього часу з суфіксами *-учі (-ючі), -ачі (-ячі)*: *пишучі, сміючись, сидячі, умиваючись* і минулого часу завершеного віда з суфіксом *-ши* за значенням обставника способом: *учувши, задувши, умівши, позеленівши* і т. д.

Присловники творяться од часословних основ при допомозі рознородних афіксів, наприклад: *гопки, напам'яцьки, нап'рик, посидячки, постоячки, пошепки*.

156. ІНШІ ТИПИ ТВОРІННЯ ПРИСЛОВНИКІВ (ОД ІНШИХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ)

Частина присловників твориться сполученням основ, корінців (при допомозі спокуючого звуку або без нього) або фразеологізованих виразів, напр.: *на босоніжки, на параніжки, сілов-мощов*. Інші зложені присловники єть вивороненням спеціальних форм їх морфологічного оформлення, напр.: *спершатку, споконівку*.

Подля структурних ознак зложені присловники можуть бути поділені на такі групи:

1. Зложені присловники, творені сполученням субстантивної основи з частков: *што правда, штокіла, як раз*.
2. Зложені присловники, творені сполученням двох відмінюваних субстантивних або афективних (то єсть менних) основ: *босоніжки, голоруч, єдночасні, споконівку, праворуч, добровільно, тисяч раз*; фразеологізовані вирази: *сілов-мощов, наще рано, голыми руками, тым часом, своїм (таким) способом, іншими словами*.
3. Зложені присловники, творені сполученням самих присловників з приназивниками-префіксами або частками: *навілє, набіло, надалє, надівго, завелє, замало, збізка, стіха, позавчєра, всьди, замолода, задівго, якнайвєче, ніяк, якнайліпше*.

4. Зложены присловники, творены

а) повторінём присловниковой основы або цілого слова (з флексієв, суфіксами або префіксами): *скóро-(пре)скóро, далéко - (пре)далéко, лем-лем, т́ихо-т́ихо, давным-да́вно, да́вно-преда́вно, од д́іда-пра́д́іда, так-так*;

б) споінём двох синонімных слов, наприклад: *без ќінца кра́я, як так*;

в) споінём двох антонімных слов: *в́идно-нев́идно, в́еце-ме́нше*.

В русиньскім языку в функції присловників ужывать ся дость велє фразеологічных оборотів, наприклад: *на вл́астны о́чі, на вічны часы, на по́вны рот (на по́вны у́ста), з отворéным рóтом (з отворéными у́стами), зо зра́днов душóв, а́ни ту а́ни там, так собі, де там, за кáжду ціну́, а́ни за́што, а́ни за вшы́ткых свя́тых, де о́чі вéдутъ, де о́чі в́идять, зо затворéными очáми, з отворéными очáми, зо заложéными рука́ми, зо заломéными рука́ми і др.*

Морфологічно-синтаксичный способ творіня присловників называють ся **адвербіалізацієв**.

157. ПЕРЕХОД ПРИСЛОВНИКІВ ДО ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

В порядку з процесом адвербіалізації (переход в розряд присловників) в русиньскім языку дость активні проходить і оборотный процес, то єсть процес переходу присловників до других лексико-граматичных розрядів слов.

Стративши своє основне значіня і функцію, дакотры присловники можуть переходити до приназывників, злучників і злучных слов, часток, предикатів і модальных слов.

До **приназывників**, в залежности од реалізованой інформації, од контекста, переходять присловники *нао́коло, поза́ду, напро́тів*, порів. *Він все стояв поза́ду* (присловник) і *Він все стояв поза́ду* (приназывник) *ма́мы; На́ша шко́ла нахо́дитъ ся напро́тів* (присловник) і *На́ша шко́ла нахо́дитъ ся напро́тів* (приназывник) *це́рьквы*.

До **злучників** переходять присловники *за́то, по́кы*, порів. *Е́му смúтно за́то* (присловник), *же те́бе оклáмав; Він не одповіда́в, за́то* (злучник) *же ніч не чув і не віді́в*.

В функції злучниковых слов ужывають ся містоназывниковы присловники *де, о́ды, чом, одчо́го, коли́*, порів. *Чом* (присловник) *я вам на очáх?; Часáми хлоп́ці забу́вали, чом* (злучникове слово) *о́ні ту і́щі сидя́тъ*.

До **часток** можуть переходити присловники *уж, і́щі, прóсто, прямо*, порів. *Я і́щі* (присловник) *не унавéный і Што і́щі* (частка) *ты вы́думав*.

До **предикатів** можуть переходити присловники *весéло, смúтно, т́ихо, те́пло* і т. д., напр.: *Хло́пец сиді́в в шко́лі смúтно* (присловник) і *Днесь хлоп́цям і дівча́там в шко́лі было́ смúтно* (смúтно - предикатів).

До **модальных слов** переходять присловники, наприклад: *Він вшы́тко нам повéв є́дным слóвом* (присловник) і *Мы, є́дным слóвом* (модальне слово), *гото́вы были оды́ти робі́ти до лі́са*.

ПРЕДИКАТИВЫ

158. СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРІСТИКА ПРЕДИКАТИВІВ

Предикативы (або **категорія ставу, предикативны слова**) суть повнозначны слова з назывнов функцієв, маючі аналітичны формы часу, котры означають став в шырокім розуміні, а в речіні они выступають в функції звязочно-менного предиката єдноскладного речіня, або суть модифікаторами часословного або звязочно-менного предиката дво-складного речіня.

Предикативи своїм основним значінням диференціюють ся од присловників тым, же присловники означають "прізнак предмета", а предикативи в ниякім случаї не означають прізнак, але выражають ставовість особ, живых особ, предметів, оточуючої среды (см. Тихонов, 1968, с. 228).

Формална характеристика предикативів в русиньскім языку є неєднака. По своїй лексико-граматичній формі виділяють ся слідуєчі типи предикативів:

Перший тіп предикативів (**ставу і чувственого сприниманя**) мають тотожны формы з присловником і єдинічно з придавником середнього рода, напр.: *влáжно, вóгко, гмлíсто, горячо, дúшно, зúмно, затыгну́то, захмáрено, мóкро, пúсто, свíтло, смúтно, солнечно, спáрно, сурóво, тёмно, тéпло, тúхо, тяжко, хмáрно, хóлодно, шум(в)ні* (о погоді) і ін. Ставовы предикативи означають став зовнішній, то значить, квалітативны ставы природы, випливаючі з атмосферных умовій, котры незалежны од людського діятеля означають внутрішнє психосоматичны (псіхічны і фізичны) ставы (*смúтно, весéло; зúмно*), або выражають субективны ставы, наприклад: *Є мі смúтно; В школі было нам весéло*. Слова *смúтно* і *весéло* означають псіхічний став чоловіка, а доведна із звязков або полозвязков повнять функцію звязочно-менного предиката єдноскладного речіння, а тым же споюють ся із звязков (*є, было, буде, было бы*) - творять аналітичну форму теперішнього, минулого, будучого часу і форму умовного способа. Предикативи *смúтно, весéло* суть омонімы присловнику *смúтно, весéло*, напр.: *Він весéло* (присловник) *при вечéрі забавляв ся*. Од таких, але не вшитких, предикативів можуть творити ся ступіні поровняння - компаративны і суперлативны формы, наприклад: *В школі было ёму весéлше (смутніше, приємніше, ліпше, гірше, тепліше), як дома; Дома ёму было найліпше*.

Другый тіп предикативів творять **модалны предикативы**. Они не суть подобны ани присловникам, ани придавникам, напр.: *трéба, не трéба, мож, не мож*. Для них тіпичным є того, же функціонують як модіфікаторы часословного або звязочно-менного предиката єдноскладного речіння, наприклад: *Трéба ёму* (*О, было, буде, было бы*) *ходíти до робóты; Трéба ёму* (*О, было, буде, было бы*) *быти справедлівым*.

Третій тіп предикативів по своїй формі тотожный з субстантивами, наприклад: *бідá, гáньба, жаль, лíнь, мýка, неохóта, охóта, страх, сміх, час, шкóда, начасі; Было мі ёгó жаль; Страх было на нёго позерáти; Начасі было ся мі з ним стрі́тити*.

Чевтертый тіп предикативів напominать нам придавниковы формы: *гóден, рад, готóвый, повíнный, потрíбный, способный* і ін. Уведжены предикативы змінюють ся, зато же они можуть синтаксично згоджовати ся в роді і числі, наприклад: *Мій брат способный бьв написáти статю до новинóк; Сестрá повíнна была научíти ся грáти на гітáрі; Мы готóвы были верну́ти ся домів і́щі до вечéрі; Андрі́й способный бьв вшитко нам вьмалéвати*.

Од придавників неособны предикативы одлічають ся стратов форм склонёваня і рода, а од присловників предикативы диференціюють ся тым, же мають формы способа і часу, наприклад: *Михáйлови є* (*было, буде*) *весéло (смúтно)* і не мають способность определіяти часослово або придавник. Окрем того предикативы не мають значіння прізнака (прізнак предмета мають придаток; прізнак діяня мають присловник).

Неособны предикативы (перший - третій типy) характеризують ся єдиним значінням - **выражати став** або ёго **оцінку**. Став може быти **псіхічний** або **фізичный** (живых субстантивів): *Ёму было смúтно; Андрі́єви зúмно; став окружающей среды* (*В хьж́і буде зúмно*), **став з модальным зафарбінєм** (*Ёму трéба і́щі доложíти ёвро*), **оцініня ста-**

ву з аспекта морально-етичної (суб'єктивної) оцінки (*Ёмў было добрі на тім світі*), **став часу** (*До робіты было уж пізно*), **став просторовости** (*До ліса было блізько; На поліе было далёко*), **атмосферний став** (*Вонка было зімно; На дворі было уж тёпло*). Став, виражений даними предіктивами, матъ ся на мыслі неособный, наприклад: *Ёй смўтно*, порів. виражіня ставу придавником і часословом: *Онá смутнá* і *Онá смўтить*.

159. МОРФОЛОГІЧНЫ ПРИЗНАКЫ НЕОСОБНЫХ ПРЕДІКАТИВІВ

Неособны предікативи характерізують ся слідуячіми морфологічними признаками:

1. Страта форм склонёваня і часованя, то значить, не змінюють ся.
2. Наявность суфікса **-о** в словах, творених од придавників в присловниках і предікативах: *весёлый – весёло, горячий – горячо, зимный – зімно, світлый – світло; смутный – смўтно, темный – тёмно, теплый – тёпло, чистый – чисто* і под.
3. Наявность аналітичних форм часу, творених звязков в споїні з присловниковими предікативами. Виражіня теперішнёго часу може быти імпліцитне (частіше) або експліцитне (рідше), наприклад: *Смўтно ёмў; Ё (было, бўде, было бы) ёмў смўтно; Стáло (зачалó, перестáло) ёмў быти смўтно*. Імпліцитность звязки *быти* тыж указує на теперішній час.
4. Сохраніяня форм высшого ступіня у слов на **-о**, творених од адектівів через присловники, наприклад: *Было зімно – Было (стáло) зимніше; Было уж тёмно (світло) – Было (стáло, зачалó быти) темніше (світліше)*.
5. Ёднакостъ предікативів з тими частями речі, од котрых дерівовали ся. Наприклад, предікатів *смўтно* подобный придавнику *смутный*, *весёло* - із *весёлый*, *сухо* - із *сухой*, *зімно* - із *зимный*, *приємні* – із *приємный*, *тяжко* -із *тяжкий*, *гірько* - із *гірький*.

160. СІНТАКСІЧНЫ ПРИЗНАКЫ НЕОСОБНЫХ ПРЕДІКАТИВІВ

Неособны предікативи мають найвыразнішы слідуячі синтаксічні признаки:

1. Найчастіше неособны (амодалны) предікативи выступають в синтаксічній функції предікативного (призв'язочного) члена (компонента, елемента) зв'язочно-менного предіката єдноскладного (неособного) речіня, напр.: *Ёмў было тяжко (лёгко) на сёрдці*, або функціонує як модіфікатор часословного предіката єдноскладного речіня, напр.: *В місті тяжко ёмў было дыхати, áле в Тáтрах - лёгко; На стáрость уж тяжко ёмў было робўти*.
2. Неособны предікативи не згоджують ся з непрямым падом; они споюють ся із звязков або полпозв'язочними часословами (*быти; стáти, здавáти ся, зробўти ся*) і виражають час і способ. Наприклад: *Стáло ёмў приємні; Зробўло ся ёмў недóбрі; Вам мóже быти весёло у нас; Ё мі так крáсні і солóдко під мáтеринов перўнов* (Мальцовска).
Неособны предікативи часто вяжуть ся із залежними інфінітивами: *Не трéба было ся ёй намагáти, бо і так óчі до рáна не стўлила* (Мальцовска); *Гáнью щі до схóду солнця, кідь росá брыскала на нóгы, мож было відіти, як идé з плáтїнков і сёрьпом...* (Мальцовска).
3. На розділ од присловників предікативи ниякы слова не опреділяють, порів. *Онá позерáла смўтно* (присловник *смўтно* опреділять часослово) і *Ёй было смўтно* (предікатів *смўтно* ниякий компонент в речіні не опреділять).

Таким способом, неособны предікативи виділюють ся до самостатной лексіко-

семантичної групи на основі семантичних, морфологічних і синтаксичних ознак. Основні із них: "недінамічний" став, функція неособного предиката, незмінність і морфологічне соодношення з придавниками, присловниками і називниками. На основі уведжених ознак творять самостатну категорію (часть речі) - **предикативи**.

161. КЛАСІФІКАЦІЯ ПРЕДИКАТИВІВ ПО ОДТІНКАХ ЗНАЧІНЯ

По своїй семантиці предикативи в русиньскім языкі ділять ся на дві групи: (А) на ставові і (Б) на модальні.

А. Ставові предикативи суть слова на -о або -і рідко на -е дерівовані од придавників і наминають нам присловники. Тота група предикативів є найчиселніша і творить продуктивну класу. Єднак треба указати, же не каждый адвербіалізований адектив може переходити до категорії предикативів. Семантична сфера предикативів ставу дость ограничена. Они можуть означати слідуочі значіня ставу:

1. Значіня **фізичного ставу** чоловіка: *влáжно, вóгко, гірько, горячо, дúшно, зúmно, зле, протівно, сýхо, тяжко, холóдно* і др.; *Зúmно ёму; Нам было тяжко; В úстах ёму было сýхо; Бúде нам горячо; Вшыткым было дúшно*. Носитель фізичного ставу выжадує звычайні в штруктурі речіня форму датіва (так званий датів субекта, датів особы, семантичний субект).
2. Значіня **псіхічного ставу** чоловіка, наприклад: *весéло, ганьблúво, жáлістно, лёгко, радíсно, смíшно, смúтно, сóвістно, стрáшно, тяжко; В шкóлі пріроды нам было весéло; Вам ту бúде приємні; Смúтно ёму было без мамы*. І при тых предикативах выжадує ся носитель псіхічного ставу в формі датіва. Значіня псіхічного ставу выражають і предикативи субстантívного походжіня: *гáньба, жаль, охóта, сміх, страх, шкóда; Ёму было жаль ёгó; Было нам ёгó шкóда*.
3. Значіня **атмосферного ставу (ставу природи)**: *бры́дко, гмлúсто, горячо, доджлúво, дúшно, захмáрено, зúmно, мóкро, похмúрно, пúсто, свіжо, світло, спáрно, сýхо, тёмно, тёлло, тúхо, холóдно, хмáрно, чíсто, ясно; В Тáтрах і в літі зúmно; В лісі было барз мóкро; Вóнка было дúшно (бры́дко); Зáвтра бúде доджлúво; На нéбі ясно*. В штруктурі речіня з уведженими предикативами повинні уваджать ся, при помочі приназівниково-падових субстантívів або присловників, місто і час, а інколи лем час, з котрым є спосный конкретный став природи.
4. Значіня ставу **о́кружающей среды**: *бры́дко, зúmно, простóрно, пúсто, світло, тёмно, тісно, шкарéдо, шўв(м)ні; Днесь в хьж́і зúmно; На зáмку было простóрно; На пóстели было нам тісно; В хьж́і было чíсто (світло, пúсто, тёмно, тúхо, шкарéдо)*. Предикативи даного тіпа повинні указують місце, з котрым вяже ся конкретне значіня ставу о́кружающей (оточуючої) среды. Вызначіня обставника часу є ту факультатівне.
5. Значіня ставу **просторовости**: *блúзко, вы́соко, далéко, нúзко; До міста было далéко; До ліса было нам блúзко; К сóлнцу было вы́соко*. Предикативи зо значінём ставу просторовости выжадують приназівниковый ґенітив або датів в синтаксичній функції обставника місця. (Даний тіп предикативів дакотры лініівісты односять к присловникам.)
6. Значіня **перцептívного ставу**: *вúдно; Уж было вúдно сóлнце; Зась ей было вúдно; Уж нам было вúдно на дорóгу*.

Ітак, ставові предикативи ужывають ся выключні в неособных речінях, причім часосово-зв'язка при невтралнім порядку слов стоїть в препозиції по одношіню к предикативу.

В залежності од актуалізації (суб'єктивної реакції) предикативів, він може знаходити ся і в постпозиції по одношійно часослова-зв'язки (в порядку слів в речині), наприклад: *Нам було весело; Весело нам було; Весело було нам; Было ей жаль ёго; Жаль ей было ёго; Жаль ей ёго было; Жаль ей ёго.* Треба повісти, же ставовы предиктывы можуть вязати ся нелем зо звязков **быти**, але і з полозв'язочными часословами, котры выражають відовы одтінкы, наприклад: *Зробило ся мі недобрі (зле); Зчалó мі быти недобрі (зле, уж ліпше, гірше, смутно).*

К ставовым предикативам належить однести і особны предикатывы субстантивного походжіння, котры выражають одрізкы часу або атмосферны ставы. Типічным про них є, же мають нулову валентность, наприклад: (а) часовы одрізкы: *Вечор; Рано; Дообіда; Пообіди; Понеділк; Май; Пасха; Святы вечор; Рождество; Русаля; Канікулы;* (б) атмосферны ставы: *(О, была, буде, была бы) Зимá; Вітор; Додж і др.*

Найчастіше предикатывы уведжених ставів мають свою реалізацію в теперішнім часі, але можуть выражати ся в категоріях способа і часу, наприклад: *Септёмбер; Быв септёмбер; Конец септёмбра.* Даны конфігурації выражають одрізок часу і односять ся к типу єдноскладных речень.

Б. Модалны предикатывы. З формального боку модалны предикатывы представляють собов в русиньскім языку дость рознороду ґрупу слів. По своєму значіню они выражають гетерогенны модалны одтінкы, як: можности // неможности, повинности выконати щось, оцінку чогось і т. п. К ним односять ся тоты ґрупы слів:

1. Слова розлічных форм не ототожнюють ся з якостными присловниками, ані з формами придавників; они выражають модальне значіння **повинности** (*трэба, потрібно*), **можности** (*мож*), **неможности** (*не мож, не трэба*). Вшиткы модалны предикатывы вяжуть ся з інфінітивом повнозначного часослова і доведна з ним (предикатив + помічне часослово + інфінітив) творять часословный предикат єдноскладного речіння (або єдиный главный член речіння). В так реалізованих конштрукціях може (але не мусить) быти указано на особу формов датива субекта, котра реалізує якесь модальне значіння в штруктурі складного (модіфікованого) часословного предиката єдноскладного (неособного) речіння, наприклад: *Трэба было відіти, як она звивала ся коло своёй невісткы (Петровай); Вас мож было позвати на чай?; Вам трэба буде іщи раз прочітати тоту кнігу.*

Модалны предикатывы ґраматічні оформлюють предикацію при помочі помічного (в такій штруктурі) часослова **быти** в споїні з інфінітивом і в речині може актуалізовати ся повнозначный компонент речіння, наприклад: *Дівчятю трэба было бы дати пити теплий чай; Днесь вам потрібно буде зайти до міста; Трэба бы мі было купити нову кнігу на читання.* Стягнуты формы непрямого субекта (*му, мі*) стоять в неутралнім порядку слів в постпозиції модальных предикативів, а формы *ёму, ей, вам, вас, нам* і ін. стоять звичайні в препозиції модальных предикативів, або в постпозиції помічного часослова, наприклад: *На вас трэба буде почекаати* або *Трэба буде на вас почекаати; Вас мож было слухати цілыми днями - Мож было вас слухати цілыми днями.* Знак акцента означать в wypowiedжіні (актуалнім членіні) логічний акцент (інтоначний центр) і од того залежить позиція непрямого субекта. Значить, же неутралный порядок слів в русиньскім языку є такий: *На вас треба буде почекаати // На вас треба буде **почекаати**,* а інверзный (обернутый) порядок слів в речині: *Треба буде на **вас** почекаати і Треба буде на вас **почекаати**.* Інтоніяція в неутралнім порядку є **нисходяча** або **восходяча**, а в інверзнім - **восходячо-нисходяча** або **восходяча**.

Непрямий суб'єкт може бути в таких речіннях експліцитні невыраженим, наприклад: *Треба (нам, вам, їм, ёму) попонагляти ся або (Нам, вам, їм, ёму) Треба попонагляти ся.*

2. Предикативи омоніми субстантивам: *гріх, жаль, лінь, мука, охота, страх, час, начасі*. Дані предикативи не змінюють ся. Вони не мають повних форм, форм роду ані числа, що характеризує субстантиви, що прозорачні указує ся в минулім часі і в условнім способі, де форма помічного часослова з ним не згоджує ся, наприклад: *Страх было на нёго подумати; Гріх было о нём бісидовати; Ганьба признати ся к тому; Лінь было вставати*. Вшитки тоті предикативи вяжуть ся з інфінітивом повнозначного часослова через помічне часослово, а в структурі речіння можуть факультативні уживати ся з непрямим падом суб'єкта, наприклад: *(Нам) Час (было, буде, было бы) іти до ліса; (Вам) Гріх сміяти ся з нёго*. Даний тип предикативів функціонує як модифікатор часословного єдноскладного (неособного) речіння, то єсть як складний (трёхелементный, трёхкомпонентный) часословный предикат, напр.: *Мука з ним было грати на клавірі; Начасі нам было вернути ся з поля*. Тоті предикативи страчають значіння предметности і форми падів (окрем *начасі*), роду і числа. Вони помітно розвивають синтаксичні властивості часослова (так як вони суть девербативного походження), що указує на спосібність вязати ся з акузативом прямого об'єкта, наприклад: *Ніжки мої, ніжки болістно (= ніжки болять)*.

3. Слова, ототожнюючі ся з адективами, функціонують як модальні предикативи в значінні способності/неспособності, повинності/неповинності сповнити назване діяння, наприклад: *готовый, повинный, приправеный, рад, способный*. Уведжені предикативи уживають ся в особних формах двоскладного речіння в споліні з інфінітивом повнозначного часослова через помічне часослово, котрі выступають в синтаксичній функції складного часословного предиката або функціонують в структурі часословного предиката двоскладного речіння - всяди як модифікатори. Вони змінюють ся по родах і числах (*готовый, -а, -е, -ы; рад, -а, -о, -ы*). Приклади: *Я рад був з вами стрітити ся; Она готова была помочи ёму; Я повинный буду вернути ся до роботи; Він приправеный був стати режисёром нашого театра*.

Розряд предикативів в русиньскім языку є продуктивний, він еволюційно поповнює ся за рахунок присловників, називників, придавників і цілих фразеологічних оборотів, напр.: *Надарьмо было нам о тім говорити*.

Правда, з предикативами не треба стотожнёвати поняття предикативний член (компонент, привязочный элемент), наприклад: *Іван - учитель; Він був студентом; Їй було не по собі; Він був не в своїй шкірі*.

162. ВОПРОС ПРЕДИКАТИВІВ В ЯЗЫКОЗНАВСТВІ

В днешнім розумінні предикативи в XIX ст. лінгвісти односили к часословам (А. Х. Востоков, А. А. Шахматов), други - к придавникам (К. С. Аксаков).

Перший раз предикативи виділив до самостатной части речі руський лінгвіста Л. В. Щерба в роботі *О частях речи в русском языке*, котрі назвав категорією ставу ("категорией состояния"), ку котрим одніс нелем неособно-предикативні слова, але і присловники, уживані в функції предиката в особнім речінні, а тиж дакотрі форми коротких придавників із значінням ставу (см. Поспелов, 1953, с. 53-67).

Єднак днес іщі не вшитки лінгвісти виділюють предикативи як самостатну часть речі (А. Б. Шапино, 1955; Поспелов, 1955, с. 55-65). Академічне висвітління даной категорії

слов находиме в книжці В. В. Виноградова "Русский язык" (1947), в котрій до категорії ставу односить шырокий круг слов (нелем неособны предикативы, але і короткы формы придавників).

МОДАЛНЫ СЛОВА

163. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКЕРІСТИКА МОДАЛНЫХ СЛОВ

Модальными словами называють ся особый розряд незмінных служебных слов, при помочі котрых выражать ся рознороде суб'єктивне одношія бісідіючого к содержанию высловеной думкы. Они указують, же накілько правдиво представлять ся говорячому высловена думка: ці ним оцінює ся она, і які у говорячого вызывають емоції. Модальны слова не вносять шось доповнююче до самого высловеного, але выкликують лем тоту або іншу оцінюючу кваліфікацію высловену говорячим, або собісідником. В результаті того модальны слова забирають особе місце в речіні; они односять ся главні к речіноу в цілім, або к окремым ёго компонентам і не находят ся в ґрамаітічнім споїні зо словами, які творять шіруктуру речіня. Так, наприклад, при помочі модальных слов *правдіподібно*, *наісто* выділять ся одношія говорячого до содержания цілого выповіджіня, наприклад: *Правдіподібно, зівра буде прекрасный день; Наісто, я з ним зівтра стрічу ся* (одношія предпкладаной можности є выражене в першім прикладі, а одношія повной реалности - в другім прикладі). В речіні *Він, хлѳпец, розумный і, правда, практичный* модальным словом *правда* выражать ся одношія говорячого к єдному компоненту высловеной мыслі.

Модальны слова не можуть быти якимсь членом речіня. В речіні они функціонують в ролі **вводных слов**, як **слова-речіня**, а тиж служать средством організації текста, споючим средством меджі речінями, а на письмі они выділюють ся запятов.

В шыршій розуміні к модальным словам односять ся і лексікалізованы і фразеологізованы словны споїня. По своїй шіруктурі модальны слова суть дость рознороды, але при тім їх обєднує єднака позиція (можуть стояти на зачатку, в середині або в кінце речіня) і реалізують ся при рознородых одтінках в єднакій функції.

З синітаксичного боку ґрупа модальных слов аналізує ся як розряд категорії вводных слов, вводных словоспоїнь і вводных коншірукцій. Наприклад, выповіджіня *Вы читали днєшні новинкы?* Содержание речіня оставать незмінене од припоїня таких модальных слов або модальных словоспоїнь, як: *мѳже быти, значіть, здавать ся, правду кажучі, правда і ін.*; они лем доповнюють оцінку высловленной думкы з боку говорячого. Модальне словоспоїня указує, же говорячий припушайть высловленный факі; модальне слово *значіть* становить вывод на основі высловленных даных; *здавать ся* - указує на непересвідчєнный, неясный вывод з боку говорячого; *правда* - потверджує реалность реалізованой думкы. Модальны слова, котры не суть споєны з іншымы словами в речіні, звичайні інтоначні выділюють ся, што указує ся в тых случаях, кідь они отоіжнюють ся з другымы повнозначными словами, функціонуючі як компоненты речіня, наприклад: *Робѳта, мѳже быти, днєсь організована і Робѳта мѳже быти днєсь організована; Она, наісто, є дѳбра шіудѳнтка і Она наісто є дѳбра шіудѳнтка.*

164. ФУНКЦІОНАВНЯ МОДАЛНЫХ СЛОВ

Модальны слова вызначают ся тым, же імплікують значіня оцінки. При помочі модальных слов і модальных словоспоїнь говорячий може выражати слідуочі одтінкы значінь:

1. уточнювати ступінь правдивості wypowiedження: *(на)істо, самособов, правдіподобно, здасть ся, здавать ся, правда же, досправды;*
2. виражати ступінь обычности або необычности wypowiedження: *як правило, звичайні, обычайні, ставать ся, бывать;*
3. обективізувати wypowiedжене з уведжінєм ёго істочника: *говорять (о тім), як знаме, з моёго аспэкта, з моёй точки зрѣня, по-моёму, по-твоёму, по-вашому, по-їхнёму, подля ёго (ей) слов, як говорять (як бісідіють), говорять, кажутъ, як я чув, подля моїх (наших) даных;*
4. характеризувати способ формованя думок: *едным словом, іншими словами, ліпше повіджéно, справніше, так бы повісти і др.;*
5. одділювати композично-смысловы wypowiedжіня: *по-пёрше, по-дру́ге, по-трéтє, ітáк, значіть, к при́кладу, мѣджі іншым, наконѣць, на́спак, напро́тів, напри́клад, тым вѣце, з єдно́го бо́ку, з дру́гого бо́ку, вча́сности, таким спосо́бом, як ука́зує ся, як ві́дно.* Тоты модалны слова ці словоспоїня суть логічного характеру, бо виражають порядок взаємного одношіня мѣджі мыслями, виражаючі векше значіня єдних, а другорядность других;
6. виражати побуджіня собісідника, жебы выкликати у нёго того або інше одношіня до wypowiedження: *пребáчте, ці зна́те, розу́миш, ці ві́диш, одкрыто повівши, мѣджі на́ми, убеспѣчу́ вас (тебе);*
7. виражати рознороды емоціоналны одтінкы (одобріня, неодобріня, успокоїня, одсуджіня і др.): *нащáстя, нажáль, страшнѣ ді́ло, шкóда, к нещáстю.*

Місце модалного слова або модалного словоспоїня в речіні залежить од оцінки компонента речіня або од - цілого речіня. Кідь оцінює ся содержаніє цілого речіня, то звичайні модалне слово стоїть на зачатку або в кінце речіня, наприклад: *На моє щáстя, днесь ма́ме шўв(м)ну хві́лю.* Кідь модалне слово односить ся ку конкретному слову, то в такім случаї оно обсаджує контактну позицію по одношіню к тому слову, наприклад: *Кнї́га, прáвду повівши, є найскладні́ше і найвекше ч́удо із вшыткых ч́уд, створѣных людством к ёго щáстю.*

165. МОРФОЛОГІЧНЫ ТИПЫ МОДАЛНЫХ СЛОВ І СЛОВСПОІНЬ

Модалны слова і модалны словоспоїня з морфологічного боку характеризують ся значнов рознородостѣв і не вшыткы із них представляють собов єднозначні выкрішталізований граматічний тіп. Многы із них стратили своє споїня за своїм походжінєм з одповідными частями речі або представляють собов нерозложены фразеологічны єдиніці і лексічно ограничени тіпы словоспоїнь.

В основнім виділюють ся три тіпы лексікалізованых модалных слов і модалных словоспоїнь: **менный, часословный і присловниковый.** В залежности од того, з яков частѣв речі і з яков ёй формов реалізує ся того або інше модалне слово або словоспоїня, можуть быти виділены слідуючі групы:

1. модалны слова, споюючі ся з беспріназывниковыми формами мен: (а) з формами субстантівів в інструменталі єднотного чісла. напр.: *словом;* (б) із субстантівоваными формами присловників: *гла́вні, на́исто; найгла́вніше;*
2. модалны слова, споюючі ся з приназывниково-менными споїнями: (а) з субстантївами рознородых падів: *без похы́бы, по слў́хам, на щáстя, на ра́дость, подля ме́не (нас, вас, них), на мій по́гляд, з мо́го аспэ́кту;* (б) з містоназывниками: *о́крем то́го, напро́тив то́го, к то́му (же), ведно з тым, мѣджі тым, мѣджі на́ми;*

3. модальні слова часословного (девербативного) походження: (а) з особними часословними формами теперішнього часу: *думам, повіджме, відиш, (не) (по)віриш (віриш), повідвають, говорять, бісиді(у)ють* (з неопределено-особным значінням), *бісидіє ся (бісидує ся)*; в минулім часі: *здаło ся*; в формі імператива: *представ(те) собі*; (б) з інфінітивом: *признати ся, так бы повісти* і ін.

Модальні словоспоїня стрічають ся тих же самых тіпів.

1. Модальні словоспоїня (сінтаґми) **менного тіпа**: *главне діло, твоя воля, ваша воля, іншими словами, так повіджєно; на мою думку, підля мого пересвідчіння, з єдного боку, з другого боку, на моє (ваше) щастя, по крайній мірі, в кінце кінців* і ін.
2. Модальні словоспоїня **часословного тіпа** - можуть бути розділені на декілько груп в залежности од того, котра форма часослова про дане словоспоїня є основна:
 - а) словоспоїня в формі теперішнього часу: *повім тобі (вам, їм), признам ся вам (тобі), просто повіджме, я думам, ты розу́миш, вы розу́мите, дасть бог, хто єго знать, бог єго знать, може быти, вы відите, здавать ся мі (нам, вам, їм), са́мо собо́в розу́мить ся* і ін.;
 - б) словоспоїня в формі розказового способа: *пребач(те) нам, будь добрый, будьте добры, зроб(те) нам радость, помож б́оже*;
 - в) словоспоїня з формов інфінітива (найчастіше часослова речі): *правду повісти, повісти вам (тобі), треба признати*.
3. Модальні словоспоїня **присловникового тіпа**: *цалком без хыбы, а́ни ве́ще а́ни ме́нше, тым ве́ще, тым ме́нше, як на гріх, як на щастя, як все, як ві́дно, як нам ві́дно, як тре́ба, як здасть ся, кідь бы повісти правду, як гварить ся* і т. д.

166. ПРАВОПИС МОДАЛЬНИХ СЛОВ, СЛОВСПОІНЬ І РЕЧІНЬ

1. В русиньскім языку модальні слова, модальні словоспоїня і модальні речіння виділюють ся запятов (або запятыми), напр.: *Сло́вом, він був тот, котро́му гово́рить ся щастли́вий; Я, як было уж повіджєно, ні́гда не ци́ганів; Ді́йсні, тот бо́сьи́й хлѐпець в сво́ій потѐрганій сорѐчці ве́ще вы́зерав на пасты́ря; По вшыткі́м ті́м, так бы повісти, не было о́ чім з ним гово́рити*.
2. Кідь в модальнім словоспоїні є випущене слово (то є там еліпса), то намісто єдної запятої, з правого боку, ставить ся тіре: *З є́дного бо́ку, то́та спі́ванка є мелоді́чно шу́вна, а з дру́гого бо́ку - не ін́терєсна сво́ім обся́гом*.
3. Злучник *а*, *но* не одділює ся запятов, кідь із злучником модальне слово творить єдно ціле, напр.: *а (но) знáчіть, но по-пе́рше, а то́ды* і ін.
4. Кідь при помочі протіставних злучників протівостоять два єднородні члєны речіння, тоды модальне слово не творить із злучником єдно ціле і виділює ся запятыми, напр.: *Она́ пові́дала, же збе́рать ся при́йти к нам, а́ле, правду повісти, я не хо́чу стрі́тити ся з нѐв*.
5. Кідь стоять дві модальні слова (або модальні словоспоїня) при собі, тоды запята меджі ними ставить ся: *І́так, напри́клад, він декламо́вав нам свої́ найкрасшѐ сти́шкѐ*.
6. Модальне речіння виділює ся запятыми, напр.: *Штуде́нты, я думам собі́, уж приви́кли хо́дити і на ле́кції*.
7. Вставні речіння виділюють ся скобками або тіре, наприклад: *Моя́ навшті́ва - як я на́раз зба́чів – розвесели́ла публі́ку; Мі́на (так зве́ла ся на́ша ма́чка) люби́ла гла́дати ся по хырбе́ти*. Треба ту підчеркнути, же вставне речіння одлічать ся од модального слова або модального словоспоїня і речіння тым, же не выражать одношіня говорячого до

высловкеной мысли, але мать лем доповнююче поясніня к препозитівному компоненту, наприклад: *Раз вліті (в августі 1944 року) мы были на поле і віділи, як словеньскы вояцы утікали до гор...*

8. Не выступають в функції модальних слів і не виділюють ся запятыми, ани іншими інтерпункчними знаками, часткы: *як бы, як раз, прáві, цілём, скóро* і др.

СЛУЖЕБНЫ СЛОВА

167. ХАРАКТЕРНЫ ОСОБЛИВОСТИ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ

К сдужебным (неповнозначным) словам относятся **приназывники**, **злучники** і **часткы**. Часослово-звязку не виділюємо як самостатну часть речі, але односимо ей к часослову. Служебны слова, розділні од повнозначных, характеризують ся цілым рядом признаков:

1. Они не мають номінативну функцію, то єсть не суть назвами предметів, признаков, процесів, но служать для виражіння одношін меджі явліннями дійсности, котры названы повнозначными словами. По тій причині служебны слова уживають ся в речині лем в споїні з повнозначными словами.
2. На основі того, же служебны слова не мають номінативну функцію, зато не суть членами речіння. В речині они уживають ся як граматічны средства языка ведно з такими средствами як афіксація, інтонація, фразовый акцент. Так, наприклад,rinaзывники, як і флексії назывників, підряджують назывник іншым словам в речині, наприклад: *ходів по лісі – ходів лісом*; злучники творять такы споїня меджі словами в речині, котры передають ся інтонацієв, наприклад: *кнігы і писанкы – кнігы, писанкы; прийшов, бо хотів нам помочи – прийшов: хотів нам помочи*; так тыж вопросна частка *ці* близка по смыслу з вопроснов інтонацієв, наприклад: *Ці верне ся сестра? – Верне ся сестра?* Таким образом, окремы розряды служебных слов розоберають ся в тій котрій части граматіки, наприклад,rinaзывники розглядають ся в части підрядных словоспоїн, злучники – в части єднородных членів речіння і зложеного речіння, а часткы – в розряді вопросных і выкрічных речін.
3. Служебны слова не діспонують лексічними і граматічними значіннями, як є того характерне для повнозначных слов; они морфологічні не росчленують ся – у них не виділюють ся окремы части, котры бы служили на виражіння хоць бы даяких значін. Служебны слова виражають одношін меджі речіннями і повнозначными словами або придають конкретне значіння єдным і другим. З переходом повнозначных слов до служебных їх значіння можуть оставати ся за ними, але можуть і охудобнёвати ся або стирати ся цалком. Дость тратять своє лексічне значіння повнозначны слова, од котрых были творены служебны слова.
4. Служебным словам хыбує семантична і синтаксічна самостатность; їх споїня з повнозначными словами доставать виражіння в особливостях граматічної штруктуры. Выходячі із того, служебны слова звычайні суть позбавены акцента або мають способность варьировати свою акцентность, то значіть, можуть быти слабоакцентными або безакцентными; і звычайні они, як правило, суть єдноскладны. Безакцентными суть єдноскладныrinaзывники, злучники і часткы, а дво- і вецескладны служебны слова мають слабый акцент. Особливостєв служебных слов є тот факт, же они не суть носителями інтоначного центра (логічного акцента). Правда, ступінь акцентности залежить од інформачного зятяжіння wypowiedжіння в речовій ситуації. Звычайні акцент-

ність набувають слова, котрі указують на найважливішу інформацію. Слова з меншим інформаційним значінням мають або можуть мати слабкий акцент (інтонаційний центр), або можуть бути і безакцентними, а то суть слова з неповнозначним або ослабленим значінням.

Окрім того, меджі служебними словами знаходяться і такі, котрі складаються із єдної согласной букви і творять склад, так що вони не можуть бути носителями акцента (з *ним*, *к ним*, *в дім*). Автосемантичні (повнозначні) слова все складаються з єдного або речей складів.

Служебні слова суть барз близькі до афіксів. Роздільність служебних слів від афіксів показує в тім, що служебні слова сполучаються з автосемантичними словами і не переходять, як афікси, до частин слова. Це показує і те, що служебні слова можуть відділятися від слова іншими словами; це може показати на прикладах, куди прислівники відличаються від префікса, наприклад: *в* (прислівник) *роботі*, *в школі*, але *вход*, *входіти* (*в* префікс). Служебні слова звичайно не мають впливу на лексичне значіння слова, тоді як афікси вносять зміни до значіння слова, а часто творять і нове слово. Наприклад, субстантив *пад* з різними прислівниками утримує своє значіння: *о пад*, *за пад*, *на пад*, а при сполученні тих самих префіксів ку корінь *-пад-* творить окреме слово: *опад*, *зпад*, *напад* і т. д.

ПРИНАЗЫВНИК (PRAEPOSITIO)

168. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНАЗЫВНИКІВ

Прислівники суть незмінні служебні слова, виражаючи різні види відношень непрямих падів і їх еквівалентів (називників, субстантивованих прислівників, числівників, містоназивників) з іншими словами в реченні; вони служать для вираження предметного, додаткового, обставникового, дуплексивного синтаксичного відношення до предметам в широкому розумінні з боку дія (підійти до лісу, вибрав із м'яса, положив на лавку, вийти із дому, прийшов між першими), інших предметів (танір із порцеляну, ключ від дверей, закусок до чаю, хлібець з валілу, дівча з зеленими очима), признаку (синій од зими, нахилний до гунцутству, спосібний до роботи).

Прислівники уточнюють, поповнюють і надають гетерогенне значіння непрямим падам, але не мають в реченні самостативної функції, і зате не суть членами речення; вони входять до складової частини компонента речення.

169. ЗНАЧІНЯ ПРИНАЗЫВНИКІВ

Нездатність прислівників самостативно виражати свої значіння їм не значить, що вони позбавлені лексичного значіння. Лексичне значіння прислівників проявляють як їх індивідуальні признаку.

В семантиці прислівників вміщуються їх лексичне і граматичне значіння. Падове значіння - є то їх граматичне значіння, а семантичні елементи суть способи з конкретизаціями просторових, часових, цілевих, причинних, способи дія, об'єктних і інших відношень - творять їх лексичні відношення. З цієї причини різні види прислівників, сполучаючись з єдновірними і тими самими падовими формами (називника, числівника, містоназивника), мають здатність виражати різні види значіння. Порівнявши форми генитива, творені при допомозі різних прислівників: *у мене*, *про мене*, *для мене*, *від мене*, *до мене*, *з мене*, *без мене*, *на мене*, *під мене*, *за мене*, *понад мене*, *спів мене*, *около мене*, *окрім мене*. Дані

споїня одлишують ся єдно од другого лексичними значіннями приназівників. Значіть, же єдны і тоты самы приназівники можуть выражати рознороды одношіня, або неєднакы приназівники можуть выражати єдны і тоты самы одношіня.

170. ОДНОШІНЯ, ВЫРАЖЕНЫ ПРИНАЗІВНИКАМИ

Рознороды значіння одношінь, выражены приназівниками, творять дость шырокий репертоар. Найглавнішы із одношінь, котры приназівники можуть выражати суть: просторовы, часовы, причинны, цілёвы, порівнюючі і сопоставляючі, способа діяня, допроводжіння, условны, обектны і іншы одношіня.

Значіння приназівника указує ся лем в споїні з формов паду, але тотя можность уживаня приназівника з тым або іншым падом у векшій мірі случаїв є лем результатом того, же приназівник мать значіння і сам по собі. В русиньскім языку приназівники в більшости іщі не стратили своє лексичне значіння. Міра захованя властного лексичного значіння, міра абстрактности, формалности у приназівників є рознорода (см. Шанский і кол., 1987, с. 234). Так, наприклад, приназівник *к* указує на конкретне направління рушаня і означать доведна з субстантивом граніцю того рушаня, напр.: *Хлѡпецъ прибігнув к мамі; Автобусъ прибіжовав ся к станіці*; приназівник *із (з)* мать лексичне значіння діяня із чогось, діяня з другого боку, напр.: *Із ліса выйшов медвідь; Із стріхы квѣпкать вода*. Приназівники *к, із (з), на і ін.* выражають нелем одношіня меджі словами в речіні, но они мають і властне лексичне значіння.

171. ОДНОШІНЯ ПРИНАЗІВНИКІВ З ПАДОВИМИ ФОРМАМИ

Приназівники в споїні з падовими формами назівників можуть означати рознороды одношіня, а саме:

1. Просторовы (локальны) одношіня, означаючі:

- направління доднука або зднука, наверх або зверху чогось: *выйти на стріху, зыйти зо стріхы, войти до хыжы, выйти із хыжы*;
- місце діяня або місце походжіння предмета - днука або поверху предмета: *быти в лісі, кыпіти в гѡрнци, гніздо на стрѡмі, стояти на гарѡдичах, сидіти при постели, обвѣйти ко̀ло пѡлця, стояти за мѡром, лежѡти під стрѡмом, летіти над лісом, посадѣти чеснѡк мѡджі мѡрков, кружѣти пѡнад лісом, ночѡвати у прѣятеля, сидіти при пѣчці, лѣсѡпѡрк за мѣстом*;
- росшыріня діяня по якімсь просторі: *ити по дорѡзі, перѣйти чѣрез луку, прибіжовати ся к станіці*.

2. Часовы (темпоралны) одношіня, означаючі:

- граніцю діяня од зачатку або до кінце: *робѣти од рѡна, верну́ти ся до вѣчѡра; чѣтати кнѣгу з пѣршой сторѡны*;
- ограничений час діяня: *верну́ти ся к ѡсени, написѡти до пятніці, спѡти по обѣді*;
- регулярность повторѣваня діяня: *робѣти по нѡчах, сходѣти ся по мѣсяцях*;
- продовженость діяня: *писѡти в недѣлю, зробѣти за день, вертѡти ся над рѡном, верну́ти ся о тѣждень, робѣти в часѣ слѣжбы бѡжѡй*;
- іншы часовы одношіня: *пѣред рѡком, по конференціи, по септѣмбер, на мину́лим урѡці, вчасѣ перемѣны, при бісѣді, ніч пѣред Рождествѡм, стрѣтну́тя на Новѣй рік*.

3. Причинны одношіня: *плѡкати од гѡньбы, запізнѣв ся до робѡты про дѡдж, по вѡжній причині, нагороджѣный за заслѣгы (за робѡту по хѣміи), тряс ся од зимы, зѣмля*

попрáскала од зáсухы, червѣный од гáньбы. Меджі уведженими споїнями находить ся немало фразеологічных оборотів.

4. **Цілёвы одношіня**, значіня котрых є подобне конштрукціям з причинним одношінем: *прийшов за робѣтов, воєвати до переможія, робіти для блага країны, зробіти перерву на одпочінок, приготоувіти ся к новому шкільскому року, послати про матеріал, готовіти ся к сівбі, робіти про забаву, жыти про другых, взятіи на выхову.*
5. **Порівнюючі одношіня**: *загорода шырока на двадцять пять метрів, высшій од мене, сын подобный на вітця (отця).*
6. Приназывники, означаючі **способ діяння**: *позерав з успокоїнем, читав без інтересу, жив без проблемів, біжав без одпочінку, слухав з напаятими ухами.*

Дость рідко приназывниковы конштрукції выражають одношіня к предметам, без одтінків обставниковых значінь. Ту односять ся:

а) приназывники, означаючі **предмет речі**: *росповісти о екскурзії, говоріти о хибуючих, припомянуги на час робѣты, забыти на неприємности, думати о романі, робіти над книжков;*

б) приназывники, означаючі **матеріал** (або предмет із чого є виробений): *зробіти веретено із дѣрева, будовати із цѣгли, одливати із брѣнзу, моделувати із сáдры.*

Значіть, же приназывники можуть выступати в рознородых значінях і выражати рознороды одношіня. Окрем споїня з падовыми формами назывників (або субстантивованых частей речі) приназывники не мають нияке значіня. В споїні з падових формов они нелем підтримують і посилюють значіня падових форм, но і уточнюють, доповнюють і направляють на тото або інше значіня. Часто приназывники в споїні з субстантивами являють ся єдиним указателём варіантного значіня паду, порів. *вѣді - к вѣді, на вѣді, при вѣді; стіл - на стѣлі, при стѣлі, в стѣлі, по стѣлі.*

В русиньскім языку приназывники стоять в препозиції субстантивів (або перед ёго заступаючим словом): *в (старій) пелѣвни, у (дѣброго) пріятеля, до (пахнячого) сіна, із (півѣвой) фляшкы, з (дѣброй) робѣты, мѣджі (густыми) кряками, за (смерекѣвым) лісом, к мѣсту, над мѣром, під стрѣмом, при плѣті, пѣнад валал, ѡколо дѣму, спѣза стѣла, по (дѣбрій) робѣті і т. д.*

Доведна з субстантивом, числовником, містоназывником приназывники творять нелем семантичну, але і звукову єдиніцю. На основі тісного звукового споїня приназывника і субстантива (і функціуючим в ёго значіні іншых частей речі) в русиньскім языку в дакотрых случаях мінить ся фонетічна форма приназывника в залежности од характера фонетічных властивостей першых звуків дале стоячим за приназывниковым словом. В таких позиціях vznikать так звана вокалізація приназывника, то значіть - продовжіня приназывника при помѣчі гласного **-о**, при приназывнику **к** - продовжіня гласного **-у**, наприклад: *в/во, над/надо, під/підо, пѣред/пѣредо, з/зо, к/ку*. Уведжени приназывники можуть алтерновати ся в тых позиціях: **во** може алтерновати ся з **у**: *во вшиткых / у вшиткых, во сні / у сні, во Валашківцях / у Валашківцях; зо* може алтерновати ся з приназывником *із*: *зо стіны / із стіны, зо стѣла / із стѣла, зо стріхы / із стріхы*, але лем з *мнов, надо (пѣредо, підо) мнов; ку*: *ку конарю, ку кѣрчмі, ку книжці; к/ку*: *к/ку нум, к/ку нѣму.*

172. МОРФОЛОГІЧНА КЛАСІФІКАЦІЯ ПРИНАЗЫВНИКІВ

По своїй формалній організації вшиткы приназывники ділять ся, з аспекту своёго походжіня і функції, на неодводжени (недерівованы, прімарны) і одводжени (дерівованы, секундарны). По штруктурі (або формі) приназывники ділять ся на просты і зложены.

К **неодводженим** приназівникам односять ся такы, котры стратили своє споїня з словами, од котрых они суть творены і котры ужывають ся лем в значіні приназівників, а наслідком того ужывають ся лем в споїні з непрямыми падами назівників або в їх містоназівниковых або інших еквівалентах. Скоро вшиткы такы приназівники суть многозначны (полісемантичны). Многы із них суть способны споєвати ся з веце як єднов падовов субстантивнов формов.

Розряд неодводжених приназівників представлять невелику кількосьть. К ним односять ся: *без, в, до, для, за, з (зо), із, ід (областный), к (ку), мѣджі, на, над, о, од, окре́м, під, по, при, про, пля (областный), у, че́рез*.

К групі неодводжених приназівників односять ся тыж приназівники-зросты, наприклад: *спѣ́за* складать ся із трѣх приназівників (*з(с), по, за*), *спі́д (с і під)*, *пѣ́під (по і під)*, *помѣ́джі (по і мѣджі)*, *пѣ́над (по і над)*. При появіні гласного приназівники согласного звука творять склады, напр.: *над - на́до, пе́ред - пе́редо, під - пі́до*.

Своїм походжінем неодводжених приназівники суть стародавны. Они уж давно страшили своє ґенетичне споїня з тыми повнозначными словами, із котрых они выникли (од того мож было бы їх условні назвати і "першоутворены"). З того вытікать, же лем етімологічним аналізом може пояснити ся їх первічне значіня. Приназівники того тіпа, як правило, суть полісемантичны; ґенетично їх не мож споєвати з дакотров частѣв речі.

К **одводженим** приназівникам односять ся такы, котры выникли з форм повнозначных слов по страті первічного їх лексічного значіня. На розділ од прімарных приназівників, секундарны мають звекша лем єдно значіня, а при тім того значіня є конкретніше, котре мать мотівоване одношіня з присловниками, назівниками і часоприсловниками.

Присловниковы приназівники по формі суть або просты, або зложены.

Просты приназівники представляють собов споїня присловника з прімарными приназівниками.

Присловниковы приназівники творили ся і творять ся од присловників обставниковых, наприклад: *вздо́вж, ко́ло, о́коло, впе́реді, круго́м, напро́тів, пове́рх, поза́ду, по́для, посере́дині, попе́ред, про́тів, спѣ́за, зза́ду, се́ред, посе́ред*; од якостных присловників творять ся: *одно́сні, поді́бно* і др.

Секундарны присловники тіпа *блѣ́зко, наоко́ло, попере́к, зза́ду, спѣ́реду, напро́тів, дну́ка, здну́ка* і др. з лексічного боку ужывають ся то в значіні присловників, то - приназівників.

К простым приназівникам односять ся вшиткы - як прімарны, так і секундарны, котры складають ся з єдного слова, наприклад: *без, для, до, за, к (ку), о, по, пе́ред, при, под, з, у, в, че́рез*; секундарны: *вздо́вж, на́прік, напро́тів, о́коло, попе́рек, про́тів, пове́рх, помі́мо, поза́ду, одно́сні*.

К зложеним приназівникам односять ся тоты (все лем одводжени), котры складають ся лем з двох або трѣх слов: формы субстантіва, часопрідавника або присловника: з єдним або двома прімарными приназівниками, наприклад: *на ро́зділ од//розді́лні од, по одно́шїню к, невзи́равши на, далѣ́ко од, незале́жно од, рядом з, на́ровінь з* і т. п.

Од назівників приназівники творили ся формов інструментала: *ви́нов, заслу́гов, ме́тодом, на́слідком, про́тягом, путе́в, спо́собом* і інших непрямых падів в споїні з неодводженими простыми приназівниками: *в інте́ресах, в проти́лежності, в резулта́ті, в смы́слі, в обла́сті, з ці́лєм, з бо́ку, на про́тязі, по мі́рі, по причи́ні, під впли́вом, в ра́мках, при по́мочі* і др.

Десубстантивні приназивники одлічають ся од омонімічних споїнь неодводжених (першотворених) приназивників од субстантив лем в контексті, порів. *Він робів в области гуманітарных наук (в области - приназивник); В на́шій области находить ся дакілька фабрік (в области - називник).*

Треба підчеркнути, же выникнутя новых секундарных зложених приназивників творить в русиньскім языку дость поширену групу.

Одчасословны приназивники по своїй формі представляють собов часопридавники, котры одторгли ся од парадігмы часослова і розвили в собі значіня одношія. Таки приназивники можуть быти простыми або зложеными. В зложених приназивниках часословный компонент споює ся з простым приназивником.

Просты часословны приназивники суть слідуючі: *дякуючі і дяковавши (кому, чому), почéкавши (штось: годину, тыждень, даякій час), зачáвши (кым, чім), не рахуючі і не раховáвши (кого, чого), кінчáвши (кым, чім).* Приназивники *не доповéвши, не позерáвши, не раховáвши* творять ся за участи отрицателной часткы. Падова форма субстантива, споюючи ся з перераховаными приназивниками, предопреділять характер міцной позиції часослова, з котрым соодносить ся форма часоприсловника, напр.: *дяковавши (кому, чому) і дяковати (кому, чому).*

К зложеним часословным приназивникам односять ся: *не дійшовши до (кого, чого), не позерáвши і не позерáючи на, вихóдячі і вихóдывши із (чогось), зачáвши од (кого, чого), судівши пóдля (кого, чого) і т. д.* Падова форма при таких приназивниках одреділять ся характером споїня одповідным часословом. Одношія, выражене часословом того тіпа, є абстраговане од первічного лексічного значіня одповідного ёму часослова, наприклад: *судівши пóдля (кого, чого) і судіти пóдля (кого, чого), зачáвши од (кого, чого) і зачаті од (кого, чого).*

Мотивоване споїня приназивників прімарной штруктуры з одповідными повнозначными словами може быти рознорode. Дакотры із таких приназивників стратили парадігматичне споїня і синтаксічну єдність з повнозначными словами, наприклад: *на́прік (кому, чому), посередництвом (кого, чого), по мірі (чогось), путёв (когось, чогось), прóтягом (чогось) і їм под.* При тім дакотре лексіко-семантичне споїня з одповідными словами зоставать, або може быти вызначене етімологічні. В інших случаях граматичны і смысловы одношія суть тіснішы, выражаючи абстрактне значіня одношія, таки приназивники містять в собі елементы предметного значіня, наприклад: *на знак чого, в области чого, без (при) пóмочі кого (чого), на ужьток кого (чого), в мёджах кого (чого), в залёжности од кого (чого), в резултáті чого і др.* Таки і подóбны формы творіня представляють собов приназивниковы споїня, выступаючи в ролі приназивників.

173. ЛЕКСІЧНЕ ЗНАЧІНЯ ПРИНАЗИВНИКІВ

Лексічне значіня приназивника, як окреме взятого слова, є значіня того або якогось іншого одношія. Тото значіня може быти абстрактне, конкретне або узке. Семантичні пустых приназивників нет. Мотивованы споїня з семантиков повнозначного слова суть найвыразнішы у одприсловниковых, одчасословных і творених од називників приназивники. Наприклад, приназивники *óколо, не доходівши до, прийшовши* вміщають в собі значіня просторовых одношін (беспосередній близкости, наближености, оддалености); приназивники *в часі, на прóтязі, прóтягом* - означають часовы одношія; приназивники *в порівнані із, подóбні* - выражають одношія поровнания.

Вшитки приназівники основної штруктуры (неодводжены, прімарны) мають герогенне одношіня, то значіть, они суть многозначны; каждый із них мать способность выражати дакілько одношінь, причім едно із значінь про даный приназівник є прімарным, основным; други приназівники мають в смысловій штруктурі секундарне значіня. Значіня приназівника може быти внутрішнє споєне меджі собов або наберать інше значіня. Так, наприклад, у приназівника *од* суть внутрішнє споєны значіня просторового одношіня: *оддаліня од чогось (одразіти ся од скалы, біжати дэсять кілометрів од міста)*, *істочник (дознати ся од пріятеля, дарунок од мамы, поздоровити од цілого сэрця)*, *значіня часовых одношінь (півсьмо од першого августя)*, *причинны одношіня (плакати од радості, захворіти од унавы)*, *означіня цілого, ку котрому односить ся часть (одрізати скорку од хліба, поламати ключ од двэрей)* суть семантичні ізолованы.

Основне значіня приназівника храниць ся в нім самім, але про ёго реалну реалізацію выжадує ся контекст, мінімалне словне ёго окружіня, котре выражене главні приназівниково-падовыми словоспоїнями. Главну роль в конкретизації значіня приназівника мають два факторы: (а) падова форма споючого приназівника і назівника і (б) лексічне значіня слов, споючих ся з приназівником. Наприклад, в словоспоїнях *ганьбіти ся перед штудэнтами* і *стояти перед штудэнтами* є диференчне значіня приназівника *перед* в споїнях з інштрументалом (в першім словоспоїні выражене обектне одношіня, в другім - просторове одношіня) найвыразніше реалізують ся на основі лексічного значіня часослов *ганьбіти ся* і *стояти*.

174. ПРИНАЗІВНИКИ, ЯК ОСНОВА ТВОРІНЯ СЛУЖЕБНЫХ МОРФЕМ

В русиньскім языку суть префіксы еднакы з приназівниками або - близкы їм по значіню, порів. *бесхыбный* - без хыбы, *безбаюсьй* - без баюс, *безбородый* - без бороды, *безволосый* - без волос, *безідейный* - без ідеї, *безнадійный* - без надії, *безроботный* – без роботы, *безтурботный* – без турботы, *безухый* – без уха во вшиткых случаях ту указане значіня ненаявности чогось. Подобны смысловы паралелы стрічаєм і з іншыми приназівниками, напр.: *летіти до* - *долетіти*, *плавати од (бэрега)* - *одплавати*, *за море* - *заморський*, *мédжі контінэнтами* - *меджіконтінентальный*, *творіти од часослова* - *одчасословный*, *по смэрті* - *посмертний*, *над землєв* - *надзёмный*, *під землєв* - *підзёмный*, *різати до кінце* - *одрізати*, *будовати при домі* - *прибудовати* і т. д.

175. ФУНКЦІОВАННЯ ПРИНАЗІВНИКІВ В РАМКАХ ОКРЕМЫХ ПАДІВ

З номінативом в русиньскім языку, як і в іншых языках славянської родины, не споюють ся ниякы приназівники.

Неодводжены приназівники споюють ся з єдним падом: ґенітивом: *без, блізько, до, для, ко́ло, од, окре́м, пля, по́для, помéджі, посéред, про, протів, напротів, спід, спóза, у*; дативом: *к (ку), ід*; акузативом: *пóза, пóнад, про, чéрез*; локативом: *в (во), пóпри, при*; з двома падами споюють ся: ґенітивом і інштрументалом: *з (зо), із, мéджі, пéред*; акузативом і локативом: *на, о, по*; акузативом і інштрументалом: *над (на́до), під*; з трёма падами: ґенітивом, акузативом і інштрументалом: *за*.

Ґрупа секундарных приназівників в русиньскім языку активні поповнює ся.

ЗЛУЧНИК (CONJUNCTIO)

176. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛУЧНИКІВ

Злучником називають ся неповнозначна (служебна) часть речі, при допомогі котрой сполучаються члени простого речіння або предикативні части (або просто части) зложеного речіння. Злучники виражають граматичні одношія меджі членами речіння, частями зложеного речіння і окремими речіннями в складі текста. Злучниками творять ся рознороды смысловы одношія меджі словами. В тім суть злучники подобны принаzywникам. В споїні з тым, злучники різко одлічають ся од принаzywників. Злучники виражають, в першім ряді, смысловы одношія з граматичного боку меджі єднородными (рівноправными) компонентами речіння, а принаzywники утворюють одношія меджі єднородными членами речіння. Злучники не суть спосны з граматичными формами тых слов, котры сполучають, а принаzywники суть спосны з конкретными формами вяжучих ся на себе слов. Окрем того принаzywники сполучають лем члени речіння, а злучники виражають одношія не лем меджі членами речіння, але і меджі предикативными частями зложеного речіння, меджі рівноправными (зложеноприрядными, паратактичними) речіннями, меджі главными і підрядными (предикативными) частями (зложенопідрядными, гіпотактичними), а так само меджі підрядными частями. Злучники не переходять до "префіксів" в слові.

Сполуча функція злучника в речіні є для нєго основнов. В речіні єден і тот самый злучник може сполучати субстантыви (*Він читав кни́ги і журна́лы*), адективы (*Она́ шу́(в)мна і мудра́*), присловники (*Він писав ско́ро і чи́сто*), часослова (*Дівча́та і хлопці́ співа́ють і танцю́ють*), а тых слова, котры не односять ся к єднакым частям речі і кідь їх синтаксичны функції суть єднакы (*Уче́ник писа́в ско́ро і без хы́б*). Векша часть злучників (і злучниковых слов) нелем утворюють споїня, але главні конкретизують того споїня.

177. ТИПИ ЗЛУЧНИКІВ ПО ШТРУКТУРІ

За своєв морфологічнов штруктуров вшыты злучники ділять ся на **просты (єднословны)** і **зложены (неєднословны)**. До штруктуры простых злучників входить злучники і сполучі часткы, котры суть з формальной штруктуры і функціованя неєднородны. К ним односять ся: *а, або, абы, же, жебы, і, ітак, кідь, кідь бы* (стягнутый кібы), *коли́, накі́лько, накі́нець, най, но, по́кы (по́каль), до́кы, та́кже, тьж, ці, хоць, чім, што, як, як бы*. Ту односить ся і група слов з кваліфікативным лексичным значінєм, котры в речіні выступають як аналогы злучників, наприклад: *вірні́ше, виходи́ть, да́льше, значі́ть, іна́кше, єднак, по́тім, приті́м, вла́стні, тоды́, лем, точні́ше, як раз* і др. Много з таких аналогів часто уживають ся в ролі конкретизаторів при семантично недерівованих злучниках, як наприклад: *а значі́ть, і на́спак, а (і) по́тім, а тоды́, но (але) за́то, але лем, або, іна́кш* і т. п.

Просты злучники суть дость гетерогенны по своїй формалній штруктурі. Єдны із них складають ся із єдної фонемы, або єдного складу, напр.: *а, і, бо, же, лем, но, ці, чім, што, хоць, най* і ін. Другы із них - неєднословны - мають складну штруктуру. Меджі ними виділює ся, з єдного боку, часть злучників, котры історічно походять із споїня двох або веце служебных слов (або з служебных слов із застытой формы), але они теперь в русиньскім языку не членять ся на морфемы, напр.: *або, жебы́, як бы́, і так, кідь бы́, хоць бы́, тактьж* і т. д.; дакотры єднословны злучники (і їх аналогы) мають живы словотворны споїня з іншыми словами, як наприклад: *за́то, причі́м, накі́лько, і так, тактьж, напро́тім*.

Соодносность злучників з словами іншых частей речі може аналізувати ся і як мотивованость. Мотивоване споїня простого злучника з іншыми групами слов може быти і рознороде. В єдних случаях злучник соодноситься з даяком єднов частёв речі. Наприклад, злучники *най, хоць, кідь бы* соодносять ся з аналогічними частками; злучники *пёкы, пётім і* корелаты *тоды, ту* соодносять ся з присловниками. В іншых случаях злучники мотивованы вводными словами, як: *вірніше, точніше, наспак, напротів* - они єдночасні можуть быти однесены к присловникам; злучник *правда* може быти сооднесений з вводным словом і з субстантивом. Значіня таких злучників може быти пояснене лем з близькими по смыслу повнозначными словами.

Зложены (неседнословны) злучники по своїй штруктурі представляють собов споїня двох або веце елементів (компонентів), каждый із котрых єдночасні екзистує в языку і як окреме слово. На творіні векшой части зложених злучників беруть участь просты многозначны злучники *і, а, же, жёбы, кідь, коли, лем, тільки, чім, як* (наприклад: *і (а) то, а як раз, як бы, ці што, не то жёбы, як лем*). При участі простого злучника же творять ся зложены, напр.: *дякуючі тóму же (што), зáто же, не позерáвши на то же, не то же, одтóго же, так же, тым вéце же, тільки же (тільки же)*; із злучником як творять ся зложены злучники: *вшытко єдно як, до тóго як, як кідь бы, як напри́клад, як лем, мѣджі тым як, пѣред тым як, подібно тóму як, по мірі тóго як, пóтім як, з тóго часу як, так як, тоды як*; при помочі злучника жёбы творять ся зложены: *без тóго жёбы не, намісто тóго жёбы, з тым цілѣм жёбы, так жёбы (што)*; при участі злучника кідь суть творены зложены злучники: *в слúчаі (в при́паді) кідь, кідь не*.

Тіпичный від злучників представляють зложены злучники, котры включають до своёго складу приназывниково споїня при участі містоназывникового слова *то, тот*. Так суть сформованы зложены злучники, котры включають до своёго складу простый приназывник (без тóго жёбы, для тóго жёбы, до тóго як, як то, мѣджі тым як, пѣред тым як, раді тóго жёбы, óкрем тóго же, óкрем тóго жёбы), одчасословный приназывник (выхóдячі із тóго же (што), не позерáючі на то же (што), одіменный приназывник (на знак тóго же, в резултáті тóго же, в споїні з тым же, на о́снові тóго же, під за́мінков тóго же, в міру тóго же).

В творіні зложених злучників можуть брати участь присловники (*дáрьмо же, як нáраз (одра́зу), рівно як, тым вéце, тым мѣнше*), часткы (*як бы, як кідь бы, лем бы, хоць бы, жёбы, а не, кідь бы не, як бы не, дóкы, пóкы не, лем бы не, а не то, не то же, не лем, кідь уж, раз уж, хоць (хоть) уж, не то жёбы*).

По характеру споїня меджі компонентами розлічують ся зложены злучники на синтаксічні немотивованы (несінтагматічного тіпа) і синтаксічні мотивованы (сінтагматічного тіпа). Компоненты, котры формують злучник синтаксічні немотивованый, організують ся по прінципу простого споїня, а то комбінацієв незмінѣваных слов, напр.: *а як раз, а не то, а тьж, а то, дáрьмо же, лѣдва лем, кідь не, кідь уж, і то, як бы, як кідь бы, як лем, не то, пóкы не, дóкы не, рівно як і, так же, тільки лем і ін.*

Основна часть синтаксічні мотивованых зложених злучників творить ся при участі приназывника і охабляють за собов смысловое споїня з відповідными приназывниково-падовыми словоспоїнями. Організуючим компонентом тых злучників є все простый злучник (*як, же, што, жёбы, кідь*), з котрым творить ся ціла плеяда злучників. Самым тіпичным злучником, котрый містить в своїй штруктурі приназывниково споїня є творіня з містоназывниковым словом *то* во варіантних падовых формах. Таким способом

суть штурктуруваны зложены злучники, в складі котрых находить ся неодводжений приназывник, напр.: *без того жёбы не, не то жёбы, до того як, мѣджі тым як, перѣд тым як, зарады того жёбы*; приназывник, соодносный з присловником: *подобно тому, помімо того што (же), помім як*; одіменный (десубстантивный) приназывник: *на знак того што, на знак того же, в наслідок того што (же), в споїні з тым што (же)*; одчасословный (девербативный) приназывник: *(не) позеравши на то што (же), выходивши із того што (же)*.

В штурктурі синтаксично мотивованого злучника містоназывникове слово може обсаджувати позицію згодной словоформи: *в тім случаї кідь, в тім часі як, під тов замінок што (же), в тім значіні кідь і ін.*

Окрем злучників, котры мають в своїй штурктурі приназывникове словоспоїня, в тім случаї синтаксичні мотивовану штурктуру мають утворіня, подобны з вводными (модалными) словоспоїнями, напр.: *в тот же самыи час, в першім ряді, в кждім случаї, по крайній мірі, мѣджі тым, доведна з тым, другыми (іншыми) словами, інакше повівши, може быти, таким способом, точніше повівши.*

Подобны творіня звичайні оформлюють і іншы тіпы припоюючо-пояснюючі одношія, котры выступають або в функції злучників (функціонално близки зо злучниками *або, інакше повіджѣно, а як раз, то єсть*), або забирають позицію конкретизатора в штурктурі зложеного злучника (*в тім числі, і тым самым, і ку тому же, но (але) мѣджі тым, і ку тому повівши*).

178. КЛАСІФІКАЦІЯ ЗЛУЧНИКІВ ПО ЗНАЧІНІЮ І СІНТАКСІЧНЫМ ФУНКЦІЯМ

По значінію і синтаксичным функціям в ґраматичній традиції прийнято ділити злучники на **прирядны (паратактічны) і підрядны (гіпотактічны)**.

Прирядны злучники выражають синтаксичні одношія мѣджі єднородными членами речіня, а тых мѣджі (предікативными) частями зложеноприрядных речінь.

По своєму ужываню прирядны злучники можуть быти лем **єдинічны**: *а, но, але, тьж, тактьж*; їх еквівалентами суть: *де і, одкы і, і при тім* - они ужывають ся мѣджі споєваными частями текста, або позічні односять ся к єдній із них; **другы - єдинічны і повторюючі**: *і, або, ці*; треті - **лем повторюючі**: *то - то, ни - ни, не то - не то, ці то - ці то*.

Прирядны злучники можуть быти і **парны**, або **подвойны**, компоненти котрых суть взаємні споєны. Подвойными можуть быти прирядны злучники, напр.: *як - так і, нѣлем - но і, нѣлем же - но і, не жёбы - але; Онá нѣлем мудра, но і шувна; Додж не жёбы перестав, але роспáдіє ся*. Подвойными злучниками можуть быти і підрядны: *тот - хто, тот што, тото - што, такый - якый, так - аж, так - что, так - як, кідь - то, одты - одкы, пóкы - пóты; Хто хóче, тот выгварку нáйде; Хто сіє по Покрóві, тот вывóдить взімі по корóві; Тотá дóбра гóдина, што мúnе; Ани тот пес не дóбрыи, што ся свóєго двóра не трімасть; Якый край, такый обычай; Пóкы панóви бóдуть, пóты бідны укривджѣны бóдуть; Одкы вітор, одты і щáстя; Так ся смієв, аж ся за брїх імáв*.

Підрядны злучники выражають залежність підрядной части од главной, то єсть служать на припоїня підрядных частей к главным і к другим підрядным частям зложеноприрядного речіня.

Єднак, з морфологічного боку границя мѣджі підрядными і прирядными частями є даколи (або і дость часто) переходна. При ужывані дакотрых злучників указує ся на сумнів

в способі вираженого сполучення. Главні часто тотожні сполучення виявляються у злучника часового, порівняльного і уступки або і іншого.

Підрядні злучники, як і прирядні, можуть бути **єдиничні**: *што, же, як, кідь* і **повторюючі**: *کیدь - то, як - то, тот - хто, в тім - жёбы, чім - тым, тільки - кільки, одты - одкы, одты - де (пёкы, пок)* і др. Зложени підрядні злучники можуть розділюватися на дві частини, наприклад: *зато, же (што); з того часу, як; вдяка тому, же (што); по тім, же; наслідком того, што (же)*; одна частина зложеного злучника творить соодносне слово в головній частині, а друга - злучник в підрядній частині (*зато, же; наслідком того, што*).

Диференціація між прирядними і підрядними злучниками, з аспекту морфологічного і синтаксичного відношення, не все ясно і в контексті виражені. Наприклад, злучник *хочь* може сполучати єднородні компоненти і частин підрядного речення, напр.: *Він стріляв скоро, хочь не акуратні; Хочь слово не обух, але і од него люди гинуть*.

179. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИРЯДНИХ (ПАРАТАКТИЧНИХ) ЗЛУЧНИКІВ

По своєму значінню прирядні злучники діляться на:

1. Сполучючі (копулативні) злучники *і, а* (в функції *і*), *та, ани, ни, тьж, тактьж*; *і - і, та - та, ани - ани, та і - та і, то - то, раз - раз*. Частин подвійних злучників відносяться до рознородним сполучючим частинам. Злучник *і* виражає рознородні відношення: *обеднує, споює, перераховує*. Наприклад: *Колісь і дні, і сны болявы (Харитун); В тім вздыху я чула вшытко: і то, як ходіве жыати грошы мі на путь, і на прожиткы в Пряшові, і на моє одбеліня, і на всякы іншы прожиткы (Мальцовска); Мы любиме маму, і брата, і сестру, і тёту, але в мукх спомінаме на нянька!*

Повторюючий злучник *ани* – *ани (ане – ане), ни - ни* не уживаються лем в отрицательних реченнях, але і коли посилює отрицання, напр.: *Не буде ёго хто ани спорядити (Мальцовска); Тот хлоп ани ганыбы, ани розуму не мать; Ане ня до неба, ане ня до землі (Прислівя); Ане так, ане сак (Прислівя)*.

Злучник *а* уживається в функції сполучючого злучника *і* (або *та*), напр.: *Одквітне Юря, своё одроби́ть літо, а на осінь тебе притупи́ть малёнке банду́ря (Сухий)*.

Злучник *тьж, тактьж, а тьж* надають зложеноприрядним реченням приполюючий відтінок значіння, наприклад: *Люди міцно выголодніли, коні тьж мусили одпочинути*. Злучники *тьж, тактьж* знаходяться не між сполучючими частинами зложеного речення, а в одну другу предикативної частини, звичайно перед ёго предикатом: *Дідо говорів помалы і барз протяжні, тоны ёго хриплого голоса тактьж успавали мене*.

2. Протиставні (адверсативні) злучники *а, але, зато, но, єднак, лёмже, но зато, а зато, а то*. Уведжені злучники сполучають члени речення або частин зложеноприрядного речення, котрі треба од себе протиставити, одлишити, наприклад: *Богачёви і когут ся несе, а худобному і курка не хоче; Горы-долы обіцае, а нич не дав; З циғанством далёко зайдеш, але назад не вернеш ся; Добрае довго памятають ся, але зле іщі довше; Не любить она окре́м себе нікого, зато і щастя ей не находит; Пребачте, но я їх не міг найти; Хлопець упав, єднак не поранив ся*.

3. Розділюючі (дисьюнктивні) злучники виражають відношення взаємного випущіння або чередування. Розділюючі злучники з значінням взаємного випущіння: *або, або - або, ці - або, ці - ці, ці то - ці то, будь - будь (або)*, наприклад: *Або ты ку мі прійдеш, або я прійду ку тобі*; явління передпокладані, із котрих реалним може бути лем єдно, але говорячий

не знать, котре із них є реалным, выражать ся злучником *ці то - ці то, будь - або; Ці то ты іщі пошувніла, ці то ты похудила, ці то тобі треба ся выдавати; Трясли ся ей гамбы, она фурт штось шептала – ці то молітву, ці послідне своє ім материнське благословіня* (Петровай); *Зерно будь помёрзло, або старе было та ани не пошлоділо.*

К розділюючим злучникам, зо значінём взаємного одстранія, односять ся *а то, а не то, а не інакше; Такой же ся облеч, а то я одыйду сам.*

Значіня чередованя меджі предикативними частями выражать ся повторюючим злучником *то - то*; даний повторюючий ся в кожій часті злучник може быти субституований злучником *або - або*, наприклад: *То бы я, вера, не рад, то бы мене мерзіло, то бы мене сумліня грызло і боліло* (Ксеняк).

4. Градачны (ступнюючі) злучники. Они уваджають другу часть зложеноприрядного речіня і єдночасні класіфікують, оцінюють ёго як важнішу або маловажнішу часть. Градачны одношіня найчастіше выражають ся при помочі парных злучників: *нелем - но і, нелем - але і, нелем же - але і, не жёбы - але і, нелем - а тыж; Додж не жёбы перестав, але іщі вёце роспадіс ся; Она нелем же шумна, но і мудра; рідше - непарных злучників, наприклад: Мене ту ніхто не познать, тыж і я ту нікого не познам.*

5. Резултативны (конклюдивны) *і, і зато, а зато, значіть, і (а) значіть.* Друга (постпозитивна) часть зложеноприрядного речіня выражать результат (вывод, наслідок), котрый пояснює ся содержаніём першої часті, наприклад: *Він був слободній, і домів ёго не тягало; Нараз стемніло, і я заставив ся; Він мать красне півсьмо, і зато ёго півсьма лёгко чітають ся; Він не телефоновав, значіть, не прійде; Быв міцный вітор, і зато мы зостали дома.*

6. Пояснюючі (експлікативны) злучники *то есть (то є), то значіть, а саме, а як раз* і ін. выражають одношіня уточніня меджі членами речіня, частями зложеного речіня і самостативними речінями, наприклад: *Мы спали, то есть брат спав, а я лежав з отворёнными очами і думав; Але я хотів робити сам, то значіть, сам приманёвати голубів; В фебруарі гáзда продовжує роботы, зачаты в януарі, а як раз, давать до порядку загороду подля хвілі.*

180. КЛАСІФІКАЦІЯ ПІДРЯДНИХ (ГІПОТАКТИЧНИХ) ЗЛУЧНИКІВ

Підрядны злучники споюють нерівноправны часті зложеного речіня: залежну (підрядну) часть з незалежнов (главнов) частёв. Дакотры злучники підрядної часті можуть розділєвати ся на дві часті: єдна часть з них находить ся в главній часті, а друга - в підрядній.

Підрядны злучники дале прийнято ділити на злучники, котры споюють єдночленны і двочленны речіня.

К злучникам, споюючим єдночленны зложенопідрядны речіня, односять ся:

1. Присубстантивны (опреділюючі) злучники: *котрый* (і ёго парадігматичны варіанти), *де, коли, одкы, што, же, абы, жёбы* і ін. Даны злучники споюють підрядну часть, котра односить ся к субстантиву в главній часті. Наприклад: *Теперь був перед нёв скоро уж ей Петро́, котрый таким простым способом попросів ей рúку* (Мальцовска); *Стрічали ся і велікы поляны, де ліс був цілком вирубаний; Він одразу почувствовав таку радість і страх, што ёму і дыхати не далó; А, може, она зачінаєт ся з той співанкы, што співала нам мама* (Рождественський); *Не є тых прав, абы знати чужді звыкы.*

2. Корелативно-односны злучнікі. Ку корелативно-односным злучнікам адносяць ся пары злучнікі *тот - хто, тоть - што, такыі - якіі* (і іх формы в іншых непрамых падах), *такым - якім, тот - котрому, тым - хто* і др., із котрых еден з пары находит ся в главній части речіня, а другый - в підрядній. Наприклад: *Хто до́ма ра́досту не ма́ть, (тот) да́рмо і інде гляда́ть; Чі́я ко́са пе́рша, то́го лу́ка шы́рша; Што в лі́ті одло́жиш, ві́змі як бы е́сь нашо́в; За які́м плуго́м о́реш, за такі́м бу́деш і жа́ти; Хто ні́ч не ро́бить, тот і хы́бы не ро́бить; Што мо́жеш зро́біти днесь, то не одкла́дай на за́втра; Чі́м да́ле до лі́са, тым ве́ще дров; Хто нескóро ходи́ть, сам собі́ шко́дить; Хто до те́бе ка́мінём, (то) ты́ до не́го хлі́бом.*

В зложених речінях даны злучнікі можуть мати дві основны значіня: значіня тотожности (ідентіфікації) особ при соодносных парах *тот - хто, тот - котрый, тот - чій, якіі - такіі*; *Він зоста́в тым са́мым, кым бы́в; Я тот, котро́му ты́ чіта́ла сво́ю пе́ршу по́эзію; Які́м ты́ бы́в, такі́м і зоста́в*; і значіня класіфікації, якостну характэрыстыку опрэділяючой особы або предмета при соодносных парах *такыі - якіі, такіі - котрый, такіі - што*; *Пра́вда, по́тік бы́в не такі́й, пе́ред котры́м заста́вляю́ть ся; Він такі́й, што́ бы́ укра́в і з по́па́ рíзы; Які́ ро́кы, такі́і і розу́м.*

3. Высвітлюючі злучнікі же, *кі́дь бы́, як, як бы́, а ты́ж*. Ними спою́е ся высвітлююча підрядна часть з главнов і споюючімі слова́мі *хто, чій, котрый, де, о́дкы, ко́лі, накі́лько, чом(у), кі́дь бы́; Я зна́в, же ма́ма пі́дуть на по́ле уж ско́ро ра́но жа́ти пше́ніцу; Бы́ло уж лем чу́ти, як же́ны да́леко в лі́сі співа́ли; Шко́да лем, же сме́реку в е́дній ча́сти лі́са бы́ли уж вы́рубаны; Я ді́зна́в ся, о́дкы він бы́в ро́дом; І́щі є́ то до́брі, кі́дь жы́вот оха́бля́ть ме́сце про́ фанта́зію.*

К злучнікам, споюючім двочленны зложенопідрядны речіня, аднося́ть ся, як правило, обставніковы. Ту аднося́ть ся:

1. Часовы злучнікі: *кі́дь, ко́лі, од ко́лі, до ко́лі, по́кы (по́кля), до́кы, по́кы не, по́кы што, по́кы аж, до то́го часу́, з то́го часу́ як, за то́т час як, тым ча́сом як, в то́т час як, в ті́м часі́ як, ле́два, ле́два же, од то́ды, то́ды, до то́ды, до то́го часу́ як, ме́дзі тым як, по́тім як, як лем, ско́ро, пе́ред тым як, то́лько же, де́м што́ (же), то́лько же лем, тым ча́сом як; Пі́деш ку́ ній ра́но, по́кы со́лнце зы́дзе (Мальцовска); Шу́мнов ста́неш ся аж то́ды, кі́дь з Поточі́нкі на́пе ся дво́е мо́лодых лю́деі, а оні́ на ка́мінь оберну́ть ся (Мальцовска); Аж то́ды, мамоч́ко, Гі́рько запла́чете, Як на зе́лену́ ярь До по́ля вы́йдете (Нар. співанка); Ге́й, од то́ды є́м, бо́же, Ге́й, од то́ды є́м хво́ра, Од ко́ды є́м вы́шла З нянько́вого дво́ра (Нар. співанка); Е́й, заспіва́іме собі́, Е́й, бо́ ся розы́йдеме, Мі́не рочо́к і два, По́каль ся зы́йдеме (Нар. співанка).*

Векша часть тых злучніків є поліфункчна. Выужыва́ня єдных злучніків (злучніковых слов) в значіні іншых злучніків є доказа́м того, же они залежа́ть од грама́тічно-смысло́вой штру́ктуры речіня. Уведжены злучнікі звекша передаю́ть окре́м часовых одно́шій і причі́нны, порівню́чі (компараті́вны), усло́вны і іншы одно́шія, напр.: *До́брі ся на го́рах Поляно́чкы ко́сять, Кі́дь кра́сны ді́вча́та До́бре ї́сти но́сять (Нар. співанка); Бі́дна мо́я ма́ти, як ся ді́зна́ла то́ту стра́шну́ новінку́, потрепа́ла вшы́ткы святы́ о́бразы, што́ вісі́ли на сті́ні, а од Ю́ркові́ смёрті́ посиві́ла, як го́луб (Мальцовска); Ко́лі мы́ верта́ли ся до́мів, то́ ду́в сі́льний ві́тор; З то́го часу́ як він закінчи́в вы́соку́ шко́лу, мы́ уж рі́дко стрі́чали́ ся; Пе́ред тым як ты́ прій́деш, я́ куплю́ лі́сткы на конце́рт; Кі́дь лі́с руба́ють, трі́скы літа́ю́ть; По́кля́ мій пан на ме́не сі́да́в, Та́ я дрі́бный о́вес ї́да́в (Нар. співанка).*

2. Причинні злучники: *зато же, бо, зато бо, накілько, нашто, чом, потім што, в споїні з тым же (што), вдяка тому же, наслідком того што (же), так як і др.; Не грай ся з огнём, бо ся попалши; Не ходь коло воды, бо упадеш до воды; Ей, парадны невісты, Чом вы не співае? На якого фраса Голосы тримате!* (Нар. співанка); *Вдяка тому же шпортівці велё і усёрдні тренувалі, оні указали найліпший час на шпрінтерській діштанції.*

3. Злучники ціли: *лем бы, жебы, штобы, затым жебы, на то жебы, для того жебы* - з тими злучниками споює ся підрядна часть з главнов. В головній часті можуть ужывати ся соодносны выразы *з тым, з тым цілём, так і др.*

Спомеджі уведжених злучників ціли найужыванішым в русиньскім языку є злучник *жебы (штобы)*, котрый в головнім речіні соодносить ся зо словами і сповоспоїнями, як: *з тым, на то, для того, затым і ін.* Наприклад: *Слово є дане чоловікови для того, жебы высловлєвав свої мысли; Ходжу к морю зато, жебы одпочіти; Я взяв ведро на то, жебы набрати із студнічки воды; Жебы розуміти людєй, треба любіти їх.*

4. Злучники наслідку: *так же, в силу того, од чого, наслідком чого.* Підрядна часть наслідку все заберать постпозитівну позицію в речіні. Наслідковий злучник *так же* не допускає ёго діліня на дві часті, із котрых єдна бы была в головній часті, а друга - в підрядній, наприклад: *Додж лляв як із ведра, так же на веранду не мож было ані выйти; Было уж дость пізно, так же мы мусили глєдати дорогу напوماцькы.*

5. Условны злучники: *кідь, кідь бы, як бы, раз, кідь уж, в тім случаї кідь, в тім случаї колі* - тими злучниками підрядна часть споює ся з главнов частєв. Кідь условне підрядне речіня стоїть в препозиції, то головне - часто зачинать ся соодносным злучником *то* або *та, так; Кідь хочеш мед їсти, - мусиш меджі пчолы лізти; Кідь не попустиш, та не продаш, кідь не придаш, та не купиш; Кідь раз когось гадіна укусьть, то і хробакá боїть ся; Раз ты прийшов ку нам, то посідь і побісідій з нами; А кідь бы я мала Мамічку з валала, Та бы ми про хлібик Плакати не дала* (Нар. співанка).

6. Злучники уступкы: *хоць (хоть), хоць бы, хоць і, дарьмо же, не позеравши на тотó, што, най, ці лем, лем бы, ці, ці бы, чей; Хоць ружа зорвата, она іщі квітне; Діти она мать здоровы, хоць не мать білого хліба* (Мальцовска); *Хоть малый кинь, але велика тинь; Палінка овсяна Не буду я пня, Хоть бы я ей піла З вєчора до рана* (Нар. співанка); *Най він прийде, мы ёму поможеме; А ты, бандо, грай весело, Най то войско крачать сміло!* (Нар. співанка); *Чей я постарів, - учула Наця, як з повным ротом Петро к ній пригваряють ся* (Мальцовска).

7. Порівнюючі (компаратівны) злучники: *як, як бы, як кідь, як кідь бы, подібно тому як, так як; Она стояла перед дверями, як із каменя* (Мальцовска); *Сердце она мала холодне, як кідь бы она ішла на смерть; Кідь є то радість, то храни ёй, як мати храниť дітину.*

181. ЗЛУЧНИКОВЫ (ОДНОСНЫ) СЛОВА

Злучниковы або **односны** слова то суть односны містоназівники і містоназівниковы присловники, котры выражають синтаксичны одношіня меджі головними і підрядними частями і представляють собов компоненти підрядной часті, выступаючі в ролі підрядных злучників: *котрый, який, што, хто, чій; де, колі, кады, одкы: Што посієш, то пожнеш* (што є односне слово, в синтаксичній функції предмета); *Хто кому яму копле, сам до нєй упаде; Де были лу́кы, ту ся тепєрь худба пасє.* В головній часті в функції обставника часто стоїть соодносный присловник *ту, там, одтам, всяды, тамады; Дівека, як верьба,*

там зійде, де єй посадиш; Де было повалéне зéрно, всяды погни́ло; Підеш тады, кады дра́жка іде. На розділ од злучників злучникові слова повнять двояку роль: споюють підрядну часть (підрядні часті) з главнов (функція служебных слов) і выступають як члени підрядної часті (в тім случаї выповнюють функцію повнозначных слов).

Обставникові часті речіння **місця** споюють ся з односними містоназівниками, котрі выступають в речині парами (*там - де, де - там (ту, всяды), одкы - одтам (там, одты), кады - тады (тамáды)*).

ЧАСТКЫ (PARTICULY)

182. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧАСТОК

Часткы то суть служебны слова, позбавены предметного значіння, котры надають доповнюючі смысловы, модальны і емоціонально-експресивны одтінкы словам, частям речіння і цілому выповіджію.

До ґрупы часток входять незмінны служебны слова, котры беруть участь при творіні морфологічных форм і форм речінь з рознородым значінєм іреальности (спонуканя, условности, желаня); выражають рознороды субектívно-модальны характеристикы і оцінкы высловленя частей речіння; беруть участь в выражіні ціли выповіджіня (вопросность) і при выражіні модальности речіння (потверджіня, отрицаня); характеризують діяня або став проходжіня в часі, результатівности або нерезультатівности ёго реалізації. Даны функції часток реалізують ся способом формотворіння або як рознороды характеристикы выповіджіня. Частка характеризує ся тым, же все мать значіння одношіня: одношіня діяня, ставу або цілого выповіджіня к дійсности, або одношіня говорячого к высловленому, причім тоты одношіня часто вміщають в собі значіння еднакой часткы. Значіння часткы, як окремого слова, є то одношіня, котре нёв выражать ся в речині.

Тіпичнов характеристиков для дакорых часток є того, же по своїй штруктурі і функціях они зближують ся з присловниками, злучниками або чутесловами. Дость часто часткы зближують ся і з модальными словами.

Частка одлічать ся од повнозначных частей речі тым, же они самы по собі не повнять номінатівну функцію, што значить, же не мають предметного значіння, хоць інколи подобны по высловліню з повнозначными словами, наприклад, з часословами *дава́й (побі́жыме), ідь (і по́прось), дай (зроби́ме)*, присловниками *просто, прямо* і ін. Дана характеристика указує на того, же они не являють ся компонентами речіння, але лем надають доповнюючі їм смысловы одтінкы.

Од модальных слов часткы, выражаючі модальны одті́жкы, одлічають ся тым, же вносять до речіння рознороды значіння субектívного одношіня к выповідженому слову, словоспоїню або цілому речіню; напро́тív, модальны слова самы служать на выражіня модальных значінь. Правда, різка границя меджі модальными словами і модальными частками не все може быти точно виділена.

Часткы, подля своёго творіння, односять ся к пізнішому розряду слов. Они творили ся з других частей речі, з котрыми они теперь наподібнюють ся.

183. РОЗРЯДЫ ЧАСТОК ПО ШТРУКТУРІ

З формального боку часткы ділять ся на **першотворны** і **непершотворны**. К першотворным часткам односять ся такы, котры не мають живе словотворне споїня і формалне соодношіня з словами других частей речі, наприклад: *бы, га, гей, гэле, гы,*

же, ці, не, ни, най, нет, уж, но, -то, -те, -ка (домівка), да- (даякий). Вшитки іншых часткы суть непершотворны.

По штурктуры часткы ділять ся на **просты** і **зложены**. **Просты** часткы суть тоты, котры складають ся з єдного слова. **Зложены** часткы суть утворены з двох (рідше веце) слов, двох часток: часткы і злучника, часткы і приназывника, а тыж часткы, утворены з часословных форм або присловників. Зложены часткы можуть быти **неросчленены**, котрых компоненти в речіні не можуть быти розділены іншыми словами, або - **росчленены**, котрых члени в речіні можуть быти іншы слова.

К **простым** часткам односять ся вшиткы першотворны часткы (см. высше), *агá, ыгы, гы, га, гэле, а тактыж - а, блага, вэце, буквалні, бывать, бывало, было, ведь, все, смоть, давай(те), дай(те), кідь, іщі (щі), знай, прáві, як, ці, лем, ліпше, не, ніяк, но, єдна́к, прóсто, дякую* (в значіні *добри*), *тыж, тільки, там, так, хоць (хоть), што, жéбы, га́дам, же, най, уж, ужéк, неврэком, чо́рта, парóма, фі́гу* (борóву), *вла́стні, іна́кше* і т. д. Вшиткы тоты часткы мають формалны і смысловы споїня і з другыми групами слов. В них вміщають ся елементи значінь присловників (*блага, іщі, щі, уж, прáві, дійсно, прóсто, прямо*), містоназывниковых слов (*вшитко, там, чо́го, де, як*), часослов (*бывать, бывало, было, дай(те), давай(те), знай, смоть*), злучників (*і, а, áбо, же, єдна́к, жéбы, кідь, най, но, лем, хоць, ці, што, áбы*), чутеслов (*є, дякую*). Часто в єднім і тім же слові стрічає близькость в значіні часткы і злучника, часткы і присловника, часткы і часослова, часткы і містоназывника, часткы і чутеслова. На основі такой близькості семантикы часток з другыми частями речі выжадує ся кваліфіковати як “частка-злучник”, “частка-присловник”, “частка-часослово” і ін.

Зложены часткы ділять ся на дві групи:

1. **неросчленены**: *всéже, смоть і, далéко не, іщі бы, так і є, і так, якже, як так, бог знать ці, што же, ці што, лем же не, ці не, кóнець-кінці, уж і, уж-уж, лем-лем, то єсть (то є), так-так, лем а лем, нет а нет; Не бій ся, я і так не прійду; Ты прійшов як раз завчасу; Збо́гом, - Та як так збо́гом?; Бог знать ці іщі він даколí вéрне ся?; Він був тоды до́ма, ці што?; Я лем же не упáв; Він лем а лем не стратíв ся; Ці не мам одпочíнути собі?*

2. **росчленены**: *лédва не, лédва ці не, як не, як бы не, лем бы, лем жéбы, лем áбы, най бы, скóрше бы, так і, хоць бы, што за; што з то́го, же; лем же не, лем же бы не; Лédва нóгу не зломíв; Лédва ці він не пёршый раз поциганíв в своїм жывóті; Як мі тотó по́ле не знáти; Най заспíвав бы собі; Скóрше літо бы прійшлó; Так він мéне і не памята́в; Хоць бы учíв ся; Што мі тепéрь з то́го, же він вернóв ся?; Лем же онá так скóро не приходíла; Хоть бы я єй (пáлінку) пíла з вéчора до рáна* (Народ. співанка).

184. РОЗРЯДИ ЧАСТОК ПО ФУНКЦІЇ. ЗНАЧІНЯ ЧАСТОК

По своїй функції виділяються такі частки: формотворні, словотворні, отрицючі, утвердуючі, вопросні і модальні.

1. К **формотворним** часткам односять ся: *дава́й(те), бода́й, най, най же*, утворуючі форму розказового способу, напр.: *дава́й(те) співа́ти (танце́вати, гуля́кати, їсти, выпити)*; *Подь мі, мілий, помо́ж; Зарі́жу качура́, най ка́чки гря́чать, піду за тебе, най дівки пла́чуть*; частка *бы*, котров творить ся форма умовного способу, напр.: *попозера́в бы, чита́в бы, писа́в бы, наруба́в бы*; тыж желаючого (оптативного) способу: *хоць бы, най бы, лем бы; Лем бы сын учи́в ся; Хоць бы діти были здоро́вы!*; *Быв бы ты моїм учи́телём*"; а тыж вшиткы тоты часткы, при помочи котрых творять ся форми іреальних способів; *бы* і вшиткы ей модифікації, як: *гей, най* - ту односять ся і тоты часткы, котры творять штруктуру зложених часток: *же́бы, кідь бы* (стягнута форма *кібы*), *лі́пше бы, хоць бы, най бы, лем бы, до́брі бы, як бы не, ско́рше бы, поско́рше бы, кідь бы лем, што кідь бы*.
2. К **словотворним** часткам односять ся: (а) *хоць- (хоть-), да-, -сь, -то: хтось, штось, ко́лись, якийсь, де́сь, хо́цьхто, хо́цьшто, хо́цьде, дахто́, дашто́, да́чийська, да́гдє, да́колї, ко́лисьто, ко́мусьто* - служать на творіня определених містоназівників і присловників; (б) *ни, ні* - творять отрицючі містоназівники і присловники: *ніхто, ні́гдє, ні́чий, ні́який, ні́гда, ні́ч*; (в) *не* з хоцькотров частєв речі, окрем числовників, служать на творіня протівоположности: *прі́ятель – непрі́ятель, ві́рник – неві́рник, ві́рить – не ві́рить, до́брий – недо́брий, че́стный – нече́стный* і т. д. Частка *ся* служать на творіня рефлексивних часослов: *верта́ти ся, смі́яти ся, учи́ти ся, ганьби́ти ся, купа́ти ся, умы́вати ся, обу́ти ся*.
3. К **отрицючим** часткам односять ся: *не, ни, а́ни, не́ст*. Частка *не* ужывать ся в речині на виражіня общего і часточного отрицання, наприклад: *Штуде́нт не прийшо́в на ле́кцію; Штуде́нт прийшо́в не на ле́кцію; Не штуде́нт прийшо́в на ле́кцію*.
Отрицюче значіня часткы *не* ослаблює ся в таких случаях, кідь
 - а) частка *не* споює дві доведна висловлєны єднакы форми єдного і того самого слова, наприклад, кідь виражать ся непересвідчене отрицання: *Пан не пан, а з черешні до́лєв*;
 - б) частка *не* споює дві єднакой форми єднокорінны слова; таке споїня мать значіня повного і продовженого діяня: *ро́бить не ро́бить, спить ся не спить ся*;
 - в) частка *не*, ужыта двараз в часословнім предикаті - перед модифікатором і часословом-інфінітивом - отрицання в речині неутралізує; значіть, же речіня ставать ся утвердуючим, напр.: *Она́ не мо́гла не люби́ти єго́; Він не міг не усмі́хну́ти ся на Гелє́ну*, або в штруктурі звязочно-менного предиката: *Тота́ кни́жка не мо́гла быти не інтере́сною*;
 - г) частка *не* споює інфінітив і особну форму того самого часослова. Утворивши таке споїня, ціле виповіджіня виражать категоріальне отрицання: *ві́дїти не ві́джу, просі́ти не про́шу, ві́рити не ві́рю, ході́ти не хожу́, співа́ти не спі́вам, клі́кати не клі́чу, одпові́дати не одпові́дам*;
 - г) частка *не* в споїні з *як* в діяні указує на утвердуючу репліку: *Як не тре́ба, пра́вда, тре́ба*.

Часткы *а́ни* (в русинських текстах, главні в записаних співанках, прислівях стрічає ся і з формов *а́не*: *Де ні́ч не є, там а́не сме́рть не бере́* (Народ скаже – як завяже. Пряшів

1964, с. 9); *Ане ня до неба, ане ня до зэмлі* (Там же, с. 19), *ни* виражають отрицання в структурі неросширеного речіння (*Ани душы; Ани воды; Ани мұхы*), а в росширеном отрицаючим речині збігають ся значіння зосиленого отрицання (*Мы ту не віділи ани душы; Ту не было чути ани мұхы*) або бывають злучникове перерахованя (*Ани за тебе не піду, ани твоя не буду, ани я тебе уж чекати не буду* (Нар. співанка); *Ты ту не маш ани письмо, ани балик, ани телеграм; А най мене не ховають ни попи, ни дяци, лем най мене поховають карпáтскы вояци* (Нар. співанка); *Ани тот пес недобры́й, што ся свогó двора не тримать; Ани ёго сто коней не догонить; Бóже, бóже, што-м зробила, Кидь я мужа отравила? Ани мужа, ни фрайра́, - Діточкы ем всиротила* (Нар. співанка); *Ани наше крєсня веселе не буде, Кидь ёму хрєсный отєць Співати не буде* (Нар. співанка); *Нинашто ся не подобать; Гей, ни ми кудель прясти, Ни ми хыжу мєсти, Бо я ся научила Рукóв собі трясти* (Нар. співанка).

Часткы **ани, ни** вміщають в собі одтінок значіння повности хыбованя або категоричность отрицання.

4. Вопросны часткы *а ці, ці не, прэцік, гей, хыбаль, што, но, га, гы, ці што*, як вміщають в собі значіння вопросности з веце або менше выраженим модальным зафарбінєм.

Найужыванішов частков в русиньскім языку є частка *ці*, котра все стоїть в препозиції речіння або того слова, на котре падають логічний акцент і основне значіння вопроса, окремих позиції в споліні *а ці*: *Ці лем так ты гварила, жебы ся посміяли?* (Петровай); *А ці вліті мы могли ходіти до школы, кидь треба было на полі робіти?*; *Ці не ганьба тобі так довго мучіти мене пустыми обіцянками?*; *Ці ты віриш ми?* Частка *ці* формує вопросне wypowiedження (*Ці він уж давно одышов?*), так і вопрос з однінком спохыбованя (*Ці то так было?*). Частка *ці* не вносить до вопроса одтінок значіння категоричности, даколи - недовіру (*Ці не окламав ся він?*). Вопросны часткы все вносять до вопросного речіння одтінок спохыбованя, недовіри або зачудованя (*Хыбаль є то правда?*; *А ці ты ёго любиш?*; *Што мам ёму повісти?*).

Частка *што* за, *што* то звичайні формує вопрос, вижадує уточніня, высвітліня: *Што за хлоп?*; *Што то за люди?*

Частка *што* открывають вопросне речіння, або слідує за меном, вынесеним на зачаток речіння (*Што, він зась пізнить?*; *Він што, зась пізнить?*). Часткы *што, а, га, гы, но* виражають переспросіння, побуджіння к вопросу (*Ты чуєш мене? - Што?*; *Вєрнеме ся а (га, гы, но)?; Но тягай!*

Частка *ці што* вносить одтінок простоплюдности (*Він уснув ці што?*). Частка як інволує вопросне значіння: *Як (но як), віриш ми?*; при переспросі: *Я не піду до ліса. - Як?*; *Як, не підеш ты до ліса?*

Вопросны часткы часто ужывають ся вольно в споліні єдны з другими, наприклад: *Што, одвыкнув, га (гы)?; Што, ці не почєкаш нас?*; *А што кидь ся він вєрне?*; *А нараз запізниме?*

5. Модальны часткы - вносять в речіння значіння суб'єктивного одношіння к wypowiedженюму.

К часткам, виражаючим модальны одтінкы односять ся:

а) часткы, котры передають емоціонально-експресивны одтінкы, выражены прямо реакціями бісідуючого: *што за, як, но так, де, де там, што там, де як, но і, о, тотó;*

А што то за живот з ним був!; *Де бы тебе тягало за мнов?*

б) вопросны: *а, гей, як, ці, што, ці што;*

в) утверджуючі: *гей, а як же, так, ыгы;*

г) отрицателны: *ні, не, нєт*;

г) порівнюючі: *як бы, яко бы*;

д) частки, виражаючи волю бісідіючого: *а якже, гей, так*.

Частки творять рознороды споїня і одношіня высповеного з ёго істочником і другыми реалізоваными фактами. В єдній частці можуть вміщати ся рознороды одтінкы значіня.

Сам термін “модальность” не є єднозначашій; він має шыроке значіня. Термін модальность ужыває ся на означіня языковых явів не єднакых по значіню, содержанию, ґраматічным властивостям і по своєму одношіню к тому або іншому уровню языковой сістемы.

К модальным часткам, способным выступати в діалогі як реплікы, виражаючи утверджіня або отрицаня, односять ся часткы *гей* і *нєт*. Утверджіня виражають часткы в значіні *гей* і слова *так, добрі, справні, правда, самособов, як же, а як же, іші бы (ці бы), прєцік, тóчно, тыж, як раз, дійсно, но правда, прісямв́ачку, так і є, в́еру, верабóже, акурáт, божех́рань, божепомóж, дайбо́же* і др.

Сінонімами часткы *нєт* можуть быти слова або споїня слов, як: *неп́равда, несп́равні, ці лédва, не мóже быти, ніяк нєт, áни кус, дежé, áни зáшто, но так* і ін. Дакотры часткы, в залежности од сітуації або контексту, можуть виражати як утверджіня, так і отрицаня, напр.: *а як же, а то, досп́равды, но; А то він верн́ув ся?!; Вн́учка дóма помáгать? - А як же!; одповідь може быти утверджована (П́равда, помáгать.), або отрицана (Ні́ч не помáгать.).*

Особисте місце забирають **часткы-злучники**, котры містять в собі рознороды модальны значіня зо значінєм споєваных слов. Ту односять ся такы часткы (в окремых споїнях значінях): *а, б́лаго, все, гей, гéле, же, кідь, лем, но і, най, бодáй, ці, так, так і, хоць, жéбы, в́еру, верабóже, беспо́хыбы*.

Модальны часткы *бы, бодáй, дай, давáй, най, но* обєднують ся обшчім значінєм виражіня волі говорячого. Они ужывають ся в штрктурі речіня доведна з предікатом-часословом, котры придавають речіню рознороды одтінкы значіня: понуканя, імператівности, можности, повинности. Основна їх реалізація маніфєстує ся в говорівій речі, в языку красной літературы і в публіцистіці.

Значіня желаня (хотіня) чогось придавать речіню частка *най* в споїні з часословом в теперішнім і будучім часі 3-ей особы єднотного і множного чісла, наприклад: *Най прокві́татъ нáша краї́на; Най будуть вш́іткы люди на ці́лїм сві́ті здоровы́ і щастлі́вы!*

Частка *но* може, в споїні з особнов або неопреділенов формов часослова, виражати спонукнутя к діяню або різкый зачаток к діяню: *Но помі́рьме ся, будь розу́мный!; Но пообі́ма́йме ся, но поці́луйме ся!; Но спі́ва́ти, но танцё́ва́ти!*

Частка *бы*, окре́м творіня условного способа, придавать в речіні значіня оптативности (желаня) або повинности, котра стоїть в препозиції інфінітіва, напр.: *Не то́бі бы по́висти, не то́бі бы сл́ухати; і в постпозиції: Поду́мати бы тепéрь.*

185. ПОЗИЦІЯ ЧАСТОК В РЕЧІНІ

Подля позиції в речіні часткы бывають двох тіпів: єдны мають тóту саму позицію, другы мають - то єдну, то другу, што залежыть од смысла выповіджіня. Часткы, котры мають все тóту саму позицію суть препозитівны або постпозитівны.

1. Препозитівны часткы суть такы, котры все стоять перед тым словом, ку котрому они односять ся: *бодáй, і́сто, лем, най, но, так, ці, што, за, як; Так пиш!; Най в́ернуть*

ся оні днеська!; Як добрі! Частки можуть стояти при єднім слові, при wypowiedжіні і самостатні. Частки, модифікуючі єдиний вираз, стоять в препозиції, то єсть антепонують ся (ставять ся перед штось). Для часток характерным є того, же они не можуть быти самы о собі ядром (ремов) wypowiedжіня; їх роль в wypowiedжіні є вязана на позицію перед актуалізованим членом. Наприклад, в wypowiedжіні *Штудент выпожычав кніжку з універзітної бібліотеки* ядро (рему) wypowiedжіня визначіме позицієв дакотрой частки, наприклад: *лем, ці, їсто; Лем штудент // выпожычав кніжку з універзітної бібліотеки; Штудент лем выпожычав // кніжку з універзітної бібліотеки; Штудент выпожычав лем кніжку // з ...; Штудент выпожычав кніжку лем з універзітної // бібліотеки.* В уведжених wypowiedжінях частка стоїть перед ядром (ремов) wypowiedжіня.

2. Постпозитивны частки все стоять по тім слові, ку котрому они односять ся (же, то): *Я же ёго познам?; Зайдь же за ним; Она то з ним не бісидовала.*

Іншы частки, котры вносять доповнюючі одтінки значінь до цілого речіня, не мають в нім все тото саме місце. К таким односять ся уж, іщі (иці), і др.: *Уж будьте хоць лем вы розумны; Зайдь ты уж даколи к ним.*

Частки можуть стояти і як самостатны wypowiedжіня – репліки. Тоды звичайні синонімы таких часток суть *гей, нєт*, наприклад: *Завтра ты прійдеш за нами! - Добрі?(Гей!) - повідав ущіпачні; Лем такы дзбанкы вы вырабляете? – Правдаже! (Дэжебы!)*

Частка *тыж* все є носителем інтоначного центра (логічного акцента): *Облак до сусіднєй хыжы був тыж отворєный.*

186. ЧАСТКИ І ДАКОТРЫ ІНШЫ ЧЛЕНЫ РЕЧІНЯ

Меджі частками і іншыми незмінными частями речі є плинный перехід. Із змінными частями речі частки суть тотожны їм тым, же дакотры змінны слова функціонують в речіні, як частки.

187. ЧАСТКИ І ЗЛУЧНИКИ

Частки найвеце подобны злучникам. Дакотры слова (*най, а жебы, кідь, ці, як*) в речіні мають роль злучника, а в іншій позиції контекста повнять функцію суб'єктивної оцінки, то єсть частки, напр.: *Але най (злучник) была бы ніч хоць яка страшна, най (злучник) бы чорти вонка женіли ся, най (злучник) бы чорт знать што робіло ся, ніяка ніч не вирівнать ся ночі в самотній душі; Пукний од злобы, най (частка) тебе там розторгать, най (частка); Кідь (злучник) збудів ся, отворів очі і встав; Кідь (частка) выштыко ту, дома, такє міле!*

188. ЧАСТКИ І ПРИНАЗЫВНИКИ

Дакотры частки суть омонімічны з приназывниками (*зо, за*), наприклад: *Ёму зо (частка) двадцять років; Якá была бы то за (частка) ма́ма; Ни не їла, ни не пїла, за (приназывник) сынóчком полетіла* (Народ. співанка).

189. ЧАСТКИ І ПРИСЛОВНИКИ

Розділ меджі частками (*та́кой, до́брі, лем, ско́рше* і ін.) і присловниками (функціонуючими і як частки) є в тім, же частками выражать ся одношіня до высловленого в речіні, або до окремого слова - до контексту або сітуації, а присловники выражають свої значіня в штруктурі речіня. Наприклад: *Мы о вас до́брі* (присловник) *зна́ме; Так він намага́ть ся,*

дóбрі (частка) *ёму даштó не стáне ся; Він ішóв помáлы* (прислівник); **Помáлы** (частка) *бы ёгó перебігнув*.

В ролі часток функціонують і інші прислівники (*блízко, цáлком, чісто, скóро, штоскóро, дослóвні, тáкой, їсто, накóнець, нáспак, подібні, помáлы, прóсто, прямо, рівно, спрáвні, влáстні, дéже, пóтім, так, таксамо* і др.).

На верифікацію прислівника просиме ся при помочі виразу, ку котрому прислівник односить ся (*Як ішóв? - Помáлы; Як ёгó пóзнаме? - Дóбрі!*), але частка выражать доповнюючі одтінки значіння, і не можеме ся на ню просити якимсь виразом.

190. ЧАСТКИ І МІСОНАЗЫВНИКИ

В ролі часток, із змінних частей речі, найвеце ужывають ся місоназывники (*што, хто, дéже, якже, онó, так*); Але **што** нас до тóго! - *Вы нас почéкае? - Я'южебы нет* (або субстантів *Прáвда, почéкае*); *Моглó бы ёму быти так кóло пятьдесят; Но, так вставáй!; То ты будеш ходіти все так скóро до шкóлы?; Онó не є ту áни часу на подібны плёткы*.

191. ЧАСТКИ І НАЗЫВНИКИ

Частками суть і дакотры застыты формы назывників, як: *дябла, чóрта, фрása, фігу* (борóву), *прáвда, неврэком, панебóже, панаяна, пáнечку, доспрáвды, докінце*.

Частками стали ся і застыты приназывниковы формы назывників, котры тыж пишуть ся доведна і творять єдно ціле понятя (*препанабóга, препанаяна*) або суть творены із двох назывників і творять єдно ціле (*крістепáне, панаяна, панебóже*), або частки і назывника (*неврэком*): **Чóрта** я о ню стáрає ся; *Пожычíš мі пінязі? - Фігу борóву!; Доспрáвды я з ним там зыйду ся!; Докінце я за нёго выдає ся*.

192. ЧАСТКИ І ЧАСОСЛОВА

За частки поважують ся і дакотры застыты формы часослова: *прóшу, бодáй* (із бог дай), *вэру, повіджме* і ін., напр.: *Прóшу сідáйте; Тоты выразы, повіджме, не любіли ся нікому; Бодáй бы він пропáв!; Вэру, він дóбрі трафив ёгó*.

ЧУТЭСЛОВО (INTERJESTIO)

193. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧУТЭСЛОВ

Чутэслово є незмінюча часть речі, котра служыть на выражіння емоцій, волёвых реакцій чоловіка, або рознородых звуків, выдаваных людьми, звірятами або предметами і явами, находячі ся в об'єктивній дійсности: *аї, ах, ой, ох, но, гурá, бóже мій; Ох, які то были нóчі!*

Выражаючі емоції, волю, чувства і інші побуджіння чоловіка, чутэслова не называють самы емоції, волёвы реакції, а то значіть, они не мають номінатівной функції. Тым чутэслова в своїй основі одлічують ся од повнозначных частей речі. Чутэслова не суть повнозначнов ани служебнов частёв речі, Од повнозначных частей речі они одлічують ся тым, же не мають номінатівну функцію (выражаючі чувства, волёвы реакції, чутэслова не называють їх), а на розділ од служебных частей речі чутэсловам не є властна споююча функція.

Як правило, чутэслова мають значіння многозначности. Єдны і тоты самы чутэслова можуть выражати рознороды емоцій, і зато їх конкретне значіння може быти найліпше зрозуміле в контексті, в конкретній ситуації. Так, наприклад, чутэслово *ах* може означа-

ти радість, страх, гнів, напуджіня, злость і інші одтінки емоцій; чутеслово *ага* може виражати догадку, удівління, висміх, злорадність, небезпечність, указувати на якийсь предмет або вияв. Многі чутеслова, ведно з інтонаційв або указаным жестом, виражають дость конкретны емоції або волёвы імпульзы, напр.: *тьфу!* - виражать омерзіння, протівіння; *пррр!* - виражать хотіння заставити (напр.: коня); *псс* - желаня быти тихо; *ой!* - виражать боль, жаль, напуджіня, страх, радість і інші проявы емоцій. При высловлєвані чутеслов выжадує ся належна інтонація, а кідь інтонація невыразна, то чутеслова страчають своє виражіня емоцій. Наприклад, чутеслово *а* характерізує ся передаванєм рознородой інтонації, кідь означать:

1. догадованя: *А, о што ту їм ідє!*;
2. загрозу, снажіня застрашувати: *А! Я вам!*;
3. одозву на чієсь выповіджіня: *Пан учітель! - А!*;
4. переспросіня при недочуті: *Днесь одхóдїме. - А? Што вы говоріли?*;
5. радість або смуток: *А-а-а! Я рад, же мы стрітіли ся.*

Чутеслово *ей* при рознородій інтонації виражать

- (1) потішіня: *Ей, якá ты шўвна!*;
- (2) гнів, злость, лютость, банованя: *Ей, пребáчте, я цáлком на вас забыв!*;
- (3) удівління: *Ей, якýй ты шікóвнýй;*
- (4) ошущіня хвороты: *Ей, не мóжу уж вытримати, так мéне гóлова боліть.*

Обсяг чутеслов вызначує ся їх функційв в речіні; они выступають як нечленны речіня, як еквіваленты выповіджіня, або, увійшовши до складу речіня, і тоды в речіні выступають ізоловані, то значіть, они не суть членами речіня і не вступають до синтаксічного споїня з другыма словами.

В речіні чутеслово звычайні формує ся як пряма реч, творить закінчену репліку, або входить до ёго штруктуры, напр.: «*О-го-го-гов!*» – *озывать ся в лісі гóлос хлóпця.*

Споїня чутеслов з лексіков словникового фонду указує ся в процесі переходу до чутеслов з інших частей речі. В такім случаї повнозначны слова тратять своє лексічне значіння і переходять до неповнозначных слов і тоды виражають лем емоції. Наприклад, в речіні *Стрáжник!* виражать ся страх, ужас, што не означать обернутя ся к стражникови, очікуючі од нёго якусь поміч. Чутеслово *Збóгом!* означать просте привітаня при розлуці і тот выраз ужывать ся рядом з такими як *Вшытко дóбре!*; *Будьте здоровы!* Вшыткы такы подобны выразы тратять веще або менше своє первічне значіння і зближують ся з чутесловами. Цалком перешли або зближують ся з чутесловами і далшы выразы: *Гóсподи!*; *Дякую!*; *Чорт ёго берь!*; *Бóже мій!*; *Дóбры́й день!* і інші.

З другого боку, чутеслова, набываючі номінатівну функцію, можуть в речіні выступати як ёго компоненты і в споїні з тым зближують ся і переходять до других частей речі. Найчастіше они выступають в ролі предіката, што характерізує говоруву реч, і в тых случаях они представляють звуконаподобнюючі еквіваленты часослов *бац, бух, бум, дырґ, верть, мах, скок, скоч, топ, чап, шляп, шлюп, шмык*; *А Дівчáта хі-хі-хі, а хлóпці ха-ха-ха (= сміють ся)*; *А він бух (= удáрив, бұхнуv) ё́го по гóлові.* Чутеслова можуть выступати в ролі субекта, обекта - в тім случаї они субстантівують ся, або выступають в ролі обставників: *Твоє хі-хі мéне знепоко́вєвало*; *Ани єднóго óха нам не выстачіть*; *Што і вояків ту побіло - ой-ой!*

Репертоар чутеслов поповує ся при помочі перебераня з інших языків. К таким перевзятым словам односять ся: *марш, мерсі, стоп, гáло, б́раво, гурá, гáйда* і др.

194. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ЧУТЕСЛОВ

З синтаксичного боку чутеслова одлічують ся од другых частей речі, бо они суть членами речіння, хочь інтонаційні они суть спосны з речіннями, ку котрым примыкають.

В речині чутеслова найчастіше бывають синтаксично незалежны, то значить, же они не суть звязаны з другыми членами речіння. Правда, дакотры чутеслова, выражаючі волёвы одтінки, можуть підряджовати собі іншы члени речіння, наприклад: *Вон одты!; Але уж ай! - закрічав на дворі Мілан.*

Чутеслова, котры функціонують як окремы речіння, помітно одлічують ся од часослов, ужытых як окремы слова. Кідь чутеслова-речіння утримують свої основны прізнаки короткого сігнала, котры выражають якісь емоції, чувства, переживаня і іншы нюансы, то чутеслова-слова страчають свої прізнаки і набывають определёный смысл і тоды можуть фунґовати як повнозначны части речі. В таких случаях чутеслова выповнюють функцію окремых компонентів речіння.

На поясніня семантичных і морфологічных прізнаків чутеслов важну роль грать і ёго місце в речині: во властнім чутесловнім значіні выступають лем такы чутеслова, котры находит ся в препозиції або в постпозиції речіння. Характеризовавши ся емоціонально-волёвым одтінком значіня, такы чутеслова стоять в препозиції речіння і як бы то сігналізують содержание слідовавшего за ним речіння. Наприклад: *Ой, ніхто не відить мої страшны раны, ани ніхто не знает, де я закопаный* (Матяшовска); *О, я не люблю того вашого Штефана!*

Чутеслово, котре находит ся в постпозиції речіння, може і не мати поясніня по собі, зато же і в такім случаї смысл чутеслова є зрозумілый із стоячого в препозиції речіння: *Но але я дістаю тоды од вітця, ой-ой!*

Чутеслова можуть выступати в функції окремых компонентів речіння або повнити роль зосилнюючих часток. Чутеслова, выражаючі волёвы емоції, чувства, выступають в ролі предиката, напр.: *Вшытко ту фуї!* Субстантивованы чутеслова выступають в ролі субекта: *Десь далёко было чути могётне "гурá".* Чутеслова можуть выступати в функції атрибута, обставника і предикативного члена, напр.: *Але тот предмет просто фу-фу!; Нет, вы, панове, ой-ёй-ёй!*

Іншый раз чутеслова-предикаты выповнюють функцію прирядной части зложеного речіння: *В тім часі начальником рёты был такий звірь, што у-у!*

195. РОЗРЯДЫ ЧУТЕСЛОВ ПО ЗНАЧІНЮ

По значіню чутеслова ділять ся на емоціональны, імперативны і общего етікета.

1. **Емоціональны** чутеслова выражають рознороды чувства, котры служать на выражіня
 - а) успокоїня, удівліня, радости, веселости, одушевліня, одобріня і т. д., котры дають **позітивну** оцінку фактів дійсности (*Ага!, Ой!, Ох!, О!, А!, Ах!, Браво!, Дякую!, Гурá!* *Днесь ідеме до кіна; А! То ты, - радісно він привітав ёго;*
 - б) неуспокоїня - смуток, жаль, нещастя, біду, нуду, лютость, старость, гнів, злость, протест і іншы, выражаючі **неґативну** оцінку фактів дійсности (*А!, Ах!, Ёци!; О!, Ох!, Ей!, Е!, Ех!, Бр!; Тьфу!, Чорта два і ін.; Ой, мамо, мамо! Зна́те, яка то была дівка!; Фуї! Якый тот хлоп недобрый!;*
 - в) зачудованя, преквапіня, страху, похыбованя, недовіры і іншых одтінків: *А!, О!, Но-но!, Господи!, Бо́же мій!, Бо́же храни!;*

г) іронію, odporність, презирство, сарказм, шкодорадость і др.: *А!, У!, Тьфу!, Фу-уї!, Е-е!, Бе-е!*;

г) емоціональної характерістики, оцінки ситуації, одношіня до речі собісідника. Чутєслова даной ґрупи характерізують ся тым, же мають доповнюючий модалный одтінок: *Ей-ей!, Но іші!, Баста!, Мудырпáнты!, Намойвэру!*

Бівша часть емоціональных чутєслов характерізує ся полісемантичностєв. Такими полісемантичними чутєсловами суть: *А!, О!, Ох!, Ой!, Ах!, У!, І!* і др.

2. Імператівны (волёвы) чутєслова (выражаючи волю, побуджіня к даякому діяню) выражають:

а) розказ, приказ, сіґнал к зачатю або скончіню діяня, заклик к осторожности, к згоді, к молчаливости, на поміч і др.: *Га́йда!, Гон!, Вон!, На!, Но!, Марш!, Цыт!, Чім!, Псс!; Ю'пко, га́йда до робóты!; Цыт уж конéчні!; Уж і вон!; Марш з хыжы!; Но, - повів я, - повідж, што тобі трéба?;*

б) заклик одповісти на штось, што служыть средством внимати когось: *Гало-ó!; Ау-у!; Е-ей, помóжте!; Ау-у, дівчáта!*

3. К чутєсловам, обслужуючим сферу общего етікета, односять ся слова, котры выражають привітання при стрітнуті (взаємного поздоровканя) і при розлуці (одздравканя), вдячность: *Дóбре ráно!; Дóбрыї дєны!; Дóбрыї вéчор!; Слáва Ісýсу Хрісту! - Слáва навікы!; Хрістóс воскресє! (до воскресіня) - Воістину воскресє!; Хрістóс воскрес! (по воскресіні) - Воістину воскрес!; Дóбру ніч!; Збóгом!; Май(те) ся дóбрі!; Будь здоровый!; Бúдьте здоровы!; Ціпую рúкы (ручкы)!; Агóу!; Пребáчте!; Прóшу!; Мій поклóн!; Бóже хрaнь!; Дай, Бóже, щáстя!; Бóже дай щáстя! До скóрого стрітнúтя!; Щaстліву дорóгу!; До свідáня! і др.*

Уведжены выразы уж давно стратили своє первічне лексічне значіня, а теперь ужывають ся лем як условны (договорены) выразы-кліше. Даны выразы формалні розчленюють ся на слова і їх морфемы, зато можуть быти поважованы як неповны речіня, котры можуть быти характерізованы як деріваты повных речінь, порів. *Дóбрыї дєнь! - Дóбрыї дєнь (Вам) жéлам !; Дóбру ніч! - Дóбру ніч (Вам) жéлам!; Збóгом! - Остава́й(те) збóгом!* Цалком повны речіня суть *Хрістóс рoждáєть ся!; Хрістóс воскрес(є)!*

196. ЗВУКОНАПОДОБНЮЮЧІ ЧУТЄСЛОВА (СЛОВА)

Звуконаподобнючі слова творять єдину ґрупу, єдиніці котрых суть прямо мотівованы позаязыковов дійсностєв, зато же они транспонують в язык позаязыкову дійсность якогось звука імітованим способом.

Наподобнючі звуки або ономатопії не выражають емоцій, ани волю ці побуджіня, але представляють собов условні витворены рознородым способом звучаня, то єсть они витворюють ся при помочі вшеляких звуків пріродных явів: звуковы сіґналы живых существ (людей, звірят, птахів) і неживых предметів (шуміня ці свист вітра, доджу, грому, воды, гуркотіня, шум стромів, взрывів, буханя і т. д.). Часто такы звуки ужывають ся в художній літературі з цілєм силнішой выразности і впливу такого сприймання на читателя.

Для чутєслов даной ґрупи є типічна аморфность, але форма передаваня рознородых звуків є заужыта і мать свої певны формы в языку.

К звуконаподобнючим словам односять ся вшыткы тоты слова, котры выдавають ся, наприклад, **криком птахів:** *га-га* (гускы), *кря-кря* (качки), *ку-ку* (куковкы), *кі-кі-рі-кі* (когута), *куд-куд-кодáк* (куркы), *кра-кра-кра* (вороны), *пі-пі* (качатя), *ціп-ціп* (курятя), *кво-кво*

(квочки), *чік-чі-рік* (воробля), *гырку-гырку* (голуба) і т. д.; **живоных**: *гав-гав* (пса), *бе-е-е* (вівці), *і-і-го-го* (коня), *і-а* (осла), *ква-ква* (жабы), *мяу-мяу* (мачки), *ме-е-е* (kozy), *хрю-хрю* (свині); виявом якихсь шумів природи або якихсь діянь, котры являють ся одражінем діяльности людей: *у-у-у, фі-фі-фі...* (завывина вітра), *ш-ш-ш* (шелест листів), *тік-так*, *тік-тік* (звук годин), *та-та-та...* (звук вистрілів з куломета), *тр-р-р* (звук вистрілів з автомата), *ж-жу-жи* (звук летячої кулі), *бім-бом* (звук дзвона), *дзінь-дзінь* (звук дзвонка), *шы-шы-шы...* (звук колес влаку) і т. д.

До особливої групи виділюють ся чутесловны часословны форми тіпа *бац, бум, клоп, топ, трах, тюк, хлюп, шлюп, жбылнк* і др.

197. СПОСОБЫ ТВОРІНЯ ЧУТЕСЛОВ

По способу творіня чутеслова ділять ся на дві основны групи: (1) неодводжены (прімарны) і (2) одводжены (секундарны).

Неодводжены чутеслова не мають граматичных прізнаків, але лем фонетичну характерістіку. Они можуть складати ся:

- із єдного гласного звука - *А!, Е!, О!, У!* або сполія гласных звуків - *Ау!, Оу!, Іа!* Гласны звуки можуть висловлєвати ся протяжні, што на письмі передавать ся здвоїнем, строїнем і т. д.: *а-а, а-а-а, о-о, о-о-о, е-е, і-і, а* тыж *ааа, еее, ііі, уу*;
- із сполія гласного і согласного звука: *Ах!, Ох!, Ух!, Ех!, Аї!, Ої!, Уї!, Еї!, Ёї!; Агá!, Огó!, Егé!, Угý!* - творены з двох гласных і єдного согласного меджі ними з акцентом на другім гласнім. Звуковы реалізації, творячі такы чутеслова, можуть частічно або повністю повторєвати ся: *Аї-аї-аї!, О-ё-ёї!*;
- із гласного і согласного: *Ба!, Хо!, Хе!, Хі!, Но!, Фу!* і ін.;
- із гласных звуків, высловеных протяжні: *Мм!, Шшш!, Ззз!, Ввв!*; із неєднаких согласных звуків: *Гм!, Брр!, Прр!, Цс!, Гр!*

Іншы неодводжены чутеслова можуть припоєвати флексію другой особы множного числа, наприклад: *Но те!* Або споєвати ся з частками: *Но же!, Ой ці.*

Одводжены чутеслова творять ся од слов інших частей речі. Основов їх творіня служать автосемантичны слова, а тыж фразеологізмы, висловлєваны з силнішым емоціональным зафарбінем або експресієв, котры страчають своє основне лексічне значіння і принимають на себе роль чутеслов. Таким способом стали ся чутесловами:

- рознороды субстантывы: *Гóсподи!; Бóже!; Бідá!; Мамі́чко!; Няньку!*
- подакотры формы часослов: *Прóшу!; Пребáчте!; Помі́луй(те)!; Подь!; Розмі́луй(те) ся!; Позе́раї!;*
- окремы містоназывники і присловники: *То-то!; Но што ты!;*
- фразеологічны сполія: *До чо́рта!; До па́рома!; До бо́га!; Чорт берь!; До ф́раса!; Чорт з тобо́в (з ва́ми)!; Лем так-так!; Най то бог скáре!; Най то ф́рас вóзьме!; Бог з тобо́в! (з ва́ми!)* і т. д.

Невелика часть чутеслов творила ся із іншоязычных (чуждїх) слов: *Ба́ста!; Бра́во!; Га́йда!; Га́ло!; Ка́нѣм!; Смон!; Ша́баш!*

Чутеслова легко субстантывують ся. В таких случаях они дістають можність выступати в ролі рознородых членів речіння. Дакотры чутеслова творять ся од часослов і для того ужывають ся суфіксы -а-, -ну-, -ка-, -ча-: *а́хати, а́хнути, о́хати, о́хнути, у́хнути, хі́хкати, ё́хкати, мяуча́ти* і др.

ЛІТЕРАТУРА

- БАЛАЖ, Г. и кол.: Современный русский язык в сопоставлении со словацким. Морфология. Братислава, Словацкое педагогическое издательство 1989.
- BARNETOVÁ, V. F. a in.: Русская грамматика 1. Praha, Academia 1979.
- БЕРНШТЕЙН, С. Б.: Карпатский диалектологический атлас. - Вопросы языкознания, 4, 1963, с. 72-84.
- БОКАРЕВ, Е. А.: О категории падежа. - Вопросы языкознания. 1, 1954, с. 30-48.
- БОНДАРКО, А. В. - БУЛАНИН, Л. Л.: Русский глагол. Ленинград, Просвещение 1967.
- БУЛАХОВСЬКИЙ, Л. А.: Нариси з загального мовознавства. Київ, Радянська школа 1955.
- ВАЛГИНА, Н. С. и др.: Современный русский язык. Издание второе. Москва, Высшая школа 1964.
- ВИНОГРАДОВ, В. В.: Русский язык (Грамматическое учение о слове). Издание второе. Москва, Высшая школа 1972.
- ГАЛКИНА-ФЕДУР, Е. М. и др.: Современный русский язык. Лексикология. Фонетика. Морфология. Издание второе. Москва, ГУПИ Министерства просвещения РСФСР 1958.
- ГАРАЙДА, И.: Грамматика русского языка. Унгар, Книгопечатня Юлія Фельдешія 1941.
- ГВОЗДЕВ, А. Н.: Современный русский литературный язык. Часть 1. Фонетика. Морфология. Москва, ГУПИ МП РСФСР 1961.
- GEROVSKIJ, G.: Jazyk Podrarpatské Rusi. In: Československá vlastivěda III. Jazyk. Praha, "Sfinx" Bohumil Janda 1934, s. 460-517.
- ГЕРОВСКИЙ, Г.: Народная речь Пряшевщины. In: Пряшевщина (Историко-литературный сборник). Прага, Изд-во "Хутор" 1948, с. 94-144.
- ГЕРОВСКИЙ, Г.: Язык Подкарпатской Руси (перевод с чешского). Москва 1995.
- ГУЖВА, Ф. К.: Современный русский литературный язык. Словообразование. Морфология. Киев, Радянська школа 1967.
- ГУЖВА, Ф. К.: Современный русский литературный язык. Часть 2. Морфология. Синтаксис. Пунктуация. Издание второе. Киев, Вища школа 1979.
- ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Й. О.: Лігвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР, 1, Ужгород 1958; 2, Ужгород 1960.
- ĎUROVIČ, Ľ. Paradigmatika spisovnej ruštiny. Bratislava, SPN 1964.
- ИСАЧЕНКО, А. В.: Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Часть 1. Братислава, САН 1954.
- ИСАЧЕНКО, А. В.: Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Морфология. Часть 2. Братислава, САН 1960.
- КАРПИНСКАЯ, О. Г.: Типология рода в славянских языках. - Вопросы языкознания, 6, 1964, с. 61-76.
- КОРОТКІ ПРАВИЛА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ (для вжитку Пряшівщини). Видавництво КСУТ в Пряшеві 1952.
- КОСТЕЛЬНИК, Г.: Грамматика бачвансько-русской бешеди. Руски-Керестур, Руске Народне Просвітне Дружство 1923.
- КОЦАК, А.: Грамматика русская (Рукопис Маріаповчанського варіанта Граматики Арсенія Коцака 1772-1778). In: Науковий збірник МУК у Свиднику 15. 2 том. СПВ в Братиславі, ВУЛ в Пряшові 1990, с. 73-330.

КОЧИШ, М.: Граматика русского языка I. Фонетика. Морфология. Лексика. Нови Сад 1974.
КРАТКАЯ РУССКАЯ ГРАММАТИКА (КРГ). Под ред. Н. Ю. Шведовой и В. В. Лопатина. Москва, "Русский язык" 1989.

ЛАТТА, В.: Атлас українських говорів Східної Словаччини. СПВ, ВУЛ в Пряшеві 1991.

ЛЕШКА, О.: Говор села Убля Восточной Словакии. Этюды по украинской диалектологии. I. Прага 1973.

ЛУЧКАЙ, М.: Граматика слав'яно-руська. Київ, Наукова думка 1989.

OVERPFALCER, F.: Rod jmen v češtině. Praha 1933.

ПАНЬКЕВИЧ, И.: Граматика руського языка для молодших клас школ середних и горожанських. Мукачево, Типографія "Карпатія" 1922.

ПАНЬКЕВИЧ, I.: Нарис історії українських закарпатських говорів. Частина I. Фонетика. In: Acta Universitatis Carolinae. Philologica I. Praha 1958.

ПАНЬКЕВИЧ, И.: Матеріали до історії мови південнокарпатських українців. In: Науковий збірник МУК в Свиднику. Том 4, Кн. 2, Пряшів 1970.

PAŇKO, J.: Verifikácia charakteristiky modálnych slovies. In: Rossica Slovaca I. Jazykovedný zborník 12 - Literárnovedný zborník 11. Red. M. Varchola. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae. Bratislava, SPN 1992, s. 113-120.

ПАНЬКО, Ю.: Нормы русинського правопису. - Народны новинки, ч. 17-21, Пряшів 1992.

ПАНЬКО, Ю.: К вопросу о русинстве в Словакии и о возрождении русинского литературного языка. In: Współczesne tendencje rozwoju języków słowiańskich. T. 1. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 1994, s. 61-66.

PAŇKO, J.: Významové odtienky kvalifikačného predikátu (na ruskom a slovenskom materiáli). In: Philologica - Rossica Slovaca III. Ročník XLIV. Red. G. Baláž. Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava 1994, s. 59-65.

ПАНЬКО, Ю.: К вопросу модернизации словарного состава русинского языка словацкого варианта. In: Modernisierung des Wortschatzes europäischer Regional- und Minderheitensprachen. Herausgegeben von Gunter Spiess. Gunter Narr Verlag Tübingen 1999, s. 135-145.

ПАНЬКО, Ю.: Русинсько-русько-українсько-словенсько-польський словник лінгвістичних термінів. Пряшів, Русинська оброда 1994. 231 с.

ПАНЬКО, Ю. і кол.: Орфографічний словник русинського языка. Пряшів, Русинська оброда 1994. 303 с.

ПАНЬКО, Ю.: Выбраны части по морфології русинського языка. In: Русинський літературний алманах на 2006-ый рік. Рік видання – четвертий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, Сполук русинських писатеїв Словенська 2006, с. 47-88.

ПАНЬКО, Ю.: Часослово (Verbum) і його семантичні категорії. In: Русинський літературний алманах на 2008-ый рік. Рік видання – шестий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, СРПС 2008, с. 19-69.

ПАНЬКО, Ю.: Незмінны части речі сучасного русинського літературного языка. In: Русинський літературний алманах на 2009-ый рік. Рік видання – сьомий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, СРПС 2009, с. 11-57.

ПОСПЕЛОВ, Н. С.: Соотношение между грамматическими категориями и частями речи в современном русском языке. - ВЯ, 6, 1953, с. 53-67.

ПОСПЕЛОВ, Н. С.: В защиту категории состояния. - ВЯ, 2, 1955, с. 55-65.

ПРОКОПОВИЧ, Е. Н.: Глагольно-междометные формы в русском литературном языке XIX века. - ВЯ, 1, 1965, с. 76-82.

РУССКАЯ ГРАММАТИКА (РГ). Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология. Том 1. Ред. Н. Ю. Шведова и др. Москва, "Русский язык" 1980.

СМИРНЦКИЙ, А. И.: Значение слова. - ВЯ, 2, 1955, с. 79-89.

СОБАНСКАЯ, А. И. - ПЕТРОВА, Т. В.: Изучение морфологического состава слова в школе. - Русский язык в школе, 4, 1965, с. 45-49.

СОВРЕМЕННЫЙ РУССКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. Под ред. П. А. Леканта. Москва, "Высшая школа" 1982.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. Морфологія. Ред. І. К. Білодід. Київ, "Наукова думка" 1969.

ТИХОНОВ, А. Н.: Части речи - лексико-грамматические разряды слов. Сб. Вопросы теории частей речи (на материале языков различных типов). Ленинград, "Наука" 1968, с. 219-228.

ШАНСКИЙ, Н. М. - ТИХОНОВ, А. Н.: Современный русский язык II. Словообразование. Морфология. Издание второе. Москва, Просвещение 1987.

ШАПИРО, А. Б.: Есть ли в русском языке категория состояния как часть речи? - ВЯ, 2, 1955, с. 42-54.

ШТЕЦЬ, М.: Деякі особливості синтаксису простого речення говірок північної Лабірщини (Східна Словаччина). In: 3 минулого і сучасного українців Чехословаччини. Педагогічний збірник 3. Братіслава 1973, с. 231-247.

ЯБУР, В.: Дакотры знакі русиньскых діалектів Словеньска в порівнянню з руськыма і українськыма діалектами. - Народны новинки, ч. 32-33, Пряшів 1994, с. 5-6.

ЯБУР, В. - ПАНЬКО, Ю.: Правила русиньского правопису. Пряшів, Русиньска оброда 1994.

СОДЕРЖАНІЄ

ВСТУПЛІНЯ	638
-----------------	-----

СЛОВОТВОРІНЯ

01. Мофологічна штрктура слова	639
02. Недерівованы і дерівованы основы	640
03. Дерівуюча основа	641
04. Основны способы творіня слов	642
05. Лексіко-семантичний способ словотворіня	642
06. Лексіко-сінтаксичний способ словотворіня	642
07. Морфолого-сінтаксичний способ словотворіня	642
08. Морфологічний способ словотворіня	643
09. Аналіз слова	644

МОРФОЛОГІЯ

Морфологія як учіня о ґраматичній штрктурі і ґраматичных формах слова

10. Предмет морфології	645
11. Лексичне і ґраматичне значіня слова	647
12. Понятя: ґраматична категорія і ґраматична форма	648
13. Способы виражіня ґраматичных значінь	650

ЧАСТИ РЕЧІ

14. Общі відомости	652
15. Зложіня частей речі	654
16. Переход єдних частей речі до других	654
17. Класіфікація частей речі	655

НАЗЫВНИК (SUBSTANTIVUM)

18. Обща характеристіка назывника	656
19. Лексіко-ґраматичны ґрупы назывників	656
20. Категорія рода назывників	657
21. Категорія чісла назывників	659
22. Назывники, маючі форми лем єднотного чісла	660
23. Назывники, маючі форми лем множного чісла	661
24. Несклонюючі назывники	662
25. Категорія паду	662
26. Значіня падів	663
27. Склонёваня назывників	665
28. Склонёваня живых назывників мужского рода тіпа <i>брат, учитель, ґеній, дідо</i>	665
29. Склонёваня неживых назывників мужского рода тіпа <i>образ, день, край, снописко</i>	666
30. Склонёваня живых назывників мужского рода тіпа <i>ґазда, судця</i>	667
31. Флексії ґенітива <i>-а (-я), -у (-ю)</i> у назывників мужского рода	667
32. Склонёваня назывників середнього рода	668

33.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>слово, сердце</i>	669
34.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>дівча, гуся</i>	669
35.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>племя</i>	670
36.	Склонёваня назывників середнього рода <i>singularia tantum</i> тіпа <i>щастя, здравя, вознесеніє</i>	670
37.	Склонёваня назывників женського рода тіпа <i>жена, неділя, лелія</i>	670
38.	Склонёваня назывників женського рода тіпа <i>тінь, ніч, мыш, мати, церьков</i>	671
39.	Склонёваня помножных назывників (<i>pluralia tantum</i>): <i>ногавиці, пом'ї, ножычкы, отрубы</i>	672
40.	Выпадны гласны	672
41.	Вставны гласны	672
42.	Словотворіня назывників	672
43.	Префіксално-суфіксалне творіня назывників	676
44.	Словосклад	676

ПРИДАВНИК (ADJECTIVUM)

45.	Обща характерістика	678
46.	Лексіко-граматічна класіфікація придавників	678
47.	Якостны придавники	678
48.	Односны придавники	680
49.	Переход односных придавників до якостных	680
50.	Присвойны придавники	681
51.	Ступні поровняня	682
52.	Грамаітчна функція форм компаратіва	683
53.	Грамаітчна функція форм суперлатіва	683
54.	Склонёваня придавників	683
55.	Несклонюючі придавники	685
56.	Словотворіня придавників	685
57.	Придавники, часопридавники, творены од часослов	686
58.	Придавники, творены од придавників, числовників і присловників	687
59.	Префіксалне творіня придавників	687
60.	Префіксално-суфіксалне творіня придавників	688
61.	Творіня зложених адъєктивів і зростів	688
62.	Суфіксално-зложены придавники	689
63.	Творіня придавників од других частей речі	689
64.	Переход адъєктивів в субстантывы (субстантывація)	690

ЧІСЛОВНИК (NUMERALE)

65.	Обща характерістика числовників	692
66.	Розряды числовників	693
67.	Кількостны числовники	693
68.	Морфологічны особливости кількостных числовників	694
69.	Перегляд кількостных і порядковых числовників	695
70.	Сінтаксічны особливости кількостных числовників	696
71.	Склонёваня кількостных числовників	697

72. Громадны чісловники	698
73. Морфологічны особливості громадных чісловників	698
74. Сінтаксічны особливості громадных чісловників	699
75. Склонёваня громадных чісловників	699
76. Дробны чісловники	700
77. Склонёваня дробных чісловників	700
78. Неопределено-кількостны чісловники	701
79. Порядковы чісловники	701

МІСТОНАЗЫВНИК (PRONOMEN)

80. Обща характэрыстыка містоназывніків	702
81. Екзистуючій аспект на містоназывнікі	703
82. Розряды містоназывніків по значіню	703
83. Склонёваня особных містоназывніків	704
84. Склонёваня вертаного містоназывніка <i>себе, ся</i>	705
85. Склонёваня присвойных містоназывніків	705
86. Склонёваня указуючых містоназывніків	706
87. Склонёваня вопросно-односных містоназывніків <i>хто, што, кільки, чій (-я, -е, -і)</i>	708
88. Склонёваня определенаго містоназывніка <i>сам</i>	709
89. Склонёваня неопределенаго містоназывніка <i>якыйсь</i>	710
90. Склонёваня неопределеных містоназывніків <i>дахто, дашто, хтось, штось, хтоська, дакілько</i>	710
91. Склонёваня отрицательных містоназывніків тіпа <i>нікотрый (-а, -е, -і)</i>	711
92. Переход містоназывніків до іншых частей речі	711
93. Ужываня іншых частей речі в ролі містоназывніків (прономіналізація)	711

ЧАСОСЛОВО (VERBUM)

94. Обща характэрыстыка часослова	712
95. Способы выражіння значіння діяння часослов	714
96. Часуючі і нечасуючі формы часослова	715
97. Інфінітів - основна форма часослова	716
98. Творіння інфінітіва	717
99. Сінтаксічна функція інфінітіва	717
100. Основы часослов	718
101. Тіпы часованя	719
102. Тіпы часослов. Понятя о тіпах часослов	721
103. Продуктívны тіпы часослов	721
104. Непроductívны тіпы часослов	722
105. Перегляд часованя продуктívных тіпів часослов (теперішній або будучій простый, минулый час і імператів)	725
106. Перегляд часованя непродуктívных тіпів часослов	726
107. Морфологічны катэгоріі часослова. Катэгорія віда	727
108. Граматічны одлічності меджі відамі	728
109. Способы творіння відів	729

110. Відовы пары часослов.....	729
111. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі префіксів.....	730
112. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі суфіксів.....	732
113. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі алтернації.....	733
114. Двовідовы часослова.....	733
115. Єдновідовы часослова.....	734
116. Відовы пары часослов рушаня.....	735
117. Переходны і непереходны часослова.....	736
118. Категорія залога.....	736
119. Основны залогы часослова.....	737
120. Категорія часословного способу.....	739
121. Ознамовый способ (індікатів).....	739
122. Росказовый способ (імператів).....	739
123. Условный способ (кондіціонал).....	741
124. Категорія часу.....	742
125. Теперішній час.....	743
126. Минувый час.....	744
127. Творіня форм минулого часу.....	745
128. Будучій час. Творіня форм будучого часу.....	746
129. Категорія особи.....	747
130. Творіня особных форм.....	748
131. Неособны часослова.....	749
132. Категорія числа.....	750
133. Категорія рода.....	750
134. Творіня часослов. Типы часословного словотворіня.....	751
135. Творіня часослов од назывників і придавників.....	751
136. Творіня часослов од других частей речі.....	753

ЧАСОПРИДАВНИК (PARTICIPIIUM)

137. Граматичне значіня часопридавників.....	754
138. Граматичны категорії часопридавників.....	754
139. Творіня часопридавників.....	755
140. Склонёваня часопридавників.....	756
141. Склонёваня активных часопридавників.....	757
142. Склонёваня пассивных часопридавників.....	757

ЧАСОПРИСЛОВНИК (TRANSGRESIVUM)

143. Обща характерістіка часоприсловників.....	758
144. Формы часоприсловників.....	758

ПРИСЛОВНИК (ADVERBIUM)

145. Общі понятя о присловнику.....	759
146. Морфологічны і синтаксічны прізнакы присловників.....	760
147. Розряды присловників по значіню.....	761
148. Ступні поровнаня присловників.....	762

149. Творіння ступнів поровнання присловників	762
150. Словотворіння присловників	762
151. Присловники, творены од назывників	763
152. Присловники, творены од придавників і часопридавників	764
153. Присловники, творены од числовників	765
154. Присловники, творены од містоназывників	765
155. Присловники, творены од часослов	766
156. Іншы типи творіння присловників (од інших частей речі)	766
157. Переход присловників до других частей речі	767

ПРЕДКАТИВЫ

158. Семантико-граматична характеристика предикативів	767
159. Морфологічні признакі неособных предикативів	769
160. Синтаксичні признакі неособных предикативів	769
161. Класифікація предикативів по одінках значіння	770
162. Вопрос предикативів в языкознавстві	772

МОДАЛНЫ СЛОВА

163. Лексико-граматична характеристика модальных слов	773
164. Функціювання модальных слов	773
165. Морфологічні типи модальных слов і словоспоїн	774
166. Правопис модальных слов, словоспоїн і речін	775

СЛУЖЕБНЫ СЛОВА

167. Характерны особливости служебных слов	776
--------------------------------------------------	-----

ПРИНАЗЫВНИК (PRAEPOSITIO)

168. Обща характеристика приназывников	777
169. Значіння приназывників	777
170. Одношіня, выражены приназывниками	778
171. Одношіня приназывників з падовыми формами	778
172. Морфологічна класифікація приназывників	779
173. Лексичне значіння приназывників	781
174. Приназывники, як основа творіння служебных морфем	782
175. Функціювання приназывників в рамках окремых падів	782

ЗЛУЧНИК (CONJUNCTIO)

176. Обща характеристика злучників	783
177. Типы злучників по структурі	783
178. Класифікація злучників по синтаксичным функціям	785
179. Класифікація прирядных (паратактичных) злучників	786
180. Класифікація підрядных (гіпотактичных) злучників	787
181. Злучниковы (односны) слова	789

ЧАСТКЫ (PARTICULY)

182. Обща характеристика часток.....	790
183. Розряды часток по структурі.....	790
184. Розряды часток по функції. Значіня часток	792
185. Позиція часток в речіні	794
186. Часткы і дакотры іншы члены речіня	795
187. Часткы і злучники	795
188. Часткы і приназывник	795
189. Часткы і присловники.....	795
190. Часткы і містоназывники.....	796
191. Часткы і назывники	796
192. Часткы і часослова	796

ЧУТЕСЛОВО (INTERJECTIO)

193. Обща характеристика чутеслов	796
194. Граматічна функція чутеслов	798
195. Розряды чутеслов по значіню	798
196. Звуконаподобнючі чутеслова (слова).....	799
197. Способы творіня чутеслов.....	800

ЛІТЕРАТУРА.....	801
------------------------	------------

**Publikácia je realizovaná s finančnou podporou Úradu vlády SR
– program Kultúra národnostných menšín.**



**Публікація реалізована з фінансової підтримки Уряду влади СР
- культура народностных меншин**

ISBN 978-80-89540-21-1